ALEXAND
HISTORI
ECCLESI

TO. XVIII

BIBLIOTECA
Montefusco
SALA Aula Magna
SCAFFALE I
NUMERO 51

BIBLIOTECA

BIBLIOTECA Montefusco
SALA Aule Magne
SCAFFALE I
NUMERO 51

B
SAL
SCA
NU

BIBLIOTECA
Montefusco
SALA Aule Magne
SCAFFALE I
NUMERO 51

BIBLIOTECA O. F. M. C. P.
MONTEFUSCO
(Av)

MUNICIPIO DI MONTEFUSCO

3222

R. P. NATALIS

ALEXANDRI

ORDINIS FF. PRÆDICATORUM

IN S. FACULTATE PARISIENSI DOCT. & EMERITI PROFESSORIS

HISTORIA ECCLESIASTICA

VETERIS NOVIQUE TESTAMENTI

Ab orbe condito ad Annum post Christum natum millesimum sexcentesimum: Et in loca ejusdem insignia Dissertationes Historicæ, Chronologicæ, Criticæ, Dogmaticæ.

EDITIO OMNIUM NOVISSIMA,

Notis & Animadversionibus, quoad Historiam & Dissertationem novi Testamenti, aucta ad castigationem & illustrationem opinionum quorundam Auctoris,

OPERA ET STUDIO

CONSTANTINI RONCAGLIA

LUCENSIS, CONGREGATIONIS MATRIS DEI.

Quibus accedunt, præter animadversiones

A P. JOANNE DOMINICO MANSI

Congregationis ejusdem in secunda Lucensi editione inserta, aliæ insuper ejusdem Auctoris noviter elucubratæ.

TOMUS DECIMUS OCTAVUS.

BIBLIOTECA DEI MIN. CAPPUCCINI
MONTEFUSCO
LETT. ... PALC. N. ...
VOLUME N. 2

VENETIIS, MDCCLXXI.

SUMPTIBUS SOCIETATIS.

Superiorum Permissu.

BIBLI... A O. F. M. CAP.
MONTEFUSCO
(Av)

INDEX

Dissertationum, Articulorum, Propositionum, Voluminis XVIII. Historiam Ecclesiasticæ XV. & XVI. Sæculum continentis.

DISSERT. I. DE Schismate quod Pisano & Constantiensi Conciliis dedit. 1

Dissertationis Argumentum. Quæ Pontificibus Avenione sedentibus, scilicet Clementi VII. & Benedicto XIII. parebant Ecclesiæ ante Pisanam Synodum, Schismaticæ non erant, Gallicana autem Ecclesia & Academia Parisiensis præcipua in procuranda Ecclesiæ pace navarunt operam.

Dissert. II. De Concilio Pisano OEcumenico. 43

Historiam ipsius exponitur: Oecumenici nomen & Authoritas ipsi asseritur: Latæ ab ipso contra Gregorium XII. Benedictum XIII. in suis Obedientiis Pontifices Maximos appellatos Sententiæ æquitas demonstratur. *ibid.*

Dissert. III. De Concilio Constantiensi OEcumenico, rerum in eo gestarum summam exponens. 67

Dissert. IV. De authoritate & sensu Decretorum sessionum IV. & V. Synodi Constantiensis, Concilii Generalis Authoritatem spectantium. 85

Decretum I. Sessionis Quartæ. 89

Decretum I'. Sessionis Quintæ. 90

Art. I. Illorum sententiam Clerus Gallicanus merito improbat, qui Decreta Sessionis IV. & V. Concilii Constantiensis dubiæ Authoritatis esse affirmant. *ibid.*

§. I. Decreta illa duo sunt Oecumenici Concilii, ab Ecclesia recepti, a Sede Apostolica confirmati. *ibid.*

§. II. Decreta Concilii Constantiensis de Conciliorum Generalium Authoritate, sunt Scripturæ Sacræ consona. 91

§. III. Bellarmini Cardinalis, & Authoris Anonymi Objectiones ex Scriptura Sacra petitæ diluuntur a Theologis Parisiensibus. 94

§. IV. Decreta Concilii Constantiensis de Suprema Conciliorum Generalium Authoritate, Traditioni Patrum, & Ecclesiasticis Regulis consona sunt. 103

§. V. Bellarmini, & Authoris Anonymi Objectionibus, ex Patribus, & Regulis Ecclesiasticis, contra Supremam Conciliorum Generalium Authoritatem, respondetur. 114

§. VI. Decretum Sessionis Quartæ Concilii Constantiensis, de Synodorum Generalium Authoritate, genuinum, integrum, inviolatum ad nos pervenit. 144

§. VII. Decreta Sessionis quintæ Concilii Constantiensis, de Authoritate Generalium Conciliorum supra Romanum Pontificem, cum debita deliberatione, & consentientibus omnibus, quorum intererat, condita sunt. 152

§. VIII. Synodus Constantiensis Sessionibus 4. & 5. sufficienter Ecclesiam Universalem repræsentabat, ut ejus Decreta omnes ubique Fideles obligarent. 161

Art. II. Illorum sententiam Clerus Gallicanus merito improbat, qui Decreta Sessionis quartæ & quintæ Concilii Constantiensis Suprema Synodorum Generalium Authoritatem declarantia, de solo Schismatis tempore intelligunt. 168

Art. III. Illorum sententiam merito Clerus Gallicanus improbat, qui Decreta Sessionis 5. Concilii Constantiensis ut minus confirmata robore carere existimarunt. 179

Differt. V. De mente Concilii Constantiensis circa potestatem Ecclesiæ in Temporalia Regum. 253

Art. Unicus. Sacrum Concilium Constantiense Potestatem & Authoritatem Ecclesiæ aut Romano Pontifici non tribuit in Temporalia Regum vel Principum Supremorum, nec Authoritatem hujusmodi, vel indirectam, exercuit. *ibid.*

Differt. VI. Apologetica F. Natalis Alexandri adversus Libellum F. Francisci d' Enghien Dominicani, Licentiati Lovaniensis, de Authoritate Sedis Apostolicæ in Reges. 263

Art. I. Grammaticorum & Rhetorum Judicium de Libello F. Francisci d'Enghien. *ibid.*

Art. II. Dialecticorum, Theologorumque Scholasticorum Judicium de Libello Francisci d' Enghien. 265

Art. III. Theologiæ Dogmaticæ sive Positivæ Professorum Judicium de Libello Fratris d' Enghien. 286

Art. IV. Historiæ Peritorum Judicium de Libello Fratris Francisci d' Enghien. 308

Art. V. Criticorum Judicium de Libello Fratris Francisci d' Enghien.

ghien. 318
Art. VI. Theologiæ Moralis & Canonici Juris Interpretum Judicium de Libello Fratris d' Enghien. 321
Art. VII. Diluuntur Calumniæ Fratrum Francisci d'Enghien, Joannis Antonii d' Aubermont, & Francisci Jassens Elinga. 325
Calumnia I. 326
Responsio. 327
Altera calumnia. 337
Responsio. *ibid.*
Calumnia III. 338
Responsio *ibid.*
Calumnia IV. 339 Responsio. *ibid.*
Calumnia V. 340
Responsio. *ibid.*
Calumnia VI. 341
Responsio. *ibid.*
Calumnia VII. *ibid.*
Responsio. 342
Calumnia VIII. *ibid.* Responsio. *ibid.*
Calumnia IX. 343
Responsio. *ibid.*
Calumnia X. 345
Responsio. *ibid.*
Differt. VII. De Liberi Commeatus, sive salvi-conductus, Joanni Hus & Hieronymo Pragensi datis. 347
Art. Unicus. Sacra Synodus Constantiensis fidem Hæreticis violandam non docuit: nec ab ea, aut etiam a Sigismundo Imperatore, Joanni Hus, & Hieronymo de Praga violatam umquam probabitur. *ibid.*
Differt. VIII. De Conciliis Senensi & Basileensi. 361
Art. I. De Concilio Senensi Oecumenico. *ibid.*
Art. II. De Concilii Basileensis Oecumenici legitima Convocatione, Causis, Præside, Inchoatione, Modo procedendi. 362
Art. III. Quamvis Eugenius IV. Basileense Concilium statim dissolvere tentaverit, steterit tamen illius, ceu Oecumenici Concilii, inconcussa & Eugenio superior Authoritas, donec Ferrariam translatum est: Conciliique Constantiensis Decreta de Suprema Generalium Conciliorum Authoritate, non solum

Schi-

Schismatis, sed quovis tempore, a Basileensi egregie explicata:
sunt, & invictissimis Argumentis ac Decretis totius Mundi re-
verentiam postulantibus confirmata. 366

Art. IV. *Nullius* plane sunt ponderis Argumenta, quibus Basileensem
Synodum e numero Conciliorum Generalium expungendam qui-
dam contendunt: aut Sacro-Sancta ejus Decreta de Conciliorum
Generalium Authoritate convellere nituntur. 402

Art. V. Acta Basileensis Concilii post Translationem factam Ferra-
riam Eugenii IV. Pontificis Maximi Depositionem, & Felicis
V. Electionem spectantia, Universalis Ecclesiæ non probavit
Assensus. Nonnulla tamen hoc ipso tempore pia & salutaria
Decreta Patres Basileenses ediderunt: Inter alia Decretum de
Immaculata Deiparæ Virginis Conceptione. At pia illa senten-
tia Synodi Basileensis Judicio in dogma Fidei non evasit. 419

Art. VI. Dogma de Concilii Generalis Authoritate a Christo im-
mediate accepta, & Pontificia superiore, secundum Constantien-
sis & Basileensis Conciliorum Decreta, ab iis ipsis propugnatum
est, qui Eugenii IV. depositionem non approbarunt, nec Felici
adhæserunt. Nec Ecclesias, Academias, Viros omnium Ordi-
num Eruditos, Antiquæ illius Sententiæ Vindices, Romani Pon-
tifices damnarunt, vel ut Pontificiæ Authoritatis hostes nota-
runt, sed nihilominus gratiis Apostolicæ Sedis occasione data
cumularunt. 431

Art. VII. Synodi Basileensis Patres, etiam postquam Eugenium IV.
in Jus vocaverunt & deposuerunt, ac Felicem V. elegerunt:
Ipsumve Felicem, & eorum obedientiis adhærentes, a Schi-
smatis proprie dicti labe purgabit, quisquis animum a præju-
diciis liberum ad hujus examen Quæstionis adjunget. Regem
vero Christianissimum Carolum VII. præcipuum Ecclesiasticæ
Pacis Authorem prædicabit. 443

Differt. XI. De Annatis. Ad Decreta Concilii Basileensis Sessionibus
XII. & XXI. 492

Art. I. Annatarum Origo explicatur. *ibid.*

Art. II. De Motibus contra Annatas in Concilio Constantiensi exci-
tatis. 495

Art. III. Annatarum exactionem Simoniacam vel illicitam esse, nec
tota Latio Gallicana sensit tempore Concilii Constantiensis, nec
eam Concilium ipsum damnavit. 497

Art.

Art. IV. Concilii Basileensis & Sanctionis Pragmaticæ Decretis Annatarum exactio prohibita est, ea tamen lege, ut congruum aliunde subsidium Romano Pontifici subministraretur. 499
Art. V. Regum Christianissimorum Constitutiones contra Annatas expenduntur. 504
Art. VI. Annatas solvere, pium est: Exigere nec simoniacum, nec injustum. 512
Differt. X. De Synodo Florentina. 520
Art. I. Disquiritur an legitime convocata fuerit, & œcumenica censenda sit? *ibid.*
Art. II. Acta Florentinæ Synodi summatim recensentur. 535
Art. III. Decretum de Armeniorum institutione, quod incipit: Exultate Deo adjutori nostro, non est œcumenicæ Synodi. 547
Differt. XI. De Synodo Lateranensi V. deque Pragmatica Sanctione & Concordatis. 551
Art. I. Pragmatica Sanctio in Generali Ecclesiæ Gallicanæ conventu anno 1438. condita, statim a Romanis Pontificibus improbata & impugnata est. Altas tamen in Galliis radices egit Carolo VII. regnante. *ibid.*
Art. II. Pragmaticam Sanctionem Ludovicus XI. Rex Christianissimus Pio II. suadente abrogavit, magna Romanæ Curiæ lætitia, repugnante Senatu, Academia Parisiensi intercedente & appellante. 554
Art. III. Ortum inter Julium II. Romanum Pontificem, & Ludovicum XII. Regem Christianissimum Dissidinm, Turonensi Ecclesiæ Gallicanæ conventui, Pisanæque contra ipsum Julium Synodo occasionem dedit; cujus exponitur Historia. 560
Art. IV. Pisanus ille Conventus Generalis vel legitimi Concilii nomen obtinere non potuit: cui Synodum Lateranemsem V. opposuit Julius II. 561
Art. V. De præcipuis Gestis Lateranensis Concilii Quinti. 564
Art. VI. Quæ per Concordata inter Leonem X. Franciscum I. Bononiæ conventa, & a Synodo Lateranensi confirmata, in Ecclesiæ disciplina facta mutatio est, utilitate Ecclesiæ postulante facta fuit. 567
Art. VII. Concordata veri contractus inter Summos Pontifices, Sedemque Aeostolicam, & Christianissimos Reges, Regnumque Fran-

BIBLIOTECA O. F. M. CAP. MONTEFUSCO (Av)

Francorum vim habent: Iidemque Reges ipsorum Concordatorum Protectores, Defensores & Conservatores sunt constituti. 577

Differt. XII. De Sacra Synodo Tridentina. Qua illius Historia exponitur: P. Suavis Polani, Caroli Molinæi, & Innocentii Gentileti objectionibus adversus Sacro-sanctam & œcumenicam ejus authoritatem respondetur. 583

Art. I. De illius convocatione, Præsidibus, variis Statibus, & ordine in agendis. ibid.

Art. II. De Gestis Sessione I. II. III. & IV. Sacræ Synodi Tridentinæ. 588

Art. III. De Gestis Sessione V. Tridentinæ Synodi. 595

Art. IV. De Gestis Sessionis Sextæ. 598

Art. V. De Gestis ac Decretis Sessionis Septimæ. 605

Art. VI. De Gestis Sessionis VIII. IX. & X. 607

Art. VII. De Gestis ac Decretis Sessionum XI. & XII. 608

Art. VIII. De Sessionis XIII. Decretis. 610

Art. IX. De Sessionis XIV. Decretis. 617

Art. X. De Sessionibus XV. XVI. XVII. XVIII. XIX. XX. 627

Art. XI. De Sessionis XXI. Decretis. 629

Art. XII. De Sessionis XXII. Decretis. 633

Art. XIII. De Sessionis XXIII. Decretis. 639

Art. XIV. De Sessionis XXIV. Decretis. 647

Art. XV. De Sessionis XXV. Decretis, & Concilii fine. 654

Art. XVI. Sacrum Concilium Tridentinum ceu legitimum & œcumenicum ab omnibus Orthodoxis habendum, colendum, & suscipiendum est. 657

IN HISTORIAM ECCLESIASTICAM SÆCULI XV. ET XVI. DISSERTATIONES SELECTÆ.

DISSERTATIO PRIMA

DE SCHISMATE QUOD PISANO ET CONSTANTIENSI CONCILIIS OCCASIONEM DEDIT.

DISSERTATIONIS ARGUMENTUM.

Quæ Pontificibus Avenione sedentibus, scilicet Clementi VII. & Benedicto XIII. parebant Ecclesiæ ante Pisanam Synodum, Schismaticæ non erant. Gallicana autem Ecclesia & Academia Parisiensis præcipuam in procuranda Ecclesiæ Pace navarunt operam.

I. POst *Gregorii* XI. obitum, qui anno millesimo trecentesimo septuagesimo octavo contigit, die vigesima septima Martii *Bartholomæus Prignanus* Barensis Archiepiscopus in tumultu electus est, Populo Romano seditiosis vocibus inclamante, *Romanum vel Italum volumus*; ignemque intentante Conclavi, nisi Romanus Italusve Pontifex crearetur. Sacrum Collegium viginti tribus Cardinalibus constabat; sex Avenione remanserunt, cum *Gregorius Undecimus* Romam petiit; unus a Legatione Serazaniana nondum redierat; a sexdecim reliquis, quorum quatuor Itali, unus Hispanus, undecim Galli, peracta Barensis Archipræsulis electio, qui *Urbanus Sextus* appel- *Urbani VI. electio.*

latus est. Ipsum ut verum Pontificem specie tenus coluerunt; deinde ab ipso defecere partim acerba ejus indole, præcipitibus accusationibus, asperis intempestivisque increpationibus offensi, partim impressionem ac violentiam in ejus electione factam causati, quæ propterea nulla & irrita esset. Duodecim Ultramontani Anagniam secesserunt, ubi coram *Petro de Croso* Archiepiscopo Arelatensi, S. R. E. Camerario ac Judice Ordinario Protestationem ediderunt, sua subscriptione ac juramento firmatam de violentia in *Urbani Sexti* electione illata, quæ ipsam secundum Canones nullam effecerat. Illum per Viros Religiosos, per Prælatos, per Cardinales Italos ab eodem ad se missos honeste monuerunt, ut qui optime nosset se per impressionem electum, legitimum Pontificem non esse, Dignitate cederet, Insignia deponeret, Schisma gravissimum in Ecclesia ne incenderet. Ipsi deinde non jam ut *Urbano*, sed ut *Bartholomæo Barensi* in Sedem Pontificiam intruso, a Camerario dicta dies, Jus suum ut tueretur. Non comparentem tredecim Cardinales Ultramontani, duodecim nempe illi qui Conclavi adfuerant, cum Ambianensi tunc reduce, facientes ultra duas partes omnium Cardinalium in Urbe existentium tempore obitus *Gregorii* XI. illum Sententia lata intrusum & nulla præcedente electione Canonica Sedi Apostolicæ incubantem declararunt ac denuntiarunt, literasque ea de re ad omnes Orbis Christiani Principes, ad Fideles universos, nec-non ad ipsummet *Urbanum* seu (ut vocant) Barensem intrusum dedere. Quæ Sententia ac literæ extant in MSS. Cod. Vaticano, Fuxensi, & S. Victoris Parisiensis. Literas ad omnes Fideles Encyclicas, apud *Odericum Raynaldum* legere est ad annum 1378. Num. 48. & in Historia Universitatis Parisiensis Tom. 4. pag. 476. Literæ ad Reges & Principes editæ sunt *Spicilegii Acheriani* Tom. 6. pag. 41. & eorumdem Cardinalium literæ ad Universitatem Parisiensem, pag. 44. Ad tredecim Cardinales Ultramontanos tres Itali juridice vocati accessere, *Florentinus*, *Mediolanensis*, & *Ursinus*. Apud *Urbanum* unus remansit Cardinalis *S. Petri*, qui & paulo post obiit, Augusto scilicet mense. Fundos, quem locum ut securiorem elegerant, cum omnes convenissent, novum Pontificem summo suffragiorum consensu elegerunt *Robertum* Gebennensis Comitis fratrem, Sanctorum duodecim Apostolorum Cardinalem, Presbyterum, annos dumtaxat natum triginta sex, die vigesima prima Septembris qui *Clemens VII.* appellari voluit. Obiit *Urbanus* tertio Idus Octobris anno 1389. postquam Sedem annis undecim, mensibus sex, diebus sex vel novem infeliciter tenuisset. Suffectus ipsi est a Cardinalibus quatuordecim illius Obedientiæ, qui tum Romæ versabantur, *Petrus Thomacellus* sub nomine *Bonifacii Noni*. Obiit *Clemens VII.* in sua Obedientia Pontifex appellatus, Avenione, ex apoplexia, decimo sexto Kalendas Octobris anno millesimo trecentesimo nonogesimo quarto. In illius locum ab ejusdem Obedientiæ Cardinalibus electus est *Petrus de Luna*, Aragonius, nobilissima familia ortus, Juris utriusque peritissimus, *Sanctæ Mariæ in Cosmedin* Diaconus Cardinalis, die vigesima octava Septembris, qui sibi nomen assumpsit *Benedicti* XIII. Defuncto *Bonifacio* Kalendis Octobris anni 1404. omnium Cardinalium Romæ degentium suffragiis electus est *Cosmatus Melioratus*, decimo sexto Kalendas Novembris, & *Innocentius* VII. appellatus. Defuncto *Innocentio* octavo Idus Novembris, anno 1406. subrogatus est *Angelus Corarius* S. Marci Presbyter Cardinalis, qui nomen assumpsit *Gregorii* XII. Anno millesimo quadringentesimo nono, die quinta Junii, *Benedictus* XIII. & *Gregorius* XII. Pisani Concilii Sententia Pontificatu dejecti sunt, ob invictam in fovendo Schismate pertinaciam. Decima quinta Junii ab utriusque Obedientiæ Cardinalibus in uno Collegio conjunctis electus est *Petrus Philargi*, vulgo *De Candia* dictus, Sanctorum duodecim Apostolorum Presbyter Cardinalis: qui sibi nomen sumpsit *Alexander V.* Synodi Sententiæ non paruerunt *Petrus de Luna* & *Angelus Corarius*, in Dignitate retinenda, contra Juramenti solemnis religionem, quo se, priusquam eligerentur, & deinceps obstrinxerant, obstinatissimi. *Alexandro V.* legitimo Pontifice ad meliorem vitam translato die tertia Maii, anno 1410. Bononiæ electus est *Baltassar Cossa* legitimis Cardinalium septemdecim suffragiis, die 17. Maii qui nomen sibi sumpsit, *Joannes* XXIII. Is a Synodo Constantiensi, quam indixerat, die vigesima nona Maii anno 1415. depositus, Concilii Sententiam suscepit, & Pontificia Insignia deposuit. Eadem Synodus Edicto solemni

Protestatio juridica 12. Cardinalium de violentia in ejus electione illata.

Aliorum Cardinalium accessio.

Clementis Octavi electio.

Alii Pontifices in Schismate electi.

solemni vetuit, ne tum ille, tum *Angelus de Corario*, & *Petrus de Luna* in Pontifices religerentur. *Angelus de Corario* in sua Obedientia *Gregorius* XII. nuncupatus, Sessione 14. ejusdem Concilii die quarta Julii ejusdem anni celebrata, per Procuratorem *Carolum de Malatestis* Arimini Dominum, Pontificatui renuntiavit. *Petrus de Luna* dictus in Obedientia sua *Benedictus* XIII. Concilii Constantiensis Sententia depositus est Sessione 32. die prima Aprilis, anno 1417. celebrata. A Cardinalibus triplicis Obedientiæ jam in uno Collegio conjunctis, aliisque triginta Electoribus, quos Synodus designaverat, in Summum Pontificem electus est *Odo Columna* die undecima Novembris ejusdem anni, qui *Martini* V. nomen assumpsit. *Petrus de Luna* in Schismate obfirmatus, Paniscolæ, quæ Arx erat munitissima in Aragonia, ad Mare, ditionis Lunensium Procerum, se ad obitum usque pro Pontifice gessit. Quin etiam morti proximus, quam obiit anno 1424. qui a dubii Pontificatus exordio trigesimus erat, duobus, quos reliquos habebat, Cardinalibus, sub pœna maledictionis æternæ præcepit, ut alium post obitum suum Pontificem designarent. Antipapæ jussioni paruerunt Schismatici Cardinales, & *Ægidium Sancii Munionis* Barcinonensis Ecclesiæ Canonicum elegerunt, qui ab *Alphonso* Aragoniæ Rege suis rationibus Ecclesiæ unitatem ac pacem postponente, ad umbratilem pudendamque Dignitatem suscipiendam compulsus est, & *Clementis* VIII. nomen usurpavit. Pace tandem Regnum inter & Sacerdotium sancita, agente *Petro* Cardinali Fuxensi ex Ordine FF. Minorum assumpto, Sedis Apostolicæ Legato, *Ægidius* Antipapa sponte abdicavit, Cardinalibusque suis auctor fuit *Odonem Columna* in Pontificem eligerent, & *Martinum Quintum* renuntiarent: quod die vigesima sexta Julii anno 1429. peractum est, ut Acta Legationis Cardinalis Fuxensis a *Bzovio* nostro edita testantur. Ita Schisma teterrimum extinctum est, quod uno & quinquaginta annis duraverat. His ad Historiæ intelligentiam præmissis, demonstro quod probandum hac Dissertatione suscepi, Gallicanam, Hispaniensem, aliasque Ecclesias, *Clementi* VII. & *Benedicto* XIII. Avenione sedentibus, ante Pisanam Synodum, tam sine Schismatis crimine adhæsisse ac paruisse, quam Romanam, Italicam, Anglicanam, & alias *Urbano VI. Bonifacio IX. Innocentio VII. & Gregorio XII.* Romæ sedentibus.

II. Cum ita obscura sunt duorum de Pontificatu contendentium jura, ut post multas virorum doctissimorum cum in Theologia tum in Jure disceptationes, post plurimos Tractatus ad electionis utriusque discutienda merita editos, certo ac evidenter ab omnibus Sapientibus & erga Catholicam unitatem bene affectis cognosci non possit quis sit verus ac legitimus Pontifex, tunc alterutri qui bona fide adhærent, parentque, a Schismatis crimine immunes censendi sunt. Illi enim *Ecclesiæ Catholicæ radicem ac matricem* agnoscunt & tenent: illi Ecclesiasticæ *Unitatis origini*, *Cathedræ Petri & Ecclesiæ principali, unde unitas Sacerdotalis exorta est; & in qua unitas ab omnibus servatur*, communione consociantur. Illi Romanam Ecclesiam, *in qua Apostolicæ Cathedræ semper viguit Principatus*, velut cæterorum *omnium Matrem & Magistram* agnoscunt ac venerantur: Illi tandem Ecclesiæ diligunt unitatem, quam ferventissimis votis optant, & studiis omnibus quærunt ac procurant, Ecclesiam audire parati, & illi obsequi, si alterutrum contendentium legitimum esse Pontificem pronuntiet. In hoc porro schismate adeo obscura erant & dubia contendentium jura, ut post multas virorum doctissimorum Dissertationes, plurimosque Tractatus editos, quorum nonnulli extant in Bibliotheca S. Victoris Parisiensis, cæteri in Vaticana, aliisque insignibus, certo ac evidenter ab omnibus Sapientibus & erga Catholicam unitatem bene affectis cognosci non posset quis esset verus ac legitimus Pontifex, cum utraque pars momentis gravissimis niteretur: Ecclesiæ igitur quæ negotio diligenter examinato, alterutri bona fide adhærebant, a Schismate immunes fuisse censendæ sunt.

Propositionis Probationes.

S. Cyprianus Ep. 40. 45. 55. & Lib. de Unitate Ecclesiæ.

Optatus Milevit. Lib. II. contra Parmen.

S. Hieronymus in Epist. ad Damasum.

III. Porro quam obscura res esset, quam gravia & speciosa partis utriusque momenta, eorum compendiosa comparatione expono. *Urbanum VI.* per impressionem electum Clementini allegabant. Banderesios nempe seu Præfectos Regionarios Urbis *Gregorio XI.* in extremis agente multos conventus & consilia habuisse inter se, & aliis cum Civibus Romanis atque exteris Italis, quibus plures Curiæ Prælati, & inter alios *Bartholomæus* Barensis Archiepiscopus interfuerant. In iis fuisse deliberatum ut viæ omnes tenta-

S. Augustinus. Concilia passim.

Monumentorum ut-

tentarentur ad Romani vel Itali electionem in Summum Pontificem procurandam. De-
functo *Gregorio*, eosdem Banderesios Cardinales ante Conclavis ingressum, adiisse, sive
seorsim singulos, sive omnes simul subinde convenientes, illos adhortatos primum fuisse
ad Romani vel Itali electionem, tum terrorem a populo injecisse ad seditionem pro-
no, & in ipsos verisimiliter insurrecturo, nisi votis ejus annuerent. Cardinales respon-
disse, de his in Conclavi se deliberaturos facturosque quod Christianæ rei conducibilius
foret. Si vi aut minarum terrore sese populi desiderio accommodare in electione coge-
rentur, sic electum Pontificem non fore, sed intrusum. Dum Sacra Novemdialia pro
defuncto Pontifice agerentur, Banderesios Nobiles Romanos, qui Cardinalibus adver-
sus popularem seditionem præsto esse possent, Urbe expulisse. Montanos & efferos
homines ad portarum, pontium, portuumque custodiam constituisse. Antequam Cardi-
nales Conclave ingrederentur, plateam *S. Petri* populo magna ex parte armato ple-
nam fuisse, adeo ut palatium vix ingredi ipsis liceret. Cum iis seditiosam turbam
Vaticanum ingressam, portas ejus nocte tota apertas tenuisse, armatis hominibus cir-
cumdedisse. Ægre tandem clauso Conclavi, Regionum Capita multis cum Civibus su-
pervenisse, ingressum in Conclave præter fas & morem postulasse, Cardinalibus de-
nuntiasse ut mentem suam circa electionem Romani vel Itali, quod populus opta-
bat, aperirent; alloqui certum ipsis periculum immineret. Commotam armatamque ple-
bem, cum custodibus Conclavis, non illis quidem ex Nobilium Ordine (ut moris
erat) delectis, sed infimæ sortis hominibus, qui Cardinalibus merito suspecti essent,
illam maxime palatii partem occupasse, quæ subtus Conclave sita erat; nocte tota
contigationes & parietes contis & lanceis concussisse, furiosis clamoribus intermixtis: *O
Romano lò volemo, ovvero Italiano.* Ignem etiam ac mortem intentasse Cardinalibus,
si alium eligerent. Clamoribus, minisque minime cessantibus, ipsos ex abrupto *Bar-
tholomæum* Barensem Archiepiscopum in ea trepidatione Pontificem renuntiasse, ea fi-
ducia quod eam Dignitatem quasi depositum reciperet, ut præsens averteret periculum,
eam vero opportuno tempore dimitteret, ut qui, pro sua Canonum peritia, ipsam
irritam esse nosset, cum impressionem ac violentiam Cardinalibus illatam propriis
oculis usurpasset. Addebant, Omnes Cardinales, a *Gregorii Undecimi* obitu ad tem-
pus usque impressionis, apud se constitutum habuisse, Pontificem non eligere nisi
ex Collegio, Ultramontanos quidem Ultramontanum, Italos Italum. Ad electio-
nem Itali condescendisse propter vitandum mortis periculum, dixerunt. Quosdam di-
xisse, Barensem Archiepiscopum se eligere, animo quidem ut esset verus Papa, terrore
tamen mortis. Romanum unum contestatum esse, Nemini se daturum suffragium nisi
impressio cessaret, plenaque libertate frueretur. Tres Ultramontanos protestatos, ele-
ctionem nullam fore. Aliquos ea conditione Barensem Archiepiscopum elegisse, ut cum
primum ad locum tutum accedere possent, eum iterum eligerent. Cum remisso ali-
quantulum populi tumultu plures e Cardinalibus in Sacello Palatii, absentibus interim
& insciis trium Ordinum Primariis, ad novam *Bartholomæi* electionem procedere cœ-
pissent, populum renovatis majori furore clamoribus in Conclave quatuor partibus per-
fractum cum armis irrupisse, & Cardinalibus in intimum Sacrarium confugientibus,
illud etiam securibus confregisse, & Cardinales hinc inde circumdedisse. Unum eorum,
ut seditionem comprimeret, dixisse populo; Cardinalem *S. Petri* electum, qui Ro-
manus erat, sed electioni consensum accommodare nolle. Illi ergo persuaderent, ut
Summam Dignitatem susciperet, atque a tumultu quiescerent. Dum autem ii hac
arte decepti invitum & reluctantem in Sede collocarent, ut Pontificem adoraturi,
Cardinales re infecta sese e Palatio sensim subduxisse metu attonitos, partem latenter
in suas ædes, partem in Arcem Sancti Angeli, partem extra urbem dissimulato habitu
se recepisse. Electione vero Barensis Archipræsulis pomulgata, cum eam Romani gra-
tam haberent, illum intra Palatium in Pontificia Camera substitisse; postridie Cardina-
les frustra rogantes ut e Palatio pariter exiret, ad locum tutum extra Urbem acce-
deret, ubi de ipsius electione canonice ageretur, in Palatium revocasse; per Banderesios,
aliosque Magistratus frequenter, importune ursisse, objecto majoris scandali periculo:
nec satis ipsi fuisse quod Cardinales qui se in Arcem receperant, Schedulam ad cæteros
misis-

riusque partis expositio & comparatio.

misissent, qua facultatem eis impertiebant eum suo etiam nomine in Sede Pontificia collocandi; voluisse ut & ipsi se sisterent, eum per se adoraturi. Illos cæterosque omnes pejora veritos, & maxime direptionem bonorum, & familiarum cædem ad Palatium rediisse, eum solemni ritu exaltasse, coronasse, ut verum Pontificem externis actibus privatim publiceque coluisse; ea tamen interius mente, ut nihil inde novi Juris acquireret. Aliud tandem non ausos quamdiu Romæ fuerunt, durante semper metu in viros constantes cadente, & imminente mortis periculo, si electionem impugnassent. Sed quamprimum data opportunitas, ipsos Anagniam se recipisse, servato Juris ordine *Bartholomæum* Barensem Archiepiscopum in Sedem Apostolicam intrusum; eamdem Sedem vacantem declarasse, *Robertum Gebennensem* summo consensu, liberrimisque suffragiis in Pontificem elegisse, qui *Clementis VII.* nomen assumpsit. Ita rem gestam exposuerunt tredecim Cardinales publico Instrumento juridice edito Anagniæ, cui subscripserunt omnes, illudque ad omnes Ecclesias & Principes miserunt. Inscribitur *Attestatio Cardinalium de Electione Urbani VI.* Legi potest apud *Odoricum Raynaldum* ad annum 1378. & in Historia Universitatis Parisiensis, Sæculo sexto. Ejusdem factionis, tumultus, impressionis in *Urbani VI.* electione testes sunt coævus Auctor Anonymus Vitæ Gregorii Undecimi, *Boninsegnius* qui tum vivebat, Lib. 4. Historiæ, *S. Antoninus* III. P. Chronicorum Tit. 22. Cap. 2. Addit *Simon Cramaudus* Patriarcha Hierosolymitanus in Tractatu ea de re conscripto, qui MSS. extat in Bibliotheca Regalis Abbatiæ S. Victoris Parisiensis, *Pontium Veraldi*, qui *Bartholomæo* Barensi Archiepiscopo familiaris & amicus fuerat, ipsi *Simoni* sub juramento asseruisse, *Bartholomæum* se præsente dixisse, cum simul essent in Basilica S. Petri, & Cardinalibus Conclave adeuntibus popularis tumultus excitatus esset: „ Vides quales modi servantur. „ Vere quicumque erit electus „ in isto tumulto, non erit Papa: Nec ego vellem sic ei obedire; nec debent hoc facere „ quicumque boni Catholici. *Alphonsus* quidem illius temporis Monachus, in Tractatu quem de hoc Schismate edidit, cujus meminit *Gobelinus* in Cosmodromio, Ætate 6. cap. 74. clamores populi non fuisse urgentium, sed precantium, asserit. Sed cæterorum omnium qui de Schismate scripserunt, testimonio refellitur, & ipsius *Jacobi de Sena* qui *Factum* (ut vocant) Universitati Parisiensi misit pro *Urbani* causa. * Quamquam ille rem aliter narret, ac Barensem Archipræsulem Pontificiam Dignitatem recusasse asserat, donec accedentes ad eum Cardinales, tam qui extra Urbem, quam qui in Arcem S. Angeli se receperant, ipsum denuo libere & unanimiter elegerunt. *Theodoricus Niemus*, qui se tunc *Bartholomæo* adhæsisse testatur, vim pariter agnoscit, sed inde totam processisse significat, quod populus Barensem electum esse audiens, *Joannem de Bare* Lemovicensem, *Gregorii* XI. quondam Cubicularium, hominem ob superbiam & lasciviam cunctis invisum, creatum esse Pontificem crederet. *Factum missum per Bartholomæum sub Bulla Regi Castellæ*, id est per ipsum *Urbanum VI.* quod ab *Odorico Raynaldo* editum est ad annum 1378. num. 73. preces dumtaxat a Magistratibus Populoque Romano apud Cardinales repetitas exponit, ut Italum eligerent, ne si Ultramontanus eligeretur, Sedem iterum transferret gravissimo Christianæ Romanæque rei detrimento. Magistratus Urbis Sacramento se obstrinxisse ad Cardinalium personas familiasque custodiendas. Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Camerarium Custodem Conclavis designasse minime suspectum, scilicet Massiliensem Episcopum, cui Cardinales Tiburtinum & Tudertinum Episcopos & nonnullos Ultramontanos adjunxerunt; qui functi sunt officio suo diligenter & fideliter, ac Personas Cardinalium ab omni violentia, impressione, & injuria defenderunt, quamdiu fuerunt in Conclavi, & donec celebrata est electio. Gallos præsertim Lemovicenses, ante Conclavis ingressum de Barensis Archiepiscopi electione in Summum Pontificem deliberasse. Cum Conclave sunt ingressi, multos ex Romanis Palatium circumdantes altis vocibus clamasse; *Papa Romano volemo:* quæ verba multis vocibus tam in ingressu quam post ingressum Palatii, & publice repetierunt. Conclave tamen bene undique clausum & munitum fuisse. Actum de Barensis Archipræsulis electione in Papam. Cardinalem *Ursinum* disturbare conatum electionem, & cæteris persuadere ut Fratris Minoris electionem ad illudendum populo simularent: Consilium hujusmodi repudiatum. Conclavi adhuc clauso & undique munito, & omnibus

* *Editum est in Historia Universitatis Parisiensis Tomo. 4. p. 458*

qui in *Palatio* & circa illud erant silentium tenentibus, Cardinalem Lemovicensem audientibus cæteris elegisse *Bartholomæum* Barensem Archiepiscopum in Romanum Pontificem, hac verborum formula: *Ego pure & libere eligo & assumo in Papam Dominum Bartholomæum Archiepiscopum Barensem, animo & voluntate quod sit verus Papa*: & statim duas *partes* Cardinalium & amplius *pure & libere* eumdem pariter elegisse. Dilata *electionis promulgatione*, ex quibusdam Episcopi Massiliensis verbis male intellectis increbuisse rumorem quod Cardinalis *S. Petri* Pontifex electus esset. Populum ad ejus ædes *concurrentem* ejus supellectilem pro more diripuisse: partem circa Palatium remansisse gestientem & præ lætitia clamantem: *Romanum volumus*, *Romanum habemus*. Vocatum interim Barensem Archiepiscopum in Palatium cum aliis Prælatis; iterumque *pure*, *libere*, *concorditer & unanimiter* electum, & *animo & voluntate ut esset verus Papa*. Cum electione nondum promulgata Conclave apertum esset, aliquos e Populo Romano ingressos explorandi causa an & quis Pontifex electus esset, metuentes nimirum ne Cardinales ipsis illusissent. Tunc Cardinales metu popularis furoris, quod Romanum non elegissent, Cardinalem *S. Petri* electum simulasse: quem dum plebs decepta revereretur, Cardinales a Conclavi egressi in suas ædes reversi sunt. Seditione interim Populum inter & Milites Arcis S. Angeli excitata, rumorem dissipatum electum Pontificem ad necem quæri, quod Romanus non esset. Propterea ipsum in loco secreto Palatii delituisse, donec electio promulgata esset. Cardinales vero timentes Romanorum impetum ob simulatam Cardinalis *S. Petri* electionem, se in Arcem recepisse: Consuluisse *Urbano* ut e Palatio recederet, & ad locum tutum se conferret. Die sequenti significatam Magistratibus *Urbani* electionem: Cardinales qui in ædibus suis remanserunt, illi Decretum electionis obtulisse: ipsum professum fuisse electioni de se factæ se non assensurum, nisi fuisset libera & canonica: de unanimi consensu ab ipsis certiorem factum: Cardinales qui in Arcem S. Angeli se receperant, schedula suis subscriptionibus munita cæteris potestatem fecisse collocandi Electum in Sede Pontificia. Monitos deinde a Senatore, aliisque Urbis Magistratibus, deposito metu ad Palatium accessisse, iterum in Barensem Archiepiscopum *unanimiter & pure consensisse*, *ut esset Papa*; Ipsum in Throno Apostolico ritu solemni collocasse; die Dominicæ Resurrectionis adstantibus omnibus Cardinalibus fuisse coronatum, qui tribus mensibus continuis ipsum ut legitimum Pontificem coluerunt, & in Missarum solemniis, publicisque precibus Pontificem appellarunt; Beneficia pro se, pro consanguineis, familiaribus & amicis ab ipso petierunt & impetrarunt; a Consistorio pro confirmatione *Wenceslai* Bohemiæ Regis in Regem Romanorum ab ipso celebrato, aliisque adfuerunt, literas ad Christianos Principes, & ad Cardinales Avenione degentes dederunt, quibus eum canonice electum nuntiabant, & pro vero ac legitimo Pontifice habendum & colendum. Cardinales ab ipso defecisse, quod Pensiones a Principibus ipsos recipere vetuisset; plerosque severius objurgasset, Curiam reformare aggressus esset; nonnulla, quæ injuste postulabant, ipsis negasset; Cardinales ex Italia cæterisque Nationibus ad æqualitatem numeri Ultramontanum creare decrevisset. His de causis ab ipso alienatos Cardinales Ultramontanos Anagniam secessisse: Ex quo tamen eo secesserunt, ad ipsum literas & nuntios ut ad verum Pontificem destinasse; & publica Instrumenta Literasque nota Pontificatus ipsius consignasse. Schismaticos proinde esse concludit, qui his non obstantibus *Robertum Gebennensem* Fundis in Pontificem elegerunt. Tam diversa rei gestæ narratio & expositio manifeste probat, neutrius partis jus evidens fuisse, nec ita certo constitui potuisse quis esset canonice electus; cum in ipsius facti expositione, ex qua Juris cognitio ac decisio pendebat, non convenirent.

Joannis de Lignano Argumenta pro Urbano VI. Apud Odoricum Raynald.

IV. Impressionem aliquam ac metum in electione *Urbani Sexti* intervenisse fatebantur doctissimi Juris ipsius vindices, *Joannes de Lignano* & *Baldus* Jurisconsulti; sed talem impressionem fuisse negabant, quæ metum justum viris constantibus incutere potuisset. *Supposito* (inquit Joannes de Lignano) *quod hæc omnia facta fuerint ad metum incutiendum, ut electio fieret de Romano vel Italico, quod credo verissimum, duo sunt ponderanda, primum an isti actus inducant metum sufficientem, nullitatem electionis inferentem: secundo supposito quod inducant, an electio celebrata dici debeat impressiva*. Probat quod isti actus metum sufficientem non inducant. 1. *Quia deputati*

fue-

fuerunt Custodes Conclavis sufficientes, & intervenerunt juramenta & promissiones de observando eis ut libertatem plenarie haberent circa actum electionis juxta formam Capitis, Ubi periculum de Electione, *In Sexto*. 2. *Quia supposito quod metus cadens in constantem hic intercessisset, non propter hoc vitiatur electio, nisi meritum passus fuerit Juris remedio suffultus: Nam quæ metu omittuntur vel fiunt, obligant efficaciter, nisi præmissa fuerit Protestatio. At hic nulla Protestatio fuit præmissa nec ante electionis actum, nec in actu electionis*. 3. Quia ubi intervenit metus cadens in constantem, *si superveniat actus spontaneus, ille est illius metus purgativus*. At quamvis metus cadens in constantem *Urbani* VI. electionem præcessisset, tamen actus electionis liberrimus fuit. In prima enim electione dixerunt Cardinales, quod *eo animo ipsum elegerunt ut esset verus Papa: quæ verba sunt metus exclusiva. Non enim est verisimile quod quis proferat quod mente non gerit: ergo mens adfuit quod esset verus Papa: qui non esset, si metu cadente in constantem elegissent: Nam poterant non eligere, poterant eligere, & dicere quod metu ducti vel protestari*. Præterea, secundæ electionis actus priorem a violentia purgasset, si quæ revera intercessisset: *Quia binus actus fortius exprimit mentis declarationem quam unus, & tanto fortius quanto pluries iteratus: maxime cum timor non induceret ad secundam electionem: sufficiebat enim vim inferentibus unica electio. Iteratus ergo actus electionis processit a libera voluntate, quod probant verba eligentium cum dixerunt: Nunc possumus eligere, quia cessavit tumultus. Nec obstat ingressus violentus cum fractura Conclavis; quoniam ille subsequens non vitat actum præcedentem*. 4. Ex actu spontaneo Coronationis præsumitur libertas electionis; *cum non possit coronari, nisi canonice electus*. Item, *Libertatem præcedentis actus electionis, demonstrat sequens debitæ recognitionis. At ipsum ut verum Papam recognoverunt in Consistoriis, in Divinis Officiis per ipsum participando, in Promotionibus Prælatorum consensum præstando, in Beneficiis de manibus ipsius accipiendo & aliis conferri faciendo. Ex quibus demonstratur, quod amplius reclamare non possunt prætextu consensus non præstiti vel expressi*.

ad Ann. 1378. Nu. 30. & seq.

V. *Baldus* quoque in tractatu pro *Urbano* edito, quem ad calcem Tomi 17. Annal. Ecclesiasticor. *Odorici Raynaldi* legere est, probat *Urbanum* VI. electum in Summum Pontificem *concorditer & canonice quamquam obstrepente populari seu militari tumultu. Ex concordia* namque *verbali præsumi concordiam mentalem; & sicut præsumitur scriptura vera, ita etiam & vivæ vocis, actum prolatum*; ut C. De Fide Instrumentorum, *In exercendi*: & C. De Probationibus *Cum precibus tuis*; Secundo, *Quod clamor extra locum Conclavis inducat metum Cardinalibus existentibus solis infirmato Conclavi, nullo modo potest constare certa & necessaria probatione, cum ei visus non attestetur. Nam (ut ait Dinus) ad probandum verum hominis actum, requiritur visus. Unde metus hoc casu probari non potest nisi præsumptive: sed talis præsumptio de facili tollitur per alias præsumptiones, ut notat Innocentius, Extra.* „ De eo qui furtive Ordinem suscepit. *C. In-* „ *notuit, in fine, ubi dicit:* Contra has probationes quæ procedunt ex præsumptione „ facile admittitur in contrarium probatio. *Et certe hoc casu non debet præsumi metus: quia ex qualitate personarum, præsumendi sunt motus animorum: unde animi virorum fortium verba non timent: sicut naturaliter exprimere facit ff. ad L. Tull. Pecul. Famosi: & C. Si quis impera. Male dix. L. 1. ibi dum dicit:* Ex personis hominum dicta pensamus. 2. *Metus non vitiat, nisi intercesserit per præsens: Nam nullum vitium quod respiciat originem, actum vitiat, nisi præcedat; ita quod habeat se ad actum per modum causæ impedientis. Cum ergo hic non appareat, nec sit verum, nec possit apparere quod metus præcesserit electionem Domini nostri Urbani, manifestum est quod nec præsumptive, nec quoquo modo contra dictam electionem infertur*. 3. Eorumdem legitimum consensum probat ex Coronatione, quæ vim habuisset electionis, etiamsi electio nulla præcessisset, sicut si Electores Imperii venirent Romam, & sine alia electione facerent per habentes potestatem coronari Imperatorem, *non est dubium quod Imperator esset, quia nec actus nec consensus deesset*. 4. Quia ratihabitio supplet, quod defuit actui ut patet in Matrimonio; & *cum a causa efficiente non removetur auctoritas, nec a subjecto removetur acceptabilitas, consensus etiam id quod nullum erat ratificare potest*. 5. *Quia perseverantes*

Baldi argumenta pro Urbani VI. electione.

BIBLIOTECA O.F.M. CAP. MONTEFUSCO (Av)

tes præsumuntur voluntarii; & dicuntur perseverare, qui non contradicunt confestim; Porro non contradixerunt nec protestati sunt Cardinales; & nolle protestari, habet significationem super consensum. 6. *Quia testimonium æquivalet electioni: Nam testimonium alicui perhibentes eo ipso electioni consenserunt, ut expresse legitur & notatur* 62. *Dist. C. Nulla*. Porro Cardinales perhibuerunt *Urbano* testimonium quod canonice in Pontificem electus esset. 7. *Quia non est præsumenda in Cardinalibus fictio quæ inducat, vel inducere possit Schisma.* Porro si ficte *Urbanum* coronarunt, *destructores, & subversores Cathedræ S. Petri* probantur. 8. *Ex ordine factum deprehenditur, facti pondus, & facientis affectus, ait Ambrosius super illud Psalmi* Adhæsit pavimento anima mea. *Item, si displicebat, non debuerant reverti. Item contra notorios actus proprios non debent audiri nec contra proprias literas. Nam si primis literis creditur, ergo non secundis contrariis: ut ex* De Test. Cod. C. Præterea *& maxime quando sunt munitæ authenticis sigillis*. 9. Ubi dubitatur de justitia metus Cardinales non sunt judices. 1. *Quia in propria causa non possunt judicare, ut* C. ne quis in sua causa L. 1. 2. *Quia notat Innocentius*, Extra, De Verbor. Signific. Ex parte in Christo, *ubi sic ait:* „ Si aliquis autem vellet Papæ crimen objicere, de hoc „ nullus potest cognoscere. 9. Q. 3. Facta aliorum: *nisi de hæresi* 40. Dist. si Papa. *Item si de proprietate ejus agitur, vel suis, nullus nisi ipse solus cognoscit*. 9. Q. 3. Ne viol. *& cap. sequentibus*. 3. *Quia sunt suspecti, eo quod deponunt contra ipsum, licet nulliter*. 4. *Quia nullo jure videbatur hoc eis concedi; & ipsi non habent aliam potestatem quam a Jure concessam*. 5. *Quia in casu dubii ipsi tenentur habere electum pro Papa, ut expresse legitur & notatur* 79. Dist. C. Si duo, & C. Si quis pecunia.

Probat præterea Vir Jurisconsultissimus, cum non constaret de nullitate prioris electionis non licuisse Cardinalibus ad aliam procedere: *Quia quando de nullitate non potest liquere, nec discuti, illud quod etiam est nullum, habetur pro aliquo*. Et sane *esset inconveniens dare Cardinalibus potestatem delinquendi & quandocumque vellent, ponendi mundum in Schismate.*

Probat denique, *in dubio parendum esse primo in vestigio de Pontificatu*. 1. *Quia præsumitur pro eo qui habet titulum & possessionem*. 2. *Quia Prior tempore, potior est jure: immo in juribus quæ non possunt esse nisi apud unum in solidum, secundus tempore non dicitur secundus, sed generis nullius, & primus non tam potior quam solus invenitur*. 3. *Quia dubius Papa est verus Papa: nam electio duarum partium habetur pro definitiva Sententia; tamen post ipsam non spectetur alia, ut eleganter dicit textus in dicto* C. Licet de vitanda: *& Sententia pro veritate habetur, præsertim Sententia tanti Collegii: dico de Sententia prima; quia per ipsam fuit functus officio suo.*

Joannis Fabri, & Petri de Barreria argumenta pro jure Clementis VII.

IV. *Joannes Fabri* Abbas *S. Vedasti*, & *Petrus de Barreria* Cardinalis Æduensis, Juris Canonici peritissimi, Jus *Clementis septimi* doctissimis Tractatibus adversus laudatos Jurisconsultos propugnarunt; eorumque argumentis responderunt. 1. Justum fuisse metum: *Nam ubi est mentis trepidatio capitalis periculi, cui resisti non potest, licet possit conditionate vitari, non est tantum verisimilis, verum etiam notorius justus metus, qui reddit electionem nullam, ut patet ex C.* In Nomine Domini: *immo sic nullum quod non debet admitti in Papam qui taliter est electus, sed ei juste resistitur ut* C. 1. 79. *Dist. &* C. Si quis pecunia; & C. Licet de vitanda. *Sed hic intervenit talis trepidatio ante nominationem Bartholomæi in nominatione; & post, actibus semper continuatis: Ergo ejus electio est nulla*. Ita ratiocinatur Cardinalis Æduensis. Minorem vero Propositionem probat ex congregatione Rusticorum & Populi sine ratione ad urgendam Romani vel Itali electionem *precibus vel vi*. 2. Ex Romanorum Nobilium qui Cardinales tueri potuissent, expulsione. 3. Ex consiliis agitatis ut Romanus vel Italus Pontifex *precibus vel vi* obtineretur. 4. Ex numero congregatorum, cui non poterat resisti. Quia rogati a Cardinalibus Magistratus ut plebem armatam seditiosumque vulgus expellerent, id præstare noluerunt, sed omnibus simul, & singulis privatim significarunt, ipsis imminere periculum, nisi Romanum vel Italum se electuros, ante Conclavis ingressum, pollicerentur. 6. Quia portas palatii fregerunt, subtus Conclave tumultuati sunt nocte tota, interdum etiam clamantes, *Moriantur*. Ex quibus colligit, quod *Preces non fuerunt simplices, sed dolosæ & armatæ. Nec fuit metus periculi tantum, sed mortis, & sic talis qui cadit in constantem:*

In Histor. Universit. Paris. Tom. 4. p. 525. & 529.

rem: Nec verisimilis tantum, sed probatus, eo quod notorius, quia incussus a populo, & in populo.

Ad objectionem de præstitis Juramentis a Magistratibus de Custodia Conclavis & Cardinalium defensione, respondet: *Ista Juramenta esse fragilem cautionem, cui non debet se quis committere. Ut ff. ad Trebell.* L. Qui ita. *Et sunt adversus tot facta contraria; & sunt præstita contra assertionem eorum qui asserebant, quod non poterant cohibere periculum, si non fieret quod populus optabat: & super impossibili, quod etiam ipsi posito quod vellent, non possent cohibere plebem, ut patuit ex facto. Item fuit Juramentum fallax & dolosum: Nam in primo consuluerant, & in hoc remanserant, quod haberent Romanum vel Italicum prece vel vi, quia hoc expediebat Reipublicæ Romanorum. Immo tale Juramentum potius erat perjurium, quod fiebat ad fallendum.*

Cardinalis Æduensis Responsio ad objectiones in gratiam Urbani VI. propositas.

Ad objectionem de protestatione non facta, respondet: sufficientem Protestationem præmissam. *Dictum enim fuit Romanis, quod non observabant bonam viam: Nam ea quæ taliter agerentur nulla essent. Et ea dixerunt Majoribus civitatis: & per consequens videntur dixisse tot civitati; ut ff. ad. Trebell.* C. Municipibus, ff. De rebus dubiis, L. 2. Addit, *Impossibile esse protestari in periculo mortis.* Præterea, falsum est quod omissa Protestatione firmetur actus: *Nam si qui timore mortis intraret Monasterium, etiamsi non protestaretur*, Professio irrita esset.

Ad objectionem de libertate eligendi quemlibet Romanum vel Italum, ex qua ad Barensis Archiepiscopi electionem compulsos non fuisse Cardinales colligebant, respondet: Cum ex toto orbe Christiano dignum eligere liceat, ademptam ipsis fuisse libertatem hoc ipso quo ad eligendum Romanum vel Italum sunt adstricti. Sane si per vim ipsis prohibitum esset, ne Romanum vel Italum eligerent, ipsis adempta libertas eligendi censeretur, multo magis ergo censetur violata libertas, si contra dispositionem Juris ad Romanum vel Italum eligendum sint coacti.

Ad objectionem de ratihabitione electionis per actus subsequentes, respondet: *Electionem, quæ nulla est propter defectum consensus, qui non intervenit, sed vitiosus est jure naturæ, non posse confirmari per actus subsequentes: Quia quod non est, non confirmatur. Unde habetur in Regulis Juris: Non firmatur tractu temporis, quod de Jure ab initio non subsistit.*

Ad objectionem de secunda electione, respondet; Nullam intervenisse electionem canonicam. Ad eam enim (ut ait *Innocentius*) requiritur *consensus duarum partium Cardinalium liber & non vitiosus, notorie animo eligendi adhibitus, in personam habilem, si electioni consentiat.* At duæ partes Cardinalium libere in *Bartholomæum* Barensem Archiepiscopum non consenserunt. Nec inthronizatio, reverentia, coronatio, collatio Beneficiorum vel Dignitatum, vim electionis habent, præsertim quamdiu metus visque durant, quibus irrita facta est electio. Porro *Semper duravit idem timor, & eadem causa timendi; imo magis erat causa timendi post, quam ante, quamdiu fuerunt sub potestate Romanorum. Nam ut haberent Papam Romanum vel Italum quantopere minas & terrores inferendo, tot injurias atroces & tantam violentiam committendo: tanto magis verisimile quod laborarent pro tenendo quem credebant habere. Turpius enim ejicitur &c. Et licet causa vel justus titulus possessionem justificet, ut L.* 2. C. De Acq. Poss. *tamen possessio non justificat causam seu titulum, ut L. 2. in præc. ff.* Pro emptore, & L. Quod vulgo, *eod. tit.*

Ad objectionem de incompetentia Cardinalium ad testimonium judiciumque ferendum hac in causa, respondet: Non esse causam ipsorum propriam, sed Ecclesiæ. Porro *pluribus testibus omni exceptione majoribus deponentibus & denuntiantibus ad utilitatem publicam, non privatam, ad idem concordantibus, fides adhibenda est indubia.* Cum itaque Cardinales sint hujusmodi, *qui æquiparantur Præfectis Prætorio, & deponant ad utilitatem publicam, ut scilicet Ecclesia de vero Capite provideant; eorum testimonio est standum.*

Ad objectionem de Literis ad Principes missis, quibus Cardinales *Urbanum* legitime electum esse nuntiarunt, respondet: Eas ad illius petitionem scriptas esse, quam repellere fas ipsis tunc non erat absque vitæ periculo: Romanis enim compertum fuisset illos electionem ratam non habere; atque ita eorum impetum non effugissent. Nec in eo rerum statu contrarias literas scribere poterant, quæ facile fuissent interceptæ, & venissent in notitiam Romanorum. At ubi Roma sunt egressi, & in loco tuto, scilicet Anagniæ versati sunt, contrarias literas scripsere ad Principes quibus *Bartholomæum* Barensem Archiepiscopum per impressionem

electum

electum & Sedem Apostolicam intrusum significarunt : Idque Attestatione publica præmisso jurejurando facta coram *Petro de Croso* Arelatensi Episcopo, & Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Camerario ac Judice Ordinario, cui subscripsere singuli numero duodecim, omnibus notum esse voluerunt. Scripserunt in primis ad Regem Christianissimum *Carolum V.* & ad Universitatem Parisiensem per M. *Joannem de Guignecourt* Baccalaureum Theologum, ut ejus Majestatem de impressione & violentia in electione *Urbani* factis certiorem redderent: deinde in eumdem finem suos ad eam Oratores misere, Famagustanum Episcopum, & P. *Nicolaum de Sancto Saturnino* Sacri Palatii Magistrum, Ordinis FF. Prædicatorum doctissimum, ac Religiosissimum Professorem. Scripserunt & ad Parisiensem Universitatem, eique totam rerum post *Gregorii XI.* obitum Romæ gestarum seriem significarunt per *Petrum de Corbeia* Regium Secretarium; denuntiantes *S. Petri* Sedem habere in Urbano *Sessorem Apostaticum, unicæ Domini tunicæ invasorem, quem non tradidit canonica electio, Spiritus Domini non vocavit, non stabilivit consensus, sed truculenta rabies, & sæva timoris incussio in Apostolica Sede intrusit.*

Tom. 6. Spicilegii, pag. 44.

Addit *Henricus de Hassia* in Dialogo de hoc Schismate tunc edito, Cardinalium unum, statim post electionem *Urbani*, ad Regem Christianissimum scripsisse, ne literis ab ipsis, quamdiu Romæ degerent, datis ullam fidem adhiberet; quia metu conturbati scriberent, & facerent omnia pro votis Populi & electi, ut vitæ suæ consulerent.

Extat MS. in Biblioth. S. Victoris Paris. & in Vatic.

Ad objectionem ex *Urbani* possessione petitam, respondet Abbas S. Vedasti : *Vere possessorem non fuisse, cum non habuerit canonicam Institutionem*, juxta Regulas Juris. *Beneficium Ecclesiasticum non potest licite sine Institutione canonica obtineri.* Et : *Possessor malæ fidei ullo tempore non præscribit.* Nec posse dici spoliatum, cujus notoria intrusio est: nec debere ipsi fieri restitutionem, ne detur occasio peccandi, ut constat ex C. *Literas: De Restitutione Spoliatorum*; & ex C. *Inquisitionis : De Sententia Excommunicationis*. Præterea singularem esse rationem de intruso in Sedem Pontificiam, *a quo licite quilibet se subtrahere potest*, ut constat ex *C. Si quis pecunia. 79. Dist. Quod ei nulla dari debet audientia. 33. Dist.* Addit Cardinalis Æduensis: *Cardinales potuisse eligere legitime, non obstante prima electione vel nominatione nulla : Quia cum Sedes vacaret, nec aliquem haberet titulum Intrusus, immo esset notorie non admittendus, & jus eligendi pertineat ad Cardinales, quo non possunt privari, absque dubio eligere potuerunt : Quia nullum est impedimentum. Non enim præstat impedimentum, quod de jure non sortitur effectum, juxta Regulam Juris. Et sic* (inquit) *electio facta tenet. Quare Sanctissimus Pater D. Clemens VII. verus Papa & Vicarius Christi Jesu, & sibi tamquam vero Capiti Ecclesiæ obediendum, omni exceptione semota.* Id appositis exemplis ex Jure Canonico petitis confirmant Parisienses Doctores in Tractatu tunc edito. Quemadmodum (inquiunt) receptio Ordinum ab eo qui non est Episcopus, & ingressus Religionis non approbatæ, non impediunt Matrimonium secutum: sic electio prima quæ notorie nulla est, ipso Jure non præstat impedimentum secundæ.

VII. Objiciebant Urbanistæ : Cardinales dumtaxat Ultramontanos *Robertum Gebennensem* elegisse.

Respondebant Clementini, ipsos duas & amplius Sacri Collegii partes fuisse, & ad eamdem electionem accessisse tres Cardinales Italos. Et revera id ipsi testati sunt in literis ad Principes, quæ apud *Bzovium* ad annum 1378. Num. 18. & in Historia Universitatis Parisiensis, pag. 526. legi possunt : „ Per omnes DD. Ultramontanos, „ qui erant tredecim, facta nobis responsione ; tandem in nostri præsentia duodecim ex „ his elegerunt decimum tertium, scilicet D. tunc Cardinalem Gebennensem quem Cle„ mentem VII. appellaverunt, cujus electioni per nos non extitit contradictum : cogno„ vimus enim & reputavimus electionem esse canonicam . „ Idipsum publico Instrumento protestatus est *Simon de Brossano* Cardinalis Mediolanensis in mortis articulo, anno Christi 1381. die 26. Augusti. „ Volens (*inquit*) de Christianitate omne dubium re„ movere & de cordibus quorumcum„ que Fidelium istud Schisma pestiferum radicitus ex„ tirpare, & ut populus Christianus ad unitatem Sanctæ Matris Ecclesiæ reducatur, „ pro qua unione stando de medio velut indifferenter, nec ad unam partem nec ad „ aliam declinando usque ad hæc tempora, una cum Reverendissimis Patribus & Do-

Tom. 4. Hist. Univers. Paris. p. 563.

Tom. 6. Spicilegii pag. 46.

„ minis

„ minis meis Petro Episcopo Portuensi, dicto Florentino, & Jacobo de Ursinis bonæ me-„ moriæ, Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus fideliter laboravi. Idcirco nolens quid-„ quam sub verborum involucro neque ambigue loqui, neque obscure, sed clare, at-„ tentis omnibus quæ intervenerunt in facto hujusmodi Schismatis, & his quæ dispo-„ nuntur & ordinantur in Jure expresse: Dico & assero, & aperte declaro, electionem „ Bartholomæi tunc Barensis factam fuisse per impressionem, & nullam ipso jure, sicut „ etiam Reverendissimi Patres & Domini Cardinales Ultramontani hoc idem declara-„ verunt & publicaverunt. Et electionem Sanctissimi in Christo Patris D.N.D. Clemen-„ tis, & divina clementia Papæ VII. factam a numero sufficienti RR. PP. & DD. Car-„ dinalium esse validam & canonicam. Item dico, quod si verbo, scripto, disputatio-„ ne vel opere, aliquid umquam dixerim vel fecerim contra præfatum Sanctissimum „ Patrem & D. nostrum Papam Clementem, confiteor me errasse, & humiliter veniam „ peto, & recommendo animam meam & familiam meam eidem SS. Domino nostro Papæ „ Clementi tamquam vero Christi Vicario, & Beati Petri Successori legitimo.

Cardinalem *Jacobum de Ursinis*, cujus mentionem facit illa *Simonis* Cardinalis Mediolanensis Protestatio, morti proximum sibi dixisse, *Urbanum esse verissime Papam*, publicis tabulis vulgavit Episcopus Viterbiensis cujus Relationem ex MS. Vaticano laudat *Odoricus Raynaldus* ad annum 1379. Num. 3. At hanc Relationem falsi convincit ejusdem *Jacobi* Cardinalis *de Ursinis* authentica Protestatio coram publicis Notariis facta antequam e vivis excederet, die 13. Augusti, anni 1379. qua se una cum *Petro* Portuensi Episcopo, & *Simone de Brossano* Cardinalibus, Synodi Oecumenicæ ad abolendum Schisma celebrationem optasse profitetur, ac eum agnoscere Pontificem, quem Ecclesia in Concilium congregata legitimum pronuntiaret. *Ego vero* (inquit) *me illum pro Papa tenere fateor, & teneo, qui per Sanctam Matrem Ecclesiam & Concilium fuerit approbatus. Et si verbo, scripto, vel opere aliquid umquam fecerim vel dixerim contra illum qui sic declaratus fuerit; fateor me errasse, & correptioni & determinationi Sanctæ Matris Ecclesiæ & Concilii me submitto, & ex nunc humiliter veniam peto.* Hoc Instrumentum edidit *Odoricus Raynaldus* ad annum 1379. Num. 2.

VIII. Qui ab *Urbano* stabant, Jus illius a Viris doctissimis & Jurisconsultissimis agnosci, ac propugnari objiciebant. Qui *Clementi* adhærebant, ejus obedientiam a Viris æque eruditis vindicari respondebant. Quibusdam Jurisconsultis Italis anteponendos esse Cardinales Juris Canonici peritos, & gestorum in utraque electione testes occulatos, quorum magna pars fuerant; Gallicanos omnes Præsules ac Doctores, qui electionis utriusque merita in variis Ecclesiæ Gallicanæ & Academiæ Parisiensis Conventibus discusserant; Hispanos item Præsules & Doctores, qui in Generalibus Regni Castellæ Comitiis ad *Medinam de Campo* in Diœcesi Salmanticensi a *Joanne* Rege congregati an. 1381. accuratius examinatis duorum mensium spatio Instrumentis omnibus Regiis Oratoribus ab *Urbano & Clemente* traditis, nec-non Scriptis pro utriusque causa editis, item Inquisitionum ab iisdem Oratoribus Romæ & Avenione factarum Actis; auditis etiam *Urbani & Clementis* Legatis; *Urbanum* per notoriam impressionem electum ac intrusum, *Clementem* libere & Canonice electum verum ac legitimum esse Pontificem pronuntiaverant. Quod examen quanta consideratione, deliberatione, diligentia factum sit, probant antiqua rei gestæ monumenta in Codice membranaceo 298. foliorum ad memoriam posteritatis descripta jussu *Petri de Luna* Cardinalis Aragonii, *Clementis* VII. in Hispaniis Legati; quem Codicem a se in Arce Paniscolæ inventum Cardinalis Fuxensis *Martini V.* Legatus in Bibliotheca celeberrimi Collegii Tolosæ a se conditi, & ex suo nomine appellati deposuit, & nunc in Bibliotheca Illustrissimi *D. Harlæi*, Supremi Senatus Parisiensis Principis, asservatur. *Urbani* Obedientiæ maximum pondus addebant *Petrus* Regiæ Aragoniæ Princeps, Ordinis FF. Minorum Professor, sanctitatis & cœlestium visionum fama celebris, & *Catharina Senensis* Tertii Ordinis *S. Dominici* Virgo Sanctissima, quæ ipsum *Urbanum* adhortata est frequentibus Epistolis ut bono animo esset; persuasit ut novum Cardinalium Collegium crearet, cum veteres ad ejus obedientiam revocare frustra conata esset; eo jubente in Consistorio Sermonem habuit, Cardinales ad constantiam excitavit; ad *Carolum* V. Regem Christianissimum pro *Urbano* scripsit vehementes sane literas; quid-

quidquid sibi inerat ingenii, facundiæ, zeli, quidquid auctoritatis ob pervagatissimam sanctimoniæ famam, ad *Urbani* promovendam obedientiam contulit. Non minus juvabant, promovebant, roborabantque *Clementis* Obedientiam *Petrus de Luxenburgo* Cardinalis ab ipso creatus, sanctimonia & miraculis clarus, & *S. Vincentius Ferrerius* doctrina, sanctitate, zelo Apostolico, prophetiæ dono, aliisque charismatibus, & miraculis illustris.

IX. *Ex his omnibus* conficitur, quæstionem illam, Quis legitimus Pontifex esset *Urbanus Sextus*, aut *Clemens Septimus*? numquam ita eliquatam fuisse, quin dubia apud plurimos non remanserit; & utramque partem iis momentis fultam fuisse, quæ viros sapientes, pios ac eruditos afficere possent ac movere. Unde Ecclesia in Conciliis Pisano & Constantiensi quæstionem hanc in medio reliquit. Quamvis igitur is esse videatur Ecclesiæ sensus, *Urbanum* ejusque Successores Romæ sedentes *Bonifacium* IX. *Innocentium* VII. *Gregorium* XII. fuisse veros ac legitimos Pontifices; numquam tamen *Clementem* VII. qui adversus *Urbanum* VI. electus est, solemni aliquo judicio Antipapam declaravit, aut Schismaticos pronuntiavit, qui illi & *Benedicto* XIII. ante Pisanum Concilium adhæserunt ac paruerunt. Quamvis enim legitimi fortassis Pontifices non essent, id tamen tunc exploratum non erat. Unde invincibilis ignorantia, bona fides, adhæsio firma Cathedræ *S. Petri* centro Ecclesiasticæ unitatis, animus ad parendum Ecclesiæ judicio hac etiam in causa comparatus, Prælatos, Clericos, Fidelesque cæteros, ipsorum addictos obedientiæ a Schismatis crimine immunes ac insontes præstiterunt. Quo fit ut *Odorico Raynaldo*, aliisque Scriptoribus Italis, & aliis quibusdam jure meritoque succenseant viri eruditi & cordati, quod Reges Christianissimos *Carolum* V. & *Carolum* VI. Reges etiam Catholicos *Joannem* Castellæ ac Legionis, & *Joannem* Aragoniæ, *Carolum* Navarræ, aliosque Principes, Prælatos, Doctores Gallicanæ, Hispanicæ, aliarumque Ecclesiarum, qui *Clementem* VII. & *Benedictum* XIII. ut legitimos Pontifices coluerunt, velut Schismaticos passim insectentur. In hanc tamen Sententiam propensior deinceps Ecclesia Catholica fuit, cui humillime subscribimus, *Urbanum-sextum* ejusque Successores *Bonifacium* IX. *Innocentium* VII. & *Gregorium* XII. ante Concilii Pisani Sententiam & *Alexandri Quinti* electionem veros ac legitimos Pontifices fuisse; unde Sanctissimum Patrem ac Dominum nostrum nunc Ecclesiæ Romanæ & Catholicæ Pontificem virtutibus non minus quam Dignitate Maximum, *Innocentium Duodecimum* Ecclesia appellat universa, qui *Undecimus* dicendus esset, nisi *Innocentius Septimus* tempore Schismatis electus verus ac legitimus Pontifex censeretur. Sed ista quæstio (ut satis probasse mihi videor) tempore Schismatis eliquata non erat; unde venialiter in ea falli poterant Viri cum primis Catholici ac Religiosi, immo Ecclesiæ integræ, absque crimine Schismatis; quia Romanum Pontificem Christi Vicarium, *S. Petri* Successorem, Jure Divino Potestatem ac Jurisdictionem habere in tota Ecclesia & super Fideles universos credebant; se ad parendum ipsi teneri profitebantur: illi dumtaxat parere volebant, & porro se obsequi existimabant, qui Canonice electus esset: in eo solum fallebantur (si tamen fallebantur) quod eum Canonice electum ac verum Pontificem existimarent qui forte non erat. Æque ergo venialis fuit eorum error, ac eorum qui de Sacramento Eucharistiæ Catholice sentientes, Hostiam forte non consecratam, quæ a sacrilego Sacerdote qui verba consecrationis omisisset, aut intentionem legitimam consecrandi non habuisset, in Altari expositam adorarent. Illi enim idololatræ inique dicerentur, cum verum Christi Corpus, quod sub Hostiæ consecratæ symbolis reipsa & substantialiter præsens cum Ecclesia Catholica credunt, adorare intendant, & adorare se putent, in facti dumtaxat, quod fidem non spectat, quæstione decepti, nimirum an hæc Hostia consecrata sit. Sic in præsentiarum dicendum, Ecclesias quæ *Clementi* VII. & *Benedicto* XIII. in schismate electis adhæserunt & paruerunt, Schismaticas inique appellari, & Christianissimos atque Catholicos Reges, Prælatos, Doctores, Clerum, populumque illarum Ecclesiarum, inique velut Schismaticos traduci: qui de Romani Pontificis Primatu recte sentientes, ac in Romani Pontificis & Cathedræ *S. Petri* communione vivere volentes ac mori, eum venerabantur qui legitimus forte Pontifex non erat: quia in quæstione dumtaxat facti fallebantur, quod quidem obscurum erat, & difficultatibus pene inextricabilibus implicatum. Nec spectabat ad fidem an *Bartholomæus*

A Schismatis crimine immunes fuere, qui Clementi Septimo & Benedicto XIII. ante Pisanum Concilium adhæserunt.

Archiepiſcopus Barenſis, vel *Robertus*, Cardinalis Gebennenſis Canonice in Pontifices electi eſſent. Et ſicut *Jacob* ad *Liam* pro *Rachele* ſuppoſitam accedens, adulter vel inceſtuoſus non fuit, quia ſuam eſſe putans, bona fide & maritali affectu ad eam accedebat: Ita Prælati, Principes, populus, Eccleſiæ integræ, quæ Cardinalium omnium Relationi & atteſtationi, plurimis aliis maximi ponderis Inſtrumentis, & teſtimoniis ſuffultæ, cauſa diligenter ac mature diſcuſſa credentes, ad *Clementis* VII. loco legitimi Pontificis forte ſuppoſiti, Obedientiam, Catholico affectu, & animo colendi verum ac legitimum Chriſti Vicarium & *S. Petri* Succeſſorem, & in ejus communione manendi, ſe adjunxerunt, a Schiſmate immunes jure meritoque cenſentur.

Præterea, qui erroneas opiniones ſequuntur, Controverſiis quibuſdam non omnino eliquatis, & Eccleſiæ Judicio finitis, in quo acquieſcere parati ſunt, in crimen hæreſeos non incurrunt. Nec ergo rei ſunt Schiſmatis, qui Intruſo forte in Sedem Pontificiam adhærent, legitimum eſſe Pontificem arbitrati, ob rationes admodum probabiles, eoque conſilio & diligentia adhibitis, quæ in tanti momenti negotio par eſt adhiberi. Siquidem parati ſunt eum ut legitimum Pontificem colere, quem Eccleſia talem declaraverit. Sic porro diſpoſiti erant & affecti Prælati, Doctores Chriſtianiſſimi & Catholici Reges, ac populi, qui *Clementis VII. & Benedicti XIII.* Obedientiæ adhæſerunt; Ita erat affectus inter alios *Carolus Quintus* Rex Sapientiſſimus, qui morti proximus profeſſus eſt: „ Quod ipſe non ex cognatione carnali, ſeu alia inordinata affectione „ quacumque motus, ſed ſolum determinatione & declaratione Cardinalium, Prælatorum, & aliorum Clericorum, & Conſilii ſui deliberatione intervenientibus, credens „ bene & licite facere, partem Clementis Papæ tenuerat & tenebat. In caſu autem „ quod ſic ſe habendo, dicerent eum aliquando erraſſe, (quod propter prædicta non „ crediderat nec credebat) ſuæ tamen erat intentionis velle ſemper tenere & ſequi „ opinionem & declarationem Sanctæ Matris ac univerſalis Eccleſiæ, & quod fieret „ ac determinaretur ſuper hoc per Generale Concilium, vel aliud conveniens, ne de „ contrario, ſi quid inſcienter egiſſet, a Deo poſſet redargui, vel culpari; cupiens in „ Proteſtatione & Confeſſione hujuſmodi, ut verus Eccleſiæ filius ſtare perpetuo firmiter & manere „. Hanc Proteſtationem Chriſtianiſſimi Sapientiſſimique Regis apud *Odoricum Raynaldum* legere eſt ad annum 1380. Num. 10. Nec ipſe igitur, nec Gallicani Præſules & Doctores, Clerus, & Populus, aliique in aliis Eccleſiis ſimiliter affecti, qui *Clementem VII. & Benedictum XIII.* ut legitimos Pontifices coluerunt, Schiſmatici ſunt cenſendi. Illi enim dumtaxat *proprie Schiſmatici dicuntur, qui propria ſponte & intentione ſe ab unitate Eccleſiæ ſeparant, quæ eſt unitas principalis*: ut ait *S. Thomas* Secunda Secundæ Quæſt. 39. Art. 1.

Clemens VII. & Benedictus Decimus-tertius ante Piſani Concilii Sententiam proprie Antipapæ non fuerunt.

Sed nec vere & proprie Antipapæ fuerunt *Clemens* VII. & *Benedictus* XIII. ante Sententiam a Piſano Concilio in ipſum latam: Siquidem univerſalis Eccleſia eos ut tales non habuit, nec de ipſorum electione Judicium tulit: ſed dubii Pontifices. Nec igitur vere & proprie Schiſmatici fuere qui ipſis adhæſerunt. *Schiſmatici enim dicuntur, qui ſubeſſe renuunt Summo Pontifici & qui membris Eccleſiæ ei ſubjectis communicare recuſant* (ut ibidem ait *S. Thomas.*) Qui autem dubio Pontifici adhæret, quem Canonice electum probabiles rationes ipſi perſuadent, non renuit ſimpliciter Summo Pontifici ſubeſſe, ſed illi quem intruſum exiſtimat cum Prælatis & Doctoribus Eccleſiæque non modica parte: Schiſmaticus igitur proprie non eſt cenſendus. Ne vero quis me novam ſententiam, aut Romanæ Sedi injurioſam propugnaſſe objiciat, quod interdum ab imperitis patiuntur Eccleſiaſtici Scriptores, Sententiæ meæ immo Sacræ Facultatis Pariſienſis & Eccleſiæ totius Gallicanæ, quæ *Clementem* VII. & *Benedictum* XIII. ante Piſanæ Synodi Sententiam Antipapas non fuiſſe, ſeque, & alias Eccleſias ipſis adhæſiſſe abſque crimine Schiſmatis propugnant, Auctores profero ac vindices omni exceptione majores, Chriſtianiſſimum Doctorem *Gerſonium*, *S. Antoninum* Florentinum Archiepiſcopum, & *Joannem* Cardinalem *a Turrecremata*, duos illos quidem ex Ordine FF. Prædicatorum aſſumptos, nec Romanis Theologis ſuſpectos, & *Henricum Inſtitoris* ejuſdem Ordinis Profeſſorem.

X. *Gerſonius* in Tractatu *De modo ſe habendi tempore Schiſmatis*, ea tempeſtate edito,

to, ita scribit: *Ad tollendam quorumdam in præsenti Schismate pertinaciam dignum duxi quædam fundamentalia per me posita, sub aliarum Conclusionum compendio ponere.*

1. *Quocumque de Papatu Contendentium demonstrato, non est Hæreticum dicere: A. non est Papa.*

Ratio est, quoniam nulla propositio ad cujus verificationem exigitur veritas unius propositionis contingentis & ad fidem impertinentis, est de necessitate aut integritate fidei. Constat autem quod ad verificationem illius: A. est Papa, exigitur non solum unam, sed multas contingentes pure esse veras, ut quod electio sit rite celebrata, & ab illis qui habebant potestatem, &c.

2. *In Schismate præsenti tam dubio temerarium, injuriosum, & scandalosum est asserere, omnes tenentes istam partem vel alteram, vel omnes neutrales etiam absolutos, esse universaliter extra statum salutis, vel excommunicatos, vel rationabiliter de Schismate suspectos.*

Ratio est, quia multi sunt ex utraque parte, & neutrales, quibus non est materia ista clarificata, quin rationabiliter possunt negare vel dubitare istam propositionem, quocumque contendentium demonstrato: A. est aut fuit rite electus. A. non est Schismaticus aut Hæreticus, & consimiles ad quas sequitur: A. non est Papa. Assumptum docet experientia, & tot Doctorum diversæ adversæque sententiæ. Et constat multos esse simplices, qui ad talia dubia investiganda non tenentur alios sequi, nec moventur favore, vel odio seu quæstu ad non consentiendum huic parti vel illi, & parati sunt obedire veritati sufficienter agnitæ, nec sunt pertinaces, igitur nec excommunicati; nec de Schismate rationabiliter suspecti. Tota ratio fundatur in hoc quod numquam fuit tam rationabilis vehemens causa dubitationis in aliquo Schismate, sicut in isto. Cujus signum evidens est varietas opinionum Doctorum & inter doctissimos & probatissimos ex utraque parte. Qui etiam suppletis eis quæ facti sunt concessis adhuc restarent quæstiones Juris ad utrumlibet disputabiles, quæ omnia incertitudinem rationabilem generant in hoc Schismate, & ab errore pernicioso plures excusant. Potest igitur illud dici rationabiliter dubitabile, quod plurimi & maxime Sapientes dubitabile reputant & prædicant.

Addit *Gersonius*, quod *Non expedit unam partem generaliter vitare alteram, & facere scissuram in principalibus actibus Religionis Christianæ, & fraternam charitatem violare. Verum est enim quod singularitas in opinione propria contumaciter alios condemnans incomparabiliter videtur esse periculosior & deterior quam communicatio fraternalis per charitatem, quæ est compago membrorum Ecclesiæ sub intentione semper recta & firma de obediendo Ecclesiæ. Etenim qui aliter agit pro incerto vero, ille se exponit certæ violationi fraternæ charitatis. Nec oportet allegare Jura super periculis & maledictionibus eorum qui non obediunt præceptis & Institutionibus Summi Pontificis & Sententiis. Habet enim locum talium allegatio apud illos qui nulla possunt rationabili causa excusari, quin sciant vel scire debeant talem vel talem esse suum Superiorem. Si vero est ignorantia probabilis, sicut est in præsenti Schismate apud multos de utraque Obedientia, & apud Neutros, non reputantur talibus Sententiis alligati.*

XI. *S. Antoninus* III. P. Chronicorum Tit. 22. cap. 2. & impressionem in *Urbani* VI. electione factam narrat Auctorum antiquiorum testimonio fultus, & eos qui *Clementi* VII. ad hæserunt, a Schismate excusat. „ Solemnibus (*inquit*) exequiis Gregorii XI. ce-
„ lebratis, Principaliores ex Romanis congregati decreverunt Cardinales pie & instanter
„ obsecrare, ut placeret eis in Apostolicum eligere Romanum, vel saltem Italicum. Sa-
„ tis enim eis videri Gallos regnasse in Romana Sede: jam ad cives Romanos Italosque
„ redire Honorem illum congruum fore. Et secundum Chronica non solum omnes Car-
„ dinales adunatos, sed & sigillatim quemlibet eorum deprecabantur. Domini autem
„ Cardinales benigne eos audiebant, & responsa humana, generalia tamen eis exhibe-
„ bant. Vulgus autem audacius loquebatur, per vicos & plateas clamitando: *Romanum*
„ *volumus*. Quod cum familiares Cardinalium audientes Dominis suis retulissent, consi-
„ derantes conditionem illius Populi Romani præcipitem & inconsideratam ut torrentem im-
„ petuosum in tumultus & seditiones effluere, sibi ipsis pavere cœperunt. Unde & com-
„ miserunt modum placandi Romanos Cardinali Lemovicensi, qui magis practicus & sagax

„ inter

„ inter omnes existimabatur Ultramontanos. Hic autem amicissimum sibi fecerat Archie-
„ piscopum Barensem, qui dicebatur Dominus Bartholomæus ... Hunc ergo accersens, ut
„ astutum consuluit, quid fieri posset, ut Populus Romanus quietaretur, & Curia Roma-
„ na in Gallias rediret: qui post plurima colloquia respondit: Hoc esse remedium, ut
„ unum nomine tantum, alium re & facto eligerent, quem postea sublato periculo no-
„ minarent. Nec ei hoc displicuit verbum. Intrantes ergo Cardinales in Conclave, & de
„ providendo soliciti vacanti Sedi, post aliquot dies, cum Bartholomæum præfatum eli-
„ gendum decernerent, solum ad Romanorum impetuosum rumorem vitandum, ut alio
„ in loco tutiori alium crearent, unus ex eis Cardinalibus, qui alium non sperabat quam
„ se intronizandum, notum fieri fecit ad extra, Ultramontanum electum. Quod cum vul-
„ gus expectans audisset, furiis invectum Conclave fregit, & cum minis & terroribus irruit
„ in eos. Sed cum didicisset Italicum electum, scilicet Bartholomæum Barensem Archie-
„ piscopum, conquievit ab insolentiis desistens. *Impressionem ac violentiam ex* Leonardo
„ Aretino *confirmat*. Leonardus tamen in fine Libri 8. Historiæ Florentinæ sic breviter di-
„ cit: Quod cum ingressi Conclave Patres de Successore deligendo cogitarent, insurgens Ro-
„ mana plebs nullius certi hominis impulsu, sed suopte ingenio permota, Romanum Ponti-
„ ficem ex Civibus Romanis, vel saltem ex Italicis creari debere clamitabat. Hæc dicta
„ postulataque, cum non inconsona rationi viderentur, augetur tumultus, crescensque mul-
„ titudo paulatim ad usque Conclave pervenit. Patres conterriti, quoniam Romanus vel
„ Italus eligi postulabatur, Bartholomæum Archiepiscopum Barensem elegerunt. Hunc
„ & posteris diebus, cessante jam metu, venerari ut Pontificem perseveraverunt: Princi-
„ pibus ac Communitatibus per orbem (ut moris est) per suas literas solemnes intimarunt,
„ Bartholomæum, quem Urbanum Sextum nuncuparunt, Canonice ab eis electum in Ro-
„ manum Antistitem. *Tum de ipsius moribus, & Cardinalium ab ipso defectione subdit:*
„ Fuit autem in homine illo natura inquieta & dura. Et tunc præter spem ad tantæ Di-
„ gnitatis fastigium sublevatus, intolerabilis videbatur. Nulla Patribus gratia, quod se po-
„ tissimum delegissent, nulla humanitas, nulla conciliatio animorum, sed contumax,
„ & minabundus, & asper, malebat vitari & metui potius quam diligi. Ea perversitas
„ Patres induxit metu & indignatione aliorsum respicere. Itaque clam inter se de electio-
„ ne conquesti, cum & metum & violentiam Populi Romani accusarent, abire a novo
„ Pontifice omnes ferme cœperunt. *Et infra*: Fundis Congregati Cardinales, novam pro-
„ visionem ediderunt, eligentes Cardinalem Gebennensem, & Clementem VII. nuncu-
„ parunt, per orbem literis disseminantes, hanc esse Canonicam electionem, quia liberam;
„ non illam Urbani, utpote violentam & coactam. Et inde inchoatum est Schisma pes-
„ simum, ut duo dicerentur in Ecclesia Dei, Urbanus & Clemens. Urbano ut vero Pon-
„ tifici adhæsit Italia, Alemannia, & Hungaria. Clementi vero Francia, Hispania, Ca-
„ talonia. Asserebant Obedientiales Clementis, suum esse verum Papam, ex electione
„ ejus Canonica, utpote libera, non coacta; non illam Urbani, quia metu coactam, &
„ ejus sequaces Schismaticos & excommunicatos. E contrario Obedientes Urbano Cle-
„ mentem affirmabant Apostaticum, non Apostolicum, &c. Multæ disputationes factæ
„ sunt circa istam materiam, multi libelli editi pro utriusque partis defensione. Peritissi-
„ mos viros in Sacra Pagina & Jure Canonico habuit, toto illo tempore quo duravit id
„ Schisma, utraque pars seu Obedientia, ac etiam Religiosissimos Viros, & (quod
„ majus est) etiam miraculis fulgentes: nec umquam sic potuit illa quæstio decidi
„ quin semper apud plurimos remaneret dubia. Nam etsi necessarium sit credere, si-
„ cut unam esse Catholicam Ecclesiam, non plures; ita & unicum ejus Pastorem Vi-
„ carium Christi, juxta id Joannis X. *Fiet unum ovile & unus Pastor*: tamen si
„ contigit plures per Schisma creari seu nominari Pontifices Summos uno & eodem
„ tempore, non videtur saluti necessarium credere istum esse vel illum, sed alterum il-
„ lorum, qui scilicet fuerit Canonice assumptus. Qui autem fuerit Canonice electus, non
„ tenetur quis scire, sicut nec Jus Canonicum, sed in hoc populi sequi possunt Majo-
„ res suos seu Prælatos.

Idem S. Archipræsul Tit. 23. Cap. 8. §. de S. *Vincentio Ferrerio* agens, idem confirmat. „S. (*inquit*) Vincentius, etsi cursum suum pene consummaverat sub obedientia Bened. XIII. Ave-

„ nione

„ nione cum Curia ſua reſidentis, & illum Italici cum pluribus aliis Nationibus A-
„ poſtaticum & Schiſmaticum arbitrarentur cum ſequacibus ſuis; Urbanum, cum Suc-
„ ceſſoribus in Urbe remanentibus; Apoſtolicum, verum Chriſti Vicarium, Petri Suc-
„ ceſſorem aſſerentes, in nullo hoc habet Sancti merita obumbrare, vel ſanctitatem mi-
„ nuere. Eſt enim Articulus fidei credere, ſicut una eſt Eccleſia Sancta Catholica, ita
„ & unicum ejus eſſe Paſtorem: Sed non eſt Articulus credere iſtum vel illum eſſe,
„ quando plures ſe nuncupant & ab aliis arbitrantur eſſe Summi Pontifices, & res ipſa
„ obſcura eſt, nec ſufficienter declarata. Siquidem utraque pars habuit peritiſſimos viros
„ in omni facultate, & ſanctiſſimos viros. Et licet plures Diſputationes & Opuſcula
„ fuerint edita, numquam tamen ita quæſtio deciſa eſt, quin remanſerit apud multos
„ dubia. Unde qui erraverunt in eo, ſatis excuſavit eos apud Deum ignorantia facti,
„ & quaſi invincibilis. Et propterea Spiritu Sancto operante, ad unionem faciendam
„ ſumpta fuit via ceſſionis, cum non ſufficeret via diſceptationis. Et quia ille Bene-
„ dictus obſtinatus manſit in ſua pertinacia ad non cedendum, privatus fuit omni Jure,
„ ſi quod habuiſſet in Papatu. Et tunc Beatus Vincentius, qui prius prædicaverat pro
„ Obedientia ejus, cernens ejus duritiam, prædicavit expreſſe contra eum ut Hæreti-
„ cum & Schiſmaticum, & quod ei non eſſet obediendum, & adhæſit Concilio Con-
„ ſtantienſi & geſtis in eo.

XII. Cardinalis *Joannes a Turrecremata*, in Summa *De Eccleſia*, Lib. 4. part. 1. Cap. 14. quartam iſtam Propoſitionem ſtatuit: „ Illi qui facta exacta diligentia, ad ſciendum
„ veritatem, quis ſit verus Papa, & non potuerunt plene clarificari, & inducti ali-
„ quibus probabilibus rationibus adhærent Antipapæ, cum propoſito tamen ſemper ad-
„ hærendi vero Pontifici ipſo facto quod de hoc veraciter informari poſſent, videntur
„ excuſati a labe & reatu Schiſmatis. *Quam propoſitionem ex eo probat quod* ignorantia
„ iſtorum eſt omnino involuntaria, cum ſit invincibilis, & abſque aliqua inordinatione
„ voluntatis; & per conſequens abſque culpa eſt actus ſequens. Unde Dominus Ul-
„ ricus in Summa ſua dicit; ſi quis de aliquo agendo dubius magis peritos conſulit de
„ quo nullam habet auctoritatem expreſſam, utrum ita ſit vel non ſit, dummodo for-
„ met ſibi bonam conſcientiam, poſtquam magis peritos conſuluit: etiam ſi res ali-
„ ter ſe habet, non peccavit. Fecit enim quod potuit: Deus autem nihil requirit
„ ab homine impoſſibile. *Quintam propoſitionem ſubdit:* Simplices populi & idiotæ non
„ habentes ſcientiam Juris nec facti videntur excuſari a labe Schiſmatis & reatu, obe-
„ diendo & adhærendo illi, cui obediebant & adhærebant Prælati ſui: ſi habeant ta-
„ men animi promptitudinem obediendi cuicumque, cujus Jus vel Deo revelante, vel
„ Eccleſia declarante, vel alio quovis modo valeret ſufficienter monſtrari. *Propoſitionem*
„ *iſtam probat ex eo quod* iſti tenebantur obedire Prælatis ſuis, juxta illud: (*Hebr. ult.*)
„ Obedite præpoſitis veſtris, & ſubjacete illis: & ſequi quod mater ſua Eccleſia tenet,
„ juxta illud Job. 1. Boves arabant, & aſinæ paſcebantur juxta illos: quia videlicet
„ minores, qui ſignificantur per aſinas, debent in credendis adhærere majoribus, qui
„ per boves ſignificantur, ut Gregorius in 2. Libro Moralium exponit.

XIII. *Henricus Inſtitoris* Ordinis FF. Prædicatorum Profeſſor, & Fidei Cenſor in Bohemia & Moldavia ab *Alexandro VI.* inſtitutus, qui florebat anno milleſimo quingenteſimo, in libro adverſus Pikardos ſeu VValdenſes Hæreticos, argumenta nonnulla referens ac ſolvens, quibus diſceſſionem ſuam ab Eccleſia Romana excuſabant, ſextam
„ ipſorum objectionem ita proponit: „ Tempore Schiſmatis ubi duo vel tres ſe ingere-
„ bant pro Summis Pontificibus, ſine Obedientia Romanæ Eccleſiæ Fideles ſalvabantur:
„ ita & nunc quod jam per Regnum Bohemiæ plures neutraliter vivunt. *Ad quam ſic*
„ *reſpondet*: In illo Schiſmate illi fuerunt vere & proprie Schiſmatici, qui præſen-
„ tes, ſcientes factum contra Jura, ſcienter vel contra conſcientiam fecerunt Schiſma
„ tale, paſſionibus ducti amoris vel odii cupiditatis & ambitionis: Alii vero qui uni vel
„ alteri, Urbano ſcilicet vel Clementi Obedientes adhærebant, moti ad hujuſmodi te-
„ nendum non temporalitate, ſed ex conſcientia, ex auditis conſiliis peritorum, non
„ erant vere & proprie Schiſmatici, etiamſi ei, qui non erat verus, adhæſiſſent; quia
„ præter intentionem eorum erat error & diviſio eorum; Quamvis enim ignorantia

„ Juris

„ Juris divini vel Naturalis neminem excuset, ut dicit Gratianus in dicto Cap. non tum „ erat talis ignorantia: Quia etsi credere in unum Caput, sicut in unam Ecclesiam Ca„ tholicam, etiam de Articulis Fidei, qui spectant ad Jus Divinum, sit necessarium: „ Fideli tamen credere hunc esse illud unum Caput vel aliud, cum duo sunt gerentes „ se pro Papa, non est Articulus fidei, sed qui secundum Jura Ecclesiæ est electus; „ quod scire pertinet ad factum in se & ad Jus Canonicum. Quamvis ergo una pars „ excommunicaret alteram cum Sequacibus, & Schismaticos nuncuparet, qui simplici„ ter inhærebant, excusari videbantur a vitio Schismatis.

Ex quibus compertum est, nec Prælatos & Clerum, nec Principes populumque Galliæ, Hispaniæ, aliarumque Nationum, qui *Clementi VII. & Benedicto XIII.* post accuratum causæ istius examen probabilibus rationibus vel Majorum suorum sive Prælatorum doctrina & auctoritate ducti, adhæserunt, Schismaticos fuisse. His confectis, exponendum est quomodo Ecclesia Gallicana & Academia Parisiensis studium operamque omnem ad extinctionem funesti illius Schismatis contulerint.

Ecclesia Gallicana & Academia Parisiensis studium operamque omnem ad extinctionem Schismatis contulerunt. Hoc in negotio prudenter se gessit Carolus V. Rex Christianissimus.

XIV. Rex Sapientissimus *Carolus V.* Cardinalium Literis, & Famagustani Episcopi ac *F. Nicolai a S. Saturnino* Sacri Palatii Magistri, quos ad ejus Majestatem miserant, relatione certior factus, de his quæ Romæ contigerant in electione *Urbani*, & de eorumdem Cardinalium secessione ad novum legitimumque Pontificem eligendum, Clerum Gallicanum, Sacræ Facultatis Parisiensis Doctores, & Juris utriusque Consultissimos Viros in Palatium congregavit Septembri mense, anno 1378. de tanti momenti negotio deliberaturos. „ Eo in consessu sex Archiepiscoporum, triginta Episcoporum, complurium Cœ„ nobiorum Patrum, simul Theologiæ, Jurisque & Civilis & Pontificii Professorum, „ constitutum est, Cardinalibus Romana Comitia fando improbantibus, non assentiendum, „ nisi majore consilio gravioreque deliberatione. Idque Cardinalium Nunciis, Regis nomine significavit Abbas Sancti Vedasti *Joannes Fabri*, Sacri Juris Doctor, & Regi a Sanctioribus Consiliis, in Aula Majoris Palatii. Id constat ex Scripto ejusdem Abbatis tradito Flandriæ Comiti, quod editum est in Historia Universitatis Parisiensis, Tom. 4. p. 523. ex Chronico MS. *Caroli V.* quod extat in Regia Bibliotheca, ex Continuatore *Nangii*, & *Paulo Æmilio*, &c. Cum vero Cardinalium Attestationem, cujus supra meminimus, nec non Acta Fundanorum Comitiorum, quibus in Summum Pontificem electus fuerat *Robertus* Cardinalis Gebennensis *Clemens* VII. nuncupatus, Rex Sapiens accepisset & hanc electionem a Cardinalibus etiam Italis, & ab iis qui Avenione ab obitu *Gregorii Undecimi* manserant, summo consensu approbatam, Conventum alterum Cleri, Nobilium, & Sanctioris Concilii Patrum, in Saltu Vicennarum habuit mense Novembri. Negotio matura deliberatione, magnaque libertate discusso, ventilatis, quæ utrique parti favere videbantur, momentis ac rationibus, cum nonnulli, & inter alios Cameracensis Episcopus neutras partes adsciscendas assererent: in *Clementis VII.* Obedientiam frequentioribus suffragiis itum est. Ita rem enarrat Abbas *S. Vedasti* in Scripto supralaudato: „ Tunc Rex convocavit Prælatos & Clericos, Consiliarios suos, & alios No„ biles Parisiis existentes pro tunc & in magno numero, qui ad eum accederent apud „ Nemus Vicennarum, quos ibi congregatos sigillatim adjuravit quod omni favore post„ posito sibi consuleretur quid in hac materia esset acturus: Qui omnes & singuli de„ derunt Regi consilium quod se declararet & determinaret ad partem D. Clementis „ VII. cujus promotionem canonicam reputabant, & contra Bartholomæum Barensem, „ cujus nominatio fuerat violenta & impressiva, & quæ nullum ei Jus tribuerat in Pa„ patu. Igitur post tot informationes memoratas, post tot habita consilia, & multo „ plura quam scripsimus, Dominus noster Rex 16. die mensis Novembris determinavit „ stare pro parte D. Papæ Clementis, quam tenet, per ea quæ in Consiliis multis inve„ nit, fore juri & rationi consonam. „ Viam porro Concilii Generalis ante celebrandi quam Rex, & Ecclesia Gallicana alterutri Obedientiæ se addicerent, merito non placuisse Patribus, scripsit Vedastinus Abbas: Quia vix infra quadriennium ob tumultus bellicos convocari potuisset nec a quo vocarentur Prælati exploratum erat: Ideoque cavendum fuisse ne intrusus usurpatione sua tamdiu gauderet. Congregandum quidem Concilium, cum Pontifex legitime electus de hæresi postmodum accusatur; sed ubi vitium electio-

electionis evidens est examine Concilii opus non esse. Quamobrem Cardinales jure discessisse ab Intruso, & alium elegisse.

Parisiensis Academiæ deliberatio & doctrinale judicium.

XV. Cum vero in Academia Parisiensi de Jure utriusque Contendentis ultro citroque disputaretur, Eruditi Ordinis sententiam Rex Sapiens rogavit, datis ad eum literis. Generalia Comitia octava Januarii 1379. apud Cistercienses congregata. Ob negotii gravitatem, quod accurato egebat examine, protrahendæ venia deliberationis ab ejus Majestate postulata est, utque communi Facultatum omnium consensu Doctrinale Judicium ferretur. Rex annuit Doctorum postulatis, & ad diem vigesimam Maii sequentis concessit inducias. Quo tempore, Laudunensem Episcopum, & Abbatem *S. Vedasti* ad eos misit, qui deliberationem ac Responsum urgerent, summa tamen suffragiorum libertate permissa, ut ex regiis literis constat, quarum hæc sunt verba: „ Vos intimo cordis affectu rogamus, vobis nihilominus districte præcipiendo mandantes, quod cunctis passionibus, immoderatis favoribus, vel odiorum fomentis ab animo vestrum cujuscumque „ rejectis, solum Deum & ejus Judicium habentes præ oculis, ad dirimenda schismata, imminentibus etiam scandalis obviando, super contentis nostris in apicibus vobis „ ultimate directis, sic mature, sancte, & juste, & deliberate, & cum effectu reali „ concludere studeatis, nobis super id vestra laturi Responsa, quod cedat ad laudem „ divinam, & Ecclesiæ ac Fidei firmitatem, & illibatam pariter unitatem, &c. „ Comitiis habitis, tres Facultates, Theologica scilicet, Decretorum, Medicinæ, duæque Nationes Facultatis Artium, Gallicana & Normanna, *Clementis VII.* ceu vero ac legitimo Pontifici, adhærendum esse responderunt, seque illi adhærere sunt professæ. Nationes Picardiæ & Angliæ neutras partes eligendas senserunt. Tandem & illæ ad Theologorum & Sacri Juris Doctorum Sententiam accessere, summoque omnium Facultatum consensu Decretum de *Clementis* Obedientia profitenda editum est. Responsum Regi per Rectorem & quatuor Facultatum Deputatos dedit Academia. *Simon Freron* Sacræ Theologiæ Professor omnium Ordinum nomine peroravit, Regi gratias egit immortales, quod Academiam tam pie, tam benigne ad veritatem justitiamque inquirendam ac propugnandam adhortari ejus Majestas dignata esset: Eum rogavit ut ejusdem Academiæ moras æqui bonique duceret, juxta illam *Gregorii Magni* sententiam; *Minus Maria præstitit, quæ cito credidit, quam Thomas qui diu dubitavit*, Declarationis Academicæ Instrumentum in ejusdem Universitatis Historia editum est, Tom. 4. p. 566. Artium Facultati, cujus nationes duæ hoc in negotio diu hæsitaverant, gratulatus est *Clemens VII.* quod tandem electionem suam ad Pontificiæ Dignitatis apicem canonicam declarasset: „ Ad nostrum (*inquit*) pervenit auditum, quod in & super Electionis negotio „ de nobis ad apicem Summi Apostolatus canonice celebratæ, de quo forsan, ut aliquorum relatione didicimus, aliquantulum hæsitastis, ad charissimi in Christo filii Caroli Regis Francorum illustris instantiam, Responsionem benevolam, & orthodoxæ „ fidei congruam immo Christicolæ Populo necessariam, pia mente dedistis: Super qua „ vestræ devotionis eximiæ puritatem charitatis visceribus amplexantes, vobis gratiarum referimus multiplices actiones. „ Hasce Literas datas 7. Augusti, anno 1379. legere est in Historia Universitatis Parisiensis, Tom. 4. p. 778.

Tractatus de unione Ecclesiæ, inter Bonifacium X. & Carolum VI. Regem Christianissimum habitus.

XVI. Anno millesimo trecentesimo nonagesimo secundo, de Unione Ecclesiæ Tractatus habitus est inter *Bonifacium Nonum & Carolum Sextum* Regem Christianissimum, agente *Petro* Carthusiæ Astensis in Lombardia Priore, qui ipsum *Bonifacium* adiens, Literas ad Regem ab eo impetravit, quibus ejus rogabat Majestatem, ut Ecclesiæ Unioni procurandæ incumberet, nihil se omissurum pollicitus, quo res Piis omnibus adeo optata felicem exitum consequi posset. *D. Petro* socium adjunxit *D. Bartholomæum de Ravenna* Carthusiæ Insulæ Gorgonæ Priorem. Angelos pacis Avenionem primo accedentes ingrate suscepit *Clemens VII.* & contra jus omne detinuit; donec re Parisiis pervulgata, Rex, Academia supplicante, *Clementem* monuit eos dimitteret. Lutetiam itaque circa Natale Domini pervenerunt, Regique *Bonifacii* literas obtulere, quarum hæc erant verba ad ejus Majestatem permovendam aptissima: „ Cum venit in mentem quod tu ex ea non „ solum vetustissima atque nobilissima, sed etiam Christianissima & virtuosissima progenie ducis originem, de qua multi & inclyti Reges ac Principes prodiere, ut etiam eo-

„ rum

„ rum aliqui fluctuantem Ecclesiam & Rempublicam, fidei integritate, & industria, „ indefessis laboribus, gravioribus periculis, magnisque sumptibus juverunt, foverunt, defensarunt, & ad portum salutis ac tranquillam duxerunt stationem, & vice versa, cum „ fuit opus, nonnulli tui Progenitores etiam in recenti memoria, ab eadem Ecclesia præcipuos honores, & opportuna commoda reportaverunt: Quamobrem tanta inter Ecclesiam piam Matrem & Progenitores ipsos filios connexio indissolubiliter viguit, ut „ Ecclesia absque illis, & illi sine Ecclesia, si recenseantur Annales, numquam vel raro magnificum feliciter quid tentarunt: spes nos bona fovet, quod propitio Deo, ad „ unitatem & sedationem hujusmodi multa operaberis laude digna; & forte ista Ecclesiæ „ calamitosa divisio tuis operationibus magna ex parte sopietur . . . Ideoque tuam Serenitatem requirimus, paterne monemus, rogamus, hortamur & obsecramus per viscera „ misericordiæ Jesu Christi, per desideratam salutem, per æternum præmium, quatenus „ hanc Dei causam prompte suscipiens, & constanti animo persequens, commendanda dignorum Progenitorum vestigia imitatus, ad intemeritatem veritatis & unitatis „ Sanctæ Romanæ Ecclesiæ te conformans, ad hujusmodi reprobi Schismatis & divisionis remissionem, & Ecclesiæ reintegrationem, ingenii tui vires & efficaces operas „ adhibere velis, nec ulterius retardare . . . Nos enim quamprimum te ad id dispositum fore senserimus, parati sumus tecum apponere partes nostras, nihil de contingentibus omittendo. „ Editæ sunt hæ literæ Tomo sexto *Spicilegii Dacheriani*, p. 54.

Religiosis Nunciis Rex ore tenus responsum dedit, de quo *Bonifacium* certiorem facerent, Se studium omne viresque ad unionem Ecclesiæ promovendam adhibiturum. Literas nullas dedit, ne *Clementis* causæ nocere videretur. Publicæ Supplicationes Parisiis pro Schismatis extinctione fieri cœptæ. Tunc & *Clemens* ut nihil sibi unione Ecclesiæ antiquius esse persuaderet, Missam votivam pro ipsa a Deo postulanda composuit celebraturis Indulgentias erogans: quod tamen simulate ab eo factum probavit eventus, cum *F. Joannem Goulan* Carmelitam Parisios misit, qui concessis Apostolicæ Sedis auctoritate Indulgentiis, Tractatum Unionis disturbaret, omnesque in *Bonifacium* concitaret. Ista constant ex Monacho Sandionysiano Lib. 12. Cap. 7. & ex *Juvenali de Ursinis* in Historia *Caroli VI.* Sed & *Bonifacius* accepto Regis Christianissimi responso ab ore Carthusiensium, quos ad ejus Majestatem miserat, & duorum aliorum ejusdem Ordinis Professorum, quos ipsis Romam redeuntibus Rex adjunxerat, alienum ab unione animum præ se tulit, nisi Rex ejurata *Clementis* Obedientia suam profiteretur, ac Regnum, Belgium, VVasconiam, Lotharingiam, Britanniam, ad suas partes traduceret. Ista constant ex aliis ipsius *Bonifacii* Literis, quas Tomo Sexto *Spicilegii Dacheriani*, p. 57. legere est.

Parisiensis Academia de mediis extinguendi Schismatis deliberat.

XVII. Anno 1393. die Conversioni *S. Pauli* sacra, Academia Parisiensis, quæ facultatem a Rege ac Principibus Regni Moderatoribus obtinuerat inquirendi in vias extinguendi Schismatis, quas ejus Majestati & Consilio suggereret, ad *S. Martini de Campis* ritu solemni Deo supplicatura processit. Sacris operatus est *Guido Moncelli* Sandionysianus Abbas: de pace Ecclesiæ præclare dixit *Guillelmus Varrant* ejusdem Cœnobii Prior in Sacra Facultate Doctor Theologus; Regis ac Principum voluntatem ad divinum unionis opus propensissimam commendavit, omnes hortatus est ut ipsis constantiam in bono proposito a Deo obtinere satagerent. *Ut autem Regio obtemperaretur Præcepto, & ut uniuscujusque animus definiendo liber esset, in Universitate iterum publice divulgatum est, ut quod cuilibet mens dictaret pro Unione habenda, notaret in Schedula, quam & infra unam arcam fortiter obseratam, & in Claustro S. Maturini repositam, quasi in gazophylacium mitteret, nemine compellente.* Schedulæ singulorum suffragia rationibus fulta continentes, a Deputatis lectæ & collatæ. In eam sententiam omnes consensisse compertum fuit; Commodiores ad Schismatis extinctionem vias eligi atque adhiberi non posse, quam cessionem & renuntiationem plenariam utriusque de Summo Pontificatu Contendentis; vel mutuam compromissionem amborum in aliquos eligendos qui negotium summa auctoritate decernerent, ac finirent, vel Concilii Generalis celebrationem. Quæ cum in Comitiis retulissent, ab Academia decretum est, ut de hisce viis ac mediis finiendi Schismatis Epistola Regi offerenda scriberetur; hanc susciperent curam, quoad rerum

Monachus Sandionys.

 dispo-

dispositionem, *Petrus de Alliaco & Ægidius de Campo* in Sacra Facultate Parisiensi Doctores; quoad verborum delectum ornatumque Orationis, *Nicolaus de Clamengiis* Baccalaureus Navarricus, Rhetor ea tempestate insignis. Omnem industriam adhibuit *Petrus de Luna* Clementinus Cardinalis, Ducis Bituricensis auctoritate fultus, ut Academiæ consilia conatusque *disturbaret*. Audientiam tamen favore Ducis Burgundiæ, alterius Regis Patrui, die ultima Junii impetrarunt Oratores Academici, ac Epistolam Universitatis ejus Majestati obtulerunt, sic inscriptam: *Christianissimo ac Religionis orthodoxæ zelantissimo Principi Carolo Dei gratia Regi Francorum Illustrissimo, devota suæ Celsitudinis filia Universitas Studii Parisiensis, devotæ & filialis obedientiæ sinceritatem.* Postquam Regis pietatem effusissime laudavit, *qui se & sua universa in hujus execrabilis scissuræ resartionem impensurum* pollicitus erat, *etsi Regni sui aut corporis impendium negotium hujusmodi deposceret*: tres vias exponit extinguendi Schismatis, unanimi Virorum Academicorum consensu approbatas; Alias nihilominus, *si quæ sunt commodiores seu faciliores*, minime se excludere profitetur. De priori via, cessionis scilicet ac renunciationis, cui potissimum insistit, hæc habet: „ Prima igitur via est Cessionis & Renuntiationis plenariæ utriusque partium, scilicet D. nostri Papæ, & alterius de Summo Pontificatu Contendentis ad totale jus illud quod habet in Papatu, vel se habere prætendit, sive cessio illa in manibus vel præsentia amborum Collegiorum in unum convenientium pro bono pacis fieret, sive in manibus aut in præsentia sui Collegii pars quælibet seorsum cederet; sive postremo in manibus aut præsentia aliquorum per eos aut sua Collegia nominandorum; sive aliis modis rationabiliter excogitandis. Qua Cessione facta, per veteres Cardinales, de futuro Pontifice fieret provisio, seu pro bono pacis per Collegia amborum. Et hanc viam, PRINCEPS CHRISTIANISSIME, adceler, conveniens & efficax hujus plagæ lethiferæ remedium, cæteris in hac nostra Epistola contentis anteponimus, tum propter facilitatem faciendi: sic nempe labores, sumptus, difficultates plurimæ, maxima denique Christianitatis totius vitarentur dispendia; cum propter universorum Fidelium utriusque Obedientiæ, totiusque in genere Christianitatis in cordibus & conscientiis perfectam atque integram absque remorsu aliquo quietationem: cum maxime propter Principum & Regnorum utriusque adhærentiæ honorem ex integro conservandum, & devitandum scandalum. Quod judicio nostro summopere attendendum pensandumque hac in materia est; Fratres quippe omnes sumus in Christo. Et non-ne Domini vox est, qua qui fratrem scandalizaverit a nobis expellere præcipimur, etiamsi pes fuerit, manus, aut oculus? Tum propter apparentiam rationum utriusque partis, qualis nequaquam in Schismate alias visa est. Tum propter adhærentium fixam atque radicatam cujusque partis ad suum, ut nulla verisimilis spes sit, aut nos ad aliam partem accedere, aut alios ad nostram ullatenus verti posse. Et profecto ad hanc viam debet eos proprii amor honoris inducere, voluntariosque reddere, ne si discussio fiat, in alterius eorum aut amborum ignominiam res veniat. Debet & gregis Christi, cui se præesse dicunt, lugubris, exitiosa, & miserabilis dissipatio, eis non æquo animo (si quid misericordiæ & compassionis habent) intuenda. Debet zelus animarum dicti gregis, pro quibus, si perditæ sint ex eorum neglectu, suæ in ultionem reposcentur a Domino. Debet præterea tam virtuosi operis atque sublimis meriti apud Deum respectus. Debet nominis gloria qua ipsi perenni laude succedentibus sæculis hoc in omnium ore hominum & scriptis celebrabuntur, plus profecto quam si uterque eorum centum aut ducentis annis etiam virtuose pacateque præsedisset. Debet postremo charitas amplissima, qua præditi esse debent, quaque pro ovibus suis juxta Supremi Pastoris Sententiam, suam etiam animam exponere adstringuntur. Quanto igitur amplius in tam horrendo scandalo gregis sui temporalem suum statum in tam evidenti bono Ecclesiæ resignare?

Via Cessionis ac renuntiationis.

XVIII. Viam subinde mutuæ compromissionis exponit Academia, ejusque commoda prædicat. „ Per hanc viam (*inquit*) vitaretur Concilii Generalis difficultas, cessaret cavillatio dicentium, Quod in illo Concilio Generali D. noster Papa ob ampliorem numerum aliorum jus suum exponeret discrimini. Per hanc maturior esset terminatio facti quam nos omnes maximopere desiderare debemus. Per hanc quoque nota per-

Via mutuæ compromissionis.

„ versæ

„ versæ dominandi ambitionis tolleretur, quam rigorosa nimium & pertinax defensio cogniti etiam juris sæpe numero inducit. Denique subterfugiens viam istam æquitatis sectatricem, charitatis & amicitiæ plenissimam, vehementem de injusto titulo suo suspicionem in omnium animos hominum ingerere videretur. Nam præsumptio juris est rationis judicio consentiens, quod æque si non amplius nocens, atque injustus alieni usurpator, æquitatem judicii propriæ causæ diffidens subterfugit; sicut justus innocensque propriæ innocentiæ conscientia securus hoc appetit.

XIX. Secundum hæc, objectiones diluit hanc viam unionis improbantium. Prima objectio erat Summum Pontificem nullatenus posse in aliquos compromittere, se ipsum eorum Judicio subjiciendo.

Respondet Academia: Nihil ad rem id pertinere „ Quia illic neuter eorum se tamquam „ Papa subderet, sed tamquam in dubium revocatus, de suo atque alterius in Papatu „ jure: immo quilibet eorum ab adversa parte sua velut Papatus invasor & usurpator „ arguitur, & quoad hoc arbitrio se subdere postulatur. Simile quippe omnino, ut videtur in Concilio Generali, si super hoc ageretur, & in parte ista censendum est. Constat vero quod illic neuter eorum ut Papa præsederat: Quare nec etiam isthic ut „ Papa se subjicit. Præterea id falsum est quod subjungitur, Papam non posse se ipsum „ in alterius ditionem submittere. Numquid Christo major erit, de quo sacratissima Evangelii profitetur Historia, Quia erat subditus illis, Matri scilicet & Joseph? Matri namque suæ, hoc est, Sanctæ Ecclesiæ, quam Fidelium omnium Matrem esse constat, si ipse Catholicus est, materno jure subditur. Nisi forsan quis dixerit; postquam Sponsa facta est, Matrem esse destitisse. Numquid Petrum anteibit, cui non ad „ Evangelii veritatem ambulanti Paulus in faciem libere restitit? Quam Pauli correctionem submisse & humiliter sustinuit. Numquid & Papatus jure a fraternæ correctionis eximetur lege, ut eidem omnium agendorum licentiam impune donemus? De Deo „ solo Job Sanctus id loquitur: *Non est qui dicat tibi; Cur ita facis?* Caveant qui „ hunc titulum soli divinæ omnipotentię debitum in se ipsos usurpando transtulerint... „ Ab eisdem percuntari lubet, jura si quæ prohibent, Divina ne an humana, ac pure „ Positiva sint? Non divina profecto aliqua allaturi sunt; restat ergo ut Positiva sint; „ quibus (ut ipsi ajunt) Papa non est subjectus: Idcirco semetipsum compromittendo „ submittens, non contra illa ageret. Nihil igitur causæ est quominus se subjicere ac „ compromittere possit; & mirum est quod non vident hæc dicentes, sese illi Potentiæ, quam Cœlo æquare volunt, tam aperte derogare.

XX. De tertia via, Concilii scilicet Generalis, hæc subdit Universitas: „ Quamvis „ via ista a nonnullis adulatoribus, ac hujusmodi monstruosæ sectionis fautoribus ab „ ipsius initio usque ad ista tempora magis turbandi studio quam veritatis radice, velut „ inepta omnino repudiata sit; tamen absque fermento affectionis malignæ veritatem „ intuenti non adeo refellendam esse satis liquido clarescet. Nam ut ab altiori repetamus, „ unde variæ hæreses sæculis anteactis in Ecclesiam Christi irruperunt, nisi quia ante „ Piissimi Constantini Imperium Christianis Præsulibus in unum conveniendi licentia interdicta erat: Qua ab ipso accepta, Conciliorum universalium Decretis hæreses innumeræ perversissimæ cum suis assertoribus damnatæ sunt, sicque Catholica Fides intemerata permansit. Si igitur ad tollendum hoc pestiferum schisma, quod jam propter „ longam moram hæresis speciem habet (Inveteratum quippe schisma, sicut ait Augustinus, hæresis est) non liceat Ecclesiam congregari, repudiatis præsertim viis superioribus, quid restabit? Profecto sicut per ignaviam inexcusabilem negligentiam amborum, de quibus sermo, Præsulumque & Collegiorum suorum, jam per sexdecim annorum spatium hoc dissidium duravit, ita adhuc per totidem, attenta majori semper „ invalescentia, & pacis turbatoribus, durare poterit, sicque in oblivionem cum Græcorum dissidio atque in finem sæculi perducetur. Quis igitur obviabit surgentibus hæresibus, cum ab altero plectendus, ad alterum de facili pro impunitate confugiet? „ &c. Christus Dominus noster legem nobis statuens de fratre corripiendo, si quid fortasse in nos peccaverit, præcepit ut eum primo inter nos & ipsum solos corrigeremus; „ deinde, si non audiat, testes aliquos nobiscum assumamus: & tunc, si nihilo magis „ audie-

Via Concilii Generalis.

„ audierit, Ecclesiæ nunciemus. Cum igitur per tam longa jam annorum curricula neuter alterum nec se solo audire, nec testibus adhibitis voluerit, quin etiam nec spes ulla audiendi reliqua sit, quid jam restare videtur, si Christi præcepta impleamus, nisi id dicere *Ecclesiæ*, in Concilio Generali convocatæ, quam si ipsi, vel alter, audire *recusaverint*, aut ipsius judicio nequaquam obtemperare, plane & libere cum Christo *fateamur* eos nobis Ethnicos & publicanos habendos.

Adversariorum pacis objectionibus Academia respondet.

XXI. *Adversariorum* pacis objectiones mox diluit Academia. „ Quomodo (*inquiebant*) „ Papa noster electus jus suum clarum adducet in discrimen, & illud, de quo constat, „ in dubium revocabit? *Respondet illa*: Quid clarum vocatis? Certumne an verum? Si „ verum, cum hæc veritas nunc sub modio lateat, nec a tantis Catholicis cerni possit, „ eam super candelabrum per Concilium ponite, ut omnibus qui in domo Dei sunt, „ eluceat. Si certum, videte ne verbo abutamini, qui id certum appellatis; de cujus „ obscuritate atque ambiguitate tanta semper fuit & est apud tantam Fidelium portionem „ contentio? . . . Sed esto, certum verumque sit illud, quod certum unicuique esse prædicatis, respondebit tamen vobis Adversarius vester ita esse dicentibus, Judicium rem „ istam deposcere, nec fidem vestris dictis se ullo pacto habiturum, qui contendens, „ contra eum pars estis. In Judicium itaque descendite. Quid enim vultis? (*inquit Adversarius vester*) Ille quem Papam dicitis, aut jure suo fidit, aut diffidit. Si diffidit, „ modice ponderandum est Juris illius discrimen: Nam & alii merito diffidere habent. „ Si confidit, confidat in Domino, & Dominus justitiam suam tuebitur, nec fluctuare „ permittet . . . . Et præsertim cum pendente Concilio, pro Justitiæ habenda declaratione fierent a cunctis Fidelibus ex Indicto Ecclesiæ Orationes devotæ apud Deum.

XXII. Objiciebant alii, quod *Minor multo numerus Concilii pro una partium, & major pro altera staret*.

Respondet Academia, Hanc objectionem nullius esse momenti: „ Primo quidem (*inquit*) quia Spiritus Sanctus Concilio assistere, ipsum quoque dirigere pia fide creditur, „ quem non est verisimile ipsum errare sinere in hac Christianæ pacis materia . . . Deinde malæ mentis est & carnaliter nimium sapientis sic male de hominibus suspicari, „ ut quilibet veritate dilucide patefacta, contra agnitam etiam veritatem pro ea parte pertinax & obstinatus maneat, quam ante discussionem secutus sit? Quid quod S. Gregorius tantus Ecclesiæ Pastor se quatuor Concilia Universalia tamquam quatuor Evangelii libros venerari & colere profitetur, quod minime affirmaret, si ea errare posse tam „ facile, sicut hi dixerunt, crederet. Sed fac ut errare possint, quandoquidem hi errorum somniatores hoc volunt, quem tardius e duobus erratum ire putemus, aut hunc „ vel hunc se Papam dicentem, aut Concilii totalis Sententiam super hoc definientem? „ Non tanta imprudentia quisquam erit, quin Concilium in hoc remotius ab errore „ absuturum dicat? Minus igitur discrimen est Concilio credere in hoc casu, quam partibus.

XXIII. Obstrepebant adversarii: *Quis dabit auctoritatem Concilio*? Respondet Academia: *Eam dabit consensus omnium Fidelium, Dabit Christus in Evangelio dicens*: „ Ubicumque duo vel tres, in nomine meo eritis congregati super terram, &c. *Dabit & „ Domini jussus ad Moysen in Deuteronomio*: Si (*inquit*) difficile & ambiguum apud te „ Judicium esse perspexeris & videris verba variari, venies ad Sacerdotes Levitici generis, quæresque ab eis, qui judicabunt tibi judicii veritatem. *Quid autem reperietur dissensione ista magis difficile, magis ambiguum, magis in verbis varium? Ubi non modo verba varia currunt, sed contraria penitus & invicem pugnantia? Nec hoc quidem inter paucos, sed inter pene æquales orbis christiani partes, altera, quod amplior est prætendente, & altera quod sanior.*

XXIV. His ita expositis, declarat Academia, Si alter diffidentium aut uterque, vias illas inire obstinatius refugiat, nec aliam extinguendo Schismati opportunam offerat, eum ut *Schismaticum* & *Hæreticum* habendum: *Nec gregis Christi Pastorem, sed direptorem potius ac Tyrannum; sicque ejus deinceps nec jussis obediendum: Nec eidem regiminis ullam administrationem, immo nec patrimonium Ecclesiæ quo utatur, reliquendum: Ipsum quoque ob ovili Jesu Christi ut lupum infestissimum penitus abigendum, pœnisque acerbissimis*

bissimis Schismaticorum plectendum, nec in terra viventium, sed cum Dathan & Abiron nequissimis Schismaticis portionem ejus habendam: Quippe qui gregis Pastorem se dictitans, non ad debitam ipsius adunationem, sed magis ad perpetuam quantum in se est, dissipationem dispersionemque tendit.

XXV. Denique ad Regem orationem convertit: ejus Majestatem hortatur & obsecrat, ut ad pacem & unitatem Ecclesiæ totis animi medullis incumbat; meminerit solum se Principem Christianissimum nomen non otiosum tenere: quod in omnibus semper Ecclesiæ angustiis ei Majores ipsius præsidium ante alios tulerunt: nolit privilegium tam nobile, titulum tam magnificum amittere; hunc honorem a se auferri non sinat, aut alterum in isto ante se venire; defendat jus suum, defendat nomen, defendat decus: moveat ipsum omnium Catholicorum & fratrum in Christo expectatio, quæ tota in re ista de ejus Persona pendet; omnes Principes Catholicos ejus in hoc negotio manum præstolari, tamquam ejus cui jure, consuetudine, potentia, cæterisque adminiculis magis istud debitum. Atque enumeratis pari eloquentiæ vi Schismatis istius incommodis, Epistolam absolvit, Deum obsecrans ut quassatam pene undis ratem suam, nec jam sine sua ope subniti valentem, tandem aliquando servet, ventis & mari imperans. Clauditur Epistola his verbis: *Datum in nostra Congregatione Generali apud S. Bernardum, ut moris est in arduis, celebrata unanimi Facultatum singularum & Nationum consensu, 8. Idus Junii, Vigilia videlicet Pentecostes; quo die Spiritus Sanctus Discipulorum mentibus in unum congregatorum illapsus est, charitate concordes inundantis gratiæ profusione replevit: quem & nostro tam concordi Conventui ea hora adstitisse, pia & verisimili conjectura credimus, Anno Domini* 1394. edita est hæc Epistola ex MSS. Bibliothecæ Sancti Victoris Parisiensis, & Collegii Navarrici, nec-non ex Historia Sandionisiani Monachi, Tom. 7. *Spicilegii Dacheriani*, pag. 81. & Tom. 4. Historiæ Universitatis Parisiensis, pag. 687.

XXVI. Quamvis Academiæ deliberatio dicendique libertas, Ecclesiæ statui & tempori plane opportuna, Regi, Principibus, Proceribus ac Prælatis, inter quos eminebat *Simon Cramaudus*, Patriarcha Alexandrinus, vehementer placuisset, artibus tamen *Petri de Luna* Cardinalis Aragonii, & Ducis Bituricensis effectum est, ut cum ad certum diem Academiæ Deputati, responsum accepturi, ad Aulam rediissent, Regni Cancellarius Regis nomine illis significaverit ipsius Majestati non placere, ut ea de re viri Academici deinceps agerent, ac ne literas hoc de negotio aliunde scriptas reciperent, nisi prius Regi oblatas. Qui Cancellario Academiæ nomine libere denuntiarunt, Ipsam a lectionibus, concionibus, omnibusque aliis Studiorum actibus cessaturam nisi & donec justis ejus petitionibus satisfieret. Ita referunt Sandionysianus Monachus, & *Joannes Juvenalis de Ursinis*, in Historia *Caroli Sexti*. Extant in MSS. Codicibus Victorino & Navarrico Academiæ Coloniensis literæ ad Parisiensem hoc ipso anno 1394. datæ die quinta Julii, quibus ipsi zelum pro unione Ecclesiæ gratulatur, hortaturque ad sanctum opus studiis omnibus ac viribus promovendum. Editæ sunt cum Academiæ nostræ Responso, Tom. 6. *Spicilegii*. Extant & aliæ a *Joanne* Rege Aragoniæ die vigesima Augusti Barcinone scriptæ, quibus rogat Academiam nostram ut mentem suam consiliumque de unione Ecclesiæ, viisque ad ipsam procurandam opportunis aperiat. Paratum enim se pro defensione Fidei & unione Populi Christiani, non solum Regna sua ac facultates omnes; sed & vitam ipsam exponere. Ex quibus facile quivis intelligit, quanta fuerit semper apud exteras etiam gentes Academiæ Parisiensis existimatio & auctoritas.

Joannis Regis Aragoniæ Literæ ad Parisiensem Academiam.

XXVII. Universitatis Epistola de Viis ad sedandum Schisma ineundis Regi oblata, de Majestatis ejus Mandato ad *Clementem VII.* transmissa est, ad quem eadem Academia literas alias dedit, quibus ipsum hortata est ut Viarum hujusmodi aliquam amplecteretur. Ad id ex officio se teneri Doctores iis literis profitentur, quo & Summi Pontificis, & Regis saluti, ac totius Ecclesiæ sunt obnoxii: „ In pastoribus siquidem & Do-„ ctoribus maxime totum regimen Ecclesiæ consistit: Faciant (*inquit*) Pastores ipsi quod „ suum est. Nos certe nostrum docendi, si Dominus annuerit, nullatenus omittemus „ officium, quod quamquam omni tempore congruum sit & necessarium; præcipue hoc „ tempore, quo tam multis angustiis, ærumnis & scandalis per hoc execrandum Schis-

Edita sunt Tom. 4. Histor. Universit. Paris. p. 106. Academiæ Parisiensis Literæ ad Clementem VII.

„ ma Ecclesia atteritur. „ Graviter expostulant, quod in his silentium a Rege *Doctoribus Ecclesiæ & lucernis ardentibus* imponi *inimicus homo* (Petrus de Luna) postulasset. *Clementem* monent, rogant, obtestantur, per fidem integerrimam, per fœdus inviolandum, per amorem amplissimum & sincerissimum quem ad Sponsam Ecclesiam habere debet, per Pastoralis vigilantiæ debitam solicitudinem, ut hanc sacratissimam concordiam, quæ in ejus manu sita est, absque mora intendat. Satis jam expectatum, exurgendum tandem aliquando ad pacem esse, desides torpentesque animos ad hujus rei aggressum excitandos, nisi Schisma perpetuum in Ecclesia permittere proponant. Rem in tantam perniciem errorefque jam processisse, ut plures passim dicere non vereantur: „ Papæ sint, & non modo duo aut tres, sed decem aut duodecim, immo & singulis Regnis singulos præfici „ posse, nulla sibi invicem Potestatis aut Jurisdictionis auctoritate prælatos. „ Editæ sunt hæ Literæ Tom. 6. *Spicilegii*, pag. 109. & in Historia Universitatis Tomo quarto, pag. 699. Scripsit ejusdem argumenti literas Academia nostra ad Clementinos Cardinales, quibus eas inseruit, quas ad *Clementem* scribebat, illosque hortata est, ut laborem hunc suum pro unione Ecclesiæ sincera mente susceptum, quem Sacro Collegio gratum esse arbitratur, fovere, adjuvare, & ad prosperum exitum dirigere dignentur. Summumque Pontificem cujus lateri jugiter assistunt, quorum ipse consilio in agendis uti debet, monere, urgere, hortari, allicere ad hoc opus sanctissimum, quantum in eo fuerit, mature & celeriter exequendum. Ad quod etiam suam operam & industriam eadem Academia pollicetur. Has Literas Tomo Sexto *Spicilegii*, pag. 113. & Tomo quarto Historiæ Universitatis Parisiensis, pag. 700. legere est. His acceptis atque perlectis *Clemens* nullo Academiam dignatus responso est, id unum dixisse fertur: *Literæ istæ malæ sunt & venenosæ.* Quod cum Parisios perlatum esset, continuo ad eumdem rescripsit Academia, Vix se credidisse, quod de illo vulgatum est: Si falsum sit id ipsum dixisse grata Responsione propensam demonstret ad pacem Ecclesiæ voluntatem. Si verum sit, mirari se vehementer quod tam indignæ voces ore Pontificio exciderint. Tractatum de unione Ecclesiæ tam sanctum esse, ut nec veneno pollui, nec venenum admittere ullum in se possit, etiamsi quis cuperet infundere. Doctores Parisienses intentione sincera hoc negotio in processisse, & ad concordiam usque processuros, ne quis eos tepescere, aut tædio victos esse suspicetur. Nihil omnino Literis Academiæ ad ejus Sanctitatem scriptis veneni inesse, aut deprehendi posse, si articulatim examinentur. *An illud* (inquit) *venenosum est, quod labenti Ecclesiæ in ipsius exitio condolemus? Quod officii debito & conscientia ducti, hunc laborem suscepisse nos dicimus? Quod Principem Christianissimum Carolum Regem Francorum ad hoc opus ineundum induximus? Quod Sanctitatem vestram ad id ipsum pia quidem & firma charitate commonefecimus? Unde hæc venenosa sunt, non videmus. Si quis acutius cernit in dignoscendis venenis, ab eo libenter multum doceri vellemus, quo acutiores alias in devitandis anguibus venenosis & tutiores essemus. Cæterum illa forsitan venenosa arguitur oratio, qua in * inimicum hominem tam salubris propositi ac operis, quantum quidem in se erat, turbatorem, paululum & non certe pro rei magnitudine induximus. Quod si id vitio datur, quid, quæsumus, deterius aut magis virulentum est, vel ad pacem Ecclesiæ laborantes viis talibus qualibus impedire, atque tam sanctum laborem funditus exinanire satagere; vel Doctores Ecclesiæ ad ipsius unionem perseverantem operam impendere, Schismatisque nutritores, qui vere Schismatici sunt, refellere . . . . Ille venenosus potius erat dicendus, qui errori schismaticæ perfidiæ hæresis suspicionem cumulaverit, Doctoribus Ecclesiæ perpetuum machinatus imponere silentium, nec quidquam de hoc ad eos pertinere, ausus ore sacrilego evomere.* Denique *Clementem* rogant Parisienses Doctores ut ignoscat, si fortasse vehementius rescripserint: In aliis rebus blandiri aliquatenus fas esse, sed Catholicam veritatem, de qua agitur, fictas assentationes palpantium non recipere. Supplicant, ad Universitatem rescribat, mentem suam consiliumque aperiat. Si trium Viarum, quas Academia proposuit, aliquam acceptam habuerit, se plurimum gavisuros: Si quartam convenientiorem meditatus fuerit, eam Academiæ patefaciat. Extant hæ literæ in MSS. Codicibus Victorinæ & Navarricæ Bibliothecæ, ex quibus editæ sunt Tom. 4. Historiæ Universitatis Parisiensis, pag. 701. Antequam vero ad *Clementem* pervenirent, diem obiit 16. Kalendas Octobris anno 1394.

Academiæ Parisiensis Literæ ad Clementinos Cardinales.

Aliæ Parisiensis Academiæ ad Clementem Septimum Literæ.

** Petrum de Luna Cardinalem Aragonium.*

XXVIII.

XXVIII. Audito *Clementis VII.* obitu, Parisiensis Academia Regem adiit per Deputatos, ejusque supplicavit Majestati, 1. Ut Cardinales moneret quatenus electione supersederent, donec super unionis negotio plenius deliberasset, modumque ac viam promovendi tantum opus elegisset. 2. Ut Prælatos & Barones Regni, Viros etiam Academicos opere & sermone potentes, cum præcipuæ auctoritatis, spectatæ probitatis, & propensæ ad Ecclesiæ pacem voluntatis Civibus congregaret, qui de modo procedendi in tam sancto arduoque negotio una deliberarent. 3. Ut de unione scriberent ad *Bonifacium* Romæ sedentem, & ad Principes obedientiæ ipsius adhærentes: precesque publicas ac solemnes Supplicationes pro extinctione Schismatis per totum Regnum imperaret. 4. Ut ipsi Universitati Parisiensi liceret ad reliquas orbis Christiani Academias eo de negotio scribere, ab illisque literas recipere, non rogato Regis assensu. Academiæ postulatis Rex annuit, habitoque cum suis Consilio, semel iterumque scripsit ad Cardinales, diebus 22. & 24. Septembris, 1394. rogans ut electionem differrent, donec Oratores de unione Ecclesiæ cum ipsis acturos misisset. Ita refert Sandionysianus Monachus in Historia *Caroli Sexti* Regisque Literas exhibet, quas Tomo sexto *Spicilegii Dacheriani* legere est, pag. 62. & in Historia Universitatis Parisiensis, Tom. 4. pag. 710. Scripsit ad eosdem Academia, illosque magnis laudibus efferens, obsecravit ne electionem maturarent, donec Adversarii, id est, *Bonifacii* ad concordiam Ecclesiæ voluntas explorata esset, ac undique tentatæ pacis viæ, quam Sede vacante facilius obtineri posse constabat. Nec eos movere debere quod alterius obedientiæ Cardinales *Urbano* defuncto successorem elegerint: Illos enim malo exemplo id egisse, ipsis, qui ad unionem Ecclesiæ optime affecti erant, nequaquam imitando. Editæ sunt hæ literæ ex MS. Victorinæ Bibliothecæ, Tom. 4. Historiæ Universitatis Parisiensis pag. 711. Datæ sunt die vigesima tertia Septembris. Qua etiam die ad Prælatos & Capitula Cathedralium Ecclesiarum Academia scripsit, eodem animi affectu rogans, ut preces, curas, operam ad procurandam Ecclesiæ pacem conferrent: missis ad Regem, & ad Cardinales Oratoribus, aut certe scriptis literis, pro Ecclesiæ pace supplicarent, quam uno spiritu quæsitam, unoque consensu rogatam, obtinere facilius esset. His tamen Monitis insuper habitis Clementini Cardinales die vigesima octava Septembris in Pontificem elegerunt *Petrum de Luna*, S. Mariæ in Cosmedim Cardinalem, confecta Jurisjurandi formula, qua se obstrinxerunt, ne Schismatis fautores viderentur, quod ad ipsius extinctionem modis omnibus laborarent fideliter & diligenter futuroque Pontifici auxilium, consilium & favorem darent ad unionem ac pacem Ecclesiæ promovendam. Et quicumque ipsorum electus esset, *Omnes vias utiles & accommodas ad unitatem Ecclesiæ & unionem prædictam ejusdem sane & veraciter, sine machinatione seu excusatione vel dilatione quacumque servaret & procuraret, usque ad cessionem etiam inclusive per ipsum de Papatu faciendam, si Dominis Cardinalibus* tunc existentibus vel futuris, *vel majori parti eorumdem, id pro bono Ecclesiæ & unitatis prædictæ expedire videretur.* Huic Schedulæ subscripsere singuli, tactis sacrosanctis Evangeliis. Ex Monacho Sandionysiano edita est Tomo sexto *Spicilegii*, pag. 64. & in Historia Universitatis Parisiensis pag. 730.

Academiæ preces Regi Carolo Sexto oblatæ post obitum Clementis Septimi.

Regis & Academiæ Literæ ad Cardinales Clementinos.

Petrus de Luna Pontifex Avenione eligitur.

XXIX. Ad *Petrum de Luna* electum Avenione Pontificem, *Benedictum* XIII. appellatum, Rex & Academia Oratores miserunt. Utriusque nomine ipsum adiit, ipsique Obedientiam pollicitus est M. *Petrus de Alliaco* Ecclesiæ & Universitatis Parisiensis Cancellarius, Regi ab Eleemosynis. Literas ejusdem Academiæ illi porrexit de ipsius electione gratulatorias, & adhortatorias ad Ecclesiæ pacem, quæ in ejus potestate sita erat. Ex Monacho Sandionysiano editæ sunt Tomo sexto *Spicilegii*, pag. 65. & Historiæ Universitatis Parisiensis Tomo sexto, pag. 713. Datæ sunt die vigesima tertia Octobris, anno 1394. Ad Cardinales quoque scripsit Academia, ipsos rogans ut in unionis opere promovendo novo Pontifici consilio subsidioque præsto essent, ut per ipsos potius quam per terrenam Potestatem ad prosperum exitum hocce negotium perduceretur; suamque si ullius momenti esset, operam ipsis non defuturam pollicita est: His literis illas inseruit, quas ad *Benedictum* scribebat, ut majorem in ipsis fiduciam demonstrarent, illosque arctius obstringeret ad unionem viis opportunis, & maxime via cessionis,

Regis & Academiæ Parisiensis Literæ ad Benedictum Decimum tertium & Cardinales.

nis, procurandum. Editæ sunt Tomo sexto *Spicilegii*, pagina 125. & Tomo quarto Historiæ Universitatis Parisiensis, pag. 716. Voluntatem ad Unionem propensissimam simulavit *Benedictus*, missis ad Regem Christianissimum, aliosque Principes Nuntiis, datisque literis ad Academiam Parisiensem per *Ægidium Bellemarium* Avenionensem Episcopum, & *Petrum Blavii* Juris Canonici Doctorem, quas Tomo sexto *Spicilegii*, pag. 123. & Tomo 4. Historiæ Universitatis, p. 724. legere est.

De viis unionis agitur in Conventu Præsulum & Doctorum a Rege congregato.

XXX. Anno 1395. Gallicanæ Ecclesiæ Præsules ac Doctores præcipui Februario mense Parisios a Rege Christianissimo congregati ad agendum de Viis Unionis, quam se vehementer optare *Benedictus* profitebatur *Simone Cramaudo*, Patriarcha Alexandrino, & Ecclesiæ Carcassonensis Administratore perpetuo. Conventus præside, præmisso juramento Sententiam dixerunt. Imprimis via facti improbata est, quæ bella incenderet, dissensiones Regum & Regnorum foveret, per quam forsan legitimus Pontifex succumberet, nec finis imponeretur Schismati: Siquidem alterutrius victoria non persuaderet Fidelibus ipsum esse verum Pontificem. Via reductionis *Bonifacii* Romæ Sedentis Regumque, Principum, Prælatorum, ac Populi ipsi adhærentium ad Obedientiam *Benedicti*, impossibilis judicata est propter istorum obstinationem, Schismatis diuturnitatem, Prælatorum, & aliorum Virorum Ecclesiasticorum Promotiones, quod partis adversæ Principes æqualitatem servari vellent; & quod *Bonifacio* cedente ejus Obedientia *Benedictum* propterea non coleret, nec cedente *Benedicto* Rex & ejus subditi propterea parerent *Bonifacio*. Tres itaque viæ ab Academia Parisiensi jam olim Regi propositæ maturius & accuratius discussæ sunt.

Via cessionis opportunior ad Schismatis extinctionem judicatur.

Via Concilii Generalis non placuit, propter difficultatem ac prolixitatem: Quia partes vocare & audire necesse fuisset; & quælibet pars alteri parti suspecta extitisset, nec ad eum accessisset adversa Obedientia, cui Pontificia Dignitas frequentioribus suffragiis esset adjudicanda; quia Sententiam a Schismaticis latam objecisset, adeoque irritam. Via compromissi non minoribus obnoxia difficultatibus visa est, tum quoad Arbitrorum electionem, tum ratione rei de qua agebatur, quæ utpote spiritualis sub compromissum vel arbitrium cadere non posse plerisque videbatur: Tum quia, si uterque contendens Pontificatu cedere se profiteretur ex hypothesi quod ita judicarent Arbitri, cessio hujusmodi conditionalis Jure nulla esset: Quia sicut consensus Papatui post electionem Canonicam debet esse purus & simplex, non recipiens conditionem extrinsecam, sic renuntiatio debet esse pura & libera, absque ulla conditione præsertim extrinseca; Tum quia verisimile non erat, quod Contendentes de via cessionis compromitterent, quorum honori magis consultum esset si libere cederent, quam ad Arbitrorum Sententiam: Tum etiam quia Arbitrorum Sententia non parit actionem, nisi approbata fuerit: Nemo vero Sententiam ab Arbitris hac in causa latam executioni mandare posset *Benedicto* & *Bonifacio* invitis, cum Superiorem non agnoscerent. Quamobrem, secundum Academiæ Parisiensis Consilium, cui Carthusienses etiam & Celestini subscripserant Ascetæ, Viam Cessionis utriusque Contendentis commodiorem, compendiosiorem, & efficaciorem esse ad Schisma extinguendum & optatissimam piis omnibus Ecclesiæ unionem procurandam, judicatum est, nec aliam exquirendam esse aut sequendam. Sic autem procedendum, ut primum ab ipso *Benedicto* & a Rege Christianissimo significaretur Obedientiæ suæ Principibus, deinde a solo Rege Principibus alterius Obedientiæ, qui hanc significationem a *Benedicto* gratam non haberent. Postquam autem illi *Bonifacio* suo cessionem persuasissent, de modo futuræ electionis ageretur. Ita rem narrat Sandionysianus Monachus, e cujus Historia descripta hujusmodi Narratio, edita est Tomo VI. *Spicilegii*, pag. 74.

Oratores ad Benedictum Decimumtertium a Rege mittuntur, qui ad viam cessionis amplectendam illum urgeant.

Secundum hæc, Oratores ad *Benedictum* misit Rex Christianissimus Fratrem suum *Ludovicum* Ducem Aurelianensem, & Patruos *Joannem* Bituricensem & *Philippum* Burgundiæ Duces, cum selectis Prælatis, Proceribus, ac Doctoribus, qui ipsum ad Viam Cessionis amplectendam urgerent. Sed hebdomadum spatio ea de re cum ipso actum est: At ille Regis, Cleri Gallicani, & Academiæ vota multiplici tergiversatione elusit; hanc viam se rejicere declarans, quod nec a Jure statuta esset; nec a Patribus usurpata, quin immo aliquando repulsa, possetque non solum in Dei offensam, damnum Ecclesiæ, exempli perniciem, contemptum clavium, & censuræ ac liber-

libertatis Ecclesiasticæ læsionem, sed etiam in scandalum Prælatorum, & aliorum Catholicorum Principum, Christique Fidelium suæ Obedientiæ ignominiam redundare. Ipse cum Æmulo, & utroque Collegio in locum idoneum ad hoc eligendum sub fide & secura Protectione Regis Christianissimi convenirent, de Ecclesiæ unione acturi, & tunc se viam seu vias convenientes declaraturum, quibus unio tam optata procurari & consummari posset. Si hac via concordia iniri non posset, eligerentur utrimque viri probi & erga Ecclesiæ pacem bene affecti, qui auditis & examinatis juris & facti utriusque partis rationibus, pronuntiarent quis legitimus esset Pontifex. Si vero hac etiam via Schisma finiri non posset, se propositurum, aut accepturum vias rationabiles, honestas & juridicas, per quam, seu quas sine Dei offensa, exempli pernicie, ac Ecclesiæ Romanæ & Fidelium scandolo, pax Ecclesiæ sanciretur. Hanc responsionem in forma diplomatis Serenissimis Ducibus significari jussit Avenione die vigesima Junii anno 1395. quam & altero Diplomate confirmavit die vigesima octava ejusdem mensis. Utrumque editum est Tomo sexto *Spicilegii* pag. 126. & 130. *Benedicti* responsionem Cardinales vehementer improbarunt, viamque Cessionis a Rege propositam præ cæteris quibuscumque viis se elegisse & eligere tamquam breviorem & utiliorem ad Schisma tollendum, eamque se consulere *Benedicto* XIII. publicis literis, singulorum subscriptione munitis sunt contestati; seque in hujusmodi proposito cum Rege constanter permansuros, ac illius executionem, pro suo Jure & officio promoturos. Hoc instrumentum editum est Tomo sexto *Spicilegii*, pag. 131. Tractatum Regiorum Oratorum cum *Benedicto*, summam Orationis ab *Ægydio de Campis*, Sacræ Facultatis Parisiensis Doctore in Consistorio habitæ, hoc assumpto Themate: *Viam veritatis elegi*, &c. *Benedicti* Responsum, Cardinalium singulas opiniones in viam unionis conspirantes, narrat Sandionysianus Monachus in Historia *Caroli Sexti*, ex qua Excerpta hanc Legationem Tractatumque spectantia in eodem *Spicilegii* Tomo, pa. 134. & sequentibus edita sunt. Quibus de rebus legendus etiam *Juvenalis de Ursinis* in ejusdem Regis Historia.

Benedicti Responsio.

Via cessionis Cardinalibus accepta.

XXXI. Scripserat Academia Parisiensis per suos Oratores gravissimam ad *Benedictum* Epistolam (quam & Encyclicam ad universos Christi-Fideles esse voluit) qua viam Cessionis ad sedandum Schisma præ omnibus opportunam firmissimis argumentis demonstrabat, ex quadruplici radice desumptis: 1. Viæ ipsius, 2. Causæ, 3. Contendentium, 4. Ecclesiæ. Ex parte viæ, quadruplici item ratione: 1. Ob facilitatem. 2. Ob securitatem. 3. Ob perfectionem. 4. Ob honorem utriusque Obedientiæ. Ex parte causæ, quadruplici pariter argumento: 1. Ex diuturnitate Schismatis. 2. Ex probabilitate rationum utriusque partis. 3. Ex earumdem partium in rebus gestis earumque relationum pugna. 4. Ex difficultate Judicum & Præsidentiæ. Ex parte contendentium, & sempiterna gloriæ mercede ob insigne istud & heroicum charitatis opus, ex immortalitate nominis quam apud posteros tam egregio facinore consequerentur; & contra ex damnatione æterna, cujus in periculum incurrerent, si præsentissimum illud Schismatis remedium pertinaciter respuerent; & ex opprobrio atque infamia, quæ ipsorum nomini in sempiternum tempus adhæreret. Denique ex miseranda & lugubri Ecclesiæ facie, & ex assidua istius Viæ postulatione. Edita est hæc Epistola Tomo quarto Historiæ Universitatis Parisiensis, pag. 740. Cæterum nec *Benedicto* reddi potuit, nec Academiæ Oratores audientiam in Consistorio, rogantibus licet Principibus ab ipso impetrarunt; nec aliud præter verba duriora minasque ab ipso retulerunt.

Encyclica Parisiensis Academiæ Epistola.

XXXII. Quamobrem adversus Censuras ac privationes quas in ipsam, ejusque Supposita proxime decreturus videbatur *Benedictus*, Juris remedio se muniens Academia, ab ipso de omnibus gravaminibus illatis vel deinceps per se ipsum aut delegatos ab eo judices vel Executores inferendis, appellavit *Ad proximum futurum unicum, verum, orthodoxum, pacificum, & universalem Papam, ejusque Sanctam Apostolicam Sedem, seu ad illum qui de hujusmodi causa Appellationis de jure cognoscere poterit*. Hujus appellationis Instrumentum, quam *Benedicto* significandam suscepit M. *Joannes de Craona*, Procurator ab Universitate ad eum finem institutus, editum est Tomo sexto *Spicilegii*, pag. 143. & Tomo quarto Historiæ ejusdem Universitatis, pag. 803. His auditis,

Academiæ Parisiensis Appellatio a Benedicti Decimi tertii Gravaminibus.

ditis, Constitutionem edidit *Benedictus*, qua in Procuratoris illius invectus audaciam declaravit: *Non licuisse seu licere a Romano Pontifice appellare; & Appellationem a Jure prohibitam ac damnatam esse, ac nullam, nulliusque efficaciæ existere, roboris vel momenti, ac omni Juris effectu carere*. Data est Avenione 3. Kalendas Junii, an. 1396. Quæ cum ad ejusdem Academiæ notitiam pervenisset, ab illa rursus appellavit, ac prioris Appellationis suæ vindicavit æquitatem. Diluit imprimis calumniam sibi impactam, numquam se adversus Romanam Ecclesiam rebellasse, sed eam semper coluisse, fovisse, ac pro virili defendisse contestatur: quin immo nec ipsius *Benedicti* Obedientiam excutere voluisse, quamquam ad pestiferi Schismatis extinctionem ipsum Canonice monuerit & adhortata sit ad cedendum, eo dumtaxat casu quo ejus cederet Æmulus. Appellationem ab ipso necessariam fuisse justis de causis, præcipue pro subventione Ecclesiæ miserabiliter deploratæ. Ubi de Schismate vel suspicione Hæreseos agitur, Summos ipsos Pontifices tam vivos quam defunctos Superiorem habere Judicem; vivos, Concilium Generale; defunctos, Successorem: Ab ipsis itaque appellari posse. Romanos Pontifices Prædecessorum suorum Acta sæpe correxisse vel rescidisse: *Clementem V.* Gesta *Bonifacii VIII.* emendasse: Regem Christianissimum *Philippum Pulchrum* & Ecclesiam Gallicanam, a *Bonifacio* occasione Constitutionis, *Unam Sanctam*, ad Concilium & ad futurum legitimum Pontificem appellasse: *Clementem V.* istius Constitutionis effectus suspendisse. Si Cathedra *S. Petri* Præsidentes in ea impeccabiles redderet, Appellationem a Romano Pontifice illicitam fore, quia nec fratrem Christianum gravare posset; at e contrario rem se habere. Quamobrem iterum appellat ad proximum futurum unicum, verum, orthodoxum, pacificum & universalem Papam, ejusque Sanctam Sedem Apostolicam. Secundæ istius Appellationis Instrumentum editum est Tom. 4. Historiæ Universitatis Parisiensis, pag. 821.

Richardus Angliæ Rex Theologorum Parisiensium rationibus persuasus, viam cessionis urgere statuit.

XXXIII. Interim Oratores ad Reges exteros miserat, literasque scripserat Academia Parisiensis, ut eos ad Schisma compescendum, & ad Viam Cessionis, ad id præ cæteris opportunam ac magis efficacem, urgendam excitaret. *Richardus* Angliæ Rex Parisiensium Doctorum Literas, ac Viam Cessionis ab ipsis propositam, Studii Oxoniensis examini permisit. Hanc improbarunt Oxonienses, argumentis Parisiensium respondere conati, Concilii Generalis viam potius eligendam censentes, tamquam dignitate & auctoritate cæteris quibuscumque præstantem. Prolixas ea de re literas ad Serenissimum Angliæ Regem scripsere, die 10. Martii anno 1396. quas Tom. 4. Historiæ Universitatis Parisiensis legere est, pag. 776. Oxoniensium Sententiam confutavit, & propositas ab Academia Parisiensi vias vindicavit G. Præpositus Tornacensis, in Sacra Facultate Parisiensi Doctor Theologus, tribus Tractatibus editis, qui MSS. extant in Victorina Bibliotheca. Tandem *Petrus Regis* Abbas *S. Michaelis in Periculo Maris*, in eadem Sacra Facultate Doctor, cum Alexandrino Patriarcha & Archiepiscopo Viennensi ad Angliæ Regem pro Ecclesiæ pace a Rege Christianissimo Legatus, de Via Cessionis cæteris omnibus anteponenda tam erudite disseruit, ad eamque teneri *Benedictum* vi Juramenti in Conclavi præstiti, aliisque argumentis, tam evidenter ejus Majestati demonstravit, ut eam Rex idem Serenissimus admiserit, ac auctoritate sua conjunctisque cum Rege Christianissimo studiis promovere decreverit. Dissertatio *Petri Regis* ex MS. Victorino edita est Tom. 4. Historiæ Universitatis Parisiensis, pag. 755. Ad Viam Cessionis urgendam eo maxime confirmatus est Angliæ Rex, quod missis Romam & Avenionem ad *Bonifacium* & *Benedictum* Oratoribus, cum iis quos Rex Christianissimus miserat, utrumque colludere compartum habuit, respondente *Bonifacio*, se lubenter cessurum, si *Benedictus* prior cederet, quod minime ipsum facturum certo sciebat. *VVenceslaus* etiam Rex Romanorum, Electores Imperii, Bavariæ & Austriæ Duces, in Comitiis Francofordiensibus Viam Cessionis amplexi sunt, secundum Parisiensis Academiæ Sententiam, anno 1397. Eidem quoque *Sigismundus* Hungariæ Rex, nec-non Castellæ & Navarræ Reges adhæserunt, ac Oratores miserunt ad *Bonifacium*, qui ipsi Cessionem suaderent, sed frustra: ipsos enim vel ambiguis responsis delusit ut *Theodoricus Niemus* testatur; vel aperte respondit se esse verum ac legitimum Pontificem, nec ullo modo renuntiaturum Dignitati, ut *S. Antoninus* scribit 3. P. Chronicorum Tit. 22. Cap. 3. §. 2.

Alii Reges & Principes cessionis viam pariter amplectuntur.

XXXIV.

XXXIV. Anno 1398. die 22. Maii celebrari cœptus est Generalis Ecclesiæ Gallicanæ Conventus, Parisios a Rege convocatus pro extirpatione Schismatis, & prosecutione unionis Ecclesiæ: cui interfuerunt, Rege ob morbum absente, Frater ejus ac Patrui, *Ludovicus* Aurelianensis, *Joannes* Biturigum, & *Philippus* Burgundiæ Duces, *Carolus* Rex Navarræ, *Ludovicus* Dux Borbonius, Regis Avunculus, *Arnaldus de Corbia* Regni Cancellarius, aliique Principes ac Proceres Regii Consilii: *Simon Cramaudus* Alexandrinus Patriarca, undecim Archiepiscopi, sexaginta Episcopi, septuaginta Abbates, Procuratores Capitulorum sexaginta & octo, Rector Academiæ Parisiensis, cum Procuratoribus singularum Facultatum; Deputati Universitatum Aurelianensis, Andegavensis, Magalonensis, & Tolosanæ, Doctores in Theologia & in utroque Jure plurimi. *Simon Cramaudus* Concilii Præses, expositis omnibus quæ hucusque pro extinctione Schismatis, & unione Ecclesiæ procuranda gesta erant, negotium proposuit de qua deliberandum erat; an scilicet pro executione viæ Cessionis, quam Ecclesia Gallicana Rexque Christianissimus dudum susceperant, & quam *Benedictus XIII.* pertinaciter respuebat, ipsi Obedientia ex parte, vel penitus subtrahenda esset, id est, an suspensio dumtaxat subsidiorum, & collationis Beneficiorum in ipsum decernenda, an ab ejus Obedientia omnino recedendum, ejusque Jurisdictio in omnibus excutienda. Quæstio in utramque partem a Viris Doctissimis ventilata est, omnibusque diligenter discussis, ex trecentis qui suffragium tulere ducenti quadraginta-septem omnem omnino Obedientiam *Benedicto* quamprimum subtrahendam censuerunt, præter Universitates, quarum singulæ unius tantum suffragii pondus habuere: Viginti circiter decernendam quidem subtractionem voluerunt, ac executionem differendam, dum *Benedictus* iterum moneretur: Circiter sexdecim rursus a Clero Gallicano monendum censuerunt, ac postea totam ejus Obedientiam congregandam ad deliberandum quid porro agendum esset. Cæteri singulares in sententias abiere. Id constat ex Actis istius Conventus, quorum summam ex MS. Cod. Victorinæ Bibliothecæ *Spondanus* descripsit ad annum 1398. Num. 5. & 6. Suffragia *Petri Ranati* seu *Rabani*, Episcopi *S. Pontii*, Dominicani cujusdam, & *Joannis de Costa* Legum Doctoris in Academia Tolosana in gratiam *Benedicti*, & pro continuatione Obedientiæ: *Simonis Cramaudi* Patriarchæ Alexandrini; *Petri Regis* Abbatis S. Michaelis in Periculo Maris, *Ægidii de Campis*, & *Petri Plaoul* Theologorum Parisiensium, pro subtractione, habet idem MS. Codex, nec-non sententiam Academiæ Parisiensis ad Regem directa; quæ in ejusdem Universitatis Historia Tom. 4. a pag. 831. ad pag. 847. legi possunt. Academiæ Sententia sic habet: *Discussis cum omni maturitate bis quæ sunt juris & facti; juris (inquam) triplicis, divini, naturalis, & humani, nedum semel, sed sæpius, non in una Congregatione, sed pluribus, rectis intentionibus, justisque conscientiis conclusimus, Lege Divina maxime nos ad id astringente, licitum, expediens, ac necessarium esse pro bono unionis Ecclesiæ, Vos, Princeps Christianissime, singulosque Christicolas, a Benedicti ipsius Obedientia ex nunc cessare totaliter atque recedere. Sic non modo particulariter collationes Beneficiorum atque pecuniarum exactiones non amplius ei tolerandas asserimus, quod alias feceramus, immo nec aliqualem Obedientiam eidem permittendam.* Omnibus auditis, *Arnaldus de Corbia* Regni Cancellarius, Regis nomine totalem Obedientiæ subtractionem *Benedicto* sine mora denuntiandam pronunciavit die 28. Julii; cujus Oratio in hujus Conventus conclusione habita, *Spicilegii* Tom. 6. pag. 153. edita est ex Monacho Sandionysiano in Historia *Caroli Sexti*. Huicce Conclusioni Castellæ Regis Orator, qui Deliberationi adfuerat, Domini sui nomine assensum præbuit. Christianissimi Regis Edictum de subtractione, quam *Benedictus* misso ad Regem Cardinali Pampilonensi, prohibere frustra tentaverat, die 28. Julii promulgatum est, & in Regestum Supremæ Senatus Parisiensis Curiæ relatum die 29. Augusti. Rationes subtractionis in Edicto suo Rex explicat. „ Per opinionem (*inquit*) ejusdem Concilii „ comperto inter cætera quod Excellentes in Ecclesia sicut asserit Augustinus, parati debent „ vigilanter intendere, ne propter suos Honores superbe agendo Schismata faciant, unitatis „ compage disrupta, subditi vero ita obedire ipsis, ut semper eis Christum anteponant „ ne eorum vana auctoritate seducti, se a Christi unitate dirumpant: Quodque illi vere Schis„ mata faciunt, qui contra Constitutiones Canonicas aliquid proterve agunt, per id Eccle„ siam

Obedientiam omnem Benedicto Decimo tertio subtrahendam decernitur.

Regis Edictum de Obedientiæ subtractione.

„ siam dividentes; immo & qui alicujus temporalis commodi, maxime gloriæ & Principatus sui gratia, falsas & novas opiniones vel gignunt vel sequuntur, veri Hæretici sunt, & qui scindunt Ecclesiam, eadem ratione Schismatici. Quod insuper Papæ etiam unico & indubitato præcipienti, & multo magis notorie facienti aliquid quo Ecclesiæ universalis turbatio, subversio vel destructio sequi verisimiliter timetur, sub pœna seu periculo peccati mortalis obediendum non est, cum mala futura præcaveri debeant, non juvari. Cum etiam Petro & ejus Successoribus ad ædificationem, non ad destructionem sit collata potestas. Comperto præterea quod quia duo Contendentes prædicti pluries requisiti suppliciter & juxta Evangelicam doctrinam sufficienter moniti, refutarunt & refutant pertinaciter acceptare viam, qua ad ipsius unitatem Ecclesiæ perveniri possit facilius & commodius; immo & suis ambitionibus intenti, versique in laqueum tortuosum, & ubique ponentes scandalum, ipsam damnabiliter fugiunt integrare, satagentes quisque videlicet in sua Obedientia retinere Cathedram, quæ (ut verbis Augustini utamur), eo foret utique fructuosior, quo gregem deposita magis colligeret, quam retenta dissiparet; cum pro parte Christi Episcopi esse debeant vel non esse; cumque non propter eos Episcopi sint sed propter populum cui Sacramenta ministrant. Quia etiam Contendentes prædicti ad obviandum hujusmodi unitati proventus Ecclesiasticos dissipando, & ad id reddendo Christicolas suis corruptionibus indispositos, notorium Schisma faciunt, sive fovent: ac, quantum est in eis, causam perpetuationis præbent, crimen Schismatis incurrendo ..... Si multi Clerici a communione Anastasii pro longe minori causa, etiam sine Sententia & Declaratione se Canonice abegerunt; si etiam Guido Archiepiscopus Viennensis postmodum factus Calixtus II. una cum Prælatis in Concilio Viennæ assistentibus a Paschalis II. Obedientia recedere tunc decrevit: Multo magis pro vitanda notorietate scandali, fautoria Schismatis, subversionis Ecclesiæ, & animarum periculo, ambitioneque & cupidine Contendentium eorumdem, jubemur a Domino per Moysen ab hujusmodi pravissimorum hominum consortio separari, ne simul pereamus in peccatis eorum: Cum juxta Sacrum Eloquium, Sacrificium eorum sit panis luctus, omnes ex eo comedentes contaminans; & digni sint morte non solum qui faciunt, sed & qui facientibus quomodocumque consentiunt. Præterea ne de cætero habeant unde hujusmodi dolendo Schismati fomenta ministrent; cum præsertim illi non debeant aliquid nomine Ecclesiæ possidere, qui nolunt in pace colere Pacis Auctorem; immo utilius esurienti panis tollitur, si de cibo securus justitiam negligat, quam frangatur ut injustitiæ deditus acquiescat: Totalis Obedientia est eis & eorum cuilibet deneganda. Nec nos & cæteros Principes Catholicos debent hominum vaniloquia, prout ait Pelagius, in aliquo retardare dicentium, quod Papam persequimur. Errant certe: Non enim persequitur, nisi qui ad malum cogit: ille vero qui ea, quæ male aguntur reprimit, & animarum salutem requirit, non persequitur. Sed quia malum est Schisma esse, per nos & Reges cæteros hujusmodi opprimi debere homines, & Canonicæ Scripturæ auctoritas, & Paternarum Regularum veritas docet. Nos itaque, qui ut Reges cæteri Domino per Prophetam nunc præcipue intelligere jubemur, quando fidei murum sic ubique aries lacerat inimici, præmissis omnibus & singulis aliis in hac parte considerandis, signanter violatione Juramenti in introitu Conclavis præstiti . . . . . In nomine Sanctæ ac Individuæ Trinitatis, Patris, & Filii, & Spiritus Sancti: Ex quo Contendentes ob ambitiosam pertinaciam ab eorum Obedientia repellunt cunctum populum Christianum . . . . . dicentes cum Malachia: Propitius sit nobis Deus: ab Obedientia toto tali ipsius Benedicti, Nos etiam, Clerus, & Populus Regni nostri, & Delphinatus, de prædictorum vocatorum consilio & assensu recedimus, nuntiamusque auctoritate præsentium recessisse. Volentes inter cætera quod ab in antea ipsi Benedicto, suisque Collectoribus, & aliis Officiariis quibuscumque, suis etiam complicibus, fautoribus, & sequacibus, & procuratoribus eorumdem, nullus cujuscumque conditionis fuerit, de reditibus, proventibus & emolumentis Ecclesiasticis, quomodocumque & ex quacumque causa solvere ac respondere præsumat. Quod etiam occurrentibus vacationum casibus, assumantur ad Prælaturas, Dignitates, & alia Be-

„ neficia

„ neficia vacantia electiva: per electionem Cæteris etiam Beneficiis provideatur per Collationem eorum, ad quos hujusmodi electio & collatio spectant, adhibitis etiam ad hæc solemnitatibus, & aliis solitis ac etiam opportunis. De Beneficiis vero complicum, fautorum & sequacium prædictorum, per Ordinarios provideatur debite, vel alias ea concedantur in Commendam personis idoneis, donec alias Canonice sit provisum.

XXXV. Cardinales Avenionenses, duodeviginti numero, habito inter se consilio, ab Obedientia *Benedicti* pariter secesserunt, & Villam Novam citra Rhodanum, oppidum Regis Francorum se receperunt, Literasque ad Regem Christianissimum dedere 17. Septembris, quarum hæc sunt verba: „ Consideratis ac etiam ponderatis omnibus, quæ per vestram Serenitatem ac etiam per nos in hac parte facta sunt, nec-non causis motivis, quæ Vestram ad hoc Sacram Majestatem impulerunt, aliisque rationibus quibus in conscientiis nostris urgemus, multisque inter nos habitis consiliis & deliberationibus digestis: Nos omnes numero decem & octo existentes, & Sacrum Collegium Romanæ Ecclesiæ facientes, unanimi & concordi omnium voluntate & assensu, ea quæ per Serenitatem Vestram, Ecclesiam & Clerum Regni vestri & Delphinatus facta sunt, concernentia recessum ab Obedientia totali dicti Benedicti, collegialiter laudavimus & approbavimus, laudamus & approbamus. Nosque nihilominus a totali Obedientia ipsius recedere decernimus, recedimus, & asseruimus recessisse, & cum Serenitate prædicta concurrere in prosecutione ulterius agendorum, sperantes in Domino quod ex vestro Regali præsidio suffragante, repulsis ambitionibus hominum, Thronus Dei, id est, Ecclesia Sancta Dei, tot inundationibus concussa, elevabitur in sublime, & qui post nubilum dat serenum, inclytam sponsam suam oculo clementiori ex alto respicit, non ferens eam in sui nominis injuriam diutius conculcari.

Cardinales Avenionenses ab obedientia Benedicti pariter recedunt.

XXXVI. Dum Parisiis de Subtractione Obedientiæ ageretur, *Bussicaldus* Polemarchus a Rege missus ut *Benedictum* ad cessionem armorum terrore cogeret, obsessam primum Avenionem paulo post de consensu civium ingressus fuerat, ipsumque polliceri compulerat, numquam se e Palatio exiturum, quin pax Ecclesiæ reddita esset. Qua de re tam Cardinales quam cives sponsores se ac fidejussores constituerant, ac propterea custodias adhibuerant. Suadente postea concordiam per Oratores Aragonum Rege, ad eas conditiones adductus est *Benedictus*, ut causam suam potestat. Christianissimi & Aragonii Regum permitteret. Hoc accepto responso, Oratores Luteriam, ut in mandatis habebant, profecti sunt, ea de re cum Rege & ejus Consilio deliberaturi. Mature discusso negotio, convenit, ut si *Benedictus* promitteret, cedente, vel mortuo, vel ægroto Æmulo renuntiare, & ad Conventum pro Ecclesiæ unione celebrandum se conferre, interimque a palatio, vel alio loco ubi ejus mansio conducibilis videretur, sine consensu Regum non recedere: Christianissimum Regem curaturum ut Cardinales & cives Avenionenses a quacumque via facti in ipsum cessarent, illum una cum centum familiaribus ac domesticis, in tutelam suscepturum, ejus securitati rebusque ad vitam commode agendam necessariis provisurum, salva semper obedientiæ subtractione, cui derogare non intendebat ejus Majestas. Hæc Regiis Oratoribus ægre admodum promisit *Benedictus* mense Aprili anni 1399. mansitque in palatio ab omni vi & injuria securus, sed adhibita foris custodia ne suo arbitrio recedere posset. Ista constant ex *Froissardo*. ex *Zurita* Hispano Scriptore, ex MSS. Victorinæ Bibliothecæ & ex *Juvenali de Ursinis*. Sic arctatus *Benedictus*, Epistolam scripsit ad Regem, ad excitandam commiserationem aptissimam, quæ apud *Gersonium* in Trilogo de Schismate legi potest, Tom. 1. Oper. pag. 306. Ea tempestate varii Commentarii pro Subtractione & contra Subtractionem a Viris Eruditis editi sunt. Ipsam egregio Tractatu propugnavit *Simon Cramaudus* Alexandrinus Patriarcha, oppugnavit *Nicolaus de Clamengiis* jam addictus *Benedicto*, cui ab Epistolis fuit. Qua de re Epistola ipsius 17. ad *Carolum Sextum* Regem Christianissimum elegans sane ac vehemens legenda est, post annos quatuor data. Sed præ ceteris Subtractioni adversata est Academia Tolosana, *Benedicto* quam Ecclesiæ paci magis addicta, quæ petulantissimam Epistolam ad Regem scripsit de ejusdem Subtractionis vitio & injustitia, deque Obedientia *Benedicto* restituenda; Subtractionem tanta deliberatione tantaque solemni-

Benedictus Decimus-tertius ad cessionem urgetur.

Obedientiæ subtractio contra Tolosanæ Academiæ Epistolam propugnata.

lenitate factam ab Ecclesia Gallicana, & aliis ex Parisiensis Academiæ consilio, uno studio Schismatis abolendi, leoninam, cruentam, fallacem, perfidam, prævaricatricem, perniciosissimam, *rapidam*, viperinam, monstruosam, Schismatis & hæresis genitivam, a Patre mendacii procuratam, legis divinæ abrogativam; Regem ipsum ejus auctorem, infamem; *ipsius* Procuratores crudeles, perniciosos, Schismaticos, ignorantes, ignominiosos, *furibundos*, viperarum progeniem, Hæreticos, parricidas, appellare ausa, similibusque conviciis insectari, quæ trivium quam Academiam, scurras quam Doctores magis redoleant. Ex MS. Regalis Abbatiæ Sancti Victoris Parisiensis edita est Tomo 5. Historiæ Universitatis Parisiensis ad annum 1402. pag. 4. Contra istam Epistolam editi fuere varii Tractatus, quorum duo præ cæteris accurati in eodem Codice habentur, quorum etiam meminit *Spondanus* ad eumdem annum num. 6. unus G. Præpositi Tornacensis ad Ducem Burgundiæ, alter Auctoris Anonymi ad *Carolum Sextum* Regem Christianissimum. Eidem Epistolæ respondit Academia Parisiensis, ac Responsionem Regi obtulit, quæ inserta est Dialogo *Gersonii* in Materia Schismatis, in qua hæc animadversione digna, ad Subtractionis justitiam comprobandam. „ Quantum licet dubitare de D. Benedicto an perdiderit jus in Papatu, aut quod Obedientiæ ad ipsum est „ Ecclesia pestifera, tantumdem fas est ab ejus Obedientia secedere. Neque enim negabitis, quoniam pro culpa Hæresis aut Schismatis Papa fieret inferior quolibet Christiano. Jura sunt ad hoc plenissima. Neque præterea latet vos, Potestatem Papalem datam esse in ædificationem Ecclesiæ non in destructionem: Quo abusu in destructionem Ecclesiæ notorio existente, non-ne exemplo Pauli resistere in faciem gerenti se pro Papa liceret? Nonne sibi dici posset, Cur ita facis? Et, o Deus arbiter æquissime! quo pacto mirantur istud quidam hominum, cum in rebus longe minoribus id licere fieri magno assensu concederent? Si enim palatium suum, sive Civitatem suam Papa facibus accensis pro sua libidine quæreret concremare: Si Paganos armatos, si agrorum depopulatores moliretur apud Christianos intromittere (etiam ubi nihil prædiceretur adversum) si Virgines ingenuas, aut matronas honorabiles violare satageret; quis tam indulgentissimus umquam aut blandus adulator ad Papam fuit, qui negaret his ausibus obviandum esse? Quis Papam ipsum si verba non sufficerent, diceret non debere factis arceri? Jure naturali conceditur vim vi repellere: Ideoque conceditur personæ singulari fas esse Papam aut Regem ligare, vel carceri mancipare, eis injuste persequentibus hanc personam, si sibi non aliunde pateret propriæ mortis aut impudicæ violationis effugium. Si hoc in damnis corporalibus tam liquidum est, quid de spiritualibus incommodis longe gravioribus relinquitur æstimandum? Jungamus hanc rationem ad rem quæ agitur: Si subtracti habuerunt probabiles vehementesque conjecturas, aut certas rationes, ex his quæ facta sunt, quod Dominus Benedictus adversabatur Ecclesiasticæ unitati, numquid non bono fine & intentione poterat hæc fieri Subtractio? Quæritis quo pacto? Sic quippe ut non assumeret Obedientiam sibi factam in velamen aliquod nequitiæ aut protelationis Schismaticæ pravitatis; idque mille mediis, aut continuando honores suos sine procuratione unionis, aut promovendo sibi faventes in hac libidine dominandi, aut nunc aperte, nunc occulte non faventes sibi, persequendo... Nullas legum interpretationes subdolas aut fictas adducimus: solis innitimur regulis Juris divini & naturalis. Hæ sunt regulæ quas Summus Ecclesiæ Prælatus propter Ecclesiæ utilitatem stabilivit: Quod Papa, si apostatet a fide, resistendum est in facie: & si non recte ambulet ad veritatem Evangelii: Quod vim vi licet repellere: Quod Deo magis est obediendum quam hominibus: Quod bonum publicum præferendum est particulari. Istis (inquam) innitimur, non (ut falso ciminamini) talibus: Quod facienda sunt mala ut bona eveniant: Quod persequendus est Papa verus, ut Schismaticis salus detur: Nondum ita vestri similes sumus, ut ita desipiamus. Quid ergo multos turpiter involvunt Sophismata, dum nimis fugiuntur? Quia enim videre nequeunt quomodo Papa verus aut pro tali habitus, desinere possit esse Papa, aut non habendus est pro tali, ipsi non capiunt qua ratione Subtractio possit, immo & debeat in casu, justissima reputari. Hoc est (inquiunt) inobedientem esse; hoc est persecutorem Capitis existere; cum tamen nulla secessio

a Ca-

„ a Capite dici debeat inobedientia, nisi legi divinæ fuerit contraria. Est autem divina lex jubens recedere a tabernaculis impiorum; jubens fratrem, postquam audire noluerit Ecclesiam, habendum esse sicut Ethnicum & Publicanum; jubens præterea oculum aut membrum aliquod eruendum esse, ne totum corpus sua contagione depravet: Quæ divina jussio qualiter ad rem, quæ tractatur, adaptari debeat, insinuatum est „. Addit Academia Parisiensis, Tolosanorum Epistolam, quæ libellus famosus verus appellari meretur, multa complecti, quæ si ad severum examen vocarentur, de errore in fide, de crimine in bonis moribus, de inobedientia læsæ Majestatis Regiæ, & aliis pluribus damnanda paterent. *Quæ omnia ostendere* (inquiunt Academici) *sicut & principalem causam nostram justificare, paratos non asserimus, quantum & quemadmodum Tu, REX SAPIENTISSIME, jusseris, qui hactenus nos individuos Coadjutores tuos assumere dignatus es: Neque enim diversum a Te quidquam agere, fas putat discretio nostra*. Tum Oratione ad Studii Tolosani Magistros conversa, perperam & imprudenter eos a communi Regis & Regni consilio discessisse ostendit. „ Itaque petimus „ rationem, Fratres, quo fructu, quave utilitate complacuerit sejungi a communi Regis & Regni consilio? Periret quippe omnis politus ordo, si ea quæ communi sunt assensu conclusa, quilibet pro suo motu capitis vel inculpare, vel ad novam censuram revocare contenderet. Ubi enim fuit unquam tam aperta, tam concors Sententia, quæ non adversis calumniantium linguis carpi posset; aliis amore, aliis ignorantia, aliis sola contrariandi protervia, aut pruritu novas res moliendi vexatis? Sed neque Conciliis Generalibus præstitus est olim assensus unanimis taliter ut non ex aliqua parte contradictores invenirentur. Æquum est idcirco legibusque & consuetudine sancitum, ut in ore majoris partis stet omne Communitatis judicium. Alioquin si cuilibet assidue fas esset obniti, nihilo plus ageretur, quam si inter naucleros ejusdem navis odiosum continuaretur jurgium, illis velum tendere, istis laxare; illis dextrorsum, aliis sinistrorsum ex adverso conari, implacabili animositate tentantibus. Deliberatione enim majoris partis acceptata, nonne consultius est ei vos opem ferre, vel nequaquam pertinaciter adversari, & ita portum qualemlibet attingere, quam sub dubia spe melioris portus confundere interim omnia seditione certissima? Multa proinde tolerari debent jam facta, quorum incœptis contradicere dignum erat. Esto, vobis appareant, vel forte sint saniora consilia: nihilominus apud communitatem, cujus estis pars parva, ambulantem in opposita sententia, quid prodest tractus vester pertinax aliorum? Immo quid aliud operatur quam contentiones, scandala, animositates, & disturbia ad rem omnem, quæ agitur, salubrius finiendam? Negotium aliquod grande, priusquam conclusione firmetur, opus habet consultatione, in qua sit animus in consulendo liber. Porro acceptata conclusione, tunc est tempus faciendi, non dijudicandi. Quod si opposueritis præceptum Domini, Ut non peccet aliquis sequendo multitudinem: Hoc de criminibus, quæ bene fieri nequeunt, intelligi necesse est: Non enim talia unquam licere faciet quantuslibet numerus peccantium & stultorum. At vero secus est in eis quæ fieri bene possunt; quibus conscientiam propriam ad aliorum formare judicium, quandoque licitum, quandoque debitum est; qualiter esse dicimus in proposito, ubi ea quæ in facto sunt, non quæ Fidem immediate respiciunt, ventilantur.

Obedientia Benedicto Decimo tertio quibus conditionibus restituta.

XXXVII. Anno 1403. Avenione, ubi inclusus in Palatio tenebatur, *Benedictus* evasit auctoritate & favore Ducis Aurelianensis, arte *Roberti Bracquemontii* Nobilis Normanni. Mox datis ad Regem Christianissimum, cæteros Principes, ac Parisiensem Academiam Literis, scripsit, Se ea, quæ pro resarcienda Ecclesiæ pace olim spoponderat, fideliter adimpleturum. Hinc restituta ipsi a Cardinalibus primum & civibus Avenionensibus Obedientia est. Rex Castellæ, ex Conventus Vallisoletani Sententia eidem se subjecit. Idem in Galliis a Rege factum, rem præsertim urgente ipsius Fratre Duce Aurelianensi, qui *Benedicti* totus erat. His porro conditionibus ipsi restituta Obedientia: 1. Quod Scripto declararet, se acceptam habere viam cessionis Æmulo cedente, mortuo, vel ejecto. 2. Quod omnes injuriæ occasione Subtractionis ultro citroque factæ condonarentur. 3. Quod intra annum convocaret Concilium universale suæ Obedien-

tiæ, in quo de prosecutione unionis, de Ecclesiæ libertatibus, de subsidiis & oneribus impositis a Pontificibus Clero Gallicano, ageretur: cujus Concilii Decreta ab ipso *Benedicto* religiose servarentur. Id constat ex Monacho Sandionysiano in Historia *Caroli Sexti* Lib. 23. Cap. 4. 5. & 6. ex MS. Victorino, & ex Schedula die 28. Maii ejusdem anni in Basilica Principe Deiparæ Virginis promulgata, quæ ex eodem MSS. edita est in Historia *Universitatis* Parisiensis, Tom. 5. pag. 64. Edictum Christianissimi Regis de Restitutione Obedientiæ *Benedicto* facta, datum die penultima Maii ejusdem anni, ibidem legere est, pag. 66. Hoc Edictum toto Regno promulgari jussit, cum Dux Aurelianensis a *Benedicto* redux retulisset ipsum conditiones in Schedula, cujus supra meminimus, præscriptas approbasse, ac Diplomate confirmasse, ut ex Regiis Literis compertum est, ibidem editis, pag. 69. Eodem animo Rex & Ecclesia Gallicana Obedientiam *Benedicto* restituerunt, quo subtraxerunt, studio scilicet Ecclesiasticæ pacis; cum ille ad cedendum Pontificatu se obstrinxisset, quo ex promisso spes certissima de Schismatis extinctione concipiebatur. Sed sola verba dedit, conditiones a se acceptas violavit. Una ex illis erat confirmatio electionum, consecrationum, collationum, quæ tempore Subtractionis ab Ordinariis factæ fuerant; ad quam se difficilem præbuit. Eam ob rem missi ad ipsum a Rege & ab Academia Oratores, quorum unus erat Venerabilis *Gersonius* ejusdem Academiæ Cancellarius, cujus Oratio ad *Benedictum* habita Massiliæ sub hoc Themate: *Benedic hæreditati tuæ*, die 9. Novembris, habetur Tom. 1. Operum ipsius, pag. 270. Coram eodem Sermonem habuit solemni die Circumcisionis Domini Tarasconæ, ubi & *Quatuor Considerationes de Pace* ex sacro Suggestu exposuit.

Considerationes de Pace, a Gersonio e sacro suggestu coram Benedicto Decimo-tertio exposita.

Prima Consideratio: *Finis Politiæ Ecclesiasticæ, & cujuslibet legis eam regulantis, est pax salutifera*. Hanc explicans, opiniones *in perniciem Ecclesiæ & pacis salutiferæ* adinventas perstringit; ut *Quod non licet disputare de potentia Papæ. Quod non potest ipsi dici: Cur ita facis? Quod non potest in aliquo casu Ecclesia sine eo convocari vel aggregari. Quod hic est Fidei Articulus: Benedictus est Papa*: (exempli gratia) *Quod non potest in aliquo casu ad Concilium Papa vocari. Quod absque eo non stat salus*, &c.

Consideratio Secunda: *Quælibet in Ecclesiastica Hierarchia Potestas in pacem salutiferam ordinatur*. Laudat verba studium Ecclesiasticæ pacis præ se ferentia, quæ ab ore *Benedicti* non semel audivit: *Paratus sum* (inquiebat Hyprocrita insignis) *etiam usque ad mortem vel immolationem proprii corporis, si ita res exigat, Ecclesiasticam unionem procurare; quanto amplius usque ad proprii Status abdicationem?* Viam cessionis in casu necessariam esse probat ex his *S. Dionysii Alexandrini* verbis in Epistola ad Donatum: *Si invitus, ut ais, ad hoc venisti, ostendis in eo, si dimittis volens. Oportuerat quidem etiam pati omnia ne scinderetur Ecclesia Dei. Et erat non inferior gloria sustinere Martyrium pro eo ne scinderetur Ecclesia, quam est illa, ne Idolis immoletur; immo majus hoc puto Martyrium esse quam illud, quia unusquisque pro sua tantum misericordia, in hoc vero pro omni Ecclesia Martyrium sustinet.*

Consideratio tertia: *Quilibet rationis capax obligatur secundum vocationem suam, pacem Ecclesiæ salutiferam procurare; Ille orando, hic disputando, hic prædicando, hic exhortando, hic agendo, vel quolibet alio modo*. Considerationem hanc explicans, ait, quod observatione maxime dignum est: *Stat aliquem adhærentem justæ parti plus esse de Schismate culpabilem, quam alterum qui adhæret parti falsæ; ut si primus aliqua passione vitiosa tractus obsistat quominus fiat pax, nec audire paratus sit Ecclesiam: Alius quærat cum omni solicitudine vias pacis, promptum habens animum obediendi Ecclesiæ Judicio, seu veritati, dum sibi claresceret. Ea namque quæ dissensionem afferunt in præsenti Schismate, sunt talia quæ in facto maxime consistunt; in quibus errare sine periculo salutis potest non solum iste vel ille; sed etiam in talibus Ecclesia fallere dicitur & falli. Porro manifestari potest ex radice hac quales excusantur a vitio Schismatis; Et quod stat scire quod Schisma est in Ecclesia, & tamen nescire quis in ea sit Schismaticus.*

Consideratio quarta: *Tantum est pacis salutiferæ bonum, ut pro ejus adeptione neque* mun-

mundanus honor, neque status, neque gradus, neque propria utilitas debeant aliquem deterrere, & nihil prorsus nisi peccatum contra legem Dei æternam.

Benedictus Decimustertius studium pacis ostentat, missis Romam Oratoribus cum Bonifacio Nono tractaturis. Bonifacii Noni obitus.

XXXVIII. Anno 1404. *Benedictus* orbi Christiano persuadere volens se pacem Ecclesiæ ex animo optare, Episcopos S. Pontii & Malleacensem, & Electum Ilerdensem, cum Abbate *S. Facundi*, nec non *F. Bertrando Radulphi*, Ordinis FF. Minorum, & *Francisco de Pano* Viro Nobili, Militia Romam ad *Bonifacium IX.* ibi sedentem de pace tractaturos misit. Romam ubi pervenere, ad eum admissi rogarunt coram Cardinalibus illius Obedientiæ, ut ambo simul Pontifices commodum convenirent in locum, de unione acturi ad quam *Benedictus* paratissimus esset. Responsum in diem alteram distulit *Bonifacius*. Gratum illud Oratoribus non fuit; verbisque durioribus hinc inde prolatis, ut *Theodoricus Niemus* testatur, *Bonifacius* in ipsos commotus, ad acerbum calculi dolorem accedente febri, obiit Kalendis Octobris. *Benedicti* Nuntios Præfectus Arcis S. Angeli eadem Arce conclusit, *Bonifacio* mortis causam extitisse calumniatus, nec ante libertate donavit, quam florenorum quinque millia solvissent: Hujus Obedientiæ Cardinales, quantum potuere, adhortati sunt, ut a novi Pontificis electione abstinerent, quo via ad Ecclesiæ unionem commodior pateret; sed auditi non fuere, quod existimarent illi hæc ab ipsis subdole proponi, ut *Benedicti* causam promoverent. Conclave igitur ingressi Cardinales octo, ante omnia Juramento se obstrinxerunt, ut quisquis ex eorum Collegio Pontifex renuntiaretur, libere se Pontificia Dignitate abdicaret, cum alterius Obedientiæ Pontifex ad extinctionem Schismatis idem præstaret. Interim de *Bonifacii* obitu, & Nuntiorum a *Benedicto* missorum detentione certior factu Rex Christianissimus, ad Cardinales illius Obedientiæ literas dedit, rogans, ut a Successoris electione abstinerent, saltem donec Oratores suos ad eorum Collegium misisset: utque Nuntios missos Romam a *Benedicto*, ac ibi contra Jus gentium & fidem Salvi Conductus, priusquam Urbem ingrederentur, concessi detentos pristinæ libertati restitui curarent. Hæ Regis Literæ Tom. 6. *Spicilegii*, pag. 159. editæ sunt. Antequam vero Romam pervenissent, Pontifex electus est *Cosmatus Melioratus* in sua Obedientia *Innocentius Septimus* appellatus. Hic ad Academiam Parisiensem Literas dedit, die 17. Februarii anni 1405. quibus propensum ad extinctionem Schismatis animum demonstrabat, & quæ in *Benedicti* Oratores acta erant, excusabat. Hæ *Innocentii Septimi* Literæ in eodem *Spicilegii* Tomo, pag. 171. legi possunt.

Regis Christianissimi literæ ad Cardinales illius Obedientiæ.

Innocentii Septimi electio.

Benedicti & Innocentii collusio.

XXXIX. Eodem anno *Benedictus* unionis studium præ se ferens, mense Majo Genuam navigavit. Sed cum petitis ab *Innocentio* Viterbii tunc agente liberi commeatus literis pro Nuntiis quos ad ipsum missurus esset, qui de unione cum ipso agerent, eas *Innocentius* fraudem suspicatus denegasset, occasionem inde *Benedictus* arripuit de sua in unionem propensione gloriandi, pervicacem Æmulum se invenisse effutiens, & literas quoquoversum adversus illum dirigens, quas *Innocentius* contrariis Epistolis refellebat, revocans in dubium, an verus & legitimus Pontifex, qualem se existimabat, de unione agere deberet cum intruso. Qua de re eum male apud plurimos audivisse *Theodoricus Niemus* refert; & utrumque arguit quod malis artibus inter se colluderent, ne cedere cogerentur.

Academia Parisiensis postulata.

XL. Anno 1406. Cum *Antonius de Chalanto* Avenionensis Collegii Cardinalis a *Benedicto* missus ad Regem, ut novos in ipsum Parisiensis Academiæ motus compesceret, ab ejusque Majestate impetraret ne Doctores audirentur; multa in Latina Oratione qua Regem & Principes fatigavit, adversus eos dixisset qui Subtractionem Obedientiæ antea persuaserant, & *Benedictum* ad Cessionem urgebant; Magister *Joannes Parvi* in Sacra Facultate Parisiensi Doctor Theologus, ejusdem Academiæ nomine coram Rege ejusque Consilio Cardinalis Orationem confutavit, *Benedicti* ludificationes palam exposuit, triaque ab ejus Majestate postulavit: Primo ut Tolosanorum Doctorum Epistola contra Subtractionem Obedientiæ quatuor ab hinc annis scripta, ut Regi pariter & Ecclesiæ Gallicanæ injuriosa damnaretur. Secundo ut eadem Ecclesia liberaretur ab exactionibus, quibus ipsam *Benedictus* opprimebat: Tertio, ut Subtractio Obedientiæ olim ipsi facta innovaretur. Proceribus varia in studia distractis, in eam tandem omnes convenere sententiam, ut Edicto Regis negotii difficillimi Judicium ad Supremam Se-

natus Parisiensis Curiam remitteretur. Causam orarunt Magistri *Petrus Plaoul* & *Joannes Parvi* Doctores Theologi. Ille contra Tolosanæ Academiæ Epistolam; hic adversus *Benedictum*, a quo ut subtraheretur iterum totalis Obedientia postulavit, cum eas non implevisset conditiones, quibus ipsi fuerat restituta. Unum id ad unionem Ecclesiæ maturandam remedium superesse. Academiæ postulatis ut Patres annuerent, institit *Joannes Juvenalis de Ursinis* Regius Advocatus. Cum autem *Benedicti* Defensores moras nectērent, jubente Rege Jus ut Academiæ diceretur, tribus Senatusconsultis causa finita est. Primum die 17. Julii pronuntiatum, Academiæ Tolosanæ Epistolam igne damnavit. Alterum die 7. Augusti datum, pecuniarum subtractionem *Benedicto* fieri decrevit. Utrumque Regio confirmatum Edicto est, quod in Historia Parisiensis Universitatis legitur pag. 120. & 127. Tertii capitis ab Academia propositi discussio, subtractionis scilicet renovandæ, ad Ecclesiæ Gallicanæ post Festum omnium Sanctorum Parisios congregandæ Cætum remissa est.

Senatus consulta.

Ecclesiæ Gallicanæ Conventus.

Frequens Prælatorum Conventus ad Festum *S. Martini* in Palatio habitus est coram Rege, Delphino, Principibus, Proceribus, & Senatu. Adfuere Archiepiscopi & Episcopi sexaginta-quatuor, Abbates centum & quadraginta, Doctorum ex omnibus Regni Academiis ingens numerus. Utque Juris ordo servaretur, selecti sunt sex viri eruditione præstantes qui pro *Benedicto*, totidem qui pro Academia causam dicerent.

Pro Academia inprimis perorarunt Magister *F. Petrus ad Boves* Theologus Parisiensis Ordinis FF. Minorum, hoc assumpto Themate: *Adestis omnes filii Israel, decernite quid facere debeatis* (Judic. cap. 22.) Ejus Orationis Summa fuit, Prælatos in Concilium convenire posse, ut Ecclesiæ succurrant, si forte Romanus Pontifex eam perturbaret, offenderet, aut pessumdaret. Fas ipsis esse illi resistere, & circa illius gesta deliberare ac Sententiam dicere. Reges Christianissimos auctoritatem habere convocandi Synodos Ecclesiæ Gallicanæ, etiam ubi de fide agitur, idque ex Historiæ monumentis esse manifestum. *Petrum de Luna* Pontificatu cedere debere; alioqui ab ejus Obedientia secedendum. Regem decernere posse ut interim in Ecclesia Gallicana Beneficiis electivis electione canonica, cæteris collatione ab Ordinariis provideretur.

Eodem collineabat Magistri *Joannis Parvi* in Sacra Facultate Doctoris Oratio sub hoc Themate: *Recedite a tabernaculis impiorum hominum, & nolite tangere ea quæ ad eos pertinent, ne involvamini in peccatis eorum.*

Sabbato ante Dominicam primam Adventus, *Simon Cramaudus* Patriarcha Alexandrinus & Episcopus Pictaviensis peroravit hoc assumpto Themate ex *Ozeæ* 1. Cap. *Et congregabuntur filii Juda, & filii Israel pariter, & ponent sibimet Caput unum*, &c. Neutri Contendentium parendum esse demonstravit. Summum Pontificatum ad unionem in Sancta Ecclesia conservandam institutum esse. Errare, qui Episcopos in Synodo congregatos hujus causæ Judices esse negarent. Incommodis obviam iri posse Appellatione ad Concilium Generale. Interim in causis ordinariis Appellationes ab Episcopis ad Metropolitanos, a Metropolitanis ad Primates dirigendas. Convenientius fore ut causæ Ecclesiasticæ in ipso Regno finirentur, in Conciliis Provincialibus Jure communi celebrandis, quam extra deferrentur. Dispensationes Subtractionis tempore ab Ordinariis concedendas ea lege ut ii quibuscum fuerit dispensatum, ad Summum Pontificem redeant ratihabitionem postulaturi, cum Ecclesiæ provisum fuerit. Cæterum melius Ecclesiæ fore, si dispensationes minus frequentes essent.

Die Lunæ sequenti, Magister *Gullelmus Filastrius* Doctor in utroque Jure & Ecclesiæ Rhemensis Decanus, pro *Benedicto* dixit, hoc sumpto Themate: *Manete in dilectione mea.* (Joan. 13.) *Benedictum* ad Cessionem cogendum non esse, nec ab ejus Obedientia secedendum, Oratione vehementi ostendit. Cum vero Regis & Ecclesiæ Gallicanæ auctoritatem imminuere visus esset, Regemque Pontifici in temporalibus etiam subjicere, altera die veniam a Rege humillime postulare compulsus est; palamque profiteri, Regem nullum in temporalibus Superiorem in terris agnoscere. Regnum a nemine mortalium tenere, nullique obnoxium esse. Imperatoriam Auctoritatem ac Dignitatem in ditionibus suis habere, mixtam ejus Potestatem esse, mediumque inter spiritualia & temporalia locum obtinere.

Sabba-

Sabbato sequenti 4. Decembris, *Amelius de Brolio* Turonensis Archiepiscopus pro *Benedicto* peroravit hoc sumpto Themate : *Principes populorum congregati sunt cum Deo Abraham, quoniam Dii fortes terræ vehementer elevati sunt*. (Psalm. 45.)

Undecima Decembris, *Petrus de Alliaco* Episcopus Cameracensis pro *Benedicto* dixit, hoc sumpto Themate: *Pax Dei, quæ exuperat omnem sensum, custodiat corda vestra & intelligentias vestras*. (Ad Philipp. 4.) Concilium Generale istius Obedientiæ congregandum ostendit, cæteras vias propositas minus convenientes aut impossibiles esse.

Pro Academia Parisiensi disseruit *Petrus Regis* Abbas S. Michaelis in Periculo Maris præsente Rege, hoc sumpto Themate : *Da nobis auxilium de tribulatione, quia vana salus hominis*. (Psalm. 107.) Summo Pontifici jure obsisti posse probavit, ad unionem Ecclesiæ procurandam. Papam Conciliorum Generalium Decreta immutare non posse, sed ad eorum observantiam teneri &c.

Die 15. Decembris, Magister *Petrus Plaoult* Doctor Theologus & insignis Ecclesiæ Parisiensis Canonicus, patria Leodiensis pro Academia peroravit hoc sumpto Themate : *Convertantur retrorsum omnes qui oderunt Sion*. De Regis potestate similibus in causis præclare dixit. Nullum hominem mortalem Corporis Mystici Christi, quod est Ecclesia, Dominum esse probavit. Summum Pontificem errare posse, sicut & peccare, Ministrorum Ecclesiæ Primum esse, & ipsos corrigendi auctoritatem habere, si officio suo desint. Hunc spectari posse, vel ut Romanæ Ecclesiæ quasi privatæ Diœceseos Episcopum, vel ut Ecclesiæ Romanæ, quatenus per *Sancti Petri* Sedem cæterarum Caput effecta est. Hac ratione ipsum Ecclesiæ Universali præesse. Illam esse Sedem Apostolicam, quæ errare non potest. Subtractionis tempore cum Sede Apostolica fore conjunctos, qui Sedenti in ea non adhæserint; quia secessio ab Obedientia utriusque Contendentis ad unionem Ecclesiæ procurandam decernetur, cujus semper erunt, qui neutrius erunt Pontificis. Ista constant ex Monacho Sandionysiano Lib. 26. *Joanne Juvenali de Ursinis* in Historiam *Caroli Sexti*, & MSS. a clarissimo Viro *Dionysio Godefrido* defloratis in Observationibus ad Historiam *Caroli sexti*.

XLI. Die 20. Decembris, *Joannes Juvenalis de Ursinis* Regius Advocatus peroravit hoc sumpto Themate: *Viriliter agite & confortetur cor vestrum, omnes qui speratis in Domino*. (Psal. 26.) Regem Christianissimum, qui *dexterum Ecclesiæ brachium* est auctoritatem jusque habere probavit Regni sui Clerum congregandi ad Consilium de Ecclesiæ negotiis exquirendum : & ejusmodi Conventui præesse *tamquam Caput* : * Idque præstare posse nemine postulante, quoties expedire judicat: Ibique de agendis deliberare, & executionem eorum imperare quæ illo in Consilio deliberata, ac decreta erunt. Rationibus etiam gravissimis ostendit, Parisiensis Academiæ postulatis contra *Benedictum* annuendum esse.

** Non Ecclesiæ, sed Regni, cujus & Viri Ecclesiastici membra sunt.*

His ita disceptatis, Gallicani Præsules postridie eodem in loco congregati Sententiam dixere. Visum omnibus est, Concilio Generali opus esse *ad Reformationem Ecclesiæ in Capite & in membris*. Decretumque, secessionem a *Petro de Luna* iterum faciendam: Interim Ecclesia Gallicana suis Legibus regeretur, ac antiquis Libertatibus frueretur : Ordinarii Beneficia Ecclesiastica conferrent, quæ ad eorum collationem spectabant; electivis secundum Jus antiquum via electionis & confirmationis provideretur. Ita refert *Joannes Juvenalis de Ursinis*, in Historia *Caroli sexti*. Parisiensis Academiæ Propositiones & Conclusiones, Generali Ecclesiæ Gallicanæ Cœtui die 3. Januarii traditas, Consiliumque Regi datum legere est To. 5. Historiæ ejusdem Universitatis p. 135. 136 & 137.

Obedientiam Benedicto XIII. iterum subtrahendam esse decretum est.

Christianissimum Regem his verbis Viri Academici alloquuntur. „ Non sumus, Christianissime Princeps, non sumus talibus rationibus instituti, ut in hac totius Ecclesiæ „ causa, ex qua salus tot gentium pendet, naturæ legibus ac Religioni nostræ non pareamus, quibus edocemur illis obsistere, qui dum tenent Ecclesiarum gubernacula, negligentia, ambitione, Schismate, Hæresi, sunt pene omnibus miserabilem pestem allaturi. Itaque quoniam D. Benedictus in hac materia de veritate pertinaciter renuit informari & sufficienter informatus eam impugnavit & impugnari fecit : Cum etiam non tantum Vos, Christianissime Princeps, sed vobiscum tota Ecclesia Gallicana quoniam perperam & notorie Schisma faciebat, & quantum in ipso erat, crimen Schismatis incurrens,

Parisiensis Academiæ Conclusiones.

„ currens, causam divisionis perpetuam præbebat, Obedientiam ab eo subtraxit: Cum
„ denique non solum in negligentia, sed etiam perjuriis debilitatus, & fraudolentis polli-
„ citis irretitus, *ex nulla* parte purgatus in sua perseveravit pertinacia, Hæresis non modi-
„ cam *suspicionem* incurrens, non possumus sibi obedire, & Christo servire. Ideo quan-
„ tum in *nobis est*, ab eo nos subtrahimus, ne Schismatis eadem macula contaminemur.
„ Et quia *luce* clarius intelligimus, tali Schismatico neminem sufficienter informatum li-
„ cite posse obedire, Vobis ex nostrarum conscientiarum sinceritate consulimus, Chri-
„ stianissime Princeps, ut omnem Obedientiam ab eo subtrahatis.

XLII. Conclusiones vero istæ erant. „ 1. Quicumque Prælatus, etiam Papa, etiamsi
„ non juraverit cedere, pro unione tamen Ecclesiæ, & pro tam gravi scandalo vitando,
„ sicut est Schisma præsens, nec alias sedari potest, tenetur cedere, etiam invitus.

„ 2. Papa qui juravit pro unione Ecclesiæ cedere quotiescumque videbitur Collegio Do-
„ minorum Cardinalium, vel majori parti eorum, obligatus est Deo propter jusjurandum,
„ quia istud juramentum dirigitur ad Deum principaliter, & Deo principaliter obligatur,
„ & Ecclesiæ Militanti, in cujus favorem unio fienda est. Nec tale juramentum per ho-
„ minem est remissibile: Sicque Ecclesia aliam viam admittere non tenetur, cum per
„ præmissa sit jus in Papam & Christo & Ecclesiæ.

„ 3. Papa qui juravit cedere pro unione Ecclesiæ, quotiescumque videbitur Collegio
„ DD. Cardinalium vel majori parti, hoc viso & deliberato per eosdem Cardinales tenetur
„ cedere, & expresse recusans perjurus est, & infidelis Deo & hominibus, & male sen-
„ tiens de fide, & tamquam de fide suspectus potest de Hæresi accusari; & nisi cedat,
„ recusans pertinaciter tamquam Hæreticus, per Concilium Prælatorum declarandus.

„ 4. Electus in Papam ea intentione quod cedet quandocumque, & sine quo non alias
„ fuisset electus, de qua intentione apparet per juramentum ipsorum Cardinalium; si &
„ post pertinaciter contradicit cedere, requisitus solemniter, ex tunc talis non est repu-
„ tandus Papa; sed ab ejus Obedientia libere recedi potest, etiam sine declaratione.

„ 5. Papa notorie faciens contra juramentum suum, est notorie criminosus crimine
„ pessimo, & per consequens contumax & rebellis: Sicque quia contumacia notoria su-
„ per crimine tam notorio est Hæresis, est tamquam Hæreticus habendus ac persequendus.

„ 6. Quia perjurium directe respicit Dei irreverentiam, quæ proprie est Christianæ Reli-
„ gioni contraria; Principes sæculares, qui perjuria punire possunt, consurgentes contra Pa-
„ pam notorie delinquentem, aut cogentes eum cedere, merentur apud Deum, & sunt
„ dumtaxat Jurium Executores, ac juramenti violati persecutores: Nec resistit personæ
„ qualitas, cum per præmissa reddiderit se indignum Privilegio Clericali, & Dignitate Papali.

XLIII. Decretum Ecclesiæ Gallicanæ, Christianissimique Regis Edictum de Subtra-
ctione Obedientiæ secundum Academiæ Parisiensis postulata & conclusiones, habentur in
Historia ejusdem Universitatis Tom. 5. pag. 137. 138. 141. Horum tamen promulgatio-
nem differri placuit, donec *Benedicti* & novi Pontificis Romæ sedentis prætentarentur
animi. Mortuo enim *Innocentio VII.* a Cardinalibus illius Obedientiæ electus fuerat *An-
gelus de Corario* dictus *Gregorius* XII. Legatosque ad Regem miserat cum literis ejus Maje-
stati & Academiæ Parisiensi denuntiantibus, ipsum ad unionem Ecclesiæ propensissimum,
immo ad Cessionem paratissimnm, ut qui ea conditione cum cæteris Cardinalibus jurata
in conclavi, Pontifex electus esset. Scripserat etiam ad *Petrum de Luna*, Cessionem offe-
rens ad pacem Ecclesiæ reddendam, modo ille pariter cederet, ejusque Cardinales cum
Romani Collegii Cardinalibus convenire vellent ad Canonicam unius Pontificis electio-
nem faciendam: Nullosque se Cardinales creaturum, nisi ad numerum utriusque Col-
legii æquandum, si & ipse hanc legem sibi imponeret. Hæ Literæ datæ die 11. Decem-
bris habentur apud *Odoricum Raynaldum* ad annum 1406. Nu. 15. *Benedictus* non minus
unionis studium ostentavit, datis ad *Gregorium* reciprocis literis, quibus puram & sim-
plicem Cessionem iisdem conditionibus pollicebatur. Hæ Literæ Massiliæ apud *S. Victo-
rem* 11. Kalendas Februarii anno 1407. scriptæ, habentur apud *Theodoricum Niemum*,
Nicolaum de Clemangis, qui *Benedicto* ab Epistolis erat, & *Odoricum Raynaldum* ad
eum annum Num. 1. Rex porro Christianissimus encyclicis ad universos Christi Fideles
literis significavit missurum se Oratores ad utrumque Contendentem, qui illis gratula-
rentur,

Innocentii Septimi obitus.

Gregorii Decimi-secundi electio.

Gregorius & Benedictus de Pontificatu contendentes confusionibus suis fucum faciunt.

rentur, quod viam Ceſſionis a ſua Majeſtate tanto ſtudio procuratam amplecti vellent, eoſque adhortarentur, ut ad vitandas itineris difficultates, pericula perſonarum, querelas litium, & quæcumque ſubterfugia, cederent abſentes, uterque in loco ſuo, aut in Collegiorum ſuorum manibus, aut per literas exhibitas, aut per Procuratores conſtitutos: quas preces ſi admitterent, confeſtim ambo Collegia unum convenirent in locum ad unici Pontificis electionem celebrandam. Si vero per ſe convenire vellent ad Ceſſionem faciendam, nullatenus ſe impediturum, immo potius adjuturum: Cæterum Oratores ſuos *Benedictum* ad quem primo acceſſuri eſſent, obſecraturos, ut ſemotis ambagibus ac tricis, infra decem dies ſcripto promitteret, ſe viam Ceſſionis, cæteris poſtpoſitis, ad exitum perducturum; & infra decem alios dies de circumſtantiis ejuſdem viæ executionem ſpectantibus mentem ſuam Regis Oratoribus aperiret: Quod niſi ſincere præſtaret, ab eo ſe velut a Schiſmatico ſeceſſurum; & ea de re eoſdem Oratores cum ejus Cardinalibus, vel iis recuſantibus, cum alterius Obedientiæ Collegio acturos. Has Regis Chriſtianiſſimi Literas apud *Theodoricum Niemum*, & apud *Bochellum* in Decretis Eccleſiæ Gallicanæ, Lib. 4. Tit. 22. Cap. 3. & apud *Odoricum Raynaldum* Num. 52. legere eſt. Literas etiam ad *Gregorium*, & ejus Cardinales ſcripſit Rex Chriſtianiſſimus, quibus ipſos adhortatus eſt, ut in Eccleſiæ unione procuranda conſtantes eſſent, ac præſtitum de Ceſſione juramentum ſervarent. Editæ ſunt Tomo *6. Spicilegii*, pag. 175. & 177. Idibus Martii ejuſdem anni *Gregorius* Nuntios ad *Benedictum* deſtinavit, quibus honorifice ab illo Maſſiliæ ſuſceptis, poſt longas diſceptationes, pactum eſt, ambos cum ſuis Collegiis Saonam in Liguria conventuros ad Feſtum S. Michaelis, aut ſaltem ad Feſtum omnium Sanctorum, mutua ſecuritate jurata, aliiſque conditionibus utrimque admiſſis, quæ apud *Theodoricum Niemum* Tractatu 2. Cap. 10. & *Odoricum Raynaldum* Num. 4. legi poſſunt.

XLIV. Miſſi a Rege Chriſtianiſſimo ſub id tempus Oratores ad *Benedictum* Maſſiliæ agentem, *Simon Cramaudus* Alexandrinus Patriarcha, Turonenſis Archiepiſcopus, Bellovacenſis, Cameracenſis, Meldenſis, Trecenſis, Ebroicenſis Epiſcopi; Claravallenſis, Gemeticenſis, S. Dionyſii & S. Michaelis Abbates, &c. nil ab eo retulerunt præter ambigua de Ceſſione promiſſa; Diploma quo ſe ad eam obſtringeret, quod Regis nomine poſtulabant, obtinere non potuerunt. A ſubtractione tamen denuntianda tunc abſtinuere, ne Tractatui Saonæ ineundo obicem apponerent. Patriarcha cum parte Collegarum Romam profectus, *Gregorium* reperit a Conventu Saonenſi penitus alienum, ac novas ſubinde difficultates injicientem, locique mutationem urgentem, ut Monachus Sandionyſianus, & *Juvenalis de Urſinis* tradunt, in Hiſtoria *Caroli Sexti*. Interim *Benedictus* Regis & Eccleſiæ ſeceſſionem metuens, Conſtitutionem edidit 14. Kalendas Junii, qua in omnes & ſingulos qui ab ipſo ſeu a Succeſſoribus Romanis Pontificibus canonice intrantibus appellaturi, vel ab ejus Obedientia receſſuri forent, & in hujuſmodi Appellationibus aut ſubtractione perſeveraturi, etiamſi Cardinalitia, Patriarchali, Archiepiſcopali, Epiſcopali, Imperiali & Regali, aut alia quacumque Eccleſiaſtica vel Sæculari dignitate fulgerent, excommunicationis Sententiam promulgavit, a qua, præterquam a Romano Pontifice, niſi dumtaxat in mortis articulo abſolvi non poſſent: & ſi per viginti dies eam indurato animo ſuſtinerent, eos omnibus Beneficiis, & Privilegiis a Sede Apoſtolica conceſſis privatos denuntiavit; & vaſſallos prædictorum omnium, tam Eccleſiaſticorum quam laicorum a juramento, fidelitate, & quacumque alia obligatione, quibus eis tenebantur, abſolutos, & omnibu ſfœudis, juribus, honoribus, officiis, & aliis bonis immobilibus, quæ ubilibet a Romana vel aliis Eccleſiis haberent, ipſo jure exutos. Conſtitutio illa fulminatrix *Petri de Luna* edita eſt Tomo *6. Spicilegii*, pag. 182. Illam tamen ſtatim non emiſit, ne pacem prior turbaſſe videretur.

XLV. Anno 1408. cum Rex Chriſtianiſſimus *Gregorium & Benedictum* de Pontificatu contendentes ſuis colluſionibus fucum orbi Chriſtiano facere perſpectum haberet, 12. Januarii Paræneticas literas ad univerſos Chriſti Fideles publicavit, quibus recenſitis quæ hactenus ea in cauſa egerat, Principes, Antiſtites, Chriſtianoſque omnes ad obedientiam utrique contendenti ſubtrahendam adhortatus eſt, ut ea ratione ad Ceſſionem

uterque compelleretur, & pax Ecclesiæ sanciretur: Suamque Majestatem una cum Ecclesia Regni sui ab utriusque Obedientia recessuram ad Festum proximum Dominicæ Ascensionis significavit, nisi Unio interim fieret. Hæ literæ legi possunt apud *Theodoricum Niemum*, apud *Gersonium* To. 1. pag. 315. & in Historia Universitatis Parisiensis, Tom. 5. pag. 147. Secundum hæc cum *Benedictus* ad Portum Veneris appulisset, Lucam se contulit *Gregorius*, illucque Nuntios ad ipsum *Benedictus* misisset de loco intermedio aut viciniori, quo in unum convenire possent, acturos, spes adhuc aliqualis unionis affulsit. Variæ ab utraque parte conscriptæ sunt literæ, varii pro *Gregorio* editi Tractatus ejus pertinaciam in Saonæ declinatione excusantes, quorum nonnullos Annalibus suis inseruit *Odoricus Raynaldus* ad annum 1407. Omnibus tandem innotuit ipsos data opera mores nectere, & universo orbi Christiano illudere. Cumque contra pacta conventa, & juramentum in Conclavi præstitum & post creationem suam renovatum, quatuor novos Cardinales *Gregorius* creasset, toto suæ Obedientiæ Collegio repugnante; veteribusque Cardinalibus prohibuisset ne absque ejus licentia Luca exirent, vel inter se convenirent, aut cum Regis Christianissimi Oratoribus, ac *Benedicti* Legatis colloquerentur; hi ab ipso omnes ad unum defecerunt, Pisas secesserunt: Suæque Secessionis rationem Fidelibus universis Encyclicis Literis exposuerunt, quæ apud *Odoricum Raynaldum* ad hunc annum Num. 8. habentur. Utque se adversus ejus minas ac Sententias munirent, ab ipso ad ipsum, & ad Concilium, nec-non ad futurum Pontificem appellarunt. Appellationis Instrumentum extat apud *Theodoricum Niemum* Tractatu 6. Cap. 10. & apud *Odoricum Raynaldum* ad annum 1408. num. 9. Quo Mandatorum ipsius nullitate, injustitia, gravaminibusque expositis subdunt: „ Ab ipsis Præceptis, ac aliis omnibus gravaminibus post prædicta forte secuturis, præfati Cardinales, in quantum eis licet, & in quantum possunt, provocant & in his scriptis appellant. Et primo quia ratio appetitui noscitur esse superior, & intellectus dominari sensibus, a vobis Pater Beatissime, irrationabiliter decernentibus, ad vosmet secundum rectam rationem & melius informatum: Item si discretio personarum requiritur a vobis, Pater Sancte, Vicario, ad Dominum nostrum Jesum Christum, qui judicaturus est vivos & mortuos & sæculum per ignem: Item ad Generale Concilium, a quo & in quo solent gesta etiam Summorum Pontificum quæcumque pertractari, decerni, & judicari: Item ad Pontificem futurum, cujus est gesta inordinata sui Prædecessoris in melius reformare. " Cardinalium querimoniis ea in Appellatione expressis *Gregorii* nomine responsum est. Responsionem exhibet ibidem *Odoricus Raynaldus*.

Cardinales Obedientiæ Gregorii ab eo deficiunt, & Pisas secedunt.

XLVI. Interea *Benedicto* ad Portum Veneris agenti redditæ sunt Christianissimi Regis Literæ, quibus significabat, nisi unio ad diem Ascensionis facta esset, se cum Regno suo ab ejus Obedientia recessurum. His acceptis, *Benedictus* Bullam anno superiori datam, qua subtractionem sub pœna Excommunicationis, aliisque gravissimis prohibebat, necnon Appellationes a Papa ad Concilium, in Gallias misit Regi significandam; aliasque ad ejus Majestatem Literas dedit, quibus ipsam hortatus est, ut Secessionis consilium deponeret, ac adversus calumniatores expostulavit, contestatus per se non stare quin fieret unio; perstringens etiam eos qui ab ipso appellare non veriti, varios errores contra sinceritatem fidei spargebant, & permittebantur *Conclusiones nefarias, falsa intermiscendo pro veris, procaciter sustinere*. Editæ sunt hæ Literæ Tomo 6. *Spicilegii*, pag. 178. De illis deliberatum est in Consilio Regis & Senatu Parisiensi, ipso Rege, Principibus, Præsulibus, & Viris Academicis præsentibus, Magistro *Joanne Curtecoxa*, Doctore Theologo, Natione Normanno, pro Regiorum Jurium & Gallicanæ Ecclesiæ Libertatum defensione perorante, & *Benedictum* non modo Schismaticum, & perturbatorem pacis & unitatis Ecclesiæ, verum etiam in Regiam Majestatem injurium, conclamante: neque amplius appellandum *Benedictum*, aut Papam, vel Cardinalem, aut nomine alterius cujusquam dignitatis, nec ipsi obediendum tamquam Pastori Ecclesiæ, sub pœna fautorum Schismatis & Hæreseos: omnesque & singulos qui favorem, consilium & auxilium in Regno, Delphinatu, omnibusque Ditionibus Regiis Dicto *Petro de Luna* præstarent, crimen læsæ Majestatis evidenter incursuros: Decretum est eas Literas iniquas & injustas lacerandas esse. Quod executioni mandatum est. De

Benedicti Bulla & Litera ad Regem.

iis

iis etiam habita quæstio, qui *Benedicto* favebant, & hanc in ipsum agendi rationem calumniabantur; quidam in carcerem conjecti, alii publicis ignominiæ notis inusti: Remensi etiam Archiepiscopo, & Episcopo Cameracensi *Petro de Alliaco* liberius locutis, dicta dies; qui minime comparuerunt, ne in ipsos etiam sæviretur. *Bussicaldo* Genuæ Gubernatori mandatum, ut si fieri commode posset, *Benedictum* comprehenderet ac detineret. Secessionis a *Benedicto* & Neutralitatis Edictum ad Ascensionem Domini promulgatum est. Is vero in Italia aut Gallia tuto se deinceps versari non posse intelligens, e Portu Veneris ad Illiberitanum Cataloniæ Portum appulit, & Perpinianum se recepit, ubi & Concilium celebravit centum circiter & viginti Prælatorum ex Regnis Castellæ, Aragoniæ, & Navarræ, quorum variæ fuerunt Sententiæ, quibusdam censentibus *Benedictum* continuo cedere debere per Legatos; aliis tempus ducentibus, asserentibusque ipsum verum quidem Christi Vicarium esse, ac inprimis Catholicum: qui tamen & ipsi auctores fuere, ut propter Ecclesiæ bonum ac unionem, viam renuntiationis cæteris omnibus præponeret; ac Legatos cum plenaria potestate ineundæ concordiæ mitteret. Interim Gallicanæ Ecclesiæ concilio Parisios convocato, ab undecima Augusti ad quintam Novembris, cui præfuit Senonensis Archiepiscopus, privatio Beneficiorum & Dignitatum in quoscumque fautores, participes, & defensores *Petri de Luna*, velut Hæretici & Schismatici ab Ecclesia præcisi decreta est: Nominatim vero Beneficiis omnibus ac Jurisdictione Ecclesiastica in Galliis privati sunt, Cardinales quondam Auxitanus, de Flisco, de Chalanto, Auxitanus Archiepiscopus, S. Pontii, Mimatensis, Biterrensis Episcopi, Abbas S. Saturnini Tolosani, & *Guigo Flandrini* lator Epistolæ damnatæ Universitatis Tolosanæ contra Sententiam Academiæ Parisiensis & Ecclesiæ Gallicanæ de Subtractione Obedientiæ *Benedicto* facienda, nec-non Generales FF. Prædicatorum & Minorum. Statuti sunt etiam Articuli communes de modo providendi Beneficiis durante Neutralitate: Denique Statuta seu Monita, vel (ut ea ætate loquebantur) Advisamenta de regimine Ecclesiæ Gallicanæ tempore ejusdem Neutralitatis, die 5. Novembris deliberata sunt, de Absolutionibus, Dispensationibus, Judiciis, Appellationibus, & modo providendi Beneficiis: ita ut dispensationes, absolutiones, aliæque Ecclesiasticæ causæ, secundum earum naturam aut gravitatem, vel ad Sedis Apostolicæ Pœnitentiarios, vel ad Superiores Ordinum, & ad Episcopos Diœcesanos, vel ad Concilia Provincialia referrentur. Beneficiorum vero collatio ab Ordinariis Collatoribus fieret; Episcopi a Metropolitano; Archiepiscopi a Synodo Provinciali confirmarentur. Hæc autem deliberata sunt *Salvis Juribus Coronæ Franciæ, & Libertatibus Ecclesiæ Gallicanæ, salva etiam debitæ Sanctæ Sedi Apostolicæ reverentia, & Domino Papæ futuro legitimo, clave non errante*. Hæc Statuta seu Advisamenta habentur in MS. Victorinis *a Spondano* laudatis, apud Monachum Sandionysianum in Historia *Caroli VI.* & apud *Bochellum* Lib. 4. Decretorum Ecclesiæ Gallicanæ, Tit. 22. pag. 677. Plura etiam Instrumenta Consultationum & Deliberationum circa Beneficiorum provisiones habitarum in illa Synodo Nationali Parisiis celebrata, Tomo 5. Historiæ Universitatis Parisiensis edita sunt a pag. 175. ad pag. 184.

Secessionis a Benedicto & Neutralitatis Edictum in Galliis promulgatum

Concilium Ecclesiæ Gallicanæ.

XLVII. Audita Cardinalium a *Gregorio* seccessione, suis ipsos Literis *Carolus Sextus* Rex Christianissimus hortatus est, ut cum Cardinalibus Avenionensis Collegii convenirent, Ecclesiæ unioni ac paci consulturi. Has Literas datas 22. Maii 1408. apud *Odoricum Raynaldum* ad hunc annum num. 20. legere est. Cardinales Avenionenses pariter hortata est Academia Parisiensis, ut cum Romanis Cardinalibus ad extinguendum Schisma & ad agendum legibus in ambos de Pontificatu Contendentes, jungerentur. Hæ literæ datæ die 29. Maii habentur inter Epistolas *Nicolai de Clemangiis*, pag. 187. Cum *Gregorius*, Concilio ad Festum Pentecostes anni sequentis in Provincia Aquilejensi indicto, in quo de pace Ecclesiæ ageretur, novem adhuc Cardinales contra solemnis Juramenti fidem ac religionem creasset, antiqui utriusque Collegii Cardinales Liburnum convenerunt; qua ex Urbe ad Regem Christianissimum & ad Parisiensem Academiam die ultima Junii scripsere, suam ad pacem Ecclesiæ procurandam, prout Regia Majestas per Literas suaserat, concordiam nuntiantes, Divino certe Spiritui, potius quam humanæ industriæ adscribendam. Editæ sunt hæ Literæ Tomo 6. *Spicilegii*, pag. 190.

Die

Die prima Julii, Gregoriani Cardinales Encyclicam ad Fideles universos publicarunt Epistolam, qua expositis causis cur a *Gregorio* secessissent, omnes pariter ad ejus obedientiam ejurandam hortabantur, utque ipsis Cardinalibus ad unionem Ecclesiæ præficiendam manum auxiliatricem porrigerent. Edita est ibidem, p. 192. Legatur hujus Schismatis Historia a *Petro Puteano*, Viro clarissimo & erudito, Gallico idiomate scripta.

SCHOLION I.

In hac Dissertatione, num. 9. pag. 470. Edit. primæ, Religiosi Censores hanc velut meam propositionem notant: *Non spectat ad fidem an Bartholomæus Barensis sit Papa.*

R. Hæc propositio non est mea, sed ista: *Nec spectabat ad fidem an Bartholomæus Archiepiscopus Barensis vel Robertus Cardinalis Gebennensis canonice in Pontifices electi essent.* Ad fidem quidem spectat, Eum qui canonice fuerit Pontifex electus legitimum esse S. Petri successorem, & Summum Pontificem: sed ad fidem non spectat illum esse verum Pontificem, cujus dubia electio est. Et cum plures de Pontificatu contendunt, sacro Collegio duas in partes scisso, quarum utraque suam electionem legitimam esse contendit, & in duas etiam partes scissa est infeliciter Ecclesia, & partium jura obscura sunt; hunc vel illum determinante verum Pontificem esse non pertinet ad fidem, donec Ecclesia judicaverit quinam legitime sit electus.

SCHOLION II.

In eadem Dissertatione, sub eodem num. pag. 472. Religiosi Censores hæc notant: *Ne vero quis me novam sententiam, aut Romanæ Sedi injuriosam propugnare objiciat, quod interdum ab imperitis patiuntur Ecclesiastici Scriptores, sententiæ meæ auctores profero.*

R. Hanc Scriptorum Ecclesiasticorum aliquando sortem esse, aliorum exemplis didiceram, experientia tandem ipse mea probavi. Quam vero hic propugno sententiam, non esse novam, aut Sedi Apostolicæ injuriosam ostendi ex Gersonio, S. Antonino, Joanne Cardinali a Turrecremata, & Henrico Institoris istius opinionis defensoribus; quod scilicet schismatici non fuerint, qui Clementi VII. & Benedicto XIII. ante Pisani Concilii sententiam bona fide adhæserunt.

SCHOLION III.

In eadem Dissertatione, num. 31. Religiosi Censores hanc propositionem notant: *Papæ vivi habent superiorem, Concilium Generale.*

R. Non meum, sed Parisiensis Academiæ Responsum est, quod historice refero: *Ubi de Schismate, vel suspicione hæreseos agitur, Summos ipsos Pontifices tam vivos quam defunctos superiorem habere Judicem; vivos Concilium Generale, defunctos successorem.* Indiculi Censorii auctores propositionem meam interpolarunt, hæc verba supprimentes, *Ubi de schismate, vel suspicione hæreseos agitur.* Istud Academiæ Parisiensis Responsum editum est Tomo Quarto Historiæ ejusdem Universitatis, pag. 740. ex cujus collatione intelligi potest quam fideliter illud citaverim.

SCHOLION IV.

In eadem Dissertatione, n. 40. p. 537. Edit. primæ, Religiosi Censores hanc velut meam propositionem notant: *Rex Galliæ tamquam caput cogere potest Concilium, eique præesse.*

R. Hæc propositio non est mea; sed ita scripsi eo loci: *Joannes Juvenalis de Ursinis Regius Advocatus Regem Christianissimum, qui dexterum Ecclesiæ brachium est, auctoritatem jusque habere probavit Regni sui Clerum congregandi ad Consilium de Ecclesiæ negotiis exquirendum; & ejusmodi Conventui præesse tamquam caput.* Non mea hæc propositio est, ut patet, sed Joannis Juvenalis de Ursinis, historice tantum a me relata, non dogmatice asserta. Nec tamen Catholicus ille Advocatus dixit Regem Galliæ posse congregare Concilium Œcumenicum; aut cuicumque alteri Concilio, in quo de fide, disciplina, aut de causis quibuscumque Ecclesiasticis agendum sit, præesse posse tamquam caput Ecclesiæ:

procul

procul ab ore Catholico Hæreticæ hujusmodi propositiones: sed dixit Juvenalis de Ursinis, posse Regem congregare Clerum Regni sui ad consilium exquirendum, & ejusmodi Conventui præesse tamquam caput; *Non Ecclesiæ, sed Regni, cujus & Viri Ecclesiastici membra sunt.* Sic mentem Advocati Catholici ad marginem explicui.

DISSERTATIO II.

DE CONCILIO PISANO OECUMENICO.

Historia ipsius exponitur: Oecumenici nomen & Auctoritas ipsi asseritur: Latæ ab ipso contra GREGORIUM XII. & BENEDICTUM XIII. in suis Obedientiis Pontifices Maximos appellatos Sententiæ Æquitas demonstratur.

Pisa, Pisæ Urbs, Etruriæ Sedes Archiepiscop.

I. CUm in unum Collegium convenissent utriusque partis Cardinales, Concilii celebrationem Pisæ ad diem 25. Martii, anni Domini millesimi quadringentesimi noni decrevere, quod ex toto orbe Christiano atque Catholico congregatum, universalem Ecclesiam repræsentaret, ad ejusdem unionem procurandam, compulsis ad cessionem, quam juraverant, æmulis Pontificibus, aut Canonico Judicio exauctoratis, novoque, unico & legitimo Pontifice electo. Decreverunt etiam ut ambo Contendentes ad Concilium vocarentur, ejus Decretis pariturí. Si adesse renuerent, sacer nihilominus haberetur Consessus, & quod e re Ecclesiæ foret, statueret: Quisque autem a Cardinalibus partis suæ vocaretur: Qui & suæ Obedientiæ Prælatos, aliosque convocarent, & Regum ac Principum auxilium ad tantæ molis negotium consummandum implorarent. Literæ Cardinalium Obedientiæ quondam *Benedicti* ad ipsum datæ 14. Julii 1408. quibus ipsum vocant ad Concilium Pisanum, editæ sunt Tom. 6. *Spicilegii*, 200. Ita sunt inscriptæ: „ Sanctissimo Domino nostro, Domino Benedicto XIII. miseratione divina, „ Summo Pontifici „ sui humiles & devoti Oratores, Episcopi, Presbyteri, & Diaconi Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales, nunc in Liburno Pisanæ Diœcesis existentes, pro nobis & aliis Reverendissimis Patribus Dominis Cardinalibus, pro nunc „ absentibus, nobis adhærentibus & adhærere volentibus in hac parte, cum supplici „ & devota sui recommendatione utriusque hominis sospitatem. „ Ubi Schismato malum, viam Concilii repulsam, viam cessionis longis tempore declinatam exposuerunt, de obicibus ab utroque contendente unioni appositis hæc habent: „ Et quamvis ex post „ exactis annorum curriculis fuerit hæc via sancta & necessaria, communi omnium „ Fidelium judicio præelecta, cum Angelo Corrario Gregorio nominato, per vestram „ Sanctitatem recepta, & etiam approbata; tot tamen & tantæ in illius habenda exe„ cutione adhibitæ difficultates, variationes, dilationes ac repudia circa locorum electio„ nem & securitates hinc inde, quod nullus effectus secutus est, nec abinde speratur mo„ do aliquo proventurus, sed quodam recessu in dicto pacis tractatu, immo verius re„ pudio perenni, abiistis in viam longinquam, numquam ad Agni nuptias per unitatis „ vinculum, ut a multis creditur, intraturi. Quæ mala considerantes provide, ac pia „ mentis consideratione pensantes Reverendissimi Patres nominati in parte alia Cardi„ nales, a dicto Angelo Corrario, Gregorio nominato, ad omnem viam habendæ unio„ nis mente & proposito indurato, recesserunt juxta divina mandata. Ad quos de ve„ stræ Sanctitatis permissu & voluntate expressa quatuor ex nobis directi fuere, & con„ venientibus in Liburno cum quatuor ex eis nominatis Cardinalibus, demum nos „ omnes & ipsi in unum convenientes, perspeximus communi & concordi voto, „ & matura deliberatione habita cum multis Prælatis notabilibus, ac quamplurimis „ Literatis Viris Deum timentibus & pacem Ecclesiæ habentibus in fervore chari„ tatis, fore necessarium, ut per Ecclesiam universalem congregatam huic tam pesti„ lenti morbo & inveterato laqueo erroribus fidem tangentibus pleno, subveniatur & „ occurratur in brevi ad serenandas omnium Fidelium conscientias, errores submo„ vendos notorios, virtutes inserendas, morum & Ecclesiæ Reformationem debitam „ & salubrem: & quod per nos in nostra Obedientia, & alios nominatos Cardinales

Concilium Pisanum ab utriusque Obedientiæ Cardinalibus in unum Collegium unitis jure convocatum.

„ in

„ in sua, Prælati & alii qui convocandi fuerint, convocentur per nos in civitate Pisa„ na, & per illos in eadem ad terminum 25. diei Martii proxime futuri. Et hunc mo„ dum convocationis assumpsimus propter Neutrales, & illos qui de obedientia dicti An„ geli ad nostram; & etiam illos de nostra qui ad vestram & dicti Angeli vocationem „ nullatenus venirent; & propter defectus alias habitos in convocatione Concilii, de „ quo sæpissime & diversis temporum intervallis fuit per nos Sanctitas vestra requisita, „ & eidem humiliter supplicatum, & aliquando promissum, sed nullatenus adimpletum. „ Et ut omnis adhibeatur cautela, ex abundanti vobis tenore præsentium supplica„ mus, & instanter requirimus, quatenus quantum in vobis est, dictæ convocationi „ præbeatis assensum & opem; & quod Sanctitati vestræ placeat in dictis loco & ter„ mino personaliter interesse &c. Hæc enim convocatio ad locum & terminum an„ tedictos nullo valet colore difficultari, impediri, seu quocumque conficto pallio differ„ ri, declinari, seu mutari: cum etsi in vestra Sanctitate corporalis infirmitas, vel „ aliud occurreret impedimentum seu alias absentiæ justa causa, possit & debeat, de „ quo vos solemniter requirimus, & alias fuit per nos consultum hoc Dei tam necessa„ rium negotium, quoad illa quæ per vos facienda existunt, per Deputatum a vobis „ perfici, & per procuratorem sufficienti & speciali Mandato ac irrevocabili muni„ tum, cessio pro parte vestra fieri valeat; Angelo nominato Gregorio cedente in pro„ pria persona, vel per Procuratorem similem potestatem habentem, & irrevocabile & „ speciale Mandatum vel ipso sublato de medio, vel canonice per Ecclesiam ejecto. „ Quod si dictæ convocationi opem & assensum præstare refugeritis, & in loco & „ termino antedictis convenire, vel deputatum Procuratorem destinare; cum extra „ terminos Italiæ nequeant partes, seu ipsarum altera, ad consummationem unitatis ha„ bendæ multis consideratis, ita commode & utiliter convenire, attento quod per Con„ cilia particularia Schisma extirpari non posset: Nos, & alii, qui ad vocationem no„ stram venerint, procedemus in negotio unionis habendæ, & Schismatis tam horren„ di, errorumque fidem tangentium extirpatione, cum Collegio partis alterius, aut „ cum Concilio vocatorum per nos & ipsos attentis promissis juratis & conventis per „ Sanctitatem vestram & dictum Angelum, ut dictaverit Spiritus Sancti gratia, & „ alias fuit per Sanctos Patres in Romana Ecclesia salubriter observatum, vestra, & „ dicti Angeli, seu alterius absentia non obstante, &c. Et si (quod absit) præmissis „ vellet vestra Sanctitas impedimentum præstare; cum nihil sit per quod fiendæ uni„ tati, ad quam tendimus, posset per potestatem aliquam juste fieri, cum in hoc pro„ sequamur voluntatem divinam; Ecclesia, cujus unitati claves a Christo concessæ „ sunt, talia non pateretur sub dissimulatione transire.

II. Editæ sunt in eodem *Spicilegii* Tom. p. 205. Literæ quibus Cardinales *Benedicti XIII.* convocant omnes Prælatos, & alios de sua Obedientia ad Concilium Pisanum: in quibus enarratis quæ huc usque in Schismate contigerant, & impedimentis quæ ambo Contendentes unioni apposuerant, hæc habet: „ Et perpendentes ex prædictis indispo„ sitionibus tam ipsius Domini benedicti, quam Angeli unionem Ecclesiæ patenter im„ pediri, immo verius Schisma perpetuari, nisi celeriter occurratur: convenimus in u„ num cum Collegio partis alterius & nominatis Cardinalibus, qui a dicto Angelo re„ cesserant, quos reperimus bene dispositos ad extirpationem Schismatis, & unionem „ in Dei Ecclesia procurandam. Et considerantes ad invicem quod ex indispositionibus „ prædictis, contumaciis, & pertinaciis, si staretur arbitrio duorum Contendentium „ de Papatu, numquam Schisma extirparetur, immo quodammodo perpetuaretur in „ ævum: & etiam attendentes quod Schisma quos inquinat, æquat, & non solum „ qui Schisma facit & fovet, sed etiam qui patitur, & extirpare negligit, eodem „ involvitur crimine & delicto: Considerato etiam quod Contendentes de Papatu „ non solum Juramento & voto ac promissione multiplici, sed etiam Jure Divino „ & Canonico, & sub pœna damnationis æternæ, si refugerint, tenentur & mul„ tipliciter sunt adstricti pacem dare Ecclesiæ per viam cessionis, attenta Schismatis „ diuturnitate & involutione, ac magna adhærentia quam utraque pars habere di„ gnoscitur; quæ via etiam est ab omnibus Christi Fidelibus approbata & necessaria repu-

„ tata:

„ tata: Et etiam considerato quod ex indispositionibus prædictis complures se subtraxe-
„ runt & se neutrales fecerunt ab Obedientia utriusque, multique se parant ad similem Sub-
„ tractionem seu Neutralitatem faciendam. Quodque si diffugia & dilationes Contenden-
„ tium ulterius attenderentur & expectarentur, qui se sic simul separant & dispergunt,
„ maxima quasi ex proposito seu condicto locorum distantia, ut de eorum reductione in unum
„ seu mutua conventione spes nulla de cœtero habeatur, errores succrescerent, cum
„ Schisma mater errorum existat, & inveteratum transit in hæresim, juxta divinas & ca-
„ nonicas Sanctiones . . . Considerato etiam quod duobus Contendentibus de Papatu, qui
„ de facili ad pacem reduci nequeunt, Concilium Generale seu Ecclesia congregata Ju-
„ dex est competens controversiæ prædictæ, quæ merito tangit fidem. Et quod Concilium
„ est per Cardinales, maxime in contumaciam, defectum, seu negligentiam Contenden-
„ tium, convocandum, cum ipsi duo Contendentes contra se & intentiones suas Conci-
„ lium nullo modo congregarent, ut experientia præteritorum docuit & docet: Cum
„ etiam Neutrales seu Subtracti de facili ad eorum convocationem non haberent conve-
„ nire, & sequerentur alia pericula evidentia in impedimentum tam desideratæ unionis.
„ Habita ad invicem inter Nos & Collegium partis alterius deliberatione matura, &
„ etiam cum multis Prælatis, Nobilibus ac magnis Literatis in Theologica & Canonica
„ Facultate & civili, sequentes gesta & exempla Sanctorum alias virtuose in Romana Ec-
„ clesia observata, deliberavimus quod per nos in parte & obedientia nostra Concilium
„ seu Ecclesia convocetur in certo loco & termino, & idem fiat per Collegium seu Car-
„ dinales nominatos alterius partis in eodem termino & loco, cum auxilio & benigno
„ suffragio Regum & Principum utriusque Obedientiæ, quibus nunc Romana & univer-
„ sa lis Ecclesia permaxime noscitur indigere, &c. Quocirca prædictam deliberationem
„ vestrum singulis intimamus & notificamus, præcamur, & sub debito Juramenti, quo
„ Ecclesiæ Romanæ tenemini, requirimus, quatenus in quantum Deo placere cupitis, &
„ defensioni fidei assistere, & pro unitatis vinculo procurando velitis in termino 25. diei men-
„ sis Martii proxime futuri, ad quem etiam terminum Domini Cardinales alterius partis
„ Prælatos & alios suæ Obedientiæ convocant, in civitate Pisana... convenire & compare-
„ re, ad fines & effectus prædictos inspirante gratia Spiritus Sancti prosequendos, & feli-
„ citer consummandos.

III. Ibidem pag. 215. editæ sunt Literæ Cardinalium *Gregorii XII.* quibus Obedientiæ suæ Prælatos, aliosque ad idem Concilium convocant. Rationes ob quas Concilium Œcumenicum celebrare necessarium visum est, luculenter ac perspicue exponunt: tum gravissimis invictissimisque momentis probant id a Cardinalibus, utroque Contendente invito, convocari posse ac celebrari, in illo Christianæ rei statu. „ Habitis, (*inquiunt*) & consi-
„ deratis maturis consiliis Universitatum, Magistrorum Studii Parisiensis, & Bononiensis,
„ quæ Universitates maxime inclinabant in has conclusiones, quarum plurimæ ad scriptu-
„ ram publicam & authenticam roboratam sigillis sunt redactæ: Videlicet primo, quod
„ uterque, & Dominus Gregorius, & qui se ex altera parte pro Papa gerit, ex debito Of-
„ ficii Pastoralis veri vel prætensi, jure communi, circumscripto quolibet juramento & vo-
„ to, stante Schismate tam inveterato cum tanto populi scandalo, tenentur & debent cre-
„ dere, ex quo propter dubia juris & facti super Papatu aliter non potest commode dari
„ unio & pax in Ecclesia Dei, ne prius temporalem dignitatem quam æternam salutem &
„ unitatem ac æternam vitam appetere videantur, & quia finis Pastoralis officii est pro-
„ videre unitati gregis, paci & saluti animarum populi Christi. Secundo, quod longe
„ fortius adstringuntur concurrentibus tam solemnibus vinculis, ut promissionis, voti, &
„ juramenti. Tertio, quod Papa stante tali Schismate pertinaciter resistendo in complendo
„ quod vovit & juravit, ad quod etiam absque voto & juramento tenetur, incurrit crimen
„ notorium, propter quod subjicitur provisioni Concilii, & ultra hoc concluditur Schisma-
„ tis nutritor & fautor, cujus obstinatione & vetustate descenditur in hæresim, & fides
„ læditur Deo & Ecclesiæ debita, cujus etiam provisio spectat ad Concilium. Quarto, quod
„ etiam stante dubio an hoc incrementum Schismatis transeat in hæresim, vel an tale sit debi-
„ tum ex quo provisio spectet ad Concilium, quod cognoscere in dubio ad idem pertinet. Quinto
„ quod stante dubio Papatus inextricabili propter dubium facti & juris, ne in subversionem fidei

„ Eccle-

„ Ecclesia sic remaneat divisa perpetuo cum tanto scandalo & animarum perditione ;
„ provisio spectat ad *Concilium* & Ecclesiam universalem , ut utrumque , eis non ce-
„ dentibus , possit a *Papatu* ejicere. Sexto , quod stantibus terminis , ut stant , & ambo-
„ bus *detrectantibus* implere quod jurarunt & voverunt , cum ex hoc nutriant Schisma
„ manifestum , *subditi* possunt & debent ab eorum Obedientia recedere , & tenentur ,
„ cum *ex eorum* Obedientia palpabiliter videant utrumque in suo malo nutriri propo-
„ sito ; *& etiam* peccant si non subtrahunt tamquam principaliter Schisma facientes , vel
„ *saltem* indirecte auxilium præbentes nutritoribus Schismatis antiquati , nec sententiis
„ *Contendentium* de Papatu aliquatenus propter hoc valent alligari . Ultimo ex factis
„ & dictis quæ supra ponuntur , quæ universo mundo notoria sunt , satis notorie patet
„ utrumque detrectare implere quod debebat , & ad quod tenetur ex debito officii & jura-
„ menti , cum saltem potuerunt cedere per Procuratores idoneos , vel uterque in mani-
„ bus Collegii sui , & sic dare pacem populo Christi ; cum uterque de jure & forma
„ juramenti arctetur ad nihil de utilibus , necessariis , aut quomodolibet opportunis omit-
„ tendum , cum etiam ab utriusque pendeat potestate solvere perplexitatem conditionum
„ juramenti , si qua subsit ; & si quæ circa hoc excusationes allegentur , frivolæ sunt ,
„ & eorum cognitio est Concilii .

„ IV. Quibus visis & pluribus inter nos habitis consiliis firmavimus nos unire cum
„ Dominis alterius Collegii , & Liburnum accedentibus nobis , ac eis Dominis Cardinali-
„ bus ex altera parte in sufficienti numero nobiscum congregatis , in unum nos univimus
„ propositum , ut modis omnibus justis , & sanctis , & secundum Canonicas Sanctiones ,
„ populo Christi de unione & pace provideremus . Et considerantes quod ipsi de Papa-
„ tu Contendentes contra se minime Concilium integrum congregarent , ut præteritorum
„ experientia docuit & docet , & etiam præterita negligentia ; & maxime quia Domi-
„ nus Gregorius negavit cessionis viam , & eam ut diabolicam reprobavit , ad quam tra-
„ ctandam etiam Concilium denegasse videtur : Attendentes etiam quod uterque perma-
„ xime est de convocando Concilio suspectus , ut aut nolit , aut nimium dilatet , aut
„ etiam minus fideliter congreget , cum verbis & factis viam impediant ad Schisma tol-
„ lendum , ad cujus finem Concilium congregatur , cum perpendat uterque se congrega-
„ to Concilio verisimiliter excludi , & uterque multifarie declaraverit se anhelare ut in
„ Papatu etiam cum divisione remaneat . Item propter probabiles dubitationes de Pa-
„ patu , tam ex facto & facti antiquitate , quam ex jure descendentes , & propter obe-
„ dientias separatas , neuter quoad totam Congregationem utriusque obedientiæ , quæ
„ in tali casu tota est necessario congreganda , potest se ostendere Papam indubitatum ,
„ nec in solida possessione pacifica Papatus existit , sic ut eo modo quo oporteat valeat
„ Concilium totum congregare ; nec uterque de facili ad hoc potest induci ut congre-
„ gent simul , tum propter eorum indispositionem ad hoc , quæ perpenditur ex retro fa-
„ ctis & dictis , tum propter nimiam eorum distantiam in re tantam celeritatem desi-
„ derante : Tum quia saltem casualiter Canones inferioribus Concilii Congregationem
„ permittunt : nullus autem proportionabilior casus isto : Tum quia ad Congregationem
„ Concilii requiruntur per nos ; & per Concilium requirentur , ut consentiant , & si
„ consentiunt , bene quidem ; alias Concilium procedere poterit ; cum ab eorum potesta-
„ te pendere non debeat an de criminibus suis inquiratur , de quibus per Concilium po-
„ test inquiri ; nec ut perpetuo sic Ecclesia lacerata remanere debeat .

V. Alias ad *Gregorium* literas ejus Cardinales dedere die 16. Julii , quas exhibet *Odoricus Raynaldus* ad annum 1408. nu. *33.* quibus ipsum hortantur , ut ad Concilium Pisis celebrandum accedat , pacem Ecclesiæ redditurus , cessione quam vovit & juravit ; alioqui contra ipsum , ipsique faventes , legibus actum iri . Quæ de convocatione & auctoritate præsidendi Concilio Summo Pontifici conveniente in jure habentur , tunc tantum locum habere declarant , cum unus est indubitatus Pontifex ; non vero cum duo de Pontificatu contendunt , quorum obscura sunt Jura , & qui insuperhabita Ecclesiæ pace , promissorum fide , juramenti ac voti religione , dubiam Dignitatem pertinaciter retinent , semperque retinere volunt . Et quamvis ipsi Concilia convocarent , prout convocabant *Gregorius & Benedictus* , ille in Aquilejensi Provincia , iste Perpinianum , Concilia hu-

hujusmodi

jusmodi Generalia non essent, nec Schisma extinguere valerent. Potestatem ergo convocandi Concilium œcumenicum ad Cardinales utriusque Collegii, jam Spiritus Sancti gratia conjunctos, esse devolutam. „ Dicimus, & de jure prætendimus potestatem convocandi & congregandi Sacrum Generale Concilium ad nos totaliter devolutam, ex „ eo etiam maxime quod ex retrogestis estis in dicta Congregatione suspecti; cum nonnisi „ postquam præsensistis nos ad dictam convocationem parari, hoc umquam velle facere „ ostendistis: Et quia nec possibile sit per ambos vos in uno loco tale Generale Concilium convocari, nec vocatio illorum obedientia alterius partis posset recte dici Concilium Generale, nec in eo de altero irrequisito aliquid definiri, nec requisitus etiam „ cum parte sua accederet; & si accederet, & si ambo præsideretis, prout in uno Papa „ indubitato probabiliter dici posset, essetis in eodem corpore & unicæ Ecclesiæ duo „ Capita quasi monstrum: Nec Jura quæ de Congregatione Generalis Concilii Auctoritate Papæ loquuntur, vindicant sibi locum, cum duo contendunt contra vota & juramenta de Papatu, &c. Gregorio in memoriam revocant, quod olim ad *Benedictum* scripserat, ut eum ad locum mutuæ cessionis concorditer eligendum urgeret: „ Non „ enim semper de jure suo disputandum est: Sæpe rigor ipse utilitati & tempori cedit. „ Nam si mulier illa & juri suo renuntiare, & filio suo proprio spoliare se voluit, „ ne sectionem unius pueri videret, quanto magis nos, si malitia operante ad optatam unionem pervenire non possumus per vias Justitiæ, pie cedendum videtur?

VI. Die 24. Septembris, Cardinales *Benedicti* ad ipsum literas dedere, quas Tom. 6. *Spicilegii*, pag. 225. legere est, quibus illum rursus adhortati sunt, ut ad Pisanum Concilium accederet. Modum convocationis justum atque Canonicum esse, necessarium, ac etiam opportunum; Quia numquam de Concilii Generalis utriusque obedientiæ in unum locum & eodem tempore *Gregorius* cum ipso concordaret; nec ad utriusque vocationem Subtracti & Neutrales convenirent: „ Estque convenientius „ Canonibus, verisque consonum opinionibus, & Sanctorum Patrum exemplis merito „ imitandum, duobus de Papatu contendentibus, quorum neuter ab universali Ecclesia „ pro vero Pontifice habitus est seu receptus, & quorum Obedientia per multorum „ subtractiones & neutralitates in dies diminuitur & aufertur: super quorum Controversia necessarium est utriusque partis Concilium convocandum, quod per Cardinales „ partis utriusque potius, in quibus quantum ad membrorum cohærentiam attinet, est „ reformatum unitatis vinculum, & qui ad hoc solum agunt ut quantum ad subjectionem & communionem Capitis inter fideles existat uniformis charitas, convocetur universalis Ecclesia in Concilium Generale: Quorum vocationi potius parebitur, quam „ per Sanctitatem vestram & Gregorium, quorum Auctoritas ad effectus contemptu plenos deducitur, negligiturque taliter quod, ad vocationem vestram & ipsius, universalis, qui quæritur, non sequeretur profectus. Hæ literæ *Benedicto* traditæ sunt a *Joanne Guiardi* Archipresbytero Pictaviensi, quem propterea Cardinales Perpinianum miserant. Respondit ille, Se Concilium Generale Perpinianum convocasse, ibi de mediis ad unionem Ecclesiæ utilibus deliberaturum; ad illud itaque accederent suas rationes declaraturi. Ejus Responsio data die 17. Novembris, edita est in eodem *Spicilegii* Tomo, pag. 232.

VII. Missus interim ab utroque Collegio in Gallias & in Angliam Cardinalis Burdegalensis, in Germaniam vero ad Comitia Francofordiensia *Landolphus* Cardinalis Barensis, qui Principes ad favendum Concilio Pisis indicto hortarentur, utque Ditionum suarum Præsules ad illud accedere permitterent, Oratoresque destinarent. *Henricus* Angliæ Rex Concilio assensum præbuit, ad illudque Oratores misit, nec non selectos ex Academia Oxoniensi Theologos. Principes ac Præsules Imperii Concilii convocationem pariter approbarunt uno excepto Romanorum Rege *Roberto* qui *Gregorio* addictissimus erat. Anglis Parisios transeuntibus propensionem ac studium erga pacem Ecclesiæ solemni oratione gratulatus est *Gersonius* Parisiensis Academiæ Cancellarius, ejusdem Academiæ nomine. Extat illa Tomo 1. ipsius Operum, pagina 291. In ea probat Ecclesiam licite in aliquibus casibus sine Summo Pontifice, & absque illius auctoritate posse congregari; alioqui periclitaretur Ecclesia: quod nonnullis exemplis palam facit; puta,

Gersonii Oratio Gratulatoria ad Anglos.

puta, si periculum Ecclesiæ immineret, sive in temporalibus, sive in spiritualibus, & tunc nullus esset Pontifex, nec posset prius institui, quam provideretur Ecclesiæ per assensum communem. Item si Pontifex in amentiam perpetuam incidisset. Item si depravatus esset in intellectu per Hæresim & in affectu per enormes & scandalosos mores, & ad Ecclesiæ destructionem palam laboraret. Item, si rogatus & monitus dare nollet auctoritatem, id est, assensum Concilio, ut impræsentiarum. Quia signum est quod non vult audire Ecclesiam, si non vult eam congregare. Item ubi probabiliter dubitatur quod Fideles numquam ei præstabunt Obedientiam qualemcumque aut non satis utiliter atque concorditer. *In talibus & similibus casibus, Congregatio Ecclesiastica sumit auctoritatem & virtutem seipsam uniendi ex divino semine per universum corpus suum diffuso*. Et ad hoc est textus Legis, Deuteron. 17. & notat Christus Matth. 18. resolvens tandem omnia ad Ecclesiæ Judicium: *Si* (inquit) *Ecclesiam non audierit*, *&c.*

Acta Pisani Concilii.

VIII. Pisanum Concilium stata die 25. Martii, an. 1409. inchoatum est. Præfuit Cardinalis Pictaviensis utriusque Collegii Decanus. Adfuere XXII. Cardinales, quatuor Patriarchæ, scilicet Alexandrinus, Antiochenus, Hierosolymitanus, & Gradensis; Archiepiscopi duodecim per seipsos, & totidem per Procuratores; octoginta Episcopi, & duo supra centum aliorum Procuratores; Abbates octoginta septem, quos inter Cisterciensis, Claravallensis, Grandimontesis, Camaldulensis, & Vallis Umbrosæ; Generales quatuor Ordinum Mendicantium, Magnus Rhodi Magister cum sexdecim Commendatoribus, Prior Generalis Equitum, S. Sepulchri, & Procurator Generalis Teutonicorum Equitum, Magni Magistri totiusque Ordinis nomine; Academiarum Parisiensis, Tolosanæ, Aurelianensis, Andegavensis, Monspeliensis, Bononiensis, Florentinæ, Cracoviensis, Viennensis, Pragensis, Coloniensis, Cantabrigiensis Deputati; trecenti & amplius Doctores in Theologia, & Jure Canonico; Regum Franciæ, Angliæ, Lusitaniæ, Bohemiæ, Siciliæ, Poloniæ, & Cypri, Ducum Burgundiæ, Brabantiæ, Lotharingiæ, Bavariæ, Pomeraniæ, Marchionis Brandeburgensis, Lantgravii Thuringiæ, & omnium pene Germaniæ Principum Oratores. Solemnibus secundum Conciliorum morem peractis, electisque Officiariis Concilii, Advocato Synodi postulante, post triplicem citationem *Gregorii* & *Benedicti* de Summo Pontificatu contendentium, prima, secunda, & tertia Sessione factam ad valvas Ecclesiæ per duos Cardinales a Concilio designatos, tertia ipsa Sessione contumaces declarati sunt his verbis: „ Sancta Synodus Dominum Petrum de Luna, Benedictum XIII. nominatum, Dominum Angelum Corario, Gregorium XII. nuncupatum de Papatu contendentes, & quantum in eis est, Ecclesiam Dei notorie in Schismate tenentes, legitime requisitos, vocatos, & provocatos in causa Schismatis & Fidei ad hoc præsens Sanctum & Generale Concilium, & omnia in eo agenda, non venientes seu legitime comparentes per se vel per alios, nec termino statuto satisfacientes, licet expectatos post terminum per duas Sessiones, reputat, decernit, & declarat in causa Schismatis & Fidei contumaces; & ordinat in eorum contumaciam ad ulteriora debere procedi, & procedendum fore. „ Sessio sequens ad diem 15. Aprilis indicta; & eo usque tempus ampliatum est Cardinali Tudertino, qui *Gregorio*, & Cardinalibus *De Flisco*, *Auxitano* & *De Chalanto*, qui *Benedicto* adhærebant: Qui si dicta die non comparerent, in ipsos sicut & in duos Contendentes, legibus ageretur.

Quæstiones a Verdensi Electo propositæ adversus ea quæ in Gregorium a Cardinalibus gesta erant. Responsiones Petri de Ancharano.

IX. Sessione quarta, Rigensis Archiepiscopus, Vvormatiensis Episcopus, Electus Verdensis, a *Roberto* Bavariæ Duce in Romanorum Regem electo missi, ad *Gregorii* partes propugnandas admissi sunt & auditi. Verdensis Electus 24. Quæstiones seu difficultates proposuit adversus ea quæ in *Gregorium* a Cardinalibus gesta erant. Leguntur in Actis Concilii ex Codice Gemmeticensi primum editis Tom. 6. *Spicilegii*; & deinde in Labbeana Conciliorum Editione, cum Responsionibus a *Petro de Ancharano* Doctore Bononiensi editis, ab eoque in Synodo lectis Sessione 7. Præcipuæ erant. 1. Utrum Cardinales ei quem ut legitimum Pontificem agnoscebant ac venerabantur, Obedientiam subtrahere potuerint, ante causæ cognitionem, & Sententiam latam? Responsum est: In Schismate quod duo de Pontificatu contendentes notorie fovent, recusando pertinaciter viam cessionis ad quam solemni Juramento se obstrinxerunt, Obedientiæ subtractionem non solum ipsis licite fieri posse, sed debere. Qui enim agnoscebatur prius ut

Papa

Papa legitimus, *ex actis & gestis notoriis ostendit se esse Schismaticum immo Hæreticum; & ideo cessavit esse Papa : & licet non possit eligi alter Papa ante Sententiam, tamen ante Sententiam potest ab eo recedi.* 16. *Quæst.* 7. Sane *Gloss. in Cap.* Sacerdotes. 11. *Quæst.* 7. *Glossa in Cap.* Cum non liceat de Præscripti. *Maxime in casu nostro, ubi qualitercumque obediendo sibi favetur in Schismate; non obstante Cap.* Ratione 8. *Quæst.* 4. *quia ibi pro dubia suspicione recedebatur. Item obediendo in aliis non favebatur ibi crimini vel hæresi, hic secus.*

2. Si Cardinales dubitant an *Gregorius* sit legitimus Pontifex, cur non dubitant an sint legitimi Cardinales cum ab ipso creati fuerint? Porro si de ipsorum Cardinalitia Dignitate sit dubium, cur se ingerunt electioni Summi Pontificis? Responsum est: Dubium de *Gregorii* Pontificatu *ex nova causa* emersisse, *Quia factus Schismaticus vel Hæreticus*; quod Cardinalatum præcedentem non attingit.

3. Utrum Conciliun Generale convocare possint cum nullam supra Concilium auctoritatem habeant? Responsum est: Ubi Concilium est convocandum in causa Fidei vel Schismatis, quæ aliter finiri non potest; *& Papa unicus* illud congregare *non vult, negligit, aut non potest*, quia forte furiosus vel alia ratione, *non est dubium quin Cardinales hoc possint. Nec est de substantia Concilii quod convocans habeat Auctoritatem super Concilium: sicut Archiepiscopus vocat Concilium*, quod tamen ipso superius est, *quia de eo appellatur ad Concilium*. C. multis. 17. *Dist. Clem.* 1. *in fine* De Sent. Excommun. §. *De casu* C. Si forte 65. *Dist. Sic duæ partes Capituli vocant Capitulum*, & tamen Capitulum est superius. Nec obstat quod *Gregorius* Concilium in Aquilejensi Provincia indixisset. Eo enim tendebat hæc indictio, ut Concilii Generalis convocationem impediret, a quo uno pax Ecclesiæ reddi poterat, compulsis ambobus Contendentibus ad cessionem quam juraverant; quod particulare Concilium unius Obedientiæ efficere non poterat. *Gregorio* itaque Generale Concilium declinante, & cedere pertinaciter recusante, Cardinales convocare illud poterant, *etiamsi indubitatus Papa esset: immo in defectum eorum Clerus Romanus potuisset convocare*, ut notant *Ostiensis* & *Joannes Andreas*, in Cap. Licet, De *Electione*.

4. Utrum *Gregorius* parere Concilio teneretur, cujus pars erant ejus Adversarii, qui a *Benedicto* stabant, pars illi subtraxerat Obedientiam; pars Neutralitatem professa erat? Responsum est: *Neutrales & subtractos magis idoneos esse ad cognoscendum de isto casu Schismatis, & ad introducendum unionem in Ecclesia Dei, quam illos qui firmiter obediunt alteri & ejus partem sustinent & procurant. Ideo hoc non impedit quin vocatus comparere teneatur, ex quo vocatio alias est debite facta: Nec possent dici adversarii vel inimici, quia ex culpa ipsorum vocatorum procedit hæc subtractio, & criminis impositio, juxta Cap.* Si de rebus 23. *Quæst.* 7. Nec est diffidendum de Judicio Concilii Generalis 20. *Quæst.* 1.

5. Qua ratione duo Collegia, quorum unum verum ac legitimum, alterum falsum ac illegitimum est, in unum convenire potuerint, & alterum alteri jus ac potestatem eligendi Summum Pontificem tribuere? Responsum est: Ex Juramentis in Conclavi utriusque partis factis de omni opera ac diligentia ad extirpationem Schismatis conferenda, ipsos ad conveniendum in unum obstrictos fuisse, ad unionem Ecclesiæ promovendam. *In quo casu etiam cum Excommunicatis & Schismaticis communicare liceret.* 13. *Quæst.* 3. Antecessor. *Nec requiritur habilitatio, nec Cardinalatus creatio, quia etiam Electores possunt ad eligendum secum assumere aliquos, qui jus eligendi non habent. Nec in Cardinales potest aliquid objici circa Cap.* Licet De Electione.

His propositis, Verdensis Electus Regis Romanorum nomine postulavit, ut Concilium alium in locum transferretur, quo *Gregorius* se conferret, libereque Pontificatu cederet, modo idem præstaret *Benedictus*. Synodus ab Oratoribus postulavit, ut quæ proposuerant, scripto traderent, Principisque sui Mandata exhiberent. Quod cum ægre admodum præstitissent, ac Synodus responsionem in alium diem distulisset, mutua contentione demonstrarunt, ob aliud non venisse nisi ad unionem impediendam, & non expectato responso, Patribusque insalutatis abierunt, affixa ad Ecclesiæ valvas Protestatione contra Concilium, cujus nulla habita ratio est. Die 21. Aprilis, Diniensis Episcopus, ex Ordine FF. Minorum, hoc Themate Concionis assumpto, *Mercenarius*

fugit, quia mercenarius est, Objectiones Oratorum Regis Romanorum egregie confutavit.

X. Sessione quinta, quæ 24. Aprilis celebrata est, Advocatus Concilii rerum a Schismatis exordio gestarum diffusam narrationem ex Scripto recitavit. Concilii Promotor postulavit, ut duorum Collegiorum unio, Concilii convocatio, duorum Contendentium citationes, & contumaciæ illorum declaratio a Sacra Synodo confirmarentur: Iidemque ut Notorii Schismatici lata sententia abjicerentur, ipsisque prohibetur, ne pro Summo Pontifice se gererent: Cunctique Fideles ab eorum obedientia, non obstante cujuslibet Juramenti vinculo absolverentur, iisque vetaretur ne dictis Contendentibus auxilium vel favorem præstarent, sub pœnis Excommunicationis, & aliis per Sacros Canones statutis. Et si Concilii Sententiæ parere contemnerent, a Sæcularibus Potestatibus comprimerentur. Postulavit insuper, ut omnes Processus, & Sententias ab iisdem Contendentibus latas, Synodus irritas diceret.

Sexta, septima, & octava Sessionibus, deputati sunt a singulis Nationibus Commissarii, qui testes audirent, & Instrumenta examinarent utriusque Contendentis causam spectantia, quamvis id necesse non esset ob factorum evidentiam. Sessione ipsa octava declaratum est, unionem utriusque Collegii ad extinctionem Schismatis & ad pacem Ecclesiæ procurandam jure factam esse: A Cardinalibus ita conjunctis Concilium Ecclesiæ universalis congregari potuisse quod isti negotio provideret: *Hic esse Generale Concilium repræsentativum totius Ecclesiæ Catholicæ, rite, juste, & rationabiliter fundatum & congregatum: & ad hoc Generale Concilium, tamquam ad unicum Superiorem & Judicem in terris, pertinere hujusmodi causæ, & omnium propositorum contra Benedictum & Gregorium contendentes, seu colludentes, cognitionem, examinationem, decisionem & omnimodam determinationem omnium & singulorum ad dictam causam pertinentium, quoquo modo dependentium, incidentium, seu emergentium*.

XI. Sessione nona, pronuntiavit & decrevit Synodus, ex justis & rationabilibus causis a *Petro de Luna*, qui *Benedictus XIII.* & *Angelo Corario*, qui *Gregorius* XII. dicebantur, improbe contendentes de Papatu, & ab ipsorum cujuslibet Obedientia licuisse recedere libere & impune, ex quo constitit eos non habere, vel non habuisse voluntatem uniendi Ecclesiam per viam juratam & ab Ecclesia electam. Pronuntiavit insuper, utrique subtrahendam esse Obedientiam. Sententias omnes & Censuras ab alterutro latas in detrimentum unionis Ecclesiæ contra se subtrahentes aut subtractos ab ipsorum Obedientia, irritas declaravit. Item, Omnes qui in hac causa Judices esse possent, etiam legitimos testes esse posse; quod in favorem fidei, & pro Schismatis extirpatione decretum est. Observatis in sequentibus Sessionibus solemnibus Juris quoad citationes Contendentium & auditiones testium contra illorum ambitionem, pertinaciam, perjurium, &c. Sessione 13. Magister *Petrus Plaoult.* in Sacra Facultate Parisiensi Doctor Theologus, postea Silvanectensis Episcopus, & Sorbonæ Provisor, ex ejusdem Academiæ sententia declaravit, Ambos Contendentes censendos esse Schismaticos & Hæreticos pertinaces, & ab Ecclesia præcisos & abjectos, & quantum opus esset, præcidendos & abjiciendos. Tum de Ecclesiæ Auctoritate præclare dixit, hoc sumpto Themate: *Congregabuntur filii Juda & filii Israel pariter, & ponent sibimet Caput unum* (Oseæ 1.) Eamdemque Ecclesiam *esse Romano Pontifice Superiorem*, pluribus rationibus probavit; ex parte materiæ, scilicet animarum; ex parte formæ, quæ est Spiritus Sanctus; ex parte causæ efficientis, quæ est ipse Christus; ex parte finis, qui est ipse Deus in Ecclesia Triumphante. Deinde *Petrum de Luna* Schismaticum, pertinacem, Hæreticum, etiam proprie sumpta hæresi, a Pontificatu excidisse, & per Concilium tamquam de facto talem ejiciendum ac privandum: in eaque Sententia esse non solum Parisiensem, sed Andegavensem, Aurelianensem, Tolosanamque Academias asseruit. Bononienses Doctores Parisiensibus consentire, quidam Episcopus Italus testatus est. Die 1. Junii, Pisanus Archiepiscopus suo & aliorum Commissariorum nomine Relationem fecit accuratam Inquisitionum contra *Petrum de Luna* & *Angelum de Corario* habitarum.

Sententia depositionis in Petrum de Luna & Angelum de Corario lata.

Sessione 15. lecta est citatio Contendentium ad audiendum Sententiam definitivam Concilii in causa unionis Ecclesiæ, Fidei & Schismatis. Lata revera & promulgata con-

tra ipsos Sententia est, tamquam in notorios Schismaticos, & antiqui Schismatis nutritores, defensores, fautores, pertinaces, nec-non notorios Hæreticos & a fide devios, notoriisque criminibus perjurii & violationis voti irretitos, universalem Ecclesiam notorie scandalizantes, cum incorrigibilitate, contumacia & pertinacia notoriis, evidentibus & manifestis; quibus se omni honore & dignitate, etiam Papali, indignos reddiderunt. Utrumque Sacra Synodus nihilominus privat & abjicit, inhibet ne aliquis eorum pro Summo Pontifice gerere se præsumat. Ecclesiam Romanam vacare declarat, Christianos omnes ab eorum Obedientia in perpetuum absolutos denuntiat; sub pœna Excommunicationis, aliisque pœnis Catholicis vetat ne ipsis pareant; ipsos & eorum fautores a Sæcularibus Potestatibus comprimi jubet, singulos Processus & sententias ab ipsis latas, ad cautelam mittit in irritum; creationes Cardinalium ab *Angelo Corario* factas a die tertia Maii, & a *Petro de Luna* a die decima quinta Junii anni millesimi quadringentesimi octavi, fuisse & esse nullas, irritas, & inanes pronuntiat.

XII. Sessione decima sexta Cardinalium Schedulam ex pulpito legit Pisanus Archiepiscopus, qua Deo, Ecclesiæ Romanæ, & Sanctæ Synodo promittunt in verbo veritatis, quod si quis ipsorum in Summum Pontificem eligatur, præsens Concilium continuabit nec dissolvet, aut dissolvi permittet, donec ab eo facta sit debita & sufficiens *Reformatio universalis Ecclesiæ, & Status ejus, tam in capite, quam in membris*. Si vero aliquem Cardinalium absentium, vel extra Collegium, ad Summum Pontificatum assumi contingat; procurabunt ut eadem promissione se obstringat, antequam ejus electio publicetur.

Sessione decima septima, de Romani Pontificis electione agi cœptum. Synodus Cardinalibus utriusque Obedientiæ jus suffragii dedit in electione, etsi dubium moveri posset quinam essent legitimi Cardinales. Irrita rursus & nullius momenti declaravit, quæ a *Petro de Luna* quocumque tempore, & ab *Angelo de Corario* a die tertia Maii anni 1480. decreta & facta essent contra Principes, Prælatos, alios Viros Ecclesiasticos, Academias, Collegia, Communitates urbium, castrorum, &c. singularesque personas unionem Ecclesiæ procurantes ac promoventes. Regis Aragonum Oratoribus concessa audientia est, nec-non *Petri de Luna* Legatis, ob Regis reverentiam; quamvis de jure audiri non deberent contra Sententiam in *Hæreticum* (ut dicitur) latam, sed extra Synodum sunt auditi, nec ullus ipsis habitus honos.

Die 15. Junii, post solemne Sacrum, & Sermonem habitum ab Episcopo Novariensi sub hoc Themate: *Eligite meliorem, & eum ponite super solium*. (4. Reg. 10.) Cardinales numero XXIV. Conclave sunt ingressi. Die 26. ejusdem mensis unanimi consensu in Summum Pontificem elegerunt *Petrum Philargi*, alias *Philareti*, vulgo *De Candia* nuncupatum, titulo SS. duodecim Apostolorum Presbyterum Cardinalem, qui nomen sumpsit *Alexandri Quinti*. Sessione 18. Decreto electionis promulgato, Pontifex Concionem habuit hoc sumpto Themate: *Erit unum ovile, & unus Pastor*. Dominica sequente 7. Julii solemni ritu coronatus est. *Alexandri V. electio.*

Sessione 19. habita decima Julii, Summus Pontifex *Alexander* ut conscientiarum quieti consuleret, cum in dubium verteretur a multis quis a Schismatis exordio fuisset Romanus Pontifex, omnes Censuras & Sententias dicti Schismatis occasione hinc inde latas irritas declaravit, omnesque dictis Censuris & Sententiis irretitos ad cautelam absolvit. Item omnes & singulas dispensationes factas per Contendentes, super Matrimoniis & aliis casibus forum conscientiæ spectantibus, eorum durante Obedientia, ratas habuit & confirmavit.

Sessione 20. cui Siciliæ Rex *Ludovicus* interfuit die vigesima septima Julii, *Alexander V.* Sacro approbante Concilio, omnes & singulas electiones, postulationes, promotiones, confirmationes, collationes, quascumque provisiones, quibusvis personis pacifice possidentibus & huic Sacro Concilio, ejusque Decretis adhærentibus, de quibuscumque Prælaturis, Dignitatibus, & Beneficiis Ecclesiasticis, Consecrationesque Episcoporum, & Ordinationes Clericorum, per illos Contendentes de Papatu, aut eorum alterum, seu eorum Prædecessores, aut eorum mandato vel auctoritate, temporibus & locis in quibus eisdem realiter & libere præstabatur Obedientia, dum tamen ante Sententiam

 & ca-

& canonice factæ essent, nec in detrimentum unionis, ratas habuit & confirmavit. Item electiones, postulationes, ipsarum admissiones, confirmationes, mutationes, collationes, præsentationes, institutiones, permutationes, & quasvis Provisiones huic Sacro Concilio & ejus Decretis adhærentibus de quibuscumque Beneficiis Ecclesiasticis & Prælaturis per Electores, Confirmatores, Patronos, Ordinarios, & quoscumque Provisores ad hoc habentes potestatem & auctoritatem, canonice factas temporibus & locis subtractionis & Neutralitatis, in quibus hujusmodi Contendentibus Obedientia non præstabatur, dummodo canonice factæ essent, pariter approbavit. Item, omnes & singulos Beneficia Ecclesiastica, Dignitates, Personatus, vel Officia Curata, seu Parochiales Ecclesias titulo ordinario assecutus, & possessionem pacificam jam adeptos, dum tamen canonice, & alias quam per privationem adhærentium huic Sacro Concilio, & ejus Decretis hujusmodi Beneficia obtinuerint, iis libere & pacifice frui permittit; etiamsi speciatim Sedi Apostolicæ reservata essent. Se tamen derogare Pontifex declarat *Ordinationibus circa præmissos Articulos factis in ultima Congregatione Prælatorum, & aliorum Ecclesiasticorum Parisiis facta*. Item legibus agendum decrevit contra obedientes & adhærentes pertinaciter *Petro de Luna* & *Angelo Corrario* ceu contra fautores Hæreticæ Pravitatis. Hac etiam Sessione Pontifex *Sacro approbante Concilio*, certis magnis & arduis causis moventibus, Synodum alteram Œcumenicam ad triennium indixit, videlicet anno 1412. mense Aprili loco idoneo, anno antea declarando celebrandam. Omnes denique dispensationes ab Episcopis Diœcesanis in partibus neutralibus concessas de ætate ad obtinenda Beneficia, Dignitates, aut Prælaturas necessaria: omnes etiam absolutiones & restitutiones in integrum in foro pœnitentiali, tam per Contendentes de Pontificatu, quam Ordinarios, tempore Schismatis factas in Casibus Sedi Apostolicæ Reservatis, approbavit & confirmavit.

XIII. Sessione vigesima prima, quæ die 7. Augusti celebrata est, Summus Pontifex Sacro approbante Concilio decrevit, ut bona immobilia Ecclesiæ Romanæ seu aliarum Ecclesiarum nullatenus alienarentur aut in hypothecam traderentur, usque ad proximum Concilium Generale, in quo maturior ea de re haberetur deliberatio. Decrevit præterea jussitque, eodem approbante Concilio, ut Synodi Provinciales & Diœcesanæ secundum formam Juris, & Concilii Generalis celebrarentur; nec non Capitula Monachorum & Canonicorum Regularium. Tertio statuit eodem Sacro approbante Concilio, Translationes de invitis non facere, nisi parte audita & vocata & de consensu majoris partis Cardinalium, justisque de causis. Quarto, mittendos Nuntios ad Reges & Principes ad promulgationem hujus Concilii & executionem Decretorum ipsius promovendam. Quinto multa retro debita Cameræ Apostolicæ ratione Majorum & Minutorum Servitiorum generosus Pontifex remisit, sicut Sessione præcedenti reservationes de Spoliis defunctorum Prælatorum, & fructuum obvenientium Sede vacante, a quibusdam prædecessoribus suis factas remiserat. Sexto omnibus qui Concilio interfuerant, ejusque Decretis adhærebant, Indulgentiam Plenariam concessit, infra duos menses, & in articulo mortis applicandam. Septimo, *Reformationem Ecclesiæ in Capite & in membris* a Concilio Decretam, Conciliumque ipsum prorogavit Pontifex ad alterius usque Concilii Œcumenici, ad triennium indicti, celebrationem. Hæc omnia constant ex Actis Concilii ex Gemeticensis Abbatiæ MS. editis Tom. 6. *Spicilegii Dacheriani*, ex aliis item antea editis in Biniana Conciliorum Collectione, & ex Monacho Sandionysiano in Historia *Caroli Sexti*. Nam tamen idem ubique est Sessionum numerus. Non vigintitres in Actis Binianæ Collectionis; in editis vero a *D. Luca Dacheria* XXI. dumtaxat numerantur.

XIV. Pisanam Synodum *S. Antoninus* ut legitimam & Œcumenicam non agnovit, 3. P. Chronicorum Tit. 22. §. 11. *Per Pisanum Concilium* (inquit) *vel Conciliabulum*, (*cum non esset alicujus ejus eorum, qui se gerebant pro Pontifice auctoritate congregatum*) *non erat ablatum ipsum Schisma, sed augmentatum, tribus jam se pro Papa gerentibus*. Et §. sequenti de *Alexandro V.* loquens, ait ipsum anno uno *Sedem S. Petri tenuisse secundum communem opinionem*; significans ex sua Sententia *Alexandrum V.* legitimum non fuisse Pontificem, sed *Gregorium XII.* Cum *S. Antonino* sensit *Cajetanus* Cardinalis Tract. 2. De

De Auctoritate Papæ & Concilii, Cap. 11. *Ad secundam objectionem* (inquit) *de Successione ad Concilium Pisanum dicitur. Quod nec illud Concilium constat fuisse certum & in dubitatum, ut cæteris omissis patet ex duobus, primo, quia assertio ista revocaret antiquum Schisma. Quid enim aliud est dicere, Concilium illud Pisanum cum Alexandro V. certum & indubitatum, quam certe & indubie damnare Gregorium XII. & Benedictum XIII. cum suis Obedientiis? Hoc autem est redire ad illud Schisma.* Ad hanc opinionem *Sanderus* accedit Lib. 7. De Visibili Monarchia, ubi de tribus Pontificibus tempore Constantiensis Concilii verba faciens, de *Gregorio* XII. sic loquitur: *Quem titulum justissimum habuisse putaverim.* Qui Scholia scripsit *S. Antonini* Chronico addita, & *Odoricus Raynaldus* ad annum 1409. Num. 79. & 80. eidem sententiæ subscribunt. Cardinalis *Bellarminus* Lib. 1. *De Conciliis & Ecclesia*, Cap. 8. Concilium Pisanum *nec approbatum*, *nec reprobatum*, esse docet. Non approbatum ut asserat, movetur auctoritate *S. Antonini*, & quod eventus idem ostendisse videatur: coactum enim Concilium fuit ad Schisma tollendum, & tamen illud non sustulit, sed auxit. *Si autem* (inquit) *sine dubio fuisset reprobatum, etiam sine dubio Alexander Sextus se non Sextum, sed Quintum appellasset. Adde quod est ferme communis opinio, Alexandrum & qui ei successit Joannem fuisse veros Pontifices. Et certe ex tribus qui tum se pro Pontificibus gerebant, isti maxime ut veri Pontifices colebantur.*

Petrui Maturus.

At *S. Antonini* hac in re auctoritas non multum nos movet: illi enim, & paucis qui ipsum secuti sunt, Auctoribus, Romanæ, & Universalis Ecclesiæ Sententiam opponimus, quæ Pisanum Concilium seu legitimum & Œcumenicum agnovit, cum *Alexandrum V.* & *Joannem* XXIII. ut veros ac legitimos Pontifices agnoverit in Concilio Constantiensi congregata quod *Joannis* ipsius auctoritate convocatum est. Porro veri Pontifices non fuissent, nisi *Gregorius* & *Benedictus* tum superstites legitime depositi fuissent: Nec legitime fuissent depositi, nisi Pisanum Concilium legitimum extitisset. Quamvis enim *Gregorius* potestatem dederit *Joanni Dominici* Cardinali Ragusino convocandi suo nomine Concilii Constantiensis, idque præstiterit 14. Sessione his verbis: *Istud Sacrum Concilium Generale convoco, & omnia per ipsum agenda authorizo & confirmo juxta modum & formam prout in Literis Domini nostri nunc lectis plenius continetur:* Hujusmodi tamen convocatione opus non fuit ut Synodus Constantiensis legitima & vere Œcumenica esset, cujus Sessiones quatuordecim jam celebratæ fuerant & in octava damnatus cum suis erroribus *Wickleffus*. Sed œconomia quadam permisit Synodus pro bono Ecclesiasticæ pacis, ut *Gregorius* ad Cessionem paratissimus, ea solemnitate cederet, ac speciem illam Pontificiæ Majestatis & Auctoritatis, data ad cedendum Procuratione exhiberet, ne cessisse videretur invitus. Id tantilli solatii venerando Seni datum, ne severiori Juris discussione ac observantia Ecclesiæ unio retardaretur. His autem adversus Pisanam Synodum præjudiciis occupatus videri potest Sanctus Archipræsul Florentinus a *Joanne Dominici*, cujus discipulus fuerat, uno ex quatuor illis Cardinalibus, quos violata jurisjurandi religione *Gregorius* XII. creaverat, & qui eidem *Gregorio* ad ipsius usque Cessionem constanter adhæsit, ejusque Legationes obiit.

Concilii Pisani auctoritas œcumenica defenditur.

Aliis Auctoribus *Gersonium* oppono non solum in locis superius laudatis, sed in Tractatu *De Auferibilitate Papæ ab Ecclesia*, Consideratione 20. scribentem: *Hi nutu Dei & Spiritus Sancti, sicut credendum est, inspiratione tracti fuerunt, qui ad convocationem Sacri Concilii Pisis celebrandi dederunt operam.* Oppono *Ægidium* Cardinalem Viterbiensem in Historia MS. 20. Sæculorum, ubi de Cardinalibus Benedictinæ & Gregorianæ Obedientiæ sic loquitur: *Duce Deo, illi Avenione, hi Romæ solvunt, utrique tandem Religioni consulturi, pandunt vela ventis, utrique Pisas, eodem non vento, sed Numine potius afflante, perveहuntur. Patres rem mirati, ac divinam Providentiam animadvertentes, attoniti tanto eventu primum, deinde incredibili affecti lætitia, alteri amplectuntur alteros, alteri ad Schisma abolendum alteros adhortantur.* Accedunt *Dominicus Jacobatius* Cardinalis, lib. 3. De Conciliis, *Azorius*, p. 2. lib. 5. cap. 17. Sacra Facultas Parisiensis, Academiæ cæteræ, quæ Deputatos ad Pisanum

sanum Concilium miserunt. Et quidem nullius ponderis est *S. Antonini*; aliorumque ratio, sed caduca prorsus, nimirum quod Pisanum Concilium a Summo Pontifice congregatum non fuerit. Esto enim secundum legem communem necesse sit ut Concilia Summi Pontificis auctoritate congregentur, aut certe ipso consentiente & probante, cum verus est, legitimus ac certus Pontifex, nec recusat illa congregare urgente Ecclesiæ necessitate; negari tamen merito non potest quin Synodus Œcumenica absque Summi Pontificis auctoritate convocari & celebrari possit, si nullus sit, vel dubius & Schismaticus: seu duo Contendentes de Pontificatu, qui juratam cessionem exequi nolunt, sed pertinacia sua Schisma fovent. Nisi enim tunc auctoritatem haberent Cardinales, vel Catholici Principes Concilium congregandi, & agendi contra eos qui pro Pontificibus se gerunt, Christus Ecclesiæ suæ non satis prospexisse videretur: Hinc *Adrianus* II. in Epistola quæ lecta est & approbata in Octava Synodo, Actione 7. scribit: *Romanum Pontificem de omnium Ecclesiarum Præsulibus judicasse legimus, de eo vero quemquam judicasse non legimus. Licet enim Honorio ab Orientalibus Anathema dictum sit; sciendum tamen est quod super hæresi fuerat accusatus; propter quam solum licitum est minoribus Majorum suorum moribus resistere.* Quod Theologi omnes ad causam Schismatis pariter extendunt, quia Schisma inveteratum facile in hæresim degenerat, & quia sua collusione, ambitione, pertinacia Schisma fovent, *Unam Sanctam Ecclesiam Catholicam* non credere præsumuntur. Cum igitur *Angelus Corrario* dictus *Gregorius* XII. & *Petrus de Luna*, dictus *Benedictus* XIII. manifeste de Pontificatu colluderent, Schismatis fautores essent, pacem & unitatem Ecclesiæ dare per viam mutuæ cessionis ab ipsis alias approbatæ, Juramento irrevocabiliter firmatæ, & ab ipsorum altero voto etiam roboratæ, pertinaciter recusarent; cum etiam suspicionem hæreseos incurrissent, asserentes viam mutuæ cessionis ad unionem Ecclesiæ procurandam esse malam, perniciosam, & diabolicam: absque ipsorum auctoritate convocari, celebrarique potuit Concilium, in quo adversus ipsos ageretur, & eorum exauctoratio decerneretur. Sane hæreseos notam illis inustam probat Synodi Sententia ab *Odorico Raynaldo* relata ad annum 1409. qua inter alias exauctorationis ipsorum rationes hæc tertio loco profertur: *Quia errores fidei oppositos & hæresim continentes manifeste & notorie, tenuerunt pertinaciter & indurate asseruerunt, prædicaverunt, seu alias publice dogmatizaverunt & defenderunt, dum dixerunt in suæ ambitionis defensionem, Quod via mutuæ cessionis per ipsos jurata tam sancta & justa, auctoritatibus Novi & Veteris Testamenti conveniens, Sanctorum dictis pariter & exemplis, & determinationi Ecclesiæ, & quæ summæ Charitatis & unitatis existit, continens summum & perfectum bonum, erat mala, iniqua, exosa, perniciosa, diabolica, & continens peccatum, si fieret, seu executioni mandaretur pro unione habenda. Quæ Assertiones ad derogationem fidei, & quantum in eis est, in correptionem Articuli,* Unam Sanctam Ecclesiam *evidenter & inexcusabiliter censentur pertinere.*

XV. Illud *S. Antonini*, aliorumque fundamentum Venerabilis *Gersonius* evertit in Sermone habito coram *Alexandro* Papa in die Ascensionis Domini, ubi de Pisano Concilio sic loquitur: *Unde convocatio Concilii tam mira? Unde prius discordantium inaudita consensio? Unde tot Præsulum ac Sapientum concursus tam celer? Non causa certe dissensionis, sed pacis. Non vocavit Papa, fuit conventiculum. O ridenda & irrationabilis nimium ratio! Neque vero ad quatuor illa Concilia, quæ in Actibus Apostolicis describuntur, Petrus vocasse memoratur. Neque Synodus Nicæna jussu Silvestri, sed Constantini convenisse legitur. Ad Quintum universale Patrum Concilium contra Theodorum Nestorii discipulum, nemine convocante sese Patres exhortati sunt. Fuere ergo conventicula? Cave dixeris. Coluntur tamquam Evangelica. Quid si Schisma dubios reddit Christianos, quem duorum pro Papa colant? Quid si (quod perrarum est) Summus Pontifex labatur in hæresim, ut legimus Liberium Arianæ pravitati subscripsisse? Quid si in tolerandis oneribus Christianitatem gravaret? An adversus tantos morbos nullam relinquis medelam? Relinquo, inquies. Credo sane. Nam imperfectam nimium Ecclesiasticam Politiam adstrueres, nec a Deo, cujus perfecta sunt opera, salubriter institutam (quod credere nefas est) si quis in eam morbus posset incurrere, contra quem nulla posset adhiberi*

beri medicina. Sed tamen nulla memoratis casibus relinquitur, si non aliquando sine Papæ vocatione convenire possit Ecclesia.

XVI. Hanc doctrinam Christianissimus Doctor tradit explicatius in Tractatu qui inscribitur: *Propositiones utiles ad exterminationem præsentis Schismatis per viam Concilii Generalis*: Parte 4. ipsius Operum p. 105. quas quidem propositiones operæ pretium fecero si subjecerim.

,, 1. In unitate Ecclesiæ Capitis, Christi Sponsi Ecclesiæ, plene ac perfecte consi- ,, stit unitas corporis mystici totius Ecclesiæ Christianæ, juxta illud: *Christus est Caput* ,, *Ecclesiæ*: & illuc: *Omnes unum Corpus sumus in Christo*.

,, 2. Licet Papa in quantum Christi Vicarius quodammodo dici possit Caput Ecclesiæ, ,, & ipsius Sponsus, tamen Ecclesiæ unitas non necessario dependet aut originatur ab ,, unitate Papæ. Patet ex prima; & etiam quia nullo modo existente Papa, semper ,, Ecclesia remanet una, juxta illud Canticorum: *Una est Columba mea*: & illud Sym- ,, boli: *Unam Sanctam Catholicam & Apostolicam Ecclesiam*. *Sede scilicet vacante.*

,, 3. A Christo Capite & Sponso Ecclesiæ Corpus Mysticum, quod est Ecclesia, ori- ,, ginatur, & immediate potestatem habet, & auctoritatem, ut ad suam unitatem con- ,, servandam rite valeat seipsam ad Generale Concilium ipsam repræsentans congre- ,, gare. Patet ex illo verbo Christi: *Ubi duo vel tres congregati fuerint in nomine meo,* ,, *in medio illorum sum*. Ubi advertendum est, quod non dicit: *In nomine Petri*, vel ,, *In nomine Papæ*, sed *In nomine meo*: dans intelligere quod ubicumque congregan- ,, tur Fideles, cum hoc fiat in nomine suo, hoc est, in Christi fide, & pro Ecclesiæ ,, suæ salute, ipse assistit eis tamquam Director & infallibilis Ecclesiæ Rector. Con- ,, firmatur: Quia alias Christus non fuisset sufficiens fundator Ecclesiæ Sponsæ suæ.

,, 4. Non solum Auctoritate Christi, sed etiam communi Jure naturali, præmis- ,, sam potestatem habet Corpus Mysticum Ecclesiæ Dei. Patet; Quia quodlibet cor- ,, pus naturale naturaliter resistit suæ divisioni, & distractioni; & si sit corpus ani- ,, matum, naturaliter congregat omnia membra, omnesque vires suas ad conser- ,, vandam suam unitatem & repellendam suam divisionem. Simili quoque modo & ,, quodlibet corpus civile, seu civilis communitas, vel politia rite ordinata. Ideo- ,, que corpus spirituale seu mysticum Ecclesiæ Christianæ quod ordinatissime com- ,, positum est, (Ipsa quidem Ecclesiastica Politia in Canticis describitur velut *Ca-* ,, *strorum acies ordinata*) simili jure uti poterit ad suam unitatem conservandam, ,, & quamlibet Schismaticam divisionem repellendam, tamquam suæ ordinationis de- ,, structivam.

,, 5. Præmissa Auctoritate & auctoritativa potestate usa est Ecclesia Primitiva. Pa- ,, tet; Quia in Actibus Apostolorum quatuor leguntur Concilia Generalia congrega- ,, ta; & non habetur quod sola auctoritate *Petri* fuerunt convocata, sed communi con- ,, sensu Ecclesiæ.

,, 6. Post incrementa nascentis Ecclesiæ primitivæ præmissa auctoritas & potestas ,, congregandi Generalia Concilia rationabiliter limitata fuit & restricta, sic scilicet ,, quod sine Auctoritate Papæ nulli liceret hujusmodi Concilia congregare. Patet ex ,, Juribus communibus, quæ habentur in Decreto & Decretalibus. Et ratio fuit, ut ,, honoraretur Sedes Apostolica, & ut obviaretur Hæreticis vel Schismaticis, qui quan- ,, doque ad libitum pro potentia Principum sæcularium Concilia vocari & congregari ,, procurabant ad suorum errorum fulcimentum.

,, 7. Præmissa limitatio seu restrictio non tollit quin prædicta auctoritativa pote- ,, stas semper absolute remaneat in ipsa universali Ecclesia. Patet; Quia Jura positiva ,, non possunt ab Ecclesia absolute tollere illam Potestatem quæ ei convenit divino ,, & naturali Jure.

,, 8. Non obstante limitatione seu restrictione præmissa, in certis casibus Ecclesia sine ,, Auctoritate Papæ potest Concilium Generale celebrare. Patet per prædicta. Et etiam, ,, quia quod est in favorem Ecclesiæ introductum, non est in ejus damnum & grave pe- ,, riculum observandum: Sed prædicta limitatio seu restrictio, quæ in favorem Ecclesiæ ,, jure positivo legitur introducta, posset in certis casibus eidem gravissime præjudicare.

„ Et specialiter possunt tres casus assignari. Primus est, Si vacante Sede occurreret „ hæresis, vel alia Ecclesiæ persecutio, cui esset per Generale Concilium obviandum. „ Secundus si in casu necessitatis vel manifestæ utilitatis vocandi Concilium, Papa esset furiosus aut Hæreticus, vel alias ad hoc inutilis, vel insufficiens; si super hoc requisitus, Concilium vocare recusaret, aut damnabiliter negligeret. Tertius, si plures „ essent contendentes de Papatu, ita quod nulli eorum tota obediret Ecclesia, nec ad „ alicujus eorum, aut amborum simul vocationem compareret, sicut esse videtur in „ præsenti Schismate. In his igitur aut similibus casibus, clare patet ex præmissis, quod „ absque auctoritate Papæ posset & deberet Ecclesia Generale Concilium celebrare.

„ 9. Jura positiva quæ communiter dicunt, quod absque Papæ Auctoritate non est „ fas Generale Concilium congregare, debent civiliter intelligi, scilicet, quando est unicus Papa concorditer ab Ecclesia receptus, ad congregandum hujusmodi Concilium, „ occurrente evidenti utilitate, idoneus & paratus. Patet ex prædictis, & ex doctrina Aristotelis in Ethnicis ubi loquitur de Epikeia.

„ 10. Pro sedando præsenti Schismate, absque Auctoritate Papæ, immo ipso contradicente, potest Auctoritate universalis Ecclesiæ Generale Concilium congregari; & „ non solum per Dominos Cardinales convocari, sed etiam in casu per quoscumque „ Fideles, specialiter majores & potentiores, qui vel auctoritativa potestate, vel charitativa admonitione, scirent & possent ad executionem cooperari. Patet ex præmissis.

XVII. Ecclesiæ magis favet illa *Gersonii* & Sacræ Facultatis Parisiensis, nec non Gallicanæ Ecclesiæ, & aliarum quæ ad Concilium Pisanum convenerunt, vel eidem adhæserunt, Sententia, quam opposita *Petri de Luna* in Actis Barcinone editis; in quibus contra Pisanos Patres hunc in modum loquitur: *Potestatem & Auctoritatem convocandi Generale Concilium a tempore Sanctorum Apostolorum solis Romanis Pontificibus reservatam temere usurpantes, Prælatos tam obedientes quam ab eadem Obedientia etiam eorum malitia procurante subtractos, ad Generale Concilium, immo verius Conciliabulum, per eos Pisis de facto celebrandum, seu verius profanandum, per diversas mundi provincias per literas de facto citaverant, & fecerant convocari.*

XVIII. Addendum, inter conditiones Concilii Generalis a *Gelasio I.* in Epistola ad Episcopos Dardaniæ assignatas, convocationem a Summo Pontifice factam non recenseri, sed solum Apostolicæ Sedis approbationem: *Per bene gestam Synodum*, (inquit) *id est, secundum Scripturas, secundum Traditionem Patrum, secundum Ecclesiasticas Regulas, pro Fide Catholica & communione prolatam, quam cuncta recepit Ecclesia, quam maxime Sedes Apostolica comprobavit*, &c. Porro Sedes Apostolica Pisanum Concilium approbavit, confirmavit *Alexander X.* Romana suscepit Ecclesia, quæ *Alexandrum* seu legitimum Pontificem venerata est. Confirmavit, inquam, *Alexander V.* primo in fine ipsius Concilii Pisani, ut in Actis a D. *Luca Dacherio* Tom. 6. *Spicilegii*, deinde in Labbeana Conciliorum Collectione editis legitur: *Item Dominus noster, Sacro approbante Concilio decernit, quod per dictum Dominum nostrum, cum Cardinalium consilio, deputentur Nuntii solemnes, & mittantur ad Reges & Principes, cunctos Fideles ad publicandum & prosequendum Auctoritate Domini nostri Papæ & Sacri Concilii Acta in isto Sacro Concilio.... Item Dominus noster Sanctissimus cum consilio Concilii intendit reformare Ecclesiam in Capite & in membris.* Confirmavit iterum eamdem Synodum singulari Diplomate post ejus celebrationem. Diploma confirmationis datum Bononiæ an. 1409. 2. Kalendas Februarii legere est apud *Odoricum Raynaldum* Num. 7. cujus hæc sunt verba: *De consilio Venerabilium Fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium, prædictam Sententiam, & omnia alia & singula, quæ per Concilium hujusmodi pro tollendo Schismate & reintegratione memorata facta fuerunt, utpote provide & tantorum venerandorum Patrum, immo universalis Ecclesiæ auctoritate & concordia facta, rata habentes & grata, ea auctoritate Apostolica ex scientia approbamus, & præsentis scripti patrocinio communimus, decernentes non minoris existere vigoris & firmitatis hujusmodi Sententiam, necnon omnia & singula acta in eodem Generali Concilio in hac parte, quam fuerunt, & sunt alia Concilia in diversis arduis negotiis ipsius Ecclesiæ celebrata &c.* Et in suprema ægri-

ægritudine, cum nosset mortem prope instare, adstantibus Cardinalibus, *Testatus est per eam mortem, quam ante oculos se continuo cernere dicebat, nec reformidare, conscientia bene actæ vitæ motus, se existimare & credere, quæ in Concilio Pisano decreta fuissent, recte atque integre facta esse omnia, sine dolo malo fraudeve.* Cum hæc dixisset, lachrymantibus omnibus qui aderant, obiit, illud Salvatoris verbum proferens: *Pacem meam do vobis, pacem meam relinquo vobis.* Ita referunt *Platina* & *Ciaconius* noster in vita *Alexandri V.* Et *Dominicus Tempesta*, Romanus in Vita, Alexandri V. *Dimissa* (inquit) *Synodo Pisana, Bononiam profectus, ægritudine quadam corporis oppressus, cum se proximum morti nosset, accitis Cardinalibus, iisque ad concordiam & Ecclesiæ bonum cohortatis, rursus Concilii Pisani Decreta tamquam æquo jure facta confirmavit.* Eadem pene habet *Simon Starovolscius* in Epitome Conciliorum Romæ edita.

XIX. Nullius etiam roboris est ratio altera ob quam *S. Antoninus*, & alii, Pisanum Concilium legitimum & Œcumenicum non fuisse contendunt, quod scilicet Schisma non sustulerit, sed auxerit. Sustulit enim quantum in se erat, Schismaticis Pseudo-Pontificibus exauctoritatis, legitimo Pontifice electo; quamvis utriusque pertinacia in Ecclesiæ Judicio acquiescere nolentis, Schisma continuatum sit. Sicut ergo alia Concilia ad evertendas hæreses, Hæreticosque comprimendos, & ad Schisma Græcorum extinguendum congregata, ceu legitima & Œcumenica recipimus, veneramur, & prædicamus, quamvis post eorum celebrationem nihilominus grassatæ sint hæreses, eodemque Schismate Ecclesia Græca divisa fuerit a Latina: sic legitima & Œcumenica fuit Pisana Synodus, etsi Schisma penitus non extinxerit; cum ad illius extinctionem fecerit quidquid jure poterat & debebat. Præterea, longe facilius Schisma extinctum est quam fuisset nulla celebrata Synodo, & *Benedicto* atque *Gregorio* non abdicatis. Maxima siquidem orbis Christiani pars ab illorum Obedientia secessit, utriusque Collegii Cardinales conjuncti sunt, unicus Pontifex legitimus electus est. Concilium alterum Generale indictum, scilicet Constantiense; cujus tandem Auctoritate Schisma penitus abolitum est.

XX. Inanis est & *Cajetani* objectio, & quæ in ipsum facile retorquetur. Asserere namque Pisanam Synodum legitimam non fuisse, est renovare Schisma, & damnare *Alexandrum V. Joannem XXIII.* immo & *Martinum V.* in Concilio Constantiensi electum: quia Ecclesia Constantiæ congregata nihilo plus habuit juris ut *Benedictum & Joannem XXIII.* dejiceret, *Martinum V.* crearet, quam Pisana Synodus ut *Benedictum* exauctoraret, ac *Gregorium*.

Sed (inquies) cur cessio *Gregorii* XII. ut dubii Pontificis Constantiæ admissa, si post Synodi Pisanæ Sententiam certo certius erat Antipapa?

Respondeo, id œconomiæ datum, ad majus unionis & pacis Ecclesiasticæ robur ac firmamentum. Nam & post Concilium Constantiense, mortuo *Petro de Luna* tunc Pseudo-Pontifice, duo reliqui Schismaticæ illius partis Cardinales *Ægidium Sancii Munionis* Barcinonensem Canonicum elegerunt in Cathedra pestilentiæ Successorem. Hunc Antipapam esse certissimum erat, & tamen ejus cessio & spontanea abdicatio admissa est, permissumque ut ejus umbratici Cardinales *Martinum* V. ab Ecclesia universa legitimum Pontificem agnitum eligerent. Hæc tolerata solemnia, nec severiori Jure cum Antipapa & Schismaticis Cardinalibus actum, ut Schismatis reliquiæ abolerentur.

XXI. Ab universa Ecclesia susceptam ac probatam non fuisse Pisanam Synodum objiciunt: illi quippe *Benedicti* XIII. & *Gregorii* XII. Obedientias non adhæsisse. Verum elumbis est hæc Objectio. Partes enim *Petri de Luna*, & *Angeli Corario* minima erant nominis Christiani portio ab Ecclesiæ corpore divisa, quam repræsentabat universam Pisana Synodus, & ab unico vero & legitimo Summo Pontifice distracta, scilicet ab *Alexandro* V. & ab ejus Successore *Joanne* XXIII. atque Pseudo-Pontificibus adhærebat ac Schismaticis. Sicut ergo in aliis Schismatibus, Novatiani, verbi gratia contra S. Cornelium, Ursicini contra S. Damasum, Laurentii contra Symmachum, Petri Leonis contra *Innoc.* II. Octaviani adversus *Alexandrum* III. &c. qui stabant ab Antipapa non impedie bant quominus Ecclesia universa legitimum Pontificem colere censeretur; ita in illo, de quo agimus, Schismate, Aragoniæ & Scotiæ Reges, & Comes Armeniacus, eorumque subditi, qui *Petro de Luna* & post

Syno-

Synodum Pisanam adhæserunt; & *Ladislaus* Apuliæ Regulus, cum paucis urbibus Italiæ, qui *Angelum Corarium* coluerunt, non impedivere quin Ecclesia Pisanum Concilium suscepisse, & *Alexandrum* V. in eo electum colere diceretur. Sane si Ecclesiam universam in sex partes distribuamus, compertum erit vix sextam partem *Petro de Luna & Angelo Corario* adhæsisse; reliquas autem quinque partes integras *Alexandro* V. & *Joanni* XXIII. paruisse, & Pisanam atque Constantiensem Œcumenicas Synodos, & Ecclesiam Catholicam constituisse. Schismatica enim factio pars est, quæ se a toto divulsit: Ecclesia Catholica totum est. Qui sunt in parte divulsa, in toto non sunt: Qui sunt in Schismate, ad Ecclesiam unam Sanctam Catholicam non pertinent. Ita contra Donatistas ratiocinabatur *S. Augustinus*.

XXII. Defensores *Petri de Luna* & *Angeli Corarii* objiciebant, Summum Pontificem nec a Concilio Generali deponi posse, cum inferior Superiorem condemnare non possit; Papa vero nullum in terris Superiorem habeat, & Prima Sedes a nemine judicetur, & illius Præsulem suo sine quæstione Deus reservaverit arbitrio, ut habetur in Jure. Ita Anonymus Auctor Commentarii tunc temporis editi, apud *Odoricum Raynaldum*, ad annum 1409. Num. 74. Et ipse *Petrus de Luna* in Actis Judiciariis Barcinone editis contra Pisanæ Synodi Patres: *Non considerantes* (inquit) *quod inferior Superiorem non potest solvere vel ligare, Jurisdictionem & Potestatem judicandi Sedem ipsam sibi temeritate sacrilega vendicantes ...... In Nos depositionis Sententiam promulgarunt.*

Verum caduco fundamento hujusmodi Objectio nitebatur, falsis propositionibus. Siquidem Concilium Generale superius esse Summo Pontifice, illumque ab Ecclesia in Concilio Generali congregata judicari posse in causis hæreseos, Schismatis, & aliis, si quæ sunt, universalis Ecclesiæ statum spectantibus, dogma Ecclesiasticum est a Sacra Synodo Constantiensi assertum, ac declaratum. Nec Juris exceptio quæ Romanum Pontificem humano Judicio subducit, Ecclesiæ, Conciliique Generalis ipsam repræsentantis Jurisdictioni derogat; sed ab aliis Episcopis divisim sumptis, aut a Synodis particularibus Provinciarum, Nationum, Diœceseon, judicari posse Summum Pontificem negat. Et de criminibus personalibus loquitur, quæ totius Ecclesiæ statum non spectent. De his enim dictum supponitur in Actis pseudepigraphis Sinuessanæ Synodi in causa *Marcellini* Papæ: *Prima Sedes a nemine judicatur*. De his dixit *Ennodius* in Apologetico pro causa Symmachi edito: *Aliorum forte hominum causas Deus voluerit per homines terminare: Sedis istius Pæsulem suo sine quæstione reservavit arbitrio*. Tandem etsi de vero, certo, ac indubitato Pontifice concederetur, quod deponi numquam possit, (quod Doctores omnes, Parisienses præsertim, non concedunt) non tamen de Antipapa, aut de Pontifice dubio idem asseri posset. Porro *Benedictus* & *Gregorius* dubii saltem Pontifices erant: postquam vero contra solemnis promissi, juramenti, voti, fidem ac religionem, viam cessionis ad unionem Ecclesiæ procurandam pertinaciter respuerunt, Schismatis fautores fuerunt, & Pseudo-Pontifices: A Concilio igitur potuerunt judicari ac deponi, secundum quamcumque opinionem. Sed falso illi principio, quo Lunensium & Corariorum objectio contra Pisanam Synodum nitebatur, firmissima Doctoris Christianissimi *Gersonii* principia opponimus in Tractatu *De Auferibilitate Papæ ab Ecclesia*: Consideratione 10.

XXIII. „ Auferibilis est in casibus dabilibus Vicarius Sponsus Ecclesiæ ab ipsa Ecclesia, & hoc per eam, vel per Concilium Generale repræsentans eam: vel per aliquos „ ad hoc per eam institutos, sive consentiat ipse Vicarius, vel non consentiat suæ cessioni.
„ Sumitur imprimis argumentum pro hac Consideratione, ex veritate præcedentis. Nam, „ si Vicarius Sponsus potest resignare sponte, ipsi Ecclesiæ dando libellum repudii; cum „ Sponsus & Sponsa non debeant quoad hoc impari jure censeri, poterit similiter repudiare Sponsum talem ipsa Ecclesia Sponsa, dum par ratio vel potior adducitur pro ipsa „ contra Sponsum; vel quia prostituere quærit eam, quantum in se est, vel tyrannide „ sæva tractare laniando eam, vel bona sua dissipando; vel quia abuti conatur ea in perniciem filiorum. Nullum quippe statum, nullum gradum dignitatis, nullum ministrationis genus dedit Deus, nisi in ædificationem suam & utilitatem communem. Patet „ *ad Ephes*. 4. & *ad Corinth*. 6. Dedit utique ad pacem ejus, *cujus fines posuit pacem*.

„ Et

„ Et hanc operatur dilectio : Propter quod finis Legis ab Apostolo ponitur dilectio , in
„ qua etiam fundavit Christus Officium Pastorale . *Si diligis me* (inquit Christus Pe-
„ tro) *pasce oves meas*. Sed quis non videat casus multos esse possibiles, quorum ali-
„ qui nunc tacti sunt, in quibus Ecclesia non ædificaretur, sed destrueretur; non uni-
„ retur, sed dissiparetur; non pasceretur, sed depasceretur , si non cederet voluntarius
„ vel ejiceretur invitus hic , qui in Vicarium Sponsum Ecclesiæ rite & canonice fue-
„ rat ordinatus? Nec sit cuiquam illud admirationi quod dicimus , quasi contrariantes
„ illi Jussioni, *Nolite tangere Christos meos*, quando etiam uni singulari personæ fas es-
„ set in casu violentiæ attentatæ per Papam verum contra castitatem suam , vel vi-
„ tam , vim vi repellere cum appositione inculpatæ tutelæ, & ita licite stabit quod tan
„ gat Papam violenter , vel in Mare dejiciat : Cur similiter in casu non liceat idem
„ toti Ecclesiæ pro defensione sua, & violentiæ attentatæ cauta repressione?

Et Consideratione 11. „ Auferibilis est in casu Vicarius Sponsus Ecclesiæ per Con-
„ cilium Generale , eo non consentiente vel invito celebratum.

„ Fateamur prius quod regulariter Concilium Generale non est celebrandum, de ju-
„ re etiam divino, non vocante vel approbante Papa, si est unicus, nec adversus eum
„ allegatio legitima. Sed regulæ generales bene suscipiunt exceptiones, sicut in Gram-
„ maticalibus , ita & in Moralibus : præsertim ubi casus particulares incidunt modis
„ variabiles infinitis : ad quas exceptiones ordinata est lex superior interpres aliarum,
„ quam Aristoteles vocat γνωμὴν & alia divinior , quam ἐπιδείαν appellat. Hæc autem
„ lex semper habet locum in interpretatione legum aliarum particularium , ubi defice-
„ re cernitur ratio & finis institutionis ipsarum. Finis autem legum omnium , nedum
„ humanarum , sed divinarum , est dilectio , quæ unitatem operatur : Sit ergo casus,
„ ubi legis alicujus observatio dissiparet unitatem , & obesset publicæ saluti , quis
„ ratione utens diceret eam teneri oportere? Nimirum nec sibi ipsi quisquam vellet hoc
„ fieri , quanto minus tota communitas rationabiliter hoc fugiet? Quod si quis in-
„ terrogaret ; Qua auctoritate fulcietur vel utetur hujusmodi Concilium Acephalum ,
„ ut videtur , sine Papa? Respondendum quod Auctoritate Christi Capitis sui & inde-
„ fectibilis Sponsi : Auctoritate præterea legum suarum, tam divinæ quam naturalis ,
„ quæ hanc licentiam vel necessitati , vel manifestæ charitati , vel religiosæ pietati
„ concedunt : pro quo facit textus Marci de excusatione discipulorum vellentium spicas
„ in Sabbato per legem necessitatis confirmatam exemplo David , qui comedit Panes
„ propositionis.

Consideratione 12. „ Auferibilis est in casu Vicarius Sponsus Ecclesiæ per Ecclesiam
„ vel Generale Concilium , nedum consiliative aut dictative vel denuntiative , sed
„ auctoritative , judicialiter atque juridice.

„ Præsupponamus quod Jurisdictio idem est , quod Juris dictio seu potestas , vel Ju-
„ risdictio est facultas propinqua dicendi Jus; & solet restringi ad coactivam Jurisdictio-
„ nem , quæ fertur vel dicitur in alterum invitum. Sequitur protinus ex hac descri-
„ ptione Considerationis veritas, quomodo Ecclesia seu Concilium habet in casu faculta-
„ tem propinquam , vel auctoritatem seu potestatem dicendi Jus etiam in alterum qui
„ in Papam fuit rite susceptus & electus. Nolumus tamen impugnare , quin Summus
„ Pontifex habeat potestatem regitivam & auctoritativam respectu omnium hominum ,
„ quantum Christus voluit & cognovit expediens sibi dare pro exercendo eam, non
„ pro se tantummodo , sed magis ad utilitatem Ecclesiæ : Qualem auctoritatem non
„ habet totum Ecclesiæ residuum , nisi unitive quodammodo vel elective. Et ex ista
„ divisione verum est , quod claves datæ sunt nedum uni , sed unitati : Ex hoc ta-
„ men non habetur quod Ecclesia tota vel Concilium absente Papa , præsertim suo
„ demerito , non possit auctoritativam Jurisdictionem exercere, sicut lex quædam divi-
„ na & indeviabilis, ad reducendum ipsum vel corrigendum , vel compescendum , ne
„ noceat ipse , nedum Ecclesiæ, sed sibimet, &c. Judicabat olim *Petrus* per dissimula-
„ tionem , *Paulus* ei restitit in faciem (*ad Galat.* 2.) Introducebat *Petrus* rem no-
„ vam in Ecclesia Dei ; ad Centurionem Gentilem intravit (*Actor.* 10.) subortum
„ est murmur in Ecclesia; ita ut compulsus sit *Petrus* doctrinam insequi quam tradidit
„ scri-

„ ſcriptis, ut paratus *eſſet* coram tota Eccleſia rationem reddere de eâ; quæ in „ ipſo erat, fide & *ſpe*; alioquin non ſibi credidiſſet Eccleſia. Quanto fortius & „ rationabilius *poſſunt* duo Contendentes diffamati apud bonos & graves de Schiſ- „ mate, de *Perjurio*, de Hæreſis ſuſpicione, compelli rationem reddere, ſi ſe co- „ *gnoverint innocentes*.

Conſideratione 18. „ Auferibilis eſt Vicarius Sponſus Eccleſiæ tamquam Hæreti- „ cus aut Schiſmaticus, etiam ubi in caſu ipſe non eſt veraciter & mentaliter „ talis.

Conſideratione 19. „ Auferibilis eſt Vicarius Sponſus Eccleſiæ per Eccleſiam, etiam „ ſine culpa, quamvis non ſine cauſa.

Caſus aliquos proponit, quibus id fieri poſſet. I. Ubi coram tota Eccleſia vel „ Concilio Generali proponeretur & probaretur per teſtes, quod Papa, qui forte „ eſt detentus inter Saracenos, jam obiit; & cum Eccleſia jam non poſſit commo- „ de diutius remanere ſine Papa, videtur omnino quod in hoc caſu Concilium pote- „ rit creare novum Papam; & cum non poſſint eſſe duo ſimul, videtur quod pri- „ mus erit deſtitutus per Concilium. Poſſet etiam deſtitui ubi conſtaret de vita, ſi „ de eo ablata eſſet ſpes redeundi. II. Ubi quis rite electus in Papam efficeretur „ adeo inutilis propter indiſpoſitionem corporalem, ac propter carentiam perpetuam „ uſus rationis, quod per Concilium jam per eum congregatum, dum ſanæ mentis „ erat, expedivit aliter provideri de Summo Pontifice. III. Ubi poſt electionem Ca- „ nonicam alicujus in Papam per Cardinales ipſi Cardinales omnes morerentur priuſ- „ quam poſſent electionem ſuam Canonicam publicare: Conſtat quod Eccleſia non te- „ netur hunc recipere pro Papa, & ita poſſet ad electionem alterius procedere. IV. „ Ubi nullo modo Cardinales etiam viventes poſſent facere fidem ſufficientem de ele- „ ctione Canonica facta circa unum: Qualis caſus videtur eſſe & fuiſſe in Schiſmate „ præſenti. Et ideo circumſtantia ejus multum juſtificat Proceſſus habitos contra hu- „ juſmodi Contendentes, & adverſus Cardinales. V. Propter communem errorem aut „ æſtimationem ſubditorum, aut ipſorum malitiam generalem, de quibus non eſt præ- „ ſumendum quod umquam debeant Obedientiam præſtare tali, qui fuit in Papam ri- „ te electus: tamen alteri noviter eligendo parati ſunt. Ut forte ſi Græci vellent ad „ unitatem Eccleſiæ redire, dummodo tolleretur Papa jam exiſtens, & novus rite & „ canonice crearetur. Confirmat hoc imaginatio caſus illius, juxta poſitionem *Innocen-* „ *tii* & aliorum Juriſtarum, qui dicunt, hominem expreſſe profeſſum in Religione „ poſſe uxorem ducere pro ſalvatione magnæ gentis, aut ad fidem converſione. Cur „ non ſimiliter pro aliquo tanto bono poſſet rite electus, per Eccleſiam aut Concilium „ Generale deſtitui, bono zelo & integra charitate. VI. Ubi per juramentum & vo- „ tum aliquis in Papam rite electus, ſe ipſum ad Ceſſionem obligaſſet, ſed differret „ hoc adimplere in ſcandalum populorum, putantium ex tali facto Papæ, quod neque „ juramentis ſuis obligantur, neque votis, qualem caſum habere videmur in manibus. „ Licet autem horum caſuum pars maxima numquam extiterit, nec porro extitu- „ ra ſit, ad explicandam tamen Eccleſiæ poteſtatem plurimum conducunt, ut monet *Gerſonius*.

XXIV. Addiderim, quod etſi nec promiſſis, nec juramento, neque voto ad Ceſſio- nem ſe obſtrinxiſſet, non modo dubius, ſed verus ac legitimus Pontifex cedere Pontificatu nihilominus teneretur ad Eccleſiæ pacem procurandam, ſi aliter conſummari non poſſet: Adeoque ſi in Dignitate retinenda eo in caſu eſſet pertinax, exauctorari poſſet ab Eccle- ſia ut fautor Schiſmatis. Sane Epiſcopos, & conſequenter Summum Pontificem Epiſcopo- rum Epiſcopum, ad Epiſcopatus dimittendos teneri, ſi ad unitatem & pacem Eccleſiæ reſarciendam neceſſe fuerit, *S. Auguſtinus* & trecenti cum illo Epiſcopi Africani non mo- do verbis, ſed animi præparatione docuerunt in cauſa Schiſmatis Donatiſtarum, ut con- ſtat ex eorum Epiſtola ad *Marcellinum* Tribunum ante Collationem Carthaginenſem da- ta, quæ inſerta eſt Libro *S. Auguſtini* De Geſtis cum *Emerito* Donatiſtarum Epiſcopo, ex ejuſdem *S. Auguſtini* verbis ibidem. Sic habet Epiſcoporum Epiſtola: „ Sic ejus (*Ec-* „ *cleſiæ*) nobiſcum teneant unitatem, ut non ſolum viam ſalutis inveniant, ſed nec

„ hono-

„ honorem Epiſcopatus amittant . . . . Poterit quippe unuſquiſque noſtrum honoris ſibi „ ſocio copulato viciſſim ſedere eminentius, ſicut peregrino Epiſcopo juxta conſidentem „ Collegam hoc cum alternis Baſilicis utrumque conceditur, utroque altero cum hono- „ re mutuo præveniente: Quia ubi præceptio charitatis dilataverit corda, poſſeſſio pacis „ non ſit anguſta; ut uno defuncto, deinceps jam ſingulis ſinguli priſtino more ſucce- „ dant... Aut ſi forte Populi Chriſtiani ſingulis delectantur Epiſcopis, & duorum conſor- „ tium inuſitata rerum facie tolerare non poſſunt, utrique de medio diſcedamus, & Eccleſiis „ ſingulis, damnata Schiſmatis cauſa, in unitate pacifica conſtitutis, ab his ſingulis in „ Eccleſiis ſingulis annuentibus unitati factæ, ſinguli conſtituantur Epiſcopi.

Subdit S. Auguſtinus: *Dicam Charitati veſtræ & commemorem rem dulciſſimam & ſuaviſſimam, quam Domino adjuvante ſumus experti. Cum ante ipſam Collationem inter nos aliqui Fratres de hac re colloqueremur, quia pro pace Chriſti Epiſcopi debent eſſe, aut debent non eſſe: Quod vobis fatendum eſt, circumſpicientes omnes Fratres & Coepiſcopos noſtros, non facile nobis occurrebant qui hoc vellent ſuſcipere, & de hac humilitate Domino ſacrificare; Dicebamus, ut fieri ſolet; Ille poteſt, ille non poteſt; Ille conſentit, hoc ille non tolerat, loquentes magis pro ſuſpicionibus noſtris, qui corda illorum videre minime poteramus. Quando autem ventum eſt ut hoc palam fieret in Concilio univerſorum tam frequenti pene trecentorum Epiſcoporum, ſic placuit omnibus, ſic exarſerunt omnes, ut parati eſſent Epiſcopatum pro Chriſti unitate deponere, & non perdere, ſed Deo tutius commendare. Duo ibi vix inventi ſunt quibus diſpliceret: Unus annoſus Senex qui hoc etiam dicere liberius auſus eſt, alter voluntatem ſuam tacito vultu ſignificavit. Sed poſteaquam illum Senem liberius hoc dicentem obruit omnium fraterna correptio, illo mutante ſententiam, vultum etiam ille mutavit.*

Epiſtolæ verba ſequuntur in Collatione cum *Emerito* recitata: *Quid enim dubitemus Redemptori noſtro Sacrificium iſtius humilitatis offerre? An vero ille de cœlis in humana membra deſcendit, ut membra ejus eſſemus, & nos ne ipſa ejus membra crudeli diviſione lanientur, de cathedris deſcendere formidamus? Propter nos nihil ſufficientius, quam ut Chriſtiani, Fideles, & obedientes ſimus. Hoc ergo ſemper ſumus. Epiſcopi autem propter Chriſtianos Populos ordinamur. Quod ergo Chriſtianis Populis ad Chriſtianam pacem prodeſt, hoc de noſtro Epiſcopatu faciamus.*

S. Auguſtinus ſubjunxit: *Propter nos hoc debemus eſſe quod vos. Quid debes eſſe tu? Cuicumque loquor veſtrum. Chriſtianus, fidelis, obediens: hoc tu propter te, hoc & ego propter me: Ergo quod tu propter te & ego propter me, ſemper eſſe debemus. Quod autem ſum propter te, ſim ſi tibi prodeſt: non ſim, ſi tibi obeſt.*

Epiſtola: *Si ſervi utiles ſumus, cur Domini æternis lucris pro noſtris temporalibus ſublimitatibus invidemus? Epiſcopalis Dignitas fructuoſior nobis erit, ſi Gregem Chriſti depoſita magis collegerit, quam retenta diſperſerit.*

S. Auguſtinus: *Fratres mei, ſi Dominum cogitamus, locus iſte altior ſpecula vinitoris eſt, non faſtigium ſuperbientis. Si cum velo retinere Epiſcopatum meum, diſperdo Gregem Chriſti, quomodo eſt damnum Gregis honor Paſtoris?*

Epiſtola: *Nam qua fronte in futuro ſæculo promiſſum a Chriſto ſperabimus honorem, ſi Chriſtianam in hoc ſæculo noſter honor impedit unitatem?*

XXV. Secundum hæc principia, Cardinales S. *Marci*, & Cameracenſis *Petrus de Alliaco*, Conſtantiæ, paulo ante celebrationem Concilii, ſcripſerunt: *Summus Pontifex, quanto verior Paſtor eſt Eccleſiæ, tanto libentius, fervertius & citius debet pro pace & unione Eccleſiæ aggredi viam ceſſionis & offerre. Patet Concluſio ex dictis Summi Paſtoris dicentis:* Bonus Paſtor animam ſuam ponit pro ovibus ſuis: *Hæc eſt igitur boni Paſtoris proprietas, ut animam ſuam ponat pro ovibus ſuis, quando opus eſt; ſi non ponit, non eſt bonus Paſtor. Si autem animam tenetur ponere, quod eſt vitam ponere, multo magis accidentia vitæ, honorem, poteſtatem, dominatum, & hæc omnia, quæ ſi deſiderantur, vana ſunt.* &c.

In Append. Concil. Conſtant. Tom. 12. Concil. Edit. PP. Labbei & Coſſartii, pag. 1438. & 1440.

2. *Licet regulariter Papa verus & canonicus de Hæreſi cum notorio crimine Eccleſiam ſcandalizante non infamatus, nec ſuſpectus, nequeat ab aliquo particulari Collegio, ſeu perſona ſingulari contra ea quæ ſunt ſui juris compelli, vel arctari: tamen ab univerſali Eccle-*

ſiæ,

sia, seu Concilio Generali ipsam repræsentante, attenta prolixitate casus præsentis, pro pace Ecclesiæ celerius procuranda, juste posset ad Cessionem compelli.

3. Si in casu prædicto Papa dictam viam pertinaciter recusaret, legitime posset, tamquam Schismaticus, & de fautoria Schismaticæ pravitatis suspectus, rationabiliter condemnari.

4. In casu prædicto Papam tamquam hæreticum vel Schismaticum condemnantes, & dictam condemnationem justam & canonicam fore firmiter asserentes, nullatenus Hæretici sunt censendi; sed magis oppositum pertinaciter affirmantes.

5. Qui nunc reprobant viam cessionis, dicentes, eam esse irrationabilem, illegitimam, & injustam secundum se & ad se ipsam, secundum rationes Juris, inducunt fundamentum Pisani Concilii, ipsiusque robur infirmant, & totam hanc obedientiam scandalizant.

SCHOLION I.

In hac Dissertatione, nu. 111. pag. 557. Religiosi Censores hanc Propositionem notant: *levissimis rationibus probat ad Concilium pertinere judicium de utroque contendente de Papatu.*

R. Loquor de tempore Schismatis, quo nullus est certus & indubitatus Pontifex. *Editæ sunt* (inquam) *Literæ Cardinalium Gregorii XII. quibus Obedientiæ suæ Prælatos, aliosque ad idem Concilium convocant. Rationes ob quas Concilium œcumenicum celebrare visum est necessarium, luculenter ac perspicue exponunt: tum gravissimis invictissimisque momentis probant, id a Cardinalibus, utroque Contendente invito, convocari posse ac celebrari, in illo Christianæ Rei statu.* Hæc erat Ecclesiæ sententia, cum Pisanum & Constantiense Concilia congregata sunt, quam historice refero.

SCHOLION II.

In eadem Dissertatione, nu. 7. pag. 564. Religiosi Censores hanc Propositionem notant: *Ecclesia in aliquibus casibus potest se ipsam congregare.*

R. Gersonii Propositio est a me historice relata, non dogmatice asserta. En verba mea: *Anglis Parisios transeuntibus propensionem ac studium erga pacem Ecclesiæ solemni Oratione gratulatus est Gersonius Parisiensis Academiæ Cancellarius. In ea probat Ecclesiam licite in aliquibus casibus sine Summo Pontifice & absque illius auctoritate posse congregari*, &c. Nec in illa tantum Oratione, sed in Tractatu *De Potestate Ecclesiæ*, Consideratione XII. id asserit Gersonius, ubitamen docet quod & nos propugnamus, *Congregationem Concilii legitima auctoritate factam dici regulariter a Papa*. Sed dum nullus est Papa, vel incertus, nemo Theologorum diffitetur quin Ecclesia congregare se ipsam possit.

SCHOLION III.

In eadem Dissertatione Num. 15. pag. 582. ad 587. Religiosi Censores has Propositiones notant: *Gersonius evertit doctrinam Sancti Antonini, probans quod sine Papa potest congregari Concilium, & multa sunt congregata præter casum hæresis .... Potest Papa deponi.*

R. Hæc tantum historice refero non dogmatice. Gersonii Propositiones sunt, cujus verba subjicio ex Sermone habito coram *Alexandro V.* in die Ascensionis Domini. Papam dubium, & Ecclesiæ paci atque unitati pertinaciter repugnantem, Concilioque Generali, legitimo, & Ecclesiam universalem repræsentanti parere nolentem, deponi posse certum est. Nemo Theologorum Catholicorum non fatetur, etiam Bellarminus Cardinalis, Concilium Generale tempore Schismatis Romano Pontifice superius esse.

SCHO-

SCHOLION IV.

Eamdem Dissertationem nu. 22. perstringit hæc Indiculi Censorii nota : *Pag. 592. probat quod Papa non est supra Concilium : extollit Gersonii doctrinam & Parisiensium usque ad 599.*

R. Concilium Generale superius esse Romano Pontifice ; illumque ab Ecclesia judicari posse in causis hæreseos, Schismatis, & aliis, si quæ sunt, universalis Ecclesiæ statum spectantibus, doctrina est Sacræ Facultatis Parisiensis & Ecclesiæ Gallicanæ Concilii Constantiensis fulta Decretis, Sessionibus quarta & quinta , quæ saltem de tempore Schismatis, & de dubiis Pontificibus intelligi nemo Theologorum diffitetur, quale tempus erat, & quales Pontifices, cum Pisanum Concilium celebratum est: de quo in ista Dissertatione agitur. Gersonii doctrinam hic præter modum non extollo , sed simpliciter expono.

ANIMADVERSIONES in Concilium Pisanum , an nempe legitimum sit judicandum.

§. UNICUS.

Non satis apparet Concilium Pisanum œcumenicum , legitiumque fuisse.

REvera quamplures cum P. Natale sentiunt Synodum Pisanam inter œcumenicas legitimasque adnumerandam; ac Bossuet *in Defens. Declar. p. 2. l. 9. c.* 12. non sine temeritate ipsius auctoritatem rejici posse affirmavit . An vero satis appareat non esse ambigendum , an legitima fuerit , ac œcumenica , ex sequentibus apparebit.

Concilium Pisanum œcumenicum non fuisse ex eo probare contendunt, quod Gregorii ac Benedicti Obedientiæ non tam exiguæ fuere , ut iis semotis, qui Pisis ad Concilium celebrandum convenerant , dici possent universale Concilium ; seu universam Ecclesiam exhibere. Gregorio igitur antea & post Concilium Pisanum Regnum Neapolitanum, & Siciliæ adhærebant, Romandiola , Duces Bavariæ , ac plurimi Germaniæ Episcopi . Benedicto vero parebant Arragonia, Navarra , Castellæ, Scotia, Baleares, Corsica, Sardinia , aliæque regiones. Quapropter in Apologia Eugenii contra Basileenses dictum fuit Gregorii, ac Benedicti Obedientias *fuisse non modicam Christianitatis partem* . Et Cardinalis S. Marci *in Cedul. super* 3. *conclus. in Act. Conc. Constant.* non exiguas Ecclesiæ partes Benedicti, & Gregorii Obedientias existimavit , dum ait: *Cum per tales divisiones Ecclesia jam schisma Græcorum tot annis sustinuerit , nec minus in præsenti periculum imminet Hispaniarum , quæ non est minor Christianorum portio , quam Græcia christiana : insuper & multarum gentium Germaniæ , & Italiæ* . Hinc non pro veritate scripsisse comperimus Bossuet , qui præfatas Obedientias Ecclesiæ *frustula* appellat . Frustra etiam Obedientiam Benedicti Concilio Pisano adnumerandam putat , quia in Synodo , quam Perpiniani habuit, sancitum fuerit mittendos Pisas procuratores, qui nomine Benedicti, si Gregorius etiam cederet , Papatum abdicaret. Cum etenim , hoc decreto non obstante , post electionem Alexandri V. Pisis habitam , adhuc Benedicto adhæserit, nec Alexandrum ceu legitimum Pontificem agnoverit , falso Obedientia Benedicti Concilio Pisano adscribitur . Iis autem ita se habentibus , observare est quod P. Natalis tom. 8. pag. 334. affirmare non veretur dubium esse potuisse , an Concilium Lugdunense I. esset œcumenicum universam Ecclesiam repræsentans , quia aberant Episcopi Hungariæ a Tartaris vastatæ, Germaniæ bello perturbatæ , & Terræ Sanctæ præter Episcopum Berytensem . Si vero ex horum Præsulum , qui ob varia impedimenta ad Concilium non accesserant, absentia , non satis constare potuisse dicit P. Natalis , an illud Concilium inter Œcumenica esset adnumerandum , id potiori ratione de Pisana Synodo quisquis sentiet, cum Antistites multo plures absfuerint.

At neque absque fundamento asseri, an legitima esset Pisana Synodus , id ostendit , quod

quod Alexander V. in ea electus, ejusque successor Joannes non temere velut illegitimi Pontifices respuebantur, de quorum tamen legitima electione ambigendi locus non erat, si indubitanter Pisana Synodus œcumenica, & legitima habenda fuisset. Quod vero absque temeritatis nota ut Christi Vicario tot catholici Alexandro V. obedire renuerent, ostendunt conclusiones Petri de Alliaco Episcopi Cameracensis, qui sedente Concilio Constantiensi, librum scripsit de Ecclesiæ & Cardinalium potestate. Is igitur in prima ex conclusionibus a Philippo Labbeo editis, quæ leguntur in append ce Concilii Constantiensis, ita habet: *Licet Concilium Pisanum fuerit legitime, ac canonice celebratum, & duo olim contendentes de Papatu juste, & canonice condemnati, & electio Alexandri V. fuerit rite ac canonice facta, prout hæc omnia tenet Obedientia Domini nostri Papæ Jo. XXIII. tamen duæ Obedientiæ duorum contendentium probabiliter tenent contrarium, in qua opinionum diversa & adversa varietate non sunt minores difficultates juris & facti, quam ante Concilium Pisanum erant de justitia duorum contendentium.* Asserit quidem Alliacensis legitimum fuisse Concilium Pisanum, legitimamque Alexandri electionem; at intelligendum est ita affirmasse ex sententia, quæ vigebat apud Obedientiam Joannis. Si etenim nullatenus dubitandum credidisset de canonica ejusdem Concilii potestate, ac Alexandrum, aliis rejectis, canonice fuisse in Pontificem electum, nimis incoherenter statim subdidisset *ex probabilibus rationibus* Gregorii ac Benedicti Obedientias adhuc illis adhærere; neque per Concilium Pisanum illas juris & facti solutas difficultates, ex quibus quisnam esset legitimus Pontifex inspicere non concedebatur. Profecto, si certo constasset Alexandrum V. legitime electum fuisse, ac proinde legitime illi postea suffectum Joannem, & constare necesse erat illegitime Gregorium & Benedictum pro Romanis Pontificibus se habuisse: quod tamen post Pisanum Concilium adhuc sub lite ex probabilibus rationibus fuisse fassus est Alliacensis doctrina præstantissimus, rerum quæ tunc agebantur scientissimus, & Joanni XXIII. addictissimus, utpote qui ab eo purpura fuisset decoratus. Rationes sibi faventes Benedictus XIII. in Conventu Perpiniani habito, tanta eloquentia septem horarum spatio ita prosequutus est, ut auditores attonitos reddiderit; atque probabilitate prorsus non exutos demonstrarunt, non solum tot Regna quæ ipsi parebant, sed etiam tot viri doctrina ac sanctitate præclari, inter quos numerabantur duo Fratres Vincentius & Bonifacius Ferrerii, qui a Benedicto etiam post Concilium Pisanum non recesserunt. Ipse Maymburgus numquam satis sibi constans, in historia de magno occidentis schismate ad an. 1415. tandem scripsit, *eorum sententiam, qui Benedictum pro vero Pontifice agnoscebant, probabilem fuisse, quamvis contraria magis probabilis esset, & ideo viros sanctitate, doctrina, & dignitate præcipuos potuisse illam secura conscientia amplecti.* Nec refert Concilium Constantiense non æque ac Gregorium iisdem honoribus Benedictum prosequutum fuisse; ita etenim erga illum se gessit quia non æque animum paci adjicere voluit. Interim ex præfatis animadvertas, an vere dicere potuerit Bossuet Synodum Pisanam ita schismatis immanem belluam lethali vulnere percussisse, ut postea Constantiense Concilium conficere illam potuerit.

Plura etiam observare est ex Concilio Constantiensi, ex quibus comperimus Concilium Pisanum non habitum fuisse certæ indubitatæque auctoritatis. Quamquam igitur videretur Concilium Constantiense Jo: XXIII. pro legitimo Papa habuisse, utpote quod ab eo fuerat convocatum; nihilominus non putasse prorsus de ipsius legitima electione non esse ambigendum ex eo dignoscitur, quod initio Concilii ab eo juramentum voluit præstandum de sua abdicanda dignitate, quoties duo alii de Papatu contendentes idem facere non renuerent. Ubi autem quæso adinvenire est hanc fuisse Ecclesiæ praxim, ut schismate gliscente certus Pontifex ad suam dimittendam dignitatem cogeretur? Scimus vero e contra Ecclesiam semper pro indubitato Pontifice decertasse, ut quisquis videbit, si consulat historias schismatis inter Damasum & Ursicinum, inter Bonifacium atque Eulalium, inter Symmachum & Laurentium &c. Ipse Bossuet *lib. 9. p. 2. c. 11.* irridet Bellarminum quasi voluerit in omni casu Papam dubium esse Papam nullum, atque id solum admittendum dicit, ubi contendentium electio inextricabilibus dubiis obscura remaneat; atque ita Ecclesiam semper Antipapas respuisse,

quam-

quamquam contra electionem legitimi Pontificis oblatrarent, atque Principes & regna in suas partes pertraxissent.

Si deinde Concilium Constantiense habuisset Joannem pro indubitato Pontifice, qualem habere debuisset, si Concilium Pisanum indubitatæ credidisset auctoritatis, necesse erat Gregorium pseudo-Pontificem judicasse, quod judicium Synodo Constantiensi non tribuendum sequentia demonstrant. Quamvis igitur nec Pisana Synodus, nec ab illa electus Alexander V. nec Joannes ejusdem successor agnoscere ut Cardinalem voluerint Fratrem Joannem Dominici, quem Gregorius Cardinalem renuntiaverat; nihilominus Synodus Constantiensis, agente potissimum Cardinali Alliacensi, ut Gregorii Legatum agnovit, galero purpureo insignem ingredi Constantiam passa est, Gregoriique insignia ædibus suis appendere. Dum vero legantur quæ *sess.* 14. evenere, dignoscimus noluisse Gregorium abdicare papatum, nisi prius obtinuerit nullam Joannis fieri mentionem, Sigismundum Imperatorem sua delegatione Concilio præsidere, atque ex sua auctoritate Concilium Constantiense convocare, quasi prius non rite fuisset congregatum. Hæc sane demonstrant Concilium Constantiense Gregorium indubitanter ut pseudo-Pontificem non habuisse, ac proinde indubitanter pro legitima Synodum Pisanam, quæ Gregorium papatu exuerat, & Alexandrum elegerat, non agnovisse.

Illud etiam animadversione dignum est, Alexandrum V. una cum Pisana Synodo decrevisse in posterum inquirendum esse contra Gregorii & Benedicti adhærentes tamquam hæreticos, seu hæreticorum fautores: atque ut ita ageretur Joanni studentes in Concilio Constantiensi instasse. Verum Concilium hac via incedendum non putavit, neque ab iis abhorruit, qui Gregorio, ac Benedicto adhærebant; unde ipse Gersonius 1. *p. oper.* ita ait: *In schismate præsenti tam dubio temerarium, injuriosum, scandalosum est asserere omnes tenentes istam partem, vel alteram esse extra statum salutis, vel excommunicatos vel de schismate suspectos*: Ita Gersonius, velit nolit, docuit Concilium Pisanum indubitatæ non fuisse auctoritatis; dum etenim ita dubio procul foret credendum, cum Gregorium ac Benedictum deposuerit, ipsorumque Obedientias ut hæreticorum fautrices haberi voluerit, consequens esset non temere de Schismate suspectas, ac extra statum salutis judicare potuisse.

Ex præfatis colligo non adhærendum Natali dum dicit iis, quæ hucusque retuli, Concilium Constantiense non obstitisse, non quia haud sibi constaret omnia Pisis legitime acta, sed œconomiæ causa; ne scilicet nova impedimenta paci Ecclesiæ reddendæ insurgerent. Addit Maymburgus *lib.* 5. *Hist. Magn. Schism. Occid.* ita Constantiæ actum esse, ut cum quodam apparatu pompaque Gregorii synagoga tumularetur. Iis, inquam, non adhærendum, nam PP. Constantienses non obsequutos fuisse Gregorio cujusdam inanis solatii causa illud suadet, quod Cardinalis Alliacensis, ut supra innui, fassus fuerit adhuc post Concilium Pisanum non minores quam antea juris, & facti superesse difficultates de justitia ad Papatum contendentium: ac ipse Maymburgus, cujus verba supra dedi, non potuerit non agnoscere Benedicti Obedientiam ex probabilibus rationibus eidem adhæsisse. Sed & Gersonius supra citatus rationem reddens cur in Schismate eo tempore grassante, nullus habendus esset pro schismatico, seu excommunicato, ita habet: *Tota ratio fundatur in hoc, quod numquam fuit tam rationabilis, & vehemens causa dubitationis in aliquo schismate, sicut in isto, cujus signum evidens est varietas opinionum Doctorum, & inter doctissimos, & probatissimos ex utraque parte .... Potest ergo illud dici rationabiliter dubitabile, quod plurimi & maxime sapientes dubitabile reputant, & prædicant*. Et S. Antoninus *Chron.* 3. *p. tit.* 22. *cap.* 2. §. 6. hæc habet: *Illuc quoque Constantiam accessit Cardinalis Ragusinus Dominus Joannes Dominici Ordinis Prædicatorum pro Obedientia & parte Gregorii, qui a multis Deum timentibus & peritis adhuc reputabatur Pontifex summus*. Joannes vero Justinianus super Constitutionem *Moyses* editam Florentiæ an. 1449. ita ait: *Potiora jura papatus, ut notum est, erant penes Gregorium XII.* Habebatur ne ergo indubitanter legitima Pisana Synodus, quæ Gregorium ac Benedictum exauctoraverat, quando adhuc post latam in eos sententiam probabilibus, & potioribus etiam rationibus maxime Gregorius ut verus Pontifex habebatur?

Quæ hucusque attuli nullius esse momenti demonstrant ea argumenta, quibus legitimum fuisse Concilium *Pisanum* probare nituntur. Si etenim objiciatur Ecclesiæ consensus, quo primum *Alexandrum* V. ac deinde Jo. XXIII. veros Pontifices agnovit, respondetur id *absque* fundamento asseri, cum & ii qui eis adhærebant, fassi sint adhuc post *ipsorum electionem* Gregorium & Benedictum ex probabilibus rationibus Pontificatum *non* dimisisse; neque damnari eos posse, qui in ipsorum obedientia perseverabant. Si *pariter* objiciatur Jo. XXIII. Concilium œcumenicum Constantiæ congregasse, illudque ut legitimum habendum non fuisse, quoties diceretur de ipsius potestate ambigi potuisse; respondetur quod dum certo non constat quisnam tamquam Christi Vicarius colendus sit, non desinunt Concilia esse legitima, etsi Papæ convocatio seu consensus ejusdem desit celebrationi, unde nil esset quare ex hoc capite Concilio Constantiensi possemus detrahere. Opponunt postremo quod Rodericus Borgia an. 1492. in Romanum Pontificem electus, Alexander VI. voluit nuncupari, quando non Sextus, sed Quintus erat appellandus, si Alexander in Pisana Synodo ad Pontificatum evectus indubitatus legitimusque Pontifex non extitisset. At ultraquamquod, ut bene observat Raynaldus falsi Stephani, falsique Joannes &c. in Pontificum serie fuerint numerati; quod & accidere potuisse nemo non videt, quando & ipsi Pontifices numeri notam suo nomini addiderunt, statim ruit allata conjectura, quoties ex certis constantibusque monumentis ostendatur Ecclesiam Alexandrum Pisis electum ut indubitatum Pontificem non agnovisse. Id autem satis innotescere vidimus, cum & ipsius fautores id scribere non omiserint.

Pro harum Animadversionum coronide juvat hic observare, an vere dicere potuerit Bossuet *in Defens. p. 2. l. 9. c.* 11. omnia in Synodo Pisana peracta ab eo principio pendidisse quod Concilii Generalis auctoritas absolute, atque etiam extra schisma, in summis Ecclesiæ rebus prævalet. Esto quorumdam hanc fuisse sententiam, nullibi apparet ita Synodum Pisanam judicasse. Siquidem, si sua potiore potestate quemvis Pontificem, dum pax Ecclesiæ gregisque salus exposcant, ut honori suo Dignitatis abdicationem anteponat, ad eam dimittendam cogere posse sensisset, sess. 15. non deposuisset contendentes de Papatu, tamquam *notorios Schismaticos, & antiqui schismatis nutritores, notorios hæreticos, a fide devios &c. atque adeo ipso jure dejectos*. Eadem ratione ab eis discedendum dicebant Cardinales, & florentissimæ Academiæ, ut ex Spicilegio *tom. 6.* & ex Raynaldo *tom. 17. ad an.* 1408. *num. 9.* adnotat idem Bossuet. Ubi igitur Synodo constitisset in præfatis casibus potuisse etiam in Papas certos animadvertere, non cogitasse de objiciendo crimine hæresis contendentibus de Papatu, nam hujusmodi crimine se non fœdatos facillime ostendere poterant; neque ob præfatum crimen potius *ipso jure* a Papatu excidisse declarasset, quam sua potestate deposuisse. Iis accedit Academias declarasse ut ibidem innuit Bossuet, posse tunc Concilii potestate e solio dejici Gregorium, & Benedictum propter inextricabile dubium quoad ipsorum electionem; unde inverosimile est in Synodo Pisana eam communiter viguisse opinionem, quod Papa indubius Synodi potestati subderetur.

Non videtur Bossuet Synodum satis consulere potuisse paci Ecclesiæ, si etiam in Papam certum auctoritatem obtinere non credidisset, quia Papæ dubii adhuc post latam in eos depositionis sententiam, tamquam certi essent, imperabant. Quæ tamen ratio, si foret attendenda, probaret neque Concilii auctoritate satis potuisse Antipapas damnari; etenim etiam post latam in eos sententiam, ut certos Papas se gerebant. Sicut ergo id præstabat lata in eos damnatio, ut Ecclesia veros Antipapas posset agnoscere, atque ita ab eis recedere, & schismati finem imponere; ita dicendum est de sententia depositionis in Papas vere dubios pronunciata, in quos Synodus exercere potest auctoritatem.

Addit Bossuet, quod cum nullibi legatur Christum Synodo contulisse potestatem in Pontifices schismaticos & hæreticos, dicere cogimur Synodum Pisanam sententiam ferendo in Pontifices ut schismaticos & hæreticos, ita se gessisse, quia universim putaverit esse Pontifice superiorem. Sed nonne scimus ex Verbo Dei scripto, & tradito hæreticam ad Ecclesiam non pertinere? Nonne in hac revelata veritate continetur Papam hære-

hæreticum non amplius caput esse Ecclesiæ? Nonne proinde scimus ipsi Ecclesiæ, & Concilio subesse? Quia statim ob crimen hæresis desinit esse Papa, puto Synodum Pisanam hanc ob rationem in Benedictum & Gregorium procedendo potius *ipso Jure* a papatu dejectos declarasse, ut ex sess. 15.

DISSERTATIO III.

DE CONCILIO CONSTANTIENSI OECUMENICO, RERUM IN EO GESTARUM SUMMAM EXPONENS.

Constantia, Constance, urbs libera in Suevia, Sedes Episcopalis sub Moguntina Metropoli.

Cum Synodi Pisanæ auctoritati *Gregorius* XII. & *Benedictus* XIII. in sua Obedientia Pontifices appellati non parerent, jamque sua pertinacia Pseudo-Pontifices evasissent; & nihilominus *Gregorium* nonnullæ civitates Italiæ, *Benedictum* Hispaniæ magna pars ut Pontifices legitimos colerent, errore facti, quod ipsis persuasum non esset Pisanam Synodum Œcumenicam esse, aut ipsos Jure depositos, & in eorum locum legitime electum unicum ac verum Pontificem *Alexandrum V.* &, qui defuncto *Alexandro* successerat, *Joannem* XXIII. Synodo altera opus erat, seu Pisanæ ipsius redintegratione & continuatione, quam scilicet suspensam dumtaxat, & in tempus magis opportunum reservatam, non penitus dissolutam voluerat *Alexander Quintus* Pontifex Optimus. Quamobrem *Joannes* XXIII. ut primum Pontificiam Cathedram ascendit, de transferendo Pisano Concilio in commodiorem locum, ad quem tutus omnibus pateret accessus, & de restituenda Ecclesiæ unitate ac disciplina, ac imprimis de profligandis erroribus *Wickleffi* & *Joannis Hus*, serio cogitare cœpit. Itaque re cum *Sigismundo* Imperatore per Legatos communicata ac deliberata, Synodum Œcumenicam Constantiæ, quæ Germaniæ urbs est prope Helveticos, in Moguntina Provincia Kalendis Novembris anni 1414. celebrandam indixit, Diplomate dato Laude, quinto Idus Decembris anno 1413. quod incipit: *Ad pacem & exaltationem Ecclesiæ*. Initio Concilii præfuit *Joannes* XXIII. legitimus Pontifex; Sessionibus plerisque post ejus fugam habitis præfuit *Joannes* Episcopus Ostiensis, Cardinalis Vivariensis nuncupatus, quatuor postremis Sessionibus *Martinus V.* Sessione 41. Pontifex electus, qui & ipsam Synodum confirmavit. Quadraginta quinque Sessionibus absoluta est. Annis quatuor & sex mensibus duravit, scilicet ab ineunte Novembri an. 1414. ad 12. Aprilis 1418. Concilium solemni ritu inchoatum die Lunæ quinta Novembris, dumque Sacris operaretur Pontifex, lecta illius Mandato Schedula est a *Francisco* SS. Cosmæ & Damiani Diacono Cardinali, qua significabat, Se 5. Idus Decembris, Pontificatus anno 5. indixisse Concilium Generale Constantiæ celebrandum Kalendis Novembris anni sequentis, *continuando Sacrum Pisanum & Generale Concilium super Reformatione Status ejusdem Ecclesiæ*, de Venerabilium Fratrum suorum S. R. E. Cardinalium consilio; peractisque solemnibus, *Sacro approbante Concilio*, *primam Sessionem* celebrandam indixit 16. Novembris.

Synodi tempus.

Præsides.

II. Ipsi præfuit Summus idem Pontifex *Joannes* XXIII. Sermonemque habuit, quo omnes adhortatus est ut solerter meditarentur quæ ad Ecclesiæ statum & pacem pertinerent. Deinde *Franciscus* Cardinalis Florentinus legit Diploma convocationis Concilii. Subjecit ex scripto Admonitionem Pontificis de perpendendis, & ad suam & Sacræ Synodi notitiam perducendis quæ utilitatem & incrementum Catholicæ Fidei, VVickleffianorum errorum damnationem, debitam Ecclesiæ reformationem & tranquillitatem spectarent; Item de ordine ac modestia in Concilio servandis, juxta Toletani Concilii 11. Canonem primum. Ac ne forte Sessionum occasione turbæ excitarentur, eadem auctoritate declaravit, ex ordine sedendi nullum alicui Ecclesiæ aut personæ præjudicium futurum. Denique Synodi Ministri & Officiales, imprimisque Notarii ex qualibet Natione sunt electi, Italica scilicet, Gallicana, Germanica, & Anglicana. In has enim divisum Concilium est, seu in Concilium illæ sunt adunatæ; Ad quas postea Hispanica Natio quinta accessit, relicto *Petro de Luna*.

III. Prima die Martii, quatuor Nationibus in Palatio Apostolico congregatis, præ-

sente *Sigismundo* Imperatore, Antiochenus Patriarcha *Joannem* XXIII. totius Concilii nomine supplex rogavit, ut ad reddendam Ecclesiæ absolutissimam pacem Pontificatu cederet abdicantibus Æmulis, aut quoties ejus Cessione Ecclesiæ unio procurari posset; quod se præstiturum ultro promisit. Qua de re solemne juramentum ac votum edidit coram Synodo, *Sessione Secunda* die 2. Martii, anni 1415. hoc tenore: *Ego Joannes Papa* XXIII. *propter quietem totius Populi Christiani profiteor, spondeo, promitto, voveo, & juro Deo, & Ecclesiæ, & huic Sacro Concilio, sponte & libere dare pacem Ecclesiæ per viam meæ simplicis cessionis Papatus, & eam facere & adimplere cum effectu juxta deliberationem præsentis Concilii, si & quando Petrus de Luna, Benedictus* XIII. *& Angelus de Corario, Gregorius* XII. *in suis Obedientiis nuncupati, Papatui quem prætendunt, per se vel Procuratores suos legitimos simpliciter cedant, & etiam in quocumque casu Cessionis vel decessus, aut alio, in quo per meam cessionem poterit dari unio Ecclesiæ Dei ad extirpationem præsentis Schismatis.* Et dum legebat hæc verba in Schedula, *Spondeo, promitto, voveo, & juro Deo*, flexit genua versus Altare, ponendo manus ad pectus & addidit hæc verba: *Et ita promitto observare*. Secundum hæc, ipsi gratias egit Imperator, & deposita corona, flexisque genibus, pedes ejus osculatus est. Ipsi etiam gratias habuit Patriarcha Synodi nomine. Tum *Joannes de Scribanis* Concilii Procurator publicum ea de re Instrumentum a Synodi Notariis fieri postulavit. Diploma Pontificium ea de re confectum exhibent Acta Concilii in MS. Regalis Abbatiæ S. Victoris Parisiensis, quæ deinceps Acta Victorina vocabimus, nec-non Monachus Sandionysianus in Historia *Caroli VI.*

Joannis Vigesimi tertii juramentum.

IV. Ineunte Februario advenerant *Gregorii* XII. & *Benedicti* XIII. seu *Angeli de Corario*, & *Petri de Luna* Legati, quorum aliqui Cardinalitiis Infulis ornati erant, quibus uti permissum ipsis est pro bono pacis, licet in cæterorum consortium admissi non fuerint, nisi post *Gregorii* Cessionem, & conjunctionem cum Synodo. *Ludovicus* Bavariæ Dux, qui *Gregorium* colebat, ejusque Legati coram Imperatore promiserunt, se nihil non effecturos ut Cessione ab ipso impetrarent. Cæteri ejusdem Obedientiæ Doctores petiere, ne *Joannes* Concilio præesset, utque omnium vota libera essent: ea conditione se Concilio Obedientiam præstituros polliciti sunt. Nuntii vero *Petro de Luna* nihil aliud obtulere, nisi ut *Sigismundus* Imperator cum ipso & *Ferdinando* Rege Aragonum conveniret Niciam civitatem maritimam in ora Liguriæ, ut de via modoque unionis deliberarent. Die 5. Martii, Christianissimi Regis Oratores, *Ludovicus* Bavariæ Dux, Reginæ Frater, Archiepiscopus Remensis, Episcopi Carcassonensis, & Ebroicensis, & *Gersonius* qui & Parisiensis Academiæ Legationem obibat, Constantiam sunt ingressi, ibidemque magna pompa excepti, cæterorum Principum Oratoribus, Prælatisque plurimis ad duo millia equorum obviam progressis. Ita referunt Acta Victorina, & Diaria *Cerretana*. Die vero 15. ut in iisdem Actis memoriæ proditum est, Synodus sex rerum capita a *Joanne* XXIII. postulavit. Primo ne dissolveretur Concilium donec unio perfecta esset. Secundo, ne alium in locum transferretur. Tertio, ne ipse Pontifex inde recederet. Quarto, ut constitueret Procuratorem ad renuntiandum efficaciter ejus nomine. Quinto, ut Diplomata his de rebus ederet. Sexto, ne Prælati, aut alii ad Concilium vocati recederent, nisi ratione infirmitatis, aut paupertatis. Ad quæ Pontifex die sequenti respondens, primum postulatorum caput concessit. Ad secundum ait, videri commodius ut Concilium ad locum aliquem Niciæ vicinum transferretur, ubi Imperator cum *Petro de Luna* & Rege Aragonum colloqui & de mediis unionis conferre debebat. Ad quartum, Sibi in animo esse cessionem per se ipsum exequi: Idque honestius fore, sive res, sive persona, sive Ecclesia & Concilium spectarentur. Ad quintum & sextum nulla responsio legitur, sed eam colligere facile est. Cum autem his Pontificis responsionibus factum satis Nationibus non esset; vehementius postularunt ut Procuratorem constitueret, ad Cessionem exequendam, ne forte mutaret sententiam, utque collusio vitaretur. Sed & Legati *Angeli de Corario* Dominum suum Niciam non iturum contestati sunt, sed venturum Constantiam, aut procurationem daturum ad Cessionem peragendam. Legati etiam *Petri de Luna* se nihil acturos cum Synodo aut *Joanne* XXIII. professi sunt, sed cum solo Imperatore

Synodus sex rerum capita a Joanne Vigesimo tertio postulavit.

ad quem missi erant. Quæ dum agerent, *Joannes* e Constantiensi civitate se subduxit, Schaffusiamque aufugit, *Friderici* Austriæ Ducis oppidum, quatuor miliaribus Constantia distans, ne Pontificatu, juxta promissa, se abdicare cogeretur. Eam ob rem commotis omnibus (quibus pax Ecclesiæ cordi erat, *Sigismundus* Imperator bono animo esse jussit, se Concilii Protectorem fore, & unionem usque ad mortem procuraturum pollicitus. Continuo vero *Joannes* misso Constantiam Archiepiscopo Remensi *Reginaldo de Carnuto*, quem forte Schaffusiæ reperit, significavit Patribus, Non ideo se discessisse ne promissionem impleret, nec odio Imperatoris, aut animo dissolvendi Concilium, sed ut libere ac secure promissa implere posset. Eo tempore *Joannes Gersonius* Christianissimi Regis & Academiæ Parisiensis Orator, biduo post recessum *Joannis*, nempe die 23. Martii, quæ erat Vigilia Dominicæ Palmarum, Sermonem habuit quo Concilii Generalis Auctoritatem supra Papam, viamque cessionis 12. Considerationibus tractavit. Habetur inter ejus Opera Tom. 1. pag. 366. Hunc tamen *ita Pontificem Concilio subjecisse, ut non absolute & formaliter, sed causaliter tantum & in necessitatibus Ecclesiæ, de quibus tunc agebatur, in dubio de vero Pontifice id vellet intelligi*, Spondanus observat ad hunc annum Num. 8. sed Illustrem Auctorem sensum *Gersonii* per se satis obvium & evidentem assecutum non fuisse, ipsius Sermonis contextus demonstrat. *Ecclesia* (inquit) *vel Generale Concilium eam repræsentans, est Regula a Spiritu Sancto directa, tradita a Christo, ut quilibet cujuscumque status, etiam Papalis, existat, eum audire, ac eidem obedire teneatur: alioquin habendus est ut ethnicus & publicanus. Patet ex immutabili Lege divina, Matthæi 18. promulgata, ... Ecclesia vel Generale Concilium, dum dictat aliqua regimen Ecclesiæ concernentia, Papa non sic est supra jura etiam positiva, quo possit pro libito dissolvere talia dictata per Ecclesiam, eo modo & intentione quibus dictata conclusaque sunt . . . . Ecclesia vel Generale Concilium quamvis non possit tollere plenitudinem Potestatis Papalis a Christo supernaturaliter & misericorditer collatæ, potest tamen usum ejus limitare sub certis Regulis ac Legibus, ad ædificationem Ecclesiæ, propter quam Papalis Auctoritas, & alterius hominis collata est. Et in hoc est totius Ecclesiæ Reformationis stabile fundamentum . . . . Ecclesia vel Generale Concilium potuit & potest congregari sine expresso consensu vel mandato Papæ etiam rite electi, & viventis, in multis casibus. Unus inter cæteros est quia accusatus & evocatus sit ut audiat Ecclesiam juxta Evangelicam auctoritatem allegatam, cui legi subjectus est, & ipse renuit contumaciter Ecclesiam convocare. Alius casus: Ubi materiæ grandes concernentes regimen Ecclesiæ veniunt terminandæ per Generale Concilium, & Papa renuit contumaciter illud vocare. Alius; Si etiam dictatum sit per Generale Concilium, quod debeat tali vel tali tempore convocari. Alter casus est, ubi est probabilis dubitatio super contendentia plurium de Papatu.*

Joannis Vigesimitertii fuga.

SermoGersonii.

V. Die 26. Martii, ut habent Acta Victorina, Sandionysianus Monachus, & *Gobelinus*, seu 25. ut habent edita, *Tertia Sessio* celebrata est Præside *Petro de Alliaco*, Cardinali Cameracensi. Cardinalis *Franciscus Zabarella* ex Pontificalis præscripta formula Patres hortatus, ut pie ac Sancte se gererent, justeque in omnibus judicarent, has Constitutiones ex Decreto Synodi publicavit: Primo, *Quod ipsa Synodus fuit & est rite & juste convocata Constantiam, & similiter recte, & rite, & juste initiata & celebrata*. Secundo, *Quod per recessum Papæ vel aliorum Prælatorum non est dissolutum Sacrum Concilium, sed remanet in sua integritate & auctoritate, etiamsi quæ Ordinationes factæ fuissent in contrarium, vel in futurum fierent*. Tertio, *Quod istud Sacrum Concilium non debet dissolvi, neque dissolvitur usque ad extirpationem præsentis Schismatis, & quousque Ecclesia sit reformata in fide & moribus, Capite & membris*. Quarto, *Quod ipsum Sacrum Concilium non transferatur ad alium locum, nisi ex causa rationabili & ab ipso Concilio deliberanda & concludenda*. Quinto, *Quod Prælati & alii qui Concilio interesse debent, non recedant ante finem Concilii nisi ex causa rationabili, examinanda per Deputatos a Synodo: tuncque recedens teneatur dimittere potestatem suam aliis remanentibus, sub pœnis juris & aliis per Concilium indicendis*.

Joannis Vigesimi tertii excusationes inanes judicantur.

VI. *Joannes* XXIII. datis ad Principes literis recessum suum excusavit, moxque in Castrum *Leufemberg* Diœcesis Basileensis, ac paucis post diebus *Friburgum* abscessit. *Sigismundus* Cæsarem, Synodumque accusavit oppressam ab iis suffragiorum libertatem, eversumque juris ordinem conquestus est. Synodus Encyclicis Literis excusationes *Joannis* frivolas & inanes esse demonstravit, Synodum ab ipso perperam accusari. Habentur in Actis Victorinis, & in Diariis Cerretanis. Addunt hujusmodi Acta, Cardinales quatuor, qui a *Joanne* e Schaffusia redierant Constantiam die 27. Martii, Literas ac Mandata ab ipso retulisse, quibus pollicebatur se constituturum Procuratorem ad cedendum se etiam absente vel nolente: futuros autem ad eum finem Procuratores omnes & singulos Cardinales, ita ut tres eorum, cum tribus ex octo a se electis Prælatis, suo nomine Mandatum Cessionis exequi possent. Instituturum quoque Vicarios ad negotium Concilii omnes & singulos Cardinales Constantiæ agentes, qui unum e suo Ordine Concilii Præsidem eligerent, Rogare autem ut de Provisione ejus post Cessionem ageretur, utque Imperator ac Synodus ejus post Cessionem securitati caverent.

Concilii Generalis potestatem immediate a Christo esse, Concilium declarat.

VII. Die 30. Martii, celebrata fuit *Sessio quarta* cui una cum Imperatore interfuere ducenti Patres, in quibus erant novem Cardinales, ut Acta ex Appendice Suriana edita testantur; Sacris operatus est Antiochenus Patriarcha, præfuit *Jordanus* Episcopus Albanensis, Cardinalis *De Ursinis*: Adfuere Regum Franciæ, Angliæ, Poloniæ, Norvegiæ, Cypri, Navarræ Oratores, *Joannes de Vicecomitibus* Dux Mediolanensis, & Marchio Montisferrati. *Franciscus Zabarella* Cardinalis Florentinus promulgavit Constitutiones a Synodo Generali approbatas, quibus imprimis decretum est; *Quod ipsa Synodus in Spiritu Sancto legitime congregata, Generale Concilium faciens, Ecclesiam Catholicam Militantem repræsentans, potestatem a Christo immediate habet, cui quilibet cujuscumque status vel dignitatis, etiamsi Papalis existat, obedire tenetur in his quæ pertinent ad Fidem, & extirpationem dicti Schismatis, & Reformationem Generalem Ecclesiæ Dei in Capite & in membris*. Deinde prohibitum est ne *Joannes* XXIII. absque Synodi deliberatione & consensu, Officia vel Officiarios seu Ministros, quorum absentia Concilium verisimiliter dissolveretur vel læderetur, e civitate Constantia ad alium locum transferret aut vocaret; quod si facere tentaret adhibitis Censuris, latisve Sententiis, illæ irritæ essent ac inanes: Jussitque Synodus ut Officia sua libere exercerent. Decretum etiam est, ut quidquid idem Pontifex contra quoscumque Prælatos & Viros Ecclesiasticos, aut Ministros Concilio adhærentes tentaret, pariter irritum esset. Item, ut de qualibet Natione tres eligerentur ad cognoscendum de causis recedere volentium a Synodo. Demum, ut pro bono unionis novi non crearentur Cardinales, iisque tantum pro Cardinalibus haberentur, qui in recessu *Joannis* Pontificis e civitate Constantiensi publice pro talibus agnoscebantur.

Concilii Generalis auctoritas declaratur.

VIII. *Sessione quinta*, quæ die sexta Aprilis ejusdem anni 1415. celebrata est, confirmatæ sunt synodali Definitione Constitutiones præcedenti Sessione editæ ac promulgatæ, eaque imprimis qua declaratur: *Concilium Generale Ecclesiam Catholicam repræsentans, potestatem a Christo immediate habere, cui quilibet cujuscumque status vel dignitatis, etiamsi Papalis existat, obedire tenetur in his quæ pertinent ad Fidem & extirpationem Schismatis, & Reformationem Ecclesiæ in Capite & in membris*. Porro de Auctoritate & sensu stius Decreti Sessionibus 4. & 5. Concilii Constantiensis editi, Dissertatione sequenti agemus. In eadem Sessione declaravit Sacra Synodus, teneri *Joannem* XXIII. ad cedendum Pontificatu, non solum in casibus ejus Schedula comprehensis, verum & in alio quocumque ad unionem, & pacem Ecclesiæ utili: istique Concilii Definitioni stare debere: Quod si contemneret vel differret, pro abjecto a Papatu haberetur, omnisque Obedientia illi subtraheretur. Item ejus recessum clandestinum fuisse illicitum: Ipsi nomine Concilii denuntiandum ut revertatur promissa pro unione Ecclesiæ, voto & juramento firmata, impleturus; alioqui contra eum tamquam fautorem Schismatis, & suspectum de hæresi, secundum Canones actum iri. Si vero ad Synodum redire promissaque implere velit, dandas ipsi securitatis Literas, & ejus ac suorum statui post cessionem provisum iri ad arbitrium quatuor ab ipso, & quatuor a Synodo eligendorum. Secundum hæc, nominati sunt Commissarii in materia Fidei

contra

contra *Wickleffi* & *Joannis Hus* doctrinam, Cameracensis & S. Marci Cardinales, Dolensis Episcopus & Cisterciensi Abbas.

IX. *Sessio sexta* die 17. Aprilis celebrata est, in qua Sacris operatus est *Nicolaus* Gnesnensis Archiepiscopus, præfuit *Joannes* Episcopus Ostiensis, Cardinalis Vivariensis. Proposita est, & ab universa Synodo approbata forma Procuratorii super cessione Pontificatus a *Joanne* XXIII. facienda pro Ecclesiæ unione; illumque obligari ad illud ea forma dandum decretum est. Ad ipsum etiam decreta est Legatio duorum Cardinalium, & Episcoporum, Abbatum, atque Doctorum aliquot ex singulis Nationibus, qui reditum Constantiam illi suaderent, vel accessum ad unum ex tribus locis vicinis ei designatis, cum *Sigismundi* Augusti Salvo Conductu, quem Acta Victorina exhibent, dato 18. Aprilis: Interimque dum expectaretur responsio, ab omni actione judiciaria contra ipsum temperaretur. Secundum hæc, alii etiam contra *Joannem Hus*, & damnatos in Academiis Parisiensi, Pragensi, Oxoniensi *Joannis Wicklef* Articulos, designati Judices. *Hieronymus de Praga* in Jus vocatus. Libelli famosi in civitate Constantiensi sub pœna Excommunicationi prohibiti. Statutum ut literæ ad Reges, Principes, & Academias, Concilii nomine scriberentur, pro rerum hactenus gestarum significatione. Denique lectæ sunt literæ Parisiensis Universitatis ad *Joannem* quibus eum hortabatur ut ad Concilium rediret; aliæque ad Nationem Italicam, ut hujusmodi reditum urgeret.

X. *Sessio Septima* celebrata est die secunda Maii Præside *Joanne* Cardinali Vivariensi. In ea citatio in *Joannem* XXIII. auctoritate Synodi publicata est ad novem dies, infra quos reverteretur Constantiam, & in Concilio cum fautoribus & asseclis suis compareret, de fuga, aliisque criminibus responsuros, dato ei Salvo-conductu cum a Patribus, tum ab Imperatore. In eadem Sessione contumacia *Hieronymi de Praga* a Promotoribus Concilii probata est, & ea de re publica Instrumenta confecta.

Citatio Joannis Vigesimi tertii.

XI. *Octava Sessione*, quæ die quarta Maii celebrata est, damnata est doctrina ac memoria *Joannis VVicklef*, ac speciatim Articuli 45. ibidem inserti, quidam ut notorie hæretici, alii erronei, alii ut scandalosi, & blasphemi, quidam ut piarum aurium offensivi nonnulli ut temerarii & seditiosi. Ejus pariter Libros omnes & Tractatus Concilium igne damnavit. Damnationem insuper 260. Articulorum ejusdem Hæresiarchæ, ab Universitate Oxoniensi factam, ratam habuit Sacra Synodus. Ejus denique ossa exhumari jussit, & procul ab Ecclesiæ sepultura projici, secundum canonicas & legitimas sanctiones. Secundum hæc, in Cœtu Nationum deliberatum est *Fridericum* Austriæ Ducem ad veniam ac misericordiam ab Imperatore admitti posse. Venit ille cum Duce Bavariæ & Burgravio Nurembergensi, seque & omnia sua *Sigismundi* Augusti potestati permisit, & *Joannem* Papam reducere pollicitus est, dummodo tam ei quam suis de vita & bonis cautum esset; & interim obses Constantiæ permaneret, dum omnia executioni mandarentur. Ad oppidum Cellæ duobus tantum milliaribus Constantia distans, ductus est infelix Pontifex, ibique diligenter custoditus datis ipsi in consortium & solatium *Vitali* Episcopo Tolonensi, una cum aliis octo viris honoratis, duobus ex qualibet Natione. Annulum Piscatoris ab eo recepit Præsul Tolonensis, misitque Constantiam, ut Acta Victorina testantur.

Joannis VVicklef Articuli memoriaque damnantur.

XII. *Sessione Nona* die 13. Maii celebrata eodem Præside, prolata citatione alias contra *Joannem* Pontificem decreta, accusataque ejus contumacia a promotoribus Concilii, Cardinalis Florentinus ejusdem literas exhibuit, quibus causæ suæ defensionem quibusdam Cardinalibus commiserat: Sed objicientibus promotoribus personalem citationem esse, causamque criminis, in qua nullus per procuratorem admitteretur; ad observanda Juris solemnia rogati sunt duo Cardinales Diaconi & quidam Prælati Nationum, ut ad valvas Ecclesiæ se conferrent, inquisituri an *Joannes* advenisset. Recusantibus Cardinalibus, id executi sunt Prælati, ac demum delegati sunt a Synodo in causa Inquisitionis contra eumdem Pontificem Commissarii, Cardinales *De Ursinis* & *S. Marci*, Episcopi Concordiensis & Tarvisinus, ac *Joannes Bononiensis*, Sacri Palatii Apostolici causarum Auditor, Nationis Italicæ: Dolensis Episcopus, Abbas *S. Lupi*, & *Guillelmus Malignis* dicti Palatii Auditor, Nationis Gallicanæ: Episcopus Metseburgensis, *Andreas* electus Poznaniensis, &

Inquisitores in Joannem Vigesimum tertium nominantur.

Bertholdus de Vuildungen, ejusdem Palatii Auditor, Nationis Germanicæ: Episcopus Linchfeldensis, & *Abbas B.* Mariæ extra muros Eboraci, Nationis Anglicanæ. Denique constituti sunt Judices ad audiendas causas quas ad Synodum deferrentur.

XIII. *Sessione Decima* die 14. Maii celebrata, eodem præside, urgentibus Concilii promotoribus rursum quæsitus *Joannes* Papa ad valvas Ecclesiæ & extra a duobus Cardinalibus, & duobus Prælatis Nationum, nec repertus, de totius Synodi sententia declaratus est contumax, cum suis fautoribus. Deinde Cardinalis *S. Marci* ad Synodum retulit, ex testium auditione constare, dictum *Joannem* Papam fuisse dilapidatorem bonorum Ecclesiæ Romanæ, simoniacum, scandalosum, perturbatorem Fidei Christianæ, & alias talem quod merito deberet suspendi ab administratione bonorum Ecclesiasticorum, spiritualium & temporalium. His auditis, communibus Patrum suffragiis decreta est ac publicata contra ipsum Sententia, qua *Ab omni Administratione Pontificatus tam spirituali quam temporali* suspensus est, eo quod legitimis documentis constaret, Ipsum a tempore suæ Assumptionis, *Papatum ipsum, & Politiam Ecclesiæ, in scandalum notorium ipsius & Ecclesiæ, male administrasse, rexisse, & gubernasse, vitaque sua damnabili & nefandis moribus, populis exemplum Vitæ malæ præbuisse & præbere: insuper Ecclesias Cathedrales, Monasteria, & cætera Beneficia Ecclesiastica pretio appretiato simoniace notorie distribuisse; bonaque & jura Romanæ & aliarum Ecclesiarum plurium notorie dilapidasse*; quodque ex charitate monitus, ad meliorem frugem redire noluisset. Atque omnibus Fidelibus cujuscumque dignitatis & conditionis prohibitum est, ne ipsi deinceps directe vel indirecte parerent velut Pontifici, sub pœna fautoriæ Schismatis. Factis post hæc diligentioribus Inquisitionibus antequam in ipsum ferretur ultima damnationis Sententia, missi sunt Cellam ad eum quinque Cardinales, qui ei significarent Acta in Synodo contra ipsum, & capita his Inquisitionibus contenta. Quibus ille paratum ad Cessionem seu Constantiæ seu alibi faciendam se exhibuit, & Synodo Œcumenicæ in omnibus se pariturum, latamque ab illa Sententiam approbaturum professus est.

Sententia suspensionis in Joannem Vigesimum-tertium a Concilio lata.

XIV. Sessione 11. die Maii 25. celebrata, præside semper Cardinali Vivariensi, promotores Concilii petierunt legi Articulos contra *Joannem* XXIII. objectos & probatos, de notoria dilapidatione bonorum Ecclesiæ, simonia in adeptione Cardinalatus, collatione & distractione Beneficiorum ac bonorum Ecclesiasticorum, Gratiarum, Indulgentiarum, Dispensationum, Reliquiarum, oppressione pauperum ac Virorum Ecclesiasticorum, fuga in habitu indecenti, vita impudica, scandalosa, incorrigibili &c. Qui Articuli numero 94. sunt recensiti, testium numero ac dignitate designatis. Additi sunt alii nulla probatione fulti, de veneno in necem *Alexandri V.* parato, & de hæresi contra Resurrectionem mortuorum & vitam æternam. Delati sunt hi Articuli ad miserum Pontificem, & cum illo communicati, ut ad illos responderet. Qui respondit: *Volo quod Concilium sit defensio mea, quod scio errare non posse: nec alia defensione quacumque uti volo.* Cumque ad audiendam Sententiam dies ipsi crastina diceretur, respondit: *Summe mihi placet Sententia ipsa, quam cum omni reverentia, etiam cum bireti mei depositione recipiam, eamque (quantum in me fuerit) confirmabo.* De quibus publicum Instrumentum confectum est.

Articuli contra Joannem Vigesimum tertium objecti & probati.

XV. *Sessione* 12. die 29. Maii celebrata, præside Cardinali Vivariensi, eorum quæ cum *Joanne* XXIII. gesta erant, ac Responsorum ejus Relatione facta a *Joanne* Vaurensi Episcopo, decretum est, Ut si Sedem Apostolicam quovis modo vacare contingeret, ad electionem futuri Summi Pontificis nullo modo procederetur sine deliberatione & consensu hujus Sacri Generalis Concilii Constantiensis. Si contrarium fieret, ipso facto irritum esset ac inane. Lata deinde est depositionis Sententia in *Joannem Papam* XXIII. qua Synodus pronuntiat recessum ipsius a civitate & Concilio Generali Constantiensi, clam, noctu, hora suspecta, in habitu dissimulato & indecenti, fuisse & esse illicitum, Ecclesiæ Dei & ipsi Concilio notorie scandalosum, pacis & unionis Ecclesiæ turbativum & impeditivum, Schismatis inveterati nutritivum, a voto, promissione, & juramento per ipsum *Joannem Papam* Deo & Ecclesiæ, & huic Sacro Concilio præstitis deviativum; Ipsumque *Joannem* simoniacum notorium; bonorumque & jurium, nedum Romanæ, sed & aliarum Eccle-

Depositionis Sententia in Joannem Vigesimum tertium a Concilio lata.

Ecclesiarum piorumque locorum dilapidatorem manifestum; malumque spiritualium & temporalium Ecclesiæ Administratorem & Dispensatorem fuisse & esse; inhonestis ac dissolutis moribus Populum Christianum notorie scandalizantem ante assumptionem ad Pontificatum, & deinceps ad hæc usque tempora; in illisque criminibus post monitiones debitas, & ex charitate iteratas, pertinaciter perseverasse. Propter quæ Sancta Synodus ipsum a Pontificatu & omni ejus administratione amovet, privat, deponit, universos & singulos Christianos ab ejus obedientia, fidelitate & Juramento absolutos declarans. Prohibet denique Synodus ne *Balthasar Cossa nuper Joannes Papa* XXIII. vel *Angelus de Corario Gregorius* XII. vel *Petrus de Luna Benedictus* XIII. *in suis Obedientiis sic nominati*, in Pontifices iterum eligantur: Quod si fiat, totum irritum erit & inane. Sententiam porro Synodi sibi significatam idem *Balthasar*, nuper Pontifex ratam habuit, & Pontificia Insignia deposuit. Qua de re publicum Instrumentum confectum est. Observatione porro dignum est, quod *Joannes* XXIII. *Papa* simpliciter appellatus est ab Œcumenica Synodo, donec exauctorationis Sententia in ipsum lata est, & deinceps *nuper* aut *olim Papa*; at *Angelus de Corario*, *& Petrus de Luna*, *Gregorius* XII. & *Benedictus* XIII. *in suis Obedientiis nuncupati*. Ex quo evidens est, Œcumenicam Synodum Constantiensem non spectasse *Joannem* XXIII. ut dubium Pontificem, sed ut verum ac legitimum, reum tamen, cum Judiciariam Auctoritatem in ipsum exercuit, ipsumque suspendit, ac demum Pontificatu privavit: adeoque Concilium superius Pontifice existimasse ac declarasse, non solum dubio, sed vero ac legitimo, non solum in casu schismatis, sed simpliciter & absolute. Qua de re sequenti Disertatione uberius agemus.

XVI. *Sessione* 13. die 15. Junii, eodem Cardinali præside celebrata, Decretum editum est de Communione sub unica specie a laicis, iisque jejunis sumenda, contra Bohemos Hussitas; declaratumque hanc consuetudinem ad evitandum aliqua pericula & scandala esse legitime introductam, licet in primitiva Ecclesia Sacramentum Eucharistiæ sub utraque a Fidelibus sumeretur: cum firmissime credendum sit, *Integrum Christi Corpus & Sanguinem tam sub specie panis, quam sub specie vini veraciter contineri. Unde cum hujusmodi consuetudo ab Ecclesia & Sanctis Patribus rationabiliter introducta, & diutissime observata sit, habenda est pro lege, quam non licet reprobare, aut sine Ecclesiæ Auctoritate pro libito mutare. Quapropter dicere, quod hanc consuetudinem aut legem observare, sit sacrilegum aut illicitum, censeri debet erroneum, & pertinaciter asserentes oppositum, tamquam Hæretici arcendi sunt, & graviter puniendi.* Præsulibus etiam jussit Synodus sub pœna Excommunicationis, ut præsbyteros communionem sub utraque specie ministrantes, censuris Ecclesiasticis ut hæreticos coerceant, invocato etiam (si opus fuerit) brachii sæcularis auxilio. In eadem Sessione constituti sunt Judices ad causas quarumcumque hæresum & errorum in Fide Catholica & Moribus; & contra quascumque personas, cujuscumque status essent aut dignitatis. *Decretum de Laicorum Communione sub unica specie.*

XVII. *Sessione* 14. die quarta Julii celebrata, de Cessione *Gregorii* XII. actum est, quam in manibus *Sigismundi* Augusti, non Synodi fieri voluit. Quam ob rem non præfuit ei initio Cardinalis, sed Augustus ipse: nec facta est mentio Concilii, aut Sedis Apostolicæ, sed tantum Imperatoris. De cujus mandato lecta sunt ejusdem *Gregorii* Diplomata duo data Arimini, tertio Idus Martii anno sui Pontificatus nono; quorum altero *Joanni Dominici* Cardinali Ragusino suæ obedientiæ, *Joanni* Patriarchæ Constantinopolitano, *Wernero* Archiepiscopo Treverensi, *Ludovico* Comiti Palatino Rheni, & *Carolo de Malatestis* Domicello Ariminensi, & Provinciæ Romandiolæ pro Sede Apostolica Rectori, facultatem tribuebat, ipsius vice ad pacem & unionem Ecclesiæ promovendam. Concilium Constantiæ collectum, in quantum per Regem, & non per *Balthasarem Joannem* XXIII. dictum convocatum esset, suo etiam nomine convocandi & comprobandi, & quæ in eo fierent pariter confirmandi: ea lege ut *Balthasar* ipse nec præesset, nec adesset: Altero pleniorem *Carolo de Malatestis* tribuebat facultatem ad illud exequendum. Qui illam omnem transfudit in *Joannem* Cardinalem *Ragusinum*, qui Declaratione solemni Concilium *Gregorii* nomine convocavit & confirmavit, cui titulus est: *Schedula auctorizationis Concilii*. Post hæc *Joannes Ragusinus* in Cardinalium cæterorum *Cessio Gregorii XII.*

rorum consortium receptus est. Mox Joannes Cardinalis Ostiensis Præsidis personam resumpsit, peractisque pro more aliarum Sessionum solemnibus, lectum est Procuratorium *Gregorii decimisecundi* ad cedendum Pontificatu datum *Carolo de Malatestis*. In quæstionem ab ipso vocatum est, num convenientius esset abdicationem Pontificatus modo fieri Constantiæ, an vero expectari quousque cum *Petro de Luna* Tractatum Niciæ fuisset. A Concilio decretum est, conducibilius esse unioni Ecclesiæ, ut in hac ipsa Sessione Constantiæ fieret. Varia deinde Concilii Decreta promulgata sunt. 1. Ut Acta omnia Judiciaria, Censuræ, Sententiæ, pœnæ in Obedientiis *Joannis XXIII. & Gregorii XII.* latæ ac decretæ occasione vel ex causa Schismatis, irritæ essent. 2. Ne Romanus Pontifex durante Concilio eligeretur absque ejusdem Concilii deliberatione & consensu. 3. Ut omnia quæ *Gregorius XII.* in sua obedientia alias recte & canonice gesserat rata essent. 4. Ne Decretum iteratam ejus electionem vetans, factum ad ejus inhabilitatem intelligeretur, & quasi Pontificiæ Dignitatis incapax esset, sed pro bono pacis Ecclesiæ, & futuris scandalis, scrupulis, & suspicionibus vitandis. 5. Ut *Gregorii* Cardinales statim post ejus Cessionem reciperentur. 6. Ut Curiæ ipsius Ministri suis in Officiis & Gradibus confirmarentur. 7. Synodus Imperatorem *Sigismundum* adhortata est, ut Concilii securitati, ac libertati futuræ electionis Summi Pontificis provideret, exacto a Consulibus & Civibus Constantiensis civitatis juramento; quod ipse Edicto solemni præstitit. Mox *Carolus de Malatestis* Arimini Dominus, vi Procuratorii sui renuntiavit ac cessit juri, titulo, & possessioni eidem *Gregorio* in Pontificatu Romanæ & universalis Ecclesiæ competenti, *Coram Domino nostro Jesu Christo, qui Ecclesiæ suæ Caput est & Sponsus in hac Sacrosancta Synodo Sanctam Romanam & Universalem Ecclesiam repræsentante*. Quam cessionem Concilium ratam habuit ac collaudavit.

In hac ipsa Sessione decretum est, monendum esse *Petrum de Luna* Concilii auctoritate, ut infra decem dies promissam toties cessionem exequeretur: quod nisi præstaret, eum Synodus ex tunc declaravit fuisse & esse notorium Schismaticum incorrigibilem & pertinacem, hæreticum, omnique honore & dignitate abjectum, & privatum.

Damnatio Joannis Hus.

XVIII. Sessione 15. die sexta Julii celebrata, eodem Præside Cardinali Ostiensi, post Decretum de servando silentio sub gravissimis pœnis *Joannis Hus* Articuli ac Libri damnati sunt, ipseque Hæreticus declaratus, & uti talis ab Ordine Sacerdotali dejiciendus, & Curiæ sæcularis judicio relinquendus. In eadem Sessione damnata est Propositio: *Quilibet tyrannus*, &c. quondam a *Joanne Parvi* Theologo Parisiensi asserta, ad cædem Ducis Aurelianensis, mandato Ducis Burgundiæ factam, a crimine vindicandam. De

Error Joannis Parvi damnatur.

quo *Parvi* errore & infami Apologemate, ejusque damnatione, in Synopsi, Cap. 3. Articulo 2. actum est. Demum promulgata est Synodi Constitutio contra omnes & singulos cujuscumque ordinis & dignitatis, qui accedentes ad Concilium ipsum Constantiense, & ad quælibet alia futura Generalia Concilia, aut ab iis redeuntes invaderent, detinerent, mutilarent, occiderent, aut spoliarent.

Sigismundus Imperator, & Concilii De legati in Aragoniam suscipiunt pro Schismatis Extirpatione.

XIX. Sessione 16. quæ die 11. Julii celebrata est, Turonensis Archiepiscopus, aliique nonnulli Episcopi, Abbates, & Doctores, omnes numero XII. constituti sunt Procuratores Concilii, qui una cum *Sigismundo* Augusto ad Regem Aragoniæ & *Petrum de Luna* proficiscerentur, ut eum ad cessionem exemplo *Joannis & Gregorii* inducerent. Pientissimi Regis conatus variis subterfugiis delusit homo ambitiosus & pervicax *Petrus de Luna*, ac tandem Perpiniano, ubi cum Regibus, & Nuntiis Concilii Constantiensis congressus est, secedens, Paniscolam se recepit. Quo rursus frustra vocato, & novam cum Regibus & Oratoribus collationem renuente, inter *Sigismundum* Cæsarem & Delegatos Concilii ex una, & Oratores Regum Aragoniæ, Navarræ & Castellæ, & Comitum Fuxi & Armaniaci, qui *Petro de Luna* parebant, ex altera, (adstantibus etiam & cooperantibus Christianissimi Regis Oratoribus) post varios tractatus demum concordatum est in duodecim Articulos quos *Sigismundus* Imperator, *Alphonsus* primogenitus *Ferdinandi* Regis Aragonii, Patre ægrotante & absente, aliique Principes & Oratores, subscriptione sua confirmarunt, facto de eis Instrumento die 13. Decembris 1415. In eadem Sessione Parisiensis, Metensis, Virdunensis, & Leonensis, Episcopi, Commissarii deputati sunt ad promulgandam Excommunicationem contra Nobiles quosdam Prædones,

ſiones, qui Prælatos & Doctores a Rege Chriſtianiſſimo & Academia Pariſienſi ad Concilium miſſos; & qui ad eumdem Regem pro bono univerſalis Eccleſiæ a Sacra Synodo & *Sigiſmundo* Cæſare mittebantur, intercepiſſent, ſpoliaſſent, detinuiſſent, vexaſſent.

XX. Seſſione 17. quæ die 15. Julii celebrata eſt, Synodus *Sigiſmundo* Imperatori in Aragoniam eunti ritu ſolemni bene precata eſt; Diploma Legationis *Angeli de Corario* olim *Gregorii XII.* & Proviſionis ejuſdem lectum & approbatum fuit Summo conſenſu Patrum; Excommunicatio & privatio bonorum, dignitatum, officiorum in eos decreta, qui *Sigiſmundo* Cæſari & aliis cum ipſo in Aragoniam pro Schiſmatis extirpatione iter Concilii nomine ſuſcipientibus, moleſti forent: ſolemnes Supplicationes pro fauſta eorum profectione ac reditu imperatæ. In prima quæ die 21. Julii facta eſt, *Joannes Gerſonius* Sermonem habuit *De Viagio Regis Romanorum* (Ita nempe inſcribitur Tomo 1. Operum ipſius, pag. 143.) in quo duodecim Propoſitionibus ſeu Directionibus, de Auctoritate Conciliorum Generalium etiam ſupra Romanum Pontificem diſſeruit, quod de tempore dumtaxat Schiſmatis ab ipſo intellectum fruſtra monet *Spondanus* ad annum 1415. Num. 54. cum id figmentum nona, decima, duodecima Directio refellant. Nona quippe ſic habet: „ Concilium Generale ſic eſt ſupra Papam, & alium quemlibet „ de Eccleſia, quod ipſum Papam poteſt deponere pro quocumque crimine, de quo notorie & incorrigibiliter ſcandalizatur Eccleſia. *Decima vero ſic:* Concilium Generale, „ quamvis non poſſit nec debeat plenitudinem Poteſtatis Papalis commiſſam a Chriſto „ Petro & Succeſſoribus ejus tollere vel minuere, eamque revereri debeat, & ampiecti: „ poteſt nihilominus uſum Poteſtatis illius certis Legibus & Statutis limitare in ædificationem Eccleſiæ. *Duodecima tandem:* Concilium Generale poteſt & debet conſtituere crebriorem Generalium Conciliorum celebrationem, quam retroactis temporibus „ fuerint celebrata, ut de decennio in decennium, præfixa Summis Pontificibus iſta lege quam tranſgredi non liceat.

Sermo Gerſonii.

XXI. Seſſione 18. quæ 17. Auguſti die celebrata eſt, demandata eſt quatuor Epiſcopis poteſtas finiendi, cum aliorum totidem ex omnibus Nationibus Aſſeſſorum conſilio, cauſas & querelas omnes ad Synodum delatas & deferendas cauſis tantum Cathedralium Eccleſiarum aliiſque majoribus exceptis. Literæ deinde conſcribi ac dari juſſæ de gratiis a *Joanne XXIII. olim Papa* conceſſis, uſque ad ipſius Adminiſtrationis in ſpiritualibus & temporalibus ſuſpenſionem, exorbitantibus & Expectativis exceptis. Miſſi tandem Oratores in Italiam ad *Angelum de Corario* Epiſcopum Cardinalem olim *Gregorium XII.* nominatum, & Cardinales cum ipſo exiſtentes, pro negotiis unionis Eccleſiæ.

XXII. Seſſione 19. quæ die 23. Septembris celebrata eſt, *Hieronymus de Praga* errores *Wickleffi & Joannis Hus* ejuravit; & quidquid dixiſſet, Judicio ſacri Concilii Conſtantienſis ſubjecit, ſeque in veritate Eccleſiæ Catholicæ ſemper manſurum profeſſus eſt, & Canonum ſeveritati obnoxium fore, ſi contra ſentiret aut prædicaret. Deinde Conſtitutio edita eſt in favorem Strictioris Obſervantiæ apud FF. Minores, Provinciarum Franciæ, Burgundiæ, ac Turonenſis, promovendæ. Tertio, declaratum eſt quaſvis Salvi-conductus literas ab Imperatore, Regibus, & aliis ſæculi Principibus conceſſas Hæreticis, vel de hæreſi ſuſpectis & accuſatis, non prohibere quin Eccleſiaſtici Judices *contra ipſorum errores inquirant, eoſque puniant, quantum juſtitia ſuadebit, ſi ſuos errores revocare pertinaciter recuſaverint.* Quarto, cauſas hæreſis certis Judicibus Concilium commiſit. Quinto ſtatutum eſt, ut omnes & ſinguli Beneficiarii Concilio præſentes fructus Beneficiorum ſuorum reciperent, ac ſi in iis reſiderent. Sexto, ut de Proviſionibus ad Patriarchales, Metropolitanas, & alias Eccleſias a *Joanne* olim Papa XXIII. ante Suſpenſionem illius factis, ſub nomine & ſigillo Synodi, Literæ concederentur. Denique ut *Carolina* Conſtitutio ſeu *Caroli IV.* Imperatoris Diploma, ſtatuta quondam a *Friderico II.* in favorem Eccleſiaſticæ libertatis confirmans, cum additionibus Eccleſiæ commodis, promulgaretur, ejuſque executio decerneretur.

Hieronymus de Praga errores ejurat.

XXIII. Seſſione 20. quæ die vigeſima-prima Novembris celebrata eſt, ſupplicante *Georgio* Tridentino Epiſcopo, Monitorium contra *Fridericum* Auſtriæ Ducem decretum eſt, qui bona, juraque Eccleſiæ Tridentinæ invaſerat.

Capitula inter Sigiſmundum Imperatorem & Legatos Concilii una parte, &

XXIV.

Regum ac Principum Petro de Luna adhærentium ex altera concorda-

XXIV. Die trigesima *Januarii* anno 1416. Congregatio Generalis in majori Ecclesia Constantiensi celebrata est, in qua Legatorum ad *Petrum de Luna*, & *Ferdinandum* Aragonum Regem missorum audita Relatio, *Jacobo* Turonensi Archiepiscopo Collegarum nomine loquente. Tum Capitula inter *Sigismundum* Augustum & Legatos Concilii Constantiensis ex una parte; & Regum ac Principum *Petro de Luna* adhærentium ex altera, anno superiori, die 13. Decembris Narbonæ concordata, proposita sunt, & in altera Congregatione, die quarta Februarii, communi Patrum consensu approbata. Quorum Capitulorum numero 12. hic tenor erat: 1. Ut a Patribus Constantiensibus fieret nova Convocatio Regum & Prælatorum Obedientiæ *Benedicti* Constantiæ infra tres menses sistendorum; ita tamen ut Literæ convocationis Regibus, & per ipsos Prælatis mitterentur. 2. Ne quid in eo Concilio tractaretur de rebus eosdem Reges, aut Prælatos, cæterosque Obedientiæ prædictæ spectantibus, sed tantum de extinctione Schismatis, & Ecclesiæ unione. 3. Ut quicumque eorum ad Concilium accederent, statim ejus reciperentur in consessum, quemadmodum aliarum Obedientiarum suscepti fuerant Antistites; & per Concilium sic unitum contra *Benedictum* Pontificatui dure & libere renuntiare nolentem ageretur. 4. Ut omnes Censuræ ac Sententiæ latæ contra Reges, Principes, Academias, & quasvis personas Obedientiæ *Benedicti* per *Gregorium* & *Joannem*, eorumque Prædecessores, & per Concilium Pisanum, a tempore exorti Schismatis, abolerentur; immo & contra *Benedictum* ipsum, si pure & libere cederet. 5. Ut confirmarentur Collationes omnes a *Benedicto* factæ, gratiæque ab illo concessæ in sua Obedientia. 6. Ut Cardinales *Benedicti* venientes ad Concilium, admitterentur cum aliis ad electionem novi Pontificis. 7. Ut Ministri Romanæ Curiæ a *Benedicto* constituti non deponerentur, modo illi non adhærerent facta Subtractione. 8. Si *Benedictus* ante abdicationem obiret, non esset alius Pontifex quam qui a Concilio eligeretur. 9. Ut provideretur super Titulis Cardinalium, ad quos duo vel plures ex diversis Obedientiis fuissent nominati. 10. Ut *Benedicto* ad Concilium ire volenti, aliisque ex ipsius Obedientia, provideretur de Salvo-conductu Regum ac Principum, per quorum ditiones transiturus esset. 11. Ut Conventa utrinque juramento firmarentur, & a singulis Constantiensis Concilii Patribus ac Principum Oratoribus probarentur. 12. Ut Conventorum Instrumenta cuilibet parti traderentur.

Damnatio Hieronymi Pragensis in hæresim relapsi.

XXV. Sessione 21. die trigesima Maii, anno 1416. celebrata, *Hieronymus de Praga* in hæresim, quam ejuraverat relapsus, damnatus est, & sæculari potestati relictus.

XXVI. Sessione 22. Regis Aragonum Oratores ad Concilium sunt admissi, & post *Joannem Gersonium* Christianissimi Regis Oratorem, qui primo loco sedebat, collocati. Tum capita Narbonæ conventa executioni a Concilio mandari cœpta.

XXVII. Sessione 23. die quinta Novembris anni 1416. celebrata, duodecim Commissarii a Synodo nominati sunt ad inquirendum contra *Petrum de Luna*, ut in jus vocari, & contra ipsum usque ad absolutam Schismatis extirpationem procedi posset.

Citatio Petri de Luna a Synodo decernitur.

XXVIII. Sessione 24. die 28. Novembris habita, *Stephanus Episcopus* Dolensis, jubente Synodo legit citationem contra *Petrum de Luna* decretam, ut ad centesimum diem Constantiæ coram Œcumenica Synodo se sisteret, vel ad septuagesimum a significatione ipsi facienda, si liber ad eum pateret accessus; vel in Ecclesia Dertusensi, cui Paniscolæ oppidum suberat; aut aliqua alia ejusdem Diœcesis promulganda.

XXIX. Sessione 25. die 14. Decembris celebrata, Fuxensis Comitis Oratores in Consessum sunt admissi. Olomucensis Ecclesiæ vacantis Administratio in spiritualibus & temporalibus *Joanni* Episcopo Lutomussensi commendata est usque ad electionem futuri Summi Pontificis, & ex post ad tres menses immediate sequentes.

XXX. Sessione 26. celebrata die 24. Decembris Regis Navarræ Oratores ad Concilium sunt admissi; & ad pacem inter Nationes fovendam decretum est, nihil omnino excellentiæ seu præeminentiæ, aut cujuscumque alterius juris, proprietatis, aut possessionis, cuiquam Nationi accrescere vel decrescere ex loco sessionis, responsionis, scriptionis, & aliis hujusmodi.

XXXI. Sessione 27. celebrata die 20. Februarii, 1417. Præside *Joanne* Episcopo Cardinali Ostiensi, Commissarii in causa Tridentinæ Ecclesiæ a Concilio deputati, de

Moni-

Monitorii contra *Fridericum* Austriæ Ducem, bonorum ejusdem Ecclesiæ invasorem, decreti executione Relatione facta, ejusdem contumaciam accusarunt.

XXXII. Sessione 28. celebrata die tertia Martii ejusdem anni, Synodus lata Sententia declaravit, *Fridericum* Austriæ Ducem, ob vexationem *Georgii* Tridentini Episcopi, ejusdem Ecclesiæ, & oppidorum, castrorum, villarum, bonorum & jurium ad eam pertinentium occupationem, invasionem, ac detentionem; & ob violatum juramentum quo in *Sigismundi* Augusti Judicio super Tridentini Episcopi querelis acquieturum se promiserat, Anathematis & sacrilegii vinculis innodatum, perjuriique reum, nec-non pœnas privationis & inhabilitationis in Carolina contentas incurrisse; ejusque complices & fautores iisdem pœnis subjacere; eorumque loca Ecclesiastico supposuit Interdicto, quousque satisfecissent, & absoluti fuissent. Executionem vero Sententiæ *Sigismundo* Augusto demandavit, cæterorumque etiam Principum auxilium invocavit. *Sententia in Fridericum Austriæ Ducem.*

XXXIII. Sessione 29. celebrata die octava Martii, Promotores & Notarii in causa contra *Petrum de Luna* nominati fuere: ejus accusata contumacia est; publicaque Instrumenta ea de re confecta.

XXXIV. Sessione 30. celebrata die decima Martii, Subtractionem Obedientiæ a *Ferdinando* Aragonum Rege *Petro de Luna* factam suadente *S. Vincentio Ferrerio*, Ordinis FF. Prædicatorum, Sacra Synodus approbavit ac laudavit; ejusdemque *Petri de Luna* Constitutionem quamdam, tamquam unionis Ecclesiæ obicem, nullius esse aut fuisse roboris declaravit. Quod de *Sancto Vincentio Ferrerio* dixi, *Joannes Gersonius* in Epistola ad ipsum e Concilio Constantiensi scripta testatur, cujus hæc sunt verba: „ Nominatissimo Doctori & Prædicatori zelanti salutem animarum, Magistro Vincentio de Ordine FF. Prædicatorum, Patri meo in Christi charitate dilectissimo, Joannes de Gerson. Tanta de virtutibus tuis, Doctor egregie, fama referente crebrius accepi, tanta specialiter in collocutione familiari cum Reverendo Patre Domino Generali tui Ordinis Prædicatorum agnovi, ut mihi videaris recte figuratus, secundum nomen tuum, per illud Apocalypsis: *Vidi & ecce equus, & qui sedebat super illum habebat arcum, & data est ei corona, & exiit vincens ut vinceret*. Existi quidem ut vinceres, o Vincenti gloriose: sed quales tu vinceres, qua ratione, quibus armis, quo apparatu bellico, quali arcu tu tandem ipse coronatus triumphares? Respondet ille cujus es imitator Paulus, dicens; *Arma militiæ nostræ non esse carnalia*; cum reliquis similibus, qualia melius ipse nosti... Reddunt tuæ charitati, tuoque zelo pacis Ecclesiasticæ testimonium hoc insigne, hoc celeberrimum præconium, tum multi, tum nominati, quod inclito Aragonum Regno numquam fuissent concordata pacis Capitula; numquam subtractio, quæ tam viriliter & legitime facta est ab illo, nimis, proh dolor! erga Matrem Ecclesiam obdurato Petro de Luna, fuisset attentata, si non Auctoritatis tuæ pondus, & consilii robur addidisses: cujus favoris tam egregii Nos ipsi Sacro Generali Concilio præsentes, desideratissimæ pacis, annis jam fere 40. miserabiliter exulantis, fructum & reditum proximum expectamus, &c. *S. Vincentius Ferrerius ad subtractionem Obedientiæ Petro de Luna faciendam Aragonum Regem adduxit.*

XXXV. Sessione 31. die ultima Martii celebrata, Monitorium contra *Philippum* Comitem Virtutum ex familia Vicecomitum Mediolanensium promulgatum est, qui *Albertum* Astensem in Lombardia Episcopum, vi armata captum, in carcerem conjecerat; ut nisi Episcopum libertati restitueret, ipse & ejus complices Anathemati ejus Terræ & Dominia Interdicto subjicerentur. Quod in hoc Monitorio habetur, *Attendentes quod subditi in eorum Prælatos & laici in Clericos nullam habent jurisdictionem & potestatem*; Regum & Supremorum Principum potestati & jurisdictioni in Clericos non derogat. Comes enim Virtutum Astensis Episcopi supremus non erat Dominus. Et ex Imperatorum Regumque Legibus ea dudum invaluerat laudatissima consuetudo, ne quis Procerum, Optimatum, aut Magistratuum, Clericorum causas auctoritate sua cognosceret. Exemptionem itaque Clericorum supponit Concilium Constantiense, non a Summis Pontificibus dumtaxat vel Conciliis sancitam, sed ab Imperatoribus ac Regibus olim concessam, ab Ecclesia laudatam, & diuturna possessione firmatam. Qui Reges, etsi Clericos a Magistratuum suorum, aut Comitum, vel etiam Principum sibi subditorum censura quandoque *Monitorium contra Comitem Virtutum. Clericorum immunitas.*

doque absolverunt, seu universim, seu certis in causis, nusquam tamen a jugo Regię Majestatis solutos ac prorsus liberos esse concessere in causis temporalibus ac profanis.

In eadem Sessione decretum est, ut *Guillelmus* Bajonensis in Aquitania Episcopus, olim a *Petro de Luna* in Schismate constitutus, & Concilio præsens, mortuo jam *Petro* ejus competitore Obedientiæ *Joannis XXIII.* tamquam verus Episcopus a Clero & Populo Bajonensi agnosceretur & coleretur: Capituloque ejusdem Ecclesiæ vetitum ne ad alterius Præsulis electionem procederet.

Actiones Judiciariæ in Petrum de Luna. XXXVI. Sessionibus 32. 33. & 34. celebratis diebus prima Aprilis, duodecima Maji, & quinta Junii, Judiciariæ Actiones in *Petrum de Luna* continuatæ sunt, contumax declaratus est, Commissarii ad testes super certis Articulis contra ipsum audiendos deputati, de testium examine Relatio ad Synodum facta: In Jus iterum vocatus Pseudopontifex ad dicendum, objiciendum & proponendum coram Commissariis, quidquid dicere, objicere, & proponere vellet contra testes in hac causa auditos; eorumque dicta, & Instrumenta prolata; causæ series coram Synodo recensita est, Inquisitiones lectæ, omniaque secundum Juris apices ad Sententiam proxime ferendam necessaria peracta sunt.

Regis Castellæ Oratores Concilio conjuncti. XXXVII. Sessione 35. die decima-octava Junii *Joannis* Regis Castellæ & Legionis Oratores, quos inter spectabilis erat *F. Ludovicus de Valle Oleti* Ordinis FF. Prædicatorum, in Sacra Facultate Parisiensi Doctor Theologus, Concilio sunt conjuncti, & acta in hanc diem contra *Petrum de Luna* approbarunt, Concordataque Narbonensia cum ab ipsis, tum a Synodo, eorum respectu executioni fuere demandata.

XXXVIII. Sessione 36. die vigesima-secunda Julii, peremptoria citatio contra *Petrum de Luna* publicata est, ut vigesima-sexta ejusdem mensis, in Ecclesia Constantiensi se sisteret, definitivam Synodi sententiam causa sua auditurus, Censuras, Sententias, & pœnas ab ipso contra bonum unionis latas aut decretas, eadem Synodus irritas pronuntiavit: Gratias omnes & dispensationes ab ipso concessas, & omnia alia ab eodem in ditionibus *Joannis* Regis Castellæ & Legionis acta ad diem usque decimam-octavam Junii ultimo præteriti, pro bono pacis approbavit & confirmavit.

Sententia in Petrum de Luna. XXXIX. Sessione 37. celebrata die vigesima-sexta Julii, Præside *Joanne* Cardinali Episcopo Ostiensi in *Petrum de Luna* Benedictum XIII. in sua Obedientia nuncupatum lata est Exauctorationis Sententia tamquam perjurum, universalis Ecclesiæ scandalizatorem, fautorem & nutritorem inveterati Schismatis, pacis & unionis Ecclesiæ impeditorem & turbatorem, Schismaticum & Hæreticum; Articuli Fidei, *Unam Sanctam Ecclesiam Catholicam* violatorem pertinacem, cum scandalo Ecclesiæ Dei, incorrigibilem, notorium & manifestum: ac omni titulo, gradu, honore indignum, a Deo ejectum & præcisum omni jure in Pontificatu quomodolibet illi competente privatum, & ab Ecclesia Catholica, tamquam membrum aridum præcisum Sacra Synodus pronunciavit: omnes Christianos ab ejus Obedientia, juramentis, obligationibus ipsi quomodolibet præstitis absolvit.

XL. Sessione 38. celebrata die vigesima octava Julii, Sententiæ contra Oratores *Henrici* Infantis Castellæ & eorum consanguineos vel familiares latæ a die prima Aprilis anni 1416. rescissæ sunt. Revocata est facultas Oratoribus Regis Aragoniæ concessa de suffragiis pro omnibus Prælatis & Ecclesiasticis Viris Ditionum ejusdem Regis tam intra quam extra Hispaniam ferendis; decretumque ut Prælatos tantum Hispanos repræsentarent; & Oratores Regum Castellæ, Lusitaniæ, & Navarræ, repræsentarent pariter Regnorum singuli suorum Prælatos, & alios qui ad Concilia vocari consueverunt.

Decretum de Conciliis Generalibus stato tempore celebrandis. XLI. Sessione 39. celebrata die nona Octobris anni 1417. Decretum perpetuum de Conciliis Generalibus stato tempore celebrandis editum est, ut scilicet quinquennio post absolutionem Concilii Constantiensis aliud celebraretur; & illo absoluto aliud septennio post ac deinceps singulis decenniis, in locis a Pontifice Romano per mensem ante finem cujuslibet Concilii de ejusdem Concilii consensu, vel in defectum Pontificis ab ipso Concilio indicendis: *Ut sic per quamdam continuationem semper aut Concilium vigeat, aut per termini pendentiam expectetur.* Quem terminum liceat Summo Pontifici

de

de consilio S. R. E. Cardinalium ob emergentes forte casus breviare, sed nullatenus prorogare; nec locum pro futuro Concilio celebrando destinatum absque evidenti necessitate mutare. Decretum sic incipit: *Frequens Generalium Conciliorum celebratio, agri Dominici cultura est præcipua.* Addita est provisio adversus futura Schismata; nimirum ut si Schisma oriri contingat, ipso Jure terminus Concilii tunc forte ultra annum pendens, ad annum proximum abbreviatus censeatur. Ad quod omnes Prælati, & cæteri qui ad Concilium ire teneantur, sub pœnis Juris, & aliis per Concilium imponendis, absque alia vocatione conveniant: nec-non Imperator, cæterique Reges & Principes, vel personaliter, vel per Oratores, tamquam ad commune incendium extinguendum concurrant. Quilibet vero pro Romano Pontifice se gerentium infra mensem a die qua noverit alium vel alios Insignia Pontificatus assumpsisse, teneatur, sub Interminatione maledictionis æternæ & amissione Juris si quod forte sibi quæsitum esset in Pontificatu, nec-non inhabilitatis ad quaslibet Dignitates, Concilium intra mensem in loco prius designato indicere, Competitores ad causam dicendam provocare, ad Concilium accedere, nec inde recedere donec per Concilium causa Schismatis sit finita. Nullus insuper Contendentium de Pontificatu ipsi Concilio ut Pontifex præsideat; immo postquam incœptum fuerit Concilium, omnes ipso jure sint ab administratione suspensi. Quod si forte electionem Romani Pontificis per metum in constantem virum cadentem seu impressionem fieri contingat, irrita sit, nec per sequentem consensum, etiam cessante metu, rata fiat. Non tamen liceat Cardinalibus ad aliam electionem procedere, nisi sic electus obierit vel cesserit, donec a Concilio Generali de electione hujusmodi fuerit judicatum, &c.

Provisio adversus futura Schismata.

In eadem Sessione formula Professionis Fidei a singulis futuris Pontificibus in suæ Creationis primordiis, & ante Electionis ipsorum promulgationem emittendæ, præscripta est, cujus hic est tenor: *Ego electus in Papam, omnipotenti Deo, cujus Ecclesiam suo præsidio regendam suscipio, & B. Petro Apostolorum Principi, corde & ore profiteor, quamdiu in hac fragili vita constitutus fuero, me firmiter credere & tenere Sanctam Fidem Catholicam secundum Traditiones Apostolorum, Generalium Conciliorum, & aliorum Sanctorum Patrum. Maxime autem Sanctorum octo Universalium Conciliorum, videlicet primi Nicæni, secundi Constantinopolitani, tertii Ephesini, quarti Chalcedonensis, quinti & sexti Constantinopolitanorum, septimi item Nicæni, octavi quoque Constantinopolitani, nec-non Lateranensis, Lugdunensis, & Viennensis Generalium etiam Conciliorum: Et illam Fidem usque ad unum apicem immutilatam servare, & usque ad animam & sanguinem confirmare, defensare, & prædicare; Ritum quoque Sacramentorum Catholicæ Ecclesiæ traditum omnimode prosequi & observare.*

Formula Professionis Fidei a Pontificibus electis edenda.

Secundum hæc Synodus edito Decreto prohibuit ne Translationes Episcoporum & superiorum Prælatorum, ipsis invitis fiant, absque magna & legitima causa quæ vocata parte cognita fuerit & judicata de consilio S. R. E. Cardinalium, vel majoris partis eorumdem, & cum subscriptione.

Translationes Episcoporum.

Prohibita est altero Decreto Reservatio & perceptio a Pontificibus Romanis fieri solita procurationum Ordinariis & aliis inferioribus Prælatis debitarum ratione Visitationis, nec-non & Spoliorum decedentium Prælatorum, aliorumque Clericorum, sive in Curia Romana, sive extra obierint.

Ecclesiæ Reformatio in capite & in membris.

XLII. Sessione 40. celebrata die trigesima Octobris anno 1417. Præside *Joanne* Ostiensi Episcopo Cardinali decretum est, futurum Romanum Pontificem proxime eligendum, cum hoc Sacro Concilio, vel deputandis per singulas Nationes *debere reformare Ecclesiam in Capite & in membris, & Curiam Romanam, secundum æquitatem, & bonum regimen Ecclesiæ*, ante dissolutionem Concilii, super certis Articulis, scilicet: 1. *De numero, qualitate, & natione Cardinalium:* 2. *De Reservationibus Sedis Apostolicæ:* 3. *De Annatis, communibus servitiis, & minutis:* 4. *De Collationibus Beneficiorum, & Gratiis Expectativis:* 5. *De confirmationibus Electionum:* 6. *De causis in Romana Curia tractandis, vel non:* 7. *De Appellationibus ad Romanam Curiam:* 8. *De Officiis Cancellariæ, & Pœnitentiariæ:* 9. *De Exemptionibus, & incorporationibus tempore Schismatis factis:* 10. *De Commendis:* 11. *De fructibus medii temporis:* 12. *De non alienandis bonis Romanæ Eccle-*

siæ:

fiæ: 13. *Propter quæ & quomodo Papa possit corrigi & deponi*: 14. *De extirpatione Simoniæ*: 15. *De Dispensationibus*: 16. *De Provisione Papæ & Cardinalium*: 17. *De Indulgentiis*: 18. *De Decimis*. Deinde decretum est, ut absentia Cardinalium *Petri de Luna* non obstante, ad novi Pontificis electionem procederetur: Qui tamen si re integra advenirent, & Concilio adhærerent, admitterentur cum aliis. Denique formula eligendi Romanum Pontificem præscripta est, de consensu Cardinalium, ut scilicet hac vice dumtaxat, ad eligendum Romanum Pontificem, ipsis adjungerentur sex Prælati, vel aliæ honorabiles Personæ Ecclesiasticæ in Sacris Ordinibus constitutæ, de qualibet Natione in eadem Synodo pro tunc existentes, quos seu quas quælibet ipsarum Nationum per se ad hoc infra decem dies eligeret. Utque nemo verus & legitimus Pontifex haberetur, nisi a duabus partibus Cardinalium, & ab adjunctorum e qualibet Natione duabus etiam partibus electus esset.

XLIII. Sessione 41. celebrata die octava Novembris, Præside (ut in cæteris) *Joanne* Cardinali Ostiensi, lecta est Constitutio *Clementis Sexti*, quæ incipit, *Licet*, de modo & forma Conclavis; præscripta juramenta ab Electoribus Romani Pontificis, & Custodibus Conclavis emittenda, nominati Electores Cardinalibus a qualibet Natione adjuncti; promulgata Excommunicatio, atque Beneficiorum, Officiorum, & Dignitatum privatio contra eos, qui *ex abusiva licentia*, res & bona electi Pontificis invaderent. Denique Cardinales numero viginti Concilio præsentes, una cum cæteris triginta Electoribus a quinque Nationibus designatis Conclave sunt ingressi, paratum in Domo Communitatis, Civitatis Constantiensis. Ac tertio post die, nempe undecima Novembris, concordibus suffragiis in Romanum Pontificem elegerunt *Odonem* seu *Othonem Columna*, S. Georgii ad Velum Aureum Diaconum Cardinalem, qui *Martinus Quintus* appellari voluit: & die Dominica 21. Novembris in Ecclesia Constantiensi solemni ritu coronatus est.

Novi Pontificis electio.

XLIV. Sessione 42. celebrata die vigesima-octava Decembris, Præside *Martino Quinto* Pontifice Maximo, *Sigismundus* Augustus, & *Ludovicus* Bavariæ comes, absoluti sunt ab onere custodiæ *Balthasaris Cossæ* olim *Joannis XXIII.* Quem in manus ipsius Pontificis, aut ab eo nominandorum, traderent.

Martinus V. Concilio deinceps præsidet.

XLV. Sessione 43. celebrata die vigesima-prima Martii, anno 1418. eodem præside *Martino* Pontifice, quædam Reformationis capita decreta ac promulgata sunt. Primum, de Exemptionibus abrogandis, quæ ab obitu *Gregorii Undecimi* concessæ essent, iis exceptis, quæ uni toti Ordini, & quæ Ecclesiis, Monasteriis, Capitulis, Conventibus, Beneficiis, sive locis ea temporis intercapedine sub modo Exemptionis aut conditione fundatis concessæ erant. Secundum, de revocandis unionibus Beneficiorum ex eo tempore factis, nisi ex legitimis verisque causis factæ fuerint, licet Apostolicæ Sedis intervenerit Auctoritas. Tertium, de fructibus Beneficiorum vacantium non attribuendis Romano Pontifici, vel Apostolicæ Cameræ, sed Juris, & Consuetudinis, vel Privilegii dispositioni relinquendis. Quartum, de suspensione simoniace Ordinatorum, deque nullitate electionum, postulationum, & quarumvis provisionum simoniace factarum. Declarant Synodus & Pontifex, quod sic promoti *Non possunt facere fructus suos, sed ad illorum restitutionem, tamquam inique ablatorum, teneri, Dantes vero & recipientes ipso facto Sententiam Excommunicationis incurrere, etiamsi Pontificali aut Cardinalatus præfulgeant Dignitate*. Quintum, de Dispensationibus revocandis, quibus conceditur Electis seu Provisis ad Ecclesias, Monasteria, & quæcumque Beneficia, ne munus Consecrationis Episcopi, sive Benedictionem Abbatis, sive debitos & annexos aliis Beneficiis Ordines suscipiant: *Quia Beneficia propter Officia conceduntur*, & *absurdum est ut qui Beneficia obtinent, recusent aut negligant Officium exercere*. Sextum, de Decimis, & aliis oneribus, Ecclesiis & Ecclesiasticis Personis non imponendis a quovis Romano Pontifice inferiore: Nec ab ipso Romano Pontifice *generaliter super totum Clerum, nisi ex magna & ardua causa & utilitate universalem Ecclesiam concernente, & de consilio, consensu, & subscriptione Cardinalium & Prælatorum, quorum consilium commode haberi poterit. Nec specialiter in aliquo Regno vel Provincia inconsultis Prælatis ipsius Regni vel Provinciæ, & ipsis non consentientibus, vel eorum majori parte*: & eo casu a Viris Ecclesiasticis colligantur. Septimum, de vita & honestate Clericorum, præcipue circa vestes & Tonsuram.

Reformationis Capita.

XLVI.

XLVI. His addenda, quæ *Philippus Labbeus* in Appendice ad Concilium Constantiense edidit, tamquam ad Sessionem quadragesimam spectantia, & quæ ex duobus Codicibus MSS. uno Bibliothecæ Vaticanæ, altero Palatinæ publicavit *Emmanuel a Schelstrate*, Vaticanæ Bibliothecæ Præfectus, & ad Sessionem potius 43. reducenda observavit. 1. De numero & qualitate Cardinalium, & modo promotionis eorum, statuit ut deinceps numerus Cardinalium S. R. E. *adeo sit moderatus, ut nec gravis sit Ecclesiæ, nec superflua numerositate vilescat*; qui ex omnibus orbis Christiani partibus, proportione servata, quantum fieri poterit assumantur, *Ut notitia causarum & negotiorum in Ecclesia emergentium facilius haberi possit, & æqualitas regionum in Honoribus Ecclesiasticis observetur*. Numerus ad 23. definitur: Quos viros esse oporteat, scientia, moribus, & rerum experientia excellentes, Doctores in Theologia, aut in Jure Canonico vel Civili, præter admodum paucos e Stirpe Regia, aut Ducali, vel magni Principis oriundos, in quibus competens literatura sufficiat; non Fratres aut Nepotes ex fratre vel sorore alicujus Cardinalis viventis, &c. Secundum, de Provisionibus Ecclesiarum, Monasteriorum, Prioratuum, Dignitatum, & aliorum Beneficiorum, aliquem ad Episcopales Dignitates eligi vetat, *nisi sit Doctor, aut Licentiatus cum rigore examinis, in Theologia, aut Jure Canonico vel Civili*. Tertium, de Annatis, quo statuitur, ut pro sustentatione Summi Pontificis, & S. R. E. Cardinalium, de Ecclesiis & Monasteriis virorum dumtaxat vacantibus & vacaturis, solvantur pro fructibus primi anni, a die vacationis, summæ pecuniarum in Libris Cameræ Apostolicæ taxatæ, quæ communia servitia nuncupantur; si quæ vero male taxatæ sunt, juste taxentur. Si autem infra annum bis Ecclesiæ vacaverint, semel tantum solvatur; nec debitum hujusmodi in Successorem transeat, &c. Extat Nationis Gallicanæ Deliberatio Constantiæ facta ante *Martini V.* electionem, de non solvendis Annatis, & communibus ac minutis servitiis, & Responsio ejusdem Nationis ad Appellationem per Cardinales ministerio *Joannis de Scribanis* contra eam factam, quæ apud *Nicolaum de Clemangiis*, apud *Orthuinum* in Fasciculo Rerum Expetendarum, & inter Probationes Libertatum Ecclesiæ Gallicanæ legi possunt: Sed de Annatis infra differam, ac ea retractabo, quæ de eo argumento olim scripsi. Quartum, de causis in Romana Curia, vel extra tractandis statuit, ut causas quæ ad Forum Ecclesiasticum de jure vel consuetudine non pertinent, Curia Romana ad se non trahat, nisi de consensu partium. Quæ vero ad ipsam per appellationem devolutæ sunt, aut ad eam alias de jure pertinent, in ea tractentur. Cæteræ committantur in partibus. Matrimonialium causarum prima cognitio non habeatur in Curia. Appellationes frustratoriæ ante Diffinitivam Sententiam interpositæ sub gravibus mulctis prohibentur. Quintum, de Exemptionibus, idem habet ac primum Editionis *Binii* & aliorum, licet prolixius & explicatius. Sextum, de Commendis, vetat ne in posterum Monasteria, aut magni Prioratus Conventuales, ultra decem Religiosos, & Officia Claustralia habere consueti, Dignitates Majores post Pontificalem in Cathedralibus, sive Ecclesiæ Parochiales, ulli Prælato, etiam Cardinali, dentur in Commendam Septimum, de fructibus medii temporis, idem est cum tertio Binianæ ac aliarum editionum. Octavum de non alienandis rebus Ecclesiasticis, omnes alienationes rerum immobilium & jurium Ecclesiæ Romanæ, sine Concilii consensu, & subscriptione majoris partis Cardinalium illius Obedientiæ; nec-non omnes alienationes rerum similium aliarum Ecclesiarum, Monasteriorum, & aliorum Beneficiorum, sine consensu libero Rectorum, & Ministrorum eorumdem, per quoscumque pro Romanis Pontificibus se gerentes, a tempore *Gregorii XI.* Pontificis Maximi factas penitus revocat. Alienationes autem a Prælatis & Ministris, præter & contra juris formam factas rescindit. Nonum, *De quibus causis Papa corrigi possit vel deponi*, hoc tantum habet: *Non videtur, prout nec visum fuit in pluribus Nationibus, circa hoc aliquod novum statui vel decerni*. Decimum, De Simoniacis, idem habet cum quarto vulgatarum Editionum. Undecimum, de Dispensationibus, idem est cum quinto earumdem Editionum. Duodecimum, De Residentia, jubet ut Episcopi, & Superiores hujusmodi, in suis Ecclesiis & Diœcesibus, Abbates autem in suis Monasteriis personaliter resideant, a quibus si sex menses continuos abfuerint, perceptione fructuum & proventuum per biennium sint privati: qui fructus Ecclesiis & Mo-

Decretum de numero & qualitate Cardinalium.

Qui ad Episcopatum promovendi.

Annata.

De Causis.

Commenda.

Alienationes rerum & jurium Ecclesiæ.

Residentia.

nasteriis applicentur. *Si biennio absuerint*, Ecclesiis ipsis, & Monasteriis priventur. Item declarat Pontifex, *Se* non intendere dispensare circa Beneficia incompatibilia obtinentes. Decimum-tertium, De Provisione Papæ & Cardinalium, ipsorum sustentationi aliter non posse provideri declarat, quam hucusque factum est, scilicet per Beneficia, & communia servitia, quæ vacantiæ nuncupantur: Sed quæ Beneficia non possunt a Cardinalibus possideri declarat. Decimum quartum, De Indulgentiis, Pontificem deinceps a nimia Indulgentiarum effusione temperare statuit, ne vilescant, & olim concessas ab obitu *Gregorii XI.* citra perpetuas; item quæ dicuntur de pœna & culpa, sive de plena remissione, concessas locis; item omnes concessas ad instar alterius Indulgentiæ, revocat & irritas declarat. Decimum quintum, De Decimis & aliis oneribus Ecclesiasticis, idem est cum sexto vulgatarum Editionum.

Indulgentiarum moderatio.

Per hæc vero & alia cum singulis Nationibus concordata, nec-non per ea quæ in Cancellariæ Regulis posita sunt, factum esse satis Articulis de Reformatione facienda, die trigesima Octobris proxime præteriti promulgatis, Synodus declaravit.

Cardinalium & Nationum dissensio circa Reformationis negotium.

XLVII. Sed quod Reformationis negotium attinet maxima fuit circa illud Cardinalium & Nationum dissensio. Nationes enim Germanica & Anglica, *Sigismundo* Augusto incitante, Reformationem electioni præmitti volebant; Cardinales vero cum Nationibus Italica, Hispanica, & Gallicana, prius electionem fieri: *Quia si Reformatio fienda est de deformatis, quæ major est* (inquiebant) *aut esse potest in corpore deformitas, quam carere Capite, & acephalum esse? Illa igitur prior tamquam magis necessaria debet esse Reformatio, quæ corpus ipsum ad caput reformet, & informet.* Ita docet protestatio ab ipsis facta post Sessionem 38. quam ex quatuor Codicibus MSS. edidit *M. Emmanuel a Schelstrate.* Natio Anglicana, jubente Serenissimo Magnæ Britanniæ Rege, Germanicam dimisit, & tribus aliis se adjunxit. Duo etiam Cardinales, Bononiensis, & Senensis, cum nonnullis Prælatis, ad frequentiorem accessere sententiam. Tandem *Sigismundus* Augustus & Germani eo se recepere, ut securitas ipsis daretur *per Decretum irritans*, quod post electionem Papæ fieret Reformatio, ante coronationem ipsius, & administrationem aliquam. Id Cæsari datum, cautionisque Decretum his Verbis conceptum est: *Sacrosancta, &c. statuit & decrevit, quod futurus Summus Pontifex per Dei gratiam, & pro primo assumendus, cum hoc Sacro Concilio vel deputandis per singulas Nationes, debeat reformare Ecclesiam in Capite & Curia Romana, secundum æquitatem & bonum regimen Ecclesiæ, antequam hoc Concilium dissolvatur, super materiis Articulorum, videlicet, &c.* Ita Fragmenta Actorum Concilii, ex codicibus MSS. ab *Emmanuele a Schelstrate* edita. De ista Nationum dissensione circa Reformationis negotium, legendus etiam *Gobelinus Persona* in fine Cosmodromii.

JOANNIS DOMINICI MANSI

Nota.

Animadversiones in Concilium Pisanum.

CONcilii Pisani acta multis additamentis ampliora ego in meo ad Concilia Labbeana supplemento a pag. 810. usque ad 1242. exhibui, quorum pars desumpta est ex Martene Vet. Mon. tom. VII. sed multo etiam major ex MSS. Codicibus sufficta. Nam responsio Petri de Ancharano, cujus summa tantum exhibita ab aliis est, integra apud me extat ex Lucanis Codicibus. Hanc vero Petrus non quidem pleno Concilio, orandi more, recitavit, sed de scripto dedit, cum Oratores Roberti Ducis Bavariæ, & Regio Romanorum, ac Imperatoris quorum propositis dubiis Petrus late respondet, jam e Concilio clam se subduxerat. Labbeus ejus tantum summam ex Dacherii Spicilegio acceptam suffecerat. Illam ergo legas in eodem Supplemento a p. 1099. usque ad p. 1130.

Dedi insuper nomina Patrum, qui Concilio interfuerunt multo correctiora, & auctiora, quam quæ sint apud Martene, eademque mihi suffecit MS. Codex Universitatis Taurinensis, in cujus magno volumine Acta Concilii hujus exhibentur. Est etiam ibi

ibi fragmentum Scripti ab Antonio de Butico missi ad Cardinales qui Concilio intererant, quorum jura egregie defendit. Scriptum vero istud, quod Antonius imperfectum reliquit morte impeditus, dein supplevit egregius alius Doctor Matthæus de Mattasellaris cujus supplementum in Vaticana Bibliotheca extare compertus scio.

Insuper ex eodem Taurinensi Codice vulgatum est votum Theologorum, quos Pisani Patres consulendos censuerunt, utrum sibi de jure liceret utrumque Pontificem abrogare, & tertium eligere. Subscribunt huic sententiæ Archiepiscopi, & Episcopi plures, Cardinales, Universitatum Magistri, Magistri Ordinis Prædicatorum Ordinis Minorum, Carmelitarum, & servorum B. M. V. Claudit hæc omnia scriptum Cataldini de Boncompagnis de Risso ad Joannem XXIII. quo jura Pisani Concilii tuetur ac vindicat.

XLVIII. Sessione 44. celebrata die decima nona Aprilis, anno 1418. Pontifex *Decreto hujus Generalis Concilii satisfacere* cupiens ac volens, inter alias disponenti, *Ut Generalia Concilia celebrentur in loco quem Summus Pontifex per mensem ante finem hujus Concilii, approbante & consentiente Concilio designare teneatur, Concilium proxime futurum Papiæ celebrandum, eodem consentiente & approbante Concilio indixit.* *Concilii proxime futuri indictio.*

XLIX. Sessione 45. celebrata die vigesima secunda Aprilis, anni 1418. absolutum est Concilium, quod annis quatuor & sex mensibus duraverat, concessaque est a Summo Pontifice Plenaria Indulgentia omnibus qui Concilio interfuerant, semel in vita, & semel in morte ea lege ut pro Absolutione in vita, per annum qualibet feria sexta jejunarent, & pro Absolutione Plenaria in mortis articulo per alium annum, nisi legitime impediti essent, quo casu alia pietatis peragerent opera; cum onere jejunandi qualibet feria sexta post annum alterum, usque ad finem vitæ, vel alia pietatis opera peragendi. Denique Summus Pontifex omnia Decreta Synodi *in materia Fidei conciliariter facta* approbavit & confirmavit. Quod quo sensu sit intelligendum, sequenti Dissertatione exponemus. *Plenaria Indulgentia quibus conditionibus a Martino V. concessa. Confirmatio Concilii.*

SCHOLION I.

Hanc Dissertationem num. 11. pag. *616.* his verbis perstringit Indiculus Censorius: *Joannem XXIII. infelicem Pontificem vocat.*

R. Pontificem qui pertinacia sua, inconstantia, fuga e Synodo Œcumenica Constantiensi contra juramentum suum, dissolutis moribus, captionem ac depositionem sibi arcessivit, *infelicem* vocare licuit.

SCHOLION II.

Eamdem Dissertationem n. 15. p. 621. Censoria hæc animadversio petit: *Notanda quæ dicit de Sententia in Joannem* XXIII. *tamquam in certum Pontificem.*

R. Observavi *Joannem* XXIII. *Papam* simpliciter appellatum a Concilio Constantiensi, donec exauctorationis Sententia in ipsum lata est; & deinceps, *nuper*, aut *olim Papam*: at Angelum de Corario & Petrum de Luna *Gregorium* XII. *& Benedictum* XIII. *in suis Obedientiis nuncupatos.* Ex quo evidens esse dixi, Synodum Constantiensem non spectasse Joannem XXIII. ut dubium Pontificem, sed ut verum ac legitimum, reum tamen, cum judiciariam auctoritatem in ipsum exercuit, ipsumque suspendit, ac demum Pontificatu privavit. Hæc Observatio facti quæstionem spectat, non dogmatis.

JOANNIS DOMINICI MANSI

Nota.

Optarem utique ut P. Alexander in re tam gravi sese a ludendo abstineret; lusum enim appello argumentum de legitimo Pontificatu Joannis XXIII. deductum ex

instrumento confecto de renunciatione supremæ dignitatis a Joanne XXIII. factæ; quæ tamen verba non sunt ejusdem instrumenti, ut male hoc P. Alexander, sed statuti a Concilio facti ne *ullo unquam tempore reeligatur in Papam Dominus Balthasar Cossa nuper Joannes Papa* XXIII. *nec Angelus de Corario Gregorius* XII. *nec Petrus de Luna Benedictus* XIII. *in suis obedientiis sic nominati*. Hæc postrema verba ambigua sunt num referri potius ad duos posteriores Pontifices vel ad tres simul debeant. Insuper Martinus V. in sua Bulla data Romæ anno Pontificatus sui III. confirmatoria damnationis Hæresum, Joannem hunc æque ac geminos alios *in sua obedientia Papas appellat*. At ponamus Concilium tanquam verum Papam Joannem novisse; adhuc tamen jus illi inerat in hunc Pontificem utpote de Hæresi suspectum & condemnatum. Ex hoc igitur nihil inferas de Jure Concilii in Pontificem certum & legitimum.

SCHOLION III.

In eadem Dissertatione num. 17. p. 622. Edit. primæ, Religiosi Censores hanc velut meam propositionem notant; *Sigismundus Imperator initio præfuit Concilio Constantiensi*.

R. Concilio Constantiensi præfuisse Sigismundum Augustum non dixi, sed præfuisse initio dumtaxat Sessionis decimæ quartæ, in qua de Cessione Angeli de Corario, in sua Obedientia dicti Gregorii XII. actum est, quam scilicet in manibus Imperatoris, non Synodi fieri voluit. Historiæ res est; ex Actis Concilii Constantiensis probata, in quibus hæc habentur: *Die Jovis quarta mensis Julii fuit tenta Sessio generalis, per Sanctam Synodum Constantiensem in Ecclesia Cathedrali Constantiensi supra dicta . . . . . . in cujus quidem Sessionis principio præfatus Dominus Romanus Rex indutus vestibus regalibus recessit de sua Sede solita, & transivit ad aliam Sedem positam in fronte Altaris*, TAMQUAM PRÆSIDENS PRO TUNC IN CONCILIO. Et infra, *Anno & indictione quibus supra, Sede Apostolica Pastore vacante, die vero Jovis quarta mensis Julii fuit Sessio Generalis, in qua Serenissimus Romanorum & Hungariæ Rex, tamquam Imperator in insigniis regalibus* PRÆSIDEBAT. Hæc Concilii Constantiensis Acta.

SCHOLION IV.

Eamdem Dissertationem num. 20. pag. 627. Edit. primæ Religiosi Censores hac nota confingunt: *Contra Spondanum ex Gersonio probat Concilium habere absolutam potestatem supra Papam, certum & contrarium vocat figmentum*.

R. Quæstionem dogmatis hic non attingo, sed solam Quæstionem facti; quid nimium ea de re senserit Gersonius. Figmentum vocavi sensum qui Gersonio affingitur contra illius mentem expressamque sententiam.

SCHOLION V.

Eamdem Dissertationem N. 35. p. 634. Edit. primæ spectat nota illa Censoria: *Vide quæ dicit de immunitate Clericorum a Potestate Regali quam negat*.

R. Clericorum immunitatem quamcumque non nego, sed solum immunitatem a dominio & legibus Principum, eorumque judicio, in causis mere temporalibus & profanis. Sane S. Petrus Epistola I. cap. II. compellans eos quos prius vocaverat *Genus electum, Regale Sacerdotium, Gentem Sanctam*, scilicet Christianos omnes cujuscumque sint ordinis, addit: *Subjecti estote omni humanæ creaturæ propter Deum, sive Regi quasi præcellenti, sive Ducibus tamquam ab eo missis ad vindictam malefactorum, laudem vero bonorum, quia sic est voluntas Dei, &c.* Et S. Paulus ad Romanos Cap. 13. *Omnis anima Potestatibus sublimioribus subdita sit. Non est enim potestas nisi a Deo: quæ autem sunt a Deo, ordinata sunt. Itaque qui resistit Potestati, Dei ordinationi resistit*.

ſiſtit. Qui autem reſiſtunt, ipſi ſibi damnationem acquirunt. Quem locum S. Joannes Chryſoſtomus ſic interpretatur: *Facit hoc Apoſtolus, ut oſtendat Chriſtum Leges ſuas non ad hoc induxiſſe ut politicas evertat, ſed ut ad melius inſtituat, oſtendens quod iſta omnibus imperentur, & Monachis & Sacerdotibus*. Et paulo poſt: *Etiamſi Apoſtolus ſis, etiamſi Propheta, ſive tandem quiſquis fueris*. Item confirmat S. Auguſtinus in Expoſitione quarumdam Propoſitionum ex Epiſtola ad Romanos: *Cum anima* (inquit) *conſtemus & corpore; quamdiu in hac vita temporali ſumus, oportet nos ex ea parte quæ ad hanc vitam pertinet, ſubditos eſſe Poteſtatibus, id eſt, hominibus res humanas cum aliquo honore adminiſtrantibus*.

SCHOLION VI.

In eadem Diſſertatione, n. 45. pag. 644. Religioſis Cenſoribus hæc diſplicent: *Extat Nationis Gallicanæ Deliberatio Conſtantiæ facta de non ſolvendis Annatis*.

R. De hac Deliberatione hiſtorice tantum loquor; de illius æquitate, aut doctrina in ea contenta, non pronuntio, nec illam expendo. Hæc igitur mera Hiſtoriæ & facti res eſt.

Nota.

AN Concilium Conſtantienſe inſpexerit Joannem XXIII. tamquam certum legitimumque Pontificem diſces ex iis, quæ infra animadvertenda duxi in Decreta seſſionis IV. & V. ejuſdem Concilii.

Non ſemel P. Natalis adnotat quam poteſtatem exercere potuerint Imperatores in Concilia, exercendo nempe jus protectionis, illius ſecuritati invigilando &c. ac propterea Sigiſmundus Concilio univerſam Eccleſiam repræſentanti, non potuit præſidere tamquam Caput, omnino etenim id alienum eſt a laici Principis juriſdictione; ſed ea ſolum ratione Præſidentis geſſit officium, ne mora ad ſchiſma abolendum interponeretur, cum Gregorius Papatui renunciare renuerit, niſi in manibus Imperatoris.

De Concilii poteſtate an Pontificiæ prævaleat, ſermo erit poſt ſequentem Diſſertationem.

Quoad Clericorum immunitatem videnda quæ dixi alibi.

DISSERTATIO IV.

DE AUCTORITATE ET SENSU DECRETORUM SESSIONUM IV. ET V. SYNODI CONSTANTIENSIS CONCILII GENERALIS AUCTORITATEM SPECTANTIUM.

I. ANtiquam & perpetuam Eccleſiæ Gallicanæ de Conciliorum Generalium Auctoritate deque Conſtantienſium horumce Decretorum ſenſu ſententiam expreſſit Illuſtriſſimus florentiſſimuſque pietate & doctrina Clerus, in Generali Conventu eamdem Eccleſiam repræſentante, anno milleſimo ſexcenteſimo octogeſimo ſecundo, in celebri Declaratione de Eccleſiaſtica Poteſtate quam *Ludovicus Magnus* Rex Chriſtianiſſimus per univerſum Regnum ditioneſque ſuas promulgari ſtatuit ac juſſit, & in omnium Senatuum, Curiarum, & Academiarum Commentarios & Acta referri, Edicto perpetuo & irrevocabili dato Martio menſe ejuſdem anni. Hoc porro Inſtrumento Religioſiſſimus Clerus declarat: *Sic ineſſe Apoſtolicæ Sedi ac Petri Succeſſoribus, Chriſti Vicariis rerum ſpiritualium plenam poteſtatem, ut ſimul valeant atque immota conſiſtant, Sacræ Oecumenicæ Synodi Conſtantienſis a Sede Apoſtolica comprobata, ipſoque Romanorum Pontificum, ac totius Eccleſiæ uſu confirmata, atque ab Eccleſia Gallicana perpetua religione cuſtodita Decreta de Auctoritate Conciliorum Generalium, quæ Seſſione quarta & quinta continentur: Nec probari a Gallicana Eccleſia qui eorum Decretorum,*

Eccleſia Gallicana Sententia.

Num. 11.

ab Ecclesiasticis quid, & qualis, & quanta sit agnosci: Habet hoc itaque fieri, ut & honoretur cognita, cum Deus dederit talem potestatem hominibus, ut in suis terminis honorata servetur; ne plus debito falsæ eam opiniones vel deprimant, vel exaltent. Quoniam primum est sacrilegæ impietatis, alterum de adulatione pestifera suspectum est. Constat igitur quod de potestate Ecclesiastica disputare vel inquirere, nedum licet, sed decet & expedit; tantummodo sit intentionis oculus simplex & rectus. Quidni liceat, cum de ipsius Omnipotentis Dei Potestate crebro fiat absque omni temeritate conquisitio? Sicut ergo Deus, Optimus Maximus Viris Theologis non irascitur de ipsius Potestate disputantibus, quia ipsum nihilominus omnipotentem confitentur, sincera fide ac religione ipsum colunt & adorant; & ad laudem Potestatis ipsius divinæ pertinet, quod ea ipsi negentur possibilia, quæ æternæ rationi ac Legi, providentiæ, sanctitati infinitæ repugnant: Ita iisdem Theologis succensere ac irasci non solent Sanctissimi Pontifices, de Ecclesiastica & Pontificia Potestate differentibus, & in iis Quæstionibus ingenia sua exercentibus, quæ ab Ecclesia finitæ non sunt, nec eorum disputationibus ab eadem interdictæ: Quia Sedis Apostolicæ Primatum Jure Divino institutum nihilominus confitentur, eamdem Sedem, & Sedentes in ea Romanos Pontifices, Christi Vicarios, sincera observantia colunt, illisque parendum verbo & exemplo, secundum Canones, quavis data occasione docent; & quod Plenitudini Pontificiæ Potestatis aliqua negant, ad laudem ipsius pertinet, ut scilicet non possit nisi quæ sancta, quæ justa, quæ Scripturæ Sacræ, Traditioni, Canonibus Spiritu Dei conditis consentanea sunt: Pertinet ad laudem Christi Deique gloriam, quod scilicet potestatem talem hominibus dederit in ædificationem, non in destructionem; & Ecclesiam suam Suprema Potestate donaverit, Sanctique Spiritus sui assistentia ad finem usque sæculorum dirigat & gubernet, qua fit ut secundum promissa sua a veritate deficere aut deviare numquam possit.

Declarationem vero Ecclesiæ Gallicanæ Rex Edicto suo roboravit, doctrinamque antiquam in ea explicatam in omnibus Regni ac Ditionum suarum Academiis & Scholis tradi jussit, ac propugnari, contrariam a nemine subditorum suorum vel advenarum in Regno suo & Ditionibus iisdem commorantium doceri, ob easdem rationes quas Religiosissimus Clerus in ejusdem Præfatione Declarationis exponit, scilicet ut Hæretici facilius ad Romanæ Ecclesiæ communionem, & ad Sedis Apostolicæ Majestatem Primatumque Summi Pontificis colendum adducantur: Utque Ecclesiarum Regni sui Libertates, quarum tuitionem in sua Inauguratione juravit, & Regia sua Jura inconcussa subsistant. Enimvero cum Summi Pontificis primatus, & debita Sedi Apostolicæ canonica obedientia atque communio, Suprema Conciliorum Generalium Auctoritas, Supremum etiam & nulli in terris Potestati umquam obnoxium Regis Imperium, Libertatum nostrarum præcipua fundamenta & fulcimenta sint, Declarationem hujusmodi Dogmatum Rex Maximus & Sapientissimus Auctoritate sua merito communivit. Id si Anonymo Libertatum Ecclesiæ Gallicanæ, & Declarationis Religiosissimi Cleri Impugnatori novum & minime necessarium fuisse videatur, audiat iterum Venerabilem *Gregorium*, in Tractatu qui inscribitur: *Discussio illius Assertionis, SENTENTIA PASTORIS ETIAM INJUSTA TENENDA EST*: ita scribentem. *Rex Christianissimus Francorum juravit in sua Consecratione defendere & tenere Jura & Libertates Ecclesiarum Regni sui . . . Rex idem habuit convocationem & Concilium Prælatorum, ad quorum Deliberationem conclusit solemniter per Arrestum Curiæ suæ Supremæ Parlamenti, quod Ecclesia Gallicana in se & in membris suis ad suas antiquas & legitimas Libertates reduceretur, &c. . . . Rex idem potest se tueri contra procedentes in eum vel suos occasione prædicta, sicut contra volentes usurpare possessiones temporales Regni sui: immo magis, quantum spiritualia & Ecclesiastica potiora sunt temporalibus . . . Rex idem debet habere subditos suos, præsertim Ecclesiasticos, favorabiles in dicta prosecutione, & Obedientes: Juxta monitionem Apostolicam debent obedire Regi tamquam præcellenti; & hoc præcipue dum utitur sua legitima Potestate in observationem proprii Juramenti, & Ecclesiasticæ Libertatis tuitionem . . . . Rex idem debet protegere subditos suos, si præmissorum occasione & propter obedientiam sibi factam pati habeant, & assumere causam in se & sub hac Protectione subditi tam Sæculares quam Ecclesiastici debent & possunt in quiete vivere, non plus sapien-*

Tom. I. Oper. Gers. p. 450.

ſapientes quam oportet . . . Rex idem poteſt rationabiliter conqueri de ſubditis ſuis præſertim Eccleſiaſticis, ſi in prædicta reductione Libertatum inveniantur tepidi, & tergiverſatores, & claudicantes; & poteſt ab eis per ſe aut ſuos exigere rationes quibus moventur ſentire contra Deliberationes nedum Conſilii ſui, ſed ſuorum Prælatorum, ac Univerſitatum Regni ſui. Hæc *Gerſonius Vir* (ut Anonymi verbis utar,) *pro ſua pietate, doctrina, & zelo plurimum commendandus*. His præmiſſis de illo dumtaxat Declarationis Capite impræſentiarum differendum eſt, Decretorum Concilii Conſtantienſis occaſione, ac ſuſcepti Operis ratione poſtulante, quo Generalium Conciliorum Sacroſancta exponitur Auctoritas.

II. Hoc Declarationis celeberrimæ caput impugnandum ſuſcepit *M. Emmanuel a Schelſtrate* Sacræ Theologiæ Doctor & Vaticanæ Bibliothecæ præfectus, Diſſertatione cum aliquibus Concilii Conſtantienſis fragmentis edita Antuerpiæ anno *1683*. quam in tria capita partitur. Capite primo, vindicat eorum ſententiam, qui Decreta Seſſionum 4. & 5. dubiæ auctoritatis eſſe affirmant; idque tribus mediis oſtendere aggreditur. Primo, quod Decretum Seſſionis 4. prout ad nos pervenit, genuinum non ſit; ſed a Concilio Baſileenſi corruptum. Secundo, quod Decreta Seſſionis 5. ſine debita & communi deliberatione ab una Obedientia *Joannis* XXIII. eaque non integra, edita ſint, proteſtantibus etiam contra illa Cardinalibus, & Galliæ Regis Oratoribus. Tertio, quod Concilium Conſtantienſe Seſſionibus 4. & 5. non ſufficienter Eccleſiam univerſalem repræſentaverit. Capite 2. probandum ſibi ſumit Conſtantienſis Concilii Patres poſt Seſſionem 38. primum Decretum Seſſionis quintæ ita interpretatos fuiſſe, ut nihil faciat ad ſuperioritatem Concilii. Decretum vero ſecundum de puniendo Pontifice contumace, numquam de vero & indubitato Pontifice intelligere auſos. Capite denique 3. contendit, nec Patres Conſtantienſes, poſt trium Obedientiarum unionem, nec *Martinus V.* illa Decreta umquam confirmaſſe: quin potius ſuperioritatem Pontificiam & facto & verbo ſuſtinuiſſe.

III. Hæc Viri Clariſſimi Theoremata ut refellam, non contradicendi libido me inſtigat, ſed materiæ neceſſitas, Hiſtoriæ leges, ſuſcepti Operis inſtitutum, officii denique multiplicis ratio, quo Eccleſiæ Gallicanæ doctrinam, Edicti Regii æquitatem, impugnatam ab Adverſariis veritatem, ut ejuſdem Eccleſiæ Sacerdos, ut Regis Chriſtianiſſimi ſubditus, ut Sacræ Facultatis Pariſienſis Doctor Theologus, tueri teneor ac propugnare. Quod ita exequar, ut quod in eadem Academia a Magiſtris doctiſſimis tum qui floruerunt olim, & ſcriptis Rem Chriſtianam illuſtrarunt; tum qui nunc in iſto Chriſtianæ Sapientiæ Palladio, in iſta totius Eruditionis Matrice docent, hoc de argumento didicerim, non quod ipſe finxerim, ſcribere, & ad poſteros me tranſmittere profitear. Ut autem ſequar methodum *M. Emmanuelis a Schelſtrate*, primum deſcribenda ſunt duo, de quibus agimus, Sacræ Synodi Conſtantienſis Decreta, deinde tria capita Schelſtrateanæ Diſſertationis totidem Articulis refellenda.

DECRETUM I.

SESSIONIS QUARTÆ.

Hæc Sancta Synodus Conſtantienſis Generale Concilium faciens, pro extirpatione præſentis Schiſmatis & unione ac Reformatione Eccleſiæ Dei in capite & in membris fienda, ad laudem omnipotentis Dei, in Spiritu Sancto legitime congregata, ad conſequendum facilius, ſecurius, liberius, & uberius, unionem & reformationem Eccleſiæ Dei, ordinat, diſponit, ſtatuit, decernit, & declarat, ut ſequitur.

Et primo quod ipſa Synodus in Spiritu Sancto congregata legitime, Generale Concilium faciens, Eccleſiam Catholicam militantem repræſentans, poteſtatem a Chriſto immediate habet, cui quilibet cujuſcumque ſtatus vel dignitatis, etiamſi Papalis exiſtat, obedire tenetur in his quæ pertinent ad Fidem & extirpationem dicti Schiſmatis, & Reformationem generalem Eccleſiæ Dei in capite & in membris.

DE-

DECRETUM II.

SESSIONIS QUINTÆ.

Item declarat, quod quicumque cujuscumque conditionis, status, dignitatis, etiam Papalis, qui mandatis aut præceptis hujus Sacræ Synodi, & cujuscumque alterius Concilii Generalis legitime congregati, super præmissis, seu ad ea spectantibus, factis vel faciendis, obedire contumaciter contempserit, nisi resipuerit, condignæ pœnitentiæ subjiciatur, & debite puniatur, etiam ad alia juris subsidia, si opus fuerit, recurrendo.

ARTICULUS I.

Illorum Sententiam Clerus Gallicanus merito improbat, qui Decreta Sessionis IV. & V. Concilii Constantiensis dubiæ Auctoritatis esse affirmant.

I. Quæ enim Decreta ab Œcumenico Concilio condita sunt, *secundum Scripturas Sacras, secundum Traditionem Patrum, secundum Ecclesiasticas Regulas, pro Fide Catholica & Communione; quæ cuncta recepit Ecclesia; quæ maxime Sedes Apostolica comprobavit* (ut ait *Gelasius I.* Pontifex Maximus, in Epistola ad Episcopos Dardaniæ) eorum auctoritas in dubium perperam revocatur. At Concilii Constantiensis Decreta duo, quartæ nimirum & quintæ Sessionis, de Conciliorum Generalium auctoritate, ab Œcumenica Synodo condita sunt *secundum Scripturas Sacras, secundum Traditionem Patrum, secundum Ecclesiasticas Regulas;* Hæc *cuncta recepit Ecclesia*, & *Sedes Apostolica comprobavit:* Perperam igitur eorum auctoritas in dubium revocatur.

§. I.

Decreta illa duo sunt Oecumenici Concilii, ab Ecclesia recepti, a Sede Apostolica confirmati.

II. Ab Œcumenica Synodo esse condita fateri necesse est, nisi Synodus Constantiensis e numero Conciliorum Generalium expungatur, quod salva fidei veritate fieri non potest, cum Synodus ipsa se *Generale Concilium facere, in Spiritu Sancto legitime congregatum, universalem Ecclesiam repræsentans*, asserat: idque vere ab ipsa assertum confirmet *Martinus V.* in Diplomate dato in ipso Concilio Constantiensi octavo Kalendas Martii anno 1418. Quo inter Articulos de quibus interrogandus est Wickleffista vel Hussita Hæreticus, vel de his Hæresibus suspectus, cùm ad Ecclesiam redit, tres istos præscribit, Concilii Constantiensis & Decretorum illius auctoritatem spectantes.

„ Item, utrum credat, teneat & asserat, quod quodlibet Concilium Generale, & etiam
„ Constantiense, universalem Ecclesiam repræsentet.

„ Item utrum credat, quod illud, quod Sacrum Concilium Constantiense, universalem
„ Ecclesiam repræsentans, approbavit & approbat in favorem fidei & salutem anima-
„ rum, quod hoc est ab universis Christi Fidelibus approbandum & tenendum: & quod
„ condemnavit & condemnat, esse fidei vel bonis moribus contrarium, hoc ab eisdem es-
„ se tenendum pro condemnato, credendum, & asserendum.

„ Item utrum credat, quod condemnationes Joannis VVicklef, Joannis Hus, & Hie-
„ ronymi de Praga, factæ de personis eorum, libris & documentis, per Sacrum Gene-
„ rale Constantiense Concilium, fuerint rite & juste factæ, & a quolibet Catholico pro
„ talibus tenendæ, & firmiter asserendæ.

III. Præterea, *Martinus V.* Sessione ultima professus est, *Quod omnia & singula determinata, conclusa, & decreta in materiis fidei per præsens Concilium conciliariter, tenere & inviolabiliter observare volebat, & numquam contraire quoquo modo. Ipsaque sic conciliariter facta approbat & ratificat, & non aliter, nec alio modo.*

Hanc

Hanc etiam Synodum & ejus Decreta approbarunt & confirmarunt duo ſequentia Concilia Generalia, Senenſe, & Baſileenſe, illud a *Martino V.* iſtud ab *Eugenio IV.* uſque ad translationem in civitatem Ferrarienſem approbatum, ut in Diſſertatione de ipſo inſtituenda probabimus. Nam in Concilio Baſileenſi quinquies repetita ſunt, & confirmata in publicis Seſſionibus celeberrima illa Conſtantienſis Synodi de Conciliorum Generalium auctoritate Decreta, antequam translatio Synodi Ferrariam ab *Eugenio IV.* ſancita eſſet: idque præſentibus & conſequentibus ipſius Legatis ſecunda & decima octava Seſſione. Et ipſe *Eugenius IV.* in literis ad *Fridericum Tertium* Romanorum Regem anno 1447. paulo ante obitum datis, Decreta Concilii Conſtantienſis univerſim approbavit. „ Concilium autem Generale Conſtantienſe (*inquit*) Decretum *Frequens*, ac alia ejus „ Decreta, ſicut cætera alia Concilia Catholicam militantem Eccleſiam repræſentantia: „ ipſorum poteſtatem, auctoritatem, & eminentiam, ſicut & cæteri Anteceſſores noſtri, „ a quorum veſtigiis deviare nunquam intendimus, ſuſpicimus, amplectimur, & vene- „ ramur „. Refert *Odoricus Raynaldus* ad hunc annum num. 6. tom. 18. Annalium Eccleſiaſticorum.

Tertio, *Pius II.* in Bulla Retractationis data Romæ ſexto Kalendas Maias, anno 1463. Concilium Conſtantienſe, & hæc ipſa Decreta confirmat. „ Cum his (*inquit*) & Gene- „ ralis Concilii Auctoritatem & Poteſtatem complectimur, quemdmodum & ævo noſtro „ Conſtantiæ, dum ibi fuit Synodus Univerſalis, declaratum definitumque eſt. Venera- „ mur enim Conſtantienſe Concilium, & cuncta quæ proceſſerunt, a Romanis Pontifici- „ bus noſtris Prædeceſſoribus approbata. *Nec vim iſtius Profeſſionis imminuunt verba im-* „ *mediate præcedentia, quibus de Summo Pontifice ſic loquitur*: Qui etſi filius eſt propter „ regenerationem, propter dignitatem tamen Pater habetur; & ſicuti filiationis cauſa ve- „ nerari debet Eccleſiam tamquam Matrem; ita & Prælationis cauſa præfertur ei ut „ Paſtor Gregi, Princeps populo, Rector familiæ: „ Loco enim illius verbi, *præfertur*, in quibuſdam MSS. legi, *præeſt*, ad marginem hujus Diplomatis obſervatur in Labbeana Conciliorum Collectione, Tom. XIII. pag. 1415. Quam lectionem meliorem eſſe ac ſinceriorem non dubito; cum perſuaſum habeam *Pium II.* ſincere profeſſum ſe complecti Synodi Generalis Conſtantienſis Decreta, quibus tamen & ſibi ipſi manifeſte contradixiſſe videretur ſi Romani Pontificis Auctoritatem Concilii Generalis Auctoritati anteponendam ibidem affirmaſſet. Denique in Romana Conciliorum Generalium Editione Concilium Conſtantienſe ſuum locum obtinet, atque *Oecumenicum* ſimpliciter inſcribitur & appellatur, non (ut Cardinali *Bellarmino* appellare placuit) *partim approbatum, partim reprobatum*. Ex his conſtat, Decreta illa duo Concilii Conſtantienſis de Conciliorum Generalium Auctoritate, Seſſionibus 4. & 5. condita, eſſe Decreta Synodi Œcumenicæ, quæ *cuncta recepit Eccleſia*, & *Sedes Apoſtolica comprobavit*. Ex quo ſequitur, illorum auctoritatem jure in dubium revocari non poſſe: Maxime cum doctrinam tradant Scripturis ſacris, Traditioni Patrum, & Eccleſiaſticis Regulis plane conſentaneam.

§. II.

Decreta Concilii Conſtantienſis de Conciliorum Generalium Auctoritate, ſunt Scripturæ Sacræ conſona.

III. ET de Scripturis quidem Sacris id probant Pariſienſes Theologi, tum ex verbis Chriſti, Matthæi 18. *Ubi enim ſunt duo vel tres congregati in nomine meo, ibi ſum in medio eorum*: Tum ex illis Joannis 24. *Ego rogabo Patrem, & alium Paracletum dabis vobis, ut maneat vobiſcum in æternum, Spiritum veritatis*. Tum ex verbis Synodi Hieroſolymitanæ Apoſtolorum & Seniorum, ad finiendam controverſiam de legalium ceremoniarum obſervantia congregatæ, Actuum 15. *Viſum eſt enim Spiritui Sancto & nobis*. Quæ manifeſte probant, Conciliorum Generalium Auctoritatem eſſe immediate a Chriſto derivatam. Ad primi loci explicationem aſſerunt *Celeſtini I.* verba in Epiſtola ad Epheſinæ Synodi Patres, quæ Actione 2. legitur: „ Spiritus Sancti teſtatur

„ præ-

„ præsentiam Congregatio Sacerdotum. Verum est enim quod legimus, quia nec potest „ veritas mentiri, cujus in Evangelio ista Sententia est: *Ubi duo vel tres congregati fue-* „ *rint in nomine meo, ibi & ego sum in medio eorum.* Quod cum ita sit, si nec huic „ tam brevi numero Spiritus Sanctus deest, quanto magis cum interesse credimus, quan- „ do in unum convenit tanta turba Sanctorum? Sanctum namque est pro debita sibi ve- „ neratione Concilium, in quo utique nunc Apostolorum frequentissimæ illius, quam legi- „ mus, congregationis aspicienda reverentia est. Numquam his defuit Magister, quem „ receperant prædicandum. Adfuit his semper Dominus & Magister: sed nec docentes a „ suo Doctore deserti sunt umquam. Docebat ille qui miserat, docebat qui dixerat quid „ docerent, docebat qui in Apostolis suis se confirmat audiri. *Ad secundi & tertii loci* „ *explicationem afferunt verba* S. Leonis *Epistola* 62. *seu* 93. *in Editione* P. Quenellii *ad* „ Theodoretum *Episcopum Cyri*. Hæc præcipue præsenti occasione credimus admonen- „ dum, Frater Charissime, ut quotiescumque divina gratia administrante, illos, qui fo- „ ris sunt, fonte doctrinæ aut submergimus, aut purgamus, in nullo ab illis, quas Spi- „ ritus Sancti divinitas in Chalcedonensi Concilio protulit, Fidei Regulis recedentes, in- „ ter utrumque hostem novellæ perfidiæ sermonem nostrum cum omni cautela libre- „ mus: non jam, quod absit, tamquam de dubiis disceptantes; sed auctoritate summa, „ quæ bene definita sunt, adstruentes. *Et Epistola* 73. *seu* 115. *in Editione* P. Quenel- „ lii *ad Leonem Augustum*: Quod opus (*inquit*) virtutibus vestris gloriæque conve- „ niens, celerem & Deo placitum habebit effectum, si Sanctam Chelcedonensem Syno- „ dum de Domini Christi Incarnatione firmatam, nulla permiseritis retractatione pulsa- „ ri: Quid in illo Concilio per Spiritum Sanctum congregato, tam plenis atque perfectis „ definitionibus cuncta firmata sunt, ut nihil ei regulæ, quæ ex divina inspiratione „ prolata est, addi possit aut minui. *Et Epistola* 78. *seu* 132. *ad eumdem Imperatorem*: „ Præceptioni vestræ (*inquit*) in eo adnitor obedire, ut aliquos de Fratribus meis di- „ rigam, qui apud vos præsentiæ meæ instar exhibeant, & quæ sit Apostolicæ Fidei „ regula demonstrent, patefacientes in omnibus, & probantes, non esse omnino inter „ Catholicos computandos, qui definitiones venerabilis Synodi Nicænæ, vel Sancti Chal- „ cedonensis Concilii regulas non sequuntur: Cum utrorumque Sancta Decreta ex Evan- „ gelico manifestum sit fonte prodire, & quidquid non est de irrigatione Christi, poculi „ esse viperei. Prænoscat igitur Pietas tua: hos quos spondeo dirigendos, non ad con- „ fligandum cum hostibus fidei, nec ad certandum contra ullos a Sede Apostolica profectu- „ ros: Quia de rebus & apud Nicæam, & apud Chalcedonem, sicut Deo placuit, defi- „ nitis, nullum audemus inire tractatum: Tamquam dubia vel infirma sint, quæ tan- „ ta per Spiritum Sanctum fixit auctoritas. *Et Epist.* 55. *seu* 79. *Editionis* P. Quenel. *ad* „ Pulcheriam Augustam *data*: Consensiones vero Episcoporum, Sanctorum Canonum „ apud Nicæam conditorum regulis repugnantes, unita nobiscum vestræ fidei pietate in „ irritum mittimus, in omnibus Ecclesiasticis causis his legibus obsequentes, quas ad „ pacificam observantiam omnium Sacerdotum, per trecentos decem & octo Sacerdotes „ Spiritus Sanctus instituit. Quæ testimonia Anonymum Auctorem Tractatus De Liber- tatibus Ecclesiæ Gallicanæ fugerunt, vel illa dissimulavit, ut Scripturæ loca pro Concilii Generalis immediate a Christo accepta Auctoritate a Parisiensibus Theologis prolata facilius eluderet.

IV. Sed & aliis Scripturæ Sacræ locis nititur Sacræ Facultatis Parisiensis doctrina, illo præsertim Matthæi 18. „ Si peccaverit in te frater tuus, vade, & corripe eum inter te „ & ipsum solum. Si te audierit, lucratus eris fratrem tuum. Si autem te non audie- „ rit, adhibe tecum adhuc unum vel duos, ut in ore duorum vel trium stet omne ver- „ bum. Quod si non audierit eos, dic Ecclesiæ: Si autem Ecclesiam non audierit, sit ti- „ bi sicut Ethnicus & Publicanus. Romanus Pontifex frater noster est circumdatus infirmi- tate, & peccato obnoxius. Patrem quippe Deum nobiscum invocat, Orationem Domini- cam & ipse recitans, *Pater noster qui es in cœlis*, oransque ut sibi peccata remittan- tur. In ipsum itaque fraterna correctio exerceri potest & debet, maxime si in gravio- ra peccata prolabatur, quæ plurimis offensioni sint & scandalo. Sic *Paulus* reprehen dit *Petrum* non recte ambulantem ad veritatem Evangelii. Si vero fratrem corripientem

vel

vel adhibitis testibus, non audiat, Ecclesiæ denunciari potest, quæ certe non est ipse Pontifex, quia non est idem judex & reus, corripiens & correctus. Unde *Sanctus Gregorius Magnus, ad Joannem* Constantinopolitanum scribens, qui se Universalem inscribebat, ait se bis per Responsales suos ipsum corrigere studuisse: „ Sed (*inquit*) si in mea „ correctione despicior, restat ut Ecclesiam debeam adhibere. *Et* Silvester secundus *Epi*„ *stola ad* Seguinum *Senonensem Archiepiscopum*: Constanter dico quod si ipse Romanus „ Episcopus in fratrem peccaverit, sæpiusque admonitus, Ecclesiam non audierit, hic, „ inquam, Romanus Episcopus præcepto Dei est habendus sicut Ethnicus & Publica„ nus. Porro deferri non potest Summus Pontifex, sive ob Hæresim, sive ob Schisma, sive ob mores dissolutos, ad Ecclesiam dispersam, quæ ipsum corrigere vel coercere potis non esset, sed ad Ecclesiam in Concilio generali, quod totius nominis Christiani repræsentatio est, congregatam: quam audire debet ut matrem filius: quia *Non habebit Deum Patrem, qui Ecclesiam noluerit habere Matrem*. Si autem Ecclesiam, sive Concilium Generale ipsam repræsentans non audierit, habeatur sicut Ethnicus & Publicanus. Quomodo vero denuntiari posset Ecclesiæ, & ab ea corrigi, nisi ejusdem Ecclesiæ & Synodi Generalis ipsam repræsentantis potestas esset Pontificia superior, & Ecclesia potestatem clavium a Christo immediate accepisset, qua Fideles omnes, & ipsum Romanum Pontificem ligare possit & solvere? Unde Christus ibidem subdit; *Amen dico vobis, quæcumque alligaveritis super terram, erunt ligata & in Cælo; & quæcumque solveritis super terram, erunt soluta & in Cœlo*. Qui locus probat invicte, claves immediatius Ecclesiæ quam *Petro* datas, cui collatæ sunt quatenus Ecclesiam repræsentabat, ut toties repetit *S. Augustinus*, cujus unum hic describo locum instar omnium, ex Sermone 108. De Diversis. „ Inter Apostolos (*inquit*) pene ubique solus Petrus totius „ Ecclesiæ meruit gestare personam, propter ipsam personam quam totius Ecclesiæ solus „ gestabat, audire meruit; Tibi dabo Claves Regni Cœlorum. HAS ENIM CLAVES „ NON HOMO UNUS, SED UNITAS ACCEPIT ECCLESIÆ. Hinc ergo Petri „ excellentia prædicatur, quia ipsius universitatis & unitatis Ecclesiæ figuram gessit, „ quando ei dictum est: Tibi trado, quod omnibus traditum est. Nam ut noveritis Ec„ clesiam accepisse Claves Regni Cœlorum, audite in alio loco quid Dominus dicat o„ mnibus Apostolis suis, *Si cui dimiseritis peccata, dimittentur ei: Si cujus tenueritis,* „ *tenebuntur*. Hoc ad claves pertinet, de quibus dictum est: *Quæ solveritis in terra, so*„ *luta erunt & in Cœlo; & quæ ligaveritis in terra, ligata erunt & in Cœlo*. Sed hoc „ Petro dixit, ut scias quia Petrus universæ Ecclesiæ personam tunc gerebat, audi quid „ ipsi dicatur, quid omnibus Fidelibus sanctis: *Si peccaverit in te Frater tuus, corripe* „ *illum inter te & ipsum solum: Si te non audierit; adhibe tecum unum vel duos.* „ *Scriptum est enim: In ore duorum vel trium stabit omne verbum: Si nec ipsos audie*„ *rit, refer ad Ecclesiam; Si nec ipsam audierit, sit tibi sicut Etnicus & Publicanus.* „ *Amen dico vobis, quia quæ ligaveritis in terra, ligata erunt & in Cœlo, & quæcum*„ *que solveritis in terra, soluta erunt & in Cœlo*. Columba ligat, Columba solvit; æ„ dificium supra Petram ligat & solvit... Merito etiam post Resurrectionem Dominus „ ipsi Petro oves suas commendavit pascendas. Non enim inter Discipulos solus meruit „ pascere dominicas oves: sed quando Christus ad unum loquitur, unitas commendatur, „ & Petro primitus, quia in Apostolis Petrus est primus. Ex his diluitur Objectio, quam ex Clavibus *S. Petro* datis petit Auctor Anonymus Libri contra Libertates Ecclesiæ Gallicanæ, Lib. 5. cap. 10. Num. 7. Hoc autem argumentum ex cap. 18. *S. Matthæi* depromptum urget Christianissimus Doctor *Gersonius* in Tractatu, *De Potestate Ecclesiastica*, Consideratione 4. docetque fundari in hoc textu & „ potestatem diffiniendi, deter„ minandi, statuendi, decernendi, constituendi Præcepta, Leges, & Canones; proce„ dendi denique contra non Obedientes usque ad Sententiam Excommunicationis inclusi„ ve: immo secundum Canones nunc institutos, usque ad invocationem brachii sæcu„ laris: Quia dicitur in textu, *Quod si Ecclesiam non audierit*, &c. Audire igitur debet „ Ecclesiam quilibet frater noster, qui dicit ad Deum, *Pater noster*, sicut explicat alibi „ Christus; *Qui vos audit, me audit*... Et fundatur prædicta Potestas Ecclesiastica Ju„ risdictionis in unitate, vel unione tali, quemadmodum notasse videtur B. Augustinus,

„ quod

„ quod Claves Ecclesiæ datæ sunt unitati. Verumtamen hoc non impedit quin datæ sint „ Petro, tamquam Monarchæ, legitimisque Successoribus suis, principalibus tamen Ec- „ clesiæ: Primo ratione indeviabilitatis; quia *Portæ inferi non prævalebunt adversus* „ *eam*, nec deficiet fides ejus; non ita de Papa: Secundo, ratione Regulabilitatis; quo- „ niam habet regulare usum Potestatis Papalis, non sic e converso. Tertio, ratione „ Multiplicitatis; quoniam Ecclesia continet Potestatem quamlibet Ecclesiasticam, etiam „ Papalem, non sic Papa, præsertim in extensione. Quarto ratione obligabilitatis; quia „ Ecclesia potest concedere leges obligantes etiam ipsum Papam, tam quoad personam, „ quam respectu usus potestatis: Non sic e converso potest Papa judicare totam Eccle- „ siam, vel usum suæ potestatis limitare. Idem argumentum urget *Joannes Major* Parisiensis etiam Theologus celeberrimus, Commentario in cap. 18. *S. Matthæi*. Idem argumentum urget *Tostatus* Abulensis Episcopus in eumdem *S. Matthæi* locum Quæst. 108. Commentariorum.

V. Utuntur Parisienses Theologi & altero Scripturæ Sacræ loco, Actorum 8. *Cum audissent Apostoli, qui erant Hierosolymis, quod recepisset Samaria verbum Dei, miserunt ad eos Petrum & Joannem*. Quæ verba expendens *Gersonius* in Tractatu De Ecclesiastica Potestate, Consideratione 11. *Apostoli* (inquit) *miserunt in Samariam Petrum & Joannem, tamquam subditos Ecclesiæ*. Et *Renatus Benedictus* Sacræ Facultatis Parisiensis olim Decanus, in Panoplia Catholicorum adversus hodiernas Hæreses *Gregorio XIII.* Pontifici Maximo dicata, anno millesimo quingentesimo septuagesimo quinto, eumdem locum ita tractat: „ Quo non intellecto abutuntur, qui ex eo colligunt, Petrum non fuisse cæ- „ teris Apostolis superiorem. Nam non est missus ab aliquo in particulari, sed ab illis „ congregatis: Qui Ecclesiam repræsentabant. Non fuit autem Beatus Petrus Superior „ tota Ecclesia, sicut nec nunc Successor ejus Papa saltem in determinando; Aliud au- „ tem esse puto forsan in determinationum executione. Quare non est mirum, si ab „ Apostolis congregatis, id est, ab Ecclesia missus est „. Quam interpretationem æqui bonique duxit *Gregorius XIII.* doctissimus & optimus Pontifex.

§. III.

Bellarmini Cardinalis & Auctoris Anonymi Objectiones ex Scriptura Sacra petitæ diluuntur a Theologis Parisiensibus.

VI. QUatuor Scripturæ Sacræ locis doctissimus Cardinalis *Bellarminus*, & alii abutuntur ut probent Summum Pontificem simpliciter & absolute esse supra Ecclesiam universam, & supra Concilium Generale, ita ut nullum in terris supra se Judicium agnoscat. Primus legitur in Evangelio S. Lucæ, Cap. 12. *Quis est fidelis dispensator & prudens, quem constituit Dominus super familiam suam?* Ex quo loco ita ratiocinatur: „ Hic per dispensatorem intelligunt Episcopum *Ambrosius* in hunc lo- „ cum, & *Hilarius*, & *Hieronymus* in Cap. 24. *Matthæi*. Et quamvis Patres non expres- „ se loquantur de Episcopo Romano, tamen sine dubio sententia Scripturæ illa est: Ut „ Episcopi particulares sunt Summi Œconomi in suis Ecclesiis, ita esse Episcopum Ro- „ manum in Ecclesia universa: unde *Ambrosius* in illud 1. ad Timotheum 3. *Ut scias* „ *quomodo oporteat te conversari in Domo Dei, &c.* ait: *Domus Dei Ecclesia dicitur,* „ *cujus hodie Rector est Damasus*. Et *Chrysostomus* hunc ipsum locum, *Qui est fidelis* „ *servus, &c.* de Petro exponit. Quod autem Œconomus summus sit supra fami- „ liam, & ab ea judicari ac puniri non possit, patet ex hoc eodem loco. Dominus „ enim ait: *Quem constituit Dominus super familiam suam*. Et ibidem: *Quod si dixerit* „ *servus ille in corde suo; Moram facit Dominus meus venire, & cœperit percutere ser-* „ *vos & ancillas, edere & bibere, & inebriari, veniet Dominus servi illius in die* „ *qua non sperat & dividet eum, partemque ejus cum infidelibus ponet*. Ubi vides Do- „ minum servare suo judicio servum illum, & non committere judicio familiæ. Idem „ etiam docet usus omnium familiarum: Nulla enim est in qua liceat inferioribus fa-

Non Ambrosius, sed Hilarius Romanæ Ecclesiæ Diaconus.

„ mulis

„ mulis, etiam simul congregatis, punire vel expellere Œconomum, etiamsi pessimus „ sit; id enim ad summum Dominum totius familiæ pertinet.

Alter locus habetur *Joannis* ultimo, ubi Christus ait S. Petro: *Pasce oves meas*. „ Constat autem Pastorem ita præesse ovibus (inquit *Bellarminus*) ut nullo modo ab „ eis judicari possit. Eodem utitur argumento Anonymus Auctor Tractatus *De Libertatibus Ecclesiæ Gallicanæ*, Lib. 5. Cap. 10.

Tertius locus est ad Ephesios 4. *Et ipse dedit quosdam quidem Apostolos, quosdam autem Prophetas, alios vero Evangelistas, alios autem Pastores & Doctores ad consummationem Sanctorum, in opus Ministerii, in ædificationem Corporis Christi ..... Veritatem autem facientes in charitate: crescamus in illo per omnia qui est Caput Christus.* „ Idem „ vero Christus communicat *Petro*, ut habemus in Concilio Chalcedonensi Actione 3. „ ubi Legati Sententiam pronuntiant in *Dioscorum*, & in Epistola Concilii ad *Leonem*. „ Porro caput a membris regi, & non ea potius regere, contra naturam est, sicut etiam „ est contra naturam quod membra sibi caput præcidant, cum forte graviter ægrotat.

Quartus locus, ad Ephesios 5. ubi Christus Ecclesiæ Sponsus dicitur: *Viri diligite uxores vestras, sicut Christus dilexit Ecclesiam, & tradidit se ipsum pro ea.* „ Idem convenit *Petro*: „ Nam in Concilio Generali Lugdunensi, ut habetur Cap. *Ubi periculum*, *De Electione* in Sexto: loquens Concilium de electione Romani Pontificis. *Acceleret* (inquit) *utilis, pernecessaria totius Mundi Provisio, idoneo celeriter eidem Ecclesiæ Sponso dato.* Est autem contra Apostolum ad Ephesios 5. ut Sponsa præsit „ Sponso, & non potius subsit. In summa illud est *Bellarmini* ratiocinium: Nomina quæ tribuuntur Christo, Pastoris, Sponsi, Capitis, Patris familias, probant ipsum esse supra Ecclesiam. Atqui eadem tribuuntur Summo Pontifici; Est enim Summus Œconomus, Pastor, Caput, Sponsus Ecclesiæ: Est ergo supra Ecclesiam.

Duo alia loca addit Auctor Anonymus Tractatus *De Libertatibus Ecclesiæ Gallicanæ*, Lib. 5. Cap. 10. Primum ex Cap. 16. *Sancti Matthæi*, ubi habetur, *Sanctum Petrum* fundamentum Ecclesiæ a Christo constitutum dicente: *Tu es Petrus, & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non prævalebunt adversus eam*: „ Quibus verbis, inquit, manifeste declaratur, eum ejusque Successorem Romanum Pon- „ tificem ita se habere ad reliquorum Fidelium Cœtum, sicut fundamenta ad ædifi- „ cium: Atqui ratione & experientia compertissimum est, firmitatem ædificii a fun- „ damento, non autem fundamenti ab ædificio pendere. In eumdem ergo modum fir- „ mitas in Fide ac Religione, non a reliquis Fidelibus in Summum Pontificem, sed a „ Summo Pontifice in reliquos Fideles provenit.

Alter locus est Lucæ 22. ubi Christus ait: *Ego pro te rogavi, Petre, ut non deficiat Fides tua, & tu aliquando conversus, confirma fratres tuos.* Ex quo sic ratiocinatur: Episcopi etiam congregati non desinunt esse fratres Successoris *Petri*: Ergo ab eo debent confirmari: Pro ipso enim Christus oravit, ne deficeret fides ejus, ut posset deficientes aut titubantes fulcire.

Theologorum Parisiensium Responsio ad argumenta Bellarmini & Auctoris Anonymi.

VII. Verum hæc tum *Bellarmini*, tum Auctoris Anonymi ratiocinia nullius plane sunt roboris. Atque ut a *Bellarmino* incipiam, fallacia peccat ejus ratiocinium, cum ea nomina, easque dotes, ex quibus Christum Ecclesia superiorem esse probatur, persuadere contendit quod *S. Petrus* & ejus Successores sint pariter supra Ecclesiam, quia Christus eadem cum ipsis nomina & officia communicavit, scilicet œconomi, Pastoris, Sponsi, Capitis. Ut enim recte colligeret doctissimus Cardinalis, necesse esset, ut illa nomina dotesque *S. Petro* & ejus Successoribus Romanis Pontificibus a Christo eodem modo convenirent. At eodem modo non conveniunt: Christus enim est Summus Pater familias & Dominus in domo sua, scilicet Ecclesia: Summus Pontifex non est Dominus Ecclesiæ, nec Pater-familia Supremus, sed Dispensator, Ecclesiæ Christi Sponsæ subjectus, & reddendæ utrique rationi obnoxius. Christus est Pastor & Dominus ovium, quas acquisivit sanguine suo; Romanus Pontifex Pastor est, non dominus ovium Christi. Unde Christus ait S. Petro: *Pasce oves meas*: non *oves tuas*. Christus est summum & essentiale Caput Ecclesiæ, in omnia membra influens, eaque regens auctoritate excellentiæ: Summus Pontifex Ecclesiæ Caput est ministeriale secundarium, non intus in mem-

membra influens, sed exterius sub Christo & pro Christo regens. Christus Ecclesiæ Sponsus est proprie, Summus Pontifex minus proprie. Christus enim ita cum Ecclesia conjunctus est, ut sit unum corpus cum ipsa juxta illud a *S. Augustino* toties incu'catum: *Caput & membra unus est Christus*: Mundavit eam lavacro aquæ in verbo vitæ: Sponsavit eam sibi in fide & in sempiternum: Se illi ita conjunxit, ut nec illa Sponsum, nec ille *Sponsam* repudiare possit: Summus Pontifex non est unum corpus cum Ecclesia, sed est pars Ecclesiæ, primumque Mystici Corporis Christi membrum: Non est *conjunctus* Ecclesiæ in æternum, sed quamdiu Pontifex fuerit. Defuncto Summo Pontifice universalis Ecclesia vidua non est, cujus Sponsus Christus, a mortuis redivivus non moritur, sed in æternum vivit. Denique repudium (ut ita loquar) Pontifex Ecclesiæ dare potest, abdicando Pontificatum, sicut fecit *S. Celestinus V.* & vicissim Ecclesia potest ipsum repudiare, a Pontificatu removendo, ut removit *Joannem XXIII.* Perperam ergo colligit *Bellarminus*, Romanum Pontificem esse absolute supra Ecclesiam, quia Christus supra Ecclesiam est.

Verum ad loca singula expressius ut respondeam; Ad primum dico, Hunc locum de omnibus Episcopis, vel Doctoribus, non de solo Romano Pontifice a SS. Patribus exponi, a *S. Irenæo* Lib. 4. adversus Hæreses, Cap. 44. a *S. Hilario* Cap. 27. in Matthæum, a *S. Ambrosio* in Cap. 12. S. Lucæ, a *S. Joanne Chrysostomo* Homilia 78. in Matthæum, a *S. Hieronymo* in Cap. 24. S. Matthæi, a *S. Augustino* Lib. De Quæstionibus Evangelicis, Cap. 26. a *S. Isidoro Pelusiota* Lib. 3. Epist. 145. ad *Theodosium* Episcopum, a *S. Leone* Epistola 90. seu 38. in Editione *P. Quenellii*, ad Ravennium Arelatensem Episcopum, a *S. Petro Chrysologo* Sermone 26. De Fideli Dispensatore, a *S. Gregorio Magno* P. 3. Pastoralis, Cap. 5. ab *Agobardo* Lugdunensi Archiepiscopo in Tractatu de Modo Regiminis Ecclesiastici ad Clericos & Monachos Lugdunenses. Nullus istorum Patrum hunc locum ita interpretatur, ut suo arbitrio interpretatus est *Bellarminus*; nullus ex eo collegit, aut colligi posse innuit, Romanum Pontificem simpliciter & absolute esse supra Ecclesiam universalem, & supra Concilium Generale, ita ut nullum in terris supra se Judicium agnoscat. Peccant itaque, quicumque hunc locum ita interpretantur, contra regulam de Scripturis interpretandis a Sacra Synodo Tridentina præscriptam, eum in proprios sensus, contra unanimem SS. Patrum consensum explicantes, & detorquentes. Certe si suo judicio eos omnes Christus reservat, de quibus hunc locum Patres explicant, nec familiæ judicio committit, sequitur nullum Episcopum, nullum Doctorem aut Prædicatorem, ab Ecclesia judicari posse; quo quid absurdius? Præterea, quæ inter œconomum & servos instituitur a Christo comparatio, inter Summum Pontificem & Episcopos institui non potest, sed quæ inter œconomum & fratres illius institui posset, quibus familiæ administratio & bonorum illius procuratio in solidum commissa esset. Nam Episcopi famuli non sunt Summi Pontificis, sed ejus Fratres, Comministri, Consacerdotes, Coepiscopi; non ab ipso, sed a Christo immediate Auctoritatem habentes, qua *Ministri* sunt *Novi Testamenti, & Dispensatores Mysteriorum Dei*. Et Œconomatus familiæ Christi seu *Episcopatus unus est, cujus a singulis in solidum pars tenetur* (ut *S. Cyprianus* ait) sive (ut ait *Symmachus* Papa) *Ad Trinitatis instar, cujus una est atque individua potestas, unum est per diversos Antistites Sacerdotium*. Nec etiam Ecclesia ancilla est, sed Regina Christi Sponsa, *quæ tenet & possidet omnem Sponsi sui & Domini potestatem*, ut loquitur *S. Bonaventura* P. 6. Cap. 5. *Breviloquii* sui ex dictis *S. Augustini*. Œconomum ergo Summum judicare potest, si officio suo in ejus perniciem ac detrimentum abutatur: Alias Christus Ecclesiæ Sponsæ suæ satis providisse non videretur. Ita ratiocinatur *Petrus de Alliaco* Cardinalis Cameracensis in Libro *De Auctoritate Ecclesiæ* scripto in Concilio Constantiensi, Cap. 5. 3. part. „ Tam de jure humano, *inquit*, quam divino concedendum est, Papam posse ab universali Ecclesia vel a Generali Concilio eum repræsentante in multis casibus judicari, & condemnari, & ab eo ad Concilium in multis casibus appellari, videlicet in casibus Ecclesiæ destructionem tangentibus: Quia aliter sequeretur, ipsum Christum, verum & supremum Caput Ecclesiæ, & Institutorem ejus sapientissimum, eam non perfecte & sufficienter ordinasse, quod est hæreticum, & contra illud Deuteronomii 32. *Dei perfecta sunt Opera*.

„ Patet

„ Patet per contrarium, quia illa Communitas non est sufficienter ordinata, quæ perditioni suæ & demolitioni publicæ non potest occurrere; sic esset de Ecclesiastica Politia in casu quo Papa per hæresim manifestam, & tyrannidem apertam, aut aliud notorium crimen, conaretur eam subvertere, & nemo ei dicere posset, *Cur ita facis?* Per viam juris eidem resistendo, id est, ab eo appellando, eum accusando, & per Concilium judicando. Hoc esset Papæ concedere potestatem non in ædificationem, sed in destructionem, quod est contra sententiam Apostoli, quam non solo verbo docuit, sed exemplo firmavit, quando scilicet Petro restitit in faciem „. Sic respondent Theologi Parisienses.

VIII. Ad locum alterum respondent, ut jam innui, Summum Pontificem esse Pastorem visibilem omnium Fidelium loco Christi, ejusque Primatum *Super alias Ecclesias particulares* (ut Concilii Constantiensis Wickleffianam & Hussiticam hæresim damnantis verbis utar) laudatis Christi verbis, *Pasce oves meas*, probari; non vero superiorem universali Ecclesia & Concilio Generali Auctoritatem. Præterea, non *S. Petro* dumtaxat, sed omnibus Episcopis, in persona *S. Petri* dictum est a Christo, *Pasce oves meas*, ut docet Auctor Libri *De Dignitate Sacerdotali*, apud *S. Ambrosium* Cap. 2. *S. Chrysostomus* Homilia 78. in Matthæum & Homilia 31. de *B. Philogonio*, *S. Augustinus* Tractatu 47. in *Joannem*, & alii Patres, & Ecclesia ipsa in Præfatione de Apostolis. Hæc etiam verba ad se pertinere docet vacante Sede Pontificia Romanus Clerus, & ad Clerum Carthaginensem absente Episcopo; cum hunc in modum scribit post *S. Fabiani* Martyrium, & *S. Cypriani* secessum: *Cum incumbat nobis, qui videmur Præpositi esse, & vice Pastoris custodire gregem, &c. Denique ipse Dominus* Simoni ait; Pasce oves meas. *Nolumus ergo, Fratres dilectissimi, vos mercenarios invenire, sed bonos Pastores, cum sciatis tum non minimum periculum incumbere, si non hortati fueritis fratres nostros stare in fide immobiles, ne præceps iens in idololatriam funditus eradicetur fraternitas.* Atqui nemo dixerit, Episcopo, vel Romanum, aut alterius Ecclesiæ Clerum, Sede vacante, esse supra Ecclesiam universam & supra Concilium Generale, ita ut nullum in terris supra se judicium agnoscant. Neque ergo asserendum est de Romano Pontifice: Quamvis sit *Primus Pastor Ecclesiæ*, ut vocatur ab *Hadriano I.* in Epistola ad Episcopos Hispaniæ, & a Conciliis Moguntino & Aquisgranensi. Tandem, cum hæc verba *Pasce oves meas*, dictæ sint *Petro* ut *Ecclesiæ Catholicæ personam gerenti*, sicut illa, *Quæcumque solveritis, &c.* ut docet *S. Augustinus* lib. *De Agone Christiano*, cap. 30. Tractatu 47. in *Joannem*, & Enarratione in Psalmum 108. sicut Claves Ecclesiæ a Christo immediatius quam S. Petro traditæ sunt, sic & oves pascendi Auctoritas. Ad Ecclesiam ergo, & ad Concilium universale ipsam repræsentans, pertinent primitus illa Christi verba, *Pasces oves meas*; adeoque Summus Pontifex non est ea superior. Nec illa ovilis & Pastoris analogia prohibet quin ovile Christi collective sumptum, seu Ecclesia in Concilio Generali congregata, Vicarium Pastorem universis ovibus a Christo præpositum arcere possit, si perniciem sibi moliatur, si destruat, mactet, & perdat; si mercenarium se potius quam Pastorem optimum exhibeat. Sic respondent *Almainus* lib. *De Auctoritate Ecclesiæ & Conciliorum Generalium*, *Cap.* 8. in solutione rationum *Cajetani*, & alii Theologi Parisienses.

Petrus de Alliace, Lib. De Auctorit. Eccles. Cap. 4. III. Partit.

IX. Ad tertium locum respondent, Summum Pontificem caput esse Ecclesiæ ministeriale, non principale. *Quamvis Papa concedatur esse Caput Ecclesiæ* (inquit Cardinalis Cameracensis) *tamen hoc est sub principali & essentiali Capite Christo; & ideo subordinatio corporis Ecclesiæ ad Papam, est solum accidentalis; essentialis ad Christum, a quo immediate habet Auctoritatem.* Porro licet caput essentiale & principale Ecclesiæ, scilicet Christus, sit absolute supra universalem Ecclesiam, tamen caput ministeriale, scilicet Summus Pontifex, Ecclesiæ universali & Synodo Generali eam repræsentanti subditum est; cum ab ea reformari possit. Unde Concilia Constantiense, & Basileense congregari dicunt Generalia Concilia *ad Reformationem Ecclesiæ Dei in Capite & in membris*. Et *Julius II.* in Summum Pontificem electus, plurima inter capita, hæc duo juravit: *Generale Concilium congregare intra biennium*, & *reformare Ecclesiam in Capite & in membris*. Romanus Pontifex Ecclesiæ caput est, non a corpore independens, sicut Christus, sed ejus sustentatione & ope indigens, sine qua firmitatem suam, vigorem & digni-

Apud Odericum Raynaldum.

tatem amitteret. Quocirca *Sixtus Tertius* ad Episcopos Illyrici scribebat: *Ut omne corpus capite regitur, ita ipsum Caput, nisi suo corpore sustentetur, firmitatem & vigorem suum perdit, & non tenet quam habuerat dignitatem.* Christus & Ecclesia *Caput & Corpus dicuntur ab Apostolo frequenter, & ideo una persona sunt, quia & corpus capitis corpus dicitur, & caput corporis utique corpus. Non enim ad se dicitur caput, sed ad corpus* (inquit *Agobardus* Lugdunensis Archiepiscopus lib. contra *Felicem Urgelitanum*) At Summus Pontifex & Ecclesia universalis non sunt una persona, nec Ecclesia est corpus Summi Pontificis, sed Corpus Christi: Itaque Pontifex Ecclesiæ universalis caput est, id est, primum membrum sub Christo, sub quo & reliqui Episcopi sunt particularium Ecclesiarum capita, & universalis Ecclesiæ membra. Unde *S. Gregorius Magnus* lib. 4. Epist. 38. ad *Joannem* Constantinopolitanum Episcopum ait: *Certe Petrus Apostolus primum membrum sanctæ universalis Ecclesiæ est. Paulus, Andreas, Joannes, quid aliud quam singularium sunt plebium capita? Et tamen sub uno capite omnes membra sunt Ecclesiæ.* Hoc sensu Chalcedonensis Concilii Patres *S. Leonem* Synodi *Caput*, id est, *Primum Membrum* appellarunt, quod propter dignitatem cæteris membris præerat, sed tamen supra Ecclesiam & Synodum Generalem, ipsam repræsentantem, simpliciter & absolute non erat. Neque hæc verba, *Sicut Caput*, ὡς κεφαλὴ similitudinem omnimodam, sed proportionem dumtaxat aliquam significant. Primum Ecclesiæ, Conciliique Generalis membrum, Ecclesiæ, & Concilii pars est, adeoque ipsi præponi debet Ecclesia; quia *Universum partibus semper optimo jure præponitur*: ut ait *S. Augustinus* lib. 2. *De Baptismo*, cap. 4. Nec eadem ratio est capitis Ecclesiæ ministerialis & capitis humani, quod præcidi absque corporis interitu non potest; Corporis enim humani caput omnium spirituum animalium & sensuum fons est & origo, nec aliud eo abtruncato substitui loco illius potest; At caput ministeriale, scilicet Episcopus vel Summus Pontifex, non influit spiritum in Ecclesiam, in quam influxus omnis per Spiritus subministrationem a Christo est; & mortuo vel amoto capite ministeriali, vivit Ecclesia, nec acephala dici potest, Christum caput habens, & visibili capite seu per obitum, seu alias ab Ecclesia ablato, potest aliud substitui. Hinc Turonense Concilium 2. Canone 19. ait; *Rectius ut Caput morbidum, si curari non potest, amputetur, quam grex per eumdem inficiatur, Talis ergo Sacerdos & Pastor non debet a populo venerari, sed renui, qui non formam Disciplinæ sed vitii docet, dum se ipsum non corrigit.*

X. Quartus locus probat Christum esse unicum totius Ecclesiæ Sponsum, quæ propterea ipsi subjecta est: At summum Pontificem non eodem modo Sponsum esse probat, sed Sponsum Vicarium. Hoc modo Episcopi suarum sunt Ecclesiarum Sponsi, ut *S. Athanasius* Apologia 2, & *Innocentius Tertius* de Translationibus Episcoporum statuens asserunt. Sponsus autem Vicarius, seu Sponsæ Christi custos, etsi Ecclesia particulari sit superior, non tamen Ecclesia universa, quæ ipsi libellum repudii dare potest. Ita docet *Gersonius* libro *De Auferibilitate Papæ ab Ecclesia*, Consideratione 10. *Auferibilis est*, inquit, *Vicarius Sponsus Ecclesiæ ab ipsa Ecclesia in casibus dabilibus, & hoc per eam, vel per Concilium Generale repræsentans eam, vel per aliquos ad hoc per eam institutos, sive consentiat ipse Vicarius, vel non consentiat suæ cessioni. Nam si Vicarius Sponsus potest resignare sponte, ipsi Ecclesiæ dando libellum repudii; cum Sponsus & Sponsa non debeant quoad hoc impari jure censeri, poterit similiter repudiare Sponsum talem ipsa Ecclesia Sponsa: dum par ratio vel potior adducitur pro ipsa contra Sponsum: Vel quia prostituere quærit eam quantum in se est, vel tyrannide sæva tractare laniando eam, vel placitando, bona sua dissipando, vel quia abuti conatur ea in perniciem filiorum. Nullum quippe statum, nullum gradum dignitatis, nullum ministrationis genus dedit Deus, nisi in ædificationem & utilitatem communem. Patet ad Ephesios 4. & ad Corinthios 6. Sed quis non videat casus multos esse possibiles, quorum aliqui nunc tacti sunt, in quibus Ecclesia non ædificaretur, sed destrueretur; non uniretur, sed dissiparetur; non pasceretur, sed depasceretur, si non cederet voluntarius, vel ejiceretur invitus hic, qui in Vicarium Sponsum Ecclesiæ rite fuerat ordinatus?* &c. Quæ totidem verbis repetit *Thomas Illyricus* Italus ex Ordine Minorum Theologus, in *Clypeo Papali*, quem adversus *Lutherum* edidit, & *Hadriano Sexto* nuncupavit; Qui ut erat doctissimus & optimus Pontifex, hanc

hanc doctrinam gratam habuit. Quod autem Episcopus & Summus Pontifex Vicarii Sponsi recte vocentur, confirmat Consecrationis Episcopalis Ritus in Pontificali Romano, in quo Consecrator Episcopi annulum mittit in digitum annularem dexteræ manus illius dicens: *Accipe annulum, Fidei scilicet signaculum, quatenus Sponsam Dei, videlicet Ecclesiam Sanctam, intemerata fide illibatam custodias*: Non ait, *Sponsam tuam*, sed, *Sponsam Dei*.

XI. Ad quintum locum ex Matthæi 16. Capite, cui suum superstruit ratiocinium Auctor Anonymus, respondent Theologi Parisienses, Ecclesiam, quæ *Domus Dei* est, a secundo, minusque præcipue fundamento, scilicet *S. Petro*, ejusque Successore Romano Pontifice firmitatem in fide & religione non accipere, nec fundamentum hujusmodi esse ipsa domo superius, præstantius, & firmius: Sed a primario & principali fundamento, scilicet Christo, qui Ecclesiæ ipsius fundator simul & fundamentum est (de quo Apostolus dicit: *Fundamentum aliud nemo potest ponere præter id quod positum est, quod est Christus Jesus*, qui & ait: *Super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam*, non *Ecclesiam tuam*) immediate habere ut sit *Columna & firmamentum veritatis*; & ut *Portæ Inferi adversus eam non prævaleant*. Illudque unum fundamentum esse supra ædificium; quia artifex non est pars domus, sed ipsa superior; At fundamentum illud secundum, minus præcipuum, & ministeriale Ecclesiæ, pars ipsius est, adeoque præponi Ecclesiæ non debet, cum totum majus esse sua parte, communis sensus doceat, & *Universum partibus semper optimo jure præponatur*, ut ait *S. Augustinus*. Nec dissimulare debuerat Anonymus ille Gallicanarum Libertatum Impugnator, explanationem illius loci quadruplicem a Patribus & Ecclesiasticis Tractatoribus afferri. Quidam illius sensum esse docent, quod Ecclesia super *S. Petrum* a Christo sit ædificata; scilicet *Tertullianus* Lib. De Præscriptionibus Hæreticorum cap. 12. *Origenes* in cap. 17. S. Matthæi, *S. Cyprianus* lib. De Unitate Ecclesiæ, & Epistola 73. ad Jubajanum, *S. Hilarius* c. 16. in Matthæum, *S. Basilius* in caput 2. Isaiæ, *S. Ambrosius* Sermone 48. *S. Epiphanius* in Ancorato, *S. Hieronymus* in cap. 16. S. Matthæi, & Epistola 57. ad Damasum, *S. Au-*gustinus* Epistola 165. ad *Generosum*, Concione 2. in Psalm. 30. & Lib. 1. Retractationum cap. 21. *S. Cyrillus* Alexandrinus Lib. 2. in Joannem cap. 12. *S. Leo* Epist. 75. sive 125. Editionis *P. Quenellii* ad Leonem Augustum, *S. Maximus* Taurinensis Episcopus Homilia in Natali SS. Petri & Pauli, *Theophilactus* & *Euthymius* in Cap. 16. S. Matthæi, &c. Alii hunc locum exponunt eo sensu, quod non supra *Petrum* dumtaxat, sed super omnes Apostolos & eorum Successores a Christo ædificata sit Ecclesia. Sic *Origenes* Tractatu 1. in Cap. 6. S. Matthæi, *S. Cyprianus* Epist. 27. de Lapsis, *S. Hieronymus* Lib. 1. contra Jovinianum, *S. Augustinus* in Psalm. 86. *Theodoretus* in eumdem Psalmum, & in c. 43. Ezechielis, *Etherius* & *Beatus* Lib. 1. contra Elipandum, *Paschasius*, *Radbertus* Lib. 4. in Matthæum, &c. Plurimi hunc locum eo sensu interpretantur, quod super illam Fidem, quam confessus est *S. Petrus* dicens, *Tu es Christus Filius Dei vivi*, ædificata sit a Christo Ecclesia. Sic *SS. Hilarius* Lib. 6. De Trinitate, *Gregorius Nyssenus* Lib. De Adventu Domini, *Ambrosius* Lib. 6. in Lucam, Cap. 9. *Hilarius* Diaconus in Cap. 2. Epistolæ ad Ephesios, *Chrysostomus* Homilia 55. & 83. in Matthæum, *Augustinus* Tractatu 7. in Joannem, *Cyrillus Alexandrinus* Lib. 4. in Isaiam, & Lib. 4. de Trinitate, *Juvenalis* Hierosolymorum Episcopus in Literis Synodicis ad Presbyteros & Archimandritas, *S. Leo* Sermonibus 2. & 3. in Anniversario Assumptionis suæ die, *S. Petrus Chrysologus* Sermonibus 53. & 74. *Theodoretus* Epistola 77. ad *Eulalium* Episcopum, & Epistola 146. ad *Joannem* Œconomum; *Eucherius* Lugdunensis Archiepiscopus, seu alius sub ejus nomine, Homilia in Natali S. Petri, *Felix III.* Pontifex Maximus Epistola 5. ad *Zenonem* Imperatorem, *S. Gregorius Magnus* Lib. 3. Epistola 33. ad *Theodelindam* Reginam, Venerabilis *Beda* Homilia in Feriam 3. post Dominicam Palmarum, & in Cap. 21. Sancti Joannis, *Joannes Damascenus* Oratione de Transfiguratione Domini, *Hadrianus* I. Pontifex Maximus in Epistola quæ Actione 2. Septimæ Synodi lecta & probata est, & in altera ad Episcopos Hispaniæ, *Christianus Druthmarus* Commentario in Evangelium S. Matthæi, cap. 35. *Jonas* Aurelianensis Episcopus Lib. 3. De Cultu Imaginum, *Hincmarus* Remensis Archiepiscopus Opusculo 33.

Sententia Christi, Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam &c. quadruplex explicatio a Patribus allata.

** Seu potius alius Auctor Sermonum S. Ambrosio adscriptorum.*

contra Hincmarum Laudunensem Episcopum, Capp. 5. & 45. *Nicolaus I.* Epistola 2. ad *Michaelem* Imperatorem, & Epistola 6. ad Photium, *Joannes* VIII. Pontifex item Maximus Epistola ad *Petrum* Comitem, *Theophanes Cerameus* Archiepiscopus Tauromenii Homilia 45. *Theodorus Abucara* in Epistola Orthodoxa, *Stephanus* VI. Pontifex Maximus Epistola 2. Synodus Trosleiana, Canone 15. *S. Odo* Cluniacensis Abbas Sermone de Cathedra Sancti Petri, *Rupertus* Abbas Tuitiensis Lib. 3. in Matthæum, *Innocentius II.* Pontifex Maximus in Epistola ad Episcopos Senonensis Concilii, quod contra errores *Petri Abaelardi* celebratum est. *Hadrianus IV.* in Epistola ad *Fridericum* Imperatorem, *Urbanus* III. in Epistola ad Archiepiscopos, Episcopos, & Abbates, *S. Thomas* Quæstione 25. Supplementi, Art. 1. in Argum. *Sed contra*, & *Stephanus* Parisiensis Episcopus cum Sacra Facultate Parisiensi, in Literis quibus *S. Thomæ* doctrinam commendant, anno 1325. datis *Alfonsus Tostatus* in Cap. 15. S. Matthæi Quæstione 67. *Jodocus Clictovæus* Theologus Parisiensis in Compendio Veritatum ad Fidem pertinentium, contra erroneas Lutheranorum Assertiones, *Joannes Ekius* Lib. De Primatu S. Petri contra Lutherum, *Renatus Benedictus* in Panoplia adversus novas hæreses *Gregorii XIII.* Romano Pontifici dicata. Alii denique Patres & Tractatores Ecclesiastici locum illum explicant eo sensu, quod super petram Christum ædificata sit Ecclesia. Sic *S. Hieronymus* in Cap. 7. S. Matthæi, *Augustinus* Sermone 13. De Verbis Domini, Tractatu 124. in Joannem & Lib. 1. Retractationum, Cap. 21. *Theodoretus* in Cap. 3. Epistolæ 1. ad Corinthios, Venerabilis *Beda* in Cap. 16. Sancti Matthæi, *Paulinus* Aquilejensis Episcopus Lib. 1. contra *Felicem* Urgelitanum Episcopum, *Dungalus* Diaconus Lib. contra *Claudium* Taurinensem Episcopum, *Rabanus Maurus* Lib. 4. De Universo, Cap. 1. *S. Anselmus* in Cap. 16. S. Matthæi, *Petrus Lombardus* Parisiensis Episcopus, Magister Sententiarum nominatus, in Cap. 2. Epistolæ ad Ephesios, *Joannes Saresberiensis* Carnotensium Episcopus, Epistola 166. ad Cantuariensem Archiepiscopum, *Celestinus III.* Pontifex Maximus Epistola 14. ad Lincolniensem, *Innocentius III.* Sermone 2. De Consecratione Pontificis, *S. Thomas* in Cap. 4. Epistolæ 1. ad Corinthios, ad ista verba: *Fundamentum aliud nemo potest ponere, præter id quod positum est, quod est Christus Jesus.* Has (inquam) expositiones quatuor dissimulare non debuit Auctor Anonymus, quæ licet conciliari facile possint, quia veræ sunt singulæ, nec veritas repugnat veritati, ex iis tamen compertum est, *S. Petrum* & ejus Successores Romanos Pontifices, non esse præcipua Ecclesiæ fundamenta, quæ firmitatem in Fide & Religione eidem Ecclesiæ vel Synodo General. ipsam repræsentanti tribuant; sed fundamentum præcipuum & primarium Christum esse; & petram illam super quam Ecclesia fundata est, adversus quam inferi portæ non prævalebunt; Manifestum est (inquam) non a *S. Petro*, & ejus Successoribus Pontificibus Romanis, sed a Christo Ecclesiæ firmitatem & indeficientiam derivari: Ab illo scilicet fundamento, de quo *S. Augustinus* Tractatu 124. in Joannem ait: *Ecclesia fundata est super Petram, unde Petrus nomen accepit. Non enim a Petro Petra, sed Petrus a Petra. Sicut non Christus a Christiano, sed Christianus a Christo vocatus. Ideo quippe ait Dominus*: Super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, *quia dixerat Petrus*: Tu es Christus Filius Dei vivi. *Super hanc ergo, inquit, Petram quam confessus es, ædificabo Ecclesiam meam. Petra enim erat Christus: Super quod fundamentum etiam ipse ædificatus est Petrus* „ Fundamentum *quippe* aliud nemo potest ponere, præter id quod positum est, quod est Christus Jesus. *Ecclesia ergo quæ fundatur in Christo claves ab eo Regni cœlorum accepit in Petro: id est, potestatem ligandi solvendique peccata.* Quam explicationem priori non minus probabilem nisi censuisset *S. Augustinus*, eam hic & alibi non tradidisset, nec utramque lectoris optioni permitteret, Lib. 1. Retractationum Cap. 21. ubi recensens quod Libro contra Epistolam *Donati* de *S. Petro* dixerat, *In illo tamquam in petra fundatam esse Ecclesiam*, subdit: *Sed scio me postea sæpissime sic exposuisse, quod a Domino dictum est*: „ Tu es Petrus & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam: *ut* „ *super hanc intelligatur, quam confessus est Petrus dicens*: Tu es Christus Filius Dei vivi. *Ac si Petrus ab hac Petra appellatus personam Ecclesiæ figuraret, quæ super hanc Petram ædificatur, & accepit claves Regni cœlorum. Non enim dictum est illi.* Tu

es

es Petrus, *sed* Tu es Petrus, Petra autem erat Christus, *quem confessus Simon sicut eum tota confitetur Ecclesia, dictus est Petrus. Harum autem duarum sententiarum, quæ sit probabilior, eligat lector.* Illud solum Fundamentum, quod est Christus, supra Ecclesiam esse, *S. Augustinus* sensit de quo ait, Ennarratione in Psalmum 86. *Fundamentum & lapis angularis ipse est ab imo surgens, si tamen ab imo. Etenim origo fundamenti hujus summitatem tenet. Et quemadmodum fundamentum, corporeæ fabricæ in imo est: sic & fundamentum spiritualis fabricæ in summo est. Si ad terram ædificaremur, in imo nobis ponendum erat fundamentum. Quia cœlestis fabrica est, & ad cœlos præcessit fundamentum nostrum.*

XII. Quod de Ecclesiæ firmitate & indeficientia, ab hoc uno fundamento, quod est Christus Jesus, non a *S. Petro* & Romano Pontifice, pendente dicunt Parisienses Theologi, *Innocentii III.* auctoritate confirmant locum illum, *Tu es Petrus & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non prævalebunt adversus eam,* tractantis Sermone 11. de Consecratione Pontificis: *Cum enim*, inquit, *idem sit ipse fundator & fundamentum Ecclesiæ, profecto portæ inferi non prævalebunt adversus eam, quia fundamentum immobile perseverat, de quo dixit Apostolus:* „ Fundamentum positum est, præter quod aliud poni non potest, quod est Christus Jesus . . . . *Fundata erat supra petram, super illam videlicet de qua dicit Apostolus: Petra autem erat Christus.* Idem confirmant auctoritate *S. Thomæ* in Cap. 4. Epistolæ 1. ad Corinthios, duplex fundamentum distinguentis. *Unum quidem quod per se habet soliditatem, sicut rupes aliqua supra quam ædificium construitur. Et huic fundamento Christus comparatur. Ipse enim est petra de qua dicitur Matthæi 6.* Fundamentum enim erat supra firmam petram. *Aliud est fundamentum, quod habet soliditatem non ex se, sed ex alio solido subjecto, sicut lapides qui primo supponuntur petræ solidæ. Et hoc modo dicuntur Apostoli fundamentum Ecclesiæ, quia ipsi primi superædificati sunt Christo per fidem & charitatem. Unde dicitur ad Ephesios 11.* Supædificati supra fundamentum Apostolorum.

Ecclesiæ firmitas & indeficientia seu infallibilitas a Christo immediate derivatur.

XIII. Denique secundum expositionem triginta quinque Patrum & Tractatorum Ecclesiasticorum superius laudatorum, qui nomine Petræ super quam ædificata est Ecclesia Fidem intelligunt, quam *S. Petrus* confessus est, hæc verba: *Et portæ inferi non prævalebunt adversus eam*, ad fidem *S. Petri* & Ecclesiæ, non ad ejus, aut Successorum Pontificum personam referuntur (inquiunt Theologi Parisienses). Hæc *S. Leonis* mens est Sermone 3. de Anniversario Assumptionis suæ ad Pontificatum, in quo Christum sic loquentem inducit: *Quia tu es Petrus, id est, cum ego sim inviolabilis petra, ego lapis angularis, qui facit utraque unum, ego fundamentum, præter quod nemo potest aliud ponere: Tamen tu quoque petra es, qui mea virtute solidaris, ut quæ mihi potestate sunt propria, sint tibi mecum participatione communia.* „ Et super hanc petram ædifi„ cabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non prævalebunt adversus eam. *Super hanc*, inquit, *fortitudinem æternum extruam Templum, & Ecclesiæ meæ Cœlo inferenda sublimitas in hujus Fidei firmitate consurget. Hanc confessionem portæ inferi non tenebunt, mortis vincula non ligabunt. Vox enim ista, vox vitæ est.* Ea mens *Hadriani I.* in Epistola ad Episcopos Hispaniæ: *Beatus Petrus*, inquit, *solus pro se, & pro omnibus, & pro unitate unus, testimonium perhibuit Fidei, dicentis:* Tu es Christus Filius Dei vivi: *Qui mox confessionis præmium adeptus, & Cœli janitor, & ligandi solvendique arbiter factus est animarum, statimque Dominus:* „ Et ego dico tibi, tu es Petrus, & „ super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam: *Super hanc, inquit, petram, quam „ confessus es, & a quo vocabulo sortitus es dignitatem, super hanc soliditatem Fidei ædificabo Ecclesiam meam, & idcirco portæ inferi, id est Heretici, non prævalebunt adversus eam.* Ea mens *Nicolai I.* Epistola 6. ad *Photium* scribentis: *Christus supra soliditatem Fidei suam Sanctam dignatus est stabilire Ecclesiam, secundum illius veridicam vocem dicentis: Amen dico tibi, Tu es Petrus & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam.* Ea mens *Stephani VI.* Epistola 2. *Catholica*, inquit, *Christi & Dei nostri Ecclesia fundata super firmam petram, Apostoli videlicet Petri confessionem, licet plurimis tempestatibus & fluctibus agitetur, nihilominus confirmatur & augetur.* Ea mens *Innocentii II.* in Epistola ad Episcopos Concilii Senonensis: *Testante*, inquit, *Apostolo, Si-*

cut unus Dominus, ita una Fides esse dignoscitur, in qua tamquam in immobili fundamento, præter quod nemo potest aliud ponere, firmitas Ecclesiæ Catholicæ inviolata consistit. Inde est, quod Beatus Petrus Apostolorum Princeps, pro eximia hujus Fidei confessione a Domino ac Salvatore nostro audire meruit: Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam: *Petram utique firmitatem Fidei, & Catholicæ unitatis soliditatem manifeste designans.* Ea mens *Urbani III.* In Epistola ad Archiepiscopos, Episcopos, & Abbates: *Cælestis*, inquit, *altitudo consilii firmam retinens in sui dispositione conjuram Sacrosanctam Romanam Ecclesiam, ad cujus regimen sumus, licet insufficientes, assumpti, supra petram Fidei soliditate fundavit, illud ei tribuens Apostolicæ confessionis fortitudine firmamentum, cui nec procellis turbinis, nec prævalere possit spiritus tempestatis.* Ista ergo Sedis Apostolicæ Traditio jure merito dici potest, quam confirmat Oratio in Missa Vigiliæ Apostolorum *Petri* & *Pauli* in Missali Romano præscripta: *Præsta, quæsumus, omnipotens Deus, ut nullis nos sinas perturbationibus concuti, quos in Apostolicæ confessionis petra solidasti.* Cum ergo non aliter credat & aliter oret Ecclesia, quia *Legem credendi lex statuit supplicandi*, ut scribit *Celestinus I.* ad Episcopos Galliæ: Doctrina ejus ac Fides est, Ecclesiam supra confessionem *S. Petri* a Christo fundatam esse, adeoque hæc verba Christi, *Et portæ inferi non prævalebunt adversus eam*, ad eamdem Fidem, & ad Catholicam Ecclesiam, in qua prædicatur, esse referenda.

Explicationes & sensus sententiæ Christi Luc. 22. Ego pro te rogavi, Petre, ut non deficiat Fides tua, &c.

XIV. Ad postremum locum ex cap. 22. *S. Lucæ* desumptum, quem affert Anonymus Libertatum Gallicanarum Impugnator, Parisienses Theologi respondent: Quatuor illius explicationes a Patribus & Ecclesiasticis Tractatoribus afferri, juxta quas tamen haud recte colligit auctor ille, cœtum Episcoporum, Concilium Generale universalem Ecclesiam repræsentans, facientium, seu ipsam Ecclesiam Catholicam, quæ *Columna est & firmamentum veritatis*, & cui Spiritus Sanctus ex Christi promissione jugiter adsistit, a Romano Pontifice in Fide & Religione confirmari: Cum Ecclesia & Concilium Generale in Fidei Morumque doctrina errare non possint, idque fide sit tenendum; Pontificem autem in Hæresim labi posse, vel Canones ipsi, Pontificesque in suis Decretis supponant. Patrum ergo & Tractatorum Ecclesiasticorum maxima pars Christum orasse tradit pro *S. Petri* perseverantia finali in vera fide, & gratia, ne scilicet Passionis suæ tempore, quo Apostolis gravissima tentatio imminebat, ipseque concutiendus erat & casurus, fidem amitteret, sed ut fide servata in ipso lapsu, cito resurgeret, fortiorque divina gratia factus, fratres, id est, cæteros Apostolos in fide confirmaret. Itque privilegium esse personale *S. Petri*, quod ad Successores non manaverit. Sic exponunt hunc locum *Tertullianus* lib. De Fuga in Persecutione, cap. 2. *S. Cyprianus* lib. de Oratione Dominica, *S. Hilarius* lib. 1. de Trinitate, *S. Basilius* Homilia 22. De Humilitate, *S. Joannes Chrysostomus* Homilia 83 in Matthæum, *S. Ambrosius* in Psalmum 43. & in cap. 22. Evangelii S. Lucæ, Concilia Carthaginense & Milevitanum in Epistolis Synodicis ad *Innocentium I.* Pontificem Maximum, *S. Augustinus* lib. De Correptione & Gratia, cap. 6. 8. & 12. *S. Cyrillus Alexandrinus* lib. 11. in Joannem, *S. Leo* Sermone 2. in Natali Apostolorum Petri, & Pauli, *Prosper* in Epistola ad Rufinum, *Theodoretus* Oratione de charitate, Venerabilis *Beda*, *Theophylactus*, *Oecumenius*, *Euthymius*, in cap. 22. S. Lucæ, *B. Petrus Damiani* Sermone 27. de SS. Petro, & Paulo, *Drogo* Ostiensis Episcopus, lib. De Sacramento Dominicæ Passionis, *Innocentius Tertius* Sermone 1. de SS. Petro, & Paulo, *Hugo* Cardinalis, *Albertus Magnus*, *S. Thomas*, *S. Bonaventura*: Glossa Interlinearis, *Nicolaus de Lira*, *Dionysius Carthusianus*, Cardinalis *Cajetanus*, *Joannes Major*, *Joannes Arboreus*, *Joannes Benedictus*, *Joannes Gagneus* in c. 22. S. Lucæ, *Dominicus Bannes* Ordinis Prædicatorum doctissimus Theologus, Commentario in Secunda Secundæ *S. Thomæ*, Quæst. 1. Art. 10. Dubio 4. Conclus. 3. &c. Nonnulli hunc locum ad Romanam Ecclesiam flectunt, pro qua Christus oraverit, ut a Fide nusquam deficeret, scilicet *Agatho* Pontifex Maximus in Epistola ad Constantinum Pogonatum Imperatorem, quæ in Synodo 6. Actione 4. lecta & laudata est, *B. Petrus Damiani* Sermone 23. de Nativitate S. Joannis Baptistæ, *S. Thomas* in Expositione Symboli, *Joannes* XXII. in Diplomate Canoniza-

tionis

tionis *S. Thomæ*, &c. Quidam Sedi S. Petri, sive Sedi Apostolicæ hunc locum accommodant, Christumque pro ea orasse docent, ut a Fide nusquam deficiat; scilicet *Leo IX.* Epistola 5. ad Petrum Antiochenum, *Gregorius Septimus* lib. 2. Epistola 31. & lib. 3. Epistola 18. *S. Bernardus* Epistola 190. ad Innocentium II. *Innocentius Secundus* Epistola ad Concilium Senonense, *Innocentius Tertius cap. Majores, De Baptismo, & ejus effectu*, & Sermone 2. & 3. de Consecratione Romani Pontificis. Alii denique hunc locum de universali Ecclesia & de Concilio Generali ipsam repræsentante interpretantur, pro qua, & pro quo Christus oraverit, ne deficeret fides ejus. Hanc explicationem juvant *Leo Nonus* Epistola 9. ad *Michaelem* Constantinopolitanum Episcopum, *S. Thomas* secunda secundæ, Quæst. 11. Art. 6. dicens, *Universalis Ecclesiæ fidem non posse deficere, Domino dicente, Lucæ 23. Ego pro te rogavi, Petre, ut non deficiat fides tua.* S. Bonaventura in cap. 22. S. Lucæ, *Thomas Waldensis*, cujus Opus Diplomate Pontificio *Martinus V.* approbavit, Tom. 1. Doctrinalis Fidei Lib. 2. Art. 2. Cap. 19. Eam interpretationem amplectuntur Parisienses Theologi, *Petrus de Alliaco* Cardinalis & Episcopus Cameracensis, Lib. *De Auctoritate Ecclesiæ* P. 3. Cap. 1. & 4. *Gersonius* in Tractatu *De Potestate Ecclesiastica*, Consideratione 4. *Almainus* Lib. *De Auctoritate Ecclesiæ*, Cap. 10. *Cyprianus Benetus* Ordinis Prædicatorum, in Tractatu *De non mutando Paschate*, Fundamento 13. *Franciscus Victoria*, Relectione *De Potestate Papæ & Concilii*, quotquot hodie Parisiis docent Sacræ Facultatis Doctores & Professores. Salvis itaque Juribus Romanæ Ecclesiæ & Sedis Apostolicæ, in qua singulari Christi protectione Fides *S. Petri* illibata hucusque prædicata est, & porro prædicabitur, (ut pie confidimus, precamurque) universalis Ecclesiæ, Conciliique Generalis eam repræsentantis Fidem ex Christi promissione firmitatem & indeficientiam habere asserimus, nec a Romano Pontifice precario illam accipere, sed ab ipso Christo & Spiritu Sancto. Quamobrem debilitate sua concidit Auctoris Anonymi ratiocinium contra Supremam Conciliorum Generalium Auctoritatem ex verbis Christi Lucæ 32. depromptum. Licet enim *S. Petro* dictum sit: *Rogavi pro te, ut non deficiat fides tua*, hæc tamen quodam sensu ipsi dicta sunt ut Ecclesiam universam repræsentanti, quam proinde immediatius spectat illa Salvatoris promissio. Unde licet ex hoc loco recte colligeretur non errandi Privilegium Romano Pontifici convenire (quod tamen recte colligi negant Theologi Parisienses, nisi Ecclesiæ consensus accesserit) non sequeretur tamen illud non convenire etiam Ecclesiæ & Concilio Generali eam repræsentanti, immediate ex concessione Christi, & ex adsistentia immediata Spiritus Sancti, independenter a Romano Pontifice: Sicut Claves datæ sunt a Christo *S. Petro* ut Ecclesiæ personam gerenti, & tamen Ecclesiæ datæ sunt immediatius, adeo ut Ecclesiam Claves habere dependenter a *S. Petro* & ejus Successoribus, sano sensu dici non possit.

§. IV.

Decreta Concilii Constantiensis de Suprema Conciliorum Generalium Auctoritate, Traditioni Patrum, & Ecclesiasticis Regulis consona sunt.

XV. PAtres Œcumenicam Synodum ut Supremum ultimumque Catholicæ Ecclesiæ tribunal agnovisse & habuisse, multa sunt quæ plane persuadeant ingeniis nullo studio partium, nullo opinionum præjudicio occupatis. Primo, quod in Controversia de celebratione Paschatis ante Nicænam Synodum gestum est. Res sic se habuit. Secundo cadente sæculo, gravis controversia exorta est, eo quod omnes per Asiam Ecclesiæ vetusta quadam Traditione nixæ, quartadecima Luna Pascha celebrarent (quo die, præscriptum erat Judæis ut agnum immolarent) eaque omnino Luna in quemcumque septimanæ diem incidisset, finem jejuniis imponerent; cum tamen reliquæ totius orbis Ecclesiæ, more ex Apostolorum Traditione profecto, Dominica dumtaxat sequente Resurrectionis Christi Solemnitatem peragerent. Frequentes ea de re Synodi convenere in Palæstina, in Ponto, Romæ, in Gallia, „ Quæ uno consensu Ecclesiasticam „ Regulam universis Fidelibus per Epistolas tradiderunt, ne videlicet ullo alio quam

Primum argumentum ex Controversia de celebratione Paschatis.

„ Dominico die Ministerium Resurrectionis Domini umquam celebretur, utque eo dumtaxat die Paschalium Jejuniorum terminum observemus . . . *Extat inter alias* Epistola Synodi Romanæ: cui Victoris Episcopi nomen præfixum est. „ Ita refert *Eusebius* Lib. 5. Historiæ Ecclesiasticæ Cap. 23. Versionis *Valesii*. Episcopi tamen Asiatici, morem sibi a Majoribus traditum retinendum esse acriter contendebant, quem scripta ad *Victorem* & ad Romanæ Urbis Ecclesiam Epistola *Polycrates* Ephesinus Episcopus vindicavit. Tum *Victor* Pontifex Maximus „ illico omnes Asiæ vicinarumque Provinciarum „ Ecclesias, tamquam contraria rectæ Fidei sentientes, a communione abscindere conatus est; datisque literis universos, qui illic erant, Fratres proscribit, & ab unitate Ecclesiæ prorsus alienos esse pronuntiat. Verum hæc non omnibus placebant Episcopis. „ Proinde Victorem ex adverso hortati sunt, ut ea potius sentire vellet, quæ paci & „ unitati, charitatique erga proximum congruebant. Extant etiamnum eorum literæ, „ quibus Victorem acerbius perstringunt. Ex quorum numero Irenæus in Epistola quam „ scripsit nomine Fratrum, quibus præerat in Gallia, illud quidem defendit, solo die „ Dominico Resurrectionis Domini Mysterium esse celebrandum: Victorem tamen decenter admonet ne integras Dei Ecclesias morem sibi a Majoribus traditum custodientes a communione, abscindat. „ Ita refert *Eusebius* Lib. laudato, Cap. 24. Ex quibus patet, Asiaticos Episcopos *Victoris* Romani Pontificis definitioni ac Decreto, etsi in Synodo Romana condito non cessisse, nec ad cedendum se adstrictos existimasse. Cessissent autem, si Sedem Apostolicam ultimum Ecclesiæ tribunal; & sedentem in ea Pontificem indeficientis Judicii Privilegio absolute & simpliciter donatum a Christo credidissent. Morem autem retinuere suum celebrandi Paschatis ad Nicænam usque Synodum, cujus tandem Decreto de Paschate celebrando die Dominica Lunam decimam quartam proxime sequente, paruerunt Orientales omnes, Syri, Cilices, Mesopotami; quotquot in *Causa Festi claudicabant*, ut loquitur *S. Athanasius* Epistola de Synodis Arimini & Seleuciæ. Quid ita? Quia *omnium consensu controversia de ea re suscepta prudenter & commode sedata est* in Concilio Œcumenico, ut habet Epistola Synodica ipsius Concilii Nicæni ad Alexandrinam Ecclesiam, apud *Theodoretum* Lib. 1. Historiæ Ecclesiasticæ, Cap. 2. Persuasum itaque habuerunt Asiatici, & quotquot in celebratione Paschatis a Romana cæterisque Ecclesiis dissentiebant, Concilium Œcumenicum supremum & ultimum esse Tribunal, in quo Religionis controversiæ finirentur. Unde ex tunc inter Hæreticos numerati sunt, eorumque nomen execrata Ecclesia est, qui pertinaciter morem illum celebrandi Pascha Luna 14. in quamcumque diem incideret, nihilominus retinebant, ut constat ex SS. *Epiphanio*, *Augustino*, & *Theodoreto*, in libris quos de hæresibus scripsere, ubi de Quartodecimanis, & Audianis agunt.

Secundum argumentum ex quæstione de Baptismo Hæreticorum.

XVI. Idem demonstratur ex iis quæ gesta sunt in Quæstione de Baptismo Hæreticorum, sæculo tertio. Baptismum ab Hæreticis collatum cum abdicasset *Agrippinus* Carthaginensis Episcopus cum Africana Synodo, & ab iis ad Ecclesiam venientes baptizandos sanxisset, error ille altas in Africa radices egit, indeque in Orientem propagatus, Conciliis etiam Iconiensi & Synadensi firmatus est, & magni nominis viros sanctitate & doctrina insignes, *Firmilianum* præsertim Cæsareæ in Cappadocia Episcopum, & *Dionysium Alexandrinum*, propugnatores habuit. Eumdem errorem *S. Cyprianus* Carthaginensis Episcopus Africæ Primas, cum omnibus Coepiscopis suis fortiter defendit, & tribus Conciliis celebratis stabilivit, doctrinam Catholicam, & Scripturis Sacris consonam esse falso persuasus. *Stephanus* I. Pontifex Maximus pro muneris Apostolici ratione, novam perniciosamque doctrinam damnavit, intentato illius Defensoribus Anathemate, sanxitque, *Nihil novandum, nisi quod traditum est*, ut idem *S. Cyprianus* in Epistola ad *Pompejum*, & *Vincentius Lirinensis* in Commonitorio Cap. 9. testantur. Quid inde? Nec Africani Episcopi, & *S. Cyprianus* inprimis, neque Cappadoces cum *S. Firmiliano*, neque cum *S. Dyonisio Alexandrino* Ægyptii Auctoritati ac Definitioni *Stephani* Romani Pontificis cesserunt, ac errorem ab ipso damnatum deposuerunt. Ipsummet errare arbitrati. Unde *S. Cyprianus* Epist. 74. ad *Pompeium* scribebat: „ Quia desiderasti in notitiam tuam perferri quid mihi ad literas nostras Stephanus frater noster rescripserit, misi tibi. Rescripti ejus exemplum, quo lecto, magis ac magis ejus errorem denotabis,

„ qui

„ qui Hæreticorum causam contra Christianos, & contra Ecclesiam Dei asserere cona„ tur . . . Inter cætera vel superba, vel ad rem non pertinentia vel sibi ipsi contra„ ria, quæ imperite atque improvide scripsit, etiam illud adjunxit, ut diceret: Si quis „ ergo a quacumque Hæresi venerit ad nos, nihil innovetur, nisi quod traditum est, „ ut manus illi imponatur in pœnitentiam. „ Non censebant scilicet *S. Cyprianus* & Africani Episcopi, *S. Dionysius* Alexandrinus, *S. Firmilianus* & alii, indeficientis judicii Privilegium Romano Pontifici a Christo esse collatum, qui tamen Plenarii seu Generalis Concilii Auctoritati cessissent, si quod iis temporibus celebratum esset, in quo ista de Baptismo Hæreticorum dirempta fuisset controversia, ut sæpius inculcat *S. Augustinus* contra Donatistas scribens. Plenarium itaque seu Generale totius Ecclesiæ Concilium, non solam Sedem Apostolicam, ut supremum ac ultimum Ecclesiæ tribunal agnoscebant: Alioqui non magis illius quam istius judicio cessuros *S. Augustinus* dixisset. Nec ob aliam rationem Ecclesiæ communione frui permissi sunt, nec Hæreseos damnati fuere, quam quod nullum celebratum fuerat Plenarium totius orbis Christiani Concilium, in quo eliquata veritas firmaretur, ut idem inculcat *S. Augustinus*, S. Cyprianum & Africanos Episcopos excusans. Absolutis vero Magistris, erroris damnati sunt Discipuli, scilicet Donatistæ, atque ut Hæretici habiti ac proscripti sunt ab Ecclesia universa, quia Plenarium Concilium Baptismum ab Hæreticis collatum approbavit, ratumque ac legitimum esse sanxit, & ab Hæresi ad Catholicam Ecclesiam venientes, si Baptismo verbis Evangelicis consecrato tincti essent, non esse baptizandos, sed manus impositione recipiendos. Qui vero sic ratiocinatur *S. Augustinus*, qui *S. Stephani* I. Pontificis Maximi Decretum ne semel quidem Donatistis objicit, qui nusquam ipsis improperat quod post Romani Pontificis supremum, ultimum, indeficiens judicium, in errore pertinaciter maneant, sed quod Plenarii Concilii, quod universalis Ecclesiæ Auctoritati non cedant, ille censet Concilii Generalis & universalis Ecclesiæ, non Romani Pontificis tribunal, supremum, ultimum, ac indeficiens esse, ad quod Religionis controversiæ deferantur, ejus judicio finiendæ. *S. Augustini* loca exhibeo.

Lib. 1. De Baptismo contra Donatistas, Cap. 7. „ Jam ne videar humanis argu„ mentis agere, quoniam Quæstionis hujus obscuritas prioribus Ecclesiæ temporibus an„ te Schisma Donati magnos viros, & magna charitate præditos, Patres Episcopos, ita „ inter se compulit salva pace disceptare atque fluctuare, ut diu Conciliorum in suis „ quibusque regionibus diversa Statuta nutaverint, donec Plenario totius orbis Concilio, „ quod saluberrime sentiebatur, etiam remotis dubitationibus firmaretur.

Ejusdem Libri Cap. 18. „ De Baptismi ergo quæstione jam, quantum arbitror, satis dis„ serui, & quia hoc manifestissimum Schisma est, quod Donatistarum nomine nuncupatur, „ restat, ut hoc de Baptisma pie credamus, quod universa Ecclesia a sacrilegio Schisma„ tis remota custodit: In qua tamen si aliud alii & aliud alii adhuc de ista quæstio„ ne salva pace sentirent, donec Universali Concilio unum aliquid eliquatum sincerumque placuisset, humanæ infirmitatis errorem cooperiret charitas unitatis.

Lib. 2. Cap. 4. „ Sanctus Cyprianus satis ostendit, facillime se correcturum fuisse „ sententiam suam, si quis ei demonstraret Baptismum Christi sic dari posse ab eis, qui „ foras exierunt, quemadmodum amitti non potuit, cum foras exirent: Unde multa „ jam diximus, nec nos ipsi tale aliquid auderemus asserere, nisi universæ Ecclesiæ con„ cordissima Auctoritate firmati, cui & ipse sine dubio cederet, si jam illo tempore quæ„ stionis hujus veritas eliquata & declarata per Plenarium Concilium solidaretur. Si „ enim Petrum laudat & prædicat, ab uno posteriore Collega patienter concorditerque „ correctum, quanto citius ipse, cum Concilio Provinciæ suæ, universi orbis Auctoritati, „ patefacta veritate, cessisset.

Et Cap. 7. „ Nolite ergo nobis Auctoritatem objicere Cypriani ad Baptismi repetitio„ nem, sed tenete nobiscum exemplum Cypriani ad unitatis conservationem. Nondum „ enim erat diligenter illa Baptismi quæstio pertractata . . . Sic diligentius inquisita „ veritas docuit quæ post magnos dubitationis fluctus ad Plenarii Concilii confirmationem „ perducta est.

Cap. 9. „ Cyprianus hac attestatione satis ostendit, multo magis se fuisse commemo-

„ ratu-

„ raturum, si quod de hac re Transmarinum vel universale Concilium factum esset. Non„ dum autem factum erat, quia consuetudinis robore tenebatur orbis terrarum, & hæc „ sola opponebatur inducere volentibus novitatem, quia non poterant apprehendere ve„ ritatem. Postea tamen dum inter multos ex utraque parte tractatur, & quæritur, non „ solum inventa est, sed etiam ad Plenarii Concilii Auctoritatem roburque perducta, „ post Cypriani quidem passionem, sed antequam nos nati essemus. Hanc autem fuisse „ consuetudinem Ecclesiæ, quæ postea multis discussis ambagibus, perspecta veritate, „ Plenario Concilio confirmata est, satis ostenditur.

Cap. 15. „ Fuit aliquando de Baptismo dubitatio: Qui diversa senserunt, in unitate „ manserunt. Ea dubitatio procedente tempore, perspecta veritate, sublata est. Quæstio „ quæ nondum finita Cyprianum non deterruit, ut recederet, vos finita ut redeatis, invitat.

Quæstio finita non erat *S. Cypriani* tempore, quia nondum per Plenarium Concilium dubitatio sublata erat & perspecta veritas; posteriori tempore finita est, quia per Concilium Plenarium judicata.

Lib. 4. Cap. 6. ait, Si minus aliquid de obscurissima Quæstione *S. Cypriano* revelatum est, ut magnitudo charitatis ejus, qua unitatem non deseruit, probaretur, non ideo quemquam tantis ejus meritis virtutum & tantæ copiæ gratiarum, debere se audere præponere, „ Quia Universalis Concilii firmitate admonitus videt aliquid quod ille non vi„ dit, quia plenarium de hac re Concilium nondum habebat Ecclesia.

Lib. 5. Cap. 17. Majus in *S. Cypriano* Robur virtutis eminuisse, ait, „ Cum ista „ Quæstio nondum discussa nutaret, quod aliter sentiens, quam multi Collegæ tantam „ moderationem obtinuit, ut Ecclesiæ Dei Sanctam Societatem nulla Schismatis labe „ truncaret . . . . Neque illius huic sententiæ, in qua ei visum est aliter suscipiendos „ ab Hæreticis venientes, quam vel in præteritum suscipiebantur, sicut ipse testatur, „ vel nunc suscipiuntur: sicut totius orbis Christiani Plenario Concilio rationabilis con„ suetudo firmata est, meam præpono sententiam, sed Ecclesiæ Sanctæ Catholicæ, cujus „ universitatis ipse non fuit, sed in ejus universitate permansit. „ Similia habet Lib. 6. Cap. 1. 2. 7. 8. 13. 35. & Lib. 7. Cap. 1.

Tertium argumentum ex causa Ceciliani.

XVII. Idem suadetur ex iis quæ idem *S. Augustinus* habet de causa *Ceciliani* Carthaginensis Episcopi, cujus occasione Schisma fecerant Donatistæ ipsius Ordinationem accusantes quasi a Traditoribus Sacrarum Scripturarum peracta esset. Absolutus fuerat *Cecilianus*, Donatistæ damnati, tum in Romana Synodo, Præside *Melchiade* Pontifice Maximo, cum in Concilio Arelatensi I. nec ideo tamen a Schismate & insectatione *Ceciliani* cessabant, effutientes, quod improbis litigatoribus solemne est, cum causa ceciderunt, se malos judices passos esse. Quid ad hæc *S. Augustinus*? Urget-ne *Melchiadis* Romani Pontificis Judicium peremptorium fuisse, quod retractare nefas esset? Nequaquam, sed potuisse Donatistas plenarium Concilium adire reponit, ibique ostendere *Melchiadem* & Coepiscopos male judicasse, ut eorum sententia rescinderetur. Hoc nempe tribunal superfuisse. Quod cum non fecerint, nulla illis superest conquerendi ratio. Verba *S. Augustini* subjicio Epistola ad *Glorium*, *Eleusium* & alios centesima sexagesima secunda. „ Sed postquam ipsis rebus experti sunt cum Ceciliano „ permanere communionem orbis terrarum, & ad eum a Transmarinis Ecclesiis com„ municatorias literas mitti, non ad illam quem sibi scelerate ordinaverant, puduit eos „ semper tacere, quia posset eis objici cur paterentur ignaram per tot gentes Eccle„ siam communicare damnatis, & cur se ipsi ab innocentis orbis terrarum communione „ præciderent, elegerunt, sicut dicitur, ad duas fraudes agere causam cum Ceciliano „ apud Ecclesias Transmarinas, parati ad utrumque, ut si eum potuissent quacumque „ versutia falsæ criminationis evincere, satiarent plenissime cupiditatem suam; si au„ tem non possent, in eadem quidem perversitate durarent, sed jam tamen quasi habe„ rent quod dicerent malos Judices se esse perpessos, quæ vox est omnium malorum „ litigatorum, cum fuerint etiam manifestissima veritate superati: quasi non eis ad hoc „ dici posset & justissime dici: Ecce putemus illos Episcopos qui Romæ judicarunt, non „ bonos Judices fuisse; restabat adhunc Plenarium Ecclesiæ universalis Concilium, ubi

„ etiam

„ etiam cum ipsis Judicibus causa posset agitari, ut si male judicasse convicti essent, eorum Sententiæ solverentur; Quod utrum fecerint, probent: Nos enim non factum esse facile probamus ex eo quod totus orbis non eis communicat: Aut si factum est, etiam ibi sunt victi, quod ipsa eorum separatio manifestat „. Ex his meridiana luce clarius probatur *S. Augustinum* agnovisse *Plenarium Ecclesiæ universalis Concilium* non Romanam Synodum Præside *Melchiade* Romano Pontifice in causa *Ceciliani* celebratam, supremum esse & ultimum totius Ecclesiæ tribunal; Alioqui vere non dixisset ac sincere: *Restabat adhuc Plenarium Ecclesiæ universalis Concilium, &c.*

XVIII. Idem probatur ex iis quæ gesta sunt in causa *Apiarii* Presbyteri ab Episcopis Africanis, tempore *S. Augustini & Zosimi, Bonifacii, Celestini I.* Pontificum Maximorum. Gradu & communione submotus *Apiarius* ab Africana Synodo, ad Sedem Apostolicam confugit, obtinuitque a *Zosimo* ut *Faustinus* Episcopus in Africam Legatus a latere mitteretur, causæ cognitionem suscepturus, cum duobus Presbyteris Legationis sociis. In Synodo Africana, cui interfuit, de Appellationibus ad Romanam Sedem actum, & utrum Nicænis Canonibus niterentur, quos *Zosimus* allegaverat, Sardicenses intelligens, quæsitum est. Frustra laboravit *Faustinus* a *Celestino* iterum missus ut decretam a Summo Pontifice *Apiarii* restitutionem exequeretur. In Synodo namque, præsente ipso *Faustino*, propria confessione convictus est criminum, ob quæ fuerat ab Episcopo Siccensi depositus. Africani Patres, quorum unus erat *S. Augustinus*, Epistolam ad *Celestinum I.* scripsere, qua rei gestæ seriem exponentes, & de *Faustino* vehementer conquesti, Summum Pontificem rogarunt, ne ab ipsis excommunicatos in Communionem ultra acciperet: Deinde ne Presbyterorum & inferiorum Clericorum Appellationes admitteret, quia nullo Concilio id Ecclesiæ derogatum erat Africanæ; immo Nicænis Canonibus repugnabat. Tertio, ne Legatos a Latere mitteret in Africam ad exequendum Sententias Romæ latas, quia nulla Synodo id constitutum inveniebatur. Quæ enim allegata erant per *Faustinum* Concilii Nicæni Decreta, id non habere, ut constabat ex authenticis exemplaribus Nicænorum Canonum a *Cyrillo* Alexandrino & *Attico* Constantinopolitano Antistite in Africam missis. „ Impendio deprecamur, ut „ deinceps ad vestras aures hinc venientes non facilius admittatis, nec a nobis excommunicatos in communionem ultra velitis accipere, quia hoc etiam Nicæno Concilio „ definitum facile advertet Venerabilitas tua. Nam etsi de inferioribus Clericis vel „ Laicis videtur ibi præcaveri, quanto magis hoc de Episcopis voluit observari, ne in „ sua Provincia communione suspensi, a tua Sanctitate vel festinato, vel præpropere, „ vel indebite videantur communioni restitui? Presbyterorum quoque & sequentium „ Clericorum improba refugia, sicut Te dignum est, repellat Sanctitas tua: Quia & „ nulla Patrum definitione hoc Ecclesiæ derogatum est Africanæ, & Decreta Nicæna „ sive inferioris ordinis Clericos, sive ipsos Episcopos, Metropolitanis suis apertissime „ commiserunt, &c. *Et infra*: Nam ut aliqui tamquam a tuæ Sanctitatis Latere mittantur, nulla invenimus Patrum Synodo constitutum. Ex quibus apparet, *S. Augustinum* & Africanos Episcopos agnovisse Pontificiæ Potestatis usum secundum Canones esse moderandum; Romanum Pontificem Canonibus Nicænis teneri; Concilii Generalis Auctoritatem superiorem esse Pontificia: Siquidem Concilii Generalis Decretis cedere parati erant, si ordinem illum Judiciorum ab ipso constitutum novissent: Romani vero Pontificis Mandato novum ordinem Judiciorum, Africanæ Ecclesiæ ignotum ejusque moribus repugnantem, invehere volentis, cedere se debere non senserunt.

Quartum argumentum ex causa Apiarii.

XIX. Ante *S. Augustinum* laudandus erat *Siricius* Pontifex Maximus, ex cujus Epistola ad *Anysium* Thessalonicensem Episcopum, & cæteros Episcopos Illyrici de causa *Bonosi* Episcopi hæretici, quam Synodus Capuana eidem *Anysio* & Macedonibus Episcopis commisserat, colligunt *Almainus*, & post eum recentiores Auctores, Concilium esse supra Pontificem. Quid ita? Quia *Siricius* judicare sibi non licere, quasi ex Synodi auctoritate profitetur. *Ideo*, inquit, *primum est ut ii judicent, quibus judicandi facultas est data. Vos enim totius, ut scripsimus, Synodi vice decernitis, nos quasi ex Synodi auctoritate judicare non convenit.* Verum hoc argumentum prætermisi lubens, quod certe nihil probat, quia nimis probat. Si enim alicujus esset momenti, conficeret

Argumenti ex Epistola Siricii ad Anysium petiti infirmitas.

BIBLIOTECA D. F. M. CAP. MONTEFUSCO (Av)

ficeret non Generale tantum, sed nationale Concilium, quale Capuanum erat, esse Romano Pontifice superius, nec solum istius Concilii, sed delegatorum ab eo Judicum auctoritatem esse supra Pontificiam, quod nusquam admisero, nec (ut arbitror) salva Primatus Pontificii divino jure instituti confessione admitti potest. Quomodo vero sit intelligendus hic locus, olim exposui Dissertatione 27. in Historiam Ecclesiasticam Sæculi 4. Propositione 3. in Responsione ad objectionem septimam, quam lector, si lubet, consulat.

Quintum argumentum ex Actis in causa Nestorii & Epesino Concilio.

XX. Luculentius probant Parisienses Theologi, Concilium Oecumenicum Supremum esse & ultimum Ecclesiæ tribunal, adeoque Romano Pontifice superius ex iis quæ in causa Nestorii gesta sunt, & ex Actis Ephesini Concilii. Res ita se habet. Cum Nestorius Constantinopolitanus Episcopus hæresim prædicasset, *Celestinus I.* Pontifex Maximus a *S. Cyrillo Alexandrino* admonitus, acceptisque ipsius *Nestorii* literis & quaternionibus hæresim continentibus, Romæ celebravit Synodum, in qua excommunicationis & depositionis Sententia in illum Hæresiarcham lata est, nisi intra decimum a denuntiatione diem, errores suos *aperta & scripta confessione* damnaret. *Sancto Cyrillo Alexandrino* vices suas ad executionem Sententiæ demandavit *Celestinus*. Convocavit ille Synodum Alexandrinam ex tota Ægypti Diœcesi, ipso anno 430. Synodica missa ad *Nestorium* est cum *Celestini* Pontificis literis. Denuntiata ipsi *Celestini* Sententia, præscripta errorum ejuratio, fidei professio, imperata denique subscriptio 12. Anathematismis a *Cyrillo* editis. Non paruit *Nestorius* in erroribus pertinax: Quamobrem Œcumenicam Synodum congregare operæ pretium fuit; hanc indixit *Theodosius Augustus* Ephesi celebrandam. Anno 431. celebrata est. In ea retractata est *Nestorii* causa, licet a *Celestino* & Synodo Romana damnati, tum ab Alexandrina Præside *Cyrillo* Romani Pontificis hac in causa Vicario & Legato. Actione 1. Canonice vocatur ad Sanctæ Synodi tribunal; *Religiosissimus & Reverendissimus Episcopus Nestorius*, non secus ac alii Antistites, a Patribus appellatur; Lecta ejus Epistola, qua audita Patres Hæreticum *Nestorium* conclamarunt, ipsique Anathema sunt imprecati: *Quicumque Nestorium non anathematizat, Anathema sit: Hunc recta fides anathematizat: Hunc Sancta Synodus anathematizat. Omnes Nestorii Epistolam & dogmata anathematizamus; Omnes Hæreticum Nestorium anathematizamus*. Lecta deinde Excerpta ex ejus Commentariis & quaternionibus; in Sermones, quos Ephesi habuerat, inquisitum est. Tandem probatis ejus blasphemiis & contumacia legitimorum documentorum fide, Synodus in eum Sententiam tulit his verbis. *Dominus noster Jesus Christus, quem suis ille blasphemis vocibus impetivit, per sanctissimam hanc Synodum eumdem Nestorium Episcopali Dignitate privatum, & ab universo Sacerdotum consortio & cœtu alienum esse definit*. Ex his porro evidens est, Œcumenicam Synodum supremum esse ac ultimum Ecclesiæ tribunal, ad quod causæ Fidei & Religionis, post Romani etiam Pontificis Judicium & Sententiam, deferuntur, in eoque retractantur, ac examinantur perinde ac si a Summo Pontifice judicatæ non essent, ac tandem ita finiuntur, ut deinceps retractari non possint.

Sextum argumentum ex causa Eutychetis & Actis Chalcedonensis Concilii.

XXI. Idem demonstratur ex iis quæ gesta sunt in causa *Eutychetis*, & ex actis Chalcedonensis Synodi. *Flavianus* Constantinopolitanus Episcopus *Eutychetis* hæresim, ejusque personam in Concilio suo damnaverat: *Flaviani* Judicium confirmaverat *S. Leo* Pontifex Maximus; novam hæresim confoderat celeberrima illa ad *Flavianum* Epistola, *Dioscorus* Alexandrinus Patriarcha *Eutychetis* patrocinium suscepit, & *Chrysapii* Eunuchi favore a *Theodosio* Augusto impetravit ut secunda Synodus Ephesina convocaretur, in qua lata contra *Eutychetem* Constantinopoli Romæque Judicia revocarentur ad examen. Annuit *S. Leo*, misit Legatos, scripsitque ad Synodum in hæc verba: *Verum quia etiam talium non est negligenda curatio, & pie ac religiose Christianissimus Imperator haberi voluit Episcopale Concilium, ut Pleniore Judicio omnis possit error aboleri: Fratres nostros Julium Episcopum, Renatum Presbyterum, filium meum Hilarium Diaconum, cumque his Dulcitium Notarium probatæ nobis fidei, misi: Qui vice mea sancto Conventui vestræ fraternitatis intersint, & communi vobiscum sententia quæ Domino sint placita constituant. Hoc est, ut primitus pestifero errore damnato, etiam de ipsius, qui imprudenter erravit, restitu-*

stitutione tractetur: Si tamen doctrinam veritatis amplectens, sensus hæreticos, quibus imperitia ejus fuerat irretita, plene aperteque propria voce & subscriptione damnaverit. Quamvis rem *Synodali non indigere tractatu* S. Leo censeret, annuit tamen ut celebraretur Synodus, in qua *pleniore judicio posset error aboleri.* Majorem itaque Synodi Generalis Auctoritatem esse persuasum habebat, quam Pontificiam. Quis enim ad inferius tribunal causam deferens aut deferri permittens, id se facere aut permittere dixerit, ut quod a superiori Judice decretorio Judicio pronuntiatum est, *pleniore judicio* tractetur, & validius ac efficacius opprimatur iniquitas?

XXI. Cum vero *Chrysaphii* malis artibus ac potentia, nec-non *Dioscori* tyrannide, Ephesina illa Synodus in apertum *Latrocinium* evasisset, in quo violata Romani Pontificis Majestas, omnis Judiciorum ordo subversus, *Eutyches* absolutus, *Flavianus* damnatus, *S. Leo* Synodum legitimam a *Theodosio Augusto* congregari rogavit: Utque interim omnia in eo statu manere juberet in quo fuerant ante omne Judicium, donec major ex toto orbe Sacerdotum numerus congregaretur, Synodum esse necessariam scripsit ut fidei consuleretur & unitati, maxime cum *Flavianus* appellasset. Id constat ex Epistola 25. seu 40. Editionis *P. Quenellii* ad *Theodosium* Augustum: *Cui Sacramento*, inquit, *quia impie nunc a paucis imprudentibus obviatur, omnes partium nostrarum Ecclesiæ, omnes Mansuetudini vestræ cum gemitibus & lachrymis supplicant Sacerdotes, ut quia & nostri fideliter reclamarunt, & eisdem libellum Appellationis Flavianus Episcopus dedit, Generalem Synodum jubeatis intra Italiam celebrari, quæ omnes offensiones aut repellat aut mitiget, ne aliquid ultra sit vel in fide dubium, vel in charitate divisum .... Quam autem post Appellationem interpositam hoc necessario postuletur, Canonum Nicææ habitorum Decreta testantur, quæ a totius Mundi sunt Sacerdotibus constituta, quæque subter annexa sunt.* Sardicenses Canones Nicænorum nomine adornat. Scripsit ea de re & ad *Pulcheriam Augustam*, rogans ut Concilium a *Theodosio* Imperatore impetraret, *Quo diligentius universa, quæ offensionem generaverant, retractarentur, omnibus querelis & præjudiciis partis utriusque* interim *suspensis*. An vero necesse fuisset Synodum Oecumenicam congregari, *ne aliquid ultra esset in fide dubium*? an id tam enixe postulasset ab Imperatore *S. Leo*, nisi plane persuasum habuisset, Concilium Generale supremum esse & ultimum Ecclesiæ tribunal? Enimvero, si & ipse, & Ecclesia cum ipso universa sensisset Romanum Pontificem absolute esse supra Concilium Generale, ita ut nullum supra se Judicem in terris agnoscat, satis habuisset rescindere omnia quæ in Ephesino Latrocinio gesta erant, *Flavianum* restituere, damnare *Dioscorum*, damnationem *Eutychetis* aggravare & confirmare: Quæ longe facilior & compendiosior via fuisset. Ejus enimvero Sententiam omnes Ecclesiæ ultro suscepissent ac executioni mandassent: siquidem in ea fuissent opinione, Sedem Apostolicam ultimum esse totius Ecclesiæ tribunal, & Summi Pontificis irretractabile esse Judicium non accedente Ecclesiæ consensu.

XXII. Synodum, quam *S. Leo* postulabat, non concessit *Theodosius*, sed *Martianus* Augustus, qui ipsi in Imperium successit, eam congregavit Chalcedonem, consentiente *S. Leone*, qui & Legatos ad eam misit, & per eos Concilio præfuit: In illo ejusdem *S. Leonis* Epistola ad *Flavianum* examinata est, & cum Symbolis Nicæno & Constantinopolitano, nec-non cum *S. Cyrilli* Synodicis Epistolis collata, ut palam fieret omnibus, an cum ipsis in doctrina & positione fidei consentiret. Rem ita se habere cum agnoscerent Patres, laudatam Epistolam summo consensu approbarunt ac susceperunt, ut *S. Petri confessioni congruentem, & communem quandam columnam existentem adversus perverse sentientes ad confirmationem rectorum Dogmatum.* Et secundum illam, Eutychianam hæresim Synodus damnavit, & Fidei Definitionem edidit. An quæso, Chalcedonensis Concilii Patres *S. Leonis* Epistolam examinassent? An causam *Eutychetis* tanto studio retractassent? Id ne passi essent ipsius *Leonis* Legati, qui Synodo præerant, nisi una hæc omnium fuisset sententia, Synodum Oecumenicam non Apostolicam Sedem, Supremum & ultimum esse totius Ecclesiæ tribunal & Romani Pontificis Judicia posse a Concilio Generali retractari? Id *S. Leo* postea professus est Epist. 63. seu 93. Editionis *P. Quenellii ad Theodoretum* Episcopum Cyri, ut alias observavi. *Gloriamur*, inquit, *in Domino qui nullum nos in nostris fratribus detrimentum sustinere permisit, sed quæ no-*

stro

stro prius ministerio Dominus definierat, universæ fraternitatis irretractabili firmavit assensu: Ut vere a se prodiisse ostenderet, quod prius a prima omnium Sede formatum, totius Christiani orbis Judicium recepisset: Ut in hoc quoque Capiti membra concordent. Concilii ergo Œcumenici, non Romani Pontificis Judicium irretractabile censet *S. Leo* & Sedis Apostolicæ Judicium Auctoritate Synodi Generalis firmari, adeoque Concilium esse ipso Pontifice superius.

Septimum argumentum ex causa trium Capitulorum, & quinta Synodo.

XXIII. Idem confirmatur ex iis quæ in causa trium Capitulorum, & in Quinta Synodo gesta sunt. Anno 553. Synodus Constantinopoli congregata est a *Justiniano* Imperatore in causa Trium Capitulorum, *Eutychio* Constantinopolitano Patriarcha Præside, cum *Vigilius* Pontifex Maximus Constantinopoli nunc existens, adesse Concilio ac præsidere recusasset, atque ad vitandas insidias, ob improbatum *Justiniani* de Trium Capitulorum damnatione Edictum, sibi structas, Chalcedonem secessisset. Coacta Synodus Ipsum honorifica Legatione convenit *Eutychii* Constantinopolitani & aliorum Patriarcharum, & sexdecim Metropolitanorum, quibus Patricios Imperator adjunxit. Ab his semel, iterumque interpellatus *Vigilius*, ut causam Trium Capitulorum cum cæteris Episcopis disceptare vellet, quemadmodum suis literis *Eutychio* pollicitus erat: respondit, se intra dierum aliquot spatium, quid sibi de controversia videretur, ad Imperatorem scripto transmissurum, quod statim, ob ægritudinem, præstare non poterat. Post dies viginti, pridie scilicet Idus Maji, *Constitutum* suum ad *Justinianum* dedit, quo suam de Tribus Capitulis copiose declarat sententiam. *Theodori Mopsuesteni* Capitula configit, ac errores, sed ejus nomini personæque parcit, nemini licere asserens, secundum Sedis Apostolicæ Decreta: „Noviter aliquid de mortuorum judicare personis: sed in hoc statu relinqui, in quo unumquemque dies supremus invenit. *Statuit ac decernit*, Nihil injuriam atque obtrectationem probatissimi in Calcedonensi Synodo viri Theodoreti Episcopi Cyri, sub taxatione nominis ejus a quoquam fieri, vel proferri; sed custodita in omnibus personæ ejus reverentia, quæcumque scripta vel dogmata, ejus & cujuslibet nomine prolata, Nestorii atque Eutychetis manifestantur erroribus consonare, anathematizat atque damnat. *Declarat Chalcedonensis Concilii Patres*, Ex verbis Epistolæ viri venerabilis Ibæ rectissimo ac piissimo intellectu perspectis, & ex Gestis apud Photium & Eustathium habitis, & ex ipsius Ibæ Episcopi præsentis a præsentibus intentione discussa, justissime orthodoxam ejus pronuntiasse Fidem: *Quamobrem statuit ac decernit*, Cum in omnibus, tum in Venerabilis Ibæ Epistola, intemeratum Patrum Chalcedonensium manere Judicium. *Statuit tandem ac decernit*, Nulli ad Ordines & Dignitates Ecclesiasticas pertinenti licere quidquam huic de tribus Capitulis Constituto contrarium conscribere, proferre, componere, vel docere, aut aliquam post præsentem Definitionem movere ulterius quæstionem. *Nihilominus Quinta Synodus Tria Capitula damnavit. Inprimis Anathemate confixit: eos qui defenderent*, Impium Theodorum Mopsuestenum, & impia ejus Conscripta: *Deinde eos qui defenderent* impia Theodoreti Scripta, quæ contra rectam Fidem, & contra sanctam Ephesinam Synodum, & S. Cyrillum, & 12. ejus Capitula exposuit, & omnia quæ conscripsit pro Theodoro & Nestorio: *Eos tandem qui defenderint* Impiam Epistolam, quam dicitur Ibas ad Marin Persam Hæreticum scripsisse, & non anathematizant eam, & defensores ejus, & eos qui dicunt eam rectam esse vel partem ejus, & eos qui scripserunt vel scribunt pro ea, vel pro impietate quæ in ea continetur, & præsumunt eam defendere, vel insertam ei impietatem, nomine SS. Patrum, vel Sancti Chalcedonensis Concilii„. Si persuasum fuisset Quintæ Synodi Patribus, Romani Pontificis, non vero Concilii Generalis tribunal, esse supremum & ultimum tribunal totius Ecclesiæ Catholicæ, ejusdemque Pontificis Judicium de quæstionibus Religionis esse irretractabile, *Vigilii Constitutum* de Tribus Capitulis amplexi essent: Quod tantum abest ut fecerint, ut potius Definitiones Constituto plane contrarias ediderint, Capitulaque damnaverint; quæ illæsa & intacta esse volebat, & a quovis damnari prohibuerat. Præterea, si *Vigilius*, & qui Sententiam ipsius de Tribus Capitulis sequebantur, Occidentales Episcopi, Summum Pontificem absolute & simpliciter esse supra Concilia Generalia, ita ut nullum in terris Judicem supra se agnoscat, sensissent, eam attulissent rationem contra Quintam Synodum. Eam usurpasse Judicium controversiæ a Summo Pontifice decretoria

Sen-

Sententia finitæ conclamassent: Ab ipsa temere attentatam Trium Capitulorum damnationem contra *Constitutum* Pontificium, cui parere deberet, utpote Summo Pontifice inferior, suamque ab eo Auctoritatem emendicans. At neque *Vigilio*, nec Africanis, & Istriæ Episcopis, qui usque ad Schisma Tria Capitula defenderunt, & Quintam Synodum rejecerunt & impugnarunt, id venit in mentem, ut constat ex Scriptis *Facundi* Hermianensis Episcopi pro Trium Capitulorum defensione, & ex Epistola *Pelagii II.* Pontificis Maximi ad *Eliam* Aquilejensem, & alios Episcopos Istriæ, qua eorum objectionibus adversus Trium Capitulorum damnationem respondet. Sane cum Quintæ Synodi Judicium tandem amplexus sit & confirmaverit *Vigilius*, Tria impia Capitula pariter damnaverit, omnes, qui rectam fidem servantes a quatuor Synodis Œcumenicis prædicatam, ipsa damnaverant vel damnabant, *Fratres & Consacerdotes esse* definiverit datis ad *Eutychium* Patriarcham literis; agnovit Concilium nihil sibi temere arrogasse, nec indebitam auctoritatem usurpasse, cum Trium Capitulorum damnationem contra ejus *Constitutum* definivit. Agnovit itaque illius & cujusvis Concilii Generalis Auctoritatem sua fuisse & esse superiorem. Agnoverunt cum ipse, tum adhærentes ei Præsules, se in Trium Capitulorum defensione errasse: *Errorem tandem cognoverunt* (inquit *Pelagius II.*) erroremque illum suum recte ab Œcumenica Synodo fuisse correctum. Unde cognita veritate sententiam mutarunt, *S. Petrum* imitati, qui a *S. Paulo* reprehensus, priorem de jugo Circumcisionis Gentibus ad Ecclesiam venientibus imponendo sententiam abdicavit.

Argumentum 8. ex S. Gregorio Magno.

XXIV. Conciliorum Generalium Auctoritatem magnificis verbis extollit *S. Gregorius Magnus* lib. 1. Epistola 24. ad Joannem Constantinopolitanum Patriarcham, omnesque eorum Decretis teneri profitetur, nec ipsos Romanos Pontifices excipiens, quia, inquit, *sunt universali consensu constituta*. Proinde se, non illa destruere, quisquis præsumit solvere quos ligant, aut ligare quos solvunt: & omnes contrarium sapientes anathemate percellit. Magni Pontificis verba subjicio. „ Quia corde creditur ad justitiam, ore autem confessio fit ad salutem: sicut Sancti Evangelii quatuor libros, sic quatuor Concilia suscipere & venerari me fateor; Nicænum scilicet, in quo perversum Arii dogma destruitur: Constantinopolitanum quoque in quo Eunomii & Macedonii error convincitur: Ephesinum etiam primum, in quo Nestorii impietas judicatur: Chalcedonense vero, in quo Eutychis, Dioscorique pravitas reprobatur, tota devotione complector, integerrima approbatione custodio: Quia in his, velut in quadrato lapide, Sanctæ Fidei structura consurgit, & cujuslibet vitæ atque actionis norma consistit. Quisquis eorum soliditatem non tenet, etiamsi lapis esse cernitur, tamen extra ædificium jacet. Quintum quoque Concilium pariter veneror, in quo Epistola, quæ Ibæ dicitur erroris plena, reprobatur; & Theodorus personam Mediatoris Dei & hominum in duabus subsistentiis separans, ad impietatis perfidiam cecidisse convincitur. Scripta quoque Theodoreti, per quæ B. Cyrilli Fides reprehenditur, ausu dementiæ prolata refutantur. Cunctas vero, quas præfata veneranda Concilia personas respuunt, respuo: quas venerantur, amplector: Quia dum universali sunt consensu constituta, se & non illa destruit, quisquis præsumit aut solvere quos ligant, aut religare quos solvunt. Quisquis ergo aliud sapit, Anathema sit.

Nonum argumentum ex Synodo sexta Generali.

XXV. Acta Sextæ Synodi manifeste probant Concilium Generale Supremum esse ac ultimum Ecclesiæ tribunal. Quamvis enim a *Martino I.* Pontifice Maximo in Synodo Lateranensi damnata esset Monothelitarum Hæresis, Sectæque Principes Anathemate confixi: Quamvis ejusdem hæresis ac Sectatorum damnationem *Agatho* in Synodo frequentissima Romæ celebrata confirmasset; hanc tamen controversiam causamque Sexta Synodus Oecumenica retractavit. Hæreticorum scripta, lataque adversus ipsos Judicia examinavit, dogmaticam *Agathonis* Pontificis Epistolam discussit, & cum doctrina SS. Patrum ac superiorum Conciliorum diligenter collatam suscepit, ut constat ex Actione 8. ex Epistola Synodica ad *Agathonem*, & ex Literis, Constantini Imperatoris ad *Leonem Secundum* in quibus hæc habentur. „ Cum protinus Suggestionem Sancti Papæ Agathonis ad Potestatem nostram ii qui vice ejus fungebantur, obtulissent, eam Serenitati nostræ porrexerunt. Quam cum jussissemus omnibus audientibus recitari, sanæ nec

„ adul-

„ adulteratæ Fidei characterem in ea perspeximus. Perpensis enim Evangelicis & Apostolicis vocibus comparatisque cum ipsa iis, quæ a sanctis & Universalibus Conciliis statuta ac definita sunt: Collatis præterea testimoniis, quæ afferebat, cum Paternis libris, nihil non concinens inventum est ac nihilum immutata veræ Confessionis ratio in ea perspecta. *Ac* veluti ipsum Principem Apostolici Chori, primæque Cathedræ Antistitem Petrum contuiti sumus mentium nostrarum oculis totius Dispensationis Mysterium divinitus eloquentem verbaque hæc per eas literas Christo facientem: *Tu es Christus Filius Dei vivi*. Nam ipsum totum Christum nobis sacræ ejus literæ differendo exprimebant: Quas omnes libentibus animis sincereque accepimus, & veluti Petrum ipsum ulnis animi suscepimus „. Cum Hæreticis vero Synodus eadem *Honorium* „ Romanum quondam Pontificem damnavit lectis ejus ad *Sergium* Epistolis. Porro nisi Concilium Generale, non Sedem Apostolicam, Supremum esse ac ultimum totius Ecclesiæ tribunal, in quo religionis controversiæ decretorio Judicio finiantur, *Agatho* Pontifex Maximus, & totus cum eo Christianus orbis existimasset, permisisset ne *Martini I.* ac Synodi Lateranensis Judicium a Sexta Synodo retractari; Permisisset ne Synodum Oecumenicam celebrari, quæ causam Monotheliticam de novo examinaret, quasi nihil ea de re confectum esset; An ejus Epistolam dogmaticam a Synodo examinari ejus Legati patienter tulissent? An *Honorium* Pontificem ut hæreseos fautorem inter Hæreticos damnari? Nonne clamassent injuriam fieri Sedi Apostolicæ, Concilium sibi nimium tribuere, & suæ potestatis fines transgredi, Romanorum Pontificum Sententias, Gesta Synodalia, Epistolas examinare, ac retractare non posse; multo minus Romanum Pontificem cum Hæreticis damnare: siquidem inferior nullam Jurisdictionem in Superiorem habet; Romanus autem Pontifex est absolute & simpliciter supra Generalia Concilia, ita ut nullum supra se judicem in terris agnoscat; Id cum *Agathoni*, ejus Legatis, Ecclesiæ totius Episcopis & Ecclesiasticis Viris his temporibus non venerit in mentem, liquet omnibus persuasum fuisse, Concilium Generale esse Supremum & ultimum Ecclesiæ tribunal in quo Religionis controversiæ decretorio Judicio finiantur.

Argumentum 10. ex Synodo Octava.

XXVI. Oecumenica Synodus 8. Canone 21. Concilii Generalis auctoritatem esse Pontificia superiorem supponit, siquidem controversias & quæstiones Romanam Ecclesiam, adeoque & Summum Pontificem ei præsidentem spectante a Concilio judicari statuit, servata tamen erga ipsum reverentia, ita ut audacter contra ipsum Sententia non dicatur, cum scilicet Ecclesiam audire paratus fuerit. *Porro si Synodus Universalis fuerit congregata, & facta fuerit etiam de Sancta Romanorum Ecclesia quævis ambiguitas & controversia, oportet venerabiliter, & cum convenienti reverentia de proposita quæstione sciscitari & solutionem accipere, aut profectum facere; non tamen audacter Sententiam dicere, contra Summos Senioris Romæ Pontifices.* Non prohibet Synodus ne usquam & nulla occasione Sententia feratur a Concilio Generali in Romanum Pontificem, etiamsi Hæreticus vel Schismaticus, aut moribus perditissimus evadat, nec monentem Ecclesiam audiat, nec ad meliorem frugem recipere se velit; alioqui frustra quæstio a Synodo haberetur in causis ipsum spectantibus, cum omnis quæstio ad judicium ordinetur: Sed vetat ne *audacter*, ne facile, ne absque diligenti examine & matura deliberatione, cæterisque remediis tentatis, in Romanos Pontifices feratur a Concilio Sententia, ut *Photius* & *Dioscorus* in Prædatoriis Conciliis fecerant. Id ex superioribus verbis ejusdem Canonis manifestum est: *Quisquis autem* (inquit) *tanta jactantia & audacia usus fuerit, ut secundum Photium vel Dioscorum, in scriptis vel sine scriptis, injurias quasdam contra Sedem Petri Apostolorum Principis moveat, æqualem & eamdem quam illi condemnationem recipiat*. Audacia itaque, non justitia Patribus in Concilio Generali congregatis prohibetur in causis Romanum Pontificem spectantibus. Meminisse enim debent esse Caput Ecclesiæ visibile & ministeriale, seu primum Sanctæ Ecclesiæ membrum, quod nisi remediis omnibus prius tentatis, & desperata sanitate, gravissimoque periculo; nisi id fieret, Ecclesiæ imminente, abscindi non debet: Sed pro loco quem in corpore Christi tenet, pro dignitate ac divino Primatu, cum reverentia tractari; ac lenibus remediis, quantum fieri potest, si graviter secundum animam ægrotet, a Synodo curari.

XXVII. Pene mihi exciderat, quod tamen non levis hac in quæstione momenti est,

Leonis

Leonis Tertii testimonium in Collatione quam de Symbolo habuit cum *Bernario* & *Jesse* Episcopis, & *Adalardo* Abbate, missis Romam a *Carolo Magno* anno 809. cujus Acta scripsit *Smaragdus* Abbas. Cum enim Symbolum in Gallicana Ecclesia, cum additione particulæ, *Filioque*, cantari Pontifex non probaret; quia Nicæna & Constantinopolitana Synodus, a quibus Symbolum conditum est, hanc vocem non indiderunt, & sequentes Synodi Œcumenicæ, Ephesina scilicet, Chalcedonensis, quinta quoque & Sexta, additionem quamvis aut mutationem prohibuerunt: Gallicani Præsules hanc *Leoni* quæstionem proposuere: „ Numquid non bene iidem auctores tunc fecissent, si quatuor tantum addendo syllabas, tam pernecessarium Fidei Sacramentum cunctis deinceps sæculis perspicuum redderetur? *Respondit Pontifex*: Sicut non audeo dicere, non bene fecisse, si fecissent; quia procul dubio sicut cætera quæ vel omiserunt, scientes utique, & non tam humana, quam divina illuminati sapientia fecerunt; ita quoque non audeo dicere istud eos nobis minus intellexisse; perpendisse cur dimiserunt, vel cur dimissum ne ultra mitteretur, sicut & cætera prohibuere. Tu & tui videte quid sentiatis de vobis. Nam & ego Me illis non dico præferam, sed etiam illud absit mihi ut coæquare præsumam. Res clara est: *Leo Tertius*, non solum se Conciliis Generalibus præferre, sed etiam coæquare nefas esse ducit. Se igitur absolute & simpliciter supra Ecclesiam universam & supra Concilium Generale esse non sentiebat, ita ut nullum in terris supra se Judicium agnosceret, quemadmodum asserit *Bellarminus* Cardinalis.

Argumentum undecimum ex Leone tertio.

XXVIII. Undecimo ineunte sæculo, Gallicani Episcopi Romanum Pontificem Concilio Generali & ejus Decretis superiorem non esse censebant, si vera sunt quæ refert *Glaber Rodulphus*, Cluniacensis Monachus, lib. 2. Historiarum sui temporis Cap. 4. *Joannes XVIII.* Pontifex Maximus, Ecclesiæ Lucensis seu Bellilocensis Monasterii consecrationem *Petro* Cardinali, rogante *Fulcone* Andium Comite, ejusdem Cœnobii Fundatore, commiserat. Id cum *Hugo* Turonensis Archiepiscopus, cujus in Diœcesi conditum erat Monasterium, tum alii Galliæ Præsules molestissime tulerunt, quod contra Canones attentatum videretur, quibus & ipse Romanus Pontifex subditus videbatur. „ Quod utique audientes Galliarum quique Præsules (*inquit Glaber*) præsumptionem sacrilegam cognoverunt ex cæca cupiditate processisse. Universi etiam pariter detestantes, quoniam nimium indecens videbatur, ut is, qui Apostolicam regebat Sedem, Apostolicum primitus ac Canonicum transgrediebatur tenorem. Cum insuper multiplici sit antiquitus auctoritate roboratum, ut non quispiam Episcoporum in alterius Diœcesi istud præsumat exercere, nisi Præsule, cujus fuerit, compellente seu permittente. Tum ubi narravit, Ecclesiam ipsa Dedicationis die vehementissimo turbine concussam corruisse, divino Judicio id factum interpretatur, idque multis persuasum ait, ut præsentibus ac futuris quibusque loco admonitionis esset, ne quid simile agerent. „ Licet namque, *inquit*, Pontifex Romanæ Ecclesiæ, ob dignitatem Apostolicæ Sedis, cæteris in orbe constitutis reverentior habeatur, non tamen ei licet in aliquo transgredi Canonici moderaminis tenorem. Sicut enim unusquisque Orthodoxæ Ecclesiæ Pontifex ac sponsus propriæ Sedis, uniformiter speciem gerit Salvatoris, ita generaliter nulli convenit quidpiam in alterius procaciter patrare Episcopi Diœcesi. Licet hæc *Glabri* narratio aliqua emendatione seu expositione indigeat ut observavi in Synopsi Historiæ Ecclesiasticæ 11. Sæculi, Cap. 1. Art. 1. ex ea nihilominus colligitur hanc tum fuisse in Gallicana Ecclesia communem sententiam, Romanum Pontificem Ecclesiam secundum Canones regere debere; ad Canonum observantiam teneri; adeoque supra Canones, & supra Concilia in quibus Spiritu Dei conditi sunt, absolute & simpliciter non esse. Idque etiam in Cluniacensium Schola *Glaber* didicerat.

Argumentum 12. ex Glabro Rodulpho, & communi Gallicanæ Ecclesiæ Sententia sæculo undecimo.

XXIX. Id confirmatur ex iis quæ gesta sunt in Concilio apud *Ansam* an. 1025. ab Archiepiscopis duobus, Viennensi & Tarentasiensi, & novem Episcopis celebrato. *Gauslenus* Matisconensis Episcopus de *Burchardo* Viennensi Archipræsule conquestus est, quod sine licentia & assensu suo *contra Canonum Statuta*, Monachos in Cœnobio Cluniacensi, quod Matisconensis Diœcesis est ordinasset. Archipræsul *Odilonem* Abbatem, quo auctore Ordinationes celebraverat, defensorem adduxit. Privilegium a Romana Ec-

clesia Cluniacensibus *concessum* protulit Sanctus Abbas „ Quod eis libertatem tribuebat; „ ut nulli in cujus *territorio* degebant, nec alicui aliquatenus subjacerent Episcopo, sed „ quemcumque *vellent*, adirent, vel de qualibet regione adducerent Episcopum qui „ faceret Ordinationes vel Consecrationes in eorum Monasterio. Relegentes ergo Sancti „ Chalcedonensis & plurimorum authenticorum Conciliorum Sententias, quibus præcipitur, qualiter per unamquamque regionem Abbates & Monachi proprio debeant „ Episcopo subjici, & ne Episcopus in Parœcia alterius audeat ordinationes vel Consecrationes absque licentia ipsius Episcopi facere, decreverunt Chartam non esse ratam, „ quæ Canonicis non solum non concordaret, sed etiam contrairet Sententiis. *Archiepiscopus autem* ratione convictus, a Gausleno *Matisconensi Episcopo* veniam petens, „ loco satisfactionis, & per quales ipse voluit fidejussores, ut unoquoque anno, quamdiu ambo viverent, tempore Quadragesimæ sufficientiam olei de olivis ad conficiendum Chrisma ipsi persolveret sine negligentia se obstrinxit. „ Summum ergo Pontificem supra Canones Concilii Chalcedonensis, & aliorum Conciliorum Generalium non esse, & irritum habendum quidquid contra illorum tenorem concessisset, vel decrevisset, Gallicanis illis Præsulibus persuasum erat.

Argumentum 13. ex Innocentio tertio.

XXX. *Innocentius III.* Pontifex Maximus Concilio Generali se subditum esse, & ab eo se posse coerceri agnovit, ut probat ejus Epistola ad *Augustum Philippum* Regem „ Christianissimum, 106. Libri 15. „ In carnali, *inquit*, commercio inter Te ac Reginam conjugem tuam adeo est processum, quod si etiam illi tantum confessioni vellemus insistere, quam nuper eadem Regina fecisse proponitur coram prædicto Abbate „ de Trapa, & dilecto filio Magistro Roberto de Corzon, nunc Tituli S. Stephani in „ Cœlio Monte Presbytero Cardinali, non auderemus super hujusmodi casu de nostro „ sensu pro te aliquid difinire, propter illam Sententiam Evangelicam quam ipse Christus expressit, videlicet, *Quod Deus conjunxit, homo non separet*; cum absque dubio nec Sanctorum exempla, nec Patrum Decreta, intentioni tuæ in hoc articulo „ suffragentur. Verum si super hoc, absque Generalis deliberatione Concilii determinare aliquid tentaremus, præter divinam offensam & mundanam infamiam, quam „ ex hoc possemus incurrere, forsan Ordinis & Officii nobis periculum immineret, „ cum contra præmissam Veritatis Sententiam nostra non possit Auctoritas dispensare. Non veniebat in dubium an Matrimonium consummatum solvere Summus Pontifex posset, ne quidem an ratum; cum evidens sit Christi Sententia, *Quod Deus conjunxit, homo non separet*; Sed utrum impedimento aliquo intercedente, cujus veniam indulgere posset Pontifex, vel divortium permittere, id posset consummato Matrimonio. Rex porro allegabat suum cum *Ingeburge* Matrimonium consummatum non fuisse. *Quod etsi commixtio sexuum in eorum carnali commercio intercessisset, commixtio tamen seminum in vase muliebri non esset subsecuta*; ut constat ex Epistola sequenti. Hoc est quod in Concilio Generali disceptandum scribit *Innocentius III.* an Matrimonium in specie facti proposita consummatum esset, ut observat D. *De Marca* Lib. 4. *De Concordia Sacerdotii & Imperii*, Cap. 17. Cæterum fore ut *Ordinis forsan & Officii sibi periculum immineret*, scribit *Innocentius*, si supra hoc *absque Generalis deliberatione Concilii determinare aliquid tentaret*. Unde vero periculum illud, nisi a Concilio, a quo se posse coerceri agnoscit, si de Lege Divina dispensaret? Non censebat igitur *Innocentius III.* Romanum Pontificem simpliciter & absolute esse supra Concilium Generale, ita ut nullum supra se in terris Judicem agnoscat.

§. V.

Bellarmini & Auctoris Anonymi Objectionibus, ex Patribus, & Regulis Ecclesiasticis, contra Supremam Conciliorum Generalium Auctoritatem, respondetur.

Objectio prima.

XXXI. OBjiciunt Adversarii celebrem illum *S. Augustini* locum in Sermone 11. *De Verbis Domini*, Cap. 10. ubi de Pelagianæ Hæreseos damnatione a Sede Apostolica loquens, ait: *Causa finita est, error utinam aliquando finiatur!* Indeque colligunt, Sedem

Sedem Romani Pontificis esse supremum & ultimum Ecclesiæ tribunal, in quo Religionis controversiæ decretorio judicio finiantur, non vero Concilium Generale.

Refellitur Maimburgus in Histor. Tract. de Ecclesia Romana & Episcoporum illius Privilegiis, C. 28. Responsio.

Respondere nolim, quod abscisse Maimburgus respondet, Id tantum significare, causam Pelagianam finitam fuisse Romæ. Absolute & simpliciter finitam fuisse fateor, non quidem eo sensu quod a Concilio Generali retractari non posset, ad illudque deferri tamquam ad Tribunal Pontificio superius; sed quia sufficienter examinata causa fuerat, & Romanorum Pontificum Decreta Pelagianam Hæresim ad Relationem Africanarum Synodorum damnantia, accedente totius Ecclesiæ consensu firmata erant, & ubique conclamata fuerat ejusdem Hæreseos damnatio secundum *Innocentii* & *Zosimi* Sententiam. Africana Concilia præcessisse, ex hoc ipso loco patet: „ Redarguite contradicentes, & resistentes ad nos perducite. Jam enim de hac causa duo Concilia missa sunt ad Sedem Apostolicam; Inde etiam Rescripta venerunt. Causa finita est. „ Sane cum Hæresis in illa Ecclesia damnata est ubi erupit, & Nationalis Concilii Decreta Sedes Apostolica confirmavit, Rescriptaque de illius Hæreseos damnatione misit ad omnes Ecclesias, quæ ab iis summo consensu recepta sunt; causa sic finita est, ut novo examine, novaque cognitione non sit opus. Id autem in causa Pelagiana factum, testis est *S. Augustinus*, Epist. 157. ad Optatum. „ Hæresis novæ, *inquit*, vel Auctores vel certe „ acerrimi notissimique suasores cum Pelagius & Cœlestius extitissent, Conciliorum Episcopalium vigilantia in adjutorio Salvatoris, qui suam tuetur Ecclesiam, etiam a „ duobus Venerabilibus Antistitibus Apostolicæ Sedis Papa Zosimo & Papa Innocentio, „ nisi correcti etiam egerint pœnitentiam, toto Christiano orbe damnati sunt. De quibus exempla recentium Scripturarum sive quæ specialiter ad Afros, sive quæ universaliter ad omnes Episcopos, de memorata Sede manarant, ne forte ad vestram Sanctitatem nondum pervenerit, vobis curavimus mitti. *Testis est &* Marius Mercator *in Commonitorio ad* Theodosium *Cap.* 11. Quæ omnia (*inquit*) supra scripta Capitula continet illa Beatæ memoriæ Episcopi Zosimi Epistola, quæ Tractatoria dicitur, qua „ Cœlestius Pelagiusque damnati sunt, quæ & Constantinopolim, & per totum orbem missa, subscriptionibus Sanctorum Patrum est roborata. „ Hinc Pelagianis Œcumenica Synodus Jure negata est, utpote minime necessaria, post competens sufficiensque Judicium, maxime cum *Cœlestius*, in Africa damnatus, ad Sedem Apostolicam appellasset. *S. Augustinum* ea de re audiamus Lib. 1. ad *Bonifacium*, Cap. ultimo. „ Aut vero, „ *inquit*, congregatione Synodi opus erat, ut aperta pernicies damnaretur: Quasi nulla „ Hæresis aliquando nisi Synodi congregatione damnata sit: cum potius rarissimæ inveniantur, propter quas damnandas necessitas talis extiterit: Multoque sint atque incomparabiliter plures, quæ ubi extiterunt, illic improbari, damnarique meruerunt, atque „ inde per cæteras terras devitandæ innotescere potuerunt. Verum istorum superbia, quæ „ tantum se extollit adversus Deum, ut non in illo velit, sed potius in libero arbitrio gloriari, hanc etiam gloriam captare intelligitur, ut propter illos Orientis & Occidentis „ Synodus congregetur. Orbem quippe Catholicum quoniam, Domino eis resistente, „ pervetere nequeant, saltem commovere conantur: Cum potius vigilantia & diligentia „ Pastorali, post factum illic competens sufficiensque judicium, ubicumque isti lupi apparuerint, conterendi sint sive ut sanentur atque mutentur, sive ut ab aliorum salute „ atque integritate vitentur. „ Cæterum ultima de Pelagianis habita cognitio est in Ephesina Synodo Oecumenica, ibique eorum causa ut supremo, ita & peremptorio Jusic finita est, ut numquam postea retractari posset. Id constat ex Relatione Synodi ad *Celestinum* I. Pontificem Maximum. „ Porro autem perlectis in Sancta Synodo Commentariis Actorum in depositione impiorum Pelagianorum & Celestianorum, Cœlestii, „ Pelagii, Juliani, Persidii, Flori, Marcellini, Orentii, & eadem cum illis sentientium „ quæ a Pietate tua de ipsis decreta & constituta sunt, judicavimus & nos ea solida firmaque permanere debere, & idem omnes tecum statuimus, eos pro depositis habentes. „ Et inter Ephesinos Canones primus & quartus depositionis pœnam decernunt adversus Episcopos & Clericos qui privatim vel publice *Pelagii* & *Cœlestii* nefaria dogmata propugnarunt vel propugnabunt. Unde *S. Prosper* hanc hæresim Nestorianæ consanguineam, una cum ipsa cecidisse, & uno tumulo sepultam fuisse canit in utriusque Epitaphio:

Quasi Pelagiana hæresis antea multis ictibus confossa, tum ab Africanis Synodis, aliisque; tum a Romanis Pontificibus, tum demum ceciderit, & sepulta fuerit, cum ab Ephesina Synodo Oecumenica lethalem ictum accepit, ab eaque supremo, ultimo, decretorio, irretractabili judicio damnata est.

Objectio Secunda. XXXII. Objicit Anonymus Libertatum Ecclesiæ Gallicanæ Impugnator Lib. 5. Cap. 11. loca omnia *S. Augustini* in quibus *S. Petrus* Ecclesiam repræsentasse dicitur, cum claves accepit, scilicet Tractatu 50. & 118. in *Joannem*, Sermone 13. *De Verbis Domini*, & Sermone 108. *De Diversis*, quem postremum locum instar omnium superius protuli §. 1. ex quibus hoc instruit adversus Parisienses Theologos, qui pro suprema Conciliorum Generalium Auctoritate scripserunt, ratiocinium, ei quod ex iisdem locis ac testimoniis eruunt, plane contradictorium: *Ei, per quem repræsentatur Ecclesia universalis, conveniunt quæcumque in Scripturis sacris tribuuntur Ecclesiæ ipsi. Atqui per Petram repræsentatur Ecclesia universalis: Ergo Petro conveniunt quæcumque in Scripturis sacris tribuuntur Ecclesiæ ipsi; Verbi gratia, quod sit columna & firmamentum veritatis, quod qui eam non audierit, sit habendus tamquam Ethnicus & publicanus, &c.* Prima propositio, inquit, est quasi primum principium eorum, qui Conciliorum Generalium Auctoritatem altius extollunt. Secundam concedunt, & testimonio *S. Augustini* confirmant. Qui ergo negari potest conclusio legitima consequentia illata?

Responsio Theologorum Parisiensium. Hanc Objectionem facile diluunt Parisienses Theologi. Respondent scilicet, Ei per quem perfecte repræsentatur Ecclesia universalis, tamquam per Cœtum ex universa Ecclesia collectum, omnia tribui (seu ut congruentius loquar, & ut loquuntur Theologi nostri, non prout ipsis affingit Anonymus) omnem auctoritatem, Jurisdictionem, infallibilitatem convenire, quæ in Scripturis Sacris tribuitur Ecclesiæ ipsi: Non autem ei per quem repræsentatur Ecclesia minus perfecte, tamquam per personam clavium potestatem exercentem, quas Ecclesia in *Petro* accepit a Christo Capite & Sponso, & per *Petrum* ejusque Successores tractat & administrat: Quia actiones sunt suppositorum: Ecclesia autem, & quælibet Communitas non est una *persona naturæ, sed juris*; unde quamvis Jurisdictionem supremam habeat, *quantum ad originem & virtutem*; non tamen *quantum ad usum*, respectu earum actionum quæ ab aliqua singulari persona exerceri postulant, ut ait *Tostatus* Abulensis Episcopus in Cap. 15. Numerorum, Quæst. 48. „ Impossibile est, *inquit*, in communitate esse jurisdictionem secundum actum; „ est tamen jurisdictio secundum originem, & secundum virtutem, quia omnes perso„ næ accipientes jurisdictionem, ex virtute communitatis accipiunt, quia ipsæ possunt „ per se judicare, communitas autem non. Ita autem videtur de Clavibus Ecclesiæ, „ quia illæ datæ sunt a Christo toti Ecclesiæ. Quia tamen non poterat tota Ecclesia di„ spensare illas, cum non esset aliqua persona, tradidit eas Petro nomine Ecclesiæ. „ Jurisdictionem autem magis esse in Ecclesia, & ut loquitur, *radicalius*, quam in Prælato, ex eo probat, quod ante suam electionem vel institutionem, nullam Jurisdictionem habet; nec eo mortuo, vel cedente, Jurisdictio expirat; sed manet in Ecclesia, a qua confertur alteri per electionem legitimam & Canonicam. Hanc autem Jurisdictionem „ Ecclesia a nullo suscipit, postquam semel a Christo suscepit. Ideo illas per originem „ & virtutem habet. Et quando confert eas Prælato, non confert eas modo quo habet, „ scilicet quantum ad originem & virtutem; sed quantum ad usum. In utroque tamen „ sunt integræ Claves. *Rem exemplo illustrat domini alicujus rei & usufructuarii.* Nam

Quæst. 49. „ dominus habet usum rei, & confert illum usum alteri; sed non eo modo quo habet, „ quia sibi reservat usum ut proprietario, alteri concedit ut usuario vel usufructuario: „ *Sic in Ecclesia:* Ipsa enim non habet claves quantum ad usum. Omnia autem ista de„ scendunt ex hoc, quod Ecclesia non est aliquid unum per se potens habere admini„ strationem clavium; Ideo illas alteri commendat: Si autem posset per se administra„ re, non committeret alicui Prælato. „ Summus ergo Pontifex Ecclesiam repræsentat, ut Caput, ut membrum Ecclesiæ præcipuum, ut *Monarcha Primus* (sic enim post *Gersonium* loqui placet) id est, ut ovium & Pastorum omnium Summus Pastor: Quemadmodum Rex Poloniæ Regnum universum repræsentat; Sed Ecclesiam non repræsentat modo perfectissimo, & cum ea extensione qua Concilium Generale. Sicut Serenissimus

Lib. de Auferibilitate Papæ ab Ecclesia, Consideratione VIII.

nissimus Rex Poloniæ Regnum universum eo modo perfectissimo, & cum ea extensione non repræsentat, qua Generalia Regni totius Comitia. Unde sicut una Potestas est Regis Poloniæ atque Comitiorum; amplior tamen & ad plures negotiorum species extensa in Comitiis quam in Rege: Ita (inquiunt Parisienses Theologi) una est Ecclesiæ Summique Pontificis Potestas, sed magis est extensa in Ecclesia, quam in Summo Pontifice: Quia Ecclesiæ Potestas Pontificiam includit, & in ipsos Pontifices Maximos potest exerceri. Id explicant exemplo Characteris Episcopalis & Sacerdotalis, qui unus est, secundum opinionem *S. Thomæ*, pluriumque Theologorum; sed tamen ad aliquos actus extenditur in Episcopo, ad quos non extenditur in simplici Sacerdote, scilicet ad Confirmationem & Ordinationem.

His addunt Parisienses Theologi observationem *Petri de Alliaco* Cardinalis & Episcopi Cameracensis in Tractatu *De Auctoritate Ecclesiæ*, quem in ipsa Synodo Constantiensi, scripsit 3. *P.* c. 1. „ Sciendum est (inquit) quod quantum ad propositum pertinet, aliquid dicitur tripliciter esse in alio. Primo tamquam in subjecto, sicut virtus est „ in anima, & accidens in substantia. Secundo, tamquam in objecto, sicut aliquis effectus esse dicitur in sua causa, vel in suo fine, quia in illum tendit tamquam in suum „ objectum finale. Tertio modo, tamquam in exemplo, ut res visa dicitur in speculo, vel aliqua doctrina in libro, quia ibi est repræsentative: Primo ergo plenitudo potestatis est in Papa tamquam in subjecto ipsam recipiente & ministerialiter exercente. Secundo, est in universali Ecclesia tamquam in objecto ipsam causaliter & finaliter continente. Tertio, est in Generali Concilio, tamquam in exemplo ipsam repræsentante, & regulariter dirigente. Primum patet ex immediate dictis, quod Papa „ proprie loquendo est Minister hanc Potestatem subjective recipiens, & administrative „ dispensans, juxta illud Matthæi 20. *Qui Præcessor est in vobis, fiat sicut Ministrator*. „ Secundum patet, quia plenitudo Potestatis non est causaliter propter Papam, sed Papa „ & ejus Potestas propter Ecclesiam, & ad eam ordinatur sicut ad finem, id est, ad ejus „ ædificationem; quia, secundum sententiam Apostoli, secundæ ad Corinthios 10. & „ penult. hanc Potestatem dedit Dominus *in ædificationem Ecclesiæ, & non in destructionem*. Tertium patet ex eodem verbo Apostoli, quia si Papa uteretur hac Potestate „ ad destructionem Ecclesiæ, Generale Concilium est exemplum vel speculum dictam „ universalem Ecclesiam repræsentans, & ejus vice & nomine, abusus hujusmodi Plenitudinis Potestatis coercens, regulans, & dirigens ... Ex præmissis patet, quod sicut „ plenitudo potestatis est in Generali Concilio repræsentative, ita aliquo modo, licet „ non æqualiter est in Romana Ecclesia, quia ipsam universalem Ecclesiam repræsentat, „ & in condendis Ecclesiasticis Juribus seu Canonibus, ipsius vices gerit; & hoc sibi „ competit ratione sui Capitis, scilicet Papæ, qui huic Ecclesiæ specialiter præest. Et „ ideo Romana Ecclesia dicitur Sedes Apostolica, quia in ea sedet Apostolicus, id est, „ præsidet Apostoli Petri Successor.

Cardinali Cameracensi subscribit doctissimus ejus discipulus *Gersonius* Lib. *De Potestate Ecclesiastica* Consideratione 10. & 11. *Potestas Ecclesiastica*, inquit, *in sua plenitudine est formaliter & subjective in solo Romano Pontifice*. Et quibusdam præmissis, in quibus est axioma illud Philosophi, *Actiones sunt suppositorum*, hanc descriptionem tradit; „ Plenitudo Potestatis Ecclesiasticæ est potestas Ordinis & Jurisdictionis, quæ a Christo collata „ est supernaturaliter Petro sicut Vicario suo & Monarchæ Primo pro se & suis Successoribus legitimis usque in finem sæculi, ad ædificationem Ecclesiæ Militantis pro consecutione felicitatis æternæ.

„ Potestas Ecclesiastica in sua plenitudine, est in Ecclesia sicut in fine, & sicut in Regulante applicationem & usum hujusmodi plenitudinis Ecclesiasticæ Potestatis per se ipsam „ vel per Generale Concilium ipsam sufficienter & legitime repræsentans. Potest etiam dici, in Ecclesia vel in Concilio, hæc plenitudo Ecclesiasticæ Potestatis nedum esse finaliter, sed aliis duobus modis, videlicet quoad applicationem ad hanc vel illam personam, „ & quod usum regulandi, si fortassis in abusum verti quæreretur. Constat his tribus modis plenitudinem Ecclesiasticæ Potestatis esse in Ecclesia & in Generali Concilio, tamquam in gerente vices ejus. Et quidem de duplici modo, primo & secundo, non est difficultas;

 cultas;

„ cultas; similiter nec de tertio, si consideremus descriptionem plenitudinis Ecclesiasticæ „ Potestatis, ubi ponitur quod data est ad ædificationem Ecclesiæ. Cum igitur Summus „ Pontifex habens eam, sit peccabilis, & possit hanc potestatem in destructionem velle con„ vertere; similiter Sacrum Collegium, quod ei datum est & coassistit quasi Communitas „ Aristocratica, non est in gratia vel fide confirmatum; superest ut aliqua sit relicta inobli„ quabilis & indeviabilis regula ab optimo Legislatore Christo, secundum quam possit abusus „ hujusmodi Potestatis reprimi, dirigi atque moderari. Hæc autem regula est vel Ecclesia, „ vel Generale Concilium. Unde cum medium virtutis aliter non habeatur nisi prout Sa„ piens judicabit, finalis resolutio ad hanc sapientiam fiet ad Ecclesiam, ubi est sapientia „ indeviabilis, vel ad Generale Concilium.

Addit Christianissimus Doctor, quod „ Plenitudo Ecclesiasticæ Potestatis, si considere„ tur in sua latitudine, ipsa non est in solo Papa, nisi quodammodo fontaliter, potestative „ & originaliter suo modo. Hæc enim latitudo Potestatis complectitur in se alias Potesta„ tes Ecclesiasticas collective a summo usque deorsum. Et est in eis plenitudo Ecclesiasti„ cæ potestatis Papalis, tamquam pars integralis in suo toto; & ita non est major vel su„ perior ad totam Ecclesiam, sicut nec pars major toto. Si vero consideretur hæc plenitudo „ in sua supremitate, tunc absque ulla dubitatione plenitudo Ecclesiasticæ potestatis Papalis „ superior & major est ad reliquas: Sed jam illud quod reliquum est nullo pacto potest „ constituere Generale Concilium, juxta illud quod dictum est prius quod Generale Conci„ lium in sua ratione formali includit de necessitate Papalem auctoritatem, sive Papa sit, „ sive non sit: Quia si Papa est, & vult facere debitum suum de congregando Concilium, „ certe debet auctorizari per ipsum: Si vero pertinaciter renuit in destructionem Ecclesiæ, „ jam tunc agendum est, ac si non esset; & remanet in Ecclesia potestas seipsam congre„ grandi, & sibi providendi, ac ordinandi de potestate Papali.

Objectio tertia ex S. Joanne Chrysostomo.

XXXIII. Objicit Anonymus Libertatum Ecclesiæ Gallicanæ Impugnator c. 12. ejusdem Libri nonnulla *S. Joannis Chrysostomi* testimonia, quæ contra Parisiensium Theologorum opinionem de Concilii Generalis Auctoritate supra Romanum Pontificem nihil plane conficiunt, sed Primatum dumtaxat *S. Petri*, vel fidei ejus excellentiam ardoremque probant, ut illud Homil. 55. in Matthæum, ubi verba illa Christi: „ Vos autem „ quem me esse dicitis? & S. Petri *confessionem expendit*: Petrus omnium Apostolorum „ os, vertex consortii totius . . . . . Cum omnes interrogati essent, ipse solus respon„ det . . . Et quandoquidem de sententia vulgi petebat, omnes responderunt: cum „ vero de sua eos rogaret, Petrus confestim præsilivit, ac præveniens ait: Tu es Chri„ stus Filius Dei vivi. „ At (inquit Anonymus) Sanctus Chrysostomus *S. Petrum* agnoscit *Verticem consortii totius*, non Apostolorum tantum seorsim acceptorum.

Theologorum Parisiensium Responsio.

Id Theologi Parisienses non diffitentur: *Petrum* inter Apostolos congregatos primum esse, Principem, Caput agnoscunt: Petri Successorem Romanum Pontificem congregatis etiam Episcopis præsidere, in Concilio primas habere: Sed ex hoc recte colligi negant quod sit absolute supra Ecclesiam universam, & Concilium Generale ipsam repræsentans. At (inquit Anonymus) rata fuit *Petri* sententia, & a Christo ipso approbata, non expectato aliorum suffragio. Quid inde colligere vult auctor ille? An solius Pontificis Romani sententiam in Conciliis Generalibus audiendam, nec aliorum Episcoporum assensum necessarium esse? Id vero absque errore asseri non potest, & ex Apostolorum praxi in Concilio Hierosolymitano refellitur. Sed nec Apostoli tunc cum a Christo sunt interrogati, velut in Concilio congregati erant, ut Ecclesiæ Doctores: sed ut Discipuli in Christi Schola instituebantur, & a Magistro de fidei mysteriis erudiebantur: Nec *Petrus* cum præclaram illam edidit confessionem, Primatum Apostolici Collegii & Ecclesiæ totius sub Christo Præfecturam acceperat, quam in præmium confessionis accepit his verbis: *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam*. Frustra ergo auctor Anonymus hunc *S. Chrysostomi* locum contra Parisiensium Theologorum opinionem urget.

Instat: *S. Petro* vere & proprie factam esse promissionem de ædificanda super ipsum Ecclesia, & tradendis illi clavibus Regni cœlorum, docet *Sanctus Chrysostomus*; & vere, proprie, immediate claves illi a Christo datas, ex ejus verbis colligitur;

& Ec-

& *Ecclesiæ Pastorem & Caput* constitutum; & *universo terrarum orbi* a Christo *præpositum*.

Hæc nemo Parisiensium Theologorum, nemo Catholicorum negat. Sed quid hæc ad præeminentiam Summi Pontificis supra Concilium comprobandam? Negat ne *S. Chrysostomus* Ecclesiæ claves esse datas in *Petro*; & illi ut Ecclesiæ personam gerenti collatas? *Pater quidem*, inquit, *revelationem ei Filii sui dedit: Filius autem partim ut tam Patris, quam Filii sui revelationem ubique terrarum posset seminare, partim ut quamvis homo esset mortalis, cœlesti tamen potestate polleret, & claves haberet Regni Cœlorum: Ita Petrus Ecclesiam per universum orbem amplificatam cœlo etiam ipso validiorem monstravit. Transibunt* (inquit Christus) *cœlum & terra, verba autem mea non transibunt*. Id autem expressius confirmat Homilia 79. hæc verba Christi, *Amas me, Petre? Pasce oves meas*, expendens. *Cum tertio*, inquit, *ipsum interrogasset, hoc amoris argumentum esse confirmavit: quod non ad Sacerdotes solummodo dictum est, verum etiam ad singulos nostrum, quibus vel minimus quidem grex commissus esse videtur: nec enim quia minus est, negligi debet. Pater namque meus complacuit in ipsis. Habet unusquisque nostrum ovem, ad pinguia eam pascua ducat*. Denique in ipsa Homilia 55. *S. Chrysostomus*, hæc Domini verba: *Super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam*, refert ad *Fidem atque confessionem Petri*. Et illa: *Et portæ inferi non prævalebunt adversus eam*, ad Ecclesiam, non ad *Petrum* refert. *Si vero adversus Ecclesiam non prævalebunt, multo minus adversus me prævalebunt. Non enim turbari te convenit, cum audieris quia tradar & crucifigar*. Quantum porro hæc interpretatio Parisiensium Theologorum opinionem juvet, nemo in his rebus vel mediocriter versatus non intelligit.

Alter locus quem profert Anonymus ex Sermone de *SS. Petro & Paulo*, ubi *S. Petrum* vocat *Splendorem totius Mundi, Apostolorum Doctorem, firmam fidei Petram*, nihil magis ad propositum facit. Nam & alii Apostoli *lux mundi* a Christo sunt appellati, & *S. Petrus* Apostolorum Doctor vocatur, ob Divinitatis Christi confessionem, in qua ipsos prævenit; quamquam alii non a *Petro* sed a Christo & Spiritu Sancto immediate cœlestem doctrinam acceperint, & S. Paulus *non ab homine*, sed per revelationem Jesu Christi se accepisse profitetur. Et cum *Petro* non recte ambulanti ad veritatem Evangelii in faciem restitit, vere ipsum docuit. Vanum est ergo nec ullatenus ad rem istud Anonymi ratiocinium. *Si Petrus erat Splendor mundi, si Apostolorum Doctor, ab ipso alii, non ab aliis ipse instrui atque doceri indiguit*. Quanto consultius ad hæc Quintæ Synodi Œcumenicæ verba Collatione 8. attendisset? „ Licet Sancti Spiritus gratia „ & circa singulos Apostolos abundaret, ut non indigerent alieno consilio ad ea quæ „ agenda erant; non tamen aliter voluerunt de eo quod movebatur, si oporteret Gentes „ circumcidi, definire, priusquam communiter congregati, Divinarum Scripturarum te„ stimoniis unusquisque dicta sua confirmaverunt. Unde communiter de eo sententiam „ protulerunt ad Gentes scribentes: *Visum est Spiritui Sancto & Nobis* .... Sed & San„ cti Patres qui per tempora in Sanctis quatuor Conciliis convenerunt antiquis exemplis „ utentes, communiter de exortis hæresibus & quæstionibus disposuerunt, certo con„ stituto, quod in communibus disceptationibus, cum proponuntur quæ discutienda sunt, „ veritatis lumen tenebras expellit mendacii.

Tertius locus, ex Homilia 3. in Acta Apostolorum ab Anonymo laudatus, nihil aliud probat quam *S. Petrum* habuisse jus eligendi Apostolum in locum *Judæ* proditoris, *par omnibus*. Quod autem addit Anonymus, habuisse jus par omnibus non seorsim, sed etiam simul sumptis, proprium ipsius, idque absurdissimum figmentum est, non *S. Chrysostomi* doctrinam. Quod autem S. Doctor subdit: *Merito primus omnium auctoritatem usurpat in negotio, ut qui omnes habeat in manu: ad hunc enim dixit Christus, & tu aliquando conversus confirma fratres tuos:* Probat quidem Primatum *S. Petri*, & prerogativam suffragii ratione Primatus in negotiis Ecclesiæ ipsi convenientem, non vero præeminentiam supra Ecclesiam universam.

XXXIV. Objiciunt *Bellarminus*, & Anonymus Auctor, Concilium Chalcedonense in Epistola ad *S. Leonem*, Romanum Pontificem Caput ac Patrem appellare: *Rogamus igitur* (inquiunt Patres), & *tuis Decretis nostrum honora Judicium; & sicut nos Capiti in bonis* *Objectio quarta ex Concilio Chalcedonensi.*

ctetur, sive obligatio Canones exequendi & auctoritas exigendi eorum observantiam ab omnibus Episcopis, Ecclesiasticis Viris, & Christianis universis. Qua obligatione se constringi S. *Leo* agnovit Epist. 55. sive 79. Editionis P. *Quenellii* ad *Pulcheriam* Augustam: *Quoniam*, inquit, *contra statuta paternorum Canonum, quæ ante longissimæ ætatis in urbe Nicæna spiritualibus sunt fundata Decretis, nihil cuique audere conceditur: Ita ut si quis diversum aliquid decernere velit, se potius minuat, quam illa corrumpat. Quæ si, ut oportet, a cunctis Pontificibus intemerata serventur, per universas Ecclesias tranquilla erit pax & firma concordia: Nullæ de mensura honorum dissensiones, nullæ de Ordinationibus lites, nullæ de Privilegiis ambiguitates, nulla erunt de alieni usurpatione certamina, sed is qui jure charitatis rationabilis est, & morum & officiorum ordo servabitur.* Et infra: *Consensiones vero Episcoporum, Sanctorum Canonum apud Nicæam conditorum regulis repugnantes, unica nobiscum vestræ Fidei pietate in irritum mittimus, & per Auctoritatem B. Petri Apostoli generali prorsus definitione cassamus, in omnibus Ecclesiasticis causis his legibus obsequentes, quas ad pacificam observantiam omnium Sacerdotum, per trecentos decem & octo Antistites Spiritus Sanctus instituit: Ita ut etiam multo plures aliud quam illi statuere decernant, in nulla reverentia sit habendum, quidquid fuerit a prædictorum constitutione diversum.* Cum ait, neminem posse aliquid contrarium Nicænis Canonibus decernere, ne Romanum quidem Pontificem excipit *Sanctus Leo*; excepturus utique, si se supra Ecclesiam universam, & supra Concilium Generale esse credidisset.

Objectio petita ex Gelasio I. XXXVIII. Idem Cardinalis, & Anonymus libertatum Ecclesiæ Gallicanæ Impugnator lib. 5. Cap. 4. duplicem *Gelasii I.* locum objiciunt: primum ex Epistola 13. ad Episcopos Dardaniæ. *Cuncta*, inquit, *per Mundum novit Ecclesia, quoniam quorumlibet Sententiis ligata Pontificum Sedes Beati Petri Apostoli jus habeat resolvendi, utpote quod de omni Ecclesia fas habeat judicandi, neque cuiquam de ejus liceat judicare judicio: Siquidem ad illam de qualibet Mundi parte Canones appellari voluerunt, ab illa autem nemo sit appellare permissus.* Sine controversia a minore ad majorem appellatur (inquit *Bellarminus*): Appellari autem a Concilio ad Papam, non contra, perspicuum est ex *Gelasio*. Addit Anonymus, *Gelasium* ibidem variis exemplis Auctoritatem Summi Pontificis supra Concilia confirmare. Sic enim habet: *Sed nec illa præterimus, quod Apostolica Sedes frequenter (ut dictum est) more Majorum, etiam sine ulla Synodo præcedente, & absolvendi quos Synodus inique damnaverat, & damnandi, nulla existente Synodo, quos oportuit, habuerit facultatem. Sanctæ memoriæ quippe Athanasium Synodus Orientalis addixerat, quem tamen exceptum Sedes Apostolica, quia damnationi Græcorum non consensit, absolvit. Itemque sanctæ memoriæ Flavianum Pontificum Congregatione damnatum pari tenore, quoniam sola Sedes Apostolica non consensit, absolvit: potiusque qui illic receptus fuerat, Dioscorum secundæ Sedis Præsulem sua Auctoritate damnavit, & impiam Synodum non consentiendo submovit, &c.*

Theologorum Parisiensium testimoniis. Alter *Gelasii* locus habetur Epist. 4. seu in Commonitorio ad *Faustum*, cujus hæc sunt verba: *Nobis opponunt Canones, dum nesciunt quid loquantur, contra quos hoc ipso venire se probant, quod Sanctæ Sedi sana rectaque suadenti parere fugiunt. Ipsi sunt Canones, qui Appellationes totius Ecclesiæ ad hujus Sedis examen voluere deferri, ab ipsa vero nusquam prorsus appellari sanxerunt, ac per hoc illam de tota Ecclesia judicare, ipsam ad nullius commeare Judicium. Nec de ejus umquam præceperunt Judicio judicare, Sententiamque illius constituerunt non oportere dissolvi, cujus potius sequenda Decreta mandarunt.*

Addit auctor uterque *Nicolai* I. testimonium Epist. 8. quæ est ad *Michaelem* Imperatorem scribentis, „Quoniam cum secundum Canones, ubi est major auctoritas Judicum „inferiorum sit deferendum, ad dissolvendum scilicet, vel ad roborandum, patet pro„fecto Sedis Apostolicæ, cujus Auctoritate major non est, Judicium a nemine fore re„tractandum, neque cuiquam de ejus liceat judicare judicio: Siquidem ad illam de qua„libet Mundi parte Canones appellari voluerunt, ab illa autem nemo sit appellare „permissus: Juxta quod & Bonifacius atque Gelasius Sanctissimi Præsules, non suis „adinventionibus, sed Ecclesiæ Romanæ consuetudines non ignorantes dicunt.

Respon-

Respondent Parisienses Theologi *Gelasium*, non loqui de Concilio Generali, quod Sedis Apostolicæ Judicium retractet, sed de unaquaque Sede sigillatim accepta, nimirum Alexandrina, Antiochena, Constantinopolitana, quæ de Primæ Sedis Judicio judicare non potest; Non loqui de Appellatione a Romana Sede ad Synodum Generalem, sed de Appellatione a Romana Sede ad aliam Sedem, ad Synodum Provincialem, aut Nationalem, quæ numquam permissa est. Canones enim qui de qualibet mundi parte ad Romanæ Sedis examen Appellationes deferri sanxerunt, & ab ea nusquam appellari, ut ait *Gelasius*, sunt Canones Sardicenses, tertius, quartus, & septimus, quos de causis Episcoporum in Synodo Provinciali aut Nationali judicatis loqui manifestum est legentibus, non de causis Concilii Generalis judicio finitis. Mens *Gelasii* patet ex statu controversiæ, quæ *Gelasium* inter & eos qui *Acacio* favebant, *Euphemium* præsertim Constantinopolitanum Episcopum erat, qui nomen *Acacii* a *Felice* III. in Romana Synodo damnati in sacris Dyptichis pertinaciter retinebat. Hac in causa non vertebatur in dubium an Romanus Pontifex Conciliis Generalibus & Sacris Canonibus subesset: Id enim apud omnes constabat. Sed qui favebant *Acacio*, ejus causam ab uno Romano Pontifice judicari posse negabant. Hi quidem opponebant Canones quibus statuitur ut Episcoporum causæ judicentur in Conciliis atque finiantur: Sed *Gelasius* id necesse non esse reponit, cum Hæreticorum jam a Conciliis damnatorum Sectatores aut fautores damnantur, quia ex forma Conciliorum, quæ auctores hæresum damnarunt, continuo possunt damnari, maxime a Sede Apostolica, cui Canonum executio per universum orbem Christianum incumbit. *Acacium* porro cum *Petro Moggo* Eutychianæ hæreseos convicto communicasse, & hæreticos fovisse; adeoque a Sede Apostolica merito fuisse communione submotum, secundum Synodi Chalcedonensis tenorem. Sedis autem Apostolicæ Judicium ac Decreta hac in causa & similibus, a quibuslibet Patriarchis, & Episcopis, ac Ecclesiis particularibus religiose servari debere, non retractari, cum Canones ita sanxerint. Non esse, inquam, retractanda Sedis Apostolicæ judicia, secundum formam Conciliorum Generalium, & in eorum executionem lata, quia ipsa Conciliorum Œcumenicorum Decreta irretractabilia sunt. *Gelasii* verba subjicio in Epistola ad Episcopos Dardaniæ, ex quibus mens ejus cuique rem attenta consideratione & absque præjudiciis expendenti, explorata erit ac manifesta. „ Acacium, *inquit*, non putant jure damnatum, „ quod non speciali Synodo videatur fuisse dejectus, & insuper dementiam suæ vani„ tatis accumulant, pueriliter adjicientes, præcipue Pontificem Regiæ civitatis. Qua„ propter stultitiam respuentes inanium querelarum percurrere vos oportet ab ipsis Apo„ stolis, & considerare prudenter, quoniam Patres nostri Catholici doctique Pontifices, „ in unaquaque hæresi quolibet tempore suscitata, quidquid pro veritate, pro commu„ nione Catholica atque Apostolica, secundum Scripturarum tramitem, prædicationem„ que Majorum, facta semel congregatione sanxerunt, inconvulsum voluerunt deinceps „ firmumque constare. Nec in eadem causa denuo, quæ præfixa fuerant, retractari qua„ libet recenti præsumptione permiserunt: Sapientissime prævidentes, quoniam si Decre„ ta salubriter cuiquam liceret iterare, nullum contra singulos quosque prorsus errores „ stabile persisteret Ecclesiæ Constitutum, ac semper iisdem furoribus recidivis omnis „ integra Definitio turbaretur. *Et infra*: Quæ majores nostri divina inspiratione cer„ nentes, necessarie præcaverunt, ut quæ contra unamquamque hæresim coacta Syno„ dus, pro Fide, communione, & veritate Catholica atque Apostolica promulgasset, „ non sinerent post hæc novis retractationibus mutilari, ne pravis occasio præberetur, „ quæ medicinaliter fuerant statuta, pulsandi: Sed Auctore cujuslibet insaniæ, ac pari„ ter errore damnato sufficere judicarunt, ut quisquis aliquando hujus erroris Commu„ nicator existeret, principali Sententia damnationis ejus esset obstrictus: Quoniam ma„ nifeste quilibet vel professione sua, vel communione posset agnosci. *Id ubi confirma„ vit ex gestis in causa Sabelliana, Ariana, Macedoniana, & Nestorianæ hæresum, „ subdit*: Quibus convenienter ex Paterna Traditione perpensis, confidimus quod nullus „ jam veraciter Christianus ignoret, Uniuscujusque Synodi Constitutum, quod universa„ lis Ecclesiæ firmavit assensus, non aliquam magis exequi Sedem præ cæteris opor„ tere quam Primam: Quæ & unamquamque Synodum sua auctoritate confirmat, & con-

tinuata

„ tinuata confirmatione custodit, pro suo scilicet Principatu, quem B. Petrus Apostolus „ Domini voce perceptum, Ecclesia nihilominus subsequente, & tenuit semper & retinet „. Causam deinde *Acacii* exponens, ipsum *Petri Moggi* communione pollutum ostendit, & *secundum formam Synodi Chalcedonensis, qua error, cui communicavit, elisus est*, a Sede Apostolica fuisse damnatum.

Id confirmatur luculentius ex Pontificis ejusdem Commonitorio ad *Faustum*, Legationis Apostolicæ munus Constantinopoli gerentem: „ Euphemium vero miror, *inquit*, si ignorantiam suam ipse non perspicit, qui dicit Acacium ab uno non potuisse damnari. „ Itane non perspicit, secundum formam Synodi Chalcedonensis Acacium fuisse damnatum? Nec novit eam, aut se nosse dissimulat, in qua utique per numerosam Sententiam Sacerdotum erroris hujus Auctores constat fuisse damnatos; sicut in unaquaque hæresi a principio Christianæ Religionis & factum fuisse, & fieri, manifesta rerum ratione monstratur, Decessoremque meum executorem fuisse veteris Constituti, non novæ Constitutionis auctorem? Quod non solum Præsuli Apostolico facere licet, sed cuicumque Pontifici, ut quoslibet & quemlibet locum, secundum Regulam hæreseos ipsius ante damnatæ, a Catholica communione discernant. Acacius quippe non fuit novi vel proprii inventor erroris, ut in eum nova Scita prodirent, sed alieno facinori sua communione se miscuit. Itaque necesse est ut in illam recideret justa lance Sententiam, quam cum suis Successoribus per convenientiam Synodalem susceperat Auctor erroris. Nobis opponunt Canones, dum nesciunt quid loquantur, &c. *Et post verba in Objectione descripta subdit*: In hac ipsa causa Timotheus Alexandrinus, & Petrus Antiochenus, Petrus, Paulus, Joannes, & cæteri, non solum unus, sed plures utique nomen Sacerdotis præferentes, sola Sedis Apostolicæ sunt Auctoritate dejecti, cujus rei testis etiam ipse docetur Acacius, qui præceptionis hujus extitit executor. „ Quod utique sicut Apostolicam Sedem juxta formam Synodicam fecisse manifestum est, „ sic neminem resultare potuisse, certissimum. Hoc igitur modo recidens in consortium „ damnatorum est damnatus Acacius, qui eorum damnationem, antequam prævaricator existeret, fuerat executus.

Ex his porro *Gelasii* testimoniis nullatenus extundi potest, a Synodo Generali ad Summum Pontificem appellari, Summi vero Pontificis judicia in Generali Synodo non retractari, quod *Bellarminus* asseverat. Nec id probant exempla a *Gelasio* adducta eorum, quos a Synodis damnatos, Sedes Apostolica quia non consensit, absolvit, præsertim *SS. Athanasii & Flaviani*. A Synodis enim universalibus damnati & depositi non fuerant, sed *Athanasius* quidem ab Eusebianis in Synodo Tyria; *Flavianus* vero a *Dioscoro* in Synodo Ephesina II. convocatione quidem Œcumenica, non tamen Auctoritate, quia ejusdem Dioscori Tyrannide in apertum evaserat Latrocinium. Et quamvis sola Sedes Apostolica *Athanasium* & *Flavianum* absolverit provisorio Decreto, non consentiendo eorum damnationi, eorum nihilominus causæ in Conciliis Generalibus retractatæ & decretorio Judicio finitæ; & Romanorum Pontificum *Julii* & *Leonis* latæ pro ipsis Sententiæ, post accuratam causæ totius cognitionem, confirmatæ sunt: *Athanasii* quidem in Synodo Sardicensi, ut testantur ejusdem Synodi Epistolæ ad Presbyteros & Diaconos Alexandriæ & ad Ægyptios ac Africanos, & S. ipse *Athanasius* Apologia 2. *Flaviani* vero in Chalcedonensi. Ejus vero causam in alia Synodo legitima retractandam judicavit *S. Leo*, quamquam ipsum, non consentiendo absolvisset, *Dioscorum* damnasset, ac impiam Synodum non consentiendo submovisset. Id patet ex ipsius *Leonis* Epistola ad *Theodosium Augustum* 25. seu 40. Editionis P. Quenellii; *Omnes Mansuetudini vestræ cum gemitibus & lacrymis supplicant Sacerdotes, ut quia & nostri fideliter reclamarunt, & iisdem libellum Appellationis Flavianus Episcopus dedit, Generalem Synodum jubeatis intra Italiam celebrari, quæ omnes offensiones ita aut repellat, aut mitiget, ne aliquid ultra sit vel in fide dubium, vel in charitate divisum*. Idem confirmatur ex Epistola *Valentiniani* Imperatoris ad eumdem *Theodosium* qua ipsum rogat, ut quia *Constantinopolitanus Episcopus secundum solemnitatem Conciliorum per libellos Romanum Episcopum appellavit, propter contentionem quæ orta est de Fide*, annuat ut idem Beatissimus Romanæ civitatis Episcopus, *congregatis ex omni orbe etiam reliquis Sacerdotibus intra Italiam, omni præjudicio submo-*

submoto, a principio omnem causam quæ vertitur, solicita probatione cognoscens Sententiam ferat, quam fides & ratio veræ divinitatis expostulat. Porro Conciliorum Generalium Auctoritas supra Pontificiam probari luculentius non potest, quam ex causarum illarum in Synodo Generali retractatione, quarum cognitionem Pontifices Romani susceperant, & de quibus Sententiam tulerant.

Ad *Nicolai I.* testimonium respondent Theologi Parisienses: Hunc non Romanæ Sedis Auctoritatem cum Ecclesiæ universæ vel Concilii Generalis Auctoritate comparare, ut *Bellarminus* & Anonymus Auctor persuasum habuerunt, sed cum Sedis Constantinopolitanæ Dignitate & Privilegiis. Sedis enim utriusque Privilegia expendit, affirmatque cum ex aliis, tum ex hoc quoque Capite Romanam Constantinopolitanæ antecellere, quod Romanæ Judicium minime retractetur, nec cuiquam aliarum Sedium de ejus liceat Judicio judicare, cum tamen Constantinopolitani Episcopi Judicium apud Sedem Apostolicam retractari possit.

XXXIX. Objicit *Bellarminus* testimonium *S. Gregorii* Lib. 9. Ep. 39. ad *Theotistam* Patriciam scribentis: *Si B. Petrus, cum a Fidelibus culparetur, Auctoritatem quam in sanctam Ecclesiam acceperat, attendisset, respondere poterat ut Pastorem suum oves reprehendere non auderent; sed si in querela Fidelium aliquid de sua potestate diceret, doctor mansuetudinis non fuisset. Humili ergo eos ratione placavit.* *Objectio nona ex S. Gregorio*

Respondent Theologi Parisienses, Ex eo testimonio contra Supremam Conciliorum Auctoritatem nihil confici, cum *S. Gregorius* S. Petrum ejusque Successores cum Synodo Generali non comparet, sed cum singulis Fidelibus, quorum querelis non ex potestate, sed ex ratione respondere debent, & eos humili ratione placare, si forte ab ipsis reprehendantur: Nec ait *S. Petrum* Auctoritatem in Sanctam Ecclesiam accepisse, ut refert doctissimus Cardinalis, sed in tota Ecclesia. *Gregorii* verba subjicio. „ Petrus, *inquit* potestatem Regni cœlestis acceperat, ut quæque in terra ligaret vel solveret, essent in Cœlo „ ligata vel soluta. Supra Mare ambulavit, ægrotantes umbra curabat, peccantes verbo „ occidebat, mortuos oratione suscitabat; & quia ex admonitione Spiritus ad Cornelium „ Gentilem fuerat ingressus, contra eum quæstio a Fidelibus facta est, cur ad Gentiles intrasset & comedisset cum eis, eos in Baptismate suscepisset: & tamen idem Apostolorum Primus, tanta donorum gratia repletus, querelæ Fidelium non ex potestate, sed „ ex ratione respondit, causam per ordinem exposuit, quomodo vas quoddam velut linteum, in quo quadrupedia terræ & bestiæ & reptilia atque volatilia inerant, de Cœlo „ submitti viderit, vocemque audierit, *Surge Petre, occide, & manduca*; qualiter tres „ viri venerint, eum ad Cornelium vocantes: qualiter Spiritus Sanctus hunc cum eis ire „ præceperit; qualiter idem Spiritus Sanctus, qui venire in baptizatos in Judæa post Baptismum consueverat, in Gentibus ante Baptismum venit. Si enim cum a Fidelibus „ culparetur, AUCTORITATEM QUAM IN SANCTA ECCLESIA ACCEPERAT, „ attendisset, respondere poterat, Ut Pastorem suum oves quæ ei commissæ fuerant, „ reprehendere non auderent. Sed si in querela Fidelium aliquid de sua potestate diceret, profecto Doctor mansuetudinis non fuisset. Humili ergo eos ratione placavit, atque in causa reprehensionis suæ etiam testes exhibuit dicens: *Venerunt autem sex* „ *fratres isti.* Si ergo Pastor Ecclesiæ, Apostolorum Princeps, signa & miracula singulariter faciens, non dedignatus est in causa reprehensionis suæ rationem humiliter reddere; „ quanto magis nos peccatores, cum de re aliqua reprehendimur, reprehensores nostros „ humili ratione placare debemus? Cæterum quam magnifice de Conciliorum Auctoritate senserit *S. Gregorius*, nec se supra eam extulerit, constat ex Epist. ipsius 24. Lib. 1. ad *Joannem* Constantinopolitanum Patriarcham, cujus verba superiori §. Num. 25. descripsi. *Responsio Theologorum Parisiensium.*

XL. Objiciunt *Bellarminus*, & Anonymus Libertatum Ecclesiæ Gallicanæ Impugnator, lib. 5. Cap. 14. *Paschalis II.* Sententiam, Epist. ad Archiepiscopum Panormitanum; relata a *Baronio* e Codice Vaticano ad annum 1102. Cap. *Significasti*, Extra, *De Electione*: cujus hæc sunt verba: *Ajunt in Conciliis Statutum non inveniri, quod Romanæ Ecclesiæ Legem Concilia ulla præfixerint, cum omnia Concilia per Romanæ Ecclesiæ Auctoritatem & facta sint, & robur acceperint, & in eorum Statutis Romani Pontificis patenter excipiatur auctoritas.* *Objectio decima ex Paschali Secundo.*

Respondent Theologi Parisienses, 1. Concilia per Romanæ Ecclesiæ auctoritatem eo sensu-

Responsio Theologorum Parisiensium.

Anno 1129.

sensu facta dici a *Paschali II.* quod Romani Pontifices vel ea convocarint, vel consenserint, ut ab Imperatoribus convocarentur, & ad ea Legatos suos miserint, qui eorum nomine præfuerunt, vel eorum Acta & Decreta consensu suo confirmarunt. 2. Concilia per Romanæ Ecclesiæ Auctoritatem robur accepisse, eo sensu, quod Romani Pontifices eorum Definitiones atque Canones promulgarunt, eorumque executionem imperarunt ac promoverunt; non eo sensu quod omnem Auctoritatem suam a Romanis Pontificibus acceperint. Nam (ut docet Sacra Facultas in Formula Revocationis *F. Joannis Sarrazin* præscripta) *Quandocumque in aliquo Concilio aliqua instituuntur, tota Auctoritas dans vigorem statutis, residet non in solo Summo Pontifice, sed principaliter in Spiritu Sancto, & Ecclesia Catholica.* 3. Nulla Concilia Romanæ Ecclesiæ legem præfixisse, & in eorum Statutis Romani Pontificis exceptam Auctoritatem, eo sensu, quod Concilia Romanis Pontificibus manus absolute non ligaverint, ne Canones temperent ac illorum severiorem observantiam remittant, ubi necessitas vel utilitas Ecclesiæ id exposcit: Non eo sensu quod Romana Ecclesia, Summusque Pontifex nullis Conciliorum legibus teneantur ac subdantur, & quod Papa Canonum observantia sit solutus, aut a Concilii Generalis coercitione immunis si prima & maxima, quam a Christo accepit Auctoritate, in Canonum Spiritu Dei conditorum, & totius mundi reverentia consecratorum, destructionem, Ecclesiæque detrimentum abuteretur. Nam (ut ait *Facundus Hermianensis* Lib. 2. pro Defensione Trium Capitulorum, Cap. 6.) *Ille non in destructionem paternæ sententiæ, sed potius in defensionem atque ultionem, primam accepit & maximam Potestatem; ne aliquid contra veritatem, sed pro veritate plus cæteris Consacerdotibus potest. Paulus enim dicit Apostolus: Non enim possumus aliud adversus veritatem, sed pro veritate.*

Sed *Gersonium* ea de re audiamus Lib. *De Potestate Ecclesiastica* in Concilio Constantiensi edito; Consideratione 10. ubi quorumdam responsionem refellit, asserentium, Concilia, in omnibus Constitutionibus suis Romani Pontificis Auctoritatem excepisse. „ At vero, *inquit*, respondent alii, non originem Ecclesiasticæ Potestatis positam a „ Jure Divino tantumdem considerantes, quantum respiciunt Decretales cum Glossis, „ allegationibus, concordantiis sine numero Doctorum unius ad alterum, ut ovium gre„ gi mos est: Respondent, inquam, per unicum verbum, quod semper intellexit Con„ cilium Generale Auctoritatem Summi Pontificis exceptam esse in omni Constitutio„ ne sua qualicumque: Nimirum quia posuerunt isti Papalem Auctoritatem supra Conci„ lium, aut saltem non imparem. Est autem certum apud eos, quod par in parem, „ & minor in Superiorem non habet imperium. Benedictus autem Deus qui per hoc „ Sacrosanctum Constantiense Concilium, illustrante Divinæ Legis lumine, dante ad „ hoc ipsum vexatione præsentis Schismatis intellectum, liberavit Ecclesiam suam ab „ hac pestifera perniciosissimaque doctrina: Qua semper manente, perseverasset semper „ Schisma nutritum ab ea. Declaratum nempe decretumque est, quod & sine Papa „ Generale Concilium convocari, & a Concilio Papa judicari certis casibus potest. „ Quod insuper habet Auctoritatem Generale Concilium præscribere Leges seu Regulas, „ secundum quas plenitudo Potestatis Papalis, non quidem in se, quæ semper eadem est; „ sed in usu suo moderanda, regulandaque est. Neque putandum est insuper, Concilia „ Generalia sic excepisse Papalem Auctoritatem in Constitutionibus suis, ut eidem per„ mitteretur effrenis libertas ea destruendi levissime quæ tanta gravitate & digesta Sa„ pientum maturitate condita sunt. Intelligitur ergo Papalis Auctoritatis exceptio facta, „ prout occurrens necessitas, vel evidens utilitas postulabat: ubi pro tunc recursus ad „ Generale Concilium non patebat. Alioqui non erat ibi uti plenitudine Papalis Pote„ statis, sed abuti plenissime.

Cæterum *Paschalis II.* cujus in testimonio explicando versamur, non is erat, qui supra Conciliorum Generalium Auctoritatem, Pontificiam extolleret, cum vel Concilii Lateranensis Episcoporum plus minus centum Judicio Privilegium de Investituris *Henrico* Imperatori a se concessum subdiderit, Fideique Professionem coram Synodo ediderit, qua se Generalium Conciliorum Decretis & Sacris Canonibus subditum professus est: Ac demum Concilium Privilegium illud, *Privilegium* execrationis causa nuncupatum, damnave-

mnaverit ac rescriderit. *Paschalis II.* Conciliique verba subjicio: „ Porro scriptum illud
„ quod magnis necessitatibus coactus, non pro vita mea, non pro salute aut gloria, sed
„ pro solis Ecclesiæ necessitatibus sine Fratrum Concilio aut subscriptionibus feci; su-
„ per quo nulla conditione, nulla promissione constringimur; sicut prave factum agno-
„ sco, ita prave factum confiteor & omnino corrigi Deo præstante desidero. Cujus
„ correctionis modum, Fratrum qui convenerunt, consilio judicioque constituo, ne forte
„ per hoc imposterum detrimentum aliquod Ecclesiæ aut animæ meæ præjudicium re-
„ linquatur. Tunc communi omnium favore laudatum est, ut Fratres, qui donum a
„ Deo sapientiæ scientiæque perceperant, maturius super hoc consilium communi deli-
„ beratione susciperent, quid sequenti die per inspirationem Spiritus Sancti responde-
„ rent. Die itaque sexta, quæ ultima Concilii fuit, Fidei suæ veritatem, Sanctis Pa-
„ tribus per omnia congruentem, Dominus Papa Paschalis audientiæ totius Concilii
„ exposuit, asserens se Scripturas Sanctas Veteris & Novi Testamenti, & Concilia Uni-
„ versalia veneranda suscipere; ac venerari, quæ Catholica Ecclesia suscipit ac venera-
„ tur, ita dicendo: Amplector omnem Divinam Scripturam, scilicet Veteris & Novi
„ Testamenti, Legem scriptam a Moyse, & a Sanctis Prophetis; amplector quatuor
„ Evangelia, septem Epistolas Canonicas & Epistolas gloriosi Doctoris B. Pauli Apo-
„ stoli, Sanctos Canones Apostolorum, quatuor Universalia Concilia, sicut quatuor E-
„ vangelia, Nicænum, Constantinopolitanum, Ephesinum, & Chalcedonense; Decreta
„ Sanctorum Patrum, Romanorum Pontificum, & præcipue Decreta Domini Papæ Gre-
„ gorii, & beatæ memoriæ Papæ Urbani: quæ ipsi laudaverunt, laudo; quæ ipsi
„ tenuerunt, teneo; quæ confirmaverunt, confirmo: quæ damnaverunt, damno; quæ
„ repulerunt, repello; quæ interdixerunt, interdico; quæ prohibuerunt, prohibeo in
„ omnibus & per omnia, & in omnibus semper perseverabo.

In calce hujus Professionis, ex ore omnium, qui ad consulendum hesterna deliberatione convenerant, Engolismensis Episcopus Gerardus hanc in scriptis sententiam recitavit: Privilegium illud, quod non est privilegium (neque enim dici debet Privilegium, sed Pravilegium) pro libertate captivorum & Ecclesiæ a Domino Papa Paschali per violentiam Henrici Regis extortum Nos omnes in hoc Sancto Concilio cum eodem Domino Papa congregati, Canonica Censura, & Ecclesiastica Auctoritate, Judicio Sancti Spiritus damnamus, & irritum esse judicamus, atque omnino cassamus. Siccine locuti fuissent Pontifex & Episcopi, qui credidissent vel sensissent, Romanum Pontificem simpliciter & absolute esse supra Ecclesiam universam & supra Generale Concilium, ita ut nullum in terris supra se Judicium cognoscat? An vero Gallicani Præsules qui idem Privilegium seu *Pravilegium Paschalis II.* in Synodo Viennensi an. 1112. damnarunt ac resciderunt, minatique sunt, ni Decreta sua confirmaret, se ab ejus obedientia recessuros, (ut constat ex eorum Epist. Synodica) Romanum Pontificem Generali Concilio superiorem, vel ejus irreformabile Judicium nullo Ecclesiæ accedente consensu sentiebant? Porro inter hujus Viennensis Concilii Patres sedebant Episcopi sanctitate & doctrina conspicui, *S. Hugo* Gratianopolitanus, & *S. Godefridus* Ambianensis. Præerat *Guido* Viennensis Archipræsul Sedis Apostolicæ Legatus, postea Summus Pontifex *Callixtus II.*

Objectio undecima ex Concilio Lateranensi Tertio.

XLI. Objiciunt *Bellarminus*, & Anonymus Libertatum Ecclesiæ Gallicanæ Impugnator, Sententiam Lateranensis Concilii sub *Alexandro III.* quæ Cap. *Licet*, Extra, *De Electione* habetur: *In Romana Ecclesia*, inquit, *aliquid specialiter constituitur, quia non poterit ad Superiorem haberi recursus.* Ubi Concilium docet, inquit *Bellarminus*, majori cautela debere eligi Romanum Pontificem, quam alios Episcopos, quia si eligatur malus Episcopus, potest ille corrigi & deponi per Romanum Pontificem: Si autem eligatur malus Pontifex Summus, non est remedium ullum: Non enim habet Superiorem a quo deponi possit.

Responsio Theologorum Parisiensium.

Respondent Theologi Parisienses. Hæc verba *Alexandri III.* & Concilii: *In Romana Ecclesia recursus ad Superiorem haberi poterit*, Generale Concilium non excludere, sed alias dumtaxat Sedes, & cæteros Episcopos. Is enim Decreti sensus est: In eligendis & constituendis Pontificibus rationem aliam esse Romanæ, aliam cæterarum Ecclesiarum. In cæteris Ecclesiis, si contra Canones eligatur Episcopus, huic Disciplinæ

vulneri

vulneri facile remedium adhiberi, cum Ecclesiæ cæteræ Romanum Pontificem Superiorem habeant, cujus est Canonum executioni per totum orbem invigilare, qui proinde vitiosam electionem canonice rescindere, & male constitutum Episcopum deponere potest. In Romana vero Ecclesia, si Pontifex contra Canones eligatur, non est qui huic malo tam prompte & tam facile remedium afferat: Quia in reliquorum Episcoporum ordine nullus est, a quo perversa Romani Pontificis electio rescindatur, & perperam electus removeatur. Concilium quidem Generale celebrari potest, quod electionem contra Canones factam abroget, & legitimum Pontificem creet: Imperatoris, ac Regum Christianorum & Catholicorum auxilium implorari potest, ut iis jubentibus ac faventibus, vicinarum saltem Provinciarum Synodus congregetur, quæ merita electionis & Electi discutiat, ut factum est in Schismate quod inter *Damasum & Ursicinum*, inter *Bonifacium & Eulalium*, inter *Symmachum & Laurentium* olim conflatum est. Sed multis incommodis, & diuturni Schismatis periculo hæc remedia obnoxia sunt, nec sunt adeo præsentia ac Romani Pontificis aditus in controversiis de aliorum Præsulum electione emergentibus. Quamobrem *Alexander* III. & Concilium Lateranense cautionem maximam in præscribenda electionis Pontificiæ forma adhibent, ut quod malum in aliis Ecclesiis interdum contingit, a Romana in perpetuum, si fieri potest, avertatur. Mens illorum ex Decreti verbis perspicua est: „ Statuimus, ut si forte inter Cardinales de „ substituendo Summo Pontifice non poterit esse plena concordia, & duabus partibus „ concordantibus, pars tertia concordare noluerit, aut sibi alium præsumpserit nominare, ille absque ulla exceptione ab universali Ecclesia Romanus Pontifex habeatur, qui „ a duabus partibus concordantibus electus fuerit & receptus. Si quis autem de tertiæ „ partis nominatione confisus (quia de ratione esse non potest) sibi nomen Episcopi „ usurpaverit, tam ipse, quam hi qui eum receperint, Excommunicationi subjaceant, „ & totius Sacri ordinis privatione mulctentur, ut Viatica etiam eis (nisi tantum in ultimis) Communio denegetur; & si non resipuerint, cum Dathan & Abiron (quos terra „ vivos absorbuit) accipiant portionem. Præterea, si a paucioribus quam duabus partibus aliquis electus fuerit, ad Apostolatus officium, nisi major concordia intercesserit, „ nullatenus assumatur, & prædictæ pœnæ subjaceat, si humiliter noluerit abstinere. Ex „ hoc tamen nullum Canonicis Constitutionibus, & aliis Ecclesiis præjudicium generetur, in quibus debet majoris & sanioris partis sententia prævalere: Quia quod in eis „ dubium venerit, Superioris poterit Judicio definiri: In Romana Ecclesia speciale „ aliquid constituitur, quia non poterit ad Superiorem recursus haberi.

Nomine superioris, ad quem in dubio electionis Romani Pontificis recurri non possit, Concilium Generale ab *Alexandro* III. intellectum non fuisse, confirmat *Julii* II. Decretum de Simoniaca Romani Pontificis Electione, cujus hæc sunt verba: *Liceat Cardinalibus, qui electioni prædictæ Simoniacæ interfuerint, & a præfato sic electo discesserint, adhibitis secum aliis Cardinalibus qui hujusmodi electioni simoniacæ consenserunt, & postea eisdem Cardinalibus in dicta Simonia non complicibus se univerunt, si se cum eisdem unire voluerint, alioquin sine eis, ad ulterius nihilominus Pontificis electionem, non exspectata alia Sententia declaratoria simoniacæ electionis hujusmodi, libere, alias tamen canonice devenire, & Concilium etiam Generale indicere & convocare in loco idoneo, prout eis videbitur expedire, non obstantibus Constitutionibus & Ordinationibus Apostolicis, & præcipue felicis recordationis Alexandri Papæ* III. *quæ incipit: LICET DEVITANDA DISCORDIA.*

Mens denique *Alexandri* III. innotescit ex literis, quibus Episcopos per Tusciam constitutos ad Concilium convocat, ad emendanda, quæ digna emendatione videntur, & ad promulganda quæ saluti Fidelium expediunt: *Ut quod bonum est, secundum consuetudinem antiquorum Patrum provideatur & firmetur a multis, quod si particulariter fieret, non facile posset plenum robur habere.* At si se Concilio Generali Superiorem existimasset *Alexander* III. majus robur habiturum credidisset, quod a se particulariter fieret, quam quod in Concilio Generali plurimorum suffragiis ac Judicio firmaretur.

Objectio 12. ex Innocentio Tertio. XLII. Objicit Cardinalis *Bellarminus* testimonium *Innocentii Tertii* Sermone 2. De Consecratione Pontificis: „ In tantum, *inquit*, mihi Fides necessaria est, ut cum de

„ cæte-

„ cæteris peccatis Deum Judicem habeam, propter ſolum peccatum quod in Fide com-
„ mittitur, poſſem ab Eccleſia judicari.

Reſpondent Theologi Pariſienſes, Hunc *Innocentii Tertii* locum non probare quod *Bellarminus* aſſerit, Summum Pontificem ſimpliciter & abſolute eſſe ſupra Concilium Generale, ita ut nullum in terris ſupra ſe Judicium agnoſcat: Cum liquido probet Pontificem ſaltem in cauſa Fidei Concilio ſubeſſe, & ab eo poſſe judicari. Cæterum hic nomine peccati quod in Fidem committitur, non ſolum hæreſim proprie dictam intelligi, ſed quamcumque pravitatem, quæ publicam Eccleſiæ offenſionem importaret, quamque monitus emendare nollet. Id conſtare ex altero loco §. ſuperiori deſcripto, ubi in cauſa divortii *Philippi Auguſti*, Fidem non ſpectante, id te, id genus peccati admittere ſe poſſe fatetur, propter quod Ordinis & Officii periculum etiam immineret. *Reſponſi Theologorum Pariſienſium.*

XLIII. Objicit *Bellarminus* Bonifacii VIII. teſtimonium in Conſtitutione, *Unam Sanctam*, Tit. *De Majoritate & Obedientia*, cujus hæc ſunt verba: „ Si deviat terrena Po-
„ teſtas, judicabitur a Poteſtate ſpirituali; Si deviat ſpiritualis, minor a majori; ſi ve-
„ ro ſuprema, a Deo ſolo, non ab homine poterit judicari, teſtante Apoſtolo: Spiri-
„ tualis homo judicat omnia, ipſe a nemine judicatur. *Objectio 13. ex Bonifacio Octavo.*

Reſpondent Theologi Pariſienſes: Hanc *Bonifacii* Conſtitutionem editam inter graviſſima illa diſſidia, quæ inter illum & *Philippum Pulchrum* Regem Chriſtianiſſimum exarſerunt, a *Clemente V.* reſciſſam, aut certe temperatam cap. *Meruit de Privilegiis*, ab Eccleſia Gallicana non receptam, nullius eſſe hac in cauſa roboris. Deinde, verba illa non eſſe *Bonifacii* definientis, ſed male ratiocinantis, & locum Apoſtoli in alienum ſenſum detorquentis, ut patet ex unanimi SS. Patrum conſenſu illum de viris quibuslibet ſpiritualibus ſive juſtis exponentium, quos tamen nemo dixerit nullum in terris Superiorem habere a quo judicari poſſint. Patrum loca indigitare ſatis fuerit, *S. Irænei* lib. 4. contra Hæreſes, cap. 53. *S. Athanaſii* libro de Incarnatione Chriſti, *S. Joannis Chryſoſtomi* in Epiſt. 1. ad Corinthios cap. 2. *Hilarii*, Romanæ Eccleſiæ Diaconi, cujus Commentarii ſub *S. Ambroſii* nomine ſunt editi, in eumdem locum. *S. Auguſtini*, lib. De Geneſi ad Literam 12. cap. 24. & lib. 3. De Baptiſmo cap. 18. *Theodoreti*, Venerabilis *Bedæ*, *Theophylacti*, *Oecumenici*, *Lanfranci* Cantuarienſis Archiepiſcopi, in eumdem Apoſtoli locum, &c. *Reſponſio Theologorum Pariſienſium.*

XLIV. Objiciunt *Bellarminus*, & Anonymus auctor, Ea Concilia recipi, quæ Romanus Pontifex approbat & confirmat, ea rejici, quæ improbat. Ipſa Concilia Decretorum ſuorum Confirmationem a Romano Pontifice poſtulaſſe, ut ex eorum Actis patet, præcipue, Nicæni, Conſtantinopolitani 1. Epheſini, Chalcedonenſis, Conſtantinopolitani 3. ſeu 6. Generalis. Id teſtari *Gelaſium* in Epiſt. 13. ad Epiſcopos Dardaniæ ſcribentem: *Objectio decimaquarta ex Conciliorum neceſſaria confirmatione a Romano Pontifice.*
„ Prima Sedes unamquamque Synodum auctoritate ſua confirmat. *Et*, Sanctæ memoriæ
„ Flavianum, Pontificum congregatione damnatum, pari tenore, quoniam ſola Sedes
„ Apoſtolica non conſenſit, abſolvit; potiuſque, qui illic receptus fuerat, Dioſcorum
„ ſecundæ Sedis Præſulem ſua auctoritate damnavit, & impiam Synodum (*Epheſinam*
„ 2.) non conſentiendo, ac pro veritate, ut Synodus Chalcedonenſis fieret, ſola decre-
„ vit. *Idem teſtari* Nicolaum I. *Epiſt.* 8. *cujus hæc ſunt verba:* Non ergo dicatis, non
„ eguiſſe vos in cauſa pietatis Romanæ Eccleſiæ, quæ collecta Concilia ſua auctoritate
„ firmat, ſua moderatione cuſtodit. Unde quædam eorum, quia conſenſum Romani
„ Pontificis non habuerunt, valetudinem perdiderunt. Quomodo non egeat quælibet
„ Synodus Romanæ Sedis, quando in Epheſino Latrocinio cunctis Præſulibus, & ipſis
„ quoque Patriarchis probantibus, niſi Magnus Leo, imitator ſcilicet illius Leonis, de
„ quo ſcriptum eſt, Vicit Leo de Tribu Juda, divinitus excitatus, os aperiens, totum
„ orbem, & ipſos quoque Auguſtos concuteret, & ad pietatem commoveret, Reli-
„ gio Catholica penitus corruiſſet „. Quod Pontifices Conciliorum Decreta aliquando reprobaverint, perſpicuum eſſe ex Epiſt. 52. *S. Baſilii* ad *S. Athanaſium*, in qua ſcribit rogandum eſſe Romanum Epiſcopum, ut mittat aliquos in Græciam, qui ejus nomine Concilium Ariminenſe reſcindant: Item ex Epiſtola *Damaſi* ad Epiſcopos Illyrici, Concilium illud reprobantis; Tum etiam ex Epiſtola *S. Leonis* 55. ad *Pulcheriam*,

quæ sic habet : *Consensiones Episcoporum, Canonum apud Nicæam conditorum regulis repugnantes, in irritum mittimus, & per auctoritatem B. Petri Apostoli generali prorsus definitione cassamus.* Ex Epistola denique *S. Gregorii* 34. Libri 4. in qua scribit: *Cuncta Acta illius Synodi, Sede contradicente Apostolica, soluta sunt.* Id autem apertum est signum superioritatis (inquit *Bellarminus.*)

Responsio Theologorum Parisiensium. XLV. Respondent Theologi Parisienses, ea quidem Concilii dumtaxat recipi, quæ Romanus Pontifex approbat & confirmat : Sed eam confirmationem non ita accipiendam & intelligendam, ut totum robur Concilii sit a Romano Pontifice, adeo ut Œcumenica Synodus legitime congregata, gestaque, nullius futura sit auctoritatis, nisi a Romano Pontifice confirmetur. Quis enim dixerit; Symbolum Nicænum, & Constantinopolitanum, Synodi quoque Ephesinæ, Chalcedonensis, & aliarum Definitiones Fidei, Scripturis Sacris & Traditioni consonas, Hæresum peremptrices, nullam vim habituras, si Romani Pontifices eas approbare noluissent ? Quis Nicænos Canones Spiritu Dei conditos, ab iis vim suam omnem & Auctoritatem mutuari asseveret? *Tota* igitur *Auctoritas dans robur statutis Conciliorum Generalium, principaliter residet in Spiritu Sancto, & in Ecclesia Catholica*, ut docet ab antiquo Sacra Facultas Parisiensis. Quamobrem Summi Pontificis confirmatio in eo solum posita est, quod Synodi Decretis consentiat, quod ea promulget, executioni mandari jubeat, ipsemet exequatur (inquiunt Theologi Parisienses) quod ex Epistola *S. Leonis* 61. seu 87. Editionis *P. Quesnellii*, ad Episcopos, qui in Synodo Chalcedonensi congregati fuerant, directa, colligunt, in qua declarat quomodo Gesta Synodalia approbaverit, & confirmaverit, consensum nimirum adhibendo his quæ in causa fidei decreta erant. Quod tamen non fecit quasi robur alioqui Sacrosanctis Decretis deesset, quæ ad normam Epistolæ ipsius dogmaticæ ad *Flavianum* & Paternæ Traditionis condita fuerant, Legatis, qui vicem ejus in Synodo gesserant, consentientibus; sed ut damnatis Eutychianæ Sectæ asseclis os obstrueret, qui adversus Sanctæ Synodi Decreta excipiebant, hæc unanimi omnium consensu non esse condita, nec recepta, immo Sedem Romanam ita illis contradixisse, ut omnino suum consensum his adhibere renuisset. Nimirum ex eo quod Legati *S. Leonis* adversus Canonem 28. intercessissent, improbassetque ipse *Leo*, occasionem hujus calumniæ spargendæ sumpserant Hæretici. Chalcedonensem Synodum ab Apostolica Sede repudiatam esse. „ Omnem (*inquit*) fraternitatem vestram nosse non ambigo, Definitionem Sanctæ „ Synodi, quæ ob confirmationem Fidei in Chalcedonensi civitate celebrata est, toto „ corde me fuisse complexum: Quia nulla sinebat ratio, ut qui unitatem Catholicæ Fi„ dei dolebam ab Hæreticis fuisse turbatam, non exultanter in integrum rediisse gau„ derem. Hoc autem non solum ex ipso beatissimæ consensionis effectu, sed etiam „ ex Epistolis meis, quas post reditum meorum ad Constantinopolitanæ urbis Antistitem „ dedi, potuissetis agnoscere, si vobis responsionem Sedis Apostolicæ manifestare vo„ luisset. Ne ergo per malignos interpretes dubitabile videatur, utrum quæ in Synodo „ Chalcedonensi per unanimitatem vestram de Fide statuta sunt, approbem, hæc ad „ omnes Fratres & Coepiscopos nostros, qui prædicto Concilio interfuerunt, Scripta di„ rexi, quæ Gloriosissimus & Clementissimus Princeps, sicut poposci, in notitiam ve„ stram mittere pro Catholicæ Fidei amore dignabitur : ut & fraterna universitas, & „ omnium Fidelium corda cognoscant, me non solum per Fratres, qui vicem meam „ executi sunt, sed etiam per approbationem gestorum Synodalium, propriam vobiscum „ unisse sententiam, in sola videlicet causa Fidei „. Hoc sensu Concilium confirmant omnes Episcopi, qui illius Decretis subscribunt. Unde *S. Cyrillus Alexandrinus* Ep. ad *Acacium* Melitensem Episcopum, de *Sixto III.* Romano Pontifice scribit : *Si qui Epistolam tamquam a Philippo Romanæ Ecclesiæ Presbytero scriptam attulerint, perinde sonantem ac si Sanctissimus Episcopus Sixtus depositionem Nestorii moleste acceperit, eique opem tulerit, ne credat hoc Sanctitas tua. Scripsit enim consona sanctæ Synodo, omniaque illius gesta confirmavit, ac nobiscum sentit.* Hoc sensu *Martinus* I. Pontifex Sanctissimus Lateranensis Concilii contra Monothelitas ipso Præside celebrati Acta a Gallicanæ Ecclesiæ Episcopis confirmari optavit, ut constat ex ejus Epistola ad *S. Amandum* Trajectensem Episcopum. *Synodali*, inquit, *conventione omnium fratrum & Coepiscopo-*

scoporum nostrorum partium illarum effecta, secundum tenorem Encyclicæ a nobis directæ, scripta una cum subscriptionibus vestris Nobismet destinanda concelebrant, confirmantes atque consentientes eis, quæ pro orthodoxa Fide, & destructione Hæreticorum vesaniæ nuper exortæ a nobis statuta sunt. Hoc sensu *Stephanus Junior* de Synodo Iconomachorum loquens, eam hoc nomine respuendam probat, quod Romani Pontificis ac cæterorum Patriarcharum libellis confirmata non fuerit. *Qui Oecumenicum istud Concilium vocari queat, quod nec Romanus Antistes, citra cujus Auctoritatem nullo modo fieri potest ut res Ecclesiæ ad normam dirigantur, gratum habuit, nec Alexandrinus comprobavit, nec Antiochenus, nec denique Hierosolymitanus? Ubinam eorum libelli sunt? Aut quinam per diversa loca missi sunt, in quibus falsum vestrum Concilium confirmaretur, ut hac ratione Oecumenicum censeri possit?* Ex hoc porro confirmationis genere colligi non potest eum qui Synodum confirmat, superiorem esse Synodo, alioqui sequeretur Gallicanos Episcopos Lateranensi Concilio, & Romano Pontifice illi præsidente, superiores esse. Sequeretur cæteros Patriarchas non minus quam Romanum Pontificem Concilio superiorem auctoritatem habere.

Addiderim, quod olim a me observatum est, Synodum quidem Generalem, in Spiritu Sancto legitime congregatam, & universalem Ecclesiam repræsentantem, Auctoritatem a Christo immediate habere, non a Summo Pontifice: Sed quia conditiones quædam ad Synodum Œcumenicam necessario concurrunt, ut scilicet secundum Scripturas Sacras, secundum Traditionem Patrum, secundum Ecclesiasticas Regulas cum plena suffragiorum libertate, consentiente regulariter Summo Pontifice, & per seipsum vel per Legatos, si voluerit, Præsidente, & Suffragii prærogativa gaudente, celebretur ab Episcopis ex toto orbe Christiano convocatis, nemine, qui jus habuerit, excluso: Aliquam in Ecclesia Auctoritatem esse necesse est, ad quam spectet judicare ac declarare quod cum harum conditionum concursu Synodus gesta sit: Qua ex declaratione, Christianorum omnium obligatio ad ejus Decreta cum de fide, tum de morum disciplina recipienda consequitur. Id porro præstat Romanus Pontifex, cum Synodi Generalis decreta promulgat, eorumque executionem imperat. Id Canonicarum Scripturarum exemplo illustrabam, quæ Auctoritatem a Deo immediate habent, cujus verbum sunt, & cujus afflante ac dictante Spiritu a Sanctis Dei hominibus sunt conscriptæ: & tamen ad Ecclesiam spectat declarare quænam Canonicæ ac Divinæ sint, ut ejus veluti sigillo ab Apocryphis discretas Fideles omnes internoscant: Unde *S. Augustinus* ait: *Evangelio non crederem, nisi me Ecclesiæ moveret Auctoritas*; & ex ea declaratione nascitur obligatio Christianorum, ut eas Canonicarum numero & loco habeant. Ita Summi Pontificis est declarare, quæ Concilia vere Œcumenica sint, ad ipsum spectat judicare an iis instructa sint conditionibus quæ Concilii Œcumenici rationem constituunt; ea promulgare, eorum executionem jubere ac promovere quamvis precariam ab ipso non habeant, sed a Christo immediate acceptam supremam Auctoritatem. Hujus explicationis fundamentum accepi ex ipsa Epistola *Gelasii* ad Episcopos Dardaniæ, quam *Bellarminus* obijcit, in qua de Ephesino Latrocinio sic loquitur: „ Sicut id quod Prima Sedes non probaverat, constare non potuit, sic quod illa censuit judicandum, Ecclesia tota suscepit: Ubi etiam consequenter ostenditur, quia male gesta Synodus, id est, contra Scripturas Sanctas, contra doctrinam Patrum, contra Ecclesiasticas Regulas, quam tota merito Ecclesia non recipit, & præcipue Sedes Apostolica non probavit, per bene gestam Synodum, id est secundum Scripturas, secundum Traditionem Patrum, secundum Ecclesiasticas Regulas, pro Fide Catholica & communione prolatam, quam cuncta recepit Ecclesia, quam maxime Sedes Apostolica comprobavit, & debuerit, & potuerit immutari. „ Ibidem explicat *Gelasius*, quid sit confirmari Synodum a Romano Pontifice: Nihil aliud esse nimirum quam promulgari, executioni mandari, illiusque Synodi Sacrosancta Decreta, ab ipso imprimis custodiri. „ Quibus, *inquit*, ex divina Traditione perpensis, confidimus quod nullus jam veraciter Christianus ignoret, Uniuscujusque Synodi Constitutum, quod universalis Ecclesiæ probavit assensus, non aliquam magis exequi Sedem præ cæteris oportere, quam Primam, quæ unamquamque Synodum Auctoritate sua confirmat, & continuata moderatione custodit. „

At confirmatio quæ *in* consensu, promulgatione, executione, & custodia legis posita est, non probat eum qui confirmat, superiorem esse eo qui Legem tulit. Quis enim Præfectum Prætorio supra Imperatores fuisse colligat, quod latas ab ipsis Leges promulgaret, earumque executionem curaret? Quis Senatum esse supra Regem inferat, quia ejus Edictis assensum præbet, eaque promulgat, & executioni mandari jubet?

XLVI. Idem est *Nicolai I.* ac *Gelasii* sensus, cujus verba mutuatur. Est certe cum Definitiones Conciliorum Generalium sint Oracula Spiritus Sancti, juxta illud, *Visum est Spiritui Sancto & nobis*, non est in potestate Summi Pontificis ut Concilii vere Œcumenici Definitionem rescindat; alias Spiritus Sanctus non doceret omnem veritatem, nisi Romano Pontifici placeret illam approbare; quod vel cogitare impium est. Fateor tamen Deum permisisse nusquam, neque (ut confidit Christiana pietas) permissurum ut Summi Pontificis consensum non adhiberent, aut non adhibeant Œcumenicorum Conciliorum Definitionibus ac Decretis Fidem spectantibus: Nusquam permisisse ut ea Concilia seu Œcumenica approbarent & reciperent, vel approbent ac recipiant, quæ in Fidei causa perperam gesta sunt, & contra Scripturas Sacras, contra Patrum Traditionem, contra Regulas Ecclesiasticas. Sane cum adversus veritatem nihil possint, sic gestam Synodum approbare & confirmare, non est in ipsorum potestate positum. Quam si approbarent, ipsi Anathemate ab Ecclesia damnarentur. Si, inquam, *Damasus* Synodum Ariminensem approbasset, assensuque suo firmare voluisset; si *Leo* Ephesinam secundam, robore nihilominus caruissent. *Non enim firmatur tractu temporis, quod de jure ab initio non subsistit*, ut habet Regula Juris. Porro Concilia illa per se erant irrita; robur itaque nancisci non poterant consensu Romani Pontificis, aut legitima & Œcumenica ejus confirmatione evadere: Siquidem efficere ille non potest ut hæresis sit veritas Catholica, ut quod injustum est sit justum. Ecclesia igitur *Damasum* damnasset cum Arianis, si Synodum Ariminensem suscepisset; *Leonem* damnasset cum *Dioscero* & Eutychianis, si Latrocinium Ephesinum comprobasset, his Apostoli fulta verbis: *Licet nos, aut Angelus de Cœlo evangelizet vobis præterquam quod evangelizavimus vobis, Anathema sit. Si quis vobis evangelizaverit præter id quod accepistis, Anathema sit.* Verum quia Dei providentia singularis, Christi Ecclesiam suam gubernantis protectio; Spiritus Sancti Sedis Apostolicæ Præsules dirigentis assistentia, *S. Petri* qui *in sua Sede vivit & præsidet*, quique *Fidei columna est & Ecclesiæ Catholicæ fundamentum*, intercessio, hactenus effecerunt ut Romani Pontifices bene gesta Concilia approbarent, male gesta rejicerent, ut eorum officii ratio postulabat, & ex eorum dissensu & improbatione Fidelibus universis innotuit hujusmodi Conciliorum pravitas & inanitas, hinc *Nicolaus I.* ait: *Quædam eorum, quia consensum Romani Pontificis non habuerunt, valetudinem perdiderunt.*

XLVII. Synodum igitur Ariminensem *Damasus* irritam non fecit, sed irritam declaravit, cum revera talis esset, ejusque Decreta Arianam Hæresim sub verborum ambiguorum involucris tegentia, *per vim & contentionem extorta* essent, ut *S. Basilius* in Epistola superius laudata, & *S. Athanasius* in Epistola ad Africanos, testatur. Id autem a Romano Pontifice declarari operæ pretium duxit *S. Basilius*, tum quia ratione Primatus ad ipsum pertinebat *corrigere* eos qui *distorti & obliqui* erant, & præjudicium ex Ariminensi Concilio contra Nicænam Fidem faciebant: Tum quia Concilium illud in Romana Provincia fuerat celebratum, cui per se vel per Legatos interesse ac præesse debuerat, nec tamen interfuerat, neque consultus fuerat de capitibus decernendis. Unde silentium illius in conscientiam & approbationem Concilii ductum fuisset, nisi ejus dissensus omnibus innotuisset, missisque in Græciam Legatis, Acta hujusmodi Concilii irrita declarasset. Nec vero solus *Damasus*, sed & *nonaginta cum illo Episcopi ex Italia & Gallia*, Formulam Ariminensis Concilii improbarunt, scripta ex Romana Synodo ad Episcopos Illyrici Epistola, ut *Theodoretus* testatur Lib. 2. Historiæ Ecclesiasticæ Cap. 17. Addit: „ Præjudicium aliquod fieri non potuisse per numerum Arimini congregatum, „ quando constat, neque Romanum Episcopum, cujus ante omnia expectanda erat sen- „ tentia, neque Vincentium, qui tot annorum Episcopatum integre gesserat, neque alios „ talibus præbuisse consensum; *maxime cum Episcopi qui per fraudem a Nicæna Fide de-*

„ *flexe-*

„ *flexerant*, confiterentur sibi subreptum, quod non intelligerent Patrum sententiæ apud „ Nicæam constitutæ hoc esse contrarium. „ En rationes cur irritum esset Ariminense Concilium, & ob quas illud improbarunt, non solum Romanus Pontifex, sed *Vincentius*, & alii Episcopi, quos tamen esse Concilio Generali superiores nemo dixerit. Denique Concilium Ariminense Oecumenicum non fuit, cum Orientales interim Seleuciæ congregati essent; & quamvis convocatione & Numero Præsulum, non tamen auctoritate Oecumenicum fuisset, cum secundum Scripturas, secundum Traditionem Patrum, secundum Regulas Ecclesiasticas, pro Fide & Communione Catholica celebratum non fuerit: Adeoque non conficitur Pontificem Romanum Synodum Generalem aliquando rescidisse, quia rescidit, id est, irritam declaravit Ariminensem.

XLVIII. De Synodo Ephesina Secunda idem dicendum, non ideo ipsam irritam fuisse, quia a *S. Leone* improbata & rejecta, sed ideo rejectam & improbatam, quia irrita erat. Id constat ex Epistola *S. Leonis* 25. seu 40. Editionis *Quenellii*, ad *Theodosium Augustum* data. „ Dum, *inquit*, privatæ causæ Religionis exercentur obtentu, com„ missum est impietate paucorum, quod universam Ecclesiam vulneraret. Comperimus „ enim non incerto nuncio, sed fidelissimo rerum quæ gesta sunt narratore Hilario Dia„ cono nostro (qui vix, ne subscribere per vim cogeretur, effugit) convenisse ad Sy„ nodum plurimos Sacerdotes; quorum utique frequentia consultationi & judicio profuis„ set, si is qui sibi locum principem vindicabat, Sacerdotalem moderationem custodire „ voluisset, ut (sicut moris est) omnium sententiis ex libertate prolatis, id tranquil„ lo & æquo constitueretur examine, quod & Fidei congrueret, & errantibus subveni„ ret. In ipso autem judicio non omnes qui convenerant, interfuisse cognovimus. Nam „ alios rejectos, alios didicimus intromissos, qui pro supradicti Sacerdotis arbitrio, im„ piis subscriptionibus captivas manus dederant, & nociturum statui suo scirent, nisi im„ perata fecissent: Talemque ab ipso prolatam esse Sententiam, ut dum unus homo im„ petitur, in omnem Ecclesiam sæviretur. Quod nostri ab Apostolica Sede directi, „ adeo impium, & Catholicæ Fidei contrarium esse viderunt, ut ad consentiendum nul„ la potuerint oppressione compelli: constanterque in eadem Synodo, sicut decuit, fue„ rint protestati nequaquam id quod constituebatur, Sedem Apostolicam recepturam: quo„ niam revera omne Christianæ Fidei Sacramentum, quod absit a temporibus vestræ „ Pietatis, exscinditur, nisi hoc scelestissimum facinus, quod cuncta sacrilegia excedit, „ aboleatur. *Et Epist.* 41. *ad* Pulcheriam *Augustam*: Quæ enim, *inquit*, congregata „ apud Ephesum Synodo, sopienda & sananda pacis remedio credebantur, hæc non solum „ in majora pacis dispendia, sed (quod nimis dolendum) etiam in ipsius Fidei, qua „ Christiani sumus, excidia processerunt. Et hi quidem qui missi sunt, quorumque unus „ vim Alexandrini Episcopi sibi omnia vindicantis effugiens, rerum gestarum nobis ordi„ nem fideliter nuntiavit, reclamarunt, sicut oportuit unius hominis non tam judicio „ quam furori; protestantes ea quæ per vim metumque gererentur, Sacramentis Eccle„ siæ, & ipsi Symbolo ab Apostolis instituto præjudicare non posse, nec se ab ea Fide „ ulla injuria separandos, quam plenissime expositam atque digestam a Sede Beati Apo„ stoli Petri ad Sanctam Synodum detulissent. Cujus cum recitatio, poscentibus Episco„ pis, non sit admissa . . . . Scripsimus ad gloriosissimum Principem, ut Fidem in qua „ renatus per Dei gratiam regnat, nulla sinat novitate corrumpi. „ Nec tamen solus Ephesinum Latrocinium reprobavit *S. Leo*, sed tota cum ipso Occidentalis Synodus, ut constat ex *Hilarii* Diaconi literis ad *Pulcheriam* Augustam: „ Vestra, *inquit*, vene„ randa Clementia cognoscat, a præfato Papa, cum omni Occidentali Concilio, reproba„ ri omnia, quæ in Epheso contra Canones per tumultum & odia sæcularia a Dioscoro „ Episcopo gesta sunt, & nulla ratione hæc in his partibus suscipi posse, quæ per po„ tentiam prædicti, non sine læsione Fidei & præjudicio Sanctissimi Viri * innoxiique „ commissa sunt. „ Immo & *Marcianus Augustus* Ephesinum Latrocinium cassavit, id est, cassum declaravit, ut protector Ecclesiasticæ Disciplinæ, & executor Canonum: „ ut scribit *S. Leo* Epist. 43. seu 73. ad ipsum data. „ Prior, *inquit*, Synodus Ephesina „ Nestorium cum dogmate suo merito justeque damnavit ... Sequens vero in prædicta „ civitate, non potest vocari Concilium, quod in eversionem Fidei fuisse constat agita-

* *Flaviani*

 tum;

„ tum: quodque vestra Clementia amore veritatis Catholicis adfutura, aliud statuendo „ cassavit, Gloriosissime Imperator. „ Ex quo tamen colligi non potest *Marcianum Augustum* fuisse supra Concilium Generale.

XLIX. Quod vero Canonem 28. Concilii Chalcedonensis Constantinopolitani Patriarchæ prærogativam spectantem, & *Anatolii* ambitu, absentibus Legatis Apostolicis, & reclamantibus, quasi extortum, in irritum miserit *S. Leo*, non probat ipsum fuisse superiorem Concilio, sed fuisse Canonum in Synodo Nicæna Spiritu Dei conditorum custodem & vindicem quibus Canon ille repugnabat. Atque horum Canonum auctoritate novam illam dispositionem se cassare, id est, irritam declarare profitetur, quibus & ipse obsequium debet & reverentiam. Integrum *S. Leonis* locum exhibeo. „ Consensiones vero Episcoporum, Sanctorum Canonum apud Nicæam conditorum regulis repugnantes, unita nobiscum vestræ fidei pietate, in irritum mittimus, & per Auctoritatem Beati Petri Apostoli generali prorsus definitione cassamus, in omnibus Ecclesiasticis causis his Legibus obsequentes, quas ad pacificam observantiam omnium Sacerdotum, per trecentos decem & octo Antistites Spiritus Sanctus instituit: Ita ut etiam si multo plures aliud quam illi statuere decernant, in nulla reverentia sit habendum, quidquid fuerit a prædictorum Constitutione diversum. „ Quod Epistola sequenti ad *Anatolium* confirmat luculentius, ac se irritum & cassum declarâsse Canonem illum significat, quod per se auctoritate vacuus esset, irritus & cassus, utpote Nicænis Canonibus contrarius, aliena jura perturbans & evertens, intercedentibus Sedis Apostolicæ Legatis promulgatus, elationi & ambitui favens. „ Doleo etiam, *inquit*, Dilectionem tuam in hoc esse prolapsam, ut sacratissimas Nicænorum Canonum Constitutiones conareris infringere: Tamquam opportune se tibi hoc tempus obtulerit, „ quo secundi honoris privilegium Sedes Alexandrina perdiderit, & Antiochena Ecclesia „ proprietatem tertiæ dignitatis amiserit: ut his locis juri tuo subditis, omnes Metropolitani Episcopi proprio honore priventur. Quibus inauditis, & numquam ante tentatis „ ita præveniris excessibus, ut Sanctam Synodum ad extinguendam solum hæresim, & „ ad confirmationem Fidei Catholicæ studio Christianissimi Principis congregatam, in occasionem ambitus trahas, & ut conniventiam suam tibi det, impellas: Tamquam „ refutari nequeat, quod illicite voluerit multitudo, & illa Nicænorum Canonum per „ Spiritum vere Sanctum ordinata conditio in aliqua cuiquam sit parte solubilis. Nulla „ sibimet de multiplicatione congregationis Synodalia Concilia blandiuntur, neque trecentis „ illis decem atque octo Episcopis quantumlibet copiosior numerus Sacerdotum vel comparare se audeat, vel præferre: Cum tanto divinitus Privilegio Nicæna sit Synodus „ consecrata, ut sive per pauciores, sive per plures Ecclesiastica Judicia celebrentur, „ omni penitus auctoritate sit vacuum, quidquid ab illorum fuerit constitutione diversum. Nimis ergo hæc improba, nimis sunt prava, quæ sacratissimis Canonibus inveniuntur esse contraria. In totius Ecclesiæ perturbationem superba hæc tendit elatio, „ quæ ita abuti voluit Concilio Synodali, ut Fratres in Fidei tantummodo negotio convocatos, & definitione ejus causæ quæ erat curanda, perfunctos, ad consentiendum „ sibi aut depravando traduceret, aut terrendo compelleret. Inde enim Fratres nostri ab „ Apostolica Sede directi, qui vice mea Synodo præsidebant, probabiliter atque constanter illicitis ausibus obstiterunt, aperte reclamantes, ne contra Instituta Nicæni Concilii, præsumptio reprobæ novitatis assurgeret. *Et infra*: Sancti illi & venerabiles „ Patres, qui in urbe Nicæna sacrilego Ario cum sua impietate damnato, mansuras „ usque in finem mundi Leges Ecclesiasticorum Canonum condiderunt, & apud nos, „ & in toto orbe terrarum, in suis Constitutionibus vivunt; & si quid usquam aliter „ quam illi statuere, præsumitur, sine cunctatione cassatur. „ Vox igitur *Cassamus*, apud *Sanctum Leonem* locis laudatis, idem sonat ac irritum declaramus, & cassum pronuntiamus. Quo sensu ea vox in Decretalibus etiam usurpatur, ut constat ex Cap. *Cum dilectus*, *De electione & electi potestate*. Cassetis, id est, inquit Glossa, *nullam pronuntietis*, & Cap. *Accedens*, *Ut lite non constet*. Cassavimus, „ id est, Cassam denuntiavimus (*inquit Glossator*) Cum enim sententia nulla est, non debet cassari, sed cassa & „ irrita denuntiari: Quia quod nihil est, cassari non potest, & omnia restituenda sunt in „ pristinam causam per talem sententiam habita.

L. S.

L. *S. Gregorius* Epistola 34. Libri 4. *a Bellarmino* laudata, de particulari Synodo Constantinopoli celebrata loquitur, in qua *Joannes* illius Sedis Archiepiscopus se universalem Patriarcham inscripserat, quod nomen cum *superbum* esset ac *universalis Ecclesiæ viscera perturbaret*, (ut loquitur Sanctus idem Pontifex Epistola 26. ejusdem Libri ad *Eulogium & Anastasium*, Alexandrinum & Antiochenum Patriarchas data) nec *S. Leo* a Synodo Chalcedonensi oblatum, nec ullas Pontificum Romanorum sibi tribuisset; *Quia si unus Patriarcha universalis dicitur, Patriarcharum nomen cæteris derogatur:* Synodi illius Acta cassaverat *Pelagius secundus*, cujus sententiam *S. Gregorius* confirmavit, ut ipse testatur tum in ea Epistola, tum in illa quam laudat *Bellarminus* ad *Constantinam* Augustam data, cujus hæc sunt verba: *Præterea judicio, quia Piissimi Domini Scripta suscepi, ut cum Fratre & Consacerdote meo Joanne debeam esse pacificus; & quidem sic Religiosum Dominum decuit, ut ista præciperet Sacerdotibus: Sed cum se nova præsumptione atque superbia idem Frater meus Universalem Episcopum appellet, ita ut sanctæ memoriæ Decessoris mei tempore adscribi se in Synodo tali hoc superbo vocabulo faceret, quamvis cuncta Acta illius Synodi, Sede contradicente Apostolica soluta sint; triste mihi aliquid Serenissimus Dominus innuit, quod non eum corripuit, qui superbit: Sed magis ab intentione mea declinare studuit, qui in hac causa Evangeliorum & Canonum Statuta humilitatis atque rectitudinis virtute defendo. Qua in re a prædicto Fratre & Consacerdote meo contra Evangelicam sententiam, contra Beatum quoque Petrum Apostolum, & contra omnes Ecclesias, contraque Canonum Statuta agitur.* At ex eo quod *Pelagius II.* & *S. Gregorius* particularem Synodum, quæ res novas, & toti Ecclesiæ injuriosas decreverat, in irritum miserint, colligitur quidem illos fuisse particulari ista Synodo superiores; non vero fuisse absolute & simpliciter supra Ecclesiam universam, quod probandum suscepit *Bellarminus*.

LI. Nec intactum relinquunt Parisienses Theologi, quod idem Cardinalis in objectione sua ait, Ipsa Concilia Confirmationem Decretorum suorum a Romanis Pontificibus postulasse, idque ex Actis 1. 2. 3. 4. 5. & 6. Conciliorum Generalium patere. Quinimmo (inquiunt) incertum istud, & de primis quatuor Conciliis falsum est. Nicænam Synodum Actorum suorum confirmationem a *S. Silvestro* petiisse, & *S. Silvestrum* eam dedisse, nulla coævorum vel suppariurn auctorum testimonia probant. *Eusebius* lib. 3. De Vita Constantini, *Julius I.* in Epistola ad Orientales, *Liberius* in Epistola ad Constantium, & in Dialogo cum eodem Imperatore, apud Theodoretum; *Sanctus Hilarius* lib. contra Constantium, *S. Athanasius* Orationibus 1. & 2. contra Arianos Epistola de Nicænæ Synodi contra Hæresim Arianam Decretis, Epistola ad Solitarios, lib. De Synodis Arimini & Seleuciæ, & Epistola ad Episcopos Africæ, *Rufinus* lib. 1. Historiæ Ecclesiasticæ, *S. Leo* passim in Epistolis, *Socrates & Theodoretus* lib. 1. Historiæ Ecclesiasticæ & alii Scriptores Ecclesiastici veteres, Nicænæ Synodi meminerunt, ejus auctoritatem commendant; postulatam a *Silvestro*, aut ab eo datam Actorum illius Synodi confirmationem non memorant. Epistolam Concilii ad Alexandrinam Ecclesiam, & ad Ægypti, Libyæ, & Pentapolis Episcopos, mox laudati *Socrates & Theodoretus* referunt; Epistolam Concilii ad *Silvestrum* Pontificem, aut *Silvestri* ad Concilium nullam referunt. Et quæ Tom. 1. Conciliorum editæ sunt, ab Eruditis omnibus ut supposititiæ rejiciuntur; ac supposititias probant styli barbaries, putidæque phrases: *Vestro oris consortio confirmetur . . . Paulino & Juliano Summis Consulibus . . . Atque in gremio vestræ Synodi parva propter disciplinam alligabo præcepta . . . Cum Episcopis totius Urbis Italiæ examinatam universitas vestri sancti Concilii dignetur accipere veritatem &c.* Item *Victorini* nescio cujus mentio, qui Cyclos Paschæ pronuntiabat fallaces. Item Anachronismus evidens, quo Synodus Actorum suorum confirmationem a *Silvestro* postulasse supponitur quinto vel sexto die postquam inchoata est. Item adscriptus Epistolæ *Silvestri* Consulatus *Constantini* & *Constantii* Anachronismum exhibet alterum. Non negamus tamen *S. Sylvestrum* Nicæno Concilio consensisse per Legatos, qui nomine ipsius Sacrosanctis Decretis condendis præfuerunt. Consensus iste confirmatio vocetur, non repugnamus: Quo sensu *Liberius* ad *Constantium* scribit: *Tranquillitate tua consentiente sic omnia discutiantur, ut quæ fuerint judicio Sacerdotum Dei*

confirmata, cum constiterit in Expositione Fidei, quæ inter tantos Episcopos apud Nicæam præsente sanctæ memoriæ Patre tuo confirmata est, universos consensisse. Et in Dialogo cum eodem Imperatore: *Ego primum generalem fieri posco subscriptionem, qua Fides apud Nicæam exposita confirmetur.* Verum illa confirmandi ratio, (inquiunt Parisienses Theologi) non magis probat *S. Silvestrum* fuisse Nicæna Synodo superiorem, quam cæteros Episcopos, qui ejus Symbolo ac Decretis consenserunt & subscripserunt.

LII. Orientales Episcopi *Damasum* Pontificem rogant Epistola, quam *Theodoretus* refert libro 5. cap. 9. ut *Rebus* in Oecumenica Synodo superioris anni *legitime & secundum Ecclesiæ Canones constitutis congratuletur.* At hujusmodi congratulatio non probat Pontificem esse Superiorem Concilio, vel omnem Concilii auctoritatem ac robur a Summi Pontificis approbatione derivari. Fatemur nihilominus, accedente dumtaxat *Damasi* & totius Ecclesiæ Occidentali consensu, iisdem Hæresibus in Romana Synodo damnatis, quas Constantinopolitana 1. confixerat, illam Oecumenicam evasisse. Verum consensus *Damasi* non magis probat ipsum fuisse supra Ecclesiam universam, quam cæterorum Episcoporum Occidentis consensus eos probet fuisse absolute & simpliciter Ecclesia universali, & Synodo Oecumenica superiores. Quamquam primæ sint partes Romani Pontificis in Synodo, & ejus præ cæteris expectanda sit sententia, utpote cæterorum capitis.

LIII. Ephesina Synodus rerum a se gestarum Relationem ad *Celestinum* misit, confirmationem illo nullam petiit. Nec vero necessaria erat, cum *Celestinus* per Legatos præsens & præsidens Definitioni Fidei, Actisque omnibus consensum præberet, atque præjudicatam ab ipso causam, secundum ejus Epistolæ ac Sententiæ in *Nestorium* latæ tenorem Synodus judicasset, ut constat ex illis Synodicæ Sententiæ verbis: *Coacti per Sacros Canones & Epistolam Sanctissimi Patris & comministri Celestini Romanæ Ecclesiæ Episcopi lachrymis subinde perfusi ad lugubrem hanc contra eum Sententiam necessario venimus.* Et in Relatione ad Imperatores, Actione 3. *Celestinum* cum Occidentali Synodo *eamdem de fide Sententiam magno consensu prædicasse* testantur, & *Celestini* Synodique illius Legatos consensum illorum Oecumenico Concilio exposuisse, & in scriptis exhibuisse. Quamobrem (inquiunt Ephesini Patres) *Necessario, quod Officii ratio postulabat, de consensu illorum nobiscum ad Majestatem vestram retulimus, ut Pietati vestræ certo constet, Judicium, quod paulo ante a nobis exiit, esse unam communemque totius orbis terrarum sententiam.*

LIV. Synodus Chalcedonensis confirmationem a *S. Leone* petiit, non definitionis Fidei, quæ secundum Epistolam ipsius ad *Flavianum* edita erat; clamantibus Patribus post illius Epistolæ lectionem: *Hæc Patrum Fides, hæc Apostolorum Fides: omnes ita credimus, Orthodoxi ita credunt, Anathema ei qui ita non credit. Petrus per Leonem ita locutus est.* Immo Synodus Chalcedonensis magis confirmavit Definitionem Fidei a *Leone* contra Eutychianam Hæresim editam, quam ille Synodi Chalcedonensis Definitionem, ut ex ipsius ad *Theodoretum* Epistola superius laudata colligitur: *Quæ nostro prius Ministerio Dominus definierat* (inquit) *universæ Fraternitatis irretractabili firmavit assensu.* Non petiit etiam a *S. Leone* Synodus Chalcedonensis latæ in *Dioscorum* confirmationem Sententiæ, cujus pronuntiationem ejus Legatis Patres detulerant: *Petimus* (inquiunt Patres Actione 3.) *vestram Sanctitatem, qui habes, magis autem qui habetis locum Sanctissimi Papæ LEONIS, promulgate in eum, & Regulis insitam contra eum proferte Sententiam. Omnis enim & tota universalis Synodus concors efficitur vestræ Sanctitatis Sententiæ.* Et *Paschasinus* Legatus *S. Leonis* nomine hanc ediderat his verbis: *Sanctissimus & Beatissimus Archiepiscopus Magnæ & Senioris Romæ Leo, per nos & per præsentem Sanctam Synodum, una cum ter Beatissimo & omni laude digno Beato Petro Apostolo, qui est petra & crepido Catholicæ Ecclesiæ & rectæ fidei fundamentum, nudavit eum tam Episcopatus Dignitate, quam etiam & ab omni Sacerdotali alienavit Ministerio.* Quo tamen ex loco suffragii dumtaxat prærogativa *S. Leonis* in Synodo, non superioritas supra Synodum ipsam Oecumenicam probari potest (ut Anonymus Libertatum Ecclesiæ Gallicanæ Impugnator contendit) siquidem tota Synodus cum *S. Leonis* Legatis judicavit: *Sicut Senatusconsultum omnium Patrum Conscri-*

ptorum

ptorum judicio ac suffragio, totiusque Senatus Auctoritate editur, quamvis ab uno Senatus Principe proferatur. Solam ergo Canonis 28. quo Sedis Constantinopolitanæ Privilegia sancita erant, confirmationem Chalcedonense Concilium a *S. Leone* postulavit, id est, ejus consensum, quo sine ratus esse ex omni parte non poterat, cum ejus Legati intercessissent. Id ex Epistola Concilii ad Ipsum data compertum est. His enim, quæ de Fide erant decreta, expositis, ajunt Patres: „ Hæc sunt, quæ Tecum, qui „ spiritu præsens eras, & complacere tamquam fratribus deliberasti, & qui pœne per „ tuorum Vicariorum sapientiam videbaris a nobis, efficimus. *Tum referunt quæ de Con-„ stantinopolitanæ Ecclesiæ Privilegiis sanxere, iisque expositis subdunt*: Quæ igitur ad „ interemptionem quidem totius confusionis, confirmationem vero Ecclesiasticæ Ordina„ tionis definivimus, hæc sicut propria, & amica & ad decorem convenientissima, „ dignare complecti, Sanctissime & Beatissime Pater. Qui enim locum vestræ Sancti„ tatis obtinent Sanctissimi Episcopi Paschasinus & Lucentius, & qui cum eis est Re„ verendissimus Presbyter Bonifacius, his ita constitutis vehementer resistere tentave„ runt, procul dubio a vestra Providentia inchoari & hoc bonum volentes: ut sicut Fi„ dei, sic bonæ ordinationis vobis deputetur effectus. Nos enim curantes tam Piissimos „ & Christi amicos Imperatores, qui super hoc delectantur, quam Clarissimum Sena„ tum, & totam Imperii civitatem opportunum credidimus esse honoris ejus confirma„ tionem ab universali Concilio celebrari, & velut hæc a tua Sanctitate fuerint in„ choata, eo quod fovere semper studeas, roboravimus . . . . Rogamus igitur & tuis „ Decretis nostrum honora Judicium; & sicut nos Capiti in bonis adjecimus consonan„ tiam, sic & Summitas tua filiis, quod decet, adimpleat. „ Ex eo autem quod Romanus Pontifex Concilii Generalis Decretis consensum adhibeat, vel ex eo quod illa promulget, ac executionem eorum imperet, ac promoveat, in quo posita est & illa confirmatio quam Sexta Synodus ab *Agathone*, & aliæ ab aliis Pontificibus petierunt, & acceperunt, haud recte colligitur, ipsum Pontificem esse absolute & simpliciter Concilio Superiorem. Unde Tridentini Concilii Patres, uno excepto Granatensi Archiepiscopo, unanimi consensu confirmationem Synodi a *Pio IV.* Pontifice Maximo postulandam censuerunt, ut refert *Palavicinus*; cum tamen omnes Pontificem esse supra Concilium non censerent, immo Galli quotquot aderant Præsules Concilium Superius esse Pontifice, in ipsa Synodo acriter constanterque propugnassent.

Huic Parisiensium Theologorum Doctrinæ hac in parte consentit *Dydacus Payva* Lusitanus Theologus qui in Concilio Tridentino magnam sibi celebritatem nominis peperit. Lib. 1. Defensionis Tridentinæ Fidei, fol. 35. „ Quod si forte eveniat (*inquit*) ut Ro„ manus Pontifex a Conciliorum placitis, quæ confirmare debuisset, opinione defle„ ctat . . . Conciliorumque Sententias aspernetur, non aliter quidem de ea re statuen„ dum judico, quam si a veterum Synodorum quæ omnium sunt sæculorum consensione „ commendatæ, & tamquam quatuor Evangelia Gregorius veneratur, Fide descisceret: „ Cum par sit in omnibus generalibus & legitimis Synodis Potestas, & æqua Auctori„ tas. Cujuslibet enim vitæ atque actionis existat, quisquis Sanctissimarum quinque Sy„ nodorum soliditatem non tenet, etiamsi Lapis esse cernatur, tamen extra ædificium „ jacet, (ut inquit Gregorius.) Cum enim Summus Pontifex ita divinas functiones „ exerceat, ut hominis naturam non exuerit, accidereque fortasse possit, ut Fidem, „ quam Pastoris Officium præstans integerrime docet, humanæ infirmitate pressius aliquan„ do deserat, & tetra errorum caligine offundatur, id certe nihil debet Synodorum in„ tegritati detrahere, suntque illa semper studiose amplectenda, quæ Oecumenica & „ Universalia Concilia in Spiritu Sancto legitime congregata concludunt. Eum præser„ tim non a Romanis modo Pontificibus, sed a Christo etiam illam, qua excellunt, „ Auctoritatem acceperint: quam tamen a Romanis Pontificibus pendere dicimus, quia „ ab iis sunt Generalia Concilia non solum convocanda, sed etiam moderanda. At ubi „ æque & legitime coacta . . . Potestate sibi a Christo concessa, involuta aperiunt, & „ abdita mysteria in lucem emittunt. Convocatam enim Chalcedonensem Synodum fuis„ se, inquit Pulcheria Augusta, ut sine aliqua commotione atque contentione, quæ a „ Domino Christo fuissent revelata, communiter ab omnibus confirmarentur. Quod il-

„ la Gregorii Sanctissimi Pontificis de quinque Generalibus Synodis oratio præ se ferre mi„ hi videtur. *Cunctas*, inquit, *quas præfata veneranda Concilia personas respuunt, re„ spuo, quas venerantur, amplector: Quia dum universali sunt consensu constituta, se „ & non illa destruit quicumque præsumit aut solvere quos religant, aut ligare quos „ solvunt*. Qui vero fieri poterat, ut universali consensu Conciliorum firmitudinem San„ ctissimus Pontifex tribueret, si ex Romani Pontificis confirmatione universa extaret; „ possetque ille universali consensu spreto diversum concludere? Aut quæ est illa uni„ versalium Synodorum tanta dignitas a Gregorio commendata, si Divina eas vi cœle„ stique instinctu affectas esse dubitavit? Sin Episcoporum mentes & ora dum Ecclesiæ „ res in Conciliis agitantur, Spiritus Sancti admirabilis quædam institutio informat, ne „ a vero dimoveantur, atque ideo dicuntur in Spiritu Sancto legitime congregati, quid „ est quod non Sanctissimo in primis Paracleto, a quo informantur, omnem qua Con„ cilia eminent, Auctoritatem referamus acceptam? Tum Cardinalis *De Turrecremata* sententiam verbaque laudat affirmantis, Concilii de dogmatibus fidei definitiones Romani Pontificis esse Judicio præferendas. „ Si talis (*inquit*) casus contingeret, quod Patres „ universi in Synodo universali convenientes, unanimiter aliquam definitionem Fidei fa„ cerent, cui sola persona Papæ contradiceret; dicerem judicio meo, quo Synodo „ standum esset, & non personæ Papæ. Judicium enim tantorum Patrum Universalis „ unius Synodi, in materia Fidei merito præferendum videtur Judicio unius hominis.

LV. Tandem quæ Anonymus ipse Libertatum nostrarum Impugnator de Conciliis scribit Cap. 7. Libri secundi, liquido probant ea robur suum ac Auctoritatem a Summi Pontificis confirmatione non habere, sed a Spiritu Sancto. „ Apostoli (*inquit*) Spiritu „ Sancto repleti, exortas circa Circumcisionem, & alias observantias legales, difficul„ tates, non seorsim, ut facile poterant, enodarunt; sed in Concilium congregati, post „ longam disquisitionem, solverunt. Notanda sunt autem verba a quibus incipit Decre„ tum illud Apostolicum: *Visum est*, inquiunt, *Spiritui Sancto & Nobis*. Quæ quidem „ verba argumento sunt quod Spiritus Sanctus Conciliis maxime Oecumenicis præsit, ea „ illustret, & ad veritatem infallibiliter dirigat. Porro cum primum in unoquoque ge„ nere sit mensura & regula cæterorum, illud Apostolorum exemplum sequi debent, „ qui in illorum locum succedunt, quando tempora incidunt quæ id exposcant. Is fuit „ omnibus retro sæculis Catholicæ Ecclesiæ sensus . . . A Conciliis Generalibus, in qui„ bus Summus Pontifex Caput visibile Ecclesiæ, & præcipua ejus membra, id est, Pa„ stores conjunguntur, repræsentatur Ecclesia illa, quæ ab Apostolo dicta est, *Colu„ mna & firmamentum veritatis*. (1. ad Timoth. 3.) Quam qui non audet, debet, ut „ Ethnicus & Infidelis, exterminari. Quæcumque ab Ecclesia sic congregata oracula „ proferuntur, a promissione divina plenissimam obtinent Auctoritatem.

Objectio decima quinta, ex Decretis Conciliorum Summi Pontificis nomine editis.

LVI. Objicit idem Anonymus sibi ipsi contradicens: Concilia Œcumenica, nisi Summi Pontificis Auctoritatem Superiorem esse cognovissent, quomodo ejus, non suo nomine, Decreta communi consensu constituta edi passa essent; ut Auctoritatem a Pontifice mutuari, approbationem tantum a Concilio habere intelligerentur? Quod in iis dumtaxat Conciliis observatum legimus, quibus interfuit ipsemet Papa, quo expressius significaretur, personæ ipsi Summi Pontificis, quatenus *Petri* Successoris, hanc competere prærogativam.

Addit ad objectionis confirmationem: Regem Galliæ Comitiis Regni Superiorem esse, qui revocaret in dubium, læsæ Majestatis reus haberetur; eamque superioritatem omnes intelligunt in eo significatam, quod quæ in Comitiis deliberata sunt, Regis nomine inscribuntur, & Auctoritate promulgantur. Itaque Summus Pontifex Generalibus Ecclesiæ Comitiis, seu Concilio Œcumenico Superior est, cum ejus nomine Definitiones & Decreta Concilii edantur.

Theologorum Parisiensium responsio.

Respondent Theologi Parisienses: In octo prioribus Conciliis Œcumenicis, Decreta communi consensu constituta, solius Concilii nomine edita esse, juxta formam Concilii Hierosolymitani Apostolorum de Legalium Ceremoniarum observantia, cujus definitio his concepta verbis est: *Visum est Spiritui Sancto & Nobis*. Lateranensia, Lugdunensia, & Viennense Concilia, quamvis aliter Definitiones suas exprimant, scilicet sub nomine

Ro-

Romani Pontificis, *Sacro approbante Concilio*, nihil in re ipsa immutasse, quia hac formula solum exprimitur prærogativa suffragii Summo Pontifici in Concilio competens, qua rerum gerendarum ac decernendarum Concilio auctor est, quod & in prioribus Conciliis habuit. Unde *Valentinianus* & *Marcianus* Imperatores ad *S. Leonem* scribunt: „ Tuam „ Sanctitatem, Principatum in Episcopatu Divinæ Fidei possidentem, Sacris Literis in „ principio justum credimus alloquendam: Invitantes atque rogantes, ut pro firmitate & „ statu nostri Imperii, æternam Divinitatem tua Sanctitas deprecetur; ut & tale propositum atque desiderium habeamus; quatenus OMNI IMPIO ERRORE SUBLATO „ PER CELEBRANDAM SYNODUM, TE AUCTORE, maxima pars circa omnes „ Episcopos Fidei Catholicæ fiat, ab omni scelere pura & intemerata consistens. *Scribit* „ *ad eumdem* Pulcheria *Augusta*: Et illic facto Concilio, & de Catholica Confessione, „ & de his Episcopis qui ante hoc segregati sunt, sicut Fides & Christiana pietas exi- „ git, TE AUCTORE DECERNANT. Illa prærogativa potiti sunt *S. Celestinus* I. in Ephesina, *S. Leo* in Chalcedonensi, *Agatho* in Sexta, *Hadrianus* I. in 7. *Hadrianus* II. in 8. Synodis, in quibus secundum formam & tenorem literarum ab ipsis directarum & latæ ab iis Sententiæ, causæ Ecclesiasticæ finitæ sunt, & hæreses damnatæ. Nihil amplius significat hæc formula, *Innocentius* vel *Clemens Sacra approbante Synodo*. Quamquam antiqua ratio modusque Definitiones edendi Concilii nomine, quam Synodus Constantiensis, Basileensis, & Tridentina retinendam duxerunt, longe convenientior videatur (inquiunt Theologi Parisienses.) Pro veteri illa formula fortiter certavit *Petrus Cardinalis de Alliaco* in Concilio Constantiensi, in quo Adversarios passus est, qui ipsum initio Concilii apud *Joannem XXIII.* accusarunt, & hanc adversus ipsum Schedulam conscripserunt.

„ Casus super quo Reverendissimus Dominus Cardinalis Cameracensis consilium habuit „ cum Sacræ Theologiæ Magistris Regularibus & Sæcularibus diversorum Studiorum, „ est iste. Si 45. errores Joannis Wicklef contra Fidem damnari debent per Summum „ Pontificem sub hac consueta forma alias in Conciliis observata, videlicet: *Nos hoc Sa-* „ *cro approbante Concilio*, *vel* absque expressione Summi Pontificis, *Sacrosanctum Con-* „ *cilium damnat & reprobat*, *&c.* & ibi per eum allegatur, quod per Concilium, & non „ per Papam, quia Concilium est majus Papa, cum sit totum, & Papa sit pars ejusdem; „ & ita ex Actibus Apostolorum, & quibusdam Decretis Sanctorum, magis consonum vi- „ debitur Scripturæ Sacræ. Unde & magis Theologica facta est contentio inter supra- „ dictos Magistros, quorum de numero quinquagintaduo fuerunt suæ opinionis: cæteri „ vero viriliter ei restiterunt in faciem, dicens, Concilium per se nullam Auctoritatem „ habere, nisi ex Capite, & per consequens non debere sententiare, neque definire tam- „ quam principale, sed Caput Concilio consentiente. Inde deventum est, verbis verba „ trahentibus, quod ipse Dominus Cardinalis asseruit, quod Concilium est supra Papam, „ & potest eum deponere; aliis paucis exceptis, in faciem verisimiliter ei contradicenti- „ bus, unde remansit in suo proposito, cum intentione illa proponendi Concilio.

Ad hanc vero Schedulam *Joanni XXIII.* rescripsit *Petrus de Alliaco*, „ *offerens se* „ *responsurum coram Cardinalibus, omnibus Magistris in Theologia convocatis; & tunc* „ *paratus fuit respondere ponendo sex propositiones in hac forma*. Dico primo, quod „ quærere an errores contra Fidem in hoc Sacro Concilio damnandi, debeant per Sum- „ mum Pontificem damnari sub hac forma: *Nos hoc Sacro Concilio approbante damna-* „ *mus, &c.* aut sub ista, *Sacrosanctum Concilium damnat, &c.* non est quæstio inutilis, „ aut supervacua, nec ad materiam Fidei, quæ tractatur est impertinens. Patet, quia „ utraque forma in Decretis Generalium Conciliorum reperitur. Nam, sicut tunc fuit al- „ legatum, secunda forma condemnandi habetur in multis Libris Conciliorum, & etiam „ Decreti, & Decretalium, ubi sic dicitur: *Placuit Sacro Concilio*; vel, *Concilium* „ *diffinit*; vel, *Statuit Sanctum Concilium*. Papa etiam aliquando dicit: *Sacri Aucto-* „ *ritate Concilii & consensu; atque reliquorum Fidelium & cunctorum Consiliariorum* „ *nostrorum consultu diffinitum est*. Et primo habetur in multis Constitutionibus Sy- „ nodalibus, & maxime in Juribus novis.

„ Secundo dico, quod Theologi dicentes primam formam esse convenientiorem quam „ secun-

„ secundam, & Theologiæ magis consonam vel conformem, non inconvenienter aut „ improbabiliter loquuntur: nec per hoc reprobant, sed approbant secundam formam esse „ con venientem. *Sed* quod alia sit Theologiæ conformior, patet, quia in Actibus Apo„ stolorum Auctoritas diffiniendi attribuitur Concilio, & non specialiter Petro, ubi di„ citur: *Placuit nobis collectis in unum, &c.* Et B. Gregorius XV. Dist. Canone *Sicut*, „ ubi dicit se quatuor Concilia, sicut S. Evangelii quatuor Libros venerari, subdit cau„ sam; *Quia universali consensu constituta sunt*. Unde videtur sequi quod Auctoritas „ diffiniendi, maxime in materia Fidei, pertinet ad Concilium Generale. Et idem di„ cunt aliqui, quando agitur de facto Papæ, quod patet in Conciliis Symmachi, ubi „ dicunt Episcopi, *Decernimus, & Synodali Auctoritate roboramus, ut Synodalis Ordi„ natio vigeat*. Et in subscriptionibus Episcoporum dicitur: *His Constitutis Synodalibus a „ nobis probatis atque firmatis*, & multa alia hujusmodi.

„ Tertio dico, quod ex præmissis sequitur, quod dicta Schedula est erronea, & in se „ est destructiva auctoritatis Concilii Pisani, & per consequens Domini nostri Papæ, & „ præsentis Concilii, quæ ex illo dependet. Patet, quia dicta Schedula ponit & appro„ bat, Concilium nullum per se auctoritatem habere, nisi ex Capite, videlicet Papa; „ & per consequens, non debere sententiare neque definire tamquam principale, sed Ca„ pite Concilio consentiente. Nam constat quod Concilium Pisanum non habuit Aucto„ ritatem sententiandi & diffiniendi a Papa, tamquam ex Capite, quia auctoritate Pa„ pæ non fuit congregatum, sed magis ipso contradicente, cum ibi duo Contendentes „ fuerint condemnati, quorum alter erat Papa, sicut communiter tenebat Ecclesia Chri„ stiana.

„ Quarto, dico circa prædictam Schedulam, quod etiam ex præmissis sequitur, quod „ sicut Concilium Pisanum, ita & aliud Concilium in aliquo casu esse potest supra Pa„ pam, & potest eum deponere. Patet, quia non apparet major ratio de uno quam de „ alio.

„ Quinto dico, quod Concilium præsente Papa, a quo ipsum Concilium convocatum „ est, est velut unum corpus mysticum, cujus Papa est Caput, & alii sunt membra; „ & ideo, secundum aliquos, non solum falsum, sed fatuum esset dicere, quod major „ sit auctoritas partis, quam totius corporis.

„ Sexto, ex præmissis sequi videtur, secundum aliquos, quod falsa est quorumdam „ Juristarum opinio dicentium, quod in Concilio Generali Papa dumtaxat judicat, & „ diffinit, & si eo non præsente ibi aliqua statuerentur, Concilium nihil statuit, sed „ suadet & consulit; nec Papa tenetur sequi deliberationem vel suasionem Concilii, sed „ quod standum videretur sententiæ Papæ, si contradiceret Ecclesiæ vel Concilio. Pa„ tet, quia universalis Ecclesia a Christo, & non a Papa, hoc privilegium auctorita„ tis habet, quod in Fide errare non potest: & hanc etiam auctoritatem, secundum „ aliquos, habet Concilium universalem Ecclesiam repræsentans: Sed talem auctorita„ tem non habet Papa, cum errare possit in Fide: Unde in hoc major est auctoritas „ Concilii vel Ecclesiæ, quam Papæ: Unde oppositum dicere, multis esset Hæreticum „ & ex Juribus male intellectis erronee conclusum. „ Hæc *Petrus de Alliaco* Cardi„ nalis & Episcopus Cameracensis, in Tractatu, *De Ecclesiæ auctoritate*, scripto Constantiæ, cap. 2. Tertiæ Partis. Eminentissimo Præceptori consentit doctissimus discipulus *Gersonius*, libro *De potestate Ecclesiastica*, Consideratione 11.

Quæcumque vero duarum formularum in Concilii Definitionibus ac Decretis usurpetur, Concilio Superiorem esse Romanum Pontificem non probat, ut superius diximus. Quamobrem ipsi Pontifices, qui Sacri Approbatione Concilii Synodica Decreta sub nomine ediderunt, majorem esse Conciliorum Generalium auctoritatem, quam suam significarunt. Audiatur *Alexander* III. in Literis Concilii Lateranensis III. convocatoriis. „ Quia „ (*inquit*) in Ecclesia Dei correctione videmus quamplurima indigere, tam ad emendan„ da quæ digna emendatione videntur, quam ad promulganda quæ saluti Fidelium „ visa fuerint expedire: de diversis partibus personas Ecclesiasticas decrevimus evocan„ das, quarum præsentia & consilio, quæ fuerint salubria statuantur; & quod bonum, „ secundum consuetudinem antiquorum Patrum, provideatur & firmetur a multis. Quod

„ si par-

„ si particulariter fieret, non facile posset plenum robur habere. „ At si major esset Romani Pontificis, quam Concilii Generalis auctoritas, plenius robur haberet aut saltem æquale, quod ab ipso fieret particulariter, ac id quod fieret a toto Concilio communiter.

Audiatur & *Innocentius Tertius* in Literis Concilii Lateranensis IV. convocatoriis. *Inter omnia desiderabilia cordis nostri* (inquit) *duo in hoc sæculo principaliter affectamus: ut recuperationem videlicet Terræ Sanctæ, ac Reformationem universalis Ecclesiæ, valeamus intendere cum effectu . . . . Quapropter habito super his cum Fatribus nostris, & aliis viris prudentibus frequenti ac diligenti tractatu, prout tanti solicitudo propositi exigebat, hoc tandem ad exequendum prædicta de ipsorum consilio providimus faciendum, ut quia hæc universorum Fidelium communem statum respiciunt, Generale Concilium, juxta priscam Sanctorum Patrum consuetudinem convocemus.* Nec in iis porro, quæ universorum Fidelium communem statum respiciunt, Generalis Concilii convocatione opus esset, si Romanus Pontifex esset absolute supra Ecclesiam universam, & super Concilium Generale; maxime si judicium ejus irreformabile sit, & infallibile nullo accedente Ecclesiæ consensu, ut contendit Anonymus Libertatum nostrarum Impugnator.

Audiatur *Gregorius* X. in Literis convocatoriis Concilii Lugdunensis II. „ Lugendum „ & amplius (*inquit*) pariter & horrendum, quod cum ille Summus Agricola, sator „ bonorum omnium & plantator; agrum mundi hujus diligenter excolens, in eo semi„ naverit semen bonum: inimicus homo tanta invenitur in ipso superseminasse vitiorum „ zizania & errorum, ut ea defiere magis liceat, quam narrare: Idemque ager quotidie „ potius arescere videatur ad ignem, quam albescere inveniatur ad messem. Hæc dum „ ministerio considerationis debitæ, mentis nostræ præsentantur obtutibus, ignis in no„ stris meditationibus exardescit; & ad tanta discrimina relevanda suspirat affectus, zelus „ accenditur, & spiritus anxiatur. Ad quod cum nos sufficere non posse sciamus, leva„ mus oculos nostros ad montem, montem quidem Dei, montem uberem, montem „ pinguem, unde opportunum nobis provenire auxilium & humiliter petimus, & de„ vote speramus. Et quia salubre in his adhiberi remedium interest generaliter om„ nium; Nos cum Fratribus nostris, aliisque viris prudentibus, exacto & frequenti tra„ ctatu præhabito, prout tantæ necessitatis instantia exigebat, de ipsorum Concilio, Ge„ nerale Concilium, sicut imitatione digna Sanctorum Patrum consuetudo laudabilis Nos „ instruit, opportuno tempore decrevimus congregandum: ut in eo tam circa præmis„ sa, quam circa cætera, quæ salutem respiciunt animarum, illa Deo auspice, com„ muni consilio inveniatur provisio, & ejusdem Approbatione Concilii roboretur, &c. „ Quorsum vero approbatio Concilii ad robur provisionis circa necessitates Ecclesiæ inveniendæ desideratur, si Concilium robur nullum habet nisi ab auctoritate Romani Pontificis, & ille auctoritatem habet superiorem Ecclesiæ universæ & Concilii Generalis Potestate?

Responsio Theologorum Parisiensium ad comparationem Summi Pontificis & Concilii cum Rege & Comitiis Regni, ab Anonymo institutam.

Audiatur *Clemens V.* in Literis convocatoriis Concilii Viennensis, iisdem verbis scribens, quibus *Gregorius X.* mox laudatus. Audiatur *Clemens septimus* qui *Hadrianum VI.* proximum *Leonis X.* Successorem in Cathedra Pontificia secutus est, illius (inquam) *Leonis*, qui *Lutheri* errores personamque damnavit, & formulam, *Sacro approbante Concilio*, in Synodo Lateranensi V. usurpavit. Sic autem habet *Clemens septimus* in literis ad *Franciscum I.* Regem Christianissimum datis, anno Christi 1533. „ Superiore biennio, *inquit*, cum Serenissimum Cæsarem in conventu Augustano nihil re„ medii ad hæresim Lutheranorum in Germania tollendam præ illorum obstinatione, af„ ferre potuisse audiremus, solumque Concilii Generalis remedium, a nostris Prædeces„ soribus in casu simili usitatum, & ab ipsis Lutheranis postulatum, superesse videre„ mus: habita super hoc cum Venerabilibus Fratribus nostris S. R. E. Cardinalibus de„ liberatione ad ipsius Concilii Generalis indictionem in Italia & loco ad hoc com„ modiore celebrandi devenire intendentes, id tuæ Majestati, sicut Cæsari, & cæteris „ Principibus, significandum communicandumque duximus „. Porro solum Generalis Concilii remedium, post Sententiam Pontificis, ad hæresim tollendam non superesset, si Romanus Pontifex esset supra Concilium Generale. Remedium autem illud non mul-

to

to post adhibitum est, scilicet Sacrosanctum Concilium Tridentinum, in quo Lutherana Hæresis peremptorio Judicio damnata est.

Ad comparationem Summi Pontificis & Concilii cum Rege & Comitiis Regni Galliæ, respondent Theologi Parisienses: Non ex eo dumtaxat Regem Ordinum Conventu superiorem probari, quia Majestatis ejus nomine inscribuntur ac promulgantur, quæ ibi deliberata sunt; sed quia unius Regis Auctoritate ac voluntate cuncta geruntur, sanciuntur ac decernuntur, soliusque consilii, vel supplicationis vim habent, quæ a Deputatis proponuntur ac deliberantur, non Judicii, aut Legis, nisi Rex hujusmodi deliberationes Edicto roboret. Quod ex ea radice petitur, quod Regni Gallici regimen sit penitus Monarchicum. At Concilii Generalis Decreta, quamvis Romani Pontificis nomine inscribantur ac promulgentur, una tamen illius Auctoritate, voluntate ac Judicio non conduntur, cum Episcopi in Conciliis sint Judices, vincereque debeat, sicut in Senatu, sententia plurimorum. Discriminis ratio est, quia Ecclesiæ regimen non est mere Monarchicum, sed Aristocratia temperatum; nec absoluta auctoritate vel proprio motu, sed Canone regitur Ecclesia, juxta illud *Celestini I.* in Epist. ad Episcopos Illyrici: „ Dominentur nobis Regulæ, non Regulis dominemur; simus subjecti Canonibus, cum „ Canonum præcepta servamus. *Et illud* S. Leonis *in Epist. ad Episcopos per Campa-„ niam & Picenum constitutos*: Omnia Decretalia Constituta, tam beatæ recordationis „ Innocentii, quam omnium Prædecessorum nostrorum, quæ de Ecclesiasticis Ordinibus „ & Canonum sunt promulgata disciplinis, ita vestram Dilectionem custodire debere „ mandamus, ut si quis illa contempserit, veniam sibi deinceps noverit denegari. *Epist.* „ 54. *ad* Marcianum *Augustum*: Ad meum tendit reatum, si Paternarum Regulæ San-„ ctionum, quæ in Synodo Nicæna ad totius Ecclesiæ regimen Spiritu Dei instruente „ sunt conditæ, me, quod absit, connivente violentur, & major sit apud me unius „ Fratris voluntas, quam universæ Domus Domini communis utilitas. *Epist. ad Episco-„ pos Cæsareensis Mauritaniæ*: Quam diligens & quam prudens habenda est dispensatio „ divinorum Munerum & cœlestium Dignitatum, ne in aliquo Apostolica & Cano-„ nica Decreta violentur; & his Ecclesia Domini regenda credatur. *Et illud* Gelasii „ primi *Epist. 9. ad Episcopos Lucaniæ, scribentis*. Necessaria rerum dispensatione con-„ stringimur, & Apostolicæ Sedis moderamine convenimur, sic Canonum Paternorum „ Decreta librare, & retro Præsulum Decessorumque nostrorum præcepta metiri, ut quæ „ præsentium necessitas temporum restaurandis Ecclesiis relaxanda deposcit, adhibita con-„ sideratione diligenti, quantum fieri potest temperemus, quo nec in totum formam „ veterum videamur excedere Regularium. *Et Hormisdæ in Indiculo dato* Ennodio *&* „ Fortunato *Constantinopolim Legatis*: Canonem solvere, in Religionem committere est. „ *Et* Agapeti I. *ad* Cæsarium *Arelatensem Episcopum scribentis*: In nullo contra pri-„ scæ Definitionis Constituta vel Regulas pro qualibet occasione, vel sub cujuscumque „ personæ respectu venire præsumimus ... Divini consideratione Judicii, necesse nobis „ est, quidquid Synodalis decrevit Auctoritas, inviolabiliter custodire „. Et *S. Gregorii Magni* Libro 2. Epistola 9. ad *Joannem* Larissæum Episcopum scribentis: *Hæc consona Sanctis Patribus definitione sancimus, ut qui sacris nescit obedire Canonibus, nec sacris administrare, nec Communionem capere sit dignus Altaribus*. Et *Silvestri* II. Epistola ad *Seguinum* Senonensem Archiepiscopum: *Sit lex communis*, inquit, *Ecclesiæ Catholicæ, Evangelium, Apostoli, Prophetæ, Canones Spiritu Dei constituti, & totius mundi reverentia consecrati, & Sedis Apostolicæ Decreta ab his non discordantia*: Et *B.* Gregorii VII. Epistola 58. Libri 2. ad *Manassen* Archiepiscopum Remensem scribentis: *Ecclesiasticas causas, non potentiæ magnitudine, sed justitiæ censura finire oportet*. Et Lib. 5. Epistola 5. ad Clerum & Populum Aquilejensem: *Nihil novi, nihil nostris adinventionibus superinducere conamur, sed illum solummodo quærimus, quod & omnium salus postulat & necessitas, ut Evangelica & Canonica servetur Auctoritas. Non secundum arbitrium nostrum, sed per viam & Doctrinam Orthodoxorum Patrum incedere cupimus*. Et Eugenii III. Epistola 10. ad *Arnaldum* Coloniensem Archiepiscopum scribentis: *Apostolica Providentia, secundum Sacrorum Canonum Institutiones, universas regit Ecclesias*. Denique *Innocentii* III. Epistola 115. lib. 11. ad Cantuariensem Archiepiscopum

pum scribentis: *Quæ in derogationem Sanctorum Canonum attentantur, tanto potius infringi volumus & carere robore firmitatis, quanto Auctoritas universalis Ecclesiæ, cui præsidemus, ad id nos provocat & inducit.*

Ratio altera discriminis inter Concilia respectu Romani Pontificis, & Regni Ordines respectu Regis, est quod Romanus Pontifex Ecclesiæ & Concilii Generalis membrum est: Rex non est membrum Ordinum Regni & Comitiorum, sed supremus Dominus: Regni Ordines non habent Auctoritatem immediate a Christo, sed a Rege: At Ecclesia universalis, & Concilium Generale Auctoritatem a Christo immediate habent, non a Romano Pontifice; & quod Spiritum Sanctum Ordinibus Regni Christus Dominus non promisit, quo dirigente nusquam errarent: Sed Ecclesiæ, & Concilio Generali ipsum repræsentanti perennem Sancti Spiritus assistentiam ac directionem pollicitus est, cujus afflatu & auctoritate Decreta fidem & morum reformationem spectantia conduntur, ut jure merito dicant Patres in Synodo congregati: *Visum est Spiritui Sancto & nobis.* Unde Synodus Basileensis in Responsione Synodali ad Oratores *Eugenii IV.* quæ incipit, *Cogitanti*: ait: *Nec comparandum est Corpus Ecclesiæ aliis Politicis Corporibus Civitatum & Universitatum, quia in medio hujus corporis est Christus, qui ipsum regit, ne erret. Alia autem Politica Corpora humanis & variis voluntatibus gubernantur.* Ordinum Regni & Conciliorum discrimen fusius explicat egregius Sacræ Facultatis Parisiensis Doctor *Thomas de Corsellis*, in Propositione facta Biturigibus in Conventu Ecclesiæ Gallicanæ præsente Rege Christianissimo *Carolo* VII. nomine Synodi Basileensis, anno millesimo quadringentesimo quadragesimo. „ Nec ullatenus (*inquit*) sunt audiendi „ qui ad alliciendum Reges & Principes in contrarium Auctoritatis Conciliorum dicunt: „ Quod si Concilia Generalia possent corrigere & deponere Summos Pontifices, pari ra„ tione quod Populi haberent corrigere & deponere Principes sæculares. Qui enim talia „ dicunt, manifeste Auctoritatem Conciliorum, & Declarationem Fidei super hoc factam „ destruunt; non plus tribuentes Auctoritatis ipsi congregationi Ecclesiæ quam uni com„ munitati sæculari quæ non habet Auctoritatem a Christo corrigendi, aut puniendi „ Principem suum; Sed si bene inspiciant definitiones Concilii Constantiensis, reperient „ in hoc magnam differentiam: Nam ipsum Concilium Constantiense reprobavit illum „ Articulum 17. inter Articulos Joannis Hus contentum „: Quod Principes haberent „ puniri ad arbitrium Populi: *& tamen alterum probavit*, Quod Concilium Generale habet immediate potestatem a Christo &c. *& hoc etiam apparet ex Sacris Scripturis, cum Christus ipse assignans differentiam inter hoc & illud dicat*: „ Reges Gentium do„ minantur eorum, Vos autem non sic. *Et Beatus Petrus in Canonica dicit de Pastori„ bus*: Non ut dominantes in Clero, sed forma facti gregis. *Doctores quoque lucide declarant, quomodo Papa non est Dominus rerum Ecclesiæ, sed Minister. Valde quoque extraneum est, & a veritate alienum dicere, Quod non plus spiritualitatis reperiatur in Congregatione legitima Ecclesiæ, quam in una communitate sæculari, aut non specialior assistentia Spiritus Sancti de quo Christus ad ipsam dixit*: „ Mittam vobis Spiritum ve„ ritatis, ut maneat vobiscum in æternum. (*Joannis XIV.*)

Tandem etsi plene satisfacere debeat Anonymo Libertatum nostrarum Impugnatori, & aliis invidiosam illam comparationem Comitiorum Regni & Concilii Generalis instimentibus, discrimen utriusque regiminis, Ecclesiastici & Politici, Regum Gentium, & Prælatorum Ecclesiæ a Christo Domino ac Magistro nostro assignatum Matthæi XX. Marci X. & Lucæ XXII. & importune contendentes his *Tertulliani* verbis, Lib. de Præscriptionibus Hæreticorum Cap. 8. repellere possimus: *Nobis curiositate opus non est post Christum Jesum, nec Inquisitione post Evangelium*: Tamen ex abundanti objectionis illorum vanitas his SS. Patrum sententiis ostendi potest: S. Joannis Chrysostomi Homil. 66. in Cap. 20. S. Matthæi *Non externis similia nostra sunt. Nam apud Gentes, qui Principes sunt, ipsi dominantur; apud nos autem, qui ultimus est ipse summa tenet.* S. Hieronymi Epistola 30. ad Oceanum: *Aliæ sunt Leges Cæsarum; aliæ Christi; aliud Papinianus, aliud Paulus noster præcipit.* S. Augustini Epist. 160. ad *Apringium* Judicem: *Alia causa est Provinciæ, alia Ecclesiæ. Illius terribiliter gerenda est administratio, hujus clementer commendanda est mansuetudo.* S. Leonis Epist. 54. seu 78. Edit. P. Quenellii, ad Martia-

num.

num Augustum, *Alia ratio est rerum sæcularium, alia divinarum.* Apollinaris Sidonii Lib. 4. Epist. 14. ad Polemium: *Noveris, non ut est, apud Præsulem Fori, sic esse apud Judicem Mundi.* Gelasii I. in Epist. ad Anastasium Imperatorem: *Duo sunt, quibus principaliter Mundus hic regitur, Auctoritas Sacra Pontificum, & Regia Potestas .... Si quantum ad ordinem pertinet Disciplinæ, cognoscentes Imperium Tibi superna dispositione collatum, Legibus tuis ipsi quoque parent Antistites, ne vel in rebus mundanis exclusæ videantur obviare sententiæ. Quo ergo Te decet affectu eis obedire, qui prærogandis venerabilibus attributi sunt Mysteriis?* Ex quibus patet Ecclesia sæcularibus non esse permiscenda, neque ex Politico Regimine ac Regali trahendam esse ad Ecclesiasticum Regimen consequentiam, cum alia sit utriusque forma; & utraque Potestas suos habeat limites. *Nicolai I.* denique in Epist. 8. ad *Michaelem* Imperatorem: *Sed cum ad verum ventum est & eumdem Regem atque Pontificem, ultra sibi nec Imperator Jura Pontificatus arripuit, nec Pontifex nomen Imperatorium usurpavit: Quoniam idem Mediator Dei & hominum homo Christus Jesus sic actibus propriis dignitatibusque districtis officia utriusque discrevit ut & Christiani Imperatores, pro æterna vita Pontificibus indigerent, & Pontifices pro cursu rerum temporalium tantummodo Imperialibus Legibus uterentur.* Ex quibus colligitur, a Regio jure petendum non esse argumentum pro Jure Summi Pontificis, nec ex Concilii Auctoritate pro Comitiorum Regni potestate; cum Regia & Pontificia Potestas proprium habeant ac diversum regendi modum ex institutione divina.

§. VI.

Decretum Sessionis Quartæ Concilii Constantiensis, de Synodorum Generalium Auctoritate, genuinum, integrum, inviolatum ad nos pervenit.

Dubium ab Emmanuele Schelstrate excitatum.

LVII. DUbium de istius Decreti sinceritate & integritate mortalium omnium primus excitavit D. *Emmanuel a Schelstrate* Vaticanæ Bibliothecæ Præfectus in Dissertatione sua, cap. 1. Articulo 1. „ Primam (inquit) rationem dubitandi subministrant omnes Editiones Constantiensis Concilii, quæ Editionem Coloniensem *Petri* „ *Crabbe* præcesserunt, in quibus non reperitur illa particula, *& ad Fidem*. Enimvero desideratur illa in Editione Constantiensis Concilii anno 1499. inchoata & anno „ 1500. absoluta in Imperiali oppido *Hagenow*, qua non reperitur antiquior. Secunda „ Editio prodiit an. 1511. Mediolani typis *Gotardi de Ponte*, opera *Zachariæ Ferrerii* „ Subasiensis Abbatis Vicentini: Tertia an. 1524. Lutetiæ, Typis *Galioti a Prato*, „ opera *Jacobi Merlini* Doctoris Parisiensis, in Collectione Conciliorum, quæ anno 1530. „ Coloniæ iterum prodiit ex Ædibus Quentelianis. Et in his omnibus Editionibus ultima Decreti verba Sessione 4. leguntur: *Obedire tenetur in his quæ pertinent ad extirpationem dicti Schismatis, & Reformationem Generalem Ecclesiæ Dei in Capite & in membris*. Ubi particula *Ad Fidem*, nullatenus reperitur. Observat deinde Vir Clarissimus, Decreta Constantiensis Concilii primum collecta & edita in lucem jussu Concilii Basileensis. Hujus collectionis provinciam duobus Cardinalibus, duobus Episcopis, duobus Theologiæ Doctoribus, & Archidiacono Zagabiensi fuisse demandatam. Hoc cum anno 1442. absolutum esset a Deputatis supradictis, Opus fideliter conscriptum fuisse, & Bulla plumbea pendente in chordula serica & per omnes chartas inferioris marginis transeunte bullatum. Ex hoc Codice jussu Basileensis Synodi exscripto, & a Deputatis subscripto *Joannem Hober* ex Inderdorff, Sacræ Theologiæ Baccalaureum anno 1490. copiam (ut loquitur) propria manu extraxisse, quam cum suo originali concordare testatus fuit *Matthias Strinbach* publicus auctoritate Apostolica Notarius; & hanc copiam quæ anno 1499. ad *Hieronymum de Croatia* Juris utriusque Doctorem spectabat, eodem anno Typis mandatam in Imperiali oppido *Hagenow*.

Respondetur objectionibus Emmanuelis Schelstrate.

LVIII. Gratias amplissimas debent *D. Emmanueli a Schelstrate* Respublica Literaria, quod observatione illa sua Decretorum Concilii Constantiensis, prout ad nos pervenerunt sinceritatem præter intentionem suam confirmaverit. Siquidem ex ea patet, vix majo-

majorem adhiberi potuisse curam ac diligentiam in Actis ac Decretis illius Concilii colligendis, quam quæ a Patribus Synodi Basileensis adhibita est. Viris siquidem omnium Ecclesiæ Ordinum dignitate, doctrina, probitate spectatissimis hanc provinciam demandarunt, qua fideliter sunt perfuncti. *Opus* (inquit) *fideliter conscriptum fuit*. Collectionem Basileenses Patres approbarunt, Bulla Concilii Codici appensa, ejusdemque fore fidei declararunt, ac si Bulla ejusdem Concilii Constantiensis munita forent. Cedo, si quæ Actorum cujuslibet alterius Synodi Acta magis authentica, & majori cura descripta & collata ad nos pervenerunt. Sed observationi *D. Schelstrate* addendum est, tunc ab annis decem Concilium Basileense duo illa, de quibus agimus, Constantiensis Decreta laudasse, excripsisse, renovasse, confirmasse iisdem omnino verbis, quibus nunc in Actis Concilii Constantiensis, Romanæ, Regiæ, Labbeanæ Editionis leguntur, idque non semel, sed quinquies, in publicis Sessionibus, antequam Synodus Ferrariam ab *Eugenio IV.* transferretur, cum ejus Legati Concilio præessent, ac inprimis *Julianus* Titulo *S. Angeli* Cardinalis, Acta ac Decreta Concilii Constantiensis solitus nocturna versare manu, versare diurna, ut *Eugenii* Mandatis pareret, qui jusserat, ut juxta Concilii Constantiensis Decreta Basileense dirigeret, ut constat ex verbis ejusdem Cardinalis ad *Eugenium* scribentis: *Sed quid opus est hoc aliunde probari, quam per literas Sanctitatis vestræ? Ipsa in iis confectis 11. Kalendas Junii mandat mihi quod expedito negotio Bohemiæ, cujus finis expectatur in brevi, dirigam gressus meos ad Basileam pro Concilio celebrando: ET IBI OPPORTUNE PROVIDEAM JUXTA MIHI INJUNCTA, ET ORDINATA, IN CONCILIO CONSTANTIENSI.* Repetita (inquam) fuerant iisdem verbis, atque confirmata duo illa, de quibus agimus, Concilii Constantiensis Decreta, in Synodo Basileensi, Sessionibus secunda, tertia, duodecima, decimasexta, & decima-octava, antequam Synodus ipsa Basileensis Acta Constantiensis Concilii colligi, & in uno Codice describi urasset an. 1442. Adeoque licet ab illo Codice sive ab ejus transumpto abfuisset illa particula, *Ad fidem*, non recte colligeret *D. Emmanuel a Schelstrate*, hanc in genuinis Concilii Constantiensis Actis fuisse desideratam. Sed hujus conjecturæ confutandæ onere nos liberavit ingenua ipsius confessio hanc particulam in antiquissimis Concilii Constantiensis Manuscriptis haberi ac legi declarantis. *Attamen*, inquit, *si genuina & vera esset Actorum a Basileensibus collectorum copia, ex qua prima Constantiensis Concilii Editio prodiit, non deessent forsan, qui de particula*, Ad Fidem, *an Decreto addenda sit, dubitare pergerent. Verum cum ego antiquissima Manuscripta Constantiensis Concilii particulam illam habere animadverterim, concesso libenter Basileensium in illius omissione errore, alium in ponendis certis verbis graviorem adjungo.* Omissionem illius particulæ in Typographorum incuriam & oscitantiam prudentius & consultius quam in Patrum Basileensium errorem Vir Clarissimus retulisset, cum nulla Manuscripta viderit in quibus desideretur; & Synodus Basileensis in Decretis Concilii Constantiensis quinquies in publicis Sessionibus, & in Responsione Synodali ad Oratores *Eugenii IV.* quæ incipit, *Cogitanti*: hæc verba, *Et ad Fidem*, habeat eodem ordine, quo in Actis Synodi Constantiensis leguntur.

LIX. Graviorem errorem, immo fœdam Decreti Sessionis 4. Concilii Constantiensis interpolationem Patribus Basileensibus affingit *D. Emmanuel a Schelstrate*, horum additione verborum, ut ipse contendit, commissam, *Et reformationem generalem Ecclesiæ Dei in Capite & in membris*. „ Hæc sunt, *inquit*, quæ a Decreto Sessionis 4. „ abesse debuerunt. Mirum & novum hoc quidem videbitur, idque contra omnium E„ ditionum fidem; quæ post primam Constantiensis Synodi editionem hæc verba re„ tinuerunt. *Sed cum res indubitata evadat ex omnibus Codicibus MSS.* nihil aliud Edi„ tiones Conciliorum efficere possunt, quam errorem semel a Basileensibus inchoatum „ hucusque perseverasse. Tres Codices MSS. continentes Acta Constantiensis Concilii a „ Notariis ipsius conscripta, ex quibus Basileenses Decreta compilarunt, non habent illa „ verba in primo Decreto Sessionis 4. *Et ad Reformationem generalem Ecclesiæ Dei in* „ *Capite & in membris*. Codices quatuor MSS. continentes Gesta indubitata Constan„ tiensis Synodi quorum duo circa ipsius Constantiensis Concilii tempus conscripti sunt, „ licet habeant multo plura quam hactenus edita, nullam tamen mentionem faciunt

„ in Decreto Sessionis 4. de Reformatione Ecclesiæ in Capite & in membris. Quinimmo in uno ex istis Codicibus post hæc Decreti verba *Ad Fidem*, *&* *ad extirpationem dicti Schismatis*, notatum erat: *Iste* (nimirum Articulus) *imperfecte fuit factus, ideo suppletur in Sessione sequenti*. Quibus indicatur clausulam *de Reformatione Ecclesiæ in Capite & in membris*, abesse debere a Decreto Sessionis 4. ideoque illud Decretum renovatum fuisse in Sessione 5. Duo demum Codices continentes Regestum Actorum Constantiensis Concilii quorum unus circa tempus ipsius Concilii scriptus spectavit ad Eminentissimum Cardinalem *Sirletum*, aliud antiquo charactere Italico conscriptus est, licet omnia Acta contineant a prima Sessione usque ad electionem *Martini V.* nullam tamen mentionem faciunt in Decreto Sessionis 4. *de Reformatione Ecclesiæ in Capite & in membris*. Addit, cæteros quos vidit, Codices recentiores se prætermittere, in quibus tamen omnibus prædicta verba desiderantur ut indubitatum sit a Basileensibus erronee Decreto Sessionis 4. adjuncta, & a Collectoribus Conciliorum, errore Basileensium deceptis, Typis edita „.

LX. Mirum quidem videtur viris egregie cordatis *D. Emmanuelem a Schelstrate*, tanta confidentia asserere, hæc verba Decreto Sessionis 4. a Patribus Basileensibus addita fuisse, *Remque indubitatam evadere ex omnibus Codicibus MSS.* quasi præter novem Codices, quos laudat, Romæ a se inspectos ac lectos, nulli essent in reliquo terrarum orbe, aut soli Vaticani fidem facere indubiam possent, quasi & mendosi Codices in Vaticana Bibliotheca nulli essent, de qua scripsit olim Cardinalis Baronius, *Similem esse sagenæ missæ in mare & ex omni genere piscium congreganti*. Quasi Exscriptores etiam & Librarii indeficientis Scripturæ privilegio seu inerrante calamo donati desuper fuissent. Tres quos laudat Codices MSS. Acta Concilii Constantiensis continere dicit a Notariis ipsius conscripta. An immediate, adeo ut originalia sint, & autographa? Non credimus, neque ita conjicienti, & suam conjecturam non probanti, credere tenemus. Ipsi vero decem saltem Codices MSS. optimæ notæ opponimus, quos non vidit, Parisiis extantes in Bibliothecis Regia, Colbertina, Regalis Abbatiæ *S. Victoris*, Collegii Navarrici, &c. in quibus Acta Concilii Constantiensis fideliter descripta continentur, quæ Decretum Sessionis 4. habent cum his verbis: *Et ad reformationem generalem Ecclesiæ Dei in Capite & in membris*. Atque inter Manuscripta Victorina habentur singularum sessionum Concilii exemplaria, quæ ex ipso Constantiensi Concilio a Præsulibus Theologisque Nationis Gallicanæ Parisios, statim atque celebrata fuerant, mittebantur, in quibus Decretum Sessionis quartæ iisdem omnino verbis legitur, quibus in Editione Haganoensi & tribus subsequentibus, nec-non in Crabbiana, Romana, Biniana, Regia, Labbeana, cum his verbis: *Et ad Reformationem generalem Ecclesiæ Dei in Capite & in membris*. Opponimus & Codices Germanicos & Belgicos, *quibus undique collectis usum* se testatur *Petrus Crabbe* Mechliniensis, Ordinis FF. Minorum de Observantia, vir eruditus & diligens, in Editione sua Coloniensi Conciliorum anni 1551. in qua vel minutissimas lectionum varietates, & dictionum, syllabarum, ac literarum etiam defectus vel redundantiam notavit, qui tamen nullam varietatem lectionis in Decreto Sessionis 4. Concilii Constantiensis judicavit, sed illud edidit cum his verbis, quæ in omnibus, quos præ manibus habuit, Codicibus Manuscriptis legerat: *Et ad Reformationem generalem Ecclesiæ Dei in Capite & in membris*. Iisdem verbis legitur Decretum istud in Manuscriptis exemplaribus longe pluribus *undecumque conquisitis*, quibus usum se testatur *Laurentius Surius* Cartusianus in Editione sua Coloniensi Conciliorum anni 1597. *in quibus erant nonnulla admirandæ vetustatis*. Ad quorum fidem cum *aliquot locorum millia se emendasse, plurima etiam illustrasse, & suæ integritati restituisse*, in Domino glorietur, Decretum tamen Sessionis 4. Concilii Constantiensis iisdem verbis edidit, quibus illud vulgo legimus quia iisdem verbis conceptum legit in omnibus, quæ vidit, Exemplaribus Manuscriptis. Quid Codices a *Severino Binio* illustratos commemorem? Quid Vaticanos, & aliarum Almæ Urbis Bibliothecarum ab Editionis Romanæ Curatoribus, quæ *Pauli V.* Pontificis Maximi auctoritate prodiit anno 1628. inspectos? An criterium illis deerat, quo sincera exemplaria discernerent a mendosis? An Codices non viderunt, quos *D. Schelstrate* vidit? An cum aliis non contulerunt? Quin id fecerint, dubium non est, exploratumque

cumque habuerint, sinceriores, antiquiores, & melioris notæ Codices Actorum Concilii Constantiensis Decretum Sessionis 4. iis exhibere verbis, quibus illud ediderunt, cum hacce clausula, *Et ad Reformationem generalem Ecclesiæ Dei in Capite & in membris.* Regia etiam & Labbeana Editiones mirifice confirmant Codices omnes Regiæ hujus Urbis ita prorsus Decretum illud habere. Sane si *PP. Labbe & Cossartius* vel unum legissent Codicem MS. in quo hæc verba defuissent, ea de re pro sua ingenuitate monuissent lectorem, cum eorum studia prodat hæc Nota ad Marginem ejusdem Decreti, prout in Sessione 11. Concilii Basileensis innovatur & confirmatur : *Quomodo, cur, & quando hoc verificetur, vide præsertim D. de Turrecremata in sua Summa De Ecclesia, Libro* 2. Ejusdem sinceritatem ac integritatem Decreti adversus *Emmanuelem a Schelstrate* se luculenter probare putat Auctor recentior * ex Venerabili Parisiensis Ecclesiæ Cancellario *Joanne Gersonio* Christianissimi Regis ad Constantiense Concilium Oratore. Laudat ejus Tractatum *De Potestate Ecclesiastica*; alterum qui inscribitur: *An & quomodo liceat in causis fidei a Summo Pontifice appellare?* Sermonem *Pro Viagio Regis Romanorum* Directione 1. & Sermonem coram Concilio habitum Dominica 11. post Epiphaniam, in quam incidebat *S. Antonii Festivitas*, quibus in locis ab ipso proferri ait Decretum Sessionis 4. iisdem verbis, quibus illud habemus, & legimus. Tum MSS. Codices Operum *Gersonii* magno apparatu laudat, ut nulla falsi suspicio oriri possit. Verum si magis attenta consideratione *Gersonium* legisset, animadvertisset ipsum his in locis laudare Decreta Sessionis 5. non Sessionis 4. Tractatu namque de Potestate Ecclesiastica, Consideratione 4. hæc habet: „ Audire igitur debet Ecclesiam quilibet frater noster, qui dicit ad Deum, *Pater noster*. Confirmant hanc sententiam statuta & practicata in hoc Sacro Constantiensi Concilio, præsertim sexta Aprilis anni 1415. in Sessione publicata: cujus inter cætera sunt hæc duo Decreta prima: Et primo declarat quod ipsa in Spiritu Sancto legitime congregata, Generale Concilium faciens, & Ecclesiam Catholicam militantem repræsentans, potestatem immediate a Christo habet, cui quilibet, cujuscumque Status vel Dignitatis, etiamsi papalis existat, obedire tenetur, in his quæ pertinent ad Fidem, & extirpationem dicti Schismatis, & Generalem Reformationem Ecclesiæ Dei in Capite & in membris. Item declarat, quod quicumque, cujuscumque Status vel dignitatis, etiamsi Papalis existat, qui Mandatis, Statutis seu Ordinationibus aut præceptis hujus Sanctæ Synodi, & cujuscumque alterius Concilii Generalis legitime congregati super præmissis, seu ad ea pertinentibus, factis vel faciendis, obedire contumaciter contempserit, nisi resipuerit, condignæ pœnitentiæ subjiciatur, & debite puniatur, etiamsi ad alia Juris remedia si opus fuerit, recurrendo. „ Hæc autem sunt Decreta Sessionis 4. quæ die Sexta Aprilis revera celebrata est, non Sessionis 4. quæ habita est die trigesima & penultima mensis Martii. Primum Decretum laudat ac refert in Sermone pro Viagio Regis Romanorum, directione 1. & illud tribuit *Sessioni publicæ quinto Aprilis habitæ* (ita in editis habetur) sed legendum *sexto*, ut in Tractatu *De Potestate Ecclesiastica*. Non ergo Sessionis 4. penultima die Martii celebratæ Decretum est. In Tractatu, *Quomodo, & an liceat in causis Fidei a Summo Pontifice appellare?* Decretum utrumque laudat iisdem verbis, sed illa profert ex *publica Sessione celebrata die sexta Aprilis*: quæ Sessio quinta est. Tandem in Sermone Dominica II. post Epiphaniam, cum qua Festum *S. Antonii* concurrebat, coram Concilii Constantiensis Patribus habito, ejusdem Sacræ Synodi Judicia laudat de Auctoritate Ecclesiæ Synodaliter congregatæ; & duo Decreta conjunctim recitat iisdem verbis, eodemque tenore, quo illa protulit in duobus Tractatibus superius indicatis: ut manifestum sit illa ad Sessionem V. referri. *Gersonii* itaque testimoniis in alterum usum servatis, ad alia momenta progredior.

* *Ludovici Meinburgi Hallucinatio.*

Patres Basileenses a calumnia vindicantur.

LXI. Longe verisimilius est mendosos esse Codices *D. Emmanuelis a Schelstrate*, in quibus hæc verba desunt, *Et ad Reformationem generalem Ecclesiæ Dei in Capite & in membris*, quam quod a Patribus Basileensibus addita fuerint, interpolatumque ab ipsis fuerit Sessionis quartæ Decretum. Concilium enim Pisanum, cujus Constantiense continuatio fuit, aperte declarat Sessione ultima, se omnino attendisse ad Reformationem generalem Ecclesiæ in Capite & in membris: Et quia tam necessarium opus perficere non potuerat,

 ideo

ideo ad proximam Synodum illud remittit. *Item*, inquit, *cum Dominus noster Papa cum consilio Concilii intenderet reformare Ecclesiam in Capite & in membris, & jam multa per Dei gratiam sint expedita per ipsum Dominum nostrum Papam; & multa alia statum & favorem Prælatorum ac aliorum inferiorum concernentia restent, quæ propter regressum Prælatorum & Ambasiatorum de præsenti expediri non possunt; propterea idem Dominus noster Sacro requirente & approbante Concilio, dictam Reformationem suspendit & continuat, usque ad proximum jam indictum Concilium & præsens Concilium prorogat & continuat usque ad illum terminum, qui præfixus est omnibus ad Concilium convocatis.* Dicendum ergo, Concilium Constantiense ad Reformationem Generalem Ecclesiæ Dei tam in Capite quam in membris, ex Decreto Synodi Pisanæ congregatum, statim se ad tam sacrum opus accinxisse. Unde Sessione 3. diserte profitetur se ad istam Reformationem promovendam fuisse congregatum, nec dissolutum iri donec ex omni parte fuerit absoluta. *Hæc Sancta Synodus Sacrum Generale Concilium Constantiense nuncupata, pro Reformatione & unione Ecclesiæ in Capite & in membris fienda, in Spiritu Sancto legitime congregata, decernit, declarat, diffinit & ordinat*, &c. *Item quod istud Sacrum Concilium non debet dissolvi, neque dissolvitur, usque ad extirpationem præsentis Schismatis, & quousque Ecclesia sit reformata in Fide & moribus, & Capite & membris*; Quæ cum ita sint, quidni idem Concilium iisdem verbis usum fuerit Sessione 4. quæ Sessione 3. usurpavit, cum se hunc in finem congregatum profiteatur, & revera illud in eumdem finem congregari voluerit Pisana Synodus?

Præterea, ipsum, de quo agimus, Sessionis 4. Decretum, prout illud ex suis Manuscriptis refert *D. Emmanuel a Schelstrate*, hanc initio clausulam habet, hisque conceptum est verbis, quæ mutilum esse arguant, nisi hæc quæ desunt verba, *Et ad Reformationem generalem Ecclesiæ Dei in Capite & in membris*, in fine suppleantur & addantur. Illud subjicio prout a Viro Clarissimo describitur pag. 4. „ Hæc Sancta Synodus Constantiensis & Generale Concilium faciens, pro extirpatione præsentis Schismatis, & unione, AC REFORMATIONE ECCLESIÆ DEI IN CAPITE, ET IN MEMBRIS FIENDA, ad laudem omnipotentis Dei in Spiritu Sancto legitime congregata ad consequendum facilius, securius, uberius, ac liberius unionem AC REFORMATIONEM ECCLESIÆ DEI, ordinat, diffinit, statuit, decernit, & declarat, ut sequitur: Et primo, quod ipsa in Spiritu Sancto legitime congregata, Generale Concilium faciens, Ecclesiam Catholicam militantem repræsentans, potestatem a Christo immediate habet, cui quilibet, cujuscumque status vel dignitatis, ETIAMSI PAPALIS existat, obedire tenetur in his quæ pertinent ad Fidem, & extirpationem dicti Schismatis. „ Quis hiulcum non videat esse Decretum, nisi addatur hæc clausula, quam melioris notæ & venerandæ antiquitatis Manuscripta, omnesque Editiones habent; *Et ad Reformationem Generalem Ecclesiæ Dei in Capite & membris*.

Patres Basileenses Concilii Constantiensis Decreta non interpolarunt,

LXII. Denique Parisienses Theologi hanc interpolationem Decretis Sessionis 4. Concilii Constantiensis, a Domino *Schelstrate* Basileensibus Patribus attributam, merum esse figmentum somniumque luculentissime probant cum ex illius impossibilitate, tum ex inutilitate. Ex impossibilitate quidem, quia Constantiensis Concilii Acta & Decreta præ manibus erant omnium, antequam Synodus Basileensis conveniret: Prælati qui Concilio adfuerant, Decretorum exemplaria ad suas Ecclesias detulerant; quidam etiam miserant ante reditum ut primum quæque Sessio celebrata fuerat, ut Gallicani, quod probat Codex MS. Bibliothecæ *S. Victoris* Parisiensis, Acta illa & Decreta continens, prout a Prælatis vel Theologis Gallicanis Constantia mittebantur Parisios. Doctores quorum consilio & ope Decreta fuerant condita, illa cum amicis suis, & rerum Ecclesiasticarum Peritis (ut fieri solet) communicaverant. Et cum pax Sancti Concilii opera & auctoritate parta ad omnes pertineret, quidquid in illo decretum fuerat, ad omnes Ecclesias haud dubie pervenerat. Impossibilis erat itaque illorum interpolatio Decretorum, nisi omnia Exemplaria Manuscripta, per omnes Occidentis Ecclesias sparsa, quæ apud Prælatos, Doctores, viros quosque rerum Ecclesiasticarum studiosos asservabantur, a Basileensibus Patribus supprimerentur; quod qui fingeret, se ridendum omni-

omnibus propinaret. Certe cum *Clemens Quintus* nonnullas Concilii Viennensis Constitutiones immutare voluit ac emendare, certus de illius immutationis impossibilitate, quamdiu illarum Constitutionum exemplaria præ manibus omnium essent, Bullam edidit, referente *Joanne Andrea* ad primam *Clementinam*, qua sub pœna Excommunicationis omnibus præcipit ut quæ pœnes ilios essent exemplaria, aut ad Deputatos deferrent, aut flammis abolerent. Porro de Basileensibus Patribus nihil ejusmodi legitur aut traditur: Quod tamen præstare debuissent, si in Decretis Concilii Constantiensis aliquid immutare, si quid demere, vel addere voluissent. Quo ergo fundamento asseritur, Patres Basileenses Decreti Sessionis 4. interpolationem, quæ spectatis rerum circumstantiis impossibilis erat, attentasse? Purum putum istud figmentum ac somnium est.

Præterea, si aliqua Decretorum Concilii Constantiensis interpolatio a Basileensibus Patribus facta fuisset, hanc ipsis exprobrasient *Eugenius IV.* & Cardinales, Episcopi, ac Theologi ipsi adhærentes, quorum plerique Synodo Constantiensi adsuerant. An contra se adduci passus fuisset Decreta Summus Pontifex, quæ a suis Adversariis novisset interpolata? Non ne hac de re totius orbis Christiani fidem appellasset? Ex quo sane æterna Patrum Basileensium nomini conciliata fuisset invidia, perennisque nota dedecoris inusta: Hoc ratiocinium fortius adstringo. Eruditis omnibus exploratum est, Patres Basileenses sua contra *Eugenium* Decreta, prioraque ab *Eugenio* ipso approbata, Decretorum Concilii Constantiensis auctoritate confirmare; his Decretis fretos, sua de Synodi Basileensis, & cujuscumque alterius Generalis Concilii auctoritate supra Romanum Pontificem Decreta edidisse; priorem, ac posteriorem Concilii dissolutionem, ab *Eugenio* factam, irritam declarasse, *Eugenium* in Jus vocasse, Decreta, & Gesta sua in Responsione Synodali ad *Eugenii* Oratores, & in aliis Epistolis Synodalibus, nec non Florentiæ per suos Oratores coram ipso *Eugenio*, auctoritate Decretorum Synodi Constantiensis purgasse, vindicasse. Qua ratione, quæso, fieri potest, ut in contentione tam ferventi, in tanta animorum commotione, adversus aliquem Decreta fœde interpolata & adulterata proferantur, qui interpolationem illam non solus novit, sed orbis cum ipso universus, nec ille tamen tam indignum facinus Adversariis suis objiciat & exprobret? Quod tamen nusquam fecit *Eugenius*, nec qui ab ejus partibus stabant Cardinales, Episcopi, Theologi doctissimi, & inter alios *Joannes de Turrecremata*, qui Concilii Constantiensis Decreta Conciliorum Generalium auctoritatem spectantia, penitus infixa memoriæ tenebant, & diligenter expenderant, aliasque Responsiones excogitaverant, quibus illorum vim elevarent, ad serviendum causæ *Eugenii*, cujus defensionem contra PP. Basileenses susceperant. Attendat insuper cordatus quisque, difficile admodum esse, immo impossibile moraliter, ut Synodus tota, cui præest vir severæ virtutis, constantissimæ integritatis, qualis erat *Ludovicus Alemanus* Cardinalis & Archiepiscopus Arelatensis, cujus sanctitas miraculis comprobata est, qui in Beatorum album adscriptus est a *Clemente VII.* Pontifice Maximo; cui adsunt Præsules, secundi Ordinis Sacerdotes, Doctores pietate conspicui, gloriæ & honoris ipsius Synodi studiosissimi, summo consensu in Decretorum Concilii Generalis interpolatione conveniat, ex qua æterni probri ac infamiæ periculum subiret.

LXIII. Verum etiamsi hanc interpolationem commode, & absque ullo vituperii & invidiæ periculo Patres Basileenses exequi potuissent, illius inutilitas æquos rerum æstimatores adducere debet, illam ut minime attentatam concludant. Magni quidem erat momenti ac ponderis Basileensibus Patribus Declaratio Concilii Constantiensis de Conciliorum Generalium auctoritate a Christo immediate accepta *ad Reformationem Ecclesiæ Dei in Capite & in membris*, ut & ipsi tam optatæ Reformationi incumberent. At nihil intererat in qua Sessione Declaratio illa edita fuisset, An in quarta, vel in quinta, cum non minor esset Sacri Concilii in una quam in altera Sessione auctoritas. At in quinta Sessione habentur expresse illa verba in priori Decreto, *Et ad Reformationem generalem Ecclesiæ Dei in Capite & in membris*, in omnibus Codicibus Manuscriptis, cunctisque Editionibus, ut nemo diffitetur, ne quidem *D. Emmanuel a Schelstrate*: Prorsus ergo inutilis erat Patribus Basileensibus interpolatio Decreti Sessionis 4. per illorum additionem verborum. Nec solum in Decreto Sessionis 5. leguntur, sed &

Patres Basileenses Concilii Constantiensis Decreta non interpolarunt.

Sessione septima, in Citatione *Joannis* XXIII. in qua Synodus ait, se illum per nonnullos Prælatos, & alios insignes viros, ad eum ex parte hujus Sacri Concilii Legatos transmissas monuisse ac ursisse, ut ad ipsum Sacrum Concilium, & ad civitatem Constantiensem, ex qua se fuga subduxerat, quantocyus rediret, *Ea quæ pertinebant ad extirpationem præsentis Schismatis & Reformationem Ecclesiæ in Capite & in membris faciendam, impleturus, & cum effectu facturus sicut promiserat, voverat, juraverat & in suis Literis super convocatione dicti Concilii concessis, se facturum publicaverat*. Eadem verba inferius in eodem Citationis Instrumento repetuntur, diciturque ipsum *Joannem* XXIII. ex Constantiensi civitate & Concilio Generali fugisse, ut *Generalem Reformationem Ecclesiæ, per dictum Sacrum Concilium in Capite & in membris faciendam* evitaret. Ter etiam eadem verba repetuntur, in Sententia Suspensionis adversus eumdem Pontificem lata Sessione 10. Quæ omnia satis evincunt Patres Basileenses hæc verba, *Et ad Reformationem generalem Ecclesiæ Dei in Capite & in membris*, nullo operæ pretio addituros fuisse Decreto Sessionis 4. Nec verisimile esse quod addiderint, cum pœne ubique in eo Concilio legantur. Nec mirum, cum hæc Reformatio una ex causis fuerit ob quas convocatum est. Addiderim, *D. Emmanuelem a Schelstrate* satis attenta consideratione non perpendisse, *Eugenium IV.* agnovisse Concilium Basileense ad hanc Reformationem Ecclesiæ promovendam congregatum juxta Decreta Concilii Constantiensis; adeoque nihil fuisse causæ cur Patres Basileenses hæc verba Decreto Sessionis 4. adderent, aut si addiderint, hujus interpolationis conscium fuisse & approbatorem *Eugenium*. Istius Pontificis verba in Literis quibus Decretum de Concilii Basileensis dissolutione rescindit, Sessione 16. lectis & approbatis, subjicio. *Dudum Sacrum Generale Basileense Concilium per Generalium Constantiensis & Senensis Conciliorum Statuta, Ordinationesque felicis recordationis Martini Papæ V. ac nostras, pro extirpatione Hæresum, pace populi Christiani, AC GENERALI REFORMATIONE ECCLESIÆ IN CAPITE ET IN MEMBRIS ET PERTINENTIBUS AD EA, legitime inchoatum, ex certis causis in aliis nostris Literis expressis dissolvimus.*

Objectio D. a Schelstrate. LXIV. Objicit *D. Emmanuel a Schelstrate*: Art. 2. Post fugam *Joannis* XXIII. e Concilio Constantiensi Scafusam, cum tres Cardinales, ad eum a Collegio deputati, Constantiam reversi essent, & coram Rege Romanorum ac Nationibus vigesima octava Martii varia nomine *Joannis* Papæ de Procuratoribus statuendis obtulissent, omnia, „ teste Regesto Constantiensis Concilii, *tamquam ludicra* & ficte pro parte *Joannis* „ XXIII. oblata, per Regem Romanorum & alios ibidem adstantes, reputata fuisse; „ ac ibidem unanimiter vociferatum, *His non obstantibus fiat Sessio, fiat Sessio*. Secun- „ do, haberi ex Regesto & Gestis post tam inconsultam vociferationem die sequenti „ vigesima nona Martii constitutum fuisse, ut Sessio quarta celebraretur in crastinum, „ statimque nominata Capita quæ volebant in ea statuere, & ob hæc magnam con- „ certationem fuisse tam inter Nationes quam Cardinales; Qui ultimi, auctore Car- „ dinale Florentino difficultatem fecerunt veniendi ad Sessionem 4. nolentes Decreto- „ rum ab ipsis impugnatorum publicationi interesse; Ideoque Regem Romanorum die „ vigesima nona apud Nationes plurimum laborasse, ut Decreta a Cardinalibus impu- „ gnata omitterentur, sed *non potuisse concordare*: „ Obtinuisse tamen ab eis: *quod Sessio usque ad horam decimam prorogaretur, & in crastinum usque ad illam horam viderent, si possent ad invicem concordare*. „ Ex quibus verbis patet etiam in ipsis Natio- „ nibus fuisse magnam animorum discordiam. Tertio, in eodem Regesto haberi obser- „ vat, die sequenti 30. Martii, mane hora septima, convenientibus in Palatio Epi- „ scopali Rege Romanorum, Cardinalibus, & Nationibus, fuisse *plurimum altercatum* „ super *Capitulis* in Sessione publicandis; & tandem Cardinalibus cum Nationibus non „ concordantibus, inceptam fuisse Missam: Cumque Prælati sederent in Concilio cum „ Mithris & Pluvialibus, ad Sessionem 4. celebrandam, Cardinales & Ambassiatores „ Regis Franciæ noluisse Sessioni illi interesse: *Quia super Diffinitionibus non fuerant* „ *habitæ nec sufficienter petitæ deliberationes eorum*. Ideoque Regem Romanorum ad „ se vocasse Deputatos Nationum, & ingressum cum duobus Cardinalibus, *S. Marci* & „ *Florentino*, primam Capellam Ecclesiæ Constantiensis; ibique habitam fuisse *non*

„ *modi-*

„ *modicam disceptationem* inter Regem, Cardinales & Deputatos Nationum, *super Capitulis prælibatis: Et tandem divino Flamine inspirante, in unam sententiam convenisse, quod tantum Capitula infra scripta in dicta Sessione statuerentur*, & omitterentur Capitula a Cardinalibus impugnata. „ Sic (inquit *D. Emmanuel*) ut a Sessione „ quarta non solum absit Decretum de puniendo quocumque contumaciter obedire no„ lente; sed & Articulus de Reformatione Ecclesiæ in Capite & in membris, a primo „ Decreto abesse debeat, cum & illi articulo Cardinales contradixissent.

LXV. Ad hæc facilis est & obvia Responsio, Altercationem nullam fuisse inter Cardinales & Deputatos Nationum de his vocibus: *Et ad Reformationem generalem Ecclesiæ Dei in Capite & in membris*; sed de certis *Capitulis*: Cardinales voces illas non impugnasse, quæ a Pisano Concilio consecratæ erant, quas *Joannes XXIII.* in Literis Convocatoriis ipsius Concilii Constantiensis usurpaverat, illud hunc in finem indictum significans; quas ipsa Sancta Synodus Sessione 3. suis Decretis inseruerat, ad id se convenisse declarans, ut in eam Reformationem incumberet. Christianissimi Regis Oratores multominus de his vocibus disceptasse, cum nihil magis in votis haberent quam salutarem illam Ecclesiæ in Capite & membris Reformationem, ut in toto Concilii decursu opere comprobarunt, & *Gersonius* imprimis Parisiensis Academiæ Cancellarius, Oratorum unus, cujus Scripta id tota spirant. Disceptatio ergo fuit dumtaxat de Capitulis ac Decretis, quibus de Summi Pontificis punitione statuebatur, si hujus Sacri Concilii Generalis, & cujuscumque alterius legitime congregati Mandatis ac Sanctionibus parere nollet: Item declarabatur *Joannem XXIII.* in plenaria libertate fuisse & existere; prohibebatur etiam ne Romanam Curiam, & ejus Ministros, ab urbe Constantiensi ad alia loca traduceret, sine Sanctæ Synodi consensu: Diffiniebatur præterea ipsum cedere debere Pontificatu in quocumque casu, in quo cessio ipsius bono unionis Ecclesiæ Dei evidenter utilis esse posset; qua de re Concilii diffinitioni stare teneretur. Si, jubente Synodo, Pontificatus Insignia ponere contemneret, vel differret, ex nunc prout ex tunc pro exauctorato habendum, & omnem ei subtrahendam obedientiam. Item, discessum ipsius clandestinum Constantia fuisse illicitum, & bono unionis Ecclesiæ Dei nocivum. Nisi infra tempus ipsi a Synodo statuendum rediret, contra eum tamquam fautorem Schismatis, & suspectum de Hæresi processum iri. Hæc sunt de quibus Cardinales cum Nationibus concordare non poterant Sessione 4. hæc de quibus disceptatum est, ut habet Regestum Concilii: *Fuit plurimum super infra scriptis & aliis capitulis altercatum*. Cardinales porro & Oratores Regis Christianissimi interesse Sessioni quartæ non recusabant, quod decretis seu decernendis penitus repugnaret, sed quod ipsis *adhuc non fuerat plene aperta materia agendorum in illa Sessione*, ut habent Gesta Concilii in Codicibus MSS. *D. Emmanuelis a Schelstrate*. Ex quibus etiam discimus, quod *Rex tractavit cum Cardinalibus, & per ejus medium adhibito quodam moderamine in expediendis in illa Sessione, Cardinales consenserunt interesse, & fecerunt quod etiam interfuerint Ambassiatores Regis Franciæ*. Moderamen illud fuit ut illa dumtaxat Decreta in hac Sessione promulgarentur, quæ in ea legimus; alia ad pleniorem deliberationem in sequenti sessione remitterentur. Sed unanimi consensu Decretum istud de Conciliorum Generalium auctoritate & alia quæ Sessione 4. in Manuscriptis nostris, & in omnibus Editionibus habemus a Nationibus conclusa, a Patribus diffinita, ab Oratoribus Principum accepta fuisse, Regestum ejusdem Concilii testatur apud *D. Schelstrate* his verbis. „ Et tandem, Divino Flamine inspirante in unam sententiam convene„ runt, quod tantum Capitula infrascripta in dicta Sessione statuerentur. Fuit ergo di„ cta Sessio de consensu & voluntate Domini Regis, & omnium Dominorum Cardi„ nalium in Constantia existentium, quatuor Nationum, & Oratorum Regum & Prin„ cipum celebrata: & omnes Cardinales in Constantia existentes, qui non erant infir„ mitate gravati, interfuerunt: cui Sessioni Reverendissimus in Christo Pater D. Joan„ nes Episcopus Albanensis Cardinalis De Ursinis præsedit, & Reverendissimus Pater „ D. Joannes Patriarcha Antiochenus Missam celebravit. Qua finita, Reverendissimus „ in Christo Pater D. Franciscus SS. Cosmæ & Damiani Archidiaconus Cardinalis,

Responsio.

„ SACRO CONSTANTIENSI APPROBANTE CONCILIO, legit Capitula infra „ scrip.a.

In Nomine Sanctæ & individuæ Trinitatis, Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen.

„ Hæc Sancta Synodus Constantiensis, & Generale Concilium faciens, pro extirpatione præsentis Schismatis, & unione ac Reformatione Ecclesiæ Dei in Capite & in membris fienda, ad laudem omnipotentis Dei in Spiritu Sancto legitime congregata, &c. „ Prout Sessione 4. in editis, excepta illa clausula, *Et ad generalem Reformationem Ecclesiæ in Capite & in membris*, quam mendosi codices *D. Emmanuelis a Schelstrate* in fine primi Decreti non habent, quoad hoc Caput ex Gallicanis, Germanicis, Belgicis, aliisque Vaticanæ Bibliothecæ emendandi.

Quod autem in uno ex istis Codicibus notatur, hunc Articulum *imperfecte fuisse factum, ideo suppleri in Sessione sequenti*, non indicat clausulam *de Reformatione Ecclesiæ in Capite & in membris*, Decreto Sessionis quartæ abesse debere: sed illi deesse declarationem, quod ipse Romanus Pontifex, qui *Statutis vel præceptis hujus Sacræ Synodi, & cujuscumque alterius Concilii Generalis legitime congregati, obedire contempserit, condignæ pœnitentiæ subjiciatur, & debite puniatur, etiam ad alia juris subsidia, si opus fuerit, recurrendo*. Et istud suppletum est in secundo decreto Sessionis 5.

§. VII.

Decreta Sessionis quintæ Concilii Constantiensis, de Auctoritate Generalium Conciliorum supra Romanum Pontificem, cum debita deliberatione, & consentientibus omnibus, quorum intererat, condita sunt.

LXVI. HÆc Decreta sine matura &. debita tantæ rei deliberatione, & pluribus contra clamantibus, edita contendit *D. Emmanuel a Schelstrate* Articulo 2. Capitis 1. Dissertationis suæ; sed hanc exceptionem, dudum a quibusdam Theologis Ultramontanis excogitatam, nullo niti fundamento, aut certe caduco & ruinoso, gravissimis momentis demonstrant Theologi Parisienses. Primo, quia hujusmodi Quæstio de Auctoritate Concilii supra Romanum Pontificem annis 40. quibus Schisma dividebat Ecclesiam, examinata per orbem fuerat & discussa, Parisiis, Avenione, Romæ, Pisis in Concilio Generali quinque annis ante Constantiense celebrato. In quo quidem Concilio depositi fuerant duo Pontifices, qui ambitione sua Schisma in Ecclesia fovebant, electusque *Alexander V.* qui legitimus Papa habitus est; & id quidem secundum Sententiam Academiæ Parisiensis, *Ecclesiam esse supra Papam* docentis, quam Magister *Petrus Plaoult* Doctor Theologus Parisiensis & Socius Sorbonicus, postea Silvanectensis Episcopus & Sorbonæ Provisor, gravissimis rationibus confirmavit Sessione 13. subjunxitque Andegavensem, Aurelianensem, & Tolosanam Academias in eadem esse opinione. Quin & omnes Theologos qui ad hanc Synodum confluxerant ex variis orbis Christiani partibus & Academiis, *inter quos fuerat habita plena deliberatio super ista materia*, nec non Florentinam & Bononiensem Academiam, ut Acta testantur. Eadem tempestate, cum *Gregorius* XII. Cardinalibus Obedientiæ suæ prohibuisset, ne absque ejus licentia Luca discederent, illi a Pontifice ad Concilium appellarunt his verbis: *Item ad Generale Concilium, a quo, & in quo solent Gesta etiam summorum Pontificum quæcumque retractari, decerni, & judicari*. Atque ex appellantium numero erat *Odo Columna*, S. Georgii ad Velum Aureum Diaconus Cardinalis, qui in Concilio Constantiensi Pontifex electus, *Martinus V.* appellatus est. Communis igitur erat Cardinalium Obedientiæ Gregorii XII. & aliorum Patrum Synodi Pisanæ Sententia, Concilium esse superius Romano Pontifice, ut mirum non sit eos postea in Concilio Constantiensi hanc doctrinam diffinivisse. Hujus Appellationis Instrumentum in *Spicilegio* Dacheriano, & in Labbeana Con-

Conciliorum Collectione editum est. Eadem erat Sententia Cardinalium *Benedicti XIII.* ut patet ex eorum Literis Concilii convocatoriis, cui si vellet impedimenta præstare, *Ecclesia, cujus unitati claves a Christo concessæ sunt, talia non pateretur sub dissimulatione transire.*

LXVII. In Concilio etiam Constantiensi, statim ab initio, quæstionem istam diligenter examinatam fuisse, constat ex *Petro* Cardinali *De Alliaco* Tractatu *De Auctoritate Ecclesiæ*, conscripto Constantiæ, P. 3. Cap. 2. *Quia*, inquit, *nonnulli Adversarii veritatis & erroris defensores, hanc mihi imposuerunt infamiam, quod disputare volebam de plenitudine Potestatis Romani Pontificis, ut ejus ac Romanæ Ecclesiæ Potestatem extollerem, & deprimerem Auctoritatem Concilii Generalis: Ideo ad hanc maculam expurgandam, declarabo qualiter non solum nunc, sed jamdudum Concilium Generale stabilire nisus sum, & specialiter in hujus Concilii initio. Unde tunc grave & periculosum dicti Joannis Papæ odium incurri: Tum propter aliquas Conclusiones, quas posui ad hunc finem, ne præsens Concilium dissolveretur, donec & quousque in ipso plene congregato esset tractatum de perfecta & integra Ecclesiæ unione, & ejus debita Reformatione in Capite & in membris; & quod oppositum dicere aut facere saperet fautoriam Schismatis, & Hereticæ Pravitatis: Tum etiam quia quidam ejus fautores & impugnatores dictarum Conclusionum, adversus me quasdam accusationes conscripserunt*, &c. Idem constat ex Schedula *Joannis* Patriarchæ Antiocheni pro Auctoritate Papæ supra Concilium, *Joanni* XXIII. directa initio Concilii Constantiensis, quam idem Cardinalis *De Alliaco* refert Cap. sequenti, & Cap. ultimo refellit velut *erroneam*, & *Politiæ Christianæ periculosissimam*. Quamvis testetur, dictum Patriarcham, post Schedulæ publicationem suæ, *in præsentia Sacri Collegii se excusavisse, quod illam Schedulam non scripserat determinative, sed arguitive.*

LXVIII. Tertio hanc quæstionem in Concilio Constantiensi ventilatam fuisse statim post fugam *Joannis* XXIII. adeoque ante Sessionem quartam, constat ex *Theodorico Niemo* in Vita *Joannis* XXIII. referente, quod cum alioqui Concilium ipsius, qui legitimus Pontifex agnoscebatur, discessu solutum contenderent, Summumque Pontificem esse Concilio Superiorem: *Eis responsum fuit alacriter per plures de ipso Concilio viros magnæ Auctoritatis & scientificos, scilicet quod Papa non esset supra Concilium, sed sub Concilio, & facta est illic contentio magna hinc & inde.*

Idem constat ex Venerabili *Gersonio* Parisiensis Academiæ Cancellario, & Christianissimi Regis, ejusdemque Universitatis ad Concilium Oratore, in Sermone habito in loco Sessionis generalis ejusdem Concilii coram Patribus, in Vigilia Dominicæ in Ramis Palmarum, post recessum recentem *Joannis* XXIII. ab eodem Concilio & urbe Constantiensi. Quo in Sermone duodecim Considerationibus explicuit Ecclesiæ & Concilii Generalis Auctoritatem supra Pontificem Romanum, quarum una est: *Ecclesia vel Generale Concilium eum representans, est Regula a Spiritu Sancto directa, tradita a Christo, ut quilibet cujuscumque Status, etiam Papalis existat, eam audire, ac eidem obedire teneatur, alioquin habendus est ut Ethnicus & Publicanus. Patet ex immutabili Lege divina Matthæi* XVIII. *promulgata.*

Altera: *Ecclesia vel Generale Concilium, dum dictat aliqua regimen Ecclesiæ concernentia, Papa non sic est supra Jura etiam Positiva, quod possit pro libito dissolvere talia dictata per Ecclesiam, eo modo & intentione quibus dictata conclusaque sunt.*

Tertia: *Ecclesia vel Generale Concilium, quamvis non possit tollere plenitudinem Potestatis Papalis, a Christo supernaturaliter & misericorditer collatæ, potest tamen usum ejus limitare sub certis Regulis ac Legibus, in ædificationem Ecclesiæ, propter quam papalis auctoritas collata est: Et in hoc est totius Ecclesiasticæ reformationis stabile fundamentum:*

Quarta: Ecclesia vel Generale Concilium potuit & potest congregari sine expresso consensu vel mandato Papæ etiam rite electi & viventis, in multis casibus. *Unus inter cæteros est, quia accusatus & evocatus sit ut audiat Ecclesiam, juxta Legem Evangelicam allegatam, cui Legi subjectus est, & ipse renuit contumaciter Ecclesiam convocare* &c. Hæc doctissimus Cancellarius die 23. Martii, adeoque ante Seff. 3., quæ die 25. ejusdem mensis celebrata est.

LXIX.

LXIX. In ea porro Sessione, Decreta Sacra Synodus edidit, quibus satis innotescit, quænam Patrum omnium mens esset de Conciliorum Generalium auctoritate. Scilicet Cardinalis Florentinus *juxta deliberationem Concilii*, has Constitutiones promulgavit. *Hæc Sancta Synodus, sacrum Generale Concilium Constantiense nuncupata, pro reformatione & unione dictæ Ecclesiæ in capite & in membris fienda, in Spiritu Sancto legitime congregata, decernit, declarat, diffinit & ordinat ... Quod per recessum Domini nostri Papæ de hoc loco Constantiensi, vel etiam per recessum aliorum Prælatorum, seu aliorum quorumcumque non est dissolutum hoc sacrum Concilium, sed remanet in sua integritate & auctoritate; etiamsi quæ ordinationes factæ essent in contrarium, vel in futurum fierent .... Item quod istud Sacrum Concilium non debet dissolvi, neque dissolvitur, usque ad extirpationem præsentis Schismatis & quousque Ecclesia sit reformata in Fide & moribus, in Capite & in membris ... Item quod ipsum Sacrum Concilium non transferatur ad alium locum nisi ex causa rationabili, & de consilio hujus Concilii deliberanda & concludenda.* Certe qui hujusmodi Decreta condunt, nullatenus dubitant de Auctoritate Concilii Generalis supra Romanum Pontificem: proindeque cum alia postea Decreta hac de re fuerunt, vere dici non potest illa absque deliberatione edita fuisse. Veritas enim omnibus jam explorata, prolixiori examine non indiget.

LXX. Quinto, Decreta Sessionis quintæ post sufficientem & maturam deliberationem condita fuisse, confirmatur ex *Gersonio* qui ipsa laudat ut *Determinationem sive Constitutionem Generalis Concilii Constantiensi*, in Tractatu qui inscribitur: „ Quomodo & an liceat in causis Fidei a Summo Pontifice appellare? *Ubi & hæc habet*: Sequeretur septimo, „ quod Concilium Generale non esset supra Papam vel Judex Papæ legitimus, cujus oppositum determinavit & practicavit Sacrum Constantiense Concilium. Non enim processum est ad inchoandum Depositionem Joannis, quousque fuisset Articulus iste declaratus, sicut apparet ex Actis ejusdem Concilii, quoniam aliqui videbantur super hoc hæsitare. *Eadem decreta laudat & profert in Tractatu* De Potestate Ecclesiastica, *Consideratione* 4. *Et Consideratione* 12. *ea recensens quæ Romano Pontifici tribuit adulatio, hæc habet*: Concedit insuper quod super Jus est potens ab altero Jus suum tollere, & quod „ nec ab eo appellari, neque eum judicialiter evocari, nec obedientiam ab eo subtrahi, „ præsertim extra casum hæresis, sit aliquatenus possibile. Hic solus Symbolum Fidei „ condere, hic solus causas ejusdem Fidei, & Majores cæteras tractare potest; solus Diffinitiones, Regulas, Leges, & Canones condit. Alioqui quidquid per alios diffinitur, „ decernitur, conditur, statuitur, irritum est & inane. Nec aliquid ex eis, quæ statuerit, potest nisi per ipsum quomodolibet cassari vel infringi. Fallor si non ante celebrationem hujus Sacrosanctæ Constantiensis Synodi sic occupaverat mentes plurimorum, literalium magis quam literatorum ista traditio, ut oppositorum dogmatizator fuisset de hæretica pravitate vel notatus, vel damnatus. Hujus rei signum accipe, quia post declarationem ex Theologiæ principiis luce clariorem, & quod urgentius est, post determinationem „ & practicationem ejusdem Sanctæ Synodi, inveniuntur qui talia palam asserere non paveant. Tam radicatum, & ut cancer serpens, tam medullitus imbibitum fuit hoc priscæ „ adulationis virus lethiferum. *Eadem Decreta commendat ac profert Sermone habito coram „ Concilio Constantiensi in Festo S. Antonii, his verbis*: Habet Summus Pontifex plenitudinem Potestatis Ecclesiasticæ subjective, ordinative, regulative, & suppletive, super singulos de Ecclesia. Nihilominus habet Ecclesia Synodaliter congregata plenitudinem Potestatis, etiam super Papam, ordinative, regulative, & suppletive. Quæ verba quomodo sint accipienda, Tractatulus quidam nuper editus pandit .... Quamvis ultra multiplicare Sermones quid opus est super ea Veritate, cujus decisio clarissima solidissimaque „ facta est per hoc Sacrum Concilium? Cui non licet obniti, nec ipsam in argumenta deducere: quoniam disputationum, & argumentationum, & evasionum frivolarum nullus „ umquam esset finis, sed casus assiduus in errores absurdos & impios. Vere & graviter Ecclesiastes intonuit: *Quia cito non profertur contra malos Sententia, filii hominum absque „ ullo timore perpetrant mala.* Numquid non ideo Sacræ hujus Synodi Constantiensis impugnantur Judicia? Quæ sic habent, &c. „. Tum duobus Sessionis 5. Decretis ad verbum „ recensitis continenter subdit: „ Huic Veritati fundatæ supra petram Sacræ Scripturæ quisquis a proposito detrahit, cadit in Hæresim jam damnatam, quam nullus umquam Theolo-

„ gus,

„ gus, maxime Parisiensis, & Sanctus asseruit. Vidi nuper Sanctum Thomam & Bonaventuram (hic reliquorum libros non habeo.) Dant supremam & plenam summo Pontifici Potestatem Ecclesiasticam, recte proculdubio, sed hoc faciunt in comparatione ad Fideles singulos, & particulares Ecclesias. Dum etiam comparatio facienda fuisset ad Auctoritatem Ecclesiæ Synodaliter congregatæ, subjecissent Papam, & usum Potestatis suæ, eidem Ecclesiæ, tamquam Matri suæ cujus legem dimitti non debere, tradit Sapiens: tamquam præterea regulæ vel legi directivæ & regulativæ infallibiliter cui se submittere tenetur omnis frater peccabilis de Ecclesia, cujus Auctoritatem & Judicia si non audierit frater quilibet, etiam Papa qui nobiscum dicit: *Pater noster*, audiatur quid jusserit omni Catholico Christus: *Sit tibi sicut Ethnicus & Publicanus*; id est excommunicatus.

LXXI. Denique etiamsi sufficiens omnino deliberatio circa hanc materiam ante Sessionem 4. habita non fuisset, quod tamen a vero longe alienum est; nihilominus cum ex Actis a *D. Emmanuele Schelstrate* laudatis ista quæstio fuerit *ad longum* discussa ante Sessionem 5. & post Disputationem Cardinalis Florentini cum Deputatis Nationum, deliberationemque maturam, Sessio 5. confirmaverit Decretum Sessionis 4. perperam Decretum illud rejicitur tamquam sine debita deliberatione conditum: maxime cum Acta illa Schelstratensia nullam aut minus sufficientem habitam fuisse deliberationem non dicant, sed solummodo illam habitam non fuisse cum Cardinalibus. Cæterum hæc Decreta *per singulas quatuor Nationes conclusa & deliberata*, melioris notæ Codices MSS. Actorum Concilii Constantiensis, & Editio Crabbiana, cæteræque testantur. Nullius enimvero momenti est, quod *D. Schelstrate* ex Gestis Concilii objicit: Fuisse *per Cardinalem Florentinum cum aliquibus Deputatis aliqualiter disputatum*: quasi τὸ *aliqualiter*, indicet a Deputatis Nationum cum *Francisco* Cardinali *Zabarella* super capitulis controversis non sufficienter disputatum fuisse. Quasi aliqualis Disputatio & Collatio cum doctissimis Theologis habita satis non fuisset ad difficultatem omnem ac dubitationem abstergendam; si quæ in mente Florentini Cardinalis cica hanc quæstionem superesset. Sed dicamus ingenue, quod res est, longiori disputatione opus non fuisse, cum quæstio jam ante satis ventilata & eliquata fuisset; nec dubitaret Cardinalis Florentinus de suprema Conciliorum Auctoritate, quippe qui tertiæ & quartæ Sessionis Decreta, quibus illa sancita est, *juxta deliberationem sanctæ Synodi* pronuntiasset; sed illa dumtaxat Decreta, quæ *Joannis XXIII.* personam spectabant, minus grata forsan haberet. Unde noluit illa pronuntiare, sed hanc provinciam cessit Electo Poznaniensi. Sed esto, quidam Cardinales non consensissent: non-ne sufficit quod cæteri Præsules Decreta omnia summo consensu probaverint; cum in Conciliis paucorum dissensus Definitionem non impediat?

LXXII. Objicit D. *Emmanuel a Schelstrate*, quod in Regesto Concilii Constantiensis in duobus Codicibus MSS. habetur, Cardinales, & Oratores Christianissimi Regis ante Sessionem quintam *Protestationem in Camera Paramentorum Palatii Constantiensis secrete fecisse, quod propter scandalum evitandum ad Sessionem ibant, non animo consentiendi his quæ audiverant in ipsa statui debere*. Postquam vero Vir Clarissimus mirifice prædicavit, ea se in lucem proferre, *quæ hucusque ignoravit orbis Catholicus*, testimonium adducit Cardinalis *De Turrecremata*, Libro 2. de Ecclesia, cap. 99. scribentis: *Neque ipsam integram Joannis XXIII. Obedientiam consensisse, quoniam plures Patres doctissimi illius Obedientiæ illis non præstiterunt consensum suum; item nec ipse in sua Obedientia vocatus Joannes XXIII. quoniam cum post recessum suum a Constantia Scaphusæ constitutus audiret præfatam Declarationem conclusam, Dominis Oratoribus Regis Franciæ visitantibus cum amaro animo conquestus est, falsa quædam & erronea adversus Auctoritatem Romani Pontificis Decreta per æmulos suos, post recessum ejus esse conclusa*. Profert denique testimonium *Eugenii IV.* in sua Apologia contra PP. Basileenses, P. 8. scribentis: *Qui Constantiæ sedebant, unius tantum Obedientiæ Synodum faciebant, nec tamen hi omnes in eam sententiam convenerunt, sed nonnulli reclamavere graviores, qui strepente multitudine superati, sicut his novissimis temporibus, quibus carnales exuberant passiones, factum esse manifestum est, audiri nequiverunt*. *Objectio D. Schelstrate.*

LXXIII. Fucus fieret Orbi Catholico si *M. Emmanuelis a Schelstrate* objectiones dumtaxat audirentur, nec expenderentur Acta ipsa quæ profert. Verum si considerentur attentius, *Responsio.*

tentius, hanc Protestationem Cardinalium & Oratorum Regis Christianissimi (si quæ tamen facta sit) emissam non fuisse contra Decretum de Auctoritate Concilii supra Summum Pontificem, aliaque in præcedenti Sessione condita, manifestum erit, sed id maxime Caput illam spectare, quod de plena securitate Papæ additum est his verbis: *Item declarat, quod Dominus Joannes Papa, & omnes Prælati, & alii in eodem Concilio existentes, in plenaria libertate fuerunt, & existunt, ut visum est dicto Sacro Concilio, nec ad notitiam dictorum vocatorum seu dicti Concilii contrarium deductum est; & hoc testificatur dictum Sacrum Concilium coram Deo & hominibus.* Hanc (inquam) Declarationem spectat maxime Protestatio Cardinalium & Oratorum Christianissimi Regis in Camera Paramentorum secrete facta, „ Quod propter scandalum vitandum ad Cessionem ibant, non animo con„ sentiendi his quæ audiverant in ipsa statui debere, maxime quod Dominus noster Papa, „ & alii in Concilio existentes, in plena securitate fuerant, quorum plura statuta non sunt, „ sed ad Sessionem aliam reservata. " Verba ipsa sunt Actorum a *M. Schelstrate* editorum; ex quibus evidens est, Protestationem supra dictam Cardinalium & Oratorum Christianissimi Regis factam fuisse maxime contra unum Sessionis quintæ Caput, quod est de plena securitate *Joannis XXIII.* & contra alia quædam quæ in hac Sessione statuta non sunt, sed ad Sessionem alteram reservata, quæ scilicet spectabant *Procuratorium super renuntiatione Papatus facienda* per eumdem *Joannem XXIII.* quæ tandem Sessione sexta decreta sunt, ut ex Actis patet. Sane Cardinalium & Oratorum Gallorum Protestatio Decreta illa non spectat, quæ omnibus *Divino Flamine inspirante in unam sententiam convenientibus*, partim condita fuerant Sessione quarta, partim hac ipsa Sessione quinta constituta & confirmata sunt, *ut in editis leguntur*, non vero *in aliam Sessionem reservata*. Capitula vero quæ istud de plena securitate *Joannis XXIII.* ipsique adhærentium, præcedunt, & illa imprimis de Conciliorum Generalium Auctoritate supra Papam, partim deliberata fuerant Sessione quarta, omnibus *in unam sententiam convenientibus*; ut habent Acta *D. a Schelstrate*, his verbis: „ Habita fuit non modica disceptatio inter Dominum Regem, Dominos „ Cardinales, & deputatos Nationum, super Capitulis prælibatis; & tandem Divino Fla„ mine inspirante, in unam sententiam convenerunt, quod tantum Capitula infrascripta „ in dicta Sessione statuerentur ": Partim etiam in Sessione quinta, in qua frequentiores „ erant Patres, constituta sunt & confirmata, & illud ipsum contra quod emissa fuerat Protestatio, in rem judicatam summo consensu transiit, post emendationem eorum quæ Cardinalibus, & Oratoribus displicebant, communi consilio factam. Id ex ipsis Actis a *D. Emmanuele a Schelstrate* editis totus discet Christianus Orbis; sic enim habent post Sessionem quartam: „ Die Sabbati 6. mensis Aprilis, cumper prius inter D. Cardinales, & Natio„ nes altercatum fuisset super correctione & emendatione Capitulorum in præcedenti Sessio„ ne statutorum, tandem ordinatum & conclusum est, quod supradicta Capitula modo in„ frascripto corrigerentur .... Tandem 5. Sessio celebrata est, Reverendissimusque in Christo „ Pater D. Joannes Episcopus Albanensis Cardinalis De Ursinis in ipsa Sessione præsedit, „ & Reverendiss. in Christo Pater D. Andreas Lascharis Electus Poznaniensis, post finitum „ Officium, pronuntiavit Capitula infrascripta.

Protestatio Cardinalium & Oratorum Regis Christianissimi non spectat Decreta de Conciliorum Generalium Auctoritate.

In Nomine Sanctæ & individuæ Trinitatis, Patris, & Filii, & Spiritus Sancti. Amen.

Hæc S. Synodus Constantiensis Generale Concilium faciens, &c. ut in editis Sessione 5. (inquit *D. a Schelstrate.*) Ne igitur sibi Vir Clariss. blandiatur, quod ex ejus Actis innotescant, *quæ hucusque ignoravit Orbis Catholicus*, imprimis *Oratores Regis Galliæ una cum Cardinalibus, contra Decreta Sessionis quintæ protestatos fuisse*, quod *divina providentia factum* nunc auguratur, *cum Galliæ Clerus Decreta illa tamquam indubitatæ Auctoritatis habuit, omnibusque tamquam a Concilio Generali edita proposuit.*

LXXIV. Verum ut in totius Orbis Christiani luce istius propositionis falsitas exponatur, quam non satis attenta Consideratione Vir clarissimus propugnat, *Christianissimi Regis Oratores contra Decreta Sessionis 5. de suprema Conciliorum Generalium auctoritate fuisse protestatos*; id merum esse figmentum ab omni veri specie alienum, rationibus luculentissimis demonstrant Theologi Parisienses. Nam *Gersonius* Oratorum unus, tribus post Sess. 5. mensibus Sermonem habuit ad Patres Synodi Constantiensis, cum *Sigismundus* Imperator profectionem ador-

naret ad *Petrum de Luna* in sua Obedientia *Benedictum XIII.* nuncupatum, ut ipsum, eique adhærentes, ad Concilium una cum aliis adduceret, eumque ad unionem Ecclesiæ cessione sua procurandam hortaretur. Quo quidem in Sermone, cui titulus est, *De Viagio Regis Romanorum*, Doctor Christianissimus palam & aperte profitetur, Decreta Sessionis quintæ ita esse ad unionem Ecclesiæ non solum utilia, sed etiam necessaria, ut unicum ad eam restituendam remedium viderentur: proinde illa ubique promulganda & æternum duraturis characteribus conscribenda. Nec solum Decretum istud laudat coram Patribus, qui illud condiderunt, sed etiam asserit, post illius promulgationem nemini licere de illius veritate vel minimum dubitare; neque ad illius confirmationem probationibus opus esse, cum illius veritas ex semetipsa omnibus pateat. Ulterius etiam progressus est, cum ibidem asserere non dubitavit, hanc Definitionem in Scriptura Sacra fundatam esse, neque eam absque perniciosissimi erroris nota impugnari posse. Quis porro sibi persuaserit, *Gersonium* Regis Christianissimi & Academiæ Parisiensis ad Concilium Oratorem, virum doctissimum & prudentissimum, hunc Sermonem de Sessionis 5. Decretis, Conciliorum Generalium supremam auctoritatem explicantibus, ad Patres Constantienses habere potuisse, si nomine Regis ipse & Collegæ Legationis intercessissent, quominus hæc ipsa Decreta in illa Sessione promulgarentur? Venerabilis *Gersonii* verba subjicio. „ Assignetur (*inquit*) „ pro prima parte, quæ est de via pacis, prima Lex sive Directio liberans iter no- „ strum a primo scandalo; quæ data „ est in Sessione publica sexto * Aprilis anni „ præsentis. Concilium Generale potestatem a Christo immediate habet, cui quili- „ bet, cujuscumque Status, vel Dignitatis, etiamsi Papalis existat, obedire tenetur, „ in his quæ pertinent ad Fidem, & extirpationem Schismatis, ac generalem Re- „ formationem Ecclesiæ Dei in Capite & in membris. „ Conscribenda prorsus esse „ mihi videretur in eminentioribus locis, vel insculpenda per omnes Ecclesias saluber- „ rima hæc Determinatio, Lex vel Regula, tamquam directio fundamentalis, & velut „ infallibilis, adversus monstruosum horrendumque offendiculum, quod hactenus positum „ erat per multos de Ecclesia in itinere mandatorum Dei: determinantes ex testibus „ Glossæ, non ad Regulam Evangelicam & Æternam acceptis, Papam non esse subje- „ ctum Generali Concilio, neque judicari posse per ipsum. Quod præterea Generale „ Concilium totum ab ipso robur immediatum sumebat: Nec poterat sine eo, casu „ quocumque, vel convocari, vel stabiliri: Quod nemo poterat ei dicere: Cur ita fa- „ cis? Quoniam solutus erat Legibus, & supra Jus; & ita de plurimis per quæ blan- „ da, fallax, & subdola Adulatio fovebat libidinem dominandi, & tyrannidem Eccle- „ siæ destructricem: Papatum seu ejus usum convertebat ita, ut non pateret via re- „ ductionis seu pacis. Scripsit super hoc errore vel scandalo Reverendissimus Pater Do- „ minus Cardinalis Cameracensis, Præceptor meus Inclytus dudum & nuper, antequam „ fieret hæc Constitutio, reputans esse perniciosum sic asserere: sicut & de multis dictis „ per quosdam innitentes suis Juribus positivis annotavit. Nunc ex quo jam Lex posita „ est, nec jam licet dubitare, probationes omittamus: Sola hæc probatio sufficeret, SI „ ECCLESIAM NON AUDIERIT, SIT TIBI SICUT ETHNICUS ET PUBLICA- „ NUS. Itane de Sessionis 5. Concilii Constantiensis Decretis coram Patribus locutus fuisset *Gersonius*, si Christianissimi Regis Oratores, quorum ille unus erat hujusmodi Decretis intercessissent, & adversus illa Protestationem emisissent?

* *Mendose habetur, in editis, Quinto.*

LXXV. Præterea, Decreta Sessionis 5. Concilii Constantiensis, Generalium Conciliorum auctoritatem spectantia, conscripta fuere & recepta in Pragmatica Sanctione apud Bituriges in Conventu Generali Ecclesiæ Gallicanæ condita, & *Caroli* VII. Christianissimi Regis Auctoritate promulgata; quod nequaquam factum esset, si Regii Oratores his Decretis in Synodo Constantiensi intercessissent, & adversus illa fuissent protestati. Tertio, *Thomas de Corsellis* Theologus Parisiensis, Concilii Basileensis ad *Carolum* VII. Orator, luculentam Orationem ad Eumdem habuit Avarici Biturigum, in qua omnibus exploratum esse asseruit, hæc decreta de Conciliorum Generalium auctoritate a Concilio Constantiensi promulgata fuisse, eaque palam & publice in Gallorum Imperio recepta. „ Sicut autem (*inquit*) in hac doctrina Fidei invariabili per-

„ seve-

„ severavit Sancta Synodus, sic etiam specialiter hoc Christianissimum Regnum eamdem assidue tenuit. Nam primo tempore Concilii Pisani, dum auctoritate ipsius Concilii Sententia lata est in duos Contendentes de Papatu (quorum alterum oportebat in Papatu jus habere) Rex clarissimæ memoriæ Genitor vester Sententiæ Concilii obedivit, & eum, quem Papa reputaverat, deseruit. Similiter tempore Concilii Constantiensis, lata Sententia contra Joannem XXIII. quem verum Papam Rex & Regnum reputabant, obedivit Rex ipse Sententiæ Concilii, & non ulterius ipsi Joanni: interfueruntque Oratores Regii, & alii Præclarissimi de hoc Regno, in ipso Concilio Constantiensi, ut Cardinalis Cameracensis, Cancellarius Parisiensis, & cæteri permulti, tam ibi, quam in Concilio Pisano in tanto numero Prælatorum, & Doctorum peritissimorum, qui nunc vix similis posset inveniri .... Sed & tempore Concilii Basileensis Vestra Majestas auctoritatem Conciliorum Generalium & Declarationem Fidei in Concilio Constantiensi factam jugiter sustinuit .... Demum eamdem Declarationem de Conciliorum auctoritate, in sua Pragmatica Sanctione inseruit: sicque in hac eadem Fide Vestra Majestas, & Christianissimum Regnum semper fuit. Neque necessarium esset pro his quæ per Ecclesiam determinata sunt, allegationes aliarum auctoritatum & doctrinarum facere; quoniam facta Declaratione, illam credere oportet „. Ita ne vero locutus fuisset *Thomas de Corsellis*, si *Carolus Sextus* Christianissimi Regis, quem alloquebatur, Pater, his Constantiensis Concilii Decretis per Oratores suos intercessisset? Quarto, *Jacobus Almainus*, & *Joannes Major*, asserunt doctrinam horumce Decretorum, doctrinam esse Ecclesiæ Gallicanæ & Scholæ Parisiensis, maxime a diebus Concilii Constantiensis. Num vero ea fuisset ab hujus Concilii celebratione Ecclesiæ Gallicanæ doctrina, si Regii Oratores in eadem Synodo his Decretis intercessissent? Quinto Cardinalis *A Lotharingia* superiori sæculo de rebus ad Concilium pertinentibus ad *Britonem* Secretarium suum, Romæ agentem, scribens Epistolam cum *Pio* IV. Pontifice Maximo communicandam, declarat Ecclesiam Gallicanam semper *Concilium Constantiense totum & integrum tamquam Generale Concilium suscepisse, Gallosque omnes usque ad ultimam sanguinis effusionem propugnaturos Concilium Generale esse Romano Pontifice superius, secundum ejusdem Synodi Constantiensis Decreta*. Siccine vero scripsisset doctissimus & prudentissimus Cardinalis, si Regii Oratores Decretis Concilii Constantiensis de Conciliorum Generalium Auctoritate intercessissent?

LXXVI. Responsionem illa Theologorum Parisiensium mirum in modum confirmat comparatio quam faciunt Conciliorum in quibus alicujus Pontificis vel Principis nomine Protestatio contra aliqua Decreta facta fuit cum Concilio Constantiensi, & diversus utrorumque exitus. In exemplum adducunt intercessionem Legatorum *S. Leonis* in Concilio Chalcedonensi adversus Canonem 28. de Privilegiis Constantinopolitanæ Sedis. Petierunt illi, ut hujusmodi contradictio sua in Actis ejusdem Concilii describeretur. Quæ quidem tanti fuit ponderis & efficaciæ apud Romanos, ut per plurium sæculorum intervalla Canon ille Romæ admissus non fuerit, nec Episcopis Constantinopolitanis concessum Privilegium quod ipsis Canone Chalcedonensi tributum fuerat. Unde sic ratiocinari licet: Si intercessio legatorum Romani Pontificis in causa Disciplinæ hanc Romæ vim habuit, ut Canon a Concilio Œcumenico conditus, vix & post longa temporum intervalla fuerit a Romanis Pontificibus admissus: non ne Protestatio, si quæ umquam a Christianissimi Regis Oratoribus contra Decreta Sessionis 5. Concilii Constantiensis facta fuisset; eumdem debuisset in Galliis effectum sortiri quem Romæ sortita est Pontificiorum Legatorum contradictio, omnemque his Decretis auctoritatem apud Galios abrogare? Id tamen tantum abest ut contigerit, ut e contra Gallicana Ecclesia, Academiæ, Senatus, ista Decreta statim susceperint, semperque exinde venerati sint. Quamobrem verisimile non est, Christianissimi Regis Oratores adversus hæc Decreta fuisse protestatos.

Alterum exemplum Theologi nostrates adducunt Concilii Tridentini, in quo *Caroli* IX. Christianissimi Regis Oratores intercesserunt quominus nonnulla Decreta, quæ Gallicanæ Ecclesiæ lædere visa sunt libertates, promulgarentur. Contra nonnulla pariter intercessit Cardinalis *A Lotharingia*, ut in Commentariis rerum ad Synodum Tridentinam spe-

ſpectantium legere eſt. Hinc Concilium illud, licet alias Sacroſanctum, & quoad dogmata & diffinitiones fidei ab omnibus vere Catholicis receptum; nullatenus tamen, quantumvis Roma poſtulante, quantumvis rogante ſæpius Clero Gallicano, quantum ad ea quæ diſciplinam ſpectant promulgari conceſſerunt Chriſtianiſſimi Reges. Cum itaque Conſtantienſis Concilii decreta de Conciliorum Generalium Auctoritate, Seſſionibus quarta & quinta edita Galli ab initio ſuſceperint, Chriſtianiſſimi Reges Sanctionibus ſuis illa inſeruerint, Senatus ea laudaverit, ſecundum illa docuerint omnes Regni Academiæ, argumento eſt, nullam adverſus illam factam fuiſſe a Regiis Oratoribus Proteſtationem. Porro ſi Oratores Regis non interceſſerunt, ut invicte probatum eſt, de Cardinalium interceſſione ac proteſtatione, æquo jure dubitari poteſt, cum utroſque in Proteſtatione conjungant Codices *M. Emmanuelis a Schelſtrate*: eoque majori fundamento de illa dubitatur, quod in cæteris Codicibus MSS. Gallicis, Belgicis, Germanicis, nullum illius veſtigium appareat.

LXXVII. Tandem etſi Decretorum iſtorum occaſione aliquam Cardinales inter & Nationes ortam diſcordiam daremus, id tamen ipſorum auctoritati nihil detraheret. Sane ſi alicujus eſſet ponderis *M. Emmanuelis* ratiocinium, fides omnium Diffinitionum & Decretorum Synodalium, atque Canonum vacillaret. Quid enim in Conciliis frequentius, quam Patrum & Theologorum, vel circa dogmata, vel circa diſciplinam, in ferendis ſuffragiis varietas, diſſenſio, concertationeſque interdum acerrimæ? Sed tandem poſt hominum diſputationes Spiritus Sanctus judicat; & ut Spiritus Sanctus per Sacram Synodum pronuntiavit, diſputationum æſtus conquieſcit; & quicumque ſeu Prælatus, ſeu Theologus, aut alius, modo vere Catholicus, ante dogmati diffiniendo contradixit, poſt diffinitionem ſilet & credit. Legatur Concilii Chalcedonenſis Actio quinta, in qua circa iſtud caput Diffinitionis, quo duæ in Chriſto naturæ dicuntur unitæ inconvertibiliter, inſeparabiliter, & inconfuſe, magna Epiſcoporum pene cæterorum & Legatorum Sedis Apoſtolicæ diſſenſio fuit, acerrimaque concertatio. Legatur Concilii Tridentini Hiſtoria a *Palavicino* conſcripta, quæ frequentes & acerrimas inter Epiſcopos diſputationes ac diſſenſiones circa dogmata diffinienda commemorat, quæ tamen decretorum auctoritati non obfuerunt, neque vim diffinitionum elevant, quia tandem Spiritu Sancto afflante ac dirigente in eamdem omnes convenere ſententiam. Ita de Conſtantienſis Concilii Decretis Seſſionis quintæ dicendum eſt. Quamvis quidam Cardinales ſtatim non conſenſiſſent, quamvis etiam repugnaſſent, ea nihilominus ut Synodi Œcumenicæ Decreta haberi & cum veneratione ſuſcipi debent ab omnibus qui Chriſtiano & Catholico nomine cenſentur; non ſolum quia majori parti Patrum primo placuerunt, & frequentioribus ſuffragiis approbata ſunt, & confirmata; ſed quia tandem a tota Synodo ſummo conſenſu promulgata ſunt. Si quid in contrarium *Joannes a Turrecremata*, *Rodericus* Epiſcopus Calaguritanus, & *Eugenius IV.* ſcripſerunt, ut Decretorum auctoritatem elevarent, quorum pondere premebantur, eorum teſtimonium non recipimus, ſed *Eugenio* ipſummet opponimus *Eugenium*, qui laudata Concilii Conſtantienſis Decreta, in Baſileenſi quinquies renovata, ſemel iterumque approbavit Apoſtolicis Literis, quibus ipſam Synodum Baſileenſem ratam habuit ad tempus uſque Translationis ab ipſo factæ Ferrariam. Utrique vero, ſicut & alteri Scriptori, quem nobis objicit *M. Emmanuel a Schelſtrate*, Acta ipſa Concilii opponimus, ex Codicibus MSS. antiquis & optimæ notæ eruta a *Felice Cantelorio* viro diligentiſſimo & erudito, quæ pro ſuo ſingulari erga Hiſtoriam Eccleſiaſticam amore tranſmiſit Pariſios Eminentiſſimus S. R. E. Princeps *Franciſcus* Cardinalis *Barberinus*: Ex quibus Appendix Concilii Conſtantienſis edita eſt, in qua hæc leguntur ſub finem Seſſionis quintæ: „ Quibus Articulis
„ ſive Conſtitutionibus lectis, DICTUM CONCILIUM EOS ET EAS UNIFORMI-
„ TER APPROBAVIT ET CONCLUSIT ITA FORE SERVANDUM, Super qui-
„ bus lecturis & approbationibus, Magiſter Henricus de Piro Promotor ipſius Concilii,
„ & omnium ibidem exiſtentium nomine Procuratoris, a R.R. PP. Dominis Sedis A-
„ poſtolicæ Protonotariis ibidem exiſtentibus, omnibuſque aliis Notariis & Tabellio-
„ nibus per dictum Concilium ad hoc deputatis, & eorum quolibet, unum vel plu-
„ ra, tot quot fuerint neceſſaria, publicum & publica, Inſtrumentum & Inſtrumenta

„ poſtu-

„ postulavit ad perpetuam rei memoriam. Præsentibus ibidem Illustribus & Magnificis „ Viris D. Ludolfo Duce Saxoniæ, Hermanno Comite Seniori Czul, Philippo Magno „ Comite de Hungaria, Joanne de Vicecomitibus de Mediolano, Marchione Montisferrati, cæterisque Nobilibus, & Ambassiatoribus Regum & Principum, Universitatum „ Studiorum, seu Communitatum in numero copioso „. (Lebbeanæ Collectionis Tomo 12. pag. 1468.) Sed & in MSS. omnibus Gallicanis, Germanicis, Belgicis, & in omnibus Editionibus, quæ ad fidem vetustissimorum Codicum prodierunt, idem habetur de uniformi Decretorum quintæ Sessionis a Sacra Synodo approbatione & conclusione, ad finem ejusdem Sessionis: *Quibus Articulis sive Constitutionibus lectis, dictum Concilium eos & eas uniformiter approbavit & conclusit. Super quibus Henricus de Piro Promotor & Procurator ipsius Concilii, nomine ejusdem Concilii petiit Instrumentum.*

LXXVIII. Nullius demum ponderis est, quod ex *Joannis* XXIII. dissensu petitur argumentum. Reus erat ille clandestini ex Concilio discessus, obicis Ecclesiæ unioni & paci appositi, voti & juramenti infractorum, simoniæ, malæ administrationis bonorum Ecclesiæ, aliorumque cirminum; Synodum Judicem propterea verebatur; quid mirum ergo si grata ipsi non fuere Decreta, quæ Synodi Auctoritatem in Summos Pontifices declarabant? Sed adversus Sacrosancta illa Decreta inanes effundens querimonias, secum ipse pugnabat infelix ille Pontifex. In Bulla enim Convocationis, *Pisanum Concilium* seu *Generale* laudaverat, & in ejus executionem Constantiense Concilium Generale indixerat; velut ejusdem Pisani continuationem ad Ecclesiæ Reformationem absolvendam. Porro Pisanum Concilium doctrinam de Suprema Conciliorum Auctoritate & eminentia supra Summos Pontifices non solum asseruerat, sed redegerat ad praxim, lata in duos de Summo Pontificatu contendentes Sententia, & electo *Alexandro V.* cui successerat *Joannes Vigesimus tertius*. Ejus vero consensu non egebant Concilii Constantiensis Decreta ut rata essent, cum a Spiritu Sancto per Synodum in ipso legitime congregatam essent condita. Esto non consenserit Decretis Sessionis 5. consentire tamen ac parere debuit; ejusque dissensui Synodi totius assensus præponi debet ac præponderare, ipso *Eugenio Quarto* Judice, qui Bulla 3. inter eas quas revocavit, ut legitur Sessione 16. Concilii Basileensis, (sed non revocavit quoad hoc caput, quod ejusdem Concilii & cujuscumque alterius Œcumenici Auctoritati non erat incommodum) asserere non dubitavit, quod *si quæ statuenda forent* in Conciliis, *Catholicam Fidem respicerent*; *vel*, *si non fierent, statum universalis Ecclesiæ principaliter perturbarent, tunc Concilii Sententia esset potius attendenda*, quam Summi Pontificis. Porro nisi condita fuissent Sessionis quintæ Decreta de Concilii Generalis Auctoritate supra Romanum Pontificem, status universalis Ecclesiæ magis ac magis perturbatus fuisset, nec Schisma tam feliciter fuisset extinctum. Potius itaque attendenda est, quoad hujus etiam declarationem Dogmatis, Sententia Concilii Constantiensis, quam *Joannis* XXIII. Sed & ipse meliori postea consilio usus, Decretis Sessionis quintæ assensum præbuit, siquidem Concilium agnovit *pro suo Judice*, & Sententiam Exauctorationis a Concilio in se latam approbavit ac ratam habuit, ut probat Instrumentum coram Sedis Apostolicæ Protonotariis ea de re confectum, quod Sessione 12. ejusdem Concilii Constantiensis legere est. Id *Eugenio IV.* responderunt olim Basileenses Patres: „ Item, de consensu Joannis Papæ XXIII. „ legitur in Libro de Gestis istius Concilii compositis per Protonotarios, in Responsione „ quam fecit, quando fuerant sibi exhibiti Articuli Processus Concilii. Dixit enim, „ quod nullam defensionem facere, volebat, affirmans Concilium Constantiense Sanctissimum esse, errareque non posse, & quod ipse numquam contradicere vellet, cum id „ sibi minus non esset, quam publice fateri, in Papatu nullum jus habere „.

§. VIII.

Synodus Constantiensis Sessionibus 4. & 5. sufficienter Ecclesiam Universalem repræsentabat, ut ejus Decreta omnes ubique Fideles obligarent.

LXXIX. DEcretorum Sessionis 4. & 5. Synodi Constantiensis Auctoritatem ut elevent *D. Emmanuel a Schelstrate* Articulo 3. Capitis primi Dissertationis suæ, & Anonymus Libertatum Ecclesiæ Gallicanæ Impugnator Libro 5. cap. 15. veteri cantilena Eruditorum aures fatigant: Constantiensem scilicet Synodum in istis Sessionibus sufficienter universalem Ecclesiam non repræsentasse ajunt, ad quam tunc sola *Joannis* XXIII. Obedientia convenerat. Sed tunc demum Generale Concilium fuisse, universalem repræsentans Ecclesiam, cum *Grogorii* XII. & *Benedicti* XIII. Obedientiæ Synodo se conjunxerunt ad pacem Ecclesiæ procurandam. Hanc Responsionem modulantur secundum notas *Eugenii* IV. in sua contra Patres Basileenses Apologia, & *Joannis a Turrecremata* in Summa De Ecclesia, Lib. 2. Cap. 99. „ Addit *D. Schelstrate*, non permi„ sisse *Gregorium* unionem Obedientiæ suæ (ut constat ex Actis) nisi improbando „ convocationem Concilii a *Joanne Vigesimo-tertio* factam, & aliam novam faciendo. „ Ita Bullas ejus testari a quatuor Protonotariis Sessioni 14. insertas, in quarum prima data Arimini 3. Idus Martii, *Gregorius* contendit *Joanni* Cardinali *S. Sixti*, & Electo „ Constantinopolitano Patriarchæ, suis ad Concilium Nuntiis, aliisque de obedientia „ sua Constantiæ existentibus *Congregationem ipsam, in quantum per dictam Serenitatem Regiam, & non per Balthasarem se nuncupari facientem Joannem Papam Vigesimum Tertium vocatum, vice sua ad prædictorum effectum convocandi & auctorizandi in Generalem Concilium, remota tamen omni modo dicti Balthasaris præsidentia, & præsentia ab iisdem.* „ Et hanc *Gregorii* Bullam non solum Actis suis inseruit Constantiense Con„ cilium, sed consentientibus quatuor Nationibus *Bartholomæus* Archiepiscopus Mediola„ nensis publice legit duas Schedulas, quarum una in effectu continebat: *Quod Concilium memoratum dictam convocationem, auctorizationem, & confirmationem, in quantum ad eumdem Gregorium pertinet, & attinet eis, admittit & Collegium ipsius Domini Gregorii nuncupati alteri Collegio, videlicet olim Joannis Papæ XXIII. & e converso, unita omnimodo fore decrevit. Altera vero continebat in effectu, quod Notarii rogati de præmissis, non faciant mentionem in Instrumentis suis de Papa vel Sede Apostolica, sed de Sigismundo Romanorum Rege, &c. & Regno Romanorum, usque ad Cessionem per Carolum nomine dicti Gregorii faciendam.* „ Hæc omnia in Regesto Actorum Concilii habentur. Ex quibus patet, *Gregorium* cum omni sua Obedientia coram toto Concilio „ Sessione 14. professum fuisse, illud eo usque debita Auctoritate non fuisse convoca„ tum, ideoque ut Generale esset, alia convocatione indiguisse, improbando illam quæ „ a *Joanne* XXIII. facta erat: Ipsumque Concilium non damnasse illam Obedientiam „ sic sentientem, sed potius convocationem admisisse, & *Joannis* ac Sedis Apostolicæ „ mentionem omisisse in Actis usque ad Cessionem a *Carolo de Malatestiis* nomine *Gre*„ *gorii* factam.

Objectio D. Schelstrate.

Objectionem suam confirmat *D. Emmanuel a Schelstrate*, ex iis quæ Narbonæ acta sunt inter *Sigismundum* Romanorum Regem Concilii nomine, & Principes Obedientiæ *Benedicti*, scilicet Reges Aragonum, Castellæ, & Navarræ, & Comites Fuxensem & Armeniacum. Hic scilicet, ut testatur Archiepiscopus Narbonensis in Epistola quæ extat in Regesto Concilii MS. Concordata de unione inita sunt, „ quod certis modis „ & temporibus literæ convocationis fierent tam ex parte Obedientiæ *Benedicti*, quam „ ex parte Congregationis Constantiensis. Inter certos autem modos unus fuit, ut hæc „ esset literarum inscriptio ex parte Concilii „: *Miseratione divina Episcopi, Presbyteri & Diaconi Cardinales, Patriarchæ, Archiepiscopi, Episcopi, Prælati, & cæteri in Constantia Provinciæ Moguntiæ in Christi nomine congregati, Illustri Principi Ferdinando Dei Gratia Aragonum & Siciliæ Regi, &c.* „ sine ulla mentione Generalis Concilii. „ Et sexaginta literæ cum hac inscriptione missæ sunt a Concilio ad Regem Aragonum

„ pro Prælatis suis tam in Regno Aragoniæ, quam aliis Regnis & Terris constitutis; „ Observat demum idem Archiepiscopus Narbonensis, quod hac unione mediante *erit Constantiæ Universalis Synodus totius Christianitatis*: „ Ac si innueret, ante unionem „ reipsa talem non fuisse, prout apertius volunt ipsa Concordata Narbonensia, in qui„ bus non fiebat mentio Constantiensis Synodi tamquam Generalis, nisi addito, *sic per* „ *ejus Obedientiam nuncupatæ*. In quibus statuebatur, novam Concilii convocationem „ ex utraque parte faciendam: adeo ut Patres Obedientiæ *Benedicti* alios Constantiæ „ constitutos ad Concilium Universale vocarent: In quibus demum vetabatur Patribus „ Constantiæ constitutis, ne in literis convocatoriis nomen Generalis Concilii usurparent. „ Et Concordata hæc omnia continentia non solum inita sunt a Deputatis Concilii, „ sed & quatuor Nationes Concilium Constantiense cum Sacro Cardinalium Collegio „ constituentes hæc ipsa acceptarunt, & Juramento confirmarunt, ut patet ex Actis „ Sessionis 20.

Addit D. *Emmanuel a Schelstrate* ex Gestis Concilii hucusque ineditis: „ Quando „ Aragonenses ad Concilium venere, exortis ante unionem quibusdam difficultatibus, „ Legatos Regis expresse dixisse, *Quod quidem vellent se unire Concilio, non tamen re-* „ *putare esse Generale Concilium, neque agi de Rebus Concilii Generalis, donec venirent* „ *Legati Regis Castellæ*. His autem consonant Literæ scriptæ a Rege & Regina Castellæ *Ad congregationem quatuor Nationum in Constantia*. *Sic enim*, ut subdunt ipsamet Gesta, *intitulantur Literæ*. „ Ac si notassent, Castellanos Congregationem Constantien„ sem ne quidem habuisse pro Concilio. Idemque observant eadem Gesta de literis Re„ gis Scotiæ quibus *se recommendat Concilio, quod vocat Congregationem in Constantia*.

Addit denique Vir Clarissimus ex iisdem Gestis, quod hucusque *ignorasse Orbem Catholicum* ait: „ Cum Sessione 14. editum fuisset terribile Decretum de non eligendo sine „ assensu Concilii Pontifice, Cardinales, quia id factum erat sine prævia Collegii deli„ beratione, post Sessionem trigesimam-octavam apud omnes Nationes protestatos esse, „ quod Decretum illud haberent pro invalido & nullo; & Nationem Hispanam postea „ adjunxisse, se illo Decreto, licet alias validum existeret, minime teneri, quia Ses„ sione 14. nondum adsuerat Concilio. Et hæc adeo rationi consentanea existimarunt „ Nationes Italiæ & Galliæ, ut Hispanorum dicta laudaverint & approbarint, quando„ quidem ea Protestationi sub nomine suo factæ inseri permiserint. Ex quibus, inquit, „ videre potest Orbis Catholicus, qua ratione prætendatur Concilium Sessione 5. suf„ ficientèr Ecclesiam Universalem repræsentasse, ut Fideles omnes obligentur ejus De„ cretis, quibus cum statuerentur, non solum Hispani assensum suum non præbuerunt, „ sed nec Obedientia *Benedicti* XIII. nec Obedientia *Gregorii* XII. interfuere.

Responsio Theologorum Parisiensium.

LXXX. Respondent Theologi Parisienses: Absentiam Episcoporum ex nonnullis Provinciis aut Regnis non impediisse quominus Generale tunc esset Concilium Constantiense, cum Sessiones 4. & 5. celebratæ sunt. Omnes Episcopos Antiocheni Patriarchatus, qui plurimas complectebatur Provincias, cum *Joanne* Patriarcha suo ab Ephesina Synodo abfuisse, cum lata in Nestorium Sententia est, cum damnata Hæresis, edita Fidei Definitio, *S. Cyrilli Alexandrini* Anathematismi approbati, aliaque in Synodi totius decursu condita Decreta: nihilominus ipsam fuisse vere Œcumenicam, atque in Œcumenicarum numero habitam iri, etiamsi Orientales postea *Nestorii* damnationi & Definitioni Fidei non præbuissent assensum. *Eutherius Thyanensis*, & *Helladius Tarsensis* Episcopi, nomine Episcoporum *e diversis regionibus, id est, ex Euphratesia, ex utraque Cilicia, secunda Cappadocia, Bythinia, Thessalia & Mæsia*, acerbissimam ad *Sixtum Tertium* Pontificem Maximum Epistolam contra Sacram Synodum Ephesinam ejusque Gesta scripserunt, ejus *Sanctitatem orantes, ut manum porrigeret salutarem, ut auferret Mundi naufragium, omniumque horum inquisitionem juberet fieri, & his illicitis cœlestem superinduci correctionem* (Verba sunt Epistolæ cum aliis a P. *Lupo* editæ cap. 117.) An propterea Œcumenica non erat Ephesina Synodus? A Concilio Tridentino aberant Germaniæ totius, & Provinciarum præterea plurimarum Episcopi, cum priores Sessiones celebratæ sunt. Duodequinquaginta dumtaxat aderant Antistites, cum de Libris Canonicis, de Traditionibus, de Regulis intelligendi Scripturam Sacram, de peccato originali,

nali, de Justificatione, Decreta conscripta sunt, Canonesque conditi ac promulgati: Et tamen de isto titulo, *Universalis Ecclesiam repræsentans*, Tridentinæ Synodo tribuendo tunc actum ac deliberatum est; a quo ideo temperatum fuit, ne Lutheranorum auribus vulnus infligeret, quos ad resipiscendum Patres alliciebant, & quod antiquiora Concilia hunc sibi titulum non tribuerint; non quod vere & jure usurpari non posset, ut observat *Palavicinus* lib. 6. Historiæ ejusdem Concilii. Et Sessione 3. 4. 6. & 7. se nihilominus Œcumenicam inscripsit, hoc modo: *Hæc Sacrosancta Oecumenica & Generalis Tridentina Synodus, in Spiritu Sancto legitime congregata, &c.* Et quæcumque in illis Sessionibus diffinita sunt, noluerunt Pontificii Legati ut in sequentibus retractarentur, cum frequentior adfuit in Concilio Patrum numerus. Quid ita? Satis Ecclesiam Universalem per eum Episcoporum Cœtum repræsentari persuasum erat, omnibus legitime convocatis, & ad statam diem, qua cœpta Synodus est, expectatis. Ita cum Synodus Constantiensis legitime convocata esset, ejusque sonus in totum Christianum orbem exiisset, eorum absentia, qui ex industria, & nulla cogente necessitate abfuerunt, Pseudopontificum partibus post Concilii Pisani Sententiam pertinaciter adhærentes, non impediebat quin Synodus Generalis esset, universalem Ecclesiam repræsentans.

Secundo, cum Episcopi aliarum Obedientiarum, *Gregorii* scilicet XII. & *Benedicti Decimi-tertii* ad Concilium accesserunt, adversus Decreta Sessionis quartæ & quintæ non reclamavere. In Concordatis Narbonensibus Sessione 20. promulgatis Obedientia *Benedicti* concedit ut convocationes Concilii utrimque ita fiant, *Ut deferant honori Concilii Constantiensis, scilicet pro extirpatione Sschimatis & Hæresum, pro sancta unione Romanæ Ecclesiæ, PRO REFORMATIONE UNIVERSALIS ECCLESIÆ IN CAPITE ET IN MEMBRIS, & pro unico eligendo Pastore, & pro aliis causis & rationibus, quæ ad Generale Concilium pertinent & spectant.* Id vero quid aliud est, quam auctoritatem Concilii supra Summum Pontificem agnoscere? Et Sessione 40. cui omnes Obedientiæ aderant, in unam operante Spiritu Sancto conjunctæ, inter alia Capita super quibus Pontifex proxime eligendus cum hoc Sacro Concilio, vel deputandis per singulas Nationes, *debet reformare Ecclesiam in Capite & in membris*, istud propositum & ab omnibus acceptum fuit ordine 13. *ITEM PROPTER QUÆ ET QUOMODO PAPA POSSIT CORRIGI ET DEPONI*. Convenit ergo inter omnes Obedientias, legitimum Pontificem propter certa crimina deponi posse. A quo autem corrigi & deponi potest nisi a Concilio? Qua ratione vero Concilium corrigere ac deponere Summum Pontificem poterit, nisi Auctoritatem in ipsum habeat, sitque illo absolute & simpliciter superius? Sessio ergo quadragesima unanimi consensu & frequenti ex omnibus Obedientiis Concilio, confirmat Decreta Sessionum quartæ & quintæ. Quamobrem Sessiones illæ ab omnibus celebratæ, utpote ab omnibus acceptæ & approbatæ censeri debent.

Tertio, si Decreta Sessionum quartæ & quintæ dubiæ auctoritatis essent, quia illis condendis non aderant omnes Obedientiæ, eodem Jure in dubium revocanda essent quæcumque in eodem Concilio decreta sunt usque ad Sessionem 35. in qua demum cum duabus aliis Obedientiis plene conjuncta est Obedientia *Benedicti XIII.* Oratoribus Regis Castellæ, ac Prælatis illius Regni ad Concilium accedentibus. Attamen omnes Catholici hactenus summa cum Religione susceperunt Diffinitiones Sessionis octavæ, in qua damnati sunt Articuli 45. *Joannis Wicklef.* Omnes acclamarunt depositioni *Joannis* XXIII. factæ Sessione duodecima. Omnes Decreto de Communione populi sub unica specie Sessione decima tertia edito se obligari senserunt. Orthodoxorum nemo derogavit auctoritatem Sessioni decimæ quintæ, in qua damnati fuerunt errores & Persona *Joannis Hus*, nec Sessioni vigesimæ primæ adversus *Hieronymum de Praga*. In illis tamen Sessionibus nondum omnes convenerant Obedientiæ, cum *Gregorii* XII. Obedientia nonnisi in decima quarta Sessione, & Obedientia *Benedicti* XIII. partim Sessione vigesima secunda, quoad Regnum Aragoniæ, partim Sessione trigesima quinta quoad Regnum Castellæ, Concilio conjunctæ fuerint. Sicut ergo omnes illæ Sessiones auctoritatem per Ecclesiam obtinuerunt universam, licet earum celebrationi omnes non adfuerint Obedientiæ; quidni pariter auctoritatem irretractabilem obtinebunt Decreta

Sessionum quartæ & quintæ, maxime cum ab omnibus approbata fuerit *Joannis* XXIII. exauctoratio vi Decretorum illorum facta, & *Martinus* V. qui illi suffectus est, totus veneratus sit Christianus orbis, & Sessione quadragesima omnes Articulum istum Reformationis admiserint: *Propter quæ & quomodo Papa possit corrigi & deponi?* Circa quem visum non est Patribus ut aliquid novum statueretur, ut habent MSS. Codices Vaticanus & Palatinus a *D. Schelstrate* laudati: *Non videtur, prout nec visum fuit in pluribus Nationibus, circa hoc aliquod novum statui vel decerni*: Non alia certe de causa, nisi quod sufficiebant Decreta Sessionum quartæ & quintæ, quæ Summum Pontificem Auctoritati & correctioni Concilii Generalis omnino subdunt.

LXXXI. Audiatur celeberrimus *Thomas de Corsellis* Theologus Parisiensis in Propositione solemni facta Biturigibus in Conventu Ecclesiæ Gallicanæ, præsente *Carolo* VII. Rege Christianissimo. *Et quia*, inquit, *aliqui volunt dicere quod Declaratio supra posita* de potestate immediate a Christo &c. *non fuit facta per Ecclesiam, eo quod tunc non erant in Constantia omnes Obedientiæ, sed sola obedientia Joannis* XXIII. *patet quod ex istis literis Martini Papæ & totius Concilii aperte confutantur. Nam in prædictis interrogatoriis ponuntur sequentia*: „ Item interrogetur utrum credat quod sententia lata super condemnatione Articulorum *Joannis Hus*, & *Joannis VVicklef*, per Sacrum Concilium fuerit rite & legitime lata. „ *Et tamen manifestum est quod illa Sententia fuerit lata antequam essent ibi tres Obedientiæ. Similiter etiam ponit interrogatorium de Declaratione facta in Concilio Constantiensi super Communione Dominicæ Eucharistiæ sub utraque specie, quæ fuit facta dum adhuc ibi erat sola Obedientia Joannis. Et sic apparet ex decursu Literarum prædictarum, quod Martinus approbat fuisse verum Concilium Constantiense repræsentans universalem Ecclesiam, non solum pro tempore quo jam ibi erant tres Obedientiæ, sed etiam pro tempore præcedenti, in quo licet non ibi essent actu omnes, tamen omnes erant vocatæ, & postquam ibi fuerunt, approbaverunt ibi antea fuisse Concilium, sicut apparet ex tenore Literarum prædictarum. Et sic Auctoritate Apostolicæ & universalis Ecclesiæ, per Papam, Cardinales, & omnes qui tunc in Concilio Constantiensi aderant, confutatur ipsorum positio, qui nunc Auctoritatem Conciliorum Generalium impugnare volunt.* Invictum argumentum est quo *Thomas de Corsellis* utitur, ut probet Concilium Constantiense fuisse vere, & proprie Generale ab initio, & ut tale agnitum a *Martino V.* & omnibus Obedientiis. Scilicet cum Errores *Joannis VVicklef* & *Joannis Hus*, eorumque libros, & personas Concilium damnavit, tunc omnes Obedientiæ non aderant. Attamen *Martinus V.* in Bulla quæ extat ad calcem hujus Concilii, quæ a toto Concilio probata est, non aliter de illo loquitur quam de Concilio Generali, cum adversus illos Hæresiarchas sententiam dixit; Decernitque idem Pontifex, ut qui a VVickleffistis & Hussitis ad Ecclesiam reverterentur, se illius Decreta, tamquam a Concilio Generali edita, profiterentur suscepturos. *Item*, inquit, *utrum credat quod condemnationes Joannis VVicklef, Joannis Hus, & Hieronymi de Praga, factæ de personis eorum, libris, & documentis, per Sacrum Generale Constantiense Concilium, rite & juste factæ, & a quolibet Catholico pro tali tenendæ & firmiter asserendæ?* Si ergo Concilium Constantiense, fatente *Martino V.* Generale fuit, cum pronuntiavit adversus Hæreticos in causa Fidei, cui judicio non aderant tres Obedientiæ: Quidni etiam Generale dicitur, & universalem Ecclesiam sufficienter repræsentans Sessionibus 4. & 5. cum Decreta de suprema Conciliorum Generalium Auctoritate edidit, licet tres Obedientiæ utrique Sessioni non adfuerint?

LXXXII. Licet vero *Gregorius* XII. non permiserit unionem Obedientiæ suæ cum Concilio, nisi improbando convocationem a *Joanne* XXIII. factam, novamque promulgando: licet etiam ex Narbonensibus Concordatis Concilium Constantiense titulum & nomen Concilii Generalis in Literis novæ convocationis omiserit; perperam tamen inde colligit *D. Emmanuel a Schelstrate* Generale Concilium ab initio non fuisse. Id enim œconomiæ datum. Ardens, inquam, pacis & unionis desiderium, quo Synodi Constantiensis Patres agebantur ad salutem Fidelium & Ecclesiæ tranquillitatem procurandam, effecit ut parum attenderent ad titulos, qui ipsis a cæteris Obedientiis aut Obedientiarum potius reliquiis denegabantur; & ut *Gregorii* ad cessionem parati, Principumque a

Bene-

Benedicto stantium, sed jam ad unionem propensorum, & ad ejus Obedientiam ejurandam accinctorum, Propositiones ultro pro bono pacis admitterent. Hac itaque consideratione multa tulit Concilium Constantiense, multa permisit & concessit, ut omnes saluberrima pace per orbem in Christo conjungerentur. Qua in re Patres illi Religiosissimi & Sapientissimi Catholicos illos Africæ Episcopos imitari voluisse videntur, qui vel honorum suorum negligentia & jactura dignitatum, Donatistas ad Ecclesiæ unitatem revocare voluerunt. Qua de re *S. Augustinus* Sermone 2. ante Collationem Carthaginensem, quem post editionem *Sirmondi*, cum veteri Codice MS. Colbertinæ Bibliothecæ collatum novæ suæ Conciliorum Collectioni inseruit Clarissimus *Baluzius* Tom. 1. pag. 125. ait: „ Episcopi vultis esse nobiscum? (*Donatistæ*) estote. Non „ vult Populus duos Episcopos, nobiscum in hæreditate fratres estote. NON PRO„ PTER HONORES NOSTROS IMPEDIAMUS PACEM CHRISTI. Quem hono„ rem in cœlesti pace accepturi sumus; si honorem nostrum non in terrena lite defen„ damus. Tollatur paries erroris, & simul sumus. Agnosce me fratrem, agnosco te „ fratrem, sed excepto errore, excepta dissensione. Hoc corrigatur, & meus es. Cur „ non vis esse meus: Ego, si te corrigas, volo esse tuus. Ergo sublato errore de me„ dio, tamquam pariete maceriæ, contradictionis & divisionis, esto frater meus, & ego „ sum frater tuus, ut ambo simus ejus qui Dominus est & meus & tuus. HÆC DI„ CIMUS AMORE PACIS, NON DIFFIDENTIA VERITATIS. Hoc enim rescri„ psimus, hoc propositum legistis, quia causam conferendam non fugimus, immo ut „ conferatur instamus. „ Ibi, ut patet, *S. Augustinus*, aliique Episcopi Africani, propter honores suos impedire nolebant pacem Christi; ad pacem illam Ecclesiæ restituendam Episcopatus Donatistis concedebant; e Sedibus suis descendere parati erant ob amorem ejus qui e sinu Patris in terras descendit, naturamque nostram assumpsit, ut nos cum Deo reconciliaret. Hoc humilitatis sacrificium alacri animo offerre volebant ei, qui Sacrificium passionis suæ obtulit ut Ecclesiam Sanguine suo acquireret: se propter Ecclesiam Episcopos esse meminerant, adeoque & Episcopatu cedere ad Ecclesiæ unitatem, salutemque fratrum, non recusabant (ut alibi ait *S. Augustinus*) Ex hac tamen concessione & humilitate nemo concludere legitime poterat, Episcopos Afros non esse veros Episcopos, aut licere per Ecclesiæ Canones duos in eadem urbe Episcopos consecrari: nemo, inquam, id colligere poterat, quia hæc omnia ab Episcopis Catholicis concedebantur, *amore pacis, non diffidentia veritatis*. Sic etiam licet Synodi Constantiensis Patres pro bono pacis, & ad unionem Ecclesiæ universalis procurandam, titulum Synodi Generalis in Concordatis Narbonensibus, & in novæ convocationis literis ad alias Obedientias missis omiserint nemo inde concludere legitime potest, Concilium Constantiense non fuisse vere & proprie Generale quousque aliarum Obedientiarum reliquiæ ad illud accessissent; quia Sacra Synodus *propter honores suos impedire noluit pacem Christi*, & quidquid tunc temporis *Angelo de Cerario* in sua Obedientia *Gregorio* XII. nuncupato, & Principibus Obedientiæ *Petri de Luna*, quem *Benedictum* XIII. appellabant, concessit, id ab ipsa *amore pacis, non diffidentia veritatis*, concessum est. Nec tamen eadem Sacra Synodus titulum *Generalis* abjecit, sed retinuit, cum in ipsa Sessione 14. in qua cessit *Gregorius*, octies legatur hic titulus: *Sacrosancta generalis Synodus Constantiensis*, & in ipso Decreto quo hujusmodi Cessio approbata est, „ Sacrosan„ cta Generalis Synodus Constantiensis in Spiritu Sancto legitime congregata, universa„ lem Ecclesiam Catholicam repræsentans, &c. „ Eumdem titulum retinet Sessionis „ 15. in Sententia lata contra *Joannem Hus*, & deinceps in aliis Sessionibus, quoties aliquid majoris momenti decernit. In ipsis etiam Concordatis Narbonensibus indicatur, Constantienses Patres Concilium Constantiense Generale Concilium appellare. „ Pro„ pterea in favorem dictæ unionis consequendæ, est Concordatum inter Serenissimum „ Dominum Regem Romanorum, & alios DOMINOS DE CONCILIO CONSTAN„ TIENSI QUOD AB EIS SACRUM CONCILIUM GENERALE APPELLA„ TUR, &c. „ Et revera Literæ convocatoriæ a Synodo scriptæ ad Regem Aragonum, Episcopos Regnorum ipsius convocant ad Synodum Constantiæ congregatam, ceu Generalem. „ Requirimus (*inquiunt*) & monemus, quatenus ob Dei nostri reve-

„ rentiam ad tractandum una nobiscum super infra scriptis veniatis & subditos vestros „ qui possint & debeant Conciliis Generalibus interesse, quos una vobiscum præsentibus „ convocamus, moneatis, &c. *Et infra*. Compareatis ad Schisma sedandum, unionem „ Ecclesiæ procurandam, Reformationem etiam ipsius Ecclesiæ tam in Capite quam in „ membris complendam, & dejectionem dicti Benedicti effectualiter faciendam, & ad „ electionem futuri Romani Pontificis procedendum, ac pro aliis causis & rationibus quæ „ ad GENERALE CONCILIUM de Jure pertinent & spectant. „ Extant Sessione 22. Atque in hac ipsa Sessione Synodus se Generalem inscripsit in Decreto de voce Oratorum Regis Aragoniæ: *Sacrosancta Generalis Synodus Constantiensis in Spiritu Sancto legitime congregata &c.* Item Sessione 23. in Commissione deputatorum contra *Petrum de Luna*, Sessione 24. in ejusdem *Petri* citatione: *Sacrosancta Generalis Synodus Constantiensis in Spiritu Sancto legitime congregata, universalem Ecclesiam repræsentans, &c.* Sicque in sequentibus Sessionibus; & tamen omnes Obedientiæ Synodo conjunctæ non fuerunt ante Sessionem trigesimam quintam, in qua Regis Castellæ & infantis *Henrici* Oratores a Concilio sunt admissi. Denique Obedientiæ omnes exauctorationi *Joannis Vigesimi tertii* cæterisque in earum absentia gestis tum in causa Fidei, cum Disciplinæ, subscripserunt. Non dubitarunt igitur quin Concilium Constantiense Generale ab initio fuisset. Sed quia probrosum videbatur, quod tandiu Concilio Generali conjunctæ non fuissent, ut earum consuleretur honori, sicut & Ecclesiæ paci, lubens hunc titulum omisit Concilium Constantiense in Literis convocationis ad Principes datis, tulitque ut ab ea Appellatione abstinerent, ne se ipsos damnare cogerentur: sicut *S. Cyrillus Alexandrinus* in pace cum Orientalibus inita post Ephesinam Synodum, Orientales non adegit ad retractanda Capitula, quæ suis contra *Nestorium* Anathematismis ab eadem Sacra Synodo probatis oppofuerant, nec ad revocandas calumnias in eis sparsas contra doctrinæ suæ integritatem: Quia *Recuperandæ unitatis cupidus, in defensione dictorum suorum noluit immorari, ne controversiæ hac dissensione terminus non daretur*: ut ait *Facundus Hermianensis* Lib. 6.

Ad id tandem quod postremo loco *D. A Schelstrate* objicit, Cardinales post Sessionem 38. protestatos fuisse contra Decretum Sessionis 14. de non eligendo sine assensu Concilii Pontifice, quod Decretum illud haberent pro invalido & nullo; Respondemus, id oppido falsum esse. Natio quidem Hispanica, dixit, se his Decretis modum electionis Summi Pontificis proxime faciendæ spectantibus *non ligari*, *etiamsi valida existerent*, quia in ea opinione erat, Decreta Disciplinam spectantia non obligare absque acceptatione, cum exceptiones statuunt a jure communi, quale erat Decretum illud Synodi Constantiensis, *Omnia Jura Positiva in Conciliis Generalibus edita, & ipsorum Statuta, Ordinationes, Consuetudines, & Privilegia quibuscumque concessa*, suspendens, in quantum ejusdem Decreti effectum possent impedire. Falsum (inquam) est quod contra Decretum illud protestati sint Cardinales & Nationes Italica, Hispanica & Gallicana: immo ejus promptam executionem postularunt a Germanica Natione, quæ Romani Pontificis Electioni ad unionem Ecclesiæ consummandam necessariæ moras injiciebat, hoc freta Decreto. Is autem erat Decreti illius, vel Decretorum illorum tenor, „ Sacrosancta Generalis Synodus Constantiesis, ad facilius, liberius, & utilius „ integram unionem Ecclesiæ consequendam, pronuntiat, statuit, & ordinat, quod prætextu cujuscumque cessionis, aut vacationis Sedis Apostolicæ sive Papatus, durante præsenti Concilio factæ vel faciendæ, ad Electionem futuri Romani Pontificis nullatenus procedatur sine deliberatione & consensu hujus Sacri Generalis Concilii. Et „ si quid fieret, sit ipso facto Auctoritate hujus Sacris Concilii irritum & inane, &c. „ *Item*: Sacrosancta, Generalis Constantiensis Synodus, ut Ecclesiæ Sanctæ Dei eo „ melius & sincerius provideatur, statuit & ordinat, pronuntiat & decernit, quod „ proxima Electio futuri Romani Pontificis fiat modo, forma, loco, tempore & materia per Sacrum Concilium ordinandis. „ Quonam vero collineat Cardinalium & trium Nationum Protestatio? An ad hujus abrogationem ac eversionem Decreti? Immo vero ad ejus executionem: Ut scilicet modus electionis futuri Pontificis concludatur, & via Nationibus omnibus proposita, & a tribus Nationibus, videlicet Italica, Hispanica,

nica, & Gallicana, multo majorem & ſaniorem partem Concilii facientibus, nec-non a Collegio DD. Cardinalium acceptata, ab ipſa etiam Natione Germanica approbetur, quam urgent, ut cum cæteris Nationibus, Cardinalium Collegio, de modo faciendæ electionis, & maxime de electoribus, ſine mora tractet, conveniat, & concurrat, ad vitanda pericula, quæ ex diuturna Sedis Apoſtolicæ vacatione Eccleſiæ imminent univerſæ. Alioqui damna ex mora emerſura cum in ſpiritualibus, tum in temporalibus dictæ Nationi Germanicæ imputanda. Quæ ſi ulterius differat tractatum de modo futuræ electionis, aliæ Nationes & Sacrum Collegium per opportuna remedia providebunt. Hic unus eſt Proteſtationis ſcopus, non ille quem *D. Emmanuel a Schelſtrate* affingit, ut ex verbis ejuſdem Proteſtationis patet, prout eam refert ex quatuor MSS. „ Oblata jam „ (*inquiunt*) & aperta via plana per duos S. R. E. Cardinales, per quam verus & „ indubitatus Sponſus Eccleſiæ Chriſti Vicarius haberi poterat, videlicet, quod ad eligendum Summum Pontificem aliqui de ſingulis Nationibus cum Cardinalibus per Sa„ crum Collegium deputarentur, quorum tamen numerus Cardinalium numerum non ex„ cederet, & alias prout in cedula oblata ſuper hoc continetur. Ecce jam Sponſa lu„ gente differtur, ecce novæ diſcordiæ, & ab illa via plana deviæ ſuſcitantur. Licet „ enim illa via per duos Cardinales omnibus in hoc ſacro Concilio Nationibus, & Con„ gregationibus, quæ per Nationes fuerunt, oblata extiterit, & tres Nationes, Italiæ „ videlicet, Galliæ, & Hiſpaniæ, quæ faciunt multo majorem & ſaniorem partem „ Concilii, & ultra dicti Domini Cardinales illam acceptaverint, & juſtam, ſanctam, „ & ad perfectam unionem Eccleſiæ efficacem reputaverint & reputent: iſta tamen „ Natio venerabilis Germaniæ ſuper hoc ſæpius interpellata reſpondere noluit, im„ mo reſpondere jam tribus menſibus diſtulit. Conſiderantes San. Rom. Eccl. Cardi„ nales, qui præfatam viam obtulerunt, & dictæ tres Italiæ, Galliæ, & Hiſpaniæ „ Nationes, & attendentes Eccleſiam apud omnes vacare, & jamdiu vacaviſſe; quamque „ ſit periculoſa, quamque damnoſa Sedis Apoſtolicæ ac univerſalis Eccleſiæ præſens va„ catio, & quod propter communia & nota pericula atque damna ſpiritualia, tamen „ majora & periculoſiora his temporibus imminent, renovandi videlicet deterioris & „ pene inſanabilis Schiſmatis, &c. . . . . . Vos præfatam venerabilem Nationem Ger„ maniæ, ſingulaque ejus Suppoſita pluries, & inſtanter exhortati ſunt, & requiſierunt, „ quatenus attentis periculis Eccleſiæ Sanctæ Dei velletis per vos vel Deputatos ve„ ſtros, cum dictis tribus Nationibus, Italiæ, Galliæ, Hiſpaniæ, & Cardinalibus, ſu„ per modo futuræ electionis, maxime de electoribus tractare & convenire, ut ſuper „ hoc per ſacrum Concilium ordinato ad Summi Pontificis electionem procederetur tem„ pore opportuno, quod facere & ſuper hoc reſpondere multis diebus diſtuliſtis, & „ non feciſtis, licet aſſeratis ſine veſtro conſenſu & ordinatione Concilii ſuper mo„ do, forma, loco, tempore, & materia ad dictam electionem non poſſe proce„ di, obſtantibus quibuſdam hujus Concilii Decretis quibus nos Hiſpanica Natio, „ etiamſi alias valida exiſterent, non ligamur. Et quia procedente tempore etiam præ„ fata pericula atque damna ſemper augentur, nos Deputati ex parte & & nomine „ trium Nationum prædictarum, Italiæ, Galliæ, & Hiſpaniæ, atque ſacri doctorum „ DD. Cardinalium Collegii, & noſtro ac omnium his adhærere volentium de præſenti „ vel in futurum, vos Nationem prædictam Germaniæ & veſtra ſingula Suppoſita ex„ hortamur & requirimus, iterum ac tertio monemus, exhortamur; exhortantur, re„ quirunt & monent tres Nationes & Cardinales prædicti, per viſcera miſericordiæ „ Jeſu Chriſti . . . velitis per vos vel Deputatos, aut Deputandos a vobis cum aliis „ Nationibus & Cardinalium Collegio, vel cum Deputatis ab illis, de modo fiendæ „ electionis & maxime de materia quantum ad electores, celeriter & ſine moræ di„ ſpendio tractare, concurrere, convenire & concordare, ad vitanda prædicta pericula, „ & in tanta concordia fiet Electio, quod in ea concordet totus populus Chriſtianus. „ Proteſtamur autem nomine quo ſupra, & obteſtamur, proteſtantur & obteſtantur tres „ Nationes & Cardinales prædicti Deum Patrem omnipotentem, Filium & Spiritum San„ ctum omnes Sanctos ac Virtutes cœlorum. . . Quod ſi deinceps Eccleſiam ipſam San„ ctam Dei pro carentia Summi Pontificis Canonice eligendi, ſeu prætextu dilationis & more

„ electionis ipsius, seu fiendæ ordinationis modi electionis ejusdem; aut alias, detrimenta aut damna aliqua vel pericula in spiritualibus vel temporalibus incurrat, nihil eisdem tribus Nationibus & Collegio Cardinalium valeat imputari, sed super his sint & habeantur insontes: sed vobis Nationi Germaniæ & vestris Suppositis possit & debeat merito imputari. *Et infra*: Nulla igitur causa subest differendi tractatum super modo futuræ Electionis, qui si per prædictam venerabilem Nationem ulterius plus debito differatur, protestamur nomine dictarum trium Nationum, & Collegii Cardinalium & protestantur eædem Nationes & Collegium de providendo Ecclesiæ Dei per remedia opportuna, maxime cum præter Collegium Cardinalium, ad quod de jure scripto magis pertinet Electionis prædictæ materia, dictæ Nationes tres, & multo magis cum dicto Cardinalium Collegio multo majorem partem & saniorem hujus sacri Concilii faciunt, & majorem partem universalis Ecclesiæ repræsentant. „ Ex his discet *Orbis Catholicus*, quorsum illa Cardinalium, & trium Nationum Protestatio facta sit, illamque adversus Decretum Sessionis decimæ quartæ editam non esse, ut fingit *D. Emmanuel a Schelstrate*, cum potius illius Decreti executionem urgeat; tamque ex illa extundi non posse quod Concilium Constantiense Sessionibus 4. & 5. universalem Ecclesiam sufficienter non repræsentaverit, quam quod nulli sint Antipodes. Tandem Cardinales & tres Nationes supradictas Protestationem non emisisse adversus Decretum decimæ quartæ Sessionis tamquam invalidum & nullum, ut asserit *D. a Schelstrate*, patet ex Sessione quadragesima in qua Sacra Synodus Decretum edidit de modo & forma eligendi Summum Pontificem & de electoribus pro hac vice dumtaxat, *de speciali & expresso consensu & voluntate concordi Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium in eadem Synodo personaliter existentium, & Collegii eorumdem, ac omnium Nationum præsentis Concilii*. Quis porro in dubium revocare potest, an hæc sit executio Decreti Sessionis decimæ quartæ, quo sancitum est ut *Proxima Electio futuri Romani Pontificis fiat modo, forma, loco, tempore, & materia per Sacrum Concilium ordinandis*?

ARTICULUS II.

Illorum sententiam Clerus Gallicanus merito improbat, qui Decreta Sessionis quartæ & quintæ Concilii Constantiensis Supremam Synodorum Generalium auctoritatem declarantia, de solo Schismatis tempore intelligunt.

I. ID ex ipsis Decretorum illorum verbis perspicuum est ingeniis nullo præjudicio occupatis. Illa enim Decreta, in quibus non solum *de Schismatis extirpatione*, verum etiam *de Fide & generali Reformatione Ecclesiæ in Capite & membris* agitur, & declaratur *quod in iis seu ad ea spectantibus, factis vel faciendis*, Summus Pontifex obedire *tenetur Concilio*, perperam ad solum Schismatis tempus detorquentur: Sed laudata Concilii Constantiensis Decreta non solum *de Schismatis extirpatione*, verum etiam *de Fide & Reformatione generali Ecclesiæ in Capite & in membris* agunt, *in hisque, & omnibus ad ea spectantibus*, Summum Pontificem subesse Concilio, ejusque *Mandatis & Statutis obedire teneri* declarant; perperam itaque ad solum Schismatis tempus detorquentur.

Decreta præterea quæ Romanum etiam Pontificem, non solum hujus Sacræ Synodi, sed *cujuscumque alterius Concilii Generalis* Mandatis & Statutis super præmissis, seu ad ea spectantibus factis vel faciendis subjiciunt, & *si obedire contumaciter contempserit, puniri* jubent, ad solum Schismatis tempus perperam restringuntur; Sed Decreta supra laudata Romanum etiam Pontificem, non solum hujus Sacræ Synodi, *sed cujuscumque alterius Concilii Generalis* Mandatis, & Statutis super præmissis, & ad ea spectantibus, factis vel faciendis subjiciunt; & si *obedire contumaciter contempserit, puniri* jubent: Ad solum itaque Schismatis tempus perperam restringuntur.

Tertio, vi horumce Decretorum lata est in *Joannem* XXIII. depositionis Sententia Sess. 12.: & tamen hunc ceu legitimum Pontificem habebat colebatque Constantiensis Synodus: nec damnatus est propter Hæresim, aut Schisma, sed propter clandestinum recessum a Syno-

Synodo & civitate Constantiensi, de nocte, hora suspecta, in habitu dissimulato & indecenti; propter voti, promissionis & juramenti violationem, simoniam, bonorum & Jurium Ecclesiæ Romanæ, aliarumque dilapidationem; malam spiritualium & temporalium Ecclesiæ administrationem, mores inhonestos, vitamque scandalosam ante & post assumptionem ad Pontificatum, & incorrigibilitatem, ut ex tenore Sententiæ contra ipsum latæ compertum est. Ex his autem consequens esse videtur, quemlibet Pontificem ob similes causas a quacumque Synodo Generali in Spiritu Sancto legitime congregata, universalem Ecclesiam repræsentante, deponi posse.

Quarto, Sacra Synodus Basileensis, antequam Ferrariam ab *Eugenio IV.* transferretur, hæc Decreta quinquies in solemni Sessione renovans & confirmans, illa de quovis Concilio Generali legitime congregato, & de legitimo etiam Pontifice intellexit, nec ad solum Schismatis tempus pertinere.

Quinto, *M. Thomas de Corsellis* Theologus Parisiensis, in propositione solemni Biturigibus facta, in Conventu Ecclesiæ Gallicanæ, coram Christianissimo Rege *Carolo Septimo* de sensu Decretorum Sessionis quartæ & quintæ Concilii Constantiensis hæc habet: *Patet etiam dictum eorum nullam habere apparentiam, quo dicunt, prædictam Declarationem* de Auctoritate immediate data a Christo, &c. *factam fuisse solum pro Concilio Constantiensi, & non pro aliis, cum dicatur in prædicta Declaratione:* „ Si quis cujuscumque Dignitatis, etiamsi Papalis, Statutis & mandatis hujus Sanctæ Synodi ET CUJUSLIBET „ CONCILII GENERALIS LEGITIME CONGREGATI, obedire contempserit, &c. *Etiam, quæ apparentia moverit ad dicendum quod Concilium Constantiense habuisset auctoritatem immediate a Christo, & alia non; quodque quatuor prima Concilia Generalia, quæ tantæ auctoritatis fuerunt, non habuerunt immediate auctoritatem a Christo, & Concilium Constantiense illam habuerit?*

Denique argumenta omnia, quibus Theologi Parisienses Concilii Generalis Auctoritatem supra Romanum Pontificem demonstrant, Articulo superiori §. 2. & 4. exposita, de quocumque Concilio Generali id invicte probant, non de illo solum quod Schismatis tempore celebratur.

II. Objicit *D. Emmanuel a Schelstrate*, cap. 2. Protestationem illam de qua in fine superioris Paragraphi diximus, post trigesimam octavam Sessionem a Cardinalibus & tribus Nationibus factam. Scilicet cum Natio Germanica tractatui de modo electionis Summi Pontificis moras injiceret hac ratione, quod ante electionem absolvenda erat Ecclesiæ Reformatio; & quod agere de modo electionis ante Reformationem erat contra Decreta Concilii, & contra Capitula Narbonæ Concordata: Responderunt tres Nationes una cum Sacro Collegio: *Nulla Decreta contradicere, immo velle contrarium. In omnibus enim locis, ubi vel Concilium, vel dicta Capitula de agendis in isto Concilio loquuntur, semper præponunt unionem, quæ unio nec est nec dici potest perfecta, nisi Ecclesia unum Caput ministeriale habeat, cui corpus Ecclesiæ uniatur. Duplex enim, secundum sacros Doctores, est unio Ecclesiæ: una membrorum invicem, quæ jam creditur esse facta, altera membrorum ad Caput, ut constituatur corpus integrum & perfectum, & ista non est facta, igitur primo loco fienda.* Deinde in Capitibus Narbonensibus dixerunt hunc esse ordinem: *Quod agatur de electione Petri de Luna, de Electione Summi Pontificis, & de Reformatione Ecclesiæ in Capite & in membris.* „ Et hic habes sensum Decreti primi „ Sessionis 5. (inquit *D. Schelstrate*) per Decreta enim Concilii a Natione Germanica ob- „ jecta, intelliguntur Decreta Sessionis 5., in quibus solum agitur de Reformatione Ec- „ clesiæ in Curia Romana, sive Capite: & illa Decreta quocumque tandem sensu Sessione „ illa ab una Obedientia sint edita, post Sessionem 38. unitis jam tribus Obedientiis hoc „ sensu intelligenda dicuntur, ut non de Concilio seorsim sumpto, quem sensum supe- „ rioritati Concilii favere existimaverant Cardinales, sed Concilio cui verus & indubitatus „ Pontifex adest, qui sensus nihil ad superioritatem Concilii facit, intelligantur. Neque „ ego sum (inquit *D. Schelstrate*) qui ita Decreta expono, sed ipsimet Concilii Constantiensis „ Patres, Sacrum Cardinalium Collegium, tota Natio Italica, Natio Hispanica, & quod „ Caput est, ipsa Natio Gallicana, cujus Bituricensis Archiepisc., ipsius Regis Galliæ Legatus, „ integram Protestationem publicasset, nisi ob factum occasione Regis Roman. tumultum, in „ lectione illius pergere impeditus fuisset.

Objectio D. Schelstrate.

Ad-

Addit, dum aliqui Reformationem in Capite per Concilium seorsim sumptum aggredi tentabant, permisisse Deum talia occurrere, quæ hunc errorem corrigerent, & illam sine ipso Pontifice fieri non posse ostenderent: *Si enim Reformatio fienda est*, inquiunt tres Nationes cum Collegio Cardinalium, *quæ major est aut esse potest in corpore deformitas, quam carere Capite, & acephalum esse? Illa igitur prior tamquam magis necessaria debet esse Reformatio, quæ corpus ipsum ad Caput reformet, & informet; & contrarium asserere, vel facere, non videtur esse securum.*

Responsio. III. Mirum quanta confidentia Vir Clarissimus asserat, ipsos Concilii Constantiensis Patres, Cardinalium Collegium, Nationes Italicam, Hispanicam, Gallicanam, Decreta Sessionis quintæ, in quibus solum agitur de Reformatione Ecclesiæ in Capite, exposuisse non de Concilio seorsim sumpto, sed de Concilio cui verus & indubitatus Pontifex adest: cum tamen totum illud (pace ipsius dixerim) purum putum figmentum sit. Nullum istius distinctiunculæ in tota illa Protestatione, vel in Actis Concilii vestigium apparet, nullum invenitur fundamentum. De Sessionis quintæ Decretis ne minimum quidem verbum in illa Cardinalium ac trium Nationum Protestatione occurrit, in quibus tamen falsum est solum agi de Reformatione Ecclesiæ in Capite ut ait *D. Schelstrate*, ad ea non satis attendens; loquuntur enim expressis verbis *de Reformatione Generali Ecclesiæ Dei in Capite & in membris*, in qua & eam spectantibus, factis vel faciendis, *quemlibet cujuscumque conditionis, status, dignitatis, etiamsi Papalis, mandatis hujus Sacræ Synodi, & cujuscumque alterius Concilii Generalis obedire teneri* decernunt. Sane de Sessionis quintæ Decretis speciatim non loqui Cardinales & tres Nationes in verbis Protestationis suæ a *D. Schelstrate* laudatis, evidentissimum est: *Nulla Decreta contradicunt, immo volunt contrarium. In omnibus enim locis ubi vel Concilium vel dicta Capitula de agendis in isto Concilio loquuntur, semper præponunt unionem.* At si de sensu Decretorum Sessionis quintæ actum esset, ut gratis asserit *D. Schelstrate*, omnia Concilii loca generatim & indefinite non laudassent, sed Sessionem quintam indigitassent. Nec verisimile est ita cæcos fuisse Germanicæ Nationis Præsules & Doctores, ut Decreta Sessionis quintæ objicerent ad probandum operæ pretium esse ut Reformatio ante Summi Pontificis electionem absolveretur, cum hæc Decreta capita de quibus in Concilio deliberandum est, hoc ordine designent: *Quæ pertinent ad Fidem, & extirpationem Schismatis, & Reformationem Ecclesiæ in Capite & in membris.* Verisimilius est illos spectasse Sessionis II. Decreta, qua in Sessione Reformatio cæteris præmittitur: „ Hæc S. Synodus Sacrum Generale Concilium Constantiense nuncupata PRO REFORMATIONE ET UNIONE IN CAPITE ET IN MEMBRIS FIENDA IN SPIRITU SANCTO LEGITIME CONGREGATA, decernit, declarat, diffinit, & ordinat, &c. Item quod sacrum illud Concilium non debet dissolvi, neque dissolvitur, usque ad extirpationem præsentis Schismatis, & quousque Ecclesia sit reformata in fide & moribus, & Capite & membris. „ Spectabant etiam Caput secundum Concordatorum Narbonensium, in quo Reformatio diserte præponitur Electioni, cum decernitur faciendas esse convocationes generaliter ut deferatur honori Concilii Constantiensis, scilicet „ pro extirpatione Schismatis & hæresum, pro sancta unione Romanæ Ecclesiæ; PRO REFORMATIONE UNIVERSALIS ECCLESIÆ IN CAPITE ET IN MEMBRIS, ET PRO UNICO ELIGENDO PASTORE.

Neque vero Cardinales, & Nationes Italica, Hispanica & Gallicana in dubium revocabant an Concilium Generale Ecclesiam in Capite reformare posset, id est, Romanum Pontificem, cum in persona sua & usu potestatis, tum in Romana curia; id enim in rem diffinitam ac judicatam transierat Sessionibus quarta & quinta: quarum Decretis ea potestas asserta fuerat non tantum Concilio, cui Summus Pontifex in salutaris Reformationis negotio consentiret, ut *D. Schelstrate* Sacro Cardinalium Collegio & tribus Nationibus affingit, sed etiam Concilio seorsim sumpto, quod scilicet eo quidem tempore celebraretur, quo verus ac indubitatus Pontifex Ecclesiæ præesset, sed tamen in Generali Ecclesiæ Reformatione in Capite & in membris Synodo Generali universalem Ecclesiam repræsentanti collaborare nollet, ejusque Mandatis parere. Id ex secundi

Decre-

Decreti Sessionis quintæ verbis evidentissimum est. „ Item declarat, quod quicumque „ cujuscumque conditionis, status, dignitatis, etiamsi Papalis, qui Mandatis, Statutis, „ seu Ordinationibus aut præceptis hujus Sacræ Synodi, ET CUJUSCUMQUE ALTE- „ RIUS CONCILII GENERALIS LEGITIME CONGREGATI, super præmissis, seu „ ad ea pertinentibus, factis vel faciendis, obedire contumaciter contempserit, nisi resi- „ puerit, condignæ pœnitentiæ subjiciatur, & debite puniatur, etiam ad alia Juris sub- „ sidia (si opus fuerit) recurrendo. „ Sane Decretum illud frustra conditum esset, sensumque non solum nugatorium, sed prorsus ridiculum præ se ferret, si de Concilio dumtaxat intelligeretur, cujus Decretis Summus Pontifex præbuisset assensum. Is enim esset sensus: Si Papa Decretis hujus Sacræ Synodi, & cujuscumque alterius Concilii Generalis legitime congregati, Reformationem Ecclesiæ in Capite statuentibus ac mandantibus, explorata ejusdem Papæ voluntate habitoque consensu conditis, obedire contumaciter contempserit, condignæ pœnitentiæ subjiciatur, & debite punietur, si voluerit. Quid vero hoc sensu absurdius & ineptius est? Concilium quodcumque Generale, in Spiritu Sancto legitime congregatum, potest reformare Ecclesiam in Capite, id est, in persona Summi Pontificis, & Curia Romana, si Pontifex velit, & ipsum in casu contumaciæ punire ac deponere, si ipse velit; si vero nolit, id Concilium non poterit. Non-ne Decreta laudata sic exponere, eadem frustrare est, ac Sacræ Synodo sensum absonum affingere? Quæstio itaque non erat inter Nationem Germanicam ex una parte, & Collegium Cardinalium ac Nationes Italicam, Hispanicam, & Gallicanam ex altera, de Potestate ac Auctoritate Concilii supra Romanum Pontificem; in eoque conveniebant omnes, Sacram Synodum Ecclesiam in Capite reformare posse, ejusque Decretis quocumque tempore conditis, & Fidem, extirpationem Schismatis, ac dictam Reformationem spectantibus obedire teneri; & si parere contumaciter contemneret, posse puniri ac deponi: Sed agebatur de reformationis illius executione & ordine, an scilicet electioni Pontificis præmittenda esset, an post electionem differenda. Germani præmitti volebant reformationem: Cardinales & tres aliæ Nationes accelerari postulabant electionem: non quod Sacra Synodus potestatem non haberet statuendi de Reformatione Ecclesiæ in Capite ante electionem Pontificis, sed quod non ita conveniens ac securum videretur, ut habet Protestatio laudata: & quia Pontificis electio ad Ecclesiæ tam diuturno Schismate laceratæ reformationem pertinebat. „ Si reformatio, *inquiebant*, „ fienda est de deformatis, quæ major est aut esse potest in corpore deformitas, quam „ carere Capite & acephalum esse? Illa igitur prior tamquam magis necessaria de- „ bet esse reformatio, quæ corpus ipsum ad caput reformet, & contrarium asserere vel „ facere, non videtur esse securum.

IV. Præterea tres Nationes & Cardinales non contendebant ut remitteretur omnino reformationis in Capite negotium post electionem Pontificis, sed consentiebant ut eodem tempore de reformatione & modo electionis tractaretur, ut eadem Protestatio docet. *Nullam autem omnino causam* (inquiunt) *immo nec occasionem habere videtur dicta Natio & ejus Supposita differendi præmissa, nec ullam causam allegant, nisi quod ante electionem fiat reformatio; quæ causa nulla est, quoniam & fieri reformationem dictæ tres Nationes & Cardinales volunt, & cupiunt, prout jam ad hoc suos cum cæteris Nationibus Deputatos dederunt, qui ad hoc agunt, & illis agentibus potest etiam eodem tempore agi de modo electionis Summi Pontificis, prout eidem Nationi sæpe expositum & petitum.* Tertio, contra Nationem Germanicam hoc argumentum contorquent: Sequi secundum ejus postulata, quod reformatio etiam membrorum electioni Pontificis præmittenda sit, quia eodem ordine ponitur in Decretis Concilii *Reformatio Ecclesiæ in Capite & in membris*. Id autem conveniens non esse, quia reformatio membrorum Ecclesiæ nusquam facta est, nec vero fieri posse videtur sine Summo Pontifice. *Præterea*, inquiunt, *eadem ratione prius ageretur de reformatione membrorum, quam Capitis, quia in eodem ordine ponuntur, quod usque ad annum, immo sine Summo Pontifice numquam esset factum, nec fieri posse videtur.* Quibus verbis id discriminis innuunt inter Capitis & membrorum reformationem, quod reformatio Capitis a Concilio Generali seorsim sumpto fieri possit, adeoque Pontificis electioni præmitti, non vero membrorum

brorum

brorum reformatio. Tandem Sacra Synodus antequam de modo & forma eligendi Summum Pontificem decerneret, Reformationem Ecclesiæ in Capite auspicata est, gravissimaque Decreta edidit salutarem illam Reformationem spectantia, quibus Romanum Pontificem obstrinxit, scilicet Decretum *Frequens*, de Generalium Conciliorum celebratione; alterum, *De Professione Fidei a Romanis Pontificibus facienda antequam eorum Electio publicetur*. Aliud *De Prælatorum Translationibus*, quo statutum est, *Ne Romanus Pontifex invitorum Episcoporum & Superiorum translationes faciat absque magna & rationabili causa, quæ vocata parte cognita fuerit & decisa de consilio S. R. E. Cardinalium, vel majoris partis eorumdem, & cum subscriptione*. Aliud *De Spoliis & Procurationibus*, quo *Reservationes spoliorum seu bonorum quorumcumque Prælatorum, Cardinalium etiam, vel ipsius Papæ familiarium, Officialium, & quorumvis Clericorum, in Curia Romana vel extra decedentium*, Romano Pontifici prohibentur, & exactiones Collectoribus seu aliis Auctoritate Apostolica Deputatis vetantur. Quæ Decreta dubios dumtaxat Pontifices spectare, ut fingit *M. Emmanuel Schelstrate*, tam falsum est quam quod falsissimum, ut ex ipsorum lectione cuique patet attente consideranti. Nec refert quod nullam pœnam decernant, nullam mentionem coactionis faciant, ut Vir Clarissimus objicit. Necesse enim non est pœnam decerni ut lex obliget; nec sequitur superiorem non esse Legislatoris auctoritatem iis quibus Leges præscribit, si in singulis Legibus coactionis mentionem non faciat, aut pœnas non adjungat; satis est quod pœnas decernere possit adversus Legum a se latarum transgressores, aut generatim pœnas ipsis inflictum iri declaraverit. Porro Sacra Synodus Sessione quinta declaraverat, Summos etiam Pontifices, qui suis & cujuscumque alterius Concilii Generalis Mandatis & Statutis obedire contumaciter contemneret, debitas pœnas daturos, & alia Juris remedia, (si opus foret) ad eos coercendos adhibenda: non erat igitur necessarium ut sequentibus de Reformatione Ecclesiæ in Capite Decretis pœnæ adjungerentur, aut coactionis mentio fieret, quoniam planum erat Pontificem a Synodo posse coerceri, si hæc exequi contumaciter contemneret. Nullius ergo momenti est illa Viri Clarissimi Responsio.

Objectio altera D. Schelstrate.

V. Objicit idem *M. Emmanuel a Schelstrate* Gesta Concilii, quorum fragmenta ex quatuor Codicibus „ MSS. edidit, referre, quod *Sigismundo* Rege Romanorum, cum „ Natione Germanica de novo proponente ut Reformatio præcederet, magna iterum in „ Concilio orta est controversia, & insistentibus quatuor Nationibus cum Collegio Car- „ dinalium pro acceleratione electionis, scilicet Italica, Hispanica, Gallica na, & An- „ glicana; tandem victam Nationem Germanicam consensum præbuisse, petivisseque *assecurationem, & cautionem per Decretum irritans, quod post Electionem Papæ fieret Reformatio ante Coronationem Papæ, & Administrationem aliquam; postea fuerunt factæ diversæ formæ Decreti ad hoc. Tandem fuit dictum, Quod Papa electus ligari non poterat*. Notanda sunt, inquit, hæc ultima verba post seriam deliberationem pro finali „ responsione data. Ex iis enim non difficile colligitur, aliam longe fuisse mentem „ Patrum Constantiensium de Auctoritate Summi Pontificis, quam Orbi Catholico ob- „ trudere conata fuit turba Basileensium. „ Ita loquitur de Patribus toto orbe venerandis, quos etiam moriens veneratus est *Eugenius* IV. ut constat ex illius Constitutione quæ incipit: *Etsi circa orbis*, ab *Odorico Raynaldo* relato ad annum 1447. *Num.* 12.) „ Pergit *M. SCHELSTRATE*. Enimvero, si Concilium seorsim sumptum sit supra „ unicum & legitimum Pontificem, & de legitimo Pontifice intelligenda sint Decre- „ ta Sessionis quintæ, cur Concilium Constantiense hæc Decreta in præsenti locum „ habere noluit? Cur non renovavit, Pontificem obedire debere Concilii Decretis, sic „ ut qui obedire contempserit, debite puniatur? Cur his fundamentis innixum non ju- „ dicavit electionem Pontificis in casu contumaciæ irritandam? Nihil horum tentavit „ Concilium, quia aliena fuerunt a mente Patrum Constantiensium: unde Germanis re- „ sponsum est: *PAPA ELECTUS LIGARI NON POTEST*.

Responsio Theologorum Parisiensium.

VI. Respondent Theologi Parisienses, Admissa MSS. a *D. Schelstrate* laudatorum fide, quæ majori discussione & Eruditorum inspectione libera ad sui confirmationem egerent, cum ex iis fragmenta dumtaxat quædam sibi (ut putat) faventia ediderit; Verba illa

ex

ex quibus palmare argumentum Vir Clarissimus sibi conficere videtur, adversus Ecclesiæ Gallicanæ & Sacræ Facultatis Parisiensis sententiam, de Concilii cujuscumque Generalis Auctoritate supra Romanum Pontificem legitimum, Decreta Sessionis 4. & 5. Synodi Constantiensis explicantium, nihil efficere, quia prolata non fuerunt a Concilio, neque a majori Nationum parte, sed a nunnullis dumtaxat Deputatis Cardinalium & Nationum, ad condendam formulam Decreti circa modum electionis futuri Pontificis, & Reformationis faciendæ, in æstu disputationis, sine ullo prævio examine eorum quæ in superioribus Sessionibus decreta fuerant, ut patet ex ipsismet Gestis a *D. Schelstrate* laudatis. „ Postea (*inquiunt*) fuerunt factæ diversæ formæ Decreti ad hoc. Tandem fuit „ dictum, Quod Papa electus ligari non poterat. Et semper agebatur per Deputatos Car- „ dinalium & Nationum omnium de concordando Articulos Reformationis. Sed pauci „ & vix poterant concordari: una Natio volebat uno modo, alia alio, & diu fuit la- „ boratum, & parum actum. Ex quibus verbis patet, nonnullos ex Deputatis Cardinalium & Nationum, cum inter se convenire non possent circa formam Decreti, illa verba inter disputandum vel conferendum protulisse; *Papa electus ligari non potest*. Quod quidem a viris prudentibus, & qui consideratissima ratione hæc expenderint, haberi non potest tamquam a Concilio diffinitum aut prolatum in explicationem eorum quæ in quarta & quinta Sessione decreta fuerant, & quorum virtute & auctoritate freti ejusdem Concilii Patres *Joannem* XXIII. deposuerant.

VII. Præterea, ex his quæ Sacra Synodus decrevit, & ipse *Martinus V.* Pontifex ab omnibus electus in Concilio gessit, objectio *M. Emmanuelis a Schelstrate* penitus dissipatur. Et quidem post Sessionem trigesimam-octavam tandem inter Cardinales & Nationum omnium Deputatos, Regemque Romanorum, sequestre Wintoniensi Episcopo Regis Angliæ Patruo, convenit, „ Quod daretur per Decretum Concilii in forma infrascripta „ cautio de fienda Reformatione post electionem Papæ, & expedirentur Capitula Refor- „ mationis concordata per omnes Nationes, & darentur Deputati ad ordinandum mo- „ dum electionis. *Forma autem cautionis & Decreti hæc erat*: Sacrosancta, &c. Sta- „ tuit & decrevit, quod futurus Summus Pontifex per Dei gratiam & pro primo assu- „ mendus, cum hoc Sacro Concilio vel Deputandis per singulas Nationes, debeat refor- „ mare Ecclesiam in Capite & Curia Romana secundum æquitatem & bonum regimen „ Ecclesiæ, antequam hoc Concilium dissolvatur, supra materiis Articulorum, videli- „ cet, &c. „ Ita habent Gesta Concilii MSS. laudata a *M. Schelstrate*. Sessione trigesima-nona, Decretum editum est, cui Papam ipsum subditum esse Sacra Synodus voluit, de Concilio intra quinquennium, tum post septennium, deinceps tandem post decennium celebrando, quod incipit, *Frequens*. Ejus verba adscribo, quæ propositionem illam, *Papa electus ligari non potest*, tam a Concilii mente, quam a veritate alienissimam liquido probant. „ Ea propter hoc Edicto perpetuo sancimus, decernimus, & ordinamus, „ ut amodo Concilia Generalia celebrentur, & quod primum a fine hujus Concilii in quin- „ quennium immediate sequens, secundum vero a fide illius immediate sequentis Con- „ cilii in septennium, & deinceps de decennio in decennium perpetuo celebrentur in „ locis, quæ Summus Pontifex per mensem ante finem cujuslibet Concilii, approban- „ te & consentiente Concilio, vel in ejus defectum, ipsum Concilium deputare & „ assignare teneatur, ut sic per quamdam continuationem semper aut Concilium vigeat, „ aut per termini pendentiam expectetur: Quem terminum liceat Summo Ponti- „ fici, de fratrum suorum Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium consilio, ob emer- „ gentes forte casus abbreviare; sed nullatenus prorogetur. Locum autem pro futuro cele- „ brando Concilio deputatum absque evidenti necessitate non mutet „. Sessione 40. propositi fuere plures Articuli de Reformatione Ecclesiæ *in Capite & in membris* a Romano Pontifice *cum hoc Sacro Concilio* perficienda, antequam Concilium dissolveretur, scilicet „ De numero, qualitate & natione Dominorum Cardinalium. Item, De Reser- „ vationibus Sedis Apostolicæ. Item, de Annatis, communibus servitiis & minutis. „ Item, de Collationibus Beneficiorum & Gratiis Expectativis. Item de Confirmationibus „ Electionum. Item, de causis in Romana Curia tractandis vel non. Item de Officiis „ Cancellariæ & Pœnitentiariæ. Item de Exemptionibus, & Incorporationibus tempore „ Schismatis factis. Item de Commendis. Item de fructibus medii temporis, &c. Item

„ de

„ de non alienandis bonis Romanæ Eccleſiæ. ITEM PROPTER QUÆ, ET QUO-
„ MODO PAPA POSSIT CORRIGI VEL DEPONI, &c. Sacra Synodus ex omni-
„ bus Obedientiis conflata Seſſione quadrageſima non revocat in dubium an Summus Pontifex a Concilio Generali corrigi poſſit vel deponi; immo id ſupponit velut dogma Seſſionis quintæ Decretis declaratum, quæ proinde non intelligit de ſolo tempore Schiſmatis, ſed de legitimo Pontifice: crimina dumtaxat particulatim recenſeri propter quæ ſit puniendus vel deponendus, modumque vult præſcribi, quo in hujuſmodi cauſa procedatur. Porro *Martinus V.* palam & aperte profeſſus eſt ſe hiſce Decretis eſſe ligatum, quoniam in executionem Decreti Seſſionis trigeſimæ nonæ convocavit intra quinquennium Concilium Generale, ac Literas ea de re Seſſione quadrageſima quarta promulgavit his verbis: „ MARTINUS EPISCOPUS SERVUS SERVO-
„ RUM DEI, &c. Cupientes ac volentes Decreto hujus Generalis Concilii ſatisface-
„ re, inter alia diſponenti, quod omnino Generalia Concilia celebrentur in loco,
„ quem Summus Pontifex per menſem ante finem hujus Concilii, approbante &
„ conſentiente Concilio deputare & deſignare teneatur pro loco dicti proxime futuri
„ Concilii celebrandi: eodem conſentiente & approbante Concilio civitatem Papienſem
„ tenore præſentium deputamus, & etiam aſſignamus, ſtatuentes & decernentes, quod
„ Prælati & aliqui ad Generalia Concilia debent convocari, tempore prædicto civi-
„ tatem ipſam Papienſem accedere teneantur „. Seſſione vero quadrageſima-tertia idem Pontifex, poſtquam varia Decreta, & multa etiam cum ſingulis Nationibus inita Concordata promulgaſſet, voluit ut Concilium Inſtrumento publico fidem omnibus faceret ſibi ab eodem Pontifice circa Reformationis Articulos Seſſ. 40. propoſitos fuiſſe factum ſatis: Quod ut poſtulabatur, præſtitum eſt, hoc tenore: „ MARTINUS, &c. De-
„ cernimus & declaramus, Sacro approbante Concilio, per Decreta, ſtatuta, & ordina-
„ ta, tam lecta in præſenti Seſſione, quam concordata cum ſingulis Nationibus ejuſdem
„ Concilii, & quæ in noſtra Cancellaria poni volumus, & Literis in forma publica
„ ſub ſigillo Vicecancellarii volentibus confici atque tradi, HUIC SACRO CONCI-
„ LIO SUPER ARTICULIS CONTENTIS IN DECRETO SUPER REFORMA-
„ TIONE FIENDA, die Sabbati trigeſima menſis Octobris proxime præteriti promul-
„ gato, FUISSE ET ESSE JAM SATISFACTUM. Quibus Decretis ac Statutis ſic
„ (ut præmittitur) lectis * Reverendiſſimus Pater D. Joannes Epiſcopus Oſtienſis de
„ voluntate Nationum ac ipſius Synodi, & eorum Nominibus, reſpondit in hunc mo-
„ dum; De mandato Nationum reſpondeo, Quod placent Nationibus Decreta recita-
„ ta, & cuilibet Nationi placet concordia cum ipſa per Dominum noſtrum facta &
„ per præmiſſa fatentur dicto Decreto jam eſſe ſatisfactum .... Super quibus omnibus
„ & ſingulis præmiſſis & eorum quolibet, Magiſter Joannes de Scribanis Promotor Sa-
„ cræ Synodi prædictæ & Fiſcalis Cameræ Apoſtolicæ petit ſibi tam Domini noſtri Pa-
„ pæ, quam Synodi nominibus, a Protonotariis, Notariis atque ſcribis ejuſdem Synodi
„ fieri unum vel plura, publicum ſeu publica Inſtrumenta, ad perpetuam rei memo-
„ riam. Pontifex qui tanta cautione ac diligentia approbat, ac omnibus palam facit, publiciſque Inſtrumentis vult conſignari & cunctis innoteſcere, quod Synodi Conſtantienſis Mandatis ac Statutis, propoſitiſque ab eadem Sacra Synodo Articulis de Reformatione Eccleſiæ in capite & in membris ſatisfecerit, iſne, quæſo, his Decretis ac Mandatis ſe non ligatum exiſtimat? Iſne illud quorumdam Deputatorum effatum non ſatis conſiderate prolatum approbat? *Papa electus ligari non poteſt*.

* *Edita ſunt a P. Labbè in Appendice Concilii, & ab Emmanuele Schelſtrate ex MS. Vaticano & Palatino.*

Quomodo intelligendum illud effatum, Papa electus ligari non poteſt?

VIII. Nec ſolus *Martinus V.* ſed & alii Romani Pontifices, & Eccleſia quæ illorum Epiſtolas ſuſcepit, hujus pronuntiati damnant falſitatem, *Papa electus ligari non poteſt*. Exiſtimabat-ne *Julius Primus* Papam electum ligari non poſſe, qui ad Orientales ſcribebat de *S. Athanaſii* cauſa: *Quid, quæſo, Nos oportuit facere? An non quod Eccleſiaſtici Canones?* An Papam electum ligari non poſſe ſentiebat *Celeſtinus I.* qui ad Epiſcopos Illyrici ſcribit? *Dominentur nobis Regulæ, non Regulis dominemur, ſimus ſubjecti Canonibus, cum Canonum præcepta ſervamus*. An Papam electum ligari non poſſe ſentiebat *Zoſimus*, ad *Aurelianum* Arelatenſem Epiſcopum ſcribens? „ Cum adver-
„ ſus Patrum Statuta venitur, non tantum illorum prudentiæ atque ſententiæ, qui in

„ ævum

„ ævum victura sanxerunt, sed ipsi quodammodo Fidei & Catholicæ Disciplinæ irrogatur injuria. Quid enim tam sanctum & venerabile est, quam penitus non exhorbitare ab itinere Majorum, quorum Canonica Instituta velut quædam fundamenta sunt ferendis Fidei jacta ponderibus? *An Papam electum ligari non posse arbitrabatur* S. Leo, *ad* Marcianum *Imperatorem scribens*? Privilegia Ecclesiarum, Sanctorum Patrum Canonibus instituta, & venerabilis Synodi Nicænæ fixa Decretis, nulla possunt improbitate convelli, nulla novitate mutari. In quo opere, auxiliante Christo, fideliter exequendo, necesse est me perseverantem exhibere famulatum, quoniam dispensatio mihi credita est, & ad meum tendit reatum, si paternarum Regulæ sanctionum, quæ in Synodo Nicæna ad totius Ecclesiæ regimen, Spiritu Dei instruente, sunt conditæ, Me, quod absit, connivente violentur „. An Papam electum ligari non posse credebat *Gelasius Primus* ad Episcopos Dardaniæ scribens? *Uniuscujusque Synodi constitutum, quod universalis Ecclesiæ probavit assensus, nullam magis exequi Sedem præ cæteris oportere quam Primam*? An Papam electum ligari non posse persuasum habebat *Hormisdas*, scribens in Indiculo quem *Ennodio* & *Fortunato* Episcopis Constantinopolim allegatis dedit? *Canones solvere, in Religionem committere est*. An Papam electum ligari non posse censebat Joannes II. ad *Cæsarium Arelatensem* de causa *Contumeliosi* Rejensis Episcopi scribens? *Rigorem Canonum servare necesse est*. An Papam electum ligari non posse dixisset *Agapetus I.* qui de bonorum Ecclesiasticorum alienatione Sacris Canonibus Romano etiam Pontifici prohibita ad *Cæsarium Arelatensem* scribit? „ Tanta est Deo propitio & ad ea concedenda quæ alimoniis proficiunt pauperum, & circa tuæ Fraternitatis affectum nostra devotio, ut onerosum nobis nullatenus esse judicemus, quod annui vestris desideriis postulatis. Sed revocant Nos veneranda Patrum manifestissima Constituta, quibus specialiter prohibemur, prædia juris Ecclesiæ, cui nos omnipotens Dominus præesse constituit, quolibet titulo ad aliena jura transferre. Qua in re vestræ quoque Sapientiæ credimus esse gratissimum quod in nullo contra priscæ Definitionis Constituta vel Regulas pro qualibet occasione, vel sub cujuscumque personæ respectu venire præsumimus. Nec tenacitatis studio, aut sæcularis utilitatis causa hoc facere Nos credatis, sed divini consideratione judicii necesse nobis est quidquid Synodalis decrevit auctoritas inviolabiliter custodire „. An Papam electum ligari non posse dixisset *S. Gregorius Magnus*, qui lib. 1. Epistola 24. ad *Joannem* Constantinopolitanum Episcopum de Synodorum Generalium Decretis scribit? „ Dum universali sunt consensu constituta, se non illa destruit, quisquis præsumit aut solvere quos ligant, aut ligare quos solvunt. *An Papam electum ligari non posse dixisset* S. Martinus Primus *Epistola* 5. *ad* Joannem *Philadelphiæ Episcopum scribens*? Sed omnino in iis qui libenter peccant & amant peccare, denegare oportet eam veniam, quæ in hujusmodi lapsibus ex dispensatione datur, ne & ipsi propter Canonis contemptum amplius graventur, & Nos in culpa simus, injuste agendi iis licentiam permittentes. Defensores enim divinorum Canonum sumus, non prævaricatores, quandoquidem prævaricationibus conjunctæ manifeste retributiones sunt „. An Papam electum ligari non posse dixissent Pontifices omnes, qui a septimo sæculo ad 13. Professionem illam emittebant, quæ in Lib. Diurno Romanorum Pontificum edita est? Qua *B. Petro* Apostolorum Principi post Electionem suam, & ante Inaugurationem profitebantur, *Sancta Universalia Concilia usque ad unum apicem immutilata servare ... Diligentius autem & vivacius omnia Decreta Prædecessorum Apostolicorum Pontificum, quæque Synodaliter statuerunt, & probata sunt, confirmare, & indiminute servare, & sicut ab eis statuta sunt, in sui vigoris stabilitate custodire; quæque vel quosque simili Auctoritatis Sententia condemnaverunt, vel abdicaverunt, simili Auctoritatis Sententia condemnare, &c. Si qua vero emerserint contra Disciplinam Canonicam, emendare; Sacrosque Canones & Constituta Pontificum nostrorum, ut divina & cælestia mandata, custodire, utpote tibi redditurum me sciens de omnibus, quæ profiteor, districtam in divino Judicio rationem, cujus locum divina dignatione perago, & vicem intercessionibus tuis adjutus impleo. Si præter hæc aliquid agere præsumpsero, eris mihi in illa terribili die divini Judicii depropitius*. An Papam electum ligari non posse dixisset *Paschalis Secundus*

Epist. 14. seu 78. Edit. P. Quesnel.

Epist. 6.

dus qui ad *Basilium* Hierosolymitanum Regem Epistola 29. scripsit: *Unaquæque Provincia justitiæ suæ limitibus perfruatur. Nec enim possumus manifeste Sanctis Patrum nostrorum Constitutionibus obviare.* An Papam electum ligari non posse dixisset *Eugenius Tertius* qui Epistola 8. ad Germaniæ Episcopos scribit? *Contra Deum & Sacrorum Canonum Sanctiones nulli omnino petitioni possumus præbere consensum.* An Pontificem electum ligari non posse dixisset *Innocentius Tertius* ad *Philippum Augustum* scribens Epistola 106. libri 15. *Verum si super hoc absque Generalis deliberatione concilii determinare aliquid tentaremus, præter divinam offensam, & mundanam infamiam, quam ex eo possemus incurrere, forsan Ordinis & Officii nobis periculum immineret.* An Pontificem electum ligari non posse sentiebant Cardinales qui *Paulum Secundum* elegerunt, & ipsemet ante electionem suam? Qui jurarunt singuli voveruntque Deo, Sanctisque Apostolis *Petro* & *Paulo*, si ad Pontificatum assumerentur, *Lapsos curialium mores ad Patrum disciplinam restringere, Concilium Generale Christianorum intra triennium cogere, in quo & Principes sæculi ad tuendam Religionis causam accenderentur, ægræque partes Ecclesiæ communi medicamento sanitatem reciperent*: & alias Leges observare, quas recenset *Jacobus* Cardinalis Papiensis Libro 11. Commentariorum. Utque *bis quotannis per Kalendas Decembres Maiasque Patres seorsum a Pontifice convenientes cognoscerent inter se an servatæ illæ judicarentur. Id si minus factum intelligerent, charitate quæ filiis in parentes est debita, usque ad tertia rememorationis officia, transgressionis & perjurii illum monerent, ad servandumque precarentur.* Mentem mutaverit *Paulus* II. post Assumptionem suam, Leges in Conclavi summo consensu latas, & a se semel iterumque juratas abrogaverit, Cardinales vi illata ad subscribendum placitis etiam non cognitis compulerit, Pontificem electum ligari non posse persuasus. Non ita sensit Sacrum Collegium, non ita Juris Pontificii Doctores, Theologique omnes, ut scribit ad ipsum Cardinalis Papiensis Epistola 81. „ Vovisti Cardinalis, vovisti & Pontifex, servaturum te Leges quæ in Conclavi sunt editæ, ad salutem publicam utiles, voti tui duobus in libellis Chirographum extat, dixisti cum scriberes, etiam sine voto servaturum te eas fuisse . . . . Non disputo nunc voto illo tenearis, an non, alterius loci & temporis sit inquisitio; tantum dico, paucis exceptis, qui sublatis Legibus, faciliorem sibi ad Cardinalatum viam intelligunt, reliquos tam Pontificii quam Divini Juris Interpretes, totum quoque Collegium, teneri te existimare „. An Papam electum ligari non posse credebant Cardinales quotquot post obitum *Pii Tertii* ad novi Pontificis electionem convenere, quorum singuli certas Leges unanimi consensu latas *pro defensione Catholicæ Fidei, pro conservatione Ecclesiasticæ Libertatis, & Reformatione Ecclesiæ in capite & in membris*, se observaturos jurarunt, si ad Summum Pontificatum assumerentur; & inter alias, Generale Concilium intra biennium a creatione sua indicere & celebrare? Quas leges si Pontifex electus violaret, *tamquam transgressor voti ac fidei præstitæ, ac perjurus, tamquam etiam perturbator & scandalizator Ecclesiæ & totius Christianitatis haberetur, & potestas* esset duabus partibus Sacri Collegii *congregandi concilium Generale*, cujus Sententiæ esset obnoxius, cujusque judicio pœnas daret. An Papam electum ligari non posse credebat qui hoc in Conclavi electus est *Julius* II: qui ad istarum Legum observantiam juramento & voto post electionem se obstrinxit, ut septimo harum Capite sancitum erat; sub hac verborum formula? *Ego Julius Secundus Electus in Summum Pontificem, præmissa omnia & singula promitto, juro, & voveo observare & adimplere in omnibus & per omnia pure & simpliciter & bona fide realiter & cum effectu, & sub pœna perjurii & Anathematis, a quibus nec meipsum absolvam, nec alicui absolutionem committam. Ita me Deus adjuvet, & hæc Sancta Dei Evangelia.* Refert *Odoricus Raynaldus*, Annalium Ecclesiasticorum Tom. 20. ad annum 1303.

IX. Ex his omnibus evidens est, effatum illud, *Papa electus ligari non potest*, eo sensu intellectum, quo illud accepit *M. Emmanuel Schelstrate*, Traditioni Sedis Apostolicæ prorsus repugnare, adeoque Sacræ Synodo Constantiensi absque injuria affingi non posse. Ratum igitur maneat, quod Gesta ipsa a Viro Clarissimo laudata docent, id a quibusdam tantum Deputatis inter conferendum prolatum, non satis considerata ratio-

ratione, ut ex dictis patet. Si tamen mollire quis hoc aliquorum a Nationibus, & Cardinalibus Deputatorum Pronuntiatum velit, & in sensum tolerabilem flectere, non repugnabo; sed hac interpretatione præsidium *M. Schelstrate* diruetur. Is ergo forsan fuerit illius Pronuntiati sensus: In materia qua de agebatur, Papam electum prohiberi non posse ac suspendi ab Administratione statim atque assumptus est, absque sua culpa, & Ecclesiæ Reformationem ad ipsum cum Sacro Concilio, cui præerit, pertinere; adeoque non posse excludi a consortio tam gloriosi operis. Is, inquam, forte sensus fuit Deputatorum, cum Nationi Germanicæ petenti *assecurationem & cautionem per Decretum irritans, quod post Electionem Papæ fieret Reformatio ante Coronationem Papæ & Administrationem aliquam*, responderunt: *Quod Papa electus ligari non poterat*.

X. Objectionem alteram, ad finem Capitis secundi Dissertationis suæ contra Ecclesiæ Gallicanæ sententiam depromit *M. Emmanuel a Schelstrate* ex Professione Fidei, quam Synodus Constantiensis Romano Pontifici proxime eligendo præscripsit Sessione trigesima-nona; in qua quidem Professione, (ut Vir Clarissimus observat) Patres enu- *Objectio D. Schelstrate.*
„ merant omnia Concilia Generalia tam in Oriente quam Occidente ante illud tempus
„ celebrata, in quorum Decreta ad Fidem spectantia Pontifices ante Consecrationem ju-
„ rare debebant, solius autem Constantiensis Concilii mentionem omiserunt. Nullum
„ Concilium ex omnibus Generalibus tam specialem Constitutionem ediderat de ob-
„ servandis a quocumque, etiamsi Pontificalis Auctoritatis existat, Decretis Fidei a
„ se statuendis, quam hoc Concilium Constantiense Sessione 5. & cum ageretur Sessio-
„ ne trigesima-nona de Professione Pontificis pro observandis Decretis Generalium Con-
„ ciliorum, adducuntur octo prima Concilia, quæ sunt omnia Generalia ab Orientalibus
„ celebrata, & adducuntur Concilia Romæ in Laterano, Lugduni, & Viennæ habita,
„ quæ erant omnia Generalia ab Occidentalibus ante illud tempus celebrata, & Decre-
„ ta Fidei continentia: Constantiensis vero Concilii nulla fit mentio, licet jam plura edi-
„ disset de Fide Decreta, quam ullum præcedens Concilium: Quid hic subsit, dicant,
„ obsecro, qui norint: Nos sane (inquit *M. Schelstrate*) vel ex hoc loco evincimus,
„ ipsum Constantiense Concilium Sessione 39. ad Fidei Decreta a se edita Romanos
„ Pontifices ante approbationem adstringere noluisse.

XI. Respondetur, quod etsi diserta & expressa mentio non fiat Concilii Constantiensis in Professione Fidei, quam ipsa Sacra Synodus futuro Pontifici præscripsit, Decreta tamen Fidei ab eadem edita in hac Professione implicite continentur: siquidem Pontifex electus *corde & ore* profitetur, quamdiu in hac fragili vita constitutus fuerit, *Se firmiter credere & tenere sanctam Fidem Catholicam secundum Traditiones Apostolorum, Generalium Conciliorum, & aliorum Sanctorum Patrum*. Hæc porro Generalium Conciliorum appellatio Constantiense quoque complectitur. Deinde cum Sacra Synodus Constantiensis hanc Fidei Professionem Pontifici præscriberet, multo magis ipsi proponere censebatur Fidei dogmata contra *Wickleffum*, *Joannem Hus & Hieronymum de Praga*, nec-non *Joannem Parvi* diffinita: maxime cum Sessionibus quarta & quinta declarasset ac diffinivisset, Pontificem ipsum Romanum *teneri obedire Mandatis ac Decretis hujus Sanctæ Synodi, & cujuscumque alterius Concilii Generalis, in his quæ pertinent ad Fidem, extirpationem Schismatis, & Reformationem Generalem Ecclesiæ Dei in Capite & in membris*. Tertio, Pontifex eligendus vel damnationi errorum *VVickleffi*, *Joannis Hus*, & *Joannis Parvi* adfuerat, vel Concilio Constantiensi adhærens, eorum damnationem palam approbabat: Non erat igitur opus ut verbis profiteretur Fidem Concilii Constantiensis, quam se tenere factis ipsis testabatur. Quarto cum hi errores *dudum a Sanctis Patribus & Generalibus Conciliis damnati essent*, ut habetur in Sententia contra *Vvickleffum* Sessione 8. & in Sententia contra *Joannem Hus* Sessione 15. hoc ipso quo Pontifex Fidem profitebatur secundum superiorem Conciliorum Generalium diffinitiones, & doctrinam SS. Patrum, profitebatur & dogmata damnatis a sacra Synodo Constantiensi erroribus opposita. Quinto pendente adhuc Synodo, visum non est Patribus eam Fidei Professioni expresse inserere. Nec tamen inde sequitur ut colligit Magister *Emmanuel a Schelstrate*, Romanos Pontifices Decretis Fidei a Sacro Concilio Constantiensi editis adstrictos non *Responsio.*

fuisse, donec illa approbassent. Sicut enim absurde diceretur, *Sanctum Silvestrum* adstrictum non fuisse ad credendum Filium Dei esse consubstantiale & coæternum Patri antequam Nicænum Symbolum approbasset, quia Spiritus Sanctus per Sanctam Synodum id diffiniverat, & Anathema dixerat contrarium asserentibus, quo fuisset confixus ipse Pontifex, si cum Ario dixisset, Filium esse ex non entibus, Fuisse tempus quando non erat, Æterno Patri consubstantialem non esse, sed primam creaturam. Ita absque errore asseri non potest Summum Pontificem adstrictum non fuisse Decretis Fidei a Sacra Synodo Constantiensi latis antequam ipsa approbasset: siquidem Spiritus Sanctus per Sacram Synodum Articulos *Joannis Vvicklef*, & *Joannis Hus* non esse Catholicos diffiniverat, nec tamquam tales dogmatizandos, sed ex eis plures esse erroneos, alios scandalosos, aliquos piarum aurium offensivos, plures temerarios & seditiosos *nonnullos notorie hæreticos & jamdudum a Sanctis Patribus & Generalibus Conciliis reprobatos & damnatos*, ipsosque prædicare, dogmatizare, aut quomodolibet approbare prohibuerat. Propositionem etiam *Joannis Parvi*, tametsi non sub ejus nomine, hæreticam pronuntiaverat & pertinaciter illam asserentes Hæreticos declaraverat, & tamquam tales juxta Canonicas Sanctiones puniendos. Tenebatur itaque Summus Pontifex illos errores damnare, alioqui ut Hæreticus & ipse damnatus a Synodo fuisset. Quod probe intelligens *Martinus Quintus* in Concilio Constantiensi Pontifex electus, damnationem errorum *Joannis Vviclef & Joannis Hus* a Synodo Constantiensi factam promulgavit; atque in eorum Sectatores ab Episcopis & Inquisitoribus agi præcepit, Constitutione quæ incipit: *Inter cunctas*, ab ipso Concilio approbata, qua vim diffinitionis fidei & damnationis hæresum prædictarum atque hæreticorum ab approbatione seu confirmatione sua tantum abest ut repetat, ut potius uni Concilio Generali Constantiensi illam tribuat. „ Quapropter, *inquit*, Generalis Constantiensis Synodus tantam fidelium & Fidei Orthodoxæ plagam „ & ruinam videns, exclamare compulsa est cum Augustino &c. Proinde Synodus „ præfata ad omnipotentis Dei gloriam ipsiusque catholicæ fidei ac Christianæ Religionis „ conservationem, augmentum, & animarum salutem & præservationem, eosdem Joannem Vvicklef & Joannem Hus, & Hieronymum qui inter cætera de Sacro Eucharistiæ Sacramento, & aliis Sacramentis Ecclesiæ, & Articulis Fidei, aliter quam Sancta Romana Ecclesia credit & tenet, & prædicat, & docet, quamplurima temere & „ damnabiliter credere ac tenere, prædicare atque docere pertinaciter attentabant, velut „ Hæreticos & pertinaces ac obstinatos, jam a communione Fidelium separatos de Domo „ Dei corporaliter ejecit, & spiritualiter ejectos declaravit, & alia nonnulla circa præmissa utilia & salubria statuit & decrevit, per quæ alii, qui causantibus Hæresiarchis, eorumque falsis doctrinis hujusmodi, spiritualiter de Domo Dei exierunt per vias „ Canonicas reducerentur ad semitas veritatis. Et inter ea de quibus interrogari jubet Vickleffistas & Hussitas, sive de his hæresibus suspectos, hæc præscribitur Interrogatio: „ Item utrum credat, quod condemnationes Joannis Vvicklef, Joannis Hus, & Hieronymi de Praga, factæ de personis eorum, libris, & documentis per sacrum Generale „ Constantiense Concilium, fuerint rite & juste factæ, & a quolibet Catholico pro „ talibus tenendæ & firmiter asserendæ". Nec non ista: „ Item utrum credat, quod „ illud quod sacrum Concilium Constantiense, universalem Ecclesiam repræsentans, „ approbat in favorem Fidei & ad salutem animarum, quod hoc est ab universis Christi „ fidelibus approbandum & tenendum; & quod condemnavit & condemnat, esse Fidei vel bonis moribus contrarium, hoc ab eisdem esse tenendum pro condemnato, credendum & asserendum". Cum Pontifex ab universis Christi Fidelibus approbandum & tenendum asserit, quod a Sacro Concilio Generali Constantiensi in favorem fidei & salutem animarum diffinitum est, & tenendum pro condemnato, quod ab eodem est damnatum ut Fidei vel bonis moribus contrarium, seipsum ab ea lege non magis excipit, quam a numero Christi Fidelium. Falsissimum igitur est quod *M. Emmanuel a Schelstrate* asserit, Patres Constantienses ad Fidei Decreta a se edita Romanos Pontifices ante approbationem adstringere noluisse.

A R-

ARTICULUS III.

Illorum Sententiam merito Clerus Gallicanus improbat qui Decreta Sessionis 5. Concilii Constantiensis ut minus confirmata robore carere existimarunt.

I. Concilium Constantiense a Sede Apostolica confirmatum absque exceptione prorsus ulla Decretorum Sessionis quartæ & quintæ, Articulo 1. §. 1. hujus Dissertationis probavimus, primo ex verbis *Martini V.* in postrema Sessione declarantis, *Quod omnia & singula determinata, conclusa, & decreta in materiis Fidei per præsens Sacrum Generale Concilium Constantiense conciliariter teneri, & inviolabiliter observari volebat, & numquam contravenire quoquo modo, ipsaque sic conciliariter facta approbat & ratificat.* Porro Decreta Sessionis quintæ ad materiam fidei pertinent: Dogma enim Fidei est obediendum esse Concilii Generalis Decretis & mandatis in his quæ pertinent ad Fidem, & extirpationem Schismatis, & Reformationem Ecclesiæ. Et quamvis dogma Fidei non sit Concilium esse Romano Pontifice superius, adeo ut hæretici sint qui contrarium asserunt, quia dogma Fidei esse nondum Ecclesia diffinivit, ad materiam tamen Fidei & illud pertinet, ceu doctrina Scripturæ Sacræ & Traditioni consona, & ut talis a Concilio Generali declarata & confirmata. Hæc etiam Decreta *conciliariter*, id est, in solemni Sessione post accuratum examen, & maturam deliberationem condita sunt. Illa ergo a *Martino V.* sunt approbata & confirmata.

II. Idem Pontifex in Constitutione quam supra laudavimus, ubi inter condemnatos a Sacra Synodo Generali Constantiensi *Vvickleffi* errores hunc recensuit ordine 41. *Non est de necessitate salutis credere Romanam Ecclesiam esse supremam inter alias Ecclesias:* hanc Censuram Concilii approbat, & approbando suam facit: *Error est, si per Romanam Ecclesiam intelligat universalem Ecclesiam aut Concilium Generale aut pro quanto negaret Primatum Summi Pontificis super alias Ecclesias particulares.* Qui primatum Romani Pontificis asserit super Ecclesias dumtaxat particulares non super Ecclesiam universalem & Concilium Generale illam repræsentans, non ne approbare atque confirmare censendus est Decreta Sessionis 5. declarantia, Quod Summus etiam Pontifex obedire tenetur Decretis Concilii Constantiensis, & cujuscumque alterius Concilii Generalis, in his quæ pertinent ad Fidem, ad extirpationem Schismatis, & generalem Reformationem Ecclesiæ Dei in Capite & in membris?

III. Idem constat ex quæstionibus quas ab hæresi redeuntibus fieri jubet, quarum una hæc est: *Item utrum credat, quod Papa canonice electus, qui pro tempore fuerit, ejus nomine proprio expresso, sit Successor Beati Petri, habens supremam Auctoritatem in Ecclesia Dei?* Accurate loquitur *Martinus V.* & in Constitutione, quam *Sacro approbante Concilio* promulgat, Concilii mentem, doctrinamque sequitur. Propterea non ait Summum Pontificem habere supremam Auctoritatem *in Ecclesiam*, sed, *in Ecclesia*. Sic verba temperat, ut Concilii Generalis superiori Auctoritati, Sessionis quintæ Decretis assertæ non derogaret. Altera quæstio seu interrogatio his verbis concepta est: *Item, utrum credat, teneat, & asserat quod quodlibet Concilium Generale, & etiam Constantiense, universalem Ecclesiam repræsentet?* Nulla fit Sessionum exceptio; ac proinde in quinta etiam Sessione universalem Ecclesiam repræsentabat; hujus itaque Sessionis Decreta etiam a *Martino V.* approbata sunt. *Item, utrum credat quod illud Sacrum Concilium Constantiense universalem Ecclesiam repræsentans, approbavit & approbat in favorem Fidei, & ad salutem animarum, quod hoc est ab universis Christi Fidelibus approbandum & tenendum? &c.* Decreta Sessionis 5. quibus sancitum est, *Concilium Generale potestatem a Christo immediate habere, in his quæ pertinent ad Fidem, ad extirpationem Schismatis, & Reformationem generalem Ecclesiæ Dei in Capite & in membris; & quemcumque cujuscumque dignitatis, etiam Papalis, obedire teneri Statutis & Præceptis hujus Sacræ Synodi, & cujuscumque alterius Concilii Generalis super præmissis, & ad ea pertinentibus, &c.* Hæc, inquam, Decreta in favorem Fidei, & ad salutem animarum condita, nemo sapienter negaverit. Sunt igi-

tur a *Martino V.* confirmata. Præterea, Concilium Constantiense ubique Sessionum, universalem repræsentat Ecclesiam, ut docet *Martinus V.* in Constitutione illa sua „ *Sacro approbante Concilio* edita; in suis itaque Diffinitionibus & Declarationibus dogmatum errare non potuit; idque cum persuasum esset *Martino V.* omnes Concilii Diffinitiones ac Decreta confirmavit; adeoque & Decreta Sessionis 5. Tandem *Martinus V.* cum Generale Concilium indixit Sessione 44. ut Decreto Generalis Concilii Constantiensis, quod incipit, *Frequens*, satisfaceret, quemadmodum ipse testatur; non potuit expressius hoc & alia Concilii Decreta, maxime Sessionis quintæ, ad quæ relationem habet, confirmare.

IV. Accedit *Eugenii Quarti & Pii Secundi* Constantiensem Synodum generatim, indefinite, & absque ulla prorsus exceptione vel restrictione Sessionum, aut Decretorum, tamquam Œcumenicam approbantium & confirmantium auctoritas, quorum verba Articulo 1. §. 1. hujus Dissertationis descripta, hic repetere non est opus.

V. „ At (inquit *Bellarminus* Libro 2. De Conciliorum auctoritate, cap. 19.) *Martinus V.* diserte dixit se confirmare tantum ea Decreta de Fide, quæ facta erant *Conciliariter*, id est, more aliorum Conciliorum, re diligenter examinata: constat autem „ hoc Decretum sine ullo examine factum a Concilio Constantiensi.

Objectio Bellarmini.

Responsio.

VI. Respondetur, Nullam umquam falsitatem majori asseveratione & confidentia prolatam ac scriptam. *Constat* (inquit doctissimus Cardinalis) *hoc Decretum sine ullo examine factum a Concilio*. Unde vero id constat? An ex Actis Concilii? An ex Scriptoribus coævis aut supparibus? Neutiquam. Immo constat ex his quæ in hacce Dissertatione scripsimus, prævio examine diligenti, & matura cum deliberatione conditum. Atque ut id extra omnem dubitationem positum sit, satis est quod in publica Sessione more solemni sit a Concilio *uniformiter approbatum & conclusum*, quod ita factum patet ex Actis. Quod si de Concilii Generalis Decretis in Sessione publica more solemni Conciliorum conditis ac promulgatis dicere liceat, vel fingere, quod *Bellarminus* de his Concilii Constantiensis Decretis scribit, sine ullo examine esse facta, via Hæreticis omnibus aperitur ad Conciliorum Diffinitiones eludendas, omniumque Decretorum in materia fidei auctoritatem elevandam. Quis enim Wickleffista aut Hussita non eadem confidentia diceret: Constat Articulos *Wickleffi & Joannis Hus* sine ullo examine damnatos? Male igitur intelligunt, τὸ *Conciliariter*, qui aliquid in publica Sessione diffinitum, declaratum vel decretum a Concilio putant, quod tamen *Conciliariter* diffinitum non sit vel decretum, & a *Martino V.* approbatum. Omnia enimvero probavit *Martinus V.* quæ in solemni totius Concilii Consessu sancita fuerunt. Id unum significat hoc verbo, *Conciliariter*; non vero quæ in privatis dumtaxat Nationum Collationibus, aut per deputatos, aut denique in Collegio tantum Cardinalium proposita fuerant, examinata, & deliberata; cujus generis erat damnatio cujusdam libri, cujus occasione hæc, quæ objiciuntur, verba protulit *Martinus V.* Absoluto scilicet Concilio, cum *Umbaldus* Titulo *S. Viti* Diaconus Cardinalis, de mandato Summi Pontificis, totiusque sacri Concilii, alta & intelligibili voce dixisset: *Domini, ite in pace*; & ab omnibus responsum fuisset, *Amen*, jamque de eodem mandato *Joannes de Podimitis*, Catanensis Episcopus, ex Ordine FF. Prædicatorum assumptus, ambonem ascenderet, Legati *Wladislai* Serenissimi Poloniæ Regis & Illustrissimi Principis *Alexandri*, Magni Lithuaniæ Ducis, Dominorum suorum nomine Summo Pontifici & sacro Concilio supplicarunt, ut „ Libellus cujusdam Fratris Joannis Falkemberch, notorie crude„ lissimas hæreses (ut dixerunt) continens, rite damnatus tamquam hæreticus per De„ putatos in causa Fidei ac etiam per omnes Nationes Concilii, ac per Collegium Car„ dinalium (*ut constare publicis Instrumentis asserebant*) in Sessione publica per Sa„ crum Concilium damnaretur, seu publice damnatus pronuntiaretur, antequam præ„ sens Concilium dissolveretur. Alioquin nomine quo supra protestabantur de gra„ vamine, & de appellando ad futurum Concilium. *Quibus respondit Summus Pontifex*: Quod omnia & singula determinata, conclusa & decreta in materia Fidei per „ præsens Sacrum Generale Concilium Constantiense, tenere, & inviolabiliter observa„ re volebat, & numquam contravenire quoquo modo, ipsaque sic conciliariter facta

„ appro-

„ approbat & ratificat, & non aliter, nec alio modo. „ Et istud vivæ vocis oraculum repeti jussit per *Augustinum de Pisis* Sacri Consistorii Advocatum, qui de hoc ab Apostolicæ Sedis Protonotariis & Notariis, ad conscribendum Acta Concilii deputatis, petiit ejusdem Pontificis nomine publicum seu publica Instrumenta confici ad æternam rei memoriam. Ex his colligitur, Decreta Sessionis quintæ fuisse *Conciliariter* condita, siquidem non in privatis dumtaxat Nationum Collationibus, quod hac voce *Nationaliter*, exprimi potest (si hanc usurpare liceat) non per Deputatos tantum, aut in Collegio Cardinalium; sed in publica Sessione, more solemni Conciliorum edita sunt, viamque extinguendo Schismati facillimam aperuere: ac proinde illa etiam approbavit & confirmavit *Martinus V.* Pontifex Maximus.

Objectio D. Schelstrate.

VII. Objicit *M. Emmanuel a Schelstrate*; „ Certum esse, *Martinum V.* per materias Fidei non intelligisse Decreta Sessionis quartæ & quintæ: tria namque materiarum genera in Constantiensi Concilio distingui solebant; unum materiæ Fidei; secundum materiæ unionis; tertium materiæ reformationis. Per primum, intelligebatur in Constantiensi Concilio illud quod fiebat contra tres Hæreticos: per secundum, quod fiebat contra tres Contendentes de Papatu, & pro trium Obedientiarum unione, ac electione veri & indubitati Pontificis: per tertium, quod fiebat pro reformanda Ecclesia in Capite & in Membris. Duo ultima nullam pati possunt controversiam: primum ex ipsis Actis patet: Ubi de materiis fidei mentio facta reperitur, semper agitur de iis quæ facta sunt contra *Joannem VVicklef*, *Joannem Hus*, vel *Hieronymum de Praga*, eorumque Articulos hæreticos, & numquam de alia materia. Ut autem hujus rei veritas magis patefiat, testantur Acta Constantiensis Concilii a quatuor Sedis Apostolicæ Notariis conscripta, quod cum Sessione 5. Electus Poznaniensis pronuntiaret Decreta superius allata, illa edita sint *per modum Constitutionum* ad consequendam facilius unionem, & reformationem, iisque sic pronuntiatis statim addunt: *Quibus itaque peractis, supradictus Pater Dominus Andreas Electus Poznaniensis legebat quædam Avisamenta in materia Fidei, & super materia Joannis Hus detenti per Concilium, & quodam Joanne VVicklef, quæ sequuntur, &c.* Distinctio fit inter Decreta per modum Constitutionum pronuntiata, & Avisamenta contra Hæreticos prælecta, quæ sola a Concilio ipso dicuntur versari in materia fidei: Unde iidem Notarii Sessione sexta mentionem facientes materiæ fidei, non de alio quam de *Joanne Hus* loquuntur; & Sessione septima, dum Statutum referunt, quod *quarta mensis Maii debeat fieri Sessio in materia fidei*, addunt *videlicet super condemnatione memoriæ Joannis VVicklef.* Neque aliud voluit *Martinus* V. per materias fidei, quam quod per illas in Constantiensi Concilio intelligebatur, neque aliud plane intelligere debuit, quando omnia & singula in materiis fidei conciliariter determinata probavit Sessione 45. enim vero occasione libelli *Joannis Falkembergh*, agebatur de Propositionibus notorie hæreticis damnandis, vel tamquam damnatas declarandis, adeoque de illis agebatur, quæ Concilium Constantiense per materias Fidei intelligebat. Quid ad hæc *Martinus Quintus*? Respondit ad Prædicta, se solum confirmare quæ Conciliariter conclusa & decreta fuerant in materiis Fidei, qualia erant omnia illa contra *Joannem Hus*, *Joannem VVicklef*, *Hieronymum de Praga*, & Bohemos, in publicis Sessionibus determinata, quæ proinde speciali Constitutione, *Inter cunctas*, Constantiensi Concilio approbante, toti Ecclesiæ credenda proposuit: non autem illa contra *Joannem Falkembergh* proposita: quia licet causa ejus in materia fidei esset, non tamen conciliariter in publica Sessione determinata erant. Ex quibus manifestum est, quod *Martinus* V. per materias fidei nihil aliud intelligere debuit, sed & re ipsa nihil aliud intellexit, quam determinata, conclusa, & decreta contra Hæreticos, eorumque propositiones. Non confirmavit ergo Decreta Sessionis quartæ & quintæ de Superioritate Concilii intellecta.

Responsio.

VIII. Respondetur, Tres illas materias, circa quas versata est Sacra Synodus Constantiensis non ita distinctas esse, ut concurrere non possint, id est, ut eædem quæstiones & propositiones ad materiam unionis vel reformationis, & simul ad materiam Fidei interdum non pertineant. Nam Reformatio facienda erat *in fide & in moribus*,

adeoque ad materiam fidei etiam pertinebat. Similiter ad unionem perfectam unum & indubitatum Pontificem eligi necesse erat; & tamen ad fidem pertinet quod hic Pontifex electus Canonice, puta *Martinus V.* sit successor *B. Petri* habens supremam auctoritatem in Ecclesia Dei. Unde Hæreticos ad Ecclesiam redeuntes interrogari jubet *Martinus V.* in Constitutione laudata, utrum id credant. Pariter Constitutiones Synodales Auctoritatem Concilii Generalis diffinientes, etsi viam ad unionem faciliorem aperiant, ad materiam tamen Fidei & Reformationis etiam spectant, siquidem Fideles omnes adstrictos declarant ad obediendum Statutis Concilii Generalis *in his quæ pertinent ad Fidem, extirpationem Schismatis, & Reformationem Ecclesiæ in Capite & in membris*. Fidem itaque, unionem, & Reformationem juvant, sicque ad triplicem illam materiam revocantur. Diffiniunt insuper, Concilium Generale Catholicam Ecclesiam repræsentare, & a Christo immediate potestatem habere: quæ dogmata sunt in materia Fidei comprehensa. Unde *Martinus V.* Hæreticum ad Ecclesiam redeuntem interrogari jubet: *Utrum credat, teneat, & asserat, quod quodlibet Concilium Generale, & etiam Constantiense, universalem Ecclesiam repræsentet. Item, Utrum credat quod illud quod Sacrum Concilium Constantiense universalem Ecclesiam repræsentans, approbavit & approbat in favorem Fidei & ad salutem animarum, quod hoc est ab universis Christi Fidelibus approbandum & tenendum*. Cum itaque illa ad Fidem pertineant, fatente *M. Emmanuele a Schelstrate*, quæ *Martinus V.* Constitutione, *Inter cunctas*, toti Ecclesiæ credenda proposuit, dogma fidei est, quod Concilium Constantiense in omnibus Sessionibus universalem Ecclesiam repræsentaverit: dogma item fidei est, quod quicquid approbavit in favorem fidei & ad salutem animarum, sit ab universis Christi Fidelibus tenendum. At Decreta Sessionis quintæ ad salutem animarum & in favorem fidei condita sunt: siquidem *ad consequendum facilius, securius, liberius Unionem, & Reformationem Ecclesiæ Dei*, ut habent Acta, & Clarissimus adversarius fatetur; & Reformatio Ecclesiæ circa Fidem & mores versari debebat, ut docet eadem Sacra Synodus Sessione tertia, Se dissolvi non debere, nec dissolutum iri declarans, usque ad extirpationem Schismatis, & *quousque Ecclesia sit reformata in Fide & moribus, & Capite & membris*.

Præterea *Gersonius*, qui Concilio Constantiensi interfuit, hæc Decreta Sessionis 5. esse in materia Fidei palam dixit, in Sermone habito coram Patribus ejusdem Concilii in Festo *S. Antonii*. Recensitis enim Decretis illis statim subdit: *Huic veritati fundatæ supra Petram Sacræ Scripturæ, quisquis proposito detrahit, cadit in hæresim jam damnatam*. Et in Tractatu *De Examine Doctrinarum*, Consideratione 3. *Superest quoque remedium Concilii Generalis, cujus finalis, auctoritativa, judicialisque potestas fundata est, indestructibiliter in illo verbo Christi.* „ Quod si Ecclesiam non audierit, sit tibi „ sicut Ethnicus & Publicanus. *Cui legi haud dubie subest Papa, licet hactenus multis hæc veritas non placeret propter inordinatum favorem ad Summum Pontificem vel Scripta sua male suscepta, plusquam ad Christum & Evangelia. Nunc autem opposita falsitas est hæresis expresse damnata per Concilium Constantiense*. Idem dixit Magister *Thomas de Corsellis*, in Propositione facta Biturigibus in Conventu Ecclesiæ Gallicanæ anno 1440. *Nec dubium est* (inquit) *hanc esse declarationem Fidei Catholicæ, quæ est de Auctoritate data Ecclesiæ immediate a Christo qui est veritas prima, & primum objectum Fidei, a quo dependet universa fides nostra. Vigore autem hujus declarationis fuit postea editum Capitulum*, Frequens, *etiam postquam omnes Obedientiæ ibidem advenerant, in quo statutæ sunt pœnæ in casu quo Schisma insurgeret, non sedente Concilio contra Papam, si non congregaret Concilium infra annum, aut si personaliter ad ipsum non veniret, videlicet pœnæ cadendi a Jure Papatus, & inhabilitationis ad omnes dignitates active & passive: Quas pœnas non potuisset statuere ipsa Synodus Constantiensis in illum qui haberet verum jus in Papatu, nisi ad hoc Auctoritatem immediate a Christo habuisset, quemadmodum in prædicta declaratione ponitur*. Idem sensit *Almainus* libro *De Auctoritate Ecclesiæ*, cap. 8. *Ista argumenta* (inquit) *parum motiva sunt ad inferendum quod sit error intolerabilis dicere, quod Concilium sit supra Papam: immo oppositum est error totius Ecclesiæ destructivus, & Ecclesiæ sponsæ Christi*

per-

perniciosissimus. Ita senserunt alii Theologi Parisienses, ac Viri Doctissimi qui Concilio Basileensi adfuerunt; & in eo Concilii Auctoritatem pro sua virili propugnarunt. Attamen dicere nolumus, uti nec sentimus, doctrinam de Auctoritate Concilii supra Romanum Pontificem esse Dogma Fidei, & oppositam opinionem esse Hæreticam; Parcamus Romanis auribus, parcamus Ecclesiasticæ unitati. Cum Romanæ Ecclesiæ Theologis Fide conjuncti sumus, ut communione: Cathedræ *S. Petri* utrique jungimur: Summi Pontificis Primatum, non honoris dumtaxat, sed Potestatis & Auctoritatis, immediate a Christo super omnes Ecclesias particulares institutum & acceptum, pariter profitemur & colimus: In quæstionibus nonnullis de Potestate Ecclesiastica diffidemus quidem, ut in hac de Concilii potestate supra Romanum Pontificem, aut Romani Pontificis supra Concilium. Sed ista dissensio fidei summam non spectat; quamvis ad materiam fidei aliquo sensu quæstiones hujusmodi pertineant, quia Ecclesiæ & Summi Pontificis potestas, de cujus amplitudine disputatur, fidei Dogmata fundat plurima; quamvis quæcumque circa illam Potestatem quæstiones excitantur, fidem per se non spectent, nec errores omnes in quos circa illas impingitur, sint contra fidem. Sicut materia Sacramentorum, materia fidei est, nec tamen errores omnes qui contra doctrinam Sacramentorum vulgati sunt, veræ sunt hæreses, nisi ab Ecclesia ut tales sint damnati. Hinc Synodus ipsa Constantiensis Articulos *Joannis VVicklef*, *Joannis Hus*, *Hieronymi Pragensis*, vocat materiam fidei quamvis omnes hæretici non sint, sed quidam simpliciter erronei, vel temerarii. Satis nimirum est ad hanc appellationem, ut Christus, Sacramenta, Ecclesia, circa quæ hujusmodi errores versantur, sint materia seu objectum fidei nostræ, & illorum errorum plurimi vere & proprie hæretici sint. Sic Decreta duo Sessionis quintæ, de quibus differimus, ad materiam fidei spectare dici possunt; quia Ecclesiæ & Concilii Generalis legitime congregati Auctoritas, & quam declarant, ad objectum fidei nostræ pertinet, & propositiones quædam illis Decretis diffinitæ, ita pertinent ad fidem, ut oppositæ sint vere hæreticæ. Dogma scilicet fidei est, quod Concilium Generale universalem Ecclesiam repræsentet. Dogma fidei est ex isto consequens, quod Concilium Generale in Spiritu Sancto legitime congregatum errare non possit. Dogma fidei est, quod Concilii Generalis statutis seu ordinationibus aut præceptis, ad Fidem, extirpationem Schismatis, Reformationem Ecclesiæ pertinentibus, omnia ejusdem Ecclesiæ membra parere teneantur. Adeoque Decreta Sessionis 5. ad materiam fidei ratione istorum dogmatum pertinent; quamvis propositionem de Concilii Auctoritate supra Papam, ut ipsum puniat, ac deponat, si statutis suis ac mandatis obedire contumaciter contempserit, esse Dogma fidei tota Ecclesia non conveniat. Quæ cum ita sint, *Martinus V.* approbans *omnia & singula determinata, conclusa, & decreta in materiis Fidei per Sacrum Generale Concilium Constantiense conciliariter*, Decreta etiam quintæ Sessionis, de quibus differimus, approbavit & confirmavit.

Doctrina de Auctoritate Concilii supra Romanum Pontificem non est dogma fidei. Sessionis 5. Decreta Concilii Generalis auctoritatem spectantia ad materiam Fidei qua ratione pertinent?

IX. Quamquam etsi daremus *M. Emmanueli a Schelstrate Martinum Quintum* per materias Fidei dumtaxat intellexisse illa quæ contra *Joannem Vicklef*, *Joannem Hus*, *Hieronymum de Praga*, & Bohemos, in publicis Sessionibus determinata sunt, nihil contra nos conficeret: Quia non ait Pontifex, quod ipsi Clarissimus Adversarius affingit, „ Se solum confirmare, quæ Conciliariter conclusa & decreta fuerant in ma„ teriis Fidei; *sed* omnia singula determinata, conclusa, & decreta in materiis Fi„ dei Conciliariiter, se approbare & ratificare, & non aliter nec alio modo: „ Id est ex iis quæ in materiis Fidei conclusa sunt, illa tantum se approbare & rata habere, quæ in publica Sessione, more solemni Conciliorum conclusa, determinata & decreta fuerant, non autem per Deputatos, per Collegium Cardinalium, aut per Nationes, sicut damnatio libri a *Joanne Falchembergh* editi. Sane si ea solum approbasset *Martinus V.* quæ contra Hæreticos diffinita erant, aliter locutus esset, ac respondisset, se ea solum approbare, quæ in materiis fidei Conciliariter diffinita erant: Sicut *S. Leo* ad Episcopos, qui in Sancta Chalcedonensi Synodo convenerant, scribit, „ Se per approbationem Gestorum Synodalium propriam *cum ipsis* unisse Sententiam, „ in sola videlicet fidei causa, propter quam Generale Concilium, & ex præcepto Chri-

„ ſtianorum Principum, & ex conſenſu Apoſtolicæ Sedis placuit congregari: ut da-
„ mnatis Hæreticis, qui corrigi noluiſſent, nulla pœnitus reſideret de vera Domini
„ noſtri Chriſti Incarnatione dubitatio. „ Non ita locutus eſt *Martinus V.* quia mens ejus non fuit Decreta dumtaxat a Concilio in materiis Fidei, prout contra unionis, & reformationis materias dividuntur, approbare & confirmare, ſeu damnationem dumtaxat errorum *Joannis VVicklef*, *Joannis Hus*, *Hieronymi de Praga*, & Bohemorum, nec non Parricidalis & Hæreticæ Propoſitionis: *Quilibet Tyrannus*, quam mirum eſt *M. Emmanuelem a Schelſtrate*, in materiis Fidei a Concilio Conſtantienſi finitis non recenſere: Sed omnia conſenſu ſuo comprobavit & confirmavit, quæ ad Fidem, quæ ad extirpationem Schiſmatis, quæ ad Reformationem Eccleſiæ in Capite & in membris, ab eadem Sacra Synodo in Seſſionibus publicis decreta fuerant, ob quas cauſas congregata fuerat Synodus, quibus condendis Decretis & ipſe interfuerat: Alioquin ſequeretur ipſum latam in *Joannem Vigeſimum tertium* & *Petrum de Luna* depoſitionis Sententiam, & *Angeli de Corario* ſeu *Gregorii XII.* ceſſionem non approbaſſe, nec ſuam electionem ratam habuiſſe, uti nec Decreta Synodi modum & formam illius electionis ſpectantia, quia hæc non ſunt decreta & facta contra Hæreticos, proindeque non pertinent ad materias fidei Conciliariter concluſas, ſecundum explicationem *M. Emmanuelis a Schelſtrate*. Quæ quam ab omni veri ſpecie aliena ſint, nemo cordatus non intelligit.

Objectio D. Schelſtrate. X. Objicit *M. Emmanuel a Schelſtrate* „ Longe aliam habuiſſe *Martinum V.* de Sedis Apoſtolicæ Auctoritate opinionem, quam ut illam Concilio ſeorſim ſumpto ſubmitteret; neque ſe ut hoc probet, alio teſtimonio indigere, quam ex Actis Seſſionis 45. deſumpto. Seſſione 13. (inquit) elegerat Concilium Commiſſarios in cauſa fidei ex Collegio Cardinalium quatuor, & ex Nationibus plures ad audiendum & examinandum cauſas Hæreſum & errorum in Fide Catholica, & moribus, undecumque habuiſſent, & haberent originem. Cum autem Rex Poloniæ, & Dux Lithuaniæ ſcripſiſſent ad Concilium pro remedio contra exortas in ſuis regionibus Hæreſes, Oratores Regis Poloniæ, & Ducis Lithuaniæ, unum ex fautoribus hæreſum ad deputatos Judices detulerant, & libellum ejus Hæreſibus ſcatentem damnandum obtulerant, ac reipſa per Judices Fidei a Sacro Concilio Conſtantienſi deputatos rite & cum omni debita ſolemnitate & maturitate damnatum receperant. Neque his contenti, per omnes Nationes ejuſdem Concilii ac Sacrum Collegium S. R. E. Cardinalium, dictum Sacrum Concilium integrantes & conſtituentes, concluſum & ordinatum in publicis & authenticis Scripturis obtinuerant, quod dictus libellus *tamquam hæreſes continens, in Seſſione publica per Sacroſanctum Concilium publice damnaretur, ſeu damnatus nuntiaretur*. Quæ omnia licet a Concilio ſeorſim ſumpto facta eſſent, adeo ut nihil aliud reſtaret, quam in publica Seſſione libellum damnatum declarari, ſolus *Martinus V.* ne fieret effecit, & cum a multis multa dicerentur, impoſito omnibus ſilentio, non petito ullo Patrum conſenſu, ſola Auctoritate Pontificia, de illo nihil declarandum eſſe conſtituit, & omnium Nationum & Cardinalium Decreto ſolus obſtitit: utque oſtenderet ſibi ſupremum in rebus Fidei Judicium competere, Acta in materiis Fidei, & a Concilio Conſtantienſi decreta, confirmatione ſua indigere monſtravit, & verba quibus confirmabat, in publica Seſſione coram Patribus Conſtantienſibus iterato pronuntiari mandavit, iiſque tacentibus, & nihil contradicentibus, Actis Concilii inſeri juſſit.

Reſponſio. Martini V. Sententia de Concilii Generalis Auctoritate Concilii Conſtantienſis Decretis conſentanea. XI. Reſpondetur, *Martinum V.* hac agendi ratione oſtendiſſe quidem Summum Pontificem Concilii Deputatis, Collegio Cardinalium, Congregationibus Nationum, ſuperiorem eſſe, nec eorum deliberationibus adſtringi ac ligari; non vero demonſtraſſe quod Concilio ſuperior eſſet, ejuſque Decretis obedire non teneretur. Nationes quidem, & DD. Cardinales deliberaverant, libellum *Joannis Falkembergh* tamquam hæreſes continentem, in Seſſione publica damnandum, ſed res Concilio in publica Seſſione propoſita non fuerat. Proponere pertinebat ad Summum Pontificem, & id quidem cum prærogativa ſuffragii. Id e re Chriſtiana eſſe viſum non eſt *Martino V.* ſive quod ſatis Fidei conſultum eſſet, per hoc quod libellus ille novas forte non continens hæreſes, aut non ſatis exploratas, a Deputatis in cauſa Fidei, & Nationibus, & Colle-

gio

gio Cardinalium, damnatus esset, nec ea res Concilii judicio indigeret, seu propter obscuritatem ac facilem suppressionem libelli, seu propter dispositionem & affectum Auctoris ad revocandum aut exponendum ea, quæ in ejus Opere hæreseos accusabantur. Ut ut est, Concilium seorsim sumptum, hunc libellum cum erroribus in eo contentis conciliariter non damnaverat, id est, in publica Sessione more solemni Conciliorum, re a Concilii Præside proposita & in deliberationem missa, post solemne Sacrum precesque, Patribus sigillatim, ordine suo ac libere suffragantibus, vel Primariis Nationum earum suffragationem palam referentibus. Virum Clarissimum proferre oportebat Decretum aliquod a Synodo Constantiensi in publica Sessione hoc modo conditum, quod *Martinus* V. non approbaverit, ut inde colligeret, Pontificem esse supra Concilium seorsim sumptum. Sed frustra hujus rei exemplum in Concilio Constantiensi quæreret. Persuasum enimvero erat *Martino* V. se Concilii Decretis ligari, eis parere debere, ac eam approbare Sententiam, quæ a majori parte Concilii prolata fuisset. Quod cum a Clarissimis etiam Thomistis confirmatum video, incredibili gaudio afficior. Sic *Dominicus Soto* Ordinis FF. Prædicatorum doctissimus Theologus in 4. Sententiarum Dist. 20. Quæst. 1. Articulo quarto in Responsione ad secundam objectionem: „ Non „ aliter, *inquit*, Concilium habet Auctoritatem a Summo Pontifice, quam quod Episco- „ pi creantur ab ipso . . . . Et hi per Auctoritatem Episcopalem, quam a Christo su- „ sceperunt, dum publico nomine congregantur, habent Auctoritatem, quibus Spiri- „ tus Sanctus, ut errare nequeant, assistit . . . Et e contrario, si Concilium est supra „ Papam, non est quod ipse a Concilio ullam recipiat Auctoritatem: Sed quia omne „ membrum etiam Caput, est pars totius; & ideo debet stare Decreto & Sententiæ to- „ tius. Sic Franciscus Victoria, *ejusdem Ordinis*, *Salmanticensis Academiæ in Primaria* „ *Cathedra Professor*, *Relectione* 4. De Potestate Papæ & Concilii, *Propositione* 2. Si „ Concilium, *inquit*, declarat aliquid esse de Fide, aut de Jure Divino, Papa in hoc „ nihil potest aliter declarare aut immutare, maxime si tale Jus spectet ad Fidem, „ vel ad mores Ecclesiæ universalis. Probatur, quia in illis Concilium errare non po- „ test, juxta promissum Christi Lucæ 22. *Ego rogavi pro te &c.* & Matth. 18. *Ubicum-* „ *que fuerint duo vel tres*, *&c.* Et non minus est Spiritus Sanctus in quocumque Con- „ cilio Generali, quam in Concilio Apostolorum, ubi Spiritu Sanctus assistebat, *Actuum* „ 15. *Visum est Spiritui Sancto*, *&c.* Confirmatur, quia si in illis Concilium errare pos- „ set, Papa errare posset, & si utrumque errare posset, standum esset potius Concilio. „ Sicut ergo postquam determinatum fuit in Concilio Apostolorum, quod legalia erant „ extincta, non potuit Petrus aliter deffinire: Ita in quocumque Concilio Generali. „ Et patet, quia si errare posset, non esset Ecclesia fundata super firmam petram, „ cum semper maneret dubia & vacillaret: Nec Evangelium esset certum, cum Augustinus dicat, Se non credere Evangelio nisi propter Auctoritatem Ecclesiæ.

Concilium esse Summo Pontifice superius, quidni sensisset *Martinus V.* post Concilii Constantiensis Decreta ac Diffinitionem, quam suo consensu probaverat, qui jam olim in Pisano Concilio, in hanc iverat sententiam, a *Gregorii* XII. Obedientia, postquam illius Synodi judicio depositus est, recedens, & *Alexandro V.* ac deinde *Joanni* XXIII. ejus Successori adhærens? Et tamen *Gregorium* XII. ante Synodi Pisanæ judicium ut legitimum Pontificem coluit, cum successisset *Innocentio Septimo* a quo ipse *Odo Columna*, in Pontificatu *Martinus V.* appellatus, Infulis Cardinalitiis ornatus fuerat. Legitimum itaque Pontificem a Concilio posse deponi senserat, ob pertinaciam in retinenda Dignitate, qua ob Ecclesiæ pacem cedere debuisset. Concilium etiam Constantiense non aliter *Martinus V.* confirmavit, quam ejus Decretis consentiendo, eaque promulgando, & exequendo, non quasi ipsis Auctoritatem dans ac robur, quo antea carerent. Auctoritatem siquidem ac vigorem principaliter habent a Spiritu Sancto & ab Ecclesia Catholica, non a solo Romano Pontifice, ut loquitur ac docet Sacra Facultas Parisiensis. Et certe Concilii Constantiensis Diffinitiones ac Decreta tum in materia Fidei, cum in aliis materiis edita vim per se habere Fideles omnes obligandi, agnoverat ac declaraverat *Martinus V.* antequam Regis Poloniæ & Ducis Lithuaniæ Oratoribus responderet, *Quod omnia & singula*

gula determinata, conclusa, & decreta in materiis Fidei per Sacrum Generale Concilium Constantiense conciliariter, approbabat & ratificabat, ut constat ex ipsius Constitutione quæ incipit: *Inter cunctas*; & ex interrogationibus quas Hæreticis ad Ecclesiam redeuntibus fieri jubet: „ Utrum credant, teneant & asserant, quod quodlibet „ Concilium Generale, & etiam Constantiense universalem Ecclesiam repræsentet. „ Item, utrum credant, quod illud, quod Sacrum Concilium Constantiense, universalem Ecclesiam repræsentans, approbavit & approbat in favorem fidei & ad salutem animarum, quod hoc est ab omnibus Christi Fidelibus approbandum & tenendum; & quod condemnavit & condemnat, esse Fidei vel bonis moribus contrarium, „ hoc ab iisdem esse tenendum pro condemnato, credendum, & asserendum. Item, „ utrum credant quod condemnationes Joannis Wicklef, Joannis Hus & Hieronymi „ de Praga, factæ de personis eorum, libris, & documentis, per sacrum Generale „ Constantiense Concilium, fuerint rite & juste factæ, & a quolibet Catholico pro „ talibus tenendæ & firmiter asserendæ „. At constitutio, *Inter cunctas*, in qua hujusmodi interrogationes præscribuntur, edita fuerat a *Martino V.* octavo Kalendas Martii, *sacro approbante Concilio*, ac proinde ante Sessionem 43. Responsionem autem illam de approbatione eorum quæ in materiis Fidei conclusa ac decreta fuerant conciliariter, dedit Sessione 45. & ultima, celebrata die 22. Aprilis, dimisso jam his verbis Concilio, *Ite in pace*. Quamobrem si in hac *Martini V.* responsione posita est Concilii Constantiensis confirmatio, ut contendit *M. Schelstrate*, liquido constat Concilii Decreta Fideles omnes obligasse ante ipsius Pontificis confirmationem, statim atque fuere promulgata.

Denique quod addit Vir Clarissimus, ostendisse *Martinum V.* supremum Judicium in rebus Fidei sibi competere, Theologi Parisienses ultro concedunt ad sensum venerabilis *Gersonii*, in Tractatu *De Examine Doctrinarum*, Consideratione II. hanc Propositionem statuentis: *Examinator Juridicus doctrinarum Fidem tangentium Papa Supremus est in terris, post Generale Concilium, vel cum ipso, &c.*

Objectio D. Schelstrate, petita ex prohibitione Appellationum a Summo Pontifice ad Concilium.

XII. Objicit tandem *D. Emmanuel a Schelstrate*: „ Dum *Paulus Voladinuri* unus „ ex Regis Poloniæ Legatis animadvertisset, Libelli damnationem minime publicandam, Protestationem & Appellationem ad futurum Concilium prosequi tentavit: „ Sed ut loqui cœpit, statim *fuit ipsi de mandato Domini nostri Papæ silentium impositum sub pœna Excommunicationis, quo quidem silentio imposito idem Paulus tacuit*. „ Summus autem Pontifex ostensurus mentem suam de supremo Successorum *Petri* „ in causis Fidei judicio, in Consistorio publico anno 1418. Constantiæ habito Constitutionem ad perpetuam rei memoriam fecit, & præsentibus pluribus Concilii Patribus promulgavit, in qua repetitur hæc Assertio: *Nulli fas est a Supremo Judice*; „ *videlicet Apostolica Sede, seu Romano Pontifice Jesu Christi Vicario in terris appellare, aut illius judicium in causis Fidei, quæ tamquam majores ad ipsum & Sedem Apostolicam referendæ sunt, declinare*. Quam Constitutionem occasione Oratorum „ Regis Poloniæ editam innuit *Gersonius* in Tractatu: *Quomodo & an liceat a Summo Pontifice appellare, & ejus judicium declinare*? Et conatur ostendere ipsam oppositam esse Declarationibus sexto Aprilis anno 1415. editis, quæ sunt ipsamet Decreta „ Sessionis 5. Porro qui Romanum Pontificem supremum in terris Judicem dicit, alium „ in terris Judicem supra ipsum non agnoscit. Unde & ad Concilium Generale appellari non permisit *Martinus*, quod Romanum Pontificem ejus Judicio minime subjiciendum putarit. Hæc Pontifex ille ab ipso Constantiensi Concilio electus promulgavit in Consistorio publico Constantiæ habito, ut orbis universus agnosceret, Decreta „ Sessionis 5. de superioritate Concilii intellecta nullatenus confirmata fuisse a *Martino V.* sed potius rejecta & improbata, ut damnari nequeat sententia illorum, qui Decreta Sessionis quintæ, tamquam minus confirmata, robore carere existimabant. Easdem autem Appellationes a Romano Pontifice ad Concilium prohibuere *Pius Secundus* Literis Mantuæ in Conventu Principum publicatis an. 1460. *Julius Secundus* & *Bulla in Cœna Domini* quotannis Romæ legi solita, unde illi nomen, a *Gregorio Decimo tertio* renovata.

XIII. Respondent Theologi Parisienses, *Martini V.* Constitutionem expresse non damnare:

mnare Appellationes quascumque a Summo Pontifice, sed „ quæ temere & absque ju- *Responsio Theologorum Parisiensium.*
„ sta causa fierent, ab iis qui majorum causarum cognitionem Sedi Apostolicæ eripe-
„ rent, contendentes pertinaciter illas solum in Concilio Generali judicandas atque finien-
„ das, ut Poloni Oratores occasione Libri *Joannis Falkembergh* contendere nisi erant,
„ cum summa Sedis Apostolicæ & Novi Pontificis, conservandæ Fidei studiosissimi, &
„ in Hæreticos egregie animati injuria. Cæterum casus esse aliquos, in quibus a Summo Pontifice ad Concilium, etiam in causis Fidei, appellari posset, quamvis admodum infrequentes, & qui neque hucusque contigerunt, nec umquam fortassis contingent (ut a Christo & Spiritu Sancto Pontifices Maximos in judicandis Fidei controversiis dirigente pie speramus.) Casus hujusmodi *Martinus V.* Constitutionem non complecti, adeoque non pugnare cum Decretis Sessionis 5 Concilii Constantiensis de Auctoritate Concilii Generalis supra Romanum Pontificem. Quæ tamen Constitutio ob verborum ambiguitatem, & timorem periculi, quod suberat ne illa plures abuterentur ad Conciliorum Generalium Auctoritatem elevandam, & quod secundum speciem Decretis Sessionis 5. contraria videretur, aut videri posset, plurimorum egregie Catholicorum & Eruditorum animos commovit, teste *Gersonio* Doctore Christianissimo, in Tractatu ea occasione edito, cui titulus est: *Quomodo & an liceat in causis Fidei a Summo Pontifice appellare, seu ejus Judicium declinare?* quorum rationes profert ac probat, & *Martini V.* Constitutionem reverenter exponit. Imprimis vero probat Appellationes illas a Summo Pontifice ad Concilium esse licitas, auctoritate determinationis, sive Constitutionis Generalis Concilii Constantiensis Sessione 5. Secundo, rationibus ducentibus ad *inconvenientia manifesta contra Jus Divinum pariter & humanum*. „ Sequeretur enim primo (*inquit*) quod Papa non *Gersonii Sententia.*
„ subjiceretur Legi Divinæ vel Evangelicæ, quæ generaliter absque omni exceptione
„ promulgata est a Christo (Matth. 18.) dum loqueretur *Petro*, sicut tradit Ecclesia,
„ & circumstantia textus satis indicat: *Si peccaverit in te frater tuus &c.* Sequitur,
„ *Dic Ecclesiæ; quod si Ecclesiam non audierit, sit tibi sicut Ethnicus, & Publicanus*
„ *&c.* Hoc autem consequens est erroneum manifeste: quoniam Papa est frater noster,
„ alioquin non deberet dicere, *Pater noster*, sed *Pater mi*, sed nec Cardinales, nec E-
„ piscopos fratres appellare deberet. Sequeretur secundo, quod *Paulus* egisset contra
„ Jus Divinum & humanum dum restitit *Petro* in facie, hoc est, publice & coram
„ Ecclesiæ Congregatione, sicut habetur ad Galatas 2. Hæc enim resistentia non fuit
„ minor provocatio *Pauli* contra *Petrum*, quam fuisset Appellatio ad Ecclesiam, immo
„ fuit æquivalenter Appellatio. Unde etsi *Petrus* desistere noluisset, fuisset ab Ecclesia
„ condemnandus. Sequeretur tertio, quod Papa, qui est membrum totius corporis Ec-
„ clesiæ, sicut homines alii, si scandalizaret totum corpus, ipse non esset rescinden-
„ dus, ut totum corpus sanum fieret, contra Doctrinam Christi fundatam in similitudi-
„ ne Juris Naturalis. *Matth.* 16. Sequeretur quarto, quod *Petrus* Summus Pontifex non
„ debuisset compelli reddere rationem ab Apostolis fratribus, qui erant in Judæa, quia
„ visitaverat *Cornelium* Gentilem, cujus tamen oppositum dicitur *Actuum* 2. Sequere-
„ tur quinto, quod alicui injuriato per Papam, sicut potest evenire tam in corpore,
„ quam in membris; immo in fama, circa ea quæ pure Fidei sunt, non pateret in ca-
„ su dabili aliqua defensio, vel gravaminis sublevatio: Quod est contra Jus Naturale, cui
„ Jus Divinum non repugnat. Sequeretur sexto, quod in nullo casu Papa posset judicari
„ vel deponi per Generale Concilium, quantumcumque criminosus esset, vel scandalosus
„ Ecclesiæ. Sequeretur septimo, & magis ad hominem, quod Concilium Generale non
„ esset supra Papam, vel judex Papæ legitimus, cujus oppositum determinavit & practi-
„ cavit sacrum Constantiense Concilium. Non enim processum est ad inchoandum depo-
„ sitionem *Joannis XXIII.* quousque fuisset Articulus iste declaratus, sicut apparet ex
„ Actis ejusdem Concilii; quoniam aliqui videbantur super hoc hæsitare. Constat au-
„ tem, quod ab omni homine qui habet legitimum superiorem Judicem, sive sit unus ho-
„ mo, sive una communitas, potest, si rationabilis & urgens immineat causa, fieri Appel-
„ latio ad eumdem Judicem.

XIV. His uberius expositis, subdit Gersonius: „ Postremo, dimissis illis quæ sunt in
„ facto circa justificationem Appellationis Dominorum Polonorum; (Nam multa hinc

„ & inde

„ & inde diversa, imo adversa & contraria videntur afferri, circa quæ Theologicum
„ negotium non versatur) convertatur tandem inquisitio particulatæ quæstionis circa
„ ultimam particulam suam, quæ sic habet: *Quod nullis fas est*, &c. *Illius*, *videlicet*
„ *Apostolicæ Sedis seu Romani Pontificis Judicium in causis Fidei, quæ tamquam majo-*
„ *res ad ipsum & Sedem Apostolicam deferendæ sunt, declinare.*

„ Sunt aliqui, sicut dicitur, qui minus istam particulam sustinibilem reputant,
„ quam præcedentem, qualificantes eam, Quod est palam Hæreticalis, & totius Ec-
„ clesiasticæ Hierarchiæ circa Fidei conservationem finalem & resolutivam subversiva.
„ Nituntur autem fundare dictum suum in aliquibus Propositionibus quas reputant Ca-
„ tholicas Veritates.

Prima Propositio. „ In causis Fidei, Judicium inniti debet infallibili Regulæ, sic
„ quod ultimus & supremus Judex, cujus sententiæ necessario standum est tamquam
„ vere Catholicæ, non sit in fide deviabilis, alioquin staret in casu, quod homines obli-
„ garentur assentire contra Fidem.

Secunda Propositio. „ In causis Fidei non habetur in terra Judex infallibilis, vel qui
„ non sit deviabilis a Fide de lege communi, præter ipsam Ecclesiam universalem,
„ vel Concilium Generale eam sufficienter repræsentans.

Tertia propositio. „ In causis Fidei nullus particularis homo per suam determinatio-
„ nem potest de propositione non hæretica facere hæreticam, sicut nec de Catholica
„ non Catholicam. Ita nec Papa, nec Episcopus proprie & vere loquendo, possunt
„ propositionem aliquam hæreticare. Possunt tamen propositionem aliquam, quæ vide-
„ tur aliquibus non hæretica, declarare quod sit hæretica, & hoc judicialiter, sicut
„ Doctores scholastice hoc faciunt, vel doctrinaliter. Et hoc appellatur facere Articu-
„ lum, diversimode tamen: Quia Papæ determinatio pœnalis extendit se ad omnes Fi-
„ deles, sed Episcopalis tantummodo ad subditos suos, ut præcise est Episcopalis.

Quarta propositio. „ In causis Fidei nulla determinatio judicialis Episcopi, immo
„ nec Papæ solius, præcise ut est Episcopi vel Papæ, ligat Fideles ad credendum quod
„ ita sit de veritate Fidei, quoniam tam Papa quam Episcopus deviabiles sunt a fide:
„ obligat tamen subditos sub pœna excommunicationis talis determinatio, quod non
„ dogmatizent oppositum talis determinationis, nisi appareat manifesta ratio repugnan-
„ di vel per Sacram Scripturam, vel per revelationem, vel per Ecclesiæ seu Concilii
„ Generalis determinationem.

Quinta propositio. „ In causis fidei, sicut potest declinari judicium Episcopi, si appa-
„ reat a Fide devius, & requiri judicium Papæ, sic de Papa respectu Generalis Con-
„ cilii, suo modo, dici potest. Et hæc est ad formam responsiva sequens ex præmissis;
„ juncto, quod apud Summum Pontificem, & ejus Sedem Romanam potest esse
„ quandoque raritas peritorum in Sacris literis, & in vera Fide probatorum, magis
„ quam apud quosdam ex ipsis qui Generalia habent Studia Sacræ Scripturæ, & alia-
„ rum Facultatum.

Sexta propositio. „ In causis Fidei illa causa dicitur major esse, non quæ est de re
„ majori, sicut de Trinitate & unitate Personarum, sed quæ difficilis est & ambi-
„ gua ad determinandum, juxta textum Scripturæ (*Exodi* 18. *Deuteronomii* 17. *Para-*
„ *lipomenon* 19.) in quibus fundantur Canones dicentes, Quod causæ majores fidei
„ sunt ad Sedem Apostolicam referendæ.

Septima propositio. „ In causis fidei poterit una causa dici major apud aliquem
„ Episcopum vel Diœcesim, quæ apud alium Episcopum vel Diœcesim non reputa-
„ bitur esse major, vel ad Superiorem sicut Papam remittenda: quia scilicet apud talem
„ Episcopum vel Diœcesim, propter abundantiam Theologorum, causa talis non repu-
„ tabitur difficilis vel ambigua: sed per Sacram Scripturam jam damnata vel approbata.

Octava Propositio. „ In causis Fidei, non minus aliquando occurrendum est sive per
„ Episcopum, sive per Summum Pontificem, sive per Generale Concilium, dum cernun-
„ tur oriri scandala, & errores crudeles & impii contra pacificum convictum Populi
„ Christiani, qui maxime consistit in observatione mandatorum Dei, de servan-
„ do juramento, & de non interficiendo homines auctoritate propria, & non præ-

„ stando

„ ſtando ad uſuram, vel de non rapiendo, vel de non adulterando; quam dum in„ ſurgunt errores contra aliquos de Articulis Fidei, qui numerati ſunt in Symbolo.

„ Formant igitur rationem ſuam, qui prædictam particulam impugnant, juxta Pro„ poſitiones præmiſſas, præſertim juxta quinque primas, quod fas eſt in caſibus con„ cernentibus cauſas Fidei declinare illius Judicium, qui reperitur devius a Fide, vel „ eis quæ Fidei ſunt, cum ſuis Conſiliariis vehementer ſuſpectus, per aperta ſigna ni„ miæ diſſimulationis, vel acceptationis perſonarum, vel aliunde multis modis. Sed „ loquendo ſemper cum reverentia, ſtaret aliquem Summum Pontificem, cum ſuo „ Collegio, ſic poſſe deficere circa ea quæ ſunt Fidei, quemadmodum Petrus & „ alii Apoſtoli defecerunt in Paſſione: immo quod minus videretur, ſicut Petrus de„ ficiebat, nec recte ambulabat ad veritatem Evangelii & reprehenſibilis erat, dum „ Paulus ſibi reſtitit in faciem, ac proinde declinabat ejus Judicium. Ergo fas eſt in„ terdum Summi Pontificis Judicium in cauſis Fidei declinare.

„ Hæc autem dicta ſunt vel argumentata magis ad veritatis Inquiſitionem, quam „ ad alicujus, præſertim Sanctiſſimi Domini Martini Papæ reprehenſionem: atten„ to, quod Conſtitutio ſua quantum ad illa quæ fundantur in facto, non jacet ſub „ Theologica reprehenſione; & quantum ad alia quæ Jus concernunt dicerent bene„ voli ſui, Quod non obſtantibus allegationibus in oppoſitum, illa poteſt ſuſcipere ra„ tionabilem & veram interpretationem, ſicut recipiunt Conſtitutiones Poſitivæ Decre„ tis inſertæ, quibus innititur: ſic intelligendo, quod non eſt fas appellare, vel ejus „ Judicium in cauſis Fidei declinare, non quidem pro omni caſu, ſed quando facit id „ quod in ſe eſt, & quando non apparet devius a Fide, ſed ambulat recte ad veri„ tatem Evangelii, ſine perſonarum acceptione: quemadmodum in prooemio & narra„ tione ſuæ Conſtitutionis dicit eſſe faciendum per Summum Pontificem, & quod ita „ facit, affirmat. Nam Conſtitutiones & Leges, ſecundum Ariſtotelem, feruntur uni„ verſaliter, quamvis in aliquo caſu dabili pati poſſint inſtantiam.

„ Porro Dominus noſter tollere poterit efficaciter ſuſpicionem ſiniſtram, quæ con„ tra Sanctitatem ſuam fieri poſſet, ſi dicta ſua factis compenſet: hoc eſt, ſi ſponte, „ nullo requirente, damnet doctrinam illam peſtiferam & crudelem contra Polonos, „ cum ſimilibus aliis, cum tali celebritate & rigore, qualem Fidei materia ver„ gens in ſcandalum & perniciem Reipublicæ poſtulat & requirit, procul abjecta qua„ vis acceptione perſonarum „. Hanc porro Conſtitutionis *Martini V.* explicationem Optimo Pontifici diſplicuiſſe non legimus, aut ipſum Piiſſimo Doctori *Gerſonio* ob ejus Tractatus doctrinam ſuccenſuiſſe, aut Tractatum ipſum cenſoria nota inuſſiſſe. Hanc doctrinam ab Illuſtriſſimo Præceptore *Petro de Alliaco* Cardinali Cameracenſi *Gerſonius* acceperat. Ille enim in Tractatu *De Auctoritate Eccleſiæ*, edito in ipſo Concilio Conſtantienſi, anno 1417. Cap. 4. tertiæ partis, ait: *Ex omnibus præmiſſis concluditur, quod tam de jure humano quam divino concedendum eſt, Papam poſſe ab univerſali Eccleſia, vel a Generali Concilio eam repræſentante, in multis caſibus judicari, & condemnari, & ab eo ad Concilium in multis caſibus appellari, videlicet in caſibus Eccleſiæ deſtructionem tangentibus.* Eamdem ſecuti ſunt doctrinam *Almainus*, *Major*, aliique Scholæ Pariſienſis Theologi & Facultas univerſa in Cenſura Libri *Jacobi Vernantii*, quatuor Propoſitiones contra Supremam Concilii Generalis Auctoritatem in ſexta configens his verbis: *Hæ quatuor Propoſitiones falſæ ſunt, & quatenus quædam aſſerunt & innuunt, in nullo caſu a ſummo Pontifice appellari poſſe; Sacræ Conciliorum Auctoritati detrahunt, ac germanis Eccleſiæ Gallicanæ Libertatibus ſunt contrariæ.* Hæc a me hiſtorice relata Lector accipiat, ut innoteſcat Reſponſio Theologorum Pariſienſium ad Objectionem ex *Martini Quinti* Conſtitutione petitam.

Sententia Cardinalis de Alliaco.

Hæc hiſtorice dumtaxat ab Auctore referuntur.

XV. Reſpondent iidem Theologi, *Pium II. Julium II. & Gregorium XIII.* omnes ad futurum Concilium Appellationes non prohibuiſſe, ſed vagis, promiſcuis ac frivolis Appellationibus modum impoſuiſſe. Tunc enim erant, qui ne decretas Sacris Canonibus pœnas luerent, utque Obedientiæ Romano Pontifici debitæ jugum excuterent, ad futurum Concilium appellabant, quod nuſquam forte, quoad viverent,

Reſponſio altera Theologorum Pariſienſium.

rent, congregandum esset. Hic abusus Ecclesiæ perniciosissimus Summorum Constitutionibus Pontificum repressus est, non res ipsa (inquiunt) certis in casibus admodum infrequentibus licita & salutaris.

Est modus in rebus, sunt certi denique fines,
Quos ultra citraque nequit consistere rectum.

Ad futurum Concilium temere & injuste appellaverant *Sigismundus* Dux Austriæ, & *Gregorius Heymburgius* Jurisconsultus, communione absteriti; quia quidquid *Pius II.* in eorum causa decreverat, ex Canonum præscripto ipsum decrevisse manifestum erat. Quamobrem eorum Appellationes merito damnatæ sunt, & similes quæcumque prohibitæ. Mens *Pii II.* ex Constitutionis ipsius tenore liquido patet. *Execrabilis*, inquit, *& pristinis temporibus inauditus tempestate nostra inolevit abusus, ut a Romano Pontifice Jesu Christi Vicario, cui dictum est in persona Beati Petri* „ Pasce oves meas, & Quodcumque ligaveris super terram erit ligatum & in cœlo, *nonnulli spiritu rebellionis imbuti, non sanioris cupiditate judicii, commissi evasione peccati ad futurum Concilium provocare præsumunt, quod quantum sacris Canonibus adversetur, quantumque Reipublicæ Christianæ noxium sit, quisquis non ignarus Jurium intelligere potest. Namque, ut alia prætereamus, quæ huic corruptelæ manifestissime refragantur, quis non illud ridiculum judicaverit, quod ad id appellatur, quod nusquam est neque scitur quod futurum sit? Pauperes a potentioribus multipliciter opprimuntur, remanent impunita scelera, nutritur adversus Primam Sedem rebellio, libertas delinquendi conceditur, & omnis Ecclesiastica Disciplina & Hierarchicus Ordo confunditur.* Præterea mentem *Pii II.* aperit ejus Epistola 40. ad Burgimagistros & Senatum oppidi Nurimbergensis. Cum, *inquit*, nullum Regnum, ut ipsius Domini nostri verbis didicimus, in se divisum stare possit, quonam modo Sacrosanctum stabit Ecclesiæ Regnum „ si illi qui Christi Supremi Regis Vicario parere contemnunt, de Regni non valeant „ sorte depelli? Adversus hoc inquassabile fundamentum & Ecclesiæ firmam petram, „ hæresis quædam a parvo tempore, citra sensum visa suboriri, pullulavit, quæ sub o- „ vium vestibus lupos rapaces intrinsecus celans, sub Appellationis specie Ecclesiæ sa- „ tagit unitatem convellere. Nam si quæ Christi unicus Vicarius, Canonibus Sacris e- „ tiam & Juri scripto inhærendo, decrevit, statuitque, & servari, ut dignum est, præce- „ pit, calumniatores malevoli & perversi subterfugere justitiam præsumentes, per lu- „ dibria frivolarum Appellationum ad futurum Concilium, ceu ad id quod nusquam „ est, ac supra Christi Vicarium esse aut reperiri nequit, obedientiam quæ est de ne- „ cessitate Ecclesiæ & salutis universorum improbe declinant ac temere. Adunt Parisienses Theologi, in privatis quidem causis hujusmodi prohibitiones Appellationum ad futurum Concilium locum habere, non autem in causis communibus, præcipue si Regibus, Regionibus, Ecclesiis injuria inferretur, ex qua Fidei vel unitatis Ecclesiasticæ læsio, vel Disciplinæ manifesta interversio sequi posset. Referuntur inter Probationes Libertatum Ecclesiæ Gallicanæ, Cap. 13. Formulæ plures Appellationum a Papa ad futurum Concilium in Galliis interjectarum per Reges, Ecclesiam Gallicanam, aut Academiam Parisiensem, sed ex iis Formulis constat, hæc remedia numquam adhibita, nisi cum de causa communi, & manifesta Canonum eversione ageretur, aut Libertatum, morumque in hoc Regno & Ecclesia Gallicana receptorum aperta violatione.

Hic historice dumtaxat ab Auctore referuntur.

XVI. Prima occurrit Appellatio *Philippi Pulchri* Regis Christianissimi, Cleri Gallicani, Academiæ Parisiensis, omniumque Ordinum a *Bonifacii VIII.* Gestis ac Decretis ad futurum Generale Concilium: qua de Appellatione relege quæ diximus Dissertatione nona in Historiam Sæculi 13. & 14. Articulo 4. & inter alia memineris, ipsos utramque Auctoritatem implorasse, Concilii vel futuri legitimi Summi Pontificis, non quod dubitarent an ad Concilium vel ad Summum Pontificem appellandum esset, ut fingit nuperus Libertatum Ecclesiæ Gallicanæ Impugnator Lib. 10. Cap. 6. aut quod ambigerent an legitimus ac verus esset Pontifex, cum ad hujus usque dissidii tempora ipsum pro vero & legitimo Pontifice agnovissent, Sanctum *Ludovicum* ab ipso inter Divos adscriptum solemni ritu colerent: ab eo Beneficiorum Provisiones & Confirmationes, aliasque gratias a legitimis Pontificibus postulari solitas accepissent; sed quod Concilium a futuro Pontifice congregandum sperarent, quod nihilominus de *Bonifacii* gestis

gestis ac persona judicare posset, utpote Jure Divino Summo Pontifice superius. Hanc Appellantium fuisse mentem Continuator Chronici *Guillelmi Nangii* coævus Auctor testatur ad annum 1313. „ Rex „ *inquit*, cum urgente conscientia ulterius dissimulare „ non posset, ad Concilium Generale per Sedem Apostolicam promovendum, quod in „ isto casu Summo præest Pontifici, deliberatione super hoc multa maturitate præhabita, „ appellavit.

Occurrit secundo Appellatio *M. Joannis Dauvet* Procuratoris Generalis *Caroli Septimi* Christianissimi Regis nomine ac mandato a Comminationibus *Pii Secundi* in Conventu Mantuano adversus Regem ac Regnum, quod a Sanctionis Pragmaticæ defensione & observantia se deduci non pateretur. In hac autem Appellationis formula Regius Cognitor benigna expositione, mitigat Bullam *Execrabilis*, Appellationes ad futurum Concilium sub pœna Excommunicationis inhibentem, ea scilicet quam Theologis Parisiensibus adduci superius retulimus. „ Neque etiam æstimandum est (*inquit*) eumdem „ Sanctissimum Dominum nostrum, per Literas quas Mantuæ publicasse fertur, quæ in- „ cipiunt, *EXECRABILIS ET INAUDITUS*, &c. voluisse prohibere, ut in nullo „ casu, sive tangat conservationem orthodoxæ Fidei, sive extirpationem Schismatis, si- „ ve universalem Reformationem Ecclesiæ in Capite & in membris, super gravami- „ nibus quæ per aliquem Summorum Pontificum inferri contingeret Principibus & Re- „ gionibus, liceat quovis modo habere recursum ad Judicium Plenarii Concilii; cum „ sub generali prohibitione non veniant ea, quæ speciali expressione indigerent, & præ- „ sertim talia ex quibus læsio Fidei orthodoxæ, Schismatum fomenta, atque gravissi- „ ma decoloratio status Ecclesiæ universæ sequi possent.

Occurrit tertio Appellatio Parisiensis Academiæ a Literis *Pauli Secundi* Pragmaticam Sanctionem rescindentibus, Legato Apostolico, qui ad earum executionem missus erat in Gallias, significata anno 1462.

Occurrit quarto Appellatio *Joannis Nanterre* Procuratoris Catholici de Legatione *Joannis Baule* Titulo *S. Susannæ* Presbytero Cardinali a *Sixto Quarto* per Gallias commissa, qui Legatus, homo turbulentus & audax, Regis Christianissimi consensu & licentia minime petitis & obtentis, nec Legationis suæ Literis pro more Regni receptis, Legationem exercere aggressus erat, Jurisdictionem ordinariam Prælatorum hujus Regni invaserat, Beneficiorum ad eorum collationem spectantium Nominationem & Provisionem sibi arrogaverat, & ingentem pecuniæ vim emunxerat atque corraserat, extra Regnum transferendæ, in grave detrimentum ipsius Regni, Jurium, Privilegiorum & Libertatum ipsius Regiæ Majestatis, nec-non in contemptum & enervationem Sacrorum Canonum in Generalibus Conciliis conditorum, ac Regnicolarum tam Ecclesiasticorum quam Sæcularium læsionem. Quamobrem dictus Procurator Catholicus a Pontifice minus debite consulto *Ad ipsum melius consulendum, aut ad illum vel illos, ad quem seu quos de jure provocare ipsi liceret*, appellavit, cui Tornacensis Episcopus, & Abbas *S. Launomari*, Apostolos (ut vocant) sub hac formula dedere: *Ob reverentiam universalis Ecclesiæ, ac Sanctissimi Domini nostri Papæ, ad quam seu quem appellastis, Appellationi vestræ deferimus veneranter, & hoc pro Apostolis vobis respondemus.*

Occurrit quinto, Appellatio Parisiensis Academiæ pro Libertate Ecclesiæ & Virorum Ecclesiasticorum immunitatibus ab indictione Decimæ ab *Innocentio Octavo* facta an. 1491. qua impositione seu indictione Decreta Concilii Constantiensis ludibrio haberi & funditus everti, Viri Academici conqueruntur, eamque tendere ad manifestam deformationem & destructionem totius Ecclesiæ Gallicanæ. Quamobrem *A Sanctissimo Domino Papa Innocentio Octavo minus debite consulto ad ipsum melius consulendum, nec-non ad Sacrosanctam Synodum Universalem celebrandam, illumque vel illos, ad quem seu ad quos de jure provocare & appellare ipsis licebat*, appellant. Ad utrumque appellabant, ad Pontificem melius consultum, vel ad Concilium Generale, non quod dubitarent an Concilium appellari posset, sed quia utroque remedio rebus suis prospicere volebant uno in subsidium alterius suffecto; seu quia sperabant Summum Pontificem emendaturum aut revocaturum Mandata vel Decreta, quæ minus consulto emiserat; seu quia Concilii cogendi & moderandi jus ad Sedem Apostolicam regulariter spectare agnoscebant : adeo-

adeoque Appellationem ad Concilium Generale dici posse Appellationem ab ipso Pontifice seorsim sumpto ad ipsum cum Concilio Generali, & ex ipsius Concilii sententia judicantem, ut explicat Illustrissimus Archipræsul *Petrus de Marca* libro 4. *De Concordia Sacerdotii & Imperii*, cap. 17. *De Innocentio Octavo* porro observandum impræsentiarum est, ipsum Theologos Parisienses a Fidei Catholicæ defensione, & sincera in Sedem Apostolicam observantia laudasse, quamvis sententiam de auctoritate Concilii Generalis supra Romanum Pontificem, & de jure appellandi ab ipso Pontifice ad Concilium Generale certis in casibus, a Sacra Facultate Parisiensi constanter propugnari non ignoraret. Sic autem ad Theologos Parisienses scribebat 7. Idus Septembris anno 1486. „ Intelleximus, non sine magna cordis nostri lætitia sinceram animorum ve„ strorum devotionem, quam ad Nos, Sanctamque Romanam Ecclesiam, & Fidem „ Catholicam habetis, cum omne studium & curam vestram pro ejusdem Fidei defen„ sione & hæresum extirpatione, sicut probatissimos quosque Christianos decet, incessan„ te adhibueritis.

Occurrit denique Appellatio ejusdem Academiæ Parisiensis pro Sacrarum Electionum & Juris comunis defensione a Concordatorum Bononiensium promulgatione & Pragmaticæ Sanctionis abrogatione, ad futurum Concilium facta anno 1517. Ex quibus omnibus compertum est, hæc Appellationum ad futurum Concilium extrema remedia numquam a Gallis adhibita, nisi cum de causa communi, & de manifesta Canonum & Libertatum nostrarum eversione, vel Regiorum Jurium violatione & invasione ageretur; uno verbo in causis quæ universam Ecclesiam Gallicanam aut Regnum respicerent, non vero in causis privatis; atque *Pii Secundi* Constitutionem, quæ incipit, *Execrabilis*, ita intellexisse, ut in istis dumtaxat, non in illis, Appellationes a Summo Pontifice ad futurum Concilium sub pœna excommunicationis essent prohibitæ. Atque etiam ita intellexisse videtur *Leo X.* in Diplomate contra errores *Lutheri*, Hæresiarcham illum perstringens, quod a Summo Pontifice ob errores contra Fidem Catholicam merito in jus vocatus, *in vocem temerariæ Appellationis proruperit ad futurum Concilium, contra Constitutiones Pii Secundi, ac Julii Secundi, quibus cavetur ita appellantes Hæreticorum pœna plectendos*. Temerarias esse, illicitas, & damnatas Appellationes a Romano Pontifice ad futurum Concilium, Lutheranæ similes, a privatis, iisque de hæresi suspectis, accusatis, & in jus vocatis interjectas, ad declinandam Vicarii Jesu Christi, summi controversiarum, circa Fidem Catholicam in toto orbe Christiano emergentium, Judicis Jurisdictionem, ad excutiendum obedientiæ Jure divino ipsi ab omnibus Fidelibus debitæ jugum, ad errores pertinacius tuendos, ad pœnas canonicas vitandas; has, inquam, Appellationes illicitas esse & merito damnatas, & sic appellantes Hæreticorum pœnis coercendos Theologi Parisienses fatentur.

Mores Gallicani.

XVII. Cæterum, etsi jus appellandi a Romano Pontifice ad Concilium Galli propugnent certis in casibus quia sententiæ de auctoritate Conciliorum Generalium supra Romanos Pontifices, quam tuentur mordicus, consectarium est, nihilominus tamen Appellationes illæ jam non ita sunt in usu, sed loco illarum pro sanandis iisdem vulneribus remedium Appellationum *tamquam ab abusu* suffectum est, quarum usus longe antiquior, quam nomen, nec a prisca sunt alienæ Disciplina, & jure etiam naturali nituntur, secundum quod vim illatam vi repellere licet, dummodo inculpatæ tutelæ servetur modus. Adeoque si Romanus Pontifex Canonibus, Disciplinæ, Libertatibus, moribus in Ecclesia Gallicana receptis, aut Juribus Regiis vulnus forte inferat, Principis vel Senatus, qui vice sacra judicat, auxilium imploratur per Appellationem tamquam ab Abusu, & Pontificii Rescripti vel Mandati executio prohibetur ac impeditur; non quod Summa Romani Pontificis auctoritas vocetur in dubium; sed quod integerrimis Judicibus persuasum sit, ab illa Sede quam Canones præ cæteris exequi decet, quæ sua singulis Ecclesiis jura & Libertates servare debet, quæ juris & æqui custodiam ab aliis exigere, quæ scandalum vitare solet, ea Rescripta aut Mandata consulto non proficisci, quæ Sacris Canonibus, Regis aut Prælatorum, vel Ecclesiarum particularium Juribus, totius Ecclesiæ Gallicanæ Libertatibus & Moribus præscriptis ac probatis aperte repugnant, & absque gravi scandalo ac perturbatione executioni mandari non possunt,

possunt. Ipsorum enim memoriæ penitus infixa est *Gregorii Septimi* sententia ad *Sancium* Aragoniæ Regem scribentis Epistola 50. Lib. 11. *Solet Sancta & Apostolica Sedes pleraque considerata ratione tolerare, sed numquam in suis decretis & constitutionibus a concordia canonicæ traditionis discedere*. Illa item *Alexandri Tertii* Cap. *Cum teneamur*, De Præbendis & Dignitatibus: *Si mandatum nostrum pro alicujus provisione receperis, qui aliud Beneficium habeat, de quo valeat commode sustentari, nisi forte in Literis ipsis de hoc mentio habeatur, aut si non potest ei sine scandalo provideri, æquanimiter sustinemus, si pro eo mandatum nostrum non duxeris exequendum*. Item illa *Innocentii Tertii* Libro 1. Epistola ad Faventinum Episcopum scribentis: *Quæ in derogationem Sanctorum Canonum attentantur, tanto potius infringi volumus, & carere robore firmitatis, quanto Auctoritas universalis Ecclesiæ, cui præsidemus, ad id nos provocat & inducit*. Item ejusdem Rescriptum, Cap. *Cum olim de clericis conjugatis*, relatum, quo filium Græci Sacerdotis ex legitima uxore susceptum in Episcopum consecrari jubet; *Nisi pro eo quod inter Latinos Græci hujusmodi conversantur, regionis consuetudo repugnet*. Ubi *Joannes Andreas* recte observat, hanc exceptionem additam ob vitandum scandalum & offensionem, quæ inde contigere posset, si quid alienum a consuetudine recepta inter Latinos induceretur. Quando igitur ex Rescriptorum Pontificiorum executione scandalum, aut pacis perturbatio sequeretur, quia vel Canonibus & disciplinæ, moribusque præscriptis & probatis, vel Regum, aut Ecclesiarum Juribus & libertatibus vulnus infligunt, eorum executione merito supersedetur, nec id piorum Pontificum intentioni contrarium est.

Sententia Joannis Cardinalis a Turrecremata.

XVIII. Illud autem remedium Romanis forte minus invidiosum, ac tolerabilius est, quam Appellatio ad futurum Concilium; cum ab iis Auctoribus etiam admittatur, qui Pontificiam Auctoritatem supra Concilia Generalia extollunt. Qua de re audiendus *Joannes* Cardinalis *De Turrecremata* in Summa *De Ecclesia*, libro 11. c. 106. ubi quærit quid faciendum sit contra Papam, si contingeret eum aut moribus cum scandalo etiam Fidelium *incorrigibiliter* deformatum, aut potestate sua abutentem, & dilapidatorem esse Ecclesiæ, aut nonnisi per simoniam velle Beneficia Ecclesiastica conferre. Qui respondet, plura ad hoc esse remedia. Primum est humilis admonitio, & fraterna correctio. Secundum, ubi præcedens locum non haberet, devota oratio. „ Tertium remedium, ubi præcedentia occulto Dei judicio non juvarent, hoc superesset, videlicet resistentia: Resistendum enim esset in faciem per Dominos Cardinales, mala ejus opera exprobrando, ac rationibus convincendo, & etiam scandalis, & iis quæ Papa vellet attentare, se opponendo, sicut Paulus restitit Petro, quia non ambulabat ad veritatem Evangelii. Et sicut Episcopo vel Abbati, seu Priori dilapidatori Ecclesiæ, subditi resisterent & contravenirent, & ita in proposito, ut si Papa, prout exemplificat Dominus Petrus de Palude, thesaurum Ecclesiæ vellet dare parentibus suis, aut Ecclesiam Sancti Petri destruere, & ædificare palatia parentibus suis, aut dare patrimonium Sancti Petri, quod non licet, aut aliquid hujusmodi, quod tamen non est verisimile posse contingere, non esset ei permittendum, sed esset ei resistendum, & non obediendum, sine tamen depositione. Similiter si vellet contra statum universalis Ecclesiæ aliquid attentare, sicut si vellet omnes Episcopos deponere, aut similia, ex quibus universalis turbaretur Ecclesia. Et hoc modo dicunt Hostiensis, & Innocentius, & Archidiaconus, quod non esset Papa sustinendus, id est permittendus hoc facere, sed ei tamen cum humilitate & reverentia resistendum foret. Quarto, attento quod (ut dicit Sanctus Thomas in Secunda Secundæ) Papa potest incurrere simoniam, sicut alius quilibet homo, & oppositum dicere sit erroneum, ut dicit in 4. Sententiarum Dist. 25. tale remedium posset dari, videlicet, non acceptare ea quæ male & contra reverentiam & legem Dei gesta essent per eum, ut Promotiones, provisiones Beneficiorum, Collationes manifeste simoniace factas: quoniam cum tales in Ecclesiam non per Christum, qui est ostium, sed aliunde intrare præsumpserint, non Pastores Ecclesiarum, sed fures, & latrones arbitrandi sunt... Quintum remedium est convocare Concilium Generale, quæ convocatio esset facienda per Cardinales, ut ipse Papa id nollet congregare, aut per alios illis negligentibus, & hoc non ad deponendum Papam, sed ad tria prædicta faciendum cum majori solemnitate & auctoritate, videlicet primo ad

„ monendum & exhortandum Papam de correctione sua. Secundum, quod Concilium „ facere deberet, ubi primum non sufficeret, est devotissimis precibus & jejuniis, & ope„ ribus rectis, divinæ clementiæ aures pulsare, ut dignaretur Ecclesiæ suæ misereri, „ ut eorum Pontificem aut illuminare dignaretur, aut auferre de medio. Hoc plane re„ medium esset magnæ virtutis . . . Tertium, quod Concilium debet facere, ubi præ„ dicta ocultis nobis causis usquequaque non proficerent, etiam cum invocatione brachii „ sæcularis, ut puta Imperatoris, vel aliorum Principum, providere de modo & for„ ma resistendi malis, quæ Papa tentaret facere, ne Ecclesia periclitaretur.

Sententia Silvestri Prieratis. XIX. Audiendus *Silvester Prieras* Sacri Palatii Magister, Ordinis FF. Prædicatorum in Summa, verbo *Papa*, ubi hæc habet: „ Quid autem faciendum sit quando Papa „ suis moribus Ecclesiam destruit, dicit idem Petrus Paludanus; Primo, non esse obe„ diendum in multis, sed resistendum per honestam reprehensionem, exemplo Pauli „ resistentis Petro in faciem. Unde si vellet totum thesaurum Ecclesiæ, aut patrimonium „ B. Petri dare parentibus ejus, vel Ecclesiam destruere, & hujusmodi non esset permitten„ dum, sed resistendum, tamen sine depositione. Ratio est, quia in destruendo nihil „ potest, & si de destructione constat, potest resisti. Secundo, orandum esset ut cor„ rigeretur a Deo, vel de medio tolleretur; & contra ejus voluntatem Concilium con„ vocandum, ut per illud Papa moneretur, vel Deus invocaretur, & resistendo ma„ lis remedium imponeretur.

Sententia Cardinalis Jacobatii. XX. Audiendus *Dominicus* Cardinalis *Jacobatius*, eadem remedia quæ *Joannes de Turrecremata* & *Silvester Prieras* fusius exponens Lib. 8. *De Conciliis*, Art. 3. ubi & *Baldum* laudat in Cap. *Olim*, *De Rescriptis* dicentem, quod *Si Papa non vult uti rationibus, ubi tractatur de periculo Mundi, debet compesci armis*: C. De Judæis, L. Nullus. *Et dicit referendo Archidiaconum, quod volentes dirigere virgam tortuosam, plicant per contrarium; & hoc non potest fieri, nisi igne, & per ignem humiliatur illa virga sicut panis in igne positus. Unde subjunxit, utendum esse primo verbis, ut in* C. Novit. De Judiciis; *deinde herbis, tertio lapidibus, & ubi non sufficit virtutis ingenium, ibi valeat armorum præsidium & tutela*. Et in sexto Remedio ait: *Concilium sic coadunatum invocabit brachium sæculare (ut puta Imperatoris vel aliorum Principum) ad providendum de modo & forma resistendi malis quæ Papa facere tentaret, ne Ecclesia periclitaretur. Pro* hoc 79. *Dist.* Si quis pecunia 63. *Dist.* Adrianus & C. In Synodo. *Unde tali Pontifici volenti destruere Ecclesiam debent omnes Christiani resistere*. 24. Quæstione 1. C. *Memor.* 43. C. Sit Rector. 7. Quæstione 1. §. *Cum vero*. Atque hujus resistentiæ æquitatem probat a simili: *Sicut* (inquit) *Judicibus facientibus aliquid de facto extrajudicialiter; licet de facto armata manu eis resistere*. Quam in rem L. *Probibitum*, C. *De Jure Fisci*, compluresque Jurisconsultos laudat.

Cajetani Cardinalis sententia. XXI. Audiendus *Thomas de Vio* Cardinalis *Cajetanus* Tractatu 1. *De Auctoritate Papæ & Concilii*, Cap. 27. „ Resistendum est ergo, *inquit*, etiam in faciem Papæ „ publice dilanianti Ecclesiam, verbi gratia, quia non vult dare Beneficia Ecclesiasti„ ca, nisi pro pecunia aut commutatione Officii, & cum omni reverentia & obedien„ tia neganda est possessio talium Beneficiorum his qui emerunt, & alleganda est causa „ simoniæ etiam cum Papa commissæ. Et sine dubio Principes sæculi & clarius gla„ dium de manu furiosi sic cum modestia tollerent. Multæ quoque sunt viæ, quibus „ absque rebellione Principes mundi, & Prælati Ecclesiæ, si vellent uti, resistentiam „ impedimentumque abusus potestatis afferrent. Sed quoniam Principes & Prælati non „ curant nisi quasi somniando, cur conqueruntur quod non potest deponi? Cur oppo„ nunt, quod Potestas data est in ædificationem, & non in destructionem? Abusui „ namque Potestatis qui destruit, obviam eant congruis remediis, non obediendo, in „ malis non adulando, non tacendo, arguendo, advocando Illustres ad increpandum „ exemplo Pauli, & præcepto ejusdem: Dicite Archippo, Vide Ministerium quod „ accepisti in Domino, ut illud impleas; (*Ad Coloss. ult.*) *& parum aut nibil abuteretur Potestate*.

Sententia Francisci a Victoria. XXII. Audiendus *Franciscus Victoria*, in Sacra Facultate Parisiensi Doctor Theologus, & in Salmanticensi Primarius Professor, Ordinis FF. Prædicatorum Relectione 4. De

De Potestate Papæ & Concilii, in qua istas Propositiones statuit & probat. Decima Pro-
„ positio: Si ex usu, & experientia, aut providentia intelligeretur, quod si dispensa-
„ retur in aliqua Lege Ecclesiastica, vergeret in perniciem aut grave damnum Eccle-
„ siæ & Religionis; Concilium posset hoc declarare & determinare, & etiam statuere
„ ut in tali lege numquam dispensaretur. *Undecima Propositio*: Videtur quod in tali de-
„ terminatione Concilium errare non possit. *Duodecima Propositio*: Facta tali determi-
„ natione, numquam liceret Papæ dispensare in tali Lege & peccaret mortaliter di-
„ spensando ex quacumque causa. *Decima-septima Propositio*: Non semper Mandatum
„ Papæ, aut dispensatio obligat subditos ad parendum. *Decima octava Propositio*; Facta
„ tali Declaratione & Decreto Concilii, si Papa dispensaret, subditi non tenerentur pa-
„ rere tali dispensationi. *Vigesima-prima Propositio*: Non videtur permittendum cuicum-
„ que privato sua auctoritate resistere, & non parere Mandatis Prontificis, quantumcumque
„ essent contra determinationem Concilii. *Vigesima-secunda Propositio*: Facta tali Decla-
„ ratione & Decreto Concilii, si Papa contrarium mandaret, possunt vel Episcopi, vel
„ Concilium Provinciale per se resistere tali Mandato, vel etiam implorare Principes,
„ ut auctoritate eorum resisterent Summo Pontifici, impediendo executionem Mandato-
„ rum ejus. *Tum subdit*: Quod mihi fecit animum tenendi hanc sententiam fuit, quod
„ Doctores egregii, & aliter magni defensores Auctoritatis Pontificiæ, etiam in ordine
„ ad Concilium, tenent expresse hanc sententiam, ut Cajetanus in ipso Opere in quo te-
„ net Superioritatem Papæ supra Concilium *c.* 27. *& Silvester* in verbo, *PAPA*. *Tum lau-
„ datis utriusque verbis subdit*: Ex his omnibus habetur, quod ubi Mandata & facta Pa-
„ pæ sunt in destructionem Ecclesiæ, potest ei resisti, & impediri executio Mandato-
„ rum; Ergo si jam constet ex determinatione Concilii, quod hujusmodi dispensatio-
„ nes sunt in destructionem Ecclesiæ, poterunt Gubernatores ipsius Ecclesiæ & Principes
„ resistere in his. Secundo, probatur, quia vim vi repellere licet Jure Naturali: Sed
„ Papa infert vim hujusmodi Mandatis & dispensationibus, quia facit injuriam, ut su-
„ pra probatum est: Ergo licitum est resistere illi. *Sequitur Corollarium*, Quod non
„ solum liceret non parere talibus Mandatis, sed etiam facto & vi, si opus esset,
„ resistere illi, & impedire armis executionem illorum Mandatorum: & maxime in-
„ tercedente publica Auctoritate, ut Principis; & comprehendere, & punire executo-
„ res talium Mandatorum, semper tamen servando moderamen inculpatæ tutelæ,
„ non excedendo reverentiam, nec negando aliquo pacto Auctoritatem illius, sed so-
„ lum allegando quod hoc est injustum, & in detrimentum Ecclesiæ. *Vigesima-tertia
„ Propositio*: Propter injustas dispensationes, vel alia Mandata insolentia, quæ in
„ perniciem Ecclesiæ procederent, posset convocari & congregari Concilium Gene-
„ rale contra voluntatem Papæ, ut ei resisteret, & obviaret ejus insolentiæ. Hoc
„ expresse tenet Silvester, in verbo, *Papa*, §. Quod si Papa suis moribus destruit Ec-
„ clesiam Dei, potest convocari Concilium contra ejus voluntatem, ut per illud Papa
„ moneatur, & Deus invocetur, & resistendo malis remedium apponatur. Hoc te-
„ net expresse Turrecremata Assertor vehementissimus Pontificiæ Dignitatis, Lib. 3.
„ Cap. 10. ubi loquens de Auctoritate Conciliorum: *Celebratio*, inquit, *Conciliorum
„ utilis est ad refrænandum exorbitantias quorumdam Pontificum, qui Pontificatum
„ suum aut extra Sanctorum Patrum Regulas pro voluntate exercent, aut simoniaca
„ pravitate dehonestant, aut sæculi vanitate & vita scandalosa confundunt. Hac de cau-
„ sa congregatum legitur Concilium Episcoporum Italiæ Romæ per Imperatorem contra*
„ Joannem XII. *qui venator, lubricus, & incorrigibilis erat*. Quod factum laudat, &
„ approbat Turrecremata, & hoc est valde utile. Ut enim ait Hormisda Papa, in
„ Epistola ad Episcopos per Hispaniam constitutos: *Difficile est ut cujuscumque cor sic
„ pravis cogitationibus induretur, ut in se patiatur culpandus fieri, cum Judicium no-
„ verit subeundum Concilii*. Unde etiam confirmantur quæ supra dicta sunt. Nihil etiam
„ prodesset congregatio Concilii, nisi sua Auctoritate posset determinare, quibus in
„ rebus Pontifex non debeat nec possit attentare contra Patrum Decreta & Sanctiones.

XXIII. Audiendus M. *Andreas Duvallius* Doctor & Professor Sorbonicus, Tracta- *Sententia Duvallii Professoris Sorbonici.*
tu *De suprema Romani Pontificis in Ecclesia Potestate*, P. IV. Quæstione ultima,

ubi

ubi hæc habet: „ Dices, Princip s & Respublicas graviter nonnumquam conqueri se a
„ Pontificibus graves injurias pati, nullumque ad has depellendas efficacius remedium
„ esse præter provocationem ad Concilium Generale. Respondeo, Non licere propterea
„ ad Concilium provocare; cum Principes sibi suisque rebus possint alia via consulere,
„ scilicet non obediendo Mandatis Pontificis; immo si aliter non possunt sibi succurrere,
„ strenue prudenterque resistendo, & cum ea moderatione, quam superiori Quæstione, ubi
„ de iniquis & Ecclesiæ perniciosis dispensationibus assignavimus.

XXIV. Sed a praxi abstrahendo (Utinam enim hujusmodi remedia adhibere nusquam necesse sit!) Non satis apparet qua ratione prior via magis displicere Curiæ Romanæ debeat quam altera, inquiunt Parisienses Theologi. Videtur enim malis Pontificibus non minus incommodum ut Concilium ipsis invitis, in certis illis casibus, quos *Turrecremata*, *Silvester Prieras*, *Cajetanus*, *Jacobatius*, & *Victoria* designant, congregetur, quod eorum *exorbitantias* coerceat, quod remedium malis apponat ex abusu Pontificiæ Potestatis in Ecclesia grassantibus, quod determinet quibus in rebus non debeant attentare contra Patrum Sanctiones, cujus metus ipsos a malo arcere possit, *dum noverit Judicium subeundum Concilii*; quam ut ab ipsis ad futurum Concilium in iisdem casibus appelletur? Non-ne enimvero (inquiunt) convocatio Concilii hos in fines, & hoc modo facta, Appellatio quædam ad futurum Concilium est, aut certe vim Appellationis habet? Quid præterea malo Pontifici tolerabilius esset ad Concilii tribunal vocari, an ad Christi tribunal Judiciumque rapi? Subire periculum ne exturbaretur a Cathedra, vel ne privaret eum Deus vita? Concilium enim ad hoc etiam asserunt congregari *Turrecremata*, *Silvester Prieras*, *Jacobatius*, & alii Pontificiæ supra Concilium Auctoritatis Assertores vehementissimi, ut Ecclesia congregata suis a Deo precibus impetret ut malus Pontifex corrigatur, vel ejus providentia singulari *de medio auferatur*. Quid optabilius, ut Canonibus, an armis in ipsum agatur? Ut subeat Ecclesiæ Judicium, vel coerceatur armis Principum? Sed ad quid Concilium, si totam a Pontifice Auctoritatem habeat, si sit instar corporis, quod sine capite potest habere motum gravium, sed non motum vitalem, ut ait *Silvester*? An Auctoritatem Concilio dabit Pontifex ut *exorbitantias* suas, excessus, & abusum potestatis refrænet, ac moderetur? Non-ne Concilium se invito congregatum irritum dicet, si tota Concilii Auctoritas ab ipso est? Quis vero correctionis ab Ecclesia congregata erga Pontificem adhibitæ fructus erit, si correctionis ordo a Christo in Evangelio præscriptus observari non possit, ut *Si Ecclesiam non audierit, tamquam Ethnicus & Publicanus* habeatur? Quid Præsules magnis impendiis & difficultatibus in Concilium congregare necesse est, ut orent Deum Optimum Maximum, malum Pontificem ut gratia sua corrigat, vel de medio auferat? Cum in suis Ecclesiis manentes singuli, Sacrificium incruentum Deo quotidie offerre, precesque ardentissimas fundere in eumdem finem possint, interimque excubias agere super greges a Christo sibi creditos, & Mandatis ac Decretis palam injustis, si quæ ad ipsos perveniant, non parere, ac eorum executionem impedire?

Theologorum Parisiensium cum citatis Auctoribus concertatio historice ab Auctore relata.

XXV. At (inquiunt Parisiensium Theologorum adversarii) Summi Pontifices hæreseos notam inusserunt Appellationibus a Summi Pontificis Judiciis ac Mandatis ad Concilium. Sed & Hæreticos declararunt (respondent illi) qui Summorum Pontificum Mandatis non parerent, vel ipsis resisterent. Et *Sanctus Yvo Carnotensis* Epistola 8. ad *Richerium* Senonensem Metropolitanum scribit; *Sedis Apostolicæ Judiciis & Constitutionibus obviare, plane est Hæreticæ Pravitatis notam incurrere, cum Scriptura dicat: Hæreticum esse constat, qui Romanæ Ecclesiæ non concordat*. His tamen non obstantibus, *Turrecremata*, *Cajetanus*, & *Jacobatius* Cardinales, *Silvester Prieras*, *Franciscus Victoria*, *Andreas Duvallius*, aliique Theologi, Pontificiam licet Auctoritatem supra Generale Concilium extollentes, exceptiones quasdam afferunt, & certis in casibus licitum esse, immo necessarium asserunt, Romani Pontificis Mandatis, palam scilicet injustis, vel in Ecclesiæ perniciem aut Fidelium offensionem cedentibus, non obtemperare, quin etiam resistere, cum his, quas explicant illi, cautionibus. Quid-ni ergo (inquiunt nostrates Theologi) & exceptiones afferre nobis liceat legis illius a *Martino V.* *Pio II.* *Julio II.* latæ adversus Appellationes & Appellantes ad futurum Generale Concilium

lium

lium, ut Majores nostri, viri cumprimis Catholici, Pontificii Primatus Jure Divino instituti acerrimi defensores, & Sedis Apostolicæ observantissimi attulerunt. Ut in privatis quidem causis vetitæ intelligantur, non vero in communibus, quæ Canonum eversionem, & Ecclesiarum populosissimarum, verbi gratia, Gallicanæ, aut universalis Ecclesiæ statum spectarent; non ab hominibus privatis, seu privatis nominibus, sed ab ipsis Ecclesiis, vel Principibus cum illis conjunctis, salva reverentia Sedi Apostolicæ debita interjectæ, ad Fidem, vel Disciplinam tuendam, ad Regum vel Ecclesiarum Jura servanda, ad impediendum *Ne paulatim amittatur Libertas quam Ecclesiæ donavit Sanguine suo Dominus noster Jesus Christus* (ut loquitur sacra Synodus Ephesina) non autem ad frustrandam obedientiam, quam omnes Christiani, & omnes etiam particulares Ecclesiæ Jure Divino debent Sedis Apostolicæ Constitutionibus & mandatis *salubriter promulgatis*. Nam cum *Leone IV.* & LXXII. Episcopis in Concilio ipsi assidentibus, dicimus, dicemusque semper: *Si quis Dogmata, mandata, Sanctiones, vel Decreta, pro Catholica Fide, pro Ecclesiastica disciplina, pro correctione fidelium, pro emendatione sceleratorum, vel interdictione imminentium vel futurorum malorum, a Sedis Apostolicæ Præsule salubriter promulgata contempserit, Anathema sit.* Dicemus & cum *Gregorio Septimo*: *Qui Apostolicæ Sedis Saluberrimo Præcepto obedire noluerit, Idololatriæ peccatum incurrit, teste Samuele, & Beato Gregorio adstruente.* Hæc Theologi Parisienses quorum sententiam, rationes, responsa historice refero.

XXVI. Objicit Anonymus Libertatum Ecclesiæ Gallicanæ Impugnator libro 5. Cap. 15. §. 9. *S. Antoninum* Archiepiscopum Florentinum, doctrina, pietate, & miraculis clarissimum, oppositam Parisiensium Theologorum & Cleri Gallicani sententiæ doctrinam valide defendere P. 3. Summæ, Tit. 23. Cap. 3. *De Appellatione Papæ*, §. 3. *Sed nec*, inquit, *ad Concilium Generale a Papa appellari potest: quia Papa omni Concilio superior est, nec robur habet quidquid agitur, nisi Auctoritate Romani Pontificis roboretur & confirmetur. Sentire ergo quod ad Concilium a Papa appellari possit, est hæreticum & contra illum Articulum, Sanctam Ecclesiam Catholicam.* Sic autem superius argumentatur: *Quicumque Privilegium Romanæ Ecclesiæ a Christo traditum auferre conatur, est hæreticus: Sed dicens & tenens, quod licet appellare a Pontifice Romano ad Successorem ejus, aufert Privilegium Romanæ Ecclesiæ a Christo traditum: Ergo talis manifeste est Hæreticus.* Et sic probat Minorem: *Quicumque sentit Romanum Pontificem non esse summum, supremum, & unicum Caput totius Ecclesiæ, auferre conatur Privilegium Romanæ Ecclesiæ a Christo traditum: Sed quicumque a Papa appellandum sentit, sentit Papam non esse summum & unicum Caput Ecclesiæ: Ergo, &c. Unde sequitur quod quicumque hoc sentit, facit contra Articulum Nicænæ Synodi, ubi dicitur,* Unam Sanctam Ecclesiam, *quia Ecclesia habet unitatem ex unitate Capitis. Unde & Joannis X. dicit Christus:* Fiet unum ovile & unus Pastor. *Si licitum esset appellare a Papa, & ille ad quem appellatur, esset Caput; Sic Papa non esset Caput, vel essent duo Capita, quod esset monstruosum.* Affert idem Anonymus censuram *Francisci de Silvestris*, vulgo *Ferrariensis* a patria nuncupati, Ordinis Prædicatorum Magistri Generalis, in Commentario Libri 4. *S. Thomæ* contra Gentes, Cap. 76. in fine, scribentis: *Ex prædictis constat, vanam esse, & a Fide Christiana alienam opinionem dicentium, concilium & Ecclesiam esse supra Papam, & ipsum Papam ab Ecclesia Auctoritatem habere, tamquam ab ipso institutum.* *Objectio ex S. Antonini & Francisci Ferrariensis censura.*

XXVII. Respondent Theologi Parisienses *S. Antonini*, *Francisci de Silvestris*, & aliorum Auctorum Scholasticorum testimonia suæ sententiæ veritati, in Scriptura Sacra, Traditione, Conciliorumque Generalium Decretis fundatæ, & a Scriptoribus plerisque omnium Ordinum, pietate, & eruditione conspicuis approbatæ, præjudicare non posse. Siquidem *Veritati nihil præscribere potest, non intervalla temporum, non privilegia regionum, non patrocinia personarum* (ut ait *Tertullianus*) Sanctissimum Archipræsulem Florentinum ex vero principio falso ratiocinari, quia tribuit Adversariis consequentiam quam ipsi non admittunt, nec ex sententia ipsorum legitime illatam. Hæreticus certe est, qui negat Privilegia Romanæ Ecclesiæ a Christo tradita, vel ea auferre conatur: Hæreticus est, qui Romanum Pontificem totius Ecclesiæ Caput esse diffitetur: Sed falsum est (inquiunt) quod quicumque a Summo Pontifice appellari posse censet, neget ipsum es- *Responsio Theologorum Parisiensium.*

se summum & unicum Ministeriale Ecclesiæ Caput. Unicum enim post Christum illum esse profitemur Ecclesiæ Caput, & hoc nomine colimus, credimusque ipsum habere Jure Divino Primatum, non honoris tantum, sed Auctoritatis & Jurisdictionis super omnes Ecclesias particulares, & singulos Fideles: & nihilominus Concilio Generali inferiorem propugnamus (inquiunt) & ab ipso proinde ad Concilium appellari posse. Simili ratiocinio contra oppositæ sententiæ Assertores colligi posset: Quicumque negat Privilegia Ecclesiæ universali a Christo collata, Hæreticus est: Sed quicumque negat Ecclesiam Universalem, & Concilium Generale ipsam repræsentans, esse Romano Pontifice superius, negat Privilegia Ecclesiæ Universali a Christo collata: Igitur Hæreticus est. Sed ab hujusmodi censura utrimque temperare consultius est. Privilegium Romanæ Ecclesiæ esse censet *S. Antoninus*, quod Summi Pontificis Judicia etiam a Concilio Generali retractari non possint, & quod a Concilio judicari non possint. Id vero negant Theologi Parisienses. Unde qui contra ipsos id proferunt, id ipsum quod in quæstione est pro principio assumunt. Est tamen apud *S. Antoninum* quod Academiæ nostræ & Cleri Gallicani sententiæ mirum in modum faveat. Censet enim Summi Pontificis Judicium in causis Fidei non esse indeficiens, nisi accedente Ecclesiæ consensu: Quod si ita est, non est per se irretractabile, nisi Ecclesiæ consensus accesserit: Si non est per se irretractabile, potest a Concilio Generali retractari: Si potest a Concilio Generali retractari illud, ergo superius est: Si superius, ad ipsum ergo certis in casibus appellari posset a Summo Pontifice, præsertim ubi de Fidei periculo ageretur. Sic (inquiunt Parisienses Theologi) ex *S. Antonino* contra ipsummet argumentamur. Sed illum audire præstat eodem Capite hanc Objectionem sibi proponentem: „ Contingere „ posset quod Papa Hæreticus esset, & vellet Hæretica Statuta condere, quod si con„ tingeret, deficeret Fides Petri, quia non esset qui in hoc casu posset resistere, nec „ teneretur Ecclesia Statutis ejus Hæreticis obedire. (Videtur ergo in hoc casu saltem „ licitum esse ad aliquem appellare.) *Sic vero respondet*: Ad illud dicendum, quod „ licet ut persona singularis ex motu proprio agens errare posset in Fide; tamen utens „ Concilio & requirens adjutorium universalis Ecclesiæ, Deo ordinante, qui dixit, E„ go rogavi pro te &c. non potest errare. Nec potest esse quod Universalis Ecclesia ac„ cipiat aliquid tamquam Catholicum, quod est Hæreticum: quia Ecclesia universalis, „ quæ est Sponsa, & erit semper, & non habens maculam neque rugam. Ephes. 5. „ *Hæc est &c.* Item Sancta Romana Ecclesia, quæ semper immaculata permansit, Do„ mino procurante, & B. Petro Apostolo opem ferente, in sæculo futuro permanebit sine „ ulla Hæreticorum insultatione: Cant. 5. dicit Sponsus de Ecclesia: *Amica mea, co„ lumba mea, immaculata mea.* „ CYPRIANUS 24. Quæst. 1. C. *Loquitur*, in fine: *Adulterari non potest Sponsa Christi, incorrupta est & pudica.* Subdit quidem *S. Antoninus*: „ Si Papa ut singularis persona in Hæresim laberetur notorie, adhuc tamen non „ esse appellandum a Papa: quia talis primo monendus est ab illis, qui in electione „ Papæ totum corpus Ecclesiæ repræsentant, qui sunt Romanæ Ecclesiæ Cardinales, „ & si admonitus vellet se corrigere, non deberent eum judicare, sed ipsemet humili„ ter ab errore desistens, se ipsum deberet punire. Si autem vellet in Hæresi pertinaci„ ter permanere, videretur a Papatu eo ipso dejectus 24. Quæst. 1. Cap. *Audivimus*. „ Et minor est quolibet Clerico Catholico, ut dicit Glossa, nec videretur habere pos„ se Summi Capitis dignitatem, si Fidei non tenuerit unitatem. „ Sed (inquiunt Parisienses Theologi) hanc Responsionem dudum evertit *Gersonius* noster, in Tractatu qui inscribitur, *Quomodo & an liceat in causis Fidei a Summo Pontifice appellare?* Cujus hæc sunt verba: „ Amplius, non est verum quod Papa, eo facto quo cadit in „ Hæresim, sit depositus a Papatu, sicut nec est verum de aliis Episcopis, quemadmo„ dum ista materia declarata est alibi latius; reducendo hanc opinionem ad multiplex „ inconveniens, sicut ad incertitudinem Ecclesiasticæ Politiæ, & susceptionis Sacramen„ torum, & ad favorabilitatem damnatæ doctrinæ Joannis VVicklef, quæ principaliter „ innitebatur tali fundamento, Quod nullus existens in peccato mortali erat Papa, vel „ Episcopus, nec consecrabat, &c. Et qui bene ponderat causas reprobationis hujus do„ ctrinæ VVicklef in hac parte, illæ similes causæ concludunt, quod hæretis, licet reddat

Si Papa laberetur in Hæresim non esset ipso facto depositus.

„ Præ-

„ Prælatum dignum depositione, juncta pertinacia, non tamen reddit eum depositum „ eo facto, sed requiritur humana depositio. Sicut enim nulla sanctitas, quantumcumque magna, constituit aliquem in statu Papali vel Episcopali nisi per electionem humanam de lege communi, contra opinionem Valdensium: ita nulla iniquitas removet aliquem ab Episcopali gradu vel Papali de communi lege, si non interveniat humana depositio.

Papa non habet ab Ecclesia auctoritatem, sed a Christo immediate.

Quod spectat *Franciscum de Silvestris*, ejus auctoritas non tanti est (inquiunt Parisienses Theologi) ut nos movere debeat: Quamquam ejus Censura nostram doctrinam non afficit, sed alteram tantum Propositionem ab ipso in eadem periodo copulatam, scilicet, „ Papam habere ab Ecclesia Auctoritatem tamquam ab ipsa institutum. „ *Hanc, inquam*, a Fide alienam opinionem „ ait: quam & nos cum ipso rejicimus & configimus, repetentes quod Sacra Facultas in Articulis Fidei contra *Lutherum* die 18. Januarii anno 1542. editis pronuntiavit & declaravit; 22. „ Certum est Concilium Generale, legitime congregatum, universalem repræsentans Ecclesiam, in Fidei & Morum determinationibus errare non posse. 23. Nec minus certum est, unum esse Jure Divino Summum in Ecclesia Christi militante Pontificem: Cui omnes Christiani parere tenentur. „ Hæc Theologi Parisienses. Cæterum lectorem admonere operæ pretium est, ea quæ hic desunt ad plenam Quæstionis de suprema Conciliorum Generalium Auctoritate tractationem, Dissertatione 8. quæ est de Concilio Basileensi, suppleri; præsertim Objectionum ex Florentina Synodo & Lateranensi sub *Leone* petitarum solutionem.

SCHOLION.

Religiosi Censores Dissertationem istam his verbis configunt: *Hæc Dissertatio tota cassanda, quia injuriosa Romanis Pontificibus, & plena derisoriis verbis falsisque doctrinis, deprimentibus auctoritatem Apostolicæ Sedis.*

R. Tam falsa hæc accusatio, quam vaga. Nihil in hac Dissertatione non serium, nihil Theologica gravitate indignum. Doctrina vero quam continet, Sacræ Facultatis Parisiensis & Ecclesiæ Gallicanæ doctrina est, historice tamen magis quam dogmatice a me tractata & exposita, ut ostendit ipse tractandi modus, & loquendi ratio in singulis pene probationibus & Responsionibus repetita: *Ita probant Theologi Parisienses: Sic respondent Theologi Parisienses.* Et hanc ipsam Parisiensis Academiæ & Ecclesiæ Gallicanæ doctrinam intra opinionis limites coercui; & ex eorum dogmatum numero non esse docui, quæ ab omnibus necessario credenda, sive tenenda & propugnanda sint. En verba mea pag. 650. Edit. primæ: „ Qua quidem declaratione hanc & alias finire quæstiones Ecclesia Gallicana non intendit, sed sententiam dumtaxat suam declarare, ac solis ejusdem Ecclesiæ membris, non aliarum Ecclesiarum Prælatis aut Doctoribus seu Professoribus legem statuere. Atque hanc ipsam opinionem ab antiquo in Galliis receptam, suis non proponit ut dogma Fidei Ecclesia Gallicana, sed ut probabiliorem, & Scripturæ Sacræ ac Traditioni magis consonam. „ Nec verius mihi objicitur quod Romanis Pontificibus injuriam faciam, & Sedis Apostolicæ auctoritatem deprimam: immo Sacrosanctam illam auctoritatem extollo pro viribus, pag. 653. Edit. primæ, ubi ceu *Dogma Fidei* profiteor, „ Quod Romanus Episcopus unus sit jure Divino Summus in Ecclesia Pontifex, cui omnes Christiani parere tenentur; & qui immediate a Christo non honoris solum aut dignitatis, sed & potestatis ac jurisdictionis primatum habet. *Secundum hæc profiteor*, Ad universalis etiam Ecclesiæ disciplinam pertinere, ut Majores Ecclesiæ causæ ad Sedem Apostolicam referantur; & in Fidei ac dubiæ Disciplinæ causis consulatur illud Christianæ Religionis Oraculum: ut ad honorandam S. Petri memoriam Appellationes ex toto orbe Christiano ad Romanum Pontificem fieri possint, secundum Canones: ut ipsos Canones temperare possit, eorum executionem in omnibus Ecclesiis urgere, promovere; eorumque infractores, cujuscumque sint Ordinis & Dignitatis pœnis Canonicis coercere: ut casus sibi reservare indulgentias concedere, Leges ad Ecclesiæ ædificationem condere valeat. Omnem denique prærogati-

„ vam tum a Christo, tum ab Ecclesia Romanis Pontificibus concessam, in omnibus & per „ omnia salvam esse volo. Hoccine est Romanis Pontificibus injuriam facere, Sedis Apostolicæ auctoritatem deprimere? Pag. 696. „ Salvis itaque juribus Romanæ Ecclesiæ & „ Sedis Apostolicæ, in qua singulari Christi protectione Fides S. Petri illibata hucusque „ prædicata est, & porro prædicabitur, &c. „ Hoccine est verbis illudere, injuriam Romanis Pontificibus facere, Sedis Apostolicæ auctoritatem deprimere? Pag. 735. „ Summus ergo Pontifex Ecclesiam repræsentat ut Caput, ut membrum Ecclesiæ præ- „ cipuum, ut MONARCHA PRIMUS (sic enim post Gersonium loqui placet) id „ est, ut ovium & Pastorum omnium Summus Pastor. „ Hæccine sunt derisoria verba, Romanis Pontificibus injuriosa, Sedis Apostolicæ Auctoritatem Sacrosanctam deprimentia? Pag. 740. „ S. Petri successorem Romanum Pontificem congregatis etiam Episcopis „ præsidere, in Concilio primas habere, scripsit. *Pag.* 744. In Concilio primas habet, „ quatenus ipsi per se vel per Legatos præest, & eo AUCTORE omnia decernuntur. „ *Pag.* 776. Summi Pontificis est declarare quæ Concilia vere Oecumenica sint; ad ipsum „ spectat judicare an iis instructa sint conditionibus, quæ Concilii Oecumenici rationem „ constituunt; ea promulgare, eorum executionem jubere ac promovere. *Pag.* 778. Dei „ providentia singularis, Christi Ecclesiam suam gubernantis protectio, Spiritus Sancti Se- „ dis Apostolicæ Præsules dirigentis assistentia, „ S. PETRI QUI IN SUA SEDE VIVIT AC PRÆSIDET, *quique* FIDEI COLUMNA EST ET ECCLESIÆ CATHOLICÆ FUNDAMENTUM, „ intercessio, hactenus effecerunt ut Romani Pontifices be- „ ne gesta Concilia approbarent, male gesta rescinderent. „ Hæccine Romanis Pontificibus injuriosa sunt, & Sedis Apostolicæ deprimunt auctoritatem?

Quod denique spectat Quæstionem ipsam & doctrinam de Concilii Œcumenici præeminentia, nihil aliud impræsentiarum ad excusationem meam proferam præter verba *Martini Aspilcuetæ Navarri* Doctoris celeberrimi, cap. *Novit*, *De Judiciis*, Notabili 3. ubi nolle se definire ait cui potestas Ecclesiastica a Christo collata fuerit, an Ecclesiæ toti, an vero ipsi Petro. „ Quod non est consilium (*inquit*) facere in præsentia, propter illam ma- „ ximam discordiam Romanorum & Parisiensium. Illi enim tenent Petro & successori- „ bus datam esse hanc potestatem, atque ideo Papam Concilio esse superiorem: ii vero, „ quibus Gerson adhæret, totam datam esse toti Ecclesiæ, licet exercendam per unum; „ atque ideo in aliquot saltem casibus Concilium esse supra Papam . . . Hæc Sententia „ placuit Panormitano, qui pro Parisiensibus est, quem frequentius nostri sequuntur, ut „ tradit Decius, quam mordicus tuetur Jacobus Almainus a Sorbona Theologus, qui respon- „ dit Thomæ a Vio Libello justo, & Joannes Major in cap. 10. sup. Matth. qui idem „ facit, ajens, Romæ nemini permitti tenere Parisiensium & Panormitani sententiam; „ nec rursus Academmia illam Parisiensem pati ut contraria opinio asseratur in ea. „ Hæc Navarrus.

ANIMADVERSIONES in eam propositionem, quæ Concilia Œcumenica Papæ proponit.

CUm Pontifex Romanus, quatenus privata persona est, possit in hæresim labi, indubium sane est tunc Concilii œcumenici judicio subesse, ut pote qui ob hæresis labem, cum ad Ecclesiam non pertineret, ejusdem Ecclesiæ caput esse desineret. Ubi etiam esset dubium, an aliquis sit Petri successor, quia e.g. Schismate grassante fuit electus, cum non satis constet Papæ jurisdictione potiri, posset Concilium in ipsum depositionis sententiam pronunciare, illum tamquam illegitimum habendo; quapropter ea viget apud Jurisperitos regula, quod paria sunt non esse, & non apparere. Eo magis id servandum foret, quando plura incerta capita uni corpori Ecclesiæ monstruose præsidere contenderent, nam cum non potius unum quam alterum foret deponendum, æqua ratio exposceret ut omnia ad dubium papatum dimittendum cogerentur. Quod si Papa dubius jurisdictioni Concilii est subjiciendus, multo magis in illum posset animadvertere, qui invalide Petri solium conscendisset, ut si in ipsius electione Canonica eligendi forma fuisset omissa; si per simoniam eligentium suffragia sibi comparasset, si electores per metum gravem ac injustum ad aliquem eligendum coacti fuissent &c. Ubi vero de legitima Papæ electione dubium oriri

non posset, si Ecclesiam male haberet, vel aliorum jura perperam invaderet &c. si preces in irritum cederent, quamvis & tunc nulli esset inferior, posset illi resisti naturalis defensionis titulo, cum vim vi repellere concedatur. His prælibatis.

§. I.

Ex S. Scriptura ostenditur Romanum Pontificem Conciliis œcumenicis esse anteponendum.

CUm Romani Pontificis præeminentia ex prærogativis D. Petro collatis resplendeat, supponere æquum est sub lite versari non posse apud Catholicos eadem privilegia, quæ Christus Petro concessit, ut sui Vicarii munere fungeretur, in Romanis Pontificibus ejusdem dignitatis successoribus perseverare. Et quidem si Ecclesia non debet fundamento, capite, ac pastore expoliari, debent in Romano Pontifice illa perseverare privilegia, quibus Christus Petrum exornavit, ut Ecclesiæ suæ fundamentum esset, caput, & Pastor; unde S. Leo serm. 2. de annivers. assumpt. suæ ita ait: *Manet dispositio veritatis, & B. Petrus in accepta fortitudine Petræ perseverans, suscepta Ecclesiæ gubernacula non relinquit, perseverat videlicet Petrus & vivit in successoribus suis.* Privilegia ergo Petri expendamus.

Primo mihi occurrunt Christi verba, quibus Matth. 16. interrogans Apostolos ait: *Vos autem quem me esse dicitis?* Christo autem interroganti, aliis silentibus Apostolis, Petrus respondit: *Tu es Christus filius Dei vivi*, atque ita ipsius Divinitatem confitendo meruit audire: *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non prævalebunt adversus eam. Et tibi dabo claves regni cœlorum & quodcumque ligaveris super terram, erit ligatum & in cœlis, & quodcumque solveris super terram, erit solutum & in cœlis.* Præfata verba ad Petrum spectasse aperte ipse textus ostendit; Christus enim semper ad Petrum, & de Petro loquebatur. Deinde quomodo putandum est Christum non alloquutum fuisse Petrum, dum præmium illius confessioni destinavit, illum Ecclesiæ suæ fundamentum constituendo? *Petrus dixerat*, ait S. Hieronymus in cap. 16. Matth. *Tu es Christus filius Dei vivi; mercedem recepit vera confessio — Quid est quod ait, ego dico tibi? Quia tu mihi dixisti: Tu es Christus filius Dei vivi, & ego dico tibi non sermone casso — tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam.* Similia habet *S. Basilius l. 2. cont. Eunom. S. August. enarrat. in Ps. 69. S. Leo Serm. 94. de Transf.* Fides ergo Petri fuit fundamentum veluti in abstracto, quia fuit ratio unde Petrus fundamenti prærogativam obtineret; atque ita una voce Patres Græci & Latini specialiter Petrum Ecclesiæ petram, crepidinem, ac fundamentum appellant. Sed & illud ostendit Christum alloquutum fuisse Petrum, quia si dicatur verba ad Ecclesiam, ut a capite sejunctam direxisse, manifesta vis fieret verbis evangelicis; hunc etenim ineptum redderent sensum: *Fundabo Ecclesiam super Ecclesiam.* Christi ergo promissio Petrum certissime respiciebat; sed quia nihilominus ad ipsum sua verba direxit, quatenus Ecclesiæ futurum erat fundamentum, necesse est simul in Ecclesiam intendisse, cum fundamentum, non propter se, sed propter ædificium super ipsum construendum ponatur. Quod si Christus Petrum, ac proinde & ipsius Successores totius Ecclesiæ fundamentum constituit, & œcumenici Concilii fundamentum esse voluit; cum etenim Concilium solum repræsentative universa Ecclesia nuncupetur, quid minus ipsa Ecclesia esse dicendum est. Ubi autem Romanus Pontifex ejusdem Concilii sit fundamentum eidem superesse cognoscimus, siquidem ab ipso pendet, eidemque mutuat firmitatem. Quod si alia loquendi phrasi velimus id explicare, dicere possumus, quod dum Christus Romanum Pontificem Concilii voluit esse fundamentum, ejusdem Magistrum, ac Doctorem constituisse cognoscimus: discipulos vero a Magistro pendere necesse est.

Sed & observanda illa verba: *Tibi dabo claves regni cœlorum, & quodcumque ligaveris super terram erit ligatum & in cœlis, & quodcumque solveris super terram, erit solutum & in cœlis.* Sane & cæteris Apostolis ligandi, solvendique potestas fuit collata *Matth.* 18. & *Jo.* 20. unde & ad Episcopos ipsorum successores, cæterosque Sacerdotes pertinere cognoscimus. Nihilominus ex præfatis verbis quibus Christus solum Petrum alloquutus est, ipsi specialiter claves Regni concessas intelligimus, quod summam significare

potesta-

potestatem ipsa clavium vox innuit, ac exempla Veteris Novique Testamenti, jura, & communis loquendi usus, agendique modus ostendit; & quidem in totum Ecclesiam, quæ per regnum cœlorum designatur, teste S. Gregorio *hom.* 12. *in Evangel.* Hinc S. Hilarius in *cap.* 16. Matth. ita exclamat: „ O beatus cœli janitor, cujus arbitrio claves æterni aditus traduntur, cujus terrestre judicium præjudicata auctoritas sit in cœlo, ut quæ in terris ligata sunt, aut soluta, statuti ejusdem conditionem obtineant in cœlo. „ Si vero Christus Petro claves, summam nempe in Ecclesiam potestatem concessit, ac proinde multo magis in Concilia; jam eamdem supereminentiam in Romano Pontifice agnoscere cogimur: unde quæ Concilia clauderent ligarentque poterunt Romani Pontifices aperire & solvere.

Alter textus hic expendendus habetur *Jo. ult.* ubi ter Christo interrogante Petrum, an ipsum plus aliis diligeret, & respondente Petro: *Tu scis quia amo te*, bis illi pascendi suos agnos curam demandavit illis verbis: *Pasce agnos meos*, simulque oves, tandem dicendo: *Pasce oves meas*. Si non sciremus hic Christum cum uno Petro Sermonem habuisse, ex illis verbis textus: *Dicit Jesus Simoni Petro*, adhuc id cognoscere mus quia solum Petrum quoad dilectionem examinat: quia ab ipso solo responsum accepit; & quia unum solummodo poterat interrogare, an supra cæteros, Joannem scilicet, Jacobum, & Thomam ibi præsentes, diligeret. Certum præterea est curam demandatam agnos ovesque pascendi, Summam potestatem importare, ut superfluum sit ad id ostendendum varia S. Scripturæ exempla afferre; nam & ipsum Pastoris munus id ostendit; neque enim ad eum dumtaxat cibum præbere pertinet, sed ducere insuper, reducere, verberare, tueri, mederi &c. Modo considerando Episcopos etiam in Concilio œcumenico coadunatos, quæri potest an constituti sint a Christo pastores, oves, & ovile, an vero tunc evadant Pastores illius Pastoris, cui Christus suorum agnorum, oviumque pascendarum curam demandavit? Si aliquis dicat Episcopos singillatim, non vero collective sumptos ad Petri oves pertinere, oportebit hujus distinctionis fundamentum ex S. Scriptura demonstrare, quod minime facturum credo. Et re vera quis vel potuit somniare Christum hoc in loco exequende illud promissum jam factum Petro: *Super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam: Tibi dabo claves regni cœlorum*, singulos tantum fideles pascendos commisisse, non vero totum & universum simul ovile? Ubi quæso, dum pastori grex commendatur solum oves prout singulæ, non vero prout unum constant gregem commendantur? Ubi Princeps alicuius provinciæ cuidam regimen mandans singulos tantum vult illi commissos, non vero omnes etiam conjunctim? Et ipsi ergo Antistites in Concilio coacti oves Petri sunt; quapropter si ab ipso ejusque Successoribus pastoris officium gerentibus pascendi sunt, & gubernandi, eisdem subdi compertum est.

Cum præfata D. Scripturæ testimonia mire commendent Papæ etiam supra Concilia œcumenica potestatem, ut ea ad alia distraherent non parum inter alios adlaborarunt Richerius, Launojus, Dupinius &c. unde operæ pretium est in ipsorum interpretationibus examinandis immorari.

§. II.

Expenditur prima interpretatio præfatorum locorum S. Scripturæ.

PRimo dicunt illa verba: *Super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam*, ad Christum esse referenda, de quo ait Apostolus: *Petra autem erat Christus*. Hæc vero interpretatio desumpta est ex S. Augustino *l.* 1. *retract. cap.* 21. ubi illam ex eo probat, quia non dictum est Petro, *Tu es Petra, sed tu es Petrus. Petra autem erat Christus, quem confessus Simon, sicut eum tota Ecclesia confitetur, dictus est Petrus*. Verum communiter observant Augustino hanc interpretationem arrisisse ex ignorantia literarum Syriacarum. Christus igitur Syriace loquutus fuit, ac proinde dixit: *Tu es Cephas*, quod verbum idem significat *ac petra*, Hieronymo teste, qui in cap. 2. ad Galat. ait: *Non quod aliud significet Petrus, aliud Cephas, sed quam nos latine, & græce Petram vocamus*,

mus, Hebræi & Syri propter linguæ interviciniam Cepham nuncupent. Et quidem allatam interpretationem nec ipse patitur textus; cum etenim exhibeat Christum Petri confessionem remunerantem, non est unde dicamus de seipso ea verba intellexisse: *Et super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam*; neque etenim aliud ibi tributum præmium Petri confessioni possumus agnoscere, nisi quod ipsum Ecclesiæ suæ Petram, ac Fundamentum destinaverit. Non per hoc tamen inficias quis ibit etiam Christum petram esse ac Ecclesiæ fundamentum; sed post Christum hujusmodi prærogativam etiam Petrum obtinuisse discimus, dum ipsi dictum est: *Tu es Petrus & super hanc petram, &c. Non solum*, ait Hieronymus in Jerem. c. 16. *Christus* petra, *sed & Apostolo Petro donavit ut vocaretur petra*. Et S. Leo *serm. 3. assumpt. suæ c.* 13. inducit Christum cum Petro ita alloquentem: „ Sicut Pater meus tibi manifestavit divinitatem meam, ita & ego tibi „ notam facio excellentiam tuam. Quia tu es Petrus; id est, cum ego sim inviolabi„ lis petra, ego lapis angularis, qui facio utraque unum, ego fundamentum præter quod „ nemo aliud potest ponere, tamen tu quoque petra es, quia mea virtute solidaris, ut „ quæ mihi potestate sunt propria, sint tibi mecum participatione communia. *Et Ma„ ximus Taurinensis Episcopus* hom. 1. in Natal. Petr. & Paul. *ait*: Hic est Petrus, cui „ Christus Dominus communionem sui nominis libenter indulsit. Ut enim, sicut Apo„ stolus Paulus edocuit, petra erat Christus, ita per Christum Petrus factus est petra, „ dicente ei Domino, Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam. „ Primum ergo & præcipuum Ecclesiæ fundamentum Christus est, secundarium Petrus.

§. III.

Expenditur altera interpretatio locorum S. Scripturæ.

RESpondent deinde non collatam fuisse Petro, ejusque successoribus potestatem, qua Conciliis supereminerent; neque etenim diversam ipsi tributam auctoritatem putant, quando Christus illi communicavit potestatem ligandi, solvendi, pascendi &c. ab ea, quam concessit Apostolis *Matth.* 18. dum illis ait: *Quæcumque alligaveritis super terram, erunt ligata & in cœlo; & quæcumque solveritis super terram erunt soluta & in cœlo*. Porro hæc Apostolorum potestas, quam denuo ipsis tribuit *Jo.* 20. talis non erat, ut & ipsis Conciliis possent imperare.

Ut igitur plenius Petri præeminentia resplendeat, observandum est ex præfatis Scripturæ locis haberi quidem Christum alios Apostolos pares constituisse Petro in Apostolatus dignitate, unde poterant utique fideles solvere, ligare, Ecclesias fundare &c. non vero in prærogativa capitis, & Ecclesiæ fundamenti. Id satis ostenditur quia ratio cur Petrus hæc obtinuerit privilegia, ea fuit, quod specialiter Christi Divinitatem confessus est, & quia speciali in Christum amore se flagrare dixit; ac proinde cum Christus specialem ejus confessionem, charitatemque remunerari voluerit, & specialem ipsi auctoritatem elargitum fuisse agnoscere necesse est. Hinc S. Basilius *l.* 2. *contr. Eunom.* ait de Petro. *Quoniam fide præstabat, Ecclesiæ ædificationem in seipsum recepit*. Et S. Leo serm. 94. de Transfig. *Tantum in hac fidei sublimitate complacuit*, nempe Christus, *ut beatitudinis felicitate donatus sacram inviolabilis petræ acciperet firmitatem, supra quam fundata Ecclesia portis inferi, & mortis legibus prævaleret*. Ipse S. Cyprianus, qui *lib. de unit. Eccl.* ait: *Hoc erant & cæteri Apostoli, quod fuit Petrus, pari consortio præditi honoris, & potestatis*, ut ostenderet non coæquasse in ratione Capitis, & auctoritatis, ita subdit: *Primatus Petro datur, ut una Christi Ecclesia, & cathedra una monstretur*. Obtinuit ergo a Domino Petrus quod alii Apostoli minime sunt consecuti, unde dum antea pares in dignitate dixerat, clarum est solum ad invicem comparasse in prærogativa Apostolatus; cujus ratione ubique poterant fideles solvere & ligare, Ecclesias fundare &c. Id ipsum explicans S. Hieronymus l. 1. contr. Jovin. ita loquitur: *At dicis super Petrum fundatur Ecclesia, licet id in alio super omnes Apostolos fiat, & cuncti claves regni cœlorum accipiant, & ex æquo sic per eos Ecclesiæ fortitudo solidetur; tamen propterea inter duodecim unus eligitur, ut capite constituto schismatis tollatur occasio*. Omnes

ergo

ergo dignitate apostolatus eminebant, sed uni Petro capitis competit eminentia; unde illum *primum lapidem Ecclesiæ, chori apostolici verticem* ex pœnitentia factum, dicit S. Nilus *ep. 310.* S. Leo etiam *serm. 3. anniversf. assumpt. suæ* ita ait: *Propter quod dicitur beatissimo Petro: tibi dabo claves regni cœlorum — Transivit quidem in alios Apostolos jus potestatis illius & ad omnes Ecclesiæ principes decreti bujus constitutio commeavit: sed non frustra uni commendatur, quod omnibus intimetur: Petro enim hoc singulariter creditur, quia cunctis Ecclesiæ rectoribus Petri forma præponitur.* Et in Epistola ad Episcopos provinciæ Viennensis scripsit Petro præ cæteris ligandi, solvendique datam fuisse potestatem, oviumque pascendarum. Jam vero antea Origenes *in cap. 16. Matth.* inter alia dixerat: *Si ad Evangelii scripta animum diligenter appellamus, ibi magnum inveniemus discrimen & excellentiam eorum quæ Petro præ iis quæ aliis dicta sunt, etiam in iis rebus, quæ Petrum inter, eosque, qui ter fratres objurgaverunt, communes esse videntur.*

Prosequuntur PP. Petri singularem præeminentiam supra cæteros Apostolos explicare, dicendo uni ipsi datas claves, quas cæteris traderet, seu uni ipsi oves pascendi curam demandatam. Ita diserte asserit S. Optatus l. 7. his verbis: *Tamen bono unitatis B. Petrus, cui satis erat, si postquam negavit solam veniam consequeretur, & præferri omnibus Apostolis meruit, & claves regni cœlorum aliis communicandas solus accepit.* Firmilianus ad S. Cyprianum scribendo ait: *Hinc intelligi potest quod soli Petro Christus dixerit: quæcumque ligaveris super terram, erunt ligata & in cœlis.* Et S. Cyprianus disserens adversus Novatianos *lib. de unit. Eccles.* postquam retulit Christum dixisse ad Petrum, *tu es Petrus, & super hanc petram &c.* & *pasce oves meas*, subdit: *Super illum unum ædificat Ecclesiam, & illi pascendas mandat oves suas.* Ibi etiam redarguens Novatianum, qui Romæ sedente Cornelio, pro Romano se gerebat Pontifice ait: *Super illum unum ædificat Ecclesiam suam, quæ una est, & super unum, qui & claves ejus accepit.* Sed & Eulogius Patriarcha Alexandrinus apud Photium *Bibliot. cod.* 280. auctoritatem Romani Pontificis supra propriam extollens, ait: *Ideo nec Joanni, nec alii umquam Discipulo dixit Salvator; tibi dabo claves regni, sed soli Petro.* Qui hæc animadvertet, fateri necesse erit singularem quamdam prærogativam potestatis Petrum obtinuisse, dum claves obtinuit; cum etenim certum sit & aliis Apostolis easdem Christum tradidisse, ac propterea suæ Ecclesiæ fundamenta gregisque pastores elegisse, non alia ratione dicere potuerunt PP. uni Petro hæc munera demandata, nisi quia aliis non fuit communis illa capitis potestas, quam Petro Christus concessit: *Inter beatissimos Apostolos*, ait S. Leo Ep. 12. ad Anastas. Thessalon. c. 12. *in similitudine honoris fuit quædam discretio potestatis; & cum omnium par esset electio, uni tantum datum est ut cæteris præemineret.*

Id ipsum confirmarunt PP. dum specialiter Petrum commendarunt, quia esset Ecclesiæ crepido, fundamentum &c. *Tertul. de præscrip. cap. 22. de Monog. c. 6. Orig. in ep. ad Rom. l. 5. c. 6. & in Matt. tr. 3. S. Cyprian. ep.* 40. 70. 71. 73. *Epiphan. in Anchorat. Nazianz. orat. 6. &c.* Unde Apostolici Legati in Concilio Ephesino Petrum appellarunt Apostolorum Principem, caput fideique columnam, & Ecclesiæ Catholicæ fundamentum; sicut etiam in Chalcedonensi Petrum nuncuparunt petram, & crepidinem Catholicæ Ecclesiæ, & rectæ fidei fundamentum: nemo autem ex tot orientalibus Præsulibus hæc nomina singularem auctoritatem innuentia, non recte Petro aptari ausus est affirmare. Similiter PP. specialem Petri extollunt excellentiam, quia illi universa Ecclesia, sive omnes Christiani crediti fuerunt. *Hilar. Diac. in appendic. S. Ambros. S. Chrysost. hom. 55. in cap. 16. Matth. & in c. 41. Jo. & hom. 3. in Act. Anest. Sanctus Maxim. Episc. Taurin. tom. 3. in Nat. SS. Petr. & Paul. Arator Subdiac. hist. Apost. l. 1. S. Gregor. l. 5. ep. 20. S. Leo serm. 2. c. 4. & serm. 3. assump. suæ c. 2. &c.* Addunt, Petro ita creditas omnes Christi oves, ut simul Petro ipse Christus Apostolos, omnesque pastores crediderit: *De toto mundo*, ait S. Leo serm. 3. anniv. assump. suæ c. 2. *unus Petrus eligitur, qui & universarum gentium vocationi, & omnibus Apostolis, cunctisque Ecclesiæ Patribus præponatur, ut quamvis in populo Dei multi Sacerdotes sint, omnes tamen proprie regat Petrus.* Et S. Jo. Chrysostomus hom. 87. in c. 21. Matth. post-

postquam Petrum appellavit *os Apostolorum, principem & verticem ipsius cœtus*, subdit ipsi commissam *fratrum curam*, nempe Apostolorum. Sed & *hom. 3. in Act. Apost.* de Matthiæ electione Judæ loco suffecti, ita ait: *Multitudini permittit judicium, simul eos qui eligebantur reddens reverendos, & seipsum liberans ab invidia, simultateque, quæ poterat a cæteris oboriri -- At non licebat ipsi eligere? Licebat, & quidem maxime: verum id non fecit, ne cui videretur gratificari*. His verbis explicat S. Chrysostomus potuisse se solum facere Petrum, quod fecerunt omnes Apostoli in electione S. Matthiæ, ac proinde in uno Petro omnem eam fuisse potestatem, quæ in collegio erat Apostolorum; unde & hæc addidit: *Quamquam autem habebat jus par omnibus, tamen hæc congruenter fiebant ob virtutem viri*. Si vero quidquid erat in omnibus Apostolis simul sumptis potestatis, in solo Petro erat adinvenire, consequens sane est ipsum omnibus præfuisse. Hanc ob rationem ita antea de Petro exclamaverat: *Quam est fervidus? Quam agnoscit creditum a Christo gregem? Quam in hoc choro princeps est, & ubique primus omnium incipit loqui? Merito primus omnium auctoritatem usurpat in negotio, ut qui omnes habeat in manu: ad hunc enim dixit Christus: & aliquando conversus confirma fratres tuos*. Propterea igitur Petrus omnes Apostolos in manu habebat, quia illi confirmare fratres fuerat imperatum, quod sane ostendit illos regendi auctoritatem habuisse. Aliis demum omissis, unus audiatur S. Bernardus l. 2. de Consider. ita alloquens Eugenium: *Cui non dico Episcoporum, sed etiam Apostolorum sic absolute, & indiscrete totæ commissæ sunt oves? Si me amas Petre, pasce oves meas. Quas? Illius vel illius populos civitatis, aut regionis aut certi regni? Oves meas, inquit. Cui non planum non assignasse aliquas, sed assignasse omnes? Nihil excipitur, ubi distinguitur nihil.*

Redit ergo jam expositum argumentum, quod si specialiter commendatur Petrus, quia præ cæteris crepido, & fundamentum sit Ecclesiæ; quia ipsi ita creditæ fuerint omnes Christi oves, ut nec ipsi Apostoli exciperentur, omniumque istorum collegio præesset; quia specialissima auctoritate minime aliis communi fuerit communitus, consequens est ita omnibus præfuisse, ut nulli posset subesse. Ita sonant Scripturæ verba, ac PP. voces; nec sunt futilibus interpretationibus divina eloquia enervanda, ut Petrus, ejusque Successores Concilio subjiciantur.

§. IV.

Altera locorum S. Scripturæ interpretatio ad examen revocatur.

AD funditus Romani Pontificis præeminentiam eradicandam, aliam adinvenerunt locorum S. Scripturæ interpretationem, quod nempe Christus non tradiderit claves immediate Petro, sed Ecclesiæ, a qua tamen essent Petro concedendæ; atque ita dicunt male aptari Petro eam supremam potestatem, quam verba Christi videntur innuere, cum non Petrum, sed Ecclesiam fuerit alloquutus.

Verum primo respondendum est, quod si ita intelligatur Christus claves Ecclesiæ elargitus, ut simul non agnoscatur Petro suæ Ecclesiæ Capiti contulisse, nihil erit, audeo dicere, in S. Scriptura quod maxima non involvatur obscuritate. Illud certum est omnes catholicos potestatem Ecclesiasticam institutam fateri, quando Christus Matth. 16. dixit Petro: *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam. Tibi dabo claves regni cælorum*, & quando Jo: *ult.* eidem Petro ait: *Pasce agnos meos -- pasce oves meas*. His verbis apertissime patet solum Petrum fuisse alloquutum, cum Divinitatis confessionem, & ipsius amorem remunerari voluerit; tum quia cum pauci adessent Apostoli, ad universos Apostolos verba direxisse nec possumus opinari. Sed neque quando Christus universis Apostolis contulit jurisdictionem, dum *Matt. 18.* ipsis ait: *Quæcumque alligaveritis super terram erunt alligata & in cælo &c.* & Jo. 20. *Quorum remiseritis peccata remittuntur eis &c.* putandum est non ipsis immediate, sed Ecclesiæ contulisse. Profecto & si omnes tunc adessent Apostoli, non omnes aderant qui Ecclesiam constituebant, cui proinde concederet jurisdictionem. Sed quando etiam daremus Collegium Apostolicum universam tunc Ecclesiam conflasse, ubi nam constat non

ipsorum

ipsorum singulis, sed Collegio Apostolorum collective sumpto traditam fuisse regendi Ecclesiam potestatem? Me quidem docet S. Scriptura a Petro Apostolos pependisse, utpote quam Christus ipsorum Caput, & principem constituerat, nullibi vero ab universo Collegio, seu ab Ecclesia, quasi ab ea jurisdictionem exercendi obtinuerint potestatem.

Præfatæ item interpretationi refragatur Apostolus iis in locis, ubi in corpore Ecclesiæ diversa membra distincta fuisse affirmat, neque habere eumdem actum dicit, atque ita ex Christi institutione esse, explicat illis verbis, ad Ephes. 4. *Ipse dedit quosdam quidem Apostolos, quosdam Prophetas &c.* Si vero Christus immediate soli Ecclesiæ auctoritatem contulisset, a qua diversis diversa munera præstanda fuissent destinata, non Christus, sed Ecclesia alios esse Apostolos voluisset, alios Evangelistas, alios Prophetas &c. Sed neque rerum naturæ consonat ut Ecclesia a Christo reciperet potestatem, quam aliis communicaret; cum etenim ipsa grex Christi sit, non ipsa, sed Dominus gregis pastorem destinare par erat: quapropter S. Ambrosius hunc pastorem a Christo electum agnoscens *l. 5. de Fid. prolog.* sic ait: *Est Petrus ipsius Domini ad pascendum gregem electus judicio, qui tertio meretur audire: Pasce agniculos meos, pasce agnos meos, pasce oviculas meas.* Idem urgetur argumentum, dum Ecclesia ut Christi familia consideretur, sicut *dicitur Matt. 24. & Luc. 12.* neque etenim ad familiam, sed ad ipsum familiæ Dominum eidem servum fidelem præponere spectat. Ea demum assertores interpretationis quam impugnare assumpsi, subire debent gravissima incommoda, ut assignent tempus, quo Ecclesia claves Papæ, Conciliis, aliisque concesserit. Oportet item explicare an dici debeat Papam, aliosque Antistites jurisdictionem etiam a laicis ipsis concessam exercere, & ipsi etenim laici conflant Ecclesiam. Debent demum edocere, quomodo non etiam ad ipsos laicos Ecclesiæ regimen pertineat, quia tunc Antistites potestatem exercerent, quam & ipsi laici contulissent.

Sed & præfata interpretatio ex eo manifestam redolet falsitatem, quod si Christus non Petro ut suæ Ecclesiæ capiti, sed ipsi Ecclesiæ claves immediate tradidisset, jam Pontifex non esset proximus, & immediatus Christi Vicarius, a quo accepisset jurisdictionem. Hoc quod asseruit Vvicklef, damnavit Concilium Constantiense, ipsius articulum trigesimumseptimum proscribendo, qui ita se habebat: *Ecclesia Romana est Synagoga Satanæ: nec Papa est proximus & immediatus Vicarius Christi, & Apostolorum.* Unde postea etiam Concilium Florentinum & ipsis Græcis consentientibus definivit, Pontifici Romano in B. Petro pascendi, regendi & gubernandi universam Ecclesiam a Domino Jesu Christo plenam traditam fuisse potestatem.

Illius interpretationis auctores, qui dixerunt claves non immediate Petro, sed Ecclesiæ traditas fuisse, opponunt quod fratrem, si non resipiscat, mandavit Christus Ecclesiæ esse denunciandum, ut ipsius potestate puniretur; atque ita jussit *Matt.* 18. illis verbis: *Dic Ecclesiæ*: Ecclesiæ ergo collata fuit jurisdictio. At hæc interpretatio quam primo forte adinvenit Blondellus Calvinista, statim corruit, si observetur nil aliud intendisse Christum quam quod in fratre corrigendo hic ordo servaretur, scilicet ut primo secreto; deinde coram uno, aut duobus testibus, tandem palam & maxime coram Ecclesiæ præfectis corriperetur: *D. Hieron. in cap. 18. Matt. D. Chrysost. hom. 61. in Matt. &c.* Nil aliud ergo ex hoc Christi mandato inferre licet, quam publice tandem corripiendum, qui a privatis correctionibus aures averteret, & maxime ab Ecclesiæ Præpositis.

Alter locus, ex quo dicunt ostendi Christum immediate Ecclesiæ jurisdictionem tradidisse, habetur *Luc.* 10. ubi Christus sic ait: *Designavit Dominus & alios septuaginta duos, & misit illos binos ante faciem suam in omnem civitatem, & locum quo erat ipse venturus.* At primo, ubinam ex iis verbis constat jurisdictionem aliquam Discipulis fuisse collatam? Sane non ad regendos spiritualiter populos mittebantur, cum non essent sacerdotali charactere insigniti, sed solum ad eos disponendos ne inutiliter Christum susciperent. Quod si ultro concedere velimus aliquam communicatam illis jurisdictionem, ex præfatis verbis satis appareret non collatam primo omnibus discipulis collective, adeous postea nomine totius cœtus, a quo eam obtinuissent, deberent exerce-

re.

re, sed dicere cogeremur ipsis singulis discipulis Christum tribuisse; nam ut Christi ministros, & executores se gerere debebant, atque ita illa ostendunt verba: *Missit illos binos &c.*

Ut probent jurisdictionem primo Communitati Christum concessisse ea etiam referunt verba, quibus *Jo.* 17. ita Christus ait: *Sicut me misit in mundum, ita & eos misi in mundum, & pro eis sanctifico me ipsum, ut sint & ipsi sanctificati in veritate, ut & ipsi in nobis unum sint, ut credat mundus quia tu me misisti, ut sint consummati in unum.* Quam vero hæc inutiliter hic urgeantur, ex eo apparet, quod Christi verba etiam laicos complectebantur, nam & ibidem Christus ait: *Non pro eis autem rogo tantum, sed & pro eis qui credituri sunt per verbum eorum in me ut omnes unum sint.* Dum proinde velint hic Christum Ecclesiasticam jurisdictionem concessisse, dicere oporteret eam communitati contulisse, ut non solum Ecclesiasticas personas, verum etiam ut laicos complectebatur: atque ita hoc deglutiendum esset absurdum quod postea Ecclesiæ ministris etiam laici conferrent jurisdictionem. Re vera autem præfato in loco non loquutus fuit Christus de unitate in communione Ecclesiasticæ jurisdictionis, sed de unitate charitatis; unde oravit Christus pro discipulis ut dum in mundo versarentur, servarentur a malo, atque ut tanta esset inter eos concordia animorum, quod exinde mundo innotesceret Christum a Patre missum fuisse. Sed pudet hujusmodi atque iis similia refellere, cum statim appareat inaniter objici; & eo maxime quia si quædam obscura viderentur, ex notissimis regulis per ea, quæ aperta sunt, explicanda nemo ignorat. Porro manifestissimum est Christum elegisse Petrum suæ Ecclesiæ caput, & principem, eique capitis jurisdictionem tribuendo voluisse ut alii ab eodem acciperet; ipsosque Apostolos, quibus idem Christus auctoritatem regendi Ecclesiam impertitus est, ab eodem Petro pependisse. Ipse Paulus Apostolus *ad Galat.* 1. ut demonstraret ab Ecclesia auctoritatem non obtinuisse ait: *Paulus Apostolus non ab hominibus, neque per hominem — Cum autem placuit ei, qui me segregavit ex utero matris meæ, & vocavit per gratiam suam, ut revelaret Filium suum in me & evangelizarem illum in Gentibus &c.* At quia in hac materia quædam S. Augustini loca non modicam ingerere videntur difficultatem, ideo in perscrutanda mente tanti Doctoris aliquatenus immorandum est.

Fatendum igitur est non semel S. Augustinum dixisse, Petro ut Ecclesiam repræsentanti Christum claves. jurisdictionem nempe concessisse; at mea sententia qui pessime de S. Augustino mereretur, vellet S. Doctorem non agnovisse ipsum Petrum alloquutum fuisse Christum, quando claves ipsi tribuit, ac pascendi oves officium, cum hoc illi demandaverit, ut ipsius confessionem, & amorem remuneraretur. Hæc tam aperta sunt in Evangelica historia, ut nullatenus potuerit S. Augustinus ignorare. Si præterea dum S. Augustinus voluit in persona Petri agnoscere Ecclesiam, eamdem Petri personam exclusisset, ineptissimum sensum Christi verbis assignasset: dicendo etenim e. g. *Pasce oves meas*, imperasset Ecclesiæ ut Ecclesiam pasceret. Dum igitur S. Augustinus non semel dixit claves Ecclesiæ in persona D. Petri repræsentatæ Christum concessisse, non exclusit Petrum, sed ipsum consideravit quatenus erat Ecclesiæ Caput, & Princeps, sub qua ratione ipsam Ecclesiam ferme repræsentabat: atque ita Rex, regnum, & pater familias familiam repræsentant. Sicut autem Rex repræsentans regnum in ipsum exercet auctoritatem, & pater-familias in suam familiam, ita & collata fuit Petro potestas in universam Ecclesiam, quam, ut Princeps ipsius erat, repræsentabat. Hanc mentem fuisse S. Augustini ostendit, *tract.* 47. *in Jo.* ubi sic ait: *Non in ipso Petro, sed in corpore suo ait: Petre amas me? pasce oves meas*: Et similia dixit, *lib. de agon. Ch. capit.* 30. Post præfata autem verba subdit Christum ter interrogasse, *ut ter confiteretur, qui ter negaverat, & ut ei suas oves pascendas tertio commendasset, ait illi: cum junior esses &c.* Non ergo eo Christi verba tendebant, ut vellet Ecclesiam alloqui quatenus a Petro esset sejuncta; neque etenim hæc ter negaverat, neque ter fuerat confessa; hoc autem cum præstiterit Petrus, planum est Augustinum significare voluisse Christum non alloquutum Petrum, ut singularis erat persona, sed quatenus ut caput & pastor fideles omnes, ovesque præseferebat. Similia habat serm. 79. ubi postquam retulit illam Petri confessionem: *Tu es Christus filius Dei vivi*, subdit; *Unus*

pro

BIBLIOTECA D. F. M. CAP. MONTEFUSCO (Av)

pro multis dedit responsum, unitas in multis — Deinde addidit, nempe Christus, *& ego dico tibi; tamquam diceret: quia tu dixisti mihi, tu es Christus filius Dei vivi, & ego dico tibi: tu es Petrus, Simon quidem antea vocabatur &c.* Hic Augustinus ostendit credidisse Simonis confessionem a Christo remuneratam illum vocando Petrum, & regni claves consignando; & tamen subdit: *Hoc autem nomen ut Petrus appellaretur, a Domino impositum est, & hoc in ea figura, ut significaret Ecclesiam.* Cum igitur Divinitatis confessio ipsi Petro, non Ecclesiæ adscribatur, fateri oportet Augustinum ipsum Petrum agnovisse a Christo Ecclesiæ petram, Rectoremque institutum; ac proinde Ecclesiam significasse ea ratione, qua Caput omnes sibi subditos repræsentat. Et re vera, dum S. Augustinus explicat qua ratione Petrus Ecclesiam repræsentaverit, non aliam affert quam sui primatus prærogativam: *Hoc agit*, ait tra. 124. in Jo. *Ecclesia spe beata in hac vita ærumnosa: cujus Ecclesiæ Petrus Apostolus propter Apostolatus sui primatum gerebat figurata generalitate personarum.* Et super Ps. 108. *Sicut enim quædam dicuntur, quæ ad Apostolum Petrum proprie pertinere videantur, nec tamen habent illustrem intellectum, nisi cum referuntur ad Ecclesiam, cujus ille agnoscitur in figura gestasse personam, propter primatum, quem in discipulis habuit: sicuti est, Tibi dabo claves regni cœlorum.* Semper ergo redit argumentum, quod sicut Caput repræsentans communitatem, & Rex regnum, eamdem gubernandi potestatem habent, ita quia Petrus, ut Ecclesiæ Caput ac Princeps ac Christo electus, illam repræsentabat, necesse est eam regendi potestatem a Christo Domino obtinuisse.

Hic obiter animadvertas quæso longe a mente Augustini Bossuetum processisse, dum in *Defens. p. 2. l. 13. c. 19.* dicit Augustinum voluisse Petrum repræsentasse Ecclesiam *in sacramento, in typo, in figura & quadam velut mystica persona*, ac proinde non fuisse in Petro *universam Ecclesiæ vim atque auctoritatem.* Nemo profecto dubitabat Monarcham ex ea ratione suum regnum repræsentantem, quia in eo supremam exercet auctoritatem, illudque ut caput moderatur, non statim exhibere in ipsum regnum universam vim ac potestatem. Cum proinde non semel Augustinus explicaverit Petrum universam repræsentasse Ecclesiam ex sui primatus prærogativa, quia nempe ejusdem caput, & principem Christus constituerat, jam hujusmodi repræsentatio simul exhibet supremam Petri universamque in omnem Ecclesiam auctoritatem.

Una cum Bossuet sentit P. Natalis in Superiore Dissertatione n. 32. ubi Petrum minus perfecte asserit repræsentasse Ecclesiam, quia illam repræsentabat, quatenus per ipsum jurisdictionem & potestatem exercebat. Hoc pacto dicit Polonorum Regem minus perfecte quam Comitia Regnum repræsentare, quia in his major est potestas; atque ita asserens majorem esse potestatem in Ecclesia quam in Papa, dicit Papam non posse Ecclesiam repræsentare. Verum ego ex supradictis aperte colligo aliter esse sentiendum. Dicendum ergo est, quod sicut Rex qui jure perfecte monarchico suum Regnum gubernat, illud perfectissime repræsentat, ita Petrus Ecclesiam. Sic dicendum esse comperio quia nullibi lego Ecclesiam Petrum elegisse eique minorem, quam ipsa habeat tribuisse potestatem. At clarum est apud S. Scripturam Sanctosque Patres Petrum a Christo electum fuisse suum Vicarium, Ecclesiæ suæ Caput, & Pastores, ac Domus suæ Patrem familias, neque adinvenire est diminutam ei concessisse potestatem, sicut faciunt Polonorum Comitia, dum Regni Regem eligunt. Cum proinde nil vetet dicere Petrum a Christo habuisse perfectum principatum in Ecclesiam exercendum, hac ratione illam perfecte repræsentasse quis neget? Neque attendenda in præsenti controversia quæ dixerint Tostatus, Aliacensis, Gersonius &c. a P. Natale citati; ea vero adnotabo §. 9. Sed & perpendenda quæ ex eodem P. Natale dicam sequente §. Nollet sane P. Natalis ita de Petro esse sentiendum, unde n. 46. dicit Ecclesiæ regimen non esse perfecte monarchicum; quod tamen gratis asseri alibi dixi, nam scimus a Christo Petrum constitutum fuisse suæ Ecclesiæ Principem supremumque rectorem, & nescimus huic gradui omnem prorsus convenientem jurisdictionem non concessisse. Addit Regem non esse Regni membrum, sicut Pontifex membrum est Ecclesiæ. Sed respondendum quod sicut Rex aptissime dicitur Regni Caput, ex quo infertur plenissimam in eo exercere jurisdictionem, ita & dicendum de Romano Pontifice, quatenus Ecclesiæ Capitis prærogati-

va

ea decoratur. Subdit Regni Ordines habere potestatem immediate a Rege, minime vero Concilia à Romano Pontifice. Nos vero eodem modo dimetientes Pontificis ac perfecti Monarchæ omnimodam potestatem, dicimus quod sicut iste dat jurisdictionem inferioribus Judicibus, ac quandoque convocat multos ad Regni Comitia ipsis auctoritatem tribuendo, ita Summus Pontifex Episcopos creando illis confert jurisdictionem eamdemque judicandi potestatem impertitur, dum ad celebranda convocat Concilia: iis vero non obstat conciliares definitiones Spiritui S. tribui, ut supra ostensum est. Dum vero tandem dicit P. Natalis ex politico regimine trahendam non esse consequentiam ad regimen Ecclesiæ, respondeo, quod sicut ipse paulo ante explicaverat regimen Ecclesiæ juxta formam regiminis Regni Polonorum, ita & ego explicandum idem censeo juxta formam regiminis perfecte monarchici, cum sciamus Petrum electum fuisse Caput & Principem Ecclesiæ, nec legamus coarctatam ipsi concessam fuisse potestatem. Solum ergo quando indecens esset, sæcularia Ecclesiasticis miscenda non sunt. Sed redeamus ad S. Augustinum.

Ad mentem igitur S. Augustini magis percipiendam duo hic juvat ulterius observare. Primum est, quod dum aliquid juxta sensum mysticum explicare aggreditur, non proinde literalem intendit infringere. Ita quamvis *tra.* 224. *in Jo.* dicat Joannem Ecclesiæ triumphantis personam gessisse, dum super pectus Domini in cœna recubuit, non proinde intelligere voluit revera ibi Joannem non recubuisse. Et quamvis *tra.* 51. *in Jo.* dixerit Judam corpus malorum repræsentasse, & Petrum corpus Ecclesiæ in bonis tamen, ac propterea illi Christum dixisse: *& tibi dabo claves*, non ex eo sequitur Judam vere Christum non prodidisse, ita nec quod ipse Petrus vere cœli claves a Christo non acceperit. Secundum est, quod, ut alias adnotavi, S. Scriptura diversas admittit literales significationes, nec una alterius vim infringit; unde etsi daremus Sacræ Scripturæ textus etiam significare claves Ecclesiæ fuisse collatas, non cogeremur ideo dicere, & ipsius Rectorem easdem claves a Christo non accepisse. Videnda quæ dixi in Animadversionibus de Papæ infallibilitate §. 1. ubi & præfatos S. Scripturæ textus expendo.

Demum observare est duplici ratione PP. docuisse claves collatas fuisse Petro, ut Ecclesiam repræsentanti. Prima est quia cum exorta fuisset hæresis Montanistarum contendentium in Ecclesia dimitti non posse peccata, exeo etiam suum confirmabant errorem, quod vellet potestatem clavium Petro collatam cum eodem interiisse. Ita Tertullianus jam Montanista ab iis quæ docuerat in Scorpiaco *cap.* 10. recedens, affirmavit *de pudic. c.* 21. *personaliter* Petro, non Ecclesiæ Christum claves consignasse. Ad Montanistas igitur refellendos inter alios S. Augustinus sæpe docet in Petro claves datas Ecclesiæ; unde *tract.* 51. *in Joannem* ait: *Si hoc Petro tantum dictum est, non hoc facit Ecclesia*: ac deinde ut ostenderet eo sublato non proinde in Ecclesia clavium potestatem interiisse, addit: *Si hoc ergo in Ecclesia fit, Petrus, quando claves accepit, Ecclesiam sanctam* significavit. *Et Serm. de quat. qu. q.* 1. *c.* 5. *&* 6. postquam dixit Petrum Ecclesiæ personam gestasse ubi claves accepit, easque etiam aliis Apostolis collatas, ac per eas quotidie in Ecclesia peccata dimitti, ita concludit: *Sed quoniam in significatione personam Petrus gerebat Ecclesiæ, quod illi uni datum est, Ecclesiæ datum est*. Mens ergo non erat S. Augustini affirmare Petrum claves non accepisse, sed solum eas a Christo non habuisse quatenus persona particularis erat, sed quatenus ex suo in Ecclesia principatu eamdem repræsentabat, ut exinde inferre posset clavium potestatem cum Petro non interiisse.

Altera ratio, quæ impulit PP. ad dicendum claves Ecclesiæ collatas fuisse, ea fuit quod ita loquendo significare voluerunt nullibi extra Ecclesiam catholicam peccata dimitti. Ita cum S. Cyprianus *ep.* 73. dixisset Dominum primo super Petrum Ecclesiam fundasse, & potestatem dedisse ut solveretur in cœlis, quod ipse solveret in terris, ac deinde cæteris etiam Apostolis remittendi peccata potestatem communicasse, tandem ita ait: *Unde intelligimus nonnisi in Ecclesia Præpositis, & in evangelica lege, ac dominica ordinatione fundatis, non licere baptizare, & remissam peccatorum dare*. Eumdem sensum amplexus est Firmilianus Cæsareæ Cappadociæ Episcopus apud S. Cyprianum.

Et S. Augustinus *tra.* 10. *in ep. Jo.* ait: *remissio peccatorum Ecclesia est. Quomodo Ecclesia? Illi enim dictum est: Tibi dabo claves regni cœlorum.* Ita voluit significare in una catholica Ecclesia, qua claves a Christo accepit, peccata dimitti. Idem docet S. Fulgentius fidus S. Augustini interpres, ex eo probans extra Catholicam Ecclesiam non esse peccatorum remissionem, quia hæc in Petro claves regni accepit.

§. V.

Refelluntur quæ respondet P. Natalis iis, quæ ex S. Scriptura observavimus ad vindicandam Romani Pontificis supra Concilia præstantiam.

NE P. Natalis S. Scripturæ auctoritate opprimeretur, conatur iis respondere; quæ pro præstantia Romani Pontificis supra Concilia allata sunt. Observat proinde nomen Patris familias, Pastoris, Capitis, Fundamenti Romano Pontifici alia ratione quam Christo aptandum; est etenim Pater-familias, sed non supremus, ac proinde potius Dispensator reddendæ rationi obnoxius; est Pastor, sed non Dominus ovium; est Caput, non vero summum & essentiale, sed ministeriale & secundarium; est fundamentum non primarium & principale, sed minus præcipuum & ministeriale Ecclesiæ. Putat autem abs re prorsus dici posse hujusmodi Patrem-familias universæ Domui, Pastorem universo gregi, Caput universis membris dominari; ac perperam dici hujusmodi fundamentum universa domo esse præstantius.

Verum rerum natura considerata, ex hujusmodi responsione nullatenus labefactari argumentum pro præstantia Summi Pontificis efformatum credo. Demus igitur supremum Monarcham ad gubernandum Regnum Proregem; seu ad gubernandam Provinciam Gubernatorem destinare. Iste erit Caput secundarium, minus præcipuum, & ministeriale, neque erit Pastor supremus, nec Dominus Regni, seu Provinciæ. Modo expostulandum quid exinde inferre daretur? Minime quidem dicere possemus non præesse universo Regno, seu Provinciæ etiam collective sumptis, quia potestate sibi tradita a Monarcha nulli subdito gubernaret; sed solum eidem Monarchæ subesse, eique rationem sui gubernii esse redditurum. Quis modo non videat ita de Romano Pontifice loquendum esse? Est quidem Caput secundarium minusque præcipuum, est Pastor non supremus, nec Dominus gregis; unde dicendum est Christo, supremo Capiti, ac præcipuo Pastori subesse, eique suæ administrationis rationem reddere debere: at neutiquam inferendum non superesse universæ familiæ, universo gregi, membrisque universis, quamvis collective considerentur. Unde hic non omittendum male aptari a P. Natale rationem fundamenti, quod Ecclesiæ suæ esse Petrum ejusque Successores Christus voluit. Male, inquam, ratiocinatur dicendo, quod sicut fundamentum minus quid est domo universa, ita & fundamentum minus præcipuum præponendum non est universæ Ecclesiæ: cum etenim ideo Christus super Petrum suam Ecclesiam ædificandam dixerit, quia ad eam regendam assumpserit, unde statim dixit, *Tibi dabo claves &c.* nullatenus verum est eum, qui sub Christo gubernare debebat Ecclesiam, singulis, non omnibus collective, præficiendum fuisse. Hanc utique nullis finibus coarctatam potestatem a Christo Domino Petro, ejusque Successoribus communicatam, passim explicarunt etiam PP. dum singularem in Petro auctoritatem, quatenus Caput, Pastor, atque Ecclesiæ erat fundamentum, considerarunt, cumque subditum Ecclesiæ esse numquam scripserint. Luculenter Pontificis jurisdictionem explicans S. Leo dixit Petro ipsam Christi Domini potestatem communicatam; unde *serm.* 3. *in Anniverſ. Assump. suæ* ait: *Manet dispositio veritatis, & B. Petrus in accepta fortitudine petræ perseveravit, suscepta Ecclesiæ gubernacula non reliquit; sic enim præ cæteris est ordinatus, ut dum petra dicitur, dum fundamentum pronuntiatur -- qualis ipsi cum Christo esset societas, per ipsa appellationum ejus mysteria nosceremus.* Et *serm.* 3. *de Assumpt. sua* ita Christum Petro loquentem repræsentat: *Sicut Pater meus tibi manifestavit Divinitatem meam, ita & ego tibi notam facio excellentiam tuam, quia tu es Petrus; Id est, cum ego sim inviolabilis petra, ego lapis angularis, qui facio utraque unum, ego fundamentum præter quod nemo pot st*

aliud

aliud ponere; tamen tu quoque petra es, qui mea virtute solidaris, ut quæ mihi potestate sunt propria, sint tibi mecum participatione communia.

Addit P. Natalis singulis S. Scripturæ locis respondendo, Romanum Pontificem esse quidem fidelem familiæ Dispensatorem, ita tamen ut id etiam Episcopis conveniat, immo & Doctoribus; esse quidem Christi gregis Pastorem, quod tamen officium Episcopis commune esse nemo inficiabitur, ac proinde ejusdem Pontificis non famuli, sed Comministri, Fratres ac Consacerdotes nuncupantur. Ita etiam sicut Romanus Pontifex debet dici Sponsi Ecclesiæ Vicarius, pari ratione Vicarios Sponsi Episcopos appellari autumare videtur.

At hæc satis exsufflantur ex iis quæ habet P. Natalis *tom. 3.* dum S. Petri primatum propugnat §. 3. & 4. Ibi optime agnoscit & ipsos Apostolos claves accepisse cum dependentia a Petro, & cum subordinatione ad ipsum, non æquo jure cum Petro. Agnoscit pariter quod licet Episcopi Fratres, & Comministri a Romano Pontifice nuncupentur, solus tamen Romanus Episcopus ob potestatis plenitudinem Episcopus Episcoporum potest appellari, ac proinde universæ Ecclesiæ præesse; particulares vero Episcopi extra suæ Diœcesis limites auctoritatem non exercent. Fatetur quod quamvis immediate a Deo auctoritatem acciperent, in illius exercitio dependentiam a Romano Pontifice deberent exhibere; ac proinde non æquo jure ac Romanum Pontificem esse Christi Vicarios dicit, cum in sola sua Ecclesia quivis Episcopus Christi vices gerat; in Ecclesia vero universa Summus Pontifex. Frustra igitur opponitur eadem nomina tam Romano Pontifici, quam Episcopis esse communia, quando ita uni Romano aptantur Pontifici, ut omnes Episcopi illi subditi sint; ac proinde Romanus Pontifex sit post Christum supremus familiæ Dispensator, supremus omnium Pastor, ipsorumque Pastorum Pastor supremus Christi Vicarius. Cum vero hæc omnia doceant nos S. Scriptura, ac SS. PP. Traditio, non est sane contra has Fidei nostræ regulas ex præfatis inferre Romanum Pontificem universæ Ecclesiæ ita præesse, ut non solum singulis, sed omnibus collective præsit, ac proinde & eisdem œcumenicis Conciliis. Ita cum sciamus unumquemque Episcopum in sua Diœcesi habere non solum primatum honoris, sed etiam jurisdictionis, statim inferimus & ipsi Diœcesanæ Synodo superesse; nec aliquis hujus illationis vim posset infringere quoadusque manifeste non ostenderet, ita primatum jurisdictionis ipsi collatum fuisse, ut singulis tantum, non vero omnibus collective posset imperare. Quæ proinde adesse potest difficultas, si Episcopi non solum ut Ecclesiæ membra, sed etiam ut ipsius Romani Pontificis considerentur quatenus membrum, sicut etiam ipsum corpus Capiti subjectionem explicant? Utique taliter se habent Episcopi, ut a Romano Pontifice in judicium vocari possint, ac ab eodem ob patrata crimina puniri; sicut etiam habent ab ipso in suæ jurisdictionis exercitio pendere: cur ergo P. Natalis renuit eos agnoscere, ut hujus capitis membra?

Ex prædictis etiam habetur non recte dixisse P. Natalem institui non posse inter Pontificem & Episcopos eam comparationem quam Christus inter Œconomum & servos instituit. Cum etenim verum sit ita Romanum Pontificem esse supremum Œconomum, ut id cæteris quibuscumque Episcopis coaptari non valeat, recte dicimus posse ab iis rationem expescere, sicut Œconomus ab inferioribus servis. An vero id cohæreat cum recto Ecclesiæ gubernio, infra explicabo. Quanti etiam facienda sit in hac controversia auctoritas Alliacensis adnotabo §. XI. Cæterum quo sensu dictum sit in Concilio Constantiensi Romanum Pontificem primatum gerere *super alias Ecclesias particulares*, expendam in sequentibus Animadversionibus ubi, & fuse examinandum quando verum sit Concilia etiam ad Capitis reformationem intendere potuisse. Interim animadvertas quod dum ipse Pontifex adnueret Concilia de ipso reformando agere posse, non proinde illis se subditum declarare, sed solum ipsorum ope velle a se removere, quæ ad Ecclesiæ ædificationem non conducerent.

Demum etsi demus ea Christi verba *Pasce oves meas*, quibus S. Petrum est alloquutus, etiam Episcopis, & ipsi Romano Clero posse adscribi, nulla exinde adversus supremam Romani Pontificis potestatem ratio consurgit. Ita dicta fuisse S. Petro ex S. Scriptura & Traditione discimus, ut constitutus sit Pastor Pastorum, atque ita omnibus superesse

O 2 pariter

pariter didicimus : at nulli, excepto Romano Pontifice, sub eadem ratione Christi verba aptanda compertum est.

Ne vero aliquid omittat P. Natalis ad enervandos illos S. Scripturæ textus, ex quibus præeminentia Romani Pontificis adstruitur etiam supra œcumenica Concilia, dicit *n.* 8. claves a Christo immediatius traditas esse Ecclesiæ, quam S. Petro, & sic pascendi auctoritatem; itemque *n.* 11. ita dici super petram ædificatam Ecclesiam, ut non solum ad S. Petrum, sed & ad omnes Apostolos, ipsorumque Successores hæc verba sint referenda, seu etiam ad ipsum Christum. Nec omittit *n.* 13. alteram expositionem, qua nomine petræ super quam ædificata est Ecclesia, fides explicatur, qua S. Petrus Christum esse Filium Dei vivi confessus est.

Verum etsi hujusmodi interpretationibus supra factum jam satis sit, juvat nihilominus hic eisdem occurrere ipsius P. Natalis verbis desumptis ex dissertatione IV. sæculi I. quæ est de S. Petri Primatu. Ut ergo §. 3. tertiam solveret objectionem, ita respondet: *Petro non sunt collatæ claves, nisi nomine Ecclesiæ; id est, ut Ecclesiæ Legato, nego: id est, ut Ecclesiæ supremo post Christum, & sub Christo Rectori, ac moderatori concedo. Illius itaque propositionis duplex potest esse sensus: primus quod S. Petrus Ecclesiæ nomine claves acceperit, quemadmodum Regius Orator, nomine Regis alicujus civitatis claves accipit, in quam propterea nullam habet potestatem. At nequaquam ita est. Secundus, quod Ecclesiæ nomine claves acceperit, ut illius Rector & moderator: quomodo Princeps populi nomine gladium accipit, & ad ejus tuitionem totum regni splendorem convertere tenetur. Quo sensu S. Petrum claves nomine Ecclesiæ accepisse dixit S. Augustinus.* En ipso suffragante P. Natale, S. Petrum Ecclesiam repræsentasse, quia ipsius erat Princeps & Moderator, non quatenus Legati Ecclesiæ personam repræsentabat. Sicut vero statim intelligo illum immediate aliquid accipere, cui mediante suo Legato aliquid tribuitur; ita mihi plane ignotum non immediate aliquid concedi illi, cui ratione suæ dignitatis confertur: atque ita dum Principi in signum suæ potestatis gladius offertur, immediatius illi quam populo oblatum dicimus. Immediatius ergo Petro, quia Princeps erat & Moderator Ecclesiæ, claves traditæ sunt, ipsoque mediante habuit Ecclesia.

Paulo vero infra explicando qua ratione Petrus, ac qua cæteri Apostoli claves acceperint, ita ait: *Cæteris Apostolis datæ sunt claves cum dependentia a Petro, & cum subordinatione ad ipsum, concedo, æquo jure cum Petro, nego. Ista responsio fundata est in doctrina Sanctorum Patrum, quorum testimonia ad primæ propositionis probationem adducta sunt, maxime Tertulliani in Scorpiaco, Optati Milevitani lib. 1. contra Parmenianum, & S. Leonis serm. 3. in anniversario die assumptionis suæ.* Æquo jure ergo cum Petro cæteri Apostoli non erant Ecclesiæ fundamenta, seu Rectores, sed cum dependentia a Petro, quem ex S. Scriptura, & Traditione unicum Ecclesiæ supremum Principem in ea Dissertatione exhibet Natalis. Qui vero suprema imperat potestate, omnibus non solum seorsim, sed etiam simul sumptis præest, neque ab hac regula recedendum, nisi aliter collatam supremam fuisse potestatem manifeste ostendatur. Minus demum obstat super Christum etiam ædificatam fuisse Ecclesiam; id etenim non excludit quin S. Petrus sit fundamentum secundum a Christo. *Christus igitur petra: sed & S. Petrus petra est, super quam Ecclesiæ ædificium fundatum assurgit*, ut ait, & demonstrat P. Natalis §. 3. citatæ Dissertationis in responsione ad primam objectionem.

Exponendo autem in responsione ad secundam objectionem, quomodo Ecclesia in confessione & fide Petri fundata intelligenda sit, dicit quod cum SS. PP. in fide Petri fundatam asserunt, causam indicant meritoriam, ob quam S. Petrus fundamenti Ecclesiæ assequutus est dignitatem, adeoque & supra ipsius fidem, & supra ipsum Petrum, qui subjectum erat illius Dignitatis, fundata recte affirmatur: *Utraque expositio catholica est*, subdit P. Natalis, *cum ea, quæ de fide Petri illa verba:* Et super hanc Petram *interpretatur, tum quæ ad ipsam Petri personam illa refert eo sensu, quem jam dicebamus. Sed inter utramque expositionem id interest discriminis, quod ista immediata est, illa mediata; ista primitiva & perpetua, altera adventitia & temporanea; ista ab initio Ecclesiæ quatuor sæculorum serie sola tradita, altera vero data occasione prolata. Nam ante Arianæ hæreseos ortum illa sola expositio viguit, quæ verba illa refert ad ipsam Petri perso-*

personam, ut constat ex Tertulliano, Origene, & S. Cypriano, quorum verba in probatione propositionis adducta sunt. Cum vero Ariani Christi divinitatem palam impugnassent, Sancti Patres qui firmissimum Fidei catholicæ præsidium in illis S. Petri verbis Tu es Christus Filius Dei vivi, *positum animadverterunt, istius confessionis dignitatem summis laudibus extulere. Unde quia S. Petrus illius in gratiam, & ob illius meritum, constitutus fuerat fundamentum Ecclesiæ, ipsammet confessionem fundamentum Ecclesiæ nuncuparunt metonymice, id est translato nomine effectus ad causam, ut Arianos illius impugnatores liberius ac verius velut fundamenti Ecclesiæ destructores insectari possent.*

§. VI.

Expenditur alter S. Scripturæ textus ex quo infertur Romanum Pontificem Concilio esse præferendum.

PRæeminentia Romani Pontificis supra Concilium infertur etiam ex eo quod *Luc.* 22. Christus ita Petrum fuerit alloquutus; *Simon, Simon, ecce Sathanas expetivit ut cribraret vos sicut triticum: ego autem rogavi pro te, ut non deficiat fides tua; & tu aliquando conversus confirma fratres tuos.* Ex iis constat Sathanam in omnes cribrandos Apostolos intendisse, & nihilominus Christum se sollicitiorem ostendisse pro Petro, ut ipsius fides non deficeret. Ubi vero major potestas futura esset in Collegio Apostolorum, quam in Petro, ac proinde etiam in Conciliis, quam in Romano Pontifice, recta expostulabat ratio, ut Christus majorem pro Apostolis, quam pro Petro solicitudinem demonstraret; si etenim tunc illi in fide defecissent, nulla fuisset major potestas, e qua corrigerentur. Singulariter ergo rogando ne Petri fides deficeret, ostendit ab eo, quem jam fundamentum, & caput Ecclesiæ destinaverat, cæteros omnes pendere debuisse. Id innuens S. Leo *serm. 3. assumpt. suæ* ita ait: *Diabolus omnes exagitare, omnes cupiebat elidere, & tamen specialis a Domino Petri cura eligitur, & pro fide Petri proprie supplicatur, tamquam aliorum status certior sit futurus, si mens Principis victa non fuerit.* Sed & Petri superior potestas colligitur ex cura ipsi demandata fratres confirmandi, quorum nomine cum omnes fideles intelligantur, etiam confirmandi Concilia, congregando nempe, corrigendo &c. intelligitur potestas elargita: porro qui alios confirmat, major potitur auctoritate. Hoc Petro ejusque Successoribus officium confirmandi fratres demandatum, explicans S. Agatho Papa in prima sua Epistola ad Imperatorem Constantinum Pogonatum, præmittit Romanam Ecclesiam numquam a via veritatis deflexisse, ejusque auctoritatem utpote Apostolorum Principis ipsas œcumenicas Synodos in cunctis esse sequutas; illibatamque semper fidem servasse, quia Christus oraverat pro Petro ne ipsius fides deficeret, curam insuper confirmandi fratres demandando. Postquam vero ita Romanos Pontifices ob indeficientiam fidei Petro collatam infallibiles dixit, ac ipsorum auctoritati & ipsa œcumenica Concilia se subdidisse, ita addit: *Consideret itaque vestra tranquilla Clementia, quoniam Dominus, ac Salvator omnium, qui fidem Petri non defecturam promisit, confirmare eum fratres suos admonuit, quod Apostolicos Pontifices meæ exiguitatis prædecessores confidenter fecisse semper cunctis est cognitum.* Ideo ergo curam confirmandi fratres Petro, ejusque successoribus Christus contulit, quia in fide deficere non posse voluit; quapropter & ipsa œcumenica Concilia ipsorum auctoritatem sequuta sunt; unde consequitur & ipsa Concilia ab ejusdem Pontificibus confirmanda minorem obtinere potestatem.

Hunc S. Scripturæ textum, adductis variis ipsius interpretationibus infringere conatur P. Natalis num. 14. quas tamen ex iis, quæ dicta sunt in superiore paragrapho facile esset explodere: si etenim, ipso P. Natale fatente, Petrus ipse claves accepit, ipsi demandata est cura veræ doctrinæ pabulis oves Christi pascendi; si Petrus ipse constitutus est Ecclesiæ fundamentum, oportuit Christum orasse pro ipsius in Fide indeficientia; quia nullatenus credendum est Christum constituisse in sua Ecclesia Pastorem, qui falsis doctrinis suas posset oves alere, seu constabilisse fundamentum, quod posset deficere, eoque deficiente, maxima futura esset Ecclesiæ ruina. Quæ vero Christus contulit Petro ut

ut Rectori, Pastori, ac Magistro Ecclesiæ, ejus Successoribus communia esse nemo catholicus dubitat, cum ad idem exercendum munus assumantur.

Sed perscrutando etiam quas refert P. Natalis interpretationes, nil allati textus efficaciæ derogari pro adstruenda Romani Pontificis præeminentia clarum est. Ultro igitur concedendo Christum orasse pro perseverantia finali Petri in vera Fide, forte-ne qui ita docent, asserunt Christum non orasse pro Petri fidei indeficientia, quatenus Ecclesiæ Magistri, & Doctoris munus ab ipso erat exercendum? Si vero & hanc interpretationem ut genuinam non rejecerunt, nemo affirmare audebit S. Scripturæ verbis non esse conformem. Videnda quæ dixi alibi, ubi Petrum Christi orationem respexisse demonstro, ejusque in Fide indeficientiam, ac munus confirmandi Fratres, Sanctos doctosque Pontifices ad se derivata prædicasse. Ibi etiam ostendo, quod dum hujusmodi prærogativæ de Ecclesia Romana celebrantur, non illi particulari Ecclesiæ a Capite præcisæ collatas intelligendum esse, sed præcipue ipsius Capiti Romano Pontifici a quo cæteræ Ecclesiæ instruuntur, ac in fide solidantur. Perpendendo igitur quæ ibidem dixi, omnes quas refert Natalis, interpretationes, non solum non excludere, quod Christus Petro in Fide inerrantiam obtinuerit, unaque ipsius Successoribus, videbitur, sed potius conducere ad hoc privilegium in eisdem constabiliendum.

Quædam tamen juvat hic non omittere. Primum est eam interpretationem, quæ refert Christi orationem ad Ecclesiam universalem, & Concilia, fundamentum non habere in veteri PP. Traditione; unde minime eos allegat P. Natalis. Quomodo vero S Leo IX. clare asserat & explicet Christum orasse, ne fides deficeret in Petro, ejusque successoribus videas alibi. Idem sensisse S. Thomam citatum pag. 307. videas 2. 2. *quæst.* 1. *art.* 10. ubi postquam dixit symboli editionem ad eum pertinere, ad quem pertinet finaliter determinare quæ sunt Fidei, statim subdit: *Hoc pertinet ad auctoritatem Summi Pontificis, ad quem majores, & difficiliores Ecclesiæ causæ referuntur: Unde Dominus Luc. 22. Petro dixit, quem summum Pontificem constituit: Ego pro te rogavi Petre, ut non deficiat fides tua &c.* Quamvis proinde daremus S. Leonem IX. ac S. Thomam dixisse Christum etiam pro Conciliorum inerrantia orasse, certo certius est eosdem affirmasse specialiter pro Petro ejusque Successoribus solicitum fuisse: atque hanc esse primariam sacri textus significationem, quisquis legendo S. Scripturam comperiet.

Pensanda deinde sunt ea quæ habet P. Natalis sub eodem numero decimo quarto, quæ ita se habent: *Claves datæ sunt a Christo S. Petro ut Ecclesiæ personam gerenti, & tamen Ecclesiæ datæ sunt immediatius, adeo ut Ecclesiam claves habere dependenter a S. Petro, & ejus successoribus sano sensu dici non possit.* Hæc, ni mea me fallat opinio, cohærere non possunt cum iis, quæ §. superiore ex eodem P. Natale adnotavi: fatetur etenim Petrum claves accepisse, quatenus ut Caput, Princeps & Pastor Ecclesiæ eamdem repræsentabat; unde ipse Petrus quatenus Christi Vicarius fuerat electus, immediate ab eodem Christo claves accepit. Ad hanc dignoscendam veritatem mire conducunt omnia quæ habet P. Natalis tom. 4. ubi S. Petri primatum propugnat. Illud etiam addendum quod si immediatius Ecclesiæ claves datæ sint, illud consurgit incommodum quod S. Petrus eas a Christo non habuerit, sed ab Ecclesia, sicut dicebant Edmundus Richerius, & Ludovicus Elias Dupinus, ut adnotavi alibi ex quorum hypothesi Sancti Petri primatum destrui omnes, quibus veritas cordi est, agnoverunt. Et quidem si hanc catholicam de S. Petri primatu fatemur veritatem, quia in S. Scriptura Petrus supra cæteros elatus dicitur, ipsiusque confessio primatus prærogativa remunerata; jam si hæc omnia immediatius de Ecclesia prolata dicamus, ea omnia corruunt fundamenta, quibus Catholici Petrum ejusque Successores extollunt; difficillimum etenim est ostendere Ecclesiam postea claves Petro tradidisse, & in suum Monarcham ipsum, Successoresque elegisse. Hinc potius *sano sensu* dici non posse autumarem Ecclesiam immediatius claves habuisse, quas postea S. Petro contulerit.

Illud demum non prætereundum a P. Natale affirmari Christum non orasse, ne deficeret fides Petri quatenus Pontifex fuerat electus, ejusque Successorum, quia re vera in hæresim supponunt se labi posse & ipsi Pontifices. Ab iis tamen afferendis abstinuisset, si considerasset supponi quidem Romanos Pontifices ut Doctores privatos in

hæresim

hæresim etiam posse labi, minime vero quatenus definiendo ut ipsius Magistri & Rectores universam edocent Ecclesiam quæ sunt credenda; atque id Christi orationem pro Petro ejusque Successoribus obtinuisse dicendum est.

§. VII.

Expenduntur ea S. Scripturæ Loca quibus probare conantur Concilia œcumenica Papæ superesse; & ostenditur ex eis Papæ præeminentiam nullatenus excludi.

POstquam vidimus ex privilegiis Petro, ejusque successoribus collatis, tam clare S. Scripturam indignare illorum supra œcumenica Concilia jurisdictionem, juvat hic expendere illa S. Scripturæ loca, quibus videtur Conciliorum potestas commendari, atque ita fiet ut magis veritas elucescat. Primo igitur in medium afferunt illa verba excerpta ex cap. 58. Matth. *Si peccaverit in te frater tuus, dic Ecclesiæ:* unde videtur tandem supremam jurisdictionem ipsi Ecclesiæ, adeoque Conciliis eam repræsentantibus collatam fuisse. Jam vero ex dictis paragrapho superiore constat præfatis verbis Christum præcipere voluisse, ut frater in suo crimine contumax tandem publice corriperetur. Deinde quæ ibi Christus mandavit, locum habere non possunt nisi respectu fratris, qui eidem Ecclesiæ subjiceretur, neque etenim in non subditum judiciariam potestatem valet Ecclesia exercere. Antea igitur probandum erat Romanum Pontificem, quem ex S. Scriptura Caput & Principem Ecclesiæ agnoscimus, eidem Ecclesiæ subesse, ut ex præfato textu dignosceremus Ecclesiæ posse denunciari. Tandem si hic nomine Ecclesiæ intelligatur Concilium una cum suo capite, statim patet præfatum textum inaniter afferri, ut ex eo habeatur Concilium absque Papa consideratum eidem Papæ dominari. Si vero intelligatur, Concilium absque legitimo Capite, statim nego esse œcumenicum, universamque Ecclesiam posse repræsentare, neque etenim totum corpus adesse quis affirmaret, ubi caput deesset.

Ex dictis ruunt quæ supra habet Natalis *art. 1. §. 2. n. 6.* antequam etenim supponatur Pontificem peccantem denuntiandum esse Concilio tamquam suo superiori, ostendere necesse est vere illi subesse. Id vero minime inferendum quia Ecclesia possit illum corrigere, si peccaverit; & id enim potest facere etiam qui inferior est, & subditus Superiorem corrigere, si ipsi ipsius crimina deferantur, neque alter sit, qui hoc charitatis officium velit exercere. Quæ vero dicit P. Natalis de clavibus immediatius Ecclesiæ, quam Petro datis jam sæpe explosa sunt. Nec id invicte probatur, ut putat P. Natalis, quia statim Christus dixerit Discipulis: *Quæcumque alligaveritis super terram, erunt ligata & in cœlo &c.* Minime ergo refragandum & hanc potestatem ligandi, atque solvendi aliis a Petro concessam fuisse, sed optime colligimus ex S. Scriptura & Traditione exercere debuisse cum dependentia à Petro, ut ex ipso P. Natale etiam §. 5. adnotavi; unde verum non est Apostolos &c. quamvis Ecclesiam etiam sine Petro repræsentare potuisse concederem, immediatius claves obtinuisse. Quomodo vero S. Petrus ut Ecclesiæ personam gerebat, claves acceperit, fuse etiam ex S. Augustino in præcedentibus explicavi. Inaniter vero Gersonii auctoritas opponitur, nullatenus etenim hunc Auctorem attendendum in dimetienda S. Pontificis potestate etiam §. 11. explicabo.

Conciliorum supra Papam præeminentiæ assertores urgent etiam illa Christi verba, Matth. 17. *Ubi sunt duo vel tres congregati in nomine meo, illic sum in medio eorum.* Ex iis verbis inferre posse credunt necesse haud esse Concilia Romano Pontifici subdere, quia Christus sufficiens lumen, sapientiamque Episcopis in Concilio coactis suppeditabit, hoc etenim & duobus tribusve congregatis se facturum pollicitus est. Iis tamen respondendum quod si ex præfatis Christi verbis inferre liceret independentem Conciliorum auctoritatem, idem concedendum esset Conciliis Provinciali minoribus, hæc etenim aptius duos vel tres valent repræsentare. Sed & ex numero Præsulum divinæ assistentiæ argumentum non satis desumeremus. In Concilio etenim Constantinopoli habito an. 757. Antistitum numerus longe superavit eos qui primo Nicæno Concilio interfuerant; & tamen ubi PP. Nicæni a fidei regula non discesserant, Constantinopolitani

perperam definierunt imaginum cultum idololatriæ crimen continere. Etsi vero demus ex textu S. Matthæi colligi peculiarem Christi assistentiam, qua regit Concilia maxime œcumenica, ut explicat S. Celestinus §. 2. num. 3. adhuc male id intelligeremus de Conciliis seorsim a Papa consideratis; hujusmodi etenim acephala Concilia merito illegitima dicimus, & nullius prorsus auctoritatis: ubi vero necesse sit considerare Concilia una cum suo Capite, non est unde colligamus absque legitimo Capite eidem præesse. Demum non esset refragandum, qui allata ex S. Matthæo verba intelligeret de obedientia in criminum correctione præstanda; antea etenim dictum fuerat: *Si peccaverit in te frater tuus &c.* Vel si illis ad orationis efficaciam commendandam uteretur, cum immediate superius dixerit Christus: *Si duo ex vobis consenserint super terram, de omni re quamcumque petierint, fiet illis a Patre meo, qui in cœlis est.*

Addunt Christum Jo. 14. Apostolis dixisse: *Ego rogabo Patrem & alium Paracletum dabit vobis, ut maneat vobiscum in æternum spiritum veritatis*, & Jo. 16. *Spiritus veritatis docebit vos omnem veritatem*, quod promissum cum de omnibus Apostolis saltem collective sumptis esset verificandum, aptissime ad ipsa Concilia est cum S. Leone apud P. Natalem extendendum; adeoque non indigent Papa a quo regantur. At hujusmodi nullam prorsus vim faciunt pro Concilii potestate supra Papam efferenda. Primo ergo, si præfata verba ad omne Apostolorum Collegium referantur, non excludendus erat Petrus, cui dictum fuerat Luc. 22. *Rogavi pro te Petre ut non deficiat fides tua:* & cui confirmandi fratres officium fuerat demandatum. Ita enim perperam præfata verba de Conciliis absque legitimo Capite intelligeremus; & re vera absque illo non semel errasse comperimus: unde non remanet locus ex allatis textibus inquirendi portione sit Concilii, vel Papæ potestas. Deinde illa promissio in singulis etiam Apostolis erat adimplenda; postquam etenim in die Pentecostes Spiritum S. accepissent, verificandum erat illud Isaiæ vaticinium, quod Christus Jo. 6. allegaverat: *Et erunt omnes docibiles Dei*. In hoc sensu S. Petrus dixit ipsa die Pentecostes completum fuisse illud Joelis: *Et erit in novissimis diebus, dicit Dominus effundam de Spiritu meo super omnem carnem, & prophetabunt filii vestri, & filiæ vestræ*. Ea ergo verba: *Spiritus veritatis docebit vos omnem veritatem*, specialem illam Spiritus S. assistentiam innuebant, quæ ad discernendam veritatem Apostolis ac proinde potissimum Petro fuerat præstanda.

Opponunt etiam in primo Concilio Apostolos, ita pronunciasse, ut dicitur *Act.* 15. *Visum est Spiritui S. & Nobis*, quibus verbis cum certa Spiritus S. assistentia erga Concilia significetur, non est cur alicui Judici sint subjicienda. Sed quorsum hæc? Œcumenica dumtaxat Concilia Pontifici præesse propter ipsorum indefectibilitatem affirmant. Verum hoc Concilium universale non fuit, cum eidem ex Apostolis solum interfuerint Petrus, Jacobus, & Joannes cum Paulo & Barnaba, & insuper abessent alii Episcopi ad regendas Ecclesias jam constituti. Quæstio deinde est de Concilio absque Papa, quod huic anteponendum dicunt; in hoc vero Concilio interfuit Petrus, qui ex sui primatus dignitate primus sententiam protulit, veritatemque sibi prodigioso visu manifestatam pronunciavit, eique cæteri Discipuli adhæserunt: unde quia aderat Petrus, merito illius Concilii definitio Spiritui S. erat adscribenda.

Ea etiam loca non prætermittunt, quibus universam Ecclesiam errori obnoxiam esse non posse demonstratur, inde inferentes Concilia œcumenica eamdem Ecclesiam repræsentantia, correctionis, & subjectionis Romano Pontifici non indigere. At ultro hujusmodi concedenda, sed negandum eadem Concilia ut a capite sejuncta eamdem Ecclesiam repræsentare: *Quemadmodum animal*, ait Didacus Payva in defens. Trid. Fid. *capite abscisso truncus est atque stipes, ita Episcoporum quamtumvis frequentissimo conventui Concilii nomen convenire minime potest, ni Romani Pontificis, qui universalis Ecclesiæ caput est, & moderator, imperio convocetur, auctoritas foveatur, nutu atque ditione gubernetur — Cum namque demonstraverimus œcumenicum Concilium dici non debere, quod non fuerit Romani Pontificis arbitrio convocatum, & cui per se ille, aut per Legatos, ut Concilium inquit Chalcedonense, non interfuerit — quemadmodum universalis Ecclesia dici non potest, quæ capitis expers sit, ita neque universalis Ecclesiæ judicium, in quo universalis capitis sententia desideretur.* Et si vero Concilium a Papa sejunctum universam

Eccle-

Ecclesiam repræsentare non valeat, optime id Romano Pontifici tribuendum; unde, ut patet ex supra dictis, sæpe S. Augustinus asserit D. Petrum Ecclesiæ personam gestasse. Et re vera optime Pater familias familiam, Rex regnum, Pastor ovile repræsentant; quapropter si ille infallibilitate donatur, ac cæteris omnibus præest, qui Ecclesiam repræsentat, id non Concilio absque Pontifice, sed bene Pontifici absque Concilio tribuendum est.

Addit P. Natalis § 2. *num.* 5. haberi *Act.* 8. Apostolos misisse Petrum & Joannem Samariam quia Evangelium susceperat; atque exinde infert eos ut Ecclesiam repræsentantes jurisdictionem in Petrum exercuisse. Hanc autem interpretationem excerptam ex Gersonio, & Renato Benedicto, dicit probatam fuisse a Gregorio XIII. cui ille suam Panagliam dicavit. Ego autem de qua Ecclesia loqui potuerit S. Scriptura non intelligo, nam ibidem Ecclesiam, quæ erat Jerosolymis, ratione persecutionis dispersam fuisse narratur exceptis Apostolis. Apostoli vero, qui ibi remanserunt, non poterant Ecclesiam repræsentare, quia nullibi legitur conciliariter convenisse; & ulterius quot adessent ignoratur, saltem etenim Philippus aberat, cœterique qui Ecclesiam conflabant. Prorsus autem absque fundamento dicitur Gregorium XIII. Renati expositionem probasse, nullibi etenim de hoc constare quis dixerit. Quis etiam dicat ideo Gregorium probasse Renati librum, quia ipsi fuerat nuncupatus? Nemo sane ex hujusmodi ratione vel illum legisse affirmaret; cum maxime Romano Pontifici otium non sit, si aliter aliqua definienda non expostulentur, libros evolvere.

Conferantur modo ea S. Scripturæ loca, quibus Petri ac Romani Pontificis prærogativæ designantur, cum iis, ubi Conciliorum potestas innuitur. Profecto invenire est Romanum Pontificem constitutum esse Caput, fundamentum, Pastorem &c. universæ Ecclesiæ, ex quibus inferre, omnibus præesse, omnibusque posse legem indicere, tam obvium est, quam velle Monarcham nulli subesse, ac Pastorem universo ovili imperare. Ubi vero Sacræ Literæ non edocent Concilia œcumenica a capite semota talibus privilegiis excellere, ut ex eis statim inferre detur & eidem Capiti posse imperare? Ego sane, si ut par est, in hac controversia ex S. Scriptura sententia ferenda esset, crederem nullum, cui sola veritas cordi sit, suffragaturum pro præstantia Concilii supra Papam, bene vero pro Papæ præstantia supra Concilium.

§. VIII.

Summarie quæ gesta sunt in primis octo œcumenicis Conciliis recensentur, & eadem Concilia agnovisse convincitur Romanum Pontificem sibi præesse.

JAm fuse ubi gesta octo priorum Conciliorum explicantur, animadverti Romanos Pontifices erga eadem Concilia ita se gessisse, ut quæ definienda erant præscribendo, suam superiorem auctoritatem demonstraverint. Id vero cum semper magis præstiterint Pontifices in subsequentibus Conciliis, omisi ipsorum superioris jurisdictionis erga eadem exercitium adnotare, cum facillime omnibus possit innotescere. Modo autem breviter considerando quomodo prima præfata Concilia Pontificum mandata exceperint, iterum ipsos sibi præesse agnovisse demonstrabo; atque ex iis dignoscere unusquisque poterit non bene gesta eorumdem Conciliorum P. Natalem pro sua sententia expendere, ut data opera demonstravi in locis supracitatis.

Testis est S. Athanasius *Epist. ad Solit. Vit. agentes* Osium Romani Pontificis Legatum ex auctoritate S. Silvestri Papæ ante Nicænam I. Synodum Arium damnasse, ipsique Patres acquievisse, & juxta Symbolum postea dictum Nicænum ab eo recitatum, Canones & decreta efformata.

Antequam Synodus I. Constantinopolitana, quæ fuit secunda œcumenica, celebraretur, Damasus Papa Concilii judicium præveniens, Sabellii, Macedonii, Eunomiique hæreses damnavit, & dato libello ad Paulinum Episcopum, suam sententiam & censuras per Orientis Ecclesias publicari mandavit, ut constat ex iis, quæ ante dictum Concilium habentur. Hoc autem profecto fuit intimare Ecclesiæ quid sentiendum, & quid ex fide

divina

divina in Concilio esset definiendum; neque etenim anathematismis in præfatos errores animadvertisset, immo a censuris intorquendis abstinuisset, si vel opinari potuisset liberum esse Concilio a suis definitionibus discedere.

Etiam ante Ephesinam Synodum, quæ fuit tertia œcumenica, Celestinus Pontifex Nestorii hæresim damnavit, ac deinde formam regulamque præscripsit juxta quam PP. deberent judicare, quibus proinde liberum non erat Nestorium, ejusque doctrinam a Celestino hæresis nota inustam absolvere, ut ostendunt ejusdem Concilii Acta *cap.* 15. Unde Gennadius de Script. Eccl. c. 54. dixit *Celestinum Papam decreta Synodi adversus Nestorium dictasse, volumenque descriptum ad Orientis & Occidentis Ecclesias dedisse*. Damnata insuper fuit *sess.* 9. hæresis Pelagiana ex præscripto Commentariorum, quæ Romæ Celestinus conscripserat, ut testantur Concilii Acta, ejusque Synodalis epistola apud Cyrillum duodecima. Ita etiam ob Celestini mandatum Nestorius fuit in Ordinem redactus; unde PP. apud Evagrium *l.* 1. *hist. cap.* 4. ita ajunt: *Tum Ecclesiæ canonibus, tum Epistola S. Patris nostri & collegæ Celestini Episcopi Ecclesiæ Romanæ necessario compulsi, idque non sine crebris lachrymis ad hanc severam sententiam contra eum pronuntiandam venimus*. Mitto S. Celestinum voluisse Cyrillum Legatum suum universis orbis judicem appellari, adeoque & Concilii, teste Nicephoro *l.* 14. *c.* 34.

Celestini vestigia relegens S. Leo I. Chalcedonensi Synodo terminos præscripsit intra quos PP. consistere deberent, eosdemque monitos voluit, Eutychem & Dioscorum jam Romæ hæresis damnatos. Cumque in Epistola ad Flavianum jam ostendisset illos a fide aberrasse, voluit Concilium in eamdem Epistolam oculos intendere in ipsos sententiam ferendo. Jam proinde alibi consideravi Sancti Leonis Epistolam ut fidei regulam a Synodo fuisse respectam, omniaque juxta Pontificis mandata in eadem Synodo definita. Id etiam omnibus perspectum fuit *sess.* 6. cum etenim recitata fuisset fidei definitio, cui omnes plaudebant, & quasi importune ut reciperetur insistebant; quia tamen Sedis Apostolicæ Legatis, & paucis ex orientis Episcopis minime placuit, utpote quæ Eutychetis hæresi damnandæ sufficiens non videretur, tandem PP. novam fidei confessionem omnibus numeris absolutam edendam crediderunt: *Omnes reverendissimi Episcopi*, ita narratur sess. 5. *præter Romanos, & aliquos orientales clamarunt: definitio omnibus placet. Hæc fides Patrum; qui aliter sapit, anathema sit. Paschasinus & Lucentius Episcopi Vicarii Sedis Apostolicæ dixerunt, si non consentiunt Epistolæ apostolici, & beatissimi viri Papæ Leonis, jubete nobis rescriptum dari ut revertamur. Episcopi clamaverunt, altera definitio non fit, qui contradicunt Romam ambulent. Magnificentissimi, & gloriosissimi Judices dixerunt: quem sequimini Leonem, an Dioscorum? Reverendissimi Episcopi clamaverunt: ut Leo sic credimus: Leo recte exposuit. Magnificentissimi & gloriosissimi Judices dixerunt: ergo addite definitioni secundum judicium sanctissimi Patris nostri Leonis duas esse naturas in Christo inconvertibiliter, inseparabiliter, & inconfuse.* Sane si ex solo numero vota pensanda fuissent, ob exiguum contradicentium numerum concinnata definitio universæ Synodo adscribi potuisset, ac anathema proinde conclamari in eos, qui contradicerent. Verum quia Pontificis Legati ipsius auctoritate suffulti Synodo obstiterunt, in novam fidei professionem PP. consenserunt. Id ne est Concilium Papæ superesse, an Concilium Papam ut Magistrum & superiorem agnoscere?

In quinta œcumenica Synodo, quæ fuit Constantinopolitana II. Papæ superior auctoritas ex sequentibus apparuit. Quamvis igitur in hac Synodo tria capitula expendendo, non de fide, sed de personis ageretur ut ex S. Gregorio *l.* 3. *Ep.* 37. nihilominus ipsa Synodus, ne sua decreta irrita dicerentur, conata est ostendere omnia juxta Vigilii sententiam decerni, & maxime dum sententiam definitivam pronuntiavit. Etiam ut os sibi adversantium occluderet collat. 1. per Epistolam Patriarchæ ad Vigilium professa est Romani Pontificis quoad fidem Epistolas æque ac quatuor Evangelia suscipere. Menas insuper Patriarcha Constantinopolitanus & alii Justiniani edicto contra tria capitula edito subscribere renuerunt, absque juramenti acceptione nullam futuram subscriptionem, restituendumque sibi chirographum, si Romanus Pontifex pro ipsorum defensione occlamasset, ut refert Facundus Africæ Episcopus *l.* 2. & 4. Ipse Vigilius suam superiorem exercens auctoritatem irritum declaravit quidquid contra suum Constitutum Concilium

atten-

attentasset. Concilii pariter sententiam tot orthodoxi in Africa, Illyrico, Hibernia &c. Episcopi nihil habuerunt, quia eidem Vigilii Constitutum anteponendum existimabant, ut ex S. Gregorio *l.* 2. *Ep.* 36. Demum usque dum non accessit Pontificum approbatio, hanc Synodum œcumenicam recipere detrectarunt, immo ut illegitimam, præterierunt, qua de re legendus S. Gregorius *l.* 1. *Ep.* 24. *l.* 2. *Ep.* 36. *l.* 3. *Ep.* 4. & *l.* 7. *Ep.* 54. Legenda etiam est Epistola Leonis II. quæ in actis sextæ Synodi recensetur. Porro etiam Vigilium tandem suo suffragio hanc Synodum approbasse tradunt Evagrius *l.* 4. *cap.* 37. Nicephorus *l.* 17. *cap.* 27. & 28. & alii apud Euthymium in *panopl. p.* 2. *tit.* 27.

Sextæ œcumenicæ Synodo, quæ fuit tertia Constantinopolitana, manifestissime rerum definiendarum regulam constituit S. Agatho Papa, statuitque limites, quos fas non esset PP. prætergredi. Suorum ergo Prædecessorum exemplo decrevit quid a PP. credendum esset, ac definiendum, vetavitque a sententia Romani Pontificis vel latum unguem deflectere: *Nihil profecto*, ait in Epistola ad Augustos, *præsumat augere, minuere, vel mutare, sed traditionem hujus Apostolicæ Sedis, ut a prædecessoribus apostolicis Pontificibus instituta enarrare — Hæc Apostolica ejus Ecclesia numquam a via veritatis in qualibet erroris parte deflexa est, cujus auctoritatem, utpote Apostolorum omnium Principis, semper omnis Catholica Christi Ecclesia, & universales Synodi fideliter amplectentes in cunctis sequutæ sunt &c.* Et in Epistolam ad Synodum: *Personas autem de nostræ humilitatis ordine prævidimus dirigere ad vestræ fortitudinis vestigia, quæ omnium nostrum suggestionem, in qua & Apostolicæ nostræ fidei confessionem prælibavimus, offerre debeant, non tamen tamquam de incertis contendere, sed ut certa atque immutabilia compendiosa definitione proferre, simpliciter obsecrantes ut hæc eadem omnibus prædicari, atque apud omnes obtinere jubeatis.* Alia etiam ex ejusdem epistolis observare potuissem, ex quibus dignoscitur Pontificem tamquam magistrum docuisse Concilium, ac leges in definitionibus servandas statuisse, quibus PP. nihil obsistentes ita *act.* 18. Agathonis epistolę acclamarunt: *Summus nobiscum concertabat Apostolorum Princeps, illius enim imitatorem, & Sedis successorem habuimus fautorem: charta & atramentum videbatur, & per Agathonem Petrus loquebatur.*

In septima Synodo Hadriani I. Romani Pontificis auctoritas ex eo satis supra Concilium emicuit, quod in Epistola ad Augustos, & ad Tharasium Patriarcham affirmaverit post summorum Pontificum definitiones nullum amplius superesse locum de SS. Immaginum cultu dubitandi, vetaveritque insuper limites a Summis Pontificibus fixos moveri. Sed & *act.* 2. Patres tamquam de re necessaria fuerunt interrogati, an dogmaticam Hadriani Epistolam reciperent, ac universam Synodum respondisse: *Universa sancta Synodus sic credit, & sic docet.* Et iterum: *Sequimur, recipimus, & probamus.*

Quamvis etiam ante octavam œcumenicam Synodum Photius bellum auctoritati Papæ indixisset, adhuc nihilominus Papam Concilio superesse apparuit. Primo igitur non expectata Synodi sententia, Hadrianus II. Photium damnavit, ac damnandum esse a Concilio mandavit. Leges deinde dictavit, conditionesque præscripsit, cum quibus Photius esset judicandus, ipsiusque fautores vel admittendi, vel rejiciendi. Regulas insuper fidei præscripsit, in quas jurare deberent, imperando etiam statuta ac summorum Pontificum decreta tamquam certissimas fidei regulas esse admittenda, quod Concilium non audiit tantum, sed & probavit. Sancitum demum fuit, ne in Synodo sederent, qui libello a summo Pontifice misso non subscriberent. Hæc omnia palam fient legenti Epistolam Hadriani ad Basilium Augustum, & ad ipsam Synodum, & Epistolam Nicolai Papæ ad Basilium Imperatorem, ejusdemque Synodi Acta.

Cum igitur mos fuerit Romanorum Pontificum Conciliis imperare, judiciorum instituendorum modum præscribere, ac ita res definiendas proponere, ut nollent Concilia ab ipsorum definitionibus discedere, si id non est potiorem exercere jurisdictionem, nescio videre ex quibus magis possit auctoritas in subditos elucescere. Videantur quæ dixi fusiori calamo in animadversionibus post octo priora œcumenica Concilia. Remanet modo quædam animadvertere, quæ urget P. Natalis §. 4. ubi putat ex gestis Conciliorum ostendere potiorem esse Concilii, quam Papæ auctoritatem.

Opponit

Opponit num. 15. *Asiaticos* Episcopos non paruiſſe decreto Victoris Papæ præcipientis, *ut Paſcha celebrarent* die dominica lunam decimam quartam proxime ſequente; ex quo *infert illos reputaſſe* Concilium Œcumenicum eſſe ultimum tribunal, in quo *controverſiæ finirentur*. Sed ſutiliter id opponit P. Natalis, nam numquam Epiſcopi Aſiani *dixerunt deeſſe* Victori poteſtatem hujuſmodi controverſiam omnino dirimendi, atque *expectandum* eſſe Concilii decretum; ſed cum non ageretur de Fidei articulo, excuſabant ſuam inobedientiam, quia Pontificis præceptum injuſtum reputabant. Videnda quæ dixi alio in loco ubi ſtatim, quæ Victori reſponderit Polycrates Epheſinus Epiſcopus, adnotare non omiſi.

Idem reſpondendum, dum num. 16. objicit P. Natalis tot Epiſcopos, & inter eos S. Cyprianum, reſpuiſse decretum S. Stephani Papæ, quo vetabatur iterum rebaptizari eos, qui ab hæreticis fuiſſent abluti. Putabant nempe Epiſcopi inobedientes de re agi, quæ ad fidem non pertineret, & quam, ſalva unitate, poſſet juxta diverſas conſuetudines diverſimode obſervari; unde Pontificis præceptum injuſtum ab eis habebatur, ut adnotavi alibi, & obſervavi non ideo S. Auguſtinum alioſque ob hanc controverſiam dirimendam Concilium exoptaſse, quia non reputarunt Papæ definitiones infallibiles, ac proinde ſupremas ultimaſque; ſed quia cum de re ad ſolam diſciplinam ſpectante quæſtionem eſse crediſſent, Concilio convocato vidiſſent Afri quam ſibi adverſaretur univerſæ Eccleſiæ conſuetudo, atque ita deinde inexcuſabiles fuiſſent in ſua opinione perſeverando.

Quoad ea quæ P. Natalis opponit, *num.* 17. deſumpta ex iis quæ evenere in cauſa Cæciliani, patet reſponſio ex dictis alibi. Ibi ex Sancto Auguſtino animadverti poſt ſententiam Melchiadis aliud Concilii judicium non fuiſse neceſsarium. Cum præterea de facti quæſtione ageretur, non repugnabat detegi in Concilio illius noxam, qui a Melchiade innocens fuerat judicatus.

Cauſa Apiarii eo modo quo urgetur a P. Natale probaret jus appellandi ad Romanum Pontificem non conſurgere ratione primatus quem habet in Eccleſia, ſed ex poteſtate ipſi a S. Canonibus aſſerta, quod tamen & ipſe improbat P. Natalis alibi. Si etenim de Apiarii appellatione ex ea ratione juſte conquerebantur, quod crederent eam Nicænos Canones non admiſiſſe, jam PP. Africani non eſſe appellandum ad Romanum Pontificem credebant, quia Canones non conceſſerant. Vel ergo PP. Africani improbarunt tantummodo præproperam, feſtinatam, vel indebitam illorum abſolutionem, quos ipſi damnaſſent, ſeu improbas appellationes, ut exhibere videtur ipſorum Epiſtola apud P. Natalem, vel non adhuc ſatis apud ipſos conſtabat jus appellationum ad Romanum Pontificem ex ipſius primatu conſurgere: atque ita decepti nolebant a Romano Pontifice eas admitti, quia putabant ſacrorum Canonum auctoritate non fulciri. Et re vera de his appellationibus non ſemel diſceptatum fuit in Eccleſia; cum tamen Romani Pontifices ſemper propugnaverint ad ipſos ex qualibet orbis parte appellari potuiſse, de ipſorum vero ſententiis, nullum eſſe, qui poſset judicare; atque ita eſſe agnovit Eccleſia, ut non ſemel, ubi occaſio tulit, adnotatum eſt.

Glabri Rodulfi narrationem quam refert n. 28. ut commentitiam rejeci alibi ac ſubdidi quod etſi aliquando aliqui Epiſcopi uſui immediatæ univerſalis Pontificis juriſdictionis ſe oppoſuerint, id jure feciſſe numquam demonſtrarunt.

PP. Concilii Anſani vel errarunt, vel reſpuerunt Privilegium Cluniacenſibus conceſſum, quia Pontifici obreptum, ſubreptumve putarunt, ut dixi alibi. Errare potuiſſe ex eo oſtenditur, quod minime negandum eſt Romanum Pontificem ex ſui primatus jure poſſe aliquibus privilegia elargiri, quæ illos a legis extrahant obligatione; quapropter ſi noluerunt privilegium admittere, quia non conſonum iis, quæ ſacri Canones ſtatuerant, privilegiorum vim non attenderunt, vel ignoraſſe dicendum eſt. Quidquid ergo ab aliquibus factum ſit non infringit potiorem Pontificis ſupra Concilia poteſtatem, immo Pontifices Sacris Canonibus non ligari oſtenderunt privilegia concedendo quæ illorum vim relaxarent.

Abs re autem prorſus S. Gregorii auctoritatem refert n. 24. Nam S. Gregorius ſe amplecti profitetur quinque prima Concilia, quorum ſanctionibus Romani Pontifices adhæſe-

hæserant, probationemque præbuerant: hujusmodi vero Concilia maxime dum de Fidei definitionibus, seu factis doctrinalibus agatur, & ipsos Pontifices amplecti debere compertum est. Præsens vero controversia in eo versatur, an Concilii seorsim a Pontifice considerati decretis teneatur Summus Pontifex obtemperare.

Sed neque quæ objicit n. 30. ex Innocentii III. responso probant Pontificem Generali Concilio subditum esse, ut observavi alibi. Et re vera neque de re agebatur, de qua Concilium non Papa posset judicare; ut loco etenim citato adnotavi, putabat Innocentius Philippi petitis adnuendo, aperte infringi illam Christi sententiam: *Quod Deus conjunxit, &c.* Ibidem vero dictis addendum prorsus absque fundamento dici Innocentium Officii sui periculum timuisse, si absque Concilio judicasset, an Philippi matrimonium existimandum esset consummatum. Non-ne ex Sacrorum Canonum præscripto, & ex continua Ecclesiæ praxi majores & difficiliores causæ ad Pontificem sunt deferendæ? Unde ergo periculum sibi imminere reputasset, dum in judicando, quod facere debebat, præstitisset?

§. IX.

Ostenditur præstantia Papæ supra Concilia quia firma non sunt quæ Concilia decernunt, si nolit eis assentiri.

CUm Superioris auctoritatis manifestum sit argumentum posse ea rescindere, quæ ab aliis Judicibus fuerint stabilita, atque hæc mature usquequo ejusdem auctoritatis pondere non firmentur, hinc est nullum non movere lapidem Pontificiæ potestatis adversarios, ac præcipue Bossuet *in Defens. Declar. p. 2. l. 13. usque ad cap. 10.* ut hujus argumenti vim eludant. Non solum ergo laborant, ut nullam confirmationem ab œcumenicis Conciliis expetitam legenti suadeant, sed etiam ut confirmationem Romanorum Pontificum Conciliorum decretis additam, nil aliud significasse quam ipsorum consensionem eisdem decretis, sive testimonium suæ confessionis. Congerunt proinde varia exempla quibus & ipsæ Synodo œcumenicæ definitiones dicuntur ab inferioribus confirmatæ, sicut & Romanorum Pontificum decreta; ac proinde vanum esse ad Superiorem potestatem indigitandam ex eo argumentum ducere, quod Romani Pontifices Concilia œcumenica confirmaverint. Ut tamen hujusmodi mera effugia esse ostendam, supersedendo a particularibus controversiis de confirmatione a quibusdam Synodis expetita, in eo solum vim faciam, quod confirmatio Romani Pontificis ita considerabatur, ut ex ea quæ Concilia sanciverant irretractabilem consequerentur firmitatem, & sine ea in dubium possent revocari; ac proinde non habebat vim solius consensionis seu propriæ fidei testimonii, ut necessario dicitur de confirmatione quam addebant inferiores iis quæ Concilia œcumenica, sive Pontifices sanciverant, sed virtutem Superioris exprimit potestatis.

Id autem luculentius haud potest ostendi, quam demonstrando absque Romani Pontificis approbatione sive ipso renuente, Conciliorum decreta irrita Ecclesiam habuisse; nullus autem eadem irrita reddere potuisset, nisi superiore præditus fuisset auctoritate. Ita vero Ecclesiam sensisse ostendit Julius Papa apud Socratem *l. 2. c. 13.* scripsit enim ad Episcopos Concilii Antiocheni *eos contra Canonem Ecclesiæ egisse, quia ipsum ad Concilium non vocaverunt, Ecclesiastico Canone jubente non oportere præter sententiam Episcopi Romani Canones condere Ecclesiis.* Et apud Sozomenum *l. 2. c. 9.* ait: *Contra leges Ecclesiæ esse quod ipsum ad Synodum non vocassent. Esse enim legem Sacerdotalem quod irrita declarentur quæcumque fiunt præter sententiam Romani Episcopi.* En generaliter nullius valoris declarari quæcumque, renuente Romano Pontifice, decernantur. Eamdem Ecclesiæ sententiam explicans S. Gelasius ep. 13. ad Episcopos Dardaniæ ita ait: *Confidimus quod nullus jam veraciter Christianus ignoret uniuscujusque Synodi constitutum, quod universalis Ecclesiæ probavit assensus, non aliam magis exequi Sedem præ ceteris oportere, quam primam; quæ & unamquamque Synodum sua auctoritate confirmat, & continuata moderatione custodit; pro suo scilicet Principatu quem B. Petrus Apostolus Domini*

voce

voce perceptum Ecclesia nihilominus subsequente & tenuit semper & retinet. Ubi quæso invenire est inferiores gesta Synodalia *sua auctoritate* seu *principatu* confirmare? Sed & ubi adinventum est ex suæ dignitatis *principatu & auctoritate* aliorum sententias confirmantem potiori potestate non gaudere? Qui vero ita confirmandi aliorum gesta obtinet auctoritatem, sane tamquam Superior eadem potest irrita velle ac decernere. Sed ut explicaret Conciliorum auctoritate non impediri, quin illorum sanctiones Romanus Pontifex irritas velle possit, ibi etiam hæc habet: *Dioscorum secundæ Sedis Præsulem sua auctoritate damnavit Sedes Apostolica, & impiam Synodum non consentiendo submovit: ac pro veritate ut Chalcedonensis Synodus fieret sola decrevit -- Sicut id quod prima Sedes non probaverat, stare non potuit, sic quod illa censuit judicandum, Ecclesia tota suscepit &c.* Ita ex solo defectu approbationis Romani Pontificis statim corruisse quæ Synodus decreverat, demonstrat, absque eo quod id ex eo derivet quod in Synodo Ephesina cuncta per vim facta assereret; & e contra quidquid Sedes Apostolica probavit, statim omnem Ecclesiam amplexam esse explicat. Quæ certe manifeste innuunt rerum firmitatem atque valorem tandem ab approbatione Romani Pontificis pendidisse; neque etenim ex solo Pontificis dissensu rationem desumere Gelasius potuisset, cur Ephesina Synodus nullius fuisset auctoritatis, si absque ipso gesta Conciliaria omnem haberent firmitatem. Extra rem etiam dixisset stare non posse quod prima Sedes non probaret, si absque ipsius approbatione omne robur obtineret, ac frustra prædicasset Ecclesiam totam suscipere, quod prima approbat Sedes, si absque ipsius approbatione veritas omnino posset innotescere. Idem in eadem Epistola S. Gelasius confirmavit, absque ulla limitatione affirmando posse Romanum Pontificem cassa resolutaque velle cuncta quæ Antistites in Synodo per suam sententiam decrevissent: *Cuncta per mundum*, ait, *novit Ecclesia, quoniam quorumlibet sententiis ligata Pontificum Sedes B. Petri Apostoli jus habeat resolvendi*. Quod si hujusmodi alicui voluntarie cæcutienti non sufficerent; ut ignorare non possit ab approbatione Romani Pontificis etiam Conciliorum decreta omnimodam firmitatem mutuasse, ac proinde ipsius potestatem Conciliis esse superiorem, audiat demum ipsum S. Gelasium *l. de anathem.* ita loquentem: *Totum in Sedis Apostolicæ positum est potestate. Ita quod firmavit in Synodo Sedes Apostolica, hoc robur obtinuit: quod refutavit habere non potuit firmitatem &c.* Ita perpetuus est Sanctus Gelasius in affirmando Romani Pontificis consensum eam esse rationem, ex qua aliqua vel firma inconcussaque sunt judicanda, vel ut nullum robur firmitatemque obtinentia; unde statim ex dictis dignoscitur, quam frustra P. Natalis n. 35. S. Gelasii auctoritatem declinare conetur. Id semper magis innotescit Hincmari verba expendendo *lib. de divort. Loth. & Teutber.* ubi sic ait: *Quibus omnibus demonstratur quia Synodus comprovincialium Episcoporum judicia; generalis autem Synodus comprovincialium dijudicationes, sive dissensiones vel probet, vel corrigat; Apostolica vero Sedes & comprovincialium & generalium retractet, refricet, & confirmet judicia, sicut Epistolæ Leonis, atque Gelasii, cæterorumque Romanorum Pontificum, & Sardicensis Synodus evidenter ostendunt.* Ita Hincmarus explicat quod sicut sua potiore auctoritate Synodus provincialis gesta particularium Synodorum vel confirmat, vel rescindit, & Synodus œcumenica gesta Synodorum provincialium, ita Romanus Pontifex Synodi œcumenicæ sanctiones. Deinde id traditum dicit a SS. Leone, Gelasio &c. atque a Synodo Sardicensi, in qua asseruntur ad Romanum Pontificem appellationes. Ita Hincmarus novas illas interpretationes explodit, quibus dicunt jus confirmandi, seu approbandi œcumenicas Synodos, quod Romani Pontifices exercuere, ac PP. in eisdem agnovere, non aliud fuisse quam ostendere suam eisdem Synodis adhæsionem, seu declarare in Conciliis omnia legitime fuisse peracta. Explodit pariter tot illas interpretationes, quibus conantur probare ex Epistolis SS. Leonis, Gelasii &c. non colligi potiorem esse Papæ, quam Concilii auctoritatem. Quantum etiam sit pondus approbationis Romani Pontificis explicaverat Ratherius Veronensis Episcopus in Itinerario, ubi inter alia hoc habet: *Nusquam ratum, quod illic irritum, nempe penes Sedem Apostolicam, nusquam irritum, quod illic ratum fuerit visum.* Spicileg. l. 2. p. 267. Et Ratramnus l. 4. adv. opposita Græcor. *Quæcumque Concilia ejus sententia roborata sunt, rata manserunt: quæ vero damnavit, pro nihilo reputata fuerunt,*

nec;

nec auctoritatem ullam habere potuerunt. Possem alia non pauca in rem præsentem expendere, sed ne longiore quam par est sermone immorer in explicanda veritate, quam nobis tot exhibent Ecclesiæ monumenta, solum in medium proferam ea quæ quoad Concilium Chalcedonense evenere.

Primo igitur æquum est observare S. Leonem non semel proposuisse ad obtinendam obedientiam iis quæ in ea Synodo fuerant definita, curandum esse ut innotesceret eisdem Apostolicam Sedem suo consensu accessisse: *Cum vestro præcipue opere*, ait Ep. 59. ad Marcian. August. *sit effectum ut per Synodale Concilium damnatis impii dogmatis defensoribus, omnes vires sacrilegus error ammitteret, ad ejusdem devotionis pertinet palmam, si malum quod in suis ducibus est impressum, etiam in quibuscumque reliquiis deleatur. Quod facilius Clementia vestra arbitratur implendum, si per universas Ecclesias definitiones sanctæ Synodi Chalcedonensis Apostolicæ Sedi placuisse doceantur*. Et in Ep. 60. ad Pulcheriam Augustam: *Quod vero piissimus Imperator ad omnes Episcopos, qui Chalcedonensi Synodo interfuere, voluit me scripta dirigere quibus quæ illic sunt de fidei regula definita, firmarem, libenter implevi, ne fallax cujusque simulatio sententiam meam haberi vellet incertam*. Ubi ergo Ecclesiæ innotuisset S. Leonem Chalcedonenses definitiones confirmasse, præcludebatur aditus ne aliqui illis parere detrectarent; qui non præclusus videbatur si aliqui simulare potuissent incertum esse quid de eisdem definitionibus S. Leo sentiret. Non ergo ineluctabilem assequabantur auctoritatem, nisi Romani Pontificis confirmatione roborarentur. Neque hujusmodi infirmantur dicendo cum Natale *Dissert.* 4. *n.* 35. ideo necesse fuisse, ut S. Leonis confirmatio Ecclesiæ innotesceret, quia hæretici per calumniam vulgaverant Sedem Romanam Synodo Chalcedonensi non adhæsisse. Vel igitur Romani Pontificis dissensus causa sufficiens in Ecclesia habebatur ad excipiendum contra Concilii definitiones, vel non? Si non, parum curandum erat ut orbi innotesceret S. Leonem eisdem definitionibus consensum, confirmationemque præbuisse. Si vero ex Pontificis dissensu Conciliares definitiones respuendi causa poterat oriri, semper verum est ab ipsius approbatione ultimam irrefragabilemque obtinere firmitatem, quod supremæ potestati tribuendum nemo non videt. Et re vera jam supra vidimus ex Gelasii verbis nil firmum fuisse absque Romani Pontificis assensu, atque ita S. Gelasii & S. Leonis verba Hincmarum intellexisse; unde dicendum est S. Leonem ideo voluisse suum consensum Chalcedonensibus definitionibus, Ecclesiæ innotescere, ut omnibus omnimodam habere firmitatem compertum esset.

Idem S. Leo non definit quosdam urgere ad amplectenda decreta Chalcedonensia, quæ ipse confirmaverat: *Damnent*, ait Ep. 86. ad Nicet. Aquil. *apertis professionibus sui superbi erroris auctores, & quidquid in doctrina eorum universalis Ecclesia exhorruit, detestentur: omniaque decreta Synodalia, quæ ad excisionem hæreseos Apostolicæ Sedis confirmavit auctoritas, amplecti se & in omnibus approbare, plenis & apertis, ac propria manu subscriptis protestationibus eloquantur*. Et in Epist. 77. ad Anatol. *Chalcedonensis Synodi definitionem de fide, cui etiam dilectio tua subscribendo consensit, & quam Apostolicæ Sedis firmavit auctoritas, profiteatur se per omnia servaturum*. Ita S. Leo, quæ ipse confirmaverat Chalcedonensia decreta, prorsus amplectenda declarat, imperatque. At cur quæso solum meminit decretorum sua auctoritate confirmatorum? Nulla alia mihi occurrit ratio, nisi quia aliqua subesse posset excusatio, si recipere quis nollet quæ Romanus Pontifex non probasset, & quia ubi hujus confirmatio intercederet, statim parendum esse innotesceret. Ita semper magis robur habet argumentum ad ostendendum Papæ auctoritatem Conciliis prævalere; si etenim ex ea habent conciliares sanctiones ut nil amplius possit opponi, jam supremam esse prorsus necesse est.

Si vero hæc omnia non satis demonstrarent superiorem Romani Pontificis potestatem, utpote quia absque ipsius approbatione & ipsa conciliaria nutant decreta, ejusdem superioris potestatis usus aperte apparuit, dum S. Leo Can. 28. Concilii Chalcedonensis, quo contra privilegium Episcopi Alexandrini post Romanum primus locus Antistiti Constantinopolitano fuit delatus. Hunc igitur Concilii universi Canonem S. Leo in irritum misit, quod sane præstare non potuisset, si potestate Concilio potiore potius non fuisset. Scribendo igitur ad Pulcheriam Augustam Ep. 53. ita habet: *Consensiones vero Episcoporum, sanctorum Cano-*

Canonum apud Nicæam conditorum regulis repugnantes, unita nobiscum vestræ fidei pietate, in irritum mittimus, & per auctoritatem Beati Petri Apostoli Generali prorsus definitione cassamus.

Sed audiamus modo quid iis respondeat Bossuet *p.* 2. *l.* 13. *c.* 8. Primo asserit etiam secundam œcumenicam Synodum *can.* 5. post Romanum Antistiti Constantinopolitano primas detulisse, & quamvis Romani Pontifices hujusmodi Canonem non probaverint, ut profitetur S. Leo *Ep.* 53. & 55. S. Gregorius *l.* 9. *Ep.* 31. & 63. nihilominus illum Canonem in toto Oriente valuisse, immo in ipso Concilio Chalcedonensi, assentientibus Apostolicis Legatis, Anatolium Constantinopolitanum secundum locum obtinuisse. At hæc verba sunt, Si Canon secundæ œcumenicæ Synodi, quamvis minime probatus a Romanis Pontificibus valebat, nihilque amplius ad suam firmitatem desiderabatur, cur iterum Chalcedone actum de hoc privilegio Antistiti Constantinopolitano elargiendo? Cur Imperator tantum egit ut sibi id expostulanti Concilium adhæreret? Cur post concessum privilegium, in relatione ad S. Leonem petunt, ut probare dignetur, & quemadmodum *PP. in bonis capiti consonarent, ita Pontificalis apex id quod decens erat, filiis indulgeret.* Si deinde Legati S. Leonis ex vi præfati Canonis primum post se locum Constantinopolitano Episcopo concedendum existimarunt, cur postea quando Synodus id iterum sancitum voluit, tam fortiter restiterunt, ac nullatenus hujusmodi acquievere concessioni? Forte-ne antea ignorabant Ecclesiam Romanam illum Canonem respuisse, nulliusque valoris agnovisse? Sane cum ignorare non possent a Romanis Pontificibus nihil fuisse habitos Canones Synodi II. iis exceptis, qui ad fidem pertinebant, irrationabile omnino est credere ex auctoritate ejusdem Synodi Anatolio Constantinopolitano secundum locum fuisse concessum in Synodo Chalcedonensi.

Addit Bossuet S. Leonem merito potuisse Canonem 28. Chalcedonensem in irritum mittere, tum quia Chalcedonenses PP. Nicænas regulas ab universa Ecclesia receptas hoc Canone everterant, tum quia in eo Canone statuendo Concilii œcumenici auctoritate non gaudebat, utpote quia ipsi Sedes Apostolica, ac universus occidens contradiceret; tum quia illius Canonis valorem a Pontificis pendere auctoritate voluere; unde Anatolius ita ad S. Leonem scripserat: *Cum & sic gestorum vis omnis & confirmatio auctoritati vestræ beatitudinis fuerit reservata.* Coll. Holt. p. 1. c. 22.

Dum vero ita Bossuet scribebat oblitum se ostendit eorum, quæ paulo ante affirmaverat. Dixerat valuisse in toto Oriente Canonem secundæ œcumenicæ Synodi quo primus locus post Romanum Præsuli Constantinopolitano asserebatur. Dixerat ejusdem vi Canonis omnes Episcopos, eosdemque S. Leonis Legatos intellexisse primum post se locum Constantinopolitano Antistiti tribuendum. Sed non-ne hujusmodi Canone PP. Constantinopolitani regulas Nicænas everterant, quæ secundum locum Alexandrino Patriarchæ destinaverant? Si minime id licebat PP. Chalcedonensibus, cur PP. Constantinopolitanis, qui numero tam erant inferiores? Si non licebat, quomodo dici potuit PP. Chalcedonenses, ac Leonis Legatos eidem Canoni obsequendo Episcopo Constantinopolitano secundum locum concessisse? Quis postea negare præsumat parem habentem potestatem ea non posse convellere, quæ ab æquali potestate fuerint determinata? Nemo negaverit Chalcedonensem Synodum eadem ac Nicænam auctoritate non potitam; unde & recedere ab iis concedebatur quæ PP. Nicæni sanciverant. Nec recedendi ratio deesse videbatur, cum primas honoris post Romanum Constantinopolitano Antistiti concedendas enixe peterent Marcianus Imperator, ejusque conjux Pulcheria de fide, & Ecclesia optime merentes. Ex iis vero ediscas nec Natalem in superiori dissertatione *art.* 1. *f.* 5. *n.* 36. recte dixisse S. Leonem in irritum mittendo Canonem Chalcedonensem nil aliud fecisse quam vacuum auctoritate declarare, quod de se nullum robur habebat, quia Nicænis Canonibus oppositum. Oportebat nempe prius ostendere Synodum Chalcedonensem eamdem ac Nicænam non obtinere auctoritatem, ac injustam prorsus esse causam recedendi a Nicænis sanctionibus, gratificari PP. voluisse Marciano, & Pulcheriæ, qui pro Ecclesia tantum adlaboraverant. Ubi hæc vera non sint, futile prorsus est irritum habere illum Canonem ea solum ratione, quod Nicænis regulis contradiceret, itemque futile verba S. Leonis illum Canonem auctoritate S. Petri

in

in irritum mittentis ita interpretari, ut non voluerit rescindere, quod alias suo valore non caruisset, sed declarare dumtaxat vere nullum, quod jam a sui exordio irritum omnino haberi debebatur. Non simplicem nullitatis declarationem ea verba sonant: *in irritum mittimus*, nec ut nullum habendum erat, quod ab æquali potestate sancitum fuerat; quamvis postea S. Leo irritandum putaverit, quia Nicænos Canones infringere Ecclesiæ tunc expediens esse non judicavit.

Sed neque juxta Bossuet principia Canonem Chalcedonensem valore vacuum licet affirmare, quia eidem Sedes Apostolica cum Occidente adversaretur. Hæc sane contradictio non alia ratione Concilium sua auctoritate exuere poterat, nisi quia per eam dignoscebatur illi Sedis Apostolicæ ac Occidentis Præsulum consensum deesse: porro & hujusmodi consensum Canoni Constantinopolitano defuisse Bossuet agnoverat, & nihilominus non statim corruisse sentit. Expostulandum etiam foret a Bossuet, an crederet Concilium esse legitimum ac œcumenicum; si vel soli Pontificis Legati contradicant, vel non? Si primum, lubentissime ipsi consensum præbemus cum statim inferamus tantam esse Romani Pontificis potestatem, ut solius ipsius Legatis contradicentibus Concilium a sua excidat potestate. Sed & omnis e medio tolleretur quæstio; ubi etenim Concilium desinat esse legitimum, & œcumenicum, si Legati Pontificis contradicant, jam nullum est Concilium quod possit Pontifici præponi, quia legitimum illud solum erit, quod suo Capiti adhæreat. Si vero legitimum & œcumenicum perseverat esse Concilium, etsi Pontificis Legati eidem obsistant, jam Canon Chalcedonensis fœtus erat œcumenici legitimique Concilii, quem proinde non potuisset S. Leo *in irritum* mittere, si ejusdem potestas Concilio non prævaluisset.

Dum demum dixit Bossuet PP. Chalcedonenses voluisse sui Canonis valorem a confirmatione S. Leonis pendere, ac proinde quasi conditionate suum edidisse Canonem, si nempe S. Leo illum non respuisset, ita factum esse prorsus nego. Pendebat igitur valor Canonis a S. Leonis consensu, quia ipsa naturalis ratio dictat, refragante Superiore, quæ ab inferiore geruntur statim corruere; atque ita merito tam in Synodi relatione, quam in Epistola Anatolii, S. Leonis confirmatio desiderata reservataque intelligebatur. Falso vero diceretur ab ipso Synodo reservata, ac proinde Canonem valore vacuum remansisse, statim ac Leo contradixit. Id melius innotescere non potest quam observando quæ in eo stabiliendo Canone evenere. Ubi igitur efformatus fuit Canon, quo Præsul Constantinopolitanus omnibus, uno excepto Romano Pontifice, præponebatur, sexcenti illi Episcopi ita exclamarunt: *Hæc justa sententia: hæc omnes dicimus: hæc omnibus placent: hoc justum decretum: quæ constituta sunt, valeant.* Nec vola ergo in Actis apparet, unde ea conditione a PP. editum fuisse Canonem credamus, si Romanus Pontifex adnueret. Hinc compertum est ideo confirmationem postea a S. Leone expetitam, quia agnoscebant PP. illo contradicente statim Canonem nullius valoris habendum, quod signum apertum est superioris potestatis; ac ita ea superiore potestate *in irritum* misit. Non omisit Nicolaus I. hanc veritatem exprimere, dum Conciliorum gesta irrita nullaque affirmavit, non eam afferens rationem quod contra jus ibi aliqua fuerint decreta, sed quia defuit Romani Pontificis consensus, ita ostendens unanimes PP. sanctiones flocci faciendas, si Romani Pontificis auctoritate non roborentur: *Non ergo dicatis*, ait Ep. 8. *non eguisse vos in causa pietatis Romanæ Ecclesiæ, quæ collecta Concilia sua auctoritate firmat, sua moderatione custodit. Unde quædam eorum, quia consensum Romani Pontificis non habuerunt, valetudinem perdiderunt. Quomodo non egeat quælibet Synodus Romanæ Sedis, quando in Ephesino Latrocinio cunctis Præsulibus, & ipsis quoque Patriarchis probantibus, nisi magnus Leo, imitator scilicet illius Leonis, de quo scriptum est, vicit Leo de Tribu Juda, divinitus excitatus os aperiens, totum orbem, & ipsos quoque Augustos concuteret & ad pietatem commoveret, religio catholica penitus corruisset.* Sicuti suprema sua auctoritate Ephesina Acta S. Leo rescidit, ita Canonem Chalcedonensem respuendo nullius effecit valoris; unde ipsius auctoritate idemmet Anatolius victus Pontificis mandatis acquievit, ut patet ex ipsius Epistola qua S. Leoni rescripsit, simulque in eadem ipsum Imperatorem acquievisse testatus est. Consulas Lucam Holstenium Coll. 1. p. c. 22. Interim ex Præfatis agnoscas an bene dixerit P.

Natalis n. 35. confirmationem a Romano Pontifice Synodis œcumenicis præstitam nihil aliud fuisse quam ipsorum decretis consensum præbere, eaque promulgari ac executioni mandari potuisse.

Cum vero nullum non moverit lapidem Bossuet, ut ab isto argumento se expediret, quo sole clarius apparet Romanum Pontificem superiorem Concilio auctoritatem exercuisse, atque ab ipsius approbatione robur decretorum Conciliarium pendidisse, illud etiam respondet, se defendere potiorem esse Concilii auctoritatem in causis fidei, Schismatis, & reformationis generalis, de quibus Canone 28. Concilii Chalcedonensis non agebatur. Hæc autem responsio non minus ac aliæ a vero longissime aberrat. Et absque eo quod hic sistam in observando Nicolaum I. in verbis superius allatis loquutum de quæstionibus fidei, dum dixit ex solo dissensu S. Leonis definitiones Concilii Ephesini ab Ecclesia fuisse rejectas, solum quærerem, undenam habeatur Concilium Romano Pontifici superesse in causis fidei &c. non vero absque ulla exceptione hujusmodi potiri potestate. Si perpendantur quæ habet P. Natalis in superiore dissertatione *art.* 1. *§.* 2. Concilium Papæ præeminet, quia immediate a Christo habet auctoritatem; quia valet ipsum Papam peccantem corripere; quia claves immediatius Ecclesiæ quam Petro fuerunt collatæ: hujusmodi vero rationes, si veræ sint, absque ulla exceptione Papam Concilio subjiciunt, unde causam suam deserit, qui in quibusdam, non in omnibus, Papæ Concilium præesse affirmat. Si proinde in quibusdam verum sit non Concilium Papæ, sed Papam Concilio dominari, id in omnibus admittere necesse est. Sed & adhuc redeamus ad aliqua expendenda, quæ de Concilio Chalcedonensi in quæstionem revocata sunt.

Nemo non scit quas turbas in Ecclesia excitaverint dissensiones circa famosa tria capitula. Interim vero ad discernendum an de iis iterum in Ecclesia agi posset, hoc disceptabatur, an nempe S. Leo Concilium Chalcedonense quoad ea solum, quæ ad fidem pertinebant, approbasset, an vero absque ulla exceptione *gesta Synodalia*: tunc etenim quia & tria capitula approbasse jactabant, de iisdem non amplius ambigi posse inferebant. Hanc ob rationem Facundus Hermianensis excandescit in eos qui tria capitula novo examine trutinanda dicebant; atque id fieri non posse asserit *lib.* 3. *c.* 4. quia S. Leonem omnia Chalcedonensia gesta probasse asserebat, unde ajebat: *Cum Leo dicat & Fraterna Universitas & omnium fidelium corda cognoscant, me non solum per Fratres, qui vicem meam exequuti sunt, sed etiam per approbationem gestorum synodalium propriam vobiscum uniisse sententiam &c. Non ergo solam fidei definitionem, sed ipsa gesta Synodalia se pronunciat approbasse*. Ferrandus etiam Ecclesiæ Carthaginensis Diaconus scribendo ad Pelagium & Anatolium pro tribus capitulis, & maxime pro Epistola Ibæ, de iisdem non esse retractandum ita differebat: *Si quis tunc accusator Epistolæ, cujus catholica esse dictatio claruit, ad majora judicia provocaret, accusationi forsitan secundum consuetudinem locus pateret. Sed quo iret, aut ubi majores in Ecclesia reperiret judices? Ante se habens in Legatis suis Apostolicam Sedem, qua consentiente quidquid illa definivit Synodus, accepit robur invictum? -- Si retractentur Chalcedonensis decreta Concilii, de Nicæna Synodo cogitemus, ne simile periculum patiatur. Universalia Concilia, præcipue illa quibus Ecclesiæ Romanæ consensus accessit, secundæ auctoritatis locum post Canonicos libros habent -- Quæ finiuntur judicantibus Episcopis sanctis, & ad B. Petri memoriam perducta diligentius examinantur, atque firmantur, sequenda sunt tenenda sunt, amplectenda sunt, in retractatione sub qualibet pietatis occasione teneri non debent*. E contra Pelagius II. non aliud confirmasse S. Leonem quam fidei definitiones contendens, ex hoc de cæteris causis in Concilio Chalcedonensi excitatis retractare integrum asserebat; quapropter *Ep.* 5. *ad Episc. Istriæ* ita tandem concludit: *Privatas causas, quæ ibi post definitionem fidei actæ sunt non solum minime confirmavit, sed & retractari, atque dijudicari concessit*.

Pensandum modo est ante Romani Pontificis consensum tunc creditum causas etiam in Synodis œcumenicis ventilatas iterum posse retractari, & a Romanis Pontificibus novo examine trutinari; post approbationem vero Romani Poncificis non posse ad novum examen revocari, post Canonicos libros auctoritatis locum obtinere, tenendas, sequendas, amplectendas esse, nec sub pietatis occasione retractandas. Potior ne ergo est Concilii

cilii auctoritas, postcujus decisionem adhuc novum superest examen, an Papæ, post cujus approbationem lis finita est, ac ea, quibus consentit irretractabilem accipiunt firmitatem? Quomodo vero retractata fuerint quæ Pontifices definiendo decreverunt, videsis alibi.

Ex hucusque dictis statim evanescunt ea omnia, quæ congeruntur ad enervandam hujus vim argumenti, quo ex approbatione, confirmatione, & consensu Romani Pontificis ei inesse superiorem Concilio potestatem probavi. Declamando proinde modo eam quæstionem an semper Concilia rerum gestarum confirmationem a Pontifice expetierint, an vero aliquando ultro concesserit, satis mihi est ex præjactis hæc inhæsitanter posse affirmare. Primum est non aliam rationem non semel allatam tam a Romanis Pontificibus, quam a PP. cur quædam Synodalia gesta corruerint, nisi quia Romani Pontificis consensus defuit, & approbatio: hujusmodi vero ratio prorsus falsa immo ridicula esset, si Romani Pontificis approbatio a superiore non dimanaret potestate. Secundum est, quod ea quæ a Conciliis sancita fuere, iterum retractabilia Ecclesia reputavit, irretractabilia vero ubi iis Romanus Pontifex sua approbatione, consensuque accessit: si vero id non ostendat Conciliis superiorem habitam fuisse Pontificis potestatem, nescio ex quo magis dimetienda sit superior, vel inferior potestas. Tertium est, quod Concilia novum examen, de iis quæ decreverant, a Romano Pontifice institui potuisse, & Sedem Apostolicam posse retractare, refricare, ac si veritati consona inveniat, Conciliorum Generalium confirmare decreta. Judicet modo Lector an inferiorem Conciliis habentem potestatem posset id attentare; Ex iis autem ediscas longissime distare confirmationem, quam præstat Romanus Pontifex Conciliis ab ea confirmatione quam etiam aliquando Episcopi dicuntur Conciliis addidisse, quod discrimen non satis perpendit Natalis n. 35.

Impossibile captu Natali videtur Synodi œcumenicæ gesta prorsus ruitura, si Romanus Pontifex ea non probet; ex hoc etenim & fieri potuisse dicit quod ipsum Symbolum Nicænum nulla vim fuisset habiturum, si Romanus Pontifex approbare noluisset. Id tamen, quod tamquam maximum absurdum opponit Natalis, statim evanescit, si concedamus Romano Pontifici illam infallibilitatem, quam in eo ut Christi Vicario, ut Ecclesiæ fundamento, ut officium gerente fratres confirmandi & edocendi æquum est conspicere, conspexitque Ecclesia, ut perpendi alibi. Ex hoc autem sequitur numquam futurum Romanum Pontificem posse respuere quæ S. Scripturæ consona sunt ac Traditioni, ac ex ipsius dissensu, quæ vera sunt, robore exuenda. Bene autem fiat ut tamquam Princeps, Caput, Pastor ac totius Ecclesiæ Magister PP. in Concilio congregatos corrigat, & ad viam veritatis, si errent, reducat.

Opponit Bossuet Conciliorum definitiones statim fuisse receptas, neque Romani Pontificis expectatam approbationem. Id tamen prorsus falsum dico, dum Ecclesia timuit Romani Pontificis consensum non adfuisse. Jam satis id apparet ex iis, quæ supra circa Concilium Chalcedonense prælibavi; nam vidimus ex confirmatione & consensu S. Leonis ejusdem Concilii firmitatem Ecclesiam considerasse; quibus addam quæ in recipienda quinta Synodo evenere; palam enim apparet incertæ prorsus auctoritatis habitam fuisse, usque dum consensio, & auctoritas Romanorum Pontificum eam probandam esse demonstraverint. Quia igitur ab eadem dissensisse Romanos Pontifices non pauci existimabant, illam innoxie respuere posse adhuc Pelagio II. Pontifice, credebant Istriæ Episcopi, unde *Ep. 7. c. 7.* ita ad eos scribit: *Rursum per Epistolam vestram dicitur, a Sede Apostolica vos doctos, atque a scrinio Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, cui Deo auctore præsumus, confirmatos, ne huic rei, quæ sub piæ memoriæ Justiniano Principe gesta sunt, consentire debeatis &c.* Et re vera sola Pontificum auctoritas & consensio obtinere tandem potuit, ut hæc Synodus contra quam occidentalis omnis Ecclesia reclamabat, legitima, atque œcumenica haberetur.

Aliud argumentum pro adstruenda Papæ supra Concilium præstantia ex eo desumitur, quod ab hoc non potest contra ipsum judicium institui, quod tamen facere posset si potiore potiretur auctoritate. De iis vero legenda quæ dixi alibi ubi soli Deo judicium Papæ reservatum ostendo. Sæpe vero adnotavi nihil referre dicere cum P.

Natale n. 32. ratione hæresis Concilio subesse: hujus etenim ratione delicti desinit esse Papa, quia non amplius pertinet ad Ecclesiam. Quod si aliis criminibus inquinaretur nullum reperio apud PP. judicem, qui ex sua superiore potestate posset de illis cognoscere: quamvis ob defendendam Ecclesiam, possent Antistites se illi opponere. Bene vero reperio ipsos Romanos Pontifices sponte etiam particularibus Synodis se subdidisse, ut inter alios præstitit Paschalis II. atque ita voluere propriam innocentiam universo orbi innotescere.

Nec minorem vim ad eamdem præstantiam cognoscendam habet argumentum ex eo petitum, quod Ecclesia respexerit sedem Apostolicam ut supremum tribunal, a quo ad aliud non esset provocandum; qua de re egi occasione appellationis Philippi Pulchri alibi.

§. X.

Expenduntur rationes, quibus Papam Concilio divina institutione superesse cognoscimus.

CHristo injuriam sane irrogaret, qui vellet in sua Ecclesia tale gubernium instituisse, ut ex eo quamplurima incommoda sequerentur, quæ vitare potuisset aliam regiminis formam destinando: unde si ostendam eadem eventura, si Vicarium suum Concilio subdidisset, ac facillime vitanda eumdem Concilio anteponendo, fateri necesse est ita Christum præstitisse. Omittendo igitur hanc Papæ præstantiam ex eo etiam cognosci, quod Christus eumdem suum in terris Vicarium elegerit, quapropter nulli subditum esse, quia Principalis sui personam gerit; quod constituerit Ecclesiæ suæ Caput, adeoque ipsi Ecclesiæ, & subinde eisdem Conciliis quæ repræsentative tantum sunt ipsa Ecclesia, dominari debere; quod gregis sui Pastorem elegerit, atque ita & ipsa Concilia quæ sunt ex Christi grege ab ipsius nutu pendere necesse esse. Omittendo, inquam, hæc quæ auctoritatis præeminentiam exhibent, in eo tantum sistendum puto, quod si Concilia Papæ præponamus in Ecclesiæ regimine, id admittere necesse esset, ut non satis hæresibus eradicandis, ac Schismati eliminando fuerit provisum; quod certe de Christo suam Ecclesiam instituente judicare non possumus; si etenim ita fecisset, quis crederet vere in Ecclesia gregis sui Pastorem reliquisse?

Ut igitur satis provisum a Christo credamus, ut insurgentes hæreses possent suffocari, oportet in Ecclesia agnoscere supremum controversiarum Judicem; hunc vero cogimur ignorare, si Papa Concilio subjiciatur. Jam igitur ipse Papa non valeret ultimo controversias definire, utpote quia tunc ipsius judicium esset a Concilio reformabile. Remaneret proinde ipsum Concilium esse supremum controversiarum Judicem. Verum, si Papa dissentiente judicaret, quot Catholici illegitimum ac errori obnoxium ipsius judicium haberent? Si vero ex Papæ consensu inerrantiam acquireret, unde probaretur ipsum Concilium Papæ prævalere? Cur tunc irreformabile judicium Papæ non concedendum, cui in persona Petri claves traditæ fuere, ac pascendi gregis potestas? Nil ergo obscurius in Ecclesia remaneret, quam controversiarum supremum judicem designare, si hanc prærogativam in ipso Pontifice definiente non agnoscamus: atque ita non haberemus a quo indubitanter hæreses proscriberentur. Dum deinde Concilii judicium Papæ anteponamus; ex ipsius Papæ definitionibus nemo crederet se teneri ad hæresim ejurandam. Absque eo autem quod alia exempla ex antiquitatis tenebris eruamus, id ostenderunt nobis paucis etiam ab hinc annis Jansenistæ, qui appellantes a definitionibus Papæ ad futurum Concilium suos errores ejurare renuerunt, & inter Catholicos se adnumerandos crediderunt. Interim vero, quando & Papa Concilii convocationi acquiesceret, quam late serperent hæreses, quot inficerent, antequam Concilium œcumenicum cogi posset? Quid vero, si Concilium contra ipsam veritatem insurgeret, ut in Conciliis Ephesino, & Ariminensi actum est? Sane id periculi agnovit S. Gregorius Nazianzenus Ep. 55. ad Procopium ubi ait: *sine periculo & offensione numquam Sacerdotum haberi Conventus*. Et rursus; *Ego, si vera dicere oportet, ita omnia Episcoporum Concilia fugio, quoniam nullum Concilii finem lætum faustumque, nec quod depulsionem* malo-

malorum potius quam accessionem, & incrementum habuerit vidi. Quamvis vero Nazianzenum quædam particularia Concilia illorum temporum historiæ indigitare suadeant, nihilominus cum & ipsa œcumenica Concilia veritatem aliquando deseruisse compertum est, ideo & ista Papæ subdenda sunt correctioni. Quia ergo Papæ denegare, ac tribuere œcumenico Concilio supremam in Ecclesia potestatem, est viam erroribus sternere, quæ statim occluditur si non Concilio, sed Papæ tribuatur, mihi videntur omnes Catholici credere debere id genus regiminis in Ecclesia sua Christum instituisse.

Quod vero opinio extollens Concilia supra Papam schismata foveat, ex eo statim apparet, quod unusquisque Papæ præcipienti obedientiam posset denegare, opponendo injustum esse præceptum, & proinde ad Concilium appellando. Id jam DD. observarunt, unde Victoria in suo de auctoritate Papæ & Concilii Tractatu num. 5. ita habet: *Ille Doctor*, Gersonius nempe, *qui Concilia conatus est Papæ anteponere per omnia fuit infensissimus auctoritati summorum Pontificum, & multos alios infecit suo veneno; parum enim differt a schismate ejus sententia de auctoritate Papæ.* Et Didacus Payva *in defens. Trid. Fid. Cathol. libro* 1. qui est de Concilio Generali, ita scribit: *Neque enim Jo. Gersonii, viri alioqui multis nominibus clarissimi, temeritatem approbare S. Synodus potuit, qui ut Conciliorum nomen factiose magis quam pie & sapienter amplificaret, ita Romanum Pontificem depressit, ut ejus a Conciliis jurisdictionem minui & extenuari, summamque potestatem certis quibusdam legibus circumscribi, & quasi decurtari posse judicaret. Quod quidem non est dispensandi licentiam reprimere, ut existimavit, sed sementem schismati facere.* Andreas Duvallius Doctor Sorbonicus quamvis 1. *p. q.* 7. videatur velle opinionem Conciliorum præstantiæ faventem quodammodo a temeritate vendicare, eam tamen dissidiorum & perturbationum scaturiginem esse his fatetur verbis: *Etsi opinio, quæ stat a partibus Conciliorum, in ratione opinionis a temeritate vacet propter rationem quam adduximus; a temeritate tamen inobedientiæ vix potest excusari, fovet enim ut plurimum inobedientiam, & dissidia multa, magnosque tumultus semper in Ecclesia excitavit.* Ubi obiter advertas quod etsi Duvallius videatur temeritatis notam a præfata opinione removere, mihi tamen apparet vere temeritatis condemnare, maxime si alia etiam considerentur. Loquendo igitur de sententia Papam Conciliis præferente, hæc habet de comparat. Sum. Pontif. & Concil. q. 7. *Opinio quæ Romæ tenetur vacat omni temeritate, cum totus orbis, exceptis paucis Doctoribus, eam amplectatur, & præterea rationibus validissimis cum ex Scriptura, Conciliis, & PP. tum ex principiis Theologiæ petitis confirmetur.* Et part. 4. q. 7. *Nemo nunc est in Ecclesia, qui ita pro certo sentiat præter Vigorium, & Richerium quorum si vera esset sententia, totus fere orbis christianus, qui contrarium sentit, in fide turpiter erraret.* His ultimis verbis Gersonium etiam perstringit, qui *de potest. Eccl. consf.* 12. inter fidei veritates eam reposuit opinionem quæ Concilium Papæ antefert. Observetur modo opinionem, quæ extollit Concilium supra Papam, inobedientiam fovere, ac dissidia in Ecclesia excitare: adversus totum orbem ipsi adversantem pauculos Doctores eam promovisse; & contrariam esse sententiæ, quam confirmant validissimæ rationes ex S. Scriptura, Conciliis, PP. ac Theologia petitæ. His vero positis, quomodo a temeritatis nota excusari possit penitus ignoro.

§. XI.

Opinio Concilium Papæ anteponens non tenenda, quia inaudita erat in Ecclesia. Hujus occasione multorum DD. auctoritas expenditur.

IN re tanti momenti quod in Ecclesia inauditum erat non amplectendum, illud manifeste suadet, quod non semel accidit Pontifices iisdem Conciliis imperare voluisse, sicut sæpe adnotavi; quod si facere non possent ea auctoritate, quam ex S. Scriptura & Traditione sibi a Christo elargitam agnovissent, proculdubio nec sanctissimi, doctissimique Pontifices ea usi essent potestate, nec Concilia ipsorum mandatis obtemperassent. Melius ne ergo fortasse quidam recentiores, quam antea Ecclesia, exploratum habuerunt

runt quo se extenderit, quam Christus suo Vicario concessit auctoritatem? Porro novitatem opinionis Concilium Papæ anteferentis ab ipso etiam Gersonio discimus; loquendo etenim de sententia quæ tribuit Pontifici potestatem nulli in terris inferiorem, ac ipsis œcumenicis Conciliis potiorem, ita antea & post Concilium Constantiense invaluisse fatetur, ut contrarium sentientes hæreticam viderentur olefacere pravitatem, quamvis ipse hujus veritatis sibi minus gratæ defensores reprehendat. Hæc igitur habet de potest. Eccl. consid. 12. *Fallor si non ante celebrationem sacrosanctæ hujus Constantiensis Synodi sic occupaverat mentes plurimorum, literarum magis, quam literatorum ista traditio, ut oppositorum dogmatizator fuisset de hæretica pravitate vel notatus, vel damnatus. Cujus rei signum accipe quia post declarationem, & quod urgentius est, post determinationem ejusdem S. Synodi, inveniuntur qui talia passim asserere non paveant.*

Hic autem merito non prætereundum, nullatenus assequutum fuisse mentem Pii II. Launojum, dum putavit in diplomate, quo Pius retractavit sententiam Concilium Papæ præferentem, eamdem *antiquam* declarasse. Hæc sunt Pii verba: *Tuebamur antiquam sententiam, ille*, nempe Cardinalis Julianus, *novam defendebat. Extollebamus Concilii generalis auctoritatem, ille apostolicæ Sedis auctoritatem magnopere collaudabat.* Observandum igitur tam Pium, tunc Æneam Sylvium, quam Cardinalem Julianum Basileensibus antea adhæsisse, ac Concilium Papæ prætulisse. Cum errorem in quem collapsus erat, ante ipsum Pium Julianus cognovisset. Pius dixit se adhuc defendisse *antiquam* sententiam, eam nempe pro qua Basileæ steterat, Julianum vero *novam*, illam scilicet quam, relicta priore, veritati innixam agnoverat. In hoc ergo sensu sententiam supra Papam Concilium extollentem *antiquam* dixit, quatenus antea ipsam propugnaverat.

Et re vera illam non esse antiquam ipsius etiam propugnatores ostendunt, cum non alios laudare potuerint Auctores, quam aliquos, qui circa tempora Concilii Constantiensis scripsere, quando nempe teterrimi schismatis tenebris excæcati veritatem non satis assequebantur. Qui antea Papæ & Concilii auctoritatem expenderant, illius supra Concilium præstantiam expresse tradiderant, ac ii potissimum, qui non minus doctrina, quam sanctitate claruere. Non semel id docuit S. Thomas, sed audiantur quæ habet de Potest. q. 10. art. 4. ad 13. *Sicut posterior Synodus*, ait, *potestatem habet interpretandi symbolum e priori Synodo conditum, ac ponendi aliqua ad ejus explanationem, ut ex prædictis patet; ita etiam Romanus Pontifex hoc sua auctoritate potest, cujus auctoritate sola Synodus congregari potest, & a quo sententia Synodi confirmatur, & ad ipsum a Synodo appellatur. Quæ omnia patent ex gestis Chalcedonensis Synodi. Nec est necessarium quod ad ejus expositionem faciendam universale Concilium congregetur.*

S. Thomæ consentit S. Bonaventura; ultraquam quod enim in expositione cap. 9. S. Lucæ agnoscat Petrum in suæ confessionis præmium totius Ecclesiæ electum fuisse Pastorem, & universalem prælationem super Ecclesiam obtinuisse, in explicatione regulæ Fratrum Minorum ad ea verba *Honorius Episcopus* ita habet: „ Honorius Episcopus, E-
„ piscopus non alicujus partis solum, sed totius Universitatis est. Quod si unus non esset,
„ qui in omnes exercere posset jurisdictionem, ubi maneret status Ecclesiæ? Si parti-
„ bus discordantibus non esset, qui posset manum mittere in ambabus, fuisset Synagoga
„ felicior quam Ecclesia; quia illa habebat unum summum Pontificem, qui omnes di-
„ scordias poterat terminare, ut patet in Deuteronomio. *Et opusc. de Hierarch. Eccl. p.*
„ 2. c. 1. Summus vero Pontifex, penes quem prima in terris residet auctoritas, non
„ a Rege, non a Principe sæculari, non ab homine judicatur, sed solius Dei judicio
„ reservatur. „ Hæc satis demonstrant SS. Thomæ & Bonaventuræ ætate inauditam fuisse opinionem, quæ Concilia Papæ anteponit.

S. Joannes de Capistrano *de Pap. & Concil. sive de Eccles. auct.* nec dubitandum putavit Papam Conciliis esse anteferendum, unde hæc habet: *Patet igitur expressissime Papam supra Concilium, & non Concilium supra Papam jurisdictionem plenariam in omnibus obtinere; & Concilium quantumlibet œcumenicum, & universale Papæ subjici, & obedire teneri, a quo salus fidelium post Christum pendet.* S. vero Antoninus *p. 3. Sum. tit. 23. de appellat. Papæ c. 3. §. 3.* non abstinuit a declarando opinionem contrariam

trariam esse hæreticam his verbis: *Sed nec ad Concilium generale a Papa appellari potest, quia Papa omni Concilio superior est: nec robur habet quidquid agitur nisi auctoritate Romani Pontificis roboretur, & confirmetur. Sentire ergo quod a Papa ad Concilium appellari possit, est hæreticum.* In eamdem censuram, ut tot omittam, qui postea scripsere, descenderunt Ferrariensis *in 4. cont. Gent. c.* 79. & Sylvester de Prieri V. *Concilium num.* 8. Interim hic observes Bossuetum in *Defens. declarat. p.* 1. *l.* 2. *cap.* 4. ut declinet auctoritatem S. Antonini, qui tam expresse ac tam rotunde in loco supra citato quampluribus ostendit Papæ supra Concilium præstantiam, objicere quod in antecedente capitulo 2. §. 6. dicit quod *in concernentibus fidem, Concilium est supra Papam, & quod in concernentibus universalem statum Ecclesiæ non potest Papa disponere contra statutum generalis Concilii, si statuendo decoloretur status ipsius Ecclesiæ.* Sed valde mirandum hæc Bossuet opposuisse pro obscuranda evidentissima S. Antonini auctoritate, nam & ibidem dicit; quod in *concernentibus fidem dictum etiam unius privati esset præferendum sententiæ Papæ*, adeoque, si verum esset Bossuet ratiocinium, in concernentibus fidem, etiam quisquis privatus Papæ esset anteferendus. Scias igitur ibidem S. Antoninum clarissime asserere in omnibus quæ sunt juris positivi indubitanter Papam ut caput Ecclesiæ esse supra Concilium. Quæ vero non sunt juris humani positivi, & consequenter sunt naturalis aut divini, non subsunt ipsius potestati, unde certum est definitionibus fidei editis a legitimo Concilio & ab ipso Pontifice parendum esse; & si contra hujusmodi Papa sentiret, posset & ab ipso Concilio condemnari, ut ibidem ait S. Antoninus. Illius ergo mens est juri divino Papam subesse, & consequenter quæ legitime tamquam fidei capita fuerunt in Conciliis definita, non posse respuere; ac proinde quoad hæc non solum ipsi Concilia anteponenda, sed & quamcumque personam privatam, si melioribus rationibus & S. Scripturæ auctoritatibus quam Papa, ut ibidem ait S. Antonius, moveretur; quod tamen solum evenire posset si Papa ut persona privata loqueretur. Indubitatum deinde est non posse Papam contra statutum generalis Concilii aliq id decernere, si ita decernendo *decoloretur status ipsius Ecclesiæ:* at id non probat eumdem subesse Concilio, quod dicere hæreticum esse propugnabat S. Antoninus; sed ei non esse collatam a Christo auctoritatem in destructionem, sed solum in ædificationem. Id ergo solum probat quod, cum & ipsum jus naturale dictet nullum uti posse sua potestate in grave aliorum præjudicium, debet quicumque huic juri obtemperare, ac proinde non removere jam latam legem, ex cujus remotione id proveniret. Ita nec Rex qui regni Comitiis esset omnino superior, non posset quæ ea decrevissent irrita pronunciare, quoties ita agendo regni status decoloraretur: nam tunc non legitima, sed tyrannica uteretur potestate; quamvis etenim Comitiis esset superior, non esset tamen superior juri naturali vetanti ea removere, ex quorum promotione grave ipsi regno nocumentum inferretur.

Illud addendum Bossuet *cap.* 5. affirmare primum omnium Cardinalem Cajetanum docuisse erroneam esse sententiam, quæ Concilium Papa superius affirmat. Cum id dicendo innuere velit innoxiam esse hujusmodi sententiam, non debebat præterire jam antea S. Antoninum, aliosque hæreticam declarasse. At quia idem Bossuet non paucos congerit, videlicet Cusanum, Tostatum, Almainum, Gersonem, Panormitanum &c. qui Concilium Papæ anteposuerunt, & ideo & pro coronide harum animadversionum quædam quoad Auctores, quos ipse citat, sunt observanda.

Extollitur v. g. auctoritas Cardinalis de Cusa, ex libro *de Concordia* desumpta; at quid mirum Concilium tunc Papæ ante tulisse? Dum illum exaravit librum, consiliis eorum sequebatur, qui in Concilio Basileensi Pontificem Concilio subjicere omnino conabantur. At non ita postea se sensisse ostendit cum Eugenio IV. adhæserit, ac ex ipsius jussu Constantinopolim profectus fuerit, id acturus ut Græci non ad Synodum Basileensem, sed ad illam, cui præesset Pontifex, accederent. Animadvertendum etiam *Ep.* 2. *de usu calic. ad Bohem.* docuisse omnes Fideles Romanæ Ecclesiæ subjici debere, sicut singulas diœceses suo Episcopo: semper quamplures fideles Romanæ Ecclesiæ adhæsisse, eamque esse, ac jugiter futuram columnam veritatis, ac proinde numquam a Fide defecisse, nec alterius Sedis correctione indiguisse; ac veritatem certe apud eos

inveniendam, qui a Romano Pontifice non separentur. His satis innuit Cusanus cœtum Antistitum Papæ adversantium legitimum non conflare Concilium; carere infallibilitate in iis, quas ederent, definitionibus, & ad Pontificem confugiendum, ut error evitetur.

Pro præeminentia Concilii supra Papam afferunt etiam Alphonsum Tostatum, quem non desinunt summis laudibus cumulare. Verum advertendum Tostatum, qui forte Concilio Basileensi interfuit, Spondano narrante ad an. 1447. num. 10. ideo infensum fuisse Papæ prærogativis, quia Senis quædam ipsius theses Eugenio displicuerant; cumque eas refelli vidisset a Cardinali Turrecremata, Tostatus in suo Defensorio *in Pontificum etiam auctoritatem invectus, injuriusque præ studio tuendi sua apparuit; sed cum non obtinuit quod petiit (ea est fragilitas præstantium ingeniorum, ut cum eorum placitis resistitur, animi offensionem facile concipiant) non potuit adeo genio imperare, ut non acerbius rem in contradictores ageret*, ait Spondanus cit. Nihilominus explicans *in cap. 16. Matth.* quare solus Petrus Christo omnes Apostolos interroganti responderit, inter alia hæc habet: *Cum Petrus futurus esset Pastor, & populus deberet tenere talem fidem, qualem Pastor confitetur, & Petrus futurus erat universalis pastor, voluit Christus quod confessio fidei esset per Petrum solum, ut innuatur quod talis fides tenenda est, qualem prædicat Romana Sedes, quæ est mater & caput Ecclesiarum, cui Petrus præfuit.* His verbis clare fassus est Pontificem esse regulam infallibilem fidei, qua agnita prærogativa, inconsequenter Conciliorum potestati subjiceretur.

Laudibus usque ad cœlum effertur Nicolaus Panormitanus, quem *lucernam juris* dictum adnotatur, idem tamen *cap. significasti de elect.* multa scripsit pro Conciliorum etiam in Pontificem suprema potestate. Huic tamen solum opponam quæ habentur in Breviario gestorum ejus inter vitas Pontificum a Ciaconio descriptas, aliisque adauctas. Ibi ergo ita lego: *Nicolaus de Tudisco Panormitanus Alphonsi Regis jussu ad Concilium Basileense se contulit, in quo Eugenii partes sustinuit. Post hæc Romam reversus ad Regem Aragonensem se contulit, qui novas ob causas contra Eugenium irritatus, rursus Panormitanum cum Ludovico Romani Pontificis partes impugnaturum, ad Synodum Basileensem remisit, ubi pluribus responsis editis magnam pecuniam conflasse, & plura egisse indigne, scribit Panziroli de claris legum Interpretibus. Pluribus suasit Eugenii depositionem; at cum ad eum deponendum ventum esset, e Synodo discessit; sic enim Rex Aragonum Eugenio reconciliatus præceperat. Verum non multo post renunciatus Cardinalis a Felice Basileam versus rediit, atque ejus Concilii acer propugnator extitit.* Cæterum legenti quæ scripsit loc. cit. apparebit neque Concilio infallibilitatem asserere, ac decernendum affirmare ubi pro Papa validiores militent rationes.

Maximi faciunt auctoritatem Alliacensis, Gersonii, Almaini, & Jo. Majoris Pontificem Concilio subjicientium; nec omittunt adnotare quantum Gersonii dictis deferendum sit, quia doctrinæ singularem conjunxerat pietatem. Quamcumque nihilominus potuerint præfati laudem promereri, & maxime Gersonius, indubitatum prorsus est illis suos nævos non defuisse; & si legantur quæ hic habet in regulis moralibus *tit. de præc. Decal.* de licita nece illius qui se gereret pro Papa, & pro tali ab Ecclesia haberetur, sicut quæ habet *consid. 7.* de Principis injuriose cum subditis agente internecione, ingenii sane fervidi nimis apparebit, unde non semper attigit veritatem. Et quidem, si Concilium Constantiense sequentem Jo. Hus articulum damnavit: *Quilibet tyrannus debet & potest licite & meritorie per quemcumque vassallum suum, vel subditum occidi*, non satis mihi apparet ipsius doctrina a censura immunis, cum difficile sit ostendere ab ea, quam Concilium proscripsit, discrepare. Pessime autem audiri deber ea opinio, quæ cuicumque subdito de Principis tyrannide judicare concederet, ac proinde in eum violentas manus injicere: nam ut dicitur in Opusculo de regimine Principum, quod sub S. Thomæ nomine circumfertur, „ Esset multitudini periculosum, & „ ejus Rectoribus, si privata præsumptoine aliquis attentaret Præsidentium necem, „ etiam Tyrannorum. „ Interim audiatur Duvallius *de supr. Pontif. potest. p. 2. q. 1.* ubi hæc habet: „ Scio quidem in re Pontificia Alliacensem, Gersonium, & Almai„ num non esse tantæ auctoritatis, quia tempore schismatum floruerunt, & scripserunt. „ Duo priores quando tres se pro Pontificibus gerebant, postremus vero Almainus tem-

„ pore

„ pore Julii II. & Conciliabuli Turonensis, quo Gallia sub Ludovico XII. a Sede A-„ postolica defecerat. Almaino adjicere est Jo. Majorem eidem coævum. Dum autem audis Andreæ Duvallii nomen, scias ipsius librum *de Rom. Pontif. potest.* ex eo commendasse, ac probasse DD. Parisiensis Facultatis, quod oporteret publici juris fieri „ ad „ summam cum capite visibili Romano Pontifice unionem arctissime retinendam, cui „ aliter Schismaticorum mala mens, malusque animus, male & seditiose consultum vel-„ let. „ Duvallio addam Thomassinum „ qui *differt.* 15. *in Conc. n.* 24. hæc habet: „ Adverte exasperatum fuisse Gersonii animum calamumque absurditate suorum tempo-„ rum, & dubiorum Pontificum, schismatisque pertinacis importunitate; atque ideo „ plurimum degenerasse illum a clementia & reverentia, tot congestis supra testimo-„ niis approbata, Damiani, Ivonis, Præsulumque omnium Senonensis Provinciæ, An-„ tistitum Gallicanorum, qui cum Leone, & Carolo adfuere Romanæ Synodo, Aviti „ & Episcoporum ea ætate Gallicanam Ecclesiam administrantium. Antiquitas ergo eo-„ rum & diuturnitas, & numerus anteponi sane debet novitati & paucitati per abrupta „ molienti sese extricare a schismate intricatissimo. „ Ipse Edmundus Richerius antequam ad oppugnandam S. Sedis dignitatem animum convertisset, sensit Gersonium apologia in iis indigere, quæ adversus Pontificem scripserat. Et re vera cum constans opinio sit Edmundum editionis Operum Gersonii auctorem fuisse, in Vita Gersonii eisdem Operibus præfixa, non aliam ibi legere est illum excusandi rationem adinvenisse, quam ad Schismatis tempus attendendo, ac ita ipsum interpretando, ut solum Pontificiæ potestatis abusum execratus fuerit. Recolenda etiam quæ supra de Gersonio ex Victoria, & Payva exscripsi.

Continuo etiam jactant Adrianum VI. qui dum erat privatus Doctor Lovaniensis in suis Commentariis Scholasticis Pontificem non agnovit infallibilem, ac proinde illum Concilii correctioni subjecit. Sed quidquid senserit Adrianus deceptus falso rumore, qui de Joanne XXII. per hominum ora versabatur, & aliorum Pontificum non satis examinatis exemplis, certum est nil aliud scripsisse *Sum. Theol. in* 5. *sent. de sac. Confir.* quam posse Pontificem in sua Decretali hæresim docere; ex quo habetur quidem sensisse ut Doctorem privatum errare posse, non vero quando ut Christi Vicarius, totiusque Ecclesiæ Doctor, proponit Ecclesiæ quid in aliqua controversia credendum sit. Hinc non adeo mirandum esset cum Leunojo, *Bossuet &c.* si postea Pontifex factus quæ antea docuerat non retractaverit. Sed neque illi otium fuit eo brevi tempore, quo Ecclesiæ præfuit regimini, cogitare de Scholasticis suis commentariis corrigendis; quamquam etsi etiam quod jam scripserat, dum Pontificiam majestatem adeptus fuerat, approbasset, non aliud exinde inferre daretur nisi ut Doctorem privatum priorem sententiam retinuisse, quam re vera dimittere non debebat; neque etenim aliud docuerat quam Papam decretalem edendo errori obnoxium esse, quod nil aliud, ut dixi, significat, quam ut Doctorem privatum infallibilitatis prærogativa non gaudere. Videnda etiam quæ supra adnotavi post articulum, in quo Natalis ipsius gesta recenset. Quædam modo observanda supersunt quoad aliquos DD. quos Concilium Papæ antetulisse credunt.

Hujus sententiæ patronum fuisse dicunt etiam Cardinalem Zabarella, qui vulgo Florentinus nuncupabatur. At observandum jam grassante schismate, dum tantum Jurisconsulti operam navabat, duos de schismate breves edidisse tractatus, quos deinde inseruit suo Commentario super caput *Licet de elect.* Ibi vero n. 9. de Papa dubio eumdem loquutum dignoscitur, non de eo, de cujus Canonica electione nulla quæstio agitaretur. Facto etiam demonstravit non sensisse Concilium Papæ præesse; nam in Concilio Constantiensi restitit Sanctionibus, quibus videbatur Papa Conciliorum auctoritati subjici, atque ab eisdem promulgandis se subduxit, quamvis cæteras, quia Cardinalium postremus, promulgasset: *Gest. conc. Constant. apud Schelstrat. in compend. Chronolog. pag.* 43.

Zabarellæ addunt Cardinalem Cameracensem, qui videtur in Concilio Pisano prorsus stetisse pro præstantia Concilii supra Papam. Modo tamen oppono non satis apparere Cameracensi hujusmodi præstantiam exploratam fuisse; nam si ita indubitanter credidisset, „ postquam Pisana Synodus Gregorium XII. & Benedictum XIII. Papatu exuerat,

rat, ac Alexandrum V. legitimum Pontificem declaraverat; non libere fassus esset, ut agendo de Concilio Pisano adnotavi, de præfatorum Papatu easdem juris & facti sicut antea difficultates perseverare. Sed nequerecessit ab iis Cardinalibus, qui contra decreta sessionis quintæ Concilii Constantiensis protestati sunt, immo nil scitur opposuisse dum Martinus V. sub pœna anathematis interdixit Polonis Oratoribus a Papa ad Concilium, tamquam ad superiorem judicem provocare.

Indubitanter cum aliis asserit Bossuet *p. 1. l. 1. cap. 9. & 10.* Dionysium Carthusianum extulisse Concilium supra Papam. Puto tamen observandum quod cum Carthusianus scriberet ea ætate, qua quidam putabant Concilium Constantiense Papam sibi esse inferiorem definisse, ac quando potestas Papæ a Gersonii assectis impugnabatur, non satis ei dignoscere datum est, in quo major auctoritas resideret, ac non satis sibi proinde constitit. Edito ergo libro de auctoritate Papæ & Concilii Generalis *p. 1. art. 27.* extollit Concilium supra Papam, huic innerrantiam denegando, illi vero concedendo; ex quo tamen inferendum non vult majorem esse Concilii seu Ecclesiæ quam Papæ potestatem, sed solum quod major gratia promissa sit Concilio, seu Ecclesiæ. Quod ratiocinandi genus, si recte consideretur, prorsus absonum mihi apparet; ubi etenim Papa errori obnoxius sit, non Concilium ab hoc corrigendum esse & judicandum nemo non videt: qui vero corrigit judicatque potiori potiri potestate planum est. Utramque potestatem etiam *art. 48.* expendens dicit Papam, ut talis est, nempe ut summus Ecclesiæ pastor & Pontifex, non esse a generali Concilio judicandum aut deponendum, *quia ut talis est Superior & Prælatus & Judex Ecclesiæ*. Cum vero deinde illum subjiciat Concilio *in quantum esset intollerabiliter vitiosus, seu criminosus* inconsequenter loquitur; si etenim hæresis crimen excipiatur, ob alia quæcumque crimina Papa non desinit esse Rector, Princeps, Pastor, Caput, Sponsus, Pontifex totius Ecclesiæ, ex quibus rationibus Carthusianus Concilio superiorem agnoscit. Non magni ergo facienda auctoritas Carthusiani, cum potius fundamenta præstantiæ Papæ supra Concilium stabiliat.

Quia vero etiam Driedonis auctoritas in præsenti controversia objicitur, sciendum & hunc Doctorem scribentem eo sæculo, quo hostes Pontificiæ auctoritatis illi detrahere conabantur, tandem *lib. 4. cap. 4. in fin.* ita suam sententiam proponere: „ Papa in causis fidei, & schismatis personam suam tangentis, atque concernentis subjicitur judicio universalis Ecclesiæ. Quamobrem si ipse fieret hæreticus aut schismaticus, aut argumentis probabilibus de his suspectus, pertinaciter defendens doctrinam contrariam evangelio Christi, ipse esset ab Ecclesia monendus, & corripiendus, & si contumax fuerit, judicandus tamquam anathema, & vel deponendus, vel declarandus propter contumaciam ab Ecclesia fuisse depositus a tempore, ex quo talia docere, aut prædicare cœperit. „ Ita Driedo unicam causam agnoscit, cujus ratione Ecclesiæ seu Concilii judicio Pontifex subjiciatur, si nempe doctrinam evangelio contrariam defendat, ac monitus in eadem perseveret. Id vero nemo est qui neget, quia tunc a dignitate capitis Ecclesiæ excidit. Quod si quædam alia tradere videatur, quæ non satis commendent supremam Pontificis potestatem, non omisit & alia scribere, quibus eam extollit; atque, ut dixi, caliginosis illis temporibus tribuendum, si quidam subobscure in explicanda Pontificis potestate fuerunt loquuti.

Demum animadvertendum quod dum explicare conantur suffragia pro extollendo Concilio supra Papam, Auctores, quos sibi faventes putant, non desinunt probitatis, ac doctrinæ ratione commendare; dissimulant vero eos, qui Papæ auctoritatem Concilio prævalere docuerunt, tum sanctitate, doctrinaque, tum numero Pontificiæ præeminentiæ adversarios quam maxime superare.

Pro coronide harum animadversionum adnotandum plures ex illis Præsulibus, qui in Comitiis Cleri Gallicani an. 1682. Romanum Pontificem Concilio inferiorem declararunt, ad Innocentium XII. scripsisse *Se de gestis hujusmodi vehementer quidem, & super omne id, quod dici potest, ex corde dolere, ac quæcumque in præfatis Comitiis sive circa Ecclesiasticam potestatem, & Pontificiam auctoritatem decreta, sive in præjudicium jurium earumdem Ecclesiarum deliberata; pro non decretis, nec deliberatis habere, & habenda esse, serio insuper spondentes se ita in posterum gesturos, ut nihil penitus*

nitus

nitus de vera eorum erga Sanctam Sedem obedientia, ac debito pro juribus ipsarum Ecclesiarum defendendis zelo desiderandum supersit. Gravezon tom. 8. p. 1. fol. 192. Ipse Rex Ludovicus XIV. qui lato edicto jusserat assertas a Clero propositiones ab omnibus esse propugnandas, certum reddidit per suam Epistolam eumdem Innocentium ita egisse, ut nemo ad ipsius observantiam teneretur.

Ne demum dissimulare videar antiquam cantilenam qua dicuntur superflua futura œcumenica Concilia, quoties Papam eisdem superiorem agnoscamus, adeoque infallibilem, ideo obiter ipsorum utilitatem, necessitatemque juvat hic adnotare. Sicut igitur, quamvis membra a Capite pendeant, conveniens est ut caput ipsum tueantur, & juvent; sic conveniens est Antistites in Conciliis coactos, Scripturas, Traditionesque scrutari, sicut etiam rerum agendarum gravitatem, ut ita etiam universe innotescat, qua diligentia omnia fuerint peracta. Libentius deinde recipiuntur, si communi fiant consilio, quæ ipse supremus Rector solus posset efficere: atque ita etiam perfectus Monarcha adhibere quandoque solet Comitia, ut suavius subditos regat, quamvis quæ ibi decernuntur sola sua auctoritate sancire potuisset. Cum etiam Conciliorum convocatione fiat, ut universi Orbis Antistites, aliique rationes sciant & causas rerum quæ in eis peraguntur, possunt facilius edocere fideles veritatem. Occluditur quoque os loquentium iniqua adversus Papæ definitiones, aliasque ipsius Constitutiones; neque etenim, & ipsi hæretici possunt se excusare Papæ auctoritatem infallibilitatemque parvi habendo, quoties videant, sacro approbante Concilio definitiones, aliaque decreta edidisse. Ex PP. consilio potest etiam Papa quædam addere, de quibus forte non cogitasset. Ita *Act.* 15. quamvis S. Petrus in Concilio Hierosolymitano pronunciasset non esse circumcidendos qui ad fidem convertebantur, ex S. Jacobi monito additum fuit ut abstinerent non solum ab idolothytis & fornicatione, sed etiam a sanguine & suffocatis, ne veneratores Moysis a suscipienda fide retardarentur.

ANIMADVERSIONES in Decreta sess. 4. & 5. Concilii Constantiensis.

NOn immorandum censeo in ea facti quæstione, an decreta sessionis 4. & 5. Concilii Constantiensis fuerint deinde Basileæ interpolata; etsi etenim hoc careant vitio, nullum præstantiæ Papæ supra Concilium præjudicium afferre posse existimo. Adnotandum nihilominus duxi ea verba Decreti sessionis 4. *Et reformationem generalem Ecclesiæ Dei in capite, & in membris*, non solum desiderari in novem MSS. illis Codicibus, de quibus Scheltratius, sed & in aliis, unde in nova Conciliorum editione Venetiis facta, quoad præfata verba, quæ parenthesi includuntur, hæc adnotata videntur: *Non sunt hic, neque in prima editione, neque in MSS. Concilii Constantiensis, duobus Vindobonensibus, neque in Volfenbuttelensi, Brunsuvic, Gotth. & Lipsiensi, ut docent nuperi editores hujus Concilii in Germania tom. 4. p. 1. pag. 86. &c.*

§. I.

Concilium Constantiense, dum abfuerunt Obedientiæ Gregorii, & Benedicti, non erat œcumenicum; unde decreta sessionis 4. & 5. non sunt attendenda.

QUod Constantiense Concilium œcumenicum non evaserit, nisi postquam illi accesserunt etiam Gregorii, & Benedicti obedientiæ, asseruit in Apologia Eugenii qua Joannes de Turrecremata Basileensium Oratori respondit, quæque modo habetur in calce tom. 18. Concil. Venet. Edition. Opponebat ergo Turrecremata ante præfatam unionem Concilium Constantiense legitimum dici non potuisse, quia ipsum Pontifex, qui indubitatus esset, non congregaverat; sicut nec œcumenicum universalem Ecclesiam repræsentans, cum in eo sola Joannis Obedientia adesset; Obedientiæ vero Gregorii & Benedicti non solum abessent, sed & contradicerent.

Ex duplici autem potissimum capite P. Natalis n. 70. hanc impugnat rationem. Primo dicit absentiam Præsulum legitime convocatorum, præcipue quæ sit ex industria, nulla-

dubitaretur, quinam legitimus esset Pontifex ex iis qui supremam illam dignitatem obtinere se gloriabantur, consequens est Turrecrematam affirmasse Concilium Constantiense nonnisi Papam dubium œcumenicæ Synodo subdidisse. Prosequitur proinde in eadem Apologia demonstrare in casu universalis reformationis Papam de honestate, non de necessitate Concilii exequi decreta, ac contrarium asserere Scripturæ & Patribus repugnare; cum extra casum hæresis Papa indubitatus Concilio generali non subjiciatur. Ita loquebatur Turrecremata, quando decretorum Concilii Constantiensis recens erat memoria; & ita loquebatur eorum œcumenico Concilio, in quo deesse non poterant qui falsa dixisse asseruissent, si extraneam interpretationem eisdem decretis applicasset.

Sed & de Papa dubio intelligenda decreta Constantiensia ostendit Eugenius IV. in sua constitutione incipiente *Moyses* data Florentiæ an. 1439. Cum igitur Basileenses assererent veritatem esse fidei Catholicæ declaratam per Concilium Constantiense quod Concilium generale esset supra Papam, Eugenius, sacro approbante Florentino Concilio, hujusmodi propositionem damnavit, *juxta pravum ipsorum Basileensium intellectum, quem facta demonstrant, veluti Sacrosanctæ Scripturæ, & SS. Patrum, & ipsius Constantiensis Concilii contrarium.* Nemo, ut puto, catholicus dixerit non potuisse inter fidei veritates hanc etiam adnumerari, quod Papa incertus œcumenico Concilio subjiciatur; quis ergo fuit pravus Basileensium intellectus ipsi Constantiensi Concilio contrarius? Alter sane non fuit nisi quod Basileenses etiam Papam indubitatum Concilio inferiorem facerent, quod alienum fuisse a mente PP. Constantiensium Eugenius coram tot PP. Florentinis definivit.

Iis addenda, quæ affirmavit Æneas Silvius, postea in Pontificatu Pius II. in oratione habita Viennæ pro auctoritate Romani Pontificis adversus Australes, quam publici juris fecit Ludovicus Antonius Muratorius *tom.* 2. *Anecdotor. pag.* 121. Objicientibus igitur Australibus pro defensanda appellatione a Papa ad Concilium, istud Papa dignius esse, & superius, idque a Synodis Constantiensi ac Basileensi definitum, Æneas in hæc verba ad eos loquutus fuit: *Nolumus hoc disputationis ingredi pelagus, neque hos grypos aggredi. Anceps quæstio, & in utramque partem a prudentibus viris arbitratum est. Utcumque sit, constat uno solum casu certum & indubitatum Papam subesse Concilio. Nam si quis in Apostolatu sedens in hæresim labitur, mox Papatu excidit, minorque redditur quolibet Christiano; nec jam Papa dicendus est, si schismaticus est, aut eodem morbo laborat, aut in Papatu est dubius. Certus autem atque indubitatus Pontifex, ut Constantiense decretum innuit, numquam deferri Concilio potest, nisi universalem Ecclesiam scandalizaverit.* Non dissimulat Æneas tunc temporis Gersonii opinionem apud quosdam invaluisse, ac proinde in utramque partem disceptatum, quisnam suprema potiretur potestate, Papa ne, an Concilium. Nihilominus subditum Concilio Papam hæreticum, quia a Papatu excidit, & Papam dubium, declarando, huic subjectioni non obnoxium dicit Papam certum & indubitatum, atque hanc veritatem decretum Constantiense innuere affirmat. Ille igitur Æneas Silvius, qui toties Basileæ disceptatum audierat de sensu decretorum Constantiensium, ac non semel ibidem sancitum Concilio Papam subesse: quando postea animo pacato huic studuit veritati, non solum non judicavit Concilium Constantiense definivisse œcumenicum Concilium Papæ indubitato esse præferendum, sed potius innuisse esse anteponendum.

Ad examen modo eadem decreta revocando tuto dici posse videbimus dumtaxat stabilire intendisse quæ illius Schismatis tempus, quo nullum esse certum Pontificem constabat, exposcebant. Verba igitur sessionis IV. ita se habent: *Hæc sancta Synodus Constantiensis faciens pro extirpatione præsentis Schismatis, & nomine & reformatione Ecclesiæ Dei in capite & membris fienda.* Hæc verba solam Constantiensem Synodum & casum grassantis tunc Schismatis exprimunt. Et infra: *Et primo quod ipsa Synodus in Spiritu S. legitime congregata, generale Concilium faciens, Ecclesiam Catholicam militantem repræsentans, potestatem a Christo immediate habet, cui quilibet cujuscumque status, vel dignitatis, etiamsi Papalis existat, obedire tenetur in his quæ pertinent ad fidem, & extirpationem dicti Schismatis.* En iterum solam Constantiensem Synodum designatam illis verbis *Ipsa Synodus*, iterumque casum illius Schismatis expressum. Id ipsum re-

petitum

petitum clarius legimus in quinta sessione, cujus decretum velut appendicem decreti sessionis quartæ esse omnes norunt. Quæ illi decreto verba præambula habentur, ita sonant: *In nomine Sanctæ & individuæ Trinitatis, Patris & Filii, & Spiritus S. Amen. Hæc S. Synodus Constantiensis Generale Concilium faciens pro extirpatione præsentis Schismatis, & unione ac reformatione Ecclesiæ Dei in Capite, & in membris fienda, ad laudem omnipotentis Dei, & in Spiritu S. legitime congregata, ad consequendum facilius, securius, uberius, unionem, & reformationem Ecclesiæ ordinat, diffinit, decernit, & declarat &c.* His verbis denuo anteponitur Concilium Constantiense ad eradicandum vigens tunc Schisma potissimum intendisse. At medium-ne huic fini assequendo proportionatum erat Papam indubitatum Concilio subjicere? Hujusmodi decretum conducere quidem potuisset ut perpetua in Ecclesia Dei Schismata vigerent, quia Papa certus semper pro sua potestate, qua & ipsis Conciliis imperare posset, ex S. Scriptura & PP. decertasset; atque ita præstitit Eugenius IV. adversus decreta PP. Basileensium. Dum igitur PP. Constantienses toti erant in finem imponendo vigenti tunc Schismati, putandum est non aliud tunc intendisse quam dubios Pontifices removere, nihil cogitando de stabilienda sua auctoritate supra Papam, cujus electioni nemo contradiceret. Ad hoc vero tunc obtinendum declaravit potestatem immediate a Christo habere, *cui quilibet cujuscumque status, vel dignitatis, etiamsi Papalis existat, obedire tenetur in his, quæ pertinent ad fidem, & extirpationem dicti Schismatis, & reformationem dictæ Ecclesiæ in capite, & in membris*. Decernendo demum pœnas in eos, qui ipsius decretis non obsequerentur, ita subdit: *Item declarat quod quicumque cujuscumque conditionis, status, dignitatis etiamsi Papalis, qui mandatis, statutis, seu ordinationibus, aut præceptis hujus S. Synodi, & cujuscumque alterius Concilii Generalis legitime congregati super præmissis, sive ad ea pertinentibus factis, vel faciendis, obedire contumaciter contempserit, nisi resipuerit, condignæ pœnitentiæ subjiciatur.* Quid, quæso, restrictivam illam clausulam *super præmissis, seu ad ea pertinentibus* significare dicendum est? Ni quis irrationabiliter malit asserere otiose in eo decreto insertam fuisse, fateri cogetur vigentis tunc Schismatis tempus designare, ac proinde casum, in quo incertum esset quisnam legitimum se diceret Petri successorem. Et sane illa clausula relativa erat ad ea antecedentia verba: *Hæc S. Synodus Constantiensis Generale Concilium faciens pro extirpatione ipsius Schismatis, & unione & reformatione Ecclesiæ Dei in Capite & in membris*

dubitaretur, quinam legitimus esset Pontifex ex iis qui supremam illam dignitatem obtinere se gloriabantur, consequens est Turrecrematam affirmasse Concilium Constantiense nonnisi Papam dubium œcumenicæ Synodo subdidisse. Prosequitur proinde in eadem Apologia demonstrare in casu universalis reformationis Papam de honestate, non de necessitate Concilii exequi decreta, ac contrarium asserere Scripturæ & Patribus repugnare; cum extra casum hæresis Papa indubitatus Concilio generali non subjiciatur. Ita loquebatur Turrecremata, quando decretorum Concilii Constantiensis recens erat memoria; & ita loquebatur eorum œcumenico Concilio, in quo deesse non poterant qui falsa dixisse asseruissent, si extraneam interpretationem eisdem decretis applicasset.

Sed & de Papa dubio intelligenda decreta Constantiensia ostendit Eugenius IV. in sua constitutione incipiente *Moyses* data Florentiæ an. 1439. Cum igitur Basileenses assererent veritatem esse fidei Catholicæ declaratam per Concilium Constantiense quod Concilium generale esset supra Papam, Eugenius, sacro approbante Florentino Concilio, hujusmodi propositionem damnavit, *juxta pravum ipsorum Basileensium intellectum, quem facta demonstrant, veluti Sacrosanctæ Scripturæ, & SS. Patrum, & ipsius Constantiensis Concilii contrarium*. Nemo, ut puto, catholicus dixerit non potuisse inter fidei veritates hanc etiam adnumerari, quod Papa incertus œcumenico Concilio subjiciatur; quis ergo fuit pravus Basileensium intellectus ipsi Constantiensi Concilio contrarius? Alter sane non fuit nisi quod Basileenses etiam Papam indubitatum Concilio inferiorem facerent, quod alienum fuisse a mente PP. Constantiensium Eugenius coram tot PP. Florentinis definivit.

Iis addenda, quæ affirmavit Æneas Silvius, postea in Pontificatu Pius II. in oratione habita Viennæ pro auctoritate Romani Pontificis adversus Australes, quam publici juris fecit Ludovicus Antonius Muratorius *tom. 2. Anecdotor. pag.* 121. Objicientibus igitur Australibus pro defensanda appellatione a Papa ad Concilium, istud Papa dignius esse, & superius, idque a Synodis Constantiensi ac Basileensi definitum, Æneas in hæc verba ad eos loquutus fuit: *Nolumus hoc disputationis ingredi pelagus, neque hos grypos aggredi. Anceps quæstio, & in utramque partem a prudentibus viris arbitratum est. Utcumque sit, constat uno solum casu certum & indubitatum Papam subesse Concilio. Nam si quis in Apostolatu sedens in hæresim labitur, mox Papatu excidit, minorque redditur quolibet Christiano; nec jam Papa dicendus est, si schismaticus est, aut eodem morbo laborat, aut in Papatu est dubius. Certus autem atque indubitatus Pontifex, ut Constantiense decretum innuit, numquam deferri Concilio potest, nisi universalem Ecclesiam scandalizaverit*. Non dissimulat Æneas tunc temporis Gersonii opinionem apud quosdam invaluisse, ac proinde in utramque partem disceptatum, quisnam suprema potiretur potestate, Papa ne, an Concilium. Nihilominus subditum Concilio Papam hæreticum, quia a Papatu excidit, & Papam dubium, declarando, huic subjectioni non obnoxium dicit Papam certum & indubitatum, atque hanc veritatem decretum Constantiense innuere affirmat. Ille igitur Æneas Silvius, qui toties Basileæ disceptatum audierat de sensu decretorum Constantiensium, ac non semel ibidem sancitum Concilio Papam subesse: quando postea animo pacato huic studuit veritati, non solum non judicavit Concilium Constantiense definivisse œcumenicum Concilium Papæ indubitato esse præferendum, sed potius innuisse esse anteponendum.

Ad examen modo eadem decreta revocando tuto dici posse videbimus dumtaxat stabilire intendisse quæ illius Schismatis tempus, quo nullum esse certum Pontificem constabat, exposcebant. Verba igitur sessionis IV. ita se habent: *Hæc sancta Synodus Constantiensis faciens pro extirpatione præsentis Schismatis, & nomine & reformatione Ecclesiæ Dei in capite & membris fienda*. Hæc verba solam Constantiensem Synodum & casum grassantis tunc Schismatis exprimunt. Et infra: *Et primo quod ipsa Synodus in Spiritu S. legitime congregata, generale Concilium faciens, Ecclesiam Catholicam militantem repræsentans, potestatem a Christo immediate habet, cui quilibet cujuscumque status, vel dignitatis, etiamsi Papalis existat, obedire tenetur in his quæ pertinent ad fidem, & extirpationem dicti Schismatis*. En iterum solam Constantiensem Synodum designatam illis verbis *Ipsa Synodus*, iterumque casum illius Schismatis expressum. Id ipsum repetitum

petitum clarius legimus in quinta sessione, cujus decretum velut appendicem decreti sessionis quartæ esse omnes norunt. Quæ illi decreto verba præambula habentur, ita sonant: *In nomine Sanctæ & individuæ Trinitatis, Patris & Filii, & Spiritus S. Amen. Hæc S. Synodus Constantiensis Generale Concilium faciens pro extirpatione præsentis Schismatis, & unione ac reformatione Ecclesiæ Dei in Capite, & in membris fienda, ad laudem omnipotentis Dei, & in Spiritu S. legitime congregata, ad consequendum facilius, securius, uberius, unionem, & reformationem Ecclesiæ ordinat, diffinit, decernit, & declarat &c.* His verbis denuo anteponitur Concilium Constantiense ad eradicandum vigens tunc Schisma potissimum intendisse. At medium-ne huic fini assequendo proportionatum erat Papam indubitatum Concilio subjicere? Hujusmodi decretum conducere quidem potuisset ut perpetua in Ecclesia Dei Schismata vigerent, quia Papa certus semper pro sua potestate, qua & ipsis Conciliis imperare posset, ex S. Scriptura & PP. decertasset; atque ita præstitit Eugenius IV. adversus decreta PP. Basileensium. Dum igitur PP. Constantienses toti erant in finem imponendo vigenti tunc Schismati, putandum est non aliud tunc intendisse quam dubios Pontifices removere, nihil cogitando de stabilienda sua auctoritate supra Papam, cujus electioni nemo contradiceret. Ad hoc vero tunc obtinendum declaravit potestatem immediate a Christo habere, *cui quilibet cujuscumque status, vel dignitatis, etiamsi Papalis existat, obedire tenetur in his, quæ pertinent ad fidem, & extirpationem dicti Schismatis, & reformationem dictæ Ecclesiæ in capite, & in membris*. Decernendo demum pœnas in eos, qui ipsius decretis non obsequerentur, ita subdit: *Item declarat quod quicumque cujuscumque conditionis, status, dignitatis etiamsi Papalis, qui mandatis, statutis, seu ordinationibus, aut præceptis hujus S. Synodi, & cujuscumque alterius Concilii Generalis legitime congregati super præmissis, sive ad ea pertinentibus factis, vel faciendis, obedire contumaciter contempserit, nisi resipuerit, condignæ pœnitentiæ subjiciatur.* Quid, quæso, restrictivam illam clausulam *super præmissis, seu ad ea pertinentibus* significare dicendum est? Ni quis irrationabiliter malit asserere otiose in eo decreto insertam fuisse, fateri cogetur vigentis tunc Schismatis tempus designare, ac proinde casum, in quo incertum esset quisnam legitimum se diceret Petri successorem. Et sane illa clausula relativa erat ad ea antecedentia verba: *Hæc S. Synodus Constantiensis Generale Concilium faciens pro extirpatione ipsius Schismatis, & unione & reformatione Ecclesiæ Dei in Capite, & in membris*.

Putat Natalis *art.* 2. *n.* 1. absque fundamento affirmari Concilium Constantiense suam auctoritatem supra Papam extulisse solum in casu dicti Schismatis, dum nempe ignotum Ecclesiæ erat, quisnam legitimus esset D. Petri Successor. Considerat Concilium Constantiense Pontificem subdidisse decretis *cujuscumque alterius Concilii Generalis*, ac proinde dicendum non esse loqui tantum voluisse de Papa dubio, quales tunc erant qui de Papatu contendebant, sed Papam etiam certum suæ subdidisse auctoritati. Id tamen nil probat adversus Pontificem certo legitimum; nam si considerentur verba Concilii supra citata, & observetur post ea verba *cujuscumque alterius Concilii* statim addidisse illam clausulam *super præmissis*, manifeste innotescit cuicumque alteri Concilio eam tribuere auctoritatem, quam sibi adscribebat, tempore nempe talis Schismatis, in quo legitimus Pontifex non innotesceret. Animadvertentes igitur PP. Constantienses non potuisse a Synodo Pisana Schisma extingui, ac abusus, qui in Ecclesiam Dei irrepserant, removeri; veritique id ipsum sibi posse evenire, eo maxime quia Jo. XXIII. secreto Constantia dilapsus Scaphusam se receperat, de eo Concilio dissolvendo cogitabat, huic malo occurrere satagerunt. Hinc etiam cuicumque alteri Concilio Papam subditum declararunt; illi nempe quod convocare necesse esset, ut tandem Schisma cessaret, si hoc idem Concilium Constantiense obtinere non potuisset. Id intelligere voluit Cardinalis Cameracensis, dum in cedula initio Concilii Constantiensis PP. exhibita ita scripsit. *Illi qui pertinaciter assererent præsens Concilium debere dissolvi sine ejus continuatione ad aliud Concilium, ubi dicta unio & reformatio finaliter concludatur, in casu quo in præsenti non fieret, essent fautores Schismatis, & de hæresi vehementer suspecti*.

Judi-

Judicavit P. Natalis n. 1. absque fundamento decreta Constantiensia ad tempora illius obstinati Schismatis *restringi*, ac proinde illum solum casum respexisse, quo non satis *verus Pontifex dignosceretur*: Dicit Concilium Constantiense potestati œcumenici Concilii subditum declarasse Pontificem quoad ea, quæ decerneret ad fidem, ad extirpationem Schismatis, & ad reformationem Ecclesiæ in Capite, & in membris pertinentia. Iis autem nullo tempore liberum est etiam indubitato Pontifici refragari.

Verum omitto eas voces, *ad fidem* non legi in primis editionibus Concilii Constantiensis, nempe in Haggenoviensi an. 1500. Mediolanensi an. 1521. Parisiensi an. 1542. Coloniensi an. 1530. ac primo visas in editione ejusdem Concilii facta opera P. Crabbe an. 1538. adhuc nihilominus non cogimur dicere Concilium Constantiense indubitatum Pontificem œcumenico Concilio subdidisse. Observandum igitur quod cum Synodus Constantiæ convenerit ad perniciosum tunc vigens Schisma removendum, ac Wickleffi &c. hæreses eliminandas, irrationabile est credere immorari voluisse in iis decernendis, de quibus nulla tunc erat controversia. Nulla porro tunc agitabatur quæstio, an Pontifex legitimo Concilio circa fidem definienti obedire teneretur. Si ergo Concilium declaravit Pontificem obsequi debuisse suis decretis, quæ *ad fidem* pertinerent, nonnisi relative ad Schisma præfocandum loquutum est. Cum etenim Pisana Synodus non antea Gregorium ac Benedictum Papatu exuere attentaverit, nisi prius hæreticos, & Schismaticos declaraverit, si fuissent contumaces, eamdem viam ingredi cogitabat Synodus Constantiensis adversus Jo. XXIII. ni Papatum voluntarie dimitteret, ut ipsius Acta demonstrant, ac melius postea explicabo. Ut suam ergo auctoritatem pro Schismate proscribendo stabiliret, ab eo incipiendum duxit, quod Papa in iis, quæ *ad fidem* pertinerent, sese Concilio œcumenico subjicere deberet, dum nempe hæresis accusaretur. Ita etiam ostendit octava propositio Cardinalis Cameracensis, quæ ita se habebat: *In casu prædicto, dum scilicet Pontificatum ob Ecclesiæ unionem dimittere renueret, Papam tamquam hæreticum, & Schismaticum condemnantes, & dictam condemnationem justam & Canonicam fore similiter asserentes, nullatenus hæretici sunt censendi, sed magis oppositum pertinaciter affirmantes -- Reprobans viam cessionis, attento statu Ecclesiæ, fautor Schismatis est censendus*. Hæc satis suadent Concilium Constantiense solum cogitasse de stabilienda sua auctoritate supra dubios Pontifices, qui tunc in Ecclesia visebantur, similesve Pontifices ob removendum Schisma ab Ecclesia amputare.

Urget P. Natalis ex vi decretorum Sessionis IV. & V. Jo. XXIII. exauctoratum fuisse, cumque illum ut legitimum coleret Pontificem, dum ipsum deposuit, ostendit sentire suæ potestati etiam Papam indubitatum subesse. Sed id gratis dictum nemo ignorare potest, si legat quæ adnotavi in Animadversionibus post Concilium Pisanum, ac in §. I. harum Animadversionum. Ex ibidem dictis planum est Antistites ex Obedientia Joannis agnovisse non sine probabilibus rationibus Gregorium, & Benedictum in Papatu retinendo perseverasse, nec ipsorum adhærentes Schismaticos dici potuisse; ex quibus inferre necesse est Jo. XXIII. indubitatum Pontificem non habuisse. Et nihilominus quam sibi timerent de sua auctoritate in eo deponendo sequentia demonstrant. Ut in ipsum animadvertere possent non solum aliorum criminum, sed hæresis insuper & Schismatis accusarunt; ita etenim cum Ecclesiæ membrum & caput esse desineret, proculdubio ipsius potestati subdebatur. Frustra autem ob hæc crimina in ipsum inquisissent quoties de sua auctoritate in Papam non hæreticum non dubitassent. De sua auctoritate timuisse illud etiam ostendit, quod cum Concilium agnovit non satis apparere Joannem crimine hæresis fœdatum, ne depositus nulliter diceretur, ut in suam depositionem consentiret, PP. curarunt. Monente igitur in publico consessu Cardinale S. Marci *Ut attenderet Concilium quod Procurator Concilii proposuerat crimen hæresis, & fautoriam schismatis, & alia quædam non constare, Patres collatis cum Sigismundo Imperatore ac sacro Cardinalium collegio consiliis*, hanc viam superesse censuerunt, ut ipse Joannes in suam depositionem consentiret, ac sponte Pontificatum abdicaret. *Statim Rex*, ajunt Concilii Acta, *Cardinales, & Deputati, pluresque tractaverunt materiam, quod Papa consentiret sententiæ suæ depositionis, & ex abundanti renuntiaret*. Ad hoc autem obtinendum ut in eisdem legitur Actis, *Ordinatum fuit quod Cardinales de Ursinis, Cameracensis, de Thalanco*, *Salu-*

Salutiarum, & Florentinus irent ad Papam. Cum vero Concilium formam renunciationis Joanni præscripsisset, qua deberet affirmare, quod si fuisset a Papatu amotus latam in eum sententiam ratificasset, approbasset, acceptasset, & quantum in se esset, confirmasset; postquam Concilium eamdem pronuntiavit sententiam, ut Acta testantur, *Misit ad Papam & Papa sententiæ acquievit, & ex abundanti renunciavit in forma prædictæ schedulæ*. Nec refert dici *ex abundanti* renunciasse: neque etenim ea loquendi phrasi significare voluerunt PP. non esse necessariam credidisse: nam ut ex citatis Actis habemus, postquam agnovit Concilium de crimine hæresis adversus Joannem non constare, unicum superesse medium judicavit ad illum Papatu exuendum, si sponte illum abdicasset. Hinc ejusdem potius cessioni quam sententiæ Concilii, papatus dimissio tribuitur in Concordatis Narbonæ inter Regem Romanorum, & Legatos Concilii ex una, & Obedientiam Benedicti ex altera parte, ibi enim ita dicitur: *Dominus qui Gregorius XII. in sua Obedientia dicebatur, sua sponte cessit. Sic & Dominus, qui Joannes XXIII. dicebatur facere voluit, atque fecit*. Illis igitur verbis *ex abundanti* innuere non voluerunt PP. Constantienses credidisse Papatus cessionem prorsus non esse necessariam, eo maxime, quia ut §. sequenti adnotabo, non deerant qui assererent Concilium nec in Papam dubium posse auctoritatem exercere, sed idem ac *quatenus opus esset*, significabant: neque etenim Concilium suæ potestati præjudicium inferre volebat, & ex alia parte non satis exploratum habens quo ea se extenderet, nolebat post latam in Pontifices contendentes sententiam, adhuc in retinendo Papatu perseverare.

§. III.

Alia quædam ex iis quæ evenere in Concilio Constantiensi expenduntur, ad ostendendum ipsius Decreta solum Pontifices dubios respexisse.

Ut notat ipse P. Natalis n. 5. exorta inter PP. dissensione, an cæteris omnibus juxta vota nationis Germanicæ, præmittenda esset reformatio, vel potius indubitati Pontificis electio, ita exposcentibus nationibus Hispana, Italica, & Gallicana, unaque Cardinalium Collegio, hæc tandem sententia prævaluit, ex ea etiam ratione quod Papa electus ligari non potest: *Postea*, dicunt Acta apud P. Natalem, *fuerunt factæ diversæ formæ decreti, ac tandem fuit dictum quod Papa electus ligari non poterat*. Ita ajentes sane Pontificem certum Concilio non subesse arbitrabantur.

Respondet Natalis id referendum nonnullis ex deputatis Nationum, & Cardinalium, ac disputationis æstu abreptos censet hæc protulisse. At judicet sapiens Lector an hæc possint conciliari, nempe jam Concilium decrevisse Papam etiam certum ac legitimum Concilii auctoritati subesse, ejusque correctionibus, & determinationibus parere debere, & nihilominus Nationum, & Cardinalium Deputatos pronunciare potuisse, *Papam electum ligari non posse*? Magna profecto insania laborassent, si non agnovissent statim Nationem Germanicam occludere os illis potuisse respondendo ipsorum dicta Concilii sanctionibus adversari; si re vera decreta Constantiensia Papam indubitatum Concilio inferiorem declarassent. Palam proinde fit Concilio subdidisse dubios illos Pontifices, qui tunc Dei Ecclesiam in varias Obedientias scindebant.

Ne P. Natalis admittere cogeretur supra dictum effatum juxta sensum genuinum quem verba præseferunt, multa cumulat n. 8. quibus ostendere intendit ipsos Pontifices se sacris Canonibus subditos agnovisse. Sed omnia quæ ibi opponit Natalis, resoluta videas alibi. Interim audiantur quæ habet Gratianus in c. ideo 25. q. 1. *Sacrosancta, Romana Ecclesia jus & auctoritatem Canonibus impertitur, sed non eis alligatur. Habet enim jus condendi Canones utpote quæ caput est & cardo omnium Ecclesiarum, a cujus regula nemini dissentire licet. Ita ergo Canonibus auctoritatem præstat, ut seipsum non subjiciat eis. Sed sicut Christus, qui legem dedit ipsam legem carnaliter implevit, octava die circumcisus -- postea vero ut se legis Dominum ostenderet, contra legis literam leprosum tangendo mundavit -- Sic & summæ Sedis Pontifices Canonibus si-*

ve a se, sive ab aliis sua auctoritate conditis reverentiam exhibent, & eis se humiliando ipsos custodiunt, ut aliis observandos exhibeant. Nonnumquam vero seu jubendo, seu definiendo, seu aliter agendo se decretorum Dominos, & conditores ostendunt. Quoad ea autem quæ habet P. Natalis n. 7. consulas quæ paulo post dicam. Cæterum etsi n. 9. conetur illis verbis *Papa electus ligari non potest* talem affingere sensum, ut Summus Pontifex a Concilii potestate non subducatur, nihilominus a vera illorum verborum interpretatione abesse dicendum est. Expostulabat quippe Natio Germanica, ut apud Natalem n. 5. decretum irritari, si statim post Papæ electionem ac ante ipsius coronationem non fieret reformatio. Dum proinde responsum fuit *Papam electum ligari non posse*, significare voluerunt non posse a Concilio legem Pontifici indici, ac post suam electionem in ipsius ... e potestate de rebus agendis disponere.

Eadem die 11. Septemb. 1417. tres Nationes, inter quas Gallicana numerabatur, contra nationem Germanicam fecerunt protestationem, cujus initium: *Audite hæc omnes gentes &c.* Lecta eadem fuit communi nomine a Cardinale Pisano, atque in ea circa medium hæc leguntur: *Si ante dictam provisionem Ecclesiæ de Pastore, aut saltem modi electionis illius, suppositis hujus Concilii decretis, quibus omnia jura circa electionem Summi Pontificis edita dicuntur suspensa, sequeretur Ecclesiam Dei esse sine Capite, & sine lege, & Ecclesia in periculo remaneret, quia vix congregaretur indubitatum Concilium, deficiente Capite, ad quod pertinet convocare.* Observetur modo, an si PP. Constantienses decrevissent Concilium, etiam existente indubitato Pontifice, immediate a Deo auctoritatem habere, ac eidem Pontifici præesse, potuissent postea ancipites esse de Concilii validitate ex defectu Romani Pontificis.

Sed videamus quomodo Concilium Constantiense diversimode erga Pontificem se gesserit. Decernitur sess. 39. a Papa singulis quinquenniis Concilium esse convocandum; at cum hujus decreti executio ab indubitato Pontifice præstanda esset, nulla indicitur pœna, si omitteretur. Ubi vero paragrapho sequente agitur de tempore Schismatis, dubioque Pontifice, tales statuuntur pœnæ adversus ipsum, si Concilium non cogeret, ut ad privationem usque Papatus procedatur. Ita quamvis sess. 4. & 5. pœnas decrevisset in Pontificem, reformationem in caput Ecclesiæ, ejusque membra non promoventem, ut apud P. Natalem n. 3. nihilominus sess. 38. in qua decernitur Pontificem proxime eligendum Ecclesiam Dei in capite, & in membris reformare debere, nulla additur pœna, si id non præstet, ut apud eumdem P. Natalem n. 7. Unde ostendit Concilium quod quamvis crediderit vim coactivam in Papam dubium posse exercere, hanc tamen sibi deesse agnovit potestatem, dum de Papa indubio agebatur: atque ita non semel affirmavit Cardinalis Turrecremata in Apologia quam pro Eugenio in Florentina Synodo pronunciavit. Corruunt proinde illa Natalis argumenta, quibus n. 7. ostendere nititur voluisse Concilium ligare Papam, decernendo quæ ab eo facienda essent, Concilii nempe convocationem, reformationemque &c. nam a pœnis indicendis, ut alias fecerat, abstinendo ostendit innuere quidem voluisse quid a Papa præstandum esset, & ad quod ex honestate adimplendum teneretur, non vero cogere potuisse. Ita & Concilium Tridentinum, quod impense colebat Papæ auctoritatem supra ipsum Concilium hanc veritatem definisset, nisi obstitisset Cardinalis a Lotharingia; sed tamen plura quæ Papa exequi debebat, decrevit. Neque hæc infringuntur dicendo cum P. Natale n. 4. necesse non esse pœnas decerni, ut lex obliget; siquidem cum diversimode Concilium egerit quando sua decreta Pontifices dubios respiciebant, ac quando indubios, non infirma ex hoc consurgit conjectura dicendi ipsum Concilium agnovisse non posse Papam indubium ligare.

Demum non-ne Martinus V. sess. ult. nullo ex PP. Constantiensibus reclamante, sub pœna excommunicationis Oratoribus vetuit Polonis appellationem a Papa ad futurum Concilium interponere? Ita, refert etiam P. Natalis *art.* 3. *n.* 12. Si vero Concilium decrevisset Papam indubitatum sibi subesse, nonne prorsus legitima fuisset ista appellatio, siquidem inferiorem judicem semper fas est ad superiorem appellare? Respondet quidem Natalis n. 13. Martinum non omnem appellationem, sed quæ temeraria esset, quæ frivola, vetasse; at frustra hujusmodi responsione se ab hoc expedire argumen-

eo contendit. Supervacaneum igitur fuisset hujusmodi naturæ appellationibus modum imponere; non solum etenim eisdem tam jus Canonicum quam civile contradicunt, sed & jus naturale adversus eas reclamat, iis etenim uti idem est ac velle in propriis sceleribus perseverare: sed & omnes prorsus appellationes a Papa ad Concilium, Martinum interdixisse ea demonstrat ratio, qua usus est ad eas removendas, quia nempe Sedes Apostolica, seu Romanus Pontifex Supremus in terris est judex, ut ex iis patet, quæ a Natale n. 12. narrantur. Objiciendo autem Supremam Pontificis in terris potestatem, omnem substulit ad Concilium appellationem, cum hæc omnino explosa remaneat, quoties non sit judex superior ad quem possit quis inferiorem, qui sententiam tulit, appellare. Vidit id Gersonius in suo Tractatu: *Quomodo, & an liceat in causis fidei a Summo Pontifice appellare*, & fassus est Martini inhibitionem, qua Polonis appellationem ad futurum Concilium interdixit cum decretis quartæ & quintæ sessionis conciliari non posse; quippe sustinebat eisdem sancitum esse etiam Papam indubitatum Concilio esse inferiorem. Licet proinde retorquere argumentum, ac dicere quod sicut Martinus non potuisset præfatam appellationem inhibere, si Concilii decreta Papam certum Concilio inferiorem declarassent; ita cum re vera inhibuerit, nullusque ex PP. contradixerit, ostendit eadem decreta Papam indubitatum non respexisse. Quidquid vero ibi refert ex Gersonio, non vacat hic expendere, cum supremæ Pontificis potestati, quam toties eidem vindicavi, adversentur.

Putat P. Natalis *art.* 2. *n.* 7. Martinum V. quamdam Concilio subjectionem professum esse, quia *sess.* 43. voluit Concilium publico instrumento omnibus fidem facere ab ipso circa reformationis Articulos a Concilio concupitos factum fuisse satis. At quis non videat ita voluisse Martinum, non quia Concilio subjiceretur, sed ut apud universam Ecclesiam fidem suam liberaret? quippe antequam in Pontificem eligeretur sese obstrinxerat ad eamdem reformationem faciendam. Ita nemo dixerit Romanum Pontificem Cardinalium Collegio suam subjectionem significare, si vellet publico ipsorum testimonio omnibus perspectum esse se adimplevisse quæ præstanda jurasset antequam ad Pontificatum eveheretur.

Alia duo aperte suadent decreta Constantiensia Papam indubitatum non comprehendisse. Primum est quia Synodus Constantiensis sui confirmationem a Martino V. expostulavit, qua de re juvat audire Turrecrematam *sum. l.* 2. *cap.* 99. ubi hæc habet: *Præfata Synodus Constantiensis postquam Papa Martinus fuit creatus, morem observando antiquorum Conciliorum, humiliter petivit ab eo confirmationem, & roborationem omnium quæ fecerat.* Cum autem confirmare, & roborare superioris auctoritatis sit, planissimum est quod Synodus illa integra ex omnibus Obedientiis Christianitatis non erat hujusmodi fidei, quod Concilium universale habeat a Christo immediate potestatem cui etiam Papa obedire teneatur. Observare deinde est etiam post Concilium Constantiense, ipso fatente Gersonio *Tract. de potest. Eccl.* hæretica pravitate inquinatos habitos a non paucis illos, qui Concilium supra Papam efferebant. Ex hoc autem hæc necessario inferenda, vel nempe credidisse decreta Constantiensia solummodo loquuta de Papa, de cujus legitima electione merito esset dubitandum, vel eadem decreta nihili habuisse. Quamvis autem non semel opponat Natalis Comitia Gallicana Constantiensia decreta recepisse, unaque probasse, sane non satis constat eadem excepisse quasi de Papa indubio loquerentur; ut enim ostendam, de Concilio Basileensi disserendo, Gallia Pontificem Concilio subditum non agnovit, ac proinde longe a vero est in Ecclesia Gallicana communem saltem fuisse sententiam, quod Concilium Constantiense Papam indubitatum sibi inferiorem declarasset.

Iis obstare videtur, quod, ut adnotat ipse Natalis n. 7. inter ea, quæ proposita fuere Sess. 40. id quoque recensetur: *Item propter quæ, & quomodo possit Papa corrigi, vel deponi*, qui articulus examini non fuisset obnoxius, si PP. Constantienses non judicassent Papam œcumenico Concilio subditum esse. Verum falso supponeretur ob examen hujus articuli ineundum PP. censuisse universaliter Pontificem certum Concilii auctoritati subdendum, cum non alia illorum PP. mens esset, quam eos stabilire casus, in quibus Concilium in Papam posset animadvertere, variæ etenim quoad hoc erant di-

sceptantium opiniones. Sicut igitur ex eo quod concedatur Papam Concilio, si in hæresim labatur, subesse, perperam quis inferret absolute Concilii auctoritatem supra Papam extolli; ita & vitiosa esset hujusmodi illatio, quoties concederetur ex aliquo alio facinore posse a Concilio judicari.

§. IV.

Excipi potest adversus decreta sessionis 4. & 5. Concilii Constantiensis etiam defectu examinis, & ob plurimorum PP. dissensum.

NOn melius probari potest præfata decreta absque sufficienti examine prodiisse, quam scrutando ea, quæ dicit P. Natalis ut probet cum debita deliberatione & communi consensu stabilita fuisse. Supponit *art.* 1. §. 7. *n.* 56. quæstionem de auctoritate Concilii supra Papam jam diu in Christianis Academiis agitatam fuisse, omnesque huic adhæsisse sententiæ. At fallitur sane dum inhæsitanter affirmat in Academiis disputatum, ac agnitam auctoritatem Concilii supra Papam indubitatum, cum unice Papæ dubio superesse pronunciaverint. En quæ Universitates Parisiensis & Bononiensis decrevere: *Quod stante dubio Papatus inextricabili propter dubium facti & juris, ne in subversionem fidei Ecclesia sic remaneat divisa perpetuo cum tanto scandalo, & animarum perditione. provisio spectat ad Concilium, & Ecclesiam universalem, ut utrumque, eis non credentibus, possit a Papatu ejicere.* Universit. Parisiens. & Bononiens. in lit. Card. ad Greg. XII. an. 1408. apud Dacher. *t.* 6. Spicileg. & apud Labb. alibi. In eodem casu auctoritatem Concilii supra Pontificem extulit Academia Florentina apud S. Antoninum *Chron. p.* 3. *tit.* 22. *c.* 5. §. 2. cujus sensa ita refert: *Utrum præsupposito pro constanti quod ambo Pontifices scandalizarent totam Ecclesiam ex violatione manifesta promissionis, juramenti, & voti faciendæ unionis Ecclesiæ, cum non darent ad hoc operam, sed simulabant colludentes ad invicem, sicque pessimum Schisma valde Ecclesiæ nocivum jam inveteratum permanebat, possent Cardinales convocare Concilium, & citato utroque ad veniendum ad ipsum, non parentes, sed in contumacia persistentes possent deponi. Ubi post longam disputationem pro & contra per triduum factam, in præsentia plurimorum Doctorum in Theologia, & jure utroque, nullo contradicente, sed omnibus annuentibus determinatum fuit per illum* (Laurentium de Ridolphis) *licite & Canonice fieri posse.* Decisio ergo Florentinæ Academiæ illius temporis respiciebat casum, in quo nempe duo, de quorum legitima electione non satis constabat, eo quod Papatum nollent dimittere, perniciosissimum Schisma foverent. En quid Academiæ exploraverint; unde non bene Natalis scripsit jamdiu auctoritatem Concilii supra Papam Academias ac Theologos agnovisse, id etenim prorsus falsum est; si de Papa abs dubio legitime electo intelligatur.

Et re vera quomodo dici potest præstantiam Concilii supra Papam jamdiu agnitam, si ipse Gersonius ingenue fassus est apud P. Natalem n. 60. ante, & post Concilium Constantiense tam alte in plurimorum animis insedisse Pontificem Concilio superesse, ut oppositam opinionem hæresim redolere putaverint? Ipse Maimburgus; qui alias scripsit quæstionem de auctoritate Concilii supra Papam in Pisana Synodo agitari cœptam esse, in quinto libro historiæ magni Schismatis occidentis, postquam retulit hac de re Gersonium sermonem habuisse ad PP. Constantienses an. 1415. 23. Martii, ita ait: *En occasio, unde ortum habuit famosa hæc quæstio, de qua numquam in antiqua disceptatum est Ecclesia; an nempe Concilium Papæ superstet, vel potius Papa Concilio.* Non assentiendum ergo Natali, qui affirmavit, hanc quæstionem jam satis antea ventilatam, eliquatamque fuisse.

Defectum sufficientis examinis, velit nolitque Natalis, illud etiam demonstrat quod ad stabilienda decreta quartæ, & quintæ sessionis, nulla adinveniuntur expensa Scripturarum testimonia, nulla Antiquitatis monumenta; & tamen non solum agebatur de amplectenda sententia, ex qua maxima Ecclesiæ perturbatio, ac Schismatum fomentum possent oriri, sed & de intricatissima quæstione, quæ DD. in varias opinio-

nes

nes diſtraxerat. Quidam igitur nec Papam dubium a Concilio judicari potuiſſe aſſerebant, ut apud S. Antoninum *tom. 3. Chron. tit. 22. §. 3.* Quidam nec tempore ſchiſmatis Pontificem deponi poſſe arbitrabantur, niſi hæreſis crimine inquinaretur; & hanc viam iniit Concilium Piſanum volens Gregorium & Benedictum exauctorare, ut ſuo loco dictum eſt. Alii Pontificem tempore ſchiſmatis Concilio ſubdebant, & hanc ſententiam Cardinalis Cameracenſis propugnabat. Gerſonius in omni caſu, omnique tempore Papam Concilio ſubditum aſſerebat; & quamvis ipſe hanc ſententiam inter fidei articulos numerari poſſe diceret, alii fidei omnino adverſari conclamabant, & hæreticam judicabant. Cum vero de re tam obſcura ageretur, ipſe Gerſonius a cujus ore Galli omnes pendebant, in proponenda PP. Concilii præſtantia ſupra Papam, nullum PP. nullum Concilliorum exhibuit teſtimonium, ut dumtaxat ſe SS. Thomam, & Bonaventuram legiſſe affirmavit, quorum etiam mentem non fuit aſſequutus. Ipſius verba dabo infra, ubi expendam quanti in præſenti controverſia ipſius auctoritas habenda ſit. Quod ſi ita ſe geſſit Gerſonius, quem ob pietatem doctrinamque impenſe laudant, quid de aliis putandum eſt? Sed ex ipſius Synodi Actis videamus quale hujus rei examen interceſſerit.

Poſt quartam igitur ſeſſionem, cum iterum ageretur de ſtabilienda ſubjectione Pontificis œcumenico Concilio in rebus fidei, morumque reformatione, nil aliud præſtitum quam ut aliqui deputarentur, qui cum Cardinale Zabarella Florentino conferrent, ac de præfata quæſtione, ut referunt Acta, *per Cardinalem Florentinum cum aliquibus Deputatis aliqualiter diſputatum eſt.* Sane de implicatiſſima quæſtione *aliqualiter* non erat diſputandum; nec a diuturno diligentiſſimoque examine erat ſuperſedendum, quia jam antea enodatæ eſſent illius difficultates, ut dicit P. Natalis num. 61. Ultro id concedendo quoad decernendam Papæ dubii Concilio ſubjectionem, prorſus negandum eſt quoad ſtabiliendam Concilii ſupra Papam certum auctoritatem, ut ſupra viſum eſt. Videamus modo an nutet auctoritas decretorum Conſtantienſium ex defectu communis conſenſus.

Ad removendum plurimorum diſſenſum ab eiſdem decretis, dicit Natalis n. 67. poſt non modicam diſceptationem tandem in unam ſententiam omnes conveniſſe quoad ea, quæ in futura ſeſſione erant ſtabilienda. At qua ratione convenerint ex Concilii Conſtantienſis Actis edocemur. Certum primo eſt vota fuiſſe Cardinalium, ut a ſtabiliendis iis, quæ circa Papæ auctoritatem agitabantur, Nationes ſuperſederent; unde ex tribus MSS. codicibus apud Schelſtratem habemus eas monuiſſe, *Ut ſuſpenderent ad tempus materias illas, quæ magnas habent difficultates, & maturam exigunt deliberationem.* Deinde quomodo ſeſſione quinta fuerint confirmata decreta ſeſſionis quartæ, ita in duobus MSS. codicibus continetur: *Die 6. Aprilis an.* 1415. *cum per Dominos Cardinales, & Nationes altercatum eſſet ſuper correctione, & emendatione capitulorum in præcedenti ſeſſione,* (nempe quarta) *ſtatutorum, tandem ordinatum & concluſum eſt quod ſupradicta capitula modo infraſcripto corrigerentur -- præmiſſa per Dominos Cardinales, & Oratores Regis Franciæ proteſtatione ſecreta in camera paramentorum Palatii Conſtantienſis ſecrete facta, quod propter ſcandalum evitandum ad ſeſſionem ibant, non animo conſentiendi iis, quæ audierant in ea ſtatui debere.* Non modica ergo diſceptatio interceſſit quoad ea, quæ ſeſſione quarta circa Papæ Concilio ſubjectionem fuerant ſtabilita, quibus Cardinales contradicebant. De eiſdem decretis etiam conqueſtus fuit Jo. XXIII. nam ut ex Turrecremata refert idem Natalis, n. 62. *ſcripſit falſa quædam & erronea adverſus auctoritatem Romani Pontificis decreta per æmulos ſuos poſt receſſum ejus eſſe concluſa.* Eaſdem renovavit querelas in ſua Epiſtola ad Ladislaum regem Poloniæ. Quomodo vero in unam ſententiam omnes convenirent ex dictis apparet, nempe non ex animo, ſed ad ſcandalum evitandum, ac ſecreta emiſſa proteſtatione adverſus ea quæ erant decernenda.

Perperam autem diceretur Cardinalium proteſtationem plenam dumtaxat ſecuritatem Joannis reſpexiſſe, nam præmiſſa proteſtatio debuit ea conſiderare, ſuper quibus acriter fuerat diſceptatum, nempe ſuper capitulis in ſeſſione quarta determinatis, quorum primus fuerat de Papæ auctoritate infra Concilium ſtabilienda. Scimus præterea Cardina-

les ad sessionem *accessisse non animo consentiendi iis, quæ audierant in ea statui debere*; illudque decernendum confirmandumque in quinta sessione PP. moliebantur, quod Papa Concilio *subderetur*. Nec refert ex Schelstrate Natalem n. 63. recensere Cardinales *maxime* iis non assensuros quæ de plena Joannis securitate asserebantur; illa etenim dictio *maxime* ad summum significat neque aliis in ea sessione decernendis Cardinales consensum præbituros, potissimum vero decretis securitatem Joannis respicientibus.

Sed nec assentiri possum P. Natali ea ex ratione n. 64. protestationem Oratorum Gallorum perneganti, quod communis Ecclesiæ Gallicanæ doctrina Concilium supra Papam certum extollebat, quem ipsius subdebat auctoritati. Quod ita tunc sentiret Gersonius non Regis, sed Academiæ Parisiensis Orator, non diffiteor, sicut & quod postea alios in suam traxerit sententiam. Verum Concilii Constantiensis tempore nego hujusmodi sententiam in Ecclesia Gallicana communiter viguisse; cujus rei testis mihi est Maimburgus in historia magni schismatis *lib.* 5. Ibi narrat quod postquam Carolus VII. Galliarum Rex audivit a Deputatis Constantiensibus sententiam latam in Joannem XXIII. in eosdem excandescens ita ait: „ Ecquis eam vobis licentiam dedit, ut auderetis in „ Pontificem Romanum manus injicere, eique dignitatem, ac infulas adimere, quod „ nuper Constantiæ fecistis? Postquam ergo eo audaciæ pervenistis, quid aliud superest „ vobis, quam ut pari facinore Regi regiisque Principibus coronam & imperium involvatis? sed enim ne id vobis procedat mature præveniam. *Iis relatis statim adjungit* ab „ annis nongentis Ecclesiæ Gallicanæ hanc sententiam fuisse, ut videlicet excepto hæresis casu, a nullo homine, nulloque Concilio, sed a solo Deo judicari Pontifex Romanus, deponique posset. „ Esto ergo deinde quamplures ex Galliis obviis ulnis eam excepisse sententiam qua Papa Concilio subdebatur, communis sane non erat, dum Concilium Constantiense celebrabatur: unde nil vetat dicere Oratores Gallos protestatos esse adversus decreta, quibus Concilium se supra Papam extollebat. Sed de hac re fusius in Animadversionibus in Concilium Basileense.

P. Natalis, ut probet omnes tandem acquievisse decretis quartæ, & quintæ sessionis, postquam n. 62. sibi opposuit Turrecrematæ atque Eugenii testimonium. qui affirmant unanimem consensum defuisse, respondet n. 67. ex diversis Concilii Constantiensis actis haberi, tandem *uniformiter* in quinta sessione probata fuisse.

Hæc tamen adeo conciliari posse puto, ut nullam involvat contradictionem. Quamplures igitur ab illis decretis dissensisse ex hucusque dictis apparet, ac temere falso id affirmasse Eugenium, ac Turrecrematam judicaremus. Quamvis autem, teste Eugenio, *nonnulli reclamaverint graviores, perstrepente multitudine* silere coacti sunt: sicut & Cardinales sibi silentium indixere, & protestationem secretam fecerunt, ad scandalum removendum, ut supra dictum est: atque ita ipsius contradictoribus obmutescentibus, non vero approbantibus, uniformiter decreta prodiisse dictum est: Ea plane ratione, qua non semel Collegiorum decreta communibus suffragiis stabilita dicunt, quia illi qui aperte contradicerent, quamvis doctrina præstantes a potiori numero perstrepente superati haud libere possunt propriam proferre sententiam. Sed hac de re omnino legenda quæ etiam §. sequente adnotabo.

Interim obiter monitum velim Lectorem Epistolam Cardinalis a Lotharingia, cujus meminit Natalis num. 65. suspectam esse, dubiæque auctoritatis, ac forte ab hæreticis corruptam. Legitur apud Dupuy, atque in ea affirmatur *Concilium Florentinum in Galliis receptum non esse*, quam apertam falsitatem Cardinalem affirmare potuisse nemo opinabitur; si etenim excipiantur Græci Schismatici, plane constat ubique tandem receptum fuisse, omnesque Principes relictis Basileensibus, qui nullum non moverunt lapidem ne indiceretur Concilium Florentinum pro œcumenico legitimoque agnovisse, ac excepisse. Illud etiam non prætereundum Dupuy ad marginem illius Epistolæ, seu instructionis Pio IV. communicandæ adnotasse Cardinalem Lotharingum Agenti suo imperasse, ut *quæ Pontificem, & Concilii superioritatem spectabant, legere omitteret*. Unde conjicere licet Cardinalem pœnituisse eorum, quæ animo subirato scripserat, ac forte emendare cogitasse.

§. V.

§. V.

Decreta IV. & V. Sessionis Concilii Constantiensis rejicere fas est, cum ea Martinus V. non approbaverit.

Ut defectu Pontificiæ confirmationis præfatorum decretorum auctoritatem nutare ostendamus, operæ pretium est videre quo se extenderit Martini V. confirmatio. Sessione igitur 45. professus est *se omnia & singula determinata, conclusa, & decreta in materiis fidei per Concilium Constantiense conciliariter, tenere velle, ipsaque sic Conciliariter facta approbare, & non aliter, & non alio modo.*

Perpendendo primo eam vocem *Conciliariter facta*, censeo Martinum a confirmandis decretis Sessionis IV. & V. abstinuisse, quia non fuisse *Conciliariter* facta dicendum est. Asserit Natalis art. 3. n. 6. Martinum ea voce *Conciliariter* nil aliud significare voluisse, nisi ea se non probare quæ inter nationes fuerunt stabilita, si postea Concilium in suis Sessionibus rata non habuit, quomodo se habuit damnatio libri F. Jo. Falkemberch: nil vero excludere intendisse ex iis, quæ in Concilii Actis continebantur. At ab interpretatione Natalis discedendum est; plura etenim non *Conciliariter* acta in Concilio Constantiensi adinvenire est, nempe absque conveniente deliberatione, examine, ac suffragiorum libertate, & præcipue IV. & V. Sessionis decreta: quapropter necesse est dicere hæc confirmare non intendisse Martinum, dum sua confirmatione rata habere noluit quæ *Conciliariter* facta non fuissent.

Quod autem in Synodo Constantiensi plurima non legitime ac *Conciliariter* acta fuerint etiam ab ipsius exordio suadent querelæ Jo. XXIII. qui in sua Epistola ad Ladislaum Poloniæ Regem inter alia hæc habet: *Quorumdam cæca, & inconsulta temeritas, usque adeo ab ipso Concilii principio ita omnia pervertere, ita omnia perturbare concupivit, ut non concordiam, sed dissensionem, non unionem, & pacem Ecclesiæ, sed schismata & scandala quærere viderentur, qui nullo antiquorum Conciliorum ritu observato, non publice sed sparsim, & privatim de rebus Ecclesiæ Conciliabula celebrabant in contemptum Sedis Apostolicæ, & in vilipendium nostrum sectas, dissensionesque adversus nos seminantes, ac non per viam S. Spiritus, ut decet, sed per vim, & strepitum, & contumelias in rebus singulis adversus nos moliebantur, multa machinabantur indigna relatu contra decus Apostolicæ Sedis & honorem nostrum.* In altera vero Epistola ad Ducem Biturigiæ, in Sorbona publice lecta, quæ habetur in duobus mss. cod. Bibliothecæ S. Victoris, postquam exprobravit in Concilio Constantiensi statutum fuisse, ut singulæ nationes unam tantummodo vocem, seu suffragium haberent, quando Anglicana tres tantum Episcopos & quosdam Clericos numerabat; Gallicana vero & Itala ducentos, ita subdit; *Deinde cum in Conciliis generalibus, secundum statuta Canonum vis suffragii non competat nisi Cardinalibus, Patriarchis, Archiepiscopis, & Episcopis, quorum suffragia requirenda sunt in sessionibus publicis, & non privatis consiliis, nihilominus quicumque ad hujusmodi consilia fuerunt admissi, nullo discrimine personarum habito, omnium suffragia etiam laicorum, subtractis Prælatorum suffragiis, recepta sunt; & licet in Conciliis suffragia debeant esse libera, nihilominus multæ extiterunt cavillationes, & subordinationes per minas, & terrores ab Imperatore procedentes.* Ita Joannes, quem putida mendacia Regibus, ac Principibus venditasse prorsus a vero abest; eo maxime quia statim Patres Constantienses ut mendacem traducere potuissent.

Joannis XXIII. quærelis consona plura sunt, quæ de Constantiensi Concilio enarrantur. MSS. igitur codices testantur decretis 4. sessionis Cardinales adversos fuisse, ac monuisse Nationes de sua repugnantia accedendi ad sessionem, *Eo quod super illis non habitæ fuerint, nec sufficienter petitæ deliberationes eorum.* Regestum Concilii Constantiensis, ut supra innui, refert Cardinales monuisse nationes, ut suspenderent ad tempus materias illas, quæ habent magnas difficultates, ac maturam exigunt deliberationem. Quatuor MSS. Codices describentes quæ in septima sessione evenere, ita habent: *Die 2. Maii an. 1415. Cardinales licet præsentes in sessione fuerint, numquam illam formam*

les ad sessionem *accessisse non animo consentiendi iis, quæ audierant in ea statui debere*; illudque decernendum confirmandumque in quinta sessione PP. moliebantur, quod Papa Concilio subderetur. Nec refert ex Schelstrate Natalem n. 63. recensere Cardinales *maxime* iis non assensuros quæ de plena Joannis securitate asserebantur; illa etenim dictio *maxime* ad summum significat neque aliis in ea sessione decernendis Cardinales consensum præbituros, potissimum vero decretis securitatem Joannis respicientibus.

Sed nec assentiri possum P. Natali ea ex ratione n. 64. protestationem Oratorum Gallorum perneganti, quod communis Ecclesiæ Gallicanæ doctrina Concilium supra Papam certum extollebat, quem ipsius subdebat auctoritati. Quod ita tunc sentiret Gersonius non Regis, sed Academiæ Parisiensis Orator, non diffiteor, sicut & quod postea alios in suam traxerit sententiam. Verum Concilii Constantiensis tempore nego hujusmodi sententiam in Ecclesia Gallicana communiter viguisse; cujus rei testis mihi est Maimburgus in historia magni schismatis *lib.* 5. Ibi narrat quod postquam Carolus VII. Galliarum Rex audivit a Deputatis Constantiensibus sententiam latam in Joannem XXIII. in eosdem excandescens ita ait: „ Ecquis eam vobis licentiam dedit, ut auderetis in „ Pontificem Romanum manus injicere, eique dignitatem, ac infulas adimere, quod „ nuper Constantiæ fecistis? Postquam ergo eo audaciæ pervenistis, quid aliud superest „ vobis, quam ut pari facinore Regi regiisque Principibus coronam & imperium involetis? sed enim ne id vobis procedat mature præveniam. *Iis relatis statim adjungit* ab „ annis nongentis Ecclesiæ Gallicanæ hanc sententiam fuisse, ut videlicet excepto hæresis casu, a nullo homine, nulloque Concilio, sed a solo Deo judicari Pontifex Romanus, deponique posset. „ Esto ergo deinde quamplures ex Galliis obviis ulnis eam excepisse sententiam qua Papa Concilio subdebatur, communis sane non erat, dum Concilium Constantiense celebrabatur: unde nil vetat dicere Oratores Gallos protestatos esse adversus decreta, quibus Concilium se supra Papam extollebat. Sed de hac re fusius in Animadversionibus in Concilium Basileense.

P. Natalis, ut probet omnes tandem acquievisse decretis quartæ, & quintæ sessionis, postquam n. 62. sibi opposuit Turrecrematæ atque Eugenii testimonium. qui affirmant unanimem consensum defuisse, respondet n. 67. ex diversis Concilii Constantiensis actis haberi, tandem *uniformiter* in quinta sessione probata fuisse.

Hæc tamen adeo conciliari posse puto, ut nullam involvat contradictionem. Quamplures igitur ab illis decretis dissensisse ex hucusque dictis apparet, ac temere falso id affirmasse Eugenium, ac Turrecrematam judicaremus. Quamvis autem, teste Eugenio, *nonnulli reclamaverint graviores, perstrepente multitudine* silere coacti sunt: sicut & Cardinales sibi silentium indixere, & protestationem secretam fecerunt, ad scandalum removendum, ut supra dictum est: atque ita ipsius contradictoribus obmutescentibus, non vero approbantibus, uniformiter decreta prodiisse dictum est: Ea plane ratione, qua non semel Collegiorum decreta communibus suffragiis stabilita dicunt, quia illi qui aperte contradicerent, quamvis doctrina præstantes a potiori numero perstrepente superati haud libere possunt propriam proferre sententiam. Sed hac de re omnino legenda quæ etiam §. sequente adnotabo.

Interim obiter monitum velim Lectorem Epistolam Cardinalis a Lotharingia, cujus meminit Natalis num. 65. suspectam esse, dubiæque auctoritatis, ac forte ab hæreticis corruptam. Legitur apud Dupuy, atque in ea affirmatur *Concilium Florentinum in Galliis receptum non esse*, quam apertam falsitatem Cardinalem affirmare potuisse nemo opinabitur; si etenim excipiantur Græci Schismatici, plane constat ubique tandem receptum fuisse, omnesque Principes relictis Basileensibus, qui nullum non moverunt lapidem ne indiceretur Concilium Florentinum pro œcumenico legitimoque agnovisse, ac excepisse. Illud etiam non prætereundum Dupuy ad marginem illius Epistolæ, seu instructionis Pio IV. communicandæ adnotasse Cardinalem Lotharingum Agenti suo imperasse, ut *quæ Pontificem, & Concilii superioritatem spectabant, legere omitteret*. Unde conjicere licet Cardinalem pœnituisse eorum, quæ animo subirato scripserat, ac forte emendare cogitasse.

§. V.

§. V.

Decreta IV. & V. Sessionis Concilii Constantiensis rejicere fas est, cum ea Martinus V. non approbaverit.

UT defectu Pontificiæ confirmationis præfatorum decretorum auctoritatem nutare ostendamus, operæ pretium est videre quo se extenderit Martini V. confirmatio. Sessione igitur 45. professus est *se omnia & singula determinata, conclusa, & decreta in materiis fidei per Concilium Constantiense conciliariter, tenere velle, ipsaque sic Conciliariter facta approbare, & non aliter, & non alio modo.*

Perpendendo primo eam vocem *Conciliariter facta*, censeo Martinum a confirmandis decretis Sessionis IV. & V. abstinuisse, quia non fuisse *Conciliariter* facta dicendum est. Asserit Natalis art. 3. n. 6. Martinum ea voce *Conciliariter* nil aliud significare voluisse, nisi ea se non probare quæ inter nationes fuerunt stabilita, si postea Concilium in suis Sessionibus rata non habuit, quomodo se habuit damnatio libri F. Jo. Falkemberch: nil vero excludere intendisse ex iis, quæ in Concilii Actis continebantur. At ab interpretatione Natalis discedendum est; plura etenim non *Conciliariter* acta in Concilio Constantiensi adinvenire est, nempe absque conveniente deliberatione, examine, ac suffragiorum libertate, & præcipue IV. & V. Sessionis decreta: quapropter necesse est dicere hæc confirmare non intendisse Martinum, dum sua confirmatione rata habere noluit quæ *Conciliariter* facta non fuissent.

Quod autem in Synodo Constantiensi plurima non legitime ac *Conciliariter* acta fuerint etiam ab ipsius exordio suadent querelæ Jo. XXIII. qui in sua Epistola ad Ladislaum Poloniæ Regem inter alia hæc habet: *Quorumdam cæca, & inconsulta temeritas, usque adeo ab ipso Concilii principio ita omnia pervertere, ita omnia perturbare concupivit, ut non concordiam, sed dissensionem, non unionem, & pacem Ecclesiæ, sed schismata & scandala quærere viderentur, qui nullo antiquorum Conciliorum ritu observato, non publice sed sparsim, & privatim de rebus Ecclesiæ Conciliabula celebrabant in contemptum Sedis Apostolicæ, & in vilipendium nostrum sectas, dissensionesque adversus nos seminantes, ac non per viam S. Spiritus, ut decet, sed per vim, & strepitum, & contumelias in rebus singulis adversus nos moliebantur, multa machinabantur indigna relatu contra decus Apostolicæ Sedis & honorem nostrum.* In altera vero Epistola ad Ducem Biturigiæ, in Sorbona publice lecta, quæ habetur in duobus mss. cod. Bibliothecæ S. Victoris, postquam exprobravit in Concilio Constantiensi statutum fuisse, ut singulæ nationes unam tantummodo vocem, seu suffragium haberent, quando Anglicana tres tantum Episcopos & quosdam Clericos numerabat; Gallicana vero & Itala ducentos, ita subdit; *Deinde cum in Conciliis generalibus, secundum statuta Canonum vis suffragii non competat nisi Cardinalibus, Patriarchis, Archiepiscopis, & Episcopis, quorum suffragia requirenda sunt in sessionibus publicis, & non privatis consiliis, nihilominus quicumque ad hujusmodi consilia fuerunt admissi, nullo discrimine personarum habito, omnium suffragia etiam laicorum, subtractis Prælatorum suffragiis, recepta sunt; & licet in Conciliis suffragia debeant esse libera, nihilominus multæ extiterunt cavillationes, & subordinationes per minas, & terrores ab Imperatore procedentes.* Ita Joannes, quem putida mendacia Regibus, ac Principibus venditasse prorsus a vero abest; eo maxime quia statim Patres Constantienses ut mendacem traducere potuissent.

Joannis XXIII. quærelis consona plura sunt, quæ de Constantiensi Concilio enarrantur. MSS. igitur codices testantur decretis 4. sessionis Cardinales adversos fuisse, ac monuisse Nationes de sua repugnantia accedendi ad sessionem, *Eo quod super illis non habitæ fuerint, nec sufficienter petitæ deliberationes eorum.* Regestum Concilii Constantiensis, ut supra innui, refert Cardinales monuisse nationes, ut suspenderent ad tempus materias illas, quæ habent magnas difficultates, ac maturam exigunt deliberationem. Quatuor MSS. Codices describentes quæ in septima sessione evenere, ita habent: *Die 2. Maii an. 1415. Cardinales licet præsentes in sessione fuerint, numquam illam formam*

les ad sessionem *accessisse non animo consentiendi iis, quæ audierant in ea statui debere*; illudque decernendum confirmandumque in quinta sessione PP. moliebantur, quod Papa Concilio subderetur. Nec refert ex Schelstrate Natalem n. 63. recensere Cardinales *maxime* iis non assensuros quæ de plena Joannis securitate asserebantur; illa etenim dictio *maxime* ad summum significat neque aliis in ea sessione decernendis Cardinales consensum præbituros, potissimum vero decretis securitatem Joannis respicientibus.

Sed nec assentiri possum P. Natali ea ex ratione n. 64. protestationem Oratorum Gallorum perneganti, quod communis Ecclesiæ Gallicanæ doctrina Concilium supra Papam certum extollebat, quem ipsius subdebat auctoritati. Quod ita tunc sentiret Gersonius non Regis, sed Academiæ Parisiensis Orator, non diffiteor, sicut & quod postea alios in suam traxerit sententiam. Verum Concilii Constantiensis tempore nego hujusmodi sententiam in Ecclesia Gallicana communiter viguisse; cujus rei testis mihi est Maimburgus in historia magni schismatis *lib.* 5. Ibi narrat quod postquam Carolus VII. Galliarum Rex audivit a Deputatis Constantiensibus sententiam latam in Joannem XXIII. in eosdem excandescens ita ait: „ Ecquis eam vobis licentiam dedit, ut auderetis in „ Pontificem Romanum manus injicere, eique dignitatem, ac infulas adimere, quod „ nuper Constantiæ fecistis? Postquam ergo eo audaciæ pervenistis, quid aliud superest „ vobis, quam ut pari facinore Regi regiisque Principibus coronam & imperium involvatis? sed enim ne id vobis procedat mature præveniam. *Iis relatis statim adjungit* ab „ annis nongentis Ecclesiæ Gallicanæ hanc sententiam fuisse, ut videlicet excepto hæresis casu, a nullo homine, nulloque Concilio, sed a solo Deo judicari Pontifex Romanus, deponique posset. „ Esto ergo deinde quamplures ex Galliis obviis ulnis eam excepisse sententiam qua Papa Concilio subdebatur, communis sane non erat, dum Concilium Constantiense celebrabatur: unde nil vetat dicere Oratores Gallos protestatos esse adversus decreta, quibus Concilium se supra Papam extollebat. Sed de hac re fusius in Animadversionibus in Concilium Basileense.

P. Natalis, ut probet omnes tandem acquievisse decretis quartæ, & quintæ sessionis, postquam n. 62. sibi opposuit Turrecrematæ atque Eugenii testimonium. qui affirmant unanimem consensum defuisse, respondet n. 67. ex diversis Concilii Constantiensis actis haberi, tandem *uniformiter* in quinta sessione probata fuisse.

Hæc tamen adeo conciliari posse puto, ut nullam involvat contradictionem. Quamplures igitur ab illis decretis dissensisse ex hucusque dictis apparet, ac temere falso id affirmasse Eugenium, ac Turrecrematam judicaremus. Quamvis autem, teste Eugenio, *nonnulli reclamaverint graviores, perstrepente multitudine* silere coacti sunt: sicut & Cardinales sibi silentium indixere, & protestationem secretam fecerunt, ad scandalum removendum, ut supra dictum est: atque ita ipsius contradictoribus obmutescentibus, non vero approbantibus, uniformiter decreta prodiisse dictum est: Ea plane ratione, qua non semel Collegiorum decreta communibus suffragiis stabilita dicunt, quia illi qui aperte contradicerent, quamvis doctrina præstantes a potiori numero perstrepente superati haud libere possunt propriam proferre sententiam. Sed hac de re omnino legenda quæ etiam §. sequente adnotabo.

Interim obiter monitum velim Lectorem Epistolam Cardinalis a Lotharingia, cujus meminit Natalis num. 65. suspectam esse, dubiæque auctoritatis, ac forte ab hæreticis corruptam. Legitur apud Dupuy, atque in ea affirmatur *Concilium Florentinum in Galliis receptum non esse*, quam apertam falsitatem Cardinalem affirmare potuisse nemo opinabitur; si etenim excipiantur Græci Schismatici, plane constat ubique tandem receptum fuisse, omnesque Principes relictis Basileensibus, qui nullum non moverunt lapidem ne indiceretur Concilium Florentinum pro œcumenico legitimoque agnovisse, ac excepisse. Illud etiam non prætereundum Dupuy ad marginem illius Epistolæ, seu instructionis Pio IV. communicandæ adnotasse Cardinalem Lotharingum Agenti suo imperasse, ut *quæ Pontificem, & Concilii superioritatem spectabant, legere omitteret*. Unde conjicere licet Cardinalem pœnituisse eorum, quæ animo subirato scripserat, ac forte emendare cogitasse.

§. V.

§. V.

Decreta IV. & V. Sessionis Concilii Constantiensis rejicere fas est, cum ea Martinus V. non approbaverit.

UT defectu Pontificiæ confirmationis præfatorum decretorum auctoritatem nutare ostendamus, operæ pretium est videre quo se extenderit Martini V. confirmatio. Sessione igitur 45. professus est *se omnia & singula determinata, conclusa, & decreta in materiis fidei per Concilium Constantiense conciliariter, tenere velle, ipsaque sic Conciliariter facta approbare, & non aliter, & non alio modo.*

Perpendendo primo eam vocem *Conciliariter facta*, censeo Martinum a confirmandis decretis Sessionis IV. & V. abstinuisse, quia non fuisse *Conciliariter* facta dicendum est. Asserit Natalis art. 3. n. 6. Martinum ea voce *Conciliariter* nil aliud significare voluisse, nisi ea se non probare quæ inter nationes fuerunt stabilita, si postea Concilium in suis Sessionibus rata non habuit, quomodo se habuit damnatio libri F. Jo. Falkemberch: nil vero excludere intendisse ex iis, quæ in Concilii Actis continebantur. At ab interpretatione Natalis discedendum est; plura etenim non *Conciliariter* acta in Concilio Constantiensi adinvenire est, nempe absque conveniente deliberatione, examine, ac suffragiorum libertate, & præcipue IV. & V. Sessionis decreta: quapropter necesse est dicere hæc confirmare non intendisse Martinum, dum sua confirmatione rata habere noluit quæ *Conciliariter* facta non fuissent.

Quod autem in Synodo Constantiensi plurima non legitime ac *Conciliariter* acta fuerint etiam ab ipsius exordio suadent querelæ Jo. XXIII. qui in sua Epistola ad Ladislaum Poloniæ Regem inter alia hæc habet: *Quorumdam cæca, & inconsulta temeritas, usque adeo ab ipso Concilii principio ita omnia pervertere, ita omnia perturbare concupivit, ut non concordiam, sed dissensionem, non unionem, & pacem Ecclesiæ, sed schismata & scandala quærere viderentur, qui nullo antiquorum Conciliorum ritu observato, non publice sed sparsim, & privatim de rebus Ecclesiæ Conciliabula celebrabant in contemptum Sedis Apostolicæ, & in vilipendium nostrum sectas, dissensionesque adversus nos seminantes, ac non per viam S. Spiritus, ut decet, sed per vim, & strepitum, & contumelias in rebus singulis adversus nos moliebantur, multa machinabantur indigna relatu contra decus Apostolicæ Sedis & honorem nostrum.* In altera vero Epistola ad Ducem Biturigiæ, in Sorbona publice lecta, quæ habetur in duobus mss. cod. Bibliothecæ S. Victoris, postquam exprobravit in Concilio Constantiensi statutum fuisse, ut singulæ nationes unam tantummodo vocem, seu suffragium haberent, quando Anglicana tres tantum Episcopos & quosdam Clericos numerabat; Gallicana vero & Itala ducentos, ita subdit; *Deinde cum in Conciliis generalibus, secundum statuta Canonum vis suffragii non competat nisi Cardinalibus, Patriarchis, Archiepiscopis, & Episcopis, quorum suffragia requirenda sunt in sessionibus publicis, & non privatis consiliis, nihilominus quicumque ad hujusmodi consilia fuerunt admissi, nullo discrimine personarum habito, omnium suffragia etiam laicorum, subtractis Prælatorum suffragiis, recepta sunt; & licet in Conciliis suffragia debeant esse libera, nihilominus multæ extiterunt cavillationes, & subordinationes per minas, & terrores ab Imperatore procedentes.* Ita Joannes, quem putida mendacia Regibus, ac Principibus venditasse prorsus a vero abest; eo maxime quia statim Patres Constantienses ut mendacem traducere potuissent.

Joannis XXIII. quærelis consona plura sunt, quæ de Constantiensi Concilio enarrantur. MSS. igitur codices testantur decretis 4. sessionis Cardinales adversos fuisse, ac monuisse Nationes de sua repugnantia accedendi ad sessionem, *Eo quod super illis non habitæ fuerint, nec sufficienter petitæ deliberationes eorum.* Regestum Concilii Constantiensis, ut supra innui, refert Cardinales monuisse nationes, ut suspenderent ad tempus materias illas, quæ habent magnas difficultates, ac maturam exigunt deliberationem. Quatuor MSS. Codices describentes quæ in septima sessione evenere, ita habent: *Die 2. Maii an.* 1415. *Cardinales licet præsentes in sessione fuerint, numquam illam formam*

viderunt; eodem enim die circa horam septimam de mane fuit data eis copia ad deliberandum super illa, cum jam plures Prælati sederent, & immineret relatio novorum fienda Regi, & Deputatis Nationum in Sacristia, in qua relatione præsentes fuere, nec poterant illam formam videre, cum statim facta relatione perventum est ad sessionem, quæ jam peracta erat, & ita pene in omnibus decretis Concilii factum est. Cardinalibus ita arcto, & brevi tempore ostensa sunt decreta jam conclusa a Nationibus, ut non fuerit in eorum potestate super illis sufficienter deliberare, immo fuerunt in magnum contemptum habiti. Et quidem, si PP. Constantienses honore debito prosequuti fuissent Cardinales, eisque sufficiens ad deliberandum tempus concessissent, non oportuisset Petrum Alliacensem, qui Cardinalis Cameracensis nuncupabatur, ante adventum Legatorum Regis Castellæ, Concilio decernendum proponere, ut habet in suo Tractatu de Ecclesiæ & Cardinalium auctoritate p. 1. c. 4. *An excluso Cardinalium collegio, quatuor Nationes Concilium facerent generale.* Videbat quippe in eo Concilio pene nihil habitos Cardinales, ac proinde de decretorum firmitate fas fuisse dubitare, si absque Cardinalibus Concilium Constantiense non fuisset œcumenicum. Et re vera se ideo dubium illud ibidem cum aliis proposuisse dicit; *ut in Concilio super his deliberetur, & provideatur, quod in futurum Acta non possint ab Æmulis reprobari.* Ita ostendit ab ipsis Concilii Constantiensis temporibus quædam ipsius decreta in dubium revocari cœpisse.

Dissensiones vero, ac metum in hoc Concilio non defuisse, satis colligitur ex protestatione Cardinalium, & trium Nationum adversus Nationem Germanicam, facta die 9. Septembris an. 1417. in qua hæc habentur: „ Clerus & populus nonnullorum regnorum, & provinciarum nondum clare & solide huic Sacro Concilio adhæserunt propter „ rumores discordiarum, & quasi discordiarum, quas in eodem Concilio fieri audiunt, „ fides jam de eodem Concilio dicitur vacillare -- His diebus magnus terror & turbatio „ dicebatur esse in Concilio, fama enim erat communis, & multi scientes de consiliis „ Regis dixerunt amicis, quod Rex proponebat & deliberaverat aliquando capere omnes „ Cardinales, & postea restrinxit ad sex. Sed Cardinales & alii de quarum proscriptione dicebatur, constantes steterunt, nec omiserunt loqui & prosequi quæ eis justa videbantur. Causa autem odii Regis dicebatur, quod Rex volebat habere Papam ad voluntatem suam, & illis stantibus non poterat.

Ex iis satis dignoscitur ex defectu libertatis, ac sufficientis deliberationis non omnia in Concilio Constantiensi *Conciliariter facta* fuisse, ac proinde Martinum ea noluisse sua confirmatione roborare. Id autem potissimum intelligendum de decretis quartæ ac quintæ Sessionis, innuit Epistola Joannis XXIII. ad Ladislaum; cum ibi conqueratur celebrata fuisse conciliabula in contemptum Sedis Apostolicæ, & ipsius vilipendium, aliaque machinata contra ejusdem Sedis decus, & honorem. Sed clarius Joannis querelas respexisse decreta, quæ prodierunt contra auctoritatem Sedis Apostolicæ testatur Turrecremata, quem refert Natalis *art.* 1. n. 62. narrat enim Oratoribus Regis Franciæ ipsum invisentibus dixisse *amaro animo falsa quædam & erronea adversus auctoritatem Romani Pontificis decreta per Æmulos suos post recessum ejus esse conclusa.* Sed cur præterea Cardinales posthabiti, atque illis decreta proposita tam arcto temporis spatio, ut non sufficeret ad deliberandum? Videbant siquidem Pontificiæ Auctoritatis Adversarii non consensuros, ac maturiore deliberatione eas materias decernendas esse voluisse, immo ad aliud tempus ipsarum determinationem differendam. Hæc igitur fuisse, a quibus confirmandis, quia *Conciliariter*, non factis abstinuit Martinus, etiam testatur Spondanus ad an. 418. ubi hæc habet: „ Putamus Nunciorum Poloniæ petitionem de industria Martini nutu „ ad ultimam Sessionem reservatam, ut ea occasione significaret, quæ Concilii decreta „ ipse auctoritate apostolica ac suprema probaret, quæ vero non; ne si antea quidquam „ de iis agere voluisset, murmur aliquod tumultusque in Patribus excitaret, ob ea, quæ „ ambigue decreta fuissent de auctoritate Concilii supra Pontificem, & de potestate reformandi Ecclesiam tam in capite, quam in membris, quæ absolute, ut sonare videntur, sumptas, nullo modo Martinus agnoscere aut probare voluit, utpote extraneas „ existimatas, & praxi antiquioris Ecclesiæ, & collatæ Petro, ejusque Successoribus „ potestati, ipsique demum natura rei qua Caput debet membra regere, non regi a

„ membris

„ membris: Sicut ex pluribus est sæpe commentariis atque disputationibus probatum ab „ hujus dogmatis Assertoribus.

Sed ut ulterius ostendatur decreta Sessionis 4. & 5. Concilii Constantiensis non fuisse ab Eugenio sua confirmatione stabilita, juvat observare professum esse, *omnia, singula, determinata, conclusa, & decreta in materiis fidei conciliariter, se approbare, & ratificare, & non aliter, nec alio modo*. Respondet quidem P. Natalis *art. 3. num. 8.* præfata decreta ad fidem quodammodo posse revocari, quia Ecclesiæ, & Concilii generalis auctoritas, quæ eisdem declaratur ad objectum fidei nostræ pertinet; tum quia quædam propositiones illis decretis definitæ, ita ad finem pertinent, ut oppositæ vere errorem in fide contineant. At si verbis ludere nolimus, modo inspiciendum est, an decreta Concilium œcumenicum supra Papam efferentia, vel etiam a longe ad fidem pertinere dicere possimus. Nemo sane id vel somniabit, si considerentur quæ adnotavi in Animadversionibus de Papæ præstantia supra Concilium, si observetur ipsum Gersonium supra memoratum fassum esse ante Concilium Constantiense ut hæretica pravitate inquinatos habitos illos fuisse, qui Papam Concilio subjiciebant, & adhuc post illud Concilium ita quamplures sensisse; si demum animadvertatur modo etiam opinionem Concilium Papæ anteponentem ut hæreticam vel ut proxime ad hæresim accedentem a quamplurimis haberi. Absit ergo ut credamus Martinum confirmantem decreta in materiis fidei *conciliariter facta* voluisse decreta 4. & 5. Sessionis eadem confirmatione ratihabere.

Subdit Natalis alienum non esse a veritate Papæ confirmationem etiam ad alias materias extendere, cum non dixerit *solum* decreta quoad fidei materias confirmare. Verum etsi illa vox *solum* expresse in Martini Constitutione non legatur, nihilominus ipsius confirmationem ad fidei decreta cogimur coarctare. Talem ipsius mentem fuisse ea innuunt verba quod nempe voluerit approbare quæ fuerant *Decreta in materiis fidei conciliariter*: nemo autem dixerit rata habuisse quæ nullatenus expressit. Deinde Martinus suam addit confirmationem, quando ab ipso expostulabatur, ut damnaret libellum Jo. Falkemberg jam damnatum a Nationibus, & a Cardinalium Collegio, ut continentem *crudelissimos errores, & hæreses*. Quando ergo de profligandis hujusmodi erroribus etiam Pontificia confirmatione agebatur, renuit Martinus præfatum proscribere libellum, & solum confirmata voluit, quæ *conciliariter in materiis fidei* fuerant sancita; ac proinde cum solum de iis, quæ ad fidem pertinebant sermo esset, prorsus præter rem diceremus Martini confirmationem ad alias res divagasse. Demum Bulla Martini apud Schelstratem legenda satis exhibet Martinum solum confirmasse ac plenum robur habere voluisse *declarationes, decreta, diffinitiones, reprobationes, mandata, inhibitiones, statuta, nec-non condemnationes, & sententias suprascriptas*, nempe circa errores Jo. Hus, Hieronymi de Praga, & Jo. Wickleffi. Ultro ergo concedo tunc nec sententiam latam in Jo. XXIII. nec depositionis sententiam in Petrum de Luna, nec Gregorii XII. cessionem, nec suam electionem Martinum confirmasse, nam de iis ratihabendis actum non est. Ex quo tamen perperam quis inferret ea robore caruisse; cum etenim legitime facta fuerint, neque ea Pontifex improbaverit, non est quare firmitate vacua essent, licet Pontifex explicite non confirmaverit.

§. VI.

Respondetur iis, quæ urget Natalis art. 3. pro valore Decretorum sessionis 4. & 5. Concilii Constantiensis.

URget primo Natalis Martinum V. inter damnatos a Synodo VVickleff. & Jo. Hus errores n. 41. hunc quoque recensere: *Non est de necessitate salutis credere Romanam Ecclesiam esse supremam inter alias Ecclesias*. Refert deinde sequentem in præfatum articulum Concilii censuram: *Error est, si per Romanam Ecclesiam intelligat universalem Ecclesiam, aut Concilium Generale, aut pro quanto negaret primatum summi Pontificis super alias Ecclesias particulares*. En, dicit Natalis, Romani Pontificis prima-

tum

tum super particulares Ecclesias extendi; unde Ecclesiæ subditur universali, seu Concilio œcumenico eamdem repræsentanti juxta sæpius memorata Constantiensia decreta. Sed primo potest responderi, quod sicut ex eo quod diceretur Regem in particularibus sui regni provinciis dominari, in Aquitania v. g. Delphinatu, Provincia &c. perperam inferremus easdem collective sumptas suo imperio non obtemperare, ita ex eo quod fateri deberent hæretici particulares Ecclesias Romani Pontificis primatui subesse, non proinde excluderetur ejusdem in universalem Ecclesiam auctoritas.

Sed ut uberius intelligatur ex præfata interrogatione hæreticis ad Ecclesiam redeuntibus facienda inepte argui adversus primatum Romani Pontificis in universam Ecclesiam, perspicere opus est quare de primatu in particulares Ecclesias erant interrogandi. Animadvertere igitur necesse est inter articulos damnatos Jo. Hus hunc quoque n. 11. haberi non oportere, scilicet credere *quod Romanus Pontifex sit caput cujuscumque particularis Ecclesiæ*. Ad hunc igitur errorem eliminandum necesse fuit inspicere an a suis erroribus resipiscentes, primatum Romani Pontificis in particulares Ecclesias faterentur. Hanc proinde stabiliendo interrogationem, tam Pontifex, quam PP. Constantienses, numquam voluere excludere supremam, quam habet Papa, etiam in universam Ecclesiam auctoritatem, cum unice eos detegere optarent, qui errores tunc vigentes vere ejurarent.

Id valide confirmatur, quia ad Ecclesiæ sinum redeuntes interrogandi pariter erant, ut habetur ex tertia interrogatione eisdem facienda an Romanus Pontifex esset successor Petri *babens supremam auctoritatem in Ecclesia Dei*. Cum hujus interrogationis vi fateri cogerentur absque ulla limitatione supremam Papæ *in Ecclesia Dei* auctoritatem, palam fit voluisse PP. Constantienses etiam agnoscendam Pontificis in Ecclesiam universam potestatem. Respondet Natalis n. 3. ex dictis verbis non designari præfatam in Ecclesiam universam potestatem, ad id enim significandum putat interrogandos fuisse an Pontifex haberet supremam auctoritatem *in Ecclesiam*, non vero *in Ecclesia*. Hujusmodi autem responsione videtur mihi Natalis nimis verbis inhærere, quamvis enim Pontificis suprema potestas in universam Ecclesiam melius explicaretur dicendo habere supremam auctoritatem *in Ecclesiam*, satis nihilominus explicatur dicendo eadem *in Ecclesia* Dei potiri. Ita non diminute explicarem Regis Galliæ in omnem Galliam simul sumptam supremum imperium, si dicerem: *Rex Galliæ habet supremam auctoritatem in Gallia*. Et quidem nemo putabit Martinum V. dum voluit hæreticos resipiscentes interrogandos esse de suprema sua potestate *in Ecclesia Dei*, intellexisse superiorem suam potestatem respectu particularium Ecclesiarum esse limitandam; cum etenim se Concilio inferiorem haberi non passus fuerit, unde anathematis minis compescuit Oratores Polonos volentes ad Concilium provocare, ut supra dictum est, neque universæ Ecclesiæ se esse subjectum, sane noluit intelligere; Seque proinde Concilio superiorem asseruit in toties citata Apologia.

Animadvertit deinde Natalis in interrogationibus faciendis iis, qui hæresim ejurarent, hanc quoque extitisse: *Utrum credat, teneat & asserat, quod quodlibet Concilium generale, & etiam Constantiense universalem Ecclesiam repræsentet*; ac deinde hæc habet: *Cum nulla hic fiat exceptio, reputandum est Concilium Constantiense etiam in quinta sessione universam Ecclesiam repræsentasse, ac proinde legitime Papæ auctoritatem supra Concilium stabilisse*. Verum absque eo quod hic iterum mentio fiat, decreta sessionis 4. & 5. Papam dubium respexisse, nullatenus Natali acquiescendum asserenti præfatam interrogationem comprehendisse Concilium Constantiense pro eo tempore quo præfatas sessiones celebravit. Cum diversis interrogationibus exploranda esset illorum fides qui ad Ecclesiam redibant, non poterant interrogari nisi de iis, quæ prorsus certa erant, nullæque dubitationi obnoxia. Porro, an Concilium Constantiense, dum sessiones 4. & 5. celebravit, legitimum fuerit, ac œcumenicum, ac proinde universalem repræsentaverit Ecclesiam, saltem necesse fuisse dubitare, ostendunt superius dicta ex Scriptorum syncronorum testimonio; unde Eugenium IV. in Apologia legitimum tunc non fuisse fidentissime Basileensibus opposuit. Nulla ergo ratione cogi poterant ad fidem redeuntes, ut faterentur Concilium Constantiense universam Ecclesiam repræsentas-

se

se quando decreta sessionis 4. & 5. evulgavit, sed solum quando indubitanter fuit legitimum.

Urget pariter ejurantem hæresim interrogandum fuisse : *Utrum credat quod illum sacrum Concilium Constantiense universalem Ecclesiam repræsentans, approbavit, & approbat in favorem fidei, & ad salutem animarum, quod hoc est ab omnibus Christi fidelibus approbandum, & tenendum*. Putat deinde decreta sessionis quintæ, quibus sancitur generale Concilium potestatem immediate a Deo habere quoad ea, quæ pertinent ad fidem, extirpationem schismatis, & reformationem generalem Ecclesiæ in capite, & in membris, ita ut etiam Papa obedire teneatur, fidei favorem & salutem animarum respexisse, omne robur habere dicit, ac credendum Martinum V. eadem confirmasse; alias etenim non voluisset ad Ecclesiam redeuntes quoad hæc esse interrogandos. At hæc etiam statim convelluntur, primo respondendo decreta supradicta de Papa dubio esse intelligenda. Secundo interrogationes hæreticis resipiscentibus faciendas unice comprehendisse decreta facta, quando Concilium Constantiense indubitanter legitimum erat, & œcumenicum, adeoque Ecclesiam universam repræsentans; quod dici non potest pro eo tempore, quo sessiones quarta, & quinta habitæ sunt. Nihilominus iis etiam non consideratis, omnino corruit Natalis argumentum, si consideretur interrogationes in Martini Constitutiones sancitas fuisse faciendas, ut Ecclesiæ Prælati eos dignoscerent, qui Vvicklef. & Jo. Hus errores ab eodem Martino, & Concilio damnatos vere ejurarent. Quis modo non videat quam rationi dissonum sit judicare Papam, & Concilium voluisse fidem ad Ecclesiam redeuntium comprehendere etiam decreta quartæ, & quintæ sessionis? Si eadem de subjectione Papæ certi respectu Concilii œcumenici intelligantur, ex dictis in præcedentibus Animadversionibus de præstantia Papæ supra Concilium §. 10. & 11. & ante Synodum Constantiensem, & post ipsam hæresim continere plures Catholici arbitrabantur; per eadem latam schismatibus patere viam alii dixerunt, sicut & erroribus eliminandis occludi. Hæc ne ergo decreta tamquam fidei capita, tamquam ad salutem conducentia, necesse erat respuentes Vviclef & Jo. Hus errores probare?

Aliud petit Natalis argumentum ex eo quod Martinus seff. 44. Concilium generale indixit, ut faceret satis decreto *Frequens*, quo PP. Constantienses novum indicendum Concilium statuerant. Futile vero esse hujusmodi argumentorum genus ex eo dignoscitur, quod post Concilium Tridentinum, ut ipsius decreta executioni mandarentur, Romani Pontifices tot Bullas Constitutionesque edidere. Nemo vero est qui ignoret, quod quamvis facere satis Tridentini sanctionibus intellexerint, nihilominus numquam eis subjici crediderunt. Illius ergo Concilii decreta executioni mandanda Romani Pontifices voluere; quia ita Ecclesiæ utilitati expediebat, non quia eisdem decretis se ligari putarent. Ita Martinus V. novum indixit Concilium quia proficuum futurum esse Ecclesiæ judicavit, non vero quia cogi a Concilii decreto crederet, cum se Concilio superiorem ostenderit, prohibendo Polonos ab appellatione ad futurum Concilium.

Scribit pariter Natalis tam Eugenium IV. quam Pium II. Constantiensem Synodum generatim, indefinite, & absque ulla prorsus exceptione approbasse, & confirmasse. Verum de iis aptius sermo erit in Animadversionibus in Concilium Basileense.

Quia demum frequenter Natalis extollit auctoritatem Gersonii, qui tam aperte adversus Papæ præeminentiam supra Concilium in Synodo Constantiensi pugnavit, operæ hic pretium est expendere quo in pretio hac in controversia ipsius auctoritas habenda sit. Atque omittendo quanti plures existimandum in hac controversia putaverint hunc Doctorem, ut adnotavi præcedentibus Animadversionibus §. 10. audiamus quomodo in Sermone habito coram PP. dominica secunda post Epiphaniam de decretis sessionis IV. & V. fuerit loquutus: *Huic veritati*, inquit, *fundatæ supra petram S. Scripturæ quisquis a proposito detrahit, cadit in hæresim jam damnatam, quam nullus umquam Theologus, maxime Parisiensis & Sanctus, asseruit. Vidi nuper SS. Thomam, & Bonaventuram, hic reliquorum libros non habeo, dant supremam & plenam Summo Pontifici potestatem Ecclesiasticam: recte proculdubio, sed hoc faciunt in comparatione ad fideles singulos, & Ecclesias particulares. Dum enim comparatio facienda fuisset ad auctoritatem Ecclesiæ Synodaliter*

nodaliter congregatæ, subjecissent Papam, & usum potestatis suæ eidem Ecclesiæ, tamquam Matri suæ. Videas hic quæso quantum Gersonius excesserit. Primo inhæsitanter affirmat decreta Constantiensia Papam etiam certum Concilio subdidisse, ac eumdem solum particularibus Ecclesiis præesse, quando ex tot rationum momentis, ac tot Scriptorum auctoritate credere est dumtaxat Papam dubium Concilio subditum voluisse. Secundo supponit Concilium Constantiense tamquam hæreticam eam damnasse propositionem, quæ Papam Concilio antefert. Ita dicendo quam lapsus fuerit Gersonius nemo est qui non videat, cum ipse fateatur tam ante quam post Concilium Constantiense a pluribus ut hæreticos habitos, qui affirmabant potiorem esse Concilii, quam Papæ auctoritatem. Sed & illud observandum quod dum Gersonius dixit hæresim esse jam damnatam Papam Concilio anteponere, necesse est ut hæreticos habuisse, qui decreta sessionis quartæ & quintæ respuebant, sicut & tot illos viros doctrina ac sanctitate præclaros, qui Gregorio ac Benedicto adhærentes, nihil Concilio in Pontificem licere affirmabant. Quid autem hoc absurdius? Tertio asseruit *a nullo Theologorum, & Sanctorum traditam doctrinam*, quæ Concilium Papæ submittit. Ita autem asseruit, quando ipse fassus est ex librorum defectu nullum alium præter SS. Thomam & Bonaventuram vidisse. Quam vero id affirmando erraverit, videre est in Animadversionibus præcedentibus §. *ult.* ubi Sanctos ac Theologos ex ipsa Gallia Papam supra Concilium efferentes retuli. Demum procul omnino a veritate abiit dicendo SS. Thomam, & Bonaventuram prætulisse quidem Romanum Pontificem singulis, & particularibus Ecclesiis, non vero Ecclesiæ universali, seu Concilio œcumenico. Legenda quæ de Sanctis his Doctoribus adnotavi loco citato §. *ult.* ac sufficiat hic recensere loca, ubi hac de re agunt, S. nempe Thomas 2. 2. *q.* 1. *art.* 10. *in c. & ad* 2. *& q.* 10. *de Potent. ar.* 4. *ad* 13. & S. Bonaventura *in Exposit. reg. Fr. Minor. V. Honorius*, & quia Papæ supra Concilium præeminentiam agnoscebat, vult solius Dei subesse judicio *in* 4. *dist.* 19. *& de Cœlest. Hierarch. p.* 2. *c.* 1. Nec volo hic omittere tam manifestum aliquibus fuisse SS. Thomam, & Bonaventuram Papam Concilio superiorem agnoscere, ut non veriti sint dicere a Gersone vel illos non perlectos fuisse, vel animum ad ea quæ legebantur non fuisse intentum.

Sicut solemniter erravit Gersonius recensendo inter Fidei veritates sententiam Papam Concilio postponentem, ita & Magister Thomas de Corsellis, quem refert P. Natalis art. 3. n. 8. unde constat quanti habendus sit iste Auctor, cujus auctoritatem affert P. Natalis loc. cit. & art. 1. num. 71.

Quoad ea quæ P. Natalis loco citato ex Sancto Antonino expendit, legantur quæ dixi ubi supra §. *ult.*

DIS-

DISSERTATIO V.

DE MENTE CONCILII Constantiensis circa Potestatem Ecclesiæ in Temporalia Regum.

ARTICULUS UNICUS.

Sacrum Concilium Generale Constantiense Potestatem & Auctoritatem Ecclesiæ aut Romano Pontifici non tribuit in Temporalia Regum vel Principum Supremorum: nec Auctoritatem hujusmodi, vel indirectam exercuit.

ADversus *Bellarminum* & *Perronium* Cardinales doctissimos, nec-non Anonymum Libertatum Ecclesiæ Gallicanæ Impugnatorem Lib. 4. cap. 4. hac in Dissertatione agimus, quam Concilii Constantiensis finibus constringimus, quia nullum pene testimonium vel factum est, quo iidem DD. Cardinales, & Anonymus ille abutantur, quod in superiorum Sæculorum Historia nostris Observationibus ac Dissertationibus non elucidaverimus, & eorum sententiæ de potestate indirecta Ecclesiæ & Romani Pontificis in Reges ac Supremos Principes, eorumque temporalia, nequaquam favere, non demonstraverimus. Lege Dissertationem 4. in Historiam Sæculi septimi, in qua expendimus utrum *Vvamba* Rex Gotthorum a Concilio Toletano 12. fuerit exauctoratus: Dissertationem 1. in Historiam octavi Sæculi, qua ostendimus, *Gregorium II.* Pontificem Maxim. *Leonem Isaurum* Imperatorem Tributorum exactione non privasse, nec Urbem Romam, Italiam, totumque Occidentem ab ejus obedientia abstraxisse, aut ab eo ipsum defecisse; Dissertationem 2. in Historiam ejusdem Sæculi, qua probamus, nec *Zachariæ*, nec *Stephanii III.* Romanorum Pontificum Auctoritate Regnum Francorum a *Childerico III.* ad Pippinum Majorem-Domus esse translatum: Synopsim Historiæ Ecclesiasticæ Sæculi noni & decimi Cap. septimo, Articulo quinto, pag. 803. & sequentibus, ubi observavimus quod operæ pretium erat circa mina a *Fulcone* Remensi Archiepiscopo *Carolo Simplici* intentatas: Dissertationem 1. in eorumdem Sæculorum Historiam in qua de Translatione Imperii a Græcis ad *Carolum Magnum* agitur: Dissertationem alteram, de *Ludovici Pii* Imperatoris Exauctoratione & Restitutione: Dissertationem decimam-septimam, de septem-virum-Sacri Romani Imperii Electorum Institutione: Synopsim Historiæ Ecclesiasticæ Sæculi undecimi & duodecimi Cap. decimo, Articulo secundo, Num. 2. ubi de *Philippi I.* Francorum Regis Excommunicatione ob *Bertam* Reginam repudiatam, & *Bertradam* superductam, de verbis *Ivonis Carnotensis* Epist. 46. ad *Urbanum II.* scribentis, ne coronam *Philippo* restituat, & de Formula, *Regnante Christo:* Articulum quintum ejusdem Capitis, in quo de Censuris in *Philippum Augustum* latis ob *Ingeburgis* repudium, & *Mariam* superductam, & de supradicta Formula, quam in publicis Instrumentis, Interdicto durante, tunc pariter appositam quidam ajunt; Dissertationis secundæ in eorumdem Sæculorum 11. & 12. Historiam, & Articulum nonum, in quo probavimus, *Gregorium septimum* Romanorum primum Pontificum sibi Regum exauctorandorum tribuisse potestatem, contra Patrum doctrinam, immo contra verbum Dei; Articulum decimum, in quo ostendimus, nullius esse ponderis argumenta, quibus novam ac singularem opinionem suam de potestate exauctorandi Reges Romano Pontifici & Ecclesiæ a se attributa probare nititur idem *Gregorius septimus* in Epistola ad *Herimannum* Episcopum Metensem, quo in Articulo de mente *S. Gregorii Magni & S. Thomæ* Angelici Doctoris, circa istam controversiam agitur, quos a calumnia vindicamus; Dissertationem octavam in eorumdem Sæculorum Historiam, Articulo quarto, ubi sensum Canonis 27. Concilii Lateranensis Tertii sub *Alexandro III.* celebrati explicamus; Synopsim Historiæ Ecclesiasticæ Sæculi decimi-tertii & decimi-quarti, Cap. 1. Articulo 1. nu. 13. ubi Gesta *Innocentii III.* Pontificis Maximi cum *Joanne* Anglorum Rege *Sine terra* nuncupato expendimus: Articulum 3. ubi de

Grego-

Gregorii noni sententia in *Fridericum II.* Imperatorem; Articulum undecimum, ubi de *Martini IV.* Sententia in *Petrum* Aragonum Regem; Articulum quintum Capitis noni, ubi de *Ludovico Bavaro* Imperatore agitur; Articulum primum Capitis decimi, ubi de causis belli a *Philippo Augusto* Rege Christianissimo illati *Joanni* Regi Anglorum *Sine terra*; Articulum quartum, ubi de expeditione *Philippi Audacis* Regis Christianissimi in *Petrum* Aragonum Regem; Articulum nonum ejusdem Capitis, ubi de causis belli a *Carolo Sapiente* Rege Christianissimo suscepti adversus *Petrum Crudelem* Castellæ Regem: Articulum secundum Capitis undecimi, nu. 4. ubi de *Sanctio II.* Lusitaniæ Rege: Dissertationem secundam in Historiam eorumdem Sæculorum, Articulo tertio, ubi quærimus, utrum Lateranensis 4. Concilii Canon 3. Ecclesiæ vel Romano Pontifici potestatem tribuat saltem indirectam in temporalia Regum & Principum Supremorum; Dissertationis quintæ Articulum quintum, sextum, & septimum, ubi de *Friderici secundi* Imperatoris depositione; Dissertationem denique nonam, de *Bonifacii Octavi & Philippi Pulchri* Regis Christianissimi dissidio: Synopsim Historiæ Ecclesiasticæ Sæculi decimi-quinti & decimi sexti, Cap. de Romanis Pontificibus, in quo facta historica hoc argumentum spectantia data occasione exposuimus.

Hæc, inquam, omnia lege, & invenies, unde toti pene Libro 4. Anonymi Auctoris Tractatus de Libertatibus Ecclesiæ Gallicanæ facile respondeas. Quæ etenim Capitibus octavo & nono congerit Scholasticorum quorumdam, & nonnullorum Jurisperitorum, etiam Gallorum vel in Galliis educatorum testimonia, illos quidem sententiam de indirecta Ecclesiæ potestate in temporalia Regum & Supremorum Principum tenuisse probant, sed hanc sententiam veram fuisse, & Scripturæ Sacræ, Traditioni, rectæ rationi consentaneam non probant. Quot errores, quam periculosi, suos defensores ac patronos in Scholasticorum vel Jurisperitorum ordine invenerunt? Quot opiniones pravæ & ab Ecclesia jam damnatæ, olim nonnullos non obscuri nominis habuerunt assertores? Quam ingens Auctorum turba, ex omni ordine profertur in patrocinium propositionum plurimarum contra Moralis Christianæ puritatem pugnantium, & ab Episcopis Gallicanis, atque a Sede Apostolica nostris diebus consultissime damnatarum? Denique quos Auctores profert Anonymus pro indirecta Ecclesiæ potestate in Regum temporalia, recentiores illi sunt: Nos totam retro ipsis opponimus Traditionem; & antiquum dogma novello errori anteponendum contendimus. Persuasum scilicet nobis est, *Id esse dominicum & verum, quod sit prius traditum: id autem extraneum & falsum, quod sit posterius immissum*; ut ait *Tertullianus* lib. *De præscriptionibus hæreticorum*, cap. 31.

Bellarmini & Perronii Cardinalium Auctorisque Anonymi Objectiones ex Concilio Constantiensi.

II. Verum Concilii Constantiensis auctoritatem adversus Ecclesiæ Gallicanæ & Parisiensis Academiæ sententiam *Bellarminus & Perronius* Cardinales, & post illos Anonymus libertatum Ecclesiæ Gallicanæ Impugnator, objiciunt. Id scilicet Sessione XII. ubi prohibet ne *Baltassar Cossa*, *Angelus Corario*, & *Petrus de Luna*, in Summos Pontifices reeligantur; & si contrarium fiat, irritum declarat & inane, subdit: *Nullusque cujuscumque dignitatis vel præeminentiæ, etiamsi Imperiali, Regali, Cardinalatus, vel Pontificali dignitate præfulgeat, eis vel eorum alteri contra hoc Decretum ullo umquam tempore obediat, seu adhæreat, sub pœna fautoriæ dicti Schismatis, & maledictionis æternæ: ad quas contra præsumptores, si qui in posterum fuerint, etiam cum invocatione auxilii Brachii sæcularis, & alias rigide procedatur.*

Sessione XIV. „ Item Sacrosancta Synodus statuit, ordinat & diffinit, quod quæcumque persona Concilii, cujuscumque status, gradus, ordinis, aut præeminentiæ existat, ab hoc Sacro Concilio deinceps sine licentia Concilii, vel ad hoc Deputandorum recesserit & quæcumque Concilii, aut quævis alia persona ipsum Concilium quomodolibet perturbaverit, &c. perpetuo sit infamis, omnique dignitate, honore, statu, Officio & Beneficio, Ecclesiasticis & Sæcularibus, etiamsi Imperialis, Regalis, Cardinalatus, aut Pontificalis existat ipso jure privata, spe promotionis omnino sublata: nec aliquatenus aperiatur ei janua dignitatis, aut honoris Ecclesiastici aut mundani.

Sessione XV. „ Sacrosancta Synodus Constantiensis, &c. præcipit & mandat sub pœna

„ na Excommunicationis latæ Sententiæ, quam contravenientes vult incurrere ipso facto, & sub pœna carceris duorum mensium, & fautoriæ hæresis, ne aliquis cujuscumque status, auctoritatis, gradus, ordinis, præeminentiæ, aut conditionis fuerit, etiamsi Imperiali, Regali, Cardinalatus, Archiepiscopali aut Episcopali præfulgeat Dignitate, in hac præsenti Sessione ipsam Sessionem seu pronuntiantes & loquentes in eadem perturbet, murmuret, impediat, & quamvis strepitum voce vel manibus aut pedibus faciat.

Sessione XVII. „ Sacrosancta Constantiensis Synodus, ... statuit, diffinit, & ordinat, quod quicumque cujuscumque status aut conditionis existat, etiamsi Regalis, Cardinalatus, Patriarchalis, Archiepiscopalis, Episcopalis, Ducatus, Principatus, Comitatus, Marchionatus, seu alterius cujuscumque dignitatis, seu status Ecclesiastici vel sæcularis existat, qui Serenissimum & Christianissimum Principem Dominum Sigismundum Romanorum & Hungariæ Regem, vel alios cum eodem, ad conveniendum cum Domino Rege Aragonum pro pace Ecclesiæ ad extirpationem præsentis Schismatis per hoc Sacrum Concilium ordinatos, ad dictam conventionem euntes vel redeuntes impediverit, &c. Sententiam Excommunicationis auctoritate hujus Sacri Concilii Generalis ipso facto incurrat: & ulterius omni honore & dignitate, Officio, Beneficio Ecclesiastico vel sæculari, sit ipso facto privatus.

Sessione XX. in Monitorio contra Ducem Austriæ: *Ipsique Friderico Duci in virtute Sanctæ obedientiæ & sub Anathematis, sacrilegii, privationis omnium bonorum feudalium, quæ ab Ecclesia seu Imperio obtinet, &c. districte præcipiendo mandent, &c.*

Sessione XXVIII. Contra eumdem Ducem, qui bona Tridentinæ Ecclesiæ occupaverat, & retinebat, *pœnas privationis & inhabilitationis in Constitutione Carolina contentas* decernit.

Sessione XXXVII. In Sententia contra *Petrum de Luna*, omnibus & singulis Christi Fidelibus inhibet sub pœna fautoriæ Schismatis & Hæresis, „ atque privationis omnium Beneficiorum, dignitatum, & honorum Ecclesiasticorum & Mundanorum, & aliis pœnis Juris, etiamsi Episcopalis, & Patriarchalis, Cardinalatus, Regalis sint dignitatis aut Imperialis; quibus si contra hanc inhibitionem fecerint, sint auctoritate hujus Decreti ac Sententiæ ipso facto privati; & alias Juris incurrant pœnas, ne idem Petro de Luna tamquam Papæ obediant.

Sessione XXXIX. *Si quis hujusmodi metum vel impressionem aut violentiam Electoribus ipsis, aut alicui ipsorum in electione Papæ intulerit, seu fecerit, aut fieri procuraverit, vel factum ratum habuerit, aut in hoc consilium dederit, vel favorem, &c. cujuscumquestatus, gradus, aut præeminentiæ fuerit, etiamsi Imperiali, Regali, Pontificali, vel alia quavis Ecclesiastica aut sæculari præfulgeat Dignitate, illas pœnas ipso facto incurrat, quæ in Constitutione felicis recordationis BONIFACII Papæ Octavi, quæ incipit, FELICIS, continentur, illisque effectualiter puniatur.*

Denique in Confirmatione Constitutionum *Friderici* II. & *Caroli* IV. Imperatorum: „ Sancta Synodus hoc perpetuo statuit & ordinat, quod nulla persona sæcularis cujuscumque dignitatis, status & conditionis existat, etiamsi Imperiali, Regali, vel quacumque præfulgeat Dignitate, sub prætextu consensus Episcopi Clero tallias, impositiones, vel subsidia imponat, exigat vel recipiat, nisi prius Romano Pontifice consulto, sub pœnis, bannis, & censuris eisdem.

Item ex Conciliis Senensi & Basileensi.

III. Ex quibus omnibus evidens est (inquiunt) Sacram Synodum Constantiensem Ecclesiæ sibique potestatem tribuisse in Regum, aliorumque Principum Supremorum temporalia, & hanc auctoritatem in suis Decretis condendis exercuisse. Quæ Decreta Senense & Basileense Concilia confirmarunt. Illud quidem cum Sententiam in fautores *Petri de Luna* in Synodo Constantiensi latam confirmat his verbis: „ Inhibitionem factam omnibus & singulis Christi Fidelibus sub pœnis fautoriæ hæresis & Schismatis, ac privationis omnium Beneficiorum, Dignitatum, & Honorum Ecclesiasticorum ac mundanorum, & alias pœnas Juris infligendo, ut dicta Sententia præfati Concilii cujus totum tenorem hic haberi vult pro expresso, latius continetur, ratam & gratam habens ejus executionem continuare volens, decernit, statuit & declarat omnes

„ & sin-

„ & ſingulos poſt obitum dicti Petri de Luna continuantes, ſeu perſeverantes in cre-
„ dulitate vel obſervantia erroris & Schiſmatis ejuſdem Petri ſic (ut præmittitur)
„ damnati, vel jus aliquod ac eo in eas directe vel per indirectum derivaſſe, aut
„ derivari potuiſſe prætendentes, ſeu in vice ejus ſuccedentes, eorumque receptatores,
„ defenſores, & fautores, cujuſcumque ſtatus, præeminentiæ, vel conditionis exiſtat,
„ etiamſi Pontificali, Cardinalatus, Imperiali vel Regali, aut alia quacumque Eccleſia-
„ ſtica vel ſæculari præfulgeant Dignitate . . . . fore obnoxios & ligatos pœnis & Cen-
„ ſuris in dicta Sententia contentis.

Concilium vero Baſileenſe in Salvo-conductu dato in Congregatione generali, die 18. Julii anno 1431. Legatis Pontificiis ſic loquitur: „ Exhortatur omnes & ſingulos Chri-
„ ſti Fideles, cujuſcumque dignitatis, ſtatus, gradus, aut præeminentiæ exiſtant,
„ ſpiritualis & temporalis, etiamſi Regali, Ducali, Archiepiſcopali, Epiſcopali, vel
„ alia quavis præfulgeant Dignitate, Univerſitates & communitates, cæteroſque qui-
„ bus præſentes Literæ exhibitæ fuerint, eiſque in virtute Sanctæ obedientiæ mandat,
„ ut ſi per eorum dominia, terras, territoria, civitates, oppida, caſtra, Status, vil-
„ las, caſtella, aut alia loca, vos & quemlibet veſtrum tranſire contingat, ſub pœ-
„ nis, Sententiis & Cenſuris tam in Conſtantienſi & Senenſi, quam hujus Sanctæ Sy-
„ nodi Sacris Decretis contentis & fulminatis diſtricte injungendo, quatenus vos, &
„ veſtrum quemlibet, cum comitiva hujuſmodi ſecuros, liberos, & tutos cum rebus
„ & bonis veſtris univerſis, ire, ſtare, & redire ſine moleſtia & impedimento permit-
„ tant, de ſecuritate & conductu a nobis requiſiti, quoties opus fuerit, favorabiliter
„ providendo.

Reſponſio. IV. Reſpondetur: Adverſus Reges, alioſque Supremos Principes, in tanti momenti controverſia, in qua de ipſorum Statu & Majeſtate agitur, nihil decerni potuiſſe, quæſtione non diſcuſſa, Principibus ipſis non auditis, re in deliberationem non miſſa, rogatiſque Patrum ſuffragiis ſolemni more Conciliorum. Cum itaque ventilatam quæſtionem de Poteſtate & auctoritate Eccleſiæ, Concilii Generalis, vel Romani Pontificis in temporalia Principum, ſive in conſeſſu Nationum, ſive in ſolemni Seſſione Concilii non legamus; cum rogata non ſint ea de re Patrum ſuffragia, nec auditi Principes, evidens eſt Sacram Synodum Conſtantienſem, & quæ illius Decreta confirmarunt, Senenſem, & Baſileenſem, nihil adverſus Reges, alioſque Principes Supremos decreviſſe quod eorum Majeſtatem minuat, aut Eccleſiæ in temporalibus vel indirecte ſubdat. Quamobrem laudata Decreta diviſim intelligenda ſunt, & in ſenſu accommodo (ut Scholaſtici loquuntur) ut Cenſuræ quidem & ad Reges ipſos pertineant, ſi Concilii Decretis non paruerint; privationes vero Dignitatum, Officiorum, ac bonorum temporalium, Imperatore, ac Regibus per Oratores ſuos conſentientibus a Concilio decretæ, & ab ipſis infligendæ, Principes Feudatarios, & quoſcumque Dominos ſubalternos, Imperii vel Regnorum Dignitatibus & honoribus conſpicuos ſpectent, non Reges ipſos, niſi jure feudi Eccleſiæ obnoxii ſint. Hanc eſſe Sacri Concilii Conſtantienſis mentem multa perſuadent.

Concilii Conſtantienſis Decreta Principes dumtaxat Feudatarios, & Dominos ſubalternos, non Reges aut ſupremos Principes ſpectare decem argumentis probatur.

Primo, Decretum ſilentii Seſſione 15. quo præcipit Sacra Synodus ſub pœna Excommunicationis latæ Sententiæ, & ſub pœna carceris duorum menſium, & fautoriæ Schiſmatis, ne aliquis cujuſcumque ſtatus, auctoritatis, gradus, Ordinis, etiamſi Imperiali & Regali præfulgeat Dignitate, ne in hac Seſſione quemvis ſtrepitum voce vel manibus, vel pedibus faciat. Porro quod pœnam carceris in Imperatorem, & Reges ob ſilentii violationem Synodus decreverit, quam reipſa infligere non potuiſſet, quis ſibi perſuadeat? Præterea, nullus in ea Seſſione præter Sigiſmundum ipſum Imperatorem Rex aderat: his igitur verbis, *etiamſi Imperiali, Regali præfulgeant Dignitate*, ſacræ perſonæ Imperatoris vel Regnum non intelliguntur, ſed qui primariis Imperii vel Regnorum Dignitatibus & Officiis conſpicui ſunt, ad quos hiſce pœnis coercendos Sacrum Concilium Imperatorem ac Reges hortatur.

Secundo, ſancta Synodus in Sententia contra *Joannem Hus* in eadem Seſſione lata, ipſum, *attento, quod Eccleſia Dei non habeat ultra quid gerere valeat, Judicio ſæculari relinquere, & Curiæ ſæculari relinquendum fore decernit*. Habuiſſet autem Synodus poſt

degra-

degradationem, quam in illum Hæresiarcham decrevit, quid ulterius gereret, si Ecclesia jus haberet gladii temporalis per totum orbem Christianum, ratione peccati, & maxime hæreseos: Pœnas enim temporales in *Joannem Hus* decernere potuisset, non Curiæ Sæculari decernendas reliquisset.

Tertio, Sacra Synodus Sessione 20. *Fredericum* Austriæ Ducem, bona Ecclesiæ Tridentinæ injuste detinentem, monet ut ea restituat, „ Sub pœna Anathematis, sacrilegii, PRIVATIONIS OMNIUM BONORUM FEUDALIUM, QUÆ AB ECCLESIA SEU IMPERIO OBTINET, & inhabilitationis suæ & filiorum suorum masculorum, ad obtinendum tam FEUDA, quam Officia & Beneficia usque ad secundam generationem, & honoris & famæ, ac communionis in Consiliis Principum, in quam ipsum Fridericum Ducem, juxta Constitutionem divæ memoriæ Caroli Quarti contra tales facinorosos & sacrilegos editam, a Sede Apostolica canonizatam & approbatam, quin immo & perjurii ratione Juramenti manibus Regis Romanorum per ipsum Ducem præstiti, &c. nisi mandatis hujusmodi obedierint. Privationem bonorum Feudalium quæ ab Ecclesia *Fridericus* Austriæ & complices tenent, Synodus Constantiensis in ipsos decernit, & id quidem auctoritate propria: privationem etiam Feudorum, quæ tenent ab Imperio, ipsos incursuros declarat, & id auctoritate Constitutionis a *Carolo* IV. Imperatore editæ, & a Sede Apostolica laudatæ, & *Sigismundi* Cæsaris cui præstitum Fidei Sacramentum *Fridericus* ipsæ Austriæ Dux violaverat. Cui *Sigismundo* Sancta Synodus latæ in eumdem *Fridericum* Sententiæ executionem, ut Ecclesiæ Defensori & Advocato commisit Sessione 28.

Quarto, Sacra Synodus Sessione 39. Schismatum periculis occurrens, metum, impressionem aut violentiam Electoribus Romani Pontificis incuti vetat vel inferri a quocumque, cujuscumque sit status, gradus aut præeminentiæ, decernitque ut qui intulerit, etiamsi Imperiali, Regali, Pontificali præfulgeat dignitate, illas pœnas ipso facto incurrat, quæ in Constitutione *Bonifacii* VIII. quæ incipit, *FELICIS*, continentur, illisque reipsa puniatur. Porro si Concilium Constantiense Reges, aliosque Supremos Principes Decreto illo pœnali complecti voluisset, quoad pœnam exauctorationis, & privationis Jurium temporalium, laudasset potius Constitutionem *Bonifacii* quæ incipit, *UNAM SANCTAM*, quam constitutionem quæ incipit, *FELICIS*; cum ista in Dominos dumtaxat temporales Ecclesiæ Feudatarios, qui Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales fuerint hostiliter insecuti, vel percusserint, aut cœperint, ac eorum conscios, pœnas temporales decernat: „ Si qua vero FEUDA (*inquit*) locationes, Officium vel Beneficium spirituale, vel temporale, AB ALIQUIBUS ECCLESIIS OBTINET, SIT EIS IPSO JURE PRIVATUS: QUÆ SIC LIBERE AD ECCLESIAS REVERTANTUR, QUOD ECCLESIARUM RECTORES DE IPSIS PRO SUA VOLUNTATE DISPONANT. *Et infra:* Per hoc quoque sæcularibus potestatibus non adimimus facultatem utendi Legibus contra tales, quas adversus Sacrilegos Catholici Principes ediderunt „. Denique adversus Principes vel alios Dominos temporales, qui sacrilegos illos Cardinalium occisores, persecutores, vel detentores coercere, & hance constitutionem exequi neglexerint, nullas pœnas temporales, sed spirituales dumtaxat decernit, scilicet Excommunicationem. „ Quapropter (*inquit*) si Princeps, Senator, Consul, Potestas vel alius Dominus sive Rector, contra præsumptores prædictos præsentis constitutionis tenorem non fecerit observari; tam ipse, quam Officiales ipsius intra mensem, postquam res ad eorum notitiam pervenerit, eo ipso Sententiam Excommunicationis incurrant „. Extat autem Constitutio *FELICIS*, in Sexto, Tit. *De Pœnis*.

Quinto hanc esse Concilii mentem confirmatur ex Sessione 41. in qua Sacra Synodus decernit, ut qui bona Electi in Romanum Pontificem, vel Cardinalium in Conclavi existentium invaserit & occupaverit, eo ipso Sententiam Excommunicationis incurrat: „ Et omni Officio, Beneficio, Privilegiis ac Dignitate Ecclesiastica & mundana, FEUDISQUE ET REBUS ALIIS, SI QUÆ AUT QUAS IN ROMANA VEL ALIIS ECCLESIIS OBTINEBIT, SIT PRIVATUS.

Sexto verisimile non est Sacram Synodum Constantiensem in ea fuisse doctrina, quæ

favet huic Propositioni : „ Quilibet Tyrannus potest & debet licite & meritorie occi-„ di per quemcumque vassallum suum vel subditum, etiam per clanculares insidias, „ & subtiles blanditias vel adulationes, non obstante quocumque præstito Juramento, „ seu confœderatione factis cum eo, non expectata sententia vel mandato Judicis cu-„ juscumque „ : Quam doctrinam eadem Sacra Synodus *erroneam in fide & in moribus* esse diffinivit, *ipsamque tamquam hæreticam, scandalosam, & ad fraudes, deceptiones, mendacia, proditiones, perjuria vias dantem, reprobavit & condemnavit*, Sessione 14. Porro doctrina de auctoritate Ecclesiæ, etiam indirecta, in temporalia Regum, quæ ipsos ob hæresim, vel alia peccata exauctorari, vel a Romano Pontifice, vel a Concilio, posse propugnat, & subditos a Juramento fidelitatis ipsis præstito absolvi, damnatæ illi Propositioni favere videtur: siquidem ex ea sequitur, Principem qui dignitatem suam ac dominia retinet ac tuetur post Summi sententiam Pontificis, Tyrannum esse; & subditis ejus Fidei ac Juramenti vinculo, (ut adversariis placet) solutis ansa datur in ipsum sæviendi. Unde & Sacra Facultas Parisiensis in Censuris *Santarelli & Malagola* * ipsam confixit *tamquam novam, falsam, erroneam, verbo Dei contrariam, pacis publicæ perturbativam, Regnorum, Statuum, Rerumque publicarum eversivam, subditos ab obedientia & subjectione avocantem, & ad factiones, rebelliones, seditiones, & PRINCIPUM PARRICIDIA excitantem*. Non est igitur verisimile Sacram Synodum Constantiensem in ea fuisse doctrina, & eam ad praxim suis in Decretis revocasse.

* De 4. Novembris 1682.

Septimo, idem confirmatur ex Constitutione *Martini Quinti*, quæ incipit, *Inter cunctas* : qua *Sacro approbante Concilio*, contra Hussitas hæreticos, & eorum fautores, *cujuscumque dignitatis, præeminentiæ, gradus, ordinis vel conditionis (ut præfertur) existant*: id est ut paulo superius habetur, *etiamsi Patriarchali, Archiepiscopali, Episcopali, Regali, Reginali, Ducali, aut alia quavis Ecclesiastica vel Mundana præfulgeant Dignitate*, præter censuras Ecclesiasticas, *decernitur privatio Dignitatum, Personatuum, & Officiorum, aliorumque Beneficiorum Ecclesiasticorum AC FEUDORUM, QUÆ A QUIBUSCUMQUE ECCLESIIS; MONASTERIIS, AC ALIIS LOCIS ECCLESIASTICIS OBTINENT*.

Octavo, Sacra Synodus Constantiensis statuit, ut nulla persona sæcularis, cujuscumque dignitatis, status & conditionis, *Etiamsi Imperiali, Regali, vel quacumque præfulgeat Dignitate*, sub prætextu consensus *Episcopi, Clero tallias, impositiones, & onera vel subsidia imponat, exigat, vel recipiat, nisi prius Romano Pontifice consulto, sub pœnis, bannis & Censuris* latis cum in Lateranensi Concilio sub *Innocentio* III. tum in Constitutionibus *Friderici* II. & *Caroli* IV. Imperatorum. At Concilium Lateranense adversus Reges, aliosque Supremos Principes Canonem suum 46. non tulit *De talliis a Clericis non exigendis*, sed *adversus Consules & Rectores civitatum, & alios* Dominos temporales, quos tamen nullis pœnis temporalibus subjicit, nec in eos privationem decernit Dignitatum aut Officiorum, sed Excommunicatione dumtaxat percellit. *Friderici* II. & *Caroli* IV. Constitutiones *Banno Imperiali*, seu mulctæ Fisco Imperatoris inferendæ subjiciunt illos Immunitatis Ecclesiasticæ violatores : Sed ex eo satis patet, pœnam illam in Reges ac Supremos Principes non decerni, sed in Feudatarios Imperii, in Duces, Comites, *Potestates, personas publicas, & privatas*, ut habet *Friderici* Constitutio: (seu ut habet Carolina) in *Sæculares quosdam in Potestatibus & Officiis publicis constitutos, videlicet Duces, Comites, & Barones, & alios Dominos temporales, nec non Consules civitatum, oppidorum, villarum, & locorum Rectores, &c.* Cum itaque Concilium Constantiense eo loci loquatur ad sensum istarum Constitutionum, quas laudat, de Regibus, aliisve Supremis Principibus haud intelligendum est.

Nono, doctissimi Theologi, qui Concilio Constantiensi interfuere, & ejus condendis Decretis collaboravere, scilicet *Petrus de Alliaco* Cardinalis Cameracensis, & *Gersonius* Cancellarius Parisiensis, Christianissimique Regis Orator, ab illa Sententia de Ecclesiæ potestate in Regum temporalia fuerunt alienissimi: qui tamen tradita a Sacro Concilio Dogmata mordicus tenuerunt ac pro virili defenderunt: quod argumento est hanc Sacræ Synodi Constantiensis non fuisse sententiam. *Petrus* quidem *De Alliaco*; in Proœmio Libri *De Ecclesiæ Auctoritate*, scripto in Concilio Constantiensi anno 1417. hæc habet:

„ Circa

„ Circa Ecclesiasticam Potestatem medium docet Veritas Catholica inter duos errores.
„ Nam error VValdensium fuit, quod Successoribus Apostolorum, scilicet Papæ &
„ Personis Ecclesiasticis, repugnat Dominium in temporalibus, nec eis licet habere
„ divitias temporales .... Alius vero error fuit Herodianorum. Herodes enim audiens,
„ Christum Regem natum, credidit ipsum Regem esse terrenum: ex quo derivari vi-
„ detur error quorumdam, qui in tantum ad oppositum prædicti erroris VValdensium
„ declinant, ut asserere præsumant, a Papa, in quantum est loco Christi in terris,
„ immediate haberi Primariam Auctoritatem, Dominium & Jurisdictionem in tempo-
„ ralibus bonis, non solum Ecclesiæ donatis, seu alias juste acquisitis, sed etiam Prin-
„ cipibus sæcularibus subjectis; licet dicant quod Papa in his non habet executionem
„ immediatam, nisi in quibusdam casibus notatis in Extravagante, *Qui filii sint legi-*
„ *timi*, Cap. *Per venerabilem*. Inter autem duos errores contrarios, Catholica medium
„ tenet Ecclesia, videlicet quod Papæ & Prælatis Ecclesiæ non repugnat habere Domi-
„ nium in temporalibus, & Jurisdictionem contra primum errorem; nec tamen eis de-
„ betur per se, ratione status sui, in quantum sunt Vicarii Christi & Apostolorum Suc-
„ cessores, contra secundum errorem: sed eis convenire potest habere talia, si eis ex
„ devotione collata fuerint, vel aliunde justo titulo acquisierint.

Gersonius vero Libro *De Potestate Ecclesiastica*, consideratione XII. *Consurgit* (inquit) *ex adverso blandiens & subdola adulatio, ad aures Ecclesiasticorum, præcipue Summi Pontificis, insusurrans: O quanta est, quanta sublimitas Ecclesiasticæ Potestatis tuæ, o Sacer Clere, quam nihil est sæcularis tuæ comparata? Quoniam, sicut Christo collata est omnis potestas in cœlo & in terra, sic eam Christus omnem Petro, suisque Successoribus dereliquit. Unde & nec Constantinus quidquam Silvestro Papæ contulit, quod non esset prius suum, sed reddidit injuste detentum. Porro sicut non est Potestas Imperialis vel Regalis nisi a Papa, in cujus femore scripsit Christus;* Rex Regum, & Dominus Dominantium: *De cujus Potestate disputare, instar sacrilegii est: Cui neque quisquam dicere potest,* Cur ita facis? *Si etiam temporalia omnia, si Ecclesiastica bona atque Dominia mutaverit, diripuerit, distraxerit: Mentior, si non inveniuntur hæc scripta ab illis etiam, qui Sapientes sunt in oculis suis: si præterea non inveniuntur fuisse per aliquos Summos Pontifices hæc credita. Notum est illud Satyrici:*

> *..... Nihil est quod credere de se*
> *Non possit, cum laudatur Diis æqua potestas.*

„ Sentiens autem adulatio quandoque se nimis cognosci, studet quasi modestiori ser-
„ mone depressius uti, ut credibilior appareat. Concedit Sæculari potestati possessio-
„ nes & Jurisdictiones proprias, quas tollere nequit pro libito Papa .... Nihilo-
„ minus tradit, quod Summus Pontifex Supremus est Monarcha, nedum in Spiritua-
„ libus, sed temporalibus, habens potestatem hanc immediate a Christo; sed alii Re-
„ ges omnes & Principes suam recipiunt Dominationem ab eo, & solum mediate a Deo:
„ alioquin ut monstruosus esset hic Mundus, si haberet tot capita, quæ non sub unico
„ regerentur: rediretque Manichæi deliramentum, ponentis duo Principia, unum bono-
„ rum, & spiritualium; aliud malorum & temporalium. Unde & sicut corpus est pro-
„ pter animam, & ab anima vivit & regitur, sic Potestas sæcularis propter spiritua-
„ lem, a qua recipit suum esse legitimum, quam auctoritatem spiritualem qui ne-
„ gant, vel impugnant, sint intus, sint foris Ecclesiam; possunt gladio, vel spirituali
„ Excommunicationis, sicut Catholici; vel debellationis, sicut Infideles feriri, & eorum
„ Dominia vel bona in alios transferri. Hanc æstimationem habuisse visus est BONI-
„ FACIUS VIII. in quadam Decretali: & in hac fundari putatur ab aliquibus Domi-
„ norum Prutenorum adversus Infideles debellatio, suorumque bonorum & Dominiorum
„ conquisitio. Putatur ab aliis depositio unius Regis Franciæ per Papam Zachariam hic
„ esse fundata, tamquam Papa sit, qui transferre possit Reges & Regna. Rursus
„ advertens adulatio durum esse hunc sermonem, & ideo minus credibilem, studet
„ loqui restrictius, concedens quod sicut ante Petrum fuerunt apud Infideles vera Domi-

„ nia, quemadmodum irrefragabilis auctoritas Sacræ Scripturæ, & Evangelicæ narrationis testis est: sic non oportet nunc post Petrum, ut omnis Potestas Imperialis, „ Regalis, vel altera Sæcularis sit immediate robur habens a Summo Pontifice: SICUT „ REX FRANCORUM CHRISTIANISSIMUS SUPERIOREM HOC MODO NON „ HABET NEC RECOGNOSCIT IN TERRIS. Idcirco transfert verbum suum adulatio loqui de Dignitatibus, Officiis & bonis Ecclesiasticorum, &c.

Decimo, hanc fuisse, quam diximus, Constantiensis Concilii mentem probat uniformis Ecclesiæ in aliis Conciliis Œcumenicis antecedentibus & sequentibus explicatio. Concilium namque Lugdunense II. Œcumenicum sub *Gregorio X.* Cap. 2. *De Electione & Electi Potestate*, statuit: Ut qui Statuta circa Romani Pontificis electionem diligenter non observaverint „ Cujuscumque sint præeminentiæ, conditionis, aut status, „ omni cessante privilegio, eo ipso Excommunicationis sint vinculo innodati, & perpetuo sint infames, nec umquam eis portæ Dignitatis pateant, nec ad aliquod publicum Officium admittantur. Ipsos insuper (*inquit*) FEUDIS ET BONIS, CÆTERISQUE, QUÆ AB EADEM ROMANA VEL QUIBUSLIBET ALIIS ECCLESIIS OBTINENT: IPSO FACTO DECREVIMUS ESSE PRIVATOS: ita quod „ ad Ecclesias ipsas plene ac libere revertantur Administratorum eorumdem Ecclesiarum „ arbitrio sine contradictione aliqua disponenda.

Clemens V. in Sententia de extinctione Templariorum lata in Concilio Viennensi, *Sacro approbante Concilio*, occupatores bonorum damnati illius Ordinis, aut illicitos detentores, *Cujuscumque status, conditionis, excellentiæ, vel dignitatis extiterint, etiamsi Pontificali, Imperiali, vel Regali præfulgeant Dignitate*, nisi ea tempore præscripto restituerint Magistro & Ordini Hospitalis *S. Joannis Hierosolymitani*, ad quem a Summo Pontifice & Concilio translata sunt, præter pœnas Excommunicationis & Interdicti, *OMNIBUS QUÆ A ROMANA VEL ALIIS ECCLESIIS TENENT IN FEUDUM, IPSO FACTO* decernit *FORE PRIVATOS*.

Sacra Synodus Tridentina Sessione XXV. De Reformatione, Cap. 19. ut duellum ex Christiano orbe penitus exterminetur, statuit ut „ Imperator, Reges Duces, Principes, Marchiones, Comites, & quocumque alio nomine Domini temporales, qui locum ad Monomachiam in terris suis inter Christianos concesserint, eo ipso sint excommunicati, ac Jurisdictione & Dominio civitatis, castri, aut loci, in quo vel apud „ quem duellum permiserint, QUOD AB ECCLESIA OBTINENT, privati intelligantur; & SI FEUDALIA SINT, directis Dominis statim acquirantur.

Ex his omnibus colligitur, Concilium Constantiense quod juxta receptam & probatam ab Ecclesia doctrinam, & secundum Scripturam ac Traditionem Decreta sua, auctore Spiritu Sancto, condidit, pœnas privationis dominiorum, dignitatum, Jurium ac bonorum temporalium in Reges, aliosque Supremos Principes non decrevisse, nec auctoritatem ullam in eorum temporalia Ecclesiæ tribuisse; sed in eos dumtaxat, qui Jure Feudi Ecclesiæ subditi sunt. Eodemque modo Conciliorum Senensis & Basileensis Decreta, Constantiensibus gemina, explicari possunt ac debent.

MONITUM AD LECTOREM

Cum Dissertationes istas absolverem, pervenit ad me Liber quidam contra Doctrinam Ecclesiæ Gallicanæ & Sacræ Facultatis Parisiensis, & contra me nominatim a Belga Dominicano editus, inscriptusque *De Auctoritate Sedis Apostolicæ in Reges*, cujus confutationem unica Dissertatione Apologetica sum complexus, quam huic adjungo propter cognationem argumenti.

Nota

Nota.

CUm Concilia Constantiense, & Basileense pœnas temporales in quoscumque etiam imperiali, & regali dignitate fungentes decreverint, tam P. Natalis in superiori dissertatione, quam Bossuet *in defens. declarat. Cler. Gallic. t. 1. p. l. 8. c. 8.* asserunt ea decreta quoad pœnas temporales Principes non respexisse, sed quoad pœnas spirituales dumtaxat, seu pœnas temporales in Principes latas fuisse ex tacito saltem ipsorum consensu; seu Principes illos affecisse, qui ratione feudi e. g. Ecclesiæ subdebantur. Ego autem ab omni juris quæstione abstrahendo, & dumtaxat ad historiæ veritatem manifestandam quid factum sit inspiciendo, omnino a Natali, & Bossuet recedo. Ut id præstem satis mihi est observare tunc temporis adeo invaluisse doctrinam asserentem Ecclesiæ potestatem pœnas temporales in Principes decernendi, ut hoc negare apud quosdam hæresis haberetur. Ita expresse affirmavit Æneas Silvius in Oratione habita adversus Australes, alias citata, & quam legere est apud Muratorium *Anecdot. tom. 2.* Cum proinde tam alte ubique hæc potestas tunc extolleretur, nil mirum si ea utendum in quoscumque indiscriminatim Concilium judicaverit. Et re vera nullibi legitur in eis conficiendis decretis aliquo pacto consensum Principum expostulatum, vel eosdem ultro suo consensu eisdem accessisse; nullibi eadem decreta Principes tantum Ecclesiæ fiduciarios affecisse: bene vero legitur Concilium suæ potestatis usum ostendere voluisse, dum in eis conficiendis decretis ajebat: *S. Synodus statuit, ordinat, & diffinit &c.*

Neque iis obstant quæ Natalis opponit. Verum igitur est in decreto sessionis 15. quo etiam pœna carceris in strepitum ea in sessione facientes decernitur, non excipi etiam imperiali &c. dignitate fulgentes, quod tamen dicere non cogit Concilium intendisse Sigismundum Imperatorem carceri mancipare, si strepitum fecisset. Hujusmodi pœnam in Imperatorem exequi non posse PP. sane sciebant, unde satis est credere voluisse Imperatorem subjicere aliis pœnis spiritualibus in eo decreto contentis. At ex communi tunc DD. sententia judicare poterant sibi inesse indirectam potestatem de temporalibus Principum judicandi, ac proinde nil mirum est eam potestatem in suis decretis explicasse.

Addit P. Natalis PP. Constantienses Joannem Hus brachio sæculari consignando tacite innuisse temporalis gladii jus non obtinere. Sed gratis ita Natalis hoc factum interpretatur, ideo etenim putandum est Concilium voluisse pœnas in hæreticos latas a brachio sæculari in Jo. Hus jam damnatum executioni mandari, quia quodammodo dedecet Ecclesiam, mitissimi Sponsi J. Christi Sponsam, reis mortis pœnam irrogare. Atque ita ob irregularitatis impedimentum Ecclesia a sacris ministeriis eos omnes arcet, qui pœnam mortis in reos exequuntur.

Considerat deinde Natalis aliquando Concilia suorum decretorum transgressoribus solummodo privationem feudorum, quæ ab Ecclesia habuerint decrevisse. Ultro id fateor, at forte exinde cogimur dicere solum in Principes sibi fiduciarios pœnas temporales indixisse, quando absque ulla exceptione omnes Principes Conciliorum decreta comprehendunt? Ita affirmare necesse esset, quando sciremus Concilia credidisse potestate non potiri indiscriminatim in Principes easdem pœnas decernendi. At vidimus maxime Concilii Constantiensis ætate DD. illam potestatem Ecclesiæ vindicasse, eamque opinionem, quæ Ecclesiam quomodocumque in temporalia Principum agere non posse sustinet, tunc in Scholis non auditam, sed subsequenti tempore excitatam.

Illud verro quod aditur, intendere nempe non potuisse PP. Constantienses etiam in Supremos Principes pœnas statuere, ne favere viderentur a se damnatæ propositioni, quæ dicebat cuicumque subdito licere Tyrannum occidere, futile prorsus est. Perperam sane quis inferret: si Princeps supremus alterum sibi fiduciarium sua ditione expoliasset, voluisse etiam ut jure posset a suo subdito necari; neque etenim aliquem bonis exuere, idem est ac dicere impune a subditis posse vita privari. Ita pariter, dum Ecclesia credens in quibusdam circumstantiis posse etiam in Principes temporalibus mulctando

animadvertere, hac velit uti poteſtate, nec per ſomnium dici poteſt innuere vaſſalis, qui nullam habent poteſtatem, in vitam Principum licitum eſſe inſurgere. Si hæc rite perpendantur, ſtatim apparebit quid reſpondendum etiam Boſsuet loco ſupra citato.

Urget idem Boſsuet Concilium *ſeſſ.* 14. ab Imperatore expoſtulaſſe, ut operam daret ne aliquid ſuæ ſecuritati deeſſet, ita oſtendiſſe putat atque ſui juris non fuiſſe pœnas decernere adverſus eos, qui aliquid contra ipſum molirentur. Illud quoque addit, quod cum Imperator in ſuo decreto ſpiritualem temporalemque poteſtatem ſejunxerit, ac temporales pœnas pro Eccleſiæ utilitate decreverit, videtur & ipſa Synodus agnoviſſe ad temporalem poteſtatem pertinere eaſdem decernere.

Quibus tamen reſpondendum, quod & ſi ipſa Synodus ſibi jus eſſe temporales pœnas decernendi judicaverit, recte voluit & ipſum Imperatorem ſuis decretis Synodi incolumitati conſulere; nihili etenim haberi a Criminoſis compertum eſt leges pœnas infligentes, ſi eas ferens non valeat eoſdem compeſcere: ita autem ſe habebat Concilium, niſi Imperator ſuis viribus adſtitiſſet. Quid autem refert Imperatorem temporalem a ſpirituali ſejunxiſſe poteſtatem? Jam alias hanc diſtinctionem familiarem eſſe & ipſis PP. animadverti, & cum Principibus temporalis gladius tribuatur, dicitur Principum eſſe, non Paſtorum Eccleſiæ temporalia inſpicere. At reſpondent ita dici ſolere, quia quod per ſe rerum natura expoſcat conſideratur, non vero quod per accidens evenit, & caſus prorſus extraordinarii expoſtulant: ac proinde cum Eccleſiæ regimen ex ſui natura ad ſpiritualia dirigenda fuerit a Chriſto inſtitutum, ad terræ Principes temporalia pertinere, ipſam vero animarum ſalutem proſpicere debere æquum eſt affirmare. Sicut nihilominus ille, cui ſolum ſpiritualia cordi ſunt, per accidens a temporalibus non abſtinet, quatenus nempe ad ſpiritualia conducunt, ita PP. Conſtantienſes judicare potuerunt Chriſtum ſpiritualem poteſtatem Eccleſiæ Paſtoribus elargitum fuiſſe, quam tamen extendere poſſent etiam ad temporalia, dum ita prorſus neceſſe foret ad ſpiritualia dirigenda. Et quidem ita ratiocinatos eſſe ſuadent quæ habet ipſe Gerſon, qui eo in Concilio adfuit. Quamvis igitur apud Natalem totus ſit in ſubſannandis iis, qui Pontificis poteſtatem in temporalia Principum extendunt, eadem tamen conſideratione 12. per accidens Pontifici eamdem poteſtatem ineſſe poſſe concedit: *Poteſtas*, inquit, *Eccleſiaſtica papalis non ita habet dominia & jura terreni ſimul & cœleſtis Imperii, quod poſſit ad libitum ſuum de bonis Clericorum, & multo minus Laicorum diſponere, quamvis concedi debeat quod habet in eis dominium quoddam regitivum, directivum, regulativum, & ordinativum*. Et infra: *Poſtremo ſuis terminis ita poteſtas Eccleſiaſtica ſe coerceat, ut meminerit poteſtatem ſæcularem etiam apud infideles ſua habere propria jura, ſuas dignitates, ſuas leges, ſua judicia, de quibus occupare ſe poteſtas Eccleſiaſtica non præſumat, vel uſurpet, niſi dum redundat abuſus poteſtatis ſæcularis in impugnationem fidei, & blaſphemiam Creatoris, & in manifeſtam poteſtatis Eccleſiaſticæ injuriam: tunc etenim attendere convenit ultimam hujus conſiderationis duodecimæ particulam, quod in his Eccleſiaſtica poteſtas habet dominium quoddam regitivum, directivum, ordinativum, & regulativum*. En quod ubi adulationis vitio, ut apud P. Natalem, tribuit Gerſonius velle concedere Pontifici in temporalia Principum poteſtatem, eadem non prorſus Pontificem expoliat, ubi ita neceſſe ſit pro fide &c. tuenda. Semper ergo verum eſt non ex eo poſſe præfatam indirectam poteſtatem Pontifici denegari, quia ſæculi Principibus poteſtas in temporalia, Pontifici vero in ſpiritualia deſtinetur.

JOANNIS DOMINICI MANSI

Nota.

Cur non uſquequaque aſſentiar ſententiæ P. Alexandri, tenentis Concilium nequaquam faviſſe ententiæ de auctoritate Pontificis indirecta in temporalia Principum, facit Bulla citationis contra Comitem Armeniaci, quam ex Codice Card. Paſſionei mihi olim deſcripſi, ſuo tempore evulgandam. Lata Bulla eſt an. VI. Pontificatus Martini V. die IV. Kal. Dec. Romæ apud S. Mariam Majorem. Reum ſe præſtiterat Joannes, Armeniaci

meniaci Comes, obstinatæ adhæsionis schismati Petri de Luna, etiam post absolutum Constantiense Concilium, a quo minis etiam intentatis ad resipiscentiam invitatur. Diu multum illum sollicitavit Martinus; sentiens tandem nihil proficere, illum provocavit ad audiendam sententiam adversus se ferendam *secundum tenorem Decreti & sententiæ generalis Concilii Constantiensis, qua reus declarandus fuerat, ac privandus Comitatu Armeniaci, & Ruthenensi, ac omnium aliarum terrarum, & dominiorum suorum*. Hic non agitur de feudis Imperialibus vel Ecclesiasticis, quæ elusio est P. Alexandri; sermo est de sententia Concilii executioni mandanda. Quid hic reponet P. Alexander?

DISSERTATIO
APOLOGETICA
F. NATALIS ALEXANDRI
Adversus Libellum
F. FRANCISCI D'ENGHIEN Dominicani, Licentiati Lovaniensis, DE AUCTORITATE SEDIS APOSTOLICÆ IN REGES.

Dissertationem secundam in Historiam Ecclesiasticam Sæculi XI. & XII. *De Dissidio quod Gregorium VII.* Pontificem Maximum cum *Henrico IV.* Imperatore commisit, inscriptam, & præsertim Articulum nonum ejusdem Dissertationis, cujus hic titulus est: *Gregorius VII. Romanorum primus Pontificum sibi Regum exauctorandorum tribuit potestatem, contra Patrum doctrinam, immo contra verbum Dei*: impugnandam nuper suscepit *F. Franciscus D'Enghien*, in Lovaniensi Academia Licentiatus, edito Libello cui titulus est: *Auctoritas Sedis Apostolicæ in Reges* (sive) *Auctoritas Sedis Apostolicæ pro Gregorio VII. Papa vindicata, adversus P. Natalem Alexandrum*. Qui Libellus ad nos pervenit, cum harumce Dissertationum in Historiam Ecclesiasticam XV. & XVI. Sæculi editioni incumberem. Quam certe Licentiati Lovaniensis Fratris nostri lucubrationem responsione non dignarer imbecillem plane & elumbem, nec doctrinam Ecclesiæ Gallicanæ & Sacræ Facultatis Parisiensis, quam in Dissertatione mea propugnavi, vel leviter concutientem, aut superficie tenus vulnerantem, nisi calumniis atrocissimis nomen meum proscinderet, ipsiusque Libelli Approbatores, Ordinis etiam nostri Fratres, iisdem calumniis non modo suffragarentur, sed in Approbationibus suis mihi petulanter insultarent. Adversus Fratres ægre scribo: sed me ad scribendum coegerunt & provocarunt. Meminero tamen Fratres esse, & chariritatis lege servata doctrinam meam, immo Parisiensis Academiæ & Ecclesiæ Gallicanæ, ac existimationem tuebor ea ratione ut solas calumnias refellam; de Libello ipso fratris *D'Enghien* aliorum potius in omni Disciplinæ genere eruditorum virorum Judicia referam, quam meum proferam. *O vita pauperum, Deus meus! in cujus sinu non est contradictio, plue mihi mitigationes in cor*, ut Fratres refellens *charitate veritatis*, non deficiam a *veritate charitatis*. *S. Aug. Lib. XII. Confess. Cap. 25. & alibi.*

ARTICULUS I.

Grammaticorum & Rethorum Judicium de Libello F. FRANCISCI D'ENGHIEN.

Prodeunt imprimis Grammatici, & *F. Franciscum D' Enghien* ferulæ suæ manum porrigere jubent ob solecismos ac barbarismos quibus Libellum suum inquinavit. Pag. 12. sic loquitur: *Interpretantis auctoritatem in effectu non minuit*. Quod vulgo dicimus, *en effet*, Latine *revera* aut *reipsa*, vir elegans scribit, *in effectu*. Pag. 21. sic loquitur vir politissimus: *Cur ergo illi intento Childerici depositio efficaciter contribueret*. Pag. 40. *In quorum supplica*. Libellum supplicem Grammatici dicunt: ille novi vocabuli pro sua auctoritate artifex, *supplicam* dicit. Pag. 67. *Ipsum præivit Baronius.*

nius. Alicui præire *Cicero*, aliquem præire hic ait. Pag. 3. *Respondeo quod hunc locum Baronius ita Lectorem desuper instruat*. Pag. 133. *In probam adduxit*. Grammaticorum vulgus *probationem* F. Denghien vir ornatissimus *probam* usurpat. Pag. 151. *Cum fundamento conjecturari licet*. Nobis *conjicere* Latinum est, *conjecturari* barbarum. Pag. 224. *Pro absolutione Papam accessit, eamque cum instantia omnium qui aderant, impetravit*. Pag. 285. *Quam vexam redemit*: Aliis *vexatio* dat intellectum an fratri *Denghien* adimit, ut *vexam* dicat, quasi obsoletum esset *vexationis* nomen? Pag. 289. *Quo comparens, se submississime subjecit Pontifici*. Latini dicerent; Ubi comparens, se humillime subjecit Pontifici: sed Belgæ Fratri sic loqui placet? Pag. 309. *P. Lupus suæ ætatis in lectura facile primus*. Qui Latine sciunt, virum multæ lectionis dixissent. Pag. 313. *Quo auctorizatus*, pro auctus, ornatus, vel fretus. Pag. 314. *Marseliensis Episcopus*. Pag. 322. *Prænominata argumenta ad intenti probam infirma*. Pag. 433. *Pontificiæ auctoritatis truncationem*. Imminutionem Latinæ linguæ periti dicerent. Ibidem: *In nostri asserti probam juvat Illustrium Scriptorum Gregorio nostro concordium verba producere*. Pag. 554. *Majoris faciendus est sanguis humanus quam ut pro tam inaniter prodigeretur*. Pag. 585. *Eam Epistolam non favere in quem finem assumpta fuit*. Pag. 575. *E Patribus prætendit*. Pag. 601. *Publicam retractationem facere non erubuit, Bulla desuper ad universitatem Coloniensem directa*. Pag. 587. *Multa hodie monumenta prodeunt quorum Veteres non meminerunt, quæ tamen ideo non suspectantur*. Hæc sermonis vitia, quæ pueris in quinta Grammatices classe studentibus Pædagogi non condonant, in charissimi Fratris libello ferri vellem tolerabilius, qui Grammaticis procul dubio reponet vetus illud adagium quo se tueri solet sacra barbaries.

Grammaticæ Leges plerumque Ecclesia spernit.

Sed vereor ut Grammatici, morosum hominum genus, quidlibet facilius quam locutionem inquinatam excusare soliti, Fratri nostro reponant: *Ne illud quidem Socraticum nosse debueras*; Scio quod nescio. *Navem agere ignarus navis timet: Abrotanum ægro non audet, nisi qui didicit dare: Quod medicorum est promittunt medici; tractant fabrilia fabri. Scribimus indocti doctique Poemata passim. Nisi forte se literas non didicisse jurabit: quod nos & illi & absque juramento perfacile credimus: vel ad Apostolum confugit profitentem*: Etsi imperitus sermone, non tamen scientia . . . . *Tu qui in Latinis mussitas, & testudineo gradu moveris potius quam incedis, vel Græce debes scribere, ut apud homines Græci sermonis ignaros aliena scire videaris, vel si Latina tentaveris, ante audire Grammaticum ferulæ manum subtrahere, & inter parvulos ἀθηνογέρων, artem loquendi discere.*

S. Hieronym Apolog. adversus Ruffin. Lib. I.

II. Rhetores cum Fratre nostro paulo indulgentius agunt quam Grammatici, quibus eloquentiam in Theologo non ita desiderandam persuasum est. Ipsum tamen similem adolescentibus Rhetoricam audientibus esse ajunt, qui in Oratiunculæ componendæ tyrocinio, *Ciceronis* optimi eloquentiæ Magistri Orationes non modo imitari, sed integras describere periodos gestiunt; nihilque præclarius ac ornatius arbitrantur, quam si hoc dicendi capiant exordium: *Tandem aliquando*, vel *Novum crimen, & ante hanc diem inauditum*: vel: *Quamquam hic locus ad dicendum aptissimus &c.* Sic (inquiunt) frater *Denghien* Libellum *De Sedis Apostolicæ Auctoritate in Reges*, contra F. *Natalem Alexandrum* scribere aggressus, ad *Bellarmini* Cardinalis librum de eadem materia contra *Barclaium* oculos animumque convenit, illiusque profligata dudum argumenta, ipsaque verba passim describens audax plagiarius, ab ea *Bellarmini* periodo exorsus est, *Barclaii* nomine in *Natalis* mutato. *Satis audacter Natalis in Christum Domini, ac suum, atque omnium Christianorum Judicem sententiam tulit: nec saltem dubitando vel suspicando, vel opinando locutus est, sed præcise & absolute, quasi de re explorata & certa pronuntiavit, &c.* In arce eloquentiæ stare se putat Frater noster, cum ad arcem calumniæ pervenit. Quod in Christum Dominum Sententiam tulerim falsum est, immo *Gregorii septimi* sanctimoniam ab hæreticorum & Schismaticorum calumniis toto Dissertationis meæ Articulo 12. vindicavi: sed de *Gregorii* ut privati Doctoris opinione sententiam dixi; non juridicam, sed doctrinalem, quod quisque in Sacra Facultate Theologica Doctor, quisque Sacrarum Literarum peritus, jure suo potest, ut probat Venerabilis

Bellarm. de Excusat. Barclaii. Cap. 9. p. 835.

rabilis *Gersonius* in aureo Libello *De examinatione doctrinarum*, consideratione 4. *Examinator* (inquit) *partim authenticus, partim doctrinalis hujusmodi doctrinarum, est quilibet in Sacra Theologiæ Facultate licentiatus aut Doctor*. Et consideratione 5. *Examinator hujusmodi doctrinarum est per modum doctrinæ quilibet in Sacris literis sufficienter eruditus*, Sententiam (inquam) dixi, non meam dumtaxat, sed Sacræ Facultatis Parisiensis & Ecclesiæ Gallicanæ, quarum doctrinam sequi teneor, ut verissimam agnosco. Opinionem ergo, quam *Gregorius VII.* ut privatus Doctor invexit de potestate Romani Pontificis in temporalia Regum, *Doctrinæ Patrum, ac verbo Dei contrariam* asserui, *novam, falsam, erroneam, Pontificiæ Dignitati odium conciliantem, Schismati occasionem præbentem, Supremæ Regum Auctoritati a Deo solo dependenti derogantem, Principum Infidelium & hæreticorum conversionem impedientem, pacis publicæ perturbativam, Regnorum, Statuum, Rerumque publicarum eversivam, subditos ab obedientia & subjectione avocantem, & ad factiones, rebelliones, & Principum parricidia excitantem*. Cur mihi crimini vertitur a Fratre, quod Parisiensis Academiæ Sententiam sequar, ac verba ipsa usurpem? Sic enim pronuntiavit in Censuris *Sanctarelli & F. Malagolæ*. Quod hanc Sententiam primus invexerit *Gregorius septimus* facti quæstio est, quam invictis testimoniis me probavisse confido. Non suspicando, dubitando, vel opinando locutus sum, sed præcise & absolute pronuntiavi, hunc Pontificem istam sibi potestatem tribuisse *contra Patrum doctrinam & Verbum Dei*. Res est sane explorata & certa Sacræ Facultati Parisiensi & Ecclesiæ Gallicanæ. De illa Gallorum eruditorum nemo dubitat. Cur opinando expressissem, quod certissime scio? Cur dubitando, quod firmiter teneo? Cur suspicando, quod suspicionum materia non est? Cum Doctorem, cujus labia sententiam custodiunt, & de cujus ore Populus Christianus Legem ac veritatem exquirit, suspiciones meras afferre sit indignissimum, ubi veritas Scripturæ Sacræ & Traditionis radiis illustrata & confirmata, omnium perstringit oculos, ac ingenia vincit, qui nullis obcæcati præjudiciis, eam consideratius intuentur.

ARTICULUS II.

Dialecticorum, Theologorumque Scholasticorum Judicium.

De Libello F. FRANCISCI D'ENGHIEN.

I. Dialectici, Theologique Scholastici Fratrem *Denghien* in illo suo opere cum arte recte ratiocinandi fecisse divortium, & argumentationibus absurdissimis uti demonstrant. Scilicet Articulo 1. assertione 1. pag. 12. verba illa Epistolę *S. Gregorii Magni* (ut inscribitur) ad Senatorem Abbatem de Augustodunensis Xenodochii privilegium violantibus: *In æterno examine districtæ ultioni subjaceat*: non imprecantis esse asserit, sed decernentis: adeoque & illa: *Si quis vero Regum hanc constitutionis nostræ paginam agnoscens, contra eam venire tentaverit, potestatis honorisque sui dignitate careat. NEC propterea* (inquit) *Pontifex sibi potestatem tribuit quempiam de Libro vitæ delendi, sed Dei auctoritate dignum decernendi, ratione delicti per pœnitentiam non expiati, qui executionem deletionis de Libro vitæ a Deo justo Judice recipiat, etiam vi Pontificii Decreti, quam alias incurreret.*

Quantæ, bone Deus, in una periodo tenebræ, quantæ ambages, quot absurda! Romanus Pontifex eum qui Monasterii vel Xenodochii immunitatem violaverit, decretorio Judicio damnatum iri pronuntiat, si pœnitentiam non egerit, ita ut Deus etiam vi Pontificii Decreti illum ad Inferos detrudat. Scilicet Decretum Pontificium Deum movet ut damnet eos, qui rem alienam non restituerint, nec pœnitentiam egerint; quasi jus habeat vitæ ac mortis æternæ homo Christi Minister ac Vicarius: quasi quid aliud præter peccata Deum moveat ad pœnam æternam reprobis infligendam, aut Pontificium Decretum peccatum sit: quasi Deus Pontificii Decreti sit executor in negotio prædestinationis & reprobationis. Habet quidem a Christo Pontifex auctoritatem excommunicandi & absolvendi, non vero aliquem reipsa ad inferos detrudendi. Sed

(inquit

(inquit F. *Denghien*) dignum decernit qui executionem deletionis de Libro vitæ a Deo recipiat. Convenientius loqueretur, si dignum æterna damnatione a Summo Pontifice declarari diceret, ex hypothesi quod pœnitentiam non agat. Sed numquid idem Sacerdos & Concionator quilibet, immo quilibet fidem Catholicam tenens, asserere ac denuntiare non potest, cum sit veritas fidei minime controversa? Denique ex hac Fratris *Denghien* responsione, præclarum illud conficitur argumentum quod ejus opinionem mirum in modum juvat.

Eodem sensu intelligenda sunt hæc verba Epistolæ ad Senatorem: *Si quis Regum, &c. potestatis honorisque sui dignitate careat*, ac ista: *In æterno examine districte ultioni subjaceat*: Sed posteriora illa sic intelligenda sunt, ut Summus Pontifex dignum dumtaxat pronuntiet peccatorem impœnitentem, qui a Deo justo Judice Sententiam damnationis excipiat: Ergo & priora sic intelligenda sunt, ut Summus Pontifex Reges qui Constitutionem suam violaverint, dignos censeat ac pronuntiet, qui Dignitate sua, honore & potestate a Deo exuantur.

An *Gregorii VII.* opinionis, & Lovaniensibus Fratribus ejus errorem præfacte propugnantibus, hæc ratiocinatio faveat, an potius eam destruat, prudens Lector judicet.

II. Pag. 49. ad F. *Natalis Alexandri* argumentum ex *Gregorii II.* ad *Leonem Isaurum* scribentis testimonio petitum respondens, ait: „ Pontificem non intelligendum de „ indirecta Ecclesiæ potestate. Hanc enim (inquit) in Palatium introspiciendi aucto„ ritatem sibi inesse non negat, sed affirmat Epistola citata: *Doluimus* (inquit) *&* „ *nos, utpote qui facultatem, potestatem atque auctoritatem a S. Petro Principe Apo*„ *stolorum habeamus tibi pœnam irrogare*. Quod Fratris *Denghien* ratiocinium ad hanc „ formam redigi potest.

Qui potestatem habet pœnam irrogandi Imperatori, potestatem habet eum deponendi; sed Gregorius II. asserit se potestatem habere pœnam irrogandi Imperatori: Ergo asserit se potestatem habere ipsum deponendi & Imperio privandi.

Ut Major vera esset, necesse esset, vel nullam esse pœnam, qua emendari possint Imperatores ac Reges, præter depositionem, seu privationem Regnorum, adeoque Excommunicationem pœnam non esse & quidem temporalibus graviorem; vel Summum Pontificem non posse Principes excommunicare. Utrumque hæreticum est. Præterea a genere ad speciem consequentia non valet, secundum Dialecticos: sed doctissimus F. *Denghien* Dialecticæ & ratiocinationis legibus superior, sic argumentari pro suo jure potest:

Qui potestatem habet pœnam irrogandi, potest irrogare pœnas temporales, etiam privationis bonorum & Regnorum: sed Summus Pontifex potestatem habet pœnam irrogandi Principibus: Ergo potest ipsis irrogare pœnas temporales, etiam privationis bonorum & Regnorum.

„ Ibidem sic ratiocinatur Frater noster: Nec per hoc quod Pontifices a Reipublicæ „ negotiis feriatos velit, illis indirectam in civilia & temporalia denegat potestatem. „ Qui enim iis dumtaxat se occupat ob spiritualis vitæ finem, a Reipublicæ negotiis „ abstinet, utpote quæ finem alium sibi præstitutum non habeat, nisi politicum. „ Quæ si ad finem spiritualem prout illi famulari debent, colliment, Reipublicæ Chri„ stianæ negotia sunt; cum, ut Ethica docet, media finis dignitatem sortiantur.

Hujus ratiocinationis insulsitas ac vanitas, ut omnibus pateat, omnino similem subjicio:

Qui Reipublicæ negotiis se occupat ob spiritualis vitæ finem, ad quem administrationem temporalem, & publicam subditorum tranquillitatem dirigit, a Reipublicæ negotiis abstinet: Sed Henricus Pius & Carolus Magnus Imperatores, Robertus & Ludovicus Nonus Reges Francorum Sanctissimi Reipublicæ negotiis se occuparunt ad spiritualis vitæ finem, ad quem administrationem temporalem, ut publicam subditorum tranquillitatem dirigebant: Ergo Henricus Pius & Carolus Magnus Imperatores, Robertus & Ludovicus Nonus Reges Francorum Sanctissimi, a Reipublicæ negotiis abstinuerunt.

Ex hac etiam Fratris nostri ratiocinatione Potestas indirecta Principum in res Ecclesiasticas & spirituales pariter probaretur, si vim aliquam haberet.

Enim-

Enimvero: *Quemadmodum Pontifex introſpiciendi in Palatium poteſtatem non habet, ac Dignitates Regias deferendi, ſic neque Imperator in Eccleſias introſpiciendi, & electiones in Clero peragendi (ut loquitur Gregorius II.) Sed Pontifex, etſi Poteſtatem directam introſpiciendi in Palatium non habeat, indirectam nihilominus Poteſtatem habet* (ex Bellarmino & Fratre Denghien) *ita ut deponere poſſit Imperatores & Reges; ergo etiam Imperator, quamvis Poteſtatem directam introſpiciendi in Eccleſias non habeat, indirectam nihilominus Poteſtatem habet, qua poſſit deponere Epiſcopos & Pontifices, ſi ad publicæ tranquillitatis perturbationem ſua Poteſtate abutantur. Et tamen ab Eccleſiaſticis negotiis abſtinebit. Qui enim iis dumtaxat ſe occupat ob finem politicum, ſcilicet ob Reipublicæ tranquillitatem, ab Eccleſiaſticis negotiis abſtinet, quæ finem alium ſibi præſtitutum non habent, niſi vitam æternam: Sed Rex tunc ſe negotiis Eccleſiaſticis occupabit ob finem dumtaxat politicum: Ergo deponendo Epiſcopos & Pontifices, ab Eccleſiæ negotiis abſtinebit.*

Ex hujuſmodi argumentationum collatione cuilibet a recta ratione haud penitus deſtituto perſpicuum eſt, ratiocinationem Fratris *Denghien* tam falſam, tam inſulſam ac abſurdam eſſe, quam poſteriores iſtas ipſi ſimillimas.

Pag. 76. Ad Sedis Apoſtolicæ indirectam in Reges auctoritatem comprobandam affert *Innocentii III.* teſtimonium Cap. *Solitæ, De Majoritate & Obedientia*, dicentis: *Ad firmamentum igitur Cœli, hoc eſt univerſalis Eccleſiæ, fecit Deus duo luminaria magna, id eſt, duas inſtituit Dignitates, quæ ſunt Pontificalis Auctoritas & Regalis Poteſtas: ſed illa quæ præeſt diebus, id eſt ſpiritualibus, major eſt: quæ vero carnalibus, minor: ut quanta eſt inter Solem & Lunam, tanta inter Pontifices & Reges differentia cognoſcatur.* Fratrem *Denghien* ita ratiocinari neceſſe eſt, ut ex hoc *Innocentii Tertii* teſtimonio poteſtatem indirectam Summi Pontificis in Reges colligat:

Quæcumque Auctoritas altera major eſt ac perfectior, ipſam abdicare & exauctorare poteſt: ſed Pontificalis auctoritas major eſt Regia: Ergo Pontifices Maximi Reges exauctorare poſſunt.

Hujus vero argumentationis abſurditas ex alia ſimili dignoſci poteſt, quam ipſi oppono:

Quæcumque Auctoritas altera major eſt ac perfectior, ipſam abdicare & exauctorare poteſt: ſed Poteſtas quælibet Eccleſiaſtica, non ſolum Romani Pontificis, ſed Epiſcoporum etiam, & Parochorum, major eſt ac perfectior Poteſtate Regum: Ergo Epiſcopi, vel Parochi, in quorum forte Diœceſi aut Parochia Rex crimen aliquod adverſus Eccleſiam commiſerit, ipſum exauctorare poſſunt.

Non minus inepte & abſurde Poteſtatis Regiæ & Pontificiæ cum Sole & Luna comparatio ad indirectam Sedis Apoſtolicæ Auctoritatem in Reges confirmandam adhibetur: ex qua contrarium colligitur hac ratiocinatione ipſis Solis radiis clariore.

„ Sicut ſe habent Sol & Luna in firmamento Cœli: ita ſe habent Pontificalis Au„ ctoritas & Regalis Poteſtas in Eccleſia: & ſicut Deus Solem condidit ut præeſſet „ diei, & Lunam ut præeſſet nocti; ita Pontificiam Auctoritatem inſtituit ut præeſ„ ſet ſpiritualibus, & Regiam ut præeſſet carnalibus (*Ex Innocentio* III.) Sed Sol po„ teſtatem etiam indirectam non habet privandi Lunam jure, quod a Creatore cum „ natura accepit, ut præſit nocti; Ergo nec Pontifex Poteſtatem habet, etiam indire„ ctam, privandi Reges jure, quod a Deo acceperunt ut præſint carnalibus. Et ſicut „ Luna a Sole quidem illuſtratur & accenditur, luce tamen congenita privari ab ipſo „ non poteſt: ita Reges a Pontificibus illuſtrantur ac diriguntur in his quæ ad ſalu„ tem æternam pertinent: ſed temporali Poteſtate a Deo accepta privari ab ipſis non „ poſſunt.

Lumen quidem doctrinæ a Pontificibus Reges ſuſcipiunt, non Auctoritatem, ſicut Luna motum & influxum a Sole non habet. Et quemadmodum duo illa Sydera invicem non commiſcentur, nec in ipſa corporum ſubſtantia, nec in Ordine quem ſortita ſunt ab omnium conditore Deo; ſed ſol diei, Luna vero nocti prælucet: ſic utriuſque Poteſtatis Regiæ & Pontificiæ impermixta diſcretio eſt: hæc ſpiritualibus in rebus dumtaxat, illa in temporalibus ſola ſummo Jure dominatur. Solis & lunæ imperium in reliqua Sydera immediate a Deo eſt, Pontificis & Regis Principatus pariter a Deo derivatur.

rivatur. *Berengosium* Abbatem Sermone *De Mysterio Ligni Dominici* audiamus hanc comparationem apposite instituentem: „ Sciendum est (*inquit*) quod nec Catholicæ Fidei, „ nec Christianæ contrarium est Legi, si ad honorem Regni & Sacerdotii Rex Pontifici, „ & Pontifex obediat Regi. Isti sunt enim qui ex antiquo, Divinitatis dispensatione bifaria, in firmamento Ecclesiæ quasi duo magna convenere Luminaria; quatenus in his „ quæ sunt sæculi, & in his quæ sunt Dei, luminare minus nocti, & luminare majus „ debeat præesse diei. Et non immerito duobus illis luminaribus poterunt comparari: quæ „ cæteris syderibus videntur principari. Quia sicut in firmamento Cœli eisdem luminaribus nulla stellarum creatura claritate videtur eximior; sic in firmamento Ecclesiæ, „ duabus his Personis ordine & dignitate nulla potest esse sublimior. „ Comparationem a Sole & Luna ductam non probare quod mutuatitia vel saltem obnoxia luce Principum potestas fulgeat, ex *Metrophanis* Smyrnę Metropolitæ Oratione in Octava Synodo œcumenica liquet, in qua *Basilium* Imperatorem alloquens, ipsum novum Jubar esse ait; cujus splendore Patriarchæ illustrentur, quamquam magna luminaria sint, diei & nocti præposita. *Sol justitiæ* (inquit) *& immensæ solus potentiæ, & Dominus noster, qui fecit duo luminaria magna; majus, ut præesset diei; minus, ut præesset nocti, iisque in firmamento collocatis, posuit & alia quædam luminaria magna in firmamento Ecclesiæ; rectos nempe vertices Patriarcharum ad universum terrarum orbem illustrandum, ut præsint diei & nocti, & lucem dividant a tenebris, hoc est, dividant ac separent facientes opera lucis & tenebrarum. Hæc igitur magna luminaria, Religiosissime Princeps, perinde ac in magna domo multas faces, ita in tua Urbe congregasti. Teque ipsum clarius Jubar, ac tuum Imperium illustrius & Christi in Ecclesiam splendidiorem reddidisti. Quin immo tua præsentia veluti Luminare aliquod ingens Sanctæ huic & Oecumenicæ Synodo dicta hæc visaque Lumina multo fulgentiora effecisti.* Denique si ex hujusmodi comparatione colligere liceret regiam Auctoritatem ad Pontificiam eodem prorsus modo se habere, quo Luna ad Solem, sequeretur tunc majorem ac fortiorem esse Regum Auctoritatem, cum a Summo Pontifice dissident: infirmam vero, cum eidem arctius sunt conjuncti: sicut Luna in coitu Solis caligat, & in maximo recessu fulget orbe pleno. Id autem absque errore & impietate dici non potest. Addiderim ex *Joanne Parisiensi*, Lib. *De Potestate Regia & Papali*, Cap. 14. Hanc Solis & Lunæ comparationem cum Civili & Ecclesiastica Potestate, ad sensum literalem Scripturæ Sacræ non pertinere, sed ad Mysticam expositionem. *Mystica autem Theologia non est argumentativa, nisi accipiatur ejus probatio ex alia Scriptura.* Sed neque mystica illa expositio a Sanctis tradita est: *sed forte contraria: Unde dicit Isidorus super Genesim* in Glossa, *Quod per Solem intelligitur Regnum, & per Lunam Sacerdotium.* Discat itaque Licentiatus Lovaniensis ex comparatione utriusque Potestatis adducta ab *Innocentio III.* cum Sole & Luna nihil colligi posse, quo indirectæ Potestatis Pontificiæ in temporalia Regum figmentum adstruatur.

V. Non minus absurde ratiocinatur Lovaniensis Licentiatus ex comparatione quam instituunt quidam ex SS. Patribus Ecclesiasticæ, & Politicæ Potestatis cum corpore & anima, quam ex earum comparatione instituta ab *Innocentio* III. cum Sole & Luna. Romani enim Pontificis Auctoritatem in temporalia Regum esse *Traditioni omnino consonam* demonstrare se putat ex *S. Gregorio Nazianzeno* in Oratione ad subditos timore perculsos, & Præsidem irascentem, sic Magistratus compellante: *Lex Christi vos meæ Potestati, meoque subjecit Tribunali. Imperamus enim & ipsi, addo majori imperio & perfectiori: aut oportet potius ut Spiritus subsit carni cœlestiaque terrestribus? Suscipe igitur vocem liberiorem, scio te ovem esse mei gregis.* Secundo ex *S. Joanne Chrysostomo* Homilia 15. in 2. ad Corinthios, dicente: *Hic est etiam Principatus Civili sublimior. Quis igitur est ille? Is qui in Ecclesia: cujus Paulus meminit dicens:* „ Obedite Præpositis vestris, „ & subjacete, quia ipsi pervigilant, pro animabus vestris tamquam rationem reddituri: *Iste enim Principatus Civili tanto sublimior est, quantum terra cœlum, immo & multum magis . . . Iste noster Principatus illo ideo melior est, quia non solum est Principatus, sed & Paternitas, (ut ita dicatur) nam & Patris habet mansuetudinem . . . Honorabile hoc Tribunal etiam animam, non solum corpus corrigit: quantum igitur distat inter corpus & animam, tantum iste Principatus ab illo distat.* Tertio ex

S. Isi-

S. Isidoro Pelusiota Lib. 3. Epistola 249. *Ex Sacerdotio & Regno rerum administratio conflata est, quamvis permagna utriusque differentia sit. Illud enim velut anima, & hoc velut corpus, ad unum eumdemque finem.*

Hæc testimonia probant quod in quæstione non est, & de quo inter nos convenit, Potestatem Ecclesiasticam esse temporali perfectiorem & excellentiorem. Ex iis qui colligit Romani Pontificis Potestatem in temporalia Regum, ut Frater *Denghien* sic ratiocinetur oportet.

Quæcumque Potestas altera perfectior est & excellentior, ipsi dominatur in omnibus, eamque abdicare, exauctorare, & destruere potest: sed Potestas Romani Pontificis est perfectior & excellentior Potestate Regia: Ergo Romanus Pontifex Reges abdicare & exauctorare potest.

Hujus porro argumentationis absurditas ex alterius similis collatione demonstratur, quam ex eodem principio conficere licet:

Quæcumque Potestas altera perfectior est & excellentior, ipsi dominatur in omnibus, eamque abdicare, exauctorare, & destruere potest: sed Potestas quælibet Ecclesiastica, scilicet Episcoporum, & secundi Ordinis Sacerdotum, est perfectior & excellentior Potestate Regia: tantum quippe inter eas distat, quantum inter cælum & terram, inter animam & corpus ex SS. Gregorio Nazianzeno, Joanne Chrysostomo, Isidoro Pelusiota: Ergo quilibet Episcopus, & secundi Ordinis Sacerdos Regi dominatur in omnibus, ipsumque abdicare & exauctorare potest.

Quidni porro contrarium ex utriusque Potestatis comparatione cum anima & corpore sic colligitur?

Sicut se habet corpus ad animam, ita Politica Potestas ad Ecclesiasticam & spiritualem; sed Anima ita imperat corpori, ut illud perficiat, non ut ipsum destruere valeat: Ergo Ecclesiastica Potestas non ita imperat Politicæ ut ipsam destruere, evertere, abdicare possit, sed perficere tantum ac dirigere ad finem spiritualem.

Ad hæc, si Physicæ ac Ethices Principiis attendisset *F. Denghien* discrimen facile percepisset, quod inter utramque Potestatem, & corporis ac animæ intercedit. Quid enim certius ac evidentius, quam corpus ut corpus referri ad animam, & animam ut talem ad corpus referri, cum ad unius compositi Physici constitutionem ut partes essentiales conspirent, & corpus natura subjiciatur animę, & per eam existat, vivat, moveatur; ab eaque destitutum, vitæ ac motus pœnitus expers sit. At Politica Potestas, qua Politica est, ad spiritualem non ordinatur, cum absque illius consortio perfecta, integra & absolutissima esse possit, & plerumque apud Infideles extiterit: multo minus Ecclesiastica Potestas, qua talis, ad Politicam ordinatur. Duæ sunt igitur Potestates suis officiis distinctæ, suis finibus circumscriptæ, perfectione quidem & excellentia impares, sed in suo quæque ordine libertate & supremo imperio æquales.

Nec vero ob insulsum dumtaxat ratiocinium, sed etiam ob malam fidem, vel intelligentiæ tarditatem reprehendunt Fratrem *Denghien*: ob malam fidem; quod Orationis XVII. *S. Gregorii Nazianzeni* titulum interpolaverit. Cum enim inscribatur: *Ad Cives Nazianzenos timore perculsos, & ad Præfectum irascentem*: Sic eam laudavit: *In Oratione ad subditos timore perculsos, & Imperatorem irascentem*: ob stuporem ac tarditatem Fratrem nostrum arguunt, quod hæc in eadem Oratione intelligentia non sit assecutus, vel, ut suo errori adversa, rursus mala fide reticuerit: *Jam vero inter cæteras nostræ doctrinæ Leges hanc quoque habemus cumprimis laudandam, & a spiritu præclare constitutam, qua ut servi heris suis, & uxores viris, & Ecclesia Christo, & discipuli Magistris ac Pastoribus, dicto audientes esse atque obtemperare jubentur, ita nobis etiam præscribitur, ut sublimioribus Potestatibus pareamus, non solum propter iram, sed etiam propter conscientiam, ut qui pendendo Tributo simus obnoxii.*

Malæ pariter fidei vel similis stuporis specimen præbuit Frater *Denghien* in *S. Joannis Chrysostomi* testimonio referendo. Primum dissimulat quod de Civili Imperio præmittit Sanctissimus Antistes: „ Duplex enim Imperii genus est: alterum cujus opera homines „ & populis & urbibus imperant, ac civilem hanc vitam moderantur. (Id quod Pau„ lus indicabat, cum diceret: Omnis anima Potestatibus sublimioribus subdita sit: Non

„ est

„ est enim Potestas nisi a Deo .) At vero hic aliud quoque Imperii genus est, ac „ civili quidem Imperio sublimius &c. „ Duplex Imperii genus distinguit, unum altro præstantius asserit, sed non magis civile, qua tale est, Ecclesiastico subditum innuit, quam Ecclesiasticum civili. Et tantum abest ut Civilem Potestatem ab Ecclesiastica abdicari posse doceat, ut utriusque Potestatis discrimen & in eo positum affirmet, quod Ecclesiastica in id unum incumbat, ut vitium evellatur, non ut supplicium de nocente sumatur; & patris mansuetudinem ac suavitatem habeat, nec majorem exerceat severitatem in peccatores, quam ut ipsos a Mysteriis sacrisque septis arceat. „ Hoc „ Imperium (*inquit*) tanto civili excellentius est, quanto cœlum terra : immo etiam „ multo præstantius. Primum namque non hoc præcipuo studio spectat, ut perpetrata „ scelera vindicet, sed ut ne omnino quidem perpetrentur. Deinde si perpetrata sint, „ non ut ægrotantem de medio tollat: sed ut ipsa deleantur . . . . . Jam vero quod „ hoc Imperium omnium lenissimum sit, hinc liquet: Nam qui externum Imperium „ gerit, si adulterum arripuerit, protinus in eum animadvertit. Ecquid porro hinc com- „ modi existit? Hoc enim non est vitium de medio tollere, sed ægram ac sauciam ani- „ mam abigere. At qui hic Imperium administrat, hoc summo studio agit, non ut de „ nocente supplicium sumat, sed ut vitium evellat. Nam tu quidem perinde facis, ac „ si morbo aliquo in capite enato non morbum esse comprimas, sed caput amputes: Ego „ vero non ita, sed morbum trunco: atque eum quidem a Mysteriis, sacrisque septis „ arceo; cœterum eumdem postea excitatum, ac vitio liberatum, melioremque per pœ- „ nitentiam effectum, rursus assumo „. Si hæc expendisset, vel capere potuisset Frater *Denghien*, *S. Chrysostomum* hac in Homilia potestatem Ecclesiæ in temporalia Regum asserere non scripsisset. Sed vir oculatissimus videt quod alii non vident, & hunc forsan Syllogismum ex *S. Chrysostomi* verbis contextum id demonstrare putat.

„ Imperium omnium lenissimum & suavissimum & quod potius paternitas est quam „ dominatio; nec alias a nocente pœnas expetit, quam medicinales, quarum maxima „ est, ut a Mysteriis & sacris septis arceatur, Potestatem habet in temporalia Re- „ gum, ipsosque Regnis privare potest: Sed Imperium Ecclesiasticum, *ex S. Joanne* „ *Chrysostomo*, est omnium lenissimum & suavissimum; & magis paternitas est, quam „ dominatio; nec alias a nocente pœnas expetit quam medicinales, quarum maxima „ est ut a Mysteriis & sacris septis arceat: Ergo Potestatem habet in temporalia Regum, „ ipsosque Regnis privare potest.

VI. Pag. 103. Ad *Nicolai I.* testimonium a me laudatum ex illius ad *Michaelem* Imperatorem Epistola, respondens *F. Denghien*, ait: „ *Nicolaum* quidem docere, Pontifi- „ ciam & Imperialem Potestatem esse actibus, dignitatibus, & officiis distinctas, nul- „ lo tamen verbo indicare neutram alteri subjectam, quin potius contrarium insinuare, „ siquidem paulo post subjunxit: *Christianos Imperatores egere Pontificum ministerio pro* „ *æterna vita*, & contra *Pontifices uti Legibus Imperialibus pro cursu* tantum *vitæ tem-* „ *poralis*: apertissime indicans finem Potestatis Pontificiæ superiorem esse fini Potestatis „ Politicæ; ac per hoc Potestatem Pontificum imperium habere super Politicam Po- „ testatem, quatenus opus est, ut Potestas Politica non impediat adeptionem vitæ æ- „ ternæ, ad quam a Pontificia dirigenda est.

Ut autem omnibus appareat quam leve sit hujus argumenti pondus, immo quam absurda sit ipsa per se ratiocinatio, sic eam ad formam syllogisticam revoco:

„ Qui asserit Pontificiam Potestatem & Regiam ita esse propriis actibus, dignitatibus, „ & officiis ex Christi institutione discretas, ut nec Pontifex vi spiritualis potestatis se ne- „ gotiis sæcularibus implicet, nec Rex divinis rebus præsideat, nullo verbo indicat neu- „ tram potestatem esse alteri subjectam eo in ordine, in quo suprema est; immo con- „ trarium insinuat: Sed Nicolaus I. asserit Pontificiam Potestatem & Regiam ita esse „ propriis actibus, dignitatibus, & officiis ex Christi institutione discretas, ut nec Pon- „ tifex sæcularibus negotiis se implicet, nec Rex divinis rebus præsideat: Ergo Nico- „ laus I. nullo verbo indicat neutram Potestatem esse alteri subjectam eo in ordine, „ in quo suprema est, immo contrarium insinuat.

Ad hunc rursus syllogismum Fratris nostri ratiocinatio redigitur.

Pote-

Potestas cujus finis est superior fine alterius, habet in ipsam Imperium, quatenus opus est, ut illa non impediat consecutionem finis superioris, & vi hujusmodi Imperii pœnas quascumque ipsi infligere potest: Sed finis Potestatis Pontificiæ superior est fine Politicæ Potestatis: Ergo Potestas Pontificia Imperium habet super Politicam Potestatem, quatenus opus est ut ista non impediat consecutionem vitæ æternæ, ad quam illa dirigit: ita ut vi hujusmodi imperii quascumque pœnas ipsi infligere possit, etiam privationis bonorum & regnorum.

Hujus argumentationis vanitas ex simili collatione ostenditur.

Potestas cujus finis est superior fine alterius, habet in ipsam imperium, ne sui finis adeptionem impediat, eique istius imperii ipsam abdicare potest, proscribere ac bonis privare: sed finis Potestatis Parochorum est superior fine Politicæ Potestatis; Ergo Parochiales Sacerdotes imperium habent super Politicam Potestatem vi cujus Politicos Magistratus abdicare, & Reges ipsos deponere possunt.

VII. Eadem ratione (an rationis potius defectionem dixerim?) utitur Frater FRANCISCUS JANSSENS ELINGA, Dominicanus, Doctor, & Professor Antuerpiensis, in Approbatione Libelli Fratris *Denghien*.

„ Cui (inquit) præcipitur alicujus intenti finis executio, media etiam ad eum finem obtinendum necessaria, seu eorumdem electio committitur. Porro nemo sanæ fidei ambigit *B. Petro* Apostolo ac ejus Successoribus pro fine præfixum fuisse a Christo Domino spirituale regimen totius Ecclesiæ. Et iterum nemo est, qui ambigat finem illum, quia spiritualem, altioris esse ordinis, immo & supremi in Monarchia Dei. Quod si ita sit, iisdem a Christo concessam, immo commissam fuisse electionem omnium mediorum, quæ fini illi congrua vel necessaria fuerint. Hinc Auctoritas Sedis Apostolicæ super Reges, & Regna, non directa quidem, sed indirecta, si videlicet in quibusdam implexis temporum circumstantiis spirituale Ecclesiæ regimen sine exercitio spiritualis potestatis in eorum Personas, Regna, vel bona temporalia, subsistere vix aut nullatenus possit. Indubitatum enim esse debet, quod ad finem eum etsi spiritualem, immo quia spiritualem, ac proinde superiorem, imperari possint temporalium bonorum media, & porro si possint, etiam debeant, si id necessitas istius finis exegerit. Hanc certam Angelici Doctoris doctrinam non satis attenderit NATALIS ALEXANDER, dum Successoribus *Petri* indirectam Potestatem in Reges & Regna non solum negavit, sed eam *contra Patrum Doctrinam* ac *contra* ipsum *Verbum Dei* a *Gregorio VII.* præsumptam fuisse, temerarie affirmare præsumpsit.

Antuerpiensis Professoris miror confidentiam, qui tam insulsum ratiocinium Angelico Doctori affingere non dubitat. Adeo leve est illud ut repellere Novitii nostri Collegii Parisiensis Theologi facile possint. *Cui finis præscribitur, eidem electio mediorum, quæ ad finem sunt necessaria, committitur.* Distinguunt Propositionem; Quæ ad finem per se necessaria sunt, & quæ sunt illi fini congrua; concedunt. Quæ necessaria sunt secundum pravam quorumdam opinionem, & quæ illi fini minime sunt congrua; negant. *Sed Potestas in bona temporalia & Regna est interdum necessaria ad spirituale Ecclesiæ regimen*: Ex falsa & erronea quorumdam opinione, concedunt; Ex rei natura & spectata proportione mediorum ad finem, negant. Vel iterum Propositionem distinguunt: Potestas dirigens, & pœnis spiritualibus etiam coercens est necessaria ad Ecclesiæ regimen, concedunt: Potestas Dominii in bona temporalia, & pœnis temporalibus seu privationis temporalium dignitatum & bonorum constringens, negant. *Ergo Potestas in bona temporalia & Regna commissa est S. Petro & ejus Successoribus.* Distinguunt consequens: Potestas dirigendi & coercendi pœnis spiritualibus Principes & Magistratus, si potestate sua in Ecclesiæ detrimentum abutantur, concedunt. Potestas dominandi ac disponendi de rebus temporalibus & Regnis, ipsosque Principes & Magistratus abdicandi, negant. *Ad finem spiritualem imperari possunt temporalium bonorum media*: illi fini congrua, & modo quem Christus instituit, concedunt: Media quæcumque, & arbitraria, negant.

Verum insulse ratiocinari Magistrum *Janssens Elinga*, similibus argumentis velut ad sensum demonstratur.

„ Cui

„ *Cui præcipitur finis alicujus,* executio, media etiam ad finem obtinendum necessa-
„ ria *committuntur eligenda*: Sed spirituale Ecclesiæ regimen, quod Apostolis & LXX.
„ *Discipulis*, & *Episcopis* Apostolorum Successoribus, ac Parochis, qui LXX. Discipu-
„ lorum *locum tenent*, a Christo commissum est, plerumque sine exercitio spiritualis
„ potestatis in bona temporalia & Regna, & sine abdicatione & translatione Regnorum,
„ vel Magistratuum, subsistere vix aut nullatenus potest: Ergo Episcopis, & Parochis
„ potestas indirecta in Personas Principum, & Magistratuum, in eorum Regna, Digni-
„ tates, Officia, & bona temporalia, & auctoritas illos abdicandi, a Christo commissa
„ est.

Simile rursus argumentum istud erit: *Ad finem spiritualem imperari possunt temporalia media, & si possunt, etiam debent, si id necessitas istius finis exegerit: sed fieri potest ut spirituale Ecclesiæ regimen Romano Pontifici vix aut nullatenus subsistere posse videatur Imperatore aut Rege aliquo superstite; Ergo Romanus Pontifex illum e medio tollere & interimere potest.*

Tam feralem consequentiam Summi quidem Pontifices execrantur, & non solum nolunt occidere quemquam, sed nec posse volunt. En tamen quo hujusmodi principia & falsæ ratiocinationes præcipitant, ad seditiones, & parricidia Regum, ut recte observat Sacra Facultas Parisiensis in Censuris *Sanctarelli* & F. *Malagola*. Hanc consequentiam non tantum admittit, sed in ea suæ præsidium sententiæ ex parte ponit unus e recentioribus Theologis, quem inter opinionis suæ Suffragatores non absque honorifica præfatione laudat *F. Dengbien*, (pag. 445. linea 2.) Disputatione 1. in Secundam Secun-
„ dæ, Quæst. 12. Punto 2. Assertione 2. his concepta verbis. (*Gregorius de Valentia.*)
„ Jure Ecclesiastico, atque adeo per Summi Pontificis Auctoritatem atque sententiam,
„ omnino potest quis dominio & prælatione erga subditos privari, propter apostasiam
„ a fide. *Quam Assertionem sic probare aggreditur*: Probatur primo, & quidem irrefra-
„ gabiliter, illis omnibus argumentis, quibus Quæstione præcedenti, Puncto 3. convi-
„ cimus posse Hæreticos & Apostatas a fide privari etiam ipsa vita per Ecclesiæ aucto-
„ ritatem. Nam si vita possunt privari, multo magis omnibus aliis bonis, atque adeo
„ etiam Prælatione in alios: cum omnibus hujusmodi temporalibus bonis vita præpon-
„ deret, & ea sublata, reliqua omnia tollantur „. Existimo Fratres nostros *Dengbien*, & *Jassens Elinga*, hanc consequentiam execrari, quam absque horrore legere piorum nemo potest. Abjiciant ergo ac retractent superiorem illam ratiocinationem suam, quæ ad parricidalem & impiam conclusionem vel invitos compellit.

Præterea, cæci sint oportet qui non videant, aliud esse, habere potestatem seu jus dirigendi alterum in temporalibus, atque præcipiendi & cogendi ne temporalia in boni spiritualis detrimentum administret; & aliud, habere dominium rerum temporalium, seu jus de temporalibus disponendi, eaque a possessoribus, qui illis abutuntur, auferendi. Sicut aliud est habere potestatem ac jus monendi, jubendi, ac etiam impediendi, alterum ne spiritualia in perniciem Reipublicæ administret, seu ne spirituali potestate ad Statum Politicum perturbandum abutatur; aliud habere dominium rerum spiritualium, seu potestatem privandi spirituali potestate Pontifices ac Prælatos qui ipsa abutuntur. Res exemplis illustratur. Episcopus quilibet sæculares Judices sibi in spiritualibus subditos in administratione justitiæ dirigere potest ac debet, eosque admonere ut secundum Legum scita, Principumque Edicta, sicarios, incendiarios, sacrilegos, raptores, aliasque pestes exterminent, immo & censuris compellere, suo ut munere fungantur. Nemo tamen inde collegerit, Episcopum jus vitæ & necis habere. Si quis promissione, voto aut juramento se obstrinxerit, ut in suorum dispensatione bonorum alterius consilium vel jussionem sequatur; tenebitur quidem in bonis suis dispensandis illi obsequi, alias voti aut juramenti violati reus erit; non ideo tamen alter dominium in ejus bona acquiret, seu jus illum privandi bonis suis, ex hypothesi quod illa contra fidem voti aut juramenti dispenset; sed potestatem dumtaxat jusque illum dirigendi in bonorum dispensatione. Quamobrem licet Ecclesia a Christo potestatem acceperit dirigendi Principes sæculares, etiam in temporalibus, in ordine ad spirituale bonum, seu imperandi illis, & censuris cogendi, ne in perniciem animarum suarum, vel in ipsius Eccle-

siæ

ſiæ detrimentum, de temporalibus diſponant, Leges ferant, Rempublicam adminiſtrent: abſurde tamen inde colligitur, Eccleſiam in ordine ad ſalutem animarum, & Religionis conſervationem, habere dominium rerum temporalium, Regnorumque, aut poteſtatem de illis diſponendi, illaque a legitimis poſſeſſoribus auferendi.

Falluntur præterea, qui ſuis illis ratiunculis conficere ſe putant, ſummum Pontificem omnia ſalutis æternæ impedimenta removere poſſe ac debere. Nec enim medium ullum habet ad ſalvandum infantem in utero matris, quem ipſa vivum parere non poteſt; nec ipſi licet imperare ut matris viventis uterus incidatur ad Baptiſma proli procurandum. Nec in internos animi motus, qui ad ſalutem maxime ſunt neceſſarii, poteſtatem habet: nec Turcas omnes ac Infideles, Hæreticos, Schiſmaticos, maloſque Chriſtianos, qui ad finem ſalutis æternæ conſequendum plurimis ſunt impedimento, ex toto orbe eliminare ac exterminare poteſt. Nec tamen inſufficiens in ordine ſuo cenſenda eſt Eccleſiaſtica Poteſtas; ſicut nec virtus Solis ad illuminandum inſufficiens aut imperfecta eſt, quamvis removere omnia non poſſit, quæ illuminationem impediunt. Habent Summi Pontifices Poteſtatem Ordinis, qua ſalutem omnium hominum per Sacramentorum diſpenſationem procurare poſſunt. Habent ſummam Juriſdictionis Auctoritatem, qua Prædicatores Evangelicos in orbem univerſum mittere ad converſionem Infidelium, Majores cauſas judicare, Leges condere, tranſgreſſores omnes Sacrorum Canonum, aut quod gravius eſt, Fidei ac Religionis Catholicæ violatores, pœnis ſpiritualibus ſeu Eccleſiaſticis Cenſuris coercere poſſunt: ſed diſponendi de rebus temporalibus, & de Regnis, in ordine ad ſpiritualia, Regeſque deponendi, non acceperunt a Chriſto poteſtatem: nec vero ut acciperent, neceſſe fuit, cum hujuſmodi poteſtas fini ſpirituali non ſit accommodata. Mirum ſi id non capiat profeſſor Antuerpienſis, quod Novitii noſtri Theologi facile intelligant.

VIII. Pergit Magiſter *Janſſens Elinga* in præclara illa egregii Libelli Approbatione: *Habent quidem Reges in ſuos ſubditos ſupremam Poteſtatem, nec ab alio quam a Deo dependentem: ſed errant, qui crediderint, Poteſtatem Regiam a ſolo Deo non dependere, ſi indirecte ab ejus Vicario dependeat; cum Vicarius in eo quo Vicarius eſt, cum ſuo Principali non ponat in numero, nec ſeparari ab ipſo debeat. Itaque Poteſtati Regiæ nihil derogatur, dum indirecte Poteſtati Apoſtolicæ ſubjicitur.*

Iſtud quam abſonum ratiocinium! Habent Reges in ſuos ſubditos ſupremam in temporalibus poteſtatem (inquit) & hæc tamen ſubditur Pontificiæ poteſtati: In eodem igitur ordine ſuprema eſt, & non ſuprema. Regum poteſtas (ait) *ab alio quam a Deo* non dependet: Nihilominus a Summo Pontifice dependet: Summus ergo Pontifex non eſt alius a Deo. Ita ne delirare non ſufficit, ſed ad blaſphemiam uſque delirandum eſt? Conſequentiam negat vir ſubtiliſſimus, & a ſolo Deo pendere proterve contendit, etſi a Summo Pontifice pendeat: Quia (inquit) *Vicarius in eo quo Vicarius eſt, cum ſuo Principali non ponit in numero.* Digna profecto tam venerando capite argutia! ſecundum quam eodem delirandi jure colliget, Summum Pontificem poſſe augere vel minuere Sacramentorum numerum, quia id Chriſtus poteſt: *Vicarius autem cum ſuo principali non ponit in numero.* Summum Pontificem jus habere vitæ & mortis in omnes homines, quia id Chriſtus habet; poſſe peccatorem, ſtatim atque peccavit, in inferos detrudere; poſſe omnes animas in purgatorio detentas ſolo voluntatis actu ad Cœlos tranſmittere, quia id Chriſtus poteſt: *Vicarius autem cum ſuo Principali non ponit in numero.* Poſſe ſpiritu oris ſui, & ſola voluntate omnes Turcarum exercitus profligare, Turcarum tyrannum interficere, nationem omnem infidelem, Chriſtianoque nomini infeſtam e medio tollere, abſque ſubſidio pecuniarum, quas tam generoſe, tam laudabiliter in ſacri belli ſumptus profundit, abſque inſtructione claſſium, abſque conſcriptione militum, abſque ope armorum, quia id Chriſtus poteſt: *Vicarius autem cum ſuo Principali non ponit in numero.* Huic ſane fratri & ejus ſimilibus apprime convenit illa Cardinalis *A Turrecremata* ſententia in Canonem, *Conjunctiones*, Cauſa 30. Queſt. 2. *Mirum eſt quod Sancti Pontifices loquantur moderate de poteſtate eis data: & quidam Doctorculi ſine aliquo vero fundamento volunt adulando eos quaſi æquiparare Deo.*

IX. Verum Approbatore obiter ſalutato, ad libellum ipſum Fratris *Denghien* redeo. Is

pagina 122. ad *Gelasii I.* testimonium, ex Epistola ad *Anastasium* Imperatorem a me prolatum, respondens, ait: Respondeo quod *Gelasius* doceat *Sacerdotium ac Imperium esse duas in Ecclesia Supremas Potestates*; ita tamen ut hæc illi subsit. „ Nam „ si Pontifex redditurus est Deo rationem pro Imperatore & Regibus, (ut ibidem „ tradit) certe dirigere eos debet, & si forte devient, corrigere. Quomodo au- „ tem potest dirigere & corrigere Imperatores & Reges, si in ipsos, eorumque Re- „ gna nullum habeat Imperium, in quorum administratione notum est eos aberrare ac „ sua abuti potestate.

Hæc est Fratris nostri ratiocinatio; *Qui docet Sacerdotium & Imperium esse duas supremas Potestates, censet Imperatores & Reges in temporalibus, id est, in eo ordine, in quo neminem Superiorem agnoscunt, esse subditos Romano Pontifici, & ab eo deponi posse, si sua potestate abutantur: sed Gelasius docet, Sacerdotium & Imperium esse duas supremas in Ecclesia Potestates: Ergo Gelasius censet, Imperatores & Reges in Temporalibus, id est, in eo ordine in quo neminem Superiorem agnoscunt, esse subditos Romano Pontifici, & ab eo deponi posse, si forte sua potestate abutantur*. O egregiam ratiocinationem!

Sic rursus ratiocinatur Frater noster: „ Summus Pontifex dirigere & corrigere po- „ test Imperatores & Reges: Sed ipsos dirigere & corrigere non potest, nisi potesta- „ tem habeat ipsos exauctorandi, bonaque temporalia & Regna ab ipsis auferendi; Er- „ go Summus Pontifex habet hujusmodi potestatem.

Hujus argumentationis vitium ex alia simili palam fiet.

„ Episcopus suos Diœcesanos, Curatus Parochianos suos dirigere & corrigere possunt. „ Sed ipsos dirigere & corrigere non possent, nisi potestatem haberent in illorum bona, „ dignitates, & munera, ita ut illos hujusmodi dignitatibus ac muneribus politicis abdica- „ re, bonisque privare possent, si forte ipsis abutantur. Hac ergo præditi sunt Potestate.

Capiat, si potest, Frater *Denghien*, consequens non esse, ex eo quod aliquis potestatem habeat ex ordinatione divina alteri imperandi, ut possit omni ratione qua placuerit, ad obedientiam illum cogere, omnique pœnarum genere coercere. Præceptor Discipulis imperare potest, eosque ad officium compellere, non tamen quavis pœna, sed solum intra limites disciplinæ. Pater filio, vir uxori, dominus famulo imperare possunt, & si non paruerint, pœnis coercere, non tamen quibuscumque, sed levioribus, lege vel consuetudine constitutis. Similiter licet Pontifex potestatem habeat dirigendi Reges, etiam in temporalium administratione, prohibendique ne animarum saluti grave damnum inferant: non tamen idcirco potestatem habet omni pœnarum genere in eos animadvertendi, cum aberraverint, sed pœnis tantum a Christo definitis, ac Spirituali Potestati convenientibus, nempe Censuris Ecclesiasticis.

X. Pag. 159. & sequentibus probandum sibi sumit *F. Denghien* ex *Gregorii VII.* sanctitate, illum sibi non tribuisse potestatem exauctorandi Reges contra Patrum doctrinam, & contra verbum Dei: & ea omnia describens, quæ ad vindicandam contra Hæreticos hujus Pontificis sanctitatem in Dissertatione mea protuli, ex iis colligit, ejus opinionem de potestate Sedis Apostolicæ, in temporalia Regum veram esse, & sententiam exauctorationis ab ipso in *Henricum* Imperatorem latam esse omnino justam. „ Quod (in- „ quit) probatione non eget, si flagitiorum immanitas expendatur, quorum contraxis- „ set reatum, si ea potestate caruisset. Enimvero quam enorme injustitiæ crimen in „ hypothesi usurpati judicii & potestatis admisisset, exauctorationis sententiam in *Hen-* „ *ricum* ferendo, nemo communissima naturæ principia consulens ignorare permitti- „ tur . . . Accedit ad numerum criminum, quod gravissimorum malorum ac peccatorum „ auctor & reus extitisset, quæ occasione istorum factorum oborta sunt & perpetrata. „ Siquidem juxta Theologiæ principia, mala sive culpæ, sive pœnæ, ex injusta actio- „ ne sequi nata, ponenti actionem attribuuntur, quæcumque manant. Ex Regum au- „ tem depositione (inquit *Natalis*) maximæ in Republica perturbationes, cædesque „ innumeræ consequi solent. Igitur, juxta ejus sententiam, dicendus est prælibatus „ Pontifex plurimorum gravissimorumque criminum reus, ac per consequens hæc cum „ eximia ejus sanctitate minime consistit.

Grego-

Gregorii VII. opinionem Patrum doctrinæ & verbo Dei contrariam ; cum ejus sanctitate revera conciliare non possum, si recta sit illa Fratris *Denghien* ratiocinatio.

Gregorii Septimi ut privati Doctoris error cum ejus sanctitate optime conciliatur.

Vir Sanctus non potest errare, nulla etiam in re peccare, aut imprudenter agere potest, sed Gregorius VII. Sanctus est ; Ergo non erravit, nulla in re peccavit, aut imprudenter egit.

Si ita se res habet, nec *SS. Justinus*, *Irenæus*, *Cyprianus*, *Firmilianus*, aliique Patres, Millenariorum vel Rebaptizantium errorem propugnantes vel approbantes, aut alios forte ab Ecclesia nunc damnatos, in opinione verbo Dei contraria fuisse dici possunt, quia Sancti : & quæ per se peccata sunt, aut imprudenter gesta virtutis ac prudentiæ laudem consequentur, cum a Sanctis perpetrabuntur. Sed *Væ iis qui dicunt malum bonum, & tenebras lucem*. De *Gregorii Septimi* sanctitate non contendimus, quam adversus Hæreticos & Schismaticos luculente vindicavi, sed de opinionis veritate, & de facti per se spectati æquitate. Gravissime deliquisse, & peccatum ad mortem commisisse *Gregorium Septimum* non est consequens si rem injustam fecerit, si Jus ac potestatem in temporalia Imperatoris usurpaverit, si ipsum Regno privare aggressus fuerit, quia juste se facere existimavit, & æquitatis affectu servato, ab æquitatis regulis ex errore deflexit, ut in Dissertatione mea explicui. In quæstione obscura & Ecclesiæ Judicio nondum eliquata deceptus est; erravit, quia Traditionem haud satis scrutatus est, aut expendit ; quia Scripturas Sacras supremæ & a quovis præter Deum independenti Regum auctoritati testimonium perhibentes non intellexit. Charitas zelusque ipsum a tanto (ut loquuntur) non tamen a toto excusarunt. Quis nescit injustum per se esse rem alienam possidere, & tamen possessorem bonæ fidei a crimine excusari, quamdiu durat bona fides? Quis ignorat, rem esse per se injustam, litem intentare ad jura vel bona tibi vindicanda, quorum non sis dominus; nec tamen injustum esse omnem qui litem movet, ut jura quædam vel bona sibi vindicet, quæ revera ipsius non sunt, sed alterius secundum quem judices pronuntiant : Sufficit quippe ut legitimis titulis petitio sua niti sibi videatur, & jus ad rem se habere persuasum habeat. Cum vero Jus ipsius deinde a Peritis examinatur, disceptatur, ejusque tituli & momenta cum alterius titulis & momentis conferuntur & a Judicibus discutiuntur, causa cadit, utpote injusta : nec tamen damnatur ipse ut injustus, quia litem bona fide suscepit, & secundum præscriptum Juris persecutus est. Qui ad uxorem alienam accedit, suam esse putans, rem illicitam committit, non tamen adulter est, quia conjugali affectu servato illam mulierem cognoscit, quam non tangeret, si alienam esse sciret aut vel suspicaretur. Qui propositionem hæreticam tuetur absque pertinacia, Ecclesiæ judicio stare paratus, Hæreticus dici non potest. Cur ego *Gregorium* VII. gravissimorum criminum reum fuisse colligat Licentiatus Lovaniensis, si rem per se injustam egerit, exauctorationis Sententiam in *Henricum* Imperatorem ferens, & si erraverit id sibi Juris tribuens?

„ At (inquit F. *Denghien*) rectam intentionem electio pravi medii vitiat, sicut „ & intentionis perversitas boni medii electionem depravat. Cum ergo *Natalis* censeat „ *Gregorii* VII. factum injustum esse, & violationem divini & Apostolici præcepti ejus „ intentio debet *Natali* esse mala ob tam pravi medii electionem.

In Ethicis ignarus est Licentiatus Lovaniensis qui nesciat, electionem pravi medii, quod bonum & justum ex errore putatur, si nec lege naturæ nota sit ejus pravitas, nec Ecclesiæ judicio manifesta intentionem non vitiare. In his quidem quæ Legi naturæ aperte repugnant, & quorum malitia invincibiliter ignorari non potest, ut fornicatione, furto, perjurio, electio pravi medii, etsi justum ex errore videatur, rectam intentionem vitiat. Quamobrem qui furatur ad alendos pauperes, quæ fornicatur ad sustentandum patrem, qui pejerat ad amici vitam servandam, e crimine excusari non potest, & furti, fornicationis, vel perjurii reatum incurrit. At si medii pravitas legis naturalis lumine non innotescat, nec Ecclesiæ judicio declarata sit, solaque positivi juris ignorantia medium illud rectum existimetur, recti finis intentio ex istius medii electione penitus vitiari non potest. Ita qui conjuges ob fornicationis causam olim dimittebant, aliasque ducebant nondum eliquata Ecclesiæ judicio gravissima illa quæ-

ſtione, recto fine ad novas nuptias convolare poterant, ſcilicet ad procreationem ſobolis in Dei timore & obſequio educandæ, & in concupiſcentiæ remedium. Illud quidem medium, ſcilicet novum Matrimonium priori conjuge ſuperſtite, pravum erat: Nec tamen rectam intentionem ita vitiabat hujus electio medii, ut rei adulterii eſſent, qui id agebant; ſed venialiter errare poterant (ut docet *S. Auguſtinus* optimus Ethicæ Chriſtianæ Magiſter lib. de Fide & Operibus, cap. 19.) quia ſcilicet nec naturæ lex id explicite pravum eſſe docet, nec Scriptura Sacra ea de re clara videbatur, nec Eccleſiæ judicio quæſtio erat omnino eliquata. (*Can.* 36.) Unde & *Leo* IV. cum Romana Synodo, & tota Græcorum Eccleſia in hunc errorem incidit. Sic procurare æternam hominum ſalutem ſanctiſſimus finis eſt: at propterea compellere & cogere Judæos vel alios Infideles ad ſuſcipiendum Baptiſmum, pravum medium eſt: nec tamen iſtius electio medii piam intentionem vitiat, ut probat exemplum *Siſebuti* Regis, cujus factum Toletana Synodus V. Canone 57. improbavit, intentionem vero laudavit, *Religioſiſſimi Principis* nomen ipſi tribuens. Idem de Baptiſmo puerorum invitis parentibus infidelibus dixerim. Medium illud eſt ad ſalutem procurandam, ſed pravum ſane, cum id non liceat, ſecundum ſententiam *S. Thomæ*, quia juſtitiæ naturali, parentumque juri repugnat. Verum quia id ex primis legis naturalis principiis minime notum eſt, nec ea de re inter omnes Theologos convenit, nec eam quæſtionem finivit Eccleſia, hujus aſſumptio medii pii Principis intentionem non depravaret, qui Infidelium jure belli ſubactorum pueros parentibus ſubtraheret, iiſque invitis baptizari curaret. Quamvis ergo injuſta fuerit exauctorationis ſententia a *Gregorio Septimo* in *Henricum* Imperatorem lata, quamvis uſurpata revera fuerit auctoritas, quam in Regum temporalia ſibi tribuit, hujus tamen electio medii bonitatem intentionis ejus non corrupit, ardorem charitatis non extinxit, quia ſola ignorantia Juris poſitivi errabat, & ea ſe poteſtate præditum exiſtimabat. Synodum Romanam habebat opinioni ſuæ conſentientem, ſicut olim Africanam *Sanctus Cyprianus* in errore de Baptiſmo Hæreticorum. Unde ſicut ille ab errore non excuſatur, nec ab omni prorſus peccato, ſed tamen excuſatur a crimine, & quidquid ab illo hac in controverſia geſtum eſt contra verbum Dei & Traditionem, *nævus fuit in candore ſanctæ Animæ, quem charitatis ubera contegebant, & martyrii falce purgatum eſt*: ita de *Gregorio Septimo* dicendum, piam ejus intentionem fuiſſe; odio in Schiſma, in ſimoniam, aliaque *Henrici* crimina, ſtudio Eccleſiaſticæ Libertatis, zelo juſtitiæ accenſum, *Henrici* exauctorationem ſuſcepiſſe; propterea peccatum ejus ad mortem non fuiſſe, actionem tamen ejus a peccato penitus immunem non fuiſſe. Ipſum igitur recta intentio aliquatenus, non penitus excuſavit, ſed (ut Theologi de Schola loquuntur) a tanto, non a toto. Hoc *S. Bernardi* principium eſt Libro de Præcepto & Diſpenſatione, cap. 14. „ Ut interior oculus vere ſit „ ſimplex, duo illi eſſe arbitror neceſſaria, charitatem in intentione, & in electione ve„ ritatem. Nam ſi bonum quidem diligat, ſed verum non eligat, habet quidem ze„ lum Dei, ſed non ſecundum ſcientiam, & neſcio quemadmodum judicio veritatis ve„ ra eſſe poſſit cum falſitate ſimplicitas. Volens denique ad veram Diſcipulos inſtrue„ re ſimplicitatem Magiſtra Veritas, *Eſtote*, inquit, *prudentes ſicut ſerpentes, & ſim„ plices ſicut columbæ*. Præmiſit ergo prudentiam, ſine qua neminem ſatis eſſe poſſe „ ſimplicem ſciret. Quomodo denique vere ſimplex erit oculus cum ignorantia ve„ ritatis? Aut vera poteſt dici ſimplicitas, quam ſimplex ignorat veritas? Scriptum eſt „ enim: Ignorans ignorabitur. Patet ergo laudabilem illam & a Domino laudatam „ ſimplicitatem abſque his duobus non eſſe bonis, benevolentia atque prudentia, ut ocu„ lus videlicet cordis non ſolum pius, qui fallere nolit; ſed & cautus ſit, qui falli non „ poſſit . . . . Sine malo quocumque non erit decepta ſimplicitas. *Subdit illud Apoſtoli „ teſtimonium*: Omne quod non eſt ex fide, peccatum eſt: *utrumque complecti*; & cæ„ cam videlicet malitiam, & deceptam innocentiam: quia, quod a neſciente fit, & „ bonum prorſus condemnat intentio prava, & malum non penitus excuſat recta. Si„ ve itaque malum putes bonum quod forte agis, ſive bonum malum quod operaris, „ utrumque peccatum eſt, quia neutrum ex fide: licet ſane levius admodum pecce„ tur, ubi ſana intentione ſola reprehenſibilis actio foris apparet, quam ubi maligna la-

„ tet

„ tet etiam in bona actione intentio. Verum quod absque minimo peccato non est, pu„ rum bonum minime est.

XI. Objicit *F. Denghien*, me ex *Gregorii II.* & *Zachariæ* Romanorum Pontificum sanctitate & æquitate argumentum sumpsisse quo probarem, hunc non exauctorasse *Childericum*, illum non privasse *Leonem Isaurum* exactione Tributorum Italiæ.

Ex illorum quidem sanctitate Pontificum verisimile & subsidiarium argumentum arcessivi ad hujusmodi factorum narrationem refellendam, quorum de veritate viri eruditi non conveniunt, & quorum falsitatem aliis momentis gravissimis comprobavi. At de *Gregorii VII.* opinione, factoque nullus dubitat, nec dubitare cum fundamento potest. Expendenda itaque facti æquitas ad Legem Verbumque Dei, & ad Patrum Veterum doctrinam; & si quidem ipsis contrarium convincitur, improbandum est. Id Ecclesia Gallicana, & Sacra Facultas Parisiensis præstiterunt; idcirco *Gregorii* doctrinam de Sedis Apostolicæ Potestate in temporalia Regum, doctrinæ Patrum & Verbo Dei contrariam, ejusque factum per se spectatum injustum omnino fuisse sentiunt ac propugnant. Hos duces secutus, momentis gravissimis, quibus eorum sententia nititur, expensis, a veritatis partibus stare me confido, quidquid *F. Denghien* & Libelli ejus Approbatores deblaterent. Sanctitatem nihilominus *Gregorii* VII. cum ejus doctrina & facto conciliamus & si conciliare non possemus, nihilominus improbaremus: quia sanctitas ejus solo constat hominum testimonio: at Dei testimonium in Sacra Scriptura & Traditione contentum majus est, quo *Gregorii VII.* doctrina de Sedis Apostolicæ auctoritate in temporalia Regum, secundum quam exauctorationis Sententiam in *Henricum* Imperatorem tulit, nobis damnari videtur. Nostrum, inquam, judicium de illius sanctitate suspenderemus, ad occulta Dei judiciam totum remittentes, cum inter Sanctos solemni Canonizationis ritu non sit adscriptus. Verum id minime necesse est, cum eum Sanctum pie credam, ejusque sanctitatem contra Hæreticos & Schismaticos vindicasse non me pigeat, plurimumque Beatæ illius Animæ intercessionibus apud Deum confidam, quas mihi quidem (ut spero) non negabit, reverentiæ erga ipsam meæ, studiique adhibiti ut eam a *Bennonis* Pseudo-Cardinalis, aliorumque Schismaticorum calumniis vindicarem, intuitu. Nec solum sanctitatem ejus prædicavi, sed cum ejus facto & doctrina conciliare studui, ut omnibus exploratum est, qui Articulum 12. Dissertationis meæ legerunt: atque ea in re probi viri officio functum me puto, illamque Christianæ Moralis Regulam implevisse: *Excusa intentionem, si opus non potes; puta ignorantiam, subreptionem, casum.*

S. Bernardus Serm. XL. in Cantica.

XII. At, inquit *F. Denghien*, zelus *Gregorii* VII. fuit secundum scientiam, ut constat ex *Hugone* Flaviniacensi in Chronico Virdunensi, cujus & testimonium a me prolatum objicit Articulo 18. Dissertationis meæ.

Verum istius Auctoris fidem non appellavi, ut *Gregorii septimi* zelum omnem *secundum scientiam* fuisse approbarem, quod nusquam sensi, nec sentire me posse ingenue fateor: sed tantum ut ipsum sententiam in *Henricum Regem* latam imminente obitu non rescidisse, nec ipsum a Censuris absolvisse demonstrarem, quod ex illius Articuli lectione cuivis perspicuum esse potest. Quamquam *Gregorii septimi* zelum contra Schismaticos, Simoniacos, & Clericos concubinarios, quin etiam contra *Henrici* ipsius Imperatoris crimina, *secundum scientiam* fuisse non abnuam: sed de zeli excessu & intemperantia, usque ad Imperatoris exauctorationem progressa id non concedam.

Est modus in rebus, sunt certi denique fines,
Quod ultra citraque nequit consistere rectum.

Præterea, si quæ *Petrus Damiani* Vir Sanctissimus scripsit ad *Oldericum* Firmanum Episcopum contra factum *Leonis noni* bellis adversus Normannos se immiscentis, *examinanda esse an in omnibus veritati subsistant*, cum suo *Baronio* respondet *F. Denghien* pag. 184. & in morosam ipsius indolem ea refundere non veretur: *Cum*, inquit, *ipse esset mœrens animo, lugens eremi incola:* cur examinare nobis non licebit, quæ scripsit & gessit *Gregorius septimus* quantumvis Sanctus habeatur? Et si *Petri Damiani* sententiæ Catholica Dogmata penitus adversari ait, eamque *hæresis errore* notat (immerito quidem & inerudite) nec tamen injuriam ejus eximiæ sanctitati inferre se putat:

cur nos *Gregorii septimi* sanctitatem violare blaterat, quod sententiam Patrum doctrinæ & Verbo Dei contrariam ipsum propugnasse asseramus? *Mensura, & mensura, pondus, & pondus utrumque abominabile Domino.*

XIII. Objicit *F. Denghien*, Gregorium VII. teste *Lamberto Schafnaburgensi*, Sacris Literis fuisse eruditissimum & pariter doctissimum: proinde novisse Verbum Dei, & Patrum Traditionem.

Hujus argumenti insulsitas ex altero simili demonstratur: „ Patrum in sacris Literis „ eruditissimorum nulla sententia Verbo Dei contraria dici potest (Verbum quippe Dei „ noverat) sed S. Justinus, S. Irenæus, Tertullianus, Origenes, S. Cyprianus, S. „ Firmilianus, Lactantius, Eusebius Cæsareensis, & inter Pontifices Joannes vigesimus- „ secundus viri fuerunt in Sacris Literis eruditissimi: Ergo sententia S. Justini, S. Ire- „ næi, Lactantii, de millenario in terris Christi Regno; Tertulliani, qui potestatem „ remittendi peccata Ecclesiæ negat, & secundas nuptias ut adulteria damnat; Origenis, „ qui dæmonum hominumque damnatorum pœnas aliquando finiendas asseruit; S. Cy- „ priani, qui collatum ab hæreticis Baptisma nullum esse propugnavit; Eusebii Cæsa- „ reensis, qui Filii Dei Majestatem imminuit; Joannis vigesimi-secundi qui Beatitudinem „ Sanctorum ad extremi usque Judicii diem differri censuit; aliorum denique virorum „ doctissimorum, qui in errores ab Ecclesia nunc damnatos inciderunt, sententiæ, Ver- „ bo Dei & cæterorum Patrum, Ecclesiæque doctri„ næ non sunt contrariæ „. Hæc sane ratiocinatio Licentiato Lovaniensi digna.

XIV. Objicit, *Micrologum*, Lib. *De Ecclesiasticis Observationibus*, Cap. 14. *de Gregorio septimo* cujus post obitum scribebat, dicentem: *Apostolicæ Sedi nostro tempore talem Deus Gubernatorem, reverendæ memoriæ Gregorium Papam imposuit, qui sub decem suis Antecessoribus, a puero Romæ nutritus & eruditus, omnes Apostolicas Traditiones diligentissime investigavit*. „ Si quæ ergo (inquit) Traditio fuit suis factis adversa, Pon- „ tifex tam eruditus non ignoravit.

Gregorium septimum Traditiones omnes, quæ Sacros Liturgiæ ac Divinorum Officiorum ritus spectarent, diligenter investigasse, *Micrologus* asserit; de aliis minime loquitur, ut Libri, Capitisque argumentum, & sequentia verba probant. Liber *De Ecclesiasticis observationibus*. Caput 14. *De signis super Oblationem* inscribitur. Verba sequentia sic habent: *Hunc ergo Doctorem religione & auctoritate præcipuum, immo Apostolicam Traditionem per ipsum in consecrandis Mysteriis potissimum imitari decrevimus. Sicut nos ipsi per ipsum, & per Episcopos qui eum imitati sunt accepimus, imparem numerum semper in dispensatione signorum super oblationem servamus, videlicet unam Crucem, vel tres, vel quinque faciendo, & hoc utique non sine certi causa mysterii*. Quid hæc porro ad quæstionem de Auctoritate Sedis Apostolicæ in temporalia Regum?

XV. Præclaras Fratris *Denghien* ratiocinationes expendere pergamus. Pag. 192. probandum suscipit ex ultione divina in fautores *Henrici quarti* justam fuisse *Gregorii septimi* in eum Sententiam. Quomodo vero id probat? Ex *Lamberto Schafnaburgensi*, qui *Vuillelmi* Trajectensis Episcopi miserum obitum commemorat: cum tamen hic Historicus ne leviter quidem innuat, *Vuillelmum* divinam ultionem propterea expertum, quod Sententiam exauctorationis a *Gregorio septimo* in *Henricum* latam injustam censeret, eumque ut Regem nihilominus veneraretur, sed *Quod Regi ad omnia quæ perperam intendisset, operam suam summo annisu præbuisset, atque in spem gratiæ ejus Romano Pontifici graves contumelias faciens & prudens innocenti irrogasset: & quod inter Missas Sermonem faciens, derisorie, quod Rex excommunicatus esset, indicavit, sed hanc Excommunicationem nihil valere* (ut habet *Paulus Langius* in Chronico Citizensi.)

Ad hanc itaque formam revocetur Fratris *Denghien* argumentatio, ut ejus appareat insulsitas: „ Qui Deo vindice periit, quod Regi ad omnia, quæ contra fas voluerat, per- „ peram intendisset, quod ipsi in Schismate adhæsisset, quod Excommunicationem Se- „ dis Apostolicæ contempsisset ac irrisisset, quod innocenti Pontifici graves contumelias „ sciens & volens irrogasset, ille misere periit, quod exauctorationis Sententiam a Gre- „ gorio septimo in Henricum Regem latam nullam & irritam censuerit, ipsumque ni- „ hilominus Regem agnoverit: Sed Vuillelmus Trajectensis Episcopus misere periit,

„ quod

„ quod Regi ad omnia, quæ contra fas voluerat, perperam intendiſſet, quod ipſi in „ Schiſmate adhæſiſſet, quod Excommunicationem Sedis Apoſtolicæ contempſiſſet ac irri„ ſiſſet, quod innocenti Pontifici graves contumelias ſciens & volens irrogaſſet (ut Lam„ bertus Scafnaburgenſis & Paulus Langius teſtantur,) ergo Vuillelmus Trajectenſis mi„ ſere periit, quod Sententiam a Gregorio ſeptimo in Henricum latam nullam & irri„ tam cenſuerit, ipſumque nihilominus Regem agnoverit." Quis non videat putidam hic fallaciam committi ſecundum non cauſam ut cauſam?

XVI. Articulo 3. Aſſertione 3. pag. 214. demonſtrandum ſibi ſumit Frater *Denghien*, quod Sententiam exauctorationis a *Gregorio ſeptimo* in *Henricum* Regem latam orbis Chriſtianus probaverit. Id conficere ſe putat 1. teſtimonio *Pauli Benriedenſis* in vita *Gregorii ſeptimi* referentis multos qui *partim Regalibus blanditiis, partim terroribus & minis contra Apoſtolicam Sedem conjuraverant, converſos poſtmodum digno in Regem Anathemati conſcripſiſſe*. 2. Ex *Domnizone* Presbytero in Vita *Mathildis*, qui teſtatur Synodi Romanæ Epiſcopos *Gregorium ſeptimum* adhortatos fuiſſe ad Sententiam in *Henricum* ferendam. *Sententiam exauctorationis a Gregorio ſeptimo in Henricum Regem latam orbis Chriſtianus non probavit.*

Omnibus excelſo dignum clamantibus eſſe
Privari Regno Regem.

3. Ex *Mariano Scoto*, Lib. 3. Chronicorum ad annum 1075. ſcribente: *Gregorius ſeptimus zelo Dei accenſus, jam dictum Regem excommunicatum pronuntiavit, maxime propter Simoniam. Quod factum Catholicis quidem Viris bene placuit, Simoniacis vero & fautoribus Regis nimium diſplicuit, qui dicebant, Numquam eſſe auditum, Regem aliquando Excommunicationi ſubditum.*

4. Quod Sueviæ & Saxoniæ principes in Conventu Triburienſi concluſerint, ut *Lambertus Scafnaburgenſis* refert: *Quod ſi Rex ante diem anniverſarium Excommunicationis ſuæ, ſuo præſertim vitio, Excommunicatione non abſolvatur, abſque retractatione in perpetuum cauſa ceciderit, nec Legibus deinceps Regnum repetere poſſit, quod Legibus ultra adminiſtrare, annuam paſſus Excommunicationem, non poſſit*. 5. Ex Electione *Rodulphi* a Sueviæ & Saxoniæ Principibus. 6. Ex Synodo Quintilineburgenſi, in qua, teſte *Bertoldo Conſtantienſi*, prolata ſunt in medium *Decreta SS. Patrum de Primatu Sedis Apoſtolicæ, quod nulli umquam liceret ejus Judicium retractare, & de ejus Judicio judicare, quod totius Synodi publica Profeſſione laudatum & confirmatum eſt. Et hoc utique contra Henricianos, qui Fideles S. Petri conſtringere voluerunt, ut Excommunicationem Domini Papæ Gregorii ſuper Henricum cum illis retractare præſumerent.* In cujus etiam Synodi fine *Sententia Anathematis cum ardentibus candelis promulgata eſt in Guibertum Hæreſiarcham Sedis Apoſtolicæ invaſorem, & in Apoſtatas S. Petri*. 7. Ex eo quod *Gregorii ſeptimi* Succeſſores *Victor Tertius, Urbanus Secundus, Paſchalis Secundus Henricum & Guibertum Romanæ Eccleſiæ Invaſorem cum omnibus fautoribus ſuis excommunicarunt, & contra invaſores ſpiritualium Chariſmatum Decretum promulgarunt; & Schiſmatis auctores & ſequaces Anathemate damnarunt*, omnemquæ hæreſim, & præcipue eam quæ docebat, *Anathema contemnendum, & Eccleſiæ ligamenta ſpernenda*, ut teſtantur *Bertoldus Conſtantienſis*, & *Dodechimus* Abbas.

Admirabiles Fratris *Denghien* ratiocinationes eo in Articulo involutas, in lucem proferre juvat, in ſeptem ſyllogiſmos redactas. *Inſulſa F. Denghien ratiocinia.*

„ 1. Qui Anathemati in Regem ſubſcripſerunt, probaverunt Sententiam exauctoratio„ nis in eum latam (idem quippe eſt Excommunicatio, & Regni privatio) Sed qui „ partim Regalibus blanditiis, partim terroribus & minis contra Sedem Apoſtolicam „ conjuraverant, Anathemati in Regem ſubſcripſerunt (teſte Paulo Benriedenſi) & „ hi erant totus orbis Chriſtianus: Ergo totus orbis Chriſtianus Sententiam exauctora„ tionis a Gregorio Septimo in Henricum Regem latam approbavit.

„ 2. Quod Romana Synodus particularis conflata ex aliquot Epiſcopis Gregorio VII. „ addictis approbavit, totus orbis Chriſtianus approbavit: ſed Henrici Regis exauctora„ tionem approbavit Synodus Romana particularis, ex aliquot Epiſcopis Gregorii Se„ ptimi addictis conflata (teſte Domnizone Presbytero) Ergo totus orbis Chriſtianus „ exauctorationem Henrici Regis approbavit.

„ 3. Excommunicatio Regis, maxime propter Simoniam, est privatio Regni: sed „ Excommunicatio Henrici Regis a Gregorio VII. maxime propter Simoniam, Catholicis viris bene placuit (teste Mariano Scoto): Ergo Sententiam exauctorationis in „ eumdem latam totus orbis Christianus probavit.

„ 4. Quod plerique Sueviæ & Saxoniæ Principes in Conventu Triburiensi concluserunt, totus orbis Christianus approbavit: sed plerique Sueviæ & Saxoniæ Principes „ exauctorationis Sententiam in Henricum Regem a Gregorio Septimo latam in Conventu Triburiensi approbaverunt: Ergo totus orbis Christianus illam approbavit. Major patet, „ quia plerique Sueviæ & Saxoniæ Principes erant totus orbis Christianus.

Probatur minor. „ Qui concluserunt quod si Rex intra annum ab Excommunicatione suo vitio non absolveretur, causa caderet, & Regnum repetere non posset, „ secundum Leges Imperiales, approbarunt Sententiam exauctorationis a Gregorio Septimo in ipsum latam (idem est enim Legibus Imperii a Regni possessione cadere, „ & Pontificia Sententia Regno privari), sed plerique Sueviæ & Saxoniæ Principes „ concluserunt, quod si Rex intra annum ab Excommunicatione suo vitio non absolveretur, causa caderet, Regnumque repetere non posset (teste Lamberto Scafnaburgensi): Ergo Sententiam exauctorationis ab ipso in Gregorium latam approbarunt.

5. *Sueviæ & Saxoniæ Principes adversus Henricum Imperatorem perduelles erant totus orbis Christianus: sed Sueviæ & Saxoniæ Principes adversus Henricum Imperatorem perduelles Rodulphum in Imperatorem elegerunt* (quamquam absque *Gregorii* consilio, & antequam ipse peremptoriam exauctorationis Sententiam in *Henricum* tulisset, ut ostendit *F. Alexander* Articulo 7. Dissertationis suæ) *Ergo totus orbis Christianus exauctorationis Sententiam a Gregorio Septimo in Henricum Imperatorem latam approbavit.*

6. *Qui pronuntiarunt Excommunicationem Henrici Regis a Gregorio Septimo latam, non esse retractandam, & Anathemate Guibertum Antipapam, cæterosque Schismaticos confixerunt, Sententiam privationis Regni in eumdem Regem a Pontifice latam approbarunt: Sed Synodus Quintilineburgensis, a Gregorii Septimi Legato ex paucis Episcopis ab Henrico Rege abalienatis conflata, pronuntiavit Excommunicationem Henrici Regis a Gregorio Septimo latam non esse retractandam, & Anathemate Guibertum Antipapam, cæterosque Schismaticos confixit (teste Bertholdo Constantiensi) & Synodus illa particularis totum orbem Christianum repræsentabat: Ergo totus orbis Christianus Sententiam privationis Regni in eumdem Regem a Summo Pontifice latam approbavit.*

7. *Qui Guibertum Romanæ Sedis Invasorem, & Henricum Regem excommunicarunt; qui contra invasores spiritualium charismatum, id est, contra Laicos jus Investiturarum per Baculum Pastoralem & Annulum sibi arrogantes, & Clericos ab ipsis Episcopatum aut Abbatiam hac solemnitate accipientes, Decretum promulgarunt: qui Schismatis auctores & sequaces Anathemate damnarunt; qui Hæresim omnem, & eam præcipue quæ Excommunicationem contemnendam esse docebat, proscripserunt: hi Sententiam privationis Regni a Gregorio* VII. *in Henricum latam confirmarunt; Sed Victor* III. *Urbanus* II. *& Paschalis* II. *hæc omnia præstiterunt (ut Bertholdus & Dodechinus Abbas testantur) & istorum Pontificum Judicium totius Orbis Christiani judicium est: Ergo totus orbis Christianus Sententiam privationis Regni in Henricum Regem a Gregorio Septimo latam approbavit.*

Nemo qui Dialecticæ præceptis vel leviter imbutus est, & Scholasticæ Theologiæ limina salutavit, non videt harum argumentationum vitia & insulsitatem. Privatas Synodos ex Episcopis ab *Henrico* Rege abalienatis conflatas, tres aut quatuor Pontifices, nonnullos Principes in eumdem *Henricum* perduelles: & *Mathildem* Comitissam *Gregorii Septimi* filiam spiritualem, ipsique plane devotam, totum Orbem interpretatur: Excommunicationem cum Regni privatione perpetuo confundit: Eos omnes, qui Excommunicationem in Schismaticos, & in ipsum *Henricum* Schismatis Auctorem latam approbarunt, ejusdem exauctorationem approbasse colligit: Ex Potestate spirituali judicandi malos Reges, ipsisque pœnas aliquas infligendi, Romano Pontifici divinitus concessa, illum potestatem habere concludit auferendi ipsis Regna & bona temporalia, in

in pœnam hæreſeos, aliorumve criminum: & id *Ottonem Bambergenſem* Epiſcopum ſignificaſſe comminiſcitur, cum Sedem Apoſtolicam *Virgam directionis*, *virgam Regnorum*, *Pontificatuum*, *&* *omnium Poteſtatum in Eccleſia*, appellavit in Epiſtola ad *Paſchalem* II. quid hoc eſt, niſi fallacia a dicto ſecundum quid ad dictum ſimpliciter, huic Scriptori familiaris?

XVII. Nondum ineptarum Fratris *Denghien* ratiocinationum finis. Articulo 4. Aſſertione 4. pag. 332. Summi Pontificis Poteſtatem in temporalia Regum probat ex Poteſtate paſcendi agnos & oves a Chriſto *S. Petro* & ejus Succeſſoribus tradita. Sic (inquit) quidam aries, dux & caput reliqui gregis, qui furore quodam percitus, aut morbo afflictus, cæteras oves vel cornibus petat, vel tabe inficiat: „ Numquid & „ licebit nobis, & neceſſe erit, ſi Paſtores boni eſſe volumus, hunc arietem de ſuo „ Principatu deponere, aliumque in ejus locum ſubſtituere? Quod autem in grege „ ovium eſt aries, hoc in magna hominum multitudine eſt Rex, aut quivis alius Magiſtratus. Pontifex igitur non minus dabit operam, ut regem qui populum Chriſtianum falſa doctrina imbuit, a regimine populi removeat, quam Paſtor operam dat, „ ut male affectum arietem de medio auferat.

Hoc argumentum quod arietis inſtar eſt Supremæ Regum Poteſtatis Impugnatoribus, ad hanc Formam redigo, ut ejus inſulſitas ob omnium oculos ponatur.

„ Ita ſe habet Rex ad Populum Chriſtianum ſibi ſubditum, ſicut aries ad gregem, Pontifex vero ſicut Paſtor: Sed Paſtor arietem ovibus infeſtum, gregique noxium, a „ grege arcere & removere poteſt: Ergo Summus Pontifex Regem ſaluti Chriſtianæ „ plebis, & Religioni Fideique Catholicæ contrarium, poteſt a grege Chriſtiano arcere. „ Atqui non arcetur a grege Chriſtiano, niſi Regno privetur: ergo Summus Pontifex „ Poteſtatem habet ipſum Regno privandi.

Ex hac Licentiati Lovanienſis argumentatione ſequitur, Excommunicationem a grege Chriſti Reges non arcere: „ Rex enim & Magiſtratus, præcipui illi Dominici gregis „ arietes, ab ovili Chriſti non arcentur & removentur, niſi de ſuo Principatu aut Munere deponantur, & alii in eorum locum ſubſtituant, *ut docet F. DENGHIEN*: Sed „ quotieſcumque excommunicantur, non deponuntur e ſuo Principatu, aut Magiſtratu abdicantur: Ergo per Excommunicationem a Chriſti grege non arcentur. „ Non ſolum inſulſa, ſed hæretica hæc ratiocinatio, quæ tametſi non ea forma, certe eo ſenſu, eſſe videtur Licentiati Lovanienſis.

Rurſus: „ Qui Auctoritatem habet Regem & Magiſtratum a grege Chriſti arcendi, „ ipſos deponere & abdicare poteſt: (*ex principiis F. Denghien*) Sed Epiſcopus auctoritatem habet Regem & Magiſtratum a grege Chriſti arcendi; ſiquidem ipſos excommunicandi poteſtatem habet, cum cauſa ſubeſt: Ergo Epiſcopus Regem exauctorare, „ & Magiſtratum abdicare poteſt. „ Quis conſequentiam tam inſulſam ferat?

Argumentationis ineptiam & vanitatem pateſeci: falſitatem ejus oſtendo luculentius, obſervando diſcrimen quod inter arietes irrationales & Reges intercedit. Illi enim ita ſunt de grege, ut in omnibus Paſtoris regimini ſubſint, neque ipſi alterius gregis Paſtores ſint deſignati. At Reges, quamvis quoad aliqua, nempe ſpiritualia, Paſtori ſpirituali ſubdantur; quoad temporalia tamen ſunt & ipſi ſupremi Domini, nec Paſtorem ſpiritualem ut ſuperiorem cognoſcunt; ſed alterius gregis, nempe Status Politici ſunt a Deo Paſtores conſtituti. Unde 1. Paralipomen. Cap. 11. dicitur de *Davide* Rege: *Tu paſces populum meum Iſrael, & tu eris Princeps ſuper eum*. Et *Iſaiæ* 43. dicit Dominus de *Cyro* Rege: *Qui dico Cyro, Paſtor meus es*. Præterea oves rationis expertes, nulla prorſus habent arma, quibus arieti furioſo reſiſtere, nulla remedia quibus a contagione ſe tueri valeant. At ſpirituales oves armis ſpiritualibus ſunt inſtructæ, quibus Principi ad hæreſim aut ad vitia forte ſolicitanti reſiſtere, habent *Armaturam Dei, ut poſſint ſtare adverſus inſidias Diaboli, reſiſtere in die malo, & in omnibus perfecti ſtare, & omnia tela Nequiſſimi ignea extinguere, ſumentes ſcutum fidei, galeam ſalutis, & gladium ſpiritus, quod eſt Verbum Dei per omnem orationem & obſecrationem orantes omni tempore in Spiritu*. Remedia ipſis a Deo præſto ſunt, quibus ab hæreſeos & aliorum criminum contagione ſe conſervent, quæ ipſas niſi volentes inficere non poteſt. Ad Epheſ. 6.

test. Quamobrem non est necessaria tanta Potestas in spirituali Pastore ad furiosum vel scabiosum arietem corporaliter & civiliter arcendum propter salutem Dominici gregis, quanta necessaria est Pastori pecudum ad oves inermes ab arietis furentis insultibus aut scabie infecti consortio liberandas. Unde perperam colligitur Summum Pontificem posse Regem suo Regno privare, & alium in ejus locum substituere; sicut Pastor ovium arietem ab ovili segregare, & a suo veluti Principatu deponere potest.

Accedit & aliud observatione dignissimum: Duplex nimirum esse Pastorum genus: unum eorum qui suas, alterum eorum qui alienas oves pascunt. Hi Pastores sunt dumtaxat: illi Pastores ovium simul & Domini. Primi absolutam & supremam Potestatem habent in gregem; adeo ut si oves vel a grege errantes, vel scabie inquinatas aut alio quovis modo gregi noxias repererint, illas aut recludere, aut si placuerit, etiam mactare possint. Quam tamen potestatem non habent qua Pastores, sed qua domini ovium. Aliis vero ovium quidem cura incumbit, sed angustioribus finibus circumscripta. Munus quidem illorum est convenienti pabulo ovibus providere; si a grege devient, voce, baculo, canibus revocare; si scabie aut alia contagione infectæ fuerint eas a reliquis separare & remedium opportunum quantocyus adhibere; denique a luporum, aliarumque ferarum incursibus, ab arietis furiosi cornibus in quantum possunt ac debent, eas incolumes servare. At oves erraticas, vel furiosum arietem inconsulto Domino e medio tollere & mactare non possunt. Porro Summus Pontifex Pastor est dumtaxat Dominici gregis, non Dominus: Non enim Christus S. Petro dixit: *Pasce oves tuas*, sed *Pasce oves meas*. Unde spirituales oves spiritali pabulo reficere, a noxiis pascuis, id est, pravis doctrinis abducere, si extra gregem evagentur, tum voce propria, tum canum, id est, Prædicatorum adhortationibus, atque etiam baculo pastorali, id est, reprehensionibus, ad ovile dominicum revocare; & ubi periculum est, ne gregem reliquum hæreseos aut criminis alterius contagione inficiant, ipsas ob ovili dominico per Excommunicationem arcere & segregare potest: sed bonis & Dignitatibus temporalibus eas privare non potest: maxime cum arietes dominici gregis, Reges scilicet ac Magistratus, Principatum ac Dignitatem suam a Spiritali Pastore non acceperint, sicut arietes gregis pecuniarii summi super oves gregis istius principatum a Pastore acceperunt, qui illos gregi adjunxit. Summus (inquam) Pontifex Reges non instituit, nec Regnis præposuit: Quamobrem nec illos exauctorare potest.

XVIII. Cavillationes omnes Fratris *Denghien* recensere me tædet. Pag. 144. Ex eo quod Regia Dominatio Jure Gentium introducta sit, Deo quidem auctore, sed non immediato, sicut Ecclesiastica Potestas, colligit Summum Pontificem eximere posse subditos a fidelitate & obedientia, *quam jure naturali & divino* ipsos Regi debere cum S. *Thoma* fatetur: Regiamque Potestatem a Deo immediate esse negat. „ Itaque (*inquit*) licet prohiberi nequeat, ne subditus manens talis suo Superiori obtemperet; „ potest nihilominus ab ejus Jurisdictione ad tempus vel in perpetuum justa de causa „ per Ecclesiam eximi, ac præcipue per Romanum Pontificem, ob plenitudinem in „ eo residentem Ecclesiasticæ potestatis.

Regia Potestas immediate a Deo.

Quot verba, pene tot errata; quot ratiocinationes, tot a recta ratione aberrationes; quot argumenta, tot sophismata. Etsi Regia Potestas quodam sensu a Deo non sit immediate instituta, sed media hominum electione, qui publicam Potestatem in Republica residentem in unum transtulerunt, certum nihilominus est Politicam Potestatem in genere immediatam a Deo originem habere, qui homines in unam primum generis Societatem, & Rempublicam sub Adamo Principe coadunavit: deinde humano genere propagato in varias Societates & Respublicas convenire voluit. Unde quamvis Juris sit Gentium quod in tota Republica, vel in Optimatibus ex selectis, vel in uno Principe, Rege, vel Imperatore, Politica Potestas resideat, idque vel electione, vel successione; utque Regimen vel Democraticum sit, vel Aristocraticum, vel Monarchicum, vel Mixtum; Nihilominus juris naturalis ac divini est, ut sit Suprema Potestas Politica, cui singula cujusque Reipublicæ membra ad ejusdem conservationem, ordinem, tranquillitatem, cæterasque utilitates parere teneantur. Et ubi hæc Potestas in Regem transfusa est, nihilominus a Deo immediate est; eique uni in ordine temporalis regiminis

subjici-

ſubjicitur, ſicut Poteſtas Eccleſiaſtica in ordine regiminis ſpiritualis. ,, Omnis anima ,, (*inquit Apoſtolus*) Poteſtatibus ſublimioribus ſubdita ſit. Non eſt enim Poteſtas, ,, niſi a Deo. Quæ autem ſunt a Deo, ordinata ſunt. Itaque qui reſiſtit Poteſtati, Dei ,, ordinationi reſiſtit. Qui autem reſiſtunt, ipſi ſibi damnationem acquirunt .... Non ,, ſine cauſa gladium portat. Dei enim miniſter eſt, vindex in iram ei qui malum ,, agit. Ideo enim & tributa præſtatis: Miniſtri enim Dei ſunt, in hoc ipſum ſervien- ,, tes. Reddite ergo omnibus debita: cui tributum, tributum: cui vectigal, vectigal: ,, cui timorem, timorem: cui honorem, honorem ,, Sane quamvis juris divini non ſit ,, ut hic vel ille homo ſit Summus Pontifex ſed media electione, ſecundum formam ab Eccleſia præſcriptam, illi Pontificia Poteſtas, quam Chriſtus in Beato *Petro* inſtituit, & in Eccleſia perpetuam eſſe voluit, conferatur: Nihilominus Pontifex electus Divino jure Summus eſt univerſalis Eccleſiæ & omnium Fidelium Paſtor & Rector, eodemque Jure parere illi tenentur omnes & ſinguli qui Chriſtiano nomine cenſentur. Ita quamvis hominum electione ac Reipublicæ arbitrio Reges primum conſtituti ſint, nec Divini ſit Juris quod hic vel ille Regiæ Poteſtatis apicem teneat: ſtatim tamen ac aliquis vel electione, vel hæreditaria ſucceſſione, aut Juſta victoria, ad Regiam evectus eſt Dignitarem, Divino Jure Summus eſt Regni ſui & ditionum ei annexarum Dominus, Poteſtatem a Deo immediate habet, juxta illud Sapientiæ 6. *Data eſt a Domino Poteſtas vobis, & virtus ab Altiſſimo*: Eique uni in temporalibus ſubjicitur. Illi proinde naturali ac divino Jure ſubditi ſunt, ac obedientiam debent, quicumque Regni membra ſunt: *Et ſolo Deo minor*, (ut *Tertullianus* ait) in ordine politico, & quoad temporalium adminiſtrationem illi ſoli ſubditus, illique uni ad rationem reddendam obnoxius, tam a Summo Pontifice deponi non poteſt, quam nec ipſe Summum Pontificem deponendi jus habet. Sicut ergo ferendi non eſſent, qui aſſererent, Imperatorem quidem & Reges non poſſe prohibere quin ſubditi ſui Summo Pontifici obediant, quamdiu Pontifex manet: poſſe nihilominus ipſos ab ejus juriſdictione ad tempus vel in perpetuum eximere; ita minime ferendus eſt qui aſſerit, Summum Pontificem, quamvis impedire non poſſit ne ſubditi, quamdiu tales manent, Regi obedire teneantur, poſſe nihilominus ab ejus juriſdictione illos eximere, vel ad tempus, vel in perpetuum.

Ad Rom. 13.

XIX. Exemplis evidentiſſimis hanc doctrinam illuſtro. Juris quidem naturalis non eſt ut homo ſit alteri debitor, ſed ex civilibus contractibus Jure Gentium inſtitutis orta ſunt debitorum nomina. Juris tamen naturalis ac divini eſſe nemo negaverit, ut quis ſolvat debita; & propterea Summus Pontifex neminem a debitis ſolvendis eximere poteſt, quamvis habeat plenitudinem ſpiritualis Poteſtatis: quia Poteſtatem a Chriſto accepit remittendi peccata, non vero expungendi debita temporalia & civilia. Ita quamvis Juris Naturalis non ſit ut homines Regem habeant, ſed Juris Gentium: Juris tamen naturalis ac Divini eſt, ut Regi ſuper ſe conſtituto obediant: ideoque nec Summus Pontifex, nec ulla in terris Poteſtas ipſos ab obedientia eximere poteſt. Non eſt Juris Naturalis ac Divini quod Monachi ſint in Eccleſia, qui tribus ſolemnibus votis Deo conſecrati ſint, ſed ex hominum ſanctorum inſtitutione id ortum habet. Juris nihilominus Naturalis ac Divini eſt, ut qui ſe Deo ſolemniter devoverunt, & publica vitæ Religioſæ Profeſſione obſtrinxerunt, vota Deo reddant, nec Summus Pontifex ipſos a voto abſolvere poteſt, ut docet *S. Thomas*. Ita licet Jure Gentium Reges ſint conſtituti, nihilominus Juris Naturalis ac Divini eſt ut conſtitutis ſupra ſe Regibus pareant ſubditi: nec ipſos ab obedientiæ debito & fidelitatis Juramento Summus ipſe Pontifex abſolvere poteſt. Denique ſicut non poteſt ſolvere vinculum quo uxor viro, & vir uxori, aut parentibus filii adſtricti ſunt, quia jus naturale ac divinum ſolvere non poteſt: ita nec vinculum quo ſubditi Regibus tenentur. Doctrina eſt Traditionis a *S. Joanne Chryſoſtomo* explicata Homilia 23. in Epiſtolam ad Romanos. *Interea vero eas rationes quas commemoravi, non movet, ſed eas quæ Poteſtatibus ex debito obedire jubent, oſtendens, quod iſta imperentur omnibus, & Sacerdotibus & Monachis, non ſolum ſæcularibus: id quod ſtatim in ipſo exordio declarat, cum dicit*: Omnis anima Poteſtatibus ſupereminentibus ſubdita ſit. *Etiamſi Apoſtolus ſis, ſi Evangeliſta, ſi Propheta, ſive* quiſ-

Secunda Secundæ Quæſt. 88. Art. 11.

quisquis tandem fueris. Neque enim pietatem subvertit ista subjectio. Et *non simpliciter dicit*, obediat, *sed*, subdita sit. *Est autem prima constitutionis hujus justitia, quæ & fidelibus cogitationibus ac mentibus satis & decora & honesta, nimirum quod a Deo ordinata sint ista.* Non enim est Potestas nisi a Deo. *Quid dicis? Omnis ergo Princeps a Deo constitutus est? Istud (inquit) non dico. Neque enim de quovis Principum mihi sermo nunc est, sed de ipsa re. Quod enim Principatus sunt, quod hi quidem imperant, isti vero subjecti sunt, quodque non simpliciter ac temere cuncta feruntur, nec fluctuum instar populi huc atque illuc circumaguntur, divinæ sapientiæ opus esse dico. Propterea non dicit:* „ Non enim Princeps est, nisi a Deo : *sed de re ipsa disserit, dicens*, Non „ enim Potestas est, nisi a Deo. Quæ vero sunt Potestates, a Deo ordinatæ sunt.
Proverb. 19. *Ita cum Sapientum quis dicit, quod a Deo conglutinetur mulier viro: non aliud dicit, quam Deum instituisse Nuptias, non quod quisquis mulieri utcumque cohabitat, a Deo illi sit conjunctus. (Videmus enim multos in malo, non juxta Nuptiarum Leges simul commorantes: quod tamen Deo utique non imputamus (sed quod Christus ipse dixit, qui hominem ab initio fecit:* „ Masculum & fœminam fecit eos: propterea relinquet „ homo patrem suum & matrem, & agglutinabitur uxori suæ. „ *Idem & Sapiens ille dixit: Quoniam enim honoris ac conditionis æqualis pugnas ac dissidia plerumque inducit, multos fecit Principatus, multasque subjectiones: utpote viri & uxoris suæ, filii & patris, senis & adolescentis, servi & liberi, Principis & subditi, Præceptorisque & discipuli. Et quid miraris quod in hominibus istud fecit, quando idem & in corpore nostro fecerit? Neque enim hic paris honoris omnia fecit, sed hoc quidem minus, istud vero melius; & hæc quidem reliquis membris imperantia, ista vero subdita, &c. Postquam itaque dixit, unde sint Principatus, subjungit:* „ Itaque quisquis resistit Potestati, Dei ordinationi resistit. „ *Vide quo rem deduxerit, unde terruerit, & quomodo istud juxta debitum factum esse ostenderit. Etenim ne dicerent Fideles, Attenuas nos, contemptibilesque facis, qui cœlorum Regno potituri sumus, dum Principibus subdis: ostendit quod hoc faciens non Principibus illos, sed Deo subjiciat. Illi siquidem obedit, qui Principatibus subditus est. Sed ita non loquitur, nimirum quod Deo obediat qui Principibus morem gerit, sed per contrarium terret, atque idem diligentius probat & exactius, dicens: Quod qui Potestati obediens non fuerit, Deo adversetur, qui ista ita constituerit. Atque hoc ubique probare satagit, nimirum quod non gratiam illis, sed debitum obediendo præstemus. Qui enim ita se habuerit, is & incredulos Magistratus magis ad pietatem attrahet, & Fideles ad obedientiam. Plurima quippe tum temporis circumferebatur fama traducens Apostolos veluti seditiosos, rerumque Novatores, qui omnia ad evertendum Leges communes, & facerent, & dicerent. Cum itaque ostendit communem nostrum Dominum istud omnibus suis præcipientem, & eorum, qui Christianos innovationis crimine traducebant, ora obstruit, & majori fiducia cum veritate sua dogmata tradit.* Luculentius & explicatius asseri non potest, Deum Potestatem Politicam instituisse; vinculum quo subditi Principibus alligantur, naturalis ac divini juris esse; Christum obedientiam Principibus debitam sanxisse, ac non laicos dumtaxat, sed Clericos & Monachos, Apostolos ipsos, & eorum Successores teneri: nullam esse in terris Potestatem, quæ subditos a fidelitate & obedientia Regibus & Magistratibus debita absolvere possit; contrariam doctrinam invidiosam esse, & Principum Infidelium conversioni obicem ponere, ansam dare Hæreticis traducendi Romanos Pontifices *veluti seditiosos, rerumque Novatores, qui omnia ad evertendum Leges communes & faciant, & dicant*: sicut olim Apostolos traducebant & calumniabantur Ethnici. Ex his denique colligitur, optimum remedium ad Hæreticorum ora obstruenda esse assertionem ac prædicationem doctrinæ, quam Gallicana Ecclesia & Sacra Facultas Parisiensis propugnant, affirmantes, Doctrinam de Sedis Apostolicæ Potestate in temporalia Regum esse Verbo Dei contrariam, erroneam, temerariam, ad seditiones, & parricidia Prinpum excitantem.

Inanibus itaque ratiunculis, figmentisque pascatur Licentiatus Lovaniensis, & cum Scholasticis quibusdam effutiat Regiam Potestatem a Deo immediate non manare: Nos cum *Tertulliano* dicemus Apologetici c. 30. *Inde est Imperator, unde & homo antequam Imperator; inde Potestas illi, unde & spiritus.* An porro illis spiritus non immediate a

Deo

Deo est? Dicemus cum *S. Augustino* Lib. 5. de Civitate Dei, cap. 21. *Qui Augusto Imperium dedit, ipse & Neroni: qui Vespasianis vel patri vel filio, suavissimis Imperatoribus, ipse & Domitiano crudelissimo.* Cum Ecclesiæ Gallicanæ Patribus in Concilio Parisiensi sub *Ludovico Pio* anno 829. congregatis, (Lib. 2. Cap. 5.) dicemus: „ Nemo „ Regum a Progenitoribus Regnum sibi administrari, sed a Deo veraciter atque hu- „ militer credere debet dari, qui dicit: *Meum est consilium & æquitas, mea est pru-* „ *dentia, mea est fortitudo: Per me Reges regnant, & Legum Conditores justa decer-* „ *nunt: Per me Principes imperant, & Potentes justitiam decernunt. Quod autem non ab* „ *hominibus, sed a Deo Regnum terrenum tribuatur,* Daniel Propheta testatur dicens. „ (*Cap.* 4.) In Sententia vigilum decretum est, & sermo Sanctorum, & petitio, donec „ cognoscant viventes quod dominetur Excelsus in Regno hominum, & cuicumque vo- „ luerit, dabit illud, & humillimum hominem constituet super illud . . . . . Hi vero „ qui a Progenitoribus succedere Regnum terrenum, & non potius a Deo dari putant, „ illis aptantur quos Dominus per Prophetam improbat dicens: *Ipsi regnaverunt, &* „ *non ex me; Principes extiterunt & non cognovi.* Ignorare quippe Dei proculdubio re- „ probare. Quapropter quisquis cæteris mortalibus temporaliter imperat, non ab homi- „ nibus, sed a Deo sibi commissum Regnum credat. " Denique Frater *Denghien* Regiam Potestatem immediate a Deo esse negans, se e Sapientium numero non esse probat, judicio *Francisci Victoria* Dominicani, Doctoris Theologi Parisiensis & Professoris Salmanticensis, Relectione 3. „ De Potestate Civili, *Num.* 8. Ideo (*inquit ille*) nos cum „ omnibus Sapientibus melius dicimus, Monarchiam sive Regiam Potestatem non solum „ justam esse & legitimam, sed dico Reges etiam a Jure Divino & Naturali habere Po- „ testatem, & non ab ipsa Republica, aut prorsus ab hominibus ". Et infra ubi Apostolica Oracula de obedientia Regibus debita attulit, scilicet ad *Romanos* 13. ad *Titum* 3. 1. ad *Timotheum* 2. 1. *Petri* 2. ita concludit: „ Videtur ergo quod Regia Potestas sit „ non a Republica, sed ab ipso Deo, ut Catholici Doctores sentiunt: Quamvis enim „ a Republica constituatur (creat enim Respublica Regem) non potestatem, sed propriam „ Auctoritatem in Regem transfert, nec sunt duæ Potestates, una Regia, altera Com- „ munitatis. Atque ideo, sicut Potestatem Reipublicæ a Deo, & a Jure Naturali con- „ stitutam esse dicimus, idem prorsus de Regia Potestate dicamus necesse est: quod satis „ consonum Scripturæ videtur, consuetudinique, quæ Principes Dei Ministros, non Rei- „ publicæ appellat. Apud Salomonem enim ait Deus: *Per me Reges Regnant.* Et Domi- „ nus Pilato respondit: *Non haberes Potestatem adversum me ullam, nisi tradita esset de-* „ *super*; id est de cœlo: Errare ergo videntur Auctores concedentes Reipublicæ Pote- „ statem esse de Jure Divino, non autem Regiam Potestatem.

Proverb. 8. 15.

Osee 8. 4.

XX. Aliud erraticæ ratiocinationis specimen in Libello Fratris *Denghien* Scholastici nostrates observant. Pag. 542. & sequentibus probandum suscipit, Regibus maximi beneficii loco ducendum, quod Romano Pontifici in temporalibus (ut ipse contendit) subditi sint. Id probat primo ex *Valentiniano* Imperatore ad Mediolanenses scribente: „ Talem in Ponti- „ ficali Sede constituere procuretis, cui & nos qui gubernamus Imperium sincere nostra ca- „ pita submittamus, & ejus monita, cum tamquam homines deliquerimus, suscipiamus „ necessario velut medicamenta curantis. " Quo ex testimonio præclaram illam argumentationem confici necesse est secundum mentem Licentiati Lovaniensis.

„ Illi subditus est Imperator in temporalibus, & ab eo deponi potest, cui caput sub- „ mittit, & cujus monita necessario suscipit, velut spiritualia medicamenta: Sed Valen- „ tinianus caput submittere se debere ajebat Archiepiscopo Mediolanensi, & ejus monita „ suscipere velut spiritualia medicamenta: Ergo Valentinianus subditus erat in tempo- „ ralibus Archiepiscopo Mediolanensi, & ab eo deponi poterat: Ergo multo magis a „ Summo Pontifice.

Simile ex eodem Principio conficiet argumentum Frater Denghien: „ Ille cui caput „ Rex Hispaniæ submittit, & cujus necessario suscipit monita si deliquerit, velut medica- „ menta salutis, ipsum Regno privare potest: Sed Rex Catholicus caput submittit Archie- „ piscopo Toletano; immo & Confessario suo, quem ex nostro Prædicatorum Ordine, pro „ more Decessorum Regum eligere dignata est sua Majestas, caput inclinat, & ab iis mo-

„ nita

„ nita suscipit necessario si ut homo deliquerit, velut medicamenta curantium: Ergo „ Toletanus Archiepiscopus immo Confessarius Regis ipsum Regno privare possunt. Nemo præter Lovaniensem Licentiatum tam insusam ratiocinationem approbabit.

„ 2. Id beneficii agnovisse ait *S. Ludovicum* Francorum Regem in Documentis ante mortem suam *Philippo* filio scriptis: *Si devotus* (inquit) *& obediens Matri nostræ S. R. E., & Summo Pontifici tamquam patri spirituali*. Ex quo testimonio splendidum istud argumentum Lovaniensi Licentiato conficere licet.

„ Qui devotus & obediens R. E. & Summo Pontifici tamquam Patri spirituali esse debet, subditus est Summo Pontifici in temporalibus, & ab eo deponi potest: Atqui Reges devoti & obedientes esse debent R. E., & Summo Pontifici tamquam Patri spirituali: Ergo Reges subditi sunt Romano Pontifici in temporalibus, & ab eo deponi possunt.

3. Id Beneficii agnovisse ait *Lodovicum Duodecimum* (dicere *Undecimum* debuisset) cum ad *Pium* II. scripsit in hæc verba: „ Te Vicarium Dei viventis ea veneratione prosequimur, ut sacra, præsertim in Ecclesiasticis rebus, tua Monita velut vocem Pastoris audire, illisque parere, prompta mente velimus". Ex quibus verbis nunc syllogismum adornare Lovaniensi Licentiato licet:

„ Qui Sacra Summi Pontificis monita, præsertim in Ecclesiasticis rebus, velut vocem „ Pastoris audire debet, illisque parere, illi subditus est in temporalibus, ab eoque suis „ bonis privari, suis exui Dignitatibus potest: Sed Rex sacra Summi Pontificis monita „ præsertim in Ecclesiasticis rebus velut vocem Pastoris audire debet, illisque parere „ (ut Ludovicus XI. profitetur): Ergo Rex Summo Pontifici in tempora libus subditus „ est, ab eoque potest Regno privari.

4. Id beneficii agnovisse ait *Protasium* Regem Armenorum in Epistola ad *Gregorium* XIII. scribentem, sibi in votis fuisse, ejus Sanctitati coram *humi stratum exhibere obedientiam & post pedum oscula beatorum, eosmet suo capiti superimponere*. Ex quo testimonio hanc ratiocinationem instruet Licentiatus Lovaniensis.

„ Quicumque Summi Pontificis pedes osculatur, in temporalibus illi subditus est: Sed „ Reges Summi Pontificis pedes osculantur: Ergo Reges Summo Pontifici in temporalibus „ subditi sunt. Igitur (*inquit*) Gregorii VII. doctrina Regibus aut Regnis periculosa non „ est; sed concessum ipsis cœlitus beneficium declarat". Quid, quæso, his ratiocinationibus magis absonum? Quid rectæ rationi & bono sensui magis contrarium dici aut cogitari potest? Qui sic tamen ratiocinatur, *Auctoritatem Sedis Apostolicæ in Reges strenue ac potenter propugnat*, judicio *Reverendi admodum & eximii Patris Magistri VERU ACQUES* in Universitate Lovaniensi Sacræ Theologiæ Doctoris & Professoris. Qui sic ratiocinatur: *Doctrinam de Sedis Apostolicæ Auctoritate in Reges & Regna egregie illustrat, solide confirmat adversus Natalem Alexandrum*, judicio *Eruditissimi Viri* NICOLAI DU BOIS in Universitate Lovaniensi Sacrarum Literarum Professoris.

O quantum est in rebus inane!

ARTICULUS III.

Theologiæ Dogmaticæ sive Positivæ Professorum Judicium de Libello Fratris DENGHIEN.

Jeremiæ Prophetæ locus de Romani Pontificis potestate in temporalia Regum inscite explicatus.

I. QUi Theologiæ Dogmaticæ, quam Positivam appellari usus obtinuit, studia profitentur, Fratrem FRANCISCUM DENGHIEN in ea penitus hospitem & peregrinum censent: Sacram nimirum Scripturam in alienos sensus ipsum misere detorquere observant, Traditionis vero vel ipsam notionem ignorare. Articulo 4. Assertione 4. pag. 324. doctrinam de „ Sedis Apostolicæ & Ecclesiæ Potestate in temporalia Regum Verbo Dei omnino conformem asserit, & pro ea militare utriusque fœderis Sacras paginas: atque imprimis illud *Jeremiæ* 1. Cap. in persona ipsius Romano Antistiti dictum: *Constitui te super Gentes & Regna ut evellas & destruas, &c.* De Potestate Romani Pontificis in temporalia Regum, hunc locum qui explicat Regulam interpretandi Scripturas Sacras a Concilio Tridentino traditam se non intelligere, aut parvifacere

re comprobat. Decernit S. Synodus Sessione 4. „ Ut nemo suæ prudentiæ innixus in „ rebus fidei & morum ad ædificationem doctrinæ Christianæ pertinentium, Sacram „ Scripturam ad suos sensus contorquens, contra eum sensum, quem tenuit, & tenet „ S. Mater Ecclesia, cujus est judicare de vero sensu & interpretatione Scripturam Sanctarum, aut etiam contra unanimen consensum SS. Patrum, ipsam Sacram Scripturam interpretari audeat ". Hunc vero *Jeremiæ* locum quem profert Licentiatus Lovaniensis, contra Veteris Ecclesiæ sensum, contra unanimem SS. Patrum sententiam, ipsum interpretari, perspicuum est vel ex eo quod Patrum & Tractatorum Ecclesiasticorum neminem, qui duodecim primis Ecclesiæ sæculis floruerit, laudare potuerit, qui locum illum de Romani Pontificis Potestate in temporalia Regum sit interpretatus. *Innocentium tertium* appellat, quem inter Sanctos Patres nemo numeraverit; nec tamen tam absonam interpretationem affert *Innocentius tertius*. Ex *Jeremiæ* verbis Pontifici Maximo accommodatis solum colligit, ipsum *sedere excelsiorem Regibus*, & *solium gloriæ tenere*; id est, Potestatem Pontificiam esse altioris ordinis quam Regiam, cum spiritualis sit, & ad animas pertineat. Laudat secundo *Bonifacium octavum* in Extravaganti, *Unam Sanctam*, qui testimonium istud *Jeremiæ* de Potestate quidem Sedis Apostolicæ in temporalia Regum interpretatur, sed ex propria mente, & nullo SS. Patrum præeunte, adeoque contra Regulam exponendi Sacras Scripturas Ecclesiæ a Spiritu Sancto traditam. Extravagantem *Unam Sanctam* a *Clemente quinto* ita temperatam, ut quidquid in Regiæ Auctoritatis imminutionem *Bonifacius* decreverat, irritum sit, nullus dubitat Eruditus. Legantur quæ ea de re scripsimus Articulo 7. Dissertationis 9. in Historiam Ecclesiasticam 13. & 14. Sæculi. Laudat *Paulum tertium* in Bulla Excommunicationis *Henrici octavi* Regis Angliæ, qui *Jeremiæ* verba initio Diplomatis in eum dumtaxat finem profert, ut *præcipuum super omnes Reges universæ terræ cunctosque Populos obtinere se principatum*, id est Primatum, & summam in spiritualibus Auctoritatem significet. Usus enim obtinuit, ut quoties Summi Pontifices Auctoritatem suam exercent, eamdem in suarum Præfatione literarum commendent, antequam ad causam ipsam descendant. Et quamvis *Paulum tertium* in eumdem sensum *Jeremiæ* verba detorsisse detur, in quem *Bonifacius*; exploratum semper erit hunc sensum *Bonifaciani* ingenii inventum, non Ecclesiæ Veteris, non SS. Patrum interpretationem esse, novamque illam *Bonifacii octavi* & *Pauli tertii* expositionem a Theologis, qui regulam a Sacra Synodo Tridentina de Sanctæ Scripturæ interpretatione traditam religiose sequuntur non esse admittendam. Laudat denique Lovaniensis Licentiatus *B. Pium V.* in Diplomate adversus *Elisabetham* Angliæ Reginam. Sed *Pius V.* ex hoc loco nihil aliud elicit, quam Romanum Pontificem a Christo habere „ Plenitudinem Potestatis ad Ecclesiam gubernandam, ut fidelem populum mutuæ charitatis nexu constrictum in unitate „ Spiritus Sancti Dei contineat, salvumque & incolumem suo exhibeat Salvatori ". Quid hæc vero ad Potestates exauctorandi Reges.

II. Jam vero quis sit hujus *Jeremiæ* loci legitimus sensus, ex Patribus, qui illum sunt commentati, manifestum est. Vel ad Prophetam ipsum, vel ad Christum, cujus figuram gereret, istud pertinet Oraculum: vel ad Evangelii Prædicatores & Prælatos refertur. Primus sensus literalis est, secundus allegoricus, tertius Moralis. Si de ipso Propheta intelligatur, sensus est ipsum a Deo constitui ut Gentium & Regnorum concursum adversus Judam vaticinetur, annuntiet, interminetur; ut adversa & prospera prædicat: ut si Judæi non resipuerint, nuntiet fore ut eos Deus evellat, destruat, perdat, ut dicit Cap. 45. v. 4. *Ecce quos ædificavi, ego destruo*; & *quos plantavi, ego evello*. Si resipuerint, fore ut Deus eos ædificet, & plantet, id est, bene eis faciat, ut ait Cap. 42. v. 10. „ Si quiescentes manseritis in terra hac, ædificabo vos & non de„ struam; plantabo, & non evellam: jam enim placatus sum super malo quod feci „ vobis ". Si de Christo Propheticum Oraculum intelligatur, sensus est ipsum destruxisse Regnum diaboli, & Ecclesiam plantasse atque ædificasse. Si ad Prædicatores Evangelicos & Prælatos referatur, sensus est, ipsos ad vitia destruenda & evellenda, ad serendas & extruendas virtutes, a Christo missos & constitutos. Priores duas explicationes tradit *S. Hieronymus* in Commentariis. „ Considerandum (*inquit*) quod quatuor tristibus

„ duo

1. Corinth. 3. „ duo lata fuccedant. Neque enim ædificari poterant bona, nifi deftructa effent mala: „ nec plantari optima, nifi eradicarentur peffima. Omnis enim plantatio, quam non „ plantavit Cæleftis Pater, eradicabitur: & ædificatio quæ fupra petram non habet „ fundamentum, fed in arena extructa eft, fermone Dei fuffoditur atque deftruitur. Il- „ lam autem, quam confumet Jefus Spiritu oris fui; & deftruet adventu præfentiæ fuæ, „ omnem fcilicet facrilegam perverfamque doctrinam difperdet in perpetuum. Porro ea „ quæ elevantur contra fcientiam Dei, & in fua confidunt fapientia, quæ apud Deum „ ftultitia eft, diffipabit atque deponet, ut ædificentur pro his humilia, & in locum „ fuperiorum quæ deftructa funt & evulfa, extruantur atque plantentur quæ Ecclefiafti- „ cæ conveniunt veritati, & impleatur illud quod dicit Apoftolus: *Dei ædificatio,* „ *Dei agricultura eftis*. Multi hunc locum fuper perfona Chrifti intelligunt. Jere- „ mias enim interpretatur, Excelfus Domini, qui deftruxit Regna diaboli, quæ fibi in „ montis oftenderat excelfo, adverfarias perdidit Poteftates, delens chirographum er- „ rorum in Cruce. De quibus & in Pfalmo poft hiftoriæ veritatem τροπικῶς loquitur: „ Quare fremuerunt gentes & populi meditati funt inania? Aftiterunt Reges Terræ & „ Principes convenerunt in unum. „ Pro his evulfis, deftructis, perditis, & in infe- „ riora detractis ædificatur atque plantatur Ecclefia Dei. Super Jeremiæ autem perfo- „ na, nulla dubitatio eft. Legimus enim in confequentibus, quod in manu accipiat ca- „ licem meri plenum, & propinare jubeatur cunctis in circuitu Nationibus.

Tom. 1. Edit. D. Huetii — Ante *S. Hieronymum* hæc verba & de Chrifto, & de Jeremia intellexerat *Origenes* Homilia 1. in Jeremiam: *De Jeremia* (inquit) *difficilem faciunt interpretationem: quas enim gentes eradicavit Jeremias? Quæ regna fubvertit, ut merito ei dictum fit:* Ecce conftitui te hodie fuper gentes & fuper regna eradicare & fuffodere? *Quam habuit poteftatem ad difperdendum, ut audierit*: & difperdere? *Quænam vero ædificavit, ut confequenter addatur*, ædificare? *Jeremias dixit*: Non profui, neque mihi profuit aliquis: *& quomodo data eft ei ædificatio atque plantatio? Hæc, ut diximus, ad Salvatorem relata non coarctant interpretantem. Jeremias enim in eis Salvatoris figura eft*. At confiderans *Origenes* ea, quæ fequuntur ad Chriftum referri non poffe: *Et dixi: Quis es Dominator Domine? Ecce nefcio loqui, quia juvenis ego fum*: Convenientius exiftimat ut de *Jeremia* cuncta exponantur. *Cuncta*, inquit, *ad Jeremiam referre tentabimus: hoc eft & ea quæ cum majora fint, videntur conditionem ejus excedere. Quicumque a Deo accepit verba, fumens gratiam cœleftis eloquii idcirco ea accipit, ut regna gentefque eradicet atque fubvertat. Sed cum nominentur Gentes & Regna, omnis qui divina verba fufcipit, nolo ipfum corporaliter intelligere regna & gentes, fed confiderans animas hominum regnatas a peccato, juxta id quod in Apoftolo fcriptum eft*: Non regnet peccatum in veftro mortali corpore: (*Rom. 6. 12.*) „ Videns quoque „ multas fpecies delictorum, allegorizet & regna & gentes per varia delicta, quæ hu- „ manas animas poffederunt; & hæc erunt quæ evellentur & fuffodientur a fermoni- „ bus Dei, qui dati funt five Jeremiæ, five cæteris Sanctis: *Et infra*: Nec aliquis exi- „ ftimet trifte quiddam Jeremiam recepiffe; quia conftitutus fit ad eradicationem re- „ gnorum & gentium. Bonitatis Dei iftud eft indicium eradicare vitia per fermones, „ inimica cœleftis regni regna deftruere, & bellantes cum fua gente evertere nationes, „ eradicare, & fubvertere. Eft quædam ædificatio Zabuli, & eft quædam ædificatio Dei. „ Quod fuper arenam extruitur, hoc Zabuli eft: quod fuper petram ædificatur, hoc Dei eft. „ Unde & his qui ejus funt, dicitur: Dei agricultura, Dei ædificatio eftis. (1. *Cor. 3. 9.*)

S. Joannes Chryfoftomus in catena Græcorum Patrum fuper *Jeremiam* laudatus, quam ex Vaticana Bibliotheca eruit *Michael Ghislerius*, Romanus, Clericus Regularis, feu in Commentario Græco, quem MS. in Bibliotheca Altaempfiana vidit, legit, contulitque idem Auctor, ut ipfe teftatur in fuorum Commentariorum Præfatione, hoc *Jeremiæ* vaticinium omnium ejus vaticiniorum compendium quoddam vocat, quo Judæorum adverfa & profpera prænuntiet. *Quæ prophetare debet* (inquit) *compendio quodam proponit*, (Eradicare) *e civitate nempe exire*. (Effodere) *Templum everti*. (Diffolvere) *Multitudinem necari*. (Difperdere) *Domefticos interimi*. (Reædificare) *Revocari*. (Tranfplantare) *Poft reditum tuto terram incolere*.

Victor

Victor Presbyter in eadem Catena non absimili modo hunc locum interpretatur: *Eradicare dicitur Propheta, dum eradicationem prophetat, & contra; ut eradicavit regnum Babylonis, & iterum dissipavit regnum Nechaoni, Pharaonis, cæterorumque adversus quos prophetavit.* Et post pauca: „ *Plantavit gentes, ædificavit cum diceret: Ad te gentes venient ab extremis terræ, & dicent: Falsa quæsierunt Patres nostri Idola, & non est in eis utilitas.*

B. Theodoretus Episcopus Cyri in Commentario ad illa verba cap. 1. „ *Ecce dedi verba mea in os tuum:* sic exponit: *Et docet quæ sunt verba:* Ecce constitui te hodie „ super gentes, & regna ut eradices, & evellas, & disperdas, & destruas, & reædifices, „ & plantes. *Prophetavit enim non solum Judæorum captivitatem, sed etiam præstitam a Cyro libertatem. Prophetavit item & aliis plerisque Nationibus, non tantum calamitates omnimodas, sed & salutem per Incarnationem Christi Domini donatam. Quapropter eradicare & destruere dixit de tristibus, reædificare vero & plantare de contrariis.*

S. Gregorius Magnus 3. Parte Pastoralis, Admonitione 35. ita hunc locum tractat: *Jeremiæ misso ad Prædicationem dicitur:* „ Ecce constitui te hodie super gentes & „ super regna, ut evellas, & destruas, & disperdas, & dissipes, & ædifices & plan- „ tes. *Quia nisi prius perversa destrueret, ædificare recta utiliter non posset: nisi ab auditorum suorum cordibus spinas vani amoris evelleret, nimirum frustra in eis sanctæ prædicationis verba plantaret.*

Babanus Maurus interpretationes *Origenis* & *S. Hieronymi* conjungit, & suas facit.

S. Bernardus lib. 2. De Consideratione ad Eugenium Papam, cap. 4. sic ipsum alloquitur: *Factum te Superiorem dissimulare nequimus; sed enim ad quid omnimodis attendendum? Non enim ad dominandum opinor. Nam & Propheta cum similiter levaretur, audivit:* Ut evellas & destruas, & disperdas, & dissipes, & ædifices & plantes. *Quid horum fastum sonat? Rusticani magis sudoris schemate quodam labor spiritualis expressus est. Et nos ergo ut multum sentiamus de nobis, impositum senserimus Ministerium, non Dominium datum.... Disce exemplo prophetico præsidere, non tam ad imperitandum, quam ad factitandum quod tempus requirit: Disce sarculo tibi opus esse, non sceptro, ut opus facias Prophetæ. Et quidem ille non regnaturus ascendit, sed extirpaturus.*

Ex his liquido constat, Fratrem *DENGHIEN Jeremiæ* locum ad sensum contorquere, & contra sensum Ecclesiæ, ac unanimen sensum SS. Patrum illum interpretari, cum de Sedis Apostolicæ Potestate in temporalia Regum Prophetæ verba explicat, Tridentini Decreti ad coercenda *petulantia ingenia* Sess. 4. editi prævaricatorem esse, adeoque *pœnis a Jure statutis* (ut eadem Synodus edicit) puniendum. Recentiorum Interpretum non minus quam Veterum Patrum suffragio & auctoritate ejus expositio destituta est. *Hugonis a S. Carolo* Cardinalis ex nostro FF. Prædicatorum Ordine assumpti, *Thomæ Malvenda*, ejusdem Ordinis, *Maldonati* & *Sanctii* Societatis Jesu, *Ghislerii* Clerici Regularis, aliorumque Commentatorum Catholicorum Expositiones legi possunt, quæ ex antiquis Patribus expressæ. Lovaniensis Licentiati commento nullatenus favent. His adde præstantissimum ex Ordine nostro Theologum & in Sacra Facultate Parisiensi Doctorem, *Joannem de Parisiis*, in excellenti Libro *De Potestate Regia & Papali*, cap. 20. cujus a me laudata Responsio est ad objectionem ex hoc *Jeremiæ* loco factam, Dissertatione 9. in Historiam Ecclesiasticam Sæculi 13. & 14. Articulo 11. num. 13. pag. 312.

Christi Sententia Quæcumque ligaveris, &c. Romani Pontificis Potestatem in Regum temporalia non probat.

II. *Gregorii* VII. doctrinam de Romani Pontificis Potestate in temporalia Regum confirmari ait Frater *Denghien* divino Oraculo, Matthæi 16. *Quæcumque ligaveris super terram, erunt ligata & in cœlis, & quæcumque solveris super terram, erunt soluta & in cœlis.* Quomodo vero id probat? Ex ipsomet *Gregorio* VII. cujus factum, doctrina, interpretatio in controversiam veniunt; ex *Innocentii* IV. Sententia contra *Fridericum* II. Imperatorem in Concilio Lugdunensi 1. quam a solo Pontifice, non ab ipso Concilio latam probavi Dissertatione 5. in Historiam 13. & 14. Sæculi, Articulo 3. quam ne quidem attigit Licentiatus Lovaniensis, uti nec Articulum 3. Dissertationis 2. in quo Lateranensis Concilii 4. Canonem tertium indirectam in temporalia Re-

gum & Principum Supremorum Poteſtatem Eccleſiæ vel Romano Pontifici non tribuere demonſtravi. Lateranenſe tamen & Lugdunenſe Concilium pro ſui erroris defenſione laudat *F. Denghien* nulla iſtarum Diſſertationum, argumentorumque noſtrorum mentione facta, quia apud *Baronium*, *Bellarminum*, & *Sanderum*, non invenit quid ad illa reponeret. *Innocentius* quidem *Quartus* in ſua contra *Fridericum* II. Sententia, ſe *Jeſu Chriſti vices in terris tenere, ſibique in Beati Petri Apoſtoli perſona dictum* præfatur: *Quodcumque ligaveris ſuper terram, &c.* Sed hæc ad Primatum Romani Pontificis confirmandum tantum valent, quem deinde ultra fines a Chriſto conſtitutos extendit, Imperatorem exauctorando. Cæterum etſi divinum illud Oraculum *Innocentius* IV. de Poteſtate Sedis Apoſtolicæ in temporalia Regum intellexerit, inde colligere non potuit *F. Denghien* abſque craſſa Scripturæ Sacræ & Traditionis ignorantia, hunc eſſe legitimum verborum illorum ſenſum: cum ex Græcorum Latinorumque Patrum unanimi conſenſu, quorum loca indicavi Articulo 10. Diſſertationis meæ pag. 353. & 354. & ex Eccleſiæ publicis precibus conſtet, de ſolis peccatis & cenſuris intelligendam eſſe illam Chriſti Sententiam, ligandi & ſolvendi Poteſtatem *S. Petro*, & in ipſo omnibus Pontificibus tribuentis. Quis vero judicii non penitus inops, aut qui vel Traditionis definitionem non ignoraverit, aſſerat eam explicationem Scripturæ ac Traditioni conſentaneam eſſe, & ſecundum unanimem conſenſum Sanctorum Patrum, eumque ſenſum quem tenuit & tenet Sancta Mater Eccleſia, quam nemo Patrum, nemo veterum Pontificum, ante *Gregorium* VII. tradidit? *Tertullianum* audire juvat Libro De Præſcriptionibus Hæreticorum Cap. 31. „ Sed ab exceſſu revertar ad principalitatem veri„ tatis, & poſteritatem mendacitatis diſputandam, ex illius quoque Parabolæ pa„ trocinio quæ bonum ſemen frumenti a Domino ſeminatum in primore conſtituit, „ avenarum autem ſterilis fœni adulterum ab inimico diabolo poſtea ſuperducit. Pro„ prie enim doctrinarum diſtinctionem figurat, quia & alibi Verbum Dei ſeminis ſi„ militudo eſt. Ita ex ipſo ordine manifeſtatur, id eſſe dominicum & verum, „ quod ſit prius traditum: id autem extraneum & falſum, quod ſit poſterius im„ miſſum „. Porro interpretatio divini Oraculi, *Quodcumque ſolveris, &c.* de Poteſtate ligandi & ſolvendi animas, ligandi, (inquam) per Cenſuras & pœnas ſatisfactorias, ſolvendi per Abſolutionem Sacramentalem & Indulgentias, prius tradita eſt, ab Origene ſcilicet, SS. Cypriano, Hilario, Paciano, Ambroſio, Amphilochio, Joanne Chriſoſtomo, Hieronymo, Auguſtino, Leone, Gregorio Magno, Venerabili Beda, S. Bernardo, aliiſque Patribus, quos in Diſſertatione mea laudavi, & quorum loca indigitavi: a *Paulo* I. Pontifice Maximo Epiſtola 10. ad Proceres Francorum ſcribente: *Firmum quippe Beatiſſimum Petrum Apoſtolorum Principem, cui a Redemptore noſtro ligandi ſolvendique peccata in cœlo & in terra conceſſa eſt poteſtas, adepti eſtis protectorem*: Ab *Hadriano* I. in Epiſtola 1. ad *Carolum Magnum* de *B. Petro* ſcribente: *Cui Claves Regni cœlorum ab omnium Opifice, facinorum nexus ſolvendi ſimulque ligandi eſt attributa facultas*: Sola ab Eccleſia recepta eſt hæc expoſitio 12. ſæculorum ſpatio & poſt *S. Gregorium* hanc ab eo præſcriptam Orationem in Feſto *Cathedræ S. Petri* recitandam: *Deus qui Beato Petro Apoſtolo tuo collatis clavibus Regni cœleſtis ligandi atque ſolvendi animas Pontificium tradidiſti, &c.* Hanc (inquam) interpretationem ſolam legitimam ſe credere ipſo uſu comprobavit Eccleſia. *Legem enim credendi lex ſtatuit ſupplicandi*: ut ſcribebat olim *Celeſtinus* I. ad Epiſcopos Galliæ. Illa igitur interpretatio ſola cenſenda eſt dominica & vera. Quæ vero de indirecta Poteſtate Sedis Apoſtolicæ in temporalia Regum & de Auctoritate abſolvendi eorum ſubditos a vinculo juramenti, fidelitatis, & obedientiæ ipſis debitæ, Chriſti verba exponit, poſterius immiſſa eſt a *Gregorio* VII. & ab aliis quibuſdam recentioris ævi propugnata. Ea igitur interpretatio extranea eſt & falſa. *Vincentium* quoque *Lirinenſem* in Commonitorio audire præſtat; (*Cap.* 3.) „ In ipſa (*inquit*) Catholica Eccleſia magnopere curandum eſt, ut id teneamus quod ubique, quod ſemper, quod ab omnibus creditum eſt: „ hoc eſt etenim vere proprieque Catholicum ..... Sed hoc ita demum fiet, ſi ſe„ quamur univerſitatem, antiquitatem, conſenſionem. (*Cap.* 4.) *Det operam Catholi„ cus Doctor neceſſe eſt*, Ut collatas inter ſe Majorum conſulat, interrogetque Senten-

„ tias

„ tias eorum dumtaxat, qui diversis licet temporibus & locis, in unius tamen Ec-
„ clesiæ Catholicæ communione & fide permanentes, Magistri probabiles extiterunt;
„ & quidquid non unus aut duo tantum, sed omnes pariter uno eodemque consensu
„ aperte, frequenter, perseveranter, tenuisse, scripsisse, docuisse cognoverit, id sibi
„ quoque intelligat absque ulla dubitatione credendum . . . (*Cap.* 3.) Quidquid vero
„ quamvis ille sanctus & doctus, quamvis Episcopus, quamvis Confessor & Martyr præ-
„ ter omnes, aut etiam contra omnes senserit, id inter proprias & occultas & priva-
„ tas opiniunculas a communis publicæ & generalis sententiæ auctoritate secretum sit,
„ nec cum summo salutis æternæ periculo juxta sacrilegam Hæreticorum & Schisma-
„ ticorum consuetudinem, universalis Dogmatis veritate dimissa, unius hominis novi-
„ tium sectemur errorem „. An, quæso, interpretatio horum Christi verborum, *Quodcumque ligaveris &c. a Gregorio Septimo & Bonifacio Octavo* de Romani Pontificis Potestate in temporalia Regum, præter omnes & contra omnes duodecim priorum sæculorum Patres tradita, ubique, semper & ab omnibus credita est? An *Gregorius* VII. & *Bonifacius* VIII. in divini hujus oraculi expositione secuti sunt universitatem, antiquitatem, consensionem? An asseruerunt quod Patres uno eodemque consensu, aperte, frequenter, perseveranter tenuerunt, docuerunt, scripserunt? Nullum certe ante *Gregorium* VII. hujus interpretationis Auctorem afferre potest Licentiatus Lovaniensis. Errat igitur ipse, & errantes sequitur alios recentiores Theologos, *dum juxta Hæreticorum & Schismaticorum consuetudinem, universalis Dogmatis antiqua veritate dimissa, unius hominis novitium sectantur errorem*. His adde, quod sicut *Sancto Petro* Christus dixit: *Quodcumque ligaveris super terram, &c.* sic omnibus Apostolis, & in eorum persona Successoribus Episcopis dixit: *Quæcumque alligaveritis super terram, erunt ligata & in Cœlo: & quæcumque solveritis super terram, erunt soluta & in Cœlo*. Nemo tamen ex hoc loco umquam collegit, Episcopis indirectam in temporalia Regum auctoritatem convenire.

III. Expressum Domini testimonium pro *Gregorii* VII. sententia *Joannis* XXI. Cap. extare ait F. *Denghien*, ubi gr gem suum *Petro*, ac ejus Successoribus Romanis Pontificibus commendans, dixit: *Pasce oves meas, pasce agnos meos*. Scilicet *Pasce agnos* idem est Lovaniensi Licentiato, ac *Depone Reges*. Hæc verba *S. Petro* in persona Ecclesiæ dicta in hunc sensum Veterum Patrum & Tractatorum Ecclesiasticorum flexisse neminem compertum est iis, qui in eorum lectione sunt versati. Hunc locum exponunt Clerus Romanus in Epist. ad *S. Cyprianum* de Lapsorum causa, *S. Cyprianus* lib. *De Unitate Ecclesiæ*, *Origenes* in cap. 6. Epist. ad Romanos, *S. Ambrosius* lib. 10. in Lucam ad cap. 24. *S. Joannes Chrysostomus* Homilia 77. in Evangelium S. Joannis & Homilia 79. in S. Mattheum, *S. Hieronymus* lib. 17. in Isaiam, Cap. 62. & lib. 18. cap. 63. *S. Augustinus* Tractatu 123. in Joannem, *S. Cyrillus Alexandrinus* in Cap. 21. S. Joannis Lib. 12. Commentariorum, *S. Leo* Sermone 2. in Natali Apostolorum Petri & Pauli, *S. Basilius Seleuciensis* Oratione 28. *S. Eucherius*, seu alius Auctor Sermonum *Eusebio Emisseno* adscriptorum, Sermone de Natali SS. Apostolorum Petri, & Pauli, *S. Maximus Taurinensis* Sermone in eodem Festo, *S. Gregorius Magnus* Epist. 32. Lib. 4. ad *Mauritium* Imperatorem data, *S. Paterius* Lib. 2. in Evangelium S. Joannis, Cap. 58. Venerabilis *Beda* in Cap. 21. S. Joannis, *S. Bernardus* Lib. 2. de Consideratione, Cap. 8. Horum vero Patrum nemini venit in mentem hæc interpretatio de Potestate indirecta Romani Pontificis in temporalia Regum. Hunc tamen locum sic exponere Fratri *Denghien* non modo placet, sed expressum asserere pro *Gregorii* VII. sententia, & hanc expositionem non esse contra unanimem SS. Patrum consensum, & contra eum sensum quem tenuit & tenet Sancta Mater Ecclesia; quia sic exposuerunt Eminentissimus Cardinalis *Baronius ad annum* 830. *Num.* 15. & 16. & *Nicolaus Sanderus* lib. 2. de Visibili Monarchia cap. 4. *O Timothee* (inquit Apostolus (*depositum custodi, devita profanas vocum novitates*. (1. *ad Timoth.* 6.) Sacerdotes & Doctores in *Timothei* persona alloquitur, eosque ad Catholicæ doctrinæ depositum servandum hortatur; *Quid vero est depositum*? Respondet *Vincentius Lirinensis* Cap. 27. Commonitorii: *Id est, quod tibi creditum est, non quod a te inventum, quod accepisti, non quod excogitasti; rem*

non ingenii, sed doctrinæ; non usurpationis privatæ sed publicæ Traditionis, rem ad te perductam, non a te prolatam; in qua non auctor debes esse, sed custos; non institutor, sed sectator; non ducens, sed sequens. Num vero id de expositione *Baronii* & *Sanderi* dici potest, quorum se pedissequum Licentiatus Lovaniensis, non SS. Patrum discipulum demonstrat? Adde, quod hæc Christi verba singulos etiam Episcopos spectare, non Romanum dumtaxat Pontificem, *S. Chrysostomus* & *S. Augustinus* docent, ille Homilia 78. in Matthæum; Iste Libro de Agone Christiano, Cap. 30. *Amas me Petre? Pasce oves meas.... QUOD non ad Sacerdotes solummodo dictum est, verum etiam ad singulos nostrum, quibus vel minimus grex commissus esse videtur* (inquit S. Chrysostomus) *Huic Ecclesiæ claves Regni Cœlorum datæ sunt cum Petro datæ sunt, & cum ei dicitur, ad omnes dicitur: Amas me? Pasce oves meas* (inquit S. Augustinus.) His duobus & alii Patres suffragantur. Quis tamen inde colligat indirectam Episcoporum Potestatem in temporalia Regum?

Fratris *Denghien* confidentiam quis non miretur? (*pag.* 573.) *Sensus* (inquit) *verborum Christi*, Quæcumque ligaveris, &c. *quem Natalis prætendit, Patribus incognitus & peregrinus est. Ex his nihilominus hic Auctor non erubescit concludere:* „ Quæ cum ita sint, verba illa Christi, *Quodcumque ligaveris, &c.* de Potestate absolvendi subditos a Sacramento fidelitatis, quo Regi sunt adstricti, intelligi non debent, & qui sic intelligeret aut exponeret, peccaret contra Decretum Synodi Tridentinæ, &c.

Sensus verborum Christi, *Quæcumque ligaveris*, quem protuli, is est: concessam a Christo Beato *Petro*, in eoque omnibus ejus Successoribus, & Episcopis, atque Sacerdotibus, potestatem ligandi & solvendi animas; ligandi quidem tum per Censuras Ecclesiasticas, tum per satisfactiones in Pœnitentiæ foro impositas; solvendi per Absolutionem sive Canonicam, sive Sacramentalem. Unde ex illis verbis, Pœnitentiæ Sacramentum, & absolvendi Potestas Sacerdotibus a Christo data, & Confessionis Jure Divino necessitas, contra Hæreticos demonstrantur, sicut & ex aliis Christi verbis: Joannis 20. *Quorum remiseritis peccata, remittuntur eis: & quorum retinueritis, retenta sunt*: Utriusque enim loci eumdem esse sensum SS. Patres & Sacra Synodus Tridentina docent. Patrum loca in Dissertatione mea laudavi. Concilii Tridentini verba subjicio. Sess. 14. De Pœnitentia, Cap. 1. sic habet. „ Dominus Sacramentum Pœnitentiæ tunc præcipue instituit, cum a mortuis excitatus insufflavit in Discipulos suos, dicens: *Accipite Spiritum Sanctum: quorum remiseritis peccata, remittuntur eis: & quorum retinueritis, retenta sunt*. Quo tam insigni facto, & verbis tam perspicuis, Potestatem remittendi & retinendi peccata, ad reconciliandos Fideles post Baptismum lapsos, Apostolis & eorum legitimis Successoribus fuisse communicatam, universorum Patrum sensus semper intellexit. Quare verissimum hunc illorum verborum Domini sensum Sancta hæc Synodus probans & recipiens, damnat commentitias eorum interpretationes, &c. *Cap.* 6. Ex institutione Sacramenti Pœnitentiæ jam explicata, universa Ecclesia semper intellexit, institutam etiam esse a Domino integram peccatorum Confessionem, & omnibus post Baptismum lapsis Jure Divino necessariam existere: quia Dominus noster Jesus Christus e terris ascensurus ad Cœlos, Sacerdotes sui ipsius Vicarios reliquit tamquam Præsides & Judices, ad quos omnia mortalia crimina referantur, in quæ Christi Fideles ceciderint; quo pro Potestate clavium, remissionis aut retentionis peccatorum Sententiam pronuntient. *Cap.* 6. Circa Ministrum autem hujus Sacramenti, declarat Sancta Synodus falsas esse, & a veritate Evangelii penitus alienas doctrinas omnes, quæ ad alios quosvis homines præter Episcopos & Sacerdotes, clavium ministerium perniciose extendunt, putantes verba illa Domini: *Quæcumque ligaveritis super terram, erunt alligata & in Cœlo; & quorum remiseritis peccata, remittuntur eis; & quorum retinueritis, retenta sunt*; ad omnes Christi Fideles indifferenter & promiscue contra institutionem hujus Sacramenti, ita fuisse dicta, ut quivis potestatem habeat remittendi peccata; publica quidem per correptionem, si correptus acquieverit, secreta vero per spontaneam Confessionem cuicumque factam. *Cap.* 8. Habeant autem præ oculis, ut satisfactio quam imponunt, non sit tantum ad novæ vitæ custodiam, & infirmitatis medicamentum, sed etiam ad præteritorum peccatorum vindictam & castigationem: nam Claves Sacerdotum non ad solvendum dumtaxat, sed & ad ligandum concessas, antiqui Patres & credunt & docent, &c. *Canone* 10. Si

„ quis

„ quis dixerit, Sacerdotes qui in peccato mortali sunt, Potestatem ligandi & solvendi non habere; aut non solos Sacerdotes esse Ministros Absolutionis, sed omnibus & „ singulis Christi Fidelibus esse dictum: *Quæcumque ligaveritis super terram, erunt ligata & in cœlo: & quæcumque solveritis super terram, erunt soluta & in cœlo; & „ quorum remiseritis, peccata, remittuntur eis, & quorum retinueritis, retenta sunt*: quorum verborum virtute quilibet absolvere possit peccata; publica quidem per correptionem dumtaxat, si correctus acquieverit: secreta vero per spontaneam Confessionem, Anathema sit . . . „ Hunc sensum *Patribus incognitum & peregrinum* qui asseruerit, (ut asserit Frater *Denghien*) necesse est censeat, Sacram Synodum Tridentinam contra Regulam a se ipsa traditam & commendatam, de Scriptura Sacra contra unanimem sensum SS. Patrum non explicanda, peccasse, sensumque verborum Christi *Patribus incognitum & peregrinum* Ecclesiæ obtrusisse, quæ propositio hæresim sapit.

At (inquit) Potestatem ligandi & solvendi Sacra Synodus ad spiritualia non restringit; non negat quin Christi verba de Potestate deponendi Reges intelligantur. Digna Licentiato Lovaniensi Responsio! Quasi vero sensus literalis Scripturæ Sacræ unanimi Patrum consensu traditus & explicatus, adeoque ab Apostolis & a Christo acceptus, ab Ecclesia in Synodo œcumenica velut Dogma Fidei declaratus, cæteros sensus velut peregrines & falsos non excludat. Si enim hæc responsio ferenda sit, quidni eodem jure dicere liceat, Sacram Synodum Tridentinam non negare, quin illa Christi verba, *Quæcumque solveritis*, &c. intelligantur etiam de potestate solvendi conjugia rite ac legitime contracta & consummata; de potestate expungendi quæcumque debita civilia, & quoslibet contractus irritos faciendi; de potestate absolvendi a votis solemnibus legitime nuncupatis, quam Summo etiam Pontifici negat *S. Thomas*. In promptu enim erit ut dicatur: SS. Patres & Sacra Synodus Tridentina hunc sensum non excludunt. Non erubesco, Charissime Frater *DENGHIEN*, nec erubescam umquam asserere verba illa Christi: *Quodcumque ligaveris*, &c. perperam, falso, erronee, temere explicari de potestate absolvendi subditos a vinculo fidei & obedientiæ, quo Regibus sunt obstricti, quia non erubesco Evangelium Dei, non erubesco sermones Christi.

IV. At (inquit *F. Denghien*) Ecclesia in Solemnitate *S. Petri* canere consuevit, *Tu es Pastor ovium, Princeps Apostolorum, tibi tradidit Deus omnia Regna Mundi*: Ergo Summus Pontifex Potestatem habet indirectam in temporalia Regum.

Breviarium felicius quam Scripturæ Sacræ laudata superius testimonia non interpretatur Licentiatus Lovaniensis. Christum omnia Regna Mundi *S. Petro* tradidisse canit Ecclesia, ut ea in spiritualibus gubernaret, non ut iis temporaliter dominaretur, & a possessoribus legitimis auferret; ut per totum orbem homines a peccatorum vinculis, non a fide & obedientia Regibus debita solveret: unde eamdem Ecclesiam canit: *Jam bone Pastor, Petre, clemens accipe vota precantum, & peccati vincula resolve tibi potestate tradita, qua cunctis cœlum verbo claudis, aperis*.

V. *Clementem V.* commentorum suorum testem advocat Lib. 2. Clementinarum Tit. 11. Cap. 2. eumque superiores illas, non dicam expositiones, sed interpolationes verborum Christi suo facto probasse confidenter asserit, quia Sententiam ab *Henrico* Imperatore in *Robertum* Siciliæ Regem latam *irritavit*, Constitutione ea de re edita, ac loco citato inserta.

Clementinam, *Pastoralis*, vel pro sua diligentia totam non legit *F. Denghien*, vel pro sua perspicacia non intellexit, vel pro sua ingenuitate dissimulandum duxit *Clementem V.* Sententiam illam rescidisse, quia lata erat a non Judice, cum *Robertus* Siciliæ Rex, Sedis Apostolicæ Feudatarius, a Romano dumtaxat Pontifice judicari & Regno privari posset; nec ab Imperatore in jus vocari ratione feudorum quæ ab Imperio tenebat, nisi Summus Pontifex, in cujus fiduciaria ditione morabatur, ipsum ad Augustini tribunal rogatus remitteret. „ Nos quoque (*inquit*) Regis ordinarius Judex, quod ad „ Imperatoris Judicium citaremus, vel citari aut remitti faceremus eumdem, nequaquam fuimus requisiti: immo licet ad Nos & Curiam nostram temporibus illis rumores frequenter de Curia Imperatoris venirent, & juxta eum etiam quidam ex Fratribus „ nostris essent, prius tamen dictæ Sententiæ promulgatio, quam aliquid de Processi- *Clementina pastoralis explicatur.*

„ bus antecedentibus ad audientiam nostram pervenit . . . Rursus non est silentio relinquendum, quod ipse Rex noster & Ecclesiæ Romanæ, ratione Regni prædicti, notorie subditus, homoque ligius & vassallus, ac in eodem Regno, non in Imperio, certum, continuum, & notorium suum habens domicilium, ac originem inde trahens, Imperatori eo modo non subfuit, quod in eum crimen læsæ Majestatis commiserit: quantumlibet omnia in Sententia supra dicta contenta veritatem indubiam continerent; sicque nedum non jure, immo nec juris colore tulit Imperator Sententiam supradictam in Regem ex causa quæ veritatis subsistentiam non habebat: propter quam etiam, quatenus in eo fuit; Regem eumdem privando Regno & Regia Dignitate, ac terris etiam aliis & Jurisdictionibus perpetuis, & temporalibus, quæ sub eo nullatenus, vel ab eo, sed a Nobis & sub Nobis tenebat . . . . . Absolvendo quoque ab omni fidelitate, obligatione, servitio, promissione ac pacto, provincias omnes, civitates, & castra, & loca, ipsiusque vassallos & feudatarios, & alios quoslibet eidem Regi quomodolibet obligatos: cum includerentur in absolutione hujusmodi terræ & personæ Nobis & Ecclesiæ Romanæ subjectæ: propriæ terminos potestatis excessit, in messem nostram mittens perperam suam falcem.

Romana Synodus sub Gregorio septimo novum robur ejus Sententiæ de Potestate Sedis Apost. in Regum temporalia non addidit.

VI. Romanam Synodum sub *Gregorio Septimo* frustra nobis opponit Frater *Denghien*, cum illa *Henricum* quidem Imperatorem auctore *Gregorio Septimo* deposuerit, seu depositionis Sententiam ferenti assenserit, ex præjudiciis, ex subreptione, & quæstione de Sedis Apostolicæ Potestate in temporalia Regum non examinata; cumque privata Synodus, Romano etiam Pontifice Præside, indeficientis Judicii Privilegio donata non sit a Christo, sicut Œcumenica, cujus hæc prærogativa est, nec-non universalis Ecclesiæ quam repræsentant, ut docent Ecclesia Gallicana & Sacra Facultas Parisiensis. Sane tam errasse *Gregorium Septimum* cum Romana Synodo in quæstione de Sedis Apostolicæ Potestate in temporalia Regum, absque irreverentia in eamdem Sedem dici potest; quam errasse *Stephanum Sextum* & *Sergium Tertium* cum Synodis etiam Romanis, in quibus *Formosi* Papæ Ordinationes irritas & iterandas sanxerunt, persuasi Ordinationes ab Episcopis depositis factas nullas esse: quæ non facti dumtaxat, sed & Juris quæstio erat. Quid *Bonifacium* II. commemorem, qui in Romana Synodo anno 531. Successorem sibi pessimo & Sacris Canonibus contrario Decreto designavit *Vigilium* Diaconum, Clero ad consensum suum Chirographis & Jurejurando præbendum ac firmandum impulso: quem errorem deinde emendavit, & pœnitendum Decretum rescidit ac ante Confessionem *Sancti Petri* flammis tradidit in altera Synodo, ut testatur *Anastasius Bibliothecarius* in ejus Vita? Quid *Leonem* IV. qui Matrimonium, quoad vinculum, fornicationis causa dissolvi, læsoque conjugi licitum esse aliud contrahere, declaravit cum Romana Synodo anno 853. Canone 36. Hæc expendisset Licentiatus Lovaniensis, si Antiquitatis Ecclesiasticæ vel levi notitia imbutus fuisset, nec tam proterve contenderet *Gregorii Septimi* opinionem de Sedis Apostolicæ auctoritate in temporalia Regum non esse Verbo Dei contrariam, quia Romanæ Synodi Præsules illam opinionem approbarunt, sive illa indiscussa quidem, sed tamen supposita, Sententiæ in *Henricum* Imperatorem ab ipso latæ ex subreptione consenserunt.

Quæ ex Patribus profert F. Denghien ad Gregorii septimi Sententiam confirmandam, nullatenus illi favent.

VII. Quæ ex Patribus profert Licentiatus Lovaniensis ad *Gregorii VII.* Sententiam confirmandam, nullatenus ipsi favent, nec magis probari ex his potest indirecta Potestas Romani Pontificis in Regum temporalia, quam Systema Copernici. Potestatem Imperatoribus ac Regibus *cœlitus datam fatemur, ut qui bona appetunt ad juventur, ut cœlorum via largius pateat, ut terrestre Regnum cœlesti Regno famuletur* (ut ait *S. Gregorius Magnus* Lib. 2. Epist. 61.) Quid vero aliud ex eo colligi potest, quam Regiam Potestatem, juvare ac tueri debere Ecclesiam, Deique honorem & cultum promovere? Quo sensu dixit *S. Augustinus* Epist. 50. ad *Bonifacium* Comitem · *Quomodo ergo Reges Domino serviunt in timore, nisi ea quæ contra jussa Domini fiunt, religiosa severitate prohibendo atque plectendo? Aliter enim servit, quia homo est, aliter, quin etiam Rex est. Quia homo est; ei servit vivendo fideliter: Quia vero etiam Rex est, servit Leges justa præcipientes & contraria prohibentes, convenienti vigore sanciendo . . . . . . In hoc ergo serviunt Domino Reges in quantum sunt Reges, cum ea faciunt ad serviendum*

illi,

illi, quæ non possunt facere nisi Reges. Quo item sensu *S. Isidorus Hispalensis* & ex eo Sexta Synodus Parisiensis part. 11. Cap. 1. dicunt: *Principes Sæculi nonnumquam intra Ecclesiam Potestatis adeptæ culmina tenent, ut per eamdem Potestatem Disciplinam Ecclesiasticam muniant. Cæterum intra Ecclesiam Potestates necessariæ non essent, nisi ut, quod non prævalet Sacerdos efficere per doctrinæ sermonem, Potestas hoc imperet per Disciplinæ terrorem. Sæpe per Regnum terrenum cæleste Regnum proficit, ut qui intra Ecclesiam positi contra Fidem & Disciplinam Ecclesiæ agunt, rigore Principum conterantur, ipsamque Disciplinam, quam Ecclesiæ utilitas exercere non prævalet, cervicibus superborum Potestas Principalis imponat, & ut venerationem mereatur, Potestas impertiat. Cognoscant Principes sæculi, Deo debere se reddere rationem pro Ecclesia, quam a Christo tuendam suscipiunt. Nam sive augeatur Pax & Disciplina Ecclesiæ per fideles Principes, sive solvatur, ille ab eis rationem exiget, qui eorum Potestati suam Ecclesiam credidit.* Hoc sensu *a S. Gregorio* dictum est: *Potestatem* Regibus *cælitus datam, ut terrestre Regnum cælesti Regno famuletur*: non vero quod spiritualis Potestas jus habeat evertendi temporalem; quod Pontifex Romanus herile jus habeat in Reges, ipsosque exauctorare possit, ut inepte colligit cum *Sandero* Licentiatus Lovaniensis.

VIII. Cum *S. Bernardo* fatemur, & materialem gladium esse Ecclesiæ, sed *ad nutum Sacerdotis*, id est Summo Pontifice monente, adhortante, dirigente *pro Ecclesia exerendum*, non *ab Ecclesia* contra Reges distringendum, ut fuse exposui Articulo 2. Dissertationis 9. in Historiam Ecclesiasticam 13. & 14. Sæculi, Num. 11. a pag. 307. ad pag. 313. Si enim (inquiebam) *S. Bernardus* auctoritatem aliquam in temporalia Regum Ecclesiæ ac Romano Pontifici a Christo collatam censuisset, non solum *nutum*, sed *jussum* in districtione gladii temporalis ipsi convenire censuisset. Mentem vero *S. Bernardi* ex his Libri 2. ad *Eugenium* III. verbis manifestum feci: „ Reges gentium dominantur eorum: Vos autem non sic. PLANUM est quod Apostolis interdicitur dominatus: Ergo & tu tibi usurpare cave aut dominans Apostolatum, aut Apostolicus dominatum. Planum est quia ab utroque prohiberis. Si utrumque similiter habere voles, perdes utrumque. Alioquin non te exceptum illorum numero putes, de quibus conqueritur Dominus: *Ipsi regnaverunt, & non ex me: Principes extiterunt, & non cognovi.* Forma Apostolica hæc est: Dominatio interdicitur, indicitur ministratio. Exi, o Eugeni, exi (inquam) in mundum. Ager enim mundus est: isque tibi creditus est. Exi in illum, non tamquam dominus, sed tamquam villicus, videre & procurare, unde exigendus es reddere rationem. Non a Christo vel ejus Vicario Petro habet Summus Pontifex Dominatum .... In criminibus, non in possessionibus Potestas vestra: quoniam propter illa, non propter istas accepistis claves Regni cœlorum. Habent hæc infirma & terrena Judices suos Reges & Principes terræ. Quid ergo fines alienos invaditis? Quid falcem vestram in messem alienam extenditis? Non quia indigni vos, sed quia indignum vos talibus insistere, quippe potioribus occupati. „ Non alius est *Gregorii Noni* sensus in Epistola ad *Germanum* Patriarcham Constantinopolitanum scribentis: „ Uterque gladius Ecclesiæ traditur, sed ab Ecclesia exercendus est unus, alius pro Ecclesia manu sæcularis Principis eximendus; unus a Sacerdote, alius ad nutum Sacerdotis administrandus a Milite. *Lib. IV. De Considerat. ad Eugen.*

IX. Imperitiam vero suam prodiit Frater *Denghien* pag. 185. scribens: „ Hucusque de his Petrus Damiani, cui Catholica dogmata penitus adversantur, quibus hæresis errore notantur omnes, qui ab Ecclesia Romana Cathedra Petri e duobus alterum gladium auferunt, nec nisi spiritualem concedunt, ipso S. Bernardo dicente: Materialem gladium qui tuum negat, non satis mihi videtur attendere verbum Domini dicentis: Converte gladium tuum in vaginam.

Si ex Scriptura Sacra secundum literalem sensum intellecta, aut ex Traditione erui posset utrumque gladium esse Ecclesiæ & Romano Pontifici a Christo traditum, hæresis errore notandi essent, qui temporalem gladium Ecclesiæ negant: Sed quandoquidem nec sensus literalis Scripturæ Sacræ, nec Traditio id docet, Catholice asseritur spiritualem dumtaxat gladium ad Ecclesiam pertinere, in temporalem solum directionis jus habere; quem Christiani Principes ad Ecclesiæ defensionem a Deo acceperunt. Porro lo-

cum Evangelii *Lucæ* XXIII. de duobus gladiis, allegorice dumtaxat de gladio spirituali & temporali intelligi *Bellarminus* ipse (quem Judicem non repudiabit Frater *Denghien*) fatetur lib. 5. de Romano Pontifice c. 5. „ Respondeo (*inquit*) ad literam nullam „ fieri mentionem in eo loco Evangelii de gladio spirituali vel temporali Pontificis, sed „ solum Dominum illis verbis admonere voluisse Discipulos, tempore Passionis suæ in „ iis angustiis, & metu ipsos futuros fuisse, in quibus esse solent, qui tunicam vendunt „ ut emant gladium, ut ex Theophylacto aliisque Patribus colligitur. „ Et *Maldonatus* in c. 23. *S. Lucæ*, ubi observavit Apostolos non intellexisse quid Christus significare voluisset, gladiosque de quibus loquebantur dicentes: *Ecce duo gladii hic*: non fuisse militares gladios, sed rusticos ad secandas res necessarias, quales lanii & homines rustici habere solent; postquam mysticas *S. Ambrosii* & Venerabilis *Bedæ* interpretationes attulit, quas & *S. Thomas* in Catena Aurea refert, subdit: *Alii recentiores Interpretes, duos ex hoc loco gladios Ecclesiam habere colligunt, alterum spiritualem, temporalem alterum: quos ut habeat, ex hoc certe loco non habet, ubi de aliis, ut explicavimus, agitur gladiis*. Cum itaque ex uno sensu historico sive literali trahi possit argumentum, ut docent *S. Hieronymus* in cap. 13. *S. Matthæi*, *S. Augustinus* Epist. 48. ad *Vincentium*, *S. Thomas* I. P. Q. I. A. 10. ad 1. *Bellarminus* ipse lib. 3. *De verbo Dei*, cap. 3. totaque Theologorum Schola; errat Frater *Denghien*, qui ex hoc loco: *Converte gladium tuum in vaginam*, & ex *S. Bernardi* verbis, colligit: *Hæresis errore notari omnes qui ab Ecclesia Romana cathedra Petri e duobus alterum gladium auferunt, nec nisi spiritualem concedunt*. Scilicet *Hæresis errore* notandus, Licentiati Lovaniensis judicio, *S. Petrus Damiani*, in Epistola ad *Oldericum* Firmanum Episcopum scribens: *Inter Regnum & Sacerdotium propria cujusque distinguuntur Officia, ut & Rex armis utatur sæculi, & Sacerdos accingatur gladio Spiritus, qui est verbum Dei*. Hæresis errore notabitur *Nicolaus* I. cap. *Inter hæc*, Causa 33. Quæst. 2. laudatus, cujus hæc sunt verba: *Sancta Dei Ecclesia mundanis numquam constringitur legibus: gladium non habet nisi spiritualem*. Hæresis errore notabitur *Joannes Octavus* Cap. *Porro*, Causa 16. Quæst. 3. cujus hæc sunt verba: *Ecclesiæ, corporalia nescientes arma, solum Dominum & propugnatorem suum, quando ei placuerit misereri, patienter expectant*. Hæresis errore notabitur *Cæsarius Cisterciensis* Homilia 2. in Dominicam 2. Adventus dicens: *Unde gladius spiritualis est, qui Papæ collatus est a Domino: alter materialis, quem tenet Imperator, similiter a Deo collatus. Hoc duplici gladio regitur & defensatur Ecclesia Dei*. Hæresis errore notabitur *Cælestinus Tertius* Cap. *Cum ab homine*, Extra, *De Judiciis*, asserens Ecclesiam non habere amplius quid faciat, cum pœnas spirituales inflixit: *Cum non habeat Ecclesia ultra quid faciat, per sæcularem comprimendus est Potestatem, ita quod ei* (Clerico scilicet impœnitenti) *deputetur exilium, aut alia legitima pœna inferatur*. Hæresis errore notabitur ante alios *S. Augustinus* Lib. *De Fide & Operibus* cap. 2. ubi ait: *Moysen & Phinees* gladio materiali in peccatores animadvertisse, *Quod excommunicationibus & degradationibus faciendum erat isto tempore, cum in Ecclesiæ Disciplina visibilis gladius erat cessaturus*.

Epist. ad Henricum II. Anglorum Regem. X. Fatemur cum *S. Thoma Cantuariensi*, voluisse Deum ad Sacerdotes suos, *quæ Ecclesiæ suæ sunt, disponenda pertinere, non ad Potestates sæculi*: Illas, quoad spiritualia, *Sacerdotibus esse subjectas*: *Obsequi solere Principes Christianos Statutis Ecclesiæ, non suam Potestatem præponere* in his quæ spiritalem administrationem & Ecclesiasticam Disciplinam spectant; *Episcopis caput subdere* in spiritualibus: *non de Episcopis judicare*, quoad canonica crimina. *Duo esse quibus principaliter regitur Mundus, auctoritatem Sacram Pontificis, & Regalem Potestatem*. Ex spiritali Sacerdotum Judicio Reges ipsos & Imperatores pendere, ab illisque justis de causis excommunicari posse, & nonnullos excommunicatos fuisse. Quid hæc vero ad Sedis Apostolicæ Potestatem indirectam in temporalia Regum comprobandam?

Lib. IV. Ep. 29. XI. Fatemur cum *Petro Cluniacensi*, Ecclesiam; *quamvis non habeat Imperatoris gladium*, id est, auctoritatem in temporalia ex institutione Christi; *habere tamen super quoslibet minores, & super ipsos Imperatores Imperium* spirituale, & *destruere pos-*

se spiritualiter per Censuras, non temporaliter per privationem bonorum temporalium & regnorum, sicut *non potest occidere*.

XII. Fatemur cum *Hugone a S. Victore*, quod ad *Potestatem Summi Pontificis pertinent quæ spiritualia sunt, & vitæ spirituali attributa universa*. Spiritualem potestatem *instituere* terrenam, id est, institutam manifestare, Imperatores coronando & inungendo, & *judicare, si bona* non fuerit, *per Censuras* corrigendo; ut exponit *Joannes de Parisiis* in Sacra Facultate Parisiensi Doctor Theologus, Ordinis nostri FF. Prædicatorum, Lib. *De Potestate Regia & Papali*, Cap. 18. „ Cum mos (*inquit*) Sacræ Scripturæ sit, „ ut ait S. Augustinus Lib. 1. De Civitate Dei, dicere rem fieri quando manifestatur, „ pro tanto dicit Hugo, quod Potestas Spiritualis Regiam instituit, non quidem ipsam „ efficiendo ut sit, cum sit a Deo, & Populo consentiente & eligente: sed quia inungendo Regem instituit & electum manifestat; non ita tamen ut de necessitate Potestatis sæcularis sit quod inungatur, cum aliæ gentes Reges habeant qui non inunguntur. „ Unde & in novo Testamento non legimus quod Sacerdotes inungere debeant Reges, „ nec etiam observatur in omnibus Regibus Christianis, ut patet in Regibus Hispaniæ. „ Atque idcirco Papa non instituit Regem, nisi ad modum jam explicatum, sed uterque „ est a Deo institutus suo modo: nec Papa dirigit Regem per se ut Rex est, sed per „ accidens: in quantum convenit Regem Fidelem esse, in quo instruitur a Papa de fide, non de regimine: unde subjicitur Papæ in iis in quibus subjicit eum Potestas „ Suprema, scilicet in spiritualibus tantum. *Lib. de Sacram. p.11.c.4.*

XIII. Fatemur cum *Petro Blesensi* nomine *Aleonoræ* Reginæ Anglorum ad *Cælestinum Tertium* Pontificem Maximum scribente pro liberatione *Richardi* Regis ejus filii, quem *Leopoldus* Austriæ Dux in Hierosolymitana peregrinatione captum *Henrico VI.* Imperatori tradiderat, a quo in carcere detinebatur; fatemur (inquam) Romanum Pontificem *Deum constituisse super Gentes & Regna in omni plenitudine potestatis* spiritualis: *Omne Regnum, omnemque Potestatem regendam* ipsi committi: Non Regem, non Imperatorem, aut Ducem *a jugo* Pontificiæ *Jurisdictionis eximi*: posse exercere *in maleficos gladium Petri*, id est Ecclesiasticas Censuras: *Crucem Christi antecedere Cæsaris Aquilas; gladium Petri gladio Constantini, & Apostolicam Sedem præjudicare Imperatoriæ Potestati*; id est, excellentiorem esse, & in spiritualibus superiorem: Potestatem denique Pontificiam *a Deo esse*. Sed q id hoc ad indirectam Summi Pontificis in temporalia Regum Potestatem adstruendam? Quis sit & qualis gladius *S. Petri* explicat *Petrus Blesensis* Epistola 144. quam laudat Licentiatus Lovaniensis. *Porro Tyrannus Apostolicas claves habet ludibrio, nec nisi verba reputat Legem Dei. Sed tanto constantius deberetis arripere gladium Spiritus, quod est verbum Dei . . . Non sit ergo alligatum in ore vestro verbum Domini, nec in vobis timor humanus obruat spiritum libertatis*. Gladius *S. Petri* secundum Petrum Blesensem, verbum Dei est, quo ut Principes Angliæ Regem injuste detinentes adhortetur per Legatos, urgeatque ac jubeat in libertatem restitui, *Aleonora* Regina Mater flagitat. *Sæpe* (inquit) *pro causis mediocribus vestri Cardinales in magna potestate, etiam ad partes barbaras Legatione funguntur: in causa vero tam ardua, tam lamentabili, tam communi, nec unum adhuc Subdiaconum aut Acolythum destinastis. Legatos enim hodie facit quæstus, non respectus Christi, non honor Ecclesiæ, non Regnorum pax, aut populi salus. Quis quæstus Vobis aut proventus gloriosior posset esse, quam in hac liberatione Regis Summi Pontificatus apicem, sive Sacerdotium Aaron & Phinees exaltare? Sane non multum humiliasses Sedis Apostolicæ dignitatem, si in propria persona ad tanti liberationem Principis in Germaniam descendisses*. Gladius *S. Petri* est Anathema, quo ut feriat Austriæ Ducem & Imperatorem, filium suum Angliæ Regem captivum detinentes, eadem Regina: sive *Petrus Blesensis* ejus nomine Pontificem urget. *Certe* (inquit) *horrendo Anathemate feriendi erant, aut potius fulminandi. Exurgat igitur orbis Episcopus, & arripiat quasi fulgur judicium manus tua; sicut Petrus uno ictu Ananiam & Sapphiram, & uno ictu Simonem Magum potuit delere de medio, sic spiritu oris tui interficias impios*. Epist. denique 146. Summi Pontificis Potestatem in Animas dumtaxat exerceri posse concedit. *Non-ne* (inquit) *Deus Deorum locutus est Vobis in Petro Apostolo dicens*: „ Quodcumque ligaveris super terram, erit ligatum & in cœlis, & „ quod- *Ep. 144. 145. 146.*

„ quodcumque solveris super terram, erit solutum & in cœlis? „ *Quare ergo tanto tempore, tam negligenter, immo tam crudeliter filium meum solvere differtis, aut potius non audetis? Sed dicetis, hanc Potestatem Vobis in animabus, non in corporibus fuisse commissam. Esto: certe sufficit nobis si eorum ligaveritis animas, qui filium meum ligatum in carcere tenent: filium meum solvere vobis in expedito est, dummodo humanum timorem timor Dei evacuet ... Anima tua tibi, quæso, salva sit, dummodo non dicam ovis tuæ, sed filii tui liberationem crebris legationibus, salutaribus monitis, comminationum tonitruis, generalibus Interdictis, Sententiis terribilibus studeas procurare.*

XIV. Fatemur cum *S. Yvone* Carnotensi Episcopo, Epistola 106. *Regem terrenum cœlesti Regno, quod Ecclesiæ commissum est, subditum esse debere, ut informetur & regatur Ecclesiastica Disciplina*: Sed quid hæc aliud significant, quam Reges in spiritualibus Ecclesiæ subditos esse? Fatemur cum *Joanne* Lugdunensi Archiepiscopo, *Omnes Reges Ecclesiastico subdi Judicio*, & ab Episcopis ac Summo Pontifice censuris percelli aut damnari posse; nec incusamus *Gregorium VII.* quod *Henricum* Regem *ob scelera sua*, præcipue ob Schisma, *damnaverit* lata in eum Excommunicationis Sententia, de qua una *Joannes Lugdunensis* loquitur. Fatemur cum *Yvone Carnotensi* Epistola 8. quod *Sedis Apostolicæ Judiciis & Constitutionibus obviare plane est Hæreticæ pravitatis notam incurrere*: Si hujusmodi Judicia & Constitutiones ex *S. Petri æquitate* latæ sint (ut cum *S. Leone* loquar) *Manet enim Petri Privilegium, ubi ex illius æquitate fertur Judicium.* Ex *S. Petri* autem æquitate latas demonstrat Ecclesiæ ipsas recipientis & approbantis consensus. Fatemur etiam Hæreseos notam incurrere, qui propterea Sedis Apostolicæ Constitutionibus resistit, quod Romani Pontificis Primatum non agnoscat. *Hæreticum esse qui Romanæ Ecclesiæ non concordat* in Fide. Sed Hæreticum esse qui Pontificibus Auctoritatem in temporalia Regum sibi tribuentibus, aut alia contra verbum Dei, contra Patrum Traditionem, contra Canones Spiritu Dei conditos & totius mundi reverentia consecratos, contra æquitatem molientibus, decernentibus, agentibus, non concordat, Theologorum nemo dixerit, nec dicit *Yvo Carnotensis*. Id quidem dixit occasione depositionis *Gaufridi* Carnotensis Episcopi, & Consecrationis suæ in ejus locum ab *Urbano* II. factæ, quas *Richerius* Senonensis Archiepiscopus improbabat Juribus suis Metropoliticis grave vulnus illatum causatus: Sed illum propterea Hæreticæ Pravitatis notam incurrisse, non existimavit *Yvo*, qui ipsum ut Metropolitanum suum nihilominus coluit. Sane Romano Pontifici aliquid contra doctrinam Evangelicam vel Apostolicam præcipienti non esse obediendum, docet *Yvo Carnotensis* Epistola 233. de *Paschalis* II. Privilegio in causa Investiturarum loquens: *Habemus* (inquit) *Evangelicam sententiam, quæ nos securos facit*: „ Super Cathedram Moysi sederunt Scribæ & „ Pharisæi: Quæ dicunt, servate & facite, secundum vero opera eorum nolite facere. *Vult enim hæc sententia, præcepta Præsidentium ad Cathedram pertinentia obedienter impleri (etiamsi tales sint, quales erant Pharisæi) non eos factiosa conspiratione a suis Sedibus removeri. Si vero ea præcipiant, quæ sunt contra Doctrinam Evangelicam vel Apostolicam, ibi eis non esse obediendum, exemplo docemur Pauli Apostoli, qui Petro sibi Prælato non recte incedenti ad veritatem Evangelii in faciem restitit, non tamen eum abjecit*. Epistola 56. ad *Philippum* Regem Christianissimum ejus Majestati auctor est, ut si Pontifex vel Apostolicus Legatus Gallicanos Episcopos præter Canonum præscripta ad Conventus Ecclesiasticos vocare voluerit, Ipsa pro suo jure ab injustis oppressionibus illos vindicet. *Quod si quis* (inquit) *eos ultra terminos a Patribus constitutos angariare voluerit, Vos habito cum eis communi consilio, injustis oppressionibus pro persona vestra resistite, sic ut quæ Dei sunt, Deo reddant; & quæ Cæsaris sunt, Cæsari reddere non omittant*. Epistola 236. *Principales Ecclesiæ Claves nolumus Potestate sua privare, quæcumque persona vices Petri habeat, nisi manifeste ab Evangelica veritate discedat*. Neque igitur *Gregorii VII.* nec aliorum quorundam ipsius Successorum opinio & Decreta, Ecclesiæ Catholicæ consensu non probata, movere nos debent ut indirectam Romani Pontificis in Regum temporalia Potestatem admittamus, cum doctrinæ Evangelicæ & Apostolicæ manifeste repugnent, Sacræ Facultatis Parisiensis, & Ecclesiæ Gallicanæ Judicio.

Apud Yvonem Carnotensem, Epist. 237.

F. Denghien, pag. 153.

Serm. III. De Assumpt. sua ad Pontif.

XV. Conciliorum Lateranensis sub *Innocentio tertio* & Lugdunensis sub *Innocentio IV.* auctoritatem laudat *F. Denghien*; & ex iis *Gregorii septimi* opinionem ab errore vindicari contendit: verum cum nihil amplius dicat quam *Bellarminus*, cujus & aliorum quorundam sententiæ de indirecta Sedis Apostolicæ in Regum temporalia Potestate, nec Lateranense Concilium, nec Lugdunense IV. favere ostendi Dissertatione 3. in Historiam Ecclesiasticam Sæculi 13. & 14. Articulo 3. & Dissertatione 5. Articulo 3. * Hæ Dissertationes sufficient ad Lovaniensis Licentiati, qui nihil ad illas habuit quod reponeret, quod nihil aliud apud *Bellarminum* suum invenerit, vanitatem refellendam. Decretum contra Assassinos, quod nec *Matthæus Parisius* inter Lugdunensis Concilii Decreta recenset, neque in MSS. habetur, nec a Conciliorum Collectoribus refertur; sed ex Lib. 6. Decretalium Tit. *De Homicidio*, in Collectione PP. *Labbei* & *Cossartii* descriptum est, & *Sacri Approbatione Concilii* ab *Innocentio IV.* promulgatum dicitur, Supremos Principes non spectat, sed Feudatarios, seu Principes Viros Regibus, aut Sedi Apostolicæ, vel aliis Principalibus Dominis obnoxios, ut liquet ex ipsius tenore Decreti: „ Sacri approbatione Concilii statuimus, ut quicumque Princeps, Prælatus, „ seu quævis alia Ecclesiastica sæcularisque persona quempiam Christianorum per prædictos Assassinos interfici fecerit, vel etiam mandaverit (quamquam mors ex hoc „ forsitan non sequatur) aut eos receptaverit, vel defenderit, seu occultaverit, Ex„ communicationis, & Depositionis a Dignitate, Honore, Ordine, Officio & Benefi„ cio incurrat Sententias ipso facto: & illa libere aliis per illos, ad quos eorum colla„ tio pertinet, conferantur, &c. *Et Glossa notat ex Archidiacono*, Hanc Decretalem „ non loqui de iis qui non sunt sub alicujus Dominio.

*Tom. 21.

Decretum Innocentii IV. contra Assassinos explicatur.

XVI. *Gregorii VII.* Imperatorem exauctorantis factum doctrinamque de indirecta Sedis Apostolicæ in Reges Potestate Ecclesiam Gallicanam approbasse, Frater *Denghien* probandum suscipit ex Augustodunensi Concilio, ab *Hugone* Archiepiscopo Lugdunensi, legato Sedis Apostolicæ congregato anno 1094. Quam feliciter autem id probet, constat ex ipso *Bertoldi Constantiensis*, quod laudat, testimonio. „ In Galliarum civitate, „ quam Ostionem * vulgariter dicunt, congregatum est Generale Concilium a vene„ rando Hugone Lugdunensi Archiepiscopo, & Sedis Apostolicæ Legato, Archiepi„ scopis, Episcopis, & Abbatibus diversarum Provinciarum, 17. Kalendas Novembris in „ quo Concilio renovata est Excommunicatio in Henricum Regem, & in Guibertum „ Sedis Apostolicæ Invasorem; & in omnes eorum complices. „ De Regis exauctoratione, de Sedis Apostolicæ Potestate in temporalia Regum quæstio est, non de Excommunicatione. *Henricum* Regem ob Schisma, & alia crimina, juste a Sede Apostolica excommunicatum agnovit Ecclesia Gallicana, & ipsum, nec-non *Guibertum* Antipapam Anathemate confixit: sed ejus exauctorationem non approbavit, nec Sedi Apostolicæ Potestatem deponendi Reges convenire existimavit, quod ex Anonymo Historiæ Franciæ Scriptore Monacho Floriacensi, apud *Duchesnium* edito Tom. 4. ex *Sugerio* Abbate in Vita *Ludovici VI.* & ipsius *Herimanni* Metensis Episcopi dubitatione colligitur, ad quam eximendam literas ad illum dedit *Gregorius*, quas in Dissertatione nostra discussimus. Nec est quod *Herimanno* in Germania Episcopo nullam cum Gallicanis Præsulibus conjunctionem fuisse dicat *F. Denghien*: cum Mediomatricum civitatem in Gallia Celtica Geographi ponant: cum olim Austrasiæ Regni partem fuisse ex Historia constet; cum eo ipso tempore quo Francorum Regibus non parebat, finitiva esset Gallicanæ ditioni, nec Metensi Episcopo nulla non posset intercedere cum Gallicanis Episcopis vicinis suis familiaritas; maxime cum Legationes Apostolicæ Galliarum Lotharingiam quoque complecterentur.

Ecclesia Gallicana factum & doctrinam Gregorii septimi de indirecta Sedis Apostolicæ Potestate in Regum temporalia non probavit.

* Autun.

XVII. Synodi Bellovacensis anno 1114. celebratæ Præside *Conone* Prænestino Episcopo Sedis Apostolicæ Legato, Decretum frustra objicit Licentiatus Lovaniensis, pag. 411. quo hic *Gregorii* IV. Canon renovatus est: „ Prædecessorum nostrorum Statuta „ sequentes, eos qui excommunicatis fidelitate aut Sacramento adstricti sunt, Apostoli„ ca Auctoritate a Sacramento absolvimus, quousque ipsi ad satisfactionem veniant, „ & ne eis antea fidelitatem observent, prohibemus. „ Nam de Regibus Canon iste non loquitur, sed vel de iis qui Ecclesiæ Feudatarii sunt, vel de Fidelitate & Sacramento

sponte

ſponte præſtitis, non ex juſtitia, & multo minus de Fidelitate ſecundum Jus Divinum & naturale Regibus a ſubditis debita. Sane iſtud Decretum repetitum videtur a Synodi Bellovacenſis Patribus, occaſione *Thomæ de Marna*, qui Pagum Laudunenſem, Remenſem, Ambianenſem, uſque adeo dilapidaverat, ut nec Clero, nec Populo pepercifſet, omnia trucidans, omnia perdens: etiam *S. Joannis* Laudunenſis Parthenoni duas villas eripuerat; fortiſſima Caſtella Creciacum & Novigentum vallo mirabili, altis etiam turribus tamquam propria munierat, & ſicut draconum cubile, & ſpeluncam latronum adaptans, totam fere terram tam rapinis quam incendiis immaniter expoſuerat. Hunc Anathemate confodit Synodus Bellovacenſis, ut *Sugerius* teſtatur in Vita *Ludovici VI.* Et quia ſolus tot mala non perpetraverat ille Tyrannulus, ſed multos habebat fidelitate & juramento ſibi obſtrictos, ideo Synodus Canonem *Gregorii IV.* renovavit ac promulgavit, quo a Juramento & Fidelitate abſolvuntur, qui excommunicatis obligati ſunt, donec illi ad ſatisfactionem venerint. Longe vero alieni erant Gallicani Epiſcopi tempore *Gregorii Quarti* ab errore illo de Romani Pontificis Poteſtate in Regum temporalia, a quo remotiſſimus erat & ipſe *Gregorius Quartus*. Siquidem civili bello inter *Ludovicum Pium* & filios ejus flagrante, cum falſus percrebuiſſet rumor ipſum ideo in Gallias venire, ut Chriſtianiſſimum Imperatorem eique addictos Epiſcopos excommunicatione feriret, niſi ſuæ ac Principum perduellium voluntati parerent, conteſtati ſunt Antiſtites, nullo modo ſe velle Pontificis voluntati ea in re ſuccumbere: *Sed ſi excommunicatus adveniret, excommunicatus abiret, cum aliter ſe habeat antiquorum Canonum auctoritas*. Ita refert Aſtronomus in Vita *Ludovici Pii*. Addit *Paſchaſius* in Vita *VValæ* Abbatis lib. 2. Gallicanos Præſules *Gregorio quarto* depoſitionem fuiſſe comminatos. „ Terrebatur (*inquit*) ab Auguſto, & ab omnibus ſuis, „ etiam ab Epiſcopis qui ſibi pridie quam veniſſemus, dexteras dederant, quod unani- „ mes eſſent ad reſiſtendum his qui ex adverſo erant, Regibus filiis, Principibus, & „ Populo: Inſuper conſiliabantur firmantes, proh dolor! quod eumdem Apoſtolicum, „ quia non vocatus venerat, deponere deberent. Quibus auditis, Pontifex plurimum morabatur, & verebatur. Qui ſic erant affecti, toleraturos putas Decreta de Romani Pontificis in temporalia Regum Poteſtate, ſi quæ *Gregorius quartus* edidiſſet?

Pag. 377. & ſeq.

S. Thomas opinioni de indirecta Eccleſiæ Poteſtate in Regum temporalia non favet. Art. 12. Quæſt. 10.

XVIII. *De S. Thomæ* ſententia, quem *Gregorii VII.* & aliorum errori favere Licentiatus Lovanienſis pertinaciter contendit, ſat multa in Diſſertatione noſtra diximus, quæ nequicquam ille refellere conatur, & miſeris diſtintiunculis, jejuniſque argutiis eludere, Angelici Doctoris Articulus 10. Quæſtionis 10. Secundæ Secundæ & Quæſtionis 12. Articulus 2. eſto Nodus Gordius quibuſdam videantur, hunc forte ab *Alexandro* ſolutum, non ſectum, viri cordati & eruditi, nulliſque præjudiciis occupati agnoſcent. Sane qui filios Judæorum & aliorum Infidelium, rationis uſum nondum habentes, baptizandos eſſe negat invitis Parentibus, *Quia repugnat juſtitiæ naturali, & de jure naturali eſt, quod filius antequam habeat uſum rationis, ſit ſub cura patris. Unde contra juſtitiam naturalem eſſet, ſi puer antequam habeat uſum rationis a cura parentum ſubtrahatur, vel de eo aliquid ordinetur invitis parentibus*: Qui (inquam) ita cenſuit, & ita ratiocinatus eſt, conſequenter ſentire debuit Romanum Pontificem abſolvere ſubditos non poſſe ab obedientia & fidelitate quam Regibus & Supremis Principibus debent, quia pariter *repugnat juſtitiæ naturali*. Siquidem (ut ait idem Angelicus Doctor Quæſtione 104 Articulo 1.) *Sicut ex ipſo ordine naturali divinitus inſtituto, inferiora in rebus naturalibus neceſſe habent ſubjici motioni ſuperiorum; ita etiam in rebus humanis, ex ordine Juris naturalis & Divini, tenentur inferiores ſuis Superioribus obedire*. Et Articulo 6. *Per Fidem Jeſu Chriſti non tollitur ordo Juſtitiæ ſed magis firmatur, Ordo autem Juſtitiæ requirit ut inferiores ſuis Superioribus obediant. Aliter enim non poſſet humanarum rerum ſtatus conſervari. Et ideo per Fidem Chriſti non excuſantur Fideles, quin Principibus ſæcularibus obedire teneantur*. Multo minus ergo excuſantur per Summi Pontificis mandatum, qui Chriſti mandatum & Divini Juris ac naturalis obligationem ſolvere non poteſt. Enimvero (ut Scholæ Angelus Articulo 5. ejuſdem Quæſtionis explicat) *Ex duobus poteſt contingere quod ſubditus ſuo Superiori non tenetur in omnibus obedire. Uno modo propter*

præce-

præceptum majoris Potestatis. At supremo Principe, Rege, vel Imperatore, non est major Potestas in rerum temporalium administratione. Siquidem (ut ait *Gelasius I.* in Epistola ad *Anastasium* Imperatorem *Duo sunt quibus principaliter Mundus hic regitur, Auctoritas Sacra Pontificum, & Regalis Potestas .... Et quantum ad ordinem pertinet publicæ Disciplinæ, cognoscentes Imperium Regi superna dispositione collatum, Legibus ejus ipsi quoque parent Religionis Antistites*. Quam doctrinam libro *De Anathemate* confirmat. Pontificia ergo Potestas, in his quæ Reipublicæ, & rerum temporalium regimen spectant, non est Regali Potestate superior. Quamobrem Regum subditi ab eorum obedientia & fidelitate propter Summi Pontificis præceptum non dispensantur. *Hinc S. Tho.* ait: „ Si aliud Imperator, aliud Deus jubeat, contempto illo obtemperandum est Deo. Non ait: „ Si aliud Imperator, aliud Romanus Pontifex jubeat, contempto illo obtem- „ perandum est Pontifici ". Alio modo (inquit S.Tho.) „ Non tenetur inferior suo Supe- „ riori obedire, si ei aliquid præcipiat, in quo ei non subdatur. Porro tenetur subditus „ suo Superiori obedire secundum rationem superioritatis: sicut Miles Duci Exercitus, in „ his quæ pertinent ad bellum: servus domino, in his quæ pertinent ad servilia opera „ exequenda: filius patri, in his quæ pertinent ad disciplinam vitæ & curam domesti- „ cam, & sic de aliis. " Igitur & subditi Regibus obedire tenentur in his quæ pertinent ad ordinem publicæ Disciplinæ, ad regimen politicum, ad rerum temporalium administrationem; nec ab ea obedientia ipsos eximere Summus Pontifex potest.

Adversus hæc *S. Thomæ* principia non pugnant ejusdem verba in Cap. 5. Epistolæ 1. ad Corinthios, Lectione 3. „ Indirecte tamen (*inquit*) Prælati Ecclesiarum habent pote- „ statem super eos qui foris sunt, in quantum propter eorum culpam prohibent Fideles „ ne illis communicent ". De communione enim in ritibus, in conjugiis, in conviviis, hæc *S. Thomæ* verba intelligenda sunt, non de omni communione civili, præsertim respectu Regum, quibus Christiani subditi sunt. Noverat enim Apostolum salutasse eos qui erant de *Cæsaris domo*, non vero jussisse ut ex ea discederent: Christianos Ethnicis Imperatoribus militasse, etiam ipsi *Juliano Apostatæ*, quod absque civili communicatione, obedientia & fidelitate, in iis quæ militiam, & salutem Imperii spectabant, fieri non poterat. Christianis persuasum fuisse ex Evangelica & Apostolica doctrina non ignorabat, Imperatoribus etiam infidelibus parendum esse in his quæ Dei mandatis non repugnarent, *Tertulliano* scribente ad *Scapulam* Præfectum Africæ: „ Christianus nullius est hostis, ne- „ dum Imperatoris: quem sciens a Deo suo constitui, necesse est ut & ipsum diligat, & „ revereatur, & honoret, & salvum velit cum toto Romano Imperio, quousque sæculum „ stabit: tamdiu enim stabit. Colimus ergo & Imperatorem sic quomodo & nobis licet, „ & ipsi expedit, ut hominem a Deo secundum, & quidquid est a Deo consecutum, & so- „ lo Deo minorem. Hoc & ipse volet. Sic enim omnibus major est, dum solo vero Deo minor est ". Et lib. de idololatria, c. 15. „ Igitur quod attineat ad honores Regum vel „ Imperatorum, satis præscriptum habemus, in omni obsequio esse nos oportere, secun- „ dum Apostoli præceptum subditos Magistratibus, Principibus, & potestatibus; sed „ contra limites Disciplinæ, quo usque ab idololatria separamur. Propterea enim & il- „ lud exemplum trium Fratrum præcucurrit, qui alias obsequentes erga Regem Nabu- „ chodonosor, honorem imaginis ejus constantissime respuerunt ... Sic & Daniel cætera „ Dario obnixus, tamdiu in officio fuit, quamdiu a periculo Disciplinæ vacaret.

Neque vero audienda est, sed exsibilanda illa Fratris *Denghien* & Magistrorum ipsius translatitia Responsio, Ecclesiam non potuisse de facto Christianos ab Imperatorum Ethnicorum obedientia absolvere, sed de jure potuisse: cum de jure non potuerit Christianos ab Evangelicis & Apostolicis præceptis eximere, Jurisque Naturalis & Divini obligatione solvere. Præterea, id de facto Ecclesiam potuisse, si de Jure licuisset, ingens Christiam numerus *Tertulliani* tempore probat, de quo ipse Apologetici c.38. „ Hesterni sumus, & vestra omnia implevimus, urbes, insulas, castella, municipia, „ conciliabula, castra ipsa, tribus, decurias, Palatium, Senatum, forum. Sola vobis relin- „ quimus Templa. Cui bello non idonei, non prompti fuissemus, etiam impares copiis, qui „ tam libenter trucidamur, si non apud istam disciplinam magis occidi liceret, quam occide-

„ re

„ re? Potuimus & inermes nec rebelles, sed tantummodo discordes, solius divortii invidia adversus vos dimicasse. Si enim tanta vis hominum in aliquem orbis remoti sinum abrupissemus a vobis, suffudisset utique dominationem vestram tot qualiumcumque amissio civium, immo etiam & ipsa destitutione punisset. Procul dubio expavissetis ad solitudinem vestram, ad silentium rerum, & stuporem quemdam quasi mortui orbis. Quæsissetis quibus imperaretis: Plures hostes quam cives vobis remansissent. Nunc enim pauciores hostes habetis præ multitudine Christianorum. „ Mitto alia quæ ex nostra Dissertatione repeti possunt, quibus inane illud responsum exsufflavimus.

Non magis favet errori de indirecta Ecclesiæ in temporalia Regum Potestate locus alter *S. Thomæ*, quem ab oppositione liberum, & clarissimum prædicat Licenciatus Lovaniensis. Legitur Secunda Secundæ, Quæstione 60. Articulo 6. in Responsione ad tertiam objectionem: *Potestas sæcularis subditur spirituali, sicut corpus animæ; & ideo non est usurpatum judicium, si Spiritualis Prælatus se intromittat de temporalibus quantum ad ea quibus subditur ei sæcularis Potestas*. Sequentia verba flagitiose supprimit Licentiatus Lovaniensis: *Vel quæ ei a sæculari Potestate relinquuntur*. Spiritualem Potestatem se de temporalibus intromittere posse, (ut cum *S. Thoma* loquamur) non minus inficias, sed *quantum ad ea in quibus subditur ei sæcularis Potestas*, scilicet quantum ad animarum directionem, ut Dei & Ecclesiæ mandata in temporalium administratione servari curet, ut Leges contra divinum honorem, contra Ecclesiæ libertatem; contra salutem animarum condi ac promulgari prohibeat, ut bonorum male partorum restitutionem imperet, ut de ipsis rebus temporalibus salutares pro peccatis satisfactiones vel in foro interiori, vel in foro exteriori secundum Canones imperat. Non negamus & de iis *quæ ipsi a sæculari Potestate reliquuntur*, sive permittuntur, posse disponere vel judicare; sed negamus quod a sæculari Potestate temporalia bona, jurisdictionem, auctoritatem, dignitatem auferre possit; nec id umquam docuit *S. Thomas*; aut ipsi hoc erroris monstrum absque injuria ab iis tribui potest, qui Thomistarum nomine gloriantur. Angelici Doctoris Discipulum esse me profiteor: doctrinam ejus non modo sequor, sed honorem ipsius promoveo; Opera vindico; adversus eos qui Summam Theologicam, vel Officium Venerabilis Sacramenti ipsi abjudicant; vel ex *Alexandro Halensi* ipsum Secundam Secundæ mutuatum vel suffuratum dicunt, totis viribus studiisque pugno, ut *Summa Sancti Thomæ vindicata adversus Joannem Launoium Parisiensem Theologum*, aliaque *Apologetica pro S. Thoma Opuscula* a me edita testantur. Ejusdem Angelici Præceptoris laudes *Panegyrico* una in lucem emisso celebravi: Quem tanti facio quanti & ejus merita, & mea professio postulant, quem tam impense veneror ac diligo, ut hac in re nemini cedam: Quem ab errore Verbo Dei & doctrinæ SS. Patrum contrario de Sedis Apostolicæ Potestate in temporalia Regum, ex studio singulari in doctrinam ejus illibatam ex charitate erga ipsum ardentissima vindico. Inique ergo me accusant Fratres nostri Lovanienses, quod *S. Thomæ* Magistri nostri doctrinam non sequar, non tradam, quod ejus honori non consulam: quod felix Thomistarum jus jurandum non servem. *Mirabor nisi pœnæ etiam a me expetantur, dum prodesse cupio: talis enim rerum nostrarum status est* (ut cum *S. Gregorio Nazianzeno* loquar Oratione 14.)

Clerus Gallicanus Romani Pontificis auctoritatem in Regum temporalia non agnovit in Comitiis Regni 1614.

XIX. Gallicanum Clerum duce doctissimo Cardinali *Perronio* Romani Pontificis in Regum temporalia auctoritatem adversus Tertium Regni Ordinem, in Comitiis trium Ordinum Parisiis celebratis anno 1614. vindicasse objicit Frater *Denghien* pag. 417. prolixeque rei totius refert Historiam ex *Gramondo* Tolosano Præside Lib. 1. Historiæ Gallicanæ ob obitu *Henrici IV.* indeque colligit, doctrinam de indirecta Romani Pontificis in Regum temporalia Potestate non repugnare Traditioni.

Verum controversiæ statum, qua de agebatur in Comitiis illis trium Regni Ordinum, & quæ tunc fuerit Cleri Gallicani sententia, ignorare se prodit Licentiatus Lovaniensis. Atque ut a statu controversiæ incipiam, observabit quisquis his in rebus non plane hospes erit ac peregrinus, Quæstionem quæ Clerum Gallicanum, eique adhærentem Nobilitatem cum Tertio Ordine commisit, non fuisse de ipso dogmate, quo potestas exauctorandi Reges, & eorum subditos a Sacramento fidelitatis & ab obedientia

ipsis debita absolvendi Romano Pontifici negabatur: sed tum de contrariæ opinionis censura, tum de auctoritate illam proscribendi. Ac Censuram quidem, quæ Propositionem illam notabat ut *impiam* & solemni Juramento execrandam proponebat uno tenore cum altera de Regum parricidis, Gallicani Præsules improbarunt; quod illa non minus quam iste ipsis ut hæretica damnari videretur, sicque via Schismati aperiri; cum plerique aliarum Nationum Theologi ipsam propugnarent, quibuscum, si non minus impia & execranda, id est, pariter hæretica esset ac altera in Sacro Concilio Constantiensi damnata, tuto foveri communio non posset. Deinde Censuram etiam ab iis qui Catholicorum Dogmatum Judices non essent, scilicet a Laicis, incongruo loco ac tempore latam conquerebantur, cum Episcoporum sit de dogmatibus judicare, idque in Synodis in Christi nomine congregatis, non in Regni Comitiis fieri debeat. Id constat ex ipsa *Perronii* Cardinalis Oratione ad Tertium Ordinem & ex Præsulum literis ad *Paulum* V. Pontificem Maximum, 7. Kalendas Martii datis. *Angebamur enim non mediocriter* (inquiunt) *cum videremus ipsos Laicos zelo quodam minus prudenti abreptos, cognitionem earum rerum quæ ad fidem pertinent, ad se trahere, & de quæstionibus hujusmodi statuere velle quas nisi Pastorum suorum vocibus edocti, non debeant attingere. Sed ea molestia e vestigio in lætitiam versa est, postquam iidem nostris monitis & justis rationibus adducti, demum agnoverunt omnem hanc auctoritatem penes Ecclesiam, eosque solos esse, quos illa Fidelium gregi præesse voluerit*: Cæterum Ecclesiasticus Ordo his Comitiis non semel professus est; *Regem soli Deo in temporalibus subditum agnosci debere, Christique Vicarium nullam in res mere temporales ex institutione Christi jurisdictionem habere*, ut constat ex MSS. & editis Commentariis rerum his in Comitiis gestarum. Quin & Sacra Facultas Parisiensis Libello iisdem Ordinibus oblato die 22. Januarii declaravit, *Reges Christianissimos a solo Deo in temporalibus pendere, nec ullam in terris esse Potestatem, quæ ipsos exauctorare, vel ipsorum subditos a fidelitate & obedientia illis debita quavis ratione aut colore dispensare vel absolvere possit*. Cardinalis itaque *Perronius* in Oratione sua insistens opinioni de indirecta Sedis Apostolicæ Potestate in temporalia Regum adstruendæ; Ordinis Ecclesiastici Mandata prætergressus est, cujus nomine incommoda dumtaxat, ex Articulo Juramenti a Tertio Ordine proposito emergentia exponere debebat, non quæstionem ipsam probabilem ostendere, contra ipsius Cleri sententiam. Quamquam his omnibus momentis quæ protulit, id dumtaxat sibi sumpserit probandum, quæstionem illam *in materia fidei problematicam esse* & propositionem in Articulo Juramenti assertam *non esse necessariam necessitate fidei ita ut contradictoriæ vindices Anathemate obligentur, atque a Communione Catholica propterea excidant*, (Verba sunt ipsius Cardinalis). Addit *Gramondus* Præses Tolosanus in sua Historia a Fratre *Denghien* laudata Conscriptos Senatus Parisiensis Patres *Vetera Regni Columina* Senatu-sconsultum vulgasse, quo sancitum est, *pro lege fundamentali Regni* habendas esse Propositiones, quæ Articulo Juramenti ab ipsis fuerant insertæ. Reclamavit Clerus quod Tertii Ordinis suffragium sententiæ Ordinis Ecclesiastici, ac Nobilitatis prævalere in Comitiis non deberet. Nuntius Apostolicus apud Regem quoque intercessit, ne Tertii Ordinis Placitum pro lege haberetur. Cardinalis *Sordisius* ad Regem delegatus, ab ejus Majestate obtinuit *in suspenso haberi Theses donec opportuno tempore discussæ irent in legem, aut penitus abrogarentur*. Venit opportunum tempus. Clerus Gallicanus anno 1682. Parisiis Mandato Regio congregatus diligenti tractatu habito declaravit; *Beato Petro, ejusque Successoribus Christi Vicariis ipsique Ecclesiæ, rerum spiritualium & ad æternam salutem pertinentium, non autem civilium ac temporalium a Deo traditam potestatem dicente Domino*: „ Regnum meum non est de hoc mundo: *& iterum*: Reddi„ te ergo quæ sunt Cæsaris, Cæsari, & quæ sunt Dei, Deo: *ac proinde stare Aposto*„ *licum illud*: Omnis anima Potestatibus sublimioribus subdita sit. Non est enim Po„ testas nisi a Deo. Quæ autem sunt a Deo, ordinata sunt. Itaque qui Potestati re„ sistit, Dei ordinationi resistit. „ *Reges ergo & Principes in temporalibus nulli Ecclesiasticæ Potestati Dei ordinatione subjici, neque auctoritate clavium Ecclesiæ directe vel indirecte deponi, aut illorum subditos eximi a fide atque obedientia, ac præstito fidelitatis Sacramento solvi posse; eamque sententiam publicæ tranquillitati necessariam, nec minus*

Ecclesiæ

Ecclesiæ quam Imperio utilem ut verbo Dei, Patrum Traditioni, & Sanctorum exemplis consonam omnino retinendam. Contrariam sententiam Ecclesia Gallicana ut verbo Dei, Patrum Traditioni, & Sanctorum exemplis prorsus contrariam ac dissentaneam improbat ac rejicit; tantum ut hæreticam non damnat, quia nondum universalis Ecclesiæ Judicio hæc expresse finita quæstio est, & communione jungimur cum Ultramontanis Theologis, ac Belgis quibusdam qui Scripturam Sacram & Traditionem nondum satis scrutati sunt, ut illis hujus dogmatis veritas persuaderi poterit, quam mens dumtaxat a præjudiciis libera intueri potest. Dubitare itaque nemo potest, quin hæc sit totius Ecclesiæ Gallicanæ, omniumque Regni Academiarum doctrina, quæ eadem erat Comitiorum Parisiensium tempore, quamvis *Perronius* Cardinalis Cleri Mandata (ut dixi) prætergressus contrariæ sententiæ faverit.

Respondetur objectioni F. Denghien ex Theologis Scholasticis & Jurisconsultis petitæ.

XX. Sententiam de indirecta Romani Pontificis in Regum temporalia Potestate *Traditioni non adversari*, sed *Ecclesiæ doctrinam* esse, probandum sibi sumit Frater *Denghien* ex Theologis Scholasticis & Jurisconsultis, qui ab annis quadringentis apud diversas Nationes floruerunt. Decem paginas integras ex Magistro suo *Bellarmino*, in Libro de Potestate Papæ in temporalibus contra *Barclaium* exscribens laudat illustres Scriptores Nationis Italicæ, Hispanicæ, Gallicæ, Germanicæ, Anglicæ, Scoticæ.

Pape quanta *eruditione*, quam *operosa venerandæ antiquitatis indagine*, quam *nervose ac erudite* indirectam Sedis Apostolicæ in temporalia Regum Potestatem vindicat *F. Franciscus Denghien* Licentiatus Lovaniensis, ut prædicant FF. *Antonius D' Aubermont* in Universitate Lovaniensi Doctor & Professor, & *Franciscus Janssens Elinga* Studii Antuerpiensis Regens Primarius, viri (ut ex eorum Approbationibus patet) optimi criterii. Traditionem scilicet instruit ex Scholasticis & Jurisconsultis plerisque qui ab annis quadringentis vixerunt, ex Cajetano, Jacobatio, Silvestro Prierate, Baronio, Bellarmino, Panormitano, Bartholo, Baldo, Cambra, Castaldo, De Turrecremata, Dominico Scoto, Alfonso de Castro, Simanca, Bannes, Suarez, Molina, De Valentia, Vasquez, Ostiensi, Aufrerio, Pighio, Grettero, Schulckenio, Latomo, Driedone, Stapletono, Sinnichio, Lupo, Holkot, Bacono, Sandero, &c. Hi Lovaniensi Licentiato, & ejus similibus, Traditionis fontes. Quibus illud *Tertulliani* opponimus: *Id esse Dominicum & verum, quod sit prius traditum: id autem extraneum & falsum, quod sit posterius immissum.* Porro illustrium illorum Nationis Italicæ, Hispanicæ, Anglicæ, Germanicæ, Galliæ Scriptorum doctrina, posterius immissa est; Ecclesiæ Gallicanæ & Sacræ Facultatis Parisiensis doctrina prius tradita, nimirum a Patribus qui ante *Gregorium* VII. Ecclesiam Scriptis suis illustrarunt: Itaque dogma de indirecta Sedis Apostolicæ Potestate in temporalia Regum, extraneum & falsum est: Dogma vero Ecclesiæ Gallicanæ & Parisiensis Academiæ asserentium Reges soli Deo in temporalibus subesse, nec usquam a Romano Pontifice posse exauctorari, Dominicum, & verum est.. Opponimus rursus illi Scholasticorum & Jurisperitorum inter se non consentientium catervæ (quidam enim indirectam dumtaxat, alii & directam in Regum temporalia Potestatem Romano Pontifici tribuunt) hæc *S. Basilii* verba Epistola 61. ad Antiochenam Epistolam: *Fidem porro nos neque ab aliis scriptam nobis recentiorem suscipimus, neque ipsis mentis nostræ sobolem tradere audemus, ut ne humana arbitrentur pietatis verba; sed quæ à Sanctis Patribus edocti sumus, ea interrogantibus nos annuntiamus.* Opponitur quod *S. Augustinus* Epistola 19. ad *S. Hieronymum* scribit: *Solis eis Scripturarum Libris, qui jam Canonici appellantur, didici hunc timorem honoremque deferre, ut nullum eorum Auctorem in scribendo aliquid errasse firmissime credam .... Alios autem ita lego, ut quantalibet sanctitate doctrinaque præpolleant, non ideo verum putem quia ipsi ita senserunt: sed quia mihi vel per illos Auctores Canonicos, vel probabili ratione quod a vero non abhorreat, persuadere potuerunt.* Opponimus præclaram *Vincentii Lirinensis* sententiam Commonitorii Cap. 4. „ Quid faciet Christianus Catholicus, si se aliqua Ecclesiæ particula ab universalis fidei communione præciderit? Quid utique, nisi ut pestifero corruptoque membro sanitatem universi corporis anteponat? Quid si novella aliqua contagio non jam portiunculam tantum, sed totam pariter Ecclesiam commaculare conetur? TUNC ITEM PROVIDEBIT

„ UT

„ UT ANTIQUITATI INHÆREAT, QUÆ PRORSUS JAM NON POTEST AB „ ULLA NOVITATIS FRAUDE SEDUCI. *Opponimus verba* S. Bernardi *ad Canonicos Lugdunenses scribentis*: Numquid Patribus doctiores aut devotiores sumus? „ Periculose præsumimus, quicquid ipsorum in talibus prudentiam præterivit. Nec vero id tale est, quod nisi præferendum fuerit, Patrum quiverit omnino diligentiam „ præteriisse „. Opponimus verba *S. Thomæ* Opusculo 22. *De Forma Absolutionis*, ad Generalem Ordinis nostri Magistrum, Cap. 2. Anonymi argumentis respondentis, qui veterum quorumdam Theologorum auctoritate sententiam suam tuebatur. „ Inducit sic „ sensisse quosdam antiquos & famosos Magistros, scilicet Magistrum Guillelmum de „ Autisiodoro, & Magistrum Guillelmum quondam Episcopum Parisiensem, & Dominum Hugonem quondam Cardinalem, de quibus quod ita senserint, non constat. Sed „ etsi ita senserunt; NUMQUID EORUM OPINIO PRÆJUDICARE POTERIT „ VERBIS DOMINI, &c. NUMQUID, ETIAMSI NUNC VIVERENT, PRÆ„ JUDICARE POSSENT COMMUNI SENTENTIÆ MAGISTRORUM PARI„ SIUS REGENTIUM, QUI CONTRARIUM SENTIUNT? Licentiato Lovaniensi Censuram Lovaniensium Doctorum adversus vagæ probabilitatis doctrinam, & alias Christianæ Moralis corruptelas opponimus, qua plurimos Articulos damnarunt, quamvis ab illustribus omnium Nationum Scriptoribus assertos & propugnatos. Opponimus verba *Prosperi Fagnani* in 1. P. 1. Decretalium, *De Constitutionibus* Cap. *Ne innitaris*; ubi de opinionum probabilitate scribens, hæc habet: „ Verumtamen (ut inquit Menochius, De Præsump. Lib. 2. Præsumpt. 7. Num. 39.) non dicitur communis opinio „ quæ plures Doctores eam asserentes habet, nulla disputatione præmissa, sed perfun„ ctorie, & (ut ajunt) per transennam illam sequentes. Et concordat Alciatus De „ Præsumpt. Reg. 1. Præsumpt. 51. Num. 2. Card. Mantic. De Conjecturis ultim. „ voluntat. Lib. 11. Tit. 3. Num. 4. Thom. Sanchez in Decal. Lib. 1. Cap. 9. Num. 9. „ ubi similiter ait: Non dicitur autem communis ex Auctorum numero qui priorum „ vestigia instar ovium sequentes, nulla discussione præmissa, eam affirmant, sed com„ munis dicetur si pauciores Doctores habeat, qui utriusque partis rationibus discussis & „ perpensis illam affirment. Et idem monuit Bassæus in Floribus Theologiæ Moralis, „ verbo *Conscientia*, *Num.* 8. in hæc verba: Opinionem probabilem non facit mul„ titudo Doctorum eam sequentium, si eam non confirment optimis rationibus: quia „ negare non possumus turbam Doctorum aliquando amplecti opinionem absque delectu „ rationum, aut saltem rationibus non exacte ponderatis. Unde optime Navarrus in „ Manuali Cap. 27. Num. 289. ait, Communiorem censeri opinionem approbatam a „ sex aut septem Auctoribus Classicis, rem ex professo tractantibus, quam a quinqua„ ginta sola fere priorum auctoritate ductis. Consentiunt Comitolus, & Joannes Major... „ Consentiunt Jurisperiti, qui unanimiter tradunt, Communem opinionem non esse „ attendendam, cum contraria melioribus rationibus, & argumentis probatur. Ita Joan„ nes Andreas, Abbas, & Felinus in Cap. 1. supra eodem, & complures alii quos „ supra citavimus in 3. Quæst. Num. 276. quibus addimus Rotam Decisione 501. post „ princip. part. 1. divers... Quinimo justius & æquius est illi sententiæ adhærere, quæ „ melioribus rationibus fulcitur, etiamsi Imperator sit in opinione contraria. *L. Æmilius*, *ff. de Minor.* Decius *Consil.* 219. *Visis his*. Quo enim quis magis ratione niti„ tur, eo majoris auctoritatis ejus verba esse videntur, ut legitur in §. 1. Dist. 20. „ Unde Augustinus dicebat: Verbo credendum, disputatione pugnandum, ratione vin„ cendum," ut refertur in cap. *Fides*. 23. Quæst. 6. Quamvis itaque multi Scholastici & Jurisconsulti ab annis quadringentis opinionem illam docuerint, Romanum scilicet Pontificem indirectam Potestatem habere in temporalia Regum, inepte ex eo colligit Frater *Denghien*, illam esse Traditioni consonam, verbo Dei consentaneam, & probabiliorem; cum Theologici Dogmatis inconcussa veritas ex Scriptura Sacra & Veterum Patrum Sententiis inter se collatis, consentientibus, idemque aperte, frequenter, perseveranter asserentibus, non ex recentioribus Auctoribus probetur. Gallicanæ autem Ecclesiæ & Sacræ Facultatis Parisiensis, de suprema & nulli in terris Potestati, etiam Pontificiæ, in temporalibus obnoxia Regum auctoritate, sententia, Scripturæ Sacræ Ora-

Oraculis, Veterum Patrum, & Romanorum etiam Pontificum usque ad *Gregorium* VII. testimoniis, totius Ecclesiæ Catholicæ per duodecim sæcula consensu nititur: eamdemque non solum *Gersonius*, Cardinalis *Cusanus* Lib. 3. de Concordantia Catholica, *Joannes de Parisiis*, Lib. de Potestate Regia & Papali, *Joannes Major*, in Cap. 16. S. Matthæi; *L. Bochellus* in Collectione Decretorum Ecclesiæ Gallicanæ, *Leschasserius*, in Tractatu de Libertatibus Antiquis & Canonicis Ecclesiæ Gallicanæ, *Gregorius Blacuellus* Archipresbyter Anglus, *Barclaius*, *VVindrigtonus*, *Edmundus Richerius*, *Raymundus Carron* eruditus Ordinis FF. Minorum Theologus, in Lib. contra Censuram Lovaniensem, *Pithæus*, *Petrus de Marca* in Libris de Concordia Sacerdotii & Imperii, *Joannes Launoius* passim in Epistolis, *Baluzius*, omnes Angliæ Catholici, id est cum Ecclesia Romana communione conjuncti, plurimi aliarum Nationum viri doctissimi, quorum testimonia profert *P. Carron*, in illo suo contra Lovanienses Opere; sed totius Ecclesiæ Gallicanæ Archiepiscopi, Episcopi, Abbates, Doctores, Jurisperiti, Academia Parisiensis omnium orbis Christiani Academiarum Princeps, Andegavensis, Cadomensis, Remensis, Bituricensis, Pictaviensis, Tolosana, Burdigalensis, Cadurcensis, Aquensis, Valentina, Nannetensis, Pontimussana. Qua fronte igitur Frater *Denghien* scribit: „ Omnium non modo Theologorum, verum & Jurisconsultorum sententia est, „ Romano Pontifici inesse Potestatem in temporalia Regum, si paucos demas, ut „ Barclaium, VVindrigtonum a Doctoribus Catholicis hac in re refutatos, Richerium „ a Senonensi & Aquensi Archiepiscopis & eorum Suffraganeis proscriptum, & si qui „ alii sint a nota non immunes? Quasi vero Gallicani omnes Episcopi & Doctores, Sacræ præsertim Facultatis Parisiensis, omnesque hujus Regni Magistratus & Jurisconsulti, qui nullam Romano Pontifici Potestatem inesse in temporalia Regum palam asserunt & propugnant, nullo numero & loco inter Theologos vel Jurisperitos haberentur; aut Ecclesia Gallicana, Sacra Facultas Parisiensis, Academiæ Regni ceteræ, Magistratus Integerrimi ac Doctissimi, a nota (ut ipse loquitur) immunes non essent. Siccine vir Sapiens loqui potest? *Barclaium & VVindrigtonum* a Doctoribus Catholicis hac in re refutatos ait: quasi & ipsi Catholice non sensissent. *Richerium* a duobus Archiepiscopis damnatum ait. Quid ad rem? Cum propterea damnatus non fuerit, quod auctoritatem omnem in temporalia Regum Romano Pontifici adimeret: sed ob alias propositiones, expositiones, & allegationes, quæ Religiosissimis Præsulibus censura dignæ visæ sunt. Unde Synodus Senonensis hanc exceptionem adhibet in Libris ipsius *De Ecclesiastica & Politica Potestate*, Damnatione; *Juribus tam Regis, quam Ecclesiæ Gallicanæ, ejusque Immunitatibus & Libertatibus per nos non tactis*. Suprema porro & a quovis in terris Potestate in temporalibus independens Regum Auctoritas, Regiorum Jurium præcipuum est, & Libertatum Ecclesiæ Gallicanæ fundamentum.

Adde quod aliqui ex illis Theologis, quos laudat Frater *Denghien*, indirectam Romani Pontificis in Regum temporalia Potestatem non admiserunt; nonnulli Jurisperiti, quorum testimonia profert, directam etiam potestatem & Supremum in omnia Regna Dominium ipsi asseruerunt, ita ut Imperatores & Reges sint meri Summi Pontificis Vicarii; omnes autem vel nullis, vel levissimis rationibus nituntur. Hæc sigillatim demonstrarem, si necesse foret, nec illud a *Barclaio* confectum esset, in Examine Prolegomenon Cardinalis *Bellarmini*, qui eamdem Scholasticorum Theologorum & Jurisperitorum aciem hac in controversia instruxerat. Quis favere Licentiato Lovaniensi putet *Gersonium*, in Sermone coram Rege Christianissimo habito pro pace Ecclesiæ & unione Græcorum, Consideratione V. dicentem? *Nec dicere oportet: Omnes Reges vel Principes hæreditatem eorum vel terram tenere a Papa & de Ecclesia, ut Papa habeat superioritatem civilem & juridicam super omnes, quemadmodum aliqui imponunt Bonifacio VIII. Omnes tamen homines, Principes, & alii, subjectionem habent ad Papam in quantum eorum jurisdictionibus, temporalitate & Dominio abuti vellent contra Legem Divinam & Naturalem; & potest superioritas ista nominari potestas directiva & ordinativa, potius quam civilis & juridica*. An quæso jure privari posse Principes ditionibus suis, & bonis temporalibus sensit ille, qui juridicam in ipsorum temporalia potestatem Summo Pontifici negat? An vero potestas directiva & ordinativa est potestas auferendi

di Regna, Dignitates, & bona temporalia? An Episcopi in Diœcesanos suos, Curati in Parochianos potestatem directivam & ordinativam non habent? An propterea Magistratus qui sua jurisdictione; an cæteros qui suis bonis contra Legem Divinam & Naturalem abutuntur, abdicare, & exhæredare possunt? Quis Licentiato Lovaniensi favere putet *Almainum*, cujus non sunt verba ab illo laudata, sed *Occami*, quem Doctoris nomine passim indigitat, eo in libro, cui titulus est: *Expositio circa Quæstionum Decisiones Magistri Guillelmi Occami super Potestate Summi Pontificis*? Cum exposita *Occami* sententia Cap. 9. alios Doctores, seque ipsum ab eo dissentire significet. „ Si contingeret (*inquit*) Principem Sæcularem abuti re sua in perniciem Christianitatis, vel Fidei, ita quod ille abusus esset in maximo nocumento pro consecutione felicitatis æternæ, non negat quin in tali casu Papa possit eum deponere, ETSI ALII DOCTORES HOC NEGENT. Patet quia esset occasio quod ratione talis potestatis Papa efferretur in maximam superbiam, & illa plenitudo potestatis esset multum damnosa subjectis; & sic non est verisimile quod Christus ei talem contulerit potestatem. " Et cap. 12. Quæstionis II. hæc ab *Occamo* disputando potius quam asserendo dicta significat, ac in opinione opposita, quæ longe probabilior est, ipsum fuisse ait: *Opinio Doctoris simpliciter probabilior est* (inquit) *quod nec per excommunicationem, nec alio modo potest Papa Principem deponere a sua Dignitate Imperiali & Regali*. Quis favere Licentiato Lovaniensi dixerit *Herveum Natalem*, quia Tractatu *De Potestate Papæ*, §. *Ad evidentiam* scripsit „ Ad summum Pontificem pertinere *corrigere omnem abusum tam Potestatis Ecclesiasticæ, quam terrenæ, in quocumque existente de populo Christiano*? Abusus omnes etiam terrenæ Potestatis a Romano Pontifice pœnis spiritualibus castigari, scilicet Ecclesiasticis Censuris, non vero pœnis temporalibus agnovit *Herveus*. Qui ex his *Hervei* verbis colligit ipsum sensisse, quod Summus Pontifex Principes Ditionibus suis ac bonis temporalibus privare possit, tam recte ratiocinatur ac ille qui colligeret, Lovaniensem Prædicatorum Priorem jus habere truncandi aures & nasum Fratri *Denghien*, quia jus habet ipsum corrigendi. Quid absurdas, blasphemas, hæreticas Propositiones recenseam quorumdam ex illis auctoribus, quos laudat in suæ patrocinium sententiæ Licentiatus Lovaniensis? Pag. 417, hæc ex *Petro Bertrando* refert, approbatque: „ Item quia Christus Filius Dei, dum fuit in hoc mundo, & etiam ab æterno, naturalis Dominus fuit: & jure naturali in Imperatores & quoscumque alios depositionis Sententias ferre potuisset, & damnationis, & quascumque alias, utpote in personas quas creaverat, & donis naturalibus & gratuitis dotaverat, & etiam conservabat; & eadem ratione ejus Vicarius potest. Nam non videretur discretus Dominus fuisse (ut cum reverentia ejus loquar) nisi unicum post se talem Vicarium reliquisset, qui hæc omnia posset. Fuit autem iste Vicarius ejus Petrus; & idem dicendum de Successoribus Petri „. Summum Pontificem in quoscumque homines omnis generis Sententias ferre posse, quas Christus quatenus Deus, quatenus Creator, quatenus Servator ferre potest, quid est aliud quam omnipotentem esse, proindeque Deum? Quid aliud, quam in omnium ac singulorum hominum opes, in omnium corpora, in omnium animas absolutam Dominii habere potestatem; vitæ mortisque cum temporalis, tum æternæ jus & arbitrium habere, posse etiam in nihilum, si velit, singulos homines redigere? Hæc vero Summo Pontifici tribuere, & Christum accusare imprudentiæ, nisi has ipsi prærogativas contulerit, nonne absurdum, blasphemum, & hæreticum est? Quid *Joannis de Sylva* Tractatu de *Beneficiis*, P. 3. Quæst. 8. errores commemorem, loco a Fratre *DENGHIEN* laudato asserentis, Papam *contra Jus Divinum* dispensare posse, *cum sit Deus in terris*; ideoque in Judiciis lege illa Divina non teneri: *In ore duorum vel trium stat omne verbum*; & solvere posse Matrimonium carnali copula consummatum? His tamen erroris sui Suffragatoribus Licentiatus Lovaniensis gloriatur. Nos vero SS. Patrum Oraculis, qui „ Quod invenerunt in Ecclesia, tenuerunt, quod didicerunt, docuerunt: quod a Patribus acceperunt, hoc filiis tradiderunt. Nondum vobiscum (*Fratres*) apud istos Judices aliquid agebamus & apud eos acta est causa nostra. Nec nos, nec vos eis noti fueramus, & eorum pro nobis lata contra vos sententias recitamus. Nondum vobiscum certabamus, & eis pronuntiantibus vicimus. *Verba*

BIBLIOTECA C. F. M. CAP. MONTEFUSCO (Av)

„ S. Augustini *usurpat Lib.* 2. *contra* Julianum *Pelagianum*. Antiquorum (*Frater mi*) „ appende sententias. Nolo esse plures, ut eas te pigeat numerare. Sed non sunt le„ ves, ut eas te pigeat appendere; immo tam sunt graves, ut te videam sub eo„ rum onere laborare „. Enimvero inanes illas argutias, evanidas subtilitates, sophisticas, absurdas, nihil ad rem facientes responsiones, quibus prolata a F. *Natali Alexandro* SS. Patrum pro Regibus testimonia eludere infeliciter conaris, qui legerit, tibi convenire verba illa *S. Hieronymi* adversus Luciferianos scribentis fatebitur: *Dum amorem contradicendi sequeris, a quæstionum lineis excidisti, more quorumdam loquacium potius quam facundorum; qui cum disputare nesciant, litigare tamen non desinunt.*

ARTICULUS IV.

Historiæ Peritorum Judicium de Libello Fratris *FRANCISCI DENGHIEN.*

F. Denghien aberrationes circa Zachariæ factum & Childeric. historiam

I. NOn omnia possumus omnes. Quidam rerum Theologicarum & Sacrarum Literarum ignari in Historia versati sunt: at Frater *Denghien* in hac etiam peregrinus est, quamvis & ad Theologicam eruditionem conferat plurimum. Pag. 21. & sequentibus, Sedis Apostolicæ auctoritatem in Reges probat ex decantato illo *Zachariæ* facto, quem deposuisse *Childericum* Stirpis Merovingicæ postremum Regem plures Auctores fabulantur. Abunde probavi nec *Zachariæ*, nec *Stephani Tertii* auctoritate Regnum Francorum a *Childerico Tertio* ad *Pippinum* translatum esse, narrationem illam plerisque fabulis intermixtam, immo totam fabula niti de Regum Merovingiorum ignavia & socordia; illius facti testes inter se pugnare, nullo coævorum Auctorum niti testimonio: plures ex iis qui factum illud referunt, solum ea in re *consilium* aut *consensum Zachariæ* tribuere, qui responderit; *Regem potius illum debere vocari, qui Rempublicam gereret*, seu qui *Regia melius obire nosset munera*: scilicet Monachum Engolismensem in Vita *Caroli Magni*, Abbatem Urspergensem in Chronico, *Adonem Viennensem* in Chronico, *Blondum* Lib. 10. Decade 1. *S. Antoninum* 2. P. Chronicorum, Tit. 14. C. 1. §. 2. *Trithemium* in Compendio de Origine Regum & Gentis Francorum Lib. 1. *Nauclerum* Generatione 26. ad annum 750. *Sabellicum* Enneade 8. Lib. 8. Glossam Canonis *Alius* 15. Quæst. 6. *Guillelmum Nangium* in Chronographia MS. *Robertum Gaguinum* Lib. 3. Historiæ Francorum, *Carolum Sigonium* Lib. 3. Historiæ de Regno Italiæ: Hæc (inquam) abunde probavi Dissertatione 2. in Historiam Ecclesiasticam Sæculi 8. At hæc partim dissimulat, partim spernit Frater *Denghien*, neglectisque Historiæ legibus, *Childericum* a *Zacharia* depositum fuisse pertinaciter contendit, quia id referunt Scriptores plurimi, quorum Opera typis edita sunt. Quasi & *Joannæ Papissæ* fabula, & fictitius *Cyriaci* Pontificatus, & *Constantini* Imperatoris lepra ac Donatio, & veterum Pontificum ante *Siricium* Decretales Epistolæ, & alia hujusmodi figmenta non referrentur a Scriptoribus plurimis, qui sine examine illa suis Operibus inseruerunt, more ovium primum aliquem fabulatorem sequuti, & euntes non quo eundum erat, sed quo ab aliis ibatur.

II. *S. Medardi Suessionensis* Chronographum secutus, qui oppositas Laureshamensium Annalium & *Anastasii Bibliothecarii* narrationes in Chronicon suum absque judicio retulit, Pippinum bis unctum fuisse in Regem fabulatur Frater *Denghien*, primum a *S. Bonifacio* Archiepiscopo, anno 750. deinde a *Stephano* anno 754. atque adeo *Childericum* Regem bis tonsum & Monachum factum, primo *Zachariæ* jussu, deinde ipso *Stephano Tertio*.

III. Testem advocat *Pium secundum* in Oratione ad Christianissimi Regis Oratores; in Mantuano conventu, qui *Zachariam* contulisse *Pippino* regimen, nomen, & gubernationem asserit, missisque Legatis Regem totondisse, & in Monasterio reclusisse: nec animadvertit id ita intelligendum ut consilio, non auctoritate & jussione id præstiterit *Zacharias*, ut ipse *Æneas Silvius*, seu *Pius secundus* in Epitome Lib. 10. Decadis 1. *Flavii Blondi* exponit his verbis: *Sunt qui dicunt, Francorum Proceres Zachariam*

[library stamp]

chariam Papam consuluisse, ineptum-ne Regem tolerarent, an Pippinum Dignitate Regia dignum assumerent? Cumque respondisse Pontifex, eum qui Regia melius obiret munera præferendum, Francos, publico totius gentis consilio Pippinum Regem declarasse, Childerico in Clericum tonsurato. Adde Christianissimi Regis Oratores *Pio secundo* publice respondisse: *Regem nulli in terris subjici, nec cuiquam humanæ subjacere Potestati.*

IV. *Godefridum Viterbiensem* laudat F. Denghien in Chronico scribentem, *Zachariam* ad Francos Epistolam scripsisse de *Childerici* depositione.

Litera Papalis Francis celeberrima venit.

Quæ nimirum in Archivis Palatii Somniorum, in mundo Lunari asservatur.

V. Dixeram *Zachariam* tanti rem momenti non facturum sine Synodo, quam in gravioribus causis congregari Ecclesiæ mos erat, ac Romanorum Pontificum usus. Respondet Frater Denghien: *Rem non fuisse tanti momenti*, quanti eam facio; *ut Synodi congregatione opus fuerit.* Regum exauctoratio, Regnorum translatio, nullius momenti negotia sunt, secundum judicium Fratris nostri qui forte Prioris aut Provincialis depositionem alicujus momenti negotium censeret. Sic enim Viri plerique Claustrales judicant.

VI. Disciplinam Ecclesiasticam in Galliis pessumdatam fuisse, nullam per annos octoginta Synodum habitam, Sedes Episcopales Laicis ad possidendum fuisse traditas, refert ex Epistola 132. *S. Bonifacii* Moguntini Archiepiscopi ad *Zachariam* Papam; indeque colligit *Zachariam* potuisse ac debuisse *Childericum* deponere, Regem adolescentem, nec monitum, nec auditum, qui horum malorum auctor non erat, in Saracenorum incursus, in temporum calamitatem, in *Carolum Martellum* patrem *Pippini* refundendorum.

VII. Orationem a *Scipione Dupleix* recentiore Historico *Burchardo* ad Sedem Apostolicam (ut ait) Legato affictam, velut certissimum & antiquitate ipsa venerandum monumentum profert, moris Historicorum ignarus, qui sæpe Orationes hujusmodi historiæ suæ inserunt ad ornatum, non quales habitæ sint, sed quales haberi potuerint: Unde & a diversis Scriptoribus diversæ quandoque Orationes iisdem personis, in iisdem rerum, temporum, & locorum circumstantiis tribuuntur. O infirmam certe Lovaniensis Licentiati causam, quæ hoc *Scipione* nititur!

VIII. Optime cohærere ait, *Pippinum* secundum morem Francorum electum esse Regem, & Apostolica *Zachariæ* auctoritate exaltatum. Quasi mos Francorum fuisset ut Regem Pontificia nominatione acciperent. Loiselianos, Tilianos, & Laureshamenses Annales utrumque asserere objicit. Fateor; ideo ipsos pugnantia tradere, & nullam ipsis ea in re adhibendam fidem observavi.

IX. *Gregorium secundum* Potestatem indirectam in Regum temporalia exercuisse probat Frater *Denghien* pag. 60. quod *Leonem Isaurum* Imperatorem, ob proscriptum Sacrarum immaginum cultum, exactione tributorum Italiæ privaverit, ut *Theophanes*, *Zonaras*, *Cedrenus*, *&* *Sigebertus* testantur. *F. Denghien aberrationes in Historia Gregorii secundi & Leonis Isauri.*

Hoc vero argumentum a me profligatum est Dissertatione 1. in Historiam Ecclesiasticam Sæculi 8. Ex ipsius *Gregorii secundi* Epistolis, ex *Paulo Diacono & Anastasio Bibliothecario*, quibus major hac in re quam Græcis adhibenda fides; ex Gestis *Gregorii tertii*, qui *Gregorio secundo* immediate successit, aliisque momentis gravissimis demonstravi, hunc Pontificem *Leonem Isaurum* Tributorum exactione non privasse, nec Romam, Italiam, totumque Occidentem ab ejus obedientia abstraxisse, aut ab ipso defecisse, ut *Theophanes*, *Zonaras*, *Cedrenus*, *Sigebertus* falso scripserunt. Quid ad hæc Lovaniensis Licentiatus? *Bellarminum*, *Baronium*, *Genebrardum*, recentiores Auctores, qui in eodem Historiæ capite sunt hallucinati, pro solutione affert. *Commonitorias & adhortatorias* literas ad *Leonem Isaurum & Constantinum* Imperatores a *Gregorio tertio* datas ut ab errore resipiscerent ac se removerent, cum negare non possit, id referente Anastasio Bibliothecario *& cunctam generalitatem Italiæ similiter pro erigendis Imaginibus Supplicationum Scripta unanimiter ad eosdem Principes direxisse*: quod certe ipsos facturos nemo sibi persuaserit, si adversus illos rebellassent, ipsisque vectigalia pendere recusassent: Respondet summi vir judicii: *Etsi Gregorius Tertius* & Itali *Leonem* ut Imperatorem agnoverint, id nihil urgere: *Erat enim* (inquit) *Orientis Imperator, etsi parte Imperii esset mulctatus.* Tam inepta responsa retulisse, & ridenda Sa-

pientibus exposuisse, confutasse est. Si Imperii parte mulctasset *Leonem Isaurum* Summus Pontifex *Gregorius Tertius* quis credat ipsum permissurum ut pars illa Imperii, quam ab ejus obedientia abstraxisset, Supplices ad eumdem velut ad Imperatorem ac Dominum suum Libellos dirigeret? Non-ne vacantem illam imperii partem alteri regendam ac tuendam commisisset? Non-ne *Carolum Martellum* Franciæ Majorem Domus, cujus auxilium adversus Longobardorum tyrannidem tam enixe implorabat, aut alterum Principem, ad capessendum novum Imperium invitasset? Nonne saltem in duabus, quas ad *Carolum Martellum* scribit, Epistolis, aliquid de Italiæ mutatione, deque defectione a Græcis Imperatoribus cum ipso communicasset?

Aberratio F. Denghien in Historia S. Gregorii & Mauritii Imperatoris.

X. Ex *Agathone* Papa, *Martino I. & S. Gregorio Magno* lib. 2. Epistola 62. ad *Mauritium* Imperatorem, probaveram, Imperatoribus præstandam semper obedientiam in iis quæ Jura Reipublicæ spectant. Observaveram, quod res est, Sanctissimum Pontificem Legem Imperatoris *per diversas terrarum partes transmisisse*, prout in Mandatis acceperat, quia *jussioni subjectum* se agnoscebat, & *Imperatori obedientiam* debere ut *Domino suo*. Solum ejus Majestati pro officii sui ratione suggessisse, hanc Legem omnipotenti Deo minime concordare, quæ viam salutis arctaret. Quid ad hæc Frater *Denghien*? Præter calumnias, quas loco suo discutiemus, respondet: „ *S. Gregorium* sic „ jussionem Imperatoris adimplevisse, eam promulgando, ut simul illius corrector, emen„ dator, & censor extiterit; maximumque ediderit specimen Pontificiæ super Imperium „ Potestatis. Unde vero id probat? Ex oraculo suo *Baronio*, ad annum 593. n. 19.

S. Gregorium latam a *Mauritio* Imperatore Legem temperasse fatemur, cum eam ad Metropolitanos misit, seu potius ejus executionem suspendisse, donec a Principe fuisset temperata. Duo prohibuerat *Mauritius*: Primum, ne Clero adscriberetur, qui publicis actionibus se immiscuisset, reddendisque rationibus esset obnoxius: Secundum, ne illi qui publicas actiones egisset, aut manu signatus inter Milites fuisset, in Monasterio *converti* liceret. Primam partem Legis absque exceptione *S. Gregorius* promulgavit; alteram adhibita moderatione, jubens ne Milites qui converti cuperent, temere susciperentur, sed cum delectu. Sed hæc Imperatoriæ Legis moderatio, vel suspensio facta non est a *S. Gregorio* auctoritate Primatus & ex plenitudine Pontificiæ Potestatis, sed ipsius Imperatoris delegatione, quemadmodum Præfectis-Prætorio licebat ex delegatione Principis Leges novas ad se missas in aliquo capite temperare, aut ab executione abstinere, si in Reipublicæ detrimentum cessuræ viderentur, donec Relationem ad Principem misissent; prout Novella *Justiniani* 152. sancitum erat. Secundum hoc exemplum Constitutiones externam Ecclesiæ Politicam spectantes ad Patriarchas mittebantur, ut eas ad Metropolitanos dirigerent, & in Provincias promulgari curarent. Patriarchæ vero eodem jure usi hac in occasione, qua Præfecti-Prætorio, Edicta Ecclesiæ incommoda temperare poterant, aut executioni supersedere, auctoritate Principis, donec ipsum de incommodis ex hujusmodi Edictorum executione emergentibus certiorem fecissent. Id *S. Gregorius* præstitit. Missa ad Imperatorem Relatione, ipsum rogavit ut Legem, quæ viam salutis arctabat, inflecteret. *Aut temperando* (inquit) *Pietas vestra, aut immutando, vigorem ejusdem Legis inflectat*. Eam vero Legem prudenti moderatione temperatam ad Metropolitanos mittens, temperamentum illud Imperatori acceptum fore asserit. *Qua de re* (inquit) *etiam Serenissimus & Christianissimus Imperator, mihi credite, omni modo placatur, & libenter eorum conversionem suscipit, quos in rationibus publicis implicatos non esse cognoscit*. Hæc Archipræsulis doctissimi *Petri de Marca* observatio est, Lib. 2. *De Concordia Sacerdotii & Imperii*, Cap. 11. Legatur & in Præfatione 2. ejusdem Operis, Numero 5.

XI. *Gregorii Septimi* Decessores indirectam in temporalia Regum Potestatem exercuisse probat F. *Denghien* pag. 82. ex facto *Leonis Tertii*, qui Imperium a Græcis ad Germanos transtulit, & *Carolo Magno* Ecclesiæ Defensori contulit. Eam Translationem me fateri ait Dissertatione 1. in Historiam Ecclesiasticam Sæculi Noni, in qua scripsi: „ *Carolum Magnum* Imperiale nomen ac Dignitatem, ac Imperialia Insignia „ accepisse *Leonis Tertii* auctoritate, qui ipsum coronavit, & Romanis auctor fuit ut „ ipsum Imperatorem salutarent.

Ex

Ex hujusmodi Translatione Potestatem indirectam Sedis Apostolicæ in Imperium & Imperatorum temporalia colligi non posse, probavi satis in illa Dissertatione quam laudat Frater *Denghien* : Sed Assertiones, Probationesque nostras dissimulat, ut responsionis onere levetur, malæque fidei, ut in cæteris specimen præbet. Primo, falsum est quod Imperii Translationem a *Leone Tertio* factam concesserim : Immo ipsam ut commentum rejeci. Allatis enim Cardinalis *Bellarmini* rationibus, ipsas refellere aggressus, dixi, pag. 2. *Verum hæc Translationem Imperii nullatenus probant*, &c. Et pag. 3. *Nec a Græcis ad Francos a Leone III. translatum Imperium dici potest, si proprie vox illa*, Translato, *sumatur: cum Imperio spoliati Principes Græci non sint, nec ullas ab ipsis Provincias aut Urbes Leo Pontifex abstulerit, aut Carolo Magno contulerit. Sed iisdem potiti sunt ditionibus cum in Oriente tum in Occidente, post Caroli Magni Inaugurationem, quas possidebant antequam Imperator salutaretur. Nec ex Imperatoris titulo auctæ fuerunt Caroli Magni ditiones, aut ei major in populos, quibus antea præerat, accessit Auctoritas.* Quod non tantum a me dictum, sed ibidem firmissimis momentis probatum est. Addidi pag. 5. *Quarto nec Urbis Romæ Dominium tunc Carolo Magno delatum est, cum inauguratus est Imperator, cui se jam dediderant Romani anno Christi 796. ut Annales Laureshamenses testantur*, &c. Quis igitur non videat quam audacter mihi affingit Frater noster, cum ita scribit : *Eam Translationem Pater Natalis profitetur in Historia Sæculi* IX. *Dissertatione I.*? Addo quidem, Imperiale nomen ac Dignitatem, ac Imperialia Insignia *Carolum Magnum* auctoritate *Leonis Tertii* accepisse, quia auctor fuit Romanis ut ipsum Imperatorem salutarent, eumque coronavit. Sed dissimulat Frater noster quod ibidem subjunxit : Facti quidem *Ducem & Auctorem fuisse Leonem Papam*, sed id factum *applaudentibus Romanis, suoque consensu, & communi lætitiæ significatione ipsum pro sua parte Imperatorem constituentibus*. Quod ex *Anastasio Bibliothecario* in Vita *Leonis Tertii* probavi dicente: *Tunc universi fideles Romani videntes tantum defensionem & dilectionem, quam erga Sanctam Romanam Ecclesiam, & ejus Vicarium habuit, unanimiter altisona voce, Dei nutu, atque B. Petri Clavigeri Regni cœlorum, exclamarunt : Carolo Piissimo Augusto a Deo coronato, Magno, Pacifico Imperatori, vita & victoria. Ante Sacram Confessionem B. Petri Apostoli plures Sanctos invocantes, ter dictum est : ET AB OMNIBUS CONSTITUTUS EST IMPERATOR ROMANORUM.* Ex Annalibus Laureshamensibus subdidi, *Leonem* III. post Senatus Populique Romani faustas acclamationes, *Carolum Magnum* ut Dominum suum jam nova dignitate radiantem adorasse : *Post quas laudes* (inquiunt) *a Pontifice, more antiquorum Principum adoratus est, ac deinde omisso Patritii nomine, Imperator & Augustus appellatus*. Nudum quidem titulum *Carolo Magno* a *Leone* Papa collatum non fuisse dixi, sed Dignitatem amplissimam sublimi titulo respondentem, *Christianæ scilicet Reipublicæ ac Ecclesiæ universæ, præsertimque Romanæ, Tutoris ac Defensoris*. Quod late ibidem explicui. At nemo sani capitis collegerit, illos qui in Protectore ab aliqua hominum Societate eliguntur, ipsis in temporalibus indirecte subditos esse. Alia non repeto, quæ in illa Dissertatione a me stabilita, & probata contra *Bellarmini* & *Baronii* Cardinalium Assertionem de Translatione Imperii a Græcis ad *Carolum Magnum*, Frater noster mala fide dissimulavit.

Imperii translatio auctoritate Leonis tertii fictitia.

Pium II. in Responsione ad Gallos Oratores in conventu Mantuano laudat Licentiatus Lovaniensis, asserentem ; *Leonem tertium Imperium de Græcis ad Germanos in persona magnifici Caroli Magni transtulisse. Honoratam esse præ cæteris Francorum Gentem, & in sublimi vertice montium a Romana Ecclesia suscepto Imperio collocatam*. Verum hæc ita intelligenda, ut non solius *Leonis* III. Auctoritate, sed & communi Cleri, Senatus, Populique Romani consensu, Imperator appellatus fuerit *Carolus Magnus*, jam antea Urbis & maximæ partis Italiæ Dominus, ex ipsomet *Ænea Sylvio* postea *Pio secundo* compertum est, Epitome Libri 1. Secundæ Decadis *Blondi*, ubi hæc habet : *Pontifex Leo celebratis Solemnibus apud Beati Petri Reliquias, ROMANI POPULI SCITO AC PRECIBUS CAROLUM IMPERATOREM ROMANORUM DECLARATUM DIADEMATE DECORAVIT, acclamante ter populo : Carolo Augusto a Deo coronato, Magno & Pacifico Imperatori, vita & victoria.* Et Lib. De Ortu & Auctoritate

Imperii Romani, cap. 9. *Demum vero negligentibus Romam Græcis, eamque nunc Barbarorum, nunc aliorum direptioni relinquentibus, Populus iste Romanus, qui suo sanguine tantum pararat Imperium, qui suis virtutibus Monarchiam fundaverat, orbis, venientem in auxilium ejus Carolum Regem, natione Germanum, qui Urbem sacraque loca ab omni hostium incursione defendit, primo Patritium, post Augustum, concurrente Summi Pontificis consensu, salutavit Cæsarem.* Populi Romani consensu *Carolum Magnum* salutatum & creatum Imperatorem pariter testantur *Sigebertus* in Chronico ad annum 801. *Vincentius Bellovacensis* in Speculo Historiali Lib. 23. *Paulus Æmilius*, Lib. 3. & *Nauclerus* Generatione 26. ad annum 800. Quamobrem si colligere licet, Summum Pontificem habere potestatem in temporalia Regum, quia *Leo Tertius* Imperatoris nomen ac dignitatem *Carolo Magno* contulit: pari jure ac ratione colligere licebit, Senatum Populumque Romanum eamdem auctoritatem habere, quia & ab ipsis constitutus est Imperator Romanorum.

XII. Ex alio facto indirectam Romani Pontificis in temporalia Regum auctoritatem probat Frater *Denghien.* pag. 86. „ Item (inquit) *Gregorius quartus* Decretum Fran-„ corum, quo *Ludovico Pio* Imperium auferebatur, sua auctoritate rescidit, & Impe-„ rium *Ludovico* restituit, ut refert *Paulus Æmilius* Lib. 3. Idem & *Marianus Scotus.* „ Lib. 3. Chronici commemorat.

F. Denghien aberrationes in Historia Gregorii quarti & Ludovici Pii.

Imperium *Ludovico Pio* a filiis perduellibus tyrannice ablatum, qui Populum ad defectionem solicitarunt; qui Episcopos conjurationis suæ ac perduellionis participes ad illum vexandum impulerunt, ut publicæ Pœnitentiæ addictus in Monasterium secedere cogeretur; qui *Judithan* uxorem ab ipso avulsam in exilium deportarunt, Francorum Historiæ testantur. Hæc omnia inique gesta, ipso jure irrita, utpote contra jus naturale, divinum, gentium, attentata; adeoque execranda. *Lotharius*, aliique filii perduelles assumpto secum *Gregorio IV.* adversus Patrem cum ingenti exercitu processerant. Sequester pacis veniebat Pontifex, ut ipse declaravit: nihilominus cum rumor percrebuisset, ipsum a filiorum perduellium partibus contra Patrem Augustum stare, & Episcopos Pio Imperatori fideles excommunicare velle: Gallicani Præsules ipsi denuntiarunt: *Nullo modo se velle ejus voluntati succumbere: sed si excommunicaturus adveniret, excommunicatus abiret, cum aliter se habeat antiquorum Canonum Auctoritas* (ut supra observavimus ex *Astronomo* in Vita *Ludovici Pii.*) Hæc anno 833. gesta. Anno sequenti *Ludovicus Pius* Imperium & *Judithan* uxorem recepit, non Pontificis auctoritate, sed *Ludovici* & *Pipini* filiorum auxilio, qui a *Lothario* divulsi sunt pœnitentia ducti, nec-non ipsius tyrannidis odio, quem universum Imperium invadere velle certo noverat. *Lotharius* enim Patrem dimisit in *S. Dionysii* Monasterio, cogentibus fratribus & Proceribus, qui triplici cum exercitu ipsi imminebat. Ibi Populus, qui ab Imperatore defecerat, ad illius obedientiam rediit, communique Sacri & Laici Ordinis concursu corona & arma ipsi ritu solemni restituta sunt. Rem ita referunt *Astronomus*, *Theganus*, & *Nithardus*, quorum testimonia protuli Dissertatione 11. in Historiam Ecclesiasticam Sæculi 9. & 10. cui titulus est: *De Ludovici Pii Imperatoris Exauctoratione & Restitutione*: in qua hanc Historiam tam diligenter quam prolixe me

Tom. XVI.

tractasse confido. Sed hæc omnia mala fide dissimulat Licentiatus Lovaniensis. *Paulus Æmilius* & *Marianus Scotus*, qui Decretum de Imperii abrogatione *Ludovico Pio* rescissum a *Gregorio* IV. Imperium eodem Pontifice jubente illi restitutum commemorant, præ coævis Historicis, qui rebus Palatinis tunc intererant audiri non debent. Nulla Synodus Lugduni habita in causa *Ludovici Pii*, sed Compendii, cujus Decreto Pœnitentiæ quidem publicæ addictus est, non vero exauctoratus, cum ante illius Synodi celebrationem *Lotharius* paternum Imperium invasisset, ut ex *Thegano* Chorepiscopo Trevirensi, *Astronomo*, & *Nithardo*, coævis Scriptoribus in Dissertatione mea probavi. Decretum igitur Lugdunensis Concilii, quod habitum non fuit, *Gregorius* IV. non rescidit; sicque falsi convicta manet *Pauli Æmilii* narratio. Quamquam etsi id verum esse daremus, nulla inde colligi posset Romani Pontificis in temporalia Regum auctoritas; sed tantum Romano Pontifici ratione divini Primatus incumbere, ut legem naturalem ac divinam observari curet, Majestatem Principum tueatur, defectiones subditorum damnet,

damnet, coerceat aliena restitui, & jus cuique suum sartum tectum servari imperet. Sane si indirectam Romani Pontificis potestatem in temporalia Regum colligit Frater *Denghien*, ex eo quod *Ludovico Pio* Imperium *jubente Gregorio* restitutum *Marianus Scotus* testatur: eadem ratione colligat Romani Pontificis indirectam potestatem in uxores Principum, quia *Ludovicus Pius Judithan uxorem* pariter *recepit jubente Gregorio* (ut scribit *Marianus Scotus*.) Quod quam ridiculum & absurdum sit, nemo non videt.

XIII. Ex *Hadriani* II. gestis indirectam Romani Pontificis in temporalia Regum auctoritatem probat „ F. *Denghien*, pag. 87. quia nimirum cum *Carolus Calvus* Rex „ Francorum occupasset, *Lotharii* Nepotis defuncti Regnum *Ludovico* II. Imperatori jure hæreditario debitum, ei restitutionem mandavit, minacibus datis literis; monuit ne quod sibi fieri nollet, alteri faceret; censuras, ni pareret, interminatus est; & *Hincmaro* Archiepiscopo Remensi præcepit, ut si *Carolus* Rex Mandatis Sedis Apostolicæ parere recusaret, ab ejus communione secederet si vellet ipse communione Sedis Apostolicæ frui.

Ex Hadriani secundi gestis perperam colligitur indirecta Romani Pontificis in temporalia Regum auctoritas.

Quid hæc rursus ad Romani Pontificis Potestatem in temporalia Regum probandam? Summos Pontifices, & Episcopos, monere posse Principes, ut & alios spirituali suæ curæ subditos, ut aliena restituant, ut ab injuria aliis inferenda temperent; Censuris etiam in contumaces animadvertere posse, non negamus; sed Reges exauctorare posse inficiamur. Id sibi *Hadrianus* II. non tribuit, ut nec jure poterat. Quid porro *Hincmarus* ad *Hadriani* II. literas responderint, dissimulandum non erat. Respondit 1. *Carolum* Regem excommunicari non debere, quia nec invasionis convictus erat, nec eam confessus. 2. Se a Regis communione abstinere non posse; & Coepiscoporum communione se privatum iri, si ejus communionem vitet, maxime cum se invasionis perjuriet neget esse reum, nec judicium fugiat, modo secundum Leges & Canones instituatur. 3. Fieri non posse ut Episcopi communione Regis abstineant, nisi a Regno exulare velint. 4. Gallorum Proceres & Magistratus in ea esse sententia. Cum de re sæculari & temporali dominio agitur, nec Auctoritati Ecclesiasticæ, quæ suis finibus, spiritualibus nimirum causis circumscripta est, nec Excommunicationibus locum esse. His enim verbis Episcopos compellabant, ut refert *Hincmarus* Epistola 41. ad *Hadrianum* Papam: „ Petite Dominum Apostolicum, ut quia Rex simul & Episcopus esse non potest & sui „ Antecessores Ecclesiasticum Ordinem, quod suum est, & non Rempublicam, quod „ Regum est, disposuerunt, non præcipias nobis habere Regem, qui nos in sic lon„ ginquis partibus adjuvare non possit contra subitaneos & frequentes Paganorum im„ petus: & nos Francos non jubeat servire, quia istum jugum sui Antecessores nostris „ Antecessoribus non imposuerunt, & nos illud portare non possumus; qui scriptum es„ se in Sanctis Libris audimus; ut pro libertate & hæreditate nostra usque ad mortem „ certare debeamus. Et si quis Episcopus aliquem Christianum contra Legem excommu„ nicet, sibi Potestatem ligandi tollit: Et nulli vitam æternam potest tollere, si eam „ sua peccata illi non tollunt, & non convenit uni Episcopo dicere, ut Christianum „ qui non est incorrigibilis, non propter propria crimina, sed pro terreno regno alicui „ tollendo, vel acquirendo, nomine Christianitatis debeat privare. Propterea si Do„ minus Apostolicus vult pacem quærere, sic pacem quærat, ut rixam non moveat: „ quia nos non concredemus ut aliter ad Regnum Dei pervenire non possimus, si il„ lum, quem ipse commendat, terrenum Regem non habuerimus: „ Relegi possunt quæ de hoc Historiæ capite scripsi in Synopsi Historiæ Ecclesiasticæ Sæculi 9. & 10. Cap. 7. Articulo 3. a pag. 779. ad pag. 784. Tom. 15. Edit. 1.

XIV. Indirectam Romani Pontificis in temporalia Regum potestatem ex eo probat F. *Denghien* p. 408. „ quod Gallicani Episcopi in Conventu Aquisgranensi an. 842. *Lotharium* Imper. „ Regno privarint, & in *Carolum* & *Ludovicum* Reges Fratres transtulerint, teste *Nithardo*, „ qui interfuit. Ergo, inquit, a fortiori hanc Potestatem Romano Pontifici tribuebant. *Nithardo* imponit, imperitiam in Historiam suam confirmat, *Baronium* errantem sequitur Licentiatus Lovaniensis. *Ludovicus* Germaniæ, & *Carolus Calvus* Burgundiæ & Neustriæ Reges a *Lothario* Imperatore in justo bello vexati, ejus exercitum ad Fontaneum Autisiodorensis agri pagum fuderant 7. Kal. Julii anno 841. Anno sequenti, inito

F. Denghien aberratio in Historia Lotharii Imp.

inito juratoque fœdere *Lotharium* insecuti, Lugdunum usque fugere compulerunt, ac Austrasiam totam, Regnique Burgundici partem relinquere. Justo Bello Regno exciderat *Lotharius*, justo (inquam) ex parte Fratrum: *Ludovico & Carolo* Regnum illud legitime partum capessere noluerunt Religiosissimi Principes inconsultis Episcopis. Qui *Lotharii* gestis consideratis; *Quomodo Patrem suum Regno pepulerit; quoties hoc quod Patri, Fratribusque juraverat, frustraverit; quoties post Patris obitum Fratres suos exhæredare, atque delere tentasset; quanta homicidia, adulteria, incendia, omnigenaque facinora, sua nefandissima cupiditate universalis Ecclesia perpessa sit: Insuper autem neque scientiam gubernandi Rempublicam illum habere, nec quoddam vestigium bonæ voluntatis in sua gubernatione quemlibet invenire posse ferebant*. His (inquam) consideratis, ad Principum consultationem Præsules responderunt; *Lotharium* justo Dei judicio a Regno excidisse, primum prælio, deinde fuga ejectum, Deumque Regnum illud tradidisse Fratribus *Ludovico & Carolo*, quod ut pie, ac juste administrarent, sunt adhortati. *Quibus ex causis non immerito, sed justo Dei omnipotentis judicio, primum a prælio, & secundo a proprio Regno fugam illum iniisse ajebant. Ergo omnibus unanimiter visum est, atque consentiunt, quod ob suam nequitiam vindicta divina illum ejecerit, Regnumque Fratribus suis melioribus se juste ad regendum tradiderit. Verumtamen haudquaquam illis hanc licentiam dedere, donec palam illos percontati sunt; utrum illud per vestigia Fratris ejecti, an secundum Dei voluntatem regere voluissent. Respondentibus autem in quantum nosse ac posse Deus illis concederet, se & suos gubernare & regere velle, ajunt: Et auctoritate divina ut illud suscipiatis, & secundum Dei voluntatem illud regatis, monemus, hortamur, atque præcipimus. Hinc autem uterque illorum duodecim e suis ad hoc opus elegit, quorum unus extiti, & sicut illis congruum ut inter illos hoc Regnum divideretur, visum est; contenti sunt*. Ita refert *Nithardus* Lib. 6. Ex his porro constat, Gallicanos Præsules Regnum *Lothario* non abrogasse, & in *Ludovicum* & *Carolum* Reges transtulisse, sed declarasse dumtaxat, ipsos tuta conscientia Regnum illud inter se dividere, & illius possessionem capere posse, quod jure belli ipsorum erat: Hoc etiam jure, non donatione aut judicio Episcoporum ipsos *Lotharii* Regnum occupasse, docent Annales Francorum Fuldenses, ad annum 843. *Ludovicus vero videns Lotharium in pristina pertinacia perdurantem, nec adhuc velle desistere victum; collecta Orientalium non modica manu, Rhenum transiit, civitates in Occidentali Rheni littore positas, quæ partibus Lotharii favebant, in deditionem accepit, accurritque ei Carolus apud Urbem Argentoratum. Unde pari intentione pergentes, Lotharium in villa Sentiaca morantem, & a suis desertum, in quibus non parum confidebat; fugere compellunt, 17. Kalendas Aprilis. Putantes autem eum, ut fama vulgabat, rebus desperatis Italiam petere, partem Regni, quam habuit eatenus, inter se dispertiunt*. Ita *Baronii* figmentum & Fratris *Denghien* illud adorantis vanitas refellitur.

F. Denghien aberratio in Historias Gregorii V.

XV. Romani Pontificis indirectam in temporalia Regum Potestatem pag. 89. probat Frater *Denghien* ex facto *Gregorii V.* „ qui certis (inquit) Germaniæ Principibus Imperatorem eligendi Jus & Potestatem contulit, ut *Bellarminus* & *Baronius* asserunt.

Non a *Gregorio V.* nec ab *Innocentio IV.* sed a Principibus & Ordinibus Germaniæ jus eligendi Imperatorem in Septemviros transfusum, contra *Bellarminum* & *Baronium* demonstravi Dissertatione 17. in Historiam Ecclesiasticam Sæculi 9. & 10. quam ne quidem attigit Licentiatus Lovaniensis. Jus tamen illud a Sede Apostolica quodam modo emanasse dixi, quatenus Romani Pontifices se ad eum Imperatorem coronandum obstrinxere, qui Germaniæ seu Romanorum Rex electus esset, modo nullus occurreret in electione defectus, nec eligeretur Paganus, Hæreticus, Tyrannus, aut alio quovis essentiali impedimento ad gerendam Rempublicam, & Ecclesiæ defensionem incapax. *Tom. 16. p. 68.* Quod examinare, ad Summum Pontificem spectat ut contra ex *Innocentio Tertio* in cap. *Venerabilem*, *De Electione*, & ex *Clemente V.* in Concilio Viennensi, ut habetur in Clementina, *Romani Principes*, *De Jurejurando*. Re porro ita constituta, nihil inde colligi potest ad Romani Pontificis Potestatem in temporalia Regum probandam. Siquidem ex consensu Principum & Ordinum Imperii jus illud Romano Pontifici quæsitum est, non vero ex solo Romani Pontificis consensu jus eligendi Imperatorem Septemviris collatum:

quam-

quamvis Summum Pontificem suo etiam consensu ad hanc institutionem cooperatum dici possit. Ita docet *Cusanus* Cardinalis vir maximus, lib. 3. *De Concordantia Catholica*, cap. 4. in facto licet deceptus, quatenus sub *Gregorii* V. Pontificatu Septemviros Sacri Imperii Electores institutos supponit. „ Electio libera (*inquit*) a Naturali „ & Divino jure dependens non habet ortum a Positivo Jure aut homine quocumque, ut in ejus arbitrio existat quoad hoc validitas electionis, maxime in eligendo „ Regem & Imperatorem, cujus esse & posse ab uno homine non dependet. Unde Electores, qui communi consensu omnium Alemannorum, & aliorum, qui Imperio „ subjecti erant, tempore Secundi Henrici constituti sunt, radicalem vim habent ab ipso „ communi omnium consensu, qui sibi naturali jure Imperatorem constituere poterant: non „ ab ipso Romano Pontifice, in cujus potestate non est dare cuicumque Provinciæ per „ Mundum Regem vel Imperatorem, ipsa non consentiente. Sed concurrebat ad hoc „ consensus ipsius Gregorii V. tamquam unius Pontificis Romani, qui juxta gradum „ suum, in consentiendo in communem Imperatorem interesse habet. Recte, sicut in „ Conciliis universalibus concurrit in primo gradu auctoritas ipsius per consensum cum „ aliis omnibus ipsum Concilium celebrantibus: vigor nihilominus definitionis non ab ipso „ primo omnium Pontifice, sed ex communi omnium & ipsius & aliorum consensu „ dependet. *Addit, Electores* communi fungentes Legatione omnium qui Imperio subsunt, etiam totius Sacerdotii, & Romani Pontificis nomine eligere; & Electum ex „ ipsa electione cuncta consequi, ut notat Joannes in Gloss. 93. Dist. *Legimus*, & Innocentius *in cap. Venerabilem*. *De Electione*. Et ita tenetur, ut notat Hostiensis „ *De verborum Significatione, super quibusdam*, & Glossa in Clementinam *Romani*, super verbo, Reges. *De jurejurando*. Quoniam subjectionem omnium habet, & per „ consequens imperandi potestatem, in qua consistit Imperii essentia. Unctio autem & „ coronatio, quas etiam legimus aliis Regibus tribui, nec arguunt in Papa majoritatem „ supra ipsam electionem confirmandam, *vel* super ipsum etiam Imperium quoad temporalia: sicut nec unctio quæ fit Regi Franciæ Remis, aut coronatio ipsiusmet Imperatoris per Archiepiscopum Coloniensem Aquisgrani . . . . Insignia enim illa quasi „ ad Majestatem Sacram, quæ Imperio inest, ostendendam subjecto Imperii cum cæremoniis impenduntur, ut sint signa prædicantia admirabilem illam potentiam: sicut „ similia in Romano Pontifice videmus fieri; tamen ante omnia talia Papa est post electionem. „ Addit quod etsi Imperator non vocetur ante Coronationem per Papam, nihilominus potentiam imperandi prius habet, estque in veritate Imperator, etiamsi vulgo ita non nominetur. Sed ut ad ipsam Coronationem anhelet Rex, servatur huic solemnitati hoc nomen. Subdit denique: „ Sufficiat nobis scire quod nostri Electores Imperii eligunt uno communi omnium, qui subsunt Imperio, consensu, per concordem „ omnium transfusionem in eos hoc agunt. Et ex hoc ex electione Imperator efficitur „ absque quacumque confirmatione. Recte in Cardinales universalis Ecclesiæ Potestas „ per communem tacitum vel quemdam expressum consensum in eligendo Papa transfusa est; & ideo absque confirmatione electus Papa est. Et sicut Potestas electiva „ hac concordantia venit in certos utriusque Status Principes: ita cum par esse debeat Potestas tollendi ab ipsis hanc Potestatem, non puto Romanum Pontificem solum ab „ ipsis Principibus abdicare eamdem; sed concurrente tam ipsius Romani Pontificis, „ quam aliorum omnium consensu, non dubitatur ab ipsis tolli posse hanc Potestatem.

XVI. Alias Fratris *Denghien* aberrationes observant Historiæ Periti, nimirum quod in *Gregorii* VII. causa, eos tantum testes admittat qui ab ejus partibus stabant, vel qui Saxonibus contra *Henricum* Imperatorem perduellibus favebant, *Sigebertum*, *Helmodum*, *Chronicon Hildensheimense*, Auctorem Additionum ad *Lambertum Schafnaburgensem*, & alios, pro arbitrio rejiciat, quos susceptæ a se causæ contrarios invenit. *Sigebertum* in Chronico ad annum 1089. perperam calumniatorem vocat quod scripserit: „ Hæc sola novitas, ne dicam hæresis, nec-dum in Mundo emerserat, ut Sacerdotes „ illius qui dixit Regi [, Apostata, & qui regnare facit hypocritam propter peccata „ populi doceant quod malis Regibus nullam debeant subjectionem. Et licet ei Sacramentum fidelitatis fecerint, nullam tamen debeant fidelitatem, nec per juri di- „ cuntur,

Alia F. Denghien aberrationes.

„ cantur, qui contra Regem senserint, immo qui Regi paruerit pro excommunicato „ habeatur: qui contra Regem fecerit, a noxa injustitiæ & perjurii absolvatur. „ Cum sincere *Gregorii* VII. & Sacerdotum qui ab ejus partibus stabant sententiam referat *Sigebertus*, quod scilicet subditi a fidelitate & obedientia malis Principibus debita absolvi possint, nec rei sint perjurii qui contra Regem senserint, sive ab eo defecerint, cum Auctorem habuerint suæ defectionis Romanum Pontificem; Domini Sacerdotibus calumniam non impingit: Nec deceptus est *Vincentius* Bellovacensis ejus verba describens, & sua faciens, Lib. 25. Speculi Historialis, Cap. 84.

F. Denghien fictam Revelationem obtrudit. Secundo *Henricum* a *Gregorio Septimo*, præcipiente Virgine Deipara in visione, exauctoratam refert ex *Paulo Benriedensi*, ex eoque colligit, & facti illius justitiam & doctrinæ veritatem. At de Revelationis illius veritate non solum Historici paulo severiores, sed & Theologi, & Spirituales Viri quibus donum discretionis Spirituum desuper collatum est, merito dubitabunt. Quoties enim res revelatæ, aut in visionibus præceptæ, cum Sacris Literis, cum Divinis & Apostolicis Traditionibus, cum moribus Ecclesiæ non consentiunt, immo ipsis adversantur, argumento est illusiones esse. Deus enim veritas est, cui canit Psaltes Regius: *Principium verborum tuorum veritas.* Unde *Richardus a S. Victore* Lib. *De Præparatione Animæ ad Contemplationem*, Cap. 2. præclare dixit: *Suspecta est mihi omnes veritas quam non confirmat Scripturarum auctoritas, nec Christum in sua clarificatione suscipio, si non assistant ei Moyses & Elias.* Et infra: *Nec rata poterit esse quamlibet verisimilis revelatio sine attestatione Moysis, & Eliæ, sine Scripturarum auctoritate.* Utique ait *S. Thomas* I. P. Quæst. 1. Art. 8. *Innititur fides nostra revelationi Apostolis & Prophetis factæ, qui Canonicos Libros scripserunt, non autem revelationi, si qua fuit, aliis Doctoribus factæ.* Præterea, ut constet revelationem a Deo esse, inspiciendum est an habeat conditiones quas sapientiæ a Deo revelatæ *S. Jacobus* Apostolus tribuit, Cap. 3. Epistolæ suæ, quarum una est ut sit *pacifica*, non autem ad lites & contentiones impellens, ut docet vir doctus & pius *Joannes* Cardinalis *Bona*, Lib. *De Discretione Spirituum*, Cap. 20. At doctrina de Romani Pontificis Potestate in temporalia Regum, & lata secundum illam in *Henricum* Imperatorem exauctorationis Sententia, Sacris Literis, Traditioni, Moribus Ecclesiæ usque ad *Gregorium Septimum* adversatur, nec aliunde pacifica est, sed ad seditiones, ad bella, cædesque impellens. Non est ergo verisimile, quod *Paulus Benriedensis* in Vita *Gregorii Septimi* narrat, Deiparam Virginem in visione ipsi præcepisse, ut *Henricum* Imperatorem exauctoraret. Atque admodum vereor ne huic Scriptori con„ veniat quod habet Melchior Canus, *Lib.* 2. De Locis Theologicis, *Cap.* 6. Eccle„ siæ Christi hi vehementer incommodant, qui res Divorum præclare gestas se pu„ tant egregie exposituros, nisi eas fictis & revelationibus & miraculis adornarint.

Regulæ ad falsas Revelationes dignoscendas.

Tertio hæc *Gregorii Septimi* verba Epistola 3. Lib. 8. „ Quotquot Latini sunt, o„ mnes causam Henrici, præter admodum paucos, laudant ac defendunt; & permimiæ „ duritiæ ac impietatis circa eum me arguunt: „ Hæc (inquam) verba sic interpretatur: Quotquot Latini sunt, id est, Schismatici Longobardiæ Antistites; ex qua interpretatione sequitur, aliquos, ex Schismaticis ipsi Pontifici adhæsisse, & illius factum approbasse. Sed qui vim ac significationem vocum, modumque loquendi Auctorum Ecclesiasticorum illius ætatis non pœnitus ignoraverit, hæc verba *quotquot Latini sunt*, omnes Latinæ linguæ Ecclesias significare fatebitur.

F. Denghien aberrationes in Historia Censuræ Sanctarelli. Quarto, Censuram Sacræ Facultatis Parisiensis in Doctrinam *Antonii Sanctarelli* de Romani Pontificis potestate in temporalia Regum anno *1626.* latam elevare conatur pag. 549. multiplici falsitate. Ait huic Censuræ nunc fuisse acriter Parisiis reclamatum, pluribus querelis ad Regem Christianissimum ea de re delatis. Ex octo & sexaginta Sorbonæ Doctoribus decem & octo dumtaxat Censuram sub ea forma qua lata est probasse. Ad sedandos tumultus ea de causa obortos Regem literis die 13. Decembris *1626.* datis Rectori & Suppositis Universitatis prohibuisse, ne quidquam sive pro parte affirmante, sive pro negante in quæstione de auctoritate Romani Pontificis in Regum temporalia proponerent ac determinarent, sine sua licentia literis speciatim expressa. Fontem denique ex quo hæc hauserit indigitans, laudat Mercurium

Galli-

Gallicum. *Hæc omnia* (inquit) *habeo ex Mercurio Gallico, e quo Natalis Censuram latam in Librum Sanctarelli commemorat.*

Falsum est quod Censuram latam in Librum *Sanctarelli* ex *Mercurio Gallico* retulerim. Hunc Librum ne quidem nominavi aut indicavi; ipsam retuli ex Tabulario & Commentariis Sacræ Facultatis Parisiensis, in quibus exarata est. An forte Licentiatus Lovaniensis *Mercurium Gallicum* & Commentarios Facultatis nostræ idem esse putat? 2. Cum *Mercurio Gallico* turpiter errat, qui decem & octo dumtaxat Doctores Censuram sub ea forma quæ lata est approbasse ait. Censura dignam *Sanctarelli* Doctrinam, una erat Magistrorum omnium sententia: circa Censuræ modum, seu pravæ doctrinæ notas aut qualificationem (ut loquuntur) suffragiorum varietas ac dissensio fuit. Nihilominus re mature ac diligenter discussa, summaque libertate disceptata, frequentioribus suffragiis conclusum est Doctrinam *Sanctarelli* Propositionibus contentam damnandam esse „ Tamquam novam, falsam, erroneam, verbo Dei contrariam, & Pontificiæ „ Dignitati odium conciliantem, Schismati occasionem præbentem, Supremæ Regum „ Auctoritati a Deo solo dependenti derogantem, Principum infidelium & hæreticorum „ conversionem impedientem, pacis publicæ perturbativam, Regnorum, Statuum, Rerumque publicarum eversivam, subditos ab obedientia & subjectione avocantem, & „ ad factiones, rebelliones, seditiones, & Principum parricidia excitantem. „ A majori Doctorum numero Censuram istam latam fuisse, Acta probant, in quibus suffragia singulatim numerantur, probant Leges moresque Sacræ Facultatis, cujus in Comitiis nulla deliberatio, in materia præsertim dogmatica, rata habetur, nisi quæ majori suffragiorum parte facta, Decano vel Seniore concludente, & in sequentibus Comitiis publice omnibus audientibus lecta & confirmata fuerit: probat denique consensus unanimis Sacræ Facultatis, quæ Censuram illam ut suam agnoscit, eamque adversus *F. Franciscum Malagola* renovavit diebus 4. Novembris, & 7. Decembris anni 1682. Ridendus igitur potius quam refellendus Licentiatus Lovaniensis, qui hanc Censuram robore destitutam asserit. *Mercurii Gallici* Auctorem vel Auctores sublestæ hac in re fidei, convincunt Acta Sacræ Facultatis. 3. Cum extra Academiam Patronos plurimos haberet *Sanctarellus*, scilicet Patres omnes Societatis Jesu & eorum amicos, quod Societas Religiosissima sui honoris interesse putaret Censuram Sacræ Facultatis ab Opere *Sanctarelli* avertere; cum tota aliunde Universitas, adeoque Rector & Magistri in Artibus huic negotio se immiscerent, maximaque inde in Societatem derivaretur invidia; Rex a *Sanctarelli* fautoribus interpellatus, Viris Academicis quietem & silentium literis ad eos datis imperavit: sed latæ ab octo & amplius mensibus in librum ac doctrinam *Sanctarelli* Censuræ nullatenus derogavit. Denique cum Rector Accademiæ, Facultatis Artium Suppositis stipatus, Regem adiisset, studiumque Universitatis in Regiam Dignitatem & Auctoritatem expiicuisset, Rex Virorum Academicorum studium, voluntatem, fidemque laudavit; sed Majestatem suam non probare declaravit, quod Judicio Doctrinali de dogmatibus fidem spectantibus se immiscerent: Id enim ad *Sorbonæ Doctores*, sive ad Theologicam Facultatem pertinere, ut refert Mercurius ipse Gallicus a Lovaniensi Licentiato laudatus. Theologica autem Facultas Censuram in *Sanctarellum* tulerat, in qua nihil immutatum est.

Contra Censuram illam pugnare ait Decretum Sacræ Facultatis editum anno 1629. de more antiquo renovando, ut Baccalaurei in Theologorum Actuum exordio jurarent in Decreta Summorum Pontificum.

In Decreta Summorum Pontificum Baccalaureos suos jurare jussit, jubetque Sacra Facultas, non in eorum facta: in Decreta (inquam) ab Ecclesia probata, cujus non accedente consensu, Romanum Pontificem infallibilem non agnoscit. Juramus in Summorum Pontificum Decreta, & Baccalaureos nostros jurare compellimus, sicut recens creati Pontifices in suorum Decessorum Decreta olim jurabant, in Professione cujus Formulam editam habemus in Libro Diurno Romanorum Pontificum: „ Diligentius „ autem & vivacius omnia Decreta Prædecessorum Apostolicorum nostrorum Pontificum, „ quæque Synodaliter statuerunt, & probata sunt, confirmare & indiminute servare & „ sicut ab eis statuta sunt, in sui vigoris stabilitate custodire. „ Quis autem Censuram *Sanctarelli* Decretis Summorum Pontificum Ecclesiæ consensu approbatis & confirmatis adversari dixerit?

A R.

ARTICULUS V.

Criticorum Judicium de Libello Fratris FRANCISCI DENGHIEN.

Lovanienſem iſtum Licentiatum in Auctorum Critica genuiniſque ipſorum Operibus dignoſcendis identidem impingere, hujus ſcientiæ Periti obſervant.

I. Pag. 2. laudat hæc verba *S. Cyrilli* in libro Theſaurorum: *Ut membra maneamus in Capite noſtro Apoſtolico Throno Romanorum Pontificum, a quo noſtrum eſt quærere quid credere, & quid tenere debemus.* In toto *Theſaurorum* Libro Aſſertionibus 35. conſtante, & omni ex parte abſolutiſſimo, hic locus non habetur. Is quidem a *S. Thoma* cum junior eſſet, in Opuſculo *Contra impugnantes religionem*, & ab aliis poſt ipſum in ejus fide laudatus eſt, ſed *S. Thomæ* impoſitum ab eo fuit, qui hæc & alia teſtimonia *S. Cyrillo* ſuppoſuit; ut invicte probat *Joannes Launojus* Theologus Pariſienſis, Epiſtolarum p. 1. in Epiſtola ad *Antonium Faurum* Pariſienſem etiam Theologum.

II. *S. Gregorii Magni* nomine inſcriptam Epiſtolam ad *Senatorem* Abbatem, quæ eſt 10. Libri 11. genuinam aſſerit, & clauſulam illam, *Si quis Regium* &c. non eſſe addititiam. Contra, viri eruditi vel ſuppoſititiam Epiſtolam, vel clauſulam illam, *Si quis Regum*, addititiam & aſſutam eſſe cenſent: quam poſtremam opinionem probavi in Synopſi Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ Sæculi 6. Cap. 4. Art. 16. pag. 204. 205. & 206. Legantur *Joannis Launoj* Theologi Pariſienſis Epiſtolæ ad *Michaelem Girardum* Vertolienſem Abbatem, & ad *Joannem Rolandum* Theologum Pariſienſem, pag. 7. Epiſtolarum.

III. Pag. 78. & 113. *S. Gregorium Magnum* laudat Commentario in Pſalmum 4. Pœnitentialem, cum tamen Commentarius ille in Pſalmos Pœnitentiales non ſit *S. Gregorii*, ut invictis argumentis probavit P. *Gunſavillæus* in Præfatione Tom. 3. Operum *S. Gregorii*, & in diſquiſitione huic Commentario præfixa. Legantur quæ ea de re infra ſcripſi Diſſertatione 9. Art. 6. num. 19. 20.

Dictatus non eſt Gregorii VII.

IV. Articulo 5. Aſſertione 5. *Dictatum* Gregorio VII. tribuendum præfracte contendit, recentiorum quorumdam Auctorum ſuffragio fretus, nullo coævorum aut ſupparium teſtimonio, tota jam eruditorum hominum gente ob momenta graviſſima reclamante, quæ Diſſertatione 3. in Hiſtoriam Eccleſiaſticam 11. & 12. Sæculi expoſui. Ad Synodum Romanam VII. Farraginem illam male cohærentium Propoſitionum refert, ſola *Baronii* Cardinalis divinatione fultus *H. Mutium*, qui tamen de Dictatu ne quidem mutit, *Onuphrium*, & *Chriſtianum Lupum* in ſubſidium advocat quaſi pro Conſtitutionibus Apoſtolicis, pro Canonibus Antiocheni neſcio cujus Apoſtolorum Concilii, pro Synodo Sinueſſana, pro Synodi Romanæ ſub *Silveſtro* Actis, pro Conſtantini Donatione, pro Decretalibus veterum Pontificum ante *Siricium* Epiſtolas, pro *Joannæ* Papiſſæ fabula, pro *Cyriaco* fictitio Pontifice, aliiſque Pſeudo-pigraphis Monumentis, & fabulis, plures Auctores proferri non poſſint. Mihi exprobrat quod *rem adeo momentoſam ac Eccleſiæ Catholicæ uberem* inficier, *Gregorii Septimi* venerando nomini ſuppoſitum eſſe Dictatum aſſerens. Quaſi figmenta & errores Eccleſiæ Catholicæ proſint; & inconcuſſa non ſit iſtius *Sancti Auguſtini* ſententiæ veritas Libro *De Vera Religione*, cap. 55. *Non ſit nobis Religio in phantaſmatibus noſtris: Melius eſt enim qualecumque verum, quam omne quidquid pro arbitrio fingi poteſt. Melior eſt vera ſtipula, quam lux inani cogitatione pro ſuſpicantis voluntate formata.* „ Modum tam facilem (inquit Lovanienſis „ Licentiatus) *Calvinus* non invenit, qui *Dictatum* illum blaſphemat, nec *Antonius* „ *de Dominis*, qui eumdem non *Dictatum*, ſed *Dicterium* appellat. De *Calvino* & *Antonio de Dominis* quid ad me? Multæ ſunt in illo Dictatu Propoſitiones, quæ abſque blaſphemia impugnari poſſunt, quæ abſque errore propugnari non poſſunt. Qui illum *Gregorio Septimo* tribuit, Hæreticis anſam præbet maledicendi Sancto Pontifici: qui Dictatus ipſius propoſitiones propugnat, blaſphemiis & dicteriis Hæreticorum in Romanam Eccleſiam, illiuſque Fidem argumentum ſuppeditat. Dicta Fratris *Denghien*, *Calvini* & *Spalatenſis* nomina cum *Natalis Alexandri* nomine ad invidiam permiſcentis, dicteria ſunt & convitia. Sed de ejus calumniis infra videmus.

„ Quæ

„ Quæ (*inquit*) in prætensæ Propositionis probam dictus Auctor producit , sunt „ quorumdam Canonum impugnatio , quasi a Patrum & veterum Pontificum doctrina „ discordantium . Quæ sane probatio ipsi inefficax esse deberet, cum hunc Sanctissimum „ Pontificem asserat verbo Dei & Traditioni repugnasse , atque a suorum Decesso- „ rum semitis deviasse , exercendo atque tradendo, suam Potestatem in temporalia „ Regum.

In isto quidem doctrinæ capite *Gregorium Septimum* verbo Dei & Traditioni repugnasse , a Decessorum semitis deviasse , humani aliquid passum asserui ac demonstravi , quæ non mea tantum , sed Sacræ Facultatis Parisiensis & totius Ecclesiæ Gallicanæ doctrina est. Nec tamen consequens est, ut in cæteris omnibus verbo Dei, Traditioni, superiorum Pontificum Decretis repugnaverit , sibique ipsi , qui cavendum sibi proposuerat, „ Ne quidquam contrarium SS. Patribus in exemplum & auctoritatem relinque- „ ret " (ut scribebat ad *Sancium* Aragoniæ Regem , Epistola 50. Libri 11.) Et ad Aquilejenses scripserat : „ Nihil novi, nihil nostris adinventionibus superinducere co- „ namur, sed illud solummodo quærimus , quod & omnium salus postulat & necessi- „ tas...... In hujusmodi causa non secundum arbitrium nostrum, sed per viam & do- „ ctrinam orthodoxorum Patrum incedere cupimus (Epistola 5. Lib. 1.) Tam bene affectum Pontificem semel a scopo aberrasse humanum fuit, sed pluries exorbitasse non ideo concedendum est, nisi id certis documentis probetur . Ideo *Dictatum* , cujus pleræque Propositiones doctrinæ Patrum & superiorum Pontificum repugnant, ipsis abjudicamus ; cum aliunde coævorum & suppariium auctorum silentium , & maxime *Pauli Benriedensis* in ejus Vita , ipsum *Gregorii Septimi* non esse suadeat . Quis enim credat ipso *rem adeo momentosam & Ecclesiæ Catholicæ uberem* (ut Frater *Dengbien* loquitur) in præteritis relicturos? Suppositionem confirmat, quod hæc farrago nulla temporis nota „ consignata sit: Testamenta (*inquit* S. Chrysostomus *Homilia* 2. *De verbis Isaiæ*) ta- „ bulæque de nuptiis, de debitis, deque reliquis contractibus , nisi in frontispicio Con- „ sulum annos habeant præscriptos , nullam ex sese vim habent . Hoc est enim quod „ illis robur addit, hoc est quod controversias dirimit, hoc quod a lite liberat, hoc quod „ ex inimicis facit amicos . Proinde qui talia describunt, non aliter quam lucerna in „ candelabro poni solet , sic in frontispicio literarum addunt Consulum nomina , ut „ omnibus quæ subjiciuntur præluceant. Quæ si sustuleris, lumen sustuleris, omniaque „ tenebris, multaque turbatione compleveris . . . . Quod si tantum valet ea res in ne- „ gotiis temporalibus , in spiritualibus multo amplius profuerit . Siquidem hoc declarat „ Prophetias esse Prophetias, &c.

Tom. 3. Edit. Fronton. Ducai.

Pergit Licentiatus Lovaniensis : *Longe* (inquit) *aliter sentit, ac plane condignum de eo Dictatu Judicium profert vir maximus P. Christianus Lupus* . Opportune Lupus in fabula. *Dictator* (inquit) *cum in possessione sit , ab ea deturbari non debet ob argumentum negativum adductum*. Non negantibus dumtaxat, sed positivis gravissimi ponderis argumentis Dictatum *Gregorio Septimo* abjudicandum probavi, quæ partim dissimulat, partim insoluta relinquit Licentiatus Lovaniensis, eo contentus Responso : *Quæ in Dictatus abolitionem Natalis congessit , facile refelli possunt ex prælibati Magistri Lupi Scholiis*. Dictatum in possessione esse nego: possessionem enim illam non adstruit *Mutii*, *Onuphrii*, *Baronii*, & *Lupi* recentiorum Auctorum error. Et ut esset, a possessione injusta depelli posset, nullus ipsis suffragantibus tabulis ac titulis, immo gravissimis momentis ipsis repugnantibus . Ut enim ait *Tertullianus* Lib. De Virginibus Velandis: „ Ve- „ ritati nemo præscribere potest, non spatium temporum , non patrocinia personarum, „ non privilegium regionum. Ex iis enim fere consuetudo initium ab aliqua ignorantia „ vel simplicitate sortita in usum per successionem corroboratur & ita adversus verita- „ tem vindicatur. Cæterum suo vitio quis quid ignorat: quod autem ignoratur , fuit „ tam requirendum, quam recipiendum quod agnoscitur. Et ut ipse, quem laudat Cardinalis *Baronius* ad annum 109. Num. 51. pronuntiat: „ Jura veritatis sunt ampliora omni „ antiquitate, quippe quæ nulla plurimorum sæculorum valeant præscriptione lædi, nec „ innumera testium multitudine obrui atque labefactari ". Multo minus juniorum Auctorum assertione simplici, *Onuphrii* scilicet, *Baronii*, & *Lupi*.

Addit

Addit Lovaniensis Licentiatus. „ A Dictatus impugnatione debuerat Natalem cohi- „ buisse reverentia & amor in Sedem Apostolicam, cujus Privilegia hic Dictatus tam lu- „ culenter declarat “. In reverentia & amore erga Sedem Apostolicam, nec Fratri *Denghien*, nec cuiquam mortalium cedam: sed ipsa reverentia & amor me impellunt, ut Dictatum venerando *Gregorii Septimi* nomine suppositum asseram. Sedis Apostolicæ Privilegia, partim a Christo in *B. Petro* collata & firmata, partim Ecclesiæ consensu concessa & roborata veneror, sed hujus generis non sunt plurima, quæ Dictatus continet. Unum enim ex præcipuis Sedis Apostolicæ Privilegiis est, ut Canonum executioni invigilet, ut Disciplinam Ecclesiasticam promoveat ac foveat, ut omnibus Ecclesiæ ordinibus jus suum conservet. *Privilegia Romanæ Ecclesiæ* (inquit Nicolaus I.) *totius sunt Christi, ut ita dicamus, remedia Ecclesiæ Catholicæ*. At quæ *Dictatus* habet pleraque totius Disciplinæ Ecclesiasticæ eversionem continent, totius ordinis perturbationem, cum Episcoporum, Synodorum, Regum jura suffodiant, ut in Dissertatione sua probavit *F. Natalis Alexander*; adeoque morbos inferunt Ecclesiæ Catholicæ, non remedia: proinde nec Sedis Apostolicæ vera Privilegia defendunt, qui Dictatum *Gregorio Septimo* tribuendum pertinaciter contendunt. Reverentia & amor in Sedem Apostolicam nos impellere debent, ut ejus studium æmulemur, quæ ut veras Reliquias a suppositis, veras Indulgentias a falsis, Canonicos Libros ab Apocryphis, sic Ecclesiasticos a Pseudepigraphis discernit, & a Catholicis Doctoribus discerni gaudet. Hoc animo Dictatum Pseudepigraphum *Gregorio Septimo* abjudicamus, & rejicimus: Sed de hoc satis. Alia Fratris *Denghien* errata perstringamus.

V. Pag. 150. Testimonium profert *Yvonis Carnotensis* ex Epistola 239. ad Laudunensem Episcopum, cujus hæc sunt verba; *Quod si Reges aut Imperatores a Pontificali Judicio eximere tentaveris, recurre ad Magnum Constantinum &c.*

In triplicem errorem hoc uno in loco Lovaniensis Licentiatus impegit. 1. Hæc Epistola non est ducentesima trigesima-nona, sed ducentesima trigesima-septima. Sed hunc ipsi condanari velim, & in operis rejici. 2. Hæc Epistola non est *Yvonis Carnotensis*, sed *Joannis* Lugdunensis Archiepiscopi. 3. Non ad Laudunensem Episcopum, sed ad *Daimbertum* Senonensem Archiepiscopum data est, ut probat inscriptio.

VI. Pap. 554. Dubitat an Censuræ Sacræ Facultatis Parisiensis in Librum *Antonii Sanctarelli*, & in Thesim *F. Francisci Malagola*, sub ejusdem Facultatis nomine circumferri possint. Qui hæc legens non rideat, & cum *S. Hieronymo* in Dialogo adversus Luciferianos non dicat: *Solent oculis clausis denegare, qui non credunt factum esse quod nolunt.*

VII. Pap. 579. Sammerdardense Privilegium laudat, Epistolam *Julii I.* ad Orientales Pseudepigrapham, falsa nota Consulatus consignatam, alterum ab ea quam refert *S. Athanasius*, gravissimis argumentis falsi convictam, aliquot Sententiis ex Conciliis Chalcedonensi, & Carthaginensi Septimo, Siricio, Africanis Patribus, Leone, Gelasio, Martino I. Adriano I. quin & Typo Constantis in gratiam Monothelitarum; infartam, uno verbo, in *Isidori Mercatoris* officina cum aliis fabricatam, *Julio I.* suppositam esse negat.

VIII. Pap. 583. Negat *Gregorium septimum* in Epistola ad *Herimannum* proferre Epistolam *Clementis Romani* ad *S. Jacobum*, quasi esset *S. Clementis*; & tamen hæc *Gregorii Septimi* verba refert in ea Epistola: *Sicut B. Petro docente cognovimus in Epistola de Ordinatione Clementis, in qua sic ait: Si quis amicus fuerit, iis quibus ipse (de eodem Clemente dicens) non loquitur, unus est & ipse ex illis qui exterminare Dei Ecclesiam volunt, &c.* Quæ verba in ipsa *S. Clementis* ad *S. Jacobum* Epistola leguntur. De qua & de similibus Monumentis doctissimus Cardinalis *Nicolaus de Cusa*, Lib. 3. *De Concordantia Catholica* Cap. 2. *Sunt* (inquit) *meo judicio illa apocrypha ... In quibus volentes Romanam Sedem omni laude dignam, plus quam Ecclesiæ Sanctæ expedit & decet, exaltare, se penitus, & illam quasi fundant.*

IX. *Innocentii I.* ad *Arcadium* Imperatorem Epistolam de illius & *Eudoxiæ* Augustæ fictitia Excommunicatione ob *S. Chrysostomi* depositionem & exilium, genuinam esse contendit contra Eruditorum omnium sententiam; ipsa temporis ratione repugnante, cum triennio ante *S. Chrysostomi* obitum, cujus ea in Epistola fit mentio, *Eudoxia* obiisset, ut constat ex *Socrate*, *Sozomeno*, *Marcellino*, *Zosimo*, & Fastis Grecis.

cis: Sed ignorat Licentiatus Lovaniensis præclaram illam *Tertulliani* Regulam Apologetici Cap. 19. *Religionis est instar fidem*: Instrumentis *de temporibus asserere*.

X. F. *Natali Alexandro* improperat F. *Denghien*, quod *Pastorale Sancti Ambrosii a Gregorio Septimo* in Epistola ad Herimannum laudatum nusquam editum a *S. Ambrosio* dixerit; nec in aliis ejus Operibus verba inde laudata reperiri: cum tamen (inquit) inter Opera *S. Ambrosii* extet Liber unus *de Dignitate Sacerdotali*, qui merito *Pastorale* vocari potuit, quem & *Trithemius* sub nomine *de Instructione Sacerdotum* designat. In illo autem verba a *Gregorio Septimo* adducta reperiuntur. Verum quorsum tot circuitus? Liber ille nec *Pastorale* inscribitur, nec est *S. Ambrosii*, quamvis inter ejus Opera extet. 1. Stylus Ambrosiano dissimilis est. 2. Versionem habet S. Hieronymi. 3. Vehemens in Episcopos & Presbyteros Simoniacos Invectiva, posteriora tempora sapit, quibus hæc lues in Italia grassata est. Denique vox *Archiepiscopus*, quam hujus Tractatus Auctor usurpat, *S. Ambrosii* ætate recentior est. Suffragatorem habeo virum doctissimum *Godefridum Hermantium* Doctorem Sorbonicum, & Insignis Ecclesiæ Bellovacensis Canonicum in Elucidationibus eruditis vitæ *S. Ambrosii*, pag. 31. ubi hunc Tractatum ipsius *Gregorii* VII. quam *S. Ambrosii*, sæculo melius convenire observat, & *S. Anselmo* a nonnullis tribui. In Codice S. Martialis apud Lemovices inscribitur: *Sermo Gilberti Philosophi, Papæ urbis Romæ, qui cognominatus est Sylvester, de Informatione Episcoporum*. Ascetæ denique Benedictini doctissimi S. Germani a Pratis, hunc Libellum in Appendicem Ambrosianorum Operum rejecerunt, monentes, nihil continere ab Ambrosii & ingenio & sæculo non alienum.

Liber Pastoralis, seu de Dignitate Sacerdotali, non est S. Ambrosii.

ARTICULUS VI.

Theologiæ Moralis & Canonici Juris Interpretum Judicium de Libello FRATRIS DENGHIEN.

THeologiæ Moralis Interpretes mirantur quod Lovaniensis Academia, quæ prava recentiorum quorumdam Casuitarum dogmata merito damnavit, Licentiatus, propositiones quasdam in suo Libello asserat, non minus, immo etiam magis Christianæ Moralis integritati repugnantes, perduellionibus, seditionibus, parricidiis Regum viam aperientes. Pagina scilicet 115. Viros quoslibet Ecclesiasticos non magis jure subditos esse Regibus asserit, quam Christus fuerit subditus *Pilato*; Regum in Sacerdotes imperium ac damnationem esse meram violentiam, sicut latronum in sylvis. Quid vero ex tam execrando principio sequitur, nisi execranda & feralis conclusio, nempe licitum esse Viris Ecclesiasticis eo modo se gerere erga Reges ipsis imperantes, sicut erga latrones vim ipsis in sylvis inferentes? Ne quid affingere videar, en Fratris *Denghien* verba: „ Habes ex Gregorio ipso sensum verborum ipsius: qua interpretatione nulla verior „ nec germanior esse potest: ut sic dixisse voluerit, subjectos a Deo Sacerdotes Imperatori, quemadmodum Christus Redemptor noster fatetur se divina permissione subditum potestati Pilati, & sicut itidem dixit iis, qui ipsum neci tradere satagebant: „ *Hæc est hora vestra, & potestas tenebrarum*. Quamobrem si res jure agatur non violentia, ut solent latrones in sylvis, non subjectos esse Sacerdotes Imperatoribus". Hæc quidem Cardinalis *Baronii* verba sunt, sed ipsa Frater *Denghien* pro unica responsione ad argumentum *F. Natalis Alexandri* ex *S. Gregorio* petitum afferens, sua facit. Nec excusat ipsum ab errore *Baronii* auctoritas. *In his enim quæ pertinent ad fidem & bonos mores, nullus excusatur, si sequatur opinionem erroneam alicujus Magistri*, (inquit *Sanctus Thomas* Quodlibeto 3. Artic. 10.)

II. Pag. 514. censet, subditos non adstringi lege, quam ipsis Scriptura Sacra præscribit, modo Summo Pontifici placuerit ipsos ab ea obligatione absolvere. Quasi Summus Pontifex contra jus naturale & divinum dispensare possit. En Fratris *Denghien* verba: „ Apostolica doctrina est ut omnis anima Potestatibus sublimioribus subdita sit, & ut reddantur omnibus omnia, cui tributum, tributum; cui vectigal, „ vectigal, &c. salvo Domini nostri cultu, constitutionis humanæ Principibus redda-

„ mus: & id genus multa Hincmarus cumulat: quorum nulli adstringi subditos respon„ deo, dum eorum subjectio suspenditur. Quam vero falsum sit istud principium, *S. Thomas* docet Quodlibeto 4. Quæst. 8. Art. 2. „ Papa (*inquit*) habet plenitudinem po„ testatis in Ecclesia, ita scilicet quod quæcumque sunt instituta per Ecclesiam, vel Ec„ clesiæ Prælatos, sunt dispensabilia a Papa. Hæc enim sunt quæ dicunt esse juris „ humani, vel juris positivi: Circa ea vero quæ sunt Juris Divini, vel Juris Natura„ lis, dispensare non potest, quia ista habent efficaciam ex institutione divina". Porro non per Ecclesiam vel Ecclesiæ Prælatos, sed Jure Naturali & Divino institutum est, ut subditi Regibus obedientiam & fidelitatem exhibeant: Ab ea igitur absolvi aut dispensari per Ecclesiam vel Summum Pontificem non possunt.

III. Pag. 523. *Innocentii Tertii* Decretali, Cap. *Per venerabilem*, *Qui filii sunt legitimi*, contradicit Lovaniensis Licentiatus. Scribit enim: „ Nihil præ cæteris Supremis „ Principibus habet Rex Christianissimus, quo eximatur a Sedis Apostolicæ & Eccle„ siæ indirecta in temporalia Potestate. *Sic vero* Innocentius Tertius *in laudata De„ cretali*: Insuper CUM REX IPSE SUPERIOREM IN TEMPORALIBUS MINI„ ME RECOGNOSCAT, sine juris alterius læsione, in eo se Jurisdictioni nostræ subji„ cere potuit & subjecit, in quo forsitan videretur aliquibus quod per se ipsum non „ tamquam Pater cum filiis, sed tamquam Princeps cum subditis potuit dispensare". Cæteros etiam Supremos Principes Romano Pontifici in temporalibus minime subditos esse propugnamus: sed Christianissimi Regis independentia a quacumque in terris Potestate, quoad temporalia, speciatim ab *Innocentio tertio* agnita & declarata est: Qui & cap. *Novit*. Extra. *De Judiciis*, in 3. Collectione antiqua Decretalium ab *Antonio Augustino* edita lib. 2. hæc habet: *Exaltationem Regni Francorum sublimationem Sedis Apostolicæ reputantes, &c. Non enim intendimus judicare de feudo, cujus ad ipsum* (nempe Regem) *spectat Judicium*.

Error F. Denghien directam in temporalia Regum potestatem Romano Pontifici probabiliter tribui posse asserentis.

IV. Pag. 553. Censuras Sacræ Facultatis Parisiensis in Librum *Sanctarelli*, & Thesim F. *Francisci Malagola* contemptim rejiciens, nec damnandos fuisse censet, etiamsi directam Summi Pontificis in Regum temporalia Potestatem propugnassent. „ Si dictus Frater (*inquit Lovaniensis Licentiatus*) hoc Titulo dumtaxat voluerit indirectam Pote„ statem, gloriari potest, uti & Sanctarellus, quod hæc proscriptio tot & tanta invol„ vat, ut eorum pondere corruat; si vero etiam directam, in eam est Canonistarum, „ & aliorum Gravium assensus: quod sufficit ne Malagola & Sanctarellus merito da„ mnentur, & tam duram sententiam sustineant". Sententiam quam ipse Cardinalis *Bellarminus*, oraculum Fratris *Denghien*, ut Scripturæ Sacræ, Traditioni, & rectæ rationi contrariam rejicit, & doctrinæ atque Confessioni Summorum Pontificum repugnare probat, probabilem ille censet. *Bellarminus* lib. 5. *de Romano Pontifice*, cap. 3. „ Ex Scripturis (*inquit*) nihil habemus, nisi datas Pontifici Claves Regni Cœlorum; „ de Clavibus Regni terrarum nulla mentio fit: Traditionem Apostolicam nullam ad„ versarii proferunt. Præterea Christus non abstulit, neque aufert Regna iis quorum „ erant; nam Christus non venit destruere ea quæ bene se habebant, sed perficere: „ Ergo quando Rex fit Christianus, non perdit Regnum terrenum, quod jure obtine„ bat, sed acquirit novum jus ad Regnum æternum. Alioqui obesset Regibus Christi „ beneficium, & gratia naturam destrueret. Et confirmatur ex Hymno Sedulii, quem „ tota Ecclesia publice canit.

Hostis Herodes impie,
Christum venire quid times?
Non eripit mortalia,
Qui regna dat cœlestia.

„ Item si Papa est Dominus totius orbis Christiani Supremus: ergo singuli Episcopi „ sunt Principes temporales in oppidis suo Episcopatui subjectis: si quidem id quod est „ Papa in Ecclesia universa, est quilibet Episcopus in particulari. Denique probatur ex „ confessione Pontificum". Profert verba *S. Leonis* Epistolis 38. & 43. ad *Martianum* Augustum, *Gelasii* I. in Epistola ad *Anastasium* Imperatorem, *S. Gregorii* lib. 2. Epistola 61. ad Mauritium, *Nicolai* I. in Epistola ad *Michaelem* Imperatorem, *Ale-*

xandri

xandri Tertii Cap. *Si duobus: Extra de Appellationibus*, & cap. *Causam*, *Extra. Qui filii sint legitimi*. Item *Innocentii Tertii* cap. *Novit. de Judiciis*. Et cap. *Solitæ*. *Extra*. *De Majoritate & obedientia*. Denique cap. *Per venerabilem*. *Extra*. *Qui filii sint legitimi*. Idem *Bellarminus* cap. 4. scribit : *Ex hoc falso principio quod Christus homo fuerit Rex temporalis, nati sunt duo contrarii errores : Hinc enim deducunt quidam tamquam ex præcipuo fundamento, Papam, qui est Christi Vicarius, esse Regem & Pontificem simul. E contrario autem VVickleffistæ ex eodem principio deducunt, Reges esse Pontificibus majores & digniores*. Errorem de potestate directa Romani Pontificis in temporalia Regum tam gravibus momentis convictum probabilem censeat Lovaniensis Licentiatus, & Fratres Magistri *Antonius Daubermont*, *Janssens Elinga*, *Franciscus Vervacques*, *&c.* qui Libellum ejus approbarunt; & adeo probabilem, ut nec *Malagola* nec *Sanctarellus* merito damnarentur, etiamsi directam in Regum temporalia Romani Pontificis auctoritatem propugnassent. Impune igitur docere poterunt Theologi Lovanienses, vel alii quibus allubuerit, Regis Hispaniarum subditi, Regem Catholicum non esse Supremum Hispaniæ cæterarumque Ditionum suarum Dominum & Monarcham, sed Romani Pontificis nomine Regna Castellæ, Legionis, Aragoniæ, Indiarum regere, ejusque Vicarium esse, ac proinde non minus hæc ipsi auferri posse ad nutum a Summo Pontifice, & alteri tradi regenda, quam ab ipso Rege Catholico amoveri possint ad nutum Mediolanensis Ducatus, Regni Neapolitani, & Belgii Proreges, & aliis earum Provinciarum Præfectura & administratio committi. Hæc sunt illius doctrinæ consectaria, quæ impune in Hispania doceri potest, si *F. Denghien* audiatur, cum immerito damnentur, qui eam propugnant, ut ipse asserit. Hanc doctrinam Reipublicæ tam exitialem, quam verbo Dei & Traditioni contrariam, non puto a fidelibus Catholici Regis subditis propugnari posse; nec ab ipso Rege, ejusque consilio probatum iri D. ANTONII HOEFSLACH Judicium, qui Libellum Fratris *Denghien*, qui id & alia superius observata contra Regiam Auctoritatem continet, ac propugnat, *Nihil Statui contrarium* continere censet.

Nec vero Fratris *Denghien* ratio sanior est, quam Assertio ipsa: „ In eum est (*inquit*) Canonistarum, & aliorum Gravium assensus : quod sufficit ne Malagola & „ Sanctarellus merito damnentur, & tam duram sententiam sustineant ". Effrænem in Moralibus probabilitatem pro Regula assumit Frater *Denghien* (neque enim hoc argumentum mere speculativum est, sed etiam Morale propter consectaria) impingitque in errorem Assertionis 7. a Facultate Lovaniensi damnatæ die 4. Maii anni 1655. cujus hæc sunt verba : „ Clarum & certum est, Judicem non posse punire aliquem, „ qui secutus est opinionem probabilem. *Censura Lovaniensium confixa hæc Assertio est* „ *his verbis* : Assertio relata ad eam probabilitatem quam Assertio 26. seu ultima „ obtendit, prorsus falsa est, & Judiciariæ potestatis perperam coarctativa, seditionum „ ac rebellionum invectiva, publicæ tranquillitatis turbativa, nec in Republica recte „ ordinata ullatenus toleranda.

Respondebit forsan Lovaniensis Licentiatus, ab Assertionis 26. ad quam hæc Censura relationem habet, doctrina, suam plurimum distare : cum illa his concepta sit verbis : *Auctoritas unius Doctoris probi & docti reddit opinionem probabilem* : Ipse vero eam doctrinam probabilem censeat, nec damnationi obnoxiam, quæ a pluribus seu Canonistis, seu Theologis propugnatur. At ipsi reponetur : In Assertionem illam 26. & alias plerasque a Facultate Lovaniensi merito damnatas, esse plurium & gravium Theologorum assensum : quod secundum ejus principia, sufficit ne merito aliqua propositio damnetur.

„ V. Pag. 566. Affirmat Frater *Denghien* inconsequenter denegari Romano Pontifici „ omnem in temporalia Regum potestatem, dum asseritur auctoritas ferendi in illos „ Censuras. Excommunicatio quippe nedum a Sacris adversus Ecclesiam contumaces, „ sed etiam a civili conversatione Fidelium arcet: unde si Rex aut Princeps sit nominatim excommunicatus, a suis etiam vitari debet, eoque tempore ab obedientiæ „ & fidelitatis vinculo solvuntur, aut solvi possunt. Cap. *Nos Sanctorum*. 15. 6. „ Cap. *Juratos*, (ibidem) & cap. *Absolutos*. Lib. 5. Decretal. *De Hæreticis*,

Ex potestate excommunicandi perperam colligitur potestas exauctorandi Reges.

„ Tit. 7. quæ Romanorum Pontificum Decreta venerari *Natalis* peculiariter obstringitur.

In Jure Canonico & rerum Moralium intelligentia se & eruditum palam facit Licentiatus Lovaniensis. Cap. *Nos Sanctorum*, cum sit *Gregorii* VII. ut nullius hac in causa roboris rejici potest: ut enim habetur L. *Omnibus* Cod. Tit. De Testibus: *Omnibus in re propria dicendi testimonii facultatem Jura submoverunt*. Cap. *Juratos* & Cap. *Absolutos*, non spectant Reges & supremos Principes, nec de fidelitate & Obedientia loquuntur, Jure Naturali aut Divino, immo Jure Gentium debita. Unde conjuges, filii, servi, ancillæ, mercenarii, rustici, conjugibus, parentibus, dominis excommunicatis tuta conscientia in rebus civilibus communicare possunt, ut habet Glossa Cap. *Cum Desideres*. *De Sententia Excommunicationis*, Lib. 4. Decretal. *S. Thomas* in Supplem. Quæst. 24. Art. 2. & Vulgo Theologi ac Juris Canonici Interpretes. Unde illi versus, qui in omnium ore versantur:

Hæc Anathema quidem solvunt ne possit obesse,
Utile, lex, humile, res ignorata, necesse.

Et cap. *Quoniam*, Causa 11. Quæst. 3. ipse *Gregorius septimus* ita decernit: *Quoniam multos peccatis nostris exigentibus pro causa excommunicationis perire quotidie cernimus, partim ignorantia, partim nimia simplicitate, partim timore, partim etiam necessitate, devicti misericordia, sententiam Anathematis ad tempus, prout possumus, opportune temperamus. Apostolica itaque Auctoritate ab Anathematis vinculo subtrahimus uxores, liberos, servos, ancillas, seu mancipia, nec-non rusticos servientes, & omnes alios qui non adeo curiales sunt, ut eorum consilio scelera perpetrentur*. Hunc vero *Gregorii septimi* Canonem *Innocentius tertius* Cap. *Inter alia*, *Extra*, *De Sententia Excommunicationis*, sic explicat quoad servos, ut si jam servi erant ante prolatam Sententiam excommunicationis in Dominos, ad idem obsequium postmodum teneantur; sin minus, addicere se illorum obsequio ac servituti non debeant, quamdiu excommunicatio perseverat. Multo minus subditi a civili communione Regum excommunicatorum abstinere debent, quorum adeo Sacra Majestas antiquæ Ecclesiæ visa est, ut si ipsi excommunicatum aliquem in gratiam reciperent, is statim excommunicatione solvendus judicaretur. Id expresse in Concilio Toletano 12. Cap. 3. decretum est. *Quos* (inquit) *Regia Potestas, aut in gratiam benignitatis receperit, aut participes mensæ suæ effecerit, hos etiam Sacerdotum & Populorum Conventus suscipere in Ecclesiasticam communionem debebit, ut quod jam Principalis pietas debet acceptum, neque a Sacerdotibus Dei habeatur extraneum*. Quod Decretum ut Legem Ecclesiasticam laudat *Yvo Carnotensis* Epistolis 62. & 171. Unde & *Hincmarus* Archiepiscopus Remensis ad *Hadrianum secundum* Pontificem Maximum, qui ipsi jusserat ut a *Caroli Calvi* Regis consortio abstineret nisi ab invasione Regni *Lotharii* sibi temperaret, hunc in modum scribebat: „ Quapropter quomodo ipsius Regis in cujus Regno Parochia & Provincia mea consistit, & eorum qui cum eo degunt, sine animæ periculo & mihi commissæ Ecclesiæ detrimento, consortium vel præsentiam valeam devitare, non video, *Et infra*: Nescio quomodo ipsius Regis vel inter quos habito, præsentiam & communionem vel consortium valeam devitare, cum Rex & cohabitantes mecum una cum Rege, non solum in Parochiam, verum & in civitatem meam sæpe conveniant, & ibi tamdiu, sicut Regi complacet degant, & cum tanta multitudine, tam de Regno quod antea habuit, quam & de Regnis quod Lotharius habuit, nec-non de aliis Regnis ad eum confluentibus, sicut Missi vestri viderunt, & hoc quam sæpe illi videtur, in civitate mea sustineo, qui Ecclesiam & plebem mihi commissam deserere, & aliorsum ut mercenarius non valeo fugere, nec quo extra Regnum ejus fugiam, habeo: sed Regio cultu eo recepto, de Ecclesiasticis facultatibus, sicut præcipit, & quamdiu præcipit, illi & sibi obsequentibus servio, ut quiete, secundum quod instat tempus, cum mihi commissis degere possim. *Ibidem*: Nec etiam ab Hæreticorum vel Schismaticorum, sive tyrannicorum Imperatorum ac Regum, quales fuerunt Constantius Arianus, ac Apostata Julianus, & Maximus Tyrannus, præsentia & salutatione sive collocutione, Sedis Apostolicæ Pontifices, vel alii magnæ auctoritatis atque sanctitatis Episcopi, cum locus & ratio ac causa exegit,

„ se

„ se subtraxisse leguntur. Et si aliis Episcopis Regi nostro communicantibus, ego me „ ab illius communione vel præsentia subtraxero, dicunt secundum Concilium Africanum: „ Quamdiu illi non communicavero, ut mihi ab illis non communicetur Episcopis.

Tandem quæ defectio rationis est, asserere, Excommunicationem vim habere privandi Regem Regno suo quæ vim non habet viros privatos spoliandi patrimonio? Quasi major Summo Pontifici in Reges quam in Regum subditos competat potestas & auctoritas.

Prohibitio Theodosii Imp. ab ingressu Ecclesiæ excommunicatio proprie non fuit, sed pars pœnitentiæ publicæ.

VI. Pag. 589. Prohibitionem *Theodosii* Imperatoris ab ingressu Ecclesiæ & comunione Sacramentorum, excommunicationem fuisse a *S. Ambrosio* inflicta F. *Denghien* pertinaciter contendit, non vero publicæ Pœnitentiæ partem, (ut *F. Natalis Alexander* responderat) hac præclara ratione: „ Quippe (*inquit*) si quæ similis pœna imponeretur Pœnitentibus, illam dumtaxat decernebat Judex fori interioris seu Sacramentalis: „ prohibitio autem facta Theodosio erat fori externi, manavitque palam a Judice Ecclesiastico ob publicum crimen Sacramentali Confessione ipsi non patefactum.

Nescit Licentiatus Lovaniensis primis illis Ecclesiæ Sæculis Ecclesiasticum forum internum, externumque divisa non fuisse, unum eumdemque extitisse utriusque fori judicem; Pœnitentiam publicam ad forum externum pertinuisse, cum ordine tamen ad Sacramentalem Absolutionem quæ fori erat inferioris: Ipsam non solum sponte confessis ob secreta quædam crimina, sed & convictis in externo tribunali ob publica imposita: Nescit sequentibus sæculis publicos peccatores, aut de crimine quomodocumque convictos, si sponte Pœnitentiam publicam agere nollent, ad eam Excommunicatione & Anathemate coactos, si Censuris Ecclesiasticis ad eam suscipiendam adduci non poterant, Principum auctoritate compulsos fuisse. Auctoritatem hanc Episcopos implorasse. Principes secundum eorum postulata non modo Leges tulisse, Comitesque ac Ministros Episcopis auxilium denegantes graviter punivisse, sed etiam statuisse, ut qui de Regno suo in alterius Regnum Pœnitentiæ vitandæ causa fugeret, petenti Episcopo redderetur, ut apud eum Pœnitentiam susciperet, ac legitime exequeretur, ut ex *Caroli Magni*, *Ludovici Pii*, & *Caroli Calvi* Capitularibus compertum est. Quæ sane non solum probant, sed plane demonstrant pœnitentiam publicam, adeoque & abstentionem, quæ pars ejus erat, ad forum externum pertinuisse, & a Judice fori externi Ecclesiastici fuisse impositam. Legat Licentiatus Lovaniensis egregium Opus doctissimi viri *Joannis Morini* De Disciplina in Administratione Sacramenti Pœnitentiæ Lib. 1. Cap. 10. & Lib. 6. Capp. 3. 4. & 5. studioque incumbat antequam his de rebus loquatur ne semper sit ex eorum numero, qui *Conversi sunt in vaniloquium volentes esse legis Doctores, non intelligentes neque quæ loquuntur, neque de quibus affirmant*. Interim ineruditæ ipsius responsioni ad ea quæ de *Theodosii magni* abstentione dixeram, Pœnitentiæ nimirum publicæ partem fuisse, non vero proprie dictam Excommunicationem, opponere satis est locum *S. Augustini* Homilia 49. inter quinquaginta. „ Superba cervix (*inquit*) „ mens tortuosa fortassis immo, quod non dubitatur, propterea Deus voluit ut Theo„ dosius Imperator ageret Pœnitentiam publicam in conspectu populi maxime quia pec„ catum ejus celari non potuit; & erubescit Senator, quod non erubuit Imperator? „ Erubescit nec Senator, sed tantum Curialis quod non erubescit Imperator.

1. Tim. 1.

ARTICULUS VII.

Diluuntur Calumniæ Fratrum FRANCISCI DENGHIEN, JOANNIS ANTONII D'AUBERMONT, & FRANCISCI JANSSENS ELINGA.

I. DEcreveram uti Psalmistæ voce dicentis *Obmutui & humiliatus sum*; & iterum: *Ego vero tamquam surdus non audiebam, & tamquam mutus non aperiens os suum*. Considerabam enim attentius quod (ut *S. Hieronymus* ait) *Apud Christianos, non qui patitur, sed qui facit contumeliam miser* est. Sed cum atroces calumniæ, quibus me Fratres impetunt, Sacram Facultatem Parisiensem, totamque Gallicanam Ecclesiam, quarum doctrinam ea Dissertatione propugnavi, ob quam in me tam impotenter debacchantur, oblique petant, & sanctam imprimis, quæ nusquam a Catholico Do-

In Ep. ad Marcum Celedensem.

ctore deferenda est, veritatem operæ pretium duxi calumnias illas diluere, & ad Fratres supra nominatos verba illa Psalmistæ singulatim dirigere: *Sedens adversus fratrem tuum loquebaris, & adversus filium matris tuæ ponebas scandalum ..... Arguam te & statuam contra te faciem tuam*. Id vero simpliciter faciam, ut Virum Christianum & Religiosum decet, par pari non referens, & a verbis quibusvis durioribus temperans. „ Si *enim* vellem pro maledictis maledicta rependere, quid aliud quam duo maledici essemus, ut ii qui nos legerent, alii detestatos abjicerent sana gravitate, alii suaviter haurirent malevola voluntate. Contumeliosis *ergo* criminationibus lacessitus, quantum mihi Dominus donat, frænatis atque coercitis vanæ indignationis aculeis, auditori lectorive consulens, non ago ut efficiar homini conviciando superior, sed errorem convincendo salubrior ". S. Augustini verba sunt Lib. 3. contra Literas *Petiliani*.

Ps. 49. 20.

CALUMNIA I.

II. Calumnia prima, eaque atrocissima, in Præfatione ad Lectorem, in Approbationibus in toto Libello regnans, est quod Pontificiam Majestatem violaverim, quod a Sedis Apostolicæ Auctoritatem impugnaverim, quod Dominicani Ordinis perpetua in eamdem Sedem & Ecclesiam Romanam observantia defecerim. Dominicanæ Familiæ *filium degenerem*, *Pontificiæ læsæ Majestatis reum* in Præfatione sua me vocat Frater *Denghien*: quæ in *Gregorium VII.* scripsi, *Romanam, immo universalem Ecclesiam* impetere ait: Quod *ab avito cultu degenerans, in Sanctam Apostolicam Sedem, ejusque Sanctissimum Præsulem, calamum strinxerim*, improperat: atque eam ob rem se hunc in me Librum adornasse, ut palam omnibus fiat, Dominicanam familiam, *dum pro veritate certandum est, non carnem, non sanguinem, non denique ullum agnoscere*, adeo ut a *Ludovico Bavaro* hoc elogium audire meruerit: *Ordo Prædicatorum est Ordo veritatis, quam intrepide & libere contra errores quantumvis potentes tuetur*. Lovaniensis Licentiati calumnias non modo approbat, sed roborat quantum potest Frater *Joannes d'Aubermont* ejusdem Universitatis Doctor & Professor in Approbatione sua virulenta ac petulanti, qua in me sic insultat: „ A Majorum vestigiis devio Fratri, ac in contraria studia infeliciter abrepto, veritatis facem præluxisse, ut in viam redeat, fraternæ pariter ac religiosæ Disciplinæ character est. *Et infra*; Nihil prius in Schola Christi, quam ejus in terra Vicarii, quem ipse constituit super gentes & Regna, causam agere, & Fratri in eam ruenti, affectuque seu Gentis, seu Aulæ laboranti succurrere, ad commissi erroris agnitionem revocare, atque ad Apostolicæ Sedis reverentiam invitare ". Addit, Fratrem *Denghien*, propugnando indirectam Romani Pontificis in temporalia Regum potestatem, *non unius modo saluti officiosa sedulitate consulere*, verum etiam publicæ studere utilitati. Palam enim fit (inquit) *præcipitem Alexandri istius impetum, hoc obice velut elidi, cunctaque tela, argumenta, ac auxilia omnia, quæ adversus Pontificiæ Majestatis potestatem pugnacissimo nisu evocavit in aciem, accuratissima diligentia profligari*. In me non minus petulanter insultat Frater *Janssens Elinga*. Libelli quem approbat, Auctorem laudat, quod indirectam potestatem Apostolicæ Sedis in temporalia Regum demonstrare satagat, *Atque una P. Natalem Alexandrum non sufficientis, (prout Dominicanum decebat) reverentiæ erga Sanctam Sedem reum agere, arguere, corrigere, ac ad suo Ordini ac Instituto congruentem doctrinam reducere*. Primo Libelli sui capite me *a Patrum doctrina deviasse, ac in Canonum Disciplinam impegisse* F. DENGHIEN improperat. Nunnulla subdit Patrum & Summorum Pontificum de Romani Pontificis Primatu & Auctoritate testimonia, sicque ex illis concludit; *Sed præterierunt hæc omnia Natalem, dum in Romani Præsulis irrefragabilem Auctoritatem tam indigna vibravit, &c.*

RESPONSIO.

III. Inique mihi Fratres improperant, quod Pontificiam Majestatem violaverim, quod in Sedem Apostolicam irruerim ac debitæ erga ipsam reverentiæ defuerim. Tantum enim tribui Sanctæ Sedi Romanæ & Summo Pontifici, quantum ipsi secundum Conciliorum Definitiones tribuendum est; immo de ipsa sensi ac disserui magnificentius, quam multi coæquales mei Catholici Doctores. Non-ne cum Florentina Synodo professus sum: „ Sanctam Apostolicam Sedem & Romanum Pontificem in universum orbem tenere Primatum, & ipsum Romanum Pontificem Successorem esse Beati Petri Principis Apostolorum, & verum Christi Vicarium, totiusque Ecclesiæ Caput, & omnium Christianorum Patrem ac Doctorem existere, & ipsi in Beato Petro pascendi, regendi, ac gubernandi universalem Ecclesiam a Domino nostro Jesu Christo plenam Potestatem traditam esse, quemadmodum & in gestis Œcumenicorum Conciliorum & in Sacris Canonibus continetur? *Non-ne* Sanctam Catholicam & Apostolicam Romanam Ecclesiam, omnium Ecclesiarum Matrem & Magistram agnosco; Romanoque Pontifici Beati Petri Apostolorum Principis Successori, ac Jesu Christi Vicario, veram obedientiam a Christianis omnibus deberi propugnavi, ad eamque exhibendam semper fui paratissimus, secundum Formulam Professionis fidei, quam *Pius* IV. præscripsit Diplomate, *Injunctam*? Non-ne cum Sacra Facultate Parisiensi propugno, Romanum Episcopum unum esse Jure Divino Summum in Ecclesia Pontificem, cui omnes Christiani parere teneantur; & qui immediate a Christo, non honoris solum, aut dignitatis, sed & Potestatis ac Jurisdictionis Primatum habet in tota Ecclesia? „ Dissertationes meæ, Quartam in Historiam Ecclesiasticam Sæculi Primi, *De Primatu S. Petri & Romanorum Pontificum*; Vigesima septima in Historiam Ecclesiasticam Sæculi Quarti, *De Jure Appellationum Episcopalium ad Sedem Romanam*; Decima nona *De sensu Sexti Canonis Nicæni*; Observationes per totum Historiæ corpus sparsæ, quibus Sedis Apostolicæ Dignitas, Primatus, Jura convocandi Concilia, iisque præsidendi, fidei controversias dirimendi, Canonum executionem toto orbe Christiano imperandi, occasione data vindicantur; nullus mihi præteritus locus magnificum quid annotandi de Romana Sede ac Summis Pontificibus, quoties in Historiæ serie occurrit, meam erga Sedem Apostolicam & Summum Pontificem singularem observantiam, reverentiam, devotionem demonstrant. In ipsa Dissertatione, ob quam me vexant Fratres nostri, professus sum: „ Potestatem ligandi & solvendi animas S. Petro & ejus Successoribus Romanis Pontificibus, in tota qua late patet Ecclesia, a Christo concessam: Potestatem dirimendi controversias fidei, omnesque causas majores judicandi; Canones interpretandi, temperandique; & eorum executionem omnibus & singulis Patriarchis, Archiepiscopis, Episcopis, Presbyteris, cæterisque Clericis, ac Fidelibus toto orbe Christiano imperandi; eorum contumaces infractores Censuris plectendi, secundum eosdem Canones, & mores Ecclesiarum antiquos, receptos, & probatos. „ Quam sincere hæc scripserim, ut sentio, testis est qui omnium corda intuetur Deus; quam paratus sim ad totum sanguinem pro Sedis Apostolicæ & Romani Pontificis Primatu profundendum, si Christi gratia hanc mihi occasionem daret ac vires, quæ hanc indidit voluntatem; novit ille quem in simplicitate & humilitate cordis testem confidenter appello, meus omniumque hominum Redemptor. Nihilominus violatæ Pontificiæ Majestatis reus agor, & præcipitis impetus, insultusque in Sedem Apostolicam accusor. Quam ob causam? Quia indirectam Sedis Apostolicæ Potestatem in temporalia Regum impugno; quia sententiam quæ illam asserit, *falsam, erroneam, periculosam, invidiosam, singularem, Sacræ Scripturæ & Traditioni dissentaneam* esse propugnavi; *Gregorium VII.* qui Potestatem exauctorandi Reges sibi primus tribuit, *contra Patrum doctrinam, immo contra Verbum Dei*, hanc sibi *tribuisse*, contendo, proboque. Illa tamen de Summi Pontificis & Ecclesiæ Potestate in temporalia quæstio, salva fide, in Theologorum Catholicorum Scholis disceptatur; nondum ab Ecclesia finita est, nullo Sedis Apostolicæ Decreto disputationes illæ prohibitæ: satis est ad Romanæ Ecclesiæ communionem promerendam, ut cum aliorum Articulorum

In Artic. contra Lutherum, & in variis Censuris.

Tom. ... Edit. ... 350.

rum Fidei, quos ipsa profitetur & credit, professione, Primatum Sancto *Petro* & ejus Successoribus a Christo concessum agnoscamus, ipsisque propterea obedientiam deberi, quam Sacra Concilia & SS. Patres omnes Christianos semper docuerunt. Id diserte tradit Illustrissimus & Eruditissimus Episcopus Meldensis *Jacobus Benignus Bossuetus* de Catholica Religione tam bene meritus in „ Expositione doctrinæ Ecclesiæ Catholicæ,
„ *Cap.* 21. Le Fils de Dieu ayant voulu que son Eglise fut une, & solidement établie
„ sur l'unité, a établi & institué la Primauté de Saint Pierre prour l'entretenir & la
„ cimenter. C'est pourquoy nous reconnoissons cette meme Primauté dans les Suc-
„ cesseurs du Prince des Apotres, ausquels on doit pour cette raison la soumission & l'
„ obeissance, que les Saints Conciles & les Saints Peres ont toujours enseignée a tous
„ les Fideles. Quant aux choses, dont on sait qu'on dispute dans les Ecoles, quoy
„ que les Ministres ne cessent de les allegner pour rendre cette Puissance odieuse, il
„ n'est pas necessaire d'en parler icy, puis qu'elles ne sont pars de la Foy Catholique.
Hujus certe generis est quæstio de Romani Pontificis Potestate in Regum temporalia, & hanc maxime ab Illustrissimo Præsule intelligi evidens est. Idem cum Doctissimo Antistite sentiebant vel sentiunt, qui Librum ejus approbarunt ac debitis laudibus ornarunt atque commendarunt, Eminentissimi Cardinales *Bona*, *Sigismundus Chigius*, *Hyacinthus Libelli* Sacri Palatii Magister, postmodum Avenionensis Archiepiscopus, *Michael Angelus Ricci* Actuarius Congregationis Indulgentiarum & SS. Reliquiarum, & S. Officii Consultor, *Laurentius Brancati de Laureo* Vaticanæ Bibliothecæ Custos Primarius, *Raymundus Capisuccus* Ordinis Prædicatorum, Sacri Palatii Magister, quorum merita Cardinalitiis Insulis a Summo Pontifice munerata sunt, & Summus ipse Pontifex *Innocentius* XI. in Literis Apostolicis ad Auctorem Illustrissimum datis die 4. Januarii 1679.
„ Libellus (*inquit*) de Catholicæ Fidei Expositione a Fraternitate tua compositus, No-
„ bisque oblatus, ea doctrina, eaque methodo ac prudentia scriptus est, ut perspicua
„ brevitate legentes doceat, & extorquere possit etiam ab invitis Catholicæ veritatis
„ confessionem. Itaque non solum a nobis commendari, sed ab omnibus legi, atque in
„ pretio haberi meretur. Ex eo sane non mediocres in Orthodoxæ Fidei propagatio-
„ nem, quæ nos præcipue cura intentos ac solicitos habet, utilitates redundaturas, Deo
„ bene juvante confidimus. „ Inique igitur mihi crimini vertunt Fratres nostri, inique me violatæ Pontificiæ Majestatis reum agunt, quod Scholasticum ac Doctrinale de illa quæstione Judicium tulerim, immo latum olim a Sacra Facultate Parisiensi, nec semel confirmatum, propugnaverim; quod senserim ac locutus sim sicut sentiunt ac loquuntur Archiepiscopi, Episcopi, & Academiæ omnes Ecclesiæ Gallicanæ, cujus ea de quæstione sententiam celeberrimæ Declarationis de Potestate Ecclesiastica primum Caput exponit. An Fratres nostri Religiosissimos Antistites, Gallicanam Ecclesiam tot in Sedem Apostolicam meritis insignem, Parisiensem Academiam Catholicæ doctrinæ vindicem acerrimam, Pontificiæ Dignitatis assertricem, a Summis Pontificibus tot laudibus ornatam, læsæ Pontificiæ Majestatis, violatæ Sedis Apostolicæ, Romanæ & universalis Ecclesiæ oppugnatæ petulanter accusabunt? An extra viam salutis positos effutient, quia indirectam in temporalia Regum Potestatem Romano Pontifici negant, & Sententiam quæ hanc ipsi tribuit, ut verbo Dei, SS. Patrum doctrinæ, veterum Pontificum exemplis contrariam rejiciunt? Novum illum Apostolum Fratrem *Franciscum Denghien* expectabant Gallicana Ecclesia, Parisiensis Academia, Universitates Regni reliquæ, *tot egregii Viri quibus Gallia abundat* (ut ait Summus Pontifex *Innocentius Undecimus*, in Brevi ad Illustrissimum Episcopum Meldensem superius laudato) ut in viam salutis revocarentur, a qua (ut placet F. *Antonio d'Aubermont*) aberrant, qui indirectam in temporalia Regum Potestatem Sedi Apostolicæ negant.

IV. *Gregorii* quidem *VII.* opinionem ut *verbo Dei & doctrinæ Patrum contrariam* cum Ecclesia Gallicana & Sacra Facultate Parisiensi rejicio, ac merito damnatam censeo: sicut *S. Cypriani* Martyris & Synodorum ejus de rebaptizandis Hæreticis sententiam; *SS. Justini*, *Irenæi*, *Victorini*, aliorumque Patrum Chiliastarum errorem rejicio, damno, & verbo Dei, ac Traditioni Apostolicæ repugnare assero. Sicut ergo se ridendum omnibus propinaret, qui me blasphemiæ vel irreverentiæ in Sanctos illos Martyres accusaret, quod mani-

manifestos illos errores rejiciam, damnemque; ita se merito ridendos Eruditis omnibus exponunt Fratres nostri, qui me læsæ Pontificiæ Majestatis, & irreverentiæ erga Sedem Apostolicam reum agunt, quod opinionem de indirecta Romani Pontificis in temporalia Regum Potestate, *erroneam, temerarium, verbo Dei & doctrinæ Patrum contrariam*, cum Sacra Facultate Parisiensi dixerim ac propugnaverim. Nondum quidem hanc opinionem damnavit Ecclesia, ideo Hæreseos notam illi non impingimus, sed Scripturam & Traditionem scrutati, his duabus Fidei nostræ Regulis, his duobus Theologiæ nostræ principiis contrariam comperimus & observavimus, & quod nobis persuasum est affirmamus & propugnamus. „ Cum veritas reliqua (*inquit* Melchior Canus *Ordinis Prædicatorum præstantissimus Theologus*) Sapientum quidem opinione vehementi, fidei veritas est, sed non est plane ab Ecclesia definita, nec certo argumento demonstrata, tunc veritati illi adversari non est hæreticum, sed erroneum. Videlicet hæresis a voluntate quoque errantium pendet, nedum ab intellectu. Error autem sicut & falsitas e rebus ipsis significatis perpenditur, nulla asserentis habita ratione. Ita licet veritas illa ad fidem suapte natura pertineat, quia tamen nec hoc certum, nec expeditum est, hæretica pertinacia abest, error gravis & periculosus non abest. „ Quod Gallicanos omnes Præsules ac Doctores Sapientes existimem, insipiens est qui mihi vitio vertit. Horum opinione vehementi ac Doctrinali Judicio, sententia de indirecta Romani Pontificis in temporalia Regum Potestate *falsa est, erronea, temeraria, Verbo Dei, Doctrinæ SS. Patrum contraria*: Quo jure ergo mihi vitio datur a Fratribus, quod erroneam, & Verbo Dei, Patrumque doctrinæ contrariam affirmem ac propugnem? „ Est demum (*inquit Melchior Canus*) & ea temeraria propositio, quæ in doctrina fidei cum celebris Universitatis communi Decreto ac Definitione pugnat. Quamquam enim circumferuntur Articuli Parisienses, qui non sunt Articuli Fidei omnes, quoniam nec hanc quidem vel longissime tangunt: sed ejus Academia tamen de fide & religione fixa constantiaque Decreta semper Christi Ecclesia suspexit. Qui vero contempserunt, inaniaque & levia ac pro nihilo existimaverunt, omnes ad unum periclitati sunt, & ii qui manifeste ab Ecclesia discessere, & ii qui Ecclesiæ fuere suspecti: Postremo ii qui in occulto adhuc latent, sed se suo tempore, ut cæteri prodent.

Lib. 12. De Locis Theolog. Cap. 11.

Verum non eximii dumtaxat illius Theologi, sed Summorum Pontificum præclarum de Sacra Facultate Parisiensi judicium consideratius expendant Fratres nostri, & illos nisi in voluntate calumniandi obfirmati sint, pœnitebit injuriæ eidem Sacræ Facultati, & Theologis illius universis in me uno, omnium quidem postremo, illatæ; & nisi eos pœniteat, omnibus certe viris cordatis persuasum erit, Fratres istos inique mihi læsæ Pontificiæ Majestatis, Romanæ immo universalis Ecclesiæ impugnatæ, crimen affingere, quod opinionem de indirecta Romani Pontificis in Regum temporalia Potestate ut *erroneam, & Verbo Dei, ac Doctrinæ SS. Patrum contrariam*, cum Sacra Facultate (cujus ea in Censuris suis verba sunt) rejecerim, ac merito ab ea damnatam fuisse propugnaverim. „ Quasi lignum vitæ in Paradiso Dei (*inquit ALEXANDER IV.*) & quasi lucerna fulgoris in Domo Domini, est in Sancta Ecclesia Parisiensis Studii Disciplina. Hæc quippe velut fœcunda eruditionis parens, ad irrigandam sterilem orbis faciem fluvios de fontibus Sapientiæ salutaris cum impetu foras mittens, ubique terrarum Dei lætificat civitatem, & in refrigerium animarum flagrantium siti justitiæ, aquas justitiæ dividit publice in plateis. Ibi nimirum ordinatus est per providentiam Conditoris, ad opus, ad custodiam, Doctorum Ordo præcipuus, ut ad vitæ fructum rationabilis creaturæ deducat affectum, ne in gustum mortis vetita veteris prævaricationis illecebra seducatur. Ibi humanum genus originalis ignorantiæ cæcitate deforme per cognitionem veri luminis, qua scientia pietatis sequitur, reddita visionis specie reformatur. Ibi præcipue dat Dominus Sponsæ suæ os & sapientiam, ac linguam mystici eloquii eruditam, cui resistere nequit omnis adversitas reproborum. *Et rursus*: Ex alto fuisse conspicimus civitati Parisiensi provisum, quod honorificata decore Studii Generalis, & tantorum Universitate Scholarium illustrata, præluceat orbis civitatibus, orbemque lucidum reddiderit sui luminis claritate. Ipsa quidem Universitas fons irriguus consuevit esse virtutum universale speculum, Mater studere volentium, &

Sacra Facultas Parisiensis a Summis Pontificibus commendata.

Ep. 277. Lib. 2.

Ep. 197. Lib. 5.

„ &

„ & Magiſtra ſcientiarum, ad ſingulos dona derivans, cunctoſque illuſtribus radiis „ doctrinarum clarificans.

De eadem Sacra Facultate *Innocentius octavus* in literis ad Theologos Pariſienſes datis die ſeptima Septembris 1486. „ Intelleximus non ſine magna cordis noſtri lætitia, ſince- „ ram animorum veſtrorum devotionem, quam ad Nos, Sanctamque Romanam Eccle- „ ſiam & fidem Catholicam habetis, cum omne ſtudium & curam veſtram pro ejuſdem „ fidei defenſione, & hæreſum extirpatione, ſicut probatiſſimos quoſque Chriſtianos de- „ cet, inceſſanter adhibueritis.

De eadem *Pius ſecundus* in Mantuano Conventu reſpondens Orationi *Guillelmi* Pariſienſis Epiſcopi, Chriſtianiſſimi Regis Oratoris anno 1459. *Sunt in ipſo* Regno Francorum *Studia plurima Scholaſticorum, ſed tuum illud Pariſiorum, Venerabilis Frater, fertur illuſtrius, in quo Theologiæ maxime neceſſaria doctrina viget: ex quo etiam Magiſterium promeruiſſe, magni honoris, maximæque difficultatis exiſtimatur.* Videant Fratres noſtri quo judicio, qua æquitate, qua prudentia, Sacræ Facultatis Pariſienſis a Summis Pontificibus adeo commendatæ Doctorem, Fratrem ſuum ejuſdem Facultatis Matris ſuæ doctrinam ac Cenſuras propugnantem, ipſaque verba uſurpantem, læſæ Pontificiæ Majeſtatis Sedis Apoſtolicæ, Romanæ ac univerſalis Eccleſiæ contemptarum ac impugnatarum accuſent. Nec in Pariſienſem dumtaxat Academiam, ſed in totam Eccleſiam Gallicanam, congeſta in me a Fratribus noſtris maledicta, improperia, & calumniæ redundant, cujus me doctrinam propugnaſſe non ignorant, nec ignorare poſſunt, cum Poteſtatem omnem in temporalia Regum Sedi Apoſtolicæ, Romaniſque Pontificibus abrogavi, contrariamque opinionem ut Scripturæ Sacræ & Traditioni repugnantem, adeoque ut erroneam rejeci, confutavi. Hanc ſequor Eccleſiam cujus fides ac devotio erga Sedem Apoſtolicam nullo umquam tempore defecerunt; de qua *Honorius tertius* Epiſtola 22. Lib. 1. *Quantum* (inquit) *Romana Eccleſia Regni Francorum turbationem deſideret evitare; immo quantum ejus tranquillitatem affectet, facile poterit intelligere quiſquis devotionem ipſius Regni ad illam, & grata ſubſidia, quæ in illo invenit tempore opportuno, intenta mente voluerit cogitare. Quis enim neſciat, quod Reges & Regna Francorum ſemper in Apoſtolicæ Sedis devotione firmiter perſtiterunt; quod ſemper in difficilibus arduiſque negotiis adſtiterunt ei ſtudio indefeſſo; & nunc contra hæreticam pravitatem, nunc contra Paganorum barbariem eidem devote & humiliter obſequendo, illam utriuſque formidabilem reddiderunt? Hæc ſiquidem obſequia, & alia quæ recenſeri ſub Epiſtolari brevitate non poſſent, & merita nihilominus Eccleſiæ Gallicanæ cujus fides ac devotio nullo umquam tempore defecerunt, pro vobis ſufficienter fidejubent, quod inter cætera Regna mundi illud quadam prærogativa diligimus charitatis, ejuſque ſtatum ſemper tranquillum eſſe cupimus & felicem. Abſit enim ab Apoſtolica Sede & a nobis, qui ei diſponente Domino præſidemus, ut nobis tantorum veniat oblivio meritorum, & ut tantæ ingratitudinis vitio laboremus; quod iis non ſtudeamus obſequiis ſinceris affectibus reſpondere.* Cum Eccleſiæ a Sede Apoſtolica tam merito commendatæ doctrinam ſequar ac propugnem; viri omnes cordati & a præjudiciis liberi intelligent, Fratres noſtros inconſiderate, inique, falſo, læſæ Pontificiæ Majeſtatis, Sedis Apoſtolicæ, Romanæ & univerſalis Eccleſiæ violatæ, oppugnatæ, mihi crimen inferre.

IV. *Affectu gentis, ſeu Aulæ laboranti ſuccurrere volunt, ad commiſſi erroris agnitionem revocare, atque ad Apoſtolicæ Sedis reverentiam invitare.* Gratularer Fratrum charitati, gratiaſque agerem ex animo, ſi venenata atrocis calumniæ tela a charitate emitti poſſent. Gentem Chriſtianiſſimam, Eccleſiam Gallicanam, Sacram Facultatem Pariſienſem, REGEM MAGNUM, Regiamque Francorum in errore verſari, & a Sedis Apoſtolicæ reverentia defeciſſe Fratres iſti ſignificant, cum opinionem de indirecta Romani Pontificis in Regum temporalia Poteſtate, ut Verbo Dei contrariam, erroneam, periculoſam, ad ſeditiones & parricidia Principum viam aperientem rejecerunt, & proſcripſerunt, ac e Regno eliminarunt; ſiquidem me *affectu Gentis ſeu Aulæ* laborare, errorem commiſiſſe, in Sedis Apoſtolicæ reverentiam peccaſſe improperant; quod eamdem opinionem rejecerim, impugnaverim, iiſdemque Cenſuris affecerim. Imprudentiæ temeritatiſque notam vitare non poteſtis, Fratres, qui Chriſtianiſſimam Gentem, qui Regiam

Fran-

Francorum, qui LUDOVICUM MAGNUM Regem Potentissimum, Invictissimum, Religiosissimum calumniis vestris oblique petitis. Committitis tempore pacis inter Christianissimum & Catholicum Reges ac utramque Gentem, quod nec tempore belli committendum esset. Regi quisque suo fidem & obedientiam; cæteris enim Regibus, maxime Christianis & Catholicis, honorem ac reverentiam debet. Quæ vos contra Gentem Aulamque Francorum calumniandi libido solicitat? Non affectu Gentis seu Aulæ (quamquam istam debita colam reverentia, fidemque & obedientiam erga Regem Christianissimum Dominum meum profitear inconcussam ac incorruptam, ac nullis umquam machinis, casibus, vexationibus, tempestatibus convellendam, aut labefactandam; illam vero tanta charitate prosequar, quantam imperat pietas) sed studio veritatis, doctrinam de suprema & uni Deo subdita atque obnoxia Regum in temporalibus Potestate propugnavi; contrariam opinionem ut erroneam, & Verbo Dei, Patrumque Doctrinæ repugnantem rejeci, profligavi. Gallicanæ Ecclesiæ, ac Sacræ Facultatis Parisiensis ea de re sententiam Rex Christianissimus auctoritate sua munivit, Edictoque firmavit; non quod Declarationibus ac censuris ab iis editis egeat, qui invicta fortitudine, potentia, operibus, copiis bellicosissimis, ac vincere assuetis Majestatem ac Auctoritatem suam, supremumque & nulli Ecclesiasticæ Potestati obnoxium umquam Imperium per se tueri potest: Sed pietatis esse suæ REX MAGNUS existimavit, Doctrinam, quam Ecclesia Regni sui & Christiani orbis Academia Princeps, Verbo Dei & Doctrinæ Patrum contrariam, adeoque falsam & erroneam, post maturum & multoties repetitum examen judicarunt ac declararunt, e Regno suo eliminare; Doctrinam vero Scripturæ Sacræ & Traditioni consentaneam tueri, utque sola in Regni sui Academiis & Scholis tradatur, & propugnetur imperare. Attendit scilicet Rex Sapientissimus, *Quod sicut Sacerdotes debitores sunt ut veritatem, quam audiverunt a Deo, libere prædicent: sic Princeps debitor est, ut veritatem quam audit a Sacerdotibus, probatam quidem Scripturis, defendat fiducialiter & efficaciter exequatur* (ut ajebat olim *Carolus VI.* in Constitutione data die 15. Maii 1408.) Regem qui victricem toties de hostibus dexteram ad trophæa Christo erigenda quotidie adhibet, eversis Calvinianæ Superstitionis Templis, Edictisque saluberrimis ad Hæreseos excidium, & Catholicæ Religionis propagationem atque utilitatem promulgatis: Regem qui hanc ipsam triumphalem dexteram se lubenter amissurum non semel professus est, si ea imminutione & jactura hæresis abolitionem in Regno suo, & omnium subditorum suorum in centro Ecclesiasticæ unitatis, Romanæ scilicet Ecclesiæ & Summi Pontificis communione conjunctionem consequi posset ac obtinere: Regem cujus pia pro Catholicæ Fidei propagatione studia, curas, Leges, tam uberi benedictione Deus cumulat, ut Edictorum ejus & adhortationum strepitu forinsecus insonante, gratia divina in Hæreticorum innumeris cordibus operetur & velle: adeo ut centum millia e Calviniana Superstitione ad Ecclesiæ Romanæ Fidem & Communionem intra paucos menses vel in una hujus Regni Provincia emerserint: Regem (inquam) adeo Religiosum, qui oblique perstringunt Belgæ Fraterculi, puniendæ temeritatis jure insimulantur. Genti vero nostræ qua fronte obloquuntur, eamque irreverentiæ erga Sedem Apostolicam accusant, ob rejectum indirectæ Potestatis in Regum temporalia, quam ipsi quidem Pontificibus tribuunt, adulatorium figmentum? Gentem quæ Pontifices plurimos in Sedem restituit, quæ profugos excepit ac fovit, quæ contra Sedis Apostolicæ Hostes & Tyrannos potenter adjuvit, cujus armis, ac devotioni, Regumque Christianissimorum munificentiæ, Romana debet Ecclesia pene quidquid temporalis Dominii, Imperii, ac Majestatis habet; quam Summi Pontifices propterea immensis laudibus extulerunt, læsæ Pontificiæ Majestatis ob supremam & soli Deo subditam, nulli in terris Potestati obnoxiam in temporalibus Regum assertam auctoritatem, nemo Sapiens accusabit. Audite, Fratres, Summorum Pontificum de Gente Francorum elogia, & vestræ temeritatis pœnitentiam agite.

Ludovici M. Regis Christianissimi, & Gentis Francorum adversus F. Denghien vindiciæ.

Pontificiæ Gentis Francorum elogia.

Vere (inquit *PAULUS I.*) *elevatum est nomen Gentis vestræ super multas generationum Nationes & Regnum Francorum vibrans emicat in conspectu Domini, quod talibus benignissimis Catholicæ & Apostolicæ Sanctæ Dei Ecclesiæ Liberatoribus præornatur Regibus ... Vos quidem, charissimi, Gens sancta, Regale Sacerdotium, Populus acquisitionis, cui benedixit Deus Israel.*

Epist. ad Francos.

Ste-

Stephanus II. Epiſtola 4. ad PIPPINUM : *Quoniam nulli alio niſi tantummodo tuæ amantiſſimæ Excellentiæ, vel dulciſſimis filiis, & cunctæ Genti Francorum, per Dei Præceptionem & B. Petri, Sanctam Dei Eccleſiam, & noſtrum Romanorum Reipublicæ populum commiſimus protegendum.*

Innocentius Tertius Epiſtola 2. ad *Philippum Auguſtum* Regem Chriſtianiſſimum : *Conſiderantes quantum Regnum Franciæ in Eccleſiæ ſemper permanſerit unitate, Tibi tamquam ſpeciali Romanæ Eccleſiæ Filio literarum noſtrarum primitias duximus deſtinandas.* Et in aliis ad eumdem Regem literis : *Adeo Regni exaltationem diligimus privilegiata ſemper opera commendantes, quæ proceſſerunt de ipſo, quod æquanimius Eccleſiæ Romanæ, quam ipſi Regno ſuſtineremus magnum aliquid adverſitatis accidere.*

Gregorius IX. in Literis ad *Ludovicum IX.* Regem Sanctiſſimum : *Perſonam tuam inter cæteros Principes Chriſtianos, ſpecialius amplexamur, cum Regnum Francorum benedictum adeo ſemper in Apoſtolicæ Sedis devotione permanſerit, ut ab ea nullo umquam, ſicut credimus, ſit tempore diſceſſurum.* In aliis ad eumdem Regem literis : *In tribus* (inquit) *quæ appropriatione nominis tribus in Sancta Trinitate Perſonis attributa noſcuntur, potentia, ſapientia, & benignitate, Regnum Francorum ejuſdem Sanctæ Trinitatis imitando veſtigium, patet præ Regnis aliis a longis retro temporibus floruiſſe, in ſtrenuitate Militum potens, in Clero literarum ſcientia prædito ſapiens, & in Clementi Principum bonitate benignum . . . Sapientia vero nutritur ſtudio literarum, quo quaſi fluvio de loco deliciarum egreſſo non ſolum Regnum prædictum irrigatur & fecundatur poſt Spiritus Sancti gratiam, verum etiam Paradiſus Eccleſiæ generalis, cujus alveus Pariſienſis civitas ex eo quod idem ſtudium Pariſius viguit, hactenus noſcitur extitiſſe.* Item in aliis ad eumdem literis anno 1239. datis : *Regnum Franciæ benedictum a Domino Redemptor noſter quaſi ſpecialem divinarum voluntatum executorem eligens, & ipſum ſibi ſicut pharetram circa femur accingens, ex ipſa ſæpius ſagittas electas extrahit, & eas in tuitionem Eccleſiaſticæ Libertatis & Fidei, in contritionem impiorum & defenſionem Juſtitiæ, in arcu brachii potentis emittit.*

Alexander IV. in literis ad eumdem Sanctum Regem : „ Sublime Regnum Franciæ, „ Solium præeminentiæ coruſcans titulis, generoſitate, & magnanimitate, ac ſtrenuitate clarius cæteris & excelſius innoteſcit : Sed dum Fidei ſuæ ſolem, devotionis ignem „ & ſpeculum operum quibus præfulget, attendimus, aſpicimus ipſum his tribus luminaribus copioſius radiare, & exempli fulgorem ad alios effundere potiorem. Ex hoc genere ſuſcepit Mater Eccleſia & ſuſcipit filios benedictionis & gaudii, filios factis & fama pollentes, filios opportuni auxilii & favoris.

Ep. 135. Lib. 1. *Urbanus IV.* in literis ad eumdem Sanctum Regem. „ Hoc eſt Regnum, in cujus integritatis odore, Romana Eccleſia in cæterorum fere Regnorum & Provinciarum orbis terra ſciſſuris afflicta & animo fatigata reſpirat : Hoc eſt Regnum, cujus potentia eidem Eccleſiæ contra ejus perſecutores in cunctis ejus tribulationibus conſtantia ſemper adfuit inconcuſſa. De hoc etiam Regno ſemper Reges prodiere Catholici, qui claris fidei & devotionis titulis præſigniti, Deo ſe gratos per ſanctæ converſationis merita, & Eccleſiæ prædictæ acceptos per obedientiæ promptitudinem exhibere multipliciter curaverunt.

Pius II. in Reſponſione Oratoribus Chriſtianiſſimi Regis in Conventu Mantuano facta, quam Frater *Denghien* in ſuo Libello cum voluptate quadam non ſemel laudavit, „ Nulla umquam ætas (*inquit*) veſtræ Gentis gloriam conticeſcet. Nam quis Danos, „ Normannoſque Religionem Chriſti per Galliam proſequentes compeſcuit? Franci. Quis „ Saxones toties Fidei Catholicæ rebellantes perfregit? Franci. Quis Bohemos ac Polonos Chriſtiano nomini inſultantes redegit? Franci. Quis Hungaros Pannonias devaſtantes coercuit? Franci. Quis Longobardos Romanam diripientes Eccleſiam conterruit? Franci. Quis Græcos ex Campania atque Apulia expulit? Franci. Quis Saracenos Trinacria deturbavit? Franci. Quis citeriorem Hiſpaniam ex manu eorum eripuit? Franci. Quis Antiochiam, Ptolemaidem, Alexandriam, & noſtræ ſalutis officinam Hieroſolymam, ex Barbarorum dentibus aliquando extrahere præſumpſit? Franci. Quis vexatam, laceratam conculcatam, & omnibus modis a Tyrannis oppreſſam

„ Apo-

„ Apostolicam Sedem in pristinam libertatem & gloriam reduxit? Franci. Non sunt hæc „ ignota. Non potest abscondi civitas supra montem posita. Nulla gens tam barbara, „ tam inculta, tam inhospita est, ad quam Francorum gloria non pervenit. Illustre „ Gentis vestræ nomen in omne permanebit ævum. Patres filiis, filii nepotibus in gene„ rationem & generationem nobilissimi sanguinis excellentiam & clarissima facta refe„ rabunt. Exigit sibi Francorum virtus monumentum ære perennius, quod nulla de„ struat vetustas. „ Hæc ad Fratrum nostrorum obliquas in Gallicam Gentem calumnias refellendas sufficiant.

VII. In Sedem Apostolicam & Sanctissimum Pontificem *Gregorium* VII. præcipiti impetu me ruere improperant boni illi Fratres. Sed hanc dissipant calumniam, quæ de Sedis Apostolicæ & Romani Pontificis Primatu & Auctoritate scripsit in hac ipsa Dissertatione quam impugnant, pag. 350. & quæ ejusdem Dissertationis Articulo 12. edisserui ad *Gregorium* VII. a Schismaticorum calumniis vindicandum, qui quidem Articulus sic inscribitur: *Nullo rationis fuco obducta erat Synodi Schismaticæ Brixinensis in Gregorium Septimum Sanctissimum Pontificem Sententia*, *GREGORIUM quidem SEPTIMUM Romanorum primum Pontificum sibi exauctorandorum Regum tribuisse potestatem*, scripsi: sed hæc facti quæstio est, Assertionem me demonstrasse confido. Id ipsum sibi tribuisse *contra Patrum doctrinam*, *immo contra Verbum Dei*, asserui: *Nullius esse ponderis Argumenta, quibus novam illam ac singularem opinionem suam de potestate exauctorandi Reges Romano Pontifici & Ecclesiæ a se attributa probare nititur in Epistola ad HERIMANNUM*. Quas Assertiones luculenter etiam probavi. Sed in his nihil contra debitam Sedi Apostolicæ & Romano Pontifici reverentiam, quam nec Ecclesia Gallicana, nec Sacra Facultas Parisiensis, nec Catholici plerique aliarum Nationum Theologi violare, absque calumnia dici possunt, cum docent ac propugnant: *Summum Pontificem non esse infallibilem*, sive *Non esse irreformabile Summi Pontificis Judicium*, *nisi Ecclesiæ consensus accesserit*. Præterea, *Gregorii Septimi* errorem excusavi, quantum potui; ipsum ut privatum Doctorem errasse dixi, non definivisse hanc quæstionem, aut sententiam suam Ecclesiæ Catholicæ credendam proposuisse: ipsi obreptum fuisse: Rectam ejus intentionem fuisse pie me existimare professus sum, sed factum jure merito improbari. An moderatione majori hanc tractare poteram controversiam? „ Verum (*inquiebam pag. 353.*) hæc ratio, qua Gregorius „ Septimus suam ut privati Doctoris opinionem probat, nullius ponderis est, &c. *pag. 369.* „ Cæterum potiores ipsorum fuisse quam Gregorii Septimi & paucorum in ejus studia abreptorum rationes, & magis consentaneam Scripturæ Sacræ, Traditioni, & exemplis Sanctorum Pontificum, qui ante Gregorium Septimum sederant in S. Petri Cathedra, sententiam, constat ex his quæ superius diximus. Ne ad vim illarum Gregorius Septimus, „ Anselmus Lucensis, & alii nonnulli attenderent, ac earum pondere vincerentur, huma„ ni ingenii tenebræ, opinio præconcepta, Henrici flagitia, tyrannis, schisma prohibuere. „ At earum examen modestia & reverentia tranquillis temporibus a Gregorio Septimo Pon„ tifice alioqui Sanctissimo facile impetrassent. Id conjicere fas est ex ejus voluntate ad „ mansuetudinem erga Reges alios propensa, &c. *pag.* 370. Sed nec id ceu dogma fidei do„ cuit, aut credendum proposuit Gregorius Septimus quod potestas exauctorandi Reges „ Romano Pontifici conveniat, *pag.* 391. Sanctitatem itaque Gregorii VII. colimus: at „ novam & singularem opinionem quam invexit de potestate Ecclesiæ in temporalia Re„ gum, salva quæ ipsius dignitati, ac eximiis virtutibus atque miraculis debetur reveren„ tia, ut falsam & Scripturæ Sacræ, atque Traditioni dissentaneam, nec Ecclesiæ judicio „ & assensu receptam, deserimus, rejicimus. Quod Henricum Imperatorem exauctora„ vit, bono animo ipsum fecisse, pie credimus. Rectam enim ipsius intentionem vitæ „ sanctitas, & patrata etiam post mortem miracula comprobant: sed more & consilio hu„ mano nihilominus erravit EX CATHEDRA non loquens, id est, ex ECCLESIÆ RO„ MANÆ OMNIUM MAXIMÆ ET ANTIQUISSIMÆ Doctrina, & Traditione „ quam habet ab Apostolis, & quæ per successiones Episcoporum pervenit usque ad „ nos, ut ait *S. Irenæus Lib. 3. adversus Hæreses, Cap. 3.* " Hæc ad reverentiam meam erga Sedem Apostolicam & *Gregorium Septimum* in hac ipsa Dissertatione, ob quam in me Fratres nostri tam impotentes debacchantur, toti orbi Christiano comprobandam sufficiunt;

ciunt: Nec dubito quin viri quique cordati, & qui nullis præjudiciis vel æmulatione in Clerum Gallicanum & Sacram Facultatem Parisiensem, quorum doctrinam sequor & propugno; in Gentem nostram Regnumque, in me ipsum, Operaque mea sunt occupati; Fratres nostros, aliosque mihi defectum reverentiæ erga Sedem Apostolicam & *Gregorium Septimum* exprobrantes calumniæ damnent, ac Doctorum Sacræ Facultatis Parisiensis Judicio in Approbatione 11. Sæculi, ad quod illa de *Gregorii Septimi* facto & doctrina Dissertatio pertinet, subscribant: *Quod quidem Opus* (inquiunt) *vel eo solum nomine cuilibet erudito Lectori gratum fore existimamus, quod difficillimas Quæstiones maxima animi moderatione pertractet.*

VIII. *Gregorium Septimum* ut privatum Doctorem errasse dixi. Grande crimen! Quasi *Catholici omnes* in eo non conveniant: *Posse Pontificem, ut privatum Doctorem errare, etiam in Quæstionibus Juris universalibus, tam fidei quam morum, idque ex ignorantia, ut aliis Doctoribus interdum accidit.* Verba sunt *Bellarmini* Libro 4. *De Romano Pontifice*, cap. 2. At (inquit Frater *Denghien*) Epistola *Gregorii VII.* ad *Herimannum* Decretalis est. Asserere autem Summum Pontificem *in Epistola Decretali* tradidisse *Doctrinam Sacræ Scripturæ & Traditioni dissentaneam: ex ore Catholico inauditæ voces sunt, pias aures feriunt, eas pudor Christianus aversatur ac pietas Christiana condemnat.* Hanc Epistolam Decretalem esse nego; familiarem ac privatam esse contendo, ad Metensem Episcopum scriptam, ut ei suam opinionem, factumque approbaret. Sed etsi Decretalis esset, nihilominus doctrinam de Sedis Apostolicæ potestate in temporalia Regum in eo contentam Sacræ Scripturæ & Traditioni dissentaneam pronuntiarem, contemptis Fratrum nostrorum exclamationibus, invectivis, & calumniis. Hæ namque voces aut certe similes, non solum Parisiensium aliquot Doctorum sunt, ut *Petri de Alliaco*, *Gersonii*, *Almaini*, *Majoris*, sed totius Sacræ Facultatis Parisiensis, omnium Regni Acadedemiarum, totius Ecclesiæ Gallicanæ. Voces sunt SS. Patrum, Conciliorum, ipsorum Pontificum, qui se erroribus, non solum ut privatos Doctores, sed etiam ut Pontifices, obnoxios agnoverunt, nisi Ecclesiæ consensus accederet. Testes sunt *Clemens* VI. qui solemni Diplomate dato 7. Idus Decembris, anno 1351. omnia revocavit, in quibus vel ante Pontificatum, vel in ipso Pontificatu errare potuerat contra Catholicam Fidem & bonos mores: *Urbanus* V. qui morti proximus similem Revocationem edidit, ut refert Vitæ ipsius coævus Auctor a *D. Bosqueto* Monspeliensi Episcopo editæ: *Gregorius IX.* in Testamento suo, quod Tomo 6. *Spicilegii Dacheriani* pagina 675. legitur: *Paulus* IV. in frequenti Pontificiæ Consultationis consessu, anno 1557. habitæ, ut de Matrimonio inter *Franciscum Mommorantium*, & *Joannem Halluynam Piennæam*, per verba de præsenti contracto deliberaretur, an Summus Pontifex illud solvere posset; ut referunt *Joannes Haya* Theologus Parisiensis, qui rebus gestis interfuit, & *Castelnavus Malvisserius*, Tom. 2. Commentariorum, & Lib. 6. Additionum ad eosdem Commentarios. An tantorum Pontificum ora Catholica non erant? An ipsorum voces pias aures offendebant? Eas pudor Christianus aversabatur? Pietas Christiana condemnabat? Quid de *Hadriano* VI. dicam, qui & cum in Lovaniensi Academia Theologiæ Professor, ac Decanus esset, & in *Sancti Petri* Cathedra collocatus, docuit Summum Pontificem Decretalibus Epistolis hæresim docere ac definire posse? In ejus siquidem Commentariis & ante Pontificatum, & cum Pontifex esset, Romæ editis jussu illius & auctoritate, eximiisque Virorum Eruditorum qui tunc in urbe florebant laudibus & approbatione celebratis, hæc leguntur in 4. Sententiarum, ubi de Ministro Confirmationis agit: „ Si per Romanam Ecclesiam intelligatur Caput „ illius, puta Pontifex, certum est quod possit errare in iis quæ tangunt Fidem, hæ„ resim per suam determinationem aut Decretalem asserendo. „ Hæ ex ore *Hadriani* Lovaniensis Decani, tota probante ac laudante Academia, cujus ea tunc erat sententia, non solum auditæ voces, sed scripto consignatæ, & ad posteros transmissæ: hæ ab eodem *Hadriano* Pontifice Maximo repetitæ, novisque Typis ipsius jussu editæ. Non erat itaque Catholicus *Hadrianus VI.*? Non erat Catholica Lovaniensis Academia, quæ ipsius doctrinam approbavit? Non erant Catholici Cardinales qui ipsum Pontificem elegerunt? Non erat Catholica Ecclesia Romana, quæ ipsum Pontificem venerata est? Siquidem

quidem, ait Frater *Denghien*, plaudentibus Fratribus *D' Aubermont & Janssens Elinga*, Theologiæ Professoribus, *Hæc ex ore Catholico inauditæ voces, pias aures feriunt, eas pudor Christianus aversatur ac pietas Christiana condemnat.* Verbis supra laudatis ad objectionem ex facto *S. Gregorii Magni* petitam respondet *Hadrianus*, qui cum Sardiniæ Presbyteris dispensasse fertur ut Confirmationis Sacramentum administrarent, Epistola 26. Libri 3. ad *Januarium* Calaritanum Episcopum data: quæ quidem potiori jure pro Decretali habenda est, quam Epistola *Gregorii VII.* ad *Herimannum*. Eodem modo eidem objectioni responderant *Durandus a S. Porciano*, Doctor Theologus Parisiensis, Sacri Palatii Magister, deinde Aniciensium, tandemque Meldensium Episcopus, & *Petrus Paludanus* Hierosolymorum Patriarcha, ambo Ordinis Prædicatorum, ille in 4. Sententiarum distinct. 7. Quæst. 4. ad primum: *Nescio cur dici non possit, quod Gregorius, cum fuerit homo & non Deus, potuerit errare.* Et Dist. 13. Quæst. 2. de quadam consuetudine loquens, quam *Innocentius Tertius* Pontifex Maximus approbavit, ut Presbyteri Cardinales assistentes Romano Pontifici Sacris operanti cum eo pariter celebrarent: *Potest dici* (inquit) *quod approbat ut Doctor, non ut Papa, nec doctrina sua tenetur ab omnibus: nec Ecclesia Romana tenet illud, quod ipse dicit de Presbyteris Cardinalibus celebrantibus cum Papa, & si fiebat tempore suo, nunc tamen non fit: quia visum est periculum posse contingere in tali celebratione. Immo vix quin periculum contingeret; & ideo illa consuetudo abolita est, sicut nobis constat, qui in Curia Romana longò tempore stetimus, & adhuc ibi sumus.... Et si observaretur, non esset necessarium quod benefieret: Quia secundum Hieronymum NON QUOD FIT ROMÆ SED QUID FIERI DEBET, ATTENDENDUM EST.* Alter vero scilicet *Petrus Paludanus* in 4. Sententiarum Dist. 7. Quæst. 4. Art. 3. Conclusione 2. *Tunc* (inquit) *Gregorius potuit conferre Sacerdotibus, quod licite confirmarent, qui alias peccassent confirmando, licet vere confirmassent. Si autem non est ita, sed solus Episcopus est Minister, nescio cur non possit dici, quod Gregorius cum fuerit homo & non Deus, potuerit errare.* Secundum illos *Joannes* Cardinalis *A Turrecremata* Lib. 4. De Ecclesia, Cap. 16. scribit: *Decimus septimus modus convincendi specialiter Papam de pertinacia in hæretica pravitate est, si errorem definit solemniter, & a Christianis asserit tamquam Catholicum esse tenendum.* Magnos illos Viros Frater *Denghien* pariter insectetur, & locum ab injuriis calumniisque Rhetoricæ suæ proprium usurpans, dicat: *Hæ ex ore Catholico inauditæ voces pias aures feriunt, eas pudor Christianus aversatur, ac pietas Christiana condemnat.*

IX. Non minus inique mihi exprobrant Fratres nostri quod *Familiæ Dominicanæ sim filius degener, & a Majorum vestigiis devius.* Etsi enim quod sanctimoniam spectat, Regularisque Disciplinæ acuratiorem ac severiorem observantiam, a gloriosis majorum semitis longe me abesse fatear, meque coram Deo degenerem Dominicanum agnoscam: Quod tamen spectat studium veritatis, doctrinæque integritatem, ac Sedis Apostolicæ reverentiam, me ipsorum vestigia terere confido, etsi indirectam Sedis Apostolicæ in temporalia Regum auctoritatem negaverim, contrariamque opinionem falsam, erroneam, verbo Dei & SS.Patrum doctrinæ contrariam, periculosam, invidiosam, ad seditionis & parricidia Principum excitantem, cum Sacra Facultate Parisiensi & Gallicana Ecclesia asseruerim, & ut talem impugnaverim, execratus fuerim, & porro constanter execrari pergam & impugnare. Hac in re Sanctum Patrem *Dominicum* imitari gestio, qui *Legem suis hanc tulit, ut semper Veterum monumenta & Instituta sequerentur: sic fore ut in nullam hæresim aut alium errorem prolaberentur* (ut refert *Flaminius* in ejus Vita) & qui *Evangelium & Apostolicam doctrinam amans & amplectens, Philosophica figmenta non magni pendebat* (ut refert) *Theodoricus de Appoldia* in ejus Vita Lib. 4. Cap. 4.) Majores mei sunt Apostoli & Evangelistæ, Majores mei Sancti Patres: horum doctrinam sequor, cum Regiam potestatem soli Deo in temporalibus subditam agnosco ac propugno, & Philosophicum figmentum de indirecta Potestate non magni pendo, sed totis viribus explodo. Majores mei sunt *S. Dominicus & S. Thomas*, qui & hanc mihi regulam tradiderunt, ut Veterum monumenta & Instituta sequerer, ac recentiorum figmentis anteponerem: & qui Regum mamilla lactati, benevolentia honestati, beneficiis in Ordine suo aucti, fidem & obedientiam illorum Majestati debitam præstare ac

præ-

prædicare filios suos ac fratres docuerunt, & ea non tam opinamenta quam errorum monstra rejicere, impugnare, execrari, quæ ad seditiones & parricidia Principum viam aperiunt, quale illud est de Romani Pontificis in temporalia Regum potestate. Majores mei centum & triginta duo Fratres Prædicatores, qui in hoc Parisiensi Conventu & Collegio *S. Jacobi* capitulariter congregati anno 1303. die 26. Junii, ad causam *Philippi Pulchri* Regis Christianissimi se adjunxerunt, & de *Bonifacii octavi* Romani Pontificis molitionibus in ejus Majestatem ac Regnum, deque Bulla UNAM SANCTAM, qua Sedis Apostolicæ potestas in temporalia Regum asseritur, ad futurum Generale Concilium appellarunt. Hos inter eminebant *Joannes de Allodio*, Ecclesiæ & Academiæ Parisiensis olim Cancellarius; *Nicolaus de Frauvilla* Rothomagensis Prædicatorum familiæ, in qua & pro qua Professionem Religiosam emisi, filius, Regi a Confessionibus, postea S. R. E. Cardinalis; *Joannes de Parisiis* Auctor egregii Tractatus de Potestate Regia & Papali; *Durandus de Sancto Porciano* postea Sacri Palatii Magister, deinde Aniciensis, tandemque Meldensis Episcopus: *Herveus Natalis* postea Magister Ordinis, omnes in Sacra Facultate Parisiensi Doctores. Majores mei sunt *Petrus Paludanus*, Patriarcha Hierosolymitanus, *Durandus a Sancto Porciano* hic iterum laudandus, *FF. Petrus de Palma, Guillelmus de Castro Reginaldi, Hyacinthus de Giaco, Guillelmus Calco, Durandus de Aureliaco*, Ordinis FF. Prædicatorum professores & in Sacra Facultate Parisiensi Doctores qui Conventui, Deliberationi ac Doctrinali Judicio Theologorum Parisiensium ad Saltum Vicennarium habito contra *Joannis XXII.* errorem de beatitudine Sanctorum anno 133. interfuerunt & subscripserunt; & F. *Thomas Valeis* Anglus, qui se *exponens periculo propter Fidem Catholicam*, contra ejusdem Pontificis errorem publice prædicavit, a quo propterea *missus in carcerem, & ibidem fame cruciatus est, sed tandem liberatus magno cum honore*, (ut refert *Gobelinus Persona* in Cosmodromio, Ætate 6. Cap. 71.) Majores mei Fratres *Joannes de Ragusio & Nicolaus Burgundio*, qui in Sacro Basileensi Consilio, eam de potestate Ecclesiastica doctrinam pro sua virili propugnarunt, quam Ecclesia Gallicana & Sacra Facultas Parisiensis propugnant. Hi (inquam) Majores mei, & eorum, quos priores nominavi in tuenda veritate constantia, & in Summi Pontificis erga Dominicanum Ordinem propensissimi ac beneficentissimi errore, quem Scripturæ Sacræ & Traditioni repugnare persuasum habebant, impugnando generosa libertas, hoc a *Ludovico Bavaro* Imperatore expressit Elogium: *Ordo Fratrum Prædicatorum est Ordo Veritatis, quam intrepide ac libere contra Errores quantumvis potentes* (id est, & contra Sæculares Principes, & contra Pontifices Romanos, si quando ipsam impugnent) *adverso pectore tuetur*. Majores mei sunt Gallicani Præsules, & Sacræ Facultatis Parisiensis Doctores, qui Romanum Pontificem, vel Ecclesiam, nullam habere potestatem, etiam indirectam, in temporalia Regum asserunt & propugnant; & adversam opinionem ut verbo Dei, doctrinæ Patrum, veterum Pontificum exemplis contrariam, erroneam, periculosam, ad seditiones & Parricidia Principum excitantem rejiciunt. Calumniantur ergo Fratres nostri, *Denghien, D'Aubermont, & Janssens Elinga*, cum me Dominicanæ Familiæ *filium degenerem, & a Majorum vestigiis devium Fratrem* appellare non verentur, quod asseruerim *Gregorium Septimum* Romanorum Pontificum primum Sedi Apostolicæ tribuisse potestatem exauctorandi Reges, contra Patrum doctrinam, immo contra verbum Dei. Dominicanos esse non dubito Romæ, & in Belgio Hispanico, qui contrarium sentiant: sed *Numquid eorum opinio præjudicare potest verbis Domini? Numquid etiam præjudicare possunt communi sententiæ Magistrorum Parisiis Regentium?* (ut ajebat olim *S. Thomas* Opusculo 22.) Numquid propterea hæc Ordinis Prædicatorum sententia est? Absit. Numquid gloriæ Ordinis serviunt, qui illam tuentur? Immo serviunt maxime qui illam impugnant, & tam monstruosi ac periculosi erroris semina evellunt: Nam (ut scite scribit *Ambrosius Catharinus* postea Minorensis Episcopus, tandemque Compsanus Archipræsul, in Præfatione Annotationum adversus Cardinalis *Cajetani* nova dogmata, ad Magistrum Generalem Ordinis Prædicatorum *Joannem de Fenario*, ac reliquos ejusdem Ordinis Patres & Magistros) „ Gloria ordinis, si vera quæritur, a gloria Dei non secernitur. Ille potius Ordi-„ nis gloriam offuscat qui in Ordinem falsas doctrinas ac peregrinas inducit; non is qui

„ jam

„ jam inductas, ne quis ab iis fallatur, sedulo detegit & officiose commonstrat “. Tandem esto, Dominicani quidam contrarias de Ecclesiastica Potestate propugnaverint opiniones, eorum a tramite veritatis his in rebus aberrantium vestigia sequi non debeo; & nisi ab ipsis deviem, insipiens sum, secundum præclaram illam *Lactantii* sententiam, libro 2. Institutionum Divinarum cap. 7. „ Dedit omnibus Deus pro virili portione sapientiam, ut & inaudita investigare possent, & audita perpendere: Nec quia nos illi „ temporibus antecesserunt, sapientia quoque antecesserunt: quæ si omnibus æqualiter „ datur, occupari ab antecedentibus non potest ... Quare cum sapere, id est, veritatem quærere, omnibus sit innatum; sapientiam sibi adimunt, qui sine ullo judicio inventa Majorum probant, & ab aliis pecudum more ducuntur. Sed hoc eos fallit, quod „ Majorum nomine posito, non putant fieri posse ut aut ipsi plus sapiant, quia minores „ vocantur, aut illi desipuerint, quia Majores nominantur. Quid ergo impedit, quin ab „ ipsis sumamus exemplum; ut quomodo illi qui falsa invenerant, posteris tradiderunt: „ sic nos, qui verum invenimus, posteris meliora tradamus?

ALTERA CALUMNIA.

X. Calumniari pergit Frater DENGHIEN in sua ad Lectorem Præfatione. Quæ contra indirectam Sedis Apostolicæ potestatem in Regum temporalia, & *Gregorii septimi* errorem factumque scripsi, *Heterodoxis esse adjumento* ait, *& ad Petri Cathedram (cui hanc potestatem invident) oppetendam, & suas in hunc Sanctissimum Papam continuandas, immo duplicandas calumnias; dum Orthodoxum tam aperte suis ausibus obsecundare cernunt.*

RESPONSIO.

XI. Cum ad Hæreticorum Dogmata Gallicanæ Ecclesiæ & Sacræ Facultatis Parisiensis doctrinam de Ecclesiastica Potestate pertinere, nemo nisi plane imperitus & insipiens dicere possit, se ipsa evanescit illa Fratris nostri calumnia. Heterodoxis adjumento sunt, qui verbo Dei & doctrinæ Patrum figmenta sua anteponunt: Quod facere illos contendimus, qui indirectam Romano Pontifici in temporalia Regum pertinaciter asserunt potestatem. Hæreticis adjumento sunt, qui dant ipsis occasionem maledicendi Sedi Apostolicæ, Catholicæ ac Romanæ Ecclesiæ, cujus eam doctrinam esse volunt, quæ ut Scripturæ Sacræ & Traditioni contraria ab Episcopis omnibus Gallicanis, a celeberrima Christiani orbis Academia Parisiensi, aliisque omnibus Facultatibus Theologicis Regni Christianissimi rejicitur, improbatur, damnatur. Hæreticis adjumento sunt, qui Sacrosanctam Romani Pontificis auctoritatem Primatumque a Christo immediate institutum, non solum honoris, sed potestatis & jurisdictionis super omnes Ecclesias particulares & Christianos universos, odiosum reddunt Principibus a Romanæ Ecclesiæ communione alienis, omnibusque Hæreticis & Schismaticis, & sic eorum conversionem impediunt; dum Gallicani præsules & Doctores Apostolicam, & Patritiam de Pontificis Potestate prædicantes ac propugnantes doctrinam, ipsam omnibus reverendam & amandam esse persuadent. Indirectæ Potestatis Pontificiæ in temporalia Regum Assertoribus merito diceret Summus Pontifex, quod Pacificus *Jacob* filiis suis *Simeoni* & *Levi* post Sichimitarum cladem, Genesis 34. *Odiosum fecistis me Chananæis & Pherezæis habitatoribus terræ hujus.* Hæreticis sunt adjumento, qui Regna jam ad messem albescentia, jam a Catholica Fide & Communione non adeo ut olim abhorrentia, invidiosis illis opinionibus, seu (ut melius loquar) erroribus, ab Ecclesia Catholica & Romana magis abalienant. Ad *S. Petri* Cathedram impetendam, indirectæ potestatis Romanorum Pontificum in Regum temporalia defensores Hæreticos juvant, qui Vicarios Christi tota plaudente Romana Ecclesia, id est, quæ cum Sede Apostolica communicat, sibi tribuere calumniantur, quod ille apud *Senecam* Imperator Libro 1. De Clementia: *Ego vitæ necisque Gentibus arbiter. Quas Nationes funditus exscindi, quas transportari, quibus libertatem dari, quibus eripi, quos Reges mancipia fieri, quorum capiti Regium circum-*

dari decus oporteat, quæ ruant urbes, quæ oriantur, mea Jurisdictio est. At Gallicani Præsules & Doctores Hæreticis adjumento sunt *Ad Petri Cathedram oppetendam*, (ut loquitur Fr. *Denghien*) sive (quæ hujus vocabuli significatio est) ad Sedis Apostolicæ communionem & obedientiam subeundam. (Quamvis *oppetere* pro impugnare Lovaniensis Licentiatus potestatis vocum arbiter usurpet) Ipsos ad Summi Pontificis & Ecclesiæ Romanæ Communionem, ad Pontificii primatus observantiam alliciunt, dum eum ipsis proponunt colendum omnium Fidelium Pastorem, qui cum *S. Petro* Christianis præcipiat, ut *Regi* etiam infideli *subditi* sint, quia sic est *voluntas Dei, ut benefacientes, obmutescere faciant imprudentium hominum ignorantiam*: ut *Deum timeant*, *Regem honorificent*: Qui cum *S. Paulo* prædicet: *Omnis anima Potestatibus sublimioribus subdita sit. Non est enim potestas nisi a Deo: quæ autem sunt a Deo, ordinata sunt. Itaque qui resistit Potestati, Dei ordinationi resistit: Qui autem resistunt, ipsi sibi damnationem acquirunt.* Qui & hac lege se teneri agnoscat ex institutione Dei, ut Regiæ potestati in eis quæ temporalem Regni administrationem spectant, nec divinæ Legi sunt contraria, resistere non possit vel derogare, seu Regum subditos a fidei & obedientiæ debito ac vinculis, quibus illos Principum suorum Majestati Deus obstrinxit, ulla de causa absolvere. Qui Imperatorem & Reges non minus Christi Vicarios in temporalibus agnoscat, quam ipse Christi Vicarius in spiritualibus ab iis & ab omnibus agnoscendus est, ut scribebat *Anastasius* Papa ad cognominem Imperatorem: „ Pectus Clementiæ vestræ, sacrarium est publicæ felicitatis, ut per instantiam vestram, quam Deus velut Vicarium præsidere jussit in terris, Evangelicis Apostolicisque præceptis non dura superbia resistatur, sed per obedientiam quæ sunt salutifera compleantur. *Qui tam sibi* introspiciendi in Palatium ac Dignitates Regias deferendi potestatem *a Deo negatam agnoscat*, *quam negata est Imperatori* Potestas in Ecclesias introspiciendi & electiones in Clero peragendi ": & se non minus *a Reipublicæ negotiis abstinere* debere, quam Imperatores ab *Ecclesiasticis abstinere* debent (ut scribebat olim ad Leonem Isaurum *Gregorius Secundus*) Qui Pontificem Deo militantem *se negotiis sæcularibus implicare* nefas non minus arbitretur, quam Imperatorem sæcularibus negotiis implicatum *rebus Divinis præsidere* (ut scribebat ad *Michaelem* Imperatorem *Nicolaus I.*) Quod calumnias Hæreticorum in *Gregorium Septimum* spectat, tantum abest ut eis faveam, ut ipsas data opera toto Dissertationis meæ Articulo duodecimo confutaverim, ut cuique legenti compertum est.

CALUMNIA III.

XII. Exauctorationem *Childerici* a *Zacharia* Pontifice Maximo, Canone *Alius*, qui *Gregorii* VII. verba continet, assertam, Dissertatione 2. in Historiam Sæculi VIII. fabulam esse probavi luculentis argumentis; quæ ubi protuli, sic concludo: *Zachariæ igitur impudenter imponunt Centuriatores Magdeburgenses, in odium Ecclesiæ Romanæ ita scribentes: Divinam quamdam Potestatem arrogans* (Zacharias) *ponendi & deponendi Reges proterve assumpsit, & a fidelitatis Juramento subditos eorum primus absolvit, &c.* Meum erga *Zachariam* studium arguere non dubitat Frater *Denghien*, meaque argumenta *Hæreticis ferre suppetias*, ait, qui *partim contendunt Zachariam id non fecisse, partim nec facto, nec de Jure potuisse.*

RESPONSIO.

XIII. Si Hæreticis suppetias fero, quia *Zachariam* exauctorasse *Childericum* Regem inficior, aut exauctorare potuisse; suppetias Hæreticis ferre censendi sunt quicumque cum ipsis de facti historici veritate, aut de Dogmate Catholico, vel Theologico conveniunt. *Zacharias* in Epistola Decretali quæ 10. est ad *Bonifacium* Moguntinum Archiepiscopum, negat *Antipodas* esse, & *Virgilium* id asserentem erroris damnat, atque a Communione removendum edicit. An, quæso, Hæreticis ferunt suppetias, qui *Zachariam* errasse ajunt, & a Geographis edocti, Antipodas esse asserunt? Exauctoraverit, vel non exauctoraverit Childericum Zacharias, quid ad summam Fidei? Quid ad dogmata cum Hæreticis controversa? Non magis certe quam Antipodes.

C A-

CALUMNIA IV.

XIV. Pap. 75. De me sic loquitur Frater DENGHIEN: *Duo restant, quorum altero Romanum Pontificem, altero Romanam Ecclesiam synodaliter congregatam, Imperatori subjectam insinuat, tametsi non exprimat. Sic (inquit) S. Gregorius Magnus ad Mauritium Imperatorem, ipsum rogans, ut legem iniquam & Ecclesiæ incommodam, qua homines publicis rationibus obnoxios, & Milites, Monachos fieri prohibuerat, temperaret:* „ Ego vero „ hæc Dominis meis loquens, quid sum nisi pulvis & vermis? Sed tamen quia contra Auctorem omnium Deum hanc intendere Constitutionem sentio, Dominis tacere non possum. „ Ego quidem jussioni subjectus, eamdem Legem per diversas terrarum partes transmitti feci: & quia Lex Omnipotenti minime concordat, ecce per suggestionis meæ „ paginam Serenissimis Dominis nuntiavi. Utrobique ergo quæ debui exsolvi, qui & Imperatori obedientiam præbui, & pro Deo, quod sensi, minime tacui. *Sic Agatho in* „ *Epistola Synodica missa ad Constantinum Pogonatum*: Servilem (*inquit*) vestri Serenissimi Principatus Romanam Urbem. *Et se Legatos misisse scribit, ut obedientiam Imperatori debitam impleret*; pro Obedientia (*inquit*) quam debuimus.

Hæc *S. Gregorii & Agathonis* Romanorum Pontificum testimonia, quibus probavi illos Potestatem in temporalia Regum sibi non tribuisse, ubi descripsit Frater *Denghien*, subdit: *Respondeo, quod, hæc & similia Orthodoxus non deberet in argumentum adducere, sed exponere, cum per ea Sacerdotium Regno subjiciat, a quo Jure Divino exemptum esse dignoscitur.* Tum descripto quodam *Innocentii Tertii* loco ex Cap. *Solitæ*, *De Majoritate & Obedientia*: sic concludit: *Ex quibus perspicuum fit, quam exorbitet a veritate, qui censet Romanum Præsulem terrenæ subjici Potestati.*

RESPONSIO.

XV. Quod Romanum Pontificem vel Romanam Ecclesiam synodaliter congregatam Imperatori subjectam innuerim, calumnia est. Id non expressi, (ut fatetur Frater noster) sed nec innui (ut affingit) nec tam absurda cogitatio mentem meam subiit. Ex laudatis *S. Gregorii & Agathonis* testimoniis id unum collegi, illos Potestatem in temporalia sibi non tribuisse. Non Pontifices Imperatoribus, sed Imperatores Pontificibus in Ecclesiæ regimine ac rerum spiritualium administratione ac dispensatione subditos fuisse, & sensi & scripsi, immo Imperatores & Reges nullum habere in res spirituales Imperium; immo Pontifices & Sacerdotes omnes, in iis quæ Sacerdotium ac Ministerium suum, Ordinem, ac Jurisdictionem spectant, Jure Divino a sæculari Potestate esse exemptos. Sed Pontifices ipsos olim in temporalibus subditos fuisse Imperatoribus vel Regibus, antequam Regum Christianissimorum Pippini, Caroli Magni, Ludovici Pii, Caroli Calvi liberalitate magnificisque Donationibus Urbium & Provinciarum temporales Domini facti essent, & summum ipsius Urbis Romæ Imperium obtinuissent, & propugnavi, & propugno, constanterque propugnabo. Non itaque Juri Divino libertatem suam ab Imperatorum vel Regum dominatione temporali Summi Pontifices debent, sed Regum nostrorum munificentiæ. Sane cum hæc verba Spiritus Sancti: *Omnis anima Potestatibus sublimioribus subdita sit*, ad omnes pertineant: dum nec *Apostolus*, nec *Evangelista*, nec *Sacerdos*, nec *Monachus* ab illa subjectione excipiatur, ut explicat *S. Joannes Chrysostomus* Homilia 22. in Epistolam ad Romanos, dici non potest Catholico sensu Sacerdotes & Pontifices, quatenus Reipublicæ & Imperii vel Regni membra sunt, a sæcularium Principum dominatione & obedientia exemptos esse, quod tamen aperte significat Frater *Denghien*. Audiat ille *S. Augustinum*, qui hoc ipsum errore dedocebit in Libro Expositionis quarumdam Propositionum ex Epistola ad Romanos Cap. 72. cujus hæc sunt verba: „ Quod autem ait: *Omnis anima Potestatibus sublimioribus* „ *subdita sit*; *Non est enim Potestas nisi a Deo*: rectissime admonet, ne quis ex eo „ quod a Domino suo in libertatem vocatus est, factus Christianus, extollatur in superbiam, & non arbitretur in hujus vitæ itinere servandum esse ordinem suum, ut

Sacerdotes ut Imperii & Reipublicæ membra, a sæcularium Principum obedientia Jure Divino non sunt exempti.

„ Poteſtatibus ſublimioribus quibus pro tempore rerum temporalium gubernatio tradita „ eſt, exiſtimet non ſe eſſe ſubdendum. Cum enim conſtemus ex anima & corpore, „ quamdiu in hac vita temporali ſumus, etiam rebus temporalibus ad ſubſidium degen- „ dæ hujus vitæ utamur, oportet nos ex ea parte quæ ad hanc vitam pertinet, ſub- „ ditos eſſe Poteſtatibus, id eſt, hominibus res humanas cum aliquo honore admini- „ ſtrantibus. Ex illa vero parte qua credimus Deo, & in Regnum ejus vocamur, non „ nos oportet eſſe ſubditos cuiquam homini, idipſum in nobis evertere cupienti, quod „ Deus ad vitam æternam donare dignatus eſt. Si quis ergo putat, quoniam Chriſtia- „ nus eſt, non ſibi eſſe vectigal reddendum, aut tributum, aut non eſſe honorem de- „ bitum exhibendum eis, quæ hæc curant, Poteſtatibus, in magno errore verſatur. „ Item ſi quis putat ſe eſſe ſubdendum, ut etiam in ſua fide habere Poteſtatem arbi- „ tretur eum, qui temporalibus adminiſtrandis aliqua ſublimitate præcellit, in majorem „ errorem labitur. Sed modus iſte ſervandus eſt, quem Dominus ipſe præſcribit, ut „ reddamus Cæſari, quæ Cæſaris ſunt, & Deo, quæ Dei ſunt. Quamquam enim ad „ illud Regnum vocemur, ubi nulla erit Poteſtas hujuſmodi, in hoc tamen itinere dum „ agimus, donec perveniamus ad illud ſæculum ubi ſit evacuatio omnis Principatus „ & Poteſtatis, conditionem noſtram pro ipſo rerum humanarum ordine toleremus, ni- „ hil ſimulate facientes, & in eo ipſo non tam hominibus, quam Deo qui hæc jubet, „ obtemperantes". Audiat & *S. Thomam* in Cap. 13. Epiſtolæ ad Romanos, Lectione 1. ubi ſic Apoſtoli verba commentatur: SUBDITI ESTOTE *Principibus*, EX NECESSITATE. *Quia ſcilicet hoc eſt ex neceſſitate ſalutis.* IDEO ENIM, *ſcilicet quia debetis eſſe ſubjecti*, ET TRIBUTA PRÆSTATIS, *id eſt, præſtare debetis, in ſignum ſcilicet ſubjectionis ... Ab hoc tamen debito liberi ſunt Clerici ex Privilegio Principum, quod quidem æquitatem naturalem habet ... Hoc autem ideo æquum eſt, quia ſicut Reges ſolicitudinem habent de bono publico in bonis temporalibus, ita Miniſtri Dei in ſpiritualibus & ſic per hoc quod Deo in ſpiritualibus miniſtrant, recompenſant Regi quod pro eorum pace laborat.* Sacerdotes itaque Regibus ſubditos eſſe dixi cum *S. Gregorio Magno*, qui ad *Mauritium* Imperatorem ſcribens, Chriſtum ſic ipſum compellantem inducit: *Ergo Sacerdotes meos tuæ manui commiſi; & tu a meo ſervitio Milites tuos ſubtrahis.* At Sacerdotium Regno vel Imperio ſubditum? non dixi, non innui, non cogitavi. Sed Frater *Denghien* vir perſpicaciſſimus & doctiſſimus (ut ejus Libellus probat, & Sapientiſſimorum Magiſtrorum noſtrorum Fratrum *d'Aubermont & Janſſens Elinga* Approbationes confirmant) *Sacerdotium* a Sacerdotibus, & *ſervilem Imperii Romanam urbem* ab Eccleſia ſynodaliter congregata diſtinguere non potuit, aut diſtinguere noluit, liberius ut calumniaretur, meque Sacerdotium & Eccleſiam ſynodaliter congregatam, Imperio ſubjeciſſe confingeret.

CALUMNIA V.

XVI. In Diſſertatione mea ſcripſeram, *Pelagium I.* Pontificem Maximum Poteſtatem in temporalia Regum ſibi non tribuiſſe, qui in Epiſtola ad *Childebertum* Regem Chriſtianiſſimum ait: *Quanto nobis ſtudio ac labore ſatagendum eſt, ut pro auferendo ſuſpicionis ſcandalo obſequium Confeſſionis noſtræ Regibus miniſtremus, quibus nos etiam ſubditos eſſe Sacræ Scripturæ præcipiunt.* Ad hæc Frater *Denghien* pag. 107. *Reſpondeo* (inquit) *quod Brentius ſimili medio utatur ad errorem ſuum ſtabiliendum de Eccleſiaſtico Regimine penes Principes ſæculares, ita arguens apud Bellarminum &c.* Quibus innuit me cum *Brentio* ſentire.

RESPONSIO.

XVII. Nec *Brentius* Pelagii I. locum uſurpat vel laudat, nec doctrinæ noſtræ quidquam cum *Brentii* errore commune eſt, qui Regimen Eccleſiaſticum penes Principes ſæculares eſſe voluit, quem errorem damnamus & execramus. Hæc igitur putida Fratris *Denghien* calumnia eſt.

C. A.

CALUMNIA VI.

XVIII. Pag. 115. ubi invectivam *Baronii* Cardinalis retulit in Hæreticos, qui ex verbis *S. Gregorii Magni* ad *Mauritium* Imperatorem Christum sic loquentem inducentis *Sacerdotes meos tuæ manui commisi*: colligunt, subjectum a Deo Imperatori Sacerdotium esse, subdit F. *Denghien* solita calumniandi libidine; *NATALIS propriis Hæreticorum armis non semel utendo, ansam præbet opinandi, quod non Catholicas partes propugnet*,

RESPONSIO.

XIX. Qui Scripturæ Sacræ & SS. Patrum testimoniis, quibus abutuntur Hæretici ad errores suos confirmandos, Catholica dogmata probat, isne Hæreticorum armis utendo ansam præbet opinandi quod non Catholicas partes propugnet? Iisdem Scripturæ Sacræ locis quibus olim Sabelliani, & nunc etiam Sociniani unam dumtaxat in Deo Personam esse probant, unitatem Dei probamus, Polytheismum impugnamus: quis propterea nos Hæreticorum armis uti dicet, & Catholicas partes non propugnare? *S. Cyrillus* & reliqui Ecclesiæ Catholicæ Doctores iis usi sunt testimoniis ad probandam Personæ in Christo unitatem quibus Eutychiani ad unitatem naturæ probandam abutebantur: an propterea Hæreticorum armis usi sunt, & ansam præbuerunt opinandi quod Catholicas partes non propugnarent? *Sanctus Augustinus* iisdem Scripturæ testimoniis usus est ad gratiam propugnandam contra Pelagianos, quæ Manichæi ad Liberum Arbitrium oppugnandum detorquebant; an ideo Hæreticorum armis usus est, & ansam præbuit opinandi quod Catholicas partes non propugnaret? Quamvis igitur *F. Natalis Alexander* cum Gallicanis Præsulibus, & Sacræ Facultatis Parisiensis Doctoribus universis, ex loco *S. Gregorii Magni*, quo Hæretici abusi sunt ad probandum Sacerdotium Imperatori a Deo subjectum esse, probet nullam Sedi Apostolicæ competere in temporalia Regum Potestatem: non ideo de illis vel de ipso dici potest absque calumnia, quod propriis Hæreticorum armis utendo, ansam præbeant opinandi quod non Catholicas partes propugnent. Doctissimo Cardinali *de Cusa* idem quod mihi, convitium facit Frater *Denghien*. Cum ipso enim sentio, ejusque verba lubenter usurpo Libro 3. *de Concordantia Catholica*, Cap. 41. „ Erit (*inquit*) omnium Orthodoxorum primum & maximum studium, illæsam „ utriusque Potentatus Hierarchiam concordi vinculo in alterutrum diu conservare. Co- „ gitet itaque, dum hæc instinctu turbatoris pacis mentibus suggeruntur, ipse primus „ omnium Romanus Pontifex, se Ministrum ex humiliatione exaltari, quodque Supre- „ mus aliorum ministerialem curam habet, non Dominationis Imperium, ac utrasque „ a Deo esse Potestates, ac nostro gratiæ tempore vere distinctas, ut Nicolaus Ma- „ ximus Romanus Pontifex asserit XCVI. Dist. *Cum ad verum*; & idem XCI. Dist. „ *Ecclesiæ meæ*, confirmatur. Consideret ubinam Potentatus Romani Pontificis tantum „ confirmationis in extollentia ac præceptiva subditorum obedientia habeat, sicut Im- „ perialis, (ad Roman. XV.) Dico de Romano Pontifice, non de ipso sacro Sacerdo- „ tio. Etiam textus *Celebritatem*, *De Consecratione*, *Dist.* 3. *&* Collat. 1. Authentica, „ *Quomodo oporteat Episcopos*, *&c.* in principio; & consimilia multa, ad minus di- „ stinctionem independentem, & quod de sursum utraque Potestas descendat, probare „ videntur. Et illa fuit omnium Antiquorum opinio vera, etsi dubia noviter exorta „ sunt ob sinistrum multorum complacendi studium.

CALUMNIA VII.

XX. In Dissertatione mea protuleram *Symmachi* Pontificis Maximi testimonium in Epistola Apologetica in *Anastasium* Imperatorem, cujus hæc sunt verba: *Conferamus honorem Imperatoris cum honore Pontificis, inter quos tantum distat, quantum ille rerum humanarum curam gerit, iste divinarum. Tu Imperator a Pontifice Baptismum, Sacramenta poscis, benedictionem speras, Pœnitentiam rogas: Postremo tu humana administras,* *ille*

Ille tibi divina dispensat, &c. Quæ a *Symmacho* instituta antithesis tam excludit Pontificem a rerum temporalium administratione & indirecta in eos Potestate, quam excludat Imperatorem a dispensatione divinorum, & indirecta in res spirituales auctoritate. Ad hæc Frater *Denghien* exclamat: *Res plane indigna, quod Auctor Catholicus toties Romanum Pontificem Regi aut Imperatori subjectum nolit, quem Divino Jure ab omni creata Potestate exemptum, & soli Divinæ subditum esse constat.*

RESPONSIO.

XXI. Romanum Pontificem, quatenus Pontifex est, Regi aut Imperatori subditum esse, nec semel quidem dixi, neque cogitavi: Divino Jure ab omni creata Potestate sæculari exemptum, immo ab omni potestate Ecclesiastica, quæ Generali Concilio sit inferior, absolutum semper sensi ac propugnavi: Jure humano, etiam in temporalibus, ab omni creata Potestate liberum fuisse fateor, ex quo Sedes Apostolica, Regum præsertim Christianissimorum munificentia, ad supremum Imperium temporale assurrexit iis in Provinciis, quæ Status Ecclesiastici nomine vulgo significantur: sed Jure Divino liberum fuisse ab Imperio, Jurisdictione, & obedientia Imperatoris vel Regis, qui Urbis erat Dominus, absque errore dici non potest. *Omnis anima Potestatibus sublimioribus subdita sit* (inquit Apostolus) id est, omnis homo, cujuscumque conditionis, etiam *Sacerdos*, etiam *Monachus*, immo *Apostolus & Evangelista* (ut *S. Joannes Chrysostomus* explicat.) Romanum itaque Pontificem Jure Divino subditum fuisse Imperatori vel Regi in temporalibus, donec ipse Supremus Princeps temporalis, Urbisque Dominus evaserit, constat ex Apostolo; idque fateri necesse est omnes, qui Pontificem hominem esse agnoscunt, quod nemo homo non agnoscit.

CALUMNIA VIII.

XXII. In Dissertatione mea dixeram, *Venerici* Vercellensis, *VValtrami* Naumbergensis, *Otberti* Leodiensis, Episcoporum, *Sigeberti* Gemblacensis Monachi, & aliorum qui *Henrici* Imperatoris Majestatem ac supremam Auctoritatem tuebantur, potiores fuisse quam *Gregorii* VII. & paucorum in ejus studia abreptorum, rationes, & magis consentaneam Scripturæ Sacræ, Traditioni, & exemplis Sanctorum Pontificum, qui ante *Gregorium Septimum* sederant in *Sancti Petri* Cathedra, sententiam. Id dixeram, & probaveram. Ad hæc Frater *Denghien* exclamat: *Rem esse plane indignam & probrosam, quod vir Catholicus non modo viros Sanctos & doctos, sed etiam Romanum Pontificem omnium Christianorum Patrem & Doctorem Schismaticis, in Doctrina postponat.*

RESPONSIO.

XXIII. Rationum pondus ex hominum sanctitate non est æstimandum. *In Dogmatibus & Quæstionibus disserendis non persona, sed causa quærenda est* (inquit *S. Hieronymus* Lib. 3. contra Pelagianos.) Non soli Schismatici Potestatem exauctorandi Reges *Gregorio septimo* & cuicumque Romano Pontifici negabant, sed totus orbis Christianus, præter paucos illos Sacerdotes, quos *Gregorii septimi* reverentia, & odium criminum *Henrici* Imperatoris, in contrariam sententiam impulerant, haud satis discussa Juris Quæstione, nec ad Verbum Dei & veterum Patrum Doctrinam exacta. Hos vero Schismaticis in Doctrina minime postponimus, sed Verbo Dei, Patribus, & priscis Pontificibus, quorum testimonia & exempla novæ *Gregorii septimi* Doctrinæ de Sedis Apostolicæ Potestate in temporalia Regum, lataeque ab ipso in *Henricum* exauctorationis Sententiæ opponebant.

CALUMNIA IX.

XXIV. Ubi præmisit Frater *Denghien Gregorii septimi* in *Henricum* Sententiam a Synodo Romana fuisse approbatam, subdit pag. 149. *Hæc cum ita sint quis capiat quod Vir Orthodoxus Ecclesiam Synodaliter congregatam sibi refragantem sustineat, & quod majus est ipsam dissonantiæ a Verbo Dei & Patrum Doctrina audeat incusare. Hoc quidem disertis verbis NATALIS non exprimit: verum cum ejus Pontificis sententiam ab ipsa approbatam ac ex ejus Judicio latam, taliter insimulare præsumpserit, eamdem & sic accusare convincitur.*

RESPONSIO.

XXV. Romanum Pontificem cum particulari Synodo, sive Romæ, sive alibi celebrata, eam sequi posse opinionem, quæ Verbo Dei & Patrum Doctrinæ contraria sit, præsertim si quæstionem non discutiant, si Scripturas Sacras & Traditionem Romanæ Ecclesiæ non scrutentur, si Dogma Fidei Christianis omnibus credendum non proponant, aut Decreta morum seu de rebus ad salutem necessariis ab omnibus observanda; posse etiam in rebus particularibus injustas Sententias ferre, ex subreptione, vel errore non solum censent Gallicana Ecclesia, & Sacra Facultas Parisiensis, sed absolute pronuntiant, ac propugnant, Sententiam Summi Pontificis non esse irreformabilem, nisi Ecclesiæ consensus accesserit. Porro particularis fuit Romana *Gregorii septimi* Synodus, ex paucis Episcopis ipsi contra *Henricum* Imperatorem penitus addictis congregata; in ea non est proposita, nec examinata Quæstio Juris de Potestate Sedis Apostolicæ in temporalia Regum, non discussa more solemni Conciliorum Scripturæ Sacræ & Traditionis monumenta, ex quibus hujusmodi quæstio finiri posset: Sed nec *Gregorio septimo* & congregatis cum eo Patribus animus fuit quæstionem illam finire, aut præconceptam opinionem, secundum quam Pontifex exauctorationis Sententiam in *Henricum* Imperatorem tulit, ut Dogma Fidei Christianis omnibus credendum proponere. Ecclesiæ denique consensus non accessit. Cur ergo Doctor Orthodoxus, Scripturæ Sacræ Oraculis, veterum Patrum testimoniis, Sanctorum Pontificum *Gregorii septimi* Decessorum exemplis convictus Gallicana Ecclesia & Sacra Facultate Parisiensi præeuntibus, quarum examine ac Judicio hæc illuminata quæstio est, asserere non possit, *Gregorium septimum* cum sua illa Synodo particulari, novam & Verbo Dei, Doctrinæque Patrum contrariam opinionem de Sedis Apostolicæ Potestate in temporalia Regum amplexum fuisse, & secundum illam exauctorationis in *Henricum* Sententiam tulisse? Id asserendo non magis Sedis Apostolicæ & Romanæ Ecclesiæ honori, dignitati, auctoritati derogamus, quam derogaverit *S. Anselmus Lucensis* Gregorio VII. conjunctissimus, toties a Fratre *Denghien* laudatus, qui asserere non dubitavit, *Nicolaum* II. cum Synodo centum viginti quinque Episcoporum errasse, concedendo Privilegium *Henrico* Regi, quo sanciebatur, Neminem pro legitimo Pontifice habendum, qui sine Imperatoris nutu Pontifex fieret. *Patet* (inquit) *præfatum Decretum nullius momenti esse, nec umquam aliquid Jurium habuisse. Et hæc dicens, non præjudico Beatæ memoriæ Papæ Nicolao, nec quidquam ejus honori derogo, Patrum Sententias Dei Spiritu conditas sequendo. Homo quippe fuit, eique ut contra fas ageret, surripi potuit*. Non magis Sedis Apostolicæ & Romanæ Ecclesiæ honori, dignitati & auctoritati derogamus, asserendo *Gregorium* VII. cum particulari Synodo sua errasse, quam derogaverit *Desiderius* Cassinensis Abbas, qui *Gregorio* VII. in Summo Pontificatu sub *Victoris* III. nomine successit, qui de *Nicolai* II. facto, ac Privilegio ex Synodi frequentissimæ Sententia ab illo concesso dixit: *Quod a Nicolao Papa factum est, injuste profecto ac temere præsumptum est*. Ita refert *Leo Ostiensis* in Chronico Cassinensi, Cap. 50. Non magis Sedis Apostolicæ & Romanæ Ecclesiæ honori, dignitati, & auctoritati derogamus, asserendo *Gregorium VII.* cum Synodo sua particulari errasse, quam derogaverunt *Cyprianus Benetus & Joannes Viguerius*, Ordinis FF. Prædicatorum Doctores celeberrimi, cum privilegium indeficientis judicii

Romanus Pontifex ut Doctor privatus, & Synodus particularis errare possunt.

judicii nec personæ Romani Pontificis, nec alicui particulari Ecclesiæ, adeoque nec Romanæ, quatenus particularis est, sed Ecclesiæ tantum universali, & Concilio Generali eam repræsentanti, vel Summo Pontifici Sacro approbante hujusmodi Concilio decernenti, a Christo concessum docuerunt. „ Semper est aliqua Ecclesia (*inquit Cyprianus Benetus*) quæ per rectam fidem reguletur, & confirmetur, intelligendo semper a tempore Christi usque ad consummationem sæculi : sed ex eo non convincitur hoc convenire alicui particulari, intelligendo per particularem Ecclesiam quamcumque ab universali Ecclesia distinctam. Igitur ex sufficienti divisione convincitur hoc convenire Ecclesiæ universali & toti congregationi Fidelium. *Minorem propositionem sic probat.* Illud quod in Scriptura Sacra promittitur toti Ecclesiæ, & non parti, non debet attribui alicui parti: sed semper rectam fidem habere, aut numquam contra veram fidem errare, in Sacra Scriptura a Christo promittitur toti & soli Fidelium congregationi: Igitur, &c. *Majorem probat ex Christi verbis Lucæ* 22. Petre rogavi pro te, ut non deficiat fides tua: *Neque dubitandum est* Ipsum in hoc fuisse exauditum, quia secundum Apostolum ad Hebræos exauditus est pro sua reverentia. Constat ergo, quod Christus promisit Petro quod non deficiat fides sua, non intelligens de ejus personali, sed de generali Ecclesia Dei committenda regimini Petri: cum non loquatur de aliqua Ecclesia particulari, sequitur quod intendit de Ecclesia totali. *Et infra*: Sed quidquid statuit S. D. N. Papa Sacro approbante Concilio, in omnibus illi obtemperandum esse ingenue profitemur, & nonnisi Sanctum illud & Catholicum esse censendum. „ De Concilio particulari non loquitur, alias sibi contradiceret, sed de Concilio Generali universalem Ecclesiam repræsentante. Idem docet *Joannes Viguerius* in Institutionibus Cap. 10. §. 3. Veritate 13. „ Summus Pontifex (*inquit*) ut privata persona errare potest, non autem ut est Summus Pontifex; ideo si ut privata persona Symbolum edere tentaret, non esset Symbolum, maxime ubi a vera fide deviaret. Si autem procedat & pronuntiet ut Summus Pontifex, errare non potest. Papa autem operatur & pronuntiat ut Summus Pontifex, quando observat ritum in Conciliis Apostolorum, & SS. Patrum Definitionibus observari solitum: ut puta quando vocat Concilium Seniorum, hoc est Episcoporum, & instat instareque facit orationibus, & invocat Spiritum Sanctum, cujus assistentia Ecclesiæ promissa est, immo & ipsemet Christus se talibus Congregationibus affuturum pollicitus est, & non patietur ipsum errare. Et sic, quod Papa, ut Papa sive ut Summus Pontifex facit, Concilium rite congregatum, quod repræsentat universalem Ecclesiam, facit. *Et infra*: Sedes Romana Concilio rite congregato directa, in determinationibus fidei & bonorum morum confirmata est, ut errare non possit. Unde Petro dictum est; *Ego rogavi pro te, Petre, ut non deficiat fides tua, & tu aliquando conversus, confirma Fratres tuos* Ex quibus verbis apparet, Christum non orasse pro fide Petri ut privata persona erat, cum defecerit; sed oravit pro fide Petri, hoc est, ECCLESIÆ PETRI QUÆ EST UNIVERSALIS: & non pro fide aliorum Apostolorum, sive pro Sedibus & Ecclesiis aliorum Apostolorum, sive Successorum eorumdem, quas constat aliquando errasse. Sed Sedem Petri, hoc est, Ecclesiam Romanam nunquam invenimus errasse, cum rite Concilium convocavit, & solemnitates observari solitas servavit. Quod si aliquando non fuerunt servatæ, & error inveniatur, non debet adscribi Ecclesiæ aut Sedi Petri, sive Romanæ, sed personæ privatæ Pontificis qui suo sensu judicare præsumpsit. „ Sedes Petri, sive Romana Ecclesia, secundum *Viguerium*, errare non potest, si Romanæ Ecclesiæ, & Sedis *Petri* nomine universalis Ecclesia intelligatur. Ecclesia autem Romana particularis non erravit, quoties rite Concilium congregavit, quod universalem repræsentaret Ecclesiam. Porro *Gregorius* VII. Concilium Oecumenicum non congregavit, sed particularem Synodum, quæ universalem Ecclesiam non repræsentabat: & in hac ipsa Synodo solitæ solemnitates non sunt observatæ; non est discussa secundum fidei nostræ Regulas, Scripturam scilicet ac Traditionem, quæstio de Sedis Apostolicæ potestate in temporalia Regum; non missum in deliberationem est, utrum Summus Pontifex jus habeat Reges exauctorandi; sed ex *Gregorii* VII. ut privati Doctoris opinione indiscussa, ac præjudiciis, lata ab ipso exauctorationis in *Henricum* Impera-

Lib. de non mutando Paschate, Fundam. 13.

Idem Fundam. 14.

Lucæ 22. 32.

peratorem Sententia approbata est, innixa quidem erroneæ doctrinæ, & verbo Dei, doctrinæque Patrum contrariæ: At hic *error non debet adscribi Ecclesiæ aut Sedi Petri, sive Romanæ, sed personæ privatæ Pontificis, qui suo sensu judicavit.*

CALUMNIA X.

XXVI. Pag. 353. ubi præmisit Frater *Denghien* celebrem *S. Thomæ* locum ex Secunda Secundæ Quæst. 1. Articulo 10. dicentis: *Finaliter determinare ea, quæ sunt Fidei, pertinet ad Auctoritatem Summi Pontificis, &c.* Subdit: *Hunc proinde audire Natalis debuerat, & ex ejus ore suscipere veritatem, quam Spiritus S. locutus est.*

RESPONSIO.

XXVII. Quis sit horum verborum *S. Thomæ* sensus, explicare non est hujus loci. Summum Pontifinem, cum Scripturam Sacram, Traditionem, & Cacones Spiritu Dei conditos consulens & sequens, determinat ea quæ sunt Fidei, Ecclesia consentiente universa, audiendum esse credimus & fatemur, & ex ejus ore suscipiendam Veritatem quia tunc vere per ipsum Spiritus Sanctus locutus est. At cum privatam opinionem sequitur, nec ad Scripturam Sacram, Traditionem, & Sacrorum Canonum Disciplinam sententias suas exigit, nec eas Ecclesia recipit, sed Ecclesiæ portio magna & illustris ejus opinamenta & Decreta ut verbo Dei & doctrinæ Patrum contraria rejicit; Ecclesia vero Catholica toto orbe diffusa, ea ad fidem non pertinere censet, nec ipsum ea proposuisse ut fidei dogmata Christianis omnibus credenda; tunc ipsum audire non tenemur, præsertim si persuasum nobis sit ipsius doctrinam verbo Dei, doctrinæque Patrum repugnare: quia hujusmodi doctrinam a Spiritu Sancto esse non posse manifestum est, cum sit Spiritus veritatis, nec falli possit aut fallere. Porro *Gregorium* VII. privatam opinionem secutum demonstravi, cum Sedi Apostolicæ potestatem in temporalia Regum tribuit; hanc sententiam verbo Dei, & Patrum doctrinæ, veterum Pontificum exemplis, Canonum Disciplinæ contrariam esse; ac proinde falsam & erroneam; ab Ecclesia Gallicana & Sacra Facultate Parisiensi ut talem rejici; ab Ecclesia Catholica toto orbe diffusa, ejus ea de re doctrinam ut privatam opinionem, non vero ut fidei dogma spectari, quod finierit, credendumque Christianis proposuerit. Cum igitur persuasum mihi sit, sicut Ecclesiæ Gallicanæ & Sacræ Facultati Parisiensi *Gregorii Septimi* sententiam de Romani Pontificis potestate in temporalia Regum verbo Dei, doctrinæque Patrum esse contrariam, adeoque erroneam & falsam, hunc audire ista in controversia non debui, nec ex ejus ore suscipere doctrinam, quæ non est a Spiritu Sancto, qui contrarium per Apostolos & SS. Patres locutus est. Quia vero Frater *Denghien* Gregorii VII. de Sedis Apostolicæ potestate in temporalia Regum errorem ut dogma fidei nobis obtrudit, ejus imperitiam refello præclaris *Durandi a S. Porciano* Meldensis Episcopi ex Ordine Prædicatorum verbis, in Prologo Sententiarum: ubi in Theologicis Dogmatibus tractandis hunc servandum esse modum docet, ut non excedatur mensura fidei, de qua dicit Apostolus ad Romanos 12. *Non plus sapere quam oportet sapere, sed sapere ad sobrietatem, & unicuique sicut Deus divisit mensuram fidei.* In quo autem hæc posita sit, explicat præstantissimus ille Theologus: *Quæ quidem mensura* (inquit) *in duobus consistit, videlicet ut non subtrahatur fidei, quod sub fide est: nec attribuatur fidei illud quod sub fide non est; utroque enim modo mensura fidei exceditur, & a continentia Sacræ Scripturæ, quæ fidei mensuram exprimit, deviatur.*

Mensura fidei duobus modis exceditur in Dogmatibus Theologicis tractandis.

XXVIII. Judicent nunc viri quique cordati, num Frater *Denghien* cap. 1. pag. 2. merito dixerit, Me in *Canonum Disciplinam impegisse*, asserendo & probando *GREGORIUM VII. Romanorum primum Pontificum sibi Regum exauctorandorum tribuisse potestatem contra Patrum Doctrinam, immo contra Verbum Dei*: An-non potius ipse, & qui ejus calumnias approbarunt, propriasque addiderunt Fratres nostri in hujus Articuli titulo nominati, in *Canonum Disciplinam impegerint*, quibus falsi Fratrum accusatores damnantur, Canone *Eos*, *Causa III. Quæst. X.* qui ex Concilio Arelatensi 2. desumptus est;

** Sive, falso capitalia.*

** Synodus Arelat. 1. Can. 14.*

eſt; *Eos qui falſa Fratribus capitula * objeciſſe convicti fuerint, placuit uſque ad exitum non communicare, (ſicut Magna Synodus * ante conſtituit) niſi digna ſatisfactione pœnituerint.*

SCHOLION I.

Diſſertationem quintam *De Mente Concilii Conſtantienſis circa poteſtatem Eccleſiæ in temporalia Regum* notant Religioſi Cenſores, non *Diſſertationem Apologeticam adverſus Libellum Fratris Denghien De auctoritate Sedis Apoſtolicæ in Reges.*

R. Eccleſiam vel Romanum Pontificem nullam poteſtatem directam vel indirectam habere deponendi Reges, aut illorum ſubditos a fide atque obedientia, & præſtito fidelitatis Sacramento abſolvendi, doctrina eſt Sacræ Facultatis Pariſienſis & Eccleſiæ Gallicanæ, cui Sacram Synodum Conſtantienſem minime repugnare oſtendi. Hanc Doctrinam nullo Eccleſiæ vel Sedis Apoſtolicæ Decreto ſeu Conſtitutione notatam propugnare licuit, & adverſus Fratris *Denghien* Libellum mihi injurioſum vindicare. Hic ad defenſionem meam uſurpabo verba *Martini Azpilcuetæ Navarri*, in Relectione cap.
*Notab. 5. *Novit De Judiciis* * ubi refellit Bartolum, qui non ſolum opinionem iſtam, ſed & illorum ſententiam *hæreticam* eſſe ſcripſerat, qui ſummam poteſtatem laicam, ſeu directum Dominium temporale in omnia Regna, Imperia, Reſpublicas, Statuſque orbis Romano Pontifici negant: *Pariſienſis Schola nullatenus eſſet paſſa, ut ſui Doctores hanc partem Libellis editis defenderent, ſi putaſſent illam hæreticam* (addo, *vel erroneam*) *quod tamen non ſolum paſſa eſt*, & patitur quotidie, *ſed etiam videtur ea comprobare*. Hæc *Navarrus*.

SCHOLION II.

In ſexta Diſſertatione, Articulo 5. pag. 186. Religioſi Cenſores hanc propoſitionem notant: *Simoniaca lues in Italia poſterioribus temporibus graſſata eſt.*

R. Mera facti quæſtio, cujus veritatem Summorum Pontificum & Conciliorum Decreta adverſus ſimoniacos demonſtrant.

SCHOLION III.

Diſſertationis ejuſdem Articulo 7. num. 15. p. 236. Religioſi Cenſores hanc propoſitionem notant: *Papa libertatem a dominatione temporali Regum non habet jure divino, ſed a Regibus Galliæ.*

R. Pontifices Romanos olim in temporalibus ſubditos fuiſſe Imperatoribus vel Regibus, antequam Regum Chriſtianiſſimorum Pippini, Caroli Magni, Ludovici Pii, Caroli Calvi liberalitate magnificiſque donationibus Urbium & Provinciarum temporales Domini facti eſſent, & ſummum ipſius Urbis Romæ Imperium obtinuiſſent, qui negaverit, Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ ac Profanæ ſe rudem penitus & ignarum comprobabit. Divino itaque Juri libertatem ſuam ab Imperatorum vel Regum dominatione temporali Romani Pontifices non debent, ſed Regum Chriſtianiſſimorum munificentiæ. Hanc immunitatem a dominatione temporali Regum non eſſe Juris Divini, confirmavi Apoſtoli Oraculo, & SS. Joannis Chryſoſtomi, Auguſtini, Gregorii Magni, & Thomæ teſtimoniis.

SCHOLION IV.

In eodem Articulo, pag. 239. hanc velut meam propoſitionem notat Cenſorius Indiculus: *Scire vellem cur Sacerdotium & Eccleſia ſynodaliter congregata non ſit ſubdita Imperio in temporalibus.*

R. Hæc propoſitio non eſt mea, immo hanc Fratris Denghien calumniam, quam recudunt Indiculi Cenſorii auctores, eo loci refello, his verbis; *At Sacerdotium Regno*

vel

vel Imperio subditum non dixi, non innui, non cogitavi. Sed Frater Denghien SACERDOTIUM *a Sacerdotibus*, *&* SERVILEM IMPERII ROMANAM URBEM *ab Ecclesia synodaliter congregata distinguere non potuit, aut distinguere noluit, liberius ut calumniaretur, meque Sacerdotium & Ecclesiam synodaliter congregatam, Imperio subjecisse confingeret*. Hæc ego eo loci.

Nota.

CUm plurima quæ objicit P. Natalis adversus P. Denghien, passim in Animadversionibus, & Notis, prout occasio tulit, absque examine non præterierim non vacat hic jam factum iterum agere. Cæterum inter alia, quæ in superiori apologetica dissertatione non probarem, illud est, quod nimis fidenter P. Natalis velut errata spernit, quæ suos habent non infimi subselii Assertores, & Vindices; recensendo etiam inter erraticas ratiocinationes ea argumenta, quæ in ipsa S. Thomæ doctrina suum habent fundamentum. Ex eo quod e. g. Christus potestatem Pontifici contulerit gregem pascendi, regendive, inferunt Theologi non pauci quod licet eamdem potestatem in temporalia Principum, ordinarie loquendo, non possit extendere, quia ad spiritualia dirigenda fuit ordinata, id tamen per accidens præstare valeat, dum nempe necesse foret ob arcendum a grege lupum dilaniantem. Esto igitur huic argumento respondere Natalis conetur, cur tamen illud æque ac alia inter ratiunculas figmentaque Licentiati Lovaniensis recensere? Cur etiam tantis illum irridere, cum id ad sui tuitionem non prosit, immo officiat?

Non ignoro tamen morem fuisse SS. PP. Hæreticorum gravissima flagitia exponere, ne cum Fidei detrimento sub sanctimoniæ larva Catholicis illuderent, vel auctoritate pravis artibus sibi comparata, facilius suos errores obtruderent. Ita S. Epiphanius hæreses impugnaturus, Hæresiarcharum crimina quandoque descripsit, ut ipsorum subverteret auctoritatem. S. Augustinus Manichæorum, Arianorumque mores non siluit, ut omnibus ipsorum fraudes innotescerent. S. Hieronymus Ruffinum, Vigilantium &c. nigro theta notavit. Et S. Bernardus Arnaldum, exprobrando etiam varia ipsius crimina, exagitare non omisit. At neque summus Pontifex Clemens XI. in sua Constitutione *Unigenitus &c.* a Jansenistis detegendis abstinuit, asserendo falsos illos esse Prophetas, qui sub ovina pelle latentes, splendida pietatis specie prava dogmata insinuant, ac mollitos quandoque habentes sermones super oleum, jacula intentant, ut sagittent in obscuro rectos corde.

At ubi convicia ad detegendam hæreticorum hypocrisim qua facilius decipiant, vel ad auctoritatem infringendam non conducant, semper optarem ne vestigium quidem illorum in Catholicorum libris appareret; atque ita charitatis leges servarentur, si rationibus solummodo dimicaretur.

DISSERTATIO VII.

DE LITERIS LIBERI COMMEATUS, SIVE SALVI CONDUCTUS, JOANNI HUS ET HIERONYMO PRAGENSI DATIS.

ARTICULUS UNICUS.

Sacra Synodus Constantiensis Fidem Hæreticis violandam non docuit: nec ab ea, aut etiam a SIGISMUNDO Imperatore, JOANNI HUS, & HIERONYMO DE PRAGA violatam umquam probabitur.

CUm Hæretici adversus Sacram Synodum Constantiensem duo per calumniam objiciant; primum, quod fidem Hæreticis non servandam docuerit; secundum, quod ipsa fidem *Husso* datam violaverit, utramque calumniam hic refellemus, & Religiosissi-

mum

mum etiam Imperatorem *Sigismundum* ab hac injuria vindicabimus. Primum itaque probamus Concilium Constantiense fidem violandam Hæreticis non docuisse, ex unico Decreto Concilii ea de re edito Sessione 17, cujus hæc sunt verba: „ Præsens Sancta „ Synodus ex quovis Salvo-Conductu per Imperatorem, Reges, & alios Sæculi Principes, Hæreticis vel de Hæresi diffamatis, putantes eosdem sic a suis erroribus revocare, quocumque vinculo se adstrinxerint, concesso, nullum Fidei Catholicæ, vel „ Jurisdictioni Ecclesiasticæ præjudicium generari, vel impedimentum præstari posse seu „ debere declarat, quominus dicto Salvo-Conducto non obstante, liceat Judici competenti & Ecclesiastico de hujusmodi personarum erroribus inquirere, & alias contra eos „ debite procedere, eosdemque punire, quantum justitia suadebit, si suos errores revocare pertinaciter recusaverint, etiamsi de Salvo-Conducto confisi ad locum venerint Judicii, alias non venturi: nec sic promittentem, cum fecerit quod in ipso est, ex „ hoc in aliquo remansisse obligatum. „ His porro verbis frangenda non decernitur aut docetur Hæreticis hominibus fides. Duo namque decernit Sacra Synodus: Primum, quod sæcularis Potestas Ecclesiasticam impedire jure non possit, quin suo fungatur Officio; ac proinde si Princeps Laicus hæretico homini det Salvum-Conductum, id non obesse quin Judex Ecclesiasticus, quæ sui sunt muneris, legitime exequatur, id est, ne quæstionem de Hæresi, aliisque criminibus in ipsum habeat, legitimisque testimoniis ac documentis convictum secundum Canones judicet. Quid vero hoc in Decreto reprehensioni obnoxium est? Nihil sane; immo Juri & rationi prorsus est consentaneum. Potestates enimvero diversi ordinis, quorum quælibet in suo ordine suprema est, & ab altera independens, immo una excellentior altera, sese mutuo prohibere non possunt ab actibus suis legitime exercendis. Atqui Sæcularis & Ecclesiastica Potestas sunt diversi ordinis, quælibet in ordine suo suprema est, & ab altera independens, immo Ecclesiastica est excellentior & ordinis superioris: Sæcularis igitur Potestas nullis pactis, conventionibus, aut promissis spiritualem potest ligare, vel prohibere ne Judicium ferat in causa quæ Fori Ecclesiastici est; sicut nec Ecclesiastica ligare potest Laicam ne quæstionem habeat ac Sententiam ferat de re civili vel crimine quod pertinet ad Forum sæculare. Ecclesiastica enim Potestas in rebus Religionis superior est Laica: *Superior* autem *Legibus aut pactis inferioris non ligatur*, ut colligunt Jurisperiti ex Cap. *Cum inferior. Extra. De Majoritate & Obedientia.*

Synodus Constantiensis fidem violandam. Hæreticis non docuit.

II. Istud Concilii Constantiensis Decretum aliis Legibus Ecclesiasticis consonum est. Cap. *Duo sunt*. Dist. 96. ex *Gelasio I.* Pontifice Maximo ad *Anastasium* Imperatorem scribente: „ Duo sunt, Imperator Auguste, quibus principaliter hic mundus regitur; „ Auctoritas Sacra Pontificum, & Regalis Potestas. In quibus tanto gravius pondus est „ Sacerdotum, quanto etiam pro ipsis Regibus hominum in divino sunt redditturi examine rationem. Nosti itaque inter hæc, ex illorum te pendere Judicio, non illos „ ad tuam posse redigi voluntatem. *Cap.* Si Imperator, *eadem Dist. ex* Joanne *Papa* „ *dicitur:* Ad Sacerdotes Deus voluit, quæ Ecclesiæ disponenda sunt, pertinere, non „ ad Sæculi Potestates . . . Imperatores Christiani subdere debent executiones suas Ecclesiasticis Præsulibus, non præferre. *Cap.* Lege Imperatorum, *Dist.* 10. *ex* Nicolao „ I. *in Epistola ad Episcopos in Concilio ad Convicinum Villam* Silvanecto *proximam congregatos:* Imperiali Judicio non possunt Ecclesiastica Jura dissolvi . . . . Non quod „ Imperatorum Leges, quibus sæpe Ecclesia utitur contra Hæreticos, sæpe contra Tyrannos, atque contra pravos quosque defenditur, dicamus penitus renuendas; sed quod „ eas Evangelicis, Apostolicis, atque Canonicis Decretis, quibus postponendæ sunt, „ nullum posse inferre præjudicium asseramus. *Cap.* Ecclesia Sanctæ Mariæ, *Extra*. „ De Constitutionibus, *ex* Innocentio III. *hæc habentur*; Nos attendentes quod Laicis „ super Ecclesiis & Personis Ecclesiasticis, nulla sit attributa facultas; quos obsequendi manet necessitas, non auctoritas imperandi; a quibus si quid motu proprio statutum „ fuerit, quod Ecclesiarum etiam respiciat commodum & favorem, nullius firmitatis „ existit, nisi ab Ecclesia fuerit approbatum. *Cap.* Solitæ. De Majoritate & Obedientia, „ *ex* Innocentio Tertio *ad Constantinopolitanum Imperatorem*: Non negamus quin præcellat Imperator in temporalibus illos dumtaxat, qui ab eo suscipiunt temporalia: sed

„ sed

„ Pontifex in Spiritualibus antecellit ; quæ tanto sunt temporalibus digniora , quanto „ anima præfertur corpori . . . Ad firmamentum cœli, hoc est, universalis Ecclesiæ, „ fecit Deus duo magna luminaria, id est, duas instituit dignitates, quæ sunt Pontificalis Auctoritas, & Regalis Potestas : sed illa quæ præest diebus, id est spiritualibus, major est : quæ vero carnalibus, minor: ut quanta est inter Solem & Lunam, „ tanta inter Pontifices & Reges differentia cognoscatur . Data igitur a *Sigismundo* Cæsare *Joanni Hus* liberi commeatus fides, impedire non poterat Sacrum Constantiense Concilium ne ex Lege Ecclesiastica contra illum ageret. Id autem unum intendebat Concilium Decreto laudato.

III. Alter supra dicti Decreti Concilii Constantiensis Articulus habet, sæcularem Principem, qui Hæreticis hominibus securitatem promisit, *cum fecerit quod in ipso est*, non manere in aliquo obligatum. At nec istud violari posse datam Hæreticis fidem vel leviter innuit. Majorem enimvero securitatem nemo promittere censetur, quam præstare possit. Cum itaque facit quod in se est, non peccat contra fidem promissionis. Unde cum Sacrum Concilium Constantiense tunc solum a promissi vinculo absolutum Principem pronunciet, cum fecit quod in ipso est; dici non potest citra calumniam, quod fidem Salvi-Conductus Hæreticis non esse servandam decreverit.

IV. Prima calumnia confutata, alteram aggrediamur. Quæ vel nullam fidem Hæreticis dedit, vel eam non dedit nisi *justitia semper salva*, non violavit fidem Hæreticis datam in ipsos juste animadvertendo, & Curiæ sæculari tradendo, ut pœnas Legibus datas luerent: Atqui Sacra Synodus Constantiensis nullam dedit *Joanni Hus* publicam fidem seu Salvum-Conductum, *Hieronymo* vero *Pragensi* cum hacce clausula dedit, *Justitia semper Salva* : Igitur in ipsos agendo ex Canonibus & Legibus, & Curiæ sæculari tradendo, debitas ut luerent pœnas, fidem publicam nullatenus violavit.

V. Quod nullam *Joanni Hus* publicam fidem sive Salvum-Conductum Sacra Synodus Constantiensis dederit, facile probatur. Nec enim in Actis Concilii, nec apud ullos, etiam adversæ communionis Historicos hujusmodi Salvi-Conductus *Husso* a Concilio dati leguntur literæ, cum tamen habeantur illæ, quæ *Hieronymo* Pragensi dedit, eæque Actis sint insertæ. Immo *Joannes Hus* cum egregiam causæ suæ fiduciam ostentaret, sine Salvo-Conducto profectum se Constantiam non semel professus est, scilicet Epistola V. „ Venimus (*inquit*) in Constantiam post Festum omnium Sanctorum, sine „ omni nocumento, pertranseundo civitates, applicando Intimationes Latinas & Teutonicas. Et stamus in Constantia in platea prope Papæ hospitium : Et VENIMUS SINE SALVO CONDUCTU. *Ubi Hussitæ ad marginem addiderunt*: Intellige Papæ. „ *Epistola* 6. Scitote quod bene sto per omnia : VENI SINE SALVO-CONDUCTU „ PAPÆ AD CONSTANTIAM. *Epistola* 49. Reliqui post me literam, quæ lecta est „ in Bethleem, in qua posui, quod EXEO SINE SALVO CONDUCTU. *Et infra* : „ Ad hoc vos dicetis, quia NON HABUI CUM EXIVI, SALVUM CONDUCTUM „ PAPÆ. „ Quam vero fidem neque Pontifex, neque Sacra Synodus *Husso* dedit, eam Patres Constantienses minime violarunt.

Synodus Constantiensis fidem publicam Hæreticis non violavit.

VI. *Sigismundus* quidem Imperator publicam fidem *Joanni Hus* dedit, sed & strictissime servavit. Nam Salvum-conductum dumtaxat dedit in his quæ ad securitatem & celeritatem itineris ipsius pertinerent, tam per terram quam per aquam, ut paret ex tenore literarum ipsius datarum Spiræ die 18. Octobris, anno 1414. quæ in Historia *Joannis Hus* ab Hussita coævo scripta, & apud *Goldastum* in Appendice Documentorum ad Commentarios de Regni Bohemiæ juribus & Privilegiis, pag. 89. editæ sunt. Sic enim habent : „ Honorabilem Magistrum Joannem Hus, Sacræ Theologiæ Baccalaureum, & Artium magistrum, præsentium ostensorem, de Regno Bohemiæ ad Concilium Generale in civitate Constantiensi celebrandum in proximo, „ transeuntem, quem etiam in nostram & Sacri Imperii protectionem recepimus & „ tutelam, vobis omnibus, & vestrum cuilibet pleno recommendamus affectu: desiderantes quatenus ipsum, cum ad vos pervenerit grate suscipere, favorabiliter tractare, atque in his quæ ad celebritatem & securitatem ipsius pertinent tam per terram „ quam per aquam, promotivam sibi velitis & debeatis ostendere voluntatem, nec non

Sigismundus Imperator fidem Salvi-conductus non violavit

„ ipsum

„ ipsum cum famulis, equis & aliis rebus suis singulis, per quoscumque passus, portus, „ pontes, terras, Dominia, Jurisdictiones, civitates, oppida, castra, villas, & quælibet alia loca vestra, sine ulla solutione tributi, telonii, aut alio quovis solutionis onere, omnique prorsus impedimento remoto, transire, stare, morari, & redire libere „ permittatis, sibique & suis cum opus fuerit, de securo & salvo velitis & debeatis „ providere conductu, ad honorem & reverentiam nostræ Majestatis". Porro nemo *Joanni Hus* in itinere vim intulit, nullus ipsi molestiam creavit, immo humanissime ubique susceptus est, ut ipse testatur Epist. 3. & 5. Constantiæ etiam benignissime habitus est, & quamvis excommunicatione confixus esset, suo tamen vivebat arbitrio, antequam in fugam se dedisset, ut testatur *Plebanus de Jannowitz* ejus contubernalis, Epist. 4. inter Hussiticas data Constantiæ, Sabbatho ante *S. Martini* Festum „ Heri, *inquit*, „ Auditor, utinam sacri Palatii Apostolici, cum Episcopo Constantiensi venerunt ad „ hospitium nostrum, una cum Officiali Constantiensi & Magistro locuti sunt, qualiter „ altercatio magna inter Papam & Cardinales versata sit de Interdicto fulminato prætenso contra Magistrum nostrum, & breviter concluserunt, ut accedant Magistrum, „ intimantes sibi quia Papa de plenitudine potestatis suspendit jam dictum Interdictum „ & sententias Excommunicationis contra M. Joannem latas, rogantes eum nihilominus „ quod propter scandalum populi, & rumorem evitandum, solum eorum Missationibus „ solemnibus non intersit, sed alias liberrime tam civitatem quam Ecclesias, & quælibet „ loca visitet juxta placitum suum .... Liberi sumus omnino in Constantia. Et Magister quotidie Divina peragit, & in tota via peregit hucusque". Idem testatur ipse *Joannes Hus* Epist. V. *D. Latzembock cum D. Joanne Lepka fuerunt cum Papa, & locuti sunt secum de me. Qui respondit, Quod nihil vult facere per violentiam.*

VII. At ubi fugam arripuit *Joannes Hus*, seque Concilii examini & judicio subducere conatus est contra jus omne, contra Imperatoris jussionem, contra propria pacta, cum ubique in itinere Programmata & Contestationes ad valvas Templorum affixisset, quibus denunciabat se Constantiam proficisci, ut fidei suæ rationem coram Concilio redderet, & unicuique qui ipsum erroris convincere vellet, responderet: Cumque coram *Joanne* XXIII. & Cardinalibus declarasset, *Se venisse tanto libentius ad Concilium Generale, quod paratus esset, si quid in se erroris esse probaretur: ex animo ejus emendationem accipere*; (ut refert Hussita Historicus in ejus Actis, Operibus ipsius præfixis.) Cum, inquam, in fugam se dedit *Joannes Hus* ne errores revocare cogeretur, sed ut in Bohemiam reduxit hæresim impune prædicare pergeret, merito carceri addictus est, & deinde hæreseos convictus, damnatusque, cum prava dogmata nollet ejurare, Curiæ sæculari traditus est, flammisque consumptus, secundum Leges Cæsareas, quæ pœnam capitis in Hæreticos contumaces decernunt. Certe qui dat Salvum Conductum jure communi, nihil aliud tribuit quam securitatem contra vim injustam, salva semper justitia & Juris ac Legum executione. Unde ex Imperiali Præscripto hæc est dandi Salvi-Conductus, aut publicæ fidei formula apud Saxones, ut refert *Premus* Jurisconsultus Hæreticus: *Damus tibi fidem publicam causam dicendi in Judicio contra vim, non tamen contra Juris executionem.* (Quæst. 7. de Securitate.) Nec absimilis formula Spirensium, teste *Mynsingero* hæreticarum etiam partium Jurisconsulto, Observatione 82. Judicii Imperialis Cameræ: „ Quando (*inquit*), datur alicui securitas vel Salvus Con„ductus, tunc intelligitur solum de violentia, quæ de facto contra Jus infertur. Et „ ideo, meo tempore, cuidam, qui habebat Salvum-Conductum, capto propter delictum „ vel maleficium, & supplicanti in Camera pro Mandato de relaxando, &c. petiti „ Processus a Dominis Assessoribus sunt denegati". Eadem est *Everardi Speklam* Jurisconsulti, a Romanæ Ecclesiæ Communione pariter alieni de Salvo-Conductu sententia, Centuria 1. Quæst. Juris, Quæst. 1. §. 18. ubi & plures Auctores pro eadem laudat, Nec mirum, cum in Jure Camerali novissimo Tit. 276. Editionis *Goldasti*, Lex ista *Maximiliani Augusti* in Recessu Spirensi legatur: *Subditos suos Judicio Rotwilensi avocaturi, fidem Actori publicam* CONTRA VIM, NON CONTRA JUS *dare tenentur.*

VIII. Quamobrem cum *Joanni Hus* & *Hieronymo Pragensi* nulla vis injusta Constan-

tiæ

tiæ illata sit, siquidem post fugam speciali Imperatoris mandato, & quovis jure sibi vetitam, in custodiam traditus est *Hussus*, & ob pertinaciam in hæresi relictus uterque sæculari Potestati & igne damnatus est, secundum Leges, non est violata a Sacra Synodo Constantiensi, immo nec a *Sigismundo* Cæsare Salvi-Conductus fides, quem dederat dumtaxat Cæsar ad violentiam facti prohibendam, non ad vim justitiæ frangendam, & impunitatem criminis cujuscumque, etiam violatæ Divinæ Majestatis, perturbatæ publicæ pacis, conculcatæ Religionis ipsi asserendam. Unde sic *Joannem Hus* ipse *Sigismundus* Constantiæ alloquebatur, ut in Actis ipsius Hæresiarchæ ab Auctore Hussita qui se omnibus interfuisse ait conscriptis refertur. „ Quamquam sunt qui dicant, „ te per amicos & patronos tuos quinto demum & decimo die, postquam vinctus fui„ sti, Literas publicæ fidei a Nobis consecutum esse; tamen Nos multorum Principum „ & Summorum Virorum testimonio probare possumus, te priusquam Pragam desere„ res, eas Literas a nobis accepisse per D. VVenceslaum de Duba & Joannem de Chlum, „ quorum Nos fidei te commendavimus, ne qua tibi fieret injuria, sed libere tibi co„ ram toto Concilio dicendi potestas esset, & de tua fide atque doctrina respondendi. Id„ que, ut vides, Reverendissimi Cardinales & Episcopi, &c. ita præstiterunt, ut ma„ gna eis a nobis gratia habeatur. Etiamsi nonnulli dicant, Nos de jure non posse ei „ patrocinari, qui aut hæreticus, aut hæresi aliqua suspectus sit. Nunc igitur idem ti„ bi quod Dominus Cardinalis consulimus, ne quid obstinate defendas, sed in omni„ bus eis quæ contra te allata sunt & testimoniis fide dignis confirmata, ea te, qua „ habes, obedientia, ipsius Sacrosancti Concilii Auctoritati submittas. Id si feceris, „ dabimus operam, ut Nostra, Fratris nostri, & totius Regni Bohemiæ causa, ab ipso „ Concilio cum bona gratia & tolerabili pœnitentia & satisfactione dimittaris. Sin „ minus, facile habebunt Præfecti Concilii quod de te statuant. Nos quidem tuis er„ roribus & pertinaciæ numquam patrocinabimur. Immo Nos hisce manibus ignem ti„ bi parabimus potius, quam ut ea, qua hactenus, pertinacia te diutius uti patiamur. „ Nostrum itaque est consilium, ut ipsius Concilii Judicio stare velis ". Sic datum a Salvum-Conductum interpretatus est *Sigismundus*, quo *Joannem Hus* ab omni quidem violentia facti liberum, non vero a Juris districtione ac Legum severitate immunem præstare voluerat. *Pag. 15.*

IX. Quod vero *Hieronymum de Praga* spectat, certum est primo ipsi datum Salvum-Conductum non esse ab Imperatore *Sigismundo*, ut testatur *Cochlæus* Lib. 2. Historiæ Hussitarum. Secundo, constat in Jus vocatum fuisse a Sacra Synodo Constantiensi, oblato Salvo-Conductu, ut secundum tenorem Programmatis ab ipso ad valvas Ecclesiæ Constantiensis affixi, responderet ad ea quæ ipsi in causa Fidei ab accusatoribus ac testibus objicerentur; „ recepturus ac facturus in omnibus justitiæ complementum. Ad quod (*in„ quit Synodus*) a violentia, Justitia semper salva, omnem Salvum-Conductum no„ strum, quantum in Nobis est, & Fides exigit orthodoxa, præsentium tenore offe„ rimus, & etiam plenius assignamus: certificantes, quod sive in dicto termino compa„ reas, sive non, nihilominus contra te per ipsum Sacrum Concilium, vel ejus commis„ sarios, vel Commissarium, lapso termino supra dicto, procedetur, tua contumacia „ in aliquo non obstante, " (Sessione VI.) Tertio, constat dictum *Hieronymum* coram Concilio comparuisse, & Hæreseos convictum, illam abjurasse, Sess. 19. ut probat Abjurationis ejus Formula Actis inserta; & a *Cochlæo* relata Lib. 3. Historiæ Hussitarum. Quarto, constat dictum *Hieronymum Pragensem* in hæresim relapsum, coram Synodo publice congregata asseruisse & professum esse, *Quod Sententiæ damnationis Joannis VVicklef & Joannis Hus inique consenserat, & illam Sententiam approbando mentitus fuerat: & Confessionem, approbationem, & Professionem suas super illorum damnatione revocabat nunc & in æternum: asserens se in libris Joannis VVicklef & Joannis Hus nullam umquam hæresim vel errorem legisse.* Quamobrem Sacra Synodus *eumdem Hieronymum hæreticum, & in hæresim relapsum, excommunicatum, anathematizatum pronuntiavit, declaravit, atque damnavit*; & sæculari Potestati tradidit debitis pœnis plectendum. (Sessione 21.) Ex his evidenter colligitur, publicam fidem ipsi violatam non esse; primo, quia datus illi a Sacra Synodo Salvus-Conductus est cum hacce clausu- *Publica fides Hieronymo Pragensi violata non fuit.*

la,

ia, *Justitia semper salva*. Porro nihil in ipsum actum est contra justitiam. Secundo; quia Salvi-Conductus privilegio fuga sua excidit. Extremo itaque supplicio dignus erat.

X. Denique si fides publica *Joanni Hus* & *Hieronymo* Pragensi a Concilio violata fuisset, ea de re aliquando conquesti fuissent; sed neuter de Salvi-Conductus fide a Concilio violata conquestus umquam est. Sane *Joannes Hus* cum de ipso quæstio haberetur, cum duceretur ad supplicium, cum palo alligaretur comburendus, multa dixit de doctrina sua ac innocentia, multa contra testes ac Judices; ad Christum appellavit his verbis: *O Christe Jesu, cujus verbum ab hoc Concilio palam damnatur, Te iterum appello, qui cum ab inimicis tuis male tractareris, ad Deum Patrem tuum provocans, causam tuam illi justissimo Judici commisisti, ut tuo exemplo nos quoque oppressi injuriis ad Te confugeremus* (Ita in ejus Actis refertur.) Nullam de publica fide sibi a Sacra Synodo Constantiensi violata querimoniam emisit. Epistolas aliquot e carcere scripsit ad Amicos, multa recensuit, in quibus sibi a Concilio & Deputatis injuriam fieri causabatur, præsertim Epistola 48. & 49. de violata sibi a Concilio Salvi-Conductus fide ne verbulum quidem habet: quod certe silentio non præteriisset, majorem ut Sacræ Synodo conciliaret invidiam. *Hieronymus* etiam Pragensis, qui non multo post *Hussum* combustus est, magna facundia & confidentia causam suam egit in Concilio, ut *Poggius* Florentinus commemorat in Epistola ad *Leonardum Aretinum* Amicum suum. „ Plures „ fuisse excellentes viros indigna suis virtutibus perpessos, falsis oppressos testibus, ini„ quissimis judiciis condemnatos *ostendit, incipiens a* Socrate *usque ad Apostolos*. Mul„ tis rationibus docuit nullam testibus fidem adhibendam, cum non ex veritate, sed ex „ odio, malevolentia, & invidia omnia dixissent: tum odii causas ita explicavit, ut haud „ procul fuerit a persuadendo. Addiderat, se sponte venisse ad Concilium, ad se pur„ gandum: vitam suam & studia exposuerat. Dixerat, hunc morem priscis doctissimis „ & sanctissimis viris fuisse, ut in rebus fidei invicem sententiis discreparent, non ad „ pessumdandam fidem, sed ad veritatem fidei reperiendam. Ita Augustinum & Hiero„ nymum dissensisse: neque solum diversa sensisse, sed etiam contraria, nulla hære„ sis suspicione. Tandem descendit in laudationem JOANNIS HUS ad ignem damna„ ti, Virum illum bonum, justum & sanctum appellans, & illa morte indignum. „ Quem nihil adversus Ecclesiæ Dei statum sensisse *ait*, sed adversus abusus Clerico„ rum, adversus superbiam, fastum, & pompam Prælatorum". Sed quod contra Salvi-Conductus fidem aliquid passus esset *Joannes Hus*, vel pateretur ipse, nemini exprobravit, quod minime dissimulasset, si cum aliqua veri specie vel Concilii Constantiensis Patribus, vel *Sigismundo* Imperatori id exprobrare potuisset.

XI. His adde *Joannis Cochlæi* testimonium lib. 2. Historiæ Hussitarum. „ Non „ venit ergo (*inquit*) HIERONYMUS ille Constantiam simul cum JOANNE HUS, „ sed post, uno comitatus Clero, subsecutus est, sive ut Joanni assisteret, ac sua elo„ quentia & eruditione doctrinam ejus ac facta defenderet, sive ut celebritatem Con„ cilii videret & disputationis occasione orbi notus fieret, & apud omnes Nationes ibi „ congregatas eruditionis & eloquentiæ gloriam reportaret. Nam ultro se ingessisse vi„ detur per Schedam suam publice ad valvas Ecclesiæ affixam, qua petebat audiri, „ sub Salvo tamen Conductu: qui ei sic datus est, ut Justitia semper salva maneret, „ & quantum Fides Orthodoxa exigeret. Qualis & JOANNI HUS datus fuisse cre„ ditur. Quod si Rex SIGISMUNDUS in suo conductu ea cautela usus non fuit, „ Concilium tamen declaravit aliter Hæreticis Conductum dari non debere. Quis enim „ hominum tantus haberi debeat, ut debeat plus ei concedi publica Principis fide, „ quam sinat Justitiæ & Orthodoxæ Fidei ratio?

Objectio prima. XII. Objicitur acerba *Joannis Hus* de *Sigismundo* Cæsare querela, quod Salvi-Conductus fidem violaverit. Sic enim ab Bohemos suos scribit Epistola 34. e carcere data: „ Rogo adhuc propter Deum, omnes Domini congregati petant Regem pro finali au„ dientia. Quia ex quo solus mihi dixit in Concilio, quod proxime daturi sunt mihi „ audientiam, ut respondeam in scripto breviter, confusio sua magna erit, si illud di„ ctum præterierit. Sed existimo suum dictum fore tam stabile atque firmum, quam „ suit illud de Salvo-Conductu. De eo dixerunt mihi quidam in Bohemia, quod cave-

„ re

„ re deberem in suo Conductu. Et alii dixerunt: Ipse te dabit inimicis . . . Prius me
„ condemnavit quam inimici mei. Si saltem tenuisset modum Gentilis Pilati qui audi-
„ tis accusationibus, dixit: *Nullam causam invenio in hoc homine:* vel saltem dixisset:
„ Ecce ego dedi ei Salvum- Conductum. Si ergo ipse non vult pati decisionem Conci-
„ lii, ego remittam eum Regi Bohemiæ cum Sententia vestra & Attestationibus, ut
„ ipse cum suo Clero ipsum dijudicet.

XIII. Respondetur, non esse credendum reo adversus Judicem[2], Hæresiarchæ adversus Catholicum Imperatorem. De *Sigismundo* injuste conquestum *Joannem Hus*, cum nihil non egerit ut salvus esset, suaque protectione plenissime frueretur: Ipsum immunem præstitisse ab omni violentia facti; non cavisse ipsi de securitate adversus Justitiam: nec potuisse prohibere quin Sacra Synodus Jurisdictionem suam adversus illum exerceret. Per Cæsarem non stetisse quominus salvus dimitteretur, si errores ejurare, & Concilii Judicio stare voluisset, ut ipsi auctor erat: pene excanduisse in Patres, quod ipsum in custodia detinerent nec acquievisse, donec ipsius Majestatem docuit Sacra Synodus, ipsius Salvum-Conductum Hæresiarchæ adversus Justitiam & Fidem Orthodoxam non posse suffragari maxime cum Salvi-Conductus Privilegio fuga sua & invicta in hæresi pertinacia excidisset. Sed *Sigismundum* ipsum audire præstat in literis ad Barones Regni Bohemiæ foventes memoriam *Joannis Hus*, quas apud *Cochlæum* lib. 4. Historiæ Hussitarum legere est, pag. 155. „ Et sacrum Concilium (*inquit*) in Con-
„ stantia inchoatum fuit, & nos persensimus quod HUS ibi etiam vellet interesse, fui-
„ mus plurimum gavisi & sperabamus quod de omnibus in quibus incusatus fuerat, se
„ expurgare deberet, & quod propterea omnes scrupuli in Bohemia cessare debuissent.
„ Interea nobis adhuc in partibus Rheni existentibus, pervenit ad Constantiam, & ibi
„ fuit arrestatus, sicut de his jam sufficienter estis informati. Verum si prius ad no-
„ stram Celsitudinem applicuisset, nobiscumque ad Constantiam processisset, fortassis
„ negotia sua alium habuissent progressum. Et Deus novit quod tanto dolore fui-
„ mus attriti propter casum suum, quod etiam verbo bene exprimi non posset: Sed
„ etiam omnes Bohemi, qui tunc temporis nobis aderant, bene perpenderunt quo-
„ modo nostram solicitudinem pro ipso interposuimus; quod pluries furore permoti, de
„ Concilio exivimus: immo verius ipsius parte de Constantia recessimus, quousque
„ nobis intimaverunt, dicentes: Si noluerimus admittere quod Justitia prosequatur in
„ Concilio, quid tunc in hoc loco facere debeant? Sic cogitavimus quod in hac parte
„ jam nihil facere poteramus. Neque etiam licuit nobis ulterius pro hoc negotio lo-
„ qui, quia exinde Concilium totaliter fuisset dissolutum.

XIV. Objiciunt: *Sigismundum* Cæsarem Salvum-Conductum *Joannis Hus* dedisse ad eundum Constantiam ad Concilium Generale, ad moram illic faciendam, & libere redeundum in Bohemiam: *Omnique impedimento remoto* (inquit) *transire, stare, morari, & redire libere permittatis, sibique & suis, cum opus fuerit, de securo & salvo velitis, & debeatis providere Conductu.* Violavit itaque Salvi-Conductus fidem, cum ipsum in custodiam tradi & detineri, atque damnari permisit, ac demum vivum comburi. *Objectio secunda.*

XV. Respondet *Cochlæus* Lib. 2. Historiæ Hussitarum, pag. 80. & 81. *Esto, quod promiserit Rex etiam ad redeundum Salvum per omnia Conductum: Non erat Rex major Deo, nec Fide, nec Justitia, neque Concilio. Fecit ergo quantum decuit aut licuit. Sæpe ab ipso Joanne Hus petiit, ut submitteret se Concilii Judicio, ut hæreses abjuraret, ut nollet pertinaciter sæpe damnatos asserere Articulos: atque etiam prædixit, ni desisteret ab ea pertinacia, fore ut Concilium suo in ipsum jure usurum esset, juxta censuram sacrorum Canonum. Quinimmo in faciem ei dixit se Concilio promisisse, si ipse pertinaciter Articulos erroneos assereret, quod nullum Hæreticum velit manutenere: immo mallet per sese & solus pertinacem Hæreticum comburere, quam defendere: Ideo sæpe suasit ei, ut se omnino summitteret Concilio in omnibus. Quod si faceret, gratiam inventurus esset apud Patres, ad honorem ipsius Regis, Fratrisque ejus, & ipsius Regni Bohemiæ. Si autem obstinatus permaneret, prædixit fore ut Concilium suo in eum Jure sit usurum. Non igitur Piissimo ac Religiosissimo Principi debet imputari, si Concilium, quod supra Regem erat, exigente justitia, in pertinacem Hæreticum, secundum consueta* *Responsio.*

Jura, Sententiam protulit. Subjectorum manus a violentia coercuit: Concilium a justitiæ complemento, in tam manifesto animarum & Religionis periculo, prohibere non debuit, nec ullo Jure potuit.

Objectio tertia. XVI. Objicitur Expostulatio Nobilium Bohemorum de publica fide Magistro *Joanni Hus* Constantiæ violata. Sic enim habet Schedula prima Concilio ab ipsis oblata die 14. Maii anni 1415. & in *Joannis Hus* Actis relata fol. 7. verso: „ Cum autem dictus „ Magister Joannes Hus sub dicto Salvo-Conductu Constantiam libere pervenisset, & „ graviter absque ulla audientia est incarceratus, & hucusque tam compedibus, quam „ fame & siti angustiatur. Quamvis autem olim per Pisanum Concilium anno 1410. habitum damnati Hæretici ibi libere steterint, & domum libere recesserint, ipse tamen Magister Joannes Hus, nec convictus, nec condemnatus, sed neque auditus, captus est, cum neque Regum aliquis, neque Electorum, neque Universitatum Legati „ adhuc adessent. Et cum Dominus Rex una cum Nobilibus Dominis hic præsentibus, „ cum magna postularet instantia, ut circa ipsius Salvum-Conductum suo provideretur „ honori, & ut dictus Magister Hus publice audiretur, cum de fide sua publicam redderet rationem: & si convictus fuerit pertinaciter aliquid contra Scripturam Sacram „ & veritatem asserere, quod id juxta instructionem & decisionem Concilii debeat emendare: Illud tamen hucusque impetrare non potuit. Sed dictus Magister Joannes Hus „ circa hoc tam graviter detinetur compeditus, & dieta levissima attenuatur, ut timendum sit, ne viribus consumptis, de ratione periclitetur. Et licet Domini hic „ præsentes de Regno Bohemiæ graviter infamarentur, eo quod dictum M. Joannem „ Hus ad tantum angustiari videntes contra Salvum-Conductum Domini Regis, ipsum „ Dominum Regem Literis suis Salvi-Conductus monere negligerent, ne ipse Dominus „ Rex ulterius talia patiatur, cum vergant in contemptum & vilipendium Regni Bohemiæ, quod ab origine susceptæ Fidei Catholicæ numquam ab obedientia Sanctæ „ Romanæ Ecclesiæ recessit: ipsi tamen omnia patienter hucusque tolerarunt, ne quovis modo occasio turbationis hujus Sacri Concilii possit existere. Quapropter, Reverendissimi Patres & Domini, Nobiles Domini sæpe fati Paternitatibus vestris præsentibus supplicant jugiter & attente, quatenus tum propter honorem Salvi-Conductus dicti Domini Regis, tum etiam propter famam præclaram dicti Regni Bohemiæ „ conservandam, & vestram pariter adaugendam, in factis dicti Magistri Joannis Hus „ finem celeriorem, cum ipsi periculum existat in mora, Justitia divina mediante, velitis efficere.

Iidem Barones ad *Sigismundum* Cæsarem de *Joanne Hus*, ita scribunt, Epistola inter „ Hussiticas 59. „ Accepit autem a Regia vestra Majestate Literas, quæ fidem publicam continebant. Hæ per totam Bohemiam & Moraviam divulgatæ sunt. Verum „ cum Joannes Hus confisus Regiæ tuæ Majestatis Literis ad Constantiam profectus „ esset, quemadmodum ex constanti fama accepimus, captus est cum his Literis publicæ fidei. Neque hoc tantum, sed in carcerem conjectus, neque auditus, neque „ convictus, contra Leges, & tuæ Regiæ Majestatis literas; quod factum & apud „ nos, & alibi, eo modo innotuit, ut & Principes & Barones, pauperes & divites mirati sint, sanctissimum illum Patrem tam turpiter contra Legum auctoritatem, constitutionem, veritatem, & contra literas Regiæ tuæ Majestatis peccare „ potuisse, præsertim cum hominem justum & innocentem sine causa conjecit in carcerem. Quare dignetur tua Majestas diligenter hæc expendere, ut Magister Joannes Hus iterum liberetur, & manumittatur.

Iidem Epistola inter Hussiticas 60. ad *Sigismundum* Imperatorem de *Joanne Hus* in hæc verba scribunt: „ Sed Constantiam cum venisset, & publice rationem suæ fidei, „ & doctrinæ, quamobrem eo venerat, reddere voluisset, numquam ei libere dicendi „ quæ vellet, quæque sentiret, potestas facta est. Sed contra omnes Leges divinas atque humanas, contra omnem æquitatem & humanitatem, denique contra fidem „ publicam indicta causa in carcerem est conjectus. Qua in re (ut alias injurias omittamus) quantum, obsecro, hoc detrahet auctoritati & dignitati tuæ, Rex Clementissime, quod passim omnes omnium gentium ac nationum homines judicant publi-

„ cæ

„ cæ fidei sacrosanctam auctoritatem violatam esse. Itaque non mediocriter dolemus, „ primum tuam vicem, cujus Majestati & Auctoritati, violata fide publica, multum decedit; deinde nostram, quorum dignitas cum tua dignitate conjuncta est. „ Nos quidem sperabamus fore ut Magistro Joanni Hus, veritatis divinæ studiosissimo, liceret opera ac beneficio Regiæ Majestatis tuæ innocentiam suam coram tota „ Synodo probare, seque contra invidiam & odium malevolorum, & conficta ab eis „ crimina, ipsius veritatis patrocinio defendere, aut saltem ut palam, non in angulis, „ si quid in eo erroris deprehensum fuisset, corrigeretur. Sed multo aliter evenisse „ non sine maximo animorum nostrorum dolore, intelligimus. Nam antea vinctum „ audivimus in custodiam esse, priusquam unum ex eo verbum auditum fuisset. „ Nunc vero post Romani Pontificis fugam multo ad nos atrociora perferuntur, eumdem M. Joannem Hus per Episcopum Constantiensem in alium carcerem translatum esse, quo nihil posset esse durius & intolerabilius, ibi denique indignis modis tractari . . . . Quamobrem supplices ad Regiam Majestatem tuam confugimus, „ & petimus . . . . ut publicæ fidei Auctoritas per te retineatur, & ne indicta „ causa vir innocentissimus per vim miserrime opprimatur.

Sed & *Joannes de Chlum*, cujus fidei *Joannes Hus* a *Sigismundo* Cæsare commendatus fuerat, statim atque manus in illum injectæ sunt, *in Papæ conspectum provolavit, obtestans eum, ut meminerit eorum, quæ sibi antea & Domino Henrico Latzembock promiserat, & ne publicæ fidei auctoritatem adeo temere violaret*. Ita referunt Acta *Joannis Hus* a teste oculato scripta. Sed & idem *D. Joannes de Chlum* literas querimoniales de injuria *Husso* illata lingua Latina & Teutonica affixit Vualvis Ecclesiarum Constantiæ, quæ inter Hussitica leguntur num. 57. in quibus hæc habentur: Magister Joannes Hus in ista Imperiali Civitate sub Salvo-Conductu dicti Domini mei Regis detentus est & detinetur. Et licet Papa cum Cardinalibus per solemnes Ambasiatores „ nomine Regio fuerint requisiti seriose ad dicti Magistri Joannis Hus emissionem, & „ ut mihi restituatur; nihilominus tamen ipsum hucusque emittere recusarunt & recu- „ sant; & in contemptum & vilipendium Salvi-Conductus Regis, & Securitatis & Protectionis Imperii & Regiæ Majestatis. Quapropter ego Joannes supradictus, Regio „ nomine manifesto, quod detentio & captio dicti Magistri Joannis Hus facta contra „ prænominati Romanorum Regis Domini mei omnimodam voluntatem, cum sit in „ contemptum suorum Salvi-Conductus & protectionis Imperii facta, eo quod pro tunc „ Dominus meus a Constantia longe distabat, & si interfuisset, numquam hoc permisisset. Cum autem venerit, quilibet sentire debebit ipsum de vilipensione sibi & „ suæ & Imperii protectionis, ac Salvo illata Conductui dolorosius molestari.

Denique Barones & Status Regni Bohemiæ & Marchionatus Moraviæ cuidam Principi Fautori suo ac Protectori Articulos excessuum & culparum contra *Sigismundum* Regem obtulerunt anno 1412. Quos apud *Cochlæum* libro 5. Historiæ Hussitarum, pag. 202. & *Goldastum* in Appendice Commentariorum de Juribus & Privilegiis Regni Bohemiæ, pag. 90. legere est; quibus conqueruntur imprimis: „ Quia Magistrum Joannem Hus, „ sub Salvo-Conductu duplici lingua descripto, damnari ad mortem permisit: immo „ ipsum primus ore proprio, in Majestate sedens condemnavit. *Item:* Quamvis omnes „ Schismatici & obstinati Hæretici ab Ecclesia habuerint plenam libertatem in Constantiensi Concilio: Ipse tamen malum malo accumulans, contra honorem Regni nostri, & omnem ordinem, & contra Salvum-Conductum Papæ, atque ipsius Regni „ universis datum & concessum, alterum, scilicet Magistrum Joannem Hus comburi „ fecit & damnari.

XVII. Respondet *Cochlæus* libro 11. Historiæ Hussitarum pag. 80. *Quod Nobiles quidam Bohemi expostularunt, magis libertati militari, quam Justitiæ aut Disciplinæ Ecclesiasticæ tribuendum. Aut enim ignorarunt, aut dissimulaverunt Joannis Hus fugam & mentis obstinationem.* Ignorare potuerunt, qui ex Bohemia ad *Sigismundum* Imperatorem scribebant dum *Hussus* in carcere detinebatur, & in ipsum quæstio a Synodo Constantiensi habebatur: dissimularunt, qui vel Constantiæ aderant ipsius fautores, vel *Responsio.*

qui postmodum contra *Sigismundum* rebellarunt, ad *Joannis Hus* hæresim damnatamque memoriam tuendam confœderati, & impium Hæresiarcham pro martyre venerati. *Joannem XXIII.* & *Sigismundum* Cæsarem de violata Salvi-Conductus fide falso accusant: cum *Joannes XXIII.* Salvum-Conductum *Husso* nullum dederit, sed verbo tenus promiserit securitatem contra violentiam, non contra justitiam, se videlicet nullo modo permissurum, *ut aliqua ei fieret injuria, quamdiu Constantiæ esset* (ut habent Acta ipsius *Joannis Hus*.) Nulla porro ipsi injuria facta est; quia ex Canonibus & Regibus contra ipsum actum est. Præterea *Joannes XXIII.* Synodum a se congregatam ligare non poterat, ne de Hæreticis quæstionem haberet, nec eam ipsius fuisse mentem verisimile est. *Sigismundus* vero Salvum-Conductum non dederat nisi ut ab omni violentia facti *Joannes Hus* tutus esset, non ut a Justitia, Legumque severitate immunis, si præscriptas sibi conditiones, & in Salvo Conductu secundum jus intellectas, violaret, id est, si pactis ipse non staret, si nova crimina committeret, si in hæresi pertinax esset, si in Ecclesiæ & Sacræ Synodi Constantiensis Judicio acquiescere nollet, si pacem publicam perturbaret. Nam (ut ait *Bremus* hæreticarum partium eruditus Jurisconsultus, Quæst. ultima de Securitate) *Fides publica finitur seu solvitur, si accepta fide publica quis novum committat delictum, quia propter hoc puniri posset*. Idemque docet, *Promissionem securitatis tacitam habere conditionem; & vulgo dicitur: Qui fidem accepit publicam, nihil contra eam committat, id est, ipse quoque non perturbet pacem publicam*. Et multos alios Jurisperitos laudat in eamdem sententiam conspirantes. Porro *Joannes Hus* novis criminibus se obstrinxit, cum Sacris operari non destiterit quamvis excommunicatus, idque palam in Ecclesiæ contemptum; in fugam quoque se dederit contra Imperatoris Mandata, qui ipsum coram Sacra Synodo Constantiensi respondere, & ejus stare Judicio jusserat, & contra pacta contestationesque ab ipsomet publice affixas quacumque transierat. Excidit itaque Salvi-Conductus Privilegio. Hanc fugam, quam Actorum ipsius Scriptor, homo Hussita, cui proinde nulla fides adhibenda est hac in causa, & Barones Bohemi, aliique ejus fautores dissimulant, narrat *Ulricus Reichental* civis Constantiensis, in Historia Concilii Constantiensis, quam Teutonico idiomate accuratissime scripsit.

„ Refert *Joannem Hus* in hospitio suo sæpe celebrasse Missam, accurrente ad eam
„ populo. Quod ubi per Episcopum Constantiensem velut ordinarium loci, ei tam-
„ quam excommunicato inhiberetur, ipse vero nihilominus celebraret. Episcopus ve-
„ ro populum Missæ ejus interesse prohiberet, *Hus* cœpit de fuga circumspectare. Ita-
„ que Dominica *Oculi*, quæ tertia est in Quadragesima, ubi celebrasset Missam ma-
„ ne, accepit panem & vasculum vini, seque abscondit in curru Domini *Henrici*
„ *Latzembock* qui eo die educendus erat in rus pro apportandis straminibus, avena,
„ & fœno, peracto prandio. Cum igitur *Hus* in prandio non compareret, nec quisquam
„ sciret ubinam esset, *Latzembock* confestim adiit Consulem Civitatis, questusque de
„ fuga *Joannis Hus*, petiit mox claudi portas Urbis, Equitesque & Pedites instrui,
„ qui illum persequerentur fugientem. His itaque paratis, repertus est in curru lati-
„ tans *Hus*. Mox itaque peracto prandio *Latzembock* imposuit eum equo, & adduxit
„ in Palatium ad Papam. Ille vero Salvum obtendens Conductum, ait se vinciri non
„ debere. Cui *Latzembock* respondit: *Ita Decretum est, ut Causam tuam justifices, ne sit hæretica, aut moriaris, ni revoces*. Ita Nobilis ille *Bohemus*, cujus fidei cum *Joannes Hus* a *Sigismundo* Cæsare commendatus esset, vim Salvi-Conductus ipsi dati apprime noverat. Pergit *Ulricus Reichenthal*: „ Inter hæc dicta, *Hus* subito de equo
„ desiliens, proripuit sese in circumstantem Bohemorum multitudinem (Accurrerant
„ autem supra 80. millia hominum) quem Apparitores Papæ & Cardinalium com-
„ prehendentes, qui deauratos præferunt baculos, in Palatium abduxerunt. *Quem Rex Romanorum libenter propter Salvum-Conductum liberasset, nisi a Doctis accepisset responsum: Nullo jure deberi Salvum-Conductum Hæretico in hæresi sua persistenti*. „ Post
„ octo vero dies, *Hus* ad Prædicatorum ductus Monasterium, diligenter ibi custodi-
„ tus est: quem dicti viri plerumque visitarunt, ut eum a sua hæresi converterent.

Sic

Sic locum illum *Ulrici Reichenthal* Scriptoris non tantum coævi, sed testis horum oculati, latine reddit *Cochlæus* Libro II. Historiæ Hussitarum pag. 73. & 74.

XVIII. Sed alio non esset opus testimonio ad pertinaciam *Joannis Hus* comprobandam, ac demonstrandum luce meridiana clarius *Sigismundum* Imperatorem Salvo-Conductu suo noluisse ipsum a Concilii Jurisdictione, a Canonum & Regum districtione liberum præstare, quam ipsius Anonymi Auctoris Hussitæ Gestorum ipsius, quæ sic inscribere non dubitavit: *Historia Sanctissimi Martyris Joannis Hus*. Quod quidem testimonium eo firmius erit, quo ab hoste Ecclesiæ Catholicæ sumptum. Nam ut *Novatianus* ait Libro *De Trinitate Cap.* 18. *Firmum est genus probationis, quod ab adversario sumitur, ut veritas ipsa etiam ab ipsis inimicis veritatis probetur*. Et ut ait *S. Isidorus Pelusiota* Epistola 228. Lib. 2. *Grave & auctoritatis plenum illud est testimonium, quod ab hostibus sumitur*. Sic autem habet Auctor ille Hussita fol. 24. „ Cum novem illi „ & triginta primi Articuli, quos supra recitavi, omnes perlecti essent, una cum testi- „ moniis, Cardinalis Cameracensis Joannem Hus compellans: Audisti, inquit, quanta „ sit atrocitas criminum, eorumque plurimorum, quæ contra te allata sunt. Jam tuum „ est officium cogitare quid sis facturus. Duæ tibi viæ a Concilio proponuntur, quarum „ alteram te ingredi necesse est. Primum, ut te ipsius Concilii Judicio & Sententiæ „ supplex subjicias, & quidquid hic communi sententia decretum fuerit, illud æquo ani- „ mo ut feras. Quod si feceris, nos propter ipsius Clementissimi Imperatoris hic præ- „ sentis, & fratris ejus Regis Bohemiæ honorem, & tuæ salutis causa, ea qua debemus „ pietate & humanitate tecum sumus acturi. Sed si adhuc aliquos ex iis Articulis, qui „ nobis propositi sunt, defendere cogitas, & amplius te audiri postulas, ejus rei po- „ testatem tibi non negabimus. Sed cogitabis hic tantos esse viros, & tam illuminatos, eosque tam firmas & validas rationes contra tuos Articulos habere, ut vereor ne „ hoc cum magno tuo incommodo & periculo facturus sis, si amplius eos tueri velis. „ Hæc ego monendi tui causa, non Judicis more loquor. Hanc Cameracensis Orationem „ alii subsequentes, idem pro se quisque Joannem Hus hortati sunt. Quibus hic sub- „ misso vultu respondit: Reverendissimi Patres, jam sæpe dixi me libere huc venisse, „ non ut obstinate quidquam defenderem, sed si qua in re minus recte sentirem, æquo „ animo paterer me doceri. Rogo igitur ut sit mihi locus amplius meam sententiam „ declarandi: cujus nisi certas & efficaces rationes attulero, libenter in vestram infor- „ mationem, ita ut postulatis, concedam. Hic magna voce quidam: Videte quam „ callide loquatur, Informationem dicit, non correctionem, aut diffinitionem. Im- „ mo (inquit) ut vultis, sive informationem, sive correctionem, aut diffinitionem. Te- „ stor enim Deum, me nihil nisi ex animo loqui. Tum Cameracensis; Quando igitur „ informationi & gratiæ ipsius Concilii te subjicis, hoc a Doctoribus fere sexaginta, „ quorum aliqui jam hinc abierunt, & tamen in eorum locum Parisienses successerunt, „ decretum, & a toto Concilio, ne uno quidem contradicente, approbatum est: pri- „ mum, ut supplici animo te in istis Articulis, qui contra te allati sunt, errasse con- „ fitearis: Deinde, ut jurejurando promittas, nihil istorum te amplius sentire aut „ docere velle: Postremo ut publice omnes illos Articulos recantes. In quam senten- „ tiam contra multi alii multa dixissent, tandem Joannes Hus: Iterum dico (inquit) „ me paratum esse ad informationem Concilii. Sed illud tamen per eum, qui o- „ mnium nostrum Deus est, vos rogo atque obsecro, ne per vos cogar ad id quod „ conscientia mea repugnante, & sine æternæ dam nationis periculo facere non pos- „ sum, ut omnibus Articulis contra me propositis juramento renunciem. Memini „ enim me in Catholico legisse: Abjurare, est errori prius tento renunciare. Cum „ igitur multi Articuli mei esse dicantur, quos ut sentirem aut docerem, numquam mihi „ in mentem venit, quomodo possum eis per juramentum renunciare? Cæterum quod ad „ illos Articulos attinet, qui vere mei sunt, si quis me aliter docere poterit, libenter „ hoc faciam quod postulatis. Tum Imperator: Quidni (inquit) sine periculo posses „ omnibus istis renunciare, quæ etiam falso dicis contra te a testibus proposita esse? „ Equidem omnes errores abjurare non dubito: neque hinc sequitur continuo me

„ aliquem errorem professum esse. Ad quem Hus: Imperator Clementissime, aliud significat vocabulum abjurandi, quam tua Majestas hic usa est. Et Cardinalis Florentinus inquit: Dabitur tibi, Joannes Hus, scripta abjurandi forma satis lenis & tolerabilis: tunc facile inibis consilium, velisne id, an non facere. Tum iterum Imperator verba Cardinalis Cameracensis repetens: Audisti duas vias tibi propositas esse. Primum, ut illis erroribus tuis jam condemnatis palam renuncies, & Judicio Concilii subscribas: pro qua re vicissim ejus gratiam experieris. Sin pergis defendere tuas opiniones, CONCILIUM FACILE HABEBIT QUOD SECUNDUM LEGES SUAS DE TE DECERNAT. Cui Joannes Hus respondit: Ego nihil recuso, quidquid ab ipso Concilio de me decretum fuerit, Imperator Clementissime. Id tantum excipio, ne Deum & conscientiam meam offendam, & dicam me illos errores professum esse, quos numquam mihi in mentem venit profiteri. Obsecro autem, ut si fieri potest, vobis concedentibus habeam potestatem amplius animi mei sententiam declarandi, ut de iis, quæ mihi objecta sunt, quantum satis est, respondere possim .... Ætatem habes, inquit Imperator, facile potuisti intelligere, quæ & heri, & hodie ad te dixi. Nos testimoniis, quæ fide dignissima sunt, credere cogimur. Tu igitur, si sapis, accipies a Concilio pœnitentiam corde contrito, & manifestis erroribus renunciabis, & juramento promittes te contra eos deinceps perpetuo & sentire & docere velle. SIN MINUS, SUNT LEGES SECUNDUM QUAS A CONCILIO JUDICABERIS... Posteaquam Joannes Hus abductus esset, cœpit Imperator in hanc sententiam Præfectos Concilii adhortari: Multa eaque gravissima in Joannem Hus crimina audivistis, non solum firmis testimoniis probata, verum etiam ab ipso confessa: ex quibus singula, meo judicio MORTIS SUPPLICIO DIGNA ESSENT. Nisi igitur recantet illa omnia, EGO CENSEO UT IGNIS SUPPLICIO AFFICIATUR. Sin fecerit imperata, tamen ego consulo, ut ei prædicandi & docendi officio, & ipso Regno Bohemiæ interdicatur. Nequaquam enim committeret, si iterum admittetur ad docendum, maxime vero in Regnum Bohemiæ, quin illorum, quos ibi habet, gratia & favore fretus, ad ingenium redeat, & præter hos errores, novos etiam in vulgus spargat. Ita novissimus error pejor priore futurus esset. Deinde censeo, Articulos ipsius condemnatos Fratri meo Regi Bohemiæ, inde in Poloniam & alias Provincias, in quibus animi hominum ejus doctrina sunt imbuti, mittendos esse cum ejusmodi Mandato, ut quicumque ita sentire perrexerint, utriusque Protestatis communi auxilio puniantur. Ita demum huic malo subvenire poterit, si rami una cum ipsa radice funditus evellantur... Postremo, si qui hic Constantiæ reperiuntur Joannis Hus familiares, illi quoque ea, qua debent, severitate coerceantur, imprimis discipulus ejus Hieronymus. Qui sic loquebatur, in ea certe mente non fuerat, ut *Salvus-Conductus* suus *Joanni Hus* contra justitiam & Religionis Catholicæ bonum suffragaretur.

Objectio quarta. XIX. Objicitur postremo Synodum Basileensem in Salvo-Conductu Bohemis dato Sessione 4. & Tridentinam in eo, quem Germanis Augustanæ Confessionis dedit, die 4. Martii 1562. expresse derogare Statutis Concilii Constantiensis, quatenus huic fidei publicæ ac securitati præjudicare possent. Ad quid autem hujusmodi derogatio, nisi Synodus Constantiensis fidem Salvi-Conductus *Joanni Hus* dati violasset, aut violari posse docuisset? Ita Synodus Basileensis: *Insuper promittentes sine fraude & quolibet dolo, quod nolumus, neque debemus occulte vel manifeste, quacumque occasione prætensa, uti aliqua auctoritate vel potentia, Jure, Statuto, vel Privilegio Legum vel Canonum, & quorumcumque Conciliorum, specialiter Constantiensis & Senensis, quacumque forma verborum expressa, in aliquod præjudicium Salvo-Conductui seu assecurationi, ac publicæ audientiæ ipsis per nos concessæ vel concesso.* Ita vero Synodus Tridentina: *Insuper omni fraude & dolo exclusis, vera & bona fide promittit, ipsam Synodum nullam vel manifeste, vel occulte occasionem quæsituram; aut aliqua auctoritate, potentia, jure vel Statuto, Privilegio Legum vel Canonum, aut quorumcumque Conciliorum, præsertim Constantiensis, & Senensis, quacumque forma verborum expressa, in aliquod hujus fidei publicæ, & plenissimæ assecurationis, ac publicæ & liberæ audientiæ, ipsis per ipsam Synodum concessæ, præjudicium quovis modo usuram, aut quemquam uti permissuram: quibus in hac parte pro hac vice derogat.* Extat post Sessionem 18.

XX.

XX. Respondetur, Basileenses, Tridentinosque Patres, in literis Salvi-Conductus Bohemis & Augustanæ Confessionis hominibus datis, non ideo derogasse Concilii Constantiensis Statutis, quod ea publicam fidem *Joanni Hus* vel *Hieronymo* Pragensi violaverit, aut violandam esse docuerit: alioqui sequeretur quod Leges & Canones fidem publicam servandam non esse statuant, quia & illis pro hac vice derogant, quatenus Tabulis securitatis a se Bohemis vel Luteranis datæ præjudicarent: sed hæc addita clausula est, quia utrique Synodo visum est ad invitandos ad Ecclesiæ gremium Hæreticos, ampliorem, indulgentiorem ac magis efficacem ipsis concedere securitatem; ac nominatim derogare Decreto Sessionis 19. Concilii Constantiensis, quo Salvi Conductus Tabulæ per Imperatorem, Reges, & alios sæculi Principes hæreticis hominibus vel de hæresi suspectis concessæ, ita restringebantur, ut iis non obstantibus, Ecclesiastici Judices de illorum erroribus quæstionem habere, & in eos ex Canonum ac Legum severitate agere ac animadvertere possent. Quod Decretum cum Hæreticis suspiciones ac terrores ingereret, Christianæ prudentiæ fuit & charitatis, ad diffidentes ipsorum animos demulcendos, Cociliique Basileensis & Tridentinæ liberum aditum ipsis aperiendum, ne tutam & facilem audientiam sibi negatam queri possent, ampliorem ipsis concedere securitatem ea, quam *Sigismundus* Imperator *Joanni Hus*, & Synodus Constantiensis *Hieronymo Pragensi* concesserant, & quæ jure communi concedi solita esset. Tres enimvero Salvi-Conductus species distingui possunt. Primus est Salvus Conductus stricti Juris, qualis datur certorum criminum reis carceres Aurelianenses libere subeuntibus, cum Episcopus Urbem solemni pompa primum ingreditur, ut remissionem & gratiam solemni Privilegio obtineant: sub hac enim conditione datur illis publica securitas, modo verum exponant, ipsis alioquin minime profutura. Cujus generis erat Salvus-Conductus *Joanni Hus* a *Sigismundo* Imperatore, & *Hieronymo de Praga* a Sacra Synodo Constantiensi datus, hac scilicet conditione vel intellecta, vel expressa restrictus, *Justitia semper salva*. Secundæ speciei Salvum-Conductum, lati Juris nominavero, cum Legibus aliquibus, non omnibus derogatur in ejus favorem, qui publica securitate donatur. Istius generis est Salvus-Conductus datus iis qui urbe obsidione cincta ex acie hostili mittuntur ad colloquendum cum Duce Exercitus, & ad conditiones deditionis proponendas. Nam si ad struendas insidias, ad explorandum, ad invadendum in castra venirent, nequaquam suffragaretur ipsis publica fides, nec prohiberet quominus cum ipsis velut cum hostibus ageretur. Tertiæ speciei Salvus-Conductus latissimi Juris potest appellari, quo legibus & conditionibus omnibus derogatur. Quæ vim aut effectum datæ securitatis impedire possent, adeo ut nec ratione criminis, post acceptas publicæ securitatis tabulas perpetrati, a Salvi-Conductus Privilegio excidat, cui datæ sunt. Hujus generis fuere Salvi-Conductus Bohemiæ a Synodo Basileensi, & Augustanæ Confessionis Hæreticis a Concilio Tridentino concessi, quo ipsis etiam indulgetur, *Ut Religionis prætextu, aut delictorum circa eam commissorum, aut committendorum minime puniantur. Et ut quandocumque ipsis libuerit, aut Majorum suorum mandato & assensu ad propria reverti optabunt, aut aliquis eorum optabit, mox absque ulla renitentia, & occasione aut mora, salvis rebus eorum & suorum pariter bonore, & personis possint juxta beneplacitum libere & secure redire*. Vult etiam utraque Synodus *In hac publica fide Salvoque Conductu quascumque clausulas includi, ac contineri, ac pro inclusis haberi, quæ plena, efficaci, & sufficienti securitate, in eundo, stando, & redeundo, necessariæ & opportunæ fuerint. Illud etiam ad majorem securitatem & pacis ac conciliationis bonum* exprimunt Salvi-Conductus utriusque Tabulæ, *Quod si quispiam, aut illorum aliqui sive in itinere Basileam, aut Tridentum veniendo, sive ibidem morando, aut redeundo, aliquid enorme, quod absit, egerint aut commiserint quo posset hujus fidei publicæ & assecurationis beneficium eis concessum annullari aut cassari; in hujusmodi facinore deprehensi, ab ipsis dumtaxat* Bohemis & Germanis, *& non ab aliis, condigna animadversione puniantur; illorum assecurationis forma, conditionibus & modis manentibus omnino illibatis*. Denique Juribus, Statutis, Privilegiis Legum & Canonum, aut quorumcumque Conciliorum, præsertim Constantiensis & Senensis, sub quacumque verborum forma ex-

Responsio.

 pressis,

pressis, quatenus his fidei publicæ ac plenissimæ securitatis Tabulis præjudicare possent, in hac parte pro hac vice derogant.

DISSERTATIO VIII.

DE CONCILIIS SENENSI ET BASILEENSI.

ARTICULUS I.

De Concilio Senensi Oecumenico.

Sena, Siena urbs Etruriæ, Sedes Archiep.

I. CUm quinquennio post Concilii Constantiensis absolutionem aliud Oecumenicum ex ejusdem Decreto Sessione 39. & 44. celebrandum esset, & a *Martino V.* Pontifice Maximo, de consensu Patrum Constantiensium *Papiæ* indictum, Prælati nonnulli ab eodem Pontifice in hanc civitatem præmissi sunt anno 1423., qui illud inchoarent, videlicet *Petrus Donatus* Archiepiscopus Cretensis, *Jacobus* Episcopus Spoletanus, *Petrus Benedicti & Leonardus de Florentia* Magister Ordinis FF. Prædicatorum, Sedis Apostolicæ Nuntii, aliique secuti Præsules. Initium Concilio datum Mense Majo. Sed cum nulli adhuc Transalpini advenissent, præter duos Abbates Burgundos, & *Joannem Bastonum* Ordinis Carmelitici Professorem, a Clero Aulicano missum, & præterea pestifera lues Ticini grassaretur, mutari locum placuit, Synodumque Senam transferri.

Convocatio Concilii.

Acta Concilii Senensis.

Prima Sessio ibi habita est ad octavum Novembris iis Præsidibus quos primum Papiam miserat *Martinus* Pontifex: in qua cœpta reformatione a Fidei fundamento, damnatio hæresum VVickleffistarum & Hussitarum Constantiæ facta confirmata est, ad eosque Hereticos penitus extirpandos Synodus Principes adhortata est propositis Indulgentiis. Deinde Sententiam contra *Petrum de Luna* olim *Benedictum* XIII. in sua obedientia nuncupatum, a Sacro Constantiensi Concilio latam, Synodus ratam habuit, & perseverantes post ejus obitum quoquo modo in eodem Schismate pœnis & Censuris in eadem Sententia contentis damnavit. Item de Græcorum ad unitatem Ecclesiæ reductione actum est. Cumque *Martinus V.* Nuntio Constantinopolim ad Patriarcham & Imperatorem ea de remisisset; Imperator vero respondisset, hoc negotium tunc non posse utiliter & fructuose pertractari: nihilominus decrevit Synodus hoc negotium minime deserendum esse, sed occasione data in illud incumbendum pro viribus: interim vero necessariam Catholicæ Ecclesiæ reformationem promovendam. Legationis ab *Antonio Massano* ad Græcos susceptæ nomine *Martini V.* Pontificis Relationem habes inter Acta Concilii Senensis. Tandem ob Prælatorum paucitatem, & ingruentes undique bellorum tempestates, maxime vero ob fœdos conatus *Alfonsi* Aragonum Regis Schisma renovantis, die 19. Februarii, anni millesimi quadringentesimi vigesimi quarti, ad prosequendam commodiori loco & tempore reformationem inchoatam, civitatem Basileensem ad Concilii Œcumenici septennio post celebrandi, juxta Constantiensis Concilii Decretum designarunt: *Protestantes tamen quod propter hoc ipsum Concilium Senense non censeatur dissolutum esse, sed quod ipsi Præsidentes cum inclytis Nationibus, ad omnem reformationem hic possibilem concurrere vellent.* Et hoc idem Nationum Deputati pariter protestati sunt, quilibet pro natione sua, *quod ad reformationem hic possibilem attendere vellent*. Ista constant ex Actis Concilii Senensis, & ex Commentario Auctoris tunc viventis qui MS. extat in Bibliotheca *S. Victoris* Parisiensis, signato MM. 7.

Oecumenica Senensis Concilii auctoritas.

Quæres, utrum Concilium Senense Œcumenicis annumerari debeat? Respondeo affirmative. A Concilio enim Constantiensi & *Martino* V. Pontifice Maximo Generale Concilium Papiæ indictum est, ab eoque Senas translatum, & ibidem celebratum. *Martini V.* Diploma Sessione 44. Concilii Constantiensis promulgatum est; cujus hæc sunt verba: *Cupientes ac volentes Decreto hujus Generalis Concilii satisfacere, inter alia disponenti, quod omnimodo Generalia Concilia celebrentur, in loco quem Summus Pontifex per mensem ante finem hujus Concilii designaverit, approbante & consentiente Concilio civitatem Papiensem*

tenore

tenore præsentium deputamus & etiam assignamus, statuentes & etiam decernentes, quod Prælati, & etiam alii, qui ad Generalia Concilia debent convocari, tempore prædicto civitatem ipsam Papiensem accedere teneantur. Papiensem Synodum grassante peste Senas translatam scribit idem Pontifex ad *Conradum* Archiepiscopum Moguntinum, & *Theodoricum* Coloniensem anno 1423. tum etiam ad *Alfonsum* Regem Aragonum: *Quia* (inquit) *ex justa causa translatio Concilii Generalis de civitate Papiensi ad civitatem Senensem, per ipsum Concilium est decreta, & approbata per Nos, Excellentiam tuam rogamus, ut operam facias quod Prælati de Regnis tuis veniant ad reformandum cum cæteris Statum Ecclesiasticum & libertatem Ecclesiæ conservandam.*

Præterea, Synodus ipsa se Œcumenicam inscripsit in concessione Indulgentiarum iis qui ceperint Hæreticos & in potestatem Inquisitorum aut Ordinariorum tradiderint: *Sacrosancta Synodus Senensis in Spiritu Sancto legitime congregata, universalem Ecclesiam repræsentans, statuit, &c.* Id refert laudatque Concilium Basileense in Responsione Synodali, quam de concedenda Græcis Plenaria Indulgentia dedit 5. Idus Maii anno 1436.

Tertio, Basileense Concilium Sessione 2. & alibi passim diffinit & declarat se *Sacris Constantiensi & Senensi Generalibus conciliis decernentibus atque ordinantibus, & Auctoritate Apostolica interveniente fuisse, & esse debite legitimeque ac rite congregatum & initiatum.*

Quarto, *Eugenius IV.* in Constitutione *Dudum*, promulgata Sessione 16. Concilii Basileensis, Concilium Senense non minus quam Constantiense Œcumenicum prædicat. *Dudum* (inquit) *Sacrum Generale Basileense Concilium, per Generalium Constantiensis & Senensis Conciliorum Statuta, Ordinationesque felicis recordationis Martini Papæ V. ac nostras legitime inchoatum, &c.*

Tandem pro Fide Catholica & unitate Christiana, ac Disciplina Ecclesiæ sancienda congregatum est, quamvis ob temporis brevitatem, ac paucitatem Præsulum pauca decreverit. Ipsi igitur conveniunt Synodi Œcumenicæ characteres a *Gersonio* in Tractatu *De potestate Ecclesiastica* Consideratione 12. delineati his verbis: *Concilium Generale est Congregatio legitima auctoritate facta ad aliquem locum, ex omni Statu Hierarchico totius Ecclesiæ Catholicæ, nulla fideli persona, quæ audiri requirat, exclusa, ad salubriter tractandum & ordinandum ea, quæ debitum regimen ejusdem Ecclesiæ in fide & moribus respicit.*

At (inquies) Prælati ex omnibus Ecclesiæ Catholicæ partibus ad Senense Concilium non convenerunt: Œcumenicum igitur non fuit.

Respondeo; nec ad Constantinopolitanam Synodum primam Episcopos ex toto orbe convenisse: & tamen, Ecclesiæ universalis accedente consensu & approbatione, Œcumenica habita est, & in earum ordinem adscripta, quas *sicut quatuor Evangelia*, se venerari *S. Gregorius Magnus* profitetur. Ita quamvis ad Concilium Senense frequentes ex tota Ecclesia non confluxerint Episcopi; nihilominus concurrente totius Ecclesiæ consensu & approbatione, quæ ipsum ut Œcumenicum agnoscit & prædicat in Concilio Basileensi, *Eugenio IV.* etiam confirmante, Œcumenicis annumerandum est.

JOANNIS DOMINICI MANSI
Nota.

De Concilio Papiensi nihil aliud superest quam decretum de translatione Concilii ad urbem Senensem, quod legas in Labbeo tom. 17. pag. 96. Venetæ editionis.

De Senensi vero nonnulla occurrunt, quæ hic indicantur a P. Alexandro. Mihi tamen alia plura suppetunt ex Codice Bon. Mem. Cardinalis Dominici Passionei, danda suo tempore in nova editione Conciliorum, quæ Venetiis imprimi cepit. Principio extat magni momenti bulla Martini V. in qua affirmat Pontifex, sibi ex parte Archiepiscoporum, Episcoporum, Electorum & aliorum Prælatorum Concilii Senensis supplicatum fuisse ut decretis in eo Concilio conditis (de pœnis in Hussitas latis tum & in eos qui schismati Petri de Luna adhæserint) pro ipsorum subsistentia firmiori robur Apostolicæ confirmationis adjicere de benignitate apostolica dignaretur. Id vero ea bulla Pontifex præstat rata habens decreta prædicta. Bullam hanc non minimi faciendam esse duco, cum ex illa validum deducatur argumentum pro confirmationis Apostolicæ

stolicæ

ſtolicæ neceſſitate ut conciliaria decreta roborentur. Codicem hunc ſcribebat ut mihi colligere viſus ſum quidam Petrus de Trilia Leodienſis Diœceſis.

Sequuntur aliæ Litteræ Pontificis *ad Henricum Angliæ Regem illuſtrem*, in quibus narrat cauſas, cur Senenſis Concilii diſſolutioni manus dederit: neque enim ſatis ſalvæ erant res Patrum a tumultibus, & preſſuris Senenſium. Succedunt aliæ literæ Pontificis de diſſolutione ejuſdem Concilii, ac proviſione a ſe facta pro curanda diſciplinæ reformatione. Sunt quidem literæ iſtæ in editione Labbei, ſed multo hic integriores comparent. Demum exhibentur literæ Pontificis invitatoriæ, & encyclicæ *ad Principes, & Prælatos, ut veniant, & mittant ad Concilium Senenſe*; ſicut aliæ ejuſdem *ad Priores, Gubernatores Communis & Capitaneos populi Civitatis Senenſis*. Tandem eſt *Salvus conductus Senenſium pro venientibus ad Concilium*. Hæc habeo, quæ proferam in nova Conciliorum editione.

ARTICULUS II.

De Concilii Baſileenſis Oecumenici legitima Convocatione, Cauſis, Præſide, Inchoatione, Modo procedendi.

Baſilea, Basle, urbs in Helvetiis ad Rhenum, Epiſcopatus ſub Metropoli Biſuntina.

Concilii convocatio.

I. Concilium Baſileenſe auctoritate Sacri Concilii Œcumenici Conſtantienſis Seſſione 39. Decreto *Frequens*, & Seſſione 44. nec-non Senenſis Concilii, ac *Martini V.* Pontificis Maximi eorum Decreta executioni mandantis, convocatum eſt. Inſtrumentum electionis civitatis Baſileenſis pro Generali Concilio celebrando habetur Seſſione 1. ejuſdem Concilii §. 4. Diplomata vero *Martini V.* quo & Concilii indictionem confirmat, & *Julianum* Cardinalem Diaconum *S. Angeli* a Letere Legatum ejuſdem Concilii Baſileenſis Præſidem ampliſſima cum poteſtate creat, habetur ibidem §. 9. „ Dudum (*inquit*) Sacrum Generale Conſtantienſe Concilium ex certis cauſis tunc expreſſis ſtatuit & decrevit, primum Generale Concilium in quinquennium ex tunc „ proxime futurum, ſecundum vero a fine illius immediate ſequentis Concilii in ſeptennium, & deinceps de decennio in decennium perpetuo fore celebrandum in locis per „ Romanum Pontificem per menſem ante finem cujuslibet Concilii, approbante & conſentiente Concilio, vel in defectum ipſius per ipſum Concilium deputandis, ac aſſignandis, ut illa quæ circa ſtatum & bonum publicum Eccleſiæ Sanctæ Dei agenda „ & expedienda reſtabant, matura poſſent deliberatione compleri, prout (quantum in „ Nobis fuit) in Concilio Senis ultimo celebrato factum extitit; in quo per noſtros & „ Sedis Apoſtolicæ Nuntios tunc in dicto Concilio Senenſi præſidentes, eodem approbante Concilio civitas Baſileenſis pro loco proxime futuri tunc in ſeptennium celebrandi Concilii deputata extitit, prout in Decreto præfati Senenſis Concilii, & aliis „ noſtris Literis deſuper confectis plenius continetur. Cum autem finis hujuſmodi ſeptennii, quo Concilium ipſum in eadem civitate Baſileenſi tenendum & celebrandum fore ſtatutum fuit, inſtare noſcatur, cumque propter notoriam ægritudinem noſtram in „ ipſo futuro Baſileenſi Concilio Deo auctore celebrando, juxta deſiderium cordis noſtri „ intereſſe non poſſimus, Te vitæ integritate & ſapientia præclarum, & magnitudine „ conſilii conſpicuum, ac in maximis noſtris & præfatæ Eccleſiæ negotiis diuturna experientia comprobatum, Legatum cum plena & omnimoda poteſtate Legati de Latere, de Fratrum noſtrorum conſilio, Auctoritate Apoſtolica, tenore Præſentium facimus, conſtituimus, & etiam ordinamus: Teque ad civitatem Baſileenſem prædictam, „ pro futuro ibidem, auctore Domino, tenendo & celebrando Concilio Generali, „ juxta deliberationem & ordinationem præfatas, tamquam Angelum pacis deſtinandum „ providimus. Et cum ſuper omnia in ipſo futuro Concilio ad reformandum Statum „ Eccleſiaſticum, qui hoc tempore indigere videtur abundante nequitia, & frigeſcente „ charitate hominum, ſuſcitatis inter Fideles bellis & diſcordiis, ac invaleſcente in pluribus Mundi partibus Hæretica pravitate, ad hujuſmodi hæreſes extirpandas, & pacem „ inter Catholicos Principes & cæteros Chriſtianos componendam, animum efficacem intendamus; ſuper qua re (quantum in nobis fuit) dedimus operam efficacem: Tibi

Julianus Cardinalis Concilii Præſes deſignatus.

Cauſa celebrandi Concilii.

„ nomi-

„ nomine & auctoritate nostris ipsi Concilio præsidendi, ac in illo pro tua sapientia illa
„ proponendi, deliberandi, ordinandi, statuendi & decernendi, quæ ad laudem & hono-
„ rem Dei, & conservationem & augmentum Religionis, Fidei Christianæ, Statum Ec-
„ clesiæ, Reformationem quoque totius Cleri & Ecclesiastici Status in moribus & vita,
„ nec-non reductionem Orientalis Ecclesiæ, & quorumlibet aliorum oberrantium, ad
„ gremium Ecclesiæ Militantis, ac conservationem Ecclesiasticæ libertatis, salutem quo-
„ que, quietem & pacem Regnorum, Regum, Ducum, Principum, & quorumlibet fi-
„ delium populorum, noveris pertinere: ac etiam ibidem cum debita maturitate & ed
„ liberatione, prout in tanta re convenit, ea omnia proponendi, decernendi, conclu-
„ dendi & exequendi, per quæ hæreses, & errores tam de Bohemia, quam de aliis qui-
„ buscumque Regnis, Provinciis, terris & locis penitus extirpentur.

II. Quarto Nonas Martii anni millesimi quadringentesimi trigesimi primi, quo die secundum Decreta Constantiensis Synodi Basileense Concilium inchoari operæ pretium erat, *Alexander* Vezeliacensis Abbas Ordinis *S. Benedicti*, Eduensis Diœcesis, vir doctrina clarus, convocatis Canonicis, & Collegio Basileensis Ecclesiæ, ac plurimis aliis viris egregiis, dixit: Jam annos septem a fine Senensis Concilii completos esse, & secundum illius, & Sanctæ Synodi Constantiensis Decretum, Basileense Concilium inchoari debere; ad quod Prælatos omnes, quorum intererat, absque alia vocatione, sub pœnis juris venire oportebat: se adesse obedientiæ filium, paratum alios, qui venturi erant, expectare, & interim cum illis omnia agere, quæ pro salute Christianæ plebis in Conciliis tractari consuevissent, præsertim pro reductione Hussitarum ad viam salutis, pro Censura morum Ecclesiasticorum *tam in capite quam in membris*, & pro pace & quiete omnium Christianorum; protestatus per se non stare quin Decreta Sanctorum Conciliorum implerentur. Ita refert *Augustinus Patricius* Canonicus Senensis, postea Rituum Sacelli Pontificii Magister, demum Episcopus Pientinus, in Historia Conciliorum Basileensis & Florentini, quæ *Actorum Patricianorum* nomine vulgo laudatur; quam scripsit jussu *Francisci Picolominei*, Cardinalis Senensis, postea Papæ *Pii* III. excerpsitque tum ex Basileensibus Codicibus MSS. secum a Cardinale *S. Marci* communicatis, tum ex collectione *Dominici* Cardinalis *Firmani*, qui Concilio interfuit quandiu mansit concordia cum *Eugenio* Pontifice.

III. Mortuo inter hæc *Martino V.* Successor ipsius *Eugenius IV.* literis pridie Kalendas Junii, ejusdem anni datis, *Juliani* Cardinalis Legationem, ipsique commissam præsidendi Concilio Basileensi potestatem confirmavit. *Placet nobis* (inquit) *& volumus, Tibique mandamus, quatenus expedito negotio Bohemorum, tuos gressus dirigas ad prædictam civitatem Basileensem, & ibi, (prout opus videris esse) juxta tibi injuncta, & ordinata in Concilio Constantiensi, optime provideas, prout in tua prudentia & circumspectione plane confidimus.* Delegavit autem *Julianus* Cardinalis, secundum potestatem a Summo Pontifice sibi collatam *Joannem de Polemar* Capellanum Pontificium, & Sacri Palatii Auditorem, & Magistrum *Joannem de Ragusio* Theologum Parisiensem, Ordinis FF. Prædicatorum Procuratorem Generalem, ad Concilium inchoandum: eique præsidendum, donec ipse præsens esset. Qui cum Basileam die 19. Julii pervenissent, die 23. convocatis paucis illis, qui aliunde accesserant, una cum Clero Basileensi, Concilium inchoarunt, decernentes tamen majorem Patrum numerum ad res tractandas expectandum esse. Post mensem circiter advenit *Julianus* Sedis Apostolicæ Legatus, ac de rebus gerendis trium circiter mensium spatio cum Patribus, qui aderant, consilium iniit: Scripsitque Epistolam ad Bohemos Concilii nomine 15. Octobris, qua ipsos benigne hortatus est, ut Oratores ad Synodum mitterent, quibuscum de eorum ad unitatem Ecclesiæ reditu pacifice tractari posset, oblato pleno ac sufficienti Salvo-Conductu. Extat inter Epistolas Synodales num. 1. Septimo tandem Idus Decembris, primam Concilii Sessionem ad 19. Kalendas Januarii indixerunt. Patribus itaque statuta die congregatis in Ecclesia Cathedrali Basileensi, *Philibertus* Constantiensis Episcopus in Provincia Rothomagensi, Sacris operatus est: cumque Legatus Apostolicus in hæc verba, *Mundamini qui fertis vasa Domini*, Sermonem habuisset; idem Præsul suggestum ascendit, & sacrosanctæ Synodi Basileensis *universalem Ecclesiam repræsentan-* *Concilii inchoatio.*

tis.

tis, in ſpiritu Sancto legitime congregatæ, nomine, legit primo Decretum *Frequens*, Concilii Conſtantienſis, de Conciliorum Generalium frequenti celebratione. Secundo expoſuit quomodo Papienſe Concilium in hujus executionem Decreti celebratum eſſet. Tertio, legit Inſtrumentum electionis civitatis Baſileenſis pro Generali Concilio celebrando factæ a Synodo Papienſi. Quarto, *Martini V.* Diplomata & Literas legationis *Juliani* Cardinalis: Quinto, literas *Eugenii quarti* eamdem legationem confirmantes. Sexto Decretum quo declaratum eſt, cum civitas Baſileenſis locus eſſet celebrationi Concilii Generalis deputatus, jamdiu tempus præſtitutum adeſſet, *Sacroſanctæ Sedis Apoſtolicæ non deeſſet auctoritas*; in ea civitate & loco *Generale Concilium ſtabilitum canonice & fundatum eſſe*, tenerique omnes ad illud accedere, tam Prælatos, quam cæteros, qui de jure vel conſuetudine Generalibus Conciliis adeſſe debent. Septimo, alterum Decretum quo Synodus in hæc tria toto ſolicitudinis ſtudio incumbere ſe velle ſignificavit, in extirpationem hæreſum, Chriſtiani orbis pacem & morum reformationem. Octavo Concilii Toletani XI. Decretum de ordine Concilii recitatum eſt. Nono, Synodus decrevit per quoſcumque actus, titulos, honoris in ſeſſione, aut aliis quibuſcumque exhibitiones, per quoſcumque Prælatos, Principes, vel eorum aut Univerſitatum nuntios, nulli jus novum acquiri, nulliuſque jus in proprietate vel poſſeſſione lædi. Decimo, Concilii Conſtantienſis Decretum contra eos qui venientes ad Concilium, ſtantes, vel redeuntes impediunt, vel moleſtia afficiunt, confirmatum & promulgatum eſt. Undecimo, comminationes pœnarum intentatæ Concilii perturbatoribus. Duodecimo, Suppoſitis Concilii fructus omnium, quæ poſſidebant, Beneficiorum ſunt attributi, ac ſi in iis manerent. Tandem Concilii Officiales & Miniſtri electi ſunt.

Modus procedendi in Concilio Baſileenſi.

IV. Hic autem ordo in Concilio conſtitutus fuit ac ſervatus, ut quatuor Nationes, Italica, Gallicana, Germanica, & Hiſpanica in quatuor Conventus diſtribuerentur, quos *Sacras Deputationes* appellarunt, quibus propria indita nomina, ſecundum negotia ipſis demandata, ſcilicet *Fidei*, *Pacis*, *Reformationis*, *& Communium*. Pari numero, ex omni Ordine conſtabant, propriiſque Magiſtratibus ac Miniſtris, Præſide, Promotore, Notario. Ter in hebdomada conveniebant iiſdem horis, propriis in Prætoriis, ubi re divina confecta, negotiis operam dabant. Ex quatuor deinde Conventibus Duodecimviri deputati, terni ex ſingulis, doctrina & rerum gerendarum peritia clariores, quorum Magiſtratus menſtruus erat: finito menſe quatuor ex antiquis remanebant, qui octo recens adlectos dirigerent. Et hi ter in hebdomada conveniebant; ad hoſque primum omnia negotia referebantur: eaque prius diſcuſſa vel rejiciebant, vel ad quempiam ex conventibus remittebant. Eratque Duodecimvirum Præſidi poteſtas, cum aliquid gravioris momenti urgeret, quatuor Conventus extra Ordinem convocandi. Quæ vero ab iis ad quempiam ex Conventibus referebantur, ab illius Conventus Præſide proponebantur. Non licebat porro de propoſitis quidquam prima die decernere, niſi neceſſitas urgeret, ſed ad aliam Congregationem res erat differenda, ut de ea ſinguli deliberare conſultius poſſent. Statuta communi conſilio in aliquo ex tribus Conventibus, ad alios tres Conventus deferebantur, cum rationibus cur ita deliberatum eſſet. Si vero duas in ſententias abiiſſet Congregatio, quamvis altera numero ſuperior eſſet, deferebantur a duobus ex utraque opinione; cum argumentis quibus nitebantur, ut omnium Judiciis cognitis, quod optimum erat, decerni poſſet. Primum tamen Conventum illum conſuli oportebat, ad quem res ipſa ſpectabat; de qua in Generali Conventu erat decernendum. Concilii Præſes nihil ad Patres referre poterat, niſi de quo prius a quatuor Conventibus ſeu Deputationibus deliberatum eſſet, aut ſaltem a duobus, ſi quid novi emergeret, quod moram non pateretur. Pridie quam Generalis Conventus haberetur, quatuor Deputationum Præfecti Concilii Præſidem adibant, & in ſuis Conventibus deliberata exponebant. In quibus ſi omnes communiter, aut tres ſaltem Conventus conſentirent, ad Concilium referebatur. Demum quod approbatum erat in Conventu ſeu Congregatione Generali, id in formam Decreti redactum, in publica univerſi Concilii Seſſione ritu ſolemni ſtatuebatur ac promulgabatur. Iſta conſtant ex *Auguſtino Patritio*, cap. 16. Quæ ideo obſervavi, ut non tumultuoſe, ſed ordinate condita Concilii Baſileenſis Decreta, ſaltem ante illius translationem Ferrariam, omnibus innoteſcat.

JOAN-

JOANNIS DOMINICI MANSI

Nota.

Quamquam pauca sunt quæ hic animadvertere necesse sit, attamen dare quædam juvat ut accuratius Basileensis Concilii historia tradatur. Hæc igitur adnotatio in Cod. Passioneo legitur: *Anno Nativitatis Domini millesimo quadringentesimo, trigesimo primo, vigesima quinta die Mensis Junii, Indictione nona, Pontificatus Sanctissimi in Christo Patris ac Domini nostri, Domini Eugenii Divina providentia Papæ IV. anno ejus primo Reverendissimus in Christo Pater & Dominus Dominus Julianus S. Angeli Diaconus Cardinalis A. S. L. auctoritate f. r. Martini V. & Sanctissimi Domini nostri Eugenii Papæ moderni, factum prædecessoris sui confirmantis & ratum habentis, juxta statuta & ordinationem Constantiensis & Senensis Conciliorum, Venerabiles viros Magistrum Joannem Polemar, Palatii Apostolici Causarum Auditorem, & Joannem de Ragusio in Theologia Magistrum, & Ordinis FF. Prædicatorum Procuratorem ad civitatem Basileensem pro ibidem incboando Concilium Generale destinavit. Qui eadem die ingressi, post Missam de Spiritu Sancto solemniter in Ecclesia Basileensi cantatam, & aliis ceremoniis devote peractis, Concilium Generale in eadem civitate esse prædicaverunt, Domino Cardinali intra Bohemiam, & circa fines ejus super extirpationem hæresum Hussitarum se invicem sollicite occupante &c. & sic decreverunt de die in diem.*

Item in alia adnotatione hæc mihi occurrerunt quæ omisisse displicerent: „ Anno „ Domini millesimo quadringentesimo trigesimo tertio, die solis, quarta Januarii, Am- „ bassiatores Bohemorum & Marchionatus Moraviæ in numero nonaginta, inter quos fue- „ runt duo milites, Magister Joannes de Rochuzana, Procopius, & Magister Petrus de „ Anglia venerunt Basileam ad Sacrum Concilium, propter eorum reductionem cum ple- „ no mandato informandum, diffiniendum sive concludendum &c. circa horam Vespera- „ rum. Venerunt principaliores in navi per Renum cantantes primo: Tu Rex gloriæ „ Christus: deinde, da pacem, Domine, in diebus nostris, alta voce.

Juvat hic pariter adnotare nonnulla quæ legisse mihi occurrit in scripto quodam Nicolai Abbatis de Muniacis, qui sub nomine Panormitani magis claret, ejusque auctoritas & scientia a P. Alexandro in Articulo III. maxime probatur, utpote qui assertorem se maximum præbuit potestatis Concilii supra Pontificem; & hæc ille quidem postmodum; verum cum anno 1433. ab Eugenio missus Legatus Basileam venisset, cum primum ad Concilium admissus est inter cætera diserte asseruit „ quod ex causa ratio- „ nabili ac aliis nota potest Papa expresse venire contra constitutionem Concilii etiam „ Universalis statum Ecclesiæ concernentem, ut notanter sentit Innocentius (IV.) & „ omnes scribentes post eum in cap. IV. de Consecr. & Gloss. ordin. in cap. Ubi pe- „ riculum de elect. Lib. VI. quæ dicit, Papam posse de plenitudine potestatis prorsus „ tollere constitutionem Concilii, licet de honestate non debet absque convocatione Con- „ cilii hoc facere. Et idem sentit Gloss. præterquam in articulis fidei in c. Sicut XV. „ d. Et in hoc casu, causa rationabili subsistente, indistincte possunt jura intelligi, quod „ Papa de necessitate non subjicitur Conciliis; immo ejus auctoritas intelligitur ex- „ cepta, ut in C. Significasti, de elect. & XXV. *quæst.* I. in C. Ex his. „ Ita Panormitanus pro Eugenio legatione fungens; aliter vero sensit cum Basileensis Concilii Legatum agebat. Cui te fidas; apposite in hanc rem loquutus est Felinus Sandeus qui in suo codice, in quo continebatur Oratio quædam Panormitani, a me vulgata supplem. tom. IV. pag. 1352. hanc adnotationem subjecit: „ Improbabat Cardi- „ nalis ille (Oliverius) factum Eugenii IV. qui cum aliis qui Concilio Basileen- „ si interfuerant eas dignitates indulxisset, quas a Concilio obtinuerant; rogatus ta- „ men pro Panormitano, in cœtum Cardinalium adlecto a Felice Antipapa, in- „ exorabilem se præbuit; & male secundum præfatum D. Neapolitanum; quoniam „ debuisset eum deponere ad Cardinalatum; & hæc omnia correxisset.

ARTICULUS III.

Quamvis Eugenius Quartus Basileense Concilium statim dissolvere tentaverit, stetit tamen illius, ceu Oecumenici Concilii inconcussa & Eugenio superior Auctoritas, donec Ferrariam translatum est: Conciliique Constantiensis Decreta de Suprema Generalium Conciliorum Auctoritate, non solum Schismatis, sed quovis tempore, a Basileensis egregie explicata sunt, & invictissimis Argumentis ac Decretis totius Mundi reverentiam postulantibus confirmata.

I. Vix celebrari cœperat Synodus Basileensis, cum illius dissolutionem *Eugenius Quartus* decrevit, Legatum revocavit suum *Julianum* Cardinalem; aliudque Concilium Bononiæ, post annum cum dimidio celebrandum indixit, cui se cum Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus adfuturum pollicitus est. Tum decennio post finem Bononiensis Concilii aliam Synodum Avenione congregandam edixit. Causas porro hujus dissolutionis & revocationis has attulit. Patres exiguo numero non supra decem, Basileam convenisse, quamvis tempus præscriptum septennii ante menses octo esset elapsum: neque æquum videri ut ab Episcopis tam paucis Leges Ecclesiæ præscriberentur universæ. Rigere hyemale tempus, nec spem esse ut plures veniant: bellum inter *Philippum* Burgundiæ & *Fridericum* Austriæ Duces flagrans omnem circum Basileam regionem incendere, vexare, populari; proinde non posse Patres illuc tuto congregari, multos convenire non posse; paucos tantis & tam multis rebus agendis non sufficere. Jampridem sub *Martino V.* Pontifice Maximo de Ecclesiæ Orientalis cum Occidentali conjunctione actum, *Joannem Palæologum* Imperatorem, & *Joseph* Constantinopolitanum Patriarcham, Oratores ad se Romam misisse, qui executionem Conventorum cum *Martino V.* Ecclesiæ Græcæ nomine exposcerent. Expedire admodum Reipublicæ Christianæ hanc Græcorum Latinorumque conjunctionem & consensionem: Illis Basileam adire haud facile esse: Ex tribus Italiæ Civitatibus oblatis, Roma, Bononia, & Ancona Bononiam elegisse: tam auspicatam occasionem negligendam non esse, nec spernendam tot animarum salutem. Non posse rursus vocari Patres ad Concilium Basileense sine temporis prorogatione. Interea diem Græcis assignatam imminere; eodem tempore duobus locis Ecclesiam congregari non posse quasi in Concilio Generali; & bis convenire, laboriosum omnibus, & plerisque impossibile futurum. Audivisse præterea, Basileenses Patres hæreticos Bohemos publice ac legitime damnatos Constantiensis ac Senensis Conciliorum Auctoritate, iterum ad disputandum & contendendum super damnatis Articulis provocasse in dedecus & contemptum Apostolicæ Sedis, Sacrorum Conciliorum, SS. Patrum, Decretorum, & Imperialium Legum, jubentium damnatos Hæreticos non audiri; Ad hæc adversam valetudinem causatus est, per quam tam longum iter conficere non liceret, Roma scilicet Basileam: & gravia, quæ imminerent, negotia præsentia Pontificis & sacri Senatus admodum indigere. Si ad annum cum dimidio Synodus differatur, fore ut recuperata valetudine, ad locum viciniorem & ipse cum Romana Curia facile accedat, & tempore magis opportuno Orientales & Occidentales conveniant frequentiores. Adesse præterea plures alias causas, quæ id fieri suadeant; quas Literis explicare tutum non esset, nec Reipublicæ expedire omnibus esse notas, eas venturas in lucem cum tempus fuerit. Hæc & alia *Eugenius IV.* tum in Diplomate dissolutionis dato Romæ 2. Idus Februarii anno 1431. & ad *Julianum* Sedis Apostolicæ Legatum & Concilii Præsidem misso, quod incipit: *Postquam divina clementia*: tum altero Diplomate ad universos Christi Fideles, dato 15. Kalendas Januarii, anno 1. Pontificatus, quod incipit: *Quoniam alto*: quorum summam refert *Augustinus Patritius* Cap. 4. Legi possunt hæc Diplomata in Appendice prima Concilii Basileensis, Num. 51. & 52. Tom. 12. Conciliorum Editionis *P. Labbe*. Scripsit etiam ea de re Pontifex ad *Sigismundum* Romanorum Regem, & Schedulam causas dissolutionis continentem literis suis inseruit. *Licet*, inquit, *in proposito constantes simus & putemus Concilii celebrationem necessariam esse: Tamen certis rationabilibus causis inducti, in Schedula præsenti-*

Rationes quæ Eugenium IV. ad Concilii dissolutionem movent.

bus

bus interclusa denotatis, de eorumdem Fratrum consilio, hujusmodi Concilium, si quod congregatum esse videatur, dissolvendum esse mandavimus, & juxta tenorem dictæ Schedulæ dissolvimus; & in civitate nostra Bononiensi, usque ad annum cum dimidio a die dissolutionis hujusmodi computandum, celebrandum esse decrevimus.

II. Acceptis *Eugenii* Literis, *Sigismundus Augustus* alias ad ipsius Sanctitatem scripsit Placentiæ datas anno 1432. die nona Januarii, quibus Monita quædam seu (ut tunc loquebantur) *Avisamenta* adjunxit, attentatam ab eo Concilii dissolutionem spectantia. Mirari se vehementer significat infaustum illud de Concilii dissolutione Decretum, quod videret *calamitates innumeras, discriminosa pericula atque scandala toti Christianismo exinde successura, & Fidem Catholicam per hoc indubie fundamentaliter enervari.* Quamobrem ipsum rogat ut Synodum Basileæ celebrari sinat & absolvi, cum negotium reductionis Græcorum in aliud tempus magis opportunum differri possit ac debeat, quousque dissensio de fide, morumque corruptela apud Latinos sublata sit: alioqui hæc magis Græcos ab unione alienatura. Quod vero Pontifex in Literis revocationis adversus Patres Basileenses expostulasset, quod Bohemos Hussitas ad disputationem de Fidei Capitibus inter ipsos & Ecclesiam Catholicam controversis, & in Concilio Constantiensi damnatis provocassent: respondet Cæsar: Nec eam esse mentem Concilii, nec suam, sed ut veniant edocendi a Synodo, prout *Martinus V.* pluribus Epistolis suis tam ipsi *Sigismundo*, quam Poloniæ Regi faciendum præscripsit. Si vero Concilium dissolvatur, jactaturos Hussitas, Catholicos fugere, & Ecclesiam eorum rationibus quodammodo succubuisse. Ubique vulgatum, Sacrum Concilium pro reformandis Cleri Populique Catholici moribus congregatum; si dissolvatur, metuendum esse ne Laici in Clericos irruant, qui Conciliorum indictione & dissolutione orbi Christiano illudant. Rogat itaque Christi Vicarium ne dissolutionem urgeat, sed Literas de ea datas revocet, irritasque declaret, aliis ad Præsidem Conciliumque scriptis, *ut nullatenus dissolvantur, sed in nomine Domini, in quo congregati sunt, incœpta feliciter perficiant.* Literæ & Avisamenta *Sigismundi* Imperatoris ad *Eugenium* IV. habentur in Appendice prima Concilii Basileensis Num. 69. & 70.

Sigismundi Augustimonita ad Eugenium de revocandis dissolutionis Diplomatibus.

III. Sed longe vehementius ad Pontificem scribens *Julianus* Cardinalis, easdem & alias causas explicat, propter quas Concilium dissolvi non possit sine gravi scandalo & periculo fidei. „Quanta, *inquit*, hinc scandala sequantur, & quam prope sit eversio fi-„dei, auscultet patienter Sanctitas vestra. Primo, vocati sunt Bohemi ad istud Conci-„lium. Literas vocationis alias misi Sanctitati vestræ: Hoc factum quilibet probat tam-„quam salubre & necessarium: ut postquam armis toties frustra certatum est, alia via „tentetur. Jam Literæ iverunt Pragam, & Pragenses respondent Egrensibus, prout „continetur in Litera inclusa: speratur quod venient. Si Concilium dissolvitur, quid „dicent Hæretici? Nonne Ecclesia fatebitur se esse victam, cum non ausa fuerit „expectare illos quos vocaverat? ...... Secundo, nonne omnes Fideles, qui sciunt præ-„dictos Hæreticos esse ad Concilium vocatos, remanebunt stupefacti, & putantes quod „propter hujusmodi fugam nostra doctrina falsa sit: cum ipsi non audeamus eam de-„fendere, sequentur hæresim Bohemorum; præsertim cum illi jam pluries, & nunc „proximis diebus, diffuderint per totam Alemaniam Libellos famosos, continentes cir-„citer triginta Articulos contra Fidem, præsertim contra Statum Ecclesiasticum, cum „multis Auctoritatibus Sacræ Scripturæ & Sanctorum Doctorum, in quibus expresse „asserunt, quod nostri Sacerdotes non habentes quid illis respondeant, numquam volue-„runt illis dare audientiam?... Tertio, cum sit ubique publicatum hoc Concilium prin-„cipaliter esse congregandum pro Hæresi Bohemiæ extirpanda, quanta postea confusio „& ignominia erit Ecclesiæ, si re infecta recedat? Quarto, quid dicet universus or-„bis cum hoc sentiet? Nonne judicabit Clerum esse incorrigibilem, & velle semper in „suis deformitatibus sordescere? Celebrata tot sunt diebus nostris Concilia, ex qui-„bus nulla secuta est reformatio. Expectabant gentes ut ex hoc sequeretur aliquis fru-„ctus: sed si hoc dissolvatur, dicetur quod nos irridemus Deum & homines „. Quæritur præterea frustrari spem pacis Christianorum Principum, item subsidii a Concilio procurandi Exercitui Germanico adversus Bohemos ituro. „Putabam, *inquit*, quod

Juliani Cardinalis ad Eugenium quartum literæ dissolutionem dissuadentes.

„San-

„ Sanctitas vestra mitteret mihi subsidium petitum, & nuntiat ut practicem disso-
„ lutionem Concilii. Et si dicat mihi Sanctitas vestra, Habuimus guerram: ergo re-
„ spondebo, Quod etiamsi guerræ adhuc durarent, etiamsi essetis certi perdere Romam
„ & totum Patrimonium Ecclesiæ, potius subveniendum esset Fidei & animabus, pro
„ quibus Dominus noster Jesus Christus mortuus est, quam arcibus & mœniis Civita-
„ tum. Charior est Christo una anima, quam non solum Patrimonium temporale Ec-
„ clesiæ, sed etiam cœlum & terra. Principale officium vestrum, Beatissime Pater,
„ est salvare animas imitando vestigia Christi. Eugenii *mutatione plurimos offendi si-*
„ *gnificat, ejusque timorem discutit.* Cur Sanctitas vestra se mutavit? Scripsit mihi ut
„ venirem huc, & juxta injuncta mihi & ordinata in Concilio Constantiensi opportune
„ providerem: ita facere curavi. Si Sanctitas vestra habebat hunc animum tam cito
„ dissolvendi; melius fuisset non incipere. Quid timet Sanctitas vestra? Quoniam tam
„ munde, tam juste vixit, quod potius alii deberent illam timere, quam ipsa alios ".
Terruerunt aliqui *Eugenium* proposito periculo, ne Concilium specie Reformationis, ut Hussitarum ora obstrueret, temporalitatem tolleret ab Ecclesia. Inanem hunc esse timorem ostendit quod verisimile non sit Ecclesiasticos Viros, in fidei, suique detrimentum consensuros. „ Deinde, *inquit*, non puto quod hoc Concilium sit futurum
„ majus quam Pisanum, vel Constantiense: nec tamen ibi fuit tractatum per Concilium
„ an temporalitas debeat ab Ecclesia tolli. Puto usque ad hanc diem a Passione Do-
„ mini fuisse circiter centum Concilia celebrata, & in nullo eorum hoc fuit agitatum.
„ Quomodo timendum est, quod in isto auferri debeat? Nec etiam umquam fuit ali-
„ quod legitime congregatum Concilium, in quo Spiritus Sanctus permiserit aliquid con-
„ tra fidem determinari: cur timendum est contrarium in hoc? Hoc est diffidere Spiri-
tui Sancto ". Metum incusserant alii imminutionis Auctoritatis Pontificiæ per Concilium. Et hunc male fundatum ostendit. Spiritum Sanctum enim minime permissurum, ut Synodus contra Canonicas Sanctiones, Decretaque Sanctorum Patrum aliquid faciat. Monet Summum Pontificem ut Curiam reformet, prout laudabiliter inchoavit, & Patres non solum conservaturos Auctoritatem Sedis Apostolicæ, sed aucturos: *Quoniam utilius est membris, quanto caput est potentius ac fortius, ut major virtus diffundatur in membra.* Si vero Concilium dissolvatur, id quod timet Pontifex, eventurum. Cum suspicio orta est de Concilii dissolutione, Patres omnes vehementer commotos, animum obfirmasse ad Concilii continuationem, & ad quævis adversa sustinendum prius quam recedant. Præter explicata pericula aliud imminere gravius, videlicet *Schismatis*. Numquam Patres consensuros „ nec prorogationi, nec translationi: quia (ut di-
„ xerunt) Decretum Constantiæ hoc expresse prohibet. Item visi sunt expresse pro-
„ testari, quod procurare talia est impedire extirpationem hæresum, reformationem mo-
„ rum, & quietem populi Christiani, & consequenter fovere hæreses, peccata,
„ guerras, & odia. Sanctitas vestra non permittat talia sibi persuaderi: quia timeo
„ dissidium in Ecclesia Dei; vereor ne advenerit tempus de quo dicit Apostolus: Quod
„ oportet primum ut fiat discessio. Alias rationes dissolutionis Concilii ab *Eugenio* al-
„ legatas falsas maxima ex parte esse probat: nullam inferri molestiam venientibus ad Concilium; pactas esse inter Duces Burgundiæ & Austriæ inducias: Cives Basileenses, vicinosque, esse egregie Catholicos, & erga Concilium optime affectos. Non immerito itaque persuasum esse Patribus plerisque dissolutionis Literas subreptitias esse. Ob negotium reductionis Græcorum non esse omittendum Concilium, quo soluto periculum erit ne Germania in hæresim Bohemorum labatur. Istam cantilenam de Græcis jam trecentis annis durasse, & singulis annis renovari. Bonum utrumque fieri posse, Basileense Concilium nunc tempore statuto, aliud pro Græcorum unione post annum cum dimidio. Rogat & obsecrat Pontificem, ut Concilium continuari jubeat, mandetque Tarentino Archipræsuli ne Literas dissolutionis publicet: Differat saltem ad mensem Julii, donec quæ in Synodo cœpta sunt, & quæ maxime sunt e Christianæ rei bono ad finem perducantur. Denique satis se clamasse dicens, & raucas factas esse fauces suas; Christum invocat ut adjuvet Ecclesiam suam, quam pretioso sanguine fundavit; monetque nihilominus *Eugenium*, quod si ipse Basilea discedat, aut Con-

cilii

cilii Præsidentiam dimittat, Patres alterum statim Præsidem creabunt *Auctoritate Concilii*. Quidquid vero actum hucusque est, *secundum dispositionem Juris communis & formam Conciliorum Pisani & Constantiensis & Bullam Martini V. cum Patrum consensu* factum esse. Edita est hæc *Juliani* Cardinalis Epistola inter Opera *Æneæ Silvii*, pag. 64. & in *Fasciculo rerum expetendarum*.

IV. Ne vero his dissolutionis rumoribus, aut *Eugenii* Literis, Præsules, aliique a Concilii Basileensis aditu deterrerentur, scripsit Synodus Literas Encyclicas die 21. Jan. ejusdem anni 1432. quæ incipiunt, *Zelus domus Dei* sic inscriptas; *Sacrosancta Generalis Synodus Basileensis, in Spiritu Sancto legitime congregata, universalem Ecclesiam repræsentans, universis Christi Fidelibus salutem, & omnipotentis Dei Benedictionem*. Falsos de Concilii dissolutione rumores sparsos ait, convenisse Patres Basileam in Spiritu Sancto, *Tam Generalium Conciliorum Constantiensis & Senensis, quam Martini V. & Eugenii IV. Auctoritatibus expressis, & specialibus repetitis Mandatis*, Sedis Apostolicæ præesse Legatum; Non esse credendum *Eugenium* Pontificem Sanctissimum & integerrimum, auditis maxime Concilii Oratoribus tot Majorum & suis Decretis obviare velle; cum ad Romanum Pontificem *principaliter pertineat extirpare hæreses, reformare mores corruptos, & procurare pacem in populo Christiano*. Decrevisse Patres in hoc Sancto Concilio firmiter permanere, & accedente gratia Spiritus Sancti diligentissime laborare ad hæc sancta opera perficienda. Proinde Prælatos omnes, & cæteros qui de jure vel consuetudine ad Sacram Synodum Generalem accedere tenentur, rogare, eisque sub pœnis juris ac sub debito juramenti præcipere, ut ad Synodum accedant, aut Procuratores mittant insignes pietate doctrinaque viros.

Append. 1. Conc. Basil. N. 11.

Encyclica Concilii litera.

V. Interea Clerus Gallicanus contrariis Romani Pontificis & Basileensis Concilii Mandatis vexatus, jussu *Caroli Septimi* Regis Christianissimi ad 3. Kalendas Februarii Avarici Biturigum congregatus, declarat Concilium Basileense legitime convenisse, ejusque celebrationem non solum honestam & utilem, sed penitus necessariam, ob res præsertim Bohemicas. Visis Papæ Mandatis & rationibus pro dissolutione Concilii, ac Responsionibus Patrum Basileensium, Regi supplicat Ecclesia Gallicana, ut *Progenitorum suorum more Schismata extinguentium, & Ecclesiam depressam sublevantium*, his occurrat, ut prius extinctum quam natum malum videatur. Ejus præterea Majestatem obsecrat, ut *pro se & Ecclesia Gallicana* Oratores mittant ad *Eugenium*, rogaturos ut *pro Fidei necessitate, pro Religionis Christianæ universali utilitate*, celebrari & continuari jubeat idem Concilium Basileense, obstruendo ora in Fidem Orthodoxam, suamque Sanctitatem malignantium. Item ut ejus Majestas scribere dignetur ad Imperatorem, & ad Sabaudiæ ac Mediolani Duces, eosque hortari ut Concilio faveant; nihilque a quovis attentari permittant contra Summum Pontificem, Curiam Romanam, Urbem, vel Patrimonium Ecclesiasticum, unde Papa & Collegium occasionem indignationis, dilationis, suspensionis, mutationisve Concilii captent. Regis porro & Ecclesiæ Gallicanæ Legatio demandata est *Amedeo de Talaru* Archiepiscopo Lugdunensi. Regem etiam rogat Clerus Gallicanus, ut Oratores mittat ad Synodum Basileensem, *Intentionem Regiam & Ecclesiæ Gallicanæ sanctam* nuntiaturos: Prælatosque ad eam proficisci permittat; Tandem quarta pars unius decimæ a Clero exigendæ in sumptus istarum Legationum destinatur: *Ita tamen quod cum de Jure communi, etiam ex Beneficio Concilii Constantiensis, Papæ non liceat imponere Decimam aut partem ejusdem Clero universaliter vel particulariter, nisi Sacro Generali approbante Concilio, aut de consensu Cleri ejusdem: Rex non patiatur Clerum Regni aut Delphinatus gravari auctoritate Apostolica alia Decima vel parte ejusdem*. Ista constant ex Instrumento cui titulus est: *Avisamenta prolocuta per Dominos Prælatos, & alios Clerum Regni Franciæ & Delphinatus repræsentantes, qui Bituris convenerunt ad Mandatum Domini nostri Regis die 26. Februarii 1431. præfati Domini nostri Regis, & sui Magni Consilii beneplacito, voluntate, & correctione in omnibus semper salvis*. Editum est Appendice 1. Concilii Basileensis Tom. 12. Conciliorum Editionis P. *Labbe* pag. 813.

Ecclesiæ Gallicanæ studia & Acta pro Concilii Basileensis continuatione.

More Gallicano numeratur annus.

VI. *Sessio Secunda* Concilii XV. Kalendas Martii celebrata est, in qua decretum ac definitum est, Primo, *Sacram Basileensem Synodum, Sacris Constantiensi & Senensi Gene-*

Acta Sessionis II.

Concilii Constantiensis Decreta de Concilio.

rum Generalium auctoritatem, a Basileensi confirmata, & explicata.

Generalibus Conciliis decernentibus atque ordinantibus, & Auctoritate Apostolica interveniente, fuisse & esse debite legitimeque ac rite initiatam & congregatam. Secundo, Declarationes duas ex Decretis Concilii Constantiensis innovavit & approbavit: Unam qua asseritur: „ Ipsam Synodum Generalem Potestatem immediate a Christo habere, cui quilibet cujuscumque status vel dignitatis, etiamsi PAPALIS, obedire tenetur in his quæ pertinent ad Fidem, & extirpationem Schismatis, ad generalem Reformationem Ecclesiæ Dei in Capite & in membris". Alteram qua statuitur, non parentes Decretis Concilii Constantiensis, *& cujuscumque alterius Concilii legitime congregati*, gravibus pœnis mulctandos, cujuscumque status vel dignitatis existant, *etiam PAPALIS*. Tertio, eadem Synodus Basileensis decernit ac declarat. „ Ipsam pro hæresum extirpatione ac morum generali Reformatione Ecclesiæ in Capite & in membris, nec non pace inter Christianos procuranda, in Spiritu Sancto legitime congregatam, per nullum quavis Auctoritate, etiamsi PAPALI Dignitate præfulgeat, dissolvi, aut ad alium locum transferri, seu ad aliud tempus prorogari debuisse aut potuisse, debere aut posse, absque ejusdem Synodi deliberatione & consensu". Quarto, Patres, aut alia Concilii Supposita, *Quavis Auctoritate, etiam Papali*, compelli non posse ut a Concilio recedant, vel ad alium locum, citari aut evocari, *etiam ad Curiam Romanam*, sine deliberatione & consensu ipsius Sanctæ Synodi; vel impediri ne ad eam Synodum accedant. Quidquid in contrarium attentatum fuerit, etiam a Romano Pontifice, irritum declaratur, omnesque Censuras aut sententias hanc ob causam latas nullius fore roboris.

Acta Sessionis III.

VII. *Sessio tertia* die 29. Aprilis celebrata est, in qua superiora Decreta Sacri Concilii Constantiensis de auctoritate *Cujuscumque Generalis Concilii* supra Papam repetita & confirmata sunt: ex quorum vi Synodus *Eugenium IV.* monet ac obtestatur, ut *prætensam Concilii dissolutionem, sicut de facto processit, de facto revocet, & ipsam revocationem, quemadmodum & dissolutionem fecit, per diversas Mundi partes transmittat & publicet*: utque intra tres menses vel accedat ipse ad Concilium, vel mittat Legatos cum plenaria potestate: „ Alioqui, prout justum fuerit & Spiritus Sanctus dictaverit, necessitatibus Ecclesiæ providere curabit: & procedet secundum quod Juris fuerit divini pariter & humani". Monet etiam Cardinales ut intra idem spatium ad Concilium veniant, Canonico impedimento cessante; alioqui contra contumaces aget, prout ordo Juris postulabit.

Cardinalis a Turrecremata refellitur.

VIII. Hæc Decreta, modusque agendi Concilii Basileensis luculentissime probant Decreta Concilii Constantiensis Sessionibus 4. & 5. de Synodi Generalis potestate immediate a Christo accepta, & de Auctoritate Concilii Generalis supra Romanum Pontificem, non ad tempus dumtaxat Schismatis restringi debere, sed sempiternæ veritatis esse; nec dubios tantum Pontifices, sed veros ac legitimos, qualis erat *Eugenius IV.* spectare; nec amplius ab una solum Obedientia condita dici posse, ex quo a Synodo Basileensi, Præside *Juliano* Sedis Apostolicæ Legato, universalem Ecclesiam repræsentante, summo Patrum consensu condita sunt: ut exsufflari non immerito debeant inanes *Joannis* Cardinalis *De Turrecremata* objectiunculæ, Lib. 2. Summæ *De Ecclesia*, Cap. centesimo. Mirari sane subit, quomodo celeberrimus Auctor hæc Decreta *Ad favorem quorumdam hostium Sedis Apostolicæ, cum multitudine Populi parvi pretii, & nullius auctoritatis publicata* scribere potuerit, quæ auctore *Juliano* Cardinali Sedis Apostolicæ Legato, eidemque Sedi semper addictissimo, Concilii Præside, aliis Cardinalibus, Archiepiscopis, Episcopis, Abbatibus omnium Nationum suffragantibus, Doctoribus florentissimarum Academiarum consulentibus, edita & promulgata sunt, ac frequenter, & perseveranter inculcata, ut ex serie istius Dissertationis magis elucescet.

Julianus Cardinalis dissolutionem Concilii ab Eugenio sancitam peni-

IX. Mens porro *Juliani* Cardinalis Legati, Concilii Præsidis clarius apparet ex altera Epistola quam ad *Eugenium IV.* scripsit, acceptis literis Nuntiorum Egram missorum de conventione cum Bohemis facta de mittendis ad Concilium Oratoribus. „ Quid amplius (*inquit*) Sanctitas vestra moratur? Conata est quantum potuit, Nuntiis, literis, & variis modis retrahere Prælatos, laboravit pro viribus ut hoc Concilium dispereat: Nihilominus, ut videt, in dies magis augetur; & quo major sit prohibitio, eo magis quilibet in contrarium accenditur. Nam jam hoc est resistere voluntati Dei.

„ Cur

„ Cur provocatis Ecclesiam ad indignationem? Cur irritatis Populum Christianum?.. Non permittat se Sanctitas vestra a quoquam seduci, incutiente forte timorem ubi timendum non est; aut persuadente non esse hoc legitimum Concilium. Scio me offensurum eamdem Sanctitatem vestram, si velim probare contrarium, sed melius est ut paululum offendam verbis, & prosim factis. Nam Medicus infirmo apponit cauterium urens, & sanat plagam. Non potest medicina prodesse, nisi gustu sit amara. Sub hac confidentia non verebor patefacere veritatem, ut ea cognita, Sanctitas vestra sanctius sibi & Ecclesiæ consulat. Ut hoc Concilium legitimum sit, ex Concilio Constantiensi dependet: Si illud verum fuit, & istud. Nemo autem dubitare visus est an illud legitimum fuerit: similiter & quidquid ibi decretum est. Nam si quis dixerit Decreta illius Concilii non esse valida, fateri necesse habet privationem olim Joannis XXIII. factam vigore illorum Decretorum non valuisse. Si illa non valuit, nec Papæ Martini tenuit electio, facta illo adhuc superstite. Si Martinus non fuit Papa, nec Sanctitas vestra est, quæ per Cardinales ab ipso factos electa est. Nullius ergo magis interest defendere Decreta illius Concilii, quam Sanctitatis vestræ. Et si quodcumque illius Concilii Decretum revocetur in dubium, eadem ratione poterunt revocari & reliqua ejusdem Concilii Decreta: hac eadem ratione nec aliorum Conciliorum Decreta valebunt: Quia qua ratione vacillat fides unius Concilii, vacillabunt reliqua omnia, juxta argumentationem B. Augustini, ut habetur 9. Dist. Cap. *Si ad Scripturas*. Ergo & fides, & omnia Ecclesiæ Sacramenta titubabunt, si de robore unius Concilii legitime celebrati dubitetur. Per Concilium autem Constantiense fuit factum Decretum FREQUENS, in quo statuitur quod primum Concilium fiat in quinquennium a fine illius & aliud in septennium. A fine Concilii Constantiensis quinquennio elapso, celebratum est Papiense vel Senense; a cujus fine elapso septennio, cœptum est celebrari istud. Ut quid ergo in Bulla dissolutionis inter alias causas exprimitur quod jam septennium est elapsum; cum necessario labi oporteat, antequam possit celebrari?

tus invalidam esse probat. Concilium Summo Pontifice superius esse censet.

Et infra: „ Nunc (*inquit*) restat dicere an dissolutio valuerit. Iterum vereor loqui, timens irritare Sanctitatem vestram: sed Charitas me cogit. Nam forsitan Sanctitas vestra credit dissolutionem valere, & propterea in illa perseverat: ex quo cum multa scandala possint contingere, remordet me conscientia ne taceam. Imprimis, caput, FREQUENS, videtur innuere quod non: Nam si prohibetur prorogatio, quod est minus, multo magis dissolutio, quod est plus: Plus enim est auferre, quam differre: Prorogando differtur, dissolvendo aufertur. Item isti dicunt, quod facile prædicta Constitutio capitis, FREQUENS, redderetur frustratoria: Quia ut primum inchoatum esset Concilium, posset re infecta dissolvi, sicut dicitur factum esse Senis: & nunc dicunt etiam Sanctitatem vestram sinistre & subreptitie in causa dissolutionis fuisse informatam. Dicunt etiam prædictam dissolutionem evidenter tendere in eversionem Fidei, & ruinam Ecclesiæ, & perturbationem Populi Christiani: Ergo fieri non posse nec parendum fore. Asserunt etiam prædictam dissolutionem fieri non potuisse, obstante quodam Decreto Constantiensis Concilii, Quod in his quæ pertinent ad Fidem, & extirpationem Schismatis, & ad Reformationem Ecclesiæ in Capite membris, quilibet cujuscumque conditionis, ETIAM PAPALIS, tenetur obedire Statutis & Ordinationibus, Præceptis, CUJUSCUMQUE CONCILII GENERALIS: & nisi obediret, puniatur, &c. Ecce posse statuere in aliquem, posse præcipere, posse punire non obedientem, signa sunt evidentia superioritatis in his quibus statuit, præcipit aut punit. Teneri autem obedire, subjici, ac parere, signa sunt inferioritatis in prædictis casibus. Ergo in prædictis casibus, cum Papa (ut dicunt) sit inferior Concilio, quod etiam facto probatum fuit (Nam propter unum de tribus casibus Concilium privavit Joannem, & propter alterum privavit Benedictum) non poterit Papa dissolvere Concilium: Quia inferior, in eo quo est inferior, non potest solvere vel ligare Superiorem: (ut in Capite, *Cum inferior, de Majoritate & obedientia*, cum similibus Juribus) nec tollere legem Superioris. Alioquin implicaret contradictionem; tenetur obedire, & non tenetur obedire, quia potest dissolvere. Quomodo autem obediret Ordinationi vel Statuto Concilii, si illam Ordinationem vel Statutum

„ potest tollere vel annihilare? Concilium autem hoc congregatum est propter extirpandas hæreses, faciendam pacem, reformandum mores: & in prima Sessione ordinavit & statuit ad ista debere intendi: & quod procurans impedire hoc Concilium, dissolvere, vel prorogare, vel mutare, severiter possit puniri, & procedi tamquam contra turbatorem communis pacis; &c. Si autem dissolvi potest, constat quod non obeditur prædictæ Ordinationi. Unde apparet hoc necessario fateri, quod prædictum Decretum Constantiensis Concilii non valeat. Item probatur hac alia ratione: Nemo dubitat, si contra aliquem Summum Pontificem ageretur de hæresi, quod ipse non posset Concilium dissolvere: quia si posset dissolvere, non posset judicari, quod esset contra Caput, SI PAPA, Dist. 40. Ergo sicut in hæresi, sic in aliis duobus casibus: Isti enim tres parificati sunt per Concilium Constantiense. Et, ut prædixi, facto Concilium Constantiense approbavit hanc sententiam: quia propter Schisma privavit Petrum de Luna, & propter deformitatem vitæ privavit Joannem. Et si qua Jura reperiuntur quæ dicunt, *Prima Sedes non judicatur a quoquam*: & *Primam Sedem nemo judicat*: &, *Nemo sibi dicit, cur ita facis?* intelligenda sunt his tribus casibus exceptis: in principio, de fide provisum fuit per Caput: *Si papa*: in aliis duobus, per Decretum Constantiense. Alioqui si sine ulla exceptione intelligeretur illud, *Prima Sedes*, &c. tunc Caput, *Si Papa* 40. *Dist.* & prædictum Decretum Constantiense, essent falsa. Et si Caput, *Si Papa*, addidisset causæ hæresis istos duos casus, nemo dubitaret de prædicta sententia. Sic etiam nemo debet dubitare de Decreto Concilii, quod factum est Auctoritate Papæ, & repræsentat universalem Ecclesiam. Et si dicatur, In Conciliis intelligitur excepta Auctoritas Papæ: Respondeo, illud verum est, quando persona Papæ specialiter non includitur: sed si specialiter includitur, non potest excipi: quia saperet contradictionem: Hæc dixi, Beatissime Pater, Deus est mihi testis, cum displicentia animi, sed cogor ita dicere, ut Sanctitas vestra desinat a prædicta dissolutione, ne contingant infinita mala in Ecclesia Dei. Si Sanctitas vestra videret puram mentem meam & mundam conscientiam, & integrum animum quo talia scribo, oscularemini me ex nimia charitate, & procul dubio me ut filium diligeretis. Dixi sæpe & jam dico & protestor coram Deo & hominibus, quod causa eritis Schismatis & multorum malorum si non mutaveritis consilium. Data est hæc Epistola Basileæ die quinta Julii anni 1442. Habetur in Actis MSS. Collegii Navarrici Parisiis, & inter Opera *Æneæ Silvii* pag. 75. nec-non in *Fasciculo Rerum expetendarum*, edita est. Ex ea vero liquet, tam probatos non fuisse a *Juliano* Cardinali, Sedis Apostolicæ Legato, vel a Synodo Basileensi, cujus ingenium & os erat, qui Decretorum Concilii Constantiensis Sessione 4. & 5. de auctoritate Conciliorum Generalium, quasi dubiæ sint auctoritatis, ac minus approbata, robur infringunt, aut ad solum Schismatis tempus detorquent, quam non probantur ab Ecclesia Gallicana.

Lib. 2. Summa de Ecclesia, Cap. 100.

Respondetur Objectioni Cardinalis a Turrecremata.

X. Nec audiendus est Cardinalis *a Turrecremata*, qui adversus Decreta superius laudata Basileensis Concilii de Synodorum Generalium Auctoritate excipit, quod „ Non fuerunt unanimitate universali conclusa, quia non expectata plene universali Ecclesia, nec integre Synodo congregata: Non enim expectatis plurium Regum & Principum Oratoribus conclusa fuerunt, licet aliquos noverint jam in via constitutos. Unde Basileenses cupidi renovare Decreta sua, postquam sanctæ memoriæ Dominus Eugenius ad Principum preces revocaverat dissolutionem Concilii quam fecerat, timentes Dominorum Castellæ & Angliæ Oratores, quos jam propinquos noverant, pro eorum sapientia & zelo ad fidem, & Apostolicam Sedem, Conclusionibus eorum non præbituros assensum, practicaverunt ut ante adventum præfatorum Dominorum Oratorum, innovatio fieret suorum Decretorum, quod factum est in Sessione 18. Hæc (inquam) nullius sunt ponderis: Nam cum omnes, quorum interest, ad Synodum Œcumenicam vocati sunt, & statuto tempore inchoata est a Sedis Apostolicæ Legatis, cum eo numero Episcoporum, qui universalem Ecclesiam sufficienter repræsentet, Decreta ab eo condita non minus auctoritatis habent, quamvis alii subinde Præsules, vel Principum Oratores venturi sint, ac etiam itineri jam se commiserint. Alioqui Nestorianæ Hæreseos ab Ephesina Synodo damnatio, Sententiaque in Nestorium lata, irritæ essent

essent; quia *Joanne* Antiocheno Patriarcha & Orientalibus Episcopis non expectatis, quamvis jam iter aggressis, pronuntiatæ sunt ac decretæ: & Concilii Tridentini Decreta & Canones in prioribus Sessionibus conditi, habendi non essent ut Canones & Sanctiones Œcumenici Concilii, quia plures Episcopi maximarum etiam Nationum, præsertim Gallicanæ & Germanicæ, & Regum Oratores non sunt expectati. Si dixeris, reclamasse neminem, & totius subinde Concilii, cum frequentius extitit, consensu priorum Sessionum Decreta fuisse confirmata: Idem de Basileensibus circa Generalium Conciliorum Auctoritatem reponam. Enimvero totidem verbis repetita & confirmata sunt Sessione 18. Synodo jam in integrum restituta ab *Eugenio* Pontifice, & ejus præsentibus, præsidentibusque Legatis. Nec Oratores Regum Castellæ & Angliæ expectare opus erat, qui vi Legationis suæ jus suffragii in constituendis ac declarandis Dogmatibus non habebant. Nec ipsos postea refragatos apparet: Nec verisimile erat dissensuros, si adfuissent; Anglos præsertim, cum *Enricus* Angliæ Rex dissolutionem Concilii ab *Eugenio* attentatam improbasset, Legatos Concilii ad suam Majestatem, scilicet Laudensem Episcopum, Præceptorem S. Joannis Hierosolymitani Januensem & *F. Guidonem* Theologum Parisiensem, Conventus Camberiensis Ordinis FF. Prædicatorum in Sabaudia Priorem, honorifice & peramanter suscepisset, omnemque operam Concilio pollicitus fuisset, ut probant ejus literæ ad *Eugenium* Papam, & ad Synodum editæ post Epistolas Synodales, numer. 18. & 19. Tom. 12. Conciliorum Collectionis Labbeanæ, pag. 790. 791. & 792. Quas ad Synodum dedit, sic inscripsit: „ Sacrosanctæ Generali „ Synodo Basileensi in Spiritu Sancto legitime congregatæ, universalem Ecclesiam repræ„ sentanti ". Denique Cardinali *a Turrecremata* verba illa *Juliani* Cardinalis in Secunda Epistola superius laudata opponimus: „ Non obstat paucitas personarum: quia ubi est „ Auctoritas, numerus magnus non requiritur, secundum illud Christi: Ubi duo vel „ tres conveniunt in nomine meo, ibi ego sum; in qua auctoritate fundantur Concilia.

XI. *Sessio quarta* Concilii die 20. Junii ejusdem anni 1432. celebrata est, qua concessus est Bohemis aliisque ad Concilium venire volentibus, commeatus sive Salvus-Conductus amplissimus, qualis in Conventu Egrensi postulatus fuerat. Statutum deinde necubi a Cardinalibus jam ad Synodum vocatis, si forte vacaret Sedes Apostolica durante Concilio, fieret electio Summi Pontificis, quam in loco ipso Concilii. Præterea ne quis prætextu cujuscumque juramenti vel obligationis, aut promissionis se ab accessu ad Concilium dispensatum existimaret, si jure aut consuetudine accedere teneretur. „ Censuras „ vero & Sententias *quascumque in quosvis ea occasione*, per quemcumque, quavis etiam „ Romani Pontificis Auctoritate, fulminatas, cum omnibus inde sequutis, aut sequu„ turis, eadem Sacra Synodus nullas, cassas, & irritas, ac nullius roboris seu momenti „ existere pronuntiavit, declaravit, & definivit ". Bullam quoque plumbeam seu sigillum ad Literas & Acta Synodi obsignanda fieri statuit, cujus in uno latere missio Spiritus Sancti in specie columbæ; in altero hæc verba: *Sacrosancta Synodus Basileensis*, sculpta essent. Idem statuit ac decrevit, ne durante hoc Sacro Concilio, Romanus Pontifex Cardinales crearet: alioquin eorum creatio irrita esset ac inanis. Denique *Alfonso Carriglio* Hispano, *S. Eustachii* Cardinali, regimen civitatis Avenionensis, & Comitatus Venaisini, Synodus commisit, quousque cum Summo Pontifice per ipsam Synodum, vel aliquo ejus nomine, habito pleniori tractatu, aliter statutum fuisset. *Acta Sessionis IV.*

XII. *Sessione V.* habita quinto Idus Augusti in Vigilia *S. Laurentii*, constituti sunt Judices in causis Fidei, cæterisque negotiis; aliique Officiarii deputati. Editum præterea Decretum, ut nullus ex Patribus, aliisve Concilii Suppositis, pro quacumque causa seu lite mota seu movenda, aut quavis alia occasione, ad Romanam Curiam, seu coram quocumque Judice Ordinario vel Delegato, extra locum Synodi, illa durante, invitus trahi aut evocari possit. „ Si quid vero in contrarium attentatum fuerit quovis „ modo per quemcumque, quavis ETIAM SUMMI PONTIFICIS AUCTORITATE, „ decrevit & irritum & inane. *Acta Sessionis V.*

XII. Advenere paulo post Nuncii *Eugenii quarti* Pontificis Maximi ad Synodum, *Andreas* Archiepiscopus Colossensis, & *Joannes* Tarentinus, *Bertrandus* Episcopus Magalonensis, & *Antonius de S. Vito* Sacri Palatii causarum Auditor, ac in solemni Conventu *Orationes Legatorum Eugenii ad*

Synodum, de suprema Romani Pontificis auctoritate.

ventu auditi sunt: *Andreas* quidem 11. Kalendas Septembris, & *Joannes* octavo; Orationesque luculentissimas habuere. Colossensis quidem recensitis ab Ecclesiæ origine hæresibus, duas potissimum tunc regnare dixit, Græcorum & Hussitarum, quæ nullo pacto extirpari possint, nisi Catholici sint inter se concordes; Apostoli verba ad Corinthios inculcans: *Non sit Schisma in corpore*. Græcorum unionem deserendam non esse, de qua tanta spes affulgeat. Id vero fieri non posse, nisi ipsis colendi Romanum Pontificem exemplum præbeatur. Inveteratos enim Schismaticos ad unitatem Ecclesiæ reduci non posse ab iis, qui novam scissuram moliuntur. Quomodo enim Græcus Romanum Pontificem tam facile a suis contemni videns, eidem honores debitos reddat? De Hussitarum conversione satagendum; sed cavendum Patribus, ne cum exterarum gentium hæreses purgare quærunt, novellos errores domi nutriant. Id igitur summo studio agendum, ut debitus honor ac reverentia Pontifici Maximo, *Quem unicum loco Dei in terris suspicimus*, tribuatur. Sub tali *Religionis Patre & Præsule*, & veterum & recentium hæresum respersa zizania facile evulsum iri, si Patres ejus præcepta justissima tamquam devotissimi filii suscipiant: *Ad quod pium & necessarium opus, & totius Ecclesiæ diuturna consuetudo, & veterum Conciliorum Auctoritas, & Sanctorum Patrum Sententiæ hortantur*. Mores Ecclesiasticos non posse componi, si Schisma fuerit in corpore. Ad eam correctionem hortari *Eugenium*, qui *Petri* Sedem tenet & Fidem, *sine cujus Auctoritate nulla Lex aut Decreta satis roboris habere possunt*. Ipsum Reformationem a se ipso incepturum, si huic publicæ actioni debitus ordo tribuatur. Tarentinus vero Archipræsul de Primatu & auctoritate Summi Pontificis uberius ac luculentius edisserit. *Eugenium verum, indubitatum, atque unicum Dei & Domini nostri Jesu Christi Vicarium, cui soli convenit in altum rete ducere, hoc est in profundum disputationum & difficultatum se immiscere*, ut dicitur 14. Quæst. 1. gravissimis ac justissimis de caussis Concilium dissolvisse exponit. Suæ fines potestatis ea in re transgressum non esse. *Spectare ad Summum Pontificem non solum Generales Synodos convocare, sed & sua Sententia roborare Concilia convocata: alias in irritum labi quidquid præter ejus auctoritatem statuitur; & non proprie Concilia, sed Conciliabula nuncupari*: ut colligitur ex eadem Dist. cap. *Multis*. Magna admiratione dignum esse, quod Summum Pontificem citare præsumpserint, cum Dist. 9. Quæst. 3. scriptum sit: *Nemo Judex judicabit Primam Sedem justitiam temperare desiderantem*: & *Concilium non possit Papam judicare*, ut habetur in Extravag. De Electionibus: *Significasti*. Unde *si totus mundus sentiret in aliquo negotio contra Papam, videtur quod Papæ sententiæ standum esset*, ut colligitur ex 24. Quæst. 1. *Hæc est. Fides* Nec obstare argumentum Glossæ in contrarium: quod *Orbis major est urbe*, 39. Dist. *Legimus*; quia illud intelligitur *cum Papa dissentiret a tota Ecclesia in Articulis Fidei*: 15. Dist. *Sic Sancti*. Caput *Frequens*, editum in Concilio Constantiensi, *non ita arctare Papam, quin possit ex suprema sua auctoritate super loco & tempore celebrandi Concilii dispensare*. Alienum esse a Christiana Religione, Christi Vicarium impetere, & molestia afficere. In memoriam illis revocat cap. *Aliorum hominum*, Dist. 9. Quæst. 3. cujus hæc sunt verba: *Aliorum hominum causas Deus voluit per homines terminari: sed Sedis istius Præsulem suo sine Quæstione reservavit arbitrio. Voluit B. Petri Apostoli Successores cœlo tantum debere innocentiam, &c.* Cum ipsis graviter expostulat, quod contra libertatem, auctoritatem, & potestatem Romani Pontificis plura Decreta ediderint ac promulgarint. Illos commisisse ait in c. *Omnes*, 22. Dist. *Quia quisquis cuilibet Ecclesiæ Jus suum detrahit, injustitiam facit: Qui autem Romanæ Ecclesiæ Privilegium detrahit, ab ipso Summo omnium Ecclesiarum capite traditum auferre conatur, hic procul dubio in hæresim labitur: & cum ille vocetur injustus, hic dicendus est Hæreticus: Fidem quippe violat, qui adversus illam agit, quæ Mater est Fidei: & ille contumax invenitur, qui eam cunctis Ecclesiis non prætulisse cognoscitur*. Concilii desiderium Eugenio & Patribus esse commune. Illum decrevisse ut Concilium Generale celebretur, in quo sua Sanctitas non solum *adesse*, sed & *præesse* vult: statuere *Ut Reformatio a persona suæ Sanctitatis inchoetur, non solum a tempore quo ad Summum Apostolatus apicem assumptus est, sed teneræ juventutis, protendaturque ad reliqua totius Romanæ Curiæ membra; demum ad alios*

mundi

mundi Principes atque Prælatos. Duobus tantum de capitibus Patres Basileenses *ab Eugenii* Decreto dissentire, de loco scilicet, ac dilatione. Æqua offerre Optimum Pontificem; nimirum quemcumque alium in Italia Ecclesiæ immediate subjectum locum; cujus Dominio pro tempore celebrandi Concilii se expoliare decrevit, & sub Concilii potestate ponere. Ad locum vero a Patribus electum confestim Sanctitatem ejus accessuram, Prælatorum multitudinem maximam secum ducturam; alios absque mora convocaturam, ipsos *Eugenii* Nuntios cum Basileensibus Patribus illuc statim properaturos, plenaria præteritorum venia, ac omnimoda libertate & securitate concessis. Editæ sunt Orationes illæ Nuntiorum *Eugenii IV.* in Appendice 1. Synodi Basileensis, num. 44. & 45. pag. 872. & 884. Tom. 12. Conciliorum Editionis Labbeanæ.

Synodi Responsio ad Eugenii Legatos pro auctoritate Conciliorum Generalium.

XIV. Ad hæc prolixam, luculentam, ac splendidam Responsionem dedit Sacra Synodus tertio Nonas Septembris anni 1432. qua Summum Pontificem orat ne *contristet Spiritum Sanctum*, in quem delinquere formidabile est. Nihil porro gravius in Spiritum Sanctum committi, quam perturbare Sacra Concilia *quæ Spiritu Sancto diriguntur*. Id peccatum gravissima pœna dignum esse, cum non in unam personam aut gentem, sed in totum Christi Corpus mysticum perpetretur. Hæc Oratorum *Eugenii*, seu potius Apostoli verba ab ipsis tam crebro inculcata, *Non sit schisma in corpore* ipsimet *Eugenio* inculcari debere, cujus Sanctitatem per diversos Oratores Synodus exoravit, *Ut sicut Catholicum Pontificem decet, velit Catholicæ Ecclesiæ se conjungere, quam hoc Sacrum Concilium repræsentat*. Si quæ scissio sit in Ecclesia, ejus Auctorem censendum *Eugenium*. Quod egregiis demonstratur exemplis. „ Si duo ad certum tempus vel ad aliquod complendum opus societatem iniissent, & alter eorum ante tempus vel operis finem velit societatem dimittere, alter autem usque ad finem temporis vel operis perdurare, quis horum censendus est societatis scissor ac divisor? Si duobus servis mandat Dominus ut in agrum laboratum vadant usque ad fructuum tempus, & alter in via retrocedit, alius autem in agro laborans usque ad messem perseveret, quis eorum alter alterum deserere, & quis Domini mandatis obtemperare dicendus est? Etsi recedens perseveranti dicat: Recede & tu, ne sit divisio inter nos; an debet ille recedere, & potius conservo quam Domino parere? Nemo est tam hebetis sensus qui non dijudicet . . . Ecce jussu Spiritus Sancti Universale Concilium legitime congregatum est ad colendum agrum Dominicum. Adest a principio Summus Pontifex per Legatum suum, postea, ante finitum tempus, & opere non completo recedit, deseritque laborantes in agro Domini. Nunc igitur qui habet oculos videat quis divisionem, scissuram, rixam, contentionem, novitatem ac scandalum faciat? Numquid propria auctoritate huc venimus? Si Ecclesia bis congregata in duobus Conciliis, si duo Romani Pontifices ita statuerunt, si id agimus quod ipse Spiritus Sanctus per organum Ecclesiæ decrevit, cur nobis dicitur, *Non sit schisma in corpore*? ... Olim Papa Joannes XXIII. congregato Constantiæ Concilio inde recessit, dans suo recessu, quantum in eo erat, occasionem dissolutionis prætensæ. Numquid qui Constantiæ remanserunt usque in finem, dicendi sunt temerarii & præsumptuosi? Numquid ut sequerentur Joannem dicendum eis fuisset: Recedite hinc ne sit Schisma in corpore? An potius finaliter pronuntiatum fuit, recessum suum fuisse illicitum & scandalosum? Et quis non videat, plus esse expresse conari dissolvere quam solum corporaliter ex Concilio discedere? Igitur si hic pronuntiatum sit hujusmodi dissolutionem non valuisse, nihil novi factum est. Qui usque ad finem Constantiæ perseveraverunt, ab omnibus commendati & laudati sunt: Sic speramus in Domino contingere his, qui hic constanter perseverarunt". Sibi maxime cordi esse profitetur Synodus conversionem Græcorum & Hussitarum, Colossensem Archiepiscopum rogat, ut suo nomine Legationem ad Grecos pro eorum curanda reconciliatione suscipiat cum aliis Collegis ipsi adjungendis. Falso affingi Patribus quod Summum Pontificem contemnant: paratos esse reverentiam *S. Petri Successori* debitam ipsi exhibere: *Dummodo a corpore Ecclesiæ, extra quam non est salus se nolit segregare*. Quod si fecerit, numquid tamen & ipsi tacebunt tamquam canes muti non valentes latrare? Numquid periclitantem Ecclesiam clauso ore aspicient, aut *S. Pauli* exemplum non sequentur, *qui restitit in faciem Cephæ in eo in quo reprehensibilis erat*?

1. Cor. 3.

Græcos non minus facile Basileam venturos quam olim Lugdunum venerint, aut ad Constantiense Concilium Oratores miserint. Sed quæ spes ipsos ad Bononiense Concilium venturos, si tam facile Concilia dissolvi videant; si tam solemne Concilium per septennium expectatum & a duobus Pontificibus Romanis indictum, re infecta, in limine ipso evanescat? Non videre Patres quæ spes conversionis Hussitarum esse possit, *si Decreta Concilii Constantiensis in quo illa hæresis damnata est, infringantur*. Orant Eugenium *ne seipsum a corpore abscindat*: hortantur ut priscos imitetur Pontifices, *qui olim summo studio ac cura fovebant Sacra Concilia, & ea summo honore prosequebantur: & quæ in illis fiebant, non ut ab hominibus, sed a Spiritu Sancto dictata venerabantur*. Synodum semper debitum suæ Sanctitati reddidisse: *Semper reddat & ipsa quod debet universali Ecclesiæ recognoscendo Auctoritatem Concilii Generalis, juxta Decreta Sacræ Constantiensis Synodi. Et quoniam se offert ut Reformatio ab ipso incipiat, si huic actioni debitus ordo servetur, utinam facta verbis compenset! Sed hoc primum ab eo munus Reformationis optari, ut tollat ante omnia dissolutionem prætensam, quæ juxta Decreta Concilii Constantiensis fieri non potuit, nec tolerari potest sine Fidei & Status Ecclesiastici pernicie*. Quantum ad debitum ordinem, quem servandum Eugenii Oratores dixerant, id etiam se optare Patres Basileenses profitentur. *Sed nullum* (ajunt) *magis debitum ordinem esse credimus, quam ut ille servetur, quam Patres nostri in Concilio Constantiensi, in quo & ipse adfuit, instituerunt*. Et hæc quidem Synodus ad Orationem Coloniensis Archiepiscopi.

XV. Ad Tarentini vero, probat imprimis Synodus, quæ de Romani Pontificis Primatu ab illo copiose ac magnifice dicta sunt, *Quod Caput sit & Primas Ecclesiæ, Vicarius Christi, & a Christo, non ab hominibus vel Synodis aliis Prælatus, & Pastor Christianorum, & ei datæ sunt a Domino claves, & uni dictum est*: Tu es Petrus: *& solus in plenitudinem potestatis vocatus sit, alii in partem solicitudinis*; Seque operam daturos in hoc Sacro Concilio Patres pollicentur, ut omnes de Summi Pontificis Potestate ita sentiant. Sed nihilominus asserunt, *Ipsum Romanum Pontificem obedire teneri mandatis, statutis, ordinationibus ac præceptis hujus Sanctæ Synodi Basileensis, & cujuscumque alterius Concilii Generalis legitime congregati, in his quæ pertinent ad Fidem, ad extirpationem Schismatis, & ad generalem Reformationem Ecclesiæ Dei in Capite & in membris; quemadmodum declaratum extitit per Generale Concilium Constantiense totam repræsentans Ecclesiam*. De auctoritate Ecclesiæ, Conciliique generalis multa præclare dicit Synodus. Hujus Ecclesiæ tantam esse auctoritatem, ut sola Christi Evangelia illa dicantur, quæ Ecclesia recipit: unde *S. Augustinus* ait: *Evangelio non crederem, nisi me Ecclesiæ auctoritas commoveret. Ecclesia tanto privilegio a Christo Salvatore nostro, qui eam sanguine suo fundavit, dotata est, ut eam errare non posse firmiter credamus. Hoc solum competit Deo natura, Ecclesiæ vero Privilegio*. Præter Ecclesiam nemini umquam tale munus communi lege concessum esse legimus, non Angelis, non primis hominibus: *Non Summis Pontificibus quorum nonnulli in hæreses & errores lapsi esse dicuntur, & leguntur. Ecclesia sola sine ruga & sine macula ulla est, quæ errare non potest in his quæ ad salutem necessaria sunt. Christum, qui mentiri non potest, se cum ea permansurum usque ad finem Sæculi, & eam per Spiritum Sanctum omnem veritatem docturum pollicitum esse*. Eamdem esse Conciliorum Generalium, & Ecclesiæ potestatem. *Definitum enim est in Concilio Constantiensi, quod Synodus Generalis in Spiritu Sancto legitime congregata, Catholicam repræsentat Ecclesiam, & potestatem a Christo immediate habet*. Sanctissimos Pontifices reverentiam Conciliis Generalibus habuisse. Testem appellat *S. Celestinum I.* in Epistola ad Synodum Ephesinam scribentem: *Spiritus Sancti testatur præsentiam Congregatio Sacerdotum. Certum est enim quod legimus, quia nec potest Veritas ipsa mentiri, cujus in Evangelio ista est sententia*: „Ubi duo „vel tres congregati fuerint in nomine meo, ibi & ego sum in medio eorum." (*Matt.* 18. 20.) *Quod cum ita sit (nam nec brevi huic numero Spiritus Sanctus deest) quanto magis nunc interesse credamus in unum convenientium turbæ Sanctorum? Sanctum namque Concilium est pro debita veneratione collectum in quo nunc Apostolorum frequentissimæ*

tissimæ illius, quam legimus, Congregationis aspicienda reverentia est. Laudat *S. Hieronymum* comparantem auctoritatem Concilii Soli, ut sicut Sol suo ardore humores rivulorum siccat, ita Concilium sua auctoritate omnem contrariam superet argumentationem: *Poteram* (inquit) *omnes disputationum tuarum rivulos hoc uno Ecclesiæ Sole siccare*; de auctoritate Concilii Generalis loquens in fine Dialogi contra Luciferianos. Addit Synodus, Concilii auctoritatem Scripturæ Sacræ auctoritati comparari, quia, ut ait *S. Augustinus*, *Catholica Ecclesia per orbem diffusa tribus modis probatur existere: Quidquid in ea tenetur aut est auctoritas Scripturarum, aut Traditio universalis, aut certe propria & particularis instructio: sed auctoritate tota constringitur, universali Traditione Majorum nihilominus tota*. Ecce par auctoritas Scripturarum, & universalis Traditionis. *Sed Concilia Generalia universali Traditione & consensu fiunt & recipiuntur*. Præterea Generalibus Conciliis par ac Evangeliis veneratio debetur. Ratio enim propter quam *Gregorius* quatuor prima Concilia ut *Evangelia* suscipit & veneratur, ista est: *Quia dum sint universali consensu constituta, se & non illa destruit, quisquis præsumit absolvere quos ligant, & ligare quos absolvunt*. Sed hæc ratio eadem quæ in cæteris Generalibus Conciliis: universali enim consensu constituta sunt. Laudat & *S. Augustinum* ad *Januarium* scribentem: *Generalium Conciliorum saluberrimam Auctoritatem esse*: Quæ si saluberrima est, salutem continet: *Qui ergo Auctoritati Concilii contradicit, contra salutem agit*. Concilia errare non posse, idque certum esse ex Scriptura Sacra, Actuum 15. ubi *S. Petrus* Concilio Hierosolymitano præsidens, ait: *Visum est Spiritui Sancto & Nobis*. Id ex eo confirmari, quod *Quilibet Summus Pontifex qui est Caput Ecclesiæ tenetur, prout in Concilio Constantiensi statutum fuit, quamprimum in Summum Pontificem electus est, profiteri coram suis Electoribus Fidem Catholicam tenere secundum Traditiones Apostolorum, Generalium Conciliorum, & aliorum Sanctorum Patrum, maxime autem Sanctorum VIII. Conciliorum Universalium, videlicet primi Nicœni, secundi Constantinopolitani, tertii Ephesini, quarti Chalcedonensis, quinti & sexti Constantinopolitanorum, septimi item Nicœni, octavi quoque Constantinopolitani, nec non Lateranensis, Lugdunensis, & Viennensis Generalium Conciliorum; & illam Fidem usque ad unum apicem immutilatam servare, & usque ad animam & sanguinem confirmare, defensare, & prædicare*. Et ita professus fuit *Martinus V.* Ita & *Eugenius* IV. „ Quilibet ergo Christianus eamdem Fidem „ tenere debet. Porro si errare possent Concilia Generalia in his quæ ad salutem sunt „ necessaria, vanum ac perniciosum esset ad talem Fidem Populum Christianum ad„ stringi. „ Inde etiam Conciliorum auctoritatem probat Synodus Basileensis, quod „ Ab eorum potestate nemo eximitur, etiam Summus Pontifex, ut extat Concilii Con„ stantiensis Decretum in hæc verba: Hæc Sancta Synodus Constantiensis, Generale „ Concilium faciens, &c. ordinat, statuit, definit, decernit, & declarat ut sequitur: „ & primo Quod ipse in Spiritu Sancto legitime congregata, Generale Concilium fa„ ciens, Catholicam militantem Ecclesiam repræsentans, potestatem a Christo imme„ diate habet, cui quilibet cujuscumque Status vel Dignitatis, etiamsi Papalis existat „ obedire tenetur in his quæ pertinent ad Fidem, extirpationem Schismatis, Genera„ lem Reformationem Ecclesiæ Dei in Capite & in membris. Item declarat, quod „ quicumque cujuscumque Status vel Dignitatis, etiamsi Papalis existat, qui Manda„ tis, Statutis, sive Ordinationibus aut Præceptis hujus Sanctæ Synodi, & cujuscumque „ alterius Concilii Generalis legitime congregati, super præmissis, seu ad ea pertinen„ tibus, factis, vel faciendis, obedire contumaciter contempserit, condignæ pœnitentiæ „ subjiciatur, & debite puniatur, etiam ad alia Juris subsidia, si opus fuerit, recur„ rendo. „ Denique si admitteretur aliquod *Generale Concilium legitime congregatum* errasse posse, *tota Fides Catholica vacillaret*, *nec aliquid certi in Ecclesia haberemus*: quia qua ratione errare posset unum, errare possent & reliqua: quoniam (ut ait S. Augustinus) *Si ad Scripturas Sanctas admissa fuerint officiosa mendacia, quid in eis remanebit Auctoritatis? Quæ tandem de Scripturis illis sententia proferetur, cujus pondere contentiosæ falsitatis obteratur improbitas?*

Omnes Ecclesiæ particulares obedire tenentur Summo Pontifici.

XVI. Ex his colligit Synodus: Ea quæ ab Archiepiscopo Tarentino de Summi Pontificis potestate dicta sunt, non probare quominus *ipse Pontifex Mandatis universalis Eccle-*

siæ & Concilii Generalis obedire teneatur. Sed id evincere dumtaxat, quod *omnes singulares homines, particularesque Ecclesiæ, ipsi Pontifici obedire debent, nisi in his quæ huic Sacræ Synodo, & cuilibet alteri legitime congregatæ præjudicium generarent. Nam etsi sit Caput ministeriale Ecclesiæ, non tamen est major tota Ecclesia: alioqui errante Pontifice, sicut sæpe contigit & contingere potest, tota errasset Ecclesia, quod esse non potest. Et si Caput sit, & principalis Prælatus hujus corporis mystici, est nihilominus intra corpus. Nam si extra corpus esset, non pertineret ad corpus, nec tunc Caput esset. Corpus igitur ipsum quod dicitur Caput, & hoc totum continet, & singula membra.*

Ecclesia Infallibilis.

Occupat deinde Synodus quorumdam responsionem, Quod ipsa pars principalis potentior est ac dignior reliquo toto corpore & cæteris membris, adeoque illi potius parendum. Sed enim (inquit) ratio, experientia, & auctoritas dictant contrarium. Ratio, quia *Reliquum totum corpus, etiam non computato Papa, secundum legem communem errare non potest in his quæ sunt Fidei. Alioqui si errare posset, cum certum sit Papam errare posse, tunc & Papa & reliquo toto corpore errantibus, tota erraret Ecclesia, quod esse non potest.* Id etiam demonstrat experientia, quia *Sæpe experti sumus & legimus, Papam, licet Caput & principalem Ecclesiæ partem, errasse: reliquum autem corpus, etiam Papa errante, errasse numquam legimus*. Propterea Ecclesia aliquando Papam damnavit ac deposuit: Numquam vero Papa damnavit aut excommunicavit totum Ecclesiæ Corpus. *Licet ergo tam Papa quam Ecclesia claves habeant ligandi & solvendi, Papa tamen numquam in totam Ecclesiam claves ligandi atque solvendi exercuit: Ecclesia autem sæpe numero in Papam*. Auctoritas etiam Scripturæ idem probat. Nam quod dixit Christus Matthæi 18. *Si peccaverit in te frater tuus, dic Ecclesiæ, & si Ecclesiam non audierit, sit tibi ut Ethnicus & Publicanus*; Omnes homines comprehendit. Et quod *S. Petrus* & ejus Successores ab ea Lege non sint excepti, ostendit *S. Paulus*, qui *In faciem restitit Cephæ, & coram omnibus*. „ Ecclesiæ enim dixisse videtur, qui coram omnibus dixit. „ Probat hoc etiam auctoritas universalis Ecclesiæ, quæ non potest errare, quod pec„ cata Pontificum circa Fidem, vel Schisma, vel mores, possunt dici Ecclesiæ, cujus „ præceptis & ordinationibus tenentur obedire: & si obedire contempserint, condignæ „ pœnitentiæ possunt subjici, & ad alia Juris remedia recurri, & per consequens pos„ sunt excommunicari, quo facto ut Ethnici & publicani habebuntur . . . Qualecumque „ ergo nomen Dignitatis aut potestatis de Papa scriptum invenitur, ad particulares quos„ cumque homines & singulares Ecclesiasticos referendum est, non supra universalem „ Ecclesiam, ita ut potius Papa Ecclesiæ, quam Ecclesia tota Papæ obedire cogatur. „ Nam etsi Papa major sit in Ecclesia, non tamen major est tota Ecclesia. Uni autem „ quare dictum est, *Tibi dabo claves Regni Cœlorum*, Sancti Doctores exprimunt, „ ut unitatem designaret Ecclesiæ: & ideo ab unitate exordium proficiscitur, ut Ecclesia „ Christi una esse monstretur. Et Petrus, quando claves accepit, ut dicit Augustinus, „ Ecclesiam significavit.

XVII. Ad ea subinde respondet Synodus, quæ de potestate & causis dissolvendi Concilium *Eugenii* Oratores dixerant. Objectionem occupat dicentium: Sicut Papa congregare potest Concilium propria auctoritate, ita eadem potest dissolvere. Parem utriusque rationem esse negat. „ Nam ante Congregationem Concilium non est: sed ut primum „ congregatum est, statim Potestas universalis Ecclesiæ, quæ est immediate a Chri„ sto, & quam Concilium repræsentat, transfunditur in Ipsum Concilium, vel potius „ continuatur in eo, & fit ipsum Concilium super Papam & cunctos alios; Quemad„ modum si quis homo subjiciat se alicui, postquam subjectus est, non potest se ab „ illa subjectione eximere, nec potestatem sui superioris dissolvere sine sui superioris con„ sensu, quia quod a principio non fuit necessarium, ex post fit necessarium. Et hoc mo„ do intelligenda sunt Jura dicentia, quod Concilia per Romanæ Ecclesiæ Auctoritatem „ fiunt & robur accipiunt. Robur enim (ut communiter) accipiunt ut congregentur; „ non ut congregata Potestatem judicandi & statuendi a Papa consequantur. *Addit*, „ *Statuta universalis Ecclesiæ pro universali bono mature promulgata, a Summo Pontifice* „ *infringi non posse. Unde* S. Gregorius *ait*: Si ea destruerem, quæ Antecessores mei sta„ tuerunt, non constructor, sed eversor esse juste comprobarer. *Item*: Absit a me ut Sta-

„ tuta

„ tuta Majorum cum Sacerdotibus meis infringam: quia mihi injuriam facio, si Fratrum „ meorum Jura perturbo. *Item* S. Leo *Papa:* Quæ ad perpetuam generaliter ordinata sunt „ utilitatem, nulla commutatione varientur; nec ad privatum trahantur commodum, quæ „ ad bonum sunt commune præfixa. *Item Gelasius* 1. Confidimus quod nullus jam Christia- „ nus ignoret, uniuscujusque Synodi constitutum, quod universalis Ecclesiæ probavit as- „ sensus, nullam magis exequi Sedem præ cæteris oportere, quam Primam: quæ & unam- „ quamque Synodum sua Auctoritate confirmat, & continua moderatione custodit. *Item* „ Urbanus *Papa:* Sunt quidam dicentes, Romano Pontifici semper licuisse novas condere „ Leges: quod & nos non solum non negamus, sed etiam valde affirmamus. Sciendum „ vero summopere est, quia inde novas leges condere potest, unde Evangelistæ aliquid „ nequaquam dixerunt: ubi vero aperte Dominus, vel ejus Apostoli, & eos sequentes „ SS. Patres, sententialiter aliquid definierunt, ibi non novam Legem Romanus Pontifex „ dare potest, sed potius quod prædicatum est, usque ad animam & sanguinem confirmare „ debet. *Item* Zosimus *Papa*: Contra Statuta Patrum jubere aliquid vel mutare, ne hu- „ jus quidem Sedis potest Auctoritas. Apud nos enim inconvulsis radicibus vivit antiqui- „ tas, cui Decreta Patrum sanxerunt reverentiam. *Item Leo Papa*: Ideo permittente Do- „ mino Pastores hominum sumus effecti, ut quod Patres nostri, sive in sanctis Canoni- „ bus, sive in mundanis affinxere Legibus, excedere minime debeamus. Contra sancto- „ rum Patrum quippe agimus saluberrima Instituta, si quod ipsi divino statuerunt consul- „ to, intactum non conservamus. *Denique Decreta quæ Papam a nemine in terris judi-* „ *cari posse statuunt, sic intelligenda Synodus esse respondet*, Quod per quemcumque Cle- „ rum particularem Papa non judicatur, non tamen excludere Ecclesiam universalem: „ quam qui corrigentem non audierit; *Sit tibi* (inquit Christus) *sicut Ethnicus & Pu-* „ *blicanus*: Quam eamdem Auctoritatem Glossa dicitur etiam habere locum in Papam; „ & istud dicit in Cap. SI PAPA; Dummodo sit tale crimen de quo possit accusari, ut „ puta cum scandalizaret Ecclesiam: ubi etiam dicit, nomine fratris quemlibet Christia- „ num contineri. „ Hæc Synodi Basileensis responsio ad *Eugenii* IV. Nuntios luculenter „ probat supremam Conciliorum Generalium Auctoritatem, cui alia quævis potestas, etiam Pontificia subdita sit: & argumenta diluit, quæ postmodum *Joannes de Turrecremata*, *Cajetanus*, *Jacobatius*, *&* *Bellarminus* Cardinales, adversus Dogma illud Ecclesiasticum objecerunt. Responsio illa Synodalis Concilii Basileensis quæ incipit: *Cogitanti*, extat post ejusdem Acta inter Epistolas Synodales num. 3. Tom. 12. Conciliorum Editionis *P. Labbé*, pag. 673.

Canone „ sunt quidam.

Panormitani sententia de Concilii Generalis auctoritate.

XVIII. Ea tempestate varii Doctores varios lucubrarunt Tractatus *De Potestate Concilii supra Papam*; atque inter alios *Nicolaus Panormitanus* Archiepiscopus commentatus est Caput *Significasti*, *De electione & Electi Potestate*: „ ubi docet; In his quæ non „ pendent a plena potestate Papæ, Concilium esse supra Papam. Unde non potest di- „ sponere contra dispositum per Concilium. Vid. 60. text. & Gloss. in Cap. *Anastasius*. „ Hinc est quod Concilium potest condemnare Papam de hæresi, ut in Cap. *Si Papa* „ XL. Dist. ubi dicitur quod Papa potest esse Hæreticus, & de hæresi judicari. Et di- „ cunt Doctores in Cap. *In Fidei favorem de hæresi*, *lib.* 6. quod Concilium est Ju- „ dex. *Et paulo post subdit*: In Concertationibus fidei, dictum unius privati esset præfe- „ rendum dicto Papæ, si ille moveretur melioribus rationibus Novi & Veteris Testamen- „ ti, quam Papa. *Hæc vir maximus*, *quem* Pius secundus *in Bulla Retractationis*, Or- „ bis Sydus, & Pontificii Juris, totiusque civilis Sapientiæ præcipuum lumen & clarissi- „ mum *appellat*, *qui & singularem Tractatum scripsit* pro auctoritate, Veritate, *&* „ *Justitia Basileensis Concilii*.

Joannis Antiocheni Patriarchæ sententia de suprema Concilii Generalis auctoritate.

XIX. *Joannes* Patriarcha Antiochenus Opusculum edidit, obtulitque Basileensi Concilio, in quo sic præfatur: „ Quia nonnulli os suum aperientes in Cœlum, Potestatem Ro- „ mani Pontificis supra Potestatem Sacrorum Generalium Conciliorum contra Juris Di- „ vini & Humani veritatem a Sanctis Patribus alias declaratam exaltare nituntur, & ob „ hoc quod Dominus Eugenius Papa quartus vestram Sacratissimam Synodum ad extirpa- „ tionem hæresum, Reformationem Ecclesiæ in capite & in membris ac pacem in popu- „ lo Christiano procurandam legitime congregatam, sine consensu ipsius Sacræ Synodi

„ dissol-

„ dissolvere potuerit, asserere publice non verentur. Ego honorem ipsius Sacræ Synodi „ procurare, ac illius Decreta defendere Juramento adstrictus, ne errori hujusmodi, si „ ei non contradicerem, assentire viderer, Opusculum præsens per me contra errorem hu„ jusmodi compositum, Sanctitati vestræ cum humilitate duxi præsentandum, corrigen„ dum, &c. „ Quod autem Concilium sit Romano Pontifice superius, ex multis Juris Canonici capitibus probat; præcipue vero ex Cap. *Quodcumque* 24. Quæst. 2. quod ex *S. Augustino* sumptum est, hæc verba Christi ad S. Petrum, „ Quodcumque ligaveris super ter„ ram, erit ligatum & in Cœlo, *explicante*: Si hoc Petro tantum dictum est, non hoc „ facit Ecclesia. Si autem in Ecclesia fit, ut quæ in terra ligantur, in Cœlo ligentur, „ & quæ solvuntur in terra, solvantur in Cœlo: quia cum excommunicat Ecclesia, in „ Cœlo ligatur excommunicatus: Cum reconciliat Ecclesia, in Cœlo solvitur reconcilia„ tus. Si ergo hoc in Ecclesia fit, Petrus, quando claves accepit, Ecclesiam sanctam „ significavit. *Quod verbum exponit Archidiaconus, dicens*: Significavit, id est, sub signo „ & nomine Ecclesiæ accepit. Unde (*inquit* Joannes *Antiochenus*) in quantum Petrus cla„ ves recepit ut minister Christi & Ecclesiæ, & sub signo & nomine Ecclesiæ, patet „ quod Ecclesia ut Domina major est Petro ut Ministro suo. „ Idem probat ex Decreto „ Generalis Concilii Constantiensis, Sessione V. Item a simili: Si enim Rex iter suscipiens extra Regnum, Reginam Sponsam suam Regni Procuratricem instituat; sed quia non decet mulierem quotidie per Regnum discurrere, Supremum Ministrum præficiat qui Regis & Reginæ nomine Rempublicam administret: si Minister ille collata sibi potestate, in Regis & Reginæ offensionem, Regnique detrimentum abutatur, sane comprimi, puniri, & in ordinem redigi a Regina potest: idque Regis voluntati consentaneum videtur, quem non est verisimile Regnum suum in tali casu sine remedio dimittere voluisse. Christus in Cœlos ascendens, dedit Potestatem ligandi & solvendi Ecclesiæ suæ, tum *S. Petro* ejusque Successoribus Romanis Pontificibus. Si quis ergo Pontifex potestate sacri regiminis abuteretur in offensionem ac detrimentum Ecclesiæ, in eversionem disciplinæ & politiæ Ecclesiasticæ, posset Ecclesia Potestate clavium a Christo Sponso sibi tradita contra Pontificem illum uti: alioqui sequeretur absurdum, quod scilicet Christus Ecclesiæ suæ non satis providisset.

Tract. in Joan. c. 12.

Joannis Antiocheni Patriarchæ Responsio ad argumenta opposita.

XX. Argumenta deinde opposita diluit *Joannes Antiochenus*. Primum sibi proponit in hunc modum: Concilia Generalia recipiunt auctoritatem a Papa, & non e contra, ut patet ex Cap. *Significasti De Electione*. Igitur Pontifex est superior Concilio Generali.

Respondet: Concilia Generalia pendere a Papa ut congregentur, & sine ejus Auctoritate non esse legitime congregata, nisi necessitas immineat illa congregandi pro universalis Ecclesiæ bono, & Pontifex convocare nollet: Sed postquam legitime congregata sunt, *Potestas eorum non procedit a Papa, sed a Christo immediate*; ut constat ex Decreto Concilii Constantiensis.

Alterum argumentum erat: Quomodo stabunt Potestas Ecclesiæ & Potestas *Petri*, cum ambæ a Christo immediate procedant? Sic enim sunt pares, adeoque una non est altera superior: ut colligitur ex Cap. *Innotuit De Electione*.

Respondet: Ab eodem quidem fonte procedere Ecclesiæ & Summi Pontificis potestatem; sed diversimode, & ordine superioris & inferioris; illam ut Dominæ, hanc ut Ministri. Sicut ergo Potestas Diaconi ut Ministri, Presbyteri potestate inferior est, licet ab eodem fonte immediate deriventur, scilicet a Christo: Ita Potestas Summi Pontificis inferior est Potestate Ecclesiæ, quamvis utraque immediate sit a Christo.

Tertium argumentum petitum est ex Cap. *Ita Dominus* 10. Dist. ubi dicitur Christum munus Potestatis clavium ita *Ad omnium Apostolorum officium* pertinere voluisse, ut in Beatissimo *Petro Apostolorum omnium summo principaliter collocaret, ut ab ipso quasi quodam Capite dona sua velut in corpus omne diffunderet*. Itaque nec ipsum Conc. Generale Jurisdictionem Ecclesiasticam habet, nisi quatenus a Papa ipsi conceditur, adeoque non est Papa superius.

Respondet: Id non sequi, quia traditio Clavium non est facta *S. Petro* nomine suo tantum, sed nomine Ecclesiæ, cujus personam gerebat. *Nec recepit Potestatem supra Ecclesiam universalem, nec supra Concilium universale ipsam repræsentans, sed supra singularia membra Ecclesiæ, secundum communem Theologorum opinionem*. Ide-

que

quæ colligit ex *Gelasio*, Cap. *Quamvis* 21. Dist. & *Gregorio* Cap. *Ecce*, 99. Dist. Sicut itaque caput in corpore humano ad directionem & gubernationem membrorum ordinatum est, & nihilominus si languidum efficiatur & infirmum, licet membris illud ligare & cauterio inurere, ne morbus in totum corpus diffundatur, & in totius interitum vergat: & si Papa furiosus evaderet, liceret subditis ipsum capere & ligare, pro salute corporis: *Multo magis licere debet Concilio Generali pro salute Animarum*, si pravo regimine subditorum animas in viam damnationis induceret.

Quartum argumentum arcessitum erat ex Cap. *Nemo* 1. 9. Quæst. 3. ubi dicitur: *Nemo judicabit primam sedem*.

Respondet, Hæc & similia Juris capita intelligi de peccatis occultis Summi Pontificis, quæ Dei Judicio relinquuntur, 6. Quæst. 1. Cap. *Si omnia*; & etiam de publicis cum Pontifex ad correctionem paratus est. Et a Judicio Papæ privatos quosque excludi, non Ecclesiam universalem, nec Generale Concilium illam repræsentans. Non posse tandem judicari Primam Sedem nisi a justitia deflectat Pontifex in ea sedens cum Ecclesiæ scandalo, nec emendari velit: unde subditur: *Justitiam temperare desiderantem*. Denique Decreta illa spectare tempus quo Concilium Generale non est congregatum, & casus in quibus non agitur de Fide, de extirpatione Schismatis, & Reformatione generali Ecclesiæ in Capite & in membris, aut de rebus ad hæc tria capita pertinentibus, prout a Concilio Constantiensi declaratum est.

Quintum argumentum erat: Papa est Caput Ecclesiæ, ut habetur in Cap. *Fundamenta De Electione lib.* 6. & aliis.

Respondet: *Caput esse ministeriale* dumtaxat, *quod non recipit Potestatem supra universalem Ecclesiam, nec etiam supra Concilium Generale illam repræsentans, sed supra singularia membra ipsius Ecclesiæ*. Legerat sane Joannes Antiochenus, quod *S. Gregorius Magnus* lib. 4. Epist. 38. ad Joannem Constantinopolitanum scribit: *Petrus Apostolus primum membrum sanctæ & universalis Ecclesiæ est. Paulus, Andreas, Joannes, quid aliud quam singularium sunt plebium Capita? Et tamen sub uno Capite membra sunt Ecclesiæ*. Sub Christo scilicet Capite principali primum Ecclesiæ Catholicæ membrum ei subjici consequens esse intellexit. Legerat Concilii Constantiensis, & *Martini V.* Romani Pontificis in eadem Synodo, Censuram in Articulum illum 41. VVickleffi: *Non est de necessitate salutis credere Romanam Ecclesiam esse supremam inter alias Ecclesias*: his conceptam verbis: *Error est, si per Romanam Ecclesiam intelligat universalem Ecclesiam aut Concilium Generale, aut pro quanto negaret Primatum Summi Pontificis super alias Ecclesias particulares*. Legerat interrogationem ex ejusdem Pontificis præscripto faciendam Hussitis ad Ecclesiæ fidem & unitatem redeuntibus. *Item utrum credat quod Papa canonice electus qui pro tempore fuerit, ejus nomine proprio expresso sit Successor B. Petri, habens supremam Auctoritatem in Ecclesia Dei*. Animadverterat, Pontificem consulto dixisse. *in Ecclesia*, non *supra Ecclesiam Dei*, quæ per universale Concilium repræsentatur, ne Concilii ipsius Constantiensis Decretis a se confirmatis contrarium Dogma docuisse videretur.

Sextum argumentum sumptum est ex Capite *Significasti*, *De Electione*, in quo habetur: *Statutis Conciliorum Generalium aperte intelligi Auctoritatem Ecclesiæ exceptam*.

Respondet: Auctoritatem Ecclesiæ Romanæ ministerialem esse respectu Ecclesiæ universalis, quoad Ecclesias particulares: sicut *S. Petrus* est Minister Ecclesiæ Sponsæ Christi respectu Ecclesiarum particularium, quibus Ecclesia Romana prælata est, 12. *Dist. Quamvis*: Quodque ipsa Auctoritas Ecclesiæ Romanæ ut ministerialis Ecclesiæ universalis in Statutis Conciliorum Generalium intelligitur excepta *Ad declarandum, interpretandum, & moderandum dicta Statuta secundum varietatem temporum pro bono Reipublicæ, quandocumque Conciliis Generalibus non congregatis, Ecclesiæ Romanæ* pro publica utilitate, *videtur faciendum: & vocatur dicta Ecclesiæ Romanæ Auctoritas excepta, apud Doctores & Magistros*, ἐπιείκεια. Hæc & alia *Joannes Antiochenus* in Opusculo, quod suos nihilominus nævos habet, ac locutiones quasdam duriores. Editum est Appendice 1. Concilii Basileensis, Num. 47. p. 911. Tom. 12. Conciliorum Editionis *P. Labbe*. Ex his rursus Argumenta *Joannis a Turrecremata* contra Supremam Conciliorum Generalium Auctoritatem facile diluentur.

Nicolai de Cusa sententia de suprema Concilii Generalis auctoritate.

XXI. Iisdem temporibus *Nicolaus de Cusa*, Germanus, *S. Florini* Constantiensis Decanus, postea S.R.E. Cardinalis, tres libros doctissimos *de Catholica Concordantia* scripsit. Lib. 2. Cap. 17. hanc statuit Propositionem: *Universale Concilium, quod universalem Catholicam Ecclesiam repræsentat, esse supra Patriarchas, & Romanum Pontificem, credo dubium esse non debere.* Hanc luculenter probat ex eo quod in Generalibus Conciliis gesta & judicata per Romanum Pontificem, etiam synodice, inveniuntur repetita & examinata, ut in Chalcedonensi Concilio Judicium *S. Leonis* contra Eutychianam hæresim, & *Eutychetem* ac *Dioscorum*: & in Sexta Synodo Judicium *Martini* Papæ contra *Pyrrhum* & *Sergium*: & in Octava Synodo Universali Judicium *Nicolai I.* & *Adriani II.* Romanorum Pontificum contra *Photium* &c. Unde *S. Augustinus* Epist. 162. ad *Glorium* & *Eleusium*, postquam tractavit de Sententia 70. Episcoporum contra *Cæcilianum*, & quomodo illa per *Melchiadem* Papam, & alios Episcopos a *Constantino* Augusto ei adjunctos retractata fuit, refert illos contra *Melchiadis*, aliorumque Episcoporum Sententiam conclamasse, quasi malos Judices perpessos. Quæ vox est omnium malorum litigatorum, cum fuerint etiam manifestissima veritate superati: quasi non eis adhuc justissime dici possit: *Ecce putemus illos Episcopos, qui Romæ judicarunt, non bonos Judices fuisse, restabat adhuc plenarium Ecclesiæ universæ Concilium, ubi etiam cum ipsis Judicibus causa posset agitari; ut si male judicasse convicti essent, eorum Sententiæ solverentur: quod utrum fecerint, probent. Nos enim non esse factum facile probamus, ex eo quod totus orbis communicat ei: aut si factum est, etiam ibi sunt victi.* Igitur ex sententia *S. Augustini*, post Romani Pontificis Judicium, universale Concilium totius orbis supereminet, quod Sententiam ab eo, Synodoque ejus latam confirmare possit, vel rescindere.

Idem probat *Nicolaus de Cusa*, ex 8. Synodo Œcumenica Canone 21. statuente: *Ut Universalis Synodus cum convenienti reverentia quamlibet quæstionem de Romanorum Sede exortam audire teneatur, & in ea profectum facere, non tamen audacter dicere Sententiam in Summos senioris Romæ Pontifices.* 3. Idem probat ex Decretis Concilii Constantiensis & Basileensis. 4. „ Quia potestas ligandi & solvendi, & infallibilitas & indivisibilitas propter Christi assistentiam usque in consummationem sæculi, est in ipsa „ Catholica vera Ecclesia. Cum autem Summus Pontifex sit membrum illius Ecclesiæ, quæ corpus Christi mysticum est; & infallibilitas non cuilibet membro, sed toti „ Ecclesiæ promissa est: tunc non dubium, potestatem indeviabilem ligandi & solvendi totius Ecclesiæ esse supra potestatem Romani Pontificis, quam ab eodem principio ligandi & solvendi potestas tam Ecclesiæ quam Papæ fluat. 5. Idem probat Cap. 20. ex eo quod Romanorum Pontificum Epistolas & scripta ad Concilium missa universale ipsum Concilium examinaverit; Ephesinum Epistolam *S. Celestini*, Chalcedonense Epistolam *S. Leonis* ad *Flavianum*, Concilium Sextum Epistolam *Agathonis*, Octavum Epistolam *Adriani* II. cujus Legati Actione 3. interrogarunt, *An Canonice & Synodice facta fuisset Epistola?* Sancta Synodus dixit: *Canonica, & ordinata, & plena justitia est Epistola, quæ lecta est Sanctissimi Papæ Adriani.* Et Metrophanes Smyrnensis Episcopus dixit: *Cognovimus Sanctissimi Papæ Romani solertem locutionem & pudorem, quem in divinis, & circa divinorum Canonum custodiam & observantiam habet.* Quæ quidem Canonum custodia & observantia Romanæ Ecclesiæ Judicio tribuit firmitatem, & in ea maxime splendescit Pontificius Primatus. Unde *Nicolaus* I. in Epistola *ad Photium*, postquam Sedis Apostolicæ Primatum explicuit subdit: „ Quomodo universitas credentium „ a Romana Ecclesia doctrinam requirit, & integritatem fidei deposcit, & criminum „ solutionem, qui Dei gratia digni sunt, quoniam Caput Ecclesiarum est, a qua rectitudinem atque ordinem in cunctis utilitatibus atque Ecclesiasticis institutionibus, „ omnes Ecclesiæ exquirunt: Quia ipsa Romana Ecclesia Canonicas & Synodicas SS. „ Patrum Sanctiones inviolabiliter atque irrefragabiliter retinet: & hinc est quod ejus „ Judicium firmum est ". Decreta vero *Nicolai* I. *Causa* 9. *Quæst.* 3. & 17. *Quæst.* 4. quæ Sententiam Papæ a nemine retractari posse asserunt, de ea sententia loquuntur, quam secundum Canones latam esse manifestum est; alioqui si dubium sit an deflexerit a Canonibus totius Mundi reverentia consecratis, ad examen Concilii Generalis revocari potest,

Canonum observantia Romani Pontificis judicio tribuit firmitatem.

potest, ab eaque retractari. Unde in Octava Synodo Œcumenica, Actione 3. intercedentibus Sedis Apostolicæ Legatis ne semel a *Nicolao* I. Pontifice Maximo judicata retractarentur, obtinuerunt Principes & Senatores, contestati nolle se gestis ut testes subscribere, nisi admitterentur a Synodo, quorum intererat, ad opponendum hujusmodi judicatis, si quid haberent. Et surrexit *Metrophanes* Metropolita Smyrnensis, Synodique totius nomine respondit: *Probantes verba Magnificentissimorum Principum, invenimus ea justa & congruentia: Hinc favemus omnes Episcopi, & Sancta Synodus.* Ex Decreto itaque Synodi Generalis 8. Judicium *Nicolai* I. & Patriarchalis ejus Synodi de *Photio*, consentientibus tandem Sedis Apostolicæ Legatis retractatum est. Ex quo apparet, Concilium universale esse Romano Pontifice superius. Id luculente confirmatur suffragio *Zachariæ* Chalcedonensis Episcopi Actione 6. ejusdem Concilii Œcumenici Octavi, dum ei Sententia Romani Pontificis objiceretur. *Papæ Nicolai* (inquit) *& aliorum Patriarcharum Canon princeps est, & secundum illum agentes, nihil faciunt extra id quod decet: Cum vero extra hunc faciunt, sive Papa Nicolaus, sive alius quisquam, non acquiescimus.* Et infra: *Si facta sunt hæc a Nicolao cum Canone, sequimur, & convenimus, & roboramus, & contraria illis non sapimus: Si vero sunt facta extra Jus vel Canonem, non Nos illa vituperamus seu projicimus, sed Canon.*

Denique superiorem Pontificia Concilii Auctoritatem probat *Nicolaus de Cusa* ex ipso, quod tunc celebrabatur, Concilio Basileensi. „ Videmus nunc (*inquit*) mirabili modo „ actum, quod Concilium Basileense est fortiter Dei gratia firmatum, licet in principio „ multis dubiosis fluctuationibus quassaretur; & hoc solum a Deo est, qui est Veritas „ permanens. Ergo omnia acta a principio per inspirationem Spiritus Sancti credamus „ firmiter. Mirum satis cur in prima Sessione posito fundamento in Cap. FREQUENS, „ Concilii Constantiensis, ad tria se convertit, scilicet extirpationem hæresum, Reformationem morum universæ Ecclesiæ, & pacem Christicolarum. Inspirabat hæc indubie Spiritus Sanctus, ne cum Papa forte resistere vellet, quævis dubitatio utilitatis „ Concilii oriri posset, in his tribus jam definitio præcessit in Constantiensi Concilio „ amplius indisputabilis & immutabilis. Ad hoc etiam firmum, ante etiam adventum „ adversitatis, se contulerat non absque divino instinctu Concilium. Subsequuta est „ præsens translatio, aut verius dissolutio Concilii per Papam. Postquam sequitur secunda Sessio Concilii, quæ in mirabili syllogismo sic concludit argumenta: *Papa* „ *omnibus Reformatoriis Decretis obedire tenetur: Decretum de celebratione Concilii statuto tempore pertinet ad Reformationem: Ergo ipsi subest Papa: Igitur mutare aut* „ *tollere non potest. Major est Decretum Concilii Constantiensis. Minor probatur ex* „ *Decreto*, FREQUENS. Si Spiritus Sanctus hunc syllogismum indubie dictavit in Sacro Concilio, quid opus est amplius disputare, aut dubitare, an ita Papa per Decreta Reformatoria ligari possit, quod in contrarium venire non possit? Iterum, si „ Constantiense Concilium dicit, Papam non obedientem puniri posse, tunc vigor ut „ sit Concilium, non dependet totaliter a Papa: Quia dum nollet, esset. Quomodo „ umquam puniretur, qui per solum Concilium puniri potest? Item Decretum Constantiensis, & Senonensis Conciliorum dicit Patres Basileæ congregatos hoc tempore „ vere facere Concilium. Papa dicit, Quia ipse non vult, non esse. Quis est adeo insanus, qui diceret falsam esse Conciliorum Sententiam, in qua necessario includebatur „ Auctoritas Romani Pontificis, & veram esse voluntatem Papæ Eugenii? Si Spiritus „ Sanctus se Basileæ hoc tempore in Universali Concilio vellet inspirare, dum ederentur Decreta præactorum Conciliorum; quomodo potest Papa Eugenius dicere, Hoc verum esse si ipse velit, & non aliter: ac si inspiratio ipsius Sancti Spiritus foret in potestate Romani Pontificis, quod tunc quando ipse velit, inspiret". Hæc *Nicolaus de Cusa* Lib. 2. *de Concordantia Catholica*, quos Libros nusquam retractavit, etsi postremam Concilii dissolutionem & translationem Ferrariam approbaverit, & relicta Synodi Basileensis, ex quo ab Œcumenica Auctoritate defecisse visa est, defensione, ab *Eugenii* partibus steterit, sive spe Cardinalatus, quem a *Nicolao V.* consecutus est; sive (quod de tanto viro credere malim) uno veritatis, æquitatis, pacisque Ecclesiasticæ studio, ut probat ejus Epistola ad *Rodericum* Archidiaconum de Trevino, Castellæ Regis

Ora-

Oratorem, anno 1442. data. Cum his vero *Nicolai de Cusa* argumentis, si *Joannis a Turrecremata* argumenta pro contraria Sententia absque præjudiciis conferantur, levioris ponderis invenientur.

Gregorii Corrarii Oratio pro Concilio Basileensi. XXII. *Gregorius Corrarius*, Venetus, Romanæ Ecclesiæ Protonotarius, ad *Sigismundum* Imperatorem Orationem habuit anno 1433. pro Concilio Basileensi, 6. Idus Octobris in loco ipso Concilii: in qua respondens calumniatorum oblocutionibus in Sacram illam Synodum, ita secundam ipsorum querimoniam proponit ac refellit: *Secundo dicunt, Nimis circa Sedem Apostolicam intentos esse hos Patres, cætera minus curare. Scire velim ab his, si quispiam eorum, ut digni essent, omnium membrorum vitio laboraret, priusne in caput, an fortasse in pedes curam conjicendam putaret? Si nemo tam delirus, qui non in caput fateatur, cur carpitur hæc Sancta Synodus, si ut ratio atque ordo poscebat, Capitis imprimis curam habendam censet, a quo salutem totius corporis necesse est derivari? Nec tamen reliqua membra neglectui esse concedo, cæterum ad illa præcipue intendi, quibus omissis Status Ecclesiæ stare non potest. Nam quis non videat, quamlibet multa egerimus Decreta, Sanctiones, Leges, nequidquam fieri omnia, nisi Sedes Apostolica exequatur?*

Acta Sessionis sextæ. XXIII. *Sessione VI.* Concilii Basileensis die sexta Septembris anno 1432. celebrata, Promotores Concilii contumaciam *Eugenii IV.* Romani Pontificis accusarunt, quod nec dissolutionem Concilii revocasset, nec comparuisset per se vel Procuratores, die ipsi dicta in tertia Sessione. Qua expostulatione excitati Pontificis Nuncii petierunt, ut ad vitanda scandala, quæstione contra Papam & Cardinales supersederetur. Accusata est ab iisdem Promotoribus Cardinalium contumacia: quorum absentiam cum aliqui excusarent, rationum examen duobus Episcopis demandatum est, qui de iis ad Patres referrent.

Acta sessionis septimæ. XXIV. *Sessio septima* die sexta Novembris ejusdem anni celebrata est, in qua iterum promulgatum est Decretum Sessionis 4. de non eligendo Summo Pontifice extra locum Concilii: & tempus ingressus Conclavis, pendente Concilio, ad sexaginta dies prorogatum est, propter multorum Cardinalium absentiam. Denique Beneficia Cardinalium contumacium permissa sunt Ordinariorum collationi; nulla habita ratione Reservationum Sedis Apostolicæ.

Acta Sessionis octavæ. XXV. *Octava Sessione* die 18. Decembris ejusdem anni celebrata, *Eugenio* Papæ tempus ampliatum est ad sexagesimum diem, intra quod intervallum, nisi attentatam Concilii dissolutionem, & alterius convocationem irritas decerneret, absque ulteriori monitione & declaratione secundum severitatem Juris in Ipsum ageretur. Omnes Promotiones ab ipso factas, infra hoc tempus, ad hujusmodi fovendam dissolutionem, nullius fore roboris declaratum est. Cardinales sub pœna privationis Beneficiorum, Patriarchæ, Archiepiscopi, Episcopi, aliique, sub pœnis Juris, ad Synodum accedere absque mora jussi. Decretum etiam est, Sicut unica est Ecclesia Sancta Catholica, sic esse non posse, nisi unicum Generale Concilium, ipsam sanctam Ecclesiam Catholicam repræsentans. Cum ergo Basileense Concilium Decretis sacrorum Generalium Conciliorum Constantiensis & Senensis, & duorum Romanorum approbatione Pontificum, scilicet *Martini V.* & *Eugenii IV.* sit congregatum, eo durante aliud Concilium Generale alibi celebrari non posse. Quocirca quicumque hoc stante Concilio aliam Congregationem sub nomine Generalis Concilii habere aut facere præsumpserit, non fore *Concilium*, sed factiosum *Schismaticorum Conventiculum*. Synodus itaque sub obtestatione divini judicii, quod *Core*, *Dathan*, & *Abiron* contigit, nec-non sub pœnis contra Schismaticos a Jure latis, omnes Fideles admonet, cujuscumque status aut dignitatis, etiamsi *Papalis*, *Imperialis*, *vel Regalis* existant, & in virtute sanctæ obedientiæ ipsis præcipit, ne aliam congregationem sub nomine Generalis Concilii facere præsumant. Declarat etiam S. R. E. Cardinales, & alios quoscumque Viros Ecclesiasticos, qui se Bononiam, vel quempiam alium in locum pro celebratione Concilii contulerint, ipso facto sententiam excommunicationis, & privationis omnium Dignitatum, Officiorum, & Beneficiorum incurrisse. Edixit præterea Synodus, ne Romanus Pontifex eorum qui Basileensi Concilio interessent, aut adhærerent, Beneficia aliis conferret: alioqui collatio irrita esset. Prohibuit

ftituit demum ne nova onera vel tributa terris Romanæ Ecclesiæ, vel cæteris imponeret, aut earum alienationes, infeudationes, & impignorationes faceret, factas vel faciendas irritas declaravit.

XXVI. *Sessio nona* die 22. Januarii anni 1433. celebrata est, in qua Synodus *Sigismundi* Cæsaris protectionem suscepit, omnesque Sententias, etiam *privationem Regnorum, Provinciarum, dominiorum, bonorum, & quarumlibet Dignitatum forsan continentes*, ab *Eugenio* Papa, aut alio ejus nomine in ipsum *Sigismundum* latas aut ferendas rescidit. Ejusdem protectionis beneficium *VVillelmo* Bavariæ Duci, & aliis Concilio adhærentibus concessit: universisque Christi Fidelibus sub pœna Excommunicationis, *& privationis Dignitatis cujuslibet, Ecclesiasticæ vel Mundanæ*, interdixit ne *Eugenio* Papæ aut alteri ejus nomine in hujusmodi Sententiarum executione parerent. *Acta Sessionis nonæ.*

XXVII. *Sessio decima* die 19. Februarii ejusdem anni celebrata est, in qua *Eugenii* contumacia iterum accusata. Is ad valvas ab Uticensi & Novariensi Episcopis proclamatus: delegati a Sacra Synodo Judices ad examen quæstionis in eumdem *Eugenium* habitæ. *Acta Sessionis decimæ.*

XXVIII. Interea *Eugenius* IV. tum *Sigismundi* Cæsaris aliorumque Principum adhortationibus, cum ipsa causæ æquitate victus Concilii Basileensis dissolutionem rescidit Diplomate dato 16. Kalendas Martii, quod incipit, *Ad Sanctam Petri Sedem*: quo recensitis causis congregationis & dissolutionis Concilii, significat se ex fideli plurimorum relatione accepisse, causas, quæ Basileensis Concilii celebrationem impediebant cessasse; bellorum sedatas tempestates; Bohemorum Oratores Basileam venisse; majoremque Prælatorum ac Doctorum confluxisse numerum. Proinde cum reprehensibile non sit, si secundum varietatem temporum Statuta quandoque variantur humana, superiori dissolutionis Decreto non obstante, statuit & jubet de consilio Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium ut Basileæ Sacrum Generale Concilium per suos Legatos illuc quantocyus transmittendos, & qui suo nomine eidem præsideant, celebretur: mandatque omnibus & singulis Patriarchis, Archiepiscopis, Episcopis, & aliis qui ad Concilia Generalia venire tenentur, ut ad dictum Basileense Concilium infra tres menses conveniant. Hoc *Eugenii* Diploma editum est Appendice 1. Concilii Basileensis Tom. 22. Conciliorum Editionis *P. Labbe*, pag. 941. Antequam vero hæc ad Patrum Basileensium notitiam pervenissent, auditi sunt in Synodo missi ab *Eugenio* Legati, *Joannes Mella* Protonotarius Apostolicus, & Episcopus Cerviensis, duoque Abbates, ad 8. Idus Martias: qui Legationem suam in hunc fere modum exposuerunt: Potuisse Pontificem de plenitudine potestatis legitime Concilium dissolvere & transferre, integris Constantiensis Concilii Sanctionibus: Placere tamen ejus Sanctitati pacis & concordiæ causa aliquid de Jure suo remittere: Ac proinde orare ut translationem Concilii Bononiam æquo animo Patres ferrent, quam ipse pro publica dumtaxat Ecclesiæ utilitate decrevisset: Ipsum Decretorum omnium contra Patres promulgatorum abrogationem polliceri, si & Ipsi sua in Pontificem, eique adhærentes edita rescinderent. Si Bohemi Bononiam petere recusarent, concedere ut Patres Basileæ intra certum tempus cum eis agerent, ac in eorum reconciliationem incumberent, modo elapso termino Bononiam se conferrent. Quæ civitas si minus grata esset, aliam eligerent intra Italiam. Si vero nihil horum æquum videretur, duodecim Prælati e Basileensium Cœtu eligerentur, neutri parti suspecti, qui una cum Principum Oratoribus de his deliberarent; & si Concilium in Germania necessario celebrandum judicarent, placere Pontifici ut locus alter a civitate Basileensi eligeretur. Respondere Patres; *Basileense Concilium legitime inchoatum, nec a Romano Pontifice sine ipsius Concilii consensu dissolvi potuisse*: „ Quodque cum honore Dei & Ecclesiæ, ejus petitionibus nullatenus Con„ cilium posset annuere. Ista constant ex responsione Synodali, quæ incipit: *Speravit hactenus*, edita inter Epistolas Synodales numer. 4. & ex *Augustino Patricio* cap. 24. *Eugenius IV. Concilii dissolutionem rescindit.*

XXIX. *Sessione undecima* habita die 27. Aprilis, Sancta Synodus explicans Decretum, *Frequens*, Concilii Constantiensis, statuit ut Romanus Pontifex, qui primus in vinea Domini laborare tenetur, & alios exemplo suo ad laborandum trahere, per se vel Legatum de Latere, aut Legatos, eligendum vel eligendos de consilio & assensu duarum partium Cardinalium, Conciliis Generalibus intersit: Omnes etiam & *Acta Sessionis undecimæ.*

singulæ personæ Ecclesiasticæ, quæ de Jure vel consuetudine Generalibus Conciliis interesse debent, deinceps ad ipsa, tam vi Constitutionis, *Frequens*, indicta, quam hujus Sacri Concilii Basileensis, vel alterius futuri legitime congregati auctoritate indicenda, sine alia vocatione venire personaliter adstringantur, aut idoneos Procuratores mittere. Si neglexerint, aut Concilium de facto impedire, mutare, prorogare, dissolvere tentaverint, & infra quatuor menses Ecclesiæ non fecerint satis, ,, Ex tunc Romanus ,, Pontifex a Papali, & prædictæ personæ a suarum Dignitatum administratione sint ,, ipso facto suspensi. Quæ quidem Papalis administratio ad Sacrum Concilium ipso jure ,, devolvatur. *Quas pœnas si per duos menses animo sustinuerint indurato*, tam contra ,, Romanum Pontificem, quam prædictas personas, usque ad privationem inclusive, per ,, Concilium Generale procedatur. *Statuit præterea*, ut non obstante quacumque, etiam ,, Romani Pontificis prohibitione, ,, omnibus ad quos de jure spectat, etiam S. R. E. Cardinalibus, liberum sit ad Generalia Concilia proficisci. Declarat insuper verba illa, *Nullatenus prorogetur*, in Decreto, *Frequens*, Concilii Constantiensis posita, ita prohibitive intelligi, ut Concilium *etiam per Papam* prorogari non possit; aut congregatum dissolvi, seu transferri, *sine ipsius Concilii expresso consensu*: Utque ipsa Basileensis Synodus per neminem, *etiamsi Papalis fuerit Dignitatis*, dissolvi aut transferri possit, nisi de expresso consensu duarum partium cujuslibet Deputationis, subsequente etiam consensu duarum partium Congregationis Generalis. Patresque obtestatur ne *ante completam Reformationem in Capite & in membris* dissolutioni consensum præstent, aut loci mutationem fieri permittant, nisi ex causis justis & manifestis. Locum futuri Concilii, integro mense ante dissolutionem, eligi decernit juxta Statutum Concilii Constantiensis. Utque Cardinales ante ingressum Conclavis, & Pontifex electus, hujus Decreti observantiam & executionem jurent. Ut in Synodis Provincialibus & Diœcesanis, nec-non in Comitiis & Capitulis Religiosorum Ordinum promulgetur. Tandem quælibet Mandata, cum Censurarum, privationum, & quarumcumque pœnarum interminatione facta Curialibus & Officialibus Romanæ Curiæ, tam *per Eugenium IV. quam ejus Camerarium, vel alium eorum auctoritate*, per quæ facultas ad Concilium veniendi tolli, impediri, vel restringi posset, Synodus irrita declarat.

His Eugenii verbis, cum Synodi consilio, Patres Basileenses offenduntur.

XXX. Receptis subinde a *Sigismundo* Rege literis scriptis Viterbii die nona Maji, quibus significabat Pontificem designasse Legatos, qui suo nomine Concilio præessent, sed eorum profectione legitimis impedimentis retardata, interim alios Præsides subdelegare, *Joannem Mellam*, Archiepiscopum Tarentinum, & alios: Patres Basileenses tam Decretum *Eugenii* de Concilio, quod multis modis captiosum & subdolum esse arguebant, & ad destructionem Concilii magis quam ad Confirmationem compositum, quam ipsos Præsides subdelegatos admittere recusarunt: quos ad novi Concilii celebrationem, non ad istius quod dudum inchoatum, & hucusque continuatum fuerat, confirmationem missos, ex Pontificiis Literis ac Mandatis colligebant. Sed & offensionem concitabat gravissimam illa Mandatorum Apostolicorum clausula, qua potestas dabatur Legatis expediendi omnia negotia cum Synodi consilio; quibus verbis Episcopus Consiliarios dumtaxat, non Judices, in Conciliis agnoscere videbatur. Qua de re præstat audire Patres Basileenses in Responsione Synodali, quæ incipit, *Speravit*, edita in Actis post Sessiones, Num. 4. ,, Sed & non mediocriter, *inquiunt*, facultas datas Legati nos admirari ,, compellit, in qua negotia quæque Ecclesiæ universalis per dictos Præsidentes expe- ,, dienda mandantur cum consilio Concilii: Quæ verba juxta significationem propriam, ,, aut regulas juris Canonici & civilis, innuunt, ut consilium Concilii peti dumtaxat, ,, non autem sequi oporteat. Igitur si Concilium consuluerit aut dictaverit aliquid expe- ,, dire & Præsidentibus non libeat fieri, secundum eum non licebit. Quid si Præsiden- ,, tes nihil eorum quæ ad Fidem, vel ad generalem Reformationem Ecclesiæ pertinent, ,, aut aliquid quod fidei vel bonis moribus contradicat, agere decreverunt? Concilium er- ,, go prohibere non poterit? Ergo de Judice fiet Consiliarius: Quid si Præsidentes to- ,, tum Concilium condemnare vel judicare deliberent, secundum hoc contradicere non ,, poterit? Ergo de Judice fiet reus? Delusorium esset ergo & falsum Decretum il- ,, lud, tanta maturitate a SS. Patribus in Concilio Constantiensi digestum, in quo

castetur

„ cavetur, Quod quilibet cujuscumque dignitatis, etiamsi Papalis, Statutis, Mandatis, „ & Decretis Concilii Generalis obedire teneatur in his quæ pertinent ad fidem, ex- „ tirpationem Schismatis, & universalem Reformationem Ecclesiæ in Capite & in mem- „ bris: quod si non obediverit, condignæ Pœnitentiæ subjiciatur, & debite puniatur: „ etiam ad alia Juris subsidia, si opus fuerit recurrendo. Secundum hoc, non solum „ Præsidentes, sed & Papa obnoxius est Decretis & præceptis Concilii. Ergo potius Con- „ cilium cum consilio Papæ vel Præsidentium, quam e contra, negotia Ecclesiæ con- „ cludere debet.

XXXI. *Sessio duodecima* die 13. Julii celebrata est, in qua repetitis Concilii Constantiensis Decretis de Suprema, & a Christo immediate accepta Conciliorum Auctoritate, Synodus rogatu *Sigismundi* Cæsaris inducias adhuc dierum sexaginta *Eugenio* concedit: infra quos nisi attentatam Concilii dissolutionem revocet, & Basileense Concilium, per Generalium Constantiensis & Senensis Conciliorum Statuta, approbationemque *Martini V.* & ipsius *Eugenii* legitime inchoatum, a tempore hujusmodi inchoationis continuatum fuisse & esse declaret, continuarique debere: & ipsi pure & simpliciter adhæreat, & cum effectu, ex tunc Sancta ipsa Synodus *In virtute omnipotentis Dei, a quo super omnes Christi Fideles immediate Potestatem vindicat*, prædictum Dominum *Eugenium* manifeste contumacem, *ab omni administratione Papatus in spiritualibus & temporalibus ipso facto suspendit, & suspensum declarat.* In eadem Sessione Jus Sacrarum Electionum confirmatum & roboratum est: Pontificiis Reservationibus modus adhibitus, Juramenti formula electoribus præscripta, quo se ad eligendum eum obstringerent, quem futurum *Ecclesiæ in Spiritualibus & temporalibus utiliorem* crederent: Simoniacas electiones execratur & irrita declarat Synodus: Summum ipsum Pontificem exhortatur, „ Ut pro confirmatione earum electionum, quas ad eum deferri contigerit, nihil pe- „ nitus exigat aut recipiat: Alioquin si secus faciendo notorie & incorrigibiliter ex hoc „ Ecclesiam scandalizet, futuro Concilio deferatur. „ Hæc contra Annatas, de quibus editas olim Observationes retractabimus, & in Dissertationem redigemus.

Acta Sessionis duodecimæ.

Disciplina circa sacras electiones.

XXXII. *Sessione* XIII. die undecima Septembris celebrata, Concilii Promotores *Eugenium* tertio postularunt contumaciæ, quod exacto sexaginta dierum spatio sibi peremptorie definito, dissolutionem Synodi a se tentatam minime revocasset. Ipsi nihilominus triginta dierum comperendinatus adhuc indultus est rogante Bavariæ Duce Concilii Protectore, tam suo, quam Imperatoris nomine.

Acta Sessionis 13.

XXXIII. Interim *Eugenius* cum repulsam Præsidum a se subdelegatorum intellexisset urgente Imperatore & tribus Cardinalibus, quos apud se habebat, Concilium legitime indictum a tempore suæ inchoationis continuatum fuisse, prosecutionemque habere debere declaravit, ad hæreses, & morum corruptelam extirpandam, perinde ac si nulla dissolutio aut translatio facta fuisset, quas omnino revocabat, Synodumque promovere, & omni favore prosequi pollicebatur, ea tamen lege, ut ab ipso allegati Præsides admitterentur, omniaque & singula contra personam, auctoritatem, & libertatem ipsius *Eugenii* ac Sedis Apostolicæ, Cardinalium, aliorumque ipsi adhærentium in Concilio decreta gestaque rescinderentur. Hæc expressa sunt Literis datis Kalendis Augusti quæ in Appendice 1. Concilii, Num. 57. editæ sunt. Alteras Idibus ejusdem mensis Literas dedit *Eugenius*, quibus Archiepiscopo Spalatensi, Episcopo Cerviensi & *Nicolao* Abbati, Nunciis suis commisit ut Synodalium Gestorum, suæ personæ, auctoritati ac libertati incommodorum revocationem urgerent: Eisdemque facultatem tribuit revocandi atque irrita declarandi omnia quæ ab ipso vel ejus Auctoritate contra Concilium, aut Concilio adhærentes facta aut decreta fuissent. Editæ sunt in eadem Appendice Num. 58. Cum vero nec ita fieri satis Basileensibus Patribus animadverteret, qui nihil eorum quæ fecissent revocari posse aut debere, sed Pontificem eis pure ac simpliciter adhærere tamquam Synodo inferiorem contendebant: Idem Pontifex imprimis Decretum Sessione 12. contra suam Sanctitatem, Cardinales, cæterosque conditum, Constitutione Idibus Septembris promulgata de plenitudine potestatis nullum & inane pronuntiavit. Edita est in Actis, Sessione 16. Postea publicatæ sunt prolixiores aliæ ejusdem nomine Literæ Apologeticæ ad universos Christi Fideles contra Synodum Basileensem: quibus

ipsius Acta contra Sedis Apostolicæ ipsiusque Pontificis, ut ait, Auctoritatem, a Pontifice nusquam approbari posse, aut approbatum iri contestabatur. Deinde explicans quod a Patribus objectum erat, ipsum *Eugenium* allegatis a se Præsidibus mandasse, ut cum Synodi consilio omnia decernerent, ait Concilium sequi debere Præsides, Legatos Pontificis, non contra: ita ut Papa vel ejus Legati aliquid decernerent, Synodus vero contrarium statueret, in Papæ vel ipsius Legati, non in Concilii Sententia acquiescendum esset: „ Cum super omnia Concilia habeat potestatem Papa: nisi forte quæ „ statuenda forent, Catholicam Fidem respicerent, vel si non fierent, statum universalis „ Ecclesiæ principaliter perturbarent; quia tunc Concilii Sententia esset prius attendenda. Verba igitur nostrarum literarum, *inquit*, secundum Juris formam interpretanda „ sunt, ut quæ ad solum Concilium spectarent, quæ sunt numero plurima, cum Concilia expediantur & fiant: alia vero Juris tramitem imitentur. Et hoc est in quo potissime falluntur qui Basileæ conveniunt. Nam credunt in singulis agendis esse Judices supra Pontificem, ut eorum actiones demonstrant. Nam in singulis se nobis superiores „ reputant, quod tamen asseverare est hæreticum & profanum. „ Hæc supremam & a Christo immediate acceptam Conciliorum Auctoritatem nullatenus labefactant, tum quia Bullam quæ incipit, *Deus novit*, in qua sunt præscripta, suam esse, aut se sciente datam negavit *Eugenius*: Tum quia illam nihilominus ad cautelam rescidit & irritam declaravit, ut constat ex ejus Constitutione, quæ incipit, *Dudum*, Sessione 16. promulgata: Tum etiam quia hujus Bullæ Auctor Concilii potius quam Pontificis Romani Sententiæ standum esse docet, adeoque Concilium esse Pontifice Maximo superius in Controversiis Fidei dirimendis, in iisque decernendis, quæ nisi fierent, status universalis Ecclesiæ perturbaretur. Hæc porro tria complectuntur Capita, in quibus Summus Pontifex Concilio subest, eique tenetur obedire secundum Concilii Constantiensis Decreta, scilicet, *Quæ pertinent ad Fidem, ad extirpationem Schismatis & ad generalem Reformationem Ecclesiæ in Capite & in membris*. Nisi enim Schisma extinguatur, & Ecclesia in Capite ac membris reformetur, perturbatur principaliter Ecclesiæ Status universæ.

Concilium superius esse Pontifice absolute non negat Eugenius.

Acta Sessionis 14. & 15.

XXXIV. *Sessione XIV.* cui *Sigismundus* Augustus interfuit Insignibus Imperii ornatus, Synodus eo rogante terminum *Eugenio* sæpius prorogatum, ad nonaginta dies rursus ampliavit: ita ut intra id temporis adhærere Concilio, & omnia contra illud, eique adhærentes, Gesta, & Decreta revocare, & Acta confirmare secundum formulas hac Sessione ipsi a Synodo præscriptas teneretur. Hæc Sessio habita est septimo Idus Novembris.

Conciliorum celebratio.

XXXV. *Sessione XV.* sexto Kalendas Decembris celebrata, præsente pariter Imperatore, statuit Concilium, ut singulis annis semel saltem Diœcesana Synodus ab Episcopo celebretur: Provincialia vero Concilia ad minus infra biennium a fine Concilii Generalis, & deinde quolibet saltem triennio.

Acta Sessionis 16.

XXXVI. *Sessione XVI.* Nonis Februarii an. 1434. celebrata, Sacra Synodus literis *Eugenii IV.* more Curiæ Romanæ Bullatis, quas Tarentinus Archipræsul & Cerviensis Episcopus, Oratores obtulerunt, lectis, examinatis & diligenter inspectis, declarat ipsum Dominum *Eugenium* per hujusmodi literas plene satisfecisse monitioni, citationi, & postulatis Concilii, prout in Decreto Sessionis 14. & in Schedula ibidem inserta continentur; Ipsasque literas approbat, & in Acta refert. Incipiunt: *Dudum Sacrum Generale Basileense Concilium*: & datæ sunt Romæ 18. Kalendis Januarii an. 1433. Quibus quidem expresse profitetur Pontifex: „ Sacrum Generale Basileense Concilium, per Generalium Constansiensis & Senensis Conciliorum Statuta, Ordinationesque Martini Papæ V. ac suas, „ pro extirpatione hæresum, pace populi Christiani, ac generali Reformatione Ecclesiæ in „ Capite & in membris, & pertinentibus ad ea legitime inchoatum, a tempore prædictæ „ inchoationis suæ legitime continuatum fuisse & esse, prosecutionemque semper habuisse; continuari, ac prosecutionem habere debere ad prædicta & pertinentia ad ea, perinde ac si nulla dissolutio facta fuisset „. *Quinimo præfatam dissolutionem* de consilio & assensu Cardinalium apud se existentium, *irritam & inanem* declarat: seque *Ipsum sacrum Generale Concilium Basileense pure, & simpliciter, & cum affectu, ac omni devotione & favore prosequi*. Utque suæ mentis integritas ac *devotio, quam ad universalem Ecclesiam*,

Eugenius IV. Basileense Concilium & omnia ab eo hucusque gesta approbat & confirmat.

siam,

ſam, *& Sacrum Generale Baſileenſe Concilium gerit*, *omnibus conſtet evidenter*, tres Bullas ſeu Literas Apoſtolicas ſuper diſſolutione Concilii Baſileenſis evulgatas abrogat & revocat: Primam quæ incipit: *Inſcrutabilis*; datam 9. Kalendas Auguſti an. 1433. Alteram quæ incipit: *In arcano*; datam Idibus Septembris ejuſdem anni: Tertiam quæ incipit: *Deus novit*, eodem die & anno datam, quam velut fœtum ſuppoſititium ablegat: & alias quaſcumque Literas, Geſta, & Decreta, *in præjudicium aut derogationem prædicti ſacri Concilii Baſileenſis*, *ſeu contra ejus Auctoritatem facta*, *& attentata ſeu aſſerta*, revocat, *nullaque & irrita fuiſſe & eſſe* declarat. Omnes tandem Sententias, Cenſuras, & pœnas contra Suppoſita Concilii, & quoſvis ei adhærentes, latas revocat, eoſque in integrum reſtituit.

XXXVII. Ex his evidens eſt, Synodum Baſileenſem ab *Eugenio IV.* fuiſſe ad Seſſionem uſque 16. expreſſe confirmatam, adeoque & Seſſionis ſecundæ Decreta de Auctoritate Concilii ſupra Papam. Sed enim *Joannis* Cardinalis *De Turrecremata* inanis reſponſio eſt, Lib. 2. *Summæ De Eccleſia*, Cap. centeſimo, „ dicentis: *Eugenium* quidem ap- „ probaſſe continuationem Concilii, non tamen omnia ejus Decreta, ſuper quibus ejus „ Sedes numquam fuerat conſulta: Cum tamen *Nicolaus I.* in Epiſtola ad *Michaelem* „ Græcorum Imperatorem ſcribat: *A Sanctis Patribus in Conciliis obſervatum*, *ut abſque Romani Pontificis conſenſu nullius inſurgentis deliberationis terminus daretur*. Unde *Eugenium*, in Diſputatione publica Florentiæ habita, reſpondente ipſo *Joanne De Turrecremata*, adhuc in Minoribus conſtituto, *Juliano de Cæſarinis* S. R. E. Cardinali in „ honorem Baſileenſis Concilii ex ipſius Pontificis Bullis argumentum opponenti reſpon- „ diſſe refert: *Nos quidem progreſſum Concilii approbavimus*, *volentes ut procederet*, *ut incœperat*, *non tamen approbavimus ejus Decreta*. Et in hoc (inquit) ſapientiſſime fecit. „ Quis enim niſi imprudentiſſimus Princeps approbaret Decreta, quæ numquam vidiſſet, „ ut quæ prius non examinaſſet, ſi quid in eis minus rectum, minus verum, aut minus „ expediens contineretur? Addit quod licet Baſileenſes cum maximo ſtudio repetitis vici- „ bus ſupplicaverint per Oratores ſuos, ut Dominus *Eugenius* eorum Decreta approbaret „ & confirmaret, numquam tamen talem approbationem aut confirmationem habere ab eo potuerunt. Hæc (inquam) doctiſſimi Cardinalis Reſponſio inanis eſt. *Eugenium* enim confirmaſſe Decreta Baſileenſis Concilii probat ejus Conſtitutio ſuperius laudata, quæ incipit, *Dudum*, Seſſioni 16. inſerta. Primo, quia Sacrum Baſileenſe Concilium *Generale* declaravit, ac proinde vera & Catholica Dogmata ab eo definita, cum Generale Concilium univerſalem Eccleſiam repræſentans tam infallibile ſit in tradendis, explicandis, ac definiendis Dogmatibus, quam infallibilis Eccleſia eſt. Secundo, quia ipſum legitime inchoatum & continuatum ad Seſſionem uſque 16. agnovit & declaravit Eugenius *pro extirpatione hæreſum*, *pace populi Chriſtiani*, *ac generali Reformatione Eccleſiæ in Capite & in membris*, *& pertinentibus ad ea*. In his vero continetur Auctoritas Concilii ſupra Papam. Niſi enim Concilii poteſtati ſubeſſet, ab eo reformari non poſſet. Tertio, declaravit, *Concilium ſemper proſecutionem habuiſſe*, *ac habere debere ad prædicta*, *& pertinentia ad ea*, *perinde ac ſi nulla diſſolutio facta fuiſſet*. Quibus verbis Concilii Decreta contra Diſſolutionem a ſe attentatam diſerte approbavit. Quarto, *Sacrum Generale Concilium Baſileenſe pure & ſimpliciter*, *& cum effectu ac omni devotione & favore ſe proſequi* declaravit. An autem cum effectu omni devotione & favore proſecutus eſſet, ſi ejus Decreta non approbaſſet? Quinto, tres Bullas revocavit, in quarum tertia quæ incipit: *Deus novit*, hæc aſſerta propoſitio eſt: *Super omnia Concilia habet Poteſtatem Papa*; adeoque & hanc revocaſſe atque ejuraſſe cenſendus eſt. Sexto, retractavit ac reſcidit quidquid per ſe aut ſuo nomine *In præjudicium aut derogationem prædicti ſacri Concilii Baſileenſis ſeu contra ejus Auctoritatem factum & attentatum*, *ſeu aſſertum eſſet*. Porro qui negat Baſileenſe Concilium *Poteſtatem a Chriſto immediate habere*, *cui quilibet cujuſcumque Status*, *vel Dignitatis*, *etiam Papalis*, *obedire tenetur in his quæ pertinent ad Fidem*, *extirpationem Schiſmatis*: *& ad generalem Reformationem Eccleſiæ in Capite & in membris*: Qui (inquam) id negat, quod Seſſione 2. ejuſdem Concilii juxta Synodi Conſtantienſis Decreta, definitum eſt, aliquid contra ejus Auctoritatem facit, attentat, & aſſerit. Id itaque minime negavit

Cardinalis de Turrecremata refellitur.

vit *Eugenius*. Unde quod in quadam Disputatione Florentiæ ipsum dixisse refert Cardinalis *De Turrecremata*, ex suggestione dictum, nec satis attenta consideratione prolatum dicendum est, immo in antecessum retractatum ab eodem Pontifice censeri debet: Nec ullius roboris est ad labefactandam approbationem & confirmationem publica Constitutione a Synodo recepta consignatam. Septimo, nulla alia confirmatio Romani Pontificis ad Concilii Œcumenici Auctoritatem declarandam necessaria est, quam illius cum Patribus consensus, ut colligitur ex Epistola *S. Leonis* ad Synodi Chalcedonensis Patres, 61. vel 87. in Editione P. Quenellii: *Ut & fraterna universitas, & omnium Fidelium corda cognoscant, Me non solum per Fratres, qui vicem meam executi sunt, sed etiam per approbationem Gestorum Synodalium propriam vobiscum unisse Sententiam: in sola videlicet Causa Fidei*. Quo sensu & *S. Cyrillus Alexandrinus* in Epistola ad *Acacium* Melitinensem Episcopum de *Sixto Tertio* Pontifice Maximo ait: *Scripsit consona sanctæ Synodo* (Ephesinæ) *omniaque illius Acta nobiscum confirmavit & nobiscum sentit*. Porro *Eugenius IV.* Synodo Basileensi consensit, propriam cum illa univit Sententiam, scripsit consona Sanctæ Synodo, consensumque suum non solum per *Julianum* Sedis Apostolicæ Legatum, Concilii sua vice Præsidem, sed etiam per literas Apostolicas expressit: Itaque Acta Concilii Basileensis ad Sessionem usque 16. & consequenter Decreta de Suprema & a Christo immediate accepta Conciliorum Auctoritate, quantum opus erat, confirmavit. Quæ tamen confirmatio non probat Pontificem Concilio superiorem esse, ut perperam colligunt doctissimi Cardinales *De Turrecremata*, *Jacobatius*, & *Bellarminus*: Siquidem Concilium Œcumenicum independenter ab illa confirmatione Auctoritatem suam habet immediate a Christo & a Spiritu Sancto: Sed probat dumtaxat majorem esse Summi Pontificis in Conciliis etiam Generalibus Auctoritatem, quam alterius cujusvis Episcopi, quia prærogativa suffragii fruitur, Concilio per se vel per Legatos præsidet, Decreta Synodi in toto orbe Christiano promulgat, explicat, declarat, Synodique reverentiam promovet, Statutorum Synodalium executionem Christi Fidelibus universis imperat. Quocirca *Nicolaus de Cusa*, postea S. R. E. Cardinalis, Lib. 3. *De Concordantia Catholica*, Cap. 4. scribit: *In Conciliis universalibus concurrit in primo gradu Auctoritas ipsius Papæ per consensum cum aliis omnibus ipsum Concilium celebrantibus. Vigor nihilominus definitionis non est ab ipso Primo omnium Pontifice, sed ex communi omnium & ipsius & aliorum consensu dependet*.

XXXVIII. Sed quomodo Romanus Pontifex sit Ecclesiæ etiam in Concilio congregatæ Caput, præcipuaque secundum eamdem Ecclesiam Auctoritate valeat, Concilia confirmet, iisque nihilominus sit subjectus & inferior, præclare explicat Concilium Basileense in Responsione Synodali data *Ambrosio* Priori Camaldulensi, & *Antonio De Sancto Vito* Eugenii IV. Oratoribus tertio Nonas Novembris anno 1435. per os *Juliani* Cardinalis Sedis Apostolicæ Legati & Concilii Præsidis. *Si Dominus noster* (inquit) *veram pacem & unitatem inter nos & ipsum fore desiderat, necesse est, ut quæ ad Justitiam spectant, primo ipse præmittat, hoc est, ut Ecclesiæ universali jus suum tribuat. Quod est illud Ecclesiæ Jus? Quæ sunt illæ Justitiæ partes? Non certe aliæ, nisi, cum Ecclesia universalis Spiritu-Sancto dirigatur, & eam universale Concilium repræsentet, ut Decreta Synodalia diligenter & per alios suo exemplo & jussu servari faciat. Ita & sui Antecessores Sancti Romani Pontifices, quorum vitam in testimonium sanctitatis etiam miraculis illustravit Deus, fecerunt, summa veneratione universalium Conciliorum Canones suscipientes, & per eos inviolabiliter servari facientes: Qui sine magna & urgentissima causa adversus ea non disponebant quidquam, nec ab aliis aliter fieri patiebantur. Inquit etiam B. Damasus: Absit a me ut Sanctorum Patrum Canones absque inevitabili ratione transgrediar umquam: & Magnus ille Gregorius, ut sancta Evangelia, Concilia Generalia se venerari affirmat: & non solum quatuor illa primæva, sed omnia, dum illa ratione utitur, quæ omnibus universalibus Conciliis communis est. B. quoque Gelasius, universalis Ecclesiæ Statuta asseverat nullam esse Sedem, quam magis exequi oportet, quam Primam. Non mihi satis esset usque in crastinum, si singulos, tam Summos Pontifices, quam sanctos Doctores, recensere pergam, qui saluberrima Conciliorum doctrinam super cæteris aliis efferebant, venerabantur & observabant*. In hoc

Quamvis Concilium superius sit Pontifice, Concilii tamen Caput & Director est.

positum

positum Jus confirmandi Concilia Romano Pontifici conveniens, ut ea veneretur, eorumque Statuta & Decreta observet, suoque exemplo & jussu ab aliis observari faciat. Hæc doctrina Traditionis: quam cum pro nostra virili propugnamus, mirum quod Viri quidam Religiosi in nos excandescant, & apud Summum Pontificem & Dominos Cardinales calumnientur, quasi Pontificiæ Auctoritati a Christo collatæ & a Conciliis & Patribus assertæ detrahamus, & ad divinæ illius Potestatis eversionem laboremus. Zelum ipsorum pro Sedis Apostolicæ Auctoritate approbo, sed secundum scientiam Scripturarum & Traditionis illum esse velim, ne Catholicis Theologis, non minori studio & observantia Sanctæ Sedi & Romano Pontifici addictis obloquantur & insultent, Christique Vicarium decipientes, ejus Sanctitatem in filios concitent obsequentissimos: Nec oves, quæ Summi Pastoris vocem audiunt, ipsumque sequuntur, & intra caulas se continent, quasi lupos latratibus impetant & morsibus dilacerent. A quorum calumniis Gallicanos Præsules, & Parisien s Theologos, meque illorum minimum vindicat *Julianus* Cardinalis, immo Sacra ynodus Basileensis per ipsum loquens in Responsione illa Synodali, in qua post verba superius laudata continenter subjungit: „ Nec sic faciendo, quidquam Romani Pontificis Auctoritati deperit, aut detrahitur, immo adjicitur & accrescit. Quidquid enim in Sacris statuitur Conciliis, „ sua etiam Auctoritate statuitur, quæ semper ibi refulget, ut prima & præcipua, „ præ omnibus caput & directrix. Et cum aut personaliter, aut auctoritate semper „ in Synodis universalibus intersit, Ipseque Ecclesiæ Rector sit & Pastor, Decreta „ Conciliorum etiam sua & Sedis Apostolicæ non immerito dici possunt: Nos enim „ unum Ecclesiæ corpus sumus, & ipse hujus corporis caput sub capite Christo. Quidquid igitur fit ab hoc corpore Ecclesiastico, etiamsi omnia membra in idem concurrant, sicut in corpore naturali accidit, magis tamen ac præcipue operatio quævis capiti appropriatur & adscribitur, ab ipsoque magis quam ab alio corporis membro procedere censetur. Itaque non secus Synodalia Decreta pro suo debito & honore exequi debet, ac per alios servari facere, quam si ab ore proprio dictata & promulgata essent. Dum enim ipse præsens est, ipse concludit, ipse statuit, & sub Nomine suo ac Persona ejus omnia decernuntur. Dum abest, sui Præsidentes, qui vice ejus funguntur, locumque Apostolicum tenent, & personam Pontificis repræsentant, per sacrum Concilium deliberata concludunt. Per Concilium autem statuta in nullo derogant suæ Potestati, quin pro tempore, loco causisque & personis, utilitate vel necessitate suadente, moderari dispensareque possit, atque uti Summi Principis ἐπιείκεια: „ quæ ob eo auferri nequit.

Summi Pontificis auctoritas in Concilio.

XXXIX. Verum, unde paululum digressa est, redeat oratio: *Eugenium IV.* non tantum Concilii continuationem, sed Decreta de illius & aliorum Auctoritate supra Papam approbasse & confirmasse, probat octavo finis Diplomatis, *Dudum*, supra laudati, quod misit ad Synodum per *Joannem* Archiepiscopum Tarentinum, & *Christophorum* Cerviensem Episcopum ut Concilio satisfaceret. Unde Synodus hac etiam occasione Supremam Auctoritatem suam exercere pergens, Literis illis Apostolicis lectis & *examinatis*, decrevit & declaravit, *Eugenium* per ipsas *satisfecisse plenariæ monitioni, citationi, & requisitioni hujus sacri Concilii, prout in Decreto in XIV. Sessione promulgato, & in Schedula in eodem Decreto inserta continentur.* Nono idem probat testimonium *Hartmanni Schedel* in Ætate 6. Mundi, ad annum Christi 1431. ubi de *Eugenio IV.* ait: *Concilio Basileensi, unde infinita mala orta sunt, Auctoritatem dedit, approbatis illius per Apostolicas Literas Decretis.* Iisdem verbis idem testatur *Platina* in Vita *Eugenii IV.*

Concilium Basileense supremam auctoritatem exercet Eugenii Literas recipiendo.

XL. Decimo, Magister *Thomas de Coursellis*, in Sacra Facultate Parisiensi Doctor Theologus, & Concilii Basileensis Orator in Propositione solemni seu Oratione facta Biturigibus in Concilio Ecclesiæ Gallicanæ, præsente Rege Christianissimo *Carolo VII.* anno 1440. de Basileensis Concilii Decretorum approbatione & confirmatione ab *Eugenio* dem asserit & probat. „ Sed deinde videamus (*inquit*) quomodo in sacro Basileensi „ Concilio, & per universalem Ecclesiam, & expresse per Sedem Apostolicam hæc Auctoritas Conciliorum roborata sit. Notum est quod secunda Sessione Concilii Basileensis „ fuit repetita Declaratio illa, quæ in Concilio Constantiensi facta fuerat, dicente San-

Sententia Magistri Thomæ de Coursellis de suprema Conciliorum Generalium auctoritate.

„ cta Synodo, quod ipsum in Decretis suis insequi volebat, & eamdem deinceps in pluribus Decretis & Epistolis repetit. Cum quo post attentatam prætensam dissolutionem Concilii venissent Oratores Summi Pontificis, qui pro tempore erant, argumentantes plura contra Conciliorum auctoritatem, fuit ejs facta solemnis Responsio quæ incipit, *Cogitanti huic sacro Generali Synodo*, satis per Mundum divulgata in qua multipliciter fuit elucidata doctrina illa de auctoritate Conciliorum, fuitque responsum argumentationibus, quæ in oppositum adducebantur: & post hæc omnia Summus Pontifex, qui pro tunc erat, adhæsit Concilio hanc doctrinam notorie tenenti & promulganti, dixitque, Ipsum ab initio sui fuisse legitime continuatum non obstante dissolutione per Eum facta: quam declaravit nullam, irritam & inanem, revocando certas Literas incipientes, *Inscrutabilis*, & in arcano suo Palatio promulgatas; & etiam alias suo nomine confectas, incipientes: *Deus novit*: Quod quidem per Eum, & suo nomine contra Auctoritatem Concilii Basileensis factum, attentatum, seu assertum erat: Unde cum declaravit ipsum fuisse & esse Concilium legitimum, & sibi tamquam tali adhæsit, faciendo etiam revocationes & declarationes prædictas, manifestum est quod judicavit illud non esse erroneum, nec doctrinam hæreticam tenens; sicut nunc ipsi Concilio impingere conantur, condemnantes, quantum in se est, Apostolicam & Catholicam doctrinam; & tam Papam, quam Cardinales, alios Prælatos, & Ecclesiasticos Viros atque etiam Principes sæculi & etiam Oratores ipsorum, de errore notantes, qui etiam sacro Concilio Basileensi, præfatam doctrinam tenenti & prosequenti adhæserunt. Sicut autem in hac doctrina Fidei invariabilis perseveravit Sancta Synodus, sic etiam specialiter hoc Christianissimum Regnum eamdem assidue tenuit.

Altera Cardinalis a Turrecremata Responsio refellitur.

XLI. Mitto responsionem alteram Adversariorum, quæ suapte levitate evanescit, cum incertis & vagis rumoribus nitatur, unde & ipsam dimittit Cardinalis *De Turrecremata*, & merito quidem, cum injuriosa sit Eugenio. *Ad ista* (inquit) *facilis responsio, maxime si vera sunt, quæ a pluribus magnæ probitatis & gravitatis viris dicta sunt in Curia, videlicet quod præfatæ Bullæ magis extortæ sunt minis, quam de mente Domini Eugenii emanaverint. Nam (ut fertur) Dominus Andreas Venetus, Dominii Venetorum tunc Orator, & aliqui Domini Cardinales tunc apud D. Eugenium præsentes, timentes futurum magnum scandalum in Ecclesia, minati sunt præfato Domino Eugenio, quod nisi Bullas illas adhæsionis conderet, Ipsum solum recedentes relinquerent. Unde præfato Domino in lecto decumbente, præfati Domini referuntur Bullas illas taliter qualiter expedivisse, & misisse Basileam. Sed dimissis istis, nos aliter respondemus, &c.* Sed esto, terrore compulsus *Eugenius*, ne totus orbis Christianus ab ipso deficeret, Apostolicas literas Basileense Concilium approbantes & confirmantes dedisset: illas tamen irritas non fecisset hujusmodi metus. Nemo enim nescit non solum libere fieri, sed laudabiliter, quæ sunt officii (spectata operis substantia) quamvis metu pœnarum aliquis ad ea exequenda excitetur. Sed æquius de *Eugenio IV.* sentire par est, ipsum scilicet amore justitiæ ac studio veritatis impulsum ad Synodum Basileensem approbandum. Responsiones illas Cardinalis *De Turrecremata* suas fecit Magister *Andreas Duvallius* Sorbonæ Professor 1. P. Libri *De suprema Papæ potestate*; unde manet cum ipso confutatus.

Eugenii Legati quibus conditionibus in Concilium admissi.

XLII. Die Sabbati vigesima-quarta Aprilis anni 1434. in Congregatione generali nationum, Legati *Eugenii* Papæ incorporati sunt Concilio *nominibus privatis*, scilicet *Nicolaus* Titulo S. Crucis in Jerusalem Presbyter, *Julianus* S. Angeli Diaconus S. R. E. Cardinales, *Joannes* Archiepiscopus Tarentinus, *Petrus* Episcopus Paduanus & *Ludovicus* Abbas S. Justinæ: Decretumque illos in sua incorporatione *nominibus propriis* juraturos, quod pro statu & honore Concilii fideliter laborarent, ejusque Decreta defenderent & manu tenerent, præsertim Decretum Concilii Constantiensis de suprema Conciliorum Generalium Auctoritate, & subjectione Romanorum Pontificum potestati coactivæ eorumdem, *in his quæ pertinent ad extirpationem Schismatis, & ad generalem Reformationem Ecclesiæ in capite & in membris*: Juraturos etiam quod salubre consilium darent, suffragia singulorum non revelarent; e Concilio sine licentia a Deputatis obtenta non recederent. Quæ certe non jurassent omnia, nisi *Eugenius* Pontifex Decretis de Auctoritate Concilii supra Papam consensisset.

XLIII.

Acta Sessionis XVII.

XLIII. Secundum hæc, *Sessione XVII.* sexto Kal. Maji celebrata, præsente *Sigismundo* Imperatore, iidem Legati in *Concilio Præsidentes* sunt admissi, *nomine*, *vice & loco Eugenii Papæ quarti*. Sed absque Jurisdictione coactiva, & salvis modis procedendi eatenus in Concilio observatis: & ea lege ut Acta Concilii Bulla & Sigillo ejusdem Synodi obsignarentur. Non jam privatis dumtaxat nominibus, sed ut Legati Summi Pontificis, ejusque vicem gerentes in Synodo, Auctoritatem Concilii Pontificia superiorem agnoscunt.

Acta Sessionis XVIII.

XLIV. *Sessione* 18. celebrata sexto Kalendas Julii, duo Constantiensis Concilii Decreta Sessione 4. & 5. renovata sunt: Primum, quod „ Generale Concilium potestatem a Christo immediate habet, cui quilibet, cujuscumque status vel dignitatis, etiam „ Papalis, obedire tenetur in his quæ pertinent ad Fidem, & extirpationem Schismatis, & ad generalem Reformationem Ecclesiæ in capite & in membris. *Alterum*, „ Quod non obedientes Mandatis & Statutis hujus sanctæ Synodi, aut cujuscumque alterius Concilii Generalis legitime congregati super præmissis, seu ad ea pertinentibus, factis vel faciendis, debite puniantur, cujuscumque status & dignitatis, etiamsi Papalis existant. „ Hæc Synodi Constantiensis Decreta, in quinque Sessionibus hucusque repetita, inculcata, & confirmata sunt, scilicet Sessione secunda, tertia, duodecima, decima sexta, & decima octava. Hæc vero qui absque præjudiciis expenderit, fatebitur frustra esse Ultramontanos Scriptores, dum causantur Decreta Sessionum 4. & 5. Concilii Constantiensis a sola obedientia *Joannis* XXIII. aut a tertia tantum parte Ecclesiæ Catholicæ auctorata fuisse, vel ad solum tempus Schismatis pertinere: cum a Concilio Generali Basileensi, universalem Ecclesiam repræsentante, quinquies innovata fuerint, auctorata, confirmata, ipso etiam approbante *Eugenio* Pontifice Maximo, juxta clausulam ejus Diplomati adscriptam, qua *Sacrum Generale Concilium Basileense pure & simpliciter & cum effectu*, *ac omni devotione & favore prosequi* intendit & probare in his quæ acta sunt vel agenda *pro extirpatione hæresum*, *pace Populi Christiani ac generali Reformatione Ecclesiæ in Capite & in membris*, *& pertinentibus ad ea*. Huc autem referri Decreta 4. & 5. Sessionis Concilii Constantiensis, nemo tam cæcus est qui non videat. Quamobrem non possum quin vehementer admirer, quomodo *Joannes a Turrecremata* in Responsione ad Basileenses in Concilio Florentino facta scribere potuerit, Concilium Basileense non renovasse Decretum Concilii Constantiensis, immo Decretum fecisse novum: „ quod patet (inquit) ex eo quod forma unius multum differt & litera & intelligentia ab alio, sicut patet intuenti illas. Sed cum bona venia tanti Viri dixerim, solis oculis opus esse ut falsi convincatur ejus Responsio. Comparentur simul Concilii Constantiensis & Basileensis Decreta, perspicuum erit iisdem verbis esse concepta. Quod vero sensum spectat; cui magis credendum est, an Concilio Generalis præcedentis Concilii sensum explicanti, an privatis Theologis Concilii Decreta, ut causæ serviant, interpretatione violenta vexantibus? Non minus evidenter falsum est quod idem auctor addit, „ Præsidentes omnes, quibus in solidum auctoritas data erat, non consenserunt, immo contradixerunt, & protestati sunt eo modo meliore quo potuerunt, „ licet aliqui eorum non ut Præsidentes, sed ut particulares personæ, quasi violenter, „ cum aliter non reciperentur ad præsidentiam, in renovatione illa consenserint. Non consensisse Præsidentes omnes in id quod jurarunt, cum sunt incorporati Concilio, qua ratione dici potest, nisi fingatur ipsos verbis jurasse, mentem injuratam servasse; & viros nequam fuisse, qui juraverint quod non probabant, & id quidem sponte ac lubenter? Quod de Cardinalibus & Prælatis religiosissimis & integerrimis suspicari nefas. At jurarunt omnes & singuli in sua incorporatione se defensuros Decreta Concilii Constantiensis Sessionibus quarta & quinta de auctoritate Conciliorum Generalium, ut decretum fuerat in Congregatione generali, die Sabbati 24. Aprilis; falso itaque dicitur quod non consenserint. Præterea, *Julianus* Cardinalis, antiquus Præses, auctor fuerat, aut certe consenserat horum Decretorum promulgationi Sessionibus secunda & tertia; & ad mentem ejus fuisse condita, literæ ejus ad *Eugenium* IV. superius laudatæ luculenter probant. Tertio, etsi nullus Præsidum ab *Eugenio* Legatorum consensisset, nihilominus ut Synodi Œcumenicæ Decreta habenda essent & suscipienda, hoc ipso quod a Patribus in solemni

Concilii Constantiensis Decreta de suprema Conciliorum Generalium auctoritate a Basileensi quinquies confirmata.

Sess. 16.

solemni Sessione approbata fuissent, concludente Præside a Concilio electo, sive qui Jure præerat, secundum Legatos Apostolicos. Nam & hic procedendi modus in Synodo „ Basileensi ab initio servatus est, & ab ipsis Legatis Pontificiis 17. Sessione approbatus „ ut lectis in Congregatione Generali quæ conclusa erant per Deputationes, primus „ Præsidum ibidem præsentium, etiam aliis, vel alio ex eis absentibus, concluderet „ juxta Ordinationes Sacri Concilii. Quod si nollet ipse, aut alius ex Præsidentibus ibi- „ dem præsentibus facere; tunc Prælatus in ordine considendi proxime subsequens con- „ cluderet: & ipso nolente, alius successive. Et si forte nullus Præsidum veniret ad „ Congregationem vel ad Sessionem Generalis Concilii, tunc proximus Prælatus funge- „ retur Officio Præsidis. Quarto, nulla monumenta hujusmodi contradictionem & Protestationem Præsidentium ab *Eugenio* Legatorum exhibent aut memorant, non comparet in Actis, non in *Augustini Patricii* Historia, non ullibi: Merum itaque figmentum est.

Cardinalis a Turrecremata refellitur. XLV. Æque inanis est tertia ejusdem auctoris Responsio, „ Non fuisse omnino in- „ dubitatum Basileense Concilium etiam postquam *Eugenius* dissolutionem revocavit, „ immo apud multos Doctos omnino vacuum auctoritate judicatum esse: cum Præsi- „ dentes Papæ juxta formam a Romano Pontifice datam, noluerit recipere, sed contra „ omnem modum & rationem corpus sine Ordine dependentiæ ad Caput sibi a Christo „ superpositum, potestate propria voluit procedere. Docti illi immaniter errarunt, a Catholicæ Ecclesiæ sententia, ab *Eugenii* IV. mente hac in re penitus alieni. Legatos enim ab *Eugenio* Præsides Concilium recepit, ut jus postulabat, & eo modo qui ejus Sanctitati probatus fuit & acceptus, & qui ejus literis præscriptus erat. *Eugenii* Mandata, seu potestas data Cardinalibus Sedis Apostolicæ Legatis, & eorum loco *Joanni* Archiepiscopo Tarentino & Collegis, una & *Juliano S.* Angeli Cardinali antiquo Concilii Præsidi, his expressa verbis sunt. „ Idcirco vobis, & illis, seu illi ex vobis, quos vel quem „ in dicto Basileensi Concilio pro tempore contigerit interesse, nostro & Sedis Apostolicæ nomine & auctoritate in dicto Concilio præsidendi, nec non omnia & singula, „ quæ ad generalem Reformationem Ecclesiæ in Capite & in membris, & pertinenti- „ bus ad ea, extirpationem hæresum, pacem, & concordiam Principum & totius Po- „ puli Christiani, noveritis pertinere, promovendi, proponendi, atque cum consensu, „ deliberatione & approbatione prædicti Basileensis Concilii, tractandi, ordinandi, de- „ liberandi, concludendi, statuendi, disponendi, terminandi, decernendi, decidendi, de- „ clarandi & exequendi, &c. Nec non omnia alia & singula, cum consensu, delibe- „ ratione & approbatione dicti Concilii, agendi, gerendi & faciendi, quæ in præmissis, „ & circa præmissa, & tam circa modum & ordinationem celebrationis præfati Basi- „ leensis Concilii, & omnium & singulorum in eo agendorum, quam eorum decisio- „ nem, perfectionem & executionem, videritis necessaria fore & quomodolibet opportu- „ na . . . . plenam & liberam tenore præsentium concedimus facultatem, ratum & „ gratum habituri quidquid super præmissis per vos, seu illos vel illum ex vobis, quos „ vel quem in præfato Concilio interesse contigerit, una cum eodem Generali Basi- „ leensi Concilio deliberatum, ordinatum, conclusum, statutum, dispositum & de- „ cretum fuerit. Idque faciemus usque ad satisfactionem condignam auctore Domino, „ inviolabiliter observari. „ Edita sunt in Appendice num. 59. & 60. pag. 947. & 497. Tom. 12. Conciliorum Collectionis Labbeanæ. Hac vero potestate usi sunt Præsides ab *Eugenio* Legati; hic modus, hæc forma in Synodo Basileensi servata est usque ad alteram Concilii dissolutionem, & translationem Ferrariam; Falsum est itaque quod scripsit *Joannes a Turrecremata*, Præsides ab *Eugenio* designatos non fuisse receptos a Synodo juxta modum ab eo præscriptum.

XLVI. Quænam tandem mens fuerit *Eugenii*, quam gratus ipsi fuerit modus, quo Synodus Legatos ab eo Præsides suscepit, quam accepta ipsorum cum Synodo concordia, quantus ipsius Pontificis cum Sacro Concilio consensus, quam propensa ad generalem Ecclesiæ Reformationem voluntas, & in tam divinum opus cum Patribus conspiratio, probant ejus literæ datæ Florentiæ nono Kalendas Julii ejusdem anni 1432. Inscribuntur: *Venerabilibus Fratribus & dilectis Filiis in Sacro Generali Basileensi Concilio congrega-*

gregatis. Significat imprimis se cum ipsis in eumdem finem semper processisse: *Solum in loco celebrandi Concilii salva semper pietate dissensisse*. Nec id mirum, cum SS. *Paulus & Barnabas* propter *Joannem* cognomento *Marcum* ab invicem dissentientes separati sint, *quos tamen Christi Evangelium copulabat*. Subdit: „, Optavimus pacem, „ optavimus Ecclesiæ Reformationem: ob hanc rem non solum cessimus vobis, sed e„ tiam per Literas nostras Decreto vestro, quemadmodum dictastis, annuimus. *Et in*„ *fra*: Hoc nostrum propositum est, hic noster affectus, vos amare ut filios, observa„ re ut Fratres, & in Benedictionibus dulcedinis una nobis præcipua charitate constringi. „ Sic etiam de vobis confidimus, ut non alii apud vos sitis, sed pro ipsius Apostoli„ cæ Sedis reverentia fideles & devotos animos ad Nos habeatis. Hujus siquidem confi„ dentiæ signa perspeximus, primo, quod ex nostro consensu ad Sacrum Generale Basi„ leense Concilium plurimum lætati estis. Iterum, quod Præsidentes nostros affectu & „ opere amodo sic vobis conjunctos, ut pene unum invicem esse videamini, audimus. „ Ex his congratulamur plurimum Devotionibus vestris, congratulamur Ecclesiæ San„ ctæ cui profectum evenire speramus . . . . Superest ut eo affectu, quo cœpistis, in „ Deum quotidie succrescentes, ad generalem Ecclesiæ Reformationem sine ulteriori „ mora vigiles sitis. Sic Devotiones vestras exhortamur in Domino. Nostis enim quan„ tum ea indigeat Religio Christiana: quia (ut ait Propheta) A planta pedis usque „ ad verticem non est in ea sanitas. Non multa disputatione opus est, sed observa„ tione & exemplo. Quibus veluti quodam optimo rectore ea quæ a Sanctis Patri„ bus Divino Spiritu constituta sunt, dirigantur, suumque attingant effectum. *Si qua* „ *igitur pietas, si qua consolatio in Christo, implete desiderium & gaudium nostrum*, *Philipp.2.* „ immo & Bonorum omnium. Non deerit vobis gratia divina, neque bonorum sub„ sidia, sic in Domino confidimus. Quantum autem ad Nos pertinet, omnes operas „ nostras pro his rebus libenter offerimus, nihil pro nostro officio prætermittentes, quo „ gloriam Deo, pacem & salutem Populo Christiano, ex his sanctis operibus vindicemus". His *Eugenii* Literis, quæ extant in Concilii Appendice Num. 63. *Joannis a Turrecremata* Responsiones omnes eliduntur & exsufflantur.

XLVII. *Sessione decima nona* die Martii septimo Idus Septembris celebrata, de Concilio pro Græcorum unione celebrando actum est. *Acta Sessionis 19.* Anno superiori ad Synodum scripserant *Joannes Palæologus* Græcorum Imperator, & *Joseph* Constantinopolitanus Patriarcha Concilium Œcumenicum utriusque Ecclesiæ, secundum antiquum ordinem & consuetudinem summopere se desiderare significantes. Ad quod promovendum miserunt *Demetrium Palæologum* Protovestiarium, una cum *Isidoro* Abbate Monasterii S. Demetrii, & *Joanne Dysipato* Imperatoris familiari. Cum quibus habitis diversis Tractatibus a Præsidibus & aliis Concilii Deputatis, primo disceptatum est de loco Concilii, ac petentibus Græcis ut Constantinopoli celebraretur, Basileensibus Patribus ut Basileæ, demum convenerunt ut in Occidente congregaretur: Ac loca nominata, Calabria, Ancona, vel alia terra maritima, Bononia, Mediolanum, vel alia Civitas in Italia; extra Italiam, Buda in Hungaria, Vienna in Austria, & ad ultimum in Sabaudia: ita tamen, ut si persuaderi Imperatori posset, eligeretur Basilea, alioqui tenerentur Basileenses, post unum mensem ab adventu Græcorum, ad locum se conferre quem elegissent. Græcis vero triremes sumptusque necessarii suppeditarentur. Singula Conventionis Capita Synodus approbavit; rogavitque *Eugenium* Pontificem Maximum, ut in favorem Fidei & Ecclesiasticæ unitatis, huicce Conventioni, omnibusque illius capitibus assensum præberet: Quod ipsum præstitisse *Augustinus Patricius* Cap. 42. testatur. In eadem Sessione decretum est, ut Judæi & alii Infideles ad verbi Dei prædicationem audiendam compellantur, observeturque Constitutio Concilii Viennensis de docendis discendisque Linguis Hebraica, Arabica, Græca, & Chaldaica. Anteriora omnia decreta de vitanda eorum communicatione, in fide, moribus, victu, habitatione, conversatione, commercio, nec-non de vestitus distinctione, renovata sunt & confirmata, Judæis ad Fidem conversis indultum est, ut bonis suis seu mobilibus seu immobilibus optimo jure fruerentur: Si hujusmodi bona usuris aut illicito quæstu parta essent, ac notæ Personæ quibus esset restitutio facienda, illis

illis omnino restituerentur: *Quia non dimittitur peccatum, nisi restituatur ablatum*. His vero Personis non extantibus, *quia talia per manus Ecclesiæ essent in pios usus convertenda*, Synodus vicem gerens universalis Ecclesiæ in favorem suscepti Baptismatis, tamquam in pium usum, hujusmodi bona illis attribuit, Christianos omnes, tam Ecclesiasticos Viros quam Sæculares hortatur, ut egentibus Neophytis subveniant: Diœcesanisque mandat, ut curam ipsorum gerant singularem.

Acta Sessionis 20. Decretum contra Clericos concubinarios. XLVIII. *Sessio vigesima* celebrata est undecimo Kalendas Februarii, anno 1435. in qua Decretum contra Clericos concubinarios editum, quo a perceptione fructuum tribus mensibus suspensi. Et si concubinam statuto tempore non dimitterent, omnibus Beneficiis privati ipso facto, & ad alia inhabiles declarati sunt. Quæ pœnæ & ad eos extensæ sunt, qui mulieres de incontinentia suspectas, & infamia notatas, moniti non dimitterent. Judicibus vero Ecclesiasticis sub interminatione maledictionis æternæ prohibitum est, ne Clericos illos mulierosos pecuniaria mulcta imposita, sicut in nonnullis locis fieri consueverat, in suis obscœnitatibus sordescere permitterent. Statutum ut concubinæ invocato brachii sæcularis auxilio ejicerentur & coercerentur. Filii ex infami contubernio procreati in paterna domo commorari non sinerentur. *De Excommunicatione & Interdicto.* Secundo, eos tantum excommunicatos vitandos esse decretum est, qui nominatim denuntiati essent, aut qui notorie in Sententiam excommunicationis incurrissent, ut nulla tergiversatione celari aut Juris suffragio excusari ullatenus possent. Tertio, vetitum est ne civitas aliqua, oppidum, castrum, vel locus interdicto Ecclesiastico subjiciatur, ob culpam seu causam privatæ cujuscumque personæ, nisi talis persona prius fuerit nominatim & solemniter excommunicata, & Domini seu Rectores ac Magistratus illorum locorum ad Judicis postulatum, ipsam inde, infra biduum non ejecerint. Quarto, ad lites citius finiendas vetitum est ne super eodem gravamine, aut interlocutoria Sententia secundo appelletur.

Acta Sessionis 21. Decretum contra Simoniacas aut simoniæ speciem præ se ferentes exactiones. XLIX. *Sessione vigesima prima* die nona Junii celebrata, statutum est primo, Ut tam in Curia Romana, quam alibi, pro confirmatione electionum, admissione postulationum, præsentationum provisione, collatione, præsentatione, Investitura, de Ecclesiis etiam Cathedralibus, & Metropolitanis, Monasteriis, Dignitatibus, Beneficiis, Officiisque Ecclesiasticis quibuscumque, nec non Ordinibus Sacris & Benedictione ac Pallio, de cætero „ Nihil pœnitus ante vel post exigatur ratione Literarum Bullæ, Sigilli, „ Annatarum, communium & minutorum servitiorum, primorum fructuum, deportuum, „ aut sub quocumque alio titulo, colore, vel nomine, prætextu cujusvis consuetudinis, privilegii, vel Statuti &c. *Adversus hujus Canonis transgressores pœnæ simoniacorum decretæ*: Utque si Romanus Pontifex, qui præ cæteris universalium Conciliorum „ exequi & custodire Canones debet, adversus hanc Sanctionem aliquid faciendo Ecclesiam scandalizet, Generali Concilio deferatur. „ Secundo decretum est pacifico Beneficii per triennium possessori litem moveri non posse, excepto casu hostilitatis vel terius legitimi impedimenti, de quo protestari & illud significare teneatur Actor, juxta præscriptum Concilii Viennensis. *Decreta de modestia in Divinis Officiis & reverentia Templis edita.* Tertio, saluberrima Decreta edita sunt de modestia, gravitate, devotione in celebrando & recitando divino Officio, tam in Missa quam horis Canonicis, de pœnis absentium, discurrentium, negligentium: ne cantilenæ sæculares in Ecclesia canantur: Ne Capitulares Actus, citra necessitatem, tempore Majoris Missæ celebrentur. Prava demum damnata & sublata consuetudo est in quibusdam Ecclesiis frequentata, ut certis anni celebritatibus, nonnulli in habitu Pontificali more Episcoporum benedicerent, alii ut Reges ac Duces induerentur, quod Festum Fatuorum, vel Innocentum seu Puerorum in quibusdam regionibus nuncupabatur: & spectacula quæcumque, choreæ, comessationes, convivia, nundinæ, in Ecclesiis & Cœmeteriis vetitæ. Quod spectat Decretum de Annatis uberius hoc argumentum infra tractabimus.

Legati a Synodo missi ad Græcos. L. Interim cum *Eugenius IV.* ad unionem Græcorum cum Latina Ecclesia accelerandam, *Christophorum Garatonum* sibi a Secretioribus Mandatis Constantinopolim misisset, isque contra Pacta Basileæ conventa in antiquo proposito celebrandæ in ea urbe Synodi, cui Sedis Apostolicæ Legatus interesset, reperisset obfirmatos, Synodus Basileensis de ipsorum reductione solicita novos Nuncios Constantinopolim misit, *Joannem*

de

de Ragusio, Ordinis FF. Prædicatorum Professorem, *Henricum Menger* Juris Canonici Doctorem, Canonicum Constantiensem, & *Simonem Freiron* Canonicum Aurelianensem, qui Græcis Basileensium Pactorum executionem persuaderent. Id ab ipsis obtentum, & Synodum Oecumenicam ea de re in Occidente celebrandam conclusum est. Græcorum Imperator & Constantinopolitanus Patriarcha literas ad Patres Basileenses dedere, quibus Concilium pro Sanctæ Unionis negotio in uno ex locis maritimis Italiæ, sibi & Romano Pontifici commodis decerni rogabant.

Acta Sessionis 22.

Libellus Augustini de Roma damnatur.

LI. *Sessione vigesima-secunda*, Idibus Octobris ejusdem anni 1435. celebrata, Libellus *Augustini de Roma* Nazareni Archiepiscopi, ex Ordine FF. Eremitarum S. Augustini assumpti, *De Christo & Ecclesia* inscriptus, a Synodo damnatus est, *tamquam non sanam, & erroneam in fide doctrinam continens*, & maxime ob horrendam Propositionem: *Christus quotidie peccat, & ex quo fuit Christus quotidie peccavit* (Quamvis id non ad Christi personam, sed ad ejus membra, quæ cum Christo Capite unum esse Christum asserebat, referret). Per hanc porro Censuram & damnationem se in nullo *derogare* velle *dictis aut Scriptis Sanctorum Doctorum* de hujusmodi argumentis loquentium Sacra Synodus declaravit; quinimmo ea se recipere & amplecti *juxta eorum veram intelligentiam per eos aut alios Catholicos Doctores in Theologica Schola communiter expositam & declaratam.*

Acta Sessionis 23. De Summi Pontificis electione.

LII. *Sessione vigesima tertia*, octavo Kalendas Aprilis anni 1436. celebrata, Synodus Constitutiones Conciliorum Generalium, & Summorum Pontificum de modo & forma electionis Romani Pontificis & Conclavis innovavit. Formamque consensus & Juramenti ab Electo præstandi præscripsit, qua se Fidem Catholicam, & Decreta Conciliorum Universalium, etiamque Basileensis se omnino servaturum; & pro tuitione fidei, extirpatione hæresum, & errorum, reformatione morum, ac pace populi Christiani laboraturum, profiteri deberet. Item promoturum celebrationem Conciliorum Generalium, & confirmationem electionum juxta Decreta Sacri Basileensis Concilii; edixitque ut anniversario electionis aut coronationis ejus die, intra Missarum solemnia, a primo Cardinalium ibidem præsentium hæc Professio ipsi in memoriam revocaretur, ac legeretur, addita salutari adhortatione, cujus hæc præclara verba Pontificibus inculcare non est opus, cum vita sua, actis, & regimine exprimunt, quidquid in ea continetur; Quod cum omnium Gentium Christianarum admiratione, & Ecclesiæ universalis ædificatione divine præstat Sanctissimus Pontifex Innocentius Undecimus. „ Memineris quod B. Pe„ trus, aliique sibi succedentes Pontifices fecerunt, qui nihil aliud cogitabant nisi hono„ rem Dei, propagationem fidei, publicum Ecclesiæ bonum, salutemque & utilitatem „ filiorum suorum: & tandem imitantes Magistrum & Dominum, animas suas pro „ sibi commendatis ovibus exponere non dubitarunt: Noli Tibi aut tuis thesaurizare in „ terris, ubi tinea & ærugo demolitur, ubi fures & latrones effodiunt, sed thesauriza „ tibi in cœlis. Non sis acceptor personarum, nec sanguinis aut patriæ, aut nationis. „ Omnes filii Dei sunt, & tuæ curæ ac custodiæ pariter commissi. Dicas exemplo Chri„ sti: *Qui fecerit voluntatem Patris mei qui est in cœlis, ille meus frater, mater & so„ ror est.* In distribuendis Dignitatibus & Beneficiis, non carnem, non munera, non „ quid aliud temporale, sed solum Deum, & virtutes atque hominum merita tibi pro„ ponas. In corrigendis excessibus Ecclesiasticam exerce Disciplinam, memor quam gra„ tiam Phinees, quamve pœnam Heli, alter injurias Dei ulciscendo, alter dissimu„ lando meruerunt. Pauperes ac miserabiles personas defende, juva & sustenta; ad „ omnes autem paternam habe charitatem. „ Sanctissima Decreta Synodus addidit de modo quo se gerere debet Pontifex, tam in negotiis publicis, ad optimum universalis Ecclesiæ regimen spectantibus, quam in Curiæ Romanæ ac Domus Pontificiæ Reformatione, Romanæ Urbis ac Patrimonii Ecclesiastici administratione. Item ne consanguineos vel affines usque ad tertium gradum inclusive, Duces, Marchiones, Comites, Feudatarios, Gubernatores Provinciarum, aut Civitatum Romanæ Ecclesiæ constituat. Ut medietas proventuum terrarum ac locorum Ecclesiæ Romanæ Cardinalibus attribuatur, gravioraque omnia negotia de ipsorum consilio tractentur ac finiantur. Numerus porro Cardinalium ad viginti quatuor redactus, qui de omnibus Christiani orbis Nationibus

Summi Pontificis officia.

Matth. 12. 50.

Cardinalium creatio & dotes.

tionibus

tionibus assumerentur; essentque scientiæ, moribus, ac rerum experientia excellentes; in Theologia vel Jure Doctores aut Licentiati, paucis admodum filiis, fratribus, aut nepotibus Regum vel magnorum Principum exceptis, in quibus cum integritate morum competens literatura sufficeret. In Sacrum Collegium Summi Pontificis, aut alicujus Cardinalis viventis nepotes non cooptarentur. Ut eorum electio per auricularia vota dumtaxat non fieret, sed illi solum assumi possent, in quos facto vero scrutinio ac publicato, majorem partem Cardinalium collegialiter consensisset constitisset. Aliæ de jurejurando ab iis præstando, cura Titulorum, solicitudine Ecclesiarum, morum integritate, modestia & frugalitate in familia, mensa, suppellectili Sanctiones additæ. Ipsis partium studia vetita, etiamsi de terra partiali originem ducant: „ Et ne sint Principatuum aut Communitatum, seu aliorum contra quemquam, cum pretio vel sine, „ partiales Protectores, aut Defensores, sed exuti omnem passionem, in sedandis con„ cordia vel justitia litibus Papæ assistant." Decreta denique de Sacrarum electionum libertate, & omni Reservationum Pontificiarum abolitione, his quæ in corpore Juris continentur, vel quas in terris Romanæ Ecclesiæ subjectis fieri contingeret, dumtaxat exceptis, confirmata sunt.

Acta Sessionis 24.

LIII. *Sessione vigesima-quarta* decimo octavo Kalendas Maii celebrata, Pacta conventa cum Græcorum Imperatore & Patriarcha Constantinopolitano, de Synodo Œcumenica in Occidente, & in uno ex locis maritimis Italiæ celebranda, deque sumptibus & triremibus Græcis suppeditandis a Synodo confirmata sunt. Salvus-Conductus ab eadem Imperatori, Patriarchis, aliisque Græcis Principibus, Præsulibus, & Personis ad numerum 700. datus & promulgatus; Indulgentiæ Plenariæ, quales euntibus Romam tempore Jubilæi, aut Crucesignatis ad recuperationem Terræ Sanctæ tribui solent, semel in vita & in mortis articulo iis omnibus concessæ, qui ad sumptus Græcis ad Synodum pro sanctæ unionis negotio accessuris ab Ecclesia promissos tantum contribuerent, quantum quisque hebdomadis unius decursu, pro sua, familiæque suæ refectione expenderet: aliis etiam pietatis operibus ad istarum Indulgentiarum consecutionem impositis. Legatos vero Apostolicos huic Indulgentiarum concessioni frustra intercessisse, refert *Augustinus Patritius*, cap. 53.

Indulgentiæ a Synodo jure optimo concessæ.

Duvallius refellitur.

LIV. Mirum est quod *Andreas Duvalius* Doctor & Professor Sorbonicus, in Præfatione Libri *De Auctoritate Papæ, & Concilii*, Synodum Basileensem criminetur, quod Jus & Auctoritatem Plenarias indulgentias concedendi sibi tribuerit: Quarum largitionem uni Romano Pontifici competere ipse existimat. Indulgentias enim concedere multo magis Ecclesia potest, quam Summus Pontifex, cum Claves Regni Cœlorum & potestas ligandi atque solvendi *S. Petro* datæ non sint dumtaxat ut singulari ac privatæ personæ, sed ut Ecclesiam universam repræsentanti, ut frequenter inculcat *S. Augustinus*, scilicet Lib. 1. *de Doctrina Christiana*, Cap. 18. Lib. 1. *Contra adversarium Legis & Prophetarum* Cap. 17. Lib. *de Agone Christiano*, Cap. 30. Enarratione in Psalmum 107. Lib. 3. *de Baptismo* Cap. 17. & 18. Tractatibus 50. 118. & 124. in *Joannem*, & Sermone 108. *de Diversis*, quibus in locis hæ Propositiones habentur: „ (a) Christus Cla„ ves dedit Ecclesiæ suæ, ut quæ solveret in terris, soluta essent in cœlo; quæ liga„ ret in terra, ligata essent in Cœlo...... (b) Claves Regni Cœlorum dedit Christus „ Ecclesiæ..... (c) Huic Ecclesiæ Claves Regni Cœlorum datæ sunt, cum Petro da„ tæ sunt.... (d) Nec eos audiamus, qui negant Ecclesiam Dei omnia peccata posse di„ mittere: Itaque miseri dum in Petro Petram non intelligunt, & nolunt credere da„ tas Ecclesiæ Claves Regni cœlorum, ipsi eas de manibus amiserunt... (e) Quæ„ dam dicuntur, quæ ad Apostolum Petrum pertinere videantur, nec tamen habent „ illustrem intellectum, nisi cum referuntur ad Ecclesiam, cujus ille agnoscitur in fi„ gura gestasse personam, propter Primatum, quem in Discipulis habuit: sicuti est; Ti„ bi dabo Claves Regni Cœlorum.... (f) Quod in typo unitatis Petro Dominus dedit „ potestatem, ut id solveretur in terris quod ille solvisset, manifestum est, quod illa „ unitas etiam una columba perfecta sit dicta..... (g) Sicut misit me Pater, & ego „ mitto vos. Hoc cum dixisset, insspiravit, & ait illis; Accipite Spiritum Sanctum, si „ cujus remiseritis peccata, remittentur ei; si cujus tenueritis, tenebuntur. Ergo si „ perso-

(a) *Lib. 1. de Doctr. Christ. C. 8.*
(b) *Lib. 1. Cont. Advers. Legis & Prophet. C. 17.*
(c) *Lib. de Agone Christi C. 30.*
(d) *Ibid. Cap. 31.*
(e) *Enarrat. in Ps. 108.*
(f) *Lib. 3. de Baptis. Cap. 17.*
(g) *Ibid. Cap. 18.*

„ personam gerebant Ecclesiæ, & sic eis hoc dictum est, tamquam ipsi Ecclesiæ dice- „ retur, pax Ecclesiæ dimittit peccata... (h) Quæ Domus etiam accepit Claves, ac „ potestatem solvendi & ligandi. Hanc Domum si quis corrigentem corripientemque „ contempserit, sit tibi, sicut Ethnicus & Publicanus. (i) Si in Petro non esset Ec- „ clesiæ Sacramentum, non ei diceret Dominus, Tibi dabo Claves Regni Cœlorum... „ (k) Petrus quando Claves accepit, Ecclesiam Sanctam significavit .... (l) Petrus li- „ gandi & solvendi potestatem cum omnibus Apostolis, tamquam personam gerens „ ipsius unitatis accepit.... (m) Ecclesiæ Petrus Apostolus, propter Apostolatus „ sui Primatum gerebat figurata generalitate personam .... Quando ei dictum est: Tibi „ dabo Claves Regni Cœlorum, &c. universalem significabat Ecclesiam.... Ecclesia er- „ go quæ fundatur in Christo, Claves ab eo Regni Cœlorum accepit in Petro, id est, „ Potestatem ligandi solvendique peccata .... Nec iste solus, sed universa Ecclesia li- „ gat, solvitque peccata. (n) Inter Apostolos pene ubique solus Petrus totius Ecclesiæ „ meruit gestare personam. Propter ipsam personam, quam totius Ecclesiæ solus ge- „ stabat, au-dire meruit: Tibi dabo claves Regni Cœlorum. Has enim Claves non „ homo unus, sed unitas accepit Ecclesiæ. Hinc ergo Petri excellentia prædicatur, „ quia ipsius universitatis & unitatis Ecclesiæ figuram gessit, quando ei dictum est: „ Tibi trado, quod omnibus traditum est. Nam ut noveritis Ecclesiam accepisse Cla- „ ves Regni Cœlorum, audite in alio loco quid Dominus dicat omnibus Apostolis suis: „ Accipite Spiritum Sanctum: si cui dimiseritis peccata, dimittuntur eis, si cujus te- „ nueritis, tenebuntur. Hoc ad Claves pertinet, de quibus dictum est: Quæ solveritis „ in terra, soluta erunt in Cœlo quæ ligaveritis in terra, ligata erunt in Cœlo: Sed „ hoc Petro dixit, ut scias quia Petrus universæ Ecclesiæ personam tunc gerebat.... Co- „ lumba ligat, Columba solvit, Ædificium supra Petram ligat & solvit". Idem principium inculcant doctissimi *S. Augustini* Discipuli, *S. Fulgentius* Lib. *de Fide ad Petrum*, cap. 3. lib. 1. *de Remissione Peccatorum*, cap. 19. & 24. lib. 2. cap. 20. Venerabilis *Beda*; in cap. 10 *S. Joannis*, in Cap. 16. *Matthæi*, & in Homilia de S. Petro: *Ambrosius Autpertus*, Lib. 4. 5. & 7. in Apocalypsim: *Dungalus* Diaconus, Lib. contra Claudium Taurinensem: *Paschasius Radbertus*, Lib. 8. *in Matthæum*, ad cap. 16. *Hincmarus* Archiepiscopus Remensis Epistola 33. ad *Hincmarum* Laudunensem Episcopum, Cap. 20. 36. & 47. *Hugo de S. Victore*, Lib. 1. *de Sacramentis*, cap. 26. Denique Scholastici post Magistrum Sententiarum, & *S. Thomam*, Claves Ecclesiæ semper appellant, non Claves *S. Petri*; quia immediatius Ecclesiæ traditæ sunt, quam *S. Petro*, illique commissæ sunt, ut Ecclesiæ personam gerenti. Unde ligandi solvendique Potestas in Ecclesia tamquam in proximo subjecto residet (ut cum Parisiensibus Theologis loquar) in *S. Petro* & ejus Successoribus tamquam in subjecto remoto; Per quos nihilominus, ab iisque consecratos Ministros dumtaxat, exercetur Potestas Ordinis; quamvis & Ecclesia per se ipsam potestatem Jurisdictionis præ singulis Episcopis, & ipso Romano Pontifice exercere possit ferendo Censuras, & conferendo Plenarias Indulgentias. Qua de re legi velim doctissimum *Tostatum* Abulensem Episcopum, in Cap. 15. *Numerorum*, Quæst. 48. & 49. hæc egregie explicantem, *Gersonium in Tractatu de Potestate Ecclesiastica*, & *Almainum*, Lib. *de Potestate Ecclesiastica & Laica*, Quæst. 1. Cap. 15. Ex his porro omnibus evidens est, Concilium Generale universalem Ecclesiam repræsentans Indulgentias Plenarias concedere posse; & inconcussum manere principium illud ex Scriptura Sacra & Traditione acceptum, & a *S. Augustino* aperte, frequenter, perseveranter traditum & inculcatum, Claves toti Ecclesiæ a Christo datas, immediate ipsi collatam a Sponso auctoritatem ligandi & solvendi, potestatem Jurisdictionis in tota universitate Ecclesiæ principaliter residere (ut Scholastici loquuntur) quod unum est ex fundamentis Sententiæ quam Ecclesia Gallicana & Sacra Facultas Parisiensis propugnant, asserentis Concilium Œcumenicum superius esse Romano Pontifice, ut agnoscunt *Dominicus Soto* in 4. Sententiarum, Dist. 20. Quæst. 1. Art. 4. & *Martinus Navarrus* in cap. *Novit. De Judiciis*, Notabili 3. num. 84. Perperam itaque Magister *Andreas Duvallius* Sacri Concilii Basileensis auctoritatem ex eo impetit, quod Plenarias Indulgentias concesserit, falso supponit eas a solo Romano Pontifice, non a Concilio Generali tribui

(h) *Lib. 7. de Baptis. Cap. 51.*
(i) *Tract. 50. in Joan.*
(k) *Ibidem*
(l) *Tract. 118.*
(m) *Tract. 124.*
(n) *Serm. 108. De Diversis.*

tribui posse. Certe Tridentina Synodus Sessione 25. cap. 21. *Potestatem conferendi Indulgentias a Christo Ecclesiæ concessam* docet; Ecclesiæque Thesaurus, non Thesaurus Papæ dicitur aperiri, dum conceduntur: Porro Synodus Œcumenica universalem repræsentat Ecclesiam: Quidni ergo Plenarias Indulgentias concedere posset? Potestatem igitur a Christo immediate sibi traditam Sacra Synodus Basileensis exercuit, cum ait: *Decrevit hæc Sancta Synodus universalem Ecclesiam repræsentans Sponsam Christi, affluenter aperire spirituales Thesauros, quos ipse Salvator ascendens in Cœlum sibi reliquit, &c.*

LV. Non magis juste *Duvallius* & *Spondanus*, in Annalibus Ecclesiasticis ad annum 1436. num. 3. Synodum Basileensem accusant, quod *Quæstuosas Indulgentias* concesserit, quod illas *vænum exposuerit*, quod *sordidum eorum abusum* introduxerit; quia illis elargita est, qui certam pecuniæ summam pro Græcorum subsidiis dependerent. Non enim Quæstuosæ indulgentiæ dici possunt, & vænales, nec in Ecclesia novæ sunt & inusitatæ, quæ eleemosynam erogantibus, & subsidia conferentibus in usus pios, cujusmodi sunt Ecclesiarum vel Nosocomiorum ædificationes aut instaurationes; captivorum liberationes; sumptus ad Bellum Sacrum contra Turcas aut Hæreticos, & alia hujusmodi, conceduntur; ut docent antiqua de Canonicæ Pœnitentiæ redemptionibus Monimenta, & Diplomata Pontificum ac Decreta Conciliorum de Sacris Expeditionibus. Cum igitur de tollendo Schismate, de unione Ecclesiæ Orientalis cum Occidentali procuranda ageretur, nec ad Concilium Generale in Occidente celebrandum propriis sumptibus venire, ad redire Orientales possent, Urbisque Constantinopolitanæ munitioni ac securitati absente Græcorum Imperatore providendum esset, ut Ipse Concilio præsentiam exhiberet suam ad unionis negotium conficiendum: Ecclesia concedere potuit Indulgentias iis, qui eleemosynas conferrent ad tam pios usus, absque ulla specie aut suspicione nundinationis, quæstus, ac vænalitatis. „ Consuevit aliquando Ecclesia (*inquit* „ *Sacra Synodus*) ad liberandum de manibus Infidelium Terram Sanctam, seu pro de- „ bellandis Hæreticis, indicere generale passagium, convocareque Reges & Principes, „ & alios Bellatores, ut armis ista peragerent, nec-non & pro aliis justis causis ab omni- „ bus Christianis subsidium postulare; ad quæ ut promptiores efficeret, donis spiritua- „ libus Plenariæ Remissionis peccatorum invitavit. Profecto si Veterum revolvantur „ Historiæ, nulla umquam adfuit causa justior quam ista est, nec pro qua Christicolæ „ omnes se & sua libentius exponere deberent. Hinc enim non solum ad recuperan- „ dam terram intenditur, sed etiam millia millium animarum, pro quibus mediocre „ subsidium petitur, unde impensæ Græcis promissæ, sine quibus tam sanctum opus „ perfici nequit, inveniri possint. Qui igitur pro tanto universæ Ecclesiæ bono, pro- „ que tanto animæ suæ merito, portiunculam rerum suarum, quas Dei dono obtinet, „ denegare audebit? *Porro falsissimum est quod Magister* Duvallius *ait*: Iis dumtaxat „ concessas indulgentias ejusmodi, qui certam pecuniæ summam pro Orientalium sub- „ sidiis dependerent": Cum omnibus etiam pauperibus, mendicis, & Religiosis Viris nihil in communi possidentibus munus illud spirituale Synodus concesserit, modo jejunarent, & orationes pro felici hujus negotii consummatione ad Deum funderent, ut habet Decretum seu Bulla, quæ incipit: *Vox illa jucunditatis*, Sessione 24.

LVI. Verum non aliunde Magistri *Duvallii* & similium confutationem repetere est opus, quam ex ipsomet Concilio Basileensi in Responsione Synodali facta N. Sanctæ Crucis in Jerusalem; & *Joanni* S. Petri ad Vincula Præsbyteris Cardinalibus Sedis Apostolicæ Legatis, quinto Idus Maii, anno 1436. quæ incipit his verbis: *Cuperet hæc Sancta Synodus*: In qua Patres querimoniis Legatorum *Eugenii* de Indulgentiarum promulgatione respondent: Concilii deputatos cum ipsis de hoc Articulo conferentes, probasse hunc modum fore convenientem atque idoneum, & in ejusmodi rebus usitatum, ipsosque Legatos nomine Synodi orasse, ut Sedis Apostolicæ vice, juxta literas facultatum suarum, his promulgandis Indulgentiis interesse & concurrere vellent. Illos vero respondisse: Id se in Mandatis non habere, sed opus esse ut ad Summum Pontificem ea de re mitteretur. Cumque Papa decem mensium spatio exoratus moras necteret, Synodum, imminente necessitate subsidii Græcis juxta pacta conventa suppeditandi, ad

ipsas

ipſas Indulgentias promulgandas proceſſiſſe *Auctoritate univerſalis Eccleſiæ, quæ in Conciliis univerſalibus adeſſe non dubitatur, in nomine Domini qui dixit : Ubi duo vel tres conveniunt in nomine meo, ibi ego ſum in medio eorum : & Quæcumque ſolveritis ſuper terram, erunt ſoluta & in Cœlo*. Patres igitur omnibus modeſtiæ & honeſtatis officiis erga Summum Pontificem functos eſſe. Synodum Jure ſuo uſam : „ In illis enim octo „ primis Univerſalibus Conciliis, & in reliquis, in quibus Summus Pontifex non per ſe, „ ſed per Legatos interfuit, omnia quævis, ſive Definitionem Fidei, ſive damnationem „ Hæreticorum, ſive ligandi, & ſolvendi poteſtatem, ſive Reformationem Eccleſiæ, ſi- „ ve alia quæcumque Eccleſiaſtica, communia aut privata negotia ſpectantia, *ſub nomi- „ ne Synodi facta, ſancita, & promulgata eſſe*. Cur ergo alius modus impræſentiarum ſervaretur? Maxime cum Generale Concilium Senenſe recentis memoriæ, ſub *Martino V.* omnibus & ſingulis qui Hæreticos caperent, vel ad eos exterminandos operam navarent, Plenarias Indulgentias nomine ſuo conceſſerit ſub hac verborum formula : *Sacroſancta Generalis Synodus Senenſis, in Spiritu Sancto legitime congregata, Univerſalem Eccleſiam repræſentans*, &c. *ſtatuit, quod quicumque capientes Hæreticos, &c. eam Indulgentiam conſequantur, quæ dari conſuevit proficiſcentibus in ſubſidium Terræ-Sanctæ*. Porro Indulgentias quæ in ſubſidium Terræ-Sanctæ dari conſueverant, Plenarias fuiſſe nemo neſcit. Addit Synodus, ex hoc decernendi modo, quem univerſalia Concilia ſervant abſente Papa, nihil Auctoritati Sedis Apoſtolicæ detrahi. *In omnibus enim Synodalibus Sanctionibus ſemper prima & potiſſima refulget illius Sanctæ Sedis Auctoritas, ac deinde Patriarcharum, & Antiſtitum, totiuſque Eccleſiæ univerſalis, quam Generalia Concilia legitime congregata repræſentant*. Ait præterea : *Omnibus conſentientibus Apoſtolicis Præſidentibus ſynodaliter ordinatum, ut in hoc Concilio, cum Papa eſſet abſens, omnia ſub nomine & Bulla hujus Sacri Concilii expedirentur :* Adeoque grave eſſe non debere, quod Indulgentiæ nomine Concilii promulgatæ ſint.

Quod ſpectat Indulgentiarum conceſſarum modum, hunc a calumnia egregie vindicat Synodus. „ Nonne (*inquit*) cum paſſagium generale pro recuperatione Terræ-Sanctæ „ indictum fuit, proque aliis magnis Eccleſiæ neceſſitatibus, Indulgentiæ Generales con- „ ceſſæ ſunt? Nonne proximis annis bis aut pluries, pro extirpanda hæreſi VVickleffi- „ ſtarum, modis idoneis id ipſum actum eſt? Si ergo pro illis hic Indulgentiarum mo- „ dus idoneus judicatus eſt, cur & nunc pro reductione Græcorum, qua nihil fere po- „ teſt dici major, non cenſebitur conveniens? Quod ſi & pro reparatione pontium, ac „ villarum exuſtarum, Summi Pontifices, & ipſe modernus Summus Pontifex, ad in- „ ſtantiam privatarum perſonarum, Plenarias conceſſerunt, cur & nunc inſtante Eccleſia, „ ſit tanta dilatio, nec ſolum ad reperiendum ſubſidium, ſed pro ſalute innumerabi- „ lium animarum, quæ manus porrigentes adjutrices, vigore iſtarum Indulgentiarum „ Deo reconciliabuntur? Nec modus iſte cuiquam Chriſtiano neceſſitatem imponit, ſed „ allicit ut ſpe præmii ſpiritualis de bonis a Deo collatis modicum aliquid contribuat tam „ moderate, quod nulli quidem difficile videri poſſit". Hæc ſi attenta conſideratione *Spondanus* & *Duvallius* expendiſſent, tam impotenter debacchati non fuiſſent in hoc Sacræ Synodi Baſileenſis Decretum.

LVII. *Seſſione XXV.* celebrata Nonis Maii 1437. orta inter Patres diſſenſione de loco futuri Concilii pro Græcorum unione procuranda, quo contraria Decreta edita ſunt, ut refert *Auguſtinus Patricius* cap. 55. Unum a Sedis Apoſtolicæ Legatis, Concilii Præſidibus, & pleriſque Præſulibus illis adhærentibus, quo Florentia & Utinum nominata ſunt, loca Græcis & Romano Pontifici commoda, ſecundum Pacta cum Græcis ipſis conventa: Portus autem, Venetus, Ariminenſis, & Ravennas, quem Græci mallent. Pars Synodi reliqua, duce *Ludovico* Cardinali Arelatenſi, numero quidem major, ſed ex ſecundi Ordinis Sacerdotibus fere conflata, Decretum edidit alterum, quod Actis inſertum eſt, quo ſtatuit futurum Œcumenicum Concilium Baſileæ, Avenione, aut in Sabaudia celebratum iri, & omnibus ac ſingulis perſonis Eccleſiaſticis, *etiamſi Cardinalatus aut Pontificali Dignitate præfulgerent*, Decimam omnium & ſingulorum ſuorum Eccleſiaſticorum fructuum & proventuum ſolvendam impoſuit. Quatuor Epiſcopis ducendi Græcos ad locum Œcumenici Concilii provinciam demandavit. Civitatis etiam Avenionenſis, quæ ſummam ſeptuaginta millium florenorum

Acta Seſſionis 25.

Synodus in duas partes ſcindi cœpta.

auri de Camera pro Græcorum commeatu mutuo dederat, indemnitati altero Decreto conſultum eſt, ipſique pecuniæ ex Indulgentiis ac Decimis collectæ, vel colligendæ, uſque ad integram ſummæ ſolutionem obligatæ ſunt. Cum vero pars major non permitteret ut Sigillo Concilii Decretum partis adverſæ obſignaretur, Præſides novo edito Decreto edixerunt, ut Sigillum Synodi Cardinalis S. Petri ad Vincula, Archiepiſcopo Panormitano, & Epiſcopo Burgenſi crederetur, quorum opera Literæ illorum ſunt munitæ. Electionem Florentiæ & Utini pro Œcumenici Concilii celebratione approbavit *Eugenius IV.* quod aliorum locorum nominatio Græcis eſſet ingrata, & contra Pacta cum illis conventa facta eſſet, ut ipſi graviter conquerebantur, nec vellent eo convenire, ubi Pontifex præſens eſſe non poſſet, ſine cujus præſentia nihil firmi de unione umquam tranſigi poſſe præſentiebant. Iſta conſtant ex *Auguſtino Patricio* cap. 42. 54. & 55. Decretum electionis Florentiæ, pro futuri celebratione Concilii a Sedis Apoſtolicæ Legatis & ſaniori parte Concilii Baſileenſis, editum eſt inter Acta Florentinæ Synodi Collectionis *Horatii Juſtiniani*, P. 1. cum *Eugenii Quarti* Diplomate illud confirmante.

Acta Synodi contra Eugenium.

LVIII. *Seſſione XXVI.* pridie Kalendas Auguſti celebrata, *Eugenius* multorum criminum immerito accuſatus in Jus vocatus eſt ad diem ſexageſimum. Diem ſe ipſi dicere Synodus ait: *Poteſtatem quam ſuper cunctos Fideles, cujuſcumque Auctoritatis, etiamſi Papalis exiſtant, a Chriſto accepit, juxta declarationem in Concilio Conſtantienſi habitam & in hoc dudum renovatam.* Hoc Decretum editum eſt intercedente & *proteſtante Juliano Cardinali S. Sabinæ Concilii Præſide, & conquerente quod ſuper defenſione Pontificis non audiretur, quem & Cardinalis S. Petri ad Vincula, & plerique optimi Patres ſequebantur, quibus etiam dilatio ad tertiam diem denegata eſt: & præter ordinem eodem die generalis Congregatio & publica Seſſio eſt habita.* Ita refert *Auguſtinus Patricius*, cap. 57.

LIX. *Seſſione XXVII.* ſexto Kalendas Octobris celebrata, nova creatio Cardinalium ab *Eugenio* facta, contra Synodi Decretum, abrogata. Literæ de nominatione Florentiæ & Utini pro celebratione Concilii Generalis Synodi Sigillo obſignatæ, aut ejus nomine publicatæ, falſæ declaratæ ſunt. Civitatis Avenionenſis alienatio Romano Pontifici prohibita quia rumores increbuerant, *Eugenium quartum* illam ad ſumptus Græcis ſuppeditandos vendere decreviſſe.

LX. *Seſſione XXVIII.* Kalendis Octobris celebrata elapſo ſexaginta dierum intervallo, quod PP. Baſileenſes *Eugenio* contradixerant, Promotores Concilii ipſum contumaciæ accuſarúnt, ipſumque Synodus contumacem declaravit, & ad ulteriora contra illum proceſſum iri, conſideratis neceſſitatibus & utilitatibus univerſalis Eccleſiæ.

LXI. A vigeſima quinta Seſſione, Synodus Baſileenſis duas in partes ſcindi cœpta, ſufficienter Eccleſiam univerſalem repræſentaſſe non videtur. Unde Chriſtiani plerique Principes edita deinceps ab ipſa contra *Eugenium* Decreta improbarunt, & inter alios *Sigiſmundus* Auguſtus qui hucuſque Concilio impenſe faverat: & Hiſpaniæ Rex, aliique Principes per Oratores ſuos proteſtati ſunt contra Seſſionis 26. 27. & 28. Decreta, ut refert *Auguſtinus Patricius* cap. 60. „ Dicta, *inquit*, fuerat dies Eugenio Pontifici, & „ citatio in eum decreta magna Patrum ſeditione, cum Baſileenſis factio numero præ„ valeret. Plerique tamen Prælatorum & Legatorum Principum, & præſertim Hiſpa„ ni, adverſa ſentiebant: neque putabant Reipublicæ expedire hujuſmodi cum Pontifice „ concertationem. “ Narrat ſubinde, Cæſarem cum ipſorum literis certior factus eſſet, quod Summum Pontificem in Jus vocaſſent, reſcripſiſſe: „ Moleſtiſſimo animo ſe au„ dire has novas ſeditiones inter Pontificem & Concilium exoriri: hortati ut maturius „ in tanta re ſe gerant, neque ea agant, quæ diviſionem & Schiſmata ſint paritura, „ quo nihil rebus gerendis pernicioſus evenire poteſt. Inveniſſe eos Eccleſiam Dei paci„ ficam, & longo magnoque ſuo labore unitam. Meminiſſe debere Patres ſuæ Profeſ„ ſionis, cum prædicent ſe ideo conveniſſe ut Chriſtiani Populi mores emendent, hæ„ reſes pellant, & diſſidentium animos componant; cavendum ne contrarios effectus „ pariant, ut qui Græcos ſe uniturос pollicentur, Latinos, ſeque ipſos ſcindant. Con„ ſuluiſſe ſe ſuper hac re Imperii Principes. Omnium eſſe ſententiam ſuperſederi oporte„ re ſuper proceſſu contra Pontificem: exquirendaque prius Regum atque Principum con„ ſilia; & quorum poſtea eſſent auxilia imploraturi, prius cognoſcerent ſententias. In-

„ terim

„ terim curandum ut Principum opera seditio componatur. Si Patres hoc fecerint, daturum operam Cæsarem, ut Concilii Decreta serventur. Sin minus, se cum Regnis ac Principibus suis Romano Pontifici non defuturum, ejusque Dignitatem adversus perperam impugnantes tutaturum. Hæc eadem paulo post & Legati Principum Electorum Concilio iterarunt. *Idem Auctor Cap. 61. scribit*: Basileenses spretis Cæsaris & Principum consiliis, elapso termino, contumacem Eugenium declarant. Secedunt Hispaniarum Regis Legati, aperteque asserunt, se Regis sui, Prælatorum ac Principum suæ Nationis nomine ei declarationi non consentire; protestarique si proinde Schisma aliquod oriatur, Hispanicæ nationi adscribendum non esse.

LXII. Kalendis ipsis Octobris, quo die Sessio vigesima octava habita est, *Eugenius quartus* Translationem Concilii Basileensis Ferrariam, de Cardinalium, Archiepiscoporum & Episcoporum plurimorum consilio & assensu decrevit diplomate dato Bononiæ, quod incipit his verbis: *Doctoris Gentium*, & in Actis Florentinæ Synodi, Collectionis *Horatii Justiniani*, P. 1. editum est. Causam tamen Bohemorum quoad Articulum Communionis sub utraque specie, in civitate Basileensi infra 30. dies continuari posse permisit. Hanc autem translationem etiam ante Græcorum adventum vim habituram decrevit, nisi Basileenses Decreta sua emendarent: Cum vero Græci Ferrariam appulerint, Concilium statim inchoandum.

Tom. 13. Concil. Edit. P. Labbè, p. 878.

Synodus Basileensis Ferrariam translata.

LXIII. Articulus de modo Communionis Eucharistiæ trigesima tantum Sessione finitus ac declaratus est 10. Kal. Januarii, quo Synodus decrevit & declaravit; *Fideles Laicos sive Clericos communicantes, & non conficientes non adstringi ex præcepto Domini ad suscipiendum sub utraque specie, panis scilicet & vini, Sacrum Eucharistiæ Sacramentum*: Sed Ecclesiæ esse, quæ regitur Spiritu veritatis, decernere quomodo ipsis ministretur, prout expedire viderit pro ipsius reverentia Sacramenti, & Fidelium salute. „Sive autem sub una specie, sive sub duplici quiscommunicet secundum ordinationem seu observantiam Ecclesiæ, proficere digne communicantibus ad salutem. Nec ullatenus ambigendum esse, quod non sub specie panis Caro tantum, nec sub specie vini Sanguis tantum, sed sub qualibet specie est integre totus Christus. Laudabilem quoque consuetudinem communicandi Laicum populum sub una specie, ab Ecclesia & SS. Patribus rationabiliter introductam, & hactenus diutissime observatam, & a Doctoribus divinæ Legis, Sacrarum Scripturarum, atque Canonum multam peritiam habentibus jam a longævo tempore commendatam, pro lege habendam esse, nec alicui licitum esse eam reprobare, aut sine Auctoritate Ecclesiæ ipsam immutare. Hoc Decretum ad Sessionem 25. refert *Augustinus Patricius*, & COMMUNI CONSENSU conditum asserit. Cæterum de Gestis a Consilio Basileensi in Causa Bohemorum, lege quæ diximus in Synopsi Cap. 3. Art. 1. §. 5.

Communio Laicorum sub unica specie.

LXIV. Decreta Synodi Basileensis ad tempus usque translationis ejus a se factæ Ferrariam, *Eugenius IV.* confirmavit, ac se cum omni reverentia ac devotione suscipere professus est & venerari, sicut & Decreta Concilii Constantiensis; adeoque & illa de Conciliorum Generalium a Christo immediate accepta Auctoritate, cui Christianus quilibet cujuscumque dignitatis, etiamsi Papalis existat obedire tenetur in his quæ pertinent ad Fidem, extirpationem Schismatis, & Reformationem generalem Ecclesiæ in Capite & in membris, in quinque Sessionibus Concilii Basileensis, antequam in ipsum *Eugenium* tam acriter ageret, ac Ferrariam ab ipso translatum esset solemni ritu instaurata, confirmata, & promulgata. *Eugenii quarti* verba adscribo in literis ad Leodiensem & Bononiensem Episcopos, & ad *Joannem de Carvaial* Cameræ Apostolicæ Auditorem, & *Nicolaum de Cusa* Archidiaconum Leodiensem, Sedis Apostolicæ Nuntios in Germania, datis Romæ 11. Kalendas Augusti anno 1446. „Cum charissimus in Christo filius noster Fridericus Rex Romanorum Illustris, nec non venerabilis frater Theodoricus Archiepiscopus Moguntinus, & dilecti filii Nob. Viri Ludovicus Comes Palatinus Rheni, Bavariæ, & Fridericus Saxoniæ Duces, ac Fridericus Marchio Brandeburgensis S.R.I. Electores, per suos Nuntios & Oratores nobis nuper exposuerint, ad hujusmodi effectum consequendum (nimirum Fidelium salutem promovendam ac su-

Eugenius IV. Acta & Decreta Synodi Basileensis usque ad translationem a se postremo factam confirmat.

„ bortum Schisma extinguendum) maxime convenire ut Auctoritas Generalium Con- „ ciliorum manuteneatur & conservetur: Nec-non conventionem quamdam Prælatorum „ & Principum nationis suæ in Kalendis Septembris proxime futuri apud Francofor- „ diam teneri debere, ubi animorum suspensione seu neutralitate deposita, præfati Rex „ Romanorum & Electores integralem nobis & Apostolicæ Sedis obedientiam, ut te- „ nentur, facere proposuerunt; asserentes ad eam rem commodius & facilius consum- „ mandam optimum fore Decreta Basileensis Concilii per ipsam Germanicam Nationem „ acceptata, a Nobis & Apostolica Sede, cum Executorum necessaria Deputatione recipi, „ approbari, confirmari: Quod ut efficere dignaremur, instanter & humiliter supplica- „ runt: Nos ipsorum Regis & Electorum supplicationibus inclinati, ad imitationem „ SS. Pratrum Prædecessorum nostrorum, quorum vestigiis inhærentes, gratum Divinæ „ Majestati obsequium præstare non dubitamus: Sicut illi Generalia Concilia suis tem- „ poribus rite instituta atque Canonice celebrata recipere, amplecti, & venerari consue- „ verunt: sic Generalia Concilia Constantiense ac Basileense ab ejus initio usque ad „ translationem per nos factam, absque tamen præjudicio Juris, dignitatis, & præemi- „ nentiæ Sanctæ Sedis Apostolicæ, ac potestatis sibi & in eadem Canonice Sedenti, „ in persona B. Petri a Christo concessæ, cum omni reverentia & devotione suscipi- „ mus, amplectimur, & veneramur". Iisdem Nuntiis plena potestate Legatorum a latere instructis mandavit & commisit, ut in Conventu Prælatorum & Principum nationis Germanicæ Decreta Concilii Basileensis ab iis acceptata, suo & Sedis Apostolicæ nomine confirmarent. Inter ea porro Principem tenebant locum illa, quibus *Auctoritas Conciliorum Generalium manu tenetur & conservatur*, ut constat ex iis quæ Imperator & Principes Electores *Eugenio* per Oratores suos exposuerunt: Illa igitur Decreta *Eugenius quartus* approbavit & confirmavit. Has *Eugenii* Literas legere est apud *Odoricum Raynaldum* in Annalibus Ecclesiasticis ann. 1446. n. 3. Præterea *Nicolaus V. Eugenii* successor in Diplomate quod incipit: *Ut pacis*, dato Spoleti 14. Kalendas Julii, an. 1449. Basileensem conventum *Concilii* nomine cohonestat, quem potius Conciliabulum appellasset, nisi ex parte saltem legitimum agnovisset, nimirum usque ad ejus translationem Ferrariam ab *Eugenio* decretam. Sane cum unus e Legatis fuisset ad Conventum Prælatorum & Principum Germaniæ ab ipso destinatis ad Synodi Basileensis Decreta, ante dictam condita translationem, confirmanda, ab *Eugenii* mente ac Decreto non recessit.

ARTICULUS IV.

Nullius plane sunt ponderis Argumenta, quibus Basileensem Synodum e numero Conciliorum Generalium expungendam quidam contendunt; aut Sacro-sancta ejus Decreta de Conciliorum Generalium Auctoritate convellere nituntur.

CUm Basileense Concilium legitimum fuisse ac Œcumenicum, ad tempus usque translationis Ferrariam ab *Eugenio* IV. decretæ, invicte probaverimus, ex ipsius etiam *Eugenii* Literis Apostolicis; ad rationes hominum quorumdam literatorum respondendum est, qui illud e numero Conciliorum generalium expungendum senserunt; aut ejus decreta de Concilii Generalis Auctoritate supra Summum Pontificem labefactare conati sunt. Imprimis vero Romanæ Conciliorum Generalium editionis curatoribus merito succensemus, qui Concilium Basileense in illa Editione omiserunt ac penitus suppresserunt. Quin saltem illius Acta ad Sessionem usque 26. edebant? An *Eugenio* IV. & *Nicolao* V. qui Acta Concilii ad tempus usque translationis approbarunt & confirmarunt, Editores illi sapientiores censendi? Sane si alias istius Concilii cum cæteris Conciliis Generalibus non edendi rationes non habuerunt, quam eas quas ex schedis V. C. *Lucæ Holstenii* S. Petri in Vaticano Canonici ad se transmissas edidit *P. Labbe* Tom. 1. Conciliorum pag. 1665. næ illas frivolas & inanes! *Basileense Concilium* (inquit) *non immerito rejiciendum est a numero generalium Conciliorum*. „ Quam ob causam? Primum, „ ait, quoniam ab *Eugenio* IV. Summo Pontifice decretum est, ut Ferrariam transferretur.

Holstenii argumentum primum.

Respon-

Responsio. Ea quidem Ratio probat, post translationem a Concilii Generalis auctoritate excidisse, ex hypotesi quod legitimum fuerit hujusmodi translationis editum ab *Eugenio* Decretum: Sed non persuadet contrarium ejus quod Literis Apostolicis declaravit *Eugenius* IV. ad Translationem usque Ferrariam ab ipso factam Œcumenicum fuisse. Porro translationem illam edixit *Eugenius* Kalendis Octobris anno 1437. illam declaravit ac Ferrariense Concilium indixit Diplomate dato Bononiæ, Kalendis Januarii sequentibus, quod incipit: *Pridem.* Edenda itaque erant in Romana Conciliorum Generalium Editione Acta Concili Basileensis ad illum usque diem: & qui illa expunxerunt hujus Editionis Curatores, *Eugenii* IV. mentem non satis considerate expendisse videntur. *Responsio.*

„ II. Secunda ratio *Holstenii* est: Quod post discessum Legati Apostolici mansit Concilium acephalum, cum Summus Pontifex neque per se, neque per Legatos ei præfuerit. Est autem Regula Ecclesiastica, ut sine Summo Pontifice Concilia celebrari non possint. *Holstenii argumentum secundum.*

Responsio. Esto, post Legatorum Pontificiorum discessum, Concilium acephalum mansisset, ante eorum discessum acephalum certe non fuit (ut ad mentem Adversariorum loquar.) At Sessione dumtaxat 25. Sedis Apostolicæ Legati cum aliquot Præsulibus in partes secesserunt, & seorsim a Conciliaribus reliquis convenerunt. Post trigesimam dumtaxat Sessionem Basilea discessere, ut testantur Acta Patriciana cap. 66. Julianus autem Cardinalis Sanctæ Sabinæ, Sancti Angeli appellatus, ut vidit Basileenses in Proposito Pontificem deponendi obstinatos, Basilea discessit V. Idus Januarii. Et Patres Concione advocata, Ludovicum Cardinalem Arelatensem qui unicus tunc Cardinalis in Concilio supererat, Præsidentem creant, cum plena potestate". Addiderim, Concilium legitime & in Spiritu Sancto congregatum, quod nec Summum Pontificem, nec ejus Legatos repellit, sed ut Præsides admittere paratum est, ob solum recessum Legatorum, vel eorum absentiam, ab Auctoritate Concilii Œcumenici non excidere, ut Conciliorum Constantinopolitani Primi & Secundi, seu Secundi & Quinti Generalium exempla demonstrant. Cum enim Concilium Generale legitime congregatum auctoritatem habeat immediate a Christo, ut in Sacra Synodo Constantiensi definitum est, *Acephalum* dici non potest, etsi Romanus Pontifex rogatus, nec per se nec per Legatos præesse velit: cum *tota Auctoritas dans vigorem Statutis non resideat in solo Summo Pontifice, sed principaliter in Spiritu Sancto, & in Ecclesia Catholica*; ut docet Sacra Facultas Parisiensis. *Responsio.*

„ III. Tertia ratio *Holstenii* est; quod in Concilio Basileensi, præter morem omnium legitimorum Conciliorum, ob Episcoporum paucitatem, admissi sunt ad vocem etiam decisivam plurimi minores Sacerdotes. Id quod ex *Ænea Sylvio* Lib. 1. de Concilio Basileensi cognosci potest, ubi scribit, Archiepiscopo Panormitano reclamante & contradicente, inferiorum multitudinem in Concilio illo prævaluisse. Qua de re sic loquitur, eodem referente Sylvio, *Ludovicus**, Cardinalis Arelatensis: *Episcopi, quos solos Panormitanus habere vult vocem, videtis quam pauci nobiscum sunt, & illi qui præsentes adsunt, haudquaquam virtute valent perrumpere iniquitatem.* *Holstenii tertium argumentum.*

Responsio. *Respondetur*, Concilii Œcumenici Auctoritati non obesse, quod in eo secundi Ordinis Sacerdotes suffragentur ex Privilegio, seu Concilii ipsius consensu; cum in Lateranensi, Pisano, & Constantiensi Conciliis ad suffragandum in rebus arduis admissi fuerint. *Constantiensis Concilii recens memoria extat*, (inquit *Ludovicus* Cardinalis Arelatensis, apud Æneam Sylvium) *ubi & plurimi ex nobis fuerunt, & ego etiam qui nondum Cardinalis, nec Episcopus, sed tantum Doctor eram, interfui: vidique sine difficultate inferiores cum Episcopis ad decisionem rerum admitti arduarum. Nec pudere nos debet, Maximam illam & Sanctissimam Synodum imitari, quæ & Pisanum Concilium, & illud amplissimum Lateranense secuta fuit, in quibus judicasse cum Episcopis Presbyteros non est ambiguum. Præterea si Abbates, ut in omnibus Conciliis observatum videmus, vocem habent decisivam, qui tamen non fuerunt a Christo instituti, cur non Presbyteri, quorum Ordinem Christus instituit?* Deinde paucitas illa Prælatorum ad statum Concilii post translationem referenda est, non ad Sessiones translationem præcedentes. „ Quamquam (ut ait *Thomas de Corsellis* Theologus

* *In Formula Revocationis F. Joanni Saraceno præscripta.*

„ Parisiensis in Propositione facta Biturigibus in Concilio Ecclesiæ Gallicanæ) essent in
„ Concilio quasi trecenta Supposita, cum Sententia depositionis lata in *Eugenium* est,
„ essent triginta-novem Prælati in Sessione personaliter, & plures alii per Procuratores:
„ nec reperiatur aliqua Ecclesiæ Regula, quod tantus numerus requiratur actualiter
„ existens in Concilio Generali, sed satis sit quod omnes sufficienter evocati sint, sicut
„ & longo tempore fuerunt expectati: Quod Ecclesiæ determinatione & Sedis Aposto-
„ licæ auctoritate idem Doctor confirmat. Nam (inquit) tempore quo fuit attentata
„ prima dissolutio Concilii erant longe in minori numero, nec erant ibi octo Episco-
„ pi, & tamen determinatum fuit per *Eugenium* Papam, consentientibus Cardinalibus,
„ quod tunc & a principio fuerat legitime convocatum; omnesque Oratores Principum,
„ & alios de Ecclesia, in hoc ipsum consensisse. Verum *Thomæ de Corsellis* in eo non assentior, quod sufficientem numerum Patrum in Basileensi Concilio fuisse ait post translationem, & cum attentata *Eugenii* depositio est, ut Œcumenicum esset. Potior mihi est auctoritas Concilii totius Ecclesiæ (Gallicanæ Biturigibus an. 1440. congregatæ, ex cujus sententia *Carolus VII.* Rex Christianissimus Oratoribus Synodi Basileensis respondit, dubium esse utrum illa Congregatio illis diebus, quibus *Eugenii* suspensio ac depositio decretæ sunt, & *Felicis* electio facta, *sufficienter repræsentaverit Ecclesiam universalem, ad tantos & tam arduos actus exequendos, qui de proximo respiciunt totam Ecclesiam.*

Holstenii argumentum quartum. „ IV. Quarta ratio *Holstenii* est; Quia eodem tempore Concilium Generale habebatur
„ Ferrariæ, ac paulo post Florentiæ, ubi Summus Pontifex præsidebat, aderantque Epi-
„ scopi Græci & Latini in Magno numero, & cum unum tantum Generale Concilium
„ uno tempore haberi possit, facile est judicare, utrum e duobus Concilium Generale
„ legitimum esset.

Responsio. *Resp.* Esto, Concilium Generale Ferrariæ, ac deinde Florentiæ haberetur; non inde sequitur quod Concilium Basileense ante translationem in civitatem Ferrariensem Œcumenicum non fuerit, quod unum contendimus. Quamquam Ferrariense seu Florentinum Concilium non semper in Galliis pro Œcumenico habitum fuerit, ut constat 1. ex Concilio Bituricensi, in quo Rex *Carolus VII.* Oratoribus *Felicis*, & Concilii Basileensis ex Patrum Ecclesiæ Gallicanæ Sententia respondit: *Quod tenuerat Concilium Basileense pro legitimo, & ad ipsum Ambasiatores miserat, multa bona constituerat, quæ approbabat, nec umquam Congregationem Ferrariensem pro Concilio habuerat aut habebat.* 2. Ex propositione *Thomæ de Corsellis* facta Biturigibus, in qua sic regem alloquitur: *Sed & tempore Concilii Basileensis vestra Majestas Auctoritatem Conciliorum Generalium, & Declarationem Fidei in Concilio Constantiensi factam jugiter sustinuit: & toto tempore attentatæ primæ dissolutionis nequaquam illi prætensæ dissolutioni paruit, sed cum Concilio stetit, & ad ipsum suos Oratores transmisit. Deinde in revocatione ejusdem Declarationis solemniter facta, suos Oratores habuit. Postmodum tempore attentatæ secundæ dissolutionis, & prætensæ translationis in Ferrariam, hujusmodi dissolutioni & translationi restitit, eaque non obstante, & Concilium Basileense tamquam verum Concilium universalem repræsentans Ecclesiam reputavit. Et insuper voce præconis per civitatem Regni proclamari fecit, Ne quis in Ferrariam tamquam ad Generale Concilium ire auderet. Demum eamdem Declarationem de Conciliorum Auctoritate in sua Pragmatica Sanctione inserit.* 3. Ex Edicto Regio dato Turonibus die 23. Januarii anno 1437. quo Prælatis, & aliis ad Concilia Generalia de jure aut consuetudine convocandis e Regno suo prohibet, Ne Ferrariam velut ad Concilium Generale se conferant, cum Synodus Generalis Basileensis hanc translationem & indictionem ab *Eugenio* Papa factam irritam declaraverit. Editum est in Collectione *Fontanonis* Tom. 4. pag. 1405. 4. Ex Commonitorio *Caroli* Cardinalis *A Lotharingia*, quod ad *Joannem Britonem* Secretarium suum Romæ degentem misit an. 1563. 19. Kalendas Februarias, illud ut cum Romano Pontifice *Pio IV.* communicaret. „ Reste a cette heure le dernier des titres que l'on veut mettre pour no-
„ stre Saint Pere, pris du Concile de Florence: & ne puis nier que je suis François,
„ nourri en l'Université de Paris, en la quelle on tient l'Autorité du Concile par
„ dessus le Pape: & sont censurés comme Heretiques ceux qui tinnent le contraire.
„ Qu'en France on tient le Concile de Constance pour General en toutes ses parties,

„ que

„ que l'on suit celuy de Baste, & tienton celuy de Florence pour non legitime, ny „ General, & pour ce l'on sera plutot mourir les Francois, que d'aller aut contraire. Commonitorium istud editum est in Commentariis pro Concilio Tridentino, seu in Libro qui inscribitur: *Memoires pour le Concile de Trente*, pag. 550. cujus verba sic Latine redduntur: Superest modo postremus titulorum e Florentina Synodo depromptus, „ quem Sanctissimo Patri nostro tribuere volunt. Ego vero negare non possum quin „ Gallus sim, & Academiæ Parisiensis alumnus: in qua Romanum Pontificem Concilio subesse censetur: & qui docent ibi contrarium, velut Hæretici notantur. Apud „ Gallos Constantiense Concilium in omnibus suis partibus Oecumenicum habetur; Basileense in auctoritatem admittitur; Florentinum nec legitimum, nec Generale agnoscitur: Quamobrem de vita potius, quam de sententia decederent. Commonitorii istius nimium exaggerati doctrinam in omnibus non sequimur. Nec enim titulorum ullum Summo Pontifici denegamus, quos ipsi Florentina Synodus in Definitione Fidei detulit, a Gallicanæ licet Ecclesiæ & Sacræ Facultatis Parisiensis sententia, cujus alumni sumus, transversum unguem discedere nec possimus, nec velimus. Constantiense Concilium omni ex parte Œcumenicum propugnamus, & Concilii cujuscumque Generalis Auctoritatem Pontificia superiorem, secundum ejus Decreta profitemur, & contrariam sententiam improbamus ac rejicimus: Nec audiendos putamus eos, qui Sacrosancta illa Decreta in alienum sensum detorquent, ad solum Schismatis tempus illa restringentes: illos (inquam) qui Concilia Generalia Auctoritatem a Christo immediate non accipere, & Summo Pontifici subesse asserunt, a doctrina Sacræ Scripturæ & Traditionis, ab Ecclesiæ in Concilio Constantiensi congregatæ sensu aberrare censemus: Hæreticos tamen non dicimus. Basileense Concilium, ad translationem usque illius in civitatem Ferrariensem ab *Eugenio* factam, ut legitimum ac Œcumenicum admittimus: Difficultatem fuisse ac dubium olim gravissimum inter Eruditos fatemur, an hujusmodi translatio legitima; proindeque an Ferrariense sive Florentinum Concilium legitimum etiam & Œcumenicum esset; verum discussa difficultatis hujus dubiique nebula, non cunctamur, Basileensi Concilio inter Œcumenica ad tempus usque translationis admisso, Concilium Florentinum a Græcorum adventu legitimum ac Œcumenicum profiteri.

Caroli Cardinalis a Lotharingia nimia exaggeratio.

V. Quinta ratio *Holstenii* est: „ Quia tam sæva pestis eo tempore Basileæ grassata „ est, *Ænea Sylvio* teste, & tam multi Patres vel extincti sunt, vel inde abire coacti, ut Christus ipse de Cœlo pro Vicario suo pugnare videretur. Concilium enim „ illud in id potissimum incumbebat, ut *Eugenium* Pontificem in ordinem redigeret, „ vel de Solio deturbaret.

Lib. 2. de Conc. Basil.

Quintum argumentum Holstenii.

Responsio.

Respondetur, Mirum esse quod viris cordatis id argumenti genus venerit in mentem, ex quo pariter colligi posset, Ferrariensem Synodum & Tridentinam legitimas non fuisse, nec Œcumenicas, cum grassante Ferrariæ pestilentia illam Florentiam transtulerit *Eugenius IV.* istam ob pestiferam quoque luem Bononiam transtulerit *Paulus III.* Calamitates publicas hominum peccatis adscribere Christianæ humilitatis est; sed persuasum habere quod mali dumtaxat affligantur a Deo, damnandæ temeritatis est & infidelitatis. *Deus* enim *quem diligit, castigat*. Jobum aliosque insontes a Deo percussos ad probationem, *S. Simeonem Stylitem* fulmine percussum interiisse, *S. Rochum* aliosque viros sanctos pestilentia ictos vel extinctos, nemo nescit. Qua igitur audacia contra Synodum Basileense argumentum ducunt ex pestilentia, qua Patres plerique sunt extincti? Quo jure occultas divinæ providentiæ rationes scrutantur? An miraculum patrare tenebatur Deus, ut omnes ac singulos Prælatos ac Doctores Synodi Basileensis in communi illa vastitate servaret incolumes? Aut quia non patravit, immissa dici debet ob gesta Synodica? Si in hujusmodi argumentis aliqua vis esset, pari iure dicerent alii, *B. Ludovici* Cardinalis Arelatansis, & aliorum Conciliarium constantiam, quos pestilentiæ sævientis metus Basilea non expulit, nec ad solvendam Synodum adegit, loco miraculi ducendam. *Sed neque illum preces* (inquit Æneas Sylvius) *neque domesticorum funera flectere potuerunt, volentem potius cum vitæ periculo salvare Concilium, quam cum periculo Concilii salvare vitam. Sciebat enim, quoniam se recedente pauci remansissent, facileque committi fraus in ejus absentia potuisset. Quocirca sicut*

in re bellica Milites omnia discrimina subeunt, cum medios inter hostes Imperatorem conspiciunt; sic Patres Concilii pestem erubuerunt fugere, cum Præsidentem in eodem periculo secum permanere viderunt. Quæ res opinionem illorum evertit, qui Patres in Basilea commorantes non Fidei veritatem, sed propria quærere commoda garriebant. Verum utriusque partis conjecturis hac in causa explosis, ne Poeta longe imprudentiores videamur, dicente:

..... Careat successibus opto,
Quisquis ab eventu facta notanda putat.

Esto, Deus pestilentiam immittendo, quæ in membra Synodi Basileensis non minus quam in plebem grassata est, pro *Eugenio* pugnare visus esset, quem immerito ab ea depositum fatemur, non sequitur quod legitima & Œcumenica non fuerit antequam in *Eugenii* depositionem incumberet, & quousque Ferrariam ab eo translata est. Pestilentia porro tum maxime grassata est, cum Summi Pontificis attentata fuit exauctoratio, ut refert *Æneas Sylvius* Lib. 2. *Interim* (inquit) *missi ad Principem Nuntii, depositionem Romani Pontificis in Synodo factam ubique gentium publicarunt. Corruptus tamen interea cœli tractus, & letifer annus nequaquam purgabatur, sed crescente in dies tabida lue, linquebant plurimi dulces animas, aut ægra trahebant corpora .... Cumque jam steriles exureret Syrius agros, omnesque arerent herbæ, latius grassata est pestis, &c.*

Sextum Holstenii argumentum. VI. Sexta ratio *Holstenii* est: „ Quia *Felix* V. Antipapa, quem Basileense Concilium „ *Eugenio IV.* Summo Pontifici legitime creato opposuerat, veritate tandem aliquando „ agnita Pontificatu se abdicavit, atque hoc ipsum Concilium a quo creatus fuerat, „ primus ipse damnavit, seque *Nicolaus V. Eugenii* Successori subjecit.

Responsio. *Respondeo*: Ex abdicatione spontanea *Felicis* colligi non posse, quod Synodus Basileensis legitima & Œcumenica non fuerit ad translationem usque ab *Eugenio* factam in civitatem Ferrariensem, etiamsi *Felix* agnovisset se Pseudo-Pontificem esse: sed inde concludi posset dumtaxat, exauctorationem *Eugenii* perperam attentatam fuisse a Synodo, cujus tum nulla erat, vel dubia saltem auctoritas, adeoque & *Amedei* electionem vitiosam fuisse ac irritam. Verum solo studio pacis, quam Regis Christianissimi *Caroli VII.* solicitudini curisque *Eugenius* & Ecclesia debuerunt, non causæ diffidentia, *Felicem* abdicasse, demonstrant ejusdem literæ paulo ante cessionem datæ, quibus ratas esse decernit promotiones omnes, confirmationes, consecrationes, collationes, provisiones, absolutiones, dispensationes, aliaque a se Pontificia Auctoritate decreta, omniaque Privilegia a se concessa: Omnesque Censuras & Sententias occasione diversitatis Obedientiarum a se latas abrogat. Triplex illud *Felicis* Diploma legere est Tom. 13. Conciliorum Editionis *P. Labbé* p. 1344. & sequentibus. Aliqua ex priori delibare velim, ut omnibus innotescat, illum solo studio pacis abdicasse, nec dubitasse quin legitimus Pontifex esset, quod mirum est ab *Holstenio* & aliis animadversum non fuisse. „ Felix Episcopus Servus Servorum Dei: ad futuram rei memoriam. Disponentes renuntiare Papatui, causa dandæ pacis in Ecclesia Sancta Dei, quam Clarissimorum in „ Christo filiorum, Francorum, Angliæ & Siciliæ Regum, nec-non Delphini Viennensis Primogeniti Francorum Regis solemnes Oratores apud nos summa diligentia „ prosequuntur, ex alta nostræ mentis specula cuncta providere necesse est, per quæ „ semotis cujuscumque divisionis fomentis ad salutem animarum, & cujuslibet honoris, „ famæ, statusque conservationem, desiderata unionis consurgat & vigeat integritas. Omnes igitur & singulos, &c. Datum Lausanæ Nonis Aprilis, anno a Nativitate Domini 1449. Pontificatus nostri anno nono. *Idem ex abdicationis Diplomate confirmatur, quod apud* Ciaconium *Tom. 3. pag. 935. legere est*. Desiderantes (*inquit*) toto „ corde in hoc dierum nostrorum residuo beatam pacem in Ecclesiam Dei disseminari, „ quæ veluti a nostris egressa manibus in corda omnium Fidelium dilabatur, sinceritatem nostræ intentionis per ævum testatura, exemplo Domini nostri Jesu Christi, „ qui sic dilexit Ecclesiam, ut pro ea non modo formam servi acciperet, sed traderet „ semetipsum; Sancta in hac Synodo Lausanensi in Spiritu Sancto legitime congregata,

„ uni-

„ universalem Ecclesiam repræsentante, pure, libere, simpliciter, & sincere, realiter & „ cum effectu, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, Papatui, ejusque oneri, honori, dignitati, titulo, & possessioni cedimus, & renunciamus per præsentes, „ sperantes quod in futurum præfati, cæterique Reges & Principes, Prælatii, & alii Catholici, quibus hujusmodi nostram renunciationem acceptissimam fore judicamus, Auctoritati Generalium Conciliorum assistent, eamque tuebuntur & defendent: Quodque universalis Ecclesia, pro cujus dignitate, supereminentia, & auctoritate, totis viribus pugnavimus, Nos apud clementiam Primi & Æterni Pastoris, nostræ hujuscemodi pacifice humilitatis contemplatu, suis devotis jugibusque orationibus commendabit. „ *Denique* Nicolaus V. *in Literis ad omnes Christi Fideles, quæ incipiunt*: Tanto „ nos pacem; *declarat* Amedeum, Felicem Papam V. tunc in sua Obedientia nominatum, Juri quod in Papatu asserebat se habere, ad pacem Ecclesiæ obtinendam „ cessisse.

„ VII. Septima ratio *Holstenii est*, quia Concilium ipsum Basileense, Lausanam postea translatum, deposita contentione, cum *Nicolao* Pontifice in gratiam rediit, ut „ ex Epistola *Nicolai* post finem Concilii adjecta intelligi potest. Qui *Nicolaus* nulla „ ejus Concilii Decreta de Fide vel moribus confirmavit, sed solum ad lites evitandas „ & conservandam pacem indulsit, ut qui Beneficia Ecclesiastica a *Felice* Antipapa acceperant, ea retinere possent, atque alia id genus, quæ ad Beneficia vel censuras Ecclesiasticas pertinebant, rata esse voluit.

Argumentum Holstenii septimum.

Respondeo: Synodum Lausanensem cum *Nicolao V.* in gratiam rediisse, post spontaneam dumtaxat *Felicis* abdicationem, nulla derogatione facta Concilii Basileensis Auctoritati ac Decretis, suisque, sed uno pacis Ecclesiasticæ studio, *Nicolaum* ipsum eligendo Pontificem, cum ex fideli relatione accepisset Ipsum tenere dogmata in Conciliis Constantiensi & Basileensi constituta ac declarata, de Conciliorum Generalium Auctoritate a Christo immediate accepta, & quæ Romani Pontificis Auctoritate superior sit. Id compertum est ex ipsius Synodi Lausanensis Diplomate dato 13. Kalend. Maii anno 1449. quod incipit: *Multis ab annis*; cujus hæc sunt verba: „ Quantus fuerit cum „ tunc Sanctissimo Domino Felice Papa V. noster ad pacem affectus, quantisque congratulationibus oblata in dia unionis non solum susceperimus, verum etiam declaravimus necessariam esse pacem (Auctoritate tamen Ecclesiæ juxta diffinitionem Sacri „ Constantiensis Concilii illibata permanente) maxime persenserunt charissimorum Ecclesiæ filiorum Francorum, Angliæ & Siciliæ Regum, nec-non Delphini Viennensis „ Primogeniti Francorum Regis compluribus in dictis solemnes Oratores; sed & novissime in diebus istis Sanctissimi Domini tunc Felicis Papæ V. præclaram ingentemque „ sanctimoniam iidem ipsi perceperunt, dum pro Ecclesiæ universalis integra pacificatione, quieteque finali obtinenda, pure, simpliciter & sincere, realiter & cum effectu, cessit & renuntiavit Papatui . . . . . Desiderantes itaque de unico Pastore uni „ Sanctæ Catholicæ & Apostolicæ Ecclesiæ providere . . . . . compluribus suadentibus „ & urgentibus causis, & præsertim dilectione danda unionis & pacis in Ecclesia Sancta Dei, in personam dilectissimi Ecclesiæ filii Thomæ, in sua obedientia Nicolai „ V. nominati, vota nostra contulimus, sperantes Ipsum ea facturum, quæ Summus „ Pontifex facere tenetur: Fida quoque relatione intelligentes, eamdem credere & tenere veritatem pro conservanda manutenendaque Sacrorum Auctoritate Conciliorum in „ Sacrosancta Synodo Constantiensi definitam & declaratam, ac in Sacro Basileensi Concilio renovatam, nec-non a Prælatis, Regibus, & Principibus, universitatibusque orbis susceptam, prædicatam & dogmatizatam, videlicet: Quod Generalis Synodus in „ Spiritu Sancto legitime congregata, Ecclesiam Catholicam Militantem repræsentans, „ potestatem immediate habet a Christo, cui quilibet, cujuscumque status vel dignitatis, etiam Papalis existat, obedire tenetur in iis quæ pertinent ad Fidem, extirpationem „ Schismatis, & ad generalem Reformationem Ecclesiæ Dei in Capite & in membris: „ Et quod quicumque cujuscumque status vel dignitatis, etiamsi Papalis existat, qui „ Mandatis, Statutis, Ordinationibus & præceptis hujus Sanctæ Synodi, & cujuscumque alterius Concilii Generalis legitime congregati, super præmissis seu ad ea perti-

„ nenti-

Responsio.

BIBLIOTECA O. F. M. CAP. MONTEFUSCO (Av)

„ nentibus , factis vel faciendis , obedire contumaciter contempserit , nisi resipuerit, „ condignæ pœnitentiæ subjiciatur, & debite puniatur, etiam ad alia Juris subsidia re- „ currendo: Ad laudem igitur Dei omnipotentis , salutem , pacem , & consolationem „ omnium Christi Fidelium , Sancta hæc Synodus in Spiritu Sancto legitime congre- „ gata, universalem Ecclesiam repræsentans, matura, unanimi, concordique deliberatio- „ ne præhabita , in suis sacris Deputationibus, votis dilectissimorum Ecclesiæ filiorum „ Ludovici S. Ceciliæ Arelatensis, Ludovici Tit. S. Susannæ De Varambone , Georgii „ Tit. S. Mariæ Trans-Tiberim, Viennensis vulgariter nuncupati, Joannis Tit. S. Ca- „ lixti, Joannis Tit. S. Stephani in Cœlio Monte, De Arciis, Bartholomæi Tit. S. Mar- „ ci , Cornetani vulgariter nuncupati, & Guillelmi Tit. S. Marcelli, S. R. E. Presby- „ terorum Cardinalium ; ac Venerabilium Archiepiscoporum, Episcoporum, Electorum, „ Abbatum, divini & humani Juris Magistrorum & Doctorum, ac omnium & singu- „ lorum eidem Sanctæ Synodo incorporatorum, præfatum dilectissimum Ecclesiæ filium „ Thomam in Summum eligit Pontificem, nomine quo nunc appellatur , Nicolaum „ V. appellandum: Utque pro Summo Pontifice habeatur, præsentis Decreti tenore ex „ certa scientia statuit, ordinat & decernit, Juribus, Decretis, & Ordinationibus, etiam „ Sacri Basileensis Concilii , quibuscumque non obstantibus, quibus , quoad hujusmodi „ Actus celebrationem, volumus esse derogatum, supplentes omnes & singulos defectus, „ si qui interveniant in præmissis, etsi tales forent, de quibus deberet præsentibus fieri „ mentio specialis. Mandat propterea, jubet ac præcipit hæc Sancta Synodus omnibus & „ singulis Christicolis, quatenus eidem unico, vero & indubitato Summo Pontifici obe- „ diant, pareant, & intendant. *Hoc Synodi Lausanensis Diploma refert* Odoricus Ray- „ naldus *ad annum* 1449. *num.* 5. *Ejusdem Synodi Decretum num.* 6. *legere est quod* „ *incipit:* Sanctorum Ecclesiæ; *quo* persistens in nominatione loci pro futuro celebran- „ do Concilio facta per ipsam in Decreto translationis suæ a Basilea in hanc civitatem, „ justis & manifestis causis ad ipsum suadentibus , fine imposito celebrationi suæ, se- „ metipsam dissolvit, & dissolutam esse decernit. „ En quomodo cum *Nicolao V.* in gratiam rediere Basileensis Concilii Lausanam translati Patres : Quorum in postremis Actis , nihil est quod Synodi Basileensis auctoritati deroget , non solum usque ad translationem Ferrariam ab *Eugenio IV.* factam , ad quod tempus legitimam & Œcumenicam fuisse propugnamus, sed & deinceps , sive dum Basileæ , sive dum Lausanæ sedit , ad postremam usque sessionem 7. Kalendas Maii anno 1449. celebratam, quo tempore adhuc legitimam esse contendebant.

Odoricus Raynaldus refellitur. VIII. Futile porro est quod scribit *Odoricus Raynaldus* , hæc Decreta Patres Basileenses per simulationem seu fictionem Juris edidisse; sicut illiberale est, inhonestum, & Auctore Ecclesiastico indignum , quod ad marginem horum Decretorum , quibus condendis præerat Vir Sanctissimus *Ludovicus* Cardinalis Arelatensis, adscribit convitium, *Mentiuntur* . Hæc enimvero ab ipsis animo sincero edita, & ex persuasione sui juris, quod ad extremum usque tuiti sunt, probat Actorum fides, quam non evertunt *Raynaldi* , & aliorum figmenta & convitia: Probat *Nicolai V.* testimonium in Literis ad omnes Christi Fideles, hæc Decreta laudantis. „ Cum superioribus temporibus, *inquit*, „ propter divisiones subortas inter felicis recordationis Eugenium Papam IV. Præde- „ cessorem nostrum , & tunc Basileense Concilium plurimum turbata , ac variis mo- „ dis afflicta fuerit Ecclesia Dei; jam autem divina favente ac dirigente clementia, tra- „ ctatu Oratorum charissimorum in Christo Filiorum, Francorum, Angliæ , & Renati „ Siciliæ Regum, nec-non Delphini Viennensis Primogeniti Francorum Regis Illustris, „ pacem Ecclesiæ redditam agnoscimus, dum percipimus Venerabilem & Charissimum „ Fratrem nostrum Amedeum, primum Cardinalem Episcopum Sabinensem , in nonnul- „ lis Provinciis Apostolicæ Sedis Legatum Vicariumque Perpetuum , Felicem Papam „ V. tunc in sua obedientia nominatum, Juri quod in Papatu asserebat se habere , ad „ hujusmodi pacem Ecclesiæ obtinendam cessisse. Eos vero qui Basileæ , postmodum „ Lausanæ, sub nomine Generalis Concilii hactenus permanserunt , ordinasse ac publi- „ casse Nobis tamquam unico & indubitato Summo Pontifici obediendum esse a cun- „ ctis Fidelibus , & præfatam Lausanensem dissolvisse Congregationem. Cupientes igi-

„ tur,

„ tur, quantum Omnipotens donaverit, id agere quo universi Christi Fideles ipsius „ pacis jucunditate fruentes, animorum conjunctione sibi invicem cohæreant, & rejectis „ quæ ex discordia orta fuerant, status uniuscujusque, honor, fama, & reputatio illæsi „ & integri permaneant, &c.

IX. Ad id quod addit *Holstenius*, nulla Basileensis Concilii Decreta de Fide vel de Moribus; NICOLAUM V. confirmasse, sed tantum quæ Beneficia vel Censuras Ecclesiasticas spectabant:

Respondeo, nova *Nicolai* confirmatione opus non fuisse, cum EUGENIUS IV. ejus Decessor omnia ejus Decreta usque ad translationem a se factam Ferrariam confirmasset, iis exceptis, quæ in vigesima sexta, vigesima septima, & vigesima octava Sessionibus contra ipsum decreta fuerant, repugnantibus Legatis, & plerisque Patrum: Quam confirmationem *Eugenii* nomine, Auctoritate, ac Mandatis iteraverat in Conventu Francofordiensi Prælatorum & Principum Germaniæ ipse *Nicolaus V.* tunc *Thomas* Bononiensis Episcopus appellatus, Sedis Apostolicæ Legatus, cum aliis suæ Legationis Collegis. Præterea, cum Basileensem Conventum simpliciter *Concilii* nomine cohonestat in Diplomate quod incipit, *Ut pacis*; ejus Acta & Decreta ante translationem approbat.

Postremum Holstenii argumentum. Responsio.

„ X. Postrema ratio *Holstenii* est: Quia Synodus Lateranensis sub *Leone X.* Basi- „ leense Concilium aperte reprobavit, dum illud non Concilium Ecclesiæ, sed *Conci-* „ *liabulum*, sive *Conventiculum* appellandum censuit, Sessione 11.

Respondeo, *Leonem X.* & Synodum Lateranensem, Basileensem Concilium post illius dumtaxat translationem ab *Eugenio* IV. factam reprobasse, & Conciliabulum ex eo tempore appellasse. Id verba ejus demonstrant loco mox laudato ubi de Pragmatica Sanctione loquitur: *Nec illud* (inquiunt) *movere nos debet, quod Sanctio ipsa, & in ea contenta in Basileensi Concilio edita, & ipso Concilio instante, a Bituricensi Congregatione recepta & acceptata fuerunt, cum ea omnia post translationem ejusdem Basileensis Concilii per reverendæ memoriæ Eugenium Papam IV. etiam Prædecessorem nostrum factam, a Basileensi Conciliabulo seu potius Conventiculo, quod præsertim post hujusmodi translationem Concilium amplius appellari non merebatur, facta extiterint, ac propterea nullum robur habere potuerit.* Cum itaque exceptio regulam firmet, *Leo X.* & Synodus Lateranensis non obscure approbant & confirmant Concilium Basileense, omniaque in eo gesta & Decreta ante translationem. Eadem quæ *Holstenius* adversus Basileensis Concilii Sacrosanctam Auctoritatem, cum antea *Bellarminus* Cardinalis & Magister *Andreas Duvallius* objecerint, manent cum ipso confutati.

Refelluntur Cardinales De Turrecremata, Cajetanus, Jacobatius & Bellarminus.

XI. Doctissimi Cardinales *De Turrecremata*, *Cajetanus*, *Jacobatius*, & *Bellarminus*, objiciunt, Decreta Constantiensis & Basileensis Concilii de Auctoritate Concilii Generalis supra Papam contrariis Synodorum Florentinæ & Lateranensis sub *Leone X.* Decretis antiquata fuisse. Florentinæ quidem, quæ in Definitione Fidei declarat: *Pontificem Romanum Successorem esse Beati Petri Principis Apostolorum & verum Christi Vicarium, totiusque Ecclesiæ Caput, omnium Christianorum Patrem ac Doctorem existere; & ipsi in Beato Petro pascendi, regendi, ac gubernandi universalem Ecclesiam a Domino nostro Jesu Christo plenam Potestatem traditam esse, quemadmodum etiam in gestis Oecumenicorum Conciliorum, & in Sacris Canonibus continetur.* Lateranensis vero, qua comprobante *Leo X.* Sessione XI. in Decreto quo Pragmaticam Sanctionem abrogat, ait: *Cum etiam solum Romanum Pontificem pro tempore existentem, tamquam Auctoritatem supra omnia Concilia habentem, Conciliorum indicendorum, transferendorum ac dissolvendorum, plenum jus & Potestatem habere, nedum ex Sacræ Scripturæ testimonio, dictis SS. Patrum, ac aliorum Romanorum Pontificum etiam Prædecessorum nostrorum, Sacrorumque Canonum Decretis, sed propria etiam eorumdem Conciliorum confessione manifeste constet.*

Florentina Synodus Decretis Conciliorum Constantiensis &

XII. Respondet Magister *Andreas Duvallius* hac in causa adversariis minime suspectus, 4. P. Libri *De suprema Romani Pontificis Potestate*, Quæst. 7. „ Concilium Flo- „ rentinum Auctoritatem Papæ supra Concilium non definivisse, etsi definiat eum esse „ Christi Vicarium, totius Ecclesiæ Caput & a Christo illi traditam Potestatem re- „ gendi universalem Ecclesiam: quod nemo eorum, qui contra sentiunt, negat. Illius „ enim Potestatem in Ecclesiam universalem ubique locorum diffusam; sive in omnes „ & sin-

Basileensis de Suprema Concilii Generalis Auctoritate non repugnat.

„ & singulas orbis particulares Ecclesias, admittunt; & omnium Christianorum Patrem „ & Doctorem eum agnoscunt: Sed contendunt Concilium Florentinum non propterea „ definivisse, eum in Ecclesiam universalem, quatenus est legitime congregata, & in „ Concilio aliquo per suos Prælatos generaliter unita & consentiens, Potestatem habe- „ re. „ *Bellarminus* lib. 2. *De Conciliorum auctoritate*, c. 13. hac de Quæstione loquens; *Florentinum Concilium* (inquit) *non ita expresse hæc definivit*. Quin immo Ecclesiæ pascendæ, regendæ, ac gubernandæ rationem & formam restringit ad eum modum qui Sacris Canonibus præscriptus & constitutus est; ex quo sequitur, ipsum Pontificem Canonibus, ac proinde Conciliis Canonum auctoribus subjectum esse. Non enim sic legi debet laudatus Florentinæ definitionis Fidei locus, ut vulgo legitur; *Quemadmodum etiam in Actis Conciliorum œcumenicorum, & in Sacris Canonibus continetur*: Sed sic: *Et ipsi in B. Petro pascendi, regendi, gubernandi universam Ecclesiam a Domino Jesu Christo potestatem traditam esse, quemadmodum & in Actis Conciliorum œcumenicorum, & in Sacris Canonibus continetur*. Quo modo legunt *Blondus* Eugenii IV. Notarius lib. 3. Decadis 10. *Marcus Vigerius* Ordinis FF. Minorum professor, Senogalliensis postea Episcopus, & S. R. E. Cardinalis, in Decachordo, Chorda 10. *Joannes Fischerus* Roffensis Episcopus in Articulo 25. contra Lutheranas assertiones, *Joannes Ekius* lib. 2. *De primatu S. Petri*, Cap. 25. *Albertus Pighius* Lib. 4. *De Hierarchia Ecclesiæ*, Cap. ultimo. Et hæc Versio Græco textui respondet; Καθ' ὃν τρόπον καὶ ἐν τοῖς πρακτικοῖς τῶν οἰκουμενικῶν συνόδων, καὶ ἐν τοῖς ἱεροῖς κανόσι διαλαμβάνεται. *Juxta eum modum, quo & in Actis Conciliorum œcumenicorum, & in Sacris Canonibus continetur*. Quibus si conjungantur, quæ in Disputationibus de potestate Romani Pontificis ultro citroque dicta sunt in eadem Synodo, evidentissimum erit eam illæsa & inconcussa voluisse Constantiensis & Basileensis Conciliorum Decreta de Concilii Generalis cujuscumque immediate a Christo accepta & Pontificia superiori potestate, in iis quæ ad Fidem, extirpationem Schismatis & generalem Ecclesiæ Reformationem in Capite & in membris pertinent.

Sessione 7. XIII. Cum enim in ferventi disputatione de additione vocis *Filioque* ad Symbolum *Andreas* Rhodius Archipræsul dixisset: *Quotiescumque error aliquis emerserit, Papæ incumbere necessitatem docendi Populos Catholicam Veritatem, & totam Christi Catholicam Ecclesiam, & Patres omnes suscepisse Auctoritatem Romanæ Ecclesiæ, & secutos esse per omnia ejus doctrinam*: Julianus vero Cardinalis recensitam Rhodii assertionem *Agathonis* Papæ auctoritatem confirmasset, ex eaque intulisset; *Quoties de fide aliqua oritur dubitatio, Romanum Pontificem debere ac teneri illam declarare, atque illo docente, omnes Synodos & Ecclesiam universam debere hujusmodi veritatem sequi*; Ad hæc Sessione 9. totius Ecclesiæ Græcæ nomine respondit *Bessarion* Archiepiscopus Nicænus, quem ob eximiam eruditionem, remque in Synodo bene gestam, *Eugenius quartus* Cardinalitiis Infulis ornavit; *De Potestate autem Occidentalis Ecclesiæ multa dicenda suppeterent, nisi aliud nobis esset propositum. Et scimus quidem quæ sint Jura & prærogativæ Romanæ Ecclesiæ: Nihilominus scimus etiam, Prærogativæ ejus quos terminos habeant. Nosse tamen volumus reverentiam vestram, a nobis facultatem hanc negari universæ Ecclesiæ & Synodo, vel etiam œcumenicæ, non tantum Romanæ Ecclesiæ. Quoniam igitur quantacumque facultate polleat Romana Ecclesia, minus tamen Synodo œcumenica & universali Ecclesia; si nos id universali negamus Ecclesiæ, multo magis negabimus Romanæ. Negamus autem non ipsi a nobis, sed arbitramur hoc Patrum decretis negatum*. Romanam Ecclesiam, adeoque & Romanum Pontificem ipsi præsidentem, universali Ecclesia, & Synodo œcumenica ipsam repræsentante inferiorem, coram *Eugenio quarto* & frequenti consessu Patrum in solemni Sessione Florentinæ Synodi asserit *Bessarion* totius Orientalis Ecclesiæ nomine; nemo reclamat; nemo redarguit; nec Summus Pontifex, qui jura certe sua noverat; nec Cardinales, Episcopi, Theologique Latinæ Ecclesiæ doctissimi, ipsum Pontificiam Dignitatem violare, aut de ea male sentire, vel prope Hæreticum esse clamaverunt; Immo *nihil responderunt*, (ut habent Acta.) An vero, non dicam *Bessarionis*, sed totius Ecclesiæ in eo Concilio congregatæ auctoritati, anteponenda *Bellarmini* auctoritas lib. 11. *De Conciliis*, c. 17. confidentius asserentis hanc Propositionem, *Sum-*

mus

mus Pontifex absolute est supra Concilium Generale, esse *fere de fide*? Sed *Bellarminum* luculentius refellent, quæ postrema ejusdem Synodi Florentinæ Sessione, anno 1439. gesta sunt in Tractatu Unionis. Cum de præcipuo Dogmate, scilicet de processione Spiritus Sancti a Patre & Filio, Græcos inter & Latinos convenisset; de Romanæ Sedis Principatu & privilegiis, de Purgatorio, de fermentato & azymo actum est. Ecclesiæ suæ sententiam de Romani Pontificis Primatu Græci his verbis explicuerunt. *De Primatu Papæ sic est constitutum, Ut quæcumque habebat ab initio & ante Schisma Privilegia, rursus hæc ipsa habeat.* Cum vero post biduum *Eugenium IV.* adiissent; Pontifex habens præ manibus Scriptum circumplicatum, sic ipsos est allocutus: *Nos Deo juvante consentimus de omnibus, & una sumus conspiratione uniti. Restat adhuc medica dubitatio: utque antea diximus, eam vobis scriptam damus.* Illis autem rogantibus, lecta Schedula est, postulata quatuor Summi Pontificis continens: Primum Auctoritatem Pontificiam spectabat, cujus majorem explicationem a Græcis extorquere conabatur *Eugenius*; scilicet, *Ut Sedes Apostolica, seu Vicarius Domini nostri Jesu Christi Summus Pontifex habeat sua Privilegia; & licuerit ei suo jure, quippe ut Summo Pontifici, adjicere quod Sacro Symbolo addidit.* Perlecta Schedula, Græci dixere, Nullam habere se ab Imperatore suo respondendi facultatem, sed privatim ut amicos responsum dare. Ad primum ergo Caput responderunt: *Dicimus primum postulatum esse iniquissimum. Nam quomodo nobis affirmare liceat, facultatem esse Romanæ Ecclesiæ addendi seu demendi absque suis fratribus Patriarchis? Quapropter etsi pium est quod fuit additum, qui tamen hoc patrare ausus fuerit citra cognitionem Synodicam, culpa nequaquam vacabit. Quod si lubet, fatemini vos inique fecisse, atque imposterum hoc ipsum non patraturos, & sic veniam impetrabitis.* Post hæc, *Joannes* Provincialis FF. Prædicatorum semel iterumque de Romani Pontificis Primatu jubente Pontifice disseruit, probavitque, *Quod sit Summus Pontifex & Petri Successor Christique Vicarius: & judicet ac regat Catholicam Ecclesiam tamquam Doctor & Pastor.* His auditis, Græcorum Imperator jussit afferri Libros, & Græci Præsules ac Theologi scrutati sunt Privilegia Ecclesiarum. Tandem admisere Privilegia Papæ, duobus exceptis, videlicet: *Ne convocet Synodum Oecumenicam sine Imperatore, & Patriarchis, si conveniant: Quod si advocentur & non veniant, ne propterea impedimento sint quo minus Synodus fiat.* Alterum est: *Ut si quis putet se ab aliquo Patriarcharum pati injuriam; & veniat qui interposuit Appellationem, ne Patriarchæ ipsi sese sistant judicandos, sed Papa mittat in Provinciam quamque Inquisitores, & ibi per eos, præsentibus negotiis in partibus, injuriam passus jus suum obtineat.* Hæc ad Pontificem cum retulisset Imperator, ille die 22. Julii respondit: *Se velle omnia Ecclesiæ suæ Privilegia; velleque ad se fieri Appellationes, Nec non regere & pascere universam Christi Ecclesiam, uti ovium Pastorem: Auctoritatem præterea sibi esse & facultatem celebrandi Synodum Oecumenicam, cum opus fuerit: & omnes Patriarchas parere ejus voluntati.* Die 15. Junii habita selectos inter ex utraque Ecclesia Theologos in Palatio Papæ Disputatione, Græci collatis consiliis, sententiam suam de Romani Pontificis Privilegiis scriptis mandarunt hunc in modum: *De Primatu Papæ, fatemur ipsum Summum Pontificem, & Procuratorem locum gerentem, ac Vicarium Christi, Pastorem & Doctorem omnium christianorum, regentem & gubernantem Dei Ecclesiam, salvis Privilegiis & Juribus Patriarcharum Orientis. Et Constantinopolitanum quidem secundum esse post Papam, deinde Alexandrinum, post hunc esse Antiochenum, postremo Hierosolymitanum.* His præscriptis, *statuerunt nihil amplius scribere aut facere: Sed si hoc a Papa non reciperetur, nihil esse ultra faciendum.* Missam Declarationem lubenter suscepit *Eugenius*, ampliorem Privilegiorum Sedis Apostolicæ explicationem a Græcis non postulavit, certus nihil amplius eos concessuros. Non exegit ut Papam Concilio Generali superiorem, vel infallibilem profiterentur. Quæstiones illas a Conciliis Constantiensi & Basileensi præjudicatas ad examen revocare noluit: Græcos, quamquam Romanum Pontificem inferiorem Œcumenica Synodo non crederent, nec sentirent, ad unionem admisit, atque complexus est. Cum vero Definitio Fidei conscripta esset, in eaque haberetur, Papam Privilegia sua obtinere *juxta determinationem Sacræ Scripturæ & dicta Sanctorum*; Is loquendi modus Imperatori non placuit. *An* (inquit) *si quis Sanctorum in Epistola honorat Papam, excipiet hoc pro Privilegio?* Quamobrem signifi-

gnificavit Papæ aut hæc corrigeret, aut de reditu ejus cogitaret. Inde nova difficultas emersit. Pontifex, & delegati ab eo ad Imperatorem Cardinales, hæc verba expungi nolebant. *Unde* (inquiebat) *melius possumus habere Primatum quam ex Scriptis Sanctorum?* At vero Imperator aliquid addi volebat, scilicet, *Juxta tenorem Canonum* & non *secundum dicta Sanctorum*. Julianus Cardinalis Latinorum nomine locutus, Græcorum scrupulum tollere conatus est, & hæc verba ab ipsis respuenda non esse ait; nec obicem unioni ponere debere, cum *Ex dictis sanctorum Symbolum quoque Fidei compositum sit, & sacrificium, & quidquid Canonibus continetur, ac sine dictis Sanctorum nihil sit factum*. Tum Græci inito consilio scripserunt: *Habenda esse a Papa sua privilegia, juxta Canones, & dicta Sanctorum, Sacramque Scripturam, & Acta Synodorum:* Romani ergo Pontificis auctoritatem Canonibus & Conciliis subditam, ejusque usum ad modum in Actis Synodorum, & in Sacris Canonibus præscriptum restringi sentiebant, idque in Definitione Fidei exprimi voluerunt. Quorum postulatis annuit & sententiæ acquievit *Eugenius IV.* & Occidentalis Ecclesia; quia non privatam illam Græcorum opinionem, sed totius Ecclesiæ sententiam esse in Sacris Conciliis Pisano, Constantiensi, & Basileensi præjudicatam, constitutam, declaratam, & confirmatam agnoverunt. Quapropter & Florentina Synodus in Fidei definitione hanc expressit, Articulum de Rom. Pontificis Primatu his verbis explicans: *Item diffinimus S. Apostolicam Sedem & Romanum Pontificem in universum orbem tenere Primatum, & ipsum Pontificem Romanum Successorem esse B. Petri Principis Apostolorum, & verum Christi Vicarium, totiusque Ecclesiæ Caput & omnium Christianorum Patrem ac Doctorem existere; & ipsi in S. Petro pascendi, regendi, & gubernandi universalem Ecclesiam a Domino nostro Jesu Christo plenam Potestatem traditam esse, quemadmodum & in gestis Oecumenicorum Conciliorum, & in Sacris Canonibus continetur*. Ista constant ex actis Græco Latinis. Disceptationem istam de Summi Pontificis auctoritate cum Œcumenico Concilio comparata; ac de ejusdem infallibili vel errori obnoxio Judicio, summam Fidei non spectare, constat ex eo quod Græcis Concilii Generalis auctoritatem superiorem esse Pontificia, & Romanum Pontificem indeficientis Judicii Privilegio non esse donatum, constantissime propugnantibus, dexteram fraternitatis *Eugenius IV.* porrexerit, dixeritque: *Nos Fratres, Dei beneficio sumus Fide conjuncti*: ac duos ex illa Natione Præsules harum opinionum defensores acerrimos, *Bessarionem* Nicænum & *Isidorum* Ruthenum Metropolitas, Cardinalitiis Insulis ornaverit.

Objectio. XIV. Non solum labefactata, sed penitus abrogata quispiam objiciet Concilii Basileensis Decreta de auctoritate Conciliorum Generalium supra Papam a Florentina Synodo, in qua *Eugenius* IV. Pontifex Maximus Diplomate quod incipit, *Moyses*, dato in publica Sessione, anno 1459. pridie Nonas Septembris, Synodi Basileensis propositiones de potestate Concilii supra Papam damnavit, & Concilii Constantiensis Decreta Sess. 4. & 5. quæ per unam tantum ex tribus Obedientiis post recessum *Joannis* XXIII. condita asserit, a Basileensibus in pravum ac reprobum sensum tracta declarat, earumque Propositionum auctores Schismaticos & Hæreticos denuntiat. „ Ipsasque propositiones „ superius descriptas (*inquit*) juxta pravum ipsorum Basileensium intellectum, quem „ facta demonstrant, velut Sacrosanctæ Scripturæ, & Sanctorum Patrum & ipsius Con„ stantiensis Concilii sensui contrarium; Nec-non præfatam assertam declarationis seu „ privationis sententiam, cum omnibus inde secutis, & quæ in futurum sequi possent, „ tamquam impias & scandalosas, nec-non in manifestam Ecclesiæ Dei scissuram, ac „ omnis Ecclesiastici Ordinis & Principatus confusionem tendentes, ipso Sacro appro„ bante Concilio damnamus ac reprobamus, ac damnatas & reprobatas nuntiamus. De„ cernimus etiam & declaramus, omnes & singulos prædictos fuisse & esse Schismati„ cos & Hæreticos, &c. " Hanc *Eugenii* IV. Constitutionem ex Vaticano Codice edidit *Horatius Justinianus* in Actis Concilii Florentini P. 3.

Responsio. XV. Verum ista Constitutio Decreta Basileensis Concilii de Conciliorum Generalium auctoritate supra Pontificem quinquies in solemnibus Sessionibus ante vigesimam quintam, & antequam Synodus Ferrariam ab *Eugenio* transferretur, renovata & confirmata, & ab ipso *Eugenio* approbata non attingit. Sed tres dumtaxat propositiones, quas

Doctrina de Concilii Generalis aucta.

velut

velut Fidei Veritates eadem Synodus asseruit, definivit, & credendas proposuit hoc tenore.

Veritas de Potestate Concilii Generalis, universalem Ecclesiam repræsentantis, supra Papam & quemlibet alterum, declarata per Constantiense & hoc Basileense Generalia Concilia, est Veritas Fidei Catholicæ.

Veritas hæc, quod Papa Concilium Generale universalem Ecclesiam repræsentans, actu legitime congregatum super declaratis in præfata veritate, aut aliquo eorum sine ejus consensu nullatenus auctoritative potest dissolvere, aut ad aliud tempus prorogare, aut de loco ad locum transferre; est Veritas Fidei Catholicæ.

Veritatibus duabus prædictis pertinaciter repugnans, est censendus Hæreticus.

Veritatem supra Summum Pontificem, non est veritas fidei.

Quia igitur Basileenses Synodum Constantiensem, Propositiones de Auctoritate Concilii Generalis supra Romanum Pontificem ut Dogmata Fidei diffinivisse declararunt, ita ut contrarium sentientes hæreseos nota inurendi, & pœnis in Hæreticos latis coercendi essent: & hoc posito fundamento *Eugenium* quasi a *Fide devium & pertinacem Hæreticum* exauctorare attentarunt, declaravit ille has Propositiones *Juxta pravum Basileensium intellectum, quem facta demonstrabant, Concilii Constantiensis sensui contrarias*, easque damnavit & reprobavit cum omnibus inde consecutis, id est, cum omnibus eorum Actis in Sacrosanctam Dignitatem suam ac Personam a translatione Synodi in civitatem Ferrariensem, aut deinceps agendis; „ Quibusdam Decretis (*inquit*) Constantiæ, Schismate tunc vigente „ editis, inhærere se dicentes, tres Propositiones, quas Fidei Veritates vocant, quasi „ Nos & omnes Principes & Prælatos, & alios Fideles & Devotos Apostolicæ Sedis „ Hæreticos facerent, protulerunt, quarum tenor sequitur in hæc verba: *Veritas de Potestate Concilii Generalis, &c.*..... In hoc perniciosissimi, dum suam malignitatem „ sub veritatis fidei fuco colorant, Constantiense Concilium in malum ac reprobum sen„ sum, & a sana doctrina penitus alienum pertrahunt .... Deinde more Dioscori & „ damnatæ Ephesinæ Synodi, ad quamdam venenatam execrabilemque assertæ declara„ tionis seu privationis Sententiam a Dignitate & Officio Summi Apostolatus inexpia„ bili quodam scelere processerunt, &c.

Cæterum quod ex suggestione *Joannis de Turrecremata* Sacri Palatii Magistri, qui circa id tempus Responsionem suam ad Basileensium Oratorem Florentiæ edidit, ad elevandam Constantiensium Decretorum Auctoritatem, ait *Eugenius*, ab una tantum ex tribus Obedientiis esse condita, PP. Basileenses egregie refellunt in Responsione Synodali, quæ incipit his verbis: *Beatus Hieronymus*, facta Nonis Octobris anno 1439. „ Enervare quidem (*inquiunt*) conatur veritatem in Constantiensi Concilio declaratam, di„ cens, Eam Declarationem ab una tantum Obedientia Joannis XXIII. fuisse factam. „ Sed numquid negare vult, pro eo tempore verum fuisse Concilium, & Declarationes „ in eo factas validas esse? Quid autem contradicere vult de Obedientiis aliis? Recla„ mavit-ne aliqua contra hujus veritatis declarationem? Numquid non omnes unani„ miter & depositionem Joannis laudaverunt & in privationem Benedicti ab omni ju„ re, si quo habebat in Papatu, consenserunt; quæ vigore Auctoritatis Synodalis „ declaratæ per præfatam veritatem facta sunt? Numquid non omnes ad electionem „ felicis recordationis Martini Papæ V. processerunt eadem Synodali Auctoritate? Qui „ quidem Martinus deinceps, approbante Concilio, definivit errorem esse? si quis „ diceret non esse de necessitate salutis credere Romanam Ecclesiam esse supremam in„ ter Ecclesias, si per Romanam Ecclesiam intelligatur universalis Ecclesia, aut Con„ cilium Generale. Item ordinavit, eodem approbante Concilio, Ut quilibet de hæresi „ VVickleffistarum suspectus interrogaretur an credat, teneat, & asserat, Quod quodli„ bet Concilium Generale, & etiam Constantiense, Catholicam Ecclesiam repræsentet. „ Item utrum credat quod quidquid ipsum Concilium Constantiense diffinivit & approbavit „ in favorem Fidei & salutem animarum, quod hoc sit ab omnibus Fidelibus tenen„ dum & approbandum: Cum tamen non ignoraret prædictam Declarationem in eodem „ Concilio factam esse. Deinde vero hoc in Basileensi Concilio eadem Declaratio in„ novata fuit in publica Sessione, ubi de nulla Obedientiarum differentia sermo „ erat, ubi etiam quamplures Cardinales, Patriarchæ, Archiepiscopi, Episcopi, cæ„ terique Prælati & Doctores insignes in multitudine copiosa præsentes erant, &

„ Le-

„ Legatus Apoſtolicus Præſidentiam exercebat. Ut quid ergo nunc allegatur quod „ hæc Declaratio ab una tantum Obedientia in Concilio Conſtantienſi facta fuit " ? „ Cætera nihilominus quæ in Reſponſione illa Synodali contumelioſa in *Eugenium* IV. continentur, obliterata velim.

Nulla vis eſt Eugeniana Conſtitutionis, quæ incipit, Moyſes, adverſus Decreta Conciliorum Conſtantienſis & Baſileenſis de ſuprema Synodorum Generalium auctoritate.

At non minus expungi debet ipſa, qua de agimus, *Eugenii* Conſtitutio, quæ incipit Moyſes, Baſileenſibus Patribus injurioſiſſima, quos homines perditiſſimos, ſcandalorum duces, veræ pacis oſores, ſacrilegos, *Schiſmaticos & Hæreticos* appellat, & declarat; pœniſque in Ferrarienſi Concilio decretis tamquam tales, cum omnibus eorum fautoribus & defenſoribus cujuſcumque ſtatus, conditionis, & gradus Eccleſiaſtici vel ſæcularis, extiterint, puniendos ſtatuit. Eoſdem demum tam furioſe, tam impie Chriſtianæ unionis bonum oppugnare: *Ut ad illud Baſileenſe latrocinium totius orbis dæmonia confluxiſſe videantur.* Hæc (inquam) Conſtitutio ex iis eſt, quas *Nicolaus V.* facta pace cum Baſileenſibus Patribus induci voluit ac penitus aboleri, ut conſtat ex ipſius Epiſtola ad omnes Chriſti Fideles 3. „ Literas (*inquit*) Proceſſus, Mandata & „ Decreta quæcumque; nec-non Excommunicationum, Suſpenſionum, & Interdicti, A„ nathematizationum, etiam Privationum Beneficiorum, Officiorum, ac Dignitatum „ quarumcumque Eccleſiaſticarum vel Mundanarum . . . . . & alias in iiſdem Literis, „ Proceſſibus, Mandatis, & Decretis, quomodolibet contentas Sententias, Cenſuras, & „ pœnas quaſcumque & qualitercumque ſtatutas, inflictas, & promulgatas per præ„ fatum Eugenium Prædeceſſorem noſtrum, & quibuſcumque ſub Literis, quorumcum„ que tenorum, & ſub quacumque data exiſtant, etiamſi cum expreſſione, approba„ tione Ferrarienſis, ſeu Florentini, aut alterius Concilii Generalis, ſive per Nos, aut „ per alium ſeu alios, ipſius, aut Noſtra, ſeu quavis alia Auctoritate, contra dictum „ Baſileenſe Concilium & eos qui ſub nomine Generalis Concilii tam in Baſileenſi quam „ Lauſanenſi civitatibus fuerunt & perſeveraverunt, ac impræſentiarum perſeverant: „ nec-non contra præfatum Amedeum, Felicem V. in ſua obedientia nuncupatum, ac „ quaſvis Perſonas Eccleſiaſticas, Sæculares, vel Regulares, ac etiam Laicales, eiſdem „ conjunctim vel diviſim adhærentes, aſſiſtentes, obedientes . . . . Simili modo „ Declarationes & confirmationes ſuper præmiſſis, & eorum ſingulis, Noſtra ſeu dicti „ Prædeceſſoris Auctoritate quomodolibet factas, nec-non Proceſſus habitos per eaſdem, „ ac quæcumque inde ſecuta . . . . Motu proprio, & ex certa noſtra ſcientia, ac de „ Sedis Apoſtolicæ Poteſtatis plenitudine, nec non de venerabilium FF. noſtrorum S. R. „ E. Cardinalium conſilio & aſſenſu, decernimus & declaramus nullum effectum „ penitus ſortiri, ſed perinde haberi debere ac ſi nullatenus emanaſſent: Eaque omnia „ & ſingula cum inde ſecutis, in Regeſtis ipſius Eugenii prædeceſſoris, & Noſtris, & „ locis aliis quibuſcumque aboleri & deleri mandantes, omnino caſſamus, irritamus, „ & annullamus, ac pro infectis haberi volumus. „ In Propoſitionibus Pacis inter Baſileenſes Patres, ac *Amedeum* ex una, & *Nicolaum V.* ex altera parte, conficiendæ a Rege Chriſtianiſſimo & electoribus Imperii præſcriptis, quæ Tom. 13. Conciliorum Editionis Labbeanæ, P. 1330. editæ ſunt, hæc habetur: Omnia hinc inde conſcripta, ſtatuta, facta, promulgata, abroganda eſſe, etiamſi *Univerſalem Eccleſiam & Auctoritatem Conciliorum univerſalium, aut Sedis Apoſtolicæ concernat quovis modo.* Nulla itaque vis eſt Conſtitutionis, *Moyſes*, adverſus Conciliorum Conſtantienſis & Baſileenſis Decreta de Concilii Generalis Auctoritate ſupra Romanum Pontificem, quam edendo & Notis exaggerando, quibus nihil præter inanes diſtinctiones, & Scholaſticas ſubtilitates, Cardinalium de *Turrecremata & Cajetani* reperias; contra Conſtitutionem *Nicolai V.* quæ incipit, *Tanto nos pacem*, peccavit *Horatius Juſtinianus*, cum ea produxit in lucem, quæ *Nicolaus* ex *Eugenii* Regeſtis deleri juſſit ac pro infectis haberi. Peccaſſet & contra ſinceritatem, quam profiteri debet Scriptor Eccleſiaſticus, ſi id ſciens volens diſſimulaſſet, quod obſervare operæ pretium erat, ne Lectores fallerentur. Sed credere malim Virum Clariſſimum hæc ſatis attenta conſideratione non expendiſſe.

His addiderim, Eugenianam conſtitutionem, quæ incipit, *Moyſes*, in Florentino Concilio generali datam non fuiſſe, ſed in ea quam Florentiæ poſt diſceſſum Græcorum, celebrare perrexit *Eugenius IV.* ejuſdem quidem appellationis, ſed non paris auctori-

ctoritatis. Condita enim & ab omnibus ſubſcripta Fidei definitione, Græciſque poſt confectam unionem in Patriam reverſis, univerſalem Eccleſiam non amplius repræſentabat, adeoque œcumenica non erat. Porro definitio fidei in ſolemni ſeſſione promulgata eſt pridie nonas Julii anni 1439. eodemque menſe exeunte Græci Florentia diſceſſere; Eugeniana vero Conſtitutio, quæ incipit, *Moyſes*, data eſt pridie Nonas Septembris.

Addiderim ſecundo, Si quid *Eugenius* adverſus decreta Conciliorum Conſtantienſis & Baſileenſis de Concilii generalis Auctoritate ſupra Romanum Pontificem ſenſerit, dixerit, vel ſcripſerit, id ab Eccleſia univerſa receptum ac probatum non fuiſſe. Gallicana enim & Germanica Eccleſiæ in antiqua ſententia de ſubjectione Romani Pontificis Conciliorum generalium Auctoritati, in Conciliis Conſtantienſi & Baſileenſi declarata & firmata permanſerunt; in eadem perſeverarunt Patres Baſileenſes quando pacem fecere cum *Nicolao V.* in eadem fuit ipſe *Nicolaus* V. nec eam ſibi tribui moleſte tulit, ut conſtat ex Decreto Synodi Lauſanenſis, quo ipſum Patres Concilii Baſileenſis Lauſanæ congregati in Summum Pontificem eligunt, „ Fida relatione intelligentes illum eamdem credere & tenere veritatem pro conſervanda, manutenendaque Sacrorum auctoritate Conciliorum in Sacroſancta Synodo Conſtantienſi definitam & declaratam, ac in Sacro Baſileenſi Concilio renovatam, nec-non a Prælatis, Regibus, & Principibus, Univerſitatibuſque orbis ſuſceptam, prædicatam, & dogmatizatam, videlicet, Quod generalis Synodus in Spiritu Sancto legitime congregata, generale Concilium faciens Eccleſiam Catholicam militantem repræſentans, poteſtatem immediate habet a Chriſto, cui quilibet cujuſcumque ſtatus vel dignitatis, etiamſi Papalis exiſtat, obedire tenetur in iis quæ pertinent ad Fidem, extirpationem Schiſmatis, & ad Generalem reformationem Eccleſiæ Dei in capite & in membris: & quod quicumque cujuſcumque ſtatus vel dignitatis etiamſi Papalis exiſtat, qui mandatis, ſtatutis, ſeu ordinationibus & præceptis hujus Sanctæ Synodi, & cujuſcumque alterius Concilii generalis legitime congregati ſuper præmiſſis ſeu ad ea pertinentibus, factis vel faciendis, obedire contumaciter contempſerit, niſi reſipuerit, condignæ pœnitentiæ ſubjiciatur, & debite puniatur, etiam ad alia Juris ſubſidia, ſi opus fuerit, recurrendo.

Concilii Lateranenſis V. & Leonis X. Decretis concuſſa non ſunt Conſtantienſia & Baſileenſia de ſuprema Conciliorum Generalium auctoritate.

XVI. Fruſtra vero Lateranenſis Concilii verba ſuperius laudata ex 11. Seſſione, objiciunt Ultramontani Theologi contra Sacroſancta Conciliorum Conſtantienſis & Baſileenſis Decreta de Concilii generalis auctoritate ſupra Romanum Pontificem; hujuſmodi enim objectio firmiſſimis Reſponſionibus diſſipatur, quas Magiſter *Andreas Duvallius* Doctor & Profeſſor Sorbonicus, 4. parte libri „ De ſuprema poteſtate Papæ, „ *Quæſt. 7. ſtrictim exponit*. Ad Concilium Lateranenſe (*inquit*) quod multo expreſſius loquitur quam Florentinum, variæ ſunt Reſponſiones: Quidam enim ajunt non fuiſſe vere & proprie Generale, cum ei vix centum Epiſcopi interfuerint. Alii dicunt caput illud, in quo de Auctoritate Concilii ſupra Pontificem mentio fit, a Concilio non fuiſſe diſcuſſum, aut examinatum, ſed tantum perlectum coram Prælatis Concilii, qui ſine prævio examine illud approbaverunt: Ideoque dici non poſſe Conciliariter concluſum & definitum. Alii ſic rem expediunt: Etiamſi (*inquiunt*) Concilium abſolute fuiſſet Generale (quod tamen propter Epiſcoporum paucitatem relinquitur incertum) tamen rem ipſam ut Decretum Fidei Catholicæ non definiunt: Nulla enim in verbis Concilii nota apparet, ex qua fidei definitionem colligamus: Nam nec anathema pronunciat in eos qui contra ſentient, nec dicit ſe hoc expreſſe aut proprie definire, aut eſſe de neceſſitate ſalutis ita credere, vel quid ſimile, ex quo expreſſa definitio colligatur. Alii denique reſpondent: Concilium eatenus Auctoritatem Papæ ſupra Concilium definire, quatenus id ex Sacris Scripturis, Patribus, & antiquis Canonibus manifeſte conſtare cenſetur. Ad hæc enim, ſi omnia verba attente expendantur, vim ſuæ diffinitionis, ſi quæ ſit, Concilium revocat. Atque quod res illa de fide ſit, ex nullo Scripturæ, Patrum, aut antiquorum Canonum teſtimonio conſtat: Igitur non poteſt illud dici a Concilio Lateranenſi tamquam de fide definitum. Cæterum non tantum neutra harum opinionum hæretica, ſed etiam neutra erronea & temeraria, ſaltem temeritate opinionis.

Magistro *Duvalio* præivit Cardinalis *Bellarminus* Cap. 13. Lib. 2. De Conciliorum Auctoritate: „ Quamvis (*inquit*) postea in Concilio Florentino & Lateranensi ultimo „ quæstio de Superioritate Papæ definita videatur: Tamen quia Florentinum Concilium „ non ita expresse hoc definivit, & de Concilio Lateranensi quod expressissime rem de„ finivit nonnulli dubitant an fuerit vere Generale, ideo usque ad hanc diem Quæstio „ superest etiam inter Catholicos. „ Recensitæ a Magistro *Duvallio* Responsiones, quibus conficitur, *Leonis X.* & Lateranensis Concilii laudatum ex undecima Sessione locum non adstruere Propositionem de Auctoritate Romani Pontificis supra Concilia tamquam dogma fidei, pariter ostendunt isto Adversariorum achille nullatenus concuti Conciliorum Constantiensis & Basileensis Decreta de Concilii Generalis Auctoritate supra Papam. Concilium enim Constantiense ex omni parte Œcumenicum est; Basileense ad translationem usque in Civitatem Ferrariensem. Lateranense V. Gallicana Ecclesia, Parisiensis Academia, viri plerique ex aliis Nationibus doctissimi Œcumenicum non esse sentiunt, quod Ecclesiam universalem non repræsentaret, utpote constans octoginta quinque dumtaxat Patribus magnam partem Italis. *Leo* itaque *Decimus* cum Lateranensi sua Synodo abrogare non potuit Conciliorum Generalium Constantiensis & Basileensis Decreta, nec sane abrogare voluisse censendus est: Sed quod de Nicænis Canonibus ad *Anatolium* Constantinopolitanum Patriarcham *S. Leo* scribebat, dicturus fuisse videtur de Synodi Constantiensis Decretis in Basileensi ante translationem renovatis, & confirmatis, nisi ipsi obreptum fuisset: *Sancti illi & Venerabiles Patres, qui in Urbe* Constantiensi *mansuras usque in finem Mundi Leges Ecclesiasticorum Canonum condiderunt, & apud Nos, & in toto orbe terrarum in suis constitutionibus vivunt: & si quid usquam aliter quam illi statuere præsumitur, sine cunctatione cassatur: Ut quæ ad perpetuam utilitatem generaliter instituta sunt, nulla commutatione varien tur, nec ad privatum trahantur commodum, quæ ad bonum sunt commune præfixa.*

Præterea, Quæstio illa de Concilii Œcumenici, & Romani Pontificis cum illa comparati Auctoritate in Synodo Lateranensi expensa non fuit, non disquisitumquid secundum Scripturas & Traditionem de illa dicendum esset, non recensita & examinata Synodi Constantiensis Decreta, non rogatæ sententiæ Patrum: Cavallicensis Episcopus, nullo ea de re habito tractatu *Leonis X.* jussu Pontificium ejus diploma de Sanctionis Pragmaticæ abrogatione legit. Quo quidem in Diplomate Sententia illa habetur: *Romanum Pontificem, tamquam Auctoritatem super omnia Concilia habentem, conciliorum indicendorum, transferendorum, ac dissolvendorum jus & potestatem habere*: Inserta (inquam) hæc sententia Apostolicis literis est ut propositio incidens, non principalis; non ut Decretum, sed ut Decreti ratio. Probare scilicet volens Pontifex non esse inconcussam Pragmaticæ Sanctionis auctoritatem, licet a Concilio Basileensi confirmata sit, ait Conventum Basileensem tunc a ratione Concilii Œcumenici excidisse, post translationem Synodi Ferrariam *Eugenii IV.* Decreto: Adeoque nullius esse roboris quæ in eo gesta sunt. De hujusmodi porro translatione dubitari non posse quin legitima fuerit, cum Romanus Pontifex pro tempore existens tamquam auctoritatem super omnia Concilia habens Conciliorum indicendorum, transferendorum, ac dissolvendorum jus & potestatem habeat. Nemo autem nescit falsis interdum rationibus Pontifices Maximos differendo uti posse. Quamquam ad Conciliorum indictionem, & translationem atque dissolutionem justis de causis & bonum universalis Ecclesiæ spectantibus Auctoritatem aliquo sensu *super omnia Concilia* Romanum Pontificem habere dici possit, & nihilominus Generali Concilio *obedientiam* debere *in his quæ pertinent ad Fidem, & extirpationem Sichsmatis, & Reformationem generalem Ecclesiæ Dei in Capite & in membris: &, Si mandatis, statutis, seu ordinationibus & præceptis Concilii Generalis legitime congregati super præmissis, seu ad ea pertinentibus, factis vel faciendis obedire contumaciter contempserit, condignæpœnitentiæ subjiciendum, & debite puniendum, etiam ad alia Juris subsidia, si opus fuerit, recurrendo.* Hæc nisi conciliari possint, pugnantia sensit scripsitque *Leo X.* cum hic aperte significet non improbare se quæ ante Synodi Basileensis translationem in eo decreta fuerunt, neque Concilii

Con-

Constantiensis Decreta attingat: Inde vero Pontificem super omnia Concilia potestatem habere dicat, ideoque ea indicere, transferre, ac dissolvere posse. Id quidem, quod spectat dissolutionem & translationem Synodi Generalis, Romanum Pontificem non posse absque Concilii ipsius consensu, Constantiensis, & Basileensis Synodus ante translationem, & in Sessionibus ab *Eugenio IV.* confirmatis, declararunt: Sed urgente necessitate, & utilitate evidenti Ecclesiæ postulante, a Summo Pontifice, magna præsertim & saniori parte Patrum, in qua Cardinales & Episcopi pene omnes numerantur, consentiente, aliquando transferri, aut dissolvi posse Concilia, pro auctoritate, quam habet Canones interpretandi, temperandi, ac in iis dispensandi, non negarunt. Ut enim ait *Nicolaus Car-dinalis Cusanus* Lib. II. *De Concordantia Catholica*, Cap. 20. *Negari non debet quin Romanus Pontifex ἐπιεικείᾳ uti possit. Legitur enim prima Actione* 8. *Concilii Adrianum scripsisse*; „ Ut cum Gelasio Papa dicamus, necessaria „ rerum dispositione constringimur, & Apostolicæ Sedis moderamine convenimur, sic „ Canonum Paternorum Decreta librare, & retro Præsulum Decessorumque nostrorum „ Præcepta metiri, ut quæ præsentium necessitas temporum restaurandi Ecclesiis relaxanda deposcit, adhibita consideratione diligenti, quantum potest fieri, temperemus: „ Quod & nos æqua possumus pro lucrandis fratribus ratione prosequi, & temporum „ necessitati consulendo prorsus imitari. *Ecce hoc fatendum est eo modo quo scribitur, ut in necessitate & utilitate pro restaurandis Ecclesiis, adhibita consideratione diligenti, quantum fieri potest, temperetur. Et pro hoc est notandum ver.* Sed sciendum, *cum Glo.* 61. *D.* & *Q.* 1. Quod propter necessitatem, *in Glo. Quia Ecclesiasticæ prohibitiones habeant certas causas, tunc illis cessantibus, licet Jus ob suam generalitatem non cesset, habet tamen relaxatio locum. Venire enim contra generalem prohibitionem in particulari casu, ubi necessitas vel utilitas hoc suadet, quoniam Juris causa cessat, talis relaxatio non proprie est Juris relaxatio, sed declaratio casum illum in ratione legis non comprehendi*, 28. Dist. *De Syracusanæ*. Hoc forte sensu Romano Pontifici potestatem super omnia Concilia, & auctoritatem illa transferendi & dissolvendi tribuit *Leo X.* Si vero absolutam super Concilia potestatem, eaque pro libito transferendi & dissolvendi auctoritatem ipsi vindicaverit, ita ut Generali Concilio sit absolute superior, nec illius legibus ullatenus adstringatur, ipsius opinio non est admittenda, *nisi Sacræ Scripturæ testimonio, dictis SS. Patrum, ac aliorum Romanorum Pontificum, Sacrorum Canonum Decretis, propriæ etiam eorumdem Conciliorum confessioni* consentaneam esse *manifeste constet*, quemadmodum constare asserit. At nullus Scripturæ locus *juxta unanimæ consensum Patrum, & secundum eum sensum, quem tenuit & tenet Sancta Mater Ecclesia* (ut Concilium Tridentinum decernit) explicatus: Nulla SS. Patrum, aut veterum Pontificum testimonia, nulli Canones, nulla Conciliorum Decreta, Romano Pontifici auctoritatem super omnia Concilia, etiam Generalia, eaque transferendi & dissolvendi pro solo arbitrio potestatem convenire probant. Nulla speciatim notat Scripturæ Sacræ, SS. Patrum, Canonumque loca *Leo X.* Testimonia vero in genere tantum allegata nihil probant, ut liquet ex duplici Juris Axiomate, primum L. *Item apud Labeonem*. §. *Ait Prætor. de Injur.* habetur his verbis: *Quæ notabiliter facta sunt, nisi notentur, quasi neglecta videntur*. Alterum vero in Gloss. in c. 15. §. *Si quis igitur*, in verbo, *Speciem*, *De Excep.* in 6. *Non sufficit aliquid in genere proponere, quando quælibet species eumdem non operatur effectum*.

Opinio de Pontificis potestate super Concilium in rem judicatam non transivit.

XVII. Quicumque vero sit *Leonis X.* & Lateranen-sis Concilii sensus, certissimum est, Ultramontanorum Theologorum opinionem de Summi Pontificis Auctoritate supra Concilium in rem judicatam non transisse, ex his quæ in Tridentina Synodo anno millesimo quingentesimo sexagesimo-tertio disceptata sunt, cum Sessionis vigesimæ-tertiæ Canones componerentur. Nam cum præter septem Canones de Hierarchia jam paratos, octavus a Cardinali *Lotharingo* fuisset propositus, quo declararetur Pontificis Romani Prærogati-va, *Pius IV.* quicum omnia communicanda Romam mittebantur, ad Legatos per Cardinalem *Borromæum*die nona Januarii rescripsit, Necessarium censeri ut adderentur Canoni verba ex Florentini Concilii Definitione deprompta, quibus

Romanus Pontifex universalis Ecclesiæ Pastor, & Rector declaratur : & hanc formam Canonis Tridentum remisit : „ Anathema sit, si quis dixerit B. Petrum per institutionem Christi non fuisse primum inter Apostolos, & ejus Vicarium in terra ; vel necesse non esse, ut sit in Ecclesia unus Pontifex, Petri Successor, eique æqualis in Auctoritate regiminis ; Atque in Romana Sede legitimos ejus Successores ad hoc usque tempus non habuisse Jus Principatus in Ecclesia, nec fuisse Pastores, & Doctores omnium Christianorum, nec fuisse ipsis traditam a Domino nostro Jesu Christo plenam potestatem pascendi, regendi, & gubernandi Ecclesiam universalem ". Canonem his verbis conceptum Gallicanæ Ecclesiæ Præsules ac Theologi summo consensu improbarunt, nec adduci potuerunt umquam ut illum admitterent. Displicebant ipsis ea verba, *Summo Pontifici inesse potestatem regendi Ecclesiam universalem* : cum illa officere viderentur sententiæ neganti Eum esse superiorem Concilio ; ac proinde, loco horum verborum, *Ecclesiam universalem*, ponendum esse censebant : *Omnes Fideles, & omnes Ecclesias*. Post hæc, urgentibus Pontificiis Legatis, ut huic de Summorum Pontificum Auctoritate Canoni illa saltem verba adderentur ex Concilio Lugdunensi desumpta, quod a Basileensi laudatum est, *Universalis Ecclesiæ Pastores* ; & loco particulæ, *Oves Christi*, adderetur vox collectiva, hoc est, *Gregem Domini* : Galli hunc etiam loquendi modum rejecerunt, volebantque ut Summus Pontifex *Rector Ecclesiæ Catholicæ* potius diceretur. Quæ vox tametsi idem valere videretur, a compluribus tamen tamquam dubia repudiabatur, quod nomen *Catholici* aptum etiam sit ad significandum *Fidelem* ; adeoque omnis Fidelium Episcopus dici quodammodo possit Episcopus Ecclesiæ Catholicæ. Quo sensu in Concilio Carthaginensi usurpatum est, ubi legitur : *Augustinus Episcopus Ecclesiæ Catholicæ dixit*. Atque ad id confirmandum observarunt, legi in *S. Cypriano*, cum ipse in Ecclesiæ sinum quosdam reciperet, qui hæretici fuerant, non solum ab eo jussos esse confiteri, *Cornelium* esse Pastorem Ecclesiæ Catholicæ, sed eumdem hoc non contentum, voluisse ut adderetur, *id est, Universalis*. Unde ille censebat posterius vocabulum quamdam prioris ambiguitatem tollere : Idcirco attributum videri Romano Pontifici in Synodo Lugdunensi epithetum *Universalis*. Quod si idem utraque voce significari Galli censebantur, cur utramlibet æque non admittebant ? Alii hoc medium concordiæ proponebant, ut diceretur, *Totius Ecclesiæ Catholicæ*. Et sane complures auctores erant, ut etiam absque addito acciperetur vox illa, quippe quæ extat in Symbolo, quæque præterea usurpatur a Summis Pontificibus in solemnibus ipsorum subscriptionibus. Post multas demum concertationes, *Ferdinando* Cæsare suadente, *Pius IV.* consultius esse duxit ac tutius, ut ab hujusmodi disputationibus, quæ Fidei summam non spectant, abstineretur. Canon itaque, qui Patres in studia tam contraria distraxerat, suppressus est, nec antiquæ Ecclesiæ Gallicanæ sententiæ de Auctoritate Concilii Generalis supra Romanum Pontificem fuit nullatenus derogatum. Hæc constant ex *Palavicino* Cardinali in Historia Concilii Tridentini Libro 19. Cap. 12. Num. 3. Cap. 13. Num. 7. Lib. 21. cap. 4. Num. 12. & cap. 11. Num. 1. Hac utor Historia Latine reddita a *I. B. Giattino* Societatis Jesu Sacerdote.

Bulla Retractationis Pii II. vim Concilii Basileensis ac Decretorum ipsius de Suprema Concilii Generalis Auctoritate non elevat.

XVIII. Erit qui Bullam Retractationis *Pii II.* objiciat, datam *6.* Kalendas Majas anno 1463, hisque verbis incipientem ; *In Minoribus* : Qua retractat ea quæ olim de Actis Basileensis Concilii contra *Eugenium IV.* & de Concilii Generalis Auctoritate, juxta ejusdem Concilii diffinitionem scripserat, cum *Æneas Sylvius* tantum esset in minoribus constitutus, & Cardinalis *Dominici Capranica* familiaris, quem ad Concilium Basileense comitatus fuerat.

XIX. Verum Concilii Basileensis ac Decretorum ipsius de potestate Concilii supra Romanum Pontificem vim ac auctoritatem non convellit aut elevat *Pius II.* in illis Retractationis Literis, quæ ea dumtaxat spectant, quæ Basileæ, post Synodi translationem in civitatem Ferrariensem ab *Eugenio IV.* factam, decreta vel gesta sunt, scilicet trium Propositionum velut Dogmatum Fidei definitionem Sessione 33. *Eugenii* Depositionem, *Amedei* Electionem, quæ omnia rite & Canonice facta propugnaverat *Æneas Sylvius* : At Decreta Constantiensis Concilii de Synodorum Generalium Auctoritate

ſupra Romanum Pontificem in Concilio Baſileenſi ante translationem quinquies renovata, & ſententiam ſecundum hæc a ſe propugnatam, tantum abeſt ut retractaverit, ut potius ipſo Retractationis Diplomate confirmaverit. „ Cum his (*inquit*) & Generalis Concilii Auctoritatem & Poteſtatem complectimur, quemadmodum & ævo noſtro Conſtantiæ, dum ibi fuit Synodus Univerſalis, declaratum definitumque eſt. „ Veneramur enim Conſtantienſe Concilium, & cuncta quæ præceſſerunt, a Romanis „ Pontificibus Prædeceſſoribus noſtris approbata: Inter quæ nullum invenimus um- „ quam fuiſſe ratum, quod ſtante Romano indubitato Præſule abſque ipſius Auctoritate „ convenerit." Si quid aliud ſenſerit *Pius II.* rationibus certe ſuis conſuluit, & humani aliquid paſſus eſt, qui veritatem de Suprema Conciliorum Generalium Auctoritate quam in minoribus conſtitutus, cum viris totius orbis Chriſtiani doctiſſimis & Oecumenica Synodo egregie defenderat, nec abjecerat factus Cardinalis; ſtatim atque creatus eſt Pontifex abſque examine deſeruerit, ejuraveritque; nec ſatis attenderit ad auream illam Sancti Leonis Magni ſententiam Epiſtola 132. ad Leonem Auguſtum; „ Secundum Apoſtolum, Si quæ deſtruxi, hæc ædifico, prævaricatorem me conſtituo, & „ eis me ultionum conditionibus ſubdo, quas mea conſenſione firmavi . . . . De rebus „ & apud Nicæam & apud Chalcedonam, ſicut Deo placuit, definitis: nullum audemus „ inire tractatum: Tamquam dubia vel infirma ſint, quæ tanta per Spiritum Sanctum „ fixit Auctoritas.

ARTICULUS V.

Acta Baſileenſis Concilii poſt Translationem factam Ferrariam, Eugenii IV. Pontificis Maximi Depoſitionem, & Felicis V. Electionem ſpectantia Univerſalis Eccleſiæ non probavit Aſſenſus. Nonnulla tamen hoc ipſo tempore pia & ſalutaria Decreta Patres Baſileenſes ediderunt; Inter alia, Decretum de Immaculata Deiparæ Virginis Conceptione. At pia illa ſententia Synodi Baſileenſis Judicio in Dogma Fidei non evaſit.

I. E*ugenii IV.* Literis ac Mandatis de Concilii translatione Ferrariam, acceptis poſt multas conſultationes, motuſque animorum, Patres Baſileenſes Seſſione 29. quarto Idus Octobris anni 1437. congregati, diſſolutionem ac translationem Synodi irritas pronuntiarunt, juſſeruntque illas revocaret, alioquin in pœnas latas Decreto hujus Synodi, quod incipit, *Quoniam frequens*, 11. Seſſione edito ac promulgato incurſurum; & juxta illius tenorem, niſi infra quatuor menſes reſipuerit, ipſo facto a Pontificatus adminiſtratione ſuſpenſum iri; & Synodum ſubinde ad ulteriorem Sententiam proceſſuram. Prohibuerunt inſuper, ne quis ratione & occaſione diſſolutionis & translationis ab *Eugenio* factæ a Synodo Baſileenſi recedere, aut Ferrariam ire vel mittere auderet, ſub pœnis excommunicationis & privationis omnium Beneficiorum, Dignitatum, & Officiorum, & incapacitatis perpetuæ ad ea obtinenda; Collegiis vero, Capitulis, & Academiis, ſub pœna Interdicti. Pontifici etiam vetuerunt deinceps contra Concilium, Conciliareſve quidquam attentaret. Impetrationes ſive Collationes Beneficiorum a Conciliaribus poſſeſſorum, in Curia Romana per Pontificem aut alias per viam privationis factas, in irritum miſerunt. Latiſque Cenſuris in eos, qui Mandatis Pontificiis hac in re parerent, ſtatus ſui ſecuritati proſpexere. Poſt hæc, ad Literas quaſdam Apologeticas *Eugenii*, contra Synodi Monitorium emiſſas, quibus crimen Schiſmatis Patribus impingebat, Reſponſio Synodalis edita eſt, 14. Kalendas Novembris, quæ incipit: *Eccleſiam ſuam*. Tunc Chriſtianus orbis in varias Obedientias ſciſſus eſt. *Alfonſus* Rex Aragonum, *Eugenio* propter Regnum Neapolitanum infenſus, Baſileenſia Decreta laudavit, probavitque. *Amedeus*, Sabaudiæ Dux operas ſuas ad *Eugenium* Baſileenſibus Patribus conciliandum interpoſuit, miſſa ad Ipſum Legatione, Pontifice cum Patribus commiſſo, *alter alterum accuſat, reprehendit, damnat: Hic excommunicat, illi abſolvunt: Illi decernunt, Iſte abrogat: Illi Baſileam, Iſte Ferrariam Prælatos advocat. Quiſque per ſe agit & curat alterius geſta injuſta, ſua ſancta videantur.* Ita *Auguſtinus Patricius*, Cap. 64.

Conventus Baſileenſis translationem Synodi ab Eugenio factam irritam dicit.

II. Sessione 31. nono Kalendas Februarii, an. 1438. celebrata triplex Decretum conditum est. Primum de Causis, quo Synodus statuit ; „ Ut in partibus ultra quatuor „ dietas a Romana Curia distantibus, omnes quæcumque Causæ exceptis Majoribus in „ jure expresse enumeratis, & Electionum Ecclesiarum Cathedralium, & Monasteriorum „ quas immediata subjectio ad Sedem Apostolicam devolvit apud illos Judices in partibus, „ qui de Jure aut Consuetudine præscripta cognitionem habent, terminentur & finiantur. Alterum Decretum frivolas & desultorias Appellationes prohibet. Ante diffinitivam Sententiam ad quemcumque etiam ad Romanum Pontificem appellari vetat; causas quascumque, per Appellationem ad Romanam Curiam devolutas, Basileæ, non in curia *Eugenii*, aut Ferrariæ judicari jubet. Decretum tertium collationes Beneficiorum spectat : Gratias Expectativas & Reservationes Beneficiorum jam factas aut faciendas a Romano Pontifice, vel Sedis Apostolicæ Legatis, penitus abolet ac rescindit ; servata nihilominus Romano Pontifici Beneficii unius ex decem, vel duorum ex quinquaginta collatione, & Jure Præventionis illæso. Viris Literatis & Graduatis Beneficia certo ordine conferri jubet ab Ordinariis, etiam in Ecclesiis Cathedralibus ; in iisque Theologum institui, qui bis aut semel quavis hebdomada lectionem habeat : qui in favorem studii distributiones percipiat, etiam cum absuerit a Divinis: Quarto Decreto, quod incipit: *Omnis Ecclesia*, suspenditur *Eugenius* ab omni Pontificatus Administratione tam in spiritualibus, quam in temporalibus, ob attentatam (ut ajunt) Concilii dissolutionem & translationem contra ejusdem Concilii Decreta, & contumaciam : & hanc administrationem ad se devolutam Synodus declarat : Seque hac in causa ulterius processuram. Discessit interim Basilea *Julianus* Cardinalis Sedis Apostolicæ Legatus, & Concilii Præses & *Eugenio* deinceps contra Synodum adhæsit. Patres *Ludovicum* Cardinalem Arelatensem, qui unus ex Eminentissimo Ordine in Synodo supererat, Præsidem cum plena potestate crearunt.

Decretum de Causis.

De Beneficiorum Collatione.

Eugenii IV. suspensionem attentant Basileenses.

III. Sessione 33. nono Kalendas Aprilis celebrata, Synodum Ferrariensem damnavit Basileensis, omniaque ab ipsa, & *Eugenio* ei Præsidente, contra Conciliares, aut contra ipsum Concilium decreta ac gesta, decernenda vel gerenda rescidit, & irrita declaravit.

IV. Duobus mensibus ab *Eugenii* Suspensione elapsis, cum Synodus Basileensis ad ejus exauctorationem procedere decrevisset, Regum Hispaniæ & Aragonum, Ducisque Mediolanensis Oratores postularunt, ut Judicium contra *Eugenium* ad diem octogesimum differretur : Alioqui suorum Principum nomine sunt protestati de dissensu, quod Schisma ex his motibus excitandum metuerent: Ex prorogatione autem coalescere posse concordiam Concilium inter & Pontificem. Idem suo Provinciæque suæ nomine rogavit Mediolanensis Archiepiscopus : Idem *Ludovicus* Protonotarius Romanus, Vir Juris utriusque Consultissimus. Sed & Oratores Electorum Romani Imperii, Dominorum suorum nominibus petierunt, ut Quæstione adversus *Eugenium* supersederetur, utque Synodus in alterum ex tribus locis transferretur. Tunc Germanicæ neutralitati initium datum, de qua *Augustinus Patricius* Cap. 73. scribit : „ Convenerunt Francofordiæ Electores Imperii, post mortem Sigismundi Cæsaris ad novum Cæsarem subrogandum : Qui cum varia in dies Edicta Romani Pontificis & Basileensium cernerent, communi consensu 15. Kal. Aprilis ejusdem „ anni 1438. statuunt se Provincialesque omnia Decreta alterius partis contra alteram „ partem non suscipere, venerarique & Eugenium Pontificem, & Concilium Basileense, „ velleque usque ad sextum mensem deliberare cujus parti sit adhærendum. Interea tamen protestari, Se non discedere ab obedientia & reverentia Sedis Apostolicæ. Prælatos autem Ecclesiarum populos sibi commissos Jure ordinario gubernaturos. Hoc principium fuit neutralitatis Germanicæ, quæ prætextu concordiæ per sex menses instituta, „ supra sex annos perduravit, ab Eugenio & Basileensibus reprobata. Nemini enim parebant cum Censuræ imponebantur. Frustra vero Electorum, & Mediolanensis Ducis Oratores, ut in causa *Eugenii* supersederetur; multis argumentis instabant. Conciliares namque rem maturandam decreverunt, Quæstionem contra Pontificem habendam, probationes criminum instruendas, testes audiendos. Prælati Hispanicæ Nationis protestabantur, „ Se probationi criminum Eugenii non assensuros. Panormitanus etiam Præsul supersedendum affirmabatque Italis & Hispanis non concensebat, sentientibus, quasi media

Principes Actis Basileensibus contra Eugenium non consentiunt.

Germanicæ Neutralitatis initium.

„ parte

„ parte Concilii, nihil ab aliis ſtatui poſſe: Quod a Gallis & Germanis non admittebatur, cum dicerent, Eos nullo modo eſſe non modo numero pares, ſed vix quartam partem, Quibus reſpondebat *Panormitanus:* Secundi ordinis Sacerdotes quibus pars illorum prævalebat, *non habere poteſtatem ſtatuendi in Conciliis*, & proinde ſe eſſe eis æquales, cum numero Prælatorum inferiores non eſſent. Facta tandem congregatione generali ad 4. Kalendas Majas, cum de accuſationibus *Eugenii*, probationibuſque adverſus ipſum admittendis ageretur, Oratores Regum Hiſpaniæ & Aragoniæ, Duciſque Mediolanenſis; & Barcinonenſis Epiſcopus, nomine Eccleſiæ Hiſpanienſis, Archiepiſcopus Mediolanenſis nomine Italiæ, interceſſerunt. Quod ſi fieret, proteſtati ſunt neque Principes ſuos conſenſuros. Sed cum his non moverentur Conciliares, jamque Decretum admiſſionis Articulorum, jubente Præſide legeretur, omnes e concione diſceſſere. Interim *Carolus VII.* Rex Chriſtianiſſimus ex Bituricenſi Gallicanæ Eccleſiæ conventu, in quos Pragmatica Sanctio condita eſt, *Oratores Baſileam miſit*, *orans iterum Patres, ut a proceſſu contra Eugenium ceſſarent*, *promittens ſe operam daturum pro concordia & pace*. Eodem tempore celebratus eſt Nuremburgenſis conventus, in quo Synodi Baſileenſis Legati ab Oratoribus Cæſaris & Principum rogati, ut Patres Principum arbitrio & interventione pacem inter ſe ac Pontificem componi permitterent, reſponderunt; Id neque fieri poſſe, neque juſtum videri: *Quoniam non liceret Sæculares Principes de Rebus Eccleſiaſticis judicare*, neque eſſe utile Reipublicæ, ut Principes videantur legem præſcribere Concilio generali & Romano Pontifici. Conventus alter ibidem paulo poſt celebratus eſt, in quo de concordia Pontificem inter & Concilium actum, & de tertii loci electione ad Concilii œcumenici celebrationem, ad quod Baſileenſes ac Ferrarienſes confluerent. Quod & Chriſtianiſſimi Regis Oratores ejus nomine ſuggeſſerunt. Novus Conventus menſe Martio anni 1430. habitus eſt Moguntiæ, ubi Synodi Baſileenſis Legati cum Principibus, & Oratoribus Cæſaris ac Regum convenientes, acriter petitionibus Principum reſiſtebant, petebantque Concilii Decreta a Cæſare & Principibus ſuſcipi. At Principes, Oratoreſque Cæſarei, urgebant ut Judicio contra Summum Pontificem ſuperſederetur, permitterentque Patres Concilium transferri. At nihil obtinuere. *Nicolaus de Cuſa* tum *Eugenii* cauſam tuebatur, nec jam Baſileenſem Conventum Generale Concilium eſſe, ubique prædicabat. Iſta conſtant ex *Auguſtino Patritio*. Rex etiam Angliæ *Henricus VI. acerbiſſimis Literis Patres increpavit, quod auderent Romanum Pontificem judicare, aſſerens Antichriſti tempora eos introducere, & exhortans ut a Proceſſibus ceſſarent: & in literarum ſuperſcriptione, Baſileenſem Congregationem, non autem Concilium appellavit.*

V. Interea Patres Baſileenſes Concluſiones octo per Sacræ Theologiæ profeſſores excuſſerunt, quas *Veritates Catholicæ Fidei* placuit ipſis appellare, quarum diffinitione *Eugenium* hæreticum, & in hæreſim relapſum probatum iri confidebant, ſcilicet: *Articuli a Baſileenſibus Veritates Fidei falſo inſcripti.*

1. *Veritas eſt Catholicæ Fidei, Sacrum Generale Concilium ſupra Papam & alium quemvis Poteſtatem habere.*

2. *Generale Concilium legitime congregatum, ſine ipſius conſenſu nec diſſolvere, nec transferre, nec prorogare ad tempus ex Auctoritate ſua poteſt Romanus Pontifex: idque veritatis ejuſdem eſt.*

3. *Qui pertinaciter his veritatibus ſe opponit, hæreticus eſt cenſendus.*

4. *Has veritates Eugenius Papa quartus oppugnavit, cum primo ex plenitudine Poteſtatis Apoſtolicæ Baſileenſe Concilium diſſolvere, ſive transferre attentavit.*

5. *Errores his veritatibus repugnantes monitus tandem per Sacrum Concilium Eugenius revocavit.*

6. *Diſſolutio ſive translatio per Eugenium ſecundo attentata, prædictis eſt obvia Veritatibus, inexcuſabilemque circa Fidem errorem continet.*

7. *Eugenius iterato diſſolvere ſeu transferre Concilium tentans, in revocatos errores prolabitur.*

8. *Commonitus per Synodum Eugenius ut diſſolutionem ſive translationem ſecundo attentatam revocaret, poſt declaratam contumaciam in rebellione perſiſtens, Ferrariæque Conciliabulum erigens, ſeipſum pertinacem declarat.*

Hujus Diſputationis ac Judicii Promotor fuit *Nicolaus Burgundus* ex Ordine FF. Prædica-

dicatorum, *Vir acutus, & longe majoris animi quam corporis, qui nec Disputationum nec Congregationum aures umquam personare omisit, donec res cœpta & consummata est* (inquit *Æneas Sylvius*, lib. 1. De Gestis Basileensis Concilii.) *Resque hæc intacta remansisset, nisi istius Homuncionis diligentia Patres excitasset, quem si quis videat, numquam tanti existimet. Sed non sunt homines ex aspectu dijudicandi.* Per sex dies matutinis & vespertinis horis protracta disputatio est. Arbiter erat *Ludovicus* Cardinalis Arelatensis. *Nicolaus Amici* Theologus Parisiensis, Procurator Fidei, singulorum sententiam rogabat. Notarius publicus suffragia excipiebat. Plurimi Propositiones approbabant. Panormitanus tamen Archiepiscopus vir inter omnes scientia eminens, plurima in adversum disputavit. Plurima etiam Prælatorum decus Burgensis Episcopus ac Eleemosynarius Regis Aragonum, non minus eloquentia quam doctrina præclarus. Non tamen prioribus Conclusionibus repugnabant, sed illis tantum quibus tangebatur *Eugenius*. Adversus posteriores Conclusiones *Panormitanus* egregie disseruit, ostendens *Eugenium* non esse Relapsum, magnaque illi cum tribus viris, Argensi Episcopo, *Joanne Segovio*, ac *Francisco de Fuxe* Theologis concertatio fuit.

Eugenii defensionem suscipit N. Panormitanus Archiepiscopus.

„ Articulos Fidei trifariam dividebat: Stricte, ut in Symbolo, large, ut in Declarationibus per Ecclesiam factis: largissime, ut in his quæ ex prædictis resultant: Eugeniumque nullo istorum modorum violasse Fidem in prima dissolutione quam fecit, quia nec in Symbolo nec in Ecclesiæ determinationibus haberetur, Papam non posse Concilia dissolvere, nec id sibi videri in determinationibus antea factis resultare: Sed potius ex Decretis Constantiensis Concilii hunc casum tamquam omissum dispositioni Papæ reservari: Cum in Capitulo, *FREQUENS*, locus futuri Concilii per Papam approbante Concilio eligatur, & de hoc nihil omnino sit dictum. Quod si forsitan in prima dissolutione peccasset Eugenius, excusatum tamen haberi debere, qui de consilio Cardinalium egisset, Romanam Ecclesiam repræsentantium: Cujus tantam esse Auctoritatem dixit, ut ejus Judicium toti orbi præponeretur: Idque Glossam singularem adstruere: Nec inveniri unquam Sacrum Concilium adversus Eugenium tamquam Hæreticum processisse, idque signum esse quia non putarit eum a Fide devium. Nec apud se momentum habere quod diceretur de adhæsione, erroribusque revocatis. *Legisse* se totum adhæsionis textum Papamque non revocasse dissolutionem ut Fidei contrariam, sed ut scandala parturientem. Ultimam quoque dissolutionem nihil habere hujusmodi, quoniam similiter ex consilio Cardinalium dissolvisset, & propter unionem Græcorum fiendam; ac ne cogeretur in originali causa per Procuratorem respondere, cum personaliter mala valetudine impeditus venire non posset. Sicque cum ex prima dissolutione non fuisset in errorem Fidei lapsus, persuaderi sibi non posse Eugenium nunc dici Relapsum, qui nec prima nec secunda dissolutione fidem violarit. „ Fuit Oratio *Panormitani* apud omnes magis laudata quam probata. Id tamen habuit efficaciæ, ut postea verbum, *Relapsum*, ex conclusionibus tolleretur, ejusque loco poneretur, *Prolapsum*.

Ad hæc respondit *Joannes de Segovia* Hispanus Theologus. „ Fateri se quod de Articulis Fidei trifariam divisis Panormitanus dixisset, idque ad suam causam facere: Quia si ea pro Articulis Fidei tenenda essent, quæ ex determinationibus Ecclesiæ resultarent, manifestum foret Conclusiones de quibus agitur, ex determinationibus Ecclesiæ, hoc est, Constantiensis Concilii resultare: Quia si Concilio Papa subjicitur, illud citra Patrum consensum dissolvere non potest. „ Lugdunensis Archiepiscopus pluribus in *Eugenium* invectus est, Hæreticum inclamans. Burgensis Episcopus, Orator Hispanus, vir doctissimus, Conclusiones bifariam divisit, alias generales, alias personales appellans. Egregie circa tres primas locutus est: *Nullatenus se de ipsis dubitare asseverans, nisi quod illa sibi adjectio dubia videretur, quæ de Fide faceret mentionem. Plurimumque illic immorari voluit, ut Sacrum Concilium supra Papam esse ostenderet.* Alias vero Conclusiones, quæ contra *Eugenium* pugnabant, confutavit. *Thomas de Corsellis* Theologus Parisiensis pro Conclusionibus late ac luculente disseruit. *Ludovicus* Protonotarius cum *Panormitano* Archipræsule, has propositiones impugnavit. Lugdunensis Archiepiscopus ipsos arguit inconstantiæ, præsertim *Ludovicum*, quem hæc

Dogma-

Dogmata Lovanii & Coloniæ prædicasse ait, illasque istarum Academiarum auctoritate firmatas reportasse. Tum ille: *Verum est* (inquit) *illas me apportasse Veritates, Vos tamen eas Fidei Veritates nuncupatis, quæ adjectio mihi subdubia est*. Cum Duodecimvirum Concordatum circa illas propositiones legeretur, *Panormitanus* assurgentibus secum Collegis, & aliis Aragonensibus, altissime clamans: *Vos* (ait) *Patres, nostras contemnitis preces, Reges & Principes contemnitis: At cavete ne dum omnes despicitis, ab omnibus despiciamini. Vultis concludere, sed vestrum non est concludere. Nos Prælatorum major pars sumus, Nos Concilium facimus, ad nos concludere spectat; Egoque nomine Prælatorum supersedendum esse concludo*. At *Joannes Segovius* Theologus Salmanticensis pro libertate Concilii contra *Panormitanum* diserte peroravit. Tandem Cardinalis Arelatensis ægre sedato tumultu, silentioque impetrato, pro sua parte concludens, tres priores propositiones ad Fidem pertinere declaravit, aliis in medio relictis. Ita refert *Æneas Sylvius*, Lib. 1. *De Gestis Basileensis Concilii*: Secundum hæc, solemnis indicta Sessio, frustra reclamantibus Oratoribus Principum, quibus respondit Cardinalis Arelatensis: *Patres Basileæ convenisse in nomine Christi, non in Nomine Principum; ac proinde Christi voluntatem, non Principum impleri oportere*. Ita refert *Augustinus Patricius*, Cap. 90.

VI. *Sessione* XXXIII. decimo septimo Kalendas Junii anno 1439. celebrata, tres priores e superioribus Propositionibus diffinivit Synodus hunc in modum.

Tres Articuli ut Veritates Fidei a Basileensibus perperam definita.

Veritas de potestate Concilii Generalis, universalem Ecclesiam repræsentantis supra Papam & quemlibet alterum declarata per Constantiense & hoc Basileense Generalia Concilia, est Veritas Fidei Catholicæ.

Veritas hæc, quod Papa Concilium Generale universalem Ecclesiam repræsentans, actu legitime congregatum, sine ejus consensu nullatenus auctoritative potest dissolvere, aut ad aliud tempus prorogare, aut de loco ad locum transferre, est Veritas Fidei Catholicæ.

His Veritatibus pertinaciter repugnans, est censendus Hæreticus.

Huic Sessioni Aragonensium Prælatorum nemo interfuit, nullus omnino ex tota Hispania: ex Italia soli Episcopus Grossetanus & Abbas *De Dona*. Secundi vero Ordinis Sacerdotes & Doctores magno numero. Ex aliis Nationibus, Prælati solum viginti. Abfuere Principum Oratores; sed sequentem Congregationem Generalem præsentia sua cohonestarunt: Lubecensis Episcopus Cæsaris, & Turonensis Archiepiscopus Christianissimi Regis Oratores, nomine proprio sententiam Patrum approbarunt, excusaveruntque quod Sessioni non interfuissent, ne Principum Mandatis contrairent. Basileenses Oratores ex Britannia his diebus reversi retulere: *Britonum Ducem Concilii Decreta omnia pie suscepisse, præterquam Eugenii Pontificis Suspensionem*. 10. Kalendas Junii in Generali Congregatione Legati Cæsaris ac Principum omnium Germaniæ, Regum Franciæ, Hispaniæ, Aragoniæ, & aliorum, multis precibus, suasionibus, & argumentationibus Patres rogabant, ut Moguntiæ meditata pro pace Ecclesiæ susciperent, *Processum contra Eugenium differrent*, & in tertium Concilii locum consentirent. „ Super quibus petitionibus cum diu multumque disceptatum esset, tandem Concilii nomine Responsum „ datum est in Generali Congregatione, Idibus Junii, in Scriptis, sub Bulla Concilii; „ quo affirmabant Patres multis argumentis, auctoritatibus, & exemplis, neque sibi „ licere, neque utile esse Reipublicæ Christianæ, ut Judicio contra *Eugenium* supersederetur, utve mutatio aliqua Concilii fieret, quod petebant Principes: Quoniam nihil aliud esset mutare, quam dissolvere Concilium, & Judicium contra *Eugenium* „ juste & necessarie inceptum frustrari. „ Extat inter Epistolas Synodales, num. 13. incipitque: *Rem gravissimam*. In altera Congregatione omnia ad Judicium ferendum parari jussa, & communi Conciliarium consensu quinque aliæ propositiones quas Veritates Fidei appellabant, approbatæ 9. Kalendas Julii: Ac publico Edicto in valvis Basileensis Basilicæ affixo vocatus est *Eugenius* Papa ad Sententiam audiendam ad 7. Kalendas ejusdem mensis.

VII. *Sessione decima quarta*, septimo Kalendas Julii anno 1439. celebrata, lata in *Eugenium* Depositionis Sententia est, tamquam notorium & manifestum contumacem; „ Manda-

Iniqua in Eugenium IV. Sententia.

„ Mandatis Ecclesiæ universalis inobedientem, violatorem Canonum Synodalium, pa-
„ cis & unitatis Ecclesiæ perturbatorem notorium, simoniacum, perjurum, incorrigibi-
„ lem, Schismaticum, a Fide devium, Hæreticum, dilapidatorem Jurium & Bonorum
„ Ecclesiæ, inutilem ac damnosum. „ Porro cum illam in *Eugenium IV.* Sententiam tulit Synodus Basileensis, universalem Ecclesiam amplius non repræsentabat, utpote cui septem dumtaxat Episcopi intererant, ut refert *Augustinus Patritius*, cap. 114. *Crescente*, inquit, *in dies dissensione, cum Apostolicæ Sedis dignitatem omnino prosternere conarentur, optimus quisque discessit, ita ut cum Judicium contra Eugenium intentarent, vix viginti aut triginta ad summum Infulati adessent; & in ejus depositione septem tantum Episcopi interfuerunt. Admittebantur siquidem ad Definitiones & sancienda Decreta non modo Episcopi & Abbates, sed Theologiæ, Juris utriusque, & aliarum Doctrinarum Professores, quos Graduatos appellant, tum Ecclesiarum Canonici, & Parochialium Rectores, jurati tamen omnes, ita ut non minoris esset Auctoritatis, quam Episcopi suffragium, cum numero, non dignitate expedirentur Sententiæ contra aliorum Conciliorum consuetudinem, (in quibus ut ajunt) soli Episcopi & Abbates vocem deliberativam habebant, alii vero consultivam tantum*: Octo vel novem tantum Episcopi *Eugenii* IV. Depositioni interfuisse, ac subscripsisse ait *Joannes* Cardinalis *De Turrecremata*, quos & nominatim recenset in Responsione ad Basileenses, quæ MS. extat in Bibliotheca Victorina, causas etiam referens cur *Eugenio* essent infensi. „ Cardinalis
„ (*inquit*) Arelatensis antiquus *Eugenii* Summi Pontificis inimicus, quia ab eo non va-
„ luerat impetrare ut Avunculo suo succederet in Officio Cameræ Apostolicæ, Patriar-
„ cha quondam Aquilejensis, Papæ capitalis inimicus propter Patriarchatum occupatum
„ a Venetis: *Ludovicus de Palude* Episcopus quondam Venciensis, furiosus adversarius
„ Papæ quia in Ecclesia Massiliensi non habuerat contra justitiam desiderata suffragia:
„ Gratianopolitanus, Sabaudiensis, Arelatensis consanguineus: Basileensis, homo sine li-
„ teris, timore (ut credebatur) ductus: & duo Religiosi a sui Ordinis obedientia
„ Apostatæ, sine Ecclesiis Cathedralibus Episcopi nominati: *Raymundus Thaloni* sine
„ Mitra, qui dicebat Episcopum se Tricaricensem, Papæ jamdudum infensus, quod ab
„ ipso ob sua demerita privatus fuisset Officio Auditoris Curiæ Avenionensis. Ecce, *in-*
„ *quit*, merita, ecce numerum eorum qui furore percussi, nomen Ecclesiæ universalis
„ sibi usurpantes, auctores fuerunt Decretationis erroneæ. Cæteri namque omnes Epi-
„ scopi inter quos Cardinalis Tarraconensis, & Regum ac Principum Oratores, sacri-
„ legæ eorum Sessioni contradicentes, non interfuerunt. „ Cui consentiens *S. Antoninus* 3. P. Tit. 22. Cap. 10. §. 4. testatur, fuisse inter Basileenses Conciliare aliquos propter crimina Episcopatus ab *Eugenio* privatos. Idipsum Oratoribus Basileensibus in Moguntino Conventu *Nicolaus de Casa* exprobravit. Quin tamen studio partium & ex præjudicatis affectibus multa ultro citroque dicta & scripta fuerint, nullus dubito; & deceptum arbitror Cardinalem *De Turrecremata* cum *Ludovicum* Cardinalem Arelatensem, virum sanctissimum, cujus sanctimonia certissimis post obitum miraculis comprobata est, & qui a *Clemente* VII. Pontifice Maximo in Beatorum numerum est relatus, inimicitias capitales in *Eugenium* fovisse ac exercuisse scripsit, ac ex odio & vindicta ejus depositionem attentasse. Veriora forte non sunt, quæ de aliis jactata sunt Patribus. Ut ut est, paucitas Episcoporum qui Sententiam in *Eugenium* tulere, effecit ut a majori Ecclesiæ parte merito revocaretur in dubium an Canonica esset, vel irrita & iniqua censeretur: Cum vel ad simplicis Episcopi exauctorationem duodecim ejusdem Ordinis Judices ex Canonum præscripto exigantur. Abdicato *Eugenio*, Legationes ad omnes Principes decretæ sunt, qui ejus exauctorationem, & rationes latæ contra illum Sententiæ omnibus exponeret. Paulo post redditæ sunt Patribus Regis Christianissimi literæ, quibus acriter conquerebatur, illos non modo suis precibus non annuisse, & exhortationibus: *Ut in Judicio contra Eugenium supersederetur, sed & graviora contra eum egisse. Quod non solum sibi, sed & multis aliis Principibus magnæ esset admirationi, cum pacem Ecclesiæ quam Principes tantopere quærerent, Patres respuere viderentur. Obsecrabat igitur summis precibus, ut ulterius procederetur*. Responderunt Patres, Regem paulo post per Synodi Legatos cogniturum quid in hac re actum sit. Non dubi-

dubitare Synodum quin omnia in meliorem partem Rex Christianissimus suscipiat: Quoniam pax Ecclesiæ convenientius non reddi potest, quam si debitæ libertati reddatur: Ejus Majestatem rogare, ut Regni Prælatos ad consulendum Reipublicæ Christianæ mittat. Basileensium Legati Moguntiam ad Conventum Principum petentes, Edicta Exauctorationis *Eugenii* in valvis Basilicarum Argentinæ, Spirę, Wormatiæque affixerunt. Quod cum etiam Moguntiæ fecissent, delata sunt exemplaria, ipsisque prohibitum ne deinceps illa affigerent. Moguntinus Archipræsul, Electus Trevirensis, & aliorum Electorum Oratores, Consultoresque, admissis in Conventum Legatis significarunt: *Quoniam Patres qui Basileæ essent, noluissent admittere media pacis & unionis, prædicarentque se juste privasse Eugenium Pontificatu, & ille tamen omnia ageret, quæ alii Romani Pontifices fecissent; haberetarque a multis pro Romano Pontifice, & utrinque varia in dies contrariaque Edicta emanarent, essetque eis res ista tenebrosa aqua sub nubibus aeris, neque de tam difficillima re determinare valerent; sua probabili dubitatione pensata, statuerunt neutri parti adhærere, ut alias inter Principes Germaniæ statutum erat.* Et *quoniam ipsi peterent executionem Sententiæ contra Eugenium in Germania, respondere, se non posse id concedere, quoniam alteri adhæsisse viderentur: & ne Censurarum, aliarumve pœnarum per Basileenses indictarum timore cogi possint, Principes nomine totius Germaniæ provocare ab illis ad proxime futurum Concilium Generale, ad Sanctissimum Dominum Eugenium Pontificem Romanum, Sedem Apostolicam, vel alios ad quos de Jure spectaret.* Idem respondit Synodus Moguntina Provincialis Augusto mense habita. Hæc refert *Augustinus Patricius*, Cap. 95.

Postquam *Eugenius* IV. Propositiones sub titulo Veritatum Fidei a Synodo Basileensi declaratas, Florentię in publica Sessione damnavit, Diplomate quod incipit, *Moyses*: Basileenses adhibitis doctoribus viris, Apologiam contra ejus (ut appellabant) *invectivam* composuerunt, qua Propositiones illas propugnabant, & merito exauctoratum *Eugenium*. Publicata est Nonis Octobris anno 1439. & incipit *B. Hieronymus*: Estque inter Responsiones Synodales edita, Num. 15. Qua ad Synodum relata, cum a multis peteretur ut Decretum illud *Eugenii* velut Hęreticum damnaretur, gravis exorta contentio est. *Joannes Segobius* Theologus Salmanticensis, vir acer & doctus, multis argumentis affirmabat rem esse magni discriminis, si Scriptura illa Hęretica censeretur: *Maximam esse multitudinem qui Eugenium ut Pontificem colerent, neque assentirent ejus Depositioni. Tum in Congregatione illa Florentina adfuisse Cardinales omnes, magnamque Prælatorum multitudinem, cum fuit editum Decretum: Omnes igitur damnari, atque Hæreticos censeri oportere, si ejus Sessionis Decreta Hæretica censeantur: Periculosumque nimis, si duæ futuræ Obedientiæ, Eugenii scilicet & novi Pontificis, hæresim sibi invicem objiciant.* Tandem quamvis Arelatensi taliter videretur, res in aliud tempus dilata est. Ita refert *Augustinus Patricius*, cap. 96.

VIII. *Sessione* 35. Sexto Idus Julii, anno 1439. celebrata, de stabilitate Concilii actum est, decretumque, ut per recessum cujuscumque, aut quorumcumque, cujuscumque status aut dignitatis, a civitate Basileensi, non sit, nec censeatur Concilium dissolutum, nisi juxta formam Decreti undecimę Sessionis ejusdem Concilii processum fuerit.

Decretum de Immaculata Deiparæ Virginis Conceptione.

IX. *Sessione* 36. 15. Kalendas Octobris, doctrinam de Immaculata Conceptione Deiparę Virginis *Tamquam piam, & consonam cultui Ecclesiastico, Fidei Catholicæ, rectæ rationi, & Sacræ Scripturæ, ab omnibus Catholicis approbandam fore, tenendam, & amplectendam* Synodus diffinivit ac declaravit, contrariumque prędicare seu docere prohibuit: Ejusdemque Sanctę Conceptionis Solemnitatem, secundum Romanę, aliarumque Ecclesiarum morem celebrari jussit; & Missam, utrasque Vesperas, Sermonem istius Festivitatis audientibus, indulgentias erogavit. Isto Decreto pia opinio de Immaculata Conceptione Virginis Deiparę in Dogma Fidei non evasit, ut probat imprimis Pontificium Diploma *Sixti* IV. quod incipit: *Grave nimis*: Quo Excommunicationis Sententia, a qua non possint ab alio quam a Romano Pontifice, nisi in mortis articulo absolvi, ligat eos qui ausi fuerint asserere, Hanc opinionem tenentes, videlicet Gloriosam Virginem *Mariam* cum Originali peccato conceptam, hęreseos crimen vel peccatum incurrere mortale: *Cum nondum sit a Romana Ecclesia & Apostolica Sede*

Isto Decreto Pia opinio in Dogma Fidei non evasit.

de decisum. Idem probat Concilii Tridentini Decretum Sessione 5. *Declarat tamen* (inquit) *hæc ipsa Sancta Synodus non esse suæ intentionis comprehendere in hoc Decreto, ubi de peccato originali agitur, Beatam & Immaculatam Virginem Mariam Dei Genitricem, sed observandas esse Constitutiones felicis recordationis Sixti Papæ IV. sub pœnis in ejus Constitutionibus contentis, quas innovat hæc Synodus*. Idem probat Constitutio B. Pii V. quę incipit: *Super speculam*: Qua diversorum Ordinum Regulares & Clericos Sęculares perstringit, *Qui cum de Gloriosæ Virginis Mariæ Conceptione sermo inciderit, tam pertinaciter pro alterutra parte contendunt, ac si de illis dogmatibus esset, quæ corde credere ad justitiam, ore confiteri ad salutem necessarium est*: *Quibus illud Prophetæ convenire videtur*: Dicunt, ait Dominus, cum ego non sim locutus: *Cum Sancta Romana Ecclesia omnium Ecclesiarum Magistra & Doctrix Disciplinæ, de ea re hucusque non definierit: nemo absque temeritate præjudicare, vel alterius partis Sententiam damnare potest*. Quocirca Tridentinę Synodi ea de re Decretum confirmans Sanctissimus Pontifex *Liberam cuique facultatem relinquit opinandi hujus controversiæ quamlibet partem, prout vel magis pium, vel magis probabile esse judicaverit*: *Ac Sixti IV.* Constitutionem ab eadem Synodo innovatam approbat & confirmat. Cęterum *Quamdiu per Apostolicam Sedem altera pars definita non fuerit, oppositaque sententia condemnata*, permittit *viris doctis in publicis Academiæ disputationibus, sive Generalium aut Provincialium Capitulorum, vel ubi alias intersunt qui rem capere possunt, nec scandali ulla subest occasio de illa quæstione disserere, & argumentis utramlibet partem vel asserere vel impugnare, dum tamen neutra veluti erronea prædicetur*. Idem probat Diploma Pontificium Pauli V. datum die 31. Augusti anno 1617. quo Decessorum innovans Decreta, præcipit omnibus & singulis cujusvis Ordinis & Instituti Regularibus, & aliis quibuscumque tam Ecclesiasticis quam Sæcularibus personis cujusvis conditionis, status, gradus, Ordinis aut Dignitatis, tam Ecclesiasticæ, quam Sæcularis, ut imposterum, *donec Articulus hujusmodi a Sede Apostolica fuerit diffinitus*, vel per Sanctitatem suam & Sedem Apostolicam fuerit aliter ordinatum, non audeant in publicis concionibus, lectionibus, Conclusionibus & aliis quibuscumque Actibus publicis asserere, *Quod eadem Beatissima Virgo fuerit concepta cum peccato originali*. Per hujusmodi tamen provisionem Sanctitatem suam non intendere declarat, *reprobare alteram opinionem, nec ei ullum prorsus præjudicium inferre*: & sub iisdem Censuris & pœnis mandat ut negativam opinionem, videlicet *Quod non fuerit concepta cum peccato originali*, in publicis Actibus asserentes *aliam opinionem non impugnent, nec de ea aliquo modo agant seu tractent*. Idem probant Literæ Apostolicæ *Gregorii* XV. ad Regem Catholicum *Philippum quartum* definitionem vulgatæ apud Hispanos de Immaculata Deiparæ conceptione piæ „ opinionis urgentem. „ Spiritus Sancti vocem auscultare (*inquit*) non humanarum „ rationum ponderibus rem examinare debemus . . . . . Quare cum nondum æterna „ Sapientia Ecclesiæ suæ tanti mysterii penetralia patefecerit, in Deo, Romanorum- „ que Pontificum Auctoritate debent Fideles conquiescere. „ Idem probat *Alexandri septimi* Constitutio data die 8. Decembris anno 166 . qua Ecclesiam Romanam piæ sententiæ de Immaculata B. Virginis Conceptione, & cultui secundum illam ipsi Deiparæ exhibito favere declarat, Conciliique Tridentini, *Sixti quarti*, & aliorum Pontificum decreta innovat, ampliatque, ac subdit: „ Vetamus autem Sixti quarti consti- „ tutionibus inhærentes, quempiam asserere, Quod propter hoc contrariam opinio- „ nem tenentes, videlicet Gloriosam Virginem Mariam cum originali peccato fuisse „ conceptam, hæresis crimen aut mortale peccatum incurrant: Cum a Romana Eccle- „ sia & Apostolica Sede nondum fuerit hoc decisum, prout Nos nunc minime decidere „ volumus, aut intendimus: Quin potius contrariam illam opinionem hæresis, aut pec- „ cati mortalis aut impietatis damnare audentes, præter pœnas quibus eos subjecit Sixtus „ quartus, aliique prædecessores nostri Romani Pontifices, gravioribus aliis pœnis subjici- „ mus, quas in contra facientes huic nostræ Constitutioni superius inflximus.

Non vero Synodus ipsa Basileensis doctrinam de Immaculata Conceptione Deiparæ Virginis ab omnibus Catholica Fide tenendam & credendam diffinivit, sed approbandam, tenendam, amplectendam dumtaxat, *tamquam piam, & consonam cultui Eccle-*

siastico,

siastico, Fidei Catholicæ, recte rationi, & Sacræ Scripturæ. Nec alia Sacræ Facultatis Parisiensis sententia est, quæ Sacræ Synodi Tridentinæ & Summorum Pontificum ea de re Decreta & Constitutiones reveretur ac suscipit: Quamvis fervente contentione, cujus occasio fuit *Maldonatus* Societatis Jesu Theologus, edita legatur a Senioribus Doctoribus nonnullis declaratio, qua se credere & profiteri asserebant, „ Catholi„ ca Fide tenendum, B. Virginem non fuisse conceptam in peccato originali: Idque & „ Constitutionem Synodi Basileensis, & formulam Sacramenti, quod exigitur a Facul„ tate, declarare. „ At reclamarunt alii, quibus favit, latis etiam in declarationis hujus promotores censuris, Parisiensis Episcopus *Petrus Gondius*. Denique decretum illud tamquam totius Ordinis Theologici non agnoscit Sacra Facultas, quæ etsi doctrinam de Immaculata Deiparæ Virginis Conceptione iisdem verbis profiteatur, suosque jurare merito jubeat, quibus illam Concilium Basileense declaravit; sæpe tamen in Baccalaureorum suorum Thesibus hanc propositionem approbat: *Non est Dogma Fidei Beatam Virginem fuisse absque peccato originali conceptam.* *An. 1575.*

XI. Pium & salubre Concilii Basileensis de Immaculatæ Deiparæ Virginis Conceptione Decretum suscepit atque observari statuit Avenionense Concilium Præside *Petro de Fuxo*, Albanensi Episcopo Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinali, Archiepiscopo Arelatensi, & Avenionensi Legato, celebratum anno millesimo quadringentesimo quinquagesimoseptimo, his verbis; „ Decretum in Concilio Basileensi factum de Conceptione Bea„ tissimæ Virginis Mariæ, statuimus inviolabiliter observari, districte omnibus inhiben„ do sub excommunicationis pœna, ne quisquam aliquid in contrarium prædicare, vel „ publice disputare præsumat. Quod si secus aliquis fecerit, dictam sententiam eum in„ currere volumus ipso facto, & in prima Synodo per Diœceses per quemlibet celebran„ da, prædicta statuimus publicari, & Curatis Ecclesiarum injungi, ut hæc populo ma„ nifestent. „ Subscripsere huic Decreto, præter Illustrissimum Legatum, *Alanus Coetivus*, S. R. E. Cardinalis, *Robertus* Aquensis Archiepiscopus, *Petrus* Episcopus Aptensis, *Georgius* Senecensis, *Gaucherius* Vapincensis, *Nicolaus* Massiliensis, *Petrus* Dignensis, *Petrus* Glandevensis, *Palamedes* Cavallicensis, *Pontius* Rejensis, *Stephanus* Tricassinensis, *Michael* Carpentoratensis, & *Joannes* Arausiensis.

Basileense Decretum de Immaculata Deipara Virginis Conceptione a Concilio Avenionensi confirmatum.

XII. *Sessione 37.* Synodi Basileensis, habita nono Kalendas Novembris anno 1439. decretum est primo ut omnes Protestationes, Conventiones, juramenta a quibuscumque facta, aliaque omnia impedimenta, quæ futuræ Summi Pontificis electioni adversari possent, pro nullis & irritis haberentur. Secundo, de modo eligendi. Tertio, de forma consensus, professionis & juramenti ab Electo præstandi. Quarto, ne bona Electi & eligentium rapiantur. Quinto, ne tempore electionis fiat audientia.

XIII. *Sessione 38.* Tertio Kalendas Novembris celebrata, tria Decreta condita & promulgata sunt: Primum damnationis Libelli *Eugenii*, quod incipit: *Moyses vir Dei*: Alterum de Electionibus: Tertium Confirmationis Nominatorum ad eligendum Papam, & Deputatorum in Conclavi. Sancitum est ut 32. cum ex Prælatis, tum ex aliis Viris Ecclesiasticis designarentur, qui cum Cardinale Arelatensi, & aliis Eminentissimi Collegii Patribus, qui adessent, Pontificem in locum *Eugenii* eligerent. Ad horum autem Electorum nominationem designati sunt *Thomas de Scotia* Abbas *De Dondraina* Ordinis Cisterciensis: *Joannes de Segovia* Archidiaconus de *Villa Vissoza* in Ecclesia Ovetensi, & *Thomas de Corsellis* Canonicus Ambianensis, Doctores Theologi, qui pro potestate a Synodo sibi facta quartum secum asciverunt *Christianum de Gretzregino* Præpositum Ecclesiæ *S. Petri in Bruna* Olomucensis Diœcesis.

XIV. *Sessione 39.* Decimo quinto Kalendas Decembris celebrata, *Amedei* Sabaudiæ Ducis, in secessu Ripallensi vitam religiosissimam agentis, in Summum Pontificem electio a Cardinale Arelatensi & triginta duobus Deputatis facta, promulgata est.

Amedeus Pontifex eligitur contra Eugenium.

XV. *Sessione 40.* Kalendis Martii anni 1440. celebrata, ejusdem Amedei, *Felicis V.* nuncupati, consensus publicatus est, cum Fidei Professione ab ipso edita: Jussumque Christi Fidelibus universis, ut ipsi Obedientiam præstarent.

XVI. *Sessione 41.* Decimo Kalendas Augusti habita Sententia ab *Eugenio IV.* contra *Felicem* & ejus Obedientiam lata, damnata est velut Scriptum famosum, Schismaticum, Hære-

Hæreticum, eamque, & quidquid ex ea secutum esset, Synodus irritum & inane declaravit: Attendens quod *Illorum Scripta recipi non debent, quorum damnantur Auctores*.

XVII. *Sessione* 42. Pridie Nonas Augusti celebrata, de Provisione *Felicis* actum est, ipsique Synodus quintum denarium annuum veri valoris annui omnium & singulorum Beneficiorum Ecclesiasticorum in quinquennium, & deinde ad aliud quinquennium decimum denarium decrevit.

Eugenii & Basileensis Conventus Legati ad Regem Christianissimum.

XVIII. Interim Ecclesia Gallicana Avarici Biturigum congregata, *Eugenii* IV. ex una, *Felicis* V. & Synodi Basileensis Legati ex altera parte, Christianissimum Regem *Carolum* VII. ibidem præsentem convenerunt. Et *Eugenii* quidem legati, *Joanne* Cardinalis *De Turrecremata* Archiepiscopus Cretensis, Episcopus Dignensis, Granatensis, & Abbas *De Cernaco*, primo petierunt: *Ut Rex a tempore translationis Basileensis Concilii Ferrariam, Basileense concilium reprobaret, & Ferrariense Concilium, & in eo Acta approbaret*. Secundo, Ut nullo modo depositioni *D. Eugenii* consentiret, nec electionem per Basileense Concilium factam de Duce Sabaudiæ probaret, immo eam reprobaret. Tertio, ut ad Conventum Imperii a *Friderico III.* Imperatore indictum Moguntiæ inconsulto *Eugenio* non mitteret. Quarto, ut Pragmaticam Sanctionem suspenderet. In crastinum auditi *Felicis* & Basileensium Legati, *Gerardus* Episcopus *S. Pontii*, Abbas Vezeliacensis, Magister *Guillelmus Hugo* Metensis Archidiaconus, & Magister *Thomas de Corsellis* Doctor Theologus Parisiensis, & Canonicus Ambianensis. Qui coram Rege de Concilii Generalis supra Romanum Pontificem auctoritate, de Concilii Basileensis susceptione, de *Eugenii* Depositione, ac Electione *Felicis* luculenter disseruit. Cum Prælati per sex dies de Legatorum Postulatis jubente Rege deliberassent, tandem re cum Rege communicata, Majestatis ejus nomine responsum est: „ 1. Regem paratum esse „ audire Ecclesiam legitime congregatam. 2. Quod Basileense Concilium ut legitimum „ agnoverat, ad ipsum Oratores miserat, multa bona constituerat, quæ approbabat, nec „ umquam Congregationem Ferrariensem pro Concilio habuerat, aut habebat. 3. Quod „ de mittendo Moguntiam opportuno tempore deliberaret. 4. Quod Pragmaticam Sanctionem inviolabiliter observari vellet: & si quæ duriora in Concilio Basileensi viderentur, temperari possent". Quod spectat depositionem *Eugenii* & Electionem *Felicis*, ita responsum est: Quia apud multos viros probos & graves dubitatio est non „ modica, an Suspensio, Depositio, & subsequens Electio facta Basileæ sint rite, juste, canonice, & legitime celebratæ: Dubium etiam est an illa Congregatio illis diebus, quibus hæc agitata & facta sunt, sufficienter repræsentaverit Ecclesiam Universalem, ad tantos & tam arduos actus exequendos, qui de proximo respiciunt totam „ Ecclesiam: Ideo Rex, quia non est sufficienter informatus super prædictis, perseverat, & manet in obedientia D. Eugenii, in qua nunc stat. Ubi autem debite informatus fuerit de Veritate causæ istius per Œcumenicum Concilium, aut aliud Generale, seu etiam per Congregationem Ecclesiæ suæ Gallicanæ melius & extensius convocandæ, cum Ducibus, Baronibus, & Confœderatis suis, aut in Conventione Principum Christianorum; tunc veritate comperta & discussa, stabit cum ea, & adhærebit „ veritati Catholicæ. Quare requirebat Papam, quatenus Concilium convocaret & celebrari procuraret, & quod in eo personaliter interesset". Hæc ex MS. Victorinæ Bibliothecæ. Quæ paulo uberius ac distinctius narrat *Augustinus Patricius*, cap. 112. „ Asserebant (*inquit*) Legati Eugenii, Romanum Pontificem Monarchicam Potestatem „ in Ecclesia habere, sicut Regem in Regno; neque Judicio Ecclesiæ subesse, nisi in „ hæresi manifesta, neque posse a quopiam corrigi Romanum etiam Pontificem peccantem, quoniam solum Deum haberet Judicem, essetque hæreticum aliter sentire. Hoc „ multis SS. Patrum Auctoritatibus firmabant; Basileenses Traditiones hæreticas esse, „ & Reipublicæ perniciosissimas, quæ si admitterentur, non Pontifices, non Reges, „ non Principes aliquos tutos esse in statu. Eugenium virum sanctissimum atque integerrimum non potuisse neque debuisse a Basileensibus judicari. At contra Basileensium Legati multis argumentis, multisque rationibus & auctoritatibus & probare & „ ostendere conati sunt, Generale Concilium Supremam Potestatem in terris habere, & „ Eugenium merito & legitime Pontificatu dejectum, substitutumque Felicem. Proinde

Ecclesia Gallicana, Rexque Christianissimus in Obedientia Eugenii perseverant.

orare

" orare Regem, ut Basileensis Concilii sancta justaque Decreta susciperet, Felicemque
" verum Christi Vicarium veneraretur. His auditis Rex, re cum suis mature discussa,
" tandem 4. Nonas Septembris, in magna Prælatorum ac Principum Corona, Legatis
" Basileensium in hanc formam respondit, Claromontensi Episcopo Regis nomine Lin-
" gua Gallica loquente; Gallorum Regem, qui semper favisset dignitati Generalium Con-
" ciliorum, & Basileensis imprimis, tulisse mœstissimo animo seditiones & discordias in-
" ter Patres & Pontificem exortas; monuisse, rogasseque summa diligentia Patres Li-
" teris & Nuntiis, ut a Judicio contra Eugenium supersederent: Illos vero spretis Re-
" gis precibus, non modo non supersedisse, sed illum dejecisse Pontificatu, & alium
" subrogasse, Regiam Majestatem in hac re nihil statuere voluisse sine consilio Præla-
" torum & Procerum Regni: & propterea Conventum Bituris indixisse. Nunc vero ex
" consilio Conventus STATUISSE REGEM PERSEVERARE IN OBEDIENTIA
" EUGENII PONTIFICIS, NEC ALIUM RECOGNOSCERE ROMANUM PON-
" TIFICEM, QUAM EUGENIUM; cui supplicavit ut intra annum Generale Conci-
" lium in Galliis celebret ad scissionem Ecclesiæ tollendam. Rogare autem Legatos,
" ut dicant Regio nomine Patribus qui Basileæ essent & Domino Sabaudiæ (Sic enim
" Felicem appellabat) ut dimissis Censuris & comminationibus, ad ea quæ pacis essent
" intenderent, neque ullo modo Regni sui Clericos Judiciis infestarent. Dominum Sa-
" baudiæ Sanguine Regi esse conjunctum: Non placere Regi ut a quopiam ei injuriæ
" irrogentur. Sed in hac re, quoniam ad Fidem pertinet, nihil præter justitiam au-
" dere Regem: sperare tamen consanguineum suum solita sua prudentia rem hanc tra-
" ctaturum.

Legati ab Eugenio & Basileensibus ad Conventum Principum Germaniæ missi.

XIX. anno 1441. mense Majo Conventus Principum Germaniæ Moguntiæ celebratus est, ad quem Basileenses & *Eugenius IV.* Legatos misere. Pro Synodo Basileensi & *Felice* Legationem obibant *Ludovicus* Cardinalis Arelatensis, *Joannes Frisingensis* & *Joannes Segobiensis*, ab ipso Cardinales creati, & *Thomas de Cersellis*. Pro *Eugenio* vero *Joannes Carvaial* & *Nicolaus de Cusa*. Basileenses audientiam a Principibus obtinere non potuerunt, nisi iis conditionibus, ut Arelatensis Crucem & Legationis Insignia poneret; alii habitum Cardinalitium domi dimitterent, quoniam pro Cardinalibus eos non habebant. Quæ ab utriusque partis Legatis dicta sint, ab Eugenianis pro Romani Pontificis, a Basileensibus pro Concilii Generalis Auctoritate, strictim refert *Augustinus Patricius*, Cap. 98. Ut ab Ecclesia universali comprobata non sunt quæ dixere Basileenses de Propositionibus seu Veritatibus Fidei (ut ipsi appellabant) de *Eugenii* Hæresi, & Exauctoratione, de *Felicis* electione legitima: ita nec Eugenianorum Oratorum Propositiones Germanis Gallisve placuerunt, nec illas admiserunt aut admittent umquam Ecclesia Gallicana & Academia Parisiensis; scilicet:

Propositiones Oratorum Eugenii ab Ecclesia Gallicana & sacra Facultate Parisiensi non probata.

1. *Claves Ecclesiæ soli Petro & Successoribus datas.*
2. *Papam nonnisi in causa Hæresis a quopiam esse judicandum, sed propria potestate seipsum judicaturum.*
3. *Papam dispensare posse de Jure divino & humano, super quæ potestatem habet.*
4. *Papam omnibus Christianis præesse, & ita Concilio Generali, ut illi potestatem tribuat.* Prima pars Propositio Dogmanis Fidei est, altera error est Scripturæ Sacræ & Traditioni contrarius, secundum sententiam Parisiensium Theologorum.
5. *Generale Concilium non habere potestatem immediate a Christo, sed a B. Petro & ejus Successoribus.*
6. *Legibus & Statutis omnibus Generalium Conciliorum Papam posse contravenire legitime.*
7. *Hæc verba*, Quæcumque alligaveritis super terram, *&c. non esse dispositiva aut Clavium collativa.*
8. *Summum Ecclesiæ Tribunal, & in terris supremum Judicium apud Papam solum esse.*
9. *Nemini licere Summo Pontifici dicere, Cur ita facis?*
10. *Exercitium Clavium in plenitudine potestatis in terris, Papæ tantum competere, qui omnia potest in terris.*
11. *Generale Concilium velut arenam sterilem esse, nisi a Papa fœcundetur.*

Prin-

Principes una cum Oratoribus Cæſaris & Regis Chriſtianiſſimi convenientes, in hanc Sententiam conſpiravere: „ Pro pace Eccleſiæ eſſe congregandum Generale Concilium in alio loco extra Baſileam & Florentiam. Cæſarem, cum aliorum Principum aſſiſtentia, Contendentes interpellaturum, ut ad Concilium veniant concordiæ causa. Si Contendentes, vel alter eorum locum eligere noluerint, Cæſarem electurum. Nominataque ſunt loca ſex in Germania, & totidem in Gallia, ſi placeret per Decretum ut Oratores nomine Cæſaris, & Regum, & Principum ad Eugenium mitterentur ſuper ea re: Qui etiam idem Amedeo per aliquem ex ſuis Prælatis ſignificarent, Conciliumque Generale omnino inchoandum Kalendis Auguſti anni 1442. Cæſarem, Reges, ac Principes daturos operam ut Prælati & alii ex ſuis Provinciis Concilium petant.

XX. *Seſſione* 43. Kalendis Junii anno 1441. celebrata, Decretum de Feſto Viſitationis Beatæ *Mariæ* Virginis Deiparæ quotannis 6. Nonas Julii celebrando editum eſt.

XXI. *Seſſione* 44. habita 5. Idus Auguſti, de Conciliarium tuitione deliberatum eſt, Sanctioque edita de reſtitutione in integrum eorum omnium, qui occaſione Concilii ſpoliati ſuis Beneficiis fuiſſent, pulſis invaſoribus & detentoribus auxilio brachii ſæcularis.

Francofordienſis Principum Germaniæ Conventus.

XXII. Eodem tempore Francofordiæ Conventus Principum Germaniæ habebatur, in quo auditis Baſileenſium, & *Eugenii* Papæ Legatis, Moguntini Conventus anno ſuperiore celebrati deliberatio confirmata eſt, & a Cæſare de conſilio Principum ſtatutum: „ Aliud Concilium indubitatum eſſe celebrandum: Mittendos eſſe Nuncios ſuper ea re ad Patres, & Florentiam ad Eugenium Pontificem. Interim Germanis in ſua ſuſpenſione animorum manendum. Quæ cum Baſileenſes Legati audiſſent; conquerebantur; quod Cæſar & Principes factioſi viderentur, non indifferentes: cum Nuncios ad Eugenium, non autem ad Felicem mittere ſtatuiſſent. Cæſar placatis Baſileenſibus, dicens ſe æqua lance rem tractaturum, illos remiſit". Ut vero pax interim in Provincia ſervaretur, publico Edicto vetuit quempiam in ſuis Beneficiis occaſione Schiſmatis quoquo modo vexari, ſed unumquemque in ſua poſſeſſione defendendum. Tum volentibus Principibus Leges compoſitæ ſunt, quæ *Eugenio* Pontifici pro pace offerrentur: decretumque ut Cæſaris Oratores *Eugenium*, cum ad eum perveniſſent, *ut Romanum Pontificem venerarentur*: excuſarent Cæſarem & Principes cur tandiu in Neutralitate perſeveraſſent. Deinde dicerent, Cæſaris & Principum ſententiam eſſe; non poſſe melius dari pacem Eccleſiæ, niſi per indubitatum Generale Concilium. Proinde orare Sanctitatem ſuam ut Concilium Generale in Germania indiceret. *Modum procedendi in Concilio ipſi Concilio eſſe relinquendum*. Si Pontifex Concilium nollet indicere, concederet Cæſari ut Jure *Advocatiæ* illud convocaret. *Felici autem non exhiberent reverentiam ut Pontifici, ſed per intermedias perſonas cum ipſo agerent*. Ita refert *Auguſtinus Patritius* Cap. 131. & 132. Cum paulo poſt Baſileam ſe contuliſſet *Fridericus* Imperator, *Felicem viſitare ſtatuit, ita tamen ut eum adorare ut Papam non videretur*. Sub crepuſculo igitur veſpertino, cum paucis *Felicis* Domum nudo capite adiit, & in Camera quam Papalem appellant, ſubſtitit cum ſuis: Illuc e cubiculo egreſſus *Felix*, cum novem ſuis Cardinalibus præcedente Cruce advenit: Quem Cæſar modeſta reverentia excepit, *Et per Epiſcopum Chimenſem ſe excuſavit, quod non exhiberet ei reverentiam Romano Pontifici debitam, ut paci aptior eſſet*. Hortatuſque eſt *Felicem* & ejus Cardinales, ut ad pacem Eccleſiæ dandam cogitationes ſuas omnes ac ſtudia conferrent. Chimenſis Præſul ſummopere cavit, *Ne illum Pontificalibus titulis umquam appellaret*: Quamobrem *Clementem Benignitatem tuam* dicebat, *non ſanctitatem aut Beatitudinem*. Ita refert *Auguſtinus Patricius*, Cap. 133. Qui quidem Auctor Hiſtoriam ſuam ſe excepiſſe ait ex duobus Codicibus MSS. Baſileæ aſſervatis, quorum Scriptor & Auctor fuerat *Joannes* Segobienſis, unus ex Synodi Baſileenſis Theologis, a *Felice V.* Cardinalis Tit. *S. Sixti* creatus: Primamque partem Synodi ſe habuiſſe collectam a *Dominico* Cardinali *Firmano* qui tandiu Concilio interfuit, quandiu manſit concordia cum *Eugenio* Pontifice.

XXIII. *Seſſione* 45. Decimo-ſeptimo Kalendas Junii, anno 1443. celebrata, quæ

Synodi

Synodi Basileensis postrema numeratur, quamvis aliquæ postea Sessiones ad pacem componendam Lausanæ habitæ sint; decretum est, ut proximum Concilium Generale infra triennium Lugduni, quam urbem *Felix* nominaverat, celebraretur: Nec tamen dissolutum jamjam censeretur Concilium Basileense, cujus continuationi Basileæ, si quod impedimentum intercederet, Lausanam ejusdem Provinciæ Bisuntinæ urbem translatum declararunt.

ARTICULUS. VI.

Dogma de Concilii Generalis Auctoritate a Christo immediate accepta, & Pontificia superiore, secundum Constantiensis & Basileensis Conciliorum Decreta, ab iis ipsis propugnatum est, qui EUGENII IV. Depositionem non approbarunt, nec FELICI adhæserunt. Nec Ecclesias, Academias, Viros omnium Ordinum Eruditos, Antiquæ illius Sententiæ Vindices, Romani Pontifices damnarunt, vel ut Pontificiæ Auctoritatis Hostes notarunt, sed nihilominus gratiis Apostolicæ Sedis occasione data cumularunt, ornarunt.

I. Gallicana Ecclesia *Eugenii* Depositionem non ap probavit, sed in ejus mansit Obedientia, eumque ut legitimum Pontificem semper venerata est: Quæ tamen istdu Dogma his ipsis temporibus, ut antea, & deinceps, constantissime propugnavit, ut constat primo ex Pragmatica Sanctione ab Ecclesiæ Gallicanæ Conventu Avarici Biturigum ex Concilii Basileensis Decretis concinnata anno millesimo quadringentesimo trigesimo-octavo, cui Basileensis Concilii Decreta, quibus Constantiensia de Conciliorum Generalium Auctoritate renovantur & confirmantur, iisdem verbis inserta sunt: Additurque, Congregationem Prælatorum, ac cæterorum Virorum Ecclesiasticorum, Gallicanam Ecclesiam repræsentantium, *ea acceptasse, & acceptare, prout jacent*: id est, absque aliqua modificatione.

Gallicanæ Ecclesiæ Sententia de suprema Concilii Generalis Auctoritate.

II. Idem probatur ex Propositione Magistri *Thomæ de Corsellis* Theologi Parisiensis, & Synodi Basileensis Nuncii ibidem in Ecclesiæ Gallicanæ Concilio, præsente Rege, anno 1440. perorantis. Postquam enim Conciliorum Constantiensis & Basileensis laudata Decreta expendit, subdit: „ Sicut autem in hac doctrina perseveravit Sancta Synodus, „ sic etiam specialiter hoc Christianissimum Regnum eamdem assidue tenuit. Nam primo tempore Concilii Pisani, dum Auctoritate ipsius Concilii Sententia lata est in „ duos Contendentes de Papatu (quorum alterum oportebat in Papatu jus habere) „ Rex clarissimæ memoriæ Genitor vester sententiæ Concilii obedivit, & eum, quem „ Papam reputaverat, deseruit. Similiter tempore Concilii Constantiensis, lata Sententia contra Joannem Vigesimum-tertium quem verum Papam Rex & Regnum reputabant, obedivit Rex Sententiæ Concilii, & non ulterius ipsi Joanni: Interfueruntque Oratores Regii, & alii Præclarissimi de hoc Regno in ipso Concilio Constantiensi, ut Cardinalis Cameracensis, Cancellarius Parisiensis, & cæteri permulti, tam ibi „ quam in Concilio Pisano, in tanto numero Prælatorum & Doctorum ac peritissimorum, cui nunc vix similis posset inveniri. Et generaliter a principio sæculi, licet „ Reges Francorum Sedem Apostolicam, & Summos Pontifices adversus Tyrannos eos „ invadentes sæpenumero defenderint, numquam tamen reperitur aliquem Regem obedivisse cuicumque Summo Pontifici, postquam per sententiam Concilii Generalis depositus extitisset. Sed & tempore Concilii Basileensis vestra Majestas auctoritatem „ Conciliorum, Generalium, & declarationem Fidei in Concilio Constantiensi factam „ jugiter sustinuit; & toto tempore attentatæ primæ dissolutionis nequaquam prætensæ „ illi dissolutioni paruit, sed cum Concilio stetit, & ad ipsum suos Oratores transmisit. „ Deinde in revocatione ejusdem Declarationis solemniter facta, suo Oratores habuit. „ Postmodum tempore attentatæ secundæ dissolutionis & prætensæ translationis Ferrariam, hujusmodi dissolutioni & translationi restitit, eaque non obstante, Concilium „ Basileense tamquam verum Concilium universalem repræsentans Ecclesiam reputavit. „ Et insuper voce Præconis per civitates regni proclamari fecit, ne quis Ferrariam tamquam ad Generale Concilium ire auderet. Demum eamdem declarationem de Conciliorum

Thomæ de Corsellis Theologi Parisiensis Oratio de suprema Conciliorum Generalium Auctoritate.

„ liorum auctoritate, in sua Pragmatica Sanctione inseruit; Sicque in eadem fide ve-
„ stra Majestas, & Christianissimum Regnum semper fuit.

III. Quia vero *Thomas de Corsellis* in propositione seu oratione illa sua Eugenianorum Legatorum objectionibus respondet, quemadmodum in Sacra Facultate Parisiensi dixerat, ejus responsiones hic adscribere, non erit ab Historiæ ratione alienum. Objiciebant illi, novam esse doctrinam de auctoritate Concilii Generalis supra Romanum Pontificem. Id negat *Thomas de Corsellis*, eamque confirmat 1. Ex praxi Collegii Apostolorum, quoniam in Concilii Hierosolymitani Decreto non dicebant: *Visum est Petro, sed Spiritui Sancto, & nobis:* nec dicebant: *Ita placet Petro*, sed *Placuit Apostolis, & Senioribus, cum omni Ecclesia*: attribuentes Spiritui Sancto, & toti Concilio Auctoritatem ejus quod ibidem decretum erat. 2. Ex *Sancto Augustino* in Epistola ad *Glorium, Eleusium*, & cæteros Donatistas scribente, quod post Sententiam latam Romæ per *Melchiadem* & Collegas, *Restabat plenarium universalis Ecclesiæ Concilium, in quo si illi qui judicaverant, male judicasse convicti essent, eorum Sententiæ solverentur.* Porro nisi agnovisset, Concilium Generale esse ultimum Ecclesiæ tribunal, ejusque Auctoritatem esse Pontificia superiorem, non dixisset, Post Sententiam Papæ restare Plenarium Concilium, in quo hujusmodi Sententia solvi posset. 3. Ex Lib. *de Agone Christiano*, ex Sermonibus in *Joannem*, aliisque locis, ubi credendum esse docet, *Datas Ecclesiæ Claves Regni Cœlorum*: Sed præsertim Enarratione in Psalm. 108. ubi ait: „ Quædam dicuntur, quæ ad Apostolum Petrum proprie pertinere videntur, nec tamen habent „ illustrem intellectum nisi cum referuntur ad Ecclesiam, cujus ille agnoscitur in figura gestasse personam, propter Primatum quem in Discipulis habuit, sicut est, Tibi dabo Claves Regni Cœlorum. 4. Ex *S. Hieronymo*, cujus verba laudantur Dist. 95. Can. *Legimus*, de comparatione Auctoritatis Ecclesiæ universalis ad Auctoritatem Ecclesiæ Romanæ: *Si Auctoritas quæritur, Orbis major est Urbe*. Ubi Glossa Archidiaconi habet: *Statutum Concilii præjudicat Statuto Papæ*. Item ex Can. *Omnibus*, 24. Quæst. 1. qui eidem *S. Hieronymo* tribuitur, cujus etiam verba reperiuntur apud *S. Augustinum* in Lib. De unico Baptismo, ubi de Ecclesia ait: „ Hanc Domum si quis corrigentem, corripientemque contempserit, sit tibi tamquam Ethnichus & Publicanus". Per domum autem Ecclesiæ non intelligitur persona Papæ sola. 5. Ex quadam Præfatione quam *S. Ambrosio* tribuit. „ Per Christum Dominum nostrum: Qui eminentiam Potestatis acceptæ Ecclesiæ contulit, quam pro honore suscepto Reginam constituit & Sponsam, cujus sublimitati universa subjecit". Esse autem Reginam & Sponsam, non convenit Papæ, sed Ecclesiæ. 6. Ex *S. Gregorio* ad *Joannem* Constantinopolitanum Patriarcham scribente: „ Quidquid humiliter facere debui, non omisi, sed quia in mea „ correptione despicior, restat ut Ecclesiam adire debeam." Pontifex in sua correptione despectus, nihil superesse ait, nisi ut Ecclesiam adeat juxta Christi mandatum: At quomodo Ecclesiam, quæ hoc judicaret, convenientius adire poterat, quam adeundo Concilium universale? Item ex alia Epistola, quæ recitatur Canone *Sicut Sancti*, 25. Dist. ubi ait, Papam seipsum destruere, qui præsumit solvere quos ligant Generalia Concilia, aut ligare quos absolvunt: „ Cunctas vero Personas, *inquit*, quas præfata Concilia respuunt, respuo, quas venerantur, amplector; Quia dum universali consensu „ sunt constituta, seipsum & non illa destruit, quisquis præsumit absolvere quos ligant, aut ligare quos absolvunt". 7. Ex Confessione Romanorum Pontificum, qui se servandis Canonibus obnoxios profitentur, nec contra Statuta Conciliorum Generalium aliquid posse. Sic Canone *Contra Statuta*, 25. Quæst. 1. *Zosimus* ait: *Contra Statuta Patrum ne hujus quidem Sedis potest Auctoritas*. Et Canone *Sunt quidam*, ait *Urbanus* Papa: *Ubi aperte Dominus, vel Apostoli ejus, vel eos sequentes Sancti Patres* (quod de Conciliis exponitur) *sententialiter aliquid definierunt, ibi non novam legem Romanus Pontifex dare; sed potius, quod prædicatum est, usque ad animam & sanguinem confirmare debet. Si enim, quod docuerunt Apostoli & Prophetæ destruere (quod absit) niteretur, non Sententiam dare, sed magis errare convinceretur*. 8. Ex determinatione Ecclesiæ in Conciliis Pisano, Constantiensi, Senensi, Basileensi, in qua acquiescendum est, etsi aliqui Doctores contrarium sensisse viderentur.

In Epist. ad Evagrium.

Objicie-

Objiciebant Canonem, *Si Papa* 40. Dist. *Quod Papam nullus præsumit mortalium judicare, nisi fuerit a fide devius*. Respondet *Thomas de Corsellis*: Glossam id solvere, ubi ait: „ Quod si notorie & incorrigibiliter peccet scandalizando Ecclesiam, potest judicari, & quod contumacia dicitur hæresis: Sicque loquitur de peccato in fide, seu „ de hæresi, latiori significatione. Laudatque duos Canones, quibus contumacia & contemptus Ecclesiæ dicitur hæresis, videlicet Canonem, *Nullus* 38. Dist. & Canonem, „ Si qui Presbyteri, 81. *Dist*. Qui autem dicunt, Papam in solo casu hæresis stricte sumptæ „ posse judicari, adducunt illud verbum, *stricte*, de novo, & novam in hoc doctrinam „ faciunt, quia hoc in Doctrinis Antiquorum non reperitur (*inquit Magister* Thomas de „ Corsellis.)

Objiciebant, Summum Pontificem esse Caput Ecclesiæ, adeoque Ecclesia superiorem esse: Respondet M. *Thomas de Corsellis*, admittendo antecedens, negando consequens. Romanum Pontificem (inquam) esse Caput Ecclesiæ, non solum divisim sumptæ, sed in Concilio congregatæ, fatetur cum Basileensibus Patribus, qui in Responsione quadam Synodali de *Eugenio IV.* dicunt: „ Ipse erit Concilii Caput: *id est*, Primus in „ Concilio. *Præterea potest* interpretari Canones Conciliorum, in eis dispensare, & etiam „ eos mutare, si tempus & opportunitas id faciendi adveniant: Hæc tamen debet facere ad intentionem Concilii; hoc statuens propter publicam salutem: Non enim est data ei potestas in destructionem, sed in ædificationem: Et sic nihil negamus de Privilegio Sedis Apostolicæ, & de ejus præeminentia, sed quod ille qui est Papa pro tempore, si velit uti proprio judicio in contrarium universalis Concilii, & intentionis ejus, & quod si Concilium statuat aliquid pro salute publica, ipse universaliter eodem tempore statuat contrarium, ut si Concilium statuat Electiones fieri sublatis Reservationibus, & ipse Papa eodem tempore statuat in contrarium omnes Ecclesias Cathedrales reservari, & alia hujusmodi, sic rejiciendo voluntarie Canones Sacros, hoc „ quidem ei facere non competit. Unde & quod habeat Supremam Auctoritatem in „ Ecclesia, non negamus; sed quod habeat illam supra totam Ecclesiam, ita ut habeat „ præferre Judicium suum Judicio totius Ecclesiæ congregatæ, hoc non creditur. Hæc „ *Thomas de Corsellis*, quem inter Sacrarum Literarum Doctores insignem Æneas *Sylvius* „ *prædicat*; quo nemo plura ex Decretis Basileensis Concilii dictavit, Vir juxta doctrinam mirabilis & amabilis, sed molesta quadam verecundia semper intuens terram, „ & velut latenti similis. Responsionem ejusdem Doctoris ad argumentum petitum ex comparatione Concilii Generalis cum Regni Comitiis hic prætereo, quod ipsam attigerim ac descripserim Dissertatione 4. Art. 1. §. V. n. 46.

IV. Parisiensis Academia, Viennensis, Erfordiensis, Coloniensis, Cracoviensis Universitates doctrinam de Suprema Conciliorum Generalium auctoritate Scriptis confirmarunt ac Decretis, quamvis Parisienses Theologi, cum Ecclesia Gallicana, in *Eugenii IV.* Obedientia manserint, Germani Neutralitatem professi sint. Ita refert *Augustinus Patricius* cap. 114. „ Per hoc tempus (*inquit*) Parisiensis Schola Concilio Basileensi adhærere „ professa est; & plurima Germaniæ Gymnasia, ut Viennense, Erfordiense, Coloniense, & etiam Cracoviense in Polonia, quæ omnia suis Scriptis declararunt, Supremam „ esse potestatem apud Generale Concilium Basileense, cui etiam Papa obedire tenetur.

Parisiensis, aliarumque Academiarum Sententia de Suprema Concilii Generalis Auctoritate.

V. Parisiensis Academiæ circa dogma illud sententiam exprimunt *Petrus de Alliaco* Cardinalis Cameracensis Lib. *De Auctoritate Ecclesiæ*, P. 3. *Joannes Gerson* Cancellarius Parisiensis, Tractatu *De potestate Ecclesiastica*: Sermone *pro Viagio Regis Romanorum*; in Tractatu *De Statibus Ecclesiasticis*: in Tractatu cui titulus est: *Quomodo & an liceat in causis Fidei a Summo Pontifice appellare, seu ejus Judicium declinare*? In Tractatu *De Examinatione Doctrinarum*: & in Libello *De Auferibilitate Papæ ab Ecclesia*. Item *Jacobus Almainus* Lib. *De Auctoritate Ecclesiæ seu Sacrorum Conciliorum eam repræsentantium*, contra *Thomam de Vio Cajetanum*, Ordinis FF. Prædicatorum, & Lib. *De potestate Ecclesiastica & Laica*. Item *Joannes Major* Commentario in cap. 18. Evangelii S. Matthæi, ubi & hæc habet: „ Superius ostensum est quod Augustinus, & alii Doctores tenent partem quam insequimur: Hoc tenuerunt varii Cardinales, ut Joannes „ Patriarcha Antiochenus, Petrus de Alliaco Cardinalis Cameracensis, Nicolaus de Cusa

„ Cardinalis, Doctor vocatus Christianissimus, Joannes Gerson Cancellarius Parisiensis, „ profecto numquam satis laudatus, & nostra Facultas a diebus Concilii Constantiensis (in „ qua plures exercitatos habebis Theologos, quam in duobus vel tribus Regnis) Quæ sic „ hanc partem fovet, quod nulli hoc licuit asserere oppositum probabile. Quid Censu- „ ras a Sacra Facultate in contrariam opinionem latas commemorem? Quid *Caroli* Cardi- „ nalis *A Lotharingia* Commonitorium ad *Joannem Britonem* Secretarium suum Romæ agen- „ tem mense Januario, anno 1563. missum recenseam? in quo scribit: Ego vero negare „ non possum quin Gallus sim, & Parisiensis Academiæ Alumnus: In qua Romanum „ Pontificem subesse Concilio tenetur, & qui docent ibi contrarium, ii tamquam Hæreti- „ ci notantur.... Privilegia & Libertates Regni in hac Veritate positæ sunt universæ.... „ Credere futurum esse vel unum Antistitem qui his consentiat, insanum esset. Et ta- „ men *Lotharingum* Cardinalem opinione illa Gallicanæ Ecclesiæ & Parisiensis Acade- miæ de auctoritate Concilii supra Romanum Pontificem non obstante, in qua propa- gnanda semper fuit constantissimus, plurimi fecit *Pius IV.* Pontifex Maximus, peramanter Romæ complexus est, laudibus extulit, & quovis officii genere ipsius egregia pro religione opera velle se remunerare significavit. Id constat ex Sanctissimi Cardinalis *Borromæi* literis ad Legatos Pontificios Concilii Præsides die 4. Augusti 1563. datis, quorum hæc verba refert *Palavicinus* Lib. 12. cap. 2. „ Ea est animi voluptas „ & alacritas, qua Pontifex afficitur ob res pie gestas a Lotharingo in Religionis ne- „ gotio; ut cum in præsentia non possit eam melius exprimere, Me jusserit ad vos scribe- „ re, ut cœptis insistentes, nihil agitetis aut faciatis ad Synodum spectans, cujus ille par- „ ticeps non sit, cum eo communicantes singula & grandia & parvula, omni since- „ ritate ac fiducia; atque ita cum eodem agentes, ac si nec plus, nec mi nus unus e „ Legatis esset. Quod si quid aliud vobis occurrerit, quo possitis illum certum reddere „ benevolentiæ qua ipsum prosequitur Pontifex, & desiderii quo tenetur remunerandi „ ipsius egregia opera quovis officii genere, compertum habete gratissimum Pontifici „ fore, ut id omni bonæ sinceræque voluntatis significatione peragatis ". Quid *Franciscum Victoria* Hispanum, Ordinis FF. Prædicatorum Theologum Parisiensem, & in Academia Salmanticensi Professorem commemorem in Relectione *De Potestate Concilii & Papæ* scribentem? *Concilium esse supra Papam, est communis sententia Parisiensium, & multorum Doctorum.* Quid *Thomam Campegium* Bononiensem, Feltrensem Episcopum Lib. *De Potestate Papæ*, Cap. 24. scribentem? *Parisiensis Schola, & alii plures, non obstante Concilii Florentini Decreto, mordicus retinent Decretum illud Constantiense & Basileense*; De Auctoritate scilicet Concilii Generalis supra Papam. Quid *Martinum Navarrum De Pœnitentia* Dist. 5. scribentem? „ Plerosque omnes Italos audio tenere opi- „ nionem illam, quam magis viribus probare ac tutari conatur Thomas a Vio, sci- „ licet Papam esse supra Concilium.... Alteram sententiam Schola Parisiensis cum to- „ ta fere Gallia sequitur, Concilium Universale supra Papam esse: & adeo sequitur, „ ut Jacobus Almainus scribens in hoc ipso Articulo dixerit, Eum qui contrarium as- „ sereret, Hæreticum judicatum iri. Quid denique celeberrimos ejusdem Academiæ Doctores appellem, qui eamdem sententiam propugnarunt? *Philippum* Abbatem Monasterii *S. Dionysii* in Francia, qui ad annum 1430. claruit, Lib. *De Auctoritate Sacrorum Cannonum*, qui MS. extat Parisiis in Collegio Navarrico, Art. 3. 10. & 11. *Hadrianum Galterum* Monachum Benedictinum, in Tractatu *De Primatu Petri & Ecclesiæ*, in quo falsum esse docet, *Quod Summus Pontifex in nullo casu Concilio universali sit inferior; nec minus falsum, quod in nullo casu possit ipse deponi, præterquam in casu hæresis.* Et hanc doctrinam hoc unico Distico totam complectitur:

Petrus in Æde Sacra Caput est, & quandoque membrum.
Paret ut est membrum, præcipit ut Caput est.

Pii Quarti & S. Caroli Borromæi de Cardinali Lotharingo existimatio.

Item *Jodocum Cilthoveum* lib. 3. *Antilutheri*, cap. 32. *Joannem Arboreum* lib. 4. Theosophiæ, cap. 32. *Claudium Coussordium* in confutatione errorum Vualdensium: *Simonem Vigorium*, qui Tridentino Concilio interfuit, & postea ex Parisiensi Ecclesiaste factus est Narbonensis Archiepiscopus, Sermone pro Feria 3. post Dominicam 3. Quadragesimæ, *Claudium Sanctesium*, Tridentini pariter Concilii Theologum postea Ebroicensem

fem Episcopum, in Responsione ad Apologiam Theodori Bezæ: *Renatum Benedictum*, Sacræ Facultatis Decanum, in Panoplia Catholicorum adversus hodiernas hæreses, ad 8. Cap. Actuum Apostolorum; quem librum *Gregorio XIII.* Pontifici Maximo dicavit. Quid recentiores plurimos, doctrina & pietate celebres, dignitate illustres recenseam? Sane hanc fuisse & esse Parisiensis Academiæ sententiam nemo dubitat, qui in re literaria non penitus hospes est & peregrinus. Num vero Sedes Apostolica tot clarissimorum Theologorum Opera, quibus hoc dogma de Concilii œcumenici auctoritate supra Romanum Pontificem asseritur, propugnatur, censuris confixit? Nusquam id Summi Pontifices aggressi sunt. Numquid Viros Insignes, quos ex Theologorum Parisiensium ordine in Sacrum Cardinalium Collegium cooptarunt, vel Archiepiscopos, Episcopos, Abbates crearunt, aut Romanæ etiam curiæ officiis ornarunt (quorum certe ingentem numerum a Concilii Constantiensis temporibus Ecclesiarum Tabularia & Regesta Vaticana exhibent) adegerunt usquam ad ejurandam Sacræ Facultatis Parisiensis, & Ecclesiæ Gallicanæ sententiam de potestate Concilii generalis supra Romanum Pontificem, & alia inde consequentia dogmata? Nullatenus. Solam Fidei professionem, quæ in tota Ecclesia una est, invariabilis, & irreformabilis, ab ipsis postularunt; opiniones permisere, quas cum Fide de Romani Pontificis Primatu, non honoris tantum, sed Jurisdictionis & Auctoritatis, Jure divino instituto; & cum Sedis Apostolicæ, ac Sedentium in ea Pontificum observantia, & obedientia eisdem debita, conciliari ac stare persuasum habebant.

Viennensis Academiæ Sententia de Suprema Conciliorum auctoritate.

VI. Viennensis Academia, in Tractatu quo Electorum Imperii consultationi respondit, quærentium an Concilium Basileense plenariam potestatem habuerit quoad Suspensionem & depositionem *Eugenii*, & alterius Pontificis Institutionem, doctrinam eamdem tradit. „ Spiritus Sanctus, *inquit*, per organum Sacri Concilii Constantiensis declaravit aperte, talem potestatem habere Ecclesiam & Concilium eum repræsentans super omnem hominem, etiamsi Papalis existat Dignitatis. Nam Synodus Constantiensis 4. Sessione super hoc definivit, statuit, decrevit, & declaravit in hunc modum: Quod Sancta Synodus in Spiritu Sancto legitime congregata, generale Concilium faciens, Ecclesiam Catholicam militantem repræsentans, potestatem immediate a Christo habet, cui quilibet cujuscumque status vel dignitatis, etiamsi Papalis existat, obedire tenetur in his, quæ pertinent ad Fidem, ad extirpationem Schismatis, & ad generalem Reformationem Ecclesiæ in Capite & in membris. Ex quo manifeste habetur, Papam subesse Concilio in casibus expressis in Decreto allegato. *Et infra*. Si in Spiritu Sancto Concilia Sacra congregata sunt, consequens est, ut in nomine Jesu sint etiam congregata: Qui veraciter de se promisit, Matth. 18. *Ubi duo vel tres congregati in nomine meo, in medio eorum sum*. Unde consequens est Spiritum Sanctum ibi esse: Sed non est ibi ut subditus, sed ut Supremus Præsidens, a quo nulli licet fideliter appellare, & per consequens nec a Concilio in his Articulis, in quibus certum est ipsum Concilium ab eo gubernari, scilicet in his quæ Fidei sunt, extirpatione Schismatum, & reformatione morum, tam in Capite quam in membris. Quomodo enim non est aperte divinæ Majestatis contemptus, & quasi idololatriæ scelus, in talibus causis appellare a Sacro Concilio ad Papam? Quid hoc aliud est, quam a Deo, qui noscitur in Sacro Concilio, in hac re præsidere, ad purum hominem appellare, & judiciariam potestatem a Deo Creatore auferre, & in hominem transferre? Quid est hoc aliud quam hominem Deo tamquam justiorem Judicem præferre?

Herfordiensis Academiæ Sententia de Suprema Conciliorum auctoritate.

VII. Eadem est Herfordiensis Academiæ Sententia in Tractatu quem super Unione & Neutralitate Principum Electorum composuit. „ Generale Concilium (*inquit*) subsistens & firmum, majus & superius est Papa in his, quæ pertinent ad Fidem, Schismatum extirpationem, & generalem morum Reformationem. Nullus Catholicus intelligere volens potest dubitare. Hoc enim universalis Ecclesiæ Auctoritas in Sacro Constantiensi Concilio declaravit, & Basileensis Synodus innovavit in hæc verba, &c. Quæ quidem universalis Ecclesiæ Declaratio, quamvis sola sufficeret ad probandum Summam in terris Sacrorum Conciliorum Auctoritatem, & pro majori tamen istius confirmatione quod dictum est, residuum Ecclesiæ corpus, non computato Papa, si contrarius esset, Au-

„ ctoritatem hanc habere, potest adduci ratio, experientia, & Auctoritas. Ratio primo „ dictat hoc: Nam quod Papa possit errare, residuum corpus Ecclesiæ synodaliter congre- „ gatæ errare non possit in his quæ fidei sunt & Reformationis morum & in pertinenti- „ bus ad ea, & in talibus a Spiritu Sancto regatur, ut colligitur Actorum 15.... Expe- „ rientia demonstrat hoc idem: sæpius enim compertum est Papam errasse, residuo Eccle- „ siæ corpore recte sentiente: Papa autem non recte sentiente, residuum totum Ecclesiæ „ corpus errasse numquam est compertum. Quapropter & corpus Ecclesiæ nonnumquam „ Caput suum, Papam videlicet, correxit, deposuit & condemnavit. Auctoritas Sacra „ confirmat hoc idem: Nam Christus dicit: *Si peccaverit in te frater tuus, dic Eccle- „ siæ*... Unde Ecclesiæ universalis Auctoritas in Concilio Constantiensi declaravit, quod „ peccata Summorum Pontificum circa Fidem, schisma, vel mores dici possint Eccle- „ siæ, cujus Præceptis & Ordinationibus si non obedire præsumpserint, condignæ pœ- „ næ subjiciantur, & ad alia Juris remedia, si opus sit recurrendo. Præterea, quamvis „ Christus uni dixerit homini, *Quodcumque ligaveris super terram, erit ligatum & in „ Cœlis*, ut, secundum Doctores Sanctos, unitatem Ecclesiæ designaret: In his tamen „ verbis Ecclesia ligandi & solvendi potestatem a Christo suscepit, imo immediate, „ ut Sancta Synodus declaravit. Nam Petrus quando Claves in verbis istis accepit, „ Ecclesiam Sanctam significavit... Cum istis autem Sanctorum Patrum auctoritatibus „ stant bene Canones sonantes Papam omnes judicare, & a nullo judicari. Nullus enim „ homo particularis est ordinarius Judex Papæ Judicio coactivo & compulsorio. Sacrum „ vero Concilium potest ipsum tali judicio judicare, cum repræsentativum sit totius cor- „ poris Ecclesiæ, cujus Papa est pars, etsi Caput, minor tamen est corpore". Hæc „ exscripta ex Codice MS. *S. Victoris* Parisiensis.

Coloniensis Academiæ Sententia de Suprema Conciliorum Generalium auctoritate.

VIII. Idem Dogma propugnat Coloniensis Academia in Tractatu *De potestate Concilii & Papæ*, ad *Theodoricum* Coloniensem Archiepiscopum. „ Ecclesia, *inquit*, synodaliter „ congregata, habet supremam Jurisdictionem in terris, cui omne membrum Ecclesiæ, „ cujuscumque Dignitatis fuerit, etiam Papalis, obedire tenetur, quam nemo sine ipsius „ consensu synodali dissolvere vel transferre potest. Patet ex Decreto Concilii Constan- „ tiensis & Basileensis; ac prima pars est fundata in Evangelio (Matth. 18.) *Dic Eccle- „ siæ*: Ubi ut patet ex litera sequenti innititur Potestas Jurisdictionis data Ecclesiæ Sy- „ nodaliter congregatæ.... Secunda pars patet, quia filius, servus & discipulus tenetur „ obedire suæ Matri, Dominæ, & Magistræ: Sed Ecclesia est omnium Christi Fide- „ lium Mater, Domina, & Magistra; de quorum numero est Papa, licet sit filius pri- „ mogenitus, & capitalis servus, scribens se non ficta humilitate, sed Catholica verita- „ te Servum Servorum Christi; & inter alios Fidei Discipulos præcipuus, & per Chri- „ stum Ecclesiæ Sponsum, & Christi fidelium Patrem, Dominum, ac Magistrum, in „ Christi semper mystice & spiritualiter præsentis corporali absentia, aliorum Christi „ Fidelium Rector, Pastor & Doctor constitutus Auctoritate Christi & Ecclesiæ suæ Con- „ jugis & sponsæ .... Ex quibus faciliter ostenditur, eamdem Ecclesiam synodaliter con- „ gregatam esse Consistorium Judiciale & Supremum super omnes Christi Fideles..... „ Denique liquet tertia pars Conclusionis, quia nemo judicabilis habet ad libitum suum „ transferre aut disponere Tribunal Judicis. Si enim hoc posset, Papa esset supra, non „ infra Ecclesiam; non utens dumtaxat Vicaria Potestate Apostolicarum Clavium, „ sed libero principatu propriæ Jurisdictionis: Nec esset tantum pastor & dispensator „ ovium & agnorum Christi, sed Rex & Pastor ovium propriarum, contra illud Joan- „ nis ultimo", Pasce oves meas: *Non dixit tuas*. Hæc exscripta sunt ex MS. Codice *S. Victoris* Parisiensis.

Academiæ Cracoviensis Sententia de Conciliorum Generalium Auctoritate.

IX. Idem docet Cracoviensis Academia in Tractatu de Auctoritate Sacrorum Conciliorum Ecclesiam universalem repræsentantium, quem an. 1441. scripsit ad Uladislaum Poloniæ & Hungariæ Regem. *Potestas*, inquit, *Ecclesiæ universalis, & etiam cujuslibet Concilii Generalis legitime congregati, ipsam repræsentantis, superior est Potestate Papæ*. „ Id ex eo probat, quod Deus Ecclesiæ suæ, quam voluit durare usque in fi- „ nem sæculi, dedit & Potestatem qua possit se servare in suo esse, regere, & tueri „ & conantibus ad sui destructionem resistere. Deinde, ex eo quod Ecclesia a Christo

„ Cla-

„ Claves accepit proprie & principaliter, *Petrus* autem figurative. Tum ex verbis „ Christi, Matth. 18. Si peccaverit in te frater tuus, vade & corripe eum inter te & „ ipsum solum... Si autem te non audierit, adhibe tecum adhuc unum vel duos.... „ Quod si non audierit eos, dic Ecclesiæ. Si autem Ecclesiam non audierit, sit tibi „ sicut Ethnicus & Publicanus. *Ex quo loco colligunt Theologi Cracovienses*: Quod Chri- „ stus voluit Judicium esse Majus & Supremum in terris, & huic Judicio etiam ipsum „ Petrum, sive Papam debere acquiescere & obedire. Nam verba prædicta, *Si pec-* „ *caverit &c.* Christus dicebat ad Petrum. Si ergo instituit ad Judicium Ecclesiæ recur- „ rere in hoc quod ei dixit, *Dic Ecclesiæ*: sequitur Judicium Ecclesiæ esse superius. Si „ enim Judicium Petri esset superius Judicio Ecclesiæ, peccator post Judicium Eccle- „ siæ non deberet reputari tamquam Publicanus. Restaret enim Judicium Petri, qui „ tamquam superior examinare deberet Judicium Ecclesiæ. Cum ergo dicitur Petro „ quod incorrigibilitatem fratris debeat referre ad Judicium Ecclesiæ, & non Ecclesia „ ad Petrum, sequitur quod Judicium Ecclesiæ sit majus, supremum & finale. Itaque „ Papam includi sub Judicio Ecclesiæ, ex eo probatur, quod a fraterna correctione ne- „ mo Fidelium excipitur. Cum enim quemlibet liceat fraterne corrigere, & si non au- „ diat, debet juxta doctrinam prædictam deferri Ecclesiæ: Ita etiam si Papa nolit fra- „ ternæ correctioni acquiescere, debet deferri ad Judicium Ecclesiæ. Frustra autem de- „ ferretur, si Ecclesia non haberet Potestatem in eum ferendi Judicium. Hæc ex scripta „ sunt ex Codicibus MSS. Bibliothecæ *S. Victoris* Parisiensis, & Collegii Navarrici.

X. Ex istarum Academiarum Scriptis ac Responsis, quorum *Augustinus Patricius* in Basileensis Concilii Historia meminit, compertum est doctrinam de Auctoritate Concilii Generalis supra Romanum Pontificem non fuisse tunc singularem ac novam Patrum Basileensium opiniunculam, sed communem, antiquam, probatam Illustriorum Christiani nominis Academiarum, & totius pene Orbis Eruditi sententiam.

Lovaniensis Academiæ sententia de suprema Conciliorum Generalium auctoritate.

XI. His subjunxero Lovaniensem Academiam quæ tres illas Propositiones, quas Basileense Concilium Sessione 31. velut Fidei Veritates deffinivit & declaravit, in frequenti Theologorum suorum Congregatione approbavit, etsi non sub eo nomine veritatum Fidei, sed ut certissima, & Scripturæ ac Traditioni omnino consentanea dogmata. Testis est Ludovicus Protonotarius Romanæ Curiæ, cui cum *Amedæus* Lugdunensis Archiepiscopus objiceret, Ipsum *has Veritates Lovanii ac Coloniæ prædicasse, easque illinc Universalis Studii Auctoritate firmatas reportasse*; Respondit: *Verum est illas me apportasse veritates: Vos tamen eas Fidei veritates nuncupatis, quæ adjectio mihi subdubia est.* Ita refert *Augustinus Patricius*. Hanc doctrinam in Lovaniensi Academia hauserat *Hadrianus Sextus* Pontifex Maximus ejusdem olim Academiæ Decanus, qui in IV. Sententiarum, de Ministro Confirmationis agens, non errandi Privilegium Romano Pontifici detrahit; adeoque Judicium ejus, in materia etiam fidei, ab Ecclesia & Concilio Generali reformari posse censet; ac proinde Concilium esse Romano Pontifice superius. Hæc enim Dogmata necessario connexa sunt. *Hadriani VI.* verba subjicio. *Ad secundum principale de facto Gregorii, dico 1. Quod si per Romanam Ecclesiam intelligatur Caput illius, puta Pontifex, certum est quod possit errare in iis quæ tangunt Fidem, Hæresim per suam Determinationem aut Decretalem asserendo*. Quod ubi ex quorumdam Pontificum erroribus probavit, subdit: *Non tamen dico Gregorium hic errare, sed evacuare intendo impossibilitatem errandi, quam quidam asserunt*. Hæc Sententia *Hadriano* obex non fuit ne Cardinalitias Infulas a *Leone X.* consequeretur. Obex non fuit ne post *Leonis* obitum summo Sacri Collegii consensu Pontifex crearetur: Obex non fuit ne ejus Opus a Romanis Theologis laudaretur, cum illud Pontifex factus Romanis Typis edi curavit, Pontificio stemmate ad finem Libri excuso, ut omnibus pateat, non *Hadriani* tantum *Florentii* Lovaniensis Theologi & Academiæ illius Cancellarii, vel Decani, sed *Hadriani VI.* Romani Pontificis doctrinam hoc Opere contineri. Facessant ergo qui has opiniones erroneas, hæresi proximas, ad Auctoritatis Pontificiæ fodicationem (ut eorum verbis utar) tendentes; ac Theologos earum assertores de Sedis Apostolicæ Auctoritate male sentire audacius pronuntiant; nec animadvertunt se *Hadriano VI.* immo Ecclesiæ Romanæ, quæ ipsum Pontificem elegit ac vene-

Hadriani sexti sententia de Concilii Generalis auctoritate suprema.

venerata est, injuriam facere, quæ, secundum ipsos, hominem doctrina erronea, & hæresi proxima imbutum, & de Sedis Apostolicæ Auctoritate male sentientem, in *S. Petri* Cathedra collocaverit. Ecclesiæ enim Romanæ hac in causa silentium & conniventia esset approbatio erroris, si *Hadriani VI.* sententia erronea esset, secundum aurea illa *Cælestini I.* verba in Epistola ad Galliarum Episcopos: *Timeo ne connivere sit hoc tacere: Timeo ne magis ipsi loquantur, qui permittunt illis taliter loqui. In talibus causis non caret suspicione taciturnitas, quia occurreret veritas, si falsitas displiceret. Merito namque nos causa respicit, si silentio faveamus errori.* Doctrinam eamdem de Auctoritate Concilii Generalis supra Romanum Pontificem propugnavit postea *Joannes Driedo* Lovaniensis item Theologus Lib. 4. *De Dogmatibus*, Cap. 4. His adde *Jacobum Latomum* Lib. *De Primatu S. Petri* contra *Lutherum*, & *Ruardum Tapperum*, in Declaratione Articulorum Lovaniensium.

Dionysii Carthusiani sententia de suprema Concilii Generalis auctoritate.

XII. Ad celeberrimarum istarum Academiarum Scripta dicam, an Oracula? respiciebat *Dionysius Carthusianus*, vir sanctimonia & eruditione insignis, *Doctoris Extatici* cognomen promeritus, qui Basileensis Concilii tempore florebat, Libro. 1. *De Auctoritate Papæ & Generalis Concilii*, Articulo 10. scribens: „ Quod Generale Concilium sit super Papam, & amplioris potestatis & auctoritatis quam ille; hinc apparet necessario concludendum, quoniam in Generali Concilio Constantiensi hoc apertissime determinatum est. Sed & Universitates seu studia quædam Privilegiata in suis Scriptis hoc videntur concorditer affirmare, QUIBUS CONTRADICERE VIDETUR PENITUS IN SECURUM. Unde Venerandi Sacræ Theologiæ professores in difficultatibus scripturarum, in quæstionibus statum Ecclesiæ atque salutem concernentibus animarum exercitati, fundamentaliterque edocti, videntur de hac materia certius judicare: *Articulo vero 31. hanc doctrinam luculenter confirmat.* Concilium (*inquit*) generale nonnisi propter causas singulariter magnas & arduas, ut puta, quæ aliter congrue expediri non queunt, congregandum ac celebrandum esse omnes fatentur. Porro hæ causæ sunt, extirpatio hæreticæ pravitatis ac schismatis, declaratio Fidei, atque editio Symboli ejus, universalis reformatio Ecclesiæ in Capite & in membris. Itaque in expeditione istorum major dicitur potestas Concilii generalis quam Papæ: quoniam Christus promisit Ecclesiæ, seu Concilio ipsam repræsentanti infallibilem directionem, & gloriosam assistentiam incessantem; ita quod errare non potest in Fide, neque in his quæ ad bonos pertinent mores, eo quod in talium determinatione regatur immediate a Spiritu Sancto. Unde & Papa in talibus tenetur stare determinationi Ecclesiæ, seu Statuto Concilii, tamquam ordinationi & Sententiæ Spiritus Sancti Papa. Cumque possit errare in Fide, & moribus, & cæteris quæ sunt de necessitate salutis, ejus Judicio non videtur ultimate, ac certitudinaliter standum in istis, cum non sit infallibilis regula & indeviabile fundamentum.

Et Articulo 34. ejusdem libri: „ Papa (*inquit*) secundum diversas sui considerationes vocatur, & est Pater & Princeps Ecclesiæ; itemque filius & minister Ecclesiæ. *Et Infra*: Dicendum quod Papa secundum quod talis, ut puta in quantum Summus Pastor & Pontifex, non est a Concilio generali sententialiter judicandus, aut per depositionem puniendus, quia ut talis est Superior, & Prælatus & Judex Ecclesiæ: Sed in quantum esset intolerabiliter vitiosus seu criminosus, sic esset inferior, & Concilium haberet super eum potestatem ac Jurisdictionem a Christo, a quo immediate claves accepit Ecclesia, quam repræsentat Concilium. Qui etiam Christus dedit potestatem Ecclesiæ abjiciendi membrum scandalosum, infectivum, ac putridum. Sic etiam generale Concilium potestatem ac Jurisdictionem habet in Papam, in quantum Papa ratione culpæ redditur inferior ipso Concilio, immo insuper & in quantum Papa consideratur ut membrum filiusque Ecclesiæ, puta ut determinata persona fidelis, seu unus Christianus viator peccabilis: & in quantum talis est dicitur ei a Concilio lex præfigi, ne sua potestate abutatur, sed debite dirigatur. Ex his patet ad objecta solutio. Par enim potestatem non habet in parem, in quantum est talis, id est, æqualis, sed aliquo modo extat inferior.

XIII. *Alfonsus Tostatus*, II. parte *Defensorii*, quam Cardinali *S. Angeli* dicavit sub

Eugenii Quarti Pontificatu, adhuc ſtante Baſileenſi Concilio, doctrinam de Concilii generalis auctoritate ſupra Romanum Pontificem propugnat, & explicat cap. 69. „ In „ talibus, *inquit*, conſtitutionibus licet Papa poſſit diſpenſare, cum ſit caput miniſte- „ riale Eccleſiæ, vel membrum ejus præcipuum, potiſſime cum tales Conſtitutiones „ non habeant cauſam ſemper manendi, non eſt inconveniens, nec negamus, dum „ tamen hoc non faciat contra prohibitionem expreſſam generalis Concilii: Quia „ tunc manifeſtum eſt auctoritatem Eccleſiæ eſſe majorem ejus auctoritate, qui mem- „ brum eſt illius: Cum illa non poſſit errare nec in Fide, nec in moribus: Ille au- „ tem in utroque errare poteſt, & ſæpe repertum eſt quod Summi Pontifices in „ utroque erraverint. Ob hoc autem Chriſtus conſtituit Supremum Tribunal in Ec- „ cleſia, in Sacro Concilio, etiam ſupra Papam & non ſolum in pertinentibus ad „ Fidem, ſed etiam quantum ad actiones. Quæ omnia patent manifeſtiſſime ex illo „ verbo Domini Matth. 18. Si peccaverit in te frater tuus, corripe illum inter te „ & ipſum ſolum: Quod ſi non audierit, dic Eccleſiæ, & ſi non audierit Eccleſiam, „ ſit tibi quaſi Ethnicus & Publicanus.

Alfonſi Toſtati ſententia de ſuprema Concilii Generalis auctoritate.

Et cap. 70. „ Ex hac Auctoritate quatuor probantur: Primum, quod Chriſtus lo- „ quitur hic de Concilio Generali. Secundum quod poſuit Chriſtus ultimum Tribu- „ nal Eccleſiæ in Sacro Generali Concilio, ita quod poſt illud non ſit ad aliquem „ recurrendum. Tertium, quod etiam Concilium ſit ſupra Papam, & quod ſuper ſta- „ tu Papæ poſſit adiri Concilium Generale. Quartum quod non ſolum ſit hoc in per- „ tinentibus ad Fidem, de quibus nemo dubitat Concilium Generale excedere Pa- „ pam, ſed etiam in pertinentibus ad actiones morales, de quibus aliqui interdum du- „ bitant. Primum ſcilicet quod loquitur hic Chriſtus de Generali Concilio, proba- „ tur, quia Chriſtus dixit: Si peccator non audierit correctionem coram teſtibus, „ quod diceretur Eccleſiæ. Aliqui autem accipiunt Eccleſiam pro Judice Eccleſia- „ ſtico: Sed non convenit, quia B. Petrus, qui erat Papa remittitur hic ad Eccle- „ ſiam: cum dicat Chriſtus: *Dic Eccleſiæ*: Nullus tamen Judex eſt ſupra Papam; „ Ergo non poteſt accipi pro Judice, ſed debet accipi pro Eccleſia, non diſperſa, er- „ go congregata; quæ eſt Sacra Synodus Generalis legitime congregata. *Tum cap.* „ *61. idem confirmat* S. Auguſtini *verbis, quæ memoriæ lapſu* S. Hieronymo *tribuit.* „ Quod autem (*inquit*) ſic debeat intelligi iſta Auctoritas, teſtis eſt nobis B. Hie- „ ronymus, quia loquens de clavibus, cui traditæ ſint, ſcilicet an B. Petro, an „ toti Eccleſiæ, ait: *Has Claves Regni Cœleſtis ligandi atque ſolvendi, non unus* „ *homo, ſed unitas accepit Eccleſiæ:* ſcilicet unitas Eccleſiæ univerſalis: & ſubinfert: „ *Hanc Domum ſi quis corrigentem corripientemque audire contempſerit, ſit tibi quaſi* „ *Ethnicus & Publicanus*. Et ſic vult quod Eccleſia univerſalis ſit iſta quæ debet ul- „ timo audiri in correctione fraterna; quod vocet eam unitatem Eccleſiæ, quod non „ competit niſi Eccleſiæ univerſali: & quia corrigere & corripere poteſt, neceſſe eſt „ quod non ſit ipſa univerſitas Chriſtianorum diſperſa, ſed multitudo congregata, „ ſcilicet Concilii Generalis, cui competit corrigere & corripere quemlibet Fidelem. „ *Et cap.* 75. Quartum quod eiiciebatur ex Auctoritate, *Si peccaverit, &c.* erat „ quod non ſolum in pertinentibus ad Fidem, Concilium videt de ſtatu Papæ, ſed „ etiam in pertinentibus ad actiones. Nam quandocumque aliqui declarant Pa- „ pam ſubjectum eſſe Eccleſiæ univerſali Matri ſuæ; cujus vicem plene tenet Sa- „ crum Generale Concilium; Aliqui non ſecundum Deum, ſed ſecundum homi- „ nem favere volentes Pontificibus, quaſi conſtituentes eos Deos impeccabiles, di- „ cunt verum eſſe in his quæ ſunt Fidei Papam ſubjectum eſſe Concilio, quia de „ hoc expreſſe continetur in Cap. *Si Papa* 10. *Diſt.* Quod pro cauſa fidei Papa accuſa- „ ri & deponi poſſet: Pro aliis delictis dicunt eum ſoli divino arbitrio relictum & „ neminem mortalium nec etiam Concilium Generale poſſe judicare, ſicut vide- „ tur ipſum Caput, *Si Papa*, dicere, & quædam alia Jura; & non advertunt ad „ iſtam Auctoritatem Domini, quæ major eſt quibuſcumque Epiſtolis Summorum „ Pontificum; ex qua neceſſe eſt accipi Papam ſubjectum fore Judicio Con-

„ cilii.

„ cilii Generalis, non solum in tangentibus Fidem, sed etiam in tangentibus actiones. „ *Et infra:* Facile erat nobis respondere ad Decretum, *Si Papa;* & ad aliud, *Cuncta* „ *per Mundum:* & ad illud cap. *Scilicet aliorum causas*: Quæ sunt potissima fundamen- „ ta eorum, qui volunt humanitus adulari Summis Pontificibus constituendo eos inca- „ stigabiles circa quascumque actiones, etiamsi quotidie unus Summus Pontifex notorie „ mille homines occideret, sicut qui dam non erubuit in suis Scriptis asserere. „ Legantur ejusdem auctoris Commentarii in Caput 18. *S. Matthæi*, Quæst. 108. & in Caput 19. *Numerorum*, Quæst. 48. Hæc autem doctrina *Tostatum* Episcopatu indignum non reddidit, non diras Romani Pontificis in illum aut in ejus Libros arcessivit, non effecit ut omnia ejus Opera Romæ prohiberentur & igne damnarentur, tamquam Auctoris de Sedis Apostolicæ & Romani Pontificis Auctoritate male sentientis: Sed paulo post Abulensis Episcopus nihilominus creatus est.

Panormitani sententia de Concilii Generalis auctoritate suprema.

XIV. Panormitanus Archipræsul *Nicolaus de Tu disco*, quem *Lucernam Juris* appellatum *Trithemius* testatur ab *Alfonso* Aragonum & Siciliæ Rege cum *Eugenio* Papa reconciliato Basilea revocatus, cum ad Ecclesiam suam rediisset, essetque sub *Eugenii* potestate, propugnatam in Concilio Basileensi de Synodorum Generalium supra Romanum Pontificem Auctoritate sententiam non revocavit, neque ut revocaret ab *Eugenio* compulsus est: Nec ejus Commentarius in Caput *Significasti*, De *Electione*, Censura confixit, prohibuit, igne damnavit Apostolica Sedes, velut Scriptoris de Auctoritate Pontificia male sentientis: Immo *Nicolaum V.* ejus jam defuncti nomini ac memoriæ favisse, & Cardinalitiam ejus dignitatem ratam habuisse, referunt *S. Antoninus*, *Onuphrius Panvinius*, & *Ciaconius*. Singulare vero est, & observatione dignum, quod de Oratione ab ipso habita in celebratione Pentecostes, *Felice V.* in sua Obedientia Pontifice, Sacris operante, refert *Augustinus Patricius*, Cap. 120. Cum scilicet de Auctoritate Concilii & Papæ loqueretur, „ Asseruit Papam esse majorem Generali „ Concilio, neque recte agi a Patribus, quod nomen Pontificis nomini Concilii postpo- „ nerent, quoniam ipse esset Caput Concilii, & Episcopus universalis Ecclesiæ, sed „ hanc prærogativam habere Pontificem in rebus alienis: In factis autem propriis ita „ Papam subesse Concilio, ut etiam pro quocumque peccato mortali notorio, Ecclesiam „ perturbante posset a Concilio judicari. In aliis Judicium ad eum omnino pertinere, „ ad quem etiam Fidei Definitiones spectarent, etiam præsente Generali Concilio. „ Hæc Panormitani verba multorum Patrum animos perturbarunt, putantes ea aperte „ contra Constantiensis Synodi doctrinam esse, & in favorem Eugenii. Monitus super „ his Panormitanus coram Felice & Cardinalibus suis se multis verbis purgavit, osten- „ dens prius quæ & quanta fecisset pro Auctoritate & defensione Sacri Concilii, se ea „ verba protulisse ardore quodam sermonis, & non ea intentione qua multi acceperant; „ sed neque esse ita interpretanda. Proinde acciperent ejus bonam mentem, qui Aucto- „ ritati Conciliorum favisset semper faveretque quoad viveret.

Nicolai de Cusa constans sententia de suprema Concilii Generalis auctoritate.

XV. *Nicolaus de Cusa*, postquam a Concilio Basileensi secessit, & ad *Eugenii* partes accessit, quas pro sua virili tuitus est, non retractavit, quæ in Libris *De Concordantia Catholica* scripserat de Concilii Generalis Auctoritate supra Papam, neque id ab ipso exegit *Eugenius*. Scripsit ille Epistolam ad *Rodericum de Arevalo*, Archidiaconum *De Trevino* die 20. Maii anni 1442. qua Basileensium actiones in *Eugenium* non improbat modo, sed execratur: *Visi sunt* (inquit) *illi obcæcatissimi viri, in Spiritu furoris fuisse extra omnem sensum, quando supra Sacrum Principem Ecclesiæ nescio qualem judiciariam sibi vindicabant potestatem, & horrendum nefas attentarunt in Sacrum Principem suum sævientes, seipsos ab eodem & universa perorbem Catholica Ecclesia perniciosissime secantes*. Et in ea nihilominus Epistola Pontificem Canonibus subesse docet, & ab Ecclesia judicari posse, siin eorum violatione & eversione pertinaciter perseveraret: Non ab Ecclesia dispersa; ergo ab Ecclesia in Synodo Generali eam repræsentante congregata. „ Omnis (*inquit*) Romanus & Primus Pontifex in explicatum Ecclesiæ ordinem & „ statum a Petro, non habet potestatem: Quoniam hæc explicatio per Petri potestatem „ in ædificationem Ecclesiæ jam facta, per ipsum reperitur, quando ad Petri Principa- „ tum natus in Ecclesia filius sublimatur. Quia quæ explicata reperiuntur in Ecclesia

per

„ per Petri Successores, sunt ea quæ ex universalis Principis potestate prodierunt: Non „ est conveniens illa per eamdem potestatem, nunc in electo Pontifice complicatorie „ existentem, quovis modo infringi, sive illæ sint regulæ, sive ordo statuum, aut alia „ universalia quæcumque: Nisi in casu quo Pontifex ipse videret aut ἐπιείκειαν, aut „ immutationem utilem pro ædificatione Ecclesiæ: Quo casu advertere habet, ne cum „ utilitatem procurare studet, fratres offendat & scandalizet. Eo quidem modo Sapien- „ tiores semper intellexerunt, quod quamvis Sacri Principis Ecclesiæ manus ad ædifi- „ cationem extensæ, nulla observantia aut Regula Patrum, etiam in Conciliis inhibe- „ ri, impedirique possent: Non est tamen apud Ipsum libera potestas rejiciendi semel „ per Petri explicatam potestatem salubriter pro regimine Ecclesiæ ordinata, quandiu „ illa ad ædificationem præstat adjumentum. Sed nullam Sedem magis oportet Sancto- „ rum Patrum bene Statuta inviolabiliter exequi, tamquam verum Petri Successorem, „ in iis quæ ex eadem Petri potestate explicatorie prodiere. Vides nunc quando Sacer „ Princeps Ecclesiæ contra Sanctorum Patrum Statuta aliquid præsumeret, ubi non „ constaret eum ex causa necessitatis aut utilitatis moveri, sed potius ex aliqua parti- „ culari non digna causa: quomodo tunc in ipsa priora Petri mandata, offendit, exiens „ vires potentiæ suæ. Quapropter non esset inconveniens, si pertinaciter in hoc persi- „ steret, ab eo recedi posse per Ecclesiam; quando recessus ipse unitati Ecclesiæ, sine „ qua Ecclesia esse nequit, scissuram non inferret. Eo quidem modo Pontificem Cano- „ nibus Sanctorum Patrum subesse intelligendum est, quasi in eo non sit potestas bene „ ordinatis pro libito abutendi: & si in hoc pertinaciter persisteret, quod tunc se Sacro „ Principatu, quem in abusum parvi faceret, indignum constitueret. Quemadmodum „ enim Petrus in universali Successore vivit, ita & in Canonibus Patrum: quoniam „ Patres ipsi, & universa Ecclesia in Patribus: Sic & Petrus in Ecclesia in ipsis San- „ ctorum Regulis vivere dicitur, quandiu illa utilitati ædificandæ Ecclesiæ præstat „ adjumentum. „ An hominis, qui hæc sensit & scripsit, Opera Sedes Apostolica prohibuit, damnavit, flammis addixit, quasi fœtus Auctoris de Romani Pontificis Auctoritate male sentientis? Immo eum *Nicolaus V.* Pontifex Maximus, ingeniorum æquissimus æstimator, & virorum eruditorum fautor, Cardinalitiis Infulis fiornavit, maximique momenti Legationes ipsi commit.

XVI. Rex Christianissimus *Carolus* VII. & Principes Electores Sacri Imperii de Ecclesiæ pace solliciti, hanc inter Synodi Basileensis Patres ac *Amedeum* in sua obedientia *Felicem* V. nominatum ex una parte, & *Nicolaum* V. ex altera, eorumque Obedientias, certis conditionibus pepigerunt, quibus Conciliorum Generalium Supremæ Auctoritati consultum fuit, cautumque ut Concilii Constantiensis & Basileensis Decreta de eadem Conciliorum Œcumenicorum Auctoritate supra Romanum Pontificem his etiam Pactionibus confirmarentur. Una ex conditionibus erat, ut ab omnibus qui Concilio Basileensi contra *Eugenium* IV. & *Nicolaum* V. quovis modo adhæserant, *Omnis honor, reverentia, & obedientia ipsi Sanctissimo Domino Papæ Nicolao*, Ipsisque ab eodem *omnis amor & paterna dilectio, absque præteritorum recordatione, exhiberetur:* Utque deinceps ab appellatione Concilii Generalis, tam in Basilea, quam in Laterano cessaretur. Verum in illo Tractatu continuo subjunxere Principes: *Non tamen intendunt præfati Domini, quod per prædicta, Decretis acceptatis cum suis modificationibus tam in Imperio, quam in Regno Franciæ, aliquod intelligatur præjudicium generari.* Acceptata porro sunt imprimis, & quidem sine ulla prorsus modificatione, Decreta Synodi Basileensis de Concilii Generalis Auctoritate supra Romanum Pontificem Sessione 2. condita, & quater subinde in Sessionibus publicis ritu solemni confirmata, antequam Synodus Ferrariam ab *Eugenio* IV. transferretur, ut constat ex Pragmatica Sanctione. Idem expressius cautum est altero Pactionis istius capite: „ Item instabit Dominus Rex Francorum, quod Sanctissimus Dominus Nicolaus Papa V. Concilium Constantiense, Decretum FREQUENS, & alia ejus Decreta, sicut cætera „ Concilia Catholicam Militantem Ecclesiam repræsentantia, ipsorum potestatem, honorem, & eminentiam, sicut & cæteri Antecessores sui, suscipiet, amplectetur, & „ venerabitur. „ Item conventum est, ut Synodus Basileensis, Generalis Concilii „ nomen

Synodi Basileensis Patres & Theologi ad Nicolai V. Obedientiam accedentes, in pristina sententia de suprema Conciliorum Gene-

ralium auctoritate firmiter permanserunt.

„ nomen adhuc retinens, decernat ac jubeat, *Nicolaum* V. pro Summo Pontifice haberi, *statuendo & ordinando quod faciat, & adimpleat ea, quæ Summus Pontifex facere tenetur*. Sicque, quatenus Generalis Concilii Auctoritatem sibi vindicabat, ipsam Romano Pontifici imperare posse, constans fuit Germanorum & Gallorum sententia.

XVII. A Declaratione igitur ac Decretis Sanctorum Conciliorum Constantiensis & Basileensis de Concilii Generalis Auctoritate supra Romanum Pontificem, Germani, Galli, & qui ex his, aliisque Nationibus, Basileæ, ac postmodum Lausanæ, sub nomine Concilii Generalis manserant, Patres, ac Theologi ne latum quidem unguem discesserunt, cum ad *Nicolai* V. Obedientiam, post cessionem *Felicis* rediere: Antiquam sententiam non retractarunt, aut mutarunt, immo *Nicolaum* V. ad eam comprobandam & laudandam adduxere; quam olim (ut credere par est) veram esse & Scripturæ Sacræ ac Traditioni consentaneam agnoverat, ut erat præstantissimus Theologus. Id ex Synodi Lausanensis Decreto, quo *Nicolao* V. Obedientiam exhibet, atque ab omnibus Fidelibus decernit exhibendam, compertum est. „ Desiderantes itaque de unico Pastore „ uni Sanctæ Catholicæ & Apostolicæ Ecclesiæ providere, cujus solicito sanctoque Mi„ nisterio populus Christianus feliciter gubernari, atque pacificis & salutiferis semper „ adaugeri valeat incrementis; complurimis suadentibus, & urgentibus causis, & præ„ sertim dilectione dandæ unionis & pacis in Ecclesia Sancta Dei, in personam Dile„ ctissimi Ecclesiæ Filii THOMÆ, in sua Obedientia NICOLAI V. nominati, nostra „ vota contulimus, sperantes ipsum ea facturum, quæ Summus Pontifex facere tene„ tur: Fida quoque relatione intelligentes, eamdem credere & tenere veritatem pro „ conservanda manutenendaque Sacrorum Auctoritate Conciliorum, in Sacrosancta Sy„ nodo Constantiensi definitam & declaratam ac in Sacro Basileensi Concilio renova„ tam; nec non a Prælatis, Regibus, & Principibus, Universitatibusque orbis susce„ ptam, prædicatam & dogmatizatam, videlicet: Quod Generalis Synodus in Spiritu „ Sancto legitime congregata, Generale Concilium faciens, Ecclesiam Catholicam Mili„ tantem repræsentans, potestatem immediate habet a Christo, cui quilibet cujuscum„ que status vel Dignitatis, etiamsi Papalis existat, obedire tenetur in iis quæ perti„ nent ad Fidem, extirpationem Schismatis, & ad generalem Reformationem Ec„ clesiæ Dei in Capite & in membris: Et quod quicumque cujuscumque status vel „ Dignitatis, etiamsi Papalis existat qui Mandatis, Statutis, seu Ordinationibus & „ Præceptis hujus Sanctæ Synodi, & cujuscumque alterius Concilii Generalis legitime „ congregati, super præmissis seu ad ea pertinentibus, factis vel faciendis, obedire con„ tumaciter contempserit, nisi resipuerit, condignæ Pœnitentiæ subjiciatur, & debi„ te puniatur, etiam ad alia Juris remedia, si opus fuerit, recurrendo. Cum *Nicolaus* „ *V.* non reclamaverit, cum hanc Sententiam sibi affingi ac falso tribui non dixerit, „ in ea fuisse censendus est. Non censebat ergo quod censere se *Bellarminus* Cardinalis significat, & quod pariter censent, qui unum *Bellarminum*, vel certe *Jacobatium*, *Cajetanum* aut *Joannem de Turrecremata* legerunt, recentiores quidam Theologi, qui contrariam sententiam esse *fere de Fide*, tam confidenter pronuntiant; & magnam se gratiam Constantiensis & Basileensis Concilii Patribus, Ecclesiæ Gallicanæ, celeberrimis orbis Christiani Academiis, & præsertim Parisiensi omnium florentissimæ, Theologis Catholicis omnium Nationum, Ordinumque doctissimis, facere arbitrantur, quod *Eos non esse proprie Hæreticos, sed a temeritate magna excusari non posse*, Auctoritate censoria asseverent? An & *Nicolao V.* temeritatis notam inurent?

In eadem sententia fuit Nicolaus V. Apud Odoricum Raynaldum ad annum 1419.

Bellarm. lib. 1. de Concil. Auctor c. 17.

XVIII. Denique Cardinalis *Palavicinus* Lib. 18. Historiæ Concilii Tridentini, Cap. 15. ex *Æneæ Sylvii & Adriani Florentini* in Collegium Cardinalium cooptatione, tametsi Concilii œcumenici Auctoritatem supra Romanum Pontificem constanter propugnassent atque propugnarent, probat Ecclesiæ Romanæ in distribuendis præmiis sinceritatem. Postquam enim purpuram *Cajetano* collatam dixit ob egregia merita, & præter ejus expectationem, ab alio Pontifice, quam ab eo pro quo ipse scripserat adversus Pisanam Synodum subdit: „ Quin ea tempestate ac proxime superiori duo mirabilia „ exempla edidit Deus, ut ostenderet quam sincere ab Ecclesia Romana distribueren„ tur præmia. Unum extitit in Ænea Sylvio, qui tametsi in ea Christianæ Reipublicæ

Romana Ecclesiæ in distribuendis præmiis sinceritas.

cali-

caligine Basileensi Concilio adversus Eugenium adhæsisset, tamen ob egregias viri do-
„ tes exornatus Romæ fuit & Purpura a Callixto, & hoc demortuo Suprema Tiara
„ a Cardinalibus. Contigit alterum Cajetano superstite, & ex parte sub eodem Pon-
„ tifice a quo ipse purpuram accepit, in Adriano Florentino, qui quamquam sustinuis-
„ set in suis Commentariis aliquam in Conciliis prærogativam supra Pontificem, ta-
„ men a Leone in Collegium cooptatus est, & post ejus mortem, ob commendationes,
„ præsertim Cajetani, electus Pontifex. „ Cardinalis *Cajetanus* quamquam pro Romani Pontificis Auctoritate supra Concilium scripsisset, *Adrianum* quem contrariæ sententiæ vindicem noverat, quem sciebat in suis Commentariis privilegium non errandi Summo Pontifici etiam in decretalibus, & cum aliquid Ecclesiæ, ut Dogma Fidei credendum proponit, negasse, neque ad hanc opinionem retractandam esse paratum, nihilominus Pontificem elegit, utque a cæteris eligeretur Auctor fuit. *Æneam Sylvium* olim *Callixtus tertius* Cardinalitiis Infulis ornaverat. Cardinales post *Callixti* obitum Pontificem elegerant, quamvis doctrinam de Concilii supra Romanum Pontificem Auctoritate, etiam ut veritatem Fidei Concilii Basileensis tempore & deinceps propugnasset, Scriptisque consignasset, nec eam retractasset. Bullam enim retractationis non edidit, nisi Pontifex creatus. An Ecclesia Romana Viros de Sedis Apostolicæ & ipsius Auctoritate male sentientes in Pontifices elegit? Porro si hoc de *Ænea Sylvio*, de *Adriano* aliisque Judicium Romana non tulit Ecclesia, quia id æquum non fore persuasum habuit: Qua æquitate Gallicanæ Ecclesiæ Præsules & Doctores propter eamdem doctrinam quidam velut male de Sede Apostolica sentientes, vel erga Romani Pontificis Auctoritatem Sacrosanctam non bene affectos insectari non verentur?

ARTICULUS VII.

Synodi Basileensis Patres, etiam postquam EUGENIUM IV. in Jus vocaverunt & deposuerunt, ac FELICEM V. elegerunt: Ipsumve FELICEM, & eorum Obedientiis Adhærentes, a Schismatis proprie dicti labe purgabit quisquis animum a præjudiciis liberum ad hujus examen Quæstionis adjunget. Regem vero Christianissimum CAROLUM Septimum præcipuum Ecclesiasticæ Pacis Auctorem prædicabit.

I. SChismatici proprie dicuntur, *qui propria sponte & intentione se ab Ecclesiæ unitate separant, quæ est unitas principalis* (inquit *S. Thomas* Secunda Secundæ Quæstione 39. Art. 1.) At Synodus Basileensis, *Felix V.* & eorum obedientiis adhærentes propria sponte & intentione se ab Ecclesiæ unitate non separarunt, sed Ecclesiæ Matrici Fidei, & omnium Christianorum Matri, semper adhæsere, & Sedi Apostolicæ, Romanæ Ecclesiæ, ceterisque Christiani & Catholici orbis Ecclesiis communione conjunctissimi fuere: quamvis ab *Eugenii quarti* obedientia secesserint, Synodus quidem Basileensis illum deponendo ob rationes quas legitimas & Canonicas esse existimabant, & in Synodi Constantiensis, suisque ab eodem *Eugenio* comprobatis Decretis fundatas; *Felix* vero quia se legitimum Pontificem, ab Œcumenica, (ut putabat) Synodo, universalem Ecclesiam repræsentante creatum arbitrabatur; idemque censebant eorum Obedientiæ, *Eugenium* (inquam) jure depositum, *Felicem* rite electum: Non erant itaque Schismatici. Nam si Constantienses Patres a *Joannis* XXIII. legitimi Pontificis Obedientia secesserunt, ipsumque deposuerunt absque crimine schismatis; non propterea schismatica fuit Synodus Basileensis, & ejus Obedientia, quod *Eugenium* multis criminibus (ut persuasum habebat) convictum exauctoraverit, vel ab ejus Obedientia discesserit. Esto innocens fuerit *Eugenius*, Synodus Basileensis in facto erraverit; graves tamen erant contra *Eugenium* præsumptiones, quæ viros doctissimos & integerrimos afficerent ac moverent, maxime quod Synodum Œcumenicam absque ejusdem consensu dissolvisset, ejusque Decretis parere recusaret. Unde quamvis nec *Eugenii* justa exauctoratio, nec *Felicis* Canonica fuerit electio; du-bio tamen Jure, Basileenses Patres, *Felicem* V. & eorum Obedientias, bona fides a schismatis labe purgavit; maxime cum ipsi Jus a partibus stare suis persuasum haberent: Quemadmodum & de Obedientiis

Cle-

Clementis VII. & *Benedicti XIII.* Avenione Sedentium ante Pisanum Concilium, Dissertatione prima probavimus.

II. *Basileensis* quidem Concilii Patribus objiciebat *Eugenius*, quod ab Ecclesiæ Capite Christi Vicario, & a Sede Apostolica segregati, Schisma fecissent. At illi contra Schismatis crimen in *Eugenium* refundebant, qui se a Synodo universalem Ecclesiam repræsentante segregasset. „ Dicere ausus est (*inquiunt*) Patres in hoc Concilio congregatos jam fere septem annis ab ipso Christi Vicario, & a Suprema Romana Apostolica Sede, Christianorum Matre & Capite segregatos. Numquid in hoc damnabit universos Cardinales, Patriarchas, Episcopos Imperatorem, Reges, Principes, & cæteros, qui per se vel alios in hoc Concilio fuerint, & denique Ecclesiam per orbem dispersam, hoc Concilium approbantem, ut dicat eos a Capite & a Matre Christianorum fuisse segregatos, vel favisse segregatis? Dicendo quidem Synodum fuisse segregatam, se potius a Synodo segregatum affirmare videtur, quæ tamen universalem Dei Ecclesiam repræsentat. Cum enim membrum a corpore disjungitur, non totum a parte se dicitur separare, sed pars a toto segregari. Debuit quidem Synodo universali ut membrum ipsius in unitate spiritus jugiter adhærere. Et si relinqueret, non tamen ipsa a suo vero Capite Christo relinquitur. Non enim est Generale Concilium Ecclesiæ, sicut una particularis Conventio Consiliariorum alicujus Principis, cui Papa ipse tamquam Præsidens & Dominus præsideat: Sed est universalis Ecclesiæ Catholicæ Conventus; continens & includens virtualiter & auctoritative singulos gradus Ecclesiæ tam Papatum, quam cæteros, sicut membra ipsius Ecclesiæ universalis: Quam propterea ipsum Concilium repræsentare dicitur, prout jam confitentur universi. Quæ si attentius consideraverit ipse Dominus Eugenius, seipsum ex segregatione potius reprehendet, desinetque in talem Synodum congregatam in Nomine Christi, & universalem Ecclesiam proferre injuriam. Denique Nos dicit vehementer studuisse ut inconsutilem Christi tunicam scinderemus: Inveniet ipse nos pro unitate universalis Ecclesiæ sedulo desudasse; Nec possumus a Romana Ecclesia separari, dum universalis Ecclesiæ retinemus unitatem, in qua tam ipsa Romana Ecclesia, quam aliæ singulæ Ecclesiæ includuntur. Et si Auctoritas quæritur (inquit Hieronymus) Orbis major est Urbe. Sed ipse primus scissuræ & divisionis auctor extitit, cum primus Synodum dissolvere, & se ab ea segregare incœpit, atque in hujusmodi segregatione & divisione longo tempore persistere voluit ". Hæc PP. Basileenses in Responsione Synodali ad Invectivam factam contra Synodum Basileensem, quæ incipit: *Ecclesiam suam*: Quæ inter Synodales Epistolas habetur num. 8.

III. Schismaticis ad Ecclesiam redeuntibus certa Schismatis ejurandi præscripta formula est, quo ejurato, per impositionem manuum Ecclesiæ reconciliabantur. Hujusmodi formulam continet Caput *Quoties* 2. P. Decreti *Causa* 1. *Quæst.* 7. quod ex *S. Gregorio* Magno Lib. 10. Regesti, Epistola 31. est excerptum. Formulam alteram in Actis Concilii Lateranensis III. sub *Alexandro* III. celebrati legere est, qua Schisma *Octaviani*, *Guidonis*, & *Joannis* Pseudopontificum anathematizatur & respuitur, & Obedientia atque fidelitas Romanæ Ecclesiæ, & ipsi *Alexandro* juratur. At nihil hujusmodi postulatum est a Concilii Basileensis Patribus, a *Felice V.* & eorum Obedientiis, nulla lex Ecclesiasticæ erga Schismaticos Disciplinæ ipsis imposita: Sed ipsos inter & *Nicolaum V.* æquis pene & honorificis conditionibus transactum est, ut causis obscuris & ubi dubia sunt jura partium, fieri solet. Censuras omnes & Sententias etiam cum approbatione Ferrariensis, Florentini, aut alterius Generalis Concilii in Patres Basileenses, in *Amedeum*, *Felicem V.* in sua Obedientia nuncupatum, & omnes ac singulos iis Adhærentes latas, rescidit, ac perinde habendas dixit *Nicolaus V. ac si nullatenus emanassent*, Diplomate quod incipit: *Tanto nos pacem*: omnia & singula ipsorum famæ & nomini injuriosa ex Regestis *Eugenii*, ac suis, & aliis quibuscumque locis, *aboleri & deleri* jussit; adeoque invidiosa illa Schismatis, Schismaticorum, Conciliabuli, & similia nomina. Omnes etiam Ordinationes, Collationes, Provisiones, Confirmationes, Investituras Beneficiorum ac Dignitatum Ecclesiasticarum, Synodo Basileensi, & ipso *Felice V.* in sua Obedientia Pontifice nuncupato latas, omnes

Gra-

Gratias, Absolutiones, Immunitates, Privilegia ab ipsis concessa tempore dissidii ipsos inter & *Eugenium* Decessorem suum, seque ipsum, confirmavit Diplomate quod incipit: *Ut pacis*. Ex alia parte Synodus Basileensis, Lausanam translata, Censuras omnes & Sententias ejusdem tempore dissidii in alterius Obedientiæ homines latas abrogavit Decreto, quod incipit: *Beatæ Pacis*. Confirmavit etiam omnia & singula, *tam justitiam quàm gratiam concernentia, tam in foro conscientiæ quam in contentioso, qualitercumque facta, gesta, concessa, data, indulta, disposita, & ordinata ab Eugenio, post ejus Suspensionem ab Administratione Papatus, atque Depositionem, seu Thoma, Nicolao VI. in sua obedientia, Romanis Pontificibus nuncupatis*, Decreto quod incipit, *Quantum Deo*. Similia Decreta suo nomine edidit ac promulgavit *Amedeus* in sua Obedientia *Felix V.* appellatus. Primum incipit, *Disponentes*; Alterum, *Dum renuntiare*; Tertium, *Summopere*. Non Schismaticorum pœnis affectus *Amedæus*, sed primus Cardinalis Episcopus Sabinensis creatus, Legatus insuper & Vicarius Sedis Apostolicæ Perpetuus in Ditionibus omnibus Ducis Sabaudiæ: Nusquam Schismaticus, postquam de pace tractari cœpit, sed *Felix Papa V. in sua Obedientia nominatus a Nicolao V.* dictus est; quemadmodum & Ipse & Synodus Lausanensis in pacificis illis Diplomatibus ac Decretis, *Eugenium IV. & Nicolaum V. in sua Obedientia Romanos Pontifices nuncupatos*, non simpliciter Pontifices dicunt. Et quod majori consideratione dignum est, Basileenses Patres Lausanæ Concilium absolventes, ad *Nicolai V.* Obedientiam accedunt, Ipsum Pontificem eligendo, quasi Sede vacante, decernendoque ut Ipsi ab omnibus Christianis pareatur. „ Sancta hæc Synodus, *inquiunt*, in Spiritu San„ cto legitime congregata, universalem Ecclesiam repræsentans . . . . . . Dilectissi„ mum Ecclesiæ filium THOMAM in Summum eligit Pontificem, nomine quo nunc „ appellatur, NICOLAUM V. appellandum, utque pro Summo Pontifice habeatur „ præsentis Decreti tenore ex certa scientia statuit, & ordinat, & decernit, Juri„ bus, Decretis, & ordinationibus *ETIAM SACRI BASILEENSIS CONCILII*, qui„ buscumque non obstantibus, quibus quoad hujusmodi Actus celebrationem volumus „ esse derogatum. Mandat præterea, jubet ac præcipit hæc Sancta Synodus omnibus „ & singulis Christicolis, quatenus eidem tamquam unico, vero & indubitato Pon„ tifici obediant, pareant, & intendant". Quod quidem Decretum quanta cum animi voluptate *Nicolaus* V. acceperit, literæ ejus ad omnes Christi Fideles, quæ incipiunt: *Tanto nos pacem*, liquido ostendunt. „ In eo quippe, *inquit*, suavissime de„ lectamur, quod diebus nostris Sanctam Dei Ecclesiam in pacis & unionis pulchri„ tudine ac debita integritate florentem videre valeamus. Cum itaque superioribus „ temporibus, propter divisiones subortas inter felicis recordationis Eugenium Papam „ IV. Prædecessorem nostrum & tunc Basileense Concilium, plurimum turbata, ac „ variis modis afflicta fuerit Ecclesia Dei: Jam autem divina favente ac dirigente „ clementia, tractatu Oratorum charissimorum in Christo filiorum, Francorum, An„ gliæ, & Renati Siciliæ, Regum, nec-non Delphini Viennensis, Primogeniti Fran„ corum Regis illustris, pacem Ecclesiæ redditam agnoscimus, dum percipimus ve„ nerabilem & charissimum fratrem nostrum Amedæum, primum Cardinalem Epi„ scopum Sabinensem in nonnullis Provinciis Apostolicæ Sedis Legatum, Vicarium„ que Perpetuum, Felicem Papam V. tunc in sua Obedientia nominatum, juri quod „ in Papatu asserebat se habere, ad hujusmodi partem Ecclesiæ obtinendam cessisse. „ Eos vero qui Basileæ, postmodum Lausanæ sub nomine Generalis Concilii hacte„ nus permanserunt, ordinasse ac publicasse Nobis tamquam unico ac indubitato „ Summo Pontifici obediendum esse a cunctis Fidelibus, & præfatam Lausanensem „ dissolvisse congregationem. Cupientes igitur &c." Ita-ne porro cum Schismaticis „ agitur?

IV. Sæpe quidem ante pacem factam Schismatici vocati, sed duriora illa & injuriosa vocabula, non probant Basileenses Patres, *Felicem V.* & eorum Obedientias Schismaticas fuisse: Sicut nec *Eugenium IV.* & Ferrariensis sive Florentinæ Synodi Patres Schismaticos fuisse probat invidiosa hæc appellatio a Basileensibus tempore dissidii ipsis indita. Sane Schismatis rei fuissent Gallicana Ecclesia, Rexque Christianissimus & alii Principes, qui cum Synodo Basileensi

leenſi ad extremum uſque communicaverunt, ejuſque ut Œcumenici Concilii Decreta ſuſceperunt, excepta *Eugenii* Depoſitione & *Felicis* Electione, ſi Baſileenſes ipſi Patres fuiſſent Schiſmatici, & *Felix* proprie dicti Schiſmatis caput extitiſſet. Baſileenſes etiam Patres & *Felix V.* ac eorum Obedientiæ communione juncti non fuiſſent cum Gallis & aliis Chriſtiani orbis Nationibus colentibus *Eugenium Quartum* & *Nicolaum V.* Pontifices, ſi ab Eccleſiæ unitate, & a Cathedra *S. Petri* fuiſſent prorſus avulſi. At Baſileenſes Patres cum Gallis & aliis Nationibus Chriſtianis *Eugenii* & *Nicolai V.* Obedientiæ addictis communione juncti erant: Galli viciſſim cum Baſileenſibus & *Felice* communicabant, quamvis eum ut Pontificem non agnoſcerent: Nec propterea ſuccenſemant ipſis *Eugenius* & *Nicolaus V.* Pontifices Maximi. Quinimmo *Nicolaus* & ſe & Eccleſiam Chriſtianiſſimo Regi *Carolo VII.* debere plurimum profeſſus eſt, ob curas labores, impenſas ad pacem procurandam collatas. Id conſtat ex literis ad ejus Majeſtatem datis anno 1447. „ Fuit ſemper, *inquit*, proprium præclaræ Stirpis Franciæ Regum, tollere Schiſmata, & pacem Dei Eccleſiæ elargiri. Hoc certe ſingulare Regum „ Franciæ munus fuit, ut aſſiſterent Romanis Pontificibus, eorumque Dignitatem & „ Auctoritatem tutati ſint, & ampliarint. In hoc ſemper elaborarunt, ut diviſiones „ ad unitatem reducerent, & Romanæ univerſaliſque Eccleſiæ Antiſtites, rejectis de„ jectiſque Sedis Apoſtolicæ occupatoribus, unicum Dei in terris Vicarium recognoſce„ rent. Itaque cum tot ante oculos exempla habeas tuorum Prædeceſſorum, qui nullos „ labores, nulla pericula recuſarunt pro tollendis Schiſmatum Auctoribus, pro Romani „ Pontificis exaltatione; imitare quæſumus illorum veſtigia, & Sanctum opus, quod „ jam ſumma cum laude cœpiſti, coneris perficere. *Idem probant aliæ ejuſdem Pontificis ad eumdem Regem literæ datæ anno Chriſti* 1448. 5. *Idus Auguſti*. „ Non nobis, „ *inquit*, ignotum erat tempore ſanctæ memoriæ Prædeceſſoris noſtri Eugenii Papæ IV. „ quantam operam præbuiſſes, ut Eccleſia Dei unitate & pace frueretur: cum num„ quam nec expenſis, nec laboribus peperciſſes ut ſancto deſiderio præfatæ unitatis & „ pacis Chriſtianitas potiretur. Nobis poſtea divina providentia, Prædeceſſore noſtro, „ ut credimus, ad meliora translato, in ipſius honore & onere ſuccedentibus, divina „ miſeratione conceſſum eſt, ut Serenitatis tuæ religioſiſſimam mentem & verbis ex„ periremur & factis. Miſit quippe ad nos Celſitudo tua Legationem Prælatorum, ac „ aliorum Inſignium & Nobilium Virorum omni ex parte præſtantem, cum adeo inſi„ gni & præclaro comitatu, ut qui ſexaginta annorum in Romana Curia memoriam „ retinebant, numquam meminerint tam præclaram, tam inſignem, tam numeroſam „ Legationem adventaſſe. Retulerunt Oratores tui in totius Romanæ Curiæ auditorio „ publico quæ uſque in eam diem Serenitatis tuæ cura atque opera actitata eſſent; „ ex quibus Nos, totumque auditorium, intelleximus, quanto Chriſtianiſſima Anima „ tua flagraret incendio, quod pax Eccleſiæ redderetur: Ex quibus percepimus, NON „ TANTUM NOS ET PRÆSENTEM MILITANTEM ECCLESIAM, VERUM „ ETIAM ET USQUE IN FINEM SÆCULI SUCCESSURAM, CELSITUDINI „ TUÆ, TE CHRISTIANISSIMÆ DOMUI FRANCIÆ, DEBERE GRATIAS IM„ MORTALES, QUÆ NUMQUAM FLUCTUANTEM ECCLESIAM ET APO„ STOLICAM SEDEM DESERERE CONSUEVIT. Audivimus Oratores Celſitudinis „ tuæ, non more communi, ſed ut peculiares filios noſtros ſumus cum omni charitate „ complexi, aperientes eis arcana cordis noſtri. Volumus illorum conſilio dirigi, non „ dubitantes Oratores Principis tales eſſe, qualem mittentem Principem intelligeremus. „ Itaque patefactis per omnia interioribus cordis noſtri, nihil illis occultum eſſe volui„ mus: Diximus quantum cupiamus deformitates ab Eccleſia ſummoveri; quantum „ velimus Eccleſiarum gravamina moderari; quantum crediti nobis Populi Chriſtiani „ utilitatem magis procurare quam noſtram. Præterea ut Serenitas tua, atque univerſi „ Reges, & Principes Populi Chriſtiani intelligerent clementiam & manſuetudinem „ Apoſtolicæ Sedis, ipſis aperuimus quantum apud Nos Serenitatis tuæ poſſet Aucto„ ritas: Tantum namque poteſt, ut ſalvo Dei honore & Eccleſiæ ſuæ, nihil eſt „ quod Celſitudini tuæ negare debeamus. „ Hæc *Nicolaus V.* ad Regem ſcribebat, „ qui Concilii Baſileenſis diſſolutionem ab *Eugenio IV.* non prima tantum, ſed ſecunda

Nicolaus V. Carolo VII. Regi Chriſtianiſſimo ut præcipuo Eccleſiaſticæ pacis auctori gratias egit.

vice

vice tentatam, factamque præter jus & æquum judicabat, eamque nullam & irritam fuisse; Qui Basileense Concilium legitimum semper agnoverat, Decreta illius omnia, præter ea quæ *Eugenii* depositionem spectabant, vel ad eam tendebant, approbaverat & susceperat; Ferrariensem ac Florentinam Synodum pro Œcumenica non habuerat, nec habebat: cum Patribus Basileensibus, & *Amedeo* in sua Obedientia *Felice V.* nominato, communionem foverat, ac etiamnum fovebat, non quidem tamquam cum Romano Pontifice, sed cum Principe Catholico, qui bono animo Pontificatum susceperat solius veritatis manifestandæ, & Auctoritatis Generalium Conciliorum conservandæ gratia, & in obsequium Ecclesiæ; eamdemque Dignitatem bona fide retinebat, pro ejusdem Ecclesiæ bono abdicare paratus, ut constat ex Literis cessionis.

V. *Carolo VII.* gratias egit *Nicolaus V.* ob Schisma ejus opera sublatum; hoc enim nomine scissura quælibet Ecclesiæ, præsertim qua duo Pontifices, etiam dubio & obscuro utriusque jure agnoscuntur, vocari potest, quamvis Schisma perfectum non sit, nisi cum aliqui Summo Pontifici vero & indubitato subesse, & membris Ecclesiæ ei subjectis communicare pertinaciter recusant, ut docet *S. Thomas* Secunda Secundæ Quæst. 39. Art. 1. *Ecclesiæ unitas* (inquit) *in duobus attenditur, scilicet in connexione membrorum ad invicem, seu communicatione; & iterum in ordine omnium membrorum Ecclesiæ ad unum Caput: secundum illud Coloss.* 2. „ Inflatus sensu carnis suæ, „ & non tenens caput, ex quo totum corpus per nexus & conjunctiones subministratum & constructum crescit in augmentum Dei. *Hoc autem Caput est ipse Christus, cujus vicem in Ecclesia gerit Summus Pontifex. Et ideo Schismatici dicuntur, qui subesse renuunt Summo Pontifici, & qui membris Ecclesiæ ei subjectis communicare recusant.* Porro Patres Basileenses, & eorum Obedientia, non renuebant pertinaciter subesse Summo Pontifici, sed *Eugenio* ab Œcumenica Synodo (ut ipsi quidem persuasum habebant) legitime exauctorato; & *Felici V.* quem rite & Canonice electum arbitrabantur, Obedientiam exhibebant, Romanam Ecclesiam & Sedem Apostolicam venerabantur, eique adhærebant: De personis tantum lis erat: & nihilominus communione jungebantur cum Gallicana Ecclesia & aliis quæ *Eugenium* ceu verum Pontificem colebant. Schisma igitur perfectum non erat hujusmodi dissidium: alioqui & *Carolus VII.* Rex Christianissimus, Schismatis reus fuisset (ut superius dixi) qui cum Synodo Basileensi & ejus membris communicaret. Quem nihilominus ob pacem Ecclesiæ restitutam *Nicolaus V.* commendat Epistola 5. „ Magno, *inquit*, munere misericordiæ Dei, Christianissime Princeps, Apostolicæ Sedis & totius Ecclesiæ Catholicæ multiplicata sunt gaudia, cum sancto & glorioso statu tuo perniciosissimum „ Schisma deletum est. Et licet in virtute Spiritus Sancti hoc factum esse minime „ dubitetur, tamen per ministerium Serenitatis tuæ, quod etiam Prædecessore nostro vivente non defuit, consummatum est. Hæc Pietati tuæ, hæc Christianissimis „ Francorum Regibus victoria congruebat, ut qui sæpenumero contra hostes fidei dimicassent, & pro Christo gloriosissime mori elegissent, & a Sedis Apostolicæ cervicibus imminentem tyrannicam rabiem sæpius repulissent, etiam pro Catholicæ Ecclesiæ unitate & pace labores, sudores, expensas, vigiliasque perferrent . . . . „ Clara hæc pugna & insigne certamen, quo cum diabolo pro Christi corpore, quod „ est Ecclesia, tua Pietas dimicavit: Quo nec gloriosior triumphus extitit ille Fidelium, „ qui passi sunt ne idolis immolarent, immo ut Dionysius Alexandrinus Martyr „ auctor est, majus hoc putandum est esse Martyrium, si quis pro Ecclesiæ unitate & pace dura pertulerit; Ibi namque unusquisque pro sua tantum anima Martyrium sustinet, in hoc vero pro tota Ecclesia vita profunditur. Ineffabiliter ergo „ gaudemus in Domino, quod labor tuus, & desiderium nostrum ad desideratum pervenit effectum .... Pietati tuæ pro tanti temporis laboribus & expensis quid dignum, „ quid congruum referemus? Sentit profecto animus noster multo plus se debere quam „ possit, & hanc grati animi esse potissimam partem, cum se intelligit beneficii magnitudine superari. Hoc profitetur, hoc dicit, Celsitudinem tuam in exhibendis Sedis Apostolicæ beneficiis Christianissimis Principibus Progenitoribus tuis imparem non „ fuisse, & propterea se Pietati tuæ plurimum debere non dubitat. Suadet ipsa animi

„ tui pietas atque religiosum propositum, ut cum tanta feceris, ampliora petamus. „ Ut peritorum more Medicorum ægrum corpus Ecclesiæ, nec plane redditum sanitati, non deseras usque in finem, donec plene integreque sanetur. Et sicut illi depulsa ægritudine, artibus suis & consiliis sanitatem redditam conservare consueverunt, „ ita Pietas tua assistat & consiliis, & auxiliis opportunis, nec recuperata unitas in Ecclesia operante pacis inimico possit aliqua ex parte turbari.

Ludovici Cardinalis Arelatensis Sanctitas.

VI. Denique ne Synodi Basileensis Patres etiam post *Eugenii* depositionem, & electionem *Felicis*, dicantur Schismatici, prohibet *Ludovici Alemandi* Cardinalis Arelatensis miraculis comprobata sanctitas, quæ a *Guidone Papa* Gratianopolitano Senatore, Decisione 84. *VVernero Rolevvink* Carthusiano in Fasciculo temporum, Ætate 6. ad annum 1434. *Philippo Bergomensi*, Supplem. Chronicorum Lib. 15. *Ænea Sylvio* seu *Pio II.* in Historia Concilii Basileensis, & in Historia *Europæ*, Cap. 42. *Guillelmo Paradino* Bellilocensi Decano lib. 3. Chronicorum Sabaudiæ Cap. 32. *Lamberto Wandeburchio* Lib. 2. de Sabaudiæ Ducibus, in *Amedeo VIII.* a *Cæsare Nostradamo* P. 7. Historiæ Provinciæ, & *Petro Monodo* Societatis Jesu Scriptore in Lib. cui titulum fecit, *Amedeus Pacificus*, Cap. 86. celebrantur ac prædicantur. Refert postremus hic Auctor, in Altæcumbæ Monasterio, Cisterciensis Ordinis, (ubi *Ludovicum* mortalitatem exuisse falso quidam asserunt, cum Salonæ ad Cravum obiisse constet) Altare in ejus memoriam Deo erectum, eumque ut Confessorem Pontificem publice in Sacris invocatum his verbis: *Sacerdos & Pontifex, & virtutum opifex Cardinalis gloriose, Pastor bone in Populo, in Patria Provinciæ, qui placuisti Deo vivens religiose, intercede pro nobis in cœlis, victoriam ad Dominum Deum cantans melodiose. Ora pro nobis Sancte Ludovice Cardinalis, ut per te eruamur ab universis malis. Oremus. Deus, qui meritis & intercessionibus Beati Ludovici Alemandi Confessoris tui, atque urbis Arelatensis Episcopi, & Sanctæ Ceciliæ Presbyteri Cardinalis, dignaris mortuos suscitare, cæcos illuminare, claudis gressum, & surdis auditum restituere, concede propitius ut omnes qui ejus implorant auxilium, petitionis suæ salutarem consequantur effectum, per Dominum.* Quin etiam Arelate in Basilica Principe, in quam ejus corpus Salona translatum est, Sacellum in ejus memoriam esse extructum: & in Breviario Arelatensi pervetusto hæc legi: *Qua die obiit gloriosæ memoriæ Ludovicus Alemandus Cardinalis Arelatensis* (scilicet 10. Septembris) *fiat Officium Semiduplex cum Primis & Secundis Vesperis, & omnia dicantur de Comuni Confessoris Pontificis.* Nec mirum quod Sacro cultu honoretur, cum ejus memoria consecrata sit a *Clemente VII.* Medicæo, Pontifice Maximo, qui ipsum Beatorum Catalogo adscripsit Diplomate dato die nona Aprilis, anno 1527. una cum *Petro* Cardinali *Lucemburgo*. Inscribitur Præposito & Canonicis Metropolitanæ Ecclesiæ Arelatensis, ac Priori & Fratribus Domus Celestinorum Avenionensis, & sic habet: „ Cum sicut „ accepimus, jamdiu magnis Christi Fidelium, & potissimum nostræ civitatis Avenionensis votis erga R. PETRUM DE LUCEMBURGO, & Arelatensis erga LUDOVICUM ALEMANDUM S. R. E. Cardinalem & Ecclesiæ Arelatensis Archiepiscopum, quorum corpora, Ludovici in Arelatensi, & Petri in vestro Monasterio respective requiescunt, devotionis affectus ita immineat, & Populi multitudo, non solum civitatum prædictarum; sed aliarum partium diversarum concurrat, ut in eorum procellis, & hujus caduci sæculi turbinibus, tamquam speciales Protectores, Fautores, „ Intercessores, Adjutores ad Dominum invocentur. Nec mirum si Dominus noster Jesus „ Christus, cujus, pro posse (ut fide dignorum habet assertio) imitatores extiterunt, „ in dies ipsorum precibus eos invocantes, miraculis, ac dolorum & angustiarum sublevationibus adjuvet, opemque ferat & auxilium. Quandoquidem Petrus teneris sub „ annis & Ludovicus ipse (ut accepimus) vitam cœlibem, castamque & immaculatam „ exegerint: & Petrus in 17. & Ludovicus in 60. suarum ætatum annis suo Creatori „ purissimam reddiderint animas, calcatis hujus mundanæ vitæ (quamvis illustri essent „ orti prosapia) illecebris. Proinde claræ memoriæ Rex Siciliæ & Jerusalem tunc „ in illis partibus degens, cum multitudine Christi Fidelium, miraculorum hujusmodi „ stupore, vestraque regulari observantia, & vitæ exemplaris meritis motus, Ecclesias, domum & conventum vestrum instauravit; vosque præterrea, ob singulares „ eorum-

Ludovicus Alemandus Cardinalis Arelatensis a Clemente VII. Beatorum honoribus donatus.

„ eorumdem Petri & Ludovici virtutes, quæ innumeræ leguntur, nec-non Jejunia, „ Orationes, Vigilias, & quampiures Deo gratas & acceptas operationes, quas tunc „ viventes, gratia sibi assistente divina operabantur, ita ut Cælitum numero pie existimentur relati, cupiatis eorum corpora, quæ in eisdem Ecclesiis vestris & locis satis „ humidis & subterraneis jacent, ad alia, intra tamen Ecclesias vestras, commodiora transferre: Ipsosque Petrum de Lucemburgo, & Ludovicum Alemandum, quorum Imagines ubique a piis Fidelibus a longissimis jam annis cera depingi consueverunt, pro „ Beatis coli & venerari posse. Nobis præterea venerabilis Fratris nostri Francisci E- „ piscopi Tusculani, S. R. E. Cardinalis De Claromonte, illarum partium nostro de „ Latere Legati, qui ad eosdem Petrum & Ludovicum non parvum gerit affectum & „ vestro nomine humiliter supplicatum extitit, ut hujusmodi vestris tam piis & honestis, desideriis annuere pro nostri Pastoralis Officii debito, de benignitate Apostolica dignaremur. Nos igitur, qui Fideles quoslibet, & præsertim sub suavi Religionis „ jugo Domino famulantes, ad devotionem & venerationem illorum qui Beati habentur, quantum cum Deo possumus, libenter excitamus, ut illorum imitatores existere valeant: vestris in hac parte desideriis piis, utpote ex magno devotionis fervore „ prodeuntibus, annuentes; Vobis quod eorumdem Petri & Ludovici corpora & ossa ex „ subterraneis locis in alia commodiora earumdem Ecclesiarum vestrarum transferre, & „ ibidem venerabiliter collocare; & tam vos quam alii utriusque sexus Fideles, eos pro „ vestra & ipsorum spirituali consolatione in vestris Ecclesiis & Sacellis PRO BEATIS „ VENERARI, sine incursu alicujus demeriti, vel idololatriæ, seu conscientiæ scrupulo, possitis & valeatis, ac ipsi possint & valeant, Auctoritate Apostolica, tenore præsentium, de Apostolicæ Potestatis plenitudine concedimus pariter & indulgemus. Non „ intendimus propterea eosdem Petrum & Ludovicum in Catalogum Sanctorum esse „ relatos, donec servatis debitis solemnitatibus in Sanctorum Canonizatione servari „ solitis, ad illorum Canonizationem deventum fuerit: non obstantibus constitutionibus „ & ordinationibus Apostolicis, cæterisque contrariis quibuscumque. Sanctum illum Cardinalem rerum a se in Concilio Basileensi gestarum pœnitentiam egisse *Odoricus Raynaldus*, & alii iisdem præjudiciis occupati scribunt. *Itaque, inquit, adoranda est divina misericordia, quo exiguo temporis fluxu Ludovicum ipsum nefandi & perniciosissimi Schismatis auctorem, propagatorem hæreseos, qui ex erronea conscientia innumera mala in Dei Ecclesiam invexerat, ac tot annorum cursu in pertinacia obfirmatus, profanarat Sacramenta, pœnitentem ac reversum in gremium Ecclesiæ, ad sanctitatis culmen brevi evexerit.* Merum istud commentum est, & sane periculosum. Cum enim nullo momento hujusmodi pœnitentia probetur, dicent adversæ comunionis homines, nefandi & perniciosissimi Schismatis auctorem, hæreseos propagatorem, ab Ecclesia Romana Divis adscriptum fuisse, quamvis pœnitentiam Schismatis egerit nullam, nec hæresim retractaverit. De iis enim quæ non sunt, & quæ non apparent, idem judicium est. Quanto consultius asseritur & verius, *Ludovicum* Cardinalem Arelatensem, nec Hæreticum, nec Schismaticum fuisse; & eorum quæ in Synodo Basileensi gesserat, ipsum non pœnituisse, quia nihil se egisse pœnitendum persuasus erat. Id confirmatur ex Synodi Lausanensis Decreto, quo Basileenses Patres ad *Nicolai V.* obedientiam accesserunt, ipsum in Pontificem eligendo, quasi Sede vacante. *Sancta hæc Synodus in Spiritu Sancto legitime congregata, universalem Ecclesiam repræsentans, votis dilectissimorum Ecclesiæ filiorum, Ludovici S. Ceciliæ Arelatensis, Ludovici Tituli S. Susannæ de Vvarambone, &c. S.R.E. Presbyterorum Cardinalium, &c. præfatum dilectissimum Ecclesiæ filium Thomam in Summum elegit Pontificem, nomine quo nunc appellatur, Nicolaum V. appellandum: utque pro Summo Pontifice habeatur, præsentis Decreti tenore ex certa scientia statuit, & ordinat, & decernit, Juribus, Decretis, & ordinationibus, etiam SACRI BASILEENSIS CONCILII, quibuscumque non obstantibus, quibus quoad hujusmodi Actus celebrationem volumus esse derogatum.* Hoc decretum 13. Kalendas Maji anno 1440. Auctore *Ludovico* Cardinali Arelatensi conditum est. In quo Basileense Concilium, a quo & *Eugenius quartus* depositus, & *Felix* in ejus locum suffectus eodem Cardinali Præside, *Sacrum* adhuc nominatur. Obiit autem *B. Ludovicus* Cardinalis Arelatensis anno

Odoricus Raynaldus refellitur.

sequenti die decima Septembris, nec de illo narratur, quod tam brevi mensium sexdecim intervallo dixerit aliquid vel fecerit, quod ullam de rebus in Synodo Basileensi gestis Pœnitentiam testetur. Quod sane si dixisset vel fecisset, *Clemens octavus* in Beatificationis Diplomate ut rem maximi ponderis commemorasset.

VII. Obiit eodem anno pari sanctitatis opinione *Amedeus* olim *Felix V.* in sua obedientia nuncupatus, quem & multis miraculis post obitum effulsisse *Philippus Bergomensis*, & alii testantur. Lege *Monodum* in *Amedeo Pacifico*. Tam religiosum Principem Schismaticum fuisse qui dixerit, fateatur homines in Schismate Sanctos esse posse, & Deum ad eorum intercessionem miracula patrare. An rursus figmentum de *Amedei* Pœnitentia obtrudetur? Sed primus Pœnitentiæ gradus est agnoscere & fateri peccatum. Nusquam vero se peccasse agnovit *Amedeus* in eo quod Pontificatum a Synodo Basileensi, post depositionem *Eugenii IV.* sibi delatum suscepisset, & novem annos gessisset. Immo & ante abdicationem, omnia sui Pontificatus tempore gesta confirmavit, & se uno pacis Ecclesiasticæ studio Pontificatu cedere significavit, quem bono animo, & „ Universalis Ecclesiæ (*ut ait*) Basileæ in Spiritu Sancto legitime congregatæ piis exhortationibus & sanctis jussionibus acceperat, ad succurrendum Auctoritati „ Ecclesiæ suppressæ: Non caducorum futiliumque bonorum, sed communis salutis causa *Sedem Apostolicam tenuisse: Non ut* præesset, *sed ut* prodesset: *Maximosque labores subire voluisse* Solius veritatis manifestandæ, Auctoritatisque Sacrorum Generalium Conciliorum conservandæ gratia ". Sic loquitur in ipso cessionis Diplomate dato Lausanæ, die septima Aprilis anno millesimo quadringentesimo quadragesimo-nono. Piissimi Principis charitati erga Ecclesiam, studio pacis & Ecclesiasticæ Disciplinæ quo Serenissimum ejus pectus flagrabat, testimonium perhibuit *Eugenius Quartus* antequam ab ipso dissideret, ut constat ex ejusdem Pontificis Literis ad ipsius Celsitudinem datis anno 1435. „ Cum ergo noverimus (*inquit*) tuam laudabilem affectionem, & bona „ opera impensa circa Pacem Ecclesiæ, & Reformationem consequendam; volumus hoc „ notificare tuæ Excellentiæ, tamquam bono & devoto nostro & Ecclesiæ filio, quem „ certi sumus diligere nostrum & Ecclesiæ statum & honorem, &c. " Non est igitur audiendus *Odoricus Raynaldus*, qui Religiosissimum Principem convitiis proscindit: „ Defendit, *inquit*, aliquamdiu Amedeus Pontificiam causam in Basileensi Concilio, at „ ubi Antipapatus spe titillari se sivit, præcipuus Seditiosorum concitator & signifer „ Schismatis evasit ". Nec audienda etiam probra, quibus idem Auctor Sacram Synodum Basileensem passim insectatur Tom. 17. Annalium Ecclesiasticorum quam Schismaticam, Conciliabulum, „ Conventiculum „ quod Evangelicam doctrinam depravabat, & Ecclesiasticam Monarchiam a Domino constitutam evertebat, & Basileenses Patres *viros nequissimos* appellare non veretur in Epistola ipsa Dedicatoria ad Gallicanæ Ecclesiæ Clerum.

Amedei Cardinalis, olim Felicis V. in sua Obedientia nuncupati Sanctitas.

IN CONCILIUM BASILEENSE HISTORICUS EXCURSUS.

JOANNE DOMINICO MANSI AUCTORE.

CUm P. Alexander Basileensis Concilii historiam usque ad tempus Translationis ejus Ferrariam satis diligenter prosecutus sit; operam frustra locarem meam, si fusiorem de hoc ipso Concilio tractationem instituerem. Optime tamen me Lectoribus eruditis consulturum arbitror, si cætera persequar, quæ dein gesta sunt Basileæ, ac postea Lausannæ, ubi ea Concilii, fere dixerim, umbra aliquandiu perseveravit. Quamvis enim, & hæc ipsa P. Alexander in altero dein articulo resumpsit, & ad finem usque perduxit; multa tamen habeo anecdota, quæ suggeram, ex Vindobonensi duplici MS. codice accepta, quibus hæc ipsa historia augeatur, & illustretur. Ut vero ab ipso exordio narrationis filum ducatur, repetenda res est ab exorto inter Patres Concilii dissidio, cum de eligendo loco Synodi pro Græcis habendæ ageretur.

In

In Sessione XIX. anno 1434. celebrata pactæ a delectis ex Concilio viris cum Græcorum Legatis conventiones de loco habendi cum Græcis Concilii in Patrum consessu auditæ, & admissæ sunt. Ferebant vero illæ ut, sin minus Basilea impetrari ab Imperatore Græcorum potuisset, unus aliquis eligeretur ex his locis, *Calabria, Ancona, vel alia terra maritima; Bononia, Mediolanum, vel alia civitas in Italia. Extra Italiam Buda in Hungaria, Vienna in Austria, & ad ultimum Sabaudia*. Hæc locorum designatio placuit dein Græcis, & ab ipso Græcorum Imperatore, & Patriarcha, tum etiam a summo Pontifice admissa est: rejecta vero a Græcis Basilea est.

His igitur omnibus sic dispositis, unum supererat, ut certus aliquis ex his designatis locus definiretur. Visum est autem, ut qui locus deligeretur, idem pariter & pecunias mutuas daret Concilio, quot necessariæ censerentur ad Græcos in locum Concilii deducendos. Cum vero multæ & insignes Urbes electionem hanc sibi poscerent, pecunias ultro offerentes; hinc pro vario singulorum Patrum in singulas studio altercatio ingens ac diuturna facta est in Concilio. Tandem destinationem certi loci singulis in schedula obsignata indicantibus, compertum est suffragia partium ultra duarum concurrere in Avenionem, dummodo Cives illi intra certum tempus pecuniarum summam definitam solvissent. Quibus non solventibus, vel tempus extrahentibus ultra metas præscriptas, tunc locus alius a Concilio destinaretur. Statim igitur requisiti sunt Avenionenses de pecuniæ solutione; sed illis moras alias aliasque nectentibus, definitum ad solutionem tempus elapsum est; attamen vel in tempus aptum, vel statim post de solvendo præstiterunt cautionem. Hinc nova in Concilio dissidia. Cardinalis S. Angeli, Concilii Præses, contendebat procedendum esse ad novam loci electionem, quod Avenionenses nec omnino solvissent, nec cautionem apto tempore præstitissent. Accedebat repugnantia Græcorum pro Avenione; negabant enim illi eo se venturos. Cardinalis Arelatensis, aliique plures pro Avenione obnitebantur. Rigebant animi utrique, nec alter in alteram partem inclinabat. Secessio igitur facta est utrimque; ambæ vero Concilii sibi nomen arrogabant; ambæ Sessionem suam sursum habuerunt. Cardinalis Arelatensis cum suis Avenionem elegerunt. Sedis Apostolicæ Legati Florentinam, & Utinum, loca Græcis & Romano Pontifici accommoda, prætulerunt. Eugenius Pontifex postremis hisce adhæsit contra Arelatensem. Utrimque decretum sancitur; at cum ex utriusque partis conventione sigillum servandum tribus ex Patribus traditum fuisset; atque hi obsignandum judicarint Arelatensis decretum præ alio, hinc ad Græcos utrumque transmissum, illud quidem munitum sigillo, alterum vero sigillo carens.

Suos tunc in Græciam Legatos pars utraque misit. A Præsidibus Concilii delecti sunt Episcopi Dignensis, & Portugalensis; a Concilio vero Archiepiscopus Tarantasiensis. Utriusque Legati decreta Concilii sese deferre jactitabant, utrique trahere ad se Græcos obnitebantur. Vicit tamen pars sanior, & Græci cum Legatis triremibusque Pontificiis seu Concilii Pontifici adhærentis venire in Italiam maluerunt, prout in historia hac sua P. Alexander narrat, a quo cætera ad hunc Græcorum adventum pertinentia repetas. Nunc iterum ad res Concilii.

Quæ pars cum Legatis perseveravit, nihil deinceps decreti vel sessionis habuisse creditur. Quæ vero cum Arelatensi Cardinali secessionem suam fecerat, adhuc in Concilio perseverans, ad diem prid. Kal. August. anni 1437. Sessionem suam indixit. Antequam conveniret, vocatus est judiciali ritu Legatus Cardinalis S. Angeli, ut *Congregationi*, qua parandum erat decretum in sessione proponendum, interesset. Negavit ille se venturum, missaque Syngrapha rationes exposuit, quibus ne veniret, retineretur. Expendit in ea quam fuerit incongruum, ut sessio illa haberetur ad diem Pontifici dicendam; id etiam obfuturum demonstrabat caritati, bono publico, paci Ecclesiæ, justitiæ, & SS. Canonibus. Caritati quidem, cum assequi, quod petebant, potuissent, expeditiori via, nullo cum discrimine honoris Pontificii, qui sane in ea judiciali denunciatione periclitabatur. Id etiam non satis futurum esse e re Bohemica, & Græca prædicebat. Salva etiam justitia fieri non posse addebat, ut sibi legato Apostolico & Concilii Præsidi, denegaretur tridui dilatio ad defendendam Pontificis causam. Ajebant denique cum de re agitur, quæ Romanum Pontificem tangit, ex sanctione Concilii VIII. Con-

Constantinopolitani ipsum Pontificem adeundum esse, & ab eo *Solutiones* rerum implexarum *expectandas*. Constantem in hoc ipso Concilio agendi rationem ferre animadvertebat, ne ea ipsa die *Sessio*, & *Congregatio* generalis haberetur. Quæ igitur, addebat, tam præcipitatæ rei, maxime omnium gravissimæ deliberatio? Non habita prius virorum doctorum consultatio; non expensa utriusque partis momenta; non lecta pro consueto more *forma Citatorii in deputatione pro communibus*. Concludebat, rogans ut in re tanta maturius procederetur, discuteretur que prius ab *Episcopis*, *Abbatibus*, *Magistris*, & *Doctoribus*. Denique tamquam Concilii Præses mandabat Syngrapham illam suam palam pro Concilio legi.

His Legati literis respondit pro Concilio Abbas Siculus, Panormitanus Archiepiscopus, singula refellere nitens, quæ Legatus, adversus decretum mox edendum opposuerat. Hanc orationem una cum Legati Syngrapha ego primus in meo Conciliorum Supplemento Tom. VI. pag. 615. evulgavi.

Ab hac vero expediti molestia Basileenses alacrius procurrerunt in decretum, vocans judiciali ritu Eugenium ad causam dicendam coram Concilio intra dies sexaginta.

Haud ita post multum, die XXV. Septembris, in Sessionem XXVII. convenientes Patres illi tumultuosi decretum de electione Florentiæ vel Utini ab adversa conciliari parte sancitum, infectum, irritumque declararunt. Novorum insuper Cardinalium renunciationem ab Eugenio per eos dies factam irritarunt.

Kalendis Octobris Sessio XXVIII. approperata est ad accusandam contumaciam (si Deo placet) Eugenii, qua a Concilio adjudicata, ad graviora procedi posse pronunciatum est.

Dum hæc Basileæ geruntur, Eugenius Bullam promulgavit de Concilii translatione Basilea Ferrariam, qua offensi Patres actutum in cœtum coeuntes (Sess. XXIX.) die IV. Octobris, Bullam illam Pontificis pro ea, quam sibi usurpabant, auctoritate, abrogarunt.

In Sessione XXX. diei X. Kal. Jan. nihil in Pontificem innovatum; definitum tantummodo, communionem etiam sub una tantum specie sanctam & laudabilem esse.

Secundum hæc nova Bulla, signata die XXX. Decembris (ita enim legendum demonstravi in meo Conciliorum Supplemento, cum in edito legatur *die* Kalendar. Januarii) Eugenius Concilium statim Ferrariæ inchoandum esse promulgavit.

In exordio succedentis anni 1438. splendida Legatio ab Electoribus Imperii missa (objerat enim interim Sigismundus Imperator) venit ad Concilium, petiitque suspendi tantisper prosecutionem causæ Eugenianæ, donec de pace tractaretur. Hæc proponentibus responsio duplex facta est; altera quidem brevior legenda apud Labbeum tom. XVII. pag. 507. altera vero fusior data a Ludovico Pontano, celebri inter ejus ætatis Jurisperitos, quam offendi in MS. Codice Bibliothecæ Cæsareæ Vindobonensis. Incipit: „ VV. „ Patres, spectabiles Viri, RR. PP. ac Illustrissimorum Principum Electorum, S. R. I. „ Oratores dignissimi. Oratio vestra in medio nostri S. Cœtus perorata tres habet effectuales particulas; quarum prima continet servandam esse a nobis mansuetudinem &c. „ *In fine vero hæc adnotantur*: Et est finis responsionis R. Patris & Domini Ludovici „ de Roma Protonotarii Sedis Astolicæ, excellentissimi utriusque juris Doctoris, datæ „ Ambasiatoribus Reverendissimorum, & Illustrissimorum Principum Dominorum Electorum S. R. Imp. dei Veneris, XII. Januarii 1438. hora vesperorum, vel quasi, in „ Congregatione Generali sacri Concilii Basileensis in Ecclesia majori; & in eadem Congregatione antequam daretur hæc responsio, fuit facta responsio eisdem per ipsum Concilium in scriptis quæ sequitur; & lecta fuit ibidem per ipsum Concilii Notarium. „ Audivit hæc S. Synodus &c. " Extat Labbei tom. XVII. pag. 507. In eodem pariter Vindobonensi Codice est alia oratio perorata coram Electoribus S. R. Imperii per *Q. P. D. Archiepiscopum Panormitanum ex parte Concilii Basileensis missum*. Incipit: *Mecum tacitus sæpenumero cogitavi*. Habitam vero hanc credo, cum occasione hujus legationis ab Electoribus missæ Synodus vicissim Legationem suam ad illos destinavit. Gesserunt illam Patriarcha Aquilejensis, Archiepiscopus Panormitanus, & Franciscus Episcopus Ravennatensis, ut ex Literis Basileæ datis V. Martii 1438. in eodem Cod. legendis p. 419. intelligimus.

Ni-

Nihil his permoti Basilienses die IX. Kal. Feb. sessionem suam XXX. celebrarunt; in qua Appellationes omnes, nisi si quæ sint majorum causarum in jure expressæ, ad Romanum Pontificem vetuerunt; sicut & decreto abrogarunt expectativas, & nominationes Beneficiorum, quas Romanus Pontifex sibi reservaverat. Denique solemni decreto Eugenius contumax pronunciatus ab omni Pontificii muneris administratione suspenditur.

Tantam audaciam futuram prævidens Julianus Cardinalis Legatus die V. Idus Januarii ante sessionem illam secessionem fecit, relicta tamen prius in scriptis oratione plena querelarum & precum, ut Patres Basileenses tandem flecteret ad officium.

Die IX. Kal. Aprilis sessio Basileensis 32. coivit, in qua Ferrariense Concilium schismaticorum conventiculum declaratur, cujus proinde gesta omnia infra haberi Patres sanxerunt.

Tantos interea tumultus pacaturi Galli convenerant in Concilium Bituris. Agnovit in ea coitione Rex Galliarumque Præsules Concilium; sed ea quæ in Eugenium decreverant Basileenses, quæque decernenda in futurum timebantur, nec admiserunt, nec admissuros significarunt. Tunc pro Eugenio Pontifice peroratum est ab Episcopo Dignensi; pro Concilio bis verba fecit Thomas de Corcellis S. Theologiæ Doctor, cujus utramque orationem legi in MS. Cod. Vindobonensi, de quo sæpe alias.

Dux etiam Mediolanensis Legatum suum Franciscum de Barbavariis misit protestaturus nihil se admissurum ex iis si quæ in Eugenium P. decernerentur. Protestatio ista extat in Codice Vindobonensi, & incipit *Convenistis, Reverendissimi Patres*. Dicta sua dictis opposuit Concilium, cujus Synodalis responsio est apud Labbeum pag. 519.

Alii etiam ex Europæ Principibus querelas de tanta Patrum audacia ad Concilium usque per Legatos detulerunt, quos in solemni Patrum cœtu castigandos præpostero zelo suscipiens P. Franciscus de Funke, eorum manus haud prorsus illæsus evasit, ut in adnotatione legenda in Codice Vindobonensi memoriæ proditum legi.

Denique Electores Imperii, qui Francfordiæ coiverant ad electionem novi Cæsaris (obierat enim Sigismundus in exitu anni 1437.) de redenda Germaniæ Ecclesiæque pace consultantes, rem ad novum Regem differendam judicarunt. Electus Albertus Austriæ Dux. Tum decreta Basileam legatio, e delectis egregiisque viris quatuor gesta, ut excerpta historiæ Concilii *Basileensis* in meo supplemento monent. Venerunt illi Basileam, Concilii Patres rogarunt, ne quid in Eugenium Papam grave statueretur; se interim pacis sequestres offerentes. Nihil illis nisi verba data sunt a Patribus. Tum legatio illa Ferrariam ad Pontificem eadem petitura contendit. At cum nihil ferret a Basileensibus nisi verba, nihil etiam a Pontifice potuit obtinere. Datum a Pontifice responsum extat in Codice Vindobonensi. Incipit: *Per ea quæ nobis &c.*

Indictus post hæc Nurimbergam Principum conventus ad diem festum S. Mariæ Magdalenæ anni 1438. Adfuerunt in eo Legati Concilii & Eugenii Pontificis. Ab utrisque pro se peroratum. Orationes pro Concilio binas in Codice Vindobonensi offendi. Quod insuper responsum dederit Albertus Cæsar ibi pariter recitatum. Nihil tamen definitum, resque ad alium conventum ibidem habendum die festo Sancti Galli, dilata. In secunda hac coitione propositum est a Germanis, ut Concilium e Basilea in locum alium transferretur, quo & Græci convenirent. Hoc acceptum responsum Conciliares Legati ad Patres detulerunt. Admittendum illi judicarunt, dummodo Eugenius dissolutionem Concilii tolleret, nihilque deinceps ageret ac diceret contra auctoritatem Concilii supra Pontificem. Hæc Patrum cautio irrita omnia pacis consilia efficiebat, & Patres magis magisque obfirmabat animo, ut in depositionem Eugenii Papæ procederent.

Ventum est igitur in sessionem XXXIII. die XVII. Kal. Junii anni 1439. in qua ad Catholici dogmatis dignitatem, multis licet viris gravissimis renitentibus evecta sunt asserta illa Basileensium. I. Generale Concilium omnibus, ne Romano quidem Pontifice excepto, præstat. II. Generale Concilium legitime coactum absque ejusdem assensum dissolvi aut alio transferri, ac ne prorogari quidem citra fidei dispendium nefas. III. Si quis ista negaverit hæreticum audit.

Tendebant omnia seu potius ruebant in extremum malorum, nempe in depositionem Papæ, idque imminere intelligentes Germaniæ Principes, aliique, conventum Princi-

Constantinopolitani ipsum Pontificem adeundum esse, & ab eo *Solutiones* rerum implexarum *expectandas*. Constantem in hoc ipso Concilio agendi rationem ferre animadvertebat, ne ea ipsa die *Sessio*, & *Congregatio* generalis haberetur. Quæ igitur, addebat, tam præcipitatæ rei, maxime omnium gravissimæ deliberatio? Non habita prius virorum doctorum consultatio; non expensa utriusque partis momenta; non lecta pro consueto more *forma Citatorii in deputatione pro communibus*. Concludebat, rogans ut in re tanta maturius procederetur, discuteretur que prius ab *Episcopis*, *Abbatibus*, *Magistris*, & *Doctoribus*. Denique tamquam Concilii Præses mandabat Syngrapham illam suam palam pro Concilio legi.

His Legati literis respondit pro Concilio Abbas Siculus, Panormitanus Archiepiscopus, singula refellere nitens, quæ Legatus, adversus decretum mox edendum opposuerat. Hanc orationem una cum Legati Syngrapha ego primus in meo Conciliorum Supplemento Tom. VI. pag. 615. evulgavi.

Ab hac vero expediti molestia Basileenses alacrius procurrerunt in decretum, vocans judiciali ritu Eugenium ad causam dicendam coram Concilio intra dies sexaginta.

Haud ita post multum, die XXV. Septembris, in Sessionem XXVII. convenientes Patres illi tumultuosi decretum de electione Florentiæ vel Utini ab adversa conciliari parte sancitum, infectum, irritumque declararunt. Novorum insuper Cardinalium renunciationem ab Eugenio per eos dies factam irritarunt.

Kalendis Octobris Sessio XXVIII. approperata est ad accusandam contumaciam (si Deo placet) Eugenii, qua a Concilio adjudicata, ad graviora procedi posse pronunciatum est.

Dum hæc Basileæ geruntur, Eugenius Bullam promulgavit de Concilii translatione Basilea Ferrariam, qua offensi Patres actutum in cœtum coeuntes (Sess. XXIX.) die IV. Octobris, Bullam illam Pontificis pro ea, quam sibi usurpabant, auctoritate, abrogarunt.

In Sessione XXX. diei X. Kal. Jan. nihil in Pontificem innovatum; definitum tantummodo, communionem etiam sub una tantum specie sanctam & laudabilem esse.

Secundum hæc nova Bulla, signata die XXX. Decembris (ita enim legendum demonstravi in meo Conciliorum Supplemento, cum in edito legatur *die* Kalendar. Januarii) Eugenius Concilium statim Ferrariæ inchoandum esse promulgavit.

In exordio succedentis anni 1438. splendida Legatio ab Electoribus Imperii missa (obierat enim interim Sigismundus Imperator) venit ad Concilium, petiitque suspendi tantisper prosecutionem causæ Eugenianæ, donec de pace tractaretur. Hæc proponentibus responsio duplex facta est; altera quidem brevior legenda apud Labbeum tom. XVII. pag. 507. altera vero fusior data a Ludovico Pontano, celebri inter ejus ætatis Jurisperitos, quam offendi in MS. Codice Bibliothecæ Cæsareæ Vindobonensis. Incipit: „ VV. „ Patres, spectabiles Viri, RR. PP. ac Illustrissimorum Principum Electorum, S. R. I. „ Oratores dignissimi. Oratio vestra in medio nostri S. Cœtus perorata tres habet effe- „ ctuales particulas; quarum prima continet servandam esse a nobis mansuetudinem &c. „ *In fine vero hæc adnotantur:* Et est finis responsionis R. Patris & Domini Ludovici „ de Roma Protonotarii Sedis Apstolicæ, excellentissimi utriusque juris Doctoris, datæ „ Ambasiatoribus Reverendissimorum, & Illustrissimorum Principum Dominorum Ele- „ ctorum S. R. Imp. dei Veneris, XII. Januarii 1438. hora vesperorum, vel quasi, in „ Congregatione Generali sacri Concilii Basileensis in Ecclesia majori; & in eadem Con- „ gregatione antequam daretur hæc responsio, fuit facta responsio eisdem per ipsum Con- „ cilium in scriptis quæ sequitur; & lecta fuit ibidem per ipsum Concilii Notarium. „ Audivit hæc S. Synodus &c. " Extat Labbei tom. XVII. pag. 507. In eodem pariter Vindobonensi Codice est alia oratio perorata coram Electoribus S. R. Imperii per *Q. P. D. Archiepiscopum Panormitanum ex parte Concilii Basileensis missum*. Incipit: *Mecum tacitus sæpenumero cogitavi*. Habitam vero hanc credo, cum occasione hujus legationis ab Electoribus missæ Synodus vicissim Legationem suam ad illos destinavit. Gesserunt illam Patriarcha Aquilejensis, Archiepiscopus Panormitanus, & Franciscus Episcopus Ravennatensis, ut ex Literis Basileæ datis V. Martii 1438. in eodem Cod. legendis p. 419. intelligimus.

Ni-

Nihil his permoti Basilienses die IX. Kal. Feb. sessionem suam XXX. celebrarunt; in qua Appellationes omnes, nisi si quæ sint majorum causarum in jure expressæ, ad Romanum Pontificem vetuerunt; sicut & decreto abrogarunt expectativas, & nominationes Beneficiorum, quas Romanus Pontifex sibi reservaverat. Denique solemni decreto Eugenius contumax pronunciatus ab omni Pontificii muneris administratione suspenditur.

Tantam audaciam futuram prævidens Julianus Cardinalis Legatus die V. Idus Januarii ante sessionem illam secessionem fecit, relicta tamen prius in scriptis oratione plena querelarum & precum, ut Patres Basileenses tandem flecteret ad officium.

Die IX. Kal. Aprilis sessio Basileensis 32. coivit, in qua Ferrariense Concilium schismaticorum conventiculum declaratur, cujus proinde gesta omnia infra haberi Patres sanxerunt.

Tantos interea tumultus pacaturi Galli convenerant in Concilium Bituris. Agnovit in ea coitione Rex Galliarumque Præsules Concilium; sed ea quæ in Eugenium decreverant Basileenses, quæque decernenda in futurum timebantur, nec admiserunt, nec admissuros significarunt. Tunc pro Eugenio Pontifice peroratum est ab Episcopo Dignensi; pro Concilio bis verba fecit Thomas de Corcellis S. Theologiæ Doctor, cujus utramque orationem legi in MS. Cod. Vindobonensi, de quo sæpe alias.

Dux etiam Mediolanensis Legatum suum Franciscum de Barbavariis misit protestaturus nihil se admissurum ex iis si quæ in Eugenium P. decernerentur. Protestatio ista extat in Codice Vindobonensi, & incipit *Convenistis, Reverendissimi Patres*. Dicta sua dictis opposuit Concilium, cujus Synodalis responsio est apud Labbeum pag. 519.

Alii etiam ex Europæ Principibus querelas de tanta Patrum audacia ad Concilium usque per Legatos detulerunt, quos in solemni Patrum cœtu castigandos præpostero zelo suscipiens P. Franciscus de Funke, eorum manus haud prorsus illæsus evasit, ut in adnotatione legenda in Codice Vindobonensi memoriæ proditum legi.

Denique Electores Imperii, qui Francfordiæ coiverant ad electionem novi Cæsaris (obierat enim Sigismundus in exitu anni 1437.) de redenda Germaniæ Ecclesiæque pace consultantes, rem ad novum Regem differendam judicarunt. Electus Albertus Austriæ Dux. Tum decreta Basileam legatio, e delectis egregiisque viris quatuor gesta, ut excerpta historiæ Concilii Basileensis in meo supplemento monent. Venerunt illi Basileam, Concilii Patres rogarunt, ne quid in Eugenium Papam grave statueretur; se interim pacis sequestres offerentes. Nihil illis nisi verba data sunt a Patribus. Tum legatio illa Ferrariam ad Pontificem eadem petitura contendit. At cum nihil ferret a Basileensibus nisi verba, nihil etiam a Pontifice potuit obtinere. Datum a Pontifice responsum extat in Codice Vindobonensi. Incipit: *Per ea quæ nobis &c.*

Indictus post hæc Nurimbergam Principum conventus ad diem festum S. Mariæ Magdalenæ anni 1438. Adfuerunt in eo Legati Concilii & Eugenii Pontificis. Ab utrisque pro se peroratum. Orationes pro Concilio binas in Codice Vindobonensi offendi. Quod insuper responsum dederit Albertus Cæsar ibi pariter recitatum. Nihil tamen definitum, resque ad alium conventum ibidem habendum die festo Sancti Galli, dilata. In secunda hac coitione propositum est a Germanis, ut Concilium e Basilea in locum alium transferretur, quo & Græci convenirent. Hoc acceptum responsum Conciliares Legati ad Patres detulerunt. Admittendum illi judicarunt, dummodo Eugenius dissolutionem Concilii tolleret, nihilque deinceps ageret ac diceret contra auctoritatem Concilii supra Pontificem. Hæc Patrum cautio irrita omnia pacis consilia efficiebat, & Patres magis magisque obfirmabat animo, ut in depositionem Eugenii Papæ procederent.

Ventum est igitur in sessionem XXXIII. die XVII. Kal. Junii anni 1439. in qua ad Catholici dogmatis dignitatem, multis licet viris gravissimis renitentibus evecta sunt asserta illa Basileensium. I. Generale Concilium omnibus, ne Romano quidem Pontifice excepto, præstat. II. Generale Concilium legitime coactum absque ejusdem assensum dissolvi aut alio transferri, ac ne prorogari quidem citra fidei dispendium nefas. III. Si quis ista negaverit hæreticum audit.

Tendebant omnia seu potius ruebant in extremum malorum, nempe in depositionem Papæ, idque imminere intelligentes Germaniæ Principes, aliique, conventum Princi-

pum alium habendum sibi duxerunt. Indictus est primum Francfordiam, dein visum est expeditius Moguntiam; venerunt eo ex Pontifice Legati; legati pariter ex Concilio; illi Florentinam Synodum præferebant; hi trahere Principes ad suam nitebantur. In Codice MS. 68. jur. Canon. Bibliothecæ Cæsareæ Vindobon. extat provisio cœpta in prædicta Diæta Moguntina pro Sede Apostolica per Oratores Principum electorum. Incipit: *Ad sacrum Concilium*. Extat pariter Oratio ad Concilium, qua media illa pacis ab Oratoribus in Moguntia stabilita proponuntur. Incipit: *Reverendissimi Patres. Cum hodierna die &c.* Insuper sunt ibi *capitula intelligentiæ concordiæque in Oratores Regum & Principum extracta ex publico instrumento*; incipiunt: *Convenimus præterea &c.* Summa omnium ibidem decretorum fuit, ut Canones Concilii omnes admitterentur, sed nihil probaretur eorum, quæ in Eugenium gererentur.

Die 7. Kal. Julii nova sessio, ordine XXXIV. pronunciavit Eugenium ab omni in Pontificatum Romanum jure excidisse.

Sequenti mense, Id. scilicet Julii, sessio XXXV. convenit, statuitque tamdiu sibi perseverandum esse in Concilio, donec novus Pontifex Ecclesiæ provideretur.

Iterum Augusto mense novus conventus Moguntiæ est habitus, cui statim utriusque partis legati præsto fuerunt. Contendentibus his admitti Eugenii exauctorationem, aliis probari dissolutionem Concilii, Principes neutri parendum censuerunt. Elusuri autem censuras Concilii provocarunt ad Concilium mox cogendum, & ad Eugenium ipsum Pontificem Literas provocationis binas dedit ex Martene Tom. V. supplem. pag. 19. 20. 22.

Hoc temporis intervallo prodiit celebris illa Eugenii Pontificis invectiva in Basileenses, quam dat Labbeus Tom. 18. pag. 1202. Fulmen hoc retuderunt Basileenses Synodali responso legendo apud Labbeum p. 547. Incipit *B. Hieronymus*, signaturque Non. Octob. anno 1439. Vindicias pro Eugeniana invectiva dedit Card. de Turrecremata, cujus apologiam ego in meo Conciliorum supplemento tom. V. pag. 64. 65. dedi. Invectivam ipsam Eugenii maligna commentatione suggillavit anonymus quidam, cujus opus in Cod. MS. Vindobonen. servatur, pag. 654.

Die XV. Kal. Octobris in sessione XXXVI. Decretum de Conceptione Immaculatæ Virginis Mariæ prodiit.

Die IX. Kal. Novembris sessio XXXVII. celebratur, in qua Leges pro novi Pontificis electione scriptæ. Tres delecti viri jubentur quartum alium sibi adsciscere; communibus vero suffragiis ab his quatuor octo & viginti sacerdotio vel saltem Diaconatu initiati assumantur, quos secum adhibeant, novi Pontificis una cum quatuor Cardinalibus qui interesse voluerint electores.

Accidit interea Alberti Cæsaris obitus, electoresque Imperii suspensionem obsequii in utramque æmulam factionem, olim decretam, retinendam statuerunt.

Die III. Kalend. Novembris iterum in Sessionem XXXVIII. abitum est, qua confirmati electores novi Pontificis; Eugenii invectiva damnata iterum.

Haud diu post, die scilicet prid. Non. Novemb. in Amedæum Sabaudiæ Ducem electorum vota collimarunt. Electio die XV. Kal. Decembris in sessione 39. a Patribus admittitur & confirmatur, ac Legatio decernitur ad eundem Amedæum in Ripaliæ solitudine eremiticam vitam agentem. Assensum ille præstitit in eandem assumptionem suam, cujus approbationis extant literæ in Codice Vindobon. pag. 487. hoc titulo præfixe. *Consensus SS. D. N. Felicis Papæ V. in electionem suam*. Incipit Bulla: *Vocem vestræ concionis*. Tum de hac ipsa electione literas encyclicas ad Principes circumquaque misit Felix, ibidem legendas hoc titulo præscriptas: *Copia Literarum Felicis V. Papæ ad Regem Aragonum missarum; & non solum ad eum, sed & ad alios Reges & Principes*. Legenda pariter in eodem Codice est p. 474. allocutio nomine Felicis facta Legatis a Concilio missis electionem annunciaturis. En titulum: *Arenga responsiva facta per D. Petrum Marchandi, locum tenentem in Cancellaria, ex parte Amadei Ducis Sabaudiæ electi in Papam, ad Ambasiatores Concilii*. Incipit: *Licet cor exagitare, balbutire, & sensus deficere*.

Cum vero sibi aliquandiu differendum esset ne veniret ad Concilium novus electus intelligeret, jam inde ab exordio assumptionis suæ bullam dedit ad Cardinalem Arelatensem,

fem, mandans ut ſuo nomine Concilio adſiſteret, præſideretque, & ea omnia præſtaret, quæ *Apoſtolicæ Sedis nomine in Conciliis præſidentes per omnia gerere, & facere conſueverunt, & poſſunt*. Offendiſſe verba hæc Patres cenſeo; quippe qui minuere in Concilio Papæ auctoritatem, non vero aſſerere volebant. Nec enim aliam cauſam aſſignare poſſum, quare bullam hanc nec in publicas Concilii tabulas referendam cenſuerunt & lacerari juſſerunt *in plena congregatione Concilii per præpoſitum, qui tunc fuit Archiepiſcopus Tarantaſienſis, die Nonar. Auguſti anno* 1440. quæ eſt adnotatio Codicis Vindobonenſis a me una cum bulla in ſupplemento Conciliorum relata. Eam injuriam nedum non doluit Felix, ſed & gratum accidiſſe ſibi ſignificavit, cum certior factus fuit ex literis Concilii deſtinatos fuiſſe ex Patribus viros doctos *qui circa formam præſidentiæ in S. Concilio generali Romani Pontificis conſultarent inter ſe. Nam, ait, decet ut ſicut una eſt Romani Pontificis, & uſque ad finem ſæculi duratura poteſtas: ita modus ſuæ delegatæ virtutis in maximis uniformis conſervetur. Datum Lauſannæ ſub annulo Piſcatoris XXVII. Maii* 1440. Hæc omnia documenta ex Codice Vindobonenſi accepta in meo Conciliorum ſupplemento tom. VI. p. 635. leguntur; ex quibus diſcas nihil magis curæ fuiſſe Baſileenſibus, quam ut Romani Pontificis auctoritatem arctioribus ſemper finibus circumſcriberent; Concilii viciſſim, etiam contra fas amplificarent.

Accepto Felicis aſſenſu Patres in Seſſione XL. die IV. Kal. Martii anni 1440. convenientes, & gaudium ſuum pro Concilio oſtentarunt, & ſuo decreto obſequium electo præſtandum ceu Pontifici ſanxerunt. Tum ſuas omnes verterunt curas ut Principes Catholicos omnes ad Concilium invitarent; ipſumque imprimis Felicem, quod moroſior eſſet ad parendum quam pro eorum voto Epiſtola, a Germanica natione in Concilio reſidente miſſa, ſollicitarunt. Extant literæ illę in Codice Vindobonenſi p. 442. Incipiunt: *Quanto devotionis deſiderio*; ſignaturque die 17. Martii 1440.

Secundum hæc coacta ſeſſio XLI. die X. Kal. Auguſti ſcripta quædam Eugenii in Baſileenſem coitionem execrata eſt. Nec diu poſt iterum in Concilio Patres convenientes ſeſſione XLII. die pridie Non. Aug. providendum congruæ Felicis ſuſtentationi cenſuerunt. Hæc proviſio facta eſt de quinto denario reddituum beneficialium primi anni, ſolvendo ab iis qui intra prius illud quinquennium beneficia obtinuiſſent; inde vero ad illud decennium denarium ſolvendum ſtatuit.

Coactum eſt hoc ipſo anno Bituricenſe Concilium in Gallia, quo miſſi a Concilio, miſſi pariter ab Eugenio legati venerunt. Hac occaſione Cardinalis de Turrecremata non ante multos dies ad eam dignitatem evectus, orationem illam adverſus Baſileenſe peroravit, quam ego primus e MS. Cod. Lucenſi tom. V. ſupplem. Concilior. p. 86. vulgavi. Summa rerum ibi decretarum fuit perſeverantia in obſequio Eugenii Pontificis ſtabilita. Suum etiam Concilium habuit Germania Aſchaffemburgi celebratum hoc ipſo anno die craſtina poſt Aſſumptionem SS. Virginis, in quo ut pro Concilio adverſus Eugenium decerneretur, & neutralitates, quam vocant, deponerentur Academia Anſfordienſis conſilium ſuum de ſcripto ad Archiepiſcopum Moguntinum tranſmiſit. Concilium iſtud mihi hucuſque ignotum indicavit laudatus ſæpe codex Vindobonenſis, in quo ſcriptum illud Anſfordienſe ſervatur.

Sequenti anno 1441. in Moguntina Germanorum diæta de pace Eccleſiæ reddenda actum eſt. Auditi Eugenii & Concilii Legati. Decretum, agnoſci a Germanis Concilium; Felicem reſpui; indicendum vertente anno Concilium in locum aliquem tertium, ubi Eccleſiæ pax reſtitueretur. Codex Vindobonenſis ſervat *propoſita ad diætam hanc anni* 1441. *Moguntinum in materia conciliationis animorum*. In Seſſione XLIII. die 1. Julii habita feſtum Viſitationis B. M. V. decernitur, præmio ſacrarum indulgentiarum iis Fidelibus oblato qui ſacris ejus diei officiis interfuiſſent; dierum centum in ſingula divina officia. Feſtum tamen iſtud altiorem habet inſtitutionem; nam illius indicendi conſilium cepit Urbanus VI. illi vero implendo Bonifacius IX. ejus ſucceſſor Bullam edidit, ſignatam anno 1389. legendam integram in Actis SS. ad diem 11. Julii pag. 296.

Haud diu poſt Seſſio XLIV. eſt habita, in qua tuitioni hominum Conciliarium proviſum ut ſi quæ a Concilio obtinuiſſent hæc rata haberentur; ſi quis illos violaſſet cenſuris puniretur.

Anno,

Anno 1441. die XVII. Junii Sessio XLV. & postrema coivit, in qua Concilium post triennium Lugdunum indictum est; interim vero manere declarat Basileense Concilium; quod si Basileæ haberi, impedimento aliquo obstante, non posset, Lausannam ex tunc translatum declaratur.

Secundum hæc habita est diæta Francofurtensis, in qua legatis utriusque partis auditis decretum ut legati ad Concilium & Eugenium Pontificem mitterentur, & Concilium in loco aliquo tertio Germaniæ impetraretur. Venientes igitur legati Basileam petitionem Principum Germaniæ exposuerunt & respondentes Concilii præsides audierunt, admissurum Concilium coactionem Concilii alterius in Germania, quod se indicturos in solemni sessione spondebant. Extat in altero Cod. Vindobonensi Jur. Can. n. 69. p. 83. legatorum oratio Pontifici dicta. Incipit: *Soliti sunt viri clarissimi &c.*

Tum legati Germanorum ad Eugenium se contulerunt, quem non adeo facilem ad eam Concilii translationem nacti sunt. Quibus rationibus promoveretur Pontifex ne se exoratum præberet exponit Cardinalis Turrecremata *in Collectis super petitione Concilii in tertio loco celebrandi*. Pontificis ad legatos illos data responsio est in priori codice Vindobonensi p. 680. hoc præfixa titulo: *Copia responsionis Gabrielis, quondam Eugenii data Ambasiatoribus Romanorum Regis & S.R.I. Electorum*, Incipit: *De venerabilium fratrum nostrorum &c.* Hanc ipsam orationem ab occultis Concilii fautoribus statim Basileam ad patres transmissam lego in eodem Vindobonensi codice: tum subditur ibi: *Cedula ista cum hujusmodi titulo; Responsio Gabrielis ad unum ex Patribus S. Basileensis Concilii de una insigni civitate Italiæ, quæ maxime videbatur illi obedire, & fuit in Concilio divulgata XII. Januar.* 1443. Pone sequitur responsio Pontificis quæ per partes refutatur. Incipit refutatio; *Responsio ista continet in se octo partes.*

Ita exactus est annus 1442. Cœpit & decurrit annus 1443. nullis in re conciliari vicibus commemorandus. In diæta enim Nurimbergensi, quæ in Novembrem ejus anni dilata fuit, nihil novi decretum constat. Sunt tamen hoc ipso anno datæ Friderici Regis Romanorum ad Regem Galliæ literæ, signatæ Kal. Junii suadentes ut pro impetranda tertii Concilii celebratione adniteretur. Extant literæ illæ apud Martene vet. mon. tom. VIII. pag. 977. Reponit Carolus Rex missurum se Romam legatos id postulaturos ab Eugenio, cui legationi ut & suam adjungeret Fridericum hortatus est. Literas istas Regis Galliarum legi in Cod. Vindob. num. 60. Jur. can. pag. 139. Quæ tunc Romæ acta sunt cum Pontifice fuse narrat & expendit Cardinalis Turrecremata in eo opusculo, cujus memini superius, *Collecta &c.*

Anno 1444. Ferdinandus Rex, cui maxime cordi erat pacatam Ecclesiam, literis quaquaversum suis Reges & Principes ad diætam Nurimbergensem invitavit. Leguntur illæ in Cod. Vindob. altero p. 102. Incipiunt: *Accidit non sine gravi*: Nihil tamen in ea decretum.

Annus 1445. dedit Francfordiensem diætam e qua leges componendæ pacis per legatos allatæ sunt Concilio. Extant illæ in Cod. 69. Vindob. Incipiunt; *Humillima &c.* Dein deputationi de communibus exhibitæ, cui simul monita quædam data sunt a Concilio, ut stabilem pacem procuraret. Sunt hæc in Cod. Vindob. p. 109. Incipiunt: *Quia tunica*, &c. Nec ab ea deputatione diu res protracta: dedit enim non diu post pro pace ineunda consilium & rationem. Legitur in eodem codice.

Annus tandem 1446. illuxit, in quo, si non extinctum schisma, ita tamen oppressum est, ut parum superesset scintillæ. Jam inde ab anno præcedenti Fridericus subodoratus Principes quosdam Germaniæ consilia clam agitare de agnoscendo Felice antipapa, quod ille clam literis suis diei VI. Maii anni 1445. ad Magistrum Prussiæ, (Cod. ibid. p. 112.) nunciavit. Rem igitur hanc gravissime ferens, Principes Septemtrionales ad diætam Nurimbergensem initio sequentis anni habendam invitavit. Orationem ibi suam pro Concilio habuit Episcopus Dunkeldensis ejusdem legatus, cui socius adjunctus erat Michael de Balduinis. Incipit hæc oratio in Cod. Vindob. p. 127. *Ut ea quæ coram regia Majestate.* Nihil tamen ea valuit ad flectendum Friderici animum, jam in Eugenium stabilem. Quare in diæta tandem Francfordiensi ad diem S. Ægidii indicta, decretum est obsequium religiosum Eugenio reddi, dummodo ille consentiret ad indicendum Concilium tempore &

loco

loco designando. Leguntur in eodem Vindob. Cod. literæ Friderici ad eam diætam Principes invitantis, signatæ X. Kal. Martii anno 1446. Oneratus mandatis hisce & Legatione diætæ Æneas Silvius veniens Romam, rem cum Pontifice tractavit, ac tandem conclusit pacem; de qua cum convenissent; tunc demum publica postulatione solemni coram illo habita oratione, Pontificem de pace concedenda Ecclesiæ rogavit. Extat oratio illa in meo Conciliorum Supplemento ex Martene accepta. Assensit Pontifex; tresque ad eam rem bullas tradidit legatis in Germaniam deferendas & ad Germaniæ Principes directa; quarum erat altera de indictione Concilii, signabaturque anno 1446. (forte tamen veteri stylo qui novo erat 1447.) nonis Februarii. Hanc tamen ejus sanctionem nequaquam promulgatam arbitror, cum nihil ea de re literis mandatum legerimus; extant vero tres illæ in Cod. Vindob. p. 137. Prior incipit: *Ad tranquillitatem & commodum*; signatur anno 1446. die VI. Non. Feb. Altera: *Ad ea ex debito*, die Non. Feb. Tertia: *Inter cætera &c.* die VII. Id. Febr. Ex tunc Concilii res accisæ; nam Patrum plerique suis singuli rebus provisuri componere cum Eugenio studuerunt. Pauci tamen rarique perseverantes Concilium retinere ne dissolveretur satagebant. Illis dissipandis non minæ, non terrores, non retractatæ a Cæsare tuitionis literæ; non denique a Basileensi expulsiones valuerunt.

Nam Basilea pulsi se receperunt Lausannam secumque eo redactum Concilium contenderunt. De hoc igitur Concilio Lausannensi sermo nunc instituendus est.

De Lausannensi Concilio.

Basileensium pervicaciam tunc se demum expugnaturum censuerat Fridericus Cæsar; si locum quo convenerant subduceret. Mandavit igitur Basileensibus Civibus ne ultra rebelles illos sua in Urbe permitterent. Diu illi restiterunt se tandem flexuros ad misericordiam Principem arbitrati: Nec Felix pepercit bullis suis, destititque ab officiis quibus fulmen illud a suo & patrum capite averteret. Extant in Cod. Vindob. ejus literæ ad Carolum regem Francorum plura offerentis ad Ecclesiæ pacem, signatæ die XIV. Kal. Octob. anni 1447. aliæ ad Fridericum in eandem sententiam datæ VI. Id. Julii 1447. Incipit: *Novum non est*; aliæ ad Magistrum Civium & ad Consulatum Basileensem ut intercedant apud Imperatorem Incipiunt: *Admiramur supra modum*, datæ 2. Kal. Febr. 1448. Alias denique scripsit ad Patres Basileenses adhortans ne consternantur, sed firmi perseverent. Incipit: *Integritati vestræ*; datæ sunt Lausannæ 2. Kal. Feb. 1448.

Nequidquam tamen renisum ab illis; secedendum tandem fuit Lausannam, quo tutum perfugium obtinuerunt literis securitatis datis a Duce Sabaudiæ in eodem Codice servatis signatisque Peneroli die V. Kal. Augusti 1448. quibus & suas adjunxit Felix eodem tempore datas.

Hic tandem desinunt duo Vindobonenses Codices, nec sane diutius protractum est Concilium. Eugenio Pontifici anno 1447. defuncto successerat Nicolaus V. quem vix assumptum in Petri cathedram rescivit, per literas admonere Felix ausus fuerat, ut deposita dignitate sibi uni concederet Pontificatum, atque ita tandem Ecclesiæ pacem daret: Literas illas offendi in Codice Vindob. Incipit: *Quia ad tranquillitatem*: Cum tamen frustra se persuasisse cerneret; intelligerentque Patres quotidie res suas dilabi, serio de pace cogitare cœperunt. Postquam igitur in prima translatione Concilii Sessione, anno 1448. die IX. Kal. Augusti celebrata judiciali ritu declarassent Basileense Concilium legitime transisse Lausannam; reliquum inde anni in tractatione pacis procurandisque sibi quamcommodis conditionibus impenderunt. Regem Galliarum ejusdem pacis arbitrum Nicolaus Pontifex constituerat Literis, quas ego ex Martene in meo Conciliorum supplemento recitavi. Eo interventore Felici permissa est sacra purpura locusque datus primus inter Cardinales cum Episcopatu Sabinensi, Vicariatu Sedis Apostolicæ & Legatione Apostolica per nonnullas provincias perpetua. Cæteris vero conciliaribus hominibus dignitates illæ quas ante Concilium obtinebant seu redditæ seu asseitæ sunt. Quibus ita constitutis Felix die VII. Idus Aprilis in pleno Concilio sese Papatu abdicavit. Data bulla apud me legenda p. 267. secundum hæc Conc. in nova Sessione diei 13. Kal. Maj. & cessionem Felicis admisit, & Nicolaum in Pontificem elegit, ut ex Raynaldo ad an. 1449. §. 5. & ex meo supplemento scimus. Atq; ita tandem & Con-

cilio

cilio & Schiſmati finis impoſitus eſt, quod & Lauſannenſes Patres in alia Seſſione VII. Kal. Majas pronunciarunt. Clauſit hæc omnia Nicolaus Pontifex bulla expedita Spoleti die XIV. Kal. Julii qua proviſiones beneficiales a Schiſmaticis conceſſas ratas aſſeitaſque eſſe voluit, & declaravit. Bullam hanc affert Bzovius ad annum 1449. ex quo ego. Cardinales tamen a Felice renunciati abire dignitate juſſi ſunt; Panormitanus præſertim quem Eugenius, ſæpius licet exoratus, numquam tamen conſenſit ut purpuram ſeu de novo aſſumeret, ſeu retineret ut ego in meo Conciliorum ſupplemento tom. V. adductis documentis demonſtravi.

SCHOLION I.

Diſſertationis hujus Articulo 3. num. 5. pag. 311. Religioſi Cenſores hanc propoſitionem notant: *Clerus Gallicanus ſub correctione Regis nonnulla decernit.*

R. Mera facti quæſtio. Id tamen non aſſero, neque hæc mea propoſitio eſt: ſed ubi quædam retuli Baſileenſis Concilii Hiſtoriam ſpectantia, confeſtim addo: *Iſta conſtant ex Inſtrumento cui titulus eſt*: AVISAMENTA *prolocuta per Dominos Prælatos, & alios Clerum Regni Franciæ & Delphinatus repræſentantes, qui Bituris convenerunt ad Mandatum Domini noſtri Regis die 26. Februarii 1431. præfati Domini noſtri Regis, & ſui Magni Conſilii beneplacito, voluntate & correctione in omnibus ſemper ſalvis.* Quod ita inſcriptum Inſtrumentum citaverim, vitio verti mihi non debet, cum editum ſit in Appendice prima Concilii Baſileenſis, Tom. 12. Conciliorum Editionis Labbeanæ, pag. 813.

SCHOLION II.

Eumdem Articulum, pag. 313. & 314. petit iſta Religioſorum Cenſorum nota; *Contemnit objectionem Turrecremata, & dicit, Ex his Decretis conſtare, Concilium habere auctoritatem ſupra Papam certum.*

R. Joannis de Turrecremata objectiones non magni facio, *inanes objectiunculas* voco: Doctiſſimum & Religioſiſſimum Cardinalem cæteroquin veneror. „ Ex Concilii „ Conſtantienſis Decretis de auctoritate *cujuſcumque Generalis Concilii*, ſupra Papam; „ Seſſione III. Baſileenſis Concilii repetitis & confirmatis, & ex modo agendi ejuſdem „ Concilii Baſileenſis luculentiſſime probari dixi Decreta Concilii Conſtantienſis Seſſionibus 4. & 5. de Synodi Generalis poteſtate immediate a Chriſto accepta, & auctoritate ſupra Romanum Pontificem, non ad tempus dumtaxat Schiſmatis reſtringi debere, nec dubios tantum Pontifices, ſed & veros ac legitimos qualis erat Eugenius „ Quartus, ſpectare. „ Ita cenſent ſacra Facultas Pariſienſis, & Eccleſia Gallicana. Cenſeant aliarum Nationum Theologi ut lubuerit, opinio eſt.

SCHOLION III.

Eumdem Articulum, num. 17. pag. 338. ita perſtringit Cenſorius Indiculus: *Dogma Eccleſiaſticum appellat illud de Auctoritate Concilii.*

R. Quod a duobus Conciliis Œcumenicis Conſtantienſi & Baſileenſi aſſertum ac declaratum cenſent ſacra Facultas Pariſienſis & Eccleſia Gallicana, *Dogma Eccleſiaſticum* appellare licuit. Fidei Dogma numquam dixi, nec eſſe cenſeo, ſed opinionem probabiliorem & verbo Dei atque Traditioni magis conſonam. Ita cenſet Pariſienſis Academia, ad cujus ſententiam accedunt Viennenſis, Herfordienſis, Cracovienſis & Colonienſis, plurimique omnium Ordinum & Nationum Doctores Catholici.

SCHOLION IV.

In eodem Articulo, num. 19. Religioſi Cenſores hanc propoſitionem notant: *Si Papa ſit furioſus, poteſt ligari*, pag. 342.

R. Non mea, ſed Joannis Antiocheni Patriarchæ verba ſunt in Opuſculo oblato Concilio Baſileenſi, cujus Excerpta ſeu Fragmenta nonnulla ad illuſtrandam Hiſtoriam retuli, Baronium, Odoricum Raynaldum & alios Scripto-res imitatus, qui Fragmenta ſimilium Tractatuum in ſuos Annales Eccleſiaſticos tranſcripſerunt. Cæterum qui Romanum

Pon-

Pontificem in phrenesim vel dementiam, ut in alios morbos, quibus in hoc mortali corpore obnoxii sumus, incidere posse negaverit, se ridendum omnibus exponet.

SCHOLION V.

In eodem Articulo, pag. 345. Edit. 1. Num. 21. Religiosi Censores hanc propositionem notant: *In Generalibus Conciliis examinantur judicata a Papa.*

R. *Nicolai de Cusa*, postea S. R. E. Cardinalis propositio est, quam probat lib. 2. *De Catholica Concordantia*, cap. 17. Historice porro a me refertur eo loci.

SCHOLION VI.

In eodem Articulo, Num. 37. pag. 366. Religiosi Censores hanc propositionem notant: *Ex revocatione Bullæ* DEUS NOVIT, *sequitur Eugenium quartum revocasse sententiam suam de auctoritate Conciliorum.*

R. Immo sequitur (ut observavi) ipsum revocasse hanc propositionem in eadem Bulla assertam: *Super omnia Concilia habet potestatem Papa.* Facti quæstio est, cujus veritatem probavi.

SCHOLION VII.

In eodem Articulo, Num. 54. pag. 395. Religiosi Censores hanc propositionem notant: *Concilium Generale potest concedere Indulgentias.*

R. *Potestatem conferendi Indulgentias a Christo Ecclesiæ concessam*, Dogma Fidei est, ex Concilio Tridentino Sessione 25. Cap. 21. Synodus porro generalis in Spiritu Sancto legitime congregata, universalem Ecclesiam repræsentat. Indulgentias itaque concedere potest. Major & minor sunt propositiones Fidei ex quibus necessario sequitur conclusio.

SCHOLION VIII.

Dissertationis ejusdem Articulum Quartum, p. 415. his verbis perstringunt Religiosi Censores: *Censura afficit negantes Concilium supra Papam.*

R. Non meum privatum, sed sacræ Facultatis Parisiensis de illa opinione judicium expono. *Illos*, inquam, *qui Concilia Generalia auctoritatem a Christo immediate non accipere, & summo Pontifici subesse asserunt, a doctrina Sacræ Scripturæ & Traditionis, ab Ecclesiæ in Concilio Constantiensi congregatæ sensu aberrare censemus: Hæreticos tamen non dicimus.* Dogma Fidei esse non dico, quod Concilium Generale sit Romano Pontifice superius: opinionem dumtaxat esse agnosco; sed probabiliorem, Sacræ Scripturæ ac Traditioni magis consonam, Concilii Constantiensis Decretis firmatam esse, censent Theologi Parisienses: neque contrariam opinionem in ista Academia tueri licet. Ab aliarum tamen gentium Theologis plerisque salva fide propugnatur: ejusque Defensores complector ut fratres, & si Dignitate aliqua sint ornati, ut Patres veneror.

SCHOLION IX.

Ejusdem Articuli, pag. 419. Religiosi Censores hanc propositionem notant: *Felix V. non cessit Pontificatu, quod censeret se non esse legitime electum.*

R. Mera facti quæstio est. *Felicem V.* non causæ diffidentia, sed pacis Ecclesiasticæ studio abdicasse, firmis argumentis demonstro, ex triplici illius Diplomate petitis. Verumtamen Amedeum, Felicem V. nuncupatum, numquam verum ac legitimum Pontificem fuisse censeo, & Eugenii Quarti depositionem Canonicam & justam non fuisse, nec pro tali habitam e Gallis ipsis & a Rege Christianissimo qui ipsum Eugenium ut verum legitimumque ac summum Pontificem semper coluerunt.

SCHO-

SCHOLION X.

In eodem Articulo, Num. 7. pag. 421. Religiosi Censores hanc propositionem notant: *Synodus Lausanensis elegit Papam Nicolaum post cessionem Felicis, quia sentiebat Concilium esse supra Papam.*

R. Quod Synodus Lausanensis *Nicolaum V.* non elegerit nisi post abdicationem *Felicis*, cum ex fideli relatione accepisset ipsum tenere Dogmata in Conciliis Constantiensi & Basileensi constituta & declarata de Conciliorum Generalium auctoritate a Christo immediate accepta, & quæ Romani Pontificis auctoritate superior sit, Historiæ res est, ex Diplomate Lausanensis Concilii comperta, quod incipit: *Multis ab annis.*

SCHOLION XI.

In eodem Articulo, Num. 15. pag. 443. Religiosi Censores hanc propositionem notant: *Quæ dixit Eugenius pro sua auctoritate supra Concilium, non fuerunt ab Ecclesia acceptata.*

„ R. Si quid *Eugenius* adversus Decreta Conciliorum Constantiensis & Basileensis „ de Concilii Generalis auctoritate supra Pontificem senserit, dixerit, vel scripserit, id „ ab Ecclesia universa receptum & & probatum non fuisse scripsi. „ Facti quæstio est: cujus veritatem probavi ex eo quod Ecclesiæ Gallicana & Germanica in antiqua sententia de subjectione Romani Pontificis Conciliorum Generalium auctoritati in Conciliis Constantiensi & Basileensi declarata & firmata permanserint, quod in eadem perseveraverint Patres Basileenses, quando pacem cum Nicolao V. fecerunt, quod in eadem fuerit ipse Nicolaus V. nec eam sibi tribui moleste tulerit, ut constat ex Decreto Concilii Lausanensis, quo ipsum Patres Synodi Basileensis Lausanæ congregati in summum Pontificem eligunt.

SCHOLION XII.

In eodem Articulo, Num. 16. pag. 445. Religiosi Censores hanc propositionem notant; *Ecclesia Gallicana & Academia Parisiensis non sentiunt Concilium Lateranense sub Leone X. fuisse Oecumenicum, quia constabat ex solis 89. Episcopis, maximam partem Italis.*

R. Historiæ res est. Quid ea de re Gallicana Ecclesia & Academia Parisiensis sentiant, melius novimus quam extranei. Ad fidem non pertinere quod Concilium Lateranense sub Leone X. sit Oecumenicum: Varias esse ea de re Catholicorum opiniones fatentur *Bellarminus* Cardinalis Lib. 2. *De Conciliorum Auctoritate*, Cap. 13. & *Andreas Duvallius* Doctor Professor Sorbonicus 4. Parte Libri *De suprema potestate Papæ*, Quæst. VII.

SCHOLION XIII.

Eumdem Articulum, Num. 28. pag. 454. his verbis perstringit Censorius Indiculus: *Vide quæ immodeste dicit de Pio II. priorem sententiam retractante.*

„ R. *Pium II.* priorem non retractasse sententiam ex ipsius verbis ostendi. Si quid „ aliud senserit, rationibus suis consuluisse & humani aliquid passum esse dixi qui veri- „ tatem de suprema Conciliorum Generalium auctoritate quam in minoribus constitu- „ tus, cum viris totius Orbis Christiani doctissimis, & Œcumenica Synodo egregie de- „ fenderat, nec abjecerat factus Cardinalis, statim atque creatus est Pontifex, absque „ examine deseruerit, ejuraveritque. Hypothetica responsio est dumtaxat; hypothesis veritatem non admitto. Historicos immodestiæ arguere minus æquum videtur, quoties aliquid humani in Pontificibus infirmitate circumdatis notant. Vix aliquis Theologorum Parisiensium modestius responderet objectioni ex Pii II. Retractatione petitæ.

SCHO-

SCHOLION XIV.

Dissertationis ejusdem Articulum V. Num. 11. pag. 477. Religiosi Censores his verbis perstringunt: *Vocat Basileense Concilium post depositionem Eugenii, a quo tempore dicit quod desiit esse Concilium.*

R. Basileense Concilium post translationem factam Ferrariam ab *Eugenio Quarto* Œcumenicum amplius non fuisse censeo. Concilium tamen semper fuit. Usus praeterea & modus communis loquendi vere sententiæ non præjudicat. Loquendum cum multis; sentiendum cum paucis.

SCHOLION XV.

Eumdem locum his verbis perstringit Censorius Indiculus: *Vocat pium & salubre Decretum de Conceptione Beatæ Virginis.*

R. Tametsi Basileense Concilium tunc Œcumenicum non fuisse sentiam, cum Decretum edidit de Immaculata Deiparæ Virginis Mariæ Conceptione; illud tamen Decretum *pium & salutare* merito vocavi, quod piam & Ecclesiasticam sententiam de Immunitate Sanctissimæ Virginis Matris Dei ab originali peccato promovit, adeoque firmavit, ut Academia Parisiensis in juramento quo suos alumnos ad ejus defensionem adstringit, Decretum illud commemoret; illudque laudet ac inviolabiliter observari jubeat Avenionense Concilium anno 1457. celebratum Præside *Petro de Fuxo* S. R. E. Cardinali, Episcopo Albanensi, & Avenionensi Legato. Decretum illud per se spectatum nemo *pium & salutare* esse negaverit, nisi publicæ pietatis & devotionis Fidelium erga Deiparæ Virginis Immaculatam Conceptionem hostis. Piam tamen illam opinionem Dogma Fidei esse, nec scripsi, nec censeo, nec ut talem definivit Synodus Basileensis.

SCHOLION XVI.

Eumdem Articulum, Num. 18. pag. 480. his verbis perstringunt Religiosi Censores: *Laudat Legatos Basileensis Concilii.*

R. Quidni laudentur viri in multis laude digni, ob eruditionem, eloquentiam, in rebus agendis industriam, zelum, &c. Licet ob nimium forte propriæ sententiæ amorem reprehensioni obnoxii? Legatos tamen illos eo in loco non laudo, sed suis dumtaxat nominibus appello.

SCHOLION XVII.

Eumdem Articulum, Num. 19. pag. 484. spectat Censoria hæc animadversio: *Nota censuram propositionis quartæ.*

R. Propositio quarta Oratorum Eugenii IV. ad Principes Germaniæ contra Basileense Concilium hæc erat: *Papam omnibus Christianis præesse, & ita Concilio Generali, ut illi potestatem tribuat.* De hac propositione ita censeo: *Prima pars propositionis Dogma Fidei est*: Romanum scilicet Pontificem Christianis omnibus præesse: *Altera error est Scripturæ Sacræ & Traditioni contrarius*; scilicet Summum Pontificem ita præesse Concilio Generali, ut illi potestatem tribuat. Præest quidem Episcopis in Concilio Generali congregatis, *ut membris caput*; sed non ita præest ut Concilio tribuat auctoritatem. Illam enim immediate a Christo habet Generale Concilium, ex quo legitime convocatum & congregatum est in Spiritu Sancto, cum Ecclesiam universalem repræsentet, cujus auctoritas & potestas non est a Romano Pontifice, sicut nec Summi Pontificis auctoritas ab Ecclesia, sed a Christo immediate accepta est. Ita censet *Dominicus Soto*, Tridentini Concilii celeber Theologus in quartum Sententiarum Dist. 29. Quæstione 1. Articulo 4. *Qui a parte Concilii pugnant*, inquit, *dicunt Papam a Concilio recipere potestatem*; *Cardinales vero citati Turrecremata & Cajetanus e converso, quod*

Con-

Concilium illam recipit a Papa. Sed certe utrumque (ut sub correctione Ecclesiæ & peritiorum dixerim) falsum apparet. Prior enim opinio satis est oppugnata, sed nec posterior censetur vera: quoniam Episcopi, & qui legitime sunt personæ Concilii legitime congregati, præsidente Papa aut ejus Legatis, eo ipso quod sunt Episcopi, per se habent, dum publica auctoritate congregantur, auctoritatem Ecclesiæ, sicut Senatores in Senatu. Quare nulla alia indigent Papæ auctoritate, nisi quod ipse sit Præses, tamquam caput: Non quod illi Episcopi sint tamquam Procuratores totius Ecclesiæ recipientes auctoritatem a toto populo, sed per auctoritatem Episcopalem, quam a Christo susceperunt, dum publico nomine habent auctoritatem; quibus Spiritus Sanctus, ut errare nequeant, assistit . . . . Non ergo aliter Concilium habet auctoritatem a Summo Pontifice, quam quod Episcopi creantur ab ipso; & e contrario, si aliqua ratione Concilium est supra Papam, non est quod ipse a Concilio ullam recipiat auctoritatem, sed quia omne membrum, etiam caput, est pars totius; & ideo tenetur stare Decreto & Sententiæ totius. Hæc Dominicus Soto.

SCHOLION XVIII.

Articulum sextum, num. 12. pag. 507. his verbis perstringunt Religiosi Censores: *Quasdam declarationes Academiarum vocat oracula.*

R. Responsa ex sacris literis & Traditione data, seu quæ ad regulas illas divinas diriguntur, quidni Oracula dicere liceat? Oracula sunt Sapientum, Oracula metaphorice, non proprie. Est enim Oraculum proprie Numinis responsum, sive sermo instinctu & afflatu divino editus: at improprie oracula vocantur & rescripta Principum, passim in codice, & sapientum dicta, virorumque eloquentissimorum orationes: unde Ciceronianum illud: *Ex oraculo dicere*. Denique Academiarum celeberrimarum declarationes Oracula non vocavi eo sensu quo Generalis Concilii & Sedis Apostolicæ definitiones & decreta oracula vocantur, quasi Spiritus Sanctus per os Doctorum eo modo loquatur, quo modo loquitur per os Conciliorum vel Summorum Pontificum proponentium fidelibus omnibus quid credere debeant EX CATHEDRA, *in qua S. Petrus vivit & præsidet, & præstat quærentibus Fidei veritatem*, ut loquitur S. Petrus Chrysologus.

Responsa Theologorum & Academiarum declarationes in his quæ ad sacram doctrinam pertinent, non sunt auctoritatis inconcussæ, sicut nec Jurisperitorum responsa in controversiis Juris. Juris quæstiones finit auctoritas Principis, qui sensum legis pro potestate exponit: ita quæstiones fidei, & sacri juris pro potestare finiunt Concilium vel Summus Pontifex & *Ecclesia Romana fidelium omnium Mater & magistra, in firmissima Petri Christi Vicarii confessione fundata, ad quam velut ad universalem regulam catholicæ veritatis pertinet approbatio & reprobatio doctrinarum, declaratio dubiorum, determinatio tenendorum, & confutatio errorum*, ut loquitur Ecclesia & Academia Parisiensis, sive *Stephanus* Parisiensis in Literis pro *S. Thomæ Aquinatis* doctrina vindicanda editis de consilio venerabilium virorum Decani & Capituli Parisiensis & Venerabilis P. D. Guillelmi Archiepiscopi Viennensis, Sacræ Theologiæ professoris, aliorumque XXIII. Magistrorum in Theologia, nec-non triginta-novem Baccalaureorum, anno millesimo tercentesimo vigesimo-quarto.

SCHOLION XIX.

In eodem Articulo, num. 12. pag. 509. Religiosi Censores hanc propositionem notant: *Papa in quantum summus Pastor, non est ab Ecclesia in Concilio judicandus: sed propter delictum, ratione cujus fit inferior.*

R. Non mea, sed *Dionysii Carthusiani* verba sunt in lib. *De auctoritate Papæ & Generalis Concilii*, Articulo 10.

SCHO.

SCHOLION XX.

Eumdem Articulum, num. 13. pag. 510. petit animadversio ista Indiculi Censorii: *Valde nota quæ dicit de Tostato, qui scripsit pro Auctoritate Concilii, cujus omnia Opera non sunt prohibita, neque judicatus est Episcopatu indignus.*

R. Facti & Historiæ res est.

SCHOLION XXI.

Dissertationis ejusdem Articulo 7. pag. 523. Religiosi Censores has propositiones notant: *Graves erant præsumptiones contra Eugenium . . . . Concilium erravit in facto.*

R. In quo positæ fuerint præsumptiones illæ, quæ viros doctissimos & integerrimos affecerunt, ac moverunt, continenter explico, quod nimirum Synodum œcumenicam absque ejusdem consensu dissolvisset, ejusque decretis parere recusasset. Quid autem de illis præsumptionibus sentiam, patet ex eo quod ibidem assero & propugno, *Innocentem fuisse Eugenium quartum, nec justam fuisse ejus exauctorationem, nec Felicis Canonicam electionem*, & Synodum Basileensem in facto errasse. Synodum etiam Basileensem jure tandem dissolutam & translatam censeo: unde Florentinum Concilium ut œcumenicum agnosco & veneror.

SCHOLION XXII.

Ejusdem Articuli pagina 521. Religiosi Censores hanc propositionem notant: *Gallia omnia Decreta Concilii Basileensis suscepit, præter depositionem Eugenii.*

R. Mera facti quæstio. Non ita tamen scripsi: sed *Rex Carolus VII. Basileense Concilium legitimum semper agnoverat, Decreta illius omnia, præter ea quæ Eugenii depositionem spectabant, vel ad eam tendebant, approbaverat & susceperat.* Id ex Comitiis Bituricensibus sub Carolo VII. anno 1438. habitis certum est. Vir clarissimus *Franciscus Feu* Doctor Theologus Parisiensis & Parochiæ SS. Gervasii & Protasii in Regia Urbe Pastor, in Tractatu Theologico *de Peccatis*, nuper edito, Quæst. 4. Art. 2. loquens de Synodi Basileensis Decreto pro Conceptione Immaculata Deiparæ Virginis edito Sessione trigesima-sexta, Synodum Basileensem tunc etiam œcumenicam fuisse propugnat: *Non est*, inquit, *potior ratio, cur posterioribus illis Sessionibus detrahatur obsequium, quam prioribus; alioquin nihil certa auctoritate definitum erit apud Catholicos; sed apud eos valebit hoc Tichonii Donatistæ effatum: QUOD VOLUMUS APUD NOS SANCTUM EST. Eadem enim est Synodus, eodem Spiritu Sancto Auctore continuata, indesinenter Ecclesiæ commodis & doctrinæ integritati consulens; cui, ut Oecumenico Concilio, in omni parte accessit Ecclesiarum, præsertim vero Gallicanæ consensus.* Hæc Vir Doctissimus, cui hac in re non assentior; Synodum enim Basileensem post vigesimam-quintam Sessionem, & maxime postquam Translatio Concilii Ferrariam ab Eugenio facta promulgata est, & Eugenii Quarti Legati secesserunt cum Patribus qui ipsi Eugenio adhærebant & ejus Decreto obtemperabant, ex quo denique in Summum Pontificem agere cœpit, œcumenicam esse desiisse censeo, & probavi Articulo 3. num. 61. ipsique in omni parte accessisse Ecclesiarum consensum falsum est, cum Hispaniæ, Germaniæ, & Italiæ Ecclesiæ contra omnia in Basileensi Concilio post vigesimam quintam Sessionem gerenda aperte reclamaverint, nec illam deinceps pro œcumenica habuerit Ecclesia Romana cæterarum mater & magistra, nec Summus Pontifex Ecclesiæ Caput: Nec possit dici, *Bene gesta Synodus, quam Sedes Apostolica non comprobavit*, ut scribit *Gelasius I.* ad Episcopos Dardaniæ.

SCHOLION XXIII.

Eumdem Articulum, num. 5. pag. 533. petit Censoria hæc Animadversio. *Pro magno argumento concludit, non fuisse Schismaticum Concilium, quia alias Carolus VII. fuisset Schismaticus. Quid si id concederetur?*

„ R. Hæc una & præcipua ratio mea non est. Patres, inquam, Basileenses & eo-
„ rum obedientia, non renuebant pertinaciter subesse Romano Pontifici, sed Eugenio
„ ab œcumenica Synodo (ut ipsi quidem falso persuasum habebant) legitime exauctorato;
„ & Felici V. quem rite & Canonice electum arbitrabantur, obedientiam
„ exhibebant: Romanam Ecclesiam & Sedem Apostolicam venerabantur, eique adhæ-
„ rebant: De personis tantum lis erat; & nihilominus communione jungebantur cum
„ Ecclesia Gallicana & aliis, quæ Eugenium ceu verum Pontificem colebant. Schisma
„ igitur perfectum non erat ejusmodi dissidium. Nam *Schismatici* proprie dicuntur, *qui propria sponte & intentione se ab Ecclesiæ unitate separant, quæ est unitas principalis.* Quod *S. Thomas* principium est initio Articuli positum. Addidi: *Alioqui & Carolus Septimus Rex Christianissimus schismatis reus fuisset.* Quid inquiunt Censores, si id concederetur? Rationem, quæso, suam consulant Religiosi illi Viri. Carolus Septimus Eugenium quartum & Nicolaum quintum ceu Pontifices Maximos veros & legitimos semper agnovit, coluit, in eorum communione permansit. Ejus Majestati Christianissimæ ob pacem Ecclesiæ restitutam Nicolaus V. gratulatus est, illi plurimum debere Sedem Apostolicam declaravit. Regem cum Ecclesia Romana & legitimis Pontificibus communione conjunctum, & qui cum Pontifices legitimi non solum communicaverunt, sed & ejus Majestati ob confectum pacis Ecclesiasticæ negotium se devinctissimos professi sunt, Schismaticum ne dicent Religiosi Censores?

ANIMADVERSIONES in Concilium Basileense.

§. I.

Concilium Basileense nec œcumenicum, nec legitimum est reputandum.

Concilium Basileense œcumenici prærogativa est expoliandum ob exiguum Episcoporum numerum, qui profecto Ecclesiam universalem non poterant repræsentare. Et quidem, si tot fuissent, quot necessarii sunt ad Concilium œcumenicum constituendum, non omisissent Concilii Acta eos recensere, ut ita ex Præsulum numero ac præstantia huic Synodo auctoritas conciliaretur. Secundæ, & tertiæ sessioni septem tantum, vel octo Antistites adfuisse testantur. Eugenius IV. in prima Appendice ad Concilium Basileense num. 65. affirmat Legatum ad se missum a Cardinale Juliano, & PP. Basileensibus retulisse, adeo exiguo numero PP. Basileæ convenisse, ut tot negotiorum ponderi sustinendo impares essent: *Pluribus*, ait, *exactis mensibus, etiam post septennium antedictum, pauci tam Doctores, quam Magistri in dicta Basileensi civitate convenerant, prout percepimus ex relatu dilectissimi filii Joannis Tulcini, ad nos & venerabiles fratres nostros sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales per dictum Cardinalem, Julianum, & eosdem Præsules, & Doctores, & Magistros destinati, asserentisque ipsos propter paucitatem tot tantarumque rerum agendarum meli insufficientes penitus videri.* Idem comperimus ex responso synodico PP. Basileensium dato 6. id. Novemb. 1640. in quo hæc habentur: *Cum tempore primæ dissolutionis prætensæ pacis Prælati essent in Concilio, non numerum quatuordecim excedentes, neque medietas numeri omnium Suppositorum in Concilio haberetur, quæ præmissis actibus interfuit, ipse quoque tum Summus Pontifex objiciebat eidem Concilio numeri paucitatem per literas suas divulgatas in orbem.*

Si illius temporis monumenta pervolvantur, cognoscimus nullum fere Italum Episcopum Basileam processisse, si aliquos male feriatos excipies, cum omnes Pontifici adhæserint. Hispani regnorum Castellæ primis sessionibus non adfuere; dum vero postea

ftea adversere, non cogitabant de Papa Concilio subdendo, sed juxta Regis sui mandata, de unitate Ecclesiæ restituenda, ut refert Rodericus Sanctius postea Episcopus Palentinus, qui Basileæ adfuit. Eadem consilia pacis non semper illorum animo insederunt, qui ex Aragonia advenerant, cum modo pro Papæ, modo pro Concilii præstantia decertarent, ut supra adnotavi in Animadversionibus de præstantia Papæ supra Concilium §. ult. dum de Abbate Panormitano sermonem habui. Angli initio saltem Concilii Pontificem sectabantur; unde in Libro inscripto *Antiquitates Britannicæ ad an.* 1413. hæc leguntur: *Proximo etiam anno cum Legati, atque Nuncii ad Papam, ac Basileense Concilium, ut diximus, missi rediissent, Synodus iterum Londini convenit, in qua deliberatum est utrum Eugenium Papam, an Concilium Basileense sequerentur. In qua deliberatione inferior Synodus decrevit, Concilio deserto, esse Papæ adhærendum, cui decreto ab Episcopis etiam assensum est*. Græci nondum advenerant, & postquam advenerunt, Pontifici, non Basileensibus se conjunxere. Ex Germaniæ Prælatis, & cæterarum gentium unus, & alter, ad Synodum accedebant, prout particulares ipsorum rationes eos impellebant. Ex iis facile est conjicere, quot & quales Antistites secundæ adfuerint sessioni, in qua ita renovata sunt decreta Constantiensia, velut si Papam etiam certum Concilii auctoritati submiserint.

Sed & illud considerandum, quod quamvis Concilii Acta testentur, deinde Sessioni decimæ septimæ centum Præsules cum Mitris adstitisse, eosdemque interfuisse sessioni decimæ octavæ, in qua decreta sessionis secundæ fuerunt renovata, nihilominus non satis fuisse ad Ecclesiam universam repræsentandam. Cum igitur, qui Concilium constituunt proprie sint Episcopi, unde in Synodo Chalcedonensi dictum est, *Concilium Episcoporum est*, sane illi Prælati mitrati, qui in præfatis sessionibus sederunt, non omnes erant Episcopi, quia & aderant Abbates gestandæ mitræ prærogativa ornati. Deinde, absque eo quod memorem tot Episcopos absentes, qui Basileensium audaciam improbabant, quamplures ex iis, qui aderant, dissenserunt. Id discimus ex eodem Ludovico Cardinale Arelatense decretorum adversus Pontificis potestatem promotore præcipuo, qui eadem potius inferiorum Clericorum suffragiis tribuit in Oratione contra Panormitanum, ubi hæc habet: *Opus Dei hac vice fuisse autumo, ut Inferiores ad dicendum reciperentur. Revelavit enim nunc parvulis Deus, quæ sapientibus abscondit. Ubi nunc Conciliorum auctoritas? Ubi reformatio? Nempe omnia libidini Eugenii ac temeritati jamdiu commissa fuissent, victorque nefandissimi propositi sui ille fuisset*. Ita legitur apud Æneam Sylvium de Actis Basileensibus. Turrecremata in responsione ad Basileenses habita in Concilio Florentino, ita exprimit dissensum habitum decretis sessionis 18. *Præsidentes omnes non consenserunt, immo contradixerunt & protestati sunt omni meliori modo quo poterant; licet aliqui eorum non ut Præsidentes, sed ut particulares personæ, quasi violenter, & cum aliter non admitterentur ad præsidentiam, consenserunt*. Id magis explicans in Summa de Ecclesia *lib. 2. cap.* 100. hæc habet: *Quod autem universalis consensus in decretis illis Basileensibus non intervenerit patet, tum quia multis Prælatis, & Doctoribus in utroque jure graduatis, sapientia & virtutibus clarissimis non consentientibus edita sunt: quoniam plures eorum attendentes prædicta decreta adversa esse sanctorum Patrum doctrinis, non modo in Deputationibus suis contradixerunt, & reclamaverunt, verumetiam in sessionibus illius Concilii, in quibus talia decreta ad favorem quorumdam hostium Apostolicæ Sedis cum multitudine populi parvi pretii, & nullius auctoritatis publicata sunt, interesse noluerunt*. Videas ergo an illorum decretorum Artifices tot & tales essent, ut universam Ecclesiam repræsentasse dicendi sint.

Dicit quidem P. Natalis *art. 3. n. 4.* Turrecrematam falso retulisse Præsidentium dissensum. Verum, cum in Summa de Ecclesia multorum Prælatorum Doctorumque contradictionem iterum adnotet, cumque multos dissensisse conqueratur Cardinalis Arelatensis, ita ut decreta præfata inferioris potius cleri suffragiis adscribat, non video qua ratione dici possit infidelem fuisse Terrecrematam in iis referendis, quæ in Basileensi Synodo acta sunt, eo maxime quod etiam ob sanctitatem a Ciaconio in ipsius vita commendetur.

Frustra proinde Natalis ibidem addit decretis Sessionis 4. & 5. Concilii Constantiensis

sis futiliter opponi ab œcumenico Concilio edita non fuisse, prorsus enim id corruere dicit saltem postquam confirmata sunt in Sessione decima-octava Concilii Basileensis; pro certo etenim habet tunc œcumenicum fuisse legitimumque. An vero œcumenicum tunc esset Ecclesiam universam repræsentans, ex dictis satis compertum est, cum de tot dissidentium Præsulum contradictione ita ex ipso Arelatense constet, ut eadem decreta inferioribus Clericis tribuat.

Altera ratio, ex qua habetur Concilium Basileense Papam Concilio subjiciens non fuisse œcumenicum, ea est quod Pontificii Legati illi non adhæserunt. Porro, ubi Papa indubius in S. Petri Cathedra sedeat, desinit Concilium esse œcumenicum, si illi saltem per suos Legatos consensum non præbeat, utpote quia illi Caput suum deest: quapropter S. Thomas *Opusc. contr. Impugnat. relig. cap. 4.* ait: *Sancti Patres in Conciliis Congregati nihil statuere possunt, nisi auctoritate Romani Pontificis interveniente: atque ut habet Glossa dist. 17. V. generalia Concilia: Universale est quod a Papa vel ejus Legato cum omnibus Episcopis statuitur.*

Hic autem prætereundo an unquam Eugenius IV. decretis Basileensibus adhæserit, solum immorabor in ostendendo edita fuisse, dum Papæ Legati non aderant, ac proinde Oecumenico Concilio non tribuenda. Quod ergo Cardinalis Julianus S. Sedis Legatus non adfuerit secundæ sessioni, in qua primo ita renovata sunt decreta Constantiensia, quasi etiam Papam certum Concilio subdiderint, ex sequentibus demonstratur. Ex Actis MSS. l. 2. habemus quod Cardinalis Julianus *die octava Februarii in Synodali congregatione certis de causis, prout dixit, animum suum moventibus, de Concilii præsidentia se exoneravit.* Sessio autem secunda celebrata fuit 14. Kal. Martii, unde jam Cardinalis Julianus præsidendi munus dimiserat. Et re vera primæ sessioni interfuisse Synodi Acta recensent, non vero dicunt interfuisse secundæ quod non sine magna incuria omissum fuisset, si sua præsentia illius sessionis decreta probasset; majus etenim auctoritatis pondus tunc obtinuissent. Certum deinde est Eugenium ante secundam sessionem Concilium revocasse, ut patet ex ipsius Actis, ac Eugenii diplomatibus illud dissolventibus apud Natalem art. 3. n. 1. sicut ex Eugenii Epistola ad Sigismundum Imperatorem data 15. Kal. Januar. an. 1431. Statim ac vero Julianus Concilii dissolutionem audivit, præsidentiam dimisit, teste Pio II. in suo retractationis Diplomate, ubi hæc habet: *Julianus aderat S. Angeli Cardinalis, natione Romanus, moribus & doctrina conspicuus. Is cum cæteris præstaret, audita Eugenii revocatione, præsidentiam dimisit, tamquam summo Pontifici vellet obedire.* Et in una ex ipsius Epistolis legitur, *quod visa copia dissolutionis decrevit abstinere a præsidentia, jamque se amplius non intromittebat.* Quamvis proinde Julianus Cardinalis ægerrime ferret Concilium dissolutum fuisse, abstinuit nihilominus a præsidendo ut vidit dissolutionis Constitutionem, quam Eugenium ad eumdem misisse refert etiam Natalis art. 3. n. 1. Hinc jam an. 1431. Basileæ revocationem Concilii innotuisse, adeoque longe ante secundam sessionem habitam mense Martii 1332. refert ex Æneæ Silvii testimonio Didacus Payva, cum dicat jam ab an. 1431. invenisse editum decretum de Concilii revocatione: *Eugenium vero*, ait Payva, *in primo aditu vestibuloque Concilii, atque adeo ante decreti illius promulgationem Synodum dissolvere non modo in animum induxisse, ut nonnulli arbitrantur, sed etiam interposito decreto effecisse, affirmat Pius II. Æneas Silvius antea dictus, qui se, inquit, Basileam venisse cum Dominico Capranica Cardinali an. 1431. ibique invenisse inchoatum Concilium, verum ab Eugenio jam revocatum, quamvis congregati nollent obedire.* Scio post sextam sessionem, efflagitantibus vehementer PP. præsidentiam reassumpsisse, ita tamen ut sibi liberum esset eamdem dimittere, ac eo tempore ad Concilium supra Papam extollendum intendisse. Verum tunc sane non erat S. Sedis Legatus, unaque adnotandum mutasse postea consilium, ut dixi in Animadversionibus de Papæ præstantia supra Concilium §. II.

Sicut Pontificii Legati non adfuerunt secundæ sessioni, quando Papam indubium Basileenses Concilio subdidere, ita nec sessioni decimæ-octavæ adstitere, quando eadem decreta fuerunt renovata; nam ut videbimus infra, quidam ex Pontificiis Legatis abfuerunt, alii non ut Præsides, sed ut privatæ personæ subscripserunt. Restat ergo etiam ex hoc capite, ex defectu nempe Legatorum Romani Pontificis Basileense Concilium

dici

dici non potuisse œcumenicum, saltem dum præfatas sessiones celebravit, præscindendo modo ab ea quæstione an œcumenica pro aliquo tempore potuerit nuncupari. Videamus an legitimi Concilii rationem obtinuerit.

Legitimum profecto illud dici non potest Concilium, in quo libera non sunt suffragia, sed omnia ex quorumdam furore ac rabie in Sedem Apostolicam peraguntur. Ita autem potissimum in stabiliendis decretis contra Papæ auctoritatem in Synodo Basileensi factum esse testatur Turrecremata supracitatus, qui refert a furore hostium Sedis Apostolicæ dimanasse, unde ita subdit: *Nullus sanæ mentis vir, qui novit cum quanta gravitate & modestia fidei causæ tractandæ sint, judicabit esse universalis Ecclesiæ consensu conclusa, & a Spiritu S. dictata, in quibus hujusmodi factiones & practicæ intervenerunt.* Æneas Sylvius in Oratione habita an. 1452. adversus Australes, quamque vulgavit in suis Anecdotis præclarissimus Muratorius tom. 1. refert in Synodo Basileensi quædam decreta ipsis Coquis perstrepentibus facta fuisse: *Inter Episcopos ait cæterosque PP. conscriptos vidimus in Basilea Coquos & stabularios orbis negotia judicantes. Quis horum dicta vel facta judicaverit legis habere vigorem?* Illi consentit Turrecremata supra citatus; qui asseruit decreta Papæ auctoritati adversantia publicata fuisse *ad furorem quorumdam hostium Apostolicæ Sedis cum multitudine populi parvi pretii, & nullius auctoritatis.* Idem Æneas postea Pius in Bulla retractationis asseruit Cardinales, qui Basileam venerant, ob privatas inimicitias bono & sancto viro Eugenio notam inurere voluisse; ac multos doctissimos viros unaque sanctitate præstantes dixisse, scire se Basileenses Spiritum S. non habere. Qua vero ratione inimici essent Eugenii refert Turrecremata apud Natalem art. 4. nu. 7. ac puto Natalem gratis dicere Turrecrematam deceptum fuisse cum de his simultatibus, etiam ipse Pius, qui in minoribus constitutus Basileæ aderat testetur. Quoad sanctitatem vero Cardinalis Arelatensis, ob quam inverisimile putat P. Natalis Eugenii hostem fuisse, consule quæ §. ultimo perpendam.

Sed & ipse Eugenius libera non fuisse suffragia in Concilio Basileensi asseruit 3. Idus Febr. an. 1431. in sua Bulla ad Archiepiscopum Coloniensem, quando prima tantum sessio fuerat celebrata: *Plerique*, ait, *stare & accedere sunt coacti, in quibus nec vis, nec potestas Concilii generalis consistit, quorum voces & deliberationes minime sunt liberæ, cum ab eorum qui compulerunt, voluntate dependeant. Itaque digni non sunt, neque habiles, qui legem dent Ecclesiæ.* Expressius vero in Bulla translationis Concilii ad civitatem Ferrariæ conqueritur de suorum æmulorum tyrannide; de Joannis Archiepiscopi justa exposcentis, post alias minas, ac vim adhibitam, incarceratione; de percussionibus illatis ejusdem Archiepiscopi Procuratori, quem violenter & inhoneste per capillos ad carcerem trahere conati sunt &c. Ac tandem asserit ambitionem, furorem, ac potentiam in Synodo Basileensi invaluisse. Legitima ne ergo hæc Synodus fuit nuncupanda?

Ex illius etiam temporis historiis discimus ex odio in summum Pontificem multa patrata fuisse. Dominicus namque Capranica Basileæ nullum non movebat lapidem adversus Pontificem, cum vehementer fureret, denegante illi purpuram Eugenio, quam Martinus contulerat. Turbandis item rebus non parum studebat Cardinalis S. Eustachii, ut ita quam sibi Synodus Comitatuum Avenionensis & Venusini præfecturam contulerat, tueretur. Dux Mediolanensis ab ipso Eugenii Pontificatus exordio eidem infensus, non desinebat Patres adversus ipsum concitare; & quamquam per aliquod tempus pacem cum ipso iniisset, rupit tamen, & solum desiit nocere, dum morte fuit sublatus, ut testatur S. Antoninus 3. *p. tit.* 22. *cap.* 11. §. 27. Urgebantur etiam Basileenses PP. literis Legatisque Alfonsi Aragoniæ regis, quia timebat Eugenium, potius quam sibi, Renato Ludovici Andegavensis fratri regnum Neapolitanum defuncta Joanna II. concessurum. Ipsi accesserant Carolus Galliæ Rex, & Dux Sabaudiæ. Merito ergo, ut supra adnotavi, viri doctrina & sanctitate præstantes dixerunt, PP. Basileenses Spiritum S. non habere auctorem. Et S. Antoninus 3. *p. tit.* 22. *cap.* 10. §. 4. dixit Concilium Basileense fuisse Synodum viribus cassam, synagogam Sathanæ, temerarium & præsumptuosum conventum. S. Jo. de Capistrano *de Pap. & Conc. auctor. p.* 3. appellavit Synodum profanam, excommunicatam, interdictam, Basiliscorum speluncam,

Juncam, Dæmonum catervam. Episcopus Meldensis Caroli VII. ad Eugenium Legatus apud Raynal. ad annum 1441. nu. 10. vesanam nuncupavit. Synodus Florentina sessione habita an. 1439. prid. Non. Septemb. damnavit ac re probavit declarationes Basileenses tamquam impias, scandalosas, in manifestam Ecclesiæ scissuram, ac omnis Ecclesiastici ordinis confusionem tendentes. Concilium demum Lateranense sess. 11. Synodum Basileensem ut conciliabulum schismaticum, seditiosum, & nullius auctoritatis agnovit. Quis modo dicat legitimum fuisse Concilium, quod quia in eo vis, rabies, furor dominabantur, dæmoniacum, serpentinum, vesanum &c. meruit nuncupari?

Fortasse aliquibus placebit respondere, hujusmodi evasisse Synodum Basileensem, postquam sessione 25. Eugenii depositionem decernere ausa est. Verum si antea legitimum fuit, ac sacrosanctum, ita ut ipsius decreta a legitima potestate dimanaverint, cur tempora non distinxerunt, qui illud tam improbarunt? Sed nonne illegitimum, ac seditiosum reputarunt, etiam dum decreta adversus Papæ omnibus supremam auctoritatem publicavit? Vidimus ex Turrecremata edita fuisse contradicentibus multis Prælatis, & Doctoribus, sapientia & virtutibus, clarissimis, perstrepente multitudine populi parvi pretii ut publicarentur. Æneas Sylvius in Oratione citata ad Australes de eisdem loquens decretis ait: *Quæ fiunt extra ordinem, intempestive, temere, tumultuarie, neque jus pariunt, neque vim consuetudinis afferunt*. Libera ne ergo fuerunt suffragia? Legitime ne ergo sancitum fuit Concilio Papam subesse? B. Albergatus, teste Sigonio in ipsius Vita cap. 13. *Cum audisset quæ in contemptum Apostolicæ Sedis Basileenses decrevissent, Vir antiquæ probitatis exarsit, atque graviter eorum facta increpuit, & ut in auctoritate summi Pontificis permanerent, admonuit.*

Verum quam maxime Synodus Basileensis a legitimarum numero est eradenda, ab eo tempore, quo inter fidei capita habuit Concilium Papæ superesse; cum etenim intolerabilis sit error id asserere, non dimanasset utique a Synodo, quæ legitima auctoritate fulta dicenda esset. Quod igitur præstantiam Concilii supra Papam tamquam fidei articulum decreverint, habemus ex illa Synodali, cui initium *Rem gravissimam &c.* & ex responsione data Principum Oratoribus an. 1439. quæ incipit: *Audiat vestra Charitas*, in qua hæc habentur: *Dum prima hujus Synodi dissolutio fuerit perpetrata, responsum extitit Oratoribus ipsius summi Pontificis in responsione synodali, in qua septem Cardinales aderant, & Legatus Apostolicus præsidebat: Hic articulus*, nempe de præstantia Concilii supra Papam, *fidem concernit, qui sine interitu salutis negligi non potest: malumus mori quam tanto errori per ignaviam cedere*. Sicut ergo Martyres pro fidei veritatibus tuendis merito vitam prodegerunt, ita PP. Basileenses mori parati erant pro tuenda Concilii supra Papam auctoritate, quia nempe hic articulus fidem concernebat.

Quod vero inter veritates fidei hunc articulum recensendo solemnissime PP. Basileenses erraverint, evidentissime apparet ex iis, quæ dixi in Animadversionibus post Concilium Constantiense, ubi Papæ supra Concilium auctoritas demonstratur. Et re vera hujusmodi sententia tam apud Catholicos erat communis, ut dicere oporteret Jesum Christum permisisse Ecclesiam in errorem labi, si esset error Fidei oppositus, Concilium Papæ subdere.

Hinc numquam satis mirari potui, quod Bossuet innixus decretis Concilii Constentiensis, & Gersonis auctoritati *in Defens. Declarat. Cleri Gallicani l. 10. c. 19.* inter fidei dogmata reponat, quod Concilium Papæ superstet. Hucusque progressus non est Natalis, nec progressus fuisset Bossuet, si animadvertisset fidei dogma a se stabiliri super decretum quod merito dici potest a Concilio œcumenico non prodiisse, & Papam dubium respexisse, ut ex tot rationibus asserui in Animadversionibus supra citatis. Puduisset etiam inter fidei dogmata præstantiam Concilii supra Papam locare, si observasset ipsum Gersonium fassum esse pro hoc stabiliendo non alios consulere potuisse, quam SS. Thomam, & Bonaventuram, ipsorumque mentem non fuisse assecutum; ac insuper ita spretam Gersonii doctrinam, ut etiam post Concilium Constantiense a non paucis habiti fuerint hæretici, qui Papam Concilio subjiciebant, ut narrat ipse Gersonius, §. II. citatus. Id neque negare ausus est Jacobus de Paradiso, quem refert Bossuet *cap. 15.* conquerebatur etenim suis temporibus *frontose* dogmatizari in quolibet Papa residere plenitudinem potestatis,

tis, non solum super quolibet membro singularis Ecclesiæ, sed & super totam Ecclesiam singulariter congregatam ad libitum ipsius disponendi, decretandi dissolvendi &c. Dogmatizabatur itaque Papam universæ Ecclesiæ esse superiorem, & hoc utique non ab hæreticis, sed a catholicis, atque ab iis catholicis, qui pro fidei incolumitate decertare putabant: caput ne ergo fidei putandum erat quod Papa Concilio subderetur? Ut vero semper magis ediscas quam perperam Jacobus a Paradiso dixerit *frontose* dogmatizari Papæ auctoritatem super totam Ecclesiam in Concilio congregatam, iterum consulas Animadversiones post Concilium Constantiense appositas; atque ultra rationum momenta, expendendi etiam sunt §. 10. & 11. qui ita dogmatizaverint.

Demum ut numquam legitimum fuisse dicam Concilium Basileense, sat mihi est ipsum Natalem fateri *art.* 5. legitimum esse desiisse postquam Ferrariam translatum est. Si igitur cum Natale diceremus Concilium esse Papa superius, male inferremus legitimi prærogativa exutum, quia post præfatam translationem non amplius Eugenius illi adhæserit. Ubi Papa inferior & subditus Concilio habeatur, nil valet in istud decernere, neque illi auctoritatem adimere. Sed neque post eamdem translationem ex PP. numero illegitimum posset ex Natale haberi; si etenim legitimum fuisse agnovit, dum secundam & tertiam sessionem celebravit, quando ex dictis supra tam pauci aderant Antistites, multo magis legitimum dicendum est, post Sessionem vigesimam-quintam, quando plures numerabantur, quod & ipsi Basileenses publicarunt in Epistola Synodali ad universos Christi fideles cujus initium: *Grande periculum*. Ibi asserunt *tempore primæ dissolutionis fuisse paucos Prælatos, neque medietatem numeri omnium suppositorum in Concilio habitam esse, quæ præmissis actibus interfuit*. Neque ante translationem dici potest fuisse legitimum quia tunc viri doctiores ac rerum Ecclesiasticarum peritiores Basileæ adessent, qui conveniens definiendorum dogmatum examen aggredi valerent; ut habetur etenim in Eugenii Epistola ad Regem Sigismundum, quæ legitur in Appendice Concilii Basileensis edit. Venetæ: *Erat propter numeri parvitatem tot tantarumque rerum peragendarum mole insufficientes penitus, & inhabiles*. Si proinde Papam Concilio subditum agnoscamus, Concilium Basileense vel semper, vel numquam fuit legitimum.

§ II.

Vel considerentur quæ gessit Eugenius fere ab ipsius initio Consilium Basileense dissolvendo, vel quæ gessit ipsius dissolutionem revocando, semper apparet numquam approbasse decreta Concilium supra Papam efferentia.

Dissoluto per Papam certum Concilio non amplius legitimum perseverare hic loci supponendum potius est, quam probandum, ac proinde decreta postea edita nullam habere auctoritatem. Hanc fuisse Ecclesiæ regulam habemus ex Socrate *l.* 2. *hist. cap.* 5. & Nicephoro Callisto quamvis Schismatico *lib.* 9. *cap.* 5. & 6. Unde Sozomenus *l.* 2. *c.* 9. ait: *Legem esse ad Sacerdotii dignitatem spectantem, quæ pronunciat acta illa irrita esse, quæ præter sententiam Episcopi Romani constituuntur*. Et Nicolaus I. Ep. 7. ita ait: *in universalibus Synodis, quid ratum, vel quid prorsus receptum, nisi quod Sedes B. Petri probavit, ut scitis, habetur. Sicut e contrario quod ipsa sola reprobavit, hoc solum modo constat hactenus reprobatum*. Si igitur ab ipsius Concilii Basileensis exordio ut ipse narrat P. Natalis art. 3. Eugenius idem Concilium ob causas ibi recensitas dissolutum pronunciavit, omni robore destituta credenda sunt, quæ postea edidit decreta, nisi appareat postea eadem probasse, Concilii dissolutionem revocando.

At primo nihili habenda videtur hujusmodi dissoluti Concilii revocatio, utpote gravissimo injusto metu extorta seu emanata absque eo quod satis Eugenio innotuissent, quæ continebantur in Bulla, qua ipsius dissolutionem rescidit: *Ut fertur*, ait Turrecremata l. 2. c. 100. *Andreas Venetus Dominii Venetorum tunc Orator, & aliqui Domini Cardinales tunc apud Eugenium præsentes timentes futurum magnum scandalum in Ecclesia, minati sunt præfato Domino Eugenio, quod nisi Bullas illas adhæsionis conderet, Ipsum solum recedentes relinquerent. Unde præfato Domino in lecto decumbente, præfati*

Domini referuntur Bullas illas taliter qualiter expedivisse, & misisse Basileam. Nec refert respondere cum Natale art. 3. n. 41. Turrecrematam hæc ex incertis vagisque rumoribus narrasse, nam, ultraquamquod judicandum de tanto viro non sit literis tradidisse quæ nullo inhærerent fundamento; illorum temporum circumstantiæ vera esse suadent quæ de vi Eugenio illata & quod ipso quodammodo nesciente Constitutio dissolutionis revocatoria dimanaverit, refert Turrecremata. Et quidem quod Papa ærumnis morboque confecto, potuerit præfata Constitutio prodire absque eo quod de eo quod in ea continebatur certus satisfieret, conjicere datur, quia etiam prolixiores illæ literæ sessione 16. recitatæ ad universos Christi fideles in sui defensionem inscriptæ Eugenio suppositæ fuerunt ex Spondano ad an. 1433. n. 23. & 24. Si deinde consideretur schisma jam pene conflatum fuisse, eosque etiam, qui Eugenio adhærebant, defectionem minitati, si Basileensibus non annuisset; domi forisque arma perstrepisse; Romam in alterius ditionem transisse; Principes omnes Eugenio insensos, si Sigismundus Imperator excipiatur, qui adhuc pendulus hærebat, omnes judicabunt nonnisi gravissimo metu urgente, tandem Eugenium Basileensibus concessisse, quæ eidem Sigismundo aliisque toties denegaverat, unde hic cum Magno Athanasio Epist. ad solit. vir. agent. dici potest: *Non est censenda ejus sententia, quam minæ & terrores extorserunt, sed ea, quam protulit, cum liberos haberet affectus.*

Addit P. Natalis quod etsi Eugenius terrore compulsus literas Basileense Concilium confirmantes & approbantes dedisset, non proinde irritas judicandas; neque etenim quæ fiunt ex metu, suo exuuntur valore, quoties metus ad proprium peragendum officium impellat. Hæc tamen responsio ex iis quæ in superiore paragrafo dicta sunt statim corruit; cum etenim Basileæ omnia fierent, ex quadam rabie & furore, maxime adversus Papam, ipsiusque auctoritatem, non est unde dicere debeamus Eugenium Basileensibus adhærere debuisse, ne suo muneri deficeret.

Sed demus Eugenium liberrime Concilii dissolutionem revocasse, Bullas & diplomata adversus Concilium Basileense edita *nulla & inania* voluisse, Concilium legitime inchoatum, legitimeque continuatum pronunciasse, forte-ne dicere cogeremur decreta Pontificis supremam potestatem deprimentia confirmasse? Aliud sane est Concilium verum legitimumque appellare, aliud omnia ab ipso sancita probare. Concilia Constantinopolitanum I. Chalcedonense, & Constantiense inter legitima recensentur, nec tamen verum est summos Pontifices Leonem, Pelagium, Gregorium & Martinum omnia præfatorum Conciliorum decreta firma voluisse. Potuit ergo & Eugenius Basileense Concilium legitimum appellare, absque eo quod exinde inferre necesse sit omnia ab eo gesta tamquam legitima suscepisse. Dicendum deinde Eugenium Basileensis Concilii dissolutionem sub ea conditione revocatam voluisse, ut acta contra suæ Cathedræ potestatem rescinderentur. Ita testatur Turrecremata *Sum. de Eccl. lib.* 2. *cap.* 100. his verbis: *Data promissione a Synodo, & securitate a Principibus, quod Apostolicæ Sedis honor, & Sanctitatis suæ illibatus servaretur, mutavit sententiam, & voluit dissolutionem factam pro bono pacis Ecclesiæ nullam habere, nec habuisse firmitatem, revocans illam ac irritans.* Sed & legatur Constitutio, cujus initium: *Dudum &c.* quam Eugenius dedit ad Concilium Basileense restaurandum. In ea ita Bulla dissolutionis revocat, *ut omnia & singula*, ait Eugenius, *contra auctoritatem nostram facta & gesta, per dictum Concilium prius omnino tollantur, & in pristinum statum reducantur.* Cum proinde Basileam misisset Archiepiscopum Spalatensem, ut peteret revocationem eorum, quæ contra suam personam, auctoritatem, ac libertatem, & Apostolicam Sedem in eodem Concilio *facta & gesta fuerant*, concedit PP. Basileensibus Concilium in pristinum Statum restituere, velut si numquam fuisset dissolutum, in eventum revocationis prædictæ, ut videre est apud Harduinum, ubi agit de Concilio Basileensi col. 1587. Alteram addidit Eugenius conditionem, ut Concilium Basileense pro dissoluto habendum non esset, quod nempe præsidentes ab eo deputati *ad præfati Concilii præsidentiam cum effectu admitterentur*. Cum proinde PP. Basileenses conditiones non adimpleverint, a quibus pendebat dissolutionis Concilii revocatio; neque etenim decreta Papam Concilio subjicientia cassa voluere, neque Pontificis Legatos *cum effectu* ad præsidentiam admiserunt, ut ex sequentibus videbimus,

bimus, dicere necesse est numquam Concilium in pristinum statum suisse ab Eugenio restitutum, neque legitimi Concilii auctoritatem obtinuisse. Videamus modo, an Eugenius expressius se non probare decreta Basileensia dixerit, immo rejicere ac respuere.

Vere igitur ea non probasse decreta, quibus Concilium supra Papam extollebant, testis est Turrecremata *l.* 2. *Sum. Cap.* 100. ubi ita ait: *Licet Basileenses cum maximo studio repetitis vicibus supplicaverint per Oratores, ut Dominus Eugenius eorum decreta approbaret, & confirmaret, numquam tamen talem approbationem & confirmationem habere ab eo potuerunt.* Ibidem etiam testatur Eugenium in Concilio Florentino, ubi ipse Turrecremata aderat, de progressu Concilii Basileensis ita esse loquutum: *Nos quidem progressum Concilii approbavimus, volentes ut procederet, ut inceperat, non tamen approbavimus ejus decreta.* In Epistola vero ad Franciscum Foscarenum Venetorum Ducem, apud Raynaldum ad ann. 1433. num. 19. ita scripsit: *Potius hanc apostolicam dignitatem, & vitam insuper posuissemus, quam voluissemus esse causam & initium, ut Pontificalis dignitas, & Sedis Apostolicæ auctoritas submitteretur Concilio contra omnes canonicas sanctiones: quod numquam antea, neque aliquis nostrum prædecessorum fecit, neque ab illo extitit requisitum.* Observandum demum quod cum Fridericus Romanorum Rex ac Imperii Electores apud Eugenium pro confirmatione decretorum Basileensium instarent, quia crederent ita schisma omnino abolendum, anno 1445. 11. Kalendas Augusti Eugenius scribendo ad suos Legatos in Germania degentes inter alia hæc habet: *Cum Romanorum Imperator, & S. Romani Imperii Electores per suos Nuntios nobis insuper exposuerint ad subortum schisma extinguendum maxime convenire, ut auctoritas generalium Conciliorum manuteneatur & conservetur — Nos ipsorum Regum & Electorum supplicationibus inclinati ad imitationem SS. PP. & Prædecessorum nostrorum, sicut illi generalia Concilia venerari consueverunt, sic Generalia Concilia Constantiense, & Basileense ab ejus initio, usque ad translationem per nos factam absque tamen præjudicio juris, dignitatis, & præeminentiæ S. Sedis apostolicæ, ac potestatis sibi, & in eadem canonice sedentibus concessæ cum omni reverentia & devotione suscipimus, complectimur, & veneramur.* Profitetur hic Eugenius se suscipere Concilia Constantiense & Basileense, sicut sui Prædecessores Concilia generalia fuerant venerati: at in Epistola citata ad Foscarenum dixit nullum ex suis prædecessoribus auctoritatem Sedis apostolicæ Conciliis submisisse. Sed & ne aliquis credere posset probasse decreta Basileense Papam Concilio submittentia, ait se admittere Basileensia Concilium, non tamen ea quæ *juri, potestati, ac præeminentiæ* Apostolicæ Sedis præjudicium inferrent.

Numquam Pontifices sæpememorata decreta Basileensia probasse, ex eo etiam dignoscitur, quod eisdem numquam adfuerunt ipsorum Legati, quibus perspecta erat mens eorumdem Pontificum. Non adfuisse igitur Legatum Pontificis, quando primo sessione secunda ea decreta emanarunt, constat ex iis quæ superiore §. adnotavi. Cum vero sessione 18. eadem decreta innovanda fuissent, Legati eisdem contradixerunt, & qui postea subscripserunt, non ut Pontificis Legati, sed ut privatæ personæ ac nomine proprio id præstitere: *Præsidentes omnes*, ait Turrecremata in responsione ad Basileenses in Concilio Florentino recitata, *non consenserunt, immo contradixerunt, & protestati sunt omni meliori modo quo potuerunt. Licet aliqui eorum non ut Præsidentes, sed ut privatæ personæ, & quasi violenter, cum aliter non admitterentur ad præsidentiam, in revocationem illam consenserunt*: Eadem repetit *in Sum. de Eccl. c.* 100. In Actis vero MSS. l. 8. ita legitur: *A Promotore Concilii requisiti Cardinalis S. Crucis, Tarentinus Episcopus, & Abbas S. Justinæ Papæ Præsidentes, ut dicerent, si placeret eis sessioni decimæ octavæ interesse, quia Domini expectarent, organo Tarentini responderunt, se pro tunc occupatos cum Ambasiatoribus Venetorum. Et nihilominus, dum tractaretur de eorum admissione ad præsidentiam, quod inter Dominos de Concilio & eos fuerat concordatum, quod hujusmodi sessioni de innovatione interesse minime tenerentur.*

Eugenius insuper aperte improbavit decreta Basileensia; unde Panormitanus in Conventu Bituricensi, ut refert Augustinus Patricius in Historia Concilii Basileensis, de duabus conclusionibus Concilio etiam supra Papam potestatem concedentibus ait: *Notorium est primis duabus conclusionibus Eugenium constantissime contraire.* Sed ad proscribendas Basileensium

sium propositiones auctoritatem Papæ certi infra Concilium dejicientes, in Concilio Florentino edidit Constitutionem incipientem: *Moyses vir Dei &c.* in qua hæc etiam habentur: *Quas propositiones, juxta pravum Basileensium intellectum, velut Scripturæ & Sanctorum Patrum, & ipsius Constantiensis Concilii contrarium, tamquam impias, scandalosas, nec non in manifestam Ecclesiæ scissuram, ac omnis Ecclesiastici ordinis, & Christian. Principatus scissionem cedentes, ipso Sacro approbante Concilio, damnamus & reprobamus.* Illius Bullæ, quæ integra legitur in nova Conciliorum Veneta editione tom. 18. pag. 1202. meminere Cochlæus in Historia Hussitarum, & Horatius Justinianus in Actis Concilii Florentini pag. 3. Neque dicendum easdem propositiones Papam solummodo damnasse, quatenus PP. Basileenses ad fidem dixerant pertinere; etenim absolute proscriptas fuisse ex sequentibus ostenditur. Damnatæ nempe fuerunt juxta pravum Basileensium intellectum, qui asserebant Concilium Constantiense Papam etiam indubitatum infra Concilium posuisse; unde cum hujusmodi intellectum Eugenius improbaverit, ostendit Eugenium absolute damnasse propositiones Papam certum Concilio submittentes. Damnat item easdem propositiones, quatenus inducebant scissuram Ecclesiæ, & confusionem ordinis Ecclesiastici, quas profecto ex eo timere erat, quia Caput membris subjiciebatur; atque ita semper apparet, Eugenium easdem propositiones absque ulla limitatione proscriptas voluisse. Hinc qui pro Eugenio stabant, ubique Papam supra Concilium efferebant; unde Cardinalis Arelatensis apud Æneam Sylvium *de Act. Basil. an.* 1439. *in oratione pro octo fidei conclusionibus adversus Pontificis auctoritatem*, ajebat: *Cum Oratores Eugeniani ubique novam doctrinam prædicent, Romanum Pontificem super universalem Ecclesiam extollentes &c.* Ita etiam in Conventu Moguntino Eugenii Oratores supremam in Ecclesia potestatem in solo Romano Pontifice esse propugnarunt. Et in Conventu Bituricensi coram Carolum VII. *asserebant Romanum Pontificem monarchicam potestatem in Ecclesia habere, sicut regem in regno, neque judicio Ecclesiæ subesse nisi in hæresi manifesta: neque posse a quopiam corrigi Romanum etiam Pontificem peccantem; quoniam solum Deum haberet judicem; essetque hæreticum aliter sentire.* Quæ vero asseruerunt, SS. PP. auctoritate confirmarunt; atque insuper Basileenses traditiones tamquam hæreticas & reipublicæ perniciosissimas spreverunt. Consulatur Historia Concilii Basileensis ab Augustino Patricio concinnata. Interim semper magis edisces ab Eugenio, ejusque Oratoribus absolute rejecta ea decreta, quæ Papæ certo auctoritatem supra Concilium œcumenicum ademerant.

Videtur P. Natali *art.* 3. *num.* 37. Eugenium revocando Bullam incipientem *Deus novit &c.* tacite saltem & revocasse illam in ea contentam propositionem: *Super omnia Concilia habet potestatem Papa;* atque ita decreta Basileensia suscepisse. Verum dum Bullam illam ad abundantiam Eugenius revocatam voluit, sibi etenim suppositam fuisse declaravit, ea dumtaxat ratione irritam nullamque voluit, quatenus ex ea Concilium Basileense dissolutum decernebatur; atque ita in sua Constitutione *Dudum*, qua præfatam revocat, alias quoque Constitutiones eamdem dissolutionem sancientes revocat. Quod si ex revocatione Constitutionis *Deus novit &c.* inferre liceret ejuratas propositiones in ea contentas, dicere oporteret Eugenium ejurasse quoque sequentem propositionem, quæ in eadem legitur: *Hoc ad Principes pertinet sæculi Christianos, ut eorum temporibus pacatam velint esse Matrem Ecclesiam, unde sunt spiritualiter nati.*

Considerat item P. Natalis ibidem Eugenium non negasse Concilium Basileense esse œcumenicum, ac proinde implicite infallibilitatem in ipsius decretis agnovisse. At retorquendo hujusmodi argumentum, observandum est numquam Eugenium firma ac rata voluisse ea decreta, quæ ipse non probaverat; unde etsi concessisset ab œcumenico Concilio dimanasse, apparet infallibile non credidisse, si eidem certus Pontifex suo consensu non adhæreat.

Subdit Natalis Eugenium se Concilio subjectum fassum esse, dum in sua Constitutione *Dudum* refert Concilium Basileense coactum esse etiam *pro generali reformatione Ecclesiæ in capite & in membris*. Ego vero hujusmodi verbis nil aliud significatum intelligo, quam Capitis etiam reformationem faciendam fuisse ope, & consilio PP. Basileensium; non vero quod ipsorum decreta, Papa abnuente, possent illum tamquam subdi-

subditum ligare. Sane Eugenius se Concilio superiorem ostendit, quando illud dissolutum voluit; quando ipsius decreta rescidit; quando conditiones præscripsit, quibus in pristinum restitutum voluit: unde cæcutire est, si dicatur sui reformationem tamquam si Concilio subderetur, expectasse.

Urget P. Natalis num. *39.* Concilium Basileense se Papa superius ostendisse, dum sess. 26. Bullam, qua Eugenius Concilii dissolutionem revocatam voluit, ita recepit quasi Pontifex per eam *citationi, & monitioni, & requisitioni S. Concilii plenariæ satisfecerit*: & dum sess. 17. ut observat P. Natalis num. 43. noluit Eugenii Legatos ea auctoritate insignitos recipere, quam illis Pontifex contulerat, omni coactiva jurisdictione exutos volendo: Iis tamen respondendum, quod etsi Concilium tamquam Papa superius se gesserit; non idcirco dici potest Papam hujusmodi agendi rationem approbasse, eo maxime quod Concilii dissolutionem revocatam voluit, quoties supra recensitæ conditiones non adimplerentur, quas PP. Basileenses nihili habuere. Ex jam dictis certum est etiam Papam se Concilio superiorem ostendisse, dum in Concilii constitutionem consentire noluerit, nisi sarta tectaque sua suprema potestas remaneret: cum ubique Eugeniani Papam, ut supra adnotavi, supra Concilium extollerent; & cum ipse Pontifex in Florentina Synodo dixerit progressum, non Concilii decreta approbasse. Qua in re sequi non placet P. Natalem dicentem n. 37. ita fuisse ab Eugenio *ex suggestione dictum, nec satis attenta consideratione prolatum*. Quæ superius prælibavi, quæque inferius ex Eugenii apologia expendam, ad evidentiam ostendunt, nil umquam detractum voluisse suæ supremæ etiam in Concilia potestati, ac proinde in Synodo Florentina, non ex suggestione loquutum fuisse, sed juxta vera animi sui sensa. Cæterum pacis amor, ac illorum temporum iniquitas quamplura Pontifici toleranda esse suadebant; quapropter ob immane schisma ab Ecclesia removendum, conveniens non esse putavit a Synodo Basileensi se segregare, usquedum illam alio transferret, atque ita salutaria ipsorum decreta commendavit in literis datis ad PP. Concilii 1. Kal. Julii an. 1434. Interim ex superioribus edifcas, an dum Eugenius retractatum voluit, quidquid assertum, attentatumque esset contra auctoritatem, & in præjudicium Concilii Basileensis, vere probata etiam voluerit decreta, quibus Pontifex Concilio subdebatur.

Sed & hic observandum est P. Natalem non audiendum dum *art. 3. n. 45.* dicit *immaniter* errasse Doctos illos, qui, ut refert Turrecremata, Concilium Basileense auctoritate vacuum judicarunt, etiam postquam Eugenius ipsius dissolutionem revocavit. Nonne Eugenius dissolutionem removit, legitimeque continuatum habuit, si delerentur quæ Synodus contra Papæ auctoritatem decreverat, & si ipsius Legati *cum effectu* ad Concilii præsidentiam admitterentur? Ubi vero legitur PP. Basileenses has conditiones adimplevisse? Illud dubio procul est sessione 17. Pontificis Legatos contra Eugenii intentionem omni coactiva jurisdictione expoliatos voluisse, quam ob rem ubique Legati in varias terrarum orbis partes ab eo missi, Papæ Cardinalium nomine de Synodo Basileense conquerebantur, ut apud Raynaldum *ad an. 1436. Eugen. VI.* Sessione vero decima octava iterum renovata sunt decreta potestatem Papæ infra Concilium deprimentia; unde ex Pontificiis Præsidentibus alii abesse voluerunt, alii ut privatæ tantum personæ subscripserunt, sicut supra adnotavi. Quidquid ergo P. Natalis de jure quod ipsis Legatis concedendum esset, affirmet, planum est ex supradictis adimpletas non fuisse conditiones, quibus impletis Eugenius Concilio adhærere non recusabat; legitimeque inchoatum continuatumque volebat: & quamvis illæ conditiones Basileensibus sese supra Papam efferentibus displicere potuerint, illas tamen merito præscripsit Eugenius dum Concilii dissolutionem revocatam voluit, ut dignosceretur sua potestate potuisse Concilio imperare; ac proinde eodem Concilio esse superiorem. Nescio proinde immanem illorum errorem agnoscere, qui etiam post revocatam dissolutionem Synodum Basileensem viribus vacuam dicunt, propugnantque. Agnosco quidem paternam Eugenii patientiam, qui quamvis conditiones a se præscriptas spretas videret, nihilominus tamdiu Basileensium audaciam toleravit atque ab illis non se alienum ostendit, ut si fieri posset, errantes filios clementia ad Patrem redire alliceret, imminensque schisma evitaret. Videamus modo an magis feliciter Bossuet in *Declarat. l. 10. c. 1. & seqq.* osten-

ostendat Basileensia decreta firma intactaque remansisse, etiam ex tacito saltom Eugenii consensu.

Omittendo autem satis ex supra dictis haberi Bossuet a veritate aberasse, dum putavit Cardinalem Julianum præsidentiam non dimisisse, statim ac ipsi Concilii dissolutio innotuit, illud considero quod Eugenium veluti subditum obsequentem Basileensibus repræsentat, quia hi nihil habuerunt dissolutionem Concilii ab ipso factam, & quia in omnibus ut Papæ superiores se gesserint, illum etiam monendo, citando, & ab officio suspendendo; sicut etiam quia ipsis instantibus Concilii dissolutionem revocavit. Si Basileenses PP. Eugenio veluti imperare præsumpserunt, idem Eugenius potiorem suam auctoritatem ostendit, illam Synodum revocando, ac dum postea revocationem abstulit, conditiones præscribendo, quibus impletis legitime prosequendam declaravit. Et cum inter illas hæc esset quod ea delerentur, quæ adversus suam auctoritatem statuerant, aperte significare voluit non se Concilio subditum cognoscere, sed a Concilio sibi esse parendum. Ita etiam ubique suorum Legatorum voce hanc veritatem propugnabat, ac potius se mori paratum, quam Concilio se subdere profitebatur. Cum ex supradictis hæc omnia innotescant, nemo judicabit Eugenium dissolutionem Concilii rescidisse, quia sibi obediendum Synodo putaverit, sed quia sperabat saniora consilia amplexuram, & quia schismati viam occludere optabat. Nemo judicabit amplexum esse decreta Constantiensia, quatenus illorum vigore etiam Papam certum Basileenses Concilio subdebant, atque decreta Basileensia probasse; ac unusquisque mirabitur Bossuet *cap. 3.* dicere potuisse Eugenium se Concilio subdendo recepisse quæ antea tamquam hæretica, ac sacrilega respuerat. Nemo item judicabit devotionem erga Synodum Basileensem exprimendo apertissime comprobasse, ut ait Bossuet, ejusdem Synodi decreta, quæ suæ potestati præjudicium inferebant, cum solum Concilii progressum, ut ipse Eugenius ait in Synodo Florentina, probare intellexerit, non vero ejusdem decreta: & re vera eorumdem approbationem Basileensibus PP. denegavit. Neque spernendus Turrecremata qui hæc asserit; nam, ultraquamquod quæ asserit Turrecremata, ex aliis comprobentur, Cardinali etiam ob vitæ sanctimoniam præclarissimo nefas esset mendacium affingere; sicut etiam temere diceretur ex levibus rumoribus eadem narrasse. Unde nec ipsi fides deneganda, dum diploma dissolutionem revocans vi extortum dixit, cum & illius temporis circumstantiæ id suadeant. Neque etiam refert, ut putat Bossuet, Eugenium dixisse: *Nos quidem bene progressum Concilii approbavimus volentes, non tamen approbavimus ejus decreta*. Hujusmodi enim verba non cogunt ut credamus Eugenio vim illatam fuisse, sed solum ob malorum imminentium metum quam sæpe denegaverat dissolutionis Concilii revocationem, tandem concessisse, ac Concilium progredi voluisse; non vero progressum esse usque ad approbationem decretorum, quæ semper constantissime respuit.

Quod si Eugenius passus est ea decreta, quæ tam improbaverat, non revocari, ac PP. Basileenses in inceptis persistere, id sane ipsorum tacitæ approbationi non tribuendum. Videbat Pontifex ex Basileensium contumacia teterrimum schisma imminere, cum multi ex catholicis Principibus ipsis essent addicti, sibique infensi; unde, sicut ad schisma impediendum, tandem Concilii dissolutionem removit, quamvis aliter sentiret, ita nec pro decretis rescindendis institit, agnoverat etenim ab ipso Concilii exordio Basileenses e re sua esse judicasse, Pontificis evertere auctoritatem.

Sed, quæso te amice Lector, ut perpendas quæ habet Bossuet *cap. 6.* Fatetur ex Raynaldo ad annum 1436. Eugenium adversus Basileenses fuisse stomachatum, quia etiam post sessionem 16. sese supra Pontificem extollere conarentur. Fatetur ubique querelas effudisse, quia destinatos a se Legatos vi coactiva exutos voluissent; & quia ita innovassent decreta Constantiensia, ut ad alios casus quam statuentium mens fuerit, traxerint, ac proinde voluisse Concilia generalia robur non habere a Christi Vicario, ipsumque Conciliorum decretis obedire debere, quod ajebat Eugenius, *non tam est erroneum, quam etiam ab omni doctrina Patrum totaliter alienum*. Fatetur conquestum esse, quod suorum Legatorum protestationes adversus quædam decreta nihil habitæ fuissent, quamvis eas vel publice vel privatim repetere non cessaverint. Cum has

Euge-

Eugenii querelas non ignoraverit Bossuet, numquam satis intellexi præcedentibus capitulis scribere potuisse, Eugenium decreta Basileensia approbasse. Nonne, absit invidia verbo, insaniam prorsus redoleret, ea amplecti decreta, quæ Papam Concilio subjiciebant, unaque suorum Legatorum voce omnium auribus insusurrare hoc falsum esse, hoc erroneum, & a PP. doctrina alienum?

§. III.

Expenduntur Decretalis, Moyses, *aliaque ex Synodo Florentina*.

EX iis, quæ in superiore paragrafo adnotavi, omnibus compertum est semper Eugenium desiderasse e medio sublata ea omnia, quæ PP. Basileenses ad Papæ auctoritatem deprimendam sanciverant, eosdemque palinodiam recantare. Id tamen cum assequi non potuisset, usquedum putavit Concilium Basileense studio pacis esse tolerandum, ejusdem dissimulavit contumaciam, nec ad sibi obsequendum urgebat. Ubi vero tandem agnovit sua tolerantia nihil proficere, ac ita Basileenses se supra Papam efferre ut in ipsum etiam depositionis sententiam ausi fuerint pronunciare, non amplius quiescendum putavit, sed illorum decreta damnando innotescere voluit Ecclesiæ ipsorum non tolerandam audaciam. Id præstitit Eugenius ea constitutione, quæ incipit *Moyses*, qua etiam proscripsit quasdam Basileensium propositiones, quibus etiam ad fidem catholicam pertinere dicebant, Concilium generale esse supra Papam, idque declarasse etiam Concilium Constantiense, ac proinde non posse a Papa dissolvi, ad aliud tempus prorogari, vel de loco in locum transferri.

Respondet Natalis ideo ab Eugenio præfatas propositiones proscriptas fuisse quia hæreseos nota inurebantur, qui adversus illas sentiebant. Ita vero affirmat Natalis *art.* 4. *num.* 15. & Bossuet *l.* 10. *cap.* 9. quia supponunt Eugenium, dum cum Basileensibus pacem iniit, omnia ipsorum decreta probasse; qua in re quam falsa laboraverint suppositione, quæ dicta sunt in superiore §. demonstrant. Sed videamus quid Eugenius damnare intellexerit, dum propositiones Basileensium proscriptas voluit, *juxta pravum ipsorum Basileensium intellectum, quem facta demonstrant velut sacrosanctæ Scripturæ & SS. Patrum & ipsius Constantiensis Concilii sensui contrarium*.

Hic primo damnatas legimus Basileensium propositiones juxta pravum sensum, *quem facta demonstrabant*.

Verum facta non ostendebant Basileenses seu ad fidem seu ad disciplinam pertinere judicasse, quod Papæ Concilium esset anteponendum, seu id tamquam probabilioribus innixum rationibus amplexos esse. Hoc solum ipsorum facta demonstrabant, quod vellent se tamquam Papa superiores habere, ac proinde non solum ita decreverant, sed in Eugenium depositionis quoque sententiam pronunciaverant. Dum ergo sensum, quem facta demonstrabant, damnatum voluit Eugenius, absolute damnatum voluit sensum, quo Concilio subjiciebatur, non vero solum damnatos voluit, qui dicerent id ad fidem pertinere.

Cur deinde pravus Basileensium intellectus, *S. Scripturæ & SS. Patribus* erat contrarius, dum Concilium Papæ indubitato anteponebant? Non alia sane ratione ita dicere potuit Eugenius, nisi quia Papam Concilio subdere contrarium videtur illis veritatibus ex S. Scriptura, Sanctisque PP. depromptis, quibus discimus Romano Pontifici universalis Ecclesiæ regimen fuisse tributum, totius Christi gregis esse Pastorem, solius Dei judicio subesse &c. ex quibus cum Concilio anteponendum esse asseramus; jam si aliter sentire S. Scriptura, & SS. PP. non patiuntur, constat id undequaque Eugenium damnasse, nec solum damnasse qui assererent fidem non pati, ut Papa Concilio præponatur.

Affirmavit pariter Eugenius pravum Basileensium intellectum ipsi Constantiensi Concilio esse contrarium. Qua vero ratione Basileensium propositiones Concilii Constantiensis decretis adversari dixerit Eugenius ex sequentibus cognoscitur. Jam in fine paragrafi superioris ex Raynaldo, quem etiam refert Bossuet, adnotavi, inter alias Eugenii querelas,

relas, quas post sessionem 17. 18. voluit per totum orbem evulgari, hanc quoque fuisse, quod PP. Basileenses Constantiensia decreta ad alios casus extendissent, quam fuerat statuentium mens, atque ita denegassent Concilia œcumenica robur habere a Christi Vicario, immo affirmasent hunc decretis Concilii obedire debere, ab eo supremam potestatem tollendo, ac in multitudinis manibus collocando. Ita dicendo satis ostendit Eugenius non voluisse PP. Constantienses Papam certum Concilio subdere. Unde in Apologia Eugenii adversus Basileenses, ut expendendo eadem decreta in animadversionibus ad Concilium Constantiense adnotavi, dicitur Constantiensia decreta non Papam certum, sed dubium Concilio subjicere voluisse. Dum igitur Eugenius damnavit pravum Basileensium intellectum, quatenus etiam erat decretis Constantiensibus contrarius, non solum damnavit, quia pessime senserint, dum Papam certum Concilio subdere ad fidem pertinere crediderant, sed etiam absolute hanc Papæ certi Concilio subjectionem proscripsit; proscripsit etenim quod vigore decretorum Constantiensium Basileenses docere posse falso crediderunt, nempe præfatam Papæ indubitati subjectionem. Demum observandum Eugenium propositiones Basileensium damnasse, non solum ut impias, & scandalosas, sed etiam ut in *manifestam Ecclesiæ Dei scissuram tendentes*. Hujusmodi autem scisura non solum oriri poterat, si ut articulus fidei haberetur Papam Concilio subesse, sed etiam quia ita absolute doceretur; semper etenim ex hujusmodi doctrina timere est membra in caput insurrectura, ut exemplo etiam Basileensium discimus atque ita Ecclesiam scindendam ex membrorum a capite divisione.

Ne cogatur fateri Eugenium doctrinam damnasse quæ Papam Concilio inferiorem esse dogmatizabat, Bossuet *l. 10. cap. 8. in Defens. Declarat.* dicit Eugenium in Decretali *Moyses* solum reprobasse quod Basileenses *assererent nullam omnino esse causam propter quam Synodus a Papa transferri posset, idque ad fidem catholicam pertinere*. Sed certe non video quomodo doctissimus Præsul ita Decretalem Moyses potuerit coarctare. Illud dubio procul est tres fuisse propositiones, quas Basileenses tamquam fidei catholicæ veritates promulgarunt, ut legere est apud eumdem Bossuet initio ejusdem capitis & apud Natalem *art. 4. num. 15.* Illud etiam certum est primam illarum propositionum Papam supra Concilium extollere. Omnes vero fuisse damnatas, illa Constitutionis verba demonstrant: *Ipsasque propositiones supra descriptas . . . . tamquam impias, scandalosas . . . . . reprobamus ac damnatas & reprobatas nuntiamus*. Unde constat Eugenii censuram illam etiam propositionem comprehendisse, qua Concilium supra Papam efferebatur. Iis accedit, illud Eugenium proscribendum duxisse, quod Basileenses sentire etiam factis ostendebant. Quod vero potissimum ostendere conabantur illud erat quod Papæ etiam certo præesent; unde ausi sunt Eugenium monere, citare ac demum etiam exauctorare.

Asserit item Bossuet, non obstante Constitutione *Moyses* immota remansisse decreta Constantiensia, quæ Papam certum Concilio subdidisse putat. Quam vero absque fundamento ita scripserit ex supradictis innotescit, cum in eadem Constitutione Eugenius damnaverit *pravum Basileensium intellectum, ipsius Constantiensis Concilii sensui contrarium*. At non alia sane ratione a Constantiensis Concilii sensu dixit Eugenius Basileenses recessisse, nisi quia putabant Papæ certo Concilium prætulisse. Dum ergo Eugenius propositiones Basileenses damnatas voluit, immobilia profecto non stetere decreta Constantiensia, quatenus Synodus Basileensis judicavit potestatem Concilii etiam supra Papam certum extulisse. Hinc in eadem Decretali dixit Eugenius quod Basileenses *quibusdam decretis Constantiæ schismate tunc vigente editis inhærere se dicentes &c.* quibus verbis iterum innuit decreta Constantiensia illius temporis schisma respexisse, quando nempe incertum erat quisnam esset legitimus J. C. Vicarius. Sed nonne Eugenius in eadem Decretali affirmavit Constantiensia decreta a sola Joannis Obedientia dimanasse? Cum autem ita dicendo ostenderit a potestate œcumenici Concilii non prodiisse, insimul ostendit irrefragabilem auctoritatem non obtinere. Sed ad Natalem redeundum, & videndum quæ adversus Decretalem *Moyses* objiciat.

Dicit præfatam Constitutionem tamquam omni robore destitutam esse considerandam, cum Nicolaus V. pace cum Basileensibus inita prorsus abolitam voluerit.

Dum.

Dum hæc legi, primo non intellexi quomodo possem P. Natalem secummet conciliare. Asserit Eugenium ideo damnasse assertam a Basileensibus Concilii supra Papam potestatem, quia ita sentire ad fidem pertinere perperam judicaverunt; unde inter fidei dogmata id non esse recensendum scribit *dissert.* 4. *in Hist. sæculi* 15. *art.* 3. *num.* 8. Merito ergo, ipso Natale adnuente, Eugenius novum fidei dogma a Basileensibus pessime evulgatum sua Constitutione confixit; dicendum ne ergo est Nicolaum abolitam voluisse constitutionem insurgentem errorem proscribentem?

Si deinde Nicolai literæ quas ipse Natalis art. 4. n. 15. refert expendantur, non irrationabiliter quis dicet pacis causa revocata voluisse ea solum Eugenii decreta, quæ ad pœnas, censuras, & beneficiorum privationes pertinebant, ac in integrum destitutos voluisse eos, qui his pœnis puniri meruerant. Harum censurarum, privationum, pœnarumque in præfatis literis mentio fit, ac de eis Nicolaus decernit.

Sed demus Nicolaum e medio sublatam voluisse Constitutionem *Moyses*, numquid fortasse decreta Basileensia firma rataque essent habenda? Considerandum igitur quod inter propositiones pacis, quas Rex Galliæ & Imperii Electores Basileensibus & Amedeo ex una parte ac Nicolao V. ex altera proposuerunt, hanc quoque extitisse, *omnia hinc inde conscripta, statuta, facta, promulgata abroganda esse, etiamsi universalem Ecclesiam & auctoritatem Conciliorum concernant*. Ita legere est in Veneta Conciliorum editione tom. 19. col. 56. Si ergo ea decreta obliterata sunt, quæ Pontifici Concilium præponebant atque in id consenserunt ipsi Galli, Germanique, qui prius Concilium Basileense venerabantur, ne pax retardaretur, bene potuit Nicolaus sublata velle quæ eisdem decretis Eugenius opposuerat; sublato etenim morbo procul amandari possunt remedia. Et re vera si Nicolaus Constitutionem *Moyses* abrogasset, ac immota reliquisset decreta Basileensia, quibus hæretici declarabantur, qui Concilium Papa superius esse non fatentur, jam Amedeus & Lausanenses maximam Ecclesiæ partem hæresi maculatam credere potuissent, quia maxima catholicorum pars decreta Basileensia respuebat.

Excipit Natalis ibidem adversus Eugenii Constitutionem etiam quia, quamvis edita fuerit sacro approbante Concilio Florentino, jam tamen Græci discesserant. Dum vero hæc legi, consideravi P. Natalem velle decreta Basileensia habenda tamquam a Concilio Oecumenico fuerint dimanata, quia quamvis sessioni secundæ, dum primo sancita fuerunt, nec septem fortasse adfuerint Episcopi, ac quidam reclamaverint, & Pontificis Legatus non præsideret, nihilominus, ut ipse dicit, illis Præsulibus Concilii auctoritas non deficiebat, quia ad Concilium constituendum sat est alios fuisse vocatos, etsi adesse non curaverint. At nonne eodem modo se habet sponte accedere nolle, ac sponte velle discedere? Dum ergo liberrime Græci Florentia discesserunt, ac liberrime tot Ecclesiæ latinæ Episcopis, qui remanserant, cætera peragenda commisere, Concilium exutum non remanebat sua potestate; & eo maxime quod ipse Pontifex eisdem præsidebat? Quando ergo ex sola Pontificis potestate decreta Basileensia proscribi non potuissent, non video, Natalis principiis inhærendo, quo modo etiam ab Oecumenico Concilio damnata non fuisse possit affirmari.

Putat pariter P. Natalis auctoritatem Constitutionis *Moyses* infringi, quia Gallicana Ecclesia, & Germanica illam acceptare renuerunt. Ab hoc tamen asserendo P. Natalis abstinuisset, si considerasset ea quæ Pontifices decernunt ab Ecclesiarum acceptatione suum valorem non mutuare, sed irrefragabilis esse auctoritatis, quia ab ea dimanant potestate quam Christus suo Vicario conferre dignatus est. Ob hanc rationem Ivo Carnotensis *Ep.* 8. de Apostolicæ Sedis judiciis loquens, ita ait: *Hujus judiciis & Constitutionibus obviare, plane est hæreticæ pravitatis notam incurrere*. Et Universitas Parisiensis, ut habetur ex ipsius Historia tom. ult. ad an. 1521. sequentem ex Lutherana doctrina excerptam propositionem: *Neque Papa, neque Episcopus, neque ullus hominum habet jus unius syllabæ super Christianum hominem, nisi id fiat ejusdem consensu, & quidquid aliter fit tyrannico spiritu fit*, hujusmodi censura notavit: *Hæc propositio est a debita subditorum erga Prælatos & Superiores obedientia retractativa, legum positivarum seditiose destructiva, ac in fide & moribus erronea, & est error damnatus Valdensium cum errore Arianorum conveniens*. Legatur Michael Mauclerus Doctor Parisiensis *de Eccl. Monarch. p.* 2. *l.* 4. *c.* 3.

Con-

Considerat etiam Natalis Antistites Lausanenses ab Antipapa Amedeo recessisse, ac Nicolao V. adhæsisse, quia dicunt, sibi *fida relatione* innotuisse eumdem Nicolaum amplexum esse decreta, quæ Concilium Papæ præponebant. At forte ne Constitutio *Moyses* proinde nihil habenda est? Narrant illi Antistites ex aliorum fida relatione id percepisse: at quot vere falsa evulgantur, sed ita veritatis coloribus depicta, ut prudentissimos quoque ad ea credenda cogerent? Sane nulla sunt illorum temporum monumenta, ex quibus constet, Nicolaum præfata decreta suo assensu rata esse voluisse; & si legatur diploma illud, quod pro unione stabilienda confecit, nil aliud in eo reperire est, quam præteritorum amnystiam, & confirmationem possessionum, aut collationum beneficiorum, quas fecerant Basileenses, nulla vero mentio fit ab iis assertæ Conciliorum supremæ potestatis.

Demum volo adnotare Natali displicere, quod Eugenius in sæpe citata Constitutione Basileenses appellet *perditissimos*, *scandalorum duces &c.* itaut *ad Basileense Latrocinium totius orbis Dæmonia confluxisse viderentur*. Observare tamen debuisset a sanctis, ac præstantissimis illius ævi scriptoribus, ut superiore §. animadverti, Concilium Basileense nuncupatum fuisse schismaticum, satanicum, dæmoniacum, serpentinum, viribus cassum, Spiritu S. destitutum, furiosum, unaque SS. PP. doctrinæ exemplisque contrarium.

§. IV.

Expenditur Decretum Unionis, ac ostenditur ex ipso nil derogatum supremæ Pontificis potestati, quod ex Eugenii Apologia confirmatur.

Inficias sane non ibo Græcos in Synodo Florentina agnoscere detrectasse Papæ supra Concilium auctoritatem, at merito contendo ex iis, quæ de Romani Pontificis primatu mutuo Latinorum Græcorumque consensu stabilita sunt, ut apud Natalem art. 4. n. 12. & ex iis, quæ inter Græcos ac Latinos sub quæstione erant, ut apud eumdem n. 13. nullum præjudicium illatum supremæ Pontificis etiam supra Concilium potestati; cum ita demum convenerint, ut nulla pars de reportata plauderet victoria. Cum igitur Græci in eamdem asserendo supremam potestatem non defenderent sententiam, nihilominus tandem, ut videre est ex Decreto Unionis, ita Papæ primatum admisere, ut Romanus Pontifex diceretur B. Petri successor, verus Christi Vicarius, omnium Christianorum pater & doctor, cui in B. Petro tradita esset a Christo Domino plena potestas pascendi, regendi, ac gubernandi universalem Ecclesiam. His loquendi phrasibus tacite saltem asserta videbatur præstantia Papæ super universam Ecclesiam etiam simul sumptam, seu ut in Concilio coadunatam; Vicarius etenim ea gubernat potestate, qua potitur is, qui eam suo Vicario elargitur; & qui ut Pater, & Doctor plenam habet alios regendi potestatem, iis auctoritate etiam præest. At ex lectionum varietate non exigua aliquibus visa est oriri difficultas. In multis Concilii Florentini editionibus post assertum modo paulo ante explicato Romani Pontificis primatum, ita subditur: *Quemadmodum etiam in actis Conciliorum œcumenicorum, & in sacris canonibus legitur*. Hæc verba nil aliud sonant, quam & Concilia & Canones nos edocere in Papa eam esse potestatem, quam ipsi PP. Florentini tribuerant. Verum in aliis editionibus apud eumdem Natalem ita habetur: *Quemadmodum & in actis Conciliorum œcumenicorum &c.* seu juxta græcam versionem: *Juxta eum modum quo & in actis Conciliorum œcumenicorum, & in sacris Canonibus continetur*. Iis loquendi modis videtur Synodus declarasse assertam in Romano Pontifice potestatem Conciliorum sanctionibus subesse, cum juxta sacros Canones esset explicanda. Atque id tam aperte declaratum putavit Natalis num. 12. ut affirmare non veritus sit tandem Eugenium Græcis acquievisse, cum hanc sciret esse *totius Ecclesiæ sententiam in sacris Conciliis Pisano, Constantiensi, & Basileensi præjudicatam, constitutam, declaratam, & confirmatam*.

Ego vero omnimode recedendum a P. Natali sentio. Quod Græcos offendebat, ut apud ipsum Natalem num. 13. legere est, illud erat, velle nempe metiri potestatem juxta Sanctorum dicta; dicebant etenim non esse Papæ potestatem dimetiendam jux-

ta ea, quæ aliqui Sancti in quibusdam suis Epistolis scripserant. Ut omnis ergo removeretur difficultas, dictum est non ex meris honorificentiæ titulis, sed ex iis, quæ leguntur in Conciliis œcumenicis sacrisque Canonibus agnoscendum esse qua potiatur Papa potestate. Non ergo ea verba addita sunt ad explicandum, Papæ potestatem Conciliorum decretis sacrisque Canonibus coerceri, quod displicebat Eugenio; neque ad declarandum Concilia, sacrosque Canones tribuere Romano Pontifici potestatem quæ nulli subsit, quod non admisissent Græci; sed ad ea designanda ex quibus quæ sit Papæ potestas possit cognosci.

Quis vero consentiat P. Natali asserenti Eugenium tandem concessisse suam potestatem esse Conciliis subditam, sacrisque canonibus alligatam? Jam sæpe in his Animadversionibus adnotavi tam cordi fuisse Eugenio suam supremam tueri potestatem, ut postquam vidit Basileenses, etsi Concilii dissolutionem rescidisset, in inceptis persistere, ubique terrarum conquestus sit suos Legatos parvifieri, Constantiensia decreta perperam intelligi, ac Romanum Pontificem Concilio subjici; quam suæ dignitatis injuriam etiam vitæ dispendio non toleraturum scripsit.

Coacta deinde Synodo Florentina voluit non semel Joannem Provincialem ita de Romani Pontificis primatu disserere, ut supra Concilium extollere dignosceretur. Post discessum Græcorum in eadem Synodo edidit Constitutionem *Moyses* qua damnavit propositiones Basileensium Concilium supra Papam efferentium. Sed audiamus quæ per Joannem a Turrecremata in sua Apologia adversus Basileenses fuerunt pronunciata.

In responsione ad primum articulum habetur Concilium Constantiense non fuisse œcumenicum, nisi postquam Joannis XXIII. Obedientiæ aliæ duæ accesserunt; ex quo sequitur asseruisse decreta quartæ & quintæ Sessionis Concilio œcumenico non esse adscribenda. In eadem responsione habetur Papam legitimum caput esse catholicæ Ecclesiæ, ac in ea supremam habere potestatem; Concilium universale non habere immediate a Christo potestatem; Conciliorum universalium auctoritatem, & actorum firmitatem ab Apostolicæ Sedis auctoritate immediate pendere. Concilium supra Papam catholicum nullam habere potestatem; Decretum Constantiense, quo Papa Concilio generali subjicitur, non fuisse universale, sed illud tantum tempus respexisse; Papam de honestate, non de necessitate Concilio in casu reformationis obedire debere; solum Deum Romano Pontifici esse superiorem, ipsiusque judicium sibi reservasse. In responsione vero ad secundum articulum affirmatur numquam Concilium Constantiense decrevisse Concilium esse Papa superius; Basileensium propositionem absque offensa Concilii Constantiensis merito velut hæreticam damnari potuisse; Basileensium decreta numquam ab Eugenio probata fuisse; Conciliorum decreta necessario a Papa esse confirmanda &c.

Observet modo Lector, an credere sit, ut scripsit P. Natalis, tandem Eugenium agnovisse Concilio se esse inferiorem, ac proinde passum esse hanc subjectionem exprimi in Decreto unionis? Ut ita sentire posemus, credere oporteret Eugenium aliter de Pontificia sua potestate sensisse, quam senserat ante Concilium Florentinum, quando pro ea tuenda tam adversus Basileenses decertaverat. Credere item oporteret, etsi Græcis concessisset Concilii potestatem sua esse potiorem, nihilominus post ipsorum discessum ore Joannis a Turrecremata suam auctoritatem Concilio superiorem pronunciasse, nec Concilium Constantiense aliter sensisse, ac Basileenses Concilium supra Papam extollentes merito esse damnandos. Et quidem nulla illorum temporum monumenta Eugenium ita versatilem nobis exhibent, ut recesserit ab iis quæ antea affirmaverat, iterumque ea propugnasse a quibus recesserat.

Sed quæso, & hic obiter perpendatur decretum unionis universo Concilio approbante fuisse efformatum. Si in eo ergo Papæ potestas Concilio subdita declarata fuisset, illi Latini Præsules, qui hanc declarationem probaverant, postea silenter audissent Turrecrematam Concilium Papæ auctoritati omnimode subjicientem, ac nemo dixisset temere ipsum negare quæ Concilium Græcis tandem concesserat. Ego sane non video quomodo vel per somnium credere quis possit in Decreto Unionis Papæ potestatem Concilio subditam declaratam, idque ipsum Eugenium agnovisse.

Quod si Eugenius Græcis renuentibus fateri Papam Concilio esse superiorem dexteram dedit fraternitatis, non proinde ut putat Natalis num. 13. fassus est se Concilio esse inferiorem. Ex hujusmodi facto id solum inferre fas est inter fidei veritates tunc eam adscribendam non agnovisse, quod Papa Concilio sit superior; ac proinde unionem cum Ecclesia Græca non retardandam, etsi hoc Papæ privilegium admittere renuisset. Alia addere supervacaneum est ad evertenda etiam ea quæ habet Bossuet *in Defens. Declarat. Cler. Gallican. p. 2. l. 10. c. 50. & seqq.*

§. V.

Expenduntur Bulla retractationis Pii II. Concilia Lateranense V. & Tridentinum, an nempe decretis Basileensibus derogaverint.

ANtequam Bullam retractationis expendam adnotandum duxi tam P. Natalem *art. 4. num. 19.* quam Maimburgum *in tract. Histor. de Instit. & privileg. Rom. Eccl.* asserere humani aliquid passum fuisse Pium II. dum præfatam edidit Constitutionem, illudque addit Natalis Pium veritatem de suprema Conciliorum auctoritate ab eodem in Minoribus egregie defensam, ad Pontificatum evectum ejurasse *absque examine*. Ut vero appareat quam falso præfati senserint Pium mutasse sententiam cum conditionem mutavit, quia tunc e re sua esse judicavit Romani Pontificis auctoritatem extollere, satis est legere Orationem, quam an. 1452. habuit adversus Australes, quamque publici juris Ludovicus Antonius Muratorius *tom. 2. Anecdotor.* Ex ea statim dignoscitur jam ab eo tempore valedixisse sententiæ, qua Basileæ Papam Concilio subdiderat, illiusque potiorem auctoritatem agnovisse. Objicientibus igitur Australibus a judicio Romani Pontificis ad generale Concilium appellasse, postquam respondit Sylvius ab inferiore ad superius tantum tribunal appellationem interponere fas esse, ita subdit: *In casu autem nostro ab eo Judice appellatum est, qui nullum habet in terris superiorem. Nulla est igitur appellatio.* Reponentibus vero Australibus generale Concilium Papa esse dignius & superius, quasi id Synodi Constantiensis & Basileensis definierint, rursus Æneas Sylvius ita addidit: *Nolumus hoc disputationis ingredi pelagus, neque hos grypos aggredi. Anceps quæstio, & in utramque partem a prudentibus viris arbitratum est. Utcumque sit, constat uno solum casu certum, & indubitatum Pontificem subesse Concilio. Nam si quis in Apostolatu sedens in hæresim labitur, mox Papatu excidit, minorque redditur quolibet Christiano. Nec jam Papa dicendus est, si schismaticus est, aut eodem morbo laborat, aut in Papatu est dubius. Certus autem, atque indubitatus Pontifex, ut Constantiense decretum innuit, numquam deferri Concilio potest, nisi universalem Ecclesiam scandalizaverit.* Quanti deinde facienda essent exempla, quibus ea ætate a Papa ad Concilium fuerat provocatum, ita significavit: *Nec moveri debemus quia diebus nostris etiam in minoribus causis, & ad Constantiense & ad Basileense Concilium vidimus appellari. Nam quæ fiunt extra ordinem, intempestive, temere, tumultuarie, neque jus pariunt, neque vim consuetudinis afferunt.* Ita Æneas Sylvius jam ab anno 1452. Papam Concilio superiorem agnoverat; quapropter ab ipsius sententia ad Concilium appellationem interponi posse negavit, interpositasque appellationes temerarias, ac intempestivas asseruit; atque in uno dumtaxat casu Concilio subesse affirmat, si nempe hæresis macula inquinaretur, quia statim Papam esse cessaret. Mutavit ne ergo tunc sententiam, quando ad Petri Cathedram sublatus dignitatis suæ potestatem extollendam esse judicavit? Retractavit ne sua Constitutione *absque examine* sententiam, quam Basileæ propugnaverat, cum de ea retractanda tam antea cogitaverit, vereque retractaverit?

Nihilominus ne ex Bulla retractationis præjudicium illatum præstantiæ Concilii supra Papam credamus, Natalis loco citato eo tantum Pium II. respexisse dixit, quod retractando priorem sententiam edocere voluit Ecclesiam, non esse fidei dogma, quod Papæ Concilium sit anteponendum. At absolute Papæ ejurasse sententiam extollentem Concilium supra Papam, sequentia demonstrant. Primo dicit in sua Constitutione nullatenus inhærendum esse iis quæ scripserat, dum suprema quovis modo

Apo-

Apostolicæ Sedis auctoritas elideretur. At Pius in minoribus degens non id præcise propugnavit quod fide credendum esset Concilii potestatem Papæ auctoritate esse superiorem, sed absolute hanc Concilii præeminentiam docuerat. Hoc ergo quod absolute docuerat, ejuratum voluit ac retractatum. Narrat etiam Pius in sua Constitutione de hac quæstione jam multo prius in minoribus constitutum egisse cum Cardinale Juliano, & quod cum iste ab ea recessisset opinione quæ Papam Concilio dicit inferiorem, in qua tunc adhuc Pius perseverabat, monere non cessabat ut si errantem sequutus fuerat, recta sentientem sequeretur, falsum etenim reliquerat, verumque fuerat amplexus. Subdit vero Pius *verba viri pectori suo hæsisse*. Refert deinde cum aliis viris de iisdem rebus sermonem habuisse, ac tandem ita dicit: *Recognovimus errorem nostrum, venimus Romam, Basileense dogma rejecimus, Eugenio Pontifici maximo caput submisimus.* Quem, quæso, errorem recognovit? solum quod non esset inter dogmata fidei recensendum Concilium Papa esse superius? At cum Juliano aliisque viris non egerat tantum, an id inter fidei articulos esset adnumerandum, sed quisnam superiorem haberet potestatem inquisierat, Pontifex potius, an Concilium? ac priore in quo versabatur, errore rejecto, agnovit Papæ potiorem esse auctoritatem. Et revera si in eo tantum Pii resipiscentia stetisset, ut fide credendum non putasset Concilium Papa esse superius, innoxie tamen adhæreri posse sententiæ Papam Concilio subjicienti, ex sui erroris cognitione non coactus fuisset Romam convolare, & Eugenio se submittere, quod Basileæ docuerat rejiciendo. Videamus modo quomodo de Papa legitime electo, in eadem retractationis Bulla loquatur.

Dicit de legitimo Romano Pontifice *supremam potestatem sine medio a Deo consequi, & per ordinem in omnem diffundere Ecclesiam*, ipsius *peccata divino judicio punienda* relinqui: Concilium a Papa auctoritatem mutuari, & sicut caput in membra influere, unde loquens de Concilio Constantiensi, ait: *Veneramur Constantiense Concilium, & cuncta quæ præcesserunt a Romanis Pontificibus nostris prædecessoribus approbata, inter quæ nullum invenimus fuisse ratum, quod stante Romano indubitato Præsule absque ipsius auctoritate convenerit: quia non est corpus Ecclesiæ sine capite, & omnis ex capite diffluit in membra potestas.* Affirmat etiam a Romano Pontifice Conciliorum convocationem dissolutionemque pendere: *Hæc nos*, inquit, *de Romani Pontificis auctoritate & potestate sentimus, cui & congregare generalia Concilia, & dissolvere datum est.* Qui asseruit Papam supremam potestatem quam Ecclesiæ comunicat, a Deo obtinere, & solius Dei judicio subesse; qui affirmavit nihil ex iis, quæ Concilia decernant, immotum remanere, nisi Romanus Ponfex probaverit; atque ab eo in ipsum Concilium diffluere potestatem, quod proinde nedum valet congregare, sed etiam dissolvere, profecto absolute significare voluit Papam eidem Concilio præesse, ac potiore potiri auctoritate. Mitto Pium etiam Bullam edidisse, qua proscriptas voluit omnes appellationes a Papa ad futurum Concilium, qui nullum in terris habeat superiorem. Videnda quæ dixi supra, ubi Pii II. Acta P. Natalis recenset.

Ad ea quæ hucusque dicta sunt convellenda, tam P. Natalis *art.* 4. *n.* 19. quam Bossuet *lib.* 10. *cap.* 17. sequentia opponunt, quæ prope Bullæ finem leguntur: *Cum his & generalis Concilii auctoritatem & potestatem complectimur, quemadmodum & ævo nostro Constantiæ, dum ibi fuit Synodus universalis, declaratum, definitumque est. Veneramur enim Constantiense Concilium, & cuncta quæ præcesserunt, a Romanis Pontificibus nostris Prædecessoribus approbata.* Cum autem putaverint in Concilio Constantiensi etiam supra Papam indubitatum Synodum œcumenicam sublatam fuisse, inferre posse crediderunt Pium non voluisse significare suam potiorem esse quam Concilii potestatem. Quam vero futiliter hæc objiciantur præter jam dicta, ostendunt verba immediate præcedentia. Postquam igitur dixit Pius Romani Pontificis esse Concilia congregare, ac dissolvere, statim ita subdit: *Qui etsi filius est propter regenerationem, propter dignitatem tamen Pater habetur: & sicut filiationis causa venerari debet Ecclesiam tamquam Matrem, ita & prælationis causa præfertur ei, ut Pastor gregi, Princeps populo, Rector familiæ.* Ita Romanum Pontificem non alia ratione Ecclesiæ subdidit, nisi quia regenerationis causa debet illam tamquam matrem venerari, cum tamen ratione dignitatis

eidem *præferatur*, seu, ut alii legunt, *præsit*, sicut *Pastor gregi*, *Princeps populo*, *Rector familiæ*, qui omnes quoad suum munus nullam explicant subjectionem. Verba vero, quæ immediate sequuntur post ea, quæ opponunt Natalis & Bossuet, ea sunt quæ superius adnotavi, ac ita se habent: *Veneramur Constantiense Concilium &c.* Quibus verbis cum significaverit Pius quæ sancita sunt a Conciliis œcumenicis non habere firmitatem, nisi Romanus Pontifex approbaverit, ipsumque in Concilia influere potestatem, sicut caput in membra, planum est superiorem esse Concilio significare voluisse; nec Concilia a Papa solum habere potestatem ut congregentur, sicut interpretatus est Bossuet. Si ergo, ut idem Bossuet monet, Pii dicta concilianda sunt, non collidenda, dicere oportet Pium vera & rata habuisse Concilii Constantiensis decreta quatenus ex iis Concilii auctoritas supra Papam dubium efferebatur, id enim eisdem sancitum jam dixerat in oratione ad Australes supra citata; in ipsa vero Retractationis Bulla Papam indubitatum supra Concilium extollere, ut apertissime ex eadem Bulla demonstratur.

Ad examen modo revocando quæ ex Concilio Lateranensi V. pro Romani Pontificis supra Concilium præstantia stabilienda afferuntur, juvat afferre quæ habentur in Constitutione Leonis X. edita eodem Sacro approbante Concilio, qua etiam pragmatica Sanctio fuit abrogata: *Nec illud, ait, movere debet quod Sanctio ipsa, & in ea contenta in Basileensi Concilio edita, & ipso Concilio instante, a Bituricensi congregatione recepta, & acceptata fuerint, cum ea omnia post translationem ejusdem Basileensis Concilii per Eugenium Papam IV. prædecessorem nostrum factam, a Basileensi Conciliabulo, seu potius conventicula, quæ præsertim post hujusmodi translationem Concilium amplius appellari non merebatur, facta extiterint, ac propterea nullum robur habere potuerint: cum etiam solum Romanum Pontificem pro tempore existentem, tamquam auctoritatem super omnia Concilia habentem, Conciliorum indicendorum, transferendorum, ac dissolvendorum plenum jus & potestatem habere, nedum ex S. Scripturæ testimonio, dictis Sanctorum PP. ac aliorum Romanorum Pontificum prædecessorum nostrorum, sacrorumque Canonum decretis, sed propria etiam eorumdem Conciliorum confessione constet, quorum aliqua referre placuit &c.* Si hæc verba rite perpendantur, unusquisque mirabitur P. Natalem *art.* 4. *n.* 10. dicere potuisse Leonem X. unaque Synodum Lateranensem omnia decreta Basileensia, facta ante translationem approbasse. Dum Synodum Basileensem *præsertim* post translationem *Conventiculam* evasisse dicunt, non negant hujusmodi ante translationem non fuisse; sed solum asserere voluerunt post translationem magis innotuisse ita se habere, non vero tam clare ante translationem, ac propterea dicere solent Jurisperiti, quod hæc dictio *præsertim* casum *minus dubitabilem exprimit, & implicat magis dubitabilem.* Deinde non-ne asseruit Leo, & cum ipso Synodus Lateranensis Papam supra omnia Concilia habere auctoritatem? Quomodo ergo dici potest confirmasse sæpius repetita ante translationem decreta de Concilii supra Papam potestate?

Mirandum pariter tam Bossuet *cap.* 18. quam Natalem *num.* 16. velle prælationem Papæ supra Concilia in præfata Leonis Constitutione assertam, referendam solum esse ad eadem Concilia convocanda, & ex justa causa dissolvenda. Si observassent exempla quibus Leo stabilire assumpsit Romani Pontificis supra Concilia auctoritatem, utique vidissent non ea solum referre, quibus ostenditur Concilia convocasse, distulisse, aut transtulisse, sed ea quoque, quibus probatur Pontificum mandatis Concilia obtemperasse; unde refert Ephesinam primam Synodum Cœlestino, Chalcedonensem Leoni, sextam Agathoni, septimam Hadriano &c. obtemperasse. Illud insuper antiquorum Conciliorum exemplo ostendit, nempe eadem humiliter petiisse, ac obtinuisse a Romanis Pontificibus eorum quæ gesserant approbationem, confirmationemque. Cum igitur Leo etiam Conciliorum exemplo stabilire assumpserit Romani Pontificis potestatem esse Conciliis superiorem, atque ea ratione ostenderit, Pontificum jussa adimplevisse, & actorum confirmationem efflagitasse, prorsus absque fundamento dicitur Pontificis potestatem dumtaxat ad convocanda dissolvendaque ex juxta causa Concilia extendisse.

Addunt Natalis & Bossuet, quod cum Concilium Constantiense semper œcumenicum

cum extiterit, Basileense vero usque ad translationem, ipsorum decreta omnino præferenda iis sunt, quæ affirmavit Leo in Concilio Lateranensi V. quod numquam œcumenici prærogativam obtinuisse asserunt. At quid prohibet affirmare juxta ea, quæ adnotavi in Animadversionibus post Concilium Constantiense, decreta Constantiensia nullatenus a Concilio œcumenico prodiisse, unaque absque examine sufficiente, nec alium Pontificem nisi dubium respexisse? Concilium vero Basileense statim post ipsius exordium legitimum esse desiisse dixi §. 1. Demum tam Constantiensia, quam Basileensia decreta, quod Concilii auctoritatem supra indubitatum Pontificem, numquam fuerunt a Romano Pontifice confirmata. Nemo e contra negare audebit Concilium Lateranense V. non fuisse legitimum, omniaque ab eo sancita Pontificis confirmatione fuisse roborata. Quamvis autem non una sit DD. Sententia in decernendo an fuerit œcumenicum, observo olim Gallos de hujus Concilii auctoritate non male sensisse. Constat enim Ludovicum XI. Galliæ regem Legatos suos, Cardinalem nempe Sanseverinum, Claudium Seissellum, electum Episcopum Massiliensem, & Ludovicum Furbin ad illud Concilium misisse, ac exhibitis regis literis professos esse ipsum Regem Concilio Pisano, omnibusque in eo peractis renuntiare: Concilio vero Lateranensi tamquam *legitimo*, *unico*, *indubitato*, *&* *OECUMENICO* adhærere, & quamprimum fieri poterit, effecturum, ut aliqui Prælati & insignes viri nomine Ecclesiæ Gallicanæ cum sufficienti mandato mittantur, qui Concilio adhæreant, & assistant, quemadmodum cæteræ nationes. Anno vero sequente Massiliensis Episcopus publicis instrumentis, literisque Concilio exhibitis testatus est Cabilonensem, Lexoviensem, Ambianensem, Engolismensem, & Laudinensem Episcopos una cum aliquot Doctoribus in Theologia & utroque jure Pontificem adire, ob renunciandum Pisano conventui, & Synodo Lateranensi adhærendum. Hæc omnia habentur ex ejusdem Concilii Actis *sess.* 8. *&* 9. & ex Spondano ad an. 1514. n. 3. His autem perpensis judicet Lector cuinam Concilio potior adscribenda sit auctoritas, an nempe Constantiensi dum sessionem quartam & quintam celebravit, & Basileensi, an vero Lateranensi V. Mihi sane satis esset considerare huic Romanum Pontificem adhæsisse, ejusque Acta confirmasse.

Cæterum non dico præstantiam Papæ supra Concilium in Synodo Lateranensi per modum dogmatis assertam fuisse.; Quis tamen negabit hujusmodi doctrinam a Pontifice pronuntiatam, tamquam S. Scripturæ sanctisque PP. consonam, ac plurimis antiquæ Ecclesiæ documentis probatam, magnam non obtinuisse firmitatem? Fuit ne aliquis qui responderet aliter legitime vel Constantiæ, vel Basileæ sancitum fuisse?

Ex iis demum quæ in Concilio Tridentino evenere, quæque etiam narrat Natalis n. 17. apparet Ecclesiam, Gallicana excepta, sensisse Papam Concilio præesse. Soli igitur Præsules Gallicani dici noluerunt Pontifici inesse potestatem Ecclesiam universalem regendi, ne ex hujusmodi prærogativa Concilio superiorem esse inferretur. Cum vero cæteri Patres hujusmodi potestatem Romano Pontifici non denegarent, nec illum Concilio subesse agnoscebant. Quia vero solemne fuit Concilio Tridentino solum exortas hæreses configere, hujusmodi disputationibus, ipso etiam Pio quarto adnuente, finis impositus fuit. Ne vero e contra aliquid a Concilio affirmari videretur, ex quo suæ potestati etiam Romanum Pontificem subdi posset affirmari, noluerunt Præsides dici a Concilio universalem Ecclesiam repræsentari; ex hac etenim ratione additum fuit in Concilio Constantiense Concilium immediate a Christo auctoritatem habere, cui etiam Papa obedire teneretur. Id quidem in ea Synodo dici potuit, nam in Pontifices dubios dedebat sententiam pronunciare, nihilominus quod Constantiæ affirmatum est, noluerunt in Synodo Tridentina denuo transcribi, ne crederetur suam potestatem etiam in Papam certum posse exercere, ut in Concilio Basileensi evenerat. *Pallavic. l. 6. c. 9. num.* 11.

Quod Gallicani PP. in Concilio Tridentino dici noluerunt, non refragatus est fateri Clerus Gallicanus in Comitiis habitis *an. 1626. Cum specialis*, inquit, *Spiritus S. assistentia sit necessaria, ut quis tanti momenti gubernio, QUALE EST ECCLESIÆ UNIVERSALIS, præsit, Patres voluere in omnibus suarum Diœcesum precibus specialiter pro S. Patre, qui in S. Petri cathedra sedebit, orandum esse &c.*

§. VI.

Academiæ quæ Concilii œcumenici potestatem etiam supra Papam certum extulerunt, nullum pondus faciunt auctoritatis. Alia etiam expenduntur ad inspiciendum quid de ipsarum opinione senserint Principes, & Ecclesia Gallicana.

NOn desinit P. Natalis art. 6. extollere consen sum Academiarum Viennensis, Erfordiensis, Coloniensis, & Cracoviensis Concilia œcumenica supra Papam extollentium, earumque dicta velut oracula veneratur. At ab eorum jactando consensu, quasi exinde firmissimum argumentum pro ea, quam tuetur sententia, desumi posset, cessasset, si sequentia considerasset. Primo, quod præcipue dum homines nimis ad aliquod sustinendum intendunt, ægre ferentes a propria discedere sententia, facile decipiuntur, aliosque in errorem trahunt. Hinc non Academiæ, sed repetitæ, ac numero Antistitum percelebres Synodi provinciales, quia propriæ nimis addictæ opinioni, acquiescere Stephani Romani Pontificis decretis noluerunt, errorem de hæreticorum anabaptismo tanta contentione non semel statuere; ipseque S. Cyprianus tamdiu, & tanta pertinacia in eo errore perseveravit. Quod si Synodi Provinciales sæpius pro errore tuendo adversus Pontificem conspirarunt, non mirum si Academiæ, quibus nulla potestas est Ecclesiam pascendi, potuerint adversus veritatem pugnare.

Animadvertendum deinde, quod dum Academiæ animo pacato, ac solum schismati suffocando intentæ, præsentem, in qua versamur, controversiam inspexere, solum statuerunt jus esse Concilii Œcumenici de Papis dubiis judicare, eosque pertinaciter Papatum retinentes e Papatu ejicere. Juvat igitur repetere placita. Universitatum Parisiensis, & Bononiensis, a quibus usque a tempore Concilii Pisani hoc prodiit decretum: *Quod stante dubio Papatu inextricabili propter dubium facti & juris, ne in subversionem fidei Ecclesia sic remaneat divisa perpetuo, cum tanto scandalo, & animarum perditione, provisio spectat ad Concilium, & Ecclesiam Universalem, ut utrumque, eis non cedentibus, possit a Papatu ejicere.* Conclus. Univers. Paris. & Bonon. in lit. Card. ad Gregorium XII. an. 1408. apud Dacher tom. 6. Spicileg. & apud Labb. tom. 11. Ita sentiebant Academiæ, dum non adhuc animi adversus Papæ potestatem incaluerant.

Quod vero maxime postquam Basileenses adversus Papæ etiam certi præstantiam perstreperunt, Concilioque subdidere, tot Academiæ eidem adhæserint sententiæ, nil mirum est. Jam ex superioribus constat, docetque etiam Spondanus ad *an.* 1431. *n.* 11. Concilium Basileense, non tam Episcoporum, quam Presbyterorum Synodum fuisse; unde non magis habebatur Episcoporum suffragium, quam Professorum seu Graduatorum in Theologiæ, seu utriusque Juris facultatibus, sicut etiam Canonicorum, ac Rectorum Parochialium. Cum igitur Basileæ convenissent Doctores Academiarum Poloniæ, Germaniæque, atque consensissent in Eugenii depositione, & electione Antipapæ Amedei, nomine Felicis V. assumpti, eædem Academiæ tam ipsorum Doctorum suasionibus, quam ad ipsorum crimen removendum, responsa dederunt, quibus Concilii auctoritas, etiam ad dejiciendum e sua Cathedra Papam indubium extendebatur. Et revera sua responsa dederunt an. 1440. 41. & 42. quando illæ Facultates schisma tuebantur; & exinde ortum est quod Conciliorum præstantia in Pontificem, etiam tamquam Fidei dogma habebatur. Augustinus etiam Patricius in Historia Concilii Basileensis hæc habet: *Per hoc tempus Parisiensis Schola, instantibus Basileensibus, Concilio Basileensi se adhærere professa est, & plurima Germaniæ Gymnasia, ut Viennense, Erfordiense, Coloniense, & etiam Cracoviense in Polonia.* Ad instantiam ergo Schismaticorum Papam Concilio subdidere.

Mihi placet etiam hic considerare præfatarum Academiarum responsa, nec in Summo pretio habuisse Principes Germaniæ. Ita igitur Academiæ Erfordiensis, Vindobonensis, atque Coloniensis, amplexæ fuerant decreta Basileensia, ut dixerint a non deficiente potestate manasse, & ad certos Pontifices traducenda. Dum igitur ex sensa istarum Academiarum Decreta de potestate Concilii supra Papam omnino irreformabilia

bilia respexissent, numquam Eugenio, relicto Amedeo adhæsissent, si talia Decreta nihili æstimanda fuissent. Ut dixi autem supra, Eugenius ad suos Legatos in Germaniam rescribendo, Concilium Basileense, usque ad translationem se suscipere dixit absque præjudicio juris, Dignitatis, & Præeminentiæ S. Sedis Apostolicæ, ac potestatis in eadem Canonice sedentibus concessæ. In literis vero datis Germaniæ Legatis, quæ incipiunt: *Inter cætera desideria &c.* & habentur in Bullario Eugenii IV. Constit. 29. multa quidem Germaniæ Principibus studio pacis concessit, nec verbum autem de confirmatione Decretorum Concilii Basileensis. Cum proinde inter pacis propositiones apud Gobelinum in Comment. Pii II. L. 1. una esset, ut ab Eugenio *potestas, & præeminentia Conciliorum qualem ipsius Oratores in Germania asseruerant, approbaretur*, dicendum est eam tantum approbationem expetiisse, quæ haberi poterat] absque præjudicio juris, dignitatis, & præeminentiæ Sedis Apostolicæ; sub his enim conditionibus Concilium Basileense sibi probari ad suos in Germania Oratores scripserat.

Non diffiteor Poloniæ, ac Germaniæ Academiis etiam Lovaniensem quodammodo visam esse tunc ac cessisse, quamvis non desint, qui velint nullo suo Decreto Concilii præstantiam supra Papam propugnasse. Ideo autem cum præfatis Facultatibus tunc sentiebat, quia cum paulo ante ortum habuisset, & Doctores qui eam instituerant, Parisiensis, Coloniensis Facultatis essent alumni, suis opinionibus eam imbuebant. Quod si, ut fatetur Natalis n. 11. dum Pontifex errori non sit obnoxius, necesse non sit illum Concilio subjicere, a quo ipsius judicium reformetur, en quod Facultas Lovaniensis an. 1544. hoc protulit Decretum: „Certa fide tenenda sunt non solum quæ a Scriptura expresse sunt „ tradita, sed etiam quæ per Traditionem Ecclesiæ Catholicæ credenda accepimus, & „ quæ definita sunt super Fidei, & morum negotio per Cathedram Petri, vel per Concilia Generalia legitime congregata. His verbis Facultas Lovaniensis, non solum fidei regulam a Concilii Generalis definitionibus, sed etiam a Cathedra Petri eruendam docuit.

Omittendo demum, quæ prius senserit Academia Parisiensis de Papæ supra Concilium præstantia, nam hac de re satis actum est in Animadversionibus, quibus eamdem Papæ vindicavimus, operæ pretium hic est sub oculos exponere, quæ Episcopus Meldensis Princeps Oratorum Caroli VII. Regis Galliæ professus est in Oratione, quam habuit Florentiæ an. 1441. coram Eugenio IV. ac publico Purpuratorum Senatu, dum adhuc Concilium Florentiæ sedebat. Ita ergo primo suam Orationem instituit: „ Beatissime Pater, „ dicimus, Princeps Noster esto, non quasi quidquam de tuo Principatu dubitemus, „ aut nunc novi sub te veniamus, sed dicimus: Princeps noster esto, conditionem hujus „ Principatus a te instanter postulantes; nam tuum Principatum Monarchium esse a Deo, „ nedum secundum communem universi Providentiam, sed etiam speciali institutione „ inter opera restaurationis Mundi a Cristo institutum, teque vera legitimaque successione illum possidere palam recognoscimus, & confitemur. Exponens deinde talem esse Romani Pontificis Principatum, ut nihil deserere debeat pro præcavendis periculis, sicut vigilans navis patronus, nec debere illum exercere, sicut Principes Gentium, qui superbiunt in usu suæ potestatis, bona ad suæ libitum voluntatis distribuunt, sicut & suæ voluntatis, libidinem attendunt in propria explicanda potestate, sed omni elatione cordis semota, & in bonorum distributione, usuque potestatis, sanctas jam sancitas regulas inspiciendo, ita prosequitur: „Hic, Pater Beatissime, fodiendum est, quoniam hic latet tota calamitas præsentis Ecclesiæ: sæpe enim dictum est, quod duæ extremitates „ sunt causa destructionis Ecclesiæ, una siquidem fuit & est illorum, qui voluerunt uti „ hac potestate sine regulis Patrum, & illam exercere sicut Principes Gentium suam „ exercent potestatem, puta sola voluntatis libidine. Alia autem extremitas est eorum, „ qui ut resisterent hujusmodi abusibus, & voluntario exercitio hujus potestatis, ipsam „ potestatem supprimere conati sunt, & nimio fervore resistendi, ad hanc vesaniam devenerunt, quod supremam potestatem in uno Supposito consistere denegant, sed eam „ in multitudine, quæ cito in diversa scinditur collocant, & sic pulcherrimam Monarchiam Ecclesiæ, quæ Christianos hucusque tenuit in unitate Fidei, in una professione „ Religionis Christianæ, in uno ritu Sacramentorum, in una observantia mandatorum,

 „ in

„ in eisdem cæremoniis Divini cultus, atque ad pacem, & tranquillitatem asseruit, nunc „ abolere, & supprimere contendunt, nobilissimam politiam, quæ beatitudinem cœlestem habet pro fine, ad democratiam, sive aristocratiam redigentes, & ulterius in malis procedendo, unum sibi in Capite assumpserunt, qui non eis præfertur ..... Porro „ Concilium olim Basileense unam extremitatem nimis exacuit, quando veritatem de suprema potestate in uno extinguere pertentavit. Concilium autem Florentium hanc veritatem bene quidem lucidavit, ut patet in Decreto Græcorum; sed pro regulando „ usum hujus potestatis nihil edidit, nihilque locutum est, unde reputatur a multis „ aliam extremitatem exacuisse &c.

Hujusmodi Galli Oratoris verba improbant Basileensia decreta quibus Concilium supra Papam sublatum est, atque huic in terris suprema denegata est potestas; quapropter palam faciunt, non eam fuisse communem in Gallia sententiam, ut Pontifex Concilii mandatis obsequi deberet, sicut sæpius conclamaverant Basileenses. At Bossuet *in Defens. Declarat. Cler. Gallic. p. 2. l.* 10. *c.* 16. Meldensis Episcopi Orationem in nihilo adversari contendit sententiæ pro Conciliorum auctoritate supra Papam decertanti. Dicit igitur hunc Oratorem ad deliniendum Eugenii animum verba sua accommodasse, ut ita facilius flecteret ad novum Concilium in Gallia indicendum. Addit in Basileensibus solum improbasse, quæ gessere ab Eugenii depositione, usque ad Felicis electionem, non vero quæ antea recto ordine ab eis fuerint constituta. Si nihilominus Antistitem Meldensem inter perditissimos illos Assentatores accensere nolimus, qui verbis suis ab iis, quæ in corde retinent, dissentiunt, dicere cogimur Romani Pontificis potestatem supra Concilium expresse extulisse. Primo igitur nulla adhibita limitatione Pontificis principatum, ipsi a Christo collatum, Monarchicum appellat; & Monarchæ jure ille vere potiri dicitur, qui in suo Regno omnibus imperat, nullaque est potestas, cui obedire teneatur. Improbat illos deinde qui supremam in Ecclesia potestatem in uno Supposito denegantes, multitudini concedunt, ita constitutam a Christo Monarchiam destruentes. Si in uno ergo Supposito, in una nempe Pontificis persona, suprema est collocanda potestas, & a multitudine removenda, cui inferior, quæso, erit Pontifex, dum Antistitum multitudini eadem potestas denegatur? Si nolebat sapiens Antistes Ecclesiæ Monarchiam ad Democraticum sive Aristocraticum regimen redigi, non-ne in uno solo contineri affirmabat? Contra hæc omnia vero Basileensium decreta, quibus non semel, nec bis ante ejusdem Concilii translationem, Pontificem Concilio subesse statuerant, pugnabant. Veram profecto in Ecclesiam Monarchiam destruxerant, dum uni Pontifici supremam denegatam potestatem Concilio tribuerant, atque ita Ecclesiæ gubernium ad Democraticum, seu Aristocraticum redegerant. Non eo ergo tantum tendebat præstantissimi Legati Sermo, ut Basileenses pro attentata Eugenii depositione, & Felicis electione reprehenderet, sed etiam quia ab uno Romano Pontifice supremam Monarchicam potestatem suis Decretis removendo, pulcherrimam Ecclesiæ Monarchiam abolere veriti non fuerunt. Hac autem agendi ratione ita ultra progressos conqueritur, ut Felicem eligendo, Caput sibi assumpserint, qui eisdem non præferretur: Unde demum concludit Basileenses *veritatem de suprema potestate in uno extinguere* pertentasse. Nescio na clarioribus verbis potuisset Legatus Concilium Papæ potestati subdere, & Basileensia Decreta id denegantia improbare.

Nec refert Meldensem ab Eugenio expostulasse Concilium, ut inspicerentur Decreta Sanctorum pro regulando usu Pontificiæ potestatis. Non, inquam, hoc refert; nam solum semotam a Pontifice volebat eam potestatem, quæ voluntatis libidinem pro regula inspiceret; & ne hoc objicere possent Romani Pontificis Detrectatores, regulas hujus potestatis in Concilio Generali ad examen revocandas optabat. Hinc in sua Oratione dicere prosequutus est, non deesse Papæ absque Concilio potestatem, qua Ecclesiæ necessitatibus occurrere posset; at ad effectum hoc non perducturum absque Concilio, quia valde diminuta tunc erat Romanæ Curiæ auctoritas. Expostulabat igitur Concilium, quo Romani Pontificis potestas relevaretur, quia tunc temporis ita necesse erat, *cum Conciliorum Generalium auctoritas apud populum vigeret*; & quia potestatis S. Sedis Detractores, cum Concilii Generalis auctoritate se protegerent, non possent *melius obrui, quam*

efficacia unius Concilii Generalis. Addidit nihil a multitudine Antiſtitum pertimeſcendum adverſus Papæ Monarchichum Principatum; nam non expoſtulabatur Concilium indiſciplinatæ multitudinis, quale exoptaſſent Baſileenſes, ſed multitudinis, quæ Dei legibus frænaretur, & quæ *Monarchiam tamquam legationem Dei omnipotentis pro obedientia amplectitur, & veneratur, & maxime in ſpiritualibus*. Et eo maxime quia, ſi aliorum Principum Monarchia a populi conſenſu ortum habuit, *Pontificis Monarchia* non ab homine, ſed de cœlo venit; illam enim atteſtantur Evangelia, illam prædicant Sanctorum teſtimonia, illam tenuit hucuſque univerſalis Eccleſia, ſeu Univerſalis Eccleſiæ obſervantia. Quod ergo præſtandum erat a Concilio a Gallis expoſtulato, non erat le Pontifici tradere, ſed deſiderabatur Concilium, quia circumſtantiæ illius temporis ſuadere videbantur, non poſſe abſque Concilio Papæ Adverſariis ſilentium imponi, illum criminantibus, quaſi pro ſola ſua voluntate Eccleſiam regeret, non juxta regulas, quibus jam explicata fuerat, qualis eſſet Romani Pontificis poteſtas. Hinc has regulas optabat a Concilio conſiderari, ne amplius os loquentium iniqua adverſus Papam loqui auderet. Monarchiam proinde Pontificis poteſtatem divinitus ipſi collatam, a multitudine Patrum in Concilio venerandam aſſerit, quoties a Baſileenſium genio abeſſent, dum nempe Dei legibus compeſceretur. In hæc etiam verba Antiſtes Orator erupit: *Quid, quæſo, magis poſſet in perpetuitatem Schiſmatis tendere, quam Monarchiam Eccleſiæ, quæ Chriſtianos tenuit in unitate, tollere, & abolere, quam auctoritatem ſupremam multitudini, quæ cito ſcinditur, tribuere? quam poteſtatem judicandi Superiores Inferioribus dare, & ſic de multis aliis, quæ in practica, & doctrina Baſileenſium concurrunt, quibus ſemel junctis, & ſtantibus non eſt pax in Eccleſia Dei poſſibilis*. Hæc omnia ſi perſpiciantur, nemo erit cui aſſerere non placeat, Boſſuet de examinanda Meldenſis Antiſtitis Oratione non curaſſe, dum ex ea nil adverſus Conciliorum ſupra Papam præſtantiam colligi ipſi viſum eſt. Interim vero dum Epiſcopum Legatorum Galliæ Regis primum ſupremam Monarchicam Pontificis poteſtatem publice celebraſſe, ac Baſileenſium Decreta improbaſſe, quiſquis animadvertit, in animum ſane inducere non poterit, ſaltem communem tunc non fuiſſe in Eccleſia Gallicana eam ſententiam, quæ Papam Concilii mandatis ſubditum decernit. Improbatum in Gallia quis dixerit, quod Antiſtes Gallicanus Regis Orator de præeminentia Pontificis ſupra Concilium decreta Baſileenſia improbando profitetur?

Quia tamen ex Actis Conventus Bituricenſis, Eccleſiam Gallicanam Baſileenſium Decreta ſuſcepiſſe, tamquam a legitima edita poteſtate, dicit P. Natalis, omittendum hic non putavi, quod habet Spondanus ad an. 1438. n. 22. *Tanta*, ait, *libertate in recipiendis, rejiciendis, truncandis, ampliandis Baſileenſium placitis uſi ſunt, ut potentiſſime ſe etiam Judices Conciliorum Generalium, quale Baſileenſe agnoſcere præſeferebant, conſtituerint. An vero hic dicetur Eccleſiam Gallicanam approbaſſe, ac recepiſſe Concilium Baſileenſe? Nugæ hæ ſunt, & impoſturæ. Abſit a puritate, & dignitate Eccleſiæ Chriſtianiſſimæ tanta calumnia. Si quid ejus illa recepit, non ut ab ejus auctoritate obligatoria (qualis omnino debuiſſet eſſe, ſi vere ejus decreta, tamquam legitimæ Synodi Oecumenicæ agnoviſſet) recepit, ſed velut a proponente, quæ utilia, & conducibilia exiſtimabat, ita ut libitum eſſet, quæ vellet recipere, quæ nollet, rejicere, uti & fecit tam hac in re, quam nonnullis aliis auctoritate regia, ac propria*.

Si iis quæ dicit Spondanus animum intendiſſet P. Natalis, abſtinuiſſet ex Actis Conventus Bituricenſis auctoritatem Decretis Baſileenſibus tam ſæpe conciliare: dum etenim quæ ad ſua commoda conducebat, Eccleſia Gallicana recepit; quæ vero ſibi incommoda erant, reſpuit, aperte demonſtravit nihil illius Concilii auctoritati detuliſſe. Ita etiam pro nihilo habuit Decreta Baſileenſia, Papam infra Concilium collocantia, quamvis in præfato Conventu approbata viderentur: unde, ut paulo ante dictum eſt, Epiſcopus Meldenſis tam ſolemniter Papam Concil. prætulit in Oratione habita coram Eugenio, & Card. nondum Florentina Synodo diſſoluta. Ita ſentit etiam idem Spondanus Appamienſis Antiſtes, qui proinde Gallicanæ Eccleſiæ ſententiam probe callebat; unde an. 1418. n. 5. Decreta de auctoritate Concilii ſupra Pontificem certum pugnare non diffitetur contra praxim antiquę Eccleſiæ, & auctoritatem a Chriſto Domino Petro collatam; ſicut etiam hujuſmodi decreta agno-

agnoſcit contraria *ipſi naturæ rei: cum caput debeat membra regere, ne regi a membris*. Propterea ibidem notat, & jam antea adnotaverat, ubi ſeſſionis quartæ, & decimæ ſextæ Concilii Conſtantienſis decreta expendit, ea reſpexiſse Pontifices dubios, ſicut etiam Pontifices qui in ſui abdicationem conſenſerant, quoties deliberatum eſſet quis verus exiſtit.

§. VII.

Baſileenſes veri Schiſmatis crimine facile notabit quiſquis animum advertet ad eam agendi rationem, qua Eugenium depoſuerunt, eique Felicem ſuffectum voluerunt.

Schiſma voluntariam ab unitate Eccleſiæ importat ſeparationem, ut docet Angelicus Doctor 2. 2. *q.* 39. *art.* 1. Schiſmaticus enim ſe ſubtrahens ab ea obedientia, quæ legitimo Capiti præſtanda eſt, diſcindit communionem, ſubjectionemque inter Caput, & membra ſervandam. Veri ergo Schiſmatis reos judicandos Baſileenſes faciliime quiſquis conſpiciet, qui quomodo ſe geſserint in deneganda Eugenio IV. Obedientia conſiderabit.

Statim ac ergo Baſileenſes, quia Eugenius Concilium Ferrariam transtulerat, auſi fuerunt ipſum a Papali adminiſtratione ſuſpendere, reclamantibus licet plurimis Regum, & Principum Oratoribus, major Præſulum pars eaque auctoritate & dignitate excellentior, Eugenii mandatis obedit, ipſique adhæſit; quos inter fuit Cardinalis S. Angeli Legatus, qui Venetias ad Græcos excipiendos perrexerat. En ergo Ferrariæ Concilium coactum, ubi Romano Pontifice Præſidente, ampliſſimus numerus, tum Orientalium, tum Occidentalium Antiſtitum aderat; quapropter ſtatim apparebat illos, qui in ſua pertinacia obdurati Baſileæ perſeverabant, legitimum conflare non potuiſse Concilium, multoque minus Œcumenicum, quod poſſet Univerſalem Eccleſiam repræſentare. Ut deinde ſibi viam ſternerent ad omnino denegandam Eugenio obedientiam, & e ſolio Pontificio, quantum in ipſis erat, deturbando, ipſum impudentiſſima inſania inter hæreticos accenſendum reputarunt, ea nempe ratione, quia ſe ſubditum Concilio noluiſset agnoſcere, quod inter veritates Fidei ut in ſuperioribus dictum eſt, & narrat ipſe P. Natalis in præcedenti Diſsertatione numerarunt; ac ita Concilio ſubjectionem denegando, Ferrariam Baſilea idem Concilium transtuliſſet. *Inter diſputandum*, ait Æneas Sylvius, tunc Baſileenſibus addictus, ipſorumque acta recenſens lib. 1. *triplex emerſit opinio: alii namque hæreticum Eugenium affirmabant; alii non ſolum hæreticum, verum etiam relapſum; tertii eum nec relapſum, nec hæreticum fateri volebant .... Tandem ſententia vicit, ut hæreticus atque relapſus Eugenius diceretur*. Hæc vero, quamvis potius inferiorum turba Sacerdotum ſtatuta voluiſſet, quorum caput erat Cardinalis Arelatenſis, qui Epiſcoporum tunc non curandum diſsenſum ajebat; & quamvis Panormitanus rei indignitate commotus, & Ludovicus Romanus Protonotarius potiſſimum penes Epiſcopos ſententiam eſse decretoriam in Conciliis dicerent, ut ex Sylvio *de Geſtis Baſileenſibus lib.* 2. nihilominus ob hæreſis ſomniatum crimen Eugenium exauctorare aggreſſi ſunt. Verum tanto tumultu hæc geſta fuiſſe narrat idem Æneas Sylvius, ut poſtquam Panormitanus Reges, Principes, & Prælatos contemni conqueſtus fuit, *tantus exortus eſt clamor, quantum ſolet in præliis tubarum clangor, & equorum fremitus audiri, cum ſignis collatis, duo invicem concurrunt exercitus* ... Hinc factum eſt, ut pluribus reclamantibus Epiſcopis, & Principum Oratoribus, non potuerit Arelatenſis niſi cum paucis ex ſeditioſorum turba iniquum ſuum decretum contexere, ut advertit Raynaldus ad an. 1439. num. 21. Ubi vero tandem ad execrandum illud facinus Arelatenſis cum ſuis Aſseclis devenit, quo Eugenium Romanis infulis impio decreto expoliavit, id fecit, iterum obſiſtentibus Principum Oratoribus, ac majori Præſulum parte reclamante.

Quot autem adfuerint Antiſtites in ea ſeſſione in qua Eugenius a Papatu fuit depoſitus, ita narrat Æneas Sylvius *l.* 1. *de Geſt. Concilii Baſil. In qua*, ait, *nullus Aragonenſium Prælatorum interfuit, nulluſque omnino ex tota Hiſpania, ex Italia, ſed*

Croſſe-

Crossetanus Episcopus, & Abbas de Dona . . . . . Ex duabus aliis Nationibus, mitrati fuerunt solum viginti. Isti autem ob propria flagitia, vel Episcopatus honore fuerunt orbati, vel inanem Episcopatus titulum præ se ferebant, cum nullo jure eodem insigniti fuerint a contumacibus Basileensibus; vel in inobedientia contra Papam obduruerunt, ex hoc consecuturos quod ambitiose sperabant, reputantes. Spondanus vero ad an. 1431. num. 10. ita numerum Prælatorum restringit. *Crescente dissensione, adeo diminutus est eorum numerus, ut cum judicium in Eugenium intentarunt, vix triginta adfuerunt, & in ejus depositione septem tantum Episcopi.* Guillelmus de Montioye Episcopus Biterrensis a Rege consultus inter quatuor, ut vocat, Avisamenta, nempe monita consiliaque, quæ eidem Regi dedit, secundum erat istud: ut *processus factus per paucos Segreges contra Pontificem Eugenium nullo modo admitteret*: apud Spondan. ad annum 1438. num. 23. Cæteri ergo infulati, quos viginti adstitisse narrat Sylvius, erant Abbates. Turrecremata in responsione ad Basileenses, ex triginta Episcopis, qui tunc Basileæ fuisse dicebantur, octo, vel novem tantum huic Sessioni adfuisse narrat, quos nominatim recensens, & pravis moribus imbutos describens, ac præcipue impotenti adversus Eugenium odio, ita tandem concludit: *Ecce nomina, ecce merita, ecce numerum eorum, qui furore perculsi, nomen Ecclesiæ universalis sibi usurpantes, auctores fuerunt cum complicibus suis decretationis erroneæ.* Eidem concordat S. Antoninus *Hist. tit.* 22. *cap.* 10. §. 4. & Patricius in epilogo Auctorum Concilii, ubi depositioni Eugenii septem dumtaxat Episcopos interfuisse recenset. Idem expressit Nicolaus Cardinalis Cusanus in Conventu Moguntino apud Spondanum ad an. 1441. num. 6. Postquam enim Joannes Carvajal multa, & miranda dixit adversus Legatos Basileenses qui supremam Conciliorum potestatem, & rectum Concilii judicium in depositione Eugenii asseruerant, Cusanus, quæ dixerat Carvajal præclare confirmavit, addiditque, Eugenii depositionem a septem tantum Episcopis factam fuisse, cum simplicis Episcopi depositio a paucioribus duodecim rite fieri non possit. Demum Rodericus Sanctius *Hist. Hisp. p.* 4. *c.* 35. exiguum illorum numerum, qui Eugenii depositionem per summam audaciam decrevere, ita describit: *Tandem præter eorum, & omnium Principum assensum, nonnulli nomine Concilii de facto deposuerunt eumdem Dominum Eugenium Papam quartum, & elegerunt Amedæum Ducem Sabaudiæ, Felicem appellantes. Quam electionem Catholici Principes non receperunt, præsertim Joannes Rex Castellæ: qui pro veritate & honore, & auctoritate Romanæ Ecclesiæ, & ejusdem Eugenii justitia, & innocentia misit me Episcopum Palentinum, tunc in minoribus agentem, Oratorem suum ad Imperatorem Fridericum, & plurimos Reges, & Principes.*

Oculum vero flectendo ad eos, qui Eugenio Felicem Antipapam suffecerunt, abjectissimos homines nuncupavit Blondus *dec.* 30. *l.* 10. quos rabies ad scindendam Ecclesiam impulerit, ac animadvertit inter triginta-tres Electores, quibus jus electionis a Conciliabulo fuit concessum, duodeviginti ex Ducis Sabaudiæ dominio fuisse, aliosque sordidos extitisse homines, a propriis sedibus ob admissa flagitia expulsos, & Felicis muneribus corruptos. Poggius vero Florentinus in sua Invectiva in Antipapam, electores Felicis fraudulentos nuncupat, corde improbos, animo facinorosos, detestandos, sacrilegos, infames, & ex turpitudine omnium gentium collectos, perditos Sathanæ alumnos, viros scelestos, omnium ignominia notos, natos ad pastum, ad infarciendum ventrem creatos. Hinc S. Joannes de Capistrano *de Pap. & Concil. auctor. p.* 3. ait: *Jam videmus abominationem desolationis, Amedæum Sabaudiensem, non in loco sancto, Romano Throno, Domino prohibente, sed in loco profano, excommunicato, & interdicto, Basiliscorum spelunca, Dæmonumque caterva, sedentes in Fano Cosrhoe, Persarum olim perditissimi Regis.* Et S. Antoninus *tit.* 22. *cap.* 10. §. 4. ait, Amedæum inthronizatum fuisse, non in Sede Petri, sed Luciferi, Basileamque peperisse Basiliscum.

Et revera cum Cardinalis Arelatensis prævidisset eo in scelere Prælatos non consensuros, & se ab ipsis deserendum, ut quadam pietatis pompa ad Eugenii dejectionem procederet, incautisque fucum faceret, in locum Sessionis plurimas Sanctorum reliquias jussit apportari: *Cogitarat*, ait Æneas Sylvius lib. 1. de Gest. Basileens. *quod erat*

futu-

futurum plurimasque Sanctorum Reliquias tota urbe perquiri jussit ac per Sacerdotum manus in Sessione portatas, absentium Episcoporum locum tenere.

Qui hujusmodi, animo a præjudiciis non occupato, perlegerit, statim inspiciet, non Concilium, sed Conciliabulum fuisse illud, quod Basileæ celebrabatur, maxime postquam illud Eugenius Ferrariam transtulit, ibique cum magno Latinæ Græcæque Ecclesiæ Præsulum numero novum Concilium inchoavit. Ipsius deinde Acta sane conciliabulo respondisse demonstrant, cum per summam insaniam, & audaciam, Eugenium hæresis crimine damnaverint, iis non auditis, immo perterritis, qui ab hoc scelere perduelles illos Basileenses removere conabantur; cum per tumultum, inconditosque inferiorum Sacerdotum clamores, ipsius Eugenii damnatio, Bonis omnibus ingemiscentibus, fuerit expostulata, & cum per paucos Præsules, eosque variis criminibus inquinatos, usque ad Eugenii depositionem impudentissime pervenerit. Quod si vere conciliabulum fuit, unde a Sanctissimis, ac doctrina insignibus illius ætatis viris, appellari meruit viribus cassum, Satanæ Synagoga, conventus temerarius, præsumptuosus, profanus, excommunicatus, interdictus, spelunca Basiliscorum, dæmonum caterva, nulla mihi suppetit ratio qua a perniciosissimi Schismatis culpa valeam eos excusare, qui parvipendentes legitimi Pontificis jussa, contumaci inobedientia sese a capite nulla ratione sejunxerant. Si deinde consideretur, quo agendi modo & quam falso crimen hæresis objiciendo, ab Eugenii obedientia Basileenses se subduxerint, difficillimum unicuique videbitur, per paucos illos Antistites, qui in legitimum Pontificem, illum etiam deponendo, insurrexere, tanta laborasse proprii criminis ignorantia, ut a gravissima culpa vacaverint. Hinc passim ab illorum temporum scriptoribus, conflati schismatis rei dicuntur, & tamquam veri Schismatici a legitimi Capitis obedientia divulsi traducuntur.

Levia vero sunt, quæ ut illos a Schismatis nota vindicet refert P. Natalis. Quidquid igitur olim actum sit cum Schismaticis ad Ecclesiam redeuntibus, formulam ejurandi Schismatis præscribendo, omissum id fuit prudenti œconomia a Nicolao V. cum Schismaticis Basileensibus. Cum nihil aliud cordi esset Nicolao, quam universæ Ecclesiæ pacem reddere, ut ipsius Epistolæ, quas refert Natalis num. 3. declarant, satis illi fuit Felicem Papatu exuisse, sibique ejusdem Asseclas obedientiam præstare; nil curando an anteactum infandum schisma, non factis solum, sed verbis deberent ejurare. Illud tamen non prætereundum, quod quamvis Lausanæ quo se transtulerant pauci contumaces Basileenses, ipsum Nicolaum iterum eligere præsumpserint, eam tamen electionem non probavit Nicolaus, sed illud dumtaxat quod ad obtinendam pacem Ecclesiæ, ordinaverint, ac publicaverint ipsi ut unico, ac indubitato Pontifici obediendum esse ab omnibus fidelibus, ut præcitatæ literæ testantur.

Vere postea Carolus VII. & fere omnis Ecclesia Gallicana cum Basileensibus & Felice communicaverunt, summopere etenim illis, quæ Basileæ edita fuerunt decreta, arridebant, cum ex illis pragmaticam conflassent sanctionem: nihilominus ex hoc id dumtaxat potuisset eis exprobrari, a Schismaticis nempe non abhorruisse, non vero Schismatis culpa Regem Galliæ, seu Ecclesiam Gallicanam se inquinasse; semper etenim Eugenio unico legitimoque Ecclesiæ Capiti adhæsere. Adlaborarunt quidem in Conventu Bituricensi Oratores Basileenses, & Felicis, ut Rex & Ecclesia Gallicana ab Eugenio sejungeretur; at licet Rex responderit & ipsi Concilio Basileensi semper favisse, nihilominus conquestus est nihil habita ipsius monita, quibus volebat ab Eugenii judicio supersederi: ac tandem protestatus est in Obedientia Eugenii se perseverare, nec alium Pontificem agnoscere. Ita ex Actis Patricianis aliisque inconcussæ auctoritatis Scriptoribus, Spondanus ad an. 1640. n. 7. Cæterum Gallos, qui scissuram Ecclesiæ, cujus auctores fuere Basileenses, citra passionem inspiciebant, veri Schismatis rationem præseferre non denegasse, demonstrat Oratio Episcopi Meldensis, jam supra sæpius citata. Ibi eamdem Ecclesiæ scissuram, *naufragosum Schisma, Schismatis tartaream voraginem, dolorosum schisma, diram Ecclesiasticorum contentionem*, ac sæpe sæpius absque ulla limitatione *Schisma* appellat. Verendum etiam dixit, ne illud Schisma janua esset venturi Antichristi. In quibus coloribus Oratorum Galliæ Princeps Basileensium ab Eugenio defectionem depinxit.

Ex Sanctitate etiam, & miraculis Ludovici Alemandi Cardinalis Arelatensis, qui in Basileensi Conciliabulo præsidebat, ac Auctor fuit omnium quæ in Eugenium intentavit, conatur P. Natalis veri Schismatis notam a Basileensibus removere. At quidem nemo sanctitate conspicuum Arelatensem dixerit, ob ea quæ Basileæ tanta animorum contentione adversus Eugenium promovit. Omnes quidem fatentur, quod post translationem Concilii Ferrariam, unde ad Eugenium omnes Cardinales, ipso Arelatensi excepto, & Cardinale S. Petri Hispano, qui extra Basileam vagabatur, præcipuique Antistites accesserunt, Basileense conventiculum in nihilum abiturum, nisi Arelatensis auctoritate cæteri, qui remanserant, in incœptis perseverare perstitissent. Uni ergo Arelatensi conflati Schismatis crimen tribuitur, ut ex Spondano ad an. 1438. n. 11. Uni Arelatensi sacrilegum illud decretum, quo Eugenius tamquam hæreticus relapsus damnabatur, spreto Oratorum Principum, ac Prælatorum dissensu, adhibitis suffragiis Minorum Sacerdotum, aliorumque perditorum hominum. Hinc factum est, inter alios etiam Mediolanensem Archiepiscopum adversus illum surrexisse, quod Æneas Sylvius *l. 2. de Gest. Conc. Basil.* ita narrat: *Mediolanensis quoque Archiepiscopus, quod ejus rei periculosissimum exitum judicabat, in Auctorem Arelatensem acerbissime convitiatus est, ipsum esse, qui Copistarum, Pædagogorumque gregem nutriret, remque cum eis Fidei concluderet, alium eum Catilinam vocitans, ad quem desperati, & perditi omnes confugerent, illorumque illum esse Principem, & cum illis Ecclesiam regere, nec in re omnium maxima Magnos Prælatos, & Magnorum Principum Oratores auscultare.* Quomodo vero tandem cum turba inferiorum Clericorum ad Eugenium exauctorandum devenerit, supra recensui, atque ut lata in Romanum Pontificem sententia ab impietate, & injustitia apertissima vindicaretur, Acta exhibent damnasse Eugenium, ut pacis, & unitatis Ecclesiæ perturbatorem, ut Simoniacum, perjurum, incorrigibilem, schismaticum, a Fide devium, pertinacem, hæreticum, dilapidatorem jurium, & bonorum Ecclesiæ, inutilem, & damnosum ad administrationem Romani Pontificatus. En quomodo, instante Arelatense, perditi illi, qui ipsi adhærebant, suis Decretis animadvertere ausi sunt in Romanum Pontificem, quem tunc temporis utraque Ecclesia Occidentalis, & Orientalis in Concilio Œcumenico Florentiæ coadunato, ut legitimum Christi Vicarium venerabatur. Hæc omnia tam aperte Arelatensis Sanctitati opponuntur, ut saltem tunc zelum secundum scientiam non habuisse certum sit, & nimia credendi calumniatoribus facilitate laborasse. Simultatem etiam adversus Eugenium exercuisse §. 1. notatum est; nam denegato illi officio Cameræ Apostolicæ, quod ipsius Avunculus occupaverat, ejus ambitioni non satisfecerat. Dum vero Eugenius Florentiæ anno 1442. 7. Kalend. Novembris ipsum Abbatia privavit, filium appellavit perditionis, multorumque facinorum reum, ut apud Raynaldum ad an. 1422. num. 9. Si proinde postea Ecclesia Arelatensem in Beatorum albo conscripsit, dicere necesse est, insigni pœnitentia tanta crimina diluisse, ut innuit etiam Spondanus ad ann. 1438. num. 11. ingentibusque lacrymis conflati Schismatis culpam abstersisse, sicut olim S. Cyprianus proprio sanguine crimen delevit, quo Sancti Stephani Papæ Decretis de non iterando Hæreticorum Baptismo restiterat.

Ob Sanctitatem pariter Amedei, qui Felix in sua obedientia fuit nuncupatus, putat Natalis nullatenus opinandum ipsum, ipsiusque Asseclas Schismaticos esse nuncupandos. At quis dixerit Amedeum tunc Sanctitate floruisse, quando ad Petri Cathedram evehi curavit? Si Fides Flavio Blondo habenda esset *Dec. 3. l. 10.* ideo proprium dominium antea abdicaverat, quia a Pithonibus audierat Romano Pontificatu esse decorandum; atque in sua Eremo solo habitu vitam Eremiticam exhibuisse narrat. Addunt quod dum audiit Basileenses ab Eugenio descivisse, nullum non movit lapidem, ut illos adversus ipsum foveret, ipsius depositionem promoveret, & propriam electionem per homines ingentibus facinoribus conspurcatos, & suis muneribus corruptos, solicitaret. Quidquid autem de iis cuique sentire placeat, certum est maculam illam, qua nomen suum obscurasse apud tot Scriptores legitur Pontificatum affectando, postea diluisse, ac singularibus pietatis, & pœnitentiæ operibus, postquam a Pontificum culmine descendit, ac Nicolao V. Obedientiam præstavit, senium suum decorasse; at-

futurum plurimasque Sanctorum Reliquias tota urbe perquiri jussit ac per Sacerdotum manus in Sessione portatas, absentium Episcoporum locum tenere.

Qui hujusmodi, animo a præjudiciis non occupato, perlegerit, statim inspiciet, non Concilium, sed Conciliabulum fuisse illud, quod Basileæ celebrabatur, maxime postquam illud Eugenius Ferrariam transtulit, ibique cum magno Latinæ Græcæque Ecclesiæ Præsulum numero novum Concilium inchoavit. Ipsius deinde Acta sane conciliabulo respondisse demonstrant, cum per summam insaniam, & audaciam, Eugenium hæresis crimine damnaverint, iis non auditis, immo perterritis, qui ab hoc scelere perduelles illos Basileenses removere conabantur; cum per tumultum, inconditosque inferiorum Sacerdotum clamores, ipsius Eugenii damnatio, Bonis omnibus ingemiscentibus, fuerit expostulata, & cum per paucos Præsules, eosque variis criminibus inquinatos, usque ad Eugenii depositionem impudentissime pervenerit. Quod si vere conciliabulum fuit, unde a Sanctissimis, ac doctrina insignibus illius ætatis viris, appellari meruit viribus cassum, Satanæ Synagoga, conventus temerarius, præsumptuosus, profanus, excommunicatus, interdictus, spelunca Basiliscorum, dæmonum caterva, nulla mihi suppetit ratio qua a perniciosissimi Schismatis culpa valeam eos excusare, qui parvipendentes legitimi Pontificis jussa, contumaci inobedientia sese a capite nulla ratione sejunxerant. Si deinde consideretur, quo agendi modo & quam falso crimen hæresis objiciendo, ab Eugenii obedientia Basileenses se subduxerint, difficillimum unicuique videbitur, per paucos illos Antistites, qui in legitimum Pontificem, illum etiam deponendo, insurrexere, tanta laborasse proprii criminis ignorantia, ut a gravissima culpa vacaverint. Hinc passim ab illorum temporum scriptoribus, conflati schismatis rei dicuntur, & tamquam veri Schismatici a legitimi Capitis obedientia divulsi traducuntur.

Levia vero sunt, quæ ut illos a Schismatis nota vindicet refert P. Natalis. Quidquid igitur olim actum sit cum Schismaticis ad Ecclesiam redeuntibus, formulam ejurandi Schismatis præscribendo, omissum id fuit prudenti œconomia a Nicolao V. cum Schismaticis Basileensibus. Cum nihil aliud cordi esset Nicolao, quam universæ Ecclesiæ pacem reddere, ut ipsius Epistolæ, quas refert Natalis num. 3. declarant, satis illi fuit Felicem Papatu exuisse, sibique ejusdem Asseclas obedientiam præstare; nil curando an anteactum infandum schisma, non factis solum, sed verbis deberent ejurare. Illud tamen non prætereundum, quod quamvis Lausanæ quo se transtulerant pauci contumaces Basileenses, ipsum Nicolaum iterum eligere præsumpserint, eam tamen electionem non probavit Nicolaus, sed illud dumtaxat quod ad obtinendam pacem Ecclesiæ, ordinaverint, ac publicaverint ipsi ut unico, ac indubitato Pontifici obediendum esse ab omnibus fidelibus, ut præcitatæ literæ testantur.

Vere postea Carolus VII. & fere omnis Ecclesia Gallicana cum Basileensibus & Felice communicaverunt, summopere etenim illis, quæ Basileæ edita fuerunt decreta, arridebant, cum ex illis pragmaticam conflassent sanctionem: nihilominus ex hoc id dumtaxat potuisset eis exprobrari, a Schismaticis nempe non abhorruisse, non vero Schismatis culpa Regem Galliæ, seu Ecclesiam Gallicanam se inquinasse; semper etenim Eugenio unico legitimoque Ecclesiæ Capiti adhæsere. Adlaborarunt quidem in Conventu Bituricensi Oratores Basileenses, & Felicis, ut Rex & Ecclesia Gallicana ab Eugenio sejungeretur; at licet Rex responderit & ipsi Concilio Basileensi semper favisse, nihilominus conquestus est nihil habita ipsius monita, quibus volebat ab Eugenii judicio supersederi: ac tandem protestatus est in Obedientia Eugenii se perseverare, nec alium Pontificem agnoscere. Ita ex Actis Patricianis aliisque inconcussæ auctoritatis Scriptoribus, Spondanus ad an. 1640. n. 7. Cæterum Gallos, qui scissuram Ecclesiæ, cujus auctores fuere Basileenses, citra passionem inspiciebant, veri Schismatis rationem præseferre non denegasse, demonstrat Oratio Episcopi Meldensis, jam supra sæpius citata. Ibi eamdem Ecclesiæ scissuram, *naufragosum Schisma*, *Schismatis tartaream voraginem*, *dolorosum schisma*, *diram Ecclesiasticorum contentionem*, ac sæpe sæpius absque ulla limitatione *Schisma* appellat. Verendum etiam dixit, ne illud Schisma janua esset venturi Antichristi. In quibus coloribus Oratorum Galliæ Princeps Basileensium ab Eugenio defectionem depinxit.

Ex

Ex Sanctitate etiam, & miraculis Ludovici Alemandi Cardinalis Arelatensis, qui in Basileensi Conciliabulo præsidebat, ac Auctor fuit omnium quæ in Eugenium intentavit, conatur P. Natalis veri Schismatis notam a Basileensibus removere. At quidem nemo sanctitate conspicuum Arelatensem dixerit, ob ea quæ Basileæ tanta animorum contentione adversus Eugenium promovit. Omnes quidem fatentur, quod post translationem Concilii Ferrariam, unde ad Eugenium omnes Cardinales, ipso Arelatensi excepto, & Cardinale S. Petri Hispano, qui extra Basileam vagabatur, præcipuique Antistites accesserunt, Basileense conventiculum in nihilum abiturum, nisi Arelatensis auctoritate cæteri, qui remanserant, in incœptis perseverare perstitissent. Uni ergo Arelatensi conflati Schismatis crimen tribuitur, ut ex Spondano ad an. 1438. n. 11. Uni Arelatensi sacrilegum illud decretum, quo Eugenius tamquam hæreticus relapsus damnabatur, spreto Oratorum Principum, ac Prælatorum dissensu, adhibitis suffragiis Minorum Sacerdotum, aliorumque perditorum hominum. Hinc factum est, inter alios etiam Mediolanensem Archiepiscopum adversus illum surrexisse, quod Æneas Sylvius *l. 2. de Gest. Conc. Basil.* ita narrat: *Mediolanensis quoque Archiepiscopus, quod ejus rei periculosissimum exitum judicabat, in Auctorem Arelatensem acerbissime convitiatus est, ipsum esse, qui Copistarum, Pædagogorumque gregem nutriret, remque cum eis Fidei concluderet, alium eum Catilinam vocitans, ad quem desperati, & perditi omnes confugerent, illorumque illum esse Principem, & cum illis Ecclesiam regere, nec in re omnium maxima Magnos Prælatos, & Magnorum Principum Oratores auscultare.* Quomodo vero tandem cum turba inferiorum Clericorum ad Eugenium exauctorandum devenerit, supra recensui, atque ut lata in Romanum Pontificem sententia ab impietate, & injustitia apertissima vindicaretur, Acta exhibent damnasse Eugenium, ut pacis, & unitatis Ecclesiæ perturbatorem, ut Simoniacum, perjurum, incorrigibilem, schismaticum, a Fide devium, pertinacem, hæreticum, dilapidatorem jurium, & bonorum Ecclesiæ, inutilem, & damnosum ad administrationem Romani Pontificatus. En quomodo, instante Arelatense, perditi illi, qui ipsi adhærebant, suis Decretis animadvertere ausi sunt in Romanum Pontificem, quem tunc temporis utraque Ecclesia Occidentalis, & Orientalis in Concilio Œcumenico Florentiæ coadunato, ut legitimum Christi Vicarium venerabatur. Hæc omnia tam aperte Arelatensis Sanctitati opponuntur, ut saltem tunc zelum secundum scientiam non habuisse certum sit, & nimia credendi calumniatoribus facilitate laborasse. Simultatem etiam adversus Eugenium exercuisse §. 1. notatum est; nam denegato illi officio Cameræ Apostolicæ, quod ipsius Avunculus occupaverat, ejus ambitioni non satisfecerat. Dum vero Eugenius Florentiæ anno 1442. 7. Kalend. Novembris ipsum Abbatia privavit, filium appellavit perditionis, multorumque facinorum reum, ut apud Raynaldum ad an. 1422. num. 9. Si proinde postea Ecclesia Arelatensem in Beatorum albo conscripsit, dicere necesse est, insigni pœnitentia tanta crimina diluisse, ut innuit etiam Spondanus ad ann. 1438. num. 11. ingentibusque lacrymis conflati Schismatis culpam abstersisse, sicut olim S. Cyprianus proprio sanguine crimen delevit, quo Sancti Stephani Papæ Decretis de non iterando Hæreticorum Baptismo restiterat.

Ob Sanctitatem pariter Amedei, qui Felix in sua obedientia fuit nuncupatus, putat Natalis nullatenus opinandum ipsum, ipsiusque Asseclas Schismaticos esse nuncupandos. At quis dixerit Amedeum tunc Sanctitate floruisse, quando ad Petri Cathedram evehi curavit? Si Fides Flavio Blondo habenda esset *Dec. 3. l. 10.* ideo proprium dominium antea abdicaverat, quia a Pithonibus audierat Romano Pontificatu esse decorandum; atque in sua Eremo solo habitu vitam Eremiticam exhibuisse narrat. Addunt quod dum audiit Basileenses ab Eugenio descivisse, nullum non movit lapidem, ut illos adversus ipsum foveret, ipsius depositionem promoveret, & propriam electionem per homines ingentibus facinoribus conspurcatos, & suis muneribus corruptos, solicitaret. Quidquid autem de iis cuique sentire placeat, certum est maculam illam, qua nomen suum obscurasse apud tot Scriptores legitur Pontificatum affectando, postea diluisse, ac singularibus pietatis, & pœnitentiæ operibus, postquam a Pontificum culmine descendit, ac Nicolao V. Obedientiam præstavit, senium suum decorasse; at-

que

que ita brevi ad perfectionis culmen evectus, ipse Deus signis testatum voluit, quam gratæ sibi sint lacrymæ peccatoris, qui ex toto corde resipiscat. Cum vero agnosceret quanti æstimandum foret beneficium, quo ab usurpato Pontificatu Deus ipsum dejecerat, dicere solebat, numquam majoribus beneficiis a Deo cumulatum, quam cum humiliaverat: opibus, atque honoribus, veluti quibusdam nebulis intellectum obtenebrari, unde Deum non valet agnoscere, qui proculdubio ad sui amorem solicitat, si agnoscatur: Arbores inspiciendas, quæ quo profundiores in terra radices defigunt, eo grandioribus ramis erga cœlum assurgunt; atque ita excellentioribus virtutibus hominem ad Deum appropinquare ajebat, quo majori demissione deprimitur.

Hucusque dicta, eaque quæ in Animadversionibus pro vindicanda Papæ auctoritate supra Concilium explicavi, satis ostendunt in quibus excesserit P. Natalis, nimis semper addictus contrariæ opinioni. Dogma profecto Ecclesiasticum numquam appellanda sententia Concilium Papæ anteponens: si enim excepta Gallicana, aliæ consulantur Ecclesiæ, antiquæ Gallicanæ Ecclesiæ vestigia fideliter calcare videbimus, solum Deum Romano Pontifici anteponendo. Quam vero infirmæ sint auctoritatis Decreta Concilii Constantiensis, si ad Papam indubium referantur, multoque magis Concilii Basileensis, unusquisque, qui solius veritatis studio pertrahatur, facillime inspiciet.

Illud etiam tam sæpe repetitum ægerrime legi apud Natalem, proponi nempe S. Scripturam, & Traditionem, tamquam firmissima fundamenta, supra quæ consurgit sententia, quæ Concilium supra Papam extollit. Certissime teneo divinam Scripturam, divinasque Traditiones ita nobis Papæ auctoritatem exhibere, ut potius omnino suadeant Conciliis anteponendum; qua de re videnda, quæ fuse protulit in Animadversionibus de Papæ supra Concilium præstantia.

DISSERTATIO IX.

DE ANNATIS.

Ad Decreta Concilii Basileensis Sessionibus XII. & XXI.

DE Annatis Opuscula duo scripsi annis ab hinc decem sub titulo Animadversionum in Librum *M. Joannis Launoii* Theologi Parisiensis *De Veneranda Romanæ Ecclesiæ Traditione circa Simoniam*, quo Annatas ipsas velut execrandum Simoniæ genus perstrinxerat. Verum jam distractis a longo tempore horum Opusculorum exemplaribus omnibus hoc argumentum retractare visum est alia methodo, non alio tamen animo, quam Annatas, ut olim, a simoniaca labe vindicandi.

ARTICULUS I.

Annatarum Origo explicatur.

I. EPiscopos & Abbates quosdam, seu consuetudine, seu privilegio fultos, Annatas Beneficiorum ad suas Diœceses vel Cœnobia pertinentium exegisse ac percepisse jam inde a duodecimo sæculo, Ecclesiastica Monumenta testantur. *Stephanus* Abbas *S. Genovefæ*, deinde Tornacensis Episcopus, Epistola 82. Editionis *P. Du Molinet*, apud Rhemensem Archiepiscopum conqueritur de Episcopo Suessionensi, qui Beneficii cujusdam Annatam sibi reservaverat. *Beneficium illud*, inquit, *quod idem G. per Laudunensem Archidiaconum a Domino Suessionensi Episcopo obtinuit, idem Episcopus ex magna parte detruncat, messem hujus anni auferens, ut qui de Altario manducare debuerat juxta Altarium mendicare compellatur.*

II. Anno 1126. *Petrus* Bellovacensis Episcopus, præsente Archiepiscopo Lugdunensi Sedis Apostolicæ Legato, cum sui Capituli consensu, Annatas omnium Præbendarum Cathedralis Ecclesiæ suæ vacaturarum Canonicis Regularibus Ecclesiæ Bellovacensis *S. Quin-*

S. Quintini concessit, ut constat ex Codicillis, Tom. II. Galliæ Christianæ p. 385. editis: *Concessi*, inquit, *Canonicis, qui sub Regulari Disciplina militant Deo in Ecclesia B. Quintini, & eorum Successoribus in perpetuum, ut deinceps unius anni spatio habeant & quotidie possideant reditus singularum Præbendarum jam dictæ Ecclesiæ B. Petri, quam citius vel ejusdem Ecclesiæ quisque Canonicus ab hac vita moriendo decesserit, vel alicubi ad sanctioris vitæ se conferens Ecclesiam, Præbendam suam omnino reliquerit.*

III. Capitulum Insignis Ecclesiæ Parisiensis Annatas omnium Præbendarum suarum vacantium, Parisiensi Canonicorum Regularium *S. Victoris* Abbatiæ contulerat, idque juris Pontificii Diplomatibus ipsi fuerat confirmatum, teste *Stephano Tornacensi* Epistola 155. ad Summum Pontificem data. *Sane*, inquit, *Præbendarum Parisiensium Annalia, Ecclesiæ S. Victoris ex integro deberi, & ipsius Ecclesiæ Parisiensis tam Episcopi quam Capituli authenticum Rescriptum testatur, & Sanctorum Romanorum Pontificum Privilegia confirmant, & plus quam longissimi temporis præscriptio Civili simul & Canonico Jure clamat. Sancta etiam Paternitas vestra per discretionem & scientiam Vobis & Sanctæ Romanæ Ecclesiæ a Deo datam, illius verbi quod in Privilegio continetur, scilicet ex integro, interpretationem scripsistis, & viris prudentibus Atrebatensi & Ambianensi Episcopis, & Abbati Pruliacensi non cognitionem misistis, sed executionem.* Ejusdem Abbatiæ *S. Victoris* Necrologium 4. Kalendas Augusti, testatur *Stephanum* Parisiensem Episcopum Victorinis Canonicis attribuisse Annatas omnium Præbendarum vacantium in Ecclesia Cathedrali *S. Mariæ*, nec non in Ecclesiis *S. Marcelli*, *S. Germani Autisiodorensis*, & *S. Martini de Campellis*.

IV. Anno 1135. *Guarinus* Ambianensis Episcopus Collegium Canonicorum Regularium *S. Augustini* instituit, cui Annatas omnium Præbendarum Cathedralis Ecclesiæ suæ, & Collegiatæ *S. Acheoli* attribuit, ut probat Instrumentum editum Tom. 12. *Spicilegii* pag. 160.

V. Cantuariensis Archiepiscopus olim Annatis omnium Diœceseos suæ Beneficiorum ex Pontificio Privilegio fruebatur, ut refert *Matthæus Paris* in Historia Anglicana ad annum 1246. *In universorum*, inquit, *& singulorum Patronorum Ecclesiarum Angliæ præjudicium non modicum & gravamen, his diebus Domino Cantuariensi concessum est, sive ut obventiones fructus unius anni Beneficiorum, quæ vacare contigerit in Provincia Cantuariensi, eidem Domino Cantuariensi conferantur.*

VI. *Honorius* III. Pontifex maximus cap. *Tua nobis* Tit. *De Verborum significatione* lib. 5. Decretalium, Tolonensi Episcopo duas Annatas beneficiorum in ea Diœcesi vacantium, ad diluendum æs alienum quod contraxerat, indulsit. *Cum tibi, pro relevatione oneris debitorum duxerimus indulgendum, ut fructus Beneficiorum, quæ interim in Diœcesi tua vacare contigerit, tibi liceat biennio retinere: quidam Apostolicæ gratiæ Privilegium sinistra interpretatione restringere molientes, asserunt Præbendas, & majora Beneficia nequaquam Beneficiorum nomine contineri . . . . Nos igitur Auctoritate præsentium declaramus, quod in hoc casu Præbendæ, ac alia Beneficia generali Beneficiorum nomine continentur.*

VII. Eamdem gratiam ad quinquennium alteri Episcopo concessit *Bonifacius octavus* ut constat ex Cap. *Si propter*, Tit. *De rescriptis* in Sexto. *Si propter tua debita persolvenda fructus Beneficiorum primi anni, quæ in tua vacabunt Diœcesi, tibi (non obstantibus quibuslibet consuetudinibus, privilegiis, vel statutis, per quæ nostra impediri posset concessio) usque ad quinquennium de speciali gratia concedimus: intentionis nostræ nequaquam existit, si fructus hujusmodi Ecclesiæ tuæ fabricæ, vel alteri usui, seu cuicumque singulari personæ, de speciali consuetudine, privilegio, vel Statuto forsitan debeantur: quod eis per concessionem ipsam (nisi hoc expresse caveatur in ea) præjudicium aliquod generetur.* Cæterum Cap. *Præsenti*, Tit. *De Officio Ordinarii*, Dignitatum, personatuum, prioratuum, vel Ecclesiarum quarumcumque Episcopis, Abbatibus, aut aliis Prælatis subjectarum bona *vacationis tempore obvenientia in Ecclesiarum utilitatem expendi, vel futuris Successoribus debere fideliter reservari* declarat: *nisi de speciali privilegio vel consuetudine jam præscripta legitime, seu alia causa rationabili*, iisdem Prælatis *competere dignoscatur*. Quidam igitur Episcopi & Abbates, seu alii Prælati, Sæculares

vel

que ita brevi ad perfectionis culmen evectus, ipse Deus signis testatum voluit, quam gratæ sibi sint lacrymæ peccatoris, qui ex toto corde resipiscat. Cum vero agnosceret quanti æstimandum foret beneficium, quo ab usurpato Pontificatu Deus ipsum dejecerat, dicere solebat, numquam majoribus beneficiis a Deo cumulatum, quam cum humiliaverat: opibus, atque honoribus, veluti quibusdam nebulis intellectum obtenebrari, unde Deum non valet agnoscere, qui proculdubio ad sui amorem solicitat, si agnoscatur: Arbores inspiciendas, quæ quo profundiores in terra radices defigunt, eo grandioribus ramis erga cœlum assurgunt; atque ita excellentioribus virtutibus hominem ad Deum appropinquare ajebat, quo majori demissione deprimitur.

Hucusque dicta, eaque quæ in Animadversionibus pro vindicanda Papæ auctoritate supra Concilium explicavi, satis ostendunt in quibus excesserit P. Natalis, nimis semper addictus contrariæ opinioni. Dogma profecto Ecclesiasticum numquam appellanda sententia, Concilium Papæ anteponens: si enim excepta Gallicana, aliæ consulantur Ecclesiæ, antiquæ Gallicanæ Ecclesiæ vestigia fideliter calcare videbimus, solum Deum Romano Pontifici anteponendo. Quam vero infirmæ sint auctoritatis Decreta Concilii Constantiensis, si ad Papam indubium referantur, multoque magis Concilii Basileensis, unusquisque, qui solius veritatis studio pertrahatur, facillime inspiciet.

Illud etiam tam sæpe repetitum ægerrime legi apud Natalem, proponi nempe S. Scripturam, & Traditionem, tamquam firmissima fundamenta, supra quæ consurgit sententia, quæ Concilium supra Papam extollit. Certissime teneo divinam Scripturam, divinasque Traditiones ita nobis Papæ auctoritatem exhibere, ut potius omnino suadeant Conciliis anteponendum; qua de re videnda, quæ fuse protulit in Animadversionibus de Papæ supra Concilium præstantia.

DISSERTATIO IX.

DE ANNATIS.

Ad Decreta Concilii Basileensis Sessionibus XII. & XXI.

De Annatis Opuscula duo scripsi annis ab hinc decem sub titulo Animadversionum in Librum M. Joannis Launoii Theologi Parisiensis *De Veneranda Romanæ Ecclesiæ Traditione circa Simoniam*, quo Annatas ipsas velut execrandum Simoniæ genus perstrinxerat. Verum jam distractis a longo tempore horum Opusculorum exemplaribus omnibus hoc argumentum retractare visum est alia methodo, non alio tamen animo, quam Annatas, ut olim, a simoniaca labe vindicandi.

ARTICULUS I.

Annatarum Origo explicatur.

I. Episcopos & Abbates quosdam, seu consuetudine, seu privilegio fultos, Annatas Beneficiorum ad suas Diœceses vel Cœnobia pertinentium exegisse ac percepisse jam inde a duodecimo sæculo, Ecclesiastica Monumenta testantur. *Stephanus* Abbas *S. Genovefæ*, deinde Tornacensis Episcopus, Epistola 82. Editionis *P. Du Molinet*, apud Rhemensem Archiepiscopum conqueritur de Episcopo Suessionensi, qui Beneficii cujusdam Annatam sibi reservaverat. *Beneficium illud*, inquit, *quod idem G. per Laudunensem Archidiaconum a Domino Suessionensi Episcopo obtinuit, idem Episcopus ex magna parte detruncat, messem hujus anni auferens, ut qui de Altario manducare debuerat juxta Altarium mendicare compellatur.*

II. Anno 1126. *Petrus* Bellovacensis Episcopus, præsente Archiepiscopo Lugdunensi Sedis Apostolicæ Legato, cum sui Capituli consensu, Annatas omnium Præbendarum Cathedralis Ecclesiæ suæ vacaturarum Canonicis Regularibus Ecclesiæ Bellovacensis

S. Quin-

S. Quintini concessit, ut constat ex Codicillis, Tom. II. Galliæ Christianæ p. 385. editis: *Concessi*, inquit, *Canonicis, qui sub Regulari Disciplina militant Deo in Ecclesia B. Quintini, & eorum Successoribus in perpetuum, ut deinceps unius anni spatio habeant & quotidie possideant reditus singularum Præbendarum jam dictæ Ecclesiæ B. Petri, quam citius vel ejusdem Ecclesiæ quisque Canonicus ab hac vita moriendo decesserit, vel alicubi ad sanctioris vitæ se conferens Ecclesiam, Præbendam suam omnino reliquerit.*

III. Capitulum Insignis Ecclesiæ Parisiensis Annatas omnium Præbendarum suarum vacantium, Parisiensi Canonicorum Regularium *S. Victoris* Abbatiæ contulerat, idque juris Pontificii Diplomatibus ipsi fuerat confirmatum, teste *Stephano Tornacensi* Epistola 155. ad Summum Pontificem data. *Sane*, inquit, *Præbendarum Parisiensium Annalia, Ecclesiæ S. Victoris ex integro deberi, & ipsius Ecclesiæ Parisiensis tam Episcopi quam Capituli authenticum Rescriptum testatur, & Sanctorum Romanorum Pontificum Privilegia confirmant, & plus quam longissimi temporis præscriptio Civili simul & Canonico Jure clamat. Sancta etiam Paternitas vestra per discretionem & scientiam Vobis & Sanctæ Romanæ Ecclesiæ a Deo datam, illius verbi quod in Privilegio continetur, scilicet ex integro, interpretationem scripsistis, & viris prudentibus Atrebatensi & Ambianensi Episcopis, & Abbati Pruliacensi non cognitionem misistis, sed executionem.* Ejusdem Abbatiæ *S. Victoris* Necrologium 4. Kalendas Augusti; testatur *Stephanum* Parisiensem Episcopum Victorinis Canonicis attribuisse Annatas omnium Præbendarum vacantium in Ecclesia Cathedrali *S. Mariæ*, nec non in Ecclesiis *S. Marcelli*, *S. Germani Autisiodorensis*, & *S. Martini de Campellis*.

IV. Anno 1135. *Guarinus* Ambianensis Episcopus Collegium Canonicorum Regularium *S. Augustini* instituit, cui Annatas omnium Præbendarum Cathedralis Ecclesiæ suæ, & Collegiatæ *S. Acheoli* attribuit, ut probat Instrumentum editum Tom. 12. *Spicilegii* pag. 160.

V. Cantuariensis Archiepiscopus olim Annatis omnium Diœceseos suæ Beneficiorum ex Pontificio Privilegio fruebatur, ut refert *Matthæus Paris* in Historia Anglicana ad annum 1246. *In universorum*, inquit, *& singulorum Patronorum Ecclesiarum Angliæ præjudicium non modicum & gravamen, his diebus Domino Cantuariensi concessum est, sive ut obventiones fructus unius anni Beneficiorum, quæ vacare contigerit in Provincia Cantuariensi, eidem Domino Cantuariensi conferantur.*

VI. *Honorius* III. Pontifex maximus cap. *Tua nobis* Tit. *De Verborum significatione* lib. 5. Decretalium, Tolonensi Episcopo duas Annatas beneficiorum in ea Diœcesi vacantium, ad diluendum æs alienum quod contraxerat, indulsit. *Cum tibi, pro relevatione oneris debitorum duxerimus indulgendum, ut fructus Beneficiorum, quæ interim in Diœcesi tua vacare contigerit, tibi liceat biennio retinere: quidam Apostolicæ gratiæ Privilegium sinistra interpretatione restringere molientes, asserunt Præbendas, & majora Beneficia nequaquam Beneficiorum nomine contineri .... Nos igitur Auctoritate præsentium declaramus, quod in hoc casu Præbendæ, ac alia Beneficia generali Beneficiorum nomine continentur.*

VII. Eamdem gratiam ad quinquennium alteri Episcopo concessit *Bonifacius octavus* ut constat ex Cap. *Si propter*, Tit. *De rescriptis* in Sexto. *Si propter tua debita persolvenda fructus Beneficiorum primi anni, quæ in tua vacabunt Diœcesi, tibi (non obstantibus quibuslibet consuetudinibus, privilegiis, vel statutis, per quæ nostra impediri posset concessio) usque ad quinquennium de speciali gratia concedimus: intentionis nostræ nequaquam existit, si fructus hujusmodi Ecclesiæ tuæ fabricæ, vel alteri usui, seu cuicumque singulari personæ, de speciali consuetudine, privilegio, vel Statuto forsitan debeantur: quod eis per concessionem ipsam (nisi hoc expresse caveatur in ea) præjudicium aliquod generetur.* Cæterum Cap. *Præsenti*, Tit. *De Officio Ordinarii*, Dignitatum, personatuum, prioratuum, vel Ecclesiarum quarumcumque Episcopis, Abbatibus, aut aliis Prælatis subjectarum bona *vacationis tempore obvenientia in Ecclesiarum utilitatem expendi, vel futuris Successoribus debere fideliter reservari* declarat: *nisi de speciali privilegio vel consuetudine jam præscripta legitime, seu alia causa rationabili*, iisdem Prælatis *competere dignoscatur*. Quidam igitur Episcopi & Abbates, seu alii Prælati, Sæculares

vel

vel Regulares, Beneficiorum ad suam collationem, præsentationem, vel custodiam pertinentium annatis, vacationis tempore fruebantur, ex privilegio, vel consuetudine, seu alia ratione legitima. Hoc abusi privilegio Prælati, Abbates interdum & Priores, aliosve Beneficiatos, suis privabant beneficiis, ut Annatis fruerentur, ut discimus ex Clementina *Frequens* Tit. *De excessibus Prælatorum*, cujus hæc sunt verba: *Præterea interdum injuste Abbates, Priores, ac alios Beneficiatos, Beneficiis suis privant, ut sic fructus Beneficiorum illorum percipere valeant primo anno, prætextu privilegii, quod asserunt se habere, quod usque ad certum tempus fructus Beneficiorum vacantium possunt percipere primi anni.*

VIII. Anno 1305. *Clemens V. videns insatiabilem quorumdam Episcoporum Angliæ avaritiam, importune postulantium primas vacantes Ecclesias per annum in suis diœcesibus sibi concedi, advertensque quia quod postulat inferior, potest & Superior, appropriavit sibi ipsi per biennium omnes proventus de primo vacantibus in Anglia; videlicet de primo anno primos fructus tam de Episcopatibus, Abbatiis, Prioratibus, Præbendis, Rectoriis, & Vicariis, quam de cæteris minutis Beneficiis.* Ita refert *Matthæus Westmonasteriensis*, idemque narrat *Walsinghamus* in *Ypodigmate Neustriæ*. Sed pro biennio triennium scribit. Ante *Clementem V.* non legimus Romanos Pontifices Annatas exegisse. Primus ille exegit, non in perpetuum, sed ad breve tempus, non in Ecclesia universa, sed in Ecclesia tantum Anglicana.

IX. Consuetudo tamen jam olim in Curiam Romanam irrepserat, ut qui consecrarentur Episcopi vel benedicerentur Abbates, certam pecuniæ summam conferre tenerentur, inter Summum Pontificem & Cardinales dividendam. Adversus quam consuetudinem *Guillelmus Durandus* Mimatensis Episcopus in egregio illo opere quod *De modo Concilii Generalis celebrandi* edidit paulo ante Concilium Viennense, hæc habet P. 2. Rubrica 20. „ Cum illa decreta in quibus agitur de Simonia, in novo & veteri Testamento, in Conciliis a Sanctis Patribus & Romanis Pontificibus damnata, non serventur & maxime in Curia Romana, in qua etiam cœtus Dominorum Cardinalium vult habere una cum Domino Papa certam portionem a Prælatis, qui promoventur ibidem; videretur super hoc maxime providendum. Nam hæc hæresis maxime corrumpit Ecclesiam universalem, & universos populos; & provisa remedia jam pro nihilo reputantur, cum in Curia Romana publice contrarium fiat, ac si non esset peccatum committere Simoniam; vel si dare vel accipere post, non esset idem sicut dare vel accipere ante. 1. *Quæst.* 1. Eos *Cap.* Si quis præbendas, *Et cap.* Si quis objecerit *& eadem causa*, *Quæst.* 3. *Cap.* Salvator. „ Non modicam pecuniæ summam solvebant Episcopi Summo Pontifici & Cardinalibus, non quidem pro consecrationis munere, sed nomine Honorarii. Refert enim *Rogerius de Hoveden* Rerum Anglicanarum Scriptor, Episcopum Cenomanensem anno circiter millesimo centesimo nonagesimo dedisse pro sua ordinatione septingentas marcas argenti. Reditus ut plurimum annuus ei rei destinabatur, teste *Hostiensi* qui circa annum 1260. florebat in Cap. *Inter cætera de officio Ordinarii.* Hoc vero annatæ genus soli illi persolvebant Episcopi, qui consecrationis munus Romæ percipiebant: quod in Episcopis Provinciarum dissitarum tunc tantum contingebat, quando circa eorum electiones lis movebatur, ob quam cogebatur Electus Romam proficisci, ubi, evicta causa, consecrabatur.

X. At novum Annatarum genus invexit *Joannes* XXII. tributum scilicet annuum ex omnibus beneficiis non electivis exigendum, ad subveniendum necessitatibus Ecclesiæ Romanæ, atque ob eam causam reservavit usque ad triennium fructum omnium Præbendarum, & Ecclesiarum Parochialium, & Capellarum, quæ intra illud temporis spatium vacarant, ut patet ex ejus Constitutione, *Cum nonnullæ*, 3. Lib. Extravagantium Communium, Tit. *De Præbendis & Dignitatibus*, cujus hæc sunt verba: „ Cum nonnullæ Ecclesiasticæ Personæ in Cathedralibus Ecclesiis Canonicatus, Præbendas, Dignitates, Personatus & Officia, ac alia Beneficia Ecclesiastica obtinentes, revocare conentur in dubium, an fructus, reditus, & proventus primi anni Beneficiorum Ecclesiasticorum, etiam vacantium, & quæ in diversis orbis partibus, usque ad triennium vacare contingeret, quæ pro Ecclesiæ Romanæ necessitatibus per nostras sub certa

„ forma

„ forma Literas duximus reservandos, juxta tenorem literarum ipsarum Cameræ nostræ „ solvere teneantur, præsertim cum Archiepiscopales & Episcopales Ecclesiæ ac regulares „ Abbatiæ, ab hujusmodi solutione fructuum (ut dicunt) in dictis Literis examinantur: Nos dubitationem hujusmodi amputare volentes, Auctoritate Apostolica declaramus, quod cum sub appellatione Archiepiscopalis vel Episcopalis Ecclesiæ aut Regularis Abbatiæ hujusmodi Præbendæ, Dignitates, & Officia nequaquam intelligantur, nec etiam includantur, prædictos, necnon & Præbendarum & Officiorum Monachorum, Monasteriorum Regularium, ac reditus Abbatiarum, seu Abbatum eorumdem, quæ in Beneficiis Ecclesiasticis assignantur, distinctos fructus, reditus & proventus includi in deputatione prædicta, & dictæ Cameræ juxta prædictarum literarum tenorem debere persolvi, &c.

XI. Tributum istud temporarium, quod *Joannes* XXII. imperaverat, sequentes Pontifices perpetuum esse sanciverunt, illudque etiam Episcopatibus & Abbatiis, quas ab hoc onere liberas esse jusserat, imposuerunt. Hujus impositionis auctor fuit „ Bonifacius Nonus *teste* Theodoreto Niemo *lib.* III. *cap.* 16. Circa decimum annum sui „ regiminis, ut cautius ageret in hac parte, palliaretque simoniam, quam exercuit „ quodam necessitatis colore, primos fructus unius anni omnium Ecclesiarum Cathedralium, & Abbatiarum vacantium, suæ Cameræ reservavit, ita quod quicumque „ ex tunc in Archiepiscopum, Episcopum, aut Abbatem, per eum promoveri voluit, „ ante omnia cogebatur solvere primos fructus Ecclesiæ, vel Monasterii, cui præfici „ voluit. „ Imprudenter ac falso *Niemus* Annatarum impositionem Simoniam palliatam appellat. *Platina* de eodem Pontifice scribit in ejus Vita: „ Annatarum usum Beneficiis Ecclesiasticis primus imposuit, hac conditione, ut qui Beneficium consequeretur, dimidium annui proventus Fisco Apostolico persolveret .... Hanc consuetudinem omnes admisere præter Anglos qui de solis Episcopatibus concessere, in cæteris „ Beneficiis non adeo. „ Ideo autem huic tributo *Annatæ* nomen inditum *Fagnanus* observat, non quod omnes anni fructus complectatur, sed vel quia solvitur ratione fructuum primi anni; vel quia auctore *Bonifacio* IX. successit in locum Reservationis, quam antea Pontifices facere consueverant pro suis & Romanæ Ecclesiæ necessitatibus, omnium fructuum & proventuum unius anni Beneficiorum ad tempus vacantium, vel quæ exinde usque ad triennium vel aliud tempus, in certis Provinciis designatis vacarent: quos quidem fructus pro se & Camera Apostolica Romani Pontifices per suos Collectores percipiebant.

ARTICULUS II.

De Motibus contra Annatas in Concilio Constantiensi excitatis.

I. DE Annatis acriter disceptatum est in Concilio Constantiensi, urgente Natione Gallicana. Cardinales Pisanus, Cameracensis & Florentinus a Concilio delegati una cum Deputatis quinque Nationum, ut in commune consulerent quid facto esset opus circa Reformationem Ecclesiæ tam in Capite quam in membris, Annatas & minuta servitia velut legitimo jure debita conati sunt vindicare; & licet major pars Delegatorum illas abolendas esse censeret, Cardinales tamen obstiterunt ne sententia concluderetur. Congregatione soluta, Deputati Nationis Gallicanæ seorsim convenere, & habita consultatione judicarunt penitus tollendas esse. *Joannes de Scribanis* Procurator Fiscalis Cameræ Apostolicæ ab hac Gallorum Deliberatione ad futurum Summum Pontificem appellavit: cui appellationi nomine Sacri Colegii adhæsit *Joannes Poncetus*. Contentio autem illa effecit ne Concilium Constantiense hanc quæstionem definiret.

II. Adversus Illustrissimos Annatarum Vindices, Nationis Gallicanæ Deputati Responsionem pararunt latinitate quidem barbaram, sed acrem ac vehementem, quæ extat inter Probationes Libertatum Ecclesiæ Gallicanæ Tit. 22. Cap. 13. sub hac inscriptione: *Apostoli, & Responsio, dati per venerabilem Nationem Gallicanam Dominis Cardinalibus .... appellantibus ab ejusdem Conclusione, Voto, Deliberatione Constantiæ factis*

ctis solemniter per eamdem, quod Vacantiæ & Minuta Servitia nullo jure sunt debita, & de cætero nihil solvent. Has autem rationes adversus Annatas proferunt.

Primo quod a *Joanne XXII.* Pontifice Maximo primum introductæ sint ad certum tempus, propter peregrinationem aliquam seu *Passagium* (ut vocant) Transmarinum: tributumque istud Episcopatibus & Cœnobiis ab ipso non fuerit impositum, sed inferioribus dumtaxat Beneficiis. Cæterum desinente causa, solutionem illius jure negari posse.

Secundo, quod Episcopatuum & Abbatiarum Annatæ nullum aliud initium habeant, quam spontaneam & gratuitam oblationem eorum, qui mota contra suam electionem lite, & appellatione ad Summi Pontificis tribunal delata, victoriam obtinuerant & electionis confirmationem. Honorarium hujusmodi vocatum fuisse, *Servitia Communia*, quia oblatæ pecuniæ inter eos, qui publico aderant Consistorio, communiter dividebantur. Rem deinde ad secretum Consistorium deductam & oblationem illam continuatam fuisse: *Quod tamen fuerat & simoniacum*, inquiunt, *vel multum de simonia suspectum, & species mali crudelis, etiamsi prætextu consuetudinis. Tum quia ante vel post Promotionem ad hujusmodi Dignitates, aliquid hujus prætextu dare vel recipere, secundum Sacros Canones est etiam prohibitum: Tum quia quædam alienatio est bonorum Ecclesiæ talis oblatio, datio, vel obligatio, quam etiam facere non potest talis Electus vel Promotus*.

Tertio, cùm Apostolica & Canonica Traditione vetitum sit ne pecunia detur ante vel post Promotionem, nullum Statutum, Privilegium, consuetudinem, præscriptionem, aliumve titulum, vim addere posse huic praxi. *Nullo Statuto*, inquiunt, *Privelegio, consuetudine, præscriptione, aut alio titulo potest induci, quod propter conferre aut consentire Promotioni aut Electioni alicujus Monasterii vel Ecclesiæ Cathedralis aliquid possit vel debeat peti vel exigi, eo quod secundum Apostolicas & Canonicas Traditiones clarissime foret simoniacum*.

Quarto, quod Episcopatuum & Abbatiarum Annatæ non ob hoc exiguntur quod Beneficia vacent, sed quia conferuntur: *& hoc est clare, secundum Canones, simoniacum; & talis usus vitiosus, inhonestus, continens speciem mali, est de jure prohibitus*. Propterea nulla consuetudine purgari, nulla præscriptione firmari potest.

Quinto quod pecunia, quam Episcopi vel Abbates designati solvunt vel promittuntur, ab eis exigitur per violentiam & retentionem Bullarum, qua fit ut promoti & confirmati possessionem adire non possint, propter pœnalem Constitutionem *Bonifacii IX.* factam in favorem hujusmodi *indebitarum exactionum*, quæ incipit, *Injunctæ*. Ex quo rursus inferunt, & simoniæ suspicionem induci & præscriptionem impediri, & Romanæ Curiæ existimationem in discrimen venire, & Censuras hac occasione a Summo Pontifice latas contemni. *Tum simoniacum vel suspectum de simonia, quia petuntur fructus primi anni, & solvitur in Curia reali pecunia pro fructibus colligendis in partibus, & quia solvitur ante tempus, & quia quandoque solvitur totum Cameræ & ante adeptam possessionem; & nihilominus Cardinales taxam requirunt, & per retentionem litterarum exigunt re vel obligatione, quando possunt. Tum quia ex præmissis infertur rationabilis diffamatoria murmuratio contra Romanam Curiam, quam Deus servare puritatem, & justitiam, & ab omni specie mali abstinere voluit . . . Propterea, qui dicuntur incidere in Sententias, quæ ejusmodi occasione feruntur, non debent eas tenere, nec timere, nec videntur absolutione indigere. Propter enim prædictam concurrentiam, continent errorem intolerabilem, & quia sunt contra jus Constitutionis. Nam videntur hominem obligare ad incidendum in hæresim largo sumpto vocabulo, videlicet quod sit licitum spiritualia emere, vel pro spiritualibus pecuniam & temporalia dare*.

Sexto, quod Summus Pontifex & Ecclesia Romana tributa imponere Personis Ecclesiasticis non possint, Cleri Principumque consensu: Quia hujusmodi impositio vergit in detrimentum Ecclesiarum, quas ipsi Principes, vel eorum Augustissimi Decessores fundaverunt. *Nec videtur*, inquiunt, *facultas Papæ aut Ecclesiæ Romanæ concessa: neque eis competit pro libito voluntatis, exactiones sive præstationes aliquas imponere Ecclesiis, aut Personis Ecclesiasticis (cum earum non sit Dominus, sed tantummodo Christus) maxime per quas causetur ipsarum oppressio, vel inde oriatur scandalum, deturque causæ*

mur-

murmurandi, vel etiam resultet detrimentum animarum, aut frustetur aut fraudetur intentio Fundatorum. Tum quia per exactionem prædictarum Annatarum tam ardenter, & inhoneste exactarum, sine Cleri, Principumque expresso consensu, secutæ sunt oppressiones in Clero, & in Ecclesiis, & inde murmurationes graves exortæ, &c.

Septimo, Constitutionis a Rege Christianissimo *Carolo VI.* editæ contra hujusmodi corruptelas & abusus, auctoritatem proferunt.

Octavo addunt, Regem, cum suam illam Constitutionem adversus Romanæ Curiæ exactiones latam optatum effectum non consequi animadverteret, Oratores ad *Joannem XXIII.* Papam misisse, qui suaderent ut ei malo remedium adhiberet. Qui verbo tenus respondit: *Hoc sibi placere, & totaliter submovere velle, & super hoc onerare Legatum, quem destinaturus erat ad Franciam.* Sed nulla provisione consecuta, Regem præcepisse Deputatis ut negotium istud urgerent in Concilio Constantiensi.

ARTICULUS III.

Annatarum exactionem Simoniacam vel illicitam esse, nec tota Natio Gallicana sensit tempore Concilii Constantiensis, nec eam Concilium ipsum damnavit.

I. Nationem totam Gallicanam in ea non fuisse sententia circa Annatas quam Libellus Articulo superiori laudatus exponit, constat ex doctissimis celeberrimisque Theologis, quorum eruditioni ac sententiis Sacra Synodus Constantiensis plurimum tribuit, *Petro* Cardinali *De Alliaco*, & *Gersonio* Parisiensis Ecclesiæ & Academiæ Cancellario. Nam *Petrus Alliacensis* Lib. *De Auctortate Ecclesiæ*, quem anno 1417. Constantiæ scripsit, dum Concilium celebraretur, Annatarum & minutorum servitiorum, exactionem ac solutionem a labe simoniaca vindicat, P. 11. *Cum Levitæ* (inquit) *pro sua sustentatione receperunt Decimas, Summus Sacerdos Decimam Decimæ a Levitis debebat recipere, ut patet Numerorum 18. Unde simili jure videtur, quod Papa possit recipere ab Episcopis promotis communia servitia, quæ vocantur vacantiæ, & in minoribus Beneficiis primos fructus, seu alia hujusmodi subsidia, ex quibus ipse, & sibi in Ecclesiæ servitio assistentes, possunt convenienter sustentari.* Et infra, de Statu Summi Pontificis & DD. Cardinalium, ac de Annatis ipsis debitis sic loquitur: „Status prædictus, dum recipit & quærit subventiones consuetas in Oblationibus, Decimis, vel Annatis, & similibus, non debet eo ipso de simoniaca pravitate notari, nisi forte vitium aliud in exactionis modo concurrerit: Quod vitium corrigi debet non obinde Status minui, destrui, culpari, vel juribus aliunde defraudari; sicut ab infirmo morbus tollendus est, non subjectum vel corpus destruendum. Oppositum vos pertinaciter imponere, notando generaliter de simoniaca pravitate totum Statum istum, temerarius error est, nec esset ferendus. *Et infra:* Deinde oportet sic fieri, [quod subventio nunc existens, & a priorum devotione Ecclesiasticorum introducta, de primis Annatis & similibus permaneat, quousque prius aut simul saltem, fuerit alia saltem provisio salubrior vel sanctior rationabilius adinventa, & effectualiter practicata, & ex Ordinatione Papæ & Concilii Generalis. Postremo, facientes contra præmissa non conformant se, sed manifeste obviant Institutionibus Regis Franciæ, Ecclesiæ Gallicanæ, & Universitatis Parisiensis, sicut patet eas intuentibus. Ex quibus sequitur, quod erronea, & scandalosa, & periculosa est una Conclusio, quam in materia simoniæ posuit quidam Prælatus & doctor, videlicet, Quod solutio vacantiarum, sive pactionata, sive non, sive ante traditionem Bullarum, sive post, quocumque modo acta, est pure Simoniaca.

Cardinalis de Alliaco Doctrina de Annatis.

II. Venerabilis *Gersonius* Libro de Statibus Ecclesiasticis, *Petri de Alliaco* Præceptoris doctrinam sequitur ac verba ipsa describendo sua facit, sex Considerationes de Statu Summi Pontificis & DD. Cardinalium proponens; quarum quinta sic habet: „Status prædictus, dum recipit & quærit subventiones consuetas in oblationibus, Decimis vel Annatis, & similibus, non debet eo ipso de Simoniaca pravitate notari, nisi forte vituim aliud in executionis modo concurrerit; quod vitium corrigi debet, non

Gersonii Doctrina de Annatis.

Tom. 2. p. 428.

„ obinde Status minui, destrui, culpari vel Juribus aliunde debitis defraudari: Sicut „ ab infirmo morbus tollendus est, non subjectum vel corpus destruendum. Oppositum vero pertinaciter imponens, notando generaliter de Simoniaca pravitate totum „ Statum istum, temerarius esset nec ferendus. *Consideratio vero sexta:* Status prædictus „ potest & debet rationabiliter resistere per viam Appellationis aut alias, si adversus prædicta voluerit aliquis de facto procedere; præsertim dum personæ de illo statu subjiciunt se & statum suum debitæ regulationi Sanctæ Matris Ecclesiæ, si forsan aliqua fuerint in eis reformanda; & hoc agendo, nedum non scandalizant active vel „ peccant, sed merentur tamquam defensores jurium, non solum suorum personalium, „ vel Ecclesiæ particularis Romanæ, sed universalis Ecclesiæ, & ad utilitatem honestatemque totius Reipublicæ Christianæ, quæ consistit in suo decore membrorum, „ maxime principalium.

Tom. 2. pag. 423. Et in Tractatu *De Simonia*, licet modum exigendi Annatas, impediendo possessionem & administrationem Officii, donec illas solverint Episcopi vel Abbates, Simoniacum, vel de Simoniaca specie suspectum esse doceat; ipsam tamen Annatarum receptionem nomine subventionis illicitam esse negat; immo subventionem illam jure naturali ac divino debitam esse asserit ac propugnat. Sibi namque opponit hanc objectionem: „ Sicut ex antiqua Lege Decimæ Decimarum debebantur Summo Sacerdoti a Levitis, „ Numerorum 18. & Deuteronomii 16. Sic non minus in Lege nova debetur hæc decimatio vel sufficiens recompensatio facienda per inferiores ipsi Papæ. Hæc autem recompensatio videtur rationabilis, quod fructus primi anni a quolibet noviter Beneficiato persolvantur; quoniam in hoc Papa servit Ecclesiæ, & ita propter hoc officium „ in promovendo homines, sibi debetur pro sustentatione condecenti status sui, & ad „ hoc tam personæ quam beneficia possunt onerari. *Quam objectionem diluit in hunc modum:* Respondendo talibus objectis, dicimus primo, quod inferunt & concludunt aliquas „ veritates: Ut quod Officio Papæ debeatur Beneficium sufficiens, & condecens. Et „ quod ab inferioribus sibi debetur susibdium. Et quod illud subsidium potest vel potuit debitis circumstantiis observatis accipi super fructibus inferiorum Beneficiorum, „ ubi non est aliter facta Papæ sufficiens provisio; sicut prima ratio satis hoc concludit tam ex Jure Divino, quam naturali præsupposito divino: sed quod fiat exactio „ vel extorsio, sicut Conclusio loquitur, ratio non concludit.

Ibidem tertiam Objectionem proposuerat hunc in modum: „ Non minus rationabiliter, immo rationabilius potest Papa recipere primas Annatas Beneficiorum, quam „ recipiunt vel Prælati inferiores, vel Ecclesiæ Cathedrales, vel aliquæ Religiones; „ quod tamen ita fieri frequentius invenitur. " Ad quam Objectionem sic respondet: „ Tertia ratio concludit conformiter ad primam. Deberet ergo similis esse conformitas de non exigendo fructus ante perceptionem eorum, sicut nec exiguntur ab illis „ de quibus est argumentum. Nemo itaque Gallicanæ Ecclesiæ tribuat, quod Nationis Gallicanæ Deputati contra Annatas apud Constantiense Concilium in Libello superius laudato scripserunt, cum florentissimam illam Ecclesiam sufficienter non repræsentarent, nec *Petrus de Alliaco*, & *Joannes Gersonius*, præclara ejusdem Ecclesiæ & Academiæ lumina, aliique Præsules & Doctores, Annatas simoniæ damnarent.

III. Illi præterea Nationis Gallicanæ Deputati Simoniæ notam Annatis affinxerant errore facti, quia propter confirmationem electionum & promotionum ad Ecclesiasticas Dignitates sacrum illud tributum exigi sunt arbitrati, ut constat ex rationibus ipsorum Articulo superiori allatis. At exploratissima res est, Annatas impositas non fuisse, neque nunc exigi ob promotionem, collationem, confirmationem, aut concessionem Bullarum, licet eodem tempore solvantur, quo conceduntur Bullæ, sed legitimo subventionis & subsidii titulo. Ipsarum igitur exactionem vel solutionem simoniacam esse temere quis diceret?

IV. Concilii Constantiensis Sessione 40. sub titulo Reformationum a Summo Pontifice una cum Sacra Synodo faciendarum, antequam ipsa solvatur, octodecim capita proponuntur. Tertium est, *De Annatis, communibus servitiis, & minutis.* Undecimum; *De fructibus medii temporis.* Quoad postremum, Summus Pontifex *Martinus V.* cum

Concilium Constan-

cum Sacra Synodo sic decernit : „ Fructus & proventus Ecclesiarum , Monasteriorum , „ Beneficiorum , vacationis tempore obvenientes, Juris & consuetudinis , vel Privilegii „ dispositioni relinquimus; illosque Nobis vel Apostolicæ Cameræ prohibemus applicari. At vero de Annatis & communibus servitiis ac minutis, quod erat tertium Reformationis caput, nulla facta mentione , Decretum istud in fine Sessionis ejusdem editum „ est: Martinus &c. Decernimus & declaramus, Sacro approbante Concilio , per Decreta, Statuta , & ordinata, tam lecta in præsenti Sessione, quam concordata cum singulis Nationibus ejusdem Concilii, super Articulis contentis in Decreto super Reformatione fienda, die Sabbati 30. Mensis Octobris proxime præteriti promulgato, fuisse & esse jam satisfactum ". Hoc aliisque Decretis perlectis , ut ex eadem Sessione „ compertum est , Joannes Episcopus Ostiensis , S. R. E. Cardinalis , de voluntate „ Nationum, ac ipsius Synodi , & earum nominibus , respondit in hunc modum : De „ mandato Nationum respondeo, quod placent Nationibus Decreta recitata , & cuilibet „ Nationi placet concordia cum ipsa per Dominum nostrum facta , & per præmissa „ fatentur dicto Decreto jam esse satisfactum ". Ex quibus colligitur, Synodum Constantiensem non judicavisse aut sensisse abolendas esse Annatas, aut earum exactionem simoniacam esse vel inhonestam , ac tandem Nationes omnes consensisse , ut circa ipsas nihil innovaretur; adeoque Nationem ipsam Gallicanam suæ adversus Annatas Deliberationis nullam tunc haberi rationem consensisse.

tiense nec Simoniacas , nec abolendas Annatas esse censuit.

V. Adde , quod *Martinus V.* eadem approbante Synodo Sessione 43. Decimas & alia onera Ecclesiis omnibus, Cleroque universo a Summo Pontifice imponi posse declaravit ex magna & ardua causa universalis Ecclesiæ utilitatem spectante , de consilio & consensu Cardinalium & Prælatorum in Curia existentium , Prælatorum etiam ipsius Regni vel Provinciæ , in quo exigenda contributio est, accedente consensu . *Præcipimus* , inquit , *& mandamus , Jura quæ probibent inferioribus a Papa decimas & alia onera Ecclesiis & personis Ecclesiasticis imponi , districtius observari . Per nos autem nullatenus generaliter imponantur super totum Clerum , nisi ex magna & ardua causa & utilitate universalem Ecclesiam concernente , & de consilio & consensu fratrum nostrorum S. R. E. Cardinalium , & Prælatorum, quorum consilium commode haberi poterit: Nec specialiter in aliquo Regno vel provincia , inconsultis Prælatis ipsius Regni vel Provinciæ , & ipsis non consentientibus , vel eorum majori parte .* Cum igitur Annatarum exactio fiat ad ferenda Ecclesiæ universalis onera , quæ certe Romano Pontifici gravissima incumbunt, illarumque solutioni Prælati consenserint , summæ temeritatis esset , simoniacæ pravitatis illas damnare.

ARTICULUS IV.

Concilii Basileensis & Sanctionis Pragmaticæ decretis Annatarum exactio prohibita est, ea tamen lege, ut congruum aliunde subsidium Romano Pontifici subministraretur.

I. DUo de Annatis Decreta in Concilio Basileensi edita sunt ; unum Sessione 12. alterum Sessione 21. Decretum Sessionis 12. his verbis conceptum est : „ Summum Pontificem hæc Sancta Synodus exhortatur, ut cum speculum & norma omnis „ sanctitatis & munditiæ esse debeat , pro confirmatione earum electionum , quas ad „ eum deferri contigerit , nihil penitus exigat aut recipiat : alioquin si secus faciendo „ notorie & incorrigibiliter ex hoc Ecclesiam scandalizet , futuro Concilio deferatur . „ Pro oneribus autem quæ ipsum pro regimine universalis Ecclesiæ subire oportet , „ proque sustentatione S.R.E. Cardinalium , & aliorum necessariorum officialium , hoc „ Sacrum Concilium ante sui dissolutionem omnino debite & congruenter provideat. „ Quod si contingat aliquam circa hæc provisionem non facere , tunc illæ Ecclesiæ „ & Beneficia , quæ usque nunc ex novi Prælati assumptione certam taxam solverint, deinceps medietatem hujusmodi taxæ per annum post adeptam pacificam possessionem solvere in partibus teneantur, duratura hujusmodi provisione, donec Papæ & „ Cardinalium sustentationi fuerit aliter provisum. Per hæc eadem Sancta Synodus non „ inten-

Concilii Basileensis Decreta de Annatis.

„ intendit in aliquo præjudicare Sanctæ Romanæ & universali Ecclesiæ, nec alteri cuicumque. Porro aliunde non providit hæc Synodus congruum ac necessarium Romani Pontificis & Cardinalium sustentationi subsidium. Annatarum ergo solutioni consensisse videtur, duabus tamen conditionibus positis, prima ut sola medietas taxæ exigeretur; secunda ut ante concessionem bullarum illam solvere Prælati non tenerentur, sed unius anni inducias, post adeptam pacificam possessionem, ad solutionem haberent.

Sessionis vero 21. Decretum Annatas penitus abolere videtur. „ In nomine Spiritus Sancti Paracleti statuit hæc Sancta Synodus, quod tam in Curia Romana quam alibi, seu in confirmatione electionum, admisione postulationum, præsentationum provisione, collatione, dispositione, electione, postulatione, præsentatione etiam a Laicis facienda, institutione, installatione & investitura, de Ecclesiis etiam Cathedralibus & Metropolitanis, Monasteriis, Dignitatibus, Beneficiis, Officiisque Ecclesiasticis quibuscumque, nec-non Ordinibus Sacris, & Benedictione, ac Pallio, de cætero nihil penitus ante vel post exigatur, ratione Literarum, Bullæ, Sigilli, Annatarum, communium & minutorum servitiorum, primorum fructuum, Deportuum, aut sub quocumque alio titulo, colore, vel nomine, prætextu cujusvis consuetudinis, privilegii, vel Statuti, aut alia quavis causa vel occasione, directe vel indirecte, solum scriptoribus, abbreviatoribusque & Registratoribus literarum seu minutarum, pro ipsorum labore competenti salario solvendo. Huic autem Sacro Canoni si quis exigendo, dando vel promittendo contraire præsumpserit, pœnam incurrat adversus Simoniacos inflictam, & in ipsis Dignitatibus ac Beneficiis taliter obtentis nullum jus aut titulum acquirat. Obligationes quoque, promissiones & Censuræ, ac Mandata, & quidquid in præjudicium decreti hujus saluberrimi fieri continget, nullas obtinere vires, atque irrita censeantur. Et si (quod absit) Romanus Pontifex, qui præ cæteris universalium Conciliorum exequi & custodire Canones debet, adversus hanc Sanctionem aliquid faciendo Ecclesiam scandalizet, generali Concilio deferatur. Cæteri vero pro modo culpæ, juxta Canonicas sanctiones per suos superiores puniantur. Circa istud Decretum quatuor observanda sunt, primum, illud supponere quod aliunde congruum honestumque subsidium Romani Pontificis & DD. Cardinalium Statui sustentando provideretur, juxta Decretum Sessionis 12. quicum debet conciliari. Secundum, Annatarum exactionem simoniæ damnatam non esse, seu simoniacam declaratam a Synodo Basileensi, sed earum exactores pœnis per Canones adversus Simoniacos decretis puniendos, quod scilicet modus illas exigendi per retentionem Bullarum Sacris Canonibus contrarius videretur. Tertium, Decretum istud in Galliis ad Praxim revocatum non fuisse, cum ibi Annatarum solutio, ejusque Deportuum in pluribus Ecclesiis perseveraverit. Quartum, non Annatas ipsas, sed modum illas exigendi, a Concilio Basileensi fuisse improbatum; cum provisionem debitam Romano Pontifici decernere æquum judicaverit.

II. Id vero duplici momento evincitur, primo ex Responsione Synodali a *Juliano* Cardinali Sedis Apostolicæ Legato, ejusdemque Basileensis Concilii Præside facta ad *Eugenii Quarti* Oratores, qua eorum querimonias contra Decretum de Annatis diluit Synodi nomine. „ Cum nemo, *inquit*, inficietur multos in exactione harum Annatarum solitos fieri abusus, cum etiam hinc multi scandalum paterentur, & scrupulum in conscientiis, ac modus ipse exigendi onerosus esset Ecclesiæ &, apud multos speciem mali continere videretur: Nos his omnibus hoc Decreto providimus, sequentes doctrinam Christi, mandantis nemini incutiendum esse scandalum; & Apostoli præcipientis, Ab omni specie mali abstinendum: Regulas quoque Canonicas ac Legales quæ nonnulla prohibent, licet in se non mala, ob hoc tantum quod vel speciem mali contineant vel occasionem præbeant delinquendi. Nonne & gratis offerre, & eleemosynam dare, pium est, & charitatis opus? Sed quoniam tempore Baptismi nummos projicere in concham, speciem prætendebat mali, emendari & aboleri talem consuetudinem jussit Ecclesia. Nihil quidem novitatis per hoc Decretum in Ecclesia introductum est, sed præcepta & exempla Christi executi sumus, ac Sanctorum Patrum renovamus Instituta. Quid fecimus? Statuimus quod Beneficia & Ordines „ Eccle-

Tom. 12. Concil. Edit. Labbeana, pag. 604.

Thessalon. 5. 22.

Concil. Illiberit. Can. 48.

„ Ecclesiastici gratis conferantur. Nonne Salvator noster hanc ipsam nobis necessitatem „ imponit, dicens: *Gratis accepistis, gratis date*? Quid fecimus? Statuimus quod spiri- „ tualia pacto, conventione, seu contractu, aut opera nummulariorum non distribuan- „ tur. Sed & Christus Dominus noster in domo Dei hoc fieri videns, flagello de fu- „ niculis facto, zelo justitiæ succensus expulit inde omnes vendentes & ementes, & „ mensas nummulariorum evertit; & cum ipse cætera crimina verbo tantum detesta- „ tus sit, hoc vitium manu propria, terribili punitione correxit. Quid fecimus? De- „ crevimus quod res spirituales sine pecuniæ interventu ministrentur. Ac Beatus Petrus „ primus Christi Vicarius, mentem Domini quotidiana conversatione intelligens, cum „ Simon Magus pro gratia spirituali pecuniam offerret, eum abhorruit, maledixit, repu- „ lit, dicens: *Pecunia tua tecum sit in perditionem*. Non-ne Sacrorum Conciliorum, Ro- „ manorum Pontificum, probatorumque Doctorum Codices his prohibitionibus pleni „ sunt, ut videlicet pro rebus spiritualibus & Ecclesiasticis, nihil ante vel post ab „ invito exigatur? Conqueratur ergo qui vult, si tamen juste id possit, de illis, qui „ talem nobis legem dederunt quorum decreta renovavimus, non nostra fecimus . . . . „ Secundo vero ab omni calumnia nostrum Decretum evidenter defenditur. Per ipsum „ enim non interdicitur, quin pro vitæ sustentatione, aliisque Ecclesiæ necessitatibus, „ Summus Pontifex aliarumque Ecclesiarum Episcopi, charitativum subsidium indicere, „ Decimam seu aliam quotam imponere, fructusque aliquorum Beneficiorum ad tem- „ pus reservare, vel alias subventionum species petere possint . . . Quamquam au- „ tem sic decretum sit & bene decretum, non tamen adhuc auditum est, quod hæc „ Sancta Synodus nolit Sedis Apostolicæ dignam & competentem facere provisionem; „ immo hoc per suos Oratores jampridem nuntiavit & pollicita est, si tamen observan- „ tiæ Decretorum Synodalium, ut dignum est, rationem habuerit, & veluti in corpo- „ re naturali reliqua membra suo capiti necessaria provident, ut vitæ & sustentatio- „ nis influxus ab illo in ipsa descendant: sic quidem æquum est & rationi conso- „ num, ut Ecclesiæ per orbem diffusæ Summo Pontifici, suisque Pastoribus indi- „ gentibus, ut ab his salubriter regantur, & gubernentur, necessariam subventionem „ porrigant. Nihil autem ad bene regendam conservandamque Ecclesiam æque utile & „ necessarium est, quam ut Synodales Canones, quos a Spiritu Sancto dictatos credimus, „ non negligantur, aut contemnantur. Illud autem silentio prætereundum non est quod „ nec Beato Athanasio, nec B. Joanni Chrysostomo, nec B. Thomæ Cantuariensi per „ Romanos Pontifices, nec pauperibus Hierosolymitanis per Beatum Gregorium de his „ Annatis subventum est. Neque enim adhuc hæc vocabula in Ecclesia Dei audiebantur, „ neque etiam alii Sancti Episcopi præclara charitatis & pietatis opera de emolumentis „ sigillorum explere consueverant. Ex his facile responsum patet ad ea, quæ primo lo- „ co vos, Domine Antoni, explicastis; quoniam etsi pro vitæ sustentatione & aliis ju- „ stis necessitatibus, Pastoribus Ecclesiæ Jus commune, naturale, divinumque & huma- „ num, provisionem facere jubeant, modum tamen justum, nec illum saltem pro sem- „ per præcipiunt. Illud autem constat, quod quanto exactio aliqua plus habet abusus, „ seu oneris, aut scandali, vel majorem speciem mali, tanto amplius a jure naturali „ & divino discrepat, quæ huic diebus nostris usitato modo exigendi Annatas admixta „ esse, nec vos nec quisquam amicus veritatis inficiari poterit. Quamquam autem mo- „ dus exigendi usitatus sit in Ecclesia, si tamen onerosus aut abusivus esse incipiat, nulli „ negare fas est, quin modum illum Ecclesia possit in alium leviorem, vel honestio- „ rem convertere. Ea autem quæ pertinent ad vitæ sustentationem, seu utilitatem aut „ necessitatem Ecclesiæ quæ quidem de jure naturali & divino esse fatemur, neque „ abstulimus, neque auferre licitum videtur: imo ut plus dicam, etiam præter nonnullos „ sustentandi modos, qui in Jure statuti sunt, hæc Sancta Synodus, ut prædictum est, „ Summo Pontifici provisionem facere obtulit, si & ipse circa Synodalium Decretorum „ observantiam animum, ut decet, inclinaverit.

Joan. 2. 15.

Act. 8. 16.

III. Idem confirmat Magister *Joannes de Banchenstein* Decretorum Doctor, unus e Synodi Basileensis Legatis ad *Eugenium Quartum*, in Oratione ad ipsum Pontificem habita Florentiæ, quæ in Appendice Concilii Basileensis edita est, qua ipsum hortatur ut

Tom. 12. Concil. p. 895.

Decretum Concilii de Annatis executioni mandari curet. „ Quamvis autem (*inquit*) „ istæ Annatæ introductæ fuerunt ex causa passagii Terræ Sanctæ, nunc autem cessante „ causa, cessare poterit & effectus. Etiam dictæ Annatæ hactenus sublevatæ, non „ sunt conversæ in eum usum & finem, propter quem Annatæ adinventæ fuerunt. „ Maxime autem quoniam superioribus temporibus in sublevatione Annatarum tantus „ rigor, tantæque exorbitantiæ, & tot insuper destructiones & orbationes insignium „ Ecclesiarum provenerunt, adeo etiam quod in multis Ecclesiis cultus divinus nedum „ diminutus, sed etiam in totum in collapsum reductus existit. Multi enim notabiles „ Prælati, ob non solutionem Annatarum, innodati Censuris Ecclesiasticis, multis „ annis a Divinis abstinentes, & tandem plurimi in ipsis sic mortui, in terra profana „ inhumati sunt. Alii vero coacti sunt vendere libros, calices, capsas Reliquiarum, „ & ornamenta Ecclesiarum. Alia autem innumerabilia mala, quæ exinde subsecuta „ sunt in longum enarrare de præsenti supersedeo. Quibus singulis attentis, peram- „ plius non expediebat Sacro Concilio conniventibus oculis pertransire. Unde Pater „ Beatissime, si Alexander Sanctæ Romanæ Ecclesiæ, & Apostolicæ Sedis Episcopus, „ scribens Lucensi Ecclesiæ, constituerit & decreverit, quod nullus cujuscumque gra- „ dus Clericus pro Ecclesiastico Beneficio audeat aliquid conferre, etiamsi fabricæ Ec- „ clesiæ vel in denariis, seu etiam in usus pauperum donatum, tribuendum foret: „ Multo magis decuit Sacrum Concilium, quod est speculum & norma cujuslibet vitæ „ atque communis actionis, decretare & ordinare, quatenus peramplius in collatione „ Beneficiorum, confirmationum, electionum, admissionum, postulationum, tam in „ Curia Romana, quam alibi, nil penitus ante vel post exigatur, directe, vel indi- „ recte, prætextu etiam cujuscumque consuetudinis, Privilegii, vel Statuti, aut alias „ quacumque recepta occasione. Sacrum namque Concilium nil novi fecisse videtur, „ sed antiquissima Jura Sanctorum Romanorum Pontificum innovavit. Nihilominus, „ Pater Beatissime, Sacrum Concilium omnino dispositum est, & jam laborat per ali- „ quem alium modum honestiorem Sanctitati vestræ & Dominis Cardinalibus talem „ facere Provisionem, de qua Sanctitas vestra Dominique Cardinales merito potue- „ runt contentari.

IV. Ad hæc *Antonius* Sacri Palatii Auditor in Congregatione Generali respondit *Eugenii IV.* nomine: „ Nemo satis admiratur, quod in re tam grandi, irrequisitis & „ insciis Sanctissimo Domino nostro, atque Sacro Collegio, & aliis quorum interest, „ tam cito & insperate conclusum fuerit: Quod si umquam faciendum fuit; hoc præ- „ cipue tempore omittendum videbatur, quo Romana Ecclesia, & multæ aliæ pro „ malignitate temporis innumerabilia damna sunt passæ. Si qui in his prætendeban- „ tur abusus, his providendum erat sine privatione substantiæ: aut saltem provisio „ debita simul facienda erat, ut sic justitia & pax obviarent sibi. Unde interim vi- „ vent, qui hactenus inde vitæ sustentationem ducebant? Unde Ecclesiarum suarum „ onera supportabunt, cum præter Romanam Ecclesiam multi Prælati sint, qui ex „ possessionibus aut decimis parum vel nihil recipiant? Unde Sedes Apostolica impensas „ faciet, providendo necessitatibus & utilitati universalis Ecclesiæ, pro his quæ perti- „ nent ad pacem, & extirpationem hæresum & errorum, & ad alia concernentia bo- „ num publicum totius populi Christiani? Jure igitur manutenenda erant ista, saltem „ donec aliter fieret sufficiens provisio: De qua provisione sufficienti facienda per sa- „ crum hoc Concilium, Sanctissimus Dominus noster vult esse bene contentus, juxta „ desiderium hujus sacri Concilii, proviso quod taliter fiat, quod stabilis & firma per- „ maneat.

V. Idem confirmatur ex Decreto Sessionis 42. Concilii Basileensis, *De Provisione Felicis* in sua Obedientia *Papæ V.* quo Synodus ipsi, ad ferenda Ecclesiæ onera, quintum denarium ad quinquennium, & deinde decimum denarium ad aliud quinquennium, quorumcumque fructuum ac redituum primi anni omnium Episcopatuum, Abbatiarum, aliorumque Beneficiorum Ecclesiasticorum, reservat, constituit, & assignat; „ Attendens quod spiritualia sine temporalibus diu subsistere nequeunt, volens etiam quod „ in Decreto suæ Sessionis duodecimæ 3. Idus Julii anno 1433. celebratæ, quod in-

„ cipit

„ cipit *Sicut in construenda domo*, ordinatum est, laudabiliter adimplere. *Statuit nihilominus Synodus*; Quod si qua Capitula, Collegia, & Conventus, ac Ecclesiasticæ, „ sæcularesve personæ, cujuscumque dignitatis, status, ordinis, seu Conditionis exi- „ stant, fructus, reditus & proventus primi anni hujusmodi, aut aliquam illorum „ quotam sive partem, ex statutis, consuetudinibus, seu privilegiis, aut alias quovis „ modo levare & percipere consueverunt, per hoc præfato Domino Felici Papæ iii „ exactione hujusmodi denarii nullatenus præjudicetur, districtius inhibendo Capitulis, „ Collegiis, Conventibus & personis ipsis, ne illos vel illam in præjudicium dicti „ denarii pro eo anno quoquo modo petere vel exigere audeant, seu præsumant. Per „ hoc tamen hæc Sancta Synodus Capitulis, Collegiis, Conventibus, & personis præ- „ dictis, quominus annis dictum primum vocationis annum sequentibus, illos & il- „ lam pro ea parte, quæ ob impositionem denarii hujusmodi eis defecerit, petere & „ exigere valeant, non vult nec intendit præjudicium generari. Annatarum itaque ac deportuum jura, Capitulis, Collegiis, Conventibus, & Ecclesiasticis sæcularibusve personis ex privilegio vel consuetudine convenientia, Synodus Basileensis approbavit atque confirmavit: Quamobrem Annatarum exactionem a Summo Pontifice multo magis probare debebat titulo subventionis, & in se ipsa spectatam, quamvis exigendi modum non probaret.

VI. Ecclesia Gallicana Avarici Biturigum congregata, Basileensis Concilii Constitutionem adversus Annatas suscepit, eamque de ejusdem Congregationis consilio Pragmaticæ Sanctioni suæ inseruit *Carolus VII.* Rex Christianissimus: Sed cum Gallicani Patres, tum Rex ipse nihilominus probarunt collationem pecuniæ ex annuo beneficiorum reditu delibatæ ad subveniendum Romano Pontifici. Hæc enim Sanctionis Pragmaticæ verba sunt: *Voluit tamen hæc Congregatio pro instanti necessitate Moderni Papæ, & sacri Collegii Dominorum Cardinalium hodie notorie ingruente, & etiam juxta pollicitationem sacri Basileensis Concilii in suo Decreto de Electionibus, in fine: Videlicet quod præfatus Summus Pontifex Modernus habeat, ejus vita durante dumtaxat, pro se & Dominis Cardinalibus, ac cæteris Officiariis Curiæ Romanæ, ex fructibus quarumlibet Ecclesiarum, Monasteriorum, & quorumcumque Beneficiorum vacaturorum deinceps, alias quam ex causa permutationis, & simplicis Resignationis, quintam partem illius taxæ, quæ olim per Regem & Ecclesias suorum Regni ac Delphinatus tolerabatur pro tunc quo fuit Concilium Constantiense inchoatum.* *Pragmaticæ Sanctionis Articulus de Annatis.*

VII. Minus quidem honestum Basileensibus & Gallicanis Patribus visum est, quod Annatæ ante Prælatorum Inaugurationem exigerentur, ad earumque solutionem per retentionem Bullarum cogerentur: sed ad hunc exigendi modum necessario compulsi sunt Romani Pontifices per ingrati animi vitium eorum, qui Bullis impetratis, & possessionem Beneficiorum adepti Sedem Apostolicam Annatarum subsidio defraudabant, ut respondit *Æneas Sylvius*, Cardinalis Senensis & Summus postea Pontifex *Pius II.* in Epistola ad *Martinum Meyrum* Archiepiscopi Moguntini Cancellarium: „ Illud, *inquit*, „ non sinemus intactum, quod ad exigendos Beneficiorum, quæ Romæ conferuntur, „ medios fructus, sive (ut ajunt) Annatas, nullam permitti creditoribus moram accu- „ sas. Verum hoc ab eorum ingratitudine actum invenies, qui cum Ecclesias consecuti „ essent, dilationem faciendæ solutionis obtinuissent, postquam Literas Apostolicas ha- „ buere, & domum reversi possessionem consecuti sunt, neque in præstituta die, neque „ multis post annis, Apostolicæ Cameræ satisfacere curaverunt, Excommunicationis pœ- „ nam, cunctasque Censuras levi animo pensitantes, quorum non fuit parvus nume- „ rus. Compulsa igitur Apostolica Sedes, adversus injustam rebellionem justum invenit „ remedium, & ingratitudini obviam pergens, solvere ante tempus eos instituit, qui „ post tempus, aliorum exemplo satisfacturi non videbantur.

ARTICULUS V.

Regum Christianissimorum Constitutiones contra Annatas expenduntur.

I. REges Christianissimos *Carolum VI. Carolum VII. Ludovicum XI. Franciscum I. Henricum II.* & *Carolum IX.* gravissima contra Romanæ Curiæ exactiones Edicta tulisse, vel suis ad Romanos Pontifices Oratoribus in Mandatis dedisse, ut Annatas aboleri curarent, norunt omnes qui Gallicanam Historiam & Jurisprudentiam vel a limine salutarunt.

II. In primis *Carolus* VI. anno 1375. hujusmodi tributa Constitutione sua prohibuit, quæ extat inter Probationes Libertatum Ecclesiæ Gallicanæ Tit. 20. c. 7. Hanc Constitutionem *Carolo V.* tribuit D. *De Marca* lib. 6. *De Concordia Sacerdotii & Imperii*, cap. 11. num. 4. Sed *Caroli VI.* est, non V. qui anno 1380. die 16. Septembris obierat, quinquennio ante quam ista Constitutio ederetur. Idem Princeps anno 1406. die 18. Februarii, supplicationibus Cleri Gallicani Parisiis congregati benevolas aures commodans, nec-non Regii Cognitoris querimoniis, Annatas, & cæteras exactiones Curiæ Romanæ, lege lata cessare jussit. Hoc in Edicto, quod inter Probationes Libertatum Ecclesiæ Gallicanæ sub laudato Titulo, cap. 8. insertum est, hanc inter alias prohibitionis suæ rationem affert, quod „ In Annatis exigendis sicut nec modus, sic nec misericordia, „ nec æqualitas servatur, aut mensura, & cum Prælatis prohibeatur administrare sine Bul„ lis, quidquid placet, solvere inde compelluntur; quoniam alias Bullæ nequaquam „ expedirentur, prout dicunt. Ex quo Beneficium Ecclesiasticum obtineri videtur cum „ pretio, vel mercede, quod pro bono communi potius deberetur scientiæ aut virtuti. „ *Addit inferius*: Super quo plurimis & repetitis intervenientibus discussionibus matu„ ris, per Prælatos, & alios Viros Ecclesiasticos supra dictos deliberatum extitit & „ conclusum, quod attentis illis quæ supra præmissa sunt, & aliis attendendis, talia „ gravamina & usurpationes, secundum Deum conscientiam non poterant commode „ aut debebant amplius tolerari. „ Anno 1418. mense Martio, aut die secunda Aprilis Rex idem Christianissimus habito antea Conventu Prælatorum Ecclesiæ Gallicanæ, Patrum Conscriptorum Senatus Parisiensis, & Deputatorum Parisiensis Academiæ prohibuit ne pecuniæ extra Regnum afferrentur quovis prætextu, etiam *Annatarum*, causatus, *perhorridam simoniacæ perfidiæ tabem Ecclesias, personasque Ecclesiasticas Regni ac Delphinatus pervasisse*. Edicta ea de re promulgata legere est sub eodem Titulo inter Probationes Libertatum Ecclesiæ Gallicanæ, cap. 15. & 16.

III. Has Constitutiones confirmavit *Carolus* VII. Diplomate dato mense Februario anni 1422. quo præterea jussit, ut ex lege ageretur adversus eos, qui Regia Edicta violarent, non obstantibus Bullis Apostolicis, aut Excommunicationibus, quæ harum Bullarum auctoritate ferri possent. *Caroli* VII. litteræ habentur loco supra laudato, c. 17.

IV. Annis Christi 1463. & 1464. *Ludovicus* XI. pariter prohibuit ne pecuniæ Romam efferrentur, & Constitutiones edidit adversus Romanæ Curiæ exactiones, quæ leguntur sub titulo mox laudato Libertatum Ecclesiæ Gallicanæ, cap. 21. 22. & 23. Eidem Christianissimo Regi Senatus Parisiensis *Defensionem obtulit pro Libertate Ecclesiæ Gallicanæ adversus Romanam Aulam*, per certa capita digestam, quam edidit *L. Bochellus* in Collectione Decretorum ejusdem Ecclesiæ, Lib. 4. c. 10. Hujus Defensionis Caput 70. his verbis Annatas perstringit: *Est & aliud barum Annatarum grave & exitiale malum: Quia qui eas Romano Pontifici pendunt & exolvunt, in pœnam incurrunt, quæ adversus simoniaci ambitus reos statuta est, nec ullum jus in Beneficium habent, quod hac ratione obtinuerunt. Id enim verbis Decreti expressum est. Qua in re quantum sit corruptelæ & periculi, nemo non intelligit.*

V. Anno millesimo quadringentesimo nonagesimo tertio, Regni Ordines Turonibus congregati, libellum supplicem *Carolo Octavo* Regi Christianissimo porrexerunt pro *Annatarum & Minutorum servitiorum abolitione*. Editus est inter Probationes Libertatum Ecclesiæ Gallicanæ, sub Laudato Titulo, cap. 25.

VI. Anno 1532. *Franciscus I.* Rex Christianissimus Cardinalibus *Turonio* & *Grammontio* in Mandatis dedit, ut Summo Pontifici *Clementi VII.* apud quem Legationem extraordinariam Majestatis ejus nomine obibant, proponerent incommoda gravissima, quæ ex Annatarum solutione oriebantur. Ex Documentis ac Mandatis, quæ ipsis data sunt, & quæ sub eodem Titulo Libertatum Ecclesiæ Gallicanæ, c. 27. leguntur, constat, Regem rogatum fuisse ut Clerum Gallicanum congregaret, quo finis imponeretur his rebus honesto & decoro prorsus adversantibus, & cuncta pristinum in statum, antiquumque morem restituerentur.

VII. Anno 1551. Rex Christianissimus *Henricus II.* Edicto prohibuit, ne ulla pecunia Romam efferretur. Idem Princeps illustrissimo viro *Claudio Ursæo*, aliisque ad Concilium Tridentinum nunc Bononiam translatum suæ Majestatis Oratoribus in mandatis dedit anno 1547. ut Annatas aboleri curarent, quarum exactio sacris Canonibus contraria, & simonaica videbatur. Extant illa mandata inter documenta & literas Regum Christianissimorum, aliaque instrumenta Synodum Tridentinam spectantia. Italico idiomate conscripta sunt, & quoad Annatarum negotium hæc habent: „ Primamente che il Papa per abusi & contravenendo direttamente alli Santi Decreti ricevuti e pubblicati „ nelli Concilj generali, piglia le Annate delli Arcivescovati, Vescovati e Abbatie di „ questo Regno, e di altri Beneficj Consistoriali in qualunque modo che vachino, sia „ o per morte, o per resignazione simplice, permutazione, e in ogn' altra maniera „ e specie di vacazione, ancorchè le dette Annate siano proibite per il Concilio Lateranense, Constantiense, Basileense, e che simili provisioni siano simoniache, e nulle di ragione, essendo che li impetranti pagano volontariamente, o per forza. Che „ solo questo capo è sufficiente privare il Papa della Dignità Papale, perchè è cosa „ certa di ragione, e senza controversia, che può esser deposto per peccato di simonia: e oltre che l' essazioni della Annata è una pura simonia, e dichiarata tale nelli „ Santi Decreti, & per rispetto del fatto è cosa tanto chiara e evidente, che non ha „ punto bisogno di prova, ec.

VIII. Denique anno 1561. Rex Christianissimus *Carolus* IX. Præsidi *Ferrerio* suæ Majestatis ad *Pium* IV. Pontificem Maximum Oratori in Mandatis dedit, occasione querelarum a Comitiis Aurelianensibus adversus Annatas & præventiones Romanæ Curiæ, sibi propositarum, ut apud Pontificem Annatarum abolitionem urgeret, utpote quæ variis Regum ipsius Decessorum Edictis prohibitæ fuerant ut contrariæ Sacris decretis, & Ecclesiæ Gallicanæ libertatibus, nec-non ut simoniacæ a Theologis Parisiensibus damnatæ. „ Attendu mesmement que par la Faculté de Theologie en la Sorbone „ à Paris, & autres Universitez, il a esté jugé & determiné que lesdites Annates ne „ se peuvent exiger sans enorme simonie, tant par celuy qui donne de l'argent, „ que celuy à qu'il est donné. „ Edita sunt illa *Caroli* IX. mandata inter probationes „ Libertatum Ecclesiæ Gallicanæ, Tit. 22. Cap. 31.

IX. Has nihilominus Regum nostrorum constitutiones Annatis, prout nunc exiguntur & solvuntur, non officere contendo. Prior enim *Caroli Sexti* constitutio, tempore Schismatis edita, agit primo contra Cardinales, aliosque Viros Ecclesiasticos extra Regnum commorantes, qui opulentiora Beneficia aucupati, & reservatis pensionibus ex aliis, quæ ad annui illorum reditus valorem ut plurimum ascendebant, omnes ipsorum proventus in suos usus convertebant, nec curam gerebant ullam restaurationis Sacrarum Ædium, quæ dilabebantur, nec divini officii in illis celebrandi, nec alendorum pauperum; atque hoc pacto piæ Fundatorum intentiones fraudabantur. Secundo, perstringit hæc Constitutio ministros Romanorum Pontificum, qui *Collectores & Subcollectores* vocabantur, qui defunctorum Episcoporum, & Abbatum spolia, bonaque mobilia & immobilia, quasi ad Papam pertinerent, invadebant, qua in re Gallis nostris multiplex esse videbatur injuria. Nam & Templorum, & Ædium Episcopalium ruinæ resarciri non poterant; & hæredes Antistitum suis juribus fraudabantur; nec mortuorum Præsulum creditoribus fiebat satis; & Jus Regaliæ Christianissimis Regibus competens violabatur. Tertio, hæc Constitutio perstringit Annatas, quæ non solum ab Episcopis, & Abbatibus, sed ab aliis etiam Beneficiatis extorquebantur, absque discrimine, sive per

Caroli VI. Constitutiones de Annatis.

resi-

resignationem, vel permutationem, sive in Regalia, vel alio quovis modo Beneficia vacarent. Ex quo interim contingebat, ut in Ecclesiis, in quibus Prælatus fructus & reditus unius anni, & Fabrica alterius anni percipere consueverant, Pontificii Collectores primi, Prælatus secundi, Fabrica tertii annorum fructus perciperent. Et his tribus annis beneficiati onera Ecclesiæ, ac pondus diei & æstus sustinentes, cum nihil ex fructibus delibarent, paupertate depressi, fere mendicando vivere cogebantur. Quarto, hæc constitutio velut aggerem opponit adversus alia tributa, quæ a dictis Collectoribus, nec-non a Nuntiis, & Commissariis Pontificiis, Ecclesiis, Virisque Ecclesiasticis imponebantur, quibus exhauriebantur omnes Regni opes & efferebantur extra Regnum. Quapropter præcepit Rex Christianissimus Præposito Parisiensi, Senescallis, & Ballivis, ut Provisos ad præsentationem Regis, aut aliorum Patronorum laicorum, frui juberent & curarent beneficiorum suorum fructibus ac proventibus, nec aliquam illis molestiam a Curiæ Pontificiæ ministris inferri paterentur: utque reditus Beneficiorum, & pensiones, quibus Cardinales, & alii extra Regnum fruebantur, ad manum Regis ponerent; & designatis Commissariis, qui restaurationi locorum Sacrorum & ædium ad ea pertinentium intenderent, & Clericis ad persolvenda Divina Officia, aut religiosis viris, sumptus subministrarent necessarios, reliquam ad Beneficiatos pecuniam transmitti curarent. At tantum abest ut *Carolus Sextus* Annatas absolute sumptas, vel iis quibus nunc affectæ sunt, circumstantiis munitas damnaverit, ut etiam agnoverit Romano Pontifici ab Episcopis & Abbatibus aliquid subventionis titulo conferendum. Agens enim contra Collectores Papæ, qui spolia defunctorum Episcoporum & Abbatum invadebant, ait: *Ex quo sequitur, quod Abbates Successores sic bonis denudati, servitium, quod dicto Summo Pontifici solvere necesse est, exhibere nequeant, &c.*

X. Altera ejusdem Regis Constitutio, Annatis prout nunc exiguntur, nihilo magis officit. Agit enim adversus immanes exactiones, quæ a Collectoribus & aliis Ministris Pontificiis tempore schismatis fiebant, & Gallicanam Ecclesiam *importabilibus* (ut loquitur) *servitutibus* opprimebant; „ potissime bona Prælatorum, & virorum Ecclesiasticorum decedentium, tam Regularium quam Sæcularium, quæ Spolia defunctorum „ *nuncupabantur*, usurpando, fructus Ecclesiæ tempore vacationis Prælaturarum aut „ Beneficiorum Ecclesiasticorum obvenientes levando & capiendo, arreragia præteritorum & incognitorum temporum, tamquam debita, per fulminationem Censurarum „ Ecclesiasticarum exigendo, a Beneficiatis quibuscumque primam Annatam expetendo, „ & extorquendo, cujus Annatæ medietatem, quoad Majores Dignitates, Collegio „ Cardinalium consueverant assignare; & Annatam hujusmodi una cum quadam pecuniæ summa, quam vocant minuta servitia, & quam pro familiaribus esse dicunt, „ cum exactione juramenti, & sub pœnis perjurii, & aliis diversis pœnis & Censuris „ hactenus exegerunt. Procurationes vero, quæ Prælatis & aliis, ratione factæ Visitationis tantummodo debentur, capiendo & levando in pecunia numerata, licet Visitationis officio non impenso; ab illis autem qui ad procurationem nullatenus tenebantur, tantumdem, quod tunc vocant æquivalens exigendo Decimas, & alia subsidia, tractatu non habito cum Prælatis, pro libito voluntatis imponendo. „ His exactionibus Constitutione sua remedium affert *Carolus Sextus*, Annatas quæ a Beneficiariis quibuscumque extorquebantur, & a *Benedicto* VIII. Avenione sedente imponebantur, exigi prohibet ac solvi, cæterasque exactiones cessare jubet, juxta Senatusconsultum curiæ Parisiensis: Annatas, inquam, quæ *nullo tractatu habito cum Prælatis, pro libito voluntatis* imponebantur, & in quibus exigendis *sicut nec modus, sic nec misericordia, nec æqualitas servabatur, aut mensura*. Non autem Annatas ad justam mediocritatem redactas & Prælatorum accedente consensu, Regumque licentia, impositas, prout antea medietas fructuum primi anni ab Episcopis & Abbatibus solvi consueverat, in Pontificis Cardinaliumque subsidium. Annatas illas autem immodicas quæ per Bullarum retentionem & Censuras exigebantur a *Benedicto* XIII. Rex secundum speciem simoniacas esse ait: *Ex quo*, inquit, *Beneficium Ecclesiasticum obtineri videtur cum pretio vel mercede.* At ipsam Annatarum naturam penitus non explorat secundum Regulas Theologicas, quod ipsius munus non erat, nec Amplissimi Senatus, sed Episcopo-

ſcoporum & Doctorum. Satis erat Regi & Senatui, Reipublicæ, & Eccleſiæ malis externam Politiam ſpectantibus, mederi, & gravamina Sacerdotis a *Benedicto* XIII. in ſua tunc Obedientia Pontifice Maximo, & ejus Miniſtris illata propulſare. Sed legitima ſubſidia, ob Eccleſiæ neceſſitates, Eccleſiæ Romanæ, & Summo Pontifici conferenda, Rex & Senatus agnoverunt, modo cum moderamine, & rogato Principum ac Prælatorum aſſenſu exigerentur. „ Quod ſi (*inquiunt*) Eccleſia Romana cæterarum Caput & „ Principalis exiſtens, a ſuo (quod majus & auctius Regno noſtro poſſidebat) patrimonio „ forte aliqua diſturbabatur, quominus ipſo libere uteretur; cæteras monere debebat „ Eccleſias, excitare, adhortari, & requirere de ſubſidio charitativo, quod eidem Ec- „ cleſiæ Romanæ annui poſſet ac deberet, cum tamen conſilio, moderamine, & ju- „ ſta cauſa, abſque præjudicio, culpa non præcedente, durante neceſſitate, ac de con- „ ſenſu & benignitate Principum, Patronorum, & aliorum Prælatorum, & non cum „ gravamine aſſiduo & indiſtincto cæterarum Eccleſiarum: Quas utique, & præſertim „ noſtrorum Regni & Delphinatus, ſupradictus Benedictus paſſim Phariſæorum more, „ qui decimas indifferenter de plantulis, herbis, baccis, & omnis generis fructibus extor- „ quebant, cum gravi compulſione, ſubſidiis & exactionibus inſolitis, & contra Liber- „ tates Eccleſiæ exagitabat & premebat. „ Nunc vero Annatarum exactio Regum & Prælatorum aſſenſu in jus tranſiit, nec augentur pro libito a Summis Pontificibus aut Curiæ Romanæ Miniſtris, nec ab omnibus Beneficiatis exiguntur. Unde *Caroli* VI. laudata Conſtitutio illas non attingit.

Probat. Libert. Eccleſ. Gallic. p. 573.

XI. Ejuſdem Regis Edicta anno 1418. promulgata, poſt Concilium Conſtantienſe, Reſervationes & Gratias Expectativas abolent, quarum prætextu ſimoniam graſſari ſignificant. *Unde* (inquit) *prædictarum prætextu Reſervationum per Summos Pontifices factarum, nonnulli Archiepiſcopi, Epiſcopi, aliique de præmiſſis Regno ac Delphinatu, quibus Beneficiorum vacantium, & quibus per electiones debite factas proviſum extiterat, confirmatio & proviſio pertinebat, veriti fuerant, contradixerantque, ſeu diſtulerant, verebantur, contradicebant, differebantve ad earumdem electionum confirmationem, & Beneficiorum proviſionem procedere; horumque & nonnullarum occaſione factarum Promotionum, perhorrida ſimoniacæ perfidiæ tabes Eccleſias, Perſonaſque Eccleſiaſticas noſtrorum Regni ac Delphinatus pervaſerat, lethaliter obrepſerat, & faſcinaverat, ac proſtraverat damnabiliter:* Prohibet etiam inſolitum Annatas exigendi modum; ſed Summo Pontifici & Romanæ Eccleſiæ in ſuis neceſſitatibus ſubveniendum, prout occaſio tulerit, non diffitetur, imo ad id ſe comparatum demonſtrat Rex Chriſtianiſſimus. *Et inſuper* (inquit) *quoad exactiones pecuniarum, quas ab aliquibus retroactis temporibus Curia Romana, ſeu Camera Apoſtolica ſub prætextu vacantium Beneficiorum Regni & Delphinatus prædictorum, aut alias quovis modo ſeu colore ſibi applicari voluit, penitus ceſſabunt. Intendimus tamen tamquam Chriſti fideles Summo Pontifici, & Eccleſiæ Romanæ, æque pluſve cæteris, in neceſſitatibus, ſive & cum tempus exegerit, ſuccurrere, & rationabiliter ſubvenire.*

XII. *Caroli* VII. Conſtitutio *Caroli* VI. Edictis nihil addit. Jus commune, & Eccleſiæ Gallicanæ Libertates tuetur, Pontificiis Reſervationibus & exactionibus extraordinariis modum imponit, pecunias extra Regnum efferri jure ſuo prohibet. Sed ſe ad ſubveniendum Romano Pontifici aliis viis ac modis legitimis & honeſtis paratum Rex profitetur. *Dit & declare que les elections, confirmations, & collations de Benefices, ſeront faites pas les Ordinaires, & par ceux auſquels appartient de Droit commun & ancien, ceſſans & rejettees toutes Reſignations & Bulles, ou Procez Apoſtoliques, & auſſi qu'aucuns vacans ne ſe payeront à noſtre Saint Pere, auquel par autres moyens & voyes raiſonnables nous aiderions, & ferios nos Sujets aider à luy ſecourir à ſupporter ſon eſtat.* Adde *Carolum VII.* ſuam illam Conſtitutionem anno 1424. reſcidiſſe, rogante *Martino V.* Pontifice Maximo. Extat illa Revocatio inter Probationes Libertatum Eccleſiæ Gallicanæ Tit. 22. Cap. 19. cujus ea verba notanda ſunt: *Ob eam cauſam Francorum Regnum, & Chriſtianiſſimam Domum Progenitorum noſtrorum in orbem floruiſſe, & in virtute creviſſe pie credimus, & a Patribus in filios per ætates tranſiiſſe feliciter, quod Dei timorem antepoſuerunt, & Chriſti Vicariis capita ſubmiſerunt Eccleſiam*

Caroli VII. Conſtitutio non probat Annatas ſimoniacas eſſe.

BIBLIOTECA O. F. M. CAP. MONTEFUSCO (Av)

clesiam honore cumulantes , & oppressionis ab onere protegentes . Huic equidem revocationi *D. Cousinotus* Regius in Senatu Parisiensi Cognitor intercessit, sed Regiæ voluntatis ac jussionis major habita ratio est, quam intercessionis a Regio Procuratore factæ. Anno tamen 1426. Remensis Archiepiscopus, aliique Oratores ad Summum Pontificem a Rege missi, restitutionis hujusce jurium omnium , quæ a *Clemente* VII. & *Benedicto* XIII. Avenione sedentibus olim exercebantur , modificationem ab ejus Sanctitate impetrarunt.

Ex Supplice Libell. Suprem. Curiæ Parisiensis Ludovico XI. oblato non probatur Annatas simoniacas esse.

XIII. Supplex Libellus Curiæ Parisiensis pro defensione Libertatum Ecclesiæ Gallicanæ *Ludovico* XI. oblatus , modum exactionis Annatarum spectat , quem Synodus Basileensis , & Pragmatica Sanctio improbaverant , alio tamen modo subveniendum esse Romano Pontifici & DD. Cardinalibus decernentes ; Illumque modum simoniam redolere significat. Sed ex opinione illa ac præjudicio Illustrissimorum Judicum non sequitur Annatas, quæ titulo subventionis , & Regum Christianissimorum , ac Prælatorum consensu jam exiguntur ac solvuntur, simoniacas esse: Alioqui sequeretur & Commendationes Beneficiorum , quas in eodem Libello Conscripti Curiæ Supremæ Patres , ut certissimam Ecclesiæ eversionem ac perniciem aboleri postulant, esse illicitas ac damnandas : quæ tamen secundum hodiernam Disciplinam receptæ sunt , & ab ipso Supremo Senatu probatæ. Ut ut est , doctrinale judicium de hac quæstione , utrum Annatarum exactio sit simoniaca, sibi non tribuit Senatus , sed Prælatorum ac Doctorum proprium esse certum habuit, finitivamque ea de re Sententiam ad Episcopos, Pontificem ipsum, & Concilia pertinere , memor verborum *Basilii* Imperatoris in Allocutione Synodi 8. Œcumenicæ: *Laico cuicumque, nulla ratione de Ecclesiasticis causis disputandi fas esse dico . Hæc enim excutiendi, & in utramque partem agitandi , Patriarcharum , Sacerdotum, & Doctorum est officium , quibus a Deo ligandi & solvendi potestas est concessa . Nam Laicus etsi omni pietatis & sapientiæ laude præstet , tamen Laicus est, & ovis, non Pastor .* Porro Doctores, Episcopi , Pontifices Maximi, Ecclesia per orbem diffusa, Annatas subventionis titulo exigi solvique posse agnoscunt, sentiunt, judicant, sive ante, sive post Bullarum concessionem exigantur . Horum itaque judicio standum est , quoad juris quæstionem, hac in causa : quamvis fatendum sit a Rege Christianissimo, & ab Amplissimo Senatu , qui sacra vice judicat, Canonum executionem imperari posse , ac modum adhiberi exactionibus insolitis , si quæ fierent ab Officiariis Romanæ Curiæ in Regni detrimentum ; immo & eas omnino prohiberi posse, si absque Regis consensu fiant, ut docet *Joannes Galli* Regius in Senatu Parisiensi Advocatus , regnante *Ludovico* XI. Quæst. 60. *Nullus* (inquit) *potest in Regno Franciæ subsidia imponere super suis subditis, quacumque prærogativa , vel dignitate, vel potentia fulciatur vel utatur, absque consensu Regis Franciæ , qui omnium est Superior in suo Regno. Et hoc teneas , nec umquam contrarium dicas , ne crimine sacrilegii accuseris, & Majestatis reus fias .*

Comitia Turonensia nec abolendas omnino Annatas, nec simoniacas esse censuerunt.

XIV. Comitia Turonensia, nec Annatas abolendas omnino censuerunt, nec eas simoniacas esse, sed tantum supplicandum esse Summo Pontifici pro reservationum & gratiarum expectativarum abolitione , pro Commendarum & pensionum extinctione , pro relaxatione Annatarum , & minutorum servitiorum . Quod quidem summa erga Sanctam Sedem veneratione præstiterunt . Eorum verba Latine reddo : *Contestantur nihilominus dictorum trium Ordinum Viri , se nolle ab obedientia filiali Sanctissimi Patris nostri discedere , quem ut filii Ecclesiæ agnoscere volunt ceu Vicarium universalem Salvatoris & Redemptoris Jesu Christi, qui est Caput Ecclesiæ . Quia vero non repugnat ut filius , si a patre se gravatum senserit, cum timore & reverentia conqueratur apud alterum qui patrem admoneat ; dictorum trium ordinum Viri , qui se a suo Domino & Patre Spirituali plurimum gravatos sentiunt , querimoniam suam deferunt ad Regem , supremum nostrum in temporalibus Patrem, Protectorem , & Defensorem contra omnes qui ipsis molesti esse vellent in eorum Juribus & libertatibus , contra & in detrimentum Sanctorum decretorum & Conciliorum . Et ideo supplicant Regi Supremo nostro Domino , & filio Ecclesiæ, ut dignetur per suos Oratores obedientiam exhibere filialem dicto Sanctissimo Patri : jubere ut ipsi Regni egestas exponatur , & magna significentur impedimenta,*

menta, quæ ab obitu Caroli septimi Regis Juribus & Libertatibus dictarum Ecclesiarum Franciæ & Delphinatus apposita sunt a nonnullis, qui Reservationes & Provisiones in fraudem juris electionum obtinuerunt: ut pensiones omnes & commendas beneficiorum sæcularium & regularium in irritum mitti curet; & ipsi exponere quanta pecuniæ vis hoc ex regno elata sit: Nec ægre ferat, si dictum Regnum & Delphinatus suis inposterum Juribus & Libertatibus secundum Sacra decreta utantur, & ut extremæ paupertatis humilium ipsius filiorum dignetur misereri, qui & suis officiis & pecuniis Sanctæ Sedis Apostolicæ semper, cum opus fuit, subvenerunt. At circa istud caput nullum a Rege Christianissimo *Carolo octavo* responsum retulere, quia Cardinales & Prælati nonnulli huicce deliberationi intercesserant.

Franciscus I. Annatis simoniæ notam non inussit, imo eas solvi consensit.

XV. *Franciscus* I. In Mandatis quæ Cardinalibus *Grammontio*, & *Turnonio* dedit, Annatis notam simoniæ non inussit, nec earum solutionem prohibuit absolute, sed solum de ipsarum excessu apud Summum Pontificem conquestus est, quod ad majorem pecuniæ vim corradendam Pontificia Diplomata multiplicarentur, cum alias unum Diploma illi sufficeret, qui plura Beneficia possidebat, omniumque Beneficiorum, quæ ex dispensatione retinebantur, exigerentur Annatæ. Comminatus quidem est Rex Christianissimus, prohibiturum se ne pecuniæ Romam efferrentur, nisi Summus Pontifex ipsi duas decimas ex omnibus Regni Beneficiis colligendas, prout spoponderat, concederet; sed istud probat Politicis dumtaxat rationibus adductum hæc Mandata Illustrissimis Cardinalibus dedisse. Habent illa, Regem rogatum fuisse ut Ecclesiam Gallicanam congregaret, quo remedium nimis Annatarum exactionibus opportunum adhiberetur, sed ejus Majestatem noluisse Cleri Cœtum agere testantur, ut turbas malaque vitaret, quæ inde consequi posse prævidebat. Denique *Franciscus* I. pactis cum *Leone* X. Concordatis prohibitionem solvendi Annatas pro Bullis Episcopatuum, & Monasteriorum, in Pragmatica Sanctione factam aboleri consensit. Vir tamen Maximus *Petrus de Marca* Parisiensis Archiepiscopus, lib. 6. *De Concordia Sacerdotii & Imperii*, cap. 11. asserit nullum in Concordatis extare Decretum, quo Annatarum pro Episcopatibus exactio confirmetur. „ Unicus, *inquit*, in Concordatis titulus XLI. materiam istam attingit. Statuerat Leo X. ut Gratiæ & Provisiones Beneficiorum etiam Cathedralium „ Ecclesiarum, nullæ essent ipso jure, si verus Beneficii vacantis valor in Literis Apostolicis expressus non fuisset. Sed isto titulo modificatus & inflexus est rigor illius „ Statuti quoad Galliam. Permittit quippe ut impetrantes Beneficia petere possint ut „ verus valor ipsorum Beneficiorum in eisdem Literis corrigatur infra annum a die datæ Literarum earumdem computandum; Statuitque ut pro hoc valoris augmento Annata solvatur Cameræ Apostolicæ. Verum correctiones illæ pro expressione valoris necessariæ non sunt, nisi ut eatur obviam periculo secundæ interpretationis; quæ tamen, „ modo nihil aliud peccatum esset, non toleraretur in Gallia, cum Articulus ille non „ sit receptus in Regno, ut testatur Rebuffus in Commentario ad dictum titulum; contra vero, validum hinc telum peti potest adversus Annatas. Quippe cum a Summo „ Pontifice non reserventur, nisi in casu expressionis veri valoris Beneficiorum, planum „ est ex hoc titulo locum non esse solutioni Annatarum, cum moris non sit ut ea „ valoris expressio fiat. *Addit capite sequenti, num.* 12. Cum Annatæ titulo tantum „ subsidii debeantur, quod exigere Pontifex non potest absque consensu Regis & Ecclesiæ Gallicanæ, liberum esse Regi & Episcopis consensum suum revocare, eique tributo finem imponere. Solutio enim illa nihil aliud est quam donum spontaneum & „ gratuitum, quod præscriptioni obnoxium esse non potest . . . Quamquam videatur „ æquitati injuria fieri, si subsidia semel concessa revocentur, nisi manifeste constiterit „ ingrati crimen esse in Summo Pontifice. Quidquid sit; Rex, tamquam Protector libertatum Ecclesiæ Gallicanæ, & vi etiam Regiæ Auctoritatis, prohibere potest quæcumque tributa quæ Summus Pontifex, sive titulo Annatarum, sive alio quolibet „ modo, imperare vellet Personis Ecclesiasticis; ac etiam prohibere ne ea quorum exactioni consensus jam est adhibitus, augeantur in posterum. Aut enim Annatæ accipiuntur contemplatione confirmationis electionis Episcopi, aut titulo subsidii. Primus „ casus laborat vitio simoniæ. Ad Principem autem spectat providere Legibus suis, ne

Epi-

„ Episcopi imperio suo subjecti crimen simoniæ committant . . . . . . In secundo casu
el, 123. „ Principes summam habent Auctoritatem impediendi exactiones Curiæ Romanæ in Regnis suis. Piaculum esset in Gallia, si quis de hac potestate dubitaret . . . Quod si „ nolint eas in universum prohibere, possunt tamen eis modum adhibere, ut quoad Enthronistica usurpatum est a Justiniano, & ab Isaacio Comneno quoad jura quæ Presbyteri persolvebant Episcopo a quo ordinabantur. Cum autem inita sunt Concordata, Annatarum, & Provisionum Beneficiorum sumptus reducti sunt ad certum quemdam modum; adeo ut nisi Romæ observetur, Rex possit prohibere ne nova exactio superponatur. Quod si negotium istud paulo liberalius tractare visum fuerit, rogandus erit „ Summus Pontifex, ut remittat nova illa subsidia veteribus Annatis addita: Ipseque „ rationem habebit querelarum quæ fient adversus Ministros Curiæ Romanæ. „ Hæc Illustris & Eruditus Archipræsul. Sic vero se gessit *Franciscus* I. cum Mandata Cardinalibus *Turnonio & Grammontio* dedit, ut modum Annatis imponi a Romano Pontifice curarent.

XVI. *Henricus* II. Rex Christianissimus Annatas non prohibuit quod earum exactionem simoniacam existimaret, sed quod ipsius Majestatis, & boni hujusce Regni interesat, ne pecuniæ Romam efferrentur. *Julius* enim III. qui tunc Romanæ Ecclesiæ præerat, junctis cum Imperatore viribus, bellum gerebat adversus Regem Christianissimum, ob susceptum ab ipso Parmæ Patrocinium, & *Octavi Farnesii* Ducis Parmensis tuitionem. Unde non solum pecuniam ex Annatis collectam, seu Annatarum nomine pendi solitam, sed undevis corrogatam, deinceps Romam, aut in quemvis alium Ditionis Pontificiæ locum e Regno suo deferri vetuit, quia imprudens videbatur ut suis, suorumque pecuniis, hostium vires sustentaret. Id constat ex Edicto Regio quod inter Probationes Libertatum Ecclesiæ Gallicanæ editum est, Tit. 20. Num. 35. ex *Belleforestio*, Lib. 6. & aliis Regum Gallicarum Scriptoribus.

Henrici secundi & Caroli noni Mandata eorum Oratoribus data circa negotium Annatarum.

XVII. Mandata Clarissimo Viro *Claudio Ursæo* data ab *Henrico* II. probant dumtaxat Regem Christianissimum optasse ut Annatæ auctoritate Tridentini Concilii abolerentur, & illarum exactionem incusasse simoniæ, re inspecta secundum externam speciem, quomodo a Viris politicis spectabatur, qui Mandata Regia conscripserant non vero expensa ad Ecclesiastici Juris apices, & ad Theologiæ Regulas. Unde Tridentina Synodus illas non improbavit, nec prohibuit, licet omnem simoniæ speciem damnaverit, sanxeritque ut Episcopi, & eorum Ministri, nullum pro collatione Ordinum, aut pro Literis dimissoriis & testimonialibus, munus acciperet; Notarii vero id solum possent exigere, quod eo Decreto constitutum est, (Sess. 21. Cap. 1.) Tridentinis scilicet Patribus, doctissimisque Theologis, qui Sacræ Synodo aderant, exploratum erat, Annatas reali & legitimo subventionis titulo exigi ab Ecclesia Romana, & solvi ab Episcopis, Abbatibusque designatis; ac proinde simoniæ vitio non laborare.

XVIII. *Carolus* IX. Annatarum solutione Edictos non prohibuit, sed Oratori dumtaxat suo dedit in Mandatis, ut pro illarum abolitione ageret apud Summum Pontificem. Vocavit autem illas simoniacas Rex Christianissimus, non ex propria sententia, sed ex antiqua Theologorum opinione, qui *Carolo* VI. & *Carolo* VII. regnantibus judicaverant illas esse simoniacas, si ratione confirmationis Episcoporum vel Abbatum exigerentur, non vero titulo subsidii. Denique quod Aurelianensia Comitia querimonias adversus Annatarum exactionem ad eumdem Regem detulerint, non probat simoniacam illam esse; sed solum fore melius Regno & Ordini Ecclesiastico, si Summus Pontifex hoc tributum remittat, ex hypothesi quod Romana Ecclesia hujusmodi subventione non egeat, quæ gravissima est Episcopis, quorum plurimi ingens æs alienum ad illud solvendum contrahere coguntur, quod postea difficillime diluunt. Accedit, quod Reges Christianissimi Ecclesiæ Judicio subjecerunt, quidquid suis in Mandatis continebatur, Quæstiones Dogmaticas, vel Ecclesiæ Disciplinam ac Politiam quod spectaret. Id constat ex Oratione *Ferrerii* Præsidis habita in generali Congregatione Concilii Tridentini, die 11. Februarii 1563. in qua de Mandatis sibi a Rege Christianissimo datis sic loquitur: „ Ea Illustrissimis Dominis Legatis dedimus. Ii prope diem vobis, Patres „ Sanctissimi, examinanda & judicanda proponent. Ad vos enim potissimum mittuntur,

„ vestrum-

„ vestrumque de illis judicium magno desiderio expectat Rex Christianissimus, & „ tota Gallia. „ Idem constat ex Petitionibus Oratorum ejusdem Christianissimi Regis factis in Concilio Tridentino, quæ referuntur inter instrumenta idem Concilium spectantia, a *Puteano* edita. „ Carolum vero Regem nostrum, *inquiunt*, cupere quidem „ ut Petitionum suarum omnium ratio habeatur: sic tamen a Christiana Disciplina edo- „ ctum & institutum esse, ut Vobis omnia tribuat, rerumque omnium istarum ratio- „ nem, cognitionem, & judicium, ad Vos omnino sciat pertinere. „ Idem colligitur ex Oratione a Præside *Ferrerio* habita ad *Pium IV.* quæ edita est inter Probationes Libertatum Ecclesiæ Gallicanæ, Tit. 22. cap. 32. in qua loquens de Comitiorum Aurelianensium expostulatione contra Annatas & Præventiones Pontificias, hæc habet: „ Cum hæc dicuntur in Conventibus, protestatur Gallia, nolle honori, dignitati, & „ auctoritati hujus Sanctissimæ Sedis derogare, & ab ea observantia & obsequio, quod „ semper Majores Sedi Apostolicæ præstiterunt, discedere, aut amplissimam Romani „ Pontificis Auctoritatem tum in conferendis totius Ecclesiæ Beneficiis, tum in dispen- „ sandis Ecclesiæ bonis & reditibus, in dubium revocare: Hoc tantum petere, ut ex „ præscripto antiquorum Canonum & Decretorum ea potestas exerceatur. Hanc que- „ relam, quod haberet Sanctam & Catholicam Protestationem conjunctam, non potuit „ Rex Christianissimus non audire. Regina Mater, Rex Navarræ, & quotquot sunt „ Regii consilii Viri Prudentissimi & Religiosissimi, qui optime norunt, Regum esse „ præcipuam curam omnium subditorum, & maxime Ecclesiasticorum querelas audire, „ & Ecclesiæ quam a Deo tuendam & defendendam susceperunt, se reddituros ratio- „ nem; Cumque hoc ad omnes Principes pertinere, tum ad Galliæ Regem, qui ob „ singularia in hanc Sedem bene merita, excellentissimum illum titulum Christianissi- „ mi est adeptus. Cujus tituli, ut testatum apud omnes gentes relinqueret, quam sit „ more Majorum studiosus, noluit de iis rebus prius aliquid constituere, quam earum „ per me Sanctitatem tuam certiorem fecisset. Idque non in sublimitate sermonis, sed „ in virtute sanctæ obedientiæ. Tuum enim est, Sanctissime Pater, Reipublicæ Chri- „ stianæ labenti opem ferre, & de Sedis Apostolicæ existimatione & diuturnitate ma- „ gis cogitare, quam de reditu & obventionibus. „ Cum itaque nec Tridentina Synodus, nec *Pius IV.* Annatas simoniæ vitio laborare judicaverint, sed illas prorsus intactas reliquerint, earum exactio simoniaca censeri non debet: Quia Christianissimi Reges illas haberi ut simoniacas atque illicitas noluerunt, nisi sic illas haberet Ecclesia, cujus examini Mandata sua & Petitiones subjecerant, ac judicio.

Adde, in *Caroli* IX. postulatis ad Synodum Tridentinam directis nonnulla reperiri, quæ sacra Synodus concedere non debuit, quod eorum concessio Ecclesiæ nocuisset; quædam, quorum utilis quidem concessio videbatur extitura, sed tamen suas rationes habuit cur ea recusaret. Prioris erant generis, petitio Communionis sub utraque specie: Item ut peracto Sacrificio, & mysticis precibus in liturgia Latine recitatis, Orationes publicæ Lingua vernacula ad Deum fierent, & Cantica spiritualia canerentur: Item ut Sacerdotes non ordinarentur, nisi seniori ætate, ob incontinentiæ periculum. Posterioris erant generis, Commendarum abolitio, & Pensionum super Ecclesiasticis Beneficiis constitutarum extinctio, Annatarum abrogatio: Quæ a Tridentina Synodo intactæ relictæ sunt, & secundum præsentem Ecclesiæ Disciplinam approbantur.

Varium de Annatis ut de Investituris Judicium.

XIX. Quod tandem in suis Mandatis *Ferrerio* Præsidi datis *Carolus IX.* ait: a Facultate Theologica Parisiensi, & aliis Academiis judicatum fuisse & deliberatum, Annatas exigi non posse absque immani simonia, tam ex parte solventis quam ejus cui solvuntur, facile cum his, quæ a nobis dicta sunt, conciliari potest. Sacra Facultas Parisiensis judicavit olim Annatas simoniæ vitio laborare, cum nondum exploratum erat eas vero & reali subventionis titulo exigi, solvique; nec illas adhuc ab omni simoniæ specie liberaverat Regum Christianissimorum & Prælatorum consensus; sed ratione confirmationis electionum Sacrarum, aut Præsentationum exigi videbantur. Satis autem fuit ut Annatas absque Regis & Antistitum consensu extortas, propter electionum confirmationem, non autem vero & minime fucato subsidii titulo, simoniacas esse responderint Parisienses Theologi, ut Ministri & Consiliarii *Caroli IX.* Regiis Mandatis inserue-

 rint,

rint, ipsas a Theologis Parisiensibus simoniæ damnatas esse, quo majus in Annatas odium concitarent. Sane ut Investituras Episcoporum ab Imperatoribus Germaniæ usurpatas *Gregorius VII. Victor III. Urbanus II. Callistus II.* in variis Conciliis damnarunt, illasque nonnulli *scelus idololatriæ* vocarunt, ut *Gregorius VII.* alii *indubitatam hæresim*, ut *Joannes* Lugdunensis Archiepiscopus, *Goffridus* Vindocinensis Abbas, & *Guido* Viennensis Archiepiscopus, qui postea fuit Summus Pontifex *Callistus II.* in Concilio Viennæ celebrato anno 1112. alii *alieni juris pervasionem*, *& sacrilegam præsumptionem* & sententiam illas defendentem *Schismaticam* judicarunt, ut *S. Yvo Carnotensis* Episcopus: Et nihilominus Concilium Lateranense I. quod inter Œcumenica vulgo Nonum numeratur. Investituras non damnavit, nec rem ipsam Imperatoribus ademit, qua jure fruebantur, sed solemnem dumtaxat ritum mutavit, quo ab ipsis conferri solebant Episcopatus per annulum & Baculum: Ita Annatas plerique olim simoniacas judicarunt; demum Ecclesia Summo consensu illas a simoniæ vitio immunes, eas exigendo, aut earum solutionem approbando declaravit. Varium fuit de Investituris judicium, quod sub diversis obtutibus spectarentur. Hæreseos infamia laborarunt, quatenus divinam Episcopatus auctoritatem tribuere velle tradendo electis Præsulibus Baculum Pastoralem & Annulum, Laici Principes præsumebantur; quod tamen sibi non arrogabant. Innoxiæ habitæ sunt, cum innotuit Ecclesiæ, Principes non sibi tribuere *Investituram, quæ Episcopum perficit*, id est, spiritalis concessionem potestatis; sed *Investituram, quæ Episcopum pascit*, (ut loquitur *Goffridus Vindocinensis*) id est, concessionem feudorum, & bonorum temporalium, quocumque ritu, & quibuscumque solemnibus id præstarent. Non dispari ratione Clerus Gallicanus & Academia Parisiensis, Annatarum exactionem diversa ratione, & variis obtutibus spectatam, simoniæ damnarunt, & ab omni simoniæ suspicione immunem judicarunt: Damnarunt ut simoniacam, si absque Regis & Prælatorum assensu exigerentur, ob electionum sacrarum aut præsentationum confirmationem: A simoniæ vitio liberam judicarunt, & etiamnum judicant, si exigerentur ac solverentur; ut exiguntur, solvunturque modo, & ab annis retro pluribus exactæ sunt, & solutæ vero & reali titulo subventionis, Gallicanæ Ecclesiæ Regumque Christianissimorum accedente consensu, quem nusquam revocare, quamdiu Summi Pontifices Concordata fideliter ac religiose servabunt, pietatis & æquitatis est.

ARTICULUS VI.

Annatas solvere, pium est: Exigere, nec simoniacum, nec injustum.

Rationes pro honestate & æquitate Annatarum. Ratio prima.

PRosper Fagnanus vir Pontificii Juris peritissimus, Commentariis in primam partem Libri 5. Decretalium, ad Titulum, *Ne Prælati vices suas, &c.* ad Caput, *Præterea*, Annatarum honestatem & æquitatem his rationibus probat & tuetur.

I. Summo Sacerdoti *decimam partem decimarum* solvi Lex præcipiebat (numer. 18.) Cum igitur illicitum esset ac inhonestum, Decimarum loco solvi annatas Romano Pontifici, qui Supremus Ecclesiæ Sacerdos est, cum ejus ministerium longe sit amplius ac præstantius quam legalis Pontificis, qui Sacrificiorum dumtaxat curam gerere tenebatur, & eorum quæ Judaicam Religionem spectabant; Romanum porro Pontificem Supremum esse totius Ecclesiæ militantis Sacerdotem, cum multa alia probent, *Sanctus Bernardus* diserte asserit lib. 2. *De consideratione ad Eugenium*, cap. 8. *Quis es? Sacerdos Magnus Summus Pontifex. Tu Princeps Episcoporum, tu hæres Apostolorum, tu Primatu Abel, Gubernatu Noe, Patriarchatu Abraham, ordine Melchisedech, dignitate Aaron, auctoritate Moyses, judicatu Samuel, potestate Petrus, unctione Christus. Tu es cui claves traditæ, cui oves creditæ sunt. Sunt quidem & alii Cœli Janitores, & gregum pastores: sed Tu tanto gloriosius, quanto & differentius utrumque præ cæteris nomen hæreditasti. Habent illi sibi assignatos greges, singuli singulos; Tibi universi crediti, uni unus. Nec modo ovium, sed & Pastorum, Tu unus omnium Pastor.*

II. Omnibus curam animarum gerentibus pie solvuntur decimæ: Summus itaque Pon-

Pontifex qui constitutus est Pastor totius gregis Dominici, & qui omnium Ecclesiarum curam gerit & solicitudinem, annatas absque ullo vitio recipere potest, easque pie conferunt Præsules designati.

Ratio secunda.

III. Ecclesia universalis unum corpus mysticum est in multa membra divisum. Hujus mystici Corporis Caput visibile & ministeriale est Romanus Pontifex: membra sunt Ecclesiæ ceteræ per orbem diffusæ. Cum igitur cætera membra capiti subvenire debeant in corpore mystico ex lege pietatis & charitatis, sicut ex lege naturæ in corpore naturali; æquum ac ipsum est ut Summo Pontifici & Ecclesiæ Romanæ subsidia aliqua ab aliis Ecclesiis conferantur. Constituta porro sunt, ex consuetudine Prælatorum & Principum assensu firmata, in solutione Annatarum. Annatas ergo solvere, pietatis & æquitatis est; ac proinde Summus Pontifex exigere illas potest absque simoniæ labe.

Cap. 16. Quæst. 7. in Cap. 1. De Decimis, & in Cap. Cum secundum de Prædis.

Ratio tertia.

IV. Cathedrales Ecclesiæ & Abbatiæ fundatæ & erectæ non fuere absque Romanæ Ecclesiæ auctoritate, quæ propterea *omnium Ecclesiarum Mater* appellatur; quia omnes Ecclesiæ ex illius utero prodierunt, ut colligitur ex Cap. 1. & 2. Distinct. 12. & Cap. *Dudum*, *Causa 3. Quæst. 6.* & luculentius ex Concilio Lateranensi sub *Innocentio tertio* Cap. 5. Hujus autem Ecclesiæ Sponsus visibilis est Romanus Pontifex *omnium Christianorum Pater & Doctor*. Cum igitur Filii Patri naturali subministrare debeant alimenta, ut lex naturæ docet, utque jura omnia faciunt, & filiæ teneantur alere matrem inopem, secundum eadem jura: multo magis Patrem & Matrem spiritualem juvare debent filii spirituales, eisque temporalia subsidia non negare. Porro Annatæ subsidia temporalia sunt, easque eo nomine Summus Pontifex exigit: Eas igitur solvere, pium est; exigere nec simoniacum, nec injustum.

Ratio quarta.

L. Qui filios C. Quæ res pignore obligari possint & 2. Cod. De Patrim. L. Filia. C. De Adopt.

V. Pensiones Ecclesiasticas licitas esse & honestas certum est, servatis conditionibus a Jure præscriptis. Quidni igitur licita sit & honesta Annatarum, prout nunc fit, exactio? Præsertim cum pensio singulis annis, Annata primo dumtaxat anno, quo quis beneficium impetrat, debeatur. Et quia onus perpetuum non est, non dicitur beneficium cum diminutione conferri, contra Juris Canonici dispositionem, quo sancitum est, *Ut Ecclesiastica beneficia sine diminutione conferantur.*

Ratio quinta.

VI. Sexta ratio sumitur ex Jure *Deportus*, quo Archidiaconis fructus unius anni ex beneficiis parochialibus, dum vacant, in plurimis Ecclesiis quæsiti sunt, ut constat ex Extravaganti, *Suscepti*, *De Electione*, quæ est *Joannis XXII.* utque consuetudo longo ac legitimo usu comprobata, & multis Senatus consultis hoc in Regno vindicata edocet: Cum igitur Summo Pontifici multo plura & longe graviora sustinenda sint onera pro universalis Ecclesiæ bono, quam Archidiaconis pro bono illius partis diœceseos, cujus curam sub Episcopis gerunt: non est simoniacum vel injustum, quod ex Episcopatibus & Abbatiis vacantibus dimidiam partem fructuum unius anni percipiat. Nihil igitur in exactione Annatarum pravum & inhonestum est.

Ratio sexta.

VII. Principi tributa & stipendia solvuntur ex publico, in recognitionem universalis Dominii, & propterea nulli præscriptioni obnoxia sunt, ut habetur in Canone *De præscriptione triginta annorum*, *L. competit.* Item debentur Principi hujusmodi subsidia, quia Justitiæ suis in ditionibus servandæ invigilat. Igitur Summo Pontifici, qui Ecclesiæ præest universæ & qui justitiæ & disciplinæ toto in orbe Christiano custos est & vindex, Canonum exequendorum auctor majorum judex & arbiter causarum, subsidia quædam ex pietate & charitate debentur. Quæ tamen imponere non potest sicut Reges & Principes Supremi; quia *Reges gentium dominantur earum*: Summus autem Pontifex *non sic*. Pontificatus enim non est *Dominatio in Clero*, sed *ministerium*. Non potest (inquam) tributa ulla imponere Ecclesiis absque consensu Antistitum & Principum, ut in Concilio Constantiensi decretum est: sed illo semel habito, juste percipit fructuum temporalium, quæ ex Beneficiis Ecclesiasticis colliguntur, partem aliquam subventionis nomine, ad ferenda regiminis onera, suisque & publicis Ecclesiæ necessitatibus consulendum. Cum igitur Annatæ nihil sint aliud quam dimidia pars fructuum, qui ex Episcopatibus & Abbatiis colliguntur, eo quo vacant anno; seu pecunia pro illis numerata, subsidii nomine; Summus Pontifex absque simoniæ, aut illius injustitiæ vitio illas exigere potest.

Ratio septima.

Ratio octava. VIII. Annatarum a simoniæ labe immunitas etiam probatur ex Ecclesiæ consensu & consuetudine, quæ majoris auctoritatis est, quam Doctoris cujuscumque sententia, ut docet *S.Thomas* Secunda Secundæ, Quæst. 10. Art. 12. Item ex Constitutionibus *Joannis XXII. Bonifacii IX. Pii II. Pauli II. Clementis VII. Julii III. Pauli IV. Pii V. & Sixti V.* Item ex Auctoritate Concilii Viennensis, in quo licet actum fuerit de servitiis ipsis tollendis, tamen prævaluit sententia ut remanerent, teste *Joanne Andrea* in Cap. *Inter cætera, De Officio Ordinarii*. Item ex Concilio Constantiensi, quod circa Annatas & minuta servitia nihil novi statuit, immo potius voluit ut in statu pristino remanerent, ut ostendimus Articulo 3.

Ratio nona. IX. Ex Privilegio Apostolico, consuetudine, vel statuto induci potest, ut fructus primi anni, immo & duorum, vel plurium annorum, fabricæ, Episcopo, vel alteri cuipiam reserventur. Idque etiam pro debitis Episcopi solvendis, vel ex alia rationabili causa, ut constat ex Cap. *Si propter*, Tit. *de Rescrip. in Sexto*, & ex Cap. *Præsenti*, Tit. *de Officio Ordinarii*. Multo igitur magis Summi Pontifices potuerunt medios fructus primi anni sibi reservare pro suis & Ecclesiæ necessitatibus.

Ratio decima. X. Ratio decima ex jure gentium eruitur, apud quas inferiores Sacerdotes subsidia quædam Summo Sacerdoti conferebant. Cujus rei celebre refert exemplum *Joannes Grammaticus* in illud Aristotelis Metaphysicorum 1. *Sacerdotum genus apud Ægyptios vacare permissum est*; ubi hæc habet: *Ægyptii primi, deinde gentium omnium Sacerdotes fuerunt locupletes, præsertim Sacerdotes Maximi. Nam inferiores Sacerdotes in ingressu Sacerdotii mediam partem redituum Summo Sacerdoti ministrabant.* Porro quod ratio docuit Ethnicos, pietas Christianos non docebit? Alienum scilicet a justitia non esse, ut Summo totius Ecclesiæ Sacerdoti subsidium quoddam ab inferioribus solvatur, sive Decima sit, sive Annata, sive quodvis aliud oblationis genus. Hæ sunt *Fagnani* viri doctissimi rationes, necessariis exceptionibus interdum limitatæ, & paulo aliter propositæ; modo scilicet ad Gallicanæ Ecclesiæ Jurisprudentiam & Libertates accommodato. Non enim probamus aut probare possumus, quod *Fagnanus*, & alii Romanæ Curiæ Jurisperiti asserunt, *Annatas Summo Pontifici debitas esse jure Divino & Naturali*: Quamvis eo jure ipsi deberi subsidia quædam in necessitatibus, fateamur.

Exceptiones contra Fagnanum in Commentatione de Annatis. XI. Supra dictas etiam rationes id unum probare censemus, quod Annatæ a simoniæ vitio liberæ sint, illasque solvere pietatis sit, charitatis, & postquam Prælati & Reges consensere, æquitatis: Non autem ut nullo hujusmodi consensu accedente earum solutio necessaria sit, & strictæ obligationis, quemadmodum Levitarum contributio de suorum redituum decima Summo Sacerdoti necessaria erat, divinique juris ac mandati tempore Legis Veteris; & sicut solutio Decimarum secundi Ordinis Sacerdotibus curam animarum habentibus modo necessaria est. Discriminis enim ratio manifesta est; ut observat doctissimus Archipræsul *Petrus de Marca*. Pontifices namque Judaicæ Gentis nullo alio reditu fruebantur. At Disciplina Ecclesiæ Christianæ alio modo providit sustentationi sui Cleri, distributis videlicet Ecclesiis in Diœceses, ea ratione, ut omnes reditus Diœceseos essent in potestate Episcopi, juxta Canones Antiochenos & Chalcedonenses, & Decreta Summorum Pontificum Gelasii & Symmachi. Et in hac generali institutione portio quoque sua Romanis Pontificibus tributa est in Diœcesi Romana: Qua portione sibi satisfactum putarunt, nullum præterea subsidium implorantes, etiam tum quando solis Fidelium oblationibus potiebantur; multo magis cum ad eam portionem accessere prædia & latifundia ab Imperatore Constantino & Romanis Senatoribus Ecclesiæ Romanæ in diversis Provinciis collata; & multo magis adhuc cum Regum Christianissimorum *Pippini, Caroli Magni, & Ludovici Pii* magnificentia locupletata est ob concessum Sedi Apostolicæ Exarchatum Ravennæ, Ducatum Romanum, itemque Spoletanum, & alia ingentia Patrimonia.

XII. Non probamus etiam, quod *Fagnanus* & alii ab ipso laudati Jurisconsulti asserunt, *Papam posse collectare* (ut loquuntur) *Ecclesias totius orbis*, & subsidia imponere, quemadmodum Princeps sæcularis, *etiam sine causa*. Inconcussa enim apud nos sunt Concilii Constantiensis, & *Martini V.* Pontificis Maximi Decreta, quibus vetitum est ne id fiat absque Auctoritate Concilii Generalis, vel saltem nisi ex ma-

gna

gna & ardua causa, Ecclesiæ totius bonum spectante, & Prælatorum, quorum interest, accedente consensu. Decretum Concilii, quod ad calcem Actorum, post confirmationem Constitutionum *Friderici II.* Imperatoris habetur, his verbis conceptum est: *Declarat Sancta Synodus, non licere Summo Pontifici indictiones, sive exactiones quascumque supra Ecclesias, vel Ecclesiasticas Personas imponere per modum Decimæ, vel alio quovis modo. Si vero causa necessitatis accideret, propter quam esset eidem debite subveniendum, vocato Generali Concilio, secundum quod expediens videbitur & utile, secundum Decretum Concilii provideatur eidem.* Et hæc quidem forma Decreti potius videtur, quam Decretum. Si quidem aliud *Martini V.* nomine, sacro approbante Concilio editum est Sessione 43. quod est hujus tenoris: *Præcipimus & mandamus, Jura, quæ prohibent, inferioribus a Papa, Decimas & alia onera Ecclesiis & Personis Ecclesiasticis imponi, districtius observari. Per Nos autem nullatenus imponantur generaliter super totum Clerum, nisi ex magna & ardua causa & utilitate, universalem Ecclesiam concernente, & de consilio & consensu, & subscriptione Fratrum nostrorum Cardinalium, Prælatorum, quorum consilium commode haberi poterit. Nec specialiter in aliquo Regno vel Provincia, & ipsis non consentientibus, vel eorum majori parte, & eo casu per Personas Ecclesiasticas, & Auctoritate Apostolica dumtaxat levetur.* Longe vero ante Concilium Constantiense in Galliis pro certissimo Axiomate ac Lege inviolabili habebant, Summum Pontificem nullam contributionem Viris Ecclesiasticis imperare posse absque consensu Regis & Ecclesiæ Gallicanæ, ut constat ex Pragmatica Sanctione *Sancti Ludovici*, Articulo 5. cujus hæc sunt verba: *Item exactiones & onera gravissima pecuniarum per Curiam Romanam Ecclesiæ Regni nostri impositas vel imposita, quibus Regnum nostrum miserabiliter depauperatum existit; sive etiam imponendas, vel imponenda, levari aut colligi nullatenus volumus, nisi dumtaxat pro rationali, pia & urgentissima causa, vel inevitabili necessitate, ac de spontaneo & expresso consensu nostro, & ipsius Ecclesiæ Regni nostri.*

XIII. Non probamus etiam quod *Oldradus*, *Fagnanus*, aliique nonnulli Canonistæ asserunt, Romanum Pontificem Summum Imperium habere in bona omnium Ecclesiarum, adeo ut quidquid habent inferiores Ecclesiæ, quasi in peculio habeant separatum quodammodo a rationibus Dominicis, Domini permissu. Sicque cum Romana Ecclesia aliquid percipit ab Ecclesiis inferioribus, nihil de novo acquirat, sed retineat quod suum est. Nam proprietatem bonorum hujusmodi ipsis Ecclesiis particularibus vindicamus, administrationem & dispensationem immediatam Prælatis, dispensationem vero generalem, seu potius directionem dispensationis ad necessitatem vel utilitatem præsentissimam universalis Ecclesiæ, Romano Pontifici; qui proinde nec bona Ecclesiarum ad libitum distrahere potest, nec tributa Clero imperare, non accedente consensu ipsarum Ecclesiarum particularium, quarum interest. Porro dominium omnium bonorum Ecclesiasticorum penes Summum Pontificem non esse, docent non solum *Joannes de Parisiis* Ordinis FF. Prædicatorum Theologus Parisiensis, in Tractatu *De potestate Regia & Papali*, Cap. 6. sed & *Cajetanus* Cardinalis ejusdem Ordinis Commentario in Secundam Secundæ *S. Thomæ*, Quæst. centesima, Art. 1. & *S. Thomas* ibidem in Responsione ad Objectionem septimam dicens: „ Papa post incurrere vitium simo„ niæ, sicut & alius homo: peccatum enim tanto in aliqua persona est gravius, quan„ to majorem obtinet locum. Quamvis enim res Ecclesiæ sint ejus ut principalis „ Dispensatoris; non tamen sunt ejus ut Domini, & possessoris: Et ideo si reciperet „ pro aliqua re spirituali pecuniam de reditibus Ecclesiæ alicujus, non careret vi„ tio simoniæ.

XIV. Denique non agnoscimus (quod ajunt illi Canonistæ) adeo antiquam esse Annatarum Institutionem, ut de illius initio non extet memoria; & absurdum putamus illam ad Apostolorum tempora & Ecclesiæ nascentis exordium referre; & Collectas, quas pro Ecclesiæ Hierosolymitanæ pauperibus, in aliis Ecclesiis factas Apostolorum Acta memorant, similesque contributiones charitatis, de Annatis interpretari. Porro Annatarum originem superius indigitavimus.

XV. Verum non minori quam ipsi studio Annatas a simoniæ labe vindicamus contra

Culmer. in Comment. Pragmat. Sanctionis, De Duar. in Tract. de Benef. Lib. 6. Car. Molin. ad Edictum de parvis Datis I. Laun. in Lib. de Veneranda Rom. Eccles. Tradit. circa Simoniam.

Cuimerium, *Duarenum*, *Carolum Molinæum* & *Joannem Launojum*, & cum Archipræsule doctissimo *Petro de Marca* lib. 6. *Concordia Sacerdotii, & Imperii* Cap. 12. N. 6. dicimus: *Æquum non esse ut priscam severitatem mordicus teneamus quoad Annatas, quas Episcopi solvunt, cum eæ obnoxiæ sint interpretationi quæ ipsas liberat a vitio simoniæ, titulo videlicet subventionis: Modus quippe adigendi ad eorum solutionem, retentis videlicet Bullis, qui erat lapis scandali tempore Conciliorum Constantiensis & Basileensis, in consuetudinem versus est absque ulla conquestione Prælatorum, aut Principum, qui solutioni huic consenserunt, sub titulo subventionis. Ea videlicet ratione tollitur omnis suspicio simoniæ, quandoquidem alio titulo reali & legitimo solvuntur, cujus natura mutari non potest ob modum qui observatur in solutione.* Præterea *Immanis confusio turbaret Ecclesiam, si omnes istæ Promotiones essent simoniacæ. Papa quippe esset irregularis, & Episcopis omnibus interdictum esset functionibus sui Ministerii. Neque opponi posset, Papam conferendo Beneficium, dispensare ab hoc vitio: Quia simonia hæc, si ulla in eo esset, Juri Divino, super quo dispensari non potest, repugnaret, ut supra dixi & præterea Papa non posset dispensare super crimine quod ipse committeret.*

Annatæ solo subventionis titulo solvuntur.

Annatæ non solvuntur pro collatione & provisione Beneficiorum.

XVI. Nec refert quod ante Bullarum concessionem exigantur Annatæ, si titulo subventionis conferantur, & ut pretium dimidiæ partis fructuum Beneficii, quæ Sedi Apostolicæ ex pietate debetur subsidii nomine. Sicut enim quilibet Episcopus aut Abbas, allusve Beneficiatus, fructus temporales, quos suo colligit ex Beneficio, absque simoniæ labe & suspicione vendere potest: ita Summus Pontifex dimidiam partem fructuum, Sedi Apostolicæ ex consuetudine Prælatorum & Principum consensu firmata quæsitorum, vendere absque simonia potest. Nec enim propterea venditur Episcopis aut Abbatibus designatis jus aliquod spirituale; quia in collatione Beneficii fructus hujusmodi deducuntur tamquam æs alienum; & Beneficiatus tenetur hoc onus subire, ut colligitur ex Cap. *Tua nobis*, Tit. *De Verborum Significatione* lib. 5. Decretalium, & ex Cap. *Si propter*, tit. *De Rescriptis*, in Sexto. Est enim onus annexum Beneficiato. Hinc Sacra Congregatio Concilii Tridentini Interpres, rogata, An si vigeret ea consuetudo ut fructus dimidii anni cujuslibet Præbendæ vacantis cederent in utilitatem Mensæ Capitularis, ea sit sublata, Cap. 14. Sessionis 24. ejusdem Concilii, respondit: Non esse sublatam, quod sit onus impositum Beneficio, non Beneficiato, ut refert *Fagnanus*. Porro quod Annatarum solutio sit redemptio dimidiæ partis fructuum, quam Sedi Apostolicæ laudabilis consuetudo vindicavit, non vero Provisionis aut Collationis emptio, probat idem Auctor triplici ratione ex Romanæ Cancellariæ praxi petita.

Primo, quia Collatio & Provisio gratis fiunt, antequam Annatæ pecunia numeretur, aut promittatur: Nec ob solutionis defectum impeditur Supplicationis expeditio (ut loquuntur) sed cum Prælati Pontificium Diploma, quod eorum confirmationem & Provisionem testatur & probat, obtinent, tunc Annatas ex consuetudine persolvere jubentur. Qui si numquam Diploma sibi conscribi, sigillari, & dari curent, ut contingit illis, qui ante Bullarum concessionem in aliorum favorem cedunt, nihil solvunt, quamvis Beneficium ipsis collatum fuerit. Gratia namque sola subscriptione Supplicationis perficitur, ut colligitur ex L. *Afflatus*. C. *De Diversis Rescriptis*, Cap. *Institutionis*. Sed enim Bullarum concessio non requiritur ad gratiæ perfectionem, sed tantummodo ad illius probationem. Unde non est opus eas proferre nisi ubi gratia, id est, Beneficii gratuita collatio, promulganda est, sive (ut loquuntur Cancellariæ more) Canonizanda, ut ex multis Rotæ Decisionibus & Juris Canonici consultissimorum Interpretum Responsis *Fagnanus* observat.

Secundo, Annatas non solvi pro Collatione & Provisione Beneficii, sed pro redemptione dimidiæ partis fructuum, ex eo probatur, quod si unum idemque Beneficium, sive minus & inferioris Ordinis sive majus & Consistoriale (ut vocant) qualia sunt Episcopatus & Abbatiæ, uno eodemque anno bis aut pluries vacare contigerit, illudque successive duobus conferri, Annata & Servitia consueta semel dumtaxat solvuntur, ut Constitutione *Gregorii XII.* pro Regno Francorum sancitum est, utque in Romana Curia observatur, Id autem minime fieret, si Annata & Servitia exigerentur pro Collatione & Provisione Beneficii.

Ter-

Tertio idem probatur ex eo quod nullæ ex distributionibus quotidianis Annatæ solvantur, nulla servitia, secundum Extravagantem Joannis XXII. *Cum nonnullæ*. Unde in Canonicorum provisionibus frequenter exprimitur, quod fructus ultra viginti-quatuor Ducatorum summam non assurgant, & ab Annatæ aut servitiorum onere liberantur, quamvis distributiones quotidianæ pinguissimæ sint, & maximum reditum conficiant. Cujus moris non alia ratio est, nisi quod nomine fructuum distributiones hujusmodi non intelliguntur. Quamobrem in Regulis Cancellariæ de valore fructuum exprimendo non comprehenduntur. Ex quibus colligitur, numerari pecuniam ratione fructuum dumtaxat, qui Sedi Apostolicæ ex consuetudine singularum Ecclesiarum & Principum consensu firmata solvi debent, non autem pro Beneficii collatione aut Provisione. Alioqui fructus inter & distributiones quotidianas discrimen frustra constitueretur. Ita ratiocinatur *Fagnanus*.

XVII. Quod vere prudenterque scripsit Illustrissimus Archipræsul *Petrus de Marca*, æquum non esse ut priscam severitatem quoad Annatas teneamus, illasque simoniæ vitio laborare censeamus, cum subsidii titulo solvantur, confirmari potest ex *Inthronisticorum & Emphanisticorum* jure, quod *Justinianus* Imperator novella 123. confirmavit. Consuetudo invaluerat ut Episcopi, postquam consecrati fuerant, certam pecuniæ summam pro inthronizatione sua Archipresbytero & Archidiacono Ordinatoris traderent, cujus pars Episcopis qui ad Consecrationem ex diversis Provinciæ locis venerant, Honorarii, Congiariique nomine conferretur; pars Clericis & Notariis qui in ordinatione ministraverant. Clerici quoque ordinati & in Ecclesia intitulati, salaria quædam solvere consueverant iis qui in hujusmodi ordinationibus ministrabant, quæ *Emphanistica* & *Insinuativa* vocabantur, quasi pro insinuatione & descriptione Clerici in libris & matricula Ecclesiæ conferri solita. Jura enim hujusmodi a simoniæ vitio purgata sunt, quia pecuniam ut pretium ordinationis minime conferri exploratum erat, sed ut subsidium, congiariumque, ad levandos sumptus, qui Episcopis tum in itinere, cum in mora facienda incumbebant, & in salarium laboris ministrorum, quibus certi reditus non erant assignati: Nec ullo pacto interveniente, sed sola consuetudine suffragante, fiebat illa pecuniæ collatio: Non erat exactio, sed spontanea contributio, quæ Principis lege firmata est, & ad honestam mediocritatem redacta. Neque ergo Annatarum perceptio & exactio, postquam consuetudine particularium Ecclesiarum & Principum assensu firmata invaluit, simoniaca censenda est, cum solo titulo subventionis exigantur & solvantur, modusque sit ipsis adhibitus.

Annatarum subsidium a simoniæ labe antiquis exemplis purgatur.

XVIII. Idem confirmatur ex alia consuetudine, qua Imperatores, a *Justiniano* usque ad *Constantinum Pogonatum*, jus sibi vindicaverant confirmandæ suo consensu electionis Pontificiæ, & auri pondus ante hujusmodi confirmationem a Pontificibus electis exigebant. Viguit ea consuetudo usque ad *Agathonem*, qui Edictum a *Constantino Pogonato* obtinuit, quo Summi Pontifices hoc onere liberati sunt. Nullus tamen Pontificum hoc tributi genus solvere recusavit, nullus hanc exactionem simoniæ damnavit. Noverant quippe illam ab Imperatoribus non exigi ut pretium pro dignitate pontificia quam non conferebant, nec pro consensu electioni Pontificiæ præstito, sed titulo subsidii, ob protectionem, & tuitionem Ecclesiæ, & ob Imperii defensionem, cujus membra erant Viri Ecclesiastici, & ipsi Romani Pontifices. Cur igitur Annatæ eodem subsidii titulo collatæ simoniacæ censerentur? Non me latet viros eruditos sensisset, Imperatores tributum illud exigentes antequam Ordinationi Romani Pontificis præberent assensum, fuisse Simoniacos; Pontifices vero simoniæ reos non fuisse, quia injustam Ecclesiæ vexationem redimebant. Verum si Pontifices exactionem illam simoniæ vitio laborare censuissent, id ne dissimulassent? Non-ne monuissent Principes, tributum illud ipsos exigere non posse absque simoniaca hæresi? Ignorabant-ne illud *Cælestini I.* in Epistola ad Episcopos Galliarum? *In talibus causis non caret suspicione taciturnitas; quia occurreret veritas, si falsitas displiceret. Merito namque nos causa respicit, si silentio faveamus errori*. Ignorabant ne illud *S. Leonis* ad *Turribium* scribentis? *Qui alium ab errore non revocat, seipsum errare demonstrat*. Illud *Felicis tertii* in Epistola ad *Acacium* scribentis? *Error cui non resistitur, approbatur, & veritas, quæ minime defensatur, opprimitur*

primitur. Illud denique S. *Gregorii Magni* in Epistola ad *Eusebium* Thessalonicensem Episcopum? *Qui non corrigit resecanda, committit*. Hanc sane Moralis Christianæ Regulam non ignorabant omnium Christianorum Patres & Doctores. Docuissent ergo Imperatores exactionem hujusmodi simoniacam esse, eamque ut talem damnassent. Nec enim ignaviæ aut timori ipsorum silentium tribui debet, cum nonnulli ipsorum Imperatoribus restiterint pro defensione veritatis & justitiæ. Notum est quanta animi fortitudine *Vigilius* Papa *Justiniano* & *Theodoræ Augustæ* restiterit, contumelias & exilium pati potius eligens, quam vel *Anthimum* Patriarcham Hæreticum in sedem restitueret, vel trium Capitulorum damnationi subscriberet. Notum est quam intrepido animo *Joannes IV.* adversum Ecthesim *Heraclii*, & Martinus I. adversus Typum *Constantis* insurrexerint, quia silentium de vocabulis unius vel duarum operationum indicendo, Monothelitarum hæresim fovebant. Adde quod *S. Gregorius*, qui *Mauritium* Imperatorem sedulo admonuit, cum aliqua contra Dei gloriam & Ecclesiæ bonum præcepit, ut cum Milites Monachos fieri vetuit, mutus non fuisset, cum solita pecunia ab ipso exacta est; & qui Summi Pontificatus apicem ex humilitate fugiebat, hanc omnino rationem arripuisset suo faventem proposito, illam ut recusaret Dignitatem. Quod cum non præstiterit, argumento est illum minime existimasse tributum illud esse simoniacum.

XIX. Solet objici, *S. Gregorium* in hæc verba Psalmi 4. Pœnitentialis, *Qui laudabant me, adversum me jurabant*: illam Imperatorum exactionem ut simoniacam diserte damnare, in eamque vehementer declamare. „ Concitavit enim (*inquit*) adversus Ecclesiam Dei, non solum innumerabilem populi multitudinem, verum etiam Regiam, „ si fas est dicere, potestatem. Nulla enim ratio sinit ut inter Reges habeatur, qui „ destruit potius quam regat Imperium, & quoscumque habere potest perversitatis suæ „ socios, eos a consortio Christi efficit alienos. Qui turpissimi lucri cupiditate illectus „ Sponsam Christi captivam cupit adducere, & Passionis Dominicæ Sacramentum ausu „ temerario contendit evacuare. Ecclesiam quippe quam sui Sanguinis pretio redemptam „ Salvator noster voluit esse liberam, hanc iste potestatis Regiæ jura transcendens, „ facere conatur ancillam. Quanto melius foret sibi Dominam suam esse agnoscere, „ eique Religiosorum Principum exemplo devotionis obsequium exhibere; nec contra Deum „ fastum extendere dominationis, a quo suæ dominium accepit potestatis? Ipse est enim „ qui ait: *Per me reges regnant*. Sed immensæ cæcatus cupiditatis caligine, & divino, „ ut patet, ingratus beneficio, & contra Deum fastuosus, terminos quos posuerunt Pa- „ tres nostri, contempto divino timore transgreditur, & contra Catholicam veritatem „ suæ furore tyrannidis efferatur. In tantum autem suæ temeritatem extendit vesaniæ, ut „ Caput omnium Ecclesiarum Romanam ecclesiam sibi vendicet, & in Domina Gentium „ terrenæ jus potestatis usurpet. Quod omnino ille fieri prohibuit, qui hanc B. Petro A- „ postolo specialiter commisit, dicens: Tibi dabo Ecclesiam meam.

Prov. 8, 15. *Matth. 16.*

Commentarius in Psalmos Pœnitentiales non est S. Gregorii Magni.

XX. Verum ille in Psalmos Pœnitentiales Commentarius non est *S. Gregorii Magni*. Nec enim in MSS. Operum illius Codicibus habetur, nec ullus a quopiam hucusque proferri potuit MS. Codex, aut ab Auctoribus laudari, in quo ejus adscriptum nomen habeat: nec Scriptores coævi aut suppares, qui Operum *S. Gregorii* meminerunt, & ex iis insignes sententias deflorarunt, *S. Paterius* ejus discupulus, Romanæ Ecclesiæ Notarius & Secundicerius, *Sanctus Isidorus Hispalensis*, *Tajus* Cæsaraugustanus Episcopus, *Sanctus Ildefonsus*, Venerabilis *Beda*, & alii, agnoverunt illum Commentarium ut *S. Gregorii* fœtum. Secundo, non conveniunt *S. Gregorii* ingenio, & ejus in *Mauritium* Imperatorem perpetuæ venerationi, immo nec rei veritati illa verba: „ Nulla ratio sinit ut inter Reges habeatur qui destruit potius quam regat Imperium, & contra Catholicam „ veritatem suæ furore tyrannidis efferatur. *Nec illa*: Sunt etiam portæ inferi quædam „ Potestates hujus Mundi. Quid enim Nero? Quid Diocletianus? Quid denique iste „ qui hoc tempore Ecclesiam persequitur? *Nec illa in Proœmio Psalmi 7*. Persequitur „ enim hoc tempore Schismaticus Corpus Christi: impugnat Hæreticus Ecclesiam, unitatem infidelis perturbat. “ Constat enim *Mauritium* Imperatorem contra Catholicam veritatem nusquam pugnasse, immo ipsam protexisse, & integerrimæ semper fuisse fidei, ipsius *S. Gregorii* testimonio, Lib. 7. Epistola 48. Indictione 2. „ Pro vita, *inquit*, „ Piissimi

„ Piissimi & Christianissimi Imperatoris, & tranquillissima ejus Conjuge & mansuetissi-
„ ma ejus Sobole semper orandum est, quorum temporibus Hæreticorum ora conticescunt:
„ quia etsi eorum corda in insania perversi sensus ebulliunt, Catholici tamen Imperatoris
„ tempore prava quæ sentiunt, eloqui non præsumunt.

Et Epistola 63. Libri 5. Indictione 14. „ Inter armorum curas, & innumeras solicitudines,
„ quas indefesso studio pro Christianæ Reipublicæ regimine sustinetis, magna mihi cum
„ universo Mundo lætitiæ causa est, quod Pietas vestra custodiæ fidei, qua Dominorum
„ fulget Imperium, præcipua solicitudine semper invigilat. Unde omnino confido, quia
„ sicut Vos Dei causas religiosæ mentis amore tuemini, ita Deus vestras Majestatis suæ
„ gratia tuetur & adjuvat. Qualiter autem Pietatis vestræ Serenitas contra Donatistarum
„ flagitiosissimam pravitatem consideratione justitiæ, & sincerissimæ Religionis zelo com-
„ mota sit, directarum lucidissime tenor insinuat Jussionum.

Præterea, Commentator ille reprehendit Principem, de quo loquitur, quod *in Domina gentium terrenæ jus potestatis usurpet:* Qua vero ratione hæc in *Mauritium* scripsisset *S. Gregorius* qui Romæ Dominæ Gentium ipse Dominus erat, & cujus Imperio ac Mandatis subditum sese profitebatur? Epistola 26. Libri 2. „ Ego vero hæc Dominis meis lo-
„ quens, quid sum nisi pulvis & vermis? ... Ego quidem jussioni subjectus, eamdem Le-
„ gem per diversas terrarum partes transmitti feci, & quia Lex ipsa omnipotenti Deo
„ minime concordat, ecce per suggestionis meæ paginam Serenissimis Dominis nuntia-
„ vi. Utrobique ergo quod debui exsolvi, qui & Imperatori obedientiam præbui, &
„ pro Deo, quod sensi, minime tacui.

Denique *S. Gregorius* summo semper honore *Mauritium* prosecutus est, & ad ipsum summa semper mansuetudine temperatas literas dedit, iis etiam temporibus, quibus ipsum expertus est minus æquum, ut cum *Maximum* Salonitanum Episcopum simoniace ordinatum, & Anathemate ab ipso *Gregorio* percussum protexit, & cum Sanctissimum Pontificem irreverenter tractavit, ipsum simplicem vocans, ipsique succensens, quod pro pace cum *Agilulpho* Longobardorum Rege *concilianda satageret*; ut constat ex Epistolis 31. & 34. Libri 4. Non est igitur verisimile quod *S. Geegorius* humanissimus, prudentissimus, humillimus Pontifex tam acerba declamatione *Mauritium* Imperatorem vexasset, qualis illa est Commentatoris in Psalmos *Pœnitentiales*, cujus Commentarius anno 1512. lucem demum aspexit, & *S. Gregorio* tum primum adscribi cœpit.

XXI. Objiciet quispiam, Annatas a Summis Pontificibus necessarii subsidii titulo exigi non posse, cum liberalitate Christianissimorum Regum locupletata sit Ecclesia Romana Ravennæ Exarchatu, Ducatu, Romano, & Spoletano, aliisque ingentibus Patrimoniis; cui antea prædia & latifundia a Constantino Imperatore, & Romanis Senatoribus collata, & sub Paganis Imperatoribus Matronarum oblationes, ut *Ammianus Marcellinus* testatur, abunde sufficiebant ad Summi Pontificis Clerique vitam statumque sustentandum, & ad pauperes, cum Romæ, tum in diversis Provinciis alendos. *Objectio contra Annatas*

XXII. Verum aucta Sedis Apostolicæ temporali Majestate, novas ipsi præbitas fuisse ingentium sumptuum occasiones nemo nescit; aucta fuisse cum opibus onera, universalis Ecclesiæ necessitatibus Pontifices consulere debere pro viribus, ærario vacuo id non posse; tantillum Annatarum subsidium, quarum solutionem iis interdum condonant, qui ad opulentiora Beneficia promoventur, sive ob merita in Ecclesiam, sive ob Regum ac Regni Administrorum commendationem, superfluum non esse Pontificibus, qui in solam Ecclesiæ utilitatem Ecclesiæ bona profundunt, sive ad Imperii Christiani defensionem adversus Infideles, sive ad subveniendum Christianis & Catholicis Regibus, cum factionibus Hæreticorum, aut quorumvis perduellium conjurationibus eorum Majestas ac Regna in discrimine versantur: sive ad destinandos fovendosque Prædicatores in terras Infidelium ad fines Ecclesiæ propagandos; sive ad Neophytorum Urbis & Ditionis totius Ecclesiasticæ levandam inopiam; ut facere *Pius V. Clemens* IX. *Innocentius Undecimus*, atque Sanctorum Pontificum hac etiam in re imitator *Innocentius Duodecimus* ad hanc diem fecit, & porro facere non cessat, domesticis dumtaxat sumptibus modum ponens: Cui in hominum memoria æternum victuro multos an- *Responsio.*

nos

nos prosperosque, & perennem exinde felicitatem ferventissimis votis quotidie adprecari debent, quotquot Deum & ejus Ecclesiam diligunt.

SCHOLION I.

Dissertationis hujus Articulo 5. n. 15. p. 586. Religiosi Censores hanc Propositionem notant: *In Gallia sine Regis licentia exactiones sunt prorsus insolitæ.*

R. Historiæ & facti res est. Ecclesiæ Gallicanæ, Regnique mores novimus. Dicimus tamen & censemus cum venerabili Gersonio Cancellario Ecclesiæ & Universitatis Parisiensis, Libro *De vita spirituali animæ*, Lectione 3. *Potestas naturaliter Papæ conveniens habet, & requirit*, UT TAMQUAM SUPERIOR, ET TUTOR, ATQUE CONSERVATOR HONORETUR ET JUVETUR AB OMNIBUS.

SCHOLION II.

Ejusdem Articuli n. 19. p. 507. Religiosi Censores hanc Propositionem notant: *Annatæ non sunt revocandæ, quamdiu Concordata fideliter servantur.*

R. Franciscus I. Rex Christianissimus pactis cum Leone X. Concordatis, prohibitionem solvendi Annatas pro Bullis Episcopatuum & Monasteriorum, in Pragmatica Sanctione factam aboleri consensit. Hanc solutionem a vitio simoniæ liberam esse, tota ista Dissertatione contra *Joannem Launoium* demonstravi. Ab annis retro pluribus solvi & exigi solitas dixi, vero & reali titulo subventionis; Gallicanæ Ecclesiæ, Regumque Christianissimorum accedente consensu, *quem nusquam revocare, quamdiu Summi Pontifices concordata fideliter ac religiose servabunt, pietatis & æquitatis est.* Hæc certe propositio Romanæ Curiæ favet. Summos Pontifices Concordata semper servaturos confidimus: *Cum ita inter Sanctam Sedem & Franciæ Regnum convenerit, ac præterea quæ ibi constituta sunt, maxima æquitate nitantur*; ut ait Auctor Tractatus *De Libertatibus Ecclesiæ Gallicanæ* contra Cleri Gallicani Declarationem Leodii editi anno 1684. Lib. 10. cap. 5. Nusquam pariter Christianissimi Reges consensum Annatarum exactioni & solutioni præstitum revocabunt, pietate erga Romanam Ecclesiam & justitia ita suadentibus & postulantibus.

Nota.

Alibi adnotare non destiti Pontifices pro communi Ecclesiæ necessitate etiam in Gallia, pro ea, qua universalis Ecclesiæ gubernio præsunt, potestate, exactiones imposuisse, ac solvi voluisse. Multoties etiam Regis accedere debuit consensus, ne Pontificis desideria frustrarentur.

DISSERTATIO X.

DE SYNODO FLORENTINA.

ARTICULUS I.

Disquiritur an legitime convocata fuerit, & Oecumenica censenda sit?

I. Cum Synodi Basileensis Patres nullum non moverent lapidem Græcos ut Basileam vel Avenionem allicerent ad ineundum de utriusque Ecclesiæ unione Tractatum, *Eugenius IV.* Pontifex Maximus ex adverso illos in Italiam invitabat, ut Græcis Latinisque Præsulibus in unam, Præside Romano Pontifice, coeuntibus Synodum, Basileense Concilium dissolveretur. Missi ea de re Constantinopolim Legati *Marcus* Archiepiscopus Tarentasiensis, & *Christophorus* Episcopus Coronensis; de sumptibus Græcorum Impe-

Imperatori *Joanni Palæologo*, Patriarchæ Constantinopolitano *Josepho*, aliisque Ecclesiæ Græcæ Præsulibus & Nobilibus Viris, in accessu redituque suppeditandis pactum est; literæ liberi commeatus seu salvi-conductus ipsis ab *Eugenio* datæ, missæ triremes quæ Græcos Venetias adveherent. Concilium denique Basileense ab eodem Pontifice Ferrariam translatum est Constitutione, quæ incipit, *Doctoris Gentium*, data Bononiæ 7. Kalendas Octobris an. 1437. cui Cardinales octo S. R. E. cum *Eugenio IV.* subscripserunt. Verum quia conditionali quadam provisione decreta fuerat illa translatio, nisi Basileenses Patres Monitorium contra Romanum Pontificem emissum revocarent, & ab omni in ipsum actione cessarent, iis in proposito, cœptisque perseverantibus, *Eugenius* de Cardinalium eorumdem assensu, Concilium Ferrariam reipsa translatum declaravit, Constitutione quæ incipit, *Pridem*, data Bononiæ, Kalendis Januarii anni sequentis, illudque inchoandum ac continuandum indixit; Auctoritate Apostolica mandans omnibus & singulis, qui ad Generalia Concilia venire de jure tenebantur, aut consueverant, ad ipsum Concilium sic translatum, vi juramenti per eos præstiti quantocyus se conferrent. Has *Eugenii IV.* Constitutiones exhibet *Horatius Justinianus* in Actis Concilii Florentini.

Translatio Basileensis Concilii ab Eugenio IV. legitime facta.

II. Difficultas movetur non levis ex cujus discussione tota Florentinæ Synodi Auctoritas pendet, num hæc translatio Basileensis Concilii ab Eugenio legitime facta sit & fieri potuerit. Si enim Synodum Basileensem dissolvere & transferre non potuit *Eugenius Quartus*, Synodus Basileensis etiam post translationem, legitima fuit & Oecumenica: adeoque Florentina, quæ contra ejus Decreta celebrata est, nec Oecumenica nec legitima dici poterit. Porro Patres Basileenses, & qui ipsis adhæsere, contendebant *Eugenium* IV. non potuisse Basileense Concilium dissolvere vel transferre. Sessione namque 8. & 11. ab ipso *Eugenio* approbatis & confirmatis decretum fuisse, aliud cogi non posse Concilium Oecumenicum stante Basileensi. Item illud a nemine, etiamsi Papalis esset Dignitatis, transferri posse absque expresso consensu duarum partium cujuslibet Deputationis; Decretum Sessionis 8. his verbis conceptum est. *Sicut unica est Ecclesia Sancta Catholica, sic esse non potest nisi unicum Generale Concilium, ipsam Sanctam Ecclesiam Catholicam repræsentans; cum ergo in hac civitate Basileensi Decretis Sacrorum Generalium Conciliorum Constantiensis, & Senensis, & duorum Romanorum approbatione Pontificum, scilicet felicis recordationis Martini V. Eugenii IV. Generale Concilium institutum & stabilitum sit, & in Spiritu Sancto legitime congregatum, isto durante Concilio constat aliud Generale Concilium alibi esse non posse. Quicumque igitur hoc durante Concilio aliam Congregationem sub nomine Generali Concilii erigere aut facere præsumpserit, non Catholicæ Ecclesiæ Concilium, sed Schismaticorum Conventiculum erigere aut facere convincitur. Idcirco hæc Sancta Synodus omnes Christi Fideles, cujuscumque status aut Dignitatis, etiamsi Papalis, Imperialis, vel Regalis existant, sub obtestatione divini judicii, quod in Core, Dathan & Abiron auctoribus Schismaticis Scriptura Sacra commemorat, admonet & hortatur, & in virtute sanctæ obedientiæ & sub pœnis contra Schismaticos a jure indictis districte præcipit atque mandat, ne hoc Sacro durante Concilio, aliam Congregationem sub nomine Generalis Concilii, quæ revera non esset Concilium, facere aut congregare, nec ad ipsum tamquam ad Generale Concilium, etiam prætextu cujuscumque promissionis aut juramenti, accedere vel interesse, aut recurrere quoquo modo, neque pro Concilio Generali habere, reputare aut etiam nominare præsumant, etiamsi jam indictum prætendatur, sive in futurum indici attentetur, &c.* Decretum vero Sessionis 11. sic habet: *Sancta Synodus statuit ex certis rationabilibus causis, ut præsens Basileense Concilium per neminem, etiamsi Papalis fuerit Dignitatis, dissolvi aut de loco ad locum mutari possit nisi de expresso consensu duarum partium cujuslibet Deputationis, votis singulorum scrutatis, subsequentique approbatione duarum partium Congregationis Generalis, similiter scrutatis votis singulorum, ac demum in Sessione publica facta declaratione.* Hæc Decreta *Eugenius IV.* confirmavit Constitutione qua primam Concilii dissolutionem a se factam revocavit, ipsumque a tempore suæ inchoationis legitime continuatum, & deinceps continuandum declaravit: quæ Constitutio Sessione 16. promulgata est. Tandem Sessione 25. Concilium pro Græcorum unione cum Ecclesia Latina

tina procuranda Avenione indictum est. Videtur itaque Concilium Basileense ab *Eugenio* Papa dissolvi ac Ferrariam transferri non potuisse: adeoque Ferrariensem, ac subinde Florentinam Synodum, Oecumenicam non fuisse etiam post discessum Pontificiorum Legatorum, & majoris partis Episcoporum e Concilio Basileensi.

III. Ad hæc multiplex responsio suppetit. Prima: Romanum Pontificem Conciliorum Oecumenicorum Decreta & Canones temperare posse, ac de iis dispensare, ubi id postulat publica necessitas, aut evidens Ecclesiæ utilitas. Porro necesse erat ut Græcorum unio procuraretur, Synodum Oecumenicam celebrari, cui Summus Pontifex præsideret; alias enim tantum opus consummari non poterat. Avenio vel Basilea Græcis commodæ non erant, nec ad eas Urbes accedere volebant, sed ad Urbem aliquam Calabriæ Maritimam, Anconam, aut alteram civitatem Italiæ. Summus etiam Pontifex *propter adversam valetudinem, propter res novas, & periculum Provinciarum Ecclesiæ, Italia excedere minime poterat* (inquit *Augustinus Patricius* in Historia Conciliorum Basileensis & Florentini Cap. 42.) Potuit itaque *Eugenius* ob tantum bonum, cujus tam certa spes affulgebat, Concilium Ferrariam vel Florentiam transferre, civitatem sibi Græcisque commodam. Hanc Responsionem suppeditat *Nicolaus de Cusa*, postea S. R. E. Cardinalis, in Epistola ad *Rodericum* Archidiaconum de Trevino, in qua scribit, universales Ecclesiæ Regulas quovis modo infringi non debere, *Nisi in casu quo Pontifex ipse videret aut ἐπιείκειαν aut immutationem utilem pro ædificatione Ecclesiæ: Sacri* namque *Principis Ecclesiæ manus ad ædificationem extensas, nulla observantia, aut regula Patrum, etiam in Conciliis, impediri inhiberique posse.* Ex quo infert, *Eugenium IV. nulla cujuscumque Synodi Constitutione prohiberi potuisse, quando Concilium pro reductione Orientalis Ecclesiæ in eo loco, ubi magis rebus agendis congruebat, institueret; atque ob hoc omnes alias Congregationes dissolveret, & Patres a Basilea absolveret, ut ad tam sanctam unionem libere concurrere possent. Nam sicut non est potestas Pontificis ad destructionem bene actorum per Patres: ita non est potestas sub cœlo, quæ ejus possit Auctoritatem minuere, quominus errantes ad ovile reducat.*

IV. Respondetur secundo Basileense Concilium ab *Eugenio* Ferrariam translatum de consensu sanioris partis Patrum. Nam *S. Sabinæ*, olim *S. Juliani*, & *S. Petri* ad Vincula, Cardinales, Sedis Apostolicæ Legati & Concilii Præsides, & plerique alii insignes Prælati, reliquis ad eligendum Concilii locum vocatis, nec venientibus, *Primo in deputationibus, tum in generali congregatione legitime concluserunt, Florentiam & Utinum in Foro Julii ponendum in manu Concilii, seu quemcumque alium locum tutum in Decreto conventionis contentum, Summo Pontifici & Græcis accommodum esse eligendum pro Concilio, illum videlicet qui citius pararet & expediret pecunias, triremes, & alia opportuna.* Id sibi licere asserebant, *etiam majori parte Concilii contradicente. Quod cum ipsa major pars nollet convenire ad electionem, ut ex communi decreto tenebatur, & terminus esset jam elapsus, urgeretque necessitas locum eligendi*, cum jam finis mensis Aprilis instaret, & sequenti mense majo oporteret *Secundum conventionem & fidem Græcis datam*, naves Constantinopolim appulisse; *omne jus Concilii* pene eos esset, *qui Decretum Concilii exequi* & Reipublicæ consulere vellent: *Sicut si in electione Episcopi, intra tempus legitimum, major pars Collegii eligere non vellet, minor potest eligere, & tota Capituli potestas, in volentibus eligere permanet.* Pars adversa Cardinale Arelatensi Præside, in Avenionis electionem inclinans, Sessionem publicam indixit ut Decretum firmaret. Celebrata est Sessio 25. Nonis Maji anno 1437. in qua scissa duas in partes Synodo duo decreta contraria edita sunt. Concilii Præsides, conjunctique ipsis Prælati, *Florentiam & Utinum* pro loco Concilii proximi elegerunt, editoque decreto designarunt. Portus vero, Venetias, Ariminum, Ravennam ad Græcorum arbitrium: Pars altera, quæ numero Sacerdotum secundi ordinis, non vero Episcoporum prævalebat, Avenionem, Basileam, vel Sabaudiam, & portum illis viciniorem elegit ac statuit. Ita refert *Augustinus Patricius*, Cap. 54. & 55. Pactis conventis cum Græcorum Oratoribus, loca designata fuerant, & a tota Synodo Sessione 19. approbata, *Calabria, Ancona, vel alia terra maritima; Bononia, Mediolanum, vel alia civitas in Italia; extra Italiam Buda in Hungaria, Vienna in Austria, & ad ultimum Sabaudia.* Qui

Ave-

Avenionem nominabant, contra Pactorum conventorum fidem aperte peccabant. Quapropter *Joannes Bissipatus* Imperatoris Græcorum ad Patres Basileenses Orator, & Constantinopolitani Patriarchæ Nuntius, contra decretum de Civitatis Avenionensis electione protestatus est, quod non esset ex nominatis in Concordatis, nec Græcis & Domino Papæ opportuna, cujus præsentia huic negotio necessaria erat, sine qua non credebat *aliquid boni fieri posse*. Protestationis istius exemplar insertum est *Eugenii quarti* Diplomati quod incipit, *Salvatoris*. Rem ita narrat Augustinus Patricius: „ Advenerunt & Legati Græcorum, qui acriter conquerebantur conventa non servari; quando „ Avenio & Basilea in decreto Concordiæ nominatæ non essent. Dure autem nimis agi „ secum, si Sabaudiam Græcos petere velint, quoniam sit in decreto; cum Græci ad „ ultimum dixerint Sabaudiam quasi aliis deficientibus: & cum etiam intelligerent pro „ Sabaudia aliquem locum Italiæ Duci Sabaudiæ subjectum. Græcorum Imperatorem, „ & Patriarcham, plerosque alios Prælatos & Proceres esse annis & valetudine graves, „ neque illos posse Alpes superare ut Sabaudiam petant; neque etiam ob iter longum, „ esse eis facile aut tutum petere Avenionem, Turcis eorum urbem assidue infestantibus. „ In hac sententiarum tam gravi discordia, *Eugenius quartus* decretum electionis Florentiæ vel Utini, aut alterius loci in Pactis Conventis expressi auctoribus Legatis Apostolicis & saniori parte Synodi Basileensis editum, pro jure suo ratum habuit & confirmavit, Diplomate quod incipit, *Salvatoris*, dato Bononiæ 4. Kal. Junii anni 1437.

V. Respondetur tertio, Synodum Basileensem non prohibuisse translationem Concilii, quæ justis de causis & manifestis fieret, ut constat ex his verbis 19. Sessionis: „ Obsecratque per viscera misericordiæ Jesu Christi, & per aspersionem sui sanguinis „ pretiosi omnia supposita hujus sacri Concilii tam præsentia, quam futura obtestatur, „ ut ante completam Reformationem in Capite & in Membris, quantum rationabilius „ fieri poterit, nullatenus dissolutionis consensum præstent, nec loci mutationem fieri „ permittant, nisi ex justis causis & manifestis.

Quam justæ autem essent ac manifestæ hujus translationis rationes, quam evidens illarum æquitas, liquet ex his quæ dicta sunt, & ex *Eugenii IV.* Diplomate, quod incipit, *Doctoris Gentium*, quo illas in totius orbis Christiani luce collocat. „ Ac licet „ (*inquit*) ob plurimas difficultates, quas gignebant inordinati quorumdam motus, & „ compugnantiæ voluntatum, parum spei de conficiendo dictæ unionis negotio tribueretur nobis, expectavimus tamen, neque a spe & intentione nostra omnino decidimus, „ quousque nonnullos ex ipso Concilio ad eam nominationem loci processisse cognovimus, quam justis & rationabilibus causis gratam habere neque potuimus, neque ullis rationibus possumus. Civitatem enim nostram Avenionensem, in Decreto non nominatam, nec comprehensam, & a Græcis ipsis expresse & sæpe numero repudiatam, nobis etiam irrequisitis, quantum in se fuit, elegerunt: non satis advertentes „ quantum ea res importet in se mali, quantumve prædictæ unionis afferat detrimenti, contra Concilii Decretum, contra Græcorum instantiam, contra denique pium „ nostrum desiderium, tanta facilitate præsumpta. Est quippe locus ille nobis parum „ commodus, & Provinciis multis ac Regnis, Regibusque & Principibus non modo ingratus, verum & situ suo ipso non satis tutus. Quibus ex rebus illa loci nominatio „ nullo pacto fuit admittenda; cui nisi, auctore Domino, obviassemus, actum esset de „ Ecclesiastica pace & optatissima illa unione. Denique ex Græcorum Oratoribus, „ quorum alter ad Nos, alter ad Basileense Concilium profectus est, Mandatis pariter „ in scriptis utrobique traditis, cunctis palam fuit, ipsos Imperatores & Patriarcham perstare in sententia, locum scilicet esse eligendum, qui nobis & illis esset accommodus, aperte protestantibus, nisi nos in loco adessemus, Imperatorem ipsum & Patriarcham nequaquam accessuros. Quæstus est graviter Orator ipse, quod ad eum revocaretur locum, qui esset remotissimus, & præter navigationis longinquæ pericula, „ Mare ipsum Piratis quoque esset infestum, ac per id cæteris suspectum, imprimis illis „ esse suspectissimum, protestatus (nisi conditiones in Decreto appositæ servarentur, locusque idoneus eligeretur) Ecclesiæ Latinorum, si optata, tantoque studio & labore „ quæsita unio non sequeretur, imputandum fore. *Et infra*: Spretis adhortationibus

„ nostris

„ nostris Avenionis Civitatis electionem, ipso jure nullam decretare tentarunt, Legatis & Præsidentibus nostris, & aliis plurimis & gravibus religiosisque personis renitentibus, atque ad novam loci electionem alterius procedendum esse decernentibus. Tum vero sedandi tumultus causa ad illud tandem deventum est, approbantibus cunctis, ut secundæ Induciæ darentur ea conditione, ut nisi infra præscriptum & propositum diem Avenionenses promissas pecunias numeratas persolvissent, integrum jam esset & liberum, debitum Concilio locum alium eligere. Cum vero intra condictum terminum pecunias illi nequaquam exsolvissent, Legati ac Præsidentes prædicti, aliique ex Prælatis plurimi, & omnes ferme Regum Principumque Oratores, Procuratores Prælatorum, Theologique ac Doctores, habendam rationem honoris ac dignitatis Occidentalis Ecclesiæ, ea studiose servando quæ Græcis fuerant promissa, censentes, Ecclesiasticæque pacis ac unitatis cupientissimi, & saniorem ipsius Concilii partem facientes, ad quos etiam jus eligendi devolutum; cum partem aliam nihilominus antesæpe requisissent ut ad alterius loci electionem intenderet: alioquin protestantes, se ista amplius sine gravi offensa Dei, & ipsius Ecclesiæ insigni nota dissimulare non posse; postquam minime exauditi erant, ad electionem loci, Florentiæ scilicet aut Utini, sive alterius cujuslibet in Decreto comprehensi, qui Galeas * & necessaria alia maturius parasset, canonice legitimeque processerunt, prout in Decreto inde confecto clarius constat. Nos autem hæc omnia attentius considerantes, conspicientesque rem eo devenisse, ut prædictos Oratores necessario exaudire cogeremur, nec superesse modum alium presequendi operis tam pii & servandi latinæ Ecclesiæ honoris, de prædictorum venerabilium Fratrum nostrorum consilio & assensu, ipsorum petitis annuimus, nominationemque factam de Florentia aut Utino, vel alio ex locis in Decreto comprehensis, in alio generali Consistorio admisimus & confirmavimus . . . . Omnibus itaque & singulis, quæ supra digesta sunt, & aliis justis & rationabilibus causis ad hoc animum nostrum moventibus, atque eo imprimis, quia quod factum est sine consideratione justitiæ, & contra Canonum disciplinam, ratum haberi nulla permittit ratio, *&c.* Tenore præsentium, Auctoritate Apostolica, ex certa scientia, & ex plenitudine potestatis, Civitatem Ferrariensem, quam & pro futuro Oecumenico Concilio ex nunc assumimus, ex nunc prout ex tunc, & tunc prout ex nunc, pro loco dicti Concilii transferendi nominamus, assignamus, & etiam deputamus; locum quidem gratum Græcis, rebus gerendis utilem, idoneum, ac commodum omnibus Regibus & mundi Principibus, & Prælatis tutum & liberum, in Decreto Græcorum comprehensum, pro quo omnia Græcis promissa, expedita & parata sunt. „ Græcos alium pro Concilio celebrando noluisse locum præter designata in Pactis conventis, & quo Papa conferre se posset ac vellet, etiam testatur *Sylvester Sguropulus* in Historia Concilii Florentini Sessione 11. Cap. 23. & 35.

* *Triremes.*

Denique Florentina Synodus; ratione saltem Dogmatum ab ea finitorum, Œcumenica totius Ecclesiæ Catholicæ consensu prædicatur.

Florentina Synodi Oecumenica auctoritas.

VI. Non me latet Cardinalem *Lotharingum* in Commonitorio ad *Britonem*, Secretarium suum, rebusque suis in Romana Curia gerendis præpositum dato, ut cum Summo Pontifice communicaretur, scripsisse. *Apud Gallos Constantiense Concilium in partibus suis omnibus ut Generale habetur, Basileense in auctoritatem admittitur, Florentinum perinde ac nec legitimum, nec Generale, repudiatur; atque idcirco Galli de vita potius quam de sententia decederent.* Sed hæc de Florentina Synodo magni Cardinalis verba, Gallicanis Theologis necessitatem non imponunt eam pariter ex Conciliorum Generalium numero expungendi, cum revera Gallicana Ecclesia Florentinæ Synodo nusquam intercesserit, nec Græcorum unioni, & Definitioni fidei in ea editæ adversata sit, immo eam Definitionem sit perpetuo venerata. Gallicanis quidem Præsulibus, a Christianissimo Rege prohibitis, Ferrariam ac Florentiam proficisci non licuit, sicut nec ad secundam Synodum Nicænam ipsis proficisci permiserat *Carolus Magnus*. Sed illis Capitibus Fidei definiendis ac declarandis, & utriusque Ecclesiæ unioni sanciendæ, spiritu & consensione adfuerunt. Equidem sicut Nicæna secunda Synodus olim a Gallis inter Œcumenicas numerata non fuit, *Caroli Magni*, *Ludovici Pii*, & *Caroli Calvi* temporibus;

bus, ob eam maxime rationem quod cultum soli Deo debitum sacris Imaginibus illam tribuisse putarent: sed his tenebris discussis, cum nempe constitit ipsam cultum dumtaxat religiosum latria inferiorem, seu honorariam adorationem Imaginibus decrevisse, ipsam Gallicana Ecclesia in Conciliorum Œcumenicorum numerum adscribere non dubitavit: Ita olim Galli in iis quæ receptam hoc in Regno sententiam, & sacrorum Conciliorum Constantiensis & Basileensis Decretis firmatam, de Synodorum Generalium Auctoritate supra Romanum Pontificem, vel indirecte petere videntur, admodum delicati, cum illa Concilii Florentini verba, quibus Summus Pontifex *Potestatem regendi, pascendi, ac gubernandi universalem Ecclesiam* a Christo accepisse dicitur, ab Ultramontanis Theologis eo detorqueri viderent, ut Auctoritas Pontificia supra universalem Ecclesiam, & Generale Concilium ipsam repræsentans extolleretur, hunc loquendi modum improbarunt: etsi de capite Fidei, scilicet de Primatu Romani Pontificis, non honoris tantum, sed Potestatis & Jurisdictionis a Christo immediate instituto convenirent. Ideo literariæ contentionis fervore quandoque sunt abrepti, ut Synodum Florentinam nec legitimam esse, nec Œcumenicam dicerent. Quod *Lotharingo* Cardinali accidit illius tituli occasione, quem Apostolici Legati, & Itali Præsules in Sessionis 23. Tridentinæ Canone quem de Romani Pontificis auctoritate octavum meditabantur, Romano Pontifici tribui satagebant, ut *Rector universalis Ecclesiæ diceretur*. De quo in Commentario illo suo ad *Britonem* Romæ agentem scripsit: *Nunc superest titulorum ultimus e Florentina Synodo depromptus, quem Beatissimo Patri nostro tribuere volunt. Ego negare non possum quin Gallus sim, & Parisiensis Academiæ Alumnus, in qua Pontificem subesse Concilio tenetur, & qui docent ibi contrarium, tamquam Hæretici notantur. Apud Gallos Constantiense Concilium in partibus suis omnibus ut Generale habetur, Basileense in auctoritatem admittitur: Florentinum perinde ac nec legitimum, nec Generale repudiatur*, &c. Verum postquam, attenta magis consideratione innotuit, Florentinum Concilium Synodorum Constantiensis & Basileensis Sacrosanctis decretis de suprema Conciliorum generalium auctoritate non repugnare, ipsum & Galli plerique omnes Theologi, excusso scrupulo, œcumenicum absque hæsitatione appellarunt. Sane Synodus ad quam Orientalis & Occidentalis Ecclesiæ Episcopi concurrerent, Romano Pontifice per se vel per legatos præsidente, semper œcumenica habita est. Sic *Innocentius I.* in literis ad *Theophilum Alexandrinum* quarum *Palladius* in Vita *S. Joannis Chrysostomi* meminit, Synodum in ejusdem *Chrysostomi* causa congregandam describit dicens: *Oportere conflare aliam irreprehensibilem Synodum Occidentalium & Orientalium Sacerdotum*. Ita Concilium œcumenicum, quod in causa suæ hæreseos congregari Pelagiani postulabant, *S. Augustinus* delineat lib. 3. contra duas Epistolas Pelagianorum, cap. 12. *Istorum*, inquit, *superbia hanc etiam gloriam captare intelligitur, ut propter illos Orientis & Occidentis Synodus congregetur*. Sic Ephesina Synodus latam in *Nestorium* sententiam pro universalis Ecclesiæ judicio habendam esse probat, actione 3. *Firmum ergo est* (inquit) *juxta Decretum omnium Ecclesiarum* (*omnes namque Orientis & Occidentis Sacerdotes vel per se, vel certe per suos Legatos, Sacerdotali huic Consessui intersunt*) *quod in ipsum pronuntiatum est*. Neque ut omnes adsint necesse est, sed sufficit ut vocati fuerint, & sint numero, qui Ecclesiam universalem repræsentet. Quis enim nescit in plerisque Conciliis œcumenicis in Oriente celebratis duos aut tres dumtaxat Episcopos Occidentalis Ecclesiæ adfuisse? Sic ad *Marcianum* Augustum scribebat *S. Leo* Epistola 49. se existimasse ipsum Sacerdotalem Synodum ad tempus opportunius dilaturum; *Ut vocatis de cunctis Provinciis Sacerdotibus, vere posset esse universale Concilium*. Synodus Nicæna secunda actione 5. Synodum universalem definit, quæ Præsidem habet Romanum Pontificem vel ejus Legatos, & consentientes Patriarchas Orientis, ac reliquarum Præsules Ecclesiarum; & harum conditionum defectu Constantinopolitanam Synodum ad abolendas Imagines a *Constantino Copronymo* Imperatore convocatam, & eo jubente celebratam, universalem non fuisse probat. *Quomodo*, inquit, *magnum & universale Concilium, quod neque receperunt, neque concordaverunt reliquarum Præsules Ecclesiarum, sed illud Anathemati transmiserunt? Non habuit enim adjutorem illius temporis Romanorum Papam, vel eos qui circa ipsum sunt Sacerdotes, neque etiam per Vicarios ejus,*

neque

neque per encyclicam Epiſtolam, ut Synodorum mos eſt: ſed nec conſentientes ſibi Patriarchas Orientis, Alexandriæ ſcilicet, Antiochiæ & Sanctæ civitatis, vel comminiſtros & Summos Sacerdotes qui cum ipſis exiſtunt. Senonenſe Concilium, quod anno 1528. celebratum eſt, decreto 3. & Sacra Facultas Pariſienſis in Articulis quos anno 1542. adverſus hujus temporis hæreſes condidit num. 12. univerſale Concilium definiunt *Quod univerſalem Eccleſiam repræſentat.* Generalem convocationem, & frequentem ſatis congregationem ut totius Chriſtiani nominis repræſentatio dici poſſit, ad rationem generalis Concilii, poſtulat exquiſiti judicii & eruditionis eximiæ Theologus *Melchior Canus* Lib. 5. de Locis Theologicis, Cap. 3. „ Concilia, *inquit*, generalia voco quæ „ omnium Chriſtianorum Pontificum convocatione celebrantur. Inter multos autem ſæ„ pe diſceptatum eſt, an generalis convocatio ſatis ſit, an etiam ſit neceſſaria con„ gregatio generalis. Si enim Pontifex generale Concilium indiceret, non congregaren„ tur tamen niſi ſoli decem ex Italia Pontifices, hujuſcemodi profecto Synodus non eſ„ ſet cur generalis videatur. At contra, ſi neceſſe eſt Epiſcopos omnes congregari: Pri„ mum nullum forte in Eccleſia tale adhuc Concilium fuit, in quo Epiſcopi univerſi „ convenerint. Deinde peſſimus quiſque Epiſcopus, dum non ſolum per negligentiam, „ ſed per malitiam Synodo adeſſe contempſerit, generalem non eſſe calumniabitur; & „ Princeps in Republica quilibet, ſi illi Synodus diſplicuerit, interturbare eam mini„ mo negotio poterit, cauſarique Epiſcopos ſuos, vel morborum, vel tumultuum cau„ ſa, Concilio intereſſe non poſſe. Verum quoniam omnes hujuſmodi controverſias per„ ſequi non eſt operis inſtituti, huic Quæſtioni breviter reſpondemus. Non ſatis eſt „ quidem ad Concilium Generale, ſi evocatio generalis eſt, quando adeo pauci congre„ gantur, ut major minorque Provinciarum pars relicta eſſe videatur, præſertim ſi „ cauſa legitima eſt cur Epiſcopi Synodo non adfuerint. At ſi per malitiam hominum „ peſſimorum una & item altera Provincia deſit, non propterea Concilii Generalis „ nomen amittitur: Sed nec ſi per negligentiam quidem, aut aliam occaſionem quam„ libet, Epiſcopi aliquot deſint, nominis ſui jacturam Generale Concilium faciet, niſi „ in dubium vertimus, an Concilia illa quatuor, Nicænum, Conſtantinopolitanum, „ Epheſinum, Chalcedonenſe, Generalia ſint. Quamobrem ut Fideles ita nos hoc loco „ loquimur, ut Synodum Generalem omnium Epiſcoporum evocatione legitima finiamus, „ licet non ſit omnium Congregatio. Communi enim Fidelium ſenſu agendum eſt, cum „ de rebus vocibuſque Eccleſiæ loquimur, idque eodem modo fecerunt Sapientes. „ Nec ſatis eſt tamen ad Generale Concilium evocatio generalis, niſi ſit etiam „ generalis Congregatio. Neque hic definimus niſi id quod frequens in Eccleſia eſt. „ Cardinales *Joannes de Turrecremata*, & *Clemens Monialianus*, ille Lib. 3. Summæ de Eccleſia, cap. 5. iſte in Tractatu de Concilio Œcumenico cap. 7. Concilium Generale definiunt *Congregationem majorum Prælatorum Eccleſiæ, Auctoritate Romani Pontificis ſpeciali convocatam, ad aliquid communi intentione ſolemniter tractandum in Religione Chriſtiana, Papa ipſo in Concilio Præſide, vel aliquo loco ſui.* Ex his Œcumenici Concilii notionibus, tum ex Patribus & Conciliis ipſis, tum ex Theologis Scholaſticis depromptis, facile colligitur Florentinam Synodum Œcumenicam eſſe ac dici debere; ſiquidem ex Epiſcopis Orientis & Occidentis congregata eſt a Romano Pontifice *Eugenio V.* qui ipſi præfuit: adfuere Conſtantinopolitanus Patriarcha, & Alexandrini, Antiocheni, Hieroſolymitani Patriarcharum Vicarii, Græci Latinique Antiſtites magno numero; omnium orbis Chriſtiani Provinciarum Præſules, & quotquot de jure vel conſuetudine Conciliis Generalibus adeſſe poterant, per literas encyclicas Summi Pontificis convocati, nullus excluſus. Miſſa ad Regem Chriſtianiſſimum *Caroli VII.* ab *Eugenio IV.* Legatio (cujus meminit & *Silveſter Sguropulus* in Hiſtoria Concilii Florentini Sect. 5. cap. 1.) quam obiit *Fauſtinus* Epiſcopus Cretenſis, ut Regis Oratores & Epiſcopos ad Concilium Ferrarienſe mitti impetraret. Datæ ab eodem Pontifice literæ ad Pariſienſem, cæteraſque hujus Regni Academias, quibus jubebat ut inſignes aliquos Doctores ad Synodum mitterent. Earum exemplar P. 1. Actorum Concilii Florentini ab *Horatio Juſtiniano* editorum legere eſt. Adfuere Concilio aliqui Gallicanæ Eccleſiæ Præſules, eſto ex Provinciis ad Chriſtianiſſimi Regis Ditionem nondum

dum redactis, ipsi tamen ut Domino Principali jure feudi obnoxiis; *Joannes* Episcopus Morinensis, & *Joannes* Episcopus Nivernensis, Serenissimi Ducis Burgundiæ Oratores; *Petrus* Episcopus Diniensis; *Andreas*, Conseranensis; *Joannes* Agathensis Electus; *Guillemus* Electus Leonensis; *Zanonus* Episcopus Bajocensis; *Guillelmus* Electus Andegavensis; *Guillelmus* Abbas *S. Salvatoris* Burdigalensis. Horum enim subscriptiones Acta exhibent. Mitto quod *Hincmarus* Archiepiscopus Remensis Opusculo 55. c. 20. scribit: *Cum duarum & trium Provinciarum Præsules in unum conveniunt, si antiquorum Canonum institutione muniti aliquid prædicationis & dogmatis instituunt, quod tamen ab antiquorum Patrum dogmatibus non discedat, catholicum est quod faciunt, & fortasse dici potest universale: Quoniam quamvis non sit ab universis orbis Præsulibus actum, tamen ab universorum Fide & Traditione non discrepat*. Quin hoc sensu, ratione scilicet dogmatum, Florentina Synodus sit universalis, nemini Catholicorum dubium est; sed aliquid amplius velim, Generalem esse nimirum convocatione, congregatione, repræsentatione universalis Ecclesiæ (utque uno verbo omnia complectar) Auctoritate. Enimvero cur legitima & Œcumenica non censeretur, cum ipsi conveniant characteres omnes quibus legitimam seu bene gestam Synodum I. delineat in Epistola ad Episcopos Dardaniæ? *Bene gesta Synodus* (inquit) *id est, secundum Scripturas, secundum Traditionem Patrum, secundum Ecclesiasticas Regulas pro Fide Catholica & Communione prolata, quam cuncta recepit Ecclesia: quam maxime Sedes Apostolica comprobavit*. Denique *Georgius Scholarius*, Oratione I. *De Pace* Florentinam Synodum a suis Græcis tamquam vere Œcumenicam agnosci & coli debere prædicat. *Et certe* (inquit) *multis aliis expeditioribus facilioribusque modis decantatam hanc unionem facere licebat: illis tamen omnibus posthabitis, celebrandæ Generalis Synodi, remque illi totam permittendi consilium iniimus, quod hac ratione tantum futurum esset ut firma, & stabilita manerent Decreta, audente nemine iis adversari quæ hujusmodi Synodus pronuntiasset; & clausulam hanc in omnibus Scripturis, quibus continentur pacta & conventiones perficiendæ unionis videri, licet assidue repetitam, & Legatos utrinque missos, meministis certe & loquendo & scribendo passim usos esse hac voce, ut auditores tunc afficerent tædio. Quod igitur ad hanc Sacram Synodum ex omnibus aut certe plurimis orbis terrarum partibus convenerint aliqui, sermonum ejus, actorumque futuri participes eamdemque laturi Sententiam de summa rerum, hoc illam procul dubio facit Oecumenicam. Necesse vero est ut in reliquis etiam Oecumenicarum ei Synodorum forma perfecte servetur* . . . . . *Nemo erit qui hanc ipsam inter alias Oecumenicam esse negaverit, & ejusdem, cujus sunt aliæ, dignitatis, nec erit quo aliquis confugiens velit parvipendere quæ ab ea fuerint decreta; existimans perinde esse hanc atque antea celebratas aspernari*. Idem probat *Josephus Methonensis*, in Responsione ad Libellum *Marci Ephesii*, sic illud compellans: *Et tu quidem segregatus a Patribus Sacræ Synodi ab ovili etiam Christi es segregatus. Segregatus vero a grege Christi, extra salutarem versaris arcam. Illum porro qui extra navem est, agitari oportet pravæ hæreseos fluctibus. Omnis enim qui a Synodo secernitur Oecumenica, hostem ei se præbet. Hostibus autem Synodorum Oecumenicarum illud unum inditur nomen, ut appellentur Hæretici*. Sed quid his testimoniis opus est, cum in ipsis Actis Græcis inscribatur, ἡ ἁγία, καὶ οἰκουμενικὴ σύνοδος φλωρεντία?

In prima sui Editione sub *Clemente VII.* Medicæo Vaticanis Typis a *Bartholomæo Abramo* Cretensi procurata anno 1526. Florentina Synodus *Oecumenica Octava* inscribitur, & in Editionis Privilegio ab ipso *Clemente* Pontifice Maximo ita appellatur. Quia in re ejus Sanctitati obreptum est, cum in antiqua Professione Fidei quam recens electi Pontifices edebant, quæ in Diurno Romanorum Pontificum edita est, & in ea quam Sacra Synodus Constantiensis Sessione 39. mox eligendo Pontifici præscripsit, & quam edidit *Martinus V.* Concilium Constantinopolitanum Quartum, contra *Photium* celebratum, *Octavum Concilium Generale* dicatur, & præter octo illa in Oriente celebrata Concilia, tria rursus in Occidente habita, scilicet Lateranense, Lugdunense, & Viennense Generalium etiam Conciliorum nomine insigniat eadem Synodus Constantiensis, atque ita undecim in solidum numeret, quibus si Constantiensis ipsa & Basileensis addantur, Florentina Synodus Oecumenica 14. juxta hunc calculum dici debuit; aut se- *Florentina Synodus in prima Editione male inscripta est, Oecumenica octava.*

cundum eam numerandi rationem, quæ Lateranensia quatuor, duo Lugdunensia, Viennense, Pisanum, Constantiense, Senense, & Basileense pariter inter Oecumenica recenset, Florentinum 20. Concilium Generale inscribi debuit; aut secundum Systema Cardinalis *Bellarmini* & Sectatorum, 16. Inde autem natus error, quod Græci vulgo septem dumtaxat priora Concilia in Oriente celebrata pro Oecumenicis haberent, Octavam contra *Photium* habitam non reciperent, unde Florentinam Oecumenicam Octavam inscripsit Notarius in Schismate educatus, cujus errorem mirum est quod secutus sit *Clemens VII.* in Diplomate illo suo, quo ejusdem Synodi Florentinæ Acta in lucem primum edi permisit. Sed non omnia vident aut sciunt Romani Pontifices, & in hujusmodi rebus obreptionem pati possunt. Hic vero emendatus est error, expunctusque mendosus titulus in Versione altera ejusdem Græci Codicis a *Joanne Matthæo Caryophilo* Cretensi adornata, quæ in Conciliorum Generalium Collectione Romæ sub *Pauli V.* Pontificatu edita est.

Florentina Synodus a calumniis Marci Ephesii vindicatur.

VII. Multis, putidisque calumniis Florentinam Synodum proscidit *Marcus Ephesius*, qui unus e Græcis Præsulibus Definitioni Fidei subscribere pertinaciter recusavit, ut constat ex *Joanne Plusiadeno*, & ex *Josepho Methonensi*. Objiciebat primo, Græcos unioni consensisse, multis pollicitationibus illectos & ex muneribus a Romano Pontifice & Latinis redemptos. Sed calumniam istam egregie refellit *Josephus Methonensis*, in Responsione ad *Marci Ephesii* Libellum. „ Non audaces (*inquit*) ad impietatem, „ sed religiosi ad retinendam pietatem erant illi, quos tu calumniaris. Noluerunt enim „ deinceps in schismate & perversitate persistere, secernendo se a fratribus & ab Ecclesia; nec adeo stolidi erant, ut veritatem, quæ Christus est, coram hominibus „ negarent; & propterea nuda fronte palam pronuntiarunt, a tenebris pessimæ illius, „ quam præsumptam animo habebant, opinionis se colligentes, & ad veritatis lucem „ revocati, te miserabiliter humi * jacere relicto, ut socios haberes omnes, qui jam „ usque ab initio fuere Schismatici. Nec vero, ut vis, pellecti sunt illi promissis ac „ muneribus, sed timore permoti illius oculi, quem latere nihil potest, confessi sunt „ quod æquum esse cognoverunt.

** Ad morbum comitialem alludit, quo Ephesius vexabatur.*

Eamdem calumniam diluit *Joannes Plusiadenus* in Dialogo de Synodo Florentina. „ Si scandalum pateris (*inquit*) quod muneribus acceptis Patres subscripserunt, ne „ turberis animo. Neque enim absoluta Synodo tantum stateres Patres acceperunt, „ quos tu munera appellas: Namque si quis recte ac juste loqui amat, eos non munera, sed provisionem comparandorum alimentorum causa vocabit. Neque enim erant „ illis expensæ ad veniendum in Italiam ab ipso ortu Solis; pauperes enim erant ". In eodem Dialogo de Romano Pontifice *Eugenio IV.* loquens: „ Atque expensis illius (*inquit*) venere in Italiam & Imperator & Patriarcha, & reliquus Clerus; neque id solum, sed armati etiam homines bis mille ejusdem pecunia conducti fuere, ut „ Constantinopolim ad reditum Imperatoris defenderent: Neque suo accessu subito unionem amplexi sunt, sed continuos duos annos utraque pars disputationibus incumbebat, „ & concertatio concertationem excipiebat, & congressum; & qui disputationibus præerant, numquam quiescebant, sed argumenta animo volventes noctes diesque pervigilabant, & quisque pro tuenda sua sententia nimiopere sumebat operam, quousque „ tandem res exitum habuit, & unio perfecta est cum gaudio veritatis, non munerum gratia: manusque dogmati dederunt, cum contra hiscere non possent, claro adeo „ patentique; lætique subscripsere, volentes lubentesque, non coacti, ut vos dicitis. „ Sacroque Missæ Sacrificio peracto, Definitio lecta est, nostrique Archiepiscopi sacris vestimentis induti omnes in ea aderant, & jurejurando super Dominicum Corpus jam consecratum dato acceptoque ita se sentire, & imposterum credituros, omnes utriusque „ partis avide jurarunt, ita tenere & credere mutuisque se amplexibus deosculabantur, „ non sine lachrymis & inenarrabili gaudio, quod diuturno Schismati remedio allatum: „ & Christiani Orthodoxi tum Græci tum Latini in ea acclamati sunt, & Definitio per „ totum terrarum orbem pervolavit, Græce Latineque conscripta. Tum, quem ipsi dicunt, Ephesius aderat cum aliis, archieraticis * vestibus amictus; & hymnos & collau-

„ datio-

„ dationes pars utraque exhibuit Deo*, qui rursus sui corporis mystici membra, tanto di- „ visa tempore, in unum coalescere fecisset.

*a Percalibus.

Idem testatur *Bessario in* Epistola generali: „ Multæ ibi (*inquit*) & egregiæ pro hoc „ dogmate jactæ sunt, quasi fundamenta, rationes: multa ex utraque parte dicta, quæ „ propriam opinionem commendabant. Tandem vicit apud omnes, Patrem & Filium „ unum esse principium Spiritus, & ex ambobus ipsum tamquam ab uno productore „ procedere. Multa Sanctorum & Doctorum, non tantum Occidentalium, sed etiam „ Orientalium, & nostrorum, producta sunt testimonia hoc significantia, multis osten- „ sum est considerationibus. Num enim, fratres, negligenter, num obiter circa rem tan- „ ti ponderis nos exhibuimus? Multum vigilavimus, multum soliciti, ut scitis, fui- „ mus. Verum cessimus veritati, locum dedimus Doctoribus. Absit enim ut animus „ probus & Christianus ostensæ veritati claudat oculos.

VIII. Effutiebat præterea *Marcus Ephesius*, Græcos ad subscribendum unioni coactos inopia premente, urgenteque fame, quia nulli quidquam sumptuum condictorum suppeditabatur. Verum hanc rursus calumniam diserte refellit *Josephus* Methonensis Episcopus. „ Hic te, *inquit*, ostendam auditoribus mendacem & penitus desipientem, qui „ talia dicas. Heus tu nec Deum es veritus, nec homines, ut tam illustre mendacium „ proferas? Quis constituta nummum aureorum erogatione fraudatus? Quis nostrum con- „ tristatus aut conquestus est? Qui vero id fieri poterat præsente Imperatore & Pa- „ triarcha, & Ecclesiarum Præsulibus, & Optimatibus, & reliquis? Nullam res hæc „ habet probabilitatem. Si enim ita, ut nunc dicis, factum esset; Imperator & Pa- „ triarcha non tacuissent, sed libere palamque dixissent, Vultis per vim Synodum „ ad finem perducere? contra jus fasque hoc est. Deinde quis esurivit, quem affli- „ xit inopia? Quis de fame conquestus est? non enim ad alimenta solum impendebatur „ eis pecunia, sed multo etiam copiosior, ut suppeteret ad conficienda indumenta, & „ zonas, & vasa argentea; atque inde illi in patriam locupletati redirent. Quomodo „ ergo dicis tu illos deplorasse & conquestos esse, nec habuisse unde sibi alimenta coe- „ merent? Cui vero illi vim attulerunt, ut subscriberet, & uniretur? Per illos quis- „ que sui juris fuit". Testatur idem *Josephus*, cum Ferrariæ non esset facultas *Eugenio IV.* unde alimenta Græcis subministraret, ipsum ut unionis negotium ad finem perduceret, ingens æs alienum, oppignerata etiam Mithra Pontificia, cum Florentinis contraxisse. „ Admiserunt etiam (*inquit*) * ut Florentiam e Ferraria iretur, quo- „ niam Eugenius Beatissimæ memoriæ Pontifex Romanus, Ferrariæ non habebat, nec „ aliunde facultas ei suppetebat, unde vobis alimenta subministraret. Idcirco mutuo pe- „ tiit a Florentinis quadraginta nummum aureorum millia, oppignerata Mithra sua. „ Illi accepto pignore pecuniam numerarunt; tantumdem vero se dono etiam daturos „ promiserunt, si in eorum urbem transferret Synodum, ut scilicet illorum Respublica „ honore hoc augeretur, si inibi Definitio fieret". His æque refellitur *Michael Balsamon* in *Anaphora* Cleri Constantinopolitani scripturiens, Græcos minis a Romano Pontifice suffocatos, fameque confectos, Synodo subscripsisse. Eamdem calumniam refellit *Silvester Sguropulus*, erga Latinos licet, & Sacram ipsam Synodum minus æquus & Schismaticus. Quamvis enim quinque mensium stipendia Græcis debita fuisse dicat, & auctore Imperatore a Pontifice postulata, cum exemplaria quatuor Definitionis Fidei, post primariam Autographi subscriptionem, a Græcis iterum subscribi Pontifex idem Maximus urgeret; ait tamen *in illa primaria Definitionis subscriptione nullam vel petendi, vel reddendi stipendii injectam esse mentionem.* Et Cap.8. *Quinque mensium* (inquit) *stipendia nobis tum supererant solvenda, & testem appello Regnantem in cœlis, & super omnia, Deum, nulla tum mentio annonæ a cujusquam ore crepuit: nulla vel minima postulatio Nostratium, vel pollicitatio Latinorum: sed quamquam omnes pudenda inopia premeremur, tamen in cordium recessibus singultientes, cum lachrymis & suspiriis nostrorum plurimi subscripsimus. Hæc novit qui intima cordium & renum explorat Deus, qui & digna aliquando præmia retribuet iis qui subscribentes infamant, quasi a florenis postulatis & receptis inducti subscripsissent.*

*Apud Leonem Allatium L. 3. De Per. Consens. Ecclesiæ Occid. & Orient. Cap. 2.

Sect. 10. C. 17.

IX. Objiciebat *Ephesius*, testimonia SS. Patrum, quibus fulcitur Synodi Decretum, a Latinis fuisse corrupta. Hanc refellit calumniam Bessario in Epistola ad *Alexium Lascarin*. Cap. 5. „ Latini (inquit) tamquam a principio incipientes, plura ac varia pluribus in Sessionibus argumenta dixerunt a Sancta Scripturæ & Ecclesiæ Doctoribus minores ut plurimum Propositiones habentes, quibus probarunt Spiritum Sanctum ex Patre Filioque procedere. Et tandem auctoritates Patrum attulerunt, quibus clare & palam hujus dogmatis veritas apparet. Attulerunt vero non solum Occidentalium Patrum testimonia, ad quæ nos nihil respondere habebamus; nisi quod corrupta sint, & a Latinis corrupta fuerunt. Produxerunt nostrum Epiphanium multis in locis ex Patre & Filio clare dicentem esse Spiritum Sanctum: corruptum fuisse dicebamus. Allegarunt Cyrilli nonnulla, & aliorum; idem dicebamus. Adduxerunt Occidentalium Sanctorum Auctoritates: omnis nostra responsio eadem, & nulla alia erat. Cum igitur multis diebus inter nos ipsos consideraremus quidnam ad hæc respondendum esset, nullam aliam reperiebamus responsionem præter prædictam; illam vero tamquam levem & a multis deridendam in medium afferre non videbatur. Primo, quia ex antecedentibus & consequentibus hæc opinio videbatur de mente esse Sanctorum. Deinde plurimis libris & antiquissimis idem habentibus, non erat facile ea calumniari, præsertim cum nullum nos librum alium haberemus, non Latine, non Græce scriptum, qui aliter auctoritates prædictas scriptas haberet, quam Latini dicebant. Præterea nos alios Doctores contrarium dicentes producere non habebamus; eosdem Occidentales aliter alibi dicentes probare minime poteramus: naturalibus rationibus eos ostendere falsa dicere, minime erat possibile. Cum igitur nullam nobis responsionem, quæ digna esset, relictam videremus, tacuimus, per multosque dies non convenimus cum Latinis. Tantum autem abest ut Latini Græcos ad subscribendum, interpolatis Patrum testimoniis adduxerint, ut Græcos hujus depravationis reos agat *Bessario*, Cap. 1. ejusdem Epistolæ. De quodam enim *S. Basilii* testimonio Lib. 3. contra *Eunomium* agens, quo Spiritum Sanctum *dignitate secundum esse a Filio*, tradit, *cum ab ipso esse habeat, & ab ipso accipiat, & annuntiet nobis & omnino ab illa causa dependeat*: refert e sex Codicibus quos Græci in Synodo Florentina habebant, quinque hunc *S. Basilii* locum sincerum & integrum exhibuisse: unum vero dumtaxat hoc testimonio caruisse, *in quibusdam partibus ejus diminutum, in quibusdam superabundans, prout corruptoris mens & manus voluit*. Addit, post celebratum Concilium, cum Constantinopolim rediisset, lustratis Bibliothecis, in Novis Codicibus post hanc contentionem scriptis hunc locum suppressum se invenisse, in antiquioribus vero hunc integrum legisse. Ab omni autem veri specie alienum, & prorsus incredibile esse probat; quod Græci sui ajebant: *Veccum* & alios, qui Latinos secuti fuerunt, hunc locum interpolasse, primo quia tantum ornatum, tantam gratiam, & eloquentiam Atticam præ se fert, ut non modo Latinos aliquid simile in lingua peregrina & Græca non posse componere, sed neque Græcos quidem præter ipsum *Basilium*, exploratum sit. Secundo, quia cum Codices *Vecco* Patriarcha multo sint antiquiores, ab ipso interpolati dici non possunt.

Georgius Scholarius Oratione De pace, in Concilio Florentino habita eamdem calumniam evertit. „ Porro, *inquit*, voluisse Latinos depravare fidem, & Doctorum omnium adulterare Theologiam, quis adeo stolidus ut credat? Quisve id asserendo contra Latinos, risu non excipiatur? Nulla enim criminatio potest redargui pluribus, fortioribus ac verioribus argumentis. *Denique* Josephus Methonensis *eamdem* Ephesio *calumniam exprobrat*. Tu vero (*inquit*) cum ferre non posses veritatem, corruptos & depravatos vocabas Doctorum libros: quando etiam magno tuo dedecore universa te Synodus sugillavit ita dicentem, & præsertim ulterioris Franciæ Præsules, ut audierunt Orientalium Doctorum libros vocari a te corruptos, magna voce exclamarunt: Hæreticus est iste maledictus, æterna feriatur excommunicatione; Doctores enim rejicit; & si suis Orientis Doctoribus fidem non tribuit, quid de nostris Occidentalibus dixerit? Hinc commotione excitata, consurgentes nihil aliud dixistis.

X. Ob-

X. Objiciunt Græculi Schismatici, & inter alios *Amyrutzius & Georgius Gemistus*; Florentinæ Synodo non subscripsisse Constantinopolitanum Patriarcham, qui ante finem Concilii obierat, non *Marcum Ephesium* Synodi Exarchum, & Antiocheni ac Hierosolymitani Patriarcharum locum tenentem, neque Ruthenum Metropolitam *Isidorum*, sed & eos qui subscripserunt, statim atque in Græciam sunt reversi, palinodiam cecinisse, quod argumento est illos libere non subscripsisse. *Græculorum Schismaticorum Objectionibus respondetur.*

Respondetur, Patriarcham conclusa jam quoad præcipua capita unione, Sessione ultima e vita migrasse antequam Definitio Fidei concederetur; sed sententiam suam circa Dogmata controversa scripto consignasse, ac Græcis reliquisse, in hæc verba: „ Joseph „ miseratione divina Archiepiscopus Constantinopolitanus Novæ Romæ & œcumenicus „ Patriarcha. Quoniam ad finem vitæ meæ perveni, soluturus jam commune debitum, „ Dei gratia scribo & subscribo senteniam meam aperte universitati meorum filiorum. „ Omnia igitur quæ sentit & quæ dogmatizat Catholica & Apostolica Ecclesia Domi- „ ni nostri Jesu Christi senioris Romæ, ipse quoque sentio, & iis me acquiescentem do „ ac dico. Profiteor quoque Beatissimum Patrem Patrum, & Maximum Pontificem, & „ Vicarium Domini nostri Jesu Christi antiquæ Romæ Papam ad certam omnium fidem, „ nec-non Purgatorium animarum. In horum quippe fidem subscriptum est die mensis „ Junii nono, Indictione secunda". Quæ sententia in acta Synodi relata est, de qua *Josephus Methonensis* contra Marcum Ephesium „ Sacer Patriarcha primus dixit senten- „ tiam, Sanctos Orientales congruere cum Occidentalibus. Hunc deinde secuti sunt re- „ liqui præstantissimi Viri: Qui si esset in vita, tu nec diceres, nec ageres talia, sed „ nec auderes ipsum vocare jampridem corruptum, si vel ipsam nudam ejus umbram conspiceres. Is enim non metu vel studio gloriæ, nec discessum inde sitiens, sacram op- „ tabat Ecclesiæ unitatem: Sed quia reipsa peractum vidit, quod multi ante illum Pa- „ triarchæ videre cupierunt, & non viderunt. (Vidit enim pacem Ecclesiæ, membra „ Dominici corporis conjuncta) exultavit spiritu, & cum devotione subscripsit, confes- „ sus Spiritum Sanctum etiam ex Filio, Purgationem animarum, Romanum Pontificem „ omnium Sacerdotum Caput: atque ita positis genibus oravit, sublatisque in cœlum „ manibus, Deo gratias egit, sicque Sanctam suam Animam reddidit.

Quoad *Isidorum* Ruthenum Metropolitam, putidi mendacii convincuntur ex Actis in quibus legitur ipsum definitioni fidei hunc in modum subscripsisse. *Isidorus Metropolita Kioviensis, totiusque Russiæ locum tenens Apostolicæ Sedis Sanctissimi Patriarchæ Antiocheni Domini Dorothei, satis habens subscripsi.*

De *Marco Ephesio* non moror. Verum est non subscripsisse; sed nihilominus Oecumenica Synodus est; sicut Nicæna Synodus, Constantinopolitana, Ephesina, Chalcedonensis, & aliæ, vere sunt & prædicantur Oecumenicæ, licet eorum Definitionibus *Arius*, *Macedonius*, *Nestorius*, *Eutyches*, alii Hæretici in illis damnati minime subscripserint. Tandem si qui Græcorum in patriam reduces, velut ejurata subscriptione ab unitate defecerunt, id eorum levitatis & perfidiæ non vis illatæ argumentum est. Et sicut Nicæna Synodus Oecumenicam auctoritatem non amisit, quamvis plures eorum qui Definitioni Fidei & Arii damnationi in ea subscripserant, Arianam hæresim postea professi sint, ac in pluribus Synodis confirmaverint: Ita Synodus Florentina Concilii Oecumenici auctoritate non excidit, quamvis nonnulli eorum qui Definitioni Fidei & unioni subscripserant, in schisma sint relapsi. Verum ea de re audire præstat *Joannem Plusiadenum* in Dialogo de Synodo Florentina. „ Hoc (*ait*) „ non in Synodo Florentina tantum actum est, sed & in aliis quæ illam præces- „ serant. Multi etenim post absolutas Synodos variis adversariorum studiis divisi, „ suismet professionibus ac subscriptionibus repugnantia fabulabantur: At non propterea „ Synodi illius auctoritatem imminuebant, neque Decretum illius rejiciebatur. Et sa- „ ne Ephesium non subscripsisse mirum non est. Una hirundo (ut Proverbio fer- „ tur) non facit ver; unus, nullus; plurium sententia robur habet. Scito nihilominus „ ab Ephesio accurate postulatum fuisse, ut rationem redderet quam ob causam a „ Synodo dissentiret, illique refragaretur non subscribens. Quæ cum ille audisset, „ con-

„ continenter ad Imperatorem advolavit, & cum lachrymis eidem suggessit: Domine „ Imperator, Synodus mandat ut rationem reddam quam ob causam non subscribam. „ Sacra tua Majestas optime novit, me ad extremum usque diem contradixisse, & con„ tradictiones in me acriter suscepisse: Nunc adeo subito illis, quæ hostiliter persecutus „ sum, subscribere me senem & Antistitem pudet: ne senectutem meam contumelia „ afficiatis, & stultus infansque Italis videar .... Hinc Imperator pro eo Synodum exo„ ravit: Dimittite hunc mihi, dixit, ipseque faciam ut Constantinopoli subscribat. „ Venere itaque Constantinopolim; & Imperator ob demortuam uxorem Imperatricem „ tristis in luctu erat, nec Patriarcha Ecclesiæ aderat. Ephesius ubi vidit plebem sibi „ applaudentem, quod non subscripserat, & multitudinem adorantem, tamquam Moy„ sen & Aaron & collaudantem, Sanctumque appellantem, inveniretque quod deside„ rabat, ut magis ipse quam Synodus a plebecula commendaretur, in proposito consti„ tit, excitusque adversus Synodum, Latinosque ipsos scripsit. Namque ibi a Fratre Joan„ ne ad differendum conquirebatur; sed ille certamen formidans, neque volens se pa„ lam opponere, aufugit, indeque in angulis latitans scribebat multa, effutiebatque, „ cum nullus esset qui refelleret. Reliqui similiter, qui simul convenerant, videntes vul„ gus ita in Latinos concitum, ab eoque se cum Latinis sentientes & Azymitas im„ pudenter satis appellari, neque Antistites, neque Christianos ad minimum haberi, „ per ironiam civibus dicebant: Quid ita in nos furitis, quod subscripsimus? Improbe „ egimus: en manus quæ in Synodo subscripserunt, abscindite. Hæc dicebant, im„ petum vulgi adversus se audacter debacchantem frænantes. Quod si vere id enuncia„ bant, quod non existimo, mirandum non est. Nam magna & prima Nicæna Syno„ do absoluta a trecentis decem & octo Patribus, septem sententiæ Arii succumbentes, „ verbo & scripto Synodum lacerabant, & Synodos locales plures quam triginta coege„ runt, quæ Magnam Synodum Anathemate feriebant. Neque propterea Synodus „ de dignitate sua aliquid amisit, aut irrita declarata est; sed perstitit & manet ad „ hæc tempora, subscriptionibus eorum & trecentorum ac decem & octo Patrum mu„ nita; & Ecclesia nunc quoque publice collaudat, non eos, sed eorum Professionem „ & Deiferos ac Sanctos nuncupat, qui ab eodem desilierunt. Quod (ut sæpius dictum „ est) Ecclesia, finita Synodo, non curat quid hic cogitet, aut dicat, aut agat. Nam „ ibi in congressu uniuscujusque Professionem accipit, quæ & in Cœlo adnotatur, unde „ abradi non valet. Cum vero e congressu exit, quidquid ipse agat, non potest quod „ in ea fassus est, immutare.

Objiciunt Græci Schismatici: Græcam Ecclesiam in Synodo Constantinopoli in Templo *S. Sophiæ* post mortem *Joannis Palæologi* anno 1450. congregatam, Synodum Florentinam damnasse, *Gregorium* Patriarcham ei adhærentem exauctorasse, & in ejus locum *Athanasium* ordinasse. Hujus Acta legere est apud *Leonem Allatium* in addendis ad Caput quartum Libri 3. *De perpetua Ecclesiæ Occidentalis & Orientalis Consensione*, pag. 1380. Editionis Coloniensis.

Sophisma Græcorum Synodus contra Florentinam commentitia.

Respondetur, si se res ita haberet, ex eo non sequi quod Florentina Synodus Œcumenica non fuerit, sed quod Græci ad ingenium & schisma redierint. At hanc Synodum (uti modo habetur) numquam ab iis qui dicuntur illi interfuisse celebratam, sed a nebulone quopiam recentiore ex variis *Amirutzi*, *Gemisti*, *Gennadii*, contra Florentinam Synodum Scriptis concinnatam probat *Leo Allatius*. 1. Quia in omnibus Synodis & congressibus Ecclesiasticis, dummodo pondus habeant, semper in ipso initio, vel saltem in fine, ponitur tempus quo talis Synodus coacta est: At in ista nulla est temporis notio, nulla mensis memoria, nulla Indictionis indignatio, & si quæ sunt temporis notæ, adeo sunt confusæ, ut nihil inde certi haurias. Dicunt Acta, hanc esse celebratam post Synodum Florentinam anno uno & dimidio. At hoc esse non potuit, cum ille fuerit annus Christi millesimus quadringentesimus quadragesimus. Nam Concilium inchoatum fuit Ferrariæ anno millesimo quadringentesimo trigesimo-octavo. Decretum Unionis editum est Florentiæ anno millesimo quadringentesimo trigesimo nono. Si addas annum unum & dimidium, cum dicitur coacta fuisse hæc Synodus, erit annus 1440. Synodus trium Patriarcharum Syriæ absoluta fuit anno millesimo quadringentesimo quadragesimo-

mo-tertio: Quanam ergo ratione constare potest, quod in fine Sophianæ hujus Synodi habetur, Synodum trium Patriarcharum cum ista consentire, quæ nondum facta fuerat, sed post tres annos celebrata? 2. Synodi hujus titulus *Constantinum* Imperatorem filium *Joannis Palæologi* dicit, qui frater erat. 3. *Joannem Palæologum* ante obitum ab unione cum Ecclesia Latina defecisse, & Dogmata in Concilio Florentino definita ejurasse mentitur. Sane si ex Patriarcharum, quos semper Orientales Imperatores sibi in Dogmate concordes eligebant, fide, de fide etiam Imperatorum judicium ferre licet, incredibile est *Joannem Palæologum*, qui post Florentinam Synodum Patriarcham instituit *Metrophanem Cyzicenum*, unioni addictissimum, ideoque Schismaticis exosum, & post ipsum *Gregorium Protosyncellum* virum vere Catholicum, suæ Majestati a Confessionibus, Florentinæ Synodi vindicem egregium, Patriarcham creari voluit, quo adhuc superstite, Ecclesiam gubernante, & unionem pro virili promovente, excessit, e vita; incredibile (inquam) est a Fide Synodi Florentinæ, & ab unione defecisse. 4. Hujus Synodi titulus ait, *Constantinum Lascarim* jussu *Athanasii* Byzantini Patriarchæ artis Grammaticæ præcepta edidisse, cum nec ullus hujus nominis Patriarcha Ecclesiæ Constantinopolitanæ Sacris hac tempestate præfuerit, & ipse *Constantinus* Libro 3. testetur serogatu *Philippi Ferusini*, *Bartholomæi Calci*, & *Bonini Mombricii*, Grammaticas has Institutiones in Italia conscripsisse. 5. In primo congressu Patriarcha Antiochenus nominatur *Dorotheus*, in subscriptionibus *Ananias*, & tamen *Dorothæum* triennium post superfuisse ex trium Patriarcharum Synodo, cui interfuit, certum est. 6. In eodem congressu deponitur *Gregorius* Patriarcha, eligitur *Athanasius*, anno millesimo quadringentesimo quadragesimo. Quo tamen tempore *Gregorius* nondum Ecclesiæ Constantinopolitanæ Sacris præerat, qui post *Metrophanem* Patriarcha renuntiatus est anno millesimo quadringentesimo quadragesimo quinto. 7. *Athanasium* Patriarcham, cujus apud illius temporis Scriptores nulla memoria, a *Macario* Nicomediensi, *Neophyto* Nicæno, & *Metrophane* Cyziceno consecratum, Sophianæ illius Synodi Acta tradunt, cum ab Episcopo Heracleensi consecrari soleret Constantinopolitanus, & huic Synodo *Antonius* Heracleensis adfuisse memoretur. 8. In congressu tertio dicitur, Deum Florentinam Synodum per ingentem pestem rejecisse, quod falsum est, cum Ferrariæ quidem pestis grassata fuerit, & inde Patres Florentiam commigrare compulerit, ubi nulla pestis fuit durante Synodo. 9. In congressu quarto dicitur disputatum esse in Florentina Synodo de verbis Dominicis, an in illis videlicet transmutetur panis & vinum in Corpus & Sanguinem Christi, an vero necessario requirantur, ut id fiat, & preces Patrum subnexæ. At istud falsissimum est: In Synodo siquidem Florentina Latini inter alia & hoc quoque quæsierunta Græcis: Quare contenti non essent istis Domini verbis, *Accipite & comedite*, *Hoc est Corpus meum &c.* sed postea dicerent, *Et fac panem quidem hunc pretiosum Corpus Christi tui*, *& quod in Calice est*, *pretiosum Sanguinem Christi tui*, *transmutans ea Spiritu Sancto tuo*. *Amen*. Subduntque Acta, id & alia canonice legitimeque soluta fuisse per Mitylenesem Archiepiscopum. Unde ergo tam prolixa disputatio, cujus Sophianæ illius Synodi Acta meminerunt? 10. Disputationis modus in hac Synodo longe diversus ab illo est, qui ea tempestate erat in usu: immo recentissimum esse evincunt testimonia Auctorum in ea prolata, & doctrina non ex Græcis, sed ex recentioribus Hæreticis plane deprompta, & Auctores ab iisdem laudati, quos Græcis non ita familiares esse nemo nescit, scilicet, *Tertullianus*, *Cyprianus*, *Hilarius*, *Ambrosius*, *Hieronymus*, *Augustinus*, *Leo Papa*, *Beda*, *Anselmus*, *Bernardus*, *Petrus Lombardus*, *Gratianus*, *Thomas Aquinus*, *Scotus*: quorum omnium Opera, (licet aliquorum nonnulla) omnia tamen in linguam Græcam versa non sunt. Unde ipse *Marcus* Ephesius in Florentina Synodo, se in Occidentalium Patrum DoctorumqueScriptis versatum non esse professus est.

JOANNIS DOMINICI MANSI

Nota.

HIC nodus est plusquam Gordius solvendus ab iis, qui supremam Concilii auctoritatem supra Pontificem Romanum tuentur. Florentinum Concilium rite indictum, riteque celebratum esse omnes agnoscunt, accedente præsertim Ecclesiæ universalis consensu in sede Generalium illud collocante. Peræque tamen tanquam veritas historica admittendum est Basileense Concilium in Canone IV. primæ Sessionis definiisse Concilium illud *pernullum quavis auctoritate, etiam papali, perfulgeat, dissolvi, aut ad alium locum transferri, seu ad aliud tempus prorogari debuit aut potuit, debet aut potest, debebit aut poterit in futurum absque ejusdem Synodi Basileensis deliberatione & consensu*. In translationem ab Eugenio factam ejusdem Synodi Ferrariam primum, tum Florentiam sicut & dissolutionem Concilii Basileensis in eadem translationis bulla comprehensam; Basileensium Patrum nullum decretum seu consensum intercessisse compertum est. Quomodo ergo duo hæc inter se cohæreant, nisi admittatur Pontificem supra Concilium auctoritatem obtinere? Hujus argumenti vim sentiens P. Alexander tria reponit. Principio ait Pontificem publica necessitate, vel Ecclesiæ necessitate postulante, temperare posse ac dispensare in Canonibus & decretis Concilii. Verum quæ tanta tunc necessitas urgebat ex una translatione necessario juvanda?

Non Bohemorum refutatio, cui in Concilio Basileensi melius quam in Italico Concilio provideri poterat, ac reipsa utcumque provisum fuerat. Non Ecclesiæ reformatio quo Basileense Concilium toto nisu urgebat. Restat unica causa Græcorum reductio ad unitatem Ecclesiæ Romanæ; recusantibus enim illis Basileam aut Avenionem se conferre, exigentibusque Concilium, cui Pontifex per sese adesset, nec ille transire Alpes posset, Concilium istud a Pontifice in Italia indicendum fuerat, quandoquidem nullum Italiæ locum Basileenses assignare vellent. Fateor utique. At quisnam fuit qui Græcis hanc animi obstinationem indidit, ut alibi quam in Italia sistere se recusaverint? Nonne Pontificiorum missorum artibus id totum imputat Joannes de Ragusio in Græciam ad sollicitandum pro Concilio a Basileensibus ablegatus? Insuper quænam concordia inter Græcos Latinosque sperari jure poterat, in tanto Concilii cum Pontifice dissensu? Profecto Græci, quos dissidium hoc nequaquam latebat, ea venerunt mente in Italiam, ut dissensiones illas componerent; parati recedere siquidem res illis non successisset pro voto, prout non ambigue declaravit ipse Græcorum Imperator Joanni de Ragusio, & ipse testatur in sua Relatione facta coram Patribus Basileensibus, a me ex MS. Cod. Vindobonensi evulgata Supplem. to. VI. pag. 638. Ambiguum igitur erat num necessitas illa tanta fuerit, ut nisi translatio Concilii fuerit, obtineri nequaquam potuisset; prius enim tentanda fuerant a Pontifice omnia, antequam in translationem Concilii absque assensu ejusdem Concilii deveniretur, ut summa tandem necessitas insurgeret Concilii novi absque assensu Basileensium indicendi.

Responsio altera P. Alexandri est, saniorem Concilii partem in eam translationem convenisse. At omnium confessione major pars reclamavit; hæc autem portio reclamantium, ne celebretur in Italia Concilium, fuit ultra duas partes; cum enim Patres in totum supputarentur ad 345. omnes una cum Legatis Pontificiis convenerunt ut Basileæ perseveraretur; siquidem adduci Græci possent ut in eo venirent. At si obsisterent, 249. vota (quæ Patrum duas partes duodecim votis superabant) in Avenionem consenserunt; pro tota vero Italia, vel loco aliquo designato in Italia 72. tantum vota consenserunt; quæ omnia publicis tabulis signata a me ex eodem Vindobonensi Codice evulgata sunt. Ibid. pag. 610. Cum vero Legati Apostolici, Italicas partes tuentes, *concludere*, seu decretum Conciliare pro Italia excludenda, rogare, prout de more tenebantur, recusassent, Cardinalis Arelatensis requisitus ab assidente Concilio eo munere functus est. In tanto suffragiorum excessu quis persuadere sibi posset saniorem Patrum partem pro translatione Ferrariam stetisse? Scimus alioqui inter negantes

transla-

translationem summa Concilii capita extitisse, Cardinalem Arelatensem, de cujus sanctimonia testis locuples est cultus publicus a Clemente VII. Pontif. Max. illi decretus Nicolaum Panormitanum, cujus celebre nomen est inter Canonistas, Thomam de Corsellis *inter literarum sacrarum Doctores insignem, virum maximum, doctrina mirabilem, & admirabilem; modesta quadam verecundia semper intuentem terram*; sic enim de illo Æneas Sylvius in Tractatu MS. de quo alias dixi, Ludovicus Pontanus de cujus ingenio, scientia legali, & memoria singulari mira prædicat idem Æneas Sylvius ibidem. Ex his igitur cernes non esse undequaque verum, potiora Concilii capita pro translatione in Italiam stetisse.

Tertio respondet P. Alexander non prohibuisse Concilii translationem justis de causis & manifestis factam. Admitto non prohibuisse; imo & admisit, simul tamen voluit, ut in eam translationem consensus Concilii accederet; alias vetuit, ut ex sanctione supra a me descripta plane intelligitur. In re autem præsenti nec manifestus, nec tacitus consensus Concilii intercessit. Ex his ergo omnibus inferamus necesse est, seu Pontificis inditionem de translatione Concilii Basileensis Ferrariam, ac Florentiam illegitimam extitisse, seu Pontificem potiorem habere etiam supra Concilium auctoritatem.

ARTICULUS II.

Acta Florentinæ Synodi summatim recensentur.

I. CUm *Joannes Palæologus* Græcorum Imperator, *Josephus* Constantinopolitanus Patriarcha, cæterorum Patriarcharum Vicarii, Græcique Præsules ac Proceres Venetias appulissent ad diem 8. Februarii anni 1438. ac Ferrariam accessissent, *Eugenius IV.* Œcumenicam Synodum Ferrariæ habendam decrevit Diplomate dato die nona Aprilis, quod incipit *Magna profecto*. Interim vero donec Synodus ritu solemni inchoaretur, quæstio de igne Purgatorio, & de Sanctorum beatitudine Græcos inter & Latinos agitata est. Multiplici collatione habita apparuit, haud magnam esse Nationis utriusque circa ea Dogmata dissensionem. Græci Purgatorii pœnas & preces ad Animarum hujusmodi pœnis addictarum liberationem aut levamen utiles admittebant, at pœnas illas ignis cruciatu non definiebant, quemadmodum Latini. Animas levibus peccatis obnoxias, & quibus pœnarum aliquid luendum superest, in locum abire tenebrosum, in *locum mœroris*, in quo ad tempus in mœrore, pœnisque versentur, *divino lumine privatæ*, Græci fatebantur: purgari vero, hoc est a loco illo obscuro & afflictione liberari & absolvi *precibus & Sacrificiis Sacerdotum ac eleemosynis; non autem igne*. Animas porro Sanctorum jam quidem frui beatitudine, sed imperfecta; cum vero corporibus in Resurrectione conjungentur, tum *perfectam* fore *fruitionem*, juxta Apostolum dicentem: *Et hi omnes testimonio fidei probati, non acceperunt repromissionem*. Erant nihilominus inter Græcos, qui sentirent, Sanctorum Animas interim *in loco versari separato, ibique lætari, mente volventes cognitionem de perfecta, quæ ipsos manet, laureola, absolutaque beatitudine & adeptione Regni Dei*. Latini ignem Purgatorium multis Sanctorum Patrum Testimoniis & exemplis probarunt, nec-non ex Verbis Apostoli 1. ad Corinthios 3. *Hic autem salvabitur quasi per ignem*. Post frequentes demum de beatitudine Sanctorum Collationes declaratum fuit: *Sanctos consecutos & non consecutos esse beatitudinem, hoc est, Animas quidem ut Animas ad perfectam pervenisse beatitudinem; in Resurrectione tamen perfectionem esse consecuturas cum propriis corporibus*.

Quæstiones de Purgatorio & de Sanctorum beatitudine Græcos inter & Latinos disceptantur.

Hebr. 11 39.

II. Solemnes deinceps habitæ sunt Sessiones, sexdecim quidem Ferrariæ, novem Florentiæ, quo translata Synodus est, cum pestilentia Ferrariæ grassaretur; ita ut viginti-quinque Sessionibus ad exitum perductum sit unionis celeberrimæ negotium. Cum *Bessario* Nicænus Archiepiscopus, Græcorum doctissimus & facundissimus, Orationem elegantem Sessione 1. die 8. Mensis Octobris habuisset, ipsumque imitatus *Andreas* Rhodi Archipræsul Sessione secunda, Pontificis, Imperatoris, Patriarchæ, ac Synodi laudes celebrasset, in sequentibus Sessionibus disputationes habitæ Græcos inter & Latinos, de quinque Capitibus inter utramque Ecclesiam controversis, nimirum de Processione Spiritus Sancti a Patre & Filio; de additione particulæ, *Filioque*, ad Symbolum, de panis azymi vel fermentati usu

usu pro materia Sacrificii, de Purgatorio, & de Primatu Romani Pontificis, Ecclesiæ Græcæ nomine disputarunt *Marcus* Ephesinus Metropolita, *Isidorus* Russiæ, *Bessario* Nicææ Archiepiscopi; *Xanthopulus Siderophas* Magnus vasorum Custos, *Michael Balsamon* Magnus Bibliothecarius, & *Georgius Gemistus*. Pro Latinis vero *Julianus Cæsarinus* Sancti Angeli, & *Nicolaus Albergatus* Sanctæ Crucis in Jerusalem, Cardinales; *Andreas* Rhodius Archipræsul, *Joannes* Episcopus Foroliviensis, *Joannes de Monte Nigro* Ordinis FF. Prædicatorum, Provincialis Lombardiæ; *Petrus Perquerii*, Ordinis Minorum, & *Joannes de Sancto Thoma*, Ordinis Eremitanum S. Augustini, in Sacra Theologia Doctores. Placuit Synodo *Dialectico more* fieri congressum ut sermonis prolixitas vitaretur. De Romanæ Ecclesiæ charitate erga Græcos *Andreas* Rhodius Sessione 3. præclare disseruit. Synodorum Generalium Definitiones lectæ sunt Sessione 5. ut ex his fontibus argumenta ducerentur. Lectum est primo Nicænum Symbolum. Deinde Concilii Ephesini Decretum, *alteram fidem* componi aut proferri vetans Episcopis & Clericis sub pœna depositionis, Laicis sub pœna Anathematis: Tertio, Definitio Synodi Chalcedonensis: Quarto Acclamatio *Joannis* Patriarchæ Constantinopolitani ex Actis Quintæ Synodi, Collatione 6. Quinto, Symbolum Constantinopolitanum in eadem Synodo lectum: Sexto, Decretum Synodi Chalcedonensis, Ephesino geminum: Septimo, Fragmentum Epistolæ *Vigilii* Papæ ad *Eutychium*: Octavo, Definitio Sextæ Synodi Œcumenicæ: Nono, Fragmenta Epistolarum *Agathonis* Papæ ad Imperatores: Decimo, Definitio Septimæ Synodi Œcumenicæ. Ex his colligebat *Marcus Ephesius*, Additionem ad Symbolum fieri non potuisse. Rhodius Archipræsul Sessione 6. & 7. multis ostendit, Additionem vetitam esse, non explicationem & declarationem: Porro particulam, *Filioque*, non proprie additamentum, sed explicationem horum verborum, *Qui a Patre procedit*, esse censendam. *Alterius fidei* compositionem, non expositionem, ab Ephesina Synodo esse prohibitam. *Sanctum Cyrillum* in Epistola ad *Joannem Antiochenum*, quam allegabat Ephesius, immutationem dumtaxat vel mutilationem Symboli Nicæni prohibere, & ad sensum Ephesini Concilii intelligendum esse ne altera Fides edatur. Porro Symbolum nostrum, *Et si voce aliqua variat, non tamen continere sensum diversum, aut Fidem alienam, aut alienam intelligentiam*. Non spectare ergo ad nos Decretum illud prohibens. Quod Synodus Chalcedonensis dixit, Ad perfectam ac plenam pietatis cognitionem, confirmationemque *Sufficere Constantinopolitanum Symbolum*, ita intelligi, ut *ad notitiam Incarnationis Filii Dei* sufficiat: Idque Latinis favere. *Nam etsi hoc Symbolum satis est ad rationem Fidei, non est tamen satis ad declarationem; idque liquido constat ex eo quod Patres Calcedonenses addiderunt aliquid & ademerunt, sed non propterea immutarunt, vel aliam Fidem effecerunt*. In *Evangelio* perfectam Fidei nostræ doctrinam contineri. Doctores tamen, tam Græcos quam Latinos, multa in Evangelio dixisse, multa explicuisse. Cur ergo idem non licuerit in Symbolo, urgente necessitate, propter hæreses emergentes? Quocirca Patres Chalcedonenses consulto dixisse, *sufficeret*, non *sufficit*. Quia *si non emergerent hæreses, proculdubio sufficeret Symbolum Nicænum; sed quoniam variæ sunt exortæ hæreses, manente eadem Fide, & eodem Symbolo, necesse fuit alias atque alias fieri pro tempore explicationes*. Observavit præterea *Julianus* Cardinalis, quod Rhodius Archipræsul prætermiserat, Synodum Chalcedonensem dicere: *Nihil addentes aut detrahentes, sed declarantes Spiritum Sanctum esse Dominum, &c.* Ex quo liquet, explanando additionem non fieri, quod prohibet Lex. Hanc autem Quæstionem ita solvere *Sanctum Thomam* Lib. 4. contra Gentes, Cap. 23.

Quæstio de additione particulæ, Filieque, ad Smybolum Græcos inter & Latinos disceptatur.

III. Plura in eamdem sententiam dicta sunt Sessione septima; ostenditque *Rhodius* Romanam Ecclesiam ad exponendum Symbolum adjectione vocis, *Filioque*, adductam fuisse *ex dictis SS. Patrum, & maxima urgente necessitate*. Plura Sanctorum Patrum testimonia protulit, *Spiritum Sanctum etiam ex Filio procedere* asserentium. Ex Latinis laudavit *Sanctum Augustinum*, quem *Sancta Quinta Synodus recepit*, qui & *Præstantissimus* appellatur; *Ambrosium*, *Gregorium Magnum*, *Hilarium*. Ex Græcis *Athanasium* in Epistola ad Serapionem; *Basilium* in Canonicis Epistolis; *S. Joannem Chrysostomum* Homilia 38. in Joannem, *S. Epiphanium* in Ancorato; *S. Cyrillum Alexandrinum* contra Theodoretum; *Sanctum Maximum*, & *Anastasium Sinaitam*, in Sermone De

Rectis

Rectis Dogmatibus. Ostendit præterea, Romanam Ecclesiam ad explicationem hujusmodi necessitate adductam fuisse, cum magnum videret impendere periculum, jamque Symbolum cum particula, *Filioque*, in Hispaniis & Galliis caneretur. Tunc temporis Græcos cum Romana Ecclesia conjunctos fuisse, nec ab ea propter additionem illam secessisse. *Photium* Ecclesiæ Romanæ hostem infensissimum, qui adversus *Nicolaum* I. & *Hadrianum secundum* acriter invectus est, nunquam illos accusasse ob additamentum Symbolo factum. Hanc itaque non fuisse causam dissidii. Addidit Rhodius Archipræsul: *Sedem Sancti Petri solam esse, in qua potestas sit explicandi Fidem; propter quod numquam portæ inferi, hoc est hæreses, prævaluere adversus eam, immo ne attigerunt quidem.* Id *Julianus* Cardinalis confirmat ex Epistola *Agathonis* Pontificis Maximi lecta in Synodo in qua scribit; *Si silentio texero veritatem, quam erogare nummulariis jussus sum per illa verba*: Pasce oves meas, & Tu aliquando conversus confirma fratres tuos: *Quandoquidem nobis incumbit necessitas docendi Christianos quæ pertinent ad veritatem.* Paulo ante: *Tota Christianorum Ecclesia Catholica, & omnes universales Synodi fideliter amplectentes ejus doctrinam, & omnes Sancti Doctores, & Ecclesiæ luminaria in omnibus ejus doctrinam secuti sunt, &c.* Ex quibus colligit: *Quoties de Fide aliqua oritur dubitatio, Romanum Pontificem debere ac teneri illam declarare; atque illo docente, omnes Synodos & Ecclesiam universam debere hujusmodi veritatem sequi.*

Judicium controversiarum Fidei præ omnibus & supra omnes Ecclesias ad S. Petri Sedem pertinet.

Lucæ 22. 32.

IV. *Sessionibus* VIII. & IX. *Bessario* refellere aggressus est, quæ a *Juliano* Cardinali, & *Andrea Rhodio* de additione facta Symbolo dicta erant. Nec intactum reliquit, quod de Romanæ Ecclesiæ potestate respectu additionis faciendæ Symbolo dixerant. „ De potestate autem, *inquit*, Occidentalis Ecclesiæ multa dicenda suppeterent, nisi „ aliud nobis esset propositum. Et scimus quidem quæ sint jura & prærogativæ Ro„ manæ Ecclesiæ, nihilominus scimus etiam prærogativæ ejus quos terminos habeant. „ Nosse tamen volumus reverentiam vestram, a nobis facultatem hanc negari universali „ Ecclesiæ, & Synodo, vel etiam œcumenicæ. Quoniam igitur quantacumque facul„ tate polleat Romana Ecclesia, minus tamen Synodo œcumenica & universali Ec„ clesia; si nos id universali negamus Ecclesiæ, multo magis negabimus Romanæ. „ Negamus autem non ipsi a nobis, sed arbitramur hoc patrum decretis negatum. „ Tum ad Caput controversiæ regressus, Patrum Decreta, quibus additio ad Symbolum prohibetur, universim intelligenda esse, vel de additione vocum & syllabarum, asseruit. Unde hac Quæstione pulsavit Latinos: *Quærimus ergo ex vobis, statuta hæc & interdicta spectant ad Fidem, an ad aliud quidpiam extraneum?* Hæc cum *Bessario* dixisset, Latini disputatores, una cum Cardinalibus, & aliis quibusdam, ad Pontificem accessere, habitoque consilio, „ Cum opus esset ad ea quæ Nicænus proposuerat appo„ site respondere, illi quidem nihil responderunt; Vix tandem vero Præsul Colossen„ sis sermocinari aggressus nullum interrogationi congruum dedit responsum. „ Verba sunt Actorum.

V. *Sessione* X. *Joannes* Foroliviensis Episcopus de eodem argumento disseruit, probans particulam, *Filioque* non esse additamentum factum extrinsecus, ut *Bessario* dixerat; contineri quippe virtute in confessione processionis Spiritus Sancti a Patre, sicut Novum Testamentum in Veteri continetur, cujus expositio propterea non dicitur nec censetur additio. Triplicem subinde additionem ex *S. Bonaventura* distinguit; unam, cum id quod adjicitur, contrarium est: alteram cum diversum est: tertiam cum appositum consonat. Prima est additio erroris, & hæreticorum, ut si quis diceret, Patrem genitum, Filium ingenitum, Spiritum Sanctum a nullo procedentem. Secunda est additio temerariorum, nam temeritatis & procacitatis est, in fidei & Sacræ Scripturæ veritatibus diversum quid proloqui: ut si quis patrem dicat Geometram, Filium Astronomum, Spiritum Sanctum Arithmeticum. Nam etsi quis ita dicens, non multum a veritate discrepet, cum unaquæque Divina Persona omnia possit, & omnia sciat; *Quia tamen hic dicendi modus valde alienus est a modo loquendi Sanctorum & Scripturæ, idcirco temeritati adscribuntur diversæ hujusmodi novitates.* Tertium additamentum pium & Catholicum est: spectat enim ad doctrinam Fidei, quandoquidem explicat quod implicitum est, ut si dicam in Divinis Patrem omnipotentem, æternum; filium

Particula, Filioque, non est additamentum factum extrinsecus.

filium consubstantialem, coæternum; Spiritum sanctum procedentem, spiratum. Additiones duæ priores, quibus contrarium quid additur vel diversum, prohibentur comminatione pœnæ gravissimæ, Apocalypsis ultimo: *Si quis apposuerit ad hæc, apponet Deus super illum plagas scriptas in libro isto*. At illa qua id quod additur conveniens & congruens est, non prohibetur in Scripturis, immolaudatur, & promissum est ei præmium a Salvatore Lucæ 10. *Et quodcumque supererogaveris, ego cum rediero, reddam tibi*. Porro in additione particulæ *Filioque* neque contrarium, neque diversum quid adjectum est, sed Fidei, confessioni & Symbolo Patrum congruum & conveniens: Non est itaque additio prohibita, sed explicatio permissa.

Decretum Ephesini Concilii alterius Fidei conscriptionem vetans explicatur.

VI. *Sessione XI. & XII.* idem argumentum a *Juliano* Cardinali retractatum est; *Marco Ephesio* contra disputante. Decretum Ephesinæ Synodi, alterius fidei conscriptionem aut prolationem exponens, ex antecedentibus & adjunctis dicit explicandum. Observat ex Actis Synodi, recitatam esse, antequam Patres interdictum illud condidissent, a *Charisio* quodam Expositionem fidei *Anastasii & Photii*, discipulorum *Nestorii*, a quibus missus erat *Jacobus* quidam ad prædicandam *Nestorii hæresim*; qui etiam multos seduxerat, & aliud Fidei Symbolum, immo vero, (ut *Charisius* ait) *Infidelitatis non fidei Symbolum* tradiderat. Inter alia vero idem asserit, se a *Jacobo* & aliis idem sentientibus fuisse accusatum, ut ejus fidem non recipientibus. Propterea idem *Charisius* volens se se ostendere Orthodoxum, prius suæ Fidei subdidit expositionem. Deinde intulit, se prolaturum etiam *Nestorii* & Sectatorum ejus Symbolum. Primum ergo pium suum Symbolum recitavit, quod tamen neque Nicænum, neque Constantinopolitanum erat: *Me vero*, inquit, *communione privarunt: Ego autem credo in unum Deum*, &c. Nec est in hoc Symbolo, quod in Nicæno legitur: *Eos autem qui dicunt, Erat aliquando quando non erat*, &c. Aliquid vero habetur, quod nec in Nicæno, nec in Constantinopolitano Symbolo habetur, nempe; *Et in Spiritum Sanctum consubstantialem Patri & Filio*. Recitavit deinde Symbolum Nestorianorum, quod vocat *perfidiæ Symbolum*. Quibus perlectis, subdit sancta Synodus: *Nemini liceat proferre aut docere alteram Fidem*. Postmodum damnat eos, qui confictum & expositum a Nestorianis Symbolum tenerent, nec ullam facit mentionem *Charisii*, qua ejus Confessionem & Fidem reprobet. Quod si fuisset ejus consilium, cujusvis & quamvis interdicere Confessionem; & si noluisset aliud recitari Symbolum præter Nicænum, servata verborum ejus formula, proculdubio *Charisii* expositionem improbasset. Sed quia vera erat *Charisii* Confessio, Synodus prolatum ab eo Symbolum non improbavit, sed eo confirmato damnavit Symbolum Nestorianorum. Ex quo sequitur, verbis illis, *Nemini liceat proferre, aut componere alteram Fidem*, prohiberi dumtaxat Fidem Nicænæ oppositam. Id altero confirmavit argumento doctissimus Cardinalis: *Quæ definita sunt in Synodis, palam est definita esse per Spiritum Sanctum, & eumdem Sanctum Spiritum esse in omnibus*. At in Sexta Synodo, cum recitatum fuit Decretum, Patres ita locuti sunt: *Nemini liceat, &c. aut aliud sentire ad evertenda illa quæ sunt definita*. Ita Sexta Synodus, sive qui per illam judicabat Spiritus Sanctus, explanat, quomodo nemini liceat *alteram proferre Fidem*, hoc est *Fidem oppositam, ad veræ Fidei eversionem*; sed non prohibet quod *sit ad declarandam vel apertius enucleandam veritatem*. Præterea (inquit) cum de verbis quibusdam Legis dubitatur, recurrendum est ad mentem Legislatoris. Ea vero deprehendetur, sive ab exordio, sive ex verbis Legis, sive ex consequentibus. Porro initio habetur, Ephesinos Patres, ubi convenerunt, voluisse Symbolum Nicænorum Patrum recitari, nec non Sermones ad Symbolum spectantes, ut approbarentur. Synodo igitur Ephesinæ non aliud propositum fuit, quam *Aliam prohibere Fidem, sive aliam expositionem, quæ faceret ad veræ Fidei eversionem*. Non fuit autem ejus Consilium spectare verba, sed Scripturæ sensum. Id confirmat ex *S. Cyrillo*, qui Nicæno Symbolo recitato, subintulit: *Nos Confessionem Patrum sequentes, mentem ac propositum sequimur, & rectam Fidem explanamus*. Item ex Septima Synodo, Actione, 7. in qua Patres sic loquuntur: *Sequentes rectam & inerrantem Fidem, nihil detrahimus, nihil addimus, præter Fidem Nicænorum Patrum*. Illi ipsi tamen alias de Imaginibus Definitiones ediderunt.

Id

Id rursus confirmat ex eo quod Synodus Chalcedonensis in Allocutione ad Imperatorem, *S. Leonem* a calumnia vindicat eorum, qui ipsi obloquebantur, quasi peregrinam Fidei expositionem edidisset, Synodique Ephesinæ Decretum violasset. *Et ne quis* (inquit) *Leonem insimulet, ut qui novam Fidei expositionem confecerit; nemini autem liceat aliam edere præter eam, quæ a Nicænis Patribus facta est.* Perstringit eos Synodus, qui insurgunt contra veritatem, defenditque *S. Leonem*, & ait: *Nihil ab eo commissum contra Interdictum, dum Fidem exposuit & explicavit. Cumenim oriuntur errores, diversa debent adhiberi medicamenta a SS. Patribus.*

Denique idem confirmat *Julianus* Cardinalis, ex Actis Ephesini Latrocinii, & Synodi Chalcedonensis Cum *Eutyches* in Synodo Constantinopolitana a *Flaviano* damnatus, in Ephesina 2. cui *Dioscorus* tyrannice præerat, causam suam agere vellet, & ostendere se non errasse, Fidem suam, hoc est Nicænum Symbolum, de verbo ad verbum recitavit. Postea dixit: *Hæc est Fides Patrum, & in hac volo vivere & mori.* Sed quia Fides Nicæna ab Ephesina Synodo confirmata est, ea vero prohibuit aliam proferri Fidem præter illam primam, decrevitque ut nihil adderetur, nihil demeretur, propterea dicebat: *Ego rectam Fidem teneo; Flavianus autem non tenet rectam Fidem, cum asserat Christum ex duabus naturis; & in Symbolo Nicæno non dicatur Christus habere duas naturas, vel esse ex duabus naturis.* Quod audiens *Eusebius* Dorylei Episcopus, exclamavit: *Mentitus est, nullus est Canon qui hoc præcipiat.* Respondit Dioscorus: *Quomodo nullus est Canon? Apud nos duo sunt Codices, & in omnibus legitur, Non licere quidpiam addi Nicæno Symbolo.* Hæc relecta sunt in Synodo Chalcedonensi, quæ nihil dixit adversus *Eusebium*, sed illum suscepit & amplexa est. In eadem Prædatoria Synodo Ephesina, *Dioscorus* Sententiam fert contra *Flavianum*, quam pronunciando ait, Idcirco illum privari Episcopatu, quoniam Ephesinæ Synodi Decretum esset transgressus, quo sancitur, *Episcopum vel Clericum proferentem aliam Fidem, aut addentem, sive detrahentem, Episcopatu deponi.* Proinde *Eusebium & Flavianum* ut hujus Legis transgressores abdicavit Latrocinalis Synodus. *Ostenderunt sese* (inquit) *ab omniSacerdotali Dignitate alienos Flavianus & Eusebius, qui aggressi sunt addere vel demere de Sancta Fide per Nicænam Synodum exposita, & per celebratam Ephesi comprobata. Quapropter justum est, addentes vel detrahentes, alienos esse, Episcopos ab Episcopatu, & Clericos a Clero:* Cum vero hæc in Synodo Chalcedonensi legerentur, dixerunt omnes: *Anathema Dioscoro, quia male judicavit; hac hora damnetur Dioscorus.* Atque ita Synodus omnia adversus *Flavianum* constituta rescidit, censuitque nihil ab eo commissum contra Nicænam aut Ephesinam Synodum; & verba illa, quibus dicitur Christus habere duas naturas, vel esse ex duabus naturis, licet non expresse habeantur in Nicæno Symbolo, non esse tamen contraria veritati; sed ex ipso Nicæno Symbolo virtute deduci: *Quare*, inquit, *nec arguendus, nec increpandus est, qui addit vel explicat, dum veritati, Fideique Catholicæ consona proferat.*

VII. *Sessione* XIII. Ducis Burgundiæ Oratores in Synodum admissi; qui cum Romanum Pontificem dumtaxat non Græcorum Imperatorem salutassent, id Græca Majestas ægerrime tulit, Synodumque se relicturam minata est. Sed *Josepho* Patriarcha sequestre, cum Ipsi reverentiam ab Oratoribus exhiberi Summus Pontifex curasset, XIV. *Sessione* res composita est.

VIII. *Sessione* XV. de transferenda Florentiam Synodo ob grassantem Ferrariæ pestilentiam actum est. Græci tædio affecti, & de fausto Concilii exitu pene desperantes, de reditu in Patriam cogitabant: sed illos *Palæologus* Imperator in studio procurandæ Ecclesiarum unionis confirmavit. Consentientibus itaque Græcis, Decretum de Synodi translatione *sessione* XVI. promulgatum est Latine ab Archiepiscopo Gradensi, Græce vero a Mitylenensi, 4. Idus Januarii, 1439.

IX. *Sessione* XVII. die vigesima sexta Februarii Florentiæ celebrata, conclusum est, ut Græci de modo ineundæ concordiæ inter se conferrent eumque proxima Sessione in medium afferrent: sed eo non invento, consilium de vitandis publicis Sessionibus, & de privata disputatione postulanda inierunt, Septemviris ad eam pro sua parte delectis, videlicet trium Patriarcharum absentium Vicariis, *Antonio Heracleensi & Gregorio Proto-*

syncel-

syncello Alexandrini, *Isidoro Rutheno* & *Marco Ephesio* Antiocheni, *Dosithæo Monembasiensi* Hierosolymitani, *Bessarione Nicæno* & *Dorothæo Mytilenensi*, cum facultate disserendi & transigendi cum totidem Latinis de Quæstionibus propositis. Verum cum publica de quæstionibus controversis disputatio Summo Pontifici magis placeret, de Processione Spiritus Sancti a Patre & Filio inter *Joannem de Monte Nigro* Provincialem Lombardiæ Ordinis FF. Prædicatorum, & *Marcum Ephesium* Sessionibus 18. 19. 20. 21. 22. 23. & 24. acerrime disputatum est. Quibus ex fontibus ducenda sint hac in materia, & in omnibus Quæstionibus Theologicis argumenta, quis esse debeat disputationis modus, Provincialis noster imprimis exponit. „ Videtur, *inquit*, illud inter nos constare debere; „ Sacræ Scripturæ testimonia, Sanctorumque Patrum, quos secundo loco Ecclesia Sancta recipit, sententias in his disputationibus afferendas, habenda esse veluti quosdam „ terminos nostræ disputationis, quos transgredi non liceat aut argumentanti, aut respondenti. Hoc enim a Sanctis edocemur Patribus, præsertim vero ab Agathone Papa „ in Epistola quam ad *Constantinum* Imperatorem, & Sextam Synodum scripsit; in qua de suis Legatis hæc habet: „ Quibus & testimonia aliquorum Sanctorum Patrum, quos „ hæc Apostolica Sancta Ecclesia suscipit, cum eorum libris tradidimus, ut facultatem „ suggerendi a Serenissimis Imperatoribus consecuti, ex his dumtaxat satisfacere studeant. „ Idem colligit ex Synodi Chalcedonensis allocutione ad *Marcianum* Imperatorem, ubi de *S. Leonis* ad *Flavianum* Epistola sic loquitur: „ Neque enim mirari oportet de Ecclesiæ „ Romanæ Præsulibus, ut Epistola illa impietatis offendiculi arguatur, sed si non est „ Divinis Scripturis congruens, redarguant si non Patrum concordet sententiis. *Et infra:* „ Ut nulla relinquatur illis occasio, qui Apostolicum Virum lacerant, ostendam Epistolæ ejus convenientiam cum sanctorum Patrum testimoniis: atque ut magis testata sit „ pietas, ex multis pauca subdidimus. „ His præmissis, Spiritum Sanctum ex Filio procedere probavit *Joannes* noster ex *SS. Basilii* & *Epiphanii* testimoniis: illius quidem lib. 3. contra *Eunomium*, hujus vero in *Ancorato* nec-non *S. Athanasii* oratione 4. contra Arianos. Hæc Patrum loca diligenter expensa sunt, & MSS. Codices a Provinciali nostro excussi, unus præsertim annorum plusquam sexcentorum optimæ notæ, in membranis eleganter descriptus ante Schisma, quem *Nicolaus de Cusa* Constantinopoli attulerat: ex quo *Marci Ephesii* confutata calumnia est, *Basilium* a Latinis additione hujus loci interpolatum respondentis, sicut & ipsum Symbolum. Scholasticis etiam ratiociniis ex *Sacra Scriptura*, & *Sanctorum*, *quæ* (ut ipse ait) *principiorum obtinent locum*, depromptis, *Ephesium* mirum in modum constrinxit provincialis noster. Exponens demum quomodo Pater & Filius unum sint Spiritus Sancti principium, Græcis satisfacit. „ Nos (*ait*) „ qui sequimur Apostolicam Sedem, unam novimus causam Filii ac Spiritus, Patrem: „ Nam ab initio prædicationis Apostolorum, Fides nostra fulget Sole splendidius. Sermo „ enim Domini ad Principem Apostolorum Petrum: * *Portæ inferi non prævalebunt adversus eam:* non præteriit, nec præteribit. Namque unicum fulcimentum ac fundamentum omnibus Christianorum Ecclesiis est Romana Ecclesia, quippe quæ germanam habet pietatem, clauditque & obstruit omne hæreticum os loquens in excelso „ iniquitatem. Idcirco non credit duo principia, vel duas causas, sed unum principium „ & unam causam. Eos vero qui asserunt duo principia, vel duas causas, anathematizamus. „ Hæc Epistolæ cuidam *S. Maximi* prorsus consona Græci invenerunt.

Disputatio de Processione Spiritus Sancti.

Unde ducenda sint argumenta in Disputationibus Theologicis.

Act. 2. Synodi VI.

* *Matth. 16.*

X. Sessionibus 24. & 25. *Joannes* noster absente *Ephesio*, SS. Patrum testimonia, Processionem Spiritus Sancti ex Filio probantia, exponere perrexit, scilicet *SS. Leonis, Gregorii Magni, Ambrosii, Hieronymi, Augustini*, & multorum aliorum Occidentalium: Ex Orientalibus vero, *Basilii, Epiphanii, Cyrilli Alexandrini*, & aliorum loca expressa & convincentia rursus inculcavit. Collatis utriusque partis libris, pacis conciliandæ spes affulsit, eam suadentibus *Isidoro* Rutheno, & *Bessarione* Nicæno, Archipræsulibus. Disputationibus finem imponere Græcis visum est, nostrorum argumentis, & triumphante per illos veritate victis. Nicæno & Rutheno, aliisque a Græcorum Synodo ad se missis, *Eugenius quartus* Pontifex Maximus respondit: „ Quatuor sunt quæ vobis proponuntur; Primo, si satisfactum vobis est per clarissimam & evidentem demonstrationem „ qua demonstravimus ex Scripturis, Spiritum Sanctum procedere ex Patre & Filio, bene:

„ ne: sin minus, dicite de quo ambigatis, & qua ex parte illud non recipitis, ut „ remedium adhibeamus, & evidenter perspicueque probemus, processionem hanc vere „ etiam esse ex Filio. Secundum, si habeatis ex Sacris Scripturis auctoritates contra- „ rium asserentes eis quæ dicuntur a nobis, ut eas proferatis. Tertium si habetis va- „ lida Scripturæ loca quibus probetur melius esse magisque pium quod vos tenetis, „ quam nostrum dogma. Quartum, si hæc non vultis, conveniamus simul, fiatque Sy- „ nodus, conficiat Sacrum Sacerdos, jusjurandum demus Latini pariter & Græci: pro- „ feratur libere veritas per juramentum, & quod pluribus videbitur, hoc amplectamur „ & nos & vos: jusjurandum enim apud Christianos non fallitur. *His auditis, Græci* „ *stupefacti dixerunt:* Quid respondeamus ad hæc, non habemus. Nam quod ad primum „ attinet, non desunt Sancti qui Spiritum Sanctum etiam ex Filio procedere asserant: „ quam dubitationem afferre nos possumus? Quod ad secundum: Et quinam Sancti sunt, „ qui Sanctis hoc asserentibus adversentur? Nos dicere non possumus Sanctos inter se „ contraria sentire. Quod ad tertium: quomodo probare poterimus, dogma nostrum „ esse melius & magis pium quam dogma Latinorum? Nam & nostrum pium est, ut- „ pote a Patribus traditum; sed non minus pium est & illorum dogma, cum illud „ etiam qui asserunt, sint Sancti Patres. Quod ad quartum: Ut juremus in pretiosum „ Corpus & Sanguinem Christi: Et quæ alia Synodus hoc fecit, ut idem & nos facia- „ mus? Neque ad hoc est alia responsio. „ Id tamen responsi ad Summum Pontificem perferri jussit Imperator. Quatuor proposita capita ad unum spectare, scilicet disputationem. Res enim de qua dubitatur, judicio indiget; & probationes ad judicium pertinent; sed & jusjurandum dicitur, quod per illud vera judicantur. Græcos autem nequaquam velle judicare & judicari, sed contentionibus, disputationibus, probationibus, testimoniis, juramentis, ex quibus nullus fructus sperandus esset, sepositis, alium unionis modum tentare, aut in Patriam reverti. Post hæc, seorsim congregata Orientalium Synodus *Bessario* Nicænus Archipræsul orationem dogmaticam habuit de Unione, in decem capita distinctam, eruditione & eloquentia splendidam, qua multis de necessaria SS. Patrum consensione & concordiæ in dogmatibus fidei, de locorum in speciem pugnantium conciliatione, & obscuriorum per clariora explicatione præclare dictis; eorumdem Patrum, cum Græcorum tum Latinorum testimoniis approbat; Spiritum Sanctum ex Filio procedere. Notatu digna hæc *Bessarionis* sententia. „ Videmus universalia cuncta Concilia, Patresque in eis congregatos, de dogmatibus propositis non humanæ sapientiæ persuasionibus, non artificio verborum, non rationibus naturalibus, non denique syllogismis usos fuisse, sed auctoritate dumtaxat; nudaque ipsa verba superiorum Doctorum, qui eos tempore prævenerunt, tamquam rectam regulam, gloriam veritatis secutos fuisse; & per ea quascumque de fide quæstiones terminasse, Sanctorum Patrum vestigia sequendo. Quare nescio quid de nostra Fide sapere liceret, si quis concedat posse hoc inconveniens Patribus imputari. Si enim fidei nostræ Principes non eadem omnes, sed alii quidem invicem, alii sibi ipsis contradicant, Fides autem nostra in illorum rationibus fundetur: inanis est ergo prædicatio nostra, inanis est Fides nostra. At magna stultitiæ est, cogitare etiam talia de illis Spiritu plenis hominibus. „ Cum *Bessario* finem perorandi fecisset, *Gregorius Scholarius* tres orationes pro Unione deliberativas Græcorum Synodo obtulit, quæ ad calcem Actorum editæ sunt.

Extat in Actis sess. 25.

Bessarionis notanda sententia.

XI. Græcorum plurimis ad unionem propensis Imperatorem inter & Summum Pontificem convenit, ut Decemviri ex utraque parte eligerentur, qui de modo unionis simul deliberarent. Latini duos ex omnibus ordinibus elegere, scilicet ex Cardinalibus, Metropolitis, Abbatibus, Theologis & Presbyteris. A Græcis decem Metropolitæ deputati sunt, ad nutum Imperatoris. In primis Congregationibus, de Processione Spiritus Sancti a Filio actum est. Latini Declarationem in scriptis Deputatis Græcorum tradiderunt, qua *Spiritum Sanctum procedere ex Patre & Filio, ut ab unico Principio* asserebant, & *Anathema* dicebant *asserentibus duo principia vel duas causas*. Declaratione simili Græci responderunt, qua fatebantur, *Fontem ac radicem Filii & Spiritus esse Patrem, Floresque ac divina germina Patris esse Filium & Spiritum, juxta S. Cyrillum, & Primam*

nam Synodum, & Basilium Magnum: Filium emittere, & ex se scaturientem effundere Spiritum; atque a Filio emitti, profluere, & effundi Spiritum Sanctum. Hæc vero Declaratio Latinis haud satis explicata visa est, quod hæc verba, *scaturire*, *profluere*, *emitti*, *effundi*, ambigua sint, & ad temporalem Spiritus Sancti in Fideles effusionem referri possint. Multis Collationibus a Græcis habitis, Rutheno, Nicæno, & Mitylenensi Archiepiscopis unionem pro virili suadentibus, SS. Patrum Orientalium & Occidentalium sententiis semel iterumque relectis, & discussis, *Georgius Scholarius* Imperatorem adiens, & cum ejus Majestate, in frequenti Græcorum Præsulum Conventu collocutus, maximum ad unionis conclusionem pondus adjecit. In prudentissimi viri, & ob egregia merita Patriarchicis Infulis postmodum ornati Declaratione, hæc observatione digna de Conciliorum Auctoritate & infallibilitate: „ Dico deinde me ipsum subjicere „ sententiæ hujus nostræ Sacræ Synodi, immo vero hujusce Oecumenicæ; & summa „ cum reverentia & voluptate eam venerari & honorare, quam fert de unione atque „ unionis modo: Censeo enim talem sententiam non esse ab hominibus, sed a Deo latam. Idque facio, non quia sum Laicus, & necesse est mihi sacro tuo parere Imperio, nec-non Sanctissimo, quodque plus est, Generali: neque etiam quod similem ego „ quoque sententiam de rebus propositis jampridem habuerim: sed etiamsi antea privatim maxime contrariam secutus essem sententiam, & quacumque in Ecclesia Dei fulgerem dignitate, seu inter alios doctrina eminerem, idem similiter facerem. Nam ita „ non facere, maximæ arrogantiæ, inanisque gloriæ esset argumentum. Quid enim „ deterius fuerit, quam unum hominem, quavis dignitate præfulgeat, obluctari velle „ Synodo Oecumenicæ, quæ universam Dei repræsentat Ecclesiam? „ Tum se credere professus est Vir Religiosissimus, juxta SS. Patrum Occidentalium & Orientalium consensum, „ Spiritum Sanctum ex Patre & Filio, *seu (quod idem est)* ex Patre per Filium procedere; & Patrem ac Filium esse unum Principium Spiritus Sancti: Anathemati subjiciens eos, qui duo ponunt principia, vel qui personalem Patris & Filii distinctionem illibatam non servant. „ Cum *Scholarius* discessisset, lectis rursus in Græcorum Synodo Patrum Orientalium testimoniis, rogatæ sunt singulorum sententiæ. Patriarcha primus omnium locutus, „ Spiritum Sanctum procedere ex Patre per Filium æternaliter & substantialiter, tamquam ab uno Principio & causa, *professus est*, *seque* Sanctos Occidentales suscipere, asserentes Spiritum Sanctum esse ex Patre & „ Filio: „ dummodo id Orientalis Ecclesiæ Symbolo ne adjiceretur: nec ejusdem Ecclesiæ Ritus convellerentur, sed illis salvis unio fieret. Secundum hæc, Sententiam dixit Imperator hunc in modum: „ Ego præsentem hanc Sanctam & Generalem Synodum nulla ex parte inferiorem existimo omnibus ante hac celebratis. Nam etsi illæ „ Patrum numero, qui convenerunt, huic superiores fuerint, nec-non virtute multum „ antecelluerint, Cyrillo ac Gregorio Theologorum illustres redditæ, aliæque aliis doctoribus; nihilo tamen secius & hanc Sanctam esse arbitror & venerandam; neque „ minori hanc quam illas observantia prosequor .... Quoniam igitur sequi debeo sententiam Synodi, majorisque illius partis, nec-non defendere quod fuerit sancitum a „ pluribus, juxta morem in antiquis Conciliis servatum, pronuncio me hujus Sacræ „ Synodi, pluriumque ejus Patrum constantissime sequi sententiam, velleque eam modis „ omnibus defendere in perpetuum, tum ob prædictas causas, tum quia censeo Sanctam „ Ecclesiam in Sacris dogmatibus nullo modo posse errare, communi ac Synodica considerationem utentem. Unus quippe, aut duo, vel tres, aut plures ex hominibus nunc „ existentibus, privatam adhibentes considerationem, fieri potest ut errent: at universam Dei Ecclesiam, de qua Dominus dixit ad Petrum: *Portæ inferi non prævalebunt* „ *adversus eam*; communiter errare, omnino est impossibile, alioquin & sermo Salvatoris evanuit, & fides nostra debili fundamento est nixa. Sed quoniam utrumque „ absurdum est, idcirco & Ecclesiam Dei necesse est nullo posse capi errore, & nos „ ejusque sententiam omnino sequi, & me ante omnes & tenere ac defendere ipsam, „ eam, hoc posito, ut neque sacro nostro Symbolo quidquam addere Latini nos cogant, „ neque ex ritibus nostræ Ecclesiæ aliquid immutetur. „ In eamdem ivere sententiam Ruthenus, Nicænus, Mitylenensis, Rhodus, aliique Præsules, uno *Marco Ephesio* refragan-

Georgii Scholarii sententia.

Joannis Palæologi Græcorum Imperatoris Declaratio.

Ecclesiæ infallibilitas.

fragante. Conscriptaque communis Græcorum sententia est his verbis: „ Consentimus „ vobis & quod additum Sacro Symbolo recitatis, e Sanctis Patribus desumptum est „ & approbamus illud, & vobiscum unimur; dicimusque Spiritum Sanctum ex Patre „ & Filio procedere, tamquam ab uno principio & causa. „ Demum utriusque Ecclesiæ Deputati dogmatis hujus declarationem in tribus exemplaribus communi consensu descripsere, quorum unum Imperator, alterum Patriarcha, tertium ipsi Deputati servarunt. Extat in Actis *Horatii Justiniani*. *Communis Græcorum sententia.*

XII. His peractis, cum Ruthenus, Nicænus, Trapezuntius, & Mitylenensis Archipræsules ad Summum Pontificem accessissent, dixit Pontifex: *Nos Dei beneficio sumus conjuncti & convenimus in præcipuo dogmate, de quo ambigebatur. Age nunc de Purgatorio quoque igne, & Principatu Primæ Sedis, & de fermentato & azymo, deque divino Sacrificio dubitationem agitemus, ut usquequaque vitium omne tollatur. Deinde unio confestim fiet*. De materia Sacrificii primum actum est, convenitque panem triticeum, sive azymum, sive fermentatum, legitimam esse Sacrificii, & Sacramenti Eucharistiæ materiam. De Purgatorio vero Fidem suam sic expressere Græci: *Sanctorum Animas perfectam in cœlis adeptas esse coronam, quatenus animæ sunt: Peccatorum Animas perfecte luere pœnas: Medias autem esse in loco tormentorum credimus; sed sive ignis sit, sive caligo ac turbo, sive quid aliud, non contendimus*. De Primatu vero Papæ sic ab ipsis constitutum est: *Ut quæcunque habebat ab initio & ante Schisma Privilegia, rursus hæc ipsa habeat*. Postulantibus subinde Græcis ut Latinorum Præsulum vel Theologorum aliquis de Azymo, & de Primatu Romani Pontificis coram tota Synodo dissereret, Ecclesiæque Romanæ sententiam breviter exponeret, selecti sunt ac deputati a Summo Pontifice Magistri *Joannes de Monte Nigro* Provincialis Lombardiæ, Ordinis FF. Prædicatorum, & *Joannes de Turrecremata* ejusdem Ordinis Professor, & ille quidem de Romani Primatu; hic vero de materia & forma consecrationis luculenter disseruit. Eorum Dissertationes in Actis *Horatii Justiniani* leguntur. *Alia quæstiones Græcos inter & Latinos disceptatæ & finitæ.*

XIII. His discussis, de divino Sacrificio quæsitum est a Latinis: *Quomodo prolatis Christi verbis*: „ Accipite & comedite, Hoc est enim Corpus meum, quod pro vo- *Matt. 26.*
„ bis frangitur in remissionem peccatorum: *&* *illis*: Bibite ex hoc omnes, Hic
„ est enim Sanguis meus novi & æterni Testamenti, mysterium fidei, qui pro vo-
„ bis & pro multis effundetur in remissionem peccatorum; *& sacris donis per hæc* *Marc. 14.*
verba sanctificatis, vos hanc postea orationem additis; Et fac panem quidem hunc pre-
„ tiosum Corpus Christi tui, quod autem in Calice isto est, pretiosum Sanguinem
„ Christi tui, Sancto tuo Spiritu transmutans. „ *Porro hoc ita dissolutum est*. Fa-
„ teri se dixerunt Græci, *Per hæc verba transubstantiari sacrum panem, & fieri Corpus Christi*. Sed postea quemadmodum & Latini dicunt: *Jube hæc perferri per manus sancti Angeli tui in sublime Altare tuum*: ita (inquiunt) *Nos quoque oramus dicentes, ut Spiritus Sanctus descendat super nos, & efficiat in nobis panem hunc pretiosum Corpus Christi tui, & quod in Calice isto est pretiosum Sanguinem Christi tui; transmutetque ipsa Spiritu Sancto suo ut fiant communicantibus in purgationem animæ, in remissionem peccatorum, & non fiant in judicium aut condemnationem nostram*. Ita has preces in *SS. Basilii & Chrysostomi* Liturgiis conscriptas a Latinis etiam intelligi significavit Magister *F. Joannes a Turrecremata*, ea de re in Synodo jussu *Eugenii* IV. differens. *Oratio illa* (inquit) *non est ut conficiatur quod confectum est, sed ut consequuntur effectum Sacramenti, scilicet uniri cum Christo, & incorporari, & dicamus cum Apostolo*: „ Vivo ego, jam non ego, vivit vero in me Christus. *Dicit Basilius*: Ro- *De verbis quibus Eucharistia consecratur.*
„ gamus & supplicamus, mitte Spiritum Sanctum super nos, & hæc apposita munera, *Galat. 2.*
„ ut fiant nobis salutaria, & faciatis panem hunc, *id est, cœtum Fidelium. Istum panem intelligimus Corpus Mysticum Ecclesiæ. Panis capitur duobus modis, panis verus materialis, & panis mysticus. De hoc mystico dicit Apostolus*: Unum corpus sumus omnes, qui de uno pane participamus; *& ut dicit Augustinus: Unum corpus & unus panis dicitur Ecclesia: quia sicut unus panis multis granis, & corpus multis membris, ita charitate operante, componitur Ecclesia ex multis Fidelibus. Et sciatis quod hic est intellectus: Facito illum panem, id est, Fideles Christianos figuratos hoc pane, incorporari Corpori Sancto tuo & uniri, & ut tuo Spiritu* *1. Cor. 10.*

nam Synodum, & Basilium Magnum: Filium emittere, & ex se scaturientem effundere Spiritum; atque a Filio emitti, profluere, & effundi Spiritum Sanctum. Hæc vero Declaratio Latinis haud satis explicata visa est, quod hæc verba, *scaturire, profluere, emitti, effundi*, ambigua sint, & ad temporalem Spiritus Sancti in Fideles effusionem referri possint. Multis Collationibus a Græcis habitis, Rutheno, Nicæno, & Mitylenensi Archiepiscopis unionem pro virili suadentibus, SS. Patrum Orientalium & Occidentalium sententiis semel iterumque relectis, & discussis, *Georgius Scholarius* Imperatorem adiens, & cum ejus Majestate, in frequenti Græcorum Præsulum Conventu collocutus, maximum ad unionis conclusionem pondus adjecit. In prudentissimi viri, & ob egregia merita Patriarchicis Infulis postmodum ornati Declaratione, hæc observatione digna de Conciliorum Auctoritate & infallibilitate: „ Dico deinde me ipsum subjicere „ sententiæ hujus nostræ Sacræ Synodi, immo vero hujusce Oecumenicæ; & summa „ cum reverentia & voluptate eam venerari & honorare, quam fert de unione atque „ unionis modo: Censeo enim talem sententiam non esse ab hominibus, sed a Deo latam. Idque facio, non quia sum Laicus, & necesse est mihi sacro tuo parere Imperio, nec-non Sanctissimo, quodque plus est, Generali: neque etiam quod similem ego „ quoque sententiam de rebus propositis jampridem habuerim: sed etiamsi antea privatim maxime contrariam secutus essem sententiam, & quacumque in Ecclesia Dei fulgerem dignitate, seu inter alios doctrina eminerem, idem similiter facerem. Nam ita „ non facere, maximæ arrogantiæ, inanisque gloriæ esset argumentum. Quid enim „ deterius fuerit, quam unum hominem, quavis dignitate præfulgeat, obluctari velle „ Synodo Oecumenicæ, quæ universam Dei repræsentat Ecclesiam? „ Tum se credere professus est Vir Religiosissimus, juxta SS. Patrum Occidentalium, & Orientalium consensum, „ Spiritum Sanctum ex Patre & Filio, *seu* (*quod idem est*) ex Patre per Filium procedere; & Patrem ac Filium esse unum Principium Spiritus Sancti: Anathemati subjiciens eos, qui duo ponunt principia, vel qui personalem Patris & Filii distinctionem illibatam non servant. „ Cum *Scholarius* discessisset, lectis rursus in Græcorum Synodo Patrum Orientalium testimoniis, rogatæ sunt singulorum sententiæ. „ Patriarcha primus omnium locutus, „ Spiritum Sanctum procedere ex Patre per Filium æternaliter & substantialiter, tamquam ab uno Principio & causa, *professus est*, *seque* Sanctos Occidentales suscipere, asserentes Spiritum Sanctum esse ex Patre & „ Filio: „ dummodo id Orientalis Ecclesiæ Symbolo ne adjiceretur: nec ejusdem Ecclesiæ Ritus convellerentur, sed illis salvis unio fieret. Secundum hæc, Sententiam dixit Imperator hunc in modum: „ Ego præsentem hanc Sanctam & Generalem Synodum nulla ex parte inferiorem existimo omnibus ante hac celebratis. Nam etsi illæ „ Patrum numero, qui convenerunt, huic superiores fuerint, nec-non virtute multum „ antecelluerint, Cyrillo ac Gregorio Theologorum illustres redditæ, aliæque aliis doctoribus; nihilo tamen secius & hanc Sanctam esse arbitror & venerandam; neque „ minori hanc quam illas observantia prosequor .... Quoniam igitur sequi debeo sententiam Synodi, majorisque illius partis, nec-non defendere quod fuerit sancitum a „ pluribus, juxta morem in antiquis Conciliis servatum, pronuncio me hujus Sacræ „ Synodi, pluriumque ejus Patrum constantissime sequi sententiam, velleque eam modis „ omnibus defendere in perpetuum, tum ob prædictas causas, tum quia censeo Sanctam „ Ecclesiam in Sacris dogmatibus nullo modo posse errare, communi ac Synodica considerationem utentem. Unus quippe, aut duo, vel tres, aut plures ex hominibus nunc „ existentibus, privatam adhibentes considerationem, fieri potest ut errent: at universam Dei Ecclesiam, de qua Dominus dixit ad Petrum: *Portæ inferi non prævalebunt* „ *adversus eam*; communiter errare, omnino est impossibile, alioquin & sermo Salvatoris evanuit, & fides nostra debili fundamento est nixa. Sed quoniam utrumque „ absurdum est, idcirco & Ecclesiam Dei necesse est nullo posse capi errore, & nos „ ejusque sententiam omnino sequi, & me ante omnes & tenere ac defendere ipsam, „ eam, hoc posito, ut neque sacro nostro Symbolo quidquam addere Latini nos cogant, „ neque ex ritibus nostræ Ecclesiæ aliquid immutetur. „ In eamdem ivere sententiam Ruthenus, Nicænus, Mitylenensis, Rhodus, aliique Præsules, uno *Marco Ephesio* refragan-

Georgii Scholarii sententia.

Joannis Palæologi Græcorum Imperatoris Declaratio.

Ecclesiæ infallibilitas.

fragante. Conſcriptaque communis Græcorum ſententia eſt his verbis: „ Conſentimus „ vobis & quod additum Sacro Symbolo recitatis, e Sanctis Patribus deſumptum eſt „ & approbamus illud, & vobiſcum unimur; dicimuſque Spiritum Sanctum ex Patre „ & Filio procedere, tamquam ab uno principio & cauſa. „ Demum utriuſque Eccleſiæ Deputati dogmatis hujus declarationem in tribus exemplaribus communi conſenſu deſcripſere, quorum unum Imperator, alterum Patriarcha, tertium ipſi Deputati ſervarunt. Extat in Actis *Horatii Juſtiniani*. *Communis Græcorum ſententia.*

XII. His peractis, cum Ruthenus, Nicænus, Trapezuntius, & Mitylenenſis Archipræſules ad Summum Pontificem acceſſiſſent, dixit Pontifex: *Nos Dei beneficio ſumus conjuncti & convenimus in præcipuo dogmate, de quo ambigebatur. Age nunc de Purgatorio quoque igne, & Principatu Primæ Sedis, & de fermentato & azymo, deque divino Sacrificio dubitationem agitemus, ut uſquequaque vitium omne tollatur. Deinde unio confeſtim fiet*. De materia Sacrificii primum actum eſt, convenitque panem triticeum, ſive azymum, ſive fermentatum, legitimam eſſe Sacrificii, & Sacramenti Euchariſtiæ materiam. De Purgatorio vero Fidem ſuam ſic expreſſere Græci: *Sanctorum Animas perfectam in cœlis adeptas eſſe coronam, quatenus animæ ſunt: Peccatorum Animas perfecte luere pœnas: Medias autem eſſe in loco tormentorum credimus; ſed ſive ignis ſit, ſive caligo ac turbo, ſive quid aliud, non contendimus*. De Primatu vero Papæ ſic ab ipſis conſtitutum eſt: *Ut quæcunque habebat ab initio & ante Schiſma Privilegia, rurſus hæc ipſa habeat*. Poſtulantibus ſubinde Græcis ut Latinorum Præſulum vel Theologorum aliquis de Azymo, & de Primatu Romani Pontificis coram tota Synodo diſſereret, Eccleſiæque Romanæ ſententiam breviter exponeret, ſelecti ſunt ac deputati a Summo Pontifice Magiſtri *Joannes de Monte Nigro* Provincialis Lombardiæ, Ordinis FF. Prædicatorum, & *Joannes de Turrecremata* ejuſdem Ordinis Profeſſor, & ille quidem de Romani Primatu; hic vero de materia & forma conſecrationis luculenter diſſeruit. Eorum Diſſertationes in Actis *Horatii Juſtiniani* leguntur. *Aliæ quæſtiones Græcos inter & Latinos diſceptatæ & finitæ.*

XIII. His diſcuſſis, de divino Sacrificio quæſitum eſt a Latinis: *Quomodo prolatis Chriſti verbis:* „ Accipite & comedite, Hoc eſt enim Corpus meum, quod pro vo- „ bis frangitur in remiſſionem peccatorum: *& illis:* Bibite ex hoc omnes, Hic „ eſt enim Sanguis meus novi & æterni Teſtamenti, myſterium fidei, qui pro vo- „ bis & pro multis effundetur in remiſſionem peccatorum; *& ſacris donis per hæc verba ſanctificatis, vos hanc poſtea orationem additis;* Et fac panem quidem hunc pre- „ tioſum Corpus Chriſti tui, quod autem in Calice iſto eſt, pretioſum Sanguinem „ Chriſti tui, Sancto tuo Spiritu tranſmutans. „ *Porro hoc ita diſſolutum eſt*. Fa- „ teri ſe dixerunt Græci, *Per hæc verba tranſubſtantiari ſacrum panem, & fieri Corpus Chriſti*. Sed poſtea quemadmodum & Latini dicunt: *Jube hæc perferri per manus ſancti Angeli tui in ſublime Altare tuum:* ita (inquiunt) *Nos quoque oramus dicentes, ut Spiritus Sanctus deſcendat ſuper nos, & efficiat in nobis panem hunc pretioſum Corpus Chriſti tui, & quod in Calice iſto eſt pretioſum Sanguinem Chriſti tui; tranſmutetque ipſa Spiritu Sancto ſuo ut fiant communicantibus in purgationem animæ, in remiſſionem peccatorum, & non fiant in judicium aut condemnationem noſtram*. Ita has preces in *SS. Baſilii & Chryſoſtomi* Liturgiis conſcriptas a Latinis etiam intelligi ſignificavit Magiſter *F. Joannes a Turrecremata*, ea de re in Synodo juſſu *Eugenii IV.* diſſerens. *Oratio illa* (inquit) *non eſt ut conficiatur quod confectum eſt, ſed ut conſequuntur effectum Sacramenti, ſcilicet uniri cum Chriſto, & incorporari, & dicamus cum Apoſtolo:* „ Vivo ego, jam non ego, vivit vero in me Chriſtus. *Dicit Baſilius:* Ro- „ gamus & ſupplicamus, mitte Spiritum Sanctum ſuper nos, & hæc appoſita munera, „ ut fiant nobis ſalutaria, & faciatis panem hunc, *id eſt, cœtum Fidelium. Iſtum panem intelligimus Corpus Myſticum Eccleſiæ. Panis capitur duobus modis, panis verus materialis, & panis myſticus. De hoc myſtico dicit Apoſtolus:* Unum corpus ſumus omnes, qui de uno pane participamus: *& ut dicit Auguſtinus: Unum corpus & unus panis dicitur Eccleſia: quia ſicut unus panis multis granis, & corpus multis membris, ita charitate operante, componitur Eccleſia ex multis Fidelibus. Et ſciatis quod hic eſt intellectus: Facito illum panem, id eſt, Fideles Chriſtianos figuratos hoc pane, incorporari Corpori Sancto tuo & uniri, & ut tuo Spiritu*

Matt. 26. *Marc. 14.* *De verbis quibus Euchariſtia conſecratur.* *Galat. 2.* *1. Cor. 10.*

nam Synodum, & Basilium Magnum: Filium emittere, & ex se scaturientem effundere Spiritum; atque a Filio emitti, profluere, & effundi Spiritum Sanctum. Hæc vero Declaratio Latinis haud satis explicata visa est, quod hæc verba, *scaturire, profluere, emitti, effundi*, ambigua sint, & ad temporalem Spiritus Sancti in Fideles effusionem referri possint. Multis Collationibus a Græcis habitis, Rutheno, Nicæno, & Mitylenensi Archiepiscopis unionem pro virili suadentibus, SS. Patrum Orientalium & Occidentalium sententiis semel iterumque relectis, & discussis, *Georgius Scholarius* Imperatorem adiens, & cum ejus Majestate, in frequenti Græcorum Præsulum Conventu collocutus, maximum ad unionis conclusionem pondus adjecit. In prudentissimi viri, & ob egregia merita Patriarchicis Infulis postmodum ornati Declaratione, hæc observatione digna de Conciliorum Auctoritate & infallibilitate: „ Dico deinde me ipsum subjicere „ sententiæ hujus nostræ Sacræ Synodi, immo vero hujusce Oecumenicæ; & summa „ cum reverentia & voluptate eam venerari & honorare, quam fert de unione atque „ unionis modo: Censeo enim talem sententiam non esse ab hominibus, sed a Deo latam. Idque facio, non quia sum Laicus, & necesse est mihi sacro tuo parere Imperio, nec-non Sanctissimo, quodque plus est, Generali: neque etiam quod similem ego „ quoque sententiam de rebus propositis jampridem habuerim: sed etiamsi antea privatim maxime contrariam secutus essem sententiam, & quacumque in Ecclesia Dei fulgerem dignitate, seu inter alios doctrina eminerem, idem similiter facerem. Nam ita „ non facere, maximæ arrogantiæ, inanisque gloriæ esset argumentum. Quid enim „ deterius fuerit, quam unum hominem, quavis dignitate præfulgeat, obluctari velle „ Synodo Oecumenicæ, quæ universam Dei repræsentat Ecclesiam? „ Tum se credere professus est Vir Religiosissimus, juxta SS. Patrum Occidentalium & Orientalium consensum, „ Spiritum Sanctum ex Patre & Filio, *seu (quod idem est)* ex Patre per Filium procedere; & Patrem ac Filium esse unum Principium Spiritus Sancti: Anathemati subjiciens eos, qui duo ponunt principia, vel qui personalem Patris & Filii distinctionem illibatam non servant. „ Cum *Scholarius* discessisset, lectis rursus in Græcorum Synodo Patrum Orientalium testimoniis, rogatæ sunt singulorum sententiæ. Patriarcha primus omnium locutus, „ Spiritum Sanctum procedere ex Patre per Filium æternaliter & substantialiter, tamquam ab uno Principio & causa, *professus est, seque* Sanctos Occidentales suscipere, asserentes Spiritum Sanctum esse ex Patre & „ Filio: „ dummodo id Orientalis Ecclesiæ Symbolo ne adjiceretur: nec ejusdem Ecclesiæ Ritus convellerentur, sed illis salvis unio fieret. Secundum hæc, Sententiam dixit Imperator hunc in modum: „ Ego præsentem hanc Sanctam & Generalem Synodum nulla ex parte inferiorem existimo omnibus ante hac celebratis. Nam etsi illæ „ Patrum numero, qui convenerunt, huic superiores fuerint, nec-non virtute multum „ antecelluerint, Cyrillo ac Gregorio Theologorum illustres redditæ, aliæque aliis doctoribus; nihilo tamen secius & hanc Sanctam esse arbitror & venerandam; neque „ minori hanc quam illas observantia prosequor .... Quoniam igitur sequi debeo sententiam Synodi, majorisque illius partis, nec-non defendere quod fuerit sancitum a „ pluribus, juxta morem in antiquis Conciliis servatum, pronuncio me hujus Sacræ „ Synodi, pluriumque ejus Patrum constantissime sequi sententiam, velleque eam modis „ omnibus defendere in perpetuum, tum ob prædictas causas, tum quia censeo Sanctam „ Ecclesiam in Sacris dogmatibus nullo modo posse errare, communi ac Synodica considerations utentem. Unus quippe, aut duo, vel tres, aut plures ex hominibus nunc „ existentibus, privatam adhibentes considerationem, fieri potest ut errent: at universam Dei Ecclesiam, de qua Dominus dixit ad Petrum: *Portæ inferi non prævalebunt* „ *adversus eam*; communiter errare, omnino est impossibile, alioquin & sermo Salvatoris evanuit, & fides nostra debili fundamento est nixa. Sed quoniam utrumque „ absurdum est, idcirco & Ecclesiam Dei necesse est nullo posse capi errore, & nos „ ejusque sententiam omnino sequi, & me ante omnes & tenere ac defendere ipsam, „ eam, hoc posito, ut neque sacro nostro Symbolo quidquam addere Latini nos cogant, „ neque ex ritibus nostræ Ecclesiæ aliquid immutetur. „ In eamdem ivere sententiam Ruthenus, Nicænus, Mitylenensis, Rhodus, aliique Præsules, uno *Marco Ephesio* refragan-

Georgii Scholarii sententia.

Joannis Palæologi Græcorum Imperatoris Declaratio.

Ecclesiæ infallibilitas.

fragante. Conscriptaque communis Græcorum sententia est his verbis: „ Consentimus „ vobis & quod additum Sacro Symbolo recitatis, e Sanctis Patribus desumptum est „ & approbamus illud, & vobiscum unimur; dicimusque Spiritum Sanctum ex Patre „ & Filio procedere, tamquam ab uno principio & causa. „ Demum utriusque Ecclesiæ Deputati dogmatis hujus declarationem in tribus exemplaribus communi consensu descripsere, quorum unum Imperator, alterum Patriarcha, tertium ipsi Deputati servarunt. Extat in Actis *Horatii Justiniani*. *Communis Græcorum Sententia.*

XII. His peractis, cum Ruthenus, Nicænus, Trapezuntius, & Mitylenensis Archipræsules ad Summum Pontificem accessissent, dixit Pontifex: *Nos Dei beneficio sumus conjuncti & convenimus in præcipuo dogmate, de quo ambigebatur. Age nunc de Purgatorio quoque igne, & Principatu Primæ Sedis, & de fermentato & azymo, deque divino Sacrificio dubitationem agitemus, ut usquequaque vitium omne tollatur. Deinde unio confestim fiet*. De materia Sacrificii primum actum est, convenitque panem triticeum, sive azymum, sive fermentatum, legitimam esse Sacrificii, & Sacramenti Eucharistiæ materiam. De Purgatorio vero Fidem suam sic expressere Græci: *Sanctorum Animas perfectam in cœlis adeptas esse coronam, quatenus animæ sunt: Peccatorum Animas perfecte luere pœnas: Medias autem esse in loco tormentorum credimus; sed sive ignis sit, sive caligo ac turbo, sive quid aliud, non contendimus*. De Primatu vero Papæ sic ab ipsis constitutum est: *Ut quæcunque habebat ab initio & ante Schisma Privilegia, rursus hæc ipsa habeat*. Postulantibus subinde Græcis ut Latinorum Præsulum vel Theologorum aliquis de Azymo, & de Primatu Romani Pontificis coram tota Synodo dissereret, Ecclesiæque Romanæ sententiam breviter exponeret, selecti sunt ac deputati a Summo Pontifice Magistri *Joannes de Monte Nigro* Provincialis Lombardiæ, Ordinis FF. Prædicatorum, & *Joannes de Turrecremata* ejusdem Ordinis Professor, & ille quidem de Romani Primatu; hic vero de materia & forma consecrationis luculenter disseruit. Eorum Dissertationes in Actis *Horatii Justiniani* leguntur. *Aliæ quæstiones Græcos inter & Latinos disceptatæ & finitæ.*

XIII. His discussis, de divino Sacrificio quæsitum est a Latinis: *Quomodo prolatis Christi verbis:* „ Accipite & comedite, Hoc est enim Corpus meum, quod pro vo- *Matt. 26.*
„ bis frangitur in remissionem peccatorum: *& illis:* Bibite ex hoc omnes, Hic „ est enim Sanguis meus novi & æterni Testamenti, mysterium fidei, qui pro vo- „ bis & pro multis effundetur in remissionem peccatorum; *& sacris donis per hæc verba sanctificatis, vos hanc postea orationem additis*; Et fac panem quidem hunc pre- „ tiosum Corpus Christi tui, quod autem in Calice isto est, pretiosum Sanguinem „ Christi tui, Sancto tuo Spiritu transmutans. „ *Porro hoc ita dissolutum est*. Fa- „ teri se dixerunt Græci, *Per hæc verba transubstantiari sacrum panem, & fieri Corpus Christi*. Sed postea quemadmodum & Latini dicunt: *Jube hæc perferri per manus sancti Angeli tui in sublime Altare tuum:* ita (inquiunt) *Nos quoque oramus dicentes, ut Spiritus Sanctus descendat super nos, & efficiat in nobis panem hunc pretiosum Corpus Christi tui, & quod in Calice isto est pretiosum Sanguinem Christi tui; transmutetque ipsa Spiritu Sancto suo ut fiant communicantibus in purgationem animæ, in remissionem peccatorum, & non fiant in judicium aut condemnationem nostram*. Ita has preces in *SS. Basilii & Chrysostomi* Liturgiis conscriptas a Latinis etiam intelligi significavit Magister F. *Joannes a Turrecremata*, ea de re in Synodo jussu *Eugenii* IV. differens. *Oratio illa (inquit) non est ut conficiatur quod confectum est, sed ut consequuntur effectum Sacramenti, scilicet uniri cum Christo, & incorporari, & dicamus cum Apostolo:* „ Vivo ego, jam non ego, vivit vero in me Christus. *Dicit Basilius*: Ro- „ gamus & supplicamus, mitte Spiritum Sanctum super nos, & hæc apposita munera, „ ut fiant nobis salutaria, & facias panem hunc, *id est, cœtum Fidelium. Istum panem intelligimus Corpus Mysticum Ecclesiæ. Panis capitur duobus modis, panis verus materialis, & panis mysticus. De hoc mystico dicit Apostolus*: Unum corpus sumus omnes, qui de uno pane participamus: *& ut dicit Augustinus: Unum corpus & unus panis dicitur Ecclesia: quia sicut unus panis multis granis, & corpus multis membris, ita charitate operante, componitur Ecclesia ex multis Fidelibus. Et sciatis quod hic est intellectus: Facito illum panem, id est, Fideles Christianos figuratos hoc pane, incorporari Corpori Sancto tuo & uniri, & ut tuo Spi-*

Marc. 14. *De verbis quibus Eucharistia consecratur.* *Galat. 2.* *1. Cor. 10.*

ritu vivificentur: quia nullus vivit Spiritu Christi, nisi sit Corpus Christi. Et sequitur quod fiat communicantibus ex ipsis; & refertur ad hoc, quod Fideles communicantes vero Corpori Christi & Sanguini ejus, consequamur remissionem peccatorum, & hæreditatem Regni Cœlorum. Græcis hæc probari Ruthenus Archipræsul significavit, in modo tantum explicandi a Latinis ipsos discrepare. *Hoc Missale* (inquit) *quo utimur, est traditum a Basilio & Beato Chrysostomo: utebamur autem ante tempus schismatis, nec aliqua facta est mutatio: tamen Occidentalis Ecclesia numquam de hoc verbum fecit, videlicet cum fuerimus concordes, & ad eumdem finem tendentes, secundum rem dicimus idem, & credimus id quod conficit Mysterium, esse sermonem Domini, & dominicam vocem esse effectricem divinorum Munerum, & illa vox semper explicatur a Sacerdote, & suscipit Sacerdos quod vox replicata aptetur, & sit eadem vox cum voce Domini; & ut ita aptetur, invocatur Spiritus Sanctus, & supplicat Sacerdos, ut per virtutem Spiritus Sancti concedatur gratia ut vox repetita efficiatur ita effectiva, uti verbum Dei fuit; & ita credimus consummativam fieri per illam Orationem Sacerdotis. Dominicæ voces habent operationem ut semina, quia sine semine non potest effici fructus, ita in hac dominica voce: tamen ubi cadit semen, eget aliis instrumentis, ut Sacerdotis, Altaris, Orationum. Unde credimus per hoc vobiscum esse concordes.* Reposuit *Turrecremata* hanc explicandi rationem congruam non esse. Cum enim Orationes supra dictæ consecrationem sequantur, non possunt habere vim deprecationis, ut fiat quod factum est. Secundo, quia verba Christi non habent vim incompletam, sed est sermo vivus. Obtinuere tamen Græci, ut ea de re nihil in Definitione Fidei scriberetur. Cæterum de hac Quæstione legendus *Bessario* Cardinalis Libro *de Sacramento Eucharistiæ & de verbis quibus conficitur*, edito in Bibliotheca Patrum.

Quatuor Capitula Græcis rursus proposita. XIV. Postridie cum Græci Pontificem Maximum adiissent, ille chartam complicatam præ manibus tenens dixit: „ Nos Deo juvante consentimus de omnibus, & una fu„ mus conspiratione uniti; restat adhuc modica dubitatio; utque antea diximus, eam „ vobis scriptam damus. Accipite igitur hanc, atque ubi convenerimus, fiat unio ". Lecta schedula est postulantibus Græcis. Continebat autem quatuor Capita: Primum „ Ut Sedes Apostolica, seu Vicarius Domini nostri Jesu Christi Summus Pontifex habeat „ sua Privilegia; & licuerit ei suo jure, quippe ut Summo Pontifici, adjicere quod sa„ cro symbolo addidit. Alterum, de Purgatorio, & Sanctorum beatitudine. Tertium de usu indifferenti azymi & fermentati in Sacrificio. Quartum, ut de divina essentia & operatione in Synodo quæreretur. Secundum & tertium Græci ultro admisere. De quarto nihil responderunt. Ad primum vero dixerunt „: Nullam nos habemus „ facultatem ab Imperatore nostro respondendi quidpiam, sed privatim ut amici re„ spondemus . . . . . Primum postulatum esse iniquissimum. Nam quomodo nobis affir„ mare liceat, facultatem esse Romanæ Ecclesiæ addendi, seu demendi, absque Fratri„ bus suis Patriarchis? Quapropter etsi pium est quod fuit additum; qui tamen hoc pa„ trare ausus fuerit citra cognitionem Synodicam, culpa nequaquam vacabit. Quod si „ lubet, fatemini vos inique fecisse, atque imposterum hoc ipsum non patraturos, „ & sic veniam impetrabitis ". Post aliquot dies, Imperator Libros afferri jussit, & *Ecclesiarum Privilegia* disquirere Græci cœperunt.

Difficultas orta in explicatione Privilegiorum Romani Pontificis. Tandem habita consultatione, admi„ serunt Privilegia Papæ, præterquam duo: Ne convocet Synodum Oecumenicam si„ ne Imperatore & Patriarchis, si conveniant: quod si advocentur & non veniant, ne „ propterea impedimento sint quominus Synodus fiat. Alterum est, Ut si quis putet se „ ab aliquo Patriarcharum pati injuriam, & veniat qui interposuit Appellationem; ne „ Patriarchæ ipsi sese sistant judicandos; sed Papa mittat in Provinciam quamque In„ quisitores, & ibi per eos præsentibus negotiis injuriam passi jus suum obtineant ". Quæ cum ad Summum Pontificem relata fuissent, Respondit: „ Se velle omnia Ec„ clesiæ suæ Privilegia: velle ad se fieri appellationes: nec-non pascere & regere uni„ versalem Christi Ecclesiam, uti ovium Pastorem: Auctoritatem præterea sibi esse „ & facultatem celebrandi Synodum Oecumenicam, cum opus fuerit; & omnes Patriar„ chas parere ejus voluntati. *At vero* Imperator his auditis desperavit; nec aliud re„ spondit, nisi, Curate de nostra hinc profectione si vobis est in animo ", Desperata

pene

pene unione, Ruthenus, Nicænus, & Mitylenesis, Archipræsules, operam interposuere suam ut Pontifex & Imperator his de rebus consilia conferrent. Quatuor viris ex utraque parte injuncta disputatio, postquam Græci in Domum Imperatoris profecti, habita deliberatione, pari consensu hanc Declarationem scripserunt. „ De Primatu Papæ, fate-„ mur ipsum Summum Pontificem, & Procuratorem, locum gerentem, ac Vicarium „ Christi; Pastorem & Doctorem omnium Christianorum, regentem & gubernantem „ Dei Ecclesiam, salvis Privilegiis & Juribus Patriarcharum Orientis. Et Constantino-„ politanum quidem secundum esse post Papam, deinde Alexandrinum, post hunc An-„ tiochenum postremo Hierosolymitanum ". Hæc cum scripsissent, nihil amplius scribere decreverunt; *Sed si hoc a Papa non reciperetur, nihil esse ultra faciendum*. Summo Pontifici probata Declaratio est. Unionis Decretum a selectis ex utraque parte viris conscriptum. Quod cum Imperatori exhibitum esset, statim ipso in exordio nota illud confixit. Sic enim habebat: *Eugenius Episcopus, servus servorum Dei, ad perpetuam memoriam*. Id vero non placebat Imperatori, sed volebat aut Pontificis nomen reticeri, aut scribi quidem, sed cum hoc addito: *Consensu Serenissimi Imperatoris, & Patriarchæ Constantinopolitani, cæterorumque Patriarcharum*. Ipsi etiam displicuit quod de Privilegiis Papæ in eodem Decreto scriptum erat, ut haberet illa *juxta determinationem Sanctæ Scripturæ, & dicta Sanctorum*; Aitque *An si quis Sanctorum in Epistola honorat Papam, excipiet hoc pro Privilegio*? Quamobrem significavit Papæ, *Aut hoc corrigeret, aut de reditu ejus cogitaret. Quod audiens Papa turbatus est*. Verumtamen Cardinalibus ad Imperatorem missis, primum quidem, quod difficultatem facessebat, correxerunt, scripseruntque, *Consensu Serenissimi Imperatoris & Patriarcharum*. Alterum vero mutare nolebant, dicentes: *Unde melius possumus habere Primatum, quam ex Scriptis Sanctorum*? At Imperator hæc verba expungi volebat, addique eorum loco: *Juxta tenorem Canonum*. Cardinales minime consentientes, re infecta abierunt. Post biduum ad Imperatorem cum Archiepiscopis, multisque viris rediere. *Julianus* Cardinalis ejus Majestati, Græcisque Præsulibus persuadere conatus est, hæc verba, *Juxta dicta Sanctorum*, unionem morari non debere, cum ex dictis Sanctorum Symbo-„ lum quoque Fidei compositum sit, & Liturgia, & Canones, & sine dictis Sanctorum „ nihil sit factum. Egressis Cardinalibus, Græci habita deliberatione scripserunt: „ Ha-„ benda esse a Papa sua privilegia juxta Canones, & dicta Sanctorum, Sacramque Scri-„ pturam, & Acta Synodorum ". Hancque Declarationem illis tradiderunt. Postridie Cardinales ad Imperatorem reversi, Decretum Unionis emendatum ipsi exhibuerunt, cui cum placuisset, sex ex utraque parte selecti sunt, ut Græce & Latine scriberetur in Diptychis, a parte quidem dextera Latine, ut Latini subscriberent, & appenderent Bullam Papæ; ab altera vero parte Græci & apponerent Auream Bullam Imperatoris.

XV. Tandem, favente Deo, facta est Ecclesiarum unio, die sexta Julii anno 1439. & post solemne Sacrum ab *Eugenio IV.* Pontifice Maximo, præsentibus Græcis celebratum, in publica Sessione lecta Definitio est, Latine quidem a *Juliano* S. Sabinæ Cardinali; Græce vero a *Bessarione* Nicæno Archipræsule: cui Pontifex, Cardinales, Imperator, & Ecclesiæ utriusque Episcopi & Abbates uno excepto *Marco Ephesio*, subscripsere. Hæc porro Definitio quæ incipit: *Lætentur cœli*, ab *Eugenio* Papa, *sacro universali approbante Florentino Concilio*, edita, hanc Fidei veritatem ab omnibus Christianis credendam & suscipiendam declarat: „ Quod Spiritus Sanctus ex Patre & „ Filio æternaliter est, & essentiam suam, suumque esse subsistens habet ex Patre si-„ mul & Filio, & ex utroque æternaliter tamquam ab uno principio, & unica spira-„ tione procedit. *Definitio Fidei.*

Secundo pronuntiat, „ Explicationem verborum illorum, Filioque, veritatis declaran-„ dæ gratia & imminente tunc necessitate, licite ac rationabiliter Symbolo fuisse appo-„ tam.

Tertio, „ In azymo sive fermentato pane triticeo corpus Christi veraciter confici; „ Sacerdotesque in altero ipsum Domini Corpus conficere debere, unumquemque scilicet „ suæ Ecclesiæ sive Occidentalis, sive Orientalis consuetudinem.

Quarto: „ Si vere pœnitentes in Dei charitate decesserint, antequam dignis pœni-

 „ tentiæ

„ tentiæ fructibus de commissis satisfecerint & omissis, & eorum Animas pœnis Pur-
„ gatoriis post mortem purgari, & ut a pœnis hujusmodi releventur, prodesse eis Fi-
„ delium virorum suffragia, Missarum scilicet sacrificia, orationes, & eleemosynas, &
„ alia pietatis officia, quæ a Fidelibus pro aliis fidelibus fieri consueverunt, secun-
„ dum Ecclesiæ instituta: Illorumque animas qui post Baptisma susceptum, nullam
„ omnino peccati maculam incurrerunt; illas etiam quæ post contractam peccati ma-
„ culam, vel in suis corporibus, vel eisdem exutæ prout superius dictum est, sunt
„ purgatæ, in cœlum mox recipi, & intueri clare ipsum Deum trinum & unum
„ sicuti est, pro meritorum tamen diversitate alium alio perfectius. Illorum autem
„ animas, qui in actuali mortali peccato, vel solo originali decedunt, mox in infernum
„ descendere, pœnis tamen disparibus puniendas.

Quinto, *Sanctam Apostolicam Sedem, & Romanum Pontificem in universum orbem tenere Primatum, & ipsum successorem esse Beati Petri Principis Apostolorum & verum Christi Vicarium, totiusque Ecclesiæ Caput, & omnium Christianorum Patrem ac Doctorem existere; & ipsi in Beato Petro pascendi, regendi, ac gubernandi universalem Ecclesiam a Domino nostro Jesu Christo plenam potestatem traditam esse, quemadmodum & in gestis œcumenicorum Conciliorum & in sacris Canonibus continetur.* Sic omnino Græcus textus reddi debet, ut in superiori Dissertatione occasione data probavi, non ut habet Latina versio Conciliorum collectioni inserta: *Quemadmodum etiam in gestis œcumenicorum Conciliorum, & in sacris Canonibus continetur.*

Tandem renovat ordinem cæterorum Patriarcharum *in Canonibus traditum, ut Patriarcha Constantinopolitanus secundus sit post Romanum Pontificem, tertius Alexandrinus, quartus Antiochenus, quintus Hierosolymitanus, salvis videlicet privilegiis omnibus & Juribus eorum.*

Quæstiones Græcis a Latinis proposita unionis negotio consumato. XVI. Lecta & omnium subscriptionibus munita definitione, Latini a Græcis quæsivere: *Cur in apparatu Missæ particulas disponunt & conjungunt Divino ac Dominico Pani?*

2. *Cur inclinant capita, cum de minori Altari in majus nondum consecrata deferuntur sacra Munera?*

3. *Quam ob causam infundunt in sacrum Calicem ferventem aquam?*

Joan. 9. 4. *Cum dicunt, quando nondum est Corpus Christi;* „ Unus autem militum lancea „ latus ejus aperuit, & continuo exivit sanguis & aqua?

Matth. 2. 5. *Quare dicunt:* Et ecce stella venit & stetit supra ubi erat puer?

6. *Quare Episcopi non inungunt sacro Chrismate, sed Sacerdotes, cum hoc Pontificibus sit datum?*

7. *Quare mortuos ante sepulturam inungunt oleo?*

8. *Cur Sacerdotes & Episcopi Sacrum facturi non prius confessionem emittunt?*

Matth. 16 9. *Quare non contenti sunt Domini verbis,* Accipite & comedite; *Sed postea ajunt:* „ Et fac panem quidem hunc pretiosum Corpus Christi tui: &, transmutans ea Spiritu „ Sancto tuo, Amen, Amen, Amen?

Marc. 10. 10. *Quare conjugia dirimunt, dicente Domino:* „ Quos Deus conjunxit, homo non „ separet?

11. *Cur Florentiæ Patriarcham eligere nollent, sed abire vellent sine Capite?*

XVII. Hæc a Latinis objecta Mitylenensis Archipræsul *Canonice omnia, legitimeque dissolvit, præterquam duo, de quibus Papa significavit Imperatori cur scilicet Matrimonia dirimantur, & Patriarcha non eligatur.* Post aliquot dierum intervallum, Summus Pontifex Orientales omnes Præsules ad se vocavit, & cum nonnulli ex iis ad ejus Sanctitatem profecti essent, sic ipsos allocutus est: „ Nos, Fratres, Dei beneficio sumus „ fide conjuncti. Quoniam ergo arcanis Dei judiciis ego sum inter vos membra Ca- „ put; debeoque qualitercumque admonere, & consiliis instruere ad ea quæ videntur „ pietatem & Ecclesiam nostram constabilire; Propono vobis aliqua ut Fratribus, ut membris, ut Ecclesiarum Doctoribus. Et primo dico: Omnes conqueri de separatione „ Matrimoniorum: idque correctione indiget. Secundo; de Ephesio: Nam necesse est rationem reddat, cur se a Synodo nostra sejungat: Neque enim est nobis omnibus sapientior: Quia scimus ipsum in disputationibus hæsisse, nec valuisse respondere ad ea

„ quæ

" quæ Frater Joannes ab illo quærebat. Tertio quoniam Sanctissimus Patriarcha Constantinopolitanus in æterna receptus est tabernacula, opus est Ecclesiæ Patriarcha, " qui hic sufficiatur, ubi adsum & ego: Non ut corporeum quid lucrifaciam: argentum & aurum non quæro, immo vero suppeditabo, & suffectum confirmabo, eumque qui a me ordinatur, removebo, & Ecclesiæ illi auxilium præstabo. Responderunt Græcorum Deputati, æquissima esse & sapientissima, quæ proponebat Summus Pontifex, sed ad hæc perfectam responsionem se dare non posse inconsulto Imperatore, cæterisque Præsulibus. Privatis vero nominibus responderunt, non esse hæc præsentis temporis, esto justa & necessaria essent. *Nam (inquiunt) matrimonia dirimimus, non sine justis causis. Ephesius quoque dicet causam. Patriarcha hic non fiet: Moris enim nostri est eum Constantinopoli ab universa nostra Provincia eligi, & in majori nostro Templo consecrari: nec Imperator noster aliud faciet, cui nota est Ecclesiæ nostræ consuetudo.* Ad hæc cum Græci utcumque respondissent, omniaque Imperatori renuntiassent, nullum ille de his ulterius fieri verbum passus est. Constant ista ex Actis Synodi.

ARTICULUS III.

Decretum de Armenorum institutione, quod incipit: EXULTATE DEO ADJUTORI NOSTRO, non est Oecumenicæ Synodi.

CUm Fidei definitio seu Decretum unionis editum fuisset, omniumque Florentinæ Synodi Patrum, cum Latinæ, tum Græcæ Ecclesiæ subscriptionibus munitum ac in Sessione publica Synodali solemniter promulgatum pridie nonas Julii, & die vigesima & vigesima prima ejusdem mensis, Græci quinque definitionis ejusdem exemplaribus subscripsissent, post aliquot dies advenere Apocrisiarii Patriarchæ Armenorum, quærentes & ipsi unionem cum Ecclesia Romana, Fideique rectitudinem. Qui Pontificem venerati, Græcorum etiam Imperatorem salutarunt, consiliumque suum ejus Majestati exposuerunt, rogantes ut ipsos auxilio prudentiaque sua juvaret. Respondit Imperator, Sibi gratissimam esse eorum voluntatem, & Deum pro eorum unione precari, quæ si conficeretur, se quoque ipsis in omnibus adjutorem fore pollicitus est. Mox Græci Florentia exeuntes, Venetias petierunt, indeque domum sunt reversi, ut habent Acta Synodi. Post illorum vero discessum, sæpe cum Armenorum Oratoribus de sancta unione contulit *Eugenius IV.* virosque omnium Ordinum, divini ac humani Juris peritissimos deputavit, qui omni cura, studio, diligentia, rem istam cum ipsis Oratoribus pertractarunt: ab eis accurate inquirentes de eorum fide, tam circa divinæ unitatem essentiæ, & divinarum Personarum Trinitatem, quam Domini nostri Jesu Christi humanitatem, & septem Ecclesiæ Sacramenta, aliaque ad Fidem Orthodoxam & Ritus universalis Ecclesiæ pertinentia. Multis itaque adhibitis disputationibus, collocutionibus, & tractatibus, expedire judicavit *Eugenius* (ut ipse ait) ne ulla in futurum de fidei veritate apud Armenos esset hæsitatio, atque idem per omnia saperent cum Sede Apostolica, unioque ipsa stabilis & perpetua perseveraret, Orthodoxæ Fidei veritatem, quam super præmissis Romana profitetur Ecclesia compendio tradere. Quod hocce, de quo agimus, Decreto præstitit, dato decimo Kalendas Decembris, anno 1439. quatuor post Græcorum discessum mensibus. Tunc vero, qui cum *Eugenio* supererant Florentiæ Episcopi, Synodum Œcumenicam non constituebant, quæ universalem Ecclesiam repræsentaret. Aberat siquidem Ecclesiæ pars altera, nimirum Orientalis. Sane Patriarcharum omnium per se vel per Legatos præsentiam, cum Catholici sunt, ad Synodum Œcumenicam esse necessariam, ne ipse quidem *Bellarminus* Lib. 1. *De Conciliis & Ecclesia*, cap. 17. diffitetur. Unde in VIII. Synodo Actione 9. cum *Joseph* Monachus & Archidiaconus ac Legatus Alexandrini Patriarchæ advenisset, S. Synodus dixit: *Glorificamus Deum, qui quod deerat universali Synodo supplevit.* Et septima Synodus Constantinopolitanam Iconomachorum sub *Constantino Copronymo*, Œcumenicam non fuisse probat, quia *consentientes sibi non habuit Patriarchas Orientis, Alexandriæ scilicet, Antiochiæ, & Sanctæ Civitatis, vel Comministros & Summos Sacerdotes, qui cum ipsis existunt.* Hinc *Eugenius*

ipſe in Florentinæ Synodi exordio ajebat (ut habetur in Actis) *Ubi ego ſum cum Imperatore, & Patriarcha, ibi eſt univerſa Chriſtianorum Synodus; præſertim cum adſunt Patriarchæ omnes & Cardinales noſtri*. Quæ quamvis nova & antea inaudita ſit univerſalis Concilii Definitio, noſtro tamen propoſito conducibilis eſt, ut notum fiat omnibus ad *Eugenii* quidem mentem, Decretum de Armenorum inſtitutione ab Œcumenica Synodo editum dici poſſe, cum tunc Imperator, & Patriarchæ omnes Orientis, eorumve Legati in Græciam remeaſſent. Id confirmatur ex Decreti inſcriptione & exordio, cum titulo & initio Decreti unionis Græcorum comparato. Iſtud enim inſcribitur, *Definitio Sanctæ Oecumenicæ Florentinæ Synodi*: Illud vero pro Armenis, *Decretum Eugenii Papæ Quarti*. Iſtud ſic incipit: *Eugenius Epiſcopus, ſervus ſervorum Dei, ad perpetuam rei memoriam, conſentiente ad infra ſcripta chariſſimo in Chriſto filio noſtro Joanne Palæologo Romanorum Imperatore Illuſtri, & loca tenentibus Venerabilium Fratrum noſtrorum Patriarcharum, & cæteris Orientalem Eccleſiam repræſentantibus*. Illud vero ſic incipit: *Eugenius Epiſcopus Servus ſervorum Dei, ad perpetuam rei memoriam*. Nullam Orientalis Eccleſiæ mentionem facit. Denique Græci Rituum ſuorum retinentiſſimi, ut ex Actis Florentinæ Synodi liquet, huic Decreto non ſubſcripſiſſent, quod Sacramentorum Ritus, & materias etiam quaſdam, formaſque in Eccleſia Græca non uſurpatas nec receptas tradit, præſertim Sacramentorum Confirmationis & Ordinis; ut omnibus eorum Euchologia legentibus, & aliquam Antiquitatis Eccleſiaſticæ notitiam habentibus compertum eſt. Et etiamnum in Scholis diſputatur an traditio inſtrumentorum, ſcilicet Calicis pleni vel vacui, libri Evangeliorum vel Epiſtolarum, &c. & verba hujuſmodi traditioni reſpondentia, ſint eſſentialis materia & forma Sacramenti Ordinis: idque doctiſſimi Theologi negant, quamvis ex Romanæ Eccleſiæ ritu abſolute neceſſaria fateantur: qua de re legi poteſt vir doctiſſimus *Joannes Morinus* in Exercitationibus *De Sacris Ordinationibus*. De materia etiam & forma Confirmationis diſputant, ac Manuum impoſitionem & Orationem pro materia & forma eſſentiali iſtius Sacramenti aſſignant plerique Theologi, non Chriſma, & verba ab *Eugenio* præſcripta, *Signo te ſigno Crucis, & confirmo te chriſmate ſalutis*: quamvis & hæc neceſſario adhibenda, & uſurpanda, cenſeant a Latinis Epiſcopis ex Eccleſiæ Romanæ Ritu. In forma & ritu Unctionis Extremæ adminiſtrandæ non minor eſt in Eccleſia Græca & Latina varietas, ut demonſtravit *Joannes Launojus* Theologus Pariſienſis in Libro quem de hoc Sacramento ſcripſit. Non admiſiſſent pariter Græci illud quod de Matrimonio recte docet Eugenius: *Quamvis ex cauſa fornicationis liceat thori ſeparationem facere, non tamen aliud Matrimonium contrahere fas eſt*: cum alii ſint Eccleſiæ Græcæ mores, ipſique Græci poſt unionem ab eodem Pontifice hac de re interrogati reſpondiſſent: *Matrimonia dirimimus non ſine juſtis cauſis*. Quo uſu non obſtante, *Eugenius* his verbis illos compellabat: *Nos fratres, Dei beneficio ſumus Fide conjuncti*. Tandem doctiſſimi Sacræ Facultatis Pariſienſis Magiſtri ac Profeſſores, hoc de Armenis Decretum ad Florentinam Synodum Œcumenicam pertinere negant, & *Eugenii IV. Decretum* ſimpliciter vocant.

II. Objicies *Eugenii* verba, Catholicæ Fidei veritatem ſub quodam brevi compendio Armenis ſe tradere dicentis *per hoc Decretum, ſacro hoc approbante Florentino Concilio*. Item, ſe ipſis tradere *Decretum unionis cum Græcis conſummatæ pridem in hoc Sacro Oecumenico Concilio promulgatum, cujus tenor talis eſt*: EUGENIUS, *&c.* LÆTENTUR CŒLI, *&c.* Tertio, Decretum iſtud ſcribi, *Datum Florentiæ in publica Seſſione Synodali, ſolemniter in Eccleſia Majori celebrata*. Denique, Tom. 1. Actorum Concilii Tridentini ſub *Paulo* III. quæ in Arce S. Angeli aſſervantur, haberi, quod die 26. Februarii 1547. „ Cum Epiſcopus Clodienſis in Congregatione Generali excitaſſet „ difficultatem de Bulla unionis Jacobitarum quaſi ea non pertineret ad Concilium „ Florentinum, & probaret hoc ipſum ex data Bullæ 1441. cum Concilium terminatum „ ſit anno 1439. quo anno conſignata eſt Bulla unionis Græcorum Cardinalis *A Monte* dixit: "Hallucinari eos qui putant finem Concilii Florentini fuiſſe unionem Græ„ corum, cum longe poſt, per tres ſcilicet fere annos perduraverit uſque videlicet „ ad annum Domini 1442. quo anno 6. Kalendas Maji celebrata Seſſione, Romam trans-

„ latum

„ latum fuit. Patere id ex diversis Constitutionibus medio illo tempore editis, quæ „ in Actis Concilii habentur, & annotantur in Summario Concilii Basileensis per Augustinum Patricium Canonicum Senensem". Ita refert *Horatius Justinianus* 3. P. Actorum Florentini Concilii.

III. Respondeo, Concilium quidem aliquod Florentiæ mansisse post Græcorum discessum, idem nomine, sed non idem Auctoritate, cum Œcumenicum non fuerit, alioqui Concilia omnia Romæ, vel alibi a Romanis Pontificibus, vel eorum Legatis olim celebrata, Generalia dicenda essent. Ab *Eugenio* itaque, approbante Synodo Nationali edita fateor Decreta de Unione Armenorum & Jacobitarum, non a Synodo Œcumenica. Si vero *Eugenius*, & postea Cardinalis *A Monte*, & alii senserint, aut dixerint, Synodum Florentinam tum Œcumenicam adhuc perseverasse, cum hujusmodi Decreta edita sunt, *Eugenii* sententiam non sequimur, quod ipse pugnantia loqui videatur cum notione Generalis Concilii a seipso tradita; & Cardinalis *De Monte*, vel aliorum privatorum Theologorum auctoritas firmissimis rationibus, quibus nostram confirmavimus sententiam, prævalere non debet. Vel, Œcumenicæ Synodo hoc Decretum eo sensu tribuerit *Eugenius*, quod Græcæ etiam Ecclesiæ Patres, quorum ante discessum Armeni advenerant, eorum de unione cum Ecclesia Romana voluntatem approbassent, sanctique hujus operis curam & consummationem Summo Pontifici & Latinæ Ecclesiæ Patribus cum eo Florentiæ in Synodo remanentibus reliquissent. Unde & huic Armenorum unioni, ac Decreto de ea edito, spiritu interfuisse dici possunt, illud approbaturi in his quæ Fidei Catholicæ summam spectant; permissuri vero ut Armeni Ritus Ecclesiæ Romanæ in Sacramentorum Administratione amplecterentur, modo Ecclesiæ Græcæ suis semper Ritibus eadem conficere, celebrare, administrare, suisque moribus vivere integrum esset, ut Lugdunense Concilium, ipsaque Synodus Florentina permiserant.

SCHOLION I.

Dissertationis hujus Articulum primum, Num. 6. pag. 630. perstringit hæc Indiculi Censorii animadversio: *Nota quæ sibi arrogat Gallicana Ecclesia, cui a Regibus impeditur accessus ad Concilia, quæ Oecumenica non habentur, nisi ab ipsa acceptentur.*

R. Hæc in ista Dissertatione, aut alibi in Operibus meis non leguntur. Eo loci ita scripsi, „ Gallicanis quidem Præsulibus a Christianissimo Rege prohibitis, Ferrariam „ ac Florentiam proficisci non licuit; sicut nec ad secundam Synodum Nicænam illis „ proficisci permiserat Carolus Magnus; sed illis Fidei Capitibus definiendis ac decla„ randis, & utriusque Ecclesiæ unioni sanciendæ, spiritu & consensione adfuerunt: Hæc ego. Quod porro scripsi, Gallicanis Præsulibus a Rege prohibitis, Florentiam proficisci ad Concilium non licuisse, de facto locutus sum, non de jure. Quid juris sit pronuntiare & explicare, Historiæ Ecclesiasticæ Scriptori non semper necessarium, sæpe etiam periculosum est. Sentio tamen cum S. Ludovico, & Gallicanis Episcopis, quorum consilia sequebatur, ad Fridericum II. Imperatorem scribente. *Vos unitatem pacis & concordiæ disrumpentes*, PRÆLATOS REGNI NOSTRI AD SEDEM APOSTOLICAM ACCEDENTES, CUI TAM EX FIDE, QUAM EX OBEDIENTIA TENEBANTUR, NEC EJUS POTERANT RECUSARE MANDATA, *in mari, quod moleste ferimus, capi fecistis, & ipsos sub gravi custodia detinetis*. Hanc S. Ludovici Epistolam refert Guillelmus de Nangiaco in ejus Vita, ex quo & illam descripsi Dissertatione V. in Historiam Ecclesiasticam Sæculorum XIII. & XIV. Artic. 1. Num. 5. Cæterum excusandos Episcopos, qui a Romano Pontifice vocati Romam vel alio non proficiscuntur, cum per eos non stat, ne vocanti pareant; sed *ex præcepto Regis alteri negotio incumbunt*, aut a Rege *detinentur* ne e Regno exeant, & ex eorum profectione contra Regis prohibitionem graviora mala *consecutura sunt*, fatetur Auctor Anonymus Tractatus *De Libertatibus Ecclesiæ Gallicanæ*, contra Clerum Gallicanum, & Libertatum illarum Defensores Leodii editi anno 1684. Libro 10. Cap. 7.

SCHOLION II.

Eumdem Articulum, pag. *633*. Censorius Indiculus his verbis perstringit: *Nota quis sit Concilium Generale.*

R. Quam trado Concilii generalis notio sumpta est ex Gelasii I. Epistola ad Episcopos Dardaniæ, ex Synodo Œcumenica 7. ex Concilio Senonensi, ex Sacræ Facultatis Parisiensis Articulis adversus Lutherum, ex Cardinali De Turrecremata, Melchiore Cano, & Clemente Moniliano: ex eaque notione colligo, Florentinam Synodum Œcumenicam esse, ac dici debere.

SCHOLION III.

In eodem Articulo, Num. *6*. pag. *639*. Religiosi Censores hanc Propositionem notant: „ Mirum quod Clemens VII. sit secutus errorem Secretarii in Schismate educati, „ vocantis Florentinam Synodum octavam Oecumenicam; sed non omnia vident aut „ sentiunt Pontifices Romani.

R. Notarium obrepere posse Pontifici falsa inscriptione; Pontifices non omnia videre aut scire; Florentinam Synodum falso Œcumenicam octavam a *Bartholomæo Abrahamo Cretensi* primo ejus Editore, & a Clemente VII. in Editionis Privilegio appellari certissimum est. Fallor, si justa Congregatione S. R. E. Cardinalium & Eruditorum Theologorum, contrarias Propositiones approbet, scilicet:

Florentina Synodus est Oecumenica Octava.
Pontifices omnia vident & sciunt.
Ipsis obrepere Notarii non possunt.

SCHOLION IV.

Articulo *3*. Dissertationis ejusdem, pag. *693*. Religiosi Censores hanc Propositionem notant: *Eugenii sententiam non sequimur, quod ipse pugnantia loquatur cum notione Concilii Generalis ab ipso tradita, quæ prævalere non debet iis, quæ firmissimis rationibus alias ostendimus.*

R. Pontificem pugnantia loqui posse in iis quæ Fidem non spectant, nemo negaverit. Quod vero scripsi, *prævalere non debet iis &c.* Non refertur ad Eugenium IV. sed ad Cardinalem De Monte, & privatos alios Theologos. *Cardinalis de Monte* (inquam) *vel aliorum privatorum Theologorum auctoritas firmissimis rationibus, quibus nostram firmavimus sententiam, prævalere non debet.*

Nota.

MEminisse oportet in Animadversionibus ad Concilium Basileense me adnotasse Eugenium quidem consensisse in ipsius continuatione; non vero ejusdem decreta approbasse ut supponit P. Natalis in superiori Dissertatione *art. 1. n. 2.*

Alias etiam adnotavi Epistolam Cardinalis Lotharingi, de qua P. Natalis *art. 1. n. 6.* ab aliquibus commentitiam haberi, quia in ea Synodus Florentina ab œcumenicarum numero expungitur; nam ita de ea aliquando sensisse Ecclesiam Gallicanam, ex ipsius etiam Scriptoribus difficillime ostendetur.

In supracitatis Animadversionibus §. 3. dixi juxta P. Natalis principia Synodum Florentinam etiam post discessum Græcorum fuisse œcumenicam. Et quidem illi liberrime discedendo voluere a Præsulibus Latinis cætera esse peragenda; nec hi pauci erant, ipsisque Summus Pontifex præsidebat.

DISSERTATIO XI.

DE SYNODO LATERANENSI V. DEQUE PRAGMATICA SANCTIONE ET CONCORDATIS.

ARTICULUS I.

Pragmatica Sanctio in Generali Ecclesiæ Gallicanæ Conventu anno 1438. condita, statim a Romanis Pontificibus improbata & impugnata est. Altas tamen in Galliis radices egit Carolo VII. Regnante.

CUM Synodus Basileensis plurima Decreta pro Reformatione Ecclesiæ in Capite & in membris & Ecclesiasticæ Disciplinæ restauratione edidisset, præsertim quoad Provisionem Beneficiorum, & Judicia causarum, Legatos suos ad Regem Christianissimum *Carolum* VII. & ad Ecclesiam Gallicanam misit effecturos ut ea Decreta susciperentur, promulgarentur, & observarentur in Galliis, Rege cum Ecclesia Regni sui conspirante. Rex vero ex Magni Consilii sui Sententia, Archiepiscopos, Episcopos, Insignia Capitula, Abbates, Decanos, Præpositos, & alios Prælatos Ecclesiasticos, Doctoresque in Jure divino & humano aliasque personas Regni & Delphinatus in magno numero congregavit Avarici Biturigum anno millesimo quadringentesimo trigesimo octavo. Congregationis locus electus est Capitulum Sanctæ Capellæ Bituricensis. Conventui præsidebat Rex Christianissimus, assidentibus ejus Majestati Primogenito ejus Filio *Ludovico* Delphino Viennensi, Duce Borbonio, aliisque Proceribus, & Comitibus Consistorianis rerum Ecclesiasticarum & Sæcularium experientissimis ut ipse Rex testatur in Proœmio Sanctionis illius celeberrimæ: „ In qua quidem solemni Congregatione in Capitulo „ S. Capellæ nostræ Bituricensis celebrata Præsidentes, assistentibus nobis Primogenito „ nostro charissimo Ludovico Delphino Viennensi, Carolo Duce Borbonii, Carolo de „ Andegavia Cenomaniæ, Petro de Britannia Nepote, Bernardo Comite Marchiæ, nec „ non Ludovico Vindocinii, & Guillelmo Tancarvilla Comitibus, consanguineis nostris, „ pluribusque Magnatibus, Proceribus, & Viris peritissimis Ecclesiasticis & Sæcularibus „ de Magno nostro Consilio". In ea congregatione auditi sunt a Rege cum Synodi Basileensis, tum *Eugenii IV.* Legati, quorum causam, a diversis Doctoribus coram sua Majestate examinari jussit. Post cujus discussionem, Præsules, aliique Viri Ecclesiastici Gallicanam Ecclesiam repræsentantes exposuerunt quanta perturbatio & confusio in Politiam Ecclesiasticam introducta esset, cui, ut ipsi censebant, opportuna remedia adhiberent Decreta Concilii Basileensis; Ideoque consentire se acceptationi & promulgationi horum Decretorum, e quibus nonnulla prout concepta erant, cætera cum additis modificationibus suscepta. Quæ quidem modificationes non ea mente sunt adhibitæ, quasi Concilii Basileensis Auctoritas in dubium revocaretur, sed quod ita publica utilitas & Ecclesiæ Gallicanæ mores postularent, ut *Carolus* VII. testatur. *Memorata ipsius Sacræ Basileensis Synodi Decreta, Ordinationes & statuta, aliqua simpliciter ut jacent, alia vero cum certis modificationibus & formis, non hæsitatione potestatis & Auctoritatis condentis & promulgantis, ipsius scilicet Sacræ Basileensis Synodi; sed quatenus commoditatibus, temporibus, & moribus regionum, & personarum sæpe fatorum nostrorum Regni & Delphinatus congruere convenireque conspexerunt, prout inferius annotatur & inseritur, illico & indilate recipienda censuerunt, & acceptanda deliberaverunt.* Constat Pragmatica Sanctio Titulis 23. Edita est a *Cosma Guimerio* cum Notis eruditis. Habetur etiam Tom. 2. Commentariorum Cleri Gallicani, & alibi. Ejus & Concordatorum Historiam illustravit *Pinsonius* Advocatus Parisiensis.

Pragmatica Sanctio a quo & ubi condita?

II. Episcopi aliique Viri Ecclesiastici Ecclesiam Gallicanam repræsentantes humiliter Regi supplicarunt, ut res in Congregatione decretas Regio consensu firmaret, earumque executionem Curiæ Parlamenti, & aliis Magistratibus imperaret. Ille vero deliberatione habita cum Principibus, Magnatibus, Virisque gravissimis, tum Ecclesiasticis, cum Laicis Magni sui Consilii, considerans, *Quod sicut Sacerdotes debitores sunt, ut veritatem*

tatem quam audierunt a Christo, libere prædicent; sic Princeps debitor est ut veritatem quam audivit a Sacerdotibus, approbatam quidem Scripturis, defendat fiducialiter, & efficaciter exequatur; Clerique Gallicani supplicationem & postulationem justam & rationabilem, & SS. Patrum Decretis consentaneam, omnique æquitate subnixam agnoscens, prædictas deliberationes & conclusiones gratas & acceptas habuit, eique consensum & auctoritatem suam adjunxit, præcipiens ut in toto Regno ac Delphinatu observentur, & Regias inter Constitutiones describantur. Tum Curiæ Parlamenti aliisque Magistratibus præcepit, ut eas a Personis Ecclesiasticis & Sæcularibus observari curarent gravi pœna rebellibus irrogata, ut ex ipsius Sanctionis conclusione patet. Promulgata autem est in Senatu Parisiensi die 13. Julii, anno millesimo quadringentesimo trigesimo-nono.

Pii II. motus & Oracio adversus Pragmaticam Sanctionem.

III. Hanc vehementer improbavit *Eugenius* IV. ut constat ex ejus literis ad *Carolum* VII. Regem Christianissimum datis, quas descripsit *Odericus Raynaldus* ad annum 1439. Num. 37. Firmas nihilominus in Galliis radices egit spatio annorum circiter viginti, donec *Æneas Sylvius* Cardinalis Senensis, qui ipsam acriter impugnaverat Libro *de Moribus Germanorum*, sub *Calixti* III. Pontificatu edito, ad Summum Pontificatum assumptus est anno millesimo quadringentesimo quinquagesimo octavo sub nomine *Pii* II. Is indicto habitoque Mantuæ Conventu anno sequenti, ad ineundam rationem belli Turcici inferendi, Regis Christianissimi *Caroli* VII. Oratores primo quidem aditu peramanter accepit; sed paulo post motum animi adversus Regem Regnumque, ob Pragmaticæ Sanctionis observationem dissimulare non potuit: orationeque minis intermixta, innuit se ab omni sacro commercio cum Gallis abstenturum; ac durioribus verbis Pragmaticam ipsam, & Supremam Parlamenti Curiam perstrinxit. *Cæterum*, inquit, *quia Pragmaticæ Sanctionis superius incidit mentio, cujus secreta magis pulsavimus, quam aperuimus, urget nos congruentia, immo vero charitas, qua Genti vestræ devincti sumus, de ea aliqua libare, ne taciturnitas nostra indulgentia reputetur, & quod sanabile vulnus est, fiat mortale; & nos a consortio vestro oporteat abstinere, quoniam, sicut in Veteri Lege sancitum est:* „ Supra omnem animam quæ mortua est, non ingredietur Pon„ tifex: *Quod, teste Hieronymo, perinde accipiendum est ac si dicat: Ubicumque peccatum est, & in peccato mors, illuc Pontifex non accedet. Cupimus Sanctam esse Francorum Gentem & omni carere macula, & cum Apostolo dicere:* Despondi enim vos uni viro virginem castam exhibere Christo: „ At hoc fieri non potest, nisi hæc „ Sanctionis macula seu ruga deponatur: quæ quomodo introducta sit, ipsi nescitis. Cer„ te non Auctoritate Generalis Synodi, nec Romanorum Decretis Pontificum recepta „ est: quamvis de causis Ecclesiasticis tractatus absque placito Romanæ Sedis stare non „ possit. Ferunt aliqui idcirco ei initium datum, quia nimis onerarent Romani Ponti„ fices Regnum Franciæ, nimiasque pecunias corraderent. Mirum si hæc ratio Carolum „ movit quem Prædecessoris sui Magni Caroli decebat imitatorem esse, cujus hæc verba leguntur: " In memoriam B. Petri Apostoli, honoremus Sanctam Romanam Eccle„ siam & Apostolicam Sedem: ut quæ nobis Sacerdotalis Mater est dignitatis, esse de„ beat Ecclesiasticæ Magistra rationis. Quare servanda est cum mansuetudine humilitas; „ & licet vix ferendum ab illa Sancta Sede imponatur jugum, tamen feramus, & pia „ devotione toleremus. „ Non est credibile Carolum, qui modo regnat, suo sensu hanc „ Pragmaticam introduxisse. Deceptum putamus, & piæ menti suggesta fuisse non „ vera. Nam quo pacto Religiosus Princeps ea servari scivisset, quorum prætextu Sum„ ma Sedis Apostolicæ Auctoritas læditur, Religionis nostræ vires enervantur, unitas„ que Ecclesiæ & libertas perimitur? Verbum durum, durius factum. Audite patienter, „ hortamur. Vulnera quæ putrescunt, non olei lenitate, sed vini potius austeritate sa„ nantur. Non ponderamus causarum auditionem, non Beneficiorum collationem, „ non alia multa quæ curare putamur. Hoc nos angit, quod animarum perditionem rui„ namque cernimus, & Nobilissimi Regni gloriam labefactari. Nam quo pacto toleran„ dum est, Clericorum Judices Laicos esse factos, Pastorum causas oves cognoscere? Sic„ cine Regale genus & Sacerdotale sumus? Non explicabimus honoris causa, quantum di„ minuta est in Gallia Sacerdotalis Auctoritas; & melius norunt, qui pro nutu sæcu„ laris Potestatis spiritualem gladium nunc exercent, nunc excludunt. Præsul vero Ro-

„ manus,

„ manus, cujus Parochia orbis eſt, cujus Provincia nec Oceano clauditur, in Regno „ Franciæ tantum Juriſdictionis habebit, quantum placet Parlamento. Non ſacrilegum parricidam, non hæreticum punire, permittitur, quamvis Eccleſiaſticum, niſi „ Parlamenti conſenſus adſit: cujus tantam eſſe auctoritatem nonnulli exiſtimant, ut „ Cenſuris etiam noſtris præcludere aditum poſſit ..... Verendum eſt ne prope adſit, „ quod ad Teſſalonicenſes ſignificare videtur Apoſtolus, *Quia poſt diſceſſionem homo peccati*. Adventum quippe Antichriſti ſolicitant qui diſceſſionem a Romana Eccleſia „ quærunt: qualem præ ſe ferre videntur, quæ ſub obtentu Pragmaticæ Sanctionis „ fieri dicuntur." *1. Theſ-ſal. 2.*

IV. His prout officii ſui ratio poſtulabat, reſponderunt Chriſtianiſſimi Regis Oratores, Regiſque & Regni innocentiam, honorem, famam pro virili tuiti ſunt. Pragmaticam Sanctionem nihil aliud continere dixerunt, quam Decreta Concilii Generalis Baſileenſis, quod ex inſtitutione duorum præcedentium Conciliorum Conſtantienſis & Senenſis, necnon duorum Romanorum Pontificum, *Martini V. & Eugenii IV.* ad Reformationem Eccleſiæ in Capite & in membris fuerat convocatum. Regem Chriſtianiſſimum hæc Decreta intellexiſſe ab Archiepiſcopis, Epiſcopis aliiſque Viris Eccleſiam Gallicanam repræſentantibus majeſtati ſuæ oblata, „ Sacris Canonibus antiquorum Conciliorum, ac Decretis Summorum Pontificum confirmari. Propter quæ, ſicut devotus Eccleſiæ filius, ſicut Princeps Catholicus & Chriſtianiſſimus, eadem Decreta „ cum aliquibus additionibus, quæ Sedi Apoſtolicæ nequaquam derogare videbantur, „ acceptare duxit. Nec in acceptatione prædicta, ullatenus præjudicium Privilegiis „ Apoſtolicæ Sedis afferre putavit, quam ſemper & venerari & honorare decrevit. „ Quin etiam ab illo tempore ad Summum Pontificem ſubditi Regni illius, ſicut „ ad Chriſti Vicarium, & Paſtorem Summum recurſum ſemper habuerunt. Nec aliquis de ſcitu ipſius Chriſtianiſſimi Regis in Regno ſuo ſibi quidpiam eorum uſurpare „ præſumpſit, quæ ad ſolum Summum Pontificem pertinere noſcuntur." Regem præterea, & Prælatos, Legatis & Nuntiis ab Apoſtolica Sede miſſis paratam ſemper exhibuiſſe voluntatem faciendi & inconcuſſe obſervandi, quod Canonibus & rationi conſentaneum videretur. „ Venerabilem Curiam *Parlamenti Pariſienſis* ex Eccleſiaſticis & Sæcularibus Viris Juris peritiam habentibus conſtitutam, uſque ad numerum octoginta Perſonarum, abſque duodecim Paribus Eccleſiaſticis & Sæcularibus, & octo Magiſtris Hoſpitii Regis, qui omnes de corpore ipſius Curiæ exiſtunt, quamplurimum neceſſariam eſſe ad conſervationem Eccleſiarum, & Jurium „ ſuorum, & de quibuſcumque ad eos querimonia defertur, ſive de Officiariis Regis, ſive de quibuſcumque aliis in ipſo Regno quantumcumque potentibus, per „ ipſam Juſtitiam miniſtrari. Quod ſi ita per omnes regiones Orbis Chriſtiani fieret, „ non ita in multis Patrimonia Eccleſiarum direpta & dilapſa forent. Tantamque „ ab antiquo famam eſſe illius Curiæ, quod nedum ſubditi aliorum Regnorum Chriſtianorum in cauſis privatis ad Judicium illius Curiæ recurrere voluerunt prout & „ adhuc multi faciunt, ſed etiam Infideles interdum hoc idem feciſſe. Nec eſſe veriſimile quod tam ſolemnis Curia aliquid ſiniſtrum agere vellet, quod ſibi ad culpam „ & notam imputandum eſſe videretur." Super his tamen omnibus Chriſtianiſſimum Regem, pleniore deliberatione habita, & conſultis viris divini humanique juris peritiſſimis, quorum in Regno ſuo ingens numerus eſt, maturius & ſanctius decernere poſſe quid agendum ſit. Edita hæc Reſponſio eſt *Spicilegii Dacheriani* Tomo 9.

Oratorum Caroli VII. Regis Chriſtianiſſimi Reſponſio.

V. De his *Pii II.* motibus & conſiliis certior factus *Carolus VII.* ex deliberatione matura Principum, Prælatorum, Nobilium, ſapientum Virorum plurimorum Regni ſui, juſſit *M. Joanni Dauvet*, Procuratori ſuo Generali in Senatu Pariſienſi, ut de his *Pii II.* cœptis, miniſque ad Generale Concilium provocaret. In Appellationis Inſtrumento, quod die 10. Februarii anno 1460. confectum eſt, habetur, Ex his quæ *Pius II.* in Mantuano Conventu palam dixit, veriſimiliter æſtimari, Ipſum velle Regem, ejus Dominia, & univerſos qui Sacros Canones obſervarint, vel eorum obſervantiam promoverint, a ſuo conſortio ſeparare & abſtrudere. Cogi itaque Re-

Regii Cognitoris in Senatu Pariſienſi proteſtatio & Appellatio Regis nomine.

Regiam providentiam tanto ſcandalo Eccleſiæ, prout juris fuerit & rationis, obviare; *Salva in omnibus Sanctæ Sedis Apoſtolicæ reverentia, & illa, quæ Summo Pontifici juxta ſententias SS. Patrum debetur, obedientia*. Inprimis autem Summum Pontificem filiali hortatur affectu, ut priuſquam ad ſciſſionem tantæ portionis tantæque multitudinis Chriſtianorum in graviſſimam deplorationem Status Eccleſiæ de facto prorumpat, rem ipſam maturius digerat & conſulat, ut cum Sacris Generalibus Conciliis pacem foveat; ut Concilium Generale, ſecundum Synodi Conſtantienſis Decretum, congreget in loco tuto & libero; cujus certe Statutis Rex pro ſua pietate acquieſcet. Quod fertur, ſuam Sanctitatem Concilium Generale in Laterano celebrare velle, ſtare non poſſe, cum locus ille omnibus fere Nationibus Chriſtianis acceſſu difficilis ſit, & frequenter peſtilentiæ obnoxius, *Stanteque contradictione qua Summus Pontifex adverſus Canones Conciliorum agere videtur, non illic eſſet plena deliberandi libertas*: attento maxime Fœdere adverſus *Renatum* Sereniſſimum Siciliæ Regem, ejuſque hæredes inito, quod ipſe Pontifex aperte fovet. Tum Conſtitutione, *Execrabilis*, qua Appellationes ad futurum Concilium ſub pœna Anathematis prohibentur, mitiorem in ſenſum explicata, declarat Regem Chriſtianiſſimum ſub expectatione Plenarii Concilii &, juſtorum Judiciorum ejus, quouſque illud actu celebrari contingat, *Sanctas Leges Conciliorum hactenus celebratorum, & Sacros eorum Canones* in ſuis Dominiis obſervari curaturum. Quia vero Rex intellexit Summum Pontificem de ſua Parlamenti Curia conqueſtum, ejus Majeſtatem omnibus notum eſſe velle; „ Quod ipſa Curia ex ſolemnibus Viris Eccleſiaſticis „ & Sæcularibus uſque ad numerum centenarium a diebus antiquis inſtituta, eas ſolum cau- „ ſas pertractat, de quibus olim, & a tanto tempore cujus memoria in contrarium non „ exiſtit, conſuevit cognoſcere, ut quantum ipſa Curia pro Eccleſiarum Juribus tuendis & „ defendendis neceſſaria ſit, univerſi agnoſcere poſſint. " Ubi vero Summus Pontifex, cui Poteſtas data eſt in ædificationem, non in deſtructionem, evertere vellet ipſum Regem, aut Viros Eccleſiaſticos, vel etiam ſæculares, in ipſius Dominiis conſtitutos, ejuſque ſubditos *propter Obſervationem Canonum* gravare & vexare, proteſtatur idem Regius Procurator Catholicus, Regis Chriſtianiſſimi nomine, de talium Sententiarum ac Cenſurarum nullitate, *juxta Canonicas Sanctiones*, quæ in pluribus caſibus Sententias, & Cenſuras Paſtorum & Judicum nullas eſſe decernunt, ſubjiciendo tamen omnia judicio Generalis Concilii, quod appellat. Quod ſi Pontifex congregare recuſet aut nimium differat, Regem, qui vult, quantum in ipſo erit, *neceſſitati Fidei Ortodoxæ, & univerſæ Eccleſiæ ſuccurrere*, daturum operam ut alii Principes Chriſtiani omnes unanimiter univerſalem Eccleſiam in Plenario Concilio congregari curent. Hujus Appellationis tabulæ inter Probationes Libertatum Eccleſiæ Gallicanæ, cap. 13. editæ ſunt.

ARTICULUS II.

Pragmaticam Sanctionem LUDOVICUS XI. Rex Chriſtianiſſimus PIO II. ſuadente abrogavit, magna Romanæ Curiæ lætitia, repugnante Senatu, Academia Pariſienſi intercedente & appellante.

I. CArolo VII. defuncto *Pius ſecundus* per *Joannem* Epiſcopum Attrebatenſem, *Gothofridum* Albienſem, *Joannem Ballue* Ebroicenſem, quos ſpe Cardinalitiarum Inſularum allectaverat, *Ludovici XI* erga Patris memoriam & Conſtitutiones non recte affecti animum occupavit, & ad Sanctionem Pragmaticam abrogandam facile pertraxit. Regis voluntatem cum *Pio ſecundo* aperuiſſet Epiſcopus Attrebatenſis, ad filialem obedientiam Majeſtatis ejus nomine Pontifici exhibendam miſſus, gratulatorias literas ea de re *Pius* ad regem ſcripſit die 26. Octobris anno 1461. quibus ipſum *Conſtantino* Imperatori, duobus *Thodoſiis*, *Carolo Magno*, & ſummis quibuſque Francorum Regibus comparat, ipſique nominis immortalitatem, & Sedis Apoſtolicæ perpetuam dilectionem, ſi Pragmaticam abroget, pollicetur. Ipſum commendat quod abſque multorum conſilio eam antiquare decreverit: in eo ſe Regem Magnum oſtendere ait, qui non regatur,

tur, sed regat: Consiliorum maturitatem in paucis magis quam in multis reperiri: confusioni subditam esse consulentium multitudinem, neque bene rem se habere, ubi suffragia numerantur, non ponderantur: sæpe enim fieri ut major pars meliorem vincat. Regem facere quæ ipsum decent: qui *sciens Pragmaticam esse absque Deo*, eam de Regno suo eliminare decreverit: Ipsius voluntatem commendat, hortaturque ut cito promissa exequatur, siquidem *Hilarem datorem diligit Deus*, & quæ justa & honesta sunt, nolunt moras. Se Gallicum nomen & gentem honorare & diligere, nec umquam Regi Regnoque negaturum, quæ ratio & honestas postulabunt. Æquum certe se fateri, ut Romanus Pontifex Fratribus suis Episcopis in multis deferat, eosque honoret, pariterque viris doctis, & qui docti esse cupiunt in Christianis Academiis, subvenire: *Ab his enim Catholica Fides defenditur, & doctrinæ lumen propagatur.*

II. His blanditiis promissisque delinitus *Ludovicus Undecimus*, Literas edidit pro abrogatione Pragmaticæ Sanctionis *Pio II.* inscriptas die 27. Novembris ejusdem anni 1461. quæ Sessione 4. Synodi Lateranensis 5. leguntur, quas ab ipsomet *Pio* compositas & ad Regem missas, viri eruditi conjiciunt. In iis ita de Pragmatica loquitur: *Omnibus itaque victimis potiorem obedientiam intelligentes, assensi sumus his quæ tuo nomine nobis aperta sunt: Ipsam scilicet Pragmaticam Sanctionem Tibi tuæque Sedi esse infensam, utpote quæ in seditione, & Schismatis tempore, atque per seditionem, sectionisque a tua Sede figuram nata sit; & quæ dum Tibi a quo Sacræ Leges oriuntur & manant quantumlibet eripit Auctoritatem, omne Jus & omnem Legem dissolvit. Illud enim exoritur quod idem Consiliarius noster nomine tuæ Sanctitatis adstruxit: ut dum per Pragmaticam ipsam summa in Ecclesia tuæ sedis Auctoritas minuitur, in Regno nostro quoddam licentiæ templum per illam præstruitur; dum congruens unitas ad alia Regna, conformitasque tolli videtur, abroganda sit ipsa Pragmatica, pellendaque a Regno nostro: Quippe quæ adversus tuam Sedem, omnium Ecclesiarum Matrem, ab inferioribus Prælatis lata sit, tamquam, ut Scriptura loquitur,* Quomodo si elevetur virga contra levantem se, aut baculus qui utique lignum est. *Quidquid Beatissime Pater, licet plerique docti homines confutare niterentur, multaque Nos dehortarentur abrogare Sanctionem ipsam; Te tamen Principem totius Ecclesiæ, Antistitem Sacrorum, Te Dominici gregis Pastorem profitemur & scimus, Teque jubentem sequimur, Tibi & Beatissimi Petri Cathedræ consentimus & jungimur. Itaque, sicut mandasti, Pragmaticam ipsam a Regno nostro, nostroque Viennensi Delphinatu, & omni Ditione nostra per præsentes, pellimus, dejicimus, stirpitusque abrogamus, & quam, qualemve ante Pragmaticæ ipsius editionem, circa Ecclesiarum, Beneficiorum, aliarumque rerum spiritualium dispositionem, censuram, moderationem in Regno nostro, omnique Ditione nostra, tui Prædecessores Martinus V. & Eugenius IV. Romani Pontifices habebant & exercebant, talem eamdemque nostro adjutorio Beatissimo Petro, Tibique ipsius Successori reddimus, præstamus & restituimus, cum judicio libero, cum potestate non coarctata.*

Ludovici XI ad Pium II. Literæ de abrogatione Pragmaticæ Sanctionis.

Ipsa Sess. 15.

III. Solemnem Legationem protinus ad Summum Pontificem misit *Ludovicus XI.* cujus capita fuere *Richardus* Constantiensis, & *Joannes* Attrebatensis, Cardinales. Posterior ille ob navatam in abrogatione Pragmaticæ procuranda operam recens in Sacrum Collegium cooptatus fuerat. *Pius II.* ob faustum de abrogata Sanctione Pragmatica nuntium lætitia incredibili affectus, "Indixit triduo justitium, & supplicationes per „ omnia Templa fieri, & pompas Sacrorum per Urbem duci. Dimissio Consistorio, uni„ versa Curia & Urbis populus exultavit: ad noctem lucere ignes, canere tubæ, campa„ næ resonare omnes, saltare Juvenes, choros ducere, cantare viri, ac Senes inter se „ gloriari, qui priusquam morerentur, sublatam Pragmaticam vidissent: laudare Pon„ tificem, cujus tempore id donum datum esset; Regem extollere, cujus mentem „ tanta incessisset pietas; Tanto res videri dignior atque admirabilior, quanto minus „ sperata fuisset. Neque quisquam erat qui post quatuor & viginti annos inveteratum „ Pragmaticæ morbum sub Pio Pontifice auferri posse consideret: satis consultum iri „ Apostolicæ Sedi existimabant omnes, si malum non ingravesceret." Ita refert *Gobelinus* Commentariorum Lib. 7. Qua de re & *Jacobi* Cardinalis Papiensis Epistola decima-octava ad *Ludovicum* Regem Christianissimum legenda est.

Suprema Curiæ Senatus Parisiensis studia pro Sanctionis Pragmaticæ Defensione & conservatione.

IV. Regem pœnituit abrogatæ Sanctionis, cum *Pius secundus* promissis non staret; nec Andegavensi Domui ad Regni Siciliæ consecutionem faveret. *Pio* defuncto, Suprema Senatus Parisiensis Curia Defensionem pro Libertate Ecclesiæ Gallicanæ adversus Romanam Aulam *Ludovico XI.* obtulit, qua Pragmaticam Sanctionem retinendam suadebat ac vindicandam. Hanc ad annum 1461. perperam refert Historia Conciliorum Generalium sub *Richerii* nomine edita Lib. 4. Parte 1. pag. 34. Post quadriennium namque, id est, anno 1465. editam, colligitur ex Cap. 17. ejusdem defensionis: *Ejus* (inquit) *Sanctionis observatio ad tres & viginti annos stetit, agiturque nunc quadriennium ex quo ea in usu esse desiit.* Ostendit autem in eo scripto Illustrissima Curia ex ejus abrogatione innumera incommoda oriri, quæ ad quatuor capita revocari possunt; Primum est *totius Ordinis Ecclesiastici confusio.* Secundum, *patriæ desolatio ac desertio.* Tertium est, *pecuniarum Regni exinanitio.* Quartum, *Ecclesiarum ruina & subversio.* Antequam vero ad eorum incommodorum probationes veniat, hanc Protestationem præmittit; „ Ante omnia protestatur Curia, se nolle Sanctitati, Dignitati, Honori & Au-„ ctoritati Pontificis ac Sanctæ Sedis Apostolicæ quidquam detrahere: quin potius omnem „ honorem, reverentiam, & obedientiam quam unusquisque pius & fidelis Summo Ec-„ clesiæ Pastori debet, exhibere parata est; & si quid emendatione dignum exciderit, „ Ecclesiæ determinationi, quæ errare non potest, subjicere se non recusat, *Cap.* A „ recta, 24. Quæst. 1. " Hanc Defensionem a se latine redditam edidit *Franciscus Duarenus* celebris Jurisconsultus Lib. 5. Commentariorum in Jus Pontificium, & post ipsum *Laurentius Bochellus* Lib. 4. Decretorum Ecclesiæ Gallicanæ Tit. 21. Cap. 10.

V. Anno millesimo quadringentesimo sexagesimo septimo, *Paulus II.* Pontifex Maximus, qui in *Pii II.* Sedem studiaque successerat, Legatum in Gallias misit *Joannem* Cardinalem Attrebatensem, ut Sanctionis Pragmaticæ abrogationem in Senatu promulgari & Senatusconsulto confirmari impetraret. Is adjuncto *Joanne* Cardinali *Balneo*, statarum feriarum Parlamenti mense Octobri tempus aucupatus, Regias abrogationis Literas ad Civile Prætorium primum detulit, ubi intercedente nemine promulgatæ fuerunt, & in Tabulas relatæ. Idem in Suprema Parlamenti Curia cum tentasset, repulsam passus est, intercedente *Joanne a Sancto Romano*, Regio Procuratore Catholico. Quin & Academia Parisiensis Legatum adiens, ab eo, & omni Literarum prædictarum effectu ad futurum Concilium appellavit.

Regni Ordines Pragmaticæ Sanctionis conservationem a Rege postulant.

VI. Anno millesimo quadringentesimo octogesimo tertio, *Carlo VIII.* post *Ludovici XI.* obitum Regnum ineunte, Conventus trium Regni Ordinum Turonibus habiti sunt: ubi *M. Joannes de Retty*, Doctor Sorbonicus, & insignis Ecclesiæ Parisiensis Canonicus publico nomine supplex a Rege postulavit, ne Romanum Pontificem aliquid in Pragmaticæ Sanctionis detrimentum, contra Ecclesiæ Gallicanæ Libertates, Jura Regia, & Canones Synodi Constantiensis, & Basileensis moliri vel agere permitteret. Si quid in ejusdem Sanctionis Decretis grave ac molestum Auctoritati Pontificiæ videretur, tres Ordines Regni ea de re Judicium Concilii Generalis proxime celebrandi lubenter subituros. Cujus quidem Concilii celebrationem ardentioribus studiis optavit, ac promovere decrevit Rex idem Christianissimus anno millesimo quadringentesimo nonagesimo septimo, cum *Alexandro VI.* in Cathedra *S. Petri* sedente, Ecclesia Reformatione in Capite & in membris quam maxime indigeret. Quamobrem Sacram Facultatem Parisiensem Rex Christianissimus consuluit, rogavitque primo, num Summus Pontifex quolibet decennio, & in præsenti, considerata Ecclesiæ deformatione in Capite, & in membris, Concilium Generale congregare teneretur; Secundo, num eo recusante, Principes tam Ecclesiastici quam Sæculares, & insignes partes Ecclesiæ, ad Concilium Oecumenicum absque Pontificis voluntate & cooperatione concurrere possent? Tertio, utrum tempore urgentis necessitatis, vel post decennium ab ultimi Concilii celebratione, postquam magna pars ac notabilis Christianitatis, ut Regnum Franciæ, vel Rex Christianissimus ipsius vices gerens, monuerit, rogaverit, & adhortatus fuerit Summum Pontificem, cæterasque partes Ecclesiæ de Concilio congregando, ut Ecclesiæ necessitati provideatur, ipse vero Pontifex, vel particularium Ecclesiarum aliquæ, ad Concilium convenire recusaverint, negle-

Sacræ Facultatis Parisiensis Doctrinale Responsum ad quæstiones a Rege propositas.

neglexerint; vel distulerint: nihilominus illi qui aderunt & comparebunt, Concilium absque aliis celebrare, & Ecclesiæ necessitati providere possint? Ad tria hæcce Capita per duodecim Magistros e gremio suo deputatos diligenter examinata, deinde ab universo Ordine Theologico mature & accurate discussa, Sacra Facultas Parisiensis affirmate respondit, die undecimo Januarii ejusdem anni.

JOANNIS DOMINICI MANSI

Nota.

QUanto gaudio exceperit Pius II. abrogationem Pragmaticæ Sanctionis a Ludovico XI. factam, demonstravit ipse Pontifex non tantum Literis, in collectione literarum ejus evulgatis, sed & luculenta Oratione qua Regios Legatos, ad se ea de re missos, excepit. Orationem hanc ego ex MS. Lucensi Codice evulgavi. Sed & ante me dederunt Cll. auctores Codicum MSS. Athenei Taurinensis tom. 11. pag. 377. Quod vero Pius non steterit promissis, favendi scilicet Renato Andegavensi, rationes suas luculenter exposuit idem Pontifex Oratoribus Renati Regis, quam ego pariter ex MS. Lucensi Cod. evulgavi in Collectione Orationum Pii II. tom. 11. pag. 158. Quamquam non satis castigate asserit hic P. Alexander, Pontificem non stetisse promissis; ex tota enim illa Oratione eruo Gallos, nullam inivisse cum Pontifice pactionem, ut illi quidem renunciarent Pragmaticæ; ipse vero Pontifex Renato assisteret in dissidio pro Regno Neapolitano. Gallici Legati exposuerunt Pontifici nomine Regis sui abrogatam a se esse Pragmaticam Sanctionem; id vero unice petere ut tantum vellet Renato favere. At Pontifex in suo illo Responso gratias quidem solemnes agit; sed de Romano nihil reponit.

In Commentariis Felini Sandel, celebris Canonistæ, succurrit me legisse exhibitum ab eo fuisse Alexandro VI. folium, continens rationes Sedis Apostolicæ pro rejicienda petitione Concilii, quod Rex idem vi & precibus urgebat.

ARTICULUS III.

Ortum inter Julium II. Romanum Pontificem, & Ludovicum XII. Regem Christianissimum dissidium, Turonensi Ecclesiæ Gallicanæ Conventui, Pisanæque contra ipsum Julium Synodo occasionem dedit: cujus exponitur historia.

I. CUm *Julius* II. imperiosissimus, & inquietissimus Pontifex Regem Christianissimum *Ludovicum* XII. Ducatu Mediolanensi & Comitatu Astensi, quod avitum erat Majestatis ejus patrimonium, spoliare decrevisset, nec-non etiam protectione Genuæ, totaque Italia expellere: Fœdusque cum Hispaniæ & Angliæ Regibus, Venetis, & Helvetiis in Regis perniciem sancivisset: beneficia præterea quædam Ecclesiæ Gallicanæ contra jus Sacrarum electionum, & Pragmaticam Sanctionem, exteris hominibus contulisset: denique Patrem se esse oblitus, Regi, ac Regno apertas denuntiasset inimicitias, ut *Guicciardinus*, & nostrates Historici fuse referunt; *Ludovicus* Rex armis & consilio adversus *Julium* se tueri decrevit. Imprimis vero Ecclesiæ Gallicanæ cœtum in urbem Turonensem congregavit anno millesimo quingentesimo decimo; in quo Archiepiscoporum, Episcoporum, Abbatum, Doctorum, cæterorumque Virorum Ecclesiasticorum, eamdem Ecclesiam repræsentantium sententiam rogavit super sequentibus Articulis. *Cleri Gallicani Comitia Turonensia.*

1. *An liceat Papæ bellum inferre Principibus temporalibus, in terris quæ non sunt de Patrimonio vel Dominio Ecclesiæ, &c.* Conclusum autem fuit *unanimiter* per Concilium: *Papam nec posse, nec debere.* *Articuli Episcopis & Doctoribus a Rege propositi, eorumque Responsum.*

2. *An liceat Principi defendenti se & sua, non solum propulsare armis hujusmodi injuriam, sed etiam invadere terras Ecclesiæ possessas a Papa notorio hoste suo: non tamen ea intentione ut illas retineat, sed tantum ut impediat, ne per eas Papa ille fortior & poten-*

potentior sit ad offendendum dictum Principem & suos? Conclusum est per Concilium: *Principem hoc posse sub conditionibus & qualitatibus in Articulo propositis.*

3. *An ob tale odium notorium & aggressionem injustam, liceat Principi subtrahere se ab obedientia hujusmodi Principis, attento etiam quod Pontifex concitavit alios quosdam principes & communitates; immo & tentavit cogere ad invadendas Terras & Dominia ejusdem Principis, qui potius benevolentia Sedis Apostolicæ dignus fuit?* Conclusum est per Concilium: *Principem posse ab obedientia talis Papæ se subducere ac subtrahere: non tamen in totum & indistincte, sed pro tuitione tantum ac defensione jurium suorum temporalium.*

4. *Tali subtractione licite facta, quid agendum sit tum Principi ipsi ac subditis ejus, tum etiam Prælatis & Ecclesiasticis personis Regni sui, in rebus de quibus ad Sedem Apostolicam antea recurri solebat?* Conclusum est per Concilium: *Servandum esse Jus commune antiquum, & Pragmaticam Sanctionem Regni, ex Decretis Sacrosancti Concilii Basileensis desumptam.*

5. *An liceat hujusmodi Principi Christiano tueri ac defendere alium principem sibi confœderatum, & cujus protectionem legitime suscepit?* Conclusum fuit per Concilium, *Licere.*

6. *Si quod Jus talis Pontifex ad se pertinere contendat, ut patrimonii Sanctæ Romanæ Ecclesiæ partem, contra Principes Imperii vel Juris sui esse dicat, & de ea controversia paratus sit & offerat stare arbitrio vel judicio bonorum virorum per compromissum, prout de jure: An eo casu liceat Pontifici absque alia causæ cognitione bellum inferre dicto Principi; & si fecerit, an liceat Principi armis resistere, & aliis etiam Principibus in hujusmodi dissidio ei adesse, eumque defendere, maxime illis qui ei cognatione vel affinitate conjuncti sunt, cum etiam per centum annos proximos Ecclesia Romana in ejus Juris controversi possessione non fuerit?* Conclusum est per Concilium; *Licere Principi hoc casu resistere de facto, & aliis ei adesse in jure suo tuendo.*

7. *Quod si Papa nolit acceptare, quod Princeps juridice & honeste offert, sed contra, non observato Juris ordine, contra talem Principem pronuntiet sententiam aliquam, an ei obtemperandum sit: maxime cum non est integrum ac tutum tali Principi ad Sedem Romanam ire vel mittere, & Jus suum via Juris Civilis & rationibus defendere?* Conclusum est per Concilium: *Non teneri talem Principem parere tali Sententiæ.*

8. *Si Pontifex injuste ordine Juris non servato procedens de facto & manu armata, pronuntiet ac publicet aliquas Censuras contra Principes sibi resistentes, eorumque subditos & confœderatos, an eis parendum sit & quod remedium adhibendum?* Conclusum est *unanimiter* per Concilium: *Talem Sententiam nullam esse, nec de jure vel alio quocumque modo ligare.*

Visum est tamen Concilio, ante omnia mittendos ab Ecclesia Gallicana Legatos ad D. Papam JULIUM, qui fraterna charitate, secundum Evangelicam correctionem eum admoneant, ut a cœptis desistere velit, pacem & concordiam Principum amplecti. Quod si nolit Legatos in hoc audire, interpelletur de convocando Concilio libero, juxta Sacrosancti Basileensis Decreta. Et hoc facto, responsoque ejus accepto, providebitur prout jus erit. Hoc Monumentum habetur apud *Joannem Bouchetum* in Annalibus Aquitaniæ, *Laurentium Bochellum* Libro 3. Decretorum Ecclesiæ Gallicanæ, Tit. 5. Cap. 5. & alios.

Novem Cardinalium a Julio II. secessio.

II. Infausto illo dissidio fervente belloque *Julium* II. inter & *Ludovicum* Regem flagrante, *Bernardinus Carvajal*, Titulo S. Crucis, Hispanus; *Franciscus Borgia*, Titulo S. Cæciliæ, Archiepiscopus Consentinus, pariter Hispanus; *Renatus de Pria*, Titulo S. Sabinæ, Bajocensis Episcopus; *Guillelmus Brissonetus*, Narbonensis Archiepiscopus, *Philippus de Lucemburgo*, Tusculanus Episcopus, Galli, ac *Fridericus Sanseverinus*, Titulo S. Angeli, Mediolanensis, *Hadrianus* Tit. S. Chrysostomi, *de Corneto*; *Carolus* Titulo S. Viti *de Finario*, & *Hipolitus* S. Luciæ in Silice *Estensis*, Romanæ Ecclesiæ Cardinales a *Julio* II. secessione facta, *Maximiliani* Imperatoris & *Ludovici* XII. Francorum Regis auctoritate fulti, Concilium Oecumenicum (ut ajebant) Pisis celebrandum indixerunt. Concilii quidem necessariam celebrationem contendebant, Constantiensis, & Basileensis Decretis freti quibus Generalis Concilii celebratio decennio quolibet

jibet imperatur: tum quod Ecclesiæ in Capite & in membris deformatio id postularet. Jus autem illud convocandi ad se devolutum afferebant, id recusante *Julio* Summo Pontifice, cum ipse Cardinalesque cæteri in Conclavi ante electionem suam, & iterum postquam electus est Pontifex, promisissent, vovissent ac jurassent inter alia Capita: „ Generalem Concilium intra biennium a Creatione sua indicere, & cum effectu „ incipere in loco libero & tuto determinando per eum, & duas partes Reverendissi- „ morum Dominorum Cardinalium per calculos, &c. *Quod ni faceret*, tamquam trans- „ gressor voti ac fidei præstitæ, ac perjurus, tamquam etiam perturbator ac scandaliza- „ tor Ecclesiæ & totius Christianitatis haberetur & reputaretur. *Et ex tunc dedisset* „ *& concessisset* facultatem & potestatem duabus partibus Collegii, congregandi Con- „ cilium Generale, " cujus *Sententiæ* & correctioni, propter prædictorum publicum & libertatem Sacri Collegii respicientium transgressionem se subjiciebat, ut constat ex publicis Titulis ea de re confectis, & ab *Odorico Raynaldo* Tom. 20. Annalium Ecclesiasticorum, ad annum 1503. relatis.

Pisani Conventus sub titulo Concilii Generalis.

III. Prima Sessio hujus Conventus habita est die Mercurii 5. Novembris, anno 1511. Præside Cardinali S. Crucis, in qua decretum est ipsum Conventum esse Generalem Synodum legitime congregatam. Deinde omnia a Summo Pontifice vel aliis, contra Cardinales, aliosque Concilium componentes, in odium convocationis, & rerum secutarum, annexarum & dependentium decreta vel facta, attentata, vel attentanda, sive per Censuras, sive per Sententias privationis vel inhabilitationis, etiam Consistoriales nulla & irrita esse. Sancitum etiam est, juxta Concilii Constantiensis Decretum, ut Beneficiati in Concilio existentes Beneficiorum suorum fructus perciperent. Concilii demum Officiarii creati sunt.

Pisani Conventus Acta.

IV. Sessione secunda, die Veneris septima ejusdem mensis & anni celebrata, Canon Toletanus de modestia in Conciliis servanda repetitus & confirmatus est. Statutum præterea ex quorumvis Prælatorum recessu Concilium nequaquam dissolutum iri. Tertio deputati Judices ad causas in Concilio audiendas. Quarto decretum ut Concilii membra ob quamvis causam, Litem, Quæstionem, & Controversiam motam vel movendam, quavis occasione ad Romanam seu aliam Curiam trahi non possent. Quinto, de sigillo Synodi provisum est.

V. Sessione tertia, die Mercurii 12. ejusdem mensis celebrata, Decretum est Synodum non posse dissolvi quousque universalis Ecclesia in fide & moribus tam in Capite quam in membris esset reformata, hæresesque ac surgentia schismata extinguerentur, & imminentia bella inter Christianos Principes sopirentur. Item, Decreta Sessionis quintæ Concilii Constantiensis de Conciliorum Generalium Auctoritate, renovarunt & confirmarunt. Item, Synodum Pisis Mediolanum transtulerunt absque illius dissolutione, quod Pisani hujusmodi Cœtui non faverent, immo seditio adversus Conciliares excitata esset.

VI. Mediolanum accessere die 7. Decembris, Ordinationis *S. Ambrosii* memoria solemni. Ibi quarta Sessio celebrata die 4. Januarii 1512. Actum de Concordia cum *Julio* II. Pontifice Maximo ineunda. Missa ad eum Legatio: oblata ipsi optio unius ex his civitatibus pro loco Generalis Concilii, scilicet in Italia, Vercellarum, Taurini, Casali, Montisferrati, & Veronæ: extra Italiam, Gebennæ, Constantiæ, Bisuntii, Metis, Avenionis, & Lugduni. Si nulla ex his placeret, data ipsi facultas est totidem civitates in Italia nominandi, quæ nec temporali ipsius, nec Venetorum Jurisdictioni subditæ essent. Ab illo præterea & a Collegio Cardinalium illi adherentium postulatum est ut res Bononiensium, & Ferrariensium, & aliæ quælibet Sanctam Romanam Ecclesiam spectantes, sine armis & effusione Christiani sanguinis tractarentur. Cum vero ad Synodum relatum esset, Oratores ad Summum Pontificem destinatos, Literas liberi commeatus ab illo obtinere non potuisse, nec ad ipsum tutum accessum patere, triginta dierum spatium ad eligendum seu nominandum locum Concilii eidem ampliatum est. Monuerunt etiam Pontificem & Christianos Principes ut a bello cessarent; causasque bellorum Concilii arbitrio permitterent. Irrita declararunt juramenta, quibus se nonnulli Summo Pontifici obstrinxerant, quod ad Concilium non venerint. Item prohibuerunt sub pœ-

na excommunicationis, ne quis Conciliarium Beneficia, vi Sententiarum a Summo Pontifice latarum aut ferendarum impetret vel acceptet. Item, ne ratione Monitorii a Pontifice emissi, Domestici & Familiares Conciliarium discedant absque licentia Dominorum suorum.

VII. Sessione quinta, die undecima Februarii celebrata, renovata est Synodi Constantiensis Constitutio contra invasores seu spoliatores accedentium & recedentium a Concilio. Secundo, Legatio Bononiensis *Friderico* Cardinali *Sanseverino* commissa est.

VIII. Sessione sexta, die Mercurii 24. Martii celebrata, *Julius* II. Romanus Pontifex accusatus est contumaciæ, plurima Decreta Reformationis proposita sunt & promulgata, eorumque observantia omnibus & singulis Concilii membris imperata est. Item modus procedendi per Deputationes. Congregationes & Sessiones constitutus. Item declaratum est, indictionem & congregationem Concilii fuisse & esse legitimam. Tertio, Concilium Romanum a *Julio* II. convocatum, nullum esse ac illegitimum, cum Pisana Synodus jure præventionis Apostolica Auctoritate firmatæ legitima sit, & duo Concilia Generalia eodem tempore simul esse non possint. Quarto declaratum est, loci pro continuando Concilio nominationem aut electionem ad Summum Pontificem ulterius non pertinere, sed in Concilio totam residere. Quinto, Imperator & Rex Christianissimus sub Concilii Protectione sunt recepti. Sexto, Monitorium contra Pontificem publicatum est, ut intra dies 24. attentata contra Synodum rescinderet.

IX. Septima Sessione die 19. Aprilis celebrata, rursus accusata est *Julii* II. contumacia, quod impedimenta Synodo apposita statuto tempore non sustulisset. Secundo, Deputationum, Congregationum, & Sessionum ordo descriptus est.

X. Octava Sessione, die 21. Aprilis celebrata, *Julium* II. contumaciæ tertio accusatum, ab omni Pontificatus administratione tam in spiritualibus quam in temporalibus suspenderunt.

His peractis, Conciliares, nec Mediolani tuti, Lugdunum profugere compulsi sunt, ubi tamen nihil præterea sub nomine Synodi gestum legitur. Pro Synodo illa Pisana scripsit *Philippus Decius* Jurisconsultus Mediolanensis, vir doctissimus, cuius ea de re *Consilium* editum est inter ejus Opera. Quatuor Quæstiones in eo tractat. 1. An Papa accusari possit, si pertinaciter in crimine perseveret, ex quo Religio Christiana offensionem patiatur. 2. An Papa efficaciter obligetur ad id quod cum voto & juramento promisit, ita quod se ipsum absolvere non possit? 3. Utrum in his & similibus casibus Concilium Generale sit Judex contra Papam? 4. De modo & forma congregandi Concilium in hujusmodi casibus. Ad tres priores Quæstiones affirmate respondet. In quarta, licet nonnihil hæsitet, concludit tamen, minorem Cardinalium numerum convocare posse Concilium Generale, quando major pars adhæret Summo Pontifici, in casu quo Pontifex accusari, & judicari debet. *Consilium* suum altera disputatione confirmavit, qua probandum suscepit, Synodum Pisanam legitime indictam fuisse. Contra vero scripsit pro Summi Pontificis Auctoritate supra Concilium *Thomas de Vio Cajetanus*, Ordinis FF. Prædicatorum Generalis Magister, & postea S. R. E. Cardinalis, cujus Librum confutandum ad Parisiensem Academiam Pisani Conventus Cardinales & Præsules misere *Cajetano* vero respondit *Jacobus Almainus* in Sacra Facultate Parisiensi Doctor Theologus, Libro *De Auctoritate Ecclesiæ*. Scripsit etiam Apologeticum pro *Julio II.* Pontifice ad S. R. E. Cardinales *Angelus* Vallis Umbrosæ Anachoreta, contra *Philippum Decium*, majore tamen sui jactantia, & Adversarii depressione, quam solida causæ defensione, ut observat *Spondanus* ad annum 1511.

A R-

ARTICULUS IV.

Pisanus ille Conventus Generalis vel legitimi Concilii nomen obtinere non potuit; cui Synodum Lateranensem V. opposuit JULIUS II.

Pisani Conventus tumultuaria convocatio.

MUltis rationibus conficitur, Conventum illum Generalis vel legitimi Concilii nomen & auctoritatem obtinere non potuisse. Primo ex tumultuaria convocatione a pauciori numero Cardinalium *Julio secundo* legitimo Pontifici infensorum facta, eo repugnante, cum nulla talis urgeret Ecclesiæ necessitas, quæ Concilium invito Pontifice congregari postularet, ad quem *regulariter* pertinet hujusmodi Congregatio, præsidentia, & Moderatio Synodorum Generalium, ut *Gersonius* ipse docet.

Julius II. negligentia & contumacia convinci non poterat.

Secundo, ex eo quod *Julius secundus* negligentiæ & contumaciæ hac in causa convinci liquido non posset; cum perturbatis temporibus ipsi congregare Concilium Generale minime licuisset; neque recusasset præstito ea de re juramento satisfacere, sed distulisset; ut & ipse profitetur in Literis Synodi Lateranensis convocatoriis. „ Quis enim, „ *inquit*, tanti erroris particeps est, qui nos de negligentia erga convocationem Con„ cilii redarguere possit, cum nihil nobis per ultimos undecim annos, quibus Cardinala„ tus officio functi fuimus, magis cordi fuerit, quam celebrari videre Generale Con„ cilium, & Ecclesiæ Romanæ statum in melius reformari? Quid enim felicis recor„ dationis Alexandro VI. Romano Pontifici Prædecessori nostro magis nos odiosos fe„ cit, nisi studium & cura Generalis Concilii celebrandi? Quid nos terra marique ja„ ctavit, cum nobis idem Alexander Prædecessor esset infensus? Quid toties Alpes „ transcendere, transalpinas Gallias peragrare per æstus, nives & glacies compulit, „ nisi quod nitebamur, ut a Romano Pontifice Concilium indiceretur, convocaretur, „ & celebraretur? Nota recensemus, & Principibus Christianis apertissima, immo „ illis ipsis qui Nos & Fratrum nostrorum Collegium criminantur, dudum pleneque „ comperta. Quare si ante actæ vitæ ratio apud prudentes de præsenti & futuro vi„ tæ rationem facit, nulla subest ratio, cur dicti Cardinales, qui a nobis recesserunt, „ desperent Nos facturos, quod tam longo tempore, tam ardenter, & non sine vi„ tæ discrimine, fieri desideravimus, & studuimus. *Et infra*: Nonne omnes Principes „ Christianos, qui ad obedientiam ex more præstandam miserunt Oratores, admonui„ mus de celebrando Generali Concilio, deque Expeditione in perfidos Turcas concilia„ riter decernenda, assumenda, & prosequenda? Non-ne primo Pontificatus nostri toto „ biennio Christianos Potentatus pacare studuimus, ut conciliatis animis Concilium „ iniretur? Novit ipse Cardinalis, qui Edicti seu Indictionis hujusmodi & contentorum „ in ea se aurigam profitetur, & clavi moderatorem prædicat, quid a nobis habuerit „ in Mandatis, cum ad Romanorum Imperatorem electum per universam Germaniam „ illum nostrum & Sanctæ Sedis Apostolicæ Legatum misimus: communicet illa Fratri„ bus suis qui cum illo sentire videntur: proferat Monita in scriptis illi tradita: certo „ certius & luce meridiana clarius erit, hanc indictionis desperationem de celebrando a „ Nobis Concilio, nedum levem & inanem, sed falsam, irrationabilem, impossibilem„ que fuisse. Nulla nostra culpa, neque Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalium, „ dilata est Generalis Concilii indictio, convocatio, & celebratio. Distulit hæc infelici„ tas temporum, quæ sub eodem Alexandro Prædecessore nostro vexare cœpit Italiam, „ & adhuc vexare non cessat; & instans necessitas recuperandi Terras & Jura ejusdem „ Romanæ Ecclesiæ. Nam propositum nostrum semper ad Concilii celebrationem prom„ ptissimum atque intentissimum fuit.

Pisanus Conventus Ecclesiam universalem non repræsentabat.

Tertio, Pisanus ille Conventus Ecclesiam universalem repræsentare non poterat, cum neque Italiæ Episcopi adessent, præter quosdam e Principatu Mediolanensi, qui tunc *Ludovico* XII. Francorum Regi parebat, neque Rex Catholicus suos Hispanos Antistites eo misisset; neque *Maximilianus* Cæsar, uti promiserat, Germanos; immo permisisset Conventum Præsulum Germanorum Augustæ habitum ferre suffragium contra Pisanum Concilium, tamquam Schismaticum; & ex Galliis duo tantum Archiepiscopi, Lugdo-

nensis & Senonensis adessent, quatuordecim Episcopi, nonnulli Abbates, Doctores & Procuratores Academiarum. Porro tam exiguo numero, a legitimo Capite avulso, universalem Ecclesiam repræsentari, quis cordatus dixerit?

Ecclesiæ necessitati satis consulebat Julius II. indicto Lateranensi Concilio.

Quarto, si Concilium congregari postulabat Ecclesiæ necessitas, illi necessitati satis superque consulebat *Julius secundus* per Concilium a se convocatum ad decimam nonam Aprilis diem anni millesimi quingentesimi duodecimi, in Basilica Lateranensi celebrandum. Quo quidem Concilio legitime & canonice indicto Pisanum stare non poterat, maxime cum a legitimo Pontifice, Romanaque Ecclesia cæterarum matre & magistra, & aliis populosissimis Christiani orbis Ecclesiis reprobatum esset. Literæ porro Convocationis Concilii *Lateranensis quinti* quæ incipiunt, *Sacrosanctæ*, extant ejusdem Concilii sessione 1. Falso vero negabant Pisani conventus fautores, esse amplius in potestate Pontificis Concilium congregare, quod jam ipsi præoccupassent: perperamque asserebant, Pontificem adesse debere ipsorum Concilio, quo fuerat ab ipsis citatus; facultatem enim non habuerant congregandi Concilii, quæ duabus dumtaxat partibus Sacri Collegii vi pactorum in conclavi concordatorum & a *Julio* II. curatorum concessa erat, posito quod absque evidentissimo impedimento illius Concilii indictionem neglexisset. Evidens autem impedimentum fuisse demonstrabat *Julius*, temporum scilicet infelicitatem, bellorum perturbationem, & urgentem necessitatem recuperandi Terras & Jura Romanæ Ecclesiæ. Constitutionem Concilii Constantiensis, quæ incipit *Frequens*, allegabant: sed respondebat *Julius*, Se legitimis de causis eam non observasse, non se primum in eam commisisse, sed suos decessores, qui ab annis octoginta eam non observaverant, quibus tamen propterea negotium facessitum non fuerat. *Quod vero attinet* (inquit) *ad constitutionem Concilii Constantiensis, quæ incipit* Frequens, *ea ad octoginta annos servata non fuit; & si servata fuisset, teste piæ memoriæ Eugenio Papa IV. etiam Prædecessore, ac Sacrorum Canonum sanctionibus, ex causis prædictis licuit nobis transgredi; & quod fortius est, stante legitimo impedimento, de quo supra, eam locum non habere certo certius est.* Voti & Juramenti vinculum ipsi objiciebant. Respondebat ille, causas legitimas ipsum ab executione voti & juramenti præscripto tempore dispensasse, legitimo impedimento detentum illa observare non potuisse; æquum esse ut in hac materia, canonica purgatio moræ admittatur. *Votum autem & juramentum* (inquit) *quod ex prædictis causis de jure nobis transgredi licuisset, & transgressi non sumus, quandoquidem legitimo impedimento detenti non potuimus observare; & quia votum & juramentum, quantum ad hanc materiam attinet, in foro conscientiæ versantur, de æquitate canonica purgatio moræ semper admittitur.* Ostendit præterea, illos morem antiquum convocandi & celebrandi Concilia generalia, traditionemque & Leges a Patribus ea de re editas non fuisse secutos. *Revolvant* (inquit) *Sanctorum Patrum & Romanorum Vitas Pontificum, & antiquum morem indicendi & convocandi & celebrandi Concilium: Traditiones & Leges super his editas a Patribus inspiciant; videbunt, hujusmodi Concilia a solis Romanis Pontificibus esse indicta, & aliter indicta, rata non fuisse.* Ex actis Concilii Constantiensis constare, *Joannem vigesimum-tertium* de cujus causa potissimum agebatur, idem Concilium indixisse. Obtendebant illi, Lateranum locum tutum non esse, nec libertati Concilii accommodatum. Respondet ille; Romam communem esse omnium patriam, ubi Christus *Petri* Sedem collocari voluit, nec posse in dubium revocari, quin Lateranum locus sit aptissimus & tutissimus, ubi tot olim Concilia celebrata sunt. Contra vero Pisas urbem quatuordecim pene annorum obsidione vastatam, ad quam non est tutus accessus; nec secura in ea mansio propter bellum quo Tuscia conflagrat universa, locum non esse Concilio generali celebrando idoneum. Addit, segreges Cardinales in literis indictionis Concilii sui Pisani, trium dumtaxat mensium & quatuordecim dierum tempus pro termino congregationis assignasse; quod sane ad œcumenicum Concilium congregandum non sufficit, cum tam brevi temporis intervallo Diœcesanæ & Metropolitanæ Synodi convocari, celebrari, & perfici non possent; & qui venturi decernerentur, ad tantum iter necessaria conquirere; nec Principes accedere volentes, populis sibi subditis, & Status sui securitati bene consulere, aut Oratores plene informatos mittere.

Quin-

Quinto, Christiani Principes, Regna Catholica & Ecclesiæ particulares, illi etiam Reges qui Pisano Conventui adhæserant, illum quasi Conciliabulum ejurarunt, & Synodo Lateranensi velut legitimæ adhæserunt. *Ferdinandus* Rex Aragonum & Siciliæ, suo & *Joannæ* Castellæ Reginæ, cujus Ditionum Administrator erat, nomine Mandata dedit amplissima *Hieronymo de Vich* suo in Romana Curia Oratori, ut iisdem nominibus operam daret, ne *Pisanum Conciliabulum* longius procederet, sed *tamquam injuria, perperam & inique congregatum dissolveretur & evanesceret, & perniciosissimum Schisma tolleretur*: utque Concilii Lateranensis celebrationem promoveret, ac illi interesset. Hæc Mandata inserta sunt Sessioni secundæ. *Maximilianus* Imperator similia Mandata dedit *Matthæo* Episcopo Gurcensi ac Principi, quæ Sessione 3. habentur secundum quæ Gurgensis Pisanum Conventum reprobavit, & Concilio Lateranensi adhæsit sub hac formula: „ Ego vigore dicti Mandati Cæsareæ Majestatis, ad abolendum omne Schisma „ quod in Ecclesia oriri posset, & etiam pro executione Capitulorum conclusorum coram „ Sanctissimo Domino nostro, revoco quodcumque Mandatum qualitercumque concessum „ Conciliabulo Pisano, & Procuratores quoscumque, qui in dicto Conciliabulo intervenerunt, & omnia acta & agenda per illud Conciliabulum, quæ declaro irrita & nulla, nomine præfatæ Cæsareæ Majestatis; & adhæreo Sacro & Canonico Lateranensi „ Concilio, Ecclesiam universalem repræsentanti, rite & legitime congregato. Declaro etiam Majestatem Cæsaream numquam dedisse Mandatum ad præfatum Conciliabulum. “ Adhæsit etiam Lateranensi Concilio *Leonardus Lauredanus* Dux Venetorum, & Serenissima Respublica, ut patet ex ejus Mandatis *Francisco Foscaro* Patricio Veneto datis, & Sessione 4. lectis. Adhæsit eidem Concilio *Sigismundus* Rex Poloniæ, cujus Literæ Sessione 7. habentur. Item *Emmanuel* Rex Lusitaniæ, Lucensium ac Florentinorum Respublicæ, Dux Mediolanensis, Marchio Mantuæ, Marchiones Brandeburgensis & Mont sferrati; Sabaudiæ Dux aliique Principes consensum suum adjunxerunt. Denique *Ludovicus* XII. Rex Christianissimus per Oratores suos *Fridericum* Cardinalem *De Sancto Severino*, *Claudium de Seysello*, Massiliensem Episcopum electum, & *Ludovicum Forbin* Dominum *De Soleriis* Mandatis legitimis instructos, *a prætenso Pisano Concilio penitus discessit, illique plenarie renuntiavit, ac pure, libere, & simpliciter Sacrosancto Lateranensi Concilio, tamquam vero, unico, & legitimo adhæsit.* Promisit insuper se nullum deinceps favorem, nullamque assistentiam *Prætenso Concilio Pisano* quoquomodo præstiturum; quinimmo quoscumque in civitate Lugdunensi, aut alibi in Regno, terris, & Dominiis suis, *sub nomine dicti prætensi Concilii Pisani* persistentes, infra mensem dimissurum; & pertinaciter resistentes de facto expulsurum, & *pro Schismaticis* habiturum, & contra eos velut tales, ad omne mandatum Pontificis, manu etiam armata, si opus fuerit, processurum. Promisit præterea se effecturum ut sex Prælati, & quatuor Doctores, seu Graduati ex honoratioribus, qui dicto prætenso Concilio Pisano interfuerant, cum legitimo ejusdem Conventus Mandato se sisterent ad proximas Kalendas Januarii coram Summo Pontifice *Leone X.* suo & aliorum omnium Conciliarium nomine, dicto Concilio Pisano pure & simpliciter renuntiaturi, illudque abjuraturi, & veniam atque Absolutionem a sua Sanctitate humiliter in forma convenienti & suæ Sanctitati accepta, postulaturi; & Concilio Lateranensi tamquam vero, unico, indubitatoque adhæsuri. Promisit denique se, quamprimum fieri commode posset, curaturum ut aliqui Prælati & insignes Viri *nomine totius Ecclesiæ Gallicanæ* mitterentur cum sufficienti mandato, qui dicto Concilio Lateranensi adhærerent, *quemadmodum cæteræ Nationes*. Id autem præstitit Rex Christianissimus, „ Considerans quanti „ sit in his & cæteris rebus omnibus Summi Pontificis Auctoritas, quam præsertim „ vitæ munditia atque innocentia comitatur, paternis suæ Sanctitatis monitis & suasionibus abunde permotus, quippe qui illius Auctoritati & Sententiæ, potius quam „ alterius cujusque mortalium, sanctius & securius semper stare judicavit, præsertim ubi scandalum Ecclesiæ imminet & scissura pro singulari *erga Summum Pontificem* & Sanctam Sedem Apostolicam devotione, vestigia Christianissimorum „ Franciæ Regum Prædecessorum suorum non solum imitari, verum etiam, *si fieri* „ *posset*, anteire cupiens, animadvertens præsertim quod per morten. Julii II. omnis

Ecclesiæ particulares, Regna, Principes qui Pisano Conventui adhæserunt illum ejurarunt & Concilio Lateranensi adhæserunt.

„ odii & suspicionis materia erat extincta." Id constat ex Regis Mandatis, & Instrumento publico Sessioni octavæ inserto.

Itineri se commiserunt *Joannes* Lexoviensis, *Antonius* Engolismensis, *Franciscus* Ambianensis, *Joannes* Cabilonensis, *Symphorianus* Laudunensis, Episcopi; *Joannes Lelamiensis* & *Antonius Lescurre* in Theologia Magistri, *Joannes de Fraxino* Tolosanus & *Guillelmus de Nossai* Lexoviensis, Archidiaconi, in Jure Doctores, Legali & Procuratores cæterorum Prælatorum Doctorum, & Virorum Ecclesiasticorum, qui Concilio Pisano interfuerant & adhæserant, ut suo & aliorum nomine ad pedes *Leonis X.* Pontificis Maximi Pisanum Concilium ejurarent, & Lateranensi adhærerent: sed *Maximiliano Sfortia* Ducatus Mediolanensis detentore, liberum commeatum negante; in Cœnobio Ulciensi Ordinis *S. Augustini*, Taurinensis Diœcesis, quatuor pene mensium spatio substiterunt, quibus elapsis, de Salvo conductu recipiendo desperantes, coram ordinario Judice ejusdem loci Protonotariis, & Notariis Apostolicis, virisque spectatissimis Protestationem edidere, quæ juridico Instrumento expressa, ad *Leonem X.* ab ipsis missa est cum literis humillimæ obedientiæ significationem continentibus. Profitentur porro suam erga Sedem Apostolicam voluntatem talem hactenus fuisse, ut „ ab illius „ unitate numquam voluerint, minusque in futurum velint ullo pacto discedere, sed „ illius Mandatis perpetuo obtemperare, neque Schismaticos umquam fuisse, sed unam „ Ecclesiam Catholicam sub uno Pontifice Maximo coluisse, & observasse: quidquid „ ab inimicis veritatis & Christianissimi Regis & Regni ex adverso dictum fuerit. „ *Dum* renuntiant Congregationi Pisanæ jamdudum dissolutæ, & adhærent, *seque adhæsuros in futurum promittunt Concilio Lateranensi*. Et si forsan occasione dictæ Con„ gregationis Pisanæ, & gestorum in ea, aliquas Censuras juris aut hominis, aut alias „ quascumque pœnas de jure aut de facto incurrerint, præstito prius juramento de pa„ rendo Mandatis Ecclesiæ, & Sanctissimi Domini Leonis Papæ X. cum illa humilitate „ qua possunt & debent, usque ad prostrationem & pedum oscula, Absolutionem sibi „ dari & quamcumque aliam juris pœnam seu maculam aboleri postulant." Hæc habentur Sessione 9.

Cardinales contumaces purpura exuti. Sexto, Cardinales *Julio II.* contumaces, Purpura ab eo exuti; ideoque a Pontificiis Comitiis exclusi, ad *Leonis X.* benignitatem confugere, ac supplices veste non Senatoria, sed privata, in Pontificio Consistorio detestati solemniter Pisanum Concilium uti spurium, seque reos fassi, veniam ac pristinam Dignitatem impetrarunt.

ARTICULUS V.

De præcipuis Gestis Lateranensis Concilii Quinti.

Lateranense Concilium Sessionibus duodecim absolutum est. Quinque priores sub *Julio II.* septem reliquæ sub *Leone X.* celebratæ sunt. Quatuor primis præfuit *Julius* Pontifex Maximus, quintæ *Raphael* Cardinalis Episcopus Ostiensis, *Julio II.* lethali ægritudine decumbente, reliquis *Leo X.* Adfuerunt centum & quatuordecim Episcopi pene omnes Itali. *Prima Sessione* die decima Maji anno 1512. celebrata, post Orationem *Ægidii Viterbiensis*, Ordinis Eremitarum *S. Augustini* Moderatoris Supremi, & *Julii II.* Sermonem, lectum est Diploma Indictionis Concilii ad Schismatis extinctionem, Ecclesiæ Reformationem, Christianorum Principum concordiam & pacem, expeditionem contra Turcas promovendam.

Secunda Sessione, in qua *Thomas de Vio Cajetanus*, Ordinis Prædicatorum Generalis Magister; & *Sessione tertia*, in qua *Alexius*, Melfitanus Episcopus perorarunt, Pisana Synodus, omniaque ejus Acta Pontificio Diplomate in irritum missa sunt, Sacro approbante Lateranensi Concilio. *Quarta Sessione*, decima die Decembris celebrata, Monitorium contra Pragmaticam Sanctionem, & ejus Assertores promulgatum est.

Sessione quinta, die 16. Februarii anno 1513. celebrata, Diploma Pontificium *Julii II.* promulgatum & a Concilio approbatum est, quo Simoniaca Pravitas in Romani Pontificis electione damnatur; electio, quæ simoniace fieret, irrita pronuntiatur, Cardinales

dinales sic eligentes, & quicumque consilio vel auxilio electionem illam promovissent, pœnis Canonicis subjiciuntur.

Sessione sexta, *Leo X.* post obitum *Julii II.* Summus Pontifex creatus, Generale Concilium esse *præcipuam agri Dominici culturam* persuasus, Concilii continuatione declarata & promulgata, 14. Prælatos a Concilio eligi voluit, in tres Deputationes cum Selectis Cardinalibus distribuendos, quarum una pacis universalis inter Reges ac Principes Christianos componendæ: Altera Generalis Reformationis, etiam curiæ Romanæ: Tertia, discussionis & abrogationis *Pragmaticæ Sanctionis*, & rerum orthodoxam fidem spectantium, peculiarem curam haberent.

Sessione septima, *Bernardinus Carvajal*, & *Fridericus de Sancto Severino* S. R. E. Cardinales, ejurato Schismate sub formula sibi a Summo Pontifice præscripta, in pristinam restituti sunt Dignitatem. *Leo X.* Diploma promulgavit Sacro approbante Concilio pro reformatione Romanæ Curiæ. *Balthasar del Rio*, Scholasticus Myndoniensis, Apostolicæ Sedis Protonotarius, Orationem habuit. *Sessione octava*, Summus Pontifex Sacro approbante Concilio damnavit & reprobavit omnes asserentes Animam intellectivam mortalem esse, aut unicam in cunctis hominibus, & hæc in dubium vertentes. Secundo, Legatos ad Reges & Principes mittere decrevit, ad pacem inter eos conciliandam, ut deinde adversus Turcarum Tyrannum arma viresque conjunctim converterent. Tertio, Diploma Reformationis Officialium Romanæ Curiæ editum est. Orationem vero habuit *Baptista Gargha*, Hierosolymitanus Eques.

Cardinales restituti.

Error de unica in cunctis hominibus Anima, eaque mortali, damnatus.

Sessione nona, Constitutio de Reformatione Curiæ promulgata est, qua statuitur ut *Cardinales vitæ munditia ac virtutum splendore cunctis præfulgeant*: sint omnes vigiles, *ac divinis Officiis Missarumque celebrationibus intenti*: In domibus, familia, mensa, supellectili, sint *Modestiæ & frugalitatis speculum*: *Ministerium indecorum Episcoporum Prælatorumque in domibus non habeant*, sed eos honorifice ut fratres, ac juxta eorum statum & dignitatem tractent. *Ne partialitatem suscipiant aliquam, neque Principum aut Communitatum, vel quorumcumque aliorum contra quemquam nisi quantum justitia & æquitas postulat, eorumque dignitas & conditio requirit, Promotores aut Defensores fiant*; sed ab omni privato affectu semoti *sedandis & componendis inter quoscumque litibus omni diligentia vacent, incumbantque*: *Principum & quorumcumque aliorum, ac præsertim pauperum & religiosorum justa negotia pio promoveant affectu*. *Ut Ecclesiarum bona temere non effundant, &c.* Deinde pœnæ in Clericos & Laicos blasphemos decernuntur. Si munus publicum vel Magistratum gesserint, emolumentis trium mensium hujusmodi Officii, mulctentur prima & altera vice; tertia Officio priventur. Clerici vel Sacerdotes, Beneficiorum fructibus per annum mulctentur prima vice: secunda, Beneficio priventur, si unicum habuerint, vel si plura possideant, id amittant quod Ordinario placuerit: tertia, Dignitatibus & Beneficiis omnibus eo ipso sint privati. Laicus vero si Nobilis fuerit pœna viginti-quinque Ducatorum mulctetur: secunda vice quinquaginta, fabricæ Basilicæ Principis Apostolorum applicandis; tertia vice nobilitate excidat. Si vero ignobilis ac plebeius, in carcerem detrudatur. Si ultra duas vices publice blasphemans deprehensus fuerit, mitra infami per integram diem ante fores Ecclesiæ Principalis mitratus stare cogatur. Si pluries in hoc peccatum lapsus fuerit, ad perpetuos carceres vel ad triremes damnetur. *In foro autem conscientiæ nemo blasphemiæ reus absque gravissima pœnitentia severi Confessoris arbitrio injuncta possit absolvi*. Sæculares vero Judices, qui contra blasphemos non animadverterint quasi eidem sceleri obnoxii, eisdem quoque pœnis subjiciantur. Nefarii etiam criminis reos, & concubinarios, tam Clericos, quam Laicos, nec-non Simoniacos, Pontifex & Synodus Canonicæ cauterio severitatis ad sanitatem revocare curarunt. Statuerunt insuper, *Ut quilibet habens Beneficium cum cura vel sine cura, si post sex menses ab obtento Beneficio Divinum Officium non dixerit, legitimo impedimento cessante, Beneficiorum suorum fructus suos non faciat, pro rata omissionis recitationis officii, & tempore, sed eos tamquam injuste perceptos, in fabricas hujusmodi Beneficiorum vel pauperum eleemosynas erogare teneatur. Si vero ultra dictum tempus in simili negligentia contumaciter contempserit, legitima monitione præcedente, Beneficio ipso privetur, cum propter officium detur Beneficium*. Prohibent

Decreta de reformatione Curiæ.

DD. Cardinalium officia.

Blasphemorum pœnæ.

Divini Officii recitatio, Beneficiatorum non recitantium pœna.

hibent prætcrea Pontifex & Synodus, ne fructus vel reditus & proventus Ecclesiarum Cathedralium, Monasteriorum, ac Beneficiorum Sæcularibus Principibus, aut ab aliis de eorum mandato sequestrentur, ~~occupentur~~, vel detineantur specie fabricæ, instaurationis, eleemosynarum, aut quovis alio colore vel fuco, sine expressa Romani Pontificis licentia. Ad hæc innovant Constitutiones *Bonifacii Octavi & Clementis V.* in favorem Ecclesiasticæ libertatis, & contra ejus violatores. In ea Sessione Orationem habuit *Antonius Puccius*, Cameræ Appostolicæ Clericus.

Montes pietatis approbati. *Sessione* X. celebrata die quarta Maii, anno 1515. *Leo X.* Diplomate quod incipit, *inter multiplices* declaravit & definivit Sacro approbante Concilio, *montes pietatis* per Respublicas institutos, & Auctoritate Sedis Apostolicæ hactenus probatos & confirmatos, in quibus *pro eorum impensis & indemnitate aliquid moderatum ad solas Ministrorum impensas, & aliarum rerum ad illorum conservationem pertinentium, pro eorum indemnitate dumtaxat, ultra sortem absque lucro eorumdem Montium accipitur, neque speciem mali præferre, nec peccandi incentivum præstare, neque ullo pacto improbari, quin immo meritorium esse & laudari ac probari debere tale mutuum, & minime usurarium putari, licereque illorum pietatem & misericordiam populis prædicare, etiam cum Indulgentiis*. Et qui contra hanc declarationem verbo vel scriptis disputare ausi fuerint, Excommunicationis latæ sententiæ pœna percelluntur. Promulgata est in eadem Sessione Constitutio, quæ incipit, *Regimini*, de conservatione libertatis & jurium Ecclesiæ, & Exemptorum punitione. Item altera, quæ incipit: *Inter solicitudines* qua cavetur, ne liber ullus typis mandetur, nisi ab Episcopo vel ab ipso deputatis, & hæreticæ pravitatis Inquisitore examinatus & approbatus, sub pœna Excommunicationis. Tandem peremptorie moniti sunt Pragmaticæ Sanctionis defensores & fautores, ut ad Kalendas Octobris coram Sacro Concilio & Romano Pontifice comparerent. Gallicanæ Ecclesiæ Prælatos excusavit *D. Ludovicus Solier* Christianissimi Regis Orator, ex periculis itineris & insidiis a Gallici nominis hostibus instructis. Ea in Sessione Orationem habuit *Stephanus* Archiepiscopus Patracensis & Episcopus Torcellanus.

Constitutio de Concionatoribus. *Sessione undecima*, Constitutio quæ incipit, *Supernæ Majestatis*, concionatores spectans, promulgata est, qua statuitur ut nullus tam Clericus sæcularis, quam cujuscumque etiam Mendicantium Ordinis regularis ad hujusmodi officium exercendum admittatur, nisi prius per superiorem suum respective diligenter examinatus, *ac morum honestate, ætate, doctrina, probitate, prudentia, & vitæ exemplaritate*, ad illud aptus & idoneus reperiatur; & quocumque Conciones habiturus accesserit, literas proferat authenticas approbationis hujus fidem facientes. Iisdem jubetur ut Evangelicam veritatem & Sacram Scripturam juxta declarationem & interpretationem Doctorum, quos Ecclesia vel usus diuturnus approbavit, legendoque hactenus recepit, & in posterum recipiet, prædicent & explanent. Tempus futurorum malorum, vel adventus Antichristi, aut certum diem supremi Judicii prædicare vel asserere non præsumant. Prælatorum statui vel personis ne detrahant, vel obloquantur, nec eos coram laicis *incaute & intemperanter* reprehendant.

Pragmaticæ Sanctionis abolitio. In eadem sessione Pragmaticæ Sanctionis abolitio promulgata est, & Pacta Bononiæ concordata inter *Leonem X.* Pontificem Maximum, & *Franciscum I.* Regem Christianissimum ejus in locum substituta sunt, de quibus Articulo sequenti dicemus. Promulgata etiam est *Leonis X.* constitutio, quæ incipit, *Dum intra mentis arcana*; qua, Sacro approbante Concilio, Regularium præsertim Ordinum Mendicantium, privilegia temperantur & confirmantur, ea ratione, ut pax inter Episcopos & Religiosos Ordines foveatur, ac eorumdem Reverendissimorum Præsulum Jurisdictio sarta tecta maneat.

Privilegia Regularium temperata & confirmata. „ Novimus (*inquit Pontifex*) Episcopos ipsos in partem solicitudinis nostræ assumptos „ fuisse, quorum honor & sublimitas, teste Ambrosio, nullis potest comparationibus adæ- „ quari. Religiosos etiam in agro dominico pro Christianæ Religionis defensione & am- „ pliatione complura fecisse, ac uberes fructus protulisse, & in dies singulos proferre: „ ita ut eorumdem Episcoporum ac Religiosorum bonis Operibus Orthodoxam fidem „ incrementa sumpsisse, & per orbem terrarum undique dilatatam, Fidelium nullus igno- „ ret. Et sicut ipsi sæpe numero vigilantissima & solerti cura Schismata in Dei Ecclesia „ extin-

„ extinguere, & Ecclesiæ unitatem reddere, & ut eidem Ecclesiæ pacis tranquilitas daretur, innumeros labores subire non dubitarunt; ita quoque par est eos inter se, nostris provisionibus, pacis vinculo, ac fraterna charitate & unitate conjungi, ut eorum concordi doctrina & mutuis operibus uberiores in Ecclesia Dei fructus proveniant.

Constitutiones contra insectatores Cardinalium.

Sessione XII. celebrata die 16. Martii anno 1517. promulgata est Constitutio *Leonis X.* quæ incipit, *Temerariorum*, qua, Sacro approbante Concilio renovat & confirmat *Honorii III.* & *Bonifacii octavi* Summorum Pontificum Constitutiones contra insectatores Cardinalium, & qui eorum domos diripiunt, & bona invadunt. In eadem Sessione *Leo X.* speciali diplomate omnia & singula in sessionibus undecim hujus Synodi statuta & gesta confirmavit, prohibens sub pœna excommunicationis latæ sententiæ omnibus & singulis Christi Fidelibus, ne ea sine Sedis Apostolicæ licentia speciali interpretari præsumant. Expeditionem denique contra Turcas ad triennium remisit, facultate sibi servata, sacro approbante Concilio, decimas fructuum ex Ecclesiis & Monasteriis, ac aliis beneficiis in universo orbe consistentibus, imponendi ac exigendi, & omnia & singula ad hujusmodi expeditionem necessaria & in similibus expeditionibus fieri solita, faciendi. Ea in Sessione peroravit *Maximus Corvinus* Episcopus Iserniensis.

ARTICULUS VI.

Quæ per CONCORDATA inter LEONEM X. & FRANCISCUM I. Bononiæ conventa, & a Synodo Lateranensi confirmata, in Ecclesiæ disciplina facta mutatio est, utilitate Ecclesiæ postulante facta fuit.

Antiqua Ecclesiæ disciplina circa Electiones Episcoporum.

I. SAcras electiones Episcoporum a primis Ecclesiæ sæculis institutas & religiose celebratas, Patrum testimonia, Conciliorum atque Pontificum decreta, Historiæ Ecclesiasticæ monumenta testantur. A Clero & plebe fiebant, ita tamen ut præcipuæ partes ac suffragia essent Cleri, testimonium vero populi. Primum quidem ad Episcopos Provinciæ in Synodo convocatos jus electionum pertinebat, ut colligitur ex Epistola 68. *S. Cypriani*, ex Canone quarto Nicænæ Synodi, Antiochenæ decimo nono, Laodicenæ decimo tertio, ex Epistola encyclica Episcoporum Ægypti, quæ extat apud *S. Athanasium* Apologia 11. ex Canone V. Sardicensi, ex Canone quadragesimo Concilii tertii Carthaginensis, ex *S. Ambrosio* lib. 3. Epistola 22. Deinde arbitrio Cleri & populi Ecclesiæ vacantis permissæ sunt electiones, Judicio & confirmatione Metropolitano servatis: cujus disciplinæ testis est Epistola *Siricii ad Himerium* Tarraconensem Episcopum. Cap. X. Epistola *Innocentii* I. ad *Victricium* Rothomagensem Episcopum, Epistolæ *Zosimi* ad *Patroclum* Arelatensem, & ad clerum, ordinem, & plebem Massiliensem; *Cælestini* I. ad Episcopos per Narbonensem & Viennensem Provincias constitutos; *S. Leonis ad Anastasium* Thessalonicensem, ad *Rusticum* Narbonensem, & ad Episcopos per Viennensem provinciam constitutos. Quid *Hilarii*, *Gelasii*, *Symmachi*, *Hormisdæ*, *Gregorii Magni*, & aliorum Pontificum decreta id ipsum confirmantia, quid Canones omnes disciplinam illam supponentes, vel roborantes, commemorem, ac recenseam? Id enim impræsentiarum minime necesse est. Non abs re tamen fuerit observare, *Justinianum* Imperatorem, Ecclesia non improbante, novam formam in Electionibus Orientalis Ecclesiæ induxisse novellis 123. & 137. nec-non lege 42. C. *De Episcopis*, ut scilicet Clerus Ecclesiæ vacantis, cum civibus honoratis electionem perageret, quam Metropolitana Synodus antea celebrare consueverat; ea lege tamen, ut trium personarum electionem scripto factam ad Metropolitanum transmitterent, in cujus arbitrio positum erat, e tribus, quem magis idoneum judicaret, Episcopum designare & ordinare. Lex tamen ista *Justiniani* nec in Oriente, nec in Occidente observata est; Immo Synodi generales septima & octava universam sacrarum electionum potestatem Metropolitanis & Provincialibus Synodi permiserunt.

Quantum Reges Christianissimi in sacrarum Electionum negotio ex Ecclesia concessione vel permissione potuerint?

II. Gallicanis Canonibus Jus novum collatum fuisse Christianissimis Regibus, nempe ut eorum voluntas, assensus & approbatio requirerentur ad electionem Episcopi, constat ex Concilio Aurelianensi quinto, quod anno quinquagesimo quadragesimo nono celebratum est, Canone decimo, ex Historia *Gregorii Turonensis*, Lib. 3. cap. 2. Lib. 4. cap. 15.

Lib.

Lib. 5. cap. 47. Lib. 6. cap. 39. Lib. 8. cap. 23. ex Formulis *Marculfi* Monachi; ex Vitis SS. *Audoeni* Rothomagensis, *Modoaldi* Treverensis; *Theodardi* Trajectensis; *Faronis* Meldensis; *Leodegarii* Augustodunensis; *Amati* Senonensis, *Projecti* Avernensis, *Ausberti* Rothomagensis, Episcoporum: Item ex *Floro* Magistro in Tractatu *De Electionibus*, cujus fragmentum *Papirius Massonus* edidit; ex *Hincmaro* Archiepiscopo Remensi Epistola 12. in qua refert Decretum Synodi apud *Sanctam Macram* anno 881. celebratæ, & ex Admonitione ejusdem ad Episcopos pro *Carolomanno* Rege, qui *Ludovico* successerat. Item ex *Joannis Decimi* Pontificis Maximi Epistola ad *Herimannum* Coloniensem Archiepiscopum anno 921. quæ Tomo 3. Conciliorum Galliæ edita est: ex *Flodoardo* Lib. 3. Historiæ Remensis, ex Epistola 89. *Geberti* ad Virdunensem Ecclesiam, & ex aliis Monumentis. Hujus Disciplinæ rationes exponit doctissimus Archipræsul Parisiensis *Petrus de Marca*, lib. 8. *De Concordia Sacerdotis & Imperii*, cap. 9. „ Etenim (inquit) cum „ Populi consensus, Ordinis, & honoratorum necessarius esset ut Clericorum electio „ robur haberet, existimarunt Episcopi Gallicani, Principi quoque simile Jus concedi „ posse in universis quæ in Regno fierent electionibus; quoniam Princeps erat populorum & totius Regni caput. Quam rationem urget *Ivo Carnotensis* in quadam Epistola. Illud quoque Episcoporum libertati in administratione Ecclesiæ profuturum „ putarunt, cum Regis consensu promotus expectare debeat faciliorem & procliviorem „ publicam tuitionem. Immo vero ipsius quoque electionis negotium, quod *Potentium* „ *Patrocinia* perturbabant (ut docet Concilium Arvernense Canone 2. anno 535.) liberius futurum videbatur. Adde quod ipsa quoque Regum munificentia in dandis Ecclesiæ agris, ut factum a *Clodoveo* testatur Synodus Aurelianensis I. Canone 5. & „ concedendis Immunitatibus, exigebat istam ab Episcopis grati animi significationem. „ Neque dissimulanda est potior, ut mihi videtur, ratio, tum apud Reges, ut illud „ Beneficium per Canonum interpretationem exposcerent, tum apud Episcopos, ut illud „ sponte largirentur. Adhibitis quippe in Regum Consilia, & Regni cum reliquis Proceribus administrationem Episcopis, juxta monitum quod *Remigius* Episcopus dederat „ *Clodoveo* Regi, æquum erat ut invito & repugnante Principe non assumerentur ad „ eam Dignitatem, aut incogniti, aut suspecti: sed potius qui essent illi & vitæ meritis, prudentia ac fide undecumque probati, præcipue cum ex ministerio sibi commisso magnam in populos sibi subditos auctoritatem consequantur.

III. Reges assensum sæpius in imperium vertisse, & sublata a Clero & Populo electionum libertate, Rescriptis suis Episcopatus concessisse, varia exempla probant apud *Gregorium Turonensem*: imprimis quod de *Valdone* in Burdegalensem Episcopum electo refert Lib. 8. Capite 23. *Cum muneribus & consensu Civium ad Regem properat: sed nihil obtinuit. Tunc Rex data Præceptione jussit Gundesigillum Santonicum Comitem, cognomento Dodonem, Episcopum ordinari, gestumque est ita*. Et quod Lib. 6. Cap. 39. de *Sulpitio* commemorat, quem reliquis Bituricensis Episcopatus Competitoribus Rex *Guntramnus* prætulit. *Nam cum multi munera afferrent, hæc Rex Episcopatum quærentibus respondisse fertur: non est Principatus nostri consuetudo Sacerdotium venundare sub prætio, sed nec vestrum cum præmiis comparare: ne & nos turpis lucri infamia notemur, & vos Mago Simoni comparemini. Sed juxta Dei præscientiam Sulpitius erit vobis Episcopus*. Tertio, quod Lib. 4. Cap. 11. narrat de *Catone* Arvenæ Ecclesiæ Presbytero, ad quem cum Cives Turonenses accessissent, ejus consensum pro suæ urbis Episcopatu postulaturi, ab illoque repulsam passi essent, reposuerunt illi: *Non enim te nostra voluntate expetivimus, sed Regis præceptione*. Et cum postea *Euphronium* peterent, respondit Rex: *Præceperam ut Cato Presbyter illic ordinaretur: Et cur est spreta Jussio nostra? Responderunt ei: Petivimus eum, sed noluit venire*. Etsi Principis voluntati ac mandatis non reluctarentur plerumque Clerus ac Populus vacantium Ecclesiarum quoad Episcopi ab ejus Majestate designati susceptionem, nec Metropolitani vel alii Antistites quoad ejus consecrationem; Electionum tamen libertati Synodos consuluisse, minime dissimulandum est. Nam Parisiensis III. anno 556. Canone 8. vetuit ne *Principis Imperio* violaretur; sanxitque ut qui *per Ordinationem Regiam* honoris istius culmen pervasisset, ab Episcopis Comprovincialibus non admitteretur. Rex *Clotarius*

hoc

hoc insuperhabito Canone *Emerium* Ecclesiæ Santonicæ designaverat Episcopum, jusseratque sine Metropolitani consilio, qui ab Aula absens erat, ut inauguraretur. *Leontius* Burdegalensis Metropolitanus congregata Synodo *Emerium* ab Episcopatu depulit, asserens Canonice non fuisse hoc honore donatum, fretus nimirum Canone Concilii Parisiensis Tertii. *Heraclium* Presbyterum Burdegalensem elegerunt Comprovinciales Episcopi, electionisque Decretum ad Regem miserunt, ut ejus judicio & assensu probaretur. At Rex *Charibertus* injuriam sibi fieri causatus, quod se inconsulto Episcopum a Patre suo *Clotario* delectum & admissum expulissent, *Emerium* Sedi suæ restituit, & ab Episcopis mulctam exegit, anno circiter 563. ut refert *Gregorius Turonensis* Lib. 4. cap. 26. Id ab Ecclesia pro bono pacis toleratum. Concilium Parisiense V. anno 615. 15. Kalendas Novembris celebratum, Sacrarum Electionum libertatem asseruit Canone 1. statuens, Ut si quis *potestate subrepat, & absque electione Metropolitani, Cleri consensu, vel civium, fuerit in Ecclesia intromissus, ordinatio ipsius, secundum Statuta Patrum irrita habeatur*. Assensus Regii necessitati non derogavit Synodus, ut patet ex Edicto *Clotarii II.* Regis in eadem Synodo: *A Clero* (inquit) *& populo eligatur, & si persona condigna fuerit, per ordinationem Principis ordinetur*. Immo consensit Ecclesia Gallicana, ut Palatini Clerici a Rege nominarentur, de consilio Episcoporum & Procerum, qui Majestatis ejus lateri adhærebant: quod sequentia Edicti veba significant, interprete Domino *De Marca* loco superius laudato: *Vel certe, si de Palatio eligitur, per meritum personæ & doctrinæ ordinetur*. Idque confirmatur ex formula quinta & sexta MARCULFI. *Carlomanus* & *Pippinus* Francorum Duces, pulsis Laicis ab Episcopatuum possessione, quos in summa rerum civilium perturbatione invaserant, Episcopos Ecclesiis præfecerunt *de consilio Sacerdotum & Optimatum suorum*, ut constat ex Synodo Liptinensi anno 743. & ex Suessionensi anno 744. quod *Zachariæ* Romani Pontificis consensu factum scribit *Lupus Ferrariensis* Epistola 81. *Carolum Magnum* Jus istud a *Pippino* Patre ad se transmissum exercuisse, liquido constat ex Capitulari Aquisgranensi *Ludovici Pii* edito anno 816. quo Episcoporum precibus exoratus, veterum usum electionum restituit. Sibi tamen servavit potestatem commendandi & designandi quos eligi vellet Episcopos, ut probat Vita *Friderici* Trajectensis Episcopi. De *Ricfridi* enim obitu certiorem factum *Ludovicum Pium* per Legatos suos *mandasse* narrat *Trajectensis Ecclesiæ Senioribus, ut Fridericum sibi Episcopum deligerent*. Ex Epistolis quoque Senonensis Ecclesiæ ad *Judith* Imperatricem, ad *Hilduinum* Archicappellianum, & *Einchardum*, editis a *Sirmondo*, in Appendice ad Tom. 2. Conciliorum Galliæ, Formula 10. & Tomo 2. Capitularium Editionis *Baluzii*, inter Formulas antiquas Promotionum Episcopalium num. 12. & 13. colligitur, *Ludovicum Pium* Ecclesiæ Senonensis, post obitum *Hieremiæ* Episcopi, concessisse facultatem alterius Præsulis e Clero suo eligendi; sed Electum sibi oblatum rejecisse: concessisse tamen beneficium secundæ electionis. At cum Electum Missi Dominici rejecissent, Senonensis Ecclesiæ Clericos *Judithæ* Imperatrici supplicasse, ut causa suspenderetur, donec Electus ad Imperatorem duceretur, & secundum ejus mandata discuteretur an *prodesse* Ecclesiæ & *servitio* Majestatis ejus aptus esse valeret. *Et qualiter jusseritis discutiatur, & probetur si nobis prodesse valeat, & in servitio vestro aptus esse possit, an minus*. Idipsum ab *Hilduino* Archicapellano postularunt: *Et siquidem* (inquiunt) *persona quam dicimus sufficere minusque poterit, dignationis vestræ Judicio aut suscipiatur, aut reprobetur*. Regis itaque beneficium erat, quod Clerus eligendi libertate frueretur, & Rex Arbiter erat electionis, qui Electum repellere justis de causis posset, Ecclesiæ vel Regni, servitiique sui utilitatem spectantibus. Quamobrem Concilium Parisiense VI. anno 829. celebratum, Lib. 3. cap. 22. quod refertur Additione 2. ad Capitularia cap. 26. *Ludovicum Pium* admonet, *ut deinceps in bonis Pastoribus Rectoribusque in Ecclesiis Dei constituendis magnum studium atque solertissimam adhibeat curam. Quia* (inquit) *si aliter factum fuerit, & Ordo Ecclesiasticus suam non habebit dignitatem, & Religio Christiana in multis labefactando damna detrimenti sui patietur, & Animæ vestræ, quod non optamus, periculum generabitur*. Rex *Carolus Calvus* Episcopos ex Palatinis Clericis nobilioribus Ecclesiis, Regum decessorum exemplo designabat, ut constat ex Epistola *Wenilonis* & *Geral-*

di

di Comitis ad *Amulum* Archiepiſcopum Lugdunenſem, inter *Lupi Ferrarienſis* Epiſtolas 81. qua dictum Archipræſulem, cujus Sedes erat in Regno *Lotharii*, exorant *Caroli* Regis nomine, ut *Bernum* ejus propinquum, & ab eo Auguſtodunenſem Epiſcopum deſignatum, conſecret; aſſerentes Nominationem Palatinorum Clericorum ad nobiliores Epiſcopatus a Rege non uſurpari, ſed ejus Majeſtati antiqua conſuetudine competere. *Idque veſtræ Prudentiæ* (inquiunt) *Dominus noſter juſſit ſuggerere, non eſſe novitium aut temerarium, quod ex Palatio honorabilioribus maxime Eccleſiis procurat Antiſtites.* Inſuper *Godelſadum* Cabilonenſem Epiſcopum a Rege deſignatum ab eodem Archipræſule conſecrari petunt: *Godelſadum etiam, quem ex Palatio ſuo, more Prædeceſſorum Regum Majorum ſuorum, ut ante monſtratum eſt, Cabilonenſi Eccleſiæ præfici flagitat idem Rex, in hac Quadrageſima non gravemini ordinare.* Clerus Pariſienſis *Æneam* a *Carolo Calvo* Rege deſignatum poſt obitum *Ercardi*, ſummo conſenſu elegit, ut conſtat ex Decreto hujus Electionis inter Formulas antiquas Promotionum Epiſcopalium a *Sirmondo* & *Baluzio* edito. *Ipſe* (inquiunt) *in cujus manu cor Regis eſt, glorioſi Domini noſtri Karoli, quemadmodum plene confidimus, menti infudit, ut ejus nos regimini committeret, quem in divinis & humanis rebus ſui fidiſſimum multis experimentis probaſſet. Igitur Dei pronam in nos amplectentes miſericordiam, & Regis noſtri piam ſuſcipientes providentiam, Æneam cujus præconia præmiſimus, concorditer omnes eligimus; Æneam Patrem, Æneam Pontificem habere optamus.*

IV. Ex his perſpicuum eſt, quam varia fuerit Gallicanæ Eccleſiæ circa electiones Epiſcoporum Diſciplina; quantum Reges in hoc electionum negotio potuerint, jure, conſuetudine, ipſius Eccleſiæ indulgentia & conniventia. Hæc ſi diligentius conſiderentur, liquido conſtabit, Concordata tam enormem in veteri Eccleſiæ Gallicanæ diſciplina mutationem quoad hoc caput non induxiſſe ac vulgo fingitur: quamvis novo Juri Sanctionis Pragmaticæ plene contraria fuerint. Sed magna Eccleſiæ Regnique utilitate hæc Electionum abrogatio compenſata eſt. Namque ſublata Pragmatica Sanctione, concordia Romanam inter & Gallicanam Eccleſias firmata eſt, magno utriuſque bono: Deinde multis malis multiſque corruptelis adhibitum remedium, quæ Sacras Electiones ita infecerant, ut ſanari vix poſſent, niſi electiones ipſæ abrogarentur, quæ per ſe quidem bonæ, hominum tamen vitio noxiæ magis quam utiles Eccleſiæ evaſerant, ut *Leo X.* in Concordatis Tit. 4. teſtatur. „ Et cum (*inquit*) ex Electionibus, quæ in Eccleſiis Cathedralibus & Metropolitanis, ac Monaſteriis dicti Regni a multis annis ciebant, grandia animarum pericula provenirent, cum pleræque per abuſum ſæcularis Poteſtatis; nonnullæ vero præcedentibus illicitis ſimoniacis pactionibus; aliæ particulari amore & ſanguinis affectione, & non ſine perjurii reatu fierent: Cum Electores ipſi etiamſi ante electionem per eos faciendam, idoneiorem, & non eum quem promiſſione aut datione alicujus rei temporalis, ſeu prece vel precibus per ſe vel alium interpoſitis, electionem procurare didiciſſent, eligere ſponte jurarent, juramentum hujuſmodi non ſervarent: ſed contra proprium hujuſmodi juramentum in animæ ſuæ præjudicium venirent, ut nobis notorie conſtat ex crebris abſolutionibus & rehabilitationibus a Nobis & Prædeceſſoribus noſtris petitis & obtentis: Idem FRANCISCUS REX, noſtris paternis monitis, tamquam verus obedientiæ filius, parere volens, tam pro bono obedientiæ, in qua magnum meritum vere conſiſtit, quam pro communi & publica Regni ſui utilitate, in locum dictæ Pragmaticæ Sanctionis ac ſingulorum Capitulorum in ea contentorum, Leges & Conſtitutiones infraſcriptas invicem tractatas, & cum Fratribus noſtris S. R. E. Cardinalibus diligenter examinatas, & de eorum conſilio cum præfato Rege concordatas, per dilectum filium ROGERIUM BARME, Regium Advocatum, Oratorem ſuum ad hoc ab eodem Francorum Rege ad nos deſtinatum, habentem ad hoc ſpeciale & ſufficiens Mandatum, acceptavit.

Electionum abrogatio magna Eccleſiæ Regnique utilitate compenſata eſt, ſubſtitutis in Pragmaticæ Sanctionis locum Concordatis.

V. Quam vero neceſſaria fuerit & Gallicanæ Eccleſiæ ac Regno utilis Concordatorum in locum Pragmaticæ Sanctionis ſubſtitutio, patet ex eo quod ipſa Pragmatica contra Sedis Apoſtolicæ & Concilii Auctoritatem diutius abſque gravi diſſidio ac tumultu defendi non poſſet: Ipſa vero abrogata, futurum erat ut in eadem incommo-

da Ecclesia Gallicana relaberetur, quæ ipsam ante Pragmaticæ promulgationem premebant. Gratiarum scilicet Expectativarum & Reservationum Pontificiarum usus Ordinariis Collatoribus & Patronis gravissimus, virorum eruditorum neglectus in Beneficiorum collatione, exterorum indigenis posthabitis promotiones, sacrarum litium in Romana Curia disceptationes nostratibus incommodæ ac molestæ, aliaque mala postliminio revocanda metuebantur. Quamobrem Rex tempori serviendum duxit, rebusque suis & Ecclesiæ Gallicanæ periclitantibus consulendum, quod egregie se præstiturum non dubitavit, si imminentia detrimenta minore ac leviore dispendio redimeret. Id obtinuit substitutis loco Pragmaticæ Concordatis, quibus & Regibus Nominatio ac Prælaturas attributa est certis legibus & conditionibus adstricta, & pleraque Pragmaticæ Sanctionis capita, post ejus abrogationem, Ecclesiæ Gallicanæ ac Regno firma rataque permanserunt, ut FRANCISCUS I. testatur in Regiis Literis ac Edicto promulgationis. „ Cum „ non pridem (*inquit*) superstite adhuc LUDOVICO memoriæ commendabilis Re- „ ge, Socero nostro, Sacrum Lateranense Concilium sæpius editis Decretis eumdem „ Socerum nostrum ad ejusdem Concilii Conventum evocasset, cum eoque Regni „ nostri Curias summas, quas Parlamentarias vocamus, Ecclesiam insuper universam „ Gallicanam, cunctasque Regni nostri gentes, Delphinalisque nostri Potentatus; ad- „ monendosque censuisset, ut si quid auctoritatis priscæ afferre, si qua jura citare, si „ rationes consentaneas palam edisserere posse considerent, quominus Sanctio Pragma- „ tica ejusdem Concilii auctoritate ac Sententia antiquaretur, abrogaretur, induceretur, „ irritaque etiam, nulla pronuntiaretur & Schismatica, id infra diem dictis Decretis „ præfixam efficerent. Quo neglecto talis denique sacro approbante Concilio decernere- „ tur. Dudum autem statimque Nobis diadematico fastigio divina benignitate auctis Re- „ gnumque auspicato ineuntibus, cum rursus hujusmodi Edicta alia atque alia eadem ab „ Auctoritate manantia nobis innotuissent: Nobis etiam nostrisque Curiis, Ecclesiæ Gal- „ licanæ, ac subditis Populis, Edicto novissimo ac causæ peremptorio spes omnis esset „ purgandæ moræ præcisa, ut si ulterius cunctari in animum induxissemus, futurum „ omnino videremus in hæc discrimina incidere, quæ ante dictæ Pragmaticæ Sanctionis „ Decretum in regno nostro, Patriaque Delphinali locum sibi vendicabant. Ideo Nos „ animo reputantes quanta olim ante illius Pragmaticæ Sanctionis promulgationem in- „ dignitas rerum ac deformitas in Regno nostro Patriaque Delphinali grassaretur, cum „ videlicet res nummaria (quibus veluti nervis Respublica subnixa est) ea maxime „ ac præcipua ratione exhauriretur, cum Præsulibus & Antistitibus Sacerdotiorum con- „ ferendorum libertas facultasque adimeretur, Cum peregrini & incolæ Sacerdotiis Gal- „ licis, sæpe numero donarentur, cum Diplomatibus Apostolicis quas Expectativas „ nuncupabant, generatim sigillatimque superstitum hominum spirantiumque Sacerdo- „ tia electiva, mixta, ac collativa, in diem mortis eorum conferrentur, qui eis fun- „ gebantur. Id quod tum bonis moribus non convenit, tum vero alieni fati votum „ habet adjunctum. Postremo cum Sacerdotiorum controversiæ litesque Sacræ in Curia „ Romana disceptarentur, ingenti nostrorum hominum dispendio & incommodo; ex „ quo sequi plerumque necesse erat, ut qui vel sumptibus suppeditare, vel labori suf- „ ficere nequirent, ii aut juri suo cedere aut causas deserere ac pro derelictis habere „ cogerentur. Simul ea accedebat deformitas ut literarum studiosi & liberalibus disci- „ plinis incumbentes, aut Sacerdotia adipisci nequirent, aut qui adipisci cuperent, „ literarum studium abjicere, aut certe deponere cogerentur, passimque per urbes erra- „ bunde vagari, ut id periculum imminere videretur ne literarum tandem amor & „ scientia per incuriam exolescerent. Cum igitur summopere nobis videndum esse exi- „ stimaremus, ne hujusmodi indignitas in Regno nostro exoriretur, id quod futu- „ rum intelligebamus, tempori utique inserviendum esse duximus, ac rebus nostris pe- „ riclitantibus pro re nata consulendum, imminentiaque detrimenta minore ac leviore „ dispendio redimenda. Quare cum Bononiam cum omni comitatu nostro venissemus, „ exhibendæ gratia reverentiæ Sanctissimo Patri nostro Leoni X. Pontifici Sum- „ mo, quam ei Franciæ Reges Majores nostros, ut primos ac maximos Sanctæ

„ Eccle-

„ Ecclesiæ filios exhibuisse novimus, obnixis precibus eo contendimus, ut si Pragmaticæ nomen omnino esset abrogandum, saltem vice illius, bona sua Conciliique venia, certas nobis Leges conditionesque meditari comminiscique liceret, quibus Imperium nostrum supra dictum imposterum uteretur, quod ad ea quidem pertinet quæ Sanctione Pragmatica cavebantur. Quibus nostris precibus exorata Pontificis Sanctitas (Nam ei quoque cordi erat Regni nostri Ecclesiam recte atque ordine administrari) haud ægre Nobis indulsit ut Conventa quædam Nobis meditari commentarique liceret, Pragmaticæ Sanctionis vicem Regno ac Potentatui supradicto ubique præbitura, quæ ejusdem Concilii Auctoritate assensuque confirmarentur, cum irritante Decreto. Hujus commentationis curam cum tunc sua Sanctitas, & Nos mandavissemus Viris quibusdam Consultissimis, ita confecta temperataque sunt ea Conventa, ut pleraque Pragmaticæ Sanctionis capita firma Nobis posthac rataque futura sint. Qualia sunt ea, quæ de Reservationibus in universum aut sigillatim factis statuunt, de Collationibus, de Causis, de frustratoriis Appellationibus, de antiquatione Constitutionis Clementinæ, quam LITERIS vocant, de libere quieteque possidentibus, de Concubinariis, quædamque alia, quibus nihil iis quibusdam capitibus nonnulla interpretanda immutandave censuimus, quod ita referre iutilitatis publicæ arbitraremur. Quod vero ad electiones pertinet, minime quod optabamus obtinere potuimus, causis in dictis Conventis latissime insertis. Ac nihilo secius tamen cum ab ejusdem Pontificis Sanctitate dilationem semestrem impetrassemus iis rebus transigendis, super iisque viros multos doctrina eximia, literarumque peritia præditos, usuque rerum callentissimos consuluissemus, tandem de eorum sententia, quando ita ferebat ratio difficultasque temporis, rerumque nos circumstantium necessitas, dicta Conventa in Regno nostro ac Delphinatu promulganda censuimus.

Objectio. VI. Objiciet quispiam, Disciplinam Concordatis institutam, quoad Regiam Nominationem ad Prælaturas, Apostolicis, & Generalium Synodorum Canonibus ac Decretis aperte repugnare: Summum vero Pontificem omnino abrogare non posse Canones Conciliorum Generalium, quibus ipsum Superiorem non censet esse Ecclesia Gallicana. Propositionem suam probare conabitur ex Canone Apostolico 29. cujus hæc sunt verba: *Si quis Episcopus sæcularibus Principibus usus, per eos Ecclesiam adeptus sit, deponatur & segregetur, & omnes qui illi communicant.* Item ex Canone 3. Synodi Septimæ Generalis: *Si quis Episcopus sæcularibus Magistratibus usus, per eos Ecclesiam obtinuerit, deponatur & segregetur & omnes qui cum eo communicant. Oportet enim eum qui est promovendus ad Episcopatum, ab Episcopis eligi, quemadmodum a Sanctis Patribus Nicææ decretum est.* * Denique ex Canone quinto Synodi 8. quo ab Episcopatu depelluntur, qui ad eum honorem *Imperatoria Potestate* provecti fuerint.

* Can. 4.

Responsio. VII. Respondetur, Canonibus quidem, tum iis qui Apostolorum nomine sunt inscripti, tum Septimæ & Octavæ Synodorum Generalium, prohiberi ne quis a Sæculi Potestatibus & Principibus per vim in Episcopatum intrudatur, opprimendo Ecclesiæ libertatem: unde contra hos Canones commisisset, qui e Palatio missus fuisset Episcopus, Militibus stipatus ad Clerum, civesque invitos, & sic Ecclesiæ regimen arripuisset. Hoc est quod ait Synodus Octava: *Multo magis vero hunc arcemus, si ad eum honorem ab Imperatoria Potestate intrudatur.* Verum non prohibetur Principibus, ne Episcopos Ecclesiis designent, si id ipsis Ecclesia concesserit, vel permiserit: quod quidem eo casu præstabunt non jure Imperii, sed Præsidii; non ad potentiam ostendendam, sed ad Ecclesiam juvandam; & Nominatio Regia vim electionis habebit, quatenus Rex ut *Ecclesiæ Defensor humilisque Adjutor*, quo nomine *Carolus Magnus* gloriabatur; & ut Populi Caput, seu ut persona inter Clerum & Laicos media, utrumque Ordinem in negotio electionis Episcoporum repræsentat, sive utriusque jura exercet, Ecclesia concedente. Licet vero Summus Pontifex Canones Conciliorum Generalium pro libito abrogare non possit; eos tamen temperare ac moderari potest, Ecclesiarum particularium necessitate vel utilitate postulante, cum sunt de his disciplinæ capitibus, quæ pro temporum & locorum varietate mutationem facile subeunt: immo Ecclesiarum consuetudines ac mores legem abrogant, vel in toto vel in parte. Sicut ergo Disciplina, quarto

quarto Nicænæ Synodi Canone sancita, qua Sacrarum electionum jus ac potestas solis Episcopis tribuitur, vel contraria consuetudine, vel Pontificum Rescriptis, vel Regionalibus Conciliis mutata est aut temperata, ea potestate ad Clerum ac cives honoratos Ecclesiæ vacantis translata; & Gallicana Concilia, moresque hujus Ecclesiæ multum Regibus in eo negotio tribuerunt: sicut ipsis Canonibus Nicænis, de servandis Ecclesiarum Privilegiis, per alia Concilia in gratiam Sedis Constantinopolitanæ derogatum est: sicut alia veteris Disciplinæ capita Generalium Conciliorum Canonibus firmata, vel desuetudine, vel contrariis institutis abrogata sunt. Ita electiones in Ecclesia Gallicana abrogari potuerunt a Summo Pontifice, accedente Ecclesiæ consensu, seu Concilio approbante, ob ejusdem Ecclesiæ Gallicanæ bonum, & universalis Ecclesiæ ædificationem, ut scilicet ambitui & simoniæ aditus præcluderetur: quæ vitia Electiones horrendum in modum fœdaverant. Enimvero (ut scite observat *Ivo Carnotensis*, in Præfatione Decreti) præceptiones & prohibitiones aliæ immobiles, aliæ vero mobiles sunt. Primi generis sunt illæ *quas Lex divina sanxit, quæ observatæ salutem conferunt, non observatæ eamdem auferunt. Mobiles vero sunt, quas Lex æterna non sanxit, sed posteriorum diligentia ratione utilitatis invenit, non ad salutem principaliter obtinendam, sed eam tutius muniendam.* Cujus generis sunt Institutiones Canonicæ. *In his quibus observatis salus acquiritur, vel quibus neglectis mors indubitata consequitur, nulla est admittenda dispensatio: sed ita sunt omnia mandata vel interdicta servanda, sicut sunt æterna Lege sancita. In his vero quæ propter rigorem Disciplinæ, vel muniendam salutem, posteriorum sanxit diligentia; si honesta vel utilis sequatur compensatio, potest præcedere Auctoritate Præsidentium diligenter deliberata dispensatio.* Quod de dispensatione scribit *Ivo Carnotensis*, de Legis abrogatione & mutatione pari ratione dici potest. Cum itaque Conciliorum decreta Prælatorum electiones spectantia, sint de genere præceptionum mobilium, eas temperare, mutare, abrogare potuit Summus Pontifex approbante Concilio, siquidem *honesta & utilis compensatio* secuta est. Periculum quippe schismatis sublatum est, firmata Regni & Sacerdotii concordia seu Ecclesiæ Gallicanæ cum Romana, Sanctionis Pragmaticæ defensione turbata; Reservationum & Gratiarum expectativarum abolitio; ambitionis & simoniæ qua Canonicorum Electorum suffragia rogabantur, conciliabantur, a Principibus interdum extorquebantur, a privatis emebantur, exclusio; litium finis, quas in Romana Curia contestari necesse erat sumptibus immensis, ut electionum nullitas discuteretur, aliaque commoda Ecclesiæ Gallicanæ & Regni, secuta sunt ex novi Juris Concordatorum institutione & promulgatione. Sane Summus Pontifex Canones ac disciplinam non evertit, quoties præter Canones aliquid decernit aut permittit, Ecclesiæ necessitate vel utilitate postulante. Nam *Quod fit præter regulam, modo sit ex justa causa, non infringit regulam, quam sola pervicacia & antiquitatis contemptus lædit. Nam quamvis a Patribus statuta, diligenti observatione, & observanti diligentia sint custodienda; nihilominus propter aliquod bonum de rigore legis aliquid relaxatur; quod & ipsa lex cavisset, si prævidisset. Et sæpe crudele esset insistere legi, cum observantia ejus esse præjudicabilis Ecclesiæ videtur.* Verba sunt *Symmachi* Papæ in Epistola ad *Avitum* Episcopum Viennensem, quæ Tomo 5. *Spicilegii* edita est. Nemo ergo recte dixerit *Leonem X.* Canones violasse, disciplinam evertisse, cum novum Jus Concordatorum pro Ecclesia Gallicana instituit, ex quo tot commoda secuta sunt.

Objectio altera. Quæ gesta sunt in Suprema Curia Senatus Parisiensis in negotio promulgationis Concordatorum.

VIII. Objicies, Supremum Senatum Parisiensem diu ac fortiter promulgationi Concordatorum restitisse, nec ea in Acta retulisse nisi ex *Ordinatione & de præcepto Regis iteratis vicibus facto* die 22. Martii 1517. Eorumdem promulgationi Parisiensem Academiam intercessisse, & ad futurum Concilium appellasse, Clerum Gallicanum ea improbasse nec usquam acceptasse, quod in Ecclesiæ Regnique ruinam vergerent. Relatio eorum quæ in hujus promulgationis negotio gesta sunt in Senatu annis 1516. & 1517. edita est Tomo 2. Commentariorum Cleri Gallicani Tit. 7. pag. 233. ex qua constat, Conscriptos curiæ Patres vi ac metu compulsos, promulgationem Concordatorum passos esse, quandoquidem Rex ita jubebat, sed eam liberis suffragiis non approbasse, immo de Pragmaticæ antiquatione a Lateranensi Concilio facta ad futurum

Con-

Concilium appellasse. Relationis istius verba subjicio: ,, Quocirca omnibus Curiis Par-
,, menti una congregatis, cum Patres ad istas ingentes minas & territationes, in q-
,, bus Princeps firmiter continuabat, attenderent, reputarent quoque, si diutius Re-
,, giæ voluntati adversarentur, futurum ut Parlamentum exscinderetur; idque dec-
,, temporis toti Regno Gallicano, justitiæ, omnibusque Regni subditis, tam gener-
,, quam privatim certissimam ruinam creaturum: cum insuper periculum omnibus &
,, singulis Senatoribus impendens extimescerent, & valde timerent ne si forte bell-
,, aliquod inter Regem & Romanum Pontificem exardesceret, ejus mali causa Patrib-
,, irrogaretur (cum præsertim Rex sæpe causatus fuisset, omnem Regni sui, & pri-
,, cipatuum suorum Italicorum tranquillitatem ac securitatem ab una Concordator-
,, publicatione pendere) similiter formidarent, ne fœdera inita vel ineunda a Rege c-
,, aliis Principibus Christianis impedirentur: Tum demum postquam omnia tentarunt,
,, quæ publicationi Concordatorum obsistere poterant, coram & præsente Episcopo L-
,, gonensi Pari Franciæ, illustri & authentica persona, tam generatim quam speciati-,
,, divisim quam conjunctim, obtestati sunt atque obtestantur se suæ spontis non esse,
,, & in causa Concordatorum libere Sententiam ferre non posse: ac proinde si quæ illo-
,, rum recitatio aut publicatio fieret in Senatu, id neque suffragiis, neque voluntate, ne-
,, que consensu aut decreto Patrum, sed solo Regis Imperio, & violentia paulo ante
,, explicata committi. Denium Curiam Parlamenti numquam censuisse ut Concordata
,, firmarentur, grata haberentur, aut aliquem sortirentur effectum: neque etiam ut
,, Senatorius ordo, vel Judices Ordinarii, de litibus & causis inde manantibus cognosce-
,, rent aut judicarent: immo vero hoc unum semper in votis habuisse, & maximope-
,, re contendisse, ut Sacrosancta Conciliorum decreta, & Sanctio Pragmatica exactissi-
,, me & integerrime observarentur, uti ante Concordatorum institutionem & publica-
,, tionem servari consueverant. percupere similiter, intendere ac decernere, ut Sena-
,, tusconsultum factum 24. Julii 1516. plenum atque integrum adipisceretur effectum,
,, utque istiusmodi Concordatorum evulgatione nihil quidquam ei detraheretur aut de-
,, rogaretur. Deinde quia Senatus pro rato & comperto habet, congregationem, quam
,, Lateranense Concilium vocitant, omni ope ac studio moliri, quo Sanctionem Prag-
,, maticam, & decreta in ea contenta exauctoret; certumque est Cognitorem Regium,
,, statim atque ista Sanctionis Pragmaticæ abrogatio illi innotuit, tum suo, tum Sena-
,, tus, & omnium Gallorum nomine, de illa antiquatione ad Concilium provocasse:
,, idem Senatus amplius inhærendo dictæ appellationi, & in ea constanter perseverando,
,, iterum provocavit, & quantum opus de integro provocat, propter causas & rationes
,, in Actis prædictæ appellationis fuse expressas, ad Papam melius consultum, & futu-
,, rum Concilium generale legitime congregandum, & ad illum vel illos, ad quem seu
,, ad quos, petendo Apostolos instanter, instantius & instantissime, a Domino Michaele
,, Boudet, Episcopo & Duce Lingonensi & Franciæ Pari, qui tum præsens aderat Par-
,, lamento. Quos quidem Apostolos dictus Episcopus Lingonensis, ad honorem Dei
,, omnipotentis pro Ecclesiæ Gallicanæ, Regni ac Reipublicæ præsidio & conservatione
,, concessit reverentiales, & quales de jure pro remedio opportuno, secundum tem-
,, poris necessitatem concedere potest & debet. ,, Hæc acta sunt die 19. Martii 1517.
Die 22. ejusdem mensis, Concordata lecta & publicata fuerunt in Curia Parlamenti,
præsente Domino *A Trimolia*. Die vero 24. omnes Decuriæ iterum coiverunt in Con-
cilium; *cunctusque Senatus* de integro coram quatuor ejusdem supremæ Curiæ Nota-
riis ,, declaravit & obtestatus est, se nullo modo probare vel auctorare publicatio-
,, nem & recitationem Concordatorum factam in Senatu: Immo vero obtestationes
,, & appellationes ante editas iterare; atque eis adhærendo, iterum atque iterum
,, provocare, petendo Apostolos ab Episcopo & Duce Lingonensi Pari Franciæ, q-
,, tum intererat Senatui: quare Apostolos similes prioribus concessit. Insuper vero, Pa-
,, tres declararunt, ob quæcumque Acta, quæ dehinc facient aut facere possent, nol-
,, le umquam a supra memoratis obtestationibus & provocationibus discedere: quinim-
,, mo in omnibus & singulis actis, quæ posthac in Senatu privatim ..., velle istius-
,, modi obtestationes & appellationes pro iteratis & nominatim expressis haberi.

Aca-

Academia vero Parisiensis eodem mense & anno abrogationi Pragmaticæ Sanctionis, & promulgationi Concordatorum intercessit, cujus Appellationis Instrumentum extat apud *Bochellum* lib. 8. Decretorum Ecclesiæ Gallicanæ, Tit. 25. cap. 8. & Tom. 2. Commentariorum Cleri Gallicani, Tit. 7. in quo inter alia hæc habentur: „ Hujusmodi „ sic noviter editis Statutis jam dictus Dominus Leo Papa Serenissimum Principem nostrum Franciscum Regem Modernum, in partibus Italicis agentem, in maximo strepitu armorum consensum præbere quorumdam suasu coegit. Et ne promissionis infractor idem Princeps Illustris videretur, jam dicti Domini Papæ Monitis obtemperans, hæc quæ dicta sunt de novo edita Statuta (quæ CONCORDATA vocantur) ruinam Ecclesiæ totiusque Regni inde imminentem non attendens, nobis, dictaque Universitate, & aliis quorum intererat, non vocatis nec auditis, publicanda esse imperavit; non dijudicans quam ei, dictoque Regno & Delphinatui ac subditis perniciosa esse viderentur. Ex quibus Nos Rector & Universitas, gravatos læsosque & oppressos esse sentientes, cum per ea ad superius enarrata incommoda sensim deveniri posse prospiciamus, idcirco a Domino nostro Papa non recte consulto, & jam dicti Sacri Basileensis Concilii, & ei adhærentis PRAGMATICÆ SANCTIONIS Statutorum abrogatione, novorum Statutorum editione, consensus præstatione, ac attentata illorum quadam publicatione, & omnibus inde secutis & secuturis, ac futurum Concilium legitime ac in loco tuto, & quod libere & cum securitate Nos, eadem Universitas, vel a Nobis & ab ea Deputandi adire poterimus; & ad illud vel ad illa ad quod seu ad quæ de jure, privilegio, consuetudine, vel alias Nobis provocare & appellare licet, provocavimus & appellavimus, prout in his scriptis provocamus & appellamus instanter, instantius & instantissime. Protestantes hanc Appellationem per viam nullitatis, abusus, iniquitatis vel injustitiæ; & alias prout melius poterimus, optione nobis reservata (adstantibus in testimonium vocatis) addendi, diminuendi, mutandi, corrigendi & in melius reformandi, omnique alio Juris beneficio, nobis ac nostris adhærentibus & adhærere volentibus semper salvo.

Academiæ Parisiensis intercessio & Appellatio.

Clerus quoque Gallicanus Regibus Christianissimis sæpe supplicavit, ut Concordatis abrogatis, Electiones restituerent, scilicet, *Henrico III.* perorante *D. Petro d'Espinac* Archiepiscopo Lugdunensi die 30. Augusti anno 1579. Die tertia Octobris ejusdem anni, perorante *D. Nicolao Langelier* Episcopo Briocensi: Die 17. Julii 1581. perorante *D. Arnaldo de Beaune* Archiepiscopo Bituricensi: Die 14. Octobris 1585. perorante *D. Claudio d'Angennes*, Episcopo & Comite Noviodunensi: Die 19. Novembris ejusdem anni, iterum perorante *D. Nicolao Langelier* Episcopo Briocensi: *Henrico IV.* die 28. Septembris anno 1598. perorante *D. Francisco de la Guesle* Archiepiscopo Turonensi: Die 5. Decembris 1605. perorante *D. Hieronymo de Villars* Archiepiscopo & Comite Viennensi. Præterea Cœtus generalis Cleri Gallicani Parisiis annis 1635. & 1636. congregatus, declaravit, Editionem *Concordatorum* in Commentariis Cleri, in commodum tantum Virorum Ecclesiasticorum factam, non in majoris approbationis argumentum. *Genebrardus* in Sacra Facultate Parisiensi Doctor Theologus & Aquarum Sextiarum Archiepiscopus, librum *De Sacrarum Electionum Jure & necessitate ad Ecclesiæ Gallicanæ redintegrationem*, edidit, & Lib. 4. Chronologiæ ad annum 1517. *Concordata* vocat *Mysterium iniquitatis, quo perditam Ecclesiam Gallicanam cernimus*. „ Et „ rursus: Anno (inquit) 1516. abrogata est in Galliis Pragmatica Sanctio, & Concordata, ut vocant, substituuntur, fremente universo Clero, Scholasticis, Populo, bonis denique & doctis omnibus. Unde & hi jactabantur maledici versiculi.

Cleri Gallicani preces Regibus oblatæ pro Concordatorum abrogatione, & Electionum restitutione.

Prata vorat mulier, frendens Leo rodit utrumque;
Prata, Leo, Mulier sulphuris antra petunt.
Prata, Leo consorte carent, Mulierque marito
Connubio hos jungas, Cerberus alter erunt.

Maledici Versiculi.

„ Nam *Leo* Pontifex, Regina mater, & Cancellarius *A Prato* hujus facinoris habe„ bantur Auctores. Provincialia etiam Concilia post Tridentinum celebrata, Rotho-

magense anno 1581. Remense & Burdigalense anno 1583. electionum restitutionem optarunt, & pro ea Regi supplicandum censuerunt.

Responsio ad Objectionem.

IX. Respondetur, Clerum Gallicanum, Amplissimum Senatum, Academiam, studio Sanctionis Pragmaticæ a qua divelli non poterant, novo Concordatorum Juri haud facile assuescere, nec statim concoquere potuisse illam disciplinæ mutationem: Quæ tametsi Gallicanæ Ecclesiæ Regnoque utiliis & commoda, novitate tamen sua perturbavit animos Gallorum Pragmaticam velut Ecclesiasticæ Disciplinæ restauratricem pene adorantium: adeo ut in hac maxime causa locum habuerit aurea illa S. *Augustini* Sententia Epistola 119. *Ipsa mutatio consuetudinis etiam quæ adjuvat utilitate, novitate, perturbat*. Sed Sacer Ordo, Senatus, Virique Academici, Concordatorum commoda experti, tandem acquieverunt, & a multis annis nullum murmur adversus Jus illud auditum est, secundum quod & Gallicanæ Ecclesiæ Politia disponitur ac regitur, & lites de Sacerdotiis excitatæ in Magno Concilio & Senatu judicantur, & Viri Academici Beneficia postulant, mensibusque designatis consequuntur. Ideo vero Clerus Gallicanus *Henrico III. & Henrico IV.* Christianissimis Regibus Electionum restitutionem suggessit, ut eorum Majestatem excitaret ad providendum Ecclesiis vacantibus, & ad designandum Episcopos dignos tanto Munere, & idoneos ferendo oneri, quod Angelicis humeris formidandum est. Tunc enim, præcipue sub *Henrico III.* Episcopatus & Abbatiæ multos annos Prælatis destitutæ, Laicis titulo Oeconomatus a Rege dabantur. Cœterum, nullus erat Episcopus, ne quidem illi qui Electiones restitui postulabant, cum nemine Cleri apud Regem perorarent, cui scrupulum moveret Episcopatus Regia Nominatione acceptus; & Regis Judicio postulationes suas ac preces committebant, præsentemque disciplinam Ecclesiæ non incommodam fore fatebantur, modo Rex dignos Ecclesiis Prælatos præficeret. Quod & *Henricus Magnus* pace jam in Regno constituta, & *Ludovicus Justus* tanta Religione præstiterunt, nuncque tam prudenti quam religioso delectu *Ludovicus Magnus* gloriose, pie, juste, feliciter regnans exequitur, ut nullum esse debeat Electionum desiderium.

Quod *Genebrardum* spectat, vir quidem ille doctissimus fuit, sed turbarum & factionum, læsæque Majestatis accusatus, quo nomine in ipsum quæstio habita est in Supremo Provinciæ Senatu, jubente *Henrico Magno* anno 1696. convictusque, perpetuo exilio damnatus est, Regni aditus ipsi interdictus sub pœna capitis, bona ejus fisco addicta, Liber *De Sacrarum Electionum Jure*, lictoris manu combustus, ejusdemque editio ac venditio Typographis ac Bibliopolis omnibus sub pœna capitis prohibita, Senatusconsulto dato 26. Januarii 1596. quod inter Probationes Libertatum Ecclesiæ Gallicanæ pag. 173. legere est: Quamobrem movere nos non debent quæ *Genebrardus* adversus Concordata inconsiderate scripsit.

Quæ de Concordatorum utilitate scripsi, qua electionum & Pragmaticæ Sanctionis abrogatio compensatur, confirmat doctissimus Archipræsul *Petrus de Marca* Libro 6. *De Concordia Sacerdotii & Imperii*, Cap. 9. Num. 13. „ Constat, *inquit*, Pragmaticam „ Sanctionem, quæ pravam Reservationum consuetudinem tollebat invitis iis quorum „ intererat. Gallos tamen in pari confusione reliquisse quoad statum hierarchicum Ec„ clesiæ; eo quod Summi Pontifices recusarent confirmationem electionum Metropoli„ tanarum; & in aliis præterea Articulis acquiescere nollent. Quo fiebat ut cum in „ speciem bono Reformationis frueremur, Schismatis malo laboraremus, licet nulla no„ stra culpa esset. Animorum concordiam revocavere Concordata, quæ Reservationum „ abusum prorsus sustulerunt. Electiones sane Capitulorum ambitu fiebant; eisque persæ„ pe vim inferebant Regum preces a Pragmatica Sanctione approbata; adeo ut Guillel„ mus Benedicti celeberrimus illa ætate Jurisconsultus, affirmet preces illas habuisse & „ habere debuisse vim imperii apud Canonicos electores. Concordata igitur abolent ele„ ctiones, & in earum locum substituunt Jus Nominationis, quod Regi tribuunt; „ exemplo petito a Regibus primæ Stirpis, qui jure illo utebantur cum consensu Cle„ ri. Quod jus viam præcludit ambitioni & simoniæ, quæ exercebatur ad emenda suf„ fragia Canonicorum. Attamen Nominationis jus sic conceditur Principi, ut ad Sum„ mum Pontificem pertineat confirmatio electionum, qua potiebatur absque ulla con-

„ tro-

„ troversia ante Pragmaticam Sanctionem editam. Verum incommodum hoc compensatur ingenti commodo, cum hoc pacto finis impositus sit litibus, quas in Romana Curia contestari receptum erat sumptibus immensis, ut electionum nullitas discuteretur. Quo fiebat, ut partes contendentes ad inopiam redigerentur, Regno incommoda importarentur, & Ecclesiæ ob id diu vacarent.

ARTICULUS VII.

CONCORDATA veri Contractus inter Summos Pontifices Sedemque Apostolicam, & Christianissimos Reges, Regnumque Francorum vim habent: Iidemque Reges ipsorum CONCORDATORUM Protectores, Defensores & Conservatores sunt constituti.

I. ROmanum Pontificem non minus quam Regem Christianissimum ad executionem omnium & singulorum Capitum in Concordatis conventorum teneri; ita ut quemadmodum Rex personas iis conditionibus instructas, quæ in Concordatis exprimuntur, ad vacantes Ecclesias & Monasteria nominare debet infra sex menses a die vacationis computandos, sic Pontifex Maximus personarum ejusmodi a Rege designatarum & debite (ut loquuntur) qualificatarum Nominationem confirmare debeat, Bullasque ipsis concedere, probat ratio & natura mutui Contractus, cujus vim & obligationem habere Concordata LEO X. Sacro approbante Concilio Lateranensi declaravit, ut habetur in iisdem Concordati Tit. 33. „ Et quia ad supra dictam Concordiam cum præfato FRANCISCO Rege, ob illius sinceram devotionem, quam erga Nos & Sedem prædictam exhibuit, cum ad præstandam Nobis reverentiam & filialem obedientiam ad civitatem nostram Bononiæ personaliter venire dignatus est, consentimus, illamque inviolabiliter observari desideramus: ILLAM VERI CONTRACTUS ET OBLIGATIONIS INTER NOS ET SEDEM APOSTOLICAM PRÆDICTAM EX UNA, ET PRÆFATUM REGEM ET REGNUM SUUM EX ALTERA PARTIBUS LEGITIME INITI, VIM ET ROBUR OBTINERE, &c. NECNON IRRITUM ET INANE QUIDQUID SECUS SUPER HIS VEL EORUM ALIQUO A QUOQUAM QUAVIS AUCTORITATE, ETIAM PER NOS ET SUCCESSORES NOSTROS SCIENTER VEL IGNORANTER CONTIGERIT ATTENTARI, DECERNIMUS. Nulla itaque ratione Concordatis derogare Summi Pontifices possunt; aut conditiones de quibus inter Sedem Apostolicam, & Regem Christianissimum tam solemniter conventum est, sive in Regiarum Nominationum confirmatione, sive in cæteris ejusdem Pactionis & Contractus Capitibus, violare. Quod si contingeret, Rex Christianissimus viis omnibus juridicis Concordatorum executionem promovere, urgere ac procurare posset; ac secundum Juris Communis & Sacrorum Canonum præscripta, Ecclesiarum Regni sui necessitati & libertati consulere Sedis Apostolicæ reverentia & Auctoritate in omnibus & per omnia semper salvis. Siquidem Concordatorum protectio, defensio, & conservatio, illius Majestatis a Sede ipsa Apostolica demandata est.

Id vero evidens est ex *Leonis* X. Diplomate dato Romæ 17. Kalendas Julii, anno 1518. & a *Francisco* I. acceptato & promulgato Regiis Literis datis Baugiaci, die 25. Octobris ejusdem anni. *Nos*, inquit, *ea quæ tanta maturitate, consilio, & Sacri tunc vigentis Lateranensis Concilii approbatione discussa, statuta, ordinata, facta & concessa sunt, ut inviolabiliter & inconcusse, prout par est, observentur, pro nostri Pastoralis officii debito providere volentes.... motu proprio, & ex nostra certa scientia, ac de Apostolicæ Potestatis plenitudine, cum deceat sæcularem Potestatem, præsertim magnam, Ecclesiasticam juvare Potestatem, in his præsertim quæ animarum salutem concernunt, MAJESTATEM TUAM, & pro tempore existentem FRANCORUM REGEM, Literarum prædictarum ac per eas editarum Constitutionum, & omnium ac singulorum in eis contentorum, LEGITIMOS PROTECTORES DEFENSORES ET CONSERVATORES; nec non quorumvis adversus illas & in eis contenta venire tentantium, cujuscumque dignitatis, status, gradus, ordinis, conditionis vel nobilitatis existentium, ac quacumque mun-*

dana dignitate fulgentium, invictissimos oppugnatores, Auctoritate Apostolica tenore præsentium constituimus & deputamus.

SCHOLION I.

Dissertationis hujus Articulo primo, pag. 2. Religiosi Censores hanc Propositionem notant: *Rex ex Magni Consilii sui sententia congregavit Ecclesiasticos Viros in magno numero ad agendum de Pragmatica Sanctione. Rex præsidebat.*

R. De Conventu Bituricensi & Comitiis Regni agitur, non de Concilio. Mera porro facti quæstio est, cujus veritas ex ipsius Pragmaticæ Sanctionis Procemio comperta.

SCHOLION II.

Pag. 3. hanc Propositionem notant; *Modificantur Decreta Concilii Basileensis ab Ecclesia Gallicana, non quod in dubium revocaretur auctoritas Concilii, sed quod ita publica utilitas & Ecclesiæ Gallicanæ mores postularent.*

R. Sic testatur Carolus VII. Pragmaticæ Sanctionis conditor, cujus verba eo loci refero. Mera facti quæstio est.

SCHOLION III.

In eodem Articulo, Num. 4. pag. 9. Religiosi Censores hanc propositionem notant: *Jussu Regis Procurator Generalis appellat ad futurum Concilium de minis Pii II.*

R. Et hæc mera facti questio; de jure non judico. Editæ sunt Appellationis tabulæ inter Probationes Libertatum Ecclesiæ Gallicanæ.

SCHOLION IV.

Dissertationis ejusdem Articulo secundo, Num. 5. pag. 16. Religiosi Censores hanc Propositionem notant, meo quidem conceptam sensu, sed stylo verbisque suis expressam; *Academia Parisiensis appellat ad Concilium coram Legato, qui procurabat ut retractatio Pragmaticæ Sanctionis verificaretur in Parlamento.*

R. Mera facti quæstio.

SCHOLION V.

Dissertationis ejusdem Articulo 3. pag. 16. Religiosi Censores hæc verba notant: *Julius II. inquietissimus & imperiosissimus Pontifex.*

R. Hæc Julii II. indoles, a Paulo Jovio, & Guicciardino delineata. Id mollioribus quidem verbis, sed tamen idem significantibus exprimit Palavicinus Lib. 1. Historiæ Concilii Tridentini Cap. 1. *Fuit indolis tam præcelsæ* (inquit) *ut si profanum tenuisset dominatum, inter Heroes merito recenseretur. Sed ea est celsitudo virtutis, quam sibi vindicant nomen illud Sanctissimi, & auctoritas sequestris inter Cœlum ac terram, ut maculæ in cæteris hominibus inobservabiles evadant in ea luce monstruosæ... Erat Julius feroci animo atque iracundo... Indulsit ille quidem militiæ studiis supra quam opus fuit, & supra quam tanti Capitis sanctitatem deceret. Sed quis tam perfecte sui compos est in rebus gerendis, præsertim iis quæ citra æstum & impetum fieri nequeunt, qui numquam extra fines arctissimos honesti dilabatur?* Hæc Palavicinus. De eodem Pontifice Petrus Bizarrus in sua Senatus Populique Genuensis Historia scribit: *Fuit Julius incredibili quadam ambitione flagrans, cujus animus multarum quidem rerum capax, numquam ulla potentia vel gloria potuit exsatiari, & qui potius ad belli quam pacis artes tuendas & obeundas natus esse videretur. Nam si tantum operæ acuendis Regibus ad*

bellum

bellum in Turcam decernendum, quantum ad Imperia & Respublicas conturbandas & inquietandas contulisset, nemini dubium esse potest, quin Respublica Christiana ejus præsidiis subnixa, meliore loco & conditione diutius suo tempore stetisset ac floruisset. Hæc Petrus Bizarrus. De eodem Augustinus Oldoinus Societatis Jesu, in Additionibus ad Ciaconium Romæ editis, ita scribit: *Julius appellari voluit, non quidem intuitu Julii retro Pontificis Romani, & miti ingenio viri ac pacifici, sed Julii Cæsaris ob virtutem bellicam præstantissimi Ducis, quem imitari egregius Bellator quæsivit.... Cum esset* ANIMI INQUIETI AC DIFFICILIS, *odiaque & simultates cum multis magnis viris exercuisset, magna fuit omnium mortalium admiratio, ut tanto consensu Pontificatum adeptus esset.*

SCHOLION VI.

Eumdem Articulum, pag. 19. petit hæc Indiculi Censorii nota: *Vide solutionem plurium dubiorum decisorum a Clero Gallicano in favorem Regis contra Papam.*

R. De Turonensi Ecclesiæ Gallicanæ Conventu anno 1510. ago. Illius responsa ad quæstiones a Ludovico XII. Rege Christianissimo propositas historice commemoro; de illorum veritate aut falsitate non pronuntio.

SCHOLION VII.

Dissertationis ejusdem Articulo sexto, pag. 48. Religiosi Censores hanc notam appingunt: *Quanta modestia loquitur de Regibus, qui imperabant electiones Episcoporum!*

R. Reges priscis temporibus assensum sæpius in imperium vertisse, & sublata a Clero & populo electionum libertate, Rescriptis suis Episcopatus concessisse, eo loci scripsi, idque variis exemplis probavi, quæ a Gregorio Turonensi in Francorum Historia referuntur. Nulla hic sermonis immodestia. Facta historica simpliciter referuntur.

SCHOLION VIII.

Ejusdem Articuli pag. 52. Religiosi Censores has Propositiones notant: *Regis beneficium erat quod Clerus frueretur libertate eligendi, & Rex arbiter ac Judex electionis erat.*

R. Jus electionis penes Clerum erat; sed quia sæpe Reges electionum usum interturbaverant, assensum in merum imperium vertere soliti, Ecclesia Gallicana his qui veterem electionum usum restituerant, ut Ludovico Pio, plurimum se debere profitebatur. Eorum certe beneficiorum erat asserta & vindicata sacrarum electionum libertas. Quia vero Regius assensus ex Ecclesiæ Gallicanæ concessione, Canonibus ac disciplina necessarius erat, & Rex justis de causis Ecclesiæ, vel Regni, servitiique sui utilitatem spectantibus Electum poterat repellere, quoad hoc tantum Rex Arbiter erat electionis ac Judex; quamvis Canonicum de electionibus judicium, & confirmatio ad Metropolitanum, vel ad Synodum Provinciæ pertineret, ut passim in totius Operis decursu observavi, Judicium autem illud & arbitrium aliquod electionis a me explicatum, asseritur ex antiquis Historiæ Ecclesiasticæ Francorum monumentis, & ex Formulis promotionum Episcopalium a Sirmondo & Baluzio editis perspicuum est. Non ne enimvero quoddam arbitrii ac judicii genus significant verba illa Ecclesiæ Senonicæ ad *Hilduinum* Archicapellanum & Regni Administrum sub Ludovico Pio scribentis? „ Fecimus & nunc „ secundam electionem, & invenimus hominem ex nostris a puero bene nobis no- „ tum, genere & moribus non infamem, docilem, ætate huic officio congruum, &c. „ Quem cum obtulissemus, nullatenus putantes rejiciendum, ipsis Missis Dominicis „ impedientibus, quod optavimus, non meruimus adipisci. Propterea vestræ pietatis „ vestigiis animo provoluti flebiliter postulamus, ut tamdiu rem suspendere dignemini, „ quousque cum scripto homine ad vestram Celsitudinem properantes, ipsi vobis me- „ lius nostram pandamus miseriam. Et si quidem ad hoc onus ferendum persona quam „ dicimus sufficere minusve poterit, DIGNATIONIS VESTRÆ JUDICIO, AUT

SUSCIPIATUR, AUT REPROBETUR. Et in Epiſtola ad Juditham Imperatricem: „ Cum illum, quem ſcitis, elegiſſemus, & a Serenitate Domini Imperatoris non plene „ fuiſſet receptus, permiſſum nobis eſt iterum, ut alium, ſi potuiſſemus, ex nobis huic „ officio congruum inveniremus. Sed cum eſſet inventus, ut credimus, in Dei & ve- „ ro ſervitio habilis, neſcimus ob quam cauſam a Miſſis Dominicis non eſt plena bene- „ volentia ſuſceptus. Unde veſtram oramus benignitatem ut ex hoc nobis in adjuto- „ rium eſſe dignemini, quatenus cauſa ſuſpendatur, donec ipſum de quo dicimus, ad „ præſentiam Domini Imperatoris & veſtram nos ipſi deducamus, ET QUALITER JUSSERITIS DISCUTIATUR ET PROBETUR, SI NOBIS PRODESSE VALEAT, ET IN SERVITIO VESTRO APTUS ESSE POSSIT, AN MINUS. Cæterum hæc meræ Diſciplinæ res eſt, quam in variis Eccleſiis variam fuiſſe, Eruditorum nemo neſcit.

SCHOLION IX.

In eodem Articulo, n. 4. pag. 53. Religioſi Cenſores hæc velut verba mea notant: *Quantam auctoritatem habeant Reges in electionibus Epiſcoporum, jure, conſuetudine, Eccleſiæ indulgentia.*

R. De veteri diſciplina & moribus antiquis Eccleſiæ Gallicanæ loquor, non de hodiernis. En verba mea: „ Ex his perſpicuum eſt, quam varia fuerit Gallicanæ Eccle- „ ſiæ circa electiones Epiſcoporum diſciplina, quantum Reges in hoc electionum nego- „ tio potuerint jure, conſuetudine, ipſius Eccleſiæ indulgentia & conniventia ". De jure loquor ex Eccleſiæ conceſſione quæſito, ut explicui num. 2. pag. 46. Edit. primæ: „ Gallicanis Canonibus jus novum collatum fuiſſe Chriſtianiſſimis Regibus, nempe ut „ eorum voluntas, aſſenſus & approbatio requirerentur ad electionem Epiſcopi, con- „ ſtat ex Concilio Aurelianenſi V. Canone X. &c. " Cæterum nominatio ad Epiſcopatus nunc Regibus Chriſtianiſſimis convenit jure Concordatorum.

SCHOLION X.

Eumdem Articulum, n. 5. pag. 55. nota illa cenſoria perſtringit: *Quam modeſte loquitur de Regibus, etiam dum de ſpirituatibus tractant!*

R. Neque hic de ſpiritualium tractatione a Regibus agitur, neque ulla ſermonis immodeſtia notari poteſt. En verba mea: „ Rex tempori ſerviendum duxit, rebuſque „ ſuis & Eccleſiæ Gallicanæ periclitantibus conſulendum, quod egregie ſe præſtitu- „ rum non dubitavit, ſi imminentia detrimenta minore ac leviore diſpendio redimeret „ ſubſtitutis loco Pragmaticæ Concordatis, &c. " Hiſtoriæ res eſt.

SCHOLION XI.

In eodem articulo, Num. 7. pagina 60. Religioſi Cenſores hanc propoſitionem notant: „ Papa Canones Conciliorum Generalium pro libito abrogare non poteſt: ſed „ pro communi utilitate temperare poteſt.

R. Gallicanæ Eccleſiæ ſententia eſt, veterum Pontificum Romanorum teſtimoniis firmata, & perpetua Eccleſiæ praxi. Sacra etiam Facultas Pariſienſis hanc olim propoſitionem damnavit: *Papa poſſet totum jus Canonicum deſtruere, & novum inſtituere.* Ipſam, in quam, damnavit, ut *ſcandaloſam, erroneam, blaſphemam, & notorie hæreticam.* Auctor Anonymus Tractatus *De Libertatibus Eccleſiæ Gallicanæ*, Leodii editi anno 1684. adverſus Cleri Gallicani Declarationem, & earumdem Libertatum Defenſores, hanc Cenſuram expendens Lib. 9. c. 7. num. 16. de illa ita cenſet: „ Revera propo- „ ſitio complexe accepta eſt ſcandaloſa: Quatenus etiam in jure Canonico plurima con- „ tinentur quæ ſunt Juris divini, eſt blaſphematoria, hæretica, & erronea. Sed ſalva „ eſt Summo Pontifici auctoritas diſpenſandi ſuper iis quæ ſunt de jure poſitivo dumta- „ xat, & etiam ea abrogandi, DUM JUSTA CAUSA INTERCEDIT, &c. *Quid aliud*

„ *hæc verba mea significant*, Licet Summus Pontifex Canones Conciliorum Generalium
„ PRO LIBITO abrogare non poffit: eos tamen temperare ac moderari poteft, Ec-
„ clefiarum particularium neceffitate vel utilitate poftulante, cum funt de his Difcipli-
„ næ capitibus, quæ pro temporum & locorum varietate mutationem facile habeant.
„ *Et infra*: Difciplina (*inquam*) quarto Nicænæ Synodi Canone fancita, quæ facra-
„ rum electionum jus ac poteftas folis Epifcopis tribuitur, vel contraria confuetudine,
„ VEL PONTIFICUM RESCRIPTIS, vel Regionalibus Conciliis mutata eft, aut
„ temperata &c. " Hæc ego eo loci.

SCHOLION XII.

In eodem Articulo, pag. 61. & 62. Religiofi Cenfores hanc propofitionem notant:
„ Electiones in Ecclefia Gallicana abrogari potuerunt a Summo Pontifice, accedente
„ Ecclefiæ confenfu, feu approbante Concilio.

R. Quid hic cenforia animadverfione dignum? Nonne abrogatæ funt Electiones, & Concordata? promulgata funt, SACRO APPROBANTE CONCILIO LATERANENSI? An aliter abrogari potuerint, nec-ne, hic non quæro. De Summi Pontificis poteftate non difputo, illam a Chrifto immediate, non a Conciliis acceptam, Conftitutiones ac Decreta Summorum Pontificum ob Ecclefiæ neceffitatem, utilitatem ac bonum edita, valere ac robur habere agnofco ac fateor, abfque Concilii Generalis approbatione & confirmatione, quod pro quibuslibet rebus & quavis occafione congregari non poteft.

SCHOLION XIII.

In eodem Articulo, pag. 62. Religiofi Cenfores hanc propofitionem notant: *Quod Papa facit præter Canones, non eft everfio Canonum.*

R. Hæc mea propofitio eft: *Summus Pontifex Canones ac difciplinam non evertit, quoties præter Canones aliquid decernit aut permittit, Ecclefiæ neceffitate aut utilitate poftulante.* Hæc propofitio vera eft, & Summi Pontificis auctoritatem maximam, agendique rationem vindicat. Adeo vera, ut contrariam damnandam non dubitem ut erroneam ab Apoftolica Sede, fi ad illam deferretur, fcilicet: *Summus Pontifex Canones ac Difciplinam evertit, quoties præter Canones aliquid decernit aut permittit, Ecclefiæ neceffitate aut utilitate poftulante.* Hæc (inquam) propofitio ut erronea merito damnaretur.

SCHOLION XIV.

Eumdem Articulum his verbis perftringunt Religiofi Cenfores: *A fol. 64. ad 69. refert plures Proteftationes & Appellationes Gallorum contra Concordata pro reftitutione electionum.*

Hæc ad Hiftoriam Concordatorum pertinent, & a me propterea hiftorice referuntur, ficut edita funt in Commentariis Cleri Gallicani Tom. 2. & alibi.

SCHOLION XV.

Eumdem Articulum fpectat Cenforia illa animadverfio: „ Contemnit Genebrardum,
„ qui fcripfit contra Concordata, quia homo tumultuarius erat, cujus liber combuftus eft
„ manu lictoris.

R. Quæ de Genebrardo, & libri ejus forte fcripfi eo loci, vera funt, & facta mere Hiftorica. Adverfus Concordata Sedis Apoftolicæ auctoritate firmata, a Concilio approbata, ipfum inconfiderate fcripfiffe, certum eft. Verum doctiffimum & ob præclaras dotes laude dignum non contemno, fed in hoc non laudo, immo vehementer improbo.

SCHOLION XVI.

Articulo 6. ejusdem Dissertationis, pag 72. & 73. Religiosi Censores has propositiones notant: „ Papa tenetur confirmare Nominatos a Rege Galliarum, si sint Episcopatu digni . . . Non potest Papa Concordatis derogare.

R. Id probat ratio & natura mutui contractus, cujus vim & obligationem habere Concordata *Leo X.* sacro approbante Concilio declaravit. Sicut Rex nominare debet ad Episcopatus Clericos iis instructos dotibus, quæ in Concordatis exprimuntur, & infra tempus constitutum; Ita Summus Pontifex dignos debitisque dotibus ornatos, & quibus nullæ conditiones Canonicæ desunt, confirmare debet. Id justitiæ leges postulant. Id Auctor Anonymus Tractatus *De Libertatibus Ecclesiæ Gallicanæ* Leodii editi an. 1684. contra Cleri Gallicani Declarationem, & istarum Libertatum Defensores, fatetur libro sexto, c. 3. N. 6. „Debent quidem, *inquit*, Summi Pontifices, ut sæpe notavimus, Canones præsertim Conciliorum Oecumenicorum, quorum sunt custodes, & exequi, & exequendos curare: Nec Pastoribus greges suos recte administrantibus obstare, aut in eorum Regimen sine necessitate sese ingerere debent, CONCORDATA SERVARE, ac quæcumque pacis sunt, sectari. Si secus fecerint, humiliter monendi sunt, immo & libere si opus sit: non tamen idcirco debita officia prætermittenda.

Notæ.

I. SIcut aliquando etiam Imperatores Conciliis præfuisse leguntur, non quia de rebus Ecclesiæ disponendi potestate potirentur, sed ut Concilia tuerentur, concordiam foverent, atque ipsorum etiam consiliis Ecclesiæ utilitas promoveretur, eadem ratione & Reges Galliæ Ecclesiasticorum Conventibus præsedisse conveniens est judicare.

II. Nullo in pretio habita fuisse in Conventu Bituricensi Basileensia Decreta adnotare ex Spondano non omisi in Animadversionibus ad Concilium Basileense §. ultimo, quapropter veluti superiorem Conventus ille haberet auctoritatem, eadem decreta truncavit, mutilavit, eaque ad sua commoda redigere non omisit.

III. Quædam de Julio II. adnotavi supra, ubi P. Natalis ipsius gesta describit.

IV. Reges primo precibus Episcopatus postulasse, deinde preces in imperium mutasse, conqueritur non semel Thomassinus Veterem, Novamque Ecclesiæ Disciplinam expendendo: unde hanc Disciplinæ variationem operæ pretium fuit alias explicare. Cum pariter Regum auctoritas in Episcoporum electionibus se immiscuerit, Illos etiam repellendo, quos Electores Pontificali Cathedra dignos reputaverant, non prætermisi innuere ex eodem Thomassino quam ægre id tulerit Ecclesia.

V. Romanos Pontifices non subesse ex vi coactiva Sacris Canonibus sæpius necesse fuit adnotare, atque hanc Ecclesiæ Capitis prærogativam adversus ipsius Impugnatores tueri. Quamvis autem sacris non ligentur Canonibus, quatenus ab Inferiori Conciliorum potestate dimanant, illis subesse possunt, quatenus continent quæ jure naturali, & divino præcipiuntur; qua ratione ipsis Canonibus ab ipsis parendum nemo diffitetur.

Tridentum, Trente urbs in Rhætia,

VI. Electiones Episcoporum etiam in Gallia a sola Romani Pontificis aliquando pependisse voluntate, historiæ monumenta demonstrant; ac proinde ita de illarum etiam abrogatione, dicere necesse est. Ubi vero modo statutum sit ad Episcopi electionem abrogandam, rescindendamque, etiam Ecclesiæ, seu Concilii consensum desiderari, penitus ignoro.

DISSERTATIO XII.

DE SACRA SYNODO TRIDENTINA.

QUA ILLIUS HISTORIA EXPONITUR: P. SUAVIS POLANI, CAROLI MOLINÆI, ET INNOCENTII GENTILETI OBJECTIONIBUS ADVERSUS SACROSANCTAM ET OECUMENICAM EJUS AUCTORITATEM RESPONDETUR.

ARTICULUS I.

De illius convocatione, Præsidibus, variis Statibus, & ordine in agendis.

I. GRassante in Germania Lutherana Hæresi, *Clemens Septimus* Pontifex Maximus considerans Conventus a *Carolo Quinto* Imperatore celebratos, ac præsertim Augustanum, ad Hæreticos ab erroribus dimovendos nihil contulisse, de Concilii Generalis celebratione cum eodem Imperatore, aliisque Principibus Christianis consilia agitare cœpit: quod post errorem *Lutheri* damnationem *a Leone X.* factam, unicum illud remedium ad eorum vincendam seu domandam pertinaciam superesset, ut scribit idem Pontifex in literis ad *Franciscum* I. Regem Christianissimum datis die secunda Januarii, anno 1533. „ Superiore biennio (*inquit*) sicut tua Majestas recordari potest, cum „ Serenissimum Cæsarem, quamquam pro sua inclyta pietate omnia conatum, tamen in „ Conventu Augustano nihil remedii ad hæresim Lutheranam in Germania tollendam, „ pro illorum obstinatione, afferre potuisse audiremus. Solumque Concilii Generalis „ remedium a nostris Prædecessoribus in casu simili usitatum, & ab ipsis Lutheranis „ postulatum superesse videremus: Habita super hoc cum venerabilibus fratribus nostris „ sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus matura deliberatione, ad ipsius Concilii Generalis indictionem in Italia & loco ad hoc commodiore celebrandi devenire intendentes, „ id tuæ Majestati, sicut Cæsari & cæteris Principibus significandum communicandumque „ duximus, eamque nostris literis fuimus hortati, ut tam sancto & necessario operi pro „ tua pietate & Christianissimi titulo, proque tuorum Majorum perpetua consuetudine „ favere, causamque sanctæ Fidei cum tua, si fieri possit, præsentia, aut saltem Oratoribus tuis, tuique Regni Prælatis adjuvare & tueri; & in hoc te & illos interim „ præparare pro communi officio velles. Postea vero ea actione nostra per apparatus „ Turcarum primo perturbata, & deinde per eorum in Hungariam & Germaniam irruptionem prorsus interrupta, suspensisque propterea omnium Principum Christianorum „ animis, toto hoc interjecto tempore de ea re silere coacti fuimus. Nunc autem ipsis „ hostibus Dei benignitate repulsis, cum Serenissimus Cæsar nobiscum Bononiæ congressus inter cætera publice salutaria hoc quoque de indicendo Generali Concilio nobiscum „ egerit, illudque non solum a Lutheranis, ut antea, sed a cæteris Germaniæ Principibus & civitatibus in proximo Ratisponensi Conventu flagitatum; seque omnem „ operam suam cum apud Nos tum apud Reges & Potentatus cæteros ad id pollicitum „ fuisse dixerit: Nos sane non solum Christiana charitate, sed etiam nostri debito muneris, quod a Deo omnipotente accepimus adstricti, ne tot animas in illa Hæresi „ periclitari, quantum a nobis præstari poterit, ulterius sinamus, nostras partes nostrumque officium in Principibus omnibus ad ipsum Concilium adhortandis tunc susceptum, „ a nobis, terrore immanissimi hostis interruptum, resumere continuandum censuimus, „ ut sanctæ Religionis tantis erroribus illic implicitæ succurramus, & cum vetere pietate „ tranquillitatem & quietem illi inclytæ Nationi, tam valido Christianitatis membro restituamus.

proprio subest Episcopo, sub Clientela Imperatoris, uti Comitis Tirolis Episcopatus ad Provinciam Utinensem pertinet, sed tamen Episcopus S. J. R. Princeps Romano Pontifici immediate subjicitur.

II. Defuncto *Clemente* VII. die 25. Septembris 1534. *Paulus* III. die 13. Octobris in ejus locum electus, curas ipsius de Concilii conventione suscepit. Id Mantuæ primum indixit; deinde, apposito obice a *Friderico* Mantuæ Duce, Vicentiæ celebrandum decrevit,

Concilii Tridentini conventio.

crevit, misitque illuc Legatos, sed nova emergente necessitate, Synodi celebratio prorogata est. Tandem Tridentum est convocata, urbem Germaniæ conterminam, in Alpibus sitam prope Athesim, a Germanis in Spirensi Conventu acceptatam, omnibus Oratoribus Christianis opportunam. Indictionis Diploma, quod incipit, *Initio*, Romæ datum est undecimo Kalendas Junii, anno 1742. & solemni Principis Apostolorum die promulgatum. Kalendæ Novembris inchoando Concilio designatæ. Convocationis causas exprimit Pontifex his verbis: „ Quo melius atque commodius quæ ad integritatem & veritatem Christianæ Religionis, quæ ad bonorum morum reductionem, emendationemque „ malorum, quæ ad Christianorum inter se tam Principum quam populorum pacem, „ unitatem concordiamque pertineant, & quæ ad repellendos impetus Barbarorum „ & Infidelium quibus illi universam Christianitatem obruere moliuntur, sint necessaria, „ Deo nostris Consultationibus præeunte, & lumen sapientiæ suæ ac veritatis mentibus „ nostris præferente, agi in dicto Sacro Oecumenico Concilio, & conspirante omnium „ charitate consuli, tractari, confici, ad optatosque exitus deduci quamprimum & quam „ optime possint.

Varii Concilii Tridentini status. III. Cœpta Synodus est sub *Paulo* III. Pontifice Maximo die 13. Decembris, anno 1545. continuata sub *Julio* III. absoluta sub *Pio* IV. die quarta Decembris anno 1563. Sub *Paulo tertio* Sessiones undecim celebratæ, octo Tridenti, tres Bononiæ, quo translatum est Concilium Auctoritate Pontificia Legatis demandata, frequentioribusque Patrum suffragiis, anno 1547. ob contagiosum morbum qui Tridenti grassabatur. Cæsari, ac Hispanis Episcopis translatio non placuit, nihilominus Tridenti remanentibus, Oratoribusque Cæsaris adversus Bononiensem (ut vocabant) Conventum protestantibus. Cujus dissidii ratione suspensum est Concilium, *Paulo tertio* Tridentinos ac Bononienses Præsules ad Ecclesiæ disciplinam componendam Romam evocante an. 1549. Quo anno cum *Paulus tertius* obiisset die decima Novembris, *Julius tertius* ipsius Successor Synodum Tridentum reduxit Diplomate dato 8. Kalendas Decembris, an. 1550. quod incipit, *Cum ad tollenda*. Continuationis vocabulum in Pontificio Diplomate adhiberi Cæsar optaverat, sed illud repudiatum est, quod translationi legitimæ præjudicare videretur, voxque, *resumere & prosequi*, usurpata; *Ad ipsum Concilium in eo, in quo nunc reperitur statu resumendum & prosequendum*, &c. Nihilominus ita verba temperavit, ut ejusdem Concilii continuatio, non novi indictio fieri intelligeretur, & Decretis antea cum in causa Fidei tum Reformationis editis suum robur ac auctoritas constaret, velut Synodi Generalis Oraculis & irretractabilibus Constitutis. Ait enim, ad tollenda Religionis nostræ dissidia opportunum videri, *Ut Sacrum Oecumenicum Generale Concilium a Paulo tertio* Decessore suo indictum, & ejus Legatis Præsidentibus *inceptum, ordinatum, & continuatum, in quo plures publicæ & solemnes habitæ fuerunt Sessiones, pluraque tam in causa Fidei quam Reformationis promulgata Decreta, multaque etiam ad utramque causam pertinentia examinata & discussa, ad Civitatem Tridentinam reducatur*. Resumpta sub *Julio* Synodus est Kalendis Maii anni 1551. Eo Pontifice Quinque Sessiones celebratæ 12. 13. 14. 15. & 16. qua suspensio Concilii frequentioribus Patrum suffragiis decreta est die 28. Aprilis anno 1552. ob belli tempestatem. Suspensionem in cœtu Purpuratorum Patrum die 15. *Julius tertius* decreverat, sed Legati consultius duxerunt Pontificum Diploma non depromere, sed curare ut ipsa Synodus id consilii per se susciperet, ne Patres contra suspensionem absque ulla auctoritate ac voluntate Concilii indictam niterentur, uti refert *Palavicinus* Lib. 13. Cap. 3. Suspensio ad biennium dumtaxat decreta, si obstacula interim desiissent, nimirum inter Christianos Principes discordiæ, toto decennio perduravit. *Pius Quartus*, Pontifex Maximus Concilium Tridentinum revocavit Diplomate dato Kalendis Decembris anno 1560. quod incipit; *Ad Ecclesiæ regimen*. A *continuationis* vocabulo eo in Diplomate Pontifex prudenter abstinuit, ne Protestantium animos exacerbaret: verbis tamen æquivalentibus usus est dicens, Tridenti ac prius ætate *Pauli* ac deinde in postrema Synodi redintegratione a *Julio* habita, fuisse stabilita complura Decreta, ac postea suspensionem subsecutam, quæ nunc tollebatur. Quod enim suspensum erat sublata suspensione non retrocedit, sed motum prosequitur & continuat ab eodem loco ubi antea suspensum substitit.

ftitit. Priorum igitur Seſſionum ſub *Paulo* III. & *Julio* III. celebratarum Decretis & Canonibus eamdem ineſſe vim non obſcure ſignificabat, quam habent Decreta Oecumenici Concilii adhuc durantis. *Sacrum* (inquit) *Oecumenicum & Generale Concilium, ex Auctoritate ejuſdem Dei, & Beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum, quas Nos quoque in terris fungimur, freti & ſubnixi, in civitate Tridentina ad Sacratiſſimum diem Reſurrectionis Dominicæ proxime futurum indicimus, & ibi celebrandum SUBLATA SUSPENSIONE QUACUMQUE, ſtatuimus atque decrevimus*. Hæc vero clauſula *ſublata ſuſpenſione*, difficultatem faceſſivit Gallis, Germanis, Hiſpaniſque; & antequam Synodus aperiretur, quod ante decimam octavam diem Januarii anni 1562. factum non eſt, Granatenſis Archiepiſcopus ſuo ac reliquorum Hiſpanorum Præſulum nomine declarari poſtulavit, an nova hæc Synodus eſſet, an antiquæ continuatio. Concordia inita eſt acceptis quatuor conditionibus ab Hiſpanis propoſitis, nimirum: Ut in aperienda Synodo nullum proferretur verbum continuationi contrarium; Ut Synodus ſecundum Pontificii Diplomatis tenorem aperiretur; Ut continuaretur cum primum opportunitas obveniret; Ut in fine Pontifex confirmaret cuncta Synodi Tridentinæ Acta, tum jam habita, tum habenda. Novem Seſſiones reliquæ ſub *Pio IV.* celebratæ ſunt. Totum Concilium Seſſiones 25. complectitur.

IV. Concilio Tridentino ſub *Paulo* III. ejuſdem Pontificis nomine præfuerunt *Joannes Maria de Monte* Præneſtinus Epiſcopus, *Marcellus Cervinus*, & *Reginaldus Polus*, S. R. E. Cardinales & Sedis Apoſtolicæ Legati. Hæc ipſis miſſa mandata. 1. Religionis Articulos ante cætera eſſe agitandos. 2. In illis non Auctores, ſed ſententias damnandas; Id autem juſſum, ne factorum quæſtionibus & probationibus Synodus implicaretur ac tempus tereret; tum quo mitius in eo ageretur, relicta ſingulis adeundi ac ſe purgandi facultate. 3. Proſcribendas non ſolum magis generales, ſed peculiares etiam propoſitiones quæ per ora tunc & per ſcripta volitabant, & quibus novæ Hæreſes nitebantur. 4. De reformandis moribus, nec ante Dogmata neque ſimul cum ipſis agendum quippe de minus præcipua & ſecundaria Synodi cauſa. Poſtea tamen annuit ut ſimul cum diffinitione dogmatum Reformationis negotium procederet, ut videbimus. 5. Audienda libenter, quæ adverſus Romanam Aulam objicerentur, & Patrum Nationumque conſilia, ut facta de iis ad Summum Pontificem relatione, opportunius ille remedium adhiberet, ut apud ſe ſtatuerat. 6. Literis cæteriſque Commentariis, Actis & inſtrumentis Concilii nomine conſcribendis præfigendum trium Legatorum tamquam Præſidum nomen, ac Pontificis, cujus perſonam gerebant. Quod in Actis eſt obſervatum per ſingulas Seſsiones, hunc in modum: *Sacroſancta Oecumenica & Generalis Tridentina Synodus in Spiritu Sancto legitime congregata, Præſidentibus in ea Apoſtolicæ Sedis Legatis, &c.* Sub *Julio Tertio* ejus vice præfuerunt *Marcellus* Cardinalis *Creſcentius* Legatus Apoſtolicus; *Sebaſtianus Pighinus*, Sipontinus Archiepiſcopus; & *Aloyſius Lippomanus*, Veronenſis Epiſcopus. Sub *Pio* IV. ejus locum in Synodo tenuerunt *Hercules Gonzaga* Cardinalis Mantuanus, *Jacobus* Cardinalis *Puteus*, *Stanislaus* Cardinalis *Oſius*, Vvarmienſis in Polonia Epiſcopus, *Hieronymus* Cardinalis *Seripandus*, *Ludovicus* Cardinalis *Simonetta* & *Marcus Siticus* Cardinalis *Altempſius*, Apoſtolici de Latere Legati. Cardinali Mantuano demortuo in Legati Præſidiſque munere ſuffectus eſt *Joannes* Cardinalis *Moronus*, Præneſtinus Epiſcopus: in defuncti verò *Seripandi* locum *Bernardus* Cardinalis *Navagerius* ſubſtitutus eſt.

V. Pontificii Legati prærogativa ſuffragii potiti cuncta proponebant, quæ in deliberationem mittebantur. Sed cum decima ſeptima Seſſione quæ ſub *Pio IV.* prima fuit, particula, *Proponentibus Legatis*, Decreto fuiſſet appoſita, magnas eas contentiones excitavit, ex parte præſertim Hiſpanorum Antiſtitum qui eam ob novitatem impugnabant, & quod calumniæ pateret, ac violatæ vel certe imminutæ libertatis Concilii augmentum videri Hæreticis poſſet. Unde illius inductionem acriter poſtulabant, ut refert *Palavicinus* Lib. 15. Cap. 16. Lib. 16. Cap. 6. Sed ea tamen a Synodo cum totius Decreti tenore approbata, quatuor dumtaxat Patribus diſſentientibus retenta eſt. Non minor fuit de titulo Synodi concertatio; Nam *Baccius Marcellus* Epiſcopus *Feſulanus* & alii quamplurimi, ſingulorum Decretorum titulo addi volebant hæc verba *Univerſalem Eccleſiam repræſentans* a Conciliis Conſtantienſi

& Ba-

SCHOLION XVI.

Articulo *6.* ejusdem Dissertationis, pag 72. & 73. Religiosi Censores has propositiones notant: „ Papa tenetur confirmare Nominatos a Rege Galliarum, si sint Episcopatu digni . . . Non potest Papa Concordatis derogare.

R. Id probat ratio & natura mutui contractus, cujus vim & obligationem habere Concordata *Leo X.* sacro approbante Concilio declaravit. Sicut Rex nominare debet ad Episcopatus Clericos iis instructos dotibus, quæ in Concordatis exprimuntur, & infra tempus constitutum; Ita Summus Pontifex dignos debitisque dotibus ornatos, & quibus nullæ conditiones Canonicæ desunt, confirmare debet. Id justitiæ leges postulant. Id Auctor Anonymus Tractatus *De Libertatibus Ecclesiæ Gallicanæ* Leodii editi an. 1684. contra Cleri Gallicani Declarationem, & istarum Libertatum Defensores, fatetur libro sexto, c. 3. N. 6. „Debent quidem, *inquit*, Summi Pontifices, ut sæpe notavimus, Canones præsertim Conciliorum Oecumenicorum, quorum sunt custodes, & exequi, & exequendos curare: Nec Pastoribus greges suos recte administrantibus obstare, aut in eorum Regimen sine necessitate sese ingerere debent, CONCORDATA SERVARE, ac quæcumque pacis sunt, sectari. Si secus fecerint, humiliter monendi sunt, immo & libere si opus sit: non tamen idcirco debita officia prætermittenda.

Notæ.

I. Sicut aliquando etiam Imperatores Conciliis præfuisse leguntur, non quia de rebus Ecclesiæ disponendi potestate potirentur, sed ut Concilia tuerentur, concordiam foverent, atque ipsorum etiam consiliis Ecclesiæ utilitas promoveretur, eadem ratione & Reges Galliæ Ecclesiasticorum Conventibus præsedisse conveniens est judicare.

II. Nullo in pretio habita fuisse in Conventu Bituricensi Basileensia Decreta adnotare ex Spondano non omisi in Animadversionibus ad Concilium Basileense §. ultimo, quapropter veluti superiorem Conventus ille haberet auctoritatem, eadem decreta truncavit, mutilavit, eaque ad sua commoda redigere non omisit.

III. Quædam de Julio II. adnotavi supra, ubi P. Natalis ipsius gesta describit.

IV. Reges primo precibus Episcopatus postulasse, deinde preces in imperium mutasse, conqueritur non semel Thomassinus Veterem, Novamque Ecclesiæ Disciplinam expendendo: unde hanc Disciplinæ variationem operæ pretium fuit alias explicare. Cum pariter Regum auctoritas in Episcoporum electionibus se immiscuerit, Illos etiam repellendo, quos Electores Pontificali Cathedra dignos reputaverant, non prætermisi innuere ex eodem Thomassino quam ægre id tulerit Ecclesia.

V. Romanos Pontifices non subesse ex vi coactiva Sacris Canonibus sæpius necesse fuit adnotare, atque hanc Ecclesiæ Capitis prærogativam adversus ipsius Impugnatores tueri. Quamvis autem sacris non ligentur Canonibus, quatenus ab Inferiori Conciliorum potestate dimanant, illis subesse possunt, quatenus continent quæ jure naturali, & divino præcipiuntur; qua ratione ipsis Canonibus ab ipsis parendum nemo diffitetur.

Tridentum, Trente urbs in Rhætia,

VI. Electiones Episcoporum etiam in Gallia a sola Romani Pontificis aliquando pependisse voluntate, historiæ monumenta demonstrant; ac proinde ita de illarum etiam abrogatione, dicere necesse est. Ubi vero modo statutum sit ad Episcopi electionem abrogandam, rescindendamque, etiam Ecclesiæ, seu Concilii consensum desiderari, penitus ignoro.

DIS-

DISSERTATIO XII.

DE SACRA SYNODO TRIDENTINA.

QUA ILLIUS HISTORIA EXPONITUR: P. SUAVIS POLANI, CAROLI MOLINÆI, ET INNOCENTII GENTILETI OBJECTIONIBUS ADVERSUS SACROSANCTAM ET OECUMENICAM EJUS AUCTORITATEM RESPONDETUR.

proprio subest Episcopo, sub Clientela Imperatoris, uti Comitis Tirolis Episcopatus ad Provinciam Utinensem pertinet, sed tamen Episcopus S. J. R. Princeps Romano Pontifici immediate subjicitur.

ARTICULUS I.

De illius convocatione, Præsidibus, variis Statibus, & ordine in agendis.

I. GRassante in Germania Lutherana Hæresi, *Clemens Septimus* Pontifex Maximus considerans Conventus a *Carolo Quinto* Imperatore celebratos, ac præsertim Augustanum, ad Hæreticos ab erroribus dimovendos nihil contulisse, de Concilii Generalis celebratione cum eodem Imperatore, aliisque Principibus Christianis consilia agitare cœpit: quod post errorem *Lutheri* damnationem *a Leone X.* factam, unicum illud remedium ad eorum vincendam seu domandam pertinaciam superesset, ut scribit idem Pontifex in literis ad *Franciscum* I. Regem Christianissimum datis die secunda Januarii, anno 1533. „ Superiore biennio (*inquit*) sicut tua Majestas recordari potest, cum „ Serenissimum Cæsarem, quamquam pro sua inclyta pietate omnia conatum, tamen in „ Conventu Augustano nihil remedii ad hæresim Lutheranam in Germania tollendam, „ pro illorum obstinatione, afferre potuisse audiremus. Solumque Concilii Generalis „ remedium a nostris Prædecessoribus in casu simili usitatum, & ab ipsis Lutheranis „ postulatum superesse videremus: Habita super hoc cum venerabilibus fratribus nostris „ sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus matura deliberatione, ad ipsius Concilii Gene„ ralis indictionem in Italia & loco ad hoc commodiore celebrandi devenire intendentes, „ id tuæ Majestati, sicut Cæsari & cæteris Principibus significandum communicandumque „ duximus, eamque nostris literis fuimus hortati, ut tam sancto & necessario operi pro „ tua pietate & Christianissimi titulo, proque tuorum Majorum perpetua consuetudine „ favere, causamque sanctæ Fidei cum tua, si fieri possit, præsentia, aut saltem Orato„ ribus tuis, tuique Regni Prælatis adjuvare & tueri; & in hoc te & illos interim „ præparare pro communi officio velles. Postea vero ea actione nostra per apparatus „ Turcarum primo perturbata, & deinde per eorum in Hungariam & Germaniam irru„ ptionem prorsus interrupta, suspensisque propterea omnium Principum Christianorum „ animis, toto hoc interjecto tempore de ea re silere coacti fuimus. Nunc autem ipsis „ hostibus Dei benignitate repulsis, cum Serenissimus Cæsar nobiscum Bononiæ congres„ sus inter cætera publice salutaria hoc quoque de indicendo Generali Concilio nobiscum „ egerit, illudque non solum a Lutheranis, ut antea, sed a cæteris Germaniæ Prin„ cipibus & civitatibus in proximo Ratisponensi Conventu flagitatum; seque omnem „ operam suam cum apud Nos tum apud Reges & Potentatus cæteros ad id pollicitum „ fuisse dixerit: Nos sane non solum Christiana charitate, sed etiam nostri debito mu„ neris, quod a Deo omnipotente accepimus adstricti, ne tot animas in illa Hæresi „ periclitari, quantum a nobis præstari poterit, ulterius sinamus, nostras partes nostrum„ que officium in Principibus omnibus ad ipsum Concilium adhortandis tunc susceptum, „ a nobis, terrore immanissimi hostis interruptum, resumere continuandum censuimus, „ ut sanctæ Religionis tantis erroribus illic implicitæ succurramus, & cum vetere pietate „ tranquillitatem & quietem illi inclytæ Nationi, tam valido Christianitatis membro re„ stituamus.

II. Defuncto *Clemente* VII. die 25. Septembris 1534. *Paulus* III. die 13. Octobris in ejus locum electus, curas ipsius de Concilii conventione suscepit. Id Mantuæ primum indixit; deinde, apposito obice a *Friderico* Mantuæ Duce, Vicentiæ celebrandum decrevit,

Concilii Tridentini conventio.

SCHOLION XVI.

Articulo *6.* ejusdem Dissertationis, pag 72. & 73. Religiosi Censores has propositiones notant: „ Papa tenetur confirmare Nominatos a Rege Galliarum, si sint Episcopatu digni . . . Non potest Papa Concordatis derogare.

R. Id probat ratio & natura mutui contractus, cujus vim & obligationem habere Concordata *Leo X.* sacro approbante Concilio declaravit. Sicut Rex nominare debet ad Episcopatus Clericos iis instructos dotibus, quæ in Concordatis exprimuntur, & infra tempus constitutum; Ita Summus Pontifex dignos debitisque dotibus ornatos, & quibus nullæ conditiones Canonicæ desunt, confirmare debet. Id justitiæ leges postulant. Id Auctor Anonymus Tractatus *De Libertatibus Ecclesiæ Gallicanæ* Leodii editi an. 1684. contra Cleri Gallicani Declarationem, & istarum Libertatum Defensores, fatetur libro sexto, c. *3.* N. *6.* „Debent quidem, *inquit*, Summi Pontifices, ut sæpe notavimus, Canones præsertim Conciliorum Oecumenicorum, quorum sunt custodes, & exequi, & exequendos curare: Nec Pastoribus greges suos recte administrantibus obstare, aut in eorum Regimen sine necessitate sese ingerere debent, CONCORDATA SERVARE, ac quæcumque pacis sunt, sectari. Si secus fecerint, humiliter monendi sunt, immo & libere si opus sit: non tamen idcirco debita officia prætermittenda.

Notæ.

I. SIcut aliquando etiam Imperatores Conciliis præfuisse leguntur, non quia de rebus Ecclesiæ disponendi potestate potirentur, sed ut Concilia tuerentur, concordiam foverent, atque ipsorum etiam consiliis Ecclesiæ utilitas promoveretur, eadem ratione & Reges Galliæ Ecclesiasticorum Conventibus præsedisse conveniens est judicare.

II. Nullo in pretio habita fuisse in Conventu Bituricensi Basileensia Decreta adnotare ex Spondano non omisi in Animadversionibus ad Concilium Basileense §. ultimo, quapropter veluti superiorem Conventus ille haberet auctoritatem, eadem decreta truncavit, mutilavit, eaque ad sua commoda redigere non omisit.

III. Quædam de Julio II. adnotavi supra, ubi P. Natalis ipsius gesta describit.

IV. Reges primo precibus Episcopatus postulasse, deinde preces in imperium mutasse, conqueritur non semel Thomassinus Veterem, Novamque Ecclesiæ Disciplinam expendendo: unde hanc Disciplinæ variationem operæ pretium fuit alias explicare. Cum pariter Regum auctoritas in Episcoporum electionibus se immiscuerit, Illos etiam repellendo, quos Electores Pontificali Cathedra dignos reputaverant, non prætermisi innuere ex eodem Thomassino quam ægre id tulerit Ecclesia.

V. Romanos Pontifices non subesse ex vi coactiva Sacris Canonibus sæpius necesse fuit adnotare, atque hanc Ecclesiæ Capitis prærogativam adversus ipsius Impugnatores tueri. Quamvis autem sacris non ligentur Canonibus, quatenus ab Inferiori Conciliorum potestate dimanant, illis subesse possunt, quatenus continent quæ jure naturali, & divino præcipiuntur; qua ratione ipsis Canonibus ab ipsis parendum nemo diffitetur.

Tridentum, Trente urbs in Rhætia, VI. Electiones Episcoporum etiam in Gallia a sola Romani Pontificis aliquando pependisse voluntate, historiæ monumenta demonstrant; ac proinde ita de illarum etiam abrogatione, dicere necesse est. Ubi vero modo statutum sit ad Episcopi electionem abrogandam, rescindendamque, etiam Ecclesiæ, seu Concilii consensum desiderari, penitus ignoro.

DIS-

proprio subest Episcopo, sub Clientela Imperatoris uti Comitis Tirolis Episcopatus ad Provinciam Utinensem pertinet, sed tamen Episcopus S. J. R. Princeps Romano Pontifici immediate subjicitur.

DISSERTATIO XII.

DE SACRA SYNODO TRIDENTINA.

QUA ILLIUS HISTORIA EXPONITUR: P. SUAVIS POLANI, CAROLI MOLINÆI, ET INNOCENTII GENTILETI OBJECTIONIBUS ADVERSUS SACROSANCTAM ET OECUMENICAM EJUS AUCTORITATEM RESPONDETUR.

ARTICULUS I.

De illius convocatione, Præsidibus, variis Statibus, & ordine in agendis.

I. GRassante in Germania Lutherana Hæresi, *Clemens Septimus* Pontifex Maximus considerans Conventus a *Carolo Quinto* Imperatore celebratos, ac præsertim Augustanum, ad Hæreticos ab erroribus dimovendos nihil contulisse, de Concilii Generalis celebratione cum eodem Imperatore, aliisque Principibus Christianis consilia agitare cœpit: quod post errorem *Lutheri* damnationem *a Leone X.* factam, unicum illud remedium ad eorum vincendam seu domandam pertinaciam superesset, ut scribit idem Pontifex in literis ad *Franciscum* I. Regem Christianissimum datis die secunda Januarii, anno 1533. „ Superiore biennio (*inquit*) sicut tua Majestas recordari potest, cum „ Serenissimum Cæsarem, quamquam pro sua inclyta pietate omnia conatum, tamen in „ Conventu Augustano nihil remedii ad hæresim Lutheranam in Germania tollendam, „ pro illorum obstinatione, afferre potuisse audiremus. Solumque Concilii Generalis „ remedium a nostris Prædecessoribus in casu simili usitatum, & ab ipsis Lutheranis „ postulatum superesse videremus: Habita super hoc cum venerabilibus fratribus nostris „ sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalibus matura deliberatione, ad ipsius Concilii Generalis indictionem in Italia & loco ad hoc commodiore celebrandi devenire intendentes, „ id tuæ Majestati, sicut Cæsari & cæteris Principibus significandum communicandumque „ duximus, eamque nostris literis fuimus hortati, ut tam sancto & necessario operi pro „ tua pietate & Christianissimi titulo, proque tuorum Majorum perpetua consuetudine „ favere, causamque sanctæ Fidei cum tua, si fieri possit, præsentia, aut saltem Oratoribus tuis, tuique Regni Prælatis adjuvare & tueri; & in hoc te & illos interim „ præparare pro communi officio velles. Postea vero ea actione nostra per apparatus „ Turcarum primo perturbata, & deinde per eorum in Hungariam & Germaniam irruptionem prorsus interrupta, suspensisque propterea omnium Principum Christianorum „ animis, toto hoc interjecto tempore de ea re silere coacti fuimus. Nunc autem ipsis „ hostibus Dei benignitate repulsis, cum Serenissimus Cæsar nobiscum Bononiæ congressus inter cætera publice salutaria hoc quoque de indicendo Generali Concilio nobiscum „ egerit, illudque non solum a Lutheranis, ut antea, sed a cæteris Germaniæ Principibus & civitatibus in proximo Ratisponensi Conventu flagitatum; seque omnem „ operam suam cum apud Nos tum apud Reges & Potentatus cæteros ad id pollicitum „ fuisse dixerit: Nos sane non solum Christiana charitate, sed etiam nostri debito muneris, quod a Deo omnipotente accepimus adstricti, ne tot animas in illa Hæresi „ periclitari, quantum a nobis præstari poterit, ulterius sinamus, nostras partes nostrumque officium in Principibus omnibus ad ipsum Concilium adhortandis tunc susceptum, „ a nobis, terrore immanissimi hostis interruptum, resumere continuandum censuimus, „ ut sanctæ Religionis tantis erroribus illic implicitæ succurramus, & cum vetere pietate „ tranquillitatem & quietem illi inclytæ Nationi, tam valido Christianitatis membro restituamus.„

II. Defuncto *Clemente* VII. die 25. Septembris 1534. *Paulus* III. die 13. Octobris in ejus locum electus, curas ipsius de Concilii conventione suscepit. Id Mantuæ primum indixit; deinde, apposito obice a *Friderico* Mantuæ Duce, Vicentiæ celebrandum decrevit, *Concilii Tridentini conventio.*

crevit,

crevit, misitque illuc Legatos, sed nova emergente necessitate, Synodi celebratio prorogata est. Tandem Tridentum est convocata, urbem Germaniæ conterminam, in Alpibus sitam prope Athesim, a Germanis in Spirensi Conventu acceptatam, omnibus Oratoribus Christianis opportunam. Indictionis Diploma, quod incipit, *Initio*, Romæ datum est undecimo Kalendas Junii, anno 1742. & solemni Principis Apostolorum die promulgatum. Kalendæ Novembris inchoando Concilio designatæ. Convocationis causas exprimit Pontifex his verbis: ,, Quo melius atque commodius quæ ad integritatem & veritatem Christianæ Religionis, quæ ad bonorum morum reductionem, emendationemque ,, malorum, quæ ad Christianorum inter se tam Principum quam populorum pacem, ,, unitatem concordiamquem pertineant, & quæ ad repellendos impetus Barbarorum ,, & Infidelium quibus illi universam Christianitatem obruere moliuntur, sint necessaria, ,, Deo nostris Consultationibus præeunte, & lumen sapientiæ suæ ac veritatis mentibus ,, nostris præferente, agi in dicto Sacro Oecumenico Concilio, & conspirante omnium ,, charitate consuli, tractari, confici, ad optatosque exitus deduci quamprimum & quam ,, optime possint.

Varii Concilii Tridentini status.

III. Cœpta Synodus est sub *Paulo* III. Pontifice Maximo die 13. Decembris, anno 1545. continuata sub *Julio* III. absoluta sub *Pio* IV. die quarta Decembris anno 1563. Sub *Paulo tertio* Sessiones undecim celebratæ, octo Tridenti, tres Bononiæ, quo translatum est Concilium Auctoritate Pontificia Legatis demandata, frequentioribusque Patrum suffragiis, anno 1547. ob contagiosum morbum qui Tridenti grassabatur. Cæsari, ac Hispanis Episcopis translatio non placuit, nihilominus Tridenti remanentibus, Oratoribusque Cæsaris adversus Bononiensem (ut vocabant) Conventum protestantibus. Cujus dissidii ratione suspensum est Concilium, *Paulo tertio* Tridentinos ac Bononienses Præsules ad Ecclesiæ disciplinam componendam Romam evocante an. 1549. Quo anno cum *Paulus tertius* obiisset die decima Novembris, *Julius tertius* ipsius Successor Synodum Tridentum reduxit Diplomate dato 8. Kalendas Decembris, an. 1550. quod incipit, *Cum ad tollenda*. Continuationis vocabulum in Pontificio Diplomate adhiberi Cæsar optaverat, sed illud repudiatum est, quod translationi legitimæ præjudicare videretur, voxque, *resumere & prosequi*, usurpata; *Ad ipsum Concilium in eo, in quo nunc reperitur statu resumendum & prosequendum*, &c. Nihilominus ita verba temperavit, ut ejusdem Concilii continuatio, non novi indictio fieri intelligeretur, & Decretis antea cum in causa Fidei tum Reformationis editis suum robur ac auctoritas constaret, velut Synodi Generalis Oraculis & irretractabilibus Constitutis. Ait enim, ad tollenda Religionis nostræ dissidia opportunum videri, *Ut Sacrum Oecumenicum Generale Concilium a Paulo tertio* Decessore suo indictum, & ejus Legatis Præsidentibus *inceptum, ordinatum, & continuatum, in quo plures publicæ & solemnes habitæ fuerunt Sessiones, pluraque tam in causa Fidei quam Reformationis promulgata Decreta, multaque etiam ad utramque causam pertinentia examinata & discussa, ad Civitatem Tridentinam reducatur*. Resumpta sub *Julio* Synodus est Kalendis Maii anni 1551. Eo Pontifice Quinque Sessiones celebratæ 12. 13. 14. 15. & 16. qua suspensio Concilii frequentioribus Patrum suffragiis decreta est die 28. Aprilis anno 1552. ob belli tempestatem. Suspensionem in cœtu Purpuratorum Patrum die 15. *Julius tertius* decreverat, sed Legati consultius duxerunt Pontificum Diploma non depromere, sed curare ut ipsa Synodus id consilii per se susciperet, ne Patres contra suspensionem absque ulla auctoritate ac voluntate Concilii indictam niterentur, uti refert *Palavicinus* Lib. 13. Cap. 3. Suspensio ad biennium dumtaxat decreta, si obstacula interim desiissent, nimirum inter Christianos Principes discordiæ, toto decennio perduravit. *Pius Quartus*, Pontifex Maximus Concilium Tridentinum revocavit Diplomate dato Kalendis Decembris anno 1560. quod incipit; *Ad Ecclesiæ regimen*. A *continuationis* vocabulo eo in Diplomate Pontifex prudenter abstinuit, ne Protestantium animos exacerbaret: verbis tamen æquivalentibus usus est dicens, Tridenti ac prius ætate *Pauli* ac deinde in postrema Synodi redintegratione a *Julio* habita, fuisse stabilita complura Decreta, ac postea suspensionem subsecutam, quæ nunc tollebatur. Quod enim suspensum erat sublata suspensione non retrocedit, sed motum prosequitur & continuat ab eodem loco ubi antea suspensum substitit.

ftitit. Priorum igitur Seſſionum ſub *Paulo* III. & *Julio* III. celebratarum Decretis & Canonibus eamdem ineſſe vim non obſcure ſignificabat, quam habent Decreta Oecumenici Concilii adhuc durantis. *Sacrum* (inquit) *Oecumenicum & Generale Concilium, ex Auctoritate ejuſdem Dei, & Beatorum Petri & Pauli Apoſtolorum, quas Nos quoque in terris fungimur, freti & ſubnixi, in civitate Tridentina ad Sacratiſſimum diem Reſurrectionis Dominicæ proxime futurum indicimus, & ibi celebrandum SUBLATA SUSPENSIONE QUACUMQUE, ſtatuimus atque decrevimus*. Hæc vero clauſula *ſublata ſuſpenſione*, difficultatem faceſſivit Gallis, Germanis, Hiſpaniſque; & antequam Synodus aperiretur, quod ante decimam octavam diem Januarii anni 1562. factum non eſt, Granatenſis Archiepiſcopus ſuo ac reliquorum Hiſpanorum Præſulum nomine declarari poſtulavit, an nova hæc Synodus eſſet, an antiquæ continuatio. Concordia inita eſt acceptis quatuor conditionibus ab Hiſpanis propoſitis, nimirum: Ut in aperienda Synodo nullum proferretur verbum continuationi contrarium; Ut Synodus ſecundum Pontificii Diplomatis tenorem aperiretur; Ut continuaretur cum primum opportunitas obveniret; Ut in fine Pontifex confirmaret cuncta Synodi Tridentinæ Acta, tum jam habita, tum habenda. Novem Seſſiones reliquæ ſub *Pio IV.* celebratæ ſunt. Totum Concilium Seſſiones 25. complectitur.

IV. Concilio Tridentino ſub *Paulo* III. ejuſdem Pontificis nomine præfuerunt *Joannes Maria de Monte* Præneſtinus Epiſcopus, *Marcellus Cervinus*, & *Reginaldus Polus*, S. R. E. Cardinales & Sedis Apoſtolicæ Legati. Hæc ipſis miſſa mandata. 1. Religionis Articulos ante cætera eſſe agitandos. 2. In illis non Auctores; ſed ſententias damnandas; Id autem juſſum, ne factorum quæſtionibus & probationibus Synodus implicaretur ac tempus tereret; tum quo mitius in eo ageretur, relicta ſingulis adeundi ac ſe purgandi facultate. 3. Proſcribendas non ſolum magis generales, ſed peculiares etiam propoſitiones quæ per ora tunc & per ſcripta volitabant, & quibus novæ Hæreſes nitebantur. 4. De reformandis moribus, nec ante Dogmata neque ſimul cum ipſis agendum quippe de minus præcipua & ſecundaria Synodi cauſa. Poſtea tamen annuit ut ſimul cum diffinitione dogmatum Reformationis negotium procederet, ut videbimus. 5. Audienda libenter, quæ adverſus Romanam Aulam objicerentur, & Patrum Nationumque conſilia, ut facta de iis ad Summum Pontificem relatione, opportunius ille remedium adhiberet, ut apud ſe ſtatuerat. 6. Literis cæteriſque Commentariis, Actis & inſtrumentis Concilii nomine conſcribendis præfigendum trium Legatorum tamquam Præſidum nomen, ac Pontificis, cujus perſonam gerebant. Quod in Actis eſt obſervatum per ſingulas Seſsiones, hunc in modum: *Sacroſancta Oecumenica & Generalis Tridentina Synodus in Spiritu Sancto legitime congregata, Præſidentibus in ea Apoſtolicæ Sedis Legatis, &c.* Sub *Julio Tertio* ejus vice præfuerunt *Marcellus* Cardinalis *Creſcentius* Legatus Apoſtolicus; *Sebaſtianus Pighinus*, Sipontinus Archiepiſcopus; & *Aloyſius Lippomanus*, Veronenſis Epiſcopus. Sub *Pio* IV. ejus locum in Synodo tenuerunt *Hercules Gonzaga* Cardinalis Mantuanus, *Jacobus* Cardinalis *Puteus*, *Stanislaus* Cardinalis *Oſius*, Vvarmienſis in Polonia Epiſcopus, *Hieronymus* Cardinalis *Seripandus*, *Ludovicus* Cardinalis *Simonetta* & *Marcus Siticus* Cardinalis *Altempſius*, Apoſtolici de Latere Legati. Cardinali Mantuano demortuo in Legati Præſidiſque munere ſuffectus eſt *Joannes* Cardinalis *Moronus*, Præneſtinus Epiſcopus: in defuncti vero *Seripandi* locum *Bernardus* Cardinalis *Navagerius* ſubſtitutus eſt.

V. Pontificii Legati prærogativa ſuffragii potiti cuncta proponebant, quæ in deliberationem mittebantur. Sed cum decima ſeptima Seſſione quæ ſub *Pio IV.* prima fuit, particula, *Proponentibus Legatis*, Decreto fuiſſet appoſita, magnas eas contentiones excitavit, ex parte præſertim Hiſpanorum Antiſtitum qui eam ob novitatem impugnabant, & quod calumniæ pateret, ac violatæ vel certe imminutæ libertatis Concilii augmentum videri Hæreticis poſſet. Unde illius inductionem acriter poſtulabant, ut refert *Palavicinus* Lib. 15. Cap. 16. Lib. 16. Cap. 6. Sed ea tamen a Synodo cum totius Decreti tenore approbata, quatuor dumtaxat Patribus diſſentientibus retenta eſt. Non minor fuit de titulo Synodi concertatio; Nam *Baccius Marcellus* Epiſcopus *Feſularus* & alii quamplurimi, ſingulorum Decretorum titulo addi volebant hæc verba *Univerſalem Eccleſiam repræſentans* a Conciliis Conſtantienſi

& Ba-

& Basileensi usurpata. Obstiterunt Legati aliique Patres speciosis rationibus: 1. Quod titulus ille novus esset, nec ab antiquioribus Conciliis usurpatus ante Constantiense, quod eam inscriptionem peculiari quadam ratione adhibuerat ad tollendum dubium quod moveri potuisset, an Ecclesia diuturno Schismate discissa, integra repræsentaretur a Concilio, adeoque vim haberet, qua per sua Decreta rursus ad unitatem ipsam reduceret. Nec in ipsa quidem Synodo Constantiensi hanc inscriptionem fuisse omnibus Decretis appositam, sed iis dumtaxat, quibus majoris momenti confecta negotia; cum scilicet in contendentes de Pontificatu actum est ac pronunciatum, & novæ Hæreses proscriptæ. 2. Quod ea inscriptio supervacanea esset, cum idem significarent hæc verba, *Universalis & Oecumenica Synodus*. 3. Quod ea inscriptio Lutheranorum obtrectationibus exponeretur, adeoque illi tempori non esset opportuna, maximeque Synodi initiis adhuc Patrum numero infrequentis, & Principum Oratoribus destitutæ. 4. Quod Summi Pontificis modestiam Synodum imitari deceret, qui magnificis titulis omissis, humiliorem elegit *Servi Servorum Dei*. Potissima autem ratio ob quam Legati eam inscriptionem rejecerunt, ea fuit, quam in Synodicis quidem Congregationibus dissimulavere, sed quam aperuere Pontifici, ut constat ex *Farnesii* literis quinta Januarii 1546. datis, quod scilicet metuerent, ne hac Epigraphe admissa plurimi Patrum ea quoque verba addi postularent, quæ in Synodis Basileensi & Constantiensi illi fuerunt adjecta: *Quæ Synodus a Christo immediate potestatem habet; cui quilibet cujuscumque status vel dignitatis, etiamsi Papalis existat, obedire tenetur*. Opinionum certamen componere conatus est *Scripandus* Ordinis Augustiniani Prior Generalis, non agi, inquiens, an esset perpetuo excludenda illa inscriptio, sed an seponenda ad commodiora tempora, ad florentiorem Concilii statum, & ad Sanctiones adeo præcelsas, ut earum frontem illius epigraphes majestas deceret. Nec tamen ita sedata est illa contentio, ut non identidem usque ad extrema Concilii tempora redintegrata sit.

Ordo agendorum in Concilio.

VI. Res decernendæ, sive Fidem, sive Reformationem spectarent, in privatis primum Patrum & Theologorum Cœtibus discutiebantur, disceptabantur, & Decreta, Canonesque præformabantur, deinde in Congregatione Generali Patrum universorum ad examen revocabantur, omnibus libere suffragantibus, & quod videretur objicientibus, emendabantur, si res ita postularet, ac in eam formam redigebantur, quæ omnibus, aut certe frequentioribus placeret; Tandem in publica & solemni Sessione, consuetis cæremoniis Patribusque viritim suffragantibus comprobabantur ac promulgabantur. Primis in congressionibus disputatum acriter fuit, an a Dogmatum examine ac diffinitione inchoandum esset, an vero a Reformatione. Postremum illud optabat Imperator, quippe identidem a Germania, & ab ipsis Hæreticis postulatum, quorum exulcerarentur animi, si a Decretis Fidei inciperetur. Legati vero Pontificii, & qui ipsis adhærebant a dogmatum tractatione inchoandum censebant, his rationibus freti: Quod prioribus Conciliis hæc observata sit consuetudo: quod primus locus argumentis dignioribus debeatur, qualis est Fides collata cum Virtutibus Moralibus, ad quas spectat morum emendatio: Quod salutis fundamentum sit Fides, & a fundamento, non a tecto ædificium sit inchoandum: Quod urbe ab hostibus obsessa, hostes prius profligandi sint, quam cives corripiendi, ne eadem ipsa brachia verberentur, quorum nervis dimicandum est: Quod stultum videatur actorem se reum sponte constituere, relictis interim perduellibus, eorumque tamquam Judicum censuræ se submittere: Quod denique publicæ incolumitatis studio non ducuntur, qui morbis levioribus curandis intenti, pestem grassari sinunt cum immedicabili populorum pernicie. Germani vero, & qui in ipsorum sententiam iverunt Antistites hac ratione potissimum afficiebantur, quod hæc agendi ratio revocandis in Ecclesiæ gremium errantibus fratribus conducibilior esset, aut certe eorum calumniis in Ecclesiam Catholicam refellendis: Nec ullum librum ad convincendos Hæreticos aptiorem existimarent illo, in quo Lex Christi legeretur operum characteribus scripta in ipsis Catholicæ Religionis Custodibus. At præcipua ratio quæ Pontificem & Legatos ad protrahendam reformationem movebant, metus erat ne Sacra Synodus hanc ab Aula Romana inchoaret, & potestatem suam supra Pontificem efferret, ut fuse *Palavicinus* exponit lib. 6. cap. 7. Tandem Patres inter & Legatos convenit, ut fidei ac reformatio-

nis

nis tractatio conjungeretur. Huic sententiæ magnum pondus addidit *Thomæ Campegii* Feltrensis Episcopi auctoritas & suffragium. Displicuit primum Pontifici, qui graviter succensuit Legatis, quod mandata ipsis tradita de reformatione postponenda prætergressi essent; sed tandem hanc agendi rationem probavit, Legatorum audita defensione.

Jus suffragii Religiosorum Ordinum summis Moderatoribus concessum.

VII. Post Episcopos jus suffragii Religiosorum ordinum Præfecti habuerunt. Id privilegii ipsis servatum est, quibusdam Episcopis repugnantibus. Religiosis favebat antiqua possessio in Lateranensibus Conciliis, Lugdunensibus, Constantiensi, Basileensi, Florentino, usu firmata. Favebat & Septimæ Synodi generalis exemplum, cujus in secunda Actione Monachi pariter ad suam sententiam proferendam vocati sunt; & in Actione quarta Archimandritæ & Hegumeni una cum Episcopis sua nomina decretis Fidei subscripserunt; Ideo consuetudo obtinuit, ut Abbates, cum inaugurantur, sese jurejurando obstringant, ut Concilio intersint, ubi a Pontifice advocantur. Et *Paulus tertius* Diplomate suo convocaverat *omnes ex omnibus locis tam Patriarchas, Archiepiscopos, Episcopos, & Abbates, quam alios quoscumque, quibus Jure aut privilegio in Conciliis generalibus residendi, & sententias in eis dicendi permissa potestas est*. Synodo tamen visum est, ut trium Casinensium Abbatum concors sententia unius dumtaxat suffragii vim haberet, quippe unius integri Ordinis personam gerentium. *P. Didacus Lainius* Societatis Jesu Præpositus generalis, in Synodum sub *Pio quarto* admissus est anno 1562. Quod se invitis Patribus in conventum intruserit, simulque conatus fuerit Summis Monasticorum Ordinum Præsulibus anteire, putida calumnia est. „ Ingressus enim est ad „ ferendum suffragium in generali cœtu, nemine obsistente, & potius rogantibus Patri- „ bus, & jussu Pontificis, & pro eo quod ex veteri consuetudine debebatur Supremis „ Religiosorum Ordinum moderatoribus. Dubitatum quidem fuit de loco, qui a magi- „ stro cæremoniarum ipsi tribuendus esset, nimirum, an infra reliquos Generales Ordi- „ num moderatores, cum illius Ordo esset omnium novissimus; an supra, quia esset „ Ordo Clericorum qui Monachis præferuntur. Cupivit dumtaxat ut Societas Jesu tam- „ quam Ordo Clericorum agnosceretur: cæterum modestiæ pacisque studio animum præ „ se tulit extremi subselli cupidum, & reipsa extremum locum petiit. Sed a Lega- „ tis, cum alicujus ante acti Concilii exemplum non suppeteret, quippe quod hic „ Regularium Clericorum Ordo, qui latissime jam per Christianorum Ethnicorumque Pro- „ vincias cum uberrimo animarum fructu protendebatur, post ultimum Lateranense or- „ tus fuisset; locus illi extra ordinem sejunctus a reliquis Religiosis Præsulibus datus „ est, quo ibi post illos absque Clericorum præjudicio sententiam diceret. „ Id constat ex legitimis tabulis, quibus & Legati, & qui Concilio a Secretis erat, subscripsere Kalendis Novembris anno 1562. & ex literis Cardinalis *Borromæi* ad Legatos diebus 20. Augusti, & 1. Septembris ejusdem anni datis, & a *Palavicino* laudatis libro 19. cap. 2. nec-non ex Actis *Paleotti*. Ex quibus *Petri Suavis Polani* calumnia in religiosissimum doctissimumque Virum refellitur ac dissipatur. Episcoporum absentium Procuratoribus Jus suffragii datum non fuit, quamvis Pontifex Germanorum Præsulum Procuratoribus id suo diplomate indulsisset, sed visum non est Legatis illud promulgare, ne aliarum regionum Antistites ad æmulationem excitarentur. Id in causa fuit *Dominico Soto* Ordinis FF. Prædicatorum Theologo Hispano, qui ab Ordinis nostri Generali Vicario domesticis comitiis alibi detento suffectus erat, suffragandi facultas concessa non fuerit, quamvis ob insignem viri pietatem & eruditionem ad privilegium istud ipsi impertiendum Legati maxime propenderent.

P. Lainez Societatis Jesu Præpositus Generalis a calumnia vindicatur.

A R

ARTICULUS II.

De Gestis Sessione 1. 2. 3. & 4. Sacræ Synodi Tridentinæ.

Acta Sessionis primæ.

I. SAcris ritibus, solemnique Supplicatione præmissa, habitaque oratióne a *Cornelio Musso* ex FF. Minorum Ordine Episcopo Bituntino, de qua *P. Suavis & Palavicinus* lib. 5. cap. 18. pro suo quisque studio, ille acerbius, hic indulgentius, judicant; apertum est Concilium, Dominica tertia Adventus Domini, die 13. Decembris *S. Luciæ* Virgini & Martyri sacra anno 1545. In primo illo consessu lecta est admonitio atque adhortatio Legatorum Sedis Apostolicæ ad Patres, ut habetur in Actis editis, quamvis *Palavicinus* eam ad alteram Sessionem habitam die septima Januarii anni 1546. referat.

Acta Sessionis secundæ.

II. Secunda illa Sessione, Sacris operatus est Episcopus Castelli-Maris: Concionem habuit Episcopus *S. Marci*. Decretum editum est de modo videndi, & aliis in Concilio servandis. Declaratum est, ex qualicumque sedendi seu ferendi suffragium ordine aut forma, nihil cuique Juris accessurum aut detractum iri. Decretum ab omnibus comprobatum, cum hac exceptione, qua *Guillelmus a Prato* Claromontanus Episcopus petiit; ut eo loco, quo preces pro Imperatore cæterisque Principibus generatim injungebantur, Rex Galliæ expresse nominaretur, quemadmodum in Pontificiis literis de Synodo nominatim appellatus fuerat, cæteris Principibus in communi tantum designatis. Id tamen Patres non concessere, ad aliorum Principum, ac præsertim Regis Romanorum æmulationem vitandam: Et plurimum valuit ad Gallos ab incepto dimovendos communis Ecclesiæ consuetudo, quæ Sacro Parasceves die nullum sæcularem Principem in publicis precibus præter Imperatorem nominat.

Acta Sessionis tertiæ.

III. Sessione tertia, die quarta Februarii celebrata, cum Panormitanus Archiepiscopus Sacris operatus esset, Orationem habuisset Magister *Ambrosius Catharinus* Ordinis FF. Prædicatorum, Legatis visum est Fidei, morumque Sanctiones protrahendas, donec frequentior esset Synodus: sed ne nihil actum videretur, Symbolum Fidei velut rerum diffiniendarum *principium*, in quo omnes qui fidem Christi profitentur *necessario* conveniunt: & *fundamentum firmum & unicum, contra quod portæ inferi nunquam prævalebunt*, totidem verbis quibus in omnibus Ecclesiis legitur, Sacra Synodus expressit, Toletanarum, aliarumque Synodorum exempla secuta. Hujus Decreti de Symbolo Fidei præmittendo auctor fuit *Petrus Bertanus* Phanensis Episcopus ex Ordine FF. Prædicatorum assumptus, postea ob eximiam doctrinam & virtutem Cardinalitiis Infulis ornatus.

Acta Sessionis quartæ.

Decretum de Libris Canonicis & Traditionibus.

IV. Sessione quarta, die octava Aprilis celebrata, cum Sacris operatus esset *Salvator Alexius*, Turritanus Archiepiscopus, Generalis Ordinis Servorum Præses Orationem habuisset, Decretum de Libris Canonicis, & Traditionibus editum est. *Omnes Libros tam Veteris quam Novi Testamenti; nec-non Traditiones ipsas, tum ad Fidem, tum ad Mores pertinentes, tamquam vel ore tenus a Christo, vel a Spiritu Sancto dictatas, & continua successione in Ecclesia Catholica conservatas, pari pietatis affectu ac reverentia* Sacra Synodus se suscipere ac venerari declaravit. Adscripsit eidem Decreto Sacrorum Librorum Indicem: Tum singulis recensitis juxta Concilii Carthaginensis III. Canonem 47. *Innocentii I.* Epistola 3. *S. Augustini* Lib. 15. De Civitate Dei & Lib. 2. De Doctrina Christiana, Cap. 8. *Gelasii* I. in Romana Synodo Indices, adjectum est Anathema hunc in modum: *Si quis autem Libros ipsos, cum omnibus suis partibus, prout in Ecclesia Catholica legi consueverunt, & in veteri vulgata Editione Latina habentur, pro Sacris & Canonicis non susceperit, & Traditiones prædictas prudens & sciens contempserit, Anathema sit.*

In Privatis Cœtibus disceptatum fuit an per novum examen fieri deberet Sacrorum utriusque Testamenti Librorum comprobatio. Cardinalis *A Monte* Legatus, Cardinalis *Pacecus*, & alii novum examen repudiabant, res a prioribus Conciliis definitas retractandas non esse asserentes, secundum *S. Leonis & Gelasii I.* Summorum Pontifi-

cum

cum documentum: nec præbendam esse Lutheranis occasionem gloriandi, quod suis argumentationibus suspectas falsitatis superiorum Conciliorum definitiones Catholicis reddidissent. *Cervinus* Cardinalis S. Crucis, & *Polus* Cardinalis Tridentinus, & alii novam discussionem postulabant, non ad quærendam, de qua nemo Catholicorum dubitabat, sed ad confirmandam, & tuendam ab Hæreticorum objectionibus veritatem. Existimationis enim plurimum Concilii Decretis accessurum censebant, ubi universæ Nationes audirent Hæreticorum rationes ab eo discussas & confutatas. Alioquin eam quam Patres appellarent venerationem antiquitatis, ab aliis vocatum iri responsionis inscitiam ac impotentiam. Vicit posterior illa sententia.

In Sacrorum Librorum Indice Librum *Baruch* nominatim recensuit Sacra Synodus, quamvis a Laodiceno & Carthaginensi Conciliis, Romanisque Pontificibus *Innocentio* I. & *Gelasio* I. cæteris connumeratus non fuisset. Non tamen ob eam dumtaxat rationem in Librorum Canonicorum Indice conscriptus est, quod in Ecclesia ex eo Lectiones recitentur, ut scribit *P. Suavius*, sed quod Synodi Florentinæ Latini Patres cum *Eugenio* IV. post Græcorum discessum Florentiæ manentes, in Sacrorum Voluminum Syllabo Librum *Baruch* reposuissent, freti veterum Patrum auctoritate, qui illum tamquam sacrum, unumque Opus cum Prophetia *Jeremiæ*, cujus Amanuensis erat, agnoverunt, scilicet *Clementis Alexandrini* Lib. 1. Prædagogi cap. 10. *S. Basilii* Lib. 4. contra Eunomium, *Joannis Chrysostomi* Oratione *Quod Christus sit Deus*, & ex Latinis *S. Cypriani* Libro de Oratione Dominica, & Lib. 2. contra Judæos, cap. 5. & aliorum. Necessarium porro visum est Tridentinis Patribus Librum illum nominatim recensere, quod ab aliquo etiam Catholicorum in dubium revocaretur, scilicet a *Joanne Driedone*, Lib. 1. De Scripturis & Dogmatibus Ecclesiasticis, cap. ultimo.

Quod Traditiones spectat, difficultatem passi sunt Patrum nonnulli, circa illa Decreti verba: quibus Scripturas Sacras ac Traditiones *æquali pietatis ac reverentiæ affectu* recipiendas declaratur. *Bertanus* Phanensis Episcopus hanc æquationem non probabat ante solemnem Sessionem. Quamquam enim (inquiebat) a Deo ambæ procedant, quod cuique veritati commune est, non sequitur quod pari veneratione excipiendæ sint: alias sequeretur quæcumque vera sunt, perinde ac Sacras Literas veneranda esse. Addebat, noluisse Deum tantam impertiri Traditionibus firmitatem, cum aliquæ desierint, adeoque nec tantam pariter venerationem. Respondit Bituntinus, cui major pars Patrum consensit: Quamcumque veritatem a Deo revera procedere, non tamen quodcumque verum esse Dei verbum; proinde pari cultu cum verbo Dei habendum non esse. At vero tam Traditiones quam Scripturas Sacras esse Dei verbum, ac prima Fidei principia, sed solum secundaria quadam conditione distincta, quod istæ in codicibus scriptæ permanserint, illæ vero tantum in cordibus: istarum, illarumque veritatem esse immutabilem; sed e converso Leges esse æque mutabiles; in utrisque, ut apparet in Circumcisione & aliis ritibus Veteris Testamenti: Ideo Decreti verbis parem illam Fidelium erga utrasque reverentiam restringi ad Traditiones *continua successione in Ecclesia Catholica conservatas*. Acerbius in hujusmodi æqualitatem invectus est *Naclantus* Clodiensis Episcopus, dixitque eam sibi impiam videri; nec obstare Decretum quod proferebatur velut Florentinæ Synodi, quod nihil ad eam spectat; cum postrema ipsius Sessio habita fuerit anno 1439. Decretum vero sit editum Februarii anno 1441. Id per horrorem admirationemque Patrum auditum. Pacensis & Britinoriensis Antistites dictum audacius execrati sunt; atque ut puniretur postularunt. Primus Legatorum advocandos Theologos dixit, qui audito Decreto, & Clodiensis Episcopi rationibus, ea de re Judicium ferrent. Tum Clodiensis reposuit, Se Decretum integrum impietatis non accusasse, sed aliquas dumtaxat ipsius voces, impii nomine haud hæreticum intellexisse, sed inhumanum, quatenus nimis ponderosum onus nobis imponat. Denique rationibus victus, omniumque vocibus objurgatus, professus est se reverenter consensurum Decreto, quod tanti Cœtus auctoritas comprobasset; & in Sessione solemni, cum Patrum suffragia rogarentur, non est usus voce consueta, *Placet*, sed, *Obediam*. Ita refert *Palavicinus* Lib. 6. Cap. 16.

Inanis ac temeraria P. Suavis observatio.

A plerisque observatum refert *P. Suavis*, Decretum illud quatenus Traditiones spectat,

ctat, nec magni esse momenti, nec strictæ admodum obligationis. Quorsum enim (inquiebant) recipiendas esse Traditiones statuitur, si non declaretur, quænam illæ sint, nec regula proponatur qua dignosci possint? Quod Synodus non præstitit. Præterea, illi solum Anathema dixit Synodus, *qui Traditiones prædictas sciens & prudens contempserit*. Itaque Legi minime refragaretur (inquiebant) qui reverenter eas omnes rejiceret. Verum observatio illa quam *Suavis* comprobat, inanis ac temeraria est. Dum enim Sacra Synodus pronuntiaverit, *Omnem salutarem veritatem, & morum disciplinam contineri in Scripturis Sanctis, & sine scripto Traditionibus, & utrasque pari pietatis affectu ac reverentia suscipiendas ac venerandas*, tam non possunt salva reverentia, quæ ipsis debetur ullo modo rejici Traditiones, quam Libri Veteris aut Novi Testamenti. At cum Traditionum pleræque ritus aut morum disciplinam spectent, in quas interdum ex ignorantia vel imbecillitate peccatur absque sacrarum hujusmodi Legum & observantiarum contemptu, noluit Synodus quoscumque earum violatores Anathemate ferire, sed tantum protervos contemptores, qui se ad eas servandas minime obstringi profitentur, & qui eas velut humanas adinventiones, aut superstitiosas observantias abjiciunt & conculcant, cujusmodi sunt Hæretici: Sicut graviori pœna plectuntur perduelles, qui Leges Principum conculcant, & fideles subditi, qui Leges ipsas, quas reverentur interdum ex imbecillitate violant. Traditiones porro singulatim enumerare in hocce Decreto, neque tempus, neque opportunitas patiebantur, sed Ecclesiæ judicio in his dignoscendis standum esse Sacra Synodus supponebat. Decretum itaque Septimæ Synodi Œcumenicæ imitata est, quo Traditiones generatim acceptæ sunt & commendatæ, non particulatim recensitæ & explicatæ.

V. Abusus circa Sacras Literas emendati.

V. In eadem Sessione de Reformationis negotio agi cœptum. A Sacrarum Literarum corruptelis & abusibus ductum est exordium. Quatuor circa illas abusus præcipue observati. Primus erat tanta Versionum varietas, qua divini verbi veritas reddebatur incerta. Huic malo remedium adhibitum est, unica ex cunctis Versionibus Latinis tamquam legitima constituta, quæ maximam obtinebat auctoritatem ex Ecclesiæ usu communi. Statuit itaque Sacra Synodus & declarat, *Ut Vetus & Vulgata Editio, quæ longo tot sæculorum usu in ipsa Ecclesia probata est, in publicis lectionibus, disputationibus, prædicationibus, & expositionibus, pro authentica habeatur, ut nemo illam rejicere quovis prætextu audeat vel præsumat.* Quo Decreto cum Textu Hebraico vel Græco Veteris aut Novi Testamenti, aut cum Versione Græca 70. Interpretum, Vulgata non comparatur, nec illi auctoritatem derogat his verbis Sancta Synodus; nec ea ratione pronuntiat authenticam, quasi nulla ex parte mendosa sit, aut ex ipsis Fontibus emendari non possint leviora quæ in ipsa occurrunt menda. Sed quod nullis erroribus ad Fidem aut Mores pertinentibus contaminata sit, ac præterea in eadem nec fraus, nec aperta sit a primitivo Textu in præcipuis saltem illis capitibus discrepantia, nec ulla secum ipsa repugnantia; ac proinde reliquis *Editionibus* seu Versionibus *Latinis* anteponenda sit. Nihil aliud voluisse Patres, testatur *Andreas Vega* ex Ordine Minorum Theologus doctissimus, qui Concilio adfuit inter Theologos Consultores, & hec sibi fuisse a Cardinali S. Crucis *Marcello Cervino* altero ex Legatis & Præsidibus Concilii significatum, quod eo adhuc vivente idem *Vega* vulgavit Lib. 15. *De Justificatione* Cap. 9. Idem asserunt *Melchior Canus* Canariensis Episcopus, qui paucis post annis adfuit Concilio sub *Julio* III. Lib. 2. *De Locis Theologicis*, Cap. 13. Conclusione 1. & *Didacus Payva ab Andrada*, qui sub *Pio* IV. ibidem adfuit, in Defensione Vulgatæ, Lib. 4. & utrique sciscitari licuit a pluribus Patrum qui Decreto condendo sub *Paulo* III. interfuerant, quænam mens illorum Synodique fuisset. Idem licuit *Genebrardo*, qui eadem ætate vixit, & eodem modo Decretum interpretatur, Præfatione in Opera *Origenis* ad *Carolum* IX. Regem Christianissimum. Sed ea de re plura legi possunt in Dissertatione nostra De Vulgata Versione, & in ejusdem Apologia. Nec tamen dissimulandum, Theologos Romæ degentes, quibus Pontifex in tractandis argumentis Concilium spectantibus utebatur, cum mentem variis objectionibus sæpius auditis, seu lectis, adversus varios Vulgatæ Versionis locos occupatam gererent, nec Theologorum Tridentinorum rationes accepissent, aut sensum hujus Decreti

Vulgata Versio Latina authentica.

creti exploratum haberent, illud acriter initio improbasse, objicientes multa Vulgatæ menda, nec Amanuensibus, neque Typographis adscribi posse: ac certe debuisse in Decreto denuntiari eam esse recognoscendam, & emendandam: Tantumque ea de re obmurmuratum est, ut deliberatum fuerit de illius Decreti Editione tantisper retardanda, dum nonnullis adjectis emendaretur: quod tamen elevaturum esse existimationem Synodi, & ansam Hæreticorum irrisionibus præbiturum conclamabant. Id constat ex Literis *Farnesii* Cardinalis ad Legatos 17. Aprilis 1546. & *Maffei* qui a Secretis erat Pontifici, ad Cardinalem S. Crucis *Cervinum*, Legatum alterum, eadem die scriptis, aliisque laudatis a *Palavicino Lib. 6. cap.* 17. quibus a Legatis responsum est, & abunde factum satis.

VI. Alter abusus erat mendorum copia, quæ Sacra Biblia tam Latina, quam Græca & Hebraica deformaverat. Cui Synodus occurrit, decernendo, *Ut post hæc Sacra Scriptura, potissimum vero hæc ipsa vetus & Vulgata Editio, quam emendatissime imprimatur.* *Sacrorum Bibliorum editio.*

VII. Tertius abusus erat, Typographorum vitium, qui Sacras Scripturas ex corruptis exemplaribus edebant, & pravas interpretationes adjiciebant. Huic vitio Synodus remedium adhibuit, Sacrorum Librorum editione Typographis interdicta, nisi obtenta ab Ordinariis facultate, Auctorumque nomine Libris apposito, Anathemate, mulcta pecuniaria, aliisque ex arbitrio pœnis in hujus Decreti violatores sancitis. Hujusce generis mulctam improbarunt Archiepiscopus Panormitanus, & Asturiensis Episcopus, causati, Ecclesiæ non licere Laicis pecuniæ mulctam irrogare, proinde infligendas pœnas animis solum puniendis accommodatas, ut Anathemata: sed quoniam postrema Synodus Lateranensis mulctam similem in simili specie irrogaverat, & ita ferebat in plerisque locis Ecclesiæ Consuetudo; & indictio mulctæ in pios usus expendendæ ad pœnarum canonicarum ordinem revocari posse videbatur, non minus quam carcer, flagella, jejunia: nec dubium erat quin Ecclesia hominibus ditioni suæ temporali subditis mulctas pecuniarias, aliasque pœnas temporales irrogare posset; in aliis vero plerisque locis ex consuetudine id Juris haberet Ecclesia, non invidentibus Principibus Laicis; Concilio visum est, ut mulcta pecuniaria, quam avari Typographi magis interdum timerent quam Excommunicationem, ipsis tamquam frænum imponeretur, quo a Bibliorum corruptorum, aut Interpretationum, vel Notarum pravarum, Auctorumque nomen non præferentium, & quorum, quarumve editionem Ordinarii non permisissent, editione aut publicatione prohiberentur. Id constat ex Actis *Massarelli*, qui Synodo fuit a Secretis, ejusque Diario Cœtus peculiaris coram *Cervino* Legato die 13. Martii, ut refert *Palavicinus* Lib. 6. Cap. 12. *Leges Typographis imposita.*

VIII. Quartus abusus erat, quod suo quisque sensu & arbitratu Divinas Scripturas interpretaretur, & in alienos pravosque sensus frequenter detorqueret. Quamobrem Synodus *Ad coercenda petulantia ingenia decernit, ut nemo suæ prudentiæ innixus, in rebus fidei & morum ad ædificationem Doctrinæ Christianæ pertinentium, Sacram Scripturam ad suos sensus contorquens, contra eum sensum quem tenuit & tenet Sancta Mater Ecclesia, cujus est judicare de vero sensu & interpretatione Scripturarum Sanctarum, aut etiam contra unanimem consensum Patrum, ipsam Scripturam interpretari audeat, etiamsi hujusmodi interpretationes nullo umquam tempore in lucem edendæ forent: Qui contravenerint, per Ordinarios declarentur, & pœnis a Jure statutis puniantur.* Haud nova est lex illa Tridentinæ Synodi, sed solum illius explicatio quod ex natura Fidei Christianæ seipsum intrinsecus nefas est. Secuta enim est Synodum Toletanam decimam quæ tam dicentem: *Quidquid creditur contra SS. Patres, intelligitur aberrare a recta Regula Fidei.* Secuta est *Vincentium Lirinensem*, qui multa in eam sententiam differit in Commonitorio adversus Hæreses & inter alia hæc habet: *Invecti sumus in Nestorii sceleratam præsumptionem, quod Sacram Scripturam se primum & solum intelligere, & omnes eos ignorasse jactaret, quicumque ante se Magisterii munere præditi Divina Eloquia tractavissent: totam postremo etiam nunc errare & semper errasse Ecclesiam, quæ (ut ipsi videbatur) ignaros erroneosque Doctores & secuta esset, & sequeretur.* Institit & *S. Aug.* vestigiis, Lib. 2. adversus *Julianum* scribentis: *Qui Sancta rejecit, fatetur se universam Christi Ecclesiam rejicere.* Nec tamen *Regula de Sacra Scriptura interpretatione.*

men libertatem hoc Decreto Synodus ademit Viris Eruditis novas Scripturæ Sacræ expositiones depromendi, modo Ecclesiæ sensui, & Patrum universitati atque consensioni non repugnent, in rebus tum Fidei, tum Morum. Neque aliud voluit *Cajetanus* Cardinalis initio suorum Commentariorum in Genesim scribens: *Non enim alligavit Deus expositionem Scripturarum Sacrarum priscorum Doctorum sensibus, sed Scripturæ ipsi integræ sub Ecclesiæ Catholicæ Censura: alioqui spes nobis & posteris tolleretur exponendi Scripturam Sacram, nisi transferendo (ut ajunt) de libro in quinternum.* Quæ ad *P. Suavis* objectiones refellendas observare operæ pretium fuit, asserentis a Concilio fuisse præscriptam & coarctatam rationem intelligendi Dei verbum, & in Confessibus occasionem aliter loquendi fuisse datam a *Cajetani* doctrina, qui asseruit, Novos Scripturæ sensus repudiandos non esse, ubi cum illius locutione concordant, nec alieni sunt a Fidei dogmatibus, Morumque disciplina.

P. Suavis objectio confutata.

IX. Postremus abusus erat, quo nonnulli Sacrarum Scripturarum verba & sententias *ad profana quæque* detorquebant, *ad scurilia scilicet, fabulosa, vana, adulationes, detractiones, superstitiones, impias & diabolicas incantationes, divinationes, sortes, libellos etiam famosos.* Ad hanc autem irreverentiam tollendam prohibet Sacra Synodus, ne quisquam deinceps *quomodolibet verba Scripturæ Sacræ ad hæc & similia audeat usurpare*, utque hujusmodi *temeratores & violatores verbi Dei juris & arbitrii pœnis per Episcopos coerceantur.*

X. Objicit *Gentiletus:* Decreto Sessionis tertiæ, quo Symbolum Nicænum recitatum est, & in Acta Concilii relatum, Religionis quam Reformatam falso vocant, Professores se tueri posse adversus eos, qui ipsis hæreseos crimen impingunt. *Negamus enim* (inquit) *posse Nos pro Hæreticis haberi, ex ejus Decreti Sententia, cum recipiamus & credamus omnes Articulos illius Symboli.*

Respondetur objectionibus Gentileti adversus Decreta Sessionis Quartæ.

Respondetur, Hanc rationem ineptissimam esse, ex qua sequeretur, neque Pelagianos, neque Nestorianos neque Eutychianos, neque Monothelitas Hæreticos fuisse, cum Nicænum Symbolum ultro reciperent, & Anabaptistas, Independentes, Arminianos non posse pro Hæreticis haberi, quos tamen ipsæ Religionis Pseudo-Reformatæ Synodi ut hæreticos damnarunt; siquidem & veteres illi, & novi Sectarii Nicænum Symbolum se recipere, & omnes illius Articulos se credere profitebantur, & profitentur. Sequitur secundo, Romanæ Communionis homines Hæreticos non esse, siquidem & ipsi Nicænum Symbolum profitentur: nullumque de Articulis Fidei in eo finitis & comprehensis inter nos, segregesque Calvinianæ Superstitionis fratres controversia est, ut istius Partis doctissimi quique viri fassi sunt, & scriptis consignarunt. A Schismate ergo non possunt se purgare qui ab Ecclesia Catholica secesserint, nec ab Hæresi, in quam Schisma pertinax semper degenerat. Tertio, si Nicænum Symbolum unica sufficiensque tessera est, qua Fideles ab Hæreticis dignoscantur, cur ipsi novam fidei Confessionem ediderunt? Quarto, si Catholici sunt habendi, qui Nicænum Symbolum profitentur, qualitercumque de aliis dogmatibus sentiant, quidquid a Deo Ecclesiæ revelatum est, quidquid a Christo prædicatum hominibus, quidquid in Libris Canonicis scriptum, non pertinet ad Fidem, cum Symbolum Nicænum hæc omnia non complectatur, sed præcipua dumtaxat & primaria Fidei capita, non omnia & singula. Denique ostendant Calviniani suæ Confessionis Articulos omnes singillatim in Symbolo Nicæno.

XI. Objicit idem Auctor, Tridentinos Patres Sessione 4. omnes Traditiones & Cæremonias in Ecclesia Romana receptas, & observatas Scripturæ Sacræ auctoritati exæquare. Sed, inquit, si B. Augustino fides adhiberetur, non tanti fierent. Ille enim asserit, *In Sacra Scriptura perspicue contineri quidquid ad Fidem & ad Mores recte vivendi pertinet*, (lib. 2. De Doctrina Christiana, cap. 9.)

Respondetur id esse falsissimum. Non enim de cæremoniis omnibus in Ecclesia usurpatis, & ad divini cultus ornatum atque majestatem spectantibus loquitur Sacra Synodus in Decreto Sessionis 4. sed de illis dumtaxat, *quæ ipsius Christi ore ab Apostolis acceptæ, aut ab ipsis Apostolis, Spiritu Sancto dictante, quasi per manus traditæ, ad nos usque pervenerunt:* de Traditionibus, inquam, *tum ad fidem, tum ad mores pertinentibus, quas tamquam vel ore tenus a Christo, vel a Spiritu Sancto dictatas, & continua successione*

cessione in Ecclesia Catholica conservatas, pari pietatis affectu ac reverentia, ac sacros omnes Libros Veteris & Novi Testamenti suscipit ac veneratur. Locum vero *S. Augustini* a *Gentileto* & aliis Scriptoribus Heterodoxis laudatum, nihil adversus Traditionum auctoritatem a Tridentina Synodo assertam conficere, ostendimus Dissertatione 16. in Historiam Ecclesiasticam Sæculi 11. §. 15. & in tota passim Dissertatione Apostolicæ Catholicæ Romanæ Ecclesiæ dogma de necessitate & auctoritate Traditionum ex *S. Augustino* & aliis Patribus vindicamus.

At, inquit *Gentiletus*, veteres Canones postulant ut multæ res concurrant, antequam probetur aut recipiatur aliqua Traditio. Primum, ut ab universo orbe Christiano ab initio primitivæ Ecclesiæ, recepta & probata fuerit, secundum regulam ex *S. Augustino* desumptam, & relatam Canone *Illa autem*. Dist. 12. cujus in eam sententiam verba sunt: *Quæ non scripta, sed tradita custodimus, quæ quidem toto terrarum orbe observantur, datur intelligi vel ab ipsis Apostolis, vel ex Plenariis Conciliis, quorum est in Ecclesia saluberrima auctoritas, commendata atque statuta retineri; sicut id quod Domini Passio & Resurrectio, & Ascensio ad Cœlum, & Adventus Spiritus Sancti anniversaria solemnitate celebrantur; & si quid aliud tale occurrerit, quod servetur ab universa quacumque se diffundit Ecclesia. Alia vero quæ per loca terrarum, regionesque variantur, totum hoc genus rerum liberas habet observationes.* Deinde ut approbetur aliqua Traditio, necesse est ut nulli loco Sacræ Scripturæ repugnet, ut habetur in alio Canone, cujus hæc est sententia: *Scit Sancta Romana Ecclesia, quod nihil obsunt saluti credentium diversæ pro loco & tempore Constitutiones; si illis Canonica non obsistat Auctoritas.*

Respondeo, Hos Canones non admittere, hasque Regulas discernendi veras Traditiones a falsis Ecclesiam agnoscere & sequi; proinde nihil ex iis colligi posse contra Synodi Tridentinæ Decretum.

XII. Adversus Decretum de Versionis Vulgatæ Latinæ auctoritate objicit idem Auctor Canonem, *Locutio*, Dist. 38. cujus hæc sunt verba, *Locutio divinarum Scripturarum secundum cujuslibet linguæ proprietatem accipienda est. Habet enim omnis lingua quædam propria locutionum genera, quæ cum in alia transferuntur, videntur absurda.* Addit, eumdem celebrem Doctorem docere, plurimum ad Sacrarum Scripturarum notitiam multarum Versionum collationem facere, ut meliori adhæreamus. (Lib. 2. *De Doctrina Christiana*, Cap. 12.)

Respondetur, Concilii Decreto hunc non obesse Canonem, illudque Decretum a *Gentileto* mala fide referri, quasi unicam Vulgatam versionem Bibliorum esse probandam, & citra controversiam admittendam sanxerit, rejectis fontibus, id est, Textu Hebraico Veteris, & Græco Novi Testamenti, & prohibita Doctoribus Versionum cæterarum collatione. At non ea est Synodi sententia. Vulgatam cæteris dumtaxat Latinis Editionibus anteponit, & authenticam, id est, Textui primitivo consonam declarat, & ab omni errore in iis quæ fidem & morum disciplinam spectant, immunem, ad fidei controversias finiendas idoneam, quam nemo rejicere quovis prætextu audeat, vel præsumat. *Insuper eadem Sacrosancta Synodus considerans non parum utilitatis accedere posse Ecclesiæ Dei, si ex omnibus Latinis editionibus quæ circumferuntur, Sacrorum librorum, quænam pro authentica habenda sit, innotescat; statuit & declarat, ut hæc ipsa vetus, & vulgata editio, quæ longo tot sæculorum usu in ipsa Ecclesia probata est, in publicis lectionibus, disputationibus & expositionibus pro authentica habeatur; & ut nemo illam rejicere quovis prætextu audeat, vel præsumat.* Legatur Dissertatio nostra *De Vulgatæ Scripturæ Sacræ* versione, & Anticritica pro ejus defensione adversus R. P. C. F. Theologum Parisiensem.

Objicit idem Auctor adversus Decretum de regula & modo interpretandi Scripturam Sacram, Canonem *Relatum*, dist. 37. cujus hæc sunt verba; *Multa sunt verba in Scripturis Divinis, quæ possunt trahi ad eum sensum: quem sibi unusquisque sponte præsumpserit, sed non oportet. Non enim sensum extrinsecus alienum & extraneum debetis quærere, ut quoquo modo ipsum ex Scripturarum auctoritate confirmetis, sed ex ipsis Scripturis sensum capere veritatis oportet.*

Respondetur, huic Canoni plane consentaneum esse Tridentinæ Synodi decretum, *ad*

coercenda petulantia ingenia editum, ut constat ex ipsomet Canone quem laudavit, ac interpolavit, seu mala fide retulit *Gentiletus* suppressis nonnullis verbis quæ ejus causæ incommodabant, ut hæreticorum mos est. *Non enim*, inquit Canon, *sensum, quem extrinsecus adulteretis, alienum & extraneum debetis quærere aut quoquo modo ipsum Scripturarum auctoritate confirmare, sed ex ipsis Scripturis sensum capere veritatis. Et ideo oportet ab eo intelligentiam discere Scripturarum, qui eam a majoribus secundum veritatem sibi traditam servavit, ut ipse possit ea quæ recte suscepit competenter asserere.*

Objicit idem *Gentiletus* in decretum de Libris Canonicis, Synodum Tridentinam quosdam omnino apocryphos in eorum albo adscripsisse, *Ecclesiasticum* namque, & *Sapientiæ* librum, *Judith*, *Tobiam*, *Baruch*, & *Machabæos*, qui in Canonicorum numero ab Origene, & a Laodiceno Concilio non referuntur.

Respondetur, Etsi semper hi libri ab omnibus Ecclesiis in Canonicorum albo non sint conscripti, eo quod in Canone Hebræorum non extarent, ut ex *Melitonis & Origenis* indicibus ab *Eusebio* relatis historiæ Ecclesiasticæ Lib. 3. Cap. 25. Lib. 4. Cap. 28. & lib. 6. cap. 25. compertum est, ex *S. Gregorio Nazianzeno* Jambico 3. ad Seleucum, *Cyrillo Hierosolymitano* in catechesibus, ex Concilio Laodiceno, ex *S. Epiphanio* in Ancorato hæresi 8. & lib. de mensuris & ponderibus cap. 28. *S. Hilario* præfatione in Psalmos, *S. Joanne Damasceno* lib. 4. De fide ortodoxa, cap. 18. semper tamen ab Ecclesia Romana, & ab Africana, aliisque, ac tandem ab omni Ecclesia recepti sunt; ut constat ex *S. Hieronymo*, *S. Augustino*, *Innocentio I.* ex Concilio Carthaginensi 3. ex decreto Synodi Romanæ sub Gelasio & ex *Eugenio IV.* & Synodo post recessum Græcorum Florentiæ cum ipso superstite, quos Tridentina Synodus secuta est. Sane Canonem librorum Sacrorum Veteris & Novi Testamenti a Sacra Synodo Tridentina conscriptum, & ab Ecclesia Romana, cæterisque omnibus fide & communione cum ipsa confœderatis receptum, ab omnibus Catholicis recipiendum esse, probat præclara illa *S. Augustini* Regula lib. 2. " De Doctrina Christiana, *cap.* 12. Erit igitur Divinarum Scripturarum solertissimus indagator qui „ primo totas legerit, notasque habuerit, & si nondum intellectu, jam tamen lectione, „ dumtaxat eas quæ appellantur Canonicæ . . . . In Canonicis autem Scripturis Ecclesiarum Catholicarum quamplurium auctoritatem sequatur, inter quas sane illæ sint, „ quæ Apostolicas Sedes habere, & Epistolas accipere meruerunt. Tenebit igitur „ hunc modum in scripturis Canonicis, ut eas quæ ab omnibus accipiuntur Ecclesiis „ Catholicis, præponat eis quas plures graviores que accipiunt, eis quas pauciores minorisque auctoritatis Ecclesiæ tenent. Si autem alias invenerit a pluribus, alias a gravioribus haberi, quamquam hoc facile invenire non possit, æqualis tamen auctoritatis „ eas habendas puto. *Juxta hanc regulam subjicit Scripturarum canonem, cui Synodi* „ *Tridentinæ Decretum consentaneum est*. Totus autem Canon Scripturarum, in quo „ istam considerationem versandam dicimus, his libris continetur: Quinque Moysis, id „ est, Genesi, Exodo, Levitico, Numeris, Deuteronomio, & uno libro Jesu Nave, „ uno Judicum, uno libello qui appellatur Ruth, qui magis ad Regnorum principium „ videtur pertinere; deinde quatuor Regnorum, & duobus Paralipomenon, non consequentibus, sed quasi a latere adjunctis simulque pergentibus. Hæc est historia quæ sibimet annexa tempora continet, atque ordinem rerum: Sunt aliæ tamquam ex diverso ordine, quæ neque huic Ordini, neque inter se connectuntur, sicut est Job, & Tobias, & Esther, & Judith, & Machabæorum libri duo, & Esdræ duo, qui magis subsequi videntur ordinatam illam Historiam usque ad Regnorum vel Paralipomenon terminatam. Deinde Prophetæ, in quibus, David unus liber Psalmorum, & Salomonis tres, Proverbiorum, Cantica Canticorum, & Ecclesiastes. Nam illi duo libri, unus qui Sapientia & alius qui Ecclesiasticus inscribitur, „ de quadam similitudine Salomonis esse dicuntur: Nam Jesus Sirach eos conscripsisse „ constantissime perhibetur, qui tamen quoniam in auctoritatem recipi meruerunt, „ inter Propheticos numerandi sunt. Reliqui sunt eorum libri qui proprie Prophetæ appellantur, duodecim Prophetarum libri singuli, qui connexi sibimet, quoniam numquam sejuncti sunt, pro uno habentur: quorum Prophetarum nomina „ sunt hæc, Osee, Joel, Amos, Abdias, Jonas, Michæas, Nahum, Abacuc, Sophonias,

„ Ag-

„ Aggæus, Zacharias, Malachias. Deinde quatuor Prophetæ sunt majorum voluminum, „ Isaias, Jeremias, Daniel, Ezechiel. His quadraginta quatuor libris Testamenti Veteris „ terminatur auctoritas: Novi autem, quatuor libris Evangelii, secundum Matthæum, „ secundum Marcum, secundum Lucam, secundum Joannem; quatuordecim Epistolis Pau- „ li Apostoli, ad Romanos, ad Corinthios duabus, ad Galatas, ad Ephesios, ad Phi- „ lippenses, ad Thessalonicenses duabus, ad Colossenses, ad Timotheum duabus, ad „ Titum, ad Philemonem, ad Hæbræos; Petri duabus; tribus Joannis; una Judæ, & „ una Jacobi, Actibus Apostolorum libro uno, & Apocalypsi Joannis libro uno. In his „ omnibus libris timentes Deum & pietate mansueti quærunt voluntatem Dei.

SCHOLION.

In hoc Articulo, Num. 1. pag. 89. Edit. primæ, Religiosi Censores hanc velut meam propositionem notant: *Suavis & Palavicinus de Tridentino, ille acerbius, iste indulgentius judicant.*

R. Hæc propositio non est mea; de Concilio Tridentino id non scripsi, sed de Oratione a quodam Episcopo habita. En verba mea: *Sacris ritibus, solemnique supplicatione præmissa, habitaque Oratione a Cornelio Musso Episcopo Bituntino de qua P. Suavis & Pallavicinus pro suo quisque studio ille acerbius, hic indulgentius judicant, apertum est Concilium.*

ARTICULUS III.

De Gestis Sessione 5. Tridentinæ Synodi.

SEssione quinta, die 17. Junii anni 1545. celebrata, cum Sacris operatus esset *Alexander Piccolomineus* Pientinus Antistes, *Marcus Laureus* Ordinis Prædicatorum Theologus pro Concione dixisset, decretum de Originali peccato editum est, quod quinque Canones complectitur. Primus Anathema dicit eis, qui primum hominem Adam per trans- „ gressionem divini mandati totum secundum corpus & animam in deterius commuta- „ tum fuisse non confitentur. *Alter Anathemate percellit eos, qui Adæ prævaricationem* „ *ipsi soli, & non ejus propagini nocuisse asserunt, aut* Mortem dumtaxat & pœnas corpo- „ ris in omne genus humanum transfudisse, non autem & peccatum. *Tertius damnat* „ *eos qui* Adami *peccatum*, quod origine unum est, & propagatione, non imitatione „ transfusum omnibus inest unicuique proprium *vel* per humanæ naturæ vires, *vel* per aliud „ remedium asserunt tolli, quam per meritum unius Mediatoris Domini nostri Jesu „ Christi: *aut negant* ipsum Jesu Christi meritum per Baptismi Sacramentum in forma „ Ecclesiæ rite collatum; tam adultis quam parvulis applicari. *Quartus damnat eos*, qui „ parvulos recentes ab uteris matrum baptizandos *negant*, etiamsi fuerint a baptizatis „ parentibus orti: *Aut dicunt*, In remissionem quidem peccatorum eos baptizari, sed „ nihil ex Adam trahere originalis peccati quod regenerationis lavacro necesse sit expiari „ ad vitam æternam consequendam. *Quintus damnat eos qui per* Jesu Christi gratiam, „ quæ in Baptismate confertur reatum originalis peccati remitti *negant aut asserunt*, „ non tolli totum id quod veram & propriam peccati rationem habet: sed illud tan- „ tum radi aut non imputari: *Et qui senserint*, concupiscentiam *ideo* peccatum *ab A-* „ *postolo appellari*, quod vere & proprie in renatis peccatum sit. *Hanc* nocere non con- „ sentientibus, & viriliter per Jesu Christi gratiam repugnantibus, non valere, *Sacra* „ *Synodus definit*: & in renatis nihil odisse Deum.

Decretum de originali peccato.

Hanc postremam Propositionem fortiter impugnavit *Seripandus* Ordinis Augustiniani doctissimus Theologus & Prior Generalis, ex multis *S. Augustini* locis ostendere satagens concupiscentiam Deo displicere; esse *malum* illud a quo liberari flagitant Sancti per Orationem Dominicam; bellatricem esse quæ omnes peccato victorias pariat, cum *adversus spiritum* continuo decertet, proindeque non sit a Deo, qui non potest non odisse, quod ab ipso non est. Decreti sententiam defendit *Bertanus* Phanensis Episcopus ex

Ordine FF. Prædicatorum, oſtenditque odium *inimicitiæ* Decreti verbis non obſcure ſignificari, non odium *diſplicentiæ*. Hominem in Chriſto renatum per Baptiſma, & Filium Dei adoptivum effectum, eſſe revera non poſſe prioris odii objectum, dicente Apoſtolo, ad Romanos 8. *Nihil eſt damnationis iis qui ſunt in Chriſto Jeſu, qui non ſecundum carnem ambulant*. At in homine ſic renato labes aliquas eſſe poſſe, quas Deus eo averſetur odio, quod *diſplicentiæ* nuncupatur. Concupiſcentiam malum eſſe, quia *ex peccato eſt, & ad peccatum inclinat*; adverſus ſpiritum pugnare, ideoque & Sanctos rogare ut ab ipſa liberentur, quod niſi in cœleſti Regia non obtinebunt; & Deo diſplicere. Cæterum non conſentientibus pleno ac deliberato conſenſu minime nocere, quoad divinæ gratiæ jacturam, æternumque damnum; quamvis cunctis alioquin noceat aliquo pacto, ut quæ pulverem leviorum noxarum inſpergat; & omnes ſubitis ejus motibus aliqua ratione conſentiant, imperfecta & quaſi ſubreptitia conſenſione. Nihil itaque in forma Decreti mutandum Patribus viſum eſt.

Synodus in ſuis Definitionibus a ſupervacaneis articulis abſtinuit.

II. Sacra Synodus in his de peccato originali diffinitionibus, nec-non in aliorum dogmatum declaratione, a ſupervacaneis Articulis abſtinuit, ab illis nimirum, qui inter diverſarum Scholarum Catholicos Theologos ſalva Fide diſceptantur. Nam utrilibet parti quis adhæreat, nihil Scripturæ Sacræ, vel Traditioni, aut ante actorum Conciliorum Oraculis derogatur: Idcirco ingeniorum libertati permitti poſſunt abſque ullo animarum detrimento. Ideo nec de natura ipſa peccati originalis, nec de propagationis modo, nec de conceptione immaculata Deiparæ Virginis aliquid ſancitum eſt: quia Synodus ad hæreſes profligandas, non ad opiniones Theologorum Catholicorum judicandas congregata erat: neque bella inter domeſticos excitare prudentiæ fuiſſet, cum hoſtes communibus viribus erant debellandi. Cardinalis *Pacecus* vehementer inſtabat ut *Pia* declararetur opinio de Beatæ Virginis immunitate a peccato originali: at Epiſcopis Theologiſque Dominicanis intercedentibus, & Cardinali *Cervino* Legatorum altero, qui eorum opinionem fovebat, agente, Decretum his verbis conceptum eſt, quæ neutri ſententiæ detrahant. Declarat ſcilicet ſancta Synodus, *Non eſſe ſuæ intentionis, comprehendere in hoc Decreto, ubi de peccato originali agitur, Beatam & Immaculatam Virginem Mariam Dei Genitricem, ſed obſervandas eſſe Conſtitutiones Sixti IV.* Nec prætermittendum, *Cornelium Muſſum* ex FF. Minorum Ordine Bituntinum Epiſcopum, Theologum doctiſſimum & facundiſſimum, cauſæ publicæ quam privatæ controverſiæ ſtudioſiorem, cenſuiſſe nihil eſſe decernendum quod ſuis faveret, de Virginis Deiparæ Conceptione, ut refert *Palavicinus* Lib. 7. Cap. 10.

Cum primum Decretum de peccato originali a ſelectis ad id Patribus Theologiſque compoſitum eſt, Canone 1. dicebatur, *Adamum* ob tranſgreſſionem amiſiſſe ſanctitatem in qua fuerat *creatus*. Sed cum in Congregatione generali ad examen revocatum eſt, Cardinalis *Pacecus* monuit, non eſſe citra controverſiam inter Catholicos Theologos, an *Adamus* in primo quo creatus fuit momento, gratiam ſanctificantem habuerit. Quamobrem vox illa, *creatus*, commutata eſt in *conſtitutus*. Expuncta eſt etiam ex Decreto periodus, qua dicebatur non improbari a Synodo novam illam Scholaſticorum aſſertionem, manere poſt Baptiſmum *partem materialem originalis peccati*, non *formalem*: tum quod nollet Sacra Synodus auctoritatem ſuam intermiſcere Scholaſticis litibus: tum quod conſecratis Veterum Patrum vocabulis Definitiones concipi convenientius eſſet, quam Scholaſticis & ſalebroſis recentiorum Theologorum locutionibus.

Decretum Seſſionis V. de Reformatione.

III. In eadem Seſſione Decretum de Reformatione editum eſt, Capitibus duobus comprehenſum. Primum eſt de lectione Scripturæ Sacræ in Metropolitanis & Cathedralibus Eccleſiis inſtituenda, nec-non in Collegiatis inſignium oppidorum, ſi Clerus ibi numeroſus fuerit, utque Præbenda ſeu præſtimonium, aut ſtipendium Theologo inſtituendo, vel inſtituto deſignetur. In Eccleſiis vero tenuioribus, locorumque in quibus Clerus Populuſque haud ita frequens, Magiſtrum ab Epiſcopo cum conſilio Capituli deligendum, & condigno ſtipendio donandum ſtatuit, qui Clericos, alioſque pauperes adoleſcentes, Grammaticam gratis doceat.

Verbi Dei prædicatio.

Caput alterum ſpectat verbi Dei Concionatores, & eleemoſynarum Quæſtores. Sancta Synodus declarat Epiſcopos *teneri per ſe ipſos*, niſi legitime fuerint impediti, *ad præ-*

prædicandum Jesu Christi Evangelium. Si legitime fuerint impediti, statuit ut viros idoneos ad id munus assumant: alioqui *districtæ subjaceant ultioni*. Ne pœna Decreto adjiceretur, frustra Cardinalis *Pacecus* intercessit. Contemptores usque ad abrogationem Sedis plecti posse, *Bertanus* Phanensis Episcopus propugnavit. Archipresbyteris & Curionibus pariter injunctum est, ut diebus saltem Dominicis & Festis solemnibus plebes sibi commissas *pascant salutaribus verbis, docendo ea quæ scire omnibus est necessarium ad salutem*.

Decreti reliqua pars Regulares spectat, quibus interdicitur ne in Ecclesiis etiam suorum Ordinum conciones habeant, nisi a Superioribus suis de vita, moribus, & scientia examinati, ac petita ab Episcopis Benedictione: in aliis vero Ecclesiis sine licentia Episcoporum ne concionentur: qui sacro munere ipsis interdicent, si errores aut scandala in populum disseminaverint, ubicumque conciones habeant. Fesulanus Episcopus adversus Regularium Privilegia quibus absque Episcoporum licentia in Ordinum suorum Ecclesiis ipsis prædicare liceret, acerbius declamavit. *Thomas Caselius* Britinoriensis Antistes, ex Ordine Dominicano, Regularium causam acriter tuitus est. Episcoporum socordiam effecisse ait, ut Regulares Privilegia a Sede Apostolica impetrarent, quia illi concionandi munus non explebant; proinde Regularibus gratias habere debere, non acerbas querimonias in eos effundere, qui totum Episcopalis Ministerii pondus sustinerent, dum proventibus illius & honoribus Antistites fruebantur. Legatorum primus Fesulanum perstrinxit, aitque, si familiæ adeo de Ecclesia bene meritæ Privilegiis exuerentur, illas continuo concionandi laborem deserturas cum ingenti Fidelium detrimento. Altera vice cum acerbius in Regularium Privilegia Fesulanus invectus esset, a Legatis severe objurgatus est: quos tamen non solum pupugit intemperans & probrosa in Regulares declamatio, sed provocatio ad Dei Tribunal, quæ Concilii Auctoritati derogare videbatur. Deinde quod Episcopos Christi vicem in terris gerere asseruisset, quod nonnulli ad Pontificiæ Auctoritatis imminutionem dictum perperam interpretabantur. Provocationem ad divinum Tribunal excusavit Fesulanus; id a se dictum non esse contestatus est ad auctoritatem Synodi elevandam, quasi injusta esset, sed eorum more locutum, qui coram Deo conscientiam suam exonerant ob res ab aliis gestas sibi non probatas. In Assertione propositionis alterius, qua Episcopos Christi Vicarios dixerat, firmus constansque mansit, plurimosque suffragatores habuit ac defensores. Pontificem consuluerant Legati qua ratione in Fesulanum animadvertendum esset. Respondit Pontifex, In præsentia satius esse ad alia remedia non progredi, sed hominem verbis tantummodo castigandum, ne loquendi libertas adimi Patribus censeretur. Declamationes tamen illæ in Regularium Privilegia, quæ concionandi munus spectant, plurimos permoverunt, ut *Adriani VI.* Constitutionem innovandam censerent, qua omnes injussu Ordinarii concionari vetabantur. Et qui Decretum in privatis Cœtibus digesserant, illud reformarunt, adempta Regularibus in suorum etiam Ordinum Ecclesiis concionandi potestate sine Episcopi venia. Sed eam reformati Decreti partem graviter improbavit Cardinalis *Pacecus*. Absurdam sibi videri dixit, cum maxime Regularium opera necessaria foret; tunc eos possessiones Privilegiorum, & antiquis Juribus spoliari: vereri se ne hoc pacto præpediretur divini verbi prædicatio, ad Religionem servandam pernecessaria: Proinde suam esse sententiam, Viennensis Concilii Constitutionem in Clementina, *Dudum*, Tit. *De Sepulturis*, esse omnino retinendam. Quatuordecim dumtaxat ex quinquaginta partim Episcopis, partim Archiepiscopis in sententiam suam traxit *Pacecus*: reliqui Decretum Regularibus incommodum comprobabant, cum *Seripandus* Ordinis Augustiniani Supremus Moderator tanta efficacia, tanta modestia, tanta erga Episcopos reverentiæ significatione Religiosorum Ordinum causam egit, ut Patrum deliniverit animos, & ad temperandum Decretum, eo quo habetur modo, permoverit. Hæc ex Actis prolixius refert *Palavicinus* Lib. 7. cap. 4. & 5.

De Regularium privilegiis actum.

IV. Mala fide *Gentiletus* Sacram Synodum carpit, quod Episcopis permiserit per Vicarios concionari, id est (ut ipse commentatur) munere suo per Procuratorem fungi; & hunc abusum Canone 24. Concilii Constantinopolitani IV. & Canone 4. Concilii Vasensis damnatum ait. Dissimulat enim quod Tridentina Synodus declaravit, *Omnes*

Gentileti mala fides.

Episcopos, Archiepiscopos, Primates, & omnes alios Ecclesiarum Prælatos teneri per se ipsos, si legitime impediti non fuerint, ad prædicandum Sanctum Jesu Christi Evangelium; si vero contigerit eos legitimo detineri impedimento, teneri juxta formam Concilii Generalis Lateranensis *viros idoneos assumere ad hujusmodi prædicationis officium salubriter exequendum*. Hinc autem speciem legitimi impedimenti Vasense Concilium non spectat quod Diaconis ipsis permittit, ut Presbyteris morbo impeditis, Diaconi SS. Patrum Homilias populo prælegant. Neque Constantinopolitanum Concilium Œcumenicum VIII. quod Metropolitanos dumtaxat perstringit, qui *in extremam negligentiam & desidiam lapsi, Ecclesiæ propriæ Divina Officia, & cuncta omnino Sacra quæ ad se pertinent Ministeria*, Suffraganeis suis committunt, *quæ per semet alacriter agere debuerint:* dum ipsi, *præter Ecclesiasticas Leges, sæcularibus curis atque dispositionibus* implicantur.

ARTICULUS IV.

De Gestis Sessionis sextæ.

I. ANte Sessionem sextam Tridentum advenere Christianissimi Regis Oratores *Claudius Durfe* Forensium Præfectus, *Jacobus a Ligneris* in Senatu Parisiensi Tertiæ Judicum Decuriæ Præses, & *Petrus Danesius* Suzennarum Præpositus, ad finem mensis Junii anno 1546. A Concilio honorificentissime sunt suscepti. Locus illis post Cæsaris Oratores datus. *Danesius* gravissimam Orationem ad Patres habuit, de qua legi potest *Palavicinus* lib. 8. cap. 3.

Catholica de justificatione doctrina.

II. Sessio sexta celebrata est die 13. Januarii 1547. Solemne Sacrum celebravit *Andreas Cornaro* Spalatensis Archiepiscopus: Concionem habuit *Thomas Stella* Salpensis Episcopus. Catholica de Justificatione doctrina Capitibus sexdecim in Decreto Fidei stabilita & explicata est: Errores Hæreticorum Canonibus triginta-tribus damnati, quorum summam exhiberem, nisi Tridentina Synodus in manibus omnium versaretur. Non minus ad Fidem pertinet Capitum doctrina, quam Canonum, ut ex Proœmio Decreti liquet: *Sacrosancta Oecumenica & Generalis Tridentina Synodus in Spiritu Sancto legitime congregata, exponere intendit omnibus Christi Fidelibus veram, sanamque doctrinam ipsius Justificationis, quam Sol Justitiæ Christus Jesus Fidei nostræ auctor & consummator docuit; Apostoli tradiderunt, & Catholica Ecclesia Spiritu Sancto suggerente perpetuo retinuit; districtius inhibendo ne deinceps audeat quisquam aliter credere, prædicare, aut docere quam præsenti Decreto statuitur ac declaratur*. Idem confirmatur ex fine Decreti: *Post hanc Catholicam de Justificatione doctrinam, quam nisi quisque fideliter firmiterque receperit, justificari non poterit; placuit Sanctæ Synodo hos Canones subjungere, ut omnes sciant non solum quid tenere & sequi, sed etiam quid vitare & facere debeant.*

III. Capite septimo, quo justificationis causæ explicantur, docet Sacra Synodus; *Unicam formalem* justificationis *causam* esse *justitiam Dei, non qua ipse Justus est, sed qua nos justos facit, qua videlicet ab eo donati renovamur spiritu mentis nostræ, & non modo reputamur, sed vere justi nominamur & sumus, justitiam in nobis recipientes unusquisque suam, secundum mensuram quam Spiritus Sanctus partitur singulis prout vult, & secundum propriam cujusque dispositionem & cooperationem*. Quo decreto non modo *Lutheri* errores damnantur, qui negabat interiorem formam justitiæ, veramque peccatorum deletionem, asserebatque hominem, tametsi numquam justus evadat, reputari talem, eo quod exterior Christi justitia ipsi imputatur: sed etiam singularis *Seripandi* reprobatur opinio, qui existimaverat exteriorem Christi justitiam includi in forma qua homo justus fit. Duplicem quippe justitiam *Seripandus* statuebat; partem quidem nobis intimam, quam pariter bifariam dividebat; ex his ajebat alteram ab initio efficere, ut a statu peccatorum gradum faciamus ad statum filiorum Dei; & hanc censebat nobis donari cum gratia per Sacramentum infusa, seu id re, seu voto suscipiatur: Partem alteram esse, qua dicitur homo juste vivere; & hanc collocabat in actibus virtutum

Seripandi singularis opinio de significatione, reprobata.

ab

ab eadem gratia productis. Secundam justitiam extra nos sitam volebat; nempe justitiam ac merita Redemptoris, quæ ex divina commiseratione nobis imputentur quasi nostra; non quidem integro, sed secundum eum gradum & ad ea efficienda quæ Deo placuissent. Primam justitiam, secundum utramque partem, absque altera imperfectam asserebat, nec satis esse ut per eam æterna gaudia consequamur; tum quia ceu pannus menstruatæ nostris quotidianis peccatis contaminatur; tum quia quantum ad gratiam infusam, nulla creatæ dotis qualitas perfecte dignos divina visione nos efficit; & quantum ad opera, *Non sunt condignæ* (ut ait Apostolus) *passiones hujus temporis ad futuram gloriam, quæ revelabitur in nobis*. Hoc posito principio, explicabat qua ratione verum esset justificationem esse per Fidem, non per opera. Dicebat enim: si sermo sit de prima justificatione, quæ transitus quidam est ex inimicorum conditione ad statum filiorum Dei, eam operum præmium non esse, sed meram Dei misericordiam a Fide nobis impetratam, non autem per Pœnitentiæ meritum tributam, tametsi hæc Pœnitentia exigatur; Siquidem Pœnitentia Justificationem antecedens, cum sit opus ab inimico Dei profectum, quidquam promereri non valet: Ea vero pœnitentia quæ subsequitur, jam reperit deletum peccatum, adeoque æternum supplicium remissum. Si justificatio consideretur secundum alteram significationem, prout ea hominis justi vita est, vere ad ipsam necessaria esse opera asserebat, & hoc sensu dixisse Apostolum, In Christo Jesu valere *Fidem quæ per dilectionem operatur*: Tamen hujusmodi justitiam solis operibus non tribui, sed simul Fidei, quatenus opera, quantumvis necessaria, non sufficerent, nisi per Fidem applicaretur Christi justitia, quaquod nobis desit expletur. In singularis illius opinionis patrocinium advocabat *Seripandus Cajetanum*, *Pigbium*, *Flugium & Gropperum*. Ita sententiam *Seripandi* refert ex illius Monumentis ac Scriptis *Palavicinus* Lib. 11. Hanc sententiam multis Lutheranorum erroribus consonare demonstravit *Catharinus*, quos quidem *Seripandus* se detestari professus est; sed opinionem suam nihil cum illis consentire contendebat. Ipsi tamen e tanto Theologorum conciliarium numero quinque dumtaxat suffragati sunt, quorum tres erant ejusdem Ordinis alumni. Unde a Synodo etiam rejecta atque damnata est, *Seripando* mentem in obsequium Fidei captivante.

IV. Capite nono, quo Lutheri error proscriptus est asserentis, certa de remissione peccatorum fiducia Christi Redemptoris merita nobis applicari, justosque nos reddi, & neminem a peccatis absolvi ac justificari, nisi eum qui certo credat se absolutum ac justificatum esse, atque hac sola fide absolutionem & justificationem perfici: Sacra Synodus definivit, *Nullum scire valere certitudine Fidei cui non potest subesse falsum, se gratiam Dei esse consecutum*. Contrariam huic doctrinæ sententiam propugnare quibusdam visus est *Ambrosius Catharinus*, Minorensis tunc Episcopus, adeoque ex Theologorum subselliis in Patrum consessum translatus. Geminam scilicet Fidem ille distinguebat: alteram catholicam hoc est Universalem; quæ Articulos ab Ecclesia definitos complectatur, iisque assentiatur; & rebus hac Fide creditis asserebat, non posse falsum subesse; quia signa a Deo exhibita promissionis suæ, qua se certo adfuturum Ecclesiæ promisit, hujusmodi sunt, ut omnipotentiæ suæ vim in hæc signa impendere nequaquam potuerit, si hæc promissio vere a se facta non esset, adeoque si posset Ecclesia decipi. Alterum Fidei genus esse posse censebat *Catharinus*, non pendentis a sola Ecclesiæ propositione, sed profectæ vel a Deo privatim revelante, vel ex universali Ecclesiæ pronuntiato, simulque ex peculiari quadam veritate aliunde cognita a certo quodam homine. Exempli gratia, docet Ecclesia, cuicumque homini baptismo initiato remissum esse peccatum originis: Sacerdos experimento certo scit hunc infantem a se baptizatum; hinc ad fide credendum adducitur, hunc infantem esse a peccato originali expiatum, accommodata illi peculiariter generali Ecclesiæ definitione: tametsi nihil illa de hoc vel illo infantulo singulatim explicet. Hæc porro Fides non est Catholica, cunctisque Fidelibus communis, quorum plurimi nesciunt hunc infantem baptizatum. Ac proinde quamvis Sacerdoti a quo baptizatus est, ex evidentia morali quam habet suscepti ab illo Baptismatis liceat ipsum comprehendere sub universali Dei revelantis dicto, quo docemur ac certo credere tenemur, omnem hominem rite baptizatum a peccato liberum esse: quamvis (inquam) Sacerdos ille crede-

Catharini sententia de certa propria justificationis notitia damnata non est a Synodo.

re

re possit hunc infantem a peccato liberum esse: tamen hoc ipsum natura sua falsitati obnoxium est: siquidem contingere potuisset, liquorem illum, quo infans ablutus est, quamvis aqua videretur, succum tamen esse aliunde expressum, ac proinde non idoneam Baptismo materiam: quod si ita esset, generalis Dei revelantis assertio hunc infantem non complecteretur; ideoque habitus Fidei nullam vim impenderet in illum falsæ persuasionis actum, quem elicit Sacerdos. Idem asserebat *Catharinus* evenire in iis quæ privatim revelantur. Nam cum Angelus tenebrarum se in Angelum lucis interdum transfiguret, accidere potest ut ea species, quæ ad actum Fidei quempiam impellat, mendax sit, adeoque huic generi fidei subesse falsitas possit. Non quod actus idem a fide infusa elicitus possit unquam falli, neque quod res per eum credita falsa umquam esse possit, ubi Deus ipsam revelaverit: sed quia posito omni eo quo quis sibi persuadet esse rem illam a Deo revelatam, possit adhuc contingere minime veram esse: quod Articulis Fidei Catholicæ accidere numquam potest. Ita *Catharini* sententiam alioqui satis obscuram dilucide quidem ac vere *Palavicinus* explicat lib. 8. cap. 12.

Theologi omnes ipseque *Catharinus*, ultro decreti sententiam complexi sunt, quo definitum ac declaratum est de propria justificatione fidem haberi non posse adeo certam, ut falsitati non sit obnoxia. At promulgato decreto, gravis inter *Dominicum Soto* & *Catharinum* statim excitata altercatio est, contendente *Soto* sententiam *Catharini* fuisse a Concilio damnatam, *Catharino* vero id negante, & eamdem edita Apologia constanter propugnante. Sic arguebat *Soto*; Sacra Synodus definivit hominem scire posse neminem *certitudine fidei, cui non possit subesse falsum*, se gratiam Dei esse consecutum. Id igitur fide infusa credi non potest, cum cuicumque fidei infusæ eadem certi ratio insit. Etenim (inquiebat) si spectetur vel ipsius actus fidei, vel Divini verbi a falsitate immunitas, quæcumque fides infusa hanc immunitatem obtinet: si vero præterea exigatur ut res credita suapte natura falsa esse non possit; id certe ne ipsa quidem Fides universalis & Catholica postulat, cum plura etiam contingentia credat. Ad hæc respondebat *Catharinus*, peculiari quodam modo certas esse res creditas in articulis catholicæ fidei, adeo ut nulli falsitati seu dubitationi subjaceant, dum Fides ipsa & Ecclesiæ proponentis auctoritas nos certissimos reddunt eos articulos a Deo fuisse revelatos, qui nec fallere, nec falli potest. Hanc autem certitudinem a Lutheranis etiam poni in sua fiducia, seu privata fide; cum illi duplicem fidem non distinguant, nec Ecclesiam visibilem agnoscant, nec aliam fidem nisi privatam. Ita certam notitiam nemini mortalium de sua justificatione inesse posse, *Catharinus* fatebatur, & adversus sententiam suam nihil confici contendebat, ex antecedentibus illius decreti verbis a *Soto* objectis, quæ sic habent: *Quilibet dum seipsum, suamque propriam infirmitatem & indispositionem respicit, de sua gratia dubitare ac timere potest*. His enim verbis tantum significari ajebat, licere cuique de sua justificatione dubitare spectatis fallaciis, quibus fucari possunt rationes & argumenta nobis persuadentia, universalem Ecclesiæ definitionem illi peculiari rei & sub his conditionibus positæ accommodari; adeoque Christianum hominem non adigi ad Martyrium subeundum, quo veritatem illam tueatur; idque satis esse Concilii proposito, id contra Lutheranorum doctrinam definientis, a quovis homine justo hujusmodi certæ fidei firmitatem de suscepta justitia postulantium. Minime tamen inde colligi non licere, positis jam legitimis rei credendæ argumentis, illi rei nominatim accommodare id quod Ecclesia universa definit.

Hanc porro *Catharini* opinionem licet prorsus falsam, a Concilio tamen damnatam non esse probat *Palavicinus* loco laudato, his rationibus. Primo, si ea opinio fuisset proscripta, *Catharino* permissum non fuisset, ut eodem manente Concilio, iisdem Legatis, iisdem Episcopis intelligentibus, videntibus, ab eo typis edita propugnaretur. Præterea in Congregationibus tum 17. Aug. tum 17. Dec. habitis, sancitum fuit hunc Articulum, prout inter Catholicos disputabatur, esse prætermittendum: qua de re in secunda Congregatione convenere triginta tres ex Patribus, sexdecim tantummodo contradicentibus, & sex dubitantibus. Non est igitur verisimile, conspirasse paulo post in illius damnationem sententiæ, cui faverant in Concilio plures eximii Theologi & inter Consiliarios, & inter Judices. Tertio hæc ipsa Sanctio pro certa habita est in quodam

dam Theologorum & Præsulum cœtu coram Cardinali Sanctæ Crucis Legatorum altero die Octava Januarii, & ad eam componendam quædam verborum forma proposita: Patres vero usque ad diem posteram deliberandi spatium petiere, demum die nona Januarii Decretum confirmarunt. Cumque jam de re ipsa convenissent, solum dubitatum est, an addendum esset nomen *Catholicæ* illi *Fidei*, quam universe damnabant in homine de propria justificatione: At Cardinalis *Sanctæ Crucis* monuit, stabiliendum hoc decretum, ut confirmaretur censura Sacræ Facultatis Parisiensis de *Lutheri* doctrina; a *Luthero* autem non affirmari eam Fidem esse Catholicam & universalem, cum inter homines alteri non innotescat, quid alter in sinu recondat; unde per illius vocis additionem minime proscribi errorem in *Luthero* a Theologis Parisiensibus damnatum. Hinc factum est ut loco *Catholicæ* hæc verba proponerentur *certitudine Fidei, cui non potest subesse falsum*: quæ ab omnibus summo consensu comprobata sunt. Qua vero ratione id fieri potuisset, si his verbis altera ex duabus opinionibus damnaretur, cui tot Patres tam ardenter patrocinati fuerant, & de qua nihil esse definiendum pridie inter illos convenerat? Denique in ipsa sessione, Justificationis decreto Patribus exposito, *Vigerius* Senogalliensis Episcopus per Schedulam significavit placere sibi Decretum, dummodo in hoc Articulo soli hæretici proscriberentur, cunctæque Catholicorum sententiæ starent illæsæ. Quæ conditio a viro tam erudito apposita non fuisset, si habuisset exploratum *Catharini* opinionem a Synodo damnari; sed tunc Decretum ipsum vel reformari postulasset, vel absolute comprobasset.

V. In Decretis & Canonibus de Justificatione, ubi agitur de forma qua homo fit justus, Patres data opera nunc *Gratiæ*, nunc *Charitatis*, nunc utriusque voces adhibuerunt, ne variis Scholasticorum opinionibus de distinctione vel identitate gratiæ & charitatis derogarent, aut uni magis quam alteri favere viderentur.

P. Suavis objectiones adversus Tridentina Decreta de Justificatione.

VI. Objicit *P. Suavis Palanus*, Omnis generis & literaturæ homines in Decretis de Justificatione aliquid castigandum observasse, Grammaticos, Theologos, Historiæ Ecclesiasticæ peritos & Politicos. Grammaticos irrisisse ait eam loquendi formulam Cap. 5. *Ita ut tangente Deo cor hominis per Spiritus Sancti illuminationem, NEQUE HOMO IPSE NIHIL OMNINO AGAT, inspirationem illam recipiens*: Id vero quia ea formula duas negationes continet, quæ ob interjectam particulam, *omnino*, in unam affirmationem resolvi non possunt. Opposuisse Theologos ait; posita definitione quod homo possit divinæ inspirationi dissentire, haud amplius Ecclesiæ licere usum publicæ veterisque precationis. *Ad te nostras etiam rebelles compelle propitius voluntates*. Objecisse præterea, non amplius nobis licere cum *Paulo* dicere: Ab homine non proficisci id quod vasa iræ a vasis divinæ misericordiæ separat; cum id quod separat, sit illud *nonnihil omnino*, hoc est, ex parte hominis. Objecisse tertio, Hanc sententiam Capitis septimi pugnantia involvere: *Unumquemque justitiam recipere, secundum mensuram quam Spiritus Sanctus partitur singulis prout vult, & secundum propriam cujusque dispositionem & cooperationem*. Hæc duo scilicet vera simul esse non posse, quia si Deo placeret majorem ei largiri gratiam, qui minus esset dispositus, non reciperetur secundum propriam illius dispositionem; si vero justitia secundum recipientis dispositionem semper conferatur, ratio semper aliqua ex parte hominis est Deum ad operandum movens, nec partitur gratiam singulis prout vult. Quarto, Theologis hæc duo pugnare visa (inquit *Suavis*) quod hic definiat Synodus, posse quemlibet hominem justum divina præcepta servare, & antea in secundæ Sessionis Decreto cunctos Fideles in civitate Tridentina congregatos adhortetur, *Ut præcepta Dominica, quantum quisque poterit, adimplere velint*: Quæ limitatio fuisset impia, si possunt illa absolute servare. Historiæ Ecclesiasticæ peritos idem *Suavis* objecisse ait: A cunctis simul Conciliis tot Articulos non fuisse decretos, quot in hac unica Sessione sunt definiti: ac bonam hujusce rei partem Aristoteli referendam: qui nisi causarum genera solerter distinxisset, multa nobis fidei dogmata defuissent. Dein Politicos in scenam *Suavis* introducit, objicientes; Quod Canone vigesimo declaretur, Justum etiam obligari ad implenda Dei Ecclesiæque præcepta, & præceptorum sæcularis potestatis mentio nulla fiat. Idque factum ait Virorum Ecclesiasticorum arte, persuadere satagentium, obsequium sæcularibus Principibus exhibendum,

ut

ut tantummodo pœna temporaria vitetur; at obedientiam ipsis Ecclesiasticis exhibitam, esse viam unicam qua ad cœlum ascenditur. Objicit tandem, Ne ipsis quidem horum Decretorum Auctoribus satis exploratum fuisse eorum sensum; siquidem *Soto & Catharinus* de sensu noni Decreti tam acriter contenderunt.

Responsio. VII. Respondet *Palavicinus*, Futiles esse ac inanes objectiones a *Suavi* alienis nominibus in hæc Sessionis sextæ Sacrosancta Decreta factas. Grammaticorum imprimis objectionem nulla ratione niti ostendit: tum quia hæc loquendi formula, *Ita ut neque homo ipse nihil omnino agat*, contradictorie opponitur huic *Lutheri* Propositioni, quam Synodus damnare volebat, *Homo divinam inspirationem recipiens, nihil omnino agit*: Ut autem huic Propositioni contradictoria esset, præponenda erat negatio, & dicendum, quod in Decreto dicitur: *Neque homo divinam inspirationem recipiens, nihil omnino agit*; Tum etiam, quia similem hanc loquendi formulam usurpavit Cicero in Dialogo de Claris Oratoribus: *Neque Sulpitio, neque Cottæ dicere possumus, neque cuiquam bono Oratori, rem ullam ex illis quinque partibus plane atque omnino defuisse*.

Nec melius fundatæ sunt Suavianorum Theologorum objectiones, verius dixerim cavillationes. Quod enim primam spectat, optime cohæret cum assertione Concilii definientis, *Liberum arbitrium a Deo motum & excitatum posse dissentire si velit*, publica illa & vetus Ecclesiæ Oratio, *Ad te nostras etiam rebelles compelle propitius voluntates*. Nam vox illa, *compelle*, coactionem aut violentam actionem non significat, sed efficacem operationem, aut etiam persuasionem, ut in Evangelica Parabola hominis illius, qui fecit cœnam magnam, & accepta a prius invitatis repulsa, servum jussit per vicos & plateas cæcos & claudos quærere, & adjecit, *Compelle eos intrare*: quibus verbis non præcepit servo ut vim illis inferret, adeo ut nullo pacto dissentire illis integrum esset. Certe verbum, *compelle*, in Ecclesiæ Orationibus eo sensu intelligendum est, quo verbum, *trahere*, in Evangelio, ubi Christus ait: *Cum exaltatus fuero a terra, omnia traham ad me ipsum*. Et *nemo potest venire ad me, nisi Pater, qui misit me, traxerit eum*. Porro verbum, *trahere*, prout a Christo usurpatum est, violentam actionem non significat: igitur nec verbum, *compelle*, ut accipitur ab Ecclesia. *S. Augustinum* si consuluisset *Suavis*, istam objectionem haud magni fecisset. *Magnæ gratiæ commendatio* (inquit ille Tractatu 21. in Joannem) *Nemo venit nisi tractus . . . . . Nondum traheris, ora ut traharis. Quid hic dicimus, fratres? Si trahimur ad Christum, ergo inviti credimus; ergo violentia adhibetur, non voluntas excitatur. Noli cogitare te invitum trahi: trahitur animus & amore. Nec dicas, Quomodo voluntate credo, si trahar? Ego dico: Parum est voluntate ire, etiam traheris voluptate . . . . . Porro si Poetæ dicere licuit*: Trahit sua quemque voluptas; *Non necessitas, sed voluptas; non obligatio, sed delectatio: quanto fortius nos dicere debemus, Trahi hominem ad Christum, qui delectatur beatitudine, delectatur justitia, delectatur sempiterna vita, quod totum Christus est? Da amantem, & sentit quod dico.*

Æque futilis est objectio altera; Quod enim vasa iræ a vasis divinæ misericordiæ separat, gratia est, *electio* est *secundum propositum*, non *illud nonnihil omnino*, hoc est, aliquid ex parte hominis, qui seipsum non discernit, cum nihil habeat quod non acceperit; & illud ipsum *nonnihil omnino*, Dei beneficium sit, qui *Voluit esse merita nostra, quæ sunt ipsius dona*; ut ait Sancta Synodus post Beatum *Augustinum*.

Tertia objectio non minus levis est: propria enim cujusque dispositio cum sit a gratia, quæ *voluntatem hominis & præparat adjuvandam, & adjuvat præparatam*, ut ait *S. Augustinus*, ad Divinum illud Oraculum attendens: *Præparatur voluntas a Domino*: optime ista duo cohærent, quod unusquisque justitiam recipiat *secundum mensuram quam Spiritus Sanctus partitur singulis prout vult, & secundum propriam dispositionem*.

Quarta objectio hominis est Theologiæ rudis: quamvis enim divina præcepta absolute servare unusquisque possit; eamdem tamen servare perfecte & citra omnem tempore, ac lapsum in venialia peccata, ne ipsi quidem Justi possunt, sicut Sacra Synodus declarat; unde *S. Augustinus* ab ea laudatus ait: *Deus impossibilia non jubet, sed jubendo monet & facere quod possis, & petere quod non possis, & adjuvat ut possis*. Quidni igitur

tur Sacra Synodus adhortari Fideles potuit ut præcepta Dominica adimpleant *quantum possunt*; & nihilominus præcepta cunctis possibilia asserere? Equidem si Sacra Synodus Fideles hortaretur, ut divina servarent præcepta *quæ possent*, aut *quotiescumque possent*, id pugnaret cum altera ejusdem Synodi sententia, qua Dei Præcepta homini justificato ad observandum non esse impossibilia, definitur: sed cum eos hortetur ut illa impleant *quantum quisque poterit*, nulla contradictio in illis verbis est aut sententiis. Neminem enim adhortamur ad agendum quantum potest, nisi in iis quæ sunt ipsi absolute possibilia. Quis enim cæco dixerit, Aspice quantum potes? Aut Paralytico aut pedibus mutilato, Ambula quantum potes?

Miram visam esse Sacræ Historiæ Peritis quis credat Decretorum & Canonum istius Sessionis multitudinem; qui ipsis omnia pene ab Africanis & Arausicana II. Synodis de gratiæ necessitate ac arbitrii libertate stabilita principia partim confirmari, partim per legitimas consecutiones explicari noverant, paucis additis Articulis, qui non implicite saltem fuerint per Synodos superiores definiti? Et quis miretur quod pro venenorum varietate, diversa pharmaca conficiantur? Tot hæreses *Lutherus*, aliique ejusdem ætatis Hæretici protulerant, ut paucis Decretis configi ac damnari non possent. Insulsum vero est illud *Suavis* ludibrium, bonam horum Decretorum partem esse Aristotelis Philosophiæ referendam, quod Philosophicis notionibus & loquendi formulis usa sit Sacra Synodus ad seriem justificationis, illiusque causas explicandas. Quasi vero idem objici Conciliis Ephesino & Chalcedonensi non posset, in quorum Decretis e Philosophia petitæ loquendi formulæ usurpantur, substantiæ, naturæ, personæ, hypostasis discrimen iam subtiliter explicantes. Sanctorum *Athanasii*, *Basilii*, *Gregorii* utriusque *Nazianzeni & Nysseni*, *Cyrilli Alexandrini*, *Maximi*, *Joannis Damasceni*, & aliorum Patrum, Philosophiæ documenta, & loquendi rationem contra Hæreticos ad Fidem Catholicam explicandam ac tuendam usurpantium, studia, labores, Opera nemo sapiens improbaverit, ac despexerit. Theologiæ ac Fidei Philosophiæ aliæque Disciplinæ famulantur; & sicut Grammatica uti Synodus necesse est ad Decreta sua componenda, Fideique doctrinam tradendam, ac declarandam, nec tamen quis recte dixerit magnam horum Decretorum partem esse Grammaticis referendam: ita Philosophiæ documentis & locutionibus ipsas interdum uti oportet ad hæreses damnandas, id exigente materia, nec tamen absque vecordia & temeritate dici potest, hæc Decreta Aristoteli accepta referri, qui nisi philosophatus fuisset, & causarum genera, vel res alias solerter distinxisset, multa nobis Fidei dogmata defuissent.

Politicorum, vel *Suavis* potius eorum personam agentis, næ injustæ prorsus querimoniæ, næ putida plane calumnia! Ubinam Viri Ecclesiastici persuadere nituntur obsequium Principibus exhibendum ut pœnæ dumtaxat temporariæ vitentur? Non-ne Theologi pene omnes hanc sententiam vel erroneam ac prope vel omnino hæreticam rejiciunt? Non ne illud Apostoli oraculum opponunt? *Qui resistit Potestati, Dei ordinationi resistit. Qui autem resistunt, ipsi sibi damnationem acquirunt.* Et illud? *Ideo necessitate subditi estote, non solum propter iram, sed etiam propter conscientiam.* Non ergo propterea Synodus Laicæ Potestatis præcepta reticuit, quod iis conscientiam non ligari existimaret; sed quod observantia Mandatorum Dei & Ecclesiæ, ad quam hominem justificatum & quantumlibet perfectum obligari definit, obsequium Principibus & Magistratibus necessario exhibendum complectatur. *Rom. 13. 2.*

Quod tandem postremo loco *Suavis* objicit de contentione *Dominici Soto & Catharini*, non probat Decretorum sententiam ipsos eorum Auctores latuisse, sed consecutiones ex iis deducendas. Sic noni Decreti de Justificatione sententia omnibus Patribus & Theologis Concilii plane explorata erat, scilicet, *Neminem scire valere certitudine fidei cui non potest subesse falsum, se gratiam Dei esse consecutum.* Sed consecutiones alias ex eo Decreto *Catharinus*, alias *Soto* colligebat, quas Patres non intenderant.

Mitto *Gentileti* Objectiones, quibus Canones Arausicanos Tridentinis opponit. Nullus enim est vel mediocriter eruditus, illarum imbecillitatem ac falsitatem qui non videat; omnibusque Canones illos Sessionis 6. cum Arausicanæ, vel Africanarum Synodorum contra Pelagianos habitarum, & cum *SS. Augustini & Prosperi* locis ad marginem adnotatis,

con-

conferentibus perspectum erit atque exploratum; Tridentinos Patres non solum istarum Synodorum ac Patrum doctrinam de gratia & justificatione secutos, sed ipsis eorum verbis plerosque suorum Canonum conscripsisse.

Decretum Sessionis 6. de Reformatione.

VIII. Decretis de Fide, & Canonibus, subjunctum est Sessione sexta Decretum de Reformatione, quinque capita continens. Primo Prælatorum in suis Ecclesiis Residentia sancitur, juris antiqui pœnæ in non residentes innovantur, novæque decernuntur. Capite secundo statuitur de secundi Ordinis Sacerdotibus, quævis Beneficia Ecclesiastica, personalem Residentiam de jure sive consuetudine exigentia, in titulum sive commendam obtinentibus, ad mansionem cogendis per eorum Ordinarios. Tertium, Sæcularium Clericorum & Regularium extra Monasteria degentium crimina Ordinarii Censuræ & correctioni subjicit. Quartum, Capitula Cathedralium & aliarum Majorum Ecclesiarum, eorumque Personas, visitationi & correctioni suorum Episcoporum, & aliorum Majorum Prælatorum subdi declarat, nullis Exemptionibus, Consuetudinibus, Sententiis, Juramentis, & Concordatis obstantibus, quæ suos tantum obligent Auctores, non etiam Successores. Capite 5. prohibetur Episcopis ne in aliena Diœcesi Pontificalia exerceant, nisi de Ordinarii expressa licentia: alioqui Episcopus ab exercitio Pontificalium, & sic ordinati ab executione Ordinum sint ipso jure suspensi. De impedimentis dumtaxat Residentiæ removendis ea in Sessione actum est explicatione juris quo præcepta est residentia, an scilicet Divino, vel Ecclesiastico tantum Jure, in aliud tempus dilata, volentibus Legatis, quibus injunctum erat a Summo Pontifice ut hancce quæstionem declinarent.

Objectio Gentileti in Decretum de Residentia.

IX. Decretum de Residentia Episcoporum hac sessione editum *Gentiletus* velut *Frigidum & vanum* sugillat. „ Ad quid enim, inquit, Pastoris in sua Diœcesi commoratio „ prodest, nisi Evangelium prædicet, & munus suum quo in loco oportet, exerceat? „ Præterea, pœna, quæ indicitur, jacturæ quartæ partis reditus Beneficii, remissior „ est & levior; maxime cum ex illius Decreti sententia in eam incidere nemo possit, „ qui integro semestri non abfuerit. Adeo ut ad eludendam hujusmodi pœnam, satis „ sit vel diem unum illius semestris in uno aliquo suæ Diœcesis loco commorari. Nam „ hoc pacto semestris illa absentia non adimpleretur, sed interrumperetur, pœnaque „ eluderetur. Adde quod hoc Decretum legitimam occupationis exceptionem habet, „ ideoque nullus umquam excusandi sui prætextus illis deesse potest, quoties voluerint.

Responsio.

Respondetur criminationes illas *Gentileti* calumniæ convinci Decreto Sessionis 22. quo Sacra Synodus priorem illam suam de Residentia Sanctionem explicat. Non enim meram in Diœcesi mansionem Episcopis, aliisque animarum Rectoribus imperatam significat, sed sacrarum functionum executionem. *Cum præcepto*, inquit, *divino mandatum sit omnibus, quibus animarum cura commissa est, oves suas agnoscere, pro his Sacrificium offerre, verbique divini prædicatione, Sacramentorum administratione, ac bonorum omnium operum exemplo pascere, pauperum, aliarumque miserabilium personarum curam paternam gerere, & in cætera Munera Pastoralia incumbere: quæ omnia nequaquam ab iis præstari & impleri possunt, qui gregi suo non invigilant, neque assistunt, sed mercenariorum more deserunt: Sacrosancta Synodus eos admonet & hortatur, ut divinorum præceptorum memores, factique forma gregis, in judicio & veritate pascant & regant.* Excludit etiam Sacra Synodus falsum illum sensum quem ejus Decreto *Gentiletus* affingit. *Ne vero*, inquit, *ea quæ de Residentia sancte & utiliter jam antea sub felicis recordationis Paulo III. sancita fuerunt, in sensus a Sacrosanctæ Synodi mente alienos trahantur, ac si vigore illius Decreti quinque mensibus continuis abesse liceat; illis inhærendo declarat Sacrosancta Synodus, Omnes Patriarchalibus, Primatialibus, Metropolitanis, ac Cathedralibus Ecclesiis quibuscumque, quocumque nomine & titulo præfectos, etiamsi Sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinales sint, obligari ad personalem in sua Ecclesia vel Diœcesi Residentiam; ubi injuncto sibi officio defungi teneantur; neque abesse posse, nisi ex causis & modis infra scriptis.* Ostendit insuper falsum esse, quod nullus umquam illis absentiæ prætextus deesse possit, cum legitimas absentiæ causas declarat, & ad quatuor capita coercet. *Nam*, inquit, *cum Christiana charitas, urgens necessitas, debita obedientia, ac evidens Ecclesiæ vel Reipublicæ utilitas aliquos nonnumquam abesse possu-*

postulent, & exigant; decernit eadem Sacrosancta Synodus, has legitimæ absentiæ causas a Beatissimo Romano Pontifice, aut a Metropolitano, vel eo absente, Suffraganeo Episcopo antiquiori residente, qui idem Metropolitani absentiam probare debebit, in scriptis esse approbandas, &c. Pœnas denique Decreto Sessionis 6. constitutas aggravat. *Si quis autem quod utinam numquam eveniat! contra hujus decreti dispositionem abfuerit, statuit Sacrosancta Synodus, præter alias pœnas adversus non residentes sub Paulo tertio impositas & innovatas, ac mortalis peccati reatum, quem incurrit, eum pro rata temporis absentiæ fructus suos non facere, nec tuta conscientia, alia etiam declaratione non secuta, illos sibi detinere posse,* sed *fabricæ Ecclesiarum aut pauperibus loci erogandos esse.*

X. Decretum 3. ejusdem Sessionis 6. De Reformatione carpit *Gentiletus*, quo gene- „ ralis potestas Præsulibus, tamquam Romani Pontificis Legatis conceditur, corripiendi „ castigandique excessus Clericorum Sæcularium, nec-non Regularium extra Monasteria „ sua vagantium. „ Quod, inquit, Regiæ Auctoritati repugnat. Regi enim jus est per suos Magistratus Clericos coercere in multis criminum generibus, qui *Privilegiati Casus* nuncupantur. Adde quod jus exercendæ alterius quam suæ ordinariæ jurisdictionis non habent, nisi Regis permissu, Curiarumque Supremarum approbatione.

Altera Gentileti objectio contra Decretum de Jurisdictione Episcopali. Responsio.

Respondetur: Concilii decretum de criminibus Ecclesiasticis intelligendum, quorum censura ad Episcopos jure communi pertinet, non de criminibus sæcularibus, quæ legibus Principum perstringuntur, & ad Magistratuum cognitionem spectant. Pœnarum etenim Canonicarum inflictionem suæ potestatis non esse agnoscunt, secundum illa *Justiniani* Imperatoris verba Novella 83. *Si vero Ecclesiasticum sit delictum, egens castigatione Ecclesiastica & mulcta; Deo amabilis Episcopus hoc discernat, nihil communicantibus, clarissimis Provinciæ Judicibus. Neque enim volumus talia negotia omnino scire civiles Judices: cum oporteat talia Ecclesiastice examinari, & emendari animas delinquentium per Ecclesiasticam mulctam secundum Sacras & Divinas regulas, quas etiam nostræ sequi non dedignantur leges.* Cæteros Episcopos Jurisdictionem illam, quam in Monachos vagas & extra claustra delinquentes, ipsis ut Sedis Apostolicæ Delegatis Tridentina Synodus tribuit, Christianissimi Reges & Magistratus exercere in causis Ecclesiasticis & Regularem disciplinam spectantibus non solum probant, sed auctoritate sua ipsis juvant, si necesse sit, ut Canonum protectores ac vindices. Nec delegatio illa est ingrata Principibus, cum Episcopis nihil tribuatur, quod secundum jus commune ipsis non competat, id est, seclusis exemptionibus, quibus his in causis ob disciplinæ bonum derogatur: nec aliquid tenetur contra Canones, aut Libertates Regni.

Nota.

CLericos immunitate gaudere etiam quoad crimina secularia dixi alibi.

ARTICULUS V.

De Gestis ac Decretis Sessionis Septimæ.

I. SEssio septima, die tertia Maji anni 1547. celebrata est. Sacris operàtus est Archiepiscopus Corcyrensis. Sacra Synodus *Sanctarum Scripturarum Doctrinæ, Apostolicis Traditionibus, atque aliorum Conciliorum & Patrum consensui inhærendo,* tredecim Canones de Sacramentis in genere, quatuordecim de Baptismo, tres de Confirmatione, contra recentes hæreses edidit. *P. Suavis* argutias & cavillationes circa hæc decreta facile solvet, quisquis Tractatum de Sacramentis tenuerit. In hac, ut in superioribus sessionibus, Concilium noluit sententiæ cuipiam officere, cui nobilis aliqua e scholis catholicis militaret. Hinc abstinuit ab iis quæstionibus, An Sacramenta sint causæ physicæ, vel morales? In quo posita sit ratio Characteris? An ad efficaciam Sacramenti sufficiat intentio ritus exterioris serio exercendi, quem exercet Ecclesia, an vero necessaria sit intentio ipsius effectus & finis quem Ecclesia intendit? &c. Priorem illam intentionem sufficere *Catharinus* asserebat, cujus sententiam a Synodo Tridentina damna-

Canones de Sacramentis in genere, de Baptismate & confirmatione.

tam

Opinionem Catharini de intentione Ministri Sacramentorum Tridentina Synodus non damnavit.

tam non fuisse certissimum est, quam & sedente adhuc Concilio defendit edito Opusculo *De intentione Ministri*, eamque Concilii Decretis non contradicere asserit, nemine ex Patribus repugnante. Immo cum excitata fuisset literaria contentio inter ipsum *Catharinum* & Sacri Palatii Magistrum, editisque hinc inde Libellis litigaretur, rogatus est a Legatis Summus Pontifex, Palatii sui Magistrum moneret, ut ab inferenda alteri molestia temperaret, affirmantibus vitam & doctrinam *Catharini* ab omnibus commendari. Unde conficitur, opiniones a *Catharino* defensas, Patribus haud suspectas fuisse, nec illis fuisse in animo eas proscribere. Porro si res ita se haberet, numquam commisissent, ut per communes acclamationes ad Episcopatum promoveretur; neque is qui tunc Synodo præerat, *Marcellus Cervinus* Cardinalis S. Crucis, postea Pontifex Maximus ipsum ad Compsanum Archiepiscopatum evexisset. Sententia itaque a Synodo Tridentina proscripta Canone undecimo Sessionis septimæ, eadem est quam *Leo X.* in sua contra *Lutherum* & ejus errores Constitutione damnavit, videlicet ita fuisse a Christo institutum Sacramentum, ut etiamsi Minister per manifestam irrisionem ac ludibrium illud perageret, effectum consequatur. Unde cum Articulus *Lutheri* ex illius Libro *De Captivitate Babylonica* excerptus, proponeretur Concilio damnandus, ubi ait: *Quidquid credimus nos recepturos, vere recipere, quidquid faciat vel non faciat, simulet vel jocetur Minister*: Articulus Censuræ expositus his verbis conceptus est: *Non requiri Ministri intentionem ad valorem Sacramenti*. Sed quidam ex Theologis censuerunt, damnandum non esse sine aliquo additamento, cum variæ de hujusmodi intentione circumferantur sententiæ; ac præsertim cum putarent complures, sufficere si Minister id intendat exequi, quod efficere intendit Ecclesia; aliique communiter ajebant, id in Concilio Florentino damnatum; & *Seripandus* illud damnandum affirmabat, quia sumebatur in sensu *Lutheri*, qui soli Fidei suscipientis Sacramentum adscribit omnia, ipsi vero Sacramento nihil, adeoque nihil pariter Ministro Sacramentum conferenti, quod Doctrinæ Catholicæ adversatur; relinquendum vero Theologorum disputationibus, cujusmodi esse debeat hæc Ministri voluntas, ut ipse conficiat & conferat Sacramentum. Ita refert *Palavicinus* Lib. 9. Cap. 6. Sane *Catharino* in illius opinionis assertione præiverunt *Robertus Pullus*, *Petrus Cantor*, *Præpositivus*, *Petrus Paludanus*, & *Sylvester Prieras*, plurimosque assectatores habuit, & etiamnum habet, qui eidem sententiæ favere S. *Thomam* contendunt III. P. Quæst. 64. Art. 8. id ex Ecclesiæ praxi & consuetudine confirmant, quæ numquam baptizandos aut ordinandos censuit ac decrevit eos, qui baptizati vel ordinati fuissent a Ministris, quos Ritum exteriorem Sacramenti serio perfecisse, id est, materiam formamque legitimam adhibuisse constaret, quamvis postea se intentionem non habuisse dicerent faciendi quod faciat Ecclesia Romana; vel intentionem ipsam esse necessariam negarent, ut Lutherani & Calvinistæ. A quibus tamen baptizatos cum nonnulli Sacerdotes post Synodum Tridentinam sub conditione saltem rebaptizarent; id prohibuit Concilium Rothomagense sub *Carolo Cardinali Borbonio* anno 1581. Cap. De Sacramentis; Remense sub *Ludovico* Cardinali *Guisio* anno 1583. Cap. De Baptismo: Aquense sub *Alexandro Cangiano* Archiepiscopo anno 1585. Cap. de Baptismi Sacramento; Tolosanum sub *Francisco* Cardinali *A Joyosa* anno 1590. P. 2. Cap. 1. De Baptismo; & Narbonense sub *Ludovico de Vervins* Archiepiscopo anno 1609. Cap. 14. De Baptismi Sacramento.

Quæstio de Sacramentorum institutione statim post Adami lapsum intacta.

II. Præter definita dogmata, alia duo hac in Sessione in Disputationem adducta sunt: alterum fuit *Lutheri* pronuntiatum, quod in Disputatione ab illo habita anno 1520. continebatur, videlicet, *Statim post Adami lapsum fuisse Sacramenta gratiam conferentia*. Id Theologi complures minime damnandum putarunt, tum ob multorum sententiam de Matrimonio, tum multo magis ob *S. Augustini* doctrinam, credibile esse affirmantis, quovis tempore institutum a Deo fuisse remedium aliquod Infantibus, ne omnes qui per eam ætatem morerentur inevitabili damnatione perirent. Quod remedium cum ex divina institutione ac promissione certum omnino esset, nec eorumdem infantium merito deberetur; simulque de multorum sententia, ritum aliquem subjectum sensibus exigeret, propriam Sacramenti rationem obtinere videbatur, & pro Sacramento a variis Scholasticis habitum est. Quamobrem consultius visum est Sacræ Synodo eam quæstionem intactam relinquere.

Ad

Ad examen etiam vocata est sententia *Cajetani*, qui aliquid auxilii suppetere Christianis putavit, quo infantibus in utero matris obeuntibus succurreretur. Ac proinde quamquam timide meliorisque judicii correptioni se subdens, hæc scripsit in Commentariis III. Partis S. Thomæ: *Caute & irreprehensibiliter ageretur, si periclitantibus in utero pueris ob maternam ægritudinem, vel partus difficultatem, benedictio in nomine Trinitatis daretur, & causæ discussio deinde divino reservaretur Tribunali. Quis scit si divina misericordia hujusmodi Baptismum in voto parentum acceptet, ubi nulla incuria, sed sola impossibilitas executionem Sacramenti excusat?* Ut hanc opinionem a Censura vindicaret, rationes quasdam attulit *Seripandus*, non veras illas quidem, sed tamen verisimiles. Idcirco Patres Articulum illum damnandum non putarunt. Cujus rei causam adducebant (ut ex Actis refert *Palavicinus* Lib. 6. Cap. 8.) quoniam is ad Baptismi doctrinam non spectabat, adeoque posset omitti, nec tamen propterea tolerandus declararetur. Hanc vero Assertionem postea *Dominicus Soto* hæresis notavit, & *Pius V.* Pontifex Maximus ex *Cajetani* commentariis expungi jussit.

Cajetani opinio de remedio infantium in utero matris obeuntium, cur damnata non fuit a Synodo?

III. In eadem Sessione Sacra Synodus Decretum de Reformatione edidit, Capita quindecim continens, *Salva semper in omnibus Sedis Apostolicæ Auctoritate*. Inter ea, præcipua observatione digna sunt, Secundum quo a singulis Prælatis ablata est possessio plurium quam unius Ecclesiæ Cathedralis, quocumque tandem nomine obtinerentur. Quartum quo plurium Beneficiorum Curatorum aut alias incompatibilium, id est, quæ suapte natura mansionem exigunt, possessores, sive per viam unionis ad vitam, seu Commendæ perpetuæ, aut alio quocumque nomine & titulo contra formam Sacrorum Canonum, & præsertim Constitutionis *Innocentii Tertii* quæ incipit; *De multa*, iisdem Beneficiis privantur. Quintum, quo statutum est, ut qui dispensationes ad plura hujusmodi Beneficia retinenda impetrarunt, eas exhibeant Episcopis, juxta Synodi Lugdunensis præscriptum: A quibus nihilominus idonei Vicarii constituantur, attributa proventuum parte congruente. Sextum, quo sancitum est, si hæ Beneficiorum conjunctiones perpetuæ essent, ut Episcopi cunctas earum concessiones a quadraginta annis habitas in examen revocarent, & per subreptionem obtentas, irritas declararent. Quæ vero infra quadraginta annos concessæ fuerant, aut in posterum concederentur, ab Ordinariis pariter examinarentur, vocatis iis quorum interesset atque ubi legitimis causis minime niterentur, tamquam dolo obtentæ rejicerentur.

Decreta Sessionis VII. de Reformatione.

SCHOLION.

Hunc Articulum perstringunt Religiosi Censores his verbis: *Propugnat opinionem de intentione Ministri volentis solum facere opus externum & ritum Sacramenti.*

R. De hac opinione dogmatice non ago, sed historice. Varias ea de re Theologorum opiniones in Tridentino Concilio ex Palavicino refero. Intentio Ministri sincere volentis opus externum & Ritum Sacramenti peragere, qui in materiæ formæque a Christo institutæ debita applicatione, prout fit ab Ecclesia, positus est, & sacrum illum Ritum serio peragentis, est intentio faciendi quod facit Ecclesia. Exterior licet dicatur interdum a Theologis, quia ritum dumtaxat externum & sacrum intendit, interior tamen revera intentio est, siquidem actus est voluntatis.

ARTICULUS VI.

De Gestis Sessionis VIII. IX. & X.

I. CUm morbus contagiosus in urbe agroque Tridentino grassari incipiens, gravioris luis periculum minitaretur, *Balduini Bargensis*, & *Hieronymi Fracastorii* celeberrimorum Medicorum testimonio, jamque duodecim Episcopi, alii non petita, alii non obtenta licentia abiissent, ac dissolutio vel captivitas Concilii timeretur: dissolutio quidem ex profectione Patrum, captivitas ex commercio undique cum Tridentina Civitate & in ea degentibus interdicendo; Concilii translatio Bononiam decreta

Concilii translatio Bononiam.

BIBLIOTECA O.F.M. C.A.P. MONTEFUSCO (Av)

eſt octava Seſſione habita die 11. Martii anno 1547. Ex quinquaginta ſex Patribus qui tunc aderant, triginta-octo translationem ſine exceptione comprobarunt, quatuordecim noluerunt, iique omnes, præter Feſulanum Antiſtitem, Imperatori addicti, duo dubitanter, duo per conditionem locuti ſunt. Verum præter triginta octo, quibus translatio placuit, nonnulli ex refragantibus affirmarunt ſe illi conſenſuros, ubi voluntas Pontificis acceſſiſſet. Quibus ut fieret ſatis, Legati Diploma Pontificium, quo facultas transferendi Concilii ſibi Legationis initio indulta erat, protulerunt, hactenus a ſe conſulto reconditum, ne Patres ſententiam ſe rogatos putarent de re non ipſorum, ſed Præſidum poteſtati commiſſa. Translatio Cæſari probata non fuit, ac Tridenti ſubſtitere; qui migrationis Decreto repugnaverant Patres, Legati, cæterique Bononiam commigrarunt. *Thomas Campeggius* Feltrenſis Epiſcopus Translationis Apologiam edidit.

Seſſio IX. II. Seſſio nona Bononiæ die 21. Aprilis celebrata eſt, in Eccleſia Deo in memoriam S. *Petronii* dicata. Sacris operatus eſt *Sebaſtianus Leccavella* Noxienſis Archiepiſcopus; peroravit *Ambroſius Catharinus* Epiſcopus Minoritanus. Decretum editum eſt de Seſſionis prorogatione ad diem Jovis infra Octavam Pentecoſtes, quod non ea Prælatorum frequentia, quam Sancta Synodus optabat, peculiarium Sacramentorum & Reformationis materiæ examinari & diſcuti potuiſſent.

Seſſio X. III. Parata jam erant Decreta de Euchariſtiæ Sacramento, nihilque præter promulgationem deerat, cum Seſſio decima habita eſt die ſecunda Junii, in qua Sacrificio peracte ab *Olao Magno* Archiepiſcopo Upſalenſi, Patribus viſum eſt Seſſionem ad diem 15. Septembris prorogare, quod ſingularis quædam Imperatoris ratio habenda eſſet, qui adhuc translationem rite factam negabat, & non modo reliquos ſuæ Ditionis Antiſtites Bononiam non mittebat, ſed Tridentinos ipſorum Collegas eo ſe conferre vitabat: Habenda pariter eſſet novi Galliæ Regis *Henrici II.* ratio, cujus ibi nec Epiſcopi nec Oratores aderant. Quamobrem ſuſpenſa eſt Decretorum promulgatio: ita tamen ut interim Doctrinæ ac Reformationis opus continuaretur.

Translationem Concilii Bononiam factam comprobavit *Henricus* II. Rex Chriſtianiſſimus ſingularibus Mandatis ea de re datis *Franciſco de Rohan* Domino *De Gié* ſuæ Majeſtatis conſanguineo & apud Romanum Pontificem Oratori, & ad eamdem Synodum Oratores ſuos, *Claudium Durfeum*, & *Michaelem Hoſpitalium* in Curia Pariſienſis Parlamenti Senatorem, miſit, adjuncto ipſis *Claudio Eſpenſeo*, in Sacra Facultate Pariſienſi Doctore. Regis Mandata Oratoribus data, & Facultatem comprobandi Concilium ſuo nomine datam Domino *de Rhoan* ſuo ad *Paulum* III. Oratori, legere eſt in Commentariis Concilii Tridentini a Clariſſimo *Puteano* editis. Generalis Cœtus die 14. Septembris habitus eſt in quo expoſitas a Legatis prorogandæ ad incertum diem Seſſionis cauſas Patres omnes comprobarunt. Pontifex ſelectos ex Bononienſi & Tridentino Conventu Patres Romam venire juſſit, ut ex ipſorum ſententia Diſciplinæ Leges ſtatueret; Synodumque interea ſuſpendit, datis ea de re ad Cardinalem *De Monte* Legatum Literis. Hic vero Concilii ſuſpenſionem denuntiavit die 17. Septembris anno 1549. uti conſtat ex Actis & Diariis a *Palavicino* laudatis Lib. 11. Cap. 4. Ex quibus refellitur *Suavis*, ſcribens Concilium uſque ad obitum *Pauli* III. Bononiæ perduraſſe.

ARTICULUS VII.

De Geſtis ac Decretis Seſſionum XI. & XII.

Seſſio XI. I. SYnodo a *Julio* III. Pontifice Maximo Tridenti reſtituta, anno 1551. Seſſio undecima Kalendis Maii celebrata eſt. Sacris operatus eſt *Marcellus* Cardinalis *Creſcentius* Sedis Apoſtolicæ Legatus. Latinam Concionem habuit *Sigiſmundus Fedrius* Franciſcanus. *Maſſarellus* Concilio a Secretis, duo Pontificis Diplomata recitavit; alterum de reſumendo Tridenti Concilio, alterum de Præſidum electione; tum Archiepiſcopus Turritanus inchoationis Decretum legit, quod concorditer acceptum eſt.

Seſſio XII. II. Seſſio duodecima Kalendis Septembris celebrata eſt. Solemne Sacrum fecit *Bal-*

ſthaar

thasar Eredia Archiepiscopus Turritanus, Concione tunc omissa, *Massarellus* Præsidum nomine brevem Parænesim de vivendi ratione recitavit: Prolata comprobataque sunt Oratorum *Caroli* V. Imperatoris & *Ferdinandi* Regis Romanorum Mandata; Sancitumque est ut in proxima Sessione de Sanctissimo Eucharistiæ Sacramento, nec-non, quod ad Reformationem attinet, de reliquis, quæ ad faciliorem & commodiorem Prælatorum Residentiam pertinent, ageretur.

Adfuit deinde *Jacobus Amiotus* Bellozanus Abbas a Rege Christianissimo *Henrico II.* missus cum Literis inscriptis: *Sanctissimis in Christo & observandis summopere Patribus Tridentini Conventus*. De iis suscipiendis plurimum disceptatum est, Hispanis Episcopis conclamantibus, non esse recipiendas, quod *conventum*, non *Concilium* appellasset. Post multum rumorem, re seorsim in Sacrario discussa, renunciatum est *Amioto*, Placere Synodo ut Regis Literæ legerentur, quod vocem *Conventus* in malam partem ab eo non accipi existimaret; alioqui eas pro non scriptis habere. Extat in Commentariis res Concilii Tridentini spectantibus, a *Puteano* collectis & editis, Epistola *Amioti* Abbatis ad *D. Morvillierum* Libellorum Supplicum Magistrum scripta, qua rationem reddens hujusce negotiationis suæ, inter alia refert, cum, ita ut diximus, tumultuarentur Hispani, Moguntinum Electorem dixisse: *Si vos non vultis audire Literas Regis, quomodo audietis Protestantes Germanos, qui nos appellant Concilium Malignantium?* Et Comitem *A Monteforti* Cæsaris Oratorem dixisse, Contestaturum se nomine Cæsaris, nisi Regis Christianissimi Literæ legerentur, & Abbas audiretur. Resignatæ igitur lectæque sunt Literæ, quarum hæc erat sententia: Existimasse Regem decere singularem observantiam suam, Majorumque suorum erga Ecclesiam, suumque egregium studium in Patrum Ordinem, eisdem significare, quam justis ac necessariis causis adductus, impulsus & coactus, nullum suæ Ditionis Episcopum Tridentum mitteret ad Conventum a *Julio* Pontifice Maximo Concilii nomine indictum. Pro certo habere Regem, Patres ab omni partium studio alienos fore. Proinde se ipsis uti velle tamquam honorariis arbitris, eosque amanter obtestari, ut quæ significabat, non tamquam ab alieno aut adversario profecta exciperent, sed tanquam a primogenito Ecclesiæ Filio; in qua appellatione & tuenda & promerenda se ipsis polliceri, divinæque confisum beneficientiæ certo credere, se numquam defuturum. Alacri paratoque animo ferri ad Majorum suorum virtutem imitandam. Verumtamen dum oppressis opem ferebat, injuriamque propulsabat, nolle se charitatem in Ecclesiam, eorumque observationem quæ decerent, negligere. Lectis Literis *Amiotus* Abbas Libellum contestationis recitavit, quam Rex Christianissimus post susceptum agri Parmensis patrocinium, postque intestini belli metum excitatum, jusserat denuntiari cum *Julio* Pontifici, tum Sacro Cardinalium Collegio, per *Paulum* a *Thermis* Oratorem suum. Ejus summa erat; Regem justis rationibus adductum & impulsum ad suscipiendum agri Parmensis patrocinium, quas nisi Pontifex admitteret, palam significabat, si proinde Italia, atque adeo universa Europa bello implicaretur, ex quo Ecclesiæ Disciplina Fidesque in ultimum discrimen adduceretur, & Concilii solutio sequeretur, hæc mala Regi non imputatum iri, qui ad illa avertenda omnes conditiones honestas non solum ferre, verum etiam accipere voluisset. Videri Summum Pontificem hæc omnia minime curare, immo se bello immiscendo, aditus ad Concilium omnes præcludere maluisse, eamque suspicionem inducere voluisse, istam ipsam Concilii Tridentini indictionem, non communis universæ Ecclesiæ utilitatis gratia repetitam, sed facta conditione cum iis, quorum privatis commodis illic serviretur. Quamobrem Regem contestari, Se non posse Gallicanos Episcopos Tridentum mittere, quibus nec liber nec tutus eo pateret accessus neque ipsum Concilium a quo excluderetur invitus, pro Generali habere; nec ejus Decretis aut ipsius Majestatem, aut Ecclesiæ Gallicanæ Prælatos, populumque adstrictum iri; quinimo ad eadem remedia ac præsidia progressurum, si necesse foret, quibus Majores sui Francorum Reges in re causaque consimili uti consuevissent: Non quidem ut observantiæ Sedi Apostolicæ debitæ quidquam detraheret, sed ut melioribus eam temporibus servaret, quibus arma parum honeste in se sumpta deponerentur, & motum animorum componerentur. Synodus per Promotorem suum respondit; Se gratam habere

Cur Rex Christianissimus Henricus II. Gallicanos Episcopos ad Concilium non miserit.

Regis moderationem, quam suis in Literis præ se tulisset, *Amioti* vero Abbatis personam, nisi quatenus legitima esset non acceptare; sed illum monere ut ad diem undecimam Octobris, proximæ Sessionis destinatam adesset, Responsum ad Regis Literas accepturus.

SCHOLION.

In hoc Articulo pag. 149. Edit. 1. Religiosi Censores hanc narrationem notant: *Protestatur Rex Galliæ se Episcopos suos ad Concilium mittere non posse, quia nec iter tutum adeoque Concilium ab ipso pro generali non habendum.*

R. Facti veritas est. Refert *Palavicinus* Lib. 11. Historiæ Concilii Tridentini, cap. 16.

ARTICULUS VIII.

De Sessionis XIII. Decretis.

Doctrina Catholica de Sanctissimo Eucharistiæ Sacramento.

I. SEssio XIII. celebrata est die undecima Octobris anni 1551. Sacris operatus est *Joannes Baptista Campeggius* Episcopus Majoricensis; Latinam Concionem de laudibus Eucharistiæ habuit Archiepiscopus Turritanus. Doctrina Fidei de Sanctissimo Eucharistiæ Sacramento tradita & explicata est octo Capitibus: Hæreticorum errores circa idem Sacramentum Canonibus undecim confixi. In eorum examine hæc Theologis dicendarum sententiarum ratio præscripta fuerat: Ut illæ e Sacris Literis, ex Apostolicis Traditionibus ex Conciliis approbatis, ex Constitutionibus Summorum Pontificum, ex SS. Patrum auctoritate, ex communi Ecclesiæ Catholicæ consensu colligerentur. Circa nonum Canonem, quo dicitur Anathema neganti, *Omnes & singulos Christi Fideles utriusque sexus, cum ad annos discretionis pervenerint, teneri singulis annis saltem in Paschate ad communicandum, juxta præceptum sanctæ Ecclesiæ.* Censuit *Joannes ab Ortega* Franciscanus, Hispaniensis Theologus a *Carolo V.* missus adjiciendam esse explicationem aliquam; quandoquidem præceptum non Divinum, sed Ecclesiasticum erat. *Ambrosius Pelargus* Dominicanus, Trevirensis Electoris Theologus, ob eamdem rationem censuit, oppositum Articulum esse potius Schismaticum, quam Hæreticum: sed reliquus Consessus Anathemate damnandum putavit, in quod postea omnes convenere: Quod negans Christi Fideles hoc Ecclesiæ præcepto obligari, neget consequenter traditam Ecclesiæ a Christo potestatem Leges condendi ad Fidelium salutem promovendam: quod certe hæreticum est.

Scholasticæ quæstiones omissæ.

II. Scholasticas quæstiones Patribus omitti placuit. Hinc ab illa quæstione definienda temperavit Synodus, æqualisne an major gratia impertiretur sumenti Eucharistiam sub utraque specie, quam sub una solum, propterea quod Theologi complures inæqualitatem propugnabant, & Concilio satis erat hæreses proscribere, in quo plurimum adhuc operæ supererat. Majorem gratiam conferri sub utraque specie communicantibus, propugnabant *Melchior Canus* Ordinis FF. Prædicatorum eximius Theologus, *Antonius Ugloa* & *Sigismundus Fedrius*, Hispani etiam Theologi, Ordinis FF. Minorum. Cum tertius Canon ita fuisset conceptus: *Si quis dixerit, sub qualibet specie, & sub qualibet ipsius parte non contineri totum Christum, Anathema sit:* auctor fuit *Joannes Æmilianus* Tudætanus Antistes, Hispanus, ut adderetur, *facta separatione*: Siquidem variabant Theologorum sententiæ circa hanc quæstionem, an Christus esset sub qualibet particula Hostiæ integræ; atque ita effectum est. Et quamvis Turritanus Archipræsul opponeret, per has voces indicari, id ante separationem verum non esse; ac proinde ut illæ delerentur deposcerent Constantiensis ac Stabiensis Episcopi, & Lancianensis vellet ut amplians particula, *etiam*, apponeretur. His tamen omnibus restitit Bituntinus, qui unus e selectis Patribus erat ad conscribendos Canones; admonuitque solas hæreses esse damnandas, non item Scholasticorum sententias definiendas.

De Confessione Sacramentali.

III. Circa septimi Capitis & Canonis undecimi doctrinam de Confessione Sacramentali ad dignam Eucharistiæ sumptionem necessario præmittenda, ubi esset conscientia pecca-

peccati mortalis, variæ fuerunt Theologorum Patrumque sententiæ. Quidam enim dicebant, Confessionem non esse necessariam, sed sufficere contritionem cum voto Confessionis faciendæ tempore suo; & ideo hanc sententiam non esse damnandam. Alii Confessionem simpliciter necessariam asserebant, adeoque contrariam opinionem, ut hæreticam damnandam. Alii ut erroneam, scandalosam ad manifestum animarum interitum perducentem, ac indignæ sumptioni Eucharistiæ ostium aperientem eam proscribendam asserebant. Ne tamquam hæretica damnaretur, obstitit *Melchior Canus*, hanc doctrinam traditam fuisse referens a *Cajetano*, ab *Adriano Sexto*, & a *Joanne Roffensi* in Articulo 6. adversus *Lutherum*, a *Petro Paludano*, a *Richardo* in 4. Sententiarum Dist. 16. a *Theophylacto* in primæ ad Corinthios c. 11. a *S. Joanne Chrysostomo* Homilia 18. in Cap. 10. ejusdem Epistolæ, & a *Panormitano*, in Cap. *De Ordine*, Tit. *De celebratione Missarum*. Professus est tamen *Canus*, se in ea sententia non esse, quam testimonio *Eusebii* Lib. 6. Historiæ Ecclesiasticæ Cap. 15. *Sancti Cypriani* Lib. de Lapsis, *Gennadii* Lib. De Dogmatibus Ecclesiasticis Cap. 13. *Hugonis a Sancto Victore* Lib. 2. De Sacramentis, optimisque rationibus in Scriptura Sacra fundatis refelli noverat. *Martinus Olavius* Augustani Cardinalis Procurator censuit, præmittendam esse peccatorum Confessionem, ob varios abusus qui oriebantur ex licentia, quam oppositæ sententiæ Sectatores sibi arrogabant; id tamen ceu necessarium statuendum non esse. *Ambrosius Pelargus* Ordinis FF. Prædicatorum Theologus, addendum censuit, *habita Confessarii copia*. Opinionem *Cajetani* defendit *Reginaldus a Genua* ejusdem Ordinis. *Franciscus Villarva* Hieronymitanus Hispanus, Granatensis Archiepiscopi Theologus, dixit, hujusmodi obligationem non ex divino mandato, sed ex laudabili Ecclesiæ consuetudine profectam. Legatus Concilii Præses in Generali Congregatione monuit: cum utrimque gravissimi Scriptores starent, opinionem quæ Confessionem non esse necessario præmittendam negabat, non esse quidem damnandam ut hæreticam, sed simpliciter rejiciendam, declarandumque, omnes qui peccati mortalis conscientiam haberent, obligari omnino ad peccatorum Confessionem antequam Eucharistiam sumant; quia ubi aliter fieret, salutis periculum adiretur. Archiepiscopus Turritanus censuit Canoni adjiciendam hanc exceptionem: *Nisi adsit ingens necessitas*. Stabiensis hanc postulavit; *Quando scandalum non vetet*. Alii alias restrictiones optabant. *Jacobus Naclantus* Clodiensis Episcopus, ex Ordine FF. Prædicatorum, vocem *Sacerdotis* in vocem *Confessarii* permutari obtinuit, propterea quod non inest cuilibet Sacerdoti Confessionis audiendæ potestas. Et hæc ratio fuit cur crederetur huic obligationi locus non esse, quando adesset Sacerdos ad excipiendas Confessiones non approbatus. Hac itaque forma Canon conditus ac promulgatus est in Sessione solemni: *Si quis dixerit, solam Fidem esse sufficientem præparationem ad sumendum Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum, Anathema sit. Et ne tantum Sacramentum indigne, atque ideo in mortem & condemnationem sumatur, statuit, atque declarat ipsa Sancta Synodus, illis quos conscientia peccati mortalis gravat, quantumcumque etiam se contritos existiment, habita copia Confessoris necessario præmittendam esse Confessionem Sacramentalem. Si quis autem contrarium docere, prædicare, vel pertinaciter asserere, seu etiam publice disputando defendere præsumpserit, eo ipso excommunicatus existat.*

Eucharistiæ sumptioni præmittenda.

IV. In Capitis tertii doctrinam objicit *P. Suavis Polanus*, sive ab aliis objectum refert; Non satis probari adesse Christum in Eucharistia, ante usum, ratione a Synodo allata, nimirum quia Christus dum eam porrigeret, cum eam de manu ejus nondum Apostoli suscepissent, vere affirmavit corpus suum esse quod præbebat, siquidem ipsa porrectio actio quædam est spectans ad usum.

Verum levissima est hæc objectio. Etenim si nomine usus omnes actiones prævias intelligas, quæ ad usum diriguntur, ita ut dum Eucharistia porrigitur, & antequam suscipiatur, jam adsit sub illis speciebus Corpus Christi, contingere potest, ut is cui porrigatur, eam non suscipiat; adeoque verum sit Christi Corpus ibi extra usum fuisse, cum vere dici non possit, hominem qui Eucharistiam non sumpsit, ea usum fuisse. Præterea non satis exploratum est a quanam actione hic usus omnino inchoetur, & quando status hujusce usus esse desinat: adeoque incertum esset quando ibi adorandum sit Corpus Christi, quando ab ea adoratione abstinendum. Varius ea in re definienda fuit Lutherus

Objectionibus P. Suavis contra Tridentina Decreta de Sacramento Eucharistiæ respondetur

therus ac tandem scripsit ad *Simonem Wolferinum*: Manere ibi Corpus Christi ab initio Orationis Dominicæ, per totum tempus quo Fideles commode sumere Sacramentum possunt.

V. Objicit idem *Polanus*, seu a Germanis objectum ait, Sibi ipsi contradicere Concilium, dum ex una parte, ait, conversionem panis & vini in Corpus & Sanguinem Christi vix posse verbis exprimi. *Ea* (inquit) *existendi ratione, quam etsi verbis exprimere vix possumus, &c.* ex altera vero *proprie & convenienter* appellari *Transubstantiationem.*

Sed hæc objectio non minus levis est. Quamvis enim ratio ipsa Mysterii nec humanæ mentis intelligentia comprehendi, nec verbis adæquatam, plenam claramque illius notionem parientibus possit exprimi; voces tamen habemus, quibus id exprimere possumus, quod de Mysteriis mens nostra fide illustrata concipit; & ipsis nomina quædam Scriptura vel Patres tribuerunt. Sic Æterni Verbi Processio ineffabilis est; & tamen convenienter & proprie generatio Filii Dei nominatur, sic vinculum quo Christi humanitas cum Deo copulatur, ineffabile est, & tamen unio hypostatica aptissime appellatur. Sic Deus ineffabilis est, & tamen multa ipsi nomina tribuuntur. Quidni ergo ratio existendi Corporis & Sanguinis Christi in Eucharistia, etsi ineffabilis, proprie tamen & apte *Transubstantiatio* appelletur? Nam quemadmodum dicitur Transfiguratio, cum corpus ab una in alteram figuram transit; *transformatio*, cum eadem materia ab una in alteram formam migrat: ita unius totius substantiæ in alteram totam conversio, nulla communi materia remanente, sed iisdem superstitibus accidentibus, apte nuncupatur *Transubstantiatio*. Quæ vox a nonnullis Auctoribus Ecclesiasticis ante Concilium Lateranense usurpata, ab ea demum Synodo consecrata est, & in totius Ecclesiæ usum transcripta, ad antiquam & perpetuam illius de Eucharistia fidem explicandam: sicut olim vocem *Consubstantialis*, ad perpetuam de Verbi Æterni divinitate fidem exprimendam, & contra Arianos defendendam Ecclesia in Synodo Nicæna consecravit. Hujus itaque vocabuli usum in Ecclesia invenire Tridentini Patres, quem & religiose retinuerunt, sicut prisci Patres nomina *Consubstantialis, Ingeniti, unionis personalis, Deiparæ, duarum in Christo naturarum & voluntatum, &c.* quæ Ecclesiæ usu consecrata invenerunt, velut Sacrum Depositum servarunt, & ad posteros cum Doctrina Fidei transmiserunt.

De verbis consecrationis.

VI. Objicit idem *Polanus*, alieno licet nomine, Concilium cap. I. hujus Sessionis statuisse adversus omnes Theologos, & Romanæ Ecclesiæ opinionem verba consecrationis non esse illa, *Hoc est Corpus meum*: Siquidem affirmat post benedictionem Christi, quæ vim consecrationis habuit, fuisse dicta. *Hoc Sacramentum* (inquit) *Redemptorem nostrum instituisse, cum post panis vinique benedictionem, se suum ipsius Corpus illis præbere, ac suum Sanguinem, disertis ac perspicuis verbis testatus est.*

Respondetur, Varias ae de re fuisse Theologorum opiniones. Quidam Christum qua pollebat excellentiæ potestate, absque omni forma verborum, virtute divina, panem & vinum consecrasse & in Corpus ac Sanguinem suum transmutasse senserunt, & postea formam expressisse, qua Sacerdotes ab ipso instituti consecrarent. Hanc sententiam probabilem existimavit ac secutus est *Innocentius tertius* lib. 4. *De Mysteriis Missæ* cap. 6. & 16. *Archidiaconus* in Canonem *Timorem*, Tit. *De Consecratione*, item *Odo* Cameracensis Episcopus in Canonem Missæ, *Guillelmus Durandus* lib. 4. Divinorum Officiorum, *Franciscus Mayronis, Titelmanus* in eumdem Canonem; *Petrus Ortiz* Hispanus, in Sacra facultate Parisiensi Doctor Theologus, in qua publice hanc Sententiam defendit; & *Ambrosius Catharinus* in Tractatu, cui titulus est, *Quibus Verbis Eucharistiæ Sacramentum confecerit*: Eamdem probabilem existimarunt *Armacanus* lib. 9. Quæstionum Armenorum Cap. 5. *Petrus de Alliaco* in 4. Sententiarum Quæst. 5. Art. I. *Gabriel Biel* in Canonem Missæ Lectione 6. Quidam dixerunt, Christum consecrasse, non illis verbis, *Hoc est Corpus meum*, sed aliis nobis ignotis, quibus etiam benedixit. Alii, Salvatorem eadem verborum formula, qua nunc utimur, consecrasse, ea tamen bis protulisse, primum quidem secreto, quando consecravit, deinde publice post consecrationem, quando panem & vinum consecratum discipulis porrexit. Duarum

rum istarum opinionum meminit *S. Thomas* 3. P. Quæst. 78. Art. 1. in responsione ad primum, sed ipsarum Auctores non laudat. Alii benedictionem a Christo adhibitam supra panem ac vinum aliam non fuisse præter verba consecrationis existimarunt, scilicet *S. Thomas* loco mox laudato, *Alexander Alensis*, quarta parte, Quæstione decima, Memb. 4. Articulo secundo, §. 2. *Durandus* in 4. Sententiarum Dist. 8. Quæst. 2. *Marsilius* in 4. Quæst. 6. Art. 1. *Gabriel Biel* Lectione 36. in Canonem Missæ. Pro ea etiam opinione laudantur *Hugo a Sancto Caro*, *Nicolaus Lyranus*, Theologi qui Catechismum Romanum jussu *Pii V.* composuerunt, *Petrus Soto* lib. *De Instructione Sacerdotum*, Lectione 2. *De Eucharistia*. Theologorum opinionibus præjudicare noluit Sacra Synodus, sed iis in medio relictis, Ritum institutionis Eucharistiæ eo refert ordine, quo ab Evangelistis & Apostolo describitur Matthæi 26. Marci 14. Lucæ 22. & 1. ad Corinthios 11. & ex Christi verbis colligit ac definit realem Christi in Sacramento Eucharistiæ præsentiam post panis & vini consecrationem. „ Ita (*inquit*) Majores nostri omnes, „ quotquot in vera Ecclesia fuerunt, qui de Sanctissimo hoc Sacramento disseruerunt, „ apertissime professi sunt hoc tam admirabile Sacramentum in ultima Cœna Redemptorem nostrum instituisse, cum post panis vinique benedictionem, se suum ipsius Corpus in illis præbere, ac suum Sanguinem, discretis, ac perspicuis verbis testatus est. „ Quæ verba a SS. Evangelistis commemorata, a Divo Paulo postea repetita, cum „ propriam illam & apertissimam significationem præferant, secundum quam a Patribus „ intellecta sunt, indignissimum sane flagitium est, ea a quibusdam contentiosis & pravis hominibus ad fictitios & imaginarios tropos, quibus veritas Carnis & Sanguinis „ Christi negatur, contra universum Ecclesiæ sensum detorqueri. " Magis tamen communi Theologorum Sententiæ asserenti consecrationem Eucharistiæ fieri his Christi verbis, *Hoc est Corpus meum*, & *Hic est Sanguis meus*, &c. Tridentinam Synodum favisse, quam aliis opinionibus (quamvis eam finire & ut dogma Fidei tradere, Spiritui Sancto, & Patribus visum non fuerit) facile colligi potest, cum ex loco mox laudato, tum ex Cap. 4. in quo hæc habentur: *Quoniam Christus Redemptor noster Corpus suum id quod sub specie panis offerebat vere esse dixit: ideo persuasum semper in Ecclesia Dei fuit, idque nunc denuo Sancta hæc Synodus declarat, per consecrationem panis & vini, conversionem fieri totius substantiæ panis in substantiam totius Corporis Christi Domini nostri, & totius substantiæ vini in substantiam Sanguinis ejus*. Tum denique ex Catechismo Concilii, parte 2. Cap. 4. num. 19. Ex quibus omnibus vanitas ac falsitas objectionis *Suavianæ* liquido apparet.

Decretum Sessionis XIII. de Reformatione.

VII. In eadem Sessione Decretum de Reformatione conditum ac promulgatum est octo constans capitibus, quæ jurisdictionem Episcoporum spectant, & appellationibus modum imponunt. Statuit imprimis Sancta Synodus, „ Ut in causis Visitationis & correctionis, habilitatis, & inhabilitatis, nec non criminalibus, ab Episcopo seu ab illius Vicario generali ante definitivam Sententiam, ab interlocutoria, vel alio quocumque gravamine non appelletur: neque Episcopus aut Vicarius appellationi hujusmodi, tamquam frivolæ deferre teneatur; nisi gravamen hujusmodi per definitivam sententiam „ reparari, vel ab ipsa definitiva appellari non possit. " Statuit insuper ut Episcopus in Ecclesia sua residens, gratiam super absolutione alicujus publici criminis de quo inquirere cœperat, aut remissione pœnæ, ad quam reus per eum condemnatus fuerat, falsis precibus impetratam, per seipsum, tamquam Sedis Apostolicæ Delegatus, etiam summarie cognoscat, eamque postquam de subreptione constiterit, *non admittat*. Statuit præterea de modo accusationis Episcoporum, & qualitate testium adversus eos audiendorum, utque ipsorum causæ *coram Pontifice Maximo referantur, ac per ipsum terminentur*. Quod de prima causæ cognitione intellectum, vel ubi nulla interjicitur appellatio; non est receptum in Galliis, utpote contrarium antiquo Juri, & Canonibus Sardicensibus, Concordatis, Libertatibus & Moribus Ecclesiæ Gallicanæ.

Salvus conductus Protestantibus

VIII. Quatuor Articulorum definitio, super quibus audiri Protestantes postulabant prorogata est, eisque propterea securitas fide publica data fuit. Hi porro erant Articuli: 1. *An necessarium sit ad salutem, & Divino Jure præceptum, ut singuli Christi Fideles sub utraque specie ipsum Venerabile Sacramentum accipiant?* 2. *Num minus datas*

ſumat qui ſub altera, quam qui ſub utraque communicat? 3. *An erraverit Sancta Mater Eccleſia, Laicos & non celebrantes Sacerdotes, ſub panis ſpecie dumtaxat communicando?* 4. *An parvuli etiam communicandi ſint?* Immerito vero *Suavis* objicit, Salviconductus formam viſam fuiſſe admodum captioſam; cum in ea dicat Synodus hunc a ſe conceſſi, quoad ſe pertinet. Nam promittere non poterat Synodus, niſi quod penes ſe erat, nec ſibi arrogare abſolutam in aliena ditione poteſtatem. Cum igitur fieri poſſet, ut ii quibus ſecuritas concedebatur, crimen aliquod Tridenti patrarent, cujus puniendi facultas legitima pertineret vel ad Tridentinum Epiſcopum, qui & Beneficiarius Princeps erat, vel ad *Ferdinandum* Regem, qui ſupremo jure Tridento dominabatur: prudenter Synodus hanc reſtrictionem appoſuit, *quoad ſe pertinet*, ne alieno juri derogare videretur: non (ut calumniatur *Suavis*) ad aperiendum aditum Romano Pontifici, quo poſſet incolumi ſua Synodique dignitate agere quidquid utriuſque commodo conduxiſſet.

P. Suavis calumnia refellitur.

IX. Objicit *Gentiletus* Lib. 3. adverſus Canonem ſecundum Seſſionis 13. quo Anathemate feritur qui dixerit, *In Sacroſancto Euchariſtiæ Sacramento remanere ſubſtantiam panis & vini, negaveritque converſionem totius ſubſtantiæ in Corpus & Sanguinem Domini noſtri Jeſu Chriſti, manentibus dumtaxat ſpeciebus panis & vini*: Plures veteres Canones Tridentino huic opponi: Imprimis Canonem *Dupliciter*, *De Conſecratione* Diſt. 2. ex *S. Hieronymo* deſumptum, in hæc verba: *Dupliciter intelligitur Caro Chriſti & Sanguis, vel ſpiritualis illa atque divina, de qua ipſe ait*, „ Caro mea vere eſt cibus, „ & Sanguis meus vere eſt potus; *&*, Niſi manducaveritis Carnem meam, & biberitis Sanguinem meum, non habebitis vitam æternam. *Vel Caro quæ crucifixa eſt & Sanguis qui militis effuſus eſt lancea.* Tum Canonem, *Prima quidem*. Canonem, *Non hoc Corpus*. Canonem, *Ut quid paras?* Canonem, *Qui manducant*. Canonem, *Credere*. Canonem *Qui diſcordat*, tamquam huic dogmati contrarios profert. Gloſſam denique in cap. *Quia Corpus*, eadem Diſtinctione, diſerte negare ait, in Sacramento ullam eſſe omnino Tranſſubſtantiationem, idque duabus manifeſtiſſimis rationibus arguere, quarum prima hæc eſt: *Quod ſi panis tranſſubſtantiaretur in Corpus Chriſti, illud Corpus tantum, tamque ingens acciperet incrementum, ut juſtam corporis humani dimenſionem excederet. Quod eſſet Chriſtum vera ſua humanitate ſpoliare.* Altera, *Quod ex eo conſequeretur, Chriſti Corporis partem quamdam, eam nempe quæ ex hujuſmodi incremento ſuccreviſſet, ex Sancta Virgine non eſſe natam, quæque eſſet inanimis, cum hæc verba*, Hoc eſt enim Corpus meum, *ad Chriſti Corpus, non etiam ad animam referantur. Indeque conſequens eſſet, Corpus Chriſti partim eſſe animatum partim vero inanime, quod eſſe non poteſt.*

Joan. 6.

Reſponſio. Reſpondetur, Canones illos imperite a *Gentileto* objici, & Catholico Tanſſubſtantiationis dogmati nullatenus incommodare. Canonem, *Dupliciter*, ſolum diſtinguere duplicem ſtatum carnis Chriſti, paſſibilem unum, ſecundum quem crucifixa eſt; ſpiritalem alterum, glorioſumque, ſecundum quem & in Cœlo ſedet ad dexteram Patris, & reipſa ac ſubſtantialiter præſens eſt in Euchariſtia, modo quidem ſpiritali, id eſt, inviſibili. Canon, *Prima quidem*, Capharnaitarum hæreſim dumtaxat excludit, qui Chriſtum ſui Corporis manducationem imperare putabant in eadem ſpecie, ſenſibili & carnali modo, dividendo illam in partes, ſicut manducantur carnes animalium, quæ in macello væneunt. Unde ait: *Caro non prodeſt quidquam: ſed quomodo illi intellexerunt: quomodo in cadavere venditur, aut in macello dilaniatur.* Verba ſunt ipſius Canonis ex *S. Auguſtino* deſumpti. Canon, *Non hoc Corpus*, eodem modo intelligendus, ut ex ipſius verbis patet: *Non hoc Corpus quod videtis, manducaturi eſtis, & bibituri illum Sanguinem, quem fuſuri ſunt illi qui me crucifigent: Ipſum quidem, & non ipſum: Ipſum inviſibiliter, & non ipſum viſibiliter. Unde & ſubditur: Et ſi neceſſe eſt illud viſibiliter celebrari, neceſſe eſt tamen illud inviſibiliter intelligi.* Alii Canones manducationem ſpiritalem commendant, orali manducationi neceſſario adjungendam docent; Sacramentalem iſtam ſine ſpiritali, quæ fide per dilectionem operante conſummatur, ad ſalutem non proficere. Cæterum, ſi *Gentiletus* bona fide ſcripſiſſet, ab his objectionibus temperaſſet, cum dogma Tranſubſtantiationis Canonibus hujus ipſius Diſtinctionis

ctionis quam laudat, luculenter & evidenter afferatur, scilicet Canone, *Ego Berengarius*, Canone, *Nos autem*, Canone, *Forte dicas*; & Canone, *Quia Corpus*. Æque mala fide Glossam citat, adulteratque. Non enim Transubstantiationem negat, ut ipse inverecunde comminiscitur, sed certum quemdam Transubstantiationis modum, quo scilicet nova substantia Corpori Christi accrescat, vel in eo generetur. Atque hanc locutionem, *Panis fit Corpus Christi*, non ita probandam propterea dicit; sed potius dicendum, Panis transit in Corpus Christi, vel transubstantiatur in Corpus Christi. *Ad prolationem*, inquit, *istius*, *Hoc est Corpus*, *&c. transubstantiatur panis in Corpus*; *& ad probationem istius*, *Hic est Sanguis*, *vinum convertitur in Sanguinem*. Et infra: *Benedicit:* Convertuntur, *vel transmeant*; *sed non fiunt*, *nec incipiunt*. *Nihil enim fit vel incipit esse Corpus Christi*. *Potest tamen concedi*, *quod de pane conficiatur vel fiat Corpus Christi*, *sicut de aqua fit crystallus*, *non tamen est crystallus : sed securius non conceditur hoc*; *& ubicumque invenitur*, *Panis*, vel, *De pane fit*, *vel conficitur Corpus Christi*, *sic intelligitur*, *id est*, *transit in Corpus Christi*, *in eadem*, *cap.* Panis. *Vel expone sic*, *id est sub specie panis vel latet*, *vel incipit esse*, *vel latere Corpus Christi*, *ubi ante consecrationem non erat*. *Si enim panis Corpus Christi fieret*, *singulis diebus ei adderetur aliquid quod prius non erat*, *& sic semper augmentaretur*. *Item qualiter uniretur divinitati iste panis & ille*? &c. *Non intelligas ergo*, *quod aliquod augmentum sumat ex tali conversione*, *nec eo modo*, *quo cibus convertitur in carnem*; *sed est ibi corruptio*, *id est*, *desinit ibi esse substantia panis*, *& vini*, *nulla tamen generatio*. *Unde non potest dici quod sit ibi vera transubstantiatio quantum ad hoc*, *ut nova essentia ibi generetur*. Modum illum loquendi Glossatoris, Scholasticis Theologis accuratius expendendum relinquo. Satis sit *Gentiletum* falsi convicisse. Cæterum de præsentia reali Corporis & Sanguinis Christi in Eucharistia, & de Transubstantiatione panis & vini in Christi Corpus & Sanguinem legi potest Dissertatio nostra XII. in Historiam Ecclesiasticam Sæculi XI. & XII.

X. Decreta de Reformatione carpit *Gentiletus*, illudque imprimis quo constitutum est „ In omnibus causis visitationis, correctionis, habilitatis, quin etiam in capitalibus, a „ Sententiis interlocutoriis Episcoporum, aut eorum Vicariorum, provocandi jus non esse, nisi quando gravamen definitiva Sententia reparari non posset, aut ubi a definitiva „ nullus esset provocandi locus. Id Pragmatico stylo, in omnibus Gallicis Curiis recepto, Jurique Canonico innixo, aperte repugnare *Gentiletus* ait, quo Jure ab omni gravamine tam levi quam gravi provocare licet. Et hoc quidem privilegium peculiariter ad Judices Regios pertinere, non etiam ad alios, ut possint ulterius progredi, nulla ab interlocutoria impediente provocatione.

Objectionibus Gentileti adversus Decreta Reformationis Sessione 13. edita respondetur.

Respondetur, Jure quidem Canonico veteri licuisse in judicio ante definitivam Sententiam appellare, servatis regulis ab eodem Jure præscriptis; sed Œcumenicam Synodum, penes quam Legum ferendarum & Juris antiqui emendandi, postulante Ecclesiæ necessitate vel utilitate, potestas est, prudenter statuisse ut ab interlocutoria Sententia nefas esset appellare, & Jus Canonicum in hoc Juri civili exæquasse. Animadvertit scilicet, reos criminum plerumque ad evitandas pœnas, & subterfugienda Judicia Episcoporum, gravamina simulare, & Appellationis diffugio Judicis processum impedire. Ne itaque remedio ad innocentiæ præsidium instituto, ad iniquitatis defensionem abutantur, Appellationes ab interlocutoria illegitimas ac nullas deinceps fore statuit, nisi gravamen per definitivam Sententiam reparari, vel ab ipsa definitiva appellari non possit. De his legi potest *Prosper Fagnanus* in 2. Decretalium *De Appellationibus*, Cap. *Super eo*.

XI. Quartum ejusdem Sessionis Decretum vellicat *Gentiletus* „ quo constitutum est, „ ut in criminibus adversus Ecclesiasticum reum, Episcopus, aut ejus Vicarius judicet „ adscitis Assessoribus Episcopus; & ubi deerunt Episcopi, Abbatibus ad quos mitræ „ pedique gestandi potestas pertineat, si qui in tota Diœcesi sint: Sin minus adscitis aliis „ Ecclesiasticis maturæ jam ætatis viris, Jurisque peritis. Quod certe perabsurdum est, inquit *Gentiletus*, communique juri contrarium: Oportuerat enim Jurisperitos anteponi Episcopis & Abbatibus.

Respondetur. De gravioribus criminibus hic agi, ob quæ Clerici ritu solemni Sacris exauctorari debent quod ante Synodum Tridentinam certis in casibus exequi non poterat

terat Epiſcopus abſque aliorum Epiſcoporum præſentia in numero a Canonibus definito. Ne autem Juris executio differatur, prudentiſſime ſtatuit Synodus, ut ſi numerus Epiſcoporum deficiat, adhibeantur Abbates, quos, ſicut & Epiſcopos, Juris Canonici peritos eligi vel nominari ſupponit. Quocirca Seſſione 22. Cap. 2. De Reformatione, de aſſumendo ad Epiſcopatum ita ſtatuit: *Scientia vero præter hæc hujuſmodi polleat, ut muneris ſibi injungendi neceſſitati poſſit ſatisfacere: ideoque antea in Univerſitate Studiorum Magiſter ſive Doctor aut Licentiatus in Sacra Theologia, vel Jure Canonico merito ſit promotus, aut publico alicujus Academiæ teſtimonio idoneus ad alios docendos oſtendatur*. Nec enim minus doctos eligi vel nominari, aut ordinari Epiſcopos & Presbyteros poſtulat Eccleſia, quam olim *Carolo Magno* regnante, cujus in Capitulari anni 794. ſancitum eſt, *Ut nulli Epiſcoporum & Sacerdotum liceat Sacros Canones ignorare*.

XII. Quintum Decretum perperam quoque *Gentiletus* reprehendit, quo ſtatutum „ eſt, Ut Epiſcopo, tamquam Delegato Pontificio, liceat de obreptione & ſurre„ ptione venialium Romani Pontificis Codicillorum ſibi oblatorum cognoſcere. Id repugnare ait ſupremæ Regis auctoritati & Imperio penes quem unum in Gallia veniæ dandæ, criminumque abolendorum poteſtas eſt.

Reſpondetur, Mirum fuiſſe *Gentileti* ſtuporem vel obſtinatam fallendi voluntatem, qui neſcierit vel diſſimulaverit, hic agi de criminum Eccleſiaſticorum venia Canonica, quæ penes Eccleſiam eſt & Prælatos, atque imprimis penes Paſtorum omnium unum Summumque Paſtorem Romanum Pontificem: non de venia ſæcularium criminum, ſeu de pœnarum Legibus conſtitutarum condonatione, quæ penes unum Regem eſt.

XIII. Sextum Decretum arguit *Gentiletus*, quo conſtitutum eſt, ne Epiſcopus cri„ minis reus in jus vocetur, quo ſe præſentem ſiſtat niſi tanti criminis reus eſſe com„ periatur, ut ob id pœna ſubmotionis a ſuo Epiſcopatu jure coerceri poſſit, non au„ tem ſi levioribus criminibus urgeatur. Quod (inquit) & veteribus Canonibus, & ipſi „ quoque rationi manifeſte repugnat. Quanto enim ſublimiorem Dignitatis gradum tenet Epiſcopus pre aliis inferioribus hominibus Eccleſiaſticis, eo magis accuſandus & coercendus eſt, ſi quid peccet, nec ei magis ſuffragari, quam infimis quibuſque par eſt. Nam in Judiciis nulla debet eſſe perſonarum acceptio. Videntur ergo Tridentini Patres laxaſſe potius, quam cohibuiſſe vitiorum noxarumque habenas iis, qui prælucere, & bono exemplo præire debeant. Tum laudat Canonem *Quia Sanctitas* Diſtinctione L. & Canonem, *Purgabit*, eadem Diſtinctione, qui Judicium a Domo Domini incipere debere declarant, & eos majori plectendos vindicta, quorum major eſt culpa; crimen autem illorum gravius eſſe qui cæteros honore præcedunt.

Reſpondetur; Tridentinos Patres Epiſcopo immunitatem a pœnis Canonicis non conceſſiſſe, ſed caviſſe dumtaxat ne ab inferioribus per calumniam vexetur, quod facile contingeret, ſi cujuſvis delicti accuſatus, in juſque vocatus, ſiſtere ſe deberet, ac perſonaliter, ut ajunt, comparere. Cum enim inferiorum corrigens crimina, eorum odia in ſe plerumque concitet, & tamquam injuria affecti, falſa illi crimina objicere ſoleant, ut quoquo pacto poſſit, moleſtiam ei exhibeant, vexationis hujuſmodi timor ſæpe illum ad inquirenda & punienda eorum delicta ſegniorem redderet; idcirco ne ſine magno ſuo & Eccleſiæ incommodo gregem ſibi creditum relinquere, ac non ſine Epiſcopalis Dignitatis diminutione vagari cogatur, ſtatuit & decrevit Sancta Synodus, ut Epiſcopus, niſi ob cauſam ex qua deponendus ſive privandus veniret, ut perſonaliter compareat, nequaquam citetur vel moneatur.

S C H O L I O N.

In hoc Articulo, pag. 160. Religioſi Cenſores hanc Propoſitionem notant: *Gallia non recipit Canonem de cauſis Epiſcoporum agendis in Curia in prima cognitione, vel ante Appellationem, quia contra Canones*.

R. Tridentina Synodus Seſſione 13. de *Reformatione* Cap. 9. ſtatuit ut *cauſæ Epiſcoporum, cum pro criminis objecti qualitate comparere debeant*, CORAM PONTIFICE MA-

MAXIMO REFERANTUR, AC PER IPSUM TERMINENTUR. Scite observavi, id de prima cognitione seu prima instantia (ut Pragmatici loquuntur) intellectum, vel „ ubi nulla interjicitur Appellatio, non esse receptum in Galliis, utpote contrarium antiquo Juri, & Canonibus Sardicensibus, Concordatis, Libertatibus & Moribus Ec- „ clesiæ Gallicanæ. Disciplinæ res est ex intercessione & protestatione Cardinalis a Lo- „ tharingia, & Oratorum Regis Christianissimi adversus Cap. *Causæ Criminales*, Sessione 24. confirmata. Hæc Ecclesiæ Gallicanæ & Sacræ Facultatis Parisiensis sententia est. Hæc autem a me scripta sunt *Relatoris fide potius, quam Auctoris præsumptione*, (ut cum Vincentio Lirinensi loquar in Commonitorii Præfatione.)

Nota.

AN ex vi Concordatorum causæ Episcoporum in prima etiam instantia coram Pontifice essent judicandæ, dixi alibi.

ARTICULUS IX.

De Sessionis XIV. Decretis.

I. SEssio decima-quarta celebrata est die vigesima-quinta Novembris, S. *Catharinæ* Virgini ac Martyri sacra. Missam solemnem celebravit *Franciscus Manriquius*, Auriensis Episcopus. Latine peroravit Episcopus *S. Marci*. Post prolixum & accuratum Articulorum ex Hæreticorum libris circa Pœnitentiæ & Extremæ-Unctionis Sacramenta excerptorum examen ex Scripturis Sacris, Traditionibus Apostolicis, Conciliis, Constitutionibus Romanorum Pontificum, SS. Patrum auctoritate, & Ecclesiæ consensione; doctrina Catholica duodecim Capitibus, novem scilicet de Pœnitentia, tribus de Extrema-Unctione tradita est; Hæreticorum errores novem decim Canonibus proscripti. Quindecim priores Pœnitentiæ, quatuor postremi Unctionis Extremæ spectant Sacramentum. *Doctrina Catholica de Pœnitentia & Extrema Unctione.*

II. Capite quarto *De Contritione*, Sacra Synodus Scholasticorum opiniones non attigit, quorum alii contritionem charitate formatam necessariam esse Sacramenti Pœnitentiæ partem, alii non necessariam; sed attritionem quæ charitatis expers sit, Sacramenti partem esse idoneam affirmabant; sed utramque in eodem statu reliquit quo antea erat. Unum ergo *Lutheri* damnavit errorem asserentis, *Imperfectam contritionem, quæ attritio dicitur, hominem facere hypocritam & magis peccatorem*. Etenim cum *Magister Sententiarum*, *Alexander Alensis*, *S. Bonaventura*, *Okam*, *Major*, *Biel*, aliique magni nominis Theologi primam sententiam propugnaverint de necessitate contritionis charitate formatæ, reliqua Theologorum cohors alteram de attritionis sufficientia, ad quam tamen alii amorem Dei inchoatum & imperfectum, alii nullum postularunt: Synodus quæ in hæresum dumtaxat damnationem & definitionem Catholicorum dogmatum incumbebat, non in quæstionum mere Scholasticarum censuram ac judicium, his Catholicorum Theologorum opinionibus præjudicare noluit. Testis est *Palavicinus* Lib. 12. Cap. 10. Historiæ Concilii a I. B. *Giattino* ejusdem Societatis Professore Latine redditæ: *Didacus Lainius* (inquit) qui primo loco inter minores Theologos sermonem habebat, damnans posteriorem secundi Articuli partem dixit: „ Sacramento esse necessa- „ ria pœnitentiam, timorem, dilectionem, contritionem, absolutionem. Dilectionem „ pariter tamquam necessariam enumeravit *Jacobus Ferrasius*, Hispanus, Segoviensis „ Episcopi Theologus, & per hoc eumdem Articulum improbavit, causatus solis terro- „ ribus minime contineri dilectionem, quæ absolute necessaria est; cum Christus pro- „ nuntiaverit: *Remittuntur ei peccata multa, quoniam dilexit multum*; & *dilexit*, in- „ quit, per præteritum, quia dilectio remissionem antecessit. Aliisque momentis eam „ confirmavit sententiam. *Melchior Avomesdianus*, Pacensis Episcopi Theologus dixit, „ prius nos propter pœnæ metum dolere, dein propter Deum; postea vero, ajebat, „ peccata confitemur. *Bernardus Coloredus* Dominicanus, Foroliviensis Episcopi Theolo- „ gus, tamquam necessaria enumeravit timorem, detestationem, ac fidem, ex qua spes „ oria- *Sacra Synodus Theologorum variis opinionibus de Contritione præjudicare noluit.*

„ oriatur, & ab hac dilectio. Ejusdem sententiæ fuit *Franciscus Contreja* ex Ordine Minorum Observantium. *Et revera* (inquit Palavicinus) *quantum ex Actis conjicio, Theologorum mens erat, ut error Hæreticorum damnaretur tamquam inhonestum improbantium pœnæ timorem; non item ut ferrent sententiam de Scholastica Quæstione, an hujusmodi timor non solum absque Contritione animi perfecta (de quo controversia vix fuit) sed etiam absque eo quod ullus excitetur amor imperfectus, sufficiat ad peccatorum remissionem in Sacramento. Id vero clare liquet ex ipsa probatione Concilii, quæ hujus Articuli doctrinam firmat capite quarto, nimirum Ninivitarum pœnitentiam ex timore profectam ipsis profuisse; cum certum esset eo tempore, quo Sacramentum Pœnitentiæ adhuc non extabat; eam formidolosam pœnitentiam minime suffecisse per se ipsam ad peccatum delendum; sed vim tantummodo habuisse ad impetrandam novam gratiam, cujus ope adjiceretur charitatis affectus, quem omnes necessarium fuisse fatentur ante Novam Legem ad justitiam recipiendam.* Addit idem Historicus, in conventu Patrum paucos id attigisse. Aliquod dumtaxat apparere vestigium opinionis negantis necessitatem amoris, in iis quæ Granatensis Archiepiscopus disputavit. *Joannem Æmilianum* Tudetanum Antistitem, asseruisse opus esse contritione perfecta; nec tamen hinc argui, per Sacramentum peccata non remitti, siquidem illa delet contritio virtute Sacramenti, cujus votum in ea continetur. Narrat præterea *Palavicinus*, Decretum de Contritione ita delineatum fuisse: *Illam contritionem, quam Theologi attritionem vocant, quod imperfecta sit & solum vel ex turpitudinis peccati consideratione, vel ex gehennæ & pœnarum metu, qui servilis timor dicitur, si voluntatem peccandi excludat, & dolorem qualemcumque de commissis delictis exprimat, statuit hæc Sancta Synodus & declarat, non solum non facere hominem hypocritam & magis peccatorem (ut quidam blasphemare non verentur) verum etiam sufficere ad Sacramenti hujus constitutionem, ac donum Dei esse, Spiritus Sancti impulsum verissimum, non adhuc quidem inhabitantis, sed tantum moventis, quo pœnitens adjutus, cum sine aliquo dilectionis in Deum motu esse vix queat, viam sibi ad justitiam munit, & per eum ad Dei gratiam facilius impetrandam disponitur.* Sed Granatensis Archiepiscopus monuit, falso dici hujusmodi dolorem sine amore vix umquam concipi posse: Quo autem hæc Attritio satis esset Sacramento constituendo, ita ut hominis attriti peccata deleantur vi subsequentis Absolutionis; variare Auctorum sententias, adeoque mentionem illam dilectionis esse tollendam. Quamobrem Decretum, sicuti nunc extat, reformatum ac promulgatum est. De hoc argumento legi etiam potest *Joannis Launoji* Theologi Parisiensis Liber *De Mente Concilii Tridentini circa contritionem & Attritionem in pœnitentiæ Sacramento*.

Respondetur P. Suavis objectioni de reservatione casuum.

III. Refert *Tolanus*, Lovanienses, & Colonienses Theologos nequaquam consensisse ut Fidei dogma declararetur Jus reservandi peccata quædam superiori Tribunali, objicientes, a SS. Patribus ea de re nullam fieri mentionem: *Durandum*, qui fuerat pœnitentiarius, *Gersonem* Parisiensem Cancellarium, & *Cajetanum* Cardinalem, omnes docuisse, non peccata, sed censuras esse Romano Pontifici reservatas, apud veteres Scriptores nihil haberi de reservandis nisi publicis delictis: ab Hæreticis dici, illam reservationem ad aucupium pecuniæ inventam, perinde ac etiam in sua morum emendatione *Campeggius* affirmaverat: ex eoque illis ansam dari ea objiciendi, quæ nec diluissent Theologi, nec diluere potuissent.

Reservationis casuum vetus Disciplina.

Respondetur, Id merum esse *Suavis* commentum, nullum hujus rei indicium in Actis haberi teste *Palavicino* Cap. 11. Libri duodecimi, sed solum Abbates Casinates monuisse, hac de re varias esse opiniones: posse jure peccata reservari, sed absque ulla solutione pecuniæ. Verisimile non est quod Theologi doctissimi pro comperto sumpserint, veteres Patres numquam reservationis casuum meminisse, cum hujusmodi reservatio ex *S. Cypriano* Epistolis 9. 10. 11. & 28. diserte probetur, nec non ex veteri Pœnitentiæ publicæ Administratione, & ex Pœnitentiarii in Ecclesia Constantinopolitana instituti, & a Nectario depositi historia. Concilia, Remense sub *Innocentio* II. anno 1131. & Lateranense II. sub eodem Pontifice anno 1139. Canonibus 19. & 20. Clericorum percussores & incendiarios ab Episcopis & Archiepiscopis absolvi prohibent, donec in Sacris Expeditionibus Hierosolymis aut in Hispania per annum militaverint. *Si quis*

autem

autem Archiepiscopus vel Episcopus hoc relaxaverit, damnum restituat, & per annum ab Episcopali Officio abstineat. Quod decretum supponit hujusmodi crimina Episcopis fuisse ex Ecclesiæ Disciplina reservata. Perjuros & Censurarum Ecclesiasticarum contemptores a Summo Pontifice dumtaxat absolvendos statuit Concilium Avenionense anno 1209. ab Episcopis quatuor Provinciarum & Sedis Apostolicæ Legatis celebratum. Canone 13. *Ildebertus* Cenomanensis Episcopus, Presbyterum qui furem ad necem sibi inferendam comparatum ictu lapidis occiderat, ad Sedem Apostolicam remittendum censuit, Epistola 60. *Guillelmus* Autisiodorensis Episcopus anno 1206. electus, Viros quosdam Nobiles qui adversus ipsum conjuraverant, ad Summum Pontificem absolvendos remisit, ut legitur in Bibliotheca MSS. Librorum P. *Labbé* S. J. Tom. 1. pag. 486. in Historia Episcoporum Autisiodorensium. Episcopos, gravissimorum criminum reos ad Sedem Apostolicam mittere solitos Pœnitentiæ & absolutionis accipiendæ gratia, constat ex Concilio Lemovicensi II. anno 1032. celebrato. *Martinus V.* Pontifex Maximus, Cantuariensem Archiepiscopum anno 1425. severe objurgavit, quod Plenaria Indulgentia Ecclesiam suam visitantibus concessa, Pœnitentiarios instituisset, qui confluentes ad eos generaliter ab omnibus peccatis absolverent. Londinense Concilium anno 1011. libidinum contra naturam absolutionem Episcopis reservavit. *Stephanus* Parisiensis Episcopus anno 1130. singulari Mandato sibi reservavit absolutionem eorum, qui *Thomam* Priorem *S. Victoris* Parisiensis occiderant. Concilium Eboracense anno 1194. perjurii reos ad Episcopum vel Generalem Diœcesis Confessorem, seu Majorem Pœnitentiarium remittendos sanxit. Concilium Londinense anno 1220. sortilegos, perjuros, incendiarios, fures, raptores, nisi ab Episcopo Diœcesano, vel ejus auctoritate, vetat absolvi. *Odo de Soliaco* Parisiensis Episcopus, in Statutis Synodalibus an. 1220. Sacerdotes monet ut *Majora Majoribus reservent in Confessionibus; sicut homicidia, sacrilegia, peccata contra naturam, incestus, & stupra Virginum, injectiones manuum in Parentes, vota fracta & hujusmodi.* Reservationis casuum pariter meminerunt Concilia Santonense anno 1280. Nemausense anno 1284. Lambethense in Anglia 1281. Canone 8. quo *Absolutionem ab homicidio voluntario tam publice quam occulto, solis Episcopis, extra necessitatis articulum* reservat. Ravennatense item Concilium anno 1286. Canone octavo, quo casus Episcopis reservatos *de Consuetudine generali vel speciali* commemorat. Concilium Avenionense anno 1326. Canone 22. distinguit casus Episcopis reservatos *A Jure, Consuetudine, vel Statuto Provinciali vel Synodali.* Eadem Disciplina confirmatur ex Concilio Arelatensi anno 1275. Canone 11. ubi de graviorum, quæ recenset, criminum reis statuit, ut *Transmittantur absolvendi per Episcopos, si id eis Jure competit: alioqui cum eorum literis ad Sedem Apostolicam transmittantur.* Item ex Nicosiensi anno 1298. Salzburgensi 1420. Canone 11. Dertusano 1429. Canone 17. & ex *Innocentio III. C. Cum olim, De Præscriptionibus.* Casuum ergo reservatio longe ante Concilium Tridentinum generali Ecclesiæ disciplina stabilita erat. Unde verisimile non est quod Theologi Lovanienses & Colonienses Jus illud adeo exploratum, & in ipsis Christi verbis, *Quæcumque alligaveritis super terram, &c.* fundatum, dogma Fidei esse negaverint, ac ut tale definiri a Sancta Synodo Cap. 7. & Canone 11. ægre tulerint. Esto *Durandus, Gersonius, & Cajetanus,* Censuras dumtaxat, seu noxas quibus sunt annexæ Censuræ, Summo Pontifici reservatas affirment, de facto loquuntur, non de Jure: Potestatem namque reservandi casus in Romano Pontifice & Episcopis agnoscunt; Legantur Opuscula duo *Gersonis* Tom. 2. p. 332. & 334. Publica quidem peccata dumtaxat reservari Piissimus Cancellarius optabat in certis peccatorum generibus, sed non universim; Prudentiam & moderationem postulabat, non negabat potestatem. „ Pastoralis Auctoritas (*inquit*) in casibus reservandis quoad forum „ conscientiæ sicut & alia quælibet potestas, data est Prælatis in ædificationem Ecclesiæ, non in destructionem; sicut dicit Apostolus, & in favorem populi Christiani, „ pro salute, non pro quæstu aut simili commodo consequendo. Constat autem certissime per plures expertos in confessionibus audiendis tempore isto, quod Reservatio stricta quorumdam casuum, præsertim in gravioribus & occultis speciebus peccati carnalis, retrahit innumeros a confessione talium peccatorum, sicut sunt pueri & puellæ & mulieres verecundissimæ, & rurales idiotæ, a quibus vix potest extrahi confessio

„ talium

„ talium peccatorum, quantumcumque Confessor sit solicitus, humilis, morosus, & „ discretus. Quod si remittantur ad Prælatum vel Pœnitentiarium, de longinquo, „ vel in publico, refugiunt & horrent. Expertumque est millies quod vadunt: sed nec „ ducenti, nec trecenti, immo nec mille Pœnitentiarii sufficerent aliquando in una „ diœcesi ad tales casus plene audiendos, absolvendosque. Denique quid prodest, & cer- „ te obest plurimum, addere verecundiam, super verecundiam, onera gravia super one- „ ra, & difficultatem confitendi talia peccata super difficultatem quæ tanta est ut vix „ credi posset? Et hoc præcipue quando peccatum secretum est, & tale quod auctor per- „ petuo celabit ipsum, si velit, ut nec Episcopus, nec alius inde punitionem vel notio- „ nem inveniat. „ Denique calumnia hæreticorum, reservationem aucupium pecuniæ appellantium, prohibere Sanctam Synodum non debuit ab eorum errore damnando, & definienda fidei veritate: sicut nec eorum calumniæ contra Missæ Sacrificium, contra Purgatorium, contra Indulgentias, quæ pecuniæ aucupia pariter appellabant, prohibuere quominus hæc ut Fidei dogmata definirentur. Cardinalis autem *Campeggius*, dum potestatem reservandi casus Episcopis respectu Laicorum moderatur, & occulta peccata reservari deinceps vetat, homicidium & hæresim excipit, nihilque quoad Clericos vult innovari: nec potestatem jusque hujusmodi Reservationis negat, sed abusum reformat, ne hæreticorum calumniis ansa detur. Sic enim statuit cap. 9. Constitutionis suæ ad Cleri Germanici reformationem anno 1524. Ratisbonæ editæ: *Porro ne & ipsi videantur pecuniæ aucupium magis quam salutis animarum studium amplecti, dum laicos graviora delicta confessos hinc inde remittunt non sine famæ rerumque dispendio; constituimus & ordinavimus, ut deinceps quilibet Confessor absolvere possit Laicos contritos & confessos a quibuscumque peccatis occultis, quantumcumque gravibus & enormibus, quæ Ordinarii suæ auctoritati reservaverant, exceptis dumtaxat homicidis, hæreticis, & excommunicatis, ad Episcopum vel ejus Vicarium mittendis. Quod autem ad Clericos, nihil, quoad hoc statutum, intelligatur innovatum. Pro condonatione autem & remissione peccatorum, quam absolutionem vocant, nihil omnino ab invito exigant.*

IV. Comminiscitur secundo *Polanus*, Colonienses Theologos improbasse damnationem interpretationis verborum Christi, *Quæcumque ligaveritis &c.* factam Canone 11. cum ea sit *Theophylacti*; ut proinde Adversariis gaudio futura esset.

P. Suavis Polani commenta refelluntur.

Respondetur, *Theophylacti* haud tantum esse in Ecclesia nomen, nec auctoritatem tantam, ut damnata ipsius sententia gaudio Hæreticos affecisset, cum & junior sit, ut qui ad finem vergente sæculo duodecimo vixerit, & Schismaticus fuerit, cum in c. 3. *S. Joannis* contumeliosis verbis invectus sit in Latinam Ecclesiam, docentem, Spiritum Sanctum a Patre & Filio procedere. Nihilominus falsum est quod interpretatio verborum Christi a Synodo proscripta Canone X. sit *Theophylacti*. Damnat quippe Sacra Synodus eum qui dixerit: *Non solos Sacerdotes esse ministros absolutionis, sed omnibus & singulis Christi Fidelibus esse dictum* Quæcumque ligaveritis &c. Quorum remiseritis peccata &c. *Quorum verborum virtute quilibet absolvere possit peccata, publica quidem per correptionem dumtaxat, si correptus acquieverit; secreta vero per spontaneam Confessionem.* Quid vero *Theophylactus*? Nonne hanc solis Sacerdotibus tribuit potestatem? Nam ubi hæc verba, *Quæcumque alligaveritis &c.* de venia explicuit, per quam privatas injurias homo quilibet condonare potest, quæ interpretatio minus propria est, pergit proxima verba interpretari, *Quoties peccabit in me frater meus, & remittam ei?* Et ea sic expendit: *Addidit, In me si peccaverit. In Deum enim si peccaverit, non ego qui idiotes & privatus sum, possum ei remittere, nisi forte Dei Ordinem habens Sacerdos.* Et in Cap. 20. *S. Joannis* ita disserit: *Dicendum autem, quod & potestatem quamdam & donum spirituale dedit eis non ut mortuos suscitent, & virtutes faciant, sed ut remittant peccata. Ideo & subdit:* Quorum remiseritis peccata: *Ostendens quod genus spiritualium donorum eis dederit, remissionem videlicet peccatorum.* Et infra: *Vide insuper Sacerdotum dignitatem, quod divina sit: Dei enim est remittere peccata. Sic igitur illi honorandi sunt ut Deus. Nam quamvis indigni sint, quid hoc? Divinorum donorum Ministri sunt, & gratia operatur per eos.* Non est ergo verisimile quod Theologi Colonienses objecerint, interpretationem *Theophylacti* a Concilio esse damnatam.

Matth. 18. Joann. 20.

V. Com-

V. Comminiſcitur tertio *Polanus*, Colonienſes Theologos contra Canonem decimum quintum objeciſſe, poteſtatem ligandi non intelligi ab antiquis Patribus poteſtatem imponendi pœnas peccata confitentibus, ſed imperandi ut a Sacramentis abſtinerent; & præterea iiſdem Theologis viſum eſſe aliquid de Pœnitentia publica dicendum fuiſſe, quam *S. Gregorius Magnus* Juris Divini aſſerit, quæ niſi in uſum revocaretur, ſaltem reſpectu hæreticorum, & publice delinquentium, numquam Germaniam liberatum iri. Sed quis ſibi perſuadeat viros doctiſſimos id objeciſſe, quibus (ut alia momenta ſileam) comperta erat illa *S. Leonis* Sententia ad *Theodorum* Forojulienſem Epiſcopum ſcribentis: *Mediator Dei & hominum homo Chriſtus Jeſus hanc Præpoſitis Eccleſiæ tradidit poteſtatem, ut & confitentibus actionem Pœnitentiæ darent, & eoſdem ſalubri ſatisfactione purgatos, ad communionem Sacramentorum per januam reconciliationis admitterent. Cui utique operi inceſſabiliter ipſe Salvator intervenit, nec umquam ab his abeſt, quæ Miniſtris ſuis exequenda commiſit*. Et illa *S. Cypriani* Lib. De Lapſis: *Contra Evangelii vigorem, contra Domini ac Dei legem, temeritate quorumdam laxatur incautis communicatio, irrita & falſa pax, periculoſa dantibus, nihil accipientibus profutura: non quærunt ſanitatis pœnitentiam, nec veram de ſatisfactione medicinam*. Utrumque ergo a Sacerdotibus imponebatur pœnæ genus, & abſtentio ab uſu Sacramentorum, & ſatisfactionis expletio, ex Eccleſiæ veteris diſciplina. Nec etiam Colonienſes objicere potuerunt, publicam Pœnitentiam a *S. Gregorio Magno* creditam eſſe juris divini, quaſi Eccleſia ad eam ſemper imponendam obſtringatur; quamvis Eccleſiam jure divino poteſtatem habere illam imponendi cum opportunum cenſet, *S. Gregorius* exiſtimaverit.

In quo poſita ligandi poteſtas Sacerdotibus a Chriſto conceſſa.

Quod Pœnitentiam publicam ſpectat, optavit Sancta Synodus ut ejus uſus pro publicis peccatis revocaretur, idque omnino ſanxit Seſſione 24. cap. 8. de Reformatione, niſi Epiſcopo magis expedire videatur publicæ hoc pœnitentiæ genus in aliud ſecretum commutare: ſed in præſenti Seſſione ſatis fuit Sacræ Synodo præcipere Sacerdotibus, ut „ quantum Spiritus & prudentia ſuggeſſerit, pro qualitate criminum, & pœnitentium facultate ſalutares & convenientes ſatisfactiones injungant: ne, ſi forte peccatis conniveant, & indulgentius cum pœnitentibus agant, leviſſima quædam opera pro graviſſimis delictis injungendo, alienorum peccatorum participes efficiantur. „ Quod vero *Suavis* ait: Concilium publicam Pœnitentiam improbaſſe ac evertiſſe cap. 5. falſiſſimum eſt. Publicam quidem Confeſſionem ſecretorum peccatorum lege aliqua inconſulto præceptum iri cenſuit, ſed non publicam Pœnitentiam, quæ peccata in ſpecie non detegeret, ſicut Confeſſio publica, adeoque famam pœnitentis non deſtrueret. „ Et ſi „ Chriſtus (*inquit*) non vetuerit, quin aliquis in vindictam ſuorum ſcelerum, & ſui „ humiliationem, cum ob aliorum exemplum, tum ob Eccleſiæ offenſæ ædificationem, „ delicta ſua publice confiteri poſſit; non eſt tamen hoc divino præcepto mandatum, „ nec ſatis conſulte humana aliqua lege præciperetur, ut delicta, præſertim ſecreta, publica eſſent Confeſſione aperienda. „ Sacra Synodus *S. Leonis* exemplum ſecuta eſt, qui Confeſſionem Publicam, non vero Pœnitentiæ publicæ diſciplinam ſubmoveri ſtatuit Epiſtola ad Epiſcopos per Campaniam, Samnium & Picenum conſtitutos, cujus hæc ſunt verba: „ Illam etiam contra Apoſtolicam Regulam præſumptionem, quam „ nuper agnovi a quibuſdam illicita uſurpatione committi, modis omnibus conſtituo ſubmoveri: ne videlicet de ſingulorum peccatorum genere, libello ſcripta profeſſio publicetur: cum reatus conſcientiarum ſufficiat ſolis Sacerdotibus indicari Confeſſione ſecreta. Quamvis enim plenitudo Fidei videatur eſſe laudabilis, quæ propter Dei timorem apud homines erubeſcere non veretur: tamen quia non omnium hujuſmodi ſunt „ peccata, ut ea, qui Pœnitentiam poſcunt, non timeant publicare; removeatur tam „ improbabilis conſuetudo; ne multi a Pœnitentiæ remediis arceantur, dum aut erubeſcunt, aut metuunt inimicis ſuis ſua facta reſerari, quibus poſſint Legum Conſtitutione percelli. Sufficit enim Confeſſio, quæ primum Deo offertur, tum etiam Sacerdoti, „ qui pro delictis Pœnitentium precator accedit. Tunc enim demum plures ad Pœnitentiam poterunt provocari, ſi populi auribus non publicetur conſcientia confitentis.

Concilium Tridentinum publicam pœnitentiam improbaſſe aut evertiſſe falſum eſt.

VI. Fingit quinto *Suavis*, Colonienſes Theologos deſideraſſe, ut ſignum aliquod exterius

rius pro certa Pœnitentiæ materia designaretur. Quasi vero Confessio peccatorum voce vel signis edita, certæ materiæ rationem non haberet, quam, utpote a Christo institutam, mutare Concilio integrum non fuit.

P. Suavis commenta de Franciscanorum Theologorum objectionibus contra Decretum de Pœnitentia.

VII. Franciscanis Theologis duo displicuisse *Suavis* asserit, primum quod Synodus Contritionem, Confessionem, & satisfactionem pro materia Sacramenti assignaverit, cum ipsis videretur materiam esse debere elementum sensibile exterius admotum suscipienti, non ipsam suscipientis operationem. Contritionem non minus esse necessariam Baptismo quam Pœnitentiæ: Confessionem in Ecclesia primitiva ante Baptismum imperatam; nec tamen contritionem aut Confessionem Baptismi partes ac materiam affirmari: Æquam igitur non fore damnationem opinionis ab antiquis Ordinis Minorum Theologis assertæ. Alterum de quo Franciscanos Theologos conquestos fingit *Suavis*, est Concilii definitio, qua asseritur, * A Sacerdote vere pœnitentem absolvi, & non potius declarari absolutum ex vi antegressæ contritionis: cum tamen hanc sententiam *S. Hieronymus*, *Magister Sententiarum*, *S. Bonaventura*, & omnes pene Scholastici defenderent.

Cap. 6. & Cap. 9.

Respondetur, Franciscanis Theologis displicere non potuisse primum illud Caput, cum Sacra Synodus Contritionem, Confessionem & satisfactionem, Pœnitentiæ materiam non appellaverit, sed *quasi materiam*, quæ loquendi ratio sententiæ *Scoti* non repugnat. Hos pœnitentis actus Sacramenti partes Synodus appellat, quos *Scotus* necessarias quidem dispositiones, non partes esse voluit: At solis vocibus a communi sententia discrepat Scoti opinio, ut *Andreas Vega* ejusdem Ordinis Theologus testatur in erudito Opere *De Justificatione*, ad Sessionem sextam Tridentini Concilii. Solum enim inficiatus est Doctor Subtilis, hos actus esse partes Sacramenti naturam constituentes, admisit esse partes integrales. At nihil aliud Synodus asseruit, quæ Cap. 3. & Canone 4. hos actus non Sacramenti, sed Pœnitentiæ partes appellat, & eatenus Pœnitentiæ partes appellari docet, *quatenus in pœnitentes ad integritatem Sacramenti, ad plenamque & perfectam peccatorum remissionem ex Dei institutione requiruntur*. Licet porro Contritio ad Baptismum necessaria sit dispositio in adultis, qui voluntarie peccaverunt, & aliquando Catechumenis imperata sit peccatorum Confessio, hi tamen actus Baptismi partes pariter dici non possunt, cum per se & ex Christi institutione ad ejus integritatem non desiderentur, sicut in infantium Baptismo videre est.

Quod caput spectat alterum, verisimile non est Franciscanos ægre tulisse damnationem opinionis, a qua prorsus aliena erat Doctoris Subtilis Schola quam Doctor ille impugnavit, quam ipse *S. Bonaventura* non docuit. Quamvis enim perfectam contritionem ad remissionem peccatorum esse necessariam docuerit, non tamen censuit *Absolutionem Sacerdotis esse nudum ministerium pronuntiandi & declarandi remissa esse peccata confitenti, modo tantum credat se esse absolutum; aut Sacerdos non serio, sed joco absolvat, aut non requiri Confessionem pœnitentis, ut Sacerdos eum absolvere posset*: vel Absolutionem ipsam *non esse actum judicialem*: qui *Lutheri* fuerunt errores a Concilio proscripti; sed Confessionem Pœnitentis esse necessariam censet *S. Bonaventura*, ut eum Sacerdos absolvere valeat, quia remissionem peccatorum Absolutioni præviam soli contritioni non tribuit, sed & voto quod in contritione includitur hujus Sacramenti suscipiendi, & Confessionis apud Sacerdotem faciendæ. Asserit præterea idem S. Doctor, in ipso Absolutionis actu remitti aliquod debitum eousque perseverans, hoc est, partem pœnæ temporariæ, quæ post condonationem æternæ adhuc debetur, & gratiam sanctitatis infundi. Id cum exploratum esset Theologis Franciscanis, nullamque sententiæ *Magistri*, *S. Bonaventuræ* & aliorum quorumdam Theologorum affinitatem esse cum errore a Sacra Synodo damnato Cap. 6. & Canone 9. probe intelligerent, figmentum est quod ipsis Concilii definitio displicuerit. Nec etiam *S. Hieronymum* assertorem fuisse doctrinæ a Concilio damnatæ, viri eruditi objicere potuerunt, cum in Commentario Capitis 16. *S. Matthæi*, quod *Suavis* spectat, nihil aliud velit, quam Sacerdotes pro arbitrio peccatores absolvere non posse vel ligare, sed ipsorum dispositione considerata, quia nec *insontes ligare nec solvere noxios*, id est, affectum peccati non deponentes, novæ vitæ inchoationem præ se non ferentes, vereque ad Deum non conversos, nullatenus possunt. Et quoad hoc Episcopos & Presbyteros *S. Hieronymus* comparat cum Sacerdotibus Veteris Legis,

S. Hieronymus censet Absolutionem Sacramentalem actum esse judicialem Sacerdotis.

Legis, qui leprosos vel mundos non faciebant; sed habebant notitiam leprosi, & non leprosi, & poterant discernere qui mundus, quive immundus esset. *Apud Deum itaque non sententia Sacerdotum, sed reorum vita quæritur* (inquit *S. Hieronymus*) id est nulla habetur in cœlis ratio Absolutionis a Sacerdote datæ, nisi peccator vitam emendaverit. Cæterum Absolutionem Sacramentalem Sacerdotis esse actum judicialem *S. Hieronymus* docuit, ut constat ex ipsius Epistola ad Heliodorum. *Absit* (inquit) *ut de his quidquam sinistrum loquar, qui Apostolico gradui succedentes, Christi Corpus sacro ore conficiunt, per quos & nos Christiani sumus: qui claves Regni Cœlorum habentes, quodammodo ante judicii diem judicant....* Quodammodo, quia *in remissionem peccatorum ministerium suum exhibent, non jus potestatis alicujus exercent. Neque enim in suo, sed in Patris, & Filii & Spiritus Sancti nomine peccata dimittuntur.* Ipsi onera removent delictorum, Christus resuscitat, & educit de sepulchris exutos vinculis, ut ait *S. Ambrosius*. Potestatem ergo Ministerii dumtaxat, non potestatem absolutam ac supremam solvendi & ligandi in Sacerdotibus *S. Hieronymus* agnovit. Hinc in illos Presbyteros invehitur, *qui aliquid sibi de Pharisæorum supercilio assumunt, ut vel damnent innocentes, vel solvere se noxios arbitrentur.* At *S. Hieronymus* ab aliis Patribus non dissensit, qui Sacerdotes Novæ Legis vere purgare peccata docuerunt, sicuti *S. Chrysostomus* Lib. 3. De Sacerdotio: *Corporis lepram* (inquit) *purgare, seu ut verius dicam, haud purgare quidem, sed purgatos probare, Judæorum Sacerdotibus solis licebat. At vero nostris Sacerdotibus non corporis lepram, verum animæ sordes, non dico purgatas probare, sed purgare prorsus concessum est.*

VIII. Narrat *Suavis*, Electoris Trevirensis Theologum, *F. Ambrosium Pelargum*, Dominicanum, monuisse hæc Domini verba, *Quorum remiseritis peccata, remittentur eis &c.* a nullo fortasse Patrum exponi de institutione Sacramenti Pœnitentiæ, sed ab aliis de Baptismo, ab aliis de condonatione peccatorum, quocumque tandem modo suscipiatur: Proinde si ad solam Sacramenti Pœnitentiæ institutionem restringerentur, proscriptis tamquam Hæreticis iis qui aliter exponerent, calumniandi occasio Adversariis daretur, & dicendi, antiquam Ecclesiæ Doctrinam a Concilio damnatam. *Alterum Suavis commentum.*

Tam eruditum virum id dixisse, merum commentum est. Non nosse enim non poterat SS. *Cyprianum*, *Basilium*, *Chrysostomum*, *Ambrosium*, *Pacianum*, *Augustinum*, *Gregorium*, & alios Patres, quorum testimonia sacrarum controversiarum Tractatores diligenter referunt, hæc Domini verba de Sacramento Pœnitentiæ fuisse interpretatos. Ignorare etiam non poterat, Sacram Synodum laudata Domini verba ita de institutione Sacramenti Pœnitentiæ interpretari, ut alias explicationes huic minime repugnantes non damnet aut rejiciat; sed ei tantum Anathema dicere, qui negaverit *esse intelligenda de Potestate remittendi & retinendi peccata in Sacramento Pœnitentiæ, sicut Ecclesia Catholica ab initio semper intellexit, & detorserit contra institutionem hujus Sacramenti, ad auctoritatem prædicandi Evangelium.*

IX. Circa primum Caput de Unctione Extrema, narrat *Suavis*, primum in Decreto scriptum fuisse, hoc Sacramentum fuisse a Christo institutum *Marci* VI. sed postea quemdam ex Theologis observasse, Apostolos iis temporis nondum fuisse Sacerdotes, adeoque id cohærere non posse cum definitione qua Synodus declarabat, hujus Sacramenti Ministrum esse Sacerdotem. Quamobrem placuit, ut vox, *institutum*, in vocem *insinuatum* commutaretur. *Suavis circa Caput de Unctione Extrema falsi convincitur.*

Verum hanc narrationem falsi convincit *Palavicinus*, Lib. 12. Cap. 12. ex eo quod in Congregationibus minorum Theologorum habitis diebus 21. & 22. Octobris, adeoque integro fere mense antequam Canones & Decreta formarentur, quod opus nonnisi post initium Nov. inchoatum est, non unus duntaxat, sed plures ex Theologis observarunt, hujusmodi Sacramentum non institutum, sed adumbratum atque insinuatum fuisse per ea quæ habentur in 6. Capite *S. Marci*, sicuti Synodus declaravit. Hi vero præsertim fuere *Jodocus Ravestein*, Lovaniensis Theologus, a *Maria* Regina missus, & *Sigismundus Fedrius a Diruta*, Ord. FF. Min., Tridentini Cardinalis Theologus. In prima itaque forma Patribus proposita die 16. Nov. hæc verba legebantur: *Docet S. Synodus Extremam hanc infirmorum Unctionem vere & proprie Novi Testamenti esse Sacramentum, a Christo quidem Domino institutum; per Apostolos*

vero, qui (ut apud Marcum legitur) oleo ungebant ægrotos, & sanabantur, delineatum & insinuatum; per Jacobum autem Apostolum Domini fratrem, Cap. 5. suæ Can. Epist., Fidelibus commendatum atque promulgatum fuisse. Addit *Palavicinus*, incredibile id sua sponte videri vel iis, qui de re ipsa edocti intime non essent; quia etsi quidam ex Patribus non admodum antiquis, & pauci etiam ex Theologis, censuissent unctionem, cujus *S. Marcus* Cap. 6. & *S. Jacobus* Cap. 5. meminerunt, ejusdem esse naturæ, nihilominus discrimen utriusque animadverterunt *Hugo a S. Victore*, *Magister Sententiarum*, *Alexander Alensis*, *S. Bonaventura*, *S. Thomas*, & alii Scholastici veteres, qui nullum ad hoc Sacramentum probandum argumentum ex Evangelio traxerunt. Quamobrem verisimile non est voluisse Concilium, nulla Patrum insignium auctoritate fultum, contra communem Scholasticorum sententiam, definire Sacramentum Extremæ-Unctionis a Christo fuisse institutum *S. Marci* Cap. 6. & unius tantum Theologi admonitione Decretum ea de re præformatum immutasse.

P. Suavis objectiones contra Decreta Sessionis 14. nomine Germanorum Protestantium.

X. Germanorum nomine plurima *Suavis* objicit adversus Decreta Fidei in hac Sessione edita; Primum cum reliqua Sacramenta per aliquam Veteris Testamenti figuram fuissent adumbrata, mirum visum fuisse Confessionem Sacramentalem a Christo fuisse institutam, cujus nullum exemplum præcesserit, nullum in Lege vestigium appareat. Secundo, formam Sacramenti Pœnitentiæ potius exprimendam fuisse per verbum *Remitto*, quam per verbum *Absolvo*, siquidem ejus institutionem Concilium fundat in his verbis: *Quorum remiseritis peccata, &c.* Tertio, si hæc verba *Absolvo te*, Sacramentum faciunt pro illis qui a peccatis solvuntur; hæc pariter, *Ligo te*, aliud efficere pro illis qui ligantur, cum utraque potestas a Chisto collata Sacerdotibus credatur. Si ergo ad absolvendum necessaria hæc formula est, *Absolvo te*, ita ad ligandum necessariam esse illam formulam, *Ligo te*, ut hæc verba Christi, *Quæcumque ligaveritis &c. Quorum remiseritis &c.* executioni mandentur. Quarto, obligationem omnia peccata distincte confitendi, & cum omnibus circumstantiis speciem immutantibus, non recte colligi ex judiciaria potestate quam Christus tradidit ea remittendi & retinendi: siquidem ab eo distincta non sunt duo genera peccatorum, alterum quod remittendum, alterum quod retinendum esset; sed solum duæ hominum classes, dicendo, *quorum & quorum*, una pœnitentium, quibus cuncta peccata remittuntur, altera non pœnitentium, quibus cuncta retinentur. Quinto, Apostolos, eorumque Discipulos, rerum divinarum peritissimos, humanarum vero subtilitatum minime curiosos, ignorasse circumstantias illas quibus peccatorum species variari dicuntur; easque forte adhuc hominum genus ignoraturum, nisi *Aristoteles* hujusmodi speculationes invenisset. Grave igitur videri, Articulum Fidei ad salutem necessarium inde confectum esse. Sexto, inconstantiæ vel ignorantiæ esse, eos damnare qui dicerent, Absolutionem esse nudum ministerium declarandi remissa esse peccata, & nihilominus personam Judicum in Sacerdotibus agnoscere, siquidem non aliud munus est Judicis, quam pronuntiare insontem hominem, vel reum, qui talis est. At vero Judicis metaphoram non pati, ut dicatur, sontem ab eo justum reddi: aptiorem fore ad id significandum metaphoram Principis, qui pœnam reo condonat, illumque in pristinum statum restituit: Septimo, falsam esse rationem a Synodo allatam, cur declaratio peccatorum, sigillatim & in specie necessaria sit, ut nimirum Sacerdotes æquitatem in pœnis injungendis servare possint: tum quia reipsa leves pœnæ pro gravissimis peccatis imponuntur: tum quia Synodus declaravit, satisfieri Deo posse *non solum pœnis a nobis sponte susceptis, aut Sacerdotis arbitrio pro mensura delicti impositis, sed etiam temporalibus flagellis a Deo inflictis, & a nobis patienter toleratis*. Tum denique, quia Confessarius æquabiliter metiri non potest debitum pœnarum in Purgatorio ob hoc vel illud peccatum luendarum.

Responsio. Has objectiones refellere operæ pretium non erit. Ad primam respondetur, In veteri Testamento insignem præcessisse figuram confessionis & Absolutionis in eo quod Sacerdotes inter lepram & lepram judicabant, & mundos ab immundis secernebant; quam figuram in Mosaica lege adumbratam & *S. Chrysostomus*, lib. 3. *De Sacerdotio* explicuit, & *Joannes Fonseca*, Stapiensis Episcopus, in Concilio ea de re verba faciens observavit.

Ad secundam respondetur, Ecclesiam in Absolutionis formula, quam Christus in genere

nere duntaxat instituit, utrumque verbum perinde usurpare potuisse, *Remitto*, aut *Absolvo*, sed postremum elegisse, quia institutionem Sacramenti agnoscit, non solum in illis verbis *Joannis XX. Quorum remiseritis peccata &c.* sed & in illis Matthæi 18. *Quæcumque alligaveritis super terram, &c.* & *Quæcumque solveritis, &c.* & verbum *solvendi* aut *absolvendi* significantius exprimit Judicialem actionem, quæ in hoc Sacramento exercetur. Unde & in Resurrectione *Lazari* quæ typus fuit spiritualis resurrectionis peccatoris, cum e monumento Christo jubente prodiisset qui fuerat mortuus, ligatus manus & pedes institit, Christus Discipulis dixit: *Solvite illum, & sinite abire.*

Ad tertiam respondetur, Unius & ejusdem Sacramenti administratione exerceri potestatem ligandi atque solvendi. Ligandi enim actio vel est denegatio Absolutionis, vel interdictio Communionis Eucharistiæ, vel pœnæ salutaris impositio, quæ Pœnitentiæ pars est, & ad judicium etiam pertinet, sicut Absolutio Pœnitentis, ut ex Christi verbis, & tota retro Traditione constat. At ligatio cum non sit hujus Sacramenti præcipuus effectus, sed quid tantum concomitans & adjunctum, solemni formula non enunciatur, sicut Absolutio; quia nullam Ecclesia determinate præscripsit, sed verbis arbitrariis pœnitenti significat Sacerdos, in Pœnitentiæ tribunali sedens, vel Eucharistiæ interdictionem, vel pœnæ salutaris impositionem.

Ad quartam respondetur, Satis aperte duo genera peccatorum, quorum unum remittendum, alterum retinendum sit, a Christo Domino significari his verbis: *Quæcumque ligaveritis super terram, erunt ligata in Cœlis; & quæcumque solveritis super terram, erunt soluta in cœlis.* Verum etsi nulla esset alia distinctio, nisi pœnitentium & non pœnitentium, quam Christus his verbis, *quorum & quorum*, significavit, nihilominus necesse foret peccata in specie & sigillatim confiteri & explicare Sacerdoti, qui alioqui cognoscere non possent animum pœnitentis, an affectum peccati deposuerit, an ad proximas occasiones vitandas sit paratus, an ad salubrem satisfactionis medicinam a Sacerdote accipiendam dispositus.

Ad quintam respondetur, Rudem quamdam notionem notabilis discriminis inter crimina in his vel illis conditionibus patrata naturæ vi in omnium animis insculptam esse, verbi gratia, inter simplex homicidium & parricidium, inter mendacium sine perjurio, & cum perjurio, furtum rei profanæ aut sacræ, cædem privati civis aut Principis, concubitum cum aliena aut cum filia. Porro mens Concilii non fuit, ut exquisitam quamdam Philosophantium subtilitatem pœnitentes adhiberent ad exprimenda peccatorum discrimina; sed solum ut eas exponerent conditiones, quæ pro communi hominum existimatione efficiunt, ut peccatum alterius naturæ, seu malitiæ gravioris censeatur. Quod si mentis adeo crassæ & obtusæ sint, ut id explicare non valeant, nihil aliud ab ipsis exigitur, nisi ut explicent id quod norunt, a Confessario adjuti. Quamobrem Sancta Synodus *impium esse* declarat, *Confessionem, quæ hac ratione fieri præcipitur, impossibilem dicere, aut carnificinam illam conscientiarum appellare. Constat enim nihil aliud a Pœnitentibus in Ecclesia exigi, quam ut postquam quisque diligentius se excusserit, & conscientiæ suæ sinus omnes & latebras exploraverit, ea peccata confiteatur, quibus se Dominum & Deum suum mortaliter offendisse meminerit: reliqua autem peccata, quæ diligenter cogitanti non occurrunt, in universum eadem confessione inclusa intelliguntur,* * Ps. 18. 13.
pro quibus fideliter cum Propheta dicitur: * *Ab occultis meis munda me Domine.*

Ad sextam respondetur, Munus Judicis a Principe delegati cum auctoritate summa ad venias, relaxationes, aliaque hujusmodi beneficia concedenda, cum causæ cognitione, non esse dumtaxat pronuntiare hominem insontem vel reum, qui talis est: sed agnitis conditionibus, quas Princeps exigit, Sententiam ferre, simulque beneficium impertiri. In hoc Judicum genere sunt Sacerdotes, quos Sacra Synodus Christum *sui ipsius Vicarios reliquisse* docet, *tamquam Præsides & Judices*. Porro Præsidum, & Vicariorum Principis, sive Proregum munus non solum est reos, vel insontes pronuntiare, qui tales sunt, sed gratias a Principe directas recognoscere, & eas causa cognita impertiri, aut non impertiri, pro facti conditionibus, quæ concedentis voluntati, statutisque ab ipso legibus consonent. Quod autem Sacerdotes meram declarandi functionem non exerceant, sed auctoritatem constituendi homines reconciliatos Deo, colligit Con-

cilium ex Christi verbis *Matthæi* 18. & *Joannis* 20. nam *solvere & remittere*, merum declarandi ministerium non significant, sed actum judicialem quo Sententia absolutionis & remissionis cum cognitione causæ pronuntiatur; quod & totius retro Traditionis testimonia confirmant. Suam itaque prodit ignorantiam ac impietatem *Suavis*, cum Sacram Synodum inconstantiæ vel ignorantiæ temere accusat.

Ad septimam respondetur, Si qui Sacerdotes re ipsa leves pœnas pro gravissimis criminibus imponant, eorum lenitatem ab Ecclesia & Sacra Synodo non probari, quæ satisfactiones pro gravitate noxarum imponi jubet; quæ quidem ut a Sacerdote in Sacramento injunctæ, peculiarem vim ad expungenda pœnarum debita peccatis contracta obtinent ob merita Redemptoris, & ex *opere operato* (ut Theologi de Schola loquuntur) adeoque multo amplius per ea opera satisfit, quam per alia similia a Pœnitente sponte suscepta; quamvis & pœnis a Deo inflictis & patienter toleratis, & sponte a nobis susceptis, divinæ justitiæ satisfiat. Nec propterea mensura quasi geometrica opus est, ut noscatur quantitas pœnæ cuilibet peccato in Purgatorio debitæ, sed satis est ut secundum prudentiæ normam gravior pœna pro gravioribus delictis infligatur, quantum patiuntur vires & conditio pœnitentis. Ea omnino mens est Concilii cap. 10. cujus hæc sunt verba: „ Debent ergo Sacerdotes Domini, quantum Spiritus & prudentia suggesserit, pro qualitate criminum & pœnitentium facultate, salutares, & convenientes satisfactiones injungere; ne si forte peccatis connivent, & indulgentius cum Pœnitentibus agant, levissima quædam opera pro gravissimis delictis injungendo, alienorum peccatorum participes efficiantur. Habeant autem præ oculis ut satisfactio quam imponunt, non sit tantum ad novæ vitæ custodiam, & infirmitatis medicamentum, sed etiam ad præteritorum peccatorum vindictam & castigationem. Nam claves Sacerdotum non ad solvendum duntaxat, sed & ad ligandum concessas, etiam antiqui Patres & credunt & docent. "

Quæ adversus Sessionis istius Canones de Confessione præsertim & satisfactione *Gentiletus* objicit, non refero, cum a Theologis nostris Polemicis abunde diluantur. Legi potest & nostra Dissertatio *De Sacramentali Confessione*, & secunda nostrarum Dissertationum in Historiam Ecclesiasticam Sæculi 3. Propositione 2. ubi multa de Satisfactionis necessitate. Tum quæ Dissertationi 45. in Historiam 4. Sæculi, quæ est *De Purgatorio*, passim eo de argumento sunt inserta.

Decretum Sessione 14. De Reformatione. XI. In eadem Sessione Decretum de Reformatione editum est, tredecim constans Capitibus. Primum cavet, ne ad Sacros Ordines ascendant, quibus id a suis Præpositis *ex quacumque causa, etiam ob occultum crimen, quomodolibet, etiam extrajudicialiter* interdictum est, aut qui a suis Ordinibus, vel dignitatibus Ecclesiasticis sunt suspensi. Secundum prohibet ne quis Episcopus Ordines conferat sibi non subditis, etiam familiaribus, sine expresso proprii Prælati consensu, aut literis dimissoriis: alioquin ab exercitio Pontificalium per annum, sic vero promotus ab Ordinum susceptorum executione, donec suo Prælato visum fuerit, ipso jure sint suspensi. Huic Decreto occasionem dederunt Episcopi in partibus Infidelium Clero & Populo Christiano carentes, qui cum se Pontificalia Officia in aliena Diœcesi, nisi de Ordinarii expressa licentia, & in Personas eidem Ordinario subjectas tantum exercere prohibitos viderent, in legis fraudem & contemptum, quasi Episcopalem Cathedram in loco nullius Diœcesis temere eligebant, & quoscumque ad se venientes, etiamsi suorum Episcoporum literas commendatitias non haberent, ad Ordines promovebant. Caput tertium Episcopo concedit ut Clericos suos absque sua licentia *quacumque Auctoritate* ordinatos, si ad divina Officia celebranda, vel Sacramenta ministranda minus idoneos repererit, ad tempus suspendere possit. Quarto statuitur, Clericorum sæcularium neminem, quocumque modo exemptorum, vi & intuitu, cujuslibet Privilegii, subduci correptioni Episcopi, etiam extra Visitationem. Quintum Caput Conservatorum a Sede Apostolica concessorum Jurisdictionis certis finibus concludit; statuitque Conservatorias literas nemini suffragari ut coram suo Episcopo, sive alio Superiore Ordinario in causis criminalibus, & mixtis accusari & conveniri, & contra eum inquiri ac procedi non possit; aut quominus, si qua jura ei ex cessione competant, super illis libere valeat coram Ordinario Judice conveniri; vel etiam ut in civilibus causis,

ſis, ſi ipſe actor exiſtat, aliquem apud ſuos Conſervatores in Judicium trahere poſſit. Capite ſexto, pœnæ decernuntur in Clericos, qui in Sacris conſtituti, aut Eccleſiaſtica Beneficia obtinentes, veſtibus Ordini ſuo non congruentibus utuntur. Cap. 7. Voluntarii homicidii, etiam occulti, reos a Sacris Ordinibus & omni Beneficio Eccleſiaſtico in perpetuum arcet. Eorum vero qui homicidium caſu, aut vim vi repellendo, ut ſe a morte defenderent, commiſerunt, venia loci Ordinario, vel ex cauſa, Metropolitano, ſeu viciniori Epiſcopo committatur, qui nonniſi cauſa cognita, & probatis precibus narrationiſque veritate, indulgeat ut Sacris Ordinibus initiari, & Eccleſiaſtica Beneficia obtinere poſſint. Capite octavo Synodus vetat, ne quis Epiſcopus quovis nixus Privilegio alienos Clericos punire valeat, niſi cum proprii ipſorum Epiſcopi, ſi in Eccleſia ſua manſerit, aut perſonæ ab ipſo deputandæ interventu. Capite nono Beneficia unius Diœceſis quacumque de cauſa, Beneficiis alterius uniri prohibet. Capite decimo, „ Regularia Beneficia Regularibus Profeſſis in titulum conferri conſueta, *ubi vacaverint*, Religioſis tantum illius Ordinis, vel his qui habitum omnino ſuſcipere, & Profeſſionem emittere teneantur, & non aliis, „ conferri decernit. Beneficiorum etiam Regularium Commendationes ſæcularibus Clericis factas non revocavit aut improbavit Sacra Synodus, quoniam id maximam in Eccleſia perturbationem excitaſſet, multique Cardinalium & Epiſcoporum hujuſmodi Beneficia poſſidebant, nec facile erat Principes qui jus habent nominandi ad hujuſmodi Sacerdotia ad eam conditionem adducere, ut Regulares dumtaxat viros ad Abbatias jam olim in Commendam conferri ſolitas nominarent. Nec vero per ſe & intrinſecus deformes ſunt Monaſterium Commendationes ſæcularibus Clericis bene meritis factæ; immo in Eccleſiæ bonum cedunt, ſi Abbates Commendatarii Eccleſiaſticis reditibus ut fideles diſpenſatores utantur, non ut domini, ſi credita ſibi Monaſteria tueantur, ſi res ipſorum cum ſpirituales, tum temporales pro viribus promoveant, ſi ut Patres ac Protectores Monachorum ſe gerant, ſi ædificia collabi, ſi peſſumdari diſciplinam, ſi debitum numerum Monachorum ad Officia divina rite celebranda imminui non ſinant, ſi eleemoſynas erogent, hoſpitalitatem exerceant, vel ut hæc Chriſtianæ juſtitiæ ac pietatis officia impleantur a Monachis, ex ſua redituum portione aliquid delibent & conferant. Hanc enim eſſe Eccleſiæ mentem Beneficia commendantis certiſſimum eſt. Undecimo Capite decernit ut Regulares ad alium Ordinem tranſlati in Clauſtro ſub Obedientia maneant, & Beneficiorum ſæcularium, etiam Curatorum incapaces exiſtant. Duodecimo, Jus Patronatus obtineri non poſſe ſtatuit, niſi fundationis aut dotationis ratione. Decimo tertio, prohibetur Patronis, ne cujuſvis Privilegii obtentu aliquem ad Beneficia ſui Juris Patronatus præſentent, niſi Epiſcopo loci Ordinario, ad quem Proviſio ſeu Inſtitutio, ceſſante Privilegio, jure pertineret.

Quæ mens Eccleſiæ Beneficia commendantis? Quæ commendatariorum Abbatum officia?

ARTICULUS X.

De Seſſionibus XV. XVI. XVII. XVIII. XIX. & XX.

I. SEſſio 15. habita eſt die 25. Januarii anni 1552 Sacrificium ſolemne peregit *Nicolaus Maria Caracciolus* Catanenſis Antiſtes: Latine concionatus eſt *Joannes Baptiſta Campeggius*, Majoricenſis Epiſcopus. Duo Decreta edita ſunt: unum de Prorogatione Seſſionis ad diem 19. Martii, ut expectarentur Theologi Proteſtantium, quorum nomine poſtulatum id fuerat a Vvitrembergenſis Saxoniæque Ducum Oratoribus: alterum de publicæ ſecuritatis libello ſeu Salvo-Conductu iiſdem Proteſtantibus dando, ad ejus normam, quem Bohemis Concilium Baſileenſe dederat. *Seſſio 15.*

II. Seſſio 16. celebrata eſt die 28. Aprilis, in qua rem ſacram fecit *Michael a Turre* Cenetenſis Epiſcopus. In ea Decretum ſuſpenſionis Concilii promulgatum eſt, Patribus omnibus conſentientibus, præter 12. ex Hiſpanis, qui ſolemnem conteſtationem illi oppoſuere. *Seſſio 16.*

III. Inſtaurato *Pii IV.* auctoritate Concilio, anno 1562. Seſſio 17. die 18. Jan. celebrata eſt. Sacris operatus eſt Legatorum Princeps: Latinam Concionem habuit *Gaſpar a Foſſo* Regienſis Archiepiſcopus ex Ord. Minim. aſſumptus. Decr. editum eſt de Synodo, quacumque ſublata ſuſpenſione, celebranda, juxta literas Rom. Pont., ac tractandis in ea, debito ſervato ordine, *Seſſio 17.*

quæ *Proponentibus Legatis ac Præsidentibus*, ad sedandas de Religione controversias, depravatorum morum abusus corrigendos, Ecclesiæ veram atque Christianam pacem conciliandam, apta & idonea ipsi Sanctæ Synodo viderentur. Granatensis Archiepiscopus Schedam dedit in hanc sententiam: *Ea verba, proponentibus Legatis, & præsidentibus mihi non placent, utpote nova & non necessaria, nec opportuna, præsertim his temporibus. Idcirco peto, ut Concilii Scriba meam hanc sententiam referat in Acta simul cum Decreto, & authenticas mihi tabulas tradat.* Episcopus Auriensis *Franciscus Blancus* Schedulam protulit adversus eadem Decreti verba, & tamquam sonantia restrictionem indecoram Conciliis Oecumenicis, & tamquam non posita in Diplomate, cui aperiendæ Synodi Decretum erat conformandum. *Andreas a Cuesta* Legionensis, & *Antonius Corremerus* Almeriensis Episcopus dixerunt, *Sibi placere Decretum, modo Legati id proponerent, quod Concilio visum esset dignum ut proponeretur.*

Sessio 18. IV. Sessio decima-octava celebrata est die vigesima-sexta Februarii. Sacris operatus est Hierosolymitanus Patriarcha: Latine dixit pro Concione *Antonius Caucus* Patrarum Archiepiscopus & Electus Corcyrensis. Duplex Decretum editum est; primum de Librorum delectu, quo statuit Synodus ut delecti ad hanc disquisitionem Patres de Censuris librisque quid facto esset opus deliberarent, atque etiam ad eamdem Synodum suo tempore referrent. Altero Decreto statutum est, fidem publicam in Congregatione generali concedi posse Protestantibus, & eamdem vim habituram, ejusdemque momenti ac roboris futuram, ac si in publica Sessione data & decreta fuisset. Securitas illis amplissima concessa est, desumptis formulis ex Salvo conductu, quem Bohemis Concilium Basileense impertiverat.

Sessio 19. V. Sessio decima-nona habita est die decima-quarta Maii. Sacris solemniter operatus est *Trivigianus* Venetus Patriarcha: e suggestu Latine dixit *Beroaldus* Episcopus S. Agathæ. Prorogatio promulgationis Decretorum sancita est, quod *Lansacus* Oratorum Christianissimi Regis unus per literas postulaverat, donec ipse cum Collegis, & Gallicanæ Ecclesiæ Episcopi ad Concilium advenirent. Advenere dicti Oratores, *Lansacus* Regii Ordinis, *Eques Arnaldus Ferrerius* in Senatu Parisiensi Præses, & *Guido Faber* Judex Major Tolosæ. In publico Cœtu die 26. Maii sunt excepti: Orationem habuit elegantem *Faber*, quam in Commentariis rerum ad Synodum Tridentinam spectantium legere est, pag. 192. Patres hortatur ad curandum ut omnes intelligant: *Spiritum Sanctum non aliunde evocari aut acciri quam e cœlo, hic adesse, hic præsidere... Hanc Synodum non eam esse, quæ primum a Paulo III. Pontifice Maximo indicta & inchoata fuit, tum postea a Julio III. turbulentissimis temporibus medias inter Gallorum & Hispanorum acies continuata, nullo præclaro facinore dissiluit: hanc esse novam, nunc vere primum indictam more Majorum &c.* Refert *Palavicinus* ex Actis *Paleotti*, Gallos Oratores ad abstergendam ab animis diffusam amaritiem, Patrum oculis exhibuisse Orationem alteram longe modestiorem ea, qua eorum aures læserant simulantes illam eamdem esse; quapropter pacis ac mansuetudinis gratia decretum esse in Conventu die tertia Junii, tametsi non sine aliqua sententiarum discrepantia, ut res haberetur pro infecta, mitisque illis redderetur responsio die postero in Sessione. Hispani vehementer efflagitabant ut Synodi continuatio declararetur, obstabant Cæsaris & Christianissimi Regis Oratores: Pontifex Mandata misit ad Legatos ut Regis Hispaniæ desiderio fieret satis, Conciliique continuatio declararetur, sed Legatorum Apostolicorum prudenti cunctatione, melioribusque consiliis inflexus, priora illa Mandata jussit obtegi silentio, & continuationis vocem non usurpari consensit, quæ non solum gravissima dissidia, sed ipsam Concilii dissolutionem peperisset, Cæsareis & Gallis Oratoribus proculdubio abituris. Continuationem tamen Legati ac Patres omnino exercuerunt, consentientibus omnibus Principibus Catholicis, siquidem ad ea definienda & facienda tum quoad Dogmata, tum quoad Reformationem, progressi sunt, quæ conficienda supererant, cum Synodus *Julio III.* sedente suspensa est, cæteris quæ jam definita erant nullatenus retractatis.

G. Fabri Regis Christianissimi Oratoris ad Synodum Tridentinam Oratio.

Sessio 20. VI. Die quarto Junii, Sessio vigesima celebrata est. Rem divinam solemniter fecit Episcopus Salmanticensis; Latine concionatus est *Hieronymus Ragazzonus* Nazianzenus & postea Famagustæ Episcopus. Decretum de prorogatione Sessionis editum ac promulgatum est,

est, propter varias difficultates ex diversis causis exortas, atque etiam ut congruentius majorique cum deliberatione omnia procederent, nempe ut dogmata, cum iis quæ ad reformationem spectabant, simul tractarentur & sancirentur. Plurimi, præsertim Hispani, sub conditione consenserunt, ut de Residentia statim postea ageretur, & quo jure præcepta sit, definiretur.

SCHOLION.

Hunc Articulum Religiosi Censores his verbis perstringunt: *Nota verba Oratoris Galli dicentis Spiritum Sanctum non aliunde evocari quam e cœlo, alludentis quod e Roma expectaretur.*

R. Res ipsa constat ex Oratione Guidonis Fabri Christianissimi Regis ad Tridentinam Synodum Oratoris, edita in Libro Gallico cui titulus est, *Memoires pour le Concile de Trente*, & in altero libro edito Ripæ Tridenti anno 1562. Nec diffitetur *Palavicinus* Lib. 16. Cap. 11. De allusione aculeata, ne verbum quidem habeo.

ARTICULUS XI.

De Sessionis XXI. Decretis.

I. SEssio vigesima-prima celebrata est die decima-sexta Julii. Solemne Sacrum celebravit *Marcus Cornelius* Archiepiscopus Spalatensis: Concionatus est *Andreas Dudithius Sbardellatus* Episcopus Thiniensis. Quæ ad Communionem sub utraque specie & parvulorum pertinent, quatuor capitibus exposita sunt, contrariique hæreticorum errores totidem Canonibus damnati. Capite primo, quo definitum est Laicos & Clericos non conficientes non adstringi jure divino ad Communionem sub utraque specie; cum ad illius dogmatis probationem Christi sententiæ ex sexto Capite *S. Joannis* afferrentur, manducationem carnis cum potu sanguinis conjungentes, & nihilominus vitam æternam unius etiam corporis manducationi promissam significantes, *Qui manducat hunc panem vivet in æternum*: Granatensis Archiepiscopus & Episcopus Vivariensis opposuerunt, In illo capite *S. Joannis* intelligi a multis Patribus non esum & potum sacramentalem, sed spiritualem Carnis & Sanguinis Christi: proinde contrariam interpretationem non esse a Concilio statuendam. Respondit Cardinalis *Seripandus* Legatorum unus: Duas esse de illo *S. Joannis* Capite controversias; alteram cum hæreticis, An ibi ex divino præcepto, & ex necessitate salutis Fidelibus præscribatur Eucharistiæ sumptio sub utraque specie: alteram inter Catholicos, An ibi sermo sit de Communione Sacramentali, an de sola spirituali. Decretum paratum priorem controversiam dirimere, & declarare, quo pacto, etiamsi ponatur ibi locutum fuisse *S. Joannem* de ipsa sumptione Sacramenti, also tamen inde colligant Hæretici absolutam necessitatem Calicis ad salutem. Posteriorem controversiam non attingi, deque illa nihil in Decreto statui. Tandem ne alicui Patrum interpretationi derogari videretur, Decreto definienti ex sermone Christi, sexto *S. Joannis* Capite, *non recte colligi utriusque speciei Communionem, a Domino præceptam esse*; additum est: *Utcumque juxta varias Sanctorum Patrum & Doctorum interpretationes intelligatur.*

Doctrina Catholica de Communione sub unica vel utraque specie & parvulorum.

II. In secundo Capite, quod est de Ecclesiæ potestate circa dispositionem Sacramenti Eucharistiæ, narrat *Suavis*, positum fuisse in parato Decreto, *Licuisse Ecclesiæ usum calicis mutare*, exemplo mutatæ formæ in Baptismo; & Episcopum Aliphanum assurgentem dixisse, Hoc esse blasphemiam: Baptismi formam mutari non posse, & super iis quæ Sacramenta constituunt, cujusmodi sunt forma & materia, nullam inesse potestatem in Ecclesia: de quo habitis utrimque multis sermonibus, tandem statutum fuisse ut ea particula tolleretur.

Commentum Suavis refellitur.

Respondet *Palavicinus*, secundi capitis doctrinam fuisse confirmatam exemplo Baptismi, sed quod spectabat ad ritum, non autem ad formam, sicque primum exemplum Decreti conceptum fuisse: „ Tametsi Sacramenta instituta fuerint, Christo eo-

„ rum Auctore; tamen modus utendi illis Ecclesiæ reservatur, quæ in Sacramentis ad- „ ministrandis consilio ac ratione agens, ipsorum ritum variat, sicuti sibi rectum vide- „ tur. Ostenditur hoc a Baptismi Sacramento toties in suo ritu variari: nam cum is „ aliquo tempore per tres immersiones celebraretur, unicam etiam admisit: similiter „ immersio, aspersio, & effusio suum ritum mutarunt.

III. Circa tertium caput, narrat *Suavis* fuisse obnoxiam Criticorum reprehensioni illam calusulam: *Nulla gratia necessaria ad salutem eos defraudari, qui unam speciem solam accipiunt*. Ex quo sequitur, gratiam amitti minime necessariam. Hic vero dubitabatur an humana auctoritas divinam gratiam superabundantem minimeque necessariam impedire possit; & ubi id posset, an charitatis esset hujus boni consecutionem prohibere.

Objectio Suavis.

Respondetur, non recte inferri: Fideles Eucharistiam sub una specie sumentes nulla gratia necessaria ad salutem defraudantur; ergo defraudantur gratia minime necessaria. Satis fuit Synodo primam propositionem contra Hæreticos definire; alteram attingere noluit, propter varias Theologorum de gratiæ æqualitate vel inæqualitate opiniones: quamvis plerique Patrum æqualem gratiam sub una specie, ac sub utraque communicantibus conferri censerent. Sed nec abundantiorem gratiam procurare Fidelibus tenetur Ecclesia, sub quacumque rerum conditione, maxime vero ubi Sacramenti veneratio in periculum veniret, aut illius dignitati satis consultum non esset. Alioqui contra charitatem interdictum esset ab Ecclesia, ne plusquam semel eodem die Eucharistia sumatur, neque post sumptum cibum, iis saltem quibus ad eam usque horam naturale jejunium valetudo non permittit; & ne Sacerdotes pluries diebus singulis Sacrum faciant; & ne præbeatur Eucharistia ægrotis vomitum patientibus; ne quispiam Eucharistiam sumat nisi de manu Sacerdotis; & ne sexta feria sanctioris hebdomadæ singuli Sacerdotes celebrare, & quilibet Fidelis Eucharistiam sumere valeat: hæc enim omnia aliqua exuberante gratia hominem privarent. Præterea, si vera est quorumdam Theologorum sententia, affirmantium, ab Eucharistia gratiam augeri, non solum quo tempore ea suscipitur, sed etiam quo perdurat in stomacho, revocari posset in dubium, secundum ratiocinium *Suavis* an egerit Ecclesia aut ultra potestatem, aut certe contra charitatem, præscribendo, ut distribuantur Fidelibus species panis tam tenui ac subtili forma. Gravibus autem & justis de causis venerationem Sanctissimi Eucharistiæ Sacramenti spectantibus interdictus laicis est ab Ecclesia Calicis usus. A charitate igitur profectum est illud interdictum, ac proinde non pugnat contra charitatem.

Responsio.

Altera Suavis objectio.

IV. Objicit *Suavis*, Synodum secundo Canone, quo hæreticus declaratur, qui dixerit, *Non justis causis & rationibus Ecclesiam adductam fuisse, ut Laicos atque etiam Clericos non conficientes sub panis tantummodo specie communicaret, aut in eo errasse*: fundasse Fidei dogma in humano facto; mirumque visum fuisse plurimis, hominem nonnisi humano jure teneri ad observandum Decretum, sed jure divino cogi ad credendum illud esse justum, & quod statuerentur tamquam Fidei dogmata res quæ mutantur in dies.

Responsio.

Respondetur, Sacram Synodum non fundasse Fidei dogma in humano facto, sed in illo principio prorsus inconcusso, quod Catholicæ Fidei dogma est, Ecclesiam in rebus seu Fidei, seu morum errare non posse, quippe quæ regitur a Spiritu Sancto, ex quo certe consequens est, eamdem ad ferendas Leges de Sacramentorum dispensatione non posse absque justis causis moveri. Quæ Leges, quamvis variabiles sint, invariabilis tamen est Fides, qua creditur Legis convenientia & obligatio pro eo tempore quo illa perdurat. Sane Divinæ etiam Leges Cæremoniarum & Judiciorum variabiles fuerunt, & ad tempus; & tamen dogma Fidei est ambas fuisse justas, & rationi consentaneas.

Respondetur objectioni Gentileti.

V. Canoni de Communione Laicorum sub unica specie *Gentiletus* opponit Canonem, *Comperimus* ex *Gelasio I.* Papa relatum Dist. 2. *De Consecratione*, cujus hæc sunt verba: „ Comperimus autem, quod quidam sumpta tantummodo Corporis Sacri „ portione, a Calice Sacri cruoris abstineant. Qui proculdubio (quoniam nescio qua „ superstitione docentur obstringi) aut integra sacramenta percipiant, aut ab integris „ arceantur; Quia divisio unius ejusdemque Mysterii sine grandi sacrilegio non potest „ provenire. „ At Canon iste cum Tridentino minime pugnat: Cum *Gelasius* de Sacerdo-

cerdotibus Eucharistiam conficientibus & Sacrificium offerentibus loquatur; Tridentina Synodus de Laicis, vel Clericis non Sacerdotibus, & Presbyteris ipsis non conficientibus. Glossa, quam etiam *Gentiletus* laudat, id ipsum docuit, quod dissimulare voluit, stipitibus se scribere putans. ,, Erant quidam Sacerdotes, qui Ordine debito consecrabant ,, Corpus & Sanguinem Christi: Corpus sumebant, sed a Sanguine abstinebant, de ,, quo miratur Gelasius, & dicit se nescire qua superstitione hoc faciebant; & præcipit ut aut ambo Sacramenta, sicut consecrant, & accipiant, aut ab utrisque cessent; quia in Sacrificante unum sine altero accipere, sacrilegium est.

VI. Caput quartum ejusdem Sessionis *Suavis* perstringit, quod Synodus injunxerit obligationem credendi veteres Patres numquam existimasse Eucharistiæ sumptionem Infantibus necessariam: cum tamen *S. Augustinus* novem in locis affirmaverit, necessariam esse Parvulis Eucharistiam, & in duobus ex illis ejus necessitatem Baptismi necessitati æquaverit; & definitam ab Ecclesia Romana dixerit, tamquam necessariam ad Parvulorum salutem, adducto in eam rem *Innocentio I.* Pontifice, cujus Epistola adhuc extat, quæ perspicue ea de re loquitur. *Objectio Suavis*

Respondetur, Synodum de opinione veterum Patrum in præbenda Infantibus Eucharistia nihil statuisse, sed docuisse hoc ipsum non esse necessarium ad salutem. *Ut Sanctissimi illi Patres* (inquit) *sui facti probabilem causam pro illius temporis ratione habuerunt: ita certe eos nulla salutis necessitate id fecisse, sine controversia credendum est.* Id confirmatur testimonio *Claudii Sanctesii* Ebroicensis Episcopi, qui cum ad Concilium inter Theologos Regios venisset, paucis mensibus post ea promulgata Decreta, eorum sententiam omnino exploratam habuit. Et tamen in libro quem inscripsit, *Repetitiones Rerum Excogitatarum de Eucharistia*, Repetitione 6. asserere non dubitavit memoratam consuetudinem aliquorum ex Antiquis Patribus, præbendæ Infantibus Eucharistiæ, ortam fuisse ex dubitatione ac religionis sensu, quod illa etiam parvulis esset necessaria, adeoque ipsos voluisse illorum salutem in tuto collocare. Sanctus quidem *Augustinus* pluribus in locis, & *Innocentius I.* agnoscunt ac tuentur contra Pelagianos: Infantes non posse Corpori Christi conjungi, adeoque nec vitam æternam possidere absque Baptismo, sed non asseruerunt, id non posse consequi sine susceptione Eucharistiæ in re. Unde postquam *S. Augustinus* lib. 3. *De Peccatorum Meritis & Remissione*, cap. 4. præceptum Christi protulit: *Nisi manducaveritis carnem Filii hominis, non habebitis vitam*; concludit: *Nonne veritas sine ulla ambiguitate proclamat, non solum in Regnum Dei non baptizatos puellos ingredi non posse; sed nec vitam æternam posse habere præter Christi Corpus, cui ut incorporentur, Sacramento Baptismatis imbuuntur.* Nulla certe concipi poterat opinio magis remota ab *Augustini* principiis, quam ex qua sequeretur, sive non remitti statim peccatum originale Baptismo: sive postquam remissum est, redire parvulos in divinam inimicitiam absque ipsorum culpa, ubi contingeret quod ante mortem Eucharistiam non suscepissent; ex quibus alterum concedere cogeretur, qui parvulis necessariam esse ad salutem Eucharistiæ sumptionem assereret. Quamobrem hac unica ratione Concilium hujusmodi necessitatem excludit: *Eadem Sancta Synodus docet, Parvulos usu rationis carentes, nulla obligari necessitate ad Sacramentalem Eucharistiæ Communionem. Si quidem per Baptismi lavacrum regenerati & Christo incorporati, adeptam jam filiorum Dei gratiam in illa ætate amittere non possunt.* Nec alius est *Innocentii I.* quam *S. Augustini* sensus, ut constat ex ejus Epistola 26. ad Synodi Milevitanæ Patres, ubi de Pelagianis sic loquitur: *Illud vero quod ab illis vestra Fraternitas asserit prædicari, parvulos æternæ vitæ præmiis etiam sine Baptismatis gratia posse donari, perfatuum est: Nisi enim manducaverint carnem Filiis hominis, & biberint sanguinem ejus, non habebunt vitam in semetipsis. Qui autem hoc eis sine regeneratione defendunt, videntur mihi ipsum Baptisma velle cessare, cum prædicant hos habere, quod in eos creditur nonnisi Baptismate conferendum.* Laudat *Palavicinus* lib. 17. cap. 12. Episcopi Mutinensis literas ad *Moronum*, qui significaverat, *S. Augustini & Innocentii I.* testimonia fuisse objecta Decretis doctrinæ Romam delatis, in quibus is narrat, ea fuisse Tridentini discussa diligentia non mediocri, & hunc esse scribit legitimum eorum sensum. *Responsio.* *SS. Augustini & Innocentii I. sententia de Eucharistiæ necessitate respectu infantium discussa.*

VII.

Decretum Sessionis 21. De Reformatione.

VII. In eadem Sessione Decretum Reformationis editum est, novem constans capitibus. Primo statutum est, ut Episcopi nihil pro collatione quorumcumque Ordinum, nec pro Literis dimissoriis aut testimonialibus, nec pro sigillo, quovis prætextu, aliquid *etiam sponte oblatum* accipiant. Notarii vero pro singulis Literis dimissoriis aut testimonialibus decimam tantum unius aurei partem accipere possint, dummodo eis nullum salarium sit constitutum pro officio exercendo; nec Episcopis ex Notarii commodis aliquod emolumentum ex eisdem Ordinum collationibus directe vel indirecte provenire possit; idque in his tantum locis, *in quibus non viget laudabilis consuetudo nihil accipiendi*: quæ clausula addita est Gallis petentibus, ac dicentibus, laudabilem illam consuetudinem in Galliis vigere.

Secundo statutum est, ut ad Sacros Ordines non admittantur, qui non habent unde vivere possint, seu ex Beneficio Ecclesiastico, seu ex patrimonio. Tertio, partem tertiam fructuum & quorumcumque proventuum, tam Dignitatum, quam Canonicatuum, in distributiones quotidianas converti statutum est in Ecclesiis Cathedralibus & Collegiatis, in quibus nullæ sunt, aut ita tenues ut verisimiliter negligantur. Quarto, ut Parochialium Ecclesiarum Rectores, qui administrandis Sacramentis, & cultui divino peragendo non sufficiunt, tot sibi Sacerdotes adjungere cogantur ab Episcopo, quot ipsi necessarii videbuntur. Novas etiam Parochias erigendi ratio tradita. Quinto, Beneficiorum Curatorum vel non Curatorum cum Curatis conjunctio perpetua, propter Ecclesiarum Parochialium paupertatem, & in cæteris casibus a Jure permissis, Episcoporum potestati permittitur, etiamsi hujusmodi Beneficia generatim vel speciatim reservata essent, aut qualitercumque affecta. Sexto, sancitur, ut imperitis Ecclesiarum Parochialium Rectoribus Vicarii ab Episcopis deputentur, parte fructuum eisdem pro sufficienti victu assignata; turpiter vero & cum scandalo viventes, ac in turpitudine & publica offensione perseverantes, Beneficiis privari possint. Septimo, ut Episcopi Beneficia simplicia ex Ecclesiis, quæ vetustate vel alias collapsæ sunt, & ob eorum inopiam nequeunt restaurari, in Matrices, aut alias eorum seu vicinorum locorum Ecclesias, cum omnibus emolumentiis & oneribus transferant; Parochiales vero Ecclesias ita collapsas instaurari procurent. Octavo ut Monasteria commendata, in quibus non viget observantia Regularis, & Beneficia quæcumque, annis singulis ab Episcopis visitentur. Si vero in eis vigeat observantia Regularis, admoneantur paterne eorum Superiores ab iisdem Præsulibus: si vero sex post admonitionem mensibus illi negligenter se gerant, tunc Episcopi ea Monasteria visitare possint, & Monachos vel Canonicos Regulares corrigere, & ad ea præstanda compellere, ad quæ proprii Instituti legibus tenentur. Nono, Quæstorum nomen & munus extinctum est, qui promulgare solebant Indulgentias & colligere a populis eleemosynas ad extruendam *S. Petri* Basilicam, aut alia pia opera conficienda. Ipsorum fraudes exquisitæ, quibus a simplicis plebis pietate pecunias emungebant, Decretis Concilii Lateranensis IV. Lugdunensis ac Viennensis occasionem dederant: sed cum illorum hominum nequitia inutilia evasissent, tam infame ministerium suggestione Summi Pontificis, Patrumque Sententia sublatum est, translata in Ordinarium facultate promulgandi Indulgentias, aut alias Sedis Apostolicæ gratias, cum duobus de Capitulo, qui etiam eleemosynas & oblata in pios usus subsidia, sine ulla mercede colligerent.

Duos Articulos concessionem Calicis pro aliquibus regionibus postulatam spectantes, Synodus in aliud tempus, oblata sibi quamprimum occasione examinandos atque definiendos reservavit. Christianissimi Regis Oratores postularunt, ut si in quatuor supradictis Canonibus aliquid mutaretur, nullum fieret præjudicium auctoritati & prærogativæ Regis Christianissimi, qui die Inaugurationis suæ Eucharistiam sub utraque specie sumit; & quorumdam Monasteriorum in Galliis vetustissimæ consuetudini, in quibus Monachi * etiam non celebrantes statis quibusdam anni diebus sub utraque specie communicant. Oratorum Monitum legere est in Commentariis rerum ad Synodum Tridentinam spectantium a Clarissimo *Puteano* editis, pag. 203.

* Ordinis Cisterciensis.

A. R.

ARTICULUS XII.

De Sessionis 22. Decretis.

I. DIE decimo-septimo Septembris, Sessio vigesima-secunda celebrata est. Sacrum fecit *Petrus Antonius Capuanus*, Archiepiscopus Hydruntinus, Latinam Concionem habuit *Carolus Vicecomes*, Episcopus Vintimiliensis. Doctrina Catholica de Sacrificio Missæ octo Decretis explicata & declarata est. Hæreticorum errores novem Canonibus damnati. Decretum de observandis & evitandis in celebratione Missæ additum est, ad reformandos, qui irrepserant, abusus. *Doctrina Catholica de sacrificio Missæ.*

II. Circa primum doctrinæ caput, quod institutionem Sacrosancti Missæ Sacrificii spectat, observandum est, hac excitata quæstione, An Christus seipsum Patri obtulerit Sacrificium in Cœna, an solum in Cruce, Theologos ac Patres in varias sententias abiisse. Has in quatuor classes dividit *Palavicinus*, & præcipuos cujusque partis suffragatores nominat. Quidam affirmarunt, Christum pro nobis se ipsum in Cœna sacrificasse, id Scripturæ Sacræ oraculis ac Patrum testimoniis confirmantes, maximeque ex his Christi verbis: *Hoc facite in meam commemorationem*: quæ loquendi ratio pro certo ponit rem quamdam consimilem rei præceptæ antea peractam, & postea indicatam cum id pronomine, *hoc*, omnino significetur. Cum igitur Christus præceperit Apostolis, & in ipsis Sacerdotibus, ut Sacrificium offerrent pro nobis, & nostris peccatis; consequens esse quod Christus in Actione quam nobis imitandam proposuit, obtulerit Sacrificium propitiatorium. Alii opinabantur, Christum quidem in Cœna Sacrificium obtulisse, sed mere Eucharisticum, hoc est, laudis & gratiarum actionis & expiationis, veriti ne aliter Sacrificio Crucis derogaretur; ac *Oecumenii* auctoritate nitebantur. Plurimi ponendum in Decreto censebant, Christum se Patri obtulisse in Cœna, sed minime dicendum, hac illave ratione id peractum, cum id in quæstione versaretur, nec ullum evidens Scripturæ testimonium hanc dirimeret controversiam. Alii duas partes opinamento medio concordabant. Tandem post multas disputationes, fere omnes in primam sententiam abiere, etiam qui acerrime illi restiterant, ut refert *Palavicinus* ex literis Archiepiscopi Jadrensis. *Discussa quæstio, an Christus se ipsum obtulerit sacrificium Patri in Cœna, vel solum in Cruce.*

III. Circa secundum Canonem, non una fuit Patrum omnium sententia. Nam *Guerrero* Archiepiscopo Granatensi, aliisque nonnullis non probabatur quod eo Canone definitum est, *Illis verbis*, Hoc facite in meam commemorationem, *Christum instituisse Apostolos Sacerdotes*. Afferebant in medium pro opposita sententia *Nicolaum Cabasilam*, Lib. De Missæ Sacrificio qui opinatus est hujusmodi potestatem Apostolis fuisse collatam die sacro Pentecostes, & cum eo *S. Germanum Isychium* Presbyterum Lib. I. Commentariorum in Leviticum; *Armacanum*, arbitratum, quo tempore fuerant constituti Apostoli, fuisse eodem Sacerdotium illis collatum, *S. Thomam & Scotum* qui putant executionem illis fuisse concessam Cap. 20. *S. Joannis*, ita ut potestatem Eucharistiæ conficiendæ offerendique Sacrificii in Cœna obtinuissent, sed illius potestatis usum postquam Spiritum Sanctum accepissent. Magna fuit Granatensis in illo Canone oppugnando pertinacia, cum in Congregatione generali, tum in solemni Sessione. Bracarensis Archiepiscopus, & Episcopi Segoviensis & Almeriensis, hunc Articulum in proximam Sessionem differendum censebant. At Spiritui Sancto ac Sacræ Synodo visum est, ut Canon iis quibus conceptus est verbis promulgaretur. *Difficultas proposita circa secundum Canonem.*

IV. In Decretum octavum de Missa vulgari lingua passim non celebranda, & quintum quo laudatur Ecclesiæ institutio de quibusdam submissa voce, aliis altiore in Missa pronuntiandis, *Suavis* nomine Protestantium objicit. Hæc pugnare cum altero Synodi pronuntiato, quo dicitur, *Missam magnam continere populi Fidelis eruditionem*: & cum ejusdem mandato, quo præcipit Pastoribus, *Ut frequenter inter Missarum celebrationem ex iis, quæ in Missa leguntur aliquid exponant, atque inter cætera Sanctissimi hujus Sacrificii Mysterium aliquod declarent.* Nam cum præcipitur Pastoribus ut ex his quæ leguntur, aliquid exponant, nec quid exponendum sit indicatur, periculum est ne forte *Objectiones Suavis adversus quintum & octavum Decretum, nomine Germanorum Protestantium.*

te explicent, quod auribus vulgi minime credendum eſt, aut ſileant quod edocendum; Addit, cuncta idiomata fuiſſe olim vulgaria, adeoque Miſſam vulgari lingua fuiſſe celebratam. Ex lectione Capitis 14. Epiſtolæ primæ ad Corinthios perſpicuum eſſe quo idiomate res ſanctæ tractari debeant. *Si venero ad vos linguis loquens* (inquit Apoſtolus) *quid vobis prodero? Si incertam vocem det tuba, quis parabit ſe ad bellum? Ita & vos per linguam niſi manifeſtum Sermonem dederitis, quomodo ſcietur id quod dicitur? ...Si ergo neſciero virtutem vocis, ero ei, qui loquar barbarus. Et qui loquetur mihi barbarus.* Eccleſiæ Romanæ veterem ea de re ſententiam ex Epiſtola *Joannis VIII.* Pontificis Maximi ad *Sfentum Pulchrum*, in Dalmatia Principem, liquere, in qua affirmat, non adverſari Fidei ſacræque Doctrinæ quod Miſſa & Canonicæ Preces lingua populari Illyrica recitentur: Idem quippe Deus, qui Linguam Hebræam, Græcam, & Latinam edidit, reliqua pariter ad ſuam gloriam conſtituit. Huic addendam ait *Suavis* Epiſtolam *Gregorii VII.* ad *Uratiſlaum* Bohemiæ Ducem, in qua ita ſcribit: *Quia vero Nobilitas tua poſtulavit, quod ſecundum Sclavonicam Linguam apud vos Divinum celebrari annueremus Officium, ſcias Nos huic petitioni tuæ nequaquam poſſe favere: ex hoc enim ſæpe volventibus Sacram Scripturam liquet, non immerito omnipotenti Deo placuiſſe, quibuſdam locis eſſe occultam, ne ſi ad liquidum cunctis pateret, ſorte vileſceret, & ſubjaceret deſpectui, aut prave intellecta a mediocribus, in errorem induceret.* Et adjicit, tolerantiam permiſſionemque alias habitam minime ad id ſufficere, *Cum primitiva Eccleſia multa diſſimulaverit, quæ a Sanctis Patribus poſtmodum firmata Chriſtianitate & Religione creſcente ſubtili examinatione correcta ſunt.* Ex quibus apparere ait *Suavis* optimas inſtitutiones, quaſi corruptelas ſugillari, & ab antiquitate tantummodo toleratas; abuſus vero poſtea inductos reformationis nomine collaudari.

Epiſt. 2. Lib. 7.

Reſpondetur, Nullam eſſe in Concilii Decretis contradictionem. Miſſam quidem magnam continere Populi Fidelis eruditionem: ideo Sacram Synodum præcipere Paſtoribus ut ex iis quæ in Miſſa leguntur aliquid exponant, id nimirum quod ipſorum captui magis attemperatum, quod ipſorum ſaluti ac ſpiritali profectui magis utile judicaverint. Cuncta quidem idiomata fuerunt olim vulgaria, & illis temporibus Miſſam lingua vulgari celebratam non inficiamur: nec veterem illum uſum Synodus damnavit, ſed anathemate confixit aſſerentes, *Lingua tantum vulgari Miſſam celebrari debere: declaravitque quod non expedire viſum eſt Patribus, ut vulgari lingua paſſim celebraretur.* Et merito quidem id minime expedire viſum eſt, poſita inter homines tanta varietate ac mutatione idiomatum, idque tres præſertim ob cauſas. Prima eſt quoniam non raro ab uno idiomate alterius ſententia exprimi omnino non poteſt: unde ſi variis in regionibus, aut in eadem variis temporibus, variis etiam idiomatibus celebrandum eſſet, difficile foret eamdem prorſus ſententiam retinere, adeoque unitatem Eccleſiæ. Secunda ratio petitur ex Sacerdotum per diverſas Provincias communicatione. Etenim ſi ſuo quique idiomate celebraret, Sacerdotes extra patrium ſolum facile celebrare non poſſent. Tertia reſpicit hæreſes noviſſimas quæ concitant idiotarum multitudinem ad ferendam de rebus divinis ſententiam. Quamobrem prudenter Eccleſia prohibuit, ne fidei noſtræ myſteria quotidie communi ſermone auribus vulgi crederentur, niſi pro illius captu a concionatoribus per congruam explicationem temperata. Nec vero contrarium ex Apoſtolo 1. ad Corinthios cap. 14. colligi poteſt. Ibi enim loquitur Apoſtolus partim de exhortatione, partim de ſpiritualibus canticis quæ primi Chriſtiani ad mutuam conſolationem & ædificationem in Sacris collationibus & conventibus, poſt myſticas preces, prout Spiritus Sanctus dabat, proferebant: de quibus Apoſtolus idem, ad Epheſios 5. *Implemini Spiritu Sancto, loquentes, vobiſmetipſis in Pſalmis & Hymnis & Canticis ſpiritualibus.* Et ad Coloſſenſes 3. *Verbum Chriſti habitet in vobis abundanter, in omni ſapientia docentes & commonentes voſmetipſos Pſalmis, Hymnis, & Canticis ſpiritualibus.* Exhortationes itaque & ſpiritualia hujuſmodi Cantica, lingua peregrina fieri ac pronuntiari non debere ab eis qui dono linguarum in Eccleſia præditi ſunt, Apoſtolus eo loci docet, ut ex totius Capitis contextu, & Veterum interpretatione compertum eſt: ſed de Miſſa non loquitur, quam tunc lingua vulgari, Græca ſcilicet, qua & Scriptura Sacra legebatur, Corinthi celebratam fatemur, ipſique Hæretici agnoſcunt.

Miſſa lingua vulgari non paſſim celebranda.

Sane cum in Missa Sermonem ad populum non dirigat Sacerdos, sed ad Deum, haud necesse est ut a populo intelligatur. Fidei non adversari fatemur, quod Missa & Canonicæ preces lingua vulgari celebrentur; id ad disciplinam pertinere concedimus, in qua Sedes Apostolica ob Ecclesiæ bonum & animarum salutem dispensare potest, sicuti dispensavit *Joannes octavus* cum Dalmatis; ut ibi Fidei nostræ dogmata disseminarentur ac radices agerent, quod *Methodius* illius Provinciæ Apostolus ad ipsum retulisset illic non sufficere numerum ministrorum qui Latinum idioma callerent. Sed hinc patet id tunc diverse & sine Romani Pontificis concessione licitum non fuisse. *Gregorius* denique *septimus* non repugnat *Joanni VIII.* & cum utroque Pontifice convenit Tridentina Synodus. Scripsit enim *Gregorius* id ab Ecclesia toleratum alias fuisse, quæ tamen nusquam in Sacris Actionibus tolerat aut permittit quod pravum est. Synodus vero capite 8. solum ait: *Non tantum expedire visum est Patribus, ut vulgari lingua passim celebraretur.* Quod morem illum Sclavonica lingua celebrandi toleratum innuit *Gregorius VII.* quem emendare oporteat, sicut multa a primitiva Ecclesia dissimulata, postmodum crescente Religione correcta sunt, non significat morem illum fuisse per se malum & illicitum, sed morem contrarium esse meliorem. Ecclesia enim (ut diximus) in Sacris Actibus aliquid per se malum non tolerat aut permittit. Sic manet confutata *Suavis* objectio.

Gentileti observatio contra Missæ Sacrificium confutatur.

V. In his quæ contra Canonem 3. de Missæ Sacrificio *Gentiletus* objicit, Examinis sui Libro 5. refellendis immorari haud necesse est, cum satis confutata sint 14. nostrarum Dissertationum in Historiam Ecclesiasticam 13. & 14 Sæculi & penitus diruta Libris tribus doctissimi viri Dom. *Joannis Mabillonii De Liturgia Gallicana*, in quibus veteris Missæ, quæ ante annos mille apud Gallos in usu erat, formam ritumque ex tribus Missalibus Gallicanis antiquissimis eruit, ac explicuit, Fidemque Ecclesiæ Catholicæ de Sacrosancto Missæ Sacrificio his aliisque veteribus Monumentis egregie illustravit & confirmavit. His (inquam) funditus diruitur Observatio *Gentileti*, audacia incredibili affirmantis, *Missæ nomine cultum divinum olim significatum; sed Theologiam posteriorum sæculorum natam & enutritam in Logicorum Scholis, hoc Missæ nomine retento, rem aliam longe diversam ejus significatione complexam esse. Voluisse enim, Missam esse actionem qua Sacerdos ipsum Corpus Domini nostri Jesu Christi sacrificet, immoletque Deo Patri ad viventium & mortuorum propitiationem.* Num enim Theologia posteriorum sæculorum excogitavit, quod *Vigilius* Romanus Pontifex testimonio suo confirmat ad *Profuturum* Bracarensem Episcopum scribens, Cap. 5. *Ordinem quoque precum in celebritate Missarum nullo nos tempore, nulla festivitate significamus habere divisum; sed semper eodem tenore oblata Deo munera consecrare. Quoties vero Paschalis, aut Ascensionis Domini, vel Pentecostes & Epiphaniæ, Sanctorumque diei fuerit agenda Solemnitas; singula Capitula diebus apta subjungimus, quibus commemorationem Sanctæ Solemnitatis, aut eorum facimus, quorum Natalitia celebremus: cætera vero ordine consueto prosequimur. Quapropter & ipsius Canonicæ Precis* (id est Canonis Missæ) *textum direximus subter adjectum, quem Deo propitio ex Apostolica Traditione accepimus:* De quo ritu Missam celebrandi Concilium secundum Bracarense anni 563. Canone 4. præcipit; *Ut eodem ordine Missæ celebrentur ab omnibus, quem Profuturus quondam hujus Metropolitanæ Ecclesiæ Episcopus ab ipsa Apostolicæ Sedis auctoritate accepit scriptum.* Num Theologia posteriorum sæculorum peperit, quod legitur in Sermone *S. Cæsarii* Arelatensis ad populum habito, ut ab Ecclesia non recederet, donec Sacra peracta essent? *Si diligenter attenderitis*, inquit, *cognoscetis, quia non tunc fiunt Missæ, quando divinæ lectiones in Ecclesia recitantur, sed quando munera offeruntur, & Corpus vel Sanguis Domini consecratur. Nam lectiones sive Apostolicas, sive Evangelicas etiam in domibus vestris aut ipsi legere, aut alios legentes audire potestis; Consecrationem vero Corporis & Sanguinis Domini non alibi, nisi in Domo Dei, audire vel videre poteritis.* Num posteriorum sæculorum Theologia invexit, quod *S. Isidorus Hispalensis*, & post eum *Ætherius* & *Beatus* Lib. 1. contra *Elipandum* scripserunt? *Ordo Missæ vel Orationum, quibus oblata Deo Sacrificia consecrantur, primo a S. Petro est institutus: cujus celebrationem uno eodemque modo universus peragit orbis.* Num posteriorum sæculorum Theologia invenit, quod

legitur

legitur in Capitulari *Caroli Magni* anno 801. *Ut nullus Sacerdos in domibus vel in aliis locis, nisi in Ecclesiis dedicatis celebrare Missas audeat.* Et quod *Hilduinus* in Epistola ad *Ludovicum Augustum* Areopagiticis præfixa commemorat *Antiquissimos, & nimia pene vetustate consumptos Missales libros, continentes Ordinem Missæ more Gallico, qui ab initio receptæ Fidei usu in hac Occidentali plaga est habitus, usquequo tenorem, quo nunc utitur, Romanum susceperit.* Num posteriorum sæculorum Theologia invexit, quod *S. Gregorius Turonensis* sub prima Regum nostrorum Dynastia scribebat Cap. 17. De Vitis Patrum ubi agit de *Nicetio* Episcopo Trevirensi? *Advenit dies Dominicus, & ecce Rex cum his qui ab hoc Sacerdote Communioni abesse jussi fuerant, Ecclesiam est ingressus. Lectis igitur lectionibus, quas Canon sanxit antiquus, oblatis muneribus super Altare Dei, ait Sacerdos: Non hic hodie Missarum solemnia consummabuntur, nisi Communione privati prius abscedant.* Et Lib. 1. De Gloria Martyrum, Cap. 86. *Tempus ad Sacrificium offerendum advenit; acceptaque turre Diaconus, in qua Ministerium Dominici corporis habebatur, ferre cœpit ad ostium; ingressusque Templum ut eam Altari superponeret, &c.* Et Lib. de Gloria Confessorum, Cap. 65. ubi mulieris cujusdam meminit, quæ *per annum integrum assidue orationi vacabat, celebrans quotidie Missarum solemnia, & offerens oblationem pro anima viri, non diffisa de Domini misericordia, quod haberet defunctus requiem; in die qua Dominus oblationem pro ejus anima delibasset: semper sextarium Gazeti vini præbuit in Sacrificium Basilicæ Sanctæ.* An Theologia posteriorum sæculorum invexit, quod *S. Leo* scribebat ad *Dioscorum* Alexandrinum Episcopum Epistola 11. Edit *P. Quesnel.* Cap. 11. *Ut autem in omnibus observantia nostra concordet, illud quoque volumus custodiri: ut cum solemnior quæque festivitas conventum Populi numerosioris indixerit, & ea Fidelium multitudo convenerit, quam recipere Basilica simul una non possit, Sacrifici oblatio indubitanter iteretur; ne his tantum admissis ad hanc devotionum, qui primi advenerint, videantur hi, qui postmodum confluxerint, non recepti; cum plenum pietatis atque rationis sit, ut quoties Basilicam, in qua agitur, præsentia novæ plebis impleverit; toties Sacrificium subsequens offeratur. Necesse est autem, ut quædam pars populi sua devotione privetur, si unius tantum Missæ more servato, Sacrificium offerre non possint, nisi qui prima diei parte convenerint. Studiose ergo dilectionem tuam & familiariter admonemus; ut quod nostræ consuetudini ex forma paternæ Traditionis insedit, tua quoque cura non negligat: ut per omnia nobis & fide & actibus congruamus.* An posteriorum sæculorum Theologia invexit, quod legitur apud S. Augustinum Sermone 227. novæ Editionis PP. Benedictinorum, qui est quartus in die Paschæ ad Infantes, *De Sacramentis*, id est, *De Mensæ Dominicæ Sacramento*; uti ipse initio Sermonis explicat? *Hodie incipit Liber ipse legi*, nempe de Actibus Apostolorum. *Tenetis Sacramenta ordine suo. Primo post Orationem admonemini sursum habere cor. Ideo enim cum dicitur,* SURSUM COR, *respondetis,* HABEMUS AD DOMINUM. *Sequitur Episcopus vel Presbyter qui offert, & dicit*, GRATIAS AGAMUS DOMINO DEO NOSTRO; *& vos attestamini*, DIGNUM ET JUSTUM EST. *Deinde post* SANCTIFICATIONEM SACRIFICII, *dicimus Orationem Dominicam. Post ipsam dicitur,* PAX VOBISCUM, *& osculantur se Christiani in osculo sancto.* Mitto cætera, quæ ad *Gentileti* Observationem refellendam ex Dissertatione nostra superius indicata repeti possunt.

Decretum Sessionis 22. de Reformatione.

VI. Decretum de Reformatione in eadem Sessione 22. editum est, undecim constans Capitibus. Primum veteres Canones de vita & honestate Clericorum innovat. Secundum, assumendorum ad Ecclesias Cathedrales conditiones præscribit. Tertium, de quotidianis distributionibus viritim inter Canonicos præsentes & qui divinis Officiis intersunt, dividendis. Quartum statuit ut Canonici Majoribus Ordinibus necdum initiati vocem in Capitulo non habeant, & infra annum ad Ordines, quorum Officia suis Præbendis sunt annexa, promoveri teneantur. Quintum, ut Episcopis dispensationum extra Curiam concessarum examen committatur. Sextum, ut iisdem ultimarum commutatio voluntatum velut Sedis Apostolicæ Delegatis demandetur. Hanc auctoritatem ultimas voluntates commutandi, *Suavis Polanus, & Gentiletus* Ecclesiæ negant & ad solos Principes & Magistratus Laicos coarctant. Sed falluntur: quamvis enim Principes

Suavis & Gentiletus castigantur.

normam

normam præscribere possint subditorum aut viventium, aut defunctorum donationibus, quatenus ad politicum ordinem spectant; potest nihilominus Ecclesia, quæ Fidelium opera in finem vitæ æternæ dirigit, commutare ultimas defunctorum voluntates ad eum finem tendentes, cujusmodi sunt omnes piæ largitiones, easque in alia opera melius ad idem conducentia transferre; maxime cum Fideles pro sua pietate donationes illas Ecclesiæ arbitrio ac moderationi subjecisse censeantur. Septimum Caput, *Innocentii Quarti* Decretum de Appellationibus innovat. Octavum Episcopis, casibus a jure concessis, omnium piarum dispositionum tam in ultima voluntate, quam inter vivos, executionem tamquam Sedis Apostolicæ Delegatis committit: Nec-non priorum quorumcumque locorum visitationem, non tamen eorum, *quæ sub immediata Regum protectione sunt, sine eorum licentia*. Caput nonum statuit, ut piorum quorumcumque locorum Administratores singulis annis rationem administrationis Ordinario reddere teneantur, nisi aliter in fundatione sit cautum. Decimum, ut Notarii Episcoporum examini subjaceant, qui non idoneis, & in Officio delinquentibus, Officii ejusdem in causis Ecclesiasticis exercendi usum perpetuo aut ad tempus prohibere possint. Undecimum bonorum cujuscumque Ecclesiæ aut pii loci usurpatores ac detentores Anathemate ferit, cujus vinculo a solo Romano Pontifice solvi possint: & si Patroni fuerint, Jure Patronatus privat. Clericos nefandæ fraudis & usurpationis conscios Beneficiis privat omnibus, ad alia quæcumque possidenda inhabiles declarat, & ab Ordinum executione, etiam post integram satisfactionem & absolutionem, arbitrio sui Ordinarii suspendendos.

VII. In Decretum Sessionis hujusce de Reformatione undecimum objicit *Gentiletus*, id esse magni periculosique momenti, ex quo nimirum consequatur, Regem vacantium Beneficiorum Jure Regaliæ possessionem apprehendere non posse, neque Beneficia vacantia & controversa a sequestro possidere jubere. Adeo ut Patres Tridentini veterem Pontificis *Bonifacii VIII.* Regisque *Philippi Pulchri* querelam, ante annos ducentos & octoginta exagitatam, renovare velle videantur. Sic habet Decretum „ Si quem Clericorum, vel Laicorum, quacumque is Dignitate, etiam Imperiali aut Regali præfulgeat, in tantum malorum omnium radix cupiditas occupaverit, ut alicujus Ecclesiæ, seu cujusvis Sæcularis vel Regularis Beneficii, Montium Pietatis, aliorumque piorum locorum, Jurisdictiones, bona, census, ac jura, etiam feudalia, & emphyteutica, fructus, emolumenta, seu quascumque obventiones, quæ in Ministrorum & pauperum necessitates converti debent, per se vel alios, vi vel timore incusso, seu etiam per suppositas personas Clericorum, aut Laicorum, seu quacumque arte, aut quocumque quæsito colore in proprios usus convertere, illosque usurpare præsumpserit, seu impedire, ne ab eis, ad quos jure pertinent, percipiantur, is Anathemati tamdiu subjaceat, quamdiu Jurisdictiones, bona, res, jura, fructus, quos occupaverit, vel qui ad eum quomodocumque, etiam ex donatione suppositæ personæ, pervenerint, Ecclesiæ, ejusque Administratori, sive Beneficiato integre restituerit ac deinde a Romano Pontifice Absolutionem obtinuerit. Quod si ejusdem Ecclesiæ Patronatus fuerit, etiam Jure Patronatus, ultra prædictas pœnas, eo ipso privatus existat.

Gentileti objectio in Decretum undecimum.

Respondetur, Nec Regaliæ Juri, nec similibus Juribus Regiis, hoc Decreto vulnus ullum infligi, sed invasiones dumtaxat Ecclesiarum, Beneficiorum, piorum locorum, Jurisdictionum, bonorum, censuum jurium, ac fructuum eorumdem prohiberi. Unde citra calumniam dici non potest, Tridentinam Synodum veterem *Bonifacii VIII.* & Regis *Philippi Pulchri* querelam revocare voluisse. Istud sane Concilii Tridentini Decretum non magis Regiis Juribus adversatur, quam illud *Caroli Magni* in Capitularibus „ Omnia quæ Domino offeruntur, proculdubio & consecrantur: Et non solum Sacrificia quæ a Sacerdotibus super Altare Domino consecrantur, oblationes Fidelium dicuntur, sed quidquid ei a Fidelibus offertur, sive in mancipiis, sive in agris, vineis, silvis, pratis, aquis, aquarumve decursibus, artificiis, libris, utensilibus, petris, ædificiis, vestimentis, pellibus, lanificiis, pecoribus, pascuis, membranis, mobilibus & immobilibus, vel quæcumque de his rebus ad laudem Dei fiunt, vel supplementum „ San-

Responsio.

Tom. I. Edit. Baluz. p. 528

„ Sanctæ Ecclesiæ, ejusque Sacerdotibus, atque ornatum præstare possunt, Deo, Ecclesiæque suæ a quibuscumque ultro offeruntur, Domino indubitanter consecrantur, & ad jus pertinent Sacerdotum. Et quia Christum & Ecclesiam unam personam esse veraciter agnoscimus, quæcumque Ecclesiæ sunt, Christi sunt, & quæ Ecclesiæ vel in supradictis vel in quibuscumque speciebus, sive pollicitationibus, sive pignoribus, sive scriptis, sive corporalibus rebus offeruntur, Christo offeruntur. Et quæ ab Ecclesia ejus quocumque commento alienantur vel tolluntur, sive alienando, sive vastando, sive invadendo, sive minorando, sive diripiendo, Christo tolluntur. Et si ab amico quidpiam rapere, furtum est, præcipue Christo Domino nostro aliquid auferre vel alienare, vel subripere, vel vastare sacrilegium est. Omnes namque Ecclesiæ prædones manifestissime sunt sacrilegi. Et nullus sacrilegus nisi per puram probata atque atque publicam Pœnitentiam, & per Ecclesiæ satisfactionem, Episcoporumque per manus impositionem juxta Canonicas Sanctiones reconciliationem, Regnum Dei possidebit; & non solum a Regno Dei fit alienus, sed etiam a liminibus Sanctæ Ecclesiæ, & præcipue ab illius quam læsit, usque ad prædictam satisfactionem extorris efficitur. Talium vero scelerum Patratoribus, nisi post prædictam satisfactionem, vivis nec mortuis communicare debemus. Quia qui rapit pecuniam proximi sui, iniquitatem facit, qui autem pecuniam Ecclesiæ abstulerit, sacrilegium facit: Qui non solum sacrilegi, sed etiam fures sacrilegi & lupi atque homicidæ, pauperumque necatores sunt, & insuper Anathematis vinculo damnati coram Deo & Sanctis ejus efficiuntur.

Articulum de concessione Calicis ad Summum Pontificem Synodus retulit.

VIII. De duobus tandem Articulis alias propositis, & Superiori Sessione a Sacra Synodo in aliud tempus reservatis actum est: videlicet, An rationes quibus Sancta Catholica Ecclesia adducta fuit, ut Eucharistiam Laicis atque etiam non celebrantibus Sacerdotibus sub una panis specie distribueret, ita retinendæ essent, ut nulla ratione Calicis usus cuiquam esset permittendus; &, An si honestis & Christianæ charitati consentaneis rationibus concedendus alicui vel Nationi vel Regno Calicis usus videatur, sub aliquibus conditionibus concedendus sit, & quænam sint illæ? Varias Patrum in generali Conventu ea de re sententias refert *Palavicinus* lib. 18. Cap. 4 Concessionem Calicis acriter postulabant Cæsaris Oratores. Collectis Patrum suffragiis, sexaginta novem numerata sunt concessioni propria, septuaginta novem illi adversantia, & quatuor dubia: atque inter priora non pauca erant, quæ concessionem tam arduis conditionibus obstringebant, ut potius repulsa videretur. Res tandem in Summo Pontifice reposita est, conditumque Decretum Auctore Mantuano Cardinali, his verbis: *Sacrosancta Synodus . . Nunc eorum pro quibus petitur, saluti optime consultum volens, decrevit integrum negotium ad Sanctissimum Dominum nostrum esse referendum, prout præsenti Decreto refert: qui pro sua singulari prudentia id efficiat, quod utile Reipublicæ Christianæ & salutare petentibus usum Calicis fore judicaverit.* Id Synodo injuriosum censuit *Gaspar Cervantes* Hispanus, Archiepiscopus Messanensis. *Eustachius Bellajus* Parisiensis Episcopus declaravit, Malle conscientiæ suæ quam reliquis rebus consulere, ideoque non assentiri Decreto. Illud pariter rejecerunt *Antonius Augustinus* Episcopus Ilerdensis, *Joannes Carolus Bovius* Episcopus Ostunensis, *Philippus Maria Campeggius* Episcopus Feltrensis. *Martinus de Corduba* Dominicanus, Episcopus Dertusensis, Scholasticis usus vocabulis, dixit: Decretum sibi displicere secundum conscientiam, placere secundum homines quasi involuntarium mixtum. *Ægidius Falcetta* Episcopus Caurolensis dixit: Velle se protestari de nullitate, & abire a Concilio, si hujusmodi Decretum admitteretur. *Simonetta* Cardinalis, Legatorum unus, Patres adhortatus est, ut sententiam pacate quisque diceret, quam dignitati Synodi, & Ecclesiæ utilitati profuturam putaret; Dictis tranquille sententiis, octo supra nonaginta Decreto consenserunt, triginta octo dissenserunt. Id in Cœtu generali gestum 16. Septembris, refert *Palavicinus* Lib. 18. Cap. 8. Quamobrem Decretum in solemni Sessione promulgatum est. In eadem lecta est Professio Fidei ab *Abdisu* Syriæ Orientalis Patriarcha Romæ edita coram Summo Pontifice, & obedientia ab eodem promissa cunctis Synodis Generalibus, ac etiam Tridentinæ cujus rei legitimas tabulas *Pii IV.* jussu ad Legatos miserat *Amulius* Cardinalis.

ARTICULUS XIII.

De Sessionis XXIII. Decretis.

I. CArdinalis *A Lotharingia* cum Gallicanis Episcopis & Theologis Tridentum advenit die 13. Novembris anni 1562. Die 23. in generali cœtu exceptus, oblatis Christianissimi Regis *Caroli IX.* literis, de sua missione & causis ejus, elegantem ad Patres Orationem habuit, quæ in Commentariis rerum ad Synodum Tridentinam spectantium a *Puteano* editis habetur p. 328. Interfuit deinceps congregationibus, & in sententiis dicendis magnam doctrinæ, eloquentiæ & zeli laudem adeptus est sicut & cæteri Galliæ Præsules, quamquam non sine invidia multorum tam Romæ quam Tridenti existentium, quibus eorum propositiones, postulata, sententiæ, cum de reformatione Curiæ & abusibus tollendis, cum de variis aliis rebus, anxietatem quamdam pariebant. Ortas inde suspiciones, variaque consilia, politicas artes, molitiones ad hæc vitanda aut impedienda adhibitas a diversis, tum Romæ, tum Tridenti, qui nosse cupit, uti & progressum controversiæ de loci prærogativa inter Gallicos & Hispanos Oratores, legat Commentarios rerum ad Tridentinam Synodum spectantium a *Puteano* editos & *Palavicinum* Lib. 19. 20. & 21. Triginta-quatuor Postulata a Gallis Oratoribus Regis nomine Legatis tradita, quæ tamen Rex Concilii arbitrio ac Judicio subjiciebat. die tertia Januarii anni 1563. in laudatis Commentariis habentur p. 268. & apud *Palavicinum* lib. 19. cap. 11. apud *Thuanum* lib. 35. Historiæ, *Natalem Comitem* lib. 14. &c. eorumque summam *Spondanus* exhibet ad hunc annum. Alia *Ferdinandi* Imperatoris nomine ab ejus Oratoribus exhibita sunt Reformationis capita, quæ legi possunt apud *Goldastum Tom.* 11. *Constitutionum Imperalium pag.* 375. Cardinalis *Borromæus* ad Legatos scripsit, permittere Pontificem, ut cuncta Gallorum postulata proponerent, ubi aliter illis satisfieri non posset, sed in eo casu idem agendum de postulatis Cæsaris, ne inter utrumque discrimen poneretur. Aliis nihilominus literis Pontifex addidit; siquidem Cæsar consentiebat prætermissioni quarumdam ex petitionibus suis, hæ vero ab ipsis rationi dissentaneæ putabantur, satius esse illas omitti.

Gallicanorum Episcoporum & Theologorum Tridentum adventus.

Regis Christianissimi postulata.

II. Sessio vigesima-tertia celebrata est die 23. Julii, anni 1563. Sacris operatus est Episcopus Parisiensis: Latine concionatus est Episcopus Aliphanus, Hispanus. Catholica de Sacramento Ordinis Doctrina quatuor Capitibus tradita & explicata est. Errores Hæreticorum octo Canonibus damnati. Disciplina Ecclesiastica octodecim Capitibus sancita, quorum primum Residentiam spectat. In privatis Theologorum, & generalibus Patrum Cœtibus, diu multum, acriterque de tribus præsertim quæstionibus disceptatum est. Prima erat, An Episcopi Jure Divino in Ecclesia sint instituti? Altera, quo Jure in suis Ecclesiis residere teneantur? Tertia, quibus verbis explicanda ac definienda esset Romani Pontificis Auctoritas? Episcoporum Institutionem ac Residentiam, Juris esse Divini, Hispani, Gallique Præsules propugnabant. Itali pro contraria sententia tamquam pro aris & focis certabant, Romani Pontificis Auctoritatem imminui falso arbitrati, nisi Episcopi sacram Potestatem ac Jurisdictionem ab Apostolica Sede precario obtineant, sintque non Christi, sed Summi Pontificis Vicarii: veritique ne Summus Pontifex dispensare de residentia non posset, si Juris Divini definiretur. Theologos inter *Petrus Soto* Dominicanus institutionem de Residentia Episcoporum Juris esse Divini ad obitum usque defendit, ac lethali ægritudine Tridenti decumbens, gravem ac luculentam pro utriusque dogmatis confirmatione ad *Pium IV.* scripsit Epistolam. *Didacus Lainius* Societatis Jesu Supremus Moderator, Institutionem Episcoporum non esse juris Divini prolixa Dissertatione ostendere aggressus est, cujus summam exhibet *Palavicinus* Lib. 18. Cap. 15. Vehementer displicebat Italis plerisque Hispanorum, ac Gallicanorum Episcoporum in dicendis circa istas quæstiones sententiis libertas ac sinceritas, & ex ea gente nonnulli suarum opinionum præjudiciis occupati, in vocem *Anathema*, & consimiles contumelias proruperunt. Fuit qui dixit: Plus molestiæ nobis infertur ab istis Hispanis, qui Catholicos agunt, quam ab ipsis Hæreticis. Fuit, qui per indignum di-

Catholica Doctrina de Sacramento Ordinis.

An Episcopi Jure divino sint instituti, & quo jure residere teneantur disceptatum est.

ctum procaciter dixit: *Ex Hispanica scabie decidimus in morbum Gallum*. Demum agente Cardinali Lotharingo, pluribus vicibus, reconcinnati Canones septimus & octavus sub ea promulgati sunt forma, qua nunc habentur; seposita scilicet illa quæstione, de qua variabant Catholicorum sententiæ, An Episcoporum Auctoritas & Jurisdictio Juris esset Divini, Hæreticorum errores dumtaxat damnati sunt, asserentium, *Episcopos non esse Presbyteris superiores; & Episcopos, qui Auctoritate Romani Pontificis assumuntur, non esse legitimos ac veros Episcopos, sed figmentum humanum*. In explicatione vero Catholicæ Doctrinæ Sacra Synodus declaravit, *Episcopos, qui in Apostolorum locum successerunt, ad Hierarchicum Ordinem præcipue pertinere, & positos, sicut Apostolus ait, a Spiritu Sancto regere Ecclesiam Dei &c.*

Art. 20. III. De Residentia vero visum est Sanctæ Synodo definiendum non esse quo jure ad eam Pastores tenerentur, propterea quod complures, haud probe callentes Jurisdictionem interpretandi hujusmodi jus, ansam inde arripuissent damnandi res antea gestas, & justam absentiam Episcoporum, ut scripsit Cardinalis *Lotharingus* in Literis ad *Britonem* Secretarium suum cum Romano Pontifice communicandis. Sic porro incipit Decretum: *Cum præcepto divino mandatum sit omnibus, quibus animarum cura commissa est, oves suas agnoscere &c.* His verbis conceptum Decretum est, quibus veritati, Conciliique existimationi consultum esset. Ubique enim conclamabatur, Patres *jam non posse ferre Jus Divinum, sed ne quidem audire* (inquit Cardinalis Lotharingus in Literis ad *Britonem* Secretarium suum, & rerum suarum in Romana Curia Procuratorem) additque: „ Quod „ quantum scandalum afferre possit his nostris calamitosis temporibus, quis non audit? „ Hac via in hæresi sua confirmantur Hæretici, qui nos ajunt reliquisse mandata Dei „ propter traditiones hominum, qui de oppresso per nos verbo Dei perpetuo conqueruntur: scandalizantur Catholici, qui hoc ne verum sit nunc maxime verebuntur. Itaque „ ut illi calumniæ obviaremus, & pusillos non scandalizaremus, deputati ad reformandum Decretum de Ordine, censuimus incipiendum Decretum a Divino Mandato, ut „ ex eo functiones nobis injunctæ elicerentur, & abstineremus postea ab expressione ea, „ quæ ab aliquibus exposcebatur, ut diceremus Residentiam esse de Jure Divino. „ Haud plures quam sex aut septem in dicendis sententiis ita exorbitasse fatetur, ut dicerent, Episcopos Jure tantum positivo & Canonicis Constitutionibus ad Residentiam obligari. Ut primum Decretum conditum fuit, quosdam qui videri volebant *Columnæ Ecclesiæ & Sedis Apostolicæ*, contradicendi libidine abreptos, clamare cœpisse: *Cardinalis Lotharingus transit in sententiam Hispanorum, exprimit Residentiam esse de Jure Divino. Falsum: Immo Cardinali Lotharingo semper id fuit commune cum Hispania ut idem crederet; sed tantum abest ut id expresse definiri per Synodum cum Hispanis voluerit, ut Hispani in ejus sententiam venerint, id amplius non petituri, nisi forte aliis eam statuere solo præcepto humano volentibus, uno omnes consensu petere cogantur, & disputari, & omnimode definiri, ne tanta blasphemia impune tolerata audiatur*. Sed & plures ejusdem Decreti, eo, quo editum est, tenore, voces frigidis cavillationibus quosdam Italos impugnasse, ex eadem Epistola discimus.

Synodus non definivit quo jure Pastores ad Residentiam teneantur.

IV. Canon octavus de Summi Pontificis Auctoritate sub hac forma paratus fuerat: „ Anathema sit, si quis dixerit, B. Petrum per institutionem Christi non fuisse primum „ inter Apostolos, & ejus Vicarium in terra, vel necesse non esse, ut sit in Ecclesia „ unus Pontifex Petri Successor, eique æqualis in Auctoritate regiminis: atque in Romana Sede legitimos ejus Successores ad hoc usque tempus non habuisse jus Principatus „ in Ecclesia, nec fuisse Patres, Pastores, & Doctores omnium Christianorum, nec fuisse ipsis traditam a Domino nostro Jesu Christo plenam potestatem pascendi, regendi „ & gubernandi Ecclesiam universalem. Hæc verba quamvis pene ad verbum exscripta ex Florentino Concilio maximas difficultates & oppositiones pepererunt. Episcopi enim Theologique Galli admittere noluerunt has postremas voces, quibus exprimebatur, traditam esse a Christo potestatem Romano Pontifici, pascendi, regendi & gubernandi Ecclesiam universalem, quod sententiæ Gallicanæ Ecclesiæ asserentis, Concilium generale superius esse Romano Pontifice, officere viderentur; ac proinde loco horum verborum, *Ecclesiam universalem* poni volebant, *omnes fideles, omnes Ecclesias*. Christianissimi Regis Orato-

Canon de Romani Pontificis Auctoritate omissus propter difficultates.

Oratores intercesserunt, ne verbum ullum in doctrinæ Decretis & Canonibus poneretur, quod Ecclesiæ Gallicanæ & Sacræ Facultatis Parisiensis Sententiæ ac Religioni de Concilii supra Romanum Pontificem auctoritate, repugnaret; idque se in mandatis habere, Pontificiis Legatis significarunt. Cardinalis *Lotharingus* se verba illa admittere non posse contestatus est absque Regni perturbatione, famæ suæ dispendio, & damnationis periculo. Pro Sedis Apostolicæ auctoritate totum se profusurum Sanguinem, salvis tamen juribus veritatis, & conscientiæ officio, quam Ecclesiæ auctoritati ac definitioni semper erat subjecturus. Hæc Summo Pontifici & Cardinali *Borromæo* nomine suo dicenda *Britoni* Secretario suo præscripsit. Aliis, parati Canonis formam ac tenorem Romæ propugnantibus, respondit: „ Major est orbis urbe. Præterea meliorem & perfectiorem orbem & habitationem inquirimus, & per misericordiam Dei expectamus. Parum tandem profuerint, qui verbum unum aut alterum ad gloriam & auctoritatem Sedis Apostolicæ adjecerint, quæ non ab hominibus pendet, sed a Deo fundata est super firmam petram; & interim nobilissimum Regnum, aut etiam Regna ab obedientia alienaverint. Ego plus existimo reipsa prodesse Sedi Apostolicæ, si in fide & obedientia Regnum Galliæ perseveret, quam si duo verba meo sensu attulerim, & eas disputationes excitaverim, quæ ad subversionem tantummodo nunc prosunt. Ego neminem volo judicare; sed qui me judicat, Dominus est; & me etiam suus Vicarius Dominus meus Beatissimus Papa judicet, pro cujus semper Auctoritate tuenda, mortem non detrectabo. „ Scribit in eadem Epistola Cardinalis *Lotharingus*, Se Gallum, & in Academia Parisiensi institutum profiteri, in qua Auctoritas Concilii supra Romanum Pontificem propugnatur, & contrarium sentientes *ut hæretici* damnantur. Gallos potius mortem oppetituros, quam in contrariam opinionem abeant. Se ad Summi Pontificis pedes provolvi, ipsum obsecrare per viscera misericordiæ Dei, ut modo ab his vocibus & disputationibus abstineatur. Afflicto Regno non esse dandam afflictionem; Hæreticos jam exacerbatos, Catholicos a Theologis dirigi, qui ad Cœlum usque clamores extollent: Regni privilegia hac veritate nixa, Propositionem hujusmodi ad subversionem audientium, ad Regni separationem ejusque desolationem tendere. Insanum esse sibi persuadere quod aliquis Gallicanæ Ecclesiæ Præsul huic sententiæ assensum præbeat: Christianissimi Regis Oratores intercessuros, & protestationem oblaturos, id Schismatis initium futurum: Libros ab utraque parte scriptum iri, & Sedis Apostolicæ auctoritatem in dubium revocandam. Rescripsit Cardinalis *Borromæus* ad Legatos, & speciatim ad Mantuanum, Pontificio nomine; universalis Ecclesiæ regimen Summo Pontifici haud juste negari, cum eamdem in illo prærogativam altera Synodus œcumenica, scilicet Lugdunensis II. agnovisset, & in vetustissimis Diplomatibus appareret præsens consuetudo appellandi Romanum Pontificem *Episcopum Ecclesiæ Catholicæ*, quod tantum sonat, quantum *Universalis*. Verumtamen addebat, ne cum alieni animi duritie decertaretur, posse loco dictarum vocum has poni: *Regere universum Domini gregem*: quo pacto loquitur *Innocentius IV.* Cap. 5. *De Schismaticis lib. 6. Decretalium*, aut etiam posse illic relinqui simplicem vocem, *Ecclesiæ Dei*, omissa, *universalis*, dummodo alia quæpiam vox mutaretur ex usurpatis a Concilio Florentino, ne in hac tantummodo mutatio deprehenderetur. Pontifex vero dum quadam die Sacrum faceret, ea disputatione fervente, observavit, jussitque significari Legatis, cunctos Sacerdotes Catholicos ex tribus Orationibus quæ ad cœlestem opem Romano Pontifici implorandam ad Altare funduntur, ter iterare, Deum voluisse, *ut pius præsit ipsius Ecclesiæ*, adeoque id sibi ab ullo Fidelium negari non posse. Sed subdebat *Borromæus*, ubi difficultas in eo quoque offenderetur sine dissidio insuperabilis, satis futurum Pontifici, si nec de sua, nec de Episcoporum potestate quidquam exprimeretur, illis tantum editis definitionibus, in quas Patres unanimi consensu conspirarent. Denique modo Sedis Apostolicæ Auctoritati nullum vulnus inferretur, ea Præsides agerent, quæ in obsequium Dei, & Ecclesiæ utilitatem cessura existimarent. Salebrosa igitur quæstio, consentiente Pontifice, & *Ferdinando* Imperatore favente, omissa est, & Canon de auctoritate Romani Pontificis suppressus, cum ejus Primatum novo canone definiri opus non esset, quem in ipsa Synodo œcumenica exercebat, & inextricabiles controversias inter Catholicos excitare periculosum, & Christianæ rei exitiale videretur. Ista constant ex Historia *Pala-*

Nimia exaggeratio Cardinalis a Lotharingia.

vicini, & ex Commentariis rerum ad Synodum Tridentinamspectantium a *Puteano* editis.

De Morum emendatione agitur.

V. Circa morum emendationem plura hac in Sessione optata sunt quam conclusa. De Aulæ Romanæ Reformatione plurimi a Patribus libere sententiam dixere, & inter alios *Nicolaus Psaulmeus* Benedictinus, Episcopus Virdunensis cum libertate Episcopali dissereret, *Sebastianus Vanzius* Urbevetanus Antistes, ad proximos sibi conversus, imprudenter dixit: *Nimium cantat is Gallus*. Quo audito, *Petrus Danesius* Episcopus Vaurensis apposite respondit; *Utinam ad hujus Galli cantum excitaretur Petrus & fleret amare!* Contra Episcopos ex mero titulo Cardinalis *Lotharingus*, aliique Patres acriter sunt invecti. Observarunt, illos perinde ac cæteros, jurejurando se obstringere in sua Consecratione, ad concionandum populo sibi commisso; in quo Spiritui Sancto mentiuntur quippe contrarium propositum habentes: idcirco consecrandos non esse aut mittendos ad suas Diœceses, quamvis Infidelibus Dominis subjectas; cum Episcoporum sit paratum animum gerere ad Martyrium pro suo grege tolerandum, quemadmodum egerant Apostolicorum temporum Episcopi; ideo hujusmodi larvas ab Ecclesia esse removendas. Ita refert *Palavicinus* libro 20. cap. 16. *Melchior* Avosmedianus Episcopus Guadixensis, Illos arte mali dæmonis, & Præsulum socordia in Ecclesiam inductos fuisse dixit: non modo in posterum id prohibendum, sed jam promotos in Monasteriis ad agendam pœnitentiam includendos: addidit tamen ad emolliendam dicti asperitatem, eorum nonnullis, qui promererentur, Episcopatum cum Clero ac Populo conferendum. In Immunitates, Dispensationes frequentes, ac Reservationes, vocabula veteri Ecclesiæ (ut ajebant) ignota, Granatensis Episcopus, aliique declamarunt, & modum his a Synodo adhiberi postulavere. *Joannes Antonius Fachinettus* Episcopus Neocastrensis, sanciri optavit, ut Episcopi communi cum suis Canonicis mensa uterentur. *Antonius Augustinus* Episcopus Ilerdensis, aulæa & peristromata, omnemque pretiosam suppellectilem ab Episcopis abjiciendam suggessit, ejusque pretium pauperibus erogandum. Episcopos omnes severo examini subjiciendos; & eos qui minus idonei comperti fuissent deponendos. *Martinus Cordubensis* Ordinis Prædicatorum, Episcopus Dertusanus, consuetis cunctis formulis eligendi Summum etiam Pontificem rejectis, affirmavit sibi optimam formam videri, qua Episcopi suum sibi successorem eligerent; sicut *Petrus*, ajebat ille, *Clementem* elegit. Adeo verum est (inquit *Palavicinus* Lib. 21. Cap. 4. hæc referens) quemadmodum apud Æthiopes vultus niger pulchrior est albo, & quibusdam animantibus cibus gratus cicuta, ita nihil esse tam universe repudiatum tamquam pessimum, quod alicujus ingenio non optimum videatur. Ex his porro liquet, quanta esset Episcoporum & in suffragando, & in proponendo, dum sententiam dicerent, in Sacrosancto Cœtu libertas.

Contra Episcopos ex mero titulo Patres invehuntur.

Suavis objectionibus adversus Decreta Sessionis 23 respondetur.

VI. Sexto Canoni objectum fuisse in Germania narrat *Suavis*, quod *Hierarchiam* fidei dogma constituat, vocem (inquit) ac significationem alienam a divinis effatis, & veteris Ecclesiæ consuetudine; vocem a quodam inventam, qui etsi alicujus antiquitatis, quisnam & quando extiterit, non satis constat; qui alioqui Scriptor est hyperbolicus, & quem in usu illius vocis, aliarumque quas ipse excogitavit, nemo ex Antiquis imitatus est. At vero si sequendus erat modus agendi ac loquendi Christi Domini nostri, Sanctorumque Apostolorum, ac Ecclesiæ primævæ, oportuisse non *Hierarchiam*, sed *Hierodiaconiam*, aut *Hierodulíam* statuere.

Respondetur, Hanc vocem, ejusque significationem in Ecclesia novam non fuisse, sed usu diuturno consecratam: Usurpatam a *S. Dionysio*, Auctore celebris Operis *De Ecclesiastica Hierarchia*, quem *S. Gregorius* Homilia 34. *Antiquum ac venerabilem Patrem* appellat; *S. Maximum* Martyrem eos Libros ceu *Dionysii Areopagitæ* reveritum & interpretatum, *Sanctum Thomam* Commentarium in eosdem scripsisse, cæteros Scholasticos eam vocem usurpasse: vocabula *Homousion*, *Persona divina*, *Deipara*, *peccatum originale*, & alia, quamvis in Sacris Literis non exstantia, nihilominus Ecclesiam in suis definitionibus adhibuisse quod rebus definiendis apprime convenirent, & ad Hæreticorum errores damnandos aptissima judicarentur: Voces *Hierodiaconia & Hierodulia*, in usu non fuisse, nec vim habere ad exprimendam Auctoritatem, & inæqualem dignitatem

tem Graduum Ecclesiasticorum, ordinem inter se habentium, quod Sexto Canone Synodus intendebat. Id aptius explicari non potuisse quam per vocem *Sacrum Principatum*, significantem, Patriarcharum, Episcoporum, Præpositorum nomina dignitatem sonantia, in usu veteris Ecclesiæ fuisse; hunc versum Psalmi, *Constitues eos Principes super omnem terram*, Apostolis ab Ecclesia applicari: Diaconorum nomen tertio Ecclesiæ Ordini ab Apostolorum temporibus attributum, adeoque Canonem ad modum loquendi primævæ Ecclesiæ haud conformatum iri, si diceretur, Esse in Ecclesia *Hierodiaconiam*, conflatam ex Episcopis, Presbyteris, & Diaconis, postrema parte cum ipso toto confusa. *Ps. 44. 17.*

VII. Movisse plurimis admirationem refert *Suavis*, quod definitum fuisset, Ordines inferiores aliud non esse nisi gradus ad superiores, cunctos vero esse gradus ad Sacerdotium: cum apud Antiquos legatur, plerosque Clericorum persistere in hujusmodi Ordinibus; ad Sacerdotium numquam progressos, & e converso, quosdam per eos Ordines minime transeuntes consecrari Sacerdotes.

Respondetur, Hanc definitionem falso affingi Synodo, quæ secundo Canone affirmavit quidem *Præter Sacerdotium esse in Ecclesia Catholica alios Ordines, & Majores & Minores, per quos velut per gradus quosdam in Sacerdotium tendatur*. Sed meros esse gradus ad Sacerdotium non dixit, neque id ex eo Canone colligi potest; sicut ex hoc quod in Republica multi sunt Magistratus, quorum unus ad alterum gradus est, non sequitur minorem non nisi gradum esse ad majorem, multosque homines non posse remanere in primo, aut aliquos ad secundum repente non provehi.

VIII. Improbatum a pluribus ait *Suavis*, quod Synodus Cap. 14. de Reformatione, statuat iis dumtaxat conferri Sacerdotium, qui *ad populum docendum idonei* comprobentur; siquidem animarum cura a Sacerdotio sejungi potest.

Respondetur, Etsi animarum cura sejungi possit a Sacerdotio, conveniens tamen esse, ut tales assumantur Sacerdotes, quorum opera Episcopi sive perpetuo sive ad tempus, in populis erudiendis uti possint. Sicut enim civili Militiæ non est adscribendus, qui ad bellum extra gerendum aptus non est, quamvis plures ex his militibus ad bellum postea non mittantur: ita non est ad Sacerdotium assumendus, qui non est idoneus ad populum docendum ea, quæ scire omnibus necessarium est ad salutem, ac administranda Sacramenta; quamvis omnibus animarum procuratio non committatur, siquidem scientia Sacerdotibus necessaria dos est, secundum illum *Malachiæ* secundo Cap. *Labia Sacerdotis custodiunt scientiam, & Legem requirent ex ore ejus: quia Angelus Domini exercituum est*. Et illud *Oseæ* 4. *Quia tu scientiam repulisti, repellam te ne Sacerdotio fungaris mihi*.

IX. In Caput decimum-septimum de disciplina *Suavis* objicit, illud contradictionem involvere, quod scilicet Minorum Ordinum functiones ab iis tantum exerceantur, qui his Ordinibus sunt initiati, & Episcopis præcipiatur ut ea Ministeria restituant, quantum possibile erit. Ut enim Decretum istud accurate observetur, necesse est eas functiones negligi in locis, in quibus desunt Clerici ad eas obeundas: si vero Laicorum opera suppleri possunt, supervacaneum illud Decretum est.

Respondetur, Nullam esse in eo Decreto contradictionis umbram. Statuere namque Synodum ut Ordinum Diaconatu inferiorum Ministeria, nonnisi per constitutos in dictis Ordinibus exerceantur: quod ut mandetur executioni, singulis Ecclesiarum Prælatis præcipit, ut quantum fieri commode poterit, in Ecclesiis Cathedralibus, Collegiatis, & Parochialibus suæ Diœcesis, si populus frequens, & Ecclesiæ proventus id ferre queant, hujusmodi functiones curent restituendas. At si desint hujusmodi Ordinibus initiati, palam est ea Ministeria interim per operam Laicorum esse supplenda, donec aliqui sint iis Ordinibus initiati.

X. Objicit Suavis, Exigere in suscipientibus Minores Ordines Latinæ linguæ intelligentiam, perinde fuisse ac declarare Synodum illam non esse Oecumenicam, cum eo Decreto non possent obstringi Asia, Africa, & Magna pars Europæ, ubi Latinus sermo in Scholis communiter non addiscitur. *Cap. 11.*

Respondetur, Necesse non esse ut Synodus Oecumenica censeatur, ut Leges omnes de

de Disciplina ab ea latæ cunctas orbis Christiani regiones spectent, sed partem maximam ac potissimam. Potissima autem & maxima Ecclesiæ per Synodum Tridentinam repræsentatæ pars erat ea, in qua frequens est Latini Sermonis in Scholis usus. Cæterum Cardinalium Congregatio Concilii interpretationi præposita, declaravit ex illius mente in Illyrico Latinæ linguæ intelligentiam a peritia Illyricæ linguæ literalis in suscipientibus Ordines excusari, ut refert *Palavicinus* lib. 21. cap. 13.

Gentiletis objectionibus respondetur.

XI. Multa contra Sessionis hujusce doctrinam objicit *Gentiletus*. Primo contra Canonem quo Episcopi superiores Presbyteris asseruntur, opponit, *S. Hieronymum* testari antiquitus e contra usitatum fuisse, tantum abest ut id a Deo constitutum esse crederet. Extare ea de re Canones luculentissimos scilicet Canones *Legimus*, Dist. 93. & Canonem, *Olim* Dist. 95. quorum alter ex *S. Hieronymo* desumptus est.

Cujus in Objectionis falsitate ac vanitate demonstranda, non est cur immorer impræsentiarum cum id confecerim in Dissertatione Polemica, *De Episcoporum supra Presbyteros Eminentia Divino Jure instituta*, qua Librum *Davidis Blondelli* Calvinistæ, inscriptum, *Apologia S. Hieronymi*, confutavi.

Nunc est 44. Dissertatio in Historiam Sæculi Quarti.

„ Ait deinde *Gentiletus*, inter Episcopos Romæ & Constantinopolis excitatam „ controversiam quæ tum Synodis, tum aliquot Imperatorum Constitutionibus pro „ Romano Episcopo decisa ac terminata est, eique Prima Sedes tributa, utque Primæ Sedis Episcopus appellaretur, pronuntiatum est: Constantinopolitano autem secunda Sedes & Patriarchæ nuncupatio concessa. Hujus tamen altercationis judicio, inquit, non major priorem Sedem habenti auctoritas, imperiumve ullum in posteriorem tribuebatur, quam quæ in Curia aliqua Parlamenti Consiliario competat in Collegas, quibus præire, præque sedere jus habeat.

Huic *Gentileti* figmento & Hæreticæ Assertioni opponimus verba Christi ad *S. Petrum* (Matth. 16.) *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non prævalebunt adversus eam. Et tibi dabo Claves Regni Cœlorum, & quodcumque ligaveris super terram, erit ligatum & in Cœlis; & quodcumque solveris super terram, erit solutum & in Cœlis.* Et Joannis 21. *Pasce agnos meos, pasce oves meas*. Opponimus totam retro Traditionem hæc oracula de *S. Petri* & Successorum ejus Primatu jure divino instituto explicantem: opponimus Ecclesiasticæ Historiæ monumenta; quibus hujusce Primatus Auctoritatis & Jurisdictionis Romani Pontificis in omnes & singulas totius Orbis Ecclesias jam inde a primis sæculis Dogma usufque confirmatur. Quod vel una rerum gestarum in controversia de celebratione Paschatis inter *Victorem* Pontificem Maximum & Asiaticos Episcopos, ut ab *Eusebio* narratur Lib. 5. Historiæ Ecclesiasticæ Cap. 24. Historia evincit. Legatur quarta Dissertationum nostrarum in Historiam Ecclesiasticam Sæculi I. qua *S. Petri*, & Romanorum Pontificum ipsius Successorum Primatum Jure Divino institutum propugnamus.

„ Ait præterea *Gentiletus*, dignitatem & Hierarchicam Romani Pontificis magnificen- „ tiam potissimum inniti falsæ Constantini Donationi.

Id vero longe falsissimum est. Illam enim Donationem pseudepigrapham censent Eruditi quique Romanæ Communionis Viri, qui tamen cum universa Ecclesia Catholica dogma Fidei esse censent, quod Summus Pontifex Jure Divino Primatum habeat, non honoris tantum, sed Potestatis & Auctoritatis super omnes & singulas totius orbis Ecclesias.

„ Pergit *Gentiletus*: Duo Supremi merique imperii gladii, quos sibi Romanus Pon- „ tifex vindicat, indeque se jactitat Regibus & Supremis Principibus superiorem, sibique „ potestatem eos de Regnis & Ditionibus suis deturbandi, easque in alios transferendi „ competere profitetur, fictitii sunt: hoc totum innititur ambitiosæ & inflatæ Consti- „ tutioni *Bonifacii VIII.* Romani Pontificis.

Sed advertere debuerat Delphinensis ille Jurisconsultus, quæstionem illam de Romani Pontificis potestate in temporalia Regum, fidei summam non spectare: Tridentinam Synodum, Professionemque Fidei in Romana Ecclesia receptam, hanc & alias de Ecclesiastica Potestate, & de Pontificiæ Auctoritatis usu quæstiones non attingere: Primatum Romani Pontificis Jure Divino institutum, eique debitam ab omnibus Chri-

stianis

ſtianis filialem & Canonicam obedientiam optime cohærere cum improbatione opinionis, quam *Gregorius VII.* de poteſtate Pontificum in Regum temporalia invexit; & quam alii quidam Pontifices, ac præ cæteris *Bonifacius VIII.* ſectati ſunt. Gallicanam Eccleſiam, cum Romana Fide & Communione conjunctam, exotica illa opinamenta de indirecta Romani Pontificis & Eccleſiæ poteſtate in temporalia Regum, & de Pontificis ejuſdem ſupra Concilium Oecumenicum auctoritate, improbare, ac rejicere ut contraria Scripturæ Sacræ ac Traditioni; & tamen Summi Pontificis Primatum credere ac revereri.

Hierarchicam iſtam Poteſtatem in Eccleſia Primitiva Romano Pontifici minime tributam *Gentiletus* aſſerit, quod Nicæna Synodus Epiſcopum Romanum & Alexandrinum æquales poteſtate & dignitate fecerit. Sicut enim, inquit, Epiſcopus Alexandrinus Primas erat & Patriarcha omnium Ægypti, Lybiæ, & Pentapoleos Epiſcoporum, ſic etiam Epiſcopus Romanus omnium ſui Patriarchatus Epiſcoporum. Profert verba Concilii Nicæni Canone 6. relata in Decreto *Gratiani*, Canone, *Mos antiquus*, Diſt. 65.

Verum eſto, Nicæna Synodus Alexandrinum Epiſcopum cum Romano quoad Jura Patriarchica compoſuerit; non tamen ſecundum Primatus auctoritatem in oves omnes & Paſtores gregis Chriſti, adeoque in cæteros etiam Patriarchas, ab ipſo Chriſto *S. Petro* & ejus Succeſſoribus Pontificibus Maximis collatum. Hanc enim uni Pontifici Romano, non item Alexandrino convenire; atque a Nicænis Patribus in ipſo agnitam Veteres intellexerunt, argumentiſque luculentis probatur. Qua de re legi poteſt 19. Diſſertationum noſtrarum in Hiſtoriam Eccleſiaſticam Sæculi 4.

Romanos Pontifices Jus Appellationum, & Juriſdictionem Supremam ſibi aſſeruiſſe *Gentiletus* ait, eaſque Appellationes ad Romanam Sedem ab Africana Eccleſia ſub Anathematis periculo prohibitas, ut patet ex Canone, *Presbyteri*, 2. Quæſt. 3.

Sed fallitur Juriſconſultus Delphinenſis. Jus enim Appellationum ſi in radice ſua ſpectetur, id eſt, ſi ratio ipſa conſideretur ob quam a cæterorum Epiſcoporum, Patriarcharumque Sententiis, & ab eorum Synodis, ad Romanum Pontificem appellari poteſt; jus (inquam) illud in Romani Pontificis Primatu fundatur, ejuſque appendix quædam eſt; quamvis *Appellationum* uſus ac *diſciplina*, Sardicenſis Concilii Canonibus approbata, Eccleſiæ praxi ac moribus confirmata ſit. Unde falſiſſimum eſt, Summos Pontifices jus illud uſurpaſſe. Jus enim quod a Plenaria Synodo Romano Pontifici aſſeritur, ab eoque univerſa Eccleſia conſentiente & approbante exercetur, uſurpatum citra calumniam dici non poteſt. Sed Jus Appellationum a Plenaria Synodo Sardicenſi Romano Pontifici aſſeritur, ab eoque Eccleſia conſentiente & approbante, a primis Eccleſiæ ſæculis, exercetur. Id itaque Juris uſurpatum a Romano Pontifice citra calumniam dici non poteſt. Hujus probatio doctrinæ repetenda eſt ex 27. Diſſertationum noſtrarum in Hiſtoriam Eccleſiaſticam Sæculi 4. ubi & controverſiam Eccleſiæ Africanæ cum Romanis Pontificibus *Zozimo*, *Cœleſtino*, & *Bonifacio* explicuimus.

Eccleſiam Romanam aliarum Eccleſiarum Matrem dici non debere, *Gentiletus* contendit, etſi Canones & Conſtitutiones Romanorum Pontificum id illi nomen tribuant. Etenim, inquit, ex Actis Apoſtolorum, aut aliis Eccleſiaſticis Hiſtoriis clariſſime patet, quamplurimas Eccleſias in Judæa, Samaria, Aſia Minori, & Græcia ab Apoſtolis, maxime vero a *D. Petro* Antiochenam, ante Romanam Eccleſiam, fuiſſe plantatas & inſtitutas. Cum igitur Romana fuerit plantata & ſata poſt illas Græcas & Orientales Eccleſias, nequaquam earum Mater dici poteſt.

Non attendit Juriſconſultus Delphinenſis, Eccleſiam Romanam cæterarum *Matrem & Magiſtram* appellari ratione dignitatis, auctoritatis, & *Potentioris Principalitatis*, propter quam omnem Eccleſiam & eos, qui ſunt undique Fideles, ad eam convenire neceſſe eſt (ut loquitur *S. Irenæus*) non ratione originis, antiquitatis, & fundationis; ſiquidem Hieroſolymitana, & Antiochena, prius fundatæ ſunt quam Romana. Quamvis & iſta omnium Occidentis Eccleſiarum utraque ratione Mater ſit & appelletur. Similem quæſtionem a Conſtantinopolitano Patriarcha propoſitam ita ſolvit *Innocentius* III. Epiſtola 209. Lib. 2. Editionis Baluzii. *Quæſiviſti etiam* (inquit) *cum David de Hieruſalem dicat in Pſalmis matutinis*, (Pſ. 86. 5.) Sion dicet, Homo & homo factus eſt in ea, *ut-*

de Disciplina ab ea latæ cunctas orbis Christiani regiones spectent, sed partem maximam ac potissimam. Potissima autem & maxima Ecclesiæ per Synodum Tridentinam repræsentatæ pars erat ea, in qua frequens est Latini Sermonis in Scholis usus. Cæterum Cardinalium Congregatio Concilii interpretationi præposita, declaravit ex illius mente in Illyrico Latinæ linguæ intelligentiam a peritia Illyricæ linguæ literalis in suscipientibus Ordines excusari, ut refert *Palavicinus* lib. 21. cap. 13.

Gentiletis objectionibus respondetur.

XI. Multa contra Sessionis hujusce doctrinam objicit *Gentiletus*. Primo contra Canonem quo Episcopi superiores Presbyteris asseruntur, opponit, *S. Hieronymum* testari antiquitus e contra usitatum fuisse, tantum abest ut id a Deo constitutum esse crederet. Extare ea de re Canones luculentissimos scilicet Canones *Legimus*, Dist. 93. & Canonem, *Olim* Dist. 95. quorum alter ex *S. Hieronymo* desumptus est.

Cujus in Objectionis falsitate ac vanitate demonstranda, non est cur immorer impræsentiarum cum id confecerim in Dissertatione Polemica, *De Episcoporum supra Presbyteros Eminentia Divino Jure instituta*, qua Librum *Davidis Blondelli* Calvinistæ, inscriptum, *Apologia S. Hieronymi*, confutavi.

Nunc est 44. Dissertatio in Historiam Sæculi Quarti.

„ Ait deinde *Gentiletus*, inter Episcopos Romæ & Constantinopolis excitatam „ controversiam quæ tum Synodis, tum aliquot Imperatorum Constitutionibus pro „ Romano Episcopo decisa ac terminata est, eique Prima Sedes tributa, utque Primæ Sedis Episcopus appellaretur, pronuntiatum est: Constantinopolitano autem secun„ da Sedes & Patriarchæ nuncupatio concessa. Hujus tamen altercationis judicio, in„ quit, non major priorem Sedem habenti auctoritas, imperiumve ullum in posterio„ rem tribuebatur, quam quæ in Curia aliqua Parlamenti Consiliario competat in Col„ legas, quibus præire, præque sedere jus habeat.

Huic *Gentileti* figmento & Hæreticæ Assertioni opponimus verba Christi ad *S. Petrum* (Matth. 16.) *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non prævalebunt adversus eam. Et tibi dabo Claves Regni Cœlorum, & quodcumque ligaveris super terram, erit ligatum & in Cœlis; & quodcumque solveris super terram, erit solutum & in Cœlis*. Et Joannis 21. *Pasce agnos meos, pasce oves meas*. Opponimus totam retro Traditionem hæc oracula de *S. Petri* & Successorum ejus Primatu jure divino instituto explicantem: opponimus Ecclesiasticæ Historiæ monumenta; quibus hujusce Primatus Auctoritatis & Jurisdictionis Romani Pontificis in omnes & singulas totius Orbis Ecclesias jam inde a primis sæculis Dogma usuſque confirmatur. Quod vel una rerum gestarum in controversia de celebratione Paschatis inter *Victorem* Pontificem Maximum & Asiaticos Episcopos, ut ab *Eusebio* narratur Lib. 5. Historiæ Ecclesiasticæ Cap. 24. Historia evincit. Legatur quarta Dissertationum nostrarum in Historiam Ecclesiasticam Sæculi I. qua *S. Petri*, & Romanorum Pontificum ipsius Successorum Primatum Jure Divino institutum propugnamus.

„ Ait præterea *Gentiletus*, dignitatem & Hierarchicam Romani Pontificis magnificen„ tiam potissimum inniti falsæ Constantini Donationi.

Id vero longe falsissimum est. Illam enim Donationem pseudepigrapham censent Eruditi quique Romanæ Communionis Viri, qui tamen cum universa Ecclesia Catholica dogma Fidei esse censent, quod Summus Pontifex Jure Divino Primatum habeat, non honoris tantum, sed Potestatis & Auctoritatis super omnes & singulas totius orbis Ecclesias.

„ Pergit *Gentiletus*: Duo Supremi merique imperii gladii, quos sibi Romanus Pon„ tifex vindicat, indeque se jactitat Regibus & Supremis Principibus superiorem, sibique „ potestatem eos de Regnis & Ditionibus suis deturbandi, easque in alios transferendi „ competere profitetur, fictitii sunt: hoc totum innititur ambitiosæ & inflatæ Consti„ tutioni *Bonifacii VIII.* Romani Pontificis.

Sed advertere debuerat Delphinensis ille Jurisconsultus, quæstionem illam de Romani Pontificis potestate in temporalia Regum, fidei summam non spectare: Tridentinam Synodum, Professionemque Fidei in Romana Ecclesia receptam, hanc & alias de Ecclesiastica Potestate, & de Pontificiæ Auctoritatis usu quæstiones non attingere: Primatum Romani Pontificis Jure Divino institutum, eique debitam ab omnibus Christianis

ſtianis filialem & Canonicam obedientiam optime cohærere cum improbatione opinionis, quam *Gregorius VII.* de poteſtate Pontificum in Regum temporalia invexit; & quam alii quidam Pontifices, ac præ cæteris *Bonifacius VIII.* ſectati ſunt. Gallicanam Eccleſiam, cum Romana Fide & Communione conjunctam, exotica illa opinamenta de indirecta Romani Pontificis & Eccleſiæ poteſtate in temporalia Regum, & de Pontificis ejuſdem ſupra Concilium Oecumenicum auctoritate, improbare, ac rejicere ut contraria Scripturæ Sacræ ac Traditioni; & tamen Summi Pontificis Primatum credere ac revereri.

Hierarchicam iſtam Poteſtatem in Eccleſia Primitiva Romano Pontifici minime tributam *Gentiletus* aſſerit, quod Nicæna Synodus Epiſcopum Romanum & Alexandrinum æquales poteſtate & dignitate fecerit. Sicut enim, inquit, Epiſcopus Alexandrinus Primas erat & Patriarcha omnium Ægypti, Lybiæ, & Pentapoleos Epiſcoporum, ſic etiam Epiſcopus Romanus omnium ſui Patriarchatus Epiſcoporum. Profert verba Concilii Nicæni Canone 6. relata in Decreto *Gratiani*, Canone, *Mos antiquus*, Diſt. 65.

Verum eſto, Nicæna Synodus Alexandrinum Epiſcopum cum Romano quoad Jura Patriarchica compoſuerit; non tamen ſecundum Primatus auctoritatem in oves omnes & Paſtores gregis Chriſti, adeoque in cæteros etiam Patriarchas, ab ipſo Chriſto *S. Petro* & ejus Succeſſoribus Pontificibus Maximis collatum. Hanc enim uni Pontifici Romano, non item Alexandrino convenire; atque a Nicænis Patribus in ipſo agnitam Veteres intellexerunt, argumentiſque luculentis probatur. Qua de re legi poteſt 19. Diſſertationum noſtrarum in Hiſtoriam Eccleſiaſticam Sæculi 4.

Romanos Pontifices Jus Appellationum, & Juriſdictionem Supremam ſibi aſſeruiſſe *Gentiletus* ait, eaſque Appellationes ad Romanam Sedem ab Africana Eccleſia ſub Anathematis periculo prohibitas, ut patet ex Canone, *Presbyteri*, 2. Quæſt. 3.

Sed fallitur Juriſconſultus Delphinenſis. Jus enim Appellationum ſi in radice ſua ſpectetur, id eſt, ſi ratio ipſa conſideretur ob quam a cæterorum Epiſcoporum, Patriarcharumque Sententiis, & ab eorum Synodis, ad Romanum Pontificem appellari poteſt; jus (inquam) illud in Romani Pontificis Primatu fundatur, ejuſque appendix quædam eſt; quamvis *Appellationum* uſus ac *diſciplina*, Sardicenſis Concilii Canonibus approbata, Eccleſiæ praxi ac moribus confirmata ſit. Unde falſiſſimum eſt, Summos Pontifices jus illud uſurpaſſe. Jus enim quod a Plenaria Synodo Romano Pontifici aſſeritur, ab eoque univerſa Eccleſia conſentiente & approbante exercetur, uſurpatum citra calumniam dici non poteſt. Sed Jus Appellationum a Plenaria Synodo Sardicenſi Romano Pontifici aſſeritur, ab eoque Eccleſia conſentiente & approbante, a primis Eccleſiæ ſæculis, exercetur. Id itaque Juris uſurpatum a Romano Pontifice citra calumniam dici non poteſt. Hujus probatio doctrinæ repetenda eſt ex 27. Diſſertationum noſtrarum in Hiſtoriam Eccleſiaſticam Sæculi 4. ubi & controverſiam Eccleſiæ Africanæ cum Romanis Pontificibus *Zozimo*, *Cœleſtino*, & *Bonifacio* explicuimus.

Eccleſiam Romanam aliarum Eccleſiarum Matrem dici non debere, *Gentiletus* contendit, etſi Canones & Conſtitutiones Romanorum Pontificum id illi nomen tribuant. Etenim, inquit, ex Actis Apoſtolorum, aut aliis Eccleſiaſticis Hiſtoriis clariſſime patet, quamplurimas Eccleſias in Judæa, Samaria, Aſia Minori, & Græcia ab Apoſtolis, maxime vero a *D. Petro* Antiochenam, ante Romanam Eccleſiam, fuiſſe plantatas & inſtitutas. Cum igitur Romana fuerit plantata & ſata poſt illas Græcas & Orientales Eccleſias, nequaquam earum Mater dici poteſt.

Non attendit Juriſconſultus Delphinenſis, Eccleſiam Romanam cæterarum *Matrem & Magiſtram* appellari ratione dignitatis, auctoritatis, & *Potentioris Principalitatis*, propter quam omnem Eccleſiam & eos, qui ſunt undique Fideles, ad eam convenire neceſſe eſt (ut loquitur *S. Irenæus*) non ratione originis, antiquitatis, & fundationis; ſiquidem Hieroſolymitana, & Antiochena, prius fundatæ ſunt quam Romana. Quamvis & iſta omnium Occidentis Eccleſiarum utraque ratione Mater ſit & appelletur. Similem quæſtionem a Conſtantinopolitano Patriarcha propoſitam ita ſolvit *Innocentius* III. Epiſtola 209. Lib. 2. Editionis Baluzii. *Quæſiviſti etiam* (inquit) *cum David de Hieruſalem dicat in Pſalmis matutinis*, (Pſ. 86. 5.) Sion dicet, Homo & homo factus eſt in ea, *ut-*

pote in qua Christus dignatus est conversari, prædicare pariter & docere ac nostram operari salutem; in ea nostræ ponens fidei fundamenta propter quod Mater debet merito nuncupari, cum ex ea doctrina processerit salutaris, cur mater omnium Ecclesiarum Ecclesia Romana dicatur, quæ ab Hierosolymitana Ecclesia Orthodoxæ Fidei sacramenta recepit, cum Apostolus etiam inquiens se usque ad Illyricum Evangelium prædicasse, quod quasi a Hierusalem inceperit, evidenter ostendat. Licet autem ex præmissis intelligatur & huic inquisitioni responsum, cum Ecclesia Romana Mater dicatur, non ratione temporis, sed ratione potius dignitatis: (Nam etsi secundum Joannem Andreas prius venerit ad fidem quam Petrus, prælatus est tamen Petrus Andreæ, cum & in Apostolorum catalogo semper primus quasi præcipuus præmittatur, non quod Petrus sit prior tempore, sed potior dignitate) ad omnem tamen dubietatem tollendam tua Fraternitas debet distinguere secundum diversas nominis rationes inter Romanam & Hierosolymitanam Ecclesias, quod illa dicenda sit Mater Fidei, ista vero dicenda sit Mater Fidelium, quoniam privilegio dignitatis universis Fidelibus est prælata. Sicut enim Synagoga dicitur Mater Ecclesiæ, quoniam & ipsa præcessit Ecclesiam, & Ecclesia processit ab ipsa: Nihilominus tamen Ecclesia Mater est generalis, quæ novo semper fœtu fœcunda concipit, parit & nutrit; concipit catechizando, quos instruit; parit baptizando, quos abluit; nutrit communicando, quos reficit.

SCHOLION I.

Hoc in Articulo pag. 229. Religiosi Censores narrationem istam sibi displicere significant: *Fama doctrinæ Gallorum non sine invidia multorum tam Romæ quam Tridenti existentium, quibus eorum propositiones, postulata, sententiæ tum de reformatione Curiæ & abusibus tollendis, cum de variis aliis rebus, anxietatem quamdam pariebant.*

R. Facti veritas est, ex ipso *Palavicino* comperta Lib. 18. Cap. 7. & 13.

SCHOLION II.

Eumdem Articulum, pag. 231. Edit. primæ, censoria hæc nota perstringit: *Plura de Gallis & Hispanis contra Italos, qui sentiebant institutionem Episcoporum non esse de jure divino, ne minueretur Papæ auctoritas.... Admirabilis libertas & sinceritas Gallorum & Hispanorum*, &c.

R. Mere historica sunt, quæ eo loci habentur, nihil refertur præter historiæ fidem.

SCHOLION III.

Eodem in Articulo, pag. 223. Religiosi Censores hæc reprehendunt: *Quidam qui videri volebant columnæ Ecclesiæ, & Sedis Apostolicæ, contradicendi libidine abrepti clamarunt*, &c.

R. Facti veritas est. Verba sunt Cardinalis a Lotharingia in literis ad *Britonem* Eminentiæ suæ a Secretis, & Romæ in rebus Agentem.

SCHOLION IV.

In eodem Articulo pag. 237. Edit. primæ, hæc narratio Religiosis Censoribus displicet: *Dicenti cuidam: Nimium cantat iste Gallus (loquens de Reformatione Curiæ) alius respondit: Utinam ad hujus galli cantum excitaretur Petrus, & fleret.*

R. Ita refert *Palavicinus* Libro 20. Cap. 8. Acumen illud fuit *Petri Danesii* Vaurensis Episcopi, & *Pii quarti* Legatos ad studium Reformationis incitavit, ut idem Historicus Concilii testatur.

SCHOLION V.

In eodem Articulo, pag. 235. Religiosi Censores hanc velut meam Propositionem notant: *Galli censent, hæreticum esse dicere, PAPAM supra Concilium ... Mortem potius oppeterent, quam in contrariam sententiam abirent.*

R. Non mea, sed Cardinalis a Lotharingia verba sunt in Epistola ab *Britonem* Secretarium suum & Romæ in rebus Agentem, quam cum Pio Quarto Pontifice Maximo communicari jussit. Quæ ab Auctore historice dumtaxat referuntur, ipsi imputari non debent. Literas illas & Commonitorium Cardinalis a Lotharingia rem nimis exaggerare, & vere Catholicos esse ac haberi ab Ecclesia Gallicana, & a Sacra Facultate Parisiensi, qui contrariam opinionem propugnant, scilicet Romanum Pontificem superiorem esse Concilio generali, observavi Tomo superiori, Dissertatione VIII. eamdemque observationem hic addidi libenter ad marginem, ut Censoribus Religiosis satisfaciam.

SCHOLION VI.

In eodem Articulo, pag. 246. Religiosi Censores hanc propositionem notant: *Exotica opinamenta de auctoritate indirecta Romani Pontificis in temporalia Regum, & supra Concilium improbat, & rejicit Ecclesia Gallicana.*

R. Ecclesiam Gallicanam, cum Romana fide & communione conjunctam, peregrinas illas opiniones rejicere, & tamen Summi Pontificis primatum credere ac revereri, facti veritas est.

Nota.

NOn prætereundum aliquos Doctores Gallos nimio studio proprias tuendi opiniones, facillime censuris eas inurere, quæ sibi adversantur. Id videre est dum Cardinalis a Lotharingia tam a veritate aberravit, quando hæreticam dixit *sententiam*, *Concilia Papæ subjicientem; quapropter sanguinem insipientissime quis effunderet pro Conciliis supra Papam evehendis*;. *Ægerrime* etiam *ferunt* Episcoporum jurisdictionem e Papa immediate derivari, quod quam consonum sit veritati, videas in Animadversionibus tom. 3. hac de re habitis. Numquam etiam Natalis indirectam Pontificis in temporalia Principum commemorat potestatem, quin tamquam S. Sacræ Scripturæ, & Divinæ Traditioni adversam execretur, aliisque illam deprimat, ac odio dignam repræsentet. Quousque inter Catholicos innoxie aliqua sententia propugnatur, impugnaturque, optandum sane est particulares Doctores a quacumque censura temperare.

ARTICULUS XIV.

De Sessionis XXIV. Decretis.

Decreta & Canones de Sacramento Matrimonii.

I. SEssio vigesima-quarta celebrata est die undecima Novembris anno 1563. Sacris operatus est *Georgius Cornelius* Episcopus Tarvisinus: Latine peroravit *Franciscus Richardotus* Episcopus Attrebatensis. Duodecim Canones promulgati sunt, cum Decreto Reformationis Matrimonii, decem Capitibus constante. De Clandestinis Matrimoniis irritis reddendis, secundum Gallorum postulata, & de Matrimoniis liberorum absque parentum consensu, diu multumque disputatum est. Varias Patrum de his duobus capitibus sententias refert *Palavicinus* libro 22. cap. 4. & cap. 8. Decreta de clandestinis Matrimoniis, & de filiis familias absque parentum consensu contrahentibus, sæpius reconcinnata sunt, ac sub ea tandem forma promulgata, qua nunc habentur. Major pars his Decretis & Canonibus universis assensa est, sed contrariæ de quibusdam fuerunt sententiæ, gravesque dissensiones. *Moronus* Cardinalis & Legatus dixit, In Canone duodecimo, ubi definitum erat, causas Matrimonium spectantes, ad Ecclesiasticum Judicem pertinere, sibi non probari Anathema, in quo nonnullos asseclas habuit. De clan-

destino

destino Schedulam hujusmodi tradidit: *Quod spectat ad irrita efficienda Matrimonia clandestina, sequor id quod approbaverit aut improbaverit Sanctissimus Dominus noster, cum de hoc sententias contrarias doctissimorum virorum audierim, & simul noverim, dictum fuisse S. Petro ejusque Successoribus: Ego rogavi pro te, Petre, ut non deficiat fides tua.* Legatorum alter *Stanislaus Osius* a Sessione absens ob morbum ex quo decumbebat, postridie ad Synodi Notarios hujusmodi scriptum misit: *De Matrimoniis clandestinis sentire sed id, quod hactenus Ecclesia senserat, a qua illicita, non irrita existimata sunt. Eam igitur novitatem sibi non placere, adversantem doctrinæ quam ad id usque temporis acceperat ab Ecclesia, nec novam causam conspici: Si aliter visum fuisset Pontifici, cui petebat ut ea causa committeretur, suum a se judicium subjici Pontificis Judicio. Præterea, novum Canonem a se comprobari, modo intelligeretur secundum Synodi mentem, quæ non fuerat ut definiretur, Legem cœlibatus esse Legem Ecclesiasticam, de quo ne disputatum quidem fuerat, sed solum ut damnaretur error Lutheri, cum iisdem ipsius verbis, quæ erant: Non obstantibus Lege Ecclesiastica & voto.* Cardinalis *Simonetta* dixit, A se cuncta comprobari excepto decreto de irritis reddendis Matrimoniis clandestinis, cui ex sua conscientia non poterat acquiescere, nisi aliter videretur Pontifici. *Lotharingo* Cardinali displicuit Anathema sexti Canonis, ubi dicitur, Per solemnem vitæ religiosæ professionem solvi Matrimonium non consummatum. Similiter in nono eidem displicuerunt illa verba, *Lege Ecclesiastica*; ea tamen comprobavit, ubi majori parti probarentur, sed secundum veram Concilii mentem, & complures habuit sententiæ suæ quoad utrumque caput suffragatores. Cardinalis *Madruccius* Canoni quarto & sexto dissensit: de nono convenit cum *Lotharingo*: Noluit ut irrita fierent Matrimonia clandestina; Decretum in raptores improbavit. Hierosolymitanus Patriarcha impugnavit acriter quod irrita redderentur Matrimonia clandestina, affirmavitque, propter complurium Patrum repugnantiam, & propter probationum ab ipsis prolatarum evidentiam, id definiri non posse: verumtamen se rem Sedis Apostolicæ judicio remittere. Plures alii, e quibus præcipuos *Palavicinus* Lib. 23. Cap. 9. nominat, Decreto de clandestinis Matrimoniis repugnarunt. Collectis suffragiis, Primus Legatorum elata voce pronuntiavit. *Doctrina & Canones de Sacramento Matrimonii comprobati sunt ab omnibus, sed quidam optarent ut aliquid adderetur aut demeretur. Decretum de clandestinis placuit majori parti Patrum; displicuit plusquam quinquaginta Patribus, inter quos Illustrissimus Cardinalis Simonetta. Sedis Apostolicæ Legatus, Decretum non approbat, se tamen remittens Sanctissimo Domino nostro. Ego etiam Sedis Apostolicæ Legatus Decretum approbo, si a Sanctissimo Domino nostro comprobabitur.*

II. Narrat *Suavis*, Complures capere non potuisse qua ratione definiretur Matrimonia clandestina fuisse vera Sacramenta, & tamen Ecclesiam ea semper fuisse detestatam, cum fieri non possit ut Ecclesia Sacramenta detestetur.

Suavis Objectioni respondetur.

Respondetur primo, Numquam declarasse Concilium ea fuisse Sacramenta, adeo ut graves etiamnum Theologi id negent. Secundo, Non posse quidem Ecclesiam detestari Sacramenta per se spectata secundum naturam Sacramenti, sed ex illicitis conditionibus. Sicut si quis Eucharistiam consecraret extra Altare, & sine Ritibus ab Ecclesia præscriptis, conficeretur verum Sacramentum, & tamen facinus detestabile patraretur. Et si quis simplici voto castitatis obstrictus Matrimonium contrahit, conjunctio illa verum Sacramentum est, & nihilominus peccatum est, Ecclesiæ detestabile, quæ cuncta peccata detestatur. Nihil ergo repugnat, quominus Ecclesia clandestina Matrimonia, quæ semper illicita fuerunt, detestata sit, quamvis Sacramenta fuissent.

Damnati non sunt ut hæretici qui matrimonia ob adulterium posse dissolvi asserebant.

III. Septimus Canon paratus fuerat cum Anathemate in eum qui diceret, Matrimonia consummata ob adulterium dissolvi; sed Oratores Veneti exposuerunt Patribus, Canone ita concepto inferri posse non modicam offensionem Græcis in subjectis Reipublicæ locis degentibus, scilicet in Insulis Cretæ, Cypri, Corcyræ, Zacintho, Cephaleniæ, &c. qui quamvis ritu suo viverent, tamen Præsulibus a Romano Pontifice assumptis obtemperarent. Satis enim constare, id in more apud Græcos positum, ut uxorem adulteram deserant, & aliam ducant, nec propterea illos damnatos, aut Anathema-

themate percussos ab ulla Synodo Œcumenica, non a Lugdunensi 2. non a Florentina, etiamsi Romanæ & Catholicæ Ecclesiæ mos hujusmodi liquido innotuisset. Quamobrem Canon ita lenitus est, ut notam hæresis opinioni contrariæ, quam Græci sectabantur, non inureret, sed Anathema dumtaxat infligeret iis, qui Ecclesiam temere in eo vituperarent, quæ optimis nixa fundamentis eam doctrinam, tametsi non tamquam Fidei dogma, tradit. Hoc itaque verborum tenore Canon prolatus est: *Si quis dixerit, Ecclesiam errare, cum docuit & docet juxta Evangelium & Apostolicam doctrinam, propter adulterium alterius conjugum Matrimonii vinculum non posse dissolvi, & utrumque, vel etiam innocentem, qui causam adulterio non dedit, non posse altero conjuge vivente aliud Matrimonium contrahere, mœcharique eum, qui dimissa adultera aliam duxerit, & eam quæ dimisso adultero alii nupserit, Anathema sit.* Refert, *Palavicinus* Libro 22. c. 4. ex Actis Arcis Æliæ, ex Actis *Paleotti*, & Salmanticensis Episcopi.

IV. Hanc Sessionem objectionibus nonnullis perstringit *Gentiletus*, & in primis Canonem 3. quo Anathema impingitur ei qui dixerit, *Eos tantum consanguinitatis & affinitatis gradus, qui in Levitico exprimuntur, posse impedire Matrimonium contrahendum & dirimere contractum, nec posse Ecclesiam in nonnullis dispensare, aut constituere, ut plures impediant & dirimant.* Hoc Canone, inquit, Tridentini Patres Ecclesiæ, hoc est, Papæ & Sedi Romanæ, potestatem tribuunt a Juris Divini observatione solvendi; jusque suæ illius potestatis supra Deum ipsum extendendæ. *Gentileti objectionibus adversus Canones Sessionis 24. respondetur.*

Respondetur, Leges de Matrimoniis, Judæorum populo in Levitico latas Christianos non obligare, nisi vel in Evangelio renovatæ sint, vel Juris esse naturalis probentur, vel ab Ecclesia aut Principibus de novo sint conditæ. Siquidem Lex Mosaica antiquata est & abolita, non solum ratione Ceremonialium & Judicialium, sed & Moralium Præceptorum, quæ ipsius propria erant, non autem Lege naturali sancita. Porro Leviticæ Leges de gradibus consanguinitatis & affinitatis respectu Matrimonii contrahendi prohibitis, non sunt in Evangelica Lege renovatæ, nec ad naturæ Legem spectant omnes. Non obligant igitur Christianos quatenus Matrimonia inter consanguineos in quocumque gradu ibi expresse prohibent, verbi gratia, cum *relicta fratris*. Id igitur Matrimonii impedimentum dirimens est, quia *Ecclesiæ Lege* positum, non quia in Levitico præscriptum: Porro Ecclesia de Legibus a se latis dispensare potest. Plura de hoc argumento legi possunt apud *Franciscum Victoria* Theologum Parisiensem, & in Academia Salmanticensi Professorem Primarium, Relectione 7. *de Matrimonio*. Frustra vero Tridentino Canoni *Gentiletus* opponit Canonem *Conjunctione* 35. Quæst. 2. ex quo quidem probatur illicitas esse conjunctiones consanguineorum in certis gradibus quos vel lex ipsa naturæ prohibet, vel Ecclesia, quin & sæculi Principes prohibuerunt: Sed ex iis quædam sunt illicitæ, quia ex se & ab intrinseco sunt ita inhonestæ, & naturæ Legi repugnantes, ut nullo casu, nullaque circumstantia posita, licitæ & honestæ fieri possint, uti nec adulterium & fornicatio, verbi gratia, conjunctio & matrimonium filii cum matre aut patris cum filia, vel fratrum cum sororibus post primam generis humani propagationem. Quædam vero sunt ita illicitæ, ut tamen naturæ Legi per se non repugnent, & gravissimis causis concurrentibus honestæ evadere queant, majorique bono compensari, adeoque ab Ecclesia, cujus est & jus Divinum interpretari & de Juris Canonici Sanctionibus dispensare, cognita causa permitti, extra primum gradum consanguinitatis & affinitatis; quamquam hujusmodi dispensationes raro concedi voluerit Tridentina Synodus. „ In contrahendis (*inquit*) Matrimoniis vel nulla omnino detur dispensatio, vel raro; idque ex causa, & gratis concedatur. In secundo gradu numquam dispensetur, nisi inter magnos Principes, & ob publicam causam. Unde cum Jure antiquo Matrimonia consanguineorum usque ad septimum gradum prohibita essent, *S. Gregorius* cum Anglis recens ad Fidem per *Augustinum* Episcopum Sanctissimum conversis dispensavit, ut in quarta vel quinta generatione copularentur; & deindem Concilium Oecumenicum Lateranense IV. sub *Innocentio III.* prohibitionem conjugii ad quartum consanguinitatis & affinitatis gradum restrinxit, ut constat ex cap. *Non debet*, Extra, *De Consanguinitate & Affinitate*. *Levit. 18.*

V. Canonem VII. impugnat subinde *Gentiletus* quo Anathemate confinguntur, qui dixe-

dixerint, „ Ecclesiam errare, cum docet, juxta Evangelicam & Apostolicam doctri-
„ nam, propter adulterium alterius conjugum Matrimonii vinculum non posse dis-
„ solvi & utrumque vel etiam innocentem qui causam adulterio non dedit, non posse,
„ altero conjuge vivente, aliud Matrimonium contrahere. Hunc Canonem manifeste repugnare ait non modo Jesu Christi Evangelicæ Legi, qua diserte adulterii causa divortium fieri posse sancitum est, sed vetustissimo etiam Canoni, Concilii I. Arelatensis quo docetur, persuasione quidem utendum, sed non prohibitione, apud eum, qui uxorem in adulterio deprehenderit, ne alteram ducat.

Cap. 10. Respondetur, Canonem illum Tridentinum Evangelicæ & Apostolicæ Legi plane consonum esse ut constat ex verbis Christi Matthæi 5. & 19. cum Marci 10. Lucæ 16. & I. ad Corinthios cap. 7. collatis. Sic enim Matthæi 5. „ Dictum est autem: Quicum-
„ que dimiserit uxorem suam, det ei libellum repudii. Ego autem dico vobis. Quia
„ omnis qui dimiserit uxorem suam, excepta fornicationis causa, faciet eum mæ-
„ chari; & qui dimissam duxerit, adulterat. *Matthæi* 19. Accesserunt ad eum Pha-
„ risæi tentantes eum, & dicentes: Si licet homini dimittere uxorem suam, quacum-
„ que ex causa? Qui respondens ait: Non legistis, quia qui fecit hominem ab ini-
„ tio, masculum & fœminam fecit eos, & dixit: Propter hoc dimittet homo patrem
„ & matrem, & adhærebit uxori suæ, & erunt duo in carne una. Itaque jam non
„ sunt duo, sed una caro. Quod ergo Deus conjunxit, homo non separet. Dicunt il-
„ li: Quid ergo Moyses mandavit dare libellum repudii & dimittere? Ait illis,
„ Quoniam Moyses ad duritiam cordis vestri permisit vobis dimittere uxores vestras,
„ ab initio autem non fuit sic. Dico autem vobis quia quicumque dimiserit uxorem
„ suam nisi ob fornicationem & aliam duxerit, mœchatur, Quæ quidem exceptio, *Nisi ob fornicationem*, ad solam dimissionem uxoris refertur, ut scilicet ob fornicationem dumtaxat liceat absolute & in perpetuum uxorem a se dimittere, atque ex thoro & domo ejicere: Non autem ad conjugium cum altera, quasi licitum sit, cum prior ob adulterium dimissa est. Hunc locum sic intelligendum patet, ex locis parallelis, Marci 10, ubi Christus absolute pronuntiat: „ Quicumque dimiserit uxorem suam, &
„ aliam duxerit, adulterium committit super eam. Et si uxor dimiserit virum sum,
„ & alii nupserit, mœchatur. *Et Lucæ* 16. Omnis qui dimittit uxorem suam, & al-
„ teram ducit, mœchatur; & qui dimissam a viro ducit, mœchatur: *Tum Apostolus*
„ *Evangelicam Legem exponens* I. *ad Corinthios* 7. Iis autem, *ait*, qui Matrimonio jun-
„ cti sunt, præcipio non ego, sed Dominus, uxorem a viro non discedere: quod si
„ discesserit, manere innuptam, aut viro suo reconciliari. Et vir uxorem non dimittat.
„ *Et infra*: Mulier alligata est Legi quanto tempore vir ejus vivit. Quod si dormi-
„ vit vir ejus, liberata est, cui vult nubat, tantum in Domino. Atque ita Christi sententiam explicant *Clemens Alexandrinus* Lib. 2. Stromatum in fine, *Origenes* Tom. 14. Commentariorum in Matthæum ad Cap. 19. pag. 363. Edit. Rothomag. Doctissimi *D. Heutii* nunc Illustrissimi Abrincensium Episcopi. *S. Chrysostomus* Homilia 17. in Matthæum, & Homilia 19. in I. ad Corinthios, *S. Hieronymus* in Cap. 19. S. Matthæi, & in Epitaphio Fabiolæ. *S. Augustinus* passim, Lib. I. & 2. *De Adulterinis Conjugiis*, Lib. *De Bono conjugali*, Cap. 7. & Lib. I. *De Sermone Domini in Monte*, Cap. 14. & 16. *Innocentius I.* Epistola 3. ad Exuperium, Concilium Milevitanum Canone 17. &c. Quamvis autem difficillima illa quæstione nondum plane eliquata, varia disciplina fuerit, cujus varietatis vestigium, & Arelatensis Concilii Canone, & in aliis sublucet, Græcique etiam cum Romana Ecclesia Fide & communione conjuncti morem solvendi conjugia propter fornicationem retinuerint; Qua de causa Tridentina Synodus Anathemate non confixit eos qui conjugia propter fornicationem dirimerent, sed qui dicerent Ecclesiam errare, cum docet juxta Evangelicam & Apostolicam Legem non esse dirimenda: Nihilominus Evangelicæ Legi plane consona est Concilii Tridentini Doctrina, & Ecclesiæ Disciplina, & Tridentini Patres Canonem suum condiderunt ad exemplum Synodi Milevitanæ, cujus Canon 17. in Codice Canonum Ecclesiæ Africanæ, cap. 102. descriptus, & relatus C. *Placuit* 37. Quæst. 7. his verbis conceptus est: *Placuit, ut secundum Evangelicam & Apostolicam Disciplinam, neque dimissus ab uxo-*

re,

re, neque dimissa a marito, alteri conjungantur: sed ita maneant, aut sibimet reconcilientur. Quod si contempserint, ad Pœnitentiam redigantur. In qua causa Legem Imperialem petendam promulgari.

VI. Canonem IX. impugnat *Gentiletus*, quo Anathemate configitur, qui dixerit, *Clericos in Sacris Ordinibus constitutos, & Regulares castitatem solemniter professos, posse Matrimonium contrahere, contractumque validum esse, non obstante Lege Ecclesiastica*. Historiam *Paphnutii*, aliaque leviora contra cœlibatum Sacrorum Ministeriorum objicit; in quibus refellendis non immoror, cum eorum confutatio peti possit ex Dissertatione nostra *De Historia Paphnutii cum Nicæno Canone III. concilianda, & de Sacrorum Ministrorum cœlibatu* (in Libro cui titulus est, *Dissertationum Ecclesiasticarum Trias.*) Quæ contra Decreta de Reformatione Matrimonii *Gentiletus* objicit, leviora sunt, facileque diluuntur, illa cum antiquis Canonibus conferendo.

Nunc Dissertatio est 19. in Historiam Sæculi 4.

VII. Decreto de Matrimonii Reformatione confecto, Synodus generalis emendationis materiam prosecuta, capitibus uno & viginti disciplinam sanxit. Eorum summam hic non exhibemus, tum quia Concilium Tridentinum in manibus omnium versatur, tum quia in Synopsi, Cap. de Politia Ecclesiastica, data occasione aliqua delibavimus. Hic solum aliqua commemoranda, quæ ad Historiam pertinent.

Decreta Sessionis 14. de Reformatione.

Cum de Reformatione Principum Articuli propositi fuissent, *Ferdinandus* Imperator & *Carolus IX.* Rex Christianissimus intercessere. Ad *Moronum* Legatorum Principem scripsit Cæsar, Se numquam assensurum, ut in Concilio verba fierent de Reformanda Regum Jurisdictione vel de auferenda ipsis Auctoritate, qua auxilia & contributiones a Clero obtinerent; magnamque malorum Germaniæ partem in Virorum Ecclesiasticorum oppressiones contra populos & Principes tentatas, velut in causam refundebat. Rex autem Christianissimus Oratoribus suis significavit, Sibi perspectum esse, Legatos iis Articulis omnem Auctoritatem, omniaque jura & prærogativas Regibus ac Principibus auferre velle, & per Anathematismos & Excommunicationes occasionem populis præbere defectionis ac rebellionis. Porro manifestum esse omnibus, potestatem Patrum & Concilii nonnisi ad reformationem Ordinis Ecclesiastici, a quo prodierant scandala, ob quæ Novatores ab Ecclesia Romana defecerant, *pertinere, quam nihilominus* Synodus leviter attingebat, *non vero ad Status ac Jurisdictionis* sæcularis Reformationem, quæ ab Ecclesiastica prorsus distincta est, & in temporalibus independens. Quamobrem iisdem Oratoribus dedit in Mandatis, ut de his Patres commonerent, hortarenturque ut ab istiusmodi conatibus cessarent, in maximum dissidium erupturis. Tum intercessione facta omnibus circa propositos de Reformatione Principum Articulos decernendis, Venetias sese reciperent: ac nihilominus Gallicanis Præsulibus denuntiarent, ut si quid in deliberationem adduceretur, quod Juribus, Privilegiis, & Libertatibus Ecclesiæ Gallicanæ adversaretur, continuo discederent, non expectato rerum propositarum judicio. Id cum Legatis significassent Christianissimi Regis Oratores, rumorque per Concilium sparsus esset, centum circiter Episcopi Legatos convenerunt, urgentes ut Articuli de Reformatione Principum proponerentur; protestati se aliis de rebus non dicturos sententiam, nisi de his pariter deliberaretur. Romam interim profecto Cardinali *Lotharingo*, cum in Congregatione habita 22. Septembris quidam Patrum de Reformatione Principum verba fecisset, utque hanc spectantes Articuli proponerentur, postulasset, *Ferrerius* ad exequenda Regis Mandata gravem ac vehementem ad Synodum Orationem habuit, qua Gallicanæ Ecclesiæ Libertatibus, Moribus, Legibus commendatis ac vindicatis, Regem duo mirari dixit: Primum, Tridentinos Patres, quorum Ecclesiasticam in ministerio Dei potestatem maximam agnoscebat, colebat, suscipiebat, quique tantum restituendæ Disciplinæ Ecclesiasticæ causa convenerant, re infecta, ad eos, quibus etiam dyscolis obediendum, & pro illis semper orandum est, studia sua transtulisse. Alterum, quod Reges & Principes qui qualescumque sint, & a Deo sunt, & a Deo hominibus dantur, primo quoque tempore, ac sine ulla præcedenti monitione, possint vel debeant excommunicari, aut anathematizari. Itaque a Patribus Regem petere, ut nihil contra Majorum suorum Leges, nihil contra suam Auctoritatem, Gallicanæque Ecclesiæ Libertatem decernerent. Si contra ni-

Articuli de Reformatione Principum propositi, non decreti vel dimissi.

teretur, jussisse Oratores suos intercedere, uti nunc intercedebant. Sin placeret, omissis Regibus, in id tantum serio incumbere, cujus causa convenerant, quodque totus orbis Christianus ab ipsis expectabat, id sibi gratissimum fore, jubereque ut iidem Oratores eorum studia & conatus juvarent. Hæc *Ferrerii* Oratio, quæ maximum fragorem excitavit, cum ejusdem Apologia, edita est in Commentariis Rerum ad Synodum Tridentinam spectantium a *Puteano* collectis, p. 490. & sequentibus. Cæterum Oratoris sui Intercessionem Rex Christianissimus comprobavit, & laudavit, ut constat ex Majestatis ejus Literis ad Cardinalem *Lotharingum*, & ad suos Oratores, & ex Literis ejusdem Cardinalis ad Regem & Reginam Matrem ibidem editis. Illos autem Articulos de Reformatione Principum propositos, sed non admissos neque decretos, legere potes in laudatis Commentariis *Puteani*, p. 580.

VIII. Cum de Reformatione ferrentur suffragia, *Bartholomæus de Martyribus* Archiepiscopus Bracarensis ex Ordine FF. Prædicatorum assumptus, paulo antea reversus Roma, *Pium IV.* Pontificem Maximum, Sanctissimumque ejus Nepotem *Borromæum* Cardinalem, summopere commendavit, eorumque summum disciplinæ reparandæ studium laudibus extulit. Quod pariter præstitit *Lotharingus* Cardinalis. Hic vero, promulgatis Decretis, hanc suo, omniumque Gallicanorum Præsulum nomine Contestationem edidit. *Cum nudiustertius meam de Reformationis Articulis dicerem sententiam, præfatus sum etiam me valde cupere, ut prisca illa Ecclesiastica restitueretur Disciplina: sed cum his corruptissimis temporibus & moribus intelligam non posse ea, quibus maxime opus est, protinus adhiberi remedia, interim assentiri & probare ea quæ nunc sunt decreta: Non quod ea judicem satis esse ad integram ægrotantis Reipublicæ Christianæ curationem, sed quod sperem his prius lenioribus fomentis adhibitis, cum graviora medicamenta pati potuerit Ecclesia, Pontifices Maximos, & maxime Sanctissimum Dominum nostrum PIUM, pro sua insigni pietate & prudentia diligenter curaturum, ut ea, quæ desunt, implens, & efficaciora inveniens remedia, in usum veteribus, jamdiu abolitis, revocatis Canonibus, & maxime quatuor veterum illorum Conciliorum, quæ, quantum fieri poterit, observanda censeo; vel, si expedire videbitur, frequentiori Oecumenicorum Conciliorum celebratione, morbum ab Ecclesia propulsans, eam suæ pristinæ restituat sanitati. Hanc autem meam mentem & sententiam, tum meo, tum omnium Galliæ Episcoporum nomine in Acta referri volo, & ut id fiat a Notariis peto & postulo.*

Protestationes Cardinalis a Lotharingia.

Ad Caput quintum de criminosis Episcoporum causis a solo Summo Pontifice cognoscendis & finiendis dixit: *Si habita ratione temporum hoc Decretum placet Patribus, id mihi quoque hoc nomine magis placet, quod cum eis in Congregatione heri habita visum sit Privilegiis Principum non esse derogandum, hoc ita est conceptum, ut Christianissimi Franciæ Regni Privilegiis, Juribus, & Sacris Constitutionibus nihil præjudicii afferat. Quod quidem mihi placere lubens profiteor, & tum meo, tum Episcoporum Franciæ nomine a Notariis peto & postulo ut in Acta referatur.*

Ad vigesimum de ratione tractandi causas ad Forum Ecclesiasticum pertinentes, dixit: „Placet quidem ut iis Nationibus, quibus nondum fuerat concessum, concedatur ut „apud eas prima terminetur instantia; maxime cum id nihil præjudicii afferat iis Na„tionibus, quæ eo Privilegio, & aliis majoribus longissimo abhinc tempore sunt usæ, „& maxime Christianissimo Franciæ Regno: quod quidem omnibus testatum esse vo„lo, & tum meo, tum omnium Franciæ Episcoporum nomine, a Notariis peto „& postulo ut in Acta referatur.„ Hæ Declarationes & Protestationes editæ sunt in *Puteani* Commentariis, pag. 571.

IX. Leguntur ibidem pag. 573. & sequentibus Observationes atque Animadversiones Oratorum Regis Christianissimi in Articulos Reformationis in eadem Sessione conditos, in quibus de duobus Capitibus, quæ Contestatione sua perstringit *Lotharingus* Cardinalis, hæc habentur: *Caput quod incipit,* CAUSÆ CRIMINALES, *non placet. Adversatur enim antiquissimo Juri Regis, & Ecclesiæ Gallicanæ Privilegiis quibus cavetur, ne quis, etiam volens, extra Regnum a quoquam ex quacumque causa in Jus vocari, nedum condemnari possit.* Et infra: *Quod de Judiciis Beneficiorum & aliarum*

Observationes Oratorum Regis Christianissimi ad Articulos Reformationis Sessione 24. editos.

aliarum causarum hic traditur, non possumus probare: pugnat siquidem cum Jure Regis, & Privilegiis Ecclesiæ Gallicanæ, quibus tuetur illarum causarum possessorium a Judicibus Regis, petitorium autem ab Ecclesiasticis, non alibi tamen quam in ipso Regno judicetur.

IX. Sextum Caput Reformationis propositum & conscriptum fuerat de Capitulorum Immunitatibus abrogandis, aut certe moderandis, cujus exemplar in laudatis Commentariis *Puteani* egere est pag. 577. Idque ab Hispanis Episcopis & bonis omnibus vehementer efflagitatum ex ea tantum causa rejectum narrat *Pibracus* Christianissimi Regis in Synodo Orator, quod non placuit Exemptiones a Romanis Pontificibus Canonicorum Collegiis concessas, etsi ex iis maxima incommoda proficiscantur, ab alio quam a Romano Pontifice tolli aut minui posse. Verum hac in Sessione Decretum illud non omnino rejectum est, sed in sequentem remissum, in qua summa concordia receptum est.

X. Particula, *Proponentibus Legatis*, quæ tantum fragorem excitaverat, postulantibus identidem Hispanis, & Cæsare per Oratores urgente ut deleretur, vel expli-caretur, Capite 21. exposita est. Declaravit nempe Sancta Synodus, *Mentis suæ non fuisse, ut ex prædictis verbis solita ratio tractandi negotia in Generalibus Conciliis ulla ex parte immutaretur, neque novi quidquam, præter id quod a Sacris Canonibus, vel Generalium Synodorum forma hactenus statutum est, cuiquam adderetur, vel detraheretur*. Qua Declaratione Imperatori, & Principum Oratoribus factum est satis, & Patrum Oratorumque libertati, quæ in hac Synodo maxima fuerat, in futuris Conciliis prospectum est, ut quemadmodum Tridenti, hac particula non obstante, a proponendi Jure omnino exclusi non fuerant, ita in Synodis deinceps celebrandis ab eo jure non excluderentur, servato tamen ordine a Sacris Canonibus & forma Generalium Synodorum prescripto. Unde perperam *Suavis* hoc Decretum sugillat. *Particula, Proponentibus Legatis, explicata.*

SCHOLION I.

Hunc Articulum pag. 255. perstringit Censoria illa Animadversio: *Innuit Principes posse reddere illicitas quasdam conjunctiones Matrimoniorum.*

R. Quamvis innuam Principes illicitas reddere posse quasdam conjunctiones Matrimoniorum, non tamen invalidas; nec absque Ecclesiæ eorum Leges approbantis ac suscipientis auctoritate. Sane quod ab Ecclesia vetitum est, suis etiam Constitutionibus Principes prohibere possunt; & ita duplici nomine illicitum erit, primo quia prohibitum est ab Ecclesia; secundo quia prohibitum est a Principe.

SCHOLION II.

Eumdem Articulum, pag. 262. Religiosi Censores perstringunt his verbis: *Vide quæ dicit de Jure proponendi in Concilio Legatis concesso.*

R. Quidquid eo loci legitur, res est Historiæ, præter cujus fidem ac leges nihil refero.

SCHOLION III.

Pag. 264. Hæc narratio Religiosis Censoribus displicet: *Articuli de Reformatione Principum sunt propositi, non admissi, neque decreti: quia Galli voluerunt ut Concilium solum tractaret de Reformatione Ecclesiæ.*

R. Et Cæsaris, & Christianissimi Regis Oratorum intercessio effecit, ne propositi de Reformatione Principum Articuli admitterentur. Facti veritas est quam & *Palavicinus* ipse in Historia Concilii Tridentini confirmat.

Nota.

Nota.

QUid Principes decernere valeant circa matrimonia celebranda, expendi alibi. Possunt etiam, expostulante Ecclesia ipsorum auxilium, propriis legibus Ecclesiæ decreta communire, ut ita Ecclesiastica Disciplina sarta tectaque servetur: Primum autem leges, quæ Ecclesiæ sunt, decernentes, ex eo robur habere dicit Natalis in primo Scholio, quia eas sua auctoritate approbat; ac suscipit Ecclesia.

ARTICULUS XV.

De Sessionis XXV. Decretis, & concilii fine.

I. SEssio vigesima-quinta celebrata est die quarta Decembris anni *1663*. Sacris operatus est *Zambeccarus* Sulmonensis Episcopus, Latine concionatus est *Hieronymus Ragazzonus* Venetus, Episcopus Nazianzenus, & Coadjutor Salaminensis. Decreta de Purgatorio, de invocatione, veneratione, & Reliquiis Sanctorum, ac Sacris Imaginibus edita sunt.

Hæc, Objectiunculis suis *Gentiletus* perstringit, suamque in rebus Theologicis prodit ignorantiam ac temeritatem, calumniandique libidinem, cum, verbi gratia, Romanæ Communionis Theologis affingit, quod *Peccata quælibet, seu levia, seu immania, in Purgatorio expiari contendant; & pro singulis peccatis mortalibus diluendis per septem annos cruciatus & tormenta Purgatorii esse ferenda*; & falso Glossam citat in Canonem, *Sunt plures de Pœnitentia*, Dist. 3. quæ nihil hujusmodi habet, sed septennem pœnitentiam in hac pro mortalibus peccatis infligendam solum ait. *S. Augustinum* Purgatorium asseruisse fatetur *Gentiletus*, & hanc sententiam jam tum multos habuisse applausores; sed in hoc sibi ab ejus sententia recedere integrum esse procaciter ait, ut quæ verbo Dei non innitatur. Inter humanæ labilitatis notas in *B. Augustino* esse duas audacter asserit; istam de Purgatorio & alteram qua asseruit infantes sine Baptismo vita functos æternæ damnationi immersos esse. Sed summæ cæcitatis est inter notas humanæ labilitatis recensere doctrinam, quam ante *S. Augustinum* Ecclesia ceu dogma Fidei ab Apostolis traditum semper habuit, prædicavit, propugnavit, sententia, quæ Purgatorium negaret in *Aerio* hæresos universali consensu damnata, ut constat ex *S. Epiphanio* Hæresi 75. & quam contra Pelagianos defendit, & Synodis suis ubique Christianarum gentium receptis eadem firmavit Ecclesia, notam hæreseos huic eorum assertioni inurens, Quod Infantes absque Baptismo defuncti vitam æternam habituri nihilominus essent. Cætera quæ Delphinensis ille Jurisconsultus contra Decreta Concilii, de invocatione Sanctorum, de veneratione Reliquiarum & Sacrarum Imaginum, de ciborum delectu, & jejuniorum disciplina objicit, facile dilui possunt ex Dissertationibus nostris scilicet ex 44. in Historiam Ecclesiasticam Sæculi 4. quæ dogma Catholicum de Purgatorio defendit adversus *Aerium*. Ex Dissertatione 26. seu 5. τῆς ΠΑΝΟΠΛΙΑΣ adversus Hæreses Sæculi V. adversus hæresim *Vigilantii* qua etiam recentiorum Hagiomachorum errores *Joannis Dallæi* præsertim libris *De Religiosi cultus objecto*, defensi, refelluntur & evertuntur: Sacrarum Reliquiarum veneratio, Sanctorum cultus & invocatio propugnantur. Ex dissertatione 6. *De Imaginibus, adversus veteres novosque Iconomachos*, ac præsertim contra libros quatuor *Joannis Dallæi* Calvinistæ ministri, (in Panoplia adversus Hæreses 8. Sæculi) & Dissertatione 4. in Historiam Ecclesiasticam Sæculi 11. *De Jejuniis Montanistarum & Catholicorum, adversus librum Joannis Dallæi, de Jejuniis & Quadragesima.*

Decreta de disciplina Regularium. II. Post Decreta Dogmatica, Sanctiones viginti duæ de Regularium disciplina promulgatæ. *Lotharingus* Cardinalis Regulares in Synodo laudibus extulit, testatus tria Regularium millia in Gallia paucorum mensium spatio crudele martyrium passos fuisse, quod obedientiam Romano Pontifici debitam abjurare noluissent. Quapropter uti cæterorum Clericorum immunitatem ab Episcopis plurimum improbabat, ita Regularium Privilegia illæsa præstarent, Patres hortabatur. Refert *Palavicinus* ex Actis

Con-

Concilii, Lib. 24. Cap. 3. Paratus fuerat Canon, quo vetaretur Professionem Religiosam ante annum decimum octavum emittere, sed Pragensis Archiepiscopus Patres ab eo consilio abduxit, satius esse asserens ut probationis tempus ad duos annos produceretur; ita tamen ut fas esset anno decimo sexto vota solemni ritu Deo nuncupare. Aliud incommodum exposuerat Archiepiscopus Granatensis. Nimirum cum fas esset puellæ anno duodecimo nubere si postea ante Matrimonium consummatum vellet Religiosam vitam profiteri, necessarium fore ut vir sex annos cœlibem vitam agat, & aliam uxorem non ducat, cum hujusmodi conjugium solemni dumtaxat voto dissolvi possit. Quare tum illis, tum aliis juri communi standum videbatur, nec ulla novitas inducenda. Sed tandem in illud temperamentum conventum est, ut Professio Religiosa non fieret ante decimum sextum annum expletum. Decreta de generali Reformatione viginti & unum promulgata sunt: Decretum de Principibus in eam formam redactum est, quæ nemini displiceret, cum solam admonitionem & adhortationem erga ipsos Synodus adhiberet. His quippe verbis conceptum est: „ Cupiens Sancta Synodus Ecclesiasticam Disciplinam in Christiano Populo non solum restitui, sed etiam perpetuo sartam tectam a quibuscumque impedimentis conservari; præter ea quæ de Ecclesiasticis personis constituit, sæculares quoque Principes officii sui admonendos censuit, confidens eos, ut Catholicos, quos Deus SANCTÆ FIDEI ECCLESIÆQUE PROTECTORES ESSE VOLUIT, jus suum Ecclesiæ restitui, non tantum esse concessuros, sed etiam subditos suos omnes ad debitam erga Clerum, Parochos, & Superiores Ordines reverentiam revocaturos; nec permissuros ut Officiales aut inferiores Magistratus, Ecclesiæ & Personarum Ecclesiasticarum immunitatem, Dei ordinatione & Canonicis Sanctionibus constitutam aliquo cupiditatis studio seu inconsideratione aliqua violent; sed una cum ipsis Principibus debitam Sacris Summorum Pontificum & Conciliorum Constitutionibus observantiam præstent. Decernit itaque & præcipit, Sacros Canones & Concilia Generalia omnia, necnon alias Apostolicas Sanctiones, in favorem Ecclesiasticarum Personarum, libertatis Ecclesiasticæ, & contra ejus violatores editas, quæ omnia præsenti etiam Decreto innovat, exacte ab omnibus observari debere. Propterea que admonet Imperatorem, Reges, Respublicas, & Principes, & omnes & singulos cujuscumque status & dignitatis extiterint, ut quo largius bonis temporalibus atque in alios potestate sunt ornati, eo sanctius, quæ Ecclesiastici Juris sunt, tamquam Dei præcipua, ejusque patrocinio tecta venerentur; nec ab ullis Baronibus, Domicellis, Rectoribus, aliisve Dominis temporalibus seu Magistratibus, maximeque Ministris ipsorum Principum, lædi patiantur; sed severe in eos, qui illius libertatem, Immunitatem atque Jurisdictionem impediunt, animadvertant: quibus etiam ipsimet exemplo, ad pietatem, Religionem, Ecclesiarumque protectionem existant; imitantes anteriores optimos Religiosissimosque Principes, qui res Ecclesiæ sua imprimis auctoritate ac magnificentia auxerunt, nedum ab aliorum injuria vindicarunt. Adeoque ea in re quisque officium suum sedulo præstet: quo cultus divinus devote exerceri, cæterique Clerici in residentiis & Officiis suis quieti, & sine impedimentis, cum fructu & ædificatione Populi permanere valeant. „ Id Decretum duo e Patribus improbarunt tamquam inefficax, & speciosis tantummodo verbis contextum, ut refert *Palavicinus* Lib. 24. Cap. 7. *Admonitio Principum.*

Addita est in fine horum Decretorum declaratio, qua denuntiatur, „ Omnia & singula sub quibuscumque clausulis & verbis, quæ de morum Reformatione, atque Ecclesiastica Disciplina, tam sub Paulo III. ac Julio III. quam Pio IV. Pontificibus Maximis in hoc Sacro Concilio statuta sunt, ita decreta fuisse, UT IN HIS SALVA SEMPER AUCTORITAS SEDIS APOSTOLICÆ ET SIT, ET ESSE INTELLIGATUR. „ Quæ declaratio duobus tantum Patribus non placuit, quorum alter diversas voces istarum loco postulabat, alter eam esse supervacaneam opponebat, quippe sua natura in omni Decreto intellectam, & idcirco in præteritis Conciliis haud usurpatam. *Auctoritas Sedis Apostolicæ in omnibus Decretis semper salva.*

III. Ejusdem Sessionis prorogatio in posterum diem 4. Decembris indicta est, quo solemne sacrificium obtulit *Nicolaus Maria Caracciolus* Catanensis Episcopus. „ Decre- *Decretum de Indulgentiis.*

„ tum de Indulgentiis promulgatum est, quo Sacra Synodus illarum usum Christiano „ Populo maxime salutarem, & Sacrorum Conciliorum Auctoritate probatum, in Ec- „ clesia retinendum esse docet & præcipit: Eosque Anathemate damnat, qui aut inu- „ tiles asserunt, vel eas in Ecclesia concedendi potestatem esse negant. In his tamen „ concedendis moderationem, juxta veterem & probatam in Ecclesia consuetudinem, „ adhiberi, cupit; ne nimia facilitate Disciplina Ecclesiastica enervetur. „ Cæterum Indulgentias a nobis definiri Thesaurum ex Sanguine & meritis Domini nostri Jesu Christi, Martyrum sanguini permixto conflatum, *Gentiletus* comminiscitur. De Indulgentiis nihil hujusmodi tradit Catholicæ Fidei professio, nihil habet Tridentina Synodus. Hunc Thesaurum (siquidem id nomen in Scholis invaluit) solo Christi Sanguine, sola ejus satisfactione & meritis quoad pretium redemptionis, quoad vim & efficaciam solutionis pro peccatis nostris, pœnisque ipsis divino judicio debitis constare docemus: sanctorum merita & satisfactiones in eo Thesauro includi, ut vim habentia commendationis, & suffragii ad impetrandam nobis Sanguinis Christi, & satisfactionis ejus applicationem, non per modum pretii, ac solutionis, quasi cum Sanguine Christi pretium nostrum componant; aut ad cumulum satisfactionis ejus pro peccatis nostris accedant. Atque illam ipsam impetrandi vim hauriunt ex Christi Sanguine & quatenus eorum satisfactiones, ipsius satisfactioni ac meritis innituntur. Quam Doctrinam *S. Leonis* insigni testimonio confirmamus, Epistola 134. Editionis postremæ, ad *Leonem Augustum* data. „ Effusio enim, *inquit*, pro injustis Sanguinis Christi tam fuit dives ad pretium, ut si „ universitas captivorum in Redemptorem suum crederet, nullum diaboli vincula reti- „ nerent, quoniam sicut Apostolus ait: *Ubi abundavit peccatum, superabundavit & gra-* „ *tia* . . . *Quis est*, ut ait Apostolus, *qui tradidit semetipsum pro nobis oblationem &* „ *hostia Deo in odorem suavitatis*? Aut quod umquam Sacrificium sacratius fuit, quam „ quod verus & æternus Pontifex altari crucis per immolationem suæ carnis impo- „ suit? Quamvis enim multorum Sanctorum in conspectu Domini pretiosa mors fuerit, „ nullius tamen insontis occisio redemptio fuit mundi. Acceperunt Justi, non dederunt „ coronas; & de fortitudine Fidelium exempla nata sunt patientiæ, non dona justi- „ tiæ. Singulares quippe in singulis mores fuerunt, nec alterius quisquam debitum suo „ fine persolvit.

Gentiletus refellitur. — *Rom. 5. Ephes. 5.*

Alia Decreta. IV. Decreto de Indulgentiis aliud a Sacra Synodo additum est, quo per speciem Legis confirmantur Consuetudines ac Sanctiones Ecclesiæ, quæ ab Hæreticis impugnantur, de ciborum delectu, jejuniis, & diebus festis. Tertium, de Indice Librorum, Catechismo, Breviario & Missali; Quartum, de loco Oratorum, quorum, & Imperatoris, Regum, Rerumpublicarum, ac Principum jura & prærogativas illæsas & salvas esse Concilium declarat, in eodemque statu permanere, quo ante Synodum reperiebantur. Quintum, de Synodi executione. Sextum, de legendis omnibus Decretis, quæ tum *Paulo*, tum *Julio* Pontifice condita fuerant, & ad dogmata & ad mores spectantia: quod universe placuit Patribus, & peractum est. Septimum de finienda Synodo, omniumque Definitionum ac Decretorum in ea sub tribus Pontificibus editorum confirmatione, ejusdem nomine per Apostolicæ Sedis Legatos & Concilii Præsides a Summo Pontifice postulanda. Granatensis Archiepiscopus petitioni confirmationis contradixit, ut ex Actis in Arce Ælia servatis refert *Palavicinus*. Festas Acclamationes edidit Cardinalis *Lotharingus*. Summo Pontifici hunc in modum acclamavit: *Beatissimo Pio Papa & Domino nostro, Sanctæ UNIVERSALIS ECCLESIÆ Pontifici, multi anni & æterna memoria*. Quibus verbis nonnullis perperam visum est, ipsisque *Suavi & Palavicino*, æmulis Historicis, illum tribuisse Romano Pontifici prærogativam supra Ecclesiam universalem, quæ ab eodem Cardinali & a Gallis fuerat impugnata. Nam ipsum sententiæ Concilia Generalia supra Pontifices extollentis, quam Ecclesia Gallicana & Sacra Facultas Parisiensis tuebantur, ut etiamnum tuentur, fuisse tenacissimum, probat ejus ad *Britonem* Secretarium suum Epistola cum *Pio IV.* communicata, quam superius laudavi. Quis enim sibi persuadeat, doctissimum & prudentissimum Principem eam opinionem amplexum fuisse, quam paulo ante Hæreseos notaverat, & Gallos omnes sanguinem potius profusuros, quam illam comprobarent, scripserat? Non alius ergo est Acclamationis

nis illius sensus, quam Summum Pontificem habere *Primatum super omnes Ecclesias particulares*, vel habere *Supremam Auctoritatem in Ecclesia Dei*, ut Concilium Constantiense loquitur. Cardinali vitio datum, quod in Acclamationibus, ubi *Carolo V.* bene precatus est, & Serenissimis Regibus qui Concilium promoverant, & protexerant, *Franciscum I.* & *Henricum* II. Reges Christianissimos non nominaverit, cum tamen *Paulus III.* in Diplomate Indictionis Concilii *Franciscum I.* non minus quam *Carolum V.* nominasset; & quod *Ferdinando* Imperatori, & omnibus Regibus, Rebus publicis, & Principibus multos annos adprecatus, *Caroli Noni* Christianissimi Regis nomen omisisset. Decretis subscripsere quatuor Sedis Apostolicæ Legati Synodi Præsides, alii duo Cardinales, tres Patriarchæ, viginti quinque Archiepiscopi, triginta-novem Procuratores Prælatorum absentium, septem Abbates, & totidem Religiosorum Ordinum Supremi Moderatores.

SCHOLION.

In hoc Articulo, pag. 273. Religiosi Censores hanc Propositionem notant: *Thesaurus Ecclesiæ ex solo Christi sanguine conflatur.*

R. Propositionem meam Religiosi Viri mutilarunt. Hæc Propositio, seclusa explicatione quam adjunxi, mea non est. En verba mea: *Hunc Thesaurum solo Christi Sanguine, sola ejus satisfactione ac meritis; quoad pretium redemptionis, quoad vim & efficaciam solutionis pro peccatis nostris, pœnisque ipsis divino judicio debitis, constare docemus: Sanctorum merita & satisfactiones in eo includi, ut vim habentia commendationis & suffragii, ad impetrandam nobis Sanguinis Christi & satisfactionis ejus applicationem, &c.*

Nota.

DE Ecclesiæ Thesauro vide quæ dixi alibi.

ARTICULUS XVI.

Sacrum Concilium Tridentinum ceu legitimum & œcumenicum ab omnibus Orthodoxis habendum, colendum, & suscipiendum est.

I. ID ex eo probatur, quod non minus repræsentatio fuerit totius nominis Christiani, quam priora illa Concilia, quæ ab omnibus pro œcumenicis habentur, & quæ *S. Gregorius Magnus* se *ut quatuor Evangelia* venerari profitetur: Cum ad illud ex omnibus Orbis Catholici regionibus ac Provinciis convocati fuerint & convenerint Antistites ingenti numero; causa pro qua convocatum est, generalis fuerit, omnesque spectans, scilicet hæresum damnatio, Catholicæ Fidei assertio & declaratio, generalis morum Reformatio, ac disciplinæ reparatio. Deinde quod omnes legitimæ & œcumenicæ Synodi conditiones a *Gelasio I.* Pontifice Maximo recensitæ in Epistola ad Dardaniæ Episcopos, Tridentinæ conveniant, ubi *bene gestam Synodum* definit, quæ gesta est *secundum Scripturas, secundum Traditionem Patrum, secundum Ecclesiasticas regulas, pro Fide Catholica & Communione prolata, quam cuncta recepit Ecclesia, quam maxime Sedes Apostolica comprobavit*; ideoque *nova Synodo nullatenus immutandam*. Secundum Scripturas, secundum Traditionem, secundum Ecclesiasticas regulas gestam esse, ex Actis luculenter probaretur, si in lucem edita essent, quod aliquando præstandum spes est, in ædificationem catholicæ fidei, destructionem hæresum, confusionem Hæreticorum, solatium Fidelium, commodum & ornamentum Ecclesiæ ut etiam Eruditorum omnium voto satisfiat, cum opportunum tempus Romano Pontifici visum fuerit. Interim autem id ostendi potest, Decreta & Canones ejusdem Sacri Concilii conferendo cum Scripturis Sacris, cum Traditione, cum veterum Conciliorum Canonibus. Idque luculenter probarunt catholici scriptores, qui Decreta illa Sacrosancta ab Hæreticorum impugnationibus

vindicanda ſuſceperunt. Cunctam Eccleſiam definitiones fidei a Tridentina Synodo editas ſuſcipere, conſtat ex omnium particularium Eccleſiarum, Cathedræ *Sancti Petri* & Romanæ Eccleſiæ communione conjunctarum, in damnatione errorum ab eadem Synodo proſcriptorum, & confeſſione dogmatum ab ea definitorum ſummo conſenſu. Cui Cathedræ & Eccleſiæ, * *ex qua unitas Sacerdotalis exorta eſt* * qui communione non conſociatur, *alienus eſt*; *qui extra hanc Domum agnum comederit, profanus eſt*, *qui extra hanc Arcam fuerit, peribit regnante diluvio*. Et quicumque cum Romano Pontifice *non colligit*, *ſpargit*.

* *S. Cyprianus*.
* *S. Hieronymus*.

Tridentina Synodus a Primariis Regnorum Catholicorum Eccleſiis in Conciliis Provincialibus recepta.

Tridentinam Synodum ſuſcepere Catholicæ Germaniæ Regiones, & Provinciæ Auſtriacæ familiæ hereditariæ, in Synodo Auguſtana ab *Othone* Cardinali *Truxeſio* celebrata anno 1657. & Salisburgenſi anno 1569. Hiſpania & Sicilia, cæteræque Catholici Regis ditiones ſuſcepere, PHILIPPO Rege id per Edictum imperante datum ſecundo Julii 1564. Suſcepit Luſitania, *Sebaſtiano* Religioſiſſimo Rege agente, ut probant ejus literæ ad *Pium Quartum* ſcriptæ die ſecunda Octobris anno 1564. quas ex Archivio Vaticano refert *Palavicinus* lib. 24. Cap. 9. Excepit Polonia in Regni Comitiis eodem, anno celebratis, ut narratur in Vita & Literis Cardinalis *Commendoni*, qui tunc Nuntium Apoſtolicum apud *Sigiſmundum* Regem agebat. Suſcepit Sereniſſima Venetorum Reſpublica, promulgarique juſſit inter Sacrificii ſolemnia in Baſilica *S. Marci* teſte *Moroſino* libro 8. Hiſtoriæ Venetæ. Suſceperunt primariæ Regnorum Catholicorum Eccleſiæ in Synodis Provincialibus congregatæ.

II. Mediolanenſis in Concilio 1. Provinciali, Præſide *S. Carolo* Cardinali *Borromæo* Archiepiſcopo, anno 1565. P. 1. Cap. 1. de Fide Catholica: „ Sacri igitur Tridentini Concilii Auctoritate innixi, mandamus, ut omnes ii qui Beneficia Eccleſiaſtica obtinent „ vel imposterum obtinebunt; & qui in Synodum diœceſanam convenire debent, in „ ea Synodo, quæ primo quoque tempore celebrabitur, omnia & ſingula a Sancto „ Concilio Tridentino definita & ſtatuta palam recipiant; veram obedientiam Summo „ Romano Pontifici ſpondeant; ſimulque hæreſes omnes publice deteſtentur, & anathematizent; Fidem profitentes eiſdem verbis, quibus ex Formula a Sanctiſſimo Domino „ noſtro Pio IV. Pontifice Maximo præſcripta, Nos & Coepiſcopi initio hujus Sanctæ „ Synodi, jurati præſtitimus, profeſſi ſumus, etiamſi antea in Diœceſana Synodo id officium, ad exequendum juſſu Tridentini Concilii, quacumque ratione & modo obierint.

III. Eccleſia Remenſis, in Concilio Provinciali, anno 1564. Præſide *Carolo* Cardinali *A Lotharingia* ejuſdem Eccleſiæ Archiepiſcopo Statuto 2. „ Noſtrorum hominum deſideriis non opinamur melius ſatisfieri poſſe, quam ſi a Tridentina Synodo conſcriptam „ de Religione Catholica doctrinam, noſtrarum Parœciarum Curiones legant, & ad ejus „ normam Conciones ſuas efforment, populumque inſtituant. De omnibus enim fere noſtrorum temporum controverſiis illa breviſſime definivit, & perſpicue tradidit Fidem „ Patrum & Chriſtianarum Nationum, ante hæreſes noſtra tempeſtate exortas, quas „ etiam ipſa dilucide, ut caveri poſſint & diſcerni, damnavit. Itaque Sancta Synodus „ officii ſui eſſe arbitratur, ſi eam doctrinam, quæ univerſi orbis Chriſtiani legitimis „ Antiſtitibus, & nobis ipſis placuit, Diœceſi noſtræ proponimus. Jubemus noſtrarum „ Eccleſiarum Rectores, infra Natalem Tridentinam Synodum, ſive Latine, ſive Gallice comparare, in eaque tamquam in ſpeculo inſpicere omnium propemodum contentionum, quæ Chriſtianos divexarant, veritatem, ac ipſam ſincere ac pacifice ſuis gregibus commendare; contrarias vero opiniones ut hæreſes deteſtari ac fugere. „ In eadem Synodo, Congregatione quarta, quæ die 29. Novembris habita eſt, Reverendiſſimus Archipræſul Concilii Præſes, Epiſcopi, Abbates, cæterique Viri Conciliares, Fidei Profeſſionem emiſerunt his verbis conceptam: „ Ante omnia credimus & confitemur, Canonicas utriuſque Teſtamenti Scripturas Sacroſanctas eſſe & divinitus inſpiratas: Itidem Articulos Fidei in Apoſtolorum ac Nicæni & Conſtantinopolitani 1. Symbolis contentos: Nec non omnia quæ de Fide ſuperioribus Oecumenicis Conciliis & noviſſime in Sancta Generali Synodo Tridentina ſunt definita, „ firmiſſima Fide complectimur & tenemus &c. Inſuper de ſeptem Eccleſiæ Sacra-

„ mentis,

„ mentis, imprimis autem de Augustissimo Eucharistiæ Sacramento, & Missæ Sacrificio;
„ cæterisque dogmatibus adversus hæreses iis temporibus exortas, sentimus & credimus
„ cum eadem Sancta Synodo, damnantes & detestantes omnem hæresim, quam eadem
„ Sancta Synodus damnavit & anathematizavit. „ Concilium Tridentinum quo ad Fidei Decreta; & pleraque etiam Reformationis Capita suscepit altera Synodus Remensis anno 1583. Præside *Ludovico* Cardinali *A Guisia* Archiepiscopo.

IV. Ecclesia Cameracensis in Provinciali Concilio celebrato anno 1565. Præside *Maximiliano a Belgis* Archiepiscopo & Duce Cameracensi in Professione Fidei, cujus hæc sunt verba: „ Quæcumque præterea de Fide & doctrina a Sacris Oecumenicis Conciliis
„ sunt definita & tradita; maximeque a Sancto Generali Tridentino Concilio, nulla
„ hæsitatione complectimur ..... Septem Ecclesiæ Sacramenta, quæque de ipsis idem
„ Sanctum Concilium Tridentinum mandavit ac tradidit, ea omnia firmissime tenemus.
„ Quæcumque vero statuit adversus omnes hujus sæculi Hæreses, ea omnia recipi-
„ mus: simulque detestamur & anathematizamus quidquid idem Sanctum Concilium
„ Tridentinum anathemate damnat & detestatur. Et Tit. 14. cap. 10. Cæterum, cum
„ sacrum Tridentinum Concilium alia multa decrevit, quorum nulla Provincialis hujus
„ Synodi Decretis fit mentio quia satis expressa ac explicata sit: ea omnia, sive ad
„ Doctrinam, sive ad Ecclesiasticam Reformationem & morum correctionem pertineant,
„ Sancta Synodus plane atque integre servari debere, vimque & auctoritatem inviolabi-
„ lem habere declarat.

V. Ecclesia Toletana, in Concilio Provinciali anno 1565. Præside *Christophoro Rogio de Sandoval* Episcopo Cordubensi, in Professione Fidei: „ Cætera item omnia, quæ a
„ Sacris Canonibus & Oecumenicis Conciliis, ac præcipue ab eadem Sacrosancta Triden-
„ tina Synodo diffinita sunt, tam in his quæ ad extirpandas Hæreses, quam in iis quæ
„ ad morum Reformationem pertinent, ejusdem sanctæ Synodi Decretum secuta, reci-
„ pit, & omnino recipienda ad omnibus esse decernit, Hæresesque omnes ab iisdem sa-
„ cris Canonibus, & Generalibus Conciliis, & præsertim ab eadem sancta Synodo Tri-
„ dentina damnatas, detestatur & anathematizat.

VI. Ecclesia Mechliniensis in Synodo Provinciali anno 1570. celebrata, Præside *Martino Rythovio* Episcopo Yprensi, nomine & loco *Antonii* Cardinalis Granvellani, Archiepiscopi Mechliniensis, „ Imprimis ordinat & præcipit, ut omnes & singuli, qui ad hanc
„ Synodum convenerunt, simpliciter & sine ulla protestatione ea omnia & singula, quæ
„ a Sancta Synodo Tridentina definita & statuta sunt, palam recipiant: nec-non ve-
„ ram obedientiam Summo Romano Pontifici spondeant & profiteantur, simulque omnes
„ hæreses a Sacris Canonibus, præsertimque ab eadem Synodo Tridentina damnatas
„ detestentur & anathematizent secundum tenorem schedulæ sequentis.

„ Ego N. omnia & singula, quæ a Sancta Synodo Tridentina statuta & definita sunt,
„ palam recipio: nec-non veram obedientiam Summo Romano Pontifici spondeo & pro-
„ fiteor, simulque hæreses omnes a Sacris Canonibus & Generalibus Conciliis, præser-
„ tim ab eadem Synodo Tridentina damnatas detestor & anathematizo.

VII. Ecclesia Rothomagensis, in Concilio Provinciali 1581. Præside *Carolo* Cardinali *Borbonio* Sedis Apostolicæ Legato, & ejusdem Ecclesiæ Archiepiscopo, quod in Præfatione sic habet: „ Nostra hæc Synodus unanimi consensu ipsum Christianissimum Re-
„ gem nostrum, ut pro sua singulari pietate Tridentinum Concilium (quo labenti Rei-
„ publicæ Christianæ ac curatissime subvenitur) sicut non ita pridem hujus Regni Or-
„ dines sive Status Blesis, & Clerus nuper Meloduni congregatus factitarunt, promulga-
„ ri juberet, humillimis precibus solicitare decrevit. Verum quoniam multa visa sunt,
„ quæ dilatione non indigent, ordinanda, de Fratrum nostrorum Coepiscoporum consen-
„ su, eorumque qui huic Synodo interfuerunt consilio, dum hujusmodi promulgationem
„ speramus & expectamus, quæ sequuntur, pro temporum necessitate & Provinciæ nostræ
„ statu... ad Dei laudem statuere duximus. Cap. 1. Ecclesia universa errare non potest,
„ quæ regitur Spiritu veritatis secum manente in æternum. Ejus itaque doctrinæ & Fidei
„ inhærentes, quam postremo pro necessitate hæreseon & temporum edidit veritatis Con-

„ fessionem in Generali Synodo amplectimur & profitemur ; & ex ea ; tamquam ex „ Fidei regula , probari & internosci in nostris Ecclesiis statuimus veros Fideles a quibuscumque hæreticis, atque a fictis & simulatis in Fide Catholica & Religione Christianis. Propterea eamdem Confessionem statuimus exigi & signari ab omnibus promovendis ad Sacros Ordines & ad quæcumque Beneficia , &c. „ Subjicitur Formula professionis Fidei *Pii IV.* Diplomate præscripta, in qua hæc habentur : „ Cætera item „ omnia a Sacris Canonibus & œcumenicis Conciliis , ac præcipue a Sacrosancta Tridentina Synodo tradita , definita & declarata indubitanter recipio atque profiteor ; „ simulque contraria omnia , atque hæreses quascumque ab Ecclesia damnatas & rejectas & anathematizatas, ego pariter damno , rejicio , & anathematizo .

VIII. Ecclesia Burdigalensis in Synodo Provinciali anno 1583. Præside *Antonio Prævotio Sansaco*, Archiepiscopo, Fidei Professionem edidit a *Pio IV.* præscriptam, qua decreta Fidei & Canones Tridentini Concilii pariter recipiuntur; subditque: „ Hanc autem „ Fidei Professionem a Nobis , & Reverendissimis Coepiscopis nostris præsentibus , cæterisque ad hanc Synodum Delegatis, palam , ac publice dum in ipsa celebratione Sacrorum versaremur , in Ecclesia nostra Metropolitana factam, rituque solemni juratam , reliquis imposterum Conciliis , tam Provincialibus , quam quæ in singulis „ Diœcesibus habebuntur, ad verbum sequendam decernimus: itidemque universos, quibus ad Episcopale Munus , aliasque majores minoresve Dignitates provehi , aut in „ Canonicorum Collegium adscribi , aut ad quæcumque Beneficia & Gradus Ecclesiasticos promoveri , aut Sacris demum initiari contigerit, in hanc Fidei formulam plene ac integre juraturos statuimus . „ Ecclesiasticam etiam Disciplinam *ex ejusdem potissimum Tridentini Concilii præscripto* reformavit , ut declarat Burdigalensis Archipræsul in ejusdem Synodi Provincialis publicatione.

IX. Ecclesia Turonensis , in Synodo Provinciali partim Turoni , partim Andegavi eodem anno 1583. celebrata , Præside *Simone a Maille* Archiepiscopo , Tridentini quoque Concilii Decreta Fidem spectantia suscepit , & secundum ea Fidei professionem edidit: Disciplinam ex ejusdem Concilii Decretis emendavit, ut scribit idem Archipræsul ad Gregorium XIII. „ Habebit ergo tua Sanctitas tuorum humillimorum „ servorum Turonensis Provinciæ Patrum Decreta , e Tridentino tuo Oecumenico excerpta Concilio , pro temporis instantis usu, conditione , & necessitate . „ Tridentini denique Concilii promulgationem a Christianissimo Rege *Henrico Tertio* postulavit his verbis : „ Cum Tridentini Oecumenici Concilii ad Fidei Catholicæ conservationem promulgatio, & Juris Episcopos & Abbates eligendi dudum ab Ecclesiis Franciæ distracti & obtriti restitutio , sint pernecessariæ , suam Majestatem impense rogat Synodus, ut dignetur jubere, Concilium Tridentinum publicari; nec-non ipsis Ecclesiasticis permittere , ut Episcopos & Abbates sibi deligere valeant .

X. Ecclesia Bituricensis , in Synodo Provinciali anno 1583. celebrata , Præside *Reginaldo de Beaulne* Patriarcha & Archiepiscopo Bituricensi , Aquitaniæ Primate , Fidei Professionem secundum Sacrosanctam Tridentinam Synodum edidit , & Disciplinam secundum ejusdem Decreta reformavit . Reverendissimus Archipræsul in istius Indictione Synodi sic de Concilio Tridentina loquitur: „ Cum Sancta universalis Ecclesia ex omnibus in universo orbe particularibus Ecclesiis, omnibusque membris suis „ visibilibus nuper Tridenti in Spiritu Sancto collecta, & congregata multa pia & præclara Decreta ediderit , quæ cuivis Christiano abunde satisfacere possint , & contumaces vi & efficacia verbi Dei ad causas Ecclesiæ reducere, nisi resistentes Spiritui „ Sancto sibi ipsis iram Dei accerserent ; tamen quia multa quotidie in Ecclesiis particularibus emergunt , quædam adhuc latent , quædam jam in lucem venerunt , „ quæ ampliori explicatione aut novo tractatu indigent ; ut novis morbis nova remedia, novis negotiis novæ leges imponi solent : pie & prudenter universalis Tridentina Synodus , priscæ legis & consuetudinis memor , providit , statuit, ut Provinciales Synodi celebrentur : non ut diversa , aut (quod Deus avertat) contraria „ proponantur , aut tractentur , sed ut eodem Spiritu ducti & Pastores, & Episcopi Ec-

„ clesia-

„ clesiarum simul congregati, ea quæ ab universali Synodo statuta sunt arctius amplectantur, observent, explicent, suisque observanda proponant.

XI. Ecclesia Acquensis, in Synodo Provinciali 1585. celebrata, Præside *Alexandro Canigiano*, Archiepiscopo, Regi Christianissimo pro Concilii Tridentini promulgatione supplicandum decrevit, ut in Præfatione habetur: *Illud imprimis ab hac Synodo unanimi consensu decretum fuit ut ab ipso Christianissimo Rege nostro humillimis precibus efflagitaremus, ut pro sua singulari pietate Tridentinum Concilium, quo labenti Reipublicæ Christianæ accuratissime subvenitur, promulgari juberet. Interim vero dum hujusmodi promulgationem speramus & expectamus, de Fratrum nostrorum Coepiscoporum consensu, eorumque, qui huic Synodo interfuerunt, consilio, tum quod Episcopi ipsi in sua quisque Diœcesi, pro suæ conscientiæ exoneratione, omnia, quoad ejus fieri potest, ad ipsius Concilii Decretorum præscriptum dirigant & moderentur: tum hæc quæ sequuntur, pro temporum necessitate, & Provinciæ nostræ statu, ad Dei laudem & Ecclesiæ amplificationem in nomine Sanctissimæ & individuæ Trinitatis statuere duximus.* Professionem Fidei secundum Tridentinæ Synodi Definitiones emisit, ac in Synodis Diœcesanis emitti statuit. Disciplinam denique secundum ejusdem Synodi Decreta reparavit.

XII. Ecclesia Mexicana, in Synodo Provinciali anno 1585. celebrata, Præside *Petro Moya de Contreras* ejusdem Ecclesiæ Archiepiscopo Tridentinam Synodum tam quoad Fidei, quam Disciplinæ Decreta suscepit, ac executioni mandari jussit.

XIII. Ecclesia Tolosana, in Synodo Provinciali celebrata anno 1590. Præside *Francisco* Cardinali *A Joiosa* ejusdem Ecclesiæ Archiepiscopo, Tit. *De Professione Fidei*, hæc habet: *Imprimis, & divinis Ecclesiæ Legibus & Sacrosanctis Conciliorum Decretis, qua decet veneratione parentes, ea omnia & singula, quæ a Sancta Tridentina Synodo definita & statuta sunt, palam recipimus; veram obedientiam Summo Romano Pontifici spondemus & profitemur: simulque hæreses omnes ab eadem Synodo damnatas publice detestamur & anathematizamus.*

XIV. His adde Ecclesiam Avenionensem, in Synodo Provinciali celebrata anno Christi 1594. Præside *Francisco Maria* Archiepiscopo: Aquilejensem, in Synodo anni *1595.* Præside *Francisco Barbaro*, Patriarcha Aquilejensi: Narbonensem in Synodo anni *1609.* Præside *Ludovico de Vervins* Archiepiscopo & Primate, &c.

XV. Illustrissimus ac Reverendissimus Clerus Gallicanus pro Concilii Tridentini, in Ecclesia Gallicana promulgatione Christianissimis Regibus non semel supplicavit, illudque se recipere, salvis Ecclesiæ Gallicanæ Libertatibus professus est, tum quoad Dogmata, tum quoad Disciplinam. Preces pro ista promulgatione *Henrico III.* Clerus Religiosissimus porrexit in Blesensibus Comitiis. Idem in Generali Conventu habito Meloduni anno 1579. de Concilio Tridentino sic loquitur: „ Quod in aliud tempus dilata in Ecclesia Gallicana sanctæ Tridentinæ Synodi promulgatione (etsi variis ac maximis supplicationibus postulata) cum taciti contemplaremur, quam parum de restituendo Ecclesiæ Gallicanæ splendore superesset spei: optimum fore duximus, piorum corda, Conventus hujus non vulgaris, non parvis sumptibus, nec sine gravissimis laboribus, & singulorum convocatorum incommodis coacti, exitum felicem quemdam optantium, & omnibus votis cupientium, sua non prorsus fraudari debere expectatione. Iterum ergo atque iterum per Sacra quæque rogamus, ut non alio jure quam charitatis & studii unitatis Fidei, illius Oecumenicæ & Universalis Synodi, quoad fieri poterit, sacri Canones, tam ad Fidei unitatem conservandam, quam ad morum pravitatem in melius emendandam accommodati ab omnibus nobis Christiane & Catholice, & quantum locorum, congregationum, & personarum patietur qualitas, & temporum ipsa exigit necessitas, diligentissime observentur. Hac enim via, eademque sola, dabimus operam, ne Ecclesiæ Gallicanæ (Hæc enim sola nusquam monstra peperisse cognoscitur) nota Schismatis inuratur.

Cleri Gallicani preces Regibus Christianissimis oblatæ pro Concilii Tridentini promulgatione.

Idem Clerus Meloduni congregatus, Regi Christianissimo supplicavit pro Concilii Tridentini promulgatione, perorante *Arnaldo de Pontac* Episcopo Vasatensi, cujus hæc sunt verba: *Le Clergé a choisi de toutes les Regles de Reformation & Disciplines celles qui ont été par le Saint Esprit dictées & écrites au Saint & Universel*

Concile de Trente ; parce qu' il ne s' en trouve point qui soient plus austeres & rigoureuses , ny plus propres à l' indisposition & maladie presente de tous les membre du corps Ecclesiastique , mais particulierement parce qu' ils sont liez & astraints aux loix ainsi faites par l' Eglise Universelle , sur peine d' estre tenus pour Schismatiques , envers l' Eglise Catholique , Apostolique , & Romaine & d' encourir envers Dieu anathème & perpetuelle damnation ...... Le Clergé donc Vous supplie tres-umblement vouloir ordonner que les Satuts du saint & sacré Concile de Trente soient publiez generalement en votre Royaume , pour etre par eux observez inviolablement . C' est chose dont il Vous a requis plusieurs fois, & meme en l' Assemblée generale des Etats tenus à Blois . Il pleure & lamente ce mauvais conseil de ceux qui vous en ont diverty jusque icy ; dautant qu' ils ne vous scauroient bailler conseil plus dangereux à votre ame , ny plus pernicieux à votre Etat & au bien de vos affaires : car jamais ne fust (c' est chose trop verifiée) que Royaume se depratist ou refusast les Constitutions de l' Eglise Catholique, qui ne fust Schismatique.

Eamdem Supplicationem iteravit idem Clerus Parisiis congregatus die 14. Octobris 1585. perorante *Claudio d' Angennes* , Episcopo & Comite Noviodunensi , quod tamen fieri optavit illæsis Ecclesiæ Gallicanæ Libertatibus . *Comme aussi n' entendons prejudicier par cette publication aux Immunitez & Franchises de l'Eglise Gallicane, lesquelles nous promettons & assurons que le Saint Pere en ayant ète supplié, sera bien content maintenir & conserver : ces reservations ayant été faites ja par deux fois à la publication de ce Concile ; à scavoir aux Etats de Blois, & par l' Assemblée du Clergé tenue à Melun , nous pesons ne nous en devoir departir . Et de peur que Votre Majesté ne pensast , comme aucuns de ceux qui ne l' entendent pas nous blament, que veuillons en quelque chose nous penser plus sages que ces Saints Peres , ou meme que le Saint Esprit ; nous vous dirons en passant, que ces Reservations ne touchent point aut principal de la Reformation & saints Reglemens établis au Concile ; mais sont seulement quelques formalitez pour la Jurisdiction, ou graces & privileges accordez , soit aux particuliers, soit aut general , que nous desirons bien conserver sous l' Auctorité du saint Pere & la Votre.* Iterum in eumdem finem a Clero supplicatum est die tertia Junii 1586. perorante *Petro de Villars* Archiepiscopo Viennensi . Item *Henrico Magno* die vigesima-quarta Januarii 1596. perorante *Claudio d' Angennes de Rambouillet* Episcopo Cenomanensi . Item anno 1598. perorante *Francisco de la Gueste* Archiepiscopo Turonensi . Item anno 1605. die quinta Decembris , perorante *Hieronymo de Villars* Archiepiscopo Viennensi . Item anno 1608. perorante *Andrea Fremoit* Archiepiscopo Bituricensi. *Ludovico XII.* eædem preces iteratæ sunt a Clero in Comitiis Parisiensibus Ordinum Regni congregato die 23. Februarii anno 1615. perorante *Armando du Plessis* Episcopo Lucionensi, postea S. R. E. Cardinali *Richelio*, qui *Justum* Regem multis rationibus Concilii Tridentini promulgationem adhortatus est . „ Primo ex ipsius rei bonita„ te, cum nihil sit in eo nisi sanctum. Secundo, ex auctoritate causæ, cum ab Ecclesia „ universali celebratum fuerit , cujus tanta est auctoritas , ut absque ea se non credi„ turum Evangelio profiteatur *S. Augustinus*. Tertio, ex sanctitate finis , qui non est „ alius quam Religionis conservatio, & veræ Disciplinæ in Ecclesia instauratio . Quar„ to , ex fructu , qui ex illius Concilii Decretis derivatur ; siquidem in omnibus re„ gionibus, quæ illud observant, Ecclesiæ ordo recte constitutus ac dispositus subsistit. „ Quinto , ex detrimento quod promulgationis istius prorogatio Gallicano infert no„ mini: siquidem ea de causa multi de Gallorum Fide male judicant , falso existimantes „ Concilii Tridentini doctrinam ab illis rejici , quam profiteri tenentur , nisi hære„ tici haberi velint . Sexto , ab exemplo cæterorum Principum Christianorum siqui„ dem Hispania, Italia , Polonia, Belgium , & Germaniæ maxima pars illud susce„ pere . Septimo , a verbo & promisso *Henrici Magni* Regis ipsius *Ludovici Justi* Pa„ tris , qui ejusdem Concilii promulgationem solemniter pollicitus est , cum Absolu„ tionem ab hæresi a Sede Apostolica obtinuit . Si quæ tamen sint ejusdem Concilii „ Capita antiquis Regni moribus repugnantia , ad Romanum Pontificem rogandum ut „ ea temperet , Clerus Gallicanus se obstringit . Ordines Regni conjunctis studiis

Concilium Tridentinum ab Ecclesia

diis Regi pro Concilii promulgatione supplicarunt. Illud tandem Gallicani Præsules, cæterique Viri Ecclesiastici Gallicanam Ecclesiam repræsentantes in frequentissimis Comitiis eodem anno Parisiis celebratis subscriptione sua ac juramento receperunt, ac se recipere declararunt; atque in Conciliis Provincialibus solemni ritu recipiendum & comprobandum decreverunt; salvis Regni Juribus, & privatorum rationibus, quorum gratia Summus Pontifex rogaretur a Clero, ut quædam ejusdem Synodi capita temperaret. Id constat ex Oratione quam Ordinis Illustrissimi nomine ad Regem habuit die octava Augusti *Franciscus Harlæus* Augustopolitanus Archiepiscopus, & Rothomagensis Archiepiscopi Coadjutor. Hæ porro, quas laudavi, Orationes editæ sunt Tom. 5. Commentariorum Cleri Gallicani.

Gallicanæ receptum, Salvis ejusdem Ecclesiæ Libertatibus Regnique juribus.

XVI. Postrema tandem conditio bene gestæ Synodi, quam postulat *Gelasius*, ut scilicet a Sede Apostolica sit confirmata, Tridentinæ Synodo convenit, quam *Pius Quartus* Pontifex Maximus confirmavit 7. Kalendas Februarii, anno 1564. Diploma Confirmationis incipit: *Benedictus Deus*.

XVII. Objicit 1. *Carolus Molinæus* in *Consilio super Actis Concilii Tridentini*; Synodum Tridentinam præter morem antiquum indictam, solaque concitam subnixamque Romani Pontificis auctoritate, nullam prorsus fuisse, nec eam teneri ullum quemquam hominem. Nam qui indixit, qui in eo Judex præfuit, qui jus ad nutum dixit Romanus Pontifex, eum non Judicem esse decebat in hoc Reformationis negotio, utpote cujus res agebatur præcipue: Appellabatur enim is, postulabaturque de multis morum sanctiorisque disciplinæ corruptelis. Porro Judicis personam partisque disceptatricis in eadem causa unum sustinere, non ferendum; repugnat enim natura, reclamant jura tum divina tum humana. Addit, olim indicta Concilia solo jussu Imperatorum, & nusquam reperiri Romanum Pontificem obtinuisse locum primarium, aut ibi jus dixisse, sed jus illi dictum; quod tamen cum secus factum sit Tridenti, novum est, Conciliumque nullum reddit. Eamdem nullitatis rationem objicit *Gentiletus* Lib. 5. Examinis Concilii Tridentini.

Caroli Molinæi objectionibus adversus Oecumenicam Tridentini Concilii auctoritatem respondetur. Concilium Tridentinum more veterum Conciliorum indictum ac celebratum est.

Respondetur Synodi Generalis convocationem semper ad Romanum Pontificem velut ad Ecclesiæ visibile Caput ac ministeriale pertinuisse, quamvis ipsis Pontificibus postulantibus aut consentientibus sacros illos Conventus Imperatores coegerint, dum Concilia in Oriente celebrata sunt. Unum sit instar omnium monumentum Epistola Synodica Concilii Constantinopolitani 1. ad *S. Damasum* Pontificem Maximum. *Jam vero quoniam Vos, quo fraternam vestram erga Nos charitatem declararetis, Concilio voluntate ac nutu Dei Romæ coacto nos velut membra propria, per Dei amantissimi Imperatoris literas accersivistis .... est certe nobis omnibus in optatis, si posset fieri, Ecclesiis confertim relictis vestro desiderio, aut necessario potius Ecclesiæ negotio inservire .... Verum quoniam hoc modo Ecclesiæ nuper renovatæ denudarentur, & res a plerisque fieri omnino non queat: Nam Constantinopolim conveneramus mandato literarum superiore anno a vestra Reverentia post Concilium Aquilejense ad Dei mantissimum Imperatorem Theodosium missarum: ad iter dumtaxat Constantinopolim usque faciendum præmeditati, atque de hoc uno concilio celebrando consensum Episcoporum qui in Provinciis manserant, una nobiscum afferentes: longiore autem itinere opus esse nec expectantes, neque omnino accipientes, quam Constantinopoli in unum conventum esset.* Concilium Orientalium Episcoporum, quod Eusebiani Antiochiæ coegerant, & quod in *S. Athanasii* Sedem *Georgium* Cappadocem intruserat, vel eo nomine nullum fuisse probat *Socrates* lib. 2. cap. 8. Editionis Valesii, quod *Julius* Episcopus Romanus nec per se, nec per Legatos interfuisset. *Cum Canon Ecclesiasticus jubeat, non oportere absque sententia Episcopi Romani Decreta Ecclesiis sancire.* Et in ejusdem facti narratione *Sozomenus* lib. 3. cap. 10. refert *Julium* cum Orientalibus expostulasse, *Quod contra Leges Ecclesiæ ipsum ad Synodum non vocassent. Nam Legem esse Sacerdotalem, quæ pronuntiat, Acta illa irrita esse, quæ absque sententia Episcopi Romani constituantur.* Hanc prerogativam agnovit Concilium Romanum ex Episcopis Italiæ & Galliæ sub *S. Damaso* Romæ celebratum; quod Ariminense Concilium ex eo elevat inter cætera quod Episcopus Romanus illi non interfuisset, cujus præcipue erat expectanda sententia: *Siquidem (inquit) numerus Episcopo-*

Contil. Rom. in Epist. ad Illyricos, apud Theodoretum, L. 2. C. 22.

scoporum, qui erant Arimini in unum congregati præjudicii vim habere non debet; præsertim cum Formula illa composita sit, neque Episcopo Romano, cujus sententia præ cæteris omnibus expectanda erat, neque aliis eidem consentientibus. Romanos Pontifices Œcumenicis Conciliis Ephesino, Chalcedonensi, Constantinopolitano 3. contra Monothelitas, quæ aliquo in pretio sunt ad Heterodoxos, præfuisse, & suffragii prærogativam exercuisse, certum est. Secundum Sententiæ a *Celestino I.* latæ tenorem damnatus est *Nestorius*; secundum tenorem dogmaticæ *S. Leonis* Epistolæ ad *Flavianum* hæresis Eutychiana proscripta est, secundum *Agathonis* Literas, & Romanam sub *Martino I.* Synodum, Monothelitæ cum suis erroribus Anathemate confixi. In aliis pariter Synodis Œcumenicis cum in Oriente, tum in Occidente celebratis, præcipuæ fuerunt Romani Pontificis partes, isque Primatum in sacris illis totius nominis Christiani Conventibus nemine reclamante exercuit: adeo ut ignorantiam suam *Molinæus* in Historia Sacra prodiderit, qui id inficiari ausus est. Concilium itaque Tridentinum more veterum Conciliorum indictum ac celebratum fuit. Ipsius etiam convocationem a Romanis Pontificibus *Clemente VII.* & *Paulo III.* non semel postularunt *Carolus Quintus* Imperator, *Ferdinandus* Romanorum Rex *Franciscus I.* Rex Christianissimus, ut *Sleidanus* etiam adversæ communionis Historicus testatur. Quod vero *Molinæus* & *Gentiletus* objiciunt, eumdem non potuisse personam sustinere Judicis & partis disceptatricis; Pontificem autem Romanum partem fuisse, utpote de multis Fidei sanctiorisque Disciplinæ corruptelis postulatum, prorsus frivolum est. Non enim Romani Pontificis, sed Religionis & Fidei causa agebatur, cujus ille pro sui Primatus officio conservator & custos; & si locum haberet illa objectio, nullus violator Legum, nullus Reipublicæ perturbator, nullus Majestatis reus a Principe, vel a Judicibus ejus auctoritate constitutis in judicium vocari ac damnari posset, quia rei excipere possent, ipsius causam agi, & æquitati repugnare ut Judicis & partis disceptatricis personam idem sustineat. Nullus Novator, nemo Hæresiarcha, & cujuscumque Sectæ perfidæ Auctor damnari umquam legitime potuisset: Quis enim *Arius*, *Macedonius*, *Nestorius*, *Eutyches*, quis postremis temporibus *Servetus & Socinus* expostulare non potuit adversus Ecclesiam, concilia, Pontifices vel alios quoscumque suis erroribus infestos, ipsos Judices legitimos in eorum causa esse non posse, cum Ecclesiam, quæ ipsos damnavit, novitatis & corruptelæ circa Fidem pariter postularent? Id certe inique objici a *Molinæo*, *Gentileto*, & aliis Protestantium & Calvinianorum Patronis, probat invictissimæ Dordrectanæ Synodi exemplum, cui parere *Arminianos* debere, & in ejus acquiescere Judicio, tota Reformatorum falsi nominis Religio, Sectæ Ministri, Synodique omnes declaravere: quamquam opponerent *Arminiani*, Synodum illam ex *Gomaristis* adversariis suis esse conflatam, quos falsæ doctrinæ ac depravatæ Fidei vicissim accusabant, & ab illis accusabantur. Ab Ecclesiæ origine ad Tridentinam usque Synodum revolvantur ac repetantur omnium hæresum & Hæreticorum ac Schismaticorum Historiæ, exploratum erit Hæreticos & Schismaticos omnes ab Ecclesia damnatos fuisse, cujus doctrinam impugnarunt, vel a cujus communione discesserunt. Et vero quis in causa Potestantium & Reformatorum Judex legitimus esse potuisset? An ipsimet ob hæresim in Jus vocati? Id rationi & Juri cum naturali, tum scripto repugnat. An Imperator, vel Reges & Principes? At adversus Imperatorem, Regem Christianissimum, cæterosque Principes Catholicæ & Romanæ Communionis idem objicere potuissent, quod Romano Pontifici & Episcopis ejus Auctoritate in Concilio congregatis objiciebant, Rem illorum agi, illos Judicum & partium personam sustinere non posse. Præterea, Principes controversias Fidei dirimere non possunt. Unde *Theodosius* Imperator ad Synodum Ephesinam scribebat: *Candidianum ad sacram vestram Synodum abire jussimus; sed ea lege & conditione, ut cum quæstionibus & controversiis quæ circa Fidei dogmata incidunt, nihil quidquam commune habeat. Nefas est enim, qui sanctissimorum Episcoporum catalogo adscriptus non est, illum Ecclesiasticis negotiis & consultationibus sese immiscere.* Et ante ipsum *Valentinianus* Imperator, cum ad Synodum indicendam sollicitatus esset ab Episcopis Orientis anno 364. pro restauranda Consubstantialitatis Fide, quæ a *Constantio* pessumdata erat, respondit: *Sibi, qui unus e Laicorum numero erat,*

erat, non licere se ejusmodi negotiis interponere. Et ideo Sacerdotes & Episcopi, inquit, quibus hæc curæ sunt, seorsum per se, ubicumque ipsis libitum fuerit, in unum conveniant. Ita refert *Sozomenus* Lib. 6. Cap. 7. Quod verbo testatus fuerat *Valentinianus*, Rescripto declaravit, nempe Fidei causas a Sacerdotibus judicandas. Cujus Legis exceptione usus est *S. Ambrosius*, recusans de Fide cum *Auxentio* Arianarum partium Episcopo in Consistorio Principis disputare. Sic enim ad Valentinianum Juniorem scribit Lib. 2. Epistola 13. *Nec quisquam contumacem me judicare debet, hoc cum asseram, quod augustæ memoriæ Pater tuus non solum sermone respondit, sed etiam Legibus suis sanxit:* „In causa Fidei vel Ecclesiastici alicujus Ordinis, eum judicare debere, qui nec „ munere impar sit, nec jure dissimilis. *Hæc enim verba Rescripti sunt. Hoc est, Scerdotes de Sacerdotibus voluit judicare . . . Certe si vel Scripturarum seriem divinarum, vel vetera tempora retractemus; quis est qui abnuat in causa Fidei Episcopos solere de Imperatoribus Christianis, non Imperatores de Episcopis judicare?* Lege *Honorii* & *Theodosii* Imperatorum Tit. *De Sacrosanctis Ecclesiis*, Lib. 1. Codicis, ita sancitum est: *Omni innovatione cessante vetustatem & Canones pristinos Ecclesiasticos, qui usque nunc tenuerunt, etiam per omnes Illyrici Provincias servari præcipimus; ut si quid dubietatis emerserit, Conventui Sacerdotali, Sanctoque Judicio reservetur.* Alia plurima in eamdem sententiam congeri possent, sed ista sufficiunt contra *Molinæum* & *Gentiletum*.

XVIII. Objicit *Gentiletus* rationem alteram nullitatis, nimirum, quod Tridentina Synodis in loco idoneo habita non sit. Nam adversus Germaniæ Protestantes indicta est, quos Pontifex hæreseos accusabat, quorumque dogma jam præjudicio *Leonis X.* pro hæresi damnatum fuerat. Cum igitur Romanus ipse Pontifex accusatoris partes sustineret, Concilium in Germania haberi debuit, ut ex multorum antiquorum Canonum testimonio constat, quibus præcipitur, ut accusati in sua Provincia, non extra, lite pulsentur & audiantur.

Respondetur, Romanum Pontificem Accusatoris partes adversus Protestantes non sustinuisse, sed Judicis legitimi; cui ligandi solvendique super terram potestas, & pascendi Christi oves auctoritas in *S. Petro* collata a Christo est; & cui Sacerdotii apicem in Ecclesia tenenti, ac Episcopis communione cum ipso conjunctis, convenit, excellentiori longe ratione quod de veteris Legis Sacerdotibus a Deo dictum est, Ezechielis 44. *Sacerdotes populum meum docebunt: quid sit inter sanctum & pollutum, & inter mundum & immundum ostendent eis: Et cum fuerit controversia, stabunt in Judiciis meis, & judicabunt Leges meas & præcepta mea.* Licet porro in privatis causis, in quibus de aliis criminibus agitur, & de personis dumtaxat puniendis vel absolvendis, prima cognitio in Provincia institui debeat secundum Canones; id tamen fieri Canones non præcipiunt in causis communibus, seu in quæstionibus Fidei, præsertim cum Œcumenica Synodus ad earum examen ac judicium congregatur. Unde *Ariana* hæresis Alexandriæ ab *Ario* Presbytero excitata, non in Ægypto, sed Nicææ in Bithynia damnata est a Nicæno Concilio. Nestoriana hæresis a *Nestorio* Constantinopolitano Episcopo prædicata, non Constantinopoli, ubi eruperat, vel in Thracia, sed Ephesi damnata est. Donatistarum hæresis in Africa nata, in Concilio Romano sub *Melchiade* Papa, & in Arelatensi, in Galliis proscripta est. *Pelagius* natione Britanus damnatus est in Diospolitana Synodo, & ab Africanis Conciliis. Quot hæreses a Summis Pontificibus Romæ damnatæ? Pelagiana ipsa, Nestoriana, Eutychiana, Monothelitarum, &c. Quot Hæretici proscripti, qui tamen non solum in Italia, sed ne quidem in Occidente perversæ ac impiæ doctrinæ virus diffuderant? Jure ergo potuit indici ac celebrari Synodus Œcumenica Tridenti contra Protestantium errores. Locus erat plane idoneus, urbs Germaniæ contermina, non Romano Pontifici, sed *Ferdinando* Regi beneficiaria, Germanis commoda, Nationibus cæteris non suspecta, in qua Concilium haberi Germani Principes proptera consenserunt in Spirensi Conventu anno 1542. Concidit itaque illa *Gentileti* Objectio.

Tridentina Synodus loco idoneo celebrata.

XIX. *Molinæus*, idemque *Gentiletus* objiciunt, non interfuisse Tridentino Concilio civitates Germaniæ provocatrices, & Principes Augustanæ Confessionis, neque his ut adess-

adessent, legitime significatum; immo eos ab ista coitione Tridentina fuisse penitus exclusos, ad quam nemo est admissus, qui prius non juraverit in verba Romani Pontificis: Nullum porro esse Judicium, quod fertur non vocata nec audita patre disceptatrice. Addunt, Eos omnes, quibus jus datum est deliberativæ sententiæ, aperte odia cum his exercuisse, qui profitebantur Confessionem Augustanam, aut qui provocarant a Pontifice, & Jus persequebantur Legis emendatricis. Constat autem inimicorum præjudicia nullo jure umquam censeri.

Protestantes ad Concilium vocati & invitati.

Respondetur, Indictum fuisse ritu solemni Concilium; ejusque indictionem Augustanæ Confessionis Principibus, ac cæteris Protestantibus fuisse notissimam, qui & ad illud sunt invitati, datis publicæ fidei literis Sessionibus 13. 15. & 18. & libera facultate *Tridentum veniendi, ibidemque manendi, standi, morandi, proponendi, loquendi, una cum ipsa Synodo de quibuscumque negotiis tractandi, examinandi, discutiendi, ac omnia quæcumque ipsis libuisset, ac Articulos quoslibet, tam scripto quam verbo libere offerendi, propalandi, eosque Scripturis Sacris & Beatorum Patrum verbis, sententiis & rationibus declarandi, adstruendi, & persuadendi, & si opus fuerit, etiam ad objecta Concilii Generalis respondendi, & cum iis qui a Concilio delecti fuerint, disputandi, &c.* Quæ securitas ad reliquarum Nationum homines a Romanæ Ecclesiæ Communione alienos ampliata est his verbis: *Eadem Sacrosancta Synodus, in Spiritu Sancto legitime congregata Præsidentibus in ea ejusdem Apostolicæ Sedis de Latere Legatis, omnibus & singulis aliis, qui nobiscum in iis quæ sunt Fidei Communionem non habent, & quibuscumque Regnis, Nationibus, Provinciis, civitatibus ac locis, in quibus publice & impune prædicatur, vel docetur, sive creditur contrarium jus, quod Sancta Romana sentit Ecclesia, dat Fidem publicam, sive Salvum-conductum, sub eadem forma, & eisdem verbis quibus datur Germanis.* Non sunt itaque audiendæ Protestantium, & eorum qui ipsis patrocinantur, contra Sacram Synodum Tridentinam objectiones; cum a Synodo vocati & invitati, ne ipsam quidem pro Judice legitimo agnoscere voluerint. Non enim contumaces in non comparendo vel defendendo, si tamen aliquam defensionem se habere putarent, audiendi sunt Sententiam impugnantes, ut constat ex Legibus a *Gregorio Tolosano* laudatis in Responsione ad Concilium Molinæi, scilicet ex *L. Si eo, C. De Remiss. Pign. L. fin. C. De usur. Pupill. L. 1. §. Quæritur. De Curator. bonor. dand. L. Sed etsi per Prætorem §. Sed etsi dum Decreto, ff. Ex quibus.* Falsissimum etiam est, quod inimici fuerint Protestantium Pontifex, & Episcopi qui in Concilium convenerunt: Immo Protestantes ipsi inimici erant Fidei Catholicæ, quam impugnabant; Ecclesiæ Romanæ, a qua nefario Schismate divulsi erant; Pontificis & Episcoporum, quorum Sacram Auctoritatem spernebant. Nec magis admittenda est illa Protestantium & Reformatorum adversus Tridentinam Synodum expostulatio, quam Arianorum adversus Nicænam, Macedonianorum adversus Constantinopolitanam primam, Nestorianorum adversus Ephesinam, Eutychianorum adversus Chalcedonensem, Monothelitarum contra Constantinopolitanam tertiam, sive sextam Œcumenicam. Ac multo minus hæc eorum valet objectio, quam objectio similis Arminianorum adversus Dordrectanam Reformatarum falsi nominis Ecclesiarum Synodum; *Servetianorum* vel *Socinianorum* quos ut Hæreticos nobiscum execrantur, adversus Ecclesiam Romanam, vel Partem Calvinianam aut Lutheranam. Hi enim omnes Hæretici, eos a quibus damnati sunt, aut damnantur inimicos esse suos dixerunt vel dicunt. Nemo enim Hæresim damnat, qui non ab Hæreticis ut inimicus habeatur: cum tamen hoc illis nomen respectu Fidei & Ecclesiæ Catholicæ conveniat, ipsisque cum *Tertulliano* dicere merito possimus, Lib. De Præscriptionibus Hæreticorum: „ Qui estis? Quando & unde venistis? Quid in meo agitis non „ mei? Quo denique (*Lutherane*) jure sylvam meam cædis? Qua licentia (*Calvinista*) fontes meos transvertis? Qua potestate limites meos commoves? Mea est possessio. Quid hic cæteri ad voluntatem vestram seminatis & pascitis? Mea est possessio, olim possideo, prior possideo, habeo origines firmas ab ipsis Auctoribus quorum „ fuit res. Ego sum heres Apostolorum, sicut caverunt testamento suo, sicut fidei commiserunt, sicut adjuraverunt, ita teneo. Vos certe exheredaverunt semper & abdicaverunt, ut extraneos, ut inimicos. Unde autem extranei & inimici Apostolis Hæretici,

Pontifex & Episcopi non erant inimici Protestantium.

„ tici, nisi ex diversitate doctrinæ, quam unusquisque de suo arbitrio, adversus Apo-
„ stolos aut protulit, aut recepit?

XX. Objiciunt, Controversa dogmata non satis diligenter fuisse discussa, nec Protestantium fundamenta (ut par erat) examinata fuisse. Edita præterea Decreta, sancitosque Canones de Fide, cum interdum Patres magno numero dissentirent; adeoque universali Ecclesiæ tribui non posse quæcumque in Synodo Tridentina definita sunt.

Controversa dogmata accuratissime discussa fuerunt.

Respondetur, Hæc objecta meram esse calumniam, quæ testium oculatorum relationibus dissipatur. Unus omnium instar sit *Dydacus Payva* Theologus Lusitanus Lib. I. Defensionis Tridentinæ Fidei, ubi *Kemnitium* his verbis compellat: „ An dubitas te ac
„ tuos Tridentinum Concilium tuto adire, confidenter alloqui, & libere in eo versari
„ potuisse? Testari certe ipse possum, nihil fuisse a Patribus magis exoptatum, a Le-
„ gatisve vigilantius procuratum, quam ut nihil in eo non libere, non pacate atque le-
„ gitime fieri certissimis argumentis constaret. Aut existimat communem Ecclesiæ cau-
„ sam deserendam a nobis fuisse, illius necessitates negligendas, vulnera non fuisse ob-
„ liganda, quia vos venire in Concilium nolebatis, & vestrum istud commentitium Evan-
„ gelium, non argumentorum vi, non orationis gravitate, sed scelere & contumacia
„ tueri conabamini? Aut debuit Christianæ Reipublicæ salus ex vestra ista obstinatio-
„ ne pendere? Ne vero quidquam in Concilio temere aut parum considerate factum
„ fuisse existimes, rem ut gesta est jam ausculta. Cum nihil fuerit Patribus anti-
„ quius, quam ut apud universum terrarum orbem testatum relinquerent, facta omnia
„ in Concilio integerrime & incorruptissime fuisse, optarentque ideo vehementer, ut
„ fundamenta quibus portentosum istud Evangelium est constitutum, omnibus essent Pa-
„ tribus maxime nota & explorata: postquam adventus vestri spem, in quam Cæsaris
„ literis fuerant magna omnium nostrorum exultatione ingressi, prorsus abjecerunt, &
„ vestra tergiversatione intelleximus non veritatem vos, sed erroribus excusationem ca-
„ ptare, diligentissime procurarunt ut eorum Libri, qui se nuper ab Ecclesia Romana
„ totos abalienarant, & Lutheri hominis impuri, aliorumque similium perfidiæ adjun-
„ xerant, Tridentum undique comportarentur (quos qui aderamus, certatim & com-
„ paravimus, & perlegimus) ut causam a vobis callide & veteratorie desertam, scriptis
„ saltem, coram tanto Consessu defenderetis & tueremini. Neque enim puto plura a
„ vobis coram dici potuisse, quam vestris sint scriptis comprehensa. Atque fuisse non
„ sæpius ab integerrimis Legatis familiariter admonitos omni asseveratione affirmare
„ possum, ne minori diligentia vestras quam SS. Patrum lucubrationes evolveremus. Eo
„ enim dicebant veritatem a Patribus facilius reperiri, & enucleatius definiri, quo ma-
„ gis vestra illis Argumenta cognita essent atque perspecta: Meque Reverendissimus
„ Cardinalis Seripandus vir & eruditione & maximarum virtutum laude spectatissimus,
„ cujus fuit semper in Concilio summa auctoritas, sæpius admonuit, ut meam ope-
„ ram Ecclesiæ navarem, in vestrorum argumentis maxima fide & diligentia colligendis:
„ Neque præclarius de Concilio mereri eos dicebat, qui vestra Argumenta strenue ener-
„ vabant, quam qui fideliter & accurate explicabant, ingenio illustrabant, oratione-
„ que amplificabant, quia veritatem firmius hac ratione constitui, & vestræ callidi-
„ tatis fibras evelli existimabat. Agedum videamus quid fuerit a Patribus Tridentinis
„ prætermissum, ut non temere, sed summa fide & æquitate causam ab illa vestram ju-
„ dicatam atque damnatam fuisse declararent. Vestrum adventum vehementer exopta-
„ runt, diligentissimeque procurarunt cum Cæsare non modo ipsi, sed Romanus etiam
„ Pontifex, & per Legatos sæpe & literas frequenter egit ut vos ad veniendum in-
„ duceret. Adventum mendaciis & cavillationibus differentes diutissime expectarunt, ex
„ vestris aut clam aut palam adventantes benigne ac liberaliter exceperunt, huma-
„ nissimeque tractarunt, illos ut causam palam & confidenter tuerentur valde obnixe
„ rogarunt, tuas ac tuorum lucubrationes venales exponi curarunt, legendasque illis
„ tradiderunt, qui de vestra Fide aut disceptare, aut judicare debuissent: & ne vestræ
„ sententiæ damnari prius quam expendi viderentur, non minori diligentia vestra Argu-
„ menta illuminari a nobis quam refelli, explicari, quam dilui curarunt, ut quod a vobis
„ impetrare precibus numquam potuerunt, a nobis studio ac diligentia præstaretur.

Calu-

Calumniam alteram de dogmatum definitione plerisque Patrum dissentientibus, idem Auctor refellit. „ Quamvis, *inquit*, in legibus rogandis quæ pro temporum vicissitudi-
„ ne tolli ac mutari possunt, & quæ Summi Pontificis moderationi subjiciuntur, illud
„ (re prius diligenter examinata, & inter Patres diu ac multum ventilata) tandem
„ statuatur, ad quod major Concilii pars inclinaverit: tamen cum de Religione quæstio
„ existit tam avide Theologi primum, deinde Patres sacra oracula atque veterum pla-
„ cita investigant, tam accurate, diligenter & studiose veritatem indagant, tam candi-
„ de & simpliciter adversariorum sententias referunt, eorumque argumenta exquisite
„ expendunt, ut neque tantam diligentiam quidpiam latere, neque adversarios pro se
„ quidquam amplius dicere potuisse videatur. Quare cum Tridenti ipse in Concilio
„ versarer, sæpe dicere solebam, Quod quamvis nullis Christi promissionibus Conci-
„ liorum auctoritas firmata esset & constituta, illa certe perscrutandi veritatem tam
„ accurata ratione coactus illorum facile definitionibus assentirer. Qua tamen veritatis
„ tam diligenti ac seria disquisitione transacta nihil conficitur, quamdiu graves aliquot
„ ac spectati viri a majori parte dissentiunt. Aderant in Concilio Tridentino non minus
„ quam ducenti triginta Patres, cum quæstio gravis atque difficilis de Evangelicis ver-
„ bis, *Hoc facite in meam commemorationem*, a Romani Pontificis Legatis proposita
„ est; & cum Patrum pars maxima sentiret Apostolos illis fuisse Sacerdotes initia-
„ tos, quindecim fere aut viginti dubitare se ajebant. Ne vero quidquam præter Con-
„ ciliorum vetustum morem concluderetur, horum paucorum dubitatio plurimorum impe-
„ tum retardavit, atque effecit ut res in aliam Sessionem dilata omnium fere calculis
„ tandem definiretur. Ducenti jam & nonaginta Patres Concilio intererant, cum de
„ Matrimoniis, quæ clam ac furtim iniri solebant, irritis faciendis magna contentio-
„ ne disceptare cœpimus. Nam pauci quidam existimabant Juris Ecclesiæ non esse no-
„ vam ineundi Matrimonii rationem præscribere: Alii id quidem in potestate Eccle-
„ siæ esse affirmabant, at vero expedire prorsus negabant. Maxima pars utrumque
„ ajebat; & cum Principum ac Rerumpublicarum Oratores prope suo jure postularent,
„ ut id statueretur in quod Concilii maxima pars conspirabat, res tamen tamdiu pro-
„ rogata est, crebrisque disputationibus agitata, quamdiu illi, qui de Ecclesiæ pote-
„ state dubitabant, in sententia perstiterunt, quippe quia non tam de lege ferenda,
„ quam de Sacramenti ratione tunc agebatur: Patresque illud crebris sermonibus usurpa-
„ bant: Religionis Mysteria a Conciliis nonnisi summa Patrum consensione ediffèri. Post-
„ quam vero nemo (duos aut tres tantum excipio, quorum ratio in tanta multitudi-
„ ne habenda non fuit) de summa Ecclesiæ ea in re Potestate dubitavit, sed sola Ca-
„ nonis, quia clandestina Matrimonia e medio tollit, æquitas in consultationem con-
„ troversiamque venit, non potuit non æquissima Lex facile rogari, cum ducenti fere
„ quadraginta Patres ad Reipublicæ pacem tuendam imprimis necessarium esse duce-
„ rent, quamvis eorum qui expedire dubitabant, multi a sententia nondum discessis-
„ sent. Illa enim quæ magis ad mores hominum instituendos, quam ad fidem infor-
„ mandam pertinent, minori (ut diximus) Synodi consensione interdum firmantur. „

Tridentina Synodus nihil tribuit Romano Pontifici, quod superiora Concilia jure ad ipsum pertinere non agnoverint.

XXI. Objicit *Molinæus*, Constantiensi & Basileensi Conciliis sancitum fuisse & assertum, Romanum Pontificem subjici Conciliis generalibus, qui secus sentiret, Hæreticum atque Schismaticum censendum: Tridenti vero contrarium decretum, esse uti patet in ejus Concilii Actis, quibus Pontifici summum attributum est Imperium, summaque Potentia, & supra Leges quidem Conciliorum.

Respondetur. Falsum esse quod Tridentina Synodus decreverit, definiverit, vel declaraverit Papam esse Superiorem Concilio: Nec minus falsum esse quod Synodus Constantiensis & Basileensis, qua parte ab Ecclesia recepta est, eos qui ita sentirent, ut Hæreticos vel Schismaticos damnaverit. In Ecclesiastica Antiquitate hospitem se ac peregrinum probat *Molinæus*, cum a Concilio Tridentino aliquid attributum Summo Pontifici calumniatur, quod spectat dispensationes, confirmationem Decretorum, declarationem eorum, &c. quod superiora Concilia ad ipsum jure pertinere non agnoverint. Enimvero cum Generale Concilium haud semper sit congregatum, summam esse in Ecclesia potestatem necesse est, quæ Conciliorum Decreta pro negotiis occurrentibus interprete-

pretetur, ac moderetur ubi postulat necessitas, vel Ecclesiæ utilitas: Qua de re *Gelasius I.* ad Episcopos Lucaniæ scribebat: *Necessaria rerum dispensatione constringimur, & Apostolicæ Sedis moderamine convenimur, sic Canonum paternorum Decreta librare, & retro Præsulum Decessorumque nostrorum præcepta metiri, ut quæ præsentium necessitas temporum restaurandis Ecclesiis relaxanda deposcit, adhibita consideratione diligenti, quantum fieri potest, temperemus.* De hac dispensandi per Ecclesiam universam de observantia Canonum Auctoritate Romano Pontifici concredita, *S. Bernardus* ad *Eugenium III.* scribit Lib. 3. De consideratione: *Quid*, inquit, *probibes dispensare? Non, sed dissipare. Non sum tamen rudis ut ignorem positos vos dispensatores, sed in ædificationem, non in destructionem. Deinde quæritur inter dispensatores, ut fidelis quis inveniatur. Ubi necessitas urget, excusabilis dispensatio est. Ubi utilitas provocat, dispensatio laudabilis est: utilitas dico communis, non propria. Nam cum nihil horum est, non plane fidelis dispensatio, sed crudelis dissipatio est.* Has easdem Regulas sacra Synodus observari jussit Sessione 24. in Decreto de Reformatione Matrimonii Cap. 5. *In contrahendis* (inquit) *Matrimoniis vel nulla omnino detur dispensatio, vel raro, idque ex causa & gratis concedatur. In secundo gradu numquam dispensetur, nisi inter magnos Principes, & ob publicam causam.* Nec certe aliud spectat eadem sacra Synodus quam universalem interpretandi ac declarandi Canones Auctoritatem Romano Pontifici concreditam, cum *Omnia & singula sub quibuscumque clausulis & verbis, quæ de morum Reformatione, atque Ecclesiastica Disciplina in ea statuta sunt, ita decreta fuisse declarat, ut in his salva semper Sedis Apostolicæ Auctoritas & sit & esse intelligatur.* Quæ verba Synodi reverentiam erga Sedem Apostolicam exprimunt non jus ipsi novum, aut potestatem abrogandi Decreta Spiritu Dei condita attribuunt.

Tridentinum Concilium Pauli III. morte non concidit.

XXII. Objicit *Molinæus*, Tridentinam Synodum morte *Pauli Tertii* totam concidisse, pessumque ivisse, ut quæ solo illius adscitu imperioque niteretur. Nam voluntas nutusque omnis, uti dictant Leges & Civiles & Pontificiæ, morte finiuntur *l. 4. ff. locat. C. Ex literis in fi. Ext. de Constitution. C. Si gratiose. De Rescriptis, in Sexto.* Addit *Molinæus*, *Henricum II.* Tridentini Concilii renovationem a *Julio Tertio* factam adeo improbasse, ut neque illuc allegarit quemquam, neque ulli qui in Gallia, aut in Provincia, aut apud Allobroges Antistitem gereret, dederit veniam illo commeandi; quin etiam per publicos Codicillos missos tum Tridentum, tum in Germaniam, contestatus est sese Conventum illum pro legitimo minime agnoscere.

Respondetur, Concilium Tridentinum a *Paulo Tertio* suspensum, non dissolutum fuisse, ac proinde post ejus obitum eodem in statu mansisse. Nam cum a Prælato nomine Ecclesiæ conceditur vel impetratur Mandatum, tunc morte mandantis non finitur, ut colligitur ex *Gloss. in C. Dilecti, De foro competenti*; Idem enim est judicium, etsi mutetur persona judicantis. Neque innovantur coram prædecessore Judice gesta, sed continuantur coram successore, ut constat ex *L. Proponebatur, & L. mortuo Judice. ff. De Judic. §. Et hoc jubemus.* Dignitas enim non moritur, *ut notat Glos.* in *C. Qui Abbas De Officio & Potestate Judicis delegati.* Nec mandatum finitur morte Mandantis, si res non sit integra, sed cœpta, *L. Si quis mancipiis. §. Ejus, ff. De Instit. actio. L. Arbiter, L. mandatum. Cod. mand. §. Item si adbuc, eodem* Tit. apud *Justinianum.* Cum itaque Tridentinum Concilium *Pauli III.* Pastoris Ecclesiæ universæ Mandato congregatum fuisset, ac decem Præsidentibus ipsius Legatis, celebratæ Sessiones, morte ipsius non concidit. Et quamvis omnino dissolutum fuisset, nihilominus Concilium pariter œcumenicum in eadem urbe convocare potuissent *Julius III.* & *Pius IV.* propter easdem causas, & cœptam in Concilio *Pauli* Dogmatum Fidei declarationem, errorum damnationem, morum emendationem continuare ac perficere. Nam tametsi duo vel tria essent Concilia, paris tamen essent Auctoritatis, & cunctæ illorum definitiones fidei dogmata essent, cuncta illorum decreta Sacrosancta, perinde ac si unicum esset. Unde *Ferdinandus* Imperator anno 1563. a suis Oratoribus interrogatus, quid ipsi acturi essent, si rursus oriretur controversia inter Hispanos & Gallos, esset ne ea Synodus continuatio, an nova convocatio; illis injunxit, ut Patres qua par erat modestia hortarentur, ne inutilem hujusmodi Articulum declararent: Quod si tamen ejus habenda es-

se-

ſet declaratio, majoris partis auctoritatem ſequerentur. Id ex literis Cæſaris ad Oratores die 19. Novembris datis refert *Palavicinus* lib. 24. cap. 8. Porro *Henricus III.* contra Synodum Tridentinam conteſtationem non emiſit, quaſi legitima auctoritate Tridenti reſtituta non eſſet, ſed quod ſuſcepto Parmæ patrocinio, *Julium III.* cum *Carolo V.* confœderatum hoſtem expertus, belloque implicitus, Concilii rebus attendere non poſſet, nec Gallicanos Epiſcopos ad illud mittere, in eamque neceſſitatem ipſum adduceret Pontifex bellum fovens. Cæterum profeſſus eſt Rex Chriſtianiſſimus, conteſtationem illam a ſe non fieri, *Quaſi aut cogitaret ullo modo, aut haberet in animo meritam ac debitam a ſe Sanctæ Sedi Apoſtolicæ obſervantiam & obediendi conditionem, aut excutere, aut diminuere, quin contra operam daturum eſſe, ut magis ac magis in dies ſe dignum probaret, Chriſtianiſſimi Regis cognomine, hocque maximo Primogeniti Eccleſiæ Filii ac Fidei protectoris elogio. Animi hujus ſui ac ſtudii propenſionem ad feliciora melioraque tempora reſervari, cum ſcilicet hoc humano generi, ac præcipue Reipublicæ Chriſtianæ, ſummis ipſius ac totius Populi Gallici votis Dei Optimi Maximi gratia tribuiſſet, ut honeſte depoſitis armis, quæ eſſent parum modeſte illata, & motiones animi componerentur, & hoc modo pax ipſa conveniret*. Conſenſum igitur celebrationi Concilii ac Decretis in eo edendis non negavit *Henricus II.* ſed ſuſpendit, dum Pontifex bellum contra ipſum foveret, neque Concilium a *Julio* legitime indictum non agnovit; ſed conteſtatus eſt, *Concilii quod nuper indictum eſſet, ſolutionem (quam ſi ad arma iretur, neceſſe erat conſequi) ſibi minime aſſignari poſſe. Videri Summi Pontificis Sanctitatem ſe excludere ac fructu optatiſſimi Concilii privare voluiſſe: id rerum initia, progreſſus, exitus conſiliorum Sanctitatis ejus videri declaraſſe, cum illa de cauſa nec hoc tempore, nec hoc auctore, aut bellum tam pernicioſum tanto Reipublicæ periculo ſuſcipi, aut tanta ejuſdem jactura & calamitate geri debuerit. Conſtituendam fuiſſe aut revocandam magis exemplo Sanctitatis illius, Concilio ipſo jam indicto, veteris Eccleſiæ ſeniorem diſciplinam ac ſpeciem, non labefactandam aut deformandam . . . nec ſpargenda Chriſtianis Principibus odiorum ſemina, &c.* Profitetur item Rex Chriſtianiſſimus, Se Eccleſiæ Catholicæ charitatem deponere non poſſe, ſed ſuſcepturum *Quidquid ab ea pertractatum, decretum, conſtitutum fuerit, quomodo quidem ab illa pertractari, decerni, & conſtitui par eſt, dum ne quid interea ſincero atque integro ab Hæreticorum vecordia Principi immerenti atque innocenti, aut captioſum comparetur aut contumelioſum ſit*. Harum proteſtationum exemplaria edita ſunt in Commentariis rerum ad Synodum Tridentinam ſpectantium a *Puteano* collectis, pag. 21. & ſequentibus. Ex ejuſdem Regis mandatis, *Franciſco de Rohan* ſuæ Majeſtatis Oratori apud Summum Pontificem datis, quæ in eodem Volumine pag. 19. leguntur, conſtat ejus Majeſtatem Concilii Tridentini celebrationi ac Decretis ſub *Paulo III.* & Bononiam translationi conſenſiſſe. *Cum, inquit, ſacrum generale & œcumenicum Concilium antea fuerit Tridentini indictum, in quo pleræque Seſſiones, atque in iis plurima Decreta ad doctrinam Fidei ac morum ſpectantia concluſa & publicata fuerint, aſſiſtentibus ibidem Oratoribus noſtris & nonnullis Regni noſtri Epiſcopis: ac poſtmodum fuerit dictum Concilium Patrum ibidem agentium conſenſu atque auctoritate Bononiam translatum, &c. Confidentes de fide & prudentia dilecti ac chariſſimi conſanguinei noſtri Franciſci de Rohan, apud Sanctiſſimum Dominum noſtrum Papam Oratoris noſtri, eumdem facimus, conſtituimus, & deputamus Procuratorem, Actorem, Mandatarium noſtrum ſpecialiter & expreſſe, ad noſtri Regni ac Dominiorum noſtrorum, ac Eccleſiæ Gallicanæ nomine declarandum ſolemniter, tam in dicto Concilio Bononienſi, quam coram Sanctiſſimo Domino noſtro Papa, & Collegio Cardinalium, velle adhærere dicto Concilio Bononienſi tamquam Sacro, œcumenico, & legitime tranſlato.* Denique *Carolus IX.* qui *Henrico* ſucceſſit, Oratores ſuos, & Gallicanos Epiſcopos ad Concilium miſit ſub *Pio IV.* qua in coitione cuncta ſub *Paulo III. Julio III.* & ipſo *Pio* condita Decreta, recitata, & approbata ſunt Seſſione 25.

XXIII. Objiciunt *Molinæus*, & *Gentiletus*, cum de Reſidentia Epiſcoporum Jure Divino ſancienda diſceptaretur, ex quo conſequens erat Summum Pontificem quemquam ea lege ſolvere non poſſe; & Patrum pars maxima, præſertimque Hiſpani Antiſtites in eam irent ſententiam, Legatos cum ſeſe legi illi non poſſe intercedere cernerent, rem

omnem

omnem significasse Pontifici, qui ex Apulia & Sicilia quadraginta circiter semisses quidem atque exigui admodum peculii Episcopos transmisit; quibus ad contrariam Divino Residentiæ Juri sententiam accedentibus, factum est ut eluderetur lex illa quæ Ministris Ecclesiæ mansionem personalem injungeret ceu Divino Jure præceptam, qua nulla sanctior poterat promulgari.

Respondetur, Summum Pontificem, ejusque Legatos non intercessisse ne Residentia Juris Divini declararetur, sed plenissimam suffragandi libertatem Patribus reliquisse. Porro cum varias in sententias abirent, Viris doctissimis ac religiosissimis ab utraque parte stantibus, neque convenire possent, consultius visum est ab ea quæstione finienda temperare, quam in tanto opinionum dissidio & dissensione Patrum judicari ac declarari decorum Synodo non fuisset. Declaratum nihilominus est, Episcopos ad mansionem teneri, eamque obligationem esse ex *præcepto Divino* consequentem, quo *mandatum est omnibus, quibus animarum cura commissa est, oves suas agnoscere, pro his Sacrificium offerre, verbique divini prædicatione, Sacramentorum administratione, ac bonorum omnium exemplo pascere, pauperum, aliarumque miserabilium personarum curam paternam gerere, & in cætera munia Pastoralia incumbere; quæ omnia nequaquam ab iis præstari & impleri possunt, qui gregi suo non invigilant neque adsistunt, sed mercenariorum more deserunt.* Atque ad hujus impletionem præcepti decretis in transgressores pœnis ipsos compulit Sacra Synodus, nullasque agnovit legitimæ absentiæ causas præter *Christianam charitatem, urgentem necessitatem, debitam obedientiam, ac evidentem Ecclesiæ vel Reipublicæ utilitatem.* Quod vero *Molinæus* addit de Apulis & Siculis Episcopis, ad Concilium propterea missis a Pontifice ut pars illa suffragiorum numero vinceret, quæ Residentiam Juris esse Divini negat, calumnia est. Triginta & unum Episcopos Italos severissimæ sententiæ de Residentia adhæsisse, ut nimirum Juris Divini declararetur, *Palavicinus* commemorat ex Actis *Paleoti*, variisque literis, Lib. 17. Cap. 8. & 13. Ipsos, cum apud ad Summum Pontificem insimulati essent quasi parum addicti Sedi Apostolicæ, & ad ejus *abjectionem* conspirantes, scripta ad ejus Sanctitatem *Epistola se purgasse*: Pontificem ipsis rescripsisse, sibi probari pium ipsorum animum Sedi Apostolicæ addictum. Quod spectabat ad declarationem, quam ipsi promovendam studio tam ardenti susceperant, cujusnam esset Juris Pastorum Residentia, certum sibi esse pro sua quemque conscientia differuisse: id sibi minime displicere; quin velle se summam cuique in Concilio libertatem servari; sed illos ad concordiam ac moderationem paterne cohortari. Quæ cum ad *Molinæi* confutationem sufficiant, plura congerere non opus.

Summus Pontifex plenam suffragandi circa jus Residentiæ Episcoporum libertatem Patribus reliquit.

XXIV. Objicit *Molinæus*, Sessione 23. Tridentini Concilii Capite quarto sancitum esse, In præficiendis Ministris Ecclesiæ, instituendisque Episcopis aut Presbyteris, nullam habendam Laicorum voluntatis, aut civilis Magistratus rationem, ac ne hoc quidem ea de re vel tantillum rogandos vel appellandos, uti aut consentiant, aut suam interponant Auctoritatem. Huic Tridentino Decreto reclamare Jura Veterum, & maxime *Caroli Magni* & *Lodovici Pii* Capitularia; repugnare *Caroli Noni* in Conventu Ordinum Aurelianensi Constitutionem anno 1560. promulgatam in Senatu, & in Acta transcriptam Idibus Septembris, eodem anno, qua sancitum est, ut in Episcoporum Electione duodecim e Nobilium Ordine, totidem e reliquo populo selecti cives, tres Regi nominent Candidatos; Rex vero eum eligat qui ipsi ad Sacrum Munus magis idoneus videbitur. Cum itaque contrarium sanxerit Tridentinum Concilium, id nullatenus recipi debere.

Tridentina Synodus Decretis suis de Ordinatione & institutione Episcoporum nullius jus læsit.

Respondetur, Sacram Synodum nullam veteris disciplinæ partem, quæ in Episcoporum Electionibus varia fuit, hoc suo Decreto improbasse, nec prohibuisse ut etiam Laicorum consensus, testimonium, voluntas exquireretur, aut Nominationis Principum ratio haberetur, ubi id sive Jure sive Privilegio, aut moribus ab Ecclesia probatis

institutum esset, sed definivisse dumtaxat, *In Ordinatione Episcoporum, Sacerdotum, & ceterorum Ordinum, nec Populi, nec cujusvis sæcularis Potestatis & Magistratus consensum sive vocationem, sive auctoritatem ita requiri, ut sine ea irrita sit Ordinatio*; quin potius decrevisse: *Eos qui tantummodo a populo aut sæculari Potestate ac Magistratu vocati & instituti ad hæc ministeria exercenda ascendunt, & qui ea propria temeritate sibi sumunt, omnes non Ecclesiæ Ministros, sed fures & latrones, per ostium non ingressos, habendos esse*. Quod Scripturæ Sacræ, Traditioni, veterumque Conciliorum Decretis omnino consonum facile probari potest. De Ordinatione igitur & Institutione Episcoporum, non de Nominatione ac designatione, Concilium Tridentinum statuit, ac proinde nec veteri disciplinæ, Regumque nostrorum Capitularibus, quoad ea quæ spectant Electiones ante Synodum Tridentinam antiquatis, neque *Caroli IX.* in Conventu Ordinum Aureliæ habito Sanctioni, nusquam ad usum revocatæ, adversatur.

Clem. L. C Tit. 6. C. 3.

XXV. Objicit *Molinæus*, Eadem Sessione in Decreto Reformationis cap. 12 cautum promulgatumque, licere cuique vigesimo quinto ætatis anno esse Sacerdotem, quod Aurelianensi Sanctioni contrarium est, quæ triginta annos Sacerdotio præstituit, hac in re cum antiquis Canonibus magis conveniens. Ex quo infert, Synodum Tridentinam in Gallia recipi non debere.

Christianissimi Reges de Rebus Ecclesiasticis Constitutiones Ecclesiæ judicio subjecerunt.

Respondetur, Christianissimum Regem in Comitiis Aurelianensibus id secundum veteres Canones sanxisse, quibus Viennensis & Tridentina Synodus derogare potuerunt, cum *Plenaria Concilia priora sæpe a posterioribus corrigantur, ut S. Augustinus* ait, quod spectat ad disciplinam, quæ *Lege Fidei manente, admittit novitatem correctionis, operante scilicet & proficiente usque in finem gratia Dei* (ut *Tertullianus* loquitur lib. De *Virginibus Velandis*, cap. 1.) Reges Christianissimos Constitutiones suas de hujusmodi rebus Ecclesiæ judicio subjecisse, religio ipsorum pietasque probant. Unde quemadmodum Judices a Marciano Augusto ad Synodum Chalcedonensem missi, quædam Rescripta canonibus contraria ejusdem Principis Auctoritate in irritum miserunt, Sancta Synodo acclamante: *Contra Regulas Pragmaticum nihil valebit. Universa Pragmatica cessabunt: Regulæ teneant; & hoc a vobis fiat*: Ita post Synodum Tridentinam, Sanctio Blesensis Aurelianensem, quoad Articulum supradictum de Ordinandorum ætate abrogavit, & Synodi Tridentinæ Decreto se accommodavit. Mitto quod Cardinalis *A Lotharingia* in Synodo sua Provinciali Remensi anno 1564. Congregatione nona dixit: „ Comitia Aurelianensia cujusmodi fuerunt, nolo hic dicere: constat certe „ in iis multa fuisse constituta, quæ cum Jure Ecclesiastico pugnant ex diametro, „ & magnum afferunt detrimentum & præjudicium: cur ergo eorum Decretis esse standum judicabit Ecclesia? *Et Congregatione 10. dixit*: Quod attinet ad ætatem Presbyterorum, videndum esse ne nimis provectæ ætatis ordinentur: fuisse quidem in illis „ Comitiis Aurelianensibus speciosas factas Leges, cujusmodi est qua cavetur, ne ordinetur Sacerdos qui non sit triginta aut quadraginta annos natus, & ne pro celebranda „ Re divina dentur Sacerdoti plusquam duo solidi & dimidius; sed eæ non aliud spectabant, quam ne amplius ordinarentur Presbyteri.

Concilii Tridentini Decreta de sartis tectis Templorum defenduntur.

XXVI. Objicit Molinæus, Nonnulla Decreta in Concilio Tridentino edita quibus sartis tectis Templorum admodum officitur: jubentur siquidem Præsules & Antistites, aut non vetantur ex obventionibus ædificiis sacris attributis quam visum fuerit partem decerpere, transferreque alio: quod est (inquit) contra bonos mores, & adversus eorum, qui bona illa in id erogarunt, voluntatem, quam nefas est infringi. Præterea, Regis inde Jurisdictioni derogatur, & Magni Eleemosynarii Franciæ Præfectura suo Jure minuitur, Judicumque Regiorum convellitur Auctoritas. Constat enim cognitionem disceptationemque causarum, quæ sarta tecta Templorum spectant non ad Ecclesiasticos, sed ad Regios Judices pertinere. Quod ex 4. Regum Cap. 12. & 1. Paralipomenon, Cap. 24. confirmatur. Ex his porro colligit, Concilium Tridentinum in Galliis recipiendum non esse. Idem argumentum urget *Gentilctus* ad Sessionem 7. Num. 8. Quod vero, inquit, ad 15. hujus Sessionis Decretum attinet, & ad 8. vigesimæ quintæ, quibus administratio Xenodochiorum, Ptochotrophiorumque, Ordinariis,

nariis, hoc eſt, Epiſcopis tribuitur, hoc Edicto & Conſtitutionibus Regiis repugnat
quibus hæc provincia demandatur civitatum Majoribus, conſulibus & civibus, ordi-
nariiſque Judicibus controverſiarum, quæ ex ea adminiſtratione naſcuntur, cognitio.
Reſpondetur, Poteſtatem transferendi alio, quæ ſartis tectis Templorum attributa
ſunt, Epiſcopis a Concilio Tridentino non concedi niſi in eo dumtaxat caſu, quo Ec-
cleſiæ collapſæ ſunt, & nequeunt ob earumdem inopiam inſtaurari. Decernit autem
ut in Matrices aut alias Eccleſias eorumdem locorum aut viciniorum transferantur, id-
que fiat vocatis quorum intereſt. Quod Decretum pietati non officit, quinimo ad eam
promovendam editum eſt; nec repugnut voluntati eorum qui bona illa erogarunt, im-
mo ejus executionem juvat meliori, quo fieri poteſt, modo, ut fatebitur quiſquis De-
cretum legerit Seſſione 21. cap. 7. cujus hæc ſunt verba: „ Cum illud valde curan-
„ ſit, ne ea, quæ Sacris Miniſteriis dicata ſunt, temporum injuria obſoleſcant, & ex
„ dum hominum memoria excidant; Epiſcopi etiam tamquam Sedis Apoſtolicæ dele-
„ gati transferre poſſint Beneficia ſimplicia (ettiam Juris-Patronatus) ex Eccleſiis, quæ
„ vetuſtate vel alias collapſæ ſint, & ob eorum inopiam nequeant inſtaurari, voca-
„ tis iis quorum intereſt, in Matrices aut alias Eccleſias locorum eorumdem, ſeu vi-
„ cinorum arbitrio ſuo; atque in eiſdem Eccleſiis erigant Altaria vel Capellas ſub eiſ-
„ dem invocationibus, vel in jam erecta Altaria vel Capellas transferant, cum omni-
„ bus emolumentis & oneribus Prioribus Eccleſiis impoſitis. „ Quod vero cauſarum quæ
ſarta tecta Templorum, & Hoſpitalium Adminiſtrationem ſpectant, cognitio Epiſco-
pis attributa ſit Seſſione 7. cap. 15. de Reformatione, conſonum eſt Concilii Vien-
nenſis Decreto ſeu Clementinæ, *Quia contigit*. Tit. *De Religioſis Domibus*. Nec Regiæ
Juriſdictioni derogat, quia Regiæ Sanctiones vel Senatus-conſulta cauſarum illarum co-
gnitionem Regiis Judicibus tribuunt propter Fundatorum, Patronorum, Epiſcoporum, ſeu
aliorum Prælatorum in iis rebus curandis negligentiam; ſicut & hujuſmodi curam Or-
dinariis locorum demandat Concilium Viennenſe in caſu negligentiæ vel defectus Fun-
datorum, aut Adminiſtratorum. Præterea, Conſuetudines, Privilegia, aut Sanctiones
Regiæ ſive Senatuſconſulta integra ſervantur a Synodo Tridentina, *ſicut & fundationum*
Tabulæ; ſolum *decernitur ut audiendis rationibus Adminiſtratorum* ſacræ cujuſvis fa-
bricæ, aliis ad id Deputatis *addatur Epiſcopus*. Sic enim habet c. 9. Decreti de Re-
formatione, Seſſione 22. „ Adminiſtratores tam Eccleſiaſtici quam Laici fabricæ cujusvis
„ Eccleſiæ, etiam Cathedralis, Hoſpitalis, Confraternitatis, Eleemoſynæ, Montis pie-
„ tatis, & quorumcumque piorum locorum, ſingulis annis teneantur reddere ratio-
„ nem Adminiſtrationis Ordinario, conſuetudinibus, & privilegiis quibuſcumque in con-
„ trarium ſublatis: Niſi ſecus forte inſtitutione & ordinatione talis Eccleſiæ ſeu fabri-
„ cæ expreſſe cautum eſſet. Quod ſi ex conſuetudine, aut privilegio, aut conſtitutio-
„ ne aliqua loci, aliis ad id Deputatis ratio reddenda eſſet, tunc cum iis adhibeatur
„ etiam Ordinarius. „ Quæ Decreta Synodus Rothomagenſis, ſub *Carolo* Cardinali *Bor-
bonio* Archiepiſcopo, anno 1581. recipit ac executioni mandari juſſit. Excipiuntur etiam
ab Epiſcoporum Viſitatione & Ordinatione pia loca omnia, *quæ ſub Regum immediata
Protectione ſunt*, niſi eorum licentia habeatur. Quamobrem nulla Regiæ Juriſdictio-
ni fit injuria. Denique 4. Regum c. 12. formam habemus, qua Sacerdotes pecuniam
ad ſarta tecta Templi inſtauranda expendebant, ipſis vero negligentibus Rex edixit,
ut Pontifex fabricam Templi curaret, pecuniaque numeraretur, & expenderetur, &
rationes redderentur adjuncto Regis Notario: „ Dixitque Joas ad Sacerdotes: Omnem
„ pecuniam Sanctorum, quæ illata fuerit in Templum Domini a prætereuntibus,
„ quæ offertur pro pretio animæ, & quam ſponte & arbitrio cordis ſui inferunt in
„ Templum Domini, accipiant illam Sacerdotes juxta ordinem ſuum, & inſtaurent
„ ſarta tecta Domus, ſi quid neceſſarium viderint inſtauratione. Igitur uſque ad vi-
„ geſimum tertium annum Regis Joas, non inſtauraverunt Sacerdotes ſarta tecta Tem-
„ pli; vocavitque Rex Joas Joiadam Pontificem & Sacerdotes, dicens eis: Quare ſarta
„ tecta non inſtauratis Templi? Nolite ergo amplius accipere pecuniam juxta ordinem
„ veſtrum, ſed ad inſtaurationem Templi reddite eam. Prohibitique ſunt Sacerdotes
„ ultra accipere pecuniam a populo & inſtaurare ſarta tecta Domus. Et tulit Jojada

„ Pontifex gazophylaicum unum, aperuitque foramen desuper, & posuit illud juxta Altare ad dexteram ingredientium Domum Domini, mittebantque in eo Sacerdotes, qui custodiebant ostia omnem pecuniam quæ deferebatur ad templum Domini. Cumque viderent nimiam pecuniam esse in gazophylacio, ascendebat Scriba Regis & Pontifex, effundebantque & numerabant pecuniam, quæ inveniebatur in Domo Domini; & dabant eam juxta numerum atque mensuram in manu eorum qui præerant cœmentariis Domus Domini, &c. „ Hanc formam Concilium secutum est Sessionis 22. Cap. 9. cum in audiendis rationibus Administratorum sacræ cujusvis Fabricæ aliis ad id Deputatis ex consuetudine, privilegio, vel constitutione loci, addi sanxit Ordinarium. Denique Constitutionibus *Caroli IX.* anno 1571. *Henrici III.* 1582. *Henrici IV.* 1609. *Ludovici XIII.* 1619. Episcopis, Archidiaconis, & Officialibus, Ecclesias & quævis loca pia visitantibus injunctum est, ut rationes seu computa, census, ac proventus Fabricarum examinarent, causasque circa illarum Administrationem ortas judicarent, harum rerum cognitione Judicibus Regiis interdicta.

XXVII. Objicit *Molinæus*, Synodum Tridentinam Sessione vigesima quarta de Reformatione Matrimonii Cap. 1. connubia non reformare, sed plane deformare, siquidem approbat, nuptias, in quas non habito etiam parentum consensu convenerint filii & filiæ familias quod veteres Leges improbarunt, abhorret publica honestas, dissuadent ac damnant Jurisconsulti omnes. Addit *Molinæus*: Illud Decretum quod irrita declarat connubia, in quibus non adfuerit Romanæ Ecclesiæ Sacerdos, adversari Edictis Pacificationis, ea non improbantis, quæ apud Ecclesiæ Reformatæ Ministros sunt contracta. Ex quibus infert, Hanc Synodum in Galliis non esse recipiendam.

Concilii Tridentini Decreta de Matrimonio a calumnia vindicantur.

Respondetur ad primum objectionis Caput, illam esse prorsus calumniosam. Falsum enim est quod Synodus Matrimonia filiorum-familias invitis parentibus approbaverit, quinimmo declaravit ea esse illicita, & *Sanctam Dei Ecclesiam ex justissimis causis illa semper detestatam esse atque prohibuisse*. At rata nihilominus merito dixit, quia Matrimonium solo contrahentium consensu firmum & validum effici, adjunctis conditionibus quas Ecclesia præscripsit, nullisque positis impedimentis, Canones docent. Ita *Nicolaus I.* ad Consulta Bulgarorum, Cap. 3. ut refertur Cap. *Sufficiat*, Causa 27. Q. 2. *Alexander III.* ad Salernitanum Archiepiscopum rescribens, Extra, *De Sponsa duorum* Cap. *Licet*: ac *Innocentius II.* Cap. *Cum apud. De Sponsalibus & Matrimonio*: & Cap. *Tuæ fraternitati*. Quibus addendus est *S. Ambrosius* Epistola 68. ad *Sisinnium*, qua ipsi gratulatur ob veniam concessam filio, qui illo inconsulto uxorem acceperat. Nec tamen Sacra Synodus prohibuit quin Principes jure suo uterentur, Matrimonia si contracta in irritum mittendo quoad effectus civiles, seu pœnam exheredationis decernendo in filios-familias, qui invitis vel inconsultis parentibus nuberent: quod *Henricus II.* Parisiensis, 1559. *Henricus III.* Blesensi Sanctione præstiterunt. Ex his solvitur & *Gentileti* objectio Lib. 5. Examinis, p. 261.

Quod Caput spectat alterum, Matrimonia clandestina Sanctione Blesensi, cui Galli Calvinistæ obedientiam debebant, ac Pacificationis Edictis prohibita sunt ipsis etiam novæ Religionis hominibus; non item Sacerdotis præsentia ipsis imperata, sed aliæ præscriptæ Leges, quibus servatis, ratum erat eorum Matrimonium in ratione civilis contractus. Adde, hujusmodi Edictis, quæ Calviniana Factio perturbatis temporibus, a Regibus Christianissimis non tam impetravit, quam armata manu extorsit, approbatam non esse Reformatam falsi nominis Religionem, sed toleratam dumtaxat, adeoque nec approbata ipsorum connubia quasi Sacramenta, sed quasi legitimos contractus.

XXVIII. Objicit *Molinæus*, Synodum Tridentinam eadem Sessione, in Decreto generalis Reformationis, Cap. 1. Episcoporum auctoramenta ad Romanum Pontificem referre, ut per suæ Provisionis Diplomata inauguret Sedibus Pontificalibus. Huic vero Decreto reclamare priscos Canones, & Principum nostrorum Edicta!

Tridentina Synodus jus Regiæ Nominatio-

Respondetur, Nihil novi Sacram Synodum statuisse, cum Pactis inter *Leonem X.* & *Franciscum I.* Concordatis id sancitum esset ac receptum: jusque Regiæ Nominationis illæsum servasse his verbis: Omnes vero & singulos, qui ad Promotionem proficiendorum quodcumque jus quacumque ratione a Sede Apostolica habent, aut „ alio-

,, alioquin operam suam præstant; nihil in eis pro præsenti temporum ratione innovando, hortatur & monet, ut imprimis meminerint, nihil se ad Dei gloriam & populorum salutem utilius posse facere, quam si bonos Pastores, & Ecclesiæ gubernandæ idoneos promoveri studeant, eosque alienis peccatis communicantes mortaliter peccare, nisi quos digniores & Ecclesiæ magis utiles ipsi judicaverint, non quidem precibus, vel humano affectu, aut ambientium suggestionibus, sed eorum exigentibus meritis, præfici diligenter curaverint.

nis ad beneficia illasum servavit.

XXIX. Objicit *Molinæus*, Aurelianensem Sanctionem Jus tribuere Episcopis & Præsulibus Ordinariis visitandi Exemptos, in eorumque facta inquirendi ac animadvertendi, nulla habita provocationis ratione, si quæ interponatur: Porro Tridentinam Legem ad Jus Papale conniventem adhærentemque, nihil minus quam hoc ipsum Episcopis tribuere: vult siquidem suos exemptos & immunes, sui semper ut olim esse juris & eadem immunitate frui.

Respondetur, *Molinæum* perpetuo calumniari. Nam Concilium Tridentinum potestatem visitandi & corrigendi Exemptos non uno in loco attribuit Episcopis Sess. 7. Cap. 8. De Reformatione: ,, Locorum Ordinarii Ecclesias quascumque quomodolibet exemptas, Auctoritate Apostolica singulis annis visitare teneantur, & opportunis Juris remediis providere, ut quæ reparatione indigent, reparentur, & cura minime de fraudentur, appellationibus, privilegiis, consuetudinibus etiam ab immemorabili tempore præscriptis, Judicum deputationibus, & illorum inhibitionibus penitus exclusis. " Sessione 21. Cap. 8. ,, Commendata Monasteria, etiam Abbatiæ, Prioratus, & Præpositurae nuncupatæ, in quibus non viget Regularis observantia, nec-non Beneficia tam Curata quam non Curata, Sæcularia & Regularia, qualitercumque commendata, etiam exempta, ab Episcopis, etiam tamquam Apostolicæ Sedis delegatis, annis singulis visitentur, &c. Et si in eis vigeret observantia regularis, provideant Episcopi paternis admonitionibus, ut eorum Regularium Superiores, juxta eorum Regularia Instituta, debitam vivendi rationem observent & observari faciant, & sibi subditos in officio contineant ac moderentur. Quod si admoniti intra sex menses eos non visitaverint, vel correxerint; tunc iidem Episcopi, *etiam ut delegati Sedis Apostolicæ*, eos visitare possint, & corrigere prout ipsi Superiores possent, juxta eorum instituta; quibuscumque appellationibus, privilegiis & exemptionibus penitus remotis, & non obstantibus. " Sessione 24. in Decreto de Reformatione, cap. 10. ,, Episcopi in omnibus quæ ad Visitationem ac morum correctionem subditorum suorum spectant, jus & potestatem habeant etiam tamquam Sedis Apostolicæ Delegati, ea ordinandi, moderandi, puniendi, & exequendi, juxta Canonum Sanctiones, quæ illis ex prudentia sua, pro subditorum emendatione, ac Diœcesis suæ utilitate necessaria videbuntur. Nec in his ubi de Visitatione aut morum correctione agitur, exemptio, aut ulla inhibitio, appellatio, seu querela, etiam ad Sedem Apostolicam interposita, executionem eorum, quæ ab his mandata, decreta, aut judicata fuerint, quoquomodo impediat aut suspendat.

Potestatem visitandi & corrigendi Exemptos quomodo Episcopis tribuat Synodus Tridentina.

XXX. Objicit *Molinæus*, Prisca Canonum lege, tum & Sanctionibus Sardicensis Concilii statutum esse, ut si quis Episcopus arcessitur expostulaturque ullius noxæ, & quidem capitalis, vel etiam hæreseos, ita ut in discrimen veniat exauctorationis, totum id constituendum judicium, causamque disceptandam apud Episcopos Provinciæ, non ad Pontificium Tribunal, in prima saltem causæ disceptatione. Tridentina vero Synodus Sessione 24. Cap. 5. Decreti de Reformatione, hæc omnia convelli, ut Pontificiam Jurisdictionem amplificet; ait enim sancitque tales omnes disceptationes protinus quidem, hoc est, in prima causæ actione, ad Summum Pontificem deferendas, atque hujus rei cognitione omnibus aliis Judicibus ordinariis interdicit, nedum Synodo cuivis Provinciali. Nec solum antiquis Canonibus, & Libertatibus moribusque Gallicanæ Ecclesiæ, lex illa Tridentina adversatur (inquit ille) verum etiam Regiæ Jurisdictioni & Auctoritati, qua Rex etiam in Sacerdotes perduellionis vel læsæ Majestatis reos summo jure suo animadvertere potest, criminisque convictos a Metropolitano & Com-

provincialibus Episcopis exauctorandos curaret. Idem argumentum urget *Gentiletus* Lib. 3. ad Sessionem 13. n. 8.

Cap. Concilii Tridentini, quod incipit, Causæ Criminales, in Galliis, non est receptum.

Respondetur, Id quidem Caput antiquam Judiciorum Episcopalium formam mutare, ac propterea in Galliis receptum non esse: ei in ipso Concilio intercessisse (quantum opus esset) Cardinalem *A Lotharingia*; Christianissimi Regis Oratores ipsum nominatim improbasse, ut observavi Articulo 14. Eminentissimum illum Cardinalem in suæ Intercessionis Instrumento testari, Decretum de causis criminalibus Episcoporum ita conceptum fuisse in Congregatione diei superioris, *Ut Christianissimi Franciæ Regni Privilegiis, Juribus, & Sacris Constitutionibus nihil præjudicii afferat*. Senatum Parisiensem paulo post Concilium, anno scilicet 1569. intactas illius legibus Gallicanæ Ecclesiæ Libertates ostendisse, æquissimo in Cardinalem *Castellonium*, hæreseos accusatum, Judicio, quem ob delictum communem ad Superiorem suum, id est, ad Archiepiscopum Remensem ejus Metropolitanum judicandum remisit. Bellovacensem Episcopum in Conventu Ordinum Regni habito Parisiis anno 1614. Cleri nomine de Concilii Tridentini acceptatione agentem apud Plebeium Ordinem, asserere non dubitasse, Statuta Concilii, quæ Gallicanæ Ecclesiæ Juribus contraria videbantur, posita non fuisse Gallis, sed Italis & Hispanis; allatoque Inquisitionis exemplo, non absimilem esse dixisse rationem cæterorum. Ut ut est, hoc Decretum, & alia nonnulla Regni Juribus, Gallicanæ Ecclesiæ Libertatibus ac moribus forte repugnantia, eoque nomine hoc in Regno non recepta, non probant Concilium Tridentinum Œcumenicum non esse, & in Galliis quoad dogmatum definitionem cæteraque Disciplinæ ac Reformationis capita, a Clero non approbatum. Quis enim Catholicus Concilia Constantinopolitanum I. & Chalcedonense, legitima & Generalia esse negaverit, quamvis Romana Ecclesia aliquos ipsorum Canones Sedis Constantinopolitanæ Privilegia spectantes non receperit, ac *S. Leo* Chalcedonensis Gestis, *in sua Fidei causa*, se assensum præbuisse non semel declaraverit? Certe Gallicanus Clerus frequenter ac perseveranter Synodi Tridentinæ promulgationem a Christianissimis Regibus rogavit, sed eas semper exceptiones jure adhibuit, quæ salvas Ecclesiæ Gallicanæ Libertates præstarent, ut supra observavi.

Tridentina Synodus uniones dumtaxat reales Beneficiorum, non personales approbavit.

XXXI. Objicit *Molinæus*, Tridentinam Synodum cap. 13. ejusdem Sessionis declarasse, Pontifici Romano fas esse simplicia Beneficia ad Episcopatus attexere, copulareque, & altera unire adglutinareque alteris: id porro Concilii Basileensis Decretis, Pragmaticæ Sanctioni, & Concordatorum fœderi, repugnare.

Respondetur, Concilium Basileense, Pragmaticam Sanctionem & Concordata, personales Beneficiorum uniones, seu in gratiam personarum factas, prohibere, utpote Reservationes eorumdem Beneficiorum includentes, quæ sublatæ sunt ut Sacrarum Electionum libertati consuleretur: non vero uniones reales, sive in gratiam Beneficiorum factas, ob ipsorum tenuitatem & insufficientiam, ad subministrandos sumptus Pastorum sustentationi necessarios. Sic explicat *Guimerius* Vir Jurisconsultissimus in Commentario Sanctionis Pragmaticæ, Tit. *De Reservationibus*, ad verbum, *Exceptis*. Concilium porro Tridentinum uniones dumtaxat reales approbat propter Ecclesiarum necessitatem ac utilitatem; adeoque Constantiensi & Basileensi Conciliis, Pragmaticæ Sanctioni, aut Concordatis, non adversatur. Neque novam Romano Pontifici Auctoritatem contulit, aut jus novum quoad hoc induxit Synodus, ut constat ex cap. *Sicut unire*, quod est *Celestini III. Tit. De Excessibus Prælatorum*, cujus hæc sunt verba: *Sicut unire Episcopatus, atque potestati subjicere alienæ, ad Summum Pontificem pertinere dignoscitur: ita Episcopi est Ecclesiarum suæ Diœcesis unio*. Unde & Synodus Rothomagensis anno 1582. celebrata, Tit. *De Episcoporum Officiis*, cap. 32. decernit, ut *Ad pauperiorum Curatorum subventionem & favorem Residentiæ, liceat Episcopis, vel plures Parœcias in unam redigere, vel eis Beneficia simplicia unire, aut Pensiones, aut partem congruam de Decimis in eorum Parœcia constitutis attribuere . . Omnia vero juxta formam Decretorum Concilii Tridentini peragantur.*

XXXII. Objicit *Molinæus*, Synodum Tridentinam cap. 19. ejusdem Sessionis abrogare

gare prærogationes Ecclesiasticorum Beneficiorum, Mandataque impertita petente Rege, Summis Curiis Regni, Collegiisque & Academiis, denique cuivis alii homini, nulla habita commendationis Regiæ ratione, pugnat cum jure Sanctionis Pragmaticæ & Concordatorum, quibus nominatim firma rataque mansit Mandatorum hujusce generis adeptio atque impetratio.

Scholastica vel Indultaria Nominationi ad Beneficia Synodus Tridentina non derogat.

Respondetur, istud Synodi Tridentinæ Decretum Concilio Basileensi, & Sanctioni Pragmaticæ prorsus consonum esse, quæ Mandata illa de providendo Beneficiis vacaturis & Gratias Expectativas pessum dederunt ob justissimas rationes, utpote antiquis Canonibus & puriori Ecclesiæ Disciplinæ contrarias, ambitum foventes, mortis alienæ votis occasionem dantes. Concordata certam Mandatorum formam præscripsisse non quo velut necessaria aut utilia Ecclesiæ probarentur, sed ut eorum concessioni modus adhiberetur, cum *Odia restringi* conveniat. Tunc certe penes Summum Pontificem erat nulla hujusmodi mandata concedere. Ut aliqua, modo sub forma præscripta, impertiretur consensit Rex Christianissimus, ut Romanum Pontificem promereretur, ejusque Auctoritati, & in hoc plurimum tribueret. Sed Concilium, Summusque Pontifex, qui illud approbavit, *Mandata* illa *de providendo* & *Gratias Expectativas* sustulerunt, nullo Gallicanæ Ecclesiæ detrimento, immo magni commodi accessione: siquidem eo Decreto Collatoribus ordinariis plenior ac liberior accrescit vacantia Beneficia conferendi facultas. Scholasticæ tamen Nominationi in gratiam Academiarum a Concilio Basileensi & Sanctione Pragmatica institutæ, & meliorem in formam per Concordata Bononiensia immutatæ; vel Indultariæ Nominationi a *Paulo III.* Supremo Senatui concessæ, nullatenus derogat Synodi Tridentinæ Decretum. Præterea Sanctio Blesensis Reservationes nullas & irritas declaravit secundum quam ipsas omnino abrogari, *Henrico III.* Regi Christianissimo supplicavit Concilium Provinciale Turonense anno 1583. celebratum, cap. 12. cujus hæc sunt verba. *Gratias omnes, quæ expectativæ dicuntur, cum Sacri Canones abhorreant, illæ etenim non modo ambiendi Sacerdotia sed mortis captandæ votum præbent: omnibus Episcopis, Abbatibus, Capitulis & aliis quibuscumque Beneficiorum Collatoribus & Patronis cum Ecclesiasticis tum Laicis, cujuscumque gradus, qualitatis & ordinis existant, quibusvis personis prima Beneficia vacatura promittere prohibet hæc Synodus, ac Christianissimo & Generosissimo Domino nostro Regi, quam potest humillime supplicat, ut qui suo Edicto ad Trium Ordinum Regni Blesis congregatorum supplicem libellum promulgato, Episcopatuum, Abbatiarum, & Prioratuum, quas antea mandaverat, Reservationes nullas declaravit, Gratiarum hujusmodi sive Indultorum revocationem, quorum occasione latior in dies & facilior confidentiæ & simoniæ via aperitur; & multa Beneficia debitis fraudantur obsequiis, illorumque ædes potissimum sacræ multas ruinas patiuntur, gratam habere, ac earumdem usum omnino abrogare, illoque omnibus interdicere velit. Quam revocationem si certis de causi omnino ratam habere non dignetur sua Majestas, indulta dumtaxat illa his edicat profutura, qui sortis sint Ecclesiasticæ, idque ad ea solum Beneficia, quorum vel qualitatis vel Pontificiæ dispensationis Privilegio capaces erunt; adeo ut si Clerici tantum seu sæculares existant, in vim illorum Indultorum Regularia obtinere non valeant.*

XXXIII. Objicit *Molinæus*, In Decreto Reformationis Regularium interdici quidem Regularibus personis omni testamenti factione, omnique alia donatione aut transcriptione peculii, quod sibi quæsiverint, confecerintque, aut eis aliunde obvenerint, seu sit suppellex, seu quævis res alia prædiata & non movens, eaque omnia cujuscumque tandem sint generis, voluisse indistincte Tridentinum Concilium statim parta conflataque Cœnobiis censeri. Secus vero de hisce statuisse Comitia Arelianensia, Articulo 19. censuisse enim in hanc sententiam: Qui adolescens ante vigesimum-quintum, aut quæ adolescentula ante vigesimum ætatis annum, Monasticam Religionem professi fuerint, utrique de obventitiæ hæreditatis parte statuendi ut voluerit, relinquendique cui visum fuerit consanguineo cognatoque jus esto; non porro addicenda bona illa Monasterio.

Tridentinum Decretum de

Respondetur, Concilium Tridentinum loqui de bonis quæ libere, pure, sine controversia & prohibitione Legis Regularibus Personis obvenerint, aut obventura sunt post

Reformatione Regularium defenditur.

Monasticam Professionem, quæ ipsos a peculii possidendi, condendique testamenti jure dejicit, secundum Canones: Aurelianensem vero Sanctionem loqui de bonis obvenientibus aut obventuris ante Monasticam Professionem, quam ante vigesimum-quintum ætatis annum a viris, ante vigesimum a fœminis fieri vetat. Rex itaque, de Ordinum Consilio, cavere volens ne fraude accelerarctur Professio, utque maturiori consilio fieret, libertatem ademit Monachis & Sanctimonialibus, disponendi de bonis suis in gratiam Monasterii ante constitutam ætatem. Principi quoque liberum est subditorum bonis certas Leges imponere, justis de causis, quæ ipsis potestatem auferant de ipsis disponendi; sicut prodigis Leges bonis interdicunt (*L. 1. De Curatore furios. in ff. & L. Is cui bonis. De verborum obligatione.*) Cæterum Aurelianensis Sanctio, quam Blesensis quoad tempus Professionis Religiosæ emendavit, eam decimo-sexto ætatis anno cum ab adolescentibus tum a puellis legitime fieri posse declarans, quod Tridentina Synodus edixerat, non permittit proprietatem Monachis, sicut nec ipsum Concilium Cap. laudato, cujus hæc sunt verba: *Nemini Regularium, tam virorum quam mulierum, liceat bona immobilia, vel mobilia, cujuscumque qualitatis fuerint, etiam quovis modo ab eis acquisita, tamquam propria, aut etiam nomine Conventus possidere vel tenere, sed statim ea Superiori tradantur, conventuique incorporentur.* Nec tamen Tridentinum Decretum derogat Canoni, *Constituit*, quod a *Gratiano* Causa 16. Quæst. 1. & ante ipsum ab *Ivone Carnotensi* & *Burchardo* velut ex Concilio Moguntino profertur, cum sit Cabilonensis II. Cap. 7. cujus hæc sunt verba: *Constituit sacer iste Conventus, ut Episcopi sive Abbates, qui non in fructum animarum, sed in avaritiam & turpe lucrum inhiantes, quoslibet homines circumveniendo totonderunt, & res eorum tali persuasione surripuerunt, Pœnitentiæ Canonicæ, utpote turpis lucri spectatores subjaceant. Hi vero qui illecti comam deposuerunt, in eo, quod cœperunt, perseverare cogantur; res vero eorum hæredibus reddantur.*

XXXIV. Objicit *Molinæus*, Cap. 3. ejusdem Decreti, liberum relinqui quatuor Mendicantium Ordinibus agros, terrasque, domos, & prædia, & alias id genus statarias obventiones sibi quærere, obtinereque & possidere: quod veteribus Senatusconsultis adversatur; ideoque in Galliis recipi non posse.

Respondetur, Senatusconsulta *a Molinæo* laudata contra Mendicantes pronuntiata esse, quibus Regulæ vel Constitutiones bonorum immobilium possessionem, etiam in communi prohibentur, nec id ullo concessum erat Privilegio. Porro Tridentina Synodus id licere illis deinceps voluit Jure communi, exceptis FF. Capuccinis & Minoribus de Observantia. Omnes autem Mendicantium Ordines bonorum immobilium possessione per suas Regulas & Constitutiones minime prohibentur, immo sunt nonnulli quibus nec Regula id vetat, & qui cum bonis immobilibus a Sede Apostolica fuere confirmati, ut Ordo Prædicatorum inter alios; cujus propterea Cœnobia bona immobilia ante Concilium Tridentinum possidebant, ex Regum etiam Christianissimorum beneficentia, vel licentia. Quamquam enim paulo post Ordinem institutum possessiones ejurassent, ipsos tamen postea, refrigescente Fidelium charitate, Summi Pontifices * in pristinam libertatem possidendi prædia, latifundia, domos, & quæcumque bona immobilia, restituerant, illis Constitutionibus abrogatis, quas post institutum & confirmatum Ordinem in Generalibus Comitiis sibi imposuerunt, *Sancto Dominico* Auctore.

* *Clemens IV. Bonifac. VIII. Innoc. VI. Bonifac. IX Sixtus IV. Innoc. VIII. &c.*

Concilii Tridentini Decretum de Excommunicatione defenditur.

XXXV. Objicit *Molinæus*, Concilium Tridentinum permittere ut Excommunicationum fulmina vibrentur ad recuperanda quæ amissa sunt, aut interversa, aut dolo furtoque sublata: quod pleraque Senatusconsulta tamquam iniquum novumque prohibuerunt.

Respondetur, Senatusconsultis Amplissimæ Curiæ de Ecclesia & Catholica Religione optime meritæ, prohibitum esse dumtaxat abusum Excommunicationum pro causis levioribus forte latarum, quem damnat pariter Sacra Synodus, improbavitque semper Ecclesia. Sed non prohibuit usquam neque prohibere se posse putavit, ne ferretur Excommunicatio in criminis lethalis reos, quales sunt fures, & eorum conscii, rerumque furto raptarum receptores ac detentores; cum grave futurum est, damnumque non vulgare proximo illatum. Cujus rei judicium penes Episcopum esto. *Quamvis* (inquit

Con-

Concilium) *Excommunicationis gladius nervus sit Ecclesiasticæ Disciplinæ , & ad continendos in officio populos valde salutaris, sobrie tamen magnaque circumspectione exercendus est, cum experientia doceat, si temere, aut levibus ex rebus incutiatur, magis cotemni quam formidari, & perniciem potius parere quam salutem. Quapropter Excommunicationes illæ, quæ Monitionibus præmissis, ad finem revelationis (ut ajunt) aut pro deperditis seu subtractis rebus ferri solent, a nemine prorsus, præterquam ab Episcopo decernantur, & tunc non alias quam ex re non vulgari, causaque diligenter ac magna maturitate per Episcopum examinata, quæ ejus animum moveat, nec ad eas concedendas cujusvis sæcularis, etiam Magistratus, Auctoritate adducatur, sed totum hoc in ejus arbitrio & conscientia sit positum, quando ipse pro re, loco, persona, aut tempore, eas decernendas esse judicaverit*. Quod Decretum a Synodo Rothomagensi an. 1581. receptum est.

XXXVI. Objicit *Molinæus*, Ferri non posse quod eodem Decreto Concilium Jus tribuat Pontificiis & Ecclesiasticis Judicibus, manus injiciendi in laicos homines, eosque mulctandi, tum executionis lege per suos apparitores accensosque & præcones, atque per alios in eos agendi, idque ipsum vi Sententiæ, quam vel per seipsos, vel per suos Magistratus tulerint.

Respondetur, Concilium loqui, de illis dumtaxat causis, in quibus *executio realis vel personalis propria Auctoritate a Judicibus Ecclesiasticis fieri potest*. In his enim causis, mulctis pecuniariis piis locis applicandis, pignorum captione, carcere coerceri potius reos decernit, quam Censuris Ecclesiasticis feriri, ne vilescant Censuræ, si pro causis quibuscumque distringuantur. Hunc porro Canonem innovavit ac executioni mandari jussit Synodus Provincialis Aquensis an. 1585. celebrata, Tit. *De Excommunicatione*.

XXXVII. Objicit *Minæus*, Caput nonum ejusdem Decreti fraudi esse plane damnoque Patronatui Laicorum, quem obterit & imminuit, quantum potest. Exigit enim a Laicis, ut Jus illud Patronatus suum probent per efficaces Nominationum, Præsentationumque Codicillos, jugi quinquaginta annorum spatio, de quo etiam ex Literis obsignatisque fide eximia Monumentis liqueat; nisi vero Jus suum hoc pacto probent, causa Patronatus exturbat. Quod cum Tridentina Synodus statuit, falcem misit in messem alienam; Siquidem Jus-Patronatus Laicorum Civili ac Regiæ Jurisdictioni obnoxius semper fuit, non spirituali & Ecclesiasticæ. Idem objicit *Gentiletus* Lib. 3. in Examine Sessionis 14. Num. 6.

Respondetur, Legitima Patronatuum jura hoc Decreto non tolli, sed caveri ne Jus Patronatus a laicis usurpetur; meritoque ex illa dejici, qui nullo titulo, nullis literis ac Monumentis fulciuntur, nec diuturna possessione juvantur. In qualibet enim præscriptione, cum bona fide & possessione, requiritur etiam titulus probatus, ut colligitur ex *L. Nullo justo C. De rei venditione*, & Ex Cap. *Si diligenti . De foro competenti*. Quod præcipue locum habet in causa servitutis, quæ odiosa est; cum res omnes jure naturæ præsumantur liberæ ut constat ex *L. Altius de Servit. C. L. Servitutes*. Patronatus porro cum servitutibus affinitatem quamdam habet. Juste ergo Tridentini Patres hoc Decretum ediderunt: *Sicut legitima Patronatuum jura tollere, piasque Fidelium voluntates in eorum institutione violare æquum non est, sic etiam ut hoc colore Beneficia Ecclesiastica in servitutem, quod a multis impudenter fit, redigantur, non est permittendum. Ut igitur debita in omnibus ratio observetur, decernit Sancta Synodus ut titulus Juris Patronatus sit ex fundatione vel dotatione; qui ex authentico Documento, & aliis jure requisitis ostendatur: sive etiam ex multiplicatis Præsentationibus per antiquissimum temporis cursum qui hominum memoriam excedat, aliasve secundum Juris dispositionem. In iis vero Personis seu Communitatibus, vel Universitatibus in quibus id Jus plerumque ex usurpatione potius quæsitum præsumi solet, plenior & exactior probatio ad docendum verum titulum requiratur; nec immemorabilis temporis probatio aliter eis suffragetur, quam si, præter reliqua ad eam necessaria, Præsentationes etiam continuatæ, non minori saltem quam 50. annorum spatio, quæ omnes effectum sortitæ sint, authenticis Scripturis probentur*. Reliquos Patronatus omnes in Beneficiis tam Sæcul., quam Reg., seu facultates & Privilegia concessa, tam in viam Patronatus, quam alio quocumque jure, nominandi, eligendi, præsentandi ad ea cum vacant, prorsus abrogat Concil., *Exceptis Patronatibus super Cathedralibus Ecclesiis competentibus, & aliis, quæ ad Impera-*

Tridentina Synodus Jus Patronatus legitimum non convellit.

peratorem, & Reges, seu Regna possidentes, aliosque sublimes ac supremos Principes; Jura Imperii in Dominiis suis habentes, pertinent, & quæ in favorem Studiorum Generalium concessa sunt. Licet porro causas Juris Patronatus, Ordinariorum, uti Sedis Apostolicæ delegatorum, cognitioni Concilium reservet, quos nullius facultatibus aut Privilegiis in earum examine ac judicio vult prohiberi; Gallicani tamen Regni moribus, quibus hujusmodi ac similes controversiæ, ratione possessorii, quoad Jus Patronatus Ecclesiasticum; ratione etiam petitorii, quoad Laicum, in Senatu disceptantur ac dirimuntur, præjudicare voluisse haud censendum est. Et si quis Concilii verba absque exceptione esse intelligenda contenderet: id inter illa capita Disciplinæ ac Politiæ Ecclesiasticæ referendum est, quæ in Galliis non sunt recepta, quamvis Concilium ipsum ut legitimum & Œcumenicum ab omnibus Catholicis in Gallia & ubicumque gentium habeatur.

Pœnæ Privationis Jurisdictionis & Dominii in Decreta de Duello, Feudatarios dumtaxat Ecclesiæ spectant.

XXXVIII. Objicit *Molinæus*, Cap. 19. ejusdem Decreti, Synodum singularia certamina prohibere ea lege quæ de Majestate est, ac interminari Regibus Principibusque abrogationem Ditionis Potentatusque in quo duellum fieri permiserint. Quamobrem si Concilium recipimus, sequitur situm esse in Pontifice Romano Regem nostrum omni sua Ditione, Potestateque & Jurisdictione ejicere.

Respondetur, Synodum interminari Regibus & Principibus privationem Jurisdictionis & Dominii civitatis Castri & loci, in quo duellum fieri permiserint, si illud dominium clientelari ac fiduciario jure ab Ecclesia obtineant; adeoque Reges Christianissimos non spectare, quorum Dominia Ecclesiæ in temporalibus non sunt obnoxia. Ita respondet *Gregorius Tolosanus*, Vir Jurisconsultissimus, idque verba ipsa Decreti manifeste probant, *Detestabilis*, inquit, *duellorum usus fabricante diabolo introductus, ut cruenta corporum morte animarum etiam perniciem lucretur, ex Christiano orbe penitus exterminetur. Imperator, Reges, Duces, Principes, Marchiones, Comites, & quocumque alio nomine Domini temporales, qui locum ad Monomachiam in terris suis inter Christianos concesserint, eo ipso sint excommunicati, ac Jurisdictione & Dominio Civitatis, Castri aut loci, in quo vel apud quem duellum fieri permiserint, QUOD AB ECCLESIA OBTINENT, privati intelligantur, & SI FEUDALIA SINT, directis Dominis statim acquirantur.*

XXXIX. Objicit *Molinæus*, Synodum Tridentinam cap. vigesimo ejusdem Decreti jubere cuivis Principi, Regi & Summo Domino, ut Decreta Pontificia omnis generis observet, ac quidquid legitur usquam decretum, dictum, sancitum in gratiam Cleri, quidquid per Concilia attributum Ecclesiasticæ Jurisdictioni, id ut ubivis gentium obtineat, & solicite custodiatur. Igitur quidquid sibi umquam adversus Principum Imperia sumpsere Pontifices, hoc Tridentino Decreto renovatur.

Respondetur, Hanc objectionem puram putam esse calumniam. Concilium enim de quibuscumque Legibus Ecclesiasticis non loquitur, sed de iis quæ in favorem Ecclesiasticæ Libertatis editæ sunt. Hæ vero Christianissimis Regibus non incommodant, qui Ecclesiæ immunitatem ac libertatem semper protexere, ut ex eorum Capitularibus, & Sanctionibus, & ex Conciliis in Gallia celebratis, ab ipsisque comprobatis certum est. Concilii verba ad calumniam difflandam subjicio: *Decernit itaque & præcipit, Sacros Canones, & Concilia generalia omnia, nec non alias Apostolicas Sanctiones, in favorem Ecclesiasticarum Personarum Libertatis Ecclesiasticæ, & contra ejus violatores editas, quæ omnia præsenti etiam Decreto innovat, exacte ab omnibus observari debere. Praetereaque admonet Imperatorem, Reges, Respublicas, Principes & omnes & singulos cujuscumque status & dignitatis extiterint, ut quo largius bonis temporalibus, atque in alios potestate sunt ornati, eo sanctius quæ Ecclesiastici Juris sunt, tamquam Dei præcipua, ejusque patrocinio tecta venerentur, nec ab ullis Baronibus, Domicellis, Rectoribus, aliisve Dominis temporalibus, seu Magistratibus, maximeque ministris ipsorum Principum lædi patiantur; sed severe in eos qui illius libertatem, immunitatem, atque Jurisdictionem impediunt, animadvertant. Quibus etiam ipsimet exemplo ad pietatem, Religionem, Ecclesiarumque protectionem existant; imitantes anteriores optimos religiosissimosque Principes, qui res Ecclesiæ sua imprimis auctoritate ac munificentia auxerunt, nedum ab* alio-

aliorum injuria vindicarunt. Quæ autem in Regum & Supremorum Principum Imperia moliti sunt Pontifices nonnulli, Canonum ac Legum Ecclesiasticarum loco non sunt censenda, cum Ecclesiæ consensu recepta non sint & comprobata.

XL. Objicit *Molinæus*, Quidquid in Concilio Tridentino actum, conclusum, ac definitum est, id omne postremo Decreto ad arbitrium Romani Pontificis deferri, cujus auctoritati & suffragationi subjicit omnia. Diruat ille, ædificet, mutet (quod ajunt) quadrata rotundis, illi ac ejus Successoribus omne in tempus quidquid lubebit agendi, decernendi, figendi, refigendique in Ecclesia potestatem dat Tridentinum Concilium. Hoc autem non est errores emendare, sed in deteriorem partem omnia vertere.

Respondetur, Calumniosam esse objectionem. Cum enim declarat Synodus omnia, quæ in ea statuta sunt, ita decreta fuisse, *Ut in his salva semper Sedis Apostolicæ Auctoritas & sit, & esse intelligatur*, nihil ipsi tribuit, nisi quod a jure concessum est, scilicet potestatem interpretandi ac temperandi Canones, cum aliqua orta fuerit difficultas, vel cum necessitas aut utilitas major Ecclesiæ eorum relaxationem postulaverint. Ac de interpretatione & declaratione quidem æquissimum est Concilii Decretum his verbis conceptum: *Quod si in his recipiendis aliqua difficultas oriatur, aut aliqua inciderint, quæ Declarationem (quod non credit) aut definitionem postulent; præter alia remedia in hoc Concilio instituta, confidit sancta Synodus Beatissimum Romanum Pontificem curaturum, ut vel evocatis, ex illis præsertim Provinciis, unde difficultas orta fuerit, iis quos eidem negotio tractando viderit expedire, vel etiam Concilii generalis celebratione, si necessarium judicaverit, vel commodiore quacumque ratione ei visum fuerit, Provinciarum necessitatibus pro Dei Gloria & Ecclesiæ tranquillitati consulatur*. In dispensationibus vero concedendis prudentiam ac moderationem postulat maximam, tantum abest ut Romani Pontificis voluntati omnia permittat. *Sicuti*, inquit, *publice expedit Legis vinculum quandoque relaxare, ut plenius evenientibus casibus & necessitatibus pro communi utilitate satisfiat; sic frequentius Legem solvere, exemploque potius quam certo personarum rerumque delectu petentibus indulgere, nil aliud est quam unicuique ad Leges transgrediendas aditum aperire. Quapropter sciant universi Sacratissimos Canones exacte ab omnibus, & quoad ejus fieri poterit, indistincte observandos. Quod si urgens justaque ratio, & major quandoque utilitas postulaverint cum aliquibus dispensandum esse, id causa cognita, ac summa maturitate, atque gratis, a quibuscumque ad quos dispensatio pertinebit, erit præstandum; aliterque facta dispensatio subreptitia censeatur*. Qua Tridentini Concilii Lege tenentur & ipsi Romani Pontifices.

Tridentina Synodus nihil novi tribuit Romano Pontifici.

XLI. *Suavis Polanus*, & Auctor Anonymus *Revisionis Concilii Tridentini* editæ anno 1600. objiciunt, Concilium Episcopalem Auctoritatem deprimere, dum Episcopos veluti Romani Pontificis Vicarios traducit, jurisdictionem ipsis tribuendo ut *Sedis Apostolicæ Delegatis*, quam divino jure ipsos habere constat. Addidit *Gentiletus*, Delegationes hujusmodi Regiæ Auctoritati ejusque Curiis Parlamenti repugnare, quoniam in Galliis hujusmodi extraordinaria Imperia numquam tolerata fuerunt citra Regis consensum, Parlamentorumque approbationem.

Suavis & Gentileti objectioni respondetur.

Respondetur, Episcopos Divino quidem Jure Auctoritatem & Jurisdictionem in Diœceses suas ac subditos habere, eamque a Christo immediate, non a Summo Pontifice accipere: sed Diœcesum divisio, subditorumque designatio a Romano Pontifice pendet: qui & justis de causis immunitates ac privilegia Ecclesiis vel Monasteriis concedere potest, quibus ab Ordinarii Jurisdictione solvantur & eximantur. In concedendis hujusmodi privilegiis & immunitatibus modum olim excesserant Romani Pontifices. A S. *Bernardi* temporibus, gemitus, lachrymas, querimonias piis omnibus excusserat abusus Exemptionum. Episcoporum pars maxima illas penitus aboleri postulabat a Tridentina Synodo. Insignia Capitula, Monasteria, aliaque pia loca, & populosi Religiosorum hominum Ordines, quorum opera Concilio utilis fuerat, privilegia sua intacta manere rogabant. Favebant Episcopi plerique ex illis Ordinibus assumpti, Pontifex ad eorum abrogationem haud certe propendebat, plurima hujusmodi privilegia ad preces Regum vel Principum, vel ad Feudatorum petitionem concessa non ignorans, nec rescindere volens, quod a suis Decessoribus, quandoque publicæ utilitatis respectu,

Cur Episcopis Jurisdictionem in Exemptos Tridentina Synodus multis in causis concessit tamquam Sedis Apostolicæ Delegatis?

vel

vel observantiæ Regularis promovendæ studio, vel ob eximia quorumdam Ordinum ac Monasteriorum in Romanam & universalem Ecclesiam merita, vel devotionis erga Sedem Apostolicam fovendæ causa, matura deliberatione concessum existimabat. Quamobrem id initum temperamentum est, quod Jurisdictionem perinde atque ordinaria foret, Episcopi obtinerent in homines ab illorum foro per Pontificia Privilegia subductos; simul etiam in iis qui per Privilegia eximebantur, titulus ac veritas Exemptionis intacta persisteret; concessa cunctis Episcopis facultate generali ac perpetua, in certis quibusdam causis Jurisdictionis exercendæ, tamquam speciatim a Sede Apostolica delegatis.

Hac formula Episcoporum Auctoritas non estimmunta, sed firmata vel ampliata.

Ita Sessione 5. in Decreto de Reformatione, Cap. 1. statuit Sacra Synodus, *Ut in Monasteriis Monachorum, ubi commode fieri queat, etiam Lectio Sacræ Scripturæ habeatur: qua in re si Abbates negligentes fuerint, Episcopi locorum in hoc, ut Sedis Apostolicæ delegati, eos ad id opportunis remediis compellant*, Et Cap. 2. de verbo Dei a Parochialium Ecclesiarum Rectoribus diebus saltem Dominicis & Festis solemnibus prædicando, ita statuit: *Si quæ vero Parochiales Ecclesiæ reperiantur subjectæ Monasteriis in nulla Diœcesi existentibus, si Abbates & Regulares Prælati in prædictis negligentes fuerint, a Metropolitanis, in quorum Provinciis Diœceses ipsæ sitæ sunt, tamquam quoad hoc Sedis Apostolicæ delegatis, compellantur*. Et infra, de Regularibus hominibus errores inter concionandum seminantibus sic decernit. *Quod si hæreses prædicaverit, contra eum, secundum Juris dispositionem aut loci consuetudinem procedat, etiamsi Prædicator ipse generali vel speciali Privilegio Exemptum se esse prætenderet: quo casu Episcopus Auctoritate Apostolica, & tamquam Sedis Apostolicæ delegatus procedat*.

Sessione 6. Cap. 2. ubi de secundi Ordinis Sacerdotibus ad personalem in Beneficiis Residentiam compellendis decernitur: „Nullique Privilegia seu Indulta perpetua de non „ residendo, aut de fructibus in absentia percipiendis suffragentur: Indulgentiis vero & „ dispensationibus temporalibus, ex veris & rationalibus causis tantum concessis, & co- „ ram Ordinario legitime probandis in suo robore permansuris: quibus casibus nihilomi- „ nus Officium sit Episcoporum, tamquam in hac parte a Sede Apostolica delegatorum „ providere, ut per deputationem idoneorum Vicariorum, & congruæ portionis fru- „ ctuum assignationem, cura animarum nullatenus negligatur, nemini, quoad hoc, „ Privilegio seu Exemptione quacumque suffragante. *Et Cap. 3.* Nemo Sæcularis Cle- „ ricus, cujusvis personalis, vel Regularis extra Monasterium degens, etiam sui Ordinis „ Privilegii prætextu tutus censeatur, quominus, si deliquerit, ab Ordinario loci, „ tamquam super hoc a Sede Apostolica delegato, secundum Canonicas Sanctiones vi- „ sitari, puniri, & corrigi valeat.

Sessio VII. in Decreto de Reformatione, Cap. 8. Locorum Ordinarii Ecclesias qua- „ scumque quomodolibet Exemptas, Auctoritate Apostolica singulis annis visitare tenean- „ tur, &c. *Et Cap.* 14. In civilibus causis mercedum & miserabilium personarum, Cle- „ rici Sæculares, aut Regulares extra Monasterium degentes quomodolibet Exempti... „ coram locorum Ordinariis, tamquam in hoc ab ipsa Sede delegatis, conveniri, & „ jure medio ad solvendum debitum cogi & compelli possint; Privilegiis, Exemptio- „ nibus, Conservatorum deputationibus, & eorum inhibitionibus, adversus præmissa „ nequaquam valituris.

Sessione XIII. In Decreto de Reformatione, c. 5. Episcopus apud Ecclesiam suam „ residens, de subreptione & obreptione gratiæ, quæ super Absolutione alicujus pu- „ blici criminis vel delicti, de quo ipse inquirere cœperat, aut remissione pœnæ, ad „ quam criminosus per eum condemnatus fuerit, falsis precibus impetratur, per se ip- „ sum, tamquam Sedis Apostolicæ delegatus, etiam summarie cognoscat, ipsamque „ gratiam postquam per falsi narrationem, aut veri taciturnitatem obtentam esse legi- „ time constiterit, non admittat. Cum Sedes Apostolica retractare non gravetur quod „ fuerit *fraude elicitum, non veritate promeritum*; quia *de mendacio nemo debet lucrari, præsertim apud primam & Summam Sedem*: Non minimam Episcopis Auctoritatem tribuit Sacra Synodus, cum ipsis ut Sedis Apostolicæ delegatis defert examen gratiarum & remissionum ab Apostolica Sede reis publici alicujus criminis concessarum, easque rejiciendi facultatem, si falsi narratione, aut veri dissimulatione obtentæ comprobentur.

Sessione XIV. In Decreto de Reformatione cap. 4. Omnes Ecclesiarum Prælati ... „ si in Ecclesiis suis resederint, quoscumque Sæculares Clericos, qualitercumque Exem„ ptos, qui alias suæ Jurisdictioni subessent, de eorum excessibus, criminibus & de„ lictis quoties, & quando opus fuerit, etiam extra Visitationem, tamquam ad hoc Sedis „ Apostolicæ delegati, corrigendi & castigandi facultatem habeant: quibuscumque E„ xemptionibus, Declarationibus, Consuetudinibus &c. minime suffragantibus.

Sessione XXI. In Decreto de Reformatione, c. 4. Episcopi, etiam tamquam Apo„ stolicæ Sedis delegati in omnibus Ecclesiis Parochialibus vel Baptismalibus, in qui„ bus populus ita numerosus sit, ut unus Rector non possit sufficere Ecclesiasticis Sa„ cramentis ministrandis, & cultui divino peragendo, cogant Rectores, vel alios, ad „ quos pertinet, sibi tot Sacerdotes ad hoc munus adjungere, quot sufficiant ad Sacra„ menta exhibenda, & cultum divinum celebrandum. *Et c.* 5. Possint Episcopi etiam „ tamquam Apostolicæ Sedis delegati, juxta formam Juris, facere uniones perpetuas qua„ rumcumque Ecclesiarum Parochialium .... propter earum paupertatem, & in cæ„ teris casibus a Jure permissis, etiamsi dictæ Ecclesiæ vel Beneficia essent generaliter „ vel specialiter reservata, aut qualitercumque affecta. Hujusmodi uniones ab Episcopis Auctoritate propria & ordinaria fieri possunt, sed accedit Sedis Apostolicæ delegatio ex abundanti; ceu novus titulus ob Beneficia, quorum collatio generatim aut speciatim Romano Pontifici reservata est, necessarius. Et c. 6. „ Quia illiterati & im„ periti Parochialium Ecclesiarum Rectores sacris minus apti sunt Officiis ... Episcopi, „ tamquam Sedis Apostolicæ delegati, eisdem, si alias honestæ vitæ sint, Coadjutores „ aut Vicarios pro tempore deputare, partemque fructuum eisdem pro sufficienti victu „ assignare, vel aliter providere possint quacumque Appellatione & Exemptione remo„ ta. *Et c.* 8. Commendata Monasteria, etiam Abbatiæ, Prioratus, & Præposituræ „ nuncupatæ, in quibus non viget Regularis Observantia, nec-non Beneficia tam Curata, „ quam non Curata, Sæcularia & Regularia qualitercumque commendata, etiam exem„ pta, ab Episcopis, etiam tamquam Apostolicæ Sedis delegatis, annis singulis *visitentur*.

Sessione XXII. c. 3. „ Episcopi, etiam tamquam *delegati Apostolici*, ex fructibus „ & proventibus *quibuscumque omnium Dignitatum*, Personatuum, & Officiorum in „ Ecclesiis Cathedralibus, vel Collegiatis existentium, tertiam partem in distributio„ nes, eorum arbitrio assignandas, dividere possint ..... Non obstantibus consuetudi„ nibus, etiam immemorabilibus, exemptionibus, & constitutionibus, etiam juramen„ to & quavis auctoritate firmatis. *Et c.* 5. Dispensationes quacumque auctoritate con„ cedendæ, si extra Romanam Curiam committendæ erunt, committantur Ordinariis „ illorum, qui eas impetraverint. Eæ vero quæ gratiose concedentur, suum non sor„ tiantur effectum, nisi prius ab eisdem, tamquam Delegatis Apostolicis, summarie „ tantum & extrajudicialiter cognoscatur, expressas preces subreptionis vel obreptionis „ vitio non subjacere. *Cap.* 6. In commutationibus ultimarum voluntatum, quæ non„ nisi ex justa & necessaria causa fieri debent, Episcopi, tamquam delegati Sedis Apo„ stolicæ summarie & extrajudicialiter cognoscant nihil in precibus, tacita veritate, „ vel suggesta falsitate fuisse narratum, priusquam commutationes prædictæ executio„ ni demandentur. „ Quæ jure novo, aut præscripta & probata consuetudine, Sedi Apostolicæ reservata sunt, ea committi non possunt Episcopis, nisi tamquam Sedis Apostolicæ delegatis in hujusmodi negotiis, illo Jure & consuetudine stantibus. Qua delegatione non imminuitur certe, sed ampliatur Episcoporum Auctoritas. „ *Cap.* 8. Epi„ scopi, etiam tamquam Sedis Apostolicæ delegati, in casibus a Jure concessis, omnium „ piarum dispositionum, tam in ultima voluntate, quam inter vivos, sint executores, „ &c. Non obstantibus quacumque consuetudine, etiam immemorabili, Privilegio, aut „ Statuto. „ Ut Episcopi jurisdictionem & Auctoritatem Jure communi sibi competentem facilius & absque oppositione exerceant, ipsis præterea Sedis Apostolicæ vices in certis quibusdam negotiis committuntur: quæ certe Episcopalis Jurisdictionis imminutio non est, sed novæ potestatis accessio: nec illis per hanc delegationem fit injuria, quia (ut habet Regula Juris) *Quæ abundant non vitiant*. Hic interdum verborum illorum sensus: *Episcopi, etiam tamquam Sedis Apostolicæ delegati, &c.*

„ Cap.

„ *Cap.* 10. Cum ex Notariorum imperitia plurima damna, & multarum occasio litium oriatur, possit Episcopus quoscumque Notarios, etiamsi Apostolica, Imperiali, aut Regia Auctoritate creati fuerint, etiam tamquam delegatus Sedis Apostolicæ examinatione adhibita, eorum sufficientiam scrutari; illisque non idoneis repertis, aut quandocumque in Officio delinquentibus, Officii ejus in negotiis, litibus, & causis Ecclesiasticis & spiritualibus exercendi usum perpetuo aut ad tempus prohibere. „ De iis dumtaxat Notariis Concilium statuit, qui in litibus & causis Ecclesiasticis & Spiritualibus ministerium suum ex officio præstare solent: Illorum enim qui in causis dumtaxat profanis id Officii exercent, quos Regios Notarios appellamus, a Notariis Apostolicis negotiorum, causarumque genere discretos, & rerum sæcularium finibus circumscriptos, examen, interdictio, abrogatio, punitio ad Ecclesiam non spectat, sed ad Regios Magistratus, neque hanc Episcopis Concilium tribuit. Atque hunc esse Concilii Trid. sensum probatur ex collatione hujus Decreti cum altero Concilii Provincialis Rothomagensis anno 1581 celebrati, Titulo *De Episcoporum Officiis*, cap. 25. Cujus hæc sunt verba: „ In Beneficiorum Resignationibus, & aliis Cessionibus, multæ fraudes a Notariis Apostolicis committuntur, quibus ut obsistatur, præcipimus, ut in omnibus Diœcesibus, qui se dicunt Notarios, se præsentent Episcopo intra tres menses cum sua Notariatus Promotione & Immatriculatione. Scrutetur autem Episcopus eorum sufficientiam & fidelitatem, & quos idoneos non judicaverit, aut quomodocumque in Officio delinquentes, ipsis Officii exercendi in negotiis, litibus, & causis Ecclesiasticis & spiritualibus perpetuo aut ad tempus usum prohibeat. Omnes vero ad legitimum numerum ex Edicto Regio redigat. Cæterum quia Notarii Apostolici, aut nulli aut rari admodum nunc creantur a Sede Romana cum potestate alios creandi, cum jam in nostris Diœcesibus deficiat legitimus numerus, ac periculum sit, ne tandem nulli veri inveniantur; supplicandum Sanctissimo Domino nostro Papæ judicamus, ut Episcopis largiatur facultatem creandi Notarios Apostolicos tantum pro sua Diœcesi necessarios, &c. „ Quod observare operæ pretium erat, ad *Molinæi*, *Gentileti*, & *Anonymi* Auctoris Heterodoxi *Revisionis Concilii Tridentini* calumniam in istud Decretum diluendam.

Sessio XXIV. Cap. 10. „ Episcopi, in omnibus his, quæ ad visitationem ac morum correctionem subditorum suorum spectant, jus & potestatem habeant etiam tamquam Sedis Apostolicæ delegati, ea ordinandi, moderandi, puniendi, & exequendi juxta Canonum Sanctiones, quæ illis ex prudentia sua pro subditorum emendatione, ac Diœcesis suæ utilitate necessaria videbuntur. Nec in his, ubi de visitatione aut morum correctione agitur, exemptio, aut ulla inhibitio, appellatio seu querela, etiam ad Sedem Apostolicam interposita, executionem eorum, quæ ab his mandata, decreta, aut judicata fuerint, quoquo modo impediat aut suspendat. „ Episcoporum Jurisdictionem hoc Decreto non minui, sed juvari manifestum est. Quamobrem Synodus Rothomagensis anno 1581. celebrata, Tit. *De Episcoporum Officiis*, cap. 29. hoc Decretum laudat. „ Nec ullis (*inquit*) ubi de visitatione aut morum correctione agitur exemptio aut appellatio debet patrocinari, aut executionem eorum, quæ judicata fuerunt, suspendere. In his enim Episcopus censetur saltem Sedis Apostolicæ auctoritate & delegatione defungi, sicut a Generalibus Conciliis præsertim Tridentino statuitur. *Et cap.* 30. Quoniam vero in aliquibus Hospitalibus aut Leprosariis sunt Viri & Mulieres Regulari Observantiæ addicti, sed ut plurimum valde corrupti, ad eorum Reformationem saltem Auctoritate Apostolica sibi in Visitatione etiam contra exemptos concessa, procedat Episcopus ex Decreto Concilii Tridentini; quem ad hoc etiam specialiter committi, supplicandum duximus Christianissimo nostro Regi & Magno ejus Eleemosynario, ne per defectum visitantium, clamor pauperum & flagitiorum enormitas ascendant in Cœlum coram Deo.

Sessione XXV. Cap. 9. Synodus statuit ut Ecclesiæ Sæculares nullius Diœcesis ab Episcopo viciniori *tamquam Sedis Apostolicæ Delegato*, visitentur. Cap. 11. decernit honorariis titulis, aut particularibus Privilegiis, „ Nihil Ordinariis detractum intelligi, quominus iis, quibus ea jam concessa sunt, vel imposterum concedi contigerit, ipsis

„ Ordi-

„ Ordinariis, tamquam Sedis *Apostolicæ* delegatis, plene in omnibus subjecti existant.

Cap. XVI. Quo abolitio consuetudinum, simoniacæ labis aut sordidæ avaritiæ suspicionem habentium Episcopo commendatur; „ Eos vero, qui adversus hæc in præsenti „ Decreto comprehensa, quavis ratione commiserint, pœnis contra simoniacos editis, „ Sacris Canonibus, & variis Summorum Pontificum Constitutionibus, quas omnes in„ novat, teneri decernit; non obstantibus quibuscumque Statutis, Constitutionibus, & „ consuetudinibus, etiam immemorabilibus, etiam Apostolica Auctoritate confirmatis, „ de quarum subreptione, obreptione, & intentionis defectu, Episcopus, tamquam Apo„ stolicæ Sedis delegatus cognoscere possit.

Sessione XXV. in Decreto Reformationis Regularium, Cap. 5. „ Bonifacii VIII. „ Constitutionem quæ incipit, PERICULOSA, renovans Sancta Synodus, universis E„ piscopis, sub obtestatione divini judicii, & interminatione maledictionis æternæ, „ præcipit, ut in omnibus Monasteriis sibi subjectis ordinaria, in aliis vero Sedis Apo„ stolicæ Auctoritate, Clausuram Sanctimonialium, ubi violata fuerit, diligenter resti„ tui, & ubi violata non est, conservari maxime procurent. *Cap.* 8. Monasteria omnia „ quæ Generalibus Capitulis aut Episcopis non subsunt, nec suos habent Ordinarios „ Regulares Visitatores, sed sub immediata Sedis Apostolicæ protectione ac directione „ regi consueverunt, teneantur infra annum a fine præsentis Concilii, & deinde quo„ libet triennio sese in Congregationes redigere &c. Quod si in his negligentes fuerint, „ liceat Metropolitano, in cujus Provincia prædicta Monasteria sunt, tamquam Se„ dis Apostolicæ delegato, eos pro prædictis causis convocare . . . . . . Quod si etiam „ Metropolitano instante, prædicta exequi non curaverint, Episcopis, in quorum Diœ„ cesibus loca prædicta sita sunt, tamquam Sedis Apostolicæ delegatis subdantur. *Cap.* „ 9. Monasteria Sanctimonialium, Sanctæ Sedi Apostolicæ immediate subjecta, ab E„ piscopis, tamquam dictæ Sedis delegatis gubernentur, non obstantibus quibuscumque.

In Decreto generalis Reformationis, cap. 9. De accessionibus Beneficiorum *liberorum* ad Ecclesias Jurispatronatus per viam unionis factas, *decernitur*, ut „ Quæ a qua„ draginta annis *citra factæ*, *effectum & plenam incorporationem* sunt consecuta, hæ „ nihilominus ab Ordinariis tamquam a Sede Apostolica delegatis, revideantur, & „ examinentur; ac quæ per subreptionem vel obreptionem obtentæ fuerint, simul cum „ unionibus irrita declarentur, ac Beneficia ipsa separentur, & aliis conferantur. Si„ militer Patronatus quicumque in Ecclesiis, & quibuscumque aliis Beneficiis, etiam „ dignitatibus, antea liberis, acquisiti a quadraginta annis citra, & in futurum acqui„ rendi, seu ex augmento dotis, seu ex nova constructione, vel alia simili causa, „ etiam Auctoritate Sedis Apostolicæ ab iisdem Ordinariis, uti delegatis, ut supra, qui „ nullius in his facultatibus aut privilegiis impediantur, diligenter cognoscantur, & quos „ non repererint ob maxime evidentem Ecclesiæ, vel Beneficii seu Dignitatis necessi„ tatem legitime constitutos esse, in totum revocent atque Beneficia hujusmodi sine „ damno illa possidentium: & restituto Patronis eo quod ab eis idcirco datum est, in „ pristinum libertatis statum reducant, non obstantibus Privilegiis, Constitutionibus, & „ consuetudinibus, etiam immemorabilibus. „ His certe delegationibus nec Romanorum Pontificum Auctoritatem ampliari, nec Episcoporum Jurisdictionem minui, sed extendi ac juvari fatebitur, qui hæc omnia Decreta consideratius expenderit. Unde Synodus Provincialis Aquensis anno 1585. celebrata, hæc omnia Decreta repetit ac promulgat sub hoc titulo: *De his in quibus Episcopus ex Sacro Concilio Tridentino, etiam tamquam Apostolicæ Sedis Delegatus, procedere debet & potest*: qua dictione, *etiam*, significatur potius excitata Jurisdictio prius competens, quam nova concessa. Etenim illa dictio implicat Episcopum cognoscere posse etiam jure ordinario, *L. Conventicula C. De Episc. & Cler. L. Etiam ff. De verborum significatione*, Clementina *Religiosus*, & ibi Cardinalis, in primo Notab. *De Procurat.* Hæc delegandi Episcopos formula in Pontificum Rescriptis ante Synodum Tridentinam legitur. Sic *Bonifacius octavus* in Constitutione *Periculoso*, Monialium exemptarum clausuram Episcopis committit: „ In „ Monasteriis Monialium sibi ordinario jure subjectis, sua, in iis vero quæ ad Roma-

„ nam

„ nam immediate ſpectant Eccleſiam, Apoſtolicæ Sedis Auctoritate. *Sic* Innocentius tertius *Cap.* Irrefragabilii De Officio Judicis Ordinarii, *Lib.* 1. *Decretalium:* Cæterum „ ſi Canonici abſque manifeſta rationabili cauſa (maxime in contemptum Epiſcopi) „ ceſſaverint a Divinis, Epiſcopus, ſi voluerit, nihilominus celebret in Eccleſia Cathe- „ drali, & Metropolitanus ad querelam ipſius, tamquam ſuper hoc delegatus a nobis, „ taliter eos per Cenſuram Eccleſiaſticam cognita veritate caſtiget, quod metu pœnæ „ talia de cætero non præſumant. *Sic* Lucius tertius *Cap.* Ad abolendam, De hæreti- „ cis *Lib.* 5. *Decretalium:* Si qui vero fuerint, qui a Lege Diœceſanæ Juriſdictionis „ exempti, ſoli ſubjaceant Sedis Apoſtolicæ poteſtati; nihilominus in his quæ ſunt con- „ tra Hæreticos inſtituta, Epiſcoporum ſubeant judicium: & eis in hac parte, tamquam „ a Sede Apoſtolica delegatis (non obſtantibus libertatis ſuæ Privilegiis) obſequantur. „ *Sic* Nicolaus ſecundus *in Epiſtola ad* Gervaſium, *Rhemenſem Archiepiſcopum:* Audi- „ vimus relatione multorum, quod Belvacenſis Epiſcopus contra Statuta Canonum, „ ſine vobis, & ſine veſtro aſſenſu fuerit conſecratus, & quod pejus eſt ad Epiſcopa- „ tum ſublimatus. Accingimini igitur, & fultus hac noſtra Auctoritate, ex parte „ omnipotentis Dei, Auctoritate Beati Apoſtoli Petri, omne Epiſcopale Officium ſibi „ uſque dum ad Romanam Synodum, in tertia ſeptimana poſt Paſcha, ante nos cu- „ ſtodiendus veniat, interdicite. „ Bellovacenſis Epiſcopi Metropolitanus erat *Gervaſius* Remenſis Archiepiſcopus; ipſi jure ſuo interdicere poterat omni functione Epiſcopali quod ſine ſuo aſſenſu conſecratus fuiſſet: Apoſtolica nihilominus Auctoritate Ordinariam Metropolitani Juriſdictionem *Nicolaus II.* hac in cauſa cumulare voluit. Hæc itaque ratio demandandi Canonum executionem Epiſcopis, etiam ut Sedis Apoſtolicæ delegatis, ad extraordinaria illa imperia non pertinet, quæ citra Regis conſenſum, & Parlamentorum approbationem in Galliis exerceri Eccleſiæ Gallicanæ Libertates, Moreſque antiqui non permittunt; ſed in jus commune tranſiit, cum ea demandentur Epiſcopis, quæ ſecundum antiquos Canones, ad eorum Juriſdictionem maxima ex parte pertinebant. Quamobrem *Gentileti* corruit objectio ad nauſeam uſque repetita & inculcata.

Apud Duchesnium Tem. 4. p. 199.

XLII. Objiciunt *Suavis Polanus*, *Molinæus*, *Gentiletus*, & Auctor Anonymus *Reviſionis Concilii Tridentini*, Synodum iſtam liberam non fuiſſe. Legati namque Pontificii rerum proponendarum arbitrium ad ſe ſolos traxerunt, idque in Concilio exprimi curarunt formula, *Proponentibus Legatis*, adverſus quam ad finem uſque, conſtanter a pleriſque Patrum, præſertim ab Hiſpanis Epiſcopis reclamatum eſt. Nihil vero proponebant, niſi quod Romano Pontifici placuiſſet. Unde populare illud ſcomma increbuit: *Spiritum Sanctum Roma Tridentum in mantica deferri.*

Summa libertas Patribus in Concilio Tridentino ſervata.

Reſpondetur, Calumnioſas eſſe de adempta Patribus libertate querimonias. Patres liberrime in omnibus & ſingulis Conventibus atque Seſſionibus, ſententiam dixiſſe, ſuper iis etiam rebus, quæ Legatos & Summum ipſum Pontificem ſpectabant. In Conciliis omnibus proponendarum rerum Auctoritatem fuiſſe penes Romanum Pontificem, vel ejus Legatos, vel penes Præſidem, cum nec Pontifex, nec Legati ejus adfuere. Id omnino fuiſſe neceſſarium ad vitandam confuſionem, quæ ſane maxima fuiſſet, ſi penes omnes poteſtas fuiſſet proponendi & in deliberationem mittendi extra ordinem quidquid ipſis in mentem veniſſet. Et id quidem in Epheſina, Chalcedonenſi, Conſtantinopolitana 3. Nicæna 2. Conſtantinopolitana 4. aliiſque Conciliis Oecumenicis ſervatum eſt, ut Legati Pontificii, vel Pontifex ipſe, rerum proponendarum eſſent arbitri, ſuffragii prærogativa potirentur, iiſque auctoribus cuncta decernerentur: Quod *Marcianus* Auguſtus ad *S. Leonem* ſcribens his verbis exprimebat: *Ut ad quemdam diffinitum locum, ubi nobis placuerit, omnes Sanctiſſimi Epiſcopi debeant convenire, & quæ Chriſtianorum Religioni atque Catholicæ Fidei proſint, ſicut Sanctitas tua ſecundum Eccleſiaſticas Regulas definiverit, ſua diſpoſitione declarent.* Et *Pulcheria* Auguſta ad eumdem Pontificem ſcribebat: *Facto Concilio, & de Catholica Confeſſione, & de his Epiſcopis, qui ante hoc ſegregati ſunt ſicut Fides & Chriſtiana pietas exigit, TE AUCTORE DECERNANT.* Sic *Celeſtinus I.* ferendæ in *Neſtorium* Sententiæ auctor fuit, cujus executionem *S. Cyrillo* primum, deinde *Arcadio* & *Projecto* Epiſcopis, ac *Philippo* Presbytero commiſit, ut conſtat ex ejuſdem Ponti-

ficis

ficis literis ad *S. Cyrillum* & ad *Theodosium* Augustum, nec-non ex sententia Synodi, quæ ad Hæresiarcham damnandum coactam se dixit *per Sacros Canones, & Epistolam Celestini*. Sic auctore *S. Leone* Synodus Chalcedonensis Eutychianam hæresim, ipsumque *Eutychetem* & *Dioscorum* damnavit. Quidquid in causa Fidei eo in Concilio gestum ac definitum fuit, totum id ad normam Epistolæ *S. Leonis* ad *S. Flavianum* exactum est: Et cum verba aliqua Epistolæ illius admirandæ ab iis qui formulam Diffinitionis Fidei perscripserant, dissimulata fuissent, in has voces erupere Legati: *Si non consentiunt Epistolæ Apostolici & beatissimi viri Papæ Leonis, jubete nobis Rescripta dari ut revertamur & ibi Synodus celebretur*. Legatorum Princeps *Paschasinus*, ex Auctoritate *S. Leonis in Dioscorum* Sententiam tulit, iis verbis: *Sanctus Beatissimus Papa Caput universalis Ecclesiæ Leo, per nos ut Legatos suos, Sancta Synodo consentiente, Petri Apostoli præditus dignitate, qui Ecclesiæ fundamentum, & Petra Fidei, & Cœlestis Regni Janitor nuncupatur, Episcopali eum Dignitate nudavit, & ab omni Sacerdotali opere fecit extorrem. Quare super his congregata venerabilis Synodus Canonicam contra prædictum Dioscorum proferat justitia suadente Sententiam*. Sic *Agathone* Papa auctore, secundum ejus & Concilii Occidentalis Definitionem, Sexta Synodus Oecumenica Monothelitarum hæresim, ejusque Sectæ duces & sectatores Anathemate damnavit, & *Petrum per Agathonem locutum* professa est. Nemo tamen ita impie desipuit, ut propterea effutierit Spiritum Sanctum Ephesum, Chalcedonem, Constantinopolim, in mantica missum a *Celestino*, *Leone*, *Agathone* Pontificibus Maximis, vel ademptam Ephesinæ, Chalcedonensis, & Sextæ Synodi Patribus suffragiorum libertatem. Adde, quod Legati proponere non renuebant, & in deliberationem mittere, quod Patres suggessissent, ac Principum Oratorem Dominorum suorum nomine postulassent; & præterea singulis proponere licebat, quæ necessaria vel utilia publicæ rei videbantur per opportunitatem suæ proferendæ sententiæ de alio argumento; eaque libertatis forma servata semper in Concilio fuit, ut constat ex Actis & literis a *Palavicino* in ejusdem Historia passim prolatis.

Ad hæc, Romanos Pontifices, etsi Concilium suis interdum consiliis juvarent, summam Patribus reliquisse libertatem, constat ex Epistola Cardinalis *Farnesii* ad Legatos sub *Paulo III.* data die vigesima quinta Maii 1546. Refert ille, cum Legati Summo Pontifici indicassent, quod statuendum Sessione quinta de Prælectionibus Concionibusque parabatur; idque Romanæ trutinæ fuisset commissum, & varii varia super eo, uti solet, animadvertissent; ea omnia Pontificem cum Legatis communicasse: sed hac addita declaratione: *Id agi, non ut imperaret, sed admoneret, & quo complurium judicio perspecto, possent quid optimum esset statuere*. Idem probat Epistola Cardinalis *Borromæi* ad Legatos *Pii IV.* nomine scribentis anno 1563, *Cum emendationis argumenta sint ea quæ Principes urgent supra reliqua, optat Pontifex ut in hæc nervis omnibus insumant operam, cuncta honesta in his indulgentes Principibus, quæcumque ipsi cupierint; cum omnino statutum Pontifici sit, velle & plusquam velle hanc emendationem ea ratione, quæ ad obsequium Dei, & universale bonum expedire vobis videbitur. Quod mihi placuit hic dicere, non modo quo rectam Pontificis mentem testificarer, de qua compertum mihi est vos esse certissimos; sed ne tempus teratis amplius in petendo hinc consilio, eoque citius expedire vobis liceat id quod superest, & ad gloriam ac laudem Dei receptui canere.* *Apud Palavicinum Lib. I. C. 12.*

Denique per hanc formulam, *Proponentibus Legatis, ac Præsidentibus*, consuetam in Generalibus Conciliis tractandi negotia rationem Tridentina Synodus immutare non intendit, nec revera immutavit, ut declaratum est Sessione 24. in Decreto de Reformatione, Cap. 21. his verbis: *Cupiens Sancta Synodus, ut ex Decretis ab ea editis nulla umquam futuris temporibus dubitandi occasio oriatur, verba illa posita in Decreto publicato Sessione prima sub Beatissimo Domino nostro Pio IV. videlicet, QUÆ proponentibus Legatis ac Præsidentibus ad horum temporum levandas calamitates, sedandas de Religione controversias, coercendas linguas dolosas, depravatorum morum abusus corrigendos, Ecclesiæ veram & Christianam pacem conciliandam, apta & idonea ipsi Sanctæ Synodo videbuntur, explicando declarat mentis suæ non fuisse, ut ex prædictis verbis solita ratio tractandi negotia in* Gene-

Pragmaticorum objectionibus respondetur.

Generalibus Conciliis ulla ex parte immutaretur, neque novi quidquam præter id quod a Sacris Canonibus, vel Generalium Synodorum forma hactenus statutum est, cuiquam adderetur vel detrahetur.

XLIII. Objiciunt Pragmatici, Plurima Concilii Tridentini Decreta contra Regiam Jurisdictionem, & Ecclesiæ Gallicanæ libertatem pugnare, quorum excerptum legere est apud *L. Bochellum*, lib. 5. decretorum Ecclesiæ Gallicanæ Tit. 20. cap. 45. pag. 916.

Oecumenicæ Concilii Tridentini auctoritati non derogatur, quod nonnulla ejus Decreta disciplinam spectantia in Galliis recepta non sint.

Respondetur, Quæ contra Regiam Jurisdictionem & Ecclesiæ Gallicanæ Libertates pugnant, vel pro Galliis statuta non esse, ut dixit Bellovacensis Episcopus in Conventu Trium Regni Ordinum Parisiis anno 1614. habito ad Tertium Ordinem Cleri nomine perorans; nec enim Regiæ Jurisdictioni, nec Ecclesiæ Gallicanæ veris ac legitimis Libertatibus derogare Sacram Synodum voluisse, pie credendum est, memorem Decreti quo Sancta Synodos Oecumenica Ephesina Actione 7. Ecclesiarum Cypri & uniuscujusque Provinciæ *pura & inviolata, quæ jam inde ab initio habuit jura, servari, juxta veterem consuetudinem*, sanxit: *ne sub Sacerdotii prætextu mundanæ Potestatis fastus irrepat; ne clam paulatim libertas amittatur, quam nobis donavit sanguine suo Dominus noster Jesus Christus omnium hominum liberator.* Vel pauca illa Decreta Gallicana Ecclesia non recepit; immo illa excepta voluit, quoties Christianissimis Regibus supplicavit pro Concilii Tridentini promulgatione, & cum illud tandem recepit in Generalibus Cleri Comitiis illam repræsentantibus, anno millesimo sexcentesimo decimo quinto Lutetiæ Parisiorum celebratis. Quod tamen non impedit, quin idem Concilium, tum quoad decreta Fidei, tum quoad reliqua Disciplinam Ecclesiasticam ac morum emendationem spectantia, ab eadem Ecclesia recipiatur ac observetur, vereque Oecumenicum & Sacrosanctum ab omnibus Catholicis habeatur. De singulis Articulis, in quibus Tridentina Decreta Sanctionibus Regiis & Gallicanis Libertatibus adversari Pragmatici contendunt, particulatim disserere non juvat, cum de Jurisdictionis utriusque finibus decernere difficile sit ac periculi plenum. Non prætermittam tamen Synodi Rothomagensis Provincialis anno 1581. sub Cardinali *Borbonio* celebratæ conatus, ad Ecclesiasticæ Jurisdictionis amplitudinem conservandam vel restituendam, quam nec Regiis Constitutionibus, nec Ecclesiæ Gallicanæ Libertatibus repugnare existimavit. *Cum* (inquit) *Canonicis & Regiis Constitutionibus Jurisdictio Ecclesiastica semper sejuncta fuerit a sæculari, tam in personalibus, civilibus, quam in criminalibus causis; ita ut nec a sæcularibus Judicibus Ecclesiastici debeant compelli ad debita solvenda, nec ab his puniri, si quid animadversione dignum commiserint, sed ad Judices Ecclesiasticos debeant remitti in casibus præscriptis a Sacris Canonibus: Monemus in Domino dictos Judices sæculares, ut dictis Canonibus pareant, nec falcem in messem alienam mittant. Quod si moniti non paruerint, Excommunicationis vinculo se noverint subjacere. Præcipitur vero omnibus Ecclesiasticis sub pœna Excommunicationis, ne coram Judicibus Laicis litigent, neve voluntarie se eorum Jurisdictioni subjiciant in casibus ad Judices Ecclesiasticos pertinentibus, sive actores, sive rei sint. Quod si Sententiam Excommunicationis non veriti fuerint, aliis Canonicis pœnis gravissime puniantur.* Istud tamen Decretum Regii Judices non admittunt, nec se falcem mittere in messem alienam arbitrantur, cum Viros Ecclesiasticos ad solvenda debita jure compellunt, aut alias de causis eorum profanis judicant, secundum Leges, Regias Constitutiones, & Consuetudinem Regni. Generalioribus verbis & invidiæ minus obnoxiis conceptum est Synodi Provincialis Burdigalensis anno 1583. ea de re Decretum Cap. 31. *Sacrarum Literarum monumentis duplicem a Deo institutam esse potestatem & Jurisdictionem constat, Sæcularem nimirum & Ecclesiasticam. Quando igitur Jurisdictio Ecclesiastica sejuncta est a Potestate sæculari, cavere debent Clerici ne sæcularibus se immisceant causis: sicut Judices & Magistratus civiles monemus & obtestamur in Domino, ut Sacris Canonibus parentes, non mittant falcem in segetem alienam, neque cognitionem & judicium personarum vel rerum Ecclesiasticarum sibi arrogent, ne, si quod alienum est, usurpent, tardem etiam quod suum est, justo Dei judicio omittant, formidabilem interim Excommunicationis Sententiam a Jure in eos statutam incurrentes. Omnibus vero Clericis & hominibus Ecclesiasticis, sub Excommunicationis pœna interdicimus, ne forum sæculare adeant, neve*

Lai-

Laicorum Judicium, sive sint actores, sive rei, in iis quorum cognitio ad Ecclesiam pertinet, sponte subeant.

Mirum porro videri non debet, quod omnia Fidei Decreta ab aliqua Synodo Œcumenica edita, non item Leges omnes Disciplinam aut Politiam Ecclesiasticam spectantes, ab omnibus Ecclesiis receptæ sint salva ejus reverentia & auctoritate. Alia enim est Fidei ratio, cujus in controversiis finiendis errare Concilia non possunt, cum ejus Definitiones Spiritus Sanctus ministerio Episcoporum proferat & condat, ut Christi Domini promissa impleantur, qui Spiritum veritatis Ecclesiæ suæ promisit, qui doceat eam omnem veritatem; qui in medio eorum se esse asseruit, qui in suo nomine congregati essent; cum Ecclesia usque ad consummationem sæculi esse, ipsique se jugiter adesse, ut eam illustret, ac dirigat, ne adversus ipsam inferorum portæ umquam prævaleant; utque successores Apostolorum Episcopi in Conciliis universalem Ecclesiam, quæ est *columna & firmamentum veritatis*, repræsentantibus congregati, pariter cum ipsis in Concilio Hierosolymitano congregatis dicere possint: *Visum est Spiritui Sancto & nobis*. Alia est ratio legum ad Ecclesiam componendam latarum, *in quibus errare nonnumquam possunt Concilia, neque semper illa statuunt, quæ Ecclesiæ sunt salubriora, & ad vitia coercenda magis necessaria*; ut observat *Didacus Payva Dandrada*, Lusitanus unus ex Concilii Tridentini Theologis, in Defensione Tridentinæ Fidei Lib. I. *De Conciliorum Generalium Auctoritate:* ubi etiam observat triplex esse genus Canonum Ecclesiasticorum. „ Unum genus est eorum qui Christianæ Reipublicæ usque adeo sunt necessarii, ut sine ipsis optimus illius status neque collocari, neque retineri possit. Alterum „ quod in rebus levioribus versatur, & quæ Ecclesiæ venustati, & gubernationi utilia esse videntur. Tertium, quod positum est in præceptis, non universæ Christianæ Reipublicæ, sed particularibus quibusdam Ecclesiis aut personis accommodatis. In „ Prioris generis Canonibus, Conciliorum judicium non minus est certum, integrum, „ & incorruptum, quam in fidei dogmatibus explicandis; cum ad sempiternam felicitatem consequendam, ad quam nos Concilia recta dirigunt, non minus sanctæ & castæ leges, quam vera & integra fides sint necessariæ. Esset namque cœlestis Spiritus procuratio mutila & imperfecta, si quos in Religionis Mysteriis aperiendis sempiterno Numine fovet, in necessariis legibus sanciendis desereret, & Concilia, quæ ejus afflatu vera dogmata a falsis secernunt, Ecclesiæ integritatem perniciosis legibus „ corrumperent, & contaminarent . . . In eo vero Canonum genere, quos diximus „ minime esse Ecclesiæ saluti necessarios quamvis ipsius decori cumprimis apti & convenientes sint, hallucinari & errare Concilia Generalia posse, non invitus annuo: haud „ ita sane, ut statuere quicquam possint divinæ legis æquitati repugnans; sed quia „ dum severa nimium aut humana, austera aut indulgentia esse volunt, a prudentiæ „ moderatione atque temperatione deflectere fortasse queunt. Nihil vero Conciliorum „ dignitati detrahimus, si dum illorum in divinis Mysteriis explicandis integerrimam „ fidem, in Christiana Republica moderanda ardentissimum studium, in necessariis Legibus ferendis summam æquitatem, in vitiorum licentia comprimenda admirabilem integritatem demiramur, in levioribus rebus & communi saluti minime necessariis aliquantulum prudentiæ desideremus, atque in exornanda nonnumquam ab illis Ecclesia plus fortasse studii quam modi eluceat. In tertio autem Canonum genere, quod „ in particularibus Ecclesiis aut personis moderandis versari diximus, errare item Concilia posse, ex Chalcedonensi Synodo omnium consensu celeberrima didicimus, dum „ Constantinopolitanam Ecclesiam Alexandrinæ & Antiochenæ, antiquitatis gloria nobilissimis . . . . . præferendam duxit. Quare Leo Pontifex Sanctissimus reliqua illius „ Acta approbavit, hanc unam Legem Nicæni Concilii Sanctionibus pugnantem rescidit, „ atque refixit. Nam cum ejusmodi scita rumoris aura, quæ plerumque inanis, hominumque opinionibus, quæ sæpe fallaces sunt, innitantur, mirari nemo debet, si „ parum firma sint, quæ tam debilibus fundamentis sunt constituta, hallucinenturque „ Concilia illis in rebus in quibus non Spiritus Sancti certissimum afflatum, sed forensem famam consectantur. Cum igitur in duobus hisce Canonum gradibus labi facile „ Concilia Generalia possint, admirabili sane Dei consilio fuit institutum, ne prius leges

 „ ab

„ ab illis rogatæ populum tenerent, quam Summi Antistitis fuissent consensione ap-
„ probatæ atque sancitæ.

Addendum, hujus generis leges non prius Ecclesias particulares tenere, quam forte moribus, & libertatibus repugnant, quam sint ab iisdem receptæ. „ Fieri enim nullo „ modo potest (*inquit idem Theologus*) ut omnes Ecclesiasticæ Sanctiones, in tanta mo- „ rum dissimilitudine, Nationum ac linguarum varietate, humanarumque rerum incon- „ stantia & temeritate, omnibus mortalibus semper accommodatæ, semperque salutares „ sint. Nam quamvis Justitia nequaquam flexibilis sit & commutabilis; tempora ta- „ men (ut ait Augustinus) quibus illa præsidet, non pariter eunt, tempora enim sunt: „ sed quæ sunt quibusdam salutaria, aliis perniciosa fiunt. „ Non mirum itaque quod Tridentina Synodus, quoad leges aliquas secundi & tertii generis, a Gallis recepta non fuerit, & nihilominus quoad omnia & singula Decreta Fidei, Canonesque de controversis doctrinæ capitibus conditos, ubique Christianarum & Catholicarum Gentium recepta sit, & ab omnibus pro Œcumenica habeatur. Quamobrem Lutheranis & Calvinianis, aut aliis cujusvis generis hominibus, qui Christianorum nomine gloriantur, ea ad examen revocare non licet, nec dubitare utrum verbo Dei prorsus consona sint dogmata, quæ ab ea, Spiritu Sancto Auctore definita sunt. Quod igitur *Valentinianus* & *Marcianus* Imperatores de Synodi Chalcedonensis Definitionibus Edicto suo sanxerunt, id de Tridentinæ Sacrosanctis Decretis & Canonibus Fidem spectantibus necessario sentiendum, prædicandum, & executioni mandandum est. „ E diversis Provinciis Religiosis- „ simi Sacerdotes *Tridentum* venerunt, & quid observari in Religione debeat, perspicua „ Definitione docuerunt. Cesset igitur jam profana contentio. Nam vere impius atque „ sacrilegus est, qui post tot Sacerdotum sententiam opinioni suæ aliquid tractandum „ relinquit: Extremæ quippe dementiæ est, in medio & perpetuo die commentitium lu- „ men inquirere. Quisquis enim post veritatem repertam aliquid ulterius discutit, men- „ dacium quærit . . . Nam injuriam facit Judicio Religiosissimæ Synodi, si quis semel „ judicata ac recte disposita revolvere & publice disputare contendit; cum ea quæ nunc „ de Christiana Fide statuta sunt, juxta Apostolicas expositiones, & Statuta SS. Patrum „ definita esse noscantur. *Et cum S. Leone Epistola* 88. *seu* 122. *Editionis* Quenellii, *ad* Leo- „ nem Augustum *data concludendum*: Detestandum ergo nobis est, perseveranterque „ vitandum, quod fraus hæretica nititur obtinere, nec in aliquam disceptationem pie „ & plene definita revocanda sunt, ne ad arbitrium damnatorum ipsi de his videamur „ ambigere, quæ manifestum est per omnia Propheticis & Evangelicis & Apostolicis „ Auctoritatibus consonare. Unde si qui sunt, qui ab his quæ cœlitus sunt constituta „ dissentiunt, suis opinionibus relinquantur; & ab unitate Ecclesiæ cum ea quam ele- „ gerunt perversitate discedant. Nam nullo modo fieri potest, ut qui divinis audent „ contradicere Sacramentis aliqua nobis communione socientur. Jactent se in sui elo- „ quii vanitate, & de argumentationum suarum versutia, quæ inimica est fidei, glo- „ rientur: Nobis placet Apostoli obedire præceptis, dicentis: *Videte ne quis vos deci-* „ *piat per Philosophiam & inanem seductionem hominum*. Nam secundum eumdem
Coloss. 2. 8. *Galat.* 2. 18. „ Apostolum, *Si quæ destruxi hæc ædifico: prævaricatorem me constituo*, & eis me „ ultionum conditionibus subdo, quas non solum Auctoritas beatæ memoriæ Princi- „ pis Marciani, sed etiam ego mea consensione confirmavi. Quia, sicut sancte ve- „ raciterque dixistis, *Perfectio incrementum, & adjectionem plenitudo non recipit* . . . „ De rebus apud Nicæam, & apud Chalcedonem, sicut Deo placuit, definitis nullum „ audemus inire tractatum, tamquam dubia vel infirma sint, quæ tanta per Spiri- „ tum Sanctum fixit Auctoritas. *Et in altera ad eundem Augustum Epistola*: Agnosce „ igitur, Auguste & Venerabilis Imperator, in quantum totius Mundi præsidium divina „ sit providentia præparatus, & quid auxilii Matri tuæ Ecclesiæ debeas, quæ te filio maxime „ gloriatur, intellige. Non sinantur contra dexteræ omnipotentis triumphos redivivis assur- „ gere motibus extincta certamina; præsertim cum id damnatis jamdudum Hæreticorum „ ausibus omnino non liceat; & hic fructus piis laboribus debeatur, ut omnis Eccle- „ siæ plenitudo in suæ unitatis soliditate secura permaneat, nihilque prorsus de bene-

„ com-

„ compositis retractetur: Quia post legitimas & divinitus inspiratas constitutiones velle „ confligere, non pacifici est animi sed rebellis, dicente Apostolo; *Verbis enim contendere, ad nihil est utile, nisi ad subversionem audientium*. Nam si humanis persuasionibus semper disceptare sit liberum, numquam deesse poterunt, qui veritati audeant „ resultare, & de humanæ sapientæ loquacitate confidere. 2. Tim. 2. 14.

SCHOLION I.

In hoc Articulo, num. 15. pag. 289. Religiosi Censores hanc propositionem notant: *Clerus Gallicanus recipit Tridentinum Concilium salvis Ecclesiæ Gallicanæ libertatibus*.

R. Facti veritas est ex Commentariis Cleri Gallicani ibidem & sequentibus paginis probata.

SCHOLION II.

In eodem Articulo, pag. 290. Religiosi Censores hanc Propositionem notant: *Sola Gallicana Ecclesia numquam monstra peperisse cognoscitur*.

R. Verba sunt Cleri Gallicani in Comitiis generalibus Meloduni congregati: & jam olim S. Hieronymus adversus Vigilantium scribens: *Sola Gallia*, inquit, *monstra non habuit, sed viris semper fortissimis & eloquentissimis abundavit*.

SCHOLION III.

In eodem Articulo, pag. 293. Religiosi Censores hanc velut meam Propositionem notant: „ Si quæ sunt in Tridentino Concilio pugnantia cum moribus Ecclesiæ Gallicanæ, per Pontifices moderanda sunt.

R. Hæc Propositio non est mea. De Tridentino Concilio eo loci ita scripsi: „ Illud „ tandem Gallicani Præsules, ceterique Viri Ecclesiastici *Gallicanam Ecclesiam* repræsentantes in *frequentissimis Comitiis eodem an. 1615.* celebratis, subscriptione sua ac „ juramento receperunt ac se recipere declararunt; atque in Conciliis Provincialibus solemni ritu recipiendum & comprobandum decreverunt; salvis Regni Juribus, & Privatorum rationibus, quorum gratia SUMMUS PONTIFEX ROGARETUR A CLERO UT QUÆPIAM EJUSDEM SYNODI CAPITA TEMPERARET". Facti veritas est, ex Actis Comitiorum Cleri Gallicani probata. Nemo non videt quantum sit discriminis inter dicta mea, & quæ mihi affinguntur.

SCHOLION IV.

In eodem Articulo, Num. 21. pag. 309. Religiosi Censores hanc Propositionem notant: „ Falsum est Concilium Tridentinum determinasse Concilio Papam esse superiorem.

R. Ne quidem Canon ullus de Romani Pontificis auctoritate in Concilio Tridentino conditus est. Disceptata quidem quæstio, an Summus Pontifex Ecclesiæ universali præiret, sed minime finita. Illam scilicet omitti consultius duxit Pius Quartus Pontifex Maximus, Gallis Episcopis, Theologis & Oratoribus constanter propugnantibus sententiam de Concilii supra Romanum Pontificem eminentia, ceu Constantiensis Concilii auctoritate firmatam, & intercedentibus ne verbum ullum Canonibus vel Decretis insereretur, quod isti eorum doctrinæ opponeretur. Ita refert *Palavicinus* in Historia Concilii Tridentini Lib. 19. Cap. 6. Num. 4. & 5. Cap. 12. Num. 10. & seqq. Cap. 13. Num. 2. & seq. Cap. 15. Num. 3. Cap. 16. Num. 2. 5. 9. 10. 11. Lib. 20. Cap. 3. N. 2. Cap. 9. N. 11. Lib. 21. Cap. 4. N. 5. 8. 12. & seq. Cap. 11. N. 12. & 13. & Cap. 13. N. 4.

SCHOLION V.

In eodem Articulo, Num. 21. pag. 311. Religiosis Censoribus hæc displicent: *Verba Synodi* SALVA SEDIS APOSTOLICÆ AUCTORITATE, *reverentiam erga Sedem Apostolicam exprimunt, non jus ipsi novum, aut potestatem abrogandi Decreta Spiritu Dei condita attribuunt.*

R. Revera Sacra Synodus nihil aliud his verbis significat, quam universalem ac summam interpretandi, ac declarandi Canones Spiritu Dei conditos, de illisque dispensandi auctoritatem Romano Pontifici Divino Jure concreditam, in ipsoque Primatu fundatam: Quod certe Jus novum esse nemo Catholicus dixerit.

SCHOLION VI.

In eodem Articulo, N. 27. Religiosi Censores hanc propositionem notant, pag. 325. *Rex Galliæ potest mittere Matrimonia in irritum quoad effectus civiles.*

Qui sint effectus civiles, considerent, precor, Viri Religiosi. Civiles effectus sunt jus administrationis in marito circa bona uxoris; in uxore jus dotationis ex bonis viri; in liberis jus hæreditatis & successionis in nomen, bona, & stemmata parentum. Constitutiones Principum impedire posse ne hujusmodi effectus consequantur ex Matrimonio filiorum-familias invitis parentibus contracto, cum præscriptam ætatem non attigerunt, nemo negaverit. Recte itaque scripsi: *Falsum est quod Synodus Tridentina Matrimonia filiorum-familias invitis parentibus approbarit, quin-immo declaravit ea esse illicita . . . Nec tamen prohibuit quin Principes jure suo uterentur, Matrimonia sic contracta in irritum mittendo quoad effectus civiles, seu pœnam exhæredationis decernendo in filios-familias, qui invitis vel inconsultis parentibus nuberent: Quod Henricus II. Parisiensis, 1559. Henricus III. Blesensi Sanctione præstiterunt.* Ceterum Matrimonium ut Sacramentum est, vel Contractus ad Sacramenti dignitatem evectus, irritum Legibus Principum fieri non posse censeo.

SCHOLION VII.

In eodem Articulo, Num. 30. pag. 329. Religiosi Censores hanc Propositionem notant: *Statuta Concilii Tridentini contraria Gallicanæ Ecclesiæ Juribus posita sunt Italis & Hispanis, non Gallis; ideo causæ depositionis Episcoporum in prima instantia judicari debent in Gallia.*

R. Primam causarum Episcopalium disceptationem & cognitionem apud Episcopos Provinciæ fieri debere secundum Canones Sardicenses, certum est. Caput 5. Decreti de Reformatione Sessionis 24. Concilii Tridentini, quod antiquam Judiciorum Episcopalium formam immutat, in Galliis non esse receptum facti veritas est non minus certa & explorata. Id a me satis probatum eo loci. Statuta quædam Concilii Tridentini, quæ Gallicanæ Ecclesiæ Juribus contraria videbantur, posita non fuisse Gallis, sed Italis & Hispanis, dixit Bellovacensis Episcopus in Conventu Ordinum Regni habito Parisiis anno 1614. Id Historice dumtaxat refero.

SCHOLION VIII.

In eodem Articulo Num. 37. pag. 340. Religiosi Censores hæc improbant: *Capita nonnulla Disciplinæ & Politiæ Ecclesiasticæ in Galliis non sunt recepta quamvis Concilium ipsum ut legitimum & Oecumenicum ab omnibus Catholicis in Gallia & ubique gentium habeatur.*

R. Facti veritas est, de qua Palavicinus ipse Libro 24. Historiæ, Cap. 10. N. 15. ita scribit: *Satis in comperto mihi est, per universam Christianam Rempublicam, per Galliam præsertim, summam de Concilio Tridentino existimationem fuisse diffusam: Ac*

primo quidem Decreta Doctrinæ illic adorata fuere tamquam Sacrosancta ab universis Catholicis : Dein quamquam Disciplinæ Decreta in difficultatem offenderent, propterea quod aliqui ex Concilio & ex Senatu ea quasi detrimentosa Privilegiis Regis & Ecclesiæ Gallicanæ depinxerant : tamen Episcopi in Synodis Provincialibus illa pro virili sunt imitati; & per hanc imitationem Ecclesia in Gallia ultra modum meliorem in formam redacta est. Hæc Palavicinus. Idem constat ex Commentariis Cleri Gallicani, locis hac in Dissertatione & Articulo, Num. 15. citatis & descriptis.

SCHOLION IX.

In eodem Articulo, n. 38. pag. 241. Religiosi Censores hanc velut meam propositionem notant : *Decretum de Duello non coercet Reges Galliæ, quorum Dominia non sunt Ecclesiæ obnoxia.*

R. Decretum quo detestabilis duellorum usus prohibetur, quoad pœnas spirituales, Christianissimos etiam Reges spectare, non negavi: sed quatenus interminatur Regibus & Principibus privationem Jurisdictionis & Dominii Civitatis, Castri, vel loci, in quo duellum fieri permiserint, illud Reges nostros non spectare, *quorum Dominia Ecclesiæ in temporalibus non sunt obnoxia*, ex ipsis Decreti verbis probavi.

SCHOLION X.

In eodem Articulo, n. 39. pag. 343. Religiosi Censores hanc propositionem notant : *Quæ in Regum imperia moliti sunt Pontifices nonnulli, loco Canonum non sunt excipienda, quia Ecclesiæ consensu recepta non sunt.*

R. Sententia est Sacræ Facultatis Parisiensis, & Ecclesiæ Gallicanæ.

SCHOLION XI.

In eodem Articulo, n. 40. pag. 344. Religiosi Censores hanc propositionem notant : *Lege Concilii Tridentini tenentur etiam Romani Pontifices.*

R. De qua lege id dixerim, dissimulandum non erat. *In dispensationibus* (inquam) *concedendis prudentiam ac moderationem postulat maximam* Sacra Synodus, *tantum abest ut Romani Pontificis voluntati omnia permittat*. Tum descriptis Decreti verbis, addidi : *Quia Tridentini Concilii Lege tenentur & ipsi Pontifices.* Tenentur certe prudentiam, moderationem, æquitatem in dispensationibus concedendis servare; alioqui coram Deo rei sunt. Summum Pontificem ab observantia Canonum Spiritu Dei in Concilio Œcumenico, sua etiam auctoritate concurrente conditorum & firmatorum, solutum non esse, *quantum ad Dei judicium, & quantum ad vim directivam*, nemo Theologus negaverit. Aliud eo loci non dixi.

SCHOLION XII.

In eodem Articulo, n. 41. pag. 345. Religiosi Censores hanc propositionem notant : *Episcopi immediate a Christo accipiunt potestatem.*

R. Doctrina est Sacræ Facultatis Parisiensis, in Scripturis Sacris & Traditione fundata: *Sed tamen Diœcesum divisio, subditorumque designatio* (ut dixi) *a Romano Pontifice dependet.* Propositionem nostram non solum Galli, sed etiam Hispani Episcopi & Theologi in Concilio Tridentino constanter propugnarunt, teste Palavicino libro 21. c. 4. „ Majorem, *inquit*, Legatis solicitudinem incutiebant disputationes & quæstiones, „ quæ Synodum in æquales quasi partes divisam, adeoque suspensam atque immotam „ tenebant. Quæstio, de qua maximum certamen erat, Ordinis doctrinam complectebatur, ob contrarias firmasque sententias trium amplissimarum Nationum. Galli vocem „ quamlibet recusabant, quæ Summi Pontificis prærogativam supra Concilium sonaret, „ quæque aut Florentinum comprobaret, aut officeret Basileensi. Hispani tum de legi-

„ tima Florentini firmitate, tum de prærogativa Pontificis supra Concilia consentie-
„ bant; sed contendebant ut aperte definiretur, Episcoporum institutionem, eorumque
„ Jurisdictionem esse Juris Divini, tametsi a Romano Pontifice dependentem. Itali
„ fere universi, & pauci quidam ex memoratis Nationibus, aliisque Præsulum frequentia
„ ibi carentibus, sententiam magis propitiam Pontifici in singulis illis capitibus tueban-
„ tur". Hæc *Pallavicinus*. Illæ Quæstiones in Concilio finitæ non fuerunt; consensit Pontifex ut omitterentur, unicuique in suo sensu circa illas abundare permissum.

SCHOLION XIII.

Ad eumdem Articulum, Numerum, & paginam refertur hæc Religiosorum Censorem: nota *Quam male paucis verbis loquitur de Exemptionibus*!

R. Scripsi eo loci, *Summum Pontificem justis de causis Immunitates ac Privilegia Ecclesiis vel Monasteriis concedere posse, quibus ab Ordinarii Jurisdictione solvantur & eximantur*. Hoccine est de Exemptionibus male loqui? Addidi, Summos Pontifices in
„ concedendis hujusmodi Privilegiis modum olim excessisse. A S. Bernardi temporibus
„ gemitus, lacrymas, querimonias piis omnibus excussisse abusus Exemptionum. Epi-
„ scoporum partem maximam illarum abolitionem a Tridentina Synodo postulasse. Hæ
„ sunt veritates facti & Historiæ.

SCHOLION XIV.

In eodem Articulo, n. 43. pag. 364. Religiosis Censoribus hæc propositio displicet:
„ Regii Judices non censentur mittere falcem in messem alienam cum causas profanas
„ Ecclesiasticorum Virorum judicant:

R. Regios Judices de causis civilibus & profanis Clericorum, secundum Leges, Regias Constitutiones, & Regni consuetudinem judicare posse, certum est, nec falcem mittere in messem alienam, cum illos ad solutionem debitorum cogunt. Id Juri ac Legibus Imperatorum consentaneum est, scilicet Constitutioni Valentiniani, Theodosii & Arcadii, L. 3. *Graviter*, quæ est ultima Codicis Theodosiani, *De Episcopali Judicio*, & refertur a Gratiano Causa 11. Quæst. 1. cap. *Continua*. Cum enim causas dumtaxat Ecclesiasticas Auctoritati Episcopali permittat, consequens est causas civiles Clericorum ad Episcopale Tribunal non pertinere. En verba Legis: „ Continua Lege санci-
„ mus, nomen Episcoporum, vel eorum qui Ecclesiæ necessitatibus serviunt, ne ad
„ Judicia ordinariorum sive extraordinariorum Judicum pertrahantur. Habent illi suos Ju-
„ dices, nec quidquam his publicis commune cum Legibus, *QUANTUM AD CAUSAS*
„ *TAMEN ECCLESIASTICAS PERTINENT*, *QUA DECET EPISCOPALI AU-*
„ *CTORITATE DECIDI*. Quibuscumque igitur mota fuerit Quæstio, quæ ad Christia-
„ nam pertineat sanctitatem, eos decebit sub eo Judice litigare, qui Præsul est om-
„ nium in suis partibus Sacerdotum. Quæ Lex solas causas Ecclesiasticas Clericorum Episcopali cognitioni ac Judicio tribuit, causas eorumdem civiles & profanas Civili ac Sæculari Magistratui permittit.

Et L. 1. Codicis Theodosiani De Religione: „ Quoties de Religione agitur, Episco-
„ pos convenit agitare: cæteras vero causas, quæ ad Ordinarios Cognitores, vel ad
„ usum publici Juris pertinent, Legibus oportet audiri.

Valentinianus III. in Novella *De Episcopali Judicio* ita sanxit: „ De Episcopali Ju-
„ dicio diversorum sæpe causatio est: Ne ulterius querela procedat, necesse est præ-
„ senti Lege sanciri. Itaque cum inter Clericos jurgium vertitur, & ipsis litigatoribus
„ convenit, habeat Episcopus licentiam judicandi, præeunte tamen vinculo compromissi;
„ quod & de Laicis si consentiant, Auctoritas nostra permittit: Aliter eos Judices esse
„ non patimur, nisi voluntas jurgantium, interposita, sicut dictum est, conditione præ-
„ cedat; Quoniam constat Episcopos & Presbyteros forum Legibus non habere, *NEC*
„ *DE ALIIS CAUSIS*, secundum Arcadii & Honorii divalia constituta, quæ Theodosia-
„ num Corpus ostendit, *PRÆTER RELIGIONEM POSSE COGNOSCERE*. Si am-

„ bo

„ bo ejufdem officii litigatores nolint, vel alteruter, *AGUNT LEGIBUS PUBLICIS ET* „ *JURE COMMUNI*. Magiftratuum igitur Sæcularium Jurifdictio in profanas & civiles Clericorum caufas, fundamentum habet Jus commune; fed in caufis Ecclefiafticis uni Ecclefiæ foro fubduntur. Unde S. Hilarius ad Conftantium Imperatorem fcribebat: „ Provideat & decernat Clementia tua, ut omes fe ubique Judices, quibus Provincia- „ rum adminiftrationes creditæ funt, ad quos fola caufa & folicitudo publicorum ne- „ gotiorum pertinere debet, a religiofa fe obfervantia abftineant; neque pofthac præ- „ fumant atque ufurpent, & putent fe caufas cognofcere Clericorum “. Id confirmat Valentiniani Imperatoris Refcriptum a S. Ambrofio relatum, quo ftatuit: „ In „ caufa Fidei vel Ecclefiaftici alicujus Ordinis eum judicare debere, qui nec munere „ impar fit, nec jure diffimilis: hoc eft, Sacerdotes de Sacerdotibus judicare oportere“. Idem confirmat Bafilius Auguftus in Allocutione ad Patres octavi Concilii Generalis, Actione 10. ubi de Laicis Judicibus ait: „ Quamquam non datum fit iftis fecundum Cano- „ nem jus dicendi quidquam penitus de Ecclefiafticis caufis: opus enim hoc Pontificum „ & Sacerdotum eft.

SCHOLION XV.

Hanc denique Propofitionem pag. 365. Religiofi Cenfores reprehendunt: *Concilia in dogmatibus Fidei non poffunt errare: circa Leges ad Ecclefiam componendam latas*, (id eft, circa Leges Difciplinæ & Politiæ Ecclefiafticæ, nec Fidem nec Moralem Chriftianam fpectantes) *poffunt errare, & non femper falubriora ftatuunt.*

R. Sic loquitur *Dydacus Payva* Lufitanus, unus ex Concilii Tridentini Theologis, in Defenfione Tridentinæ Fidei; Libro 1. De Conciliorum Generalium Auctoritate. Iftius fententiæ majorem explicationem affero ex eodem Theologo, ad quam Religiofos cenfores attendere decebat. Iftius Theologi doctrinam & Opera, quæ Tridentini Concilii Patres magni fecerunt, Religiofi Cenfores improbare ac notare verebuntur, *fi rem* diligentius expendant. Pallavicini de illo judicium temperare mihi non poffum quin proferam lib. 24. Hiftoriæ *Concilii Tridentini, cap.* 10. „ Hifpano, *inquit*, Lufitanum affociabo, „ nec minus doctum, nec minoris auctoritatis. Dydacus Payva Regis Sebaftiani Theo- „ logus, ob fuorum Operum præftantiam a nobis variis in locis commendatus in Libro „ primo de Generalium Conciliorum Auctoritate hæc habet; &c.

Nota.

I. QUomodo fe habuerit Ecclefia Gallicana in recipienda Synodo Tridentina alias adnotavi, fed juvat hic denuo recenfere decretum Cleri Gallicani quod exhibet Puteanus *cap.* 14. *num.* 3. atque etiam habetur *Tom.* 1. *Act. Cler.* Illud ergo ita fe habet: *Cardinales, Archiepifcopi, Epifcopi, Prælati & alii Ecclefiaftici Viri repræfentantes Clerum univerfum Franciæ congregati, annuente Rege in Conventu Auguftinianorum, poft maturam de publicatione Concilii Tridentini, deliberationem, unanimi confenfu agnoverunt & declararunt, agnofcunt & declarant, fe obligari pro fuo officio, & confcientia ad recipiendum ficut re ipfa receperunt & recipiunt ipfum Concilium, & fpondent fe illud obfervaturos, quantum per functionem fuam, & auctoritatem fpiritualem & paftoralem poffunt*. Prodiit hoc decretum an. 1625. ac fingulorum fubfcriptionibus ac juramento ad S. Evangelia fuit confirmatum. Acceptarunt igitur Tridentinum quia agnoverunt Superiorum leges vim obligationis inducendæ habere, neque in hoc ab inferiorum arbitrio pendere. Non acceptavit vero Aula ex duabus potiffimum rationibus, ut apud Pallavicinum in Hiftoria Concilii Tridentini *l.* 24. *cap.* 11. n. 4. Prima fuit quia Tridentinum vetaverat beneficia regularia tradere in Commendam, atque vita hujufmodi Commendis prohibebatur Rex multos Primates fibi devincire. Altera fuit quia Tridentinum acceptando verendum videbatur ne Calviniftæ femper pejora molirentur, cum idem Concilium toties illos anathemate percuffiffet.

II. Si Gallia Janfenianæ hærefis Parentem non peperit, multos illud monftrum fo- viffe

viſſe tot ex Gallia Scriptores catholici collacrymantur ; cum maxime viderint verbis contumelioſis, irriſionibus, aliiſque felle amarioribus dicteriis Conſtitutiones Pontificias proſcindi, definitiones nihili haberi, ac ad Oecumenicum Concilium appellando hujus teterrimi monſtri interitum impediri.

III. Concilium Tridentinum Papæ ſupra Concilium eminentiam re vera ſuis decretis non communivit. Cum vero hujuſmodi determinationi unice Galli ſeſe oppoſuerint, eiſque nullatenus cæteræ Nationes ſuffragatæ ſint, apparuit communem Eccleſiæ ſenſum fuiſſe, ut ſicut Pontifex Romanus, tamquam Paſtor, & Paterfamilias univerſæ fuit præpoſitus Eccleſiæ, ita illam, adeoque & Concilia ſuprema regat poteſtate.

IV. De ſuperiori Pontificis poteſtate, cujus gratia non ſubditur Sacris Canonibus, tam ſæpe actum eſt, ut tempus terere ſit, vel verbum pro hac materia elucidanda addere.

V. Quas Principes pœnas decreverint adverſus contrahentes matrimonia, & quas leges de ipſo tamquam ſimplici contractu promulgare valeant, adnotavi *alibi*.

VI. Cum nulli dubitare fas ſit de ſuprema Oecumenicorum Conciliorum in univerſam Eccleſiam poteſtate, omnes norunt decreta Tridentini vim etiam Gallos obligandi obtinuiſſe. Sicut etiam non innoxie ſine cauſa reſpuerentur leges a ſuperiore indictæ poteſtate; ita dum jam obtentis privilegiis adverſantur, vel difficillime moribus populorum aptantur, ipſi ſupremi Legislatores patienter ferunt a populis non acceptari, cum leges non in incommodum præcipue conſcientiarum, ſed in publicam ferantur utilitatem.

VII. Leges a Tridentino latæ ne in concedendis diſpenſationibus paſſim abuſus introducantur, non quantum ad coactivam, ſed quantum ad vim directivam ab ipſis Pontificibus inſpiciendas, dubio procul eſt. Quoad vero ſervandam prudentiam, moderationem, & æquitatem, quas jus naturale in concedendis diſpenſationibus expoſcit, omnimode & ipſe Pontifex parere tenetur, cum indubium ſit a tali jure ligari.

VIII. Epiſcopos immediate a Deo propriam accipere poteſtatem minus eſſe Traditioni, & Rationi conſentaneum, explicavi in Animadverſionibus de Epiſcoporum poteſtate *alibi*.

IX. Exemptiones Regularibus conceſſas, quibus ab *Epiſcoporum* juriſdictione extrahebantur, Epiſcopis moleſtiſſimas fuiſſe, dixi *alibi*.

X. Quamquam olim cauſæ civiles Clericorum Judicibus Laicis permitterentur, alia certe fuit poſtea in Eccleſia diſciplina, ut dixi *alibi*. Modo etiam, ſaltem fere in omni Eccleſia Catholica, mos invaluit ut apud Epiſcopi Tribunal, ſive pro ſolvendo ære alieno, ſive pro alia quacumque etiam profana cauſa Clerici advocentur.

TRO-

TROPHÆUM ADVERSUS HÆRESES SÆCULI XV. ET XVI.

PAnopliam adversus novissimorum istorum Sæculorum hæreses non instruo, ut in Superioribus Sæculis præstiti, tum quod multitudo Controversiarum tanta sit, ut singulari Operi sufficiat, tum quod superiorum Sæculorum Panoplia ad præcipuos recentiorum Sectarum errores debellandos & profligandos arma subministret, ut exploratum erit omnibus qui loca inferius ad marginem adnotanda consulent: tum quod vela mihi contrahenda sunt ad portum festinanti, & finem longo, difficili, ac molesto Operi tandem imponere volenti. Trophæum autem ut erigam Panopliæ loco, florentissimus in Gallia Religionis Catholicæ status invitat; cum Regis Christianissimi, Invictissimi, Sapientissimi, Piissimi, LUDOVICI MAGNI Imperio, fortiter ac suaviter quæ Dei gloriam, Fidei propagationem, & subditorum suorum temporalem, ac sempiternam felicitatem spectant disponente; ac Edicto Nannetensi, aliisque Calvinianæ Sectæ professionem publicam permittentibus, ejus Auctoritate abrogatis ac rescissis, Regia constitutione data Fontanobliaudi mense Octobris hujus anni 1685. quindecies centena hominum millia in Provinciis Calviniana tabe infectis ex hæresis & Schismatis veterno Dei aspirante gratia excitata, ejuratis erroribus, ad Ecclesiæ gremium convolarunt: cum eversis omnibus impiæ superstitionis Templis hæretici homines in Ecclesia templa Dei vivi fieri gestiunt, Regis adhortationibus obsecuti, qui (*a*) *contentissima voce, tamquam interpres summi omnium moderatoris Dei inclamans, omnes qui ipsius curæ commissi sunt, ad veri Dei cognitionem vocat*; ut de *Constantino Magno* dicebat olim *Eusebius*. Quantis ob erectum Christo, & Ecclesiæ tam nobilem Trophæum in Cœlum efferendus laudibus est, quot acclamationibus prosequendus, quot benedictionibus cumulandus REX, non rerum dumtaxat bello ac pace fortiter, sapienter, justeque gestarum gloria MAGNUS, sed Religione ac Pietate MAXIMUS LUDOVICUS? Dignus cujus in laudem perennibus incidatur monumentis, quod de *Jo-*

(*a*) *In Orat. De Laudibus Constantini.*

saphat

ſaphat Rege Piiſſimo ſacra tradit hiſtoria (*b*) *Confirmavit Dominus Regnum in manu ejus: factæque ſunt ei infinitæ divitiæ, & multa gloria. Cumque ſumpſiſſet cor ejus audaciam propter vias Domini, etiam excelſa & lucos de Juda abſtulit. Tertio autem anno* (*c*) *Regni ſui miſſit de Principibus ſuis . . . ut docerent in civitatibus Juda, & cum eis Levitas & Sacerdotes, docebantque populum in Juda, habentes librum Legis Domini, & circuibant cunctas urbes Juda, atque erudiebant populum.* Dignus cujus pietas omni tempore & loco celebretur iis verbis, quibus *Ezechiam* Regem Religioſiſſimum eadem ſacra commendat Hiſtoria: (*d*) *Miſit Ezechias ad omnem Iſrael & Judam; ſcripſitque Epiſtolas ad Ephraim & Manaſſen, ut venirent ad domum Domini in Jeruſalem, & facerent Phaſe Domino Deo Iſrael . . . Perrexeruntque curſores cum Epiſtolis, ex Regis Imperio & Principum ejus, in univerſum Iſrael & Judam, juxta id quod Rex juſſerat, prædicantes; Filii Iſrael revertimini ad Dominum Deum Abraham, & Iſaac, & Iſrael . . . . Nolite fieri ſicut patres veſtri, & fratres, qui receſſerunt a Domino Deo patrum ſuorum, qui tradidit eos in interitum . . . Nolite indurare cervices veſtras, ſicut patres veſtri: Tradite manus Domino, & venite ad ſanctuarium ejus, quod ſanctificavit in æternum . . . In Juda vero facta eſt manus Domini, ut daret eis cor unum, ut facerent, juxta præceptum Regis & Principum, verbum Domini. Congregatique ſunt in Jeruſalem populi multi.* Dignus Rex noſter elogio, quod Jeſus filius Sirach, ſuggerente Spiritu ſancto, *Joſiæ* Regi ſcripſit: (*e*) *Memoria Joſiæ in compoſitionem odoris facta opus pigmentarii. In omni ore quaſi mel indulcabitur ejus memoria, & ut muſica in convivio vini. Ipſe eſt directus divinitus in pœnitentiam gentis, & tulit abominationes impietatis. Et gubernavit ad dominum cor ipſius, & in diebus peccatorum corroboravit pietatem.* Dignus certe LUDOVICUS præconiis, quibus *Marcianum* Auguſtum *S. Leo Magnus* ornavit: (*f*) *Quod ergo in Provinciis plebes Dei ad unitatem ſunt Fidei revocatæ, & compreſſis errantium motibus ad Evangelicam Apoſtolicamque Doctrinam omnium corda directa ſunt, veſtræ fidei opus, veſtræ Pietatis eſt fructus . . .* (*g*) *Veſtræ manſuetudini hæc palma ſervatur, ut vobis omnium, qui ad Chriſtum Dominum noſtrum per Catholicam Fidem revocantur aut redeunt, ſanitas debeatur . . . .* (*h*) *Quod ſæpiſſime jam experimenta docuerunt, ſanctum Pietatis veſtræ ſtudium circa Religionem Chriſtianam glorioſis perſeverat & creſcit augmentis; & hæc Fides Clementiæ veſtræ non ſolum me, ſed & omnes Domini Sacerdotes conſolatur & roborat, dum in Chriſtianiſſimo Principe Sacerdotalem experimur affectum.* Dignus cui Chriſtianæ Religionis Antiſtites *S. Gregorii Magni* verbis ad *Reccharedum* Regem de Gothorum converſione ſcribentis gratulentur. (*i*) *Audita novi diebus noſtris virtute miraculi, quod per Excellentiam tuam cuncta G. gens ab errore hæreſeos in Fidei ſoliditatem translata eſt exclamare cum Propheta libet:* Hæc eſt mutatio dexteræ Excelſi. *Cujus enim vel ſaxeum pectus tanto hoc opere cognito non ſtatim in omnipotentis Dei laudibus, atque in tuæ Excellentiæ amore molleſcat? Hæc me, fateor, quæ per Vos facta ſunt, ſæpe convenientibus filiis meis dicere, ſæpe cum eis pariter admirari delectat; hæc me plerumque etiam contra me excitant: Quod piger ego & inutilis tunc inertia torpeo, quando in Animarum congregationibus pro lucro cœleſtis Patriæ Reges elaborant. Quid itaque ego in illo tremendo examine Judici venienti dicturus ſum, ſi tunc illuc vacuus venero, ubi tua excellentia greges poſt ſe Fidelium ducet, quos modo ad veræ Fidei gratiam per ſtudioſam & continuam prædicationem traxit? Sed eſt mihi hoc ex Dei munere in magna conſolatione, quia opus ſanctum quod in me non habeo, diligo in te, cumque de tuis actibus magna exultatione gaudeo, ea quæ per laborem tua ſunt, mea per charitatem fiunt.* Dignus cui Pii omnes *Alcuini* verbis *Carolo Magno* ob converſionem Saxonum gratulantis applaudant: (*k*) *Gloria & laus Deo Patri, & Domino noſtro Jeſu Chriſto, qui in gratia Sancti Spiritus, per devotionem & miniſterium ſanctæ Fidei, & bonæ voluntatis veſtræ, Chriſtianitatis Regnum atque agnitionem veri Dei dilatavit, & plurimos longe lateque Populos ab erroribus impietatis in viam veritatis reduxit. Qualis erit tibi gloria, o Beatiſſime Rex, in die æternæ retributionis, quando hi omnes, qui per tuam ſolicitudinem ad Deum converſi ſunt, Te ante tribunal Domini noſtri Jeſu Chriſti in beata ſorte ſtantem ſequentur, & ex his omnibus perpe-*

tuæ

(*b*) *Paralipom.* II. C. 17.
(*c*) *Rex an.* 3.
(*d*) *Paralip. II.* C. 30.
(*e*) *Eccleſiaſtici* 49.
(*f*) *Ep.* 92.
(*g*) *Epiſt.* 101.
(*h*) *Epiſt.* 105.
(*i*) *Lib.* 7. *Ep.* 126. *quam olim Carolus Calvus ad ſe mitti ab Hincmaro poſtulavit: ejuſdemque Hincmari Opuſc.* XI. *ad eumdem Regem inſerta Tom.* 2. *pag.* 34.
(*k*) *Ep.* 7.
(*l*) *S. Leo Ep.* 6. *ad Aquilejenſem Epiſcopum, de Pelagianis in Communionem non recipiendis, abſque proprii damnatione erroris: Damnent apertis Profeſſionibus ſuis ſuperbi erroris Auctores, & quidquid in doctrina eorum univerſalis*

tuæ beatitudinis merces augebitur? Ecce quanta devotione & benignitate pro dilatatione nominis Christi duritiam infelicis populi per veræ salutis consilium emollire laborasti. Dignus ad cujus gloriam in Annalibus Ecclesiasticis scribatur: *Ut Albigensis Hæresis, Calvinianæ Mater, a LUDOVICO IX. Rege Sanctissimo; ita Calviniana a LUDOVICO MAGNO; salvis Hæreticis, & ad Fidem Communionemque Sanctæ Catholicæ, & Apostolicæ Romanæ Ecclesiæ operante Deo revocatis, in Galliis extincta ac penitus exterminata est, Anno salutis millesimo sexcentesimo octogesimo-quinto, Regni ejus gloriosissimi quadragesimo-tertio*. Tam gloriosum opus dum consummare pergit REX MAGNUS, missis Regio sumptu in Provincias Prædicatoribus & Doctoribus qui Novos Catholicos doceant, & in veræ Religionis Ecclesiæque amore ac obedientia confirment, paucorum in hæresi manentium pertinaciam convincere, sanitatemque procurare satagant, Fidei Catholicæ Professionem, cujus unius absolutissima subscriptione (*l*) absolvi ab Hæresi, & in Ecclesiæ gremium legitime atque canonice recipi possunt ac debent, ipsis exponendo, ut ab omnibus præjudiciis liberi, ipsam diligant & amplectantur: Hanc ceu Trophæum quod LUDOVICUS MAGNUS eversis & complanatis Calvinianæ superstitionis Templis, ejusdem Sectæ publica Professione Edicto in perpetuum interdicta, pulsis e Regno Ministris in Hæresi pertinacibus, ad Dei gloriam erexit, ut *Constantinus* olim Crucis Trophæum, dirutis falsorum Numinum Templis, Idolisque; Hanc (inquam) Fidei Professionem, velut Christi & Ecclesiæ adversus novissimorum sæculorum Hæreses magnificum Trophæum, in fine hujus Operis velut in Ecclesiastici Edificii, Deo adjuvante, cui soli honor & gloria, & gratiarum actio in sæcula sæculorum, & a mea pusillitate tandem absoluti, culmine duxi collocandam.

,, Ego F. NATALIS ALEXANDER, firma fide credo & profiteor omnia & singula, quæ continentur in Symbolo Fidei, quo Sancta Romana (*m*) Ecclesia utitur, videlicet:

,, CREDO in unum Deum Patrem omnipotentem, factorem cœli & terræ, visibilium omnium, & invisibilium: & in unum Dominum Jesum Christum, Filium Dei (*n*) unigenitum; & ex Patre natum ante omnia sæcula, Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero; genitum non factum, consubstantialem (*o*) Patri, per quem omnia facta sunt. Qui propter nos homines, & propter nostram salutem descendit de cœlis; & incarnatus est de Spiritu Sancto ex Maria (*p*) Virgine, & homo factus est: (*q*) Crucifixus etiam pro nobis sub Pontio Pilato, passus, & sepultus est: & resurrexit tertia die secundum Scripturas & ascendit in cœlum, sedet ad dexteram Patris: & iterum venturus est cum gloria judicare vivos & mortuos: cujus Regni non erit finis: Et in Spiritum Sanctum (*r*) Dominum & vivificantem, qui ex Patre (*s*) Filioque procedit: Qui cum Patre & Filio simul adoratur & conglorificatur, Qui locutus est per Prophetas: Et unam Sanctam, Catholicam, & Apostolicam (*t*) Ecclesiam. Confiteor unum Baptisma in remissionem peccatorum, & expecto Resurrectionem (*u*) mortuorum, & vitam (x) venturi sæculi. Amen. Apostolicas & Ecclesiasticas (*y*) Traditiones, reliquasque ejusdem Ecclesiæ Observationes & constitutiones firmissime admitto & amplector. Item Sacram Scripturam juxta eum sensum, quem tenuit & tenet Sancta Mater Ecclesia, cujus est judicare de vero sensu & interpretatione Sacrarum Scripturarum (z) admitto: Nec eam umquam nisi juxta unanimem consensum (*a*) Patrum accipiam & interpretabor. Profiteor quoque septem esse vere & proprie Sacramenta Novæ Legis, a Jesu Christo Domino nostro instituta, atque ad salutem humani generis licet non omnia singulis necessaria, scilicet Baptismum, Confirmationem (*b*), Eucharistiam, Pœnitentiam (*c*), Extremam Unctionem, Ordinem, & Matrimonium, illaque gratiam conferre; & ex his Baptismum Confirmationem, & Ordinem, sine sacrilegio reiterari non posse. Receptos quoque & approbatos Ecclesiæ Catholicæ Ritus in supradictorum omnium Sacramentorum solemni administratione recipio & admitto. Omnia & singula quæ de peccato (*d*) originali, & de Justificatione in Sacrosancta Tridentina Synodo definita & declarata fuerunt amplector & recipio. Profiteor pariter in Missa of-

Ecclesia exhorruit, detestentur, omniaque Decreta Synodalia quæ ad excisionem hujus hæreseos Apostolicæ Sedis confirmavit auctoritas, amplecti se, & in omnibus approbare, plenis & apertis, ac propria manu subscriptis Protestationibus eloquantur.

(*m*) *S. Hieronymus Apolog. 1. adv. Ruffin. Fidem suam quam vocat? Eam ne qua Romana pollet Ecclesia? An illam quæ in Origenis voluminibus continetur? Si Romanam responderit, ergo Catholici sumus.*

(*n*) *Panoplia adv. Hæres. Sæculi 5. Dissert. 3. Art. 1. & Dissert. 7. in Histor. Sæc. 8.*

(*o*) *Dissert.*

„ offerri Deo verum, proprium, & propitiatorium (e) Sacrificium pro vivis & defun-
„ ctis: Atque in Sanctiſſimo Euchariſtiæ Sacramento eſſe vere, realiter, & ſubſtantiali-
„ ter (f) Corpus & Sanguinem, una cum anima & Divinitate Domini noſtri Jeſu Chri-
„ ſti, fierique converſionem totius ſubſtantiæ panis in Corpus, & totius ſubſtantiæ vi-
„ ni in Sanguinem, quam converſionem Catholica Eccleſia Tranſubſtantiationem (g)
„ appellat. Fateor etiam ſub altera tantum ſpecie totum atque integrum Chriſtum,
„ verumque Sacramentum ſumi. Conſtanter teneo Purgatorium eſſe, (h) Animaſque
„ ibi detentas Fidelium ſuffragiis juvari. Similiter & Sanctos una cum Chriſto regnan-
„ tes, venerandos (i) atque invocandos eſſe, eoſque orationes Deo pro nobis offerre,
„ atque eorum Reliquias (k) eſſe venerandas. Firmiſſime aſſero Imagines (l) Chri-
„ ſti, ac Deiparæ ſemper Virginis, nec non aliorum Sanctorum, habendas & retinendas
„ eſſe, atque eis debitum honorem & venerationem impertiendam. Indulgentiarum
„ (m) etiam poteſtatem a Chriſto in Eccleſia relictam fuiſſe; illarumque uſum Chri-
„ ſtiano Populo maxime ſalutarem eſſe affirmo. Sanctam, Catholicam, & Apoſtoli-
„ cam Romanam Eccleſiam omnium Eccleſiarum Matrem & Magiſtram agnoſco: Ro-
„ manoque Pontifici Beati Petri Apoſtolorum Principis Succeſſori, ac Jeſu Chriſti Vica-
„ rio, (n) veram obedientiam ſpondeo ac juro. Cætera item omnia a Sacris Canonibus
„ & œcumenicis Conciliis, ac præcipue a Sacroſancta Tridentina Synodo tradita, defini-
„ ta & declarata indubitanter recipio, atque profiteor: ſimulque contraria omnia, at-
„ que hæreſes quaſcumque ab Eccleſia damnatas, rejectas, & anathematizatas (o) ego
„ pariter damno, rejicio, & anathematizo. Hanc veram Catholicam Fidem, extra quam
„ nemo ſalvus eſſe poteſt quam in præſenti ſponte profiteor, ac veraciter teneo, eam-
„ dem integram & inviolatam uſque ad extremum vitæ ſpiritum conſtantiſſime (Deo
„ adjuvante) retineri & confiteri, atque a meis ſubditis, vel illis quorum cura ad me
„ in munere meo ſpectabit, teneri, doceri, & prædicari, quantum in me erit, cura-
„ turum, ego idem F. N. A. ſpondeo, voveo, ac juro. Sic me Deus adjuvet.

HANC FIDEM, quam in corde meo digito tuo, id eſt, Spiritu Sancto tuo ſcripſiſti, eodem operante confirma & adauge, Deus meus: ipſam charitate vivifica, informa & accende: Fac ut abſoluta præteritorum Sæculorum Eccleſiaſtica Hiſtoria, cogitem dies antiquos, & annos æternos in mente habeam: Fac in ea fide & charitate moriar, tuaque miſericordia expiatus, æternum Te diligam, infinita Bonitas! Amen.

26. in Hiſt. 1. Sæc. & 39. Sæc. 4. (p) Pan. adv. Hæreſ. Sæc. 5. Diſſert. 3. Art. 11. (q) Ibid. Diſſert. 4. (r) Diſſert. 41. Sæc. 4. (s) Diſſ. 18. in Hiſt. Sæc. 9. & 10. (t) Diſſert. 38. Sæc. 4. (u) Diſſert. 25. Sæc. 1. Art. 11. (x) Ibid. Diſſert. 26. Art. 11. (y) Diſſert. 26. Sæc. 11. (z) Ibid. (a) Ibid. (b) Diſſert. 10. Sæc. 1. (c) Diſſert. 22. Sæc. 3. & Diſſert. ſingularis de Sacram. Confeſſ. nunc 14. Sæc. 13. & 14. (d) Panop. Sæc. 5. Diſſert. 1. (e) Diſſert. 13. in Sæc. 13. & 14. (f) Diſſert. 12. in Hiſtor. Sæc. 11. & 12. (g) Ibid. (h) Diſſert. 41. Sæc. 4. (i) Panop. Sæc. 5. Diſſert. 5. Q. 11. Art. 1. & 2. (k) Ibid. Q. 1. (l) Panop. Sæc. 8. (m) Sæc. 3. Diſſert. 3. & Diſſert. 9. Propoſit. 4. 5. 6. & 7. (n) Diſſert. 4. Sæc. 2. (o) S. Gregor. M. Lib. 1. Ep. 24. Sicut Evangelii quatuor libros, ſic quatuor Concilia ſuſcipere & venerari me fateor. Quintum quoque Concilium pariter veneror. Cunctas vero quas præfata veneranda Concilia perſonas reſpuunt, reſpuo, quas venerantur amplector: quia dum univerſali ſunt conſenſu conſtituta, ſe & non illa deſtruit, quiſquis præſumit aut ſolvere quos ligant aut religare quos ſolvunt. Quiſquis ergo aliter ſapit, Anathema ſit.

INDEX
RERUM PRÆCIPUARUM,
quæ in hoc Volumine continentur.

Absolutio sacramentali utrum sit judicialis Sacerdotis, 622. Absolutionis in Veteri Testamento figuræ, 623. *& seq.* Absolutionis formula, 624. *& seq.*

Amedæus Sabaudiæ Dux sub Felicis V. nomine a Basileensis Concilii Patribus Papa salutatur, 600. Amedæi Cardinalis, olim Felicis V. in sua obedientia nuncupati, sanctitas, 449.

Anima. Error de unica in cunctis hominibus anima, eaque mortali, in Concilio Lateranensi damnatus, 564.

Annatæ Beneficiorum quid sint, 492. Annatarum origo, *ibid. & seq.* Annatæ ad tempus primum introductæ & a quo, 492. Annatarum usus, 494. Motus contra Annatas in Concilio Constantiensi excitati, 495. *& seq.* Rationes contra Annatas proponuntur, *ibid. & seq.* Utrum Annatarum exactio simoniaca vel illicita fuerit, 495. *& seq.* De Annatis Doctrina Gallicanæ Ecclesiæ, 496. Cardinalis de Alliaco, *ibid.* Gersonii *ibid.* Concilium Constantiense nec simoniacas, nec abolendas esse Annatas censuit, 606. Concilii Basileensis Decreta de Annatis, 499. *& seq.* Pragmaticæ Sanctionis articulus de Annatis, 611. Regum Christianiss. Constitutione adversus Annatas, 503. *& seq.* Caroli VII. Constitutio non probat Annatas simoniacas esse, 507. Ex supplici libello supremæ Curiæ Parisiensis Ludovico XI. oblato non probatur Annatas esse simoniacas, 508. Comitia Turonensia nec abolendas omnino Annatas, nec simoniacas esse censuerunt, *ibid. & seq.* Franciscus I. Annatis simoniæ notam non inussit, nec eas solvi prohibuit, 509. Henricus II. Annatarum exactionem simoniacam esse non existimavit, 510. Henrici II. & Caroli IX. Mandata eorum Oratoribus data circa negotium Annatarum, *ibid. & seq.* Varium de Annatis judicium, 511. *& seq.* Annatas solvere pium est, 512. Ratione pro honestate & æquitate Annatarum, *ibid. & seq.* Exceptiones contra Fagnanum in Commentatione de Annatis, 514. *& seq.* Annatas exigere nec simoniacum, nec injustum, 515. Annatæ subventionis titulo solvuntur, *ibid.* Annatæ non solvuntur pro collatione, & provisione Beneficiorum, *ibid. & seq.* Annatarum subsidium a simoniæ labe antiquis exemplis purgatur, 517. Objectionibus contra Annatas respondetur, 519.

Apiarii Præsbyteri causa, 601. *& seq.*

Appellationes a summo Pontifice ad Concilium utrum prohibitæ sint, 518. Quibus in casibus licitæ, *ibid. & seq.* Formulæ plures Appellationum a Papa ad futurum Concilium in Galliis interjectarum per Reges, Ecclesiam Gallicanam, aut Academiam Parisiensem, 190. *& seq.* Objectionibus fit satis, 197. *& seq.*

Armeni. Decretum Eugenii IV. de Armenorum institutione, quod incipit, Exultate Deo, &c. non est Oecumenicæ Synodi, 547.

Attritio, utrum sufficiat ad validitatem Sacramenti Pœnitentiæ, 617. *& seq.*

Aubermont. Calumniæ ejus in F. N. Alexandrum Doctorem Theologum & Parisiensem Facultatem exploduntur, 325. *& seq.*

Azimus panis utrum legitimum sit Sacrificii & Sacramenti Eucharistiæ materia, 625. *& seq.*

B

Baptisma a Calvinistis collatum nec sub conditione iterandum, 104. Quæstio de Baptismo Hæreticorum Sæculo tertio pertractata, *ibid.* & *seq.* Canones Tridentinæ Synodi de Baptismo, 606.

Basileensis Concilii convocatio, 362. Præses, *ibid.* Causæ celebrandi Concilii, 363. Concilii inchoatio, 369. Modus procedendi in Concilio Basileensis, *ibid.* & *seq.* Eugenius IV. Basileense Concilium dissolvere tentat, 364. Rationes quæ Eugenium IV. moverunt ad Concilii dissolutionem, *ibid.* & *seq.* Sigismundi Augusti Monita ad Eugenium de revocandis Concilii dissolutionis Diplomatibus, 367. & *seq.* Ecclesiæ Gallicanæ studia & Acta pro Concilii Basileensis continuatione, 368. & *seq.* Acta sessionis XI. Concilii Basileensis, *ibid.* Concilii Constantiensis Decreta de Conciliorum generalium auctoritate a Basileensi confirmata & explicata, 369. 390. Synodi Basileensis Responsio ad Eugenii Legatos pro auctoritate Conciliorum Generalium, 382. & *seq.* Gregorii Corrarii ad Sigismundum Imperat. oratio pro Basileensis Concilio, 382. & *seq.* Eugenius Concilii dissolutionem rescindit, 383. His Eugenii verbis, cum Synodi Concilio Patres Basileenses offenduntur, 384. Concilium Basileense supremam auctoritatem exercet Eugenii litteras recipiendo, 389. Basileensis Concilii Decreta contra Clericos concubinarios, 394. Contra simoniaca exactiones, *ibid.* De modestia in divinis Officiis, & reverentia Templis debita, *ibid.* & *seq.* Indulgentiæ plenariæ a Synodo jure concessæ, 396. Basileensi Synodus duas in partes scissa, 398. Acta Synodi contra Eugenium, *ibid.* & *seq.* Synodus Basileensis duas in partes divisa sufficienter Ecclesiam universalem repræsentasse non videtur, 39. 9 Synodus Basileensis Ferrariam translata, 401. Argumentis quibus Basileensem Synodum e numero Conciliorum Generalium expungere quidam contendunt, respondetur, 402. & *seq.* Conventus *Basileensis* translationem Synodi ab Eugenio factam irritam declarat, 419. Eugenii suspensionem attentant *Basileenses*, 420. Principes Actis Basileensibus non consentiunt, 420. & *seq.* Articuli a Basileensibus Veritates fidei falso inscripti, 421. Tres articuli ut veritates fidei a Basileensibus perperam definitæ, 422. Lata a Basileensibus in Eugenium IV. Depositionis sententia, *ibid.* & *seq.* Amedæus Pontifex eligitur, 427. Basileensium Legati ad Christianiss. Regem, *ibid.* & *seq.* Ad Principes Germaniæ, 428. & *seq.* Utrum Basileensis Synodus, Felix V. & ipsis adhærentes vere Schismatici fuerit, 443. & *seq.* Translatio Basileensis Concilii ab Eugenio IV. legitime facta, 521. & *seq.*

Beatitudo. Quæstiones Græcos inter & Latinos de Beatitudine Sanctorum agitatæ, 533. & *seq.*

Bellarminus Cardinalis Summum Pontificem simpliciter & absolute esse supra Ecclesiam universam, & supra Concilium generale contendit, 94. Bellarmini momenta ex Scriptura petita, *ibid.* & *seq.* Theologorum Parisiensium ad Argumenta Bellarmini responsio, 95. & *seq.* Bellarmini Argumenta ex Patribus & Ecclesiasticis regulis quæsita, 114. & *seq.*

Benedictus XIII. Regis & Academiæ Parisiensis litteræ ad Benedictum XIII. & Cardinales, 25. Oratores ad Benedictum XIII. a Rege mittuntur, qui ad viam cessionis amplectendam illum urgeant, 26. Benedicti responsio, 27. a Cardinalibus improbata, *ibid.* Gravissima Parisiensis Academiæ, ad Benedictum Epistola, *ibid.* Academiæ Parisiensis appellatio a Benedicti XIII. gravaminibus, 28. Obedientiam omnem Benedicto XIII. subtrahendam decernitur, 28. & *seq.* Regis Edictum de obedientiæ subtractione, 29. Cardinales Avenionenses ab obedientia Benedicti pariter recedunt, 31. Benedictus XIII. ad cessionem urgetur, *ibid.* Obedientia Benedicto XIII. quibus conditionibus restituta, 32. Considerationes de pace a Gersonio e sacro suggestu coram Benedicto XIII. expositæ, 34. Benedictus XIII. studium pacis ostentat, missis Romam Oratoribus cum Bonifacio IX. tractaturis, 35. Obedientiam Benedicto XIII ite-

iterum subtrahendam esse decretum est, 37. Tolosanæ Academiæ contra obedientiæ substractionem Epistola, 31. Obedientiæ Benedicti XIII. substractio contra Tolosanæ Academiæ Epistolam propugnata, *ibid.* Gregorius II. & Benedictus XIII. de Pontificatu contendentes collusionibus suis fucum orbi Christiano faciunt, 38. *& seq.* Benedicti Bulla & Litteræ ad Regem, 40. Secessionis a Benedicto & neutralitatis Edictum in Galliis promulgatum, *ibid.* Benedicti Conciliabulum Perpiniani celebrat, 41. Utrum a Schismatis crimine immunes fuere qui Benedicto XII. ante Pisanam Synodum adhæserunt, 11. An Benedictus XIII. ante Pisani Concilii sententiam Antipapa fuerit, 13. Depositionis sententiam Petrum de Luna, in sua obedientia Benedictum XIII. a Pisano Concilio lata, 50. Citatio Petri de Luna, a Constantiensis Concilii Patribus decernitur, 76. Actiones judiciariæ in Petrum de Luna, 77. Sententia in Petrum de Luna, alias Benedictum XIII. *ibid.*

Beneficia. Concilii Tridentini Decreta contra Beneficiorum pluralitatem, 607. Annatæ utrum solvantur pro provisione Beneficiorum, 515. *& seq.* Uniones reales Beneficiorum non personales Tridentina Synodus approbat, 607.

Bessarion Cardinalis. Bessarionis pro unione Græcorum labores, 535. *& seq.* Bessarionis notanda sententia, 541.

Biblia. Bibliorum sacrorum Editio, 591.

Blasphemorum pœnæ, 565.

Bonifacius IX. Pont. Max. 3. Bonifacius cum Clemente VIII. & Benedictio XIII. contendit, 4. *& seq.* Bonifacii IX. obitus, 35.

C

CÆciliani Carthaginensis Episcopi causa, 106. *& seq.*

Cajetanus. Cajetani opinio de remedio infantium in utero matris morientium, 606.

Calicis usus. Quid de Calicis usu in Concilio Tridentino *constitutum fuerit*, 555. *& seq.*

Canonici. Quotidianæ distributiones viritim inter Canonicos præsentes, & qui divinis Officiis intersunt, dividendæ, 636. Canonici majoribus Ordinibus non initiati vocem in Capitulo non habent, *ibid.* Infra annum ad Ordines, quorum officia suis Præbenbis sunt annexa, promoveri tenentur, *ibid.*

Capitulorum trium causa, 110.

Cardinales. Decretum Concilii Constantiensis de qualitate & numero Cardinalium, 80. Cardinalium creatio & dotes, 395. Cardinalium officia, 469. Leonis X. Constitutio contra insectatores Cardinalium, 618.

Casuum reservationis vetus disciplina, 657. Respondetur P. Suavis objectioni de Reservatione Casuum, *ibid.*

Catharinus. Catharini sententia de justificatione utrum a Concilio Tridentino damnata sit, 599. Opinionem Catharini de intentione Ministri Sacramentorum Tridentina Synodus non damnavit, 605.

Clerici. Titulus Clericalis 394. *& seq.* Decretum contra Clericos concubinarios, 486.

Clemens VII. Utrum Clementis VII. in sua obedientia Pontificis electio legitima fuerit, 2. *& seq.* Joannis Fabri & Petri de Barreria argumenta pro jure Clementi VII. 9. Parisiensis Academia Clementii VII. seu vero ac legitimo Pontifici adhæret, 15. *& seq.* Clementis pro unione & pace Ecclesiæ studium fictum & umbratile, *ibid.* Academiæ Parisiensis litteræ ad Clemente VII. 24. Academiæ Parisiensis litteræ ad Clementinos Cardinales, *ibid.* Aliæ Parisiensis Academiæ ad Clementem VII. litteræ, *ibid.* Regis & Academiæ litteræ ad Cardinales Clementinos post Clementis obitum, 25. Utrum Ecclesiæ quæ Clementis VII. parebant ante Pisanum Concilium, schismaticæ fuerint, 9. Utrum Clemens VII. ante Pisanam Synodum fuerit Antipapa, 10. *& seq.*

Commendæ. De Commendis Concilium Constantiense quid statuat, 81. Quæ mens Eccle-

Ecclesiæ Beneficia commendantis, 626. *& seq.* Commendatariorum Abbatum officia *ibid.*

Communio. Doctrina Catholica de Communione sub unica vel utraque specie, & parvulorum, 628. *& seq.* Objectiones contra Communionem sub unica specie, & responsa, *ibid. & seq.* Decretum de Laicorum Communione sub unica specie 73.

Conceptio B. M. V. Decretum de Immaculata Deiparæ Virgini Conceptione, 425. *& seq.* Isto Decreto pia opinio in dogma fidei non evasit, *ibid.* Basileense Decretum de Immaculata Virg. Mariæ Conceptione a Concilio Avenionensis confirmatum, 427. Tridentinum Concilium de immaculata Virginis Conceptione nihil statuit, 596.

Concilium. Decretum de Conciliis Generalibus stato tempore celebrandis, 78. *& seq.* Gallicanæ Ecclesiæ sententia de suprema Conciliorum Generalium auctoritate, 85. Decreta Concilii Constantiensis de Conciliorum Generalium auctoritate sunt Scripturæ sacræ consona, 139. *& seq.* 369. Bellarmini Cardinalis & Auctoris Anonymi objectiones ex Scriptura petitæ adversus supremam Conciliorum auctoritatem, diluuntur a Theologis Parisiensibus, 94. *& seq.* Suprema Conciliorum Generalium auctoritas Traditione Patrum firmata, 101. *& seq.* Bellarmini & Auctoris Anonymi Objectionibus ex Patribus & regulis Ecclesiasticis contra supremam Conciliorum Generalium auctoritatem petitis, respondetur 114. *& seq.* Conciliorum confirmatio, quid sit, & a quo facienda, 129. *& seq.* Concilia Generalia a quo auctoritatem habeant, 126. *& seq. vid.* Constantiense Concilium infra. Doctrina de auctoritate Concilii supra Romanum Pontificem non est dogma fidei, 183. 187. *& seq.* 412. Decreta Concilii Generalis auctoritatem spectantia ad materiam fidei qua ratione pertinent, 183 *& seq.* Martini V. sententia de Concilii Generalis auctoritate Concilii Constantiensis Decretis consentanea, 185. *& seq.* Appellationes a summo Pontifice ad Concilium, 186. Gersonii sententia, 230. *& seq.* Concilii Basileensis Decreta pro suprema Conciliorum Generalium auctoritate, 369. 382. *& seq. Vid.* Constantiense & Basileense Concilia. De suprema Concilii Generalis auctoritate sententia Panormitani, 369. 543. *& seq.* Joannis Antiocheni Patriarchæ, *ibid. & seq.* Nicolai de Cusa, 136. 483. 440. *& seq.* Concilium superius esse Summo Pontifici Eugenius absolute non negat, 476. *& seq.* Quamvis Concilium superius sit Pontifice, Concilii tamen caput & director est, 388. Summi Pontificis auctoritas in Concilio, 390. Sententia Magistri Thomæ de Coursellis de suprema Conciliorum Generalium auctoritate, *ibid. & seq.* Concilii Constantiensis Decreta de suprema Conciliorum Generalium auctoritate, a Basileensi quinquies confirmata, 391. Conciliorum celebratio, 386. Florentina Synodus Decretis Conciliorum Constantiensis & Basileensis de suprema Concilii Generaliis auctoritate non repugnat, 409. *& seq.* Nulla vis est Eugenianæ Constitutionis quæ incipit, *Moyses*, adversus Decreta Conciliorum Constantiensis & Basileensis, de suprema Conciliorum Generalium auctoritate, 414. Concilii Lateranensi V. & Leonis X. Decretis concussa non sunt Constantiensia & Basileensia de suprema Conciliorum Generalium auctoritate, 415. *& seq.* Leonis X. & Ultramontanorum Theogorum opinio de Summi Pontificis potestate supra Concilium, in rem judicatam non transivit in Concilio Lateranensi, 417. *& seq.* Bulla Retractationis Pii II. vim Concilii Basileensis, ac Decretorum ipsius de suprema Conciliorum Generalium auctoritate non elevat, 418. *& seq.* Gallicanæ Ecclesiæ sententia de suprema Concilii Generalis auctoritate, 431. Thomæ de Coursellis Theologi Parisiensis Oratio de suprema Conciliorum Generalium auctoritate, *ibid. & seq.* De suprema Concilii Generalis auctoritate sententia Academiæ Parisiensis, 433. Viennensis, 435. Herfordiensis, *ibid. & seq.* Coloniensis, 538. *& seq.* Cracoviensis, 436. Lovaniensis *ibid. & seq.* De suprema Concilii Generalis auctoritate sententia Hadriani Sexti, 447. Dionysii Carthusiani, *ib. & seq.* Alfonsi Tostati, 438. *& seq.* Synodi Basileensis Patres & Theologi ad Nicolai V. obedientiam accedentes in pristina sententia de supremam Conciliorum Generalium auctoritate firmiter permanserunt, 441. In eadem sententia fuit Nicolaus V. *ibid. & seq.* Georgii Scholarii de Conciliorum auctoritate & infallibilitate sententia, 542.

Concionatores Leonis X. Conſtitutio de Concionatoribus 565.

Concordata inter Franciſcum I. & Leonem X. a Concilio Lateranenſi confirmata, 566. Concordatorum in locum Pragmaticæ Sanctionis ſubſtitutio Eccleſiæ & Regno utilis, 570. *& ſeq.* Iis quæ contra Concordata objiciuntur, fit ſatis, 572. *& ſeq.* Quæ geſta ſint in ſuprema Curia Senatus Pariſienſis in negotiis promulgationis Concordatorum 573. *& ſeq.* Academiæ Pariſienſis promulgationi Concordatorum interceſſio & appellatio, 574. *& ſeq.* Cleri Gallicani preces Regibus oblatæ pro Concordatorum abrogatione, 575. Concordata veri contractus inter Summos Pontifices & Reges Chriſtianiſſimos vim habent, 576. *& ſeq.* Reges Chriſtianiſſimi Concordatorum protectores & defenſores, *ibid.*

Conſtantienſe Concilium a quo convocatum & quare, 67. *& ſeq.* Synodi tempus, *ib.* Præſides, 67. Synodi poſtulata, 69. Synodi Acta, *ib. & ſeq.* Joannis XXIII. fuga, ſuſpenſio, depoſitio, &c. 68. *& ſeq.* Damnatio Joannis Hus, 74. Hieronymi Pragenſis, 75. Sententia in Fridericum Auſtriæ Ducem, 76. Sententia in Petrum de Luna, 78. Concilii Conſtantienſis, confirmatio, 82. Decreta ſeſſionis IV. & V. Concilii Conſtantienſis ſupremam Conciliorum auctoritatem ſpectantia ſunt Oecumenici Concilii, ab Eccleſia recepti, a Sede Apoſtolica confirmati, 89. *& ſeq.* Decreta illa ſunt Scripturæ conſona, 91. *& ſeq.* Objectiones diluuntur 94. Concilii Conſtantienſis Decreta de ſuprema Conciliorum Generalium auctoritate Traditioni Patrum & Eccleſiaſticis Regulis conſentanea ſunt, 103. *& ſeq.* Decretum Seſſionis quartæ Concilii Conſtantienſis de Synodorum Generalium auctoritate, genuinum, integrum, inviolatum ad nos pervenit, 144. Dubium circa hujus Decreti integritatem ab Emanuele Schelſtrate excitatum, *ibid.* Emanuelis Schelſtrate objectionibus reſpondetur, 145. *& ſeq.* Utrum Seſſionis quartæ Concilii Conſtantienſis Decretum a Baſileenſibus Patribus fuerit interpolatum, 148. *& ſeq.* Patres Baſileenſes a calumnia vindicantur, 149. *& ſeq.* Decreta Seſſionis quintæ Concilii Conſtantienſis de auctoritate Conciliorum Generalium ſupra Romanum Pontificem cum debita deliberatione & conſentientibus omnibus, quorum intererat, condita ſunt, 152. A Baſileenſi Concilio confirmata & *explicata, 370. Objectiones ſolvuntur*, 150. *& ſeq.* Synodus Conſtantienſis Seſſionibus IV. & V. ſufficienter Eccleſiam univerſalem repræſentabat, ut ejus Decreta omnes ubique Fideles obligarent, 160. *& ſeq.* Utrum Decreta Synodi Conſtantienſis Seſſionis quartæ & quintæ ſupremam Conciliorum Generalium auctoritatem declarantia de ſolo Schiſmatis tempore intelligi debeant, 168. Mens Concilii Conſtantienſis circa poteſtatem Eccleſiæ in Temporalia Regum, 253. *& ſeq.* 255. *& ſeq.* Synodus Conſtantienſis fidem violandam hæreticis non docuit, 347. *& ſeq.* Fidem publicam hæreticis non violavit, 248. *& ſeq.* Nullam Joanni Hus publicam fidem ſive ſalvum-conductum Conſtantienſis Synodus dedit, *ibid.* 350.

Contritio. Utrum ad Sacramentum Pœnitentiæ ſit neceſſaria, 617. Variis Theologorum de Contritione opinionibus Tridentina Synodus præjudicare noluit, *ibid. & ſeq.*

Corario (Angelus) ſub Gregorii XII. nomine Pontifex creatus, 3. *Vid.* Gregorius XII.

D

Denghien (Franciſcus) Libellus ejus de auctoritate Sedis Apoſtolicæ in Reges, 263. Franciſci Denghien ſoleciſmi ac barbariſmi, 264. *& ſeq.* Inelegantia, 264. Calumniæ, *ibid.* Ratiocinia inſulſa & vana, 265. *& ſeq.* 279. *& ſeq.* Comparationes ineptæ, 281. Mala fides, *ibid.* Abſurdæ conſequentiæ, 282. Franciſcus Denghien Scripturam ſacram in alienos ſenſus detorquet, 286. *& ſeq.* Franciſcus Denghien Traditionis ignarus, *ibid.* & 295. 299. *& ſeq.* In Theologia Dogmatica hoſpes & peregrinus, 286. *& ſeq.* 293. *& ſeq.* In Theologia Sdholaſtica rudis, 299. *& ſeq.* Franciſci Denghien aberrationes circa Zachariæ factum & Childerici hiſtoriam, 308. Fr. Dengbien peccat in Hiſtoriam Gregorii II. & Leonis Iſauri, 309. Error Fr. Denghien in Hiſtoria S. Gregorii & Mauritii Imperatoris, 310. Imperii tranſlatio auctoritate

ritate Leonis III. quam laudat Fr. Denghien, fictitia, 311. Fr. Denghien hallucinationes in Historia Gregorii IV. & Ludovici Pii, 312. & seq. Ex Hadriani II. gestis perperam colligit Fr. Denghien indirectam Romani Pontificis in temporalia Regum auctoritatem, 312. & seq. Fr. Denghien fabulæ in Historia Lotharii Imperatoris, 313. & seq. Fr. Denghien aberratio in Historia Gregorii V. 314. Aliæ Fr. Denghien aberrationes, 315. Fr. Denghien, fictam revelationem obtrudit, *ibid.* Fr. Denghien hallucinationes in Historia censuræ Sanctarelli, 316. Imperitia Fr. Denghien in Auctorum critica, genuinisque ipsorum operibus dignoscendis, 318. & seq. Fr. Denghien propositiones christianæ Moralis integritati repugnantes, 321. Error F. Denghien directam in Temporalia Regum potestatem Romano Pontifici probabiliter tribui posse asserentis, 322. Ex potestate excommunicandi perperam colligit Fr. Denghien facultatem exauctorandi Reges, 323. Calumniæ Fr. Denghien in Fr. Natalem Alexandrum Doctorem Parisiensem & Ecclesiam Gallicanam diluuntur, 325. & seq. Ludovici Magni Regis Christianiss. & Gentis Francorum adversus Fr. Denghien vindiciæ, 331. Gregorii VII. de Sedis Apostolicæ potestate in temporalia Regum errorem, ut dogma fidei Fr. Denghien obtrudit, 345. & seq.

Duellum. Singularium certaminum pœnæ, 367. Pœnæ privationis jurisdictionis & dominii in Decreto Tridentinæ Synodi de Duello, Feudatarios dumtaxat Ecclesiæ spectant, *ib.*

Duvalli Doctoris Parisiensis de Indulgentiis singularis sententia, 394. & seq.

E

Ecclesia. Ecclesiæ infallibilitas, 378. Ecclesiæ reformatio in Capite & in membris in Concilio Constantiensi decreta, 79. & seq. Reformationis Capita, 80. & seq. Nationum dissensio circa reformationis negotium, *ibid.* Alienationes rerum & jurium Ecclesiæ, 82.

Electiones sacræ. Disciplina circa sacras Electiones, 385. & seq. Antiqua Ecclesiæ disciplina circa Electiones Episcoporum, 567. Quantum Reges Christianiss. in sacrarum Electionum negotio ex Ecclesiæ concessione, vel permissione potuerint, 568. & seq. Electionum abrogatio magna Ecclesiæ Regnique utilitate compensata est, substitutis in Pragmaticæ Sanctionis locum Concordatis, 570.

Episcopi. Concilii Tridentini Decreta de Episcoporum in suis Diœcesibus necessaria mansione, 639. Episcoporum residentia in Tridentina Synodo sancita, 603. & seq. Qui ad Episcopatum promovendi, 80. Antiqua Ecclesiæ disciplina circa electiones Episcoporum, 567. Verbi Dei prædicatio, Episcopi munus, 597. Episcoporum jurisdictio, 613. 622. 626. Episcopus Ordines non conferat sibi non subditis, nisi expresso proprii Prælati assensu, 627. Episcopi nihil pro collatione Ordinum, pro litteris dimissoriis, pro sigillo, &c. etiam sponte oblatum accipiant, 631. An Episcopi jure divino sint instituti, 631. Episcopos ex mero titulo Tridentini Patres improbant, 642. Tridentina Synodus Decretis suis de ordinatione & institutione Episcoporum nullius jus læsit, 671. Potestatem visitandi & corrigendi exemptos quomodo Episcopis tribuat Synodus Tridentina, 674. & seq. Cur Episcopis jurisdictionem in Exemptos multis in causis tribuat Tridentina Synodus tamquam Sedis Apostolicæ delegatis, 681. & seq. Hac formula Episcoporum auctoritas non est imminuta, sed firmata vel ampliata, 682.

Eucharistia. Sacramenti Eucharistiæ materia, 643. 547. De verbis quibus Eucharistia consecratur, 543. & seq. Catholica de Eucharistiæ Sacramento doctrina, 610. De confessione Sacramentali Eucharistiæ sumptioni præmittenda, 611. Consecrationis verba, & variæ ea de re sententiæ, 612. Suavis Commentum circa dispensationem Sacramenti Eucharistiæ, 763. SS. Augustini & Innocentii I. sententia de Eucharistiæ necessitate respectu infantium discussa, 630. & seq.

Eugenius IV. Summus Pontifex. Synodum Basileensem dissolvere ac Bononiam transferre conatur Eugenius, 629. & seq. Sigismundi Augusti monita ad Eugenium de revocandis Concilii dissolutionis diplomatibus, 366. Juliani Cardinalis ejusdem Concilii

cilii Præsidis litteræ dissolutionem dissuadentes, *ibid.* Julianus dissolutionem Concilii ab Eugenio factam, invalidam probat, 359. & *seq.* Orationes Legatorum Eugenii ad Synodum, de suprema Romani Pontificis auctoritate, 373. Synodi Responsio ad Eugenii Legatos pro auctoritate Conciliorum Generalium. 374. & *seq.* Concilii Basileensis Acta contra Eugenium, 382. 383. & *seq.* Eugenius IV. Concilii dissolutionem rescindit, 383. Quibusdam Eugenii verbis Concilii Patres offenduntur, 384. Induciæ sexaginta dierum a Concilio Eugenio conceduntur, 385. Concilium superius esse Pontifice absolute non negat Eugenius, 386. Eugenius IV. Basileense Concilium & omnia ab eo huc usque gesta approbat & confirmat, 387. & *seq.* Eugenii Legati quibus conditionibus in Concilium Basileense admissi, 390. & *seq.* Eugenius multorum criminum immerito accusatur, 399. Nova Cardinalium creatio ab Eugenio facta contra Synodi Decretum abrogatur, 400. Eugenium Patres Basileenses contumacem declarant, *ibid.* Eugenius IV. translationem Concilii Basileensis Ferrariam ex Cardinalium consilio decernit, 401. Acta & Decreta Synodi Basileensis usque ad translationem a se factam confirmat, *ibid.* Eugeniana Constitutio adversus Conciliorum Constantiensis & Basileensis Decreta de suprema Synodorum Generalium auctoritate, 414. Conventus Basileensis translationem Synodi ab Eugenio factam irritam dicit, 419. & *seq.* Eugenius a Basileensibus ab omni Pontificatus administratione suspenditur, 420. Principes Actis Basileensibus contra Eugenium non consentiunt, 420. & *seq.* Eugenii defensionem suscipit N. Panormitanus Archiepiscopus, 422. Iniqua Basileensium in Eugenium IV. sententia, 424. Amedæus in sua obedientia Fælix V. nuncupatus Pontifex eligitus contra Eugenium, 428. Eugenii Legati ad Christianissimum Regem, *ibid.* Ecclesia Gallicana & Rex Christianiss. in Obedientia Eugenii perseverant, *ibid.* & *seq.* Legati ab Eugenio ad conventum Principum Germaniæ missi, 429. Propositiones Oratorum Eugenii ab Ecclesia Gallicana & sacra Facultate Parisiensi non probatæ, *ibid.*

Eutiches. Acta in causa Eutychetis, 108. & *seq.*

Excommunicatio. Utrum prohibitio ab ingressu Ecclesiæ ab Episcopo facta, fuerit semper Excommunicatio ab ipso inflicta, 323. & *seq.* An ex potestate Excommunicandi recte colligatur potestas exauctorandi Reges, *ibid.* De Excommunicatione, 394. Concilii Tridentini Decretum de Excommunicatione defenditur, 678.

Extrema-unctio. Doctrina Catholica de Extrema-unctione, 575. P. Suavi circa caput Tridentini Concilii de Extrema-unctione falsi convincitur, 631. & *seq.*

F

FElix V. a Basileensi Conventu Pontifex electus, 428. *Vid.* Amedæus.

Fides. Quis sit summus controversiarum Fidei judex, 537.

Filioque. Quæstio de additione particulæ Filioque ad Symbolum Græcos inter & Latinos agitatur, 535. & *seq.* Particula Filioque non est additamentum factum extrinsecus, 537. Non est additio prohibita, sed explicatio permissa, *ib.* Decretum Ephesini Concilii alterius Fidei conscriptionem vetans explicatur, 538.

Florentina Synodus an legitime convocata fuerit, 520. & *seq.* Utrum sit Oecumenica, *ibid.* & 524. Florentina Synodus in prima editione male inscripta est Oecumenica octava, 527. Florentina Synodus a calumniis Marci Ephesini vindicatus, *ibid.* & *seq.* Græcorum Schismaticorum objectionibus contra Florentina Synodum respondetur, 531. Sophiana Græcorum Synodus contra Florentinam commentitia, 532. Florentinæ Synodi Acta, 533. & *seq.* Definitio fidei in Florentina Synodo constituta, 545.

Franci Vid. Pontificia Francorum Gentis elogia, 331. & *seq.*

Franciscani a calumnia vindicantur, 622.

Fridericus. Sententia Constantiensis Concilii in Fridericum Austriæ Ducem, 76.

BIBLIOTECA O.F.M. CAP. MONTEFUSCO (Av)

G

GAllicanæ Ecclesiæ de Conciliorum Generalium auctoritate sententia, 85. Ecclesia Gallicana aliarum Ecclesiarum Prælatis ac membris legem non statuit, *ibid. & seq.* Sententiam suam ut dogma fidei non proponit, *ibid. & seq.* Clerus Gallicanus a calumnia vindicatur, 86. Ecclesiæ Gallicanæ doctrina de Romani Pontificis Primatu & suprema auctoritate, 87. Illorum sententiam Clerus Gallicanus merito improbat qui Decreta Sessionis IV. & V. Concilii Constantiensis supremam Conciliorum auctoritatem spectantia, dubiæ fidei esse affirmant, 90. *& seq.* Illorum sententiam Clerus Gallicanus merito arguit, qui decreta Sessionis IV. & V. Concilii Constantiensis de solo Schismaticis tempore intelligunt, 168. *& seq.* Illorum sententiam jure merito Clerus Gallicanus respuit, qui Decreta Sessionis V. Concilii Constantiensis ut minus confirmata robore carere existimant, 179. *& seq.* Cleri Gallicani preces Regibus oblatæ pro Concordatorum abrogatione & electionum restitutione 675. Gallicanos Episcopos ad Concilium Tridentinum Henricus II. non mittit, 609. Quare, *ibid.* Gallicanorum Episcoporum Sessione XXIII. Tridentinum adventus, 639. Cleri Gallicani preces Regibus Christianissimis oblatæ pro Concilii Tridentini promulgatione, 661. Concilium Tridentinum ab Ecclesia Gallicana receptum salvis ejusdem Ecclesiæ libertatibus 662. Caput Concilii Tridentini quod incipit, Causæ criminales a Gallicana Ecclesia non receptum, 635. *& seq.* Decreta alia disciplinam spectantia non recepta, 687.

Gallorum elogia, 332.

Gentileti objectionibus adversus Decreta Sessionis quartæ Concilii Tridentini respondetur, 592. *& seq.* Objectio Gentileti in Decretum de Residentia, 604. adversus Decreta Reformationis Sessione XIII. edita, 615. adversus Communionem sub unica specie, 630. Gentileti observatio contra Missæ sacrificium confutatur, 635. *& seq.* Gentileti objectiones adversus Canones Sessionis XXIV. Concilii Tridentini, 649.

Græca Ecclesia. Acta Basileensis Concilii pro Græcorum unione, 393. *& seq.* Legati a Synodo missi ad Græcos, 395. Pacta conventa in Concilio Basileensi cum Græcorum Imper. & Patriarcha Constantinop. de Synodo Oecumenica in Occidente pro Græcorum unione celebranda, 396. *& seq.* Orta inter Patres dissensio de loco futuri Concilii pro Græcorum unione, 399. Florentina Synodus pro Græcorum unione congregata, 520. *& seq.* Quæstiones plurimæ ante unionem Græcos & Latinos disceptatæ, 535. *& seq.* Joannis Palæologi Græcorum Imperatoris declaratio, 542. Communis Græcorum sententia, 543. Difficultas orta in explicatione privilegiorum Romani Pontificis 660. Unio Græcam inter & Latinam Ecclesias, 545. Quæstiones Græcis a Latinis propositæ unionis negotio consummato. 546.

Gregorius XII. Ejus ad Pontificatum electio, 38. Cardinalium a Gregorio secessio, & quare, 40. Gregorius XII. a Concilio Pisano exauctoratur, 47. *& seq.* Gregorii Pontificatus cessio, 49. 73. Gregorii XII. Cardinales, 73.

H

HÆretici. Quæstio de Baptismo Hæreticorum, 104. *& seq.*

Henrici II. Galliæ Rex. Cur Gallicanos Episcopos ad Concilium Tridentinum Henricus II. non miserit, 609.

Hieronymus Pragensis. Publica fides Hieronymo Pragensi violata non fuit 351. *& seq.*

Holstenii contra Basileensis Synodi auctoritatem argumenta, & responsa, 403. *& seq.*

Hus. Joannis Hus damnatio & supplicium, 74. Salvus-Conductus a Constantiensi Synodo Joanni Hus nullus fuit datus, 348. *& seq.* Fidem Salvi-Conductus Joanni Hus datam

datam Sigismundus Imperator non violavit, 349. Objectiones solvuntur, 352. & seq.

I

Jaffens Elinga. Ejus in F. N. Alexandrum Doctorem Parisiensem calumniæ exploduntur, 325. & seq.
Imagines. Concilii Tridentini Decretum de Imaginibus, 654.
Imperii translatio auctoritate Leonis III. an vera, an fictitia, 311.
Indulgentiæ. Indulgentiarum moderatio, 101. Utrum Concilia Oecumenica jus & auctoritatem habeant plenarias Indulgentias concedendi, 369. Duvallius refellitur, *ibid* & *seq.* Tridentini Concilii Decretum de Indulgentiis, 665.
Indultum. Indultariæ nominationi Tridentina Synodus non derogat, 667.
Infantes. Antiqua consuetudo præbendæ infantibus Eucharistiæ, 629. & *seq.* Unde orta, *ibid.* Quorumdam Patrum sententia de Eucharistiæ necessitate, respectu Infantium, 631.
Innocentius VII. Pontifex Romanus creatur, 35. Innocentii VII. obitus, 38. Innocentii VII. & Benedicti XIII. collusio, 35. & *seq.*
Joannes XXIII. Summus Pontifex, 67. Joannis XXIII. juramentum, 68. Synodus Constantiensis sex capita a Joanne postulat, 69. Joannis XXIII. fuga, *ibid.* Joannis XXIII. excusationes inanes, 70. Inquisitores in Joannem XXIII. nominantur, 72. Sententia suspensionis in Joannem XXIII. a Constantiensi Concilio lata, *ibid.* Articuli contra Joannem objecti & probati, *ibid.* & *seq.* Depositionis sententia in Joannem XXIII. a Concilio Constantiensi lata, 73.
Jovius (Paulus) 466.
Julianus Cardinalis ab Eugenio IV. Concilii Basileensis Præses designatus, 362. Juliani Cardinalis ad Eugenium litteræ dissolutionem Concilii Basileensis dissuadentes, 367. Julianus dissolutionem Concilii ab Eugenio *factam* penitus invalidam esse probat, 370. Concilium Summo Pontifice superius censet, *ibid.* & *seq.*
Julius II. Pontifex Romanus. Novem Cardinalium a Julio II. secessio, 559. Pisanus Conventus contra Julium II. sub titulo Concilii Generalis, 559. Julius II. in Pisano Conventu accusatur, 560. Et ab omni Pontificatus administratione suspenditur, *ibid.* Utrum Julius II. negligentiæ & contumaciæ reus fuerit, 561. & *seq.* An Ecclesiæ necessitati satis consuluerit indicto Lateranensi Concilio, 680. Julii II. in Regem regnumque Galliæ inimicitiæ, 557.
Justificatio. Catholica de justificatione doctrina, 579. Seripandi singularis opinio de justificatione reprobata, 558. Catharini sententia de justificatione, 599. Utrum a Concilio Tridentino damnata sit, 560.

L

P. *Laintz* Societatis Jesu Præpositus Generalia a calumnia vindicatur, 587. & *seq.* Ejus locus in Concilio Tridentino, *ibid.*
Lateranense V. Concilium a quo & quando convocatum, 561. Præcipua Concilii Lateranensis V. gesta, 564. & *seq.* Pacta Bononiæ Concordata inter Leonem X. Pontificem Maximum & Franciscus I. Regem Christianiss. a Lateranensi Concilio confirmatur, 567.
Liber ullus absque prævio examine typis non mandandus, 588. Concilii Tridentini Decretum de Libris Canonicis, *ibid.* Librorum sacrorum editio absque Episcoporum licentia prohibita, 591.
Litteræ sacræ. Abusus circa Litteras sacras a Concilio Tridentino emendati, 590.
A *Lotharingia* Cardinalis Tridentum adventus, 590. Doctrina ejus, eloquentia & zelus,

lus, *ibid.* Nimia exageratio Cardinalis a Lotharingia, *641.* Protestationes Cardinalis a Lotharingia *652.* & *seq.* Cardinalis a Lotharingia Summo Pontifici acclamatio ipsimet Cardinali contraria, *656.*

Ludovicus XI. Francorum Rex. Ludovici XI. ad Pium II. literæ de abrogatione Pragmaticæ Sanctionis, *637.*

Ludovicus XII. Julii II. Romani Pontificis cum Ludovico XII. inimicitiæ *631.* Ludovicus XII. armis adversus Julium se tueri decernit, *ibid.* & *seq.* Articuli Clero Gallicano in Comitiis Turonensibus a Ludovico XII. contra Julium II. propositi, eorumque responsum, *640.* & *seq.*

Luther, Martinus. Lutheri & errorum ejus damnatio, *599.* & *seq.* *610.*

M

MArtinus V. Concordibus suffragiis Summus Pontifex eligitur, *80.*

Matrimonium. Concilii Tridentini Decreta & Canones de Sacramento Matrimonii, *647.* & *seq.* Damnari non sunt ut hæretici, qui Matrimonia ob adulterium posse dissolvi assererent, *649.* Concilii Tridentini Decreta de Matrimonio a calumnia vindicantur, *592.*

Missa. Doctrina Catholica de sacrificio Missæ, *632.* An Christus se ipsum obtulerit sacrificium Patri in Cœna, vel solum in Cruce, *ibid.* & *seq.* Missa lingua vulgari non passim celebranda, *634.* Quare, *ibid.* & *seq.* Gentileti observatio contra Missæ sacrificium, *635.* & *seq.*

Molinæi (Caroli) objectiones adversus Oecumenicam Tridentini Concilii auctoritatem, Responsa, *663.* & *seq.*

Montes Pietatis quid sint, *665.* Approbati a Leone X. *ibid.*

N

NEstorius. Acta in causa Nestorii, *107.* & *seq.*

Nominationis jus. Scholasticæ Nominationi ad Beneficia Synodus Tridentina non derogat, *677.*

O

OFficia divina. Concilii Basileensis Decreta de modestia in divinis Officiis, *394.* Beneficiatorum divinum Officium non recitantium pœnæ, *665.*

Ordines quibus, & a quo conferendi, *631.* & *seq.* Ad sacros Ordines non admittendi qui non habent unde vivere possint, *631.* & *seq.* Catholica doctrina de Sacramento Ordinis *631.* & *seq.* *639.* & *seq.*

Originale peccatum. Decretum Concilii Tridentini de Originali peccato, *721.* & *seq.*

P

PAriensis Facultas. Parisiensis Academiæ pro extinctione Schismatis ex Clementis VII. & Bonifacii IX. electionibus derivati labores, *16.* & *seq.* Parisiensis Academiæ deliberatio, & doctrinale judicium, *18.* Parisiensis Academiæ media ad extinctionem Schismatis proposita, *19.* & *seq.* Adversariorum pacis objectionibus Academia respondet, *22.* & *seq.* Joannis Regiæ Aragonæ litteræ ad Parisiensem Academiam, *24.* Academiæ Parisiensis litteræ ad Clementem VII. *25.* Academiæ Parisiensis litteræ ad Clementinos Cardinales, *ibid.* Aliæ Parisiensis Academiæ ad Clementem

tem VIII. litteræ, *ibid.* Academiæ preces Regi Carolo VI. oblatæ post obitum Clementis VII. 24. Regis & Academiæ Parisiensis litteræ ad Cardinales Clementinos, *ibid.* Regis & Academiæ litteræ ad Benedictum XIII. & Cardinales, 25. De viis unionis ab Academia Parisiensi propositis agitur in Conventu Præsulum & Doctorum a Rege congregatorum, *ibid.* & *seq.* Encyclica Parisiensis Academiæ Epistola, 26. Academiæ Parisiensis appellatio a Benedicti XIII. gravaminibus, 27. Richardus Angliæ Rex Theologorum Parisiensium rationibus persuasus, viam cessionis urgere statuit, *ibid.* & *seq.* Academiæ Parisiensis postulata, 36. Parisiensis Academiæ conclusione. 37. Sacra Facultas Parisiensis a Summi Pontificibus commendata, 329. Academia Pariensis abrogationi Pragmaticæ Sanctionis interdicit & appellat, 575. & *seq.*

Parvi (Joannis) Joannis Parvi propositio de cæde tyranni per quemcumque ejus subditum, ut hæretica damnatur a Concilio Constantiensi, 74.

Pascha. Controversia de celebratione Paschatis, 103. & *seq.*

Pastoralis liber seu de dignitate Sacerdotali, utrum S. Ambrosio adjudicandus sit, 320.

Patronatus jus. Concilii Tridentini Decretum de Patronatus jure, 679. Tridentina Synodus jus Patronatus legitimum non convellit, 679.

Pisanum Concilium ab utriusque obedientiæ Cardinalibus in unum Collegium unitis jure convocatum 53. & *seq.* Quis Pisanæ Synodo præfuerit, 47. Acta Pisani Concilii, *ibid.* & *seq.* Sententia depositionis a Pisana Synodo lata in Petrum de Luna, in sua obedientia Benedictum XIII. & Angelum de Corario, alias, Gregorium XII. 51. Utrum Pisanum Concilium Oecumenicum fuerit, 53. & *seq.* Inanis Cajetani contra Pisanam Synodum objectio, 57. & *seq.* Defensorum Petri de Luna & Angeli Corario objectiones contra eamdem Synodum diluuntur, 58. & *seq.*

Pisanus Conventus sub titulo Concilii Generalis 559. Pisani Conventus Acta contra Julium II. Summum Pontificem, 561. Pisani Conventus tumultuaria convocatio, *ibid.* Pisanus Conventus Ecclesiam universalem non repræsentabat, 562. Ecclesiæ particulares, Regna, Principes, qui Pisano Conventui adhæserunt, illum ejurarunt & Concilium Lateranense amplexati sunt, 563 Cardinales Pisani Conventus contumaces purpura exuti, 564.

Pius II. Pii II. motus & oratio adversus Pragmaticam Sanctionem, 552. Ludovici XI. Francorum Regis litteræ de abrogatione Pragmaticæ Sanctionis ad Pium II. 555. & *seq.* Pragmaticæ Sanctionis abrogationem a Ludoivco XI. obtinet Pius II. 15. Pii II. Cardinales, *ibid.*

Pœnitentia. Doctrina Catholica de Pœnitentiæ Sacramento, 617. Pœnitentiæ partes, *ibid.* Variæ ea de re Theologorum opiniones, 617. & *seq.* In quo posita sit ligandi potestas Sacerdotibus a Christo concessa, 578. Concilium Tridentinum publicam Pœnitentiam non improbavit, *ibid.* P. Suavis commenta de Franciscanorum Theologorum doctrina contra Decretum Tridentinæ Synodi de Pœnitentia, 754.

Prædicatio verbi Dei Episcopis a Tridentinis Patribus imperata, 723. Regularibus sine licentia Episcopi in sæcularibus Ecclesiis prohibita, *ib.* & *seq.*

de *Praga* (Hieronymus) errores ejurat, 75. Damnatio Hieronymi Pragensis in hæresim relapsi, 76. *Vid.* Hieronymus.

Pragmatica Sanctio a quo & ubi condita 551. Pragmatica Sanctio in toto Franciæ regno recepta & observata 552. Pragmatica Sanctio ab Eugenio vehementer improbata, *ibid.* Pii II. motus & oratio adversus Pragmaticam Sanctionem, *ibid.* Oratoroni Caroli VII. Regis Christianissimi pro Pragmatica Sanctione Responsio, 553. Pragmatica Sanctio æquitati & Decretis Patrum consentanea, 553. De Pii II. motibus, & cœptis, Regii Cognitoris in Senatu Parisiensi protestatio & appellatio Regis nomine *ibid.* Ludovici XI. ad Pium II. litteræ de abrogatione Pragmaticæ Sanctionis, 555. Supremæ Curiæ Senatus Parisiensis studia pro Sanctionis Pragmaticæ defensione & conservatione, 556. Regni Ordines Pragmaticæ Sanctioni conservationem a Rege postulant, *ibid.* Sacræ Facultatis Parisiensis doctrinale Responsum ad quæstiones a

Rege propositas, 556. Pragmaticæ Sanctionis absolutio, 566. Pragmaticæ Sanctionis articulus de Annatis, 611.

Principes. Articuli de Reformatione Principum in Tridentina Synodo propositi, 561. Concilii admonitio ad Principes 654.

Protestantes. Protestantibus Salvus-Conductus a Tridentina Synodo datus, 613. Protestantium in Salvi-Conductus formam calumniæ, *ibid.*

Purgatorium. Quæstiones de Purgatorio Græcos inter & Latinos disceptatæ, 533. *& seq.* 534.

R

REges. Utrum Summus Pontifex potestatem habeat in temporalia Regum, 253. *Vide* Temporalia. Regia potestas est immediate a Deo, 282. Ex Hadriani II. gestis perperam colligitur indirecta Romani Pontificis auctoritas in temporalia Regum, 312. Ex potestate excommunicandi male colligitur potestas exauctorandi Reges, 323.

Regulares. Religiosi. Regularium privilegia a Concilio Lateranensi V. temperata & confirmata, 566. Tridentini Concilii Decreta de disciplina Regularium, 654. Tridentinum Decretum de Reformatione Regularium defenditur, 678. Religiosorum Ordinum summis Moderatoribus jus suffragii post Episcopos in Concilio Tridentino concessum, 587.

Residentia Episcoporum antiquis Canonibus & Summorum Pontificum Decretis imperata, 81. Concilium Tridentinum non expresse pronunciat Residentiam juris esse divini, illud tamen, innuit, 631. Residentiæ obligatio, 640. Tridentina Synodus non definivit quo jure Pastores ad Residentiam teneantur, *ibid.*

Revelatio. Regulæ ad falsas Revelationes dignoscendas, 315.

De *Roma.* Augustini de Roma errores a quibus damnati, 395.

Romani Pontifices. An Romanus Pontifex supremam habeat in temporalibus Regum & Principum auctoritatem, 252. Formula professionis fidei a Pontificibus electis edendæ, 87. Utrum Romanus Pontifex simpliciter & absolute sit supra Ecclesiam universam & supra Concilium Generale, 105. *& seq.* Pontificis Romani Primatus super Ecclesias particulares, 97. Summus Pontifex Ecclesiæ caput misteriale, *ibid. & seq.* Quo sensu Romanus Pontifex sit Ecclesiæ sponsus, 99. Utrum Ecclesia a S. Petro & Romano Pontifice suam firmitatem in fide & Religione accipiat, *ibid. & seq.* Quo sensu & quomodo Romanus Pontifex Ecclesiam repræsentet, 115. *& seq.* Concilia Generalia confirmat Romanus Pontifex, 129. Quare, *ibid.* Decreta Sessionum IV. & V. Concilii Constantiensis de auctoritate Conciliorum Generalium supra Romanum Pontificem, 152. *& seq.* 144. *& seq.* 103. *& seq.* 87. Doctrina de auctoritate Concilii supra Romanum Pontificem non est dogma fidei, 183. Appellationes a Romano Pontifice ad Concilium, 186. *Vid.* Appellationes. Si Romanus Pontifex laberetur in hæresim, utrum esset eo ipso depositus, 198. An Romanus Pontifex habeat immediate auctoritatem a Christo, vel ab Ecclesia, *ibid. & seq. Vid.* Temporalia Regum. Regum. Quomodo intelligendum illud effatum, Papa electus ligari non potest, 174. Romanus Pontifex ut privatus Doctor, errare potest, 343. Orationes Legatorum Eugenii ad Synodum de suprema Romani Pontificis auctoritate, 373. Omnes Ecclesiæ particulares obedire tenentur Romano Pontifici, 377. Quamvis Concilium sit superius Romano Pontifice, Concilii tamen Caput & Director est, 388. Romani Pontificis auctoritas in Concilio, 389. Romani Pontificis electio, 395. Officia, *ibid. & seq.* Romanæ Curiæ in distribuendis præmiis sinceritas, 442. Judicium controversiarum fidei præ omnibus & supra omnes Ecclesias ad Romanam Sedem pertinet, 537. *& seq.* Canon de Romani Pontificis auctoritate a Tridentinis Patribus omissus propter difficultates, 640. Tridentina Synodus nihil novi tribuit Romano Pontifici, 669, 681.

S

Sacerdos. Sacerdotes ut Imperii, & Reipublicæ membra de sæcularium Principum obedientia jure divino non sunt exempti, *339*. Sacerdotum institutio, *633*.

Sacramenta utrum statim post Adami lapsum fuerit gratiam conferentia, *606*. Tridentinæ Synodi Canones de Sacramentis in genere, *605*. Intentio Ministri Sacramentorum, *ibid. & seq.*

Sanctarelli doctrina de Romani Pontificis auctoritate in temporalia Regum, & lata in eum censura, *316*.

Sancti. Sanctorum beatitudo, *534. & seq.*

Schelstrate (Emmanuel) Dubia de Decretis Sessionum IV. & V. Concilii Constantiensis, ab Emmanuele Schelstrate excitata; *144*. Emmanuelis a Schelstrate objectiones & momenta diluuntur, *144. & seq. 150. & seq. 155. & seq. 156. & seq. 169. & seq.*

Schisma ex Clementis VII. Bonifacii IX. Benedicti III. &c. electionibus derivatum, *2*. Ecclesia Gallicana & Academia Parisiensis ad extinctionem Schismatis operam & studium conferunt, *ibid. & seq.* In hoc negotio prudenter se gerit Carolus V. Rex Christianiss. *10. & seq.* Parisiensis Academia de mediis extinguendi Schismatis deliberat, *19. & seq.* Schismatis extinguenei via, *ibid. & seq.* Via cessionis ac renuntiationis, *20*. Via mutua compromissionis, *21*. Via Concilii Generalis, *22*. Adversariorum pacis objiectionibus Academia respondet, *ibid. & seq.* De viis unionis agitur in Conventu Præsulum & Doctorum, *25*. Via cessionis opportunior ad Schismatis extinctionem judicatur, *26. & seq.* Via Cessionis Cardinalibus accepta, *27*. *Vid.* Parisiensis Academia & Benedictus XIII. Provisio adversus futura Schismata, *78. & seq.*

Scriptura Sacra. Abusus circa Litteras sacra emendati, *590*. Regula de sacræ Scripturæ interpræatione, *591*.

Senense Concilium, *6*. Senensis Concilii convocatio, *360*. Acta, *ibid.* Oecumenica Senensis Concilii auctoritas, *361*.

Seripandus (Hieronymus) Eremita. Seripandi singularis sententia de justificatione a Tridentina Synodo rejicitur, *598*.

Simonia. Concilii Basileensis Decretum contra Simoniacas aut Simoniæ speciem præ se ferentes exactione, *394*.

Spiritus Sanctus. Disputatio de processione Spiritus S. Græcos inter & Latinos, *539. 542*.

P. Suavis objectiones adversus Tridentina Decreta de justificatione, *601. & seq.* Responsa, *602. & seq.* De Sacramento Eucharistiæ, *611*. P. Suavis calumnia refellitur, *613*. Suavis objectio de Reservatione casuum, *618*. Suavis commenta diluuntur, *619. & seq.* Suavis falsi convincitur, *623*. Suavis objectiones contra Decreta Sessionis XIV. nomine Germanorum Protestantium, *624* contra doctrinam de Communione sub unica specie, *630. & seq.* Contra quintum & octavum Concilii Tridentini de Missæ Sacrificio Decretum, *633. & seq.* adversus Decreta Sessionis XXIII. *641*.

Synodus particularis errare potest, *343*.

Tem-

T

Temporalia. Quis Romanorum Pontificum primus hanc sibi potestatem arrogaverit, 252. Concilium Constantiense auctoritatem Ecclesiæ aut Romano Pontifici non tribuit in Temporalia Regum vel Principum supremorum, 252. Bellarmini & Peronii Cardinalium auctorisque Anonymi objectiones petitæ ex Concilio Constantiensi, 254. Ex Conciliis Senensi & Basileensi, 255. Responsio, 256. Concilii Constantiensis Decreta in Temporalia, Principes dumtaxat feudatarios aut Dominos subalternos, non Reges aut supremos Principes spectant, *ibid. & seq.* Jeremiæ Prophetæ locus de Romani Pontificis potestate in Temporalia Regum inscite explicatus, 352, Christi sententia, Quæcumque ligaveris, &c. Romani Pontificis potestatem in Regum Temporalia non probat, 290. Romana Synodus sub Gregorio VII. novum robur ejus sententiæ de potestate Sedis Apostolicæ in Regum Temporalia non addidit, 294. Quæ ex Patribus testimonia proferuntur summi Pontificis in Temporalia Regum potestatem non adstruunt, 295. Ecclesia Gallicana factum & doctrinam Gregorii VII. de indirecta Sedis Apostolicæ potestate, Regum Temporalia non approbat, 298. *& seq.* S. Thomas opinioni de indirecta Ecclesiæ potestate in Regum Temporalia non favet, 301. Clerus Gallicanus Romani Pontificis auctoritatem in Regum Temporalia non agnoscit in Regni Comitiis, 302. Objectionibus ex Theologis, Scholasticis & Jurisconsultis petitæ adversus supremam Regum in Temporalia potestatem diluuntur, 303. *& seq.*

Theologicæ quæstiones. Unde ducenda sint Argumenta in disputationibus Theologicis, 539. *& seq.*

Tituli Clerica institutio, 531. *& seq.*

Traditiones Concilii Tridentini. Decretum de Traditionibus, 588.

Tridentini Concilii convocatio, 583. Varii Concilii Tridentini status, *ibid.* 607. Difficultas circa Concilii inscriptionem exorta, 585. Concilii Tridentini Præsides, *ibid.* Ordo agendorum in Concilio, 586. Jus suffragii Religiosorum Ordinum summis Moderatoribus concessum, 587. Acta Sessionis I. II. III. & IV. Synodi Tridentinæ, 588. Decretum Tridentini Concilii de libris Canonicis & Traditionibus 588. Abusus circa litteras a Concilio emendati, 590. Regula de Sacræ Scripturæ interpretatione a Tridentinis Patribus proposita, 591. Concilii Tridentini Decretum de Originali peccato, 597. *& seq.* De Verbi Dei prædicatiene, 596. De Regularium Privilegiis, *ibid. & seq.* Synodi Tridentinæ de justificatione doctrina, 597. *& seq.* Seripandi singularis opinio de justificatione a Concilio reprobata, 598. Catharini sententia de certa propriæ justificationis notitia, damnata non est a Synodo, 599. P. Suavis objectiones adversus Tridentina Decreta de justificatione, 600. Episcoporum ceterorumque Beneficiatorum residentia a Concilio sancitur, 604. Tridentinæ Synodi Canones de Sacramentis in genere, de Baptismate & Confirmatione, 605. Opinionem Catharini de intentione Ministri Sacramentorum Tridentina Synodus non damnat, *ib.* Concilii translatio Bononiam, 607. Cur Rex Christianiss. Henricus II. Gallicanos Episcopos ad Concilium non miserit, 609. Concilii Tridentini doctrina de SS. Eucharistiæ Sacramento, 610. Objectionibus contra Tridentina Decreta de Sacramento Eucharistiæ respondetur, 611. *& seq.* P. Suavis calumnia refellitur, 613. Objectiones Gentileti adversus Decreta Reformationis Sessione XIII. edita diluuntur, 615. Tridentinæ Synodi doctrina de Pœnitentia & Extrema-Unctione, *& seq.* Concilium Tridentinum publicam pœnitentiam improbasse aut evertisse falsum est, 621. Concilii doctrina Communione sub una vel utraque specie & parvulorum, 629. Commentum P. Suavis, *ibid.* Tridentinæ Synodi de Missæ Sacrificio doctrina, 632. *& seq.* Objectiones P. Suavis adversus quintum & octavum Sessionis XXII. ejusdem Synodi Decretum, 633. *& seq.* Gallicanorum Episcoporum & Theologorum Tridentum adventus, 639. Concilii doctrina de Sacramento Ordinis, *ibid. et seq.* Synodi

Tridentinæ de Refidentia Epifcoporum & Paftorum Decretum, 639. Canon de Romani Pontificis auctoritate a Concilio omiffus propter difficultates, 640. Suavis Objectionibus adverfus Decreta Seffionis XXIII. refpondetur, 642. & feq. Concilii Tridentini Decreta & Canones de Sacramento Matrimonii, 647. & feq. Obfervationes Oratorum Regis Chriftianiffimi ad articulos Reformationis Seffione XXIV. editos, 653. Concilii Decreta de Difciplina Regularium, 654. Tridentinorum Patrum admonitio ad Principes, *ibid. et feq.* Concilii Decretum de Indulgentiis, 655. Tridentina Synodus a primariis regnorum Catholicorum Ecclefiis in Conciliis Provincialibus recepta, 658. Cleri Gallicani preces Regibus Chriftianiffimis oblatæ pro Concilii Tridentini promulgatione, 661. Concilium Tridentinum in Galiis, falvis Ecclefiæ Gallicanæ Libertatibus, receptum, 662. *et feq.* Caroli Molinæi objectionibus adverfus Oecumenicam Tridentini Concilii auctoritatem refpondetur, 663. Concilium Tridentinum more veterum Conciliorum indictum ac celebratum eft, *ibid. et feq.* Tridentina Synodus loco idoneo celebrata, 664. *et feq.* Proteftantes ad Concilium vocati & invitati, 665. *et feq.* Pontifex & Epifcopi qui in Concilium convenerunt, non erant inimici Proteftantium, 666. Controverfa dogmata in Tridentina Synodo accuratiffime difcuffa fuerunt, *ibid. et feq.* Tridentina Synodus nihil tribuit Romano Pontifici quod fuperiora Concilia jure ad ipfum pertinere non agnoverit, 669. 681. Tridentinum Concilium Pauli III. morte non cecidit, 669. *et feq.* Tridentina Synodus Decretis fuis de Ordinatione & Inftitutione Epifcoporum nullius jus læfit, 671. Concilii Tridentini Decreta de fartis tectis Templorum defenduntur, 672. Concilii Tridentini Decreta de Matrimonio a calumnia vindicantur, 673. Tridentina Synodus jus Regiæ Nominationi ad beneficia illæfum fervavit, 674. Poteftatem vifitandi & corrigendi Exemptos quomodo Epifcopis tribuat Synodus Tridentina, *ibid. et feq.* Caput Concilii Tridentini, quod incipit, Caufæ criminales in Galliis non eft receptum, 675. *et feq.* Tridentina Synodus unione dumtaxat reales Beneficiorum non perfonales approbat, 676. Scholafticæ vel indultariæ Nominationi ad Beneficia Synodus Tridentina non derogat, 677. Tridentinum Decretum de Reformatione Regularium defenditur, 678. Concilii Tridentini Decretum de Excommunicatione propugnatur, 679. Tridentina Synodus jus Patronatus legitimum non convellit, 679. Cur Epifcopis jurifdictionem in Exemptos Tridentina Synodus multis in caufis concedit tamquam Sedis Apoftolicæ delegatis, 681. *et feq.* Summa libertas Patribus in Concilio Tridentino fervata, 686. *et feq.* Oecumenicæ Concilii Tridentini auctoritati non derogatur quod nonnulla ejus Decreta difciplinam fpectantia in Galliis recepta non fint, 687. *et feq.* Tridentinæ Synodi Decretum de Duello, quos fpectet, 685. Contra Oecumenicam Concilii Tridentini auctoritatem objectiones Gentileti, 592. *et feq.* 624. *et feq.* P. Suavis, 610. *et feq.* 611. *et feq.* 681. Molinæi, 663. *et feq.* *Vid.* Gentiletus, Suavis, Molinæus.

Typrographis leges impofitæ, 591.

V

Virtutum Comes. Constantiensis Concilii jussu Monitorium contra Philippum Comitem *Virtutum* promulgatum, & quare, 77.
Urbani VI. ad Pontificatum electio, 17. Protestatio juridica XII. Cardinalium de violentia in ejus electione illata, *ibid.* Joannis de Lignano argumenta pro Urbano VI. 7. Baldi argumenta pro Urbani VI. electione, *ibid. et seq.* Cardinalis Æduensis contrariæ rationes, & responsio ad argumenta in gratiam Urbani VI. proposita 9.
Vulgata versio Latina authentica, 590.

INDEX
RERUM PRÆCIPUARUM
Quæ in Notis & Animadverſionibus continentur.

ACademiæ, quæ Concilia Papæ prætulerunt, nihil habendæ, 484.
Appellatio a Concilio ad Papam omnino prohibita a Martino V. 185. *& ſeq.*
S. Auguſtinus non excludit quin Petto immediate conceſſæ fuerint Claves, 207.

BOſſuet falſo putat in Synodo Piſana omnia peracta ex eo principio, quod Concilium ſit ſupra Papam, 66. Perperam dicit in Petro non fuiſſe univerſam Eccleſiæ vim ac auctoritatem, 208. Fruſtra convellere tentat ſuperiorem S. Leonis poteſtatem, dum canonem Chalcedonenſem in irritum miſit, 223. *& ſeqq.* Non bene intereretatur mentem S. Antonini, 230. Nec bene explicat decreta Conſtantienſia quoad pœnas temporales, 261. Quam maxime errat recenſendo inter Fidei dogmata præſtantiam Concilii ſupra Papam, 468. Inchoerenter loquitur de decretis Baſileenſibus, 474.

CLaves non primo conceſſæ Eccleſiæ, ſed immediate S. Petro, 204. *& ſeq.*
Concilium Baſileenſe nec Oecumenicum, nec legitimum habendum eſt, 464. *& ſeqq.* Ipſius decreta de præſtantia Concilii ſupra Papum numquam approbata, *469.* Nec ea approbavit Leo X. in Concilio Lateranenſi, 482. *& ſeq. Vere Concilium* Baſileenſe ſchiſmaticum *evaſit*, 488. Quid plures de eo *ſenserint*, 469. *& ſeq.* 490.
Concilium Conſtantienſe non erat Oecumenicum dum celebratæ fuerunt ſeſſiones 4. & 5. 235. Ipſius decreta de Concilii ſupra Papam præeminentia reſpexerunt ¡Papam dubium, 164. *& ſeqq.* Eadem decreta non ſatis ad examen revocata, & a pluribus non approbata, 244. *& ſeq.* Non fuerunt a Martino V. confirmata, 247. Pœnas temporales in quoſcumque decrevit, 260. *& ſeq.*
Concilium Lateranenſe V. Papam Concilio ſuperiorem agnovit, 482.
Concilia Oecumenica Papæ præeſſe ex S. Scriptura non probatur, 214.
Concilia non ſunt ſuperflua, etſi Papæ auctoritati ſubdantur, 235.
Concilium Piſanum non ſatis apparet œcumenicum, & legitimum, 63.

DEcretalis Moyſes edita in Concilio Florentino damnat decreta Baſileenſia, 475.
Decretum Unionis editum in Concilio Florentino non derogat ſuperiori Papæ poteſtatis, 487.

EUgenius IV. affirmat in Concilio Baſileenſi ſuffragia libera non fuiſſe, 476. Numquam approbavit decreta Baſileenſia efferentia Concilia ſupra Papam 469. *& ſeqq.*

FElix loco Eugenii a Baſileenſibus electus abdicato Pontificatu, virtutibus clarus obiit, 491.

GErſonius nihil omnino habendus dum Concilia Papæ ſuperiora docuit, 229. 232. *& ſeq.* 252.

HÆreſim putavit Boſſuet Papam Concilio anteponere, 468.

JOannes XXIII. pro legitimo Pontifice a Concilio Conſtantienſi dubitanter habitus, 64.

MEldenſis Epiſcopus Orator Regis Galliæ Supremam & nulli ſubditam Pontificis poteſtatem commendat, 484. *& ſeq.*

Nata-

P. NAtalis. Ex ipsius doctrina Petri privilegia vindicantur 210. & seq.

OPinio falsa de præstantia Conciliorum supra Papam, quando incœperit, 229.

S. PEtrus specialiter electus Ecclesiæ fundamentum, 201. Ipsi specialiter Claves Cœlorum concessæ, sicut & cura pascendi oves Christi, 202. Habuit a Christo potestatem aliis Apostolis non collaram, 203. Pro Petro Christus specialiter oravit, ne ipsius fides deficeret, 213. & seqq.

Pius II. Quando opinionem de præstantia Concilii supra Papam reliquerit, 479. Superiorem Papæ potestatem vindicavit, 480.

Pontifex Romanus. Ex Sacra Scriptura omnino anteponendus Conciliis œcumenicis, 201. & seqq. Item ex iis quæ gesta sunt in Conciliis Oecumenicis, 271. Item quia Concilia Oecumenica confirmat, 221. Ita ratio ipsa convincit, 228. A quo tempore quidam Concilio Papam subdiderint, 230.

S. THomas docet Papam Concilio esse superiorem, 250.

Tridentinum an in Gallia receptum. V. Clerus Gallicanus. Cur Aula illud non exceperit, 695.

URbanus VI. ex rationibus valde probabilibus verus Pontifex apparet, 236.

ZAbarella Cardinalis, an Concilium Papa esse superius dixerit, 233.

FINIS.

3222
BIBLIOTECA O. F. M. CAP. MONTEFUSCO (Av)

BIBLIOTECA C. F. M. CAP.
MONTEFUSCO
(Av)

...F. M. CAP.
...usco